

အမရပူရမြို့
မဟာဂန္ဓာရုံကျောင်းတိုက်

အရှင်သုဇနာဘိဝံသ

၏

ဓမ္မပဒဘာသာဋီကာ

စတုတ္ထတွဲ

(ဇရာဝဂ်၊ အတ္ထဝဂ်၊ လောကဝဂ်၊ ဗုဒ္ဓဝဂ်၊
သုခဝဂ်၊ ပိယဝဂ်၊ ကောဝေဂ်၊ မလဝဂ်)

သာသနာ-၂၅၆၅

ကောဇာ-၁၃၈၃

ခရစ်-၂၀၂၁

အမရပူရမြို့
မဟာဂန္ဓာရုံကျောင်းတိုက်

အရှင်သုဇနာဘိဝံသ

၏

ဓမ္မပဒဘာသာဋီကာ

စတုတ္ထတွဲ

(ဇရာဝဂ်၊ အတ္ထဝဂ်၊ လောကဝဂ်၊ ဗုဒ္ဓဝဂ်၊
သုခဝဂ်၊ ပိယဝဂ်၊ ကောဓဝဂ်၊ မလဝဂ်)

သာသနာ-၂၅၆၅

ကောဏ-၁၃၈၃

ခရစ်-၂၀၂၁

ကျေးဇူးပြုမှတ်တမ်းလွှာ

ဤကျမ်းစာအုပ်ကို ရိုက်နှိပ်ရာ၌

- ၁။ အရှင်ဂန္ဓသာရ(မဟာမင်းထင်-ဓမ္မဒီပ)ဦးဆောင်သော အလှူရှင်များက ၄,၆၀၀,၀၀၀(လေးဆယ့်ခြောက်သိန်းကျပ်)ကို ဓမ္မဒါနအဖြစ် လှူဒါန်းခဲ့ကြသည်။
- ၂။ တပည့်များဖြစ်ကြသော ကိုဇော်ဝင်းထွန်း(ခ) ကိုသက်မျိုး၊ အရှင်အဂ္ဂဝံသ(သာသနဇေဓမ္မာစရိယ၊ ဂဏဝါစကစာချ)တို့က ကွန်ပျူတာပညာဖြင့် ကူညီခဲ့ကြသည်။
- ၃။ တပည့်များဖြစ်ကြသော အရှင်အာစာရာလင်္ကာရ (သာသနဇေဓမ္မာစရိယ၊ ဂဏဝါစကစာချ)، အရှင်ဩဘာသာလင်္ကာရ(ဂဏဝါစကစာချ)တို့က ပရုတ်ပေးခဲ့ကြသည်။
- ၄။ တပည့်ဖြစ်သော အရှင်ကုန္ဒာလောကာလင်္ကာရ (သာသနဇေဓမ္မာစရိယ၊ ဓမ္မကထိကဗဟုဇနဟိတဓရ၊ မဟာဂန္ထဝါစကပဏ္ဍိတ)က အထွေထွေကိစ္စများကို ဆောင်ရွက်ပေးခဲ့သည်။
- ၅။ ထို့ကြောင့် ဖော်ပြပါ ကျေးဇူးပြုသူများအားလုံးကို ကျေးဇူးတင်ထိုက်သူများအဖြစ် မှတ်တမ်းတင်ပါသည်။

မာတိကာ

အကြောင်းအရာ

စာမျက်နှာ

၁၁-ဇရာဝဂ်

၁။	ဝိသာခါယ သဟာယိကာနံ ဝတ္ထု	၁
၂။	သိရိမာဝတ္ထု	၁၀
၃။	ဥတ္တရာထေရီဝတ္ထု	၂၃
၄။	သမ္ပဟုလအဓိမာနိကဘိက္ခုဝတ္ထု	၂၆
၅။	ဇနပဒကလျာဏီ ရူပနန္ဒာထေရီဝတ္ထု	၃၂
၆။	မလ္လိကာဒေဝီဝတ္ထု	၄၉
၇။	လာဠုဒါယိတ္ထေရဝတ္ထု	၅၉
၈။	ဥဒါနဝတ္ထု	၇၀
၉။	မဟာဓနသေဋ္ဌိပုတ္တဝတ္ထု	၈၂

၁၂-အတ္တဝဂ်

၁။	ဗောဓိရာဇကုမာရဝတ္ထု	၉၅
၂။	ဥပနန္ဒသကျပုတ္တတ္ထေရဝတ္ထု	၁၁၀
၃။	ပဓာနိကတိဿတ္ထေရဝတ္ထု	၁၁၈
၄။	ကုမာရကဿပမာတုထေရီဝတ္ထု	၁၂၃
၅။	မဟာကာဠုဥပါသကဝတ္ထု	၁၃၆
၆။	ဒေဝဒတ္တဝတ္ထု	၁၄၃
၇။	သံဃဘေဒပရိသက္ကနဝတ္ထု	၁၄၈
၈။	ကာလတ္ထေရဝတ္ထု	၁၅၂
၉။	စူဠကာဠုဥပါသကဝတ္ထု	၁၅၆
၁၀။	အတ္တဒတ္တတ္ထေရဝတ္ထု	၁၆၀

အကြောင်းအရာ

စာမျက်နှာ

၁၃-လောကဝဂ်

၁။	ဒဟရဘိက္ခုဝတ္ထု	၁၆၇
၂။	သုဒ္ဓေါဒနဝတ္ထု	၁၇၃
၃။	ပဉ္စသတဝိပဿကဘိက္ခုဝတ္ထု	၁၈၀
၄။	အဘယရာဇကုမာရဝတ္ထု	၁၈၄
၅။	သမ္ပန္နဇနထွေရဝတ္ထု	၁၈၈
၆။	အင်္ဂုလိမာလထွေရဝတ္ထု	၁၉၂
၇။	ပေသကာရမီတာဝတ္ထု	၁၉၆
၈။	တိသဘိက္ခုဝတ္ထု	၂၀၇
၉။	စိဉ္စမာဏဝိကာဝတ္ထု	၂၁၀
၁၀။	အသဒိသဒါနဝတ္ထု	၂၂၄
၁၁။	အနာထပိဏ္ဍိကပုတ္တကာလဝတ္ထု	၂၃၈

၁၄-ဗုဒ္ဓဝဂ်

၁။	မာရဓိတရဝတ္ထု	၂၄၃
၂။	ဒေဝေါရောဟဏဝတ္ထု	၂၆၁
၃။	ဧရကပတ္တနာဂရာဇဝတ္ထု	၃၃၄
၄။	အာနန္ဒထွေရပဉ္စဝတ္ထု	၃၄၇
၅။	အနဘိရတဘိက္ခုဝတ္ထု	၃၆၀
၆။	အဂ္ဂိဒတ္တဗြာဟ္မဏဝတ္ထု	၃၇၀
၇။	အာနန္ဒထွေရပဉ္စဝတ္ထု	၃၈၆
၈။	သမ္ပဟုလဘိက္ခုဝတ္ထု	၃၈၉
၉။	ကဿပဒသဗလဿ သုဝဏ္ဏစေတီယဝတ္ထု	၃၉၃

အကြောင်းအရာ

စာမျက်နှာ

၁၅-သုခဝဂ်

၁။	ဉာတိကလဟဝူပသမနဝတ္ထု	၄၀၄
၂။	မာရဝတ္ထု	၄၁၄
၃။	ကောသလရညော ပရာယေဝတ္ထု	၄၁၉
၄။	အညတရကုလပရဒါရိကာဝတ္ထု	၄၂၂
၅။	ဧကဥပါသကဝတ္ထု	၄၂၄
၆။	ပသေနဒိကောသလဝတ္ထု	၄၂၈
၇။	တိဿထွေရဝတ္ထု	၄၃၆
၈။	သက္ကဝတ္ထု	၄၄၂

၁၆-ပိယဝဂ်

၁။	တယောဇနပဗ္ဗဇိတဝတ္ထု	၄၅၃
၂။	အညတရကုဋ္ဌမ္ပိကဝတ္ထု	၄၆၀
၃။	ဝိသာခါဝတ္ထု	၄၆၅
၄။	လိစ္ဆဝိဝတ္ထု	၄၆၇
၅။	အနိတ္ထိဂန္ဓကုမာရဝတ္ထု	၄၆၉
၆။	အညတရဗြာဟ္မဏဝတ္ထု	၄၇၄
၇။	ပဉ္စသတဒါရကဝတ္ထု	၄၇၇
၈။	ဧကအနာဂါမိထွေရဝတ္ထု	၄၈၁
၉။	နန္ဒိယဝတ္ထု	၄၈၆

၁၇-ကောဓဝဂ်

၁။	ရောဟိနီခတ္တိယကညာဝတ္ထု	၄၉၅
၂။	အညတရဘိက္ခုဝတ္ထု	၅၀၄
၃။	ဥတ္တရာဥပါသိကာဝတ္ထု	၅၁၀
၄။	မဟာမောဂ္ဂလ္လာနထွေရပဉ္စဝတ္ထု	၅၂၈

	အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
၅။	ဗုဒ္ဓပိတုဗြာဟ္မဏဝတ္ထု	၅၃၃
၆။	ပုဏ္ဏဒါသီဝတ္ထု	၅၄၀
၇။	အတုလဥပါသကဝတ္ထု	၅၄၉
၈။	ဆဗ္ဗဂ္ဂိယဝတ္ထု	၅၅၈

၁၈-မလဝဂ်

၁။	ဂေါဃာတကပုတ္တဝတ္ထု	၅၆၁
၂။	အညတရဗြာဟ္မဏဝတ္ထု	၅၇၃
၃။	တိဿထွေရဝတ္ထု	၅၇၉
၄။	လာလုဒါယိထွေရဝတ္ထု	၅၈၅
၅။	အညတရကုလပုတ္တဝတ္ထု	၅၉၃
၆။	စူဠသာရိဝတ္ထု	၅၉၈
၇။	ပဉ္စဥပါသကဝတ္ထု	၆၀၈
၈။	တိဿဒဟရဝတ္ထု	၆၁၆
၉။	ပဉ္စဥပါသကဝတ္ထု	၆၂၂
၁၀။	မေဏ္ဍကသေဋ္ဌိဝတ္ထု	၆၂၈
၁၁။	ဥဇ္ဈာနသညိထွေရဝတ္ထု	၆၄၉
၁၂။	သုဘဒ္ဒပရိဗ္ဗာဇကဝတ္ထု	၆၅၃
	မှတ်သားဖွယ်အက္ခရာစဉ်	၆၅၇
	ကျမ်းညွှန်းအက္ခရာစဉ်	၆၆၉
	ဓမ္မဒါနကုသိုလ်ရှင်များ	၆၇၇

မာတိကာ ပြီးပြီ။

၁၁-ဇရာဝဂ်ဘာသာဋီကာ

၁-ဝိသာခါယ သဟာယိကာနံ ဝတ္ထုဘာသာဋီကာ

ကော န ဟာသော ကိမာနန္ဒောတိ ဣမံ ဓမ္မဒေသနံ သတ္တာ ဇေတဝနေ
 ဝိဟရန္တော ဝိသာခါယ-၏။ သဟာယိကာယော-သူငယ်ချင်းမတို့ကို၊ အာရဗ္ဗ
 ကထေသိ။ ကိရ-ချဲ့၊ သာဝတ္ထိယံ-၌၊ ပဉ္စသတာ-ကုန်သော၊ ကုလပုတ္တာ-တို့
 သည်၊ “ဧဝံ-ဤသို့ ဝိသာခါကို လက်ခံစေကုန်လသော်၊ ဝါ-ဤဝိသာခါထံ
 အပ်နှံကုန်လသော်၊ ဣမာ-ဤဇနီးတို့သည်၊ အပ္ပမာဒဝိဟာရိနိယော-ကုသိုလ်
 တရားတို့၌ မမေ့လျော့ခြင်းသတိတရားဖြင့် နေခြင်းရှိသူမတို့သည်၊ ဝါ-ကုသိုလ်
 တရားတို့၌ မမေ့လျော့ခြင်းသတိတရားဖြင့် နေလေ့ရှိသူမတို့သည်၊ ဘဝိဿန္တိ-
 ကုန်လိမ့်မည်” ဣတိ-ဤသို့ ကြံ၍၊ အတ္တနော အတ္တနော-၏။ ဘရိယာယော-
 ဇနီးတို့ကို၊ ဝိသာခံ-ဝိသာခါမည်သော၊ မဟာဥပါသိကံ-ဥပါသိကာမကြီးကို၊
 သမ္ပဋိစ္စာပေသုံ-လက်ခံစေကုန်ပြီ၊ တာ-ထိုသူမတို့သည်၊ ဥယျာနံ ဝါ-သို့သော်
 လည်းကောင်း၊ ဝိဟာရံ ဝါ-သို့သော်လည်းကောင်း၊ ဂစ္ဆန္တိယော-ကုန်လသော်၊
 တာယ-ထိုဝိသာခါနှင့်၊ သဒ္ဓိယေဝ-အတူသာလျှင်၊ ဂစ္ဆန္တိ-ကုန်၏။ တာ-တို့သည်၊
 ဧကသ္မိ-သော၊ ကာလေ-၌၊ “သတ္တာဟံ-ပတ်လုံး၊ **သုရာဆဏော**-သေရည်
 အရက်ကို သောက်၍ မြူးတူးပျော်ပါးကစားအပ်သော ပွဲသဘင်သည်၊ ဝါ-
 သေရည်အရက်သောက်ပွဲသည်၊ ဘဝိဿတိ-မည်၊” ဣတိ-သို့၊ ဆဏော-ပွဲ
 သဘင်ကို၊ သံဃုဋ္ဌေ-ကြွေးကြော်အပ်သော်၊ ဝါ-ကြော်ငြာအပ်သော်၊ အတ္တနော
 အတ္တနော-၏။ သာမိကာနံ-တို့ဖို့၊ ဝါ-တို့အတွက်၊ သုရံ-ကို၊ ပဋိယာဒေသုံ-စီရင်
 ကုန်ပြီ၊ တေ-ထိုလင်တို့သည်၊ သတ္တာဟံ-ပတ်လုံး၊ သုရာဆဏံ-ကို၊ ကိဋ္ဌိတွာ-
 ၍၊ အဋ္ဌမေ-သော၊ ဒိဝသေ-၌၊ ကမ္မန္တဘေရိယာ-အလုပ်အကျိုးငှာ ကြွေးကြော်
 တီးခတ်အပ်သော စည်သည်၊ ဝါ-အလုပ်လုပ်ခြင်းအကျိုးငှာ အချက်ပေးအပ်

သုရာဆဏော။ ။ “သုရာနက္ခတ္တံ နာမ အဟောသီတိ သုရံ ပိဝိတွာ ကိဋ္ဌိတဗ္ဗာ
 နက္ခတ္တသဘာ နာမ အဟောသိ(ဇာဋီသစ်-၁, ၃၆၀)”ဟူသော အဖွင့်ကို ကြည့်၍
 “သုရံ+ပိဝိတွာ ကိဋ္ဌိတဗ္ဗာ+ဆဏော သုရာဆဏော”ဟု ပြု၊ “ပိဝိတွာ ကိဋ္ဌိတဗ္ဗာ”
 ပုဒ်တို့ကို ချေပါ။

သော စည်သည်။ [“အမတဒန္တဘိ”၏ အဖွင့်ကို မိုး၍ “ကမ္မန္တယ+ဥဇ္ဈေသနာ+ဘေရိ ကမ္မန္တဘေရိ”ဟု ပြု] နိက္ခန္တယ-လသော်၊ ကမ္မန္တေ-အလုပ်တို့သို့၊ ဝါ-အလုပ် လုပ်ရာအရပ်တို့သို့၊ (အလုပ်ရုံတို့သို့)၊ [ဓမ္မဘာ-၂၊ ၂၇၉၅၊] အဂမံသု-ကုန်ပြီ၊ တာပိ ကုတ္တိယော-တို့သည်လည်း၊ “မယံ-တို့သည်၊ သာမိကာနံ-တို့၏၊ သမ္ပါခါ- ဌံ၊ သုရံ-ကို၊ ပါတုံ-ငှာ၊ ဝါ-သောက်ခွင့်ကို၊ န လဘိမ္မာ-ကုန်၊ အဝသေသာ- ကုန်သော၊ သုရာ စ-တို့သည်လည်း၊ အတ္တိ-ရှိကုန်သေး၏၊ ကုဒံ-ဤသေရည်ကို၊ ယထာ-အကြင်အခြင်းအရာအားဖြင့် သောက်ကုန်လသော်၊ တေ-ထိုလင်တို့ သည်၊ န ဇနန္တိ-မသိကုန်၊ တထာ-အားဖြင့်၊ ပိဝိဿာမ-ကုန်စို့” ကုတိ-ဤသို့ ပြော၍၊ ဝိသာခါယ-၏၊ သန္တိကံ-သို့၊ ဂန္တာ-၍၊ “အယျေ-အရှင်မ! ဥယျာနံ-ကို၊ ဒဠု-ခြင်းငှာ၊ ကုစ္ဆာမ-ကုန်၏” ကုတိ-သို့၊ ဝတ္တာ-၍၊ “အမ္မာ-အမိတို့! သာဓု- ကောင်းပြီ၊ တေန ဟိ-လျှင်၊ ကတ္တဗ္ဗကိစ္စာနိ-ပြုထိုက်သော ကိစ္စတို့ကို၊ ကတ္တာ- ၍၊ နိက္ခမထ-ကုန်လော” ကုတိ-သို့၊ ဝုတ္တေ၊ တာယ-ထိုဝိသာခါနှင့်၊ သဒ္ဓိံ-တူ၊ ဂန္တာ-၍၊ ပဋိစ္ဆန္နကာရေန-ဖူးထားအပ်သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ သုရံ-ကို၊ နိဟရာပေတွာ-ထုတ်ဆောင်စေ၍၊ ဥယျာနေ-၌၊ ပိဝိတွာ-၍၊ မတ္တာ-မူးယစ် ကုန်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ ဝိစရိသု-ကုန်ပြီ၊ ဝိသာခါပိ-သည်လည်း၊ “ဣမာဟိ-ဤ သူမတို့သည်၊ အယုတ္တံ-မသင့်တော်သော အမှုကို၊ ကတံ-ပြီ၊ ကုဒါနိံ-၌၊ မံ-ကို၊ ‘သမဏဿ ဝေါတမဿ-၏၊ သာဝိကာ-သော၊ ဝိသာခါ-သည်၊ သုရံ-ကို၊ ပိဝိ- တွာ-၍၊ ဝိစရတိ-၏၊’ ကုတိ-သို့၊ တိတ္ထိယာပိ-တို့သည်လည်း၊ ဂရဟိဿန္တိ- ကုန်လိမ့်မည်” ကုတိ-သို့၊ စိန္တေတွာ-၍၊ တာ ကုတ္တိယော-တို့ကို၊ အာဟ၊ (ကံ)၊ “အမ္မာ-တို့! ဝေါ-တို့သည်၊ အယုတ္တံ-ကို၊ ကတံ-ပြီ၊ မမပိ-၏လည်း၊ အယသော- အကျော်စောမဲ့ကို၊ ဥပ္ပာဒိတော-ဖြစ်စေအပ်ပြီ၊ ဝေါ-တို့၏၊ သာမိကာပိ-တို့သည် လည်း၊ ဝေါ-တို့အား၊ ကုဇ္ဈိဿန္တိ-စိတ်ဆိုးကြလိမ့်မည်၊ [တန္တနည်းစသည်အရ ဝေါ ကို ၂ခါပေးသည်၊] ကုဒါနိံ-၌၊ ကံ-ကို၊ ကရိဿထ-ကြမည်နည်း၊” ကုတိ-ပြီ၊ အယျေ-အရှင်မ! ဂိလာနာလယံ-မကျန်းမာသူ၏ အခြင်းအရာကို၊ ဝါ-မကျန်း မာသူ၏ အသွင်ကို၊ [ဂိလာနာလယန္တိ ဂိလာနာကာရံ၊ ဂိလာနဝေသံ-ဇာဋီသစ်- ၁၊ ၂၉၉၊] ဒဿယိဿာမ-ကြပါမည်၊ ကုတိ-ကုန်ပြီ၊ တေန ဟိ-လျှင်၊ သကေန- သော၊ ကမ္မေန-ဖြင့်၊ ပညာယိဿထ-ထင်ရှားကုန်လိမ့်မည်၊ (ပေါ်သွားကုန်လိမ့်

မည်) ကူတိ-ပြီ၊ တာ-တို့သည်၊ ဂေဟံ-သို့၊ ဂန္ဓာ-၍၊ ဂိလာနာလယံ-ကို၊ ကရိသု-
 ကုန်ပြီ၊ အထ-၌၊ တာသံ-တို့၏၊ သာမိကာ-တို့သည်၊ “ကုတ္တန္ဓာမာ စ-ဤအမည်
 ရှိသူမသည်လည်း၊ ကဟံ-အဘယ်မှာနည်း၊ ကုတ္တန္ဓာမာ စ-သည်လည်း၊ ကဟံ-
 နည်း?” ကူတိ-သို့၊ ပုစ္ဆိတွာ-၍၊ “ဂိလာနာ-တည်း၊” ကူတိ-သို့၊ သုတွာ-၍၊
 “အဒ္ဓါ-မချွတ်ဧကန်၊ ဧတာဟိ-ဤသူမတို့သည်၊ အဝသေသသုရာ-တို့ကို ပီတာ-
 သောက်အပ်ကုန်သည်၊ ဘဝိဿန္တိ-ကုန်လိမ့်မည်၊” ကူတိ-သို့၊ သလ္လက္ခေတွာ-
 ၍၊ တာ-တို့ကို၊ ပေါထေတွာ-ထုရိုက်၍၊ အနယဗျသနံ-ကြီးပွားမဲ့၊ ပျက်စီးခြင်း
 သို့၊ [ဓမ္မဘာ-၂, ၄၅၅၊] ပါပေသု-ကုန်ပြီ၊ တာ-တို့သည်၊ အပရသိပ္ပိ-သော၊ ဆဏ-
 ဝါရေ-ပွဲအလှည့်အကြိမ်၌၊ တထေဝ-သာလျှင်၊ သုရံ-ကို၊ ပိဝိတုကာမာ-ကုန်
 သည်၊ (ဟုတွာ)၊ ဝိသာခံ-သို့၊ ဥပသင်္ကမိတွာ-၍၊ “အယျေ-မ! နော-တို့ကို၊
 ဥယျာနံ-သို့၊ နေဟိ-ပို့ဆောင်ပေးပါလော၊” ကူတိ-သို့၊ ဝတွာ-၍၊ “ပုဗ္ဗေပိ-၌
 လည်း၊ တုမေဟိ-တို့သည်၊ မေ-၏၊ အယသော-ကို၊ ဥပ္ပာဒိတော-ဖြစ်စေအပ်ခဲ့ပြီ၊
 ဂစ္ဆထ-ကုန်လော၊ အဟံ-သည်၊ ဝေါ-တို့ကို၊ န နေဿာမိ-မပို့ဆောင်ပေးနိုင်ပါ၊”
 ကူတိ-သို့၊ တာယ-ထိုဝိသာခါသည်၊ ပဋိက္ခိတ္တာ-ပယ်မြစ်အပ်ကုန်သည်၊ (သ-
 မာနာ)၊ “ကုဒါနိ-၌၊ ဧဝံ-သို့၊ န ကရိဿာမ-မပြုကြတော့အံ့၊” ကူတိ-သို့၊ သမ္ပန္တ-
 ယိတွာ-တိုင်ပင်၍၊ ပုန၊ တံ-သို့၊ ဥပသင်္ကမိတွာ-၍၊ အာဟံသု-ကုန်ပြီ၊ (ကိ)၊
 “အယျေ-မ! ဗုဒ္ဓပူဇ်-မြတ်စွာဘုရားအား ပူဇော်ခြင်းကို၊ ကာတုကာမာ-ကုန်သည်၊
 အမှာ-ကုန်၏၊ နော-တို့ကို၊ ဝိဟာရံ-သို့၊ နေဟိ-လော၊” ကူတိ-ကုန်ပြီ၊ အမ္မာ-
 တို့! ကုဒါနိ-၌၊ ယုဇ္ဇတိ-သင့်တော်၏၊ ဂစ္ဆထ-ကုန်လော၊ ပရိဝုစ္ဆံ-သွားဖို့ အစီ
 အစဉ်ကို၊ [ဓမ္မဘာ-၁, ၅၄၇၅၊] ကရောထ-ကြလော၊ ကူတိ-ပြီ၊ တာ-တို့သည်၊
 စင်္ကောဋကေဟိ- ပန်းကလပ်တို့ဖြင့်၊ ဂန္ဓမာလာဒီနိ-တို့ကို၊ ဂါဟာပေတွာ-၍၊
 သုရာပုဏ္ဏေ-သေရည်ဖြင့် ပြည့်သော၊ မုဠိဝါရကေ-လက်ဆုပ်ပမာဏရှိသော
 သေရည်အိုး(ပုလင်း)တို့ကို၊ ဟတ္ထေဟိ-တို့ဖြင့်၊ ဩလမ္မေတွာ-တွဲလျားဆွဲ၍၊
 မဟာပဋေ-ကြီးစွာသော အပေါ်ခြုံအဝတ်တို့ကို၊ ပါရုပိတွာ-ခြုံ၍၊ ဝိသာခံ-သို့၊
 ဥပသင်္ကမိတွာ-၍၊ တာယ-ထိုဝိသာခါနှင့်၊ သဒ္ဓိံ၊ ဝိဟာရံ-သို့၊ ပဝိသမာနာ-
 ကုန်လသော်၊ ဧကမန္တံ-စွာ၊ ဂန္ဓာ-၍၊ မုဠိဝါရကေဟေဝ-တို့ဖြင့်သာလျှင်၊ သုရံ-
 ကို၊ ပိဝိတွာ-၍၊ ဝါရကေ-အိုး(ပုလင်း)တို့ကို၊ ဆဉ္ဇေတွာ-၍၊ ဓမ္မသဘာယံ-၌၊

သတ္တု-၏။ ပုရတော-၌၊ နိသီဒိသု-ကုန်ပြီ။

ဝိသာခါ-သည်။ “ဘန္တေ! ဣမာသံ-တို့အား၊ ဓမ္မ-ကို၊ ကထေထ-ကုန်လော၊”
 က္ကတိ-သို့ အာဟ-ပြီ၊ တာပိ-တို့သည်လည်း၊ မဒဝေဂေန-သေရည်အရက်အရှိန်
 ကြောင့်၊ ကမ္မမာနသရီရာ-တုန်ယင်သော ကိုယ်ရှိကုန်သည်၊ (ဟုတွာ)။ “နစ္စာမ-
 ကကြကုန်အံ့၊ ဂါယာမ-သီဆိုကုန်အံ့” က္ကတိ-သို့ စိတ္တံ-ကို ဥပ္ပာဒေသုံ-စေကုန်ပြီ၊
 အထ-၌၊ ဧကာ-သော၊ မာရကာယိကာ-မာရ်နတ်၏ အသင်းအပင်း၌ ဖြစ်သော၊
 ဝါ-မာရ်နတ်၏ ဘက်သားဖြစ်သော၊ (မာရ်နတ်၏ နောက်လိုက်ဖြစ်သော)။
 [မာရကာယိကာတိ မာရပက္ခိကာ မာရဿာနုဝတ္တိကာ-ဝိ၊ ၄-၂၊ ၇] ဒေဝတာ-ဘုမ္မ
 စိုးနတ်သည်။ “ဣမာသံ-တို့၏၊ သရီရေ-၌၊ အဓိမုစ္စိတွာ-ပူးဝင်၍၊ သမဏဿ
 ဂေါတမဿ-၏၊ ပုရတော-၌၊ ဝိပ္ပကာရံ-ဖောက်ပြန်သောအခြင်းအရာကို၊
 ဒဿေဿာမိ-အံ့” က္ကတိ-သို့ စိန္တေတွာ-၍၊ တာသံ-တို့၏၊ သရီရေ-၌၊ အဓိမုစ္စိ-
 ပြီ၊ တာသု-တို့တွင်၊ ဧကစ္စာ-အချို့သူမတို့သည်၊ သတ္တု-၏၊ ပုရတော-၌၊ ပါဏီ-
 ကို၊ ပဟရိတွာ-တီးခတ်၍၊ [ပါဏီ ပဟရိတွာ-လက်ခတ်တီး၍၊] ဟသိတုံ-ရယ်
 ခြင်းငှာလည်းကောင်း၊ ဧကစ္စာ-တို့သည်၊ နစ္စိတုံ-ကခြင်းငှာလည်းကောင်း၊ အာ-
 ရဘိသု-အားထုတ်ကုန်ပြီ၊ သတ္တာ-သည်။ “ဣဒံ-ဤသို့ ဖြစ်ခြင်းသည်၊ ကိ-
 အဘယ်ကြောင့်နည်း?” က္ကတိ-သို့ အာဝဇ္ဇေန္တော-ဆင်ခြင်တော်မူလသော်၊ တံ
 ကာရဏံ-ကို၊ ဥ တွာ-၍၊ “ဣဒါနိ-၌၊ မာရကာယိကာနံ-မာရ်နတ်၏ အသင်း
 အပင်း၌ ဖြစ်သောနတ်တို့အား၊ ဩတာရံ-သက်ဝင်ရာ အပေါက်အကြားကို၊
 လဘိတုံ-ငှာ၊ န ဒဿာမိ-အံ့၊ ဟိ-မှန်၊ မယာ-သည်၊ ဧတ္တကံ-သော၊ ကာလံ-
 လုံး၊ ပါရမိယော-တို့ကို၊ ပူရေန္တေန-လသော်၊ မာရကာယိကာနံ-တို့၏၊ ဩတာရ-
 လာဘတ္ထာယ-အပေါက်အကြားကို ရခြင်းအကျိုးငှာ၊ န ပူရိတာ-ဖြည့်အပ်ခဲ့
 ကုန်သည် မဟုတ်၊” က္ကတိ-ကြံတော်မူ၍၊ တာ-တို့ကို၊ သံဝေဇေတုံ-ထိတ်လန့်
 စေခြင်းငှာ၊ ဘမုကလောမတော-မျက်ခုံးမွေးတော်တို့မှ၊ ရသ္မိယော-ရောင်ခြည်
 တော်တို့ကို၊ ဝိဿဇေသိ-ပြီ၊ တာဝဒေဝ-ထိုခဏ၌ပင်၊ **အန္တကာရတိမိသာ-**

အန္တကာရတိမိသာ။ ။အန္တံ ကရောတိတိ အန္တကာရော၊ အန္တံ၌ ဘာဝလောပ၊
 ဘာဝပ္ပမာန၊ တေမေတိတိ (စုံစွပ်စေတတ်သောကြောင့်) တိမိသံ၊ [တိမ+ကိသ၊-မောက်-

ကန်းသည်၏အဖြစ်ကို ပြုတတ်သော အမိုက်မှောင်သည်။ ဝါ-ထူထဲသော အမိုက်မှောင်သည်။ (အမှောင်ထုကြီးသည်)။ အဟောသိ-ပြီ၊ တာ-ထိုသူမတို့ သည်။ ဘီတာ-ကြောက်ကုန်သည်။ မရဏဘယတဒ္ဓိတာ-သေခြင်းဘေးသည် ခြိမ်းခြောက်အပ်ကုန်သည်။ အဟေသုံ-ကုန်ပြီ၊ တေန-ကြောင့်၊ တာသံ-တို့၏။ ကုစ္ဆိယံ-၌၊ သုရာ-သည်၊ ဇီရိ-ကြေပြီ၊ (ပျောက်ပျက်သွားပြီ)။ သတ္တာ၊ **နိသိန္န-ပလ္လင်္ဂ**-ထိုင်တော်မူရာပလ္လင်တော်၌၊ ဝါ-မှ၊ **အန္တရဟိတော**-ကွယ်ပျောက် တော်မူသည်၊ (ဟုတ္တာ)။ သိနေရုမ္မဒ္ဓနိ-မြင်းမိုရ်တောင်၏ ထိပ်၌၊ ဌတ္တာ-ရပ်တော် မူ၍၊ **ဥဏ္ဏာလောမတော**-ဥဏ္ဏလုံမွေးရှင်တော်မှ၊ ရသ္မိ-ရောင်ခြည်တော်ကို၊

၇၊ ၂၀၉။ တိမန္တိ ဇတ္ထ ရာဂေနာတိ တိမိသံ၊ [တိမ တေမနေ+ကုသ-ဓာန်ဋီ-၇၀။] “အန္တကာရော တမော နိတ္ထိ၊ တိမိသံ တိမိရံ မတံ(ဓာန်-၇၀)”ဟူသော ဂါထာအလို အန္တကာရနှင့် တိမိသသည် အမိုက်မှောင်အနက်ဟော ပရိယာယ်တည်း။ ဤ၌ကား အန္တကာရသည် တိမိသ၏ ဝိသေသနတည်း။ ထို့ကြောင့် “အန္တကာရော စ+သော+တိမိသာ စာတိ အန္တကာရတိမိသာ-ကန်းသည်၏အဖြစ်ကို ပြုတတ်သော အမိုက်မှောင်”ဟု ပြု။ အဘိဓာန်နှင့် သဒ္ဒါကျမ်းအလို တိမိသသည် နပုံလိင်တည်း။ ပါဠိတော် အဋ္ဌကထာဋီကာတို့၌ နပုံလိင်၊ ဣတ္ထိလိင်အားဖြင့် ၂မျိုးတွေ့ရ၏။ အန္တကာရတိမိသာ ဟူသည် (၁) လကွယ်နေ့၊ (၂) ညအချိန်၊ (၃) မိုးရွာခြင်း၊ (၄) မိုးတိမ်ဖုံးအုပ်ခြင်းဟူသော အင်္ဂါ၄ပါးနှင့်ပြည့်စုံသော အမိုက်မှောင်တိုက်ကြီးတည်း။ [အန္တကာရတိမိသာတိ စက္ခု-ဝိညာဏုပ္ပတ္တိနိဝါရဏေန(စက္ခုဝိညာဏ်ဖြစ်ခြင်းကို တားမြစ်ခြင်းဖြင့်) အန္တဘာဝ-ကရဏံ ဗဟလတမံ-ဒီ. ၄-၃၊ ၄၉။]

နိသိန္နပလ္လင်္ဂ အန္တရဟိတော။ ။ “နိသိန္နပလ္လင်္ဂ”၌ သဒ္ဓနီတိနှင့် ရူပသိဒ္ဓိတို့ အလို ဩကာသအနက်၌ သတ္တမိသက်၊ နိဒ္ဒေသအလို ယေန ဝါ ဒဿနံသုတ်ဖြင့် အပါဒါန်မှည့်၊ ဤသုတ်ဝါသဒ္ဓါ၊ (တစ်နည်း) ပဉ္စမုတ္တေ စဖြင့် အပါဒါန်အနက်၌ သတ္တမိသက်၊ နိဒ္ဒေသ၌လာသော အပရေဆရာတို့အလို ယေန ဝါ ဒဿနံသုတ်၌ ဝါသဒ္ဓါဖြင့် အပါဒါန်မှည့်၊ ပဉ္စမုတ္တေ စဖြင့် အပါဒါန်အနက်၌ သတ္တမိသက်။(နိဒ္ဒေ၊ ဝိဗော၊ ကာပို)

ဥဏ္ဏာလောမတော။ ။ ဥဏ္ဏလုံမွေးရှင်တော်သည် မျက်ခုံးတော်၌ ယွယ်၏ အလယ် ဗဟိုဝယ် နှာခေါင်းတော်၏ အဆုံးအထက်၌ ပေါက်တော်မူပြီးလျှင် အထက်သို့ တက်၍ နဖူးအလယ်တွင် ဝါဂွမ်းအစုကဲ့သို့ အလွန်ဖွေးဖြူလျက် တင့်တယ်တော်မူ၏။ ဆွဲဆန့်

ဝိဿဇ္ဇေသိ-ပြီ၊ တခံဏံယေဝ-၌ပင်၊ စန္ဒသဟသူဂ္ဂမနံ ဝိယ-လအထောင်၏ ထွက်ပေါ်လာခြင်းကဲ့သို့၊ ဝါ-ထောင်ပေါင်းများစွာသော လထွက်ပေါ်လာခြင်း ကဲ့သို့၊ အဟောသိ-ပြီ၊ အထ-၌၊ သတ္တာ-သည်၊ တာ ဣတ္ထိယော-တို့ကို၊ အာ-မန္တေတွာ-၍၊ “တုမေဟိ-တို့သည်၊ မမ-၏၊ သန္တိကံ-သို့၊ အာဂစ္ဆမာနာဟိ-ကုန် လသော်၊ [(တစ်နည်း) မမ-၏၊ သန္တိကံ-သို့၊ အာဂစ္ဆမာနာဟိ-ကုန်သော၊ တုမေဟိ-တို့သည်၊] ပမတ္တာဟိ-မေလျော့သူမတို့သည်၊ (ဟုတွာ)၊ အာဂန္တု-ငှာ၊ န ဝဇ္ဇတိ-မသင့်၊ ဟိ-မှန်၊ တုမှာကံ-တို့၏၊ ပမာဒေနေဝ-ကြောင့်သာလျှင်၊ မာရကာယိကာ-သော၊ ဒေဝတာ-သည်၊ ဩတာရံ-ကို၊ လဘိတွာ-၍၊ တုမေ-တို့ကို၊ ဟသာဒိနံ-ရယ်ခြင်းအစရှိသည်တို့ကို၊ အကရဏဌာနေ-မပြုသင့်ရာအရပ်၌၊ ဟသာဒိနံ-တို့ကို၊ ကာရာပေသိ-စေပြီ၊ ဣဒါနိ-၌၊ တုမေဟိ-တို့သည်၊ ရာဂါဒိနံ-ကုန်သော၊ အဂ္ဂိနံ-တို့ကို၊ နိဗ္ဗာပနတ္ထာယ-ငြိမ်းအေးစေခြင်းငှာ၊ ဥဿာဟံ-အားထုတ်ခြင်းကို၊ ကာတုံ-ငှာ၊ ဝဇ္ဇတိ-သင့်၏။” ဣတိ-သို့၊ ဝတ္တာ-၍၊ ဣမံ ဂါထံ၊ အာဟ၊ (ကိ) “ကော န ဟာသော၊ ၊၊ န ဂဝေသထာ”တိ-ဟူ၍၊ (အာဟ)။

လိုက်သောအခါ လက်ယာရစ်လည်၍ လုံးသွားပြီးလျှင် အထက်သို့ အဖျားလှည့်လျက် တည်တော်မူသောကြောင့် အသက်ရှင်နေသကဲ့သို့ ထင်ရ၏။ ထို့ကြောင့် “ဥဏ္ဏလုံမွေးရှင် တော်”ဟု ခေါ်သည်။ ရွှေအဆင်းရှိသော နဖူးတော်ပြင်၌ တည်ရကား နံနက်စောစော အခါ အရုဏ်ရောင်ဖြာခိုက်ဝယ် သောကြာကြယ်ကဲ့သို့ လွန်စွာတင့်တယ်တော်မူ၏။ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာသည် ကမ္ဘာများစွာ ဖြစ်ခဲ့ရာ၌ များစွာသောဘဝတို့ဝယ် မုသာဝါဒမှ ရှောင် ကြဉ်တော်မူ၍ မှန်ကန်သော သစ္စာစကားကို ပြောဆိုတော်မူခဲ့၏။ ထို့ကြောင့် ဥဏ္ဏလုံ မွေးရှင်တော်နှင့် ပြည့်စုံတော်မူသည်။ (ဒီ. ဋ-၂၊ ၄၂၊ မ. ဋ-၃၊ ၂၆၄၊ ဒီ. ဋ-၃၊ ၁၂၀၊ သုတ္တနိ. ဋ-၁၊ ၃၀၂)

ဝိဂ္ဂိုဟံ။ ။ဥဏ္ဏယတိ အတ္ထာဒယတီတိ ဥဏ္ဏာ၊ [ဥဏု+အ၊ ဏဒွေဘော်၊ ဥကို ရသပြု၊-ထောမ၊ ဝိဓာန်၊] လုနိတဗ္ဗေတိ လောမော၊ မံသစမ္မာနိ လုနာတိ ဆိန္ဒတီတိ ဝါ လောမော၊(ကစွည်း-၆၂၆)၊ ဝဇ္ဇမာနံ လူယတေတိ လောမံ၊ [လူ+မ၊မောဂ်-၇၊ ၁၃၆၊ ဓာန်ဋီ-၂၅၉] ဥဏ္ဏာ စ+သာ+လောမံ စာတိ ဥဏ္ဏာလောမံ-ဥဏ္ဏာမည်သော အမွေးတော်-ဥဏ္ဏလုံမွေးရှင်တော်၊ ဥဏ္ဏာသဒ္ဒါသည် ရိုးရိုးမွေးဟောပရိယာယ် ဖြစ် သော်လည်း ဤ၌ ဥဏ္ဏလုံမွေးရှင်တော်ဟူသော ထူးခြားသောအမွေးကို ဟောသည်။ (ဒီဋီ-၂၊ ၄၁၊ မဋီ-၃၊ ၁၇၆)။

ကော န ဟာသော ကိမာနန္ဒော၊ နိစ္စံ ပဇ္ဇလိတေ သတိ၊

အန္တကာရေန ဩနဒ္ဓါ၊ ပဒီပံ န ဂဝေသထ။

(ဣမသ္မိံ လောကသန္နိဝါသေ-ဤစုဝေးတည်နေရာ သတ္တလောကကို၊) နိစ္စံ-အမြဲ၊ ပဇ္ဇလိတေ-မီးဆယ့်တစ်မီး တောက်လောင်အပ်သည်။ သတိ-ဖြစ်လသော်၊ ဝါ-ဖြစ်ပါလျက်၊ ကော-အဘယ်ကြောင့်၊ (တုမ္မာကံ-သင်တို့၏၊) ဟာသော-ရယ်၍ခြင်းသည်၊ (ဟောတိ န-ဖြစ်ရသနည်း?) ကိ-အဘယ်ကြောင့်၊ (တုမ္မာကံ-သင်တို့၏၊) အာနန္ဒော-နှစ်သက်ခြင်းသည်၊ (ဟောတိ န-ဖြစ်ရသနည်း?) အန္တကာရေန-အဝိဇ္ဇာတည်းဟူသော အမှိုက်မှောင်သည်၊ ဩနဒ္ဓါ-မြွေယှက်ပိတ်ဖုံးအပ်ကုန်သော၊ (တုမ္မေ-သင်တို့သည်၊ ကိ-အဘယ်ကြောင့်၊) ပဒီပံ-ဉာဏ်တည်းဟူသော ဆီမီးကို၊ န ဂဝေသထ-မရှာမှီးကြသနည်း?

တတ္ထ-၌၊ အာနန္ဒောတိ-ကား၊ တုဋ္ဌိ-နှစ်သက်ခြင်းတည်း။ ဣဒံ-သည်၊ ဝါ-ကို၊ ဝုတ္တံ၊ ဟောတိ၊ ဣမသ္မိံ လောကသန္နိဝါသေ-ဤအစိတ်စိတ်သတ္တဝါတို့၏ ကောင်းစွာ ရောက်၍ တည်နေရာ အပေါင်းဖြစ်သော သတ္တလောကကို၊

အာနန္ဒော။ ။ “အာနန္ဒော”ကို “တုဋ္ဌိ”ဟု ပရိယာယ်ဖြင့် ဖွင့်သည်။ မှန်၏-“အာနန္ဒော”နှင့် “တုဋ္ဌိ”ကို နှစ်သက်ခြင်းအနက်ဟောပရိယာယ်အဖြစ်ဖြင့် ဓာန်-ဧကဂါထာ၌ ဆို၏။ နောက်ဝါကျ၌ “တုမ္မာကံ ဟာသော ဝါ တုဋ္ဌိ ဝါ”ဟူသော အဖွင့်တွင် “တုမ္မာကံ”ဟု သမ္ပန်ပုဒ်ထည့်ဖွင့်သဖြင့် “အာနန္ဒန္တိ ဧတေနာတိ အာနန္ဒော(နှစ်သက်ကြောင်းပီတိ)”ဟု ကရုဏာသာဓနမပြုဘဲ “အာနန္ဒနံ အာနန္ဒော-နှစ်သက်ခြင်း”ဟု ဘာဝသာဓနပြုပါ။

လောကသန္နိဝါသေ။ ။ လူ့တို့ ပလူတို့တိ လောကော၊ တဏှာဒိဋ္ဌိဝသေန သန္နိဝသန္တိ (သင်္ဂမ္မ ဝသန္တိ) ဧတ္ထ သတ္တာတိ သန္နိဝါသော၊ လောကောယေဝ+သန္နိဝါသော လောကသန္နိဝါသော-သတ္တဝါတို့၏ တဏှာဒိဋ္ဌိ၏အစွမ်းဖြင့် ကောင်းစွာရောက်၍ တည်နေရာ ခန္ဓာ၅ပါးဟူသော သင်္ခါရလောက၊ ဤအလို လောကသန္နိဝါသအရ သင်္ခါရလောကကို မုချအားဖြင့် ရ၏။ ဆင်းရဲခြင်းရှိသော ခန္ဓာအစဉ်ကို အစွဲပြု၍ သတ္တဝါဟူသော အခေါ်အဝေါ်ဖြစ်ရကား ခန္ဓာ၅ပါးဟူသော သင်္ခါရလောကနှင့် စပ်ယှဉ်သောကြောင့် သတ္တဝါအပေါင်းဟူသော သတ္တလောကကိုလည်း လောကသန္နိဝါသအရ ယူပါ။ (ပဋိသံ. ၄-၂, ၁၅)

ရာဂါဒီဟိ-ရာဂအစရှိကုန်သော၊ ဧကာဒသဟိ-၁၁ပါးကုန်သော၊ အဂ္ဂိဟိ-မီးတို့သည်၊ နိစ္စံ-မြ၊ ပဇ္ဇလိတေ-တောက်လောင်အပ်သည်၊ သတိ-ဖြစ်လသော်၊ ဝါ-ဖြစ်ပါလျက်၊ ကော-အဘယ်ကြောင့်၊ တုမ္ဟာကံ-တို့၏၊ ဟာသော ဝါ-ရယ်ရွှင်ခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ တုဋ္ဌိ ဝါ-နှစ်သက်ခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ (ဟောတိ) န-ဖြစ်ရသနည်း? ဧသ (ဧသော)-ဤသို့ရွှင်လန်းခြင်းနှစ်သက်ခြင်းကို ဝါ-သည်၊ အကတ္တဗ္ဗရူပေါယေဝ-မပြုထိုက်သောသဘောရှိသည်သာ၊ (ဟောတိ) နန-ဖြစ်သည်မဟုတ်လော၊ ဟိ-မှန်၊ အဋ္ဌဝတ္ထုကေန-၈ပါးသော တည်ရာဝတ္ထုရှိသော၊ [ဓမ္မဘာ-၃, ၅၄၈၅] အဝိဇ္ဇာန္တကာရေန-အဝိဇ္ဇာတည်းဟူသော အမှိုက်မှောင်သည်၊ ဩနဒ္ဓါ-မြွေးယှက်ပိတ်ဖူးအပ်ကုန်သော၊ တုမှေ-တို့သည်၊ တဿေဝ အန္တကာရဿ-ကိုပင်၊ ဝိမေဓတ္ထာယ-ပယ်ဖျောက်ခြင်းအကျိုးငှာ၊ **ကိ ကာရဏာ**-ကြောင့်၊ ဉာဏပ္ပဒိပံ-ဉာဏ်တည်းဟူသော ဆီးမီးကို၊ န ဂဝေသထ-မရှာမှီးကြသနည်း? န ကရေထ-မပြုလုပ်ကြသနည်း? ဣတိ-ဂါထာဖွင့်ပြီးပြီ။ ဒေသနာ-ဝသာနေ-၌၊ ပဉ္စသတာပိ-ကုန်သော၊ တာ ဣတ္ထိယော-တို့သည်၊ သောတာပတ္တိဖလေ-၌၊ ပတိဋ္ဌဟိသု-ကုန်ပြီ။

တစ်နည်း။ ။“လောကောယေဝ သင်္ဂမ္မ သမာဂမ္မ နိဝါသနဋ္ဌေန လောကသန္တိဝါသော၊ သတ္တနိကာယော(မဇ္ဇိ-၂, ၁၊ အဇ္ဈိ-၃, ၂၁၅)”ဟူသော အဖွင့်ကို ကြည့်၍ “နိဝသန္တိ ဧတ္ထာတိ နိဝါသော၊ သင်္ဂမ္မ+နိဝါသော သန္တိဝါသော၊ လောကောယေဝ+သန္တိဝါသော လောကသန္တိဝါသော-အစိတ်စိတ်သတ္တာတို့၏ ကောင်းစွာရောက်၍ တည်နေရာ အပေါင်းဖြစ်သော သတ္တလောက(ပါရာဘာ-၁, ၅၅၃)”ဟုလည်းကောင်း၊ “သန္တိဝါသေန္တိ ဧတ္ထာတိ သန္တိဝါသော၊ လောကောယေဝ+သန္တိဝါသော လောကသန္တိဝါသော-အကျိုးအကြောင်းတို့၏ ပေါင်းစီး၍တည်ရာ သတ္တလောက(မအူပါရာနိ-၂, ၂၂၃၊ ပါရာဂံသစ်-၂, ၁၄၃)”ဟုလည်းကောင်း ပြု၏။ လောကသန္တိဝါသအရ ဩကာသလောကကိုလည်း ယူနိုင်၏။ ထိုသို့ယူလျှင် “ဣမသ္မိ လောကသန္တိဝါသေ-ဤပေါင်းစု၍နေထိုင်ရာ ဩကာသလောက၌”ဟု ဩကာသအနက်ပေးပါ။

ကိကာရဏာ။ ။“ကော ကိ”သည် သဗ္ဗနာမ်ပုဒ်၊ နိပါတ်ပုဒ်အားဖြင့် ၂မျိုးဖြစ်နိုင်သည်။ ထိုတွင် ကောနိပါတ်ပုဒ်သည် ကွဟူသောအနက်၊ ကထံဟူသောအနက် ၂မျိုးကို ဟောရာ ဤ၌ ကထံဟူသော အနက်ကို ဟော၏။ ကိနိပါတ်ကား ပုစ္ဆာအနက်တည်း၊ ပုစ္ဆာအနက်အမျိုးမျိုးတွင်လည်း အကြောင်းကိုမေးသော ကာရဏပုစ္ဆာတည်း။

သတ္တာ-သည်။ တာသံ-တို့၏။ အစလသဒ္ဓါယ-(ဘာသာခြားတို့၏ ဝါဒအမျိုးမျိုးကြောင့်) မတုန်လှုပ်သော သဒ္ဓါတရား၌၊ [ဓမ္မဘာ-၃, ၅၃၅။] ပတိဋ္ဌိတဘာဝံ-တည်သည်၏အဖြစ်ကို၊ ဥ-တွာ-၍၊ သိနေရမတ္ထကာ-မြင်းမိုရ်တောင်ထိပ်မှ၊ သြ-တရိတွာ-သက်ဆင်းတော်မူ၍၊ ဗုဒ္ဓါသနေ-ဘုရားရှင်၏ နေရာတော်၌၊ နိသီဒိ-ပြီ၊ အထ-၌၊ နံ-ထိုမြတ်စွာဘုရားကို၊ ဝိသာခါ-သည်၊ အာဟ-ပြီ၊ (ကိ)။ “ဘန္တေ! ဧသာ သုရာ နာမ-သည်၊ ပါပိကာ-ဆိုးဝါးလှ၏။ ဟိ-မှန်၊ ဧဝရူပါ နာမ-ကုန်သော၊ က္ကမာ ကုတ္တိယော-တို့သည်၊ တုမှာဒိသဿ-သော၊ ဗုဒ္ဓဿ-၏၊ ပုရတော-၌၊ နိသီဒိတွာ-၍၊ ကုရိယာပထမတ္ထမ္ပိ-မျှကိုလည်း၊ သဏ္ဌာပေတုံ-ကောင်းစွာ တည်စေခြင်းငှာ၊ အသက္ကောန္တိယော-ကုန်လသော်၊ ဥဋ္ဌာယ-ထ၍၊ ပါဏီ -လက်ဝါးကို၊ ပဟရိတွာ-ပုတ်ခတ်၍၊ [ပါဏီ ပဟရိတွာ-လက်ခတ်တီး၍၊] ဟသနဂီတ-နစွာဒီနိ-ရယ်ခြင်း၊ သီချင်းဆိုခြင်း၊ ကခြင်းအစရှိသည်တို့ကို၊ အာရဘိသု-ကုန်ပြီ” ကုတိ-ဤသို့ လျှောက်ပြီ၊ သတ္တာ-သည်။ “ဝိသာခေ-ဝိသာခါ! အာမ-အိမ်း၊ ဧသာ သုရာ နာမ-သည်၊ ပါပိကာ ဧဝ-သည်သာတည်း၊ ဟိ-မှန်၊ ဧတံ-ဤသေရည်ကို၊ နိဿာယ-၍၊ အနေကေ-များစွာကုန်သော၊ သတ္တာ-တို့သည်၊ အနယဗျသနံ-ကြီးပွားမဲ့ပျက်စီးခြင်းသို့၊ [ဓမ္မဘာ-၂, ၄၅၅။] ပတ္တာ-ကုန်ပြီ” ကုတိ-သို့၊ ဝတွာ-၍၊ “ဘန္တေ! ဧသာ-ဤသေရည်အရက်သည်၊ ကဒါ-အဘယ်အခါ၌၊ ဥပ္ပန္နာ ပန-ဖြစ်ပေါ်ခဲ့ပါသနည်း?” ကုတိ-သို့၊ ဝုတ္တေ-သော်၊ တဿာ-ထိုသေရည်အရက်၏၊ ဥပ္ပတ္တိ-ဖြစ်ပေါ်လာပုံကို၊ ဝိတ္တာရေန-အကျယ်အားဖြင့်၊ ကထေတုံ

ထိုကြောင့် “ကိ ကာရဏာ”ဟု ဖွင့်သည်။ တတိယပါဒ စတုတ္ထပါဒ၌ ဖွင့်သဖြင့် အဓိကာရနည်းအရ ကိကို တတိယပါဒ၊ စတုတ္ထပါဒသို့ လိုက်ပေးရသည်။ (နီတိပဒ-၃၆၉၊ ၃၇၀)

သဗ္ဗနာမ်ယူလျှင်။ ။ “ကိ ကာရဏာ”ဟု ဖွင့်သောကြောင့် သဗ္ဗနာမ်ယူလျှင် ဟိတ်အနက်၌ ပဌမာသက်ပါ။ ဆက်ဥးအံ့-ကိကို နိပ္ပယောဇန(ပဋိက္ခေပ)အနက်ယူ၍ “တုမှာကံ- တို့အား၊ ဟာသော-သည်၊ ကော န-ဘာအကျိုးရှိအံ့နည်း”ဟု ပေးကြသေး၏။ သို့သော် နိပ္ပယောဇနအနက်ဟော ကိသဒ္ဓါပါသော ဝါကျနေပုံနှင့် မညီသောကြောင့် မကောင်းပါ။ မှန်၏-ကိသဒ္ဓါ နိပ္ပယောဇနအနက်ဟောရာ၌ “ကိ တေ ဇဇ္ဇာဟိ ဒုမ္မေခ၊ ကိ တေ အဇိနသာဋီယာ(ခ-၅, ၇၀)” စသည်တို့ကဲ့သို့ ကရိုဏ်းနှင့် သမ္ပဒါန် ပါရှိသည်။ ဤ၌ကား ထိုကဲ့သို့ မပါရကား နိပ္ပယောဇနအနက်ကြံ၍ မပေးသင့်။

ငှာ၊ အတီတံ-ကို၊ အာဟရိတွာ-၍၊ ကုမ္ဘဇာတကံ-ကုမ္ဘဇာတ်ကို၊ ကထေသိ-
ပြီ၊ ဣတိ-ဝိသာခါယ သဟာယိကာနံ ဝတ္ထု ပြီးပြီ။

ဝိသာခါယ သဟာယိကာနံ ဝတ္ထုဘာသာသီကာ ပြီးပြီ။

၂-သိရိမာဝတ္ထုဘာသာသီကာ

ပဿ စိတ္တကတန္တိ ကုမံ ဓမ္မဒေသနံ သတ္တာ ဝေဠုဝနေ ဝိဟရန္တော သိရိမံ
-သိရိမာကို၊ အာရဗ္ဗ ကထေသိ။ [သိရိမာသည် (ဝိနည်းမဟာဝါ-၃၂၆၌ အကျယ်
ပါရှိသော) သာလာဝတီမည်သော ပြည့်တန်ဆာမ၏သမီး၊ သမားတော်ဝီက၏ နှမ
ငယ်တည်း။ (သုတ္တနိ. ၄-၁, ၂၃၅)] ကိရ-ချဲ့၊ သာ-ထိုသိရိမာသည်၊ ရာဇဂဟေ-
၌၊ အဘိရူပါ-လွန်ကဲသော အဆင်းရှိသော၊ ဝါ-အလွန်လှသော၊ ဂဏိကာ-
ပြည့်တန်ဆာမတည်း၊ ပန-ဆက်၊ ဧကသ္မိံ-သော၊ အန္တောဝသေ-ဝါတွင်း၌၊
သုမနသေဋ္ဌိပုတ္တဿ-သုမနသုဋ္ဌေးသား၏၊ ဘရိယာယ-သော၊ ပုဏ္ဏကသေဋ္ဌိ-
ဿ-ပုဏ္ဏကသုဋ္ဌေး၏၊ [ဝိမာန. ၄-၅၉၌ “ပုဏ္ဏသေဋ္ဌိ-ပုဏ္ဏသုဋ္ဌေး”ဟု ဆို၏၊]
ဓိတာယ-သော၊ ဥတ္တရာယ နာမ-သော၊ ဥပါသိကာယ-အား၊ အပရန္တိတွာ-
ပြစ်မှားမိ၍၊ တံ-ထိုဥတ္တရာကို၊ ပဿာဒေတုကာမာ-ကြည်လင်စေလိုသည်၊
(ဟုတွာ)၊ တဿာ-ထိုဥတ္တရာ၏၊ ဂေဟေ-၌၊ ဘိက္ခုသံဃေန-နှင့်၊ သဒ္ဓိံ၊ ကတ-
ဘတ္တကိစ္စံ-ပြုအပ်ပြီးသော ဆွမ်းဘုဉ်းပေးခြင်းကိစ္စရှိတော်မူသော၊ ဝါ-ဆွမ်း
ဘုဉ်းပေးတော်မူပြီးသော၊ [ဓမ္မဘာ-၂, ၄၀၂၅] သတ္တာရံ-ကို၊ ခမာပေတွာ-သည်းခံ
စေ၍၊ တံ ဒိဝသံ-၌၊ ဒသဗလဿ-၏၊ ဘတ္တာနုမောဒနံ-ဆွမ်းနှင့် စပ်သော
ဝမ်းမြောက်ကြောင်းတရားစကားကို၊ ဝါ-ဆွမ်းအနုမောဒနာတရားကို၊ သုတွာ-
၍၊ အက္ခောဓေန၊ ပေ ၊ သစ္စေနာလိက ဝါဒိနံ”န္တိ-ဟူသော၊ ဂါထာပရိယော-
သာနေ-၌၊ သောတာပတ္တိဖလံ-သို့၊ ပါပုဏိ-ပြီ။

အက္ခောဓေန ဇိနေ ကောမံ၊ အသာဓုံ သာဓုနာ ဇိနေ၊

ဇိနေ ကဒရိယံ ဒါနေန၊ သစ္စေနာလိကဝါဒိနံ။

ကောမံ-အမျက်ထွက်သူကို၊ အက္ခောဓေန-အမျက်မထွက်သူ၏ အဖြစ်ဖြင့်၊
ဝါ-အမျက်မထွက်ခြင်းမေတ္တာဖြင့်၊ ဇိနေ-အနိုင်ယူထိုက်၏၊ [ဇယုဝိဘတ် အရဟ

အနက်] အသာဓိ-မကောင်းသောသူကို၊ သာဓုနာ-ကောင်းသောသူ၏ အဖြစ်
ဖြင့်၊ ဝါ-ကောင်းသော နည်းလမ်းဖြင့်၊ ဇိနေ-၏၊ ကဒရိယံ-ဝန်တိုစေးနဲ့၊ မစွန့်
ကြဲတတ်၊ စက်ဆုပ်အပ်စွာ၊ သတ္တဝါကို၊ ဒါနေန-ပေးကမ်းခြင်းဖြင့်၊ ဇိနေ-၏၊
အလိကဝါဒိနံ-မမှန်စကား၊ ပြောကြားလေ့ရှိသူကို၊ သစ္စေန-အမှန်ပြောကြား၊
သစ္စာတရားဖြင့်၊ ဇိနေ-၏။

ဧတ္ထ-ဤသိရိမာဝတ္ထု၌၊ အယံ-ဤဆိုအပ်ပြီးသည်ကား၊ သင်္ခေပေါ-အကျဉ်း
ချုပ်တည်း၊ ဝိတ္ထာရကထာ ပန-အကျယ်စကားသည်ကား၊ ကောဓဝဂ္ဂေ-၌၊
အနုမောဒနဂါထာဝဏ္ဏနာယမေဝ-အနုမောဒနဂါထာ၏အဖွင့်၌သာလျှင်၊
အာဝိဘဝိဿတိ-ထင်ရှားစွာ ဖြစ်လိမ့်မည်။ ပန-ဆက်၊ ဧဝံ-လျှင်၊ သောတာ-
ပတ္တိဖလံ-သို့၊ ပတ္တာ-ရောက်ပြီးသော၊ သိရိမာ-သည်၊ ဒသဗလံ-ကို၊ နိမန္တေတွာ-
၍၊ ပုနဒိဝသေ-၌၊ မဟာဒါနံ-ကို၊ ဒတွာ-၍၊ သံဃဿ-အား၊ **အဋ္ဌကဘတ္တံ**-
အဋ္ဌကဘတ်ကို၊ နိဗ္ဗဒ္ဓံ-မပြတ်၊ ဒါပေသိ-လျှစ်စေပြီ၊ အာဒိတော-မှ၊ ပဌာယ-၍၊
နိဗ္ဗဒ္ဓံ-မပြတ်၊ အဋ္ဌ-ကုန်သော၊ ဘိက္ခု-တို့သည်၊ ဂေဟံ-သို့၊ ဂစ္ဆန္တိ-ကုန်၏။ “သပ္ပိ-
ထောပတ်ကို၊ ဂဏှထ-ခံယူတော်မူပါကုန်၊ ဒီရံ-နို့ကို၊ ဂဏှထ-ပါကုန်” ဣတိ
အာဒိနိ-ဤသို့ အစရှိသော စကားတို့ကို၊ ဝတွာ-၍၊ တေသံ-ထိုရဟန်းတို့၏၊
ပတ္တေ-တို့ကို၊ ပူရေတိ-၏၊ ဧကေန-တစ်ပါးသော ရဟန်းသည်၊ လဒ္ဓံ-ရအပ်သော
ဆွမ်းသည်၊ တိဏ္ဏမ္ပိ-၃ပါးသော ရဟန်းတို့အားသော်လည်းကောင်း၊ စတုန္ဒမ္ပိ-
တို့အားသော်လည်းကောင်း၊ ပဟောတိ-လောက်၏၊ ဒေဝသိကံ-နေ့တိုင်းနေ့
တိုင်း၊ [ဓမ္မဘာ-၁, ၈၈၊ ဓမ္မဘာ-၃, ၂၀၅။] **သောဠသကဟာပဏပရိဗ္ဗယေန**-
၁၆ကျပ်သော ကုန်ကျစရိတ်ဖြင့်၊ ပိဏ္ဏပါတော-ကို၊ ဒီယတိ-အပ်၏၊ အထ-

အဋ္ဌကဘတ္တံ။ ။အဋ္ဌန္တံ+သမူဟော အဋ္ဌကော၊ (တစ်နည်း) အဋ္ဌ+ပရိမာဏာနိ
ယဿာတိ အဋ္ဌကော၊ အဋ္ဌကဿ+ဒိန္တံ+ဘတ္တံ အဋ္ဌကဘတ္တံ-ရဟန်းဂပီးအပေါင်း
အား ပေးလှူအပ်သောဆွမ်း၊ ဝါ-ဂပီးအတိုင်းရှိသောရဟန်းအား ပေးလှူအပ်သော
ဆွမ်း၊ (ပါစိယော-၅၁၄၊ စူဘာ-၃၇၀)

သောဠသကဟာပဏပရိဗ္ဗယံ။ ။သောဠသ+ကဟာပဏာ သောဠသကဟာ-
ပဏာ၊ ပုနပျုနံ ဝယတိ ခယံ ဂစ္ဆတိတိ ပရိဗ္ဗယော-အထပ်ထပ် ကုန်ကျသောစရိတ်၊
[ပရိ+ဝယ+အာ-ဇာဠိသစ်-၁, ၂၀၀။] ပရိ သမန္တတော ဝယတိ ခယံ ဂစ္ဆတိတိ ပရိ-

၌၊ ဧကဒိဝသံ-၌၊ ဧကော-သော၊ ဘိက္ခု-သည်၊ တဿာ-ထိုသိရိမာ၏၊ ဂေဟေ-
၌၊ အဋ္ဌကဘတ္တံ-ကို၊ ဘုဒ္ဓိတွာ-၍၊ တိယောဇနမတ္ထကေ-ဥယျဇနာအထက်၌၊
ဧကံ-သော၊ ဝိဟာရံ-သို့၊ အဂမာသိ-ပြီ၊ အထ-၌၊ သာယံ-ညနေချမ်းအချိန်၌၊
ထေရုပဋ္ဌာနေ-ထေရ်အား ဆည်းကပ်ရာအရပ်၌၊ နိသိန္နံ-ထိုင်နေသော၊ နံ-ကို၊
ပုစ္ဆိသု-ကုန်ပြီ၊ (ကိ)၊ “အာဝုသော! ကဟံ-၌၊ ဘိက္ခု-ကို၊ ဂေဟေတွာ-၍၊ အာ-
ဂတော-သည်၊ အသိ-နည်း?” ဣတိ-ကုန်ပြီ၊ သိရိမာယ-၏၊ အဋ္ဌကဘတ္တံ-
ကို၊ မေ-သည်၊ ဘုတ္တံ-အပ်ပြီ၊ ဣတိ-ပြီ၊ အာဝုသော! မနာပံ-ကို၊ ကတွာ-၍၊
ဒေတိ-သလော? ဣတိ-ကုန်ပြီ၊ “တဿာ-ထိုသိရိမာ၏၊ ဘတ္တံ-ကို၊ ဝဏ္ဏေတံ-
ချီးမွမ်းခြင်းငှာ၊ န သက္ကာ-မတတ်နိုင်၊ အတိဝိယ-သာလျှင်၊ ပဏီတံ-မွန်မြတ်
သည်ကို၊ ကတွာ-၍၊ ဒေတိ-၏၊ ဧကေန-သည်၊ လဒ္ဓံ-သည်၊ တိဏ္ဏမ္ပိ-တို့အား
သော်လည်းကောင်း၊ စတုန္ဒမ္ပိ-တို့အားသော်လည်းကောင်း၊ ပဟောတိ-၏၊ ပန-
ဆက်၊ တဿာ-ထိုသိရိမာ၏၊ [ဒေယျဓမ္မတောပိ၌စပ်၊] ဝါ-ကို၊ [ဒဿနမေဝ၌စပ်၊]
ဒေယျဓမ္မတောပိ-ပေးလှူထိုက်သော သဘောရှိသော ပစ္စည်းထက်လည်း၊
ဒဿနမေဝ-ကြည့်ရှုရခြင်းသည်သာ၊ ဝါ-မြင်ရခြင်းသည်သာ၊ ဥတ္တရိတရံ-သာ
၍မြတ်၏၊ ဟိ-မှန်၊ သာ ဣတ္ထိ-သည်၊ ဧဝရူပါ စ ဧဝရူပါ စ-ဤသို့သဘော
လည်းရှိ၊ ဤသို့သဘောလည်းရှိ၏၊” ဣတိ-သို့၊ တဿာ-ထိုသိရိမာ၏၊ ဂုဏေ-
တို့ကို၊ ဝဏ္ဏေသိ-ပြီ။

အထ-၌၊ ဧကော-သော၊ ဘိက္ခု-သည်၊ တဿာ-ထိုသိရိမာ၏၊ ဂုဏကထံ-
ကို၊ သုတွာ-၍၊ အဒဿနေနေဝ-မမြင်ခြင်းဖြင့်သာလျှင်၊ (မမြင်ဘူးဘဲသာလျှင်)၊
[ဝိမာန. ၄-၆၈၌ “တဿာ ဂုဏကထံ သုတွာ အဒိသ္မာပိ သဝနေနေဝ သိနေဟံ
ဥပ္ပာဒေတွာ”ဟု ရှိ၏၊ ဤ၌လည်း ထိုအတိုင်းရှိလျှင် ပိုကောင်း၏။] သိနေဟံ-ချစ်
ခြင်းကို၊ ဥပ္ပာဒေတွာ-စေ၍၊ “မယာ-သည်၊ ဂန္ဓာ-၍၊ တံ-ထိုသိရိမာကို၊ ဒဠု-

ဗ္ဗယော-ထက်ဝန်းကျင် ကုန်ကျသော စရိတ်(ဇာဋီသစ်-၁, ၃၅၈)၊ (တစ်နည်း) ပရိ-
ဝယနံ ပရိဗ္ဗယော-ထက်ဝန်းကျင် ကုန်ကျခြင်း-ကုန်ကျစရိတ်၊ [ပရိ+ဝိ+ဣ+အာ-ပါရာ
ဘာ-၂, ၂၀၈] သောဠသကဟာပဏံ စ+တံ+ပရိဗ္ဗယော စာတိ သောဠသကဟာပဏာ
ပရိဗ္ဗယော-၁၆ကျပ်သောကုန်ကျစရိတ်၊ ကဟာပဏကို ဓမ္မပို့-၂၈၃၈။

ငှာ၊ ဝဋ္ဋတိ-၏။” ကုတိ-ကြံ၍၊ အတ္တနော-၏။ **ဝဿဂ္ဂံ**-ဝါအပိုင်းအခြားကို၊ ဝါ-ဝါစဉ်ကို၊ ကထေတွာ-၍၊ တံ ဘိက္ခု-ကို၊ **ဌိတိကံ**-ရပ်တည်ကြောင်းအစဉ်ကို၊ ဝါ-ထေရ်စဉ် ဝါစဉ်ကို၊ ပုစ္ဆိတွာ-၍၊ “အာဝုသော! သွေ-၌၊ တသ္မိံ ဂေဟေ-၌၊ တွံ-သည်၊ သံဃတ္ထေရော-သံဃာ့ထေရ်သည်၊ [သံဃဿ+ထေရော သံဃတ္ထေရော၊ -မအူပါရာနိ-၁, ၅၆] ဟုတွာ-၍၊ အဋ္ဌကဘတ္တံ-ကို၊ လဘိဿသိ-လိမ့်မည်။” ကုတိ-သို့၊ သုတွာ-၍၊ တဇ္ဈိကဉ္စေ-၌ပင်၊ ပတ္တစီဝရံ-ကို၊ အာဒါယ-၍၊ ပ-က္ကန္တော-ဖဲသွားသည်၊ (သမာနော)ပိ-သော်လည်း၊ ပါတောဝ-၌သာလျှင်၊ အရု-ဏေ-သည်၊ ဥဂ္ဂတေ-တက်လသော်၊ ဝါ-တက်ချိန်၌၊ **သလာကဂ္ဂံ**-စာရေးတံ မဲကို ယူရာအရပ်သို့၊ ဝါ-စာရေးတံမဲပေးရာအရပ်သို့၊ ပဝိသိတွာ-၍၊ ဌိတော-လျက်၊ သံဃတ္ထေရော-သည်၊ ဟုတွာ-၍၊ တဿာ-ထိုသိရိမာ၏၊ ဂေဟေ-၌၊

ဝဿဂ္ဂံ။ ။ “ဝဿ+အဂ္ဂ”ဟုဖြတ်၊ အဂ္ဂသဒ္ဓါ သဋီ-၁, ၂၉၂အလို ပဋိပါဋိအနက်၊ ဝိလံဋီ-၂, ၃၇အလို ကောဋ္ဌာသအနက်၊ စူဘာ-၃၀၈အလို မရိယာဒ(အပိုင်းအခြား) အနက်ကို ဟော၏။ “ဝဿာနံ+အဂ္ဂံ ဝဿဂ္ဂံ-ဝါတို့၏ အစဉ်၊ ဝါ-ဝါတို့၏ အဖို့အစု၊ ဝါ-ဝါတို့၏ အပိုင်းအခြား”ဟု ပြု၊ ပါစိယော-၅၀၂၌ကား “ဂဏိယတိတိ ဂံ၊ [ဂဏ+ကံ၊] ဝဿမေဝ+ဂံ ဝဿဂ္ဂံ-ရေတွက်အပ်သောဝါ (ဝါအရေအတွက်)၊ [ဝဿ+ဂ၊ ဂဒ္ဒေဘော်၊]”ဟု ပြု၏။

ဌိတိကံ။ ။ တိဋ္ဌန္တိ ဧတ္ထ၊ ဧတာယာတိ ဝါ ဌိတိ-ရပ်တည်ရာ၊ ရပ်တည်ကြောင်းအစဉ်၊ ဌိတိယေဝ ဌိတိကာ၊ ရပ်တည်ရာ၊ ရပ်တည်ကြောင်းအစဉ်ကိုပင် “ထေရ်စဉ် ဝါစဉ်”ဟု ခေါ်ကြ၏။ (မဟာဘာ-၂, ၂၇၂)။

သလာကဂ္ဂံ။ ။ သလာကံ ဂဏန္တိ ဧတ္ထာတိ သလာကဂ္ဂံ၊ [သလာကာ+ဂဟ+ကံ၊-ပါစိယော-၆၄၂၊ ရူဘာ-၂, ၄၆၃၊] (တစ်နည်း) “သလာကဒါနဌာနံ **သလာကဂ္ဂံ** နာမ(ဝိမတိ-၂, ၃၁၇)”ဟူသော အဖွင့်အလို “ဒါနံ အဂ္ဂိယတိ ဝိဿန္တိယတိ ဧတ္ထာတိ ဒါနဂ္ဂံ၊ (အဋီ-၃, ၂၈၈)”ကဲ့သို့ “သလာကံ အဂ္ဂိယတိ ဝိဿန္တိယတိ ဧတ္ထာတိ သလာကဂ္ဂံ၊ [သလာကာ+အဂ္ဂ+ဏ၊]”ဟု ပြုပါ၊ (တစ်နည်း) “ဒါနံ အဇတိ ဂစ္ဆတိ ဧတ္ထာတိ ဒါနဂ္ဂံ-လျှူဖွယ် ဝတ္ထု၏တည်ရှိရာဌာန၊ (ဇာဋီသစ်-၁, ၇၈)”နှင့် “အဇတိ ဂစ္ဆတိ ပဝတ္တတိ ဧတ္ထာတိ အဂ္ဂံ၊ ဘတ္တဿ+အဂ္ဂံ ဘတ္တဂ္ဂံ-ဆွမ်း၏တည်ရှိရာဌာန(ဝိလံဋီ-၂, ၁၃)”ကဲ့သို့ “အဇတိ ဂစ္ဆတိ ပဝတ္တတိ ဧတ္ထာတိ အဂ္ဂံ၊ သလာကာယ+အဂ္ဂံ သလာကဂ္ဂံ-စာရေးတံမဲ၏ တည်ရှိရာအရပ်၊ [သလာကာ+အဇ+ဏ၊ အဂ္ဂသဒ္ဓါ ပတိဌာနအနက်၊]”ဟု ပြုပါ။

အဋ္ဌကဘတ္တံ-ကို လဘိ-ပြီ၊ ပန-ဆက်၊ ယော ဘိက္ခု-သည်၊ ဟိယျော-မနေက၊ ဘုဉ္ဇိတွာ-၍၊ ပတ္တာမိ-ဖဲသွားပြီ၊ တဿ-ထိုရဟန်း၏၊ ဂတဝေလာယမေဝ-ပြန် သွားရာအချိန်၌ပင်၊ အဿာ-ထိုသိရိမာ၏၊ သရီရေ-၌၊ ရောဂေါ-သည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇိ-ပြီ၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ သာ-ထိုသိရိမာသည်၊ အာဘရဏာနိ-တန်ဆာတို့ကို၊ သြ- မုဉ္ဇိတွာ-ချွတ်၍၊ နိပဇ္ဇိ-လျောင်းနေပြီ၊ အထ-၌၊ အဿာ-ထိုသိရိမာ၏၊ ဒါသိ- ယော-တို့သည်၊ အဋ္ဌကဘတ္တံ-ကို လဘိတွာ-၍၊ အာဂတေ-ကုန်သော၊ ဘိက္ခု- တို့ကို၊ ဒိသ္မာ-၍၊ အာရောစေသုံ-ကုန်ပြီ၊ သာ-ထိုသိရိမာသည်၊ သဟတ္ထာ- မိမိလက်ဖြင့်၊ ပတ္တေ-တို့ကို၊ ဂဟေတွာ-၍၊ နိသီဒါပေတုံ ဝါ-ထိုင်စေခြင်းငှာ လည်းကောင်း၊ ပရိဝိသိတုံ ဝါ-ပြုစုလုပ်ကျွေးခြင်းငှာလည်းကောင်း၊ အသက္ကော- န္တိ-မစွမ်းနိုင်လသော်၊ ဒါသိယော-တို့ကို၊ အာဏာပေသိ-ပြီ (ကိ)၊ “အမ္မာ-အမိတို့၊ ပတ္တေ-တို့ကို၊ ဂဟေတွာ-၍၊ အယျေ-တို့ကို၊ နိသီဒါပေတွာ-၍၊ ယာဂုံ-ကို၊ ပါ- ယေတွာ-သောက်စေ၍၊ ခဇ္ဇကံ-ခဲဖွယ်ကို၊ ဒတွာ-၍၊ ဘတ္တဝေလာယ-ဆွမ်းစား ချိန်၌၊ ပတ္တေ-တို့ကို၊ ပူရေတွာ-၍၊ ဒေထ-ကုန်လော၊” ဣတိ-ပြီ၊ တာ-ထိုကျွန်မ တို့သည်၊ “အယျေ-အရှင်မ၊ သာဓု-ကောင်းပါပြီ၊” ဣတိ-ပြော၍၊ ဘိက္ခု-တို့ကို၊ ပဝေသေတွာ-အိမ်တွင်းသို့ ဝင်စေ၍၊ ယာဂုံ-ကို၊ ပါယေတွာ-၍၊ ခဇ္ဇကံ-ကို၊ ဒတွာ-၍၊ ဘတ္တဝေလာယ-၌၊ ဘတ္တဿ-ဖြင့်၊ ပတ္တေ-တို့ကို၊ ပူရေတွာ-၍၊ တဿာ-ထိုသိရိမာအား၊ အာရောစယိသု-ကုန်ပြီ၊ သာ-ထိုသိရိမာသည်၊ [ဝတွာ၊ ဝန္တိတိဉ္စပ်၊] ဝါ-ကို၊ [နိတာဉ္စပ်၊] “မံ-ကို၊ ပရိဂ္ဂဟေတွာ-ပွေ့ချီ၍၊ နေထ-ဆောင် ပေးကုန်လော၊ အယျေ-တို့ကို၊ ဝန္တိဿာမိ-မည်၊” ဣတိ-သို့၊ ဝတွာ-၍၊ တာဟိ- ထိုကျွန်မတို့သည်၊ ပရိဂ္ဂဟေတွာ-၍၊ ဘိက္ခုနံ-တို့၏၊ သန္တိကံ-သို့၊ နိတာ-ပို့ ဆောင်အပ်သော်၊ ဝေဓမာနေန-တုန်နေသော၊ သရီရေန-ကိုယ်ဖြင့်၊ [ဣတ္ထမ္ဘုတ လက္ခဏအနက်၊] ဘိက္ခု-တို့ကို၊ ဝန္တိ-ပြီ၊ သော ဘိက္ခု-သည်၊ တံ-ထိုသိရိမာကို၊ သြလောကေတွာ-၍၊ စိန္တေသိ-ပြီ၊ (ကိ)၊ “ဂိလာနာယ-မကျန်းမာသော၊ ဧတိ- သာ-ဤသိရိမာ၏၊ အယံ ရူပသောဘာ-ဤရုပ်အဆင်း၏တင့်တယ်ခြင်းသည်၊ တာဝ-ရှေးဦးစွာ၊ ဧဝရူပါ-ဤသို့ သဘောရှိသေး၏၊ အရောဂကာလေ ပန- ရောဂါမရှိရာအခါ၌ကား၊ ဝါ-ကျန်းမာရာအခါ၌ကား၊ သဗ္ဗာဘရဏပဋိမဏ္ဍိ- တာယ-အလုံးစုံသော တန်ဆာတို့ဖြင့် ပြင်ဆင်အပ်သော၊ ဣမိဿာ-ဤသိရိမာ

၏။ ရူပသမ္ပတ္တိ-ရုပ်အဆင်း၏ ပြည့်စုံခြင်းသည်။ ကိဒိသီ-အဘယ်သို့ ရှုအပ်
 လိမ့်မည်နည်း(ဘယ်လိုနေမည်နည်း)။ ဣတိ-ကြံပြု၊ အထ-၌၊ အဿ-ထိုရဟန်း
 ၏။ ဝါ-မှ၊ အနေကဝဿကောဋီသန္နိစိတော-တစ်ပါးမက များစွာသော နှစ်
 တို့၏ ကုဋေတို့ပတ်လုံး စုဝေးတည်ရှိနေသော၊ ဝါ-နှစ်ကုဋေပေါင်းများစွာက
 စုဝေးတည်ရှိနေသော၊ ကိလေသော-သည်၊ သမုဒါစရိ-ကောင်းစွာ အထက်၌
 ဖြစ်ပြီ၊ သော-ထိုရဟန်းသည်၊ အညာဏီ-အသိမရှိသည်၊ ဝါ-အသိကင်းသည်၊
 ဟုတ္တာ-၍၊ ဘတ္တံ-ကို၊ ဘုဒ္ဓိတုံ-ကို၊ အသက္ကောန္တော-သော်၊ ပတ္တံ-ကို၊ အာဒါယ-
 ၍၊ ဝိဟာရံ-သို့၊ ဂန္ဓာ-၍၊ ပတ္တံ-ကို၊ ပိဓာယ-ပိတ်၍၊ ဧကမန္တေ-၌၊ ဌပေတွာ-
 ၍၊ စိဝရံ-ကို၊ ပတ္တရိတွာ-ဖြစ်၍၊ နိပဇ္ဇိ-အိပ်ပြီ။

အထ-၌၊ နံ-ထိုရဟန်းကို၊ ဧကော-သော၊ သဟာယကော-သော၊ ဘိက္ခု-
 သည်၊ ယာစန္တောပိ-တိုက်တွန်းပါသော်လည်း၊ [ယာစဓာတ် စောဒနတ္ထ၊] ဘော-
 ဇေတုံ-စားစေခြင်းငှာ၊ နာသက္ခိ-မတတ်နိုင်၊ သော-သည်၊ ဆိန္နဘတ္တော-ပြတ်
 သော ဆွမ်းရှိသည်၊ အဟောသိ-ပြီ၊ တံ ဒိဝသမေဝ-၌ပင်၊ သာယနသမယေ-
 ၌၊ သိရိမာ-သည်၊ **ကာလံ**-ကို၊ **အကာသိ**-ပြီ၊ ရာဇာ-သည်၊ သတ္ထု-အား၊ သာ-
 သနံ-ကို၊ ပေသေသိ-ပြီ၊ [ဓမ္မဘာ-၁၊ ၆၁၈၅] (ကိ)၊ “ဘန္တေ-ရား၊ ဇီဝကဿ-၏၊
 ကနိဋ္ဌဘဂိနီ-ညီမငယ်ဖြစ်သော၊ သိရိမာ-သည်၊ ကာလံ-ကို၊ အကာသိ-ပြီ”
 ဣတိ-ပြီ၊ သတ္တာ-သည်၊ တံ-ထိုသတင်းကို၊ သုတွာ-၍၊ ရညော-၏၊ (သန္တိကံ-
 သို့) ပဟိဏီ-ပြီ၊ (တစ်နည်း) ရညော-အား၊ သာသနံ-ကို၊ ပဟိဏီ-ပြီ၊ (ကိ)၊
 “သိရိမာယ-ကို၊ (သိရိမာရုပ်အလောင်းကို)၊ ဈာပနကိစ္စံ-မီးသဂြိုလ်ခြင်းကိစ္စ
 သည်၊ နတ္ထိ၊ အာမကသုသာနေ-သင်္ချိုင်း၌၊ [ဓမ္မဘာ-၁၊ ၄၆၄၅] တံ-ထိုသိရိမာ
 ကို၊ (ထိုသိရိမာ၏ ရုပ်အလောင်းကို)၊ ယထာ-အကြင်အခြင်းအရာအားဖြင့်

ကာလံ အကာသိ။ ။ ကွယ်လွန်ပြီးနောက် နိမ္မာနရတိနတ်ဘုံ၌ နတ်သမီးဖြစ်သည်
 ဟု အရှင်ဝဂီသထေရ်မေးသဖြင့် သိရိမာနတ်သမီးကိုယ်တိုင် ဖြေခဲ့သည်၊ (ဝိမာန-
 ၁၈၊ ဝိမာန. ၄-၇၂)၊ အဆိုတစ်မျိုးကား ယာမာနတ်ဘုံ၌ သုယာမနတ်မင်း၏ နတ်
 မိဖုယားဖြစ်သည်ဟု ဆို၏၊ ထို့ပြင် သိရိမာနတ်မိဖုရားသည် နောက်ပိုင်း၌ အနာဂါမ်
 ဖြစ်သွားသည်ဟု ဆို၏။ (သုတ္တနိ. ၄-၂၄၄)

စောင့်ရှောက်စေလေသော်၊ ကာကသုနခါဒယော-ကျီးခွေးအစရှိသည်တို့သည်၊
 န ခါဒန္တိ-ကုန်၊ တထာ-အားဖြင့်၊ နိပဇ္ဇာပေတွာ-လျောင်းစေ၍၊ ရက္ခာပေထ-
 စောင့်ရှောက်စေကုန်လော၊” ကုတိ-ပြီ၊ ရာဇာပိ-သည်လည်း၊ တထာ-ထိုမိန့်
 တော်မူသည့်အတိုင်း၊ အကာသိ-ပြီ၊ ပဋိပါဠိယာ-အားဖြင့်၊ တယော-ကုန်သော၊
 ဒိဝသာ-တို့သည်၊ အတိက္ကန္တာ-လွန်ကုန်ပြီ၊ စတုတ္ထေ-သော၊ ဒိဝသေ-၌၊ သရီရံ-
 သည်၊ **ဥဒ္ဓမာယိ**-ဗျူဟာရောင်ပြီ၊ နဝဟိ-ဥပေါက်ကုန်သော၊ ဝဏမုခေဟိ-အနာဝ
 တို့မျှ၊ ပုဋ္ဌဝါ-ပိုးလောက်တို့သည်၊ ပဗ္ဗရိသု-ယိုထွက်ကုန်ပြီ၊ သကလသရီရံ-သည်၊
 ဘိန္ဒု-ပေါက်ကွဲသည်၊ (ဟုတွာ)၊ သာလိဘတ္တစာဋိ ဝိယ-သလေးထမင်းအိုးကဲ့သို့
 အဟောသိ-ပြီ၊ ရာဇာ-သည်၊ နဂရေ-၌၊ ဘေရိ-စည်ကို၊ စရာပေသိ-ပြီ၊ (ကိ-
 အဘယ်သို့ပြော၍ လှည့်လည်စေသနည်း?) “ဂေဟရက္ခကေ-အိမ်စောင့်ဖြစ်
 ကုန်သော၊ ဒါရကေ-တို့ကို၊ ဌပေတွာ-၍၊ သိရိမာယ-ကို၊ ဒဿနတ္ထံ-ငှာ၊ အနာ-
 ဂစ္ဆန္တာနံ-မလာသူတို့အား၊ အဋ္ဌ ကဟာပဏာနိ-ကျပ်တို့သည်၊ ဒဏ္ဍော-တည်း”
 ကုတိ-ကုန်ပြီ၊ သတ္ထု-၏၊ သန္တိကဉ္စ-သို့လည်း၊ ပေသေသိ-သတင်းပို့ပြီ၊ (ကိ)၊
 “ဗုဒ္ဓပုဗ္ဗခေါ-သော၊ ဘိက္ခုသံယော-သည်၊ သိရိမာယ-ကို၊ ဒဿနတ္ထံ-ကြည့်ရှု
 ခြင်းငှာ၊ အာဂစ္ဆတု ကိရ-လာတော်မူပါကဲ့၊” ကုတိ-ပြီ၊ သတ္တာ-သည်၊ ဘိက္ခုနံ-
 တို့အား၊ အာရောစေသိ-ပြီ၊ (ကိ)၊ “သိရိမာယ-ကို၊ ဒဿနတ္ထံ-ငှာ၊ ဂမိဿာမ-
 ကြမည်” ကုတိ-ပြီ၊ သောပိ ဒဟရဘိက္ခု-ထိုရဟန်းငယ်သည်လည်း၊ စတ္တာရော-
 ကုန်သော၊ ဒိဝသေ-တို့ပတ်လုံး၊ ကဿစိ-၏၊ ဝစနံ-ကို၊ အဂ္ဂဟေတွာ-မယူမူ၍၊
 ဆိန္နဘတ္တာဝ-သည်သာလျှင်၊ နိပဇ္ဇိ-ပြီ၊ ပတ္တေ-၌၊ ဘတ္တံ-သည်၊ ပူတိကံ-ပုပ်
 သိုးသည်၊ ဇာတံ-ပြီ၊ ပတ္တေ-၌၊ မလံ-အညစ်ကြေးသည်၊ ဥဌဟိ-ထပြီ၊ (ဖြစ်ပေါ်
 နေပြီ)၊ အထ-၌၊ နံ-ထိုရဟန်းကို၊ သဟာယကော-သော၊ သော ဘိက္ခု-သည်၊
 ဥပသင်္ကမိတွာ-၍၊ “အာဝုသော! သတ္တာ-သည်၊ သိရိမာယ-ကို၊ ဒဿနတ္ထံ-

ဥဒ္ဓမာယိ။ ။သက္ကတ၌ ဓာဓာတ်ကို ပါဠိ၌ ဘူဝါဒိမေဓာတ်၊ ဓမ္မဓာတ်ဟု ၂မျိုး
 ဆို၏။ ထိုကြောင့် ဥဒ္ဓမာယိကို ဥပဗ္ဗဓမ္မဓာတ်၊ ဤဝိဘတ်ဟုလည်းကောင်း၊ ဥပဗ္ဗ
 ဓမ္မဓာတ်၊ ဤဝိဘတ်ဟု လည်းကောင်း ယူနိုင်သည်။ မေဓာတ်ဟု ယူလျှင် ကွစိဓာတ်
 သုတ်ကြီးဖြင့် ဓေါ အကို ဥပြု၊ မိနောင် အာလာ၊ ယလည်းလာ၍ ရုပ်ပြီးစေရမည်၊
 ဓမ္မဓာတ်ယူလျှင်ကား ယ၊လာရုံသာ။

ငှာ၊ ဂစ္ဆတိ-၏။” ကုတိ-သို့ အာဟ-ပြီ၊ သော-သည်၊ တထာ-အားဖြင့်၊ ဆာတဇ္ဈ-
 တော-ဆာလောင်ခြင်းသည် နှိပ်စက်အပ်သော စိတ်ရှိသည်၊ (သမာနော)ပိ-
 လည်း၊ [ဓမ္မဘာ-၂၊ ၂၀၉၅] “သိရိမာ”တိ-မာဟူ၍၊ ဝုတ္တပဒေယေဝ-ပြောဆိုအပ်
 သော ပုဒ်(စကား)ကြောင့်သာ၌၊ သဟဿာ-လျှင်၊ ဥဋ္ဌဟိတွာ-၍၊ “ကိ-ဘာကို၊
 ဘဏသိ-နည်း?” ကုတိ-သို့၊ အာဟ-မေးပြီ၊ “သတ္တာ-သည်၊ သိရိမံ-ကို၊ ဒဋ္ဌါ-
 ငှာ၊ ဂစ္ဆတိ-၏၊ တွမ္ပိ-သည်လည်း၊ ဂမိဿသိ-မည်လော?” ကုတိ-သို့၊ ဝုတ္တေ-
 သော်၊ “အာမ-ပါ၊ ဂမိဿာမိ-မည်” ကုတိ-ပြော၍၊ ဘတ္တံ-ကို၊ ဆဇ္ဈေတွာ-၍၊
 ပတ္တံ-ကို၊ ဓောဝိတွာ-၍၊ ထဝိကာယ-သပိတ်အိတ်၌၊ ပက္ခိပိတွာ-၍၊ ဘိက္ခု-
 သံယေန-နှင့်၊ သဒ္ဓိံ-တူ၊ အဂမာသိ-ပြီ၊ သတ္တာ-သည်၊ ဘိက္ခုသံယပရိဝုတော-
 သည်၊ (ဟုတွာ)၊ ဧကပဿေ-တစ်ခုသော နံပါး၌၊ (တစ်ဖက်၌)၊ အဋ္ဌာသိ-ပြီ၊
 ဘိက္ခုနီသံယောပိ-သည်လည်းကောင်း၊ ရာဇပရိသာပိ-လည်းကောင်း၊ ဥပါ-
 သကပရိသာပိ-လည်းကောင်း၊ ဥပါသိကာပရိသာပိ-လည်းကောင်း၊ ဧကေက-
 ပဿေ-တစ်ခုတစ်ခုသော နံပါး၌၊ အဋ္ဌံသု-ကုန်ပြီ။

သတ္တာ-သည်၊ ရာဇနံ-ကို၊ ပုစ္ဆိ-ပြီ၊ (ကိ)၊ “မဟာရာဇ! ဧသာ-ဤသူမသည်၊
 ကာ-နည်း?” ကုတိ-ပြီ၊ ဘန္တေ! ဇီဝကဿ-၏၊ ဘဂိနီ-နှမငယ်ဖြစ်သော၊ သိရိမာ
 နာမ-မည်သူမပါတည်း၊ ကုတိ-ဤသို့ လျှောက်ပြီ၊ ဧသာ-သည်၊ သိရိမာ-လော?
 ကုတိ-မေးတော်မူပြီ၊ ဘန္တေ! အာမ-မှန်ပါဘုရား၊ ကုတိ-ပြီ၊ တေန ဟိ-လျှင်၊
 နဂရေ-၌၊ ဘေရိံ-စည်ကို၊ စရာပေဟိ-လှည့်လည်စေလော၊ (ကိ)၊ “သဟဿံ-
 တစ်ထောင်ကို၊ ဒတွာ-၍၊ သိရိမံ-ကို၊ ဂဏုန္တု-ကုန်လော၊” ကုတိ-ပြီ၊ ရာဇာ-
 သည်၊ တထာ-တိုင်း၊ ကာရေသိ၊ ဧကောပိ-တစ်ယောက်သောသူသည်လည်း၊
 ‘ဟန္တိ ဝါ-ဟံ’ဟူ၍လည်းကောင်း၊ (အင်း... ဟုတ်ကဲ့)ဟူ၍လည်းကောင်း၊
 ‘ဟုန္တိ ဝါ-ဟံ’ဟူ၍လည်းကောင်း၊ (အော်... ဟုတ်ကဲ့)ဟူ၍လည်းကောင်း၊

ဟန္တိ ဝါ ဟုန္တိ ဝါ။ ။ “ဟံ+ကုတိ ဝါ၊ ဟံ+ကုတိ ဝါ”ဟု ဖြတ်၊ ဟံသဒ္ဓါ အာမ
 အနက်ကို ဟော၏၊ အာမအနက်ဟူသည် သမ္ပဋိစ္ဆန(လက်ခံခြင်း)အနက်တည်း၊ “ဟံ”
 ကား “ဟံ”၏ ပရိယာယ်တည်း၊ “ဟန္တိ-အိမ်း...ဟုတ်ကဲ့၊ (အဟံ-သည်၊ ဂဏှာမိ-ယူ
 မည်) ကုတိ ဝါ-ဤသို့သော်လည်းကောင်း၊ ဟုန္တိ-အော်...ဟုတ်ကဲ့၊ (အဟံ၊ ဂဏှာမိ-
 မည်) ကုတိ ဝါ-ဤသို့သော်လည်းကောင်း”ဟု အကျယ်ပေးပါ။ (ဓမ္မဋီ-၂၁၈)

ဝဒန္တော နာမ-မည်သည်။ နာဟောသိ-ပြီ၊ ရာဇာ-သည်။ သတ္ထု-အား၊ အာရော-
 စေသိ-ပြီ၊ (ကိ)၊ “ဘန္တေ! န ဂဏန္တိ-ပါကုန်၊” ကူတိ-ပြီ၊ မဟာရာဇ! တေန ဟိ-
 လျှင်၊ အပ္ပိ-အဖိုးကို၊ ဩဟာရေဟိ-လျော့ချလော၊ [“အောက်သို့ ဆောင်စေလော”
 ဟု သဒ္ဒတ္ထပေး၊] ကူတိ-ပြီ၊ ရာဇာ-သည်။ “ပဉ္စသတာနိ-၅ရာတို့ကို၊ ဒတ္တာ-၍၊
 ဂဏန္တု-ကြလော၊” ကူတိ-၍၊ ဘေရိ-ကို၊ စရာပေတ္တာ-၍၊ ကဗ္ဗိ-တစ်စုံတစ်
 ယောက်သော၊ ဂဏှနကံ-ယူမည့်သူကို၊ အဒိသွာ-၍၊ “အမုတေယျာနိ-အခွဲ
 အားဖြင့် ခုနုကုန်သော၊ သတာနိ-အရာတို့ကိုလည်းကောင်း၊ (တစ်နည်း) အမု-
 တေယျာနိ သတာနိ-၂၅၀တို့ကိုလည်းကောင်း၊ [ဓမ္မဘာ-၃, ၃၀၀၈၊] ဒွေ သတာနိ-
 ၂၀၀,တို့ကိုလည်းကောင်း၊ သတံ-၁၀၀,ကိုလည်းကောင်း၊ ပဏ္ဏာသံ-၅၀,ကိုလည်း
 ကောင်း၊ ပဉ္စဝိသတိ ကဟာပဏေ-၂၅ကျပ်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဒသ ကဟာ-
 ပဏေ-၁၀ကျပ်တို့ကိုသော်လည်းကောင်း၊ ပဉ္စ ကဟာပဏေ-၅ကျပ်တို့ကိုလည်း
 ကောင်း၊ ဧကံ ကဟာပဏံ-တစ်ကျပ်ကိုလည်းကောင်း၊ အမံ-တစ်ကျပ်ထက်ဝက်
 ၅မူးကိုသော်လည်းကောင်း၊ ပါဒိ-တစ်မတ်ကိုလည်းကောင်း၊ မာသကံ-တစ်ပဲကို
 သော်လည်းကောင်း၊ ကာကဏိကံ-တစ်ချင်းရွေးကိုလည်းကောင်း၊ ဒတ္တာ-၍၊
 သိရိမံ-ကို၊ ဂဏန္တု-ကြလော၊” ကူတိ-၍၊ ဘေရိ-ကို၊ စရာပေသိ-ပြီ၊ ကောစိ-
 သည်၊ တံ-ထိုသိရိမာကို၊ န ကုဗ္ဗိ-ပြီ၊ “မုဓာပိ-အချည်းနှီးလည်း၊ (အလကား
 လည်း၊) ဂဏန္တု-ကြလော၊” ကူတိ-သို့၊ ဘေရိ-ကို၊ စရာပေသိ-ပြီ၊ ‘ဟ’န္တိ ဝါ-၍
 လည်းကောင်း၊ ‘ဟ’န္တိ ဝါ-၍လည်းကောင်း၊ ဝဒန္တော နာမ-သည်။ နာဟောသိ-
 ပြီ၊ ရာဇာ-သည်။ “ဘန္တေ! မုဓာပိ-လည်း၊ ဂဏန္တော နာမ-သည်။ နတ္ထိ-ပါ၊”
 ကူတိ-သို့၊ အာဟ-ပြီ၊ သတ္တာ-သည်။ “ဘိက္ခဝေ! မဟာဇနဿ-သည်၊ ပိယံ-
 ချစ်အပ်သော၊ မာတုဂါမံ-ကို၊ ပဿထ-ကြလော၊ ကုမသ္မိယေဝ နဂရေ-၌ပင်၊
 သဟဿံ-ကို၊ ဒတ္တာ-၍၊ ပုဗ္ဗေ-၌၊ ဧကဒိဝသံ-ကို၊ လဘိသု-ကုန်ပြီ၊ ကုဒါနိ-၌၊
 မုဓာ-အချည်းနှီး၊ ဂဏန္တောပိ-သည်လည်း၊ နတ္ထိ၊ ဧဝရူပံ နာမ-ဤသို့ သဘော
 ရှိသည်မည်သော၊ ရူပံ-သည်၊ ခယဝယပ္ပတ္တံ-ကုန်ခြင်း၊ပျက်ခြင်းသို့ ရောက်ပြီ၊
 [ဓမ္မဘာ-၁, ၆၄၅၈၊] ဘိက္ခဝေ! အာတုရံ-နာကျင်တတ်သော၊ အတ္တဘာဝံ-ကို၊
 ပဿထ-ကြလော၊” ကူတိ-သို့၊ ဝတ္တာ-၍၊ ကုမံ ဂါထံ-ကို၊ အာဟ-ပြီ၊ (ကိ)၊

“ပဿ စိတ္တကတံ၊ ပေ၊ ဓုဝံ ဌိတီ”တိ-ဟူ၍၊ (အာဟ)။

ပဿ စိတ္တကတံ ဗိမ္ဗု၊ အရုကာယံ သမုဿိတံ။

အာတုရံ ဗဟုသင်္ကပ္ပံ၊ ယဿ နတ္ထိ ဓုဝံ ဌိတီ။

ယဿ-အကြင်ခန္ဓာကိုယ်၏၊ ဓုဝံ-ခိုင်မြဲသည်၏အဖြစ်သည်လည်းကောင်း၊ ဝါ-ခိုင်မြဲခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ ဌိတီ-တည်တံ့သည်၏အဖြစ်သည်လည်းကောင်း၊ ဝါ-တည်တံ့ခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ စိတ္တကတံ-ပြုပြင်ခြယ်သအပ်သော ဆန်းပြားသော အဝတ်တန်ဆာစသည်ရှိသော၊ ဝါ-အဝတ်တန်ဆာစသည်တို့ဖြင့် ဆန်းပြားစွာ ပြုပြင်ခြယ်သအပ်သော၊ အရုကာယံ-အနာသင်္ကပ္ပသင်္ကပ္ပဖြစ်၍ ဖြစ်သော ခန္ဓာကိုယ်ဟူသော၊ ဝါ-အနာတို့၏ စုဝေးရာဖြစ်သော၊ သမုဿိတံ-ဥပဿသောအရိုးတို့သည် ထက်ဝန်းကျင် စိုက်ထောင်အပ်သော၊ အာတုရံ-နာကျင်တတ်သော၊ (အမြဲမကျန်းမာသော)၊ ဗဟုသင်္ကပ္ပံ-များစွာသော သူတို့သည် (အမျိုးမျိုးအဖုံဖုံ) ကြံစည်အပ်သော၊ (ဣမံ) ဗိမ္ဗု-ဤခန္ဓာကိုယ်ကို၊ ပဿ-ရှုလော။

တတ္ထ-၌ **စိတ္တကတန္တိ**-ကား၊ ကတစိတ္တံ-ပြုပြင်ခြယ်သအပ်သော ဆန်းကြယ်သော အဝတ်တန်ဆာစသည်ရှိသော။ ဝတ္ထာဘရဏမာလာလတ္တကာဒီဟိ-အဝတ်တန်ဆာပန်းချီအရှိသည်တို့ဖြင့်၊ ဝိစိတ္တံ-ဆန်းကြယ်သော၊ ဣတိ-ကား၊ အတ္ထော-နက်။

စိတ္တကတံ။ ။ “စိတ္တကတံ”ဖြင့် “ကတ”ဟူသော ဝိသေသန နောက်ကျသည်ဟု သိစေသည်။ “စိတ္တံ+ကတံ ယဿာတိ စိတ္တကတံ-ပြုပြင်ခြယ်သအပ်သော ဆန်းပြားသော အဝတ်တန်ဆာစသည်ရှိသော ခန္ဓာကိုယ်”ဟူပြု။ အဝတ်တန်ဆာပန်းချီအစရှိသည်တို့ဖြင့် ဆန်းပြားနေခြင်းကို ဆိုလိုသည်။ ထို့ကြောင့် “ဝတ္ထာဘရဏမာလာလတ္တကာဒီဟိ ဝိစိတ္တံ”ဟု ဆိုသည်။ “ဝတ္ထံ စ+အာဘရဏံ စ+မာလာ စ+အလတ္တကော စ+ဝတ္ထာဘရဏမာလာလတ္တကာ၊ ဝတ္ထာဘရဏမာလာလတ္တကာ+အာဒိ ယေသန္တိ ဝတ္ထာဘရဏမာလာလတ္တကာဒီနိ-အဝတ်တန်ဆာပန်းချီအစရှိသော အရာဝတ္ထုတို့”ဟု ပြု။

ထေရ. ၄-၂၊ ၂၉၂။ ။ ထို၌ကား “**စိတ္တကတန္တိ** စိတ္တံ ကတံ စိတ္တကတံ၊ ဝတ္ထာ-

ဗိမ္မန္တိ-ကား၊ ဒီဃာဒိယုတ္တဌာနေသု-ရှည်သောအင်္ဂါအစရှိသည်တို့နှင့် ယှဉ်သော အရာဌာနတို့၌၊ ဒီဃာဒိဟိ-ရှည်သောအင်္ဂါအစရှိကုန်သော၊ အင်္ဂပစ္စင်္ဂေဟိ-အင်္ဂါကြီး၊အင်္ဂါငယ်တို့ဖြင့်၊ [ဓမ္မဘာ-၂၊ ၂၇၁။] သဏ္ဌိတံ-ကောင်းစွာတည်သော၊ အတ္တဘာဝံ-ကို။ **အရူကာယန္တိ**-ကား၊ နဝန္တံ-ဥခုကုန်သော၊ ဝဏမုခါနံ-အနာဝတို့၏။ ဝသေန-အစွမ်းဖြင့်၊ ဝါ-အပြားအားဖြင့်၊ ဝါ-စပ်ယှဉ်ခြင်းကြောင့်၊ အရူဘူတံ-အနာဖြစ်၍ဖြစ်သော၊ ကာယံ-ကိုယ်ဟူသော။ [ဗိမ္မိဒ္ဓိစပ်]

ဘရဏမာလာဒီဟိ ဝိစိတ္တံ ကတန္တိ အတ္ထော”ဟု ဖွင့်၏။ ထိုအလို “စိတ္တံ+ကတံ စိတ္တကတံ-ဆန်းကြယ်စွာ ပြုအပ်သောခန္ဓာကိုယ်”ဟု ဒုတိယာတပျရိသ်ပြုပါ။ အဝတ်တန်ဆာပန်းအစရှိသည်တို့ဖြင့် ဆန်းဆန်းပြားပြား ပြုပြင်ခြယ်သထားခြင်းကို ဆိုလိုသည်။

ဗိမ္မံ။ ။ဗိမ္မသဒ္ဓါသည် “ခန္ဓာကိုယ်၊ ဆင်းတု(ရုပ်တု၊ အရုပ်၊ ဓာတ်ပုံ)၊ အဝန်းအဝိုင်း၊ ကျီးအာသီး၊ ကျီးအာပင်”ဟူသော အနက်တို့ကို ဟောရာ ဤ၌ ခန္ဓာကိုယ်အနက်ကို ဟောသည်။ ထို့ကြောင့် “အတ္တဘာဝံ”ဟု ဖွင့်သည်။ “ပိတ္တာဒယော(သည်းခြေအစရှိသည်တို့ကို) ဝမတိ ဥဂ္ဂိုရတိတိ ဗိမ္မံ၊ [ဝမု+အ၊ ဝကို ဗိပ္ပု-မောက်-၇၊ ၁၂၂] (တစ်နည်း) ဝိယတေတိ ဗိမ္မံ၊ [ဝိ(ကန္တိ-နှစ်သက်ခြင်းအနက်)၊ ဝန်ပစ္စည်း၊ ဓာတ်နောင် မုမ်လာ၊ မုနှင့် န်အနုဗန်တို့ကိုချေ၊ (ဝိမ်ဝ)၊ ဝကို ဗပ္ပု၊ ဤကို ရသပြု-ထောမ၊ သီဘာ-၃၊ ၄၆၂]”ဟု ပြုပါ။ (တစ်နည်း) ဗိန္ဒိယတေ ရူပတေတိ ဗိမ္မံ၊ [ဗိဒိ အဝယဝေ+ဝန်၊ ဒ်ကို မ်ပြု၊ ဝကို ဗပ္ပု-သဒ္ဓသင်္ဂဟ-၃၂၇]”ဟုပြု။

အရူကာယံ။ ။“အရူဘူတံ ကာယံ”ဖြင့် “အရူ စ+တံ+ကာယော စာတိ အရူကာယော”ဟု ပြုရကြောင်းကို ပြသည်။ မှန်၏-၂ပုဒ်ကို ဝိဘတ်တူဖွင့်လျှင် ကမ္မဓာရည်း ဝိပြိုဟ်ပြုရသည်။ “အရူဘူတံ”ဟု ဘူတပုဒ်ထည့်ဖွင့်ခြင်းမှာ နောက်ကာယပုဒ်နှင့် အရူတူပြီး လိင်မတူခြင်းကြောင့် ဖြစ်သည်။ မှန်၏-ရှေ့ပုဒ်သည် နောက်ပုဒ်နှင့် အရူတူပြီး လိင်ပုဒ်မတူရာ၌ ဘူတသဒ္ဓါ၊ သင်္ခါတသဒ္ဓါတို့ကို ထည့်ဖွင့်လေ့ရှိသည်။ “နဝန္တံ ဝဏမုခါနံ ဝသေန”ဖြင့် အရူ၏အပြား(သရုပ်)ကို ပြသည်။ “အရတိ သူနဘာဝေန ဥဒ္ဓံ ဝစ္ဆတိတိ အရူ၊ [အရ+ဥ-မောက်-၇၊ ၂]”ဟု ပြုပါ။ [ဝသေနအနက်ကို ဓမ္မဘာ-၃၊ ၁၂၉။]

တစ်နည်း။ ။ထေရေ၊ ၄-၂၊ ၂၉၂၌ “အရူနံ+ကာယော အရူကာယော-အနာတို့၏ စုပေါင်းရာ”ဟု အခြားတစ်နည်းပြုသေး၏။ ထိုအလို ကာယသဒ္ဓါသည် ရှေ့နည်းကဲ့သို့ ကိုယ်အနက်ဟောမဟုတ်၊ အစုအပေါင်းအနက်ဟောတည်း။ “ကသင်္ခါတာ အဝယဝါ

သမုဿိတန္တိ-ကား၊ တီဟိ-ဥဒုကုန်သော၊ အဋ္ဌိသတေဟိ-အရိုးအရာတို့သည်၊
[တီဟိ အဋ္ဌိသတေဟိ-ဥဒုကုန်သောအရိုးတို့သည်၊] သမုဿိတံ-ထက်ဝန်းကျင်
စိုက်ထောင်ထားအပ်သော၊ ဝါ-ထက်ဝန်းကျင် မှီအပ်သော။ **အာတုရန္တိ**-ကား၊
သဗ္ဗကာလံ-အလုံးစုံသောအခါပတ်လုံး၊ (တစ်ချိန်လုံး)၊ ဣရိယာပထာဒီဟိ-
ဣရိယာပုထ်အစရှိသည်တို့ဖြင့်၊ ဝါ-တို့သည်၊ ပရိဟရိတဗ္ဗတာယ-ထက်ဝန်းကျင်
ရွက်ဆောင်အပ်သည်၏၊ အဖြစ်ကြောင့်၊ နိစ္စဂိလာနံ-အမြဲ မကျန်းမာသော။
ဗဟုသင်္ကပ္ပန္တိ-ကား၊ မဟာဇနေန-များစွာသော လူအပေါင်းသည်၊ ဗဟုဓာ-

အာယန္တိ ယသ္မိန္တိ ကာယော”ဟု ပြု၊ ကိုယ်အနက်ဟောလျှင် “ကုစ္ဆိတာနံ+အာယော
ကာယော”ဟု ပြုပါ။

အနက်တစ်မျိုး။ ။ “အရကာယံ”ကို ဝိသေသုယူ၍ “စိတ္တကတံ-သော၊ ဗိမ္ဗံ-သည်း
ခြေစသော အညစ်အကြေးတို့ကို အန်ထုတ်တတ်သော၊ ဝါ-ပန်းပုဆရာထုအပ်သော
အရပ်နှင့် တူသော၊ သမုဿိတံ-သော၊ အာတုရံ-သော၊ ဗဟုသင်္ကပ္ပံ-သော၊ အရကာယံ-
အနာသင်္ကသက်ဖြစ်သော ခန္ဓာကိုယ်ကို၊ ပဿ-လော၊ ယဿ-ယင်းခန္ဓာကိုယ်၏၊
ဓုဝံ-လည်းကောင်း၊ ဌိတိ-လည်းကောင်း၊ နတ္ထိ”ဟုလည်း ပေးကြ၏။ သို့သော် “ပဿထ
ဘိက္ခဝေ အာတုရံ အတ္တဘာဝံ(ဓမ္မ. ၄-၂, ၆၉)”ဟူသော ဝါကျ၌ အတ္တဘာဝံကို
ဝိသေသုအဖြစ်ဆိုထားခြင်းနှင့် ဗိမ္ဗံကို “အတ္တဘာဝံ”ဟု ဖွင့်ခြင်းမှာ တစ်ထပ်တည်းကျ
သဖြင့် ဗိမ္ဗံကို ဝိသေသုယူ၍ ပေးခြင်းက ပိုကောင်းသည်။

သမုဿိတံ။ ။ “သမန္တတော ဥဿိတံ သမုဿိတံ(မ. ၄-၃, ၂၀၈)”ဟု ပြု၊ ဤ
ခန္ဓာကိုယ်သည် ဥဒုကုန်သောအရိုးတို့ကို ဥဒုကုန်သောအကြောတို့ဖြင့် ချည်တပ်၍ ဥဒုကုန်သော
အသားတစ်တို့ဖြင့် လိမ်းခြယ်ကာ ဥဒုကုန်သောအရိုးတို့က ထက်အောက် စိုက်ထောင်
ထားအပ်သည်-ဟူလို။ (မ. ၄-၃, ၂၀၈၊ မဇ္ဈိ-၃, ၁၄၃)

အာတုရံ။ ။ အာတုရတီတိ အာတုရံ(သင်္ခိ-၂, ၂၀၂)၊ ဇရာတုရ(အိုခြင်းကြောင့်
မကျန်းမာခြင်း)، ရောဂါတုရ(ရောဂါကြောင့် မကျန်းမာခြင်း)، ကိလေသာတုရ (ကိလေ
သာကြောင့် မကျန်းမာခြင်း)ဟူသော တစ်မျိုးမျိုးကြောင့် အာတုရ(အမြဲမကျန်းမာခြင်း)
ဖြစ်ရသည်၊ သင်္ကသာဗုဒ္ဓရစေရန် တစ်ချိန်လုံး ဣရိယာပုထ်ကို ပြောင်းစေခြင်းဖြင့်
ရွက်ဆောင်(စောင့်ရှောက်)နေရသောကြောင့် အမြဲတမ်း မကျန်းမာဖြစ်နေရကား
“သဗ္ဗကာလံ”စသည်ကို မိန့်သည်။(မ. ၄-၃, ၂၀၈)

ဗဟုသင်္ကပ္ပံ။ ။ “သင်္ကပ္ပေတဗ္ဗန္တိ သင်္ကပ္ပံ၊ ဗဟုဟိ+သင်္ကပ္ပံ ဗဟုသင်္ကပ္ပံ-များစွာ

များသောအပြားအားဖြင့်၊ သင်္ကပ္ပိတံ-ကြံဆအပ်သော။ ယဿ နတ္ထိ **ဓုဝံ ဌိတိ-** တိ-ကား၊ ယဿ-အကြင်ခန္ဓာကိုယ်၏။ ဓုဝဘာဝေါ ဝါ-မြဲသည်၏၊ အဖြစ်သည် လည်းကောင်း၊ ဌိတိဘာဝေါ ဝါ-တည်တံ့သည်၏၊ အဖြစ်သည်လည်းကောင်း၊ နတ္ထိ၊ ဧကန္တေန-အားဖြင့်၊ ဧတံ-ဤခန္ဓာကိုယ်သည်၊ ဘေဒနဝိကိရဏဝိဒ္ဓိသန-ဓမ္မမေဝ-ပျက်စီးခြင်းသဘော၊ ဖရိဖရဲပြန်ကျခြင်းသဘောရှိသည်သာ၊ ဣမံ-ဤခန္ဓာကိုယ်ကို၊ **ပဿထ-**ကုန်လော၊ ဣတိ အတ္ထော။ ဒေသနာဝသာနေ စတုရာသီတိယာ ပါဏသဟဿာနံ ဓမ္မာဘိသမယော အဟောသိ၊ သောပိ ဘိက္ခု-သည်လည်း၊ သောတာပတ္တိဖလေ ပတိဋ္ဌဟိ၊ ဣတိ-သိရိမာဝတ္ထု ပြီးပြီ။

သိရိမာဝတ္ထုဘာသာဋီကာ ပြီးပြီ။

သောသူတို့သည် ကြံစည်အပ်သောကိုယ်”ဟု ပြုစေလို၍ “မဟာဇနေန”စသည်ကို မိန့်သည်။ ချဲ့ဦးအံ့-မိန်းမ၏ခန္ဓာကိုယ်၌ လိုချင်တောင့်တမှုနှင့်ယှဉ်သော အကြံအစည် များ ယောက်ျားများမှာ ဖြစ်၍ ယောက်ျား၏ခန္ဓာကိုယ်၌ လိုချင်တောင့်တမှုနှင့်ယှဉ် သော အကြံအစည်များ မိန်းမများမှာ ဖြစ်တတ်ကြ၏။ သုသာန်၌ စွန့်ပစ်အပ်သော အလောင်းကိုပင် ကျီးစွန်ခွေးစသော သတ္တဝါများက လိုလားတောင့်ကြ၏။ လူများက ပျော်ပါးလိုမှုကို မသိမသာအမှုအရာ၊ သိသာထင်ရှားသောအမှုအရာတို့ဖြင့်လည်း ကောင်း၊ ကျီးစွန်ခွေးစသော သတ္တဝါများက စားဖွယ်အာမိသအားဖြင့်လည်းကောင်း ခန္ဓာကိုယ်ကို ရာဂ၏တည်ရာအဖြစ်ဖြင့် ပုံစံအမျိုးမျိုး ကြံစည်ကြ၏။ ထိုကြောင့် “ဗဟု-ဓာ”ဟု ဆိုသည်။ (မ. ၄-၃, ၂၀၈၊ မဇ္ဈိ-၃, ၁၄၃)

ဓုဝံ ဌိတိ။ ။ “ဓုဝဘာဝေါ၊ ဌိတိဘာဝေါ”ဖြင့် “ဓဝတိ ထိရံ ဘဝတိတိ ဓုဝံ၊ [ဓု+ အ၊ ဓု၏ ဥကို ဥဝပြု-ဓာတွတ္ထ၊ ဓာန်ဋီ-၇၀၉၊] တိဌတိတိ ဌိတိ”ဟု ပြု၍ ဘာဝပ္ပဓာန၊ ဘာဝလောပ၏ အဖြစ်ကို ပြသည်။ မှန်၏-ဘာဝပုဒ်၊ တဒ္ဓိတ်ဘာဝပစ္စည်းထည့်စွက်၍ ဖွင့်လျှင် ကတ္တုသာဓန၊ ကမ္မသာဓနတစ်မျိုးမျိုးပြု၍ ဘာဝပ္ပဓာန၊ ဘာဝလောပဟု ယူရသည်။ [ဝဏ္ဏေတဗ္ဗ၊ မထင်လှကို၊ ပါကဋ်နှင့်၊ ဘာဝသဒ္ဓေါ၊ တဒ္ဓိတ်ဘောစွက်၊ ဖွင့်သောအရာ၊ ကတ္တာကမ္မ၊ ဘောမုချတည့်။ (ဝိဝံ-၃၇၅)]

ပဿထ။ ။ “ပဿထ”ဖြင့် ပဿ၌ ဗဟုဝုစ်မှ ဧကဝုစ်သို့ ပြန်နေသော ဝစန ဝိပလ္လာသဟု ပြသည်။ ဝစနဝိပလ္လာသပုဒ်ကို အနက်ပေးသောအခါ ဧကဝုစ်ကို ဧကဝုစ် အတိုင်း ဗဟုဝုစ်ကို ဗဟုဝုစ်အတိုင်း (လက်ရှိဝုစ်အတိုင်း) ပေးရသည်။(ဘေဒဘာ- ၁၅၅)၊ (တစ်နည်း) “ပဿထ”ဟု ဆိုလိုလျက် ထကိုချေ၍ “ပဿ-ကြလော”ဟု ဗဟုဝုစ်အနက်ပေး။(သုတ်မဟာဘာ-၃, ၄၇၃)

၃-ဥတ္တရာထေရီဝတ္ထုဘာသာသီလိကာ

ပရိဇိဏ္ဍမိဒန္တိ ကုမံ ဓမ္မဒေသနံ သတ္တာ ဇေတဝနေ ဝိဟရန္တော ဥတ္တရာထေရီ
 နာမ-ဥတ္တရာထေရီမည်သော၊ ဘိက္ခုနီ အာရဗ္ဗ ကထေသိ။ ကိရ-ချဲ့၊ ထေရီ-
 သည်၊ ဇာတိယာ-မွေးဖွားခြင်းအားဖြင့်၊ ဝိသဝဿသတိကာ- ၂၀၊ ဖြင့် ပိုလွန်သော
 အနှစ်တစ်ရာရှိသည်။ ဝါ-အသက် ၁၂၀ ရှိသည်။ [ဝိသဝဿသတိကောတိ ဝိသ-
 ဝိကဝဿသတိကော-မ. ၄-၃, ၂၄၉] (ဟုတွာ)၊ ပိဏ္ဍာယ-ငှာ၊ စရိတွာ-၍၊ လဒ္ဓ-
 ပိဏ္ဍာပါတာ-ရအပ်သော ဆွမ်းရှိသည်၊ (ဟုတွာ) အန္တရဝိထိယံ-လမ်း၏အကြား၌၊
 ဧကံ-သော၊ ဘိက္ခု-ကို၊ ဒိသွာ-၍၊ ပိဏ္ဍာပါတေန-ဖြင့်၊ အာပုစ္ဆိတွာ-ပန်ပြော၍၊
 ဝါ-သော်၊ တဿ-ထိုရဟန်းသည်၊ အပဋိက္ခိပိတွာ-မပယ်မြစ်မူ၍၊ ဂဏန္တဿ-
 ခံယူလသော်၊ [(တစ်နည်း) အပဋိက္ခိပိတွာ-၍၊ ဂဏန္တဿ-သော၊ တဿ-အား၊]
 သဗ္ဗံ-ကို၊ ဒတွာ-၍၊ ဝါ-ကြောင့်၊ နိရာဟာရာ-အာဟာရမရှိသည်၊ အဟောသိ-
 ပြီ၊ ဧဝံ-လျှင်၊ ဒုတိယေ-သော၊ (ဒိဝေသေ)ပိ-၌လည်းကောင်း၊ တတိယေ-သော၊
 ဒိဝေသေပိ-၌လည်းကောင်း၊ တဿေဝ ဘိက္ခုနော-အားသာ၊ တသ္မိယေဝ ဌာနေ-
 ၌ပင်၊ ဘတ္တံ-ကို၊ ဒတွာ-၍၊ ဝါ-ကြောင့်၊ နိရာဟာရာ-သည်၊ အဟောသိ-ပြီ၊
 စတုတ္ထေ-သော၊ ဒိဝေသေ ပန-၌ကား၊ ပိဏ္ဍာယ-ငှာ၊ စရန္တိ-သော်၊ ဧကသ္မိ-
 သော၊ သမ္မာဓဋ္ဌာနေ-ကျဉ်းမြောင်းရာအရပ်၌၊ သတ္တာရံ-ကို၊ ဒိသွာ၊ ပဋိက္ကမန္တိ-
 နောက်ဆုတ်လသော်၊ ဩလမ္ဘန္တံ-တွဲလျားကျသော၊ အတ္တနော-၏၊ စီဝရကဏ္ဍံ-
 သင်္ကန်းအနားကို၊ အတ္တမိတွာ-နင်းမိ၍၊ သဏ္ဌာတုံ-ရပ်တည်ခြင်းငှာ၊ အသ-
 က္ကောန္တိ-မစွမ်းနိုင်လသော်၊ ပရိဝတ္တိတွာ-လည်၍၊ ပတိ-လဲကျပြီ၊ သတ္တာ-သည်၊
 တဿာ-၏၊ သန္တိကံ-သို့၊ ဂန္ဓာ-၍၊ “ဘဂိနိ-နှမ! တေ-၏၊ အတ္တဘာဝေါ-သည်၊
 ပရိဇိဏ္ဍော-အိုပြီ၊ န စိရဿေဝ-ပင်၊ ဘိဇ္ဇိဿတိ-ပျက်စီးလိမ့်မည်” ကုတိ-သို့၊
 ဝတွာ၊ ကုမံ ဂါထံ အာဟ၊ (ကိ)၊ “ပရိဇိဏ္ဍမိဒံ၊ ပေ၊ ဇိဝိတ”န္တိ-ဟူ၍၊ (အာဟ)၊

ပရိဇိဏ္ဍမိဒံ ရူပံ၊ ရောဂနိဋ္ဌံ ပဘင်္ဂရံ၊

ဘိဇ္ဇတိ ပူတိသန္ဓေဟော၊ မရဏန္တံ ဟိ ဇိဝိတံ။

ဣဒံ ရူပံ-ဤသင်၏ ရုပ်သည်၊ ပရိဇိဏ္ဍံ-အိုပြီ၊ ရောဂနိဋ္ဌံ-ရောဂါတို့၏
 အသိုက်တည်း၊ (ရောဂါအိမ်တည်း)၊ ပဘင်္ဂရံ-သူ့အလိုလို ပျက်လေ့ရှိ၏၊ ဝါ-

မိမိကိုယ်ကို ဖျက်လေ့ရှိ၏။ ဝါ-ပုပ်နေ၏။ ပူတိသန္ဓေဟော-ပုပ်သော သင့်ကိုယ်သည်။ ဘိဇ္ဇတိ-မကြာမီ ပျက်တော့မည်။ (ကသ္မာ-အဘယ်ကြောင့်နည်း?) ဟိ (ယသ္မာ)-အကြင်ကြောင့်၊ ဇီဝိတံ-အသက်သည်။ ဝါ-ရှင်ခြင်းသည်။ မရဏန္တိ-သေခြင်းအဆုံးရှိ၏။ (တသ္မာ-ထိုကြောင့်တည်း။)

တဿာ-ထိုဂါထာ၏။ အတ္ထော-အနက်ကား၊ ဘဂိနိ! တဝ-သင်၏။ သရီရ-သင်္ခါတံ-ကိုယ်ဟုဆိုအပ်သော၊ ဣဒံ ရူပံ-သည်။ မဟလ္လကဘာဝေန-ကြီးရင့်သည်၏အဖြစ်ကို ယူတတ်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ပရိဇိဏ္ဏံ-အိုပြီ၊ စ-အဖို့တစ်ပါးကား၊ [ခေါအနက်မဲ့] တံ-ထိုခန္ဓာကိုယ်သည်။ သဗ္ဗရောဂါနံ-တို့၏။ နိဝါသဌာနဌေန-နေရာအရပ်ဟူသော အနက်ကြောင့်၊ **ရောဂနိဋ္ဌံ**-ရောဂနိဋ္ဌမည်၏။ ပန-အဖို့တစ်ပါးကား၊ [ခေါအနက်မဲ့] တရုဏော-နုပျိုသော၊ သိင်္ဂီလောပိ-မြေခွေးကိုလည်း၊ ဇေယျသိင်္ဂီလောတိ-အိုမင်းသောမြေခွေးဟူ၍၊ ဝါ-မြေခွေးအိုဟူ၍၊ ဝုစ္စတိယထာ-ကဲ့သို့၊ တရုဏာ-နုပျိုသော၊ ဂဠောစီလတာပိ-ဆင်တုံးမနွယ်ကိုလည်း၊ ပူတိလတာတိ-ပုပ်သောနွယ်ဟူ၍၊ ဝါ-နွယ်ပုပ်ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိယထာ-ကဲ့သို့၊ ဧဝံ-တူ၊ တဒဟုဇာတံ-ထိုနေ့၌ ဖြစ်သော ခန္ဓာကိုယ်သည်။ သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏံ-ရွှေအဆင်းကဲ့သို့သော အဆင်းရှိသည်၊ ဝါ-ရွှေအဆင်းနှင့်တူသော အဆင်းရှိသည်၊ သမာနမ္ပိ-သော်လည်း၊ နိစ္စံ-အမြဲ၊ ပုပ္ဖရဏဌေန-ယိုစီးခြင်းသဘောရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝါ-ရှိသည့်အတွက်၊ [ပူတိတာယ၏ ဟိတ်ကူ၊] ပူတိတာယ-ပုပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ **ပဘင်္ဂရန္တိ**-၍၊ ဝုစ္စတိ-၏။

ရောဂနိဋ္ဌံ ။ “နိဠော နိတ္တိ ကုလ္လာဝကံ(ဓာန်-၆၂၇)”ဂါထာရ နိဠသဒ္ဒါ အသိုက်ကို ဟောသော်လည်း ဤ၌ ဧကဒေသုပစာရ၊ ဥပလက္ခဏနည်းဖြင့် အိမ်စသော နေရာဌာနမှန်သမျှကို ဟောကြောင်းနှင့် “ရာဂါနံ+နိဋ္ဌံ (ကုလ္လာဝကံ) ရောဂနိဋ္ဌံ-ရောဂါတို့အသိုက်အိမ်(ဣတိ၊ ၄-၁၅၆၊ မဟာနိ၊ ၄-၈၀)”ဟု ပြုရကြောင်းကို သိစေလို၍ “သဗ္ဗရောဂါနံ နိဝါသဌာနဌေန”ဟု ဖွင့်သည်။ နိဠကား ပုံလိင်၊ နပုံလိင်တည်း၊ နီရပုဒ်ကဲ့သို့ “နေတိ၊ နယန္တိ ဧတ္တာတိ ဝါ နိဠံ၊ [နိ+ဣလ၊]”ဟု ကြံပါ။ (မောဂ်-၇၊ ၁၄၃၊ ဓာတုတ္ထ)

ပဘင်္ဂရံ ။ ပဘင်္ဂရံနောင် ဣတိနှင့် ဝုစ္စတိလိုက်ပေး၊ “ပဘဇ္ဇတေ သယမေဝ၊ ပဘဇ္ဇတိ ဝါ အတ္တာနန္တိ ပဘင်္ဂရံ(မောဂ်၊ မောဂ်ပံ-၅၊ ၅၄)”အရ “ပဘင်္ဂရံ-သူ့အလိုလို ဖျက်လေ့ရှိ၏။ ဝါ-မိမိကိုယ်ကို ဖျက်လေ့ရှိ၏”ဟု သဒ္ဒတ္ထပေးရသည်။ ဒွါရပေါက်တို့မှ

တဝ-၏။ သော ဒေသ ဒေဟော-ထိုခန္ဓာသည်။ ပူတိကော-ပုပ်သော သဘောရှိသည်။ သမာနော-သော်၊ ဝါ-ကြောင့်၊ ဘိဇ္ဇတိ-ပျက်လိမ့်မည်၊ န စိရ-သေဝ-မကြာမီပင်၊ ဘိဇ္ဇိဿတိ-ပျက်လိမ့်မည်၊ ဣတိ-သို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-၏။

မစင်ကြယ်သောအရာများ အမြဲတမ်းယိုစီးနေခြင်းသည် သူ့အလိုလို ဖျက်ဆီးနေခြင်း ပင် ဖြစ်သည်။ ထိုသို့ယိုစီးနေသောသဘောရှိသောကြောင့် ခန္ဓာကိုယ်သည် အပုပ် ကောင် ဖြစ်ရသည်။ ဤအနက်အဓိပ္ပာယ်ကို ရည်ရွယ်၍ “နိစ္စံ ပဏ္ဍရဏဋ္ဌေန ပူတိ-တာယ”ဟု ဖွင့်သည်။ “ပဏ္ဍရဏဋ္ဌေန”သည် ပူတိတာယ”၏ ဟိတ်ကူတည်း။ “အမြဲ တမ်း မစင်ကြယ်သောအရာများ ယိုစီးနေသောသဘောရှိသောကြောင့် ပုပ်သည်” ဟူလို၊ “ပုပ်နေ၏”ဟု အဓိပ္ပာယ်ထွက်ပေးပါ။ ဓမ္မဘာ-၃၊ ၅၂၉။

ပူတိကော ဒေဟော။ ။ “ပူတိကော ဒေဟော”ဖြင့် “ပူတိသန္ဓေဟော”ကို ဖွင့်သည်။ ပူတိနှင့် ပူတိကော၊ သန္ဓေဟောနှင့် ဒေဟောသည် အချင်းချင်းပရိယာယ်တည်း။ ဝိဘတ်တူ ဖွင့်သောကြောင့် “ပူတိ စ+သာ+သန္ဓေဟော စာတိ ပူတိသန္ဓေဟော”ဟု ကမ္မာဓာရည်းဝိပြိုဟ် ပြုပါ။ သန္ဓေဟောကို ဒေဟောကဲ့သို့ “သန္တိဟတိ ဝဗ္ဗတိ ဧတ္ထ ကုသလာကုသလန္တိ သန္ဓေဟော(ဓာန်ဋီ-၁၅၁)။ သန္ဓေဟတိ ဝဗ္ဗတိ၊ သန္ဓေဟိယတိ ဝါ ဥပစိယတိ ကမ္မကိလေသေဟိတိ သန္ဓေဟော(ဓာတွတ္ထ)”ဟုပြု။ သံကား အနက်မဲ့တည်း။ [ဒေဟောတိ ဝါ သန္ဓေဟောတိ ဝါ. . . ကာယဿေတံ အဓိဝစနိ-မဟာနိ-၁၈။]

တစ်နည်း။ ။ သန္ဓေဟကို “သ+ဒေဟ”ဟု ခွဲ၊ သသဒ္ဓါ အတ္တနိယ(မိမိဥစ္စာ)အနက် ဟော ယူ၍ “သဿ+အယံ သော၊ [သ+ဏာ] သော (သကော)+ဒေဟော သန္ဓေဟော၊ [သ+ဒေဟ၊ သထက် နိဂ္ဂဟိတ်လော၊]”ဟု ပြု၍ “ပူတိသန္ဓေဟော-ပုပ်သော မိမိဥစ္စာဖြစ် သောကိုယ်သည်”ဟု ပေးပါ။ (ထေရ. ၄-၁၊ ၉၁)

တစ်နည်း။ ။ ပူတိတစ်ပုဒ်၊ သန္ဓေဟောတစ်ပုဒ်ဟု ၂ပုဒ်ယူ၍ ဝါကျကြံကာ “သဿ +ဒေဟော သန္ဓေဟော၊ [သ+ဒေဟ၊ သထက် နိဂ္ဂဟိတ်လော၊ သသဒ္ဓါ ဓနအနက်ဟော၊]” ဟု ပြုပြီး “ပူတိ-ပုပ်၏။ သန္ဓေဟော-မိမိ၏ကိုယ်သည်။ ဘိဇ္ဇတိ-မည်”ဟုလည်းကောင်း၊ “ပူတိ+သံ+ဒေဟော”ဟု ၃ပုဒ်ယူ၍ ဝါကျဟုပင် ကြံကာ “ပူတိ-ပုပ်သည်။ သံ (သန္ဓော)- ဖြစ်လျက်၊ ဒေဟော-သင့်ကိုယ်သည်။ ဘိဇ္ဇတိ”ဟုလည်းကောင်း ပေးကြသေး၏။ နောက် ဆုံးနည်းအလို သံကား အသဓာတ်၊ အန္တပစ္စည်း၊ ဓာတ်အစအ၊ ကိုချေ၊ သိဝိဘတ်နှင့် တကွ နှုတ် အံ့ပြု၍ ပြီးစေရာ၏။

ဘိဇ္ဇတိ။ ။ “ဘိဇ္ဇတိ”၌ ဝတ္ထုမာန်ဝိဘတ်သည် အနာဂတ်အနက်၌ သက်သည်ဟု သိစေလို၍ “န စိရဿေဝ ဘိဇ္ဇတိ”ဟု ဖွင့်သည်။ ယာဝ၊ ပုရာစသည်တို့နှင့် မယှဉ်သော်

ကို ကာရဏာ-ကြောင့်နည်း? **ဟိ-အကြင်ကြောင့်၊ ဇီဝိတံ-သည်၊ မရဏန္တံ-**သေခြင်းအဆုံးရှိ၏။ ယသ္မာ-ကြောင့်၊ သဗ္ဗသတ္တာနံ-တို့၏၊ ဇီဝိတံ-သည်၊ မရဏ-ပရိယောသာနမေဝ-သေခြင်းဟူသော အဆုံးရှိသည်သာ၊ ဣတိ (တသ္မာ)-ထိုကြောင့်တည်း၊ ဣတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ [ဣတိတစ်လုံးကျေသည်၊] ဒေသနာဝသာ-နေ-၌၊ သာ ထေရီ-သည်၊ သောတာပတ္တိဖလံ-သို့၊ ပတ္တာ-ပြီ၊ မဟာဇနဿာပိ-အားလည်း၊ သာတ္ထိကာ-သော၊ ဓမ္မဒေသနာ-သည်၊ အဟောသိ-ပြီ၊ ဣတိ-ဥတ္တရာထေရီဝတ္ထု ပြီးပြီ။

ဥတ္တရာထေရီဝတ္ထုဘာသာသီကာ ပြီးပြီ။

၄-သမ္မဟူလအဓိမာနိကဘိက္ခုဝတ္ထုဘာသာသီကာ

ယာနိမာနီတိ ဣမံ ဓမ္မဒေသနံ သတ္တာ ဇေတဝနေ ဝိဟရန္တော သမ္မဟုလေ-ကုန်သော၊ **အဓိမာနိကေ**-တရားထူးကို ရအပ်ပြီဟု မှတ်ထင်ခြင်းရှိကုန်သော၊

လည်း ဝတ္ထမာနာ ပစ္စုပန္နသုတ်၌ “ဝတ္ထမာနာ”ဟူသော ယောဂဝိဘာဂဖြင့် အနာဂတ်အနက်၌ ဝတ္ထမာနိဝိဘတ်သက်နိုင်သည်။(ဝိဗော-၂၀၉)

တစ်နည်း။ ။မောင်-၆၊ ၁သုတ်၌ သမိပဝတ္ထမာန်ဟု ဆို၏။ ထိုအလို သုတ်ရင်းဖြင့် သက်ပါ။ ဤ၌ အိုခြင်းကြိယာသည် မုချပစ္စုပန်တည်း၊ ပျက်ခြင်းကြိယာကား အိုခြင်းကြိယာ၏ အနီး၌ ဖြစ်သောကြောင့် သမိပဝတ္ထမာန်တည်း၊ “သင့်ရုပ်သည် အိုနေပြီ၊ ပျက်ဖို့ နီးနေပြီ”ဟူလို၊ တံကာလာပေက္ခဝတ္ထမာန်၊ ကာလဝိပလ္လာသဟုလည်း မောင်-၆၊ ၁သုတ်၌ ဆိုသေး၏။ အကျယ်ကို မောင်နိ- ၂၊ ၂၉၇-၈၅။

မရဏန္တံ ဟိ ဇီဝိတံ။ “မရဏန္တံ ဟိ ဇီဝိတံ”ဟူသော ပါဒသည် “ဘိဇ္ဇတိ ပူတိ သန္ဓေဟော”ဟူသော ပါဒ၏ အကြောင်းပြကာရဏဝါကျဖြစ်ကြောင်းနှင့် ဟိနိပါတ် ကာရဏအနက်ဟောကြောင်းကို ပြလို၍ “ယသ္မာ”စသည်ကို မိန့်သည်။ “မရဏန္တံ”၌ အန္တသဒ္ဒါ အဝသာနအနက်ဟောကို ဟောသည်။ ထို့ကြောင့် “မရဏပရိယောသာနံ”ဟု ဖွင့်သည်။ “မရဏံ+အန္တံ ယဿာတိ မရဏန္တံ-သေခြင်းဟူသော အဆုံးရှိသော အသက်”ဟု ပြုပါ။

အဓိမာနိကေ။ ။မရအပ်၊ မရောက်အပ်သေးသော ဈာန်မဂ်ဖိုလ်တရား၌ ရအပ်၊ ရောက်အပ်ပြီဟု မှတ်ထင်ခြင်းသည် “အဓိမာနံ”တည်း၊ “အရိယဓမ္မော အဓိဂတော”တိ

ဝါ-လွန်ကဲသော မှတ်ထင်ခြင်းရှိကုန်သော၊ ဘိက္ခု-တို့ကို၊ အာရဗ္ဗ ကထေသိ။ ကိရ-ချဲ့၊ ပဉ္စသတာ-ကုန်သော၊ ဘိက္ခု-တို့သည်၊ သတ္တု-၏၊ သန္တိကေ-၌၊ ကမ္မဋ္ဌာနံ-ကို၊ ဂဟေတွာ-၍၊ အရညံ-သို့၊ ပဝိသိတွာ-၍၊ ယဋ္ဌေန္တာ-ကြိုးစား ကုန်လသော်၊ ဝါယမန္တာ-အားထုတ်ကုန်လသော်၊ ဈာနံ-ကို၊ နိဗ္ဗတ္တေတွာ-ဖြစ် စေ၍၊ “ကိလေသာနံ-တို့၏၊ **အသမုဒါစာရေန**-လွန်စွာ အထက်၌ မဖြစ်ပေါ် လာခြင်းကြောင့်၊ ဝါ-အတော်ကြာအောင် မဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊ နော-တို့၏၊ ဝါ-

မာနော အဓိမာနော၊ အဓိမာနော+ယေသံ အတ္ထိတိ အဓိမာနိကာ(မဇ္ဈိ-၁, ၂၈၅)”ဟု ပြုပါ။

တစ်နည်း။ ။မိမိမှာရှိနေသော ကာမာစရသီလ၊သမာဓိ၊ပညာထက် ပိုလွန်၍ အထင်ကြီးခြင်းသည် “အဓိမာန”တည်း၊ “အဓိကော+မာနော အဓိမာနော(ကင်္ခါဋီ သစ်-၂၂၀)”ဟု ပြု၍ ရှေ့နည်းအတိုင်း ဆက်ပါ၊ ဓမ္မဋ္ဌိ-၂၂၁၌ “အဓိမာနေန+ယုတ္တာ အဓိမာနိကာ-လွန်ကဲသော မှတ်ထင်ခြင်းနှင့် ယှဉ်သောရဟန်းတို့”ဟု တစ်နည်း ပြု၏။

ဆက်ဦးအံ့-အရိယာပုဂ္ဂိုလ်များသည် မဂ်၊ ဖိုလ်၊ နိဗ္ဗာန်၊ ပယ်ပြီးကိလေသာ၊ ကြွင်းကိလေသာတို့ကို ဆင်ခြင်ခြင်းဖြင့် ဝမ်းမြောက်ခြင်းဖြစ်နေရကား မဂ်ဖိုလ်၌ ယုံမှားခြင်းမရှိသောကြောင့် အရိယာပုဂ္ဂိုလ်များမှာ အဓိမာနမဖြစ်ပါ၊ ဒုဿီလများ မှာလည်း မဂ်ဖိုလ်ရရေး၌ မြော်လင့်ချက်မရှိသောကြောင့် အဓိမာနမဖြစ်ပါ၊ သီလရှိ သော်လည်း ကမ္မဋ္ဌာန်းကို စွန့်လျက် အိပ်ခြင်း၊ စကားများခြင်းဖြင့် အချိန်ကုန်စေလျှင် (အရိယာဖြစ်ဖို့ အားမထုတ်သောကြောင့်) အဓိမာနမဖြစ်ပါ၊ သီလအလွန်ဖြူစင်ပြီး ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်သူမှာသာ အဓိမာနဖြစ်သည်။ (ဝိ. ၄-၂, ၈၀၊ သာရတ္ထ-၂, ၂၈၂)

အသမုဒါစာရေန။ ။သုဠ+ဥဒ္ဓံ+အာစာရော သမုဒါစာရော-အလွန် အထက်၌ ဖြစ်ခြင်း၊ န+သမုဒါစာရော အသမုဒါစာရော၊ (နိဘာ-၃, ၁၁)၊ သမထသက်သက် အားထုတ်သူ၊ သို့မဟုတ်၊ ဝိပဿနာသက်သက် အားထုတ်သူမှာ ဆယ်နှစ်၊ အနှစ်၂၀၊ အနှစ်၃၀၊တို့ပတ်လုံး ကိလေသာများ မဖြစ်ဘဲနေသဖြင့် သောတာပန်၊ သကဒါဂါမ်၊ အနာဂါမ်ဖြစ်ပြီဟု ထင်တတ်၏၊ သမထ၊ဝိပဿနာ ၂မျိုးလုံး အားထုတ်သူမှာ သမာဓိ စွမ်းအားဖြင့် ကိလေသာတို့ကို ပယ်ခွာထားနိုင်ခြင်း၊ ဝိပဿနာစွမ်းအားဖြင့် သင်္ခါရ တို့ကို ကောင်းစွာ သိမ်းပိုက်နိုင်ခြင်းကြောင့် နှစ်ပေါင်း ၆၀၊ ၈၀၊ ၁၀၀၊တို့ပတ်လုံး ကိလေသာများ မဖြစ်ဘဲ ရဟန္တာ၏ စိတ်တော်ကဲ့သို့ ဖြစ်နေရကား “ရဟန္တာဖြစ်ပြီ”ဟု ထင်တတ်၏။(ဝိ. ၄-၂, ၈၀)

တို့မှာ၊ ပဗ္ဗဒိတကိစ္စ-ရဟန်းကိစ္စသည်၊ နိပ္ပန္နံ-ပြီးစီးပြီ၊ အတ္တနာ-သည်၊ ပဋိလဒ္ဓိ-
 ဂုဏ်-ရရှိအပ်သော ဂုဏ်ကို၊ သတ္တု-အား၊ အာရောစေသာမ-ကုန်အံ့၊” ကုတိ-
 ကြံ၍၊ အာဂမိံသု-ကုန်ပြီ၊ သတ္တာ-သည်၊ တေသံ-တို့၏၊ ဗဟိဒ္ဓါရကောဋ္ဌကံ-
 တံခါးမုခ်၏၊ အပြင်ဘက်သို့၊ ပတ္တကာလေယေဝ-ရောက်ရာအခါ၌သာလျှင်၊
 အာနန္တတ္ထေရံ-ကို၊ အာဟ-ပြီ၊ (ကိ)၊ “အာနန္တံ၊ ဧတေသံ ဘိက္ခုနံ-တို့၏၊ ပဝိသိ-
 တွာ-၍၊ မယာ-ကို၊ ဒိဋ္ဌေန-ဖူးမြင်ခြင်းဖြင့်၊ (တစ်နည်း) ဧတေသံ ဘိက္ခုနံ-
 တို့သည်၊ ပဝိသိတွာ၊ ဒိဋ္ဌေန-ဖူးမြင်အပ်သော၊ (အဖူးခံရသော)၊ မယာ-ဖြင့်၊
 [ရှေ့နည်းအလို ဒိဋ္ဌေန၌ တတိယာဝိဘတ်သည် ကံအနက်၊ နောက်နည်းအလို ကုတ္တ-
 ဟူ၍တလက္ခဏအနက်၊] ကမ္မံ-အလုပ်သည်၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ [ကမ္မံ နတ္ထိ-အလုပ်မဖြစ်၊]
 အာမကသုသာနံ-သင်္ချိုင်းသို့၊ [ဓမ္မဘာ-၁,၄၆၄၈၊] ဂန္နာ-၍၊ တတော-ထိုသင်္ချိုင်း
 မှ၊ အာဂန္နာ-ပြန်လာ၍၊ ဝါ-ပြန်လာပြီးလသော်၊ (ပြန်လာပြီးမှ)၊ မံ-ကို၊ ပဿန္တု-
 ဖူးကြပါစေ၊” ကုတိ-ပြီ၊ ထေရော-သည်၊ ဂန္နာ-၍၊ တေသံ-တို့အား၊ တမတ္ထံ-
 ကို၊ အာရောစေသိ-ပြီ၊ တေ-ထိုရဟန်းတို့သည်၊ “အမှာကံ-တို့အား၊ အာမက-
 သုသာနေန-ဖြင့်၊ ကိ-နည်း?” ကုတိ-၍၊ အဝတ္တာဝ-၍သာလျှင်၊ “ဒီဃဒသိနာ-
 အရှည်ကို မြင်တော်မူသော၊ ဗုဒ္ဓေန-သည်၊ ကာရဏံ-အကြောင်းကို၊ ဒိဋ္ဌံ-
 မြင်တော်မူအပ်ပြီးသည်၊ ဘဝိဿတိ-မည်၊” ကုတိ-ဤသို့တွေး၍၊ အာမက-
 သုသာနံ-သို့၊ ဂန္နာ-၍၊ တတ္ထ-ထိုသင်္ချိုင်း၌၊ **ကုဏပါနိ**-သူသေကောင်တို့ကို၊
 ပဿန္တာ-ကုန်လသော်၊ **ဧကာဟဒ္ဒိဟပတိတေသု**-သင်္ချိုင်း၌ ရောက်ပြီး၍ ခရက်

ကုဏပါနိ။ ။ “နိတ္ထိယံ ကုဏပါ(ဓာန်-၄၀၅)”အရ ကုဏပါသည် ပုံလိင်၊ နပုံလိင်
 ၂မျိုးရသည်၊ “ကုတ္တိတံ+နေန္တိတိ ကုဏပါနိ၊ [ကု+နိ+အပ၊-ဓာန်ဋီ-၄၀၅၊] အကုထိံသု
 ပူတိဘာဝံ အဂမိံသုတိ ကုဏပါနိ၊ [ကုထ ပူတိဘာဝေ+အပ၊ ထကို ဣပ္ပု-မောင်-
 ၇, ၁၁၉၊] ကုဏေန (ကိမိနာ)+ပိဝိတဗ္ဗာနိတိ ကုဏပါနိ၊ [ကုဏ+ပါ+အ၊ ကုဏသဒ္ဓါ
 ကိမိ(ပိုးလောက်)အနက်ဟော၊-ဇာဋီသစ်-၁, ၄၇၇၊]”ဟု ပြုပါ။

ဧကာဟဒ္ဒိဟပတိတေသု။ ။ “ဧကာဟံ+မတဿ အဿာတိ ဧကာဟမတော၊
 (ဒီ. ဌ-၂, ၃၆၁၊ မ. ဌ-၁, ၂၇၇၊ အံ. ဌ-၂, ၁၁၉)”ကဲ့သို့ “ဧကံ+အဟံ ဧကာဟံ၊
 ဒွေ+အဟာနိ ဒွိဟံ၊ ဧကာဟံ ဝါ+ဒွိဟံ ဝါ ဧကာဟဒ္ဒိဟံ၊ ဧကာဟဒ္ဒိဟံ+ပတိတာနံ
 ဧတေသန္တိ ဧကာဟဒ္ဒိဟပတိတာ”ဟု ပြုပါ။

၂ရက်ရှိကုန်သော၊ ကုဏပေသု-တို့၌၊ အာယာတံ-စိတ်ကို ညှင်းဆဲတတ်သော ဒေါသကို၊ ပဋိလဘိတွာ-၍၊ တံ ခဏံ-ထိုခဏ၌၊ ပတိတေသု-ရောက်လာကုန်သော၊ **အလ္လသရီရေသု**-စိုစိုဖတ်ဖတ်(နွေးနွေးထွေးထွေး)ဖြစ်သော သူသေကောင်တို့၌၊ ရာဂံ-ကို၊ ဥပ္ပါဒယိသု-ဖြစ်စေကုန်ပြီ၊ တသ္မိံ ခဏေ-၌၊ အတ္တနော-၏၊ သင်္ကလေသဘာဝံ-ကိလေသာရှိသေးသည်၏၊ အဖြစ်ကို၊ ဇာနိသု-ကုန်ပြီ၊ သတ္တာ-သည်၊ ဂန္ဓကုဋိယံ-၌၊ နိသိန္နောဝ-လျက်သာ၊ ဩဘာသံ-ကို၊ ဖရိတွာ-၍၊ တေသံ ဘိက္ခုနံ-တို့၏၊ သမ္ပုဓေ-၌၊ ကထေန္တော ဝိယ-ကဲ့သို့၊ “ဘိက္ခုဝေ! တုမ္မာကံ-တို့၏၊ ဧဝရူပံ-သော၊ အဋ္ဌိသံဃာတံ-အရိုးအပေါင်းကို၊ (အရိုးစုကို)၊ ဒိသွာ-၍၊ ရာဂရတိ-ရာဂဖြင့် မွေ့လျော်ခြင်းကို၊ ဥပ္ပာဒေတုံ-ငှာ၊ နပ္ပတိရူပံ န ခေါ-မသင့်တော်သည် မဟုတ်လော၊” ဣတိ-သို့၊ ဝတွာ-၍၊ ဣမံ ဂါထံ-ကို၊ အာဟ-ပြီ၊ (ကိံ) “ယာနိမာနိ၊ ပေ၊ ရတိ”တိ-၍၊ (အာဟ)။

ယာနိမာနိ အပတ္တာနိ၊ အလာဗူနေဝ သာရဒေ၊

ကာပေါတကာနိ အဋ္ဌိနိ၊ တာနိ ဒိသွာန ကာ ရတိ။

သာရဒေ-သရဒဉာဉ်၌၊ အပတ္တာနိ-စွန့်ပစ်အပ်ကုန်သော၊ အလာဗူနိ ဣဝ-ဗူးသီးတို့ကဲ့သို့၊ အပတ္တာနိ-စွန့်ပစ်အပ်ကုန်သော၊ ကာပေါတကာနိ-ခိုငှက်၏ အဆင်းနှင့်တူသော အဆင်းရှိကုန်သော၊ ယာနိ ဣမာနိ အဋ္ဌိနိ-အကြင်အရိုးတို့သည်၊ (သန္တိ-ရှိကုန်၏၊) တာနိ-ထိုအရိုးတို့ကို၊ ဒိသွာန-မြင်ရ၍၊ (တုမ္မာကံ-သင်တို့၏၊) ကာ-အဘယ်သို့သော၊ ရတိ-ကာမဂုဏ်တို့၌ မွေ့လျော်ခြင်းသည်၊ ဝါ-ကိလေသာကာမဖြင့် မွေ့လျော်ခြင်းသည်၊ (ဟောတိ-ဖြစ်သင့်တော့အံ့နည်း။) [“တုမ္မာကံ-တို့၏၊ ဝါ-အား၊ ရတိ-သည်၊ ကာ-အဘယ်အကျိုးရှိအံ့နည်း”ဟုလည်း ပေးနိုင်သည်။]

တတ္ထ-၌၊ **အပတ္တာနိ**တိ-ကား၊ ဆဉ္စိတာနိ-စွန့်ပစ်အပ်ကုန်သော။

အလ္လသရီရေသု။ ။အလ္လသရီရအရ ရေစိုနေသော သူသေကောင်ကို မယူရ၊ ဖူးရောင်ပုပ်ပွခြင်းမရှိသေးသော သူသေကောင်တို့ကို ယူပါ။ [မတသရီရံ ယာဝ ဥဒ္ဓါ-မာတကာဒိဘာဝေန ကုထိတံ န ဟောတိ၊ တာဝ **အလ္လသရီရန္တိ** ဝေဒိတဗ္ဗံ-သာရတ္ထ-၂၊ ၉၁၊ သံဋီ-၁၊ ၃၁၆။]

အပတ္တာနိ။ ။အပတ္တာနိသည် အပပုဗ္ဗ အသဓာတ်၊ တပစ္စည်းတည်း၊ ဘူဝါဒိအသ

သာရဒေတိ-ကား၊ သရဒကာလေ-သရဒအခါ၌၊ (သရဒဥတု၌)၊ **ဝါတာတပဟတာနိ**-လေ၊ နေပူတို့သည် တိုက်ခတ်အပ်ကုန်သော၊ ဝါ-ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ **တတ္ထ တတ္ထ**-ထိုထိုအရပ်၌၊ **ဝိပွကိဏ္ဏအလာဗူနိ** ဝိယ-ပြန်ကြကုန်သော ဗူးသီးတို့ကဲ့သို့။

ဓာတ်သည် ဘူ-ထင်ရှားရှိခြင်း၊ ဂတိ-သွားခြင်း၊ ဒိတ္တိ-ထွန်းပခြင်း၊ အာဒါန-ယူခြင်း၊ ခေပ-ပစ်ပယ်ခြင်းအနက်တို့ကို ဟောရာ ဤ၌ ခေပအနက်ဟောဟု သိစေလို၍ “ဆဉ္စိတာနိ”ဟု ဖွင့်သည်။ “အပယသီယန္တေတိ အပတ္တာနိ”ဟု ပြုပါ။

ဝိဓာနံ။ ။ထို၌ အပပုဗ္ဗ ဌာဓာတ်၊ အပစွည်းဖြင့် ပြီးသော “အပဌ”ဟူသော ပုဒ်ကို ပြ၏။ ဌကို ထွပ်ပြုလျှင် “အပတ္ထ”ဖြစ်သည်။ “အပဝဇ္ဇိတာ တိဌန္တိတိ အပတ္တာနိ”ဟု ပြု။ ထိုအလို “ဆဉ္စိတာနိ”သည် အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်တည်း။ “အပတ္တာနိ-ရှောင်လျက် တည်ကုန်သော၊ ဝါ-စွန့်ပစ်အပ်ကုန်သော”ဟု ပေးပါ။ ဓမ္မဋီဆရာကြည့်ရသောမူ၌ “အပတ္တာနိ”ဟု ပါ၍ရှိဟန်တူ၏။ ထို့ကြောင့် “ယူအပ်သောအရာသည် ပတ္တမည်၏။ စွန့်ပစ်အပ်သောအရာသည် အပတ္တမည်၏”ဟူသော အဓိပ္ပာယ်ကို ပြလို၍ “ဆဉ္စိတာနိ”ဟု ဖွင့်သည်ဟု ဆို၏။(ဓမ္မဋီ၂၂)။ ဝိဓာနံ၌ ထို“အပတ္တာနိ”ဟူသော ပါဠိကို ပါဠိပျက်ဟု ဆို၏။

သာရဒေ။ ။“သရဒေ”ဟု ဆိုလိုလျက် ဆန်းကြောင့် ဒီယ(ဝုဒ္ဓိ)ပြု၍ “သာရဒေ”ဟု ဖြစ်ကြောင်းနှင့် သရဒပုဒ်သည် “သရဒေါ ဟာယနောတုသု(ဓာန်-၁၁၂၄)”ဂါထာလာအနက်၂မျိုးတွင် သရဒဥတုအနက်ဟောကြောင်းကို ပြလို၍ “သရဒသမယေ”ဟု ဖွင့်သည်။ “သရတိ ဝိဠယတိ အသ္မိန္တိ သရဒေါ၊ [သရ+တ၊ တကို ဒပြု။] (တစ်နည်း) သာ သုနခါ ရမန္တိ ဧတ္ထာတိ သရဒေါ၊ [သ+ရမု+အ၊ မကို ဒပြု။-ဓာန်ဋီ-၇၉၊] သရဒေါ-ယေဝ သာရဒေါ၊ [သရဒ+ဏ၊]ဟု ပြုပါ။ ဝိသုဒ္ဓိဋီ-၂၊ ၄၀၉၌ သီတင်းကျွတ်လနှင့် တန်ဆောင်မုန်းလကို သရဒဥတုဟု ဆို၍ ဓာန်-၇၉၌ တော်သလင်းလပြည့်ကျော် ၁ရက်နေ့မှ တန်ဆောင်မုန်းလပြည့်နေ့အထိ ၂၀လကို သရဒဥတုဟု ဆို၏။

ဝါတာ... အလာဗူနိ။ ။“တုဗျာလာဗူ ၈ လာဗူ သာ(ဓာန်-၅၉၆)”ဟူသော ဂါထာအရ ကုတ္တိလိင်ဖြစ်၍ လိင်ဝိပလ္လာသကြံရဖွယ်ရှိ၏။ သို့သော် ထောမနိဓိ၌ ကုတ္တိလိင်၊ နပုလိင်ဟု ဆိုသောကြောင့် ထိုသို့ကြံဖွယ်မလို၊ “အာလမ္မန္တိ အဝသံသန္တိတိ (တွဲလျားဆွဲသောကြောင့်) အလာဗူနိ”ဟု ပြု။ [အာ+လမ္မ+ဥ၊ မကိုချေ၊ လ၌ ဒီယပြု၊ အာကို ရသပြု(မောဂ်-၇၊ ၄)၊ န+လမ္မ+ဥ၊ မကိုချေ၊ န၊ကို အပြု။-ဓာန်ဋီ-၅၉၆။]

ဟေတုမန္တဝိသေသန။ ။“ဝိပွကိဏ္ဏအလာဗူနိ”၌ ဝိပွကိဏ္ဏကား “အပတ္တာနိ”၏ အဖွင့်တည်း။ ထိုသို့တွဲဖွင့်သဖြင့် “အပတ္တာနိ”ကို “အလာဗူနိ”၌ ဝိသေသနအဖြစ်စပ်ရ

ကာပေါတကာနိတိ-ကား၊ ကပေါတကဝဏ္ဏာနိ-ခိုအဆင်းနှင့်တူသော အဆင်း ရှိကုန်သော၊ ဝါ-ခိုတောင်အဆင်းနှင့်တူသောအဆင်းရှိကုန်သော။

ကြောင်း သိရ၏။ “တတ္ထ တတ္ထ”ဖြင့် “အပတ္ထာနိ”၏ ဝိသေသာဓာရကို ပြသည်။ သာမညာဓာရကား “သာရဒေ”တည်း။ “ဝါတာတပပဟတာနိ”ကား “ဝိပ္ပကိဏ္ဏ-အလာဗူနိ”၏ တုလျာဓိကရဏဝိသေသနတည်း။ တုလျာဓိကရဏဝိသေသနသည် ဟိတ်လည်းဖြစ်နိုင်ရကား “ဝါတာတပပဟတာနိ”ကို ဟေတုမန္တဝိသေသနဟုလည်း ယူနိုင်၏။ ထို့ပြင် “ဟုတ္တာ”ထည့်၍ “ဝါတာတပပဟတာနိ-အပ်ကုန်သည်၊ (ဟုတ္တာ-၍၊ ဝါ-ကြောင့်၊ ဝါ-သော်”ဟု ဟုတ္တာကို ကြိယာဝိသေသနအနက်၊ ဟိတ်အနက်၊ လက္ခဏအနက်အားဖြင့် ၃မျိုးပေးနိုင်သည်။ [ဝိသေသန၊ ဝါစက၊ ဟေတုမန္တသာ။ ဝိသေသန၊ နောက်ဝယ်ကျကား၊ မထင်ရှား၊ ကျေငြားဟုတ္တာ။ ဟုတ္တာကျေက၊ ထင်စွာပြ၊ ဟိတ်ရလက္ခဏာ။ (ဘုရား-၂၅၁၊ ၂၅၅၊ ၂၅၆)]

ကာပေါတကာနိ။ ။အခြားနေရာတို့၌ “ကာပေါတကဝဏ္ဏာနိ”ကို “ပါရာဝတ-ပက္ခိဝဏ္ဏာနိ(ခိုငှက်အဆင်းရှိသောအရိုးတို့)”ဟုလည်းကောင်း၊ “ပါရာဝတပက္ခိဝဏ္ဏာနိ (ခိုတောင်အဆင်းရှိသောအရိုးတို့)”ဟုလည်းကောင်း ထပ်ဆင့်၍ ဖွင့်၏။(သီဋ္ဌိသစ်-၂၊ ၄၆)။ ထိုတွင် “ကာပေါတကဝဏ္ဏာနိ”ကို “ပါရာဝတပက္ခိဝဏ္ဏာနိ”ဟု ထပ်ဆင့်၍ ဖွင့်ဆိုချက်အလို “ကာပေါတကဝဏ္ဏာနိ”ဖြင့် “ကပေါတကဿ+အယံ ကာပေါ-တကော-ခို၏ ဥစ္စာဖြစ်သောအဆင်း၊ [ကပေါတက+ဏာ] ကာပေါတကော ဝိယာတိ ကာပေါတကော-ခိုအဆင်းနှင့် တူသောအဆင်း၊ ကာပေါတကော+ယေသံ အတ္ထိတိ ကာပေါတကာနိ-ခိုအဆင်းနှင့် တူသောအဆင်းရှိသော အရိုးများ”ဟု ပြုရကြောင်းကို ပြသည်။(သီဘာ-၂၊ ၃၅၀)။ ကပေါတကကိုကား “ကပတိတိ (ဖုံးလွှမ်းတတ်သော ကြောင့်) ကပေါတော၊ [ကပ အစ္စာဒနေ+ဩတ၊-မောင်-၇၊ ၇၂] ကပေါတောယေဝ ကပေါတကော၊ [ကပေါတ+ဏာ]”ဟု ပြပါ။

တစ်နည်း။ ။ “ပါရာဝတပက္ခိဝဏ္ဏာနိ”ဟု ထပ်ဆင့်၍ ဖွင့်ဆိုချက်အလို “ကာပေါ-တကဝဏ္ဏာနိ”ဖြင့် “ကပေါတဿ+ဣမာနိ၊ ကပေါတဿ အဝယဝါ ဝါ ကာပေါတာနိ-ခို၏ဥစ္စာ(အစိပ်အပိုင်း)ဖြစ်သော အတောင်တို့၊ [ကပေါတ+ဏာ-မောင်-၄၊ ၆၆] ကာပေါတာနိယေဝ ကာပေါတကာနိ၊ [ကပေါတ+ဏာ] ကာပေါတကာနိ ဝိယာတိ ကာပေါတကာနိ-ခိုတောင်နှင့် တူသော အဆင်းတို့၊ [ကပေါတက+ဏာ] ကာပေါတာနိ +ယေသံ အတ္ထိတိ ကာပေါတကာနိ-ခိုတောင်နှင့် တူသော အဆင်းရှိသော အရိုးများ”ဟု ပြုရကြောင်းကို ပြသည်။

တာနိ ဒိသ္မာနာတိ-ကာ၊ ဧဝုပ္ပါနိ-ကုန်သော၊ တာနိ အဋ္ဌိနိ-တို့ကို၊ ဒိသ္မာ-၍၊ တုမ္မာကံ-တို့၏။ ကာ-အဘယ်သို့သော၊ ရတိ-ဝတ္ထုကိလေသာ၊ ြာသောကာမတို့၌ မွေ့လျော်ခြင်း သည်၊ (ဟောတိ-ဖြစ်သင့်တော့အံ့နည်း၊) အပ္ပမတ္တကမ္ပိ-သော၊ **ကာမရတိ**-ဝတ္ထုကိလေသာ၊ ြာသောကာမတို့၌ မွေ့လျော်ခြင်းကို၊ ကာတုံ-ငှာ၊ န ဝဇ္ဇတိယေဝ နနု-မသင့်လျော်သာလျှင် မဟုတ်လော၊ ဣတိ အတ္ထော။ ဒေသနာဝသာနေ-၌၊ တေ ဘိက္ခု-တို့သည်၊ ယထာဌိတာဝ-သာလျှင်၊ အရဟတ္တံ-သို့ ပတ္တာ-၍၊ ဘဂဝန္တံ-ကို၊ အဘိတ္ထဝမာနာ-ချီးမွမ်းကုန်လျက်၊ အာ-ဂန္တာ-၍၊ ဝဇ္ဇိသု-ကုန်ပြီ၊ ဣတိ-သမ္ပဟုလအဓိမာနိကဘိက္ခုဝတ္ထု ပြီးပြီ။

သမ္ပဟုလအဓိမာနိကဘိက္ခုဝတ္ထုဘာသာသီကာ ပြီး၏။

၅-ဇနပဒကလျာဏိ ရူပနန္ဒာထေရိဝတ္ထုဘာသာသီကာ

အဋ္ဌိနံ နဂရံ ကတန္တိ ဣမံ ဓမ္မဒေသနံ သတ္တာ ဇေတဝနေ ဝိဟရန္တော ဇနပဒကလျာဏိ-ဇနပဒကလျာဏီမည်သော၊ [ဓမ္မဘာ-၁၊ ၃၁၀၈၊] **ရူပနန္ဒာထေရိ**-ရူပနန္ဒာထေရီမကို အာရဗ္ဗ ကထေသိ။ ကိရ-ချဲ့၊ သာ-ထိုရူပနန္ဒာထေရီမသည်၊ ဧကဒိဝသံ-၌၊ စိန္တေသိ-ပြီ၊ (ကိ)၊ “မယုံ-၏၊ ဇေဋ္ဌဘာတိကော-အကြီးဆုံး

ကာမရတိ။ ။ “ကာမရတိ”ဖြင့် ရတိအရကို ပြသည်၊ ကာမရတိအရ “ကာမရတိ-သန္တံ”အဖွင့်၌ ဝတ္ထုကာမ၊ ကိလေသာကာမတို့၌ မွေ့လျော်ခြင်းတဏှာကို ယူ၏၊ (မ. ဋ္ဌ-၃၊ ၂၃၇၊ ဓမ္မ. ဋ္ဌ-၁၊ ၁၆၄၊ ထေရ. ဋ္ဌ-၂၊ ၃၃၅)၊ ထို့ပြင် ဇာ. ဋ္ဌ-၃၊ ၃၇၄၌ ကာယိကသုခ(သုခဝေဒနာ)، စေတသိကသုခ(လောဘမူသောမနဿဝေဒနာ)ကို ယူ၏၊ “ရမနံ ရတိ၊ (တစ်နည်း) ရမန္တိ ဧတာယာတိ ရတိ-မွေ့လျော်ကြောင်းတဏှာ၊ သုခဝေဒနာ၊ ကာမေသု+ရတိ ကာမရတိ-ဝတ္ထုကိလေသာ၊ ြာသောကာမတို့၌ မွေ့လျော်ခြင်း၊ ဝါ-မွေ့လျော်ကြောင်းတဏှာ၊(မ. ဋ္ဌ-၃၊ ၂၃၇၊ ဓမ္မ. ဋ္ဌ-၁၊ ၁၆၄၊ ထေရ. ဋ္ဌ-၂၊ ၃၃၅)၊ (တစ်နည်း) ကာမေသု+သန္တိသိတာ+ရတိ ကာမရတိ-ဝတ္ထုကိလေသာ၊ ြာသောကာမတို့၌ မှီသော မွေ့လျော်ခြင်း၊ ဝါ-မွေ့လျော်ကြောင်း ကာယိကသုခ၊ စေတသိကသုခ(ထေရီ. ဋ္ဌ-၆၆)”ဟု ပြပါ။

ရူပနန္ဒာထေရီ။ ။ ဤထေရီမကို နှစ်သက်ဖွယ်ကောင်းသောကြောင့် “နန္ဒာ”ဟု လည်းကောင်း၊ အလွန်အဆင်းလှသောကြောင့် “ရူပနန္ဒာ”ဟုလည်းကောင်း၊ “သုန္ဒရီနန္ဒာ”ဟုလည်းကောင်း ခေါ်၏၊ ကပိလဝတ်ဘုရင် သုဒ္ဓေါဒနမင်းကြီးနှင့် မဟာပဇာ

အကိုတော်သည်၊ ရုဇ္ဈသိရိ-မင်းအဖြစ်၏ အသရေကို၊ ဝါ-မင်း၏ ဥစ္စာဖြစ်သော စည်းစိမ်ကို၊ [ဓမ္မဘာ-၃, ၅၇၅။] ပဟာယ-၍၊ ပဗ္ဗဇိတွာ-၍၊ လောကေ-၍၊ အဂ္ဂ-ပုဂ္ဂလော-အမြတ်ဆုံးပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်တော်မူသော၊ ဗုဒ္ဓေါ-သည်၊ ဇာတော-ပြီ၊ အဿ-ထိုအကြီးဆုံး အကိုတော်၏၊ ပုတ္တော-သော၊ ရာဟုလကုမာရောပိ-သည်လည်း၊ ပဗ္ဗဇိတော-ပြီ၊ မေ-၏၊ ဘတ္တာပိ-လင်သည်လည်း၊ ပဗ္ဗဇိတော၊ မေ-၏၊ မာတာပိ-သည်လည်း၊ ပဗ္ဗဇိတော၊ အဟမ္မိ-သည်လည်း၊ ဧတ္ထကေ-သော၊ ဉာတိဇနေ-ဆွေမျိုး ဖြစ်သော လူအပေါင်းသည်၊ ပဗ္ဗဇိတေ-သော်၊ ဂေဟေ-၍၊ ကိ-ကို၊ ကရိ-သာမိ-နည်း? ပဗ္ဗဇိသာမိ-အံ့” ကုတိ-ဤသို့ ကြံပြီ၊ သာ-ထိုရူပနန္ဒာထေရီမသည်၊ ဘိက္ခုနုပဿယံ-ဘိက္ခုနီမကျောင်းသို့၊ ဂန္ဓာ-၍၊ ဉာတိသိနေဟေနေဝ-ဆွေမျိုး၌ ဖြစ်သော ချစ်ခြင်းကြောင့်သာ၊ ပဗ္ဗဇိ-ပြီ၊ သဒ္ဓါယ-ဖြင့်၊ ဝါ-ကြောင့်၊ နော ပဗ္ဗဇိ-မဟုတ်၊ ပန-ဆက်၊ အဘိရူပတာယ-လွန်ကဲသော အဆင်းရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝါ-အလွန်အဆင်းလှသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ရူပနန္ဒာတိ-ဟူ၍၊ ပညာယိ-ပြီ၊ “သတ္တာ-သည်၊ ‘ရူပံ-သည်၊ အနိစ္စံ-မမြ၊ ဒုက္ခံ-ဆင်းရဲ၏၊ အနတ္တာ-အတ္တမဟုတ်၊ ဝေဒနာ-သည်၊ (အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တ)၊ သညာ-သည်၊ (အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တ)၊ သင်္ခါရာ-တို့သည်၊ (အနိစ္စ-မမြကုန်၊ ဒုက္ခ-ကုန်၏၊ အနတ္တ-မဟုတ်ကုန်၊) ဝိညာဏံ-သည်၊ အနိစ္စံ-မမြ၊ ဒုက္ခံ-၏၊ အနတ္တာ-မဟုတ်၊’ ကုတိ-သို့၊ ဝဒေတိ ကိရ-ဟောတော်မူသတဲ၊” ကုတိ-သို့၊ သုတွာ-၍၊ သာ-ထိုရူပနန္ဒာထေရီမသည်၊ ဧဝံ-သို့၊ ဒဿနီယေ-ကြည့်ရှုသင့်၊ ကြည့်ရှုထိုက်သော၊ [ဓမ္မဘာ-၃, ၂၇၄၅။] ပါသာဒိကေ-စိတ်၏ ကြည်လင်ခြင်းကို ဖြစ်စေနိုင်သော၊ [ဓမ္မဘာ-၃, ၉၁၅။] မမပိ-၏လည်း၊ ရူပေ-၍၊ ဒေါသံ-အပြစ်ကို၊ ကထေယျ-၏၊ ကုတိ-ဤသို့ တွေး၍၊ သတ္တု-၏၊ သမ္မုခိဘာဝံ-မျက်မှောက်၏ အဖြစ်သို့၊ န ဂစ္ဆတိ-မသွား၊ သာဝတ္ထိဝါသိနော-တို့သည်၊ ပါတောဝ-၌သာလျှင်၊ ဒါနံ-ကို၊ ဒတွာ-

ပတိဂေါတမီတို့၏ သမီးတော်ဖြစ်သည်။ “(၁) အရှင်အာနန္ဒာ၏ နှမတော် နန္ဒာ၊ (၂) ခေမကသာကီဝင်မင်း၏ သမီးတော် အဘိရူပနန္ဒာ၊ (၃) ဇနပဒကလျာဏီ နန္ဒာ” ဟု နန္ဒာမင်းသမီး ၃ပါးရှိ၏။ အမျိုးသမီးများ ရဟန်းပြုခွင့် ရရှိပြီး နောက်၌ ထို၃ပါးလုံး ဘိက္ခုနီဝတ်ကြသည်။ (အပ-၂, ၂၅၄၊ ထေရီ-၃၈၉၊ ထေရီ-၄-၈၃၊ အံ-၄-၁, ၂၈၀၊ သုတ္တနိ-၄-၁, ၂၃၃)။

၍၊ သမာဒိန္နုပေါသထာ-ကောင်းစွာယူအပ်သော ဥပုသ်ရှိကုန်သည်၊ (ဆောက်တည်အပ်သော ဥပုသ်ရှိကုန်သည်)။ သုဒ္ဓါတ္တရာသင်္ဂါ-ဖြူစင်သော အပေါ်ခြုံရှိကုန်သည်၊ ဂန္ဓမာလာဒိဟတ္ထာ-လက်၌ ပန်းနံ့သာစသည် ရှိကုန်သည်၊ (ဟုတ္တာ)။ သာယန္တသမယေ-၌၊ ဇေတဝနေ-၌၊ သန္နိပတိတွာ-၍၊ ဓမ္မ-ကို၊ သုဏန္တိ-ကုန်၏။ ဘိက္ခုနီသံယောပိ-သည်လည်း၊ သတ္တု-၏၊ ဓမ္မဒေသနာယ-၌၊ ဥပ္ပန္န-စ္ဆန္ဒော-ဖြစ်သော ဆန္ဒရှိသည်၊ ဝိဟာရံ-သို့၊ ဂန္ဓာ-၍၊ ဓမ္မ-ကို၊ သုဏာတိ-၏။ ဓမ္မ-ကို၊ သုတ္တာ-၍၊ နဂရံ-ကို၊ ပဝိသန္ဓော-သော်၊ သတ္တု-၏၊ ဂုဏကထံ-ဂုဏ်ကို ပြောဆိုကြောင်းစကားကို၊ ဝါ-ဂုဏ်နှင့် စပ်သော စကားကို၊ ကထေန္ဓောဝ-လျက်သာ၊ ပဝိသတိ-၏။

ဟိ-ချဲ့၊ **စတုပ္ပမာဏိကေ**-၄ပါးသော ပမာဏ(နှိုင်းယှဉ်ကြောင်း)ရှိသော၊ လောကသန္နိဝါသေ-အစိတ်အစိတ်သတ္တဝါတို့ ကောင်းစွာရောက်၍ တည်နေရာ အပေါင်းဖြစ်သော သတ္တလောက၌၊ ယေသံ-အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ တထာဂတံ-ကို၊ ပဿန္တာနံ-ကုန်လသော်၊ [(တစ်နည်း) တထာဂတံ-ကို၊ ပဿန္တာနံ-ကုန်သော၊ ယေသံ-တို့၏၊ ဝါ-တို့မှာ၊ ပသာဒေါ-သည်၊ န ဥပ္ပဇ္ဇတိ-မဖြစ်၊ တေ သတ္တာတို့သည်၊ အပ္ပကာဝ-နည်းကုန်သည်သာ၊ ဟိ-မှန်၊ ရူပပမာဏိကာပိ-ရုပ်အဆင်းဟူသော ပမာဏရှိသော သတ္တဝါတို့သည်လည်း၊ ဝါ-ရုပ်ကို အဓိကထား၍ ကြည်ညိုသူတို့သည်လည်း၊ [ရူပံ+ပမာဏံ ဧတေသန္တိ ရူပပမာဏာ၊ ရူပပမာဏာ ဧဝ ရူပပမာဏိကာ(မဋီ-၂၊ ၁)] တထာဂတဿ-၏၊ လက္ခဏာနုဗ္ဗုဒ္ဓပဋိမက္ခိတံ-လက္ခဏာကြီး၃၂ပါး၊ လက္ခဏာငယ်၈၀တို့ဖြင့် တန်ဆာဆင်အပ်သော၊ သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏံ-သော၊ သရီရံ-ကို၊ ဒိသွာ-၍၊ ပသီဒန္တိ-ကုန်၏၊ ယောသပ္ပမာဏိကာပိ-ကျော်စောသံဟူသော ပမာဏရှိသော သတ္တဝါတို့သည်လည်း၊ ဝါ-ကျော်စောခြင်းကို အဓိကထား၍ ကြည်ညိုသူတို့သည်လည်း၊ အနေကာနိ-များစွာကုန်

စတုပ္ပမာဏိကေ။ ။ပမိနာတိ ဥဠာရတာဒိဝိသေသံ ဧတေဟိတိ ပမာဏာနိ-မွန်မြတ်သည်၏အဖြစ်အစရှိသော ထူးခြားချက်ကို နှိုင်းယှဉ်တိုင်းတာကြောင်းဖြစ်သော ရုပ်အဆင်းစသည်တို့၊ စတ္တာရိ+ပမာဏာနိ စတုပ္ပမာဏာနိ၊ စတုပ္ပမာဏာနိ+ဧတဿ အတ္ထိတိ စတုပ္ပမာဏိကော-၄ပါးသောပမာဏရှိသော လောကသန္နိဝါသ။(မဋီ-၂၊ ၁)

သော၊ ဇာတိသတာနိ-ဘဝအရာတို့ကို၊ နိဿာယ-၍၊ ပဝတ္တံ-သော၊ သတ္တု-
 ၏၊ ဂုဏယောသဉ္ဇေဝ-ဂုဏ်နှင့်စပ်သော ကျော်စောသံကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ-
 ဂုဏ်သတင်းကျော်စောခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ **အဋ္ဌင်္ဂသမန္နာဂတံ**-အင်္ဂါ၈ပါး
 နှင့် ပြည့်စုံသော၊ ဓမ္မဒေသနာယောသဉ္ဇ-ဟောအပ်သော တရားအသံကို
 လည်းကောင်း၊ ဝါ-တရားဟောသံကိုလည်းကောင်း၊ သုတ္တာ-၍ ပဿီဒန္တိ-ကုန်
 ၏၊ အဿ-ထိုမြတ်စွာဘုရား၏၊ လူဓပုဗ္ဗမာဏိကာပိ-ခေါင်းပါးခြင်းဟူသော
 ပမာဏရှိသောပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်လည်း၊ စီဝရာဒိလူဓတံ-သင်္ကန်းအစရှိသည်၏
 ခေါင်းပါးသည်၏ အဖြစ်ကို၊ ပဋိစ္စ-စွဲ၍၊ ပဿီဒန္တိ-ကုန်၏၊ ဓမ္မပုဗ္ဗမာဏိကာပိ-
 တရားဟူသော ပမာဏရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်လည်း၊ “ဒသဗလဿ-မြတ်စွာ
 ဘုရား၏၊ သီလံ-သည်၊ ဧဝရူပံ-၏၊ သမာဓိ-သည်၊ ဧဝရူပေါ-၏၊ ပညာ-သည်၊
 ဧဝရူပါ-၏၊ ဘဂဝါ-သည်၊ သီလာဒီဟိ-ကုန်သော၊ ဂုဏောဟိ-တို့နှင့်၊ အသမော-
 အတူရှိတော်မမူ၊ အပ္ပဋ္ဌိပုဂ္ဂလော-ပြိုင်ဘက်ပုဂ္ဂိုလ်ရှိတော်မမူ” က္ကတိ-သို့၊ ပဿီ-
 ဒန္တိ-ကုန်၏၊ တေသံ-ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ တထာဂတဿ-၏၊ ဂုဏံ-ကို၊ ကထေ-
 န္တာနံ-ကုန်လသော်၊ မုခံ-ပါးစပ်သည်၊ နပ္ပဟောတိ-မလောက်၊ ရူပနန္ဒာ-သည်၊
 ဘိက္ခုနီနဉ္ဇေဝ-တို့၏လည်းကောင်း၊ ဥပါသိကာနဉ္ဇ-တို့၏လည်းကောင်း၊ သန္တိ-
 ကာ-မှ၊ တထာဂတဿ-၏၊ ဂုဏကထံ-ကို၊ သုတ္တာ-၍၊ စိန္တေသိ-ပြီ၊ (ကိ)၊
 “အတိဝိယ-သာလျှင်၊ မေ-၏၊ ဘာတိကဿ-၏၊ ဝဏ္ဏံ-ဂုဏ်ကို၊ ကထေန္တိယေဝ-
 ကုန်သည်သာ၊ ဧကဒိဝသမ္ပိ-ပတ်လုံးလည်း၊ မေ-၏၊ ရူပေ-၌၊ ဒေါသံ-ကို၊
 ကထေန္တော-သော်၊ ကိတ္တကံ-အဘယ်မျှ အတိုင်းအရှည်ရှိသော စကားကို၊ ဝါ-
 ဘယ်လောက်၊ ကထေဿတိ-ပြောနိုင်မည်နည်း၊ အဟံ-သည်၊ ဘိက္ခုနီဟိ-
 တို့နှင့်၊ သဒ္ဓိံ-တူ၊ ဂန္ဓာ-၍၊ အတ္တာနံ-ကို၊ အဒဿေတွာဝ-မမြင်စေမူ၍သာလျှင်၊

အဋ္ဌင်္ဂသမန္နာဂတံ။ ။အင်္ဂါ၈ပါးဟူသည်

ဝိဿုဓမ္မုရိညေယျာ၊ သဝနီယာဝိသာရိနော၊

ဗိနျဂန္တိရနိန္ဒာဒီ၊ တျေဝမဋ္ဌဂီကော သရော(ဓာန်-၁၂၉)”ဟူသော
 ဂါထာအရ (၁) ရှင်းလင်းပြတ်သားခြင်း၊ (၂) သာယာခြင်း၊ (၃) သိလွယ်(နားလည်
 လွယ်)ခြင်း၊ (၄) နာချင်ဖွယ်ရှိခြင်း၊ (၅) မကွဲအက်ခြင်း၊ (၆) လုံးခြင်း၊ (၇) နက်ခြင်း၊
 (၈) ပဲ့တင်ထပ်ခြင်းတို့ဖြစ်သည်။ (မ-၂၊ ၃၄၀၊ မဟာနိ-၃၅၃)

တထာဂတံ-ကို၊ ပဿိတွာ-ဖူး၍၊ အဿ-ထိုနောင်တော်ဘုရား၏၊ ဓမ္မ-ကို၊ သုဏိတွာ-၍၊ ယံ နန္ဒ အာဂစ္ဆေယျံ-စွ” က္ကတိ-ပြီ၊ သာ-ထိုရူပနန္ဒာထေရီမသည်၊ “အဇ္ဇ-နေ၊ အဟမ္မိ-သည်လည်း၊ ဓမ္မဿဝနံ-ကို၊ ဂမိဿာမိ-မည်၊” က္ကတိ-သို့၊ ဘိက္ခုနီနံ-တို့အား၊ အာရောစေသိ-ပြီ။

ဘိက္ခုနီယော-တို့သည်၊ “စိရသံ-ကြာမြင့်မှ၊ ရူပနန္ဒာယ-၏၊ သတ္ထု-ကို၊ ဥပဋ္ဌာနံ-ဆည်းကပ်ခြင်းငှာ၊ (တစ်နည်း) သတ္ထု-အား၊ ဥပဋ္ဌာနံ-ဆည်းကပ်ရာ အရပ်သို့၊ [ဓမ္မဘာ-၁, ၁၄၅၊] ဂန္တုကာမတာ-သွားလိုသည်၏အဖြစ်သည်၊ ဥပ္ပန္နာဝတ-တကား၊ အဇ္ဇ-နေ၊ သတ္တာ-သည်၊ က္ကမံ-ကို၊ နိဿာယ-၍၊ နာနာနယံ-အထူးထူးသောနည်းရှိသော၊ ဝိစိတြဓမ္မဒေသနံ-ဆန်းကြယ်သော တရားဒေသနာကို၊ ဒေသေဿတိ-မည်၊” က္ကတိ-ပြော၍၊ တုဋ္ဌမာနသာ-နှစ်သက်သော စိတ်ရှိကုန်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ တံ-ကို၊ အာဒါယ-၍၊ နိက္ခမိသု-ကုန်ပြီ၊ သာ-ထို ရူပနန္ဒာထေရီမသည်၊ နိက္ခန္တကာလတော-ထွက်ရာအခါမှ၊ ပဋ္ဌာယ-၍၊ “အဟံ-သည်၊ အတ္တာနံ-ကို၊ နေဝ ဒေသေဿာမိ-မမြင်စေအံ့၊ ဝါ-မပြအံ့၊” က္ကတိ-သို့၊ စိန္တေသိ-ပြီ၊ ပန-သို့သော်လည်း၊ သတ္တာ-သည်၊ “အဇ္ဇ-နေ၊ ရူပနန္ဒာ-သည်၊ မယံ-ကို၊ ဥပဋ္ဌာနံ-ငှာ၊ (တစ်နည်း) မယံ-အား၊ ဥပဋ္ဌာနံ-သို့၊ အာဂမိဿတိ-မည်၊ တဿာ-အား၊ ကိဒိသီ-အဘယ်ကဲ့သို့ ရှုအပ်သော၊ ဓမ္မဒေသနာ-သည်၊ သပ္ပာယာ န ခေါ-သင့်လျော် လိမ့်မည်နည်း?” က္ကတိ-သို့၊ စိန္တေတွာ-၍၊ “ဧသာ-ဤ ရူပနန္ဒာသည်၊ ရူပဂရုကာ-ရုပ်အဆင်းဟူသော အလေးဂရုပြုဖွယ်ရှိ၏၊ ဝါ-ရုပ် အဆင်း၌ အလေးဂရုပြု၏၊ [ရူပံ+ဂရု ဧတိဿာတိ ရူပဂရုကာ၊ (တစ်နည်း) ရူပံ ဂရတိ မာနေတိတိ ရူပဂရု၊ ဓမ္မဂရု ဧဝ ဓမ္မဂရုကာ-ရုပ်အဆင်းကို မြတ်နိုး၏၊] အတ္တဘာဝေ-၌၊ ဗလဝသိနေဟာ-အားကြီးသော ချစ်ခြင်းရှိ၏၊ ကဏ္ဍကေန-ဆူးဖြင့်၊ ကဏ္ဍကုဒ္ဒရဏံ ဝိယ-ဆူးကို ထုတ်ဖယ်ခြင်းသကဲ့သို့၊ အဿာ-ထိုရူပနန္ဒာထေရီ မအား၊ ရူပေနေဝ-ရုပ်အဆင်းဖြင့်သာလျှင်၊ ရူပမဒနိမ္မဒနံ-ရုပ်အဆင်းကို မှီ၍

ရူပမဒနိမ္မဒနံ။ ။ရူပံ+နိဿာယ အာရပ္ပ ဥပ္ပန္နော+မဒေါ ရူပမဒေါ-ရုပ်အဆင်းကို မှီ၍ (အကြောင်းပြု၍) ဖြစ်သောမာန်၊ နိမ္မဒီယတေ အဘိမဒ္ဒီယတေ နိမ္မဒနံ၊ ရူပမဒ-ဿ+နိမ္မဒနံ ရူပမဒနိမ္မဒနံ-ရုပ်အဆင်းကို မှီ၍ ဖြစ်သော မာန်ကို နှိပ်ကွပ်ခြင်း။ (အံ. ၄-၂, ၁၂၉၊ အံ. ၄-၃, ၂၈၊ သီဋီသစ်-၂, ၂၅၁)

ဖြစ်သော မာန်ကို နှိပ်ကွပ်ခြင်းသည်၊ သပ္ပာယ်-၏။” ကုတိ-သို့၊ သန္တိဌာနံ-ဆုံး
 ဖြတ်တော်မူခြင်းကို၊ ကတ္တာ-၍၊ တဿာ-ထိုရူပနန္ဒာထေရီမ၏၊ ဝိဟာရံ-သို့၊
 ပဝိသနသမယေ-ဝင်လာရာအခါ၌၊ ဧကံ-သော၊ အဘိရူပံ-သော၊ သောဠသ-
 ဝဿုဒ္ဓေသိကံ-၁၆နှစ်ရှိပြီဟု ညွှန်ပြထိုက်သော၊ [ဓမ္မဘာ-၁, ၄၇၉၈] ရတ္တဝတ္ထ-
 နိဝတ္ထံ-နိမြန်းသော အဝတ်ကို ဝတ်သော၊ သဗ္ဗဘရဏပဋိမက္ခိတံ-သော၊ ဗီဇနိ-
 ယပ်ကို၊ ဂဟေတွာ-၍၊ အတ္တနော-၏၊ သန္တိကေ-၌၊ ဌတွာ-၍၊ ဗီဇယမာနံ-
 ယပ်ခတ်နေသော၊ ကုတ္တိ-ကို၊ ကုဒ္ဓိဗလေန-တန်ခိုးတော်၏ အစွမ်းဖြင့်၊ အဘိ-
 နိမ္မိနိ-ဖန်ဆင်းတော်မူပြီ၊ ပန-ဆက်၊ [ခေါကား အနက်မဲ့] တံ ကုတ္တိ-ကို၊ သတ္တာ
 စေဝ-သည်လည်းကောင်း၊ ရူပနန္ဒာ စ-သည်လည်းကောင်း၊ ပဿတိ-၏၊ သာ-
 ထိုရူပနန္ဒာထေရီမသည်၊ ဘိက္ခုနီဟိ-နှင့်၊ သဒ္ဓိ-တူ၊ ဝိဟာရံ-သို့၊ ပဝိသိတွာ-၍၊
 ဘိက္ခုနီနံ-တို့၏၊ ပိဋ္ဌိပဿေ-နောက်ကျောနံပါး၌၊ ဌတွာ-၍၊ ပဉ္စပတိဌိတေန-
 ဖြင့်၊ [ဓမ္မဘာ-၁, ၄၇၉၊ ဓမ္မဘာ-၂, ၂၃၈၈] သတ္တာရံ-ကို၊ ဝန္တိတွာ-၍၊ ဘိက္ခုနီနံ-
 တို့၏၊ အန္တရေ-အကြား၌၊ နိသိန္နာ-လျက်၊ ပါဒန္တတော-ခြေဖျားတော်အစွန်မှ၊
 ပဌာယ-၍၊ သတ္တာရံ-ကို၊ ဩလောကေန္တိ-သော်၊ လက္ခဏာဝိစိတ္တံ-၃၂ပါးသော
 လက္ခဏာတော်ကြီးတို့ဖြင့် ဆန်းကြယ်တော်မူသော၊ အနုဗျဉ္ဇနသမုဇ္ဇလံ-၈၀၊
 သော လက္ခဏာတော်ငယ်တို့ဖြင့် တောက်ပတော်မူသော၊ ဗျာမပ္ပဘာပရိက္ခိတ္တံ-
 ထက်ဝန်းကျင် ခြံရံအပ်သော တစ်လံမျှလောက်သော ရောင်ခြည်တော်ရှိသော၊
 ဝါ-တစ်လံအတိုင်းအရှည်ရှိသော ရောင်ခြည်တော်တို့သည် ခြံရံအပ်သော၊
 သတ္တု-၏၊ သရီရံ-ကို၊ ဒိသွာ-၍၊ **ပုဏ္ဏစန္ဒသသိရိကံ**-လပြည့်ဝန်း၏ အသရေ
 နှင့် တူသော အသရေရှိတော်မူသော၊ မုခံ-မျက်နှာတော်ကို၊ ဩလောကေန္တိ-

ပုဏ္ဏစန္ဒသသိရိကံ။ ။ပုဏ္ဏစန္ဒသ+သိရိ ပုဏ္ဏစန္ဒသိရိ-လပြည့်ဝန်း၏ အသရေ၊
 ပုဏ္ဏစန္ဒသိရိယာ+သမာနာ+သိရိ ဧတဿာတိ ပုဏ္ဏစန္ဒသသိရိကံ-လပြည့်ဝန်း၏
 အသရေနှင့် တူသော အသရေရှိသောမျက်နှာတော်၊ [တိပဒဗဟုဗ္ဗိဟိ၊ ပုဏ္ဏစန္ဒသိရိ+
 သမာနာ+သိရိ၊ ရှေ့သိရိပုဒ်ကိုချေ၊ သမာနကို သပြ၊ သမာသန္တကပစ္စည်းသက်၊-သီဋီ
 သစ်-၂, ၂၉၂။]

တစ်နည်း။ ။ပုဏ္ဏစန္ဒန+သမာနာ+သိရိ ဧတဿာတိ ပုဏ္ဏစန္ဒသသိရိကံ-
 လပြည့်ဝန်းနှင့် တူသော အသရေရှိသောမျက်နှာတော်၊ [ပုဏ္ဏစန္ဒ+သမာနာ+သိရိ၊

သော်၊ သမိပေ-၌၊ ဌိတံ-သော၊ ဣတ္ထိရူပံ-မိန်းမရုပ်ကို၊ အဒ္ဓသ-ပြီ၊ သာ-သည်၊ တံ-ထိုမိန်းမရုပ်ကို၊ ဩလောကေတွာ-၍၊ အတ္တဘာဝံ-မိမိကိုယ်ကို၊ ဩလောကေန္တိ-သော်၊ သုဝဏ္ဏရာဇဟံသိယာ-ရွှေဟင်္သာမ၏၊ ပုရတော-ရှေ့၌၊ ကာကီ-သဒိသံ-ကိုးမနှင့် တူသော၊ အတ္တာနံ-ကို၊ အဝမညိ-အောက်ချ၍ မှတ်ထင်ပြီး ဟိ-မှန်၊ ဣဒ္ဓိမယရူပံ-တန်ခိုးကြောင့် ပြီးသော ရုပ်ပုံကို၊ ဒိဋ္ဌကာလတော-မှ၊ ပဋ္ဌာယေဝ-၍သာလျှင်၊ တဿာ-ထိုရူပနန္ဒာထေရီမ၏၊ အက္ခိနိ-တို့သည်၊ ဘမိသု-လည်ကုန်ပြီ၊ သာ-ထိုရူပနန္ဒာထေရီမသည်၊ “ဣမိဿာ-ဤသူမ၏၊ ကေသာ-ဆံပင်တို့သည်၊ အဟော သောဘနာ-ဪ... တင့်တယ်ပါပေ ကုန်စွ၊ နလာဋ်-နဖူးသည်၊ အဟော သောဘနံ-ပေစွ၊” ဣတိ-သို့၊ သဗ္ဗေသံ-ကုန်သော၊ သာရီရပ္ပဒေသာနံ-ကိုယ်၌ဖြစ်သော အစိတ်အပိုင်းတို့၏၊ ရူပ-သိရိယာ-ရုပ်အဆင်း၏ အသရေသည်၊ သမာကမ္မိတစိတ္တာ-ကောင်းစွာ ဆွဲငင် အပ်သော စိတ်ရှိသည်၊ (ဟုတွာ)၊ တသ္မိ ရူပေ-၌၊ ဗလဝသိနေဟာ-အားရှိသော ချစ်ခင်ခြင်းရှိသည်၊ အဟောသိ-ပြီ။

သတ္တာ-သည်၊ တဿာ-ထိုရူပနန္ဒာထေရီမ၏၊ တတ္ထ-ထိုမိန်းမရုပ်၌၊ အဘိ-ရတီ-အလွန်နှစ်သက်ခြင်းကို၊ ဥ တွာ-၍၊ ဓမ္မံ-ကို၊ ဒေသေန္တောဝ-လျက်သာ၊ တံ ရူပံ-သည်၊ သောဠသဝသုဒ္ဓေသိကာဝံ-၁၆နှစ်ရှိပြီဟု ညွှန်ပြထိုက်သည်၏ အဖြစ်ကို၊ အတိတ္တမိတွာ-၍၊ ဝိသတိဝသုဒ္ဓေသိကံ-အသက် ၂၀၊ရှိပြီဟု ညွှန်ပြ ထိုက်သည်၏ အဖြစ်ကို၊ ကတွာ-၍၊ ဒေသေသိ-ပြီ၊ ရူပနန္ဒာ-သည်၊ ဩလောကေတွာ-၍၊ “ဣဒံ ရူပံ-သည်၊ ဝတ-စင်စစ်၊ ပုရိမသဒိသံ-ရှေး၌ဖြစ်သော ရုပ် အဆင်းနှင့် တူသည်၊ န-မဟုတ်၊” ဣတိ-တွေး၍၊ ထောက်-အနည်းငယ်၊ ဝိ-ရတ္တစိတ္တာ-တပ်မက်နှစ်သက်ခြင်းကင်းသော စိတ်ရှိသည်၊ ဝါ-မတပ်မက်၊မနှစ်

သမာသန္တကာ-ဇာဋီသစ်-၁, ၄၃၇၊ (တစ်နည်း) သိရိယာ+သဟ ယံ ဝတ္တတီတိ သ-သိရိကံ၊ [သဟ+သိရိ+သမာသန္တကာ သဟကို သပြု၊] ပုဏ္ဏစန္ဒော ဝိယာတိ ပုဏ္ဏစန္ဒ-လပြည့်ဝန်းနှင့် တူသောမျက်နှာတော်၊ [ပုဏ္ဏစန္ဒ+ဏ၊] ပုဏ္ဏစန္ဒံ စ+တံ+သသိရိကံ စာတိ ပုဏ္ဏစန္ဒသသိရိကံ-လပြည့်ဝန်းနှင့်လည်းတူ၊ အသရေလည်းရှိသောမျက်နှာ တော်။[ပုဏ္ဏစန္ဒ+သသိရိက၊ ဝိသေသနောဘယပဒကမ္မဓာရည်း၊-ဇာဋီသစ်-၁, ၄၃၇]

သက်သော စိတ်ရှိသည်၊ အဟောသိ-ပြီ၊ သတ္တာ-သည်၊ အနုက္ကမေနဝ-သာလျှင်၊ တဿာ ဣတ္ထိယာ-၏၊ သကိ-တစ်ကြိမ်၊ ဝိဇာတဝဏ္ဏံ-ကလေးမွေးပြီးသော မိန်းမအသွင်ကိုလည်းကောင်း၊ မဇ္ဈိမိတ္ထိဝဏ္ဏံ-အလယ်အလတ် ဖြစ်သော မိန်းမ၏ အသွင်ကိုလည်းကောင်း၊ ဇရာဇိဏ္ဏမဟလ္လိကိတ္ထိဝဏ္ဏဉ္စ-ဇရာကြောင့် အိုမင်းနေသော မိန်းမကြီး၏ အသွင်ကိုလည်းကောင်း၊ ဒဿေသိ-ပြီ၊ သာပိ-ထိုရူပနန္ဒာထေရီမသည်လည်း၊ အနုပုဗ္ဗေနဝ-သာလျှင်၊ “ဣဒမ္ပိ-ဤရုပ်အဆင်းသည်လည်း၊ အန္တရဟိတံ-ကွယ်ပျောက်ပြီ ဣဒမ္ပိ-သည်လည်း၊ အန္တရဟိတံ-ပြီ” ဣတိ-တွေး၍၊ ဇရာဇိဏ္ဏကာလေ-ဇရာကြောင့် အိုရာအခါ၌၊ တံ-ထိုမိန်းမရုပ်ကို၊ ဝိရဇ္ဇမာနာ-မတပ်မက်၊မနှစ်သက်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ ခဏ္ဍဒန္တိ-ကျိုးသော သွားရှိသည်ကို၊ ပလိတသိရံ-ဖြူသော ဦးခေါင်းရှိသည်ကို၊ **ဩဘဂ္ဂံ**-အလယ်(ခါး)၌ ပျက်စီးနေသည်ကို၊ ဝါ-ခါးကုန်းနေသည်ကို၊ ဂေါပါနသိဝင်္ကီ-အခြင်ရနယ်ကဲ့သို့ ကောက်ကွေးနေသည်ကို၊ ဝါ-ကောက်သောအခြင်ရနယ်နှင့် တူသည်ကို၊ **ဒဏ္ဍပရာယဏံ**-တောင်ဝှေးဟူသော လဲလျောင်းရာ(အားကိုးရာ)ရှိသည်ကို၊

ဩဘဂ္ဂံ။ ။**ဩဘဂ္ဂေနာတိ** မဇ္ဈေ သံဘဂ္ဂကာယေန၊ ဇိဏ္ဏကာလေ ဟိ သတ္တာနံ ကဋိယံ ကာယော ဩဘဂ္ဂေါ ဟောတိ(သံဋီ-၁, ၈၃)၊ ဤအဖွင့်တွင် “မဇ္ဈေ”ဖြင့် အဝသဒ္ဓါ ဒေသအနက်ဟောကြောင်းနှင့် ဒေသအရလည်း ခန္ဓာကိုယ်၏ အလယ်ဖြစ်သော ခါးအရပ်ကို ယူရကြောင်းကို ပြသည်ဟု ယူပါ၊ “သံဘဂ္ဂကာယေန”ကို ကြည့်၍ “ဩဘဂ္ဂတိတိ ဩဘဂ္ဂေါ-အလယ်၌ ပျက်စီးနေသော”ဟု ကတ္တုသာဓနသော်လည်းကောင်း၊ “ဩဘဂ္ဂေါ+ကာယော ဩဘဂ္ဂေါ-ပျက်စီးနေသောကိုယ်၊ ကာယပုဒ်ချေ၊ ဩဘဂ္ဂေါ+ဧတဿ အတ္တိတိ ဩဘဂ္ဂံ-အလယ်၌ ပျက်စီးနေသောကိုယ်ရှိသော မိန်းမရုပ်”ဟု သမာသဂဗ္ဘအဿတ္တိတဒ္ဓိတံသော်လည်းကောင်း ပြပါ။

ဒဏ္ဍပရာယဏံ။။ဒီဋီ-၂, ၄၅၌ ၂နည်းဖွင့်ပြရာ မှတ်ရလွယ်ကူသော နောက်နည်းအတိုင်း ပေးခဲ့သည်၊ “ဒဏ္ဍ+ပရာယဏ၊ (ပရ+အာယန)”ဟု ခွဲ၍ “အယတိ ဝစ္ဆတိ ဧတေနာတိ အာယနံ-သွားကြောင်းတောင်ဝှေး၊ ပရံ+အာယနံ ပရာယဏံ-အလွန်အကဲ ကိုင်စွဲသွားကြောင်းတောင်ဝှေး၊ ဒဏ္ဍော+ပရာယဏံ ဧတဿာတိ ဒဏ္ဍပရာယဏံ-အလွန်အကဲ ကိုင်စွဲသွားကြောင်း တောင်ဝှေးရှိသော မိန်းမရုပ်”ဟု ပြပါ။

တစ်နည်း။ ။ပဌမနည်းအလို “ဒဏ္ဍပရ+အာယန”ဟု ခွဲ၍ ဒဏ္ဍအရ တောင်ဝှေးသာမက တောင်ဝှေးကိုင်စွဲခြင်းအထိ ဌာနူပစာရအားဖြင့် ယူပါ၊ (တစ်နည်း) “ဒဏ္ဍဿ

ပဝေဓမာနံ-တုန်လှုပ်နေသည်ကို၊ ဒိသ္မာ-၍၊ အတိဝိယ-လျှင်၊ ဝိရဇ္ဈိ-တပ်နှစ်သက်ခြင်း ကင်းပြီ၊ (မတပ်မက်တော့ပြီ)၊ အထ-၌၊ သတ္တာ-သည်၊ တံ-ထိုမိန်းမရုပ်ကို၊ ဗျာဓိနာ-သည်၊ အဘိဘူတံ-လွမ်းမိုးနှိပ်စက်အပ်သည်ကို၊ ကတ္တာ-၍၊ ဒဿေသိ-ပြီ၊ သာ-မိန်းမသည်၊ တဏှဏညေဝ-၌ပင်၊ ဒဏ္ဍဉ္စ-ကိုလည်းကောင်း၊ တာလဝဏ္ဍဉ္စ-ထန်းရွယ်ယပ်ကိုလည်းကောင်း၊ [ဓမ္မဘာ-၂, ၄၉၅၊] ဆဇ္ဈေတွာ-၍၊ မဟာဝိရဝံ-ကျယ်စွာသော အသံကို၊ ဝိရဝမာနာ-မြည်တမ်းဟစ်အော်လျက်၊ ဘူမိယံ-၌၊ ပတိတွာ-လဲကျ၍၊ သကေ-မိမိဥစ္စာဖြစ်သော၊ မုတ္တကရီသေ-ကျင်ငယ်၊ ကျင်ကြီး၌၊ နိမုဂ္ဂါ-နစ်မြုပ်လျက်၊ အပရာပရံ-တပြောင်းပြန်ပြန်၊ ပရိဝတ္တိ-လူးလို့မဲ့ပြီ၊ ရူပနန္ဒာ-သည်၊ တမ္ပိ-ထိုဖြစ်ပုံကိုလည်း၊ ဒိသ္မာ-၍၊ အတိဝိယ-သာလျှင်၊ ဝိရဇ္ဈိ-ပြီ၊ သတ္တာပိ-သည်လည်း၊ တဿာ ဣတ္ထိယာ-၏၊ မရဏံ-သေခြင်းကို၊ ဒဿေသိ-ပြီ၊ သာ-ထိုမိန်းမသည်၊ တဏှဏယေဝ-၌ပင်၊ ဥဒ္ဓမ္မာတကဘာဝံ-သေသည်မှအထက်၊ ၂ရက်၃ရက်ကူးသဖြင့်၊ ဖူးဖူးရောင်ပုပ်၊ စက်ဆုပ်ဖွယ် အလောင်းကောင်၏အဖြစ်သို့၊ [ဓမ္မဘာ-၂, ၆၂၅၊] အာပဇ္ဈိ-ပြီ၊ နဝဟိ-ကုန်သော၊ ဝဏမုခေဟိ-အနာဝတို့မှ၊ ပုပ္ဖဝဋ္ဋိယော စေဝ-ပြည်အတုံး အတစ်တို့သည်လည်းကောင်း၊ ပုဠဝါ စ-ပိုးလောက်တို့သည်လည်းကောင်း၊ ပုဏ္ဏရိသု-ကုန်ပြီ၊ ကာကာ-ဒယော-ကိုးအစရှိသည်တို့သည်၊ သန္တိပတိတွာ-စုရုံး၍၊ ဝိလုမ္ပိသု-လုယက်ကုန်ပြီ၊ ရူပနန္ဒာပိ-သည်လည်း၊ တံ-ထိုမိန်းမကို၊ ဩလောကေတွာ-၍၊ “အယံ ဣတ္ထိ-သည်၊ ဣမသ္မိယေဝ ဌာနေ-၌၊ ဇရံ-အိုခြင်းသို့၊ ပတ္တာ-ရောက်ပြီ၊ ဗျာဓိံ-သို့၊ ပတ္တာ-ပြီ၊ မရဏံ-သို့၊ ပတ္တာ-ပြီ၊ မေ-၏၊ ဣမဿာပိ အတ္တဘာဝဿ-၏လည်း၊ ဧဝမေဝ-သာလျှင်၊ ဇရာဗျာဓိမရဏာနိ-အိုခြင်း၊ နာခြင်း၊ သေခြင်းတို့သို့၊ အာဂမိဿန္တိ-ရောက်ကုန်လိမ့်မည်၊” ဣတိ-တွေ့၍၊ အတ္တဘာဝံ-ကို၊ အနိစ္စတော-အနိစ္စဟူ၍၊ ဝါ-အားဖြင့်၊ ပဿိ-ပြီ၊ ပန-ဆက်၊ အနိစ္စတော-၍၊ ဝါ-ဖြင့်၊ ဒိဋ္ဌတ္တာ

+ဂဟဏံ ဒဏ္ဍော-တောင်ဌေးကိုင်စွဲခြင်း”ဟု ပြု၊ “ဒဏ္ဍဂဟဏံ”ဟု ဆိုလိုလျက် ဂဟဏပုဒ်ချေ၊ ထိုနောင် “ဒဏ္ဍော+ပရံ ယဿာတိ ဒဏ္ဍပရံ-အလွန်အကဲ တောင်ဌေးကိုင်စွဲခြင်းရှိသောသွားခြင်း၊ ဒဏ္ဍပရံ+အယနံ ဧတဿာတိ ဒဏ္ဍပရာယဏံ-အလွန်အကဲ တောင်ဌေးကိုင်စွဲခြင်းရှိသောသွားခြင်းရှိသော မိန်းမရုပ်၊ ဝါ-တောင်ဌေးကိုင်စွဲလျက် သွားနေသော မိန်းမရုပ်”ဟု ဆက်ပါ။

ဧဝ-ကြောင့်သာလျှင်၊ ဒုက္ခတော-၍၊ ဝါ-ဖြင့်၊ အနတ္တတော-၍၊ ဝါ-ဖြင့်၊ ဒိဋ္ဌော
 ယေဝ-သည်သာ၊ ဟောတိ-၏၊ အထ-၌၊ အဿာ-ထိုရူပနန္ဒာထေရီမအား၊
 တယော-ကုန်သော၊ ဘဝါ-တို့သည်၊ အာဒိတ္တာ-မီးလောင်အပ်ကုန်သော၊
 ဂေဟာ ဝိယ-တို့ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ဂီဝါယ-၌၊ ဗဒ္ဓကုဏပ် ဝိယ စ-ဖွဲ့ချည်အပ်
 သော အကောင်ပုပ်ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ဥပဋ္ဌဟိသု-ထင်လာကုန်ပြီ၊ ကမ္မ-
 ဌာနာဘိမုခံ-ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံသို့ ရှေးရှု၊ စိတ္တံ-သည်၊ ပက္ခန္နိ-ပြေးဝင်ပြီ၊ သတ္တာ-
 သည်၊ တာယ-ထိုရူပနန္ဒာထေရီမ၏၊ အနိစ္စတော-ဟူ၍၊ ဝါ-ဖြင့်၊ ဒိဋ္ဌဘာဝံ-
 ကို၊ ဥ-တွာ-၍၊ “သယမေဝ-သာလျှင်၊ အတ္တနော-၏၊ ပတိဋ္ဌံ-တည်ရာကို၊
 ကာတုံ-ငှာ၊ သက္ခိဿတိ န ခေါ-စွမ်းနိုင်မည်လော၊” ဣတိ-သို့၊ ဩလော-
 ကေန္တော-လသော်၊ “န သက္ခိဿတိ-မဟုတ်၊ ဗဟိဒ္ဓါ-ပြင်ပ၌၊ (ပြင်ပက)၊ ပစ္စယံ-
 အကြောင်းအထောက်အပံ့ကို၊ လဒ္ဓံ-ငှာ၊ ဝဇ္ဇတိ-၏၊” ဣတိ-သို့၊ စိန္တေတွာ-၍၊
 တဿာ-အား၊ သပ္ပာယဝသေန-လျောက်ပတ်သည်၏၊ အစွမ်းဖြင့်၊ ဓမ္မံ-ကို၊
 ဒေသေန္တော-သော်၊ အာဟ၊ (ကို)၊ “အာတုရံ၊ ပေ၊ စရိဿတိ”တိ-၍၊ (အာဟ)။

အာတုရံ အသုစိ ပူတိ၊ ပဿ နန္ဓေ သမုဿယံ၊

ဥဃရန္တံ ပဃရန္တံ၊ ဗာလာနံ အဘိပတ္တိတံ။

နန္ဓေ-ရူပနန္ဒာ၊ အာတုရံ-ကိုးဆယ့်ခြောက်ဖြာ၊ ဘေးရောဂါတို့၊ လွန်စွာခံခက်၊
 နှိပ်စက်အပ်သော၊ အသုစိ-အမြဲနေ့စဉ်၊ ဆေးသုတ်သင်လည်း၊ မစင်မကြယ်၊
 ရွံဖွယ်ကောင်းသော၊ ပူတိ-ဆေးကြောသုတ်သင်၊ တန်ဆာဆင်လည်း၊ အမြင်
 သာဟုတ်၊ အတွင်းပုပ်၍ နေသော၊ ဥဃရန္တံ-မျက်စိနားနှာ၊ အင်္ဂါရှိတိုင်း၊
 အထက်ပိုင်းဝယ်၊ ရွံဖွယ်သိုးပုပ်၊ အန်ထုတ်၍နေသော၊ ပဃရန္တံ-ကျင်ကြီးကျင်
 ငယ်၊ အသွယ်သွယ်ဟု၊ မဖွယ်မရာ၊ အဖြာဖြာကို၊ မှန်စွာနေ့ည၊ ယုံချ၍နေသ
 သော၊ ဗာလာနံ-ဘဝါဘဝ၊ သံသာရက၊ ရာဂစရိုက်ပွား၊ ငမိုက်သားတို့သည်၊
 အဘိပတ္တိတံ-ရှိရင်းပြောင်းပြန်၊ မမှန်ကန်အောင်၊ ကြံဖန်လေးမြတ်၊ တောင်းတ

အဘိပတ္တိတံ။ ။ ၃-၂၊ ၂၈၄၌ “အဘိနန္ဒိတံ”ဟု ရှိ၍ “ဗာလေဟိ အန္ဓပုထုဇ္ဇနေဟိ
 ဒိဋ္ဌိတဏှာဘိနန္ဒနာဟိ “အဟံ မမ”န္တိ အဘိနိဝိဿ နန္ဒိတံ(ထေရ-ဋ္ဌ-၂၊ ၉၂)”ဟု
 ဖွင့်သည်။ အရကောက်ကား အတူတူပင်တည်း။

အပ်သော၊ သမုဿယံ-သုံးဆယ့်နှစ်ဝ၊ ကောဋ္ဌာသတို့၊ လုံးဝခိုမှီး၊ ဤကိုယ်ကြီးကို၊ ပဿ-ဉာဏ်ရောင်လင်းသလောက်၊ အတွင်းရောက်အောင်၊ ထွင်းဖောက်စေငှ၊ ကြည့်ရှုစမ်းပါလော။

**ယထာ ဣဒံ တထာ ဧတံ၊ ယထာ ဧတံ တထာ ဣဒံ၊
ဓာတုတော သုညတော ပဿ၊ မာလောကံ ပုန ရာဂမိ၊
ဘဝေ ဆန္ဒံ ဝိရာဇေတွာ၊ ဥပသန္တော စရိဿတိ။**

ဣဒံ-ဤသင်၏ ခန္ဓာကိုယ်သည်၊ (အသုစိအာဒိသဘာဝဉ္စေဝ-မစင်ကြယ်ခြင်းအစရှိသော သဘောရှိသည်လည်းကောင်း၊ အနိစ္စာဒိသဘာဝဉ္စေဝ-မမြဲခြင်းအစရှိသော သဘောရှိသည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ) **ယထာ-**ဖြစ်သကဲ့သို့၊ တထာ-ထို့အတူ၊ **ဧတံ-**ဤသူသေကောင်သည်၊ (အသုစိအာဒိသဘာဝဉ္စေဝ-ကောင်း၊ အနိစ္စာဒိသဘာဝဉ္စေဝ-ကောင်း၊ ဟောတိ-၏။) **ဧတံ-**ဤသူသေကောင်သည်၊ (အသုစိအာဒိသဘာဝဉ္စေဝ-ကောင်း၊ အနိစ္စာဒိသဘာဝဉ္စေဝ-ကောင်း၊ ဟောတိ) **ယထာ-**သို့၊ **တထာ-**တူ၊ **ဣဒံ-**ဤသင်၏ ခန္ဓာကိုယ်သည်၊ (အသုစိအာဒိသဘာဝဉ္စေဝ-ကောင်း၊ အနိစ္စာဒိသဘာဝဉ္စေဝ-ကောင်း၊ ဟောတိ-၏) ဓာတုတော-မိမိသဘောကို ဆောင်တတ်သည်၏ အဖြစ်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ သုညတော-အတ္တမှကင်းဆိတ်သည်၏ အဖြစ်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ပဿ-ရှုလော၊ လောကံ-ခန္ဓာ၅ပါးဟူသော လောကသို့၊ ပုန-တစ်ဖန်၊ မာ အာဂမိ-မလာနှင့်၊ ဘဝေ-ဘဝ၌၊ ဆန္ဒံ-တပ်နှစ်သက်တတ်သော တဏှာကို၊ ဝိရာဇေတွာ-တပ်မက်ခြင်းကင်းစေ၍၊ ဝါ-တပ်မက်ခြင်း ကင်းစေလသော်၊ ဥပသန္တော-ကို လေသာအပူဝေး၍ ငြိမ်းအေးသည်၊ (ဟုတွာ-၍၊) စရိဿတိ-လှည့်လည်နေထိုင်ရလတ္တံ့။

ယထာ ဣဒံ တထာ ဧတံ။ ။ “ယထာ ဣဒံ တထာ ဧတံ”ဟု မိမိနှင့် သူသေကောင်ကို အတူတူပြုသောကြောင့် အပြင်ပ(သူသေကောင်)၌ စက်ဆုပ်ခြင်း ဒေါသကို ပယ်နိုင်သည်။ “ယထာ ဧတံ တထာ ဣဒံ”ဟု သူသေကောင်နှင့် မိမိကို အတူတူပြုသောကြောင့် မိမိသန္တာန်၌ ရာဂကို ပယ်နိုင်သည်။ မိမိနှင့် သူသေကောင်ကို တစ်သဘောတည်း ပြုကာ သိနားလည်လျှင် မောဟကို ပယ်နိုင်သည်။ ထေရ-ဋ္ဌ-၂၊

ဣတ္ထိ-ဤအပြားအားဖြင့်၊ ဘဂဝါ-သည်၊ နန္ဒ-သော၊ **ဣဒံ** ဘိက္ခုနီ-ဤဘိက္ခုနီ

၉၃၊ သုတ္တနိ၊ ၄-၁၊ ၂၄၂၌ ၄နည်းဖွင့်ရာ ကျက်မှတ်ရလွယ်ကူစေရန် နောက်ဆုံးနည်း အတိုင်း ပေးထားသည်။ အခြားနည်းများကိုလည်း ပေးပြပါဦးမည်။

ပထမနည်း။ ။ဣဒံ-ဤသင်၏ ခန္ဓာကိုယ်သည်၊ (အာယုဥသ္မာဝိညာဏာနံ- အသက်၊အငွေ့၊ဝိညာဏ်တို့၏၊ အနပဂမာ-မကင်းသေးခြင်းကြောင့်၊ နာနာဝိမံ-အမျိုး မျိုးအပြားပြားသော၊ မာယောပမံ-မျက်လှည့်ဟူသော ဥပမာရှိသော၊ (မျက်လှည့်နှင့် တူသော)၊ ကိရိယံ-အပြုအမူကို၊ ဒဿေတိ) ယထာ-ပြသကဲ့သို့၊ တထာ-တူ၊ ဧတံ- ဤသူသေကောင်သည်၊ (ပုဗ္ဗေ-ရှေး၌၊ အာယုဥသ္မာဝိညာဏာနံ-တို့၏၊ အနပဂမာ- ကြောင့်၊ အဟောသိ-ဖြစ်ခဲ့ပြီ) ဧတံ-ဤသူသေကောင်သည်၊ (ဧတရဟိ-ယခုအခါ၌၊ အာယုဥသ္မာဝိညာဏာနံ-တို့၏၊ အပဂမာ-ကင်းခြင်းကြောင့်၊ ကိဗ္ဗိ-တစ်စုံတစ်ခုသော၊ ကိရိယံ-ကို၊ န ဒဿေတိ) ယထာ-မပြသကဲ့သို့၊ တထာ-တူ၊ ဣဒံ-ဤသင်၏ ခန္ဓာ ကိုယ်သည်၊ အာယုဥသ္မာဝိညာဏာနံ-တို့၏၊ အပဂမာ-ကြောင့်၊ နဿတေဝ-ပျက်စီး ရမည်သာ။)

ဒုတိယနည်း။ ။ဣဒံ-သည်၊ (သုသာနေ-သုသာန်၌၊ န မတံ) ယထာ-မသေ သကဲ့သို့၊ (န သယိတံ) ယထာ-မကိန်းသကဲ့သို့၊ (ဥဒ္ဓါမာတကာဒိဘာဝံ-ဥဒ္ဓါမာတက အစရှိသော အလောင်းကောင်၏အဖြစ်သို့၊ န ဥပဂတံ) ယထာ-မရောက်သကဲ့သို့၊ တထာ-တူ၊ ဧတံ-သည်၊ (ပုဗ္ဗေ-၌၊ အဟောသိ-ပြီ) ဧတံ-သည်၊ (သုသာနေ-၌၊ သယိတံ) ယထာ-ကိန်းရသကဲ့သို့၊ (ဥဒ္ဓါမာတကာဒိဘာဝံ-သို့၊ ဥပဂတံ) ယထာ-ရောက်သကဲ့သို့၊ တထာ-တူ၊ ဣဒံ-သည်၊ (ဘဝိဿတိ-ဖြစ်ရလတ္တံ့။)

တတိယနည်း။ ။ဣဒံ-သည်၊ (အသုစိ-မစင်ကြယ်သည်၊ ဒုဂ္ဂန္ဓံ-မကောင်းသော အနံ့ရှိသည်၊ ဇေဂုစ္ဆံ-စက်ဆုပ်ဖွယ်သည်၊ ပဋိက္ခုလံ-ရွံရှာဖွယ်သည်၊ အနိစ္စံ-မမြဲသည်၊ ဒုက္ခံ-ဆင်းရဲသည်၊ အနတ္တာ-အတ္တမဟုတ်သည်၊ ဝါ-အတ္တမရှိသည်၊ ဟောတိ) ယထာ- သို့၊ တထာ-တူ၊ ဧတံ-သည်၊ (ဟောတိ-၏။)

ဣတ္ထိ သုဒံ။ ။သုဒံကို “သု+ဣဒံ”ဟု ဖြတ်၊ နောက်ဣကိုချေ၊ သုနိပါတ်ကား အနက်မဲ့၊ ဣဒံကား ဘိက္ခုနီကို စွဲရသောကြောင့် ဣတ္ထိလိင်တည်း၊ ထိုကြောင့် ဣမဿိ- ဒမံသိသု နပုံသကေသုတ်၌ “အံသိသု”ဟူသော ယောဂဝိဘာဂဖြင့် အံဝိဘတ်နှင့် တကွ ဣမာကို ဣဒံပြုပါ။ (ထေရေ၊ ၄-၁၊ ၃၃၊ ဝိဗော-၆၀)၊ (တစ်နည်း) သုဒံနိပါတ်၊ အနက်မဲ့ဟု ယူပါ။(အပ. ၄-၁၊ ၁၄၁)၊ (တစ်နည်း) သုဒံကို နိဒဿနအနက်ဟော နိပါတ်ယူ၍ “သုဒံ-ဤသို့လျှင်”ဟု ပေးပါ။(အပ. ၄-၂၊ ၂၄၁)

ကို၊ အာရဗ္ဗ-၍၊ ဣမာ ဂါထာယော-တို့ကို၊ အဘာသိတ္တာ-ဟောတော်မူပြီ၊ [“အဘာသိတ္တာတိ”ကို အဘာသိတ္တာတိ ကထေသိ(ထေရ. ၄-၁, ၃၃)၊ အဘာသိတ္တာတိ အဝေါစ(စရိယာ. ၄-၃၂၇)”ဟုဖွင့်ရာ ဣတိကို မဖွင့်သောကြောင့် ဣတိသဒ္ဒါ အနက် မဲ့ကြုံ၊ နန္ဒာ-သည်၊ ဒေသနာနုသာရေန-ဒေသနာကို အစဉ်လျှောက်၍ အောက် မေ့ဆင်ခြင်ခြင်းဖြင့်၊ ဝါ-ဒေသနာသို့ အစဉ်လိုက်ခြင်းဖြင့်၊ ဉာဏံ-အနုပောဓ ဉာဏ်ကို၊ ပေသေတွာ-ဖြစ်စေ၍၊ [ဓမ္မဘာ-၂, ၂၄၀၈၊] သောတာပတ္တိဖလံ-သို့၊ ပါပုဏိ-ပြီ၊ အထ-၌၊ အဿာ-ထိုရူပနန္ဒာထေရီမ၏၊ ဥပရိ-၌၊ တိဏ္ဍံ-ကုန်သော၊ မဂ္ဂဖလာနံ-တို့၏၊ **ဝိပဿနာပရိဝါသတ္ထာယ**-မဂ်နှင့်ကင်း၍ နေရာဝိပဿနာ ရှိသော မဂ်ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်ခြင်းအကျိုးငှာ၊ သုညတာကမ္မဋ္ဌာနံ-သုညတာကမ္မ ဋ္ဌာန်းကို၊ [သင်္ခါရတရားအပေါင်းသည် အတ္တအဖြစ်မှလည်းကောင်း၊ အတ္တ၏ ဥစ္စာ အဖြစ်မှလည်းကောင်း ဆိတ်သုဉ်း၏”စသည်ဖြင့် သိမ်းဆည်းပုံ(ရူပားပုံ)ကို ဝိသုဒ္ဓိ-၂, ၂၉၁စသည်၍၊ ကထေတုံ- ငှာ၊ “နန္ဒေ-နန္ဒာ! ‘ဣမသ္မိံ သရီရေ-၌၊ သာရော- အနှစ်သည်၊ အတ္ထိ’တိ-ရှိ၏ဟူ၍၊ သညံ-ကို၊ မာ ကရိ-နှင့်၊ ဟိ-မှန်၊ ဧတ္ထ-၌၊ အပ္ပမတ္တကောပိ-အနည်းငယ်မျှလည်းဖြစ်သော၊ သာရော-သည်၊ နတ္ထိ၊ ဧတံ- ဤခန္ဓာကိုယ်သည်၊ တိဏ္ဍံ-၃ခုကုန်သော၊ အဋ္ဌိသတာနိ-အရိုးအရာတို့ကို၊ (တစ် နည်း) တိဏ္ဍံအဋ္ဌိသတာနိ-၃ရာသော အရိုးတို့ကို၊ ဥဿာပေတွာ-စိုက်ထူစေ၍၊

ဝိပဿနာပရိဝါသတ္ထာယ။ ။မဂ္ဂသည်တံ ဣစ္ဆိတဋ္ဌာနံ အနုဂန္ဓာ(အနုပဂန္ဓာ) ပရိဝသတိ ပိပ္ပဝသတိ ဧတ္တာတိ ပရိဝါသော-မဂ်နှင့်ကင်း၍ နေရာဖြစ်သော ဝိပဿနာ၊ ဝိပဿနာ+ပရိဝါသော ဧတဿ အတ္ထိတိ ဝိပဿနာပရိဝါသော-မဂ်နှင့်ကင်း၍ နေရာ ဖြစ်သော ဝိပဿနာရှိသော မဂ်၏ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်ခြင်း(ဝိသုဒ္ဓိဋီ-၂, ၄၇၆)၊ ဤဋီကာ ဖွင့်နှင့်အညီ ပေးခဲ့သည်၊ အလိုရှိအပ်သော မဂ်ဟူသော ဌာနသို့ မကပ်ရောက်သေးမူ၍ ဤဝိပဿနာ၌သာလျှင် ကြိုတင်၍ နေ၏၊ မဂ်နှင့်ကင်းလျက် နေ၏၊ ဤသို့ ကြိုတင်၍ မဂ်နှင့်ကင်းလျက် နေရာဖြစ်သောကြောင့် ဝိပဿနာသည် ပရိဝါသ(ပရိဝါသ်)မည်၏ ဟု တိုက်ရိုက် အဓိပ္ပာယ်ထွက်၏၊ သင်္ခါရူပေက္ခာ ဉာဏ်ဖြစ်ပေါ်နေပါလျက် မဂ်ဉာဏ်သို့ မဆိုက်ရောက်သေးဘဲ သင်္ခါရူပေက္ခာသာလျှင် ကြာမြင့်စွာဖြစ်နေသည်ကို ဝိပဿနာ ပရိဝါသမည်သည်(ဝိပဿနာပရိဝါသ်နေသည်)ဟု ဆိုလိုရင်းဖြစ်သည်။(စည်ဝိသုဒ္ဓိ ပြန်-၄, ၅၁၁)၊ “ဝိပဿနာပရိဝါသတ္ထာယ-ဝိပဿနာကို ကျင့်သုံးခြင်းအကျိုးငှာ၊ ဝါ-ဝိပဿနာနှင့်နေခြင်းငှာ”ဟုလည်း ပေးကြ၏။

ကတံ-သော၊ အဋ္ဌိနဂရံ-အရိုးမြို့တည်း။ ကတံ-သို့၊ ဝတ္ထာ-၍၊ ဣမံ ဂါထံ-ကို၊ အာဟ-ပြီ၊ (ကံ)။ “အဋ္ဌိနံ၊ ပေ၊ ဩဟိတော”တိ-၍၊ (အာဟ)။

အဋ္ဌိနံ နဂရံ ကတံ၊ မံသလောဟိတလေပနံ၊

ယတ္ထ ဇရာ စ မစ္စ၊ စ၊ မာနော မက္ခော စ ဩဟိတော။

အဋ္ဌိနံ-သုံးရာသော အရိုးတို့ကို၊ (ဥဿာပေတ္တာ-စိုက်ထူစေ၍၊ နှာရူပိနဒ္ဓံ-ကိုးရာသော အကြောတို့ဖြင့် ဖွဲ့တုပ်အပ်သော၊ ဝါ-ဖွဲ့တုပ်လျက်၊) မံသလော-ဟိတလေပနံ-အသားအသွေးတို့ဖြင့် လိမ်းကျံအပ်သော၊ ဝါ-လိမ်းကျံလျက်၊ [မံသလောဟိတေဟိ+လေပနံ၊ မံသလောဟိတံ+လေပနံ ယဿာတိ ဝါ မံသလော-ဟိတလေပနံ-အသားအသွေးဟူသော လိမ်းကျံကြောင်းရှိသော၊] (တစပဋိစ္ဆန္တံ-အရေတို့ဖြင့် ဖွဲ့လွှမ်းအပ်သော၊ ဝါ-ဖွဲ့လွှမ်းလျက်၊) နဂရံ-အတွင်းရုပ်ခန္ဓာ၊ အိမ်ဂေဟာကို၊ ကတံ-(တဏှာယောက္ခား၊ လက်သမားသည်၊) ပြုလုပ်ထားအပ်ပြီ၊ ယတ္ထ-ယင်းအတွင်းရုပ်ခန္ဓာ၊ အိမ်ဂေဟာ၌၊ ဇရာ စ-အိုခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ မစ္စ စ-သေခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ မာနော စ-မာနကိုလည်းကောင်း၊ မက္ခော စ-ကျေးဇူးချေဖျက်၊ အမျက်ဒေါသစိတ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဩဟိတော-ထားအပ်ပြီ။

တဿာ-၏၊ အတ္ထော-ကား၊ ဟိ-ခဲ့၊ ပုဗ္ဗဏ္ဏာပရဏ္ဏာဒီနံ-ကောက်ပဲအစရှိ

ပုဗ္ဗဏ္ဏာပရဏ္ဏာဒီနံ။ ။ အဒိယတေ ဘက္ခိယတေတိ အနံ၊ [အဒ+တ၊] ပုဗ္ဗေ+ပဝတ္တံ+အနံ ပုဗ္ဗဏ္ဏံ-ပဲ၏ရှေ့၌ ကမ္ဘာဦးက ဖြစ်ခဲ့သောအစာ-ကောက်စပါး၊ နွံကို ဏ္ဍပြု၊ အပရသ္မိ+ပဝတ္တံ+အနံ အပရဏ္ဏံ-ကောက်၏ နောက်၌ ဖြစ်သော အစာ-ပဲ၊ (သီဘာ-၁၊ ၄၉၇)၊ (တစ်နည်း) ပုဗ္ဗ+ပဝတ္တံ+အနံ ပုဗ္ဗဏ္ဏံ-ပဲ၏ဦးစွာ ဖြစ်ပေါ်လာသောအစာ (ကောက်စပါး)၊ အပရံ+ပဝတ္တံ+အနံ အပရဏ္ဏံ-ကောက်စပါး၏ နောက်မှ ဖြစ်သော အစာ-ပဲ၊ (ကဒီဘာ-၂၊ ၆၈၊ သီဘာ-၄၊ ၇)၊ ကောက်ပဲတို့၏ ရှေ့နောက်အဖြစ်ကို ကမ္ဘာဦးက ဖြစ်ခဲ့ခြင်း၊ မဖြစ်ခဲ့ခြင်းအားဖြင့် ဆိုသည်ဟု သိပါ၊ (သီဋီသစ်-၂၊ ၃၀၂)၊ ကေစိဆရာတို့ကား “ပုဗ္ဗေ အဂ္ဂေ+ဇာတံ+အနံ ပုဗ္ဗဏ္ဏံ-အဖျား၌ ဖြစ်သော အစာ၊ အပရေ ခန္ဓေ+ဇာတံ+အနံ အပရဏ္ဏံ-ပင်စည်၌ ဖြစ်သော အစာ”ဟု ပြုသေး၏၊ (ကဒီယော-၁၈၆)၊ ထိုနောင် “ပုဗ္ဗဏ္ဏံ စ+အပရဏ္ဏံ စ ပုဗ္ဗဏ္ဏာပရဏ္ဏံ၊ ပုဗ္ဗဏ္ဏာပရဏ္ဏံ+အာဒိ ယေသန္တိ ပုဗ္ဗဏ္ဏာပရဏ္ဏာဒီနံ-ကောက်ပဲအစရှိသော ပစ္စည်းဝတ္ထုတို့”ဟု ဆက်ပါ။

သည်တို့ကို၊ ဩဒဟနတ္ထာယ-ထားခြင်းအကျိုးငှာ၊ ကဋ္ဌာနိ-သစ်သားတို့ကို၊ ဥ-
 သာပေတွာ-စိုက်ထူစေ၍၊ ဝလ္လိဟိ-နွယ်တို့ဖြင့်၊ ဗန္ဓိတွာ-၍၊ မတ္တိကာယ-မြေ
 ညက်ဖြင့်၊ ဝိလိမ္ပေတွာ-လိမ်းကျံ၍၊ နဂရသင်္ခါတံ-သော၊ ဗဟိဒ္ဓါ-ပြင်ပ၌၊ ဝါ-
 ပြင်ပ၌ ဖြစ်သော၊ ဂေဟံ-ကို၊ ကရောန္တိ ယထေဝ-ကဲ့သို့သာလျှင်၊ ဧဝံ-တူ၊ တိဏိ-
 ဂုဓကုန်သော၊ **အဋ္ဌိသတာနိ**-အရိုးအရာတို့ကို၊ [တိဏိ **အဋ္ဌိသတာနိ**-ဂုဓာသော

ယထေဝ. . . အဋ္ဌိသတာနိ။ ။နဂရသဒ္ဓါ မြို့ကိုဟောသော်လည်း ဤ၌ ဌာန
 ဖြစ်သော မြို့၏ အမည်ကို ဌာနိဖြစ်သော အိမ်၌ တင်စား၍ နဂရအရ အိမ်ကို ရ
 သည်၊ ထို့ကြောင့် “နဂရသင်္ခါတံ ဂေဟံ”ဟု ဖွင့်သည်၊ အိမ်ဆိုသော်လည်း ပြင်ပပကတိ
 အိမ်ကို မယူရ၊ သဒိသုပစာရ၊ ဥပမာတဒ္ဓိတ်အားဖြင့် အတွင်းဖြစ်သော ရုပ်ခန္ဓာ
 အိမ်ကို ယူရသည်၊ ထို့ကြောင့် “ယထေဝ. . . ဧဝမိဒံ အဇ္ဈတ္တိကမ္ပိ”စသည်ကို ဆိုသည်၊
 “နာရုဝိနဒ္ဓံ တစပဋိစ္ဆန္ဒံ”တို့ကား “မသလောဟိတလေပနံ”အပြင် နဂရ်၏ အခြားလို
 အပ်သော ဝိသေသနများတည်း၊ ဥပမာနဂါကျ၌ “ဗန္ဓိတွာ၊ ဝိလိမ္ပေတွာ”ကို ကြည့်၍
 တွာပစ္စယန္တဖြင့် ဖွင့်လျှင် ကြိယာဝိသေသနယူရိုးထုံးစံရှိရကား “နာရုဝိနဒ္ဓံ မသ-
 လောဟိတ လေပနံ တစပဋိစ္ဆန္ဒံ”တို့ကို ကတံ၏ ကြိယာဝိသေသနဟုလည်း ယူနိုင်သည်။

နဂရဝိဂြိုဟ်။ ။နံ သံပုဏ္ဏံ+သရံ ဧတ္ထာတိ နဂရံ၊ [န+သရ ယကို ဂပြု-ဧဋီ-
 ၄၇၃၊ သူစါ] (တစ်နည်း) န ဂစ္ဆတိတိ နဂံ၊ (မင်းနေပြည်တော်အရပ်)၊ နဂံ+ရာတိ
 အာဒဒါတိ ဂဏှာတိတိ နဂရံ၊ [နဂ+ရာ+အါ-အပ. ၄-၂, ၂၄၂] (တစ်နည်း) န
 ဂရတိ န စဝတိတိ နဂရံ၊ [န+ဂရ+အါ] (တစ်နည်း) ဝတ္ထာလင်္ကာရာဒိဟိ န ဂရဟိတဗ္ဗန္တိ
 နဂရံ၊ [န+ဂရဟ+ကွိ-ဂဠုန်-၆၂၊ အနုဒီ-၃၂၃] ဤကား သမာသဝိဂြိုဟ်တည်း။

တဒ္ဓိတ်, ကိတ်။ ။န ဂစ္ဆန္တိတိ နဂါ၊ နာမည်ဟောသဒ္ဓါဖြစ်သောကြောင့် န,ကို
 အ,မပြုရ၊ နဂါ ပါသာဒါဒယော+အဿ သန္တိတိ နဂရံ၊ [နဂ+ရ-ဓာန်ဋီ-၁၉၈] ဤကား
 တဒ္ဓိတ်ဝိဂြိုဟ်တည်း၊ (တစ်နည်း) နဂရန္တိ ပတ္ထေန္တိ ဧတ္ထ ဥပဘောဂတ္ထိကာ ဇနာတိ
 နဂရံ၊ [နဂရ+အါ-အပ. ၄-၂, ၂၄၂] ဤကား ကိတ်ဝိဂြိုဟ်တည်း။

ခန္ဓာအိမ်ရအောင်။ ။ဤဝိဂြိုဟ်များအခိုက် ပြင်ပပကတိအိမ်ကိုသာ ရ၏၊
 အဇ္ဈတ္တိကရုပ်ခန္ဓာအိမ်ကို ရအောင် “ယထေဝ. . . ဧဝမိဒံ အဇ္ဈတ္တိကမ္ပိ”စသော
 အဖွင့်ကို ကြည့်၍ “နဂရံ ဝိယာတိ နဂရံ”ဟု ဥပမာတဒ္ဓိတ်သော်လည်းကောင်း၊
 သဒိသုပစာရသော်လည်း ကြံပါ။

အဋ္ဌိသတာနိ ဥဿာပေတွာ။ ။“အဋ္ဌိသတာနိ ဥဿာပေတွာ”ဖြင့် “အဋ္ဌိနံ”၌

အရိုးတို့ကို၊ ဥဿာပေတွာ-၍၊ နှာရူပိနဒ္ဓိ-အကြောဖြင့် မြှေးယှက်အပ်သော၊ မံသလောဟိတလေပနံ-အသားသွေးတို့ဖြင့် လိမ်းကျံအပ်သော၊ တစပဋိစ္ဆန္တိ-အရေဖြင့် ဖုံးအုပ်အပ်သော၊ ဇီရဏလက္ခဏာယ-ဆွေးမြေ့ယိုယွင်းခြင်းဟူသော မှတ်ကြောင်းလက္ခဏာရှိသော၊ ဇရာယ-ဇရာကိုလည်းကောင်း၊ မရဏလက္ခဏာ-ဿ-သေခြင်းဟူသော မှတ်ကြောင်းလက္ခဏာရှိသော၊ **မစ္စုနော**-သေမင်းကိုလည်းကောင်း၊ အာရောဟသမ္ပဒါဒီနိ-အရပ်အမောင်း၏ ပြည့်စုံခြင်းအစရှိသည်တို့ကို၊ ပဋိစ္စ-၍၊ မညနလက္ခဏာဿ-မှတ်ထင်ခြင်းဟူသော မှတ်ကြောင်းလက္ခဏာရှိသော၊ မာနဿ-ကိုလည်းကောင်း၊ **သုကတကာရဏဝိနာသန-**

ဆဋ္ဌိနိဝါဘတ် ဒုတိယာအနက်၌ သက်ကြောင်းနှင့် “ဥဿာပေတွာ”ဟူသော ထည့်ပါ၌ စပ်ရကြောင်းကို ပြသည်။ “အဋ္ဌိနံ”ကို သာမိအနက်၊ နောက်၂ပါဒကို အနိယမဝါကျ ယူ၍ “ယတ္ထ-အကြင်အတွင်းရုပ်ခန္ဓာ၊ အိမ်ဂေဟာ၌၊ ဇရာ စ-ကိုလည်းကောင်း၊ ပေ၊ မက္ခော စ-ကောင်း၊ ဩဟိတော-၏၊ မံသလောဟိတလေပနံ-သော၊ အဋ္ဌိနံ-တို့၏၊ (တံ) နဂရံ-ထိုအတွင်းရုပ်ခန္ဓာ၊ အိမ်ဂေဟာကို၊ ကတံ-ပြီ”ဟုလည်း ပေးကြ၏။ “အသန္တိ ခေပန္တိ အဒ္ဓါနန္တိ အဋ္ဌိနိ၊ [အသု+ဣ၊] အာ ဘုသော တိဋ္ဌတိ ဧတေဟိတိ အဋ္ဌိနိ၊ [အာ+ဌာ+ဣ-ဓာန်ဋီ-၁၅၇၊] အသီယန္တိ ခိပိယန္တိ ဆဋ္ဌိယန္တိတိ ဝါ အဋ္ဌိနိ၊ (ပါစိယော-၈၁)၊ အဋ္ဌိနံ+သတာနိ အဋ္ဌိသတာနိ”ဟု ပြပါ။

မစ္စုနော။ ။မရဏမစ္စု၊ ကိလေသမစ္စု၊ ဒေဝပုတ္တမစ္စုဟူသော ၃မျိုးတို့တွင် ဤ၌ မစ္စုအရ မရဏမစ္စုကို ယူစေလို၍ “မရဏလက္ခဏာဿ”ဟု ဖွင့်သည်။ (သုတ္တနိ. ၄-၂၊ ၂၂၅)၊ “မရဏံ မစ္စု၊ မရတိတိ မစ္စု၊ [မရ+ဝဇာဒိဟိ ဖြင့် တျုပစ္စည်းသက်၊ ဓာတွန် ရ်ချေ၊ တျကို စပြု-ရူ-၄၀၉၊] ပါဏံ မုသတိ စဇတိတိ မစ္စု၊ [မုသ+တျု-နီတိသုတ္တ-၃၃၈]”ဟု ပြပါ။

သုကတကာရဏဝိနာသနလက္ခဏာဿ။ ။သုဋ္ဌု+ကတံ သုကတံ၊ သုကတံ+ကာရဏံ ဥပကာရော သုကတကာရဏံ-ကောင်းစွာ ပြုအပ်ခဲ့သော ဂုဏ်ကျေးဇူး၊ သုကတကာရဏာဿ+ဝိနာသနံ သုကတကာရဏဝိနာသနံ-ကောင်းစွာ ပြုအပ်ခဲ့သော ဂုဏ်ကျေးဇူးကို ဖျက်ဆီးခြင်း၊ သုကတကာရဏဝိနာသနံ+လက္ခဏံ ဧတဿာတိ သုကတကာရဏဝိနာသနလက္ခဏော-ကောင်းစွာ ပြုအပ်ခဲ့သော ဂုဏ်ကျေးဇူးကို ဖျက်ဆီးခြင်းဟူသော လက္ခဏာရှိသောမက္ခ၊ (အဋီ-၂၊ ၆၅)၊ “သုကတကာရဏ”နေရာ၌ “သုကတကာရဏ”ဟုလည်း ရှိ၏(မ. ၄-၁၊ ၁၇၃၊ သာရတ္ထ-၁၊ ၃၀၀)။

လက္ခဏဿ-ကောင်းစွာပြုအပ်သော ဂုဏ်ကျေးဇူးကို ဖျက်ဆီးခြင်းဟူသော မှတ်ကြောင်း လက္ခဏာရှိသော၊ **မက္ခဿ** စ-ကျေးဇူးချေဖျက်, အမျက်ဒေါသ စိတ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဩဒဟနတ္ထယ-ငှာ၊ အဇ္ဈတ္တိကံ-မိမိသန္တာန်၌ဖြစ်သော၊

မက္ခော။ ။ပရေသံ ဂုဏေ မက္ခေတိ ပုဋ္ဌတိ ဝိနာသေတိတိ မက္ခော၊ (တစ်နည်း) မဟန္တေ ကာရေ ခေပေတိတိ မက္ခော၊ [မဟန္တ+ကာရ+ခ၊ ဟန္တ၊ ကာရတို့ကိုချေ] တရားကိုယ်မှာ သူ့ကျေးဇူးကို ချေဖျက်သောအခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ်သော ဒေါသမူ စိတ္တုပ္ပါဒ်တည်း၊ (ဣတိ. ၄-၄၇)၊ မှန်၏-ဤမက္ခတရားရှိနေသော လူသားများနှင့် ရှင်ရဟန်းများသည် မိမိပေါ်တင်ရှိနေသော ဂုဏ်ကျေးဇူးတရားကို ချေဖျက်တတ်၏။

ချဲ့ဦးအံ့-မက္ခတရားရှိသော လူသည် တစ်စုံတစ်ယောက်က မိမိကို ချီမြှောက် ထောက်ပံ့မြှောက်မြှောက်ပေးမှုကြောင့် နောင်အဆင်ပြေသောအခါ “ငါ့အတွက် သင်က ဘာလုပ်ပေးခဲ့လို့လဲ”ဟု ပြောကာ ကျေးဇူးရှင်၏ ကျေးဇူးတရားကို ချေဖျက် တတ်၏။ မက္ခတရားရှိသော ရှင်ရဟန်းသည် သာမဏေဘဝမှ စ၍ ဆရာသမားများက ပစ္စယ၊ဓမ္မဖြင့် ချီမြှောက်ထောက်ပံ့မြှောက်မြှောက်ပေးမှုကြောင့် ဘုန်းကံကြီးမား အခြေအရံရိသတ်များလာသောအခါ ကျေးဇူးရှင်ဆရာသမားများအပေါ်၌ ရိုသေ လေးစားမှု ကင်းလာသဖြင့် ဆရာသမားများက “ဒီကိုယ်တော်ကို ငယ်စဉ်ကတည်းက ငါတို့ ချီမြှောက်ခဲ့တယ်၊ တိုးတက်အောင် လုပ်ပေးခဲ့တယ်၊ ဒါပေမဲ့ ခုတော့ သူက ငါတို့အပေါ် လေးစားချစ်ခင်မှုမရှိတော့ဘူး”ဟု ပြောသောအခါ “အရှင်ဘုရားတို့က တပည့်တော်အတွက် ဘာများ လုပ်ပေးခဲ့လို့လဲ”ဟု ပြောကာ ကျေးဇူးရှင်ဆရာသမား များ၏ ကျေးဇူးတရားများကို ချေဖျက်တတ်၏။ ထို့ကြောင့် “သုကတကာရဏဝိနာသန- လက္ခဏဿ”ဟု ဆိုသည်။ (မ. ၄-၁, ၁၇၃၊ သာရတ္ထ-၁, ၃၀၀၊ သာရတ္ထ-၂, ၃၆၅)

ဆက်ဦးအံ့-သူတစ်ပါးဂုဏ်ကျေးဇူးကို ချေဖျက်တတ်သော မက္ခတရားကြောင့် သူတစ်ပါး၏ ဂုဏ်ကျေးဇူးသာ ပျက်သည်မဟုတ်၊ မစင်ကိုင်၍ သူတစ်ပါးကို ပစ်ခတ် လျှင် ပစ်ခတ်သူကို ရှေးဦးစွာ မစင်လူးသကဲ့သို့ သူတစ်ပါးဂုဏ်ကျေးဇူးကို ချေဖျက်လျှင် မိမိဂုဏ်က ရှေးဦးစွာ ပျက်၏။ (ဣတိ. ၄-၄၆)၊ ထို့ကြောင့် မဃ-၁၈၅၌ “သူ့ကိုချီး မြှောက်, ကိုယ့်ဂုဏ်မြှောက်၏၊ ယွင်းဖောက်အလို, ဝန်မတိုနှင့်, သူ့ကိုဂုဏ်နှိမ့်, ကိုယ့် ဂုဏ်နှိမ့်၏၊ စည်းစိမ်အရာ, သူ့ချမ်းသာ၌, ဣဿာမပြု, ဝမ်းမြောက်ရှုလော၊ သူ့ကို စောင့်မှ, သူက ကိုယ့်ကို, ကြည်ညိုမေတ္တာ, စောင့်နိုင်ရာ၏”ဟု ဆိုသည်။

သတိပြုသင့်။ ။ကျေးဇူးသိတတ်ခြင်း, ကျေးဇူးဆပ်တတ်ခြင်းသည် မင်္ဂလာမြတ် တစ်ပါးဖြစ်ရကား ကျေးဇူးသိတတ်သူများသည် ဧကန် ကြီးပွားတိုးတက်ချမ်းသာကြ၏။

(အတွင်းဖြစ်သော)။ ကုဒ် နဂရံပိ-ဤရုပ်ခန္ဓာအိမ်ကိုလည်း၊ ကတံ-ပြီ၊ ဟိ-မှန်၊ ဧတ္ထ-ဤအတွင်းရုပ်ခန္ဓာ၊ အိမ်ဂေဟာ၌၊ ဧဝရူပေါ ဧဝ-ဤသို့သဘောရှိသည် သာဖြစ်သော၊ ကာယိကစေတသိကော-ကာယိက၊စေတသိကဖြစ်သော၊ (ကိုယ်၌ဖြစ်၊ စိတ်၌ဖြစ်သော)။ အာဗာဓော-အနာရောဂါကို၊ ဩဟိတော-ထား အပ်ပြီ၊ ကုတော-ဤကာယိကစေတသိကအာဗာဓမှ၊ ဥဒ္ဓံ-၌၊ ကိဗ္ဗိ-သော၊ ဂယျူ-ပဝံ-ယူထိုက်သည်၏အဖြစ်သို့ ရောက်သော အရာသည်၊ နတ္ထိ၊ ကုတိ-ဂါထာ ဖွင့်ပြီးပြီ။ ဒေသနာဝသာနေ-၌၊ သာ ထေရီ-သည်၊ အရဟတ္တံ-သို့၊ ပါပုဏိ-ပြီ၊ မဟာဇနဿာပိ-အားလည်း၊ သာတ္ထိကာ-သော၊ ဓမ္မဒေသနာ-သည်၊ အ-ဟောသိ-ပြီ၊ ကုတိ-ဇနပဒကလျာဏီ ရူပနန္ဒာထေရီဝတ္ထု ပြီးပြီ။

ဇနပဒကလျာဏီ ရူပနန္ဒာထေရီဝတ္ထုဘာသာသနိကာ ပြီးပြီ။

၆-မဇ္ဈိကာဒေဝိတ္ထေဘာသာသနိကာ

ဇီရန္တိ ဝေတိ-ကား၊ ကုမံ ဓမ္မဒေသနံ-ကို၊ သတ္တာ-သည်၊ ဇေတဝနေ-သည်၊ ဝိဟရန္တော မလ္လိကံ-မလ္လိကာမည်သော၊ ဒေဝိ-ကို၊ အာရဗ္ဗ-၍၊ ကထေသိ-ပြီ၊ ကိရ-ချဲ့၊ သာ-မလ္လိကာမိဖုရားသည်၊ ဧကဒိဝသံ-၌၊ နှာနကောဌကံ-ရေချိုးအိမ် သို့၊ (ရေချိုးခန်းသို့)၊ [နှာနတ္ထာယ+ကတော+ကောဌကော နှာနကောဌကော-ရေချိုး ခြင်းအကျိုးငှာ ပြုအပ်သောအိမ်(ဝိနိစ္ဆယဋီ-၁၊ ၃၅၆)]၊ ပဝိဋ္ဌာ-ဝင်ပြီးသည်၊ (သမာ- နော) မုခံ-ကို၊ ဓောဝိတ္တာ-ဆေးကြော၍၊ ဝါ-သစ်၍၊ ဩနတသရီရာ-ညွတ်သော ကိုယ်ရှိသည်၊ ဝါ-ကုန်းသောကိုယ်ရှိသည်၊ (ဟုတ္တာ)၊ ဇယံ-ခြေသလုံးကို၊ ဓောဝိ- တုံ-ငှာ၊ အာရဘိ-ပြီ၊ စ-ဆက်၊ တာယ-ထိုမလ္လိကာဖုရားနှင့်၊ သဒ္ဓိယေဝ-သာ လျှင်၊ ပဝိဋ္ဌော-သော၊ ဧကော-သော၊ ဝလ္လတသုနခေါ-အကျွမ်းဝင်သော ခွေး သည်၊ အတ္ထိ၊ သော-ထိုခွေးသည်၊ တံ-ထိုမလ္လိကာဖုရားကို၊ တထာ-အားဖြင့်၊

ကျေးဇူးချေဖျက်ခြင်း(မက္ခတရားဆိုးရှိခြင်း)သည် အမင်္ဂလာ(မင်္ဂလာမဲ့ခြင်း)ဖြစ်ရကား ကျေးဇူးချေဖျက်သူ၊ကျေးဇူးကုန်သူသည် လဆုတ်ညလပမာ တစ်နေ့တခြား ဆုတ် ယုတ်သွားတတ်၏၊ ထိုကြောင့် ဂုဏ်ကျေးဇူးချေဖျက်တတ်သော မက္ခတရားဆိုး မဖြစ် အောင် သတိပြုသင့်သည်။

ဩနတံ-ညွတ်နေသည်ကို၊ (ကုန်းနေသည်ကို) ဒိသ္မာ၊ အသဒ္ဓမ္မသန္တံ-မသူ
တော်တို့၏ အကျင့်ဖြင့် ပေါင်းသင်းခြင်းကို၊ ဝါ-မေထုန်စပ်ယှက်ခြင်းကို၊ ကာတု-
ငှာ၊ အာရတိ-ပြီ၊ သာ-ထိုမလ္လိကာမိဖုရားသည်၊ ဖဿံ-အတွေ့အထိကို၊ သာဒိ-
ယန္တိ-လျက်၊ အဋ္ဌာသိ-ပြီ၊ ရာဇာဝိ-သည်လည်း၊ ဥပရိပါသာဒေ-၌၊ ဝါတပါနေန-
လေသောက်ပြုတင်းဖြင့်၊ ဩလောကေန္တော-သော်၊ တံ-ထိုမလ္လိကာမိဖုရားကို၊
ဒိသ္မာ-၍၊ တတော-ထိုရေချိုးခန်းမှ၊ အာဂတကာလေ-၌၊ “ဝသလိ-အယုတ်မ!
နဿ-ပျက်စီးချေလော၊ ကသ္မာ-ကြောင့်၊ ဧဝရူပံ-ကို၊ အကာသိ-နည်း?” က္ကတိ-
သို့၊ အာဟ-ပြီ၊ ဒေဝ-မြတ်! မယာ-သည်၊ ကိံ-ကို၊ ကတံ-နည်း? က္ကတိ-ပြီ၊
သုနခေန-နှင့်၊ သဒ္ဓိံ-တူ၊ သန္တဝေါ-ပေါင်းဖက်ခြင်းကို၊ (ကတော-ပြီ) က္ကတိ-ပြီ၊
ဒေဝ! ဧတံ-ဤသို့ ပြုခဲ့ခြင်းသည်၊ နတ္ထိံ-ပါ၊ က္ကတိ-ပြီ၊ မယာ-သည်၊ သာမံ-
ကိုယ်တိုင်၊ ဒိဋ္ဌံ-ပြီ၊ အဟံ-သည်၊ တဝ-သင့်၌၊ ဝါ-သင့်ကို၊ န သဒ္ဓဟိဿာမိ-
မယုံနိုင်ပါ၊ (တစ်နည်း) တဝ-၏၊ (ဝစနံ-စကားကို) န သဒ္ဓဟိဿာမိ-မယုံပါ၊
ဝသလိ-မ! နဿ-လော၊ က္ကတိ-ပြီ၊ “မဟာရာဇ-မြတ်! ယော ကောစိ-သည်၊
က္ကမံ ကောဋ္ဌကံ-ဤရေအိမ်သို့၊ (ဤရေချိုးခန်းသို့)၊ ပဝိဋ္ဌော-ဝင်လျက်၊ ကုမိနာ
ဝါတပါနေန-ဖြင့်၊ ဩလောကေန္တဿ-ကြည့်သူအား၊ ဧကောဝ-တစ်မျိုးသည်ပင်၊
ဒွိဓာ-၂မျိုးအပြားအားဖြင့်၊ ပညာယတိ-ထင်၏၊ (ပေါ်၏)” က္ကတိ-သို့ အဘူတံ-
မဟုတ်မမှန်သော စကားကို၊ ကထေသိ-ပြီ၊ ဒေဝ-မြတ်! မေ-၌၊ ဝါ-ကို၊ သစေ

တဝ န သဒ္ဓဟိဿာမိ။ ။ “ဘဂဝတော သဒ္ဓါယာတိ ဘဂဝတိ သဒ္ဓါယ(သံဋီ-
၂၊ ၃၇၇)”အဖွင့်၌ “ဘဂဝတော”ကဲ့သို့ “တဝ”၌ ဆဋ္ဌိဝိဘတ်ကို သတ္တမီအနက်၌
သက်ပါ၊ “သတ္ထာရာနံ န သဒ္ဓဟန္တိ(အဘိ. ၄-၁၊ ၂၉၂)”ကို “သတ္ထာရာနံ-တို့ကို၊ န
သဒ္ဓဟန္တိ ကိံ ပန-မယုံကြည်ကုန်သလော?(ပြည်နီနိ-၃၊ ၁၁)”ဟု “သတ္ထာရာနံ”ကို
ကံအနက်ပေးပုံကို နည်းမှီ၍ ကံအနက် တစ်နည်းပေးသည်၊ “ပရဿ သဒ္ဓဟိတွာတိ
ပရဿ ဝစနံ သဒ္ဓဟိတွာ(သံဋီ-၁၊ ၁၂၂)”အဖွင့်၌ “ပရဿ”၏ စပ်ရာကို “ဝစနံ”ဟု
ထည့်ပါ၌ထည့်သကဲ့သို့ ဤ၌လည်း “တဝ”၏ စပ်ရာကို “ဝစနံ”ဟု ထည့်ပါ၌ထည့်၍
တစ်နည်းပေးသည်၊ နောက်နား၌ “တဿာ ဝစနံ သဒ္ဓဟိတွာ”ဟု “ဝစနံ” တိုက်ရိုက်
ပါပုံကို ထောက်လျှင် “ဝစနံ”ဟု ထည့်ပါ၌ထည့်ပေးခြင်းက အဋ္ဌကထာဆရာ၏ အလို
တော်ကျ ဖြစ်မည်။

န သဒ္ဒဟသိ-အံ၊ (တစ်နည်း) မေ-၏။ (ဝစနံ-ကို) သစေ န သဒ္ဒဟသိ-အံ၊ (ဧဝံသတိ)။ ဧတံ ကောဋ္ဌကံ-ဤရေချိုးခန်းသို့ ပဝိသ-လော၊ အဟံ-သည်၊ တံ-ကို၊ ဣမိနာ ဝါတပါနေန-ဖြင့်၊ ဩလောကေဿာမိ-အံ၊ ဣတိ-ပြီ၊ ရာဇာ-သည်၊ မူဠဓာတုကော-တွေဝေသော သဘောရှိ၏၊ တဿာ-ထိုမလ္လိကာမိဖုရား၏၊ ဝစနံ-ကို၊ **သဒ္ဒဟိတ္တာ**-၍၊ ကောဋ္ဌကံ-သို့၊ ပဝိသိ-ပြီ၊ သာပိ ခေါ ဒေဝီ-သည်လည်း၊ ဝါတပါနေ-၌၊ ဌတ္တာ-၍၊ ဩလောကေန္တိ-လျက်၊ “အန္ဓဗာလ-ကန်း မိုက်သော၊ မဟာရာဇ-ကြီး၊ ဧတံ-ဤအမှု(အပြုအမူ)သည်၊ ကံ နာမ-အဘယ် မည်သော အမှု(အပြုအမူ)နည်း? အဇိကာယ-ဆိတ်မနှင့်၊ သဒ္ဓိ-တူ၊ သန္တဝံ-ကို၊ ကရောသိ-ပြုနေ၏။” ဣတိ-သို့၊ အာဟ-ပြီ၊ “ဘဒ္ဒေ-ရှင်မ၊ အဟံ-သည်၊ ဧဝံရူပံ-ဤသို့သဘောရှိသောအမှု(အပြုအမူ)ကို၊ န ကရောမိ-ပါ။” ဣတိ စ-လျှင်၊ ဝုတ္တေပိ-သော်လည်း၊ “မယာ-သည်၊ သာမံ-တိုင်၊ ဒိဋ္ဌံ-ပြီ၊ အဟံ-သည်၊ တဝ-သင့်၌၊ ဝါ-သင့်ကို၊ န သဒ္ဒဟိဿာမိ-မယ့်နိုင်ပါ၊ (တစ်နည်း) တဝ-၏၊ (ဝစနံ-စကားကို) န သဒ္ဒဟိဿာမိ-မယ့်နိုင်ပါ။” ဣတိ-သို့၊ အာဟ-ပြီ။

တံ-ထိုစကားကို၊ သုတ္တာ-၍၊ ရာဇာ-သည်၊ “အဒ္ဓါ-မချွတ်ဧကန်၊ ဣမံ ကောဋ္ဌကံ-သို့ ပဝိဋ္ဌော-သည်၊ (သမာနော)၊ ဧကောဝ-သည်ပင်၊ ဒွိဓာ-အားဖြင့်၊ ပညာယတိ-၏။” ဣတိ-သို့၊ သဒ္ဒဟိ-ပြီ၊ မလ္လိကာ-သည်၊ စိန္တေသိ-ပြီ၊ (ကံ)၊ “(ဣမဿ ရညော-ဤမင်း၏၊ ဝါ-သည်၊) အန္ဓဗာလတာယ-ပညာမျက်စိကန်း မိုက်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ **အန္ဓဗာလန္တိ** ပညာစက္ခုနာ အန္ဓံ ဗာလဇနံ၊ သီဒ္ဓိသစ်-၂၊ ၃၆၅၊ မယာ-သည်၊ အယံ ရာဇာ-ကို၊ ဝဗ္ဗိတော-လှည့်ပတ်အပ်ခဲ့ပြီ၊ မေ-သည်၊ ပါပံ-ကို၊ ကတံ-ပြီ၊ စ-သည်သာမကသေး၊ မေ-သည်၊ အယံ-ဤမင်းကို၊ အဘူတေန-မဟုတ်မမှန်သော စကားဖြင့်၊ အဟ္တာစိက္ခိတော-စွတ်စွဲအပ်ပြီ၊ မေ-၏၊ ဣဒံ ကမ္မံ-ကို၊ သတ္တာပိ-သည်လည်း၊ ဇာနိဿတိ-မည်၊ ဒွေ-ကုန်သော၊

သဒ္ဒဟိတ္တာ။ ။ “ဘရိယာယ သဒ္ဒဟိတ္တာ”စသည်၌ ရာဂဖြင့် ယုံကြည်ခြင်း၊ “မိစ္ဆာ-ဒိဋ္ဌိနံ ဝစနံ သဒ္ဒဟိတ္တာ”စသည်၌ မောဟဖြင့် ယုံကြည်ခြင်း၊ “သဒ္ဒဟတိ တထာ-ဂတဿ ဗောဓိ”စသည်၌ သဒ္ဓါဖြင့် ယုံကြည်ခြင်း”ဟု ယုံကြည်ခြင်း၃မျိုး ရှိ၏၊ ဤ၌ ရာဂဖြင့် ယုံကြည်ခြင်းကို ယူပါ။ (ဓမ္မဋီ-၂၂၁)

အဂ္ဂသာဝကာပိ-တို့သည်လည်းကောင်း၊ အသီတိ-၈၀,သော၊ မဟာသာဝကာပိ-
 တို့သည်လည်းကောင်း၊ ဇာနိဿန္တိ-ကြလိမ့်မည်၊ မေ-သည်၊ ဘာရိယံ-သော၊
 ကမ္မံ-ကို၊ အဟော ကတံ ဝတ-ဪ။ . . ပြုအပ်မိလေစွ။” [ဓမ္မဘာ-၁, ၄၆၃၅၊
 ဣတိ-ပြီ၊ အယံ-ဤမဏိကာမိဖုရားသည်၊ ရညော-၏၊ အသဒိသဒါနေ-အသဒိ-
 သဒါနံ၊ (အတူမရှိသော အလျဉ်း)၊ သဟာယိကာ-သည်၊ အဟောသိ ကိရ-
 ဖြစ်ခဲ့သတဲ့ စ-ဆက်၊ တတ္ထ-ထိုအသဒိသဒါနံ၊ ဧကဒိဝသံ-၌၊ ကတပရိစ္ဆာဂေါ-
 ပြုအပ်သောစွန့်ကြဲခြင်းသည်၊ ဓနဿ-၏၊ စုဒ္ဒသကောဋိအဂ္ဂနကော-၁၄ကုဋေ
 ထိုက်တန်သည်၊ အဟောသိ ကိရ-ဖြစ်ပြီတဲ့၊ ပန-အထူးကား၊ တထာဂတဿ-
 ဖို့ ဝါ-အတွက်၊ သေတစ္ဆတ္တံ-ထီးဖြူလည်းကောင်း၊ နိသီဒနပလ္လင်္ကော-ထိုင်တော်
 မူရာပလ္လင်လည်းကောင်း၊ အာဓာရကော-သပိတ်ခြေလည်းကောင်း၊ ပါဒပိဋံ-
 ခြေဆေးအင်းပျဉ်လည်းကောင်း၊ ဣတိ-သို့၊ ဣမာနိ စတ္တာရိ-ဤ၄မျိုးတို့သည်၊
အနတ္တါနေဝ-ပိုင်းဖြတ်အပ်သော တန်ဖိုးမရှိကုန်သည်သာ၊ ဝါ-အတိုင်းမသိ၊
 တန်ဖိုး ရှိကုန်သည်သာ၊ (တန်ဖိုးမဖြတ်နိုင်ကုန်သည်သာ)၊ အဟောသုံ ကိရ-
 ကုန်ပြီတဲ့၊ [ကိရကို လိုက်ပေးသည်၊] သာ-ထိုမဏိကာမိဖုရားသည်၊ မရဏ-
 ကာလေ-သေခါနီးအခါ၌၊ ဧဝရူပံ-သော၊ မဟာပရိစ္ဆာဂံ-ကြီးစွာသော စွန့်လွှဲမှု
 ကို၊ န+အနုဿရိတွာ-အမှတ်မရနိုင်၍၊ တဒေဝ ပါပကမ္မံ-ထိုမကောင်းမှုကိုသာ၊
 အနုဿရန္တိ-လျက်၊ ကာလံ-ကို၊ ကတွာ-၍၊ အဝိစိမ္ပိ-၌၊ နိဗ္ဗတ္တိ-ပြီ၊ ပန-ဆက်၊
 ရညော-သည်၊ သာ-ထိုမဏိကာမိဖုရားသည်၊ ဝါ-ကို၊ အတိဝိယ-လျှင်၊ ပိယာ-
 ချစ်အပ်သည်၊ အဟောသိ-ပြီ၊ သော-ထိုမင်းသည်၊ ဗလဝသောကာဘိဘူတော-
 အားကြီးသော သောကသည် လွှမ်းမိုးအပ်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ တဿာ-ထိုမဏိကာ
 မိဖုရား၏၊ သရီရကိစ္စံ-ကိုယ်၌ ပြုထိုက်သော ကိစ္စကို၊ (မီးသဂြိုဟ်မှုကို) [ဓမ္မဘာ-
 ၁, ၁၈၈၅၊] ကာရေတွာ-စေ၍၊ “အဿာ-ထိုမဏိကာမိဖုရား၏၊ နိဗ္ဗတ္တဌာနံ-
 ဖြစ်ရာအရပ်ကို၊ ပုစ္ဆိဿာမိ-အံ့၊” ဣတိ-ကြံ၍၊ သတ္ထု-၏၊ သန္တိကံ အဂမာသိ-
 ပြီ၊ သတ္တာ၊ ယထာ-အကြင်အခြင်းအရာအားဖြင့် ပြုလသော်၊ သော-ထိုမင်း
 သည်၊ အာဂတကာရဏံ-လာခြင်း၏ အကြောင်းကို၊ န သရတိ-အမှတ်မရ၊

အနတ္တိနိ။ ။နတ္တိ အဂ္ဂမေတေသန္တိ အနတ္တိနိ၊ အပရိမာဏတ္တိနိ အတ္တိတုမသက္ကု-
 ဧကယျာနီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊-သီဇီသစ်-၁, ၇၄။

တထာ-အားဖြင့်၊ အကာသိ-ပြီး၊ သော-သည်၊ သတ္တု-၏၊ သန္တိကေ-၌၊ သာရ-
 ကိယဓမ္မကထံ-အမြဲမပြတ် အမှတ်ရထိုက်သော စကားကို၊ [ဓမ္မဘာ-၁၊ ၂၈၆၅]
 သုတ္တာ-၍၊ ဂေဟံ-စံအိမ်တော်သို့၊ ဝါ-နန်းတော်သို့၊ ပဝိဋ္ဌကာလေ-၌၊ သရိတ္တာ-
 ၍၊ “ဘဏေ-တို့၊ အဟံ-သည်၊ မလ္လိကာယ-၏၊ နိဗ္ဗတ္တဌာနံ-ကို၊ ပုစ္ဆိဿာမိ-
 အံ၊ ကုတိ-ကြံ၍၊ သတ္တု-၏၊ သန္တိကံ-သို့၊ ဂန္ဓာ-၍၊ ပမုဋ္ဌော-မေသွားပြီ၊ သွေ-
 ၌၊ ပုန၊ ပုစ္ဆိဿာမိ-အံ၊” ကုတိ-ပြော၍၊ ပုနဒိဝသေပိ-၌လည်း၊ အဂမာသိ-ပြီး၊
 သတ္တာပိ-သည်လည်း၊ ပဋိပါဠိယာ-အစဉ်အားဖြင့်၊ သတ္တ ဒိဝသာနိ-၇ရက်တို့
 ပတ်လုံး၊ ယထာ-သော်၊ သော-သည်၊ န သရတိ-မရ၊ တထာ-အားဖြင့်၊ အကာ-
 သိ-ပြီး၊ သာပိ-ထိုမလ္လိကာမိဖုရားသည်လည်း၊ သတ္တာဟမေဝ-၇ရက်ပတ်လုံး
 သာ၊ နိရယေ-၌၊ ပစ္စိတ္တာ-ကျက်၍၊ အဋ္ဌမေ-သော၊ ဒိဝသေ-၌၊ တတော-ထိုင်ရဲမ၊
 စုတာ-သည်၊ (ဟုတ္တာ)၊ တုသိတဘဝနေ-၌၊ နိဗ္ဗတ္တိ-ပြီး၊ ကသ္မာ-ကြောင့်၊ သတ္တာ-
 သည်၊ အဿ-ထိုကောသလမင်း၏၊ အသရဏဘာဝံ-ကို၊ အကာသိ ပန-နည်း၊
 ကုတိ-ဤကား အမေးနည်း၊ ကိရ (ယသ္မာ)-အကြင်ကြောင့်၊ သာ-ထို မလ္လိကာ
 မိဖုရားသည်၊ ဝါ-ကို၊ တဿ-ထိုမင်းသည်၊ အတိဝိယ-လျှင်၊ ပိယာ-အပ်သည်၊
 မနာပါ-သည်၊ အဟောသိ-ပြီး၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ တဿာ-ထိုမလ္လိကာမိဖုရား၏၊
 နိရယေ-၌၊ နိဗ္ဗတ္တဘာဝံ-ကို၊ သုတ္တာ-၍၊ “ဧဝရူပါ-သော၊ သဒ္ဓါသမ္ပန္နာ-သဒ္ဓါ
 တရားနှင့် ပြည့်စုံသူမသည်၊ နိရယေ-၌၊ သစေ နိဗ္ဗတ္တာ-အံ၊ (ဧဝံသတိ)၊ ဒါနံ-
 ကို၊ ဒတ္တာ-၍၊ ကိံ-ကို၊ ကရိဿာမိ-နည်း၊” ကုတိ-သို့၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ-ကို၊ ဂဟေတွာ-
 ၍၊ ပဉ္စန္ဒ-၅လီကုန်သော၊ ဘိက္ခုသတာနံ-ရဟန်းအရာတို့ဖို့၊ ဝါ-အတွက်၊ [ပဉ္စန္ဒ-
 ကုန်သော၊ ဘိက္ခုသတာနံ-ရဟန်း၅၀၀တို့ဖို့၊ ဝါ-အတွက်၊] ဂေဟေ-၌၊ ပဝတ္တိ-
 သော၊ နိစ္စဘတ္တံ-အမြဲမပြတ်၊ ပေးလှူအပ်သောဆွမ်းကို၊ ဝါ-လှူနေကျဆွမ်းကို၊
 (နိစ္စဘတ်ကို)၊ [နိစ္စံ+ဒါတဗ္ဗံ+ဘတ္တံ နိစ္စဘတ္တံ-ကင်္ခါဋီသစ်-၄၃၄၊] ဟရာပေတွာ-
 ပယ်ရှားစေ၍၊ ဝါ-စေလသော်၊ ဝါ-စေခြင်းကြောင့်၊ နိရယေ-၌၊ နိဗ္ဗတ္တေယျ-
 ၍၊ တေန-ကြောင့်၊ သတ္တာ-သည်၊ အဿ-၏၊ သတ္တာဟံ-လုံး၊ အသရဏဘာဝံ-
 ကို၊ ကတွာ-၌၊ အဋ္ဌမေ-သော၊ ဒိဝသေ-၌၊ ပိဏ္ဏာယ-ငှာ၊ စရန္တော-လသော်၊
 သယမေဝ-သာလျှင်၊ ရာဇကုလဒ္ဓါရ်-မင်းနန်းတော်တံခါးသို့၊ အဂမာသိ-မူပြီး၊
 [နောက်၌ “တေန”ရှိသဖြင့် ကိရကို ဟေတုအနက်ဟောယူ၍ ပေးခဲ့သည်၊ အနုဿဝန

(တစ်ဆင့်ကြားခြင်း)အနက်ယူ၍ “သာ-ထိုမလ္လိကာမိဖုရားသည်၊ ဝါ-ကို၊ ပေ၊ ရာဇ-ကုလဒွါရ်-သို့၊ အဂမာသိ ကိရ-ကြွတော်မူခဲ့သတဲ့”ဟုလည်း ပေးနိုင်သည်။ (ဓမ္မဘာ-၁, ၆၃၇)]

ရာဇာ-သည်၊ “သတ္တာ-သည်၊ အာဂတော-ပြီ၊” ကူတိ-သို့၊ သုတ္တာ-၍၊ နိ-ကွမိတ္တာ-၍၊ ပတ္တံ-ကို၊ အာဒါယ-၍၊ ပါသာဒံ-သို့၊ အဘိရဟိတံ-တက်ခြင်းငှာ၊ အာရဘိ-အားထုတ်ပြီ၊ ပန-သို့သော်လည်း၊ သတ္တာ-သည်၊ ရထသာလာယ-ရထားထားရာအဆောင်၌၊ (ရထားဂိုထောင်၌)၊ [ရထဿ+ဌပနာ+သာလာ ရထ-သာလာ-ရထားကို ထားရာအဆောင်(အဆောက်အဦး)-မအူပါရာနိ-၁, ၄၂၂ ဟတ္ထိ-သာလံရှု] နိသီဒိတံ-ငှာ၊ အာကာရံ-အခြင်းအရာကို၊ ဒဿေသိ-ပြီ၊ ရာဇာ-သည်၊ သတ္တာရံ-ကို၊ တတ္ထေဝ-၌ပင်၊ နိသီဒါပေတွာ-၍၊ ယာဂုခဇ္ဇကေန-ယာဂု၊ ခဲ ဖွယ်ဖြင့်၊ ပဋိမာနေတွာ-မြတ်ဦးစေ၍၊ ဝန္တိတွာ-၍၊ နိသိန္နောဝ-လျက်သာ၊ ဘန္တေ-ရား၊ အဟံ-သည်၊ မလ္လိကာယ-သော၊ ဒေဝိယာ-၏၊ နိဗ္ဗတ္တဌာနံ-ဖြစ်ရာဌာနကို၊ ပုစ္ဆိဿာမိ-အံ၊ ကူတိ-ဤသို့ ကြံ၍၊ ဂန္ဓာ-၍၊ ပမုဋ္ဌော-မေ့ခဲ့ပါပြီ၊ ဘန္တေ-ရား၊ သာ-သည်၊ ကတ္ထ-၌၊ နိဗ္ဗတ္တာ န ခေါ-နည်း၊ ကူတိ-ပြီ၊ မဟာရာဇ-ကြီး၊ တုသိတဘဝနေ-၌၊ (နိဗ္ဗတ္တာ-ပြီ) ကူတိ-ပြီ၊ ဘန္တေ၊ တာယ-သည်၊ တုသိတ-ဘဝနေ-၌၊ အနိဗ္ဗတ္တန္တိယာ-မဖြစ်လသော်၊ အညော-သော၊ ကော-သည်၊ နိဗ္ဗတ္တိ-ဿတိ-နည်း၊ ဘန္တေ၊ တာယ-နှင့်၊ သဒိသာ-သော၊ ကူတိ-သည်၊ နတ္ထိ၊ ဟိ-မှန်၊ တဿာ-ထိုမလ္လိကာ၏၊ နိသိန္နဌာနာဒိသု-ထိုင်ရာအရပ်အစရှိသည်တို့၌၊ “သွေ-၌၊ တထာဂတဿ-အား၊ ကုဒံ-ဤလှူဖွယ်ဝတ္ထုကို၊ ဒဿာမိ-မည်၊ (တ-ထာဂတဿ-ဖို့၊ ဝါ-အတွက်)၊ ကုဒံ-ဤလှူဖွယ်ဝတ္ထုကို၊ ကရိဿာမိ-မည်၊” ကူတိ-ဤသို့၊ ဒါနသံဝိဓာနံ-ပေးလှူမှုကို စီမံခြင်းကို၊ ဌပေတွာ-ထား၍၊ အညံ-သော၊ ကိစ္စမေဝ-သည်ပင်၊ နတ္ထိ-ပါ၊ ဘန္တေ၊ တဿာ-ထိုမလ္လိကာ၏၊ ပရ-လောကံ-ကို၊ ဂတကာလတော-မှ၊ ပဌာယ-၍၊ မေ-၏၊ သရီရံ-ကို၊ န ဝဟတိ-မရွက်ဆောင်နိုင်ပါ၊ ကူတိ-ဤသို့ လျှောက်ပြီ၊ အထ-၌၊ နံ-ထိုမင်းကို၊ သတ္တာ-သည်၊ “မဟာရာဇ၊ မာ စိန္တယိ-နှင့်၊ သဗ္ဗေသံ-အလုံးစုံသော သတ္တဝါတို့၏၊ အယံ-ဤသေခြင်းသဘောသည်၊ ဓုဝဓမ္မော-မြဲသောသဘောတည်း၊” ကူတိ-သို့၊ ဝတွာ-၍၊ “မဟာရာဇ၊ အယံ-ဤရထားသည်၊ ကဿ-အဘယ်သူ၏၊

ရထော-ရထားနည်း?” ကူတိ-သို့၊ ပုစ္ဆိ-ပျီ၊ တံ-ကို၊ သုတ္တာ-၍၊ ရာဇာ-သည်၊ သိရသို့-၌၊ အဉ္စလိ-ကို၊ ပတိဋ္ဌာပေတွာ-တည်စေ၍၊ “ဘန္တေ! မေ-၏၊ ပိတာ-မဟဿ-အဘိုး၏၊ ရထော-ပါတည်း၊” ကူတိ-သို့၊ အာဟ-ပျီ၊ “အယံ-သည်၊ ကဿ-၏၊ (ရထော-နည်း?)” ကူတိ-ပျီ၊ “ဘန္တေ! မေ-၏၊ ပိတု-၏၊ (ရထော-ပါတည်း၊)” ကူတိ-ပျီ၊ “အယံ ပန ရထော-သည်ကား၊ ကဿ-၏၊ (ရထော-နည်း?)” ကူတိ-ပျီ၊ “ဘန္တေ! မမ-၏၊ (ရထော-တည်း၊)” ကူတိ-ပျီ၊ ဧဝံ-သို့၊ ဝုတ္တေ-သော်၊ သတ္တာ-သည်၊ “မဟာရာဇ! တဝ-၏၊ ပိတာမဟဿ-၏၊ ရထော-သည်၊ တေနောကာရေန-ထိုသို့သော အခြင်းအရာအားဖြင့်သာလျှင်၊ တဝ-၏၊ ပိတု-၏၊ ရထံ-သို့၊ (ရထားအဖြစ်သို့) န ပါပုဏိ-မရောက်၊ တဝ-၏၊ ပိတု-၏၊ ရထော-သည်၊ တဝ-၏၊ ရထံ-သို့၊ န ပါပုဏိ၊ ဧဝံပဿ နာမ-သော၊ **ကဋကလိင်္ဂရဿာပိ**-ထင်းတုံးထင်းဖွဲ၏လည်း၊ (သန္တိကံ-သို့) ဇရာ-သည်၊ အာဂစ္ဆတိ-ရောက်လာသေး၏၊ အတ္တဘာဝဿ ပန-၏ကား၊ (သန္တိကံ-သို့) ကိမင်္ဂီ-အဘယ်အကြောင်းကြောင့်၊ ဇရာ-သည်၊ (န) အာဂစ္ဆတိ-မရောက်လာမည်နည်း၊ [“မရောက်ဘဲ ဘယ်ရှိမလဲ၊ ဧကန် ရောက်လာမှာပေါ့”ဟု ဆိုလိုသည်၊] (တစ်နည်း)-အတ္တဘာဝဿ ပန-၏ကား၊ (သန္တိကံ-သို့) ဇရာ-သည်၊ အာဂစ္ဆတိ-ရောက်လာ၏၊ ကူတိ-သို့၊ ကိမင်္ဂီ -အကြောင်းဆိုဘွယ် အဘယ်မှာ ရှိပါတော့အံ့နည်း၊ [“ရောက်လာခြင်း၏ အကြောင်းကို အထူးပြောနေဖွယ် မလိုပါ”ဟု ဆိုလိုသည်၊ (ပါရာဘာ-၄, ၄၄၄)] မဟာရာဇ! ဟိ-မှန်၊ သပ္ပုရိသဓမ္မဿေဝ-သူတော်ကောင်းတရား၏သာလျှင်၊ ဇရာ-ဆွေးမြေ့ယိုယွင်း အိုမင်းခြင်းသည်၊ နတ္ထိ-မရှိ၊

ကဋကလိင်္ဂရဿာပိ။ ။ကေန ဝါတေန+ကူတိ အပဂစ္ဆတိတိ ကလိင်္ဂရံ၊ [က+ကူတိ+အရ၊ လလာ၊ ပု-န၊] ကလံ+ဂိရတိတိ ကလိင်္ဂရံ၊ [ကလံ+ဂိရ+အ-ဓာန်ဋီ-၄၅၃၊] ကဋ္ဌိတဗ္ဗံ ဟသိတဗ္ဗန္တိ ကဋ္ဌံ၊ ကဋ္ဌံ ဝိယ+ဂရဟိတဗ္ဗန္တိ ကလိင်္ဂရံ၊ [ကဋ္ဌ+ကူတိ၊ ဌကို လပြု၊-ဂဠုန်-၅၄၊] ကဋ္ဌဿ+ကလိင်္ဂရံ ကဋ္ဌကလိင်္ဂရံ၊ “ကဋ္ဌကလိင်္ဂရဿ”၏ စပ်ရာပုဒ်ကို “သန္တိကံ”ဟု ထည့်သည်၊ “ကဋ္ဌကလိင်္ဂရဿ”၌ ဆဋ္ဌိဝိဘတ်ကို ကံအနက်၌ သက်၍ “ကဋ္ဌကလိင်္ဂရဿ-သို့၊ ဇရာ-သည်၊ အာဂစ္ဆတိ”ဟု တစ်နည်းပေးနိုင်သည်၊ မှန်၏-အာချာတ်ကြိယာ၏ ကံသည် တစ်ခါတရံ ဆဋ္ဌိဝိဘတ်ဖြင့် ရှိနိုင်သည်။ (ဘေဒ၊ ဘေဒဘာ-၃၆၈)]

အဇီရကာ-မအိုကုန်သော၊ သတ္တာ နာမ ပန-တို့သည်ကား၊ နတ္ထိ-မရှိကုန်၊”
ဣတိ-သို့၊ ဝတ္တ-၍၊ ဣမံ ဂါထံ-ကို၊ အာဟ-ပြီ၊ (ကိ)၊ “ဇီရန္တိ ဝေ၊ ပေ၊ သဗ္ဗိ
ပဝေဒယန္တိ” တိ-ဟူ၍၊ (အာဟ)။

**ဇီရန္တိ ဝေ ရာဇရထာ သုစိတ္တာ၊ အထော သရီရမ္ပိ ဇရံ ဥပေတိ၊
သတဂ္ဂ ဓမ္မော န ဇရံ ဥပေတိ၊ သန္တော ဟဝေ သဗ္ဗိ ပဝေဒယန္တိ။**

သုစိတ္တာ-အလွန်ဆန်းကြယ်ကုန်သော၊ ရာဇရထာ-မင်းတို့၏ ရထားတို့
သည်၊ ဝေ-စင်စစ်၊ ဇီရန္တိ-ဆွေးမြေ့ရကုန်၏၊ အထော-ထိုပြင်၊ သရီရမ္ပိ-ခန္ဓာ
ကိုယ်သည်လည်း၊ ဇရံ-ဆွေးမြေ့အိုမင်းခြင်းသို့၊ ဥပေတိ-ရောက်ရ၏၊ သတံ-
ဘုရားအစရှိသော သူတော်ကောင်းတို့၏၊ ဓမ္မော စ-လောကုတ္တရာတရားကိုးပါး
သည်ကား၊ ဇရံ-သို့၊ န ဥပေတိ-မရောက်၊ (ဧဝံ-ဤသို့)၊ သန္တော-ဘုရားအစရှိ
သော သူတော်ကောင်းတို့သည်၊ သဗ္ဗိ-သူတော်ကောင်းတို့နှင့်၊ (သဒ္ဓိ-အတူ)
ဟဝေ-စင်စစ်၊ ပဝေဒယန္တိ-ပြောဆိုချီးမွမ်းတော်မူကုန်၏။

တတ္ထ-၌၊ ဝေတိ-ကား၊ နိပါတော-နိပါတ်ပုဒ်တည်း။ သုစိတ္တာတိ-ကား၊
သတ္တဟိ-ကုန်သော၊ ရတနေဟိ-တို့ဖြင့်လည်းကောင်း၊ အပရေဟိ-ကုန်သော၊
ရထာလင်္ကာရေဟိ စ-ရထားတန်ဆာတို့ဖြင့်လည်းကောင်း၊ သုဠ-ကောင်းစွာ၊
စိတ္တိတာ-ဖြစ်သောဆန်းကြယ်သည်၏အဖြစ်ရှိကုန်သော၊ ဝါ-ဆန်းကြယ်ကုန်
သော၊ ရာဇနံ-တို့၏၊ ရထာပိ-တို့သည်လည်း၊ ဇီရန္တိ-ဆွေးမြေ့ယိုယွင်းရကုန်၏။

စိတ္တိတာ။ ။စိတ္တံ+သဇ္ဇာတံ ယေသန္တိ စိတ္တိတာ-ဖြစ်သောဆန်းကြယ်သည်၏အဖြစ်
ရှိသော မင်းရထားတို့၊ စိတ္တနောင် သဇ္ဇာတအဿတ္တိအနက်၌ ဣတပစ္စည်းသက်၊
စိတ္တ၌ ဘာဝပ္ပဓာန၊ ဘာဝလောပကြိပါ(ဒီဇီ-၂၊ ၄၀)၊ “စိတ္တိတာ”သည် “သုစိတ္တာ”၌
စိတ္တာ၏ အဖွင့်တည်း၊ ဤသို့ အဿတ္တိတဒ္ဓိတ်ပုဒ်ဖြင့် ဖွင့်သဖြင့် “စိတ္တေတိတိ စိတ္တာ”ဟု
ကတ္တုသင်္ဂြဟုသည်၊ ထိုနောင် “သုဠ+စိတ္တာ သုစိတ္တာဟု ဆက်ပါ။

တစ်နည်း။ ။စိတ္တံ ဝိစိတ္တဘာဝံ+ဣတာ ဂတာ စိတ္တိတာ-ဆန်းကြယ်သည်၏
အဖြစ်သို့ ရောက်သော မင်းရထားတို့၊ စိတ္တပုဒ်နှင့် ဣတပုဒ်ကို သမာသ်စပ်ထားသည်။
(ဝိမာန. ၄-၂၅၇)၊ (တစ်နည်း) စိတ္တိယန္တေတိ စိတ္တိတာ၊ စုရာဒိ စိတ္တဓာတ်၊ စိတ္တိကရဏ
(အဆန်းတကြယ်ပြုခြင်း)အနက်၊ တပစ္စည်းဟု ယူပါ။(သံ. ၄-၂၊ ၂၉၉၊ ယေရီ. ၄-
၂၆၄၊ ဇ. ၄-၅၊ ၅၂၄)

သရီရမ္ဘိတိ-ကား၊ ကေဝလံ-သက်သက်၊ ရထာ ဧဝ-တို့သည်သာ၊ (ဇရံ-သို့၊ န (ဥပေန္တိ)-ကပ်ရောက်ကုန်သည် မဟုတ်သေး၊ သုပ္ပဋိဇုတိ-ကောင်းစွာ ပြုစု စောင့်ရှောက်အပ်သော၊ ဣဒံ သရီရမ္ဘိ-သည်လည်း၊ **ခဏ္ဍိစွာဒိနိ**-ဖြစ်သော သွားကျိုးခြင်းရှိသည်၏အဖြစ်အစရှိသည်တို့သို့၊ ပါပုဏန္တိ-ရောက်လျက်၊ ဇရံ-သို့၊ ဥပေတိ-၏။ သတဉ္ဇာတိ-ကား၊ ပန-အဖို့တစ်ပါးကား၊ သန္တာနံ-သူတော် ကောင်းဖြစ်ကုန်သော၊ ဗုဒ္ဓါနံ-တို့၏၊ နဝဝိဓော-စပါးအပြားရှိသော၊ လောကုတ္တရဓမ္မော စ-သည်ကား၊ ကိဉ္စိ-သော၊ ဥပယာတံ-ပျက်စီးခြင်းသို့၊ န ဥပေတိ-မကပ်ရောက်၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ န ဇရံ ဥပေတိ နာမ-၏။ ပဝေဒယန္တိတိ-ကား၊

ဆက်ဦးအံ့-ဒုတိယနည်း၌ “စိတ္တံ ဝိစိတ္တံ+ဣတ”ဟု ဓာတ်(ဓာတ်နက်)က ကံ ပုဒ်ဖြစ်ခြင်း၊ တတိယနည်း၌ အပစ္စည်းဖြင့်ရှိသော “စိတ္တာ”ကို “စိတ္တိတာ”ဟု တ ပစ္စည်းဖြင့် လဲလှယ်၍ ဖွင့်သောကြောင့် ဤနောက်နည်းများအလို “သုစိတ္တာ”၌ “စိတ္တာ”ကို “စိတ္တိယန္တေတိ စိတ္တာ-ဆန်းကြယ်အောင် ပြုလုပ်အပ်ကုန်သောရထားတို့”ဟု ကမ္မ သာဓ်ပြုပါ။

ခဏ္ဍိစွာဒိနိ။ ။ခဏ္ဍံ+ဇာတံ ဧတဿာတိ ခဏ္ဍိတော-ဖြစ်သော သွားကျိုးပြတ် ပျက်စီးခြင်းရှိသောပုဂ္ဂိုလ်၊ [ခဏ္ဍာ+ဣတ၊ သဉ္ဇာတအဿတ္တိတဒ္ဓိတိ-မဋီ-၁, ၃၁၅၊] (တစ်နည်း) ခဏ္ဍံ+ဣတော ဂတော ခဏ္ဍိတော-သွားကျိုးပြတ်ပျက်စီးခြင်းသို့ ရောက် သောပုဂ္ဂိုလ်၊ [ခဏ္ဍာ+ဣတ၊ ဒုတိယာတပျုရိသ်၊-ထေရီ. ၄-၂၁၉၊] ခဏ္ဍာတိတံ ခဏ္ဍိ တော-ဇရာကြောင့် သွားကျိုးပြတ်ပျက်စီးသောပုဂ္ဂိုလ်၊ [ခဉ္စိ+တ၊] ခဏ္ဍိတဿ+ဘာဝေါ ခဏ္ဍိစွံ-ဖြစ်သော သွားကျိုးပြတ်ပျက်စီးခြင်းရှိသူ၏ ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်ရာ သွားကျိုးခြင်း၊ အာဒိဖြင့် ပါလိစွ(ဆံဖြူခြင်း), ဝလိတ္တစတာ(အရေတွန့်ခြင်း)”စသည်ကို ယူပါ။

ဒိ. ၄-၂, ၃၈၇၊ ဒီဋီ-၂, ၃၃၇။ ။ထို၌ “ခဏ္ဍိတာ+ဒန္တာ ယေသန္တိ ခဏ္ဍိတာ- ကျိုးပြတ်ပျက်စီးသောသွားရှိသူတို့၊ “ခဏ္ဍိတဒန္တာ”ဟု ဆိုလိုလျက် နောက်ဒန္တပုဒ်ကိုချေ၊ ခဏ္ဍိတာနံ+ဘာဝေါ ခဏ္ဍိစွံ-ကျိုးပြတ်ပျက်စီးသောသွားရှိသူတို့၏ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ သွားကျိုးခြင်း”ဟု ပြု၏။ “ခဏ္ဍိတာ”ကိုကား ရှေ့နည်းကဲ့သို့ “ခဏ္ဍံ+ဇာတံ ဧတေသန္တိ ခဏ္ဍိတာ-ဖြစ်သော ကျိုးပြတ်ပျက်စီးခြင်းရှိသောသွားတို့၊ (တစ်နည်း) ခဏ္ဍံ+ဣတ ဂတာ ခဏ္ဍိတာ-သွားကျိုးပြတ်ပျက်စီးခြင်းသို့ ရောက်သောသွားတို့၊ ခဏ္ဍန္တိတံ ခဏ္ဍိတာ- ဇရာကြောင့် ကျိုးပြတ်ပျက်စီးသောသွားတို့”ဟု ပြုနိုင်သည်။ ထို့ပြင် “ခဏ္ဍေတဗ္ဗာတိ ခဏ္ဍိတာ-ဇရာသည် ချိုးဖြတ်အပ်သောသွားတို့”ဟုလည်း ပြုနိုင်သည်။

ဧဝံ-သို့၊ သန္တော-ကုန်သော၊ ဗုဒ္ဓါဒယော-တို့သည်။ **သဒ္ဓိ ပဏ္ဍိတေဟိ**-ပညာ ရှိတို့နှင့်၊ သဒ္ဓိ-တူ၊ **ကထေန္တိ**-ကုန်၏။ ဣတိ အတ္ထော။ ဒေသနာဝသာနေ-၌၊ ဗဟူ-တို့သည်၊ သောတာပတ္တိဖလာဒိနိ၊ ပါပုဏိသု၊ ဣတိ-မလ္လိကာဒေဝိဝတ္ထု ပြီးပြီ။

မလ္လိကာဒေဝိဝတ္ထုဘာသာသင်္ဂီတ ပြီးပြီ။

သဒ္ဓိ ပဏ္ဍိတေဟိ ကထေန္တိ။ ။သန္တနောင် ဟိဝိဘတ်ကို ဘိပြ၊ သန္တကို သပြ၊ ဗဒေဘော် လာ၍ ပြီးသည်။ (တစ်နည်း) သျာဒိသု သဒ္ဓိ(နိတိ-၃၈၀)သုတ်၊ ဝိပောအလို သန္တသဒ္ဓိသမ္ဘဝသောသုတ်၌ စသဒ္ဓါဖြင့် သန္တကို သဒ္ဓိပြ၊ ဟိဝိဘတ်ချေ၊ (ဝိပော- ၇၄)၊ ဓာန်-၈၄၁ဂါထာလာ သာဓုသဒ္ဓါ၏ အနက်တို့တွင် ဤ၌ သန္တသဒ္ဓါ ပညာရှိ သူတော်ကောင်းအနက်ဟောတည်း။ ထို့ကြောင့်“ပဏ္ဍိတေဟိ”ဟု ဖွင့်သည်။ (မ- ၄- ၃, ၆)။ “ကိလေသေ သမေန္တိ ဝူပသမေန္တိ သန္တာ(ပါတိပဒတ္ထ-၁၇၂)၊ သမ္ဘန္တိတိ သန္တာ၊ (နိဒီ-၄၈၈)(တေဟိ သဒ္ဓိ)”ဟုပြု၊ ဤအလို ဂစ္ဆန္တာဒိဂိုဏ်းတည်း။ “ကထေန္တိ”ဖြင့် “ပဝေဒယန္တိ”၌ စုရာဒိ ဝိဒဓာတ် အာချာန(ပြောခြင်း)အနက်ဟောကြောင်းကို ပြသည်။ ပအတွက်မဖွင့်သဖြင့် ပကား အနက်မဲ့တည်း။

သံ. ၄-၁, ၁၂၇။ ။ထို၌ ဓမ္မောအရ နိဗ္ဗာန်ကို ယူ၍ သဒ္ဓိသဒ္ဓါ “(၁) သူတော် ကောင်း၊, (၂) နိဗ္ဗာန်, (၃) သုန္နရ”ဟူသော အနက်၃မျိုးဟောကြောင်းကို ဆို၏။ ထိုတွင် သူတော်ကောင်းကို ဟောရာ၌ “သီဒနသဘာဝေ ကိလေသေ ဘိန္နန္တိတိ သဒ္ဓိ၊ [သဒ+ဘိဒိ+ကိ၊-နိတိဓာတု-၃၆၉။]”ဟု ပြုပါ။ သဒ္ဓိပုဒ်နောင် ဟိဝိဘတ်ချေ၊ ပုံလိင်, ရတ္တာဒိ, ဣကာရန္တတည်း။ အထက်အတိုင်း အနက်ပေးပါ။

နိဗ္ဗာန်အနက်။ ။ဤအနက်ကို ဟောရာ၌ “သတံ-တို့၏၊ ဓမ္မော-နိဗ္ဗာန်တရား သည်၊ ဇရံ-သို့၊ န ဥပေတိ၊ (တသ္မာ-ကြောင့်၊) သန္တော-တို့သည်၊ သဒ္ဓိ-နိဗ္ဗာန်ကို၊ (သတံ-တို့၏၊ ဓမ္မောတိ-ဟူ၍၊) ပဝေဒယန္တိ-ကုန်၏”ဟု “သတံ ဓမ္မော”ကို တန္တနည်း စသည်အရ ၂ခါပေးရသည်။ ဤအလို “သဒ္ဓိ”ဟု ဆိုလိုလျက် ဆန်းကြောင့် နိဂ္ဂဟိတ် ချေ၍ “သဒ္ဓိ”ဟု ဖြစ်သည်။ “သီဒနသဘာဝါ ကိလေသာ ဘိန္နန္တိ ဧတ္ထာတိ သဒ္ဓိ၊ [သဒ+ဘိဒိ+ကိ၊]”ဟု ပြု၊ ရတ္တိကဲ့သို့ စဉ်ပါ။ (နိတိဓာတု-၃၆၉၊ နိတိပဒ-၂၃၃)

သုန္နရအနက်။ ။ဤအနက်ကို ဟောရာ၌ “သဒ္ဓိ-ကောင်းမြတ်သော၊ (ယံ ဓမ္မ- အကြင်နိဗ္ဗာန်တရားကို၊) သန္တော-တို့သည်၊ ပဝေဒယန္တိ၊ သတံ-တို့၏၊ (သော) ဓမ္မော- ထိုနိဗ္ဗာန်တရားသည်၊ ဇရံ-သို့၊ န ဥပေတိ”ဟု ပေး၊ သုန္နရအနက်ကို ဥတ္တမအနက်

၇-လာဠုဒါယိတ္ထေရဝတ္ထုဘာသာသီကာ

အပ္ပဿုတာယန္တိ ဣမံ ဓမ္မဒေသနံ သတ္တာ ဇေတဝနေ ဝိဟရန္တော
လာဠုဒါယိတ္ထေရံ-လာဠုဒါယိထေရ်ကို၊ အာရဗ္ဗ ကထေသိ။ ကိရ-ချဲ့၊ သော-
 ထိုလာဠုဒါယိထေရ်သည်။ မင်္ဂလံ-မင်္ဂလာရှိသော ကိစ္စကို၊ (မင်္ဂလာကိစ္စကို)၊
 ကရောန္တာနံ-ပြုသူတို့၏၊ ဂေဟံ-သို့၊ ဂန္ဓာ-၍၊ “တိရောကုဋေသု တိဌန္တိ”တိ
 အာဒိနာ-“တိရောကုဋေသု တိဌန္တိ” အစရှိသော၊ နယေန-ဖြင့်၊ အဝမင်္ဂလံ-
 မင်္ဂလာမရှိသောစကားကို၊ [နတ္ထိ+မင်္ဂလံ ဧတဿာတိ အဝမင်္ဂလံ၊ အဝသဒ္ဒါ ပတိ
 သေဓအနက်။] ကထေတိ-၏၊ အဝမင်္ဂလံ-မင်္ဂလာမရှိသောကိစ္စကို၊ ကရောန္တာနံ-
 တို့၏၊ ဂေဟံ-သို့၊ ဂန္ဓာ-၍၊ တိရောကုဋေသု-တိရောကုဋေအစရှိသည်တရား
 စကားတို့ကို၊ ကထေတဗ္ဗေသု-ဟောပြောထိုက်ကုန်လသော်၊ ဝါ-ထိုက်ကုန်
 လျက်၊ “ဒါနဉ္စ ဓမ္မစရိယာ စာ”တိအာဒိနာ-သော၊ နယေန-ဖြင့်၊ မင်္ဂလဂါထာ
 ဝါ-မင်္ဂလာရှိသောဂါထာကိုလည်းကောင်း၊ **“ယံ ကိဉ္စိ ဝိတ္တံ ဣဓ ဝါ ဟုရံ
 ဝါ”**တိ-“ယံ ကိဉ္စိ ဝိတ္တံ ဣဓ ဝါ ဟုရံ ဝါ” ဟူသော၊ ဝါ-ယံ ကိဉ္စိ ဝိတ္တံ ဣဓ ဝါ
 ဟုရံ ဝါ” ဟူသော ဂါထာလျှင် အစအပိုင်းအခြားရှိသော၊ ရတနသုတ္တံ ဝါ-

ဟုလည်း ဆို၏။(သံ. ဋ-၁, ၂၁၈၊ ဇ. ဋ-၅, ၅၂၄)။ “သေဋ္ဌဘာဝေန သန္တော ပါသံသော
 ဟုတွာ ကိလေသေ ဘိန္ဒတိ သမုန္တိန္ဒတိတိ သတ္တိ”ဟု ပြုပါ။ [သန္တ+ဘိဒ+ကိ-သံ. ဋီ-
 ၁, ၂၆၃။] သတ္တိပုဒ်နောင် ဟိဝိဘတ်ချေ၊ အရအားလျော်စွာ အဂ္ဂိ၊ရတ္တိ၊အဋ္ဌိတို့ကဲ့သို့
 စဉ်ရမည်ဖြစ်ရကား ဤ၌ ဓမ္မကို ရသောကြောင့် အဂ္ဂိကဲ့သို့ စဉ်ပါ။ (နိတိပဒ-၂၃၃)

လာဠုဒါယိတ္ထေရံ။ ။လလိယတိ ဇေဂုစ္ဆိယတိတိ လာလာ-စက်ဆုတ်အပ်သော
 တံထွေး၊ [လလ+ဏ+အာ၊] လာလံ+ဥဒေတိ ဝဓေတိ သီလေနာတိ လာဠုဒါယိ၊
 [လာလာ+ဥဒါယိ၊ (ဥ+ဣ+ဏိ)၊ လကို ဋပြု။] ဤထေရ်သည် စကားပြောလျှင် တံထွေး
 ကို မကြာမကြာဖြစ်စေတတ်၊ ထွေးတတ်သောကြောင့် လာဠုဒါယိမည်၏။ ထိုနောင်
 “လာဠုဒါယိ စ+သော+ထေရော စာတိ လာဠုဒါယိတ္ထေရော”ဟု ဆက်ပါ။(ဇေဋီသစ်-
 ၁, ၄၃၉)

“ယံကိဉ္စိ ဝိတ္တံ ဣဓ ဝါ ဟုရံ ဝါ”တိ။ ။“ယံကိဉ္စိ ဝိတ္တံ ဣဓ ဝါ ဟုရံ ဝါ”ဟု
 အစိတ်ဖြစ်သော အစဂါထာပါဒကိုသာ ဆိုထားသော်လည်း ဧကဒေသုပစာရ၊ ဥပ
 လက္ခဏနည်းဖြင့် ရတနသုတ်ဂါထာအားလုံးကို ယူရသည်။ ဤသို့ ဥပလက္ခဏနည်း

ကိုလည်းကောင်း၊ ကထေတိ-၏။ ဧဝံ-လျှင်၊ တေသု တေသု ဌာနေသု-ထိုထို
နေရာဌာနတို့၌၊ “အညံ-အခြားသော စကားကို၊ (အခြားသော အကြောင်း
အရာကို)၊ ကထေဿာမိ-အံ၊” က္ကတိ-ဤသို့ ကြံ၍၊ အညံ-ကို၊ ကထေန္တောပိ-
ပြောဟောနေသော်လည်း၊ “အညံ-ကို၊ ကထေမိ-ဟောပြောနေ၏။” က္ကတိ-
သို့၊ န ဇာနာတိ-မသိ၊ ဘိက္ခု-တို့သည်၊ တဿ-ထိုလာဠုဒါယီထေရ်၏၊ ကထံ-
ကို၊ သုတွာ-၍၊ သတ္ထု-အား၊ အာရောစေသုံ-ကုန်ပြီ၊ (ကိ)၊ “ဘန္တေ! လာဠု-
ဒါယီဿ-၏၊ မင်္ဂလာမင်္ဂလဌာနေသု-မင်္ဂလာ၊ အမင်္ဂလာကို ပြုရာဌာနတို့၌၊
ဝါ-တို့သို့၊ [ဓမ္မဘာ-၃၊ ၁၆၄၅] ဂမနေန-ဖြင့်၊ ကိံ-အဘယ်အကျိုးရှိမည်နည်း?
အညသ္မိံ-အခြားသော စကား(အကြောင်းအရာ)ကို၊ ကထေတဗ္ဗေ-ပြောဟော
ထိုက်လသော်၊ ဝါ-ပါလျက်၊ အညမေဝ-ကိုသာ၊ ကထေတိ-၏။” က္ကတိ-ပြီး၊
သတ္ထာ-သည်၊ “ဘိက္ခဝေ! က္ကဒါနေဝ-၌သာ၊ ဧသ-ဤလာဠုဒါယီထေရ်သည်၊

ယူလျှင် “ယံကိဉ္စိ ဝိတ္တံ က္ကမ ဝါ ဟုရံ ဝါတိ”၌ က္ကတိသည် ပဒတ္တဝိပလ္လာသနိပါတ်တည်း၊
က္ကတိသဒ္ဓါကြောင့် “ယံကိဉ္စိ ဝိတ္တံ က္ကမ ဝါ ဟုရံ ဝါ”ကို မြန်မာလိုဖော်၍ အနက်
မပေးရတော့ဘဲ “ယံကိဉ္စိ ဝိတ္တံ က္ကမ ဝါ ဟုရံ ဝါ”တိ-ဟူသော”ဟု နဂိုပုဒ်အတိုင်းသာ
အနက်ပေးရတော့သည်၊ ဤပုဒ်မျိုးကို “သဒ္ဓပဒတ္တက”ဟုလည်း ခေါ်သည်။

တစ်နည်း။ ။ “ယံကိဉ္စိ ဝိတ္တံ က္ကမ ဝါ ဟုရံ ဝါတိ”၌ က္ကတိတစ်လုံးအကျေကြံ၍
ထိုက္ကတိလည်း အာဒိအနက်ဟောဟု ယူပါ၊ ထိုအာဒိလည်း မရိယာဒ(အစအပိုင်း
အခြား)အနက်၊ ပကာရအနက်၊ သမိပအနက်၊ အဝယဝအနက်ဟု ၄မျိုး ရှိ၏၊(ဇရာသ-
၁၁)၊ ထိုတွင် “ပကာရော တုလျဘေဒေသု(ဓာန်-၁၀၄၉)”အရ ပကာရသည်လည်း
တုလျအနက်၊ ဘေဒအနက်ဟု ၂မျိုးရှိ၏၊ ထိုကြောင့် “ယံကိဉ္စိ ဝိတ္တံ က္ကမ ဝါ ဟုရံ
ဝါ”တိ-“ယံကိဉ္စိ ဝိတ္တံ က္ကမ ဝါ ဟုရံ ဝါ”ဟူသောစကားလျှင် အစအပိုင်းအခြားရှိသော၊
(မရိယာဒအနက်)၊ ဝါ-“ယံကိဉ္စိ ဝိတ္တံ က္ကမ ဝါ ဟုရံ ဝါ”ဟူသောစကားလျှင် အတူရှိ
သော၊ (ပကာရ-တုလျအနက်)၊ ဝါ-“ယံကိဉ္စိ ဝိတ္တံ က္ကမ ဝါ ဟုရံ ဝါ”ဟူသောစကားလျှင်
အပြားရှိသော၊ (ပကာရ-ဘေဒအနက်)၊ ဝါ-“ယံကိဉ္စိ ဝိတ္တံ က္ကမ ဝါ ဟုရံ ဝါ”ဟူသော
စကားလျှင် အနီးရှိသော၊ (သမိပအနက်)၊ ဝါ-“ယံကိဉ္စိ ဝိတ္တံ က္ကမ ဝါ ဟုရံ ဝါ”ဟူ
သောစကားလျှင် အစိတ်ရှိသော၊ (အဝယဝအနက်)၊”ဟု ပေးပါ၊ ဆရာတို့ကား မရိ-
ယာဒအနက်ကို ယူတော်မူ၏။ (သီဇီသစ်-၂၊ ၂၀၀၊ စလင်းဂံ-၂၆၊ ၂၇၊ ၂၈၊ သီဘာ-
၂၊ ၂၀၀)

ဧဝံ-သို့၊ န ကထေတိ-မဟုတ်၊ ပုဗ္ဗေပိ-၌လည်း၊ အညသ္မိ-ကို၊ ကထေတဗ္ဗေ-လသော်၊ ဝါ-ပါလျက်၊ အညမေဝ-ကိုသာ၊ ကထေသိ-ပြီ၊” ဣတိ-သို့၊ ဝတ္ထာ-၍၊ အတိတံ-ကို၊ အာဟရိ-ပြီ။

ကိရ-ချဲ့၊ အတိတေ-၌၊ ဗာရာဏသီယံ-၌၊ အဂ္ဂိဒတ္တဿ နာမ-မည်သော၊ ဗြာဟ္မဏဿ-၏။ ပုတ္တော-သော၊ သောမဒတ္တကုမာရော နာမ-သောမဒတ္တ မည်သော သူငယ်သည်၊ ရာဇနံ-ကို၊ ဥပဌဟိ-ပြုစုလုပ်ကျွေးပြီ၊ သော-ထို သောမဒတ္တသည်၊ ဝါ-ကို၊ ရညာ-သည်၊ ပိယော-သည်၊ မနာပေါ-သည်၊ အ-ဟောသိ-ပြီ၊ ပန-ဆက်၊ ဗြာဟ္မဏော-သည်၊ ကသိကမ္ပိ-လယ်ထွန်မှုကို၊ (လယ် ယာလုပ်ငန်းကို)၊ နိဿာယ-၍၊ ဇီဝတိ-၏၊ တဿ-ထိုပုဏ္ဏား၏၊ ဒွေယေဝ-၂ကောင်သာလျှင်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဂေါဏာ-တို့သည်၊ အဟေသုံ-ကုန်ပြီ၊ တေသု-ထိုနွား ၂ကောင်တို့တွင်၊ ဧကော-နွားတစ်ကောင်သည်၊ မတော-ပြီ၊ ဗြာဟ္မဏော-သည်၊ ပုတ္တံ-ကို၊ အာဟ၊ (ကိ)၊ “တာတ သောမဒတ္တ-ချစ်သားသောမဒတ္တ! ရာဇနံ-မင်းကို၊ မေ-ဖို့၊ ဝါ-အတွက်၊ ယာစိတွာ-၍၊ ဧကံ-သော၊ ဂေါဏံ-ကို၊ အာဟရ-လော၊” ဣတိ-ပြီ၊ သောမဒတ္တော-သည်၊ “အဟံ-သည်၊ ရာဇနံ-ကို၊ သစေ ယာစိဿာမိ-အံ၊ (ဧဝံသတိ)၊ မေ-၏၊ လဟုဘာဝေါ-ပေါသည်၏ အဖြစ်သည်၊ ပညာယိဿတိ-မည်၊” ဣတိ-သို့၊ စိန္တေတွာ-၍၊ “တာတ-အဖေ! တုမေယေဝ-တို့သည်သာ၊ ရာဇနံ-ကို၊ ယာစထ-ကုန်လော၊” ဣတိ-သို့၊ ဝတ္ထာ-၍၊ “တာတ-ချစ်သား! တေန ဟိ-လျှင်၊ မံ-ကို၊ ဂဟေတွာ-၍၊ ယာဟိ-လော၊” ဣတိ-သို့၊ ပုတ္တော-သည်၊ (သမာနော)၊ စိန္တေသိ၊ (ကိ)၊ “အယံ ဗြာဟ္မဏော-သည်၊ ဒန္တပညော-နဲ့သောပညာရှိ၏၊ အဘိက္ကမာဒိဝစနမတ္တမ္ပိ-ရှေးရှုသွားခြင်း အစရှိသော စကားမျှကိုလည်း၊ န ဇာနာတိ-မသိ၊ အညသ္မိ-အခြားသော စကား (အကြောင်းအရာ)ကို ဝတ္ထဗ္ဗေ-အပ်သော်၊ ဝါ-လျက်၊ အညမေဝ-ကိုသာ၊ ဝဒတိ-၏၊ သိက္ခာပေတွာ ပန-သင်စေပြီး၍သာ၊ ဝါ-သင်ပေးပြီးမှသာ၊ [ပနသဒ္ဓါ အဝ-ဓာရဏအနက်၊] နံ-ထိုပုဏ္ဏားကို၊ နေဿာမိ-အံ၊” ဣတိ-ပြီ၊ သော-ထိုသောမ ဒတ္တသည်၊ တံ-ထိုပုဏ္ဏားကို၊ အာဒါယ-၍၊ **ဗီရဏတ္ထန္တကံ** နာမ-ဗီရဏတ္ထန္တကံ

ဗီရဏတ္ထန္တကံ။ ။ရဏတိ ဂစ္ဆတီတိ ရဏော၊ ဝိသိဋ္ဌော+ရဏော မူလံ ယဿာတိ

မည်သော၊ သုသာနံ-သို့၊ ဂန္ဓာ၊ တိဏကလာပေ-ဗြိတ်မြက်စည်းတို့ကို၊ **[တိဏကလာပေ**တိ ဗီရဏတ္ထမ္ဘကသမူဟေ၊-ဇာဋီသစ်-၂, ၁၀၂။] ဗန္ဓိတွာ-၍၊ “အယံ-ဤသူကား၊ ရာဇာ-တည်း၊ အယံ-ကား၊ ဥပရာဇာ-အိမ်ရှေ့မင်းသားတည်း၊ အယံ-ကား၊ သေနာပတိ-စစ်သူကြီးတည်း၊” ကူတိ-ဤသို့အစအပိုင်းအခြား ရှိကုန်သော၊ နာမာနိ-တို့ကို၊ ကတွာ-၍၊ [ကူတိသဒ္ဒါ အာဒိအနက်၊ ကူတိတစ်လုံး ကျေသည်၊ **ကူတိ နာမာနိ ကတွာ**တိ ကူတိသဒ္ဒေါ အာဒုတ္တော၊ ဧဝမာဒိနိ နာမာနိ ကတွာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊-ဇာဋီသစ်-၂, ၁၀၂။] ပဋိပါဠိယာ-အစဉ်အားဖြင့်၊ ပိတု-ကို၊ ဒဿေတွာ-၍၊ “တုမေဟိ-တို့သည်၊ ရာဇကုလံ-သို့၊ ဂန္ဓာ၊ ဧဝံ-သို့၊ အဘိ-က္ကမိတဗ္ဗံ-ရှေ့သို့ သွားထိုက်၏၊ ဧဝံ-သို့၊ ပဋိက္ကမိတဗ္ဗံ-နောက်သို့ ဆုတ်ထိုက်၏၊

ဗီရဏံ၊ (ကောတ္ထုဘ)၊ ဓာရေတိတိ ထမ္ဘော၊ [ဓရ+ရမ္ဘ] ထမ္ဘောယေဝ ထမ္ဘကော၊ ထမ္ဘကော ဝိယာတိ ထမ္ဘကော-တိုင်နှင့်တူသော (တိုင်လိုထောင်မတ်နေသော) ဗြိတ် မြက်၊ (မြက်မွေး)၊ ဗီရဏံ စ+တံ+ထမ္ဘကော စာတိ ဗီရဏတ္ထမ္ဘကော၊ ဗီရဏတ္ထမ္ဘကော +ဧတ္ထ အတ္တိတိ ဗီရဏတ္ထမ္ဘကံ-ဗြိတ်မြက်(မြက်မွေး)များစွာရှိသော သုသာနံ၊ ဗြိတ်မြက် များစွာ ပေါက်လျက်ရှိသောကြောင့် ထိုသုသာနံကို ဗီရဏတ္ထမ္ဘကဟု ခေါ်သည်၊ ဤ အလို “ဗီရဏတ္ထမ္ဘကံ”ဟု ပါဌ်ရှိရမည်။ **[ဗီရဏတ္ထမ္ဘကသုသာနံ** ဗီရဏတိဏမေဝ ထမ္ဘကသဒိသတ္တာ ဗီရဏတ္ထမ္ဘကန္တိ ဝုစ္စတိ၊ တံ ပန သုသာနံ ဗီရဏတ္ထမ္ဘကာနံ ဗာဟုလ္လတာယ **ဗီရဏတ္ထမ္ဘကသုသာနံ** ဝုစ္စတိ၊-ဇာဋီသစ်-၂, ၁၀၂။]

ဒိ. ၄-၃, ၅၊ ဒီဋိ-၃, ၅။ **ဗီရဏတ္ထမ္ဘကေတိ** ဗီရဏတိဏတ္ထမ္ဘော တသ္မိံ သုသာနေ အတ္ထိ၊ တသ္မာ တံ ဗီရဏတ္ထမ္ဘကန္တိ ဝုစ္စတိ(ဒိ. ၄-၃, ၅)။ **ဗီရဏတ္ထမ္ဘကန္တိ** ဗီရဏဂစ္ဆာ(မဋီ-၃, ၅)၊ ဤအဖွင့်များတွင် “**ဗီရဏတ္ထမ္ဘကန္တိ** ဗီရဏဂစ္ဆာ(မဋီ-၃, ၅)”အဖွင့်၌ ဂစ္ဆာကား ထမ္ဘဇာ အဖွင့်တည်း၊ မှန်ဇာ-“ဂစ္ဆော ထမ္ဘော တိဏာဒိနံ(ဓာန်-၄၅၄)”ဟူသော ဂါထာအရ ဂစ္ဆနှင့် ထမ္ဘသည် ချုံဟောပရိယာယ်ဖြစ်သည်၊ “ဗီရဏ-တိဏတ္ထမ္ဘော တသ္မိံ သုသာနေ အတ္ထိ”ဟူသော အဖွင့်နှင့် “ဂစ္ဆော ထမ္ဘော တိဏာဒိနံ (ဓာန်-၄၅၄)”ဟူသော ဂါထာကို ကြည့်၍ “ဗီရဏာနံ+ထမ္ဘော ဗီရဏတ္ထမ္ဘော-ဗြိတ် မြက်တို့၏ချုံ၊ ဗီရဏတ္ထမ္ဘော+ဧတ္ထ အတ္တိတိ ဗီရဏတ္ထမ္ဘကံ-ဗြိတ်မြက်(မြက်မွေး) များစွာ ရှိသောသုသာနံ”ဟု ပြုပါ၊ ဤအဖွင့်ကို ကြည့်၍ “ဗီရဏတ္ထမ္ဘကံ”သာ ပါဌ်မှန်ဖြစ်၍ “ဗီရဏတ္ထမ္ဘကံ”ကား ပါဌ်ပျက်ဟု ဆိုကြသည်၊(ကူပါထေ. ၄၆-၂၅၊ ပါထေဘာ-၁, ၁၄၊ ပါမြန်ဓာန်)၊ “မ္ဘ”ကို “မ္မ”ပြုဟု ကြံလျှင်ကား ၂ပါဌ်လုံးသင့်သည်ဟု ဆိုနိုင်သည်။

ဧဝံ နာမ-ဤမည်သောစကားကို၊ ရာဇာ-ကို၊ ဝတ္ထဗွေ-၏။ ဧဝံ နာမ-ကို၊ ဥပ-
ရာဇာ-ကို၊ ဝတ္ထဗွေ-၏။ ပန-သည်သာမကသေး၊ ရာဇာနံ-သို့၊ ဥပသင်္ကမိတ္တာ-
၍၊ ‘မဟာရာဇ-ကြီး! ဘဝံ-အရှင်မင်းကြီးသည်၊ ဇယတု-အောင်တော်မူပါစေ၊’
ဣတိ-သို့၊ ဝတ္တာ-၍၊ ဧဝံ-သို့၊ ဌတ္တာ-၍၊ ဣမံ ဂါထံ-ကို၊ ဝတ္တာ-၍၊ ဂေါဏံ-
ကို၊ ယာစေယျာထ-ပါကုန်၊” ဣတိ-သို့၊ ဂါထံ-ကို၊ ဥဂ္ဂဏှာပေသိ-သင်ယူစေပြီ၊
(ကို)။ “ဒွေ မေ၊ ပေ၊ ဒေဟိ ခတ္တိယာ”တိ-၍၊ (ဥဂ္ဂဏှာပေသိ-ပြီ။)

ဒွေ မေ ဂေါဏာ မဟာရာဇ၊ ယေဟိ ခတ္တံ ကသာမသေ၊

တေသု ဧကော မတော ဒေဝ၊ ဒုတိယံ ဒေဟိ ခတ္တိယ။

မဟာရာဇ-မင်းမြတ်! မေ-ကျွန်တော်မျိုး၏၊ ဝါ-မှာ၊ ဒွေ-၂ကောင်ကုန်သော၊
ဂေါဏာ-နွားတို့သည်၊ (သန္တိ-ရှိပါကုန်၏၊) ယေဟိ-ယင်းနွား၊ ၂ကောင်တို့ဖြင့်၊
ခတ္တံ-လယ်ကို၊ ကသာမသေ-ထွန်ယက်ရပါကုန်၏၊ ဒေဝ-မင်းမြတ်! တေသု-
ထိုနွား ၂ကောင်တို့တွင်၊ ဧကော-တစ်ကောင်သည်၊ မတော-သေသွားပါပြီ၊
ခတ္တိယ-မင်းမြတ်၊ ဒုတိယံ-၂ကောင်မြောက်နွားကို၊ ဒေဟိ-ပေးသနားတော်မူပါ။

ဟိ-မှန်၊ သော-ထိုပုဏ္ဏားသည်၊ သံဝစ္ဆရမတ္တေန-၁နှစ်မျှဖြင့်၊ တံ ဂါထံ-ကို၊
ပဂုဏံ-အဝါးဝစ္စာ လေ့လာအပ်သည်၏အဖြစ်ကို၊ ဝါ-ကျမ်းကျင့်လိမ္မာအောင်၊
[ဓမ္မဘာ-၁၊ ၆၆၃။] ကတ္တာ-၍၊ ပဂုဏဘာဝံ-အဝါးဝစ္စာ လေ့လာအပ်ပြီးသည်
၏ အဖြစ်ကို၊ ပုတ္တဿ-အား၊ အာရောစေတွာ-၍၊ “တာတ-အဖေ! တေန
ဟိ-လျှင်၊ ကဗ္ဗိဒေဝ-သော၊ ပဏ္ဏာကာရံ-လက်ဆောင်ကို၊ [ဓမ္မဘာ-၂၊ ၂၉၂။]
အာဒါယ-၍၊ အာဂစ္ဆထ-ကြလော၊ အဟံ-သည်၊ **ပုရိမတရံ**-အထူးအားဖြင့်
ရှေးဖြစ်သောအခါ၌၊ ဝါ-ရှေး၌၊ ဝါ-ရှေးဦးစွာ၊ ဂန္ဓာ-၍၊ ရညော-၏၊ သန္တိကေ-
၌၊ ဌဿာမိ-အံ့၊” ဣတိ-သို့၊ ပုတ္တေ၊ “တာတ! သာဓု-ကောင်းပါပြီ၊” ဣတိ-၍၊

ပုရိမတရံ။ ။ပုရေသဒ္ဓါ၊ ပုဗ္ဗ(ရှေး)အနက်ဟောနိပါတ်ပုဒ်တည်း၊ “ဝိသေသေန
ပုရိမောတိ ပုရိမတရော-အထူးအားဖြင့် ရှေးဖြစ်သောအခါ”ဟုပြု၊ သတ္တမီအနက်၌
ဒုတိယာသက်ပါ၊ (တစ်နည်း) အညတရောကဲ့သို့ တရပစ္စည်း သကတ္ထ(အနက်မဲ့)ကြံ၍
“ပုရိမော ဧဝံ ပုရိမတရော-ရှေးဖြစ်သောအခါ”ဟုပြု၊ (မဏိ-၁၊ ၃၀၈၊ မဏိ-၂၊
၂၁၆၊ ပဋိဂံ-၃၇၆၊ ဓမ္မဘာ-၂၊ ၂၁ ပုရေတရံ၍။

ပဏ္ဏာကာရံ-ကို၊ ဂဟေတွာ-၍၊ သောမဒတ္တဿ-၏၊ ရညော-၏၊ သန္တိကေ-
 ဌ၊ ဌိတကာလေ-၌၊ ဥဿာဟပ္ပတ္တော-အားထုတ်ခြင်းသို့ ရောက်သည်၊ (ဟုတွာ)။
 ရာဇကုလံ-သို့၊ ဂန္ဓာ-၍၊ ရညာ-သည်၊ တုဌစိတ္တေန-နှစ်သက်ကျေနပ်သော
 စိတ်ဖြင့်၊ (တစ်နည်း) တုဌစိတ္တေန-နှစ်သက်ကျေနပ်သော စိတ်ရှိသော၊ ရညာ-
 သည်၊ ကတပဋိသမ္မောဒနော-ပြုအပ်သော အဖန်ဖန်ဝမ်းမြောက်ကြောင်းစကား
 ရှိသည်၊ ဝါ-ပြုအပ်သော နှုတ်ဆက်ရောနှောခြင်းရှိသည်၊ [ရှေနည်း မုဒဓာတ်
 ဟဿအနက်၊ နောက်နည်း မိဿနအနက်]၊ (ဟုတွာ)။ “တာတ-အဖေ! စိရဿံ-
 ကြာမြင့်မှ၊ အာဂတာ-လာခဲ့ကုန်သည်၊ အတ္ထ ဝတ-ဖြစ်ကုန်လေစွ၊ ယေန-
 အကြင်အရာဖြင့်၊ အတ္ထော-အလိုရှိ၏၊ ဣဒံ-နေရာသည်၊ အာသနံ-ထိုင်နေရာ
 ပါတည်း၊ (ဧတ္ထ-ဤနေရာ၌) နိသီဒိတွာ-၍၊ (တံ-ထိုအလိုရှိအပ်သော
 အရာကို) ဝဒထ-ကုန်လော့” ဣတိ-သို့၊ ဝုတ္တော၊ ဣမံ ဂါထံ အာဟ၊ (ကိ)။
 “ဒွေ မေ၊ ပေ၊ ခတ္တိယာ”တိ-၍၊ (အာဟ)။

**ဒွေ မေ ဂေါဏာ မဟာရာဇ၊ ယေဟိ ခေတ္တံ ကဿမသေ၊
 တေသု ဧကော မတော ဒေဝ၊ ဒုတိယံ ဂဏှ ခတ္တိယာ။**

မေ-၏၊ ဝါ-မှာ၊ ဒွေ-ကုန်သော၊ ဂေါဏာ-တို့သည်၊ (သန္တိ)၊ ယေဟိ-တို့ဖြင့်၊
 ခေတ္တံ-ကို၊ ကဿမသေ-ပါကုန်၏၊ ဒေဝ-မြတ်! တေသု-တို့တွင်၊ ဧကော-သည်၊
 မတော-ပြီ၊ ခတ္တိယ-မြတ်၊ ဒုတိယံ-ကို၊ ဂဏှ-ယူတော်မူပါ။

ရညာ-သည်၊ “တာတ! ကံ-သို့ ဝဒေသိ-နည်း? ပုန၊ ဝဒေဟိ-လော့” ဣတိ-
 သို့၊ ဝုတ္တေပိ-သော်လည်း၊ တမေဝ ဂါထံ-ကိုသာ၊ အာဟ၊ ရာဇာ-သည်၊ တေန-
 ထိုပုဏ္ဏားသည်၊ ဝိရဇ္ဈိတွာ-ချွတ်ချော်၍၊ ကထိတဘာဝံ-ပြောအပ်သည်၏
 အဖြစ်ကို ဥ တွာ-၍၊ သိတံ-ပြီးရယ်ခြင်းကို၊ ကတွာ-၍၊ “သောမဒတ္တံ! တုမှာကံ-

ဣဒမာသနံ နိသီဒိတွာ။ ။ “ဣဒမာသနံ၊ ဧတ္ထ နိသီဒါဟိ(ဒီ. ၄-၁, ၂၂၉)”ကို
 ကြည့်၍ “ဧတ္ထ”ဟု ထည့်ပေးသည်၊ “ဣဒမာသနံ ပညတ္တံ၊ ဧတ္ထ နိသီဒထ(ဒီ-၃, ၃၂၊
 ဒီ. ၄-၂, ၂၅၇)”စသော ပါဠိအဋ္ဌကထာဋီကာတို့ကို ကြည့်၍ “ဣဒံ အာသနံ-ကို၊
 (ပညတ္တံ-ခင်းထားအပ်ပြီ၊ ဧတ္ထ-ဤနေရာ၌) နိသီဒိတွာ”ဟုလည်း ပေးပါ၊ (တစ်နည်း)
 “ဣဒမာသနံ”ဝယ် သတ္တမီအနက်၌ ဒုတိယာကြံ၍ “ဣဒံ အာသနံ-ဤနေရာ၌၊
 နိသီဒိတွာ”ဟုသော်လည်း ပေးပါ။

တို့၏၊ ဂေဟေ-၌၊ ဂေါဏာ-တို့သည်၊ ဗဟူ မညေ-များနေကုန်၏ဟု ထင်၏။”
 က္ကတိ-သို့၊ ဝတ္ထု-၍၊ “ဒေဝ! တုမေဟိ-တို့သည်၊ ဒိန္နာ-ကုန်သည်၊ (သမာနာ-
 ကုန်လသော်၊) ဗဟူ-ကုန်သည်၊ ဘဝိဿန္တိ-ကုန်လိမ့်မည်၊” က္ကတိ-သို့၊ ဝုတ္တေ-
 သော်၊ ဗောဓိသတ္တဿ-အား၊ တုဿိတွာ-နှစ်သက်၍၊ ဗြာဟ္မဏဿ-အား၊
 သောဠသ-၁၆ကောင်ကုန်သော၊ ဂေါဏေ-တို့ကိုလည်းကောင်း၊ အလင်္ကာရ-
 ဘဏ္ဍကံ-အဆင်တန်ဆာပစ္စည်းဘဏ္ဍာကိုလည်းကောင်း၊ အဿ-ထိုပုဏ္ဏား
 အား၊ **ဗြဟ္မဒေယျံ**-မြတ်သည်ဖြစ်၍ ပေးအပ်သော၊ ဝါ-မြတ်သော ပေးခြင်း
 ဖြစ်အောင်၊ နိဝါသဂါမဉ္စ-နေစရာရွာကိုလည်းကောင်း၊ ဒတွာ-၍၊ မဟန္တေန-
 များစွာသော၊ ယသေန-အခြံအရံနှင့်တကွ၊ ဗြာဟ္မဏံ-ကို၊ ဥယျောဇေသိ-ပြီ၊
 က္ကတိ-အတိတ် ဝတ္ထုကြောင်းပြီးပြီ။

သတ္တာ-သည်၊ ကုမံ ဓမ္မဒေသနံ-ကို၊ အာဟရိတွာ-၍၊ “အာနန္ဒော-သည်၊
 တဒါ-၌၊ ဝါ-က၊ ရာဇာ-သည်၊ အဟောသိ-ပြီ၊ လာဠဒါယီ-သည်၊ ဗြာဟ္မဏော-
 သည်၊ (အဟောသိ)၊ ပန-ထိုမှတစ်ပါး၊ အဟမေဝ-သည်ပင်၊ သောမဒတ္တော-
 သည်၊ (အဟောသိ)၊ [ဓမ္မဘာ-၃, ၅၄၄၅။]” က္ကတိ-သို့၊ ဇာတကံ-ကို၊ သမော-
 ဓာနေတွာ-၍၊ “ဘိက္ခဝေ! က္ကဒါနေဝ-၌သာ၊ (ဧသ-ဤလာဠဒါယီသည်၊ အတ္တ-
 နော-၏၊ အပ္ပဿုတတာယ-အကြားအမြင်မရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ အညသ္မိ-
 ကို၊ ဝတ္ထဗ္ဗေ-သော်၊ ဝါ-လျက်၊ အညမေဝ-ကိုသာ၊) န (ဝဒတိ)-ပြောဆိုသည်
 မဟုတ်သေး၊ ပုဗ္ဗေပိ-၌လည်း၊ ဧသ-သည်၊ အတ္တနော-၏၊ အပ္ပဿုတတာယ-
 ကြောင့်၊ အညသ္မိ-ကို၊ ဝတ္ထဗ္ဗေ-သော်၊ ဝါ-လျက်၊ အညမေဝ-ကိုသာ၊ **ဝဒတိ-**

ဗြဟ္မဒေယျံ။ ။ နိယတိတိ ဒေယျော၊ [ဒါ+ဏျ] ဗြဟ္မာ+ဟုတွာ+ဒေယျော ဗြဟ္မ-
 ဒေယျော-မြတ်သည်ဖြစ်၍ ပေးအပ်သော နေစရာရွာ၊ (မြတ်သည်၏အဖြစ်ဖြင့် ပေး
 အပ်သောရွာ)၊ (တစ်နည်း) ဒီယတေ ဒေယျံ၊ ဗြဟ္မံ+ဒေယျံ ဗြဟ္မဒေယျံ-မြတ်သော
 ပေးခြင်း၊ ထီးဖြူစိုက်ထူ၍ ရှင်ဘုရင်လိုအဆောင်အယောင်ဖြင့် အပိုင်စားပေးခြင်း
 မျိုးကိုလည်းကောင်း၊ ပြန်၍သိမ်းယူ၍မရအောင် လွတ်လွတ်ကျွတ်ကျွတ် စွန့်လွှတ်
 အပ်သော ပေးခြင်းမျိုး(အပိုင်ပေးခြင်းမျိုး)ကိုလည်းကောင်း “ဗြဟ္မဒေယျံ”ဟု ခေါ်
 သည်။ (ဒီ. ဋ-၁, ၂၁၈)

ဝဒတိ။ ။ “ပုဗ္ဗေပိ”ကို ထောက်၍ “ဝဒတိ”၌ ဝတ္ထုမာန်ဝိဘတ်သည် အတိတ်

ပြောဆိုခဲ့ပြီ။ ဟိ-မှန်၊ အပ္ပဿုတပုရိသော-အကြားအမြင်မရှိသော ယောက်ျားသည်၊ ဗလိဗဒ္ဒသဒိသော နာမ-နွားလားနှင့် တူသည်၊ ဟောတိ-၏။” ဣတိ-သို့၊ ဝတ္ထု၊ ဣမံ ဂါထံ၊ အာဟ၊ (ကို)၊ “အပ္ပဿုတာယံ၊ ပေ၊ န ဝဇ္ဇတိ”တိ-ဟူ၍၊ (အာဟ)။

**အပ္ပဿုတာယံ ပုရိသော၊ ဗလိဗဒ္ဒေါ ဇီရတိ၊
မံသာနိ တဿ ဝဇ္ဇန္တိ၊ ပညာ တဿ န ဝဇ္ဇတိ။**

အပ္ပဿုတော-အကြားအမြင်မရှိသော၊ အယံ ပုရိသော-ဤယောက်ျားသည်၊ ဗလိဗဒ္ဒေါ-နွားလားကဲ့သို့၊ ဇီရတိ-အသားသာတိုး၊ အကျိုးမဲ့စွာ၊ ကြီးရင့်ရှာ၏။ တဿ-ထိုယောက်ျား၏၊ ဝါ-မှာ၊ မံသာနိ-အသားတို့သည်၊ ဝဇ္ဇန္တိ-တိုးပွားကုန်၏၊ တဿ-၏၊ ဝါ-မှာ၊ ပညာ-လောကီလောကုတ္တရာပညာသည်၊ န ဝဇ္ဇတိ-မတိုးပွား။

တတ္ထ-၌၊ **အပ္ပဿုတာယန္တိ**-ကား၊ ဧကဿ-တစ်ခုသော၊ (ပဏ္ဏာသကဿ) ဝါ-ပဏ္ဏာသက၏သော်လည်းကောင်း၊ ဒွိန္တိ-ကုန်သော၊ ပဏ္ဏာသကာနံ-တို့၏သော်လည်းကောင်း၊ (အဘာဝေန-မရှိခြင်းကြောင့်၊ အပ္ပဿုတော-အကြားအမြင်မရှိသော) အယံ (ပုရိသော)-ဤယောက်ျားသည်။ **အထ ဝါ ပန**-ထို့ပြင်

၌ သက်ပါ။ အတိတ်တုန်းက ပြောဆိုခဲ့ကြိယာကို မှန်း၍ ဝတ္ထုမာန်ဖြင့် ဆိုလိုသောကြောင့် “ဝဒတိ”ဟု ဝတ္ထုမာန်ဝိဘတ်ဖြင့် သုံးနိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် ဝတ္ထုမာနာ ပစ္စုပ္ပန္နသုတ်ဖြင့်ပင် ဝတ္ထုမာန်ဝိဘတ်သက်ရသည်။ (ရူ-၂၅၉)၊ (တစ်နည်း) ဝတ္ထုမာနာ ပစ္စုပ္ပန္န၌ “ဝတ္ထုမာနာ”ဟူသော ယောဂဝိဘာဂဖြင့် အတိတ်အနက်၌ ဝတ္ထုမာန်ဝိဘတ်သက်ပါ။ (နိဒ္ဒေ-၂၂၂၊ ဝဏ္ဏနာ-၂၈၅၊ ဝိဗော-၂၀၅)

အပ္ပဿုတာယံ။ ။အပ္ပံ+သုတံ ဧတဿာတိ အပ္ပဿုတော၊ အပ္ပသဒ္ဒါသည် အဘာဝအနက်ဟောကြောင်းကိုလည်းကောင်း၊ သုတအရ ခပဏ္ဏာသက၊ ဂပဏ္ဏာသက သုတ္တန်ခဉ်း၊ ဂုဉ်းတို့ကို ယူရကြောင်းကိုလည်းကောင်း၊ “အပ္ပဿုတော+အယံ”ဟု ပုဒ်ဖြတ်ရကြောင်းကိုလည်းကောင်း ပြလို၍ “ဧကဿ ဝါ၊ ပေ၊ အယံ”ဟု ဖွင့်သည်။ ဓမ္မဋီ-၂၂၁၌ ပရိယတ္တိအပ္ပဿုတ၊ ပဋိပတ္တိအပ္ပဿုတ၊ ပဋိဝေဓအပ္ပဿုတအားဖြင့် အပ္ပဿုတဂုဗျိုးကို ပြသေး၏။ (မ-၄-၁၊ ၁၉၃၊ မ-ဋီ-၁၊ ၂၉၁)

အထ ဝါ ပန။ ။**အထ ဝါ**တိ ပက္ခန္တရတ္ထော”ဟူသော အဖွင့်အလို ရှေ့နည်းမှ

တစ်နည်းကား၊ ဝဂ္ဂါနံ-ဝဂ်တို့၏၊ သဗ္ဗန္တိမေန-အလုံးစုံသော အပိုင်းအခြားတို့၏ အဆုံး၌ဖြစ်သော၊ ပရိစ္ဆေဒေန-အပိုင်းအခြားအားဖြင့်၊ ဧကဿ-သော၊ (သုတ္တန္တဿ) ဝါ-သုတ္တန်၏သော်လည်းကောင်း၊ ဒွိန္ဒ-ကုန်သော၊ သုတ္တန္တာနံ ဝါပိ-တို့၏ သော်လည်းကောင်း၊ အဘာဝေန-ကြောင့်၊ အပ္ပဿုတော-သော၊ အယံ (ပုရိသော)-ဤယောက်ျားသည်။ ပန-သို့သော်လည်း၊ ကမ္မဋ္ဌာနံ-ကို၊ ဥဂ္ဂဟေတွာ-သင်ယူပြီး၍၊ အနုယုဉ္ဇန္တော-အားထုတ်လသော်၊ ဝါ-အားထုတ်သော ယောက်ျားသည်၊ ဗဟုဿုတောဝ-များသောသုတ ရှိသည်သာ၊ (ဟောတိ)။ **ဗလိ-ဗဒ္ဒေါ ဇီရတိတိ**-ကား၊ ဟိ-ချဲ့ဦးအံ့၊ (တစ်နည်း) ဗလိဗဒ္ဒေါ ဇီရတိတိ(ပဒဿ)-ဗလိဗဒ္ဒေါ ဇီရတိဟူသောပုဒ်၏၊ (ဝိတ္ထာရံ-အကျယ်ကို)၊ ဟိ (ဥဒ္ဓရိတွာ

တစ်ပါးသော နောက်တစ်နည်းကို ထွန်းပြသော ပက္ခန္ဓရတ္ထနိပါတ်ပုဒ်တစ်ပုဒ်တည်းသာ၊ အထနိပါတ်နှင့် ဝါနိပါတ်တို့ ဂုဏ်ပေါင်းလျက် ပက္ခန္ဓရအနက် တစ်နက်တည်းကို ဟောသည်။ “နိပါတသမုဒါယော ဝါ”ဟူသော အဖွင့်အလို “အထ+ဝါ”ဟု နိပါတ်ဂုဏ်အပေါင်းတည်း၊ အထ (ဧသော ပုဗ္ဗနယော)-ဤဆိုအပ်ပြီးသော နည်းသည်၊ (ဟောတု-ဖြစ်ပါစေဦး၊ ဝါ (အပရော နယော)-အခြားနည်းတစ်မျိုးကို၊ (မယာ ဝုစ္စတေ-အပ်၏) (တစ်နည်း) ဝါ (အပရော နယော)-ကို၊ ဧဝံ-သို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗော”ဟု ပေးပါ၊ ပနကား ပဒါလင်္ကာရ(အနက်မဲ့)ဟုကြံ။ (မဓု-၁, ၈၊ မဏိဒီပ-၁, ၄၉၊ မဏိ-၁, ၂၀၈၊ နိဘာ-၁, ၃၉၁)

ဗလိဗဒ္ဒေါ ဇီရတိ။ ။ “ဗလိဗဒ္ဒေါ ဇီရတိတိ”စသော စကားသည် ဂါထာ၌ ရှိသော “ဗလိဗဒ္ဒေါ ဇီရတိ”ဟူသော ဥပမာနဝါကျနှင့် “အပ္ပဿုတယံ ပုရိသော”ဟူသော ဥပမေယျဝါကျကို အကျယ်ဖွင့်ပြသော စကားဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ဟိကို ဝိတ္ထာရဇောတကယူ၍ ပေးရသည်။ ထိုတွင် “ဝဇ္ဇတိ”ဖြင့် “ဇီရတိ”၌ ဇီရဓာတ်၊ ဗြူဟန အနက်ဟောကြောင်းကို ပြသည်။ (နိတိဓာတု-၁၄၆)။ ဓာတွတ္ထအလို ဇီရဓာတ်ဖြစ်၍ ကွစိ ဓာတုဖြင့် ဇိဉ္ဇိ ဒီပပြုရုံသာ ထူး၏။ ဆက်ဦးအံ့- “ဗလိဗဒ္ဒေါ၊ ဗလိဗဒ္ဒေါ၊ ဗလိဗဒ္ဒေါ၊ ဗလိဗဒေါ”ဟု ပါဌ်၄မျိုးရှိရာ အစဉ်အတိုင်း ပြပါဦးမည်။

ဗလိဗဒ္ဒေါ။ ။ဤ စ+ဝရော စ ဤဝရာ-ကျက်သရေ၊ ဆုလာဘ်တို့၊ ဤဝရေ+ဒဒါတိတိ ဤဗဒ္ဒေါ၊ [ဤဝရ+ဒါ+အ၊ ဝကို ဗပြ၊ ရကို ဒပြ၊] ဗလံ+အဿ အတ္ထိတိ ဗလိ၊ ဗလိ စ+သော+ဤဗဒ္ဒေါ စာတိ ဗလိဗဒ္ဒေါ-ခွန်အားပြည့်မတ်၊ ကျက်သရေဆုလာဘ်ကို ပေးတတ်သောနွားလား၊ ဤအလို “ဗလိ+ဤဗဒ္ဒေါ”ကို စပ်သောကြောင့်

ဒသေမိ)-ထုတ်၍ ပြဦးအံ့၊ [၄၂-၂၇၅။] ဗလိဗဒ္ဒေါ-သည်၊ ဇီရမာနော ဝမ္မ-မာနော-ကြီးရင့်လသော၊ မာတု-၏၊ (အတ္ထာယ-အကျိုးငှာ) နေဝ (ဝမ္မတိ)-ကြီးရင့်ရသည် မဟုတ်၊ ပိတု-၏၊ (အတ္ထာယ-ငှာ) န (ဝမ္မတိ)-မဟုတ်၊ သေသ-ဉာတကာနံ-ကြွင်းသော ဆွေမျိုးတို့၏၊ အတ္ထာယ-ငှာ၊ န ဝမ္မတိ-မဟုတ်၊ အထ-ခေါ-စင်စစ်ကား၊ နိရတ္တကမေဝ-အကျိုးမရှိဘဲသာလျှင်၊ ဝါ-အကျိုးမဲ့သာလျှင်၊ ဇီရတိ ယထာ-ကြီးရင့်သကဲ့သို့၊ ဧဝမေဝံ-သာလျှင်၊ အယမ္ဗိ-ဤရဟန်းသည်လည်း၊ ဥပဇ္ဈာယဝတ္တံ-ကို န ကရောတိ-မပြု၊ အာစရိယဝတ္တံ-ကို န (ကရောတိ)-

“ဗလိဗဒ္ဒေါ”ဟု ရှိရမည်။ (ထောမ၊ ပါစိတ်ဘာ-၁၊ ၁၃၊ ၄၂-၄၆)၊ (တစ်နည်း) ဗလံ+ဝဒ္ဓယတိတိ ဗလိဗဒ္ဒေါ၊ ဗလ+ဝဒ္ဓ+ဏ၊ လ၏ အ,ကို ဤပြု၊ ဒွဉ္စ ခေတိ ဒပြု၊ ဝကို ဗပြု(ဓာန်ဋီ-၄၉၅၊ သဒ္ဓသာဂရ၊ တောင်ပေါက်ဓာန်နိ-၂၈၁)၊ ဤအလိုလည်း “ဗလိဗဒ္ဒေါ”ဟုပင် ရှိရမည်။

ဗလိဗဒ္ဒေါ။ ။ဓာန်ဋီနိ-၄၉၅နှင့် သူစိတို့၌ကား “ဗလံ+ဝဒ္ဓယတိတိ ဗလိဗဒ္ဒေါ”ဟု ဝိပြိုဟ်ဆိုကာ လ၏ အ,ကို ဣပြုသောရုပ်ဖြင့် “ဗလိဗဒ္ဒေါ”ဟု ရှိ၏။

ဗလိဗဒ္ဒေါ။ ။နီတိသုတ္တနိ-၂၊ ၂၆၄အလို “ဗလိနာ ထာမဝန္နေန+ဗဒ္ဓတိ အဟမိတိ ကရောတိတိ ဗလိဗဒ္ဒေါ၊ [ဗလိ+ဗဒ္ဓ-အဟံကာရေ+အ၊ လိ၌ ရဿပြု။]”ဟု ဆိုသဖြင့် “ဗလိဗဒ္ဒေါ”ဟု ရှိရမည်၊ ဓာဒီ၊ ပါဝံသစ်-၂၊ ၂၄တို့၌လည်း “ဗလံ+ဝဒ္ဓယတိတိ ဗလိဗဒ္ဒေါ”ဟု ဝိပြိုဟ်ဆိုကာ “ဗလ+ဝဒ္ဓ”မှ လ၏ အ,ကို ဣပြု၍ “ဗလိဗဒ္ဒေါ”ဟုပင် ရှိ၏၊ ဇာဋီသစ်-၁၊ ၃၆၆၌လည်း “ဥပဇ္ဈပရိ ဝဒ္ဓယတိတိ ဗလိဗဒ္ဒေါ၊ ပရိ+ဝဒ္ဓ+ဏ၊ ဝကို ဗပြု၊ ရကို လပြု၍ “ဗလိဗဒ္ဒေါ”ဟုပင် ရှိ၏။

ဗလိပဒေါ။ ။နိသာ-၁၀၆၌ “မဇ္ဈိမဝယပ္ပတ္တကာလေ သာမိကာနံ ဗလိပဒါန-သီလတ္တာ(ပူဇော်မှုကို အလွန်ပေးခြင်းအလေ့ရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်) ဗလိပဒေါ နာမ”ဟု ဆို၏၊ “ဗလိနော+ပဒံ(ပဒါနံ) ဗလိပဒံ၊ ဗလိပဒံ+သီလံ အသာတိ ဗလိပဒေါ နွားရှင်တို့အား ပူဇော်မှုကို အလွန်ပေးလေ့ရှိသောနွားလား”ဟုကြံ၊ ယခုအခါ ဤပါဌ်ကို ပါဠိအဋ္ဌကထာသီကာတို့၌ မတွေ့ရတော့ပါ။

ပါဌ်မှန်။ ။ပြအပ်ခဲ့သော ပါဌ်မှန်းတို့တွင် “ဗလိဗဒ္ဒေါ”နှင့် “ဗလိဗဒ္ဒေါ”တို့သာ သဒ္ဓယုတ္တိခိုင်မာသဖြင့် ပါဌ်မှန်ဖြစ်သင့်သည်၊ ထို့ပြင် သဒ္ဓသာဂရသက္ကတအင်္ဂလိပ် အဘိဓာန်၌ “ဗရိဝဒ္ဒေါ”ဟူသော ပါဌ်တစ်မျိုးကိုလည်းကောင်း၊ တောင်ပေါက်ဓာန်နိ၌ “ဗလိဝဒ္ဒေါ”ဟူသော ပါဌ်တစ်မျိုးကိုလည်းကောင်း ဆိုသေး၏။

မပြု၊ အာဂန္တုကဝတ္ထာဒီနိ-အာဂန္တုကဝတ်အစရှိသည်တို့ကို၊ န (ကရောတိ)-
 မပြု၊ **ဘာဝနာရာမတံ**-ဘာဝနာ၌ ဓမ္မလျော်ခြင်းရှိသည်၏ အဖြစ်ကို၊ န အနု-
 ယုဇ္ဇတိ-အားမထုတ်၊ နိရတ္ထကမေဝ-သာလျှင်၊ ဇီရတိ-ကြီးရင့်ရ၏၊ မံသာနိ
 တဿ ဝမန္တိတိ-ကား၊ “ဧသော-ဤနွားသည်၊ ယုဂနင်္ဂလာဒီနိ-ထမ်းပိုးထွန်တုံး
 အစရှိသည်တို့ကို၊ ဝဟိတုံ-ဆောင်ခြင်းငှာ၊ အသမထော-မစွမ်းနိုင်၊” ဣတိ-ကြံ၍၊
 အရညေ-၌၊ ဝိဿဌဿ-စွန့်ပယ်ထားအပ်သော၊ ဗလိဗဒ္ဒဿ-သည်၊ တတ္ထေဝ-
 ထိုတော၌ပင်၊ ဝိစန္တဿ-လှည့်လည်နေလသော်၊ ခါဒန္တဿ-ခဲစားနေရလ
 သော်၊ ပိဝန္တဿ-သောက်နေရလသော်၊ မံသာနိ-တို့သည်၊ ဝမန္တိ ယထာ-တိုး
 ပွားကုန်သကဲ့သို့၊ ဧဝမေဝ-သာလျှင်၊ ဥပဇ္ဈာယာဒီဟိ-ဥပဇ္ဈာယ်အစရှိသည်တို့
 သည်၊ ဝိဿဌဿ-စွန့်ပယ်အပ်သော၊ ဣမဿာပိ-ဤရဟန်း၏လည်း၊ သံသံ-
 ကို၊ နိဿာယ-၍၊ စတ္တာရော-ကုန်သော၊ ပစ္စယေ-တို့ကို၊ လဘိတွာ၊ **ဥဒ္ဓံဝိရေ-**
စနာဒီနိ-သလိပ်သည်းခြေတို့ကို အထက်သို့ ထုတ်ဆောင်ခြင်းအစရှိသည်တို့ကို၊

ဘာဝနာရာမတံ။ ။အာရမဏံ (အဘိဓမ္မဘာဝေန ရမနံ) အာရာမော၊ ဘာဝနာ-
 ယ+အာရာမော အဿာတိ ဘာဝနာရာမော-ဘာဝနာ၌ ဓမ္မလျော်ခြင်းရှိသူ၊ (တစ်
 နည်း) အာရမိတဗ္ဗေတိ အာရာမော၊ ဘာဝနာ+အာရာမော အဿာတိ ဘာဝနာ-
 ရာမော-ဘာဝနာဟူသော ဓမ္မလျော်ဖွယ်ရှိသူ၊ (တစ်နည်း) ဘာဝေတီတိ ဘာဝနော၊
 အာရမတီတိ အာရာမော၊ ဘာဝနော စ+သော+အာရာမော စာတိ ဘာဝနာရာမော-
 သတိပဋ္ဌာန်စသော တရားကို ဖြစ်ပွားစေလျက် ပျော်မွေ့တတ်သူ၊ (တစ်နည်း) အာ-
 ရမတီတိ အာရာမော၊ ဘာဝနာယ+အာရာမော ဘာဝနာရာမော-ဘာဝနာ၌ ဓမ္မ
 လျော်သူ၊ ဘာဝနာရာမဿ+ဘာဝေါ ဘာဝနာရာမတာ။(အံ. ဋ-၂, ၂၈၄၊ အံ. ဋ-
 ၃, ၁၃၉၊ ဒီဇီ-၃, ၂၃၁၊ အံဇီ-၂, ၂၃၃)

ဥဒ္ဓံဝိရေစနာဒီနိ။ ။ဝိရေစိယတေ ဝိရေစနံ-သလိပ်သည်းခြေစသော အပြစ်တို့ကို
 ကင်းစေခြင်း၊ ဥဒ္ဓံ+ဝိရေစနံ ဥဒ္ဓံဝိရေစနံ-အထက်သို့+သလိပ်သည်းခြေစသော အပြစ်
 တို့ကို ကင်းစေခြင်း၊ ဝိပုဗ္ဗ ရိစဓာတ်သည် ကင်းဆိတ်ခြင်းအနက်ကို ဟော၏၊ သလိပ်
 သည်းခြေစသော အပြစ်တို့ကို ကင်းစေခြင်းဟူသည် သလိပ်သည်းခြေစသော အပြစ်
 တို့ကို အန်ထုတ်ခြင်းပင်ဖြစ်သည်၊ သလိပ်စသောအပြစ်ကြောင့် ရင်ကြပ်နေ၍ သလိပ်
 စသည် အန်ထွက်လာအောင် ဆေးစားခြင်းကို ဆိုလိုသည်၊ အာဒိဖြင့် အဓောဝိရေစန

ကတ္တာ-၍၊ ကာယံ-ကို၊ ပေါသေန္တဿ-မွေးမြူလသော်၊ မံသာနိ-တို့သည်၊ ဝဇ္ဇန္တိ-ကုန်၏။ ထူလသရီရော-ဝဖြိုးသော ကိုယ်ရှိသည်၊ (ဟုတွာ)၊ ဝိစရတိ-၏။ ပညာတဿာတိ-ကား၊ ပန-အဖို့တစ်ပါးကား၊ အဿ-၏၊ လောကိယလောကုတ္တရာ-ဖြစ်သော၊ ပညာ-သည်၊ ဧကင်္ဂလမတ္တာပိ-လက်တစ်ဆစ်မျှသည်လည်း၊ န ဝဇ္ဇတိ-မတိုး၊ [ပညာသဘောသည် အရှည်အတိုစသော ပမာဏမရှိသော်လည်း လာဠဒါယိထေရ်၏ အလွန်ပညာမရှိသည်၏အဖြစ်ကို ထင်ရှားပြလိုသောကြောင့် “အဿ ပညာ ဧကင်္ဂလမတ္တာပိ န ဝဇ္ဇတိ”ဟု ဖွင့်သည်။(ဓမ္မဒီ-၂၂၂)] ပန-အနွယ်ကား၊ အရညေ-၌၊ ဂစ္ဆလတာဒီနိ ဝိယ-ချုံ့နွယ်အစရှိသည်တို့ကဲ့သို့၊ ဆ ဒွါရာနိ-တို့ကို၊ နိဿာယ-၍၊ တဏှာ စေတသညလည်းကောင်း၊ နဝဝိမောနော စ-ဥပါးအပြားရှိသော မာနသည်လည်းကောင်း၊ [ဓမ္မဘာ-၂၊ ၆၁၅၅၊] ဝဇ္ဇတိ-၏၊ ဣတိ အတ္ထော။ ဒေသနာဝသာနေ-၌၊ မဟာဇနော-သည်၊ သောတာပတ္တိဖလာဒီနိ-တို့သို့၊ ပါပုဏိ-ပြီ၊ ဣတိ-လာဠဒါယိထေရ်ဝတ္ထု ပြီးပြီ။

လာဠဒါယိထေရ်ဝတ္ထုဘာသာသင်္ဂီကာ ပြီးပြီ။

၈-ဥဒါနဝတ္ထုဘာသာသင်္ဂီကာ

အနေကဇာတိသံသာရန္တိ-သော၊ ဣမံ ဓမ္မဒေသနံ၊ သတ္တာ၊ ဗောဓိရုက္ခ-မူလေ-၌၊ နိသိန္နော-လျက်၊ **ဥဒါနဝသေန**-ပီတိအတွက်၊ လေဟုန်တက်၍၊ ထွက်ပေါ်လာသော စကား၏အစွမ်းဖြင့်၊ (ဥဒါန်း၏အစွမ်းဖြင့်) ဥဒါနေတွာ-ကျူးရင့်တော်မူ၍၊ [ဓမ္မဘာ-၁၊ ၂၆၈၊ ဓမ္မဘာ-၃၊ ၅၅၅၊] အပရဘာဂေ-နောက်အဖို့၌၊ (နောက်ပိုင်း၌)၊ အာနန္ဒတ္ထေရေန-သည်၊ ပုဋ္ဌော-သည်၊ (ဟုတွာ)၊ **ကထေသိ။**

(ဝမ်းသက်စေခြင်း)၊ သီသဝိရေစန(ဦးခေါင်း၌ အပြစ်တို့ကို ထုတ်ခြင်း)စသည်တို့ကို ယူပါ။ ဤအဋ္ဌကထာ၌ “ဥဒ္ဓဝိရေစနာဒီနိ”ဟု ဥဒ္ဓိ၌ နိဂ္ဂဟိတံကျေလျက် ရှိ၏။ အခြားသော ပါဠိအဋ္ဌကထာသင်္ဂီကာတို့၌ ဥဒ္ဓိ၌ နိဂ္ဂဟိတံဖြင့် ရှိရကား ထေရ. ၄-၂၊ ၄၂၃ အတိုင်း “ဥဒ္ဓဝိရေစနာဒီနိ”ဟု ရှိသင့်သည်။ (ဒီ. ၄-၁၊ ၉၂၊ ဒီဇီ-၁၊ ၁၃၁၊ သီဇီသစ်-၁၊ ၃၇၇)

ဥဒါနဝသေန ၊ပေ၊ ကထေသိ။ ။အစက စိတ်တော်ဖြင့် ကျူးရင့်တော်မူပြီးနောက်မှ အရှင်အာနန္ဒာမေးလျှောက်သဖြင့် နှုတ်တော်ဖြင့် ဟောပြတော်မူသည်-ဟူလို၊ (ဓမ္မဒီ-

ဟိ-ချဲ့၊ သော-ထိုမြတ်စွာဘုရားသည်၊ **ဗောဓိရုက္ခမူလေ**-ဗောဓိပင်၏ အနီး အောက်၌၊ (ဗောဓိပင်ရင်း၌)၊ နိဿိန္ဒော-လျက်၊ သူရိယေ-သည်၊ အနတ္တဂံတေ-

၂၂၃)၊ ချဲ့ဦးအံ့-ဘုရားရှင်သည် မဂ်၄ပါးကို ပစ္စဝေက္ခဏာဝီထိခြား၍ တစ်ဆက်တည်း ရတော်မူ၏၊ အရဟတ္တမဂ်ဝီထိနောက်၌ ပယ်ပြီးကိလေသာကို ဆင်ခြင်သော ပစ္စဝေ- က္ခဏာဝီထိသည် ၁၉ခုမြောက်ဖြစ်၏၊ ထိုပယ်ပြီးကိလေသာတို့တွင် တဏှာကို ဆင်ခြင် ပြီးသောအခါ “အနေကဇာတိသံသာရံ”စသော ဂါထာတော်သည် စိတ်တော်မှာ (ဥဒါန်း ကျူးသကဲ့သို့) ထင်မြင်လာလေသည်၊ ထိုကြောင့် “အနေကဇာတိသံသာရံ”စသော ဂါထာတော်ကို “ပဌမဗုဒ္ဓဝစန(အစဆုံးသော ဘုရားစကားတော်)”ဟု ဓမ္မပဒ- ဘာဏကထေရ်တို့က ယူဆကြလေသည်၊ ခန္ဓကဘာဏက(မဟာဝါ၊စူဠဝါကို ရွတ်အံ့ ဆောင်ရွက်ကြသော)ထေရ်တို့ကမူ မဟာဝါခန္ဓကထက “ယဒါ ဟဝေ”စသော ဥဒါန်း ဂါထာပုဒ်ကို “ပဌမဗုဒ္ဓဝစန”ဟု ယူကြ၏။

ဆက်ဦးအံ့-ဓမ္မပဒဘာဏကထေရ်တို့သည် “အနေကဇာတိသံသာရံ”စသော ဂါထာကို သတ္တဝါတို့အား ကျေးဇူးများသည်ဖြစ်စေ၊ မများသည်ဖြစ်စေ တရားတို့တွင် ပဌမဆုံးဖြစ်သောကြောင့် “ပဌမဗုဒ္ဓဝစန”ဟု ယူကြ၏၊ ခန္ဓကဘာဏကထေရ်တို့ကား “အနေကဇာတိသံသာရံ” စသော ဂါထာသည် ပဌမဟု ဆိုရသော်လည်း စိတ်ထဲ၌သာ ဖြစ်နေသောကြောင့် သတ္တဝါတို့အား ကျေးဇူးမများ၊ နှုတ်တော်ဖြင့် ရွတ်အပ်သော တရားတို့တွင် “ယဒါ ဟဝေ”စသော ဂါထာသည် ပဌမဆုံးဖြစ်၏၊ သတ္တဝါတို့ ကြား နာရသဖြင့် ကျေးဇူးလည်း များ၏၊ ထိုကြောင့် “ပဌမဗုဒ္ဓဝစန”ဖြစ်သင့်သည်ဟု ကိုယ်လို ရာဆွဲ၍ ယူကြလေသည်။(ဝိ. ၄-၁, ၁၄၊ သာရတ္ထ-၁, ၆၅၊ သီဋ္ဌိသစ်-၁, ၈၆)

ဗောဓိရုက္ခမူလေ။ ။ “သယံ ဗုဇ္ဈတိ၊ ဗုဇ္ဈန္တိ တေန အရိယာတိ ဝါ ဗောဓိ”ဟု ပြုလျှင် မဂ်ဉာဏ်ကို ရ၍ “သဗ္ဗဓမ္မေ သဗ္ဗာကာရတော ဗုဇ္ဈတိ ပဋိဝိဇ္ဈတိတိ ဗောဓိ”ဟု ပြုလျှင် သဗ္ဗညုတဉာဏ်ကို ရ၏၊(သာရတ္ထ-၁, ၃၅၁)၊ ဗောဓိ+ပတ္တော+ရက္ခော ဗောဓိ- ရက္ခော-မဂ်ဉာဏ်၊သဗ္ဗညုတဉာဏ်သို့ ရောက်ရာ ဗောဓိညောင်ပင်၊ ပတ္တပုဒ်ကျေသည်၊ ပတ္တကို “ပတ္တဒိဝသေ(ဝိ. ၄-၂, ၁၆၅)”၌ကဲ့သို့ “ပါပုဏာတိ ဧတ္ထ ပတ္တော”ဟု ပြုပါ၊ (မအူပါရာနိ-၂, ၂၂၄၊ မအူပါရာနိ-၄, ၄၆၈)၊ ဤကား “**ဗောဓိရုက္ခမူလေ**တိ ဗောဓိ ဝုစ္စတိ စတူသု မဂ္ဂေသု ဉာဏံ၊ တံ ဗောဓိ ဘဂဝါ ပတ္တောတိ ရုက္ခောပိ “ဗောဓိရုက္ခော” တွေဝ နာမံ လဘိ(ဝိ. ၄-၃, ၂၃၄)”ဟူသော အဖွင့်ကို ကြည့်၍ ကြံခြင်းဖြစ်သည်။ (ဝိ. ၄-၃, ၂၃၄၊ ဥဒါန. ၄-၂၊ သာရတ္ထ-၃, ၁၃၂)၊

တစ်နည်း။ ။ “တံ ဗောဓိ ဘဂဝါ ပတ္တောတိ ရုက္ခောပိ “ဗောဓိရုက္ခော”တွေဝ

ယေဝ-မဝင်သေးသော်သာ၊ (မဝင်သေးမီပင်)၊ မာရဗလံ-မာရ်စစ်သည်အပေါင်းကို၊ ဝိဒ္ဓိသေတွာ-ဖျက်ဆီးတော်မူပြီး၍၊ ပဌမယာမေ-၌၊ ပုဗ္ဗေနိဝါသပဋိစ္ဆာဒကံ-ပုဗ္ဗေနိဝါသကို ဖူးထားတတ်သော၊ တမံ-အဝိဇ္ဇာတည်းဟူသော အမှိုက်မှောင်ကို၊ ပဒါလေတွာ-ဖောက်ခွဲတော်မူ၍၊ မဇ္ဈိမယာမေ-၌၊ ဒိဗ္ဗစက္ခု-ကို၊ ဝိသောဓေတွာ-စင်ကြယ်စေ၍၊ ပစ္ဆိမယာမေ-၌၊ သတ္တေသု-တို့၌၊ **ကာရညတံ-သနားခြင်းရှိ**

နာမံ လဘိ(ဝိ. ၄-၃, ၂၃၄)”ဟူသော အဖွင့်တွင် “ရုက္ခောပိ ဗောဓိရုက္ခောတွေဝ” ဟု ရှိနေခြင်းမှာ မသင့်၊ “ရုက္ခောပိ ဗောဓိတွေဝ”ဟုရှိမှ သင့်သည်။ ဝိ. ၄-၁, ၁၀၉၊ မ. ၄-၁, ၅၇၊ သံ. ၄-၂, ၁၄၂တို့၌ “ရုက္ခော ဗောဓိတိ ဝုစ္ဆတိ”ဟု ရှိ၏၊(စလင်း-၂, ၂၆၀)။ ထိုကြောင့် ပါမိယော-၁၈၅၌ ဌာနီဖြစ်သော မဂ်ဉာဏ်၊ သဗ္ဗညုတဉာဏ်၏ အမည်ကို ဌာနဖြစ်သော ဗောဓိညောင်ပင်၌ တင်စား၍ ဗောဓိညောင်ပင်သည် “ဗောဓိ”ဟူသော အမည်ကို ရသည်ဟု ဆို၏။ ထိုအလို “ဗောဓိယေဝ+ရုက္ခော ဗောဓိ-ရုက္ခော”ဟု ပြုပါ။ ဆရာတို့ကား ညောင်ပင်ကို တိုက်ရိုက်ရအောင် “အဗုဇ္ဈိ ဧတ္ထာတိ ဗောဓိ(သာရတ္ထ-၁, ၃၅၁)”ဟု ပြုကာ “ဗောဓိ စ+သော+ရုက္ခော စာတိ ဗောဓိ-ရုက္ခော”ဟု ပြုတော်မူ၏။ (မဟာဘာ-၈)။

တစ်နည်း။ “သတ္တ ဗောဇ္ဈင်္ဂေ ဗုဇ္ဈတိတိ ဗောဓိ”ဟု ပြုလျှင် ဗောဓိအရ ဘုရားရှင်ကို ရ၏။ ထိုနောင် “ဗောဓိနာ+သန္နိဿိတော+ရုက္ခော ဗောဓိရုက္ခော-ဘုရားရှင်သည် မှီခိုတော်မူအပ်သော ဗောဓိညောင်ပင်၊ ဗောဓိရုက္ခဿ+မူလံ ဗောဓိရုက္ခမူလံ”ဟု ဆက်ပါ။ (ဥဒါန. ၄-၂၅၊ သာရတ္ထ-၃, ၁၃၂)

ကာရညတံ။ ။ကရုဏာယေဝ ကာရညံ၊ [ကရုဏာ+ဏု၊] ကာရညဿ+ဘာဝေါ ကာရညတာ၊ “ကရုဏာ၏ဖြစ်ကြောင်း”ဟူသည် ကရုဏာနှင့် ယှဉ်သောဈာန်(အပ္ပနာဈာန်, ဥပစာရဈာန်)တည်း၊ ဤ၌ ဘုရားအတွက်ဖြစ်၍ မဟာကရုဏာဈာန်တည်း၊ မှန်၏-ဘုရားရှင်သည် နံနက်အချိန် ကုဋေသန်း၂သိန်း၊ ညချမ်းအချိန် ကုဋေသန်း၂သိန်းအားဖြင့် တစ်နေ့လျှင် မဟာကရုဏာသမာပတ်ပေါင်း ကုဋေ ၂သန်း၄သိန်း ဝင်စားတော်မူ၏။ (တစ်နည်း) ကာရညံ+အဿ အတ္ထိတိ ကာရညော-သနားခြင်းရှိတော်မူသောဘုရားရှင်၊ ကာရညဿ+ဘာဝေါ ကာရညတာ-သနားခြင်းရှိသူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ကရုဏာ၊ (ဝိ. ၄-၄, ၁၂၆၊ သာရတ္ထ-၃, ၄၃၅၊ စူဘာ-၄၃၃၊ ၆၉၄)။

ပါမိယော-၅၃၅။ ။ထို၌ ဣပစ္စည်းနှင့် တာပစ္စည်း၂မျိုးလုံးသည် ဘာဝအနက်ကို ဟောနိုင်ရာ ပစ္စည်းတစ်မျိုးက ဘာဝအနက်ကို ဟောလျှင် ပစ္စည်းတစ်မျိုးက သွတ္တဖြစ်ရသည်ဟု ဆိုကာ “ကရုဏာ+အဿ အတ္ထိတိ ကရုဏော-ကရုဏာရှိသောဘုရားရှင်၊

တော်မူသည်၏အဖြစ်ကို၊ ပဋိစ္စ-၍၊ **ပစ္စယကာရေ**-ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်၌၊ ဉာဏ်-ကို၊ ဩတာရေတွာ-သက်ဝင်စေ၍၊ ဝါ-သွင်း၍၊ တံ-ထိုပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တရားကို၊ အနုလောမပဋိလောမဝသေန-အနုလုံ၊ပဋိလုံ၏အစွမ်းဖြင့်၊ သမ္မသန္တော-သုံးသပ်တော်မူလျက်၊ အရုဏဂ္ဂမနဝေလာယ-အရုဏ်တက်ချိန်၌၊ **သမ္မာသမ္မောဓိ**-မဖောက်မပြန် ကိုယ်တော်တိုင် သိတတ်သော အရဟတ္တမဂ် ဉာဏ်၊ သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ကို၊ ဝါ-ချီးမွမ်းအပ် ကောင်းမြတ်သော အရဟတ္တမဂ် ဉာဏ်၊ သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ကို၊ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓိတွာ-ထိုးထွင်းသိတော်မူပြီး၍၊

ကရုဏဿ+ဘာဝေါ ကာရုဉံ-ကရုဏာရှိသူ၏ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ၊ ကာရုဉံယေဝ ကာရုညတာ၊ (တစ်နည်း) ကရုဏောယေဝ ကာရုဉံ၊ ကာရုညဿ+ဘာဝေါ ကာရုညတာ”ဟု ပြု၏။

ပစ္စယကာရေ။ ။ဝိဘာဂတော ဉာဏေန အာကရိယတိ ဉာယတိတိ အာကာရော-ဉာဏ်ဖြင့် ခွဲခြားသိအပ်သော ပစ္စယသတ္တိ၊ (မဏိ-၂၊ ၄၁၀)၊ ပစ္စယဿ+အာကာရော ပစ္စယကာရော-အဝိဇ္ဇာစသော အကြောင်းတရား၏ ဟေတုစသော သတ္တိဖြင့် သင်္ခါရစသည်တို့အား ကျေးဇူးပြုပုံအခြင်းအရာ၊ (သမ္မောဘာ-၂၊ ၁၆)၊ ထိုထိုအဋ္ဌကထာဋီကာတို့၌ ပစ္စယကာရအရ မုချအားဖြင့် ပစ္စယသတ္တိကို ရ၍ အဝိနာဘာဝနည်းဖြင့် သတ္တိမန္တဖြစ်သော အဝိဇ္ဇာစသော အကြောင်းတရား(ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တရား)ကို ရ၏၊ “ဓမ္မာ အာကရောန္တိ တိဋ္ဌန္တိ ဧတေနာတိ အာကာရော(မဏိ-၂၊ ၄၁၀)”ဟု ပြုလျှင် အာကာရသဒ္ဒါ သတ္တိမန္တအကြောင်းကို ဟော၏၊ ထိုအလို “ပစ္စယော+အာကာရော ပစ္စယကာရော၊ (မအူပါရာနိ-၁၊ ၁၃၅)”ဟု ပြု၍ ပစ္စယကာရအရ သတ္တိမန္တအကြောင်း(ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တရား)ကို မုချအားဖြင့် ယူနိုင်သည်။

သမ္မာသမ္မောဓိ။ ။သမ္မာသမ္မောဓိအရ ဘုရားရှင်၏ အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်၊ အာစရိယဝါဒ(အပရေဝါဒ)အလို သဗ္ဗညုတဉာဏ်ကို ယူပါ၊ စတ္တာရိ သစ္စာနိ ဗုဒ္ဓတိ ပဋိဝိဇ္ဇတိ၊ ဗုဒ္ဓန္တိ တေန အရိယာတိ ဝါ ဗောဓိ၊ (အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်)၊ သဗ္ဗဓမ္မေ သဗ္ဗာကာရတော ဗုဒ္ဓတိ ပဋိဝိဇ္ဇတိတိ ဗောဓိ၊ (သဗ္ဗညုတဉာဏ်)၊ သယမေဝ+ဗောဓိ သမ္မောဓိ၊ သမ္မာ (အဝိပရိတာကာရေန)+သမ္မောဓိ သမ္မာသမ္မောဓိ-မဖောက်မပြန် ကိုယ်တော်တိုင် သိတတ်သော အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်၊ သဗ္ဗညုတဉာဏ်၊ ဤအလို သမ္မာသဒ္ဒါ အဝိပရိတအနက်ဟော၊ သံသဒ္ဒါ သာမံအနက်ဟောတည်း။

တစ်နည်း။ ။သုန္နရာ+ဗောဓိ သမ္မောဓိ-ကောင်းမြတ်သော အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်၊

အနေကေဟိ-များစွာကုန်သော၊ ဗုဒ္ဓသတသဟဿေဟိ-ဘုရားအသိန်းတို့သည်၊ အဝိဇဟိတံ-မစွန့်အပ်သော၊ **ဥဒါနံ**-ပီတိအတွက်၊ လေဟုန်တက်၍၊ ပေါ်ထွက်လာသော စကားကို၊ ဝါ-ဥဒါန်းကို၊ **ဥဒါနေန္တော**-ကျူးရင့်တော်မူလိုသည်၊ (ဟုတွာ)၊ ဣမာ ဂါထာ-တို့ကို၊ အဘာသိ-ပြီ၊ (ကိံ)၊ “အနေကဇာတိ-သံသာရံ၊ ပေ၊ ခယမဇ္ဈဂါ”တိ-၍၊ (အဘာသိ)။

သဗ္ဗညုတဉာဏ်၊ သမ္မာ (ပသတ္ထာ)+သမ္မောမိ သမ္မာသမ္မောမိ-ချီးမွမ်းအပ်ကောင်းမြတ်သော အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်၊ သဗ္ဗညုတဉာဏ်၊ ဤအလို သမ္မာသဒ္ဓါ ပသတ္ထအနက်ဟော၊ သံသဒ္ဓါ သုန္နရအနက်ဟောတည်း၊ (ဝိ. ၄-၁၀၉၊ မ. ၄-၁၊ ၅၆၊ သာရတ္ထ-၁၊ ၃၅၁၊ မအူပါရာနိ-၂၊ ၂၂၃)၊ ထို့ပြင် သီဇီသစ်-၁၊ ၁၉၉၌ “သုန္နရံ+ဗောဓိ သမ္မောမိ-ကောင်းစွာ သိတတ်သော အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်၊ သဗ္ဗညုတဉာဏ်၊ သမ္မာ (ပသတ္ထာ)+သမ္မောမိ သမ္မာသမ္မောမိ-ချီးမွမ်းအပ်ကောင်းစွာသိတတ်သော အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်၊ သဗ္ဗညုတဉာဏ်”ဟု ပြု၏။

ဥဒါနံ။ ။မဇ္ဇိ-၂၊ ၁၄၆၊ အံဇ္ဇိ-၃၊ ၆၀၌ “ဥဒါဟရီယတိ ဥဗ္ဘေဂဝသေနာတိ တထာ ဝါ ဥဒါဟရဏံ ဥဒါနံ-အထက်သို့ ရှူထုတ်အပ်သောစကားတော်၊ ဝါ-အထက်သို့ ရှူထုတ်ခြင်း၊ (သဒ္ဓတ္ထ)၊ ဝါ-ရင်ထဲ မျှသိပ်မထားနိုင်သဖြင့် ထုတ်ဖော်ပြောဆိုအပ်သော စကားတော်၊ (အဓိပ္ပါယ်တ္ထ)”ဟု ဆို၏၊ ဥဒ(မောဒအနက်)+ယု၊ ယုကို အနုပြု၊ အ၊ကို ဒီယပြု၊ (နီတိဓာတု-၉၃)၊ (တစ်နည်း) ဥ+အနု+ဏ၊ ဒ်လာ၊ အာဝုဒ္ဓိပြု၊ (နီဘာ-၁၊ ၆၃၊ ဝိပိဓာနံ၊ ဓာပါတိုက်-၅၄)၊ (တစ်နည်း) ဥ+အာ+နီ+အ၊(ဇာဇီသစ်-၁၊ ၁၄၁)”ဟု ပြီးစေရမည်။

တစ်နည်း။ ။ဂဠုန်-၆၇၌ “ဥဒံ မောဒံ အနေတိ ပဝတ္ထေတီတိ ဥဒါနံ-ဝမ်းမြောက်ခြင်းကို ဖြစ်စေသောစကားတော်၊ [“ဥဒ+အနု+ဏ၊ အာဝုဒ္ဓိပြု။”ဟု ဆို၏၊ (တစ်နည်း) စလင်း-၂၊ ၂၆၂၌ “ဥဒီယတေ မောဒီယတေ ဥဒါနံ၊ ဥဒါနေန+ဝတ္ထဗ္ဗဝစနံ ဥဒါနံ-ဝမ်းမြောက်ခြင်းကြောင့် မိန့်ဆိုတော်မူအပ်သော စကားတော်၊ [ဥဒါနု+ဏ၊ ဝတ္ထဗ္ဗတဒ္ဓိတံ]”ဟု ဆို၏၊ ဆက်ဦးအံ့-ဥဒါန်းစကားသည် ပီတိအစွမ်းကြောင့် ဖြစ်သော ဥဒါန်းစကား၊ ဓမ္မသံဝေဂအစွမ်းကြောင့်ဖြစ်သော ဥဒါန်းစကား”ဟု ၂မျိုး ရှိ၏၊ ဤ၌ ပီတိအစွမ်းကြောင့် ဖြစ်သော ဥဒါန်းစကားကို ယူပါ။(ဥဒါနု. ၄-၂၊ သာရတ္ထ-၁၊ ၉၉)

ဥဒါနေန္တော။ ။ “ဥ+အနု+ဏေ+အန္တ”ဟု ခွဲလျှင် “ဥဒါနေန္တော-အထက်သို့ ရှူထုတ်တော်မူလိုသည်၊ (သဒ္ဓတ္ထ)၊ ဝါ-ရင်ထဲ မျှသိပ်မထားနိုင်သဖြင့် ထုတ်ဖော်ပြောဆိုတော်မူလိုသည်၊ (အဓိပ္ပါယ်တ္ထ)၊ ဝါ-ကျူးရင့်တော်မူလိုသည်၊ (ဝေါဟာရတ္ထ)”ဟုပေး၊

အနေကဇာတိသံသာရံ၊ သန္ဓာဝိသံ အနိဗ္ဗိသံ၊

ဂဟကာရံ ဂဝေသန္တော၊ ဒုက္ခာ ဇာတိ ပုနပ္ပုနံ။

(ယသ္မာ-အကြင်ကြောင့်၊) ဇာတိ-ပဋိသန္ဓေနေခြင်းသည်၊ (ဇရာဗျာဓိ-မရဏမိသိတာယ-အိုနာသေရေး၊ ဒုက္ခဘေးတို့နှင့်၊ ရောထွေး၍ နေသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) ပုနပ္ပုနံ-အဖန်ဖန်အထပ်ထပ်၊ (ဥပဂန္တိ-ကပ်ရောက်ခြင်းငှာ၊) ဒုက္ခာ-ဆင်းရဲလှချေ၏၊ (တသ္မာ စ-ထိုကြောင့်လည်းကောင်း၊ တသ္မိ-ထိုတဏှာ ယောက်ျား၊ လက်သမားကို၊ အဒိဋ္ဌေ-ဉာဏ်ဖြင့်ထင်ထင်၊ မတွေ့မြင်အပ်သေး သည်ရှိသော်၊ သာ ဇာတိ-ထိုဇာတိသည်၊ န နိဝတ္တတိ-ဆုတ်နစ်မည်မဟုတ်၊ တသ္မာ စ-ကောင်း၊) ဂဟကာရံ-ခန္ဓာအိမ်ကို၊ အကြိမ်ကြိမ်အဖန်ဖန်၊ စီမံတတ် သော၊ တဏှာယောက်ျား၊ လက်သမားကို၊ ဂဝေသန္တော-မရမနေ၊ ရှာဖွေသော၊ (အဟံ-သည်၊) အနိဗ္ဗိသံ-တဏှာမြင်ရန်၊ သဗ္ဗညာဏ်ကို၊ ဧကန်ပိုင်ပိုင်၊ မရ နိုင်သေးသည်၊ (ဟုတွာ-၍၊ ဝါ-ခြင်းကြောင့်၊ ဧတ္တကံ ကာလံ-ဤမျှလောက်သော ငှသချေနှင့် ကမ္ဘာတစ်သိန်းကာလပတ်လုံး၊) အနေကဇာတိသံသာရံ-အသိန်း မက၊ ဘဝများစွာ၊ သံသရာစက်ဝိုင်းကို၊ သန္ဓာဝိသံ-ဆုံဝယ်တပ်နွား၊ ရဟတ်ခြား သို့၊ ပြေးသွားကျင်လည်ခဲ့ရလေပြီ။

(တစ်နည်း) “ဥ+အာ+နိ+အန္တ”ဟု ခွဲလျှင် “ဥဒါနေန္တော-အထက်သို့ ထုတ်ဆောင် တော်မူလိုသည် (သဒ္ဒတ္ထ)” ဟုပေး၊ (တစ်နည်း) ဥဒါနေနောင် ဓာတွတ္ထေ နာမသ္မိ(မောင်- ၅၊ ၁၂)သုတ်ဖြင့် ကရေတိအနက်၌ ဣပစ္စည်းသက်၊ ဣကို ဧပြု၊ (နိဘာ-၁၊ ၆၉)၊ ဤသို့ယူလျှင် “ဥဒါနေန္တော-ကျူးရင့်ခြင်းကို ပြုတော်မူလိုသည်(သဒ္ဒတ္ထ)”ဟုပေး၊ (တစ်နည်း) “ဥဒ+အန+ဧက+အန္တ”ဟု ခွဲလျှင် “ဥဒါနေန္တော-ဝမ်းမြောက်ခြင်းကို ဖြစ်စေတော်မူလိုသည်(သဒ္ဒတ္ထ)”ဟု ပေးပါ။ (ဂဠုန်-၆၇)

ဆက်ဦးအံ့-အန္တပစ္စည်းသည် အနာဂတ်ကာလ၊ ကာမတ္ထကို ထွန်းပြ၏၊ ထိုကြောင့် “နာဂတ်ကာလ၊ မာနန္တ၊ ထွန်းပြကာမတ္တာ။ ကာမတ္ထမှာ၊ ကြိယာဝိသိသ်၊ ကြောင့်ဟိတ်-ဝိသေ၊ လက္ခဏေ၊ ထွန်းလေလေးအတ္တာ(ရွှေ-၅၃၄-၅)”နှင့်အညီ “ဥဒါနေန္တော-ကျူး ရင့်တော်မူလိုသည်ဖြစ်၍၊ (ကြိယာဝိသေသနအနက်)၊ ဝါ-သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ (ဟိတ် အနက်)၊ ဝါ-လိုသော၊ (သော-သည်)၊ (တုလျာဓိကရဏဝိသေသနအနက်)၊ ဝါ-လိုလ သော်၊ (လက္ခဏအနက်)”ဟု အနက်ငှမျိုး ပေးနိုင်သည်၊ အထက်၌ “ကတ္တားလွန်တို့၊ စပ်စေဖို့ရာ၊ ပုဒ်မပါ၊ ဟုတွာထည့်လေမင်း”နှင့်အညီ ကတ္တားလွန်ယူ၍ ပေးခဲ့သည်။

**ဂဟကာရက ဒိဋ္ဌောသိ၊ ပုန ဂေဟံ န ကာဟသိ၊
သဗ္ဗာ တေ ဖာသုကာ ဘဂ္ဂါ၊ ဂဟကူဋ် ဝိသင်္ခိတံ၊
ဝိသင်္ခါရဂတံ စိတ္တံ၊ တဏှာနံ ခယမဇ္ဈဂါ။**

ဂဟကာရက-ခန္ဓာအိမ်ကို၊ အကြိမ်ကြိမ်အဖန်ဖန်၊ စိမ့်တတ်သော၊ တဏှာ ယောက်ျား၊ ဟဲ့...လက်သမား! (ဒါနိ-သဗ္ဗညုတဉာဏ်ကို ရပြီးရာ၊ ယခု အခါ၌၊ တွံ-သင်သည်၊ ဝါ-ကို) ဒိဋ္ဌော-ဉာဏ်ဖြင့်ထင်ထင်၊ တွေ့မြင်အပ်ပြီး သည်၊ အသိ-ဖြစ်၏။ ပုန-တစ်ဖန်၊ ဂေဟံ-ခန္ဓာအိမ်ကို၊ န ကာဟသိ-ပြုလုပ်ရ တော့မည်မဟုတ်၊ တေ-သင်၏။ သဗ္ဗာ-ကြွင်းမဲ့ဥသံ့၊ အလုံးစုံကုန်သော၊ ဖာသု- ကာ-ကိလေသာအခြင်ရနယ်တို့ကို၊ ဘဂ္ဂါ-မှန်မှန်ညက်ညက်၊ ချိုးဖျက်အပ်ကုန် ပြီ၊ ဂဟကူဋ်-ခန္ဓာအိမ်၏ အဝိဇ္ဇာအထွတ်ကို၊ ဝိသင်္ခိတံ-ဖျက်ဆီးအပ်ပြီ၊ စိတ္တံ- ငါ၏ စိတ်သည်၊ ဝိသင်္ခါရဂတံ-သင်္ခါရကင်းမြဲ၊ နိဗ္ဗာန်ဘုံသို့၊ အာရုံပြုသောအား ဖြင့် ရောက်ပြီ၊ (အဟဉ္စ-ငါသည်လည်း)၊ တဏှာနံ-သင်တဏှာတို့၏၊ ခယံ- ကုန်ကြောင်းဖြစ်သော အရဟတ္တမဂ်၊ အရဟတ္တဖိုလ်ကို အဇ္ဈဂါ-ရပြီ (တစ်နည်း) ဝိသင်္ခါရဂတံ-သော၊ စိတ္တံ-သည်၊ တဏှာနံ-တို့၏၊ ခယံ-ကို၊ အဇ္ဈဂါ-ပြီ။

တတ္ထ-၌၊ ဂဟကာရံ ဂဝေသန္တောတိ-ကား၊ အဟံ-သည်၊ အတ္တဘာဝ- သင်္ခါတဿ-သော၊ ဣမဿ ဂေဟဿ-ဤအိမ်ကို၊ ကာရကံ-ပြုတတ်သော၊ တဏှာဝဇ္ဇကံ-တဏှာတည်းဟူသော လက်သမားကို၊ ဂဝေသန္တော-ရှာတော်မူ လသော်၊ (တစ်နည်း) ဂဝေသန္တော-သော၊ အဟံ၊ ယေန ဉာဏေန-အကြင်

ဂဟကာရံ ဂဝေသန္တော။ ။ “အာဒိစ္စာဒိမ္ပိ ဂဟဏေ၊ နိဗန္ဓေ စ ယရေ ဂဟော (ဓာန်-၉၁၉)” ဂါထာလာ ဂဟသဒ္ဓါ၏ အနက်တို့တွင် ဤဃရ(အိမ်)အနက်ကို ဟော၏။ ဤ၌ ပကတိအိမ်ကို မယူရဘဲ သဒိဿပစာရ၊ ဥပမာတဒ္ဓိတနည်းအားဖြင့် ခန္ဓာအိမ်ကို ယူရသည်။ “ဂဟံ+ကရေတိတိ ဂဟကာရေ” ဟု ပြု၍ ၎င်းအရ တဏှာလက်သမားကို ယူရသည်။ ထို့ကြောင့် “အတ္တဘာဝသင်္ခါတဿ... တဏှာဝဇ္ဇကံ” ဟု ဖွင့်သည်။

ဂဝေသန္တော။ ။ ဤပုဒ်ကို “ဂဝေသန္တော-သော၊ (အဟံ-သည်)” ဟု ဝိသေသန အနက်သော်လည်းကောင်း၊ (အဟံ-သည်) ဂဝေသန္တော-သော်” ဟု လက္ခဏာအနက် သော်လည်းကောင်း ပေးနိုင်သည်။ အာရုံပြုသောအားဖြင့် ရှာမှီးခြင်းကိုပင် “ဂဝေ- သန္တော” ဟု ဆိုလိုသည်။ ဇာဠိသစ်-၁၊ ၁၄၁၌ ဂဝေသန္တောကို “ဂေါ+ဧသန္တော” ဟု

သဗ္ဗညုတဉာဏ်ဖြင့်၊ တံ-တဏှာလက်သမားကို၊ ဒဋ္ဌါ-ငှာ၊ သက္ကာ-စွမ်းနိုင်၏။ တဿ **ဗောဓိဉာဏဿ**-ထိုသဗ္ဗညုတဉာဏ်၏။ အတ္ထာယ-ငှာ၊ ဒီပင်္ကရပါဒ-မူလေ-ဒီပင်္ကရဘုရားရှင်၏ ခြေတော်ရင်း၌၊ ကတာဘိနိဟာရော-ပြုအပ်ပြီးသော ရှေးဆုတောင်းကောင်းမှုအထူးရှိတော်မူသည်။ [ဓမ္မဘာ-၁၊ ၃၆၂၈] (ဟု-တွာ)။ ဧတ္ထကံ ကာလံ-ဤမျှအတိုင်းအရှည်ရှိသော ကာလပတ်လုံး၊ တံ ဉာဏံ-ထိုသဗ္ဗညုတဉာဏ်ကို၊ **အနိဗ္ဗိသံ** အဝိနန္ဒန္တော အလဘန္တော-မရသည်။ (ဟုတွာ) ဧဝ-ဖြစ်၍သာလျှင်၊ ဝါ-ကြောင့်သာလျှင်၊ **အနေကဇာတိသံသာရံ**-များစွာသော

ဖြစ်၍ ဂေါကို အာရမ္မဏကရဏအနက်ဟောယူကာ “ဂဝေသန္တော-အာရုံပြုသော အားဖြင့် ရှာဖွေသော”ဟု ပေးစေ၏။ ဂေါ၌ ပဌမာဝိဘတ်ကို တတိယာအနက်ဟု ကြံပါ။

ဗောဓိဉာဏဿ။ ။ဗောဓိ(သမ္မောမိ)သည် သမ္မာသမ္မောမိ(မဂ်ဉာဏ်၊ သဗ္ဗညုတဉာဏ်)، ပစ္စေကဗောဓိ(မဂ်ဉာဏ်)، သာဝကဗောဓိ(မဂ်ဉာဏ်)အားဖြင့် ၃မျိုးရှိ၏။ (ထေရ်. ၄-၁၊ ၈)။ ဗောဓိဉာဏဿအရ သမ္မာသမ္မောမိခေါ် အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်၊ သဗ္ဗညုတဉာဏ်ကို ၂မျိုးကို ရသော်လည်း “ဒိဋ္ဌောသိ”အဖွင့်၌ “သဗ္ဗညုတဉာဏံ ပဋိဝိဇ္ဇန္တေန”ဟု ဖွင့်သောကြောင့် ဤ၌ သဗ္ဗညုတဉာဏ်ကို ယူပါ။ “သယံ ဗုဒ္ဓတိ၊ ဗုဒ္ဓန္တိ တေန အရိယာတိ ဝါ ဗောဓိ-မဂ်ဉာဏ်၊ သဗ္ဗဓမ္မေ သဗ္ဗာကာရတော ဗုဒ္ဓတိ ပဋိဝိဇ္ဇတိတိ ဗောဓိ-သဗ္ဗညုတဉာဏ်(သာရတ္ထ-၁၊ ၃၅၁)။ ဗောဓိယေဝ+ဉာဏံ ဗောဓိ-ဉာဏံ”ဟု ပြုပါ။

အနိဗ္ဗိသံ။ ။တဏှာလက်သမားကို ရှာစဉ် သဗ္ဗညုတဉာဏ်ကို မရသေးသည့် အတွက် သံသရာစက်ဝိုင်းကို လှည့်ပတ်ပြေးသွားခဲ့သည်၏အဖြစ်ကို ပြလို၍ “ယေန ဉာဏေန . . . တံ ဉာဏံ အနိဗ္ဗိသံ အဝိနန္ဒန္တော အလဘန္တောယေဝ”ဟု ဖွင့်သည်။ “အ-နိဗ္ဗိသံ”၌ နိပုဗ္ဗ ဝိသဓာတ်၊ အန္တပစ္စည်းတည်း။ ဝိသဓာတ်သည် နိဥပသာရကြောင့် ရခြင်းအနက်ဟောကြောင်းကို ပြလို၍ “အဝိနန္ဒန္တော”ဟုလည်းကောင်း၊ “အဝိနန္ဒန္တော”၌ ဝိဒဓာတ် လာဘအနက်ဟောကြောင်းနှင့် “သဗ္ဗပဒံ သာဝဓာရဏံ”နှင့်အညီ ဧဝမပါ သော်လည်း ဧဝအနက်ရကြောင်းကိုလည်းကောင်း ပြလို၍ “အလဘန္တောယေဝ”ဟု ဖွင့်သည်။

အနေကဇာတိသံသာရံ။ ။ “အနေကဇာတိ”ကို “အနေကဇာတိသတသဟဿ-သင်္ခါတံ”ဟုဖွင့်ရာ “သတသဟဿ”ပုဒ်ကို အပိုထည့်ဖွင့်သဖြင့် “မရှိတာပြု၊ တဒ္ဓိတ၊

ဘဝသံသရာအသိန်းကို၊ အနေကဇာတိသတသဟဿသင်္ခါတံ-များစွာသော ဘဝအသိန်းဟု ဆိုအပ်သော၊ ဣမံ သံသာရဝဋ်-ဤသံသရာဝဋ်ကို **သန္တာဝိဿံ** သံသရိ-ကျင်လည်ခဲ့ရလေပြီ၊ အပရာပရံ-ထိုမှဤမှ၊ (တပြောင်းပြန်ပြန်)၊ [ဓမ္မဘာ-၃, ၅၆၄၈] အနုဝိစရိ-လှည့်လည်ခဲ့ပြီ၊ ဣတိ အတ္ထော-နက်။

လောပသော်လည်းကွဲ”နှင့်အညီ “အနေကဇာတိ”နောင် “သတသဟဿ”ပုဒ်ကျေ ကြောင်းကို သိစေသည်။ “သင်္ခါတံ”ဖြင့် “လိင်ဝဋ်မတူ၊ သင်္ခါတကူ”နှင့်အညီ “အနေက-ဇာတိ”နှင့် “သံသာရ”ပုဒ် လိင်မတူသော်လည်း အရတူကြောင်းကို ပြသည်။ မှန်၏- “ခန္ဓာတို့၏ ဦးစွာဖြစ်ခြင်းသည် ဇာတိ၊ ထိုနောက် အစဉ်အတိုင်း ဆက်ဖြစ်ခြင်းသည် သံသာရ”ဟု ဇာတိနှင့် သံသာရအထူးကို ဆိုသေး၏။ (သံ. ဋ-၁, ၂၀၃၊ သင်္ခီ-၁, ၂၅၀)။ ဤ၌ကား “သင်္ခါတံ”ဟု ဖွင့်သဖြင့် ဇာတိနှင့် သံသာရ အရတူ၏။ ထို့ကြောင့် “အနေကာ+ဇာတိ အနေကဇာတိ၊ အနေကဇာတိယာ+သတသဟဿံ အနေကဇာတိ-များစွာသောဘဝ၏ အသိန်း၊ ဝါ-သိန်းပေါင်းများစွာသောဘဝ၊ သတသဟဿဓမ္မ၊ ဣတောစိတော သံသရဏံ သံသာရော၊(သင်္ခီ-၁, ၂၅၀)”ဟု ပြုပြီးနောက် “အနေက-ဇာတိ စ+သာ+သံသာရော စာတိ အနေကဇာတိသံသာရော”ဟု ကမ္မဓာရည်းဆက်ပါ။

ဆက်ဦးအံ့-“အနေကဇာတိသံသာရံ”၌ အံဝိဘတ်ကို အစွန္တသံယောဂအနက်ဟု လည်း ဆိုကြ၏။ ထိုအလို (“ဧတ္ထကံ ကာလံ-ဤမျှလောက်ကာလတိုင်အောင်) အနိဗ္ဗိသံ-သေးသည်။ (ဟုတွာ-၅၊ ဝါ-ကြောင့်၊) အနေကဇာတိသံသာရံ-ပတ်လုံး၊ သန္တာဝိဿံ-ခဲ့ပြီ”ဟု ပေးပါ။ ဆရာတို့ကား အဋ္ဌကထာ၌ “ဧတ္ထကံ ကာလံ”ဟု အစွန္တသံယောဂကို သီးခြားပြသောကြောင့် “အနေကဇာတိသံသာရံ”ကို ကံအနက်ပေးတော်မူသည်။ [အနေကဇာတိသံသာရန္တိ . . . အဗ္ဗုနော အဓိပ္ပေတတ္တာ အစွန္တသံယောဂေကဝစနံ၊ (ထေရ. ဋ-၁, ၂၁၇)၊ အနေကဇာတိသံသာရန္တိ . . . အစွန္တသံယောဂတ္ထေ စေတံ ဥပယောဂဝစနံ။ (ဇာဠိသစ်-၁, ၁၄၁)]

သန္တာဝိဿံ။ “သံသရိ”ဖြင့် သန္တာဝိဿံ၌ သံပုဗ္ဗ ဓာဝုဓာတ်နောင် ဣဝိဘတ် သက်ကြောင်းကို ပြသည်။ ဂါထာယ မတီတတ္ထေ ဣဝိဿံ(နီတိ-၁၁၀၃)သုတ်ဖြင့် ဣဝိဘတ်ကို ဣဿံပြုပါ။ (တစ်နည်း) အတိတ်အနက်၌ သံဝိဘတ်သက်ကြောင်းကို ပြသည်။ အနာဂတေ ဘဝိဿန္တိသုတ်၌ “ဘဝိဿန္တိ”ဟူသော ယောဂဝိဘာဂဖြင့် အတိတ်အနက်၌ သံဝိဘတ်သက်ပါ။(နိဒ္ဒေ၊ ဝဏ္ဏနာ၊ ဝိဗော)

၈-၂၈။ ။ထို၌ အတိတ်ကို အနာဂတ်အနေဖြင့် ဆိုလိုသောကြောင့် အနာဂတေ ဘဝိဿန္တိသုတ်ရင်းဖြင့်ပင် သက်သည်။ အစစ်အမှန်အနက်မှာ အတိတ်ကာလပင်

ဒုက္ခာ ဇာတိ ပုနပ္ပုနန္တိ-ဟူသော၊ ဣဒံ-ဤစကားသည်၊ ဂဟကာရကဂဝေ-
 သနဿ-ခန္ဓာအိမ်ကို ပြုလုပ်တတ်သောတဏှာကို ရှာခြင်း၏။ ကာရကစဝစနံ-
 အကြောင်းကို ဆိုသောစကားတည်း၊ (အကြောင်းပြစကားတည်း)။ ယသ္မာ-
 ကြောင့်၊ **ဇရာဗျာဓိမရဏမိသိတာယ**-အိုနာသေးရေး၊ ဒုက္ခဘေးတို့နှင့်၊ ရော
 ထွေး၍ နေသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဧသာ ဇာတိ နာမ-သည်၊ ပုနပ္ပုနံ-ထပ်၊
 ဥပဂန္တံ-ငှာ၊ ဒုက္ခာ-ဆင်းရဲလှ၏။ စ-ဆက်၊ သာ-ထိုဇာတိသည်၊ တသ္မိ-ထို တဏှာ
 ယောက်ျား လက်သမားကို၊ အဒိဋ္ဌေ-မမြင်အပ်သေးသော်၊ **န နိဝတ္တတိ**-ဆုတ်
 နှစ်မည်မဟုတ်။ တသ္မာ-ထိုကြောင့်၊ (ဇာတိက ထပ်ကာထပ်ကာ ကပ်ရောက်ဖို့
 ဆင်းရဲခြင်း၊ တဏှာယောက်ျားလက်သမားကို မမြင်သမျှ အလိုအလျောက်
 နောက်မဆုတ်ခြင်းကြောင့်)၊ တံ-တဏှာယောက်ျား လက်သမားကို၊ ဂဝေသ-
 န္ဓော-သော်၊ သန္ဓာဝိဿံ-ပြေးသွားကျင်လည်ခဲ့ရလေပြီ၊ ဣတိ အတ္ထော-နက်။

ဖြစ်၏။ သို့သော် ထိုအတိတ်ကာလကို အနာဂတ်ကာလလုပ်၍ ဆိုလိုသော ဆန္ဒတော်
 ကြောင့် အနာဂတ်ဝိဘတ်ဖြစ်ရသည်။ ထိုအနာဂတ်ဝိဘတ်၏ ဟောအပ်သော အနက်
 အစစ်မှန်မှာ အတိတ်ကြိယာအနက်ဖြစ်သည်-ဟူလို၊ ဤအဓိပ္ပာယ်ကိုပင် မောင်နိ-
 ၂၊ ၃၀၂။ နိဒီ-၃၇၉၌ ကာလဝိပလ္လာသ(အတိတ်ကာလမှ အနာဂတ်ကာလသို့ ပြောင်း
 လွဲနေသည်)ဟု ဆို၏။ (ရုဘာ-၂၊ ၂၉၂ရူ)

ဒုက္ခာ ဇာတိ ပုနပ္ပုနန္တိ။ ။အဘယ်ကြောင့် တဏှာလက်သမားကို ရှာနေပါ
 သနည်း?ဟု မေးဖွယ်ရှိ၍ “ဒုက္ခာ ဇာတိ ပုနပ္ပုနန္တိ”ဟု မိန့်သည်၊ ဇာတိ(ပဋိသန္ဓေနေရ
 ခြင်း)သည် ခန္ဓာအိမ်၏ အစဖြစ်သည်၊ ထပ်ကာထပ်ကာ ပဋိသန္ဓေနေရခြင်းသည်
 ဒုက္ခပင်တည်း၊ ထိုဇာတိဒုက္ခကို တဏှာလက်သမားက ပြုလုပ်နေသောကြောင့် ထို
 တဏှာလက်သမားကို ရှာသည်-ဟူလို။

ဇရာဗျာဓိမရဏမိသိတာယ။ ။ပဋိသန္ဓေနေရခြင်းဇာတိသည် တရားကိုယ်
 အားဖြင့် ဝိပါကနာမက္ခန္ဓာ(ဝိပါကစိတ်၊စေတသိက်)နှင့် ကမ္မဇရုပ်တည်း၊ ထိုဇာတိ
 တရားကိုယ်၌ ဒုက္ခဝေဒနာမယှဉ်ပါသော်လည်း ဇာတိဖြစ်လျှင် ဇရာ၊ဗျာဓိ၊မရဏဒုက္ခ
 တို့ မုချဖြစ်ရတော့၏။ ထိုသို့ ဇရာဗျာဓိမရဏဒုက္ခတို့နှင့် ရောနှောနေသည့်အတွက်
 ဇာတိကိုလည်း ဒုက္ခဟု ဆိုရတော့သည်။

န စ ပေ၊ နိဝတ္တတိ။ ။ တဏှာလက်သမားကို မတွေ့ရသော်လည်း ထိုဇာတိသည်

ဒိဋ္ဌောသီတိ-ကား၊ ဣဒါနိ-၌၊ မယာ-သည်၊ သဗ္ဗညုတညာဏံ-ကို၊ ပဋိ-
 ဝိဇ္ဇန္တေန-ထိုးထွင်းသိတော်မူလသော်၊ (တစ်နည်း) သဗ္ဗညုတညာဏံ-ကို၊ ပဋိ-
 ဝိဇ္ဇန္တေန-သော၊ မယာ-သည်၊ ဒိဋ္ဌော-သည်၊ အသိ-၏။ ပုန ဂေဟန္တိ-ကား၊
 ပုန-ဖန်၊ ဣမသ္မိံ သံသာရဝဇ္ဇေ-၌၊ အတ္တဘာဝသင်္ခါတံ-သော၊ မမ-၏။ ဂေဟံ-
 အိမ်ကို၊ န ကာဟသိ-ပြုလုပ်တော့မည်မဟုတ်။ **သဗ္ဗာ တေ ဖာသုကာ ဘဂ္ဂါ-**
 တိ-ကား၊ တဝ-၏။ သဗ္ဗာ-ကုန်သော၊ အဝသေသာ-တဏှာမှ ကြွင်းကုန်သော၊
 ကိလေသဖာသုကာ-ကိလေသာတည်းဟူသော အခြင်ရနယ်တို့ကို၊ မယာ-
 သည်၊ ဘဂ္ဂါ-ချိုးဖျက်အပ်ကုန်ပြီ။

အချိန်ကြာသွားလျှင် အလိုအလျောက် အဆက်ပျောက်၍ နောက်ဆုတ်နိုင်သည်မဟုတ်
 လော?ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “န စ သာ တသ္မိံ နိဝတ္တတိ”ဟု ဖွင့်သည်။ “တဏှာ
 လက်သမားကို မတွေ့သမျှ (မဖမ်းမိသမျှ) တဏှာပြုအပ်သော ဇာတိကလည်း အလို
 အလျောက် နောက်ဆုတ်မည်မဟုတ်-ဟူလို။

ဒိဋ္ဌောသိ။ ။တဏှာလက်သမားကို သဗ္ဗညုတဉာဏ်ဖြင့် မြင်တော်မူသည်ဟု ပြ
 လို၍ “သဗ္ဗညုတညာဏံ ပဋိဝိဇ္ဇန္တေန”ဟု ဖွင့်သည်။ သဗ္ဗညုတဉာဏ်ကို ယူလျှင် ထို၏
 အကြောင်းဖြစ်သော အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်ကိုလည်း ဖလူပစာရအားဖြင့် ယူနိုင်သည်။
 ထေရ. ၄-၁, ၃၉၃၌ မဂ်ဉာဏ်ကို ယူ၏။ **[ဂဟကာရက ဒိဋ္ဌောသီတိ** ဣဒါနိ ပန
 ယေန သော သက္ကာ ဒဋ္ဌံ၊ တေန အရိယမဂ္ဂဉာဏစက္ခန္ဓနာ ဂဟကာရကဒိဋ္ဌော အသိ-
 ထေရ. ၄-၁, ၃၉၃။]

သဗ္ဗာ တေ ဖာသုကာ ဘဂ္ဂါ။ ။“အဝသေသာ ကိလေသဖာသုကာ”ဟူသော
 ဤအဋ္ဌကထာအဖွင့်အလို ဖာသုကာအရ တဏှာမှ ကြွင်းသော ကိလေသာတို့ကို
 ရသည်။ သဗ္ဗာလည်း သာဝသေသသဗ္ဗတည်း၊ ထေရ. ၄-၁, ၃၉၃၊ ဝဇီရ-၂၃ သာရတ္ထ-
 ၁, ၆၅တို့၌ “သဗ္ဗာ အနဝသေသာ ကိလေသဖာသုကာ”ဟု ဖွင့်၏။ ထိုအလို ဖာသုကာ
 အရ ကိလေသာအားလုံးကို ရသည်။ သဗ္ဗာလည်း အနဝသေသသဗ္ဗတည်း။

ဖာသုကာ။ ။ဖာသုကာသဒ္ဒါသည် နံရိုးဟူသော အနက်ကို ဟော၏၊(ဓာန်-၂၇၇)။
 သက္ကတ၌ နံရိုးအနက်ကို ဟောသော “**पश्चा-** ပရ်ကာ(ပရ်ရှကာ)”ပုဒ်နှင့် တူ၏၊ (P-
 T-S)။ ထိုပုဒ်သည် ပါဠိပြောင်းသောအခါ ရ်ဒွေဘော်အစား ပ၌ ဒီယပြုလျှင် “ပါ-
 သုကာ”ဟု ဖြစ်၏၊ (ဓာန်နိသစ်-၂၇၇)။ ပကို ဖပြုလျှင် “ဖာသုကာ”ဟု ဖြစ်သည်။
 “ပရံ သတ္ထံ၊ သရတိ ဟိသတိတိ ပါသု၊ [ပရ+သရ+ဥ၊-ဥဏာဒိကောသ-၁, ၃၂။

ဂဟကူဋ် ဝိသင်္ခတန္တိ-ကား၊ တယာ-သည်၊ ကတဿ-သော၊ ဣမဿ အတ္တ-ဘာဝဂေဟဿ-ဤအတ္တဘောတည်းဟူသော အိမ်၏၊ အဝိဇ္ဇာသင်္ခါတံ-သော၊ ကဏ္ဍိကမဏ္ဍလမ္ပိ-အထွတ်အဝန်းကို၊ မယာ-သည်၊ ဝိဒ္ဓသိတံ-ဖျက်ဆီးအပ်ပြီ။

ဝိသင်္ခါရဂတံ စိတ္တန္တိ-ကား၊ ဣဒါနိ-၌၊ မမ-၏၊ စိတ္တံ-သည်၊ ဝိသင်္ခါရံ-သင်္ခါရကင်းရာဖြစ်သော၊ နိဗ္ဗာန်-ကို၊ အာရမ္မဏကရဏဝသေန-အာရုံပြုခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်၊ ဂတံ-ရောက်ပြီ။ အနုပဝိဋ္ဌံ-ဝင်ပြီ၊ (တစ်နည်း) ဝိသင်္ခါရံ-သော၊ နိဗ္ဗာန်-ကို၊ အာရမ္မဏကရဏဝသေန-ဖြင့်၊ ဂတံ-ရောက်သော၊ အနုပဝိဋ္ဌံ-ဝင်သော၊ မမ-၏၊ စိတ္တံ-သည်၊ [အဇ္ဈဂါ၌စပ်]

သဒ္ဓသင်္ဂဟဥဏာဒိ-၁, ၃၃၊ သဒ္ဓသာဂရ၊ ပါသု ဝိယ+ကာယတိ ပကာသတိတိ ပါသု-ကာ (ဖာသုကာ)-ဓား(ပေါက်ဆိန်)တဲ့သို့ ထင်ရှားသော နံရိုး၊ (ထောမ)၊ ပါသု ဝိယာတိ ပါသုကာ (ဖာသုကာ)-ဓား(ပေါက်ဆိန်)နှင့် တူသော နံရိုး၊ (စိန္တာမဏိ၊ အမရဗျာချာ)”ဟု ပြုပါ။ သီဋ္ဌိသင်္ခ-၁, ၈၆၌ “ပါတဗ္ဗာ ရက္ခိတဗ္ဗာတိ ဖာသု၊ ပကာရဿ ဖကာရံ ကတွာ၊ ဖုသိတဗ္ဗာတိ ဝါ ဖာသု၊ သာယေဝ ဖာသုကာ”ဟု ဆို၏။

ဥပမာတဒ္ဓိတ်ဆက်။ ။နိဿယများ၌ “ဖာသုကာ-ကိလေသာအခြင်ရနယ်တို့ကို”ဟု ပေးကြ၏၊ ဖာသုကာသဒ္ဓါ နံရိုးကိုသာ ဟောရကား အခြင်(ရနယ်)ကို ရအောင် “ဖာသုကာ ဝိယာတိ ဖာသုကာ-နံရိုးနှင့် တူသော အခြင်(ရနယ်)”ဟု ဥပမာတဒ္ဓိတ်ဆက်ရမည်။ အိမ်အမိုးအောက်ခံတန်း(သစ်သားချောင်း)ကို အခြင်ဟုလည်းကောင်း ရနယ်ဟုလည်းကောင်း ခေါ်သည်။ ထိုအခြင်(ရနယ်)သည် အချောင်းအဖြစ်အားဖြင့် နံရိုးနှင့် တူသည်-ဟူလို၊ ဤ၌ သဒ္ဓိသုပစာရအားဖြင့် ကိလေသာကို ယူရသည်။

ဂဟကူဋ် ဝိသင်္ခတံ။ ။“အတ္တဘာဝဂေဟဿ အဝိဇ္ဇာသင်္ခါတံ ကဏ္ဍိကမဏ္ဍလမ္ပိ”ဖြင့် ဂဟအရ ခန္ဓာအိမ်ကို ယူရကြောင်း၊ ကဏ္ဍိကာသည် ကူဋ်၏ ပရိယာယ်ဖြစ်ကြောင်း၊ (တစ်နည်း) ကူဋ်သဒ္ဓါ အထွတ်အနက်ဟောကြောင်း၊ ကူဋ်အရ အဝိဇ္ဇာကို ယူရကြောင်း၊ “ဂဟဿ+ကူဋ် ဂဟကူဋ်”ဟု ပြုရကြောင်းတို့ကို ပြသည်။ “မယာ ဝိဒ္ဓသိတံ”ဖြင့် “မယာ”ဟု အဝုတ္တကတ္တားထည့် ဖွင့်ရကား “ဝိသင်္ခါရိယတေတိ ဝိသင်္ခတံ”ဟု ကမ္မသာနေပြုရကြောင်းနှင့် “ဝိသင်္ခတံ-ကင်းအောင်ပြုခြင်း”ဟူသည် ဖျက်ဆီးခြင်း ပင်ဖြစ်ကြောင်းကို ပြသည်။

ဝိသင်္ခါရဂတံ စိတ္တံ။ ။“ဝိဂတော (ဝိဂစ္ဆန္တိ)+သင်္ခါရာ ဧတ္တာတိ ဝိသင်္ခါရံ-ကင်းသော သင်္ခါရရှိရာနိဗ္ဗာန်၊ (မဟာနိ. ၄-၈၈၊ မအူပါရာနိ-၁, ၁၃၃)၊ ဝိသင်္ခါရံ+ဂတံ ဝိသင်္ခါရ-

တဏှာနံ ခယမဇ္ဈဂါတိ-ကား၊ တဏှာနံ-တို့၏။ ခယသင်္ခါတံ-ကုန်ကြောင်း ဖြစ်သော၊ အရဟတ္တံ-အရဟတ္တမဂ်ကို၊ ဝါ-အရဟတ္တဖိုလ်ကို၊ အဓိဂတော-ရ ပြီးသည်၊ အသ္မိ-၏။ ဣတိ-ဥဒါနဝတ္ထု ပြီးပြီ။

ဥဒါနဝတ္ထုဘာသာသီကာ ပြီးပြီ။

၉- မဟာနေသေဋ္ဌိပုတ္တဝတ္ထုဘာသာသီကာ

အစရိတွာတိ ဣမံ ဓမ္မဒေသနံ သတ္တာ၊ **ဣသိပတနေ-**ဣသိပတနမည်

ဂတံ”ဟု ပြု၊ “ဣဒါနံ”ကို ကြည့်၍ “ဂတံ”ကို “ဂစ္ဆတိတိ ဂတံ”ဟု ပစ္စုပ္ပန်ဖြင့် ပြုပါ။

တဏှာနံ ခယမဇ္ဈဂါ။ ။ဤအဋ္ဌကထာ၌ “ခယသင်္ခါတံ အရဟတ္တံ”ဟု သာမန် ဖွင့်ထားသော်လည်း သာရတ္ထ-၁၊ ၆၅၌ “ခယသင်္ခါတံ အရဟတ္တမဂ္ဂံ၊ အရဟတ္တ- ဖလံ ဝါ”ဟု အတိအကျဖွင့်သောကြောင့် ခယအရ အရဟတ္တမဂ်၊အရဟတ္တဖိုလ်ကို ယူပါ။ “ခေပေတိ ပါပဓမ္မေ သမုစ္ဆန္တတိတိ ခယော”ဟု ပြုလျှင် အရဟတ္တမဂ်ကို ရ၏။ “ခိယိသု အာသဝါ ဧတ္တာတိ ခယော”ဟု ပြုလျှင် အရဟတ္တဖိုလ်ကို ရ၏။(သီဋ္ဌိသစ်- ၂၊ ၁၅၅)

အဇ္ဈဂါ။ ။ရှေ့ဂါထာဖွင့်၌ “အဟံ”ဟု ကတ္တားထည့်ဖွင့်ခြင်း၊ “အဓိဂတောသ္မိ”ဟု ဖွင့်ခြင်းကြောင့် အဇ္ဈဂါ၌ အဓိပုဗ္ဗ ဂမုဓာတ်နောင် အဇ္ဇတနီကုဝိဘတ်၊ သို့မဟုတ် အံဝိဘတ်ကို အဇ္ဇတနိယမာတ္တမံ ဝါ အံ ဝါ(နီတိ-၁၁၀၄)သုတ်ဖြင့် အာပြု၊ ကွစိ ဓာတုသုတ်ကြီးဖြင့် ဂမ်ကို ဂါပြု၍ ပြီးစေရမည်၊ ဂဏ္ဍိပုဒ်အလိုကား စိတ္တံကို အဇ္ဈဂါ၏ ကတ္တားဟု ယူ၏။ ထိုအလို ဂမုကို ဂါပြု၊ ဤဝိဘတ်ချေပါ။ (သာရတ္ထ-၁၊ ၆၅၊ ရှု-၂၈၀)၊ သီဋ္ဌိသစ်-၁၊ ၈၆၌ ပရောက္ခာဝိဘတ်ဟု ဆို၏။ ထိုအဆိုကို ဆရာတို့ နှစ်သက်တော်မမူ။

ဣသိပတနေ။ ။ဣသယော ပတန္တိ သန္နိပတန္တိ ဧတ္တာတိ ဣသိပတနံ-ဗုဒ္ဓပစ္စေက ဗုဒ္ဓါတို့ ဓမ္မစကြာတရားဟောခြင်း၊ ဥပုသ်ပြုခြင်းအကျိုးငှာ ကြွရောက်စည်းဝေးရာ တော၊ ဝါ-ပစ္စေကဗုဒ္ဓါတို့ သက်ဆင်းရာ၊ ပျံတက်ကြွသွားရာတော၊(အံဋီ-၂၊ ၈၃)၊ ချဲ့ ဦးအံ့-ဘုရားရှင်ပွင့်တော်မမူမီက ပစ္စေကဗုဒ္ဓါတို့သည် ဂန္ဓမာဒနတောင်၌ ဂုရက်လုံး နိရောဓသမာပတ်ဝင်စားတော်မူကြပြီးနောက် နာဂလတာဒန်ပူကို ဝါးလျက် အနော တတ္ထအိုင်၌ မျက်နှာသစ်ကြပြီး သပိတ်သင်္ကန်းယူကာ ကောင်းကင်ခရီးဖြင့် ကြွလာ ပြီးလျှင် ထိုတော၌ ဦးစွာ သက်ဆင်းတော်မူကြ၏။ ထိုနောက် သင်္ကန်းရုံလျက် မြို့ထဲသို့ ဆွမ်းခံကြွကာ ဆွမ်းဘုဉ်းပေးပြီးနောက် ထိုတောမှပင် ကောင်းကင်သို့ ပျံတက်ကြ

သော၊ **မိဂဒါယေ**-မိဂဒါဝုန်တော၌၊ (သားကောင်တို့အား ဘေးမဲ့ပေးရာတော၌)၊
ဝိဟရန္တော၊ မဟာဓနသေဠိပုတ္တံ-မဟာဓနသူဌေးသားကို၊ အာရဟ္တ ကထေသိ။
ကိရ-ချဲ့၊ သော-သည်၊ ဗာရာဏသီယံ-၌၊ အသီတိကောဠိဝိဘဝေ-ကုဋေ၈၀၊
ဥစ္စာရှိသော၊ ကုလေ-၌၊ နိဗ္ဗတ္တိ-ပြီ၊ အထ-၌၊ အဿ-ထိုသူဌေးသား၏၊ မာတာ-
ပိတရော-တို့သည်၊ စိန္တေသုံ-ကုန်ပြီ၊ (ကို)၊ “အမှာကံ-တို့၏၊ ကုလေ-၌၊ မဟာ-
ဘောဂက္ခန္ဓာ-များသော စည်းစိမ်ဥစ္စာအစုသည်၊ (အတ္ထိ)၊ နော-တို့၏၊ ပုတ္တ-
ဿ-၏၊ ဟတ္ထေ-၌၊ ဌပေတွာ-၍၊ ယထာသုခံ-စွာ၊ ပရိဘောဂံ-သုံးစွဲမှုကို၊ ကရိ-
ဿာမ-ကုန်အံ့၊ အညေန-သော၊ ကမ္မေန-အလုပ်ဖြင့်၊ ကိစ္စံ-ပြုဖွယ်သည်၊ နတ္ထိ”
ဣတိ-ကုန်ပြီ၊ တံ-ထိုသူဌေးသားကို၊ နစ္စဂီတဝါဒိတမတ္တမေဝ-ကခြင်း၊ သီဆိုခြင်း၊
တီးမှုတ်ခြင်းမျှကိုသာ၊ သိက္ခာပေသုံ-သင်စေကုန်ပြီ၊ တသ္မိယေဝ နဂရေ-၌သာ
လျှင်၊ အညသ္မိ-သော၊ အသီတိကောဠိဝိဘဝေ-သော၊ ကုလေ-၌၊ ဧကာ-သော၊
ဓိတာပိ-သည်လည်း၊ နိဗ္ဗတ္တိ၊ တဿာပိ-၏လည်း၊ မာတာပိတရော-တို့သည်၊
တထေဝ-ပင်၊ စိန္တေတွာ-၍၊ တံ-ကို၊ နစ္စဂီတဝါဒိတမတ္တမေဝ-ကိုသာ၊ သိက္ခာ-
ပေသုံ-ကုန်ပြီ၊ ဝယပ္ပတ္တာနံ-အရွယ်သို့ရောက်ကုန်သော၊ တေသံ-ထိုသားသမီးတို့
၏၊ အာဝါဟဝိဝါဟော-အာဝါဟဝိဝါဟမင်္ဂလာသည်၊ [ဓမ္မဘာ-၂၊ ၂၉၄၈၊] အ-
ဟောသိ-ပြီ၊ အထ-ထိုမှ၊ အပရဘာဂေ-၌၊ နေသံ-ထိုသူဌေးသား၊ သူဌေးသမီး
တို့၏၊ မာတာပိတရော-တို့သည်၊ ကာလံ-ကို၊ အကံသု-ကုန်ပြီ၊ ဧကသ္မိယေဝ-
တစ်ခုတည်းသာလျှင်ဖြစ်သော၊ ဂေဟေ-၌၊ **ဒွေအသီတိကောဠိဓနံ**-၂လီသော

သွားတော်မူကြ၏။ ထိုသို့ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါတို့၏ သက်ဆင်းကြွရောက်ရာ၊ ပျံတက်ကြွသွားရာ
ဌာနဖြစ်သောကြောင့် “ဣသိပတန”ဟု အမည်ရသည်။(မ. ဋ-၂၊ ၉၃၊ သံ. ဋ-၃၊
၃၂၇၊ ပဋိသံ. ဋ-၂၊ ၂၁၄၊ သာရတ္ထ-၃၊ ၁၆၃)

မိဂဒါယေ။ ။အဘယံ ဒေတိ ဧတ္တာတိ ဒါယော၊ [ဒါ+ဏ၊] မိဂါနံ+ဒါယော မိဂ-
ဒါယော-သမင်စသော သားကောင်တို့အား (မပစ်ခတ်ရ၊ မသတ်ရဟု) ဘေးမဲ့ပေး
ထားရာတော။ (သီဋီသစ်-၂၊ ၃၄၃၊ သီဘာ-၄၊ ၁၀၂)

ဒွေအသီတိကောဠိဓနံ။ ။ဒွိဟံ+ဂုဏိတံ+အသီတိကောဠိဓနံ ဒွေအသီတိကောဠိ-
ဓနံ-၂ခုတို့ဖြင့် မြှောက်အပ်သော ကုဋေ၈၀၊သောဥစ္စာ၊ အလုတ္တသမာသိ၊ သူဌေးသား
ဖက်က ကုဋေ၈၀၊ ဇနီးဖက်က ကုဋေ၈၀၊အားဖြင့် ကုဋေ ၁၆၀၊တည်း။ [ဒွေအသီတိ-

ကုဋေ၈၀၊ဥစ္စာသည်၊ ဝါ-ကုဋေ၁၆၀၊သော ဥစ္စာသည်၊ အဟောသိ-ပြီ၊ သေဌိ-ပုတ္တော-သည်၊ **ဒိဝသဿ**-တစ်နေ့၏၊ ဝါ-တစ်နေ့၌၊ (တစ်နေ့လျှင်)၊ **တိက္ခတ္တံ**-ဥကြိမ်တို့တိုင်တိုင်၊ ရညော-ကို၊ **ဥပဌာနံ**-ဆည်းကပ်ခြင်းငှာ၊ ဂစ္ဆတိ-၏၊ (တစ်နည်း) ရညော-အား၊ ဥပဌာနံ-ဆည်းကပ်ရာအရပ်သို့၊ ဂစ္ဆတိ၊ အထ-၌၊ တသ္မိနဂရေ-၌၊ ဓုတ္တာ-သေသောက်ကြူးတို့သည်၊ စိန္တေသုံ၊ (ကိ)၊ “အယံ သေဌိ-ပုတ္တော၊ **သုရာသောဏ္ဍော**-သေသောက်ကြူးသည်၊ သစေ ဘဝိဿတိ-အံ၊

ကောဋိဓနန္တိ ခွီဟိ ဂုဏိတအသီတိကောဋိဓနံ၊ သဌိသတကောဋိဓနန္တိ အတ္ထော-ဓမ္မဋီ-၂၂၃။]

ဒိဝသဿ။ ။ရှေ့နည်းအလို သာမိအနက်၌ ဆဋ္ဌိသက်၊ နောက်နည်းအလို ကွတ္တံ၏ အယှဉ်ဝယ် သတ္တမိအနက်၌ ဆဋ္ဌိသက်ပါ။ **[ဒိဝသဿ ခွီတ္တိက္ခတ္တန္တိ** ဧကဿေဝ ဒိဝသဿ ခွီဝါရေ ဝါ တိဝါရေ ဝါ ဘာဂေ၊ ဘုမ္မတ္ထေ ဝါ ဧတံ သာမိဝစနံ၊ ဧကသ္မိယေဝ ဒိဝသေ ခွီဝါရံ ဝါ တိဝါရံ ဝါတိ အတ္ထော-သီဋီသစ်-၂, ၅။]

ဥပဌာနံ။ ။ရှေ့နည်းအလို “ဥပဌာနံ ဥပဌာနံ၊ [ဥပ+ဌာ+ယု၊-ခုဒ္ဒက. ၄-၁၁]” ဟုပြု၊ သမ္ပဒါနိအနက်၌ ဒုတိယာသက်၊ နောက်နည်းအလို “ဥပဂန္တာ တိဌတိ ဧတ္တာတိ ဥပဌာနံ”ဟုပြု၊ ကံအနက်၌ ဒုတိယာသက်ပါ။ (ဒီ. ၄-၂, ၂၉၉၊ ပါစိယော-၁၈၊ ၆၀၊ ၃၀၇၊ ကူ. သုတ် မဟာနိ-၄၂၉၊ သုတ်မဟာဘာ-၃, ၄၉၀၊ ပါထေဘာ-၁, ၃၈၅)။

သုရာသောဏ္ဍော။ ။ကတ္တဗ္ဗာကတ္တဗ္ဗံ အဝိစာရေတွာ အတ္တနာ ဝတ္ထုကာရဏာ သဗ္ဗံ ဒေယျဓမ္မံ သနောတိတိ သောဏ္ဍော၊ [သန(ဒါနအနက်+သု၊ သ၏ အ,ကို ဩပြု၊ န,ကို ဏပြု၊-ဓာန်ဋီ-၂၁၂)၊ (တစ်နည်း) သုဏတိ ဟိသတိတိ(သောက်သူကို ညှဉ်းဆဲ တတ်သောကြောင့်)၊ သုဏ္ဏာ-သေရည်၊ သေရည်ဆိုငါ၊ သုဏ္ဏာယံ+အဘိရတော သော-ဏ္ဍော၊ [သုဏ္ဏာ+အဏိ၊ (ဏ)-ထောမ၊] (တစ်နည်း) သုဏ္ဏာယံ (သုရာယံ)+ကုသလော သောဏ္ဍော၊ (တစ်နည်း) သုဏ္ဏာယံ (ပါနာဂါရေ)+ဘဝေါ ဌိတော ဝါ သောဏ္ဍော၊ (ဓာန်ဋီ-၇၃၀)။

ဆက်ဦးအံ-သောဏ္ဏအရ ဝိဂြိုဟ်အခိုက် သေသောက်ကြူးသူကို ရသော်လည်း ပုဒ်ပြီးသောအခါ အပျော်အပါးကြူးသူ(အပျော်အပါးလိုက်စားသူ)သာမန်ကို ရသောကြောင့် “သုရာယံ+သောဏ္ဍော သုရာသောဏ္ဍော”ဟု သုရာဖြင့် ဝိသေသနပြုသည်၊ ဥပမာ-“တိလဿ+ကုဒံ တေလံ”၌ ဝိဂြိုဟ်အခိုက် နှမ်းဆီကို ရသော်လည်း ပုဒ်ပြီးသော

(ဧဝံသတိ) အမှာကံ-တို့အား၊ ဖာသုကံ-ချမ်းသာခြင်းသည်၊ ဘဝိဿတိ-မည်၊ နံ-ထိုသူဌေးသားကို၊ သုရာသောဏ္ဍဘာဝံ-သေသောက်ကြူးသူ၏အဖြစ်ကို၊ ဥဂ္ဂဏှာပေမ-သင်ယူစေကြစို့၊ ဝါ-သင်ပေးကြစို့” ကူတိ-ကုန်ပြီ၊ တေ-ထိုသေသောက်ကြူးတို့သည်၊ သုရံ-ကို၊ အာဒါယ-၍၊ ခဇ္ဇကမံသေ စေဝ-ခဲဖွယ်၊ အသားတို့ကိုလည်းကောင်း၊ [ခဇ္ဇကံ စ+မံသံ စ ခဇ္ဇကမံသာနိ၊] **လောဏသက္ခရာ** စ-ဆားနှင့် တူသောသကြားတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ-ဆားခဲတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဒုဿန္တေ-ပုဆိုးစွန်း၍၊ ဗန္ဓိတွာ-၍၊ မူလကန္တေ-သစ်မြစ်ဖုတို့ကို၊ ဂဟေတွာ-၍၊ ရာဇကုလတော-မင်းနန်းတော်မှ၊ အာဂစ္ဆန္တဿ-သော၊ တဿ-ထိုသူဌေးသား၏၊ မဂ္ဂံ-ကို၊ ဩလောကယမာနာ-ကုန်လျက်၊ နိသီဒိတွာ-၍၊ တံ-ကို၊ အာဂစ္ဆန္တံ-ကို၊ ဒိသွာ-၍၊ သုရံ-ကို၊ ပိပိတွာ-၍၊ လောဏသက္ခရံ-ကို၊ မုခေ-၌၊ ခိပိတွာ-ပစ်ထည့်၍၊ မူလကန္တံ-ကို၊ ခုသိတွာ-ကိုက်၍၊ “သာမိ-အရှင်သူဌေးသား! ဝဿ-သတံ-အနှစ်တစ်ရာပတ်လုံး၊ ဇီဝ-အသက်ရှင်ပါစေ(အသက်ရှည်ပါစေ) သေဌိ-ပုတ္တ-သား! တံ-ကို၊ နိဿာယ-၍၊ မယံ-တို့သည်၊ ခါဒနပိဝနသမတ္တာ-စားသောက်ခြင်း၌ စွမ်းနိုင်သူတို့သည်၊ ဝါ-စားသောက်နိုင်သူတို့သည်၊ ဘဝေယျာမ-ဖြစ်လိုပါကုန်၏၊” ကူတိ-သို့၊ အာဟံသု-ကုန်ပြီ၊ သော-သည်၊ တေသံ-တို့၏၊ ဝစနံ-ကို၊ သုတွာ-၍၊ ပစ္ဆတော-၌၊ (နောက်က) အာဂစ္ဆန္တံ-လိုက်ပါလာသော၊ စူဠပဋ္ဌာကံ-အလုပ်ကျွေးငယ်ကို၊ ပုစ္ဆိ-ပြီ၊ (ကိ)၊ “ဧတေ-ဤသူတို့သည်၊ ကိ-ကို၊ ပိဝန္တိ-နည်း?” ကူတိ-ပြီ၊ သာမိ-ရှင်! ဧကံ-သော၊ ပါနကံ-သောက်ဖွယ်ကို၊

အခါ ဆီသာမန်ကို ရသောကြောင့် “တိလတေလံ၊ ဝသာတေလံ”စသည်ဖြင့် ဝိသေသနပြုရသကဲ့သို့တည်း။ (သီဘာ-၃၊ ၃၁)

သမာသော စ တဒ္ဓိတော စ၊ ဝါကျဏ္ဍေသု ဝိသေသကာ၊

ပသိဒ္ဓိယံ သာမညံ၊ တေလံ သုဂတစီဝရံ။ (သီဇီသစ်-၁၊ ၃၉)

လောဏသက္ခရာ။ ။လောဏံ ဝိယာတိ လောဏာ၊ လောဏာ စ+တံ+သက္ခရာတိ လောဏသက္ခရာ-ဆားနှင့်တူသော သကြားတို့၊ “ဆားခဲတို့ကို”ဟူသော အနက်အလို “လောဏဿ+သက္ခရာ လောဏသက္ခရာ”ဟု ပြုပါ၊ သက္ခရာသဒ္ဓါ အခဲကိုမဟောသောကြောင့် မကောင်းပါ။ [လောဏသက္ခရန္တိ လောဏသဒိသံ ဥစ္ဆူသက္ခရံ-ဇာဇီသစ်-၁၊ ၂၆၃။]

(ပိဝန္တိ-ကုန်၏။) ကုတိ-ပြီ၊ ဧတံ-ဤသောက်ဖွယ်သည်။ မနာပဇာတိကံ-မြတ်နိုးအပ်သည်၏အဖြစ်ဟူသော သဘောရှိသလော၊ ကုတိ-မေးပြီ၊ သာမိ! ကုမသ္မိံ ဇီဝလောကေ-ဤသတ္တလောက၌၊ ကုမိနာ-ဤသောက်ဖွယ်နှင့်၊ သဒိသံ-သော၊ ပါတဗ္ဗယုတ္တကံ နာမ-သောက်ခြင်းငှာ သင့်လျော်သော သောက်ဖွယ်မည်သည်၊ [ဓမ္မဘာ-၁, ၄၆၉၅] နတ္ထိ-ပါ၊ ကုတိ-ပြီ၊ သော-ထိုသူဌေးသားသည်၊ “ဧဝံ သန္တေသော၊ မယာပိ-သည်လည်း၊ ပါတုံ-ငှာ၊ ဝဇ္ဇတိ-၏။” ကုတိ-ပြော၍၊ ထောက်ထောက်-အနည်းငယ် အနည်းငယ်၊ အာဟရာပေတွာ-စေ၍၊ ပိဝတိ-၏၊ အထ၌၊ နစိရဿေဝ-ပင်၊ တေ ဓုတ္တာ-တို့သည်၊ အဿ-ထိုသူဌေးသား၏၊ ပိဝနဘာဝံ-ကို၊ ဥ တွာ-၍၊ တံ-ထိုသူဌေးသားကို၊ ပရိဝါရယိသု-ဝန်းရံကုန်ပြီ၊ ကာလေ-သည်၊ ဂစ္ဆန္တေ-လွန်သွားလသော်၊ ဝါ-ကြာသွားလသော်၊ ပရိဝါရော-သည်၊ မဟာ-များသည်၊ အဟောသိ-ပြီ၊ သော-ထိုသူဌေးသားသည်၊ သတေနပိ-ဖြင့်လည်းကောင်း၊ သတဒ္ဓယေနပိ-တစ်ရာ၏၊ ဥဒအပေါင်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝါ-၂ရာဖြင့်လည်းကောင်း၊ သုရံ-ကို၊ အာဟရာပေတွာ-၍၊ ပိဝန္တေ-သော်၊ ကုမိနာ အနတ္တမေနေဝ-ဤအစဉ်အားဖြင့်သာလျှင်၊ နိသိန္နဌာနာဒိသု-ထိုင်ရာ ရပ်ရာအစရှိသည်တို့၌၊ ကဟာပဏရာသိ-ငွေအစုအပုံကို၊ ဌပေတွာ-၍၊ သုရံ-ကို၊ ပိဝန္တေ-သော်၊ “ကုမိနာ-ဤငွေအသပြာဖြင့်၊ မာလာ-ပန်းတို့ကို၊ အာဟရထ-ကုန်လော၊ ကုမိနာ-ဖြင့်၊ ဂန္တေ-နံသာတို့ကို၊ (အာဟရထ)၊ အယံ ဇနော-သည်၊ ဇုတေ-ကြွေအံ၌၊ ဆေကော-ကျွမ်းကျင်၏၊ အယံ-သည်၊ နစ္စေ-၌၊ (ဆေကော-၏) အယံ-သည်၊ ဂီတေ-၌၊ (ဆေကော-၏) အယံ-သည်၊ ဝါဒီတေ-၌၊ (ဆေကော-၏)၊ ကုမဿ-အား၊ သဟဿံ-ကို၊ ဒေထ-ကုန်လော၊ ကုမဿ-အား၊ ဒွေ သဟဿာနိ-တို့ကို၊ (ဒေထ)” ကုတိ ဧဝံ-ဤသို့၊ ဝိကိရန္တေ-ဖြန့်ကြဲလသော်၊ ဝါ-ကြောင့်၊ နစိရဿေဝ-ပင်၊ အတ္တနော-၏၊ သန္တကံ-သော၊ အသီတိ-ကောဋီဓနံ-ကို၊ ခေပေတွာ-၍၊ “သာမိ! တေ-၏၊ ဓနံ-သည်၊ ဒီဏံ-ကုန်ပြီ၊” ကုတိ-သို့၊ ဝုတ္တေ-သော်၊ မေ-၏၊ ဘရိယာယ-၏၊ သန္တကံ-သည်၊ နတ္ထိ ကံ-မရှိတော့ဘူးလော၊ ကုတိ-ပြီ၊ သာမိ! အတ္ထိ-၏၊ ကုတိ-ပြီ၊ တေန ဟိ-လျှင်၊ တံ-ထိုမယား၏ဥစ္စာကို၊ အာဟရထ-ကုန်လော၊ ကုတိ-ပြီ၊ တမ္ပိ-ထိုမယား၏ ဥစ္စာကိုလည်း၊ တထေဝ-ပင်၊ ခေပေတွာ-၍၊ အနုပုဗ္ဗေန-ဖြင့်၊ ခေတ္တအာရာမယျာန-

ယောဂီဒိကမ္ပိ-လယ်၊ အာရာမ်၊ ဥယျာဉ်၊ ရထားယာဉ်အစရှိသော ဥစ္စာကိုလည်း
ကောင်း၊ အန္တမသော-အားဖြင့်၊ ဘာဇနဘဏ္ဍကမ္ပိ-ခွက်ဘဏ္ဍာကိုသော်လည်း
ကောင်း၊ အတ္တရဏပါဝရဏနိသီဒနမ္ပိ-အိပ်ရာခင်း၊ ခြံစောင်၊ ထိုင်စရာအခင်းကို
လည်းကောင်း၊ သဗ္ဗ-သော၊ အတ္တနော-၏။ သန္တကံ-ကို၊ ဝိက္ခိဏိတွာ-ရောင်း၍၊
ခါဒိ-ပြီ၊ **အထ-**၌၊ မဟလ္လကကာလေ-၌၊ အဿ-ထိုသူဌေးသား၏၊ ကုလ-
သန္တကံ-အမျိုး၏ဥစ္စာဖြစ်သော၊ ဂေဟံ-ကို၊ **ဝိက္ခိဏိတွာ-**ရောင်းခဲ့ခြင်းကြောင့်၊
ယေဟိ-အကြင်သူတို့သည်၊ ဂဟိတံ-ဝယ်ယူအပ်ပြီ၊ တေ-တို့သည်၊ တံ-ထိုသူဌေး
သားကို၊ ဂေဟာ-မှ၊ နိဟရိသု-ဖယ်ရှားကုန်ပြီ၊ သော-ထိုသူဌေးသားသည်၊
ဘရိယံ-ကို၊ အာဒါယ-၍၊ ပရဇနဿ-အခြားသောလူ၏၊ ဂေဟဘိတ္တိ-အိမ်နံရံ
ကို၊ နိဿာယ-၍၊ ဝသန္တော-လျက်၊ ကပါလခဏ္ဍံ-ခွက်ပိုင်းကို၊ အာဒါယ-၍၊
ဘိက္ခာယ-ထမင်းအလို့ငှာ၊ စရိတွာ-၍၊ ဇနဿ-၏၊ ဥစ္ဆိဋ္ဌကံ-စားကြွင်းကို၊ ဘုဠိ-
တုံ-ငှာ၊ အာရဘိ-ပြီ။

အထ-၌၊ နံ-ကို၊ ဧကဒိဝသံ-၌၊ အာသနသာလာယ-နေရာဇရပ်၏၊ ဒွါရေ-
၌၊ ဌတွာ-၍၊ ဒဟရသာမဏေရေဟိ-ကိုရင်ငယ်တို့သည်၊ ဝါ-ရဟန်းငယ်၊ ကိုရင်
တို့သည်၊ [ဓမ္မဘာ-၂၊ ၄၂၅] ဒိယုမာနံ-ပေးအပ်သော၊ ဥစ္ဆိဋ္ဌကဘောဇနံ-စားကြွင်း
ဖြစ်သော ဘောဇင်ကို၊ ပဋိဂ္ဂဏန္တံ-ခံယူနေသည်ကို၊ ဒိသွာ-၍၊ သတ္တာ-သည်၊
သိတံ-ကို၊ ပါတု-ထင်ရှားစွာ၊ အကာသိ-ပြီ၊ အထ-၌၊ နံ-ထိုဘုရားရှင်ကို၊ အာနန္ဒ-
တ္ထေရော-သည်၊ သိတကာရဏံ-ကို၊ ပုစ္ဆိ-ပြီ၊ သတ္တာ-သည်၊ သိတကာရဏံ-

အထ နံ။ ။ “အထ နံ”၌ နံကို “နံ-ထိုသူဌေးသားကို”ဟု ပေးကြ၏။ သို့သော် စပ်
စရာပုဒ်မရှိသောကြောင့် မကောင်းပါ။ “**ဣမိဿာ စ နန္တိ** ဧတ္ထ နန္တိ နိပါတမတ္ထံ(ဇာ. ၄-
၂၊ ၁၁၀၊ ၂၉၅)”၌ကဲ့သို့ အနက်မရ၊ ပဒုပုရဏနိပါတ်ဟု ကြံခြင်းသာ ကောင်း၏။

ဝိက္ခိဏိတွာ ဂဟိတံ။ ။ “ဂဟိတံ”၏ ကတ္တား(ယူသူ)ကား ယေဟိတည်း။ “ဝိက္ခိ-
ဏိတွာ”၏ ကတ္တား(ရောင်းသူ)ကား “ယေဟိဿ”၌ “အဿ”တည်း။ ဤသို့ ကတ္တားကွဲ
သောကြောင့် ဝိက္ခိဏိတွာကို ဟိတ်အနက်ပေးရသည်။ [ကတ္တားကွဲဘိ၊ မတူရှိသော်၊
မိမိကတ္တား၊ သမ္ပန်ထား၍၊ ဖြစ်ငြားဟိတ်မှာ၊ သက်တို့ရာသည်၊ တွာဒိပစ္စည်းသဘော
တည်း။(ဘုရားကြီး)]

ကို၊ ကထေန္တော-သော်၊ “အာနန္ဒ! ကုမံ မဟာနေသေဋ္ဌိပုတ္တံ-ကို၊ ကုမသ္မိံ နဂရေ-
 ဌ၊ ဒွေအသီတိကောဋိဓနံ-ကို၊ ခေပေတွာ-၍၊ ဘရိယံ-ကို၊ အာဒါယ-၍၊ ဘိက္ခာ-
 ယ-ငှာ၊ စရန္တံ-ကို၊ ပဿ-လော၊ ဟိ-မှန်၊ အယံ-ဤသူဌေးသားသည်၊ ပဌမဝယေ-
 ဌ၊ ဘောဂေ-တို့ကို၊ အခေပေတွာ-မကုန်စေမူ၍၊ ကမ္မန္တေ-လုပ်ငန်း၌၊ သစေ
 ပယောဇယိဿ-အကယ်၍ ယှဉ်စေခဲ့အံ့၊ ဝါ-အကယ်၍ သုံးစွဲခဲ့အံ့၊ (ဧဝံသတိ)၊
 ကုမသ္မိံယေဝ နဂရေ-၌ပင်၊ **အဂ္ဂသေဋ္ဌိ**-ပထမတန်းစားသူဌေးသည်၊ အဘဝိ-
 သ-ဖြစ်ရာ၏၊ **ပန** -အထူးကား၊ နိက္ခမိတွာ-လူဘောင်မှ ထွက်ခွာ၍၊ သစေ
 ပဗ္ဗဇိဿ-အကယ်၍ ရဟန်းပြုခဲ့အံ့၊ (ဧဝံသတိ)၊ အရဟတ္တံ-ကို၊ ပါပုဏိဿ-
 ၏၊ အဿ-၏၊ ဘရိယာပိ-သည်လည်း၊ အနာဂါမိဖလေ-၌၊ ပတိဋ္ဌဟိဿ-
 ရာ၏၊ မဇ္ဈိမဝယေ-၌၊ ဘောဂေ-တို့ကို၊ အခေပေတွာ-၍၊ ကမ္မန္တေ-၌၊ သစေ
 ပယောဇယိဿ-အံ့၊ (ဧဝံသတိ)၊ ဒုတိယသေဋ္ဌိ-သည်၊ အဘဝိဿ-ရာ၏၊ နိ-
 က္ခမိတွာ-၍၊ ပဗ္ဗဇန္တော-သော်၊ အနာဂါမိ-သည်၊ အဘဝိဿ-၏၊ အဿ-၏၊
 ဘရိယာပိ-သည်လည်း၊ သကဒါဂါမိဖလေ-၌၊ ပတိဋ္ဌဟိဿ-၏၊ ပစ္ဆိမဝယေ-
 ဌ၊ ဘောဂေ-တို့ကို၊ အခေပေတွာ-၍၊ ကမ္မန္တေ-၌၊ သစေ ပယောဇယိဿ-အံ့၊
 (ဧဝံသတိ)၊ တတိယသေဋ္ဌိ-သည်၊ အဘဝိဿ-၏၊ နိက္ခမိတွာ-၍၊ ပဗ္ဗဇန္တောပိ-
 သော်လည်း၊ ဝါ-လျှင်လည်း၊ သကဒါဂါမိ-သည်၊ အဘဝိဿ-၏၊ အဿ-၏၊
 ဘရိယာပိ-သည်လည်း၊ သောတာပတ္တိဖလေ-၌၊ ပတိဋ္ဌဟိဿ-၏၊ ကုဒါနိ ပန-
 ဌ်ကား၊ ဧသ-ဤသူဌေးသားသည်၊ **ဂိဟိဘောဂတောပိ**-လူတို့သုံးဆောင်ခံစား

အဂ္ဂသေဋ္ဌိ။ ။နောက်ဆိုမည့် “ဒုတိယသေဋ္ဌိ၊ တတိယသေဋ္ဌိ”ဟူသော ပုဒ်များကို
 ထောက်၍ “အဂ္ဂေါဟမသ္မိံ လောကဿ”၌ အဂ္ဂေါကဲ့သို့၊ “အဂ္ဂသေဋ္ဌိ”၌ အဂ္ဂသဒ္ဒါ
 ပဌမ(ပဓာန)အနက်ဟောဟု ယူပါ၊ “အဂ္ဂေါ+သေဋ္ဌိ အဂ္ဂသေဋ္ဌိ”ဟု ပြုပါ။ (ဒီ. ဌ-
 ၂၊ ၃၁၊ ဒီဋီ-၂၊ ၃၀)

သစေ ပန။ ။“သစေ ကုဓ၊ နောက်ပန၊ ဝိသေသဟုစွဲ(ရွှေ-၄၅)”နှင့်အညီ သစေ
 နောင် ရှိသော ပနနိပါတ်သည် ဝိသေသအနက်ကို ထွန်းပြ၏၊ ရဟန်းပြုလျှင် သူဌေး
 သားက အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်ခြင်း၊ ဇနီးက အနာဂါမိဖိုလ်၌ တည်ခြင်းဟူသော
 အထူးကို ပြလို၍ “သစေ ပန”စသည်ကို ဆိုသည်။

ဂိဟိဘောဂတော။ ။ဂိဟိဟိ+ဘောဘော ဂိဟိဘောဂေါ-လူတို့သည် သုံးဆောင်

အပ်သောစည်းစိမ်မှလည်းကောင်း၊ (လူ့စည်းစိမ်မှလည်းကောင်း)၊ သာမည-
 တောဝိ-ရဟန်း၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ အရိယာမဂ်မှလည်းကောင်း၊ ပရိဟိနော-
 ဆုတ်ယုတ်ပြီ၊ ဝါ-ဆုံးရှုံးပြီ၊ စ ပန-ဆက်၊ ပရိဟာယိတွာ-ဆုတ်ယုတ်ပြီး၍၊ ဝါ-
 ဆုံးရှုံးပြီး၍၊ သုက္ခပလ္လလေ-ရေခန်းခြောက်သော ရေအိုင်ငယ်၌၊ ကောဉ္ဇ-
 သကုဏော ဝိယ-ကြိုးကြာငှက်ကဲ့သို့၊ ဇာတော၊” ဣတိ၊ ဝတွာ၊ ဣမာ ဂါထာ-
 တို့ကို၊ အဘာသိ၊ (ကိ)၊ “အစရိတွာ၊ ပေ၊ အနုတ္တုန”န္တိ-၍၊ (အာဟ)။

အစရိတွာ ဗြဟ္မစရိယံ၊ အလဒ္ဓါ ယောဗ္ဗနေ ဓနံ၊

ဇိဏ္ဏကောဉ္ဇာဝဈာယန္တိ၊ ဝိဏမစ္ဆေဝ မလ္လလေ။

(ဗာလာ-လူမိုက်တို့သည်၊) ယောဗ္ဗနေ-နုပျိုသန်စွမ်းသူ၏ အဖြစ်ရှိရာအခါ
 ၌၊ ဗြဟ္မစရိယံ-မြတ်သောအကျင့်ကျင့်သုံးခြင်းကို၊ အစရိတွာ-မကျင့်သုံးမူ၍၊
 ဓနံ-ဥစ္စာကို၊ အလဒ္ဓါ-မရမူ၍၊ ဝိဏမစ္ဆေ-ကုန်ပြီးသော ငါးရှိသော၊ ပလ္လလေ-
 ရေအိုင်ငယ်၌၊ ဇိဏ္ဏကောဉ္ဇာ ဣဝ-ကြိုးကြာအိုတို့ကဲ့သို့၊ အဝဈာယန္တိ-ကြုံမှိုင်
 ရကုန်၏။

အစရိတွာ ဗြဟ္မစရိယံ၊ အလဒ္ဓါ ယောဗ္ဗနေ ဓနံ၊

သေန္တိ စာပါတိဝိဏာဝ၊ ပုရာဏာနိ အနုတ္တုနံ။

ခံစားအပ်သော စည်းစိမ်(အဓမ္မပစ္စည်း)၊ အဓမ္မခွဲသောအခါ အိမ်နေလူတို့ ရသင့်ရ
 ထိုက်သော အသုံးအဆောင်အဓမ္မပစ္စည်းမှလည်း ဆုံးရှုံးပြီ-ဟူလို၊(သံ၊ ၄-၂၊ ၂၇၈၊
 ဣတိ၊ ၄-၂၇၉)

သာမညတော။ ။ “သမဏဿ+ဘာဝေါ သာမညံ-မကောင်းမှုတို့ကို ငြိမ်းစေတတ်
 သော အရိယာရဟန်း၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ”ဟူသည် ပရမတ္ထ(အစစ်အမှန်အနက်)
 အားဖြင့် အရိယမဂ်တည်း၊ အရိယမဂ်ကသာလျှင် မကောင်းမှုတို့ကို ငြိမ်းစေနိုင်သည်၊
 (ဒီ၊ ၄-၁၊ ၁၄၃၊ သိဒ္ဓိသစ်-၂၊ ၃၄)၊ ထို့ပြင် သံဇီ-၂၊ ၄၀၈၌လည်း သမဏအရ အရိ
 ယာတို့ကိုပင် ယူ၍ “သမဏာနံ+ဘာဝေါ သာမညံ-မကောင်းမှုတို့ကို ငြိမ်းစေတတ်
 သော အရိယာရဟန်းတို့၏ ဖြစ်ကြောင်းအရိယမဂ်”ဟု ပြု၏၊ (တစ်နည်း) အကြင်
 အရိယာမဂ်ကို ရခြင်းကြောင့် မုချအားဖြင့် သမဏမည်၏၊ ထိုအရိယမဂ်သည် “သမ-
 ဏဿ+ကမ္မံ ပဋိပဒါ သာမညံ-မကောင်းမှုတို့ကို ငြိမ်းစေတတ်သော ရဟန်း၏ အလုပ်
 ဖြစ်သော အရိယမဂ်အကျင့်”ဟူသော ဝိဂြိုဟ်အရ သာမညမည်၏။ (မဇ္ဈိ-၂၊ ၂၃၂)

(ဗာလာ-တို့သည်။) ယောဗ္ဗနေ-၌၊ ဗြဟ္မစရိယံ-ကို၊ အစရိတ္တာ-၍၊ ဓနံ-ကို၊ အလဒ္ဓါ-၍၊ စာပိတိဒီကာ-လေးမှ လွန်၍သွားသော မြားတို့သည်၊ ဝါ-လေးမှ လွတ်လိုက်သော မြားတို့သည်၊ (ဥပစိကာနံ-ခြံတို့၏၊ ဘတ္တံ-အစာသည်။) သေန္တိ ကုဝ-ဖြစ်ကုန်သကဲ့သို့၊ (ဧဝံ-ဤအတူ၊) ပုရာဏာနိ-ရှေးကပြုထား၊ သောက် စားကခုန်၊ ဆိုတီးပုံအကြောင်း၊ ရှေးဖြစ်ဟောင်းတို့ကို၊ အနုတ္တုနံ (အနုတ္တုနန္တာ)- အောက်မေ့တ-သ၊ ပူဆွေးရကုန်သည်၊ သေန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏။

တတ္ထ-တို့၌၊ အစရိတ္တာတိ-ကား၊ **ဗြဟ္မစရိယဝါသံ**-မြတ်သော အကျင့်ကို ကျင့်သုံးခြင်းကို၊ ဝါ-ကျင့်သုံးအပ်သော ဗြဟ္မစရိယကို၊ အဝသိတ္တာ-မကျင့်သုံး မူ၍။ **ယောဗ္ဗနေ**တိ-ကား၊ အနုပ္ပန္နေ-မဖြစ်ပေါ်သေးကုန်သော၊ ဘောဂေ-တို့ကို၊

ဗြဟ္မစရိယဝါသံ။ ။ “ဒါနသို့ ဗြဟ္မစရိယ-မပ္ပမညာသု သာသသနေ”စသော ဓာန်- ၇၈၃ဂါထာအရ ဗြဟ္မစရိယသည် “ဒါန၊ အပ္ပမညာ၊ သာသနာတော်၊ မေထုန်ရှောင် ကြဉ်မှု၊ ဝေယျာဝစ္စ၊ မိမိမယားဖြင့် ရောင့်ရဲခြင်း၊ ၅ပါးသီလ၊ အရိယမဂ်၊ ဥပုသ်အင်္ဂါ၊ လုံ့လစသော အနက်တို့ကို ဟောနိုင်၏။ ထိုတွင် ဤနေရာ၌ ဒါန၊ ငါးပါးသီလ၊ အရိယ မဂ္ဂ၊ သာသနဗြဟ္မစရိယ”တို့ကို ယူပါ။ ဗြဟ္မစရိယကို မဖြစ်စေခြင်း၊ ဖြစ်အောင် မကျင့် ခြင်းကိုပင် “ဗြဟ္မစရိယကို မကျင့်သုံးခြင်း”ဟု ဆိုလိုသည်။ (ဓမ္မဋီ-၂၂၅)

ဆက်ဦးအံ့-“ဗြဟ္မစရိယံ”ကို “ဗြဟ္မံ ဗြဟ္မာနံ ဝါ+စရိယန္တိ ဗြဟ္မစရိယံ-မြတ်သော အကျင့်၊ ဝါ-မြတ်သူတို့၏ အကျင့်၊(ဒီဋီ-၁၊ ၂၃၉)၊ ဗြဟ္မေဟိ သေဌေဟိ+စရိယံ ဗြဟ္မစရိယံ-မြတ်သူတို့ ကျင့်အပ်သောအကျင့်၊(ဣတိ. ၄-၂၅၂)၊ ဗြဟ္မတ္ထာယ နိဗ္ဗာန- ထွာယ+စရိယာတိ ဗြဟ္မစရိယံ-နိဗ္ဗာန်အကျိုးငှာ ကျင့်အပ်သောအကျင့်၊ (ပဋိသံ. ၄- ၂၊ ၂၈၁)၊ ဗြဟ္မံ သေဌံ စရတိ ဧတေနာတိ ဗြဟ္မစရိယံ-မြတ်သောနိဗ္ဗာန်သို့ ရောက် ကြောင်းအကျင့်၊ (မဇ္ဈိ-၂၊ ၃၄)”ဟု ပြုပါ။ ထိုနောင် “ဗြဟ္မစရိယဝါသံ”ဟု ဖွင့်သဖြင့် “ဗြဟ္မစရိယဿ+ဝါသော ဗြဟ္မစရိယံ”ဟုဆက်ပြု၊ ဝါသပုဒ်ကိုချေ၊ (တစ်နည်း) ဌာန ပစာရအားဖြင့် ဗြဟ္မစရိယကျင့်သုံးခြင်းကို ယူပါ။ ဗြဟ္မစရိယဝါသံနှင့် အဝသိတ္တာသည် အရမကွဲသော်လည်း အဘေဒဘေဒပစာရအားဖြင့် ခွဲဆိုထားသည်။

ယောဗ္ဗနေ။ ။ယုဝဿ+ဘာဝေါ ယောဗ္ဗနံ၊ [ယုဝ+ဏ၊ တေသု ဝုဒ္ဓိဖြင့် နုလာ၊(ရူ- ၃၈၈)၊ ယုဝ+နဏိ၊(မောဂ်-၄၊ ၆၁)၊ နုပျိုသူ၏ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာဟူသည် နုပျိုခြင်း (အရွယ်ကောင်းခြင်း)ဂုဏ်တည်း၊(တောင်ပေါက်ဓာန်နိ-၂၅၀)၊ ဤ၌ မဖြစ်ပေါ်သေး သော စီးပွားဥစ္စာကို ဖြစ်ထွန်းစေဖို့နှင့် ဖြစ်ထွန်းပြီးစီးပွားဥစ္စာများကို စောင့်ရှောက်ဖို့

ဥပ္ပာဒေတုံ ဝါ-ဖြစ်စေခြင်းငှာလည်းကောင်း၊ ဥပ္ပန္နေ-ဖြစ်ပေါ်ပြီးကုန်သော၊
ဘောဂေ-တို့ကို၊ ရက္ခိတုံ ဝါ-စောင့်ရှောက်ခြင်းငှာလည်းကောင်း၊ သမတ္ထ-
ကာလေ-စွမ်းနိုင်ရာအခါ၌၊ ဓနမ္ပိ-ကိုလည်း၊ အလဘိတ္တာ-မရမူ၍။ ခိဏမဇ္ဈေတိ-
ကား၊ ဧဝရူပါ-ကုန်သော၊ တေ ဗာလာ-တို့သည်၊ ဥဒကဿ-၏၊ အဘာဝါ-
ကြောင့်၊ ခိဏမဇ္ဈေ-ကုန်ပြီးသောငါးရှိသော၊ ပလ္လလေ-ရေအိုင်ငယ်၌၊ ပရိက္ခိဏ-
ပတ္တာ-အားအင်ကုန်ခန်းသော အတောင်ရှိကုန်သော၊ ဝါ-အားအင်ပျက်စီး
သော အတောင်ရှိကုန်သော၊ **ဇိဏ္ဏကောဇ္ဇာ ဝိယ-**ကြိုးကြာအိုတို့ကဲ့သို့၊ **အဝ-**
ဈာယန္တိ-လွန်စွာ ကြံ့မြိုင်နေရကုန်။

စွမ်းနိုင်ရာအခါ(နုပျိုမှုဂုဏ်ရှိရာအခါ)ကို ကာရဏူပစာရအားဖြင့် ယူပါ။ (တစ်နည်း)
နုပျိုမှုရှိရာအခါကိုရအောင် “ယောဗ္ဗနံ+ဧတ္ထ အတ္ထိတိ ယောဗ္ဗနော-နုပျိုသည်၏ အဖြစ်
ရှိရာအခါ”ဟု ပြုပါ။ ထိုကြောင့် “အနုပ္ပန္နေ၊ ပေ၊ သမတ္ထကာလေ”ဟု ဖွင့်သည်။

ဇိဏ္ဏကောဇ္ဇာဝဈာယန္တိ။ ။ “ခိဏမဇ္ဈေ ပလ္လလေ ဇိဏ္ဏကောဇ္ဇာ ဝိယ အဝဈာယန္တိ”
ဟူသော အဖွင့်၌ ဝိယဖြင့် “ခိဏမဇ္ဈေဝ”၌ က္လုကို ပရိယာယ်အားဖြင့် ဖွင့်သည်။
“ခိဏမဇ္ဈေ+က္လု”ဟု ပုဒ်ဖြတ်ရကြောင်းကိုလည်း ပြသည်။ “ဇိဏ္ဏကောဇ္ဇာ အဝ-
ဈာယန္တိ”ဖြင့် “ဇိဏ္ဏကောဇ္ဇာဝဈာယန္တိ”ကို “ဇိဏ္ဏကောဇ္ဇာ+အဝဈာယန္တိ”ဟု ပုဒ်ဖြတ်ရ
ကြောင်းကို ပြသည်။ အလားတူဖြစ်သော **“အက္ခိန္တိန္ဒော’ဝဈာယတိ** အက္ခိန္တိန္ဒော
အဝဈာယတိ ဗလဝစိန္တနံ စိန္တေတိ(သံ. ၄-၁, ၁၀၅)”ဟူသော အဖွင့်ကို ထောက်လျှင်
လည်း “ဇိဏ္ဏကောဇ္ဇာ+အဝဈာယန္တိ၊ ခိဏမဇ္ဈေ+က္လု”ဟု ဖြတ်ရကြောင်းနှင့် “အဝ-
ဈာယန္တိ”၌ ဈေဓာတ် စိန္တာအနက်ဟောကြောင်း၊ အဝဥပသာရ ဘုသ(လွန်ကဲခြင်း)
အနက်ဟောကြောင်း ထင်ရှား၏။

တစ်နည်းပေးကြပုံ။ ။ “ဇိဏ္ဏကောဇ္ဇာ+က္လု+ဈာယန္တိ၊ ခိဏမဇ္ဈေ+ဧဝ”ဟု ဖြတ်၍
“ခိဏမဇ္ဈေ ဧဝ-ငါးကုန်ပြီးသည်သာလျှင်ဖြစ်သော၊ ပလ္လလေ-၌၊ ဇိဏ္ဏကောဇ္ဇာ-တို့
သည်၊ ဈာယန္တိ က္လု-ကြံ့မြိုင်ကုန်သကဲ့သို့၊ ဈာယန္တိ-ကုန်၏”ဟုလည်း ပေးကြသေး၏။
အဖွင့်မှ တစ်မျိုးကြံခြင်းဟု မှတ်ရာ၏။

ဆက်ဦးအံ့-“ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိခံက၊ နေယျဝကံ၊ ဂုဇ္ဈတ္တကြောင့်၊ ထိုက်စွာဖြောင့်ပြ၊
ပိဏ္ဏတ္ထ(ရွှေ-၃၄၄)”နှင့်အညီ “တေ ဧဝရူပါ၊ ပေ၊ အဝဈာယန္တိ”ဟူသော ရှေ့ဝါကျ၌
တိမ်မြုပ်နေသော အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို တစ်စုတည်းပေါင်း၍ ပိဏ္ဏတ္ထကို ပြလိုသော
ကြောင့် “ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ”စသည်ကို ဖွင့်သည်။ ထိုတွင် “ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ”ကား

ကုဒ်-သည်။ ဝါ-ကို၊ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊ ဟိ-ချဲ့၊ ပလ္လလေ-၌၊ ဥဒကဿ-၏။ အဘာ-
 ဝေါ ဝိယ-မရှိခြင်းသည်ကဲ့သို့၊ ကုမေသံ-ဤသူဌေးသား လင်မယားတို့၏၊ ဝါ-
 တို့မှာ၊ ဝသနဌာနဿ-နေစရာဌာန(အိမ်)၏။ အဘာဝေါ-သည်။ (ဟောတိ)၊
 မစ္ဆာနံ-တို့၏။ ခိဏဘာဝေါ ဝိယ-ကုန်သည်၏အဖြစ်သည်ကဲ့သို့၊ ကုမေသံ-
 တို့၏။ ဘောဂါနံ-တို့၏။ အဘာဝေါ၊ (ဟောတိ)၊ ခိဏပတ္တာနံ-အားအင်ကုန်
 ခန်းသော အတောင်ရှိကုန်သော၊ ဝါ-အားအင်ပျက်စီးသော အတောင်ရှိကုန်
 သော၊ ကောဉ္ဇာနံ-တို့၏၊ ဥပ္ပတိတ္တာ-ပျံတက်၍၊ ဂမနာဘာဝေါ ဝိယ-သွားခြင်း
 ၏ မရှိခြင်းသည်ကဲ့သို့၊ ကုမေသံ-တို့၏၊ ကုဒါနိ-၌၊ ဇလထလပထာဒီဟိ-ရေ
 လမ်း၊ ကုန်းလမ်းအစရှိသည်တို့ဖြင့်၊ ဘောဂေ-တို့ကို၊ သဏ္ဌာပေတုံ-တည်စေ
 ခြင်းငှာ၊ အသမတ္တဘာဝေါ-မစွမ်းနိုင်သည်၏ အဖြစ်သည်။ (ဟောတိ)၊ တသ္မာ-
 ကြောင့်၊ တေ-ထိုလူမိုက်တို့သည်၊ ခိဏပတ္တာ-ကုန်သော၊ ကောဉ္ဇာ ဝိယ-ကဲ့သို့၊
 ဧတ္ထေဝ-ဤအရပ်၌သာ၊ ဗဒ္ဓိတ္တာ-နှောင်ဖွဲ့၍၊ ဝါ-ငြိကပ်၍၊ အဝစာယန္တိ-ကုန်၏။
 ကုတိ-သို့၊ (ဝုတ္တံ ဟောတိ)၊ **စာပါတိခိဏာ**ဝါတိ-ကား၊ စာပတော-လေးမှ၊
 အတိခိဏာ-လွန်၍ သွားသော မြားတို့သည်၊ စာပါ-မှ၊ ဝိနိမုတ္တာ-လွတ်လိုက်
 သော မြားတို့သည်၊ ကုတိ အတ္ထော-နက်။

(စကားပျိုးတည်း)ကို ပြသော ပါဒကဝါကျ၊ သင်္ခေပဝါကျတည်း၊ “ပလ္လလေ ၊ပေ၊
 သမတ္တဘာဝေါ”ကား ဝိတ္ထာရဝါကျတည်း၊ “တသ္မာ”စသည်ကား ဝိတ္ထာရဝါကျနောက်၌
 ရှိသောကြောင့် “ချဲ့မြှဟ်နောက်၊ တသ္မာရောက်၊ မဖောက်လဒ္ဓဂုဏ်(ရွှေ-၂၀၉)”နှင့်
 အညီ လဒ္ဓဂုဏ်ဝါကျတည်း။

စာပါတိခိဏာ။ ။ “စပဿ(ဝါးအထူး၏)+ဝိကာရော စာပေါ၊ [စပ+ဏာ-ကောတ္ထု-
 ဘ၊] စာပတော+အတိခိဏာ စာပါတိခိဏာ”ဟုပြု၊ “စာပါ ဝိနိမုတ္တာ”ဖြင့် ခိဓာတ်
 ဂတိအနက်ဟောကြောင်းကို ရည်ရွယ်၍ “လေးမှ လွန်၍ သွားခြင်း”ဟူသည် လေးမှ
 လွတ်သွားခြင်းပင်ဟု အဓိပ္ပာယ်ကို ဖွင့်ဆိုသည်ဟု နီတိဓာတု-၂၄၇၌ ဆို၏။

ဆက်ဦးအံ့-ခိဓာတ်သည် ဂတိအနက်ကို ဟောလျှင် ဘူဝါဒိ၊ ဒိဝါဒိတည်း၊(ဓာတွတ္ထ)
 ထိုကြောင့် “အတိခိယိသုတိ အတိခိဏာ(ဘူဝါဒိ)၊ အတိခိဏိသုတိ အတိခိဏာ၊ (ဒိဝါဒိ)၊
 [အတိ+ခိ-ဂတိမှိ+တ၊ တကို ဤဏပြု၊-ရူ-၃၈၅၊]”ဟု ပြုပါ၊ ထို့ပြင် ယုပစ္စည်းကို အန၊
 နကို ဏပြု၍ “အတိခိဏာ”ဟု ရသဖြင့်လည်း ရှိ၏၊(နီတိဓာတု-၂၄၇၊ ဓာတွတ္ထ)၊
 ထိုအလို ယဂိုဏ်းဖြစ်စေရန် ဒီဃပြု၍ “စာပါတိခိဏာ”ဟု ရှိရသည်ဟု မှတ်ပါ။

ဣဒံ-သည်၊ ဝါ-ကို၊ ဝုတ္တံ၊ ဟောတိ၊ စာပါ-မှ၊ ဝိနိမုတ္တာ-လွတ်သွားကုန်သော၊ သရာ-မြားတို့သည်၊ ယထာဝေဝံ-အဟုန်အားလျော်စွာ၊ ဂန္ဓာ-၍၊ ပတိတာ-ကျကုန်၏၊ တံ-ထိုမြားကို၊ ဂဟေတွာ-၍၊ ဥက္ခိပန္တေ-ပစ်လွှင့်သူသည်၊ အသတိ-မရှိလသော်၊ တတ္ထေဝ-ထိုအရပ်၌ပင်၊ ဥပစိကာနံ-ခြံတို့၏၊ ဘတ္တံ-အစာသည်၊ **ဟောန္တိ** ယထာ-ဖြစ်ကုန်သကဲ့သို့၊ ဧဝံ-တူ၊ ဣမေပိ-ဤသူဌေးသား လင်မယား တို့သည်လည်း၊ တယော-ဥမျိုးကုန်သော၊ ဝယေ-အရွယ်တို့ကို၊ အတိက္ကန္တာ-လွန်ကုန်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ ဣဒါနိ-၌၊ အတ္တာနံ-ကို၊ ဥဒ္ဓရိတုံ-ထုတ်ဆောင်ခြင်းငှာ၊ အသမတ္တတာယ-မစွမ်းနိုင်ကုန်သည်၏၊ အဖြစ်ကြောင့်၊ မရဏံ-သို့၊ **ဥပဂမိ-သန္တိ** ကပ်ရောက်ရကုန်လတ္တံ့။

ဟောန္တိ ဥပဂမိသန္တိ။ ။ “ဟောန္တိ”ဖြင့် “သေန္တိ”၌ သိဓာတ်၊ ပဝတ္တနဂတိအနက် ဟောကြောင်းကို ပြသည်။ “ဥပဂမိသန္တိ”ဖြင့် ဥပမေယျဘက်၌ သိဓာတ် ပါပုဏန ဂတိအနက်၊ အန္တိဝိဘတ်ကို အနာဂတိအနက်ဟောကြောင်းကို ပြသည်။ ထိုကြောင့် “ပုရာဏာနိ-တို့ကို၊ အနုတ္တုနံ-ကုန်လျက်၊ (မရဏံ-သေခြင်းသို့) သေန္တိ-ရောက်ကုန် လတ္တံ့”ဟုလည်း ပေးပါ။ ဂါထာနိဿယ၌ကား ဥပမာန၊ ဥပမေယျ၂၄၈လုံး ပဝတ္တန ဂတိအနက်ယူပေးထားသည်။ “လေးမှ လွတ်လိုက်သော မြားသည် ကောက်ယူသူ မရှိလျှင် ခြစာဖြစ်ကုန်သကဲ့သို့ လူမိုက်တို့သည်လည်း နုပျိုသန်စွမ်းစဉ်က ကုသိုလ်၊ ဥစ္စာမရှာခဲ့လျှင် အရွယ်လွန်သောအခါ ရှေးဖြစ်ဟောင်းကို အောက်မေ့တသ ပူဆွေး ရင်း သေမင်းစာ ဖြစ်ကြလိမ့်မည်”ဟုလို။ [“စာပါတိဒီဏာ-တို့သည်၊ သေန္တိ ဣဝ- ကျရာအရပ်၌ ကိန်းနေရကုန်သကဲ့သို့၊ (ဧဝံ-တူ) ပုရာဏာနိ-တို့ကို၊ အနုတ္တုနံ-ကုန် လျက်၊ သေန္တိ-နေရကုန်၏”ဟုလည်း ပေးကြ၏။]

ပကတိအတိုင်း။ ။ အဖွင့်၌ “ဘတ္တံ”ကား သေန္တိ၏ ဝိကတိကတ္တားတည်း၊ ပကတိ ကတ္တားကား စာပါတိဒီဏာတည်း၊ ထိုပကတိကတ္တား၏ ဝုဏ်အတိုင်း “သေန္တိ”ဟု ဗဟုဝုဏ်ဖြင့် ရှိရသည်။ မှန်၏-ကတ္တားဖြစ်စေ ကံဖြစ်စေ ပကတိဝိကတိ၂မျိုးတွင် ပကတိပုဒ်အနက်က အရင်းခံပဓာနဖြစ်သောကြောင့် ကြိယာသည် ပကတိကတ္တား၊ ကံ၏ သင်္ချာ(ဝုဏ်)ကိုသာ ယူရိုးရှိ၏။

ပကတိ ဝိကတိစာပိ၊ ယတြ ဝုတ္တံ ဒွယမ္ပိ စ၊

ဝါစကော ပကတိသင်္ချီ၊ ဂဏှာတိဿာ ပဓာနတော။

(သာရ၊ သာရဘာ-၆)

တေန-ကြောင့်၊ “သေန္တိ စာပါတိဒိဏာဝါ”တိ-ဟူ၍၊ (ဘဂဝတာ-သည်၊) ဝုတ္တံ-
 ပြီ၊ **ပုရာဏာနိ အနုတ္တုနန္တိ**-ကား၊ “အမေဟိ-တို့သည်၊ ဣတိ-သို့၊ ခါဒိတံ-ခဲ
 စားအပ်ခဲ့ပြီ၊ ဣတိ-သို့၊ ပီတံ-သောက်အပ်ခဲ့ပြီ” ဣတိ-သို့၊ [အနုတ္တုနန္တော သောစန္တော
 အနုသောစန္တောတို့၌စပ်၊] ပုဗ္ဗေ-၌၊ ကတာနိ-ပြုအပ်ခဲ့ကုန်သော၊ ခါဒိတပိဝိတ-
 နစ္စဂီတဝါဒိတာဒီနိ-ခဲစားခြင်း၊သောက်ခြင်း၊ကခြင်း၊သီဆိုခြင်း၊တီးမှုတ်ခြင်း
 အစရှိသည်တို့ကို၊ အနုတ္တုနန္တော-ညည်းတွားတသနေရကုန်သည်၊ သောစန္တော-
 ဝမ်းနည်းနေရကုန်သည်၊ အနုသောစန္တော-အဖန်ဖန်ဝမ်းနည်းနေရကုန်သည်၊
 သေန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏၊ ဣတိ-ဂါထာဖွင့်ပြီးပြီ။ ဒေသနာဝသာနေ-၌၊ ဗဟူ-တို့သည်၊
 သောတာပတ္တိဖလာဒီနိ-တို့သို့၊ ပါပုဏီသု-ကုန်ပြီ၊ ဣတိ-မဟာနေသေဌိပုတ္တ
 ဝတ္ထု ပြီးပြီ။

မဟာနေသေဌိပုတ္တဝတ္ထုဘာသာသီကာ ပြီးပြီ။

ဇရာဝဂ်ဘာသာသီကာ ပြီးပြီ။

ပုရာဏာနိ အနုတ္တုနံ။ ။“ပုရာ+ကတာနိ ဘဝါနိ ဝါ ပုရာဏာနိ”ဟု ပြု၊ ပုရာ
 သဒ္ဒါနောင် ဣပစ္စည်းသက်၊ ပုရာသဒ္ဒါသည် “ပဗန္ဓေ စ စိရာတီတေ၊ နိကဋ္ဌာဂါမိကေ
 ပုရာ(ဓာန်-၁၁၉၄)”ဂါထာလာ အနက်တို့တွင် စိရာတီတအနက်ကို ဟော၏။ ထို
 ကြောင့် “ပုဗ္ဗေ ကတာနိ”ဟု ဖွင့်သည်၊ “ခါဒိတပိဝိတနစ္စဂီတဝါဒိတာဒီနိ”ဖြင့် ပုရာ-
 ဏာနိအရကို ပြသည်။

အနုတ္တုနံ။ ။အနုပုဗ္ဗ ထုဓာတ်သည် အဘိတ္ထဝ(ချီးမွမ်းခြင်း), နိတ္ထုနန(ညည်း
 တွားခြင်း)အနက်၂မျိုးတွင် နိတ္ထုနနအနက်ဟောဟုလည်းကောင်း, အနုတ္တုနံ၌ သိ
 ဝိဘတ်မဟုတ်, ယောဝိဘတ်ဟုလည်းကောင်း, ညီးတွားခြင်းဟူသည် တသလွမ်းဆွတ်
 အောက်မေ့ခြင်း(ဒေါမနဿဝေဒနာ)တည်းဟုလည်းကောင်း ပြလို၍ “အနုတ္တုနန္တော
 သောစန္တော အနုသောစန္တော”ဟု ဖွင့်သည်၊ “အနုတ္တုနန္တိတိ အနုတ္တုနံ၊ [အနု+ထု+နာ+
 အန္တု]”ဟု ပြု၊ “အနုတ္တုနန္တော”ဟုဖွင့်ခြင်း, “ဗာလာ”ဟု ကတ္တားရှိခြင်းတို့ကြောင့် ယော
 ဝိဘတ်သက်၍ “ဂစ္ဆန္တာဒီနံ န္တသဒ္ဓေါ အံ”ဟူသော ယောဂဝိဘာဂဖြင့် န္တကို အံပြု၊
 သဗ္ဗာသ မာဝုသောသုတ်၌ အာဒိသဒ္ဓါဖြင့် ယောဝိဘတ်ကိုချေ။ (ကဗ်ဘာ-၁, ၂၃၃၊
 ဝိဗော-၇၅)

၁၂-အတ္တဝင်ဘာသာဒီကာ

၁-ဗောဓိရာဇကုမာရဝတ္ထုဘာသာဒီကာ

အတ္တာနုဇ္ဈေတိ ဣမံ ဓမ္မဒေသနံ သတ္တာ ဘေသကဋ္ဌာဝနေ-ပဲစင်းငုံတော၌၊
ဝိဟရန္တော ဗောဓိရာဇကုမာရံ-ဗောဓိမင်းသားကို၊ အာရဗ္ဗ ကထေသိ။
[ဗောဓိမင်းသားသည် ဥတေနမင်း+ဝါသုလဒတ္တာမိဖုရားတို့၏ သားတော်တည်း၊-မ.
၄-၃၊ ၂၂၃၊ ၂၂၄၊] ကိရ-ချဲ့၊ သော-ထိုဗောဓိမင်းသားသည်၊ ပထဝီတလေ-မြေပြင်
၌၊ အညေဟိ-ကုန်သော၊ ပါသာဒေဟိ-တို့နှင့်၊ အသဒိသရူပံ-မတူသော သဘော
ရှိသော၊ အာကာသေ-၌၊ ဥပ္ပတမာနံ ဝိယ-ပျံတက်သကဲ့သို့ဖြစ်သော၊ (ပျံတက်

ဘေသကဋ္ဌာဝနေ။ ။ထေရ. ၄-၁, ၈၇၌ ၂နည်းဖွင့်ရာ နောက်နည်းအလို ပေး
ခဲ့သည်။ “ဘေသကဋ္ဌာယ+ဥပလက္ခိတံ+ဝနံ ဘေသကဋ္ဌာဝနံ-ပင်စင်းငုံပင်ဖြင့် မှတ်
အပ်သောတော၊ ထိုတော၌ အခြားအပင်များရှိသော်လည်း ပင်စင်းငုံပင်က များသော
ကြောင့် ယေဘုယျနည်းအားဖြင့် ထိုတောကို “ဘေသကဋ္ဌာဝနံ”ဟု ဆိုသည်။ [ဇာတိ-
ယာဝနံ၊-ဝိမတိ-၁၊ ၁၆၀၅။] ပဌမနည်းအလို “ဘေသကေန+လဘိတံ ပရိဂ္ဂဟိတံ
ဘေသကဋ္ဌာ-ဘေသကဘီလူးသည် ရအပ်၊ သိမ်းပိုက်အပ်သောတော၊ [ဘေသက+
လဘ+ကိ၊ လကို ငြုပြု။] ဘေသကဋ္ဌာ စ+သာ+ဝနံ စာတိ ဘေသကဋ္ဌာဝနံ”ဟု ပြပါ။

တစ်နည်း။ ။ဘေသကဋ္ဌာယ+အဓိဝုတ္တံ+ဝနံ ဘေသကဋ္ဌာဝနံ-ဘေသကဋ္ဌာမည်
သော ဘီလူးမသည် အုပ်စိုးနေထိုင်သောတော၊ (သံ. ၄-၂၊ ၂၂၉)။ ဘေသကဋ္ဌာကို
ယမ္မဏ္ဍမည်သောချို့၊ ကေစိအလို သစ်ဖြူပင်ဟု ဆိုသေး၏။ ထိုအလို ပဌမဆုံးနည်း
အတိုင်း “ဘေသကဋ္ဌာယ+ဥပလက္ခိတံ+ဝနံ ဘေသကဋ္ဌာဝနံ-ယမ္မဏ္ဍမည်သော
ချို့တော၊ ဝါ-သစ်ဖြူပင်တော”ဟု ပြ၍ ယေဘုယျနည်းအားဖြင့် ဆိုသည်ဟု မှတ်ပါ။
(မဇ္ဈိ-၃၊ ၄၉၊ သာရတ္ထ-၃၊ ၈၁)

ဘေသဂဋ္ဌာဝနေ။ ။“ဘေသဂဋ္ဌာဝနေ”ဟု ပါဠိတစ်မျိုးရှိသေး၏။ မသင့်လျော်
သည်ကို ပြုတတ်သော ဘေသမည်သောဘီလူး လျောကျရာ(လဲကျရာ)ဌာနဖြစ်
သောကြောင့် ထိုတောသည် “ဘေသဂဋ္ဌာဝနံ”မည်သည်ဟု ဆို၏။ “ဂဋ္ဌတိ ဧတ္ထာတိ
ဂဋ္ဌာ-လျော်ကျရာတော၊ ဘေသဿ+ဂဋ္ဌာ ဘေသဂဋ္ဌာ-ဘေသဘီလူး၏ လျောကျ
ရာတော၊ ဘေသဂဋ္ဌာ စ+သာ+ဝနံ စာတိ ဘေသဂဋ္ဌာဝနံ”ဟု ပြပါ။ (မဇ္ဈိ-၃၊ ၄၉၊
သာရတ္ထ-၃၊ ၈၁)

တော့မည်ကဲ့သို့ဖြစ်သော)။ **ကောကနဒံ** နာမ-ကောကနဒမည်သော၊ ပါသာဒံ-ကို၊ ကာရေတွာ-ဆောက်လုပ်စေ၍၊ ဝဗ္ဗကိ-လက်သမားကို၊ ပုစ္ဆိ-ပြီ၊ (ကိ)။ “တယာ-သည်၊ အညတ္ထာပိ-အခြားသောအရပ်၌လည်း၊ ဧဝရူပေါ-သော၊ ပါသာဒေါ-ကို၊ ကတပုဗ္ဗော ကိ-ဆောက်လုပ်အပ်ဖူးသလော? ဥဒါဟု-သို့မဟုတ်၊ ကုဒံ-ဤအတတ်ပညာသည်၊ တေ-၏၊ ပဌမသိပ္ပမေဝ-အပြီးဆုံး အတတ်ပညာပင်လော?” ကုတိ-ပြီ၊ “ဒေဝ-အရှင်မင်းသား! ပဌမသိပ္ပမေဝ-ပင်တည်း၊” ကုတိ စ-သို့လည်း၊ ဝုတ္တေ-သော်၊ စိန္တေသိ-ပြီ၊ (ကိ)။ “အယံ-ဤလက်သမားသည်၊ အညဿပိ-ဖို့လည်း၊ ဝါ-အတွက်လည်း၊ ဧဝရူပံ-သော၊ ပါသာဒံ-ကို၊ သစေကရိဿတိ-အံ၊ (ဧဝံသတိ)၊ အယံ ပါသာဒေါ-သည်၊ အနန္တရိယော-မအံ့ဩထိုက်သည်၊ ဘဝိဿတိ-လိမ့်မည်၊ ကုမံ-ဤလက်သမားကို၊ မယာ-သည်၊ မာရေတုံ ဝါ-သေစေခြင်းငှာလည်းကောင်း၊ ဝါ-သတ်ပစ်ခြင်းငှာလည်းကောင်း၊

ကောကနဒံ။ ။ “ကောကနဒ၊ ကောကနဒ”ဟု ပါဠိ၂မျိုးရှိ၏။ “ကောကံ ဒုဂ္ဂန္ဓဿ အာဒါနံ နဒတိ အပနေတိတိ ကောကနဒံ၊ [ကောက+နဒ+အ၊-ပါစိယော-၉၂] “ကောကေ နာဒယတိတိ ကောကနဒံ-စက္ကဝက်ငှက်တို့ကို တွန်မြူးစေတတ်သောကြာ (ထောမ)၊ ဝါ-(အနီရောင်အဆင်းရှိသောကြောင့်) ခွေးတို့ကို ဟောင်စေတတ်သောကြာ(သီဇီသစ်-၂၊ ၁၄၀)၊ [ကောက+နဒ+ဏ၊ န၏ အ,ကို ဥပြု] (တ စံနည်း) ကေ ဥဒကေ ကနတိ ဒိဗ္ဗတိတိ ကောကနဒံ-ရေ၌ တင့်တယ်တောက်ပသောကြာ၊ ကေန ဥဒကေန ကနတိ ဒိဗ္ဗတိတိ ကောကနဒံ-ရေကြောင့် တင့်တယ်တောက်ပသောကြာ၊ [က+ကန+ဒ၊ က၏ အ,ကို ဩပြု၊ န၏ အ,ကို ဥပြု-ဓာန်ဇီ-၆၈၆၊ ဓမ္မဇီ-၂၂၈]”ဟု ပြု။

ဆက်ဦးအံ့-ကောကနဒကို အဋ္ဌကထာသီကာတို့၌ ပဒုမ္မာကြာနီ၊ ဝဒန္တိဝါဒ(အာ-စရိယဝါဒ)အလို ပဒုမ္မာကြာဖြူဟု ဆို၏။ (အံ. ၄-၃၊ ၇၁၊ အံ. ဇီ-၁၊ ၁၆၁) ထောမနိဓိ၌ ကုမုဒြာကြာနီ၊ ပဒုမ္မာကြာနီဟု ဆို၏။ ဤ၌ကား သဒိဿပစာရအားဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ “ကောကနဒံ ဝိယာတိ ကောကနဒေါ”ဟု ဥပမာတဒ္ဓိတ်ပြု၍သော်လည်းကောင်း ပဒုမ္မာကြာသဏ္ဌာန်ရှိသော ပြာသာဒ်ကို ယူပါ။ မှန်၏-ထိုမင်္ဂလာပြာသာဒ်သည် အလှကြည့်ရှုရန် ကစားမြူးတူးရန် ပဒုမ္မာကြာပုံစံပေါ်အောင် ဆောက်လုပ်အပ်ရကား ပဒုမ္မာကြာသဏ္ဌာန်နှင့်တူသောကြောင့် ကောကနဒဟူသော အမည်ကို ရလေသည်။ (မ. ၄-၃၊ ၂၂၅၊ မဇီ-၃၊ ၁၅၂)

အဿ-ထိုလက်သမား၏။ ဟတ္ထပါဒေ-တို့ကို၊ ဆိန္ဒိတုံ ဝါ-ဖြတ်ခြင်းငှာလည်း
 ကောင်း၊ အက္ခိနိ-တို့ကို၊ ဥပ္ပာဇေတုံ ဝါ-ထုတ်ခြင်းငှာလည်းကောင်း၊ [ဥပ္ပာဇေတုံ
 ဝါ-အထက်သို့ တက်စေခြင်းငှာလည်းကောင်း၊ ဝါ-ကင်းစေခြင်းငှာလည်းကောင်း”ဟု
 သဒ္ဓတ္ထပေး၊-ဓမ္မဘာ-၂၊ ၃၁၀၊] ဝဇ္ဇတိ-၏။ ဧဝံ-သို့ပြုလသော်၊ အညဿ-ဖို့၊ ဝါ-
 ၏အတွက်၊ ပါသာဒံ-ကို၊ န ကရိဿတိ-ဆောက်လုပ်နိုင်တော့မည်မဟုတ်၊”
 ဣတိ-ပြီ၊ သော-ထိုဗောဓိမင်းသားသည်၊ တမတ္ထံ-ထိုအကြောင်းအရာကို၊ အတ္တ-
 နော-၏။ ပိယသဟာယကဿ-ချစ်အပ်သော သူငယ်ချင်းဖြစ်သော၊ သဇ္ဇိဝက-
 ပုတ္တဿ နာမ-သဇ္ဇိဝကပုတ္တမည်သော၊ မာဏဝကဿ-လုလင်အား၊ ကထေသိ-
 ပြီ၊ သော-ထိုသဇ္ဇိဝကပုတ္တလုလင်သည်၊ စိန္တေသိ-ပြီ၊ (ကိ)၊ “နိဿံသယံ-ယုံမှား
 သံသယမရှိသောအားဖြင့်၊ (သံသယမဲ့)၊ ဝါ-စင်စစ်ဧကန်၊ [ဓမ္မဘာ-၁၊ ၂၈၄၈၊]
 ဧသ (ဧသော)-ဤဗောဓိမင်းသားသည်၊ ဝဇ္ဇကိ-ကို၊ နာသေဿတိ-ပျက်စီးစေ
 လိမ့်မည်၊ (ဖျက်ဆီးလိမ့်မည်)၊ အနတ္ထေါ-ပိုင်းဖြတ်အပ်သော တန်ဖိုးမရှိသော၊
 ဝါ-အတိုင်းမသိ၊ တန်ဖိုးရှိသော၊ (တန်ဖိုးမဖြတ်နိုင်သော)၊ သိပ္ပိ-အတတ်ရှိသူ
 တည်း၊ (ပညာရှင်တည်း)၊ သော-ထိုလက်သမားသည်၊ မယိ-သည်၊ ပဿန္တေ-
 မြင်နေလသော်၊ ဝါ-မြင်နေပါလျက်၊ မာ နဿတု-မပျက်စီးပါစေနှင့်၊ အဿ-
 ထိုလက်သမားအား၊ သညံ-အသိကို၊ ဒဿာမိ-အံ့၊ ဣတိ-ပြီ၊ သော-ထိုသဇ္ဇိ
 ဝကပုတ္တလုလင်သည်၊ တံ-ထိုလက်သမားသို့၊ ဥပသင်္ကမိတ္တာ-၍၊ “ပါသာဒေ-
 ဌ၊ တေ-၏။ ကမ္မံ-အလုပ်သည်၊ (လုပ်စရာသည်)၊ နိဋ္ဌိတံ-ပြီးပြီလော? နော-
 မပြီးသေးဘူးလော?” ဣတိ -သို့၊ ပုစ္ဆိတ္တာ-၍၊ “နိဋ္ဌိတံ-ပြီ၊” ဣတိ-သို့၊ ဝုတ္တေ၊
 “ရာဇကုမာရော-သည်၊ တံ-ကို၊ နာသေတုကာမော-ပျက်စီးစေခြင်းငှာ အလို
 ရှိသည်၊ ဝါ-ဖျက်ဆီးသတ်ဖြတ်လိုသည်၊ (ဟုတ္တာ-၍၊ ဝါ-ကြောင့်)၊ အတ္တာနံ-
 ကို၊ ရက္ခေယျာသိ-လော၊” ဣတိ-သို့၊ အာဟ-ပြီ၊ ဝဇ္ဇကိပိ-သည်လည်း၊ “သာမိ-
 အရှင်! တေ-သည်၊ မမ-အား၊ အာရောစေန္တေန-လသော်၊ ဝါ-ကြောင့်၊ (တစ်နည်း)
 မမ-အား၊ အာရောစေန္တေန-ပြောသော၊ တေ-သည်၊ ဘဒ္ဒကံ- ကောင်းသော
 အလုပ်ကို၊ ကတံ-ပြီ၊ အဟံ-သည်၊ ဧတ္ထ-ဤကိစ္စ၌၊ ကတ္တဗ္ဗံ-ပြုထိုက်သည်ကို၊
 ဇာနိဿာမိ-စဉ်းစားပါမည်၊” [ဝိစာရဇာနိတ္ထော ဟိ ဟောတိ ဇာနာတိသဒ္ဓေါ-မဇ္ဇိ-
 ၃၊ ၄၊ သာရတ္ထ-၂ ၄၂၅၊] ဣတိ-သို့၊ ဝတ္တာ-၍၊ “သမ္ပ-မိတ်ဆွေ! အမှာကံ-တို့၏၊

ပါသာဒေ-၌၊ ကမ္မံ-သည်၊ နိဋ္ဌိတံ ကိံ-လော?” ကုတိ-သို့၊ ရာဇကုမာရေန-သည်၊ ပုဋ္ဌော-အပ်သည်၊ (သမာနော-သော်၊) “ဒေဝ-အရှင်မင်းသား! န တာဝ နိဋ္ဌိတံ-မပြီးသေးပါ၊ ဗဟု-များစွာသော ပြုဖွယ်သည်၊ ဝါ-များစွာ၊ အဝသိဋ္ဌံ-ကျန်ပါသေး၏။” ကုတိ-သို့၊ အာဟ-ပြီ၊ ကိံ ကမ္မံ နာမ-အဘယ်ပြုဖွယ်သည်၊ အဝသိဋ္ဌံ-နည်း? ကုတိ-မေးပြီ၊ ဒေဝ-သား! ပစ္ဆာ-နောက်၌၊ အာစိက္ခိဿာမိ-ပါမည်၊ တာဝ-ရှေးဦးစွာ၊ ဒါရူနိ-သစ်သားတို့ကို၊ အာဟရာပေထ-ဆောင်ယူ စေပါကုန်လော၊ (ပို့ဆောင်စေပါကုန်လော)၊ ကုတိ-ပြီ၊ ကိံ နာမ-အဘယ်မည် ကုန်သော၊ ဒါရူနိ-သစ်သားတို့ကို၊ (အာဟရာပေမ-စေကုန်ရမည်နည်း?)၊ ကုတိ-ပြီ၊ ဒေဝ! နိဿာရာနိ-အနှစ်မရှိကုန်သော၊ သုက္ခဒါရူနိ-ခြောက်သော သစ်သား တို့ကို၊ (အာဟရာပေထ-ကုန်)၊ ကုတိ-ပြီ၊ သော-ထိုဗောဓိမင်းသားသည်၊ အာ-ဟရာပေတွာ-၍၊ အဒါသိ-ပြီ၊ အထ-၌၊ နံ-ထိုဗောဓိမင်းသားကို၊ အာဟ-ပြီ၊ (ကိံ)၊ “ဒေဝ! တေ-သည်၊ ကုတော-ဤနေ့မှ၊ ပဋ္ဌာယ-၍၊ မမ-၏၊ သန္တိကံ-သို့၊ န အာဂန္တဗ္ဗံ-မလာသင့်၊ (မလာပါနှင့်)၊ ကိံ ကာရဏာ-နည်း? ဟိ-အကြင် ကြောင့်၊ မေ-သည်၊ သုခုမကမ္မံ-သိမ်မွေ့သောအလုပ်ကို၊ ကရောန္တဿ-ပြုလုပ် စဉ်၊ အညေဟိ-တို့နှင့်၊ သဒ္ဓိံ သလ္လပန္တဿ-စကားပြောလသော်၊ (မေ-၏)၊ ကမ္မ-ဝိက္ခေပေါ-အလုပ်၌ စိတ်ပြန်လွင့်ခြင်းသည်၊ ဟောတိ-၏၊ ပန-သည်သာမက သေး၊ အာဟာရဝေလာယံ-ထမင်းစားချိန်၌၊ မေ-၏၊ ဘရိယာဝ-သည်သာ၊ အာဟာရံ-ကို၊ အာဟရိဿတိ-ပို့ဆောင်ပါလိမ့်မည်။” ကုတိ (တသ္မာ)-ထို ကြောင့်ပါတည်း၊ ကုတိ-ဤသို့ ပြောပြီ၊ [ကုတိတစ်လုံးကျေ၊] ရာဇကုမာရောပိ-သည်လည်း၊ “သာဓူ”တိ-ကောင်းပါပြီဟူ၍၊ ပဋိဿုဏိ-နားထောင်ပြီ၊ ဝါ-လက် ခံပြီ၊ သောပိ-ထိုလက်သမားသည်လည်း၊ ဧကသ္မိံ-သော၊ ဂဗ္ဘေ-အခန်း၌၊ နိသီဒိ-တွာ-၍၊ တာနိ ဒါရူနိ-တို့ကို၊ တစ္ဆေတွာ-ရွေ့၍၊ အတ္တနော-၏၊ ပုတ္တဒါရဿ-သားသမီးမယားဖို့၊ ဝါ-အား၊ အန္တော-အတွင်း၌၊ နိသီဒနယောဂံ-ထိုင်ခြင်းငှာ လျှောက်ပတ်သော၊ (ထိုင်လောက်သော) **ဂရုဋ္ဌသကုဏံ**-ဂဠုန်ငှက်ရုပ်ကို၊

ဂရုဋ္ဌသကုဏံ။ ။ဂရုံ ဘာရိယံ နာဂံ ဂိလတီတိ ဂရုဋ္ဌော၊ [ဂရု+ဂိလ+အ၊ ဂိကိုချေ၊ လကို ဥပြု၊-အပ. ၄-၁, ၃၁၅] (တစ်နည်း) ဂရုံ နာဂံ လာတိ အာဒဒါတီတိတိ ဂရု-ဋ္ဌော၊ [ဂရု+လာ+အ၊ လကို ဥပြု၊-အပ. ၄-၁, ၃၁၅] (တစ်နည်း) နာဂေ ဂဏှနတ္ထယ

ကတွာ-၍၊ အာဟာရဝေလာယ ပန-၌ကား၊ ဘရိယံ-ကို၊ အာဟ-ပြီ၊ (ကိ)၊ “ဂေဟေ-၌၊ ဝိဇ္ဇမာနကံ-ထင်ရှားရှိသော၊ သဗ္ဗံ-(ရွှေငွေမှ အခြားသော) အလုံးစုံသော ပစ္စည်းဥစ္စာကို၊ ဝိက္ခိဏိတွာ-ရောင်း၍၊ ဟိရညသုဝဏ္ဏံ-ကို၊ ဂဏှာဟိ-လော၊” ကုတိ-ပြီ၊ ရာဇကုမာရောပိ-သည်လည်း၊ ဝဇ္ဇကိဿ-၏၊ အနိက္ခမနတ္ထာယ-မထွက်ပြေးနိုင်ခြင်းအကျိုးငှာ၊ ဂေဟံ-ကို၊ ပရိက္ခိပိတွာ-ဝိုင်း၍၊ အာရက္ခံ-အစောင့်ကို၊ ဌပေသိ-ပြီ၊ ဝဇ္ဇကိပိ-သည်လည်း၊ သကုဏဿ-ဂဠုန်ငှက်ရုပ်၏၊ နိဌိတကာလေ-ပြီးဆုံးရာအခါ၌၊ “အဇ္ဇ သဗ္ဗေပိ-ကုန်သော၊ ဒါရကေ-တို့ကို၊ ဂဟေတွာ-၍၊ အာဂစ္ဆေယျာသိ-လာခဲ့လော၊” ကုတိ-သို့၊ ဘရိယံ-ကို၊ ဝတွာ-၍၊ ဘုတ္တပါတရာသော-စားအပ်ပြီးသော နံနက်စာရှိသည်၊ ဝါ-နံနက်စာစားပြီးသည်၊ [ပါတော အသိတဗ္ဗောတိ ပါတရာသော၊ ဘုတ္တော+ပါတရာသော ယေနာတိ ဘုတ္တပါတရာသော၊-သီဇီသစ်-၁၊ ၁၉၂] (ဟုတွာ)၊ ပုတ္တဒါရံ-ကို၊ သကုဏဿ-ဂဠုန်ငှက်ရုပ်ယာဉ်၏၊ ကုစ္ဆိယံ-ဝမ်းဗိုက်၌၊ နိသီဒါပေတွာ-စေ၍၊ ဝါတပါနေနလေသောက်ပြုတင်းဖြင့်၊ နိက္ခမိတွာ-၍၊ ပလာယိ-ပြီ၊ သော-ထိုလက်သမားသည်၊ တေသံ-ထိုအစောင့်တို့သည်၊ “ဒေဝ! ဝဇ္ဇကိ-သည်၊ ပလာယတိ-၏၊” ကုတိ-သို့၊ ကန္တန္တနံယေဝ-အော်ဟစ်မြည်တမ်းနေကုန်စဉ်ပင်၊ ဂန္တံ-၍၊ ဟိမဝန္တေ-၌ ဩတရိတွာ-သက်ဆင်း၍၊ ဧကံ-သော၊ နဂရံ-ကို၊ မာပေတွာ-၍၊

ဂရံ ဘာရံ ပါသာဏံ ဂိဠတီတိ ဂရုဠော၊ [ဂရု+ဂိဠ+အာ-အပ. ၄-၂၊ ၉၄] (တစ်နည်း) ဂရံ ဝိသဓရံ ဟန္တိ(ဟနတီ)တိ ဂရုဠော၊ [ဂရု+ဟန+ဏာ၊ ရ၏ အ၊ကို ဥပြု၊ ဟကို ဠပြု၊-ဓာန်ဇီ-၆၃၃] ဧကတော ကုဏတိ သဒ္ဓံ ကရောတီတိ သကုဏော၊ [သဟ+ကုဏ+အ၊ သဟကို သပြု-အပ. ၄-၂၊ ၁၀၂] သက္ကောတိ ဥဒ္ဓံ ဂန္တံ ပဋ္ဌဂီဒယော စ မာရေတုန္တိ သကုဏော၊ [သက+ကုန၊ နကို ဏပြု၊မောဂ်-၇၊ ၁၀၁၊ ဓာန်ဇီ-၆၂၆] ဂရုဠော စ+သော+သကုဏော စာတိ ဂရုဠသကုဏော၊ ဂရုဠသကုဏော ဝိယာတိ ဂရုဠသကုဏော-ဂဠုန်ငှက်နှင့်တူသောယာဉ်၊ ထိုယာဉ်သည် အထူးထူးအပြားပြားသော ယန္တရားစက်တပ်ဆင်ထားသော ကောင်းကင်၌ ပျံနိုင်သောယာဉ် ဖြစ်သည်။ [ဂရုဠသကုဏန္တိ သုပဏ္ဏသကုဏရူပံ နာနာဝိဓယန္တစက္ကသံယုတ္တံ(အထူးထူးအပြားပြားသော ယန္တရားစက်တို့နှင့် ယှဉ်သော) အာကာသဝါဟနံ(ကောင်းကင်၌ ပျံသွားနိုင်သောယာဉ်တည်း)၊-ဓမ္မဇီ-၂၂၈။]

ကဋ္ဌဝါဟနရာဇာ နာမ-သည်၊ ဇာတော-ပြီ။ [ဝေနသာဓဇာတ် (ဇာ. ၄-၃, ၁၄၆)၌ မျက်လုံးတို့ကို ထုတ်ပစ်စေသည်ဟု ဆို၏။ ဤသို့ ဂဠုန်ငှက်ရုပ် လုပ်၍ ထွက်ပြေး သည့်အကြောင်းအရာ မပါ။]

ရာဇကုမာရောပိ-သည်လည်း၊ “ပါသာဒမဟံ-ပြာသာဒ်ပူဇော်ပွဲကို၊ ကရိ-
သာမိ-အံ့” ကူတိ-ကြံ၍၊ သတ္တာရံ-ကို၊ နိမန္တေတွာ-၍၊ ပါသာဒေ-၌၊ **စတု-
ဇ္ဇာတိယဂန္ဓေဟိ**-၄ပါးသော အမျိုးအစားရှိသော နံ့သာတို့ဖြင့်၊ ဝါ-နံ့သာမျိုး
၄ပါးတို့ဖြင့်၊ **ပရိဘဏ္ဍိကံ**-ထက်ဝန်းကျင် ကောင်းမွန်ပြေပြစ်ခြင်းရှိသည်ကို၊ ဝါ-

စတုဇ္ဇာတိယဂန္ဓေဟိ။ ။စတသော+ဇာတိယော စတုဇ္ဇာတိ-၄ပါးသော အမျိုး
အစား၊ ဝါ-၄မျိုး၄စား၊ စတုဇ္ဇာတိ+ယေသံ အတ္ထိတိ စတုဇ္ဇာတိယာ၊ [စတုဇ္ဇာတိ+ကူက၊
ကကို ယပြု။] စတုဇ္ဇာတိယာ စ+တေ+ဂန္ဓာ စာတိ စတုဇ္ဇာတိယဂန္ဓာ-၄ပါးသော
အမျိုးအစားရှိသော နံ့သာတို့၊ [စတုဇ္ဇာတိယ+ဂန္ဓာ] (တစ်နည်း) စတသော+ဇာတိ-
ယော စတုဇ္ဇာတိယော-၄မျိုးသော အမျိုးအစားတို့၊ စတုဇ္ဇာတိယော+ပိသိတွာ ကတာ
+ဂန္ဓာ စတုဇ္ဇာတိယဂန္ဓာ-၄ပါးသော အမျိုးအစားတို့ကို ကြိတ်၍ ပြုအပ်သော နံ့သာတို့။

နံ့သာမျိုး၄ပါး။ ။စတုဇ္ဇာတိ(နံ့သာမျိုး၄ပါး)မှာ (၁) တောင်ဇလပ်ပန်း၊ (၂) ကုင်္ကမံ
ပွင့်၊ (၃) လေးညှင်းပွင့်၊ (၄) ပန်းညိုရွက်တို့တည်း၊ ဤ၄မျိုးတို့ကို ကြိတ်(အမှုန့်ပြု)၍
ပြုလုပ်အပ်သော နံ့သာကို ဆိုလိုသည်၊ (ဒီဇို-၂၊ ၁၉၀၊ မဇ္ဈိ-၃၊ ၁၀)၊ ထို့ပြင် ဒီဇို-၂၊
၁၉၈၊ မဇ္ဈိ-၃၊ ၃၅၈၊ ဓာန်-၁၄၇၇၌ (၁) ကုင်္ကမံပွင့်၊ (၂) တောင်ဇလပ်ပန်း၊ (၃)
ကမျည်းပွင့်၊ (၄) လေးညှင်းပွင့်တို့ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ဒီဇို-၂၊ ၁၉၈၊ မဇ္ဈိ-၃၊ ၃၅၈၌
အပရေဆရာတို့အလို (၁) ပန်းညိုရွက်၊ (၂) တောင်ဇလပ်၊ (၃) ကမျည်းပွင့်၊ (၄)
လေးညှင်းပွင့်တို့ဟူ၍လည်းကောင်း၊ သံဇို-၂၊ ၃၃၅၌ (၁) ကုင်္ကမံပွင့်၊ (၂) ကမျည်းပွင့်၊
(၃) လေးညှင်းပွင့်၊ (၄) ပန်းညိုရွက်တို့ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ဇာဋီသစ်-၁၊ ၁၂၂၌
(၁) အကြော်(ကရမက်)，(၂) တောင်ဇလပ်၊ (၃) ပရုတ်၊ (၄) စန္ဒကူးနှစ်တို့ဟူ၍
လည်းကောင်း ဆို၏။

ပရိဘဏ္ဍိကံ။ ။ပရိ သမန္တတော+ဘဏ္ဍနံ ပရိဘဏ္ဍော-ထက်ဝန်းကျင် ကောင်း
မွန်ခြင်း၊ “ဘဒ္ဒိ ကလျာဏေ(နီတိဓာတု-၂၉၉)”အရ ပရိပုဗ္ဗ ဘဒ္ဒိဓာတ်သည် ကလျာဏ
(ကောင်းမွန်ခြင်း)အနက်ကို ဟော၏၊ ထိုနောင် ကပစ္စည်းသက်၊ “ပရိဘဏ္ဍော+အဿ
အတ္ထိတိ ပရိဘဏ္ဍိကော-ထက်ဝန်းကျင် ကောင်းမွန်ခြင်းရှိသော ပြာသာဒ်၊ [ပရိဘဏ္ဍာ+
ကူက၊]”ဟု ဆက်ပါ။

ရှိအောင်၊ ကတွာ-၍၊ ပဌမဥမ္မာရတော-အဦးဆုံးတံခါးခုံမှ၊ [ဓမ္မဘာ-၂၂၀၊] ပ-
ဌာယ-၍၊ စေလပဋိကံ-အဝတ်အခင်းကို၊ ပတ္တရိ-ဖြန့်ခင်းပြီး၊ သော-ထိုဗောဓိ
မင်းသားသည်၊ အပုတ္တကော-သားသမီးမရှိ၊ တသွာ-ကြောင့်၊ “အဟံ-သည်၊
ပုတ္တံ ဝါ-ကိုလည်းကောင်း၊ ဓိတရံ ဝါ-ကိုလည်းကောင်း၊ သစေ လစ္ဆာမိ-အကယ်
၍ ရအံ့၊ (ဧဝံသတိ)၊ သတ္တာ-သည်၊ ဣမံ-ဤအဝတ်အခင်းကို၊ အက္ကမိဿတိ-
နင်းတော်မူလိမ့်မည်၊” ဣတိ-သို့၊ စိန္တေတွာ-၍၊ ပတ္တရိ ကိရ-ခင်းသတဲ့၊ သော-
ထိုဗောဓိမင်းသားသည်၊ သတ္တရိ-သည်၊ အာဂတေ-သော်၊ သတ္တာရံ-ကို၊ ပဉ္စ-
ပတိဋ္ဌိတေန-ဖြင့်၊ [ဓမ္မဘာ-၂၊ ၂၃၈၅၊] ဝန္တိတွာ-၍၊ ပတ္တံ-ကို၊ ဂဟေတွာ-၍၊
“ဘန္တေ-ရား၊ ပဝိသထ-ကုန်၊” ဣတိ-သို့၊ အာဟ-ပြီး၊ သတ္တာ-သည်၊ န ပါဝိသိ-
မမှု၊ သော-ထိုဗောဓိမင်းသားသည်၊ ဒုတိယမ္ပိ-၂ကြိမ်မြောက်လည်းကောင်း၊
တတိယမ္ပိ-လည်းကောင်း၊ ယာစိ-တောင်းပန်ပြီး၊ သတ္တာ-သည်၊ အပဝိသိတွာ-
၍၊ အာနန္ဒတ္ထေရံ-ကို၊ ဩလောကေသိ-ကြည့်တော်မူပြီး၊ ထေရော-သည်၊ ဩ-
လောကိတသညာယေဝ-ကြည့်တော်မူအပ်သော အမှတ်သညာဖြင့်သာလျှင်၊
ဝါ-ကြောင့်သာလျှင်၊ ဝတ္တာနံ-အခင်းအဝတ်တို့ကို၊ အနက္ကမနဘာဝံ-နင်းတော်
မမူမည်၏အဖြစ်ကို၊ ဥတွာ-၍၊ တံ-ထိုဗောဓိမင်းသားကို၊ “ရာဇကုမာရ-မင်း
သား၊ ဒုဿာနိ-အဝတ်တို့ကို၊ သံဟရတု-ရုပ်သိမ်းလော၊ ဘဂဝါ-သည်၊ စေလ-
ပဋိကံ-အဝတ်အခင်းကို၊ န အက္ကမိဿတိ-နင်းတော်မူလိမ့်မည်မဟုတ်၊ တထာ-
ဂတော-သည်၊ ပစ္စိမဇနတံ-နောက်၌ဖြစ်သော သတ္တဝါအပေါင်းကို၊ (ရဟန်း
အပေါင်းကို)၊ ဩလောကေတိ-၏၊” ဣတိ-ပြော၍၊ ဒုဿာနိ-တို့ကို၊ သံဟရာ-
ပေသိ-ရုပ်သိမ်းစေတော်မူပြီး၊ သော-ထိုဗောဓိမင်းသားသည်၊ ဒုဿာနိ-တို့ကို၊
သံဟရိတွာ-၍၊ သတ္တာရံ-ကို၊ အန္တောနိဝေသနံ-အိမ်တွင်းသို့၊ ပဝေသေတွာ-
၍၊ ယာဂုခဇ္ဇကေန-ယာဂု၊ ခဲဖွယ်ဖြင့်၊ သမ္မာနေတွာ-ကောင်းစွာ ပူဇော်ပြီး၍၊
ဧကမန္တံ-၌၊ နိသိန္နော-လျက်၊ ဝန္တိတွာ-၍၊ အာဟ-ပြီး၊ (ကိ)၊ “ဘန္တေ-ရား၊ အဟံ-
သည်၊ တုမ္မာကံ-တို့အား၊ ဝါ-တို့၏၊ ဥပကာရကော-လျော်သောကျေးဇူးရှိကုန်
သည်၏အဖြစ်ကို ပြုတတ်သူပါတည်း၊ ဝါ-ကျေးဇူးကို ပြုတတ်သူပါတည်း၊ [ဓမ္မ
ဘာ-၁၊ ၅၅၀၅၊] တိက္ခတ္တံ-၃ကြိမ်၊ သရဏံ-ဟူ၍၊ ဂတော-ဆည်းကပ်သူပါတည်း။

ကုစ္ဆိဂတော-ဝမ်းသို့ ရောက်သည်၊ ဝါ-ဝမ်း၌ ဖြစ်သည်၊ [ဓမ္မဘာ-၃၊ ၃၂၄၈၊] (သမာနော) **စ**-ဖြစ်စဉ်ပင်၊ ဧကဝါရံ-၁ကြိမ်၊ **သရဏံ**-ကိုးကွယ်ရာဟူ၍၊ **ဂတော**-သည်၊ **အမှီ ကိရ**-ဖြစ်ပါသတဲ့၊ တရုဏဒါရကကာလေ-ငယ်ရွယ်သော ကလေး ဖြစ်ရာအခါ၌၊ ဒုတိယံ- ၂ကြိမ်မြောက်၊ (သရဏံ ဂတော အမှီ ကိရ-တဲ့) ဝိညု-ဘာဝံ-သိန်းလည်သူ၏ အဖြစ်သို့ ပတ္တကာလေ-ရောက်ရာအခါ၌၊ တတိယံ-မြောက်၊ (သရဏံ ဂတော အမှီ)၊ ကဿာ-ကြောင့်၊ တဿ မေ-ထိုတပည့်တော်၏။

ကုစ္ဆိဂတော စ... ဂတော။ ။ စသဒ္ဓါ အဝဓာရဏအနက်၊ အမိဝမ်း၌ နေစဉ် မယ်တော်က ကိုယ်စား သရဏဂုံယူခြင်းသည် ဗောဓိမင်းသားအတွက် သရဏဂုံယူမှု မဖြစ်ပါ။ သရဏဂုံယူမှုမမြောက်ပါ။ ဘာကြောင့်နည်း? ထိုစဉ်အခါက သရဏဂုံယူနိုင် သည့် စိတ်မရှိရကား စိတ်ကင်းသော သရဏဂုံဟူ၍ မရှိသောကြောင့်တည်း။ သို့သော် မိခင်ဖြစ်သူက ကိုယ်စားယူအပ်သော သရဏဂုံသည် မွေးဖွားပြီးနောက် ဗောဓိမင်း သားကို ဆိုခိုင်းလျှင် ကုသိုလ်သရဏဂုံမည်၏။ မိခင်က ပြုအပ်သော သရဏဂုံအစောင့် အရှောက်သည် သားအတွက်လည်း ရှေးရှုတည်၏။ နောင်နားလည်သည့်အခါ အမေ့ ဗိုက်ထဲမှာကတည်းက သရဏဂုံယူခဲ့ကြောင်းကို သားအား ပြောပြ၍ သားကိုယ်တိုင် ကလည်း “ငါဟာ သရဏဂုံယူထားတဲ့ ဥပါသကာပဲ”ဟု သတိဖြစ်စေလျှင် ဝမ်းတွင်း အောင်းစဉ်က ယူခဲ့သော သရဏဂုံသည် ထိုအခါမှ သရဏဂုံ အယူမြောက်သည်၊ (မ- ၄-၃၊ ၂၂၆၊ မဇ္ဈိ-၃၊ ၁၅၄)၊ “ကုစ္ဆိယံ+(ပရိဏတဂဗ္ဘဘာဝံ-ရင့်သော ကိုယ်ဝန်၏ အဖြစ်သို့) ဂတော ကုစ္ဆိဂတော၊ (ပဋိဂံ-၃၇၄)၊ ကုစ္ဆိ ကုစ္ဆိယံ ဝါ+ဂတော ကုစ္ဆိဂတော ကုစ္ဆိဂတော၊(မအူပါနိ-၄၊ ၁၂၂)”ဟု ပြပါ။

ကိရမှီ။ ။ မိခင်ဝမ်း၌နေစဉ်အခါ၌ မယ်တော်က ဗောဓိမင်းသားကိုယ်စား သရဏ ဂုံဆောက် တည်ခဲ့သည်၊ ငယ်ရွယ်စဉ်အခါ၌ အထိမ်းတော်က ရင်ခွင်ဖြင့် ချိပိုး၍ ဘုရားထံချဉ်းကပ်စဉ်ဝယ် အထိမ်းတော်က ဗောဓိမင်းသားကိုယ်စား သရဏဂုံ ဆောက်တည်ခဲ့သည်၊ ထိုအကြောင်းကို သူ၏ မယ်တော်ထံမှ ကြားခဲ့ရသည်ဟု “သမ္ဗုဒ္ဓါ မေတံ သမ္ဗု သဗ္ဗိကာပုတ္တ အယျာယ သုတံ၊ သမ္ဗုဒ္ဓါ ပဋိဂ္ဂဟိတံ(မ-၂၊ ၃၀၀)”စသော စကားကို ဗောဓိမင်းသားကိုယ်တိုင် ပြောခဲ့သည်၊ ထို့ကြောင့် ကိရသည် အနုဿဝန (တစ်ဆင့်ကြား)အနက်ဟောဟု ယူကာ “ဒုတိယံ သရဏံ ဂတော”သို့လည်း လိုက်ပေး ရသည်၊ “တတိယံ ဝိညုဘာဝံ ပတ္တကာလေ”သို့ကား တစ်ဆင့်ကြားမဟုတ်သောကြောင့် လိုက်ပေးဖွယ်မလိုပါ၊ “တိက္ခတ္တံ သရဏံ ဂတော”ကို ချဲ့ပြသည်ဟု ယူ၍ “ကိရ- ချဉ်းအံ့”ဟု တစ်နည်းပေးပါ။

စေလပဋိကံ-ကို၊ န အက္ကမိတ္ထ-နင်းတော်မမူပါသနည်း?” ကုတိ-ပြီ၊ “ကုမာရ-
သား! တွံ-သည်၊ ကိံ-ဘယ်ကို၊ စိန္တေတွာ-၍၊ စေလာနိ-အဝတ်တို့ကို၊ အတ္ထရိ
ပန-ခင်းခဲ့သနည်း?” ကုတိ-ဤသို့ မေးတော်မူပြီ၊ “ဘန္တေ! (အဟံ)၊ ပုတ္တံ ဝါ-
ကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဓိတရံ ဝါ-လည်းကောင်း၊ သစေ လစ္ဆာမိ-အံ၊ သတ္တာ-
သည်၊ မေ-၏၊ စေလပဋိကံ-ကို၊ အက္ကမိဿတိ-လိမ့်မည်၊” ကုတိ ကုဒံ-ဤ
အကြောင်းအရာကို၊ စိန္တေတွာ-၍၊ (အတ္ထရိ-ပြီ) ကုတိ-လျှောက်ပြီ၊ တေနေဝ-
ကြောင့်ပင်၊ အဟံ-သည်၊ တံ-ထိုအခင်းကို၊ န အက္ကမိ-နင်းတော်မမူခဲ့၊ ကုတိ-
ပြီ၊ “ဘန္တေ! အဟံ-သည်၊ ပုတ္တံ ဝါ-ကိုလည်းကောင်း၊ ဓိတရံ ဝါ-ကိုလည်းကောင်း၊
နေဝ လစ္ဆာမိ ကိံ-မရနိုင်တော့ဘူးလော?” ကုတိ-ပြီ၊ “ကုမာရ! အာမ-အိမ်း၊”
ကုတိ-ပြီ၊ “ကိံ ကာရဏာ-နည်း?” ကုတိ-ပြီ၊ “ပုရိမကအတ္တဘာဝေ-ရှေးဖြစ်သော
ဘဝ၌၊ ဇာယာယ-မယားနှင့်၊ သဒ္ဓိံ၊ ပမာဒံ-မေ့လျော့ခြင်းသို့၊ အာပန္နတ္တာ-
ရောက်ခဲ့သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊” ကုတိ-ပြီ၊ “ဘန္တေ! ကသ္မိံ ကာလေ-
အဘယ်အခါ၌ပါနည်း?” ကုတိ-ပြီ၊ အထ-၌၊ သတ္တာ၊ အဿ-ထိုဟေမိမ်းသား
ကို၊ အတိတံ-ကို၊ အာဟရိတွာ-၍၊ ဒဿေသိ-ပြီ။

ကိရ-ချဲ့၊ အတိတေ-၌၊ အနေကသတာ-ရာပေါင်းများစွာရှိကုန်သော၊ ဝါ-
အရာမက များစွာကုန်သော၊ မနုဿာ-တို့သည်၊ မဟတိယာ-ကြီးစွာသော၊
နာဝါယ-လှေဖြင့်၊ သမုဒ္ဒံ-သို့၊ ပက္ခန္ဓိသု-ဝင်ရောက်ကုန်ပြီ၊ နာဝါ-သည်၊ သမုဒ္ဒ-
မဇ္ဈေ-သမုဒ္ဒရာ၏အလယ်၌၊ ဘိဇ္ဇိ-ကွဲပြီ၊ (ပျက်ပြီ)၊ ဒွေ-ကုန်သော၊ ဇယမ္ပတိကာ-
ဇနီးမောင်နှံတို့သည်၊ [ဓမ္မဘာ-၂၊ ၂၁၇၅] ဧကံ-သော၊ ဖလကံ-ပျဉ်ချပ်ကို၊ ဂဟေ-
တွာ-၍၊ **အန္တရဒီပကံ**-ကမ်း၂ခုတို့၏ အလယ်၌ တည်သော ကျွန်းငယ်သို့၊

အန္တရဒီပကံ။ ။ ခုဒ္ဒကော+ဒီပေါ ဒီပကော၊ [ဒီပ+ကပစ္စည်း ခုဒ္ဒကအနက်၊-ပါစိ
ယော-၂၉၂၊] (ဥဘိန္နံ တိရာနံ) အန္တရေ+ပတိဋ္ဌိတော+ဒီပကော အန္တရဒီပကော၊
ဓာန်-၈၀၂၊ ယာလာ အန္တရသဒ္ဓါ၏ အနက်တို့တွင် ဤ၌ အန္တရသဒ္ဓါ မဇ္ဈအနက်ကို
ဟော၏၊ (ဇာဋီသစ်-၂၊ ၃၀၈)၊ “**အန္တရဒီပိ စာတိ** မဟာဒီပတော အညဒီပိ စ၊
ခုဒ္ဒကဒီပိတိ အဓိပ္ပာယော(ပါစိယော-၃၈၉)” ဟူသော အဖွင့်အလို အန္တရသဒ္ဓါ အည
အနက်ဟောတည်း၊ “(မဟာဒီပတော) အန္တရော+ဒီပကော အန္တရဒီပကော-ကျွန်းကြီးမှ
အခြားသော ကျွန်းငယ်” ဟု ပြုရမည်၊ ဒီပပုဒ်ကို ဓမ္မဘာ-၂၊ ၃၁၅၅။

ဝါ-ရေလယ်ကျွန်းငယ်သို့၊ ပဝိသီသု-ဝင်ရောက်ကုန်ပြီ၊ သေသာ-ကုန်သော၊ သဗ္ဗေ-တို့သည်၊ တတ္ထေဝ-ထိုသမုဒ္ဒရာအလယ်၌ပင်၊ မရိသု-ကုန်ပြီ၊ တသို့ ခေါ် ပန ဒီပကေ-ထိုကျွန်းငယ်၌၊ [ခေါ် ပနအနက်မဲ့] မဟာသကုဏသံယော-များစွာ သော ငှက်အပေါင်းသည်၊ (ငှက်အုပ်ကြီးသည်)၊ ဝသတိ-၏၊ တေ-ထိုဇနီးမောင် နှံတို့သည်၊ အညံ-သော၊ ခါဒိတဗ္ဗကံ-စားထိုက်သော အစာကို၊ အဒိသွာ-၍၊ ဆာတဇ္ဈတ္တာ-ဆာလောင်ခြင်းသည် နှိပ်စက်အပ်သောစိတ်ရှိကုန်သည်၊ ဝါ- ဆာခြင်းကြောင့် ဝမ်းဗီးသည် လောင်အပ်ကုန်သည်၊ (ဆာလောင်နေကုန်သည်)၊ [ဓမ္မဘာ-၂, ၂၀၉၅၊] (ဟုတွာ)၊ သကုဏအဏ္ဍာနိ-ငှက်ဥတို့ကို၊ အင်္ဂါရေသု-မီး ကျီးတို့၌၊ ပစိတွာ-ဖုတ်၍၊ ခါဒိသု-ကုန်ပြီ၊ တေသု-ထိုငှက်ဥတို့သည်၊ အပ္ပဟော- နွေသု-မလောက်ကုန်လသော်၊ သကုဏတ္ထာပေ-ငှက်ငယ်(ငှက်ပေါက်စ)တို့ကို၊ ဂဟေတွာ-ဖမ်းယူ၍၊ ခါဒိသု-ကုန်ပြီ၊ ဧဝံ-လျှင်၊ ပဌမဝယေပိ-၌လည်းကောင်း၊ မဇ္ဈိမဝယေပိ-၌လည်းကောင်း၊ ပစ္ဆိမဝယေပိ-၌လည်းကောင်း၊ ခါဒိသုယေဝ- ကုန်သည်သာ၊ ဧကသ္မိမ္ပိ-သော၊ ဝယေ-၌၊ အပ္ပမာဒံ-မမေ့မလျော့ခြင်းကို၊ န အာပဇ္ဇိသု-မရောက်ကုန်၊ စ-ထို့ပြင်၊ နေသံ-ထိုဇနီးမောင်နှံတို့တွင်၊ ဧကောပိ- တစ်ယောက်သည်လည်း၊ အပ္ပမာဒံ-သို့၊ န အာပဇ္ဇိ-မရောက်။

သတ္တာ-သည်၊ တဿ-ထိုဗောဓိမင်းသား၏၊ ဣဒံ ပုဗ္ဗကမ္ပံ-ဤရှေးကံကို၊ ဒဿေတွာ-၍၊ “ကုမာရ၊ တံ-သင်သည်၊ တဒါ-၌၊ ဧကသ္မိမ္ပိ-သော၊ ဝယေ-၌၊ ဘရိယာယ-နှင့်၊ သဒ္ဓိံ အပ္ပမာဒံ-သို့ သစေ အာပဇ္ဇိဿ-အကယ်၍ ရောက်ခဲ့အံ့၊ (ဧဝံသတိ)၊ ဧကသ္မိမ္ပိ-သော၊ ဝယေ-၌၊ ပုတ္တော ဝါ-သည်လည်းကောင်း၊ ဓိတာ ဝါ-သည်လည်းကောင်း၊ ဥပ္ပဇ္ဇေယျ ဟိ (ဥပ္ပဇ္ဇေယျ ဧဝံ)-ဖြစ်ထွန်းရာသည်သာ၊ [ဟိကို အဝဓာရဏအနက်ကြံ] ပန-ထို့ပြင်၊ ဝေါ-သင်တို့တွင်၊ ဧကောပိ-သည်လည်း၊ အပ္ပမတ္တော-သည်၊ သစေ အဘဝိဿ-အံ့၊ (ဧဝံသတိ)၊ တံ-ထိုမမေ့မလျော့သူကို၊ ပဋိစ္စ-၍၊ ပုတ္တော ဝါ-သည်လည်းကောင်း၊ ဓိတာ ဝါ-လည်းကောင်း၊ ဥပ္ပဇ္ဇိဿ- ရာ၏၊ ကုမာရ၊ အတ္တာနံ-ကို၊ ပိယံ-ချစ်အပ်၏ဟူ၍၊ မညမာနေန-မှတ်ထင်သူ သည်၊ တီသုပိ-ကုန်သော၊ ဝယေသု-တို့၌၊ အပ္ပမတ္တေန-မမေ့မလျော့သူသည်၊ (ဟုတွာ)၊ (တစ်နည်း) အပ္ပမတ္တေန-မမေ့မလျော့သူ၏အဖြစ်ဖြင့်၊ အတ္တာ-

မိမိကိုယ်ကို၊ ရက္ခိတဗ္ဗော ဟိ (ရက္ခိတဗ္ဗော ဧဝံ)-စောင့်ရှောက်ထိုက်သည်သာ၊ ဧဝံ-သို့ အသက္ကောန္တေန-မစွမ်းနိုင်သူသည်၊ ဧကဝယေပိ-တစ်ပါးသော အရွယ်၌ လည်း၊ ရက္ခိတဗ္ဗောယေဝ-သည်သာ။” ဣတိ-သို့၊ ဝတ္တာ-၍၊ ဣမံ ဂါထံ-ကို၊ အာဟ-ပြီ၊ (ကိ)၊ “အတ္တာနုဉ္ဇေ၊ ပေ၊ ပဏ္ဍိတော”တိ-၍၊ (အာဟ)။

အတ္တာနုဉ္ဇေ ပိယံ ဇညာ၊ ရက္ခေယျ နံ သုရက္ခိတံ။

တိဏ္ဍံ အညတရံ ယာမံ၊ ပဋိဇဂ္ဂေယျ ပဏ္ဍိတော။

အတ္တာနံ-ဘဝဇန်ခါ၊ သံသရာက၊ ငါဟုစွဲဆို၊ မိမိကိုယ်ကို၊ ပိယံ-အရင်းစစ် လျှင်၊ ပြစ်မတင်ဖို့၊ နှစ်စဉ်မမုန်း၊ အချစ်ခင်ဆုံးဟူ၍၊ စေ ဇညာ-အခါအခါ၊ အရာရာဝယ်၊ စာနာထောက်ထား၊ အကယ်၍ နားလည်ငြားအံ့၊ (ဧဝံသတိ-ကိုယ့်ကိုယ်သာလျှင်၊ အခင်မင်ဆုံး၊ အချစ်ဆုံးဟု၊ လုံးလုံးခွဲခြား၊ နားလည်ငြား သည်ရှိသော်) နံ (အတ္တာနံ)-ခုလည်းကိုယ့်ကိုယ်၊ နောင်ကိုယ့်ကိုယ်ဟု၊ သို့ကလို သိရှိ၊ ထိုမိမိကို၊ သုရက္ခိတံ-တရားကြောင်းရာ၊ မစောင့်ပါဘဲ၊ ကောင်းစွာမပြတ်၊ စောင့်ရှောက်အပ်သည်မည်လောက်အောင်၊ ရက္ခေယျ-သတိတရား၊ ကောင်း စွာထား၍၊ မမှားပုံသေ၊ စောင့်ရှောက်လေရာ၏။ ပဏ္ဍိတော-ပြုသမျှအသစ်၊ ဖြစ်သမျှအကြောင်း၊ မကောင်းလည်းငါ၊ ကောင်းလည်းငါဟု၊ ကောင်းစွာမြင်သိ၊ ပညာရှိသည်၊ တိဏ္ဍံ-နှစ်ဆယ့်ငါးနှစ်၊ သင့်အောင်ဆစ်၍၊ သုံးရစ်ပိုင်းခြား၊ အရွယ်သုံးပါးတို့တွင်၊ အညတရံ ယာမံ-ယုတ်စွအဆုံး၊ နောက်ပိတ်တုံးဟု၊ ခေါ် ထုံးအရ၊ ပစ္ဆိမအရွယ်၌၊ (အတ္တာနံ-ကို) ပဋိဇဂ္ဂေယျ-အပြစ်မနှော၊ စင်းလုံးချော အောင်၊ ဆေးကြောသုတ်သင်ရာသတည်း။

တတ္ထ-၌၊ ယာမန္တိ-ကား၊ သတ္တာ-သည်၊ အတ္တနော-၏။ ဓမ္မိဿရတာယ- တရားကြောင့် သတ္တလောက၏ အစိုးရဖြစ်တော်မူသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် လည်းကောင်း၊ ဝါ-တရား၏ အစိုးရဖြစ်တော်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်း

ဓမ္မိဿရတာယ။ ။ဓမ္မေန+သတ္တာနံ+ဣဿရော ဓမ္မိဿရော-တရားကြောင့် သတ္တဝါတို့၏ အစိုးရဖြစ်တော်မူသောဘုရားရှင်၊ (တစ်နည်း) ဓမ္မဿ+ဣဿရော ဓမ္မိဿရော-တရား၏ အစိုးရဖြစ်တော်မူသော ဘုရားရှင်၊(သီဋီသစ်-၁၊ ၁၆၄၊ သီဘာ- ၁၊ ၂၀၀)၊ (တစ်နည်း) ဓမ္မံ+ဣဿရော ဓမ္မိဿရော-တရားကို အစိုးရတော်မူသော

ကောင်း၊ **ဒေသနာကုသလတာယ** စ-ဒေသနာတော်၌ ကျွမ်းကျင်တော်မူသည် ၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ (တရားဟောတော်မူခြင်း၌ ကျွမ်းကျင်တော် မူသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း)၊ ဣဓ-ဤဂါထာ၌၊ တိဏ္ဏံ-ကုန်သော၊ ဝယာနံ-တို့တွင်၊ အညတရံ-သော၊ ဝယံ-ကို၊ ယာမန္တိ-၍၊ ကတ္တာ-၍၊ ဒေသေသိ- ပြီ၊ [ယာမပုဒ် ဓမ္မဘာ-၂၊ ၄၄၂၅] တသ္မာ-ကြောင့်၊ ဧတ္ထ-ဤဂါထာ၌၊ ဧဝံ-သို့၊

ဘုရားရှင်၊ (တစ်နည်း) ဓမ္မေန+လောကံ+ဣဿရော ဓမ္မိဿရော-တရားဖြင့် လောက ကို အစိုးရတော်မူသောဘုရားရှင်၊ ဝါ-တရားကြောင့် လောကကို အစိုးရတော်မူသော ဘုရားရှင်(မအူပါရာနိ-၂၊ ၂၁၄)၊ ဓမ္မိဿရဿ+ဘာဝေါ ဓမ္မိဿရတာ။

ဒေသနာကုသလတာယ။ ။ဒေသနာယ+ကုသလော ဒေသနာကုသလော-ဒေ သနာ၌ ကျွမ်းကျင်တော်မူသောဘုရားရှင်၊ ဒေသနာကုသလဿ+ဘာဝေါ ဒေသနာ- ကုသလတာ-ဒေသနာ၌ ကျွမ်းကျင်သူ၏ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာဒေသနာဉာဏ်၊ အတ္တ- ဇ္ဈာသယသုတ္တနိက္ခေပ၊ ပရဇ္ဈာသယသုတ္တနိက္ခေပ၊ အဋ္ဌပ္ပတ္တိကသုတ္တနိက္ခေပ၊ ပုစ္ဆာ- ဝသိကသုတ္တနိက္ခေပဟူသော သုတ္တနိက္ခေပ၄မျိုးတို့၏အစွမ်းအားဖြင့် ဟောဖို့ အကြောင်းအရာ ရောက်လာသော် မူလစကားကို ဌပနာထားခြင်း၊ အကြောင်းပြခြင်း၊ ဥဒါဟရုဏ်ထုတ်ခြင်း၊ ဥပမာနုဉပမေယျန္တီးနှော၍ပြခြင်းတို့ကို ထိုထိုကာလအား လျော်စွာ ထင်ရှားပြတတ်သည်လည်းဖြစ်သော၊ နှိုင်းချိန်အပ်ပြီး၊ ပိုင်းခြားအပ်ပြီး သော သဘောရှိသည်လည်းဖြစ်သော၊ အလွန်ပြန့်ပြောလေးနက်သည့် အလင်္ကာကျမ်း လာ ဥဒါဟရုဏ်နှင့်ပြည့်စုံသော များစွာသော အနက်အဓိပ္ပာယ်အကျယ်ကို သိမ်း ယူနိုင်သည်လည်းဖြစ်သော ဒေသနာဖြင့် တရားနာပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို အဇ္ဈာသယအား လျော်စွာ မြတ်သောအကျိုးပြီးစီးခြင်း၌ တည်စေနိုင်သော ဓမ္မကထိကကို “ဒေသနာ- ကုသလ(ဒေသနာ၌ ကျွမ်းကျင်သူ-တရားဟောကောင်းသူ)”ဟု ဆိုရသည်။(ဒီဇီ-၁၊ ၁၂၂၊ သီဇီသစ်-၁၊ ၃၄၄၊ မဇ္ဇိ-၂၊ ၁၅၆၊ အံဇ္ဇိ-၂၊ ၃၇၂၊ သီဘာ-၁၊ ၄၈၁)

[ဆောင်] အတ္တ-ပရ၊ အဇ္ဈာသယနှင့် အဋ္ဌဥပ္ပတ်၊ ပုစ္ဆာရပ်ဟု၊ ဆက်စပ်၄ဖြာ၊ ကြောင်းရာရာကြောင့်၊ ဒေသနာဟောခွင့်၊ အကြောင်းသင့်သော်၊ နှိုင်းချင့်ပြီးသား၊ မည်သည့်တရားကို၊ ဟောကြားလိမ့်မည်၊ ထပနာတည်၍၊ ထိုဤကြောင်းစုံ၊ ဥဒါဟရုဏ် နှင့်၊ ပုံဥပမာ၊ နှီးနှောကာတည်း၊ ဝိနေယျာဟူ၊ အများလူတို့၊ နိဗ္ဗူရောက်ရန်၊ ပစ္စုပ္ပန်နှင့်၊ တမလွန်ကျိုး၊ စီးပွားမျိုးကို၊ တိုးစေမှသာ၊ ဒေသနာ၊ သေချာကျွမ်းကျင်သည်။ (သီဘာ- ၁၊ ၄၈၁)

အတ္ထော-ကို၊ ဝေဒိတဗျော-၏။ အတ္တာနံ-မိမိကိုယ်ကို၊ **ပိယံ**-ချစ်အပ်၏ဟူ၍၊ သစေ ဇာနေယျ-အကယ်၍ သိအံ့၊ (ဧဝံသတိ)၊ ရက္ခေယျ နံ သုရက္ခိတန္တိ-ကား၊ ယထာ-အကြင်အခြင်းအရာအားဖြင့် စောင့်ရှောက်အပ်သော်၊ သော-ထိုသူသည်၊ ဝါ-ကို၊ သုရက္ခိတော-ကောင်းစွာ စောင့်ရှောက်အပ်သည်၊ ဟောတိ-၏၊ ဧဝံ-ဤသို့သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ နံ-မိမိကိုယ်ကို၊ ရက္ခေယျ-စောင့်ရှောက်ထိုက်၏၊ (စောင့်ရှောက်သင့်၏)၊ [ဂါထာအထက်နား၌ “အတ္တာ ရက္ခိတဗျော” ကို ကြည့်၍ ဧယျဝိဘတ် အရဟအနက်ဟု ယူပါ၊] တတ္ထ-ထိုသို့စောင့်ရှောက်ရာ၌၊ ဝိဟိ-သည်၊ သမာနော-သော်၊ “အတ္တာနံ-ကို၊ ရက္ခိဿာမိ-အံ့၊” ဣတိ-ကြံ၍၊ ဥပရိပါသာဒတလေ-အထက်ဖြစ်သော ပြာသာဒ်အပြင်၌၊ ဝါ-ပြာသာဒ်၏ အထက်ဆုံးအထပ်၌၊ သုသံဝုတံ-ကောင်းစွာ စောင့်ရှောက်အပ်သော၊ (ကောင်းစွာပိတ်အပ်သော)၊ ဂပ္ပံ-တိုက်ခန်းသို့ ပဝိသိတွာ-၍၊ သမ္ပန္နာရက္ခော-ပြည့်စုံသော အစောင့်အရှောက်ရှိသည်၊ ဟုတွာ-၍၊ ဝသန္တော-နေသည်၊ သစေ (ဟောတိ)-အကယ်၍ဖြစ်အံ့၊ (ဧဝံသတိ) ပိ-သော်လည်း၊ အတ္တာနံ-ကို၊ န ရက္ခတိယေဝ-မစောင့်ရှောက်သည်သာ၊ (စောင့်ရှောက်ရာမရောက်သည်သာ)၊ ပဗ္ဗဇိတော-သည်၊ ဟုတွာ-၍၊ ဝါ-သော်၊ သုသံဝုတေ-သော၊ ပိဟိတဒ္ဓါရဝါတပါနေ-ပိတ်အပ်သော တံခါးမ၊ လေသာပြတင်းရှိသော၊ ဝါ-တံခါးမ၊ လေသာပြတင်းကို ပိတ်ထားသော၊ လေဏေ-၌၊ ဝိဟရန္တော-သည်၊ သစေ (ဟောတိ)၊ (ဧဝံသတိ)ပိ-

ပိယံ။ ။ “ဗုဒ္ဓံ သရဏံ ဂစ္ဆာမိ”၌ “သရဏံ”ကဲ့သို့ ပိယံနောင် ဣတိကျေသည်၊ ပိယံသည် ပဌမန္တတည်း၊ (နေတ္ထိဝိ-၃၃၀၊ နီတိဓာတု-၃၉၀)၊ “အတ္တာနံ”နှင့် အရတူရကား “ပိယော”ဟု ပုံလိင်ဖြင့် ရှိသင့်သည်မဟုတ်လော? ဘယ်ပုံဘယ်နည်းဖြင့် “ပိယံ”ဟု ဖြစ်သနည်း?ဟု စောဒနာခဲ့သော် “နပုံသကေဟိ”ဟူသော အလိုက်ကို ကြည့်သော “သိ”ဟူသော ဝိနာဓိကာရယောဂဝိဘာဂဖြင့် ပုံလိင်ပိယနောင် သိကို အံ့ပြု၍ “ပိယံ”ဟု ဖြစ်သည်ဟု ဖြေပါ၊ (တစ်နည်း) ကမ္မတ္ထေ ဒုတိယာ၌ အတ္ထသဒ္ဓါပို့ဖြင့် ပဌမာ အနက်၌ ဒုတိယာသက်ပါ၊ “ပိဏာတိ ပိယတေတိ ဝါ ပိယော၊ [ပိ+ယ၊ ဝိ၌ ရသပြု၊-ဓာတွတ္ထ၊] ပိနေတိတိ ပိယော၊ [ပိ+က၊ ဤကို ဣယပြု၊-မောဂ်ပံ-၅၊ ၄၄၊] ပိယာယိတဗျောတိ ပိယော၊ [ပိ တပုနကန္တိသု+ဏျ၊-ဓာနိဋီ-၆၉၇၊] ပိတဗ္ဗံ ကန္တိတဗ္ဗံ၊ ပိတိ ကန္တတိတိ ဝါ ပိယံ(ဓမ္မဋီ-၂၉၆)”ဟုပြု။

သော်လည်း၊ အတ္တာနံ-ကို၊ န ရက္ခတိယေဝ-သည်သာ၊ ပန-အန္တယကား၊ ဂိဟိ-သည်၊ သမာနော-သော်၊ ယထာဗလံ-စွမ်းအားရှိသလောက်၊ ဒါနသီလာဒီနိ-ကုန်သော၊ ပုညာနိ-တို့ကို၊ ကရောန္တော-ပြုသည်၊ သစေ (ဟောတိ)-အံ၊ (ဧဝံသတိ-သော်၊ အတ္တာနံ-ကို၊ ရက္ခတိ နာမ-စောင့်ရှောက်သည် မည်၏၊) ဝါ ပန-ထိုမှတစ်ပါး၊ ပဗ္ဗဇိတော-သည်၊ ဝတ္တပဋိဝတ္တပရိယတ္တိမနသိကာရေသု-ဝတ်ကြီး ဝတ်ငယ်၊ ပရိယတ်ကို နှလုံးသွင်းတို့၌၊ ဥဿုက္ကံ-အားထုတ်သူ၏အဖြစ်သို့၊ ဝါ-ကြောင့်ကြစိုက်သူ၏ အဖြစ်သို့၊ [ဓမ္မဘာ-၁, ၃၆၆၈] အာပဇ္ဇန္တော-ရောက်သည်၊ သစေ (ဟောတိ)-အံ၊ (ဧဝံသတိ-သော်၊) အတ္တာနံ-ကို၊ ရက္ခတိ နာမ-မည်၏၊ ဧဝံ-သို့၊ **တီသု-ကုန်သော၊ ဝယေသု-တို့၌၊ အသက္ကောန္တော-**(စောင့်ရှောက်ခြင်းငှာ) မစွမ်းနိုင်လသော်၊ **အညတရသ္မိမ္မိ-**လည်းဖြစ်သော၊ **ဝယေ-**၌၊ ပဏ္ဍိတ-ပုရိသော-သည်၊ အတ္တာနံ-ကို၊ **ပဋိဇ္ဇေတိယေဝ-**စောင့်ရှောက်သည်သာ။ ဟိ-ချဲ့၊ ဂိဟိဘူတော-လူဖြစ်၍ဖြစ်သူသည်၊ ပဌမဝယေ-၌၊ ခိဉ္စာပသုတတာယ-

တီသု ဝယေသု... ပဋိဇ္ဇေတိယေဝ။ ။ “တိဏ္ဍံ အညတရံ... ပဏ္ဍိတော”ကို ဖွင့်လို၍ “ဧဝံ တီသု ဝယေသု”စသည်ကို မိန့်သည်၊ ထိုတွင် “တီသု ဝယေသု”ဖြင့် တိဏ္ဍံ၌ ဆဋ္ဌိဝိဘတ် သတ္တမိအနက်၌ သက်ကြောင်းကို ပြသည်၊ စပ်ရာပုဒ်ကို “အသက္ကောန္တော”ဟု ထည့်သည်၊ “အညတရသ္မိမ္မိ ဝယေ”ဖြင့် “အညတရံ ယာမံ”၌ ဒုတိယာဝိဘတ် သတ္တမိအနက်၌ သက်ကြောင်းကို ပြသည်၊ “ပဋိဇ္ဇေတိယေဝ”ဖြင့် “ပဋိဇ္ဇေယျ”၌ သတ္တမိဝိဘတ် ပစ္စုပ္ပန်အနက်ဟောကြောင်းနှင့် ဧဝံပါသော်လည်း ဧဝံအနက်ရကြောင်းကို ပြသည်၊ ဂါထာအထက်နား၌ “ဧဝံ အသက္ကောန္တေန ဧကဝယေပိ ရက္ခိတဗောဃေဝ”ကို ကြည့်၍ “ပဋိဇ္ဇေယျ”၌ ပဋိပုဗ္ဗ ဇုဂဓာတ်သည် စောင့်ရှောက်ခြင်းအနက်ဟောသည်ဟု ယူပါ၊ ဇုဂဓာတ်သည် သကမ္မကဓာတ်ဖြစ်ရကား “ပဋိဇ္ဇေယျ”၏ ကံပုဒ်ကို “အတ္တာနံ”ဟု ထည့်ဖွင့်သည်၊ (တစ်နည်း) ရှေ့မှ “အတ္တာနံ”ကို လိုက်ပေးစေသည်။

အဖွင့်အတိုင်းပေးပုံ။ ။ ဤဖွင့်ပုံကို ကြည့်၍ “ပဏ္ဍိတော-သည်၊ တိဏ္ဍံ-အရွယ်ပုပါးတို့၌၊ (အသက္ကောန္တော-စောင့်ရှောက်ခြင်းငှာ မစွမ်းနိုင်လသော်၊) အညတရံ-တစ်ပါးပါးသော၊ ယာမံ-အရွယ်၌၊ (အတ္တာနံ-ကို) ပဋိဇ္ဇေယျ-စောင့်ရှောက်သည်သာ”ဟုပေးရမည်၊ ဂါထာနိဿယများ၌ တိဏ္ဍံဝယ် နိဒ္ဒါရဏ၊ “ပဋိဇ္ဇေယျ”၌ ဇုဂဓာတ်သောဓနအနက်ယူ၍ ပေးကြသည်။

မြူးထူးပျော်ပါးခြင်း၌ အားထုတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ကုသလံ-ကို၊ ကာတုံ-
 ဌာ၊ သစေ န သက္ကောတိ-အံ၊ (ဧဝံသတိ)၊ မဇ္ဈိမဝယေ-မဇ္ဈိမ(ဒုတိယ)အရွယ်၌၊
 (လူလတ်ပိုင်းအရွယ်၌)၊ အပ္ပမတ္တေန-မမေ့မလျော့သည်၊ ဟုတ္တာ-၍၊ ကုသလံ-
 ကို၊ ကာတဗ္ဗ-၏၊ မဇ္ဈိမဝယေ-၌၊ ပုတ္တဒါရံ-သားသမီးမယားကို၊ ပေါသေန္တော-
 ပြုစုလုပ်ကျွေးနေရလသော်၊ ဝါ-အဖြစ်ကြောင့်၊ ကုသလံ-ကို၊ ကာတုံ-ဌာ၊ သစေ
 န သက္ကောတိ-အံ၊ (ဧဝံသတိ)၊ ပဏ္ဍိမဝယေ-ပဏ္ဍိမ(တတိယ)အရွယ်၌၊ (နောက်ဆုံး
 အရွယ်၌)၊ (ကုသလံ-ကို)၊ ကာတဗ္ဗမေဝ-သည်သာ၊ ဧဝမိ-ဤသို့လည်း၊
 ကရောန္တေန-ပြုသူသည်၊ ဝါ-ပြုလသော်၊ ဝါ-ပြုသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ အတ္တာ-
 ကို၊ ပဋိဇ္ဇဂ္ဂိတောဝ-သုတ်သင်အပ်သည်သာ၊ (စောင့်ရှောက်အပ်ရာရောက်သည်
 သာ)၊ ဟောတိ-၏၊ ပန-ဗျတိရိက်ကား၊ ဝါ-ပြုသူမှတစ်ပါး မပြုသူကို ဆိုဦးအံ၊
 ဧဝံ-သို့၊ အကရောန္တဿ-မပြုလသော်၊ ဝါ-မပြုသူသည်၊ အတ္တာ-သည်၊ ဝါ-
 ကို၊ ပိယော နာမ-သည်၊ န ဟောတိ-မဖြစ်၊ နံ-ထိုမိမိကိုယ်ကို၊ အပါယပရာ-
 ယဏမေဝ-အပါယ်ငှပါးဟူသော အလွန်ရောက်ထိုက်သော ဘဝရှိသည်ကို
 သာ၊ ဝါ-အပါယ်ငှပါးဟူသော လဲလျောင်းရာရှိသည်ကိုသာ၊ ကရောတိ-၏။
 ပန-အဖို့တစ်ပါးကား၊ ပဗ္ဗဇိတော-သည်၊ ပဌမဝယေ-၌၊ သဇ္ဈာယံ-ရွတ်ဖတ်
 သရဇ္ဈာယ်ခြင်းကို၊ ကရောန္တော-လျက်၊ ဓာရေန္တော-ဆောင်ရွက်မှတ်သားလျက်၊
 ဝါစေန္တော-ပို့ချလျက်၊ ဝတ္ထပဋိဝတ္တံ-ကို၊ [ဓမ္မဘာ-၂၊ ၆၀၈]၊ ကရောန္တော-လျက်၊
 ပမာဒံ-သို့၊ သစေ အာပဇ္ဇတိ-အံ၊ (ဧဝံသတိ)၊ မဇ္ဈိမဝယေ-၌၊ အပ္ပမတ္တေန-
 သည်၊ (ဟုတ္တာ) သမဏဓမ္မော-ကို၊ [ဓမ္မဘာ-၁၊ ၂၉၈]၊ ကာတဗ္ဗော-၏၊ ပဌမ-
 ဝယေ-၌၊ ဥဂ္ဂဟိတပရိယတ္တိယာ-သင်ယူအပ်သော ပါဠိတော်၏၊ အဋ္ဌကထံ-
 အဋ္ဌကထာကိုလည်းကောင်း၊ ဝိနိစ္ဆယံ-အဆုံးအဖြတ်ကိုလည်းကောင်း၊ ကာရ-
 ဏာကာရဏဉ္စ-အကြောင်းဟုတ်သည်၊ အကြောင်းမဟုတ်သည်ကိုလည်း
 ကောင်း၊ ပုစ္ဆန္တော-လျက်၊ မဇ္ဈိမဝယေ-၌၊ ပမာဒံ-သို့၊ သစေ အာပဇ္ဇတိ-အံ၊
 (ဧဝံသတိ)၊ ပဏ္ဍိမဝယေ-၌၊ အပ္ပမတ္တေန-သည်၊ (ဟုတ္တာ)၊ သမဏဓမ္မော-ကို၊
 ကာတဗ္ဗောယေဝ-သည်သာ၊ ဧဝမိ-ဤသို့လည်း၊ ကရောန္တေန-သည်၊ ဝါ-သော်၊
 ဝါ-ကြောင့်၊ အတ္တာ-ကို၊ ပဋိဇ္ဇဂ္ဂိတောဝ-သည်သာ၊ ဟောတိ-၏၊ ပန-ဗျတိ

ရိုက်ကား၊ ဝါ-ပြုသူမှတစ်ပါး မပြုသူကို ဆိုဦးအံ့၊ ဧဝံ-သို့၊ အကရောန္တဿ-
 သော်၊ ဝါ-သည်၊ အတ္တာ-သည်၊ ဝါ-ကို၊ ပိယော နာမ-သည်၊ န ဟောတိ-ဖြစ်၊
 ပစ္ဆာနုတာပေနေဝ-နောက်၌ အဖန်ဖန်ပူပန်ခြင်းဖြင့်သာ၊ ဝါ-နောင်တတစ်ဖန်
 ပူပန်ခြင်းဖြင့်သာ၊ (ကုက္ကုစ္စဖြင့်သာ)၊ [အနု ပုနပွန် တာပေါ အနုတာပေါ၊ ပစ္ဆာ
 အနုတာပနံ ဗာဓနံ ပစ္ဆာနုတာပေါ၊ (ဝိသုဒ္ဓိဋီ-၂, ၁၅၂)၊ အနု ပုနပွန် တာပေါ
 အနုတာပေါ၊ ပစ္ဆာ+အနုတာပေါ ပစ္ဆာနုတာပေါ(မအူပါရာနိ-၃, ၆၀)၊ နံ-ထိုမိမိ
 ကိုယ်ကို၊ တာပေတိ-ပူပန်စေ၏၊ ဣတိ-ဂါထာဖွင့်ပြီးပြီ။ ဒေသနာဝသာနေ-
 သည်၊ ဗောဓိရာဇကုမာရော-သည်၊ သောတာပတ္တိဖလေ-၌၊ ပတိဋ္ဌဟိ-ပြီ၊ သ-
 မ္ပတ္တပရိသာယပိ-အားလည်း၊ သာတ္ထိကာ-သော၊ ဓမ္မဒေသနာ-သည်၊ အ-
 ဟောသိ-ပြီ၊ ဣတိ-ဗောဓိရာဇကုမာရဝတ္ထု ပြီးပြီ။

ဗောဓိရာဇကုမာရဝတ္ထုဘာသာသီကော ပြီးပြီ။

၂-ဥပနန္ဒသကျပုတ္တတ္ထေရဝတ္ထုဘာသာသီကော

အတ္တာနမေဝ ပဌမန္တိ ဣမံ ဓမ္မဒေသနံ သတ္တာ ဇေတဝနေ ဝိဟရန္တော
 သကျပုတ္တံ-သာကီဝင်မင်း၏သားဖြစ်သော၊ ဥပနန္ဒ-ဥပနန္ဒကို၊ အာရဗ္ဗ ကထေသိ၊
 ကိရ-ချဲ့၊ သော ထေရော-သည်၊ ဓမ္မကထံ-ကို၊ ကထေတုံ-ငှာ၊ ဆေကော-
 ကျွမ်းကျင်၏၊ တဿ-ထိုဥပနန္ဒထေရ်၏၊ အပ္ပိစ္ဆတာဒိပဋိသံယုတ္တံ-အလိုတဏှာ
 မရှိသည်၏အဖြစ်အစရှိသည်တို့နှင့် စပ်ယှဉ်သော၊ ဓမ္မကထံ-ကို၊ သုတွာ-၍၊
 ဗဟူ-ကုန်သော၊ ဘိက္ခု-တို့သည်၊ တံ-ထိုဥပနန္ဒထေရ်ကို၊ တိစိဝရေဟိ-(သင်းပိုင်၊
 ဧကသီ၊ ၂ထပ်သင်္ကန်းဟူသော) ဂုဏ်သည်သော သင်္ကန်းတို့ဖြင့်၊ ပူဇေတွာ-၍၊
 ဓုတဂီနိ-တို့ကို၊ သမာဒိယိသု-ကောင်းစွာ ယူကုန်ပြီ၊ (ဆောက်တည်ကုန်ပြီ)၊
 တေဟိ-ထိုရဟန်းတို့သည်၊ ဝိဿဋ္ဌပရိက္ခာရေ-စွန့်အပ်သော ပရိက္ခရာတို့ကို၊
 သောယေဝ-ထိုဥပနန္ဒထေရ်သည်ပင်၊ ဂဏှိ-ပြီ၊ သော-ထိုဥပနန္ဒထေရ်သည်၊
 ဧကသ္မိ-သော၊ အန္တောဝဿေ-ဝါတွင်းသည်၊ ဥပကဋ္ဌေ-နီးကပ်လသော်၊ ဇနပဒံ-
 သို့၊ အဂမာသိ-ပြီ၊ အထ-၌၊ နံ-ကို၊ ဧကသ္မိ-သော၊ ဝိဟာရေ-၌၊ ဒဟရ-
 သာမဏေရာ-တို့သည်၊ [ဓမ္မဘာ-၂, ၄၂၅၊ ဓမ္မကထိကပေမေန-ဓမ္မကထိက၌

ချစ်ခင်ခြင်းကြောင့်၊ “ဘန္တေ-ရား! ကုမ-ဤ ကျောင်း၌၊ ဝဿံ-မိုးလပတ်လုံး နေခြင်းသို့၊ ဝါ-ဝါသို့၊ [ဝဿံ+အာဝါသော ဝဿံ၊ အာဝါသပုဒ်ချေ၊] ဥပေထ-ကပ် ရောက်တော်မူပါကုန်၊ [ဝဿံ ဥပေထ-ဝါကပ်တော်မူပါကုန်၊]” ကုတိ-သို့ ဝဒီသု-ကုန်ပြီ၊ “ကုမ-ဤကျောင်း၌၊ ကိတ္တကံ-သော၊ **ဝဿာဝါသိကံ**-မိုးလပတ်လုံး နေခြင်းရှိသော ရဟန်းတို့အား လှူအပ်သော သင်္ကန်းကို၊ ဝါ-ဝါဆိုသင်္ကန်းကို၊ လဗ္ဘတိ-ရအပ်သနည်း?” ကုတိ-သို့၊ ပုစ္ဆိတွာ-၍၊ တေဟိ-ထိုရဟန်းငယ်၊ ကိုရင် တို့သည်၊ “ဧကေကော-တစ်ထည်ထည်သော၊ သာဠကော-အဝတ်သင်္ကန်းကို၊ (လဗ္ဘတိ-၏။)” ကုတိ-သို့၊ ဝုတ္တေ၊ တတ္ထ-ထိုကျောင်း၌၊ ဥပါဟနာ-ဖိနပ်တို့ကို၊ ဌပေတွာ-၍၊ အညံ-သော၊ ဝိဟာရံ-သို့၊ အဂမာသိ-ပြီ၊ ဒုတိယံ-သော၊ ဝိဟာရံ-သို့၊ ဂန္ဓာ-၍၊ “ကုမ-၌၊ ကိ-ကို၊ လဗ္ဘတိ-နည်း?” ကုတိ-သို့၊ ပုစ္ဆိတွာ-၍၊ “ဒေ-ကုန်သော၊ သာဠကာ-တို့ကို၊ (လဗ္ဘန္တိ-ကုန်၏။)” ကုတိ-သို့၊ ဝုတ္တေ၊ **ကတ္တရယဋ္ဌိ-**

ဝဿာဝါသိကံ။ ။ကျောင်းဒါယကာတို့သည် မိမိတို့ကျောင်း၌ ဝါကပ်သော ရဟန်း တို့အား ဝါကျွတ်သောအခါ လှူအပ်သောသင်္ကန်းကို ဝဿာဝါသိကသင်္ကန်းဟု ခေါ်၏။ ယခုကာလ၌ ဝါဆိုခါနီး၌ လှူလေ့ရှိကြ၏။ အမှန်ကား ဝါတွင်း၌ နေသောရဟန်းအား ဝါကျွတ်မှဖြစ်စေ၊ ဝါကျွတ်သောအခါသုံးစွဲရန် ဝါတွင်း၌ဖြစ်စေ လှူအပ်သော သင်္ကန်း ကိုသာ ဝဿာဝါသိကသင်္ကန်းဟု ခေါ်သည်။ “ဝဿံ+အာဝါသော ယဿာတိ ဝဿာ-ဝါသော-ဝါလပတ်လုံး နေခြင်းရှိသောရဟန်း၊ ဝဿဝါသဿ+ဒိန္နံ (ဒါတဗ္ဗံ) ဝဿာ-ဝါသိကံ-ဝါလပတ်လုံး နေခြင်းရှိသောရဟန်းအား လှူအပ်သောသင်္ကန်း၊ (မဟာဘာ-၂၊ ၁၈၊ ၂၆၈၊ ပါစိယော-၄၈၀)၊ (တစ်နည်း) ဝဿံ+အာဝသတိ သီလေနာတိ ဝဿာ-ဝါသိ၊ ဝဿာဝါသိနော+ဒိန္နံ ဝဿာဝါသိကံ-ဝါလပတ်လုံး နေလေ့ရှိသော ရဟန်းအား လှူအပ်သောသင်္ကန်း(မအူပါရာနိ-၃၊ ၄၆၇)”ဟု ပြပါ။

ကတ္တရယဋ္ဌိ။ ။ကတ္တရယတိ အင်္ဂပစ္စင်္ဂီနံ သိထိလဘာဝေန သိထိလော ဟုတွာ ဘဝတိတိ ကတ္တရော”ဟု ပြု၍ အိုသောသူ(သူအို)ကို ယူပါ။ ယဇတိ သင်္ဂစ္ဆတိတိ ယဋ္ဌိ၊ [ယဇ+တိ၊-ကပ္ပဒ္ဒုမ၊ ဥဏာဒိ-၄၊ ၁၈၁၊] ထိုနောင် “ကတ္တရေန+ဂဟိတာ+ယဋ္ဌိ ကတ္တရယဋ္ဌိ-သူအိုကိုင်စွဲအပ်သောတုတ်၊ (တစ်နည်း) ကတ္တရဿ+ယဋ္ဌိ ကတ္တရယဋ္ဌိ-သူအို၏တုတ်”ဟုတွဲပါ။(ပါစိယော-၁၆)

တစ်နည်း။ ။“**ကတ္တရယဋ္ဌိယာတိ** ကတ္တရဒဏ္ဍေန(ပါစိယော-၁၆)”ဟူသော အဖွင့်အရ ကတ္တရယဋ္ဌိနှင့် ကတ္တရဒဏ္ဍသည် အချင်းချင်း ပရိယာယ်တည်း၊ ထို့ကြောင့်

တောင်ဌေးကို၊ ဌပေသိ-ပြီ၊ တတိယံ-သော၊ ဝိဟာရံ-သို့၊ ဂန္ဓာ-၍၊ “ဣဓ-၌၊ ကိ-ကို၊ လဗ္ဘတိ-နည်း?” ဣတိ-သို့၊ ပုစ္ဆိတွာ-၍၊ “တယော-ကုန်သော၊ သာဋက-တို့ကို (လဗ္ဘန္တိ-ကုန်၏)” ဣတိ-သို့၊ ဝုတ္တော၊ တတ္ထ-၌၊ ဥဒကတုမ္ပ-ရေဗျူကို၊ ဌပေသိ-ပြီ၊ စတုတ္ထံ-သော၊ ဝိဟာရံ-သို့၊ ဂန္ဓာ-၍၊ “ဣဓ-၌၊ ကိ-ကို၊ လဗ္ဘတိ-နည်း?” ဣတိ-သို့၊ ပုစ္ဆိတွာ-၍၊ “စတ္တာရော-ကုန်သော၊ သာဋက-တို့ကို (လဗ္ဘန္တိ-ကုန်၏)” ဣတိ-သို့၊ ဝုတ္တော၊ “သာဓု-ကောင်းပြီ၊ ဣဓ-ဤကျောင်း၌၊ ဝသိဿာမိ-မည်၊” ဣတိ-၍၊ တတ္ထ-ထိုကျောင်း၌၊ ဝသံ-သို့၊ ဥပဂန္ဓာ-ကပ်ရောက်၍၊ ဂဟဋ္ဌာနဉ္စေဝ-လူဝတ်ကြောင်တို့အားလည်းကောင်း၊ ဘိက္ခုနဉ္စတို့အားလည်းကောင်း၊ ဓမ္မကထံ-ကို၊ ကထေသိ-ပြီ၊ တေ-ထိုလူ၊ ရဟန်းတို့သည်၊ နံ-ထိုဥပနန္ဒထေရ်ကို၊ ဗဟူဟိ-ကုန်သော၊ ဝတ္ထေဟိ စေဝ-တို့ဖြင့်လည်းကောင်း၊ စိဝရေဟိ စ-တို့ဖြင့်လည်း ကောင်း၊ ပူဇေသုံ-ကုန်ပြီ၊ သော-ထိုဥပနန္ဒထေရ်သည်၊ ဝုဋ္ဌဝဿော-သည်၊ [ဓမ္မဘာ-၁၊ ၂၃၊ ဓမ္မဘာ-၂၊ ၄၈၅] ဣတရေသုပိ-ဝါဆိုသောကျောင်းမှ အခြားလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ဝိဟာရေသု-တို့၌၊ သာသနံ-ကို၊ ပေသေတွာ-၍၊ “မယာ-သည်၊ ပရိက္ခာရဿ-၏၊ ဝါ-ကို၊ ဌပိတတ္တာ-ထားအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝဿာဝါသိကံ-ကို၊ လဒ္ဓဗ္ဗံ-၏၊ တံ-ထိုဝါဆိုသင်္ကန်းကို၊ မေ-၏၊ (သန္တိကံ-သို့) ပဟိဏန္တု-ပို့ကြလော၊” ဣတိ-၍၊ သဗ္ဗံ-ကို၊ အာဟရာ-ပေတွာ-၍၊ ယာနကံ-ယာဉ်ငယ်ကို၊ ပူရေတွာ-၍၊ ပါယာသိ-သွားပြီ။

အထ-၌၊ ဧကသ္မိံ-သော၊ ဝိဟာရေ-၌၊ ဒွေ-ကုန်သော၊ ဒဟရဘိက္ခု-တို့သည်၊ ဒွေ-ကုန်သော၊ သာဋကေ-တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဧကံ-သော၊ ကမ္မလံ စ-ကိုလည်းကောင်း၊ လဘိတွာ-၍၊ “တုယံ-ဖို့၊ သာဋက-တို့သည်၊ ဟောန္တု-ဖြစ်ပါစေကုန်၊ မယံ-ဖို့၊ ကမ္မလော-သည်၊ (ဟောတု-စေ)” ဣတိ-၍၊ ဘာဇေတုံ-ခွဲ

“**ကတ္တရော** ဇိဏ္ဏော၊ တဿ တေန ဝါ အာလမ္ဗိတော ဒဏ္ဏော ကတ္တရဒဏ္ဏော(သီဇီသစ်-၁၊ ၃၂၈)”ကဲ့သို့ “ကတ္တရဿ ကတ္တရေန ဝါ+အာလမ္ဗိတာ+ယဋ္ဌိ ကတ္တရယဋ္ဌိ-သူအို၏ ကိုင်ဆွဲအပ်သောတုတ်၊ ဝါ-သူအိုသည် ကိုင်ဆွဲ အပ်သောတုတ်”ဟု တစ်နည်းပြုနိုင်သည်။ များသောအားဖြင့် သူအိုတို့သာ ကိုင်ဆောင်အပ်သောကြောင့် ယေဘုယျ (တဗ္ဗာဟုလ္လ)နည်းအားဖြင့် ဆိုသည်။ ဂိလာနစသူများလည်း ကိုင်ကြပါသေးသည်။ (သီဇီသစ်-၁၊ ၁၉၄၊ သီဘာ-၁၊ ၂၆၃)

ဝေခြင်းငှာ၊ အသက္ကောန္တ-ကုန်လသော်၊ မဂ္ဂသမိပေ-လမ်း၏အနီး၌၊ နိဿိဒိတ္တာ-
 ၍၊ ဝိဝေဒန္တိ-ငြင်းခုံနေကုန်၏။ တေ-ထိုရဟန်းတို့သည်၊ တံ ထေရ်-ထိုဥပနန္ဒထေရ်
 ကို၊ အာဂစ္ဆန္တိ-ကို၊ ဒိသွာ-၍၊ “ဘန္တေ-ရား၊ တုမေ-တို့သည်၊ နော-တို့အား၊ ဘာ-
 ဇေတွာ-ခွဲဝေ၍၊ ဒေထ-ကုန်” ကူတိ-သို့၊ ဝဒီသု-ကုန်ပြီ၊ တုမေယေဝ-တို့သည်
 သာ၊ ဘာဇေထ-ကုန်လော၊ ကူတိ-ပြီ၊ ဘန္တေ၊ န သက္ကောမ-ပါကုန်၊ တုမေ-
 ယေဝ-တို့သည်သာ၊ နော-တို့အား၊ ဘာဇေတွာ-၍၊ ဒေထ-ကုန်၊ ကူတိ-ပြီ၊
 တေန ဟိ-လျှင်၊ မမ-၏၊ ဝစနေ-၌၊ ဌဿထ-တည်ကြမည်လော၊ ကူတိ-ပြီ၊
 အာမ-ပါ၊ ဌဿာမ-တည်ကြပါမည်၊ ကူတိ-ပြီ၊ “တေန ဟိ-လျှင်၊ သာဓု-ပြီ”
 ကူတိ-၍၊ တေသံ-တို့အား၊ ဒွေ-ကုန်သော၊ သာဓုကေ-တို့ကို၊ ဒတွာ-၍၊ “အယံ-
 ဤကမ္မလာသည်၊ ဓမ္မကထံ-ကို၊ ကထေန္တာနံ-ကုန်သော၊ အမှာကံ-တို့အား၊
 ပါရုပနာရဟော-ဝတ်ရုံခြင်းကို ထိုက်၏” ကူတိ-ပြော၍၊ မဟဉ္စံ-များစွာသော
 အဖိုးကို ထိုက်သော၊ ဝါ-အဖိုးများစွာ တန်သော၊ [မဟန္တံ (ဝိပုလံ အပရိမိတံ
 မူလံ)+အတ္ထတိတံ မဟဉ္စံ-ဒီဋီ-၂, ၃၅] ကမ္မလံ-ကို၊ အာဒါယ-၍၊ ပက္ကာမိ-ပြီ၊
 ဒဟရဘိက္ခု-တို့သည်၊ ဝိပုဋိသာရိနော-နှလုံးမသာယာခြင်းရှိကုန်သည်၊ [ဓမ္မ
 ဘာ-၃, ၃၈၈၈] ဟုတွာ၊ သတ္ထု-၏၊ သန္တိကံ-သို့၊ ဂန္ဓာ-၍၊ တမတ္ထံ-ကို၊ အာ-
 ရောစေသုံ-ကုန်ပြီ၊ သတ္တာ-သည်၊ “ဘိက္ခုဝေ၊ ကုဒါနေဝ-၌သာ၊ တုမှာကံ-တို့၏၊
 သန္တိကံ-ကို၊ ဂဟေတွာ-၍၊ တုမေ-တို့ကို၊ ဝိပုဋိသာရိနော-နှလုံးမသာယာခြင်း
 ရှိသည်တို့ကို၊ န ကရောတိ-ပြုသည်မဟုတ်သေး၊ ပုဗ္ဗေပိ-၌လည်း၊ အကာသိ-
 ယေဝ-ခဲ့သည်သာ” ကူတိ-သို့၊ ဝတွာ၊ အတိတံ-ကို၊ အာဟရိ-ပြီ။

အတိတံသို့-၌၊ အနုတိရစာရီ စ-ကမ်း၏ အနီးနားရေတိမ်၌ လှည့်လည်လေ့
 ရှိသောဖျံလည်းကောင်း၊ ဂမ္ဘီရစာရီ စ-ရေနက်ရာအရပ်၌ လှည့်လည်လေ့ရှိသော
 ဖျံလည်းကောင်း၊ ကူတိ-သို့၊ ဒွေ-ကုန်သော၊ ဥဒ္ဒါ-ဖျံတို့သည်၊ မဟန္တံ-သော၊
 ရောဟိတမစ္ဆံ-ငါးကြင်းကို၊ လဘိတွာ-၍၊ “မယံ-ဖျံ၊ သီသံ-သည်၊ ဟောတု-
 စေ၊ တဝ-ဖျံ၊ နဂုံဌံ-အမြီးပိုင်းသည်၊ (ဟောတု-စေ)” ကူတိ-သို့၊ ဝိဝါဒါပန္နာ-
 ငြင်းခုံခြင်းသို့ ရောက်ကုန်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ ဘာဇေတုံ-ငှာ၊ အသက္ကောန္တ-ကုန်
 လသော်၊ ဧကံ-သော၊ သိဂီလံ-မြေခွေးကို၊ ဒိသွာ၊ အာဟံသု၊ (ကိ)၊ “မာတုလ-

ဦးကြီး! ကုမံ-ဤငါးကြင်းကို၊ နော-တို့အား၊ ဘာဇေတွာ-၍၊ ဒေဟိ-လော။”
 ကုတိ-ကုန်ပြီ၊ ရညာ-သည်၊ အဟံ-ကို၊ **ဝိနိစ္ဆယဌာနေ**-တရားစီရင်ဆုံးဖြတ်ရာ
 ဌာန၌၊ (တရားရုံး၌) **ဌပိတော**-ထားအပ်ပြီ၊ တတ္ထ-တရားရုံး၌၊ စိရံ-စွာ၊ နိ-
 သီဒိတွာ-၍၊ **ဇယံဝိဟာရတ္ထာယ**-ခြေသလုံး၏ အစီးအပွားဖြစ်သော သွား
 လာနေထိုင်ခြင်းအကျိုးငှာ၊ အာဂတော-သည်၊ အမှီ-၏၊ ကုဒါနိ-၌၊ မေ-၏၊
 ဝါ-မှာ၊ ဩကာသော-အခွင့်သည်၊ နတ္ထိ၊ ကုတိ-ပြီ၊ မာတုလ! ဧဝံ-သို့၊ မာ
 ကရောထ-ကုန်နှင့်၊ ဘာဇေတွာ ဧဝံ-၍သာလျှင်၊ နော-တို့အား၊ ဒေထ-ကုန်
 လော၊ ကုတိ-ကုန်ပြီ၊ မမ-၏၊ ဝစနေ-စကား၌၊ ဌဿထ-တည်ကြမည်လော၊
 ကုတိ-ပြီ၊ မာတုလ! ဌဿာမ-တည်ကြပါမည်၊ ကုတိ-ကုန်ပြီ၊ “တေန ဟိ-လျှင်၊
 သာဓု-ပြီ” ကုတိ-ပြော၍၊ သော-ထိုမြေခွေးသည်၊ သီသံ-ကို၊ ဆိန္ဒိတွာ-၍၊
 ဧကမန္တေ-၌၊ အကာသိ-ပြီ၊ နဂုံဌံ-ကို၊ ဧကမန္တေ-၌၊ (အကာသိ-ပြီ) စ ပန-
 ဆက်၊ ကတွာ စ ပန-၍၊ “တာတာ-အမောင်တို့! ဝေါ-သင်တို့တွင်၊ ယေန-
 အကြင်ဖုံသည်၊ အနုတိရေ-ကမ်းနား၌၊ စရိတံ-လှည့်လည်အပ်ပြီ၊ သော-ထိုဖုံ
 သည်၊ နဂုံဌံ-ကို၊ ဂဏှာတု-ယူစေ၊ ယေန-သည်၊ ဂမ္ဘီရေ-ရေနက်ရာအရပ်၌၊
 စရိတံ-ပြီ၊ တဿ-ထိုဖုံဖို့၊ သီသံ-သည်၊ ဟောတု-စေ၊ မဇ္ဈိမော-အလယ်၌ ဖြစ်
 သော၊ အယံ ပန ခဏှော-ဤအပိုင်းသည်ကား၊ ဝိနိစ္ဆယဓမ္မေ-ဆုံးဖြတ်ကြောင်း

ဝိနိစ္ဆယဌာနေ ဌပိတော။ ။ “ဝိနိစ္ဆယဌာနေ ဌပိတော”ဟူသော စကားသည်
 တရားရုံး၌ တရားသူကြီးအဖြစ် တကယ်ထားအပ်သောကြောင့် ဆိုသောစကား မဟုတ်၊
 ဖျံၵကောက်အထင်ကြီးအောင် မိမိကိုယ်ကို မြှောက်ပင့်ပြီး မဟုတ်မမှန် လိမ်လည်
 ပြောဆိုအပ်သောစကား ဖြစ်သည်။(ဇာဠိသစ်-၂၊ ၄၀၃)

ဇယံဝိဟာရတ္ထာယ။ ။ဇယံ+ဟိတော+ဝိဟာရော ဇယံဝိဟာရော-ခြေသလုံး
 ၏ အစီးအပွားဖြစ်သော သွားလာနေထိုင်ခြင်း၊ ကြာမြင့်စွာ ထိုင်ခြင်းစသည်ကြောင့်
 ဖြစ်သော ပင်ပန်းညောင်းညာခြင်းကို ပယ်ဖျောက်ဖို့ ခြေကြောဆန့်ခြင်းငှာ ခရီးတို
 သွားခြင်းကို ဆိုလိုသည်။(သုတ္တနိ၊ ၄-၂၊ ၁၆၉)၊ (တစ်နည်း) ဇယံသု+ဥပ္ပန္နကိလမထ-
 ဝိနောဒနတ္ထော+ဝိဟာရော ဇယံဝိဟာရော-ခြေသလုံးတို့၌ ဖြစ်သောပင်ပန်းညောင်း
 ညာခြင်းကို ပယ်ဖျောက်ခြင်းအကျိုးရှိသော သွားလာနေထိုင်ခြင်း၊ ဝါ-အညောင်းပြေ
 လမ်းလျှောက်ခြင်း။ (ဥဒါန၊ ၄-၁၉၆၊ ဒီဇီ-၁၊ ၃၉၉)

ဖြစ်သော တရားဥပဒေ၌၊ ဌိတဿ-သော၊ မမ-ဖို့၊ ဘဝိဿတိ-မည်၊” ကုတိ-
ပြော၍၊ တေ-ထိုဖို့တို့ကို၊ သညာပေန္တော-သိစေလိုသည်၊ (ဟုတွာ)။

အနုတိရစာရိ နဂုံဌံ၊ သီသံ ဂမ္ဘီရစာရိနော၊

အစွာယံ မဇ္ဈိမော ခဏ္ဍော၊ ဓမ္မဌဿ ဘဝိဿတိ။

အနုတိရစာရိ-ကမ်း၏ အနီးနားရေတိမ်၌ လှည့်လည်လေ့ရှိသောဖို့၊ [တိရ-
ဿ+သမိပံ အနုတိရံ(သုတ္တနိ. ၄-၁, ၂၆)၊ အနုတိရေ+စရတိ သီလေနာတိ အနု-
တိရစာရိ] (တွံ-သည်၊) နဂုံဌံ-အမြီးပိုင်းကို၊ (ဂဏှ-ယူပါလော၊) သီသံ-ဦးခေါင်း
ပိုင်းသည်၊ ဂမ္ဘီရစာရိနော-ရေနက်ရာအရပ်၌ လှည့်လည်လေ့ရှိသောဖို့၊
(ဟောတု-ဖြစ်ပါစေ၊) **အဝိစ**-အမြီးပိုင်းခေါင်းပိုင်းမှ တစ်ပါးသော၊ မဇ္ဈိမော-
အလယ်၌ ဖြစ်သော၊ **အယံ** ခဏ္ဍော-ဤအပိုင်းသည်၊ (တစ်နည်း) **အတိစ္စ**-
အမြီးပိုင်း ခေါင်းပိုင်းကို လွန်၍၊ (ဌိတော-တည်သော၊) မဇ္ဈိမော-သော၊ **အယံ**
ခဏ္ဍော-သည်၊ ဓမ္မဌဿ-တရားဥပဒေ၌ တည်သောငါ့ဖို့၊ ဝါ-တရားသူကြီး
ဖြစ်သော ငါ့ဖို့၊ ဘဝိဿတိ-ဖြစ်ရလိမ့်မည်။

အစွာယံ။ ။(က)အစွာယံ မဇ္ဈိမော ခဏ္ဍောတိ အဝိစ အယံ အစွာယံ မဇ္ဈိမော
ကောဌာသော၊ (ခ) အထ ဝါ အစွာတိ အတိစ္စ၊ ဣမေ ဒွေ ကောဌာသေ အတိက္ကမိတွာ
ဌိတော အယံ မဇ္ဈိမော ခဏ္ဍော။(ဇ. ၄-၃, ၃၁၅)

(က)အဖွင့်အလို။ ။အဖွင့်၂မျိုးတွင် (က)အဖွင့်အလို “အစွာယံ”ကို “အဝိစ+
အယံ”ဟု ဖြတ်၊ အဝိစသီလောပေါ ပဿ စတ္တံ(နီတိ-၁၆၆)သုတ်ဖြင့် ဣကိုချေ၊
ပကို စပြု၊ ဝိဗော-၁၇၌ “သဗ္ဗော စံ တိ”ဟူသော ဝိနာဓိကာရယောဂဝိဘာဂဖြင့် ပိ
ကို စပြု၏၊ (တစ်နည်း) “အတိ+အယံ”ဟု ဖြတ်၊ အတိသဒ္ဓါ အဝိစအနက်၌ ဖြစ်၏၊
“မဇ္ဈိမော-သော၊ အစွာယံ (အတိ+အယံ) ခဏ္ဍော-အမြီးပိုင်းခေါင်းပိုင်းမှ တစ်ပါးသော
အပိုင်းသည်”ဟု ပေးပါ။ (ဇာဋီသစ်-၂, ၄၀၃၊ ၄၀၄)

(ခ)အဖွင့်အလို။ ။“အတိစ္စ+အယံ”ဟု ဖြတ်၊ အတိစ္စဿ ဝါ တိလောပေါ(နီတိ-
၁၆၇)သုတ်၊ ဝိဗော-၃၀အလို ဗျဉ္ဇနေ စဉ် စသဒ္ဓါ ဖြင့် တိကိုချေ၊ (တစ်နည်း) “အစွာ+
အယံ”ဟုဖြတ်၊ “အစွာ”၌ အတိပုဗ္ဗ ကုဓာတ်နောင် တွာပစ္စည်း၊ (အတိ+ဣ+တွာ)၊
ဣဓာတ်ကို အာပြု၊ (အတိ+အာ+တွာ)၊ တိကို စံပြု၊ စဒ္ဒေဘော်လာ၊ တွာကိုချေလျှင်
“အစွာ”ဟု ပြီး၏၊ (တစ်နည်း) အစွာသည် အတိက္ကမနအနက်ဟော နိပါတ်ပုဒ်တည်း။

ဣတိ-ဤသို့သော၊ ဣမံ ဂါထံ-ကို၊ ဝတ္ထာ-၍၊ မဇ္ဈိမခဏှံ-အလယ်ဖြစ်သော အပိုင်းကို အာဒါယ-၍၊ ပတ္တာမိ-ပြီ၊ တေပိ-ထိုဖိုတို့သည်လည်း၊ ဝိပ္ပဋိသာရိနော-ကုန်သည်၊ (ဟုတ္တာ)၊ တံ-ကို၊ ဩလောကေတွာ-၍၊ အဋ္ဌသု-ကုန်ပြီ။

သတ္တာ-သည်၊ ဣမံ အတီတံ-ကို၊ ဒဿေတွာ-၍၊ “ဧဝံ-လျှင်၊ ဧသ (ဧ-သော)-ဤဥပနန္ဒသည်၊ အတီတေပိ-၌လည်း၊ တုမေ-တို့ကို၊ ဝိပ္ပဋိသာရိနော-တို့ကို၊ အကာသိယေဝ-သည်သာ၊” ဣတိ-၍၊ တေ ဘိက္ခု-တို့ကို၊ သညာပေ-တွာ-စေ၍၊ ဥပနန္ဒံ-ကို၊ ဂရဟန္တာ-သည်၊ (ဟုတ္တာ)၊ “ဘိက္ခဝေ! ပရံ-သူတစ်ပါးကို၊ ဩဝဒန္တေန နာမ-ဆုံးမသူမည်သည်၊ ပဌမမေဝ-ရှေးဦးစွာပင်၊ အတ္တာ-မိမိကိုယ်ကို၊ ပတိရူပေ-သင့်တော်သော ဂုဏ်၌၊ ပတိဌာပေတဗ္ဗော-တည်စေထိုက်၏၊” ဣတိ-သို့၊ ဝတ္ထာ၊ ဣမံ ဂါထံ၊ အာဟ၊ (ကိ) “အတ္တာနမေဝ၊ ပေ၊ ပဏှိတော”တိ-၍၊ (အာဟ)။

အတ္တာနမေဝ ပဌမံ၊ ပတိရူပေ နိဝေသယေ၊

အထညမနုဿာသေယျ၊ န ကိလိဿေယျ ပဏှိတော။

အတ္တာနမေဝ-မိမိကိုယ်ကိုသာလျှင်၊ ပဌမံ-ရှေးဦးစွာ၊ ပတိရူပေ-သင့်တော်သော ဂုဏ်၌၊ နိဝေသယေ-ဝင်ရောက်တည်နေစေရာ၏၊ ဝါ-တည်စေမကွာ၊ သွင်းထားရာ၏၊ အထ-ထိုမှနောက်၌၊ အညံ-အခြားသူကို၊ အနုဿာသေယျ-သွန်သင်ဆုံးမရာ၏၊ (ဧဝံ-ဤသို့၊ ကရောန္တာ-ပြုလသော်၊ ဝါ-ပြုသော၊) ပဏှိတော-ပညာရှိသည်၊ န ကိလိဿေယျ-ကဲ့ရဲ့လွတ်ကင်း၊ ချီးမွမ်းခြင်းကြောင့်၊ စိတ်တွင်းကြည်နူး၊ မညစ်ညူး မပင်ပန်းတော့ရာ။

“အစွာ-အမြီးပိုင်း ခေါင်းပိုင်းကို လွန်၍၊ (ဌိတော-တည်သော၊) မဇ္ဈိမော-သော၊ အယံ ခဏှော-သည်၊”ဟု ပေးပါ။ (ဇာဠိသစ်-၂၊ ၄၀၃၊ ၄၀၄)

တစ်နည်း။

“အတိ+အယံ”ဟု ဖြတ်၊ ယဝါ သရေ(မောဂ်-၁၊ ၃၀)သုတ်ဖြင့် ဣကို ယပြ၊ တဝဂ္ဂ ဝရဏာနံ-စသော(မောဂ်-၁၊ ၄၈)သုတ်ဖြင့် တကို စပြ၊ ဝဂ္ဂလသေဟိ တေ(မောဂ်-၁၊ ၄၉)သုတ်ဖြင့် ယကို စပြ၊ ကစ္စည်းအလို တိကို စပြ၊ စဒ္ဒေဘောလာ ၍ ပြီးစေပါ။ အတိသဒ္ဒါ အတိရေကအနက်ဟောယူ၍ “မဇ္ဈိမော-သော၊ အတိ (အတိရေကော)-ပိုလွန်သော၊ အယံ ခဏှော-သည်”ဟု ပေးပါ။ (နိဒီ-၂၂)

တတ္ထ-၌၊ **ပတိရူပေ နိဝေသယေ**တိ-ကား၊ အနုစ္ဆဝိကေ-သင့်တော်သော၊
 ဂုဏေ-၌၊ ပတိဋ္ဌာပေယျ-တည်စေရာ၏။ ဣဒံ ဂုတ္တံ-သည်၊ ဟောတိ၊ ယော-
 အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ အပ္ပိစ္ဆတာဒိဂုဏေဟိ ဝါ-အပ္ပိစ္ဆတာအစရှိသော ဂုဏ်တို့
 ဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ အရိယဝံသပဋိပဒါဒိဟိ ဝါ-အရိယဝံသအကျင့်အစရှိ
 သည်တို့ဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ [ဓမ္မဘာ-၃၊ ၁၆၆၅၊] ပရံ-သူတစ်ပါးကို၊ အနု-
 သာသိတုကာမော-သွန်သင်ဆုံးမခြင်းငှာ အလိုရှိသည်၊ (ဟောတိ-အံ့) သော-
 သည်၊ အတ္တာနမေဝ-မိမိကိုယ်ကိုသာလျှင်၊ ပဌမံ-စွာ၊ တသ္မိံ ဂုဏေ-ထိုဂုဏ်၌၊
 ပတိဋ္ဌာပေယျ-တည်စေရာ၏။ ဧဝံ-သို့၊ ပတိဋ္ဌာပေတွာ-ပြီး၍၊ အထ-ထိုမှနောက်
 ၌၊ အညံ-အခြားသူကို၊ တေဟိ ဂုဏေဟိ-တို့ဖြင့်၊ အနုသာသေယျ-၏။ ဟိ-
 မှန်၊ (တစ်နည်း) ဟိ (ယသ္မာ)-ကြောင့်၊ အတ္တာနံ-ကို၊ တတ္ထ-ထိုဂုဏ်တို့၌၊ အနိ-
 ဝေသေတွာ-မဝင်ရောက်စေမှု၍၊ ဝါ-မတည်စေမှု၍၊ ကေဝလံ-သက်၊ ပရမေဝ-
 ကိုသာ၊ အနုသာသမာနော-သော်၊ ပရတော-သူတစ်ပါးထံမှ၊ နိန္ဒ-ကဲ့ရဲ့ခြင်းကို၊
 လဘိတွာ-၍၊ ကိလိဿတိ နာမ-ပင်ပန်းရသည် မည်၏။ တတ္ထ-ထိုဂုဏ်တို့၌၊
 အတ္တာနံ-ကို၊ နိဝေသေတွာ-၍၊ အနုသာသမာနော-သော်၊ ပရတော-မှ၊ ပသံသံ-
 ချီးမွမ်းခြင်းကို၊ လဘတိ-၏။ တသ္မာ-ကြောင့်၊ န ကိလိဿတိ နာမ-မည်၏။
 ဧဝံ-သို့၊ ကရောန္တော-သော်၊ ဝါ-သော၊ ပဏှိတော-သည်၊ န ကိလိဿေယျ-
 မပင်ပန်းတော့ရာ။ ဣတိ-ဂါထာဖွင့်ပြီးပြီ။ ဒေသနာဝသာနေ-၌၊ တေ ဘိက္ခု-
 တို့သည်၊ သောတာပတ္တိဖလေ-၌၊ ပတိဋ္ဌဟိသု-ကုန်ပြီ၊ မဟာဇနဿာပိ-အား

ပတိရူပေ နိဝေသယေ။ ။ “ပတိရူပေါနုစ္ဆဝိက(ဓာန်-၇၁၅)” ဂါထာအရ ပတိ-
 ရူပနှင့် အနုစ္ဆဝိကသည် လျောက်ပတ်ခြင်းအနက်ဟော ပရိယာယ်များတည်း။ ထို
 ကြောင့် “အနုစ္ဆဝိကေ” ဟု ဖွင့်သည်။ “ဂုဏေ” ဖြင့် ပတိရူပအရ အပ္ပိစ္ဆတာစသော
 ဂုဏ်ကို ယူရကြောင်းကို ပြသည်။ နိဝေသယေ၌ နိပုဗ္ဗဝိသဓာတ်၊ ကာရိတ်ဇာတိပစ္စည်း၊
 ဧယုဝိဘတ်တည်း။ “ဝိသော ဘူ ပဝေသဗျာပနေသု(ဓာတွတ္ထ)” အရ ဘူဝါဒိ ဝိသ
 ဓာတ်သည် ပဝေသ(ဝင်ရောက်ခြင်း)အနက်၊ ဗျာပန(ပျံ့နှံ့ခြင်း)အနက်တို့ကို ဟောရာ
 ဤ၌ ပဝေသအနက်ကို ဟော၏။ “ပတိဋ္ဌာပေယျ” ကား အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်တည်း။ “မိမိကိုယ်
 ကို အပ္ပိစ္ဆတာစသော ဂုဏ်၌ ဝင်ရောက်စေခြင်း(သွတ်သွင်းခြင်း)ဟူသည် မိမိကိုယ်ကို
 အပ္ပိစ္ဆတာစသော ဂုဏ်၌ တည်နေစေခြင်း(တည်အောင်လုပ်ခြင်း)ပင်” ဟု ဆိုလိုသည်။

လည်း၊ သာတ္ထိကာ-သော၊ ဓမ္မဒေသနာ-သည်၊ အဟောသိ-ပြီ၊ ဣတိ-ဥပနန္ဒ-
သကျပုတ္တတ္ထေရဝတ္ထု ပြီးပြီ။

ဥပနန္ဒသကျပုတ္တတ္ထေရဝတ္ထုဘာသာသီကာ ပြီးပြီ။

၃-ပဓာနိကတိဿတ္ထေရဝတ္ထုဘာသာသီကာ

အတ္တနဉ္စေတိ ဣမံ ဓမ္မဒေသနံ သတ္တာ ဇေတဝနေ ဝိဟရန္တော ပဓာနိက-
တိဿတ္ထေရံ-ပဓာနိကတိဿထေရံကို၊ (ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်ခြင်း၌ ယှဉ်သော
တိဿထေရံကို၊ ဝါ-ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်ခြင်းရှိသော တိဿထေရံကို၊) အာရဟ္မ
ကထေသိ။ ကိရ-ချဲ့၊ သော-ထိုပဓာနိကတိဿထေရံသည်၊ သတ္တု-၏၊ သန္တိ-
ကေ-၌၊ ကမ္မဋ္ဌာနံ-ကို၊ ဂဟေတွာ-၍၊ ပဉ္စသတေ-ကုန်သော၊ ဘိက္ခု-တို့ကို၊
အာဒါယ-၍၊ အရညေ-၌၊ ဝဿံ-သို့၊ ဥပဂန္တာ-၍၊ “အာဝုသော-တို့၊ ဓရ-
မာနကဿ-သက်တော်ထင်ရှားဖြစ်တော်မူသော၊ ဗုဒ္ဓဿ-၏၊ သန္တိကေ-၌၊ ဝေါ-
တို့သည်၊ ကမ္မဋ္ဌာနံ-ကို၊ ဂဟိတံ-အပ်ပြီ၊ အပ္ပမတ္တာဝ-ကုန်သည်သာ၊ (ဟုတွာ)၊
သမဏဓမ္မံ-ကို၊ ကရောထ-ကုန်လော၊” ဣတိ-သို့၊ ဩဝဒိတွာ-၍၊ သယံ-တိုင်၊
ဂန္တာ-၍၊ နိပဇ္ဇိတွာ-၍၊ သုပတိ-အိပ်၏၊ တေ ဘိက္ခု-တို့သည်၊ ပဌမယာမေ-
၌၊ စင်္ဂမိတွာ-၍၊ မဇ္ဈိမယာမေ-၌၊ ဝိဟာရံ-သို့၊ ပဝိသန္တိ-ကုန်၏၊ သော-ထို
ပဓာနိကတိဿထေရံသည်၊ နိဒ္ဒါယိတွာ-အိပ်ပြီး၍၊ ပဗုဒ္ဓကာလေ-နိုးလာရာ
အခါ၌၊ တေသံ-ထိုရဟန်းတို့၏၊ သန္တိကံ-သို့၊ ဂန္တာ-၍၊ “တုမေ-တို့သည်၊ ‘နိ-
ပဇ္ဇိတွာ-၍၊ နိဒ္ဒါယိဿာမ-ကုန်အံ့၊’ ဣတိ-၍၊ အာဂတာ ကိ-ကုန်သလော?
သီယံ-စွာ၊ နိက္ခမိတွာ-၍၊ သမဏဓမ္မံ-ကို၊ ကရောထ-ကုန်လော၊” ဣတိ-သို့၊
ဝတွာ-၍၊ သယံ-တိုင်၊ ဂန္တာ-၍၊ တထေဝ-တိုင်းသာ၊ သုပတိ-၏၊ ဣတရေ-
အခြားသော ရဟန်းတို့သည်၊ မဇ္ဈိမယာမေ-၌၊ ဗဟိ-၌၊ စင်္ဂမိတွာ-၍၊ ပစ္ဆိမ-
ယာမေ-၌၊ ဝိဟာရံ-သို့၊ ပဝိသန္တိ-ကုန်၏၊ သော-ထိုပဓာနိကတိဿထေရံသည်၊
ပုနပိ-လည်း၊ ပဗုဒ္ဓိတွာ-နိုးလာပြီး၍ တေသံ-တို့၏၊ သန္တိကံ-သို့၊ ဂန္တာ-၍၊ တေ-
တို့ကို၊ ဝိဟာရာ-မှ၊ နိဟရိတွာ-ထုတ်၍၊ သယံ၊ ပုန၊ ဂန္တာ၊ တထေဝ-တိုင်းသာ၊
သုပတိ-၏၊ တသ္မိံ-ထိုပဓာနိကတိဿထေရံသည်၊ နိစ္စကာလံ-လုံး၊ ဧဝံ-သို့၊

ကရောန္တေ-သော်၊ တေ ဘိက္ခု-တို့သည်၊ သဇ္ဈာယံ ဝါ-ကိုလည်းကောင်း၊ ကမ္မ-
ဌာနံ ဝါ-ကိုလည်းကောင်း၊ မနသိကာတုံ-ငှာ၊ နာသက္ခိယ-ကုန်၊ စိတ္တံ-သည်၊
အညထတ္တံ-တစ်ပါးသောအပြား၏ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ တည်ငြိမ်မှုကင်း၊ ပျံ့လွင့်
ခြင်းသို့၊ (ပင်ပန်းနွမ်းလျခြင်းသို့)၊ အဂမာသိ-ပြီ၊ တေ-ထိုရဟန်းတို့သည်၊ “အ-
မှာကံ-တို့၏၊ အာစရိယော-သည်၊ အတိဝိယ-လျှင်၊ အာရဒ္ဓဝီရိယော-အားထုတ်
အပ်သော ဝီရိယရှိ၏၊ နံ-ထိုဆရာကို၊ ပရိဂ္ဂဏိယာမ-စုံစမ်းကြစို့” က္ကတိ-ဤ
သို့ ပြော၍၊ ပရိဂ္ဂဏန္တာ-ကုန်လသော်၊ တဿ-ထိုဆရာ၏၊ ကိရိယံ-အပြုအမူကို၊
ဒိသွာ-၍၊ “အာဝုသော-တို့၊ နဌာ-ဖျက်ဆီးအပ်ကုန်သည်၊ ဝါ-ပျက်စီးကုန်သည်၊
အမှာ-ကုန်၏၊ နော-တို့၏၊ အာစရိယော-သည်၊ တုတ္ထရဝံ-အချည်းနှီးအသံ
ပြုခြင်း(ပြောဆိုခြင်း)ကို၊ (အခြောက်တိုက်ပြောဆိုခြင်းကို)၊ ရဝတိ-ပြောဆို၏၊”
က္ကတိ-သို့၊ ဝဒီသု-ကုန်ပြီ၊ တေသံ-ထိုရဟန်းတို့သည်၊ နိဒ္ဒါယ-အိပ်ခြင်းကိစ္စ၌၊
ဝါ-ကြောင့်၊ (အိပ်ငိုက်ခြင်းကြောင့်)၊ အတိဝိယ-လျှင်၊ ကိလမန္တာနံ-ပင်ပန်းကုန်
လသော်၊ (တစ်နည်း) နိဒ္ဒါယ-၌၊ ဝါ-ကြောင့်၊ အတိဝိယ-လျှင်၊ ကိလမန္တာနံ-
ကုန်သော၊ တေသံ-တို့တွင်၊ [အတိဝိယကို ပဋိသေမအနက်ဟောကြ၍ “အတိဝိယ
နိဒ္ဒါယ-မအိပ်ရကုန်မူ၍၊ ဝါ-ရခြင်းကြောင့်”ဟုလည်း ပေးကြ၏၊ ဓမ္မဘာ-၂၊ ၂၂၅။]
ဧကဘိက္ခုပိ-သည်လည်း၊ ဝိသေသံ-တရားထူးကို၊ နိဗ္ဗတ္တေတုံ-ဖြစ်စေခြင်းငှာ၊
နာသက္ခိ-နိုင်၊ တေ-ထိုရဟန်းတို့သည်၊ ဝုဠဝဿာ-ကုန်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ သတ္ထု-
၏၊ သန္တိကံ-သို့၊ ဂန္ဓာ-၍၊ သတ္တာရာ-သည်၊ ကတပဋိသန္တာရာ-ပြုအပ်ပြီးသော
ပဋိသန္တာရရှိကုန်သည်၊ ဝါ-လောကွတ်ပျူငှာ နှုတ်ဆက်စကား ပြောကြားမှု
ပြုပြီးကုန်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ “ဘိက္ခဝေ! အပ္ပမတ္တာ-ကုန်သည်၊ ဟုတွာ၊ သမဏဓမ္မံ-
ကို၊ ကရိတ္ထ ကိံ-ပြုခဲ့ကုန်သလော?” က္ကတိ-သို့၊ ပုစ္ဆိတာ-ကုန်သည်၊ (သမာနာ)၊
တမတ္ထံ-ကို၊ အာရောစေသုံ-ကုန်ပြီ၊ သတ္တာ-သည်၊ “ဘိက္ခဝေ! ကုဒါနေဝ-၌သာ၊
န-မဟုတ်သေး၊ ပုဗ္ဗေပိ-၌လည်း၊ ဧသ-သည်၊ တုမှာကံ-တို့၏၊ အန္တရာယံ-ကို၊
အကာသိယေဝ-သည်သာ၊” က္ကတိ-သို့၊ ဝတွာ-၍၊ တေဟိ-ထိုရဟန်းတို့သည်၊
ယာစိတော-သည်၊ (ဟုတွာ)၊ “အမာတာပိတရသံဝဗော၊ ပေ၊ အဘိဇာနာတိ
ကုတ္တုဋေ”တိ-ဟူသော၊ ကုမံ အကာလရာဝိကုတ္တုဋေတကံ-ကို၊ ဝိတ္တာ-
ရေတွာ-၍၊ ကထေသိ-ပြီ။

အမာတာပိတရသံဝဇော၊ အနာစာရေကုလေ ဝသံ၊

နာယံ ကာလံ အကာလံ ဝါ၊ အဘိဇာနာတိ ကုတ္တုဋ္ဌော။

အမာတာပိတရသံဝဇော-မိဘတို့ထံ၌ ကြီးပြင်းရသည်မဟုတ်သော၊ ဝါ-မိဘတို့၏ အဆုံးအမကင်း၍ ကြီးပြင်းလာရသော၊ **အာစေရကုလေ**-ဆရာအိမ်၌၊ ဝါ-ဆရာကျောင်း၌၊ **န ဝသံ** (န ဝသန္ဓေ)-မနေရသော၊ အယံ ကုတ္တုဋ္ဌော-ဤကြက်ဖသည်၊ ကာလံ ဝါ-တွန်ချိန်ကိုလည်းကောင်း၊ အကာလံ ဝါ-တွန်ချိန်မဟုတ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ န အဘိဇာနာတိ-မသိရှာ။

အမာတာပိတရသံဝဇော။ ။မာတာ စ+ပိတာ စ မာတာပိတရော၊ [မာတု+ပိတု၊ တေသု ဝုဒ္ဓိဖြင့် မာတု၏ ဥကို အာပြု-ရူ-၂၀၉၊] မာတာပိတုသု+သံဝဇော မာတာပိတရသံဝဇော-မိဘတို့ထံ၌ ကြီးပြင်းခဲ့ရသောကြက်၊ (နိဒီ-၂၇၆)၊ (တစ်နည်း) မာတာပိတုဟိ+သံဝဇော မာတာပိတရသံဝဇော-မိဘတို့ဖြင့် ကြီးပြင်းခဲ့ရသောကြက်၊ (ကစ်ဘာ-၂၊ ၆၇)၊ [မာတာပိတု+သံဝဇ၊ သမာသဂတနာမေ ကွစိ(နီတိ-၄၁၅)သုတ်၊ ဝိဗောဂှစအလို အညေသွာရတ္တံသုတ်၌ “အာရတ္တံ”ဟူသော ဘာဝနိဒ္ဒေသဖြင့် ပိတု၏ ဥကို အာရပြု၊ အာရ၏ အာကို ရသပြု၊] န+မာတာပိတရသံဝဇော အမာတာပိတရသံဝဇော-မိဘတို့ထံ၌ ကြီးပြင်းခဲ့ရသည်မဟုတ်သောကြက်၊ ဝါ-မိဘတို့ဖြင့် ကြီးပြင်းခဲ့ရသည်မဟုတ်သောကြက်၊ ဤအလို ယုတ္တတ္ထသမာသ်တည်း၊ (တစ်နည်း) မာတာပိတုသု၊ မာတာပိတုဟိ ဝါ+န သံဝဇော အမာတာပိတရသံဝဇော-မိဘတို့အထံ၌ မကြီးပြင်းခဲ့ရသောကြက်၊ ဝါ-မိဘတို့ဖြင့် မကြီးပြင်းခဲ့ရသောကြက်၊ ဤအလို အယုတ္တတ္ထသမာသ်တည်း။

အနာစေရကုလေ ဝသံ။ ။“အနာစေရကုလေ”သည် “အနောကာသံ ကာရေတွာ”၌ “အနောကာသံ”ကဲ့သို့ အယုတ္တတ္ထသမာသ်တည်း၊ နသည် အာစေရနှင့် ကပ်နေသော်လည်း အနက်အားဖြင့် “န ဝသံ-မနေရ”ဟု ဝသံနှင့် စပ်လျက်ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် နနှင့် အာစေရသည် ယုတ္တတ္ထ(ပေါင်းစပ်အပ်သောအနက်ရှိသောပုဒ်)မဟုတ်ရကား “နာမာနံ သမာသော”ဟူသော ယောဂဝိဘာဂဖြင့် သမာသ်မှည့်ရသည်၊ “အာစေရကုလေ+န ဝသံ”ဟု ပြု၍ န,ကို ဝသံ၌ အနက်အားဖြင့် စပ်ရသော်လည်း “အနာစေရကုလေ”သာ သမာသ်တည်း၊ “န+အာစေရကုလ”ဟု ပကတိပြုပြီးသောအခါ “တပျရိသေ”အလိုက်ကြဉ်သော “သရေ အနံ”ဟူသော ဝိနာမိကာရယောဂဝိဘာဂဖြင့် န,ကို အန်ပြုပါ။ (ရူဘာ-၁၊ ၅၉၀၊ မောဂ်၊ မောဂ်ပံ-၃၊ ၁၂၊ မောဂ်နိ-၁၊ ၄၂၁၊ နိဒီ-၂၃၈)

ယုတ္တတ္ထသမာသ်။ ။ဇာဠိသစ်-၁၊ ၄၃၁၌ “အာစေရဿ+ကုလံ အာစေရကုလံ-

“ဟိ-မှန်၊ တဒါ-၌၊ သော ကုတ္တုဋ္ဌော-သည်၊ အယံ ပဓာနိကတိဿတ္ထေရော-သည်၊ အဟောသိ-ပြီ၊ ပဉ္စ သတာ-ကုန်သော၊ ဣမေ ဘိက္ခု-တို့သည်၊ တေ မာဏဝါ-တို့သည်၊ အဟေသုံ-ကုန်ပြီ၊ ဒိသာပါမောက္ခော-သော၊ အာစရိယော-သည်၊ အဟမေဝ-သာတည်း” ဣတိ-သို့၊ သတ္တာ-သည်၊ ဣမံ ဇာတကံ-ကို၊ ဝိတ္တာရေတွာ-၍၊ “ဘိက္ခဝေ! ပရံ-ကို၊ ဩဝဒန္တေန နာမ-ဆုံးမသူမည်သည်၊ အတ္တာ-မိမိကိုယ်ကို၊ သုဒန္တော-ကောင်းစွာဆုံးမအပ်ပြီးသည်ကို၊ ဝါ-ယဉ်ကျေးသည်ကို၊ ကာတဗ္ဗော-၏၊ ဟိ-မှန်၊ ဧဝံ-သို့၊ ဩဝဒန္တော-သော်၊ သုဒန္တော-သည်၊ ဟုတွာ၊ ဒမေတိ နာမ-၏။” ဣတိ-သို့ ဝတွာ၊ ဣမံ ဂါထံ အာဟ၊ (ကိ)။ “အတ္တာ-နဉ္စေ၊ ပေ၊ ဒုဒ္ဒမော”တိ-၍၊ (အာဟ)။

အတ္တာနံ စေ တထာ ကယိရာ၊ ယထာညမနုဘာသတိ၊

သုဒန္တော ဝတ ဒမေထ၊ အတ္တာ ဟိ ကိရ ဒုဒ္ဒမော။

(ယော ဘိက္ခု-အကြင်ရဟန်းသည်၊) ယထာ-အကြင်အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ဝါ-အကြင်ဂုဏ်ဖြင့်၊ အညံ-အခြားသူကို၊ အနုသာသတိ-သွန်သင်ဆုံးမ၏၊ တထာ-ထိုအခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ဝါ-ထိုဂုဏ်ဖြင့်၊ အတ္တာနံ-မိမိကိုယ်ကို၊ စေ ကယိရာ-အကယ်၍ ပြုအံ့၊ (ဧဝံ သန္တေ-ဤသို့ ဖြစ်လသော်၊ သော ဘိက္ခု-ထိုရဟန်းသည်၊) ဝတ-စင်စစ်၊ သုဒန္တော-ကိုယ်တိုင် ကောင်းစွာ ဆုံးမအပ်ပြီးသည်၊ ဝါ-ကိုယ်တိုင်ယဉ်ကျေးပြီးသည်၊ (ဟုတွာ-၍၊) ဒမေထ-အခြားသူကို ဆုံးမနိုင်ရာ၏၊ ဟိ-မှန်၏၊ အတ္တာ **ကိရ**-မိမိစိတ်ကိုသာလျှင်၊ ဒုဒ္ဒမော-ခဲယဉ်းသဖြင့် ဆုံးမအပ်၏။ [တစ်နည်း-(ကသွာ-အဘယ်ကြောင့်၊ သုဒန္တော-သည်၊ ဟုတွာ၊ ဒမေထ-နည်း?) ဟိ (ယသွာ)-အကြင်ကြောင့်၊ အတ္တာ **ကိရ**-မိမိစိတ်ကိုသာလျှင်၊ ဒုဒ္ဒမော-ခဲယဉ်းသဖြင့် ဆုံးမအပ်၏၊ (တသွာ-ကြောင့်၊ သုဒန္တော-သည်၊ ဟုတွာ-၍၊ ဒမေထ-၏။)]

ဆရာ၏အိမ်(ကျောင်း)၊ န+အာစေရကုလံ အနာစေရကုလံ၊ အနာစေရကုလေ+ဝသ-တီတိ အနာစေရကုလေဝသံ-ဆရာအိမ်(ကျောင်း)မဟုတ်သောနေရာ၌ နေရသောကြက်”ဟု ယုတ္တတ္ထသမာသ်တစ်နည်းကြံ၏၊ အန္တပစ္စယန္တနှင့် သမာသ်မဖြစ်ဟု သဒ္ဒါကျမ်း၌ ဆိုသော်လည်း အချို့အရာ၌ သမာသ်ဖြစ်သေးသည်ဟု ဆိုလေ၏၊ ဤအလို “အနာစေရကုလေ”၌ သတ္တမိဝိဘတ်မကျေသောကြောင့် အလုတ္တသမာသ်တည်း။

တဿာ-၏။ အတ္ထော-ကား၊ ဟိ-ချဲ့၊ **ယော ဘိက္ခု**-သည်၊ “ပဌမယာမာ-ဒီသု-ပဌမယံအစရှိသည်တို့၌၊ စင်္ဂမိတဗ္ဗံ-၏။” ကုတိ-သို့၊ ဝတ္တာ-၍၊ ပရံ-သူတစ်ပါးကို၊ သြဝဒတိ-၏။ ယထာ-အကြင်အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ဝါ-အကြင်ဂုဏ်ဖြင့်၊ အညံ-ကို၊ **အနုသာသတိ**-၏။ သယံ-တိုင်၊ စင်္ဂမနာဒိနိ-စင်္ဂရန်သွားခြင်းအစရှိသည်တို့ကို၊ အဓိဋ္ဌဟန္တော-လျက်၊ တထာ-ထိုအခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ဝါ-ထိုဂုဏ်ဖြင့်၊ အတ္တာနံ-မိမိကိုယ်ကို၊ စေ ကယိရာ-အံ့၊ ဧဝံ သန္တေ-သော်၊ **သုဒန္တော ဝတ ဒမေထာတိ**-ကား၊ ယေန ဂုဏေန-(အပ္ပိစ္ဆတာအစရှိသော) အကြင်ဂုဏ်ဖြင့်၊ ပရံ-ကို၊ အနုသာသတိ-၏၊ တေန-ထိုဂုဏ်ဖြင့်၊ အတ္တနာ-ကိုယ်တိုင်၊ သုဒန္တော-ကောင်းစွာ ဆုံးမအပ်ပြီးသည်၊ ဝါ-ယဉ်ကျေးပြီးသည်။

ယော ဟိ... မနုသာသတိ။ ။ “ယော ဘိက္ခု”ဖြင့် “ကယိရာ၊ အနုသာသတိ”တို့၏ ကတ္တားကို ပြသည်။ “ပဌမယာမာဒီသု စင်္ဂမိတဗ္ဗံ”ဖြင့် “ယထာညမနုသာသတိ”၌ သူတစ်ပါးအား ဆုံးမသွန်သင်ပုံအခြင်းအရာကို ပြသည်။ “သယံ စင်္ဂမနာဒိနိ အဓိဋ္ဌဟန္တော”ဖြင့် “အတ္တာနန္တော တထာ ကယိရာ”အရ သူတစ်ပါးအား ဆုံးမသွန်သင်သည့်အတိုင်း မိမိကိုယ်တိုင် ပြုကျင့်ပုံအခြင်းအရာကို ပြသည်။ “ပြောသလိုလုပ်၍ လုပ်သလို ပြောသင့်သည်”ဟု ဆိုလိုသည်။

သုဒန္တော ဝတ ဒမေထ။ ။ “ဒမေယျ”ဖြင့် ဒမေထ၌ ဧယျာထဝိဘတ်မဟုတ်၊ ဧထဝိဘတ်ဖြစ်ကြောင်းကို ပြသည်။ “ယေန... အနုသာသတိ”ဖြင့် “ယထာည-မနုသာသတိ”ကို ဤပါဒသို့ လိုက်ပေးရကြောင်းကို ပြသည်။ ထို့ကြောင့် “(ဧဝံ သန္တေ-သော်၊ သော ဘိက္ခု-သည်၊ ယထာ-ဖြင့်၊ အညံ-ကို၊ အနုသာသတိ-၏၊ တထာ-ဖြင့်၊) သုဒန္တော-သည်၊ (ဟုတ္တာ)၊ ဒမေထ-၏”ဟု ပေးရမည်။ ဂါထာနိဿယ၌ ကျက်မှတ်ရလွယ်ကူစေရန် ပါဠိရှိအတိုင်း ပေးထားသည်။

ဆက်ဦးအံ့-“သုဒန္တော ဟုတ္တာ”ဟု ဟုတ္တာထည့်ဖွင့်ခြင်းသည် သုဒန္တော၏စပ်ရာထည့်ပါဌ်ထည့်လို၍ ဖွင့်သည်ဟု ယူပေးခဲ့သည်။ ထို့ပြင် တွာပစ္စယန္တဖြင့် ဖွင့်လျှင် ကြိယာဝိသေသနဖြစ်ကြောင်းကို ပြသည်ဟုလည်း ယူကြ၏။ နောက်နား၌ “တသ္မာယထာ သော သုဒန္တော ဟောတိ၊ တထာ ဒမေတဗ္ဗော”ဟူသော အဖွင့်သည် “တသ္မာယထာ နိသိန္နော ဧကမန္တံ နိသိန္နော ဟောတိ၊ တထာ နိသိဒ္ဓိ(ဝိ. ၄-၁, ၁၀၁)”ဟူသော “ဧကမန္တံ”ပုဒ်အဖွင့်နှင့် တူ၏။ ထို့ကြောင့် “သုဒန္တော”ကို ကြိယာဝိသေသနယူကာ “သုဒန္တော-ကိုယ်တိုင် ကောင်းစွာ ဆုံးမအပ်သူဖြစ်အောင်၊ ဝါ-ကိုယ်တိုင် ယဉ်ကျေးသူဖြစ်အောင်၊ ဒမေထ-ရာ၏”ဟု တစ်နည်းပေးပါ။

ဟုတ္တာ-၍၊ ဒမေယျ-အခြားသူကို ဆုံးမရာ၏။ **အတ္တာ ဟိ ကိရ ဒုဒ္ဒမောတိ-** ကား၊ ဟိ-မှန်၏။ (တစ်နည်း) ဟိ (ယသွာ)-အကြင်ကြောင့်၊ အယံ အတ္တာ နာမ-ဤစိတ်မည်သည်ကို၊ ဒုဒ္ဒမော-ခဲယဉ်းသဖြင့် ဆုံးမအပ်၏။ တသွာ-ကြောင့်၊ ယထာ-အကြင်အခြင်းအရာအားဖြင့် ဆုံးမအပ်သော်၊ သော-ထိုစိတ်သည်၊ သု-ဒန္တော-ကောင်းစွာ ဆုံးမအပ်သည်၊ ဝါ-ယဉ်ကျေးသည်၊ ဟောတိ၊ တထာ-အားဖြင့်၊ ဒမေတဗ္ဗော-၏။ ဣတိ-ဂါထာဖွင့်ပြီးပြီ။ ဒေသနာဝသာနေ-၌၊ ပဉ္စသတာပိ-ကုန်သော၊ တေ ဘိက္ခု-တို့သည်၊ အရဟတ္တံ-သို့၊ ပါပုဏိသု-ကုန်ပြီ၊ ဣတိ-ပဓာနိကတိဿထွေရဝတ္ထုပြီးပြီ။

ပဓာနိကတိဿထွေရဝတ္ထုဘာသာသနိကာ ပြီးပြီ။

၄-ကုမာရကဿပမာတုထေရိဝတ္ထုဘာသာသနိကာ

အတ္တာ ဟိ အတ္တနော နာထောတိ ဣမံ ဓမ္မဒေသနံ သတ္တာ ဇေတဝနေ ဝိဟရန္တော ကုမာရကဿပထွေရဿ မာတရုံ-မယ်တော်ကို အာရဗ္ဗ ကထေသိ။ ကိရ-ချဲ့၊ သာ-ထိုကုမာရကဿပထေရ်၏ မယ်တော်သည်၊ ရာဇဂဟနဂရေ-

အတ္တာ ဟိ ကိရ ဒုဒ္ဒမော။ ။“စိတ္တေ ကာယေ သဘာဝေ စ၊ သော အတ္တာ ပရမတ္တနိ(ဓာန်-၈၆၁)”ဂါထာလာ အတ္တသဒ္ဓါ၏ အနက်တို့တွင် ဤ၌ အတ္တသဒ္ဓါ စိတ်ဟူသော အနက်ကို ဟော၏။ ဟိကား ဒဠိကရဏအနက်ကို ဟော၏။ (တစ်နည်း) နောက်ဝါကျ၌ တသွာရှိသဖြင့် ကာရဏအနက်ကို ဟော၏။ [စိတ္တံ ဟိ “အတ္တာ ဟိ ကိရ ဒုဒ္ဒမော၊ ယော ဝိ ဌိတတ္ထော တသရံဝ ဥဇ္ဈ”တိ စ၊ အတ္တသမ္မာပဏိဓီ”တိ စ ဧဝမာဒီသု “အတ္တာ”တိ ဝုစ္စတိ၊-ထေရ. ၄-၁, ၈။]

ကိရ။ ။ကိရနိပါတ်ပုဒ်၏ အနက်ကို “(၁) တစ်ဆင့်ကြားခြင်း (၂) မနှစ်သက်ခြင်း (၃) ဧဝအနက် (၄) အကျယ်ချဲ့ခြင်း”ဟု ပါဠိအဋ္ဌကထာဋီကာတို့၌ တွေ့ရ၏။ သက္ကတ၌ “ကိလ”ဟု ရှိ၏။ ပါဠိ၌ လကို ရပြု၍ “ကိရ”ဟု ဖြစ်သည်။ ထိုကိလ(ကိရ)ပုဒ်၏ အနက်ကို “(၁) သတင်းစကား (၂) တစ်ဆင့်ကြားခြင်း (၃) ဆုံးဖြတ်ခြင်း (၄) ချီးမွမ်းခြင်း (၅) ထင်ရှားသည့် ပမာဏကို ထွန်းပြခြင်း (၆)အမှန် (၇) အကြောင်း (၈) မနှစ်သက်ခြင်း (၉) ချွတ်ယွင်းခြင်း (၁၀) တားမြစ်ခြင်း”ဟု ထောမနိဓိ၌ ဆို၏။ ထိုအနက်များထဲမှ ဧဝအနက်ယူ၍ ပေးခဲ့သည်။ အနက်မဲ့သော်လည်း ကြံပါ။

၌၊ သေဌိဇီတာ-သည်၊ ဝိညုတံ-တတ်သိနားလည်သည်၏အဖြစ်သို့၊ ပတ္တကာလ-
 တော-ရောက်ရာအခါမှ၊ ပဌာယ-၍၊ ပဗ္ဗဇ္ဇံ-ကို၊ ယာစိ-ပြီ၊ အထ-၌၊ သာ-ထို
 သူဌေးသမီးသည်၊ ပုနပျုနံ၊ ယာစမာနာပိ-သော်လည်း၊ မာတာပိတူနံ-တို့၏၊
 သန္တိကာ-မှ၊ ပဗ္ဗဇ္ဇံ-ကို၊ အလဘိတွာ-၍၊ ဝယပ္ပတ္တာ-သည်၊ (သမာနာ)၊ ပတိ-
 ကုလံ-လင့်အိမ်သို့၊ ဂန္ဓာ-၍၊ ပတိဒေဝတာ-လင်ဟူသော နတ်ရှိသည်၊ [ဓမ္မဘာ-
 ၂၊ ၁၁၇၅] ဟုတွာ၊ အဂါရံ-၌၊ အဇ္ဈာဝသိ-ပြီ၊ [ဓမ္မဘာ-၁၊ ၂၁၅] အထ-၌၊ န-
 စိရဿေဝ-ပင်၊ အဿာ-ထိုသူဌေးသမီး၏၊ ကုဗ္ဘိသ္မံ-၌၊ ဂဗ္ဘော-သည်၊ ပတိဌဟိ-
 ပြီ၊ သာ-ထိုသူဌေးသမီးသည်၊ ဂဗ္ဘဿ-၏၊ ပတိဌိတဘာဝံ-ကို၊ အဇာနိတွာဝ-
 ၍သာလျှင်၊ သာမိကံ-ကို၊ အာရာဓေတွာ-နှစ်သက်စေ၍၊ ပဗ္ဗဇ္ဇံ-ကို၊ ယာစိ-ပြီ၊
 အထ-၌၊ နံ-ထိုသူဌေးသမီးကို၊ သော-ထိုလင်သည်၊ မဟန္တေန-သော၊ သက္ကာ-
 ရေန-ကောင်းစွာ ပြုလုပ်အပ်သောပစ္စည်းဖြင့်၊ ဝါ-ကောင်းမွန်စွာ ပြုစုခြင်းဖြင့်၊
 ဘိက္ခုနုပဿယံ-ဘိက္ခုနီမကျောင်းသို့၊ နေတွာ-၍၊ အဇာနန္တော-သော်၊ ဝါ-
 ကြောင့်၊ ဒေဝဒတ္တပက္ခိကာနံ-ဒေဝဒတ်၏ အသင်းအပင်း(ဘက်သား)ဖြစ်ကုန်
 သော၊ ဘိက္ခုနီနံ-တို့၏၊ သန္တိကေ-၌၊ ပဗ္ဗာဇေသိ-စေပြီ၊ အပရေန-သော၊ သမ-
 ယေန-၌၊ ဘိက္ခုနီယော-တို့သည်၊ တဿာ-ထိုဘိက္ခုနီ၏၊ ဂဗ္ဘိနိဘာဝံ-ကိုယ်
 ဝန်ရှိသည်၏အဖြစ်ကို၊ ဥ တွာ၊ တာဟိ-ထိုဘိက္ခုနီတို့သည်၊ “ဣဒံ-ဤကိုယ်ဝန်
 သည်၊ ကိံ-အဘယ်ကြောင့်၊ (ဟောတိ-နည်း?)” ဣတိ-သို့၊ ဝုတ္တာ၊ အယျေ-
 တို့၊ [ဓမ္မဘာ-၁၊ ၅၅၅၅] အဟံ-သည်၊ “ဧတံ-ဤကိုယ်ဝန်သည်၊ ကိံ-ကြောင့်၊
 (ဟောတိ-၏၊ ဣတိ-သို့)” န ဇာနာမိ-ပါ၊ ဝတ-စင်စစ်၊ မေ-၏၊ သီလံ-သည်၊
 အရောဂမေဝ-ပျက်စီးခြင်းမရှိသည်သာ၊ [ဓမ္မဘာ-၃၊ ၄၅၉၅] ဣတိ-ပြီ၊ ဘိက္ခုနီ-
 ယော-တို့သည်၊ တံ-ထိုဘိက္ခုနီကို၊ ဒေဝဒတ္တဿ-၏၊ သန္တိကံ-သို့၊ နေတွာ-၍၊
 “အယံ ဘိက္ခုနီ-သည်၊ သဒ္ဓါပဗ္ဗဇိတာ-သဒ္ဓါတရားဖြင့် ရဟန်းမအဖြစ်သို့ ရောက်
 ခဲ့သူပါတည်း၊ (သဒ္ဓါတရားဖြင့် ရဟန်းမပြုခဲ့သူပါတည်း၊) မယံ-တို့သည်၊ ဣမိ-
 သာ-ဤဘိက္ခုနီ၏၊ ဂဗ္ဘဿ-၏၊ ပတိဌိတဘာဝံ-ကို၊ ဇာနာမ-ကုန်၏၊ ကာလံ-
 တည်ရာအချိန်ကို၊ န ဇာနာမ-ကုန်၊ ဒါနိ-ခု၊ ကိံ-သို့၊ ကရောမ-ပြုရကုန်မည်
 နည်း?” ဣတိ-သို့၊ ပုစ္ဆိသု-ကုန်ပြီ၊ ဒေဝဒတ္တော-သည်၊ “မယံ-၏၊ ဩဝါဒ-
 ကာရိကာနံ-ဩဝါဒကို ပြုကျင့်ကုန်သော၊ ဘိက္ခုနီနံ-တို့၏၊ အယသော-

အကျော်စောမဲ့သည်။ မာ ဥပ္ပဗ္ဗာဇေတု-စေနှင့်။” ကုတိ-ကြံ၍၊ ဧတ္တကမေဝ-ဤမျှ
 လောက်ကိုသာ၊ စိန္တေတွာ-၍၊ “နံ-ထိုဘိက္ခုနီကို၊ ဥပ္ပဗ္ဗာဇေတု-လူထွက်စေ
 ကြလော” ကုတိ-သို့၊ အာဟ-ပြီ၊ တံ-ထိုစကားကို၊ သုတွာ-၍၊ သာ ဒဟရာ-
 ထိုဘိက္ခုနီမသည်၊ အယျေ-တို့၊ မံ-ကို၊ မာ နာသေထ-မဖျက်ဆီးကြပါနှင့်၊ အဟံ-
 သည်၊ ဒေဝဒတ္တံ-ကို၊ ဥဒ္ဒိဿ-ရည်စူး၍၊ န ပဗ္ဗဇိတာ-ရဟန်းမ၊ ပြုခဲ့သူမဟုတ်ပါ။
 ဧထ-ကုန်လော၊ မံ-ကို၊ သတ္တု-၏၊ သန္တိကံ-သို့၊ ဇေတဝနံ-သို့၊ နေထ-ပို့ဆောင်
 ပေးကြပါ။ ကုတိ-ပြီ၊ တာ-ထိုဘိက္ခုနီမတို့သည်၊ တံ-ထိုဘိက္ခုနီမကို၊ အာဒါယ-
 ၍၊ ဇေတဝနံ-သို့၊ ဂန္တာ-၍၊ သတ္တု-အား၊ အာရောစေသုံးကုန်ပြီ၊ သတ္တာ-သည်၊
 “တဿာ-၏၊ ဂိဟိကာလေ-၌၊ ဂဗ္ဘော-သည်၊ ပတိဋ္ဌိတော-ပြီ” ကုတိ-သို့၊ ဇာန-
 န္တောပိ-သော်လည်း၊ ပရဝါဒမောစနတ္ထံ-သူတစ်ပါးတို့၏ ကဲ့ရဲ့ပြစ်တင်ခြင်းမှ
 လွတ်စေခြင်းအကျိုးငှာ၊ ပသေနဒိကောသလံ-သော၊ ရာဇာနံ-ကိုလည်းကောင်း၊
 မဟာအနာထပိဏ္ဍိကံ-ကိုလည်းကောင်း၊ စူဠအနာထပိဏ္ဍိကံ-ကိုလည်း
 ကောင်း၊ ဝိသာခါဥပါသိကံ-ကိုလည်းကောင်း၊ အညာနိ-ကုန်သော၊ မဟာ-
 ကုလာနိ စ-ကြီးမြတ်သောအမျိုးတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ပက္ကောသာပေတွာ-၍၊
 ဥပါလိတ္ထေရံ-ကို၊ အာဏာပေသိ-ပြီ၊ (ကိ)၊ “ဂစ္ဆ-လော၊ စတုပရိသမဇ္ဈေ-ပရိ
 သတ်၎င်း၏ အလယ်၌၊ ဒဟရာယ-ငယ်သော၊ ကုမိဿာ ဘိက္ခုနီယာ-၏၊
 ကမ္မံ-အမှုကို၊ ပရိသောဓေဟိ-စင်ကြယ်စေလော၊ ဝါ-ရှင်းလင်းလော၊” ကုတိ-
 ပြီ၊ ထေရော-သည်၊ ရညော-၏၊ ပုရတော-၌၊ ဝိသာခံ-ကို၊ ပက္ကောသာပေတွာ-
 စေ၍၊ တံ အဓိကရဏံ-ထိုအဓိကရဏ်းကို၊ (ထိုအမှုကို)၊ [ဓမ္မဘာ-၁၊ ၅၆၀။]

ဥပ္ပဗ္ဗာဇေတု။ ။ဥ+ပ+ဝဇ+ဏေ+ထ၊ “ဥပ္ပိနယံ၊ ဥပ္ပထော” တို့၌ကဲ့သို့ ဤ၌ ဥ
 ဥပသာရသည် ပတိသေဓအနက်ကို ဟော၏၊ (ဇာဠိသစ်-၁၊ ၁၉၆)၊ “ဥပ္ပဗ္ဗာဇေတု-
 ရဟန်းမမဟုတ်စေကြလော၊ (သဒ္ဒတ္ထ)၊ ဝါ-ရဟန်းမအဖြစ်မှ ထွက်စေကြလော၊ (အဓိ
 ပွာယတ္ထ)၊ ဝါ-လူထွက်စေကြလော၊ (ဝေါဟာရတ္ထ)”ဟု ပေးပါ။

တစ်နည်း။ ။ဥပသာရ ဝိယောဂအနက်ဟောယူ၍ “ဥပ္ပဗ္ဗာဇေတု-ရဟန်းမ
 အဖြစ်မှ ကင်းစေကြလော၊ (သဒ္ဒတ္ထ)၊ ဝါ-ရဟန်းမအဖြစ်မှ ကင်းအောင် လုပ်ကြလော၊
 (အဓိပွာယတ္ထ)၊ ဝါ-လူထွက်စေကြလော၊ (ဝေါဟာရတ္ထ)”ဟု သဒ္ဒတ္ထပေးပါ။ (ပါစိယော-
 ၂၆၀)၊

ပဋိစ္စာပေသိ-လက်ခံစေပြီး သာ-ထိုဝိသာခါသည်၊ **သာဏီပါကာရံ**-အဝတ် အကာဖြင့်၊ ဝါ-တင်းတိမ်ကန့်လန့်ကာဖြင့်၊ (လိုက်ကာဖြင့်)၊ ပရိက္ခိပါပေတွာ-ကာရံစေ၍၊ (တစ်နည်း) သာဏီပါကာရံ-ကို၊ ပရိက္ခိပါပေတွာ-၍၊ အန္တော-သာဏီယံ-တင်းတိမ်ကန့်လန့်ကာ၏ အတွင်း၌၊ တဿာ-ထိုဘိက္ခုနီ၏၊ **ဟတ္ထ-ပါဒနာဘိဥဒရပရိယောသာနာနိ**-လက်၊ခြေ၊ချက်၊ဝမ်းဗိုက်၏အဆုံးအင်္ဂါ ဇာတ်တို့ကို၊ ဩလောကေတွာ-၍၊ မာသဒိဝသေ-လ၊နေ့တို့ကို၊ **သမာနေတွာ**-မှန်ကန်တိကျစွာ ဆောင်မှတ်သား၍၊ ဝါ-တိကျမှန်ကန်အောင် ပြု၍၊ (ရေတွက်၍)၊ “ဣမာယ-ဤဘိက္ခုနီသည်၊ ဂိဟိဘာဝေ-လူ့အဖြစ်၌၊ ဝါ-လူ့ဘဝတုန်းက၊ ဂဟော-ကို၊ လဒ္ဓေါ-ပြီ” ဣတိ-သို့၊ ဥ တွာ-၍၊ ထေရဿ-အား၊ တမတ္ထံ-ကို၊ အာရောစေသိ-ပြီ၊ အထ-၌၊ ထေရော-သည်၊ ပရိသမဇ္ဈေ-၌၊ အဿာ-၏၊ ပရိ-သုဒ္ဓဘာဝံ-စင်ကြယ်သည်၏အဖြစ်ကို၊ ပတိဋ္ဌာပေသိ-တည်စေပြီး၊ ဝါ-အတည်ပြုပြီး၊ သာ-ထိုဘိက္ခုနီသည်၊ အပရေန-သော၊ သမယေန-၌၊ ပဒုမုတ္တရဗုဒ္ဓဿ-

သာဏီပါကာရံ။ ။သဏဿ+ဝိကာရော သာဏီ-ပိုက်ဆံလျှော်ဖြင့် ပြုအပ်သော အဝတ်၊ [သဏ+ဏ+ဤ]-ကပ္ပဒ္ဒုမ္မာ] သာဏီ စ+သာ+ပါကာရော စာတိ သာဏီ-ပါကာရော-အဝတ်တည်းဟူသော အကာအရံ(မအူပါရာနိ-၁, ၃၅၀)၊ ဒုတိယာဝိဘတ်သည် ကရိုဏ်းအနက်၌သက်၊ (တစ်နည်း) ကံအနက်၌ သက်ပါ။**[သာဏီပါကာရံ ပရိက္ခိပါပေတွာ**တိ ဧတ္ထ **သာဏီပါကာရန္တိ** ကရုဏတ္ထေ ဥပယောဂဝစနံ၊ သာဏီ-ပါကာရံ ဝါ သမန္တတော ပရိက္ခိပါပေတွာတိ ဧဝမေတ္ထ အတ္ထော ဂဟေတဗ္ဗော-သာရတ္ထ-၁, ၁၄၂။]

ဟတ္ထပါဒနာဘိဥဒရပရိယောသာနာနိ။ ။ဟတ္ထော စ+ပါဒေါ စ+နာဘိ စ+ဥဒရပရိယောသာနံ စ ဟတ္ထပါဒနာဘိဥဒရပရိယောသာနာနိ၊ ဥဒရပရိယောသာန အရ ဝမ်းဗိုက်၏အဆုံးဟူသည် အင်္ဂါဇာတ်တည်း။ **[ဥဒရပရိယောသာနန္တိ** ကုစ္ဆိ-ပရိယောသာနံ၊ အင်္ဂဇာတန္တိ အတ္ထော၊-ဇာဋီသစ်-၁, ၁၉၆။]

သမာနေတွာ။ ။သံ+အာနေတွာ၊ သံသဒ္ဓါ သမ(ညီမျှ-တိကျ)အနက်ဟော၊ (တစ်နည်း) သမ္မာ(အဝိပရိတ)အနက်ဟော၊ (တစ်နည်း) သမာနဟူသော နာမ်ပုဒ်နောင် ဓာတွတ္ထေ နာမသ္မိ(မောဂ်-၅, ၁၂)သုတ်ဖြင့် ကရဓာတ်အနက်၌ ဣပစ္စည်းသက်၊ ဣကိုဧပြု။(နေတ္ထိ- ၄-၃၁၊ နေတ္ထိမဟာဋီ-၁၉၁၊ ဒီဋီ-၃, ၆၊ အနုဋီ-၁, ၁၈၊ **သမာနေ-တွာ**တိ သမာနာပရိတွာ၊-ဇာဋီသစ်-၁, ၁၉၆။]

၏။ ပါဒမူလေ-၌၊ ပတ္တိတပတ္ထနံ-တောင်းအပ်သော ဆုရှိသော၊ မဟာနုဘာဝံ-
ကြီးသော အာနုဘော်ရှိသော၊ ပုတ္တံ-ကို၊ ဝိဇာယိ-ပြီ။

အထ-၌၊ ဧကဒိဝသံ-၌၊ ရာဇာ-သည်၊ ဘိက္ခုနုပဿယသမိပေန-ဘိက္ခုနီ
ကျောင်း၏အနီးဖြင့်၊ ဂစ္ဆန္တော-သော်၊ ဒါရကသဒ္ဓိ-ကို၊ သုတွာ-၍၊ “ဣဒံ-ဤ
အသံသည်၊ ကိံ-ဘာနည်း?” ဣတိ-သို့၊ ပုစ္ဆိတွာ-၍၊ “ဒေဝ-မြတ်! ဧကိဿာ-
သော၊ ဘိက္ခုနီယာ-၏၊ ဝါ-မှ၊ ပုတ္တော-သည်၊ ဇာတော-မွေးဖွားပြီ၊ ဧသ-ဤ
အသံသည်၊ တဿ-ထိုသား၏၊ သဒ္ဓေါ-တည်း” ဣတိ-သို့၊ ဝုတ္တော၊ တံ ကုမာရံ-
ထိုသူငယ်ကို၊ အတ္တနော-၏၊ ယရံ-နန်းတော်သို့၊ နေတွာ-၍၊ ဓာတိနံ-တို့အား၊
အဒါသိ-ပြီ၊ စ-ဆက်၊ နာမဂ္ဂဟဏဒိဝသေ-နာမည်ကို ယူရာနေ၌၊ (နာမည်မှည့်
ရာနေ၌)၊ အဿ-ထိုကလေး၏၊ နာမံ-ကို၊ ကဿပေါတိ-ကဿပ၍၊ ကတွာ-
၍၊ ကုမာရပရိဟာရေန-မင်းသား၏အသွင်အပြင်ဖြင့်၊ [ကုမာရပရိဟာရေနာတိ
ကုမာရကာကာရေန၊ ရာဇပုတ္တဝေသေနာတိ အတ္ထော-ဇာဋီသစ်-၁၊ ၁၉၆၊ ဓမ္မဘာ-
၂၊ ၁၆၂၊] ဝမ္မိတတ္တာ-ကြီးပြင်းစေအပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ကုမာရကဿ-
ပေါတိ-၍၊ သဉ္ဇာနိသု-ကောင်းစွာသိကုန်ပြီ၊ ဝါ-ခေါ်ဝေါ်ကုန်ပြီ၊ သော-ထိုကု-
မာရကဿပသည်၊ ကိဋ္ဌာမဏ္ဍလေ-ကစားရာဝိုင်း၌၊ (ကစားကွင်း၌)၊ ဒါရကေ-
တို့ကို၊ ပဟရိတွာ-၍၊ ဝါ-သော်၊ “နိမ္မတာပိတိကေန-အမေအဖေမရှိသူသည်၊
(မိဘမဲ့သူသည်)၊ ပဟဋ္ဌာ-ပုတ်ခတ်အပ်ကုန်သည်၊ အမှာ-ကုန်၏” ဣတိ-သို့၊
ဝုတ္တော၊ ရာဇာနံ-သို့၊ ဥပသင်္ကမိတွာ၊ “ဒေဝ! မံ-ကို၊ ‘နိမ္မတာပိတိကော’တိ-
အမေအဖေမရှိသူ၍၊ ဝဒန္တိ-ကုန်၏၊ မေ-၏၊ ဝါ-အား၊ မာတရံ-ကို၊ အာစိက္ခထ-
ကုန်” ဣတိ-သို့၊ ပုစ္ဆိတွာ-၍၊ ရညာ-သည်၊ ဓာတိယော-အထိန်းတော်တို့ကို၊
ဒဿေတွာ-ပြ၍၊ “ဣမာ-တို့သည်၊ တေ-၏၊ မာတရော-တို့တည်း” ဣတိ-
သို့၊ ဝုတ္တော-သော်၊ “မေ-၏၊ မာတရော-တို့သည်၊ ဧတ္တိကာ-ဤမျှအတိုင်းအရှည်

နိမ္မတာပိတိကေန။ ။မာတာ စ+ပိတာ စ မာတာပိတရော၊ [မာတု+ပိတု၊
တေသု ဝုဒ္ဓိဖြင့် မာတု၏ ဥကို အာပြု-၈၊ ၂၀၉၊] နတ္ထိ+မာတာပိတရော ဧတဿာတိ
နိမ္မတာပိတိကော၊ နိ+မာတာပိတု၊ သမာသန္တက၊ မ်ဒွေဘော်လာ၊ ပိတာဒိန မသိမ္မိ
သုတ်၌ အသိမ္မိသဒ္ဓိပို့၊ တေသုဝုဒ္ဓိတို့ဖြင့် တု၏ ဥကို ဣပြု။ (၈-၇၇၊ ၈၆-၁၄၆)

ရှိကုန်သည်။ (ဤမျှလောက် များကုန်သည်။) န (ဟောန္တိ)-မဖြစ်နိုင်ကုန်၊ မေ-
၏။ ဝါ-မှ၊ ဧကာယ-သော၊ မာတရာ-သည်၊ ဘဝိတဗ္ဗံ-ရာ၏။ တံ-ထိုအမေကို၊
မေ-အား၊ အာစိက္ခယ-ကုန်၊” ကုတိ-သို့၊ အာဟ-ပြီ၊ ရာဇာ-သည်၊ “ကုမံ-ကို၊
ဝဉ္ဇေတုံ-လှည့်စားခြင်းငှာ၊ န သက္ကာ-နိုင်၊” ကုတိ-သို့၊ စိန္တေတွာ-၍၊ တာတ-
တဝ-၏။ မာတာ-သည်၊ ဘိက္ခုနီ-တည်း၊ တွံ-ကို၊ မယာ-သည်၊ ဘိက္ခုနုပ-
ဿယာ-မှ၊ အာနီတော-ဆောင်ယူအပ်ခဲ့ပြီ၊ ကုတိ-ပြီ၊ သော-သည်၊ တာဝ-
တကေနဝ-ထိုမျှလောက်သော စကားဖြင့်၊ ဝါ-ကြောင့်၊ သမုပ္ပန္နသံဝေဂေါ-
ဖြစ်သော သံဝေဂရှိသည်၊ ဟုတွာ၊ “တာတ-ခမည်းတော်၊ မံ-ကို၊ ပဗ္ဗာဇေ-
ကုန်၊” ကုတိ-သို့၊ အာဟ၊ ရာဇာ-သည်၊ “တာတ-သားတော်၊ သာဓု-ပြီ၊” ကုတိ-
၍၊ တံ-ကို၊ မဟန္တေန-သော၊ သက္ကာရေန-ဖြင့်၊ သတ္တု-၏။ သန္တိကေ-၌၊ ပဗ္ဗာ-
ဇေသိ-ပြီ၊ သော-သည်၊ လဒ္ဓူပသမ္ပဒေါ-သည်၊ (ဟုတွာ)၊ ကုမာရကဿပ-
တ္ထေရောတိ-ဟူ၍၊ ပညာယိ-ပြီ၊ သော-ထိုကုမာရကဿပထေရ်သည်၊ သတ္တု-
၏။ သန္တိကေ-၌၊ ကမ္မဋ္ဌာနံ-ကို၊ ဂဟေတွာ-၍၊ အရညံ-သို့၊ ပဝိသိတွာ-၍၊ ဝါ-
ယမိတွာ-၍၊ ဝိသေသံ-ကို၊ နိဗ္ဗတ္တေတုံ-ငှာ၊ အသက္ကောန္တော-သော်၊ “ပုန၊ ကမ္မ-
ဋ္ဌာနံ-ကို၊ ဝိသေသေတွာ-အထူးပြု၍၊ ဂဟေဿာမိ-အံ၊” ကုတိ-၍၊ သတ္တု-
၏။ သန္တိကံ-သို့၊ ဂန္ဓာ-၍၊ အန္တဝနေ-သူကန်းတော၌၊ ဝါ-အန္တဝန်တော၌၊ [ဓမ္မာဘ-
၂၊ ၅၃၂၅] ဝိဟာသိ-ပြီ။

အထ-၌၊ နံ-ကို၊ ကဿပဗုဒ္ဓကာလေ-၌၊ ဧကတော-တည်း၊ သမဏဓမ္မံ-
ကို၊ ကတွာ-၍၊ အနာဂါမိဖလံ-သို့၊ ပတွာ-၍၊ ဗြဟ္မလောကေ-၌၊ နိဗ္ဗတ္တဘိက္ခု-
သည်၊ ဗြဟ္မလောကတော-မှ၊ အာဂန္ဓာ-၍၊ ပန္နရသ-၁၅မျိုးကုန်သော၊ ပဉ္စေ-
ပြဿနာတို့ကို၊ [ပန္နရသအရ အမေးအဖြေ ၁၅မျိုးကို မ-၁၊ ၁၉၆၊ ၁၉၇၊ ဝမ္မိကသုတ်
၌] ပုစ္ဆိတွာ-၍၊ “ကုမေ ပဉ္စေ-တို့ကို၊ သတ္ထာရံ-ကို၊ ဌပေတွာ-၍၊ အညော-
(ဘုရားရှင်မှ) အခြားသောပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဗျာကာတုံ-ဖြေဆိုခြင်းငှာ၊ သမတ္ထော
နာမ-သည်၊ နတ္ထိ၊ ဂစ္ဆ! သတ္တု-၏။ သန္တိကေ-၌၊ ကုမေသံ-ဤပြဿနာတို့၏၊
အတ္ထံ-ကို၊ ဥဂ္ဂဏှ-သင်ယူလော၊” ကုတိ-ပြော၍၊ ဥယျောဇေသိ-စေလွှတ်ပြီ၊
သော-ထိုကုမာရကဿပထေရ်သည်၊ တထာ-ထိုဗြဟ္မာပြောသည့်အတိုင်း၊

ကတ္တာ-၍၊ ပဉ္စဝိသယဇ္ဇနာဝသာနေ-ပြဿနာကို ဖြေဆိုခြင်း၏ အဆုံး၌၊ အရ-
ဟတ္တံ-သို့၊ ပါပုဏိ-ပြီ၊ တဿ-၏၊ ပန-ဆက်၊ နိက္ခန္တဒိဝသတော-ထွက်သွား
ခဲ့ရာနေ့မှ၊ ပဋ္ဌာယ-၍၊ ဒွါဒသ-၁၂ နှစ်ကုန်သော၊ ဝဿာနိ-တို့ပတ်လုံး၊ မာတု-
ဘိက္ခုနိယာ-မယ်တော်ဘိက္ခုနီ၏၊ အက္ခိဟိ-တို့မှ၊ အဿူနိ-မျက်ရည်တို့သည်၊
ပဝတ္တိသု-ဖြစ်ကုန်ပြီ၊ သာ-ထိုမယ်တော်ဘိက္ခုနီသည်၊ ပုတ္တဝိယောဂဒုက္ခိတာ-
သားနှင့် ကင်းခြင်းကြောင့် ဖြစ်သောဒုက္ခရှိသည်၊ (ဟုတ္တာ)၊ အဿုတိန္တေနေဝ-
မျက်ရည်တို့ဖြင့် စိုစွတ်နေသည်သာဖြစ်သော၊ မုခေန-မျက်နှာဖြင့်၊ [ဣတ္ထမ္မူတ
လက္ခဏအနက်၌ တတိယသက်၊] ဘိက္ခာယ-ငှာ၊ စရမာနာ-သော်၊ အန္တရဝိထိယံ-
လမ်း၏အကြား၌၊ ထေရံ-ကို၊ ဒိသ္မာဝ-၍သာလျှင်၊ “ပုတ္တ-ချစ်သား၊ ပုတ္တ-သား၊”
ဣတိ-သို့၊ ဝိရဝန္တိ-ငိုမြည်လျက်၊ တံ-ကို၊ ဂဏိတုံ-ပွေ့ဖက်ခြင်းငှာ၊ ဥပဓာဝမာနာ-
အနီးသို့ ပြေးလာလသော်၊ ပရိဝတ္တိတ္တာ-လည်၍၊ ပတိ-ကျပြီ၊ သာ-သည်၊ ဒီရံ-
ကို၊ မုဉ္ဇန္တေဟိ-လွှတ်ကုန်သော၊ ထနေဟိ-နို့တို့ဖြင့်၊ (ရင်သားတို့ဖြင့်)၊ [ဣတ္ထမ္မူတ
လက္ခဏအနက်၌ တတိယသက်၊-သီဇီသစ်-၂၊ ၇၄၊ သီဘာ-၂၊ ၄၃၉၊] ဥဋ္ဌဟိတ္တာ-
၍၊ အလ္လစိဝရာ-စိုသော သက်န်းရှိသည်၊ (ဟုတ္တာ)၊ ဂန္ဓာ-၍၊ ထေရံ-ကို၊ ဂဏိ-
ဆွေကိုင်ပြီ၊ သော-သည်၊ စိန္တေသိ-ပြီ၊ (ကိ) “အယံ-သည်၊ မမ-၏၊ သန္တိကာ-မှ၊
မဓုရဝစနံ-ချိုသာသော စကားကို၊ သစေ လဘိဿတိ-အံ့၊ (ဧဝံသတိ)၊ ဝိန-
သိဿတိ-ပျက်စီးလိမ့်မည်၊ ထဒ္ဓမေဝ-ကြမ်းတမ်းခက်ထန်သည်ကိုသာ၊ ကတ္တာ၊
ဣမာယ-နှင့်၊ သဒ္ဓိံ-တူ၊ သလ္လပိဿာမိ-အံ့၊” ဣတိ-ပြီ၊ အထ-၌၊ နံ-ကို၊ အာဟ-
ပြီ၊ (ကိ)၊ “ကိ-ကို၊ ကရောန္တိ-လျက်၊ ဝိစရသိ-နည်း? သိနေဟမတ္တမ္ပိ-ချစ်
ခြင်းမျှကိုလည်း၊ ဆိန္နိတုံ-ငှာ၊ န သက္ကောသိ (ကိ)-မစွမ်းနိုင်ဘူးလော၊” ဣတိ-
ပြီ၊ သာ-သည်၊ “ထေရဿ-၏၊ ကထာ-သည်၊ အဟော ကက္ခဋ္ဌာ-ဪ၊ . . .
ကြမ်းတမ်းခက်ထန်ပေစွ၊” ဣတိ-သို့၊ စိန္တေတ္တာ-၍၊ “တာတ-သားတော်၊ ကိ-
သို့၊ ဝဒေသိ-နည်း?” ဣတိ-သို့၊ ဝတ္တာ၊ ပုနပိ-လည်း၊ တေန-သည်၊ တထေဝ-
တိုင်းသာ၊ ဝုတ္တာ-အပ်သော်၊ စိန္တေသိ-ပြီ၊ (ကိ)၊ “အဟံ-သည်၊ ဣမဿ-၏၊
ဝါ-ဟူသော၊ ကာရဏာ-အကြောင်းကြောင့်၊ ဒွါဒသ-ကုန်သော၊ ဝဿာနိ-တို့
ပတ်လုံး၊ အဿူနိ-တို့ကို၊ သန္ဓာရေတုံ-ကောင်းစွာ ဆောင်ထားခြင်းငှာ၊ န
သက္ကောမိ-နိုင်ခဲ့၊ ပန-သော်လည်း၊ အယံ-သည်၊ ဧဝံ-သို့၊ ထဒ္ဓဟဒယော-ကြမ်း

တမ်းခက်ထန်သော စိတ်နှလုံးရှိ၏။ မေ-အား၊ ကုမိနာ-ဤသားတော်ဖြင့်၊ ကိ-
နည်း?” ကူတိ-၍၊ ပုတ္တသိနေဟံ-သား၌ဖြစ်သော ချစ်ခြင်းကို၊ ဆိန္ဒိတွာ-၍၊
တံဒိဝသမေဝ-၌ပင်၊ အရဟတ္တံ-သို့၊ ပါပုဏိ-ပြီ။

အပရေန-သော၊ သမယေန-၌၊ ဓမ္မသဘာယံ-၌၊ ကထံ-ကို၊ သမုဋ္ဌာပေသုံ-
ကုန်ပြီ၊ (ကိ)၊ “အာဂူသော-တို့၊ ဒေဝဒတ္တေန-သည်၊ ဧဝံ-သို့၊ ဥပနိဿယသမ္ပ-
န္နော-(တိဟိတပဋိသန္ဓေစသော မဂ်ဖိုလ်ရခြင်း၏) အားကြီးသော မှီရာ
အကြောင်းနှင့် ပြည့်စုံသော၊ [ဓမ္မဘာ-၁, ၂၃၁၅။] **ကုမာရကဿပေါ စ**-ကို
လည်းကောင်း၊ **ထေရီ စ**-ကိုလည်းကောင်း၊ **နာသိတာ**-ဖျက်ဆီးအပ်ကုန်ပြီ။

နာသိတာ။ ။ “ကုမာရကဿပေါ စ ထေရီ စ”တို့သည် ဝါကျဒွန်တည်း။ ဝါကျဒွန်၏
ကြိယာ၌ ဧကဝုဉ်၊ ဗဟုဝုဉ် ၂မျိုးလုံး ရှိနိုင်သည်။ အစိတ်ကို ဝဲ၍ ဗဟုဝုဉ်ဖြင့်ရှိလျှင်
“အင်္ဂါသိတသင်္ချာ”ဟုလည်းကောင်း အပေါင်းကို ဝဲ၍ ဧကဝုဉ်ဖြင့်ရှိလျှင် “စယာသိတ
သင်္ချာ”ဟုလည်းကောင်း ဆိုရသည်။ ကတ္တား,ကံက ဧကဝုဉ်ရှိသော်လည်း ကြိယာက
အစိတ်ကဲ့သို့၍ ဗဟုဝုဉ်ဖြစ်နေလျှင် အင်္ဂါသိတသင်္ချာတည်း။ ကတ္တား,ကံလည်း ဧက
ဝုဉ်ဖြစ်၍, ကြိယာလည်း ကတ္တား,ကံအတိုင်း အပေါင်းကဲ့သို့၍ ဧကဝုဉ်ဖြစ်လျှင် စယာ-
သိတသင်္ချာတည်း။ ဤ၌ ကံက “ကုမာရကဿပေါ စ ထေရီ စ”ဟု ဧကဝုဉ် ရှိသော်
လည်း “ကုမာရကဿပကို ဖျက်ဆီးခြင်း, ထေရီမကို ဖျက်ဆီးခြင်း”ဟူသော အစိတ်
ကြိယာ ၂မျိုးကဲ့သို့သော အင်္ဂါသိတသင်္ချာဖြင့် “နာသိတာ”ဟု ဗဟုဝုဉ်ဖြင့် ရှိရသည်။
(ဘုရားကြီး-၂၁၂၊ ၂၁၃၊ ကစ္စာ၊ ကစ္စာဘာ-၅၊ ဓမ္မဘာ-၁, ၄၀၃) [**နာသိတာ**တိ
ဒူသိတာ၊ ပစ္စတ္တဗဟုဝစနန္တမိဒံ အင်္ဂါသိတသင်္ချာဝသေန၊-ဇာဠိသစ်-၁, ၁၉၆။]

တစ်နည်း။ ။ “နှစ်-သုံး-လေးပါး, ကံကတ္တားနှင့်, ထားသည့်အရာ, ကြိယာမှာ,
မှန်စွာ နောက်ဖျား, ကံ-ကတ္တားနှင့်, တူငြားလိင်ဝုဉ်အညီတည်း။(ဘုရား-၇၉)”နှင့်အညီ
ကတ္တားကံက ၂ပုဒ်, ၃ပုဒ်, ၄ပုဒ်စသည်ရှိလျှင် ကြိယာသည် နောက်ဆုံး ကံ,ကတ္တား၏
လိင်ဝုဉ်အတိုင်း ရှိရ၏။ ထို့ကြောင့် နာသိတာကို နောက်ဆုံး ကံပုဒ်ဖြစ်သော “ထေရီ”၏
လိင်ဝုဉ်အတိုင်း ကူတ္တိလိင်, ဧကဝုဉ်ဟု တစ်နည်းမှတ်ပါ။ ဤအလို “ကုမာရကဿပေါ
စ-ကိုလည်းကောင်း၊ ထေရီ စ-ကိုလည်းကောင်း၊ နာသိတာ-ဖျက်ဆီးအပ်ပြီ”ဟု ပေးပါ။
[အထဝါ **နာသိတာ**တိ ပစ္စတ္တေကဝစနန္တံ၊ ထေရီတိပဒံ အပေက္ခိတွာ ကူတ္တိလိင်ေန
နိဒ္ဒိသီယတိ၊-ဇာဠိသစ်-၁, ၁၉၆။]

တစ်နည်း။ ။ “အတ္ထဝသာ လိင်္ဂဝိပရိဏာမော-အနက်၏အစွမ်းဖြင့် လိင်ပြောင်း

သတ္တာ ပန-သည်ကား၊ တေသံ-တို့၏။ ပတိဋ္ဌာ-တည်ရာသည်၊ ဇာတော-ပြီ၊ ဗုဒ္ဓါ **နာမ**-ဘုရားရှင်တို့မည်သည်၊ ဝါ-ဘုရားရှင်တို့၏ သဘောသည်၊ အဟော လောကာနုကမ္မကာ-ဪ... သတ္တလောကကို သနားစောင့်ရှောက်ချီးမြှောက်တော်မူတတ်ပါပေကုန်၏။” ကုတိ-ကုန်ပြီ၊ သတ္တာ-သည်၊ အာဂန္တာ-၍၊ “ဘိက္ခဝေ! ဧတရဟိ-၌၊ ကာယ ကထာယ၊ သန္နိသိန္နာ၊ အတ္တ န?” ကုတိ-သို့၊ ပုစ္ဆိတွာ၊ “ကုမာယ နာမ၊ (သန္နိသိန္နာ၊ အမ္မ)” ကုတိ-သို့၊ ဝုတ္တေ၊ “ဘိက္ခဝေ! ကုဒါနေဝ-၌သာ၊ အဟံ-သည်၊ ကုမေသံ-တို့၏။ **ပစ္စယော**-တည်ရာမှီရာသည်၊ ပတိဋ္ဌာ-တည်ရာသည်၊ န ဇာတော-ဖြစ်သည်မဟုတ်သေး၊ ပုဗ္ဗေပိ-၌လည်း၊ အဟံ-သည်၊ နေသံ-တို့၏၊ ပတိဋ္ဌာ-တို့သည်၊ အဟောသိယေဝ-သည်သာ၊” ကုတိ-သို့၊ ဝတ္တာ-၍၊

ပေးနိုင်သည်(နေတ္ထိမဟာဋီ-၃၁၉၊ ၅၁၇)”ဟူသော စကားအရ “ကုမာရကဿပေါ”ကို ငဲ့ခိုက် နာသိတာကို “နာသိတော”ဟု လိင်ပြင်၍ “ကုမာရကဿပေါ စ-ကိုလည်း၊ (နာသိတော-ပြီ) ထေရီ စ-ကိုလည်း၊ နာသိတာ-ပြီ”ဟုလည်း ပေးနိုင်သည်။(ဇာဋီသစ်-၁၊ ၁၉၆)

ဗုဒ္ဓါ နာမ။ ။ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးဦး၏ သဘောကို ထင်ရှားပေါ်လွင်အောင် ပြရာ၌ နာမသဒ္ဓါ သဘာဝပရိဒီပန(သဘောကို ထင်ရှားပြခြင်းအနက်-သဘာဝအနက်)ကို ဟော၏။ ဤ၌ ဘုရားရှင်တို့၏ သတ္တလောကကို သနားစောင့်ရှောက်တော်မူသည့် သဘောကို ပြသည်။ ထို့ကြောင့် နာမသဒ္ဓါ သဘာဝပရိဒီပန(သဘာဝ)အနက်ဟောဟု ယူရသည်။ ဗုဒ္ဓါ၌ ပဌမာဝိဘတ် ဆဋ္ဌိအနက်ပေးပါ။ **[ရညာ နာမာတိ နာမသဒ္ဓေါ သဘာဝတ္ထော၊ ရညော သဘာဝေနာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊(ဇာဋီသစ်-၂၊ ၄၃၁၊ ၄၆၁)၊ နရော ဟိ နာမာတိ ဧတ္ထ နာမသဒ္ဓေါ သဘာဝပရိဒီပနေ နိပါတော၊ နရဿ သဘာဝေါတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊-ဇာဋီသစ်-၃၊ ၆၈။]**

ပစ္စယော။ ။ “ဏာဒေါ သဒ္ဓါစီဝရာဒိ၊ ဟေတွာဓာရေသု ပစ္စယော(ဓာန်-၈၅၇)” ဂါထာလာ ပစ္စယ၏ အနက်တို့တွင် ဤ၌ ပစ္စယသဒ္ဓါသည် အာဓာရ(တည်ရာ) အနက် ကို ဟော၏။ ဧတိ ဧတ္တာတိ အယော၊ ပတိ (ပတိဋ္ဌာဘူတော)+အယော ပစ္စယော-တည်ရာဖြစ်သော ဖြစ်ရာမှီရာ၊ ပတိသဒ္ဓါ ပတိဋ္ဌာအနက်ဟော၊ အယသဒ္ဓါ ဂတိ (ဖြစ်ရာ)အနက်ဟောတည်း၊ ပစ္စယောနှင့် ပတိဋ္ဌာသည် အနက်တူပရိယာယ်တည်း၊ (မူလဋီ-၃၊ ၂၁၆၊ ပဋ္ဌာနမူဋီ နိ-၆၉၀)။

နိဂြောဓမေဝ သေဝေယျ၊ န သာဓမ္မပသံဝသေ၊

နိဂြောဓသိဿိ မတံ သေယျော၊ ယဉ္ဇေ သာဓသိဿိ ဇီဝိတံ။

(တာတ-ချစ်သား! အတ္တနော-မိမိ၏။ ဟိတကာမော-စီးပွားကို လိုလားသူသည်။) နိဂြောဓမေဝ-နိဂြောဓသမင်ကိုသာလျှင်၊ သေဝေယျ-မှီဝဲဆည်းကပ်ရာ၏။ သာဓံ-သာဓသမင်ကို၊ န ဥပသံဝသေ-ဆည်းကပ်၍ မနေရာ၊ နိဂြောဓသိဿိ-နိဂြောဓသမင်ထံ၌၊ မတံ-သေရခြင်းသည်၊ သေယျော-မြတ်၏။ [ဓမ္မဘာ-၃၊ ၂၅၆ ရှု] သာဓသိဿိ-သာဓသမင်အထံ၌၊ ဇီဝိတံ-အသက်ရှင်ရခြင်းသည်၊ ယဉ္ဇေ သေယျော-မမြတ်။

ဣတိ-သို့၊ ဣမံ နိဂြောဓဇာတကံ-ကို၊ ဝိတ္တာရေန-၍၊ ကထေတွာ-၍၊ “ဒေဝဒတ္တော-သည်၊ တဒါ-၌၊ သာဓမ္မိဂေါ-သာဓသမင်သည်၊ အဟောသိ-ခဲ့ပြီ။

နိဂြောဓသိဿိ... ဇီဝိတံ။ ။ဇာ. ၄-၁, ၁၆၉၌ “နိဂြောဓသိဿိ”ကို “နိဂြောဓရညော ပါဒမူလေ”ဟုလည်းကောင်း၊ “သာဓသိဿိ”ကို “သာဓဿ သန္တိကေ”ဟုလည်းကောင်း ဖွင့်၏။ ထိုအဖွင့်ကို ဝိဘဏ္ဍိယ(သတ္တမိဝိဘတ်၏ ဆဋ္ဌိအနက်၌ ဖြစ်ကြောင်း)ကို ပြသည်ဟု ယူ၍ “နိဂြောဓသိဿိ-၏၊ ပါဒမူလေ-ခြေရင်း၌၊ သာဓသိဿိ-၏၊ သန္တိကေ-၌”ဟုလည်း ပေးနိုင်သည်။ ဂါထာနိဿယ၌ ဝိဘတ်အရှိအတိုင်း ဩကာသအနက် ပေးထားသည်။

ယဉ္ဇေ။ ။“ယဉ္ဇေဣတိ ပဋိသေခတ္ထေ(နီတိသုတ္တ-၃၉၀)”နှင့်အညီ ယဉ္ဇေကို ပဋိသေခအနက်ဟော နိပါတ်ပုဒ်ယူ၍ ဂါထာနိဿယ၌ ပေးထားသည်။ ယံကို ပဋိသေခအနက်၊ စေကို ဧဝအနက်ယူ၍ “သာဓသိဿိ-၌၊ ဇီဝိတံ-သည်၊ ယဉ္ဇေ သေယျော-မမြတ်သည်သာ”ဟုလည်း ပေးနိုင်သည်။ (ဇာ. ၄-၁, ၂၆၆၊ ဇာဋီသစ်-၁, ၂၆၃)

နိယမာနိယမပေးပုံ။ ။ဇာ. ၄-၁, ၂၆၆၌ “ယံ+စေ”ဖြစ်၍ ယံကို အနိယမ၊ စေကို နာမအနက်ဟောဟု ဖွင့်သေး၏။ ထိုအလို “သာဓသိဿိ-၌၊ ယဉ္ဇေ ဇီဝိတံ-အကြင် အသက်ရှင်ရခြင်းမည်သည်၊ (အတ္တိ-၏၊ တတော-ထိုသာဓအထံ၌ အသက်ရှင်ရခြင်း ထက်)၊ နိဂြောဓသိဿိ-၌၊ ဇီဝိတံ-သည်၊ သေယျော-၏”ဟု ပေးပါ။

တစ်နည်း။ ။ဇာ. ၄-၁, ၁၆၉၊ ထေရ. ၄-၁, ၄၀၅အလိုကား ယံကို အနိယမ၊ စေကို ပဋိသေခအနက် ယူ၍ “သာဓသိဿိ-၏၊ (သန္တိကေ-၌) ယံ ဇီဝိတံ-အကြင် အသက်ရှင်ရခြင်းသည်၊ (အတ္တိ)၊ (တံ ဇီဝိတံ-ထိုအသက်ရှင်ခြင်းသည်) စေ သေယျော-မမြတ်”ဟု ပေးပါ။

ဒေဝဒတ္တပရိသာပိ-သည်လည်း၊ အဿ-၏။ ပရိသာ-သည်၊ အဟောသိ-ပြီ၊
ထေရီ-သည်၊ ဝါရပ္ပတ္တာ-အသတ်ခံရမည့်အလှည့်သို့ ရောက်သော၊ [ဝါရပ္ပတ္တာတိ
ဝဇ္ဇဝါရပ္ပတ္တာ-ဓမ္မဋီ-၂၄၆၊] **မိဂဓေန**-သားဖွားပြီးစ သမင်မသည်၊ (အဟောသိ-
ပြီ) ကုမာရကဿပေါ-သည်၊ ပုတ္တော-သည်၊ (အဟောသိ)၊ ပန-ဆက်၊ အဟ-
မေဝ-သည်ပင်၊ ဂတ္တိနီမိဂိယာ-ကိုယ်ဝန်ဆောင်သမင်မအား၊ ဝါ-၏၊ ဇီဝိတံ-ကို၊
ပရိစ္ဆဇိတွာ-၍၊ ဂတော-သတ်ရာအရပ်သို့ သွားသော၊ နိဂြောဓမိဂရာဇာ-နိဂြောဓ
သမင်မင်းသည်၊ (အဟောသိ)၊ [ဓမ္မဘာ-၃၊ ၅၄၄၅၊] ” ဣတိ-သို့၊ ဇာတကံ-ကို၊
သမောဓာနေတွာ-၍၊ ပုတ္တသိနေဟံ-ကို၊ ဆိန္ဒိတွာ-၍၊ ထေရိယာ-၏၊ အတ္တနာ-
ဝ-သည်သာ၊ အတ္တနော-၏၊ ပတိဋ္ဌာနကတဘာဝံ-ထောက်တည်ရာကို ပြုအပ်
သည်၏အဖြစ်ကို၊ ပကာသေန္တော-သော်၊ “ဘိက္ခဝေ! ယသ္မာ-ကြောင့်၊ ပရဿ-
သူတစ်ပါး၏၊ **အတ္တနိ**-ကိုယ်ခန္ဓာ၌၊ **ဌိတေန**-တည်ရှိသော ကုသိုလ်တရားဖြင့်၊
ဝါ-ကြောင့်၊ သဂ္ဂပရာယဏေန ဝါ-နတ်ပြည်ဟူသော အလွန် ရောက်ထိုက်သော
ဘဝရှိသူသည်လည်းကောင်း၊ ဝါ-နတ်ပြည်ဟူသော လဲလျောင်းရာရှိသူသည်

မိဂဓေန။ “နဝပ္ပသူတိကာ ဓေန(ဓာန်-၄၉၈)”ဟူသော ဂါထာအရ ဓေနသဒ္ဒါ
သားဖွားပြီးစနွားမကို ဟော၏။ ဓာန်-၄၉၈စကားသည် ယေဘုယျနည်းအားဖြင့် ဆို
ခြင်းဖြစ်သည်။ ဥပလက္ခဏနည်း၊ ဧကဒေသုပစာရအားဖြင့် သားသမီးရှိသော တိရ-
စ္ဆာန်မအားလုံးကို ယူနိုင်သည်၊(နိတိဓာတု-၁၀၇၊ ဓာတွတ္ထ)၊ ထို့ကြောင့် ဤ၌ သားဖွား
ပြီးစသမင်မကို ယူပါ။ “ဓာရေတိတိ ဓေန၊ [ဓာ+နုတ်၊ ဓာ၏ အာကို ဧပြု-မောင်-၇၊
၁၁၁၊] ဓေတိ (ဓယတိ) ဝစ္ဆံ ပါယေတိတိ ဓေန၊ [ဓေ ပါနေ+နု၊-ကစည်း-၆၇၁၊ ဓာတွတ္ထ၊
သဒ္ဒသင်္ဂဟဥဏာဒိ-၁၇၃၊ ဥဏာဒိ-၃၊ ၃၄၊] ဓယတိ ပိဝတိ ဣတော ဒီရံ ပေါတကော-
တိ ဓေန၊-နိတိဓာတု-၁၀၇၊ ဓာတွတ္ထ၊ သဒ္ဒသင်္ဂဟဥဏာဒိ-၁၇၃၊ ဥဏာဒိ-၃၊ ၃၄၊]
မိဂေါ စ+သော+ဓေန စာတိ မိဂဓေန-သားဖွားပြီးစ သမင်မ၊ (ဝိသေသနပရပဒကမ္မ
ဓာရည်း)”ဟု ပြုပါ။

အတ္တနိ ဌိတေန။ ။ဓမ္မ. ၄-၂၊ ၃၈၀၌ “ပရဿ အတ္တဘာဝေ ပတိဋ္ဌာယ”ဟူသော
အဖွင့်ကို ကြည့်၍ အတ္တနိအရ အတ္တသဒ္ဒါ ကာယအနက်ဟောယူ၍လည်းကောင်း၊
“ဌိတေန”၌ နာဝိဘတ်ကို ကြိယာဝိသေသနအနက်ဟောယူ၍လည်းကောင်း “ပရဿ-
၏၊ အတ္တနိ-အတ္တဘော၌၊ ဌိတေန-တည်မှီခြင်းဖြင့်၊ ဝါ-တည်မှီလျက်”ဟု တစ်နည်း
ပေးနိုင်သည်။

လည်းကောင်း၊ မဂ္ဂပရာယဏောန ဝါ-မဂ်ဟူသော အလွန်ရောက်ထိုက်သော တရားရှိသူသည်လည်းကောင်း၊ ဝါ-မဂ်ဟူသော လဲလျောင်းရာရှိသူသည်လည်းကောင်း၊ ဘဝိတုံ-ငှာ၊ န သက္ကာ-နိုင်၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ အတ္တာဝ-မိမိသည်သာ၊ အတ္တနော-၏။ နာထော-ကိုးကွယ်ရာတည်း၊ ပရော-အခြားသူသည်၊ ကိ-ကို၊ ကရိဿတိ-ပြုလုပ်နိုင်မည်နည်း?” ဣတိ-သို့၊ ဝတ္ထာ၊ ဣမံ ဂါထံ၊ အာဟ၊ (ကိ)။ “အတ္တာ ဟိ ၊ပ၊ လဘတိ ဒုလ္လဘ”န္တိ-ဟူ၍၊ (အာဟ)။

**အတ္တာဟိ အတ္တနော နာထော၊ ကောဟိ နာထော ပရော သိယာ၊
အတ္တနာဟိ သုဒန္တေန၊ နာထံ လဘတိ ဒုလ္လဘံ။**

အတ္တာ ဟိ-မိမိသည်သာ၊ အတ္တနော-မိမိ၏။ နာထော-မှီခိုအားထားရာတည်း၊ ပရော-မိမိမှတစ်ပါး၊ အခြားသော၊ ကော-အဘယ်သူသည်၊ [ဟိ အနက်မဲ့၊ (တစ်နည်း) ဗျတိရေကအနက်၊] နာထော-မှီခိုအားထားရာသည်၊ သိယာ-ဖြစ်နိုင်ရာအံ့နည်း၊ ဟိ-မှန်၏။ သုဒန္တေန-ကောင်းစွာ ဆုံးမအပ်ပြီးသော၊ ဝါ-ကောင်းစွာ ယဉ်ကျေးပြီးသော၊ အတ္တနာ-မိမိသည်သာ၊ ဝါ-ကိုယ်တိုင်သာ၊ ဒုလ္လဘံ-ခဲယဉ်းသဖြင့် ရအပ်သော၊ ဝါ-ရနိုင်ခဲသော၊ နာထံ-အရဟတ္တဖိုလ်တည်းဟူသော အားကိုးစရာကို၊ လဘတိ-ရ၏။

တတ္ထ-၌၊ နာထောတိ-ကား၊ ပတိဋ္ဌာ-ထောက်တည်ရာတည်း။ ဣဒံ-သည်၊

နာထော။ ။နာထသဒ္ဒါ ပတိဋ္ဌာအနက်ဟောကြောင်းကို ပြလို၍ “နာထောတိ ပတိဋ္ဌာ”ဟု ဖွင့်သည်။ “ဓမ္မေနေဝ နာထတိ ဤသတိ အဘိဘဝတိတိ နာထော၊(ဒီဇီ-၃၊ ၂၆၅၊ အံဇီ-၃၊ ၃၀၇၊ နီတိဓာတု-၇၁)”ဟု ပြုပါ။ ဆက်ဦးအံ့-နာထအရ “ဘုရားရှင်၊ အရဟတ္တဖိုလ်၊ လင်ယောက်ျား၊ ခန္ဓာကိုယ်”စသည်တို့ကို ရနိုင်ရာ ဤ၌ ခန္ဓာကိုယ်ကို မုချအားဖြင့် ရ၏။ ခန္ဓာကိုယ်၌ တည်ရှိသော လောကီကုသိုလ်၊လောကုတ္တရာတရားကို ဌာနူပစာရအားဖြင့် ရ၏။ ထို့ကြောင့် “အတ္တနိ ဌိတေန”စသည်ကို ဖွင့်သည်။ မှန်၏-ခန္ဓာကိုယ်သည် အားကိုးရာအစစ်မဟုတ်၊ ခန္ဓာကိုယ်၌ တည်ရှိသော လောကီ၊ လောကုတ္တရာတရားသာလျှင် အားကိုးရာအစစ်ဖြစ်သည်။ “ကော ပနေတ္ထ အတ္တာ နာမ? လောကီယလောကုတ္တရော ဓမ္မော(ဒီ. ၄-၃၊ ၃၀၊ သံ. ၄-၂၊ ၂၄၇)”ဟူသော အဖွင့်ကို ထောက်လျှင်လည်း လောကီကုသိုလ်၊လောကုတ္တရာတရားကို ယူသင့်ကြောင်း ထင်ရှားပါသည်။

ဝါ-ကို၊ ဝုတ္တံ၊ ဟောတိ၊ ယသ္မာ-ကြောင့်၊ အတ္တနိ-အတ္တဘော၌၊ (ကိုယ်ခန္ဓာ၌)၊ ဌိတေန-တည်ရှိသော၊ **အတ္တသမ္ပန္နေန**-(အဘိဇ္ဈာဗျာပါ၊ မှန်စွာကင်းတုံ) ပြည့်စုံကောင်းမြတ်သော စိတ်ဖြင့်၊ ကုသလံ-ကို၊ ကတ္တာ၊ သဂ္ဂံ-သို့၊ ပါပုဏိတုံ ဝါ-ငှာလည်းကောင်း၊ မဂ္ဂံ-ကို၊ ဘာဝေတုံ ဝါ-ဖြစ်ပွားစေခြင်းငှာလည်းကောင်း၊ ဖလံ-ကို၊ သစ္စိကာတုံ ဝါ-ငှာလည်းကောင်း၊ သက္ကာ-၏၊ တသ္မာ ဟိ (တသ္မာ ဧဝ)-သာလျှင်၊ အတ္တာဝ-သည်သာ၊ [“အတ္တာ ဟိ”၌ ဟိသဒ္ဒါ အဝဓာရဏအနက်ဟောကြောင်းကို ပြလို၍ “အတ္တာဝ”ဟု ဖွင့်သည်၊] အတ္တနော-၏၊ ပတိဋ္ဌာ-သည်၊ ဟောတိ-၏၊ ပရော-မိမိမှတစ်ပါး အခြားသော၊ ကော နာမ-အဘယ်မည်သူသည်၊ (တစ်နည်း) ကော နာမ-အဘယ်မည်သော၊ ပရော-မိမိမှတစ်ပါး အခြားသူသည်၊ ကဿ-အဘယ်သူ၏၊ [နာထော၊ ပတိဋ္ဌာတို့၏ သမ္ပန္၊ ကော၏အဖွင့်မဟုတ်၊] ပတိဋ္ဌာ-သည်၊ သိယာ-ဖြစ်နိုင်မည်နည်း? ဟိ-မှန်၊ သုဒန္တေန-ကောင်းစွာ ဆုံးမအပ်ပြီးသော၊ ဝါ-ကောင်းစွာယဉ်ကျေးပြီးသော၊ နိဗ္ဗိသေဝနေန-(အာရုံသို့ ဖြောင့်မတ်စွာ သွားအောင်) ထိုးဆွရခြင်းမရှိသော၊ [“သုဒန္တေန”ကို နိဗ္ဗိသေဝနေန”ဟု ဖွင့်သည်၊ မဇ္ဈိ-၃၊ ၃၄၅၊ ဓမ္မဘာ-၂၊ ၇၅၊] အတ္တနာ ဧဝ-မိမိသည်သာ၊ [ပဌမာ အနက်၌ တတိယသက်၊] အရဟတ္တဖလသင်္ခါတံ-သော၊ ဒုလ္လဘံ-ခဲယဉ်းသဖြင့် ရအပ်သော၊ ဝါ-ရနိုင်ခဲသော၊ နာထံ-အားကိုးစရာကို၊ လဘတိ-၏၊ ဟိ-မှန်၊ အရဟတ္တံ-ကို၊ သန္ဓာယ-၍၊ ဣဓ-ဤနေရာ၌၊ “နာထံ လဘတိ ဒုလ္လဘ”န္တိ-၍၊ ဝုတ္တံ-ပြီ။ ဒေသနာဝသာနေ-၌၊ ဗဟူ-တို့သည်၊ သောတာပတ္တိဖလာဒိနိ-တို့သို့၊ ပါပုဏိသု-ကုန်ပြီ၊ ဣတိ-ကုမာရကဿပမာတုထေရိဝတ္ထု ပြီးပြီ။

ကုမာရကဿပမာတုထေရိဝတ္ထုဘာသာသနိကာ ပြီးပြီ။

အတ္တသမ္ပန္နေန။ ။“အတ္တသမ္ပဒါတိ သမ္ပန္နစိတ္တတာ(သံ. ၄-၃၊ ၁၆၉)”အဖွင့်ကို ကြည့်၍ အတ္တသဒ္ဒါ စိတ်အနက်ဟော ယူပါ။ အတ္တသမ္ပဒါနှင့် စိတ္တသမ္ပဒါသည် အတူတူတည်း၊ အဘိဇ္ဈာ၊ဗျာပါဒကင်းသောစိတ်ကို စိတ္တသမ္ပဒါဟု ဆိုရသည်(အံ-၁၊ ၂၇၂)၊ ထိုအတူ “အတ္တသမ္ပန္နေန”၌လည်း အဘိဇ္ဈာ၊ဗျာပါဒကင်းသောစိတ်ကိုပင် ယူပါ။ “အတ္တာ စ+သော+သမ္ပန္နော စာတိ အတ္တသမ္ပန္နော-ပြည့်စုံသောစိတ်၊ (ဝိသေသနပရ-ပဒကမ္မဓာရည်း)”ဟု ပြပါ။

၅-မဟာကာလဥပါသကတ္ထဘာသာသီကာ

အတ္တနာ ဟိ ကတံ ပါပန္နိ ဣမံ ဓမ္မဒေသနံ သတ္တာ ဇေတဝနေ ဝိဟရန္တော
 ဧကံ မဟာကာလံ နာမ၊ သောတာပန္နဥပါသကံ-သောတာပန်ဥပါသကာကို၊
 အာရဗ္ဗ ကထေသိ။ ကိရ-ချဲ့၊ သော-သည်၊ **မာသဿ**-တစ်လ၏၊ ဝါ-တစ်လ
 တွင်၊ (တစ်လလျှင်)၊ **အဋ္ဌဒိဝသေသု**-စရက်တို့၌၊ ဥပါသထိကော-ဆောက်
 တည်အပ်သော ဥပုသ်သီလရှိသည်၊ ဝါ-ဥပုသ်စောင့်သည်၊ [ဓမ္မဘာ-၂၊ ၂၄၅၈၊]
 ဟုတွာ-၍၊ ဝိဟာရေ-၌၊ သဗ္ဗရတ္တိ-လုံး၊ ဓမ္မကထံ-ကို၊ သုဏ္ဍာတိ-၏၊ အထ-
 ၌၊ ရတ္တိ-၌၊ စောရာ-တို့သည်၊ ဧကသ္မိ-သော၊ ဂေဟေ-၌၊ သန္တိ-အစပ်ကို၊ (နံရံကို)၊
 ဆိန္တိတွာ-ဖြတ်၍၊ (ဖောက်ထွင်း၍)၊ ဘဏ္ဍကံ-ပစ္စည်းဘဏ္ဍာကို၊ (ဘဏ္ဍာထုပ်
 ကို)၊ ဂဟေတွာ-၍၊ လောဟဘာဇနသဒ္ဓေန-ကြေးခွက်(သံခွက်)တို့၏ အသံ
 ကြောင့်၊ ပဗုဒ္ဓေဟိ-နိုးကုန်သော၊ သာမိကေဟိ-တို့သည်၊ အနုဗဒ္ဓါ-အစဉ်လိုက်
 အပ်ကုန်သည်၊ ဝါ-နောက်က လိုက်အပ်ကုန်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ ဂဟိတဘဏ္ဍ-
 ခိုးယူအပ်ခဲ့သော ပစ္စည်းဘဏ္ဍာကို၊ ဆဉ္ဇေတွာ-၍၊ ပလာယိသု-ကုန်ပြီ၊ သာမိ-
 ကာပိ-တို့သည်လည်း၊ တေ-ထိုသူခိုးတို့ကို၊ အနုဗဒ္ဓိသုယေဝ-ကုန်သည်သာ၊
 တေ-ထိုသူခိုးတို့သည်၊ ဒိသာ-တို့သို့ ပက္ခန္တိသု-ပြေးကုန်ပြီ၊ ဧကော-တစ်ယောက်
 သော သူခိုးသည်ကား၊ ဝိဟာရမဂ္ဂ-ကျောင်းသို့ သွားကြောင်းလမ်းကို၊ ဂဟေတွာ-
 ၍၊ မဟာကာလဿ-သည်၊ ရတ္တိ-၌၊ ဓမ္မကထံ-ကို၊ သုတွာ-၍၊ ပါတောဝ-၌
 ပင်၊ ပေါက္ခရဏိတီရေ-ရေကန်ကမ်းနား၌၊ မုခံ-ကို၊ ဓောဝန္တဿ-ဆေးကြော
 သုတ်သင်နေစဉ်၊ [မုခံ ဓောဝန္တဿ-မျက်နှာသစ်နေစဉ်၊] (တစ်နည်း) ရတ္တိ-၌
 ပေ၊ မုခံ-ကို၊ ဓောဝန္တဿ-နေသော၊ မဟာကာလဿ-၏၊ ပုရတော-ရှေ့၌၊
 ဘဏ္ဍကံ-ပစ္စည်းဘဏ္ဍာကို၊ (ဘဏ္ဍာထုပ်ကို)၊ ဆဉ္ဇေတွာ-၍၊ ပလာယိ-ပြီ၊

မာသဿ အဋ္ဌဒိဝသေသု။ ။တစ်လတွင် အဖိတ်နေ့ ၄ရက် ဥပုသ်နေ့ ၄ရက်အား
 ဖြင့် စရက်တို့ကို “မာသဿ အဋ္ဌဒိဝသေသု”ဟု ဆိုသည်၊(သုတ်မဟာဘာ-၂၊ ၂၁၁)၊
 ဓမ္မဋီ-၂၄၆၅ကား လဆန်း၅ရက်၊ ၈ရက်၊ ၁၄ရက်၊ ၁၅ရက်အားဖြင့် လဆန်းပိုင်း
 ၄ရက်နှင့် လဆုတ် ၅ရက်၊ ၈ရက်၊ ၁၄ရက်၊ ၁၅ရက်အားဖြင့် လဆုတ်ပိုင်း ၄ရက်
 ပေါင်းစရက်တို့ကို “မာသဿ အဋ္ဌဒိဝသေသု”ဟု ဆိုသည်။

စောရေ-တို့ကို၊ အနုဗန္ဓိတွာ-အစဉ်လိုက်၍၊ ဝါ-နောက်ကလိုက်၍၊ အာဂတ-မနုဿာ-ရောက်လာသောလူတို့သည်၊ ဘဏ္ဍိကံ-ကို၊ ဒိသွာ-၍၊ “တံ-သည်၊ နော-တို့၏၊ **ဂေဟသန္နိ**-အိမ်၌ အဆက်အစပ်ကို၊ ဆိန္နိတွာ-၍၊ ဘဏ္ဍိကံ-ကို၊ ဟရိတွာ-ယူဆောင်၍၊ ဓမ္မံ-ကို၊ သုဏန္တော ဝိယ-ကဲ့သို့၊ ဝိစရသိ-၏။” ကုတိ-ပြော၍၊ တံ-ထိုမဟာကာလကို၊ ဂဟေတွာ-၍၊ ပေါထေတွာ-ထုရိုက်၍၊ မာရေ-တွာ-စေ၍၊ ဆဉ္ဇေတွာ-၍၊ အဂမိသု-ကုန်ပြီ၊ အထ-၌၊ နံ-ထိုမဟာကာလကို၊ ပါတောဝ-၌ပင်၊ ပါနီယဃဋ္ဌံ-သောက်ရေအိုးကို၊ [ပါနီယေဟိ+ပုဏ္ဏာ+ဃဋ္ဌာ ပါနီ-ယဃဋ္ဌာ-သောက်ရေတို့ဖြင့် ပြည့်သောအိုး၊-မအူပါရာနိ-၁၊ ၂၇၀၊] အာဒါယ-ယူ၍၊ ဂတာ-ကုန်သော၊ ဒဟရသာမဏေရာ-တို့သည်၊ ဒိသွာ-၍၊ “ဝိဟာရေ-၌၊ ဓမ္မ-ကထံ-ကို၊ သုတွာ-၍၊ သယိတဥပါသကော-အိပ်သွားသော ဥပါသကာသည်၊ အယုတ္တံ-မသင့်တော်သော၊ မရဏံ-သေခြင်းကို၊ လဘတိ။” ကုတိ-သို့၊ ဝတွာ-၍၊ သတ္ထု-အား၊ အာရောစေသုံ-ကုန်ပြီ၊ သတ္တာ-သည်၊ “ဘိက္ခဝေ! အာမ-အိမ်း၊ (ဟုတ်တယ်)၊ ကုမသ္မိံ အတ္တဘာဝေ-၌၊ ကာလေန-ကာလသည်၊ အ-ပွတိရူပံ-မသင့်လျော်သော၊ မရဏံ-ကို၊ လဒ္ဓံ-ပြီ၊ ပန-အနွယကား၊ ပုဗ္ဗေ-၌၊ ကတကမ္မဿ-ပြုအပ်ခဲ့သော မကောင်းမှုအား၊ ယုတ္တမေဝ-ကိုသာ၊ တေန-ထို မဟာကာလသည်၊ လဒ္ဓံ-ပြီ။” ကုတိ-သို့၊ ဝတွာ-၍၊ တေဟိ-ထိုရဟန်းတို့သည်၊ ယာစိတော-သည်၊ (ဟုတွာ)၊ တဿ-ထိုမဟာကာလ၏၊ ပုဗ္ဗကမ္မံ-ရှေးဖြစ်သော အကုသိုလ်ကံကို၊ ကထေသိ-ပြီ။

ကိရ-ချဲ့၊ အတီတေ-၌၊ ဗာရာဏသီရညော-၏၊ ဝိဇီတေ-၌၊ ဧကဿ-သော၊ ပစ္စန္တဂါမဿ-အစွန်အဖျားဖြစ်သောရွာ၏၊ အဋ္ဌဝိမုခေ-တောအုပ်အဝင်ဝ၌၊ ဝါ-တောစပ်၌၊ စောရာ-တို့သည်၊ ပဟရန္တိ-ရိုက်ပုတ်နေကုန်၏၊ ရာဇာ-သည်၊

ဂေဟသန္နိ။ ။ရှေ့က “ဂေဟေ သန္နိ”ကို ကြည့်၍ “ဂေဟေ+သန္နိ ဂေဟသန္နိ-အိမ်၌ အစပ်ဖြစ်သော နံရံ”ဟု ပြုပါ။ (တစ်နည်း) ဃရဿ ဘိတ္တိံ အန္တော ဗဟိ စ သန္နိတာ ဟုတွာ ဌိတာ **ဃရသန္နိ**(ဒီဋီ-၁၊ ၂၂၁၊ မဋီ-၃၊ ၅၃၊ သံဋီ-၁၊ ၂၆၇)”ကို ကြည့်၍ ဂေဟနှင့် ဃရသည် ပရိယာယ်ဖြစ်ရကား “ဂေဟဿ+သန္နိ ဂေဟသန္နိ-အိမ်၏ အစပ်ဖြစ်သော နံရံ(ခြံစည်းရိုး-တံတိုင်း)”ဟု ပြုပါ။

အဋ္ဌဝိမုခေ-၌၊ ဧကံ-သော၊ ရာဇဘဏ္ဍံ-မင်းခစားကို၊ (မင်းမှုထမ်းကို)၊ ဌပေသိ-
ပြီ၊ သော-ထိုမင်းခစားသည်၊ ဘတိ-အခကို၊ ဂဟေတွာ-၍၊ မနုဿေ-တို့ကို၊
ဩရတော-ဤဘက်မှ၊ ပါရံ-ဟိုဘက်သို့၊ နေတိ-၏၊ ပါရတော-မှ၊ ဩရံ-သို့၊
အာနေတိ-၏၊ အထ-၌၊ ဧကော-သော၊ မနုဿော-သည်၊ အဘိရူပံ-သော၊
အတ္တနော-၏၊ ဘရိယံ-ကို၊ ဣဿာနကံ-ယာဉ်ငယ်ပေါ်သို့၊ အာရောပေတွာ-
တက်စေ၍၊ ဝါ-တင်၍၊ တံ ဌာနံ-သို့၊ အဂမာသိ-ပြီ၊ ရာဇဘဏ္ဍော-သည်၊ တံ
ဣတ္ထိ-ကို၊ ဒိသ္မာဝ-၍သာလျှင်၊ သဉ္ဇာတသိနေဟော-ဖြစ်သော ချစ်ခြင်းရှိသည်၊
(ဟုတွာ)၊ တေန-သည်၊ “သာမိ-အရှင်! နော-တို့ကို၊ အဋ္ဌဝိ-ကို၊ အတိက္ကာမေဟိ-
ကျော်လွန်စေပါလော၊ (ဖြတ်သန်းခွင့်ပြုလော)” ဣတိ-သို့၊ ဝုတ္တေပိ-သော်လည်း၊
“ဣဒါနိ-၌၊ ဝိကာလော-အချိန်မဟုတ်တော့၊ ဝါ-အချိန်မဲ့သွားပြီ၊ [ဓမ္မဘာ-၂၊
၂၈၂၅] ပါတောဝ-နံနက်စောစော၌သာ၊ (မနက်စောစောမှသာ)၊ အတိက္ကာ-
မေဿာမိ-စေမည်” ဣတိ-သို့၊ အာဟ-ပြီ၊ သော-ထိုလူသည်၊ သာမိ! သ-
ကာလော-အချိန်ရှိပါသေး၏၊ ဣဒါနေဝ-၌ပင်၊ နော-တို့ကို၊ နေဟိ-ပါလော၊
ဣတိ-ပြီ၊ ဘော-အမောင်! နိဝတ္တ-ပြန်လှည့်လော၊ အမှာကံယေဝ-တို့၏သာ
လျှင်၊ ဂေဟေ-၌၊ အာဟာရော စ-သည်လည်းကောင်း၊ နိဝါသော စ-နေစရာ
သည်လည်းကောင်း၊ ဘဝိဿတိ-မည်၊ ဣတိ-ပြီ၊ သော-ထိုလူသည်၊ နိဝတ္တိတုံ-
ပြန်လှည့်ခြင်းငှာ၊ နေဝ ဣတ္ထိ-မရှိ၊ ဣတရော-အခြားသော မင်းခစားသည်၊
ပုရိသာနံ-တို့အား၊ သညံ-ကို၊ ဒတွာ-၍၊ ယာနကံ-ကို၊ နိဝတ္တာပေတွာ-စေ၍၊
အနိစ္ဆန္တဿေဝ-ပြန်လှည့်ခြင်းငှာ အလိုမရှိသော ယောက်ျားအားသာ၊ ဒွါရ-
ကောဌကေ-တံခါးမုခ်၌၊ နိဝါသံ-ကို၊ ဒတွာ-၍၊ အာဟာရံ-ကို၊ ပဋိယာဒါပေသိ-

ရာဇဘဏ္ဍံ။ ။ဘဏ္ဍတိ သာမိကန္တိ(အရှင်သခင်ကို မွေးမြူလုပ်ကျွေးတတ်သော
ကြောင့်) ဘဏ္ဍော၊ (တစ်နည်း) သာမိကေန ဘဋီယတိတိ ဘဏ္ဍော-အရှင်သခင်သည်
မွေးမြူအပ်သောကြောင့်) ဘဏ္ဍော၊ [ဘဏ္ဍ(ပေါသနအနက်)+အ၊-ဓာတွတ္ထ၊] “ခစားသူ”
ဟူသော အနက်ကား ဝေါဟာရတ္ထတည်း၊ “ရညော+ဘဏ္ဍော ရာဇဘဏ္ဍော-မင်း၏အခ
စား”ဟု ဆက်ပါ၊ အမတ်၊ အမတ်ကြီး၊ သက်တော်စောင့်၊ ရာထူးရှိသူ၊မရှိသူစသော
မင်းခစား(အစိုးရလခစား)များကို “ရာဇဘဏ္ဍ”ဟု ဆိုရသည်။ (ဝိ. ၄-၃၊ ၂၇၈၊ မဟာ
ဘာ-၁၆၂)

စီရင်စေပြီ။ ပန-ဆက်၊ တဿ-ထိုမင်းခစား၏။ ဂေဟေ-၌၊ ဧကံ-သော၊ မဏိ-ရတနံ-သည်။ အတ္တိ-၏။ သော-ထိုမင်းခစားသည်။ တံ-ထိုပဒမြားရတနာကို။ တဿ-ထိုလူ၏။ ယာနကန္တရေ-ယာဉ်ငယ်၏အကြား၌၊ ပက္ခိပါပေတွာ-ထည့်စေ၍၊ ပစ္စုသကာလေ-၌၊ စောရာနံ-တို့၏။ ပဝိဋ္ဌသဒ္ဓိ-ဝင်လာခြင်း၏ အသံကို၊ ဝါ-ဝင်လာသံကို၊ ကာရေသိ-ပြီ၊ အထ-၌၊ အဿ-၏။ ပုရိသာ-တို့သည်။ “သာမိ၊ စောရေဟိ-တို့သည်၊ မဏိရတနံ-ကို၊ ဟဋ္ဌ-ခိုးဆောင်အပ်ပြီ” က္ကတိ-သို့၊ အာ-ရောစေသုံ-ကုန်ပြီ၊ သော-ထိုမင်းခစားသည်။ ဂါမဒ္ဒါရေသု-တို့၌၊ အာရက္ခံ-ကို၊ ဌပေတွာ-၍၊ “အန္တောဂါမတော-မှ၊ နိက္ခမန္တေ-ထွက်လာသူတို့ကို၊ ဝိစိနထ-ရှာဖွေစစ်ဆေးကြလော၊” က္ကတိ-သို့၊ အာဟ၊ က္ကတရောပိ-သည်လည်း၊ ပါတောဝ-၌ပင်၊ ယာနကံ-ကို၊ ယောဇေတွာ-၍၊ ပါယာသိ-သွားပြီ၊ အထ-၌၊ အဿ-ထိုလူ၏။ ယာနကံ-ကို၊ သောဓန္တော-သုတ်သင်ရှာဖွေလသော်၊ အတ္တနာ-သည်၊ ဌပိတံ-သော၊ မဏိရတနံ-ကို၊ ဒိသွာ-၍၊ သန္တဇေတွာ-ခြိမ်းခြောက်၍၊ “တံ-သည်၊ မဏိ-ကို၊ ဂဟေတွာ-၍၊ ပလာယသိ-၏။” က္ကတိ-၍၊ ပေါထေတွာ-၍၊ “သာမိ၊ နော-တို့သည်၊ စောရာ-ကို၊ ဂဟိတော-အပ်ပြီ” က္ကတိ-၍၊ ဂါမ-ဘောဇကဿ-ရှာစားအား၊ (ရွာသူကြီးအား)၊ ဒဿေသုံ-ကုန်ပြီ၊ သော-သည်၊ “မေ-၏၊ ဘတကဿ-မင်းခစားသည်၊ ဂေဟေ-၌၊ နိဝါသံ-ကို၊ ဒတွာ-၍၊ ဘတ္တံ-ကို၊ ဒိန္နံ ဝတ-ပေးအပ်ခဲ့ရှာလေစွ၊ [ဝတသဒ္ဓါ အနုသောစန(ဒယာ၊ အနုကမ္မာ) အနက်ကြံပေးသည်၊ အနက်မဲ့သော်လည်း ကြံပါ] မဏိ-ကို၊ ဂဟေတွာ-၍၊ ဂတော-ပြီ၊ နံ ပါပပုရိသံ-ထိုယုတ်မာသောယောက်ျားကို၊ ဂဏှထ-ဖမ်းယူကြလော၊” က္ကတိ-ပြော၍၊ ပေါထာပေတွာ-စေ၍၊ မာရေတွာ-စေ၍၊ ဆဉ္စာပေသိ-စေပြီ၊ က္ကဒိ-ဤမကောင်းမှုသည်၊ တဿ-၏။ ပုဗ္ဗကမ္မံ-တည်း၊ သော-ထိုမင်းခစားသည်၊ တတော-ထိုဘဝမှ၊ စုတော-သည်၊ (သမာနော)၊ အဝီစိမိ-၌၊ နိဗ္ဗတ္တိတွာ-၍၊ တတ္ထ-ထိုအဝီစိစံရဲ့၌၊ ဒီယရတ္တံ-လုံး၊ ပစ္စိတွာ-၍၊ ဝိပါကာဝသေသေန-အကျိုး၏ အကြွင်းအကျန်အားဖြင့်၊ ဝါ-ကြွင်းကျန်သော အကျိုးအားဖြင့်၊ [ဓမ္မဘာ-၁, ၅၉၁။] အတ္တဘာဝသတေ-အတ္တဘောအရာ၌၊ ဝါ-ရာပေါင်းများစွာသော ဘဝ၌၊ တထေဝ-ထို့အတူပင်၊ ပေါထိတော-ရိုက်ပုတ်အပ်သည်၊ ဝါ-ရိုက်ပုတ်ခံရသည်၊ (ဟုတွာ)၊ မရဏံ-သို့၊ ပါပုဏိ-ပြီ။

ဧဝံ-လျှင်၊ သတ္တာ-သည်၊ မဟာကာလဿ-၏။ ပုဗ္ဗကမ္မံ-ကို၊ ဒဿေတွာ-၍၊ “ဘိက္ခဝေ! ဧဝံ-လျှင်၊ ဣမေ သတ္တေ-တို့ကို၊ အတ္တနာ-သည်၊ ကတပါပကမ္မမေဝ-သည်သာ၊ စတူသု-ကုန်သော၊ အပါယေသု-တို့၌၊ အဘိမတ္ထတိ-ဖျက်ဆီး၏။” ဣတိ-သို့၊ ဝတွာ၊ ဣမံ ဂါထံ၊ အာဟ၊ (ကိံ)၊ “အတ္တနာ ဟိ၊ ပေ၊ ဝဇီရံဝသ္မမယံ မဏိ”န္တိ-၍၊ (အာဟ)။

**အတ္တနာ ဟိ ကတံ ပါပံ၊ အတ္တဇံ အတ္တသမ္ဘဝံ။
အဘိမတ္ထတိ ဒုဓမ္မေခံ၊ ဝဇီရံဝသ္မမယံ မဏိ။**

အသ္မမယံ-ကျောက်မှဖြစ်သော၊ ဝဇီရံ-စိန်သည်၊ မဏိ-မိမိတည်ရာ ကျောက်ကို၊ အဘိမတ္ထတိ ဣဝ-မွေ့နှောက်ဖျက်ဆီးသကဲ့သို့၊ (ဧဝမေဝ-ဤအတူသာလျှင်) အတ္တနာ ဟိ-မိမိသည်သာ၊ ဝါ-ကိုယ်တိုင်သာ၊ [အတ္တနာ ဟိ သယမေဝ၊ နေတ္ထိဝိ-၃၄၀။] ကတံ-ပြုအပ်သော၊ အတ္တဇံ-မိမိ၌ ဖြစ်သော၊ ဝါ-မိမိကြောင့် ဖြစ်သော၊ ဝါ-မိမိမှ ဖြစ်သော၊ အတ္တသမ္ဘဝံ-မိမိ၌ ထင်ရှားဖြစ်သော၊ ပါပံ-မကောင်းမှုသည်၊ ဒုဓမ္မေခံ-ပညာမရှိသူကို၊ အဘိမတ္ထတိ-မွေ့နှောက်ဖျက်ဆီး၏။

တတ္ထ-၌၊ ဝဇီရံဝသ္မမယံ မဏိန္တိ-ကား၊ **အသ္မမယံ**-ကျောက်သည် ပြုအပ်သော၊ ဝါ-ကျောက်သည် ဖြစ်စေအပ်သော၊ (ကျောက်ကဖြစ်သော)၊ ဝဇီရံ-စိန်သည်၊ မဏိ-မိမိဖြစ်တည်ရာကျောက်ကို၊ (အဘိမတ္ထတိ)ဣဝ-ဖျက်ဆီးသကဲ့သို့။ ဣဒံ-သည်၊ ဝါ-ကို၊ ဝုတ္တံ-သည်၊ ဟောတိ၊ **ပါသာဏမယံ**-ကျောက်သည် ပြုအပ်သော၊ ဝါ-ကျောက်သည် ဖြစ်စေအပ်သော၊ ပါသာဏသမ္ဘဝံ-ကျောက်၌

အသ္မမယံ . . . မဏိ။ ။ “ပါသာဏောသ္မောပလောသီလာ(ဓာန်-၆၀၅)”ဂါထာအရ အသ္မနှင့် ပါသာဏသည် ပရိယာယ်တည်း၊ ထို့ကြောင့် “ပါသာဏမယံ”ဟု ဖွင့်သည်။ အဿတေတိ(ပစ်အပ်သောကြောင့်) အသ္မာ၊[အသ(အသု)-ဧပနေ+မ၊ ရာဇာဒိဂိုဏ်း၊-မောင်-၇၊ ၁၃၇၊ ဓာန်ဋီ-၆၀၅၊] (တစ်နည်း) အသ္မာတေ ပပွောတိတိ(ပျံ့နှံ့ပျံ့ကျဲတတ်သောကြောင့်) အသ္မာ၊ အသီယတေ ခိပီယတေ အနေနာတိ အသ္မာ၊ [ရွှေနည်း အသဓာတ်၊ သွာဒိဂိုဏ်း၊ ဗျာပနအနက်၊ နောက်နည်း ဧပနအနက်၊-သဒ္ဒသင်္ဂဟဥဏာဒိ-၃၆၉၊ ဥဏာဒိကောသ-၄၊ ၁၄၈၊] အသ္မနာ+ပကတံ ပဝတ္တိတံ အသ္မမယံ-ကျောက်သည် ပြုအပ်(ဖြစ်စေအပ်)သောစိန်၊(နေတ္ထိမဟာဋီ-၇၅၈)၊ ဂါထာနိဿယများ၌ “အသ္မမယံ-ကျောက်မှဖြစ်သော”ဟု ပေးကြ၏။ ထိုအလို “ဂေါတော နိဗ္ဗတ္တံ

ဂေါမယံ(ရူ-၂၃၅)”ကဲ့သို့ “အသ္မတော+နိဗ္ဗတ္တံ အသ္မမယံ”ဟု ပြုပါ။

ဝဇီရံ၏ ဝိသေသန။ ။ဆက်ဦးအံ့-“အသ္မမယံ”သည် “ဝဇီရံ”၏ ဝိသေသန, “မဏိ”၏ ဝိသေသန ၂မျိုးဖြစ်နိုင်သည်။ “ဝဇီရံ”၏ ဝိသေသနယူခြင်းက ကောင်းသည် ဟု နေတ္တိမဟာဋီ-၇၅၈၌ ဆို၏။ ထိုတွင် “ဝဇီရံ”၏ ဝိသေသနယူလျှင် “အတ္တနော ဥဋ္ဌာနဋ္ဌာနသင်္ခါတံ ပါသာဏမဏိ”ဖြင့် မဏိအရ စိန်၏ဖြစ်တည်ရာ ကျောက်တုံး သာမန်ကို ယူရကြောင်းကို ဖွင့်သည်ဟု မှတ်ရာ၏။ (နေတ္တိဋီ-၁၄၄)။ ဤအလို “အသ္မ-မယံ-ကျောက်သည် ပြုအပ်သော၊ ဝါ-ကျောက်သည် ဖြစ်စေအပ်သော၊ (ကျောက်က ဖြစ်သော)။ ဝဇီရံ-စိန်သည်၊ မဏိ-မိမိဖြစ်တည်ရာကျောက်ကို၊ (အဘိမတ္ထတိ) ဣဝ-ဖျက်ဆီးသကဲ့သို့”ဟု ပေးပါ။

မဏိ၏ ဝိသေသန။ ။“မဏိ”၏ ဝိသေသနယူလျှင် “အတ္တနော ဥဋ္ဌာနဋ္ဌာန-သင်္ခါတံ”ဖြင့် “အသ္မမယံ”ကို ဖွင့်သည်။(နေတ္တိမဟာဋီ-၇၅၈)။ ထိုတွင် “အတ္တနော”သည် “အသ္မ”၏အဖွင့်, ဥဋ္ဌာနဋ္ဌာနသင်္ခါတံ”သည် မယပစ္စည်း၏အဖွင့်တည်း။ “အသ္မဿ+အယံ အသ္မမယော-စိန်တည်းဟူသောမိမိ၏ ဥစ္စာဖြစ်သောကျောက်၊ (တစ်နည်း) အသ္မဿ+ဥဋ္ဌာနံ အသ္မမယံ-စိန်တည်းဟူသောမိမိ၏ ဖြစ်တည်ရာကျောက်”ဟု ပြုပါ။

ဆက်ဦးအံ့-မယပစ္စည်းသည် “ပကတ, ဝိကာရ, ဝိကတိ, နိဗ္ဗတ္တ, နိပ္ပန္န, သုတ္တ” ဟူသော အနက်တို့အပြင် အခြားအနက်၌လည်း သက်၏။ “ဂုန္တံ+ကုဒံ ဂေါမယံ-နွား၏ ဥစ္စာဖြစ်သော နွားချေး”ဟူသော ပုဒ်၌ ကုဒံအနက်၌ မယပစ္စည်းသက်၏။ (မောဂံ၊ မောဂံပံ၊ မောဂံပဋီ-၄, ၇၆၊ မောဂံနိ-၂, ၁၀၈)။ ထို့ကြောင့် “အသ္မမယံ”၌လည်း တပွကတိဝစနေ မယောသုတ်၌ ဝစနသဒ္ဒါပို့ဖြင့် ကုဒံအနက်, (တစ်နည်း) ဥဋ္ဌာန အနက်၌ မယပစ္စည်းသက်သည်ဟု ယူပါ။ (နိဒ္ဒေသ၊ ဝိဇော)။ ဤအလို “ဝဇီရံ-သည်၊ အသ္မမယံ-စိန်တည်းဟူသောမိမိ၏ ဥစ္စာဖြစ်သော၊ ဝါ-စိန်တည်းဟူသောမိမိ၏ ဖြစ် တည်ရာဖြစ်သော၊ မဏိ-ကျောက်တုံးကို၊ (အဘိမတ္ထတိ) ဣဝ-သကဲ့သို့”ဟု ပေးပါ။

ဓမ္မ. ၄အလို။ ။ “ပါသာဏမယံ ဝဇီရံ. . . အသ္မမယံ မဏိ”ဟု ဖွင့်သော ဤ အဋ္ဌကထာအလို “အသ္မမယံ”ကို ဝဇီရံ, မဏိ၂ပုဒ်လုံး၏ ဝိသေသနအဖြစ်ယူစေလို ဟန် တူ၏။ ထို့ကြောင့် “အသ္မမယံ-ကျောက်သည် ပြုအပ်(ဖြစ်စေအပ်)သော၊ ဝါ- ကျောက်က ဖြစ်သော၊ ဝဇီရံ-စိန်သည်၊ အသ္မမယံ-စိန်တည်းဟူသော မိမိ၏ ဥစ္စာ ဖြစ်သော၊ ဝါ-စိန်တည်းဟူသော မိမိ၏ ဖြစ်တည်ရာဖြစ်သော၊ မဏိ-ကျောက်တုံးကို၊ (အဘိမတ္ထတိ) ဣဝ-ဖျက်ဆီးသကဲ့သို့”ဟု “အသ္မမယံ”ကို ကာကောလောကနနည်း, ဒီပကနည်းအရ ၂ခါပေးပါ။

ဖြစ်သော၊ ဝါ-ကျောက်ကဖြစ်သော၊ ဝဇိရံ-စိန်သည်၊ အသ္မမယံ-စိန်တည်းဟူသောမိမိ၏ ဥစ္စာဖြစ်သော၊ ဝါ-စိန်တည်းဟူသောမိမိ၏ ဖြစ်တည်ရာဖြစ်သော၊ တမေဝ မဏီ-ထိုကျောက်တုံးကိုပင်၊ အတ္တနော-၏၊ ဥဋ္ဌာနဋ္ဌာနသင်္ခါတံ-ဖြစ်တည်အရပ်ဟု ဆိုအပ်သော၊ ပါသာဏမဏီ-ကျောက်တုံးကို၊ ခါဒိတွာ-စား၍၊ ဝါ-ဖျက်ဆီး၍၊ ဆိဒ္ဓံ ဆိဒ္ဓံ-အပေါက်အပေါက်ကို၊ ဝါ-အပေါက်အပေါက်ဖြစ်အောင်၊ ခဏ္ဍံ ခဏ္ဍံ-အပိုင်းအပိုင်းကို၊ ဝါ-အပိုင်းအပိုင်းဖြစ်အောင်၊ ကတွာ-၍၊ အပရိဘောဂံ-မသုံးစွဲထိုက်သည်ကို၊ ဝါ-သုံးမရအောင်၊ ကရောတိ ယထာ-ကဲ့သို့၊ ဧဝမေဝ-လျှင်၊ အတ္တနာ-သည်၊ ကတံ-သော၊ အတ္တနိ-၌၊ ဇာတံ-သော၊ အတ္တသမ္ဘဝံ-မိမိ၌ ထင်ရှားဖြစ်သော၊ ပါပံ-သည်၊ ဒုဗ္ဗေမံ နိပ္ပညံ-ပညာမရှိသော၊ ပုဂ္ဂလံ-ကို၊ စတူသု-ကုန်သော၊ အပါယေသု-တို့၌၊ အဘိမတ္ထတိ-မွေ့နှောက်၏၊ (တစ်နည်း) စတူသု-ကုန်သော၊ အပါယေသု-တို့၌၊ (ပါတေတွာ-ကျစေ၍) အဘိမတ္ထတိ-၏၊ [နေတ္ထိမဟာဋီ-၇၅၈၌ ဤသို့ ၂နည်းပေးရန် ဖွင့်၏] ကန္တတိ-ဖြတ်၏၊ ဝိဒ္ဓံသေတိ-ဖျက်ဆီး၏၊ ဣတိ-ဂါထာဖွင့်ပြီးပြီ။ ဒေသနာဝသာနေ-၌၊

အတ္တံ အတ္တသမ္ဘဝံ။ ။ “အတ္တသမ္ဘဝန္တိ အတ္တနိ သဇ္ဇာတံ(ဒီ. ၄-၂, ၁၄၉၊ အံ. ၄-၃, ၂၅၀)”ဟူသော အဖွင့်နှင့် “အတ္တနိ ဇာတံ”ဟူသော အဖွင့်သည် တူ၏၊ ထို့ကြောင့် “အတ္တနိ ဇာတံ”ဖြင့် “အတ္တနိ+သမ္ဘဝံ အတ္တသမ္ဘဝံ”ဟု ပြုရကြောင်းနှင့် ဘူဓာတ်သတ္တာ(ထင်ရှားဖြစ်ခြင်း)အနက်ဟောကြောင်းကို ပြသည်ဟု ယူပါ။ “အတ္တံ”ကို သိလောက်၍ မဖွင့်ဘဲထားသည်ဟု ယူပါ။ “အတ္တတော+ဇာတံ အတ္တံ-မိမိကြောင့် ဖြစ်သော မကောင်းမှု၊ ဝါ-မိမိမှ ဖြစ်သော မကောင်းမှု(ရူ-၃၆၂)”ဟု ပြပါ။

တစ်နည်း။ ။ “အတ္တနိ ဇာတံ”ကို အတ္တံ၊ အတ္တသမ္ဘဝံ ၂ပုဒ်လုံး၏ အဖွင့်ဟု ယူမှု ထို၂ပုဒ်လုံးကို “အတ္တနိ+ဇာတံ အတ္တံ၊ အတ္တနိ+သမ္ဘဝံ အတ္တသမ္ဘဝံ”ဟု သတ္တမိတပျရိသ်ပြပါ။ အတ္တံနှင့် အသုံးအနှုန်းကွဲအောင် “ဘူ သတ္တာယံ”နှင့်အညီ “အတ္တသမ္ဘဝံ-မိမိ၌ ထင်ရှားရှိသော”ပေးပါ။ “အတ္တသမ္ဘဝံ-မိမိကိုယ်လျှင် ဖြစ်ကြောင်းရှိသော”ဟုလည်း ပေးကြ၏။ “သမ္ဘဝတိ ဧတေနာတိ သမ္ဘဝေါ(နေတ္ထိဝိ-၁၉၁)၊ သမ္ဘဝတိ ဧတသ္မာတိ သမ္ဘဝေါ၊ ကမ္မံ+သမ္ဘဝေါ ဧတဿာတိ ကမ္မသမ္ဘဝေါ(ဝိသုဒ္ဓိဋီ-၃၈၀၊ အနုဋီ-၃, ၅၀)”ကဲ့သို့ “အတ္တာ+သမ္ဘဝေါ ဧတဿာတိ အတ္တသမ္ဘဝံ”ဟု ပြပါ။ နိတိသုတ္တနိ-၁, ၇၉၌ကား “အတ္တံ-မိမိမှ ဖြစ်သော၊ အတ္တသမ္ဘဝံ-မိမိသည် ဖြစ်စေအပ်သော”ဟု ပေး၏။

သမ္ပတ္တဘိက္ခု-တို့သည်၊ သောတာပတ္တိဖလာဒိနိ-တို့သို့ ပါပုဏိသု-ကုန်ပြီ၊ ဣတိ-မဟာကာလဥပါသကဝတ္ထု ပြီးပြီ။

မဟာကာလဥပါသကဝတ္ထုဘာသာသီကာ ပြီးပြီ။

၆-ဒေဝဒတ္တဝတ္ထုဘာသာသီကာ

ယဿ အစ္စန္ဒဒုဿီလုန္တိ ဣမံ ဓမ္မဒေသနံ သတ္တာ ဝေဠုဝနေ ဝိဟရန္တော ဒေဝဒတ္တံ အာရဗ္ဗ ကထေသိ။ ဟိ-ချဲ့၊ ဧကသ္မိံ-သော၊ ဒိဝေသေ-၌၊ ဘိက္ခု-တို့သည်၊ ဓမ္မသဘာယံ-၌၊ ကထံ-ကို၊ သမုဋ္ဌာပေသုံ-ကုန်ပြီ၊ (ကိ)၊ “အာဝုသော-တို့၊ ဒေဝဒတ္တော-သည်၊ ဒုဿီလော-သီလမရှိသည်၊ ပါပဓမ္မော-ယုတ်မာသော အကျင့်ရှိသည်၊ (ဟုတွာ)၊ ဒုဿီလုကာရဏေန-သီလမရှိသူ၏ အဖြစ်ဟူသော အကြောင်းသည်၊ ဝမိတာယ-တိုးပွားစေအပ်သော၊ တဏှာယ-ဖြင့်၊ (တစ်နည်း) ဒုဿီလုကာရဏေန-ကြောင့်၊ ဝမိတာယ-တိုးပွားသော၊ တဏှာယ-ဖြင့်၊ (တစ်နည်း) ဒုဿီလုကာရဏေန-ကြောင့်၊ တဏှာယ-သည်၊ ဝမိတာယ-တိုးပွားလာလသော်၊ ဝါ-အဖြစ်ကြောင့်၊ အဇာတသတ္တံ-ကို၊ သင်္ဂဏိတွာ-စည်းရုံး၍၊ မဟန္တံ-သော၊ လာဘသက္ကာရံ-ကို၊ နိဗ္ဗတ္တေတွာ-၍၊ အဇာတသတ္တံ-ကို၊ ပိတုဝဓေ-ခမည်းတော်ကို လုပ်ကြံသတ်ဖြတ်ခြင်း၌၊ သမာဒပေတွာ-စေ၍၊ တေန-ထို အဇာတသတ်နှင့်၊ သဒ္ဓိံ-တူ၊ ဧကတော-တည်း၊ ဟုတွာ-၍၊ နာနပ္ပကာရေန-ဖြင့်၊ တထာဂတဿ-ကို၊ ဝဓာယ-လုပ်ကြံသတ်ဖြတ်ခြင်းငှာ၊ ပရိသက္ကတိ-အား ထုတ်၏။” ဣတိ-ကုန်ပြီ၊ သတ္တာ-သည်၊ အာဂန္တာ-၍၊ “ဘိက္ခဝေ! ဧတရဟိ-၌၊ ကာယ ကထာယ၊ သန္နိသိန္နာ-ကုန်သည်၊ အတ္တ န?” ဣတိ-သို့၊ ပုစ္ဆိတွာ-၍၊ “ဣမာယ နာမ (သန္နိသိန္နာ အမျှ)” ဣတိ-သို့၊ ဝုတ္တော၊ “ဘိက္ခဝေ! ဣဒါနေဝ-၌သာ၊ (ဒေဝဒတ္တော-သည်၊ နာနပ္ပကာရေန-ဖြင့်၊ မယုံ-ကို၊ ဝဓာယ-ငှာ၊ န ပရိသက္ကတိ-အားထုတ်သည်မဟုတ်သေး၊ ပုဗ္ဗေပိ-၌လည်း၊ ဒေဝဒတ္တော-သည်၊ နာနပ္ပကာရေန-ဖြင့်၊ မယုံ-ကို၊ ဝဓာယ-ငှာ၊ ပရိသက္ကတိ-ခဲ့၏၊ [အတိတ်အနက်၌ ဝတ္တမာန်သက်၊]” ဣတိ-သို့၊ ဝတွာ-၍၊ ကုရုင်္ဂမိဂဇာတကာဒိနိ-ကုရုင်္ဂမိဂဇာတ် အစရှိသည်တို့ကို၊ ကထေတွာ-၍၊ “ဘိက္ခဝေ! အစ္စန္ဒဒုဿီလပုဂ္ဂလံ နာမ-စင်စစ်

သီလမရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်မည်သည်ကို၊ ဒုဿီလျ ကာရဏာ-သီလမရှိသူ၏အဖြစ် ဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ ဥပ္ပန္နာ-သော၊ တဏှာ-သည်၊ မာလုဝါ-မာလော နွယ်သည်၊ ဝါ-ခွေးတောက်နွယ်သည်၊ သာလံ-သစ်ပင်ကို၊ ပရိယောနန္နိတ္တာ- မြှေးယှက်၍၊ သမ္ဘုဓမ္မာနာ ဝိယ-ဖျက်ဆီးသကဲ့သို့၊ (တထာ-တူ)၊ နိရယာဒိသု- တို့၌၊ ပက္ခိပတိ-၏။” ကုတိ-သို့၊ ဝတ္တာ-၍၊ ကုမံ ဂါထံ၊ အာဟ၊ (ကိ)၊ “ယဿ အစ္စန္တဒုဿီလျံ၊ ပေ၊ ကုစ္ဆတိ ဒိသော”တိ-ဟူ၍၊ (အာဟ)

**ယဿ အစ္စန္တဒုဿီလျံ၊ မာလုဝါ သာလမိဝေါတ္ထတံ။
ကရောတိ သော တထတ္တာနံ၊ ယထာ နံ ကုစ္ဆတိ ဒိသော။**

မာလုဝါ-မာလောနွယ်သည်၊ ဝါ-ခွေးတောက်နွယ်သည်၊ သာလံ-သစ်ပင် ကို၊ (ဩတ္ထတာ) ကုဝ-ဖုံးလွှမ်းသကဲ့သို့၊ (ညွတ်ကင်းစေသကဲ့သို့)၊ (ဧဝံ-ဤအတူ) ယဿ-အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ အစ္စန္တဒုဿီလျံ-စင်စစ်သီလမရှိသူ၏ ဖြစ်ကြောင်း တဏှာသည်၊ (အတ္တဘာဝံ-ခန္ဓာကိုယ်ကို)၊ ဩတ္ထတံ-ဖုံးလွှမ်း၏၊ (မကောင်းမှု သို့ ညွတ်စေ၏)၊ ဒိသော-ရန်သူသည်၊ နံ-ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ ယထာ-အကြင်အခြင်း အရာအားဖြင့်၊ ကုစ္ဆတိ-(ပြုခြင်းငှာ) အလိုရှိ၏၊ သော-ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ တထာ- ထိုအခြင်းအရာအားဖြင့်၊ အတ္တာနံ-မိမိကိုယ်ကို၊ ကရောတိ-ပြုနေ၏။ (ပြုနေ သည် မည်၏)။ [ဂါထာနိဿယ၌ ဤအတိုင်း ပြင်ပေးပါ။]

ယဿ။ ။ယဿကို “ယံ+အဿ”ဟု ဖြတ်၍ သောဖြင့် “ဒုဿီလျဘာဝေါ”ကို စွဲကာ “ဩတ္ထတံ-ဖုံးလွှမ်းရစ်ပတ်လျက်တည်သော၊ မာလုဝါ-သည်၊ သာလံ-ကို၊ (ပါ- တေတိ) ကုဝ-လဲကျစေသကဲ့သို့၊ (ဧဝံ-တူ)၊ အစ္စန္တဒုဿီလျံ-သည်၊ ယံ (ပုဂ္ဂလံ)-အကြင် ပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ ဩတ္ထတံ-ဖုံးလွှမ်းရစ်ပတ်လျက် တည်သည်၊ အဿ-ဖြစ်ရာ၏၊ (တံ ပုဂ္ဂလံ- ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို) သော (ဒုဿီလျဘာဝေါ)-ထိုသီလမရှိသူ၏ အဖြစ်ဟူသော တဏှာသည်၊ (အပါယေသု-တို့၌၊ ပါတေတိ-၏)၊ နံ-ကို၊ ဒိသော-သည်၊ ယထာ-ဖြင့်၊ ကုစ္ဆတိ-၏၊ တထာ-ဖြင့်၊ အတ္တာနံ-ကို၊ ကရောတိ-၏”ဟု ပေးကြသေး၏၊ ယဿကို “ယဿ ပုဂ္ဂလဿ”သောကို “သော. . . ပါတိယမာနော”ဟု ဖွင့်သော ဓမ္မ. ၄-၂, ၉၈၊ နေတ္ထိ. ၄-၂၆၂အဖွင့်မှ တစ်မျိုးကြံပေးသည်ဟု မှတ်ရာ၏။

နေတ္ထိဝိ-၃၄၀။ ။ထို၌ “ဩတ္ထတံ”ကို ကံပုဒ်၊ “ယထာ တထာ”ကို အာကာရ၊ ဥပမာအားဖြင့် အနက်၂မျိုး၊ “ကရောတိ”ကို ၄ပါဒလုံးတို့၌ ယူ၍ “မာလုဝါ-သည်၊

တတ္ထ-၌၊ **အစ္စန္ဒဒုဿီလျန္တိ**-ကား၊ ဧကန္တဒုဿီလဘာဝေါ-စင်စစ်သီလ မရှိသူ၏ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာတဏှာသည်၊ ဇာတိတော-မွေးဖွားပြီးရာအခါမှ၊ ပဋ္ဌာယ-၍၊ ဒဿ-ကုန်သော၊ **အကုသလကမ္မပထေ**-အကုသလကမ္မပထတရား တို့ကို၊ ကရောန္တော-ပြုသော၊ ဂိဟီ ဝါ-လူသည်လည်းကောင်း၊ ဥပသမ္ပန္နဒိဝသ-တော-မြင့်မြတ်သော ရဟန်းအဖြစ်သို့ ရောက်ရာနေ့မှ၊ (ရဟန်းဖြစ်ရာနေ့မှ) ပဋ္ဌာယ-၍၊ ဂရုကာပတ္တိ-ဂရုကအာပတ်သို့ (ကြီးလေးသော ပါရာဇိကအာပတ်၊ သံဃာဒိသေသ်အာပတ်သို့)၊ အာပဇ္ဇမာနော-သင့်ရောက်သော၊ ပဗ္ဗဇိတော ဝါ-ရဟန်းသည်လည်းကောင်း၊ အစ္စန္ဒဒုဿီလော နာမ-စင်စစ်သီလမရှိသူမည်၏။

သာလံ-ကို၊ ဩတ္ထတံ-ဖုံးလွှမ်းအပ်သည်ကို၊ ဝါ-မြေ၌ ညွတ်ကျသည်ကို၊ (ကရောတိ) က္ကဝ-ပြုသကဲ့သို့၊ (တထာ-တူ) ယဿ-အကြင်သူ၏၊ ဝါ-မှ၊ အစ္စန္ဒဒုဿီလျံ-သည်၊ (အတ္ထိ-၏) သော-ထိုသူသည်၊ အတ္တာနံ-ကို၊ ဩတ္ထတံ-အပါယ်တို့၌ ဖုံးလွှမ်းအပ်သည်ကို၊ ဝါ-အပါယ်တို့၌ ထင်ရှားကျရောက်သည်ကို၊ ကရောတိ-၏၊ ဒိသော-သည်၊ ယထာ-ဖြင့်၊ (အနတ္ထံ-အကျိုးမဲ့ကို) က္ကတ္တတိ-၏၊ တထာ-ဖြင့်၊ (အနတ္ထံ-ကို) ကရောတိ ယထာ-ပြုသကဲ့သို့၊ တထာ-ထိုအတူ၊ သော-ထိုဒုဿီလသည်၊ နံ-ထိုမိမိကိုယ်ကို၊ (အနတ္ထံ-ကို) ကရောတိ-၏”ဟု အဋ္ဌကထာဖွင့်မှ တစ်မျိုးပေးစေ၏။

အစ္စန္ဒဒုဿီလျံ။ ။ “ဧကန္တဒုဿီလဘာဝေါ”ဟူသော အဖွင့်ကို ကြည့်၍ “အန္တံ+အတိက္ကန္တံ အစ္စန္တံ၊ အစ္စန္တံ+ဒုဿီလော အစ္စန္ဒဒုဿီလော၊ အစ္စန္ဒဒုဿီလဿ+ဘာဝေါ အစ္စန္ဒဒုဿီလျံ”ဟု ပြုပါ။ နေတ္ထိဝိ-၃၃၉အလို “ဒုဿီလဿ+ဘာဝေါ ဒုဿီလျံ၊ အစ္စန္တံ+ဒုဿီလျံ အစ္စန္ဒဒုဿီလျံ”ဟု ပြုပါ။ “အစ္စန္ဒဒုဿီလျံ-အပိုင်းအခြားကိုလွန်၍ သီလမရှိသူ၏ အဖြစ်”ဟု သဒ္ဒတ္ထပေးပါ။ “ဧကန္တ”ဟူသောအဖွင့်နှင့် “စင်စစ်”ဟူသော မြန်မာနက်ကား အဓိပ္ပာယ်တူသော၊ (ပါရာဘာ-၁၊ ၁၃)၊ ဩတ္ထတံ၌ စပ်ပါ-နေတ္ထိဋီသစ်-၇၅၈။

အကုသလကမ္မပထေ။ ။ သုဂတိဒုဂ္ဂတိတို့နှင့် ထိုဘုံ၌ဖြစ်သော သုခဒုက္ခတို့၏ လမ်းကြောင်းဖြစ်သော ပဋိသန္ဓေကျိုးကို ဖြစ်စေနိုင်သော ကုသိုလ်ကံ၊ အကုသိုလ်ကံ တို့ကို ကမ္မပထဟု ဆိုရသည်။ “အကုသလကမ္မာနိ စ+တာနိ+ပထာ စာတိ အကုသလ-ကမ္မပထာ-အကုသိုလ်ကံတည်းဟူသော အပါယ်ရောက်ကြောင်းလမ်းကြောင်းတို့၊ ဝါ-အပါယ်ရောက်ကြောင်းလမ်းကြောင်းဖြစ်သော အကုသိုလ်ကံတို့”ဟု ပြုပါ။ (ဒီ. ဋ-၃၊ ၂၃၁၊ ပဋိသံ. ဋ-၁၊ ၂၇၃၊ ပဋိသံ. ဋ-၂၊ ၃၃၊ ဝိသုဒ္ဓိဋီ-၂၊ ၄၉၅)

ပန-ဆက်၊ ဝါ-သို့သော်လည်း၊ **ဣဓ-ဤ**ဝတ္ထု၌၊ ယော-သည်၊ ဒွိသု တီသု-
 ၂၃,၃၃ ကုန်သော၊ အတ္တဘာဝေသု-ဘဝတို့၌၊ ဒုဿီလော-မရှိ၊ ဧတဿ-ဤ
 သီလမရှိသူ၏၊ ဂတိယာ-ဂတိအားဖြင့်၊ အာဂတံ-သော၊ ဒုဿီလဘာဝံ-သီလ
 မရှိသူ၏အဖြစ်ကို၊ သန္ဓာယ-၍၊ ဧတံ-ဤအစ္စန္ဒဒုဿီလုံဟူသော စကားကို၊
 ဝုတ္တံ-ပြီ။ **စ-ဆက်၊** **ဧတ္ထ-ဤ**ဝတ္ထု၌၊ ဒုဿီလဿ-သီလမရှိသူ၏၊ ဆ-ကုန်သော၊
 ဒွါရာနိ-တို့ကို၊ နိဿာယ-၍၊ ဥပ္ပန္နာ-သော၊ တဏှာ-ကို၊ ဒုဿီလဘာဝေါတိ-
 ဒုဿီလဘာဝဟူ၍၊ **ဝေဒိတဗ္ဗာ-၏။**

ဣဓ ပန...ဝုတ္တံ။ ။အစ္စန္ဒဒုဿီလ၂မျိုးကို ပြပြီး၍ ဤဝတ္ထု၌ ပိုင်းခြားအပ်
 (အလိုရှိအပ်)သော အစ္စန္ဒဒုဿီလနှင့် အစ္စန္ဒဒုဿီလျအရတို့ကို ပြလို၍ “ဣဓ ပန”
 စသည်ကို ဖွင့်သည်၊ ဤဝတ္ထု၌ “ဂိဟီ ဝါ၊ ပေ၊ နာမ”ဟူသော ရှေ့ဝါကျ၌ ပြအပ်ခဲ့သော
 အစ္စန္ဒဒုဿီလ၂မျိုးကို မဆိုလို၊ ၂ဘဝ၊ ၃ဘဝတို့က သီလမရှိသူ(ဒုဿီလ)နှင့် ထိုဒု-
 သီလ၏ ဘဝအားဖြင့် ဖြစ်လာခဲ့သော (ဘဝချီပြီးဖြစ်လာခဲ့သော) သီလမရှိသူ၏
 အဖြစ်ကို ရည်ရွယ်၍ အစ္စန္ဒဒုဿီလဟု ဟောတော်မူသည်-ဟူလို၊ ဥပလက္ခဏနည်း
 အားဖြင့် “ဒွိသု တီသု အတ္တဘာဝေသု”ဟု ဆိုထားခြင်းဖြစ်သည်၊ ၂ဘဝ၊ ၃ဘဝမက
 ဘဝများစွာကို ယူပါ။ [သန္ဓာယပြ၊ အန္တယနှင့်၊ ဗျတိရေကန်၊ ပြန်၍ရှိမြ၊ ဆိုမလွဲ၊
 (တွင်းကြီး-၈၆)၊ ပကရဏဝတ္ထိန္ဒမတ္ထံ ဒေသေန္တော “ဣဓ ပနာ”တိအာဒိမာဟ၊ **ဒွိသု
 တီသု အတ္တဘာဝေသု**တိ ဥပလက္ခဏမတ္ထံ၊-နေတ္ထိဋီသစ်-၇၅၈။]

ဣဓေဇနက်။ ။ဣဓသည် “ဣဓ-ဤသာသနာတော်၌၊ ဤလောက၌၊ ဤအရပ်
 ဒေသ၌၊ (ဤနေရာ၌)၊ ပဒပူရဏ(အနက်မဲ့)”အားဖြင့် အနက်၄မျိုးရှိ၏၊ ဤ၌ “ဣဓ-
 ဤနေရာ၌”ဟု ပေးရသော ဒေသအနက်ကို ယူပါ၊ မှန်၏-ပုဒ်တစ်ပုဒ်ကို အနက်ပေး
 ရာ၌ သဒ္ဒါအရှိအတိုင်း မပေးရ၊ အတ္ထ(အနက်)၊ ပကရဏ(အရာ)၊ လိင်္ဂ(လိင်)၊ ယုတ္တိ၊
 ကာလ၊ ဒေသအားဖြင့် ဝေဖန်စိစစ်၍ ပေးရသည်။ [ဣဓသဒ္ဒါ၊ ရှိလေရာကား၊ အတ္ထာ
 ပကရဏစသည်စမ်းမြု၊-ဘုရားကြီး-၇၇။]

သာသနဉ္စေ ဇောကဉ္စ၊ ဒေသုပါဒါယ မုစ္စတေ၊
ဣဓသဒ္ဒေါ တထာ ဟောတိ၊ ကတ္ထစိ ပဒပူရဏေ။
အတ္တာ ပကရဏာ လိင်္ဂီ၊ ဩစိတျာ ကာလဒေသတော၊
သဒ္ဒတ္တာ ဝိဘာဇီယန္တိ၊ န သဒ္ဒါယေဝ ကေဝလံ။ (ဇာလိနီ)

ဧတ္ထ စ . . . ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ။အခြားနေရာ၌ ဒုဿီလျအရ အကုသိုလ်စေတနာကို

မာလုဝါ သာလမိဝေါတ္တတန္တိ-ကား၊ ယဿ ပုဂ္ဂလဿ-၏။ တဏှာသင်္ခါတံ-သော၊ တံ ဒုဿီလျံ-ထိုသီလမရှိသူ၏အဖြစ်သည်။ [ဩတ္တတံ၊ ပရိယောနန္တိတွာ ဌိတံ၌စပ်၊-နေတ္ထိဋီသစ်-၇၅၈] ယထာ နာမ-ဥပမာမည်သည်ကား၊ မာလုဝါ-မာလော နွယ်သည်။ ဝါ-ခွေးတောက်နွယ်သည်။ သာလံ-သစ်ပင်ကို၊ ဝါ-အင်ကြင်းပင်ကို၊ ဩတ္တရန္တိ-ဖုံးလွှမ်းလျက်၊ ဝါ-ညွတ်ကိုင်းစေလျက်၊ [ဩတ္တတန္တိ ဩ-နမိတံ၊-နေတ္ထိ ဋီသစ်-၇၅၈] ဒေဝေ-မိုးသည်၊ ဝဿန္တေ-သော်၊ ပတ္တေဟိ-အရွက်တို့ဖြင့်၊ ဥဒကံ-မိုးရေကို၊ [ဥဒကန္တိ ဝဿောဒကံ၊-နေတ္ထိဋီသစ်-၇၅၈] သမ္ပဋိဋ္ဌိတွာ-ခံ၍၊ သမ္ပဉ္စနဝသေန-ချိုးဖျက်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်၊ သဗ္ဗတ္ထကမေဝ-အလုံးစုံတို့၌ ဖြစ်ထွန်းလျက်သာလျှင်၊ ဝါ-တစ်ပင်လုံးတို့၌ ဖြစ်ထွန်းလျက်သာလျှင်၊ [သဗ္ဗတ္ထ+ပဝတ္တာ သဗ္ဗတ္ထကာ၊ သဗ္ဗတ္ထ+က၊ ကြိယာဝိသေသနအနက်၌ ဒုတိယာသက်၊ ဓမ္မဘာ-၂၊ ၂၉၃၅] ပရိယောနန္တတိ ယထာ-မြေးယှက်ရစ်ပတ်သကဲ့သို့၊ ဧဝံ-တူ၊ အတ္တဘာဝံ-ကို၊ ဩတ္တတံ-ဖုံးလွှမ်း၏။ ဝါ-မကောင်းမှုသို့ ညွတ်စေ၏။ [ဩတ္တတန္တိ ပါပကရဏဝသေန ဩနမိတံ၊-နေတ္ထိဋီသစ်-၇၅၈] ပရိယောနန္တိတွာ-ထက်ဝန်းကျင် မြေးယှက်ရစ်ပတ်၍၊ ဌိတံ-တည်၏။ မာလုဝါယ-သည်၊ သမ္ပဋိတွာ-ချိုးဖျက်၍၊

ရသဖြင့် ဤ၌လည်း အကုသိုလ်စေတနာကိုပင် ယူရမည်လော?ဟု မေးဖွယ်ရှိ၍ “ဧတ္ထ စ၊ ဝေ၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ”ဟု ဖွင့်သည်။ ဤ၌ ဒုဿီလျအရ ဒွါရ်ပေါင်းကို မှီ၍ဖြစ်သော တဏှာ(ဆဒ္ဓါရိကတဏှာ)ကို ရသည်-ဟူလို။

မာလုဝါ သာလမိဝေါတ္တတံ။ ။ဥပမာနဖက်၌ “သာလံ”ဟုလည်းကောင်း၊ ဥပမေယျဖက်၌ “အတ္တဘာဝံ”ဟုလည်းကောင်း အဝုတ္တကံရှိခြင်း၊ “ဩတ္တရန္တိ၊ ပရိယောနန္တတိ၊ ပရိယောနန္တိတွာ ဌိတံ”ဟု ကတ္တုသာဓနထင်ရှားသော ပစ္စယန္တဖြင့်ဖွင့်ခြင်းကြောင့် ဩတ္တတံကို “ဩတ္တရတိတိ ဩတ္တတံ၊ [အဝ+ထရံ]ဟု ကတ္တုသာဓိပြုပါ။ ဥပမာနဖက်၌ “ဩတ္တရန္တိ”ဟု ဖွင့်သောကြောင့် “မာလုဝါ”ဟူသော ကတ္တားနှင့် လိင်တူအောင် “ဩတ္တတံ”ဟု ကုတ္တိလိင်ပြင်၍ “မာလုဝါ-သည်။ . . ဩတ္တတံ ကုဝ-သို့”ဟု ဂါထာ၌ ပေးပါ။ “မလတိ ဓာရေတိတိ မာလုဝါ၊ [ထိ+ပု၊ မလ+ဏုဝါ-မောဂ်-၇၊ ၂၀၂]”ဟု ပြုပါ။

သာလံ။ ။ပုံလိင်သာလသဒ္ဓါသည် “အင်ကြင်းပင်၊ တောစိုးသစ်ပင်၊ သစ်ပင်သာမန်”တို့ကို ဟော၏။(နီတိဓာတု-၂၃၊ ၂၄၊ ဓမ္မဋီ-၂၄၇)။ ဤ၌ သစ်ပင်သာမန် (သစ်ပင်တစ်မျိုးမျိုး၊) (တစ်နည်း) အင်ကြင်းပင်ကို ဟော၏။ “သာရော+အဿ

ဘူမိယံ-၌၊ ပါတိယမာနော-ကျစေအပ်သော၊ ဝါ-ချအပ်သော၊ သော ရုက္ခော
 ဝိယ-ထိုသစ်ပင်သည်ကဲ့သို့၊ ဒုဿီလျသင်္ခါတာယ-သီလမရှိသူ၏ဖြစ်ကြောင်းဟု
 ဆိုအပ်သော၊ တာယ တဏှာယ-သည်၊ သမ္ဘုတ္တ-ချိုးဖဲ့ဖျက်ဆီး၍၊ အပါ-
 ယေသု-တို့၌၊ ပါတိယမာနော-ကျစေအပ်သော၊ ဝါ-ချအပ်သော၊ သော-ထို
 သီလမရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ [သောတိ ဒုဿီလပုဂ္ဂလော၊ သော ရုက္ခော ဝိယာတိ
 ဝါ-နေတ္ထိဋ္ဌိသစ်-၇၅၈။] အနတ္တကာမော-အကျိုးမဲ့ကို လိုလားသော၊ ဒိသော-
 ရန်သူသည်၊ နံ-ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ ယထာ-အကြင်အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ဣစ္ဆတိ-
 (ပြုခြင်းငှာ) အလိုရှိ၏၊ တထာ-ထိုအခြင်းအရာအားဖြင့်၊ (ထိုအကျိုးမဲ့၊ ပျက်စီး
 ပုံအခြင်းအရာအားဖြင့်)၊ [တထာတိ အနယဗျသနာကာရေန၊-နေတ္ထိဋ္ဌိသစ်-၇၅၈။]
 အတ္တာနံ-ကို၊ ကရောတိ နာမ-၏။ ဣတိ အတ္ထော။ ဒေသနာဝသာနေ၊ ဗဟူ-
 တို့သည်၊ သောတာပတ္တိဖလာဒိနိ-တို့သို့ ပါပုဏိသု၊ ဣတိ-ဒေဝဒတ္တဝတ္ထု ပြီးပြီ။

ဒေဝဒတ္တဝတ္ထု ဘာသာသီကော ပြီးပြီ။

၇-သံဃဘေဒပရိသက္ကနဝတ္ထုဘာသာသီကော

သုကရာနီတိ ဣမံ ဓမ္မဒေသနံ သတ္တာ ဝေဠုဝနေ ဝိဟရန္တော သံဃဘေဒ-
 ပရိသက္ကနံ-သံဃာကွဲပြားခြင်းအကျိုးငှာ အားထုတ်ခြင်းကို၊ အာရဗ္ဗ ကထေသိ။
 ဟိ-ချဲ့၊ ဧကဒိဝသံ-၌၊ ဒေဝဒတ္တော-သည်၊ သံဃဘေဒါယ-ငှာ၊ ပရိသက္ကန္တော-
 အားထုတ်လသော်၊ ဝါ-စဉ်၊ အာယသ္မန္တံ အာနန္တံ-ကို၊ ပိဏ္ဍာယ-ငှာ၊ စရန္တံ-ကို၊
 ဒိသွာ-၍၊ အတ္တနော-၏၊ အဓိပ္ပာယံ-အလိုဆန္ဒကို၊ အာရောစေသိ-ပြီ၊ တံ-
 ထိုစကားကို၊ သုတွာ-၍၊ ထေရော-သည်၊ သတ္တု-၏၊ သန္တိကံ-သို့၊ ဂန္နာ-၍၊
 ဘဂဝန္တံ-ကို၊ ဧတံ-ကို၊ အဝေါစ-ပြီ၊ (ကိ) “ဘန္တေ! ဣဓ-ယနေ၊ အဟံ-သည်၊
 ပုဗ္ဗဏှသမယံ-၌၊ နိဝါသေတွာ-သင်းပိုင်ကို ပြင်ဆင်ကာ ဝတ်၍၊ ပတ္တစီဝရံ-
 ကို၊ အာဒါယ-၍၊ ရာဇဂဟံ-သို့ ပိဏ္ဍာယ-ငှာ၊ ပါဝိသိ-ပြီ၊ ဘန္တေ! ဒေဝဒတ္တော-

အတ္တိတိ သာလော၊ [သာရ+ဏ၊ ရကို လပြု၊-ဓာန်ဋီ-၄၈၉။] သာဟိ ဘေသဇ္ဇာ-
 စရိယေဟိ နာနာရောဂဿ တိကိစ္ဆနတ္ထာယ လာယတေ ဂယုတေတိ သာလော၊
 [သာ+လာ+အ၊ သာသဒ္ဓါ၊ အာစရိယအနက်ဟော၊-ဧဋီ၊ သူစိ၊]”ဟု ပြုပါ။ [သာလန္တိ
 ယံကိဉ္စိ ရက္ခံ၊ သာလနာမကံ ရက္ခံ ဝါ-နေတ္ထိဋ္ဌိသစ်-၇၅၈။]

သည်၊ ရာဇဂဟေ-၌၊ ပိဏ္ဍာယ-ငှာ၊ စရန္တံ-သော၊ မံ-ကို၊ အဒ္ဒဿ-ပြီ၊ ဒိသ္မာ-
 ကြောင့်၊ ယေန-၌၊ အဟံ-သည်၊ (အတ္တိ)၊ တေန-ထိုတပည့်တော်ရှိရာအရပ်သို့၊
 ဥပသင်္ကမိ-ပြီ၊ ဥပသင်္ကမိတ္တာ-၍၊ မံ-ကို၊ ဧတံ-ကို၊ အဝေါစ-ပြီ (ကံ) “အာဂုသော
 အာနန္ဒ-နန္ဒာ! **အဇ္ဇတံ**-ယနေကို၊ **အဂ္ဂေ**-အစကို၊ (ကတွာ-ပြု၍၊) [(တစ်နည်း)
အဇ္ဇတဂ္ဂေ-ယနေကို အစပြု၍၊] ဒါနိ-၌၊ အဟံ-သည်၊ ဘဂဝတာ-ကို၊ အည-
 ကြေဝ-ကြဉ်၍သာလျှင်လည်းကောင်း၊ ဘိက္ခုသံဃေန-ကို၊ အညတြ (ဧဝ)-
 လျှင်လည်းကောင်း၊ [ဓမ္မဘာ-၁,၃၈၀၈] ဥပေါသထံ-ကိုလည်းကောင်း၊ သံဃ-
 ကမ္မဉ္စ-ကိုလည်းကောင်း၊ ကရိဿာမိ-ပြုတော့မည်” ဣတိ-ပြီ၊ ဘဂဝါ-ရား!
 အဇ္ဇ ဒေဝဒတ္တော-သည်၊ သံဃံ-ကို၊ ဘိန္ဒိဿတိ-လိမ့်မည်၊ ဥပေါသထဉ္စ-ကို
 လည်းကောင်း၊ သံဃကမ္မာနိ စ-သံဃကံတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ကရိဿတိ-
 မည်” ဣတိ-ပြီ၊ ဧဝံ-သို့၊ ဝုတ္တေ-သော်၊ သတ္တာ-သည်။

အဇ္ဇတဂ္ဂေ။ ။ ၈၂-၂၀ အလို “အဇ္ဇ+အဂ္ဂေ” ဟု ဖြတ်၊ ယဝမဒစသောသုတ်၌ စ
 သဒ္ဓါဖြင့် တလာ၍ ပြီးစေရာ၏။ “အဇ္ဇ-ယနေကို၊ အဂ္ဂေ-ကို၊ (ကတွာ)” ဟု ပေးပါ။
 အဋ္ဌကထာဋီကာများအလို “အဇ္ဇတံ+အဂ္ဂေ” ဟု ဖြတ်၊ နိဂ္ဂဟိတ်ချေ၍ ပြီးစေရာ၏။
 အဇ္ဇတံ၌ တာပစ္စည်းသည် ဒေဝတာ၌ကဲ့သို့ သကတ္ထ၌ သက်သည်။ [**အဇ္ဇတာတိ**
အဇ္ဇာတိ ပဒဿ ဝဇနမတ္တံ ဟေတ္ထ တာသဒ္ဓေါ ယထာ “ဒေဝတာ”တိ၊-သံဇီ-၁၊
 ၁၇၄၊ သီဇီသစ်-၂၊ ၁၉၁။]

တစ်နည်း။ ။ “အဇ္ဇ+ဘာဝေါ အဇ္ဇတာ” ဟုလည်း ပြု၏။ “ယနေ အရုဏ်တက်ချိန်မှ
 စ၍ နောက်နေ့အရုဏ်တက်အတွင်းသည် အဇ္ဇ ယနေ၌ ထင်ရှားရှိသည်၏ အဖြစ်ကို
 အဇ္ဇတာ(အဇ္ဇဘာဝ-ယနေ၏ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ)” ဟု ဆို၏။ အဇ္ဇတံ-ယနေ၏အဖြစ်ကို၊
 အဂ္ဂေ-ကို၊ (ကတွာ)” ဟု ပေးပါ။ (သီဇီသစ်-၂၊ ၁၉၁)။ ဤနည်းကို ဆရာတို့ နှစ်သက်
 တော်မမူပါ။(ပါရာဘာ-၂၊ ၈၀)

အဂ္ဂေ။ ။ အဂ္ဂေ၌ အံဝိဘတ်ကို တေသု ဝုဒ္ဓိဖြင့် ဧပြု၊ (တစ်နည်း) ဒုတိယာဧကဝုဉ်
 အံဝိဘတ်မှ ဗဟုဝုဉ်ယောဝိဘတ်သို့ ပြန်နေသော ဝစနဝိပလ္လာသ၊ ယောဝိဘတ်ကို
 ဧပြု၊ (သီဇီသစ်-၂၊ ၁၉၁)။ (တစ်နည်း) ဒုတိယာအနက်၌ သ္မိဝိဘတ်သက်၊ (သီဇီသစ်-
 ၂၊ ၂၅၉၊ ၃၃၂) (တစ်နည်း) ဒုတိယာဝိဘတ်မှ သတ္တမိဝိဘတ်သို့ ပြန်နေသော ဝိ-
 ဘတ္တိဝိပလ္လာသ၊ (တစ်နည်း) “ဗဟုမှ ဝိယ ဧကမိပိ(နိတိ-၆၆၇)သုတ်ဖြင့် ဒုတိယာ
 ဧကဝုဉ်အနက်၌ ဗဟုဝုဉ်ယော ဝိဘတ်သက်၊ ဧပြု၊ အဂ္ဂသဒ္ဓါ အာဒိအနက်တည်း။

**သုကရံ သာဓုနာ သာဓု၊ သာဓု ပါပေန ဒုက္ကရံ၊
ပါပံ ပါပေန သုကရံ၊ ပါပမရိယေဟိ ဒုက္ကရံ။**

သာဓုနာ-သူတော်ကောင်းသည်။ **သာဓု**-ကောင်းသောအမှုကို၊ **သုကရံ**-လွယ်ကူစွာ ပြုအပ်၏။ ပါပေန-သူယုတ်မာသည်။ သာဓု-ကို၊ ဒုက္ကရံ-ခဲယဉ်းသဖြင့် ပြုအပ်၏။ ပါပေန-သည်။ ပါပံ-မကောင်းမှုကို၊ သုကရံ-၏။ အရိယေဟိ-အရိယာသူတော်ကောင်းတို့သည်။ ပါပံ-ကို၊ ဒုက္ကရံ-မပြုအပ်၊ မပြုနိုင်။ [ဓမ္မဘာ-၁၊ ၃၈၂၅]

ဣတိ-ဤသို့၊ ဣမံ ဥဒါနံ-ကို၊ ဥဒါနေတွာ-၍၊ “အာနန္ဒ! အတ္တနော-၏။ အဟိတကမ္မံ နာမ-အကျိုးစီးပွားမရှိသော အလုပ်ကို၊ (စီးပွားမဲ့အလုပ်ကို)၊ သုကရံ-လွယ်ကူစွာ ပြုအပ်၏။ ဟိတကမ္မမေဝ-အကျိုးစီးပွားရှိသော အလုပ်ကိုသာ၊ ဒုက္ကရံ-ခဲယဉ်းသဖြင့် ပြုအပ်၏။ ဝါ-မပြု။” ဣတိ-သို့၊ ဝတ္တာ၊ ဣမံ ဂါထံ၊ အာဟ၊ (ကံ)၊ “သုကရာနိ ၊ပေ၊ ပရမဒုက္ကရံ”န္တိ-ဟူ၍၊ (အာဟ)။

**သုကရာနိ အသာဓုနိ၊ အတ္တနော အဟိတာနိ စ၊
ယံ ဝေ ဟိတဉ္စ သာဓုဉ္စ၊ တံ ဝေ ပရမဒုက္ကရံ။**

(ယာနိ ကမ္မာနိ-အကြင်အကုသိုလ်ကံတို့သည်) အသာဓုနိ-မကောင်းကုန်သည်လည်းကောင်း၊ အတ္တနော-မိမိ၏၊ အဟိတာနိ စ-စီးပွားမဟုတ်ကုန်သည်လည်းကောင်း၊ (ဟောန္တိ-ကုန်၏။ တာနိ ကမ္မာနိ-ထိုအကုသိုလ်ကံတို့ကို) သုကရာနိ-လွယ်ကူစွာ ပြုအပ်ကုန်၏။ ယံ-အကြင်ကုသိုလ်ကံသည်၊ ဝေ-စင်စစ်၊ ဟိတဉ္စ-စီးပွားသည်လည်းကောင်း၊ သာဓု စ-ကောင်းမြတ်သည်လည်းကောင်း၊ (ဟောတိ-၏) တံ-ထိုကုသိုလ်ကံကို၊ ဝေ-စင်စစ်၊ ပရမဒုက္ကရံ-အလွန်ခဲယဉ်းစွာ ပြုအပ်၏။

သုကရံ သာဓုနာ သာဓု။ ။“အတ္တနော ပရေသဉ္စ ဟိတံ သာဓေတီတိ သာဓု” ဟု ပြု၍ သာဓုအရ အရှင်သာရိပုတြာစသော သာဝက၊ ပစ္စေကဗုဒ္ဓ၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓ၊ လောကီယသာဓု(လူသူတော်ကောင်း)တို့ကို ယူပါ။ သူတော်ကောင်းသည် မိမိသူတစ်ပါး၏ စီးပွားချမ်းသာကို ဆောင်ကြဉ်းပေးနိုင်သော အလုပ်ကောင်းကို အလွယ်တကူ ပြုနိုင်သည်-ဟူလို။ (ဥဒါနဌ-၂၈၉၊ သာရတ္ထ-၃၊ ၄၁၅)

တဿာ-၏။ အတ္ထော-ကား။ ယာနိ ကမ္မာနိ-အကြင်အကုသိုလ်ကံတို့သည်၊ (အကြင်မကောင်းမှုတို့သည်)။ **အပါယသံဝတ္တနိကတ္ထာယေဝ**-အပါယ်၌ ဖြစ်စေ တတ်ကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်ပင်၊ အသာဓူနိ စ-မကောင်းကုန်သည်လည်းကောင်း၊ သာဝဇ္ဇာနိ စ-အပြစ်နှင့်တကွ ဖြစ်ကုန်သည်လည်းကောင်း၊ ဝါ-အပြစ်ရှိကုန်သည်လည်းကောင်း၊ အတ္တနော-၏။ အဟိတာနိ စ-စီးပွားမဟုတ်ကုန်သည်လည်းကောင်း၊ ဟောန္တိ-ကုန်၏။ တာနိ-ထိုမကောင်းမှုကို၊ သုကရာနိ-လွယ်ကူစွာ ပြုအပ်ကုန်၏။ ပန-အဖို့တပါးကား၊ သုဂတိသံဝတ္တနိကတ္ထာ-သုဂတိ၌ ဖြစ်စေတတ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ အတ္တနော-၏။ ဟိတဉ္စ-အစီးအပွားလည်းဖြစ်သော၊ အနဝဇ္ဇတ္ထေန-အပြစ်မရှိသည်၏အဖြစ်ဟူသော အနက်သဘောကြောင့်၊ သာဓုဉ္စ-ကောင်းသည်လည်းဖြစ်သော၊ သုဂတိသံဝတ္တနိက-ဇ္ဇေဝ-သုဂတိ၌ ဖြစ်စေတတ်သည်လည်းဖြစ်သော၊ နိဗ္ဗာနသံဝတ္တနိကဉ္စ-နိဗ္ဗာန်အကျိုးငှာ ဖြစ်သည်လည်းဖြစ်သော၊ ဝါ-နိဗ္ဗာန်ကို ဖြစ်စေတတ်သည်လည်းဖြစ်သော၊ [နိဗ္ဗာနတ္ထာယ+သံဝတ္တတီတိ နိဗ္ဗာနသံဝတ္တနိကံ(သံ. ၄- ၃, ၁၈၉၊ သံဇီ-၂, ၄၂၈)၊ နိဗ္ဗာန+သံဝတ္တတီတိ နိဗ္ဗာနသံဝတ္တနိကံ(ဣတိ. ၄-၂၅၈)] ယံ ကမ္မံ-အကြင်ကုသိုလ်ကံသည်၊ (အတ္ထိ)။ တံ-ထိုကုသိုလ်ကံကို၊ ပါစိနနိန္ဒာယ-အရှေ့အရပ်သို့

အပါယသံဝတ္တနိကတ္ထာ။ ။အပါယေ+သံဝတ္တေန္တီတိ အပါယသံဝတ္တနိကာ-အပါယ်၌ ဖြစ်စေတတ်သော အကုသိုလ်ကံ၁၁ပါးတို့၊ သံဝတ္တနိက၌ သံပုဗ္ဗဝတ္ထုဓာတ် နောင် “တဗ္ဗာနိယာ”ဟူသော ယောဂဝိဘာဂဖြင့် အနိယပစ္စည်းသက်၊ ဤကို ဣရဿပြု၊ ယကိုလည်း ကပြု၊(နိရယသံဝတ္တနိက-ဇာဠီ-၂၂၊ ၅၃၈)၊ (တစ်နည်း) “ဘေဒနသံဝတ္တနိက”ကဲ့သို့ “သံဝတ္တန္တီတိ သံဝတ္တနာနိ၊ သံဝတ္တနာနိယေဝ သံဝတ္တနိကာနိ၊ [သွတ္တ၌ ကပစ္စည်း၊] အပါယတ္ထာယ+သံဝတ္တနိကာနိ အပါယသံဝတ္တနိကာနိ-အပါယ်အကျိုးငှာ ဖြစ်သောအကုသိုလ်ကံတို့(ဝိ. ၄-၂, ၁၉၂၊ ပါရာဘာ-၄, ၁၃၄)”ဟုလည်းကောင်း၊ “အပါယံ+သံဝတ္တေန္တီတိ အပါယသံဝတ္တနိကာ-အပါယ်ဘဝကို ဖြစ်စေတတ်သော အကုသိုလ်ကံ၁၁ပါးတို့(အံ. ၄-၃, ၂၃၂)”ဟုလည်းကောင်း ပြုနိုင်သေး၏၊ ထိုနောင် “အပါယသံဝတ္တနိကာနံ+ဘာဝေါ အပါယသံဝတ္တနိကတ္ထံ”ဟု ဆက်ပါ၊ ဤဟိတိပါဌ်ကို ကြည့်၍ “သုကရာနိ. . . အဟိတာနိ”အရ ဥဒ္ဒစ္စစေတနာကြည်သော အကုသိုလ်ကံ ၁၁ပါးတို့ကို ယူပါ။

ညွတ်သော၊ ဝါ-အရှေ့အရပ်သို့ စီးသော၊ ဂင်္ဂါယ-ကို၊ **ဥပ္ပက္ခေတွာ**-အထက်သို့ လည်စေ၍၊ ဝါ-ပြောင်းပြန်စီးစေ၍၊ ပစ္ဆိမဗုဒ္ဓကရဏံ-အနောက်သို့ မျက်နှာပြုခြင်းကို၊ (နောက်သို့ မျက်နှာမူအောင်)၊ (အတိဒုက္ကရံ) ဝိယ-အလွန်ခဲယဉ်းစွာ ပြုအပ်သကဲ့သို့၊ (ဧဝံ-တူ၊) အတိဒုက္ကရံ-အလွန်ခဲယဉ်းစွာ ပြုအပ်၏။ ဣတိ-ဂါထာ ဖွင့်ပြီးပြီ။ ဒေသနာဝသာနေ၊ ဗဟူ-တို့သည်၊ သောတာပတ္တိဖလာဒိနိ-တို့သို့ ပါပုဏိသု၊ ဣတိ-သံဃဘေဒပရိသက္ကနဝတ္ထုပြီးပြီ။

သံဃဘေဒပရိသက္ကနဝတ္ထုဘာသာသီကာ ပြီးပြီ။

၈-ကာလတ္ထေရဝတ္ထုဘာသာသီကာ

ယော သာသနန္တိ ကုမံ ဓမ္မဒေသနံ သတ္တာ ဇေတဝနေ ဝိဟရန္တော ကာလ-တ္ထေရံ အာရဗ္ဗ ကထေသိ။ ကိရ-ချဲ့၊ သာဝတ္ထိယံ-၌၊ ဧကာ-သော၊ ဣတ္ထိ-သည်၊ မာတုဌာနေ-မိခင်၏အရာ၌၊ ဌတွာ-တည်၍၊ တံ ထေရံ-ကို၊ ဥပဌဟိ-ပြီ၊ တဿာ-ထိုမိန်းမ၏၊ ပဋိဝိဿကဂေဟေ-အိမ်နီးချင်းအိမ်၌၊ [ဓမ္မဘာ-၁၊ ၁၃၃၅၊] မနုဿာ-တို့သည်၊ သတ္ထု-၏၊ သန္တိကေ-၌၊ ဓမ္မံ-ကို၊ သုတွာ-၍၊ အာဂန္တာ-၍၊ “ဗုဒ္ဓါ နာမ-တို့မည်သည်၊ အဟော အတ္ထရိယာ-ဪ။ . . အံ့ချီးထိုက်ပါ ပေကုန်စွ၊ ဓမ္မဒေသနာ-သည်၊ အဟော မရရာ-ဪ။ . . ချိုမြိန်ကောင်း မြတ်ပါပေစွ!” ဣတိ-သို့၊ ပသံသန္တိ-ချီးမွမ်းကုန်၏၊ သာ ဣတ္ထိ-သည်၊ တေသံ-တို့၏၊ ကထံ-ကို၊ သုတွာ-၍၊ “ဘန္တေ! အဟမ္ဘိ-သည်လည်း၊ သတ္ထု-၏၊ ဓမ္မ-ဒေသနံ-ကို၊ သောတုကာမာ-၏” ဣတိ-သို့၊ တဿ-ထိုကာလထေရ်အား၊ အာရောစေသိ-ပြီ၊ သော-ထိုကာလထေရ်သည်၊ “တတ္ထ-ထိုမြတ်စွာဘုရားထံသို့ မာ ဂမိ-နှင့်၊” ဣတိ-သို့၊ တံ-ထိုမိန်းမကို၊ နိဝါရေသိ-တားမြစ်ပြီ၊ သာ-ထိုမိန်းမ သည်၊ ပုနဒိဝသေ ပုနဒိဝသေပိ-နောက်နေနောက်နေ၌လည်း၊ ဣတိ-သို့၊ ယာဝတတိယံ-၃ကြိမ်တိုင်တိုင်၊ တေန-ထိုကာလထေရ်သည်၊ နိဝါရိယမာနာပိ-

ဥပ္ပက္ခေတွာ။ ။ဥ-အထက်သို့+ဝတ္ထေတွာ-လည်စေ၍၊ ဥသဒ္ဓါ ဥဒ္ဓကမ္မအနက်၊ ဝတု(ဝတ္ထု)ဓာတ် အာဝတ္တန(လည်စေခြင်း)အနက်ဟော၊ “အထက်သို့ လည်စေခြင်း ဟူသည် ပြောင်းပြန် စီးစေခြင်းပင်။

တားမြစ်အပ်ပါသော်လည်း၊ သောတုကာမာဝ-သည်သာ၊ အဟောသိ-ပြီ၊ ကဿ-ကြောင့်၊ သော-ထိုကာလထေရ်သည်၊ ဧတံ-ထိုမိန်းမကို၊ နိဝါရေသိ ပန-နည်း? ကုတိ-ဤကား အမေးတည်း၊ ကိရ (ယသ္မာ)-အကြင်ကြောင့်၊ အဿ-ထိုကာလထေရ်၏၊ ဝါ-မှာ၊ “သတ္တု-၏၊ သန္တိကေ-၌၊ ဓမ္မ-ကို၊ သုတွာ-၍၊ မယိ-၌၊ ဘိဇ္ဇိဿတိ-အကြည်ညိုပျက်လိမ့်မည်၊” ကုတိ ဧဝံ-ဤသို့ တွေးတောခြင်း သည်၊ အဟောသိ-ပြီ၊ (တဿာ-ထိုကြောင့်၊ နိဝါရေသိ-ပြီ၊ ကုတိ-ဤကား အဖြေတည်း၊) [ကုတိတစ်လုံးအကျေကြ်၊ ကိရကို ကာရဏအနက်ပေးခဲ့သည်၊ အနု-ဿဝနအနက်ယူ၍ “အဟောသိ ကိရ-ဖြစ်သတဲ့”ဟုလည်း ပေးကြ၏၊] သာ-ထိုမိန်းမ သည်၊ ဧကဒိဝသံ-၌၊ ပါတောဝ-၌ပင်၊ ဘုတ္တပါတရာသာ-စားအပ်ပြီးသော နံနက်စာရှိသည်၊ (ဟုတွာ)၊ ဥပေါသထံ-ကို၊ သမာဒိယိတွာ-ဆောက်တည်ပြီး၍၊ “အဗ္ဗ-သမီး! သာဓုကံ-စွာ၊ အယျံ-ကို၊ ပရိဝိသေယျာသိ-ပြုစုလော၊” ကုတိ-၍၊ ဓိတရံ-ကို၊ အာဏာပေတွာ-၍၊ ဝိဟာရံ-သို့၊ အဂမာသိ-ပြီ၊ အဿာ-ထို မိန်းမ၏၊ ဓိတာပိ-သည်လည်း၊ တံ ဘိက္ခံ-ကို၊ အာဂတကာလေ-ကြွလာရာ အခါ၌၊ ပရိဝိသိတွာ-၍၊ “မဟာဥပါသိကာ-သည်၊ ကုဟိ-နည်း?” ကုတိ-သို့၊ ဝုတ္တာ-သည်၊ (သမာနာ-သော်)၊ “ဓမ္မဿဝနာယ-ငှာ၊ ဝိဟာရံ-သို့၊ ဂတာ-၏၊” ကုတိ-သို့၊ အာဟ-ပြီ၊ သော-ထိုကာလထေရ်သည်၊ တံ-ထိုစကားကို၊ သုတွာဝ-၍သာလျှင်၊ ကုစ္ဆိယံ-၌၊ ဥဌိတေန-ထသော၊ (ဖြစ်ပေါ်လာသော) ခုဟေန-အပူသည်၊ သန္တပ္ပမာနော-လွန်စွာပူလောင်စေအပ်သည်၊ (တစ်နည်း) ခုဟေန-အပူကြောင့်၊ သန္တပ္ပမာနော-လွန်စွာပူလောင်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ “ကုဒါနိ-၌၊ သာ-ထိုဥပါသိကာမကြီးသည်၊ မယိ-၌၊ ဘိန္နာ-အကြည်ညိုပျက်ပြီ၊” ကုတိ-တွေး၍၊ ဝေဂေန-အဟုန်ဖြင့်၊ ဝါ-လျင်မြန်စွာ၊ ဂန္ဓာ-၍၊ သတ္တု-၏၊ သန္တိကေ-၌၊ ဓမ္မ-ကို၊ သုဏမာနံ-ကို၊ ဒိသွာ-၍၊ သတ္တာရံ-ကို၊ အာဟ-ပြီ၊ (ကိ)၊ “ဘန္တေ! အယံ ကုတ္တိ-သည်၊ ဒန္ဓာ-ဉာဏ်နဲ့သည်၊ (ဉာဏ်ထိုင်းသည်)၊ (ဟုတွာ)၊ သုဓမံ-သော၊ ဓမ္မကထံ-ကို၊ န ဇာနာတိ-မသိနိုင်ပါ၊ ကုမိဿာ-ဤမိန်းမအား၊ ခန္ဓာဒိပဋိ-သံယုတ္တံ-ခန္ဓာအစရှိသည်တို့နှင့် စပ်ယှဉ်သော၊ သုဓမံ-သော၊ ဓမ္မကထံ-ကို၊ အကထေတွာ-၍၊ ဒါနကထံ ဝါ-ကိုလည်းကောင်း၊ သီလကထံ ဝါ-ကိုလည်း ကောင်း၊ ကထေတုံ-ငှာ၊ ဝဋ္ဋတိ-၏၊” ကုတိ-ပြီ၊ သတ္တာ-သည်၊ တဿ-ထိုကာလ

ထေရ်၏။ အဇ္ဈာသယံ-အလိုကို၊ ဝိဒိတွာ-၍၊ “တံ-သည်၊ ဒုပ္ပညော-သည်၊ (ဟုတွာ)၊ ပါပိကံ-ယုတ်ညံ့သော၊ ဒိဋ္ဌိ-အယူကို၊ နိဿာယ-၍၊ ဗုဒ္ဓါနံ-တို့၏၊ သာသနံ-ကို၊ ပဋိက္ခောသသိ-တားမြစ်၏။ အတ္တဃာတာယေဝ-မိမိကိုယ်ကို သတ်ခြင်းငှာသာ၊ ဝါယမသိ-အားထုတ်၏။” ဣတိ-သို့၊ ဝတွာ၊ ဣမံ ဂါထံ၊ အာဟ၊ (ကို) “ယော သာသနံ၊ ပေ၊ ဖလ္လတိ”တိ-ဟူ၍၊ (အာဟ)။

**ယော သာသနံ အရဟတံ၊ အရိယာနံ ဓမ္မဇီဝိနံ၊
ပဋိက္ခောသတိ ဒုဓမ္မဓော၊ ဒိဋ္ဌိ နိဿာယ ပါပိကံ၊
ဖလာနိ ကဋ္ဌကဿေဝ၊ အတ္တဃာတာယ ဖလ္လတိ။**

ဒုဓမ္မဓော-ပညာမရှိသော၊ ယော-အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ပါပိကံ-ယုတ်ညံ့သော၊ ဒိဋ္ဌိ-အယူကို၊ နိဿာယ-မှီ၍၊ အရဟတံ-ပူဇော်အထူးကို ခံတော်မူထိုက်ကုန်သော၊ အရိယာနံ-ကိလေသာတို့မှ ဝေးကွာတော်မူကုန်သော၊ ဓမ္မဇီဝိနံ-တရားသဖြင့် အသက်မွေးလေ့ရှိတော်မူကုန်သော၊ [ဆန်းကြောင့် ဝိဋ္ဌိ ရဿပြုထားသည်၊] (ဗုဒ္ဓါနံ-ဘုရားရှင်တို့၏။) သာသနံ-ဆုံးမကြောင်းဆုံးမရာ၊ သုံးဖြာသော သာသနာတော်ကို၊ [သာသနန္တိ ပရိယတ္တိပဋိပတ္တိပဋိဝေဓသင်္ခါတံ တိဗ္ဗိဓံ သာသနံ၊ ဓမ္မဋီ-၁၈၅၊] ပဋိက္ခောသတိ-တားမြစ်၏။ ကဋ္ဌကဿ-ဝါးပင်သည်၊ ဖလာနိ-အသီးတို့ကို၊ (ဂဏ္ဍန္တော-ယူလသော်၊) အတ္တဃာတာယ-မိမိကို သတ်ခြင်းငှာ၊ ဖလတိ ဣဝ-ဖြစ်သကဲ့သို့၊ (ဧဝံ-တူ၊ သော-ထိုပညာမရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊) အတ္တဃာတာယ-ငှာ၊ ဖလတိ-ဖြစ်၏။

တဿာ-၏။ အတ္ထော-ကား၊ ဒုဓမ္မဓော-ပညာမရှိသော၊ ယော ပုဂ္ဂလော-သည်၊ အတ္တနော-၏။ သက္ကာရဟာနိဘယေန-ကောင်းစွာ ပြုအပ်သောလာဘ်၏ ဆုတ်ယုတ်ခြင်းမှ ကြောက်ခြင်းကြောင့်၊ ဝါ-ကောင်းမွန်စွာ ပြုစုပူဇော်ခြင်း၏ ဆုတ်ယုတ်ခြင်းမှ ကြောက်ခြင်းကြောင့်၊ ပါပိကံ-ယုတ်ညံ့သော၊ ဒိဋ္ဌိ-အယူကို၊ နိဿာယ-၍၊ “ဓမ္မံ ဝါ-ကိုလည်း၊ သောဿာမ-ကုန်အံ့၊ ဒါနံ ဝါ-ကိုသော်လည်း၊ ဒဿာမ-ကုန်အံ့” ဣတိ-သို့၊ ဝဒန္တေ-ပြောသူတို့ကို၊ ပဋိက္ခောသန္တော-တားမြစ်လသော်၊ ဝါ-လျက်၊ အရဟတံ-အပူဇော်ထူးကို ခံတော်မူထိုက်ကုန်သော၊ အရိယာနံ-ကိလေသာတို့မှ ဝေးကွာတော်မူကုန်သော၊ ဓမ္မဇီဝိနံ-တရားသဖြင့်

အသက်မွေးလေ့ရှိတော်မူကုန်သော၊ ဗုဒ္ဓါနံ-တို့၏။ သာသနံ-ကို၊ ပဋိက္ခောသတိ-တားမြစ်၏။ တဿ-ထိုပညာမရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏။ တံ ပဋိက္ခောသနံ-ထိုတားမြစ်ခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ ပါပိကာ-ယုတ်ညံ့သော၊ သာ စ ဒိဋ္ဌိ-ထိုအယူသည်လည်း၊ ဝေဠုသင်္ခါတဿ-ဝါးဟုဆိုအပ်သော၊ **ကဋ္ဌကဿ**-အပင်၏။ ဖလာနိ ဝိယ-အသီးတို့ကဲ့သို့၊ ဟောတိ-၏။ တသ္မာ-ကြောင့်၊ **ကဋ္ဌကော**-ဝါးပင်သည်၊ ဖလာနိ-အသီးတို့ကို၊ ဂဏှန္တော-ယူလသော်၊ အတ္တဃာတာယ-မိမိကို သတ်ခြင်းငှာ၊ ဖလ္လတိ ယထာ-ဖြစ်သကဲ့သို့၊ အတ္တနော-မိမိကို၊ ယာတတ္ထမေဝ-သတ်ခြင်း(ဖျက်ဆီးခြင်း)အကျိုးငှာသာ၊ ဖလတိ ယထာ-ဖြစ်သကဲ့သို့၊ ဧဝံ-တူ၊ သော-ပိ-ထိုပညာမရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်း၊ အတ္တဃာတာယ-ငှာ၊ ဖလ္လတိ-ဖြစ်၏။ ကုတိ-ဂါထာဖွင့် ပြီးပြီ။

ကဋ္ဌကဿ။ ။ကဋ္ဌကသဒ္ဓါသည် “ဝါးပင်၊ ထိုင်လောက်သောသစ်တုံး”တို့ကို ဟောရာ ဤ၌ ဝါးပင်ကို ဟောသည်ဟု သိစေလို၍ “ဝေဠုသင်္ခါတဿ”ဟု ဖွင့်သည်။ “ဟောတိ” ဖြင့် “ဖလ္လတိ”၌ ဖလဓာတ်သည် နိဗ္ဗတ္တိအနက်၊ ဘေဒအနက်၊ အဗျတ္တသဒ္ဓအနက်တို့ကို ဟောရာ ဤ၌ နိဗ္ဗတ္တိအနက်ဟောဟု သိစေသည်။ အချုပ်မှာ ဤ“တဿ၊ ပေ၊ ဟောတိ”ဟူသော ဝါကျဖြင့် “ကဋ္ဌကဿ ဖလ္လတိ”တို့၏ အန္တတ္ထကိုလည်းကောင်း၊ ဘုရားအဆုံးအမကို တားမြစ်ခြင်းနှင့် ယုတ်မာသောအယူ၏ ဝါးသီးနှင့် တူပုံကိုလည်းကောင်း ပြသည်။

တသ္မာ... ဖလ္လတိ။ ။“တသ္မာ... ဖလ္လတိ”ဝါကျဖြင့် “ဖလာနိ ကဋ္ဌကဿေဝ၊ အတ္တဃာတာယ ဖလ္လတိ”ဟူသော ဂါထာပါဒပါ ပုဒ်တို့၏ ဗာဟုတ္ထ၊ ဝစနတ္ထတို့နှင့် အနက်ယောဇနာပုံ ပြသည်။ ထိုတွင် “ကဋ္ဌကော”ဖြင့် “ကဋ္ဌကဿ”ဝယ် ကတ္တား(ပထမ)အနက်၌ ဆဋ္ဌိသက်ကြောင်းကို ပြသည်။ နိဒ္ဒါရဏေ စ၌ စသဒ္ဓါဖြင့် သက်ပါ။ “ဂဏှန္တော”ဖြင့် ပါဌသေသ(ထည့်ပါ၌)ကို ပြသည်။ ဤအဖွင့်အတိုင်း ဂါထာနိဿယ၌ ပေးခဲ့သည်။ “ကဋ္ဌိတဗ္ဗံ မဒ္ဒိတဗ္ဗန္တိ ကဋ္ဌံ(ကစ္စည်း-၆၇၂)၊ ကဋ္ဌတိ မဒ္ဒတိတိ ကဋ္ဌံ၊ [ကဋ္ဌ+ဌာ-ရူ-၄၂၀] ကသတိ ယာတိ ဝိနာသန္တိ ကဋ္ဌံ၊ [ကသ+ဌာ-မောဂ်-၇၊ ၅၅] ကာသတေ အဝိနာ ဒိဗ္ဗတေတိ ကဋ္ဌံ၊ [ကာသ+တ၊ တကို ဌပြု၊ ကာ၌ ရဿပြု၊-ဓာန် ၆-၅၄၈] ကဿတိ ဒိဗ္ဗတိ အနေနာတိ ကဋ္ဌံ(သဒ္ဓသင်္ဂဟဥဏာဒိ-၉၇၊ ဥဏာဒိ-၂၊)၊ ကဋ္ဌံ ကုဝ ကဋ္ဌကော[ကဋ္ဌ+က၊-ရူ-၂၃၈]”ဟု ပြပါ။

ပေးကြပုံ။ ။သာမီအနက်ယူ၍ “(တဿ-ထိုပညာမရှိသောပုဂ္ဂိုလ်၏။ တံ ပဋိ-

စ-သာကေကား၊ “ဖလံ ဝေ ဟေ၊ အဿတရိံ ယထာ”တိ-ဟူသော၊ ဧတမ္ပိ-
ဤစကားတော်ကိုလည်း၊ ဂုတ္တံ-ပြီ။

ဖလံ ဝေ ကဒလီ ဟန္တိ၊ ဖလံ ဝေဠု ဖလံ နဠု၊

သက္ကာရော ကာပုရိသံ ဟန္တိ၊ ဂဗ္ဘော အဿတရိံ ယထာ။

ဝေ-စင်စစ်၊ ဖလံ-ငှက်ပျောသီးသည်၊ ကဒလီ-ငှက်ပျောပင်ကို၊ ဟန္တိ ယထာ-
သတ်သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ဖလံ-ဝါးသီးသည်၊ ဝေဠု-ဝါးပင်ကို၊ ဟန္တိ ယထာ-
ကောင်း၊ ဖလံ-ကျသီးသည်၊ နဠု-ကျပင်ကို၊ ဟန္တိ ယထာ-ကောင်း၊ ဂဗ္ဘော-
ကိုယ်ဝန်သည်၊ အဿတရိံ-အဿတိုရ်မြင်းမကို၊ (လားမကို)၊ ဟန္တိ ယထာ-
ကောင်း၊ သက္ကာရော-ကောင်းစွာ ပြုအပ်သောလတ်သည်၊ ဝါ-ပူဇော်၊ သက္ကာရ
သည်၊ ကာပုရိသံ-စက်ဆုတ်အပ်စွာ၊ ယုတ်မာသော ယောက်ျားကို၊ ဟန္တိ-
သတ်၏။ ဒေသနာဝသာနေ-၌၊ ဥပါသိကာ-သည်၊ သောတာပတ္တိဖလေ-၌၊
ပတိဋ္ဌဟိ-ပြီ၊ သမ္ပတ္တပရိသာယဝိ-အားလည်း၊ သာတ္တိကာ-သည်၊ ဓမ္မဒေသနာ-
သည်၊ အဟောသိ-ပြီ၊ ဣတိ-ကာလတွေ့ရဝတ္ထုပြီးပြီ။

ကာလတွေ့ရဝတ္ထု ဘာသာဋီကာ ပြီးပြီ။

က္ခောသနံ စ-ထိုတားမြစ်ခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ ပါပိကာ-သော၊ သာ စ ဒိဋ္ဌိ-ထို
အယူသည်လည်းကောင်း၊) ကဋ္ဌကဿ-ဝါးပင်၏၊ ဖလာနိ ဣဝ-အသီးတို့ကဲ့သို့၊ အတ္တ-
ဃာတာယ-ငှာ၊ ဖလတိ-၏”ဟုလည်း ပေးကြသည်။

အတ္တဃာတာယ ဖလ္လတိ။ ။ “အတ္တနော ဃာတတ္ထမေဝ”ဖြင့် “ဟနနံ ဃာတော၊
အတ္တနော+ဃာတော အတ္တဃာတော”ဟု ပြုရကြောင်းနှင့် တဒတ္တသမ္ပဒါနံအနက်၌
စတုတ္ထိသက်ကြောင်းကို ပြသည်၊ “ဖလတိ”ဖြင့် “ဖလတိ”ဟု ဖြစ်သင့်လျက် ဆန်း
စောင့်ခြင်းအကျိုးငှာ လံဒေဘော်လာ၍ “ဖလ္လတိ”ဟု ဖြစ်ကြောင်းကို ပြသည်။

အဿတရိံ။ ။ အထက်၌ သာရတ္ထ-၃၊ ၄၁၄အတိုင်း ပေးသည်၊ အဿတိုရ်မြင်းမ
တို့သည် ကိုယ်ဝန်ကြောင့် သေသည်ဟု လောက၌ မတွေ့ရ၊ ကင်းပုဇွန်၊ မြွေပွေးမတို့သာ
ကိုယ်ဝန်ကြောင့် သေရ၏၊ ထိုကြောင့် ဤနေရာမျိုး၌ အဿတိုရ်(လား)မြင်းမကို
မဟော၊ ကင်းပုဇွန်မ၊ မြွေပွေးမကို ဟောသည်ဟု စာဏကျနီတိဋီကာ၊ ဟိတောပဒေသ
ဋီကာတို့၌ ဆို၏၊ ထိုအလို “အဿတရိံ-ကင်းပုဇွန်မကို၊ ဝါ-မြွေပွေးမကို”ဟု ပေး၊
ဓမ္မဘာ-၁၊ ၅၆၂၊ ဓမ္မဘာ-၂၊ ၄၂၄၈။(ဓာန်သျှသစ်-၂၅၉၊ ဟိတောဋီ၊ စာဋီ-၁၉)

၉-စူဠကာလဥပါသကဝတ္ထုဘာသာသီကာ

အတ္တနာ ဟိ ကတန္တိ ကုမံ ဓမ္မဒေသနံ သတ္တာ ဇေတဝနေ ဝိဟရန္တော စူဠကာလံ-မည်သော၊ ဥပါသကံ အာရဗ္ဗ ကထေသိ။ ဟိ-ချဲ့၊ ဧကဒိဝသံ-၌၊ မဟာကာလဝတ္ထုသို့-၌၊ ဝုတ္တနယေနဝ-ဆိုအပ်ခဲ့သောနည်းဖြင့်သာ၊ ဥမဂ်-စောရာ-ဥမင်လိုဏ်ခေါင်းဖြင့် ခိုးသူတို့သည်၊ ဝါ-ဥမင်လိုဏ်ခေါင်းဖောက်၍ ခိုးသူတို့သည်၊ [ဓမ္မဘာ-၁, ၆၆၆၅] သာမိကေဟိ-တို့သည်၊ အနုဗဒ္ဓါ-အစဉ်လိုက် အပ်ကုန်သည်၊ (ဟုတ္တာ)၊ ရတ္တိ-၌၊ ဝိဟာရေ-၌၊ ဓမ္မကထံ-ကို၊ သုတ္တာ-၍၊ ပါ-တောဝ-၌ပင်၊ ဝိဟာရာ-မှ၊ နိက္ခမိတွာ-၍၊ သာဝတ္ထိ-သို့၊ အာဂစ္ဆန္တဿ-လာ သော၊ တဿ ဥပါသကဿ-၏၊ ပုရတော-၌၊ ဘဏ္ဍိကံ-ကို၊ ဆဉ္ဇေတွာ-၍၊ ပလာယိသု-ကုန်ပြီ၊ မနုဿာ-တို့သည်၊ တံ-ထိုဥပါသကာကို၊ ဒိသွာ-၍၊ “အယံ-ဤသူသည်၊ ရတ္တိ-၌၊ စောရကမ္ပံ-ခိုးသူ၏အလုပ်ကို၊ ဝါ-ခိုးမှုကို၊ ကတွာ-၍၊ ဓမ္မံ-ကို၊ သုဏန္တော ဝိယ-နာသုသည်ကဲ့သို့၊ စရတိ-၏၊ နံ-ထိုသူကို၊ ဂဏှထ-ဖမ်းယူကြလော၊” ကုတိ-ပြော၍၊ တံ-ထိုဥပါသကာကို၊ ပေါထယိသု-ထုရိုက် ကုန်ပြီ၊ ကုမ္ဘဒါသိယော-အိုးထိန်းသည်၏၊ ကျွန်မတို့သည်၊ (အိုးလုပ်သမတို့ သည်)၊ [ဓမ္မဘာ-၂, ၂၉၉၅] ဥဒကတိတ္ထံ-ရေချိုးဆိပ်သို့၊ ဂစ္ဆမာနာ-သော်၊ တံ-ထိုဥပါသကာကို၊ ဒိသွာ-၍၊ “**သာမိ**-တို့! အပေထ-ဖယ်ကြပါ၊ အယံ-ဤဥပါ သကာသည်၊ ဧဝရူပံ-ဤသို့သဘောရှိသော ခိုးမှုကို၊ န ကရောတိ-မပြုပါ၊” ကုတိ-ပြော၍၊ တံ-ထိုဥပါသကာကို၊ မောစေသု-ကုန်ပြီ၊ သော-ထိုဥပါသကာ သည်၊ ဝိဟာရံ-သို့၊ ဂန္ဓာ-၍၊ “ဘန္တေ! အဟံ-သည်၊ ဝါ- ကို၊ မနုဿေဟိ-တို့

သာမိ။ ။ “အပေထ”ကို ထောက်၍ “သာမိ”သည် အာလုပ်ဗဟုဝုဏ်ယောဝိဘတ် ဆုံးသော ပုဒ်တည်း၊ သာမိနောင် ယောဝိဘတ်ကိုချေ၊ ဤကို ရဿပြု၍ ပြီးသည်၊ “သံ+ဧတေသံ အတ္ထိတိ သာမိ”ဟု ပြုပါ၊ သနောင် အာမိပစ္စည်းသက်၊ [သ+အာမိ-မောဂ်-၄, ၉၀၊] (တစ်နည်း) သံနောင် ဤပစ္စည်းသက်၊ (သံ+ဤ)၊ နီတိ-၅၂၇သုတ်ဖြင့် ဤပစ္စည်းကြောင့် နိဂ္ဂဟိတံကို မပြု၊ နောက်မကြောင့် သ၏ အ၊ကို အာဒိယပြု၊ ဤကို ရဿပြုလျှင် “သာမိ”ဟု ဖြစ်သည်၊ (နီတိသုတ္တ-၁၁၂)၊ မူရင်းကာရန်မှာ ဤ-ကာရန္တ ဖြစ်သည်၊ ဒဏ္ဍိကဲ့သို့ ရုပ်စဉ်ပါ၊ (နီတိပဒ-၂၅၇၊ ၂၅၈)၊ ယနေ့ခေတ်၌ကား “ပညာသာမိ၊ ဓမ္မသာမိ”ဟု ကုကာရန္တဖြင့်သာ ဘွဲ့နာမည်မှည့်ကြသည်။

သည်။ နာသိတော-ဖျက်ဆီးအပ်သည်။ (ရိုက်နှက်အပ်သည်)။ အမှီ-၏။ မေ-သည်။ ကုမ္ဘဒါသိယော-တို့ကို၊ နိဿာယ-၍၊ ဇီဝိတံ-ကို၊ လဒ္ဓံ-ပြီ။ ” ကုတိ-သို့၊ ဘိက္ခုနံ-တို့အား၊ အာရောစေသိ-ပြီ၊ ဘိက္ခု-တို့သည်။ တထာဂတဿ-အား၊ တမတ္တံ-ကို၊ အာရောစေသုံ-ကုန်ပြီ၊ သတ္တာ-သည်။ တေသံ-တို့၏။ ကထံ-ကို၊ သုတ္တာ-၍၊ “ဘိက္ခဝေ! စူဠကာလဥပါသကော-သည်။ ကုမ္ဘဒါသိယော-တို့ကို၊ နိဿာယ စေ-မှီ၍လည်းကောင်း၊ ဝါ-မှီရသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ အတ္တ-နော-၏။ အကရဏဘာဝေန စ-ပြုခြင်းမရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဝါ-မပြုသည်၏အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဇီဝိတံ-ကို၊ လဘိ-ပြီ၊ ဟိ-မှန်၊ ဣမေ သတ္တာ နာမ-တို့မည်သည်၊ အတ္တနာ-ကိုယ်တိုင်၊ ပါပကမ္မံ-ကို၊ ကတ္တာ-၍၊ နိ-ရယာဒိသု-ငရဲအစရှိသည်တို့၌၊ အတ္တနာဝ-ကိုယ်တိုင်သာလျှင်၊ ကိလိဿန္တိ-ညစ်နွမ်းရကုန်၏။ ပန-သုက္ကပက္ခကား၊ ကုသလံ-ကို၊ ကတ္တာ-၍၊ သုဂတိဉ္စေ-ကောင်းသောဘဝသို့လည်းကောင်း၊ နိဗ္ဗာနဉ္စ-သို့လည်းကောင်း၊ ဂစ္ဆန္တာ-ကုန်လျက်၊ အတ္တနာဝ-ကိုယ်တိုင်သာလျှင်၊ ဝိသုဇ္ဈန္တိ-စင်ကြယ်ကုန်၏။ ” ကုတိ-သို့၊ ဝတ္တာ၊ ဣမံ ဂါထံ၊ အာဟ၊ (ကိံ)၊ “အတ္တနာ ဟိ၊ ပေ၊ ဝိသောဓယေ” တိ-ဟူ၍၊ (အာဟ)။

အတ္တနာ ဟိ ကတံ ပါပံ၊ အတ္တနာ သံကိလိဿတိ၊

အတ္တနာ အကတံ ပါပံ၊ အတ္တနာဝ ဝိသုဇ္ဈတိ၊

သုဒ္ဓိ အသုဒ္ဓိ ပစ္စတ္တံ၊ နာညော အညံ ဝိသောဓယေ။

(ယေန-အကြင်သူသည်။) အတ္တနာ-ကိုယ်တိုင်၊ ပါပံ-မကောင်းမှုကို၊ ကတံ-ပြုအပ်ပြီ၊ (သော-ထိုသူသည်။) အတ္တနာ ဟိ (အတ္တနာ ဧဝ)-ကိုယ်တိုင်သာလျှင်၊ သံကိလိဿတိ-(အပါယ်လေးပါး၌) ညစ်နွမ်းရ၏။ (ယေန-သည်။) အတ္တနာ-ကိုယ်တိုင်၊ ပါပံ-ကို၊ အကတံ-မပြုအပ်၊ (သော-သည်။) အတ္တနာဝ-ကိုယ်တိုင်သာလျှင်၊ ဝိသုဇ္ဈတိ-စင်ကြယ်၏။ သုဒ္ဓိ-စင်ကြယ်ကြောင်းဖြစ်သော ကုသိုလ်ကံသည်လည်းကောင်း၊ အသုဒ္ဓိ-စင်ကြယ်ကြောင်းမဟုတ်သော အကုသိုလ်ကံသည်လည်းကောင်း၊ ပစ္စတ္တံ-မိမိ၌သာ၊ (ပစ္စတိ-အကျိုးပေး၏။) အညော-အခြားသူသည်၊ အညံ-အခြားသူကို၊ န ဝိသောဓယေ-မစင်ကြယ်စေနိုင်။

တဿာ-၏။ အတ္တော-နက်ကား၊ ယေန-အကြင်သူသည်၊ အတ္တနာ-ကိုယ်တိုင်၊ အကုသလကမ္မံ-ကို၊ ကတံ-သည်၊ ဟောတိ-၏။ သော-သည်၊ စတုသု-ကုန်သော၊ အပါယေသု-တို့၌၊ ဒုက္ခံ-ကို၊ အနုဘဝန္တော-လျက်၊ **အတ္တနာဝ-**ကိုယ်တိုင်သာလျှင်၊ **သံကိလိဿတိ-**ညစ်နွမ်းရ၏။ ပန-သုက္ကပက္ခကား၊ ယေန-သည်၊ အတ္တနာ-သည်၊ ပါပံ-ကို၊ အကတံ-မပြုအပ်၊ သော-သည်၊ သုဂတိဇ္ဇေဝ-သို့လည်းကောင်း၊ နိဗ္ဗာနဉ္စ-သို့လည်းကောင်း၊ ဂစ္ဆန္တော-သော်၊ အတ္တနာဝ-သာလျှင်၊ ဝိသုဇ္ဈတိ-စင်ကြယ်၏။ ကုသလကမ္မသင်္ခါတာ-ကုသိုလ်ကံဟု ဆိုအပ်သော၊ **သုဒ္ဓိ** စ-စင်ကြယ်ကြောင်းဖြစ်သော တရားသည်လည်းကောင်း၊ ဝါ-စင်ကြယ်သော တရားသည်လည်းကောင်း၊ အကုသလကမ္မသင်္ခါတာ-သော၊ အသုဒ္ဓိ စ-စင်ကြယ်ကြောင်းမဟုတ်သော တရားသည်လည်းကောင်း၊ ဝါ-

အတ္တနာ သံကိလိဿတိ။ ။ “အတ္တနာ”၌ တတိယာဝိဘတ်သည် ပဌမာအနက်၊ (တစ်နည်း) ကြိယာဝိသေသနအနက်၌ ဖြစ်သည်ဟု ဓမ္မဋီ ဆို၏။ ထိုတွင် ကြိယာဝိသေသနအနက်သာ ကောင်း၏။ “သံကိလိဿတိ”၏ ကတ္တားကို “သော”ဟု ထည့်ဖွင့်ပုံကို ထောက်လျှင် “အတ္တနာ” သည် ကတ္တားမဟုတ်ကြောင်း ထင်ရှား၏။ ထို့ကြောင့် ပဌမာအနက်ကား မကောင်းပါ။ [အတ္တနာတိ ပစ္စတ္တေ ကရဏဝစနံ၊ အတ္တာတိ အတ္တော၊ ဝိသေသနတ္တေ ဝါ ကရဏဝစနံ၊ တေန ပရံ နိဝတ္တေတိ၊-ဓမ္မဋီ-၁၈၅။]

သံကိလိဿတိ။ ။ ဒိဝါဒိ ကိလိသဓာတ်သည် ဥပတာပ(ပူလောင်ခြင်း)، မလိန(ညစ်နွမ်းခြင်း)တို့ကို ဟောနိုင်ရာ သုက္ကပက္ခ၌ “ဝိသုဇ္ဈတိ”ကို ထောက်က စင်ကြယ်ခြင်း၏ ဆန့်ကျင်ဖက်ဖြစ်သော ညစ်နွမ်းခြင်းသာ ဖြစ်သင့်သောကြောင့် ဤ၌ မလိန(ညစ်နွမ်းခြင်း)အနက်သာ ဖြစ်သင့်သည်။

သုဒ္ဓိ။ ။ “ကုသလကမ္မသင်္ခါတာ”ဖြင့် “သင်္ခါတသဒ္ဓါ၊ ရှိလေရာ၊ သရုပ်သာထွက်မြဲ” အရ သုဒ္ဓိ၏ အရကို ပြသည်။ သုဒ္ဓိ၌ စင်ကြယ်သူကား အတ္တနာ(မိမိတည်း)၊ ကုသိုလ်ကံကား စင်ကြယ်ကြောင်းတည်း၊ ထို့ကြောင့် “သုဇ္ဈတိ ဧတာယာတိ သုဒ္ဓိ-စင်ကြယ်ကြောင်းကုသိုလ်ကံ(သာရတ္ထ-၂၊ ၄၁၉၊ ဝိသုဒ္ဓိဋီ-၁၊ ၇၃)”ဟု ပြပါ။ ကုသိုလ်ကံသည် ဖြူစင်သောကြောင့် “သုဇ္ဈတိတိ သုဒ္ဓိ-စင်ကြယ်သော ကုသိုလ်ကံ၊ (ဝိမတိ-၁၊ ၃၃၈)”ဟု ကတ္တုသာဓ်ပြုလျှင်လည်း သင့်သည်သာ၊ အသုဒ္ဓိကိုကား “န+သုဒ္ဓိ အသုဒ္ဓိ-စင်ကြယ်ကြောင်းမဟုတ်သော အကုသိုလ်ကံ၊ ဝါ-မစင်ကြယ်သော အကုသိုလ်ကံ”ဟု ပြပါ။

မစင်ကြယ်သော တရားသည်လည်းကောင်း၊ ကာရကသတ္တာနံ-ပြုလုပ်သော သတ္တဝါတို့၏၊ **ပစ္စတ္တံ** အတ္တနိယေဝ-မိမိသန္တာန်၌သာလျှင်၊ ဝိပစ္စတိ-အကျိုး ပေး၏။ အညော-သော၊ ပုဂ္ဂလော-သည်၊ အညံ-သော၊ ပုဂ္ဂလံ-ကို၊ န ဝိသော- ဓယေ နေဝ ဝိသောဓေတိ-မစင်ကြယ်စေနိုင်၊ န ကိလေသေတိ-မညစ်နွမ်းစေနိုင်၊ ကူတိ၊ ဝုတ္တံ၊ ဟောတိ။ ဒေသနာဝသာနေ၊ စူဠကာလော-သည်၊ သောတာပတ္တိ- ဖလေ-၌၊ ပတိဋ္ဌဟိ-ပြီ၊ သမ္ပတ္တပရိသာယပိ-အားလည်း၊ သာတ္ထိကာ-သော၊ ဓမ္မဒေသနာ-သည်၊ အဟောသိ၊ ကူတိ-စူဠကာလဥပါသကဝတ္ထု ပြီးပြီ။

စူဠကာလဥပါသကဝတ္ထုဘာသာသီကာ ပြီးပြီ။

၁၀-အတ္တဒတ္တတ္ထေရဝတ္ထုဘာသာသီကာ

အတ္တဒတ္တန္တိ ကုမံ ဓမ္မဒေသနံ သတ္တာ ဇေတဝနေ ဝိဟရန္တော အတ္တဒတ္တတ္ထေရံ အာရဗ္ဗ ကထေသိ။ ဟိ-ချဲ့၊ သတ္တာရာ-သည်၊ ပရိနိဗ္ဗာနကာလေ-ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူခါနီးအခါ၌ “ဘိက္ခဝေ! အဟံ-သည်၊ ကုတော-ဤလမှ၊ စတုမာသ-

ပစ္စတ္တံ။ “အတ္တနိတိ ပစ္စတ္တံ”ဟု ဝိဘဏ္ဍိတ္တအဗျယိဘောဝိဂြိုဟ်ပြုစေလို၍ “အတ္တ- နိယေဝ”ဟု ဖွင့်သည်။ “ပစ္စတ္တံ-မိမိ၌”ဟု အနက်ပေးရသည်။ သတ္တမိအနက်၌ ဒုတိယာ သက်၊ (တစ်နည်း) သွိဝိဘတ်သက်၊ “အံဝိဘတ္တိ”စသောသုတ်ဖြင့် အံဝိဘတ်၊ သွိ ဝိဘတ်တို့ကို အံပြုပါ။(မောင်နိ-၁၊ ၃၇၀၊ ၃၇၂၊ ကစ်ဘာ-၂၊ ၅၈၊ ရူဘာ-၁၊ ၅၄၈)

အခြားနည်းများ။ ။ “အတ္တာနံ အတ္တာနံ ပတိ ပစ္စတ္တံ-မိမိ၌၊ ဝိစ္ဆတ္တအဗျယိဘော၊ (ရူ-၁၈၁၊ နိတိသုတ္တ-၁၈၆)၊ “အတ္တာနံ အတ္တာနံ ပတိ-မိမိ၌ မိမိ၌၊ (မောင်နိ-၁၊ ၃၇၉၊ ရူဘာ-၁၊ ၅၄၈)၊ အတ္တာနံ အတ္တာနံ-ကိုယ်တိုင်း ကိုယ်တိုင်း၊ ပတိ-နဲ့၍ဖြစ်၏၊ (နိတိသုတ္တနိ-၁၊ ၄၄၅)”ဟု ဝိဂြိုဟ်ဝါကျကိုပေး၊ (တစ်နည်း) ပတိ ပတိ အတ္တာနံ ပစ္စတ္တံ၊(နိတိသုတ္တ-၁၈၆)၊ “အတ္တာနံ-ကိုယ်တိုင်း၊ ပတိ-နဲ့၍ နဲ့၍ ဖြစ်၏”ဟုပေး၊ (နိတိသုတ္တနိ-၁၊ ၄၄၅)၊ (တစ်နည်း) အတ္တနိ ဝိသု ဝိသု ပဝတ္တံ ပဝတ္တာ ဝါတိ ပစ္စတ္တံ၊ (နိဒီ-၂၁၈)၊ (တစ်နည်း) အတ္တာနံ+ပဋိစ္စ ပဝတ္တန္တိ ပစ္စတ္တံ၊(နေတ္ထိဋီသစ်-၂၇၃၊ ၅၃၅၊ နိဘာ-၄၊ ၁၃၅)၊ ဤသို့ ဝိဂြိုဟ်အမျိုးမျိုးပြုရသော်လည်း သမာသိပြီးသောအခါ အရာ အားလျော်စွာ နာ-သ-သွိဝိဘတ်သက်၍ အံပြုကာ “ပစ္စတ္တံ-မိမိသည်၊ မိမိ၏၊ မိမိ၌”ဟု ထိုက်သလို အနက်ပေးရသည်။(ဗဒ္ဓိသစ်-၁၈၇၊ မောင်နိ-၁၊ ၃၇၀၊ ၃၇၂၊ ၃၇၉၊ ကစ်ဘာ-၂၊ ၅၈၊ ရူဘာ-၁၊ ၅၄၈)

စွယေန-၄လလွန်ရာအခါ၌၊ ပရိနိဗ္ဗာယိဿာမိ-တော့မည်။” က္ကတိ-သို့၊ ဝုတ္တေ-
 သော်၊ ဥပ္ပန္နသံဝေဂါ-ဖြစ်သော ထိတ်လန့်ကြောင်း သဟောတ္တပ္ပဉာဏ်ရှိကုန်
 သည်၊ ဝါ-ဖြစ်သော သံဝေဂရှိကုန်သည်၊ [ဓမ္မဘာ-၁, ၃၈၁၅။] သတ္တသတာ-
 ၇ရာအတိုင်းအရှည်ရှိကုန်သော၊ ပုထုဇ္ဇနာ-ပုထုဇဉ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဘိက္ခု-တို့
 သည်၊ သတ္ထု-၏၊ သန္တိကံ-ကို၊ အဝိဇဟိတွာ-မစွန့်မူ၍၊ “အာဝုသော! ကိ-သို့၊
 ကရိဿာမ န ခေါ-ပြုကြမည်နည်း?” က္ကတိ-သို့၊ သမ္ပန္တယမာနာ-တိုင်ပင်ကုန်
 လျက်၊ ဝိစရန္တိ-လှည့်လည်နေကုန်၏၊ အတ္တဒတ္တတ္ထေရော ပန-သည်ကား၊
 စိန္တေသိ-ပြီ၊ (ကိ)။ “သတ္တာ-သည်၊ စတုမာသစွယေန-၌၊ ပရိနိဗ္ဗာယိဿတိ ကိရ-
 တော့မည်တဲ့၊ အဟဉ္စ-သည်လည်း၊ အဝိတရာဂေါ-မကင်းသေးသော ရာဂရှိ
 သည်၊ အမှိ-၏၊ သတ္တရိ-သည်၊ ဓရမာနေယေဝ-သက်တော်ထင်ရှားရှိစဉ်ပင်၊
 အရဟတ္တတ္ထာယ-ငှာ၊ ဝါယမိဿာမိ-အံ့။” က္ကတိ-ပြီ၊ သော-သည်၊ ဘိက္ခုနံ-
 တို့၏၊ သန္တိကံ-သို့၊ န ဂစ္ဆတိ-မသွား၊ အထ-၌၊ နံ-ထိုအတ္တဒတ္တထေရ်ကို၊ ဘိက္ခု-
 တို့သည်၊ “အာဝုသော! ကသ္မာ-ကြောင့်၊ တံ-သည်၊ အမှာကံ-တို့၏၊ သန္တိကံ-
 သို့၊ နေဝ အာဂစ္ဆသိ-မလာသနည်း? ကိဉ္စိ-တစ်စုံတစ်ခုကို၊ န မန္တေသိ-မတိုင်
 ပင်သနည်း?” က္ကတိ-သို့၊ ဝတွာ-၍၊ သတ္ထု-၏၊ သန္တိကံ-သို့၊ နေတွာ-၍၊ “ဘန္တေ!
 အယံ-သည်၊ ဧဝံ နာမ-ဤမည်သောသဘောကို၊ ကရောတိ-၏။” က္ကတိ-သို့၊
 အာရောစယိသု-ကုန်ပြီ၊ သော-ကို၊ သတ္တာရာပိ-သည်လည်း၊ “ကသ္မာ-ကြောင့်၊
 ဧဝံ-သို့၊ ကရောသိ-နည်း?” က္ကတိ-သို့၊ ဝုတ္တေ၊ “ဘန္တေ! တုမေ-တို့သည်၊ စတု-
 မာသစွယေန-၌၊ ပရိနိဗ္ဗာယိဿထ ကိရ-မူကုန်မည်တဲ့၊ အဟံ-သည်၊ တုမေသု-
 တို့သည်၊ ဓရန္တေသုယေဝ-ကုန်စဉ်ပင်၊ အရဟတ္တပ္ပတ္တိယာ-ငှာ၊ ဝါယမိဿာမိ-
 မည်။” က္ကတိ-ကြံခဲ့ပြီ၊ သတ္တာ-သည်၊ တဿ-အား၊ သာဓုကာရံ-သာဓုဟု ပြုအပ်
 သော အသံကို၊ ဝါ-ကောင်းချီးကို၊ [ဓမ္မဘာ-၂, ၆၂၁၅။] ဒတွာ-၍၊ “ဘိက္ခဝေ!
 ယဿ-အကြင်ရဟန်း၏၊ မယိ-၌၊ သိနေဟော-ချစ်ခင်လေးစားခြင်းသည်၊
 အတ္တိ-၏၊ တေန-ထိုရဟန်းသည်၊ အတ္တဒတ္တေန ဝိယ-သည်ကဲ့သို့၊ ဘဝိတံ-
 ငှာ၊ ဝဇ္ဇတိ-၏၊ ဟိ-မှန်၊ (တစ်နည်း) ဟိ (ယသ္မာ)-ကြောင့်၊ ဂန္ဓာဒီဟိ-နံသာ
 အစရှိသည်တို့ဖြင့်၊ ပူဇေန္တာ-ပူဇော်သူတို့သည်၊ ဝါ-ကုန်လသော်၊ မံ-ကို၊ န ပူ-
 ဇေန္တိ-မပူဇော်ကုန်၊ (ပူဇော်သည် မမည်ကုန်)၊ ပန-အန္တယကား၊ ဓမ္မာနုဓမ္မ-

ပဋိပတ္တိယာ-လောကုတ္တရာတရားဥပါးအား လျော်သော အကျင့်ဖြင့်၊ (ပူဇော်-
တို့သည်၊ ဝါ-ကုန်လသော်) မံ-ကို၊ ပူဇော်-ကုန်၏။ (ပူဇော်သည် မည်ကုန်၏)။
တသ္မာ-ကြောင့်၊ အညေနပိ-အခြားသောရဟန်းသည်လည်း၊ အတ္တဒတ္တသဒိ-
သေနဝ-အတ္တဒတ္တနှင့် တူသည်သာလျှင်၊ ဘဝိတဗ္ဗ-ရာ၏။” ကုတိ-သို့ ဝတ္တာ၊
ကုမံ ဂါထံ၊ အာဟ-ပြီ၊ (ကိ)။ “အတ္တဒတ္တံ၊ ပေ၊ သိယာ”တိ-၍၊ (အာဟ)။

အတ္တဒတ္တံ ပရတ္တေန၊ ဗဟုနာပိ န ဟာပယေ၊

အတ္တဒတ္တမဘိညာယ၊ သဒတ္တပသုတော သိယာ။

အတ္တဒတ္တံ-မိမိ၏ အကျိုးစီးပွားကို၊ ဗဟုနာပိ-များစွာလည်းဖြစ်သော၊ ပရ-
တ္တေန-သူတစ်ပါး၏ အကျိုးစီးပွားကြောင့်၊ ဝါ-ဖြင့်၊ န ဟာပယေ-မဆုတ်ယုတ်
စေရာ၊ အတ္တဒတ္တံ-ကို၊ အဘိညာယ-သိ၍၊ သဒတ္တပသုတော-မိမိဥစ္စာဖြစ်သော
အကျိုးစီးပွား၌ လေ့ကျက်အားထုတ်သူသည်၊ သိယာ-ဖြစ်ရာ၏။

တဿာ-၏၊ အတ္ထော-ကား၊ တာဝ-ရှေးဦးစွာ၊ ဂိဟိဘူတော-လူဖြစ်၍ ဖြစ်
သူသည်၊ ကာကဏိကမတ္တမ္ပိ-တစ်ချင်ရွေး(တစ်ရွေးသား)မျှလည်းဖြစ်သော၊
အတ္တနော-၏၊ အတ္တံ-အကျိုးစီးပွားကို၊ သဟဿမတ္တေနာပိ-တစ်ထောင်
အတိုင်းအရှည်ရှိသည်လည်းဖြစ်သော၊ ပရဿ-၏၊ အတ္တေန-အကျိုးစီးပွား
ကြောင့်၊ န ဟာပယေ-မဆုတ်ယုတ်စေရာ။ ဟိ-မှန်၊ အဿ-ထိုလူ၏၊ **ကာ-**
ကဏိကမတ္တေနာပိ-တစ်ချင်ရွေးမျှလည်းဖြစ်သော၊ အတ္တဒတ္တောဝ-မိမိ၏
အကျိုးစီးပွားသည်သာ၊ ခါဒနီယံ ဝါ-ကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဘောဇနီယံ ဝါ-

အတ္တနော အတ္တံ။ ။ “အတ္တနော+အတ္တံ”ဖြင့် “အတ္တနော+အတ္တော အတ္တဒတ္တော”
ဟု ပြုရန်ပြသည်၊ “သဟဿမတ္တေနံ”ဖြင့် “ဗဟုနာပိ”အရ အများဟူသည် တစ်ထောင်
လောက် များသည်(ထောင်ပေါင်းများစွာ)-ဟူလို။

ကာကဏိကမတ္တေနာပိ။ ။ ဤပုဒ်သည် “အတ္တဒတ္တော”၏ ဝိသေသနတည်း၊
ဝိဘတ်မတူသော်လည်း “သင်္ဂဟိတေန အသင်္ဂဟိတံ”၌ “သင်္ဂဟိတေန”ကဲ့သို့ “ကာက-
ဏိကမတ္တေန”၌ နာဝိဘတ်ကို ကတ္တရိ စ၌ စသဒ္ဒါဖြင့် ပထမာ(တုလျာဓိကရဏ
ဝိသေသန)အနက်၌ သက်ပါ၊ “ကာကဏိကမတ္တော(သျှာ၊ က)”ဟူသော မူကွဲပါ၌နှင့်
“ကာကဏိကမတ္တမ္ပိ အတ္တနော အတ္တံ”အဖွင့်ကို ထောက်လျှင်လည်း “အတ္တဒတ္တော”၏

ကိုသော်လည်းကောင်း၊ နိပ္ပာဒေယျ-ပြီးစီး(ပြည့်စုံ)စေရာ၏။ ပရတ္ထော-သူတစ်ပါး၏ အကျိုးစီးပွားသည်၊ (ခါဒနီယံ ဝါ-လည်းကောင်း၊ ဘောဇနီယံ ဝါ-လည်းကောင်း၊ န နိပ္ပာဒေယျ-မပြီးစီး(မပြည့်စုံ)စေနိုင်ရာ)။ ပန-ဆက်၊ ဣဒံ-ဤအတ္တဒတ္တံစသော ဂါထာပုဒ်ကို၊ ဧဝံ-ဤဆိုအပ်ခဲ့သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ အကထေတွာ-မဟောမူ၍၊ (ဟောတော်မူလိုရင်း မဟုတ်မူ၍)၊ **ကမ္မဋ္ဌာနသီသေန**-ပဓာနဖြစ်သော ကမ္မဋ္ဌာန်းအားဖြင့်၊ ဝါ-ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ပဓာနပြုသဖြင့်(ကမ္မဋ္ဌာန်းကို အကြောင်းရင်းပြုသဖြင့်)၊ ကထိတံ-ပြီ၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ “အတ္တဒတ္တံ-မိမိ၏ အကျိုးစီးပွားကို၊ န ဟာပေမိ-မဆုတ်ယုတ်စေအံ့၊” ဣတိ-ကြံ၍၊ ဘိက္ခုနာနာမ-သည်၊ သံဃဿ-၏။ ဝါ-၌၊ [ရှေ့နည်း“စေတိယပဋိသင်္ခရဏာဒိကိစ္စံ၊ ဥပဇ္ဈာယာဒိဝတ္တံ”တို့၌စပ်၊ နောက်နည်း ဥပ္ပန္နံ၌စပ်၊] ဥပ္ပန္နံ-သော၊ စေတိယပဋိသင်္ခရဏာဒိကိစ္စံ ဝါ-စေတီတော်ကို ပြုပြင်ခြင်းအစရှိသော ကိစ္စကိုလည်းကောင်း၊ ဥပဇ္ဈာယာဒိဝတ္တံ ဝါ-ဥပဇ္ဈာယဝတ်အစရှိသော ဝတ်ကိုလည်းကောင်း၊ န ဟာပေတပ္ပ-

ဝိသေသနဖြစ်ကြောင်း ထင်ရှား၏။ ထိုမူကွဲအတိုင်းရှိလျှင် ပိုကောင်းသည်။ (မူလဋီ-၃, ၅၊ ဓာတုမူလဋီနိ-၃၁၄) [ကာကဏိကကို ဓမ္မဘာ-၂, ၂၇၄ ရှုပါ။]

ဆက်ဦးအံ့-တုလျာဓိကရဏဝိသေသနနှင့် တုလျာဓိကရဏဝိသေသသျှတို့သည် များသောအားဖြင့် လိင်၊ ဝုဏ်၊ ဝိဘတ် တူ၏။ သို့သော် “ပညာ ဓနံ-ပညာတည်းဟူသော ဥစ္စာ၊ (လိင်မတူ)၊ ကုရုသု ဇနပဒေ၊ (ဝုဏ်မတူ)၊ ဝီသတိ စိတ္တာနိ-၂၀၊ သော စိတ်တို့၊ (လိင်၊ ဝုဏ်မတူ)၊ သင်္ဂဟိတေန အသင်္ဂဟိတံ၊ (ဝိဘတ်မတူ) [သင်္ဂဟိတေန-စက္ခာယတန အစရှိသော တရားသည် ခန္ဓာဖြင့် သိမ်းယူရေတွက်အပ်သော၊ အသင်္ဂဟိတံ-အာယတန ဓာတ်တို့ဖြင့် မသိမ်းယူမရေတွက်အပ်သော စက္ခာယတနကြည်သော ရုပ်သတ္တဝီသကို၊” စသည်တို့၌ လိင်၊ ဝုဏ်၊ ဝိဘတ်မတူသည်ကိုလည်း အနည်းငယ် တွေ့ရသေး၏။ (ဘေဒ၊ ဘေဒဋီ၊ ဘေဒဒီ၊ ဘေဒအနုဒီ၊ ဘေဒဘာ-၁၉၅)

ကမ္မဋ္ဌာနသီသေန။ ။ သီသသဒ္ဓါသည် ပဓာနအနက်ကို ဟော၏။ (မရုဋီ-၁, ၁၃၆)။ “သီသံ ဝိယာတိ သီသံ-ဦးခေါင်းသဖွယ် လိုရင်းပဓာနဖြစ်သော(မြတ်သော) ကမ္မဋ္ဌာန်း၊ ကမ္မဋ္ဌာနံ စ+တံ+သီသံ စာတိ ကမ္မဋ္ဌာနသီသံ-လိုရင်းပဓာနဖြစ်သော ကမ္မဋ္ဌာန်း၊ (ဝိသေသနပရပဒကမ္မဓာရည်း)၊ ကြိယာဝိသေသနအနက်၌ တတိယာသက်ပါ။ [**ကမ္မဋ္ဌာနသီသေနာ**တိ ကမ္မဋ္ဌာနေန သီသဘူတေန၊ တံ ဥတ္တမင်္ဂီ(ဦးခေါင်းသဖွယ်ဖြစ်သော) ပဓာနံ(ပြဋ္ဌာန်းသော) ကာရဏံ ကတ္တာ-ဝိသုဒ္ဓိဋီ-၁, ၂၀၃။]

မယုတ်လျော့စေထိုက်၊ (မလစ်ဟင်းစေထိုက်)၊ ဟိ-မှန်၊ **အာဘိသမာစာရိက-ဝတ္ထံ**-လွန်ကဲမြင့်မြတ်သော အကျင့်၌ ဖြစ်သော (ပါဝင်သော) ဝတ်ကြီးဝတ်ငယ်ကို၊ ဝါ-လွန်ကဲမြင့်မြတ် ဖြည့်ကျင့်အပ်သော ဝတ်ကြီးဝတ်ငယ်ကို၊ ပူရေ-န္တောယေဝ-ဖြည့်ကျင့်သော်သာ၊ ဝါ-ဖြည့်ကျင့်မှသာ၊ အရိယဖလာဒီနိ-အရိယာဖိုလ်အစရှိသည်တို့ကို၊ သစ္စိကရောတိ-မျက်မှောက်ပြုနိုင်၏၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊

အာဘိသမာစာရိကဝတ္ထံ။ ။သမာစရိတဗ္ဗောတိ သမာစာရော၊ အဘိဝိသိဋ္ဌော ဥတ္တမော+သမာစာရော အဘိသမာစာရော-လွန်ကဲမြင့်မြတ်သောအကျင့်၊ အဘိ-သမာစာရော+ဘဝံ အာဘိသမာစာရိကံ-လွန်ကဲမြင့်မြတ်သော အကျင့်၌ ဖြစ်သော (ပါဝင်သော) ကျင့်ဝတ်၊ [အဘိသမာစာရ+ဏိကာ-အံဇီ-၃, ၁၄၂] (တစ်နည်း) အဘိ-သမာစာရောဝ အဘိသမာစာရိကံ-ထူးကဲမြင့်မြတ် ဖြည့်ကျင့်အပ်သော ကျင့်ဝတ်၊ ဏိကပစ္စည်း သွတ္တ၊ (တစ်နည်း) အဘိသမာစာရံ အာရဗ္ဗ ပညတ္တံ အာဘိသမာစာရိကံ-လွန်ကဲမြင့်မြတ်သော မဂ်ဖိုလ်သီလကို အကြောင်းပြု၍ ပညတ်အပ်သောကျင့်ဝတ်၊ (တစ်နည်း) အဓိကော+သမာစာရော အဘိသမာစာရော၊ အဘိသမာစာရော+နိယုတ္တံ အာဘိသမာစာရိကံ-လွန်ကဲမြင့်မြတ်သောအကျင့်၌ ယှဉ်သောကျင့်ဝတ်၊ (တစ်နည်း) အဘိသမာစာရော+ပယောဇနံ ဧတဿာတိ အာဘိသမာစာရိကံ-လွန်ကဲမြင့်မြတ်သော မဂ်ဖိုလ်သီလဟူသော အကျိုးရှိသောကျင့်ဝတ်။

ကာရဏူပစာရ။ ။ပါရာဇိကစသော သီလကဲ့သို့ ရှောင်ကြဉ်ရမည့် ဝါရိတ္တသီလ မဟုတ်ဘဲ ခန္ဓကဝတ်၌ လာသော ဖြည့်ကျင့်ရမည့် စာရိတ္တသီလကို ဆိုလိုသည်၊ အကြောင်းဖြစ်သော အာဘိသမာစာရိကဝတ်ဖြည့်ကျင့်ခြင်း၏ အမည်ကို အကျိုးဖြစ်သော အရိယာဖိုလ်ကို မျက်မှောက်ပြုခြင်း၌ တင်စား၍ ကာရဏူပစာရအားဖြင့် အရိယာဖိုလ်ကို မျက်မှောက်ပြုခြင်းကို “အတ္တဒတ္တ”ဟု ဆိုရ သည်၊ ထို့ကြောင့် “တသ္မာ အယမ္ပိ အတ္တဒတ္ထောဝ”ဟု ဖွင့်သည်။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၁, ၁၂၊ ဝိသုဒ္ဓိဇီ-၁, ၃၁၊ ၃၂၊ သာရဏ္ဍ-၃, ၂၄၀၊ ပါရာဘာ-၃, ၂၂၇၊ မဟာဘာ-၁, ၁၃၉၊ ဝိသုဒ္ဓိဇီ-၁, ၃၁)၊

ပါစိယော-၂၃၂။ ။ထို၌ “အဘိဝိသေသေန သမ္မာ စရိတဗ္ဗန္တိ အဘိသမာစာရံ- (ဥဘတောဝိဘင်း၌ အကျုံးဝင်သော သီလထက်) အထူးအားဖြင့် ဖြည့်ကျင့်အပ်သော ခန္ဓက၌ အကျုံးဝင်သော ဝတ်ကြီးဝတ်ငယ်” ဟု ပြု၏၊ ဤအလို အဘိသမာစာရအရ ဝတ်ကြီးဝတ်ငယ်ကို ရပြီးဖြစ်၍ “အဘိသမာစာရံ ဧဝ အာဘိသမာစာရိကံ”ဟု ဆက်ပါ၊ ပါစိယော၊ဝိမတိ-၂, ၁၀၇တို့၌ “အာဘိသမာစာရံ၊ အာဘိသမာစာရော”ဟု စာပျက်နေသည်၊ ဏိကပစ္စည်းသက်ပြီးမှသာ “အာဘိသမာစာရိကံ”ဟု ဝုဒ္ဓိဖြင့် ရှိရမည်။

အယဗ္ဗိ-ဤအဘိသမာစာရိကဝတ်ကို ဖြည့်ကျင့်ခြင်းသည်လည်း၊ အတ္တဒတ္တောဝ-
 အတ္တဒတ္တသည်သာ၊ ဝါ-မိမိ၏ အကျိုးစီးပွားသည်သာ၊ (ဟောတိ)။ ပန-ဆက်၊
 ယော-အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ **အစွာရဒ္ဓဝိပဿကော**-အလွန် အားထုတ်အပ်
 သော ဝိပဿနာရှိသည်၊ (ဟုတွာ)။ “အဇ္ဇ ဝါ-ယနေဉ်သော်လည်းကောင်း၊ သုဝေ
 ဝါ-နက်ဖြန်ဉ်သော်လည်းကောင်း၊ (အရိယဖလဒါနိ-တို့ကို၊ သစ္စိကရိဿာမိ-
 မျက်မှောက်ပြုအံ့၊ ဝါ-မျက်မှောက်ပြုနိုင်အောင် လုပ်အံ့)။ [ရှေ့ဝါကျ၌ “အရိယ-
 ဖလဒါနိ သစ္စိကရောတိ”ကို ကြည့်၍ ထည့်သည်၊ “ပဋိဝိဇ္ဇိဿာမိ-ထိုးထွင်း၍ သိအံ့”
 ဟုလည်း ထည့်ပေးကြ၏။]” ကုတိ-ဤသို့ ကြ၍၊ **ပဋိဝေဓံ**-ထိုးထွင်း၍ သိတတ်
 သော မဂ်ဉာဏ်ကို၊ ဝါ-သစ္စာ၄ပါးကို ထိုးထွင်းသိခြင်းကို၊ ပတ္တယမာနော-လိုလား
 တောင့်တလျက်၊ ဝိစရတိ-၏၊ တေန-ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဥပဇ္ဈာယဝတ္တာဒိနိ-ဥပ-
 ဇ္ဈာယဝတ်အစရှိသည်တို့ကို၊ ဟာပေတွာပိ-ယုတ်လျော့စေ၍လည်း၊ အတ္တနော-
 ၏၊ ကိစ္စမေဝ-ကိုသာ၊ ကာတဗ္ဗံ-၏။ ဟိ-မှန်၏၊ ဧဝရူပံ-သော၊ အတ္တဒတ္တံ-ကို၊

အစွာရဒ္ဓဝိပဿကော။ ။ဝိပဿနာကို အလွန်အကဲ အားထုတ်သူသည် ဥပဇ္ဈာ-
 ယဝတ်စသည်ကို မယုတ်လျော့စေဘဲ ပြုကျင့်ရမည်လော?ဟု မေးဖွယ်ရှိ၍ “ယော
 ပန အစွာရဒ္ဓဝိပဿကော”စသည်ကို ဆိုသည်၊ “အတိဝိယ+အာရဒ္ဓါ အစွာရဒ္ဓါ၊
 အစွာရဒ္ဓါ+ဝိပဿနာ ယေနာတိ အစွာရဒ္ဓဝိပဿကော”ဟု ပြု၊ [အာရဒ္ဓ+ဝိပဿနာ၊
 သမာသန္တကပစ္စည်း၊] “အာရဒ္ဓဝိပဿနက”ဟု ဆိုလိုလျက် နှုတ်ချေ။(မဏိ-၂၊ ၂၈၉)]

ပဋိဝေဓံ။ ။ပဋိဝိဇ္ဇတိ၊ ပဋိဝိဇ္ဇန္တိ ဧတေန ဝါတိ ပဋိဝေဓော-ထိုးထွင်းသိတတ်
 သောဉာဏ်၊ ဝါ-ထိုးထွင်းသိကြောင်းဉာဏ်၊(သာရတ္ထ-၁၊ ၇၉၊ သီဋ္ဌိသစ်-၁၊ ၁၀၇)။
 ပဋိဝေဓနံ ပဋိဝေဓော-သစ္စာ၄ပါးကို ထိုးထွင်းသိခြင်း၊(ဒီဋ္ဌိ-၁၊ ၃၀)။ ပဋိဝေဓအရ
 ထိုးထွင်း၍ သိတတ်သောဉာဏ်ကို ရ၏။ ပဋိဝေဓသည် လောကီပဋိဝေဓ၊ လောကုတ္တရာ
 ပဋိဝေဓအားဖြင့် ၂မျိုးရှိ၏။ အဝိဇ္ဇာစသောအကြောင်း၊ သင်္ခါရစသော အကျိုး၊
 ဒေသနာဟူသော နာမည်ပညတ်တို့ကို အာရုံပြု၍သိသော ဉာဏ်သည် လောကီပဋိ
 ဝေဓတည်း၊ နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုသိသော မဂ်ဉာဏ်သည် လောကုတ္တရာပဋိဝေဓတည်း။
 ထိုမဂ်ဉာဏ်သည် အဝိဇ္ဇာစသောအကြောင်း၊ သင်္ခါရစသောအကျိုး၊ ဒေသနာဟူသော
 နာမည်ပညတ်တို့ကို အသမ္မောဟ(မတွေ့မဝေသော)အားဖြင့် သိသည်၊ ဤ၌ လောကု
 တ္တရာပဋိဝေဓကို ယူပါ။ (ဝိ. ၄-၁၊ ၁၈၊ သာရတ္ထ-၁၊ ၇၉၊ သီဋ္ဌိသစ်-၁၊ ၁၀၇၊ ပါရာဘာ-
 ၁၊ ၁၅၃)

အဘိညာယ-၍၊ “မေ-၏၊ အယံ-ဤအဘိသမာစာရိကဝတ်ကို ဖြည့်ကျင့်ခြင်း၊ အလွန်အကဲ ဝိပဿနာကို အားထုတ်ခြင်းသည်၊ အတ္တနော-၏၊ အတ္ထော-အကျိုးစီးပွားတည်း” ကုတိ-သို့ သလ္လက္ခေတ္တာ-၍၊ **သဒတ္ထပသုတော** သိယာ-

အတ္တဒတ္ထမဘိညာယ။။ “အယံ မေ အတ္တနော အတ္ထောတိ”ကို ကြည့်၍ “အတ္တ-နော+အတ္ထော အတ္တဒတ္ထော”ဟု ပြု၍ “အတ္တဒတ္ထံ”၌ ဒုတိယာဝိဘတ် ပဌမာအနက်၌ သက်သည်ဟု ယူပါ၊ (တစ်နည်း) “အတ္တဒတ္ထံ”၌ ပဌမာဝိဘတ်မှ ဒုတိယာဝိဘတ်သို့ ပြန်နေသော ဝိဘတ္တိဝိပလ္လာသဟု ယူပါ၊ (တစ်နည်း) “နပုံသကေဟိ”အလိုက်ကို ကြည့်သော “သိ”ဟူသော ဝိနာဓိကာရယောဂဝိဘာဂဖြင့် ပုံလိင်နောင် သိဝိဘတ်ကို အံ့ပြု၍ “အတ္တဒတ္ထံ”ဟု ပြီးသည်ဟူ၍ ယူပါ၊(ဝိဇယ-၈၂)၊ (တစ်နည်း) “အတ္တဒတ္ထ-မဘိညာယ”ကို “အဂ္ဂမက္ခာယတိ”ကဲ့သို့ “အတ္တဒတ္ထော+အဘိညာယ”ဟု ဖြတ်၊ ဧဩန-မဝဏ္ဏေ(မောင်-၁, ၃၇)သုတ်ဖြင့် ဩကို အ၊ပြု၊ ဒ၊လာ၊ ကစ္စည်းအလို ရှေ့ဩကိုချေ၊ ထိုကျေရာ၌ အ၊လာ၍ ပြီးသည်ဟု ယူပါ၊(ဓမ္မဘာ-၁, ၅၉၉)၊ “သလ္လက္ခေတ္တာ”ဖြင့် “အဘိညာယ”၌ ဉာဓာတ် ဗုဒ္ဓန(သိခြင်း)အနက်ဟောကြောင်းနှင့် တွာပစ္စည်းဖြစ်ကြောင်းကို ပြသည်၊ “မေ၊ အယံ-သည်၊ အတ္တဒတ္ထံ (အတ္တဒတ္ထော)-မိမိ၏ အကျိုးစီးပွားတည်းဟူ၍၊ အဘိညာယ-၍”ဟု ပေးပါ၊ ဂါထာနိဿယ၌ “အတ္တဒတ္ထံ”ကို ပေးရိုးအတိုင်း ကံအနက်ပေးထားသည်။

သဒတ္ထပသုတော။။ သဿ+အယံ သကော၊ သော ဧဝ ဝါ သကော၊(ဓာန်ဋီ-၇၃၆)၊ သကော+အတ္ထော သဒတ္ထော၊ [သက+အတ္ထ၊ ယဝမဒနတရလာစာဂမာသုတ်၌ စသဒ္ဒါဖြင့် ကကို ဒပြု၊(ကစ္စည်း-၃၅)၊] (တစ်နည်း) သဿ+အယံ သော၊ သောယေဝ +အတ္ထော သဒတ္ထော၊ [သ+အတ္ထ၊ ဒလာ၊ သသဒ္ဒါ အတ္တနီယ(မိမိဥစ္စာ)အနက်ဟော၊-ဒီဋီ-၃, ၃၉၁၊] (တစ်နည်း) သုန္တရော+အတ္ထော သဒတ္ထော-ကောင်းမြတ်သောအကျိုး၊ [သံ+အတ္ထ၊ နိဂ္ဂဟိတ်ကို ဒ၊ပြု-ဒီ- ၄-၃, ၄၇၊] (တစ်နည်း) သဿ အတ္တနော+အတ္ထော သဒတ္ထော-မိမိ၏ ကိစ္စ၊ [သ+အတ္ထ၊ အတ္တသဒ္ဒါ ကိစ္စအနက်ဟော၊-ဇာဋီသစ်-၂, ၃၆၂၊] ထိုနောင် “သကေ အတ္ထေ ဥယျတ္တပယုတ္တော”အဖွင့်ကို ကြည့်၍ “သဒတ္ထော+ပသုတော သဒတ္ထပသုတော-မိမိဥစ္စာဖြစ်သော အကျိုးစီးပွား၌ အားထုတ်သူ၊ ဝါ-ကောင်းမြတ်သော အကျိုးစီးပွား၌ အားထုတ်သူ၊ ဝါ-မိမိ၏ ကိစ္စ၌ အားထုတ်သူ”ဟု ဆက်ပါ၊ ဂဠုန်ပျံ-၃၅၌ကား “သဿ+သန္တကော သကော၊ သကော ဧဝ+အတ္ထော သဒတ္ထော၊ ပကာရေန+သဝတိ အဘိသဝတိတိ ပသုတော၊ သဒတ္ထံ+ပသုတော သဒတ္ထပသုတော-မိမိ၏ ဥစ္စာဖြစ်သော အကျိုးကို အပြားအားဖြင့် ဖြစ်ပွားစေသူ”ဟု ပြ၏။

တိ-ကား၊ သကေ-မိမိဥစ္စာဖြစ်သော၊ တသို့ အတ္ထေ-ထိုအကျိုးစီးပွား၌၊ ဥယျတ္တ-
ပယုတ္တော-အားထုတ်၊ လွန်စွာအားထုတ်သူသည်၊ ဘဝေယျ-၏၊ ဣတိ-ဂါထာ
ဖွင့်ပြီးပြီ။ ဒေသနာဝသာနေ-၌၊ သော ထေရော-သည်၊ အရဟတ္တေ-၌၊ ပတိဋ္ဌဟိ-
ပြီ၊ သမ္ပတ္တဘိက္ခုနမ္ပိ-တို့အားလည်း၊ သာတ္ထိကာ-သော၊ ဓမ္မဒေသနာ-သည်၊
အဟောသိ-ပြီ၊ ဣတိ-အတ္တဒတ္ထတ္ထေရဝတ္ထု ပြီးပြီ။

အတ္တဒတ္ထတ္ထေရဝတ္ထုဘာသာသီကာ ပြီးပြီ။

အတ္တဝဂ်ဘာသာသီကာ ပြီးပြီ။

၁၃-လောကဝဂ်ဘာသာသီကာ

၁-ဒဟရဘိက္ခုဝတ္ထုဘာသာသီကာ

ဟီနံ ဓမ္မန္တိ ဣမံ ဓမ္မဒေသနံ သတ္တာ ဇေတဝနေ ဝိဟရန္တော အညတရံ
ဒဟရဘိက္ခု-ငယ်သောရဟန်းကို၊ (ရဟန်းငယ်ကို)၊ အာရပ္ပ ကထေသိ။ ကိရ-
ချဲ့၊ အညတရော-သော၊ ထေရော-သည်၊ ဒဟရဘိက္ခုနာ-ငယ်သောရဟန်းနှင့်၊
သဒ္ဓိ၊ ပါတောဝ-၌ပင်၊ ဝိသာခါယ-၏၊ ဂေဟံ-သို့၊ အဂမာသိ-ပြီ၊ ဝိသာခါယ-
၏၊ ဂေဟေ-၌၊ ပဉ္စသတာနံ-၅ရာအတိုင်းအရည်ရှိကုန်သော၊ ဘိက္ခုနံ-တို့ဖို့။

ဥယျတ္တပယုတ္တော။ ။ “ဥယျတ္တပယုတ္တော”ဖြင့် “သဒ္ဓတ္တပသုတော”၌ ပသုတသဒ္ဓါ
အနုယောဂအနက်ဟောကြောင်းကို ပြသည်။ (ဒီ. ဌ-၁, ၂၉)၊ မပြုထိုက်သော
အလုပ်ကို မပြုမိအောင် အားထုတ်ခြင်းသည် ဥယျတ္တ(ယုတ္တ), ပြုထိုက်သောအလုပ်ကို
ပြည့်စုံ(ပြီးစီး)အောင် အားထုတ်ခြင်းသည် ပယုတ္တဟု အထူးမှတ်ပါ။ (မဇ္ဈိ-၃, ၁၅၈)။
“ဥယျတ္တော စ+ပယုတ္တော စ ဥယျတ္တပယုတ္တော-အားထုတ်၊ လွန်စွာအားထုတ်သူ”ဟု
ပြုပါ။ (တစ်နည်း) ဥယျတ္တေ (ယုဇ္ဈိတဗ္ဗေ ဌာနေ)+ပယုတ္တော ဥယျတ္တပယုတ္တော-
ကြိုးစားအားထုတ်ထိုက်သော အရာဌာန၌ လွန်စွာ ကြိုးစားအားထုတ်သူ၊ ဝါ-ကြိုးစား
အားထုတ်ထိုက်သော အရာဌာန၌ ယှဉ်သူ”ဟု ပြုပါ။ (ဇာဓိသစ်-၄, ၁၄၂)

ဘဝေယျ။ ။ သိယာသည် အာချာတ်ပုဒ်၊ အဗျယ(နိပါတ်)ပုဒ်အားဖြင့် ၂မျိုးရှိ၏။
(နီတိဓာတု-၁၈၆) ဤ၌ အသဓာတ်၊ ဘုဝိ(ထင်ရှားဖြစ်ခြင်း)အနက်၊ ဧယျဝိဘတ်၊
ကွစိ ဓာတုဖြင့် ဧယျဝိဘတ်ကို ဣယာပြု၍ ပြီးသော အာချာတ်ပုဒ်တည်း။ ထိုကြောင့်
“ဘဝေယျ”ဟု ဖွင့်သည်။

ဝါ-အတွက်၊ ခုဝယာဂု-အမြဲလျှူအပ်သော ယာဂုကို၊ [ခုဝံ+ဒါတဗ္ဗာ+ယာဂု ခုဝ-ယာဂု] နိစ္စပညတ္တာ-အမြဲဝတ်တည်ထားအပ်သည်၊ ဟောတိ-၏၊ ထေရော-သည်၊ တတ္ထ-ထိုဝိသာခါ၏အိမ်၌၊ ယာဂု-ကို၊ ပိဝိတ္တာ-၍၊ ဒဟရဘိက္ခု-ကို၊ နိ-သီဒါပေတွာ-စေ၍၊ သယံ-တိုင်၊ အညံ-သော၊ ဂေဟံ-သို့၊ အဂမာသိ-ပြီ၊ စ-ဆက်၊ တေန သမယေန-၌၊ ဝိသာခါယ-၏၊ ပုတ္တဿ-၏၊ ဇီတာ-သည်၊ အယျိ-ကာယ-အဖွား၏၊ ဌာနေ-နေရာ၌၊ ဌတွာ-၍၊ ဘိက္ခုနံ-တို့၏၊ ဝေယျာဝစ္စံ-ကို၊ ကရောတိ-၏၊ သာ-ထိုသမီးသည်၊ တဿ ဒဟရဿ-ဖို့၊ ဝါ-အတွက်၊ ဥဒကံ-ကို၊ ပရိဿာဝေန္တိ-စင်ကြယ်စွာ ဖြစ်စေလျက်၊ ဝါ-ထက်ဝန်းကျင် ယိုစီးစေလျက်၊ ဝါ-စစ်လျက်၊ [ပါစိယော-၄၅၇၊ စူဘာ-၁၅၀၊ ခုဒ္ဒဘာ-၄၃၉၊] စာဋိယံ-အိုး၌၊ အတ္တ-နော-၏၊ မုခနိမိတ္တံ-မျက်နှာရိပ်ကို၊ ဒိသွာ-၍၊ ဟသိ-ရယ်ပြီ၊ ဒဟရောပိ-ရဟန်းငယ်သည်လည်း၊ တံ-ထိုသူမကို၊ ဩလောကေတွာ-၍၊ ဟသိ-ပြီ၊ သာ-ထိုသမီးသည်၊ တံ-ထိုရဟန်းကို၊ ဟသမာနံ-ကို၊ ဒိသွာ-၍၊ “ဆိန္နသီသော-ပြတ်သောဦးခေါင်းရှိသူသည်၊ (ခေါင်းပြတ်သူသည်)၊ ဟသတိ-၏၊” ဣတိ-သို့၊ အာဟ-ပြီ၊ အထ-၌၊ နံ-ထိုသူမကို၊ ဒဟရော-သည်၊ “တွံ-သည်၊ ဆိန္နသီသာ-ပြတ်သောဦးခေါင်းရှိသူမတည်း၊ တေ-၏၊ မာတာပိတရောပိ-တို့သည်လည်း၊ ဆိန္နသီသာ-သူတို့တည်း၊” ဣတိ-သို့၊ အက္ကောသိ-ပြီ၊ သာ-ထိုသမီးသည်၊ ရောဒ-မာနာ-လျက်၊ မဟာနသေ-စားဖို့ဆောင်၌၊ [မဟန္တာနိ ဗဟူနိ အသိတဗ္ဗာနိ သန္တိဇတ္ထာတိ မဟာနသံ၊ မဟန္တ+အသ+ယု၊ ယုပစ္စည်းကို အနပြု၊ သ,နှင့် န,ကို ရှေ့နောက်ပြန်၊(ဓာန်ဋီ-၂၁၁)၊ (တစ်နည်း) မဟာတိဏကဌာဒယော နဿန္တိ ဇတ္ထာတိ မဟာနသံ၊ မဟန္တ+နသ+အ(ဓာဒီ)၊] အယျိကာယ-၏၊ သန္တိကံ-သို့၊ ဂန္ဓာ၊ “အမ္မ-သမီး! ကုဒ်-ဤငိုခြင်းသည်၊ ကိံ-ဘာကြောင့်နည်း?” ဣတိ-သို့၊ ဝုတ္တေ၊ တမတ္ထံ-ကို၊ အာရောစေသိ-ပြီ၊ သာ-ထိုအဖွားဝိသာခါသည်၊ ဒဟရဿ-ရဟန်းငယ်၏၊ သန္တိကံ-သို့၊ အာဂန္ဓာ-၍၊ “ဘန္တေ! မာ ကုဇ္ဈိ-စိတ်မဆိုးပါနှင့်၊ **ဧတံ**-ဤသမီး၏ စကားကြောင့်၊ ဆိန္နကေသနဓဿ-ပြတ်သော ဆံပင်၊ ခြေသည်းလက်သည်းရှိသော၊ ဆိန္နနိဝါသနပါရပနဿ-ပြတ်သော(ဖြတ်အပ်သော) သင်းပိုင်၊ ကိုယ်ရုံ(ဧကသီ)ရှိသော၊ မဇ္ဈေ-၌၊ ဆိန္နကပါလံ-ပြတ်သော ခွက်(သပိတ်)ကို၊ အာဒါယ-၍၊ ဘိက္ခာယ-ဆွမ်းအလို့ငှာ၊ စရန္တဿ-လှည့်လည်သော၊ **အယျဿ**-၏၊ ဝါ-

မှာ၊ န အဂရုကံ-ဝန်လေးသည်၏အဖြစ်မရှိသည်ကားမဟုတ်၊ ရှိသည်သာ။”
ဣတိ-သို့ အာဟ-ပြီ၊ ဒဟရော-ရဟန်းငယ်သည်၊ ဥပါသိကေ-ဥပါသိကာမကြီး!

ဧတံ အယျဿ အဂရုကံ။ ။သစေ တေ... အဂရူတိ ... တုယံ ဘာရိယံ
အဖာသုကံ ကိဉ္စိ နတ္ထိ၊(မ. ၄-၄၊ ၁၉၄၊ သာရတ္ထ-၃၊ ၂၀၄)၊ တဝ ဝါသုပဂမနေန
စိတ္တဿ အဖာသုကံ အနိဋ္ဌံ သစေ နတ္ထိ၊(မဇ္ဈိ-၃၊ ၃၉၃)၊ ဤအဖွင့်ကို ကြည့်၍
“နတ္ထိ+ဂရုကံ ယဿာတိ အဂရုကံ-ဝန်လေးသည်၏အဖြစ်မရှိသူ”ဟု ပြုပါ၊ ချဲ့ဦးအံ့-
ဤအဖွင့်၌ “ဘာရိယံ”ဖြင့် “ဂရု”ကို ဖွင့်သည်၊ “အဖာသုကံ”ဖြင့် “ဂရု ဘာရိယံ”ကို
အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်သည်၊ “ဝန်လေးသည်၏အဖြစ်ဟူသည် စိတ်မချမ်းသာသည်၏အဖြစ်
(စိတ်မချမ်းသာခြင်း)ပင်”ဟူလို၊ “နတ္ထိ” ဖြင့် “အ”ကို ဖွင့်သည်၊ “ဘာရိယန္တိ ဂရုကံ
(ဝိမတိ-၁၊ ၃၅)”ဟူသော အဖွင့်အရ ဂရုနှင့် ဂရုကံ၊ အဂရုနှင့် အဂရုကံသည် အနက်
တူ၏၊ “တဝ ဝါသုပဂမနေန”ကို ကြည့်၍ “ဧတံ”၌ ပဌမာဝိဘတ်ကို တတိယာဟိတ်
အနက်ပေးသည်။

ဆက်ဦးအံ့-ဂရုက(ဝန်လေးသူ)အရ “အယျဿ”တည်း၊ အဂရုက(ဝန်မလေးသူ)
အရလည်း “အယျဿ”ပင်တည်း၊ သမာသ်ပုဒ်တစ်စိတ်နှင့် သမာသ်ပုဒ်လုံးတို့ အရတူ
နေ၏၊ ထိုကြောင့် အရကွဲအောင် “ဂရုက”၌ ဘာဝပ္ပဓာန၊ ဘာဝလောပကြံရသည်၊
ဒီ. ၄-၁၊ ၁၄၄၊ မ. ၄-၃၊ ၃၀၃တို့၌ “ဂရု”ကို “အဖာသုကဘာဝေါ(ဒီ. ၄-၁၊ ၁၄၄၊
မ. ၄-၃၊ ၃၀၃)”ဟု ဖွင့်ပုံကို ကြည့်လျှင် “ဂရုက”၌ ဘာဝပ္ပဓာန၊ ဘာဝလောပဖြစ်
ကြောင်း ပို၍ထင်ရှား၏၊ ထိုကြောင့် “ဂရုကံ-ဝန်လေးသည်၏အဖြစ်”ဟု ဘာဝအနက်
ပါအောင် အနက်ပေး၍ ဝန်လေးသူ၏ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ဝန်လေးခြင်း(စိတ်မချမ်း
သာခြင်း)ကို ယူပါ၊ “ဤစကားကြောင့် အရှင်ဘုရားမှာ ဝန်လေးသည်၏အဖြစ်(စိတ်
မချမ်းသာခြင်း)သည် ဖြစ်မည်သာ”ဟု ဆိုလိုသည်။

အနက်၂နည်း။ ။ “န”ပဋိသေမတစ်ပုဒ်၊ “အဂရုကံ”၌ “အ”ပဋိသေမတစ်ပုဒ်
အားဖြင့် ပဋိသေမ၂ပုဒ်ရှိသဖြင့် ပဋိသေမ၂ပုဒ်ကို တွဲပေးသောနည်း၊ ခွဲပေးသော
နည်းဟု ၂နည်းပေးနိုင်၏၊ ထိုတွင် ပဋိသေမ၂ပုဒ်တွဲပေးရာ၌ “၂ခုပဋိသေ၊ ခွဲဝေမရှိ၊
နက်ပေးဘိမူ၊ ပကတိအနက်၊ ထွက်အောင်သမ္ပန်မြဲ(ဘုရားကြီး-၁၁၃)”ဟူသော နိယံ
နှင့်အညီ “ဂရုကံ”ဟူသော ပကတိပုဒ်၏ အနက်ပေါ်အောင် “ဧတံ-ကြောင့်၊ အယျဿ-
၏၊ ဝါ-မှာ၊ န အဂရုကံ-ဝန်လေးသည်၏အဖြစ်ရှိပါ၏”ဟု ပေးပါ။

ခွဲပေးပုံ။ ။ပဋိသေမ၂ပုဒ်ခွဲပေးရာ၌ “မပေါင်းရောဘဲ၊ ခွဲ၍တစ်ခါ၊ သမ္ပန်ပါမူ၊
ကြိယာနောင်၊ ဧဝဆောင်မြဲ(ဘုရားကြီး-၁၁၄)”နှင့်အညီ ပကတိပုဒ်နောင် ဧဝသဒ္ဒါ

အာမ-အိမ်း၊ တုံ-သည်၊ မမ-၏။ ဆိန္ဒကေသာဒိဘာဝံ-ပြတ်သော ဆံပင်ရှိသူ အစရှိသည်၏ အဖြစ်ကို၊ ဇာနာသိ-၏။ ဣမိဿာ-ဤသူမအား၊ [“ဝဋ္ဋိဿတိ” ဌဝံ၊] မံ-ကို၊ “ဆိန္ဒသီသော”တိ-ပြတ်သော ဦးခေါင်းရှိသူဟူ၍၊ ကတ္တာ-၍၊ အက္ကောသိတုံ-ငှာ၊ ဝါ-သည်၊ ဝဋ္ဋိဿတိ-သင့်မည်လော၊ ဣတိ-ပြီ၊ ဝိသာခါ-သည်၊ ဒဟရံ-ကို၊ သညာပေတုံ-နားလည်စေခြင်းငှာ၊ နေဝ အသက္ခိန္ဒိ၊ ဒါရိကံ-ကို၊ သညာပေတုမ္ပိ-ငှာလည်း၊ နာသက္ခိန္ဒိ၊ တသ္မိံ ခဏေ-၌၊ ထေရော-သည်၊ အာဂန္တာ-၍၊ “ဥပါသိကေ-ကြီး၊ ဣဒံ-ဤဟာသည်၊ ကိံ-ဘာနည်း? [ဣဒံ ကိံ-ဒါ ဘာဖြစ်နေတာလဲ?]” ဣတိ-သို့ ပုစ္ဆိတွာ-၍၊ တမတ္ထံ-ကို၊ သုတွာ-၍၊ ဒဟရံ-ကို၊ ဩဝဒန္တော-ဆုံးမလိုသည်၊ (ဟုတွာ)၊ အာဟ၊ (ကိံ)၊ “အာဝုသော၊ အပေဟိ-ဖဲလော၊ အယံ-ဤသို့ ပြောခြင်းသည်၊ ဆိန္ဒကေသနခဝတ္ထဿ-သော၊ မဇ္ဈေ-၌၊ ဆိန္ဒကပါလံ-ကို၊ အာဒါယ-၍၊ ဘိက္ခယ-ငှာ၊ စရန္တဿ-လှည့်လည်သော သင့်ကို၊ ဝါ-အား၊ န အက္ကောသော-ဆဲရေးခြင်းမဟုတ်၊ တုဏှိ-ဆိုတ်၊ ဟောဟိ-လော” ဣတိ-ပြီ၊ ဘန္တေ၊ အာမ-မှန်ပါ၊ ကိံ-အဘယ်ကြောင့်၊ တုမေ-တို့သည်၊ အတ္တနော-၏၊ ဥပဋ္ဌာယိကံ-အလုပ်အကျွေးမကို၊ အတဇ္ဇေတွာ-မကြိမ်းမောင်း မူ၍၊ (မငေါက်ငမ်းမူ၍)၊ မံ-ကို၊ တဇ္ဇေထ-ကြိမ်းမောင်းကုန်သနည်း? (ငေါက်ငမ်း

ထည့်၍ “ဧတံ-ကြောင့်၊ အယုဿ-၏၊ ဝါ-မှာ၊ အဂရကံ-ဝန်လေးသည်၏ အဖြစ်မရှိ သည်ကား၊ န-မဟုတ်ပါ၊ (ဂရကံ ဧဝ-ဝန်လေးသည်သာ)”ဟု ပေးပါ၊ “အယုဿ-အား၊ အဂရကံ-ဝန်မလေးသည်ကား၊ န-ပါ၊ (ဂရကံ ဧဝ-သည်သာ)”ဟုလည်း ပေး ကြ၏။

အယံ . . . အက္ကောသော။ ။ အယံနှင့် အက္ကောသောသည် အရတူ၊ လိင်တူ ဖြစ်၏။ “အယံ-ဤသတို့သမီးငယ်သည်(ဤမြေးမသည်)”ဟု စွဲလျှင် ဆဲရေးသူသည် အယံပင် ဖြစ်သောကြောင့် “အက္ကောသော”ကို ကတ္တုသာဓ်ကြံ၍ “အယံ-ဤသတို့ သမီးငယ်သည်(ဤမြေးမသည်)၊ အက္ကောသော-ဆဲရေးတတ်သည်၊ န-မဟုတ်”ဟု ပေးရမည်၊ သို့သော် “အယံ-ဤသတို့သမီးငယ်သည်”ဟု စွဲခြင်းသည် ပုံလိင်ဖြင့်ရှိသော “အက္ကောသော”နှင့် မလျော်ခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ “စရန္တဿ”ဟု ဆဋ္ဌိဝိဘတ်ဖြင့် ရှိခြင်းကို ထောက်လျှင် “အက္ကောသနံ အက္ကောသော”ဟု ဘာဝသာဓ်ပြခြင်းသာ သင့်လျော်ခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း “အယံ-ဤသတို့သမီးငယ်သည်”ဟု စွဲခြင်းကို စဉ်းစားပါ။

ကုန်သနည်း?) မဲ-ကို “ဆိန္နသီသော” တိ-ဟူ၍၊ အက္ခောသိတုံ-ငှာ၊ ဝဋ္ဋိဿတိ-လော၊ ဣတိ-ပြီ၊ တသ္မိံ ခဏော-၌၊ သတ္တာ-သည်၊ အာဂန္နာ-၍၊ “ဣဒံ-သည်၊ ကိ-နည်း?” ဣတိ-သို့၊ ပုဏ္ဏိ-ပြီ၊ ဝိသာခါ-သည်၊ အာဒိတော-မှ၊ ပဌာယ-၍၊ တံ ပဝတ္တိ-ကို၊ အာရောစေသိ-ပြီ၊ သတ္တာ-သည်၊ တဿ ဒဟရဿ-၏၊ သောတာ-ပတ္တိဖလူပနိဿယံ-သောတာပတ္တိဖိုလ်၏ အားကြီးသော မှီရာအကြောင်းကို၊ [ဓမ္မဘာ-၂၊ ၉၅၈] ဒိသွာ-၍၊ “မယာ-သည်၊ ဣမံ ဒဟရံ-သို့၊ အနုဝတ္တိတုံ-လိုက်ခြင်းငှာ၊ ဝဋ္ဋတိ-၏၊” ဣတိ-သို့၊ စိန္တေတွာ-၍၊ ဝိသာခံ-ကို၊ အာဟ-ပြီ၊ (ကိ)၊ “ဝိသာခေ-ခါ၊ ကိ ပန-ကြောင့်၊ တဝ-၏၊ ဒါရိကာယ-သည်၊ ဆိန္နကေသာ-ဒိမတ္တကေနေဝ-ရိတ်ဖြတ်အပ်သော ဆံပင်ရှိသူအစရှိသည်မျှဖြင့်၊ မမ-၏၊ သာ-ဝကေ-တို့ကို၊ ဆိန္နသီသေ-တို့ကို၊ ကတွာ-၍၊ အက္ခောသိတုံ-ငှာ၊ ဝဋ္ဋတိ-သင့် အံနည်း?” ဣတိ-ပြီ၊ ဒဟရော-သည်၊ တာဝဒေဝ-၌ပင်၊ ဥဌာယ-၍၊ အဇ္ဈလိ-ကို၊ ပဂ္ဂဟေတွာ-မြောက်ချီ၍၊ “ဘန္တေ! ဧတံ ပဉ္စ-ကို၊ တုမေဝ-တို့သည်သာ၊ သုဠ-စွာ၊ ဇနာထ-ကုန်၏၊ အမှာကံ-တို့၏၊ ဥပဇ္ဈာယော စ-သည်လည်းကောင်း၊ ဥပါသိကာ စ-သည်လည်းကောင်း၊ သုဠ-စွာ၊ န ဇနန္တိ-ကုန်၊” ဣတိ-သို့၊ အာဟ-ပြီ၊ သတ္တာ-သည်၊ ဒဟရဿ-၏၊ အတ္တနော-မိမိအား၊ အနုကုလဘာဝံ-လျော်သည်၏အဖြစ်ကို၊ ဥတွာ-၍၊ “ကာမဂုဏံ-ကို၊ အာရဗ္ဗ-၍၊ ဟသန-ဘာဝေါ နာမ-ပြုံးရယ်သည်၏အဖြစ်မည်သည်၊ ဟီနော-ယုတ်ညံ့သော၊ ဓမ္မော-သဘောတရားတည်း၊ ဟီနံ-သော၊ ဓမ္မံ နာမ-ကို၊ သေဝိတုံ စ-မှီဝဲခြင်းငှာ လည်းကောင်း၊ ပမာဒေန-နှင့်၊ သဒ္ဓိံ-တူ၊ သံဝသိတုံ စ-အတူနေခြင်းငှာလည်းကောင်း၊ န ဝဋ္ဋတိ-မသင့်၊” ဣတိ-သို့၊ ဝတ္တာ၊ ဣမံ ဂါထံ၊ အာဟ၊ (ကိ)၊ “ဟီနံ ဓမ္မံ၊ ပေ၊ လောကဝမ္မနော” တိ-၍၊ (အာဟ)။

ဟီနံ ဓမ္မံ န သေဝေယျ၊ ပမာဒေန န သံဝသေ၊

မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိံ န သေဝေယျ၊ န သိယာ လောကဝမ္မနော။

ဟီနံ-ယုတ်ညံ့သော၊ ဓမ္မံ-ကာမဂုဏ်ငါးပါးတရားကို၊ န သေဝေယျ-မမှီဝဲရာ၊ ပမာဒေန-သတိလွတ်ကင်း၊ မေ့လျော့ခြင်းဆို၊ အကုသိုလ်နှင့်၊ န သံဝသေ-အတူမနေရာ၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိံ-မှားယွင်းသော အယူကို၊ န သေဝေယျ-မယူမစွဲ၊ မမှီဝဲရာ၊

လောကဝဇ္ဇနော-ဘဝသံသရာဆို၊ လောကကို ပွားစီးစေသူသည်။ န သိယာ-မဖြစ်ရာ။

တတ္ထ-၌၊ **ဟိနံ** ဓမ္မန္တိ-ကား၊ ပဉ္စကာမဂုဏ်-၅ပါးသော ကာမဂုဏ်ဟူသော၊ ဓမ္မ-ကို။ ဟိ-မှန်၊ ဟိနော-ယုတ်ညံ့သော၊ သော ဓမ္မော-ထို၅ပါးသော ကာမဂုဏ်တရားကို၊ အန္တမသော-အားဖြင့်၊ ဩဌဂေါဏာဒီဟိပိ-ကုလားအုပ်၊ နွားအစရှိသည်တို့သည်သော်လည်း၊ န ပဋိသေဝိတဗ္ဗော-ထိုက်။ စ-ဆက်၊ ဟိနော-သု-ကုန်သော၊ နိရယာဒီသု-ကုန်သော၊ ဌာနေသု-တို့၌၊ နိဗ္ဗတ္တာပေတိ-ဖြစ်စေတတ်၏၊ ဣတိ-ထိုကြောင့်၊ ဟိနော နာမ-၏၊ တံ-ထို၅ပါးသော ကာမဂုဏ်တရားကို၊ န သေဝေယျ-ရာ။ **ပမာဒေနာတိ**-ကား၊ သတိဝေါဿဂ္ဂလက္ခဏေန-သတိကို စွန့်လွှတ်ခြင်းလက္ခဏာရှိသော၊ ပမာဒေနာပိ-မေ့လျော့ခြင်းအကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်နှင့်လည်း၊ န သံဝသေ-အတူမနေရာ။ န သေဝေယျာတိ-ကား၊ မိစ္ဆာ-

ဟိနံ။ ။ဟေသိ ဟိနတ္ထံ အဂမိတိ ဟိနော၊[ဟိ+န၊ ဟိ၌ ဒီဃပြု၊-မောင်-၇၊ ၁၀၇၊] ဟိယိတ္ထာတိ ဟိနော၊ [ဟာ စာဂေ+တ၊ တကို နပြု၊ ဤ၊လာ-နိဒီ-၅၀၀၊] (တစ်နည်း) တကို ဤဏပြု၊ ကွစိ ဓာတုဖြင့် ဏကို နပြု၊-ရှု-၃၈၅၊] ဟိနအရ ယုတ်ညံ့သူ၊ ယုတ်ညံ့သောဌာနကို မုချအားဖြင့် ရ၏၊ ဤ၌ ဌာနဖြစ်သော ယုတ်ညံ့သောပုဂ္ဂိုလ်၏ ဟိနအမည်ကို ဌာနီဖြစ်သော ကာမဂုဏ်၅ပါး၌ တင်စားသော ဌာနပစာရအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ အကျိုးဟိနဂတိ၏ ဟိနအမည်ကို ဟိနဂတိကို ဖြစ်စေတတ်သော အကြောင်း ကာမဂုဏ်၅ပါး၌ တင်စားသော ဖလူပစာရအားဖြင့်လည်းကောင်း ဟိနအရ ကာမဂုဏ်၅ပါးကို ယူပါ။ ထိုကြောင့် “ဟိနောသု၊ ပေ၊ နိဗ္ဗတ္တာပေတိ”ဟု ဖွင့်သည်။ [“ဗာလာဓမ္မာ၊ ကဏှာ ဓမ္မာ(အဘိ၊ ၄-၁၊ ၉၃၊ မူလဋီ-၁၊ ၅၆၊ နိဘာ-၁၊ ၃၇၀၊ ၆၄၂)။]

တစ်နည်း။ ။“ဟိနံ (ဟိနတ္ထံ) ကရောတိတိ ဟိနော-ယုတ်နိမ့်သူ၏အဖြစ်ကို ပြုတတ်သော ကာမဂုဏ်တရား၊ ဟိနောသု ဌာနေသု+နိဗ္ဗတ္တာပေတိတိ ဟိနော-ယုတ်နိမ့်သော ဘုံဌာနတို့၌ ဖြစ်စေတတ်သော ကာမဂုဏ်တရား၊ ဟိနောဟိ+ပဋိသေဝိတဗ္ဗော ဟိနော-ယုတ်ညံ့သူတို့သည် မှီဝဲအပ်သော ကာမဂုဏ်တရား၊ ဟိနောသု+ဌိတော ဟိနော-ယုတ်ညံ့သူတို့၌ တည်ရှိသော ကာမဂုဏ်တရား”ဟု ပြုပါ။(ဓမ္မဋီ-၂၄၈)

ပမာဒေနံ။ ။“ပမဇ္ဇနံ ပမာဒေါ(မူလဋီ-၂၊ ၂၂၄၊ အနုဋီ-၂၊ ၂၁၅)၊ ပမဇ္ဇတိ ဧ-တေနာတိ ပမာဒေါ(မဋီ-၃၊ ၃၇၉၊ အဋီ-၁၊ ၁၁၁)”ဟု ပြု၍ အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ကို ယူပါ။ (တစ်နည်း) ပမဇ္ဇတိတိ ပမာဒေါ-မေ့လျော့တတ်သူ၊ (တစ်နည်း) ပမဇ္ဇနံ ပမာဒေါ။

ဒိဋ္ဌိမှီးမှားယွင်းသော အယူကိုလည်း၊ န ဂဏှေယျ-မယူရာ။ လောကဝဇ္ဇနောတိ-
 ကား၊ ဟိ-ချဲ့၊ (တစ်နည်း) ဟိ (ယသ္မာ)-အကြင်ကြောင့်၊ ယော-သည်၊ ဧဝံ-သို့၊
 (ဤသို့ယုတ်ညံ့သော ကာမဂုဏ်ကို မှီဝဲခြင်း၊ မေ့လျော့ခြင်းအကုသိုလ်နှင့် အတူ
 နေခြင်း၊ မှားသောအယူကို ယူခြင်းကို)၊ ကရောတိ-၏၊ သော-သည်၊ လောက-
 ဝဇ္ဇနော နာမ-လောကကို ကျယ်ပွားစေတတ်သူသည်၊ (သံသရာကို ကျယ်ပွား
 ရှည်လျားစေသူသည်)၊ ဟောတိ-၏၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ ဧဝံ-သို့၊ အကရဏေန-
 မပြုခြင်းဖြင့်၊ လောကဝဇ္ဇနော-သည်၊ န သိယာ-ရာ၊ ဣတိ-ဂါထာဖွင့်ပြီးပြီ။
 ဒေသနာဝသာနေ-၌၊ သော ဒဟရော-သည်၊ သောတာပတ္တိဖလေ-၌၊ ပတိ-
 ဌဟိ-ပြီ၊ သမ္ပတ္တာနမှီး-တို့အားလည်း၊ သာတ္ထိကာ-သော၊ ဓမ္မဒေသနာ-သည်၊
 အဟောသိ-ပြီ၊ ဣတိ-ဒဟရဘိက္ခုဝတ္ထုပြီးပြီ။

ဒဟရဘိက္ခုဝတ္ထုဘာသာသနိကာ ပြီးပြီ။

၂-သုဒ္ဓေါဒနဝတ္ထုဘာသာသနိကာ

ဥတ္တိဋ္ဌေတိ ဣမံ ဓမ္မဒေသနံ သတ္တာ နိဂြောဓာရာမေ-နိဂြောဓာရုံ ကျောင်း၌၊
 ဝိဟရန္တော ပိတရံ-ခမည်းတော်ကို၊ အာရဗ္ဗ ကထေသိ။ ဟိ-ချဲ့၊ ဧကသ္မိ-သော၊
 သမယေ-၌၊ သတ္တာ-သည်၊ ပဌမဂမနေန-အဦးဆုံးဖြစ်သော ကြွတ်တော်မူခြင်းဖြင့်၊
 ကပိလပုရံ-ကပိလနေပြည်တော်သို့၊ ဂန္ဒာ-၍၊ ဉာတိဟိ-တို့သည်၊ ကတပစ္စု-
 ဂ္ဂမနော-ပြုအပ်သော ခရီးဦးကြိုဆို့မှုရှိသည်၊ (ဟုတွာ)၊ နိဂြောဓာရာမံ-သို့ ပတွာ-
 ၍၊ ဉာတိနံ-တို့၏၊ မာနဘိန္ဒနတ္ထာယ-မာနကို ချိုးဖျက်ခြင်းငှာ၊ အာကာသေ-
 ၌၊ ရတနစင်္ကမံ-ရတနာတို့ဖြင့် ပြီးသော စင်္ကြံကို၊ ဝါ-ရတနာစင်္ကြံကို မာပေတွာ-
 ၍၊ တတ္ထ-ထိုရတနာစင်္ကြံ၌၊ စင်္ကမန္တော-လျက်၊ ဓမ္မံ-ကို၊ ဒေသေသိ-ပြီ၊ ဉာတိ-
 တို့သည်၊ ပသန္နစိတ္တာ-ကြည်ညိုသောစိတ်ရှိ ကုန်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ သုဒ္ဓေါဒန-
 မဟာရာဇာနံ-သုဒ္ဓေါဒနမင်းကြီးကို၊ အာဒိ ကတွာ-အစပြု၍၊ ဝန္ဒိသု-ကုန်ပြီ။

ပမာဒေါ ဧကဿ အတ္တိတိ ပမာဒေါ-မေ့လျော့ခြင်းရှိသူ”ဟု ပြု၍ “ပမာဒေန-ကုသိုလ်
 ကိစ္စမေ့လျော့တတ်သူနှင့်၊ ဝါ-ကုသိုလ်ကိစ္စမေ့လျော့ခြင်းရှိသူနှင့်၊ န သံဝသေ-ရာ”ဟု
 အဋ္ဌကထာဖွင့်မှ တစ်မျိုးကြံပေးနိုင်သည်။ (သင်္ခါ-၁၊ ၆၈)။

တသို့ ဉာတိသမာဂမေ-ထိုဆွေတော်မျိုးတော်တို့၏ စုဝေးမိရာအခါ၌၊ **ပေါက္ခရဝဿိ**-ကြာဖက်မိုးသည်၊ ဝါ-ကြာဖက်၌ ကျသောမိုးကဲ့သို့ စွပ်စေသူကိုသာ စွပ်သော မိုးသည်၊ ဝဿိ-ရွာသွန်းပြီ တံ-ထိုကြာဖက်မိုးကို အာရဗ္ဗ-၍၊ မဟာဇနေန-

ပေါက္ခရဝဿိ။ ။ပေါက္ခရေ+ဝဿိ ပေါက္ခရဝဿိ၊ ပေါက္ခရဝဿိ ဝိယာတိ ပေါက္ခရဝဿိ-ကြာဖက်၌ ရွာသောမိုးနှင့် တူသောမိုး၊(မဟာဘာ-၁၊ ၁၉၂)၊ (တစ်နည်း) ပေါက္ခရေ+ပတိတံ+ဝဿိ ပေါက္ခရဝဿိ၊ ပေါက္ခရဝဿိ ဝိယ+ဝဿိ ပေါက္ခရဝဿိ-ကြာဖက်၌ ကျသောမိုးနှင့်တူသောမိုး၊ (ဇာ. ၄-၇၊ ၃၇၇-၈၊ မအူပါရာနိ-၁၊ ၄၃၇)၊ ပဒုမ္မာကြာဖက်၌ ရေလျှောသကဲ့သို့ မစိုစွပ်စေလိုသူတို့၏ ကိုယ်၌ ရေမစိုစွပ်အောင် ရွာသော မိုးကို ပဒုမ္မာကြာဖက်ပေါ်၌ ကျသောမိုးနှင့် တူသောကြောင့် “ပေါက္ခရဝဿိ”ဟု ခေါ်သည်။ (ဝိမတိ-၁၊ ၃၄၊ ၂၊ ဝိမတိ-၂၊ ၁၁၂၊ မဟာဘာ-၁၊ ၁၉၂)။

တစ်နည်း။ ။ဂဏ္ဍိပုဒ်တို့အလို ကြာဖက်အဆင်းရှိသောမိုးကို “ပေါက္ခရဝဿိ”ဟု လည်းကောင်း၊ ဝဒန္တိ(အာစရိယ)ဝါဒအလို ကြာဖက်ပမာဏရှိပြီး ကောင်းကင် အလယ်၌ အစဉ်အတိုင်း ဖြစ်ပေါ်လာ၍ ရာပေါင်းများစွာ ထောင်ပေါင်းများစွာသော တိမ်တောင်တိမ်လိပ်တိမ်လွှာများဖြစ်ကာ ရွာသွန်းသောမိုးကို “ပေါက္ခရဝဿိ”ဟုလည်းကောင်း ဖွင့်ဆိုသေး၏။ ဂဏ္ဍိပုဒ်အလို “ပေါက္ခရဝဏ္ဏိ+ဝဿိ ပေါက္ခရဝဿိ-ကြာဖက်အဆင်းရှိသောမိုး၊ (ဝဏ္ဏပုဒ်ချေ)”ဟုပြု၊ ဝဒန္တိဝါဒအလို “ပေါက္ခရပုပ္ဖမာဏံ+ဝဿိ ပေါက္ခရဝဿိ-ကြာဖက်ပမာဏရှိသောမိုး၊(ပမာဏပုဒ်ချေ)”ဟုပြု။ (သာရတ္ထ-၃၊ ၂၄၅)

တစ်နည်း။ ။“ပေါက္ခရဝဿိန္တိ ပဒုမဝနေ ဝုဠဝဿသဒိသံ(ပါစိယော-၂၄၉)”ဟူသော အဖွင့်အလို ပေါက္ခရသဒ္ဒါ ပဒုမ္မာကြာကို ဟောသော်လည်း ဌာနီဖြစ်သော ပဒုမ္မာကြာ၏ အမည်ကို ဌာနဖြစ်သော ပဒုမ္မာကြာတော၌ တင်စား၍ ပေါက္ခရအရ ပဒုမ္မကြာတောကို ယူ၍ “ပေါက္ခရေ+ဝုဠ+ဝဿိ ပေါက္ခရဝဿိ၊ ပေါက္ခရဝဿိ ဝိယာတိ ပေါက္ခရဝဿိ-ပဒုမ္မာကြာတော၌ ရွာသွန်းသောမိုးနှင့် တူသောမိုး”ဟု ပြုပါ။

ကာရိတ်ကျေ။ ။“ပေါက္ခရဝဿိ-ကို၊ ဝဿိ-ရွာသွန်းစေပြီ”ဟုလည်း ပေးကြ၏။ ထိုအလို ဝဿိ၌ ကာရိတ်အကျေကြံပါ။ “မဟာမေယော ပေါက္ခရဝဿိ ဝဿိ(ဝိ. ၄-၃၊ ၂၈၈၊ ဇာ. ၄-၁၊ ၁၀၃)”ကို ကြည့်၍ “မဟာမေယော-ကြီးစွာသောမိုးတိမ်သည်”ဟု “ဝဿိ”၏ ကတ္တားထည့်ပါ။ ဇာ. ၄-၇၊ ၃၇၇၌ “သက္ကော. . . ပေါက္ခရဝဿိ ဝဿာပေသိ”ဟု ရှိသဖြင့် “သက္ကော-သိကြားသည်”ဟုလည်း ကတ္တားထည့်နိုင်သည်။ အထက်၌ “ပေါက္ခရဝဿိ နာမ. . . မဟန္တံ ဟုတွာ ဝဿတိ(သာရတ္ထ-၁၊ ၁၇၁)”ကို ကြည့်၍

သည်။ ကထာယ-ကို သမုဋ္ဌာပိတာယ-ဖြစ်စေအပ်သော်၊ “ဘိက္ခုဝေ! ဣဒါနေဝ-
ဌံသာ၊ (မယံ-၏၊ ဉာတိသမာဂမေ-၌၊ ပေါက္ခရဝဿံ-သည်။) န (ဝဿတိ)-ရွာ
သွန်းသည်မဟုတ်သေး၊ ပုဗ္ဗေပိ-၌လည်း၊ မယံ-၏၊ ဉာတိသမာဂမေ-၌၊ ပေါက္ခရ-
ဝဿံ-သည်။ ဝဿိယေဝ-ခဲ့သည်သာ” ဣတိ-သို့၊ ဝတ္တာ၊ ဝေဿန္တရဇာတကံ-
ကို၊ ကထေသိ-ပြီ၊ ဓမ္မဒေသနံ-ကို၊ သုတ္တာ-၍၊ ပက္ကမန္တေသု-ပြန်သွားကုန်သော၊
ဉာတိသု-တို့တွင်၊ ဧကောပိ-သည်လည်း၊ သတ္တာရံ-ကို၊ န နိမန္တေသိ-ဆွမ်းစား
ပင့်မသွား၊ ရာဇာပိ-သည်လည်း၊ “မယံ-၏၊ ပုတ္တော-သည်၊ မမ-၏၊ ဂေဟံ-
နန်းတော်သို့၊ အနာဂန္တာ-ကြွမလာမူ၍၊ ကဟံ-အဘယ်အရပ်(အိမ်)သို့၊ ဂမိ-
ဿတိ-နည်း?” ဣတိ-၍၊ အနိမန္တေတွာဝ-၍သာလျှင်၊ အဂမာသိ-ပြန်သွားပြီ၊
၈ ပန-ဆက်၊ ဂန္တာ-၍၊ ဂေဟေ-နန်းတော်၌၊ ဝိသတိယာ-၂၀၊ သော၊ ဘိက္ခု-
သဟဿာနံ-ရဟန်းအထောင်တို့ဖို့၊ ဝါ-တို့အတွက်၊ (တစ်နည်း) ဝိသတိယာ
ဘိက္ခုသဟဿာနံ-ရဟန်း၂သောင်းတို့ဖို့၊ ဝါ-အတွက်၊ ယာဂုအာဒိနိ-ယာဂု
အစရှိသည်တို့ကို၊ ပဋိယာဒါပေတွာ-စီမံစေ၍၊ အာသနာနိ-တို့ကို၊ ပညာပေသိ-
ပြီ၊ ပုနဒိဝသေ-၌၊ သတ္တာ၊ ပိဏ္ဍာယ-ငှာ၊ ပဝိသန္တော-သော်၊ “အတိတဗုဒ္ဓါ-
ရှေးဘုရားရှင်တို့သည်၊ ပိတု-၏၊ နဂရံ-သို့၊ ပတွာ-၍၊ ဝါ-သော်၊ ဥဇကမေဝ-
ဖြောင့်စွာသာလျှင်၊ (တိုက်ရိုက်သာလျှင်)၊ ဉာတိကုလံ-အမျိုးအိမ်သို့၊ ပဝိသိသု
ကံ န ခေါ-ကုန်သလော၊ ဥဒါဟု-မဟုတ်၊ ပဋိပါဋိယာ-အားဖြင့်၊ ပိဏ္ဍာယ-ငှာ၊
စရိသု-ကုန်သလော” ဣတိ-သို့၊ အာဝဇ္ဇေန္တော-ဆင်ခြင်တော်မူလသော်၊ “ပဋိ-
ပါဋိယာ-အားဖြင့်၊ စရိသု-ကုန်ပြီ” ဣတိ-သို့၊ ဒိသွာ-၍၊ ပဌမဂေဟတော-မှ၊
ပဌာယ-၍၊ ပိဏ္ဍာယ-ငှာ၊ စရန္တော-လျက်၊ ပါယာသိ-ကြွတော်မူပြီ၊ ရာဟုလ-
မာတာ-ရာဟုလာ၏ မယ်တော်သည်၊ ပါသာဒတလေ-၌၊ နိသိန္နာဝ-လျက်သာ၊
ဒိသွာ-၍၊ တံ ပဝတ္တိ-ကို၊ ရညော-အား၊ အာရောစေသိ-ပြီ၊ ရာဇာ-သည်၊
သာဠကံ-ကို၊ သဏ္ဌာပေန္တော-လျက်၊ ဝေဂေန-စွာ၊ နိက္ခမိတွာ-၍၊ သတ္တာရံ-
ကို၊ ဝန္တိတွာ-၍၊ “ပုတ္တ-သားတော်! ကသွာ-ကြောင့်၊ မံ-ကို၊ နာသေသိ-ဖျက်ဆီး

ဝဿိကို သုဒ္ဓကတ္တုရုပ်ယူပေးသည်။ [“အပ္ပံ တိသ္မထ ဝဿံ ၈(ဓာန်-၄၈)”ဂါထာအရ
မိုးဟော ဝဿသဒ္ဓါသည် နပုံလိင်တည်း၊ ထိုကြောင့် ဓမ္မဘာ-၁၊ ၃၀၇၌ “ပေါက္ခရ-
ဝဿံ”ဟု နပုံလိင်ပြင်ပါ။]

ဘိသနည်း? ပိဏ္ဏာယ-ငှာ၊ စရန္တေန-သော၊ တေ-သည်၊ အတိဝိယ-သာလျှင်၊ လဇ္ဇာ-ရှက်ခြင်းကို၊ ဥပ္ပာဒိတာ-ဖြစ်စေအပ်ပြီ၊ ဝေါ-တို့သည်၊ ဣမသ္မိယေဝ နဂ-ရေ-၌ပင်၊ သုဝဏ္ဏသိဝိကာဒိဟိ-ရွှေထမ်းစင်အစရှိသည်တို့ဖြင့်၊ ဝိစရိတွာ-၍၊ ပိဏ္ဏာယ-ငှာ၊ စရိတုံ-ငှာ၊ ယုတ္တံ နာမ-သင့်သည် မဟုတ်လော၊ [နာမနိပါတ်ပုဒ် ပုစ္ဆနအနက်ဟော၊-ဝိ. ၄-၁, ၁၇၄] ကိ-ကြောင့်၊ မ-ကို၊ လဇ္ဇာပေသိ-ရှက်စေရသနည်း? (အရှက်ရစေသနည်း?)” ဣတိ-ပြီ၊ “မဟာရာဇ! အဟံ-သည်၊ တံ-ကို၊ န လဇ္ဇာပေမိ-ရှက်စေသည်မဟုတ်၊ ပန-စင်စင်ကား၊ အတ္တနော-၏၊ ကုလ-ဝံသံ-အမျိုးအနွယ်သို့၊ အနုဝတ္ထာမိ-အစဉ်လိုက်၏၊” ဣတိ-ပြီ၊ “တာတ! ပိဏ္ဏာယ-ငှာ၊ စရိတွာ-၍၊ ဇီဝနဝံသော-အသက်မွေးသော အမျိုးအနွယ်သည်၊ မမ-၏၊ ဝံသော ကိ ပန-အမျိုးအနွယ်လော?” ဣတိ-ပြီ၊ “မဟာရာဇ! ဧသော-ဤဆွမ်းခံလှည့်၍ အသက်မွေးသော အမျိုးအနွယ်သည်၊ တဝ-၏၊ န ဝံသော-အမျိုးအနွယ်မဟုတ်၊ ပန-စင်စင်ကား၊ ဧသော-သည်၊ မမ-၏၊ ဝံသော-တည်း၊ ဟိ-မှန်၊ အနေကာနိ-ကုန်သော၊ ဗုဒ္ဓသဟဿာနိ-ဘုရားအထောင်တို့သည်၊ (ထောင်ပေါင်းများစွာသော ဘုရားရှင်တို့သည်)၊ ပိဏ္ဏာယ-ငှာ၊ စရိတွာဝ-၍ သာလျှင်၊ ဇီဝိသု-ကုန်ပြီ၊” ဣတိ-သို့၊ ဝတွာ-၍၊ ဓမ္မ-ကို၊ ဒေသေန္တော-သော်၊ ဣမာ ဂါထာ-တို့ကို၊ အဘာသိ-ပြီ၊ (ကိ)၊ “ဥတ္တိဋ္ဌေ၊ ပေ၊ ပရမိ စာ”တိ-၍၊ (အာဟ)။

**ဥတ္တိဋ္ဌေ နပ္ပမဇ္ဇေယျ၊ ဓမ္မံ သုစရိတံ စရေ၊
ဓမ္မစာရီ သုခံ သေတိ၊ အသ္မိ လောကေ ပရမိ စ။**

ဥတ္တိဋ္ဌေ-ဆွမ်းကိုရည်မှတ်၊ ရပ်ရသောအကျင့်၌၊ န ပမဇ္ဇေယျ-မမေ့လျော့ရာ၊ ဓမ္မံ-ဆွမ်းခံအကျင့်ကို၊ သုစရိတံ-ကောင်းစွာ ကျင့်အပ်သည်မည်လောက်အောင်၊ စရေ-ကျင့်ရာ၏၊ (တစ်နည်း) သုစရိတံ-ကောင်းစွာကျင့်ထိုက်သော၊ ဓမ္မံ-ကို၊ စရေ-၏၊ ဓမ္မစာရီ-ဆွမ်းခံအကျင့်ကို ကျင့်လေ့ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ အသ္မိ လောကေ-ဤလောက၌လည်းကောင်း၊ ပရမိ စ-နောက်လောက၌လည်းကောင်း၊ သုခံ-ချမ်းသာစွာ၊ သေတိ-အိပ်ရနေရ၏။

အနက်ကျယ်။ ။ဥတ္တိဋ္ဌေ-ဆွမ်းကိုရည်မှတ်၊ မတ်မတ်ရပ်၍၊ ကျင့်အပ်မှန်မှန်၊

ဆွမ်းခံခြင်း၌၊ န ပမဇ္ဇေယျ-ကောင်းသည့်ဘောဇန့်၊ စားသောက်ရန်ဖြင့်၊ ဆွမ်းခံဖျက်၍၊ မမေ့လျော့ရာ၊ ဓမ္မ-ကောင်းဆိုး၂တန်၊ ရရာခံ၍၊ ခြိုးခြံစားလင့်၊ တရားအကျင့်ကို၊ သုစရိတ်-မိစ္ဆာဇီဝ၊ အနေသနတို့၊ စစလွတ်ကင်း၊ သန့်ရှင်းစွာ ကျင့်အပ်သည်မည်လောက်အောင်၊ စရေ-ရောဂါဘေးဒဏ်၊ မရှိမှန်လျှင်၊ ကျင့်ကြံကြိုးကုတ်၊ အားထုတ်သင့်လှပေ၏။ ဓမ္မစာရီ-ဆွမ်းခံအကျင့်၊ မှန်မလင့်အောင်၊ အသင့်ကြိုးကုတ်၊ အားထုတ်လေ့ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ အသို့ လောကလက်ရှိမှန်စွာ၊ ကိုယ်ခန္ဓာ၏၊ ရရာကာလ၊ ဤလောက၌လည်းကောင်း၊ ပရမီစ-အနာဂတ်ရောက်၊ နောက်နောက်ခန္ဓာ၊ ရရာကာလ၊ နောက်လောက၌လည်းကောင်း၊ သုခံ သေတိ-သွားရပ်ထိုင်လျောင်း၊ လိုရာပြောင်း၍၊ အကြောင်းအားလျော်စွာ၊ ချမ်းသာလေတော့သတည်း။

ဓမ္မ စရေ သုစရိတ်၊ န နံ ဒုစရိတ် စရေ၊

ဓမ္မစာရီ သုခံ သေတိ၊ အသို့ လောကေ ပရမီ စ။

ဓမ္မ-ဆွမ်းခံအကျင့်ကို၊ သုစရိတ်-အနေသန၊ စသည်လွတ်ကင်း၍၊ သန့်ရှင်းစွာ ကျင့်အပ်သည်မည်လောက်အောင်၊ စရေ-ကျင့်ရာ၏။ နံ-ထိုဆွမ်းခံအကျင့်ကို၊ ဒုစရိတ်-ဝေသိယာဂေါစရ၊ စသည်စုပေါင်း၊ မကောင်းသဖြင့် ကျင့်အပ်သည်မည်လောက်အောင်၊ န စရေ-မကျင့်ရာ၊ ဓမ္မစာရီ-ဆွမ်းခံအကျင့်ကို ကျင့်လေ့ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ အသို့ လောက-ဤလောက၌လည်းကောင်း၊ ပရမီ စ-နောက်လောက၌လည်းကောင်း၊ သုခံ-ချမ်းချမ်းသာသာ၊ သေတိ-အိပ်ရနေရ၏။

တတ္ထ-တို့၌၊ **ဥတ္တိဋ္ဌေတိ-ကာ၊ ဥဌဟိတွာ-**ရပ်၍၊ ပရေသံ-တို့၏၊ ယရဒ္ဓါရေ-အိမ်တံခါး၌၊ ဌတွာ-ရပ်၍၊ ဂဟေတဗ္ဗပိဏ္ဍေ-ခံယူထိုက်သောဆွမ်းရှိသော ဆွမ်းခံအကျင့်၌။ [ဂဟေတဗ္ဗပိဏ္ဍေတိ ဂဟေတဗ္ဗပိဏ္ဍေဝန္တေ၊ ပိဏ္ဍစာရိကဝတ္ထေတိ အတ္ထော-ဓမ္မဋီ-၂၄၉] နပမဇ္ဇေယျာတိ-ကာ၊ ဟိ-ချဲ့၊ (တစ်နည်း) နပမဇ္ဇေယျာတိ

ဥတ္တိဋ္ဌေ။ ။ “ဥဌဟိတွာ ပရေသံ ယရဒ္ဓါရေ ဌတွာ”ဖြင့် “ဥဌဟိတွာ ပရယရဒ္ဓါရေ ဌိတံ ဌာနံ ဥတ္တိဋ္ဌ-မတ်မတ်ရပ်၍ သူတစ်ပါးအိမ်တံခါး၌ တည်ခြင်း”ဟု ပြုရကြောင်းကို ပြသည်၊ ဥတ္တိဋ္ဌေအရ ဆွမ်းခံသွားခြင်းအကျင့်ကို ယူစေလို၍ “ဂဟေတဗ္ဗပိဏ္ဍေ”ဟု ဖွင့်သည်၊ “ဂဟေတဗ္ဗေ+ပိဏ္ဍော ဧတဿာတိ “ဂဟေတဗ္ဗပိဏ္ဍော”ဟု ပြုပါ၊ (ဓမ္မဋီ-

(ပဒဿ)-နပ္ပမဇ္ဇေယျဟူသော ပုဒ်၏။ (ဝိတ္တာရံ-အကျယ်ကို) ဟိ (ဥဒ္ဓရိတွာ ဒဿေမိ)-ထုတ်၍ ပြဦးအံ့၊ **ပိဏ္ဏာစာရိကဝတ္ထံ**-ပိဏ္ဏာစာရိကဝတ်ကို၊ ဟာပေတွာ-ယုတ်လျော့စေ၍၊ ပဏီတဘောဇနာနိ-မွန်မြတ်သောဘောဇဉ်တို့ကို၊ ပရိယေသန္တော-ရှာမှီးလသော်၊ ဝါ-ရှာမှီးသောပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဥတ္တိဋ္ဌေ-ဆွမ်းကိုရည်မှတ်၊ မတ်မတ်ရပ်ခြင်း၌၊ ဝါ-ဆွမ်းအကျိုးငှာ ထ၍ရပ်ခြင်း၌၊ (ဆွမ်းခံခြင်း၌)၊ ပမဇ္ဇတိ နာမ-မေ့လျော့သည်မည်၏။ ပန-ဗျတိရိက်ကား၊ သပဒါနံ-ပိုင်းဖြတ်ခြင်းမှ ကင်းသည်၏အဖြစ်နှင့်တကွ၊ ဝါ-အစဉ်အတိုင်း၊ [ဓမ္မဘာ-၂၊ ၃၄၉၅] ပိဏ္ဏာယ-ငှာ၊ စရန္တော-လှည့်လည်လသော်၊ ဝါ-သည်၊ (ဥတ္တိဋ္ဌေ-၌)၊ န ပမဇ္ဇတိ နာမ-မေ့လျော့သည် မည်၏။ ဧဝံ-ဤသို့ ဆွမ်းခံလှည့်လည်ခြင်းကို၊ ကရောန္တော-လျက်၊ ဥတ္တိဋ္ဌေ-၌၊ နပ္ပမဇ္ဇေယျ-ရာ။ ဓမ္မန္တိ-ဟူသည်ကား၊ အနေသနံ-မသင့်လျော်သော

၂၄၉)၊ ဝိမတိ-၂၊ ၁၀၁၊ ပါစိယော-၂၁၇၌လည်း ဥတ္တိဋ္ဌေအရ ဆွမ်းခံသွားခြင်းကို ယူရန် **“ဥတ္တိဋ္ဌံ** နာမ ပိဏ္ဏာယ စရဏံ ဂစ္ဆတိ “ဥတ္တိဋ္ဌေ နပ္ပမဇ္ဇေယျာ”တိအာဒိသု ဝိယ”ဟု ဖွင့်သည်။ ပါစိယော-၂၁၇၌ “ပိဏ္ဏာယ ဥဒ္ဓိဿ၊ ဥဋ္ဌဟိတွာ ဝါ တိဋ္ဌနံ ဥတ္တိဋ္ဌံ-ဆွမ်းကို ရည်မှတ်၍ ရပ်ခြင်း၊ ဝါ-ဆွမ်းအလိုငှာ ထ၍ ရပ်ခြင်း-ဆွမ်းခံခြင်း”ဟု ပြု၏။

နိဒိ-၃၄။ ။ထို၌ “ဥဒ္ဓိဿ တိဋ္ဌနံ ဥတ္တိဋ္ဌံ-ဆွမ်းကို ရည်မှတ်၍ ရပ်ခြင်း”ဟု ပြု၏။ “ဥဒ္ဓိဿ+တိဋ္ဌ”ဟု ဆိုလိုလျက် ဒွိကိုချေ၊ သာ၊ကို တ၊ပြု၊ တ၊ကို နောက်တံသို့ ကပ်၍ ပြီးစေ၏။ ဆက်ဦးအံ့-သာရတ္ထ-၃၊ ၂၄၇၊ ဝိမတိ-၂၊ ၁၁၃၊ ထေရ၊ ဋ္ဌ-၄၅၁၊ ထေရိ၊ ဋ္ဌ-၂၄၂၊ ၂၄၉တို့၌ “ဥတ္တိဋ္ဌိတွာ”ဟု ရှိ၏။ ထိုသို့ရှိလျှင် “ပရေသံ ဃရဒ္ဓါရေ ဌတွာ”ကို “ဥတ္တိဋ္ဌိတွာ”၏ အဖွင့်ဟု ယူပါ။ “ဥဋ္ဌဟိတွာ”ဟု ရှိလျှင် ၎င်းဖြင့် ဥကို ဖွင့်သည်။ “ပရေသံ”စသည်ဖြင့် “တိဋ္ဌိတွာ”ကို ဖွင့်သည်ဟု ယူပါ။

ပိဏ္ဏာစာရိကဝတ္ထံ။ ။ပိဏ္ဏိတဗ္ဗော သံဃရိတဗ္ဗောတိ ပိဏ္ဏော၊ ပိဏ္ဏာယ+စရဏံ သီလံ ယဿာတိ ပိဏ္ဏာစာရိ၊ [ပိဏ္ဏာ+စရ+ဏံ]၊ ပိဏ္ဏာစာရိ ဧဝံ ပိဏ္ဏာစာရိကော-ဆွမ်းအကျိုးငှာ လှည့်လည်လေ့ရှိသောရဟန်း၊ [ပိဏ္ဏာစာရိ+က၊] ပိဏ္ဏာစာရိကေန+ဝတ္တိတဗ္ဗံ+ဝတ္ထံ ပိဏ္ဏာစာရိကဝတ္ထံ-ဆွမ်းအကျိုးငှာ လှည့်လည်လေ့ရှိသော ရဟန်းသည် ကျင့်အပ်သောဝတ်၊ ဝါ-ဆွမ်းခံရဟန်းသာမဏေတို့ ပြုကျင့်အပ်သောဝတ်၊(ဝိလံဋီ-၂၊ ၁၈) ပိဏ္ဏာစာရိကဝတ်ဟူသည် ဝိ-၄၊ ၃၈၃၌လာသော မြို့ရွာအတွင်းမဝင်မီ သင်္ကန်းကို အဝန်းညီစွာ ဝတ်ရုံခြင်း၊ ခါးပန်းကြိုးပတ်ခြင်း၊ သပိတ်ရေကျင်းခြင်းစသော ကျင့်ဝတ်များတည်း။

ရှာမှီးခြင်းကို၊ [ဓမ္မဘာ-၃, ၂၀၅။] ပဟာယ-ပယ်စွန့်၍၊ သပဒါနံ-ပိုင်းဖြတ်ခြင်းမှ ကင်းသည်၏အဖြစ်နှင့်တကွ၊ ဝါ-အစဉ်အတိုင်း၊ [ဓမ္မဘာ-၂, ၃၄၉၅။] စရန္တော-လျက်၊ တမေဝ ဘိက္ခာစရိယဓမ္မ-ထိုဆွမ်းအကျိုးငှာ လှည့်လည်ခြင်းအကျင့်ကိုပင်၊ ဝါ-ထိုဆွမ်းခံသွားခြင်းအကျင့်ကိုပင်၊ **သုစရိတံ**-ကောင်းစွာ ကျင့်ခြင်းဖြင့်၊ ဝါ-ကောင်းစွာ ကျင့်အပ်သည်မည်လောက်အောင်၊ (တစ်နည်း) သုစရိတံ-ကောင်းစွာကျင့်ထိုက်သော၊ တမေဝ ဘိက္ခာစရိယဓမ္မ-ကိုပင်၊ စရေ-ကျင့်ရာ၏။ သုခံ သေတီတိ ဧတံ-သုခံ သေတီဟူသော ဤစကားသည်၊ ဒေသနာမတ္တံ-ဒေသနာတော်မျှသာတည်း၊ ပန-ဆက်၊ ဧဝံ-လျှင်၊ ဧတံ ဘိက္ခာစရိယဓမ္မ-ကို၊ စရန္တော-လျက်၊ ဝါ-သူသည်၊ ဓမ္မစာရီ-ဆွမ်းခံအကျင့်ကို ကျင့်လေ့ရှိသူသည်၊ ဣမ လောကေ-ဤလောက၌၊ စတူဟိ-ကုန်သော၊ ဣရိယာပထေဟိ-တို့ဖြင့်၊ သုခံ-စွာ၊ ဝိဟရတိ-၏။ ဣတိ အတ္ထော-နက်။ န နံ ဒုစ္စရိတန္တိ-ကား၊ ဝေသီယာဒိ-ဘေဒေ-ပြည့်တန်ဆာမအစရှိသော အပြားရှိသော၊ **အဂေါစရေ**-မသင့်သော ကျက်စားရာအရပ်၌၊ ဝါ-မကျင့်စားသင့်သောအရပ်၌၊ စရန္တော-သော်၊ ဝါ-သည်၊

သုစရိတံ။ ။ သုဠ+စရိတဗ္ဗေတိ သုစရိတော-ကောင်းစွာကျင့်ထိုက်သော ဆွမ်းခံအကျင့်၊ ပါစိယော-၂၅၀အလို ဓမ္မ၏ တုလျာဓိကရဏဝိသေသနတည်း၊ ဆရာတို့ကား စရေ၏ ကြိယာဝိသေသနယူပေးတော်မူသည်၊ ကြိယာဝိသေသနယူလျှင် “သုဠ+စရဏံ သုစရိတံ-ကောင်းစွာကျင့်ခြင်း”ဟု ပြုပါ။

သုခံ သေတီ။ ။ “သေတီ”ကို “ဝိဟရတီ”ဟု အကမ္မကဓာတ်ဖြင့် ဖွင့်သောကြောင့် “သုခံ”သည် ပဌမာကြိယာဝိသေသနတည်း၊ ဥပလက္ခဏနည်းဖြင့် “သေတီ”ဟု ဟောတော်မူသည်၊ သေတီအရ ဣရိယာပုထံ ၄ပါးလုံးကို ယူရသည်၊ ထိုကြောင့် “စတူဟိ ဣရိယာပထေဟိ သုခံ ဝိဟရတီ”ဟု ဖွင့်သည်။

အဂေါစရေ။ ။ ဂါဝေါ စရန္တိ ဧတ္ထာတိ ဂေါစရော-နွားတို့ကျက်စားရာအရပ်၊ (နွားစားကျက်)၊ ဂေါစရော ဝိယာတိ ဂေါစရော-အမြဲတမ်းလှည့်လည်အပ်သောအရပ်၊ (တစ်နည်း) ဂစ္ဆန္တိ ယထာသကံ ဝိသယေ ပဝတ္တန္တိတိ ဂါဝေါ-စကျှစသော ဣန္ဒြေတို့၊ ဂါဝေါ စက္ခာဒိနိန္ဒြိယာနိ စရန္တိ ဧတ္ထာတိ ဂေါစရော-စကျှစသော ဣန္ဒြေတို့ လှည့်လည်ရာ ရူပါရုံအစရှိသောအရပ်၊ (နီတိပဒ-၃၁၈)၊ (တစ်နည်း) တတ္ထ တတ္ထ တာသု တာသု ဒိသာသု ဂန္ဓာ စရိတဗ္ဗတာယ ဘက္ခိတဗ္ဗတာယ ဂေါစရော(ယာသော-စားဖွယ်)၊ (ဒီဇီ-၃, ၉၊ ၁၀)”ဟူသော အဖွင့်အလို “ဂန္ဓာ စရိတဗ္ဗော ဘက္ခိတဗ္ဗောတိ

ဘိက္ခာစရိယဓမ္မ-ကို၊ ဒုစ္စရိတံ-မကောင်းသဖြင့် ကျင့်ခြင်းဖြင့်၊ ဝါ-မကောင်းသဖြင့် ကျင့်အပ်သည်မည်လောက်အောင်၊ (တစ်နည်း) ဒုစ္စရိတံ-မကောင်းသဖြင့် ကျင့်အပ်သော၊ ဘိက္ခာစရိယဓမ္မ-ကို၊ စရတိ နာမ-၏။ ဧဝံ-သို့၊ အစရိတ္တာ-၍၊ ဓမ္မ-ဆွမ်းခံအကျင့်ကို၊ သုစရိတံ-ကောင်းစွာကျင့်ခြင်းဖြင့်၊ ဝါ-ကောင်းစွာ ကျင့်အပ်သည် မည်လောက်အောင်၊ (တစ်နည်း) သုစရိတံ-ကောင်းစွာကျင့်ထိုက်သော၊ တမေဝ ဘိက္ခာစရိယဓမ္မ-ကိုပင်၊ စရေ-ရာ၏။ နံ-ထိုဆွမ်းခံအကျင့်ကို၊ ဒုစ္စရိတံ-ဖြင့်၊ ဝါ-အောင်၊ (တစ်နည်း) ဒုစ္စရိတံ-သော၊ နံ-ကို၊ န စရေ-ရာ။ သေသံ-သည်၊ ဝုတ္တတ္ထမေဝ-သည်သာ။ ဒေသနာဝသာနေ-၌၊ ရာဇာ-သည်၊ သောတာ-ပတ္တိ ဖလေ-၌၊ ပတိဋ္ဌဟိ-ပြီ၊ သမ္ပတ္တာနမ္ပိ-တို့အားလည်း၊ သာတ္ထိကာ-သော၊ ဓမ္မဒေသနာ-သည်၊ အဟောသိ-ပြီ၊ ဣတိ-သုဒ္ဓေါဒနဝတ္ထုပြီးပြီ။

သုဒ္ဓေါဒနဝတ္ထု ဘာသာသီကောပြီးပြီ။

၃-ပဉ္စသတဝိပဿကဘိက္ခဝတ္ထုဘာသာသီကော

ယထာ ပုဗ္ဗဠကန္တိ ကုမံ ဓမ္မဒေသနံ သတ္တာ ဇေတဝနေ ဝိဟရန္တော-စဉ်၊

ဂေါစရော-သွား၍ စားထိုက်သောဆွမ်း၊ [ဂန္ဒာ+စရ (ဘက္ခဏအနက်)+အ၊ နှာကို ချေ၊ ဂဏိ အ,ကို ဩပြု-ပါထေဘာ-၁, ၃၇၊] ဂေါစရယ စရန္တိ ဧတ္တာတိ ဂေါစရော-ဆွမ်းအကျိုးငှာ လှည့်လည်ရာအရပ်၊ (ဆွမ်းခံရွာ)၊ [ဂေါစရ+ဏ၊]၊ အယုတ္တော+ဂေါ-စရော အဂေါစရော-မသင့်သော အမြဲတမ်းလှည့်လည်ကျက်စားရာဖြစ်သော ပြည့်တန်ဆာမအိမ်စသော အရပ်၊ (မူလဋီ-၂, ၁၇၉)၊ ဝေသိယာဒိဘေဒေ၌ အာဒိဖြင့် ဝိဝေ(မုဆိုးမ)၊ ထုလ္လကုမာရိက(အပျိုကြီး)၊ ပဏ္ဍက(ပဏ္ဍုက်)၊ ပါနာဂါဂါ(အရက်ဆိုင်)၊ ဘိက္ခုနီ”တို့ကို ယူပါ။ (မူလဋီ-၁, ၉၇)

ဆက်ဦးအံ့-ဝေသိယစသော အဂေါစရဌာန၌ ဆွမ်းမခံကောင်းသည်မဟုတ်၊ ဆွမ်းခံကောင်း၏၊ မိတ်ဆွေဖွဲ့သောအားဖြင့် အမြဲသွားရသောကြောင့် “အဂေါစရ”ဟု ဆိုသည်၊ ထိုဌာနသို့ မိတ်ဆွေဖွဲ့သောအားဖြင့် အမြဲသွားလျှင် ကြာမြင့်စွာက စောင့်ရှောက်အပ်သော ရဟန်းတရားသည် ရက်အနည်းငယ်ဖြင့် ပျက်စီးတတ်၏၊ မပျက်စီးလျှင်လည်း အကဲ့ရဲ့ခံရ၏၊ အကယ်၍ ထိုဌာနသို့ ဆွမ်းခံသွားလျှင် သတိထား၍ သွားရမည်။(မဟာနိ. ၄-၃၉၉)။

ပဉ္စသတေ-ရှိကုန်သော၊ ဝိပဿကေ-ဝိပဿနာရှုကုန်သော၊ ဘိက္ခု-တို့ကို၊ အာ-
ရဗ္ဗ-၍၊ ကထေသိ-ပြီ။ ကိရ-ခဲ့၊ တေ-တို့သည်၊ သတ္ထု-၏၊ သန္တိကေ-၌၊ ကမ္မဋ္ဌာနံ-
ကို၊ ဂဟေတွာ-၍၊ အရညံ-တောသို့၊ ပဝိသိတွာ-ဝင်၍၊ ယဋ္ဌေန္တော-အဆက်
မပြတ် အားထုတ်ကုန်လသော်၊ ဝါယမန္တာ-လုံ့လစိုက်ထုတ် ပြုလုပ်ကုန်လသော်၊
အပ္ပဝိသေသာ-အနည်းငယ်သာ ထူးကုန်သည်၊ ဝါ-ထူးခြားမှုမရှိကုန်သည်၊ [ရှေ့
နည်း အနည်းငယ်အနက်၊ နောက်နည်း အဘာဝအနက်၊] အပ္ပတ္တဝိသေသာ-
မရောက်အပ်သေးသော တရားထူးရှိကုန်သည်၊ ဝါ-တရားထူးမရကုန်သည်၊
(ဟုတွာ)၊ “ဝိသေသေတွာ-ထူးစေ၍၊ ဝါ-အထူးပြု၍၊ ကမ္မဋ္ဌာနံ-ကို၊ ဂဟေ-
သာမ-ကုန်အံ့” ကုတိ-ကြံ၍၊ သတ္ထု-၏၊ သန္တိကံ-သို့၊ အာဂစ္ဆန္တာ-ကုန်လသော်၊
အန္တရာမဂ္ဂေ-၌၊ မရိစိကမ္မဋ္ဌာနံ-တံလျှပ်လျှင်အာရုံရှိသော ကမ္မဋ္ဌာန်းကို၊ ဘာ-
ဝေန္တာဝ-ကုန်လျက်သာ၊ အာဂမိသု-ကုန်ပြီ၊ တေသံ-တို့၏၊ ဝိဟာရံ-သို့၊ ပဝိဋ္ဌ-
က္ခဏေယေဝ-ဝင်ရာခဏ၌ပင်၊ ဒေဝေါ-မိုးသည်၊ ဝဿိ-ရွာပြီ၊ တေ-တို့သည်၊
တတ္ထ တတ္ထ ပမုခေသု-ထိုထို ကျောင်းဦးဆင်ဝင်တို့၌၊ ဌတွာ-ရပ်၍၊ ဓာရာ-
ဝေဂေန-မိုးရေအဟုန်ကြောင့်၊ ဥဌဟိတွာ-ပေါ်ထွက်၍၊ ဘိဇ္ဇန္တေ-ပျက်ကုန်သော၊
ပုဗ္ဗဠကေ-ရေပူပေါင်းတို့ကို၊ ဝါ-ရေပွက်တို့ကို၊ ဒိသွာ၊ “အယမ္ပိ အတ္တဘာဝေါ-
သည်လည်း၊ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ-ဖြစ်ပြီး၍၊ ဘိဇ္ဇနတ္ထေန-ပျက်စီးတတ်သည်၏ အဖြစ်
ဟူသော အနက်ကြောင့်၊ ပုဗ္ဗဠကသဒိသောယေဝ-ရေပူပေါင်း(ရေပွက်)နှင့်
တူသည်သာ၊ (ဟောန္တိ)” ကုတိ-သို့၊ အာရမ္မဏံ-ကို၊ ဂဏှိသု-ကုန်ပြီ၊ သတ္တာ-
သည်၊ ဂန္ဓကုဋိယံ-၌၊ နိသိန္နောဝ-လျက်သာ၊ တေ ဘိက္ခု-တို့ကို၊ ဩလော-
ကေတွာ-၍၊ တေဟိ-တို့နှင့်၊ သဒ္ဓိံ-တူ၊ ကထေန္တော ဝိယ-ကဲ့သို့၊ ဩဘာသံ-
ကို၊ ဖရိတွာ-၍၊ ဣမံ ဂါထံ၊ အာဟ၊ (ကိ)၊ “ယထာ ပုဗ္ဗဠကံ၊ ပေ၊ န ပဿတိ”
တိ-၍၊ (အာဟ)။

ယထာ ပုဗ္ဗဠကံ ပသေ၊ ယထာ ပသေ မရိစိကံ၊

ဧဝံ လောကံ အဝေက္ခန္တံ၊ မဇ္ဈရာဇာ န ပဿတိ။

ပုဗ္ဗဠကံ-ရေပူဖောင်း(ရေပွက်)ကို၊ ပသေ ယထာ-ဖြစ်လျှင်ပျက်ပြီး၊ အချည်း
နှီးအသွင်၊ ရှုမြင်သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ မရိစိကံ-တံလျှပ်ကို၊ ပသေ ယထာ-

ကောင်း၊ ဧဝံ-တူ၊ လောကံ-ခန္ဓာစသော လောကကို အဝေက္ခန္တိ-ဖြစ်လျှင်ပျက်ပြီး၊ အချည်းနှီးအသွင်၊ ရှုမြင်သူကို မစ္စုရာဇာ-သေမင်းသည်၊ န ပဿတိ-မမြင်နိုင်။

တတ္ထ-၌၊ **မရိစိကန္တိ**-ကား၊ **မယူခံ**-တံလျှပ်(တံလှုပ်)ကို။ ဟိ-မှန်၊ (တစ်နည်း)

မရိစိကံ။ ။ “မယူခံ”ဖြင့် မရိစိ၏ ပရိယာယ်ပုဒ်ကို ပြသည်။ ဓာန်-ငှာဂါထာအလို မရိစိနှင့် မယူခေတို့သည် အရောင်ကို ဟောရာ ဤ၌ နေပူရှိန်ကြောင့် မြေပေါ်တွင် တလှုပ်လှုပ်ပေါ်နေသော အရိပ်အရောင်ကို ယူပါ။ “မိယုန္တေ ခုဒ္ဒဇန္တဝေါ အနေနာတိ မရိစိ၊ [မရ+ဤစိ၊ ထိ၊ ပု၊-ဓာန်-ငှာ]”ဟု ပြပါ။ ဓာန်-ငှာဂါထာအလို မရိစိပုဒ်သည် တံလျှပ်ကို ဟော၏။ ထိုအလို “မရိစိ ဝိယာတိ မရိစိ-အရောင်နှင့် တူသောတံလျှပ်၊ [မရိစိ+ဣ၊-ဓာန်-ငှာ]”ဟု ပြပါ။ မောင်၌ကား “မာရေတိ အန္တကာရံ ဝိနာသေတိတိ မရိစိ”ဟု ပြ၍ “ရံသိ-အရောင်၊ မိဂတဏှိကာ-တံလျှပ်”၂မျိုးလုံးကို ယူ၏။(မောင်-၇၊ ၄၀)။ ကပစ္စည်းအတွက် မဖွင့်သဖြင့် ကပစ္စည်းအနက်မဲ့ယူကာ “မရိစိယေဝ မရိစိကာ၊ မရိစိကော”ဟု ဆက်ပါ။

ဆက်ဦးအံ့-တံလျှပ်၏ အိမ်ပုံသဏ္ဌာန်စသည်ထင်ရာကာလသည် တိုတောင်း၏။ သို့သော် မှီရာမြေအရပ်အစဉ်၏အစွမ်းကြောင့် အလွန်ကြာမြင့်စွာ ထင်နေခြင်း ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် “ယထာ ပဿေ မရိစိကံ”ဟု ဟောတော်မူသည်။ ဘင်္ဂဉာဏ်ဖြင့် ရုပ်နာမ်၏ အပျက်ကို ရှုမြင်သော ယောဂီကို ရည်၍ ဤဂါထာကို ဟောတော်မူသည်။ ဘင်္ဂဉာဏ်(ဘင်္ဂါနုပဿနာဉာဏ်)၏ အကျိုးစပါးရှိ၏။ ထိုစပါးမှာ-

- (၁) ဘဝဒိဋ္ဌိခေါ် သဿတဒိဋ္ဌိကို ပယ်ခွာနိုင်ခြင်း၊
- (၂) အသက်၌ ငဲ့ကွက်တွယ်တာမှုကို စွန့်ခြင်း၊
- (၃) အခါခပ်သိမ်း ဘာဝနာ၌ လွန်စွာအားထုတ်ခြင်း၊
- (၄) အသက်မွေးမှုစင်ကြယ်ခြင်း၊
- (၅) ကိစ္စကြီးငယ်တို့၌ ကြောင့်ကြဗျာပါရကို ပယ်နိုင်ခြင်း၊
- (၆) ကြောက်ရွံ့မှုကင်းခြင်း၊
- (၇) သည်းခံနိုင်ခြင်းနှင့် သူတော်ကောင်းတရား၌ မွေ့လျော်ခြင်း၊
- (၈) တောကျောင်း၊ ဘာဝနာမှု၌ မပျော်ခြင်းနှင့် ကာမဂုဏ်၌ မွေ့လျော်ခြင်း တို့ကို လွှမ်းမိုးပယ်ဖျောက်နိုင်ခြင်းတို့ ဖြစ်သည်။(ဝိသုဒ္ဓိ-၂၊ ၂၈၁၊ ဝိသုဒ္ဓိဋီ-၂၊ ၄၄၄)

မယူခံ။ ။အမရကောသ၌ မယူခပုဒ်သည် “တင့်တယ်ခြင်း၊ အရောင်၊ မီးလျှံ” ဟူသော အနက်တို့ကို ဟောကြောင်းကို ဆို၏။(အမရ-၂၃၊ ၁၈)။ ဤ၌ “အရောင်”

ဟိ (ယသ္မာ)-အကြင်ကြောင့်၊ တေ-ထိုတံလျှပ်တို့သည်၊ ဒူရတောဝ-အဝေး၌ပင်၊
 ဂေဟသဏ္ဌာနာဒိဝသေန-အိမ်ပုံသဏ္ဌာန်အစရှိသည်တို့၏အစွမ်းဖြင့်၊ ဥပဋ္ဌိ-
 တာပိ-တည်နေပါကုန်သော်လည်း၊ ဝါ-ထင်နေကုန်သော်လည်း၊ [ဓမ္မဘာ- ၂, ၁၃၆
 ရှု၊] ဥပဂစ္ဆန္တာနံ-အနီးသို့ ရောက်သွားတို့၏၊ အဂယျူပဂါဝ-ကိုင်ယူအပ်သည်
 ၏ အဖြစ်သို့ မကပ်ရောက်ကုန်သည်သာ၊ [ဓမ္မဘာ- ၂, ၁၃၆ရှု၊] ရိတ္တကာဝ-ပုံ
 သဏ္ဌာန်မှ ကင်းဆိတ်ကုန်သည်သာ၊ တုစ္ဆကာဝ-အချည်းနှီးတို့သည်သာ၊
 (ဟောန္တိ) တသ္မာ-ကြောင့်၊ **ပုဗ္ဗဠက**-ရေပူပေါင်း(ရေပွက်)ကို ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ-ဖြစ်ပြီး၍၊
 ဘိဇ္ဇနတ္ထေန-ပျက်စီးတတ်သည်၏အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့်၊ ရိတ္တတုစ္ဆာဒိ-
 ဘာဝေနေဝ-ပုံသဏ္ဌာန်မှ ကင်းဆိတ်သည်၊ အချည်းနှီးအစရှိသည်၏အဖြစ်ဖြင့်
 သာ၊ ပဿေယျ ယထာ-ကဲ့သို့၊ ဧဝံ-တူ၊ ခန္ဓာဒိလောကံ-ခန္ဓာအစရှိသော
 လောကကို၊ (ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ-၍၊ ဘိဇ္ဇနတ္ထေန-ကြောင့်၊ ရိတ္တတုစ္ဆာဒိဘာဝေနေဝ-
 ဖြင့်သာ) အဝေက္ခန္တိ-ရှုမြင်သောပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ **မစ္စရာဇာ**-သေမင်းသည်၊ **န ပဿ-
 တိ**-မမြင်၊ ဣတိ-ဂါထာဖွင့်ပြီးပြီ။ ဒေသနာဝသာနေ-၌၊ တေ ဘိက္ခု-တို့သည်၊

ဟူသော အနက်ကို ဟော၏။ “မယတိ ယာတီတိ မယူခေါ၊ [မယ+ခ၊ ဥ၊လာ၊-မောဂ-
 ၇, ၃၁၊] မာယ မာနာယ(မြတ်နိုးသဖြင့်)+ဥခတီတိ(ရောက်တတ်သောကြောင့်) မယူ-
 ခေါ၊ [မာ+ဥခ+အ၊ မာကို မယပြု၊ ဥကို ဥဒိယပြု၊-ဓာန်ဋီ-၆၄၊ ထောမ၊ သဒ္ဓသာဂရ၊]
 မာတိ မိနာတိ ဟိံသတိ၊ မိနိယတေ ဟိံသီယတေ ဝါတိ မယူခေါ၊ [မာ+ဥခ၊ မာကို
 မယပြု၊-သဒ္ဓသင်္ဂဟဥဏာဒိ-၄၃၃၊ ထောမ၊ သဒ္ဓသာဂရ၊]”ဟု ပြပါ။

ပုဗ္ဗဠက။ ။ထောမနိဓိ၌ ရေပွက်အနက်ဟော “ဗုဒ္ဓုဒ”ဟု ရှိ၏၊ ဗုဒ္ဓဓာတ်၊ နိဿမန
 (စုံစမ်းကြည့်ရှုနားထောင်ခြင်း)အနက်၊ ကပစ္စည်း၊ ဓာတ်အဆုံးသရချေ၊ ဗုဒ္ဓဗုဒ္ဓိဟု
 ဒွေဘော်ပြု၊ (ဗုဒ္ဓဗုဒ္ဓိ+က)၊ ကအနုဗန်ချေ၊ (ဗုဒ္ဓဗုဒ္ဓ)၊ ဒ်ကို နောက်ဗုဒ္ဓိ ကပ်၍ “ဗုဒ္ဓုဒ”
 ဟု ပြီးစေ၏၊ ပါဠိ၌ ဗုဒ္ဓဓာတ်၊ အပစ္စည်း၊ ဗုဗုဟု ဒွေဘော်ပြု၊ (ဗုဗုဒ္ဓ)၊ နောက်ဗထက်
 ဗဒွေဘော်လာ၊ ဒ်ကို ဠပြု၊ (ဗုဗုဠ)၊ ရှေ့ဗကို ပပြု၊ သုတ္တံ၌ ကပစ္စည်းသက်၍ ပုဗ္ဗဠက
 ဖြစ်သည်၊ “ဗောဓိယတေတိ(ကြည့်ရှုအပ်သောကြောင့်) ပုဗ္ဗဠ၊ ပုဗ္ဗဠယေဝ ပုဗ္ဗဠက”
 ဟုပြု၊ ထောမ၌ ပုံလိင်ဟု ဆို၏၊ ပါဠိ၌ “ဥဒက-ဗု(ပု)ဗ္ဗဠ(အံ-၂, ၅၀၂)”ဟု နပုံလိင်ဖြင့်
 ရှိ၏။ (သမ္မောဘာ-၁, ၁၀၄၊ သပြေနိ-၃, ၂၅၄ရှု)

မစ္စရာဇာ န ပဿတိ။ ။ဘင်္ဂဉာဏ်စသည်ဖြင့် အစဉ်အတိုင်း ရှုမှတ်ပွားများ၍
 အရဟတ္တဖိုလ်ရောက်လျှင် ဘဝသစ်မဖြစ်တော့ရကား ဘဝသစ်နှင့်ဆိုင်သော သေခြင်း

ဌိတဋ္ဌာနေယေဝ-တည်ရာအရပ် ၌ပင်၊ အရဟတ္တံ-သို့ ပါပုဏိသု-ကုန်ပြီ၊ ဣတိ-
ပစ္စသတဝိပဿကဘိက္ခုဝတ္ထု ပြီးပြီ။

ပစ္စသတဝိပဿကဘိက္ခုဝတ္ထုဘာသာသီကာ ပြီးပြီ။

၄-အဘယရာဇကုမာရဝတ္ထုဘာသာသီကာ

ဧထ ပဿထိမံ လောကန္တိ ဣမံ ဓမ္မဒေသနံ သတ္တာ ဝေဠုဝနေ ဝိဟရန္တော
အဘယရာဇကုမာရံ-အဘယမင်းသားကို၊ အာရဗ္ဗ ကထေသိ။ ကိရ-ချဲ့၊
တဿ-ထိုအဘယမင်းသားသည်၊ ပစ္စန္တံ-တိုင်းပြည်စွန့်ဖျားအရပ်ကို၊ ဂူပသမေ-
တွာ-ငြိမ်းစေပြီး၍၊ အာဂတဿ-ပြန်လာလသော်၊ (တစ်နည်း) ပစ္စန္တံ-ကို၊ ဂူပ-
သမေတွာ-၍၊ အာဂတဿ-သော၊ တဿ-အား၊ ပိတာ-ခမည်းတော်ဖြစ်သော၊
ဗိမ္ဗိသာရာ-သည်၊ တုဿိတွာ-နှစ်သက်၍၊ ဧကံ-သော၊ နစ္စဂီတကုသလံ-
ကခြင်း သီဆိုခြင်း၌ ကျွမ်းကျင်သော၊ နာဠကိတ္ထိ-ကချေသည်မကို၊ ဒတွာ-၍၊
သတ္တာဟံ-လုံး၊ ရန္တံ-ကို၊ အဒါသိ-ပြီ၊ သော-သည်၊ သတ္တာဟံ-လုံး၊ ဂေဟာ-မှ၊
ဗဟိ-သို့၊ အနိက္ခန္တော-မထွက်ပဲသာလျှင်၊ **ရုဇ္ဈသိရိ**-မင်း၏ ဥစ္စာဖြစ်သော စည်း
စိမ်ချမ်းသာကို၊ ဝါ-မင်း၏စည်းစိမ်ချမ်းသာကို၊ အနုဘဝိတွာ-၍၊ အဋ္ဌမေ-သော၊
ဒိဝသေ-၌၊ နဒီတိတ္ထံ-မြစ်ဆိပ်သို့၊ ဂန္တာ-၍၊ နှတွာ-၍၊ ဥယျာနံ-သို့၊ ပဝိသိတွာ-
၍၊ သန္တတိမဟာမတ္တော ဝိယ-ကဲ့သို့၊ တဿာ ဣတ္ထိယာ-၏၊ နစ္စဂီတံ-ကခြင်း၊

လုံးဝကင်းသည်ကို ရည်ရွယ်၍ “သေမင်း မမြင်နိုင်”ဟု ဟောတော်မူသည်၊ (ဝိသုဒ္ဓိဋီ-
၂၊ ၄၄၄)၊ သေခြင်း၊ ခန္ဓာပျက်စီးခြင်းကို “မစ္စ”ဟု ခေါ်သည်၊ သေခြင်းသည်ပင်
သတ္တဝါတို့ကို မိမိအလို၌ ဖြစ်စေလိုက်စေသည့်အတွက် သတ္တဝါတို့ကို အစိုးရသော
ကြောင့် “ရာဇာ”ဟု ဆိုရသည်၊ “မရဏံ မစ္စ၊ မစ္စ၊ ဧဝ+ရာဇာ မစ္စ၊ရာဇာ-သေခြင်း
ဟူသောမင်း”ဟု ပြုပါ။ (ထေရေ၊ ၄-၁၊ ၆၀)

ရုဇ္ဈသိရိ။ ။ရညော+ဣဒံ ရန္တံ၊ [ရာဇ+ဣ၊] ရန္တံ စ+တံ+သိရိ စာတိ ရုဇ္ဈသိရိ-
မင်း၏ဥစ္စာဖြစ်သော စည်းစိမ်ချမ်းသာ၊ (တစ်နည်း) ရာဇာ ဧဝ ရန္တံ၊ ရုဇ္ဈဿ+သိရိ
ရုဇ္ဈသိရိ-မင်း၏ စည်းစိမ်ချမ်းသာ၊ “**သိရိ**တိ ဣဿရိယံ(သံ၊ ၄-၁၊ ၉၄)”ဟူသော
အဖွင့်အရ သိရိသဒ္ဒါ ဣဿရိယအနက်ဟောဟု ယူပါ၊ ဣဿရိယဟူသည် အစိုးရသူ
၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ စည်းစိမ်ချမ်းသာတည်း။

သီဆိုခြင်းကို **ပဿန္တော**-ကြည့်ရှုနားထောင်လျက်၊ နိသီဒိ-ပြီး၊ သာပိ-ထိုကဗျေ
 သည်မသည်လည်း၊ တင်္ခဏညေဝ-ထိုခဏ၌ပင်၊ သန္တတိမဟာမတ္တဿ-၏။
 နာဠကိတ္ထိ ဝိယ-ကဲ့သို့၊ သတ္တကဝါတာနံ-ဓားကဲ့သို့ အင်္ဂါကြီးငယ်တို့ကို ဖြတ်
 တောက်တတ်သော လေတို့၏။ ဝါ-ဓားကဲ့သို့ အဆက်အစပ်ကို ဖြတ်တတ်
 သော လေတို့၏။ [ဓမ္မဘာ-၃, ၅၅၁၊] ဝသေန-အစွမ်းဖြင့်၊ ဝါ-ကြောင့်၊ [ဓမ္မဘာ-
 ၂, ၅၄၀၊] ကာလံ-ကို၊ အကာသိ-ပြီး၊ ကုမာရော-သည်၊ တဿာ-ထိုကဗျေသည်
 မ၏။ ဝါ-သည်၊ ကာလကိရိယာယ-သေခြင်းကို ပြုလသော်၊ ဝါ-ခြင်းကြောင့်၊
 ဥပ္ပန္နသောကော-သည်၊ (ဟုတွာ)။ “မေ-၏၊ ဣမံ သောကံ-ကို၊ သတ္တာရံ-ကို၊
 ဌပေတွာ-၍၊ အညော-(ဘုရားရှင်မှ) အခြားသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ နိဗ္ဗာပေတုံ-
 ငြိမ်းစေခြင်းငှာ၊ န သက္ခိဿတိ-မဟုတ်၊” ဣတိ-ကြံ၍၊ သတ္တာရံ-သို့၊ ဥပ-
 သင်္ကမိတွာ-၍၊ “ဘန္တေ-ရား၊ မေ-၏၊ သောကံ-ကို၊ နိဗ္ဗာပေထ-ငြိမ်းစေတော်
 မူပါကုန်၊” ဣတိ-သို့၊ အာဟ-ပြီး၊ သတ္တာ-သည်၊ တံ-ထိုမင်းသားကို၊ သမဿာ-
 သေတွာ-သက်သာရာရစေ၍၊ [သံ+အာ+သသ+ဏေ+တွာ၊ “ကောင်းစွာ ရှုနိုင်၊ ရှိုက်
 နိုင်စေ၍”ဟု သဒ္ဒတ္ထပေး(သီဘာ-၁, ၂၁၉)၊] “ကုမာရ-သား၊ တယာ ဟိ (တယာ
 ဧဝ)-သည်ပင်လျှင်၊ ဣမိဿာ ဣတ္ထိယာ-၏၊ ဧဝမေဝ-လျှင်၊ မတကာလေ-၌၊
 ရောဒန္တေန-လသော်၊ ဝါ-ကြောင့်၊ ပဝတ္တိတာနံ-ဖြစ်ကုန်သော၊ အဿူနံ-မျက်
 ရည်တို့၏၊ (တစ်နည်း) ဣမိဿာ ဣတ္ထိယာ-၏၊ ဧဝမေဝ-လျှင်၊ မတကာလေ-
 ၌၊ ရောဒန္တေန-သော၊ တယာ ဟိ (တယာ ဧဝ)-သည်ပင်လျှင်၊ ပဝတ္တိတာနံ-
 ဖြစ်စေအပ်ကုန်သော၊ အဿူနံ-တို့၏၊ အနမတဂ္ဂေ-သိအပ်သော အစအပိုင်း
 အခြားမရှိသော၊ ဝါ-မသိအပ်သော အစအပိုင်းအခြားရှိသော၊ [ဓမ္မဘာ-၁, ၃၃၊
 ၅၈၀၊] သံသာရေ-၌၊ ပမာဏံ-အတိုင်းအတာသည်၊ နတ္ထိ၊” ဣတိ-သို့၊ ဝတွာ-
 ၍၊ တာယ ဒေသနာယ-ကြောင့်၊ သောကဿ-၏၊ တနုဘာဝံ-နည်းပါးသည်၏
 အဖြစ်ကို၊ ဥတွာ-၍၊ “ကုမာရ-သား၊ မာ သောစိ-ဝမ်းမနည်းနှင့်၊ ဧတံ-ဤ

ပဿန္တော။ ။ “နစ္စဂိတံ” နှင့်လျော်အောင် “ပဿန္တော စ သုဏန္တော စ ပဿန္တော”
 ဟု ဝိရူပေကသင်္သပြုပါ။ သို့မဟုတ် ဧကဒေသုပစာရ၊ ဥပလက္ခဏနည်းအားဖြင့်
 ပဿန္တောအရ ကြည့်ရှုခြင်း၊ နားထောင်ခြင်း၂မျိုးလုံးကို ယူပါ။ “နစ္စကို ကြည့်ရှု၊
 ဂိတကို နားထောင်သည်”ဟူလို။

ဝမ်းနည်းခြင်းသည်၊ ဗာလဇနာနံ-လူမိုက်တို့၏။ သံသီဒနဋ္ဌာနံ-နစ်မြုပ်ရာအရပ်
တည်း။” က္ကတိ-သို့၊ ဝတ္ထု၊ က္ကမံ ဂါထံ၊ အာဟ၊ (ကို)။ “ဧထ ပဿထိမံ၊ ပေ၊
သင်္ဂေါ ဝိဇာနတ”န္တိ-၍၊ (အာဟ)။

ဧထ ပဿထိမံ လောကံ၊ စိတ္တံ ရာဇရထူပမံ၊

ယတ္ထ ဗာလာ ဝိသီဒန္တိ၊ နတ္ထိ သင်္ဂေါ ဝိဇာနတံ။

ဧထ-လာကြလော၊ စိတ္တံ-အဝတ်တန်ဆာစသည်တို့ဖြင့် ဆန်းကြယ်သော၊
ရာဇရထူပမံ-မင်း၏ရထားဟူသော ဥပမာရှိသော၊ ဝါ-မင်းစီးရထားနှင့် တူသော၊
(တစ်နည်း) ရာဇရထူပမံ-မင်း၏ရထားဟူသော ဥပမာရှိအောင်၊ ဝါ-မင်းစီး
ရထားနှင့် တူစွာ၊ စိတ္တံ-အဝတ်တန်ဆာစသည်တို့ဖြင့် ဆန်းကြယ်သော၊ က္ကမံ
လောကံ-ဤခန္ဓာအစရှိသော လောကကို၊ ပဿထ-ရှုကြလော၊ ယတ္ထ-ယင်း
ခန္ဓာအစရှိသော လောက၌၊ ဗာလာ-လူမိုက်တို့သည်၊ ဝိသီဒန္တိ-နစ်မြုပ်နေကုန်၏။
ဝိဇာနတံ-စဉ်းစားမြော်မြင်၊ ပညာရှင်တို့၏။ ဝါ-တို့မှာ၊ သင်္ဂေါ-ရာဂဒေါသ၊ အစ
ရှိခုနစ်သွယ်၊ ငြိတွယ်တတ်သော တရားသည်၊ နတ္ထိ-မရှိ။

တတ္ထ-၌၊ **ဧထ ပဿထာတိ**-ကား၊ ရာဇကုမာရမေဝ-ကိုသာ၊ သန္ဓာယ-
၍၊ အာဟ-ပြီ။ က္ကမံ လောကန္တိ-ကား၊ ခန္ဓလောကာဒိသင်္ခါတံ-ခန္ဓာလောက
အစရှိသည်ဟု ဆိုအပ်သော၊ က္ကမံ အတ္တဘာဝံ-ကို။ **စိတ္တန္တိ**-ကား၊ သတ္တရတနာ-
ဒိဝိစိတ္တံ-ရတနာဂုဗါးအစရှိသည်တို့ဖြင့် ဆန်းကြယ်သော၊ ရာဇရထံ ဝိယ-မင်း၏

ဧထ ပဿထ။ ။ “ရာဇကုမာရမေဝ သန္ဓာယ”ဖြင့် “ဧထ ပဿထ”၌ ဧကဝုဏ်မှ
ဗဟုဝုဏ်သို့ ပြန်နေသော ဝစနဝိပလ္လာသဟု ပြသည်။ (တစ်နည်း) ဗဟုမိ ဝိယ ဧကမိဝိ
(နီတိ-၆၆၇)သုတ်ဖြင့် ဧကဝုဏ်အနက်၌ ဗဟုဝုဏ်ထဝိဘတ်သက်ပါ။

စိတ္တံ ရာဇရထူပမံ။ ။ “သတ္တရတနာဒိဝိစိတ္တံ ရာဇရထံ ဝိယ”ကား “ရာဇရထူပမံ”
၏ အဖွင့်၊ “ဝတ္ထာလင်္ကာရာဒိစိတ္တိတံ”ကား “စိတ္တံ”၏အဖွင့်တည်း။ “ရာဇရထူပမံ”ကို
ရှေးဦးစွာ ဖွင့်ပြီး “စိတ္တံ”ကို နောက်မှဖွင့်ပုံကို ထောက်လျှင် ဂါထာအနက်ပေးရာ၌
“ရာဇရထူပမံ”ကို ရှေးဦးစွာ ပေး၍ “စိတ္တံ”ကို နောက်မှပေးရမည်ဟု သိစေသည်။
ဤသို့ပေးရာ၌ “ရာဇရထူပမံ”ကို “စိတ္တံ”၏ ကြိယာဝိသေသနယူ၍ “ရာဇရထူပမံ-
မင်း၏ရထားဟူသော ဥပမာရှိအောင်၊ ဝါ-မင်းရထားနှင့် တူစွာ”ဟု အနက်ပေးပါ။
“ရတနာဂုဗါးတို့ဖြင့် ဆန်းကြယ်သော မင်းရထားနှင့် တူအောင် အဝတ်တန်ဆာတို့ဖြင့်

ရထားကဲ့သို့၊ ဝါ-မင်းရထားနှင့် တူစွာ၊ **ဝတ္ထာလင်္ကာရာဒိစိတ္တိတံ**-အဝတ်တန်ဆာအစရှိသည်တို့ဖြင့် ဖြစ်သောဆန်းကြယ်ခြင်းရှိသော၊ ဝါ-အဝတ်တန်ဆာအစရှိသည်တို့ဖြင့် ဆန်းကြယ်သော။ ယတ္ထ ဗာလာတိ-ကား၊ ယသို့ အတ္တဘာဝေ-အကြင်အတ္တဘော၌၊ ဗာလာ-တို့သည်၊ ဝိသီဒန္တိ-နစ်မြုတ်ကုန်၏။ ဝိဇာနတန္တိ-ကား၊ ဝိဇာနန္တာနံ-သိကုန်သော၊ ပဏ္ဍိတာနံ-တို့၏၊ ဧတ္ထ-ဤအတ္တဘော၌၊ ရာဂသင်္ဂီဒီသု-ရာဂအစရှိသော ငြိတွယ်တတ်သော တရားတို့တွင်၊ ဧကောပိ-တစ်ပါးလည်းဖြစ်သော၊ **သင်္ဂီ**-ငြိတွယ်တတ်သော တရားသည်၊ နတ္ထိ၊ ဣတိ အတ္ထော။ ဒေသနာဝသာနေ-၌၊ ရာဇကုမာရော-သည်၊ သောတာပတ္တိဖလေ-၌၊ ပတိဋ္ဌဟိ-ပြီ၊ သမ္ပတ္တာနမ္ပိ-တို့အားလည်း၊ သာတ္ထိကာ-သော၊ ဓမ္မဒေသနာ-သည်၊ အဟောသိ၊ ဣတိ-အဘယရာဇကုမာရဝတ္ထုဘာသာသီကာ ပြီးပြီ။

အဘယရာဇကုမာရဝတ္ထုဘာသာသီကာ ပြီးပြီ။

ဆန်းကြယ်သော (ဆန်းကြယ်အောင် ပြုလုပ်အပ်သော) ခန္ဓာလောက”ဟူလို။

ဆက်ဦးအံ့-“ဝတ္ထာလင်္ကာရာဒိစိတ္တိတံ”၌ “စိတ္တိတံ”ကို “စိတ္တံ+သဉ္ဇာတံ အဿာတိ စိတ္တိတော-ဖြစ်သောဆန်းကြယ်ခြင်းရှိသောခန္ဓာလောက”ဟု ပြုပါ။(ဒီဋီ-၂၊ ၄၀)။ “စိတ္တ”ဟူသော ကိတ်ပုဒ်ကို “စိတ္တိတံ”ဟု သဉ္ဇာတ(အသတ္တိ)တဒ္ဒိတ်ပုဒ်ဖြင့် ဖွင့်သောကြောင့် “စိတ္တေတိတိ စိတ္တံ”ဟု ကတ္တုသာဓ်ပြုပါ။ “စိတ္တံ+ဣတော ဂတော-ဆန်းကြယ်ခြင်းသို့ ရောက်သောခန္ဓာလောက၊ [စိတ္တံ+ဣတ၊ ဒုတိယာတပျရိသ်၊ (ဝိမာန. ၄-၂၅၇)] (တစ်နည်း) စိတ္တာပီယတေတိ စိတ္တိတော-ဆန်းကြယ်စေအပ်သော ခန္ဓာလောက၊ [စိတ္တံ+တ၊ ကာရိတံပစ္စည်းချေ။]”ဟုလည်း ပြုနိုင်သေး၏။ နောက်ဆုံးနည်းကို ကြည့်၍ “စိတ္တံ”လည်း “စိတ္တာပီယတေတိ စိတ္တံ-အဝတ်တန်ဆာသည်တို့ဖြင့် ဆန်းကြယ်စေအပ်သော”ဟု ပြုနိုင်၏။

သင်္ဂီ။ ။သံသာရပဏေ သဉ္ဇတိတိ သင်္ဂီ၊(သံဋီ-၁၊ ၆၈)၊ သင်သည် “ရာဂ၊ ဒေါသ၊ မောဟ၊ မာန၊ ဒိဋ္ဌိ၊ ကိလေသာ၊ ဒုစ္စရိတ”ဟု ၇ပါးရှိ၏။(မဟာနိ-၃၄၂)။ [“တံသဒ္ဓါနပေက္ခော ယံသဒ္ဓေါပိ အတ္ထိ(မဏိဒီပ)”နှင့်အညီ နိယမကို မငဲ့သော အနိယမတ္ထကြံ၍ ယတ္ထကို ပေးခဲ့သည်၊ နိယမကိုငဲ့သော အနိယမကြံ၍ “ယတ္ထ-အကြင်အတ္တဘော၌၊ ဗာလာ-တို့သည်၊ ဝိသီဒန္တိ-ကုန်၏၊ (ဧတ္ထ-ထိုအတ္တဘော၌) ဝိဇာနတံ-တို့၏၊ သင်္ဂီ နတ္ထိ”ဟုလည်း ပေးနိုင်သည်။

၅-သမ္မဇ္ဇနတ္ထေရဝတ္ထုဘာသာသီကာ

ယော စ ပုဗ္ဗေတိ ဣမံ ဓမ္မဒေသနံ သတ္တာ ဇေတဝနေ ဝိဟရန္တော သမ္မဇ္ဇန-
 ထ္ထေရံ-သမ္မဇ္ဇနထေရံကို၊ (တံမျက်စည်းလှည်းလေ့ရှိသောထေရံကို)၊ အာရဗ္ဗ
 ကထေသိ။ ကိရ-ချဲ့၊ သော-ထိုသမ္မဇ္ဇနထေရံသည်၊ ပါတော ဝါ-နံနက်စောစော
 လည်းကောင်း၊ သာယံ ဝါ-ညနေချမ်းလည်းကောင်း၊ ဣတိ-သို့ ဝေလံ-အချိန်ကို၊
 ပမာဏံ-တိုင်းတာကန့်သတ်ခြင်းကို၊ အကတ္တာ-မပြုမူ၍၊ အဘိက္ခဏံ-မပြတ်၊
 သမ္မဇ္ဇန္တော-တံမြက်လှည်းလျက်သာ၊ ဝိစရတိ-လှည့်လည်သွားလာ၏၊ သော-
 သည်၊ ဧကဒိဝသံ-၌၊ သမ္မဇ္ဇနိ-တံမြက်စည်းကို၊ ဂဟေတွာ-၍၊ ဒိဝါဌာနေ-နေ့
 နေရာအရပ်၌၊ နိသိန္နဿ-သော၊ ရေဝတထ္ထေရဿ-၏၊ သန္တိကံ-သို့၊ ဂန္ဓာ-၍၊
 “အယံ မဟာကုသီတော-ဤကြီးသော ပျင်းရိသောထေရံသည်၊ ဝါ-ဤ အပျင်း
 ကြီးသောထေရံသည်၊ ဇနဿ-လူအပေါင်း၏၊ သဒ္ဓါဒေယျံ-ကံ၊ ကံ၏အကျိုး၊
 ပစ္စုပ္ပန်လောက၊ တမလွန်လောကကို ယုံကြည်၍ လှူအပ်သော ဆွမ်းကို၊ ဝါ-
 သဒ္ဓါတရားဖြင့် လှူအပ်သောဆွမ်းကို၊ [ရှေနည်း သဒ္ဓါ၌ တွာပစ္စည်းကို ယပြု၍ချေ၊
 နောက်နည်း နာဝိဘတ်ကို ယပြု၍ချေ၊] ဘုဉ္ဇိတွာ-၍၊ အာဂန္ဓာ-၍၊ နိသီဒတိ-၏၊
 ဧတဿ-ထိုထေရ်အား၊ သမ္မဇ္ဇနိ-ကို၊ ဂဟေတွာ-၍၊ ဧကံ-သော၊ ဌာနံ-ကို၊
 သမ္မဇ္ဇိတုံ-ဌာ၊ န ဝဇ္ဇတိ ကိ နာမ-မသင့်ဘူးလော၊” ဣတိ-သို့ အာဟ၊ ထေရော-
 သည်၊ “အဿ-အား၊ ဩဝါဒိ-ကို၊ ဒဿာမိ-အံ၊” ဣတိ-သို့ စိန္တေတွာ-၍၊ အာ-
 ဝုသော! ဧဟိ-လော၊ ဣတိ-ပြီ၊ ဘန္တေ! ကိ-နည်း၊ ဣတိ-ပြီ၊ ဂစ္ဆ-လော၊ နှတွာ-
 ရေချိုးပြီး၍၊ ဧဟိ-လာခဲ့လော၊ ဣတိ-ပြီ၊ သော-သည်၊ တထာ-တိုင်း၊ အကာသိ-
 ပြီ၊ အထ-၌၊ နံ-ကို၊ ထေရော-သည်၊ ဧကမန္တံ-၌၊ နိသီဒါပေတွာ-၍၊ ဩဝန္တော-
 ဆုံးမလိုသည်၊ (ဟုတွာ)၊ အာဟ၊ (ကိ)၊ “အာဝုသော! ဘိက္ခုနာ နာမ-သည်၊
 သဗ္ဗကာလံ-လုံး၊ သမ္မဇ္ဇန္တေန-တံမြက်လှည်းလျက်၊ ဝိစရိတုံ-ဌာ၊ န ဝဇ္ဇတိ-မသင့်၊
 ပန-အန္တယကား၊ ပါတော ဧဝံ-၌သာ၊ သမ္မဇ္ဇိတွာ-၍၊ ပိဏ္ဏာယ-ဌာ၊ စရိတွာ-
 ၍၊ ပိဏ္ဏပါတပဋိက္ကန္တေန-ဆွမ်းကို ရှာမှီးရာအရပ်မှ ပြန်လာလသော်၊ ဝါ-

ပိဏ္ဏပါတပဋိက္ကန္တေန။ ။ပိဏ္ဏပါတဿ+ပရိယေသနံ ပိဏ္ဏပါတော-ဆွမ်းကို ရှာ
 မှီးရာအရပ်၊ “ပိဏ္ဏပါတပရိယေသန”ဟု ဆိုလိုလျက် ပရိယေသနပုဒ်ချေ၊ ပိဏ္ဏပါတ-

ဆွမ်းခံရွာမှ ပြန်လာလသော်၊ အာဂန္တု-၍၊ ရတ္တိဌာနေ ဝါ-၌လည်းကောင်း၊
ဒိဝါဌာနေ ဝါ-၌လည်းကောင်း၊ နိသိန္နေန-လျက်၊ ဒွတ္တိသာကာရံ-၃၂၈ရှိသော
ကမ္မဋ္ဌာန်းကို၊ [ဓမ္မဘာ-၁, ၅၄၃၈] သဇ္ဈာယိတွာ-၍၊ အတ္တဘာဝေ-၌၊ ခယဝယံ-
ကို၊ [ဓမ္မဘာ-၁, ၂၅၈] ပဌပေတွာ-၍၊ သာယနေ-၌၊ ဥဌာယ-၍၊ သမ္မဇ္ဇိတုံ-
ငှာ၊ ဝဇ္ဇတိ-၏၊ နိစ္စကာလံ-လုံး၊ အသမ္မဇ္ဇိတွာ-တံမြက်မလှည်းမူ၍၊ အတ္တနောပိ-
၏လည်း၊ ဩကာသော နာမ-အခွင့်မည်သည်ကို၊ ကာတဗ္ဗော-၏။” ဣတိ-ပြီ၊
သော-သည်၊ ထေရဿ-၏၊ ဩဝါဒေ-၌၊ ဌတွာ-၍၊ န စိရဿဝ-ပင်၊ အရ-
ဟတ္တံ-သို့၊ ပါပုဏိ-ပြီ၊ တံ တံ ဌာနံ-ထိုထိုအရပ်သည်၊ **ဥက္ကာပံ**-အမှိုက်ရှိသည်၊
(အမှိုက်ရှုပ်နေသည်)၊ အဟောသိ-ပြီ၊ အထ-၌၊ နံ-ထိုသမ္မဇ္ဇနထေရ်ကို၊ ဘိက္ခု-
တို့သည်၊ အာဟံသု-ကုန်ပြီ၊ (ကိ)၊ “အာဝုသော သမ္မဇ္ဇနထွေရံ၊ တံ တံ ဌာနံ-
သည်၊ ဥက္ကာပံ-၏၊ ကသ္မာ-ကြောင့်၊ န သမ္မဇ္ဇသိ-နည်း?” ဣတိ-ကုန်ပြီ၊ “ဘန္တေ!
မယာ-သည်၊ ပမာဒကာလေ-မေ့လျော့ရာအခါ၌၊ ဧဝံ-သို့၊ ကတံ-ပြီ၊ ဣဒါနိ-
၌၊ အပ္ပမတ္တော-သည်၊ အမှီ-၏။” ဣတိ-ပြီ၊ ဘိက္ခု-တို့သည်၊ “အယံ ထေရော-
သည်၊ အညံ-ကို၊ ဗျာကရောတိ-၏။” ဣတိ-သို့၊ သတ္ထု-အား၊ အာရောစေသုံ-
ကုန်ပြီ၊ သတ္တာ၊ “ဘိက္ခဝေ! အာမ၊ မမ-၏၊ ပုတ္တော-သည်၊ ပုဗ္ဗေ-၌၊ ပမာဒ-
ကာလေ-၌၊ သမ္မဇ္ဇန္တော-လျက်၊ ဝိစရိ-ပြီ၊ ဣဒါနိ ပန-၌ကား၊ မဂ္ဂဖလသုခေန-
ဖြင့်၊ ဝီတိနာမေန္တော-လျက်၊ န သမ္မဇ္ဇတိ” ဣတိ-သို့၊ ဝတ္တာ၊ ဣမံ ဂါထံ အာဟ၊

တော+ပဋိက္ကန္တော ပိဏ္ဍပါတပဋိက္ကန္တော-ဆွမ်းကို ရှာမှီးရာအရပ်မှ ပြန်လာသော
ရဟန်း”ဟု ဆက်ပါ။ (ဒီ. ဋ္ဌ-၁, ၁၈၈၊ သီဇီသစ်-၂, ၁၂၃)

ဥက္ကာပံ။ ။ အဝကုထိ ပူတိဘာဝမဂမာသီတိ ဥက္ကာပေါ၊ [အဝ+ကုထ+ပ၊ ထကို
လ၊ ပြု၊ နိဒီအလို တဒမိနာဒီနိ(မောင်-၁, ၄၇)သုတ်၊ နီတိအလို သရလောပေါ မယ-
နရာဒီသု ဝါ(နီတိ-၆၉)သုတ်၊ ကဏ္ဍာအလို တေသု ဝုဒ္ဓိသုတ်၊ ဝိဗောအလို သရာ
သရေ လောပံသုတ်၌ “သရာ လောပံ”ဟူသော ယောဂဝိဘာဂတို့ဖြင့် ကု၏ ဥကိုချေ၊
အဝကို ဝိပရိတ်ဥပြု၊ (နီတိသုတ္တ-၂၅၊ ၃၅၄၊ နိဒီ-၁၆၊ ကဏ္ဍာ-၁, ၁၀၃၊ ဝိဗော-
၁၀)၊ (တစ်နည်း) ဥစ္ဆိဋ္ဌော+ကလာပေါ သမူဟောတိ ဥက္ကာပေါ၊ [ဥ+ကလာပ၊ ရှေ့
နည်းဖော်ပြပါ သုတ်တို့ဖြင့် က၏ အ၊ ကိုချေ၊ ထိုနောင် “ဥက္ကာပေါ+ဧတ္ထ အတ္တိတိ
ဥက္ကာပံ-အမှိုက်ရှိသောအရပ်”ဟု ဆက်ပါ။ (သီဇီသစ်-၁, ၇၂၊ ပါစိယော-၂၁၉)

(ကိ)၊ “ယော စ ပေ၊ စန္ဒိမာ”တိ-ဟူ၍၊ (အာဟ)။

**ယော စ ပုဗ္ဗေ ပမဇ္ဇိတွာ၊ ပစ္ဆာ သော နပုမဇ္ဇတိ၊
သောမံ လောကံ ပဘာသေတိ၊ အပ္ပာ မုတ္တောဝ စန္ဒိမာ။**

ယော-အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ပုဗ္ဗေ-ရှေး၌၊ ပမဇ္ဇိတွာ-မေ့လျော့ပြီး၍၊ ပစ္ဆာ-နောက်၌၊ နပုမဇ္ဇတိ-မမေ့လျော့၊ အပ္ပာ-တိမ်တိုက်မှု၊ ဝါ-ဆီးနှင်းမြူတိမ်၊ သူရိန်မီးခိုး၊ ညစ်မျိုးငါးဝမှ၊ မုတ္တော-လွတ်သော၊ စန္ဒိမာ-လသည်၊ လောကံ-ဩကာသလောကကို၊ ပဘာသေတိ ကူဝ-ထွန်းလင်းတောက်ပစေသကဲ့သို့၊ (ဧဝံ-တူ) သော-ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ကူမံ လောကံ-ဤခန္ဓာအစရှိသော လောကကို၊ (မဂ္ဂ-ဉာဏေန-မဂ်ဉာဏ်ဖြင့်) ပဘာသေတိ-ထွန်းလင်းတောက်ပစေ၏။

တဿာ-၏၊ အတ္တော-နက်ကား၊ **ယော** ပုဂ္ဂလော-သည်၊ ပုဗ္ဗေ-၌၊ **ဝတ္ထပဋိဝတ္ထကရဏေန** ဝါ-ဝတ်ကြီးဝတ်ငယ်ကို ပြုခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ **သဇ္ဈာယာဒီဟိ** ဝါ-သရဇ္ဈာယ်ခြင်း(ရွတ်ဆို၊ကြံစည်ခြင်း)အစရှိသည်တို့ဖြင့်လည်းကောင်း၊ **ပမဇ္ဇိတွာ**-၍၊ **ပစ္ဆာ**-၌၊ မဂ္ဂဖလသုခေန-မဂ်ဖိုလ်ချမ်းသာဖြင့်၊

ဝတ္ထပဋိဝတ္ထကရဏေန ဝါ သဇ္ဈာယာဒီဟိ ဝါ။ ။ဤပုဒ်တို့သည် ပမဇ္ဇိတွာ၏ ဝိသေသနတို့တည်း၊ ဤပုဒ်တို့ကို ကြည့်၍ ပမဇ္ဇိတွာအရ အခြားနေရာများ၌ကဲ့သို့ အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ကို မယူရ၊ မဟာကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ကို ယူပါ။ “ပစ္ဆာ+ကာတဗ္ဗံ+ဝတ္ထံ ပဋိဝတ္ထံ-နောက်တဖန် ပြုအပ်သောဝတ်၊ (တစ်နည်း) ဝိသု+ကာတဗ္ဗံ +ဝတ္ထံ ပဋိဝတ္ထံ-အသီးအသီးပြုအပ်သော ဝတ်ငယ်၊ ဝတ္ထု+ပဋိဝတ္ထု ဝတ္ထပဋိဝတ္ထံ၊ ဝတ္ထပဋိဝတ္ထသ+ကရဏံ ဝတ္ထပဋိဝတ္ထကရဏံ၊ သဇ္ဈာယနံ သဇ္ဈာယော-ရွတ်ဆိုခြင်း၊ ဝါ-ကြံစည်စဉ်းစားခြင်း၊ သဇ္ဈာယော+အာဒိ ယေသန္တိ သဇ္ဈာယာဒီနိ-ရွတ်ဆိုခြင်း၊ ကြံစည်စဉ်းစားခြင်း အစရှိသောအလုပ်တို့”ဟု ပြုပါ။ အကျယ်ကို ဓမ္မဘာ-၂၊ ၁၉၊ ၆၀၈ပါ။

ယော စ . . . ပစ္ဆာ သော။ ။ “ယော စ၊ ပစ္ဆာ သော”၌ “စ၊ သော”တို့ကို သီးခြား မဖွင့်သဖြင့် “စကာရော နိပါတမတ္ထံ(ဝိမာန. ၄-၁၄၆)၊ သောတိ စ နိပါတမတ္ထံ၊ (ထေရ. ၄-၁၊ ၄၄၃)”ဟူသော အဖွင့်များအရ “ရှိတာမပြ၊ အနတ္ထ”နှင့်အညီ အနက်မရ၊ ပဒပူရဏနိပါတ်မျှသာဟု ကြံပါ။ (တစ်နည်း) မ-၂၊ ၃၀၇၌ “ယော ပုဗ္ဗေဝ ပ-မဇ္ဇိတွာ”ဟု ရှိပုံကို ကြည့်၍ “ယော စ”၌ စကို အဝဓာရဏအနက်၊ သောကို အနက်ရှိကြကာ “ယော-သည်၊ ပုဗ္ဗေ စ-၌သာ၊ ပမဇ္ဇိတွာ-၍၊ ပစ္ဆာ-၌၊ န ပမဇ္ဇတိ၊

[ဓမ္မဘာ-၂, ၂၁၅။] **ဝိတိနာမေန္တော**-ကုန်လွန်စေလျက်၊ နပ္ပမဇ္ဇတိ-မမေ့လျော့၊ သော-သည်၊ **အဗ္ဘာဒိဟိ**-တိမ်တိုက်အစရှိသည်တို့မှ၊ မုတ္တော-လွတ်သော၊

သော-ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ (အတ္ထိ-၏။) သော-သည်၊ ပေါ၊ ပဘာသေတိ-၏”ဟု ပေး။

မဏိဋီ-၁, ၆။ ။ထို၌ တွာပစ္စယန္တပုဒ်ကို ပစ္စုပ္ပန်အနက်၊ အတိတ်အနက်ဟု ၂မျိုး ဆို၏။ ထိုအလို သောကို ယော၏ နိယမကြံ၍ “ယော-သည်၊ ပုဗ္ဗေ စ-၌သာ၊ ပမဇ္ဇိတွာ-မေ့လျော့၏။ သော-ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ပမဇ္ဇိတွာ-ပြီး၍၊ ပစ္ဆာ-၌၊ န ပမဇ္ဇတိ၊ သော-သည်၊ ပေါ၊ ပဘာသေတိ-၏”ဟု ပေး။

ဆရာတို့အလို။ ။ဆရာတို့ကား တွာပစ္စယန္တပုဒ်ကို အတိတ်အနက်ယူ၍ “ပ-မဇ္ဇတိ”ဟု ပစ္စုပ္ပန်ကြိယာ သီးခြားထည့်၏။ ထိုအလို “ယော-သည်၊ ပေါ၊ ပုဗ္ဗေ စ-၌ သာ၊ (ပမဇ္ဇတိ-မေ့လျော့၏။) သော-သည်၊ ပမဇ္ဇိတွာ-၍၊ ပစ္ဆာ-၌၊ န ပမဇ္ဇတိ၊ သော-သည်၊ ပေါ၊ ပဘာသေတိ-၏”ဟု ပေး။

ဖလူပစာရ။ ။အောက်အကြေမှာ ရေတိုးသည်ကိုမြင်လျှင် အထက်အညာတွင် မိုးရွာကြောင်းကို သိရသကဲ့သို့ အတိတ်မေ့လျော့မှုကိုမြင်လျှင် ပစ္စုပ္ပန်မေ့လျော့မှုကို သိနိုင်သော ဖလူပစာရသာမတ္တိယ၊ ဖလာနုမာနနည်းအရ ပစ္စုပ္ပန်ကြိယာထည့်ပေးခြင်း ဖြစ်သည်။ [ဖလူပစာရသာမတ္တိယ-အကျိုးနာမည်က အကြောင်းကို ပြစွမ်းနိုင်သောသတ္တိ၊ ဖလာနုမာန-အကျိုးကို အစဉ်လိုက်၍ အကြောင်းကို သိရသောနည်း။ (သင်္ဂြိုဟ်ဘာ-၅)]

ဝိတိနာမေန္တော။ ။ဝိ+အတိ+နမုဓာတ်၊ ကာရိတ် ဧကပစ္စည်း၊ အန္တပစ္စည်း၊ “ဝိ+အတိ+နာမယန္တော-ကျော်လွန်၍+ညွတ်စေလျက်”ဟု သဒ္ဒတ္ထ၊ “ကုန်လွန်စေလျက်”ဟု ဝေါဟာရတ္ထ ပေးပါ။ (ဋီ-၂၂၁)။ ဤ“မဂ္ဂဖလသုခေဓ ဝိတိနာမေန္တော”ကို ကြည့်၍ “နပ္ပမဇ္ဇတိ”အရ အခြားနေရာများ၌ကဲ့သို့ ကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ဖြစ်ခြင်းကို မယူရ၊ ဖလ-သမာပတ္တိဝိတိဖြစ်ခြင်းကို ယူပါ။

အဗ္ဘာဒိဟိ။ ။ဥပလက္ခဏနည်းအားဖြင့် “ဆီးနှင်း၊ မြူ၊ တိမ်၊ ရာဟုအသုရိန်၊ မီးခိုး”ဟူသော ဥပက္ကိလေသ၅မျိုးလုံးကို ယူစေလိုသောကြောင့် “အဗ္ဘာဒိဟိ”ဟု ဖွင့်သည်။ (မ-ဋ္ဌ-၃, ၂၃၅)။ “အဝတိ သတ္တေ ရက္ခတိတိ အတ္တံ၊ [အဝ+ဘါ-မောဂ-၁၂၇] အတ္တတိ အနေကပဋ္ဌလော ဟုတွာ ဂစ္ဆတိတိ အတ္တံ၊ [အပ္ပ+အါ-နီတိဓာတု-၁၂၅] အာပံ ဘရတိတိ အတ္တံ၊ [အာပ+ဘရ+ကိ၊ ပကို ဗပြု] အပ္ပသဒ္ဒါ လိင်ဥပါးတည်း။ (နီတိဓာတု-၁၂၅၊ ဓာန်-၄၈)

စန္ဒော-လသည်။ ဩကာသလောကံ-ကို၊ ဩဘာသေတိ ဣဝ-ထွန်းလင်း
 တောက်ပစေသကဲ့သို့၊ မဂ္ဂဉာဏေန-မဂ်ဉာဏ်ဖြင့်၊ ဣမံ ခန္ဓာဒိလောကံ-ဤ
 ခန္ဓာအစရှိသော လောကကို၊ ဩဘာသေတိ-၏။ **ဧကာလောကံ**-တစ်ခုတည်း
 သော အရောင်အလင်းရှိသည်ကို၊ ကရောတိ၊ ဣတိ-ဂါထာဖွင့်ပြီးပြီ။ ဒေသနာ-
 ဝသာနေ-၌၊ ဗဟူ-တို့သည်၊ သောတာပတ္တိဖလဒီနိ-တို့သို့၊ ပါပုဏိသု-ကုန်ပြီ၊
 ဣတိ-သမ္ပဇနတ္ထေရဝတ္ထု ပြီးပြီ။

သမ္ပဇနတ္ထေရဝတ္ထုဘာသာသီကာ ပြီးပြီ။

၆-အင်္ဂုလိမာလတ္ထေရဝတ္ထုဘာသာသီကာ

ယဿ ပါပန္နိ ဣမံ ဓမ္မဒေသနံ သတ္တာ ဇေတဝနေ ဝိဟရန္တော အင်္ဂုလိ-
 မာလတ္ထေရံ အာရဗ္ဗ ကထေသိ၊ ဝတ္ထု-ဝတ္ထုကို၊ အင်္ဂုလိမာလသုတ္တန္တဝသေနဝ-
 အစွမ်းဖြင့်သာလျှင်၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ-၏။ ပန-ဆက်၊ ထေရော-သည်၊ သတ္ထု-၏။
 သန္တိကေ-၌၊ ပဗ္ဗဇိတွာ-၍၊ အရဟတ္တံ-သို့၊ ပါပုဏိ-ပြီ၊ အထ ခေါ-၌၊ အာယသ္မာ
 အင်္ဂုလိမာလော-သည်၊ [အင်္ဂုလိသင်္ခါတာ+မာလာ ဧတဿ အတ္ထိတိ အင်္ဂုလိ-
 မာလော၊-ဓမ္မဋီ-၂၄၉] ရဟောဂတော-ဆိတ်ငြိမ်ရာအရပ်၌ ရောက်နေသည်။

ဧကာလောကံ ကရောတိ။ ။မေ့လျော့ခြင်းအကြောင်းခံသော ကိလေသာမှ
 လွတ်သော ရဟန်းသည် ခန္ဓာစသော လောကကို မဂ်ဉာဏ်ဖြင့် ထွန်းလင်းစေခြင်း
 ဟူသည် ကိလေသာအမှောင်ကင်း၍ ဉာဏ်အလင်းထုဖြစ်အောင် ပြုခြင်းကို ဆိုလို
 သည်။ “ဧကော+အာလောကော ယဿာတိ ဧကာလောကော-တစ်ခုတည်း(တစ်ခဲ
 နက်)သော ဉာဏ်အလင်းရှိသော ခန္ဓာစသောလောက”ဟု ပြုပါ။

ဝိသေသန၊ ကရိုဏ်းထည့်။ ။ဥပမာနဘက်၌ “အဟ္တာ မုတ္တော”ဟု စန္ဒိမာ၏
 ဝိသေသနပါသကဲ့သို့ ဥပမေယျဘက်၌လည်း ဝိသေသနထည့်၍လည်းကောင်း၊ ဥပ
 မာန၊ ဥပမေယျ၂ဖက်လုံး၌ “ပဘာသေတိ”၏ ကရိုဏ်းထည့်၍လည်းကောင်း “အဟ္တာ-
 မှ၊ မုတ္တော-သော၊ စန္ဒိမာ-သည်၊ (စန္ဒာလောကေန-လရောင်ဖြင့်၊) ပဘာသေတိ ဣဝ-
 သကဲ့သို့၊ (ဧဝံ-တူ၊ ပမာဒကိလေသဝိမုတ္တော-မေ့လျော့ခြင်းအကြောင်းရင်းရှိသော
 ကိလေသာမှ လွတ်သော၊) သော-သည်၊ ဣမံ လောကံ-ကို၊ (မဂ္ဂဉာဏေနဖြင့်၊) ပ-
 ဘာသေတိ”ဟု ပေးပါ။ (မ. ၄-၃၊ ၂၃၅၊ ထေရ. ၄-၂၊ ၁၈၆)

[မနောဂိုဏ်းဖြစ်၍ သမာသ်အလယ်၌ ရဟောဟု ရှိသည်။] **ပဋိသလ္လိနော**-အာရုံများစွာ စိတ်ကိုခွာ၍၊ သင့်ရာကောင်းမြတ်၊ တစ်ခုတည်းသောအာရုံ၌ ငြိကပ်နေသည်။ ဝါ-တစ်ပါးတည်း ကိန်းအောင်းနေသည်။ **ဝိမုတ္တိသုခပဋိသံဝေဒီ**-အရဟတ္တဖိုလ်ချမ်းသာကို ခံစားနေသည်။ (ဟောတိ)။ တာယံ ဝေလာယံ-ထိုအချိန်၌၊ ဣမံ ဥဒါနံ-ကို၊ ဥဒါနေသိ-ပြီ၊ (ကိ)။ [ဓမ္မဘာ-၁၊ ၂၆၈၊ ဓမ္မဘာ-၃၊ ၅၅၅။] “ယော စ ပေ၊ စန္ဒိမာ”တိ-၍၊ (ဥဒါနေသိ)။

**ယော စ ပုဗ္ဗေ ပမဇ္ဇိတွာ၊ ပစ္ဆာ သော နပ္ပမဇ္ဇတိ၊
သောမံ လောကံ ပဘာသေတိ၊ အပ္ပာ မုတ္တောဝ စန္ဒိမာ။**

ပဋိသလ္လိနော။ ။(ပုထုတ္တာရမ္မဏတော) ပဋိနိဝတ္တိတွာ+သမ္ပဒေဝ+(ဧကာရမ္မဏော စိတ္တေန) လီနော ပဋိသလ္လိနော-အာရုံများစွာ၊ စိတ်ကိုခွာ၍၊ သင့်ရာကောင်းမြတ် တစ်ခုတည်းသောအာရုံ၌ ငြိကပ်သည်။(ဝိမတိ-၁၊ ၉၁) ပဋိသလ္လိနောအရ ဈာန်သမာပတ်ဝင်စားခြင်း၊ ဖလသမာပတ်သမာပတ်ဝင်စားခြင်း၂မျိုးတို့တွင် ဤ၌ “ဝိမုတ္တိ-သုခပဋိသံဝေဒီ”ကို ထောက်၍ ဖလသမာပတ်သမာပတ်ဝင်စားခြင်းကို ယူပါ။(ဝိ. ၄-၃၊ ၁၆၊ မ. ၄-၃၊ ၁၈၃၊ ဒီဋီ-၁၊ ၃၃၇၊ သံဋီ-၁၊ ၂၆၆၊ သိဋီသစ်-၁၊ ၂၀၈)။

ဝိမုတ္တိသုခပဋိသံဝေဒီ။ ။ဝိမုစ္စနံ ဝိမုတ္တိ-ကိလေသာတို့မှ လွတ်ခြင်း၊ (တစ်နည်း) ဝိမုစ္စတီတိ ဝိမုတ္တိ-ကိလေသာတို့မှ လွတ်သောစိတ်၊ ဝိမုတ္တိယာ+ဇာတံ+သုခံ ဝိမုတ္တိ-သုခံ-ကိလေသာတို့မှ လွတ်ခြင်းကြောင့် ဖြစ်သောချမ်းသာ၊ (တစ်နည်း) ဝိမုတ္တိယာ+သမ္ပယုတ္တံ+သုခံ ဝိမုတ္တိသုခံ-ကိလေသာတို့မှ လွတ်သော အရဟတ္တဖိုလ်စိတ်နှင့် ယှဉ်သောသုခ၊ (တစ်နည်း) ဝိမုတ္တိ ဧဝံ+သုခံ ဝိမုတ္တိသုခံ-ကိလေသာတို့မှ လွတ်ငြိမ်းခြင်း ဟူသောချမ်းသာ၊ ထိုနောက် “ပဋိသံဝေဒေတီတိ ပဋိသံဝေဒီ၊ [ပတိ+သံ+ ဝိဒ+ဏေ+ ဤ၊] ဝိမုတ္တိသုခံ+ပဋိသံဝေဒီ ဝိမုတ္တိသုခပဋိသံဝေဒီ”ဟု ဆက်ပါ။

ဆက်ဦးအံ့-တဒဂံဝိမုတ္တိ(အခိုက်အတန့်အားဖြင့် ကိလေသာတို့မှ လွတ်သော ကာမာဝစရကုသိုလ်၊) ဝိက္ခမ္ဘနဝိမုတ္တိ(လောကီဈာန်၊) သမုစ္ဆေဒဝိမုတ္တိ(မဂ်၊) ပဋိ-ပဿဒ္ဓိဝိမုတ္တိ(ဖိုလ်၊) နိဿရဏဝိမုတ္တိ(နိဗ္ဗာန်)ဟူသော ဝိမုတ္တိ၅ပါးတို့တွင် ဤ၌ ပဋိပဿဒ္ဓိဝိမုတ္တိ (အရဟတ္တဖိုလ်)ကို ယူပါ။ ထို့ပြင် “ဝိမုတ္တိသုခံ”၌ နောက်ဆုံးနည်းအလို “တေသံ ဝူပသမော သုခေါ”၌ သင်္ခါရတို့၏ ငြိမ်းခြင်းကို “သုခ”ဟု ဆိုအပ်သကဲ့သို့ ကိလေသာ ဒုက္ခတို့၏ ငြိမ်းခြင်းဟူသော အရဟတ္တဖိုလ်၌ ရအပ်သော ပဋိပဿဒ္ဓိ ဝိမုတ္တိကို “သုခ”ဟု ခေါ်သည်။ (ဝိ. ၄-၃၊ ၂၃၄၊ သာရတ္ထ-၃၊ ၁၃၃)

ယော-ရှင်ရှင်လူလူ၊ အကြင်သူသည်။ ပုဗ္ဗေ စ-မိတ်ကောင်းမပေါင်းမီ၊ ရှေးခါဆို၍သာ။ ပမဇ္ဇိတွာ-မိတ်ယုတ်ခင်မင်၊ ဆင်ခြင်ဉာဏ်နည်း၊ မေ့လျော့ပြီး၍။ ပစ္ဆာ-မိတ်ကောင်းခင်မင်၊ ဆင်ခြင်တတ်ရာ၊ နောက်အခါ၌။ နပ္ပမဇ္ဇတိ-သမထ ဝိပဿနာ၊ ရှုမှတ်ခါဖြင့်၊ ထပ်ကာမပေါ့၊ မမေ့တော့ပေ။ အဗ္ဘာ-ဆီးနှင်းမြူတိမ်၊ သူရိန် မီးခိုး၊ ညစ်မျိုးငါးဝမှ။ မုတ္တော-အရှင်းကျွတ်ကာ၊ ကင်းလွတ်လာသော။ စန္ဒိမာ-ကောင်းကင်ဘောင်မှာ၊ အရောင်ဝါဖြင့်၊ အမှောင်ခွါဝင်းပ၊ ဖြူရွှေလသည်။ လောကံ-လူတို့မှီရာ၊ ဤကမ္ဘာလောကကို၊ ပဘာသေတိ က္ကဝ-အလင်းဝန်းဝေ၊ ထွန်းလင်းစေသကဲ့သို့။ (ဧဝံ-တူ။) သော-ရှင်ရှင်လူလူ၊ ထိုထိုသူသည်။ က္ကမံ လောကံ-ခန္ဓာအာယတန၊ ဓာတ်သာပဟု၊ အရပြောရ၊ ဤလောကကို။ ပဘာသေတိ-ဝိဇ္ဇာပုပ္ဖိ၊ အဘိညာဉ်အားဖြင့်၊ အမှားမှောင်ခွင်း၊ အရောင် လင်းလျက်၊ ပြောင်ဝင်းစေလေတော့သတည်း။

ဣတိ အာဒိနာ-ဤသို့အစရှိသော။ [ဣတိတစ်လုံးအကျေကြ်] နယေန-ဖြင့်၊ ဥဒါနံ-ကို၊ ဥဒါနေတွာ-၍။ အနုပါဒိသေသာယ-ဝိပါကံနာမက္ခန္ဓာ၊ ကဋတ္တာ ရုပ်အကြွင်းအကျန်မရှိသော။ နိဗ္ဗာနဓာတုယာ-နိဗ္ဗာနဓာတ်ဖြင့်၊ (ငြိမ်းအေးခြင်း ဓာတ်သဘောဖြင့်)။ ပရိနိဗ္ဗာတော-ပရိနိဗ္ဗာန်စံပြီ။ [ဓမ္မဘာ-၂၊ ၃၆၅။] ဘိက္ခု-တို့ သည်။ “အာဝုသော! ထေရော-သည်။ ကဟံ-အဘယ်ဘုံဌာန၌၊ ပပ္ပန္နော နု ခေါ-ဖြစ်လေသနည်း?” ဣတိ-သို့၊ ဓမ္မသဘာယံ-၌၊ ကထံ-ကို၊ သမုဋ္ဌာပေသုံး ကုန်ပြီ၊ သတ္တာ-သည်။ အာဂန္တာ-၍။ “ဘိက္ခုဝေ! ဧတရဟိ-၌၊ ကာယ ကထာယ၊ သန္နိသိန္နာ၊ အတ္တ န?” ဣတိ-သို့၊ ပုစ္ဆိတွာ-၍။ “ဘန္တေ! အင်္ဂုလိမာလတ္ထေရဿ- ဧ၊ နိဗ္ဗတ္တဌာနကထာယ-ဖြစ်ရာဘုံဌာနနှင့် စပ်သောစကားဖြင့်၊ (သန္နိသိန္နာ၊

ဂါထာဖွင့်။ ။ယော ပုဂ္ဂလော ဂဟဋ္ဌော ဝါ ပဗ္ဗဇိတော ဝါ ကလျာဏမိတ္တ- သံသဂ္ဂတော ပုဗ္ဗေ ပါပမိတ္တသံသဂ္ဂေန ဝါ အတ္တနော ဝါ ပဋိသင်္ခါနာဘာဝေန **ပမဇ္ဇိ- တွာ** သမ္မာပဋိပတ္တိယံ ပမာဒိ အာပဇ္ဇိတွာ ပစ္ဆာ ကလျာဏမိတ္တသံသဂ္ဂေန ယောနိသော ဥပ္ပဇ္ဇန္တော (နှလုံးသွင်းလျက်) နပ္ပမဇ္ဇတိ၊ သမ္မာ ပဋိပဇ္ဇတိ၊ သမထဝိပဿနံ အနုယုဉ္ဇန္တော တိသော ဝိဇ္ဇာ ဆ အဘိညာ ပါပုဏာတိ၊ သော အဗ္ဘာဒိဟိ မုတ္တော စန္ဒော ဝိယ ဩကာသလောကံ အတ္တနာ အဓိဂတာဟိ ဝိဇ္ဇာဘိညာဟိ က္ကမံ ခန္ဓာဒိလောကံ ဩ- ဘာသေတိတိ။(ထေရ. ၄-၂၊ ၃၃၀)

အမှ)” ကူတိ-သို့၊ ဝုတ္တေ၊ “ဘိက္ခဝေ! မမ-၏၊ ပုတ္တော စ-သည်ကား၊ ပရိ-
နိဗ္ဗတော-ပြီ” ကူတိ-ပြီ၊ “ဘန္တေ! ဧတ္တကေ-ကုန်သော၊ မနုဿေ-တို့ကို၊ မာရေ-
တွာ-၍၊ ပရိနိဗ္ဗတော-သလော?” ကူတိ-ကုန်ပြီ၊ “ဘိက္ခဝေ! အာမ-အိမ်း၊ သော-
သည်၊ ပုဗ္ဗေ-၌၊ ဧကံ-သော၊ ကလျာဏမိတ္တံ-ကောင်းသောမိတ်ဆွေကို၊ (မိတ်
ဆွေကောင်းကို)၊ အလဘိတွာ-၍၊ ဝါ-ကြောင့်၊ ဧတ္တကံ-သော၊ ပါပံ-ကို၊ အကာ-
သိ-ပြီ၊ ပစ္ဆာ ပန-၌ကား၊ ကလျာဏမိတ္တပစ္စယံ-ကောင်းသောမိတ်ဆွေဟူသော
အကြောင်းအထောက်အပံ့ကို၊ လဘိတွာ-၍၊ အပ္ပမတ္တော-သည်၊ အဟောသိ-
ပြီ၊ တေန-ကြောင့်၊ အဿ-ထိုအင်္ဂုလိမာလထေရ်၏၊ တံ ပါပကမ္မံ-ကို၊ ကု-
သလေန-သည်၊ ပိဟိတံ-ပိတ်ဆို့အပ်ပြီ” ကူတိ-သို့၊ ဝတွာ-၍၊ ဣမံ ဂါထံ၊
အာဟ၊ (ကို)၊ “ယဿ ပါပံ၊ ပေ၊ မုတ္တောဝ စန္ဒိမာ”တိ-၍၊ (အာဟ)။

ယဿ ပါပံ ကတံ ကမ္မံ၊ ကုသလေန ပိဓိယတိ၊

သောမံ လောကံ ပဘာသေတိ၊ အဗ္ဘာ မုတ္တောဝ စန္ဒိမာ။

ယဿ-အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဝါ-သည်၊ ကတံ-ပြုအပ်သော၊ ပါပံ-မကောင်း
သော၊ ကမ္မံ-ကံကို၊ ကုသလေန-အရဟတ္တမဂ်ကုသိုလ်သည်၊ ပိဓိယတိ-ပိတ်
ဆို့အပ်၏၊ ဝါ-အကျိုးမပေးအောင် ပြုအပ်၏၊ အဗ္ဘာ-မှ၊ မုတ္တော-သော၊ စန္ဒိမာ-
သည်၊ လောကံ-ကို၊ ပဘာသေတိ ကူဝ-သို့၊ (ဧဝံ-တူ၊) သော-သည်၊ ဣမံ
လောကံ-ကို၊ (မဂ္ဂဉ္ဇဏေန-ဖြင့်) ပဘာသေတိ-၏။

တတ္ထ-၌၊ ကုသလေနာတိ-ကား၊ အရဟတ္တမဂ်-ကို၊ သန္ဓာယ-၍၊ ဝုတ္တံ-
ပြီ။ သေသံ-သည်၊ ဥတ္တာနတ္ထမေဝ-သာတည်း၊ ကူတိ-ဂါထာဖွင့်ပြီးပြီ။ ဒေသနာ-
ဝသာနေ-၌၊ ဗဟူ-တို့သည်၊ သောတာပတ္တိဖလာဒိနိ-တို့သို့၊ ပါပုဏိသု-ကုန်ပြီ၊
ကူတိ-အင်္ဂုလိမာလထွေရဝတ္ထုပြီးပြီ။

အင်္ဂုလိမာလထွေရဝတ္ထုဘာသာသနိကာ ပြီးပြီ။

ကုသလေန ပိဓိယတိ။ ။အပိ+ဓာ+ယ+တေ၊ တေသု ဝုဒ္ဓိသုတ်ကြီးဖြင့် အပိဉ္စ
အ,ကိုချေ, ယမှိ ဒါ ဓာစသောသုတ်ဖြင့် ဓာ၏အာကို ဤပြု၊(ရူ-၃၀၆)၊ အရဟတ္တမဂ်ဖြင့်
မကောင်းမှုကို ပိတ်ဆို့ခြင်းဟူသည် မကောင်းမှု၏ အကျိုးပေးခြင်းသဘောမရှိသည်၏
အဖြစ်သို့ ရောက်စေခြင်း(အကျိုးမပေးနိုင်တော့အောင် ပြုခြင်း)ပင် ဖြစ်သည်။ [ကု-

၇-ပေသကာရနိကာဝတ္ထုဘာသာသီကာ

အန္တဘူတောတိ ဣမံ ဓမ္မဒေသနံ သတ္တာ **အဂ္ဂါဠဝေ**-အဂ္ဂါဠဝမည်သော၊
 (အာဠဝိမြို့အနီးဝယ် အကောင်းမြတ်ဆုံးဖြစ်သော)၊ စေတိယေ-စေတီ၌(နတ်
 ကွန်းနေရာဝယ် ဆောက်လုပ်ထားအပ်သော ကျောင်း၌)၊ ဝိဟရန္တော၊ ဧကံ-
 သော၊ ပေသကာရနိတရံ-ယက္ကန်းသည်၏ သမီးကို၊ အာရပ္ပ-၍၊ ကထေသိ-
 ပြီ။ ဟိ-ခွဲ၊ ဧကဒိဝသံ-၌၊ အာဠဝိဝါသိနော-အာဠဝိမြို့၌ နေသူတို့သည်၊ (အာဠဝိ
 မြို့သူမြို့သားတို့သည်)၊ သတ္တရိ-သည်၊ အာဠဝိ-သို့ သမ္ပတ္တေ-သော်၊ နိမန္တေတွာ-
 ၍၊ ဒါနံ-ကို၊ အဒံသု-ကုန်ပြီ၊ သတ္တာ-သည်၊ ဘတ္တကိစ္စာဝသာနေ-၌၊ အနုမော-
 ဒနံ-ကို၊ ကရောန္တော-သော်၊ “မေ-၏၊ ဇီဝိတံ-အသက်သည်၊(အသက်ရှင်ခြင်း
 သည်) အဗ္ဗုရံ-မမြ၊ မေ-၏၊ မရဏံ-သေခြင်းသည်၊ ဓုဝံ-မြ၏၊ မယာ-သည်၊
 အဝဿံ-ဧကန်၊ မရိတဗ္ဗမေဝ-သေရာသည်သာ၊ (သေရဦးမည်သာ)၊ မေ-၏၊

သလေန ပိဓိယတိတိ မဂ္ဂကုသလေန ပိဓိယတိ အပ္ပဋိသန္တိကံ ကရိယတိ၊(မ. ဋ-၃၊
 ၂၃၅)၊ ပါပဿ ပိဓာနံ နာမ အဝိပါကဓမ္မတာပါဒနန္တိ အာဟ **“အပ္ပဋိသန္တိကံ
 ကရိယတိ”**တိ။(မဇ္ဈိ-၄၊ ၁၅၈)]

အဂ္ဂါဠဝေ စေတိယေ။ ။အလံ ဘူသနံ+ဧတ္တာတိ အာဠဝိ၊ [အလ+ဝိ၊ အ,ကို
 ဒိယပြု, လ,ကို ငွပြု-ဓာနဋီ-၁၉၉] (တစ်နည်း)၊ အလန္တိ ဝိဘူသန္တိ မနုဿာ ဧတ္တာတိ
 အာဠဝိ၊(ဇာဋီသစ်-၁, ၂၀၂)၊ အာဠဝိယံ+အဂ္ဂေါ အဂ္ဂါဠဝံ-အာဠဝိမြို့အနီးဝယ် အမြတ်
 ဆုံးဖြစ်သောနတ်ကွန်း၊ [အာဠဝိ+အဂ္ဂ၊ ရှေ့နောက်ပြန်] အာဠဝိအရ နတ်ကွန်းတည်
 ရှိရာ အာဠဝိမြို့အနီးအရပ်ကို ယူပါ၊ ဤနတ်ကွန်းသည် မွေ့လျော်ဖွယ်မြေရှိသဖြင့်
 စိတ်ကိုနှစ်သက်ပျော်ရွှင်စေခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ တရားအားထုတ်ဖို့ သင့်လျော်
 ခြင်းစသော ပြည့်စုံမှုကြောင့်လည်းကောင်း ဂေါတမကစသော အခြားနတ်ကွန်းတို့
 ထက် ကောင်းမြတ်သည်ဟု အသိအမှတ်ပြုအပ်၏၊ မြန်မာများ နားလည်နေကြသော
 ဘုရားပုထိုးစေတီမျိုးမဟုတ်၊ ယက္ခခေါ် နတ်ဘီလူးတို့၏ နေရာဖြစ်သော နတ်ကွန်း
 နတ်နန်းနတ်စင်၊ နတ်သစ်ပင်တည်း၊ လူအများက လေးလေးစားစား ပူဇော်ရာဖြစ်၍
 (တစ်နည်း) အုတ်စသည်တို့ဖြင့် စီထားရာဖြစ်၍ “စေတိယ”ဟု နာမည်ရသည်၊ ထို
 နေရာမျိုးဝယ် ဗုဒ္ဓမြတ်စွာအတွက် ကျောင်းဆောက်ထားကြ၏၊ ထိုကျောင်းကိုလည်း
 စေတိယဟုပင် မူလနာမည်အတိုင်း ခေါ်ကြ၏။ (သံ. ဋ-၁, ၂၄၆၊ သံဋီ-၁, ၂၈၂၊
 သုတ္တနိ. ဋ-၂, ၇၈၊ ထေရ. ဋ-၂, ၅၄၃၊ ပါရာဘာ, ၄၄၂)

ဇီဝိတံ-အသက်ရှင်ခြင်းသည်။ မရဏပရိယောသာနံ-သေခြင်းဟူသော အဆုံးရှိ၏။ ဇီဝိတမေဝ-သည်သည်။ အနိယတံ-မမြဲ၊ မရဏံ-သည်။ နိယတံ-မြဲ၏။ ဣတိ ဧဝံ-သို့၊ **မရဏဿတိ**-သေခြင်းကို အမှတ်ရခြင်းကို၊ (မရဏဿတိကမ္မဋ္ဌာန်းကို)၊ ဘာဝေထ-ပွားများကြကုန်လော၊ ဟိ-မှန်၊ ယေသံ-အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ မရဏဿတိ-ကို၊ အဘာဝိတာ-မဖြစ်ပွားစေမအပ်၊ တေ-တို့သည်၊ ပစ္ဆိမေ-၌၊ ကာလေ-၌၊ အာသီဝိသံ-လျင်စွာတက်သော အဆိပ်ရှိသော မြွေကို၊ [ဓမ္မဘာ-၁, ၃၇၂။] ဒိသွာ-၍၊ ဘိတအဒဏ္ဍပရိယော ဝိယ-ကြောက်သော ဒုတ်မရှိသော ယောက်ျားကဲ့သို့၊ သန္တာသပ္ပတ္တာ-ထိတ်လန့်ခြင်းသို့ ရောက်ကုန်သည်၊ ဘေ-ရဝရဝံ-ကြောက်မက်ဖွယ်အသံကို၊ ရဝန္တာ-အော်မြည်ကုန်လျက်၊ ကာလံ-ကို၊ ကရောန္တိ-ကုန်၏။ ယေသံ ပန-တို့သည်ကား၊ မရဏဿတိ-ကို၊ ဘာဝိတာ-ကုန်ပြီ၊ တေ-တို့သည်၊ ဒူရတောဝ-၌ပင်၊ ဝါ-ကပင်၊ အာသီဝိသံ-ကို၊ ဒိသွာ-၍၊ ဒဏ္ဍကေန-ဒုတ်ဖြင့်၊ ဂဟေတွာ-၍၊ ဆဇ္ဈေတွာ-စွန့်ပစ်၍၊ ဌိတပုရိသော ဝိယ-တည်သော ယောက်ျားကဲ့သို့၊ ပစ္ဆိမေ-သော၊ ကာလေ-၌၊ န သန္တာသန္တိ-မထိတ်လန့်ကုန်၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ မရဏဿတိ-ကို၊ ဘာဝေတဗ္ဗာ-ကုန်၏။” ဣတိ-သို့၊ အာဟ-ပြီ၊ တံ ဓမ္မဒေသနံ-ကို၊ သုတွာ-၍၊ အဝသေသဇနာ-ကြွင်း

မရဏဿတိ။ ။မရဏဿ+သတိ မရဏဿတိ-သေခြင်းကို အမှတ်ရခြင်း၊ မရဏသည် (၁) ရဟန္တာတို့၏ ဝဋ်ဒုက္ခပြတ်၍ ပရိနိဗ္ဗာန်စံဝင်ခြင်းဟူသော သမု-စ္ဆေဒမရဏ၊ (၂) သင်္ခါရတရားတို့၏ ဘင်ခဏ(ပျက်ခြင်းချုပ်ခြင်း)ဟူသော ခဏိကမရဏ၊ (၃) “သစ်ပင် သေသည်၊ သံသေသည်”စသည် ဆိုရာ၌ သစ်ပင်စသည် သေခြင်းမျိုးသည် သမ္မုတိမရဏ၊ (၄) ဇီဝိတိန္ဒြေ၏ ပြတ်စဲခြင်းဟူသော ဇီဝိတိန္ဒြေယု-ပစ္ဆေဒမရဏဟု ၄မျိုးရှိ၏။ ထိုတွင် သမုစ္ဆေဒမရဏသည် အများနှင့်မဆိုင်၊ အဖြစ်မများ၊ ရဟန္တာများနှင့်သာ ဆိုင်၏။ ခဏိကမရဏသည် ဉာဏ်ဖြင့် ဆင်ခြင်၍ ထင်နိုင်ခဲ၏။ သမ္မုတိမရဏမှာ သံဝေဂဖြစ်ဖွယ်ရာမဟုတ်၊ ထို့ကြောင့် ထို၃မျိုးကို ဤ၌ မလိုအပ်၊ ဇီဝိတိန္ဒြေယုပစ္ဆေဒမရဏသာလျှင် အများနှင့်လည်းဆိုင်၊ ထင်မြင်ဖွယ်လည်းရှိ၊ သံဝေဂဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းလည်း ဟုတ်သောကြောင့်ကို ဇီဝိတိန္ဒြေယုပစ္ဆေဒမရဏကိုသာ ဤ၌ အလိုရှိအပ်၏။ ဤဇီဝိတိန္ဒြေယုပစ္ဆေဒမရဏကို အဖန်ဖန်ဆင်ခြင်အောက်မေ့မှုသည် မရဏဿတိမည်၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၁, ၂၂၂၊ ဝိသုဒ္ဓိဋီ-၁, ၂၈၇၊ သင်္ဂြိုဟ်ဘာ-၆၄၅)

သောလူတို့သည်။ သင်္ကပ္ပပုပ္ဖသုတ္တံ-မိမိ၏ကိစ္စ၌ အားထုတ်ကုန်သည်သာ။ အဟေသုံ-ကုန်ပြီ၊ ပန-ဆက်၊ ဧကာ-သော၊ သောဠသဝဿုဒ္ဓေသိကာ-၁၆နှစ် ရှိပြီဟု ညွှန်ပြထိုက်သော၊ [ဓမ္မဘာ-၁, ၄၇၉၅] ပေသကာရဓိတာ-ယက္ကန်းသည် ၏ သမီးသည်။ “ဗုဒ္ဓါနံ-တို့၏၊ ကထာ နာမ-မည်သည်၊ အဟော အတ္ထရိယာ-ဪ...လက်ဖျောက်ခတ်တီး အံ့ချီးထိုက်ပါပေစွ၊ ပန-စင်စစ်၊ မယာ-သည်၊ မရဏဿတိ-ကို၊ ဘာဝေတုံ-ငှာ၊ ဝဇ္ဇတိ” ကူတိ-တွေး၍၊ ရတ္တိန္ဒြိယ-လုံး၊ မရဏဿတိမေဝ-ကိုသာ၊ ဘာဝေသိ-ပြီ၊ သတ္တာပိ-သည်လည်း၊ တတော-ထိုအာ ဌဝီမှ၊ နိက္ခမိတွာ-၍၊ ဇေတဝနံ-သို့ အဂမာသိ၊ သာပိ ကုမာရိကာ-သည်လည်း၊ တီဏိ ဝဿာနိ-လုံး၊ မရဏဿတိ-ကို၊ ဘာဝေသိယေဝ-သည်သာ။

အထ-၌၊ ဧကဒိဝသံ-၌၊ သတ္တာ-သည်၊ ပစ္စုသသမယေ-၌၊ လောကံ-ကို၊ ဩလောကေန္တော-သော်၊ တံ ကုမာရိကံ-ကို၊ အတ္တနော-၏၊ ဉာဏဇာလဿ- ဉာဏ်တည်းဟူသော ကွန်ယက်၏၊ အန္တောပဝိဋ္ဌံ-အတွင်း၌ ဝင်သည်ကို၊ ဒိသ္မာ-၍၊ “ကိ-အဘယ်သို့လျှင်၊ ဘဝိဿတိ န ခေါ-နည်း?” ကူတိ-သို့ ဥပဓာရေန္တော-မူလသော်၊ “ဣမာယ ကုမာရိကာယ-သည်၊ မမ-၏၊ ဓမ္မဒေသနာယ-ကို၊ သုတ-ဒိဝသတော-နာကြားပြီးရာနေမှ၊ ပဌာယ၊ တီဏိ ဝဿာနိ-လုံး၊ မရဏဿတိ-ကို၊ ဘာဝိတာ-ပြီ၊ ကူဒါနိ-၌၊ အဟံ-သည်၊ တတ္ထ-ထိုအာဌဝီသို့၊ ဂန္ဓာ-၍၊ ကုမံ ကုမာရိကံ-ကို၊ စတ္တာရော-ကုန်သော၊ ပဉ္စေ-တို့ကို၊ ပုစ္ဆိတွာ-၍၊ တာယ-သည်၊ ဝိဿန္တေယျာ-ပြေဆိုလသော်၊ စတုသု-ကုန်သော၊ ဌာနေသု-တို့၌၊ သာဓုကာရံ- သာဓုဟု ပြုအပ်သောအသံကို၊ ဝါ-သာဓုခေါ်သံကို၊ [ဓမ္မဘာ-၃, ၂၈၄၅] ဒတွာ-၍၊ ကုမံ ဂါထံ-ကို၊ ဘာသိဿာမိ-မည်၊ သာ-သည်၊ ဂါထာဝသာနေ-၌၊ သော-တာပတ္တိဖလေ-၌၊ ပတိဌဟိဿတိ-လိမ့်မည်၊ တံ-ထိုသတို့သမီးကို(ထိုကလေး မကို)၊ နိဿာယ-၍၊ မဟာဇနဿာပိ-အားလည်း၊ သာတ္ထိကာ-သော၊ ဓမ္မ-ဒေသနာ-သည်၊ ဘဝိဿတိ-မည်၊” ကူတိ-သို့၊ ဥ တွာ-၍၊ ပဉ္စသတဘိက္ခု-ပရိဝါရော-ရဟန်း၅ရာအခြံအရံရှိတော်မူသည်၊ (ဟုတွာ)၊ ဇေတဝနာ-မှ၊ နိ-က္ခမိတွာ-၍၊ အနုပုဗ္ဗေန-အားဖြင့်၊ အဂ္ဂါဠဝဝိဟာရံ-သို့၊ အဂမာသိ-ပြီ၊ အာ-ဠဝိဝါသိနော-တို့သည်၊ “သတ္တာ-သည်၊ အာဂတော-ပြီ” ကူတိ-သို့၊ သုတွာ-

၍၊ တံ ဝိဟာရံ-သို့၊ ဂန္ဓာ-၍၊ နိမန္တယံ-သု-ကုန်ပြီ၊ တဒါ-၌၊ သာပိ ကုမာရိကာ-
သည်လည်း၊ သတ္တု-၏၊ အာဂမနံ-ကို၊ သုတ္တာ-၍၊ “မယံ-၏၊ ပိတာ-အဖေ
ဖြစ်သော၊ သာမိ-အရှင်ဖြစ်သော၊ အာစရိယော-ဆရာဖြစ်သော၊ ပုဏ္ဏစန္ဒမုခေါ-
ပြည့်သောလကဲ့သို့သော မျက်နှာတော်ရှိတော်မူသော၊ ဝါ-လပြည့်ဝန်းနှင့် တူ
သော မျက်နှာတော်ရှိတော်မူသော၊ မဟာဂေါတမဗုဒ္ဓေါ-မြတ်သော ဂေါတမ
ဘုရားရှင်သည်၊ အာဂတော ကိရ-တဲ့၊” ကုတိ-တွေ့၍၊ တုဋ္ဌမာနသာ-နှစ်သက်
သော စိတ်ရှိသည်၊ (ဟုတ္တာ)၊ “မေ-သည်၊ ကုတော-ဤနေ့မှ၊ တိဏ္ဍံ-ကုန်သော၊
သံဝစ္ဆရာနံ-တို့၏၊ မတ္တကေ-၌၊ သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏော-ရွှေအဆင်းနှင့်တူသော အဆင်း
ရှိတော်မူသော၊ သတ္တာ-ကို၊ ဒိဋ္ဌပုဗ္ဗော-မြင်အပ်ဘူးပြီ၊ ကုဒါနိ-၌၊ အဿ-၏၊
သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏံ-သော၊ သရီရံ-ကို၊ ဒဠု-ငှာလည်းကောင်း၊ မဓုရောဇံ-ချိုမြိန်သော
ဩဇာရှိသော၊ ဝရဓမ္မံ-မြတ်သော တရားတော်ကို၊ (တရားတော်မြတ်ကို)၊ သော-
တုံ စ-ငှာလည်းကောင်း၊ လဘိဿာမိ-ရတော့မည်၊” ကုတိ-သို့၊ စိန္တေသိ-ပြီ၊
ပန-ဆက်၊ အဿာ-၏၊ ပိတာ-သည်၊ သာလံ-ယက်ကန်းရုံသို့၊ ဂစ္ဆန္တော-သော်၊
အာဟ၊ (ကို)၊ “အဗ္ဗ-ချစ်သမီး! မေ-သည်၊ ပရသန္တကော-သူတစ်ပါး၏ ဥစ္စာ
ဖြစ်သော၊ သာဓုကော-အဝတ်ကို၊ (ရက်ထည်ကို)၊ အာရောပိတော-ယက်ကန်း
စင်သို့ ရောက်စေအပ်ပြီ၊ ဝါ-ယက်ကန်းစင်သို့ တင်အပ်ပြီ၊ တဿ-ထိုအဝတ်၏၊
ဝိဒတ္ထိမတ္တံ-တစ်ထွာမျှ အတိုင်းအရှည်ရှိသော အရပ်သည်၊ အနိဋ္ဌိတံ-မပြီးသေး၊
အဇ္ဇ-နေ၊ တံ-ထိုအဝတ်ကို၊ နိဋ္ဌာပေဿာမိ-ပြီးစေမည်၊ ဝါ-ပြီးအောင်ခတ်မည်၊
သီယံ-စွာ၊ မေ-၏၊ **တသရံ**-ရက်ဖောက်ကို၊ ဝဋ္ဋေတ္တာ-ရက်ဖောက်လုံး၌ ရစ်ပတ်
စေ၍၊ ဝါ-ယောက်၍၊ အာဟရေယျာသိ-လော၊” ကုတိ-ပြီ၊ သာ-သည်၊ စိန္တေသိ-
ပြီ၊ (ကို)၊ “အဟံ-၏၊ သတ္တု-၏၊ ဓမ္မံ-ကို၊ သောတုကာမာ-၏၊ ပိတာ စ-သည်
လည်း၊ မံ-ကို၊ ဧဝံ-သို့၊ အာဟ-ပြီ၊ ကိံ-နည်း၊ သတ္တု-၏၊ ဓမ္မံ-ကို၊ သုဏ္ဏာမိ နု
ခေါ-အံ့လော၊ ဥဒါဟု-သို့မဟုတ်၊ ပိတု-၏၊ တသရံ-ကို၊ ဝဋ္ဋေတ္တာ-၍၊ ဟရာမိ

တသရံ။ ။တသတိ တန္တံ ဂဏှာတိတိ တသရော၊ [တသ+အရ-မောင်-၇၊ ၁၅၉၊]
ယက်ကန်းရက်ရာ၌ ဖောက်ချည်ရစ်ပတ်ထားသော ရက်ဖောက်ထည်ရာနေရာကို
လွန်းအိမ်ဟု ခေါ်သည်။ ထိုလွန်းအိမ်၌ တပ်ဆင်အပ်သော ဖောက်ချည်ရစ်သွင်း
ထားသည့် ရစ်တံငယ်ကို ရက်ဖောက်ဟု ခေါ်သည်။ (မြန်မာန်)

နဲ့ ခေါ်ဆောင်ရအံ့လော။” ကုတိ-ပြီ၊ အထ-၌၊ အဿာ-၏၊ ဧတံ-သည်၊ အဟောသိ-ပြီ၊ (ကိ)၊ “ပိတာ-သည်၊ မံ-ကို၊ တသရေ-ကို၊ အနာဟရိယမာနေမဆောင်ယူအပ်သော်၊ ပေါထေယျပိ-ထုရိုက်မှုလည်း ထုရိုက်ရာ၏၊ ပဟရေယျပိ-ရိုက်ပုတ်မှုလည်း ရိုက်ပုတ်ရာ၏၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ တသရံ-ကို၊ ဝဇ္ဇေတွာ-၍၊ တဿ-၏၊ ဒတွာ-၍၊ ပစ္ဆာ-၌၊ ဓမ္မ-ကို၊ သောဿာမိ-တော့မည်၊” ကုတိ-၍၊ ပိဌကေ-အင်းပျဉ်၌၊ နိသီဒိတွာ-၍၊ တသရံ-ကို၊ ဝဇ္ဇေသိ-ရက်ဖောက်လုံး၌ ရစ်ပတ်စေပြီ၊ ဝါ-ယောက်ပြီ။

အာဠဝိဝါသိနောပိ-တို့သည်လည်း၊ သတ္တာရံ-ကို၊ ပရိဝိသိတွာ-၍၊ ပတ္တံ-ကို၊ ဂဟေတွာ-၍၊ အနုမောဒနတ္ထာယ-ငှာ၊ အဋ္ဌသု-တည်ကုန်ပြီ၊ သတ္တာ-သည်၊ “အဟံ-သည်၊ ယံ ကုလမီတရံ-ကို၊ နိဿာယ-၍၊ တိသယောဇနမဂ္ဂံ-ယူဇနာ ၃၀ရှိသော လမ်းခရီးကို၊ အာဂတော-ခဲ့ပြီ၊ သာ-သည်၊ အဇ္ဇောပိ-၌လည်း၊ ဩကာသံ-ကို၊ န လဘတိ-မရ၊ တာယ-သည်၊ ဩကာသေ-ကို၊ လဒ္ဓေ-သော်၊ အနုမောဒနံ-ကို၊ ကရိဿာမိ-အံ့၊” ကုတိ-၍၊ တုဏှိဘူတော-သည်၊ အဟောသိ-ပြီ။ ဧဝံ-သို့ တုဏှိဘူတမ္ပိ-သော၊ သတ္တာရံ-ကို၊ သဒေဝကေ-နတ်နှင့်တကွသော၊ လောကေ-၌၊ ကောစိ-သည်၊ ကိဉ္စိ-ကို၊ ဝတ္တံ-ငှာ၊ န ဝိသဟတိ-မဝံ၊ သာပိ ခေါ် ကုမာရိကာ-သည်လည်း၊ တသရံ-ကို၊ ဝဇ္ဇေတွာ-၍၊ ပစ္ဆိယံ-တောင်း၌၊ ဌပေတွာ-၍၊ ပိတု-၏၊ သန္တိကံ-သို့၊ ဂစ္ဆမာနာ-သော်၊ ပရိသပရိယန္တေ-၌၊ ဌတွာ-၍၊ သတ္တာရံ-ကို၊ ဩလောကယမာနာဝ-လျက်သာ၊ အဋ္ဌာသိ-ပြီ၊ သတ္တာပိ-သည်လည်း၊ ဂီဝံ-ကို၊ ဥက္ခိပိတွာ-မော်၍၊ တံ-ကို၊ ဩလောကေသိ-ပြီ၊ သာ-သည်၊ ဩလောကိတာကာရေနေဝ-ကြည့်တော်မူအပ်သော အခြင်းအရာဖြင့်သာ၊ အညာသိ-သိပြီ၊ (ကိ)၊ “သတ္တာ-သည်၊ ဧဝရူပါယ-သော၊ ပရိသာယ-၏၊ မဇ္ဈေ-၌၊ နိသီဒိတွာဝ-၍သာလျှင်၊ မံ-ကို၊ ဩလောကေန္တော-သော်၊ မမ-၏၊ အာဂမနံ-ကို၊ ပစ္စာသီသတိ-တောင့်တနေ၏၊ အတ္တနော-၏၊ သန္တိကံ-သို့၊ အာဂမနမေဝ-ကိုသာ၊ ပစ္စာသီသတိ-၏၊” ကုတိ-ပြီ၊ သာ-သည်၊ တသရပစ္ဆိ-ရက်ဖောက်တောင်းကို၊ ဌပေတွာ-ချထား၍၊ သတ္တု-၏၊ သန္တိကံ-သို့၊ အဂမာသိ-ပြီ၊ ကသ္မာ ပန-ကြောင့်၊ နံ-ကို၊ သတ္တာ-သည်၊ ဩလောကေသိ-နည်း၊ ကုတိ-

ဤကား အမေးတည်း၊ အဿ-ထိုမြတ်စွာဘုရား၏၊ ဝါ-မှာ၊ ဧဝံ-ဤသို့သော အကြံတော်သည်၊ အဟောသိ ကိရ-သတဲ့၊ (ကိ-အဘယ်သို့ ဖြစ်သတဲ့နည်း?) “ဧဿ-သည်၊ ဧတ္ထောဝ-ဤအရပ်မှာ၊ ဂစ္ဆမာနာ-လသော်၊ ပုထုဇ္ဇနကာလကိရိယံ-ပုထုဇ္ဇင်၏၊ သေခြင်းကို ပြုခြင်းကို၊ ကတွာ-၍၊ အနိယတဂတိကာ-မမြဲသော ဂတိရှိသည်၊ ဘဝိဿတိ-လိမ့်မည်၊ မမ-၏၊ သန္တိကံ-သို့၊ အာဂန္တာ-၍၊ ဂစ္ဆမာနာ-သော်၊ သောတာပတ္တိဖလံ-သို့၊ ပတွာ-၍၊ နိယတဂတိကာ-သည်၊ ဟုတွာ-၍၊ တုသိတဝိမာနေ-၌၊ နိဗ္ဗတ္တိဿတိ-လိမ့်မည်၊” ဣတိ-ဤသို့သော အကြံတော် သည်၊ (အဟောသိ ကိရ-သတဲ့) ဣတိ-ဤကား အဖြေတည်း၊ [ဣတိတစ်လုံး အကျေကြုံ၊ တဿာ-၏၊ တံ ဒိဝသံ-ထိုနေ၌၊ မရဏတော-မှာ၊ မုတ္တိ နာမ-လွတ်ခြင်းမည်သည်၊ နတ္ထိ ကိရ-တဲ့၊ သာ-သည်၊ ဩလောကိတသညာဏေနေဝ-ကြည့်အပ်သော အမှတ်သညာဖြင့်သာလျှင်၊ သတ္တာရံ-သို့၊ ဥပသင်္ကမိတွာ-၍၊ ဆပ္ပဏ္ဏရံသီနံ-ငါးပါးသော အဆင်းရှိသော ရောင်ခြည်တော်တို့၏၊ အန္တရံ-အကြားသို့၊ ပဝိသိတွာ-ဝင်၍၊ ဝန္တိတွာ-၍၊ ဧကမန္တံ-၌၊ အဋ္ဌာသိ-ပြီ၊ တထာ-ရူပါယ-သော၊ ပရိသာယ-၏၊ မဇ္ဈေ-၌၊ နိသီဒိတွာ-၍၊ တုဏှိဘူတံ-သော၊ သတ္တာရံ-ကို၊ ဝန္တိတွာ-၍၊ ဌိတက္ခဏေယေဝ-ရပ်ရာခဏ၌ပင်၊ တံ-ကို၊ အာဟ-ပြီ၊ (ကိ)၊ “ကုမာရိကေ-ကလေးမ၊ ကုတော-အဘယ်အရပ်မှာ၊ အာဂစ္ဆသိ-လာသနည်း?” ဣတိ-ဤသို့ မေးတော်မူပြီ၊ “ဘန္တေ! န ဇာနာမိ-မသိပါ၊” ဣတိ-ဤသို့ ဖြေပြီ၊ “ကတ္ထ-အဘယ်အရပ်သို့၊ ဂမိဿသိ-သွားမည်နည်း?” ဣတိ-ပြီ၊ “ဘန္တေ! န ဇာနာမိ-ပါ၊” ဣတိ-ပြီ၊ “န ဇာနာသိ-မသိဘူးလော?” ဣတိ-ပြီ၊ “ဘန္တေ! ဇာနာမိ-သိပါ၏၊” ဣတိ-ပြီ၊ “ဇာနာသိ-သိသလော?” ဣတိ-ပြီ၊ “ဘန္တေ! န ဇာနာမိ-ပါ၊” ဣတိ-ပြီ၊ ဣတိ-လျှင်၊ နံ-ကို၊ သတ္တာ-သည်၊ စတ္တာရော-ကုန်သော၊ ပဉ္စေ-တို့ကို၊ ပုစ္ဆိ-ပြီ၊ မဟာဇနော-သည်၊ ဥဇ္ဈာယိ-ပြီ၊ (ကိ)၊ “အဗ္ဘော-အို... အချင်းတို့! ပဿထ-ကြည့်ကြလော၊ အယံ ပေသကာရဓိတာ-သည်၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေန-နှင့်၊ သဒ္ဓိ၊ ဣစ္ဆတိစ္ဆိတံ-အလိုရှိအပ်၊ အလိုရှိအပ်သောစကားကို၊ ကထေသိ-ပြီ၊ ဣမာယ-ဤသတို့သမီးသည်၊ ‘ကုတော-မှာ၊ အာဂစ္ဆသိ-နည်း?’ ဣတိ-သို့၊ ဝုတ္တေ-မေးအပ်သော်၊ ‘ပေသကာရဂေဟတော-ယက္ကန်းသည်အိမ်မှာ (အာဂစ္ဆမိ-၏)’ ဣတိ-သို့၊ ဝတ္တဗ္ဗံ နာမ နနု-ဖြေဆိုထိုက်သည်မဟုတ်လော၊

‘ကဟံ-သို့၊ ဂစ္ဆသိ-နည်း?’ ကုတိ-သို့၊ ဝုတ္တေ-သော်၊ ‘ပေသကာရသာလံ-ယက် ကန်းရုံသို့ (ဂစ္ဆမိ-ပါမည်)’ ကုတိ-သို့ ဝတ္တဗ္ဗံ-သည်၊ သိယာ-၏။” ကုတိ-ကဲ့ရဲ့ပြီ။

သတ္တာ-သည်၊ မဟာဇနံ-ကို၊ နိဿဒ္ဓံ-အသံမရှိသည်ကို၊ ဝါ-အသံတိတ် အောင်၊ ကတ္တာ-၍၊ “ကုမာရိကေ-ကလေးမ! တွံ-သည်၊ ကုတော-မှ၊ အာဂစ္ဆသိ-နည်း?” ကုတိ-သို့ ဝုတ္တေ၊ “ကသ္မာ-ကြောင့်၊ န ဇနာမိ-ပါ၊ ကုတိ-သို့ ဝဒေသိ-ဖြေဆိုရသနည်း?” ကုတိ-သို့ ပုစ္ဆိ-ပြီ၊ ဘန္တေ! တုမေ-တို့သည်၊ မမ-၏၊ ပေသကာရဂေဟတော-မှ၊ အာဂတဘာဝံ-လာခဲ့သည်၏ အဖြစ်ကို၊ ဇနာထ-ကုန်၏၊ ပန-စင်စစ်အားဖြင့်၊ “ကုတော-မှ၊ အာဂတာ-သည်၊ အသိ-နည်း?” ကုတိ-သို့ ပုစ္ဆန္တာ-မေးတော်မူကုန်လသော်၊ (တစ်နည်း) ပုစ္ဆန္တာ-ကုန်သော၊ (တုမေ-တို့သည်) “ကုတော-အဘယ်ဘုံဘဝမှ၊ အာဂန္တာ-၍၊ ကုဓ-ဤလူပြည်၌၊ နိဗ္ဗတ္တာ-ဖြစ်ရသည်၊ အသိ-နည်း?” ကုတိ-သို့ ပုစ္ဆထ-ကုန်၏၊ ပန-စင်စစ်အားဖြင့်၊ အဟံ-သည်၊ “ကုတော-မှ၊ အာဂန္တာ-၍၊ ကုဓ-၌၊ နိဗ္ဗတ္တာ-သည်၊ အမှီ-၏။” ကုတိ စ-သို့လည်း၊ န ဇနာမိ-ပါ၊ အထ-၌၊ သတ္တာ-သည်၊ အဿာ-အား၊ “ကုမာရိကေ! သာဓု သာဓု-ကောင်းပေစွ ကောင်းပေစွ၊ မယာ-သည်၊ ပုစ္ဆိတပဉ္စောဝ-မေး အပ်သော အမေးပုစ္ဆာကိုသာ၊ တယာ-သည်၊ ဝိဿဒ္ဓိတော-ဖြေဆိုအပ်ပြီ။” ကုတိ-မိန့်တော်မူ၍၊ ပဌမံ-သော၊ သာဓုကာရံ-ကို၊ ဒတ္တာ-၍၊ ဥတ္တရိမ္ပိ-နောက် ထပ်လည်း၊ ပုစ္ဆိ-ပြီ၊ (ကိ)၊ “ကတ္ထ-သို့၊ ဂမိဿသိ-နည်း? ကုတိ-သို့၊ ပုန၊ ပုဋ္ဌာ-သည်၊ (သမာနာ)၊ ကသ္မာ-ကြောင့်၊ ‘န ဇနာမိ-ပါ’ ကုတိ-သို့၊ ဝဒေသိ-ဖြေဆိုသနည်း?” ကုတိ-ပြီ၊ ဘန္တေ! တုမေ-တို့သည်၊ မံ-ကို၊ တသရပုစ္ဆိ-ကို၊ ဂဟေတွာ-၍၊ ပေသကာရသာလံ-သို့၊ ဂစ္ဆန္တိ-ကို၊ ဇနာထ-ကုန်၏၊ “ကုတော-ဤဘဝမှ၊ ဂန္တာ-၍၊ ကတ္ထ-အဘယ်ဘဝ၌၊ နိဗ္ဗတ္တိဿသိ-နည်း?” ကုတိ-သို့ ပုစ္ဆထ-မူကုန်၏၊ အဟဉ္စ-သည်ကား၊ ကုတော-ဤဘဝမှ၊ စုတာ-သည်၊ (သမာနာ)၊ “ကတ္ထ-အဘယ်ဘုံဘဝသို့၊ ဂန္တာ-၍၊ နိဗ္ဗတ္တိဿာမိ-နည်း?” ကုတိ-သို့၊ န ဇနာမိ-ပါ၊ အထ-၌၊ အဿာ-အား၊ သတ္တာ-သည်၊ “မယာ-သည်၊ ပုစ္ဆိတပဉ္စောယေဝ-ကိုသာလျှင်၊ တယာ-သည်၊ ဝိဿဒ္ဓိတော-ပြီ။” ကုတိ-၍၊ ဒုတိယံ-သော၊ သာဓုကာရံ-ကို၊ ဒတ္တာ-၍၊ ဥတ္တရိမ္ပိ-လည်း၊ ပုစ္ဆိ-ပြီ (ကိ)၊ “အထ-

ထိုမှနောက်၌၊ ကသ္မာ-ကြောင့်၊ ‘န ဇနာသိ-လော’ ကုတိ-သို့၊ ပုဋ္ဌာ၊ ‘ဇနာမိ-
 ၏၊’ ကုတိ-သို့၊ ဝဒေသိ-နည်း?” ကုတိ-ပြီ၊ “ဘန္တေ! မရဏဘာဝံ-သေမည်
 ၏အဖြစ်ကို၊ ဇနာမိ၊ တသ္မာ ဧဝံ-သို့၊ ဝဒေမိ-၏၊” ကုတိ-ပြီ၊ အထ-၌၊ သတ္တာ၊
 အဿာ-အား၊ “မယာ၊ ပုစ္ဆိတပဉ္စောယေဝ-ကိုသာ၊ တယာ၊ ဝိဿဇ္ဇိတော-ပြီ၊”
 ကုတိ-၍၊ တတိယံ-သော၊ သာဓုကာရံ ဒတ္တာ ဥတ္တရိမ္ပိ ပုစ္ဆိ (ကိ)၊ “အထ-၌၊
 ကသ္မာ ‘ဇနာသိ-သလော? ကုတိ ပုဋ္ဌာ၊ (သမာနာ)၊ ‘န ဇနာမိ-ပါ၊’ ကုတိ-
 သို့၊ ဝဒေသိ-နည်း?” ကုတိ-ပြီ၊ ဘန္တေ! မမ-၏၊ မရဏဘာဝမေဝ-သေရမည်၏
 အဖြစ်ကိုသာလျှင်၊ အဟံ-သည်၊ ဇနာမိ-၏၊ ပန-သို့သော်လည်း၊ ဝါ-ဗျတိရိက်
 ကား၊ “ရတ္တိန္ဒြိယဗုဒ္ဓဏှာဒိသု-ညဉ့်နေ့နံနက်အစရှိတို့တွင်၊ အသုကကာလေ နာမ-
 ထိုမည်သော အချိန်၌၊ မရိဿာမိ-မည်၊” ကုတိ-သို့၊ န ဇနာမိ-ပါ၊ တသ္မာ-
 ကြောင့်၊ ဧဝံ-သို့၊ ဝဒေမိ-၏၊ ကုတိ-ပြီ၊ အထ-၌၊ သတ္တာ-သည်၊ အဿာ-
 အား၊ “မယာ-သည်၊ ပုစ္ဆိတပဉ္စောယေဝ-ကိုသာလျှင်၊ တယာ-သည်၊ ဝိဿ-
 ဇ္ဇိတော-ပြီ၊” ကုတိ-သို့၊ စတုတ္ထံ-သော၊ သာဓုကာရံ-ကို၊ ဒတ္တာ-၍၊ ပရိသံ-ကို၊
 အာမန္တေတွာ-၍၊ “တုမေ-တို့သည်၊ ဣမာယ-ဤသတို့သမီးသည်၊ ကထိတံ-
 သော၊ ဧတ္တကံ နာမ-ဤမျှအတိုင်းအရှည်အရှိသော အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို၊ န
 ဇနာထ-ကုန်၊ ကေဝလံ-သက်၊ ဥဇ္ဈာယထေဝ-ကဲ့ရဲ့ကြသည်သာ၊ (ကဲ့ရဲ့ရုံ
 ကဲ့ရဲ့တတ်ကြသည်သည်သာ)၊ ဟိ-မှန်၊ ယေသံ-တို့၏၊ ဝါ-တို့မှာ၊ ပညာစက္ခု-
 ပညာမျက်စိသည်၊ နတ္ထိ၊ တေ-တို့သည်၊ အန္ဓာ ဧဝံ-အကန်းတို့သာတည်း၊
 ယေသံ-တို့၏၊ ဝါ-တို့မှာ၊ ပညာစက္ခု-သည်၊ အတ္ထိ၊ တေ ဧဝံ-တို့သည်သာ၊
 စက္ခုမန္တော-မျက်စိအမြင်ရှိသူတို့တည်း၊” ကုတိ-သို့၊ ဝတ္တာ၊ ဣမံ ဂါထံ၊ အာဟ၊
 (ကိ)၊ “အန္ဓဘူတော၊ ပေ၊ ဂစ္ဆတိ” တိ-၍၊ (အာဟ)။

အန္ဓဘူတော အယံ လောကော၊ တနုကေတ္တ ဝိပဿတိ၊

သကုကော ဇာလမုတ္တောဝ၊ အပ္ပော သဂ္ဂါယ ဂစ္ဆတိ။

အယံ လောကော-ဤလောကီလူအပေါင်းသည်၊ အန္ဓဘူတော-ပညာ
 မျက်စိ၊ အမှန်မရှိသဖြင့်၊ အကန်းသဖွယ်ဖြစ်၍ ဖြစ်၏၊ ဝါ-ပညာမျက်စိ၊ အမှန်
 မရှိသဖြင့်၊ ကန်းသည်၏အဖြစ်သို့ ရောက်၏၊ ဧတ္ထ-ဤလောကီ လူအပေါင်း

တွင်၊ တနုကော-အနည်းငယ်သောလူသည်။ ဝိပဿတိ-အနိစ္စစသည်၏အစွမ်းဖြင့် ရှုမြင်၏။ အပ္ပော-အနည်းငယ်သော၊ သကုဏော-ငှက်သည်။ ဇာလမုတ္တော က္ကဝ-မုဆိုးလက်နက်၊ ပိုက်ကွန်ရက်မှ၊ လွတ်ထွက်သကဲ့သို့၊ (ဧဝံ-တူ၊) အပ္ပော-အနည်းငယ်သော သတ္တဝါသည်။ သဂ္ဂါယ-သုဂတိ၊ နိဗ္ဗာန်သို့၊ ဂစ္ဆတိ-ရောက်၏။

တတ္ထ-၌၊ **အန္ဓဘူတော** အယံ လောကောတိ-ကား၊ အယံ လောကီယ-မဟာဇနော-ဤလောကီလူအပေါင်းသည်။ ပညာစက္ခုနော-ပညာမျက်စိ၏။ အဘာဝေန-မရှိခြင်းကြောင့်၊ အန္ဓဘူတော-အကန်းသဖွယ်ဖြစ်၍ ဖြစ်၏။ ဝါ-ကန်းသည်၏အဖြစ်သို့ ရောက်၏။ တနုကေတ္တာတိ-ကား၊ ဧတ္ထ-ဤလောကီလူအပေါင်းတွင်၊ တနုကော-အနည်းငယ်သောလူသည်။ (အနိစ္စာဒိဝသေန-အနိစ္စအစရှိသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့်၊ ဝိပဿတိ-ရှုမြင်၏။) ဗဟုဇနော-များစွာသောလူအပေါင်းသည်။ အနိစ္စာဒိဝသေန-ဖြင့်၊ န ဝိပဿတိ-မရှုမြင်နိုင်။ ဇာလမုတ္တောဝါတိ-ကား၊ ဆေကေန-ကျွမ်းကျင်သော၊ သာကုဏိကေန-ငှက်မုဆိုး

အန္ဓဘူတော။ ။ “အန္ဓဘူတော၊ အန္ဓိဘူတော”ဟု ပါဠိ၂မျိုးရှိ၏။ အဘူတတဗ္ဗာဝေ ကရာသဘူယောဂေ ဝိကာရာ စီ(မောဂ်-၄၊ ၁၁၉)သုတ်၊ ပစ္စယာဒိနိဋ္ဌာစသောသုတ် ကြီးတို့ဖြင့် အန္ဓနောင် ဤပစ္စည်းသက်လျှင် “အန္ဓိဘူတော”ဟု ဖြစ်၏။ အနက်ချင်း မထူးပါ။ အဋ္ဌကထာဋီကာများအလို “အန္ဓော+(ဟုတ္တာ)+ဘူတော အန္ဓဘူတော-ကန်းသည်ဖြစ်၍ဖြစ်သော လူအပေါင်း၊ (တစ်နည်း) အန္ဓံ အန္ဓဘာဝံ+ဘူတော ပတ္တော အန္ဓဘူတော-ကန်းသည်၏အဖြစ်သို့ ရောက်သောလူအပေါင်း၊ ဤနောက်နည်းအလို ဘူတော၌ ဘူဓာတ်သည် ပတ္တိ(ရောက်ခြင်း)အနက်ဟောကို ဟော၏(စရိယာ၊ ဋ္ဌ-၂၀၄၊ မဋီ-၂၊ ၃၁၁)။ (တစ်နည်း) အနန္တောပိ အန္တော ဝိယ+ဘူတော အန္ဓဘူတော-အကန်းသဖွယ်ဖြစ်သော လူအပေါင်း(ဓမ္မဋီ-၂၅၀)”ဟု ပြု၍ သဒ္ဒါကျမ်းများအလို “အန္တော ဝိယ+ဘူတော အယန္တိ အန္ဓဘူတော-အကန်းသဖွယ် ဖြစ်သော လူအပေါင်း၊ ဥပမာနဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသ်(ရူ-၂၀၆၊ နိဒီ-၂၄၄)”ဟု ပြုပါ။

တစ်နည်း။ ။ “ပညာစက္ခုဝေကလ္လေန အဝိဇ္ဇန္တတာယ **အန္ဓဘူတော**(ထေရ၊ ဋ္ဌ-၂၊ ၅၃)”ဟူသော အဖွင့်အလို “စက္ခုဘူတာ(ဝိ၊ ဋ္ဌ-၂၊ ၉၇၊ သံ၊ ဋ္ဌ-၂၊ ၂၀၀)”ကဲ့သို့ အန္တော+ဘူတော ဇာတော ဥပ္ပန္နော ယဿာတိ အန္ဓဘူတော-ဖြစ်သော အဝိဇ္ဇာတည်းဟူသော အမှိုက်မှောင်ရှိသော လူအပေါင်း၊ (အဝိဇ္ဇာအမှောင်ဖုံးနေသော လူအပေါင်း)”ဟု ပြုပါ။

သည်။ ဇာလေန-ပိုက်ကွန်ဖြင့်၊ ဩ-တ္ထရိတ္တာ-လွမ်းအုပ်၍၊ ဂယမာနေသု-ဖမ်းယူအပ်ကုန်သော၊ ဝဋ္ဋကေသု-ငုံးတို့တွင်၊ (တစ်နည်း) ဝဋ္ဋကေသု-ငုံးတို့ကို၊ ဂယမာနေသု-ကုန်လသော်၊ ကောစိဒေဝ-တစ်ကောင်တစ်လေသည်သာ၊ ဇာလ-တော-မှ၊ မုစ္ဆတိ ယထာ-ကဲ့သို့၊ သေသာ-ကြွင်းသောငုံးတို့သည်၊ အန္တောဇာလ-မေဝ-ပိုက်ကွန်အတွင်းသို့သာ၊ ပဝိသန္တိ ယထာ-ဝင်ရောက်ကုန်သကဲ့သို့၊ တထာ-တူ၊ မရဏဇာလေန-သေခြင်းတရားတည်းဟူသော ပိုက်ကွန်ဖြင့်၊ ဩတ္ထဋ္ဌေသု-ဖုံးလွမ်းအပ်ကုန်သော၊ သတ္တေသု-တို့တွင်၊ (တစ်နည်း) သတ္တေသု-တို့ကို၊ ဩ-တ္ထဋ္ဌေသု-ကုန်လသော်၊ ဗဟု-များစွာသောလူတို့သည်၊ အပါယဂါမိနော-အပါယ်သို့ ရောက်ကုန်သည်၊ ဟောန္တိ-ကုန်၏။ အပ္ပော-အနည်းငယ်သော၊ ကောစိ-ဒေဝ-တစ်ဦးတစ်လေသာဖြစ်သော၊ သတ္တော-သည်၊ **သဂ္ဂါယ**-နတ်ပြည်၊ နိဗ္ဗာန်သို့၊ ဂစ္ဆတိ-၏။ သုဂတိံ ဝါ-သို့လည်းကောင်း၊ နိဗ္ဗာန်ံ ဝါ-သို့လည်းကောင်း၊ ပါပုဏာတိ-၏။ ဣတိ-ဂါထာဖွင့်ပြီးပြီ၊ ဒေသနာဝသာနေ-၌၊ ကုမာရိကာ-သည်၊ သောတာပတ္တိဖလေ-၌၊ ပတိဋ္ဌဟိ-ပြီ၊ မဟာဇနဿာပိ-အားလည်း၊ သာတ္ထိကာ-သော၊ ဓမ္မဒေသနာ-သည်၊ အဟောသိ-ပြီ၊ ဣတိ-ပေသကာရမိတာဝတ္ထုရှေ့ပိုင်းပြီးပြီ။

သာပိ-သည်လည်း၊ တသရပုစ္ဆိ-ရက်ဖောက်တောင်းကို၊ ဂဟေတွာ-၍၊

သဂ္ဂါယ ဂစ္ဆတိ။ ။သဂ္ဂါယ၌ စတုတ္ထိဝိဘတ်ကို ကံအနက်ပေးကာ သဂ္ဂသဒ္ဓါသုဂတိကိုသာ ဟောသော်လည်း သဂ္ဂါယအရ ဥပလက္ခဏနည်းဖြင့် သုဂတိ၊ နိဗ္ဗာန်ကို ယူစေလို၍ “သုဂတိံ ဝါ နိဗ္ဗာန်ံ ဝါ” ဟု ဖွင့်သည်။ “ရူပါဒီဟိ သောဘနေဟိ+အဂ္ဂေါတိ သဂ္ဂေါ(နေတ္ထိံ-၄-၂၂၅၊ နေတ္ထိဝိ-၂၈၇)၊ သောဘနာ+အဂ္ဂါ အဂ္ဂဘူတာ ရူပါဒယောဇတ္တာတိ သဂ္ဂေါ(သံဋီ-၁, ၁၁၈)”ပြုပါ။ “သဂ္ဂါယ”၌ ကစ္ဆည်းအလို သမ္ပဒါနေ စတုတ္ထိသုတ်ဖြင့် ဂတုတ္ထကမ္မသမ္ပဒါန်အနက်၌ စတုတ္ထိသက်၍ ဝဏ္ဏနာ၊ ဝိဗောတို့အလို သမ္ပဒါနေ စတုတ္ထိသုတ်၌ “စတုတ္ထိ”ဟူသော ယောဂဝိဘာဂဖြင့် ကံအနက်၌ စတုတ္ထိသက်ပါ။ မောင် ၂, ၂၅သုတ်အလို တဒတ္ထသမ္ပဒါန်အနက်၌ စတုတ္ထိသက်၍ “သဂ္ဂါယ-သုဂတိ၊ နိဗ္ဗာန်အလို့ငှာ၊ ဂစ္ဆတိ-၏”ဟု ပေးပါ။ နီတိသုတ္တ-၁၇၄၌ ဒုတိယာမှ စတုတ္ထိသို့ ပြန်နေသော ဝိဘတ္တိဝိပလ္လာသဟု တစ်နည်းဆိုသေး၏။

နိဓ္ဓေသ-၁၁၁။ ။ထို၌ ဂစ္ဆတိကို ကြိယာပုဒ်မလုပ်ဘဲ ခြပ်ကိုဟောသော ရူဇီ

ပိတု-၏။ သန္တိကံ-သို့ အဂမာသိ-ပြီ။ သောပိ-ထိုအဖေသည်လည်း။ နိသိန္နကော-
 ဝ-ထိုင်လျက်သာ။ နိဒ္ဒါယိ-အိပ်ပျော်နေပြီ။ တဿာ-သည်။ အသလ္လက္ခေတွာဝ-
 မမှတ်သားမူ၍သာ။ (အမှတ်တမဲ့ဖြစ်၍သာ)။ တသရပစ္ဆိ-ကို၊ ဥပနာမေန္တိယာ-
 ညွတ်စေလသော်။ တသရပစ္ဆိ-သည်။ **ဝေမကောဋိယံ**-လက်ခတ်၏ အစွန်း၌၊
 ပဋိဟညိတွာ-ထိခိုက်၍။ သဒ္ဓိ-ကို၊ ကုရုမာနာ-လျက်။ ပတိ-ပြီ။ သော-သည်။
 ပဗုဇ္ဈိတွာ-နိုးလာ၍။ ဂဟိတနိမိတ္တေနဝ-ယူအပ်သော အမှတ်အသားဖြင့်သာ
 လျှင်၊ ဝေမကောဋိ-ကို၊ အာကမိ-ဆွဲငင်ပြီ။ ဝေမကောဋိ-သည်။ ဂန္ဓာ-၍။ တံ
 ကုမာရိကံ-ကို၊ ဥရေ-ရင်၌၊ ပဟရိ-ထိခိုက်ပြီ။ [သုတ္တနိ. ၄-၁, ၂၂၅၌ “နောက်ကျမှ
 လာရကောင်းလား”ဟု စိတ်ဆိုး၍ ယက်ကန်းစင်၌ လက်ခတ်ကို ကပျာကယာ ပစ်
 လိုက်သောအခါ ကန်ထွက်လာပြီး ကလေးမ၏ ဝမ်းဗိုက်ကို ဖောက်ဝင်(စူးဝင်) သွား
 သည်ဟု ဆို၏။] သာ-သည်။ တတ္ထေဝ-ထိုနေရာ၌ပင်။ ကာလံ-ကို၊ ကတွာ-၍၊
 တုသိတဘဝနေ-၌၊ နိဗ္ဗတ္တိ-ပြီ။ အထ-၌၊ အဿာ-၏။ ပိတာ-သည်။ တံ-ကို၊
 ဩလောကေန္တော-သော်။ လောဟိတမက္ခိတေန-သွေးတို့ဖြင့် လိမ်းကျံအပ်သော၊
 ဝါ-သွေးပေနေသော၊ သကလသရီရေန-အလုံးစုံသောကိုယ်ဖြင့်၊ ဝါ-တစ်ကိုယ်
 လုံးဖြင့်၊ [ဣတ္ထမ္ဘူတလက္ခဏအနက်] ပတိတွာ-၍၊ မတံ-ကို၊ အဒ္ဓသ-ပြီ။ အထ-
 ၌၊ အဿ-၏။ မဟာသောကော-ကြီးစွာသော ဝမ်းနည်းပူဆွေးခြင်းသည်။

နာမ်ပုဒ်တစ်မျိုးလုပ်ပြီး ထိုနောင် သိဝိဘတ်သက်၍ ချေသောနည်းကို ပြသေး၏။
 ထိုအလို “ဇာလမုတ္တော-မုဆိုးလက်နက်၊ ပိုက်ကွန်ရက်မှ၊ လွတ်ထွက်လာသော၊ သကု-
 ကော-သည်။ အပ္ပော က္ကဝ-နည်းသကဲ့သို့၊ (ဧဝံ-တူ၊) သဂ္ဂါယ-သို့၊ ဂစ္ဆတိ-ရောက်သူ
 သည်။ အပ္ပော-နည်း၏”ဟု ပေး။

ဝေမကောဋိယံ။ ။ဝါယန္တိ ဧတေနာတိ ဝေမော-ရက်လုပ်ကြောင်းလက်ခတ်။
 [ဝိ+မာ-မောင်-၇, ၁၃၆] ဝေမဿ+ကောဋိ ဝေမကောဋိ၊ ယက်ကန်းရက်ရာတွင်
 တိုင်ချည်အကြား ကျော့သွင်းပြီးသော ဖောက်ချည်ကို ရက်သားဖျင်စပ်နှင့် ထိကပ်သိပ်
 သည်းစေရန် ဆွဲဖိပေးရသည့် ကိရိယာကို “ယဉ်သွား”ဟု ခေါ်၏။ ထိုယဉ်သွားကို
 ယက်ကန်းစင်၌ ညှပ်သွင်းထားကာ ဖောက်ချည်ပင်ကို စေ့စပ်စွာ ထိကပ်စေရန်
 ဆွဲခတ်ရသော ကိရိယာတစ်မျိုးကို လက်ခတ်”ဟု ခေါ်သည်(မြန်မာန်)။ ဝေမကို “လွန်း၊
 ရက်မ”ဟုလည်း ဘာသာပြန်ကြ၏။

ဥပ္ပဇ္ဈိ-ပြီ၊ သော-သည်၊ “မမ-၏၊ သောကံ-ကို၊ အညော-သည်၊ နိဗ္ဗာပေတုံ-
 ငြိမ်းစေခြင်းငှာ၊ န သက္ခိယတိ-မဟုတ်၊” ကုတိ-တွေး၍၊ ရောဒန္တော-လျက်၊
 သတ္ထု-၏၊ သန္တိကံ-သို့၊ ဂန္ဓာ-၍၊ တမတ္ထံ-ကို၊ အာရောစေတွာ-၍၊ “ဘန္တေ!
 မမ-၏၊ သောကံ-ကို၊ နိဗ္ဗာပေထ-ပါကုန်၊” ကုတိ-သို့၊ အာဟ-ပြီ၊ သတ္တာ-သည်၊
 တံ-ကို၊ သမဿာသေတွာ-သက်သာရာရစေ၍၊ “ဥပါသက! မာ သောစိ-နှင့်၊
 ဟိ-မှန်၊ အနမတဂ္ဂသ္မိ-သိအပ်သော အစအပိုင်းအခြားမရှိသော၊ ဝါ-မသိအပ်
 သော အစအပိုင်းအခြားရှိသော၊ [ဓမ္မဘာ-၁, ၅၈၀၈၂] သံသာရေ-၌၊ တဝ-၏၊
 ဧဝမေဝ-သာလျှင်၊ ဓိတု-၏၊ မရဏကာလေ-၌၊ ပုပ္ဖရိတအဿု-ယိုစီးခဲ့သော
 မျက်ရည်သည်၊ စတုန္တံ-ကုန်သော၊ မဟာသမုဒ္ဒါနံ-တို့၏၊ ဥဒကတော-ထက်၊
 အတိရေကတရံ-သာ၍ များ၏၊” ကုတိ-သို့၊ ဝတွာ-၍၊ အနမတဂ္ဂကထံ-
 သိအပ်သော အစအပိုင်းအခြားမရှိသောသံသရာနှင့် စပ်သော စကားကို၊
 ကထေသိ-ပြီ၊ သော-သည်၊ တနုဘူတသောကော-နည်းသည်ဖြစ်၍ဖြစ်သော
 သောကရှိသည်၊ သတ္တာရံ-ကို၊ ပဗ္ဗဇ္ဇံ-ကို၊ ယာစိတွာ-၍၊ လဒ္ဓူပသမ္ပဒေါ-သည်၊
 (ဟုတွာ)၊ န စိရဿေဝ-ပင်၊ အရဟတ္တံ-သို့ ပါပုဏိ-ပြီ၊ ကုတိ-ပေသကာရဓိတာ
 ဝတ္ထု ပြီးပြီ။ [သုတ္တနိ၊ ၄-၁, ၂၅၅အဆိုကား ဤအဋ္ဌကထာအဆိုနှင့် အနည်းငယ်
 ကွဲလွဲသည်။]

ပေသကာရဓိတာဝတ္ထုဘာသာသနီကာ ပြီးပြီ။

၈-တိသဘိက္ခဝတ္ထုဘာသာသနီကာ

ဟံသာဒိစ္စပထေတိ ကုမံ ဓမ္မဒေသနံ သတ္တာ ဇေတဝနေ ဝိဟရန္တော တိသ
 ဘိက္ခု-၃၀၊ သော ရဟန်းတို့ကို၊ အာရဗ္ဗ ကထေသိ။ ဟိ-ချဲ့၊ ဧကသ္မိ-သော၊
 ဒိဝသေ-၌၊ တိသမတ္တာ-၃၀၊ အတိုင်းအရှည်ရှိကုန်သော၊ ဒိသာဝါသိကာ-အရပ်
 မျက်နှာတို့၌ နေလေ့ရှိကုန်သော၊ ဘိက္ခု-တို့သည်၊ သတ္တာရံ-ကို၊ ဥပသင်္ကမိသု-
 ကုန်ပြီ၊ အာနန္ဒတ္ထေရော-သည်၊ သတ္ထု-၏၊ ဝတ္တကရဏဝေလာယ-ဝတ်ပြုရာ
 အချိန်၌၊ အာဂန္ဓာ-၍၊ တေ ဘိက္ခု-တို့ကို၊ ဒိသွာ-၍၊ “သတ္တာရာ-သည်၊ ကုမေ-
 ဟိ-တို့နှင့်၊ သဒ္ဓိ-တူ၊ ပဋိသန္တာရေ-ကို၊ ကတေ-ပြုအပ်ပြီးသော်၊ ဝတ္တံ-ကို၊

ကရိယာမိ-မည်” ကူတိ-ကြံ၍၊ ဒွါရကောဌကေ-တံခါးမုခ်၍၊ အဋ္ဌာသိ-ပြီ၊ သတ္တာပိ-သည်လည်း၊ တေဟိ-တို့နှင့်၊ သဒ္ဓိ-တူ၊ ပဋိသန္ဓာရံ-ကို၊ ကတွာ-၍၊ တေသံ-တို့အား၊ သာရဏီယဓမ္မ-အမြဲမပြတ် အမှတ်ရထိုက်သော တရားကို၊ [ဓမ္မဘာ-၁, ၂၈၆၅] ကထေသိ-ပြီ၊ တံ-ကို၊ သုတွာ၊ သဗ္ဗေပိ-ကုန်သော၊ တေ-ထိုသူ၊ သော ရဟန်းတို့သည်၊ အရဟတ္တံ-သို့၊ ပတွာ-၍၊ ဥပ္ပတိတွာ-ပျံတက်၍၊ အာကာသေန-ဖြင့်၊ အဂမိသု-ကုန်ပြီ၊ အာနန္ဒတ္ထေရော-သည်၊ တေသု-တို့သည်၊ စိရာယန္တေသု-ကြာမြင့်ကုန်လသော်၊ သတ္တာရံ-သို့၊ ဥပသင်္ကမိတွာ-၍၊ “ဘန္တေ! ကုဒါနေဝ-၌ပင်၊ တိသမတ္တာ-ကုန်သော၊ ဘိက္ခု-တို့သည်၊ အာဂတာ-ကုန်ပြီ၊ တေ-တို့သည်၊ ကုဟိ-နည်း?” ကူတိ-သို့၊ ပုစ္ဆိ-ပြီ၊ “အာနန္ဒ! ဂတာ-ပြန်ကြ သွားကြကုန်ပြီ” ကူတိ-ပြီ၊ “ဘန္တေ! ကတရေန မဂ္ဂေန-အဘယ်လမ်းဖြင့်၊ (ဂတာ-နည်း?)” ကူတိ-ပြီ၊ “အာနန္ဒ! အာကာသေန-ဖြင့်၊ (ဂတာ)” ကူတိ-ပြီ၊ “ဘန္တေ! တေ-တို့သည်၊ ဒိဏာသဝါ ကံ-တို့ပါလော၊” ကူတိ-ပြီ၊ “အာနန္ဒ! အာမ-၏၊ မမ-၏၊ သန္တိကေ-၌၊ ဓမ္မ-ကို၊ သုတွာ-၍၊ အရဟတ္တံ-သို့၊ ပတ္တာ-ကုန်ပြီ” ကူတိ-ပြီ၊ ပန-ဆက်၊ တသ္မိ ခဏေ-၌၊ အာကာသေန-ဖြင့်၊ ဟံသာ-တို့သည်၊ အာဂမိသု-ကုန်ပြီ၊ သတ္တာ-သည်၊ “အာနန္ဒ! ယဿ-အကြင်ရဟန်းသည်၊ [ခေါ ပနအနက်မဲ့] စတ္တာရော-ကုန်သော၊ ကုဒ္ဓိပါဒါ-တို့ကို၊ သုဘာဝိတာ-ကောင်းစွာ ပွားများအပ် ကုန်ပြီ၊ သော-သည်၊ ဟံသာ-တို့သည်၊ (အာကာသေန-ဖြင့်၊ ဂစ္ဆန္တိ ဝိယ-ကုန် သကဲ့သို့၊ ဧဝံ-တူ၊) အာကာသေန-ဖြင့်၊ ဂစ္ဆတိ-၏၊” ကူတိ-သို့၊ ဝတွာ၊ ကုမံ ဂါထံ၊ အာဟ၊ (ကို)၊ “ဟံသာဒိစ္စပထေ၊ ပေ၊ သဝါဟိနိ”န္တိ-၍၊ (အာဟ)။

**ဟံသာဒိစ္စပထေ ယန္တိ၊ အာကာသေ ယန္တိ ကုဒ္ဓိယာ၊
နိယန္တိ ဓိရာ လောကမှာ၊ ဇေတွာ မာရံ သဝါဟိနိ။**

ဟံသာ-ရေတွင်ကျက်စား၊ ဟင်္သာများတို့သည်၊ အာဒိစ္စပထေ-နေလမ်း ခေါ်တွင်၊ ထက်ကောင်းကင်၌၊ ဝါ-ဖြင့်၊ ယန္တိ-လိုရာစခန်း၊ အရောက်လှမ်း၍၊ ပျံသန်းသွားကုန်၏၊ (ကုဒ္ဓိမန္တာ-ကုဒ္ဓိပါဒ်မျိုး၊ ပွားတိုးကျွမ်းကျင်၊ တန်ခိုးရှင်တို့ သည်) ကုဒ္ဓိယာ-မိမိပိုင်စိုး၊ ကိုယ့်တန်ခိုးဖြင့်၊ အာကာသေ-ရေးခြစ်မထင်၊ ထက်ကောင်းကင်၌၊ ဝါ-ဖြင့်၊ ယန္တိ-လိုရာစခန်း၊ အရောက်လှမ်း၍၊ ကြွမြန်းသွား

လေကုန်၏။ ဗီရာ-မဂ်ဖိုလ်ပညာ၊ အမြင်သာဘိ၊ ပညာရှိတို့သည်။ သဝါဟိနိ-
ကာ၊ အရတိ၊ စရှိညစ်ဆိုး၊ ဆယ်မျိုးသော စစ်တပ်နှင့်တကွဖြစ်သော။ မာရ်-
၆ထပ်နတ်မျိုး၊ သူ့တန်ခိုးဖြင့်၊ လွှမ်းမိုးပိုင်နင်း၊ မာရ်နတ်မင်းကို၊ ဇေတ္တာ-အရ-
ဟတ္ထမဂ်၊ ဓားသန်လျက်ဖြင့်၊ ခုတ်ထွက်ဖျက်ဆီး၊ အောင်နိုင်ပြီး၍၊ လောကမှာ-
လောကညွတ်ကွင်း၊ ဝဋ်အတွင်းမှ၊ နိယန္တိ-နိဗ္ဗာန်သို့ရောက်၊ ထွက်မြောက်တော်
မူကြကုန်၏။

တဿာ-၏။ အတ္ထော-နက်၊ ကုမေ ဟံသာ-တို့သည်။ **အာဒိစ္စပထေ**-နေ၏
သွားရာလမ်းဖြစ်သော။ **အာကာသေ**-၌၊ ဝါ-ဖြင့်၊ ဂစ္ဆန္တိ-ကုန်၏။ ယေသံ-တို့သည်။
ဣဒ္ဓိပါဒါ-တို့ကို၊ သုဘာဝိတာ-ကုန်ပြီ၊ တေဝိ-တို့သည်လည်း၊ အာကာသေ-
၌၊ ဝါ-ဖြင့်၊ **ဣဒ္ဓိယာ**-ဖြင့်၊ ယန္တိ-ကုန်၏။ ဗီရာ ပဏ္ဍိတာ-တို့သည်။ **သဝါဟိနိ-**

အာဒိစ္စပထေ အာကာသေ။ ။ဂါထာဖွင့်၏ အထက်နား၌ “ကတရေန မဂ္ဂေန
ဘန္တေ”တိ? အာကာသေနာနန္ဒာ”တိ။ “အာကာသေန ဟံသာ အာဂမိံသု။ . . ဟံသာ
ဝိယ အာကာသေန ဂစ္ဆတိ”ဟု ရှိပုံကို ကြည့်၍ “အာဒိစ္စပထေ အာကာသေ”၌ သတ္တမိ
ဝိဘတ်ကို ကရိုဏ်းအနက် တစ်နည်းပေးသည်။ “အာဒိစ္စပထေ အာကာသေ”၂ပုဒ်လုံး
သည် ကောင်းကင်ဟော ပရိယာယ်များ ဖြစ်ကြသော်လည်း “အာဒိစ္စပထေ”ကို ဝိသေ
သနယူ၍ ပေးသည်။ “သဗ္ဗဂဟဂါမဏိနော(ဂြိုဟ်အားလုံး၏ အကြီးအမှူးဖြစ်သော)
အာဒိစ္စဿ+ပထော အာဒိစ္စပထော”ဟု ပြုပါ။(ဓာန်ဇီ-၄၅၊ ၄၆)

ဣဒ္ဓိယာ။ ။ဣဇ္ဈနံ ဣဒ္ဓိ၊ ဣဇ္ဈန္တိ ဝါ သတ္တာ ဧတာယ ဣဒ္ဓါ ဝုဒ္ဓါ ဥက္ကံသဂတာ
ဟောန္တိတိ ဣဒ္ဓိ(နိတိဓာတု-၂၃၁)။ ယန္တိ၏ ကတ္တားလုပ်၍ “ဣဒ္ဓိယာ-တန်ခိုးရှိသော
ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်။ အာကာသေ-၌၊ ယန္တိ-ကုန်၏”ဟုလည်း ပေးကြ၏။ “ဣဒ္ဓိ+ယေသံ
အတ္တိတိ ဣဒ္ဓိယာ၊ [ဣဒ္ဓိ+ဣယ၊]”ဟု ပြု၊ သို့သော် ယန္တိ၏ ကတ္တားကို “ယေသံ ဣဒ္ဓိပါဒါ
သုဘာဝိတာ၊ တေဝိ”ဟု ဖွင့်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ အခြားနေရာ၌ “ဣဒ္ဓိယာ”ဟု
ရှိသမျှ တတိယာဝိဘတ်၊ ဆဋ္ဌိဝိဘတ်တစ်မျိုးမျိုးသာ ဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်း
“ဣဒ္ဓိယာ”ကို ကတ္တားပုဒ်ကြံခြင်းမှာ အကြံလွန်ဟန်တူ၏။ ယန္တိ၏ ကတ္တားကို အဋ္ဌ-
ကထာ အတိုင်းထည့်၍သော်လည်းကောင်း နောက်ပါဒမှ “ဗီရာ”ကို ယူ၍သော်လည်း
ကောင်း ပေးလျှင် သင့်ဖွယ်ရှိ၏။

သဝါဟိနိ။ ။ “ဝါဟယောဂါ(ယာဉ်နှင့် ယှဉ်ခြင်းကြောင့်) ဝါဟိနိ(ဓာန်ဇီ-၃၈၀)”ဟု
ယောဂနှင့် ဖွင့်ရကား “ဝဟတိတိ ဝါဟော(ဓာန်ဇီ-၄၈၄)၊ ဝါဟော+ဧတိဿာ အတ္တိတိ

စစ်တပ်နှင့် တကွဖြစ်သော၊ မာရ်-မာရ်နတ်ကို၊ ဇေတွာ-ပြီး၍၊ ဣမမှာ ဝဋ္ဋ-
လောကာ-ဤဝဋ္ဋလောကမှ၊ နိယန္တိ-ထွက်မြောက်တော်မူကုန်၏။ နိဗ္ဗာန်-သို့၊
ပါပုဏန္တိ-ကုန်၏။ ဣတိ အတ္ထော-နက်။ ဒေသနာဝသာနေ-၌၊ ဗဟူ-တို့သည်၊
သောတာပတ္တိဖလာဒိနိ-တို့သို့၊ ပါပုဏိသု-ကုန်ပြီ၊ ဣတိ-တိသဘိက္ခဝတ္ထုပြီးပြီ။

တိသဘိက္ခဝတ္ထုဘာသာသီကာ ပြီးပြီ။

၉-စိဉ္စမာဏဝိကာတ္ထေဘာသာသီကာ

ဧကံ ဓမ္မန္တိ ဓမ္မဒေသနံ သတ္တာ ဇေတဝနေ ဝိဟရန္တော၊ **စိဉ္စမာဏဝိကံ-**

ဝါဟိနီ-ယာဉ်ရှိသောစစ်တပ်၊ (တစ်နည်း) ဝါဟေန+ယုတ္တာ ဝါဟိနီ-ယဉ်နှင့် ယှဉ်သော
စစ်တပ်၊ [ဝါဟ+ဏ+ဣနီ]”ဟု ပြုပါ။ ထိုနောင် “သဟ+ဝါဟိနီယာ ဧတဿာတိ
သဝါဟိနီ-စစ်တပ်ရှိသောမာရ်နတ်”ဟု ဆက်ပါ။ ဆက်ဦးအံ့-မာရ်နတ်၏ စစ်တပ်
များကား (၁) ကာမ၊ (၂) အရတိ၊ (၃) ခုပ္ပိပါသာ၊ (၄) တဏှာ၊ (၅) ထိနမိဒ္ဓ၊ (၆)
ဘီရု၊ (၇) ဝိစိကိစ္ဆာ၊ (၈) မာန၊ မက္ခ၊ ထမ္ဘ၊ (၉) လာဘသတ္တာရသိလောက၊ (၁၀)
မိစ္ဆာယသတို့တည်း။ (မဟာနိ-၇၃၊ စူဠနိ-၁၁၄၊ သာရတ္ထ-၃၊ ၁၄၂)

နိယန္တိ။ ။“နိဗ္ဗာန် ပါပုဏန္တိ”ဖြင့် နိယန္တိသည် ကတ္တုရုပ်ဖြစ်ကြောင်း၊ နိဓာတ်
ပါပုဏနအနက်ဟောကြောင်းကို ပြသည်။ နိ+အ+အန္တိ ကွစိ ဓာတုဖြင့် ယ၊လာ(နိဒိ-
၃၉၂-ဒီယတိရူ)၊ “နိ+ဒိဝိဒီယ+အန္တိ”ဟုလည်း ဆို၏(ပါမြန်မာန်)။ ဤသို့ နိဓာတ်ဟု
ယူလျှင် “ဣမမှာ ဝဋ္ဋလောကာ”၏ စပ်ရာကြိယာကို “နိက္ခမိတွာ”ဟု ထည့်ပါ။

တစ်နည်း။ ။နိဒိ-၃၈၉၊ နိတိသုတ္တ-၁၀၄၆သုတ်အလို နိ+ယာ+အ+အန္တိ၊ ယ
ဒွေဘော်လာ၊ နိ၌ ရသပြု၍ “နိယန္တိ”ဟု ရှိစေလို၏။ ဤ၌ ယဒွေဘော်မလာဘဲ
“နိ+ယာ+အ+အန္တိ”ဖြင့် ပြီးသည်ဟု ယူရာ၏။ ဤသို့ နိပုဗ္ဗ ယာဓာတ်ဟု ဓာတ်ယူလျှင်
နိဥပသာရ နိဟရဏ(နိက္ခမန)အနက်၊ ယာဓာတ် ပါပုဏနအနက်ယူကာ “နိယန္တိ-
ထွက်မြောက်၍ နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်တော်မူကုန်၏”ဟု သဒ္ဒတ္ထပေးပါ။

စိဉ္စမာဏဝိကံ။ ။မန်ကျည်းပင်၌ (သံသေဒဇအစွမ်းဖြင့်) ဖြစ်သောကြောင့် “စိဉ္စ-
မာဏဝိကာ”ဟု ခေါ်သည်။ “စိယတေ သမူဟံ ကရိယတေတိ စိဉ္စော၊ [ဓာန်၊ ဓာန်ဇီ-
၅၆၂၌ “စိဉ္စာ”ဟု ဣတ္ထိလိင်ရှိ၏။] စိဉ္စေ+ဇာတာ စိဉ္စာ၊ စိဉ္စာစ+သာ+မာဏဝိကာ
စာတိ စိဉ္စမာဏဝိကာ”ဟု ပြုပါ။(ဇာဇီသစ်-၁၊ ၄၃၂၊ ဇာဇီသစ်-၃၊ ၁၃၃)

စိစ္စဇာတိကာကို၊ အာရဗ္ဗ ကထေသိ၊ ဟိ-ချဲ့၊ ပဌမဗောဓိယံ-ပဌမဗောဓိ၌၊
 [ဓမ္မဘာ-၃, ၁၂၄၈။] ဒသဗလဿ-၏။ ဝါ-မှာ၊ သာဝကေသု-တို့သည်၊ ပုထု-
 ဘူတေသု-များသည်ဖြစ်၍ ဖြစ်ကုန်လသော်၊ ဝါ-များသည်၏အဖြစ်သို့ ရောက်
 ကုန်လသော်၊ [ပုထု+ဟုတ္တာ+ဘူတာ ပုထုဘူတာ၊ ပုထု ပုထုတ္တံ ဘူတာ ပတ္တာ ဝါ
 ပုထုဘူတာ-ဒီဇီ-၂, ၁၅၂။ သံဇီ-၂, ၅၀၇။ အံဇီ-၃, ၂၅၆။] အပ္ပမာဏေသု-အတိုင်း
 အတာမရှိကုန်သော၊ ဒေဝမနုဿေသု-တို့သည်၊ **အရိယဘူမိ**-အရိယာတို့၏
 ဖြစ်တည်ရာဖြစ်သော မဂ်ဖိုလ်သို့ ဩက္ခန္ဓေသု-သက်ရောက်ကုန်လသော်၊ ဂုဏ-
 သမုဒယေ-ဂုဏ်အပေါင်းသည်၊ ပတ္ထဇေ-ပျံ့နှံ့လသော်၊ မဟာလာဘသက္ကာ-
 ရော-များပြားစွာသော လာဘ်သပ်ပကာသည်၊ (ကြီးစွာသော ပစ္စည်းငှပါးဟူ
 သော သာမညလာဘ်၊ ကောင်းစွာ ပြုစီမံအပ်သော ပစ္စည်းငှပါးဟူသော ဝိ
 သေသလာဘ်သည်၊) ဥဒပါဒိ-ပြီ၊ တိတ္ထိယာ-တို့သည်၊ သူရိယုဂ္ဂမနေ-နေထွက်
 ရာအခါ၌၊ **ခန္ဓောပနကသဒိသာ**-ပိုးစုန်းကြူးနှင့် တူကုန်သည်၊ ဟတလာဘ-
 သက္ကာရာ-ဖျက်ဆီးအပ်(ပျက်စီး)သော လာဘ်သပ်ပကာရှိကုန်သည်၊ အဟေ-
 သုံ-ကုန်ပြီ၊ တေ-တို့သည်၊ အန္တရဝီထိယံ-၌၊ ဌတ္တာ-ရပ်တည်၍၊ “သမဏော
 ဂေါတမောဝ-သည်သာ၊ ဗုဒ္ဓေါ ကိံ-ဘုရားလော? မယမ္ပိ-တို့သည်လည်း၊

အရိယဘူမိ။ ။အရိယာနံ+ဘူမိ အရိယဘူမိ-အရိယာတို့၏ ဖြစ်တည်ရာနယ်မြေ၊
 အရိယဘူမိဟူသည် မဂ္ဂဌပုဂ္ဂိုလ်၊ ဖလဌပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဖြစ်တည်ရာ မဂ်ဖိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်
 တည်း။ [ယသ္မိံ ဌိတော မဂ္ဂဌော စ ဖလဌော စ အရိယော ဟောတိ၊ တံ မဂ္ဂဖလသင်္ခါတံ
 ခန္ဓတ္ထယသင်္ဂဟိတံ သာသနံ **အရိယဘူမိ**(မူလဋီ၂, ၇၄)၊ အရိယဘူမိ နာမ လောကု-
 တ္တရဘူမိ(သီဇီသစ်-၂, ၁၁၉)၊ **အရိယဘူမိန္ဒြိယ** မဂ္ဂဖလံ။(နေတ္ထိဋီသစ်-၇၁၃)]

ခန္ဓောပနကသဒိသာ။ ။P.T.S ၌ “ခန္ဓောပနက”ကို “ခချောတ”ဟူသော သက္ကတ
 ပုဒ်နှင့် တူသည်ဟု ဆို၏။ သက္ကတ၌ “ခချောတ”သည် ပါဠိ၌ “ခန္ဓောတ”ဟု ဖြစ်၏။
 “ပိုးစုန်းကြူး၊ နေ”ဟူသော အနက်တို့ကို ဟော၏။ “ခ ဇောတယတိတိ ခန္ဓောတော”ဟု
 ပြုလျှင် နေကို ရ၏။ ဤ၌ ပိုးစုန်းကြူးကို ရ၍ “ခေ(ကောင်းကင်၌)+ဇောတတိတိ
 ခန္ဓောတော၊ [ခ+ဇတ+ဏ၊ ခသဒ္ဓါ၊ ကောင်းကင်အနက်ဟော၊-ကပ္ပဒုမ၊ စိန္တာမဏိ၊
 ထောမ၊ သာဂရ၊]”ဟု ပြု၊ ကပစ္စည်း သွတ္တကြံ၍ “ခန္ဓောတောယေဝ ခန္ဓောပနကော”ဟု
 ပြု၊ “ခန္ဓောတက”ဟု ဆိုလိုလျက် တ၊ကို ပ၊ပြု၊ န၊လာ၍ “ခန္ဓောပနက” ဖြစ်သည်ဟု
 ကြံ(ဝိဓာန်)၊ ထိုနောင် “ခန္ဓောပနကေန+သဒိသာ ခန္ဓောပနကသဒိသာ”ဟု ဆက်ပါ။

ဗုဒ္ဓါ-တို့တည်း၊ တဿေဝ-ထိုရဟန်းဂေါတမအားသာ၊ ဝါ-၌သာ၊ ဒိန္နံ-ပေးလှူကြောင်းဒါနစေတနာသည်၊ [ဓမ္မဘာ-၃၊ ၂၁၁၅။] မဟပ္ပလံ ကိ-များသောအကျိုးရှိသလော၊ အမှာကမ္ပိ-တို့အားလည်း၊ ဝါ-တို့၌လည်း၊ ဒိန္နံ-သည်၊ မဟပ္ပလ-မေဝ-သည်သာ၊ အမှာကမ္ပိ-တို့အားလည်း၊ ဝါ-တို့၌လည်း၊ ဒေထ-ကုန်လော၊ သက္ကဓေထ-ကောင်းစွာ ပြုကြလော၊ ” ဣတိ ဧဝံ-သို့ မနုဿေ-တို့ကို၊ ဝိညာ-ပေန္တာပိ-သိစေကုန်သော်လည်း၊ (တောင်းကုန်သော်လည်း)၊ လာဘသက္ကာရံ-ကို၊ အလဘိတွာ-၍၊ ဝါ-ကြောင့်၊ ရဟော-ဆိတ်ကွယ်ရာ၌၊ သန္နိပတိတွာ-စည်းဝေး၍၊ “ကေန ဥပါယေန-အဘယ်နည်းလမ်းဖြင့်၊ သမဏဿ ဂေါတမ-ဿ-၏၊ မနုဿာနံ-တို့၏၊ အန္တရေ-အတွင်း၌၊ အဝဏ္ဏံ-ဂုဏ်၏၊ ဆန့်ကျင်ဘက်အပြစ်ကို၊ ဝါ-ကဲ့ရဲ့ကြောင်းစကားကို၊ ဥပ္ပာဒေတွာ-၍၊ လာဘသက္ကာရံ-ကို၊ နာသေယျာမ န ခေါ-ပျက်စီးစေကုန်ရာအံ့နည်း၊ ” ဣတိ-သို့ စိန္တယိ-သူ-ကုန်ပြီ။

တဒါ-၌၊ သာဝတ္ထိယံ-၌၊ စိဉ္စမာဏဝိကာ နာမ-သော၊ ဧကာ-သော၊ ပရိဗ္ဗာဇိကာ-သည်၊ ဥတ္တမရူပဓရာ-မြတ်သောရုပ်အဆင်းကို ဆောင်သည်၊ ဒေဝ-တ္ထရာ ဝိယ-နတ်သမီးကဲ့သို့၊ [ဒေဝါနံ+အတ္ထရာ ဒေဝတ္ထရာ၊-မအူပါနိ-၃၊ ၄၅။] သောဘ-ဂ္ဂပ္ပတ္တာ-တင့်တယ်သည်၏အဖြစ်သို့ ရောက်သည်၊ [ဓမ္မဘာ-၁၊ ၅၂၉၅။] (ဟော-တိ)၊ အဿာ-၏၊ သရီရတော-မှ၊ ရသ္မိယော-အရောင်တို့သည်၊ နိစ္ဆရန္တိ-ထွက်ကုန်၏၊ အထ-၌၊ ဧကော-သော၊ ခရမန္တိ-ကြမ်းတမ်းသော အတိုင်အပင်ရှိသော တိတ္ထိသည်၊ [ခရော+မန္တော ခရမန္တော၊ ခရမန္တော+ယဿ အတ္ထိတိ ခရမန္တိ၊ မန္တောတိ ဝါ ဝိဇ္ဇာမယော၊-ဇာဠိသစ်-၃၊ ၁၃၃။] ဧဝံ-သို့၊ အာဟ-ပြီ၊ (ကိ)၊ “စိဉ္စမာဏဝိကံ-ကို၊ ပဋိစ္စ-၍၊ သမဏဿ ဂေါတမဿ-၏၊ အဝဏ္ဏံ-ကို၊ ဥပ္ပာဒေတွာ-၍၊ လာဘသက္ကာရံ-ကို၊ နာသေယျာမ-ပျက်စီးစေကြစို့၊ ” ဣတိ-ပြီ၊ တေ-တို့သည်၊ “ဧကော-သော၊ ဥပါယော-နည်းလမ်းသည်၊ အတ္ထိ-ရှိ၏၊ ” ဣတိ-၍၊ သမ္ပဋိစ္စသု-လင်္ကခံကုန်ပြီ၊ အထ-၌၊ သာ-ထိုစိဉ္စမာဏဝိကာသည်၊ **တိတ္ထိယာရာမံ**-တိတ္ထိတို့၏ ကျောင်းအာရာမ်သို့၊ ဂန္နာ၊ ဝန္တိတွာ-၍၊ အဋ္ဌာသိ-ပြီ၊တိတ္ထိယာ-တို့သည်၊

တိတ္ထိယာရာမံ။ ။တိတ္ထိယာနံ+အာရာမော တိတ္ထိယာရာမော၊ တိတ္ထိတို့သည် ရဟန်းတော်များကဲ့သို့ ကျောင်းဆောက်လုပ်၍ အမြဲနေကုန်သည် ဖြစ်အံ့၊ ထိုတိတ္ထိတို့၏

တာယ-ထိုစဉ်မှာဏဝိကာနှင့်၊ သဒ္ဓိ-တူ၊ န ကထေသုံ-စကားမပြောကုန်၊ သာ-
သည်။ “မေ-၏၊ ကော ဒေါသော-အဘယ်အပြစ်သည်၊ (အတ္ထိ) န ခေါ-ရှိလေ
သနည်း?” ကူတိ-တွေး၍၊ ယာဝတတိယံ-၃ကြိမ်တိုင်တိုင်၊ “အယျာ-အရှင်တို့!
ဝန္ဒာမိ-၏” ကူတိ-သို့၊ ဝတွာ-၍၊ “အယျာ! မေ-၏၊ ကော ဒေါသော-သည်၊
(အတ္ထိ) န ခေါ-နည်း? ကိ-ကြောင့်၊ မယာ-နှင့်၊ သဒ္ဓိ-တူ၊ န ကထေထ-ကုန်
သနည်း?” ကူတိ-သို့၊ အာဟ-ပြီ၊ “ဘဂိနိ! သမဏံ ဂေါတမံ-ကို၊ အမှေ-တို့ကို၊
ဝိဟေဌယန္တံ-ညှင်းဆဲနေသည်ကို၊ ဟတလာဘသက္ကာရေ-တို့ကို၊ ကတွာ-၍၊
ဝိစရန္တံ-ကို၊ န ဇနာသိ-သလော၊” ကူတိ-ပြီ၊ “အယျာ-တို့! န ဇနာမိ-ပါ၊
ဧတ္ထ-ဤရဟန်းဂေါတမ၌၊ ဝါ-ဤသို့ ညှင်းဆဲခြင်း၊ လာဘ်သပ်ပကာဖျက်ဆီး
ခြင်းကို ပြုခြင်းကြောင့်၊ ဝါ-ဤသို့ ညှင်းဆဲခြင်း၊ လာဘ်သပ်ပကာဖျက်ဆီးခြင်း
ကို ပြုလသော်၊ [သီဒ္ဓိသစ်-၁၊ ၂၂၁၈] မယာ-သည်၊ ကိ-ဘာကို၊ ကတ္တဗ္ဗံ-ပြုလုပ်
ပေးထိုက်သနည်း? (လုပ်ပေးရမည်နည်း?)” ကူတိ-ပြီ၊ “ဘဂိနိ! တံ-သည်၊
အမှာကံ-တို့၏၊ သုခံ-ကို၊ သစေ ကုစ္ဆသိ-အံ၊ (ဧဝံသတိ)၊ အတ္တာနံ-ကို၊ ပဋိစ္စ-
၍၊ သမဏဿ ဂေါတမဿ-၏၊ အဝဏ္ဏံ-ကို၊ ဥပ္ပါဒေတွာ-၍၊ လာဘသက္ကာရံ-
ကို၊ နာသေဟိ-လော၊” ကူတိ-ပြီ။

သာ-သည်၊ “အယျာ-တို့! သာဓု-ကောင်းပါပြီ၊ ဧသော-ဤရဟန်းဂေါတမ၏
အပြစ်ကို ဖြစ်စေခြင်း၊ လာဘ်သပ်ပကာကို ဖျက်စီးစေခြင်းသည်၊ မယုံဝ-၏သာ၊
ဘာရော-တာဝန်ပါတည်း၊ မာ စိန္တယိတ္ထ-ကုန်နှင့်၊” ကူတိ-သို့၊ ဝတွာ-၍၊ ပ-
က္ကမိတွာ-၍၊ ကုတ္တိမာယာသု-မိန်းမတို့၏ မာယာတို့၌၊ ကုသလတာယ-ကျွမ်း

ကျောင်းအာရာမိဌာနသည် ရွာဟုခေါ်ဝေါ်ရသဖြင့် ရဟန်းတော်များသည် ခါးပန်း
ပတ်ခြင်း၊ သင်္ကန်းရုံခြင်းစသည်ကို ပြု၍ ထိုဌာနသို့ ဝင်ရသည်၊ တိတ္ထိတို့သည် များ
သောအားဖြင့် အထီးကျန်မဲ့ သူဆင်းရဲတို့ကဲ့သို့ ဟိုဟိုဒီဒီ လှည့်လည်သွားလာကုန်လျက်
အမြဲမနေသည် ဖြစ်ကုန်အံ့၊ ထိုကဲ့သို့သော တိတ္ထိတို့၏ ကျောင်းအာရာမိဌာနသို့
ရဟန်းတော်များ သွားရောက်လျှင် ဝိကာလဂါမပဝေသနသိက္ခာပုဒ် အနာပတ္တိဝါရ
လာ “အနာပတ္တိ. . . တိတ္ထိယသေယျံ ဂစ္ဆတိ(ဝိ. ၃၊ ၂၁၆၊ ဝိ. ၄-၃၊ ၁၅၄)” ဟူသော
စကားအရ ခါးပန်းပတ်ခြင်း၊ သင်္ကန်းရုံခြင်းစသည်ကို မပြုဘဲ ဝင်နိုင်သည်။ (ဇနီသစ်-
၃၊ ၁၃၃)

ကျင်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ တတော-ထိုနေ့မှ၊ ပဌာယ-၍၊ သာဝတ္ထိဝါသီနံ-
 တို့၏၊ ဓမ္မကထံ-ကို၊ သုတွာ-၍၊ ဇေတဝနာ-မှ၊ နိက္ခမနသမယေ-ထွက်လာရာ
 အခါ၌၊ **ဣန္ဒဂေါပကဝဏ္ဏံ**-နတ်သမီးကွမ်းသွေးကောင်အဆင်းနှင့်တူသော
 အဆင်းရှိသော၊ ပဋိ-အဝတ်ကို၊ ပါရပိတွာ-ရုံ၍၊ ဂန္ဓမာလာဒိဟတ္တာ-လက်၌
 ပန်းနံသာအစရှိသည်ရှိလျက်၊ ဇေတဝနာဘိမုဒိ-ဇေတဝန်သို့ ရှေးရှုလျက်၊ ဂစ္ဆတိ-
 ၏။ “ဣမာယ ဝေလာယ-ဤအချိန်၌၊ ကုဟိ-သို့၊ ဂစ္ဆသိ-နည်း?” ကုတိ-သို့၊
 ဝုတ္တေ၊ “တုမှာကံ-တို့အား၊ မမ-၏၊ ဂမနဌာနေန-သွားရာအရပ်ဖြင့်၊ ကိံ-ဘာ
 အကျိုးရှိအံ့နည်း၊” ကုတိ-သို့၊ ဝတွာ၊ ဇေတဝနသမိပေ-၌၊ ဝါ-က၊ တိတ္ထိယာ-
 ရာမေ-၌၊ ဝသိတွာ-၍၊ ပါတောဝ-၌ပင်၊ “အဂ္ဂဝန္ဓနံ-အဦးဆုံးဖြစ်သော ရှိခိုး
 ခြင်းကို၊ [အဂ္ဂဝန္ဓနန္တိ ပဌမဝန္ဓနံ၊ အာဒိဘူတံ ဝန္ဓနန္တိ အတ္ထော-ဇာဋီသစ်-၃၊ ၁၃၃]
 ဝန္တိဿာမ-ကုန်အံ့၊” ကုတိ-ကြံ၍၊ ဥပါသကဇနေ-ဥပါသကာလူအပေါင်းသည်၊
 နဂရာ-မှ၊ နိက္ခမန္တေ-ထွက်လာလသော်၊ ဇေတဝနဿ-၏၊ အန္တောဝုဌာ ဝိယ-
 အတွင်း၌ နေသကဲ့သို့၊ ဟုတွာ-၍၊ နဂရံ-သို့၊ ပဝိသတိ-၏၊ “ကုဟိ-၌၊ ဝုဌာ-
 နေသည်၊ အသိ-နည်း?” ကုတိ-သို့၊ ဝုတ္တေ၊ “တုမှာကံ-တို့အား၊ မမ-၏၊ ဝုဌ-
 ဌာနေန-နေရာအရပ်ဖြင့်၊ ကိံ-နည်း၊” ကုတိ-သို့ ဝတွာ-၍၊ မာသဒ္ဓမာသစ္စယေန-

ဣန္ဒဂေါပကဝဏ္ဏံ။ ။ဣန္ဒဂေါပကပုဒ်ကို “နတ်သမီးကွမ်းသွေးကောင်၊ ပိုးကတ္တိဝါ
 ကောင်”ဟု ဘာသာပြန်ကြ၏။ ထိုပိုးကောင်သည် သန္တာရောင်(အနီဘက်ကဲသော
 လိမ္မော်ရောင်)အဆင်း ရှိ၏၊ မိုးဥတု၌ ပေါက်ဖွား၏၊ (တစ်နည်း) နတ်သမီးကွမ်းသွေး
 ကောင်နှင့် အရောင်အဆင်းတူသောကြောင့် အနီရောင်ရှိပြီး အထိအတွေ့ကောင်းမွန်
 နူးညံ့သော မြက်မျိုးကို “ဣန္ဒဂေါပက”ဟုလည်း ဆိုသေး၏၊(ဇာဋီသစ်-၃၊ ၁၃၃)။
 “ဣန္ဒော(သိကြားမင်းဟူသော)+ဂေါပေါ ရက္ခကော အဿ ဝဿာဘဝတ္တာတိ ဣန္ဒ-
 ဂေါပကော၊ [ဣန္ဒ+ဂေါပ၊ သမာသန္တက၊-စိန္တာမဏိ၊ ထောမ၊ ဝိဓာန်၊] သဒ္ဓဿဂရုဉ်ကား
 “ဣန္ဒ-အကောင်းဆုံးသော+ဂေါ-အလင်းရောင်+ပ-မွေးမြူစောင့်ရှောက်၊ ပိုင်ဆိုင်
 သည်”ဟု ဂုဗုဒ်အဓိပ္ပာယ်ယူ၍ အင်းဆက်ပိုးကောင်တစ်မျိုးဟု ဆို၏၊ ထိုအလို “ဣန္ဒော
 +ဂေါ ဣန္ဒဂေါ-ကောင်းသော အလင်းရောင်၊ ဣန္ဒဂံ+ပါတိတိ ဣန္ဒဂေါပကော၊ [ဣန္ဒဂ
 +ပါ+ဣ၊]”ဟု ကြံပါ။ ထိုနောင် ဣန္ဒဂေါပကဿ+ဝဏ္ဏော ဝိယ+ဝဏ္ဏော ယဿာတိ
 ဣန္ဒဂေါပကဝဏ္ဏော-နတ်သမီးကွမ်းသွေးကောင်အဆင်းနှင့် တူသောအဆင်းရှိသော
 အဝတ်၊ ဝါ-ဣန္ဒဂေါပကမြက်အဆင်းနှင့် တူသောအဆင်းရှိသောအဝတ်”ဟု ပြုပါ။

တစ်လ၊ တစ်လထက်ဝက် ၁၅ရက်တို့၏ လွန်ရာအခါ၌၊ ဝါ-တစ်လ၊ တစ်လထက်ဝက် ၁၅ရက်တို့၏ လွန်ခြင်းကြောင့်၊ ပုစ္ဆိယမာနာ-အပ်သော်၊ ဇေတဝနေ-၌၊ **သမဏေန ဂေါတမေန**-နှင့်၊ သဒ္ဓိ-တူ၊ **ဧကဂန္ဓကုဋိယာ**-တစ်ဆောင်တည်းသော ဂန္ဓကုဋိ၌၊ **ဝုဋ္ဌာ**-သည်၊ **အမှီ**-၏၊ ကူတိ-ပြီ၊ ပုထုဇ္ဇနာနံ-တို့၏၊ [“ကဿီ”၌ စပ်] “ဧတံ-ဤစကားသည်၊ သစ္စံ န ခေါ-မှန်နေမလား၊ နော သစ္စံ န ခေါ-မမှန်ဘူးလား၊” ကူတိ-သို့၊ ကဿီ-ယုံမှားခြင်းကို၊ ဥပ္ပာဒေတွာ-၍၊ **တေမာသစတုမာသစ္စယေန**-ဥလ၊၄လတို့၏ လွန်ရာအခါ၌၊ ဝါ-ဥလ၊၄လတို့၏ လွန်ခြင်းကြောင့်၊ ပိလောတိကာဟိ-အဝတ်အပိုင်းတို့ဖြင့်၊ ဥဒရံ-ဝမ်းဗိုက်ကို၊ ဝေဠေတွာ-ရစ်ပတ်၍၊ ဂပ္ပိနိဝဏ္ဏံ-ကိုယ်ဝန်ရှိသော မိန်းမ၏ အသွင်ကို၊ (ကိုယ်ဝန်ဆောင် မိန်းမ၏ အသွင်ကို)၊ ဒဿေတွာ-၍၊ ဥပရိ-အထက်၌၊ ရတ္တပဋ်-နီသောအဝတ်ကို၊ ပါရုပိတွာ-ခြံ၍၊ “သမဏံ ဂေါတမံ-ကို၊ ပဋိစ္စ-၍၊ ဂဗ္ဘော-ကိုယ်ဝန်သည်၊ ဥပ္ပန္နော-ပြီ” ကူတိ-ပြော၍၊ အန္ဓဗလေ-ကန်းမိုက်သူတို့ကို၊ သဒ္ဓဟာပေတွာ-ယုံကြည်စေ၍၊ အဋ္ဌနဝမာသစ္စယေန-ဧလ၊၉လတို့၏ လွန်ရာအခါ၌၊ ဝါ-ကြောင့်၊ [အဋ္ဌ ဝါ+နဝ ဝါ အဋ္ဌနဝ၊ အဋ္ဌနဝ+မာသာ အဋ္ဌနဝမာသာ၊] ”ဥဒရေ-၌၊

သမဏေန . . . ဝုဋ္ဌာမှီ။ ။“ရှေးက ခုလို မပြောတာက ရှက်လို့ မပြောရှာတာပဲ၊ ခုတော့ ခိုးထုပ်ခိုးထည်နှင့်တကွမိတဲ့ သူခိုးလို ဖူးဖိမရတော့လို့ ခုလို ဖွင့်ပြောရှာတာပဲ”ဟု လူအများ ထင်ယောင်မှားဖြစ်ကာ ယုံကြည်မှုခိုင်စေခြင်းငှာ ရှေးရှေးမေးစဉ်က ယခုကဲ့သို့ မပြောဘဲ တစ်လလောက်ကျော်ရာအခါ၌ မေးမှသာ “သမဏေန . . . ဝုဋ္ဌာမှီ-ရဟန်းဂေါတမနှင့် ဂန္ဓကုဋိတစ်ဆောင်တည်းမှာ နေတာ”ဟု ပြောသည်။(ဇာဋီသစ်-၃၊ ၁၃၃)

တေမာသစတုမာသစ္စယေန။ ။တေမာသံ ဝါ စတုမာသံ ဝါ တေမာသစတုမာသာ၊ (သင်္ချေဘယပဒဗဟုပ္ပိတိ)၊ အတိက္ကမ္မ အယနံ ပဝတ္တနံ အစ္စယော၊ [အတိ+ဣ+အ၊-သီဋီသစ်-၁၊ ၄၁၄]၊ တေမာသစတုမာသာနံ+အစ္စယော တေမာသစတုမာသစ္စယော၊ သတ္တမိအနက်၌ တတိယာသက်၊ (တစ်နည်း) ဟိတိအနက်၌ တတိယာသက်ပါ၊ (သီဋီသစ်-၁၊ ၄၄)၊ ကိုယ်ဝန်ဆောင်အမျိုးသမီးများ၏ ဗိုက်သည် ၄လလွန်မှ ပေါ်သောကြောင့် အဝတ်ပိုင်းတို့ဖြင့် ဝမ်းဗိုက်ကို ရစ်ပတ်၍ ကိုယ်ဝန်ဆောင်အသွင်ကို ၄လလွန်ရာအခါ၌ ပြုလုပ်သည်။ (ဇာဋီသစ်-၃၊ ၁၃၃) “မာသဒ္ဓမာသစ္စယေန”ကိုလည်း ဤနည်းတူ “မာသော ဝါ အဒ္ဓမာသော ဝါ မာသဒ္ဓမာသာ”စသည် ပြုပါ။

ဒါရမဏ္ဍလိကံ- သစ်သားဝိုင်းကို၊ (ပျဉ်ချပ် ဝိုင်းကို) ဗန္ဓိတွာ-၍၊ ဥပရိ-၌၊ ပဋိ-
 အဝတ်ကို၊ ပါရုပ်တွာ-၍၊ ဟတ္ထပါဒပိဋိယော-လက်ဖမိုး၊ ခြေဖမိုးတို့ကို၊ ဂေါဟနု-
 ကေန-နွားမေးရိုးဖြင့်၊ [ဂေါဟနုကေနာတိ ဂေါဟနုကဋ္ဌိကေန၊-ဇာဠိသစ်-၃, ၁၃၃၊]
 ကောဠာပေတွာ-ထုရိုက်ပွတ်တိုက်၍၊ ဥဿဒေ-မိုမောက်နေသည်တို့ကို၊
 ဒဿေတွာ-၍၊ ကိလန္တိန္ဒိယာ-ပင်ပန်း နွမ်းနယ်သော ကုန္တေရှိသည်၊ ဟုတွာ၊
 သာယနုသမယေ-၌၊ တထာဂတေ-သည်၊ အလင်္ကာတဓမ္မာသနေ-တန်ဆာဆင်
 အပ်သော တရား၏ နေရာ၌၊ ဝါ-တန်ဆာဆင်အပ်သော တရားပလ္လင်၌၊ [ဓမ္မ
 ဘာ-၂, ၄၈၈၊] နိသီဒိတွာ-၍၊ ဓမ္မံ-ကို၊ ဒေသေန္တေ-သော်၊ ဓမ္မသဘံ-သို့၊ ဂန္ဓာ-
 ၍၊ တထာဂတဿ-၏၊ ပုရတော-၌၊ ဌတွာ-၍၊ “မဟာသမဏ-ရဟန်းကြီး!
 တာဝ-စွာ၊ မဟာဇနဿ-အား၊ ဓမ္မံ-ကို၊ ဒေသေသိ-နေ၏၊ တေ-၏၊ သဒ္ဓေါ-
 သည်၊ မဓုရော-ချိုသာလှ၏၊ ဒန္တာဝရဏံ-နှုတ်ခမ်းတော်အစုံသည်၊ [ဒန္တာဝရဏန္တိ
 ဩဌဒ္ဓယံ၊ (မဋီ-၃, ၁၆)၊ ဒန္တေ အာဝရတိ ဆာဒယတီတိ ဒန္တာဝရဏံ၊ (ဓာန်ဋီ-၂၆၂)]
 သမ္ပသိတံ-ကောင်းစွာ ထိနေ၏၊ (ကောင်းစွာ စေ့နေ၏)၊ အဟံ ပန-သည်ကား၊
 တံ-ကို၊ ပဋိစ္စ-၍၊ ဂပ္ပံ-ကို၊ လဘိတွာ-၍၊ ပရိပုဏ္ဏဂဗ္ဘာ-ပြည့်သော ကိုယ်ဝန်
 ရှိသည်၊ (ရင့်သောကိုယ်ဝန်ရှိသည်)၊ ဇာတာ-ပြီ၊ မေ-ဖို့၊ ဝါ-အတွက်၊ (တစ်နည်း)
 မေ-၏၊ (အတ္တယ-ငှာ) သူတိယရံ-သားဖွားရာအိမ်ကို၊ (သားဖွားဆောင်ကို)၊

သူတိယရံ။ ။ သူတိယရန္တိ ဝိဇာယနဌာနဘူတံ ယရံ၊ (ဇာဠိသစ်-၃, ၁၃၃)၊
သူတိယရေတိ သူတိကယရေ၊ ဝိဇာယနယရေတိ အတ္ထော၊ သူတိကာယရေတိ ဝါ
 ပါဌော၊ သူတိကာယာတိ ပဒစ္ဆေဒေါ၊ (မဟာနိ. ၄-၂၁၅)၊ ဤအဖွင့်များကို ကြည့်၍
 “သဝနံ သူတိ၊ သူတိ+ဇတ္ထ အတ္ထိတိ သူတိ-မွေးဖွားခြင်းရှိရာအိမ်၊ ဝါ-သားဖွားခန်း၊
 (တစ်နည်း) သဝတိ ဇတ္ထာတိ သူတိ-မွေးဖွားရာအိမ်(သားဖွားဆောင်)၊ သူတိ စ+
 သာ+ယရံ စာတိ သူတိယရံ-သားဖွားရာအိမ်”ဟု ပြုပါ။

တစ်နည်း။ ။ “သူတိကာယရေ”ဟူသော အဖွင့်အလို “သူတိနှင့် သူတိကာ”သည်
 ပရိယာယ်တည်း၊ “သူတိယာ+ယရံ သူတိယရံ-သားဖွားသောမိန်းမ၏ အိမ်-အဆောင်၊
 (စိန္တာမဏိ)၊ (တစ်နည်း) သူတိယာ+ယောဂံ+ယရံ သူတိယရံ-သားဖွားသောမိန်းမ
 အား လျှောက်ပတ်သောအိမ်-အဆောင်၊ (ထောမ-သူတိကာဂါရအဖွင့်)”ဟု ပြုပါ။

ဆက်ဦးအံ့-ဓာန်-၂၃၅၌ “သားဖွားသောမိန်းမ”ဟူသောအနက်ကို ဟောသော

နေဝ ဇာနည်-မသိ၊ သပ္ပိတေလာဒီနိ-ထောပတ်ဆီအစရှိတို့ကို၊ သယံ-တိုင်၊ အကရောန္တော-မပြုဘဲ၊ ဥပဋ္ဌာကာနမ္ပိ-အလုပ်အကျွေးတို့တွင်လည်း၊ အညတရံ-သော၊ ကောသလရာဇာနံ ဝါ-ကိုသော်လည်းကောင်း၊ အနာထပိဏ္ဍိကံ ဝါ-ကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဝိသာခံ-သော၊ ဥပါသိကံ ဝါ-ကိုသော်လည်းကောင်း၊ ‘ဣမိဿာ စိစ္ဆမာဏဝိကာယ-ဖျံ၊ ဝါ-အတွက်၊ ကတ္တဗ္ဗယုတ္တကံ-ပြုခြင်းအား လျှောက်ပတ်သော အမှုကို၊ [ဓမ္မဘာ-၁၊ ၄၆၉၅၊] ကရောဟိ-လော၊’ ဣတိ-သို့၊ န ဝဒေသိ-မပြော၊ အဘိရမိတုံယေဝ-မွေ့လျော်ပျော်ပါးခြင်းငှာသာ၊ ဇာနည်-၏၊ ဂဗ္ဘပရိဟာရံ-ကို၊ န ဇာနည်-မသိ” ဣတိ-၍၊ ဂူထပိဏ္ဍိ-မစင်ခဲကို၊ ဂဟေတွာ-ကိုင်၍၊ စန္ဒမဏ္ဍလံ-လဝန်းကို၊ ဒူသေတုံ-ဖျက်ဆီးခြင်းငှာ၊ ဝါယမန္တိ ဝိယ-အားထုတ်သူကဲ့သို့၊ ပရိသမဇ္ဈေ-၌၊ တထာဂတံ-ကို၊ အက္ခောသိ-ဆဲရေးပြီ၊ တထာဂတော-သည်၊ ဓမ္မကထံ-ကို၊ ဌပေတွာ-ရပ်ထားတော်မူ၍၊ သီဟော ဝိယ-ကဲ့သို့၊ အဘိနဒန္တော-မြွက်ဆိုတော်မူလိုသည်၊ (ဟုတွာ)၊ “ဘဂိနိ-နှမ၊ တယာ-သည်၊ ကထိတဿ-ပြောအပ်သော စကား၏၊ တထဘာဝံ ဝါ-မှန်သည်၏အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝိတထဘာဝံ ဝါ-မှန်သည်၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ အဟမေဝ စ-သည်လည်းကောင်း၊ တွဉ္ဇ-သည်လည်းကောင်း၊ ဇာနာမ-ကုန်၏၊” ဣတိ-သို့၊ အာဟ-ပြီ၊ “မဟာသမဏ! အာမ-ဟုတ်ကဲ့၊ တယာ စ-၏လည်းကောင်း၊ မယာ စ-၏လည်းကောင်း၊ [ဆဋ္ဌိအနက်၌ တတိယာ၊] ဉာတ-ဘာဝေန-သိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (တစ်နည်း) တယာ စ-သည်လည်းကောင်း၊ မယာ စ-သည်လည်းကောင်း၊ ဉာတဘာဝေန-သိအပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဧတံ-ဤအမှုသည်၊ ဇာတံ-ပြီ၊” ဣတိ-ပြီ။

တသ္မိံ ခဏေ၊ သက္ကဿ-၏၊ အာသနံ-သည်၊ ဥဏ္ဍာကာရံ-ကို၊ ဒေဿသိ-ပြီ၊ သော-သည်၊ အာဝဇ္ဇမာနော-သော်၊ “စိစ္ဆမာဏဝိကာ-သည်၊ တထာဂတံ-ကို၊ အဘူတေန-မဟုတ်မမှန်သော အကြောင်းအရာဖြင့်၊ အက္ခောသတိ-၏၊” ဣတိ-သို့၊ ဥတွာ-၍၊ “ဣဒံ ဝတ္ထု-ဤအကြောင်းအရာကို၊ သောဓေဿာမိ-

“ပဿတိကာ”ဟူသော ပုဒ်ရှိ၏။ “ပဿတိကာ”ထက် ပ၊ဥပသာရပါခြင်းသာ ထူး၏။ “ပဿတိကာ”ကို “ပဿတံ ပသဝေါ ဧတိဿာတိ ပဿတိကာ(ကပ္ပဒ္ဒမ)”ဟုလည်းကောင်း၊ “ပဿတိ ဧဝ ပဿတိကာ(အမရဗျာချာ)”ဟုလည်းကောင်း ပြုပါ။

သုတ်သင်ရှင်းလင်းအံ့၊ ဝါ-ပေါ်အောင် လုပ်အံ့။” [ဣဒံ ဝတ္ထု သောဓေသာမီတိ
 ဣဒံ ကာရဏံ သောဓေသာမိ၊ ပါကဋံ ကရိယာမီတိ အတ္ထော၊-ဇာဋိသစ်-၃၊ ၁၃၃၊
 ဣတိ-ကြံ၍၊ စတုဟိ-ကုန်သော၊ ဒေဝပုတ္တေဟိ-တို့နှင့်၊ သဒ္ဓိ-တူ၊ အာဂမိ-ပြီ၊
 ဒေဝပုတ္တာ-တို့သည်၊ မူသိကပေါတကာ-ကြွက်ငယ်တို့သည်၊ ဟုတွာ-၍၊ ဒါရု-
 မဏ္ဍလိကဿ-သစ်သားဝိုင်းကို၊ ဗန္ဓနရဇ္ဈကေ-ဖွဲ့ချည်ကြောင်း ကြိုးတို့ကို၊ ဧက-
 ပွဟာရေနေဝ-တစ်ချက်တည်းဖြင့်သာလျှင်၊ [ဓမ္မဘာ-၁၊ ၆၆၈၊ ဓမ္မဘာ-၂၊ ၂၉၆၈၊]
 ဆိန္ဒိသု-ကုန်ပြီ၊ ပါရုတပဋ်-ခြံအပ်သော အဝတ်ကို၊ ဝါတော-လေသည်၊ ဥက္ခိပိ-
 မြှောက်လွှင့်ပြီ၊ ဒါရုမဏ္ဍလိကံ-သည်၊ ပတမာနံ-သော်၊ တဿာ-၏၊ ပါဒပိဋိယံ-
 ခြေဖမိုး၌၊ ပတိ-ပြီ၊ ဥဘော-ကုန်သော၊ အဂ္ဂပါဒါ-ခြေဖျားတို့သည်၊ ဆိန္ဒိသု-
 ပြတ်ကုန်ပြီ၊ မနုဿာ-တို့သည်၊ ‘ ကာဠကဏ္ဍိ-ဟယ် . . အယုတ်မ! [ဓမ္မဘာ-
 ၂၊ ၆၄၈၊] မိ-စက်ဆုတ်၏၊ (ရွံ့စရာကောင်း၏)၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓံ-ကို၊ အက္ခောသိ-
 ဆဲရေးဘိ၏၊ [ဇေ. ၄-၄၊ ၁၉၀၌ “မိ”ပုဒ်မပါ၊ “အက္ခောသသိ”ဟု ရှိ၏။] ကုတိ-
 ပြော၍၊ သီသေ-၌၊ ခေဠံ-တံတွေးကို၊ ပါတေတွာ-ကျစေ၍၊ လေဉ္စဒက္ကာဒိ-
 ဟတ္တာ-လက်၌ ခဲဒုတ်အစရှိသည်ရှိကုန်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ ဇေတဝနာ-မှ၊ နိဟရိ-
 သု-မောင်းထုတ်ကုန်ပြီ၊ အထ-၌၊ အဿာ-ထိုစိဉ္စမာဏဝိကာအား၊ တထာ-
 ဂတဿ-၏၊ စက္ခုပထံ-ကို၊ အတိက္ကန္တကာလေ-လွန်ရာအခါ၌၊ မဟာပထဝီ-
 သည်၊ ဘိဇ္ဇိတွာ-ကွဲ၍၊ ဝိဝရံ-အပေါက်အကြားကို၊ အဒါသိ-ပြီ၊ အဝီစိတော-
 မှ၊ အဂ္ဂိဇာလာ-မီးလျှံသည်၊ ဥဌဟိ-ပေါ်ထွက်ပြီ၊ သာ-သည်၊ ကုလဒတ္ထိယံ-
 အမျိုးတို့သည်ပေးအပ်သော၊ [ကုလေန+ဒိန္နံ ကုလဒတ္ထိယံ၊ ကုလ+ဒိန္နံ၊ နိစ္စံ သက္ကာဒိ-
 တော ဒတ္ထိယော(နီတိ-၇၄၉)သုတ်ဖြင့် ဒိန္နံကို ဒတ္ထိယပြု၊] ကမ္မလံ-ကို၊ ပါရုပမာနာ
 ဝိယ-ခြံသကဲ့သို့၊ ဂန္ဓာ-၍၊ အဝီစိမိ-၌၊ နိဗ္ဗတ္တိ-ပြီ၊ အညတိတ္ထိယာနံ-သာသနာ
 တော်အယူမှ တစ်ပါးသော အယူရှိသူတို့၏၊ (ဘာသာခြားတို့၏)၊ [ဓမ္မဘာ-၃၊
 ၉၃၈၊] လာဘသက္ကာရော-သည်၊ ပရိဟာယိ-ဆုတ်ယုတ်ပြီ၊ ဒသဗလဿ-၏၊
 မတ္တာယ-အတိုင်းအရှည်ထက်၊ ဘိယျောသော-လွန်စွာ၊ (မတ္တာယ ဘိယျော-
 သော-အတိုင်းထက်အလွန်)၊ [ဓမ္မဘာ-၁၊ ၁၄၂၈၊] ဝမိ-တိုးပွားပြီ၊ ပုနဒိဝသေ-
 ၌၊ ဓမ္မသဘာယံ-၌၊ ကထံ-ကို၊ သမုဋ္ဌာပေသုံ-ကုန်ပြီ၊ (ကိ)၊ “အာဂုသော!
 စိဉ္စမာဏဝိကာ-သည်၊ ဧဝံ-သို့၊ ဥဋ္ဌာရဂုဏံ-မွန်မြတ်သော ဂုဏ်ရှိတော်မူသော၊

အဂ္ဂဒက္ခိဏေယျံ-မြတ်သည် ဖြစ်၍ အလှူကို ခံယူတော်မူထိုက်သော၊ ဝါ-
 အမြတ်ဆုံးအလှူခံဖြစ်တော်မူသော၊ [ဓမ္မဘာ-၂, ၈၅၂] သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓံ-ကို၊ အဘူ-
 တေန-မဟုတ်မမှန်သော အကြောင်းဝတ္ထုဖြင့်၊ အက္ခောသိတွာ-ဆဲရေး၍၊ မဟာ-
 ဝိနာသံ-ကြီးစွာသော ပျက်စီးခြင်းသို့၊ ပတ္တာ-ပြီ” ကုတိ-ကုန်ပြီ၊ သတ္တာ-သည်၊
 အာဂန္တာ-၍၊ “ဘိက္ခဝေ! ဧတရဟိ-၌၊ ကာယ ကထာယ၊ သန္နိသိန္နာ၊ အတ္ထ
 နှ?” ကုတိ-သို့၊ ပုစ္ဆိတွာ-၍၊ “ဣမာယ နာမ-ဖြင့်၊ (သန္နိသိန္နာ၊ အမ္မာ)” ကုတိ-
 သို့၊ ဝုတ္တေ၊ “ဘိက္ခဝေ! ကုဒါနေဝ-၌သာ၊ (မံ-ကို၊ အဘူတေန-ဖြင့်၊ အက္ခော-
 သိတွာ-၍၊ ဝိနာသံ-သို့၊ ပတ္တာ-သည်၊) န-မဟုတ်သေး၊ ပုဗ္ဗေဝိ-၌လည်း၊ ဧသာ-
 သည်၊ မံ-ကို၊ အဘူတေန-ဖြင့်၊ အက္ခောသိတွာ-၍၊ ဝိနာသံ-သို့၊ ပတ္တာယေဝ-
 ရောက်ဖူးသည်သာ” ကုတိ-သို့၊ ဝတ္တာ-၍၊

နာဒဋ္ဌာ ပရတော ဒေါသံ၊ အကုထူလာနိ သဗ္ဗသော၊

က္ကဿရော ပဏယေ ဒဏ္ဍံ၊ သာမံ အပ္ပဋိဝေက္ခိယ။

က္ကဿရော-ရေမြေသနင်း၊ အစိုးရမင်းသည်၊ ပရတော-သူတစ်ပါး၏၊ [ပရ-
 တောတိ ပရဿ၊-ဇာ. ၄-၄, ၁၉၃] ဒေါသံ-အပြစ်ကို၊ အဒဋ္ဌာ-(ကိုယ်တိုင်) မမြင်
 မူ၍၊ သဗ္ဗသော-အလုံးစုံကုန်သော၊ အကုထူလာနိ-ငယ်ကုန်၊ကြီးကုန်သော၊

အဒဋ္ဌာ။ ။ “နာ’ဒဋ္ဌာ(သီ၊ သျာ၊ က၊ ဓမ္မယော)”ဟု ပါဠိရှိ၏။ သို့သော် ရှု-၃၈၁၌
 ဒိသဓာတ်၊ တွာပစ္စည်း၊ သာသဒိသတော တဿ ရိဋ္ဌော စသုတ်၌ စသဒ္ဒါဖြင့် တွာကို
 ရဋ္ဌာပြု၊ ဓာတွန်နှင့်တကွ ရအနုဗန်ကိုချေ၊ ဒခွင်း၊ ချေ၊ ကပ်၍ “ဒဋ္ဌာ”ဟု ရုပ်ပြီးစေ
 သောကြောင့် “နာ’ဒဋ္ဌာ”သာ အမှန်ဖြစ်သည်။

သဗ္ဗသော။ ။ “သဗ္ဗာနိ(ဇာ. ၄-၄, ၁၉၃)”ဟု ဖွင့်သဖြင့် “သဗ္ဗာနိယေဝ သဗ္ဗသော”
 ဟု ပြု၊ သကတ္ထ၌ သောပစ္စည်းသက်၊ ဒုတိယာယောဝိဘတ်သက်၍ ချေပါ။ (တစ်နည်း)
 သဗ္ဗနောင် ယောဝိဘတ်ကို နိပြု၊ ဒီယောရေဟိ၌ ဝါသဒ္ဒါဖြင့် နိကို သောပြု၊(ဇာဋီသစ်-
 ၃, ၁၃၅၊ ဝိဇော-၅၄)၊ ဓမ္မယော-၆၀၌ “သဗ္ဗပုကာရေန”ဟု တစ်နည်းဖွင့်၏။ “သဗ္ဗေန
 ပကာရေန သဗ္ဗသော”ဟု ပြု၍ “အကုထူလာနိ-ကုန်သော၊ ဝဇ္ဇာနိ-တို့ကို၊ သာမံ-
 ကိုယ်တိုင်၊ သဗ္ဗသော-အလုံးစုံသော အပြားအားဖြင့်၊ အပ္ပဋိဝေက္ခိယ-၍”ဟု ပေးပါ။

အကုထူလာနိ။ ။ “အကု စ+ထူလံ စ အကုထူလာနိ”ဟု ပြု၊ ဝါစာသိလိဋ္ဌ
 အကျိုးငှာ ဣ၌ နိဂ္ဂဟိတ်လာသည်၊ အကုသဒ္ဒါ ခုဒ္ဒကအနက်ဟောတည်း၊ ထိုကြောင့်

(ဝဇ္ဇာနိ-အပြစ်တို့ကို) သာမံ-ကိုယ်တိုင်၊ အပ္ပဋ္ဌိဝေက္ခိယ-မစဉ်းစား၊မဆင်ခြင်မှု၍၊ ဒဏ္ဍိ-အပြစ်ဒဏ်ကို၊ န ပဏယေ-မပေးဆောင်၊မချမှတ်ရာ။

ဣတိ-ဤသို့သော၊ ဝါ-ဤသို့အစရှိသော၊ [ဓမ္မဘာ-၃၊ ၁၄၂၁၈။] ဒွါဒသနိ-ပါတေ-၌၊ ဝါ-ထဲက၊ ဣမံ မဟာပဒမဇာတကံ-ကို၊ ဝိတ္ထာရေတွာ-၍၊ ကထေသိ။

ကိရ-ချဲ့၊ တဒါ-၌၊ ဧသာ-ဤစိဉ္စမာဏဝိကာသည်၊ မဟာပဒမက္ခမာရဿ-ဖြစ်သော၊ ဗောဓိသတ္တဿ-၏၊ မာတု-၏၊ သပတ္တိ-တူသောလင်ရှိသော မိန်းမသည်၊ (လင်တူ မယားသည်)၊ [ဓမ္မဘာ-၃၊ ၅၀၈၈။] ရညော-၏၊ အဂ္ဂမဟေသီ-သည်၊ [ဓမ္မဘာ-၁၊ ၅၁၀၊ ဓမ္မဘာ-၂၊ ၂၅၇၈။] ဟုတွာ-၍၊ မဟာသတ္တိ-ဘုရားလောင်းကို၊ **အသဒ္ဓမ္မေန**-သူတော်မဟုတ်၊ သူယုတ်တို့၏ အကျင့်ဖြစ်သော မေထုန်ဖြင့်၊ နိမန္တေတွာ-ဖိတ်၍၊ ဝါ-သော်၊ တဿ-၏၊ မနံ-ကို၊ အလဘိတွာ-၍၊ အတ္တနာဝ-ကိုယ်တိုင်သာ၊ အတ္တနိ-မိမိ၌၊ ဝိပ္ပကာရံ-ဖောက်ပြန်သော အပြု

“အကုထူလာနိတိ ခုဒ္ဒကမဟန္တာနိ ဝဇ္ဇာနိ(ဇေ. ဋ္ဌ-၄၊ ၁၉၃)”ဟု ဖွင့်သည်။

ပဏယေ။ ။နိတိဓာတု-၃၀၅၌ ပဏဓာတ်၊ ဗျဝဟာရ(ဆောင်ခြင်း)အနက်၊ စုရာဒိဏယပစ္စည်း၊ ဧယျဝိဘတ်ဟု ဆို၏၊ ဇာဋီသစ်-၃၊ ၁၃၅၌ ပဏဓာတ်သည် ဂတိအနက်ကို ဟောသော်လည်း “န ပဏယေ န ပဌပေယျ(ဇေ. ဋ္ဌ-၄၊ ၁၉၃)”ဟူသော အဖွင့်အရ အတ္ထာတိသယနည်းအားဖြင့် ဌပနအနက်ကို ဟောသည်ဟု ဆို၏၊ ထိုအလို “န ပဏယေ-မထားရာ”ဟု ပေးပါ၊ ဓာတွတ္ထအလို ပပုဗ္ဗနီဓာတ်၊ န၊ကိုဏ၊ပြု၊ ဤကို ဧပြု၊ ဧကို အယပြု၊ ဧယျကို ဧပြု၍ ပြီးစေရာ၏။

အသဒ္ဓမ္မေန။ ။**အသဒ္ဓမ္မာ**တိ အသတံ၊ အသန္တော ဝါ ဓမ္မာ၊ န ဝါ သဒ္ဓမ္မာတိ အသဒ္ဓမ္မာ(မူလဋီ-၁၊ ၉၄)၊ ဤအဖွင့်ကြည့်၍ “န+သန္တော အသန္တော၊ အသတံ+ဓမ္မော အသဒ္ဓမ္မော-သူတော်မဟုတ် သူယုတ်တို့၏ အကျင့်၊ (တစ်နည်း) န+သန္တော အသန္တော၊ အသန္တော+ဓမ္မော အသဒ္ဓမ္မော-မချီးမွမ်းအပ်သောအကျင့်၊ (တစ်နည်း) သတံ+ဓမ္မော သဒ္ဓမ္မော-သူတော်ကောင်းတို့တရား၊ (တစ်နည်း) သန္တော+ဓမ္မော သဒ္ဓမ္မော-ကောင်းမြတ်သောတရား၊ န+သဒ္ဓမ္မော အသဒ္ဓမ္မော-သူတော်ကောင်းတရား မဟုတ်သောအကျင့်၊ ဝါ-မကောင်းမြတ်သောအကျင့်”ဟု ၃နည်းပြု၍ **“အသဒ္ဓမ္မေန နိမန္တေတိတိ** မေထုနဓမ္မေန နိမန္တေတိ(မ. ဋ္ဌ-၃၊ ၁၁၅)”ဟူသော အဖွင့်အရ မေထုန်အကျင့်ကို ယူပါ။ (ဝိ. ဋ္ဌ-၄၊ ၁၇၉၊ မူလဋီ-၁၊ ၉၄၊ အံဋီ-၃၊ ၃၅၊ ပရိဝါဘာ-၁၁၇)

အမှုကို၊ ကတ္တာ-၍၊ ဂိလာနာလယံ-မကျန်းမာသူ၏ အခြင်းအရာကို၊ ဝါ-မကျန်းမာသူ၏ အမှုအရာကို၊ **[ဂိလာနာလယန္တိ** ဂိလာနာကာရံ ဂိလာနဝေသံ၊-ဇာဠိသစ်-၁၊ ၂၉၉၊] ဒသေတွာ-၍၊ “တဝ-၏၊ ပုတ္တော-သည်၊ အနိစ္ဆန္တိ-အလိုမရှိသော၊ မံ-ကို၊ ဣမံ ဝိပဏ္ဍိတ-သို့၊ ပါပေသိ-ရောက်စေပြီ၊” ဣတိ-သို့၊ ရညော-အား၊ အာရောစေသိ-ပြီ၊ ရာဇာ-သည်၊ ကုဒ္ဒေါ-အမျက်ထွက်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ မဟာသတ္တံ-ကို၊ စောရပပါတေ-ခိုးသူတို့ကို ပစ်ချရာချောက်ရှိသောတောင်၌၊ [ဓမ္မဘာ-၃၊ ၂၇၈၅၊] ခိပိ-ပစ်ချပြီ၊ အထ-၌၊ နံ-ကို၊ ပဗ္ဗတကုစ္ဆိယံ-တောင်ဝှမ်း၌၊ အဓိဝတ္ထာ-သော၊ ဒေဝတာ-သည်၊ ပဋိဂ္ဂဟေတွာ-ခံယူ၍၊ နာဂရာဇဿ-၏၊ ဖဏဂဗ္ဗေ-ပါးပျဉ်း၏အတွင်း၌၊ **[ဖဏဂဗ္ဗေ** ဖဏဿ အပ္ပန္တရေ-ဇာဠိသစ်-၃၊ ၁၃၈၊] ပတိ-ဌပေသိ-ပြီ၊ နာဂရာဇာ-သည်၊ တံ-ကို၊ နာဂဘဝနံ-နဂါးဘုံသို့၊ နေတွာ-၍၊ ဥပ-မရဇေန-ထက်ဝက်သောမင်းအဖြစ်ဖြင့်၊ သမ္မာနေသိ-ကောင်းစွာ မြတ်နိုးပူဇော်ပြီ၊ သော-မဟာပဒုမမင်းသားသည်၊ တတ္ထ-ထိုနဂါးပြည်၌၊ သံဝစ္ဆရံ-၁နှစ်ပတ်လုံး၊ ဝသိတွာ-၍၊ ပဗ္ဗဇိတုကာမော-သည်၊ (ဟုတွာ)၊ ဟိမဝန္တပဒေသံ-ဟိမဝန္တာအရပ်သို့၊ ပတွာ-၍၊ ပဗ္ဗဇိတွာ-၍၊ ဈာနာဘိညာယော-တို့ကို၊ နိဗ္ဗတ္တေသိ-ပြီ၊ အထ-၌၊ နံ-ထိုမဟာပဒုမရသေ့ကို၊ ဧကော-သော၊ ဝနစရကော-တောမုဆိုးသည်၊ ဒိသွာ-၍၊ ရညော-အား၊ အာရောစေသိ-ပြီ၊ ရာဇာ-သည်၊ တဿ-၏၊ သန္တိကံ-သို့၊ ဂန္ဓာ-၍၊ ကတပဋိသန္တာရော-ပြုအပ်ပြီးသော ပဋိသန္တာရရှိသည်၊ (ဟုတွာ)၊ သဗ္ဗေ-သော၊ တံ ပဝတ္တိ-ကို၊ ဥ တွာ-၍၊ မဟာသတ္တံ-ကို၊ ရဇေန-ဖြင့်၊ နိမန္တေတွာ-၍၊ တေန-ထိုဘုရားလောင်းသည်၊ “မယံ-အား၊ ရဇေန-ဖြင့်၊ ကိစ္စံ-သည်၊ နတ္ထိ၊ တံ ပန-သည်ကား၊ ဒသ-ကုန်သော၊ ရာဇဓမ္မေ-မင်းကျင့်တရားတို့ကို၊ အကော-ပေတွာ-မပျက်စီးစေမူ၍၊ **အဂတိဂမနံ**-အဂတိသို့ ရောက်ကြောင်း အကုသိုလ် စိတ္တုပ္ပါဒ်ကို၊ ဝါ-အဂတိလိုက်ခြင်းကို၊ ပဟာယ-၍၊ ဓမ္မေန-သဖြင့်၊ ရဇံ-မင်း၏

အဂတိဂမနံ။ ဂန္ထဗ္ဗာတိ ဂတိ၊ န+ဂတိ အဂတိ-မရောက်ထိုက်သောအမှု၊ အနန္တ-ရူပါ+ဂတိ အဂတိ-မလျော်သောအမှု၊ (သီဠိသစ်-၁၊ ၆၃)၊ အယုတ္တာ+ဂတိ အဂတိ-မသင့်သောအမှု၊ (ဝိသုဒ္ဓိဋီ-၂၊ ၄၉၅)၊ ဂမနံ ကရဏံ ဂတိ၊ ဂါရယာ+ဂတိ အဂတိ-ကဲ့ရဲ့ထိုက်သော အပြုအမှု၊ (ဝိလံဋီ-၂၊ ၂၃)၊ အရိယာ ဧတာယ န ဂစ္ဆန္တိတိ အဂတိ-အရိယာတို့ မရောက်ကြောင်း ဆန္ဒ၊ ဒေါသ၊ မောဟ၊ ဘယဟူသော အပါယဂမနိယ

အဖြစ်ကို ကာရေဟိ-ပြုစေပါလော၊ (တစ်နည်း) ရန္တ-မင်း၏ အမှုကိစ္စကို၊ (အုပ်ချုပ်မှုကို) ကာရေဟိ-ပြုပါလော၊ [ဓမ္မဘာ-၁၊ ၆၀၊ ၆၉၃၅။]” ကူတိ-သို့၊ ဩ-ဝဒိတော-ဆုံးမအပ်သည်၊ (ဟုတွာ) အာသနာ-မှ၊ ဥဌာယ-၍၊ ရောဒိတွာ-၍၊ နဂရံ-သို့၊ ဂစ္ဆန္တော-သော်၊ အန္တရာမဂ္ဂေ-၌၊ အမစ္စေ-တို့ကို၊ ပုစ္ဆိ-ပြီ၊ (ကိ)၊ “အဟံ-သည်၊ ကံ-ကို၊ နိဿာယ-၍၊ ဧဝံ-သို့၊ အာစာရသမ္ပန္နေန-အကျင့်နှင့် ပြည့်စုံသော၊ ပုတ္တေန-နှင့်၊ ဝိယောဂံ-ကွေကွင်းခြင်းသို့၊ ပတ္တော-ရောက်ရသနည်း?” ကူတိ-ပြီ၊ “ဒေဝ! အဂ္ဂမဟေသိ-ကို၊ နိဿာယ-၍၊ (ဝိယောဂံ ပတ္တော)” ကူတိ-ပြီ၊ ရာဇာ-သည်၊ တံ-ထိုမိဖုရားခေါင်ကို၊ ဥဒ္ဓံပိဒံ-အထက်၌ ခြေရှိအောင်၊ (စောက်ထိုး)၊ ဂဟေတွာ-ကိုင်၍၊ စောရပပါတေ-၌၊ ခိပါပေတွာ-၍၊ နဂရံ-သို့၊ ပဝိသိတွာ-၍၊ ဓမ္မေန-သဖြင့်၊ ရန္တ-ကို၊ ကာရေသိ-ပြီ၊ တဒါ-၌၊ မဟာပဒမ-ကုမာရော-သည်၊ သတ္တာ-သည်၊ အဟောသိ၊ မာတု-၏၊ သပတ္တိ-သည်၊ စိဉ္စ-မာဏဝိကာ-သည်၊ (အဟောသိ) ကူတိ-ဤသို့ ဟောတော်မူပြီ။

သတ္တာ-သည်၊ ကုမံ အတ္တံ-ကို၊ ပကာသေတွာ-ထင်ရှားစေတော်မူပြီး၍၊ ဝါ-ထင်ရှားပြတော်မူပြီး၍၊ “ဘိက္ခဝေ! ဟိ-မှန်၊ ဧကံ-သော၊ ဓမ္မ-တရားဖြစ်သော၊ သစ္စဝစနံ-မှန်သောစကားကို၊ ပဟာယ-၍၊ မုသာဝါဒေ-၌၊ ပတိဋ္ဌိတာနံ-တည်ကုန်သော၊ ဝိဿဌပရလောကာနံ-စွန့်လွှတ်အပ်သော တမလွန်လောကရှိသူတို့၏၊ (နောက်ဘဝကို ပယ်စွန့်သူတို့၏)၊ အကတ္တဗ္ဗပါပကမ္မံ နာမ-မပြုအပ်သော မကောင်းမှုမည်သည်၊ နတ္ထိ၊” ကူတိ-သို့၊ ဝတ္တာ၊ ကုမံ ဂါထံ၊ အာဟ၊ (ကိ) “ဧကံ၊ ပေ၊ အကာရိယ”န္တိ-ဟူ၍၊ (အာဟ)။

**ဧကံ ဓမ္မံ အတိတဿ၊ မုသာဝါဒိဿ ဇန္တုနော၊
ဝိတိဏ္ဏပရလောကဿ၊ နတ္ထိ ပါပံ အကာရိယံ။**

ဖြစ်သော အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်၊ (အဘိ. ၄-၂၊ ၄၈၃၊ သာရတ္ထ-၁၊ ၃၀၇)။ အနရိယာ ကုမိနာ ဂစ္ဆန္တိတိ ဂမနံ-အရိယာမဟုတ်သူတို့ ရောက်ကြောင်းဖြစ်သော အပါယဂမနိယ ဖြစ်သော အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်၊ အဂတိယာ+ဂမနံ အဂတိဂမနံ-အဂတိသို့ ရောက်ကြောင်းဖြစ်သော အပါယဂမနိယအကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်၊ (အဘိ. ၄-၂၊ ၄၈၃၊ ဒီဇီ-၃၊ ၁၃၀) ထိုအဂတိဂမနကို သောတာပတ္တိမဂ်ဖြင့် အကြွင်းမဲ့ ပယ်နိုင်သည်။(သာရတ္ထ-၁၊ ၄၉)

ဧကံ-တစ်ပါးသော၊ ဓမ္မ-ဝစီသစ္စာတရားကို၊ အတိတဿ-ကျော်လွန်၍ ဖြစ်တည်သော၊ ဝါ-ကျူးလွန်သော၊ [အတိတဿာတိ အတိက္ကမိတွာ ဌိတော၊-ဣတိ၊ ဌ-၈၃၊] မုသာဝါဒိဿ-မမှန်စကား၊ ပြောကြားလေ့ရှိသော၊ [မုသာ ဝဒတိ သီလေနာတိ မုသာဝါဒိ၊-ဣတိ၊ ဌ-၈၃၊] ဝိတိဏ္ဏပရလောကဿ-စွန့်လွှတ်အပ်သော တမလွန်လောကရှိသော၊ (တမလွန်ဘဝကို ကျော်ခိုင်းသော)၊ ဇန္တုနော-သတ္တဝါ၏၊ ဝါ-သည်၊ အကာရိယံ-မပြုအပ်၊ မပြုနိုင်သော၊ ပါပံ-မကောင်းမှုသည်၊ ဝါ-မကောင်းမှုဟူ၍၊ နတ္ထိ-မရှိ။

တတ္ထ-၌၊ ဧကံ ဓမ္မန္တိ-ကား၊ သစ္စံ-ဝစီသစ္စာဟူသော၊ [ဓမ္မ၌စပ်၊] မုသာဝါဒိဿာတိ-ကား၊ ယဿ-၏၊ ဒဿသု-ဆယ်ခွန်းကုန်သော၊ ဝစနေသု-တို့တွင်၊ ဧကမ္ပိ-တစ်ခွန်းသောစကားသည်လည်း၊ သစ္စံ-အမှန်သည်၊ နတ္ထိ၊ ဧဝရူပဿ-ရှိသော၊ မုသာဝါဒိနော-မမှန်စကားကို ပြောကြားလေ့ရှိသော။ ဝိတိဏ္ဏပရလောကဿာတိ-ကား၊ ဝိဿဌပရလောကဿ-စွန့်လွှတ်အပ်သော တမလွန်လောကရှိသော၊ (နောက်ဘဝကို စွန့်ပယ်ထားသော)၊ ဟိ-မှန်၊ ဧဝရူပေါ-ဤသို့သဘောရှိသူသည်၊ မနုဿသမ္ပတ္တိ-လူစည်းစိမ်လည်းကောင်း၊ ဒေဝသမ္ပတ္တိ-နတ်စည်းစိမ်လည်းကောင်း၊ အဝသာနေ-အဆုံး၌၊ နိဗ္ဗာနသမ္ပတ္တိ-နိဗ္ဗာန်စည်းစိမ်(ချမ်းသာ)လည်းကောင်း၊ ဣတိ-သို့၊ တိဿောပိ-ကုန်သော၊ ဣမာ သမ္ပတ္တိယော-တို့ကို၊ န ပဿတိ-မတွေ့မြင်နိုင်။ နတ္ထိ ပါပန္တိ-ကား၊ ဧဝရူပဿ-

ဇန္တုနော။ ။ဇန္တုနောတိ သတ္တဿ၊ သတ္တော ဟိ ဇာယနဌေန “ဇန္တု”တိ ဂုစ္စတိ၊ (ဣတိ၊ ဌ-၈၃)၊ “ဇာယနဌေန”ကို ကြည့်၍ “ဇာယတိ ကမ္မကိလေသေဟိတိ ဇန္တု၊ [ဇန+တု၊-မောဂ်-၇၊ ၇၀၊]”ဟု ပြုပါ၊ “ဇနိယတေ ကမ္မကိလေသေဟိတိ ဇန္တု၊(မောဂ်-၇၊ ၇၀)၊ (တစ်နည်း) ဇိယတိတိ ဇန္တု၊ [ဇရ+တု၊-မဟာနိ၊ ဌ-၂၂၊]”ဟူသော ဝိဂြိုဟ်များလည်း ရှိသေး၏။

သစ္စံ။ ။ဧကံ ဓမ္မအရ သစ္စာတရားကို ယူစေလို၍ “သစ္စံ”ဟု ဖွင့်သည်၊ သစ္စာသည် ဝစီသစ္စာ၊ သမ္မုတိသစ္စာ၊ ဒိဋ္ဌိသစ္စာ၊ ပရမတ္ထသစ္စာဟု အမျိုးမျိုးရှိရာ ဤ၌ ဝစီသစ္စာကို ယူပါဟု ဣတိ၊ ဌ-၈၂၌ “ဧကံ ဝစီသစ္စသင်္ခါတံ ဓမ္မံ”ဟု ရှင်းလင်းစွာ ဖွင့်သည်၊ ဝစီသစ္စာဟူသည် သမ္မာဝါစာ(မှန်ကန်ကောင်းမွန်သောစကား)တည်း။(သံဋီ-၁၊ ၂၆၃)

နတ္ထိ ပါပံ အကာရိယံ။ ။“ပါပံ အကတ္တဗ္ဗန္တိ(န ကတ္တဗ္ဗန္တိ-ဣတိ၊ ဌ-၈၃) နတ္ထိ”ဖြင့်

သော၊ တဿ-၏။ ဝါ-သည်။ အကတ္တဗ္ဗံ-မပြုအပ်၊ မပြုနိုင်သော၊ (မပြုဝံသော)။
 ဣဒံ နာမ-ဤမည်သော၊ ပါပန္နိ-မကောင်းမှုဟူ၍၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ (တစ်နည်း) ဣဒံ
 နာမ-ဤမည်သော၊ ပါပံ-မကောင်းမှုကို၊ အကတ္တဗ္ဗံ (န ကတ္တဗ္ဗံ)-မပြုအပ်၊ မပြု
 နိုင်ဟူ၍၊ (မပြုဝံဟူ၍)။ နတ္ထိ။ ဒေသနာဝသာနေ-၌၊ ဗဟူ-တို့သည်၊ သောတာ-
 ပတ္တိဖလာဒိနိ-တို့သို့၊ ပါပုဏိသု၊ ဣတိ-စိဉ္စမာဏဝိကာဝတ္ထု ပြီးပြီ။

စိဉ္စမာဏဝိကာဝတ္ထုဘာသာသီကာ ပြီးပြီ။

၁၀-အသဒိသဒါနဝတ္ထုဘာသာသီကာ

န ဝေ ကဒရိယာတိ ဣမံ ဓမ္မဒေသနံ သတ္တာ ဇေတဝနေ ဝိဟရန္တော
 အသဒိသဒါနံ-အတူမရှိသော အလှူကို၊ ဝါ-အသဒိသဒါနကို၊ အာရဗ္ဗ ကထေ-
 သိ။ ဟိ-ချဲ့၊ ဧကသ္မိံ-သော၊ သမယေ-၌၊ သတ္တာ-သည်၊ စာရိကံ-ကို၊ ဝါ-ဖြင့်၊
 စရိတွာ-၍၊ [ဓမ္မဘာ-၁, ၁၉၁၅] ပဉ္စသတဘိက္ခပရိဝါရော-၅ရာသောရဟန်းအခြံ
 အရံရှိသည်၊ (ဟုတွာ)။ ဇေတဝနံ-သို့၊ ပါဝိသိ-ပြီ၊ ရာဇာ-သည်၊ ဝိဟာရံ-သို့၊
 ဂန္ဓာ-၍၊ သတ္တာရံ-ကို၊ နိမန္တေတွာ-၍၊ ပုနဒိဝသေ-၌၊ အာဂန္တကဒါနံ-ဧည့်သည်
 ရဟန်းတော်တို့အား လှူအပ်သော အလှူကို၊ သဇ္ဇေတွာ-ပြင်ဆင်ပြီး ၍၊ “မေ-
 ၏၊ ဒါနံ-ကို၊ ပဿန္တု-ကြည့်ကြလော၊” ဣတိ-သို့ နာဂရေ-မြို့နေလူတို့ကို (မြို့သူ
 မြို့သားတို့ကို)၊ ပက္ခောသိ-ခေါ်ပြီ၊ နာဂရာ-တို့သည်၊ အာဂန္တ-၍၊ ရညော-
 ၏၊ ဒါနံ-ကို၊ ဒိသွာ-၍၊ ပုနဒိဝသေ-၌၊ သတ္တာရံ-ကို၊ နိမန္တေတွာ-၍၊ ဒါနံ-ကို၊
 သဇ္ဇေတွာ-၍၊ “အမှာကမ္ပိ-တို့၏လည်း၊ ဒါနံ-ကို၊ ဒေဝေါ-အရှင်မင်းကြီးသည်၊
 ပဿတု-ကြည့်တော်မူပါ။” ဣတိ-သို့၊ ရညော-အား၊ (သာသနံ-သတင်းကို)

“အကာရိယံ” နောင် ဣတိကျေကြောင်း၊ ပဌမာဝိဘတ် လိင်အနက်၌ ဖြစ်ကြောင်း၊
 “ကတ္တဗ္ဗန္တိ ကာရိယံ၊ န+ကာရိယံ အကာရိယံ”ဟု ပြုရကြောင်းကို ပြသည်၊ အဖွင့်အလို
 “အကာရိယံ-မပြုအပ်၊မပြုနိုင်သော၊ ပါပံ-မကောင်းမှုဟူ၍၊ နတ္ထိ”ဟုလည်းကောင်း၊
 “ပါပံ-မကောင်းမှုမှန်သမျှကို၊ အကာရိယံ-မပြုအပ်၊ မပြုနိုင်ဟူ ၍၊ (မပြုဝံဟူ၍)”ဟု
 သော်လည်းကောင်း ပေးရမည်၊ နိဿယတို့၌ “အကာရိယံ-မပြုအပ်၊မပြုနိုင်သော၊
 ပါပံ-သည်၊ နတ္ထိ”ဟုလည်း ဣတိအကျေမကြံဘဲ ပေးကြ၏၊ အဖွင့်အတိုင်းမဟုတ်သော်
 လည်း ကောင်းပါသည်။

ပဟိဏီသု-ပို့ကုန်ပြီ၊ ရာဇာ-သည်၊ တေသံ-ထိုမြို့နေလူတို့၏၊ ဒါနံ-ကို၊ ဒိသွာ-
 ၍၊ “ဣမေဟိ-တို့သည်၊ မမ-၏၊ ဒါနတော-အလှူထက်၊ ဥတ္တရိတရံ-သာ၍
 လွန်မြတ်သော အလှူကို၊ ကတံ-ပြီ၊ ပုန၊ ဒါနံ-ကို၊ ကရိဿာမိ-အံ့၊” ဣတိ-
 ကြံ၍၊ ပုနဒိဝသေပိ-၌လည်း၊ ဒါနံ-ကို၊ သဇ္ဇေသိ-ပြီ၊ နာဂရာပိ-တို့သည်လည်း၊
 တံ-ကို၊ ဒိသွာ-၍၊ ပုနဒိဝသေ-၌၊ သဇ္ဇယိသု-ကုန်ပြီ၊ ဧဝံ-လျှင်၊ ရာဇာ-သည်၊
 နာဂရေး-တို့ကို၊ ပရာဇေတုံ-ရှုံးစေခြင်းငှာ၊ နေဝ သက္ကောတိ-နိုင်၊ နာဂရာ-တို့
 သည်၊ ရာဇာနံ-ကို၊ (ပရာဇေတုံ န သက္ကောတိ)၊ အထ-၌၊ ဆဋ္ဌေ-၆ခုမြောက်
 သော၊ ဝါရေ-အကြိမ်၌၊ နာဂရာ-တို့သည်၊ **သတဂုဏံ**-ရာပေါင်းများစွာသော
 အကျိုးအာနိသင်ရှိအောင်၊ ဝါ-ရာပေါင်းများစွာသော တိုးပွားခြင်းရှိအောင်၊ ဝါ-
 အဆဝရာကို၊ **သဟဿဂုဏံ**-ထောင်များစွာသော အကျိုးအာနိသင်ရှိအောင်၊
 ဝါ-ထောင်ပေါင်းများစွာသော တိုးပွားခြင်းရှိအောင်၊ ဝါ-အဆဝထောင်ကို၊
 ဝဓေတွာ-တိုးပွားစေ၍၊ ယထာ-အကြင်အခြင်းအရာအားဖြင့် စီမံကုန်လသော်၊
 “ဣဒံ နာမ-ဤမည်သောအရာသည်၊ ဣမေသံ-ဤမြို့သူမြို့သားတို့၏၊ ဒါနေ-
 အလှူ၍၊ နတ္ထိ” ဣတိ-သို့၊ ဝတ္တံ-ငှာ၊ သက္ကာ-တတ်ကောင်းသည်၊ န ဟောတိ-
 မဖြစ်၊ ဧဝံ-ဤအခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ဒါနံ-ကို၊ သဇ္ဇယိသု-စီရင်ကုန်ပြီ၊ ရာဇာ-
 သည်၊ တံ-ထိုအလှူကို၊ ဒိသွာ-၍၊ “အဟံ-သည်၊ ဣမေသံ-တို့၏၊ ဒါနတော-
 ထက်၊ ဥတ္တရိတရံ-ကို၊ ကာတံ-ငှာ၊ သစေ န သက္ခိဿာမိ-အံ့၊ (ဧဝံသတိ)၊
 မေ-အား၊ ဇီဝိတေန-အသက်ရှင်ခြင်းဖြင့်၊ ကိံ-ဘာအကျိုးရှိအံ့နည်း၊” ဣတိ-
 ၍၊ ဥပါယံ-နည်းလမ်းကို၊ စိန္တေန္တော-လျက်၊ နိပဇ္ဇိ-ပြီ၊ အထ-၌၊ နံ-ကို၊ မလ္လိကာ
 ဒေဝီ-သည်၊ ဥပသင်္ကမိတွာ-၍၊ “မဟာရာဇ! ကသွာ-ကြောင့်၊ ဧဝံ-သို့ နိပန္နော-
 သည်၊ အသိ-နည်း၊ ကေန-ကြောင့်၊ တေ-၏၊ ဣန္ဒြိယာနိ-တို့သည်၊ ကိလန္တာနိ
 ဝိယ-ပင်ပန်းကုန်သကဲ့သို့၊ (ဟောန္တိ-ကုန်သနည်း?)” ဣတိ-သို့၊ ပုစ္ဆိ-ပြီ၊ ရာဇာ-

သတဂုဏံ သဟဿဂုဏံ။ ။သတံ+ဂုဏာ ယဿာတိ သတဂုဏံ-ရာပေါင်း
 များစွာသော အကျိုးအာနိသင်ရှိသော အလှူဒါန၊ ဝါ-ရာပေါင်းများစွာသော တိုးပွား
 ခြင်းရှိသော အလှူဒါန၊ သတသဒ္ဓါ အနေကသင်္ချာတည်း၊ (ဒီဇီ-၃၊ ၁၀၈)၊ ဂုဏသဒ္ဓါ
 သည် အာနိသံသအနက်၊ (တစ်နည်း) ဝဓနအနက်ကို ဟော၏။ (မဇ္ဇိ-၃၊ ၄၀၉၊ ဒီ.
 ၄-၁၊ ၃၃၄၊ သီတာ-၄၊ ၃၀၆)

သည်။ အာဟ-ပြီ၊ (ကိ)။ “ဒေဝိ-မိဖုရား! ဒါနိ-၌၊ တံ-သည်၊ န ဇာနာသိ-မသိ သလော?” က္ကတိ-ပြီ၊ “ဒေဝ-မြတ်! န ဇာနာမိ-ပါ၊ ဧ” က္ကတိ-ပြီ၊ သော-သည်၊ တဿာ-အား၊ တမတ္ထံ-ကို၊ အာရောစေသိ-ပြီ။

အထ-၌၊ နံ-ကို၊ မလ္လိကာ-သည်၊ အာဟ-ပြီ၊ (ကိ)။ “ဒေဝ-မြတ်! မာ စိန္တယိ- နှင့်၊ တယာ-သည်၊ ပထဝိဿရော-မြေ၏၊ အရှင်သခင်ဖြစ်သော၊ ဝါ-မြေကို အစိုးရသော၊ ရာဇာ-ကို၊ နာဂရေဟိ-တို့သည်၊ ပရာဇိယမာနော-ရှုံးစေအပ်သည် ကို၊ ကဟံ-အဘယ်အရပ်၌၊ ဒိဋ္ဌပုဗ္ဗော ဝါ-ရှေး၌ မြင်သော်လည်း မြင်အပ်ဘူး သလော? သုတပုဗ္ဗော ဝါ-ရှေး၌ ကြားသော်လည်း ကြားအပ်ဘူးသလော? အဟံ-သည်၊ တေ-၏၊ ဒါနံ-ကို၊ သံဝိဒဟိဿာမိ-စီမံပေးမည်” က္ကတိ-ပြီ၊ က္ကတိ- လျှင်၊ အဿ-၏၊ အသဒိသဒါနံ-ကို၊ သံဝိဒဟိတုကာမတာယ-စီမံလိုသည်၏၊ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဧဝံ-သို့ ဝတ္တာ-၍၊ မဟာရာဇ-ကြီး၊ **သာလကလျာဏိပဒရေဟိ-**

သာလကလျာဏိပဒရေဟိ။ ။သာလကလျာဏိဟူသည် ထိုခေတ်က ထင်ရှား သော သစ်ပင်တစ်မျိုးတည်း၊ ဘုရားပွင့်မည့်အခါ စကြာမင်းပေါ်မည့်အခါတို့၌သာ တစ်ရက်တည်းဖြင့် ပေါ်ပေါက်လာသည်၊ ယခုခေတ်၌ ထိုသစ်ပင်မျိုးသည် မဖြစ်ထွန်း တော့သောကြောင့် မည်သို့သောသစ်ပင်ဟု သတ်မှတ်ပြောဆို၍ မဖြစ်နိုင်တော့ပါ။ “နပဲပင်”ဟုလည်း ဆိုကြ၏၊ (မူလဋီ-၁, ၂၆၊ ဇာဋီသစ်-၁, ၆၈)၊ ဆက်ဦးအံ့-ထိုသာလ ကလျာဏိအပင်တို့သည် မင်းတို့သိမ်းပိုက်အပ်သော သစ်ပင်များဖြစ်၍ အခြားသူတို့ နှင့် မသက်ဆိုင်၊ မြို့သူမြို့သားများ ရဖို့မလွယ်၊ ထို့ကြောင့် သာလကလျာဏိသစ်သား ပျဉ်ချပ်တို့ဖြင့် မဏ္ဍပ်ကို ဆောက်လုပ်စေသည်။ (ဒီဋီ-၂, ၂၂၂)။

သုတ်မဟာဘာ-၃၁ ၁၀၅။ ။ထို၌ “သာလကလျာဏိပဒရေဟိ-သစ်ပင်တို့တွင် အကောင်းဆုံးဖြစ်သော သစ်ပင်တို့၏ ပျဉ်ချပ်တို့ဖြင့်၊ (ယခုခေတ် မင်းတို့သာ သုံးနိုင် သော ကျွန်းပင်ပျဉ်ချပ်တို့ဖြင့်)”ဟု အနက်ပေးတော်မူ၏၊ ထိုအနက်ကို ကြည့်၍ “သာလာနံ+ကလျာဏိ သာလကလျာဏိ-သစ်ပင်တို့တွင် အကောင်းဆုံးဖြစ်သော သစ်ပင်တို့၊ သာလကလျာဏိနံ+ပဒရာ သာလကလျာဏပဒရာ”ဟု ဆိုပါ။

ပဒရ။ ။စိန္တာမဏိ၊ ဗျာချာသုဓာတို့၌ ပဒရသည် (၁) ပျဉ်ချပ်၊ (၂) ပတ်ကြား အက်မြေ၊ (၃) ချောက်၊ (၄) ဝဲရှိသောမြစ်၊ (၅) မိန်းမရောဂါဟူသော အနက်တို့ကို ဟောသည်ဟု ဆို၏၊ ကမ္မသာဓန၊ ဘာဝသာဓန၊ ကရုဏာသာဓနအားဖြင့် ဂုဏ်သုံးပြု၏၊ ဤ၌ “ပဒရိယန္တေတိ ပဒရာ၊ [ပ+ဒရ+အ၊ ပ-န၊]”ဟု ကမ္မသာဓနပြုပါ။

သာလကလျာဏီမည်သောသစ်ပင်၏ ပျဉ်ချပ်တို့ဖြင့်၊ ပဉ္စန္ဒ-ကုန်သော၊ ဘိက္ခု-
သတာနံ-ရဟန်းအရာတို့ဖို့၊ ဝါ-အတွက်၊ အန္တော-အတွင်းဖက်ဖြစ်သော၊ အာ-
ဝဋ္ဌေ-အဝန်းအဝိုင်း၌၊ နိဿိဒနမဏ္ဍပ်-ထိုင်ရာမဏ္ဍပ်ကို၊ ကာရေဟိ-လော၊
သေသာ-ကြွင်းသောရဟန်းတို့သည်၊ ဗဟိအာဝဋ္ဌေ-အပြင်ဖက်ဖြစ်သော အဝန်း
အဝိုင်း၌၊ နိဿိဒိဿန္တိ-ကြလိမ့်မည်၊ ပဉ္စ သေတစ္ဆတ္တသတာနံ-၅လီသော ထီးဖြူ
တော် အရာတို့ကို၊ ဝါ-ထီးဖြူတော် ၅ရာတို့ကို၊ ကာရေဟိ-လော၊ တာနိ-ထိုထီး
ဖြူတို့ကို၊ ဂဟေတွာ-ကိုင်၍၊ ပဉ္စသတာ-၅ရာအတိုင်းအရှည်ရှိကုန်သော၊ ဟတ္ထိ-
တို့သည်၊ ပဉ္စန္ဒ ဘိက္ခုသတာနံ-တို့၏၊ မတ္ထကေ-ဦးထိပ်ပေါ်၌၊ ဓာရယမာနာ-
ဆောင်းကုန်လျက်၊ ဌဿန္တိ-ကြလိမ့်မည်၊ အဋ္ဌ ဝါ-စစင်းသော်လည်းဖြစ်ကုန်
သော၊ ဒသ ဝါ-ကုန်သော၊ ရတ္တသုဝဏ္ဏနာဝါယော-နိမြန်းသော ရွှေလှေတို့ကို၊
ကာရေဟိ-လော၊ တာ-ထိုလှေတို့သည်၊ မဏ္ဍပမဇ္ဈေ-မဏ္ဍပ်၏အလယ်၌၊ ဘဝိ-
ဿန္တိ-မည်၊ ဒိန္နံ ဒိန္နံ ဘိက္ခုနံ-၂ပါး ၂ပါးကုန်သော ရဟန်းတို့၏၊ အန္တရေ-အကြား၌၊
ဧကေကာ-တစ်ပါးတစ်ပါးသော၊ ခတ္တိယဓိတာ-မင်းသမီးသည်၊ နိဿိဒိတွာ-၍၊
ဂန္ဓေ-နံသာတို့ကို၊ ပိသိဿတိ-သွေးလိမ့်မည်၊ ဧကေကာ-သော၊ ခတ္တိယဓိတာ-
သည်၊ ဗီဇနံ-ယပ်ကို၊ အာဒါယ-၍၊ ဒွေ ဒွေ-၂ပါး ၂ပါးကုန်သော၊ ဘိက္ခု-တို့ကို၊
ဗီဇမာနာ-ယပ်ခတ်လျက်၊ ဌဿတိ-မည်၊ သေသာ-ကုန်သော၊ ခတ္တိယဓိတရော-
တို့သည်၊ ပိသေ ပိသေ-သွေးအပ်၊ သွေးအပ်ပြီးကုန်သော၊ ဂန္ဓေ-နံသာတို့ကို၊
ဟရိတွာ-၍၊ သုဝဏ္ဏနာဝါသု-ရွှေလှေတို့၌၊ ပက္ခိပိဿန္တိ-ထည့်ကြကုန်လိမ့်မည်၊
တာသု-ထိုမင်းသမီးတို့တွင်၊ ဧကစ္စာ-ကုန်သော၊ ခတ္တိယဓိတရော-တို့သည်၊ နီလု-
ပ္ပလကလာပေ-ကြာညိုပန်းစည်းတို့ကို၊ ဂဟေတွာ၊ သုဝဏ္ဏနာဝါသု-တို့၌၊ ပက္ခိ-
တ္တဂန္ဓေ-ထည့်အပ်သော နံသာတို့ကို၊ အာလောဠေတွာ-မွေ၍၊ ဝါသံ-အထုံကို၊
ဂါဟာပေဿန္တိ-ယူစေကြကုန်လိမ့်မည်၊ ဟိ-မှန်၊ နာဂရာနံ-တို့၏၊ ဝါ-မှာ၊ ခတ္တိယ-
ဓိတရော-တို့သည်၊ နေဝ အတ္ထိ-မရှိကုန်၊ သေတစ္ဆတ္တနိ-ထီးဖြူတို့သည်၊ န
အတ္ထိ-မရှိကုန်၊ ဟတ္ထိနော စ-ဆင်တို့သည်လည်း၊ န (အတ္ထိ)-မရှိကုန်၊ ဣမေဟိ
ကာရဏေဟိ-ဤအကြောင်းတို့ကြောင့်၊ နာဂရာ-တို့သည်၊ ပရာဇိဿန္တိ-နှုံးကုန်
လိမ့်မည်၊ မဟာရာဇ! ဧဝံ-သို့၊ ကရေဟိ-လော၊ ဣတိ-ပြီ၊ ရာဇာ-သည်၊ “ဒေဝိ!
သာဓု-၏၊ တေ-သည်၊ ကထိတံ-ပြောအပ်သော နည်းလမ်းသည်၊ (ပြောအပ်

သော အစီအစဉ်သည်။ ကလျာဏံ-ကောင်း၏။” ကုတိ-၍၊ တာယ-ထိုမလ္လိကာသည်။ ကထိတနိယာမေန-ပြောအပ်သောနည်းဖြင့်၊ သဗ္ဗံ-ကို၊ ကာရေသိ-ပြီ၊ ပန-သော်လည်း၊ ဧကဿ-သော၊ ဘိက္ခုနော-ဖို့၊ ဝါ-အတွက်၊ ဧကော-သော၊ ဟတ္ထိ-သည်၊ နပ္ပဟောသိ-မလောက်၊ အထ-၌၊ ရာဇာ-သည်၊ မလ္လိကံ-ကို၊ အာဟ-ပြီ၊ (ကိ)။ “ဘဒ္ဒေ-အရှင်မ၊ ဧကဿ-သော၊ ဘိက္ခုနော-ဖို့၊ ဝါ-အတွက်၊ ဧကော-သော၊ ဟတ္ထိ-သည်၊ နပ္ပဟောသိ-မလောက်၊ ကိံ-သို့၊ ကရိဿာမ-နည်း?” ကုတိ-ပြီ၊ “ဒေဝ! ပဉ္စ ဟတ္ထိသတာနိ-တို့သည်၊ နတ္ထိ ကိံ-မရှိဘူးလော?” ကုတိ-ပြီ၊ “ဒေဝ! အတ္ထိ-ကုန်၏၊ အဝသေသာ-ကြွင်းသော ဆင်တို့သည်၊ ဒုဋ္ဌ-ဟတ္ထိနော-ဒေါသသည် ဖျက်ဆီးအပ်သောဆင်တို့တည်း၊ ဝါ- ဆင်ရိုင်းတို့တည်း၊ တေ-ထိုဆင်တို့သည်၊ ဘိက္ခု-တို့ကို၊ ဒိသ္မာဝ-၍သာလျှင်၊ (မြင်လျှင်မြင်ချင်းပင်)၊ ဝေရမ္ဘဝါတာ ဝိယ-ဝေရမ္ဘမည်သော လေမုန်တိုင်းကြီးတို့ကဲ့သို့၊ ဝါ-တစ်ယူဇနာ အထက်၌ ပြင်းစွာတိုက်ခတ်သော လေတို့ကဲ့သို့၊ **[ဝေရမ္ဘဝါတာ**တိ ယောဇနတော ဥပရိ ဝါယနဝါတာ(အဘိ. ၄-၂, ၆၇၊ မဇ္ဈိ-၁, ၇၉၊ ဓမ္မဘာ-၁, ၅၃၁၊) စက္ကာ-ကြမ်းတမ်းကုန်သည်၊ ဟောန္တိ-ကုန်၏။” ကုတိ-ပြီ၊ “ဒေဝ! အဟံ-သည်၊ ဧကဿ-သော၊ ဒုဋ္ဌဟတ္ထိပေါတကဿ-ဒေါသသည် ဖျက်ဆီးအပ်သောဆင်ငယ်၏၊ ဝါ-ဆင်ရိုင်းငယ်၏၊ ဆတ္တံ-ကို၊ ဂဟေတွာ-၍၊ တိဋ္ဌနဋ္ဌာနံ-တည်ရာအရပ်ကို၊ ဇာနာမိ-၏။” ကုတိ-ပြီ၊ “ကတ္ထ-အဘယ်၌၊ နံ-ထိုဆင်ငယ်ကို၊ ဌပေဿာမ-ထားကြမည်နည်း?” ကုတိ-ပြီ၊ “အယျဿ အင်္ဂုလိမာလဿ-၏၊ သန္တိကေ-၌၊ (ဌပေဿာမ-ကြပါမည်။)” ကုတိ-ပြီ၊ ရာဇာ-သည်၊ တထာ-အတိုင်း၊ ကာရေသိ-ပြီ၊ ဟတ္ထိပေါတကော-ဆင်ငယ်သည်၊ ဝါလဓိ-အမြီးကို၊ အန္တရသတ္ထိမိ-ပေါင်ကြား၌၊ ပက္ခိပိတွာ-ထည့်ထား၍၊ ဥဘော-ကုန်သော၊ ကဏ္ဏေ-နားရွက်တို့ကို၊ ပါတေတွာ-ကျစေ၍၊ ဝါ-ချ၍၊ အက္ခိနိ-တို့ကို၊ နိမိလေတွာ-မှိတ်၍၊ အဋ္ဌာသိ-ပြီ၊ မဟာဇနော-သည်၊ “ဧဝပဿ-သော၊ စက္ကာဟတ္ထိနော-ကြမ်းတမ်းသောဆင်၏၊ အယံ အာကာရော-ဤအခြင်းအရာသည်၊ ဟောတိ နာမ-ဖြစ်နေဘိ၏။” ကုတိ-ပြော၍၊ ဟတ္ထိမေဝ-ကိုသာ၊ ဩလောကေသိ-ပြီ။

ရာဇာ-သည်၊ ဗုဒ္ဓပ္ပမုခံ-သော၊ ဘိက္ခုသံဃံ-ကို၊ ပရိဝိသိတွာ-ပြုစုလုပ်

ကျွေးပြီး၍၊ သတ္တာရံ-ကို၊ ဝန္တိတွာ-၍၊ “ဘန္တေ! ဣမသ္မိံ **ဒါနဂ္ဂေ**-ဤလှူဖွယ် ဝတ္ထုကို စွန့်ကြပေးကမ်းရာဌာန၌၊ ဝါ-ဤအလှူမဏ္ဍပ်၌၊ ယံ ကပ္ပိယဘဏ္ဍံ ဝါ- အကြင်အပ်စပ်သော ဘဏ္ဍာသည်လည်းကောင်း၊ ယံ အကပ္ပိယဘဏ္ဍံ ဝါ- အကြင်မအပ်စပ်သော ဘဏ္ဍာသည်လည်းကောင်း၊ (အတ္ထိ)၊ သဗ္ဗံ-သော၊ တံ- ထိုဘဏ္ဍာကို၊ တုမ္မာကမေဝ-တို့အားသာ၊ ဒမ္မိ-၏။” ဣတိ-သို့၊ အာဟ-ပြီ၊ ပန- ဆက်၊ တသ္မိံ ဒါနေ-၌၊ ဧကဒိဝသေနေဝ-တစ်ရက်တည်းဖြင့်သာလျှင်၊ စုဒ္ဒသ- ကောဋိဓနံ-၁၄ကုဋေသောဥစ္စာကို၊ ပရိစ္ဆတ္တံ-စွန့်လှူအပ်သည်၊ ဟောတိ-၏။ ပန- အထူးကား၊ သတ္ထု-ဖို့၊ သေတစ္ဆတ္တံ-ထီးဖြူတော်လည်းကောင်း၊ နိသီဒနပလ္လ- ကော်-ထိုင်တော်မူရာပလ္လင်တော်လည်းကောင်း၊ အာဓာရကော-သပိတ်ခြေ လည်းကောင်း၊ ပါဒိပိတ္တိကာ-ခြေဆေးအင်းပျဉ်လည်းကောင်း၊ ဣတိ-သို့ စတ္တာရိ- ၄မျိုးသော ပစ္စည်းဝတ္ထုတို့သည်၊ အနုဂ္ဂါနေဝ-ပိုင်းဖြတ်အပ်သော တန်ဖိုးမရှိ ကုန်သည်သာ၊ ဝါ-အတိုင်းမသိ တန်ဖိုးရှိကုန်သည်သာ၊ (ဟောန္တိ)၊ **[အနုဂ္ဂါနိ အဟေသုံ]** အနုဂ္ဂရတနာဘိသင်္ခတတ္တာ(ဒီဇီ-၂၊ ၂၂၂)၊ ဓမ္မဘာ-၁၊ ၃၆၉၅၊ ပုန၊ ဧဝရူပံ-ဤသို့သဘောရှိသောဒါနကို၊ ကတွာ-၍၊ ဗုဒ္ဓါနံ-တို့အား၊ ဒါနံ နာမ- ပေးလှူခြင်းမည်သည်ကို၊ ဒါတုံ-ငှာ၊ သမတ္ထော-စွမ်းနိုင်သူသည်၊ နာဟောသိ- မရှိပြီ၊ တေနေဝ-ကြောင့်ပင်၊ တံ-ထိုဒါနသည်၊ “အသဒိသဒါန”န္တိ-ဟူ၍၊ ပညာ- ယိ-ထင်ရှားပြီ၊ တံ-ထိုအသဒိသဒါနသည်၊ **သဗ္ဗဗုဒ္ဓါနံ**-တို့၌၊ **ဧကဝါရံ**-၁ကြိမ်၊

ဒါနဂ္ဂေ။ ။ဒီယတိတိ ဒါနံ၊ (လှူဖွယ်ဝတ္ထု)၊ ဒါနံ အဂ္ဂိယတိ ဝိဿဒ္ဓိယတိ ဧတ္တာတိ ဒါနဂုံ-လှူဖွယ်ဝတ္ထုကို စွန့်ကြပေးကမ်းရာဌာန၊ [ဒါန+အဂ္ဂ+ဏာ] (တစ်နည်း) ဒါနံ ဂဏန္တိ ဧတ္တာတိ ဒါနဂုံ-အလှူကို ခံယူရာဌာန၊ [ဒါန+ဂဟ+တိ-အံဇီ-၃၊ ၂၈၈] ဒါနံ အဇတိ ဂစ္ဆတိ ဧတ္တာတိ ဒါနဂုံ-အလှူ၏ တည်ရာဌာန၊ [ဒါန+အဇ+ဏာ၊ အဂ္ဂသဒ္ဓါ ပတိဌာနအနက်၊-ဇာဇီ-၁၊ ၇၈] (တစ်နည်း) ဒါနမေဝ ဒါနဂုံ-ပေးလှူအပ်သော လှူ ဖွယ်ဝတ္ထု၊ အဂ္ဂသဒ္ဓါ တဗ္ဘာဝဝုတ္တိ(အနက်မဲ့)၊ (တစ်နည်း) ဒါနဿ+အဂ္ဂံ ကောဌာ- သော ဒါနဂုံ-လှူဖွယ်အစု၊ အဂ္ဂသဒ္ဓါ ကောဌာသအနက်။ (ဇာဇီသစ်-၂၊ ၃၀၅)

သဗ္ဗဗုဒ္ဓါနံ ဧကဝါရံ။ ။က္ခတ္တံနှင့် ဝါရတို့၏ အယှဉ်ဝယ် ဆဋ္ဌိဝိဘတ်ကို သတ္တမိ အနက်ပေးနိုင်ရကား “သဗ္ဗဗုဒ္ဓါနံ”၌ သတ္တမိအနက်ပေးသည်၊ (ပါထေဘာ-၁၊ ၃၈၅၅)၊ (တစ်နည်း) နှာ-၁၂၂၌ “ဧကဿ ဗုဒ္ဓဿ ဧကဝါရမေဝ သတ္တာ ဒါတုံ”ကို ကြည့်၍

ဟောတိယေဝ ကိရ-ဖြစ်သည်သာတဲ့၊ ပန-သည်သာမကသေး၊ **ဣတ္ထိယေဝ-**သည်သာ၊ **သဗ္ဗေသံ-**အလုံးစုံသော ရဟန်းတို့ဖို့၊ ဝါ-တို့အတွက်၊ (ဒါနံ-ပေးလှူ ဖွယ်ကို) (တစ်နည်း) သဗ္ဗေသံ-အလုံးစုံသောလှူဖွယ်တို့ကို၊ **သံဝိဒဟတိ** ကိရ-စီမံသတဲ့၊ ပန-ဆက်၊ ရညော-၏၊ ကာဠော စ-ကာဠလည်းကောင်း၊ ဇုဏှော စ-ဇုဏှ လည်းကောင်း၊ ဣတိ-သို့၊ ဒွေ-ကုန်သော၊ အမစ္စာ-အမတ်တို့သည်၊ အဟေသုံ-ကုန်ပြီ၊ တေသု-တို့တွင်၊ ကာဠော-သည်၊ စိန္တေသိ-ပြီ၊ (ကိ)၊ “ရာဇ-ကုလဿ-မင်းနန်းတော်၏၊ ပရိဟာနိ-ဆုတ်ယုတ်ခြင်းသည်၊ အဟော-ဪ... ဖြစ်လေပြီတကား၊ ဧကဒိဝသေနဝ-ဖြင့်သာလျှင်၊ စုဒ္ဓသကောဋိဓနံ-သည်၊ ခယံ-ကုန်ခြင်းသို့၊ ဂစ္ဆတိ-ရောက်သွားလေပြီ၊ ဣမေ-ဤရဟန်းတို့သည်၊ ဣမံ ဒါနံ-ကို၊ ဘုဒ္ဓိတွာ-၍၊ ဂန္တာ-၍၊ နိပန္နာ-လျောင်းကုန်လျက်၊ နိဒ္ဒါယိဿန္တိ-အိပ်ကြ လိမ့်မည်၊ ရာဇကုလံ-မင်းနန်းတော်သည်၊ အဟော နဌ်-ဪ... ပျက်စီးလေပြီ တကား၊” ဣတိ-ပြီ၊ ဇုဏှော-သည်၊ စိန္တေသိ-ပြီ၊ (ကိ)၊ “ရညော-သည်၊ ဒါနံ-ကို၊ အဟော သုဒိန္နံ-ဪ... ကောင်းစွာပေးလှူအပ်ပေပြီ၊ (တစ်နည်း) ရညော-၏၊ သုဒိန္နံ-အပ်သော၊ ဒါနံ-သည်၊ အဟော-ဪ... အံ့ချီးထိုက်ပါ ပေစွ၊ ဟိ-မှန်၊ ရာဇဘာဝေ-မင်း၏အဖြစ်၌၊ အဋ္ဌိတေန-မတည်သူသည်၊ ဧဝရူပ-သော၊ ဒါနံ-ကို၊ ဒါတုံ-ငှာ၊ န သက္ကာ-နိုင်၊ သဗ္ဗသတ္တာနံ-တို့အား၊ ပတ္တိ-ကုသိုလ် အဖို့ကို၊ အဒေန္တော နာမ-မပေးသူမည်သည်၊ နတ္ထိ၊ အဟံ၊ ဣဒံ ဒါနံ-ကို၊ အနု-မောဒါမိ-ဝမ်းမြောက်ပါ၏၊” ဣတိ-ပြီ။

သတ္တု-၏၊ ဘတ္တကိစ္စာဝသာနေ-၌၊ ရာဇာ-သည်၊ အနုမောဒနတ္ထာယ-ငှာ၊

ဧဝကို ဧကဝါရံနှင့်တွဲပြီး “သဗ္ဗဗုဒ္ဓါနံ-တို့အား၊ ဧကဝါရံ ဧဝ-သာ၊ (ဒါတုံ-ငှာ၊ သက္ကာ- သည်၊) ဟောတိ ကိရ-တဲ့”ဟု ပေးပါ။

သဗ္ဗေသံ ဣတ္ထိယေဝ သံဝိဒဟတိ။ ။ “သဗ္ဗေသံ”နေရာဝယ် “သတ္တု စ သဗ္ဗေသံ စ”ဟု မူကွဲရှိပုံကို ကြည့်၍ ရှေ့နည်း၌ “သဗ္ဗေသံ-တို့ဖို့၊ ဝါ-တို့အတွက်”ဟုလည်းကောင်း၊ ရှေ့၌ “အဟံ တေ ဒါနံ သံဝိဒဟတိဿာမိ”ကို ကြည့်၍ “သံဝိဒဟတိ”၏ ကံပုဒ်ကို “ဒါနံ”ဟု ထည့်၍လည်းကောင်း ပေးသည်၊ တရံတခါ အာချာတ်ကြိယာ၏ ကတ္တားနှင့် ကံနေရာ၌ ဆဋ္ဌိဝိဘတ်ရှိနိုင်ရကား နောက်နည်းအလို “သဗ္ဗေသံ”ကို ဆဋ္ဌိကံကြံပေး သည်။(ဘေဒ၊ ဘေဒဘာ-၃၆၈)

ပတ္တိ-ကို၊ ဂဏှိ-ပြီ၊ သတ္တာ-သည်၊ စိန္တေသိ-ပြီ၊ (ကိ)၊ “ရညာ-သည်၊ မဟောယံ-
 ကြီးစွာသော ရေအယဉ်ကို၊ ပဝတ္တေန္တေန ဝိယ-ဖြစ်စေသူသည်ကဲ့သို့၊ မဟာဒါနံ-
 ကို၊ ဒိန္နံ-အပ်ပြီ၊ မဟာဇနော-သည်၊ စိတ္တံ-ကို၊ ပသာဒေတုံ-ကြည်နူးစေခြင်းငှာ၊
 အသက္ခိ န ခေါ-စွမ်းနိုင်ခဲ့လေသလော၊ ဥဒါဟု-သို့မဟုတ်၊ နော (အသက္ခိ န
 ခေါ)-မစွမ်းနိုင်ခဲ့လေသလော” ဣတိ-ပြီ၊ သော-ထိုဘုရားရှင်သည်၊ တေသံ
 အမစ္စာနံ-တို့၏၊ စိတ္တာစာရံ-စိတ်၏ဖြစ်ပုံကို၊ ဝါ-စိတ်အလိုကို၊ [ဓမ္မဘာ-၂၊ ၂၅]
 ၂ တွာ-၍၊ “ရညော-၏၊ ဒါနာနုစ္ဆဝိကံ-ဒါနအားလျော်သော၊ အနုမောဒနံ-
 ဝမ်းမြောက်ဖွယ်တရားစကားကို၊ ဝါ-အနုမောဒနာကို၊ [ဓမ္မဘာ-၁၊ ၆၅၂] သစေ
 ကရိဿာမိ-အံ့၊ (ဧဝံသတိ)၊ ကာဠဿ-၏၊ မုဒ္ဒါ-ဦးထိပ်သည်၊ သတ္တဓာ-ဗုဒ္ဓ၏
 ဖြာ၊ ဖလိဿတိ-ကွဲလိမ့်မည်၊ ဇုဏော-သည်၊ သောတာပတ္တိဖလေ-၌၊ ပတိ-
 ဌဟိဿတိ-မည်၊” ဣတိ-သို့၊ ၂ တွာ-၍၊ ကာဠေ-၌၊ အနုကမ္ပံ-စိတ်၏ လျော်စွာ
 တုန်လှုပ်ကြောင်း ကရုဏာကို၊ ဝါ-အစဉ်သနားခြင်းကို၊ ပဋိစ္စ-၍၊ ဧဝရူပံ-သော၊
 ဒါနံ-ကို၊ ဒတ္တာ-၍၊ ဌိတဿ-သော၊ ရညော-အား၊ စတုပ္ပဒိကံ-၄ပါဒရှိသော၊
 ဂါထမေဝ-ကိုသာ၊ ဝတ္တာ-၍၊ အာသနာ-မှ၊ ဥဌာယ-၍၊ ဝိဟာရံ-သို့၊ ဂတော-
 ပြီ၊ ဘိက္ခု-တို့သည်၊ အင်္ဂုလိမာလံ-ကို၊ ပုတ္တိသု-ကုန်ပြီ၊ (ကိ)၊ “အာဝုသော! ဆတ္တံ-
 ကို၊ ဓာရေတ္တာ-ဆောင်း၍၊ ဌိတံ-တည်နေသော၊ ဒုဌဟတ္ထိ-ဒေါသသည် ဖျက်ဆီး
 အပ်သောဆင်ကို၊ (ဆင်ရိုင်းကို)၊ ဒိသ္မာ-၍၊ န ဘာယိ ကံ န ခေါ-မကြောက်
 ခဲ့ဘူးလော?” ဣတိ-ပြီ၊ “အာဝုသော! န ဘာယိ-မကြောက်ခဲ့ပါ၊” ဣတိ-ပြီ၊
 တေ-တို့သည်၊ သတ္တာရံ-သို့၊ ဥပသင်္ကမိတ္တာ၊ အာဟံသု၊ (ကိ)၊ “ဘန္တေ! အင်္ဂုလိ-
 မာလော-သည်၊ အညံ-ကို၊ ဗျာကရောသိ-၏၊ [ဓမ္မဘာ-၂၊ ၆၅၅]” ဣတိ-ကုန်ပြီ၊
 သတ္တာ-သည်၊ “ဘိက္ခဝေ! အင်္ဂုလိမာလော-သည်၊ န ဘာယတိ-မကြောက်၊
 ဟိ-မှန်၊ ဒီဏာသဝဉ္စသဘာနံ-နွားလားဥသဘနှင့် တူသော ရဟန္တာတို့၏၊ ဝါ-
 ရဟန္တာအရှင်မြတ်တို့၏၊ [ဥသဘာ ဝိယာတိ ဥသဘာ၊ (ဓမ္မ၊ ဌ-၂၊ ၄၇၃၊ မောဂ-
 ၇၊ ၁၂၆)] ဒီဏာသဝါ စ+တေ+ဥသဘာ စာတိ ဒီဏာသဝဉ္စသဘာ၊ ဥပမာနုတ္တရ
 ပဒကမ္မဓာရည်း၊ အန္တရေ-အလယ်၌၊ ဇေဋ္ဌကဥသဘာ-အကြီးအကဲဖြစ်သော
 နွားလားဥသဘနှင့် တူကုန်သော၊ ဝါ-ရှေ့ဆောင်နွားလားနှင့် တူကုန်သော၊
 [ဇေဋ္ဌကာ+ဥသဘာ ဇေဋ္ဌကဥသဘာ၊ ဇေဋ္ဌကဥသဘာ ဝိယာတိ ဇေဋ္ဌကဥသဘာ၊

ဇေဋ္ဌကဥသဘ+ဏ၊ မမ-၏။ ပုတ္တသဒိသာ-သားတော်အင်္ဂုလိမာလနှင့် တူကုန်သော၊ ဘိက္ခု-တို့သည်၊ န ဘာယန္တိ-ကုန်၊ ကုတိ-သို့ ဝတ္တာ-၍၊ ပြာဟ္မဏဝဂ္ဂေ-၍၊ ကုမံ ဂါထံ၊ အာဟ၊ (ကိ)၊ “ဥသဘံ၊ ပေ၊ ပြာဟ္မဏ”န္တိ-ဟူ၍၊ (အာဟ)။

ဥသဘံ ပဝရံ ဝီရံ၊ မဟေသီ ဝိဇိတာဝိနံ၊

အနေဇံ နှာတကံ ဗုဒ္ဓံ၊ တမဟံ ဗြူမိ ပြာဟ္မဏံ။

ဥသဘံ-နွားလားဥသဘနှင့်တူသော၊ ပဝရံ-မြတ်သော၊ [ဝရိတဗော ပတ္တေ-တဗောတိ ဝရော၊ ဝရော ဧဝ ပဝရော၊-အပ. ၄-၂၊ ၉၁၊] **ဝီရံ-ရဲရင့်သော** ဝီရိယရှိသော၊ **မဟေသီ**-သီလက္ခန္ဓာ၊ စသည်ကျေးဇူး၊ ဂုဏ်အထူးကို၊ ဆည်းပူရှာမှီး

ဥသဘံ။ ။ “ဥသဘောသဓဂေါသေဋ္ဌေ”စသော ဓာန်-ဉာဏ်ဂါထာအရ ဥသဘသဒ္ဓါသည် “ဥသဘမည်သောဆေးပင်၊ နွားလား၊ မြတ်သည်၊ တစ်ဥသဘ(တာနှစ်ဆယ်)”ဟူသော အနက်တို့ကို ဟောရာ “အတ္ထမ္ဘိတဋ္ဌေန ဥသဘသဒိသတာယ **ဥသဘံ**၊ (ဓမ္မ. ၄-၂၊ ၄၅၃)”ဟု ဖွင့်သောကြောင့် ဤ၌ “နွားလား”ဟူသော အနက်ကို ဟော၏။ “ဥသတိ ပဋိပက္ခေ ဒဟတီတိ ဥသဘော-မြတ်သူ၊ နွားလား၊ [ဥသ+အဘ၊-မောဂ-၇၊ ၁၂၆၊] ဥဿာပေတိ ပစ္စနိကေတိ ဥသဘော-မြတ်သူ၊ နွားလား၊ (ဓာန်ဋီ-၆၉၆)၊ ဥသတိ ဂစ္ဆတီတိ ဥသဘော(သဒ္ဓသင်္ဂဟဥဏာဒိ-၂၃၃)၊ ဥသဘော ဝိယာတိ ဥသဘော-နွားလားနှင့်တူသောရဟန္တာ၊ [ဥသဘ+ဏ၊]”ဟု ပြုပါ။ သဒ္ဓိသူပစာရသော်လည်း ကြံပါ။

အပ. ၄-၂၊ ၉၁။ ။ထို၌ (၁) နွားတစ်ရာ၏ ရှေ့ဆောင်နွားလားသည် ဝသဘ နွားလား၊ (၂) နွားတစ်ထောင်၏ ရှေ့ဆောင်နွားလားသည် နိသဘနွားလား၊ (၃) နွားတစ်သိန်း၏ ရှေ့ဆောင်နွားလားသည် ဝိသဘနွားလား၊ (၄) နွားကုဋေတစ်သိန်း၏ ရှေ့ဆောင်နွားလားသည် အာသဘနွားလားဟု ရှေ့ဆောင်နွားလား၄မျိုးကို ပြ၏။ ဤ၌ “အာသဘ”ဟု ဆိုလိုလျက် နှုတ်တက်ရာစကားလုံးဖြင့် “ဥသဘ”ဟု ဆိုသည်ဟု ဖွင့်၏။ ထိုအလို “အာသတိ အဘိမုခံ ဂစ္ဆတီတိ အာသဘော၊ [အာသ+အဘ၊-မဋီ-၂၊ ၁၉၊ အံဋီ-၂၊ ၂၂၆၊] အာသတိ ဥပသေဝတီတိ အာသဘော(သဒ္ဓသင်္ဂဟဥဏာဒိ-၂၃၃)၊ အာသဘော ဝိယာတိ ဥသဘော-အာသဘမည်သော နွားလားနှင့်တူသော ရဟန္တာ၊ [အာသဘ+ဏ၊ အာကို ဥပြု၊]”ဟု ပြပါ။

မဟေသီ (ဣကာရန္တ)။ ။မဟန္တေ သီလက္ခန္ဓာဒယော ဧသိ ဂဝေသီတိ မဟေသိ၊ [မဟန္တ+ဧသ+ဏီ၊ သုတ်ကြီးဖြင့် ဤကို ရဿပြု၊(မူလဋီ-၁၊ ၂၊ မဏိဒီပ)၊ မဟ+ဣသ+

တတ်သော၊ ဝိဇိတာဝိနံ-အထူးအားဖြင့် မာရ်၃ပါးကို အောင်ပြီးသော၊ [ဝိ-
သေသေန ကိလေသခန္ဓမာရာဒယော မာရေ ဇိတဝါတိ ဝိဇိတာဝိ(အပ. ၄-၂, ၉၁)၊
မဇ္ဈိ-၃, ၂၀၂အလို “မာရ်၅ပါးကို အောင်ပြီးသော”ဟု ပေးပါ။ အနေဇံ-တုန်လှုပ်
တတ်သော တဏှာမရှိသော၊ [ဇေတိ ဆဋ္ဌာရမ္မဏနိမိတ္တံ ကမ္မတိတိ ဇော(သံဇ္ဇိ-
၂, ၂၉၉)၊ လာဘာဒိ ပဋိစ္စ ဇေတိ ကမ္မတိတိ ဇော(နိတိဓာတု-၄၃)၊ နတ္ထိ+ဇော
ယဿာတိ အနေဇော၊ နှာတကံ-ကိလေသာတို့ကို ဆေးကြောသုတ်သင်ပြီး
သော၊ ဗုဒ္ဓံ-သစ္စာ၄ပါးကို သိပြီးသော၊ တံ-ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ ဗြာဟ္မဏံ-ဗြာဟ္မဏဟူ
၍၊ (မကောင်းမှုတို့ကို မျှောပြီးသူဟူ၍)၊ ဗြူမိ-ဟောတော်မူ၏။

ဣ၊ ဣကာရန္တ(နိယော-၁)၊ မဟန္တော+ဤသော ဝိဘူတိ ဧတဿာတိ မဟေသိ-
များမြတ်သော အစိုးရခြင်းရှိသူ၊ [မဟန္တ+ဤသ၊ ဤကို ဧပြု၊ သမာသ်အဆုံးကို ဣပြု-
ဓာန်ဋီ-၂]၊ မဟန္တေဟံ+ဧသိတော ဧသိတဗ္ဗောတိ မဟေသိ-မြတ်သူတို့ ရှာမှီးအပ်သူ၊
မဟန္တော+ဣသိတိ ဝါ မဟေသိ-မြတ်သောရဟန်း၊ [မဟန္တ+ဣသိ-ကင်္ခါဋီသစ်-၁၂၊
နိမဓု-၁၆။]

မဟေသိ (ဤကာရန္တ)။ ။မဟန္တံ သီလက္ခန္ဓာဒိကံ ဧသတိ ဂဝေသတိတိ မဟေသိ၊
[မဟန္တ+ဧသ+ဣ၊ ဤကာရန္တ-အပ. ၄-၂, ၉၁၊ ဣတိ. ၄-၈၁၊ မဏိဒီပ၊ ကင်္ခါယောဋီ-
၁, ၂၄]၊ မင်းခင်းနိဂံ-၉၊ ၁၀၊ ၁၁၌ “မဟန္တေ သတ္တေ နိဗ္ဗာနံ နေတုံ ဣသတိ ဣစ္ဆတိတိ
မဟေသိ၊ [မဟန္တ+ဣသု+ဣ၊] မဟန္တေန ရူပကာယေန သတ္တလောကံ ဣသတိ
အဘိဝတိတိ မဟေသိ၊ [မဟန္တ+ဣသု+ဣ၊] ဤသတိ အဘိဘဝတိတိ ဤသော၊
မဟန္တော+ဤသော မဟေသော-ကြီးသောတန်ခိုးအာနုဘော်၊ မဟေသော+ဧတဿ
အတ္ထိတိ မဟေသိ၊ [မဟေသ+ဤ]”ဝိဂြိုဟ်နှင့် အခြားဝိဂြိုဟ်အမျိုးမျိုးကို ပြသေး၏။

ကာရန် ၂မျိုး။ ။ပြအပ်ခဲ့သောစကားအရ ဣကာရန္တ၊ ဤကာရန္တဟု ၂မျိုးရှိရာ
ဆရာတို့ကား ဣကာရန္တကိုသာ နှစ်သက်တော်မူ၏၊(နိဘာ-၁, ၅)၊ “မဂ်ကိစ္စပြီးပြီးသော
အရိယာကို ဟောလျှင် ဣကာရန္တ၊ မဂ်ကိစ္စမပြီးသေးသော ရသေ့စသော ပုထုဇဉ်၊
သေက္ခကိုဟောလျှင် ဤကာရန္တ”ဟုလည်း ယူကြ၏။ (မြို့နီဝံသစ်-၄-၅)

အာချာတ်နှင့် သမာသ်စပ်ဝါဒ။ ။ “အဟောသိကမ္ပံ”ကဲ့သို့ “မဟန္တံ”နှင့် “ဧသိ”
ဟူသော အာချာတ်ပုဒ်ကို သမာသ်စပ်၍ “မဟေသိ”ဖြစ်သည်ဟုလည်း ဆိုကြ၏။ သို့
သော် အာချာတ်ပုဒ်မှန်က အလိင်ဖြစ်၍ ယင်းနောင် နာမ်ဝိဘတ်မသက်ကောင်းရ
ကား “မဟေသိနော”စသည်မရှိနိုင်သောကြောင့် မသင့်ပါ။ (မဏိဒီပ၊ ကင်္ခါယောဋီ-
၂၅၊ မြို့နီဝံ-၄၊ ၅၊ ကျော်နီဝံ-၇)

ရာဇာပိ-သည်လည်း၊ ဒေါမနဿပွတ္တော-သည်။ “ဧဝရူပါယ နာမ-သော၊ ပရိသာယ-အား၊ ဒါနံ-ကို၊ ဒတ္တာ-၍၊ ဌိတဿ-အား၊ မယံ-အား၊ အနုစ္ဆဝိကံ-သော၊ အနုမောဒနံ-ကို၊ အကတ္တာ-၍၊ ဂါထမေဝ-ကိုသာလျှင်၊ ဝတ္တာ၊ သတ္တာ-သည်၊ အာသနာ-မှ၊ ဥဋ္ဌာယ-၍၊ ဂတော-ပြီ၊ မယာ-သည်၊ သတ္တု-အား၊ အနုစ္ဆဝိကံ-လျောက်ပတ်သော၊ ဒါနံ-ကို၊ အကတ္တာ-မပြု၍၊ အနုစ္ဆဝိကံ-သော၊ (ဒါနံ-ကို) ကတံ-သည်၊ ဘဝိဿတိ-မည်၊ ကပ္ပိယဘဏ္ဍံ-ကို၊ အဒတ္တာ-၍၊ အကပ္ပိယ-ဘဏ္ဍံ ဝါ-ကိုသော်လည်း၊ ဒိန္နံ-သည်၊ ဘဝိဿတိ-မည်၊ သတ္တာရာ-သည်၊ မေ-အား၊ ကုပိတေန-စိတ်ဆိုးသည်၊ ဘဝိတဗ္ဗံ-ဖြစ်ရာ၏၊ ဟိ-မှန်၊ ဧတံ-ဤအလှူသည်၊ အသဒိသဒါနံ နာမ-မည်၏၊ ဒါနာနုရူပံ-ဒါနအားလျော်သော၊ အနုမောဒနံ-ကို၊ ကာတုံ-ငှာ၊ ဝဇ္ဇတိ-၏။” ကုတိ-တွေး၍၊ ဝိဟာရံ-သို့၊ ဂန္ဓာ-၍၊ သတ္တာရံ-ကို၊ ဝန္တိတ္တာ-၍၊ ဧတံ-ကို၊ အဝေါစ-ပြီ၊ (ကံ)၊ “ဘန္တေ! မေ-သည်၊ **ဒါတဗ္ဗယုတ္တကံ**-လှူခြင်းငှာ သင့်လျော်သော၊ ဝါ-လှူထိုက်သည်အဖြစ်အား သင့်လျော်သော၊ ဝါ-လှူထိုက်သည်အဖြစ်နှင့် ယှဉ်သော၊ ဒါနံ-ကို၊ န ဒိန္နံ ကံ နု-မပေးလှူအပ်သလော၊ ဥဒါဟု-သို့မဟုတ်၊ ဒါနာနုရူပံ-အလှူအားလျော်သော၊ ကပ္ပိယဘဏ္ဍံ-အပ်စပ်သော ဘဏ္ဍာကို၊ အဒတ္တာ-၍၊ အကပ္ပိယဘဏ္ဍာမေဝ-ကိုသာ၊ ဒိန္နံ-ပေးလှူအပ်သလော၊” ကုတိ-ပြီ၊ “မဟာရာဇ! ဧတံ-ဤသို့ လျှောက်ခြင်းသည်၊ ကိံ-အဘယ်ကြောင့်နည်း?” ကုတိ-ပြီ၊ “တုမေဟိ-တို့သည်၊ မေ-၏၊ ဒါနာနုစ္ဆဝိကာ-အလှူအားလျော်သော၊ အနုမောဒနာ-ကို၊ န ကတာ-ပြုတော်မမူအပ်ခဲ့” ကုတိ-ပြီ၊ “မဟာရာဇ! တေ-သည်၊ အနုစ္ဆဝိကမေဝ-သင့်လျော်သည်သာဖြစ်သော၊ ဒါနံ-ကို၊ ဒိန္နံ-ပြီ၊ ဟိ-မှန်၊ ဧတံ-ဤဒါနသည်၊ အသဒိသဒါနံ

ဒါတဗ္ဗယုတ္တကံ။ ။ဒီယတေ ဒါတဗ္ဗံ၊ ဒါတဗ္ဗာယ+ယုတ္တံ ဒါတဗ္ဗယုတ္တံ-လှူခြင်းငှာ သင့်လျော်သောဒါန၊ (တစ်နည်း) ဒီယတေတိ ဒါတဗ္ဗံ၊ ဒါတဗ္ဗဿ ဒါတဗ္ဗဘာဝဿ၊ ဒါတဗ္ဗေန ဒါတဗ္ဗဘာဝေန ဝါ+ယုတ္တံ ဒါတဗ္ဗယုတ္တံ-လှူထိုက်သည်၏အဖြစ်အား သင့်လျော် သောဒါန၊ ဝါ-လှူထိုက်သည်၏အဖြစ်နှင့် ယှဉ်သောဒါန၊ ဒါတဗ္ဗယုတ္တမေဝ ဒါတဗ္ဗယုတ္တကံ၊ နောက်နည်းများအလို ဒါတဗ္ဗ၌ ဘာဝပ္ပဓာန၊ ဘာဝလောပကြံ၊ ဘာဝပစ္စည်း(ဘာဝသဒ္ဓါ)ကင်းလျက် ဘာဝအနက်ရလျှင် ဘာဝပ္ပဓာနဟု ခေါ်သည်။ (ဇာဋီ သစ်-၂၊ ၂၅၅၊ ဓမ္မဘာ-၁၊ ၄၆၉)

နာမ-မည်၏။ ဧကဿ-သော၊ ဗုဒ္ဓဿ-အား၊ ဧကဝါရမေဝ-၁ကြိမ်သာ၊ ဒါတုံ-
 ဌာ၊ သက္ကာ-နိုင်၏။ ပုန၊ ဧဝရူပံ-သော၊ ဒါနံ နာမ-ကို၊ ဒုဒ္ဓဒိ-ခဲယဉ်းသဖြင့် ပေး
 လှူအပ်၏။ (ပေးလှူဖို့ ခက်ခဲ၏။)” ကုတိ-ပြီ၊ “ဘန္တေ! အထ-ထိုသို့ဖြစ်လျှင်၊
 ကသ္မာ-ကြောင့်၊ မေ-၏။ ဒါနာနုရူပံ-သော၊ အနုမောဒနံ-ကို၊ န ကရိတ္ထ-ပြု
 တော်မမူခဲ့ပါကုန်သနည်း?” ကုတိ-ပြီ၊ “မဟာရာဇ! ပရိသာယ-၏။ ဝါ-သည်၊
 အသုဒ္ဓတ္တာ-မစင်ကြယ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်တည်း။” ကုတိ-ပြီ၊ “ဘန္တေ! ပရိ-
 သာယ-၏။ ဒေါသော-အပြစ်သည်၊ ကော န ခေါ-နည်း?” ကုတိ-ပြီ၊ အထ-၌၊
 အဿ-အား၊ သတ္တာ-သည်၊ ဒိန္နမ္ပိ-ကုန်သော၊ အမစ္စာနံ-တို့၏၊ စိတ္တာစာရ်-
 စိတ်ဖြစ်ပုံကို၊ အာရောစေတွာ-၍၊ ကာဠေ-၌၊ အနုကမ္ပံ-ကို၊ ပဋိစ္စ-၍၊ အနု-
 မောဒနာယ-၏။ ဝါ-ကို၊ အကတဘာဝံ-မပြုအပ်သည်၏အဖြစ်ကို၊ အာစိက္ခိ-
 မိန့်တော်မူပြီ၊ ရာဇာ-သည်၊ “ကာဠေ! တေ-သည်၊ ဧဝံ-သို့၊ စိန္တိတံ ကိရ-ကြံစည်
 အပ်သတဲဟု ကြားရသည်မှာ၊ သစ္စံ-မှန်သလော?” ကုတိ-သို့၊ ပုစ္ဆိတွာ-၍၊ “သစ္စံ-
 မှန်ပါ၏။” ကုတိ-သို့၊ ဝုတ္တေ-သော်၊ “တဝံ-၏။ သန္တကံ-ဥစ္စာကို၊ အဂ္ဂဟေတွာ-
 မယူမူ၍၊ မမ-၏။ ပုတ္တဒါရေဟိ-တို့နှင့်၊ သဒ္ဓိံ-တူ၊ မယိ-သည်၊ အတ္တနော-၏။
 သန္တကံ-ကို၊ ဒေန္တေ-သော်၊ တယံ-ကို၊ ပိဋ္ဌာ-နှိပ်စက်ခြင်းသည်၊ ကာ-အဘယ်
 နည်း? ဘော-အမောင်! ဂစ္ဆ-လော၊ ယံ-အကြင်ဥစ္စာကို၊ တေ-အား၊ မယာ-
 သည်၊ ဒိန္နံ-ပြီ၊ တံ-ထိုဥစ္စာသည်၊ ဒိန္နမေဝ-သည်သာ၊ ဟောတု-စေ၊ ပန-သို့
 သော်လည်းမေ-၏။ ရဋ္ဌတော-နိုင်ငံမှာ၊ နိက္ခမ-ထွက်သွားလော၊” ကုတိ-၍၊
 တံ-ကို၊ ရဋ္ဌာ-မှာ၊ နိဟရိတွာ-နှင်ထုတ်၍၊ ဇုဏှံ-ကို၊ ပက္ခောသာပေတွာ-၍၊ “တေ-
 သည်၊ ဧဝံ-သို့၊ စိန္တိတံ ကိရ-သည်မှာ၊ သစ္စံ-သလော?” ကုတိ-သို့၊ ပုစ္ဆိတွာ-၍၊
 “သစ္စံ-၏။” ကုတိ-သို့၊ ဝုတ္တေ၊ “မာတုလ-ဦးကြီး! သာဓု-ကောင်းလှပေ၏။ (အဟံ)၊
 ပသန္နော-ကြည်ညိုသည်၊ အသ္မိံ-၏။ တွံ-သည်၊ မမ-၏။ ပရိဇနံ-အခြွေအရံ
 လူအပေါင်းကို၊ ဂဟေတွာ-၍၊ မယာ-သည်၊ ဒိန္နနိယာမေနေဝ-ပေးလှူအပ်
 သောနည်းဖြင့်သာလျှင်၊ သတ္တ ဒိဝသာနိ-ပတ်လုံး၊ ဒါနံ-ကို၊ ဒေဟိ-လော၊”
 ကုတိ-၍၊ သတ္တာဟံ-လုံး၊ ရဇ္ဇံ-ကို၊ နိယျာဒေတွာ-အပ်နှင်းပြီး၍၊ သတ္တာရံ-ကို၊
 အာဟ၊ (ကိ)၊ “ဘန္တေ! ဗာလဿ-၏။ ကရဏံ-ပြုပုံကို၊ ပဿထ-ပါကုန်၊ မယာ-
 သည်၊ ဧဝံ-သို့၊ ဒိန္နဒါနေ-၌၊ ပဟာရံ-ပုတ်ခတ်ခြင်းကို၊ အဒါသိ-ပြီ၊” ကုတိ-ပြီ။

သတ္တာ-သည်။ “မဟာရာဇ! အာမ-၏။ ဗာလာ နာမ-တို့မည်သည်။ ပရဿ-၏။ ဒါနံ-ကို၊ အနဘိနန္ဒိတွာ-မနှစ်သက်မူ၍၊ ဒုဂ္ဂတိပရာယဏာ-ဒုဂ္ဂတိဟူသော လဲလျောင်းရာရှိကုန်သည်။ ဟောန္တိ-ကုန်၏။ မိရာ ပန-တို့သည်ကား၊ ပရေသမ္ပိ-တို့၏လည်း၊ ဒါနံ-ကို၊ အနုမောဒိတွာ-၍၊ သဂ္ဂပရာယဏာ ဧဝ-နတ်ပြည်ဟူသော လဲလျောင်းရာရှိကုန်သည်သာ၊ ဟောန္တိ-ကုန်၏။” ဣတိ-သို့၊ ဝတ္ထု၊ ဣမံ ဂါထံ အာဟ၊ (ကို)၊ “န ဝေ၊ ပေ၊ ပရတ္ထာ”တိ-၍၊ (အာဟ)။

**န ဝေ ကဒရိယာ ဒေဝလောကံ ဝဇ္ဇန္တိ၊
ဗာလာ ဟဝေ နပ္ပသံသန္တိ ဒါနံ၊
မိရော စ ဒါနံ အနုမောဒမာနော၊
တေနော သော ဟောတိ သုဒ္ဓိ ပရတ္ထ။**

ကဒရိယာ-ဝန်တိုစေးနဲ့၊ မစွန့်ကြဲတတ်၊ စက်ဆုပ်အပ်စွာ၊ သတ္တဝါတို့သည်၊ ဝေ-စင်စစ်၊ ဒေဝလောကံ-နတ်ပြည်သို့၊ န ဝဇ္ဇန္တိ-မရောက်ကုန်၊ [ဒေဝလောကံ န ဝဇ္ဇန္တိ ပုညဿ အကတတ္တာ၊ မစ္ဆရိဘာဝေန စ ပါပဿ ပသုတတ္တာ-ဒီဋီ-၂၊ ၂၂၃] ဗာလာ-ပစ္စုပ္ပန်ရေး၊ သံသာရေးကို၊ မတွေးနိုင်ကြ၊ လူပြိုန်းလူအတို့သည်၊ ဟဝေ-စင်စစ်၊ ဒါနံ-သူတစ်ပါး အလှူကို၊ န ပသံသန္တိ-မချီးမွမ်းနိုင်ကုန်၊ မိရော စ-ပညာရှိသည်ကား၊ [စသဒ္ဓါ ဗျတိရေကအနက်ဟော-နီတိသုတ္တ-၃၇၂] ဒါနံ-ကို၊ အနုမောဒမာနော-အဖန်ဖန်ဝမ်းမြောက်သည်၊ (ဟောတိ-၏)၊ တေနော-ထိုသို့ဝမ်းမြောက်ခြင်းကြောင့်ပင်၊ သော-ထိုပညာရှိသည်၊ ပရတ္ထ-နောက်ဘဝ၌၊ ဝါ-ခုနောင်ဘဝ၊ ဌာန၌၊ သုဒ္ဓိ-ကိုယ်စိတ်၂ဖြာ၊ ချမ်းသာခြင်းရှိသည်၊ ဟောတိ-၏။ [ရှေ့ပါဒ သာမညဂါထာ၊ နောက်၂ပါဒ ဣန္ဒဝဇီရဂါထာ။]

တတ္ထ-၌၊ ကဒရိယာတိ-ကား၊ ထဒ္ဒမစ္ဆရိနော-ခက်ထန်သော နှမြောဝန်တို့ ခြင်းရှိသူတို့သည်။ [ဝဇ္ဇန္တိဉ္စရံ] ဗာလာတိ-ကား၊ ဣလောကပရလောကံ-

ကဒရိယာ။ ။ယထာကမ္ပံ တာ တာ ဂတိယော အရန္တိ ဥပဂစ္ဆန္တိတိ အရိယာ၊ သတ္တာ၊ ကုစ္ဆိတာ အရိယာတိ ကဒရိယာ၊ ထဒ္ဒမစ္ဆရိနော(သံဋီ-၁၊ ၁၂၆၊ အံဋီ-၂၊ ၃၀၆)၊ အဒါယကတ္တာ ကုစ္ဆိတံ ဌာနံ အရန္တိတိ ကဒရိယာ(ဓာန်ဋီ-၇၃၉)၊ ကဒရိယ (စက်ဆုတ်ထိုက်သောသတ္တဝါ)တို့အရ နှမြောဝန်တို့သူကို ယူစေလို၍ “ထဒ္ဒမစ္ဆရိနော”

ဤလောက နောက်လောကကို၊ အဇာနည်ကာ-မသိတတ်သူတို့သည်။ [နပသံသန္တိ၌စပ်] မီရောတိ-သည်၊ ပဏ္ဍိတော-ပညာရှိသည်။ **သုခိ ပရတ္တာတိ-** ကား၊ သော-သည်၊ တေနေဝ ဒါနာနုမောဒနပုညေန-ထိုဒါနကို ဝမ်းမြောက်ခြင်း ဟူသော ကောင်းမှုကြောင့်ပင်၊ ပရလောကေ-၌၊ ဒိဗ္ဗသမ္ပတ္တိ-ကို၊ အနုဘဝ-မာနော-ခံစားလျက်၊ သုခိ-ချမ်းသာခြင်းရှိသည်၊ ဟောတိ-၏၊ ဣတိ-ဂါထာ ဖွင့်ပြီးပြီ။ ဒေသနာဝသာနေ-၌၊ ဇုဏှော-သည်၊ သောတာပတ္တိဖလေ-၌၊ ပတိ-

ဟု ဖွင့်သည်။ ဂုဏ်ကျေးဇူးအားလုံးတို့၏ အစလည်းဖြစ်၊ ဘောဂသမ္ပတ္တိစသော သမ္ပတ္တိအားလုံးတို့၏ အကြောင်းရင်းလည်းဖြစ်သော ဒါနကို တားမြစ်တတ်သော ကြောင့် ထဒ္ဓမစ္ဆရိယနှင့်တူသော စက်ဆုပ်ဖွယ်တရား၊ ယုတ်ညံ့သောတရားသည် မရှိ၊ ထိုကြောင့် **“ကဒရိယာတိ ထဒ္ဓမစ္ဆရိနော”**ဟု ဖွင့်သည်။

မုဒုမစ္ဆရိယ။ ။အချို့သောသူသည် ကိုယ့်ဆီ ရဟန်းတော်များ ကြွလာလျှင် လက် အုပ်ချီရိုသေမှုကိုပင် မပြု၊ သို့သော် အခြားတစ်နေရာမှာ တွေ့လျှင်ကား “တပည့်တော် တို့ဆီ ဘာလို့ မကြွတာလဲ၊ ကြွခဲ့လျှင် လှူမှာပေါ့ဘုရား” စသည်ဖြင့် လောကွတ်လုပ် တတ်၏၊ တကယ်တမ်းကြွလာသောအခါ၌ လှူရမည်စိုး၍ ရှောင်နေ၏၊ ပက်ပင်း တိုးလျှင်လည်း လက်အုပ်ချီပြီး “လှူလိုက်ကြပါဦး၊ ငါအလုပ်များနေလို့ပါ”ဟု အခြား သူအား ပြောကာ တစ်နေရာသို့ ရှောင်ထွက်သွားတတ်၏၊ ထိုသူကား မိမိကိုယ်တိုင် မလှူသော်လည်း အခြားသူလှူသည်ကို မတားမြစ်၊ ထိုသူ၏ မစ္ဆရိယမျိုးကို “မုဒုမစ္ဆရိယ (အနုစားမစ္ဆရိယ)”ဟု ဆိုရ၏။

ထဒ္ဓမစ္ဆရိယ။ ။အချို့သောသူကား ရဟန်းတော်များ ဆွမ်းခံကြွလာလျှင် မလှူရုံ မက တုပ်တုပ်မျှပင် မလှူ၊ အရိုအသေမျှပင် မပြု၊ အခြားသူကိုလည်း မခိုင်း၊ ထိုသူ၏ မစ္ဆရိယမျိုးကို “ထဒ္ဓမစ္ဆရိယ(အကြမ်းစားမစ္ဆရိယ)”ဟု ဆိုရ၏၊ ကိုယ်တိုင်မလှူရုံမက သူတစ်ပါးလှူသည်ကိုပင် တားမြစ်သည်အထိ ကြမ်းတမ်းသောကြောင့် “ထဒ္ဓမစ္ဆရိယ (အကြမ်းစားမစ္ဆရိယ)”ဟု ဆိုရသည်၊ ဤ၌ ထဒ္ဓမစ္ဆရိယရှိသူကို အလိုရှိအပ်၏။

သုခိ ပရတ္ထ။ ။“သုခံ+အဿအတ္တိ သုခိ”ဟု ပြု၍ သုခအရ ကာယိကသုခ (ကိုယ်ချမ်းသာခြင်း)، စေတသိကသုခ(စိတ်ချမ်းသာခြင်း)၂မျိုးလုံးကို ယူပါ၊ “ပရတ္ထ”ဟု ဆိုသော်လည်း ဥပလက္ခဏနည်းအားဖြင့် ယခုဘဝကိုလည်း ယူရမည်၊ မှန်၏-လှူဒါန်း မှုတွင် မွေ့လျော်ပျော်ပိုက်သူသည် နှမြောမှုမစ္ဆရိယကို ပယ်၍ အလှူဒါနပြုခြင်းဖြင့် သူတစ်ပါး၏ မွတ်သိပ်ဆာလောင်မှုကို ပယ်ဖျောက်ပေးခြင်းကြောင့် ယခုဘဝ၊ နောက်

ဌဟိ-ပြီ၊ သမ္ပတ္တပရိသာယပိ-အားလည်း၊ သာတ္ထိကာ-သော၊ ဓမ္မဒေသနာ-
သည်၊ အဟောသိ၊ ဇုဏှောပိ-သည်လည်း၊ သောတာပန္နော-သည်၊ ဟုတ္တာ-
၍၊ သတ္တာဟံ-လုံ၊ ရညာ-သည်၊ ဒိန္နနိယာမေနဝ-ဖြင့်သာလျှင်၊ ဒါနံ-ကို အဒါ-
သိ-ပြီ၊ ဣတိ-အသဒိသဒါနဝတ္ထု ပြီးပြီ။

အသဒိသဒါနဝတ္ထုဘာသာသီကာ ပြီးပြီ။

၁၁-အနာထပိဏ္ဍကပုတ္တကာလဝတ္ထုဘာသာသီကာ

ပထဗျာ ဧကရဇ္ဇေနာတိ ဣမံ ဓမ္မဒေသနံ သတ္တာ ဇေတဝနေ ဝိဟရန္တော
ကာလံ နာမ-ကာလမည်သော၊ အနာထပိဏ္ဍကဿ ပုတ္တံ အာရဗ္ဗ ကထေသိ။
ကိရ-ချဲ့၊ သော-ထိုကာလသည်၊ တထာဝိဓဿ-ထိုသို့သဘောရှိသော၊ သဒ္ဓါ-
သမ္ပန္နဿ-သဒ္ဓါတရားနှင့်ပြည့်စုံသော၊ သေဌိနော-၏၊ ပုတ္တော-သည်၊ ဟုတ္တာ-
၍၊ သတ္တု-၏၊ သန္တိကံ-သို့၊ ဂန္တိ-ငှာ၊ န ဣစ္ဆတိ-အလိုမရှိ၊ ဂေဟံ-သို့၊ အာဂတ-
ကာလေ-ကြွလာရာအခါ၌၊ ဒဠု-ငှာ၊ န (ဣစ္ဆတိ)၊ ဓမ္မံ-ကို၊ သောတုံ-ငှာ၊ န
(ဣစ္ဆတိ)၊ သံဃဿ-၏၊ ဝေယျာဝစ္စံ-ကို၊ ကာတုံ-ငှာ၊ န ဣစ္ဆတိ၊ ပိတရာ-
သည်၊ “တာတ-ချစ်သား! ဧဝံ-သို့၊ မာ ကရိ-မပြုနှင့်၊” ဣတိ-သို့၊ ပုတ္တောပိ-
အပ်သည်၊ (သမာနော)ပိ-သော်လည်း၊ တဿ-ထိုအဖေ၏၊ ဝစနံ-ကို၊ န သု-
ဏ္ဍာတိ-နားမထောင်၊ အထ-၌၊ အဿ-ထိုကာလ၏၊ ပိတာ-သည်၊ စိန္တေသိ-
ပြီ (ကိ)၊ “အယံ-ဤကဋ္ဌသည်၊ ဧဝံရူပံ-သော၊ ဒိဌိံ-ကို၊ ဂဟေတွာ-၍၊ ဝိစရန္တော-
လသော်၊ အဝီစိပရာယဏော-အဝီစိဟူသော လဲလျောင်းရာရှိသည်၊ ဘဝိ-
ဿတိ-မည်၊ မယိ-သည်၊ ပဿန္တေ-သော်၊ ဝါ-စဉ်၊ မမ-၏၊ ပုတ္တော-သည်၊
နိရယံ-သို့၊ ယံ ဂစ္ဆေယျ-အကြင်ရောက်ရာ၏၊ ဧတံ-ဤသို့ရောက်ခြင်းသည်၊ န
ခေါ ပန ပတိရူပံ-မသင့်တော်၊ [ခေါ ပနအနက်မဲ့] ဣမသ္မိံ ခေါ ပန လောကေ-
၌၊ ဓနဒါနေန-ဥစ္စာကို ပေးခြင်းဖြင့်၊ အဘိဇ္ဇနကသတ္တော နာမ-မပျက်စီးသော
သတ္တဝါမည်သည်၊ (မပြောင်းလဲသောသတ္တဝါမည်သည်)၊ နတ္ထိ၊ ဓနေန-ဖြင့်၊

ဘဝ ၂မျိုးလုံး၌ ချမ်းသာကြွယ်ဝခြင်းသို့ ရောက်ရသည်ဟု ဓမ္မဋီ-၂၅၁၌ဆို၏။ [သုဒ္ဓိ
ပရတ္တာတိ ပရလောကေ ကာယိကစေတသိကသုခသမင်္ဂီ ဟောတိ၊-ဒီဋီ-၂၊ ၂၂၃။]

နံ-ထိုကာလကို၊ (ထိုကာလ၏အယူကို)၊ ဘိန္ဒုဿာမိ-ဖြိုဖျက်အံ့၊ (ပြောင်းလဲပစ်အံ့)” က္ကတိ-ပြီ၊ အထ-၌၊ နံ-ကို၊ အာဟ-ပြီ၊ (ကို)၊ “တာတ! ဥပေါသထိကော-ဥပုသ်စောင့်သူသည်၊ ဟုတ္တာ-၍၊ ဝိဟာရံ-သို့၊ ဂန္ဓာ-၍၊ ဓမ္မ-ကို၊ သုတ္တာ-၍၊ ဧဟိ-လော၊ ကဟာပဏသတံ-အသပြာတစ်ရာကို၊ တေ-အား၊ ဒဿာမိ-မည်” က္ကတိ-ပြီ၊ တာတ-အဖေ! ဒဿထ-ပေးကုန်မည်လော? က္ကတိ-ပြီ၊ ပုတ္တ! ဒဿာမိ-မည်၊ က္ကတိ-ပြီ၊ သော-သည်၊ ယာဝတတိယံ-၃ကြိမ်တိုင်အောင်၊ ပဋိည-ပဋိညာဉ်ကို၊ (ဝန်ခံကတိကို)၊ ဂဟေတွာ-၍၊ ဥပေါသထိကော-သည်၊ ဟုတ္တာ-၍၊ ဝိဟာရံ-သို့၊ အဂမာသိ-ပြီ၊ ပန-သို့သော်လည်း၊ အဿ-ထိုကာလ၏၊ ဝါ-မှာ၊ ဓမ္မဿဝနေန-တရားနာ ခြင်းဖြင့်၊ ကိစ္စံ-ပြုဖွယ်သည်၊ နတ္ထိ၊ ယထာဗာသု-ကဋ္ဌာနေ-အကြင်အကြင်ချမ်းသာရာနေရာ၌၊ သယိတွာ-၍၊ ပါတောဝ-၌ပင်၊ ဂေဟံ-သို့၊ အဂမာသိ-ပြီ၊ အထ-၌၊ အဿ-၏၊ ပိတာ-သည်၊ “မေ-၏၊ ပုတ္တော-သည်၊ ဥပေါသထိကော-သည်၊ အဟောသိ-ပြီ၊ သီလံ-စွာ၊ အဿ-ထိုကာလဖို့၊ ယာဂုအာဒိနိ-တို့ကို၊ အာဟရထ-ကုန်လော့” က္ကတိ-သို့၊ ဝတ္တာ-၍၊ ဒါပေသိ-ပြီ၊ သော-သည်၊ “ကဟာပဏေ-တို့ကို၊ အဂ္ဂဟေတွာ-မယူသေးမူ၍၊ (မယူရသေးလျှင်) န ဘုဒ္ဓိဿာမိ-မစားအံ့” က္ကတိ-ဤသို့ပြော၍၊ အာဟဋ္ဌာဟဋ္ဌ-ဆောင်ယူအပ်၊ ဆောင်ယူအပ်သော ယာဂုစသည်ကို၊ ပဋိက္ခိပိ-ပယ်ပြီ၊ အထ-၌၊ အဿ-၏၊ ပိတာ-သည်၊ ပီဠိ-နှိပ်စက်ခြင်းကို၊ အသဟန္တော-သည်းမခံနိုင်သည်၊ (ဟုတ္တာ)၊ ကဟာပဏဘဏ္ဍံ-အသပြာဘဏ္ဍာကို၊ ဒါပေသိ၊ သော-သည်၊ တံ-ထိုအသပြာကို၊ ဟတ္ထေန-ဖြင့်၊ ဂဟေတွာဝ-၍သာလျှင်၊ အာဟာရံ-ကို၊ ပရိဘုဉ္ဇိ-ပြီ။

အထ-၌၊ နံ-ကို၊ ပုနဒိဝသေ-၌၊ သေဋ္ဌိ-သည်၊ “တာတ! ကဟာပဏ-သဟဿံ-အသပြာတစ်ထောင်ကို၊ တေ-အား၊ ဒဿာမိ-မည်၊ သတ္ထု-၏၊ ပုရ-တော-ရှေ့တော်၌၊ ဌတွာ-တည်၍၊ ဧကံ-သော၊ ဓမ္မပဒံ-တရားအဖို့အစုကို၊ [ဓမ္မဘာ-၃၊ ၂၉၂၅] ဥဂ္ဂဏိတွာ-သင်ယူပြီး၍၊ အာဂစ္ဆေယျာသိ-ပြန်လာလော့” က္ကတိ-၍၊ ပေသေသိ-စေလွှတ်ပြီ၊ သောပိ-သည်လည်း၊ ဝိဟာရံ-သို့၊ ဂန္ဓာ-၍၊ သတ္ထု-၏၊ ပုရတော-၌၊ ဌတွာဝ-တည်၍သာလျှင်၊ ဧကမေဝ-သော၊ ပဒံ-တရား

အဖို့အစုကို ဥဂ္ဂဏိတွာ-၍၊ ပလာယိတုကာမော-ပြန်ပြေးလိုသည်။ အဟောသိ-
ပြီ၊ အထ-၌၊ သတ္တာ-သည်၊ အဿ-၏၊ အသလ္လက္ခဏာကာရံ-မှတ်သားနိုင်ခြင်း
မရှိသော အခြင်းအရာကို၊ အကာသိ-ပြီ၊ သော-သည်၊ တံ ပဒံ-ထိုတရားအဖို့
အစုကို၊ အသလ္လက္ခေတွာ-မမှတ်သားနိုင်မှု၍၊ ဥပရိပဒံ-အထက်ဖြစ်သော တရား
အဖို့အစုကို၊ ဥဂ္ဂဏိဿာမိ-သင်ယူအံ့၊ ဣတိ-၍၊ ဌတွာ-၍၊ အသောသိယေဝ-
နာနေသည်သာ၊ ဥဂ္ဂဏိဿာမိ-အံ့၊ ဣတိ-၍၊ သုဏန္တောဝ-နာသူသည်သာ၊
(နာသူဗ္ဗသာ)၊ သက္ကစ္ဆံ-ကောင်းစွာ၊ သုဏာတိ နာမ ကိရ-နာယူသည်မည်သတဲ၊
ဧဝဉ္စ-သို့လည်း၊ သုဏန္တနံ-တို့အား၊ ဓမ္မော-တရားသည်၊ သောတာပတ္တိမဂ္ဂါ-
ဒယော-သောတာပတ္တိမဂ်အစရှိသည်တို့ကို၊ ဒေတိ ကိရ-ပေးသတဲ၊ သောပိ-
သည်လည်း၊ ဥဂ္ဂဏိဿာမိ-အံ့၊ ဣတိ-၍၊ သုဏာတိ-၏၊ သတ္တာပိ-သည်
လည်း၊ အဿ-၏၊ အသလ္လက္ခဏာကာရံ-ကို၊ ကရောတိ-၏၊ သော-သည်၊
“ဥပရိပဒံ-ကို ဥဂ္ဂဏိဿာမိ-အံ့” ဣတိ-၍၊ ဌတွာ-၍၊ သုဏန္တောဝ-လျက်သာ၊
သောတာပတ္တိဖလေ-၌၊ ပတိဋ္ဌာသိ-တည်ပြီ။

သော-သည်၊ ပုနဒိဝသေ-၌၊ ဗုဒ္ဓပ္ပမုခေန-သော၊ ဘိက္ခုသံဃေန-နှင့်၊ သဒ္ဓိ-
ယေဝ-သာလျှင်၊ သာဝတ္ထိ-သို့၊ ပါဝိသိ-ပြီ၊ မဟာသေဌိ-သည်၊ တံ-ထိုကာလ
ကို၊ ဒိသွာ-၍၊ “အဇ္ဇ မေ-၏၊ ပုတ္တဿ-၏၊ အာကာရော-သည်၊ မမ-အား၊
ရုစ္စတိ-နှစ်သက်၏၊ [တန္တနည်းစသည်အရ “မမ”ကို ၂ခါပေးသည်၊ ဓမ္မဘာ-၂၊
၅၅၂။] ဣတိ-သို့၊ စိန္တေသိ-ပြီ၊ တဿပိ-ထိုသားကာဠ၏လည်း၊ ဧတံ-သည်၊
အဟောသိ-ပြီ၊ (ကိ)၊ “အဇ္ဇ မေ-၏၊ ပိတာ-သည်၊ သတ္တု-၏၊ သန္တိကေ-၌၊
ကဟာပဏေ-တို့ကို၊ န ဒေဗျု-မပေးပါမူကား၊ အဟော ဝတ-ဪ၊ . .
ကောင်းလေစွ၊ ကဟာပဏကာရဏာ-အသပြာဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊
မယံ-၏၊ ဥပေါသထိကဘာဝံ-ဥပုသ်စောင့်သူ၏အဖြစ်ကို၊ ပဋိစ္ဆာဒေဿ-ဖုံး
ကွယ်ထားမူကား၊ အဟော ဝတ-ဪ၊ . . ကောင်းလေစွ၊” ဣတိ-ပြီ၊ ပန-
ဆက်၊ သတ္တာ-သည်၊ ဟိယျောဝ-မနေ့ကပင်၊ အဿ-ထိုကာလ၏၊ ကဟာ-
ပဏဿ-၏၊ ဝါ-ဟူသော၊ ကာရဏာ-ကြောင့်၊ ဥပေါသထိကဘာဝံ-ကို၊ အ-
ညာသိ-သိတော်မူပြီ၊ မဟာသေဌိ-သည်၊ ဗုဒ္ဓပ္ပမုခဿ-သော၊ ဘိက္ခုသံဃဿ-

အား၊ ယာဂုံ-ကို၊ ဒါပေတွာ-၍၊ ပုတ္တဿပိ-အားလည်း၊ ဒါပေသိ-ပြီ၊ သော-
 သည်၊ နိသီဒိတွာ-၍၊ တုဏှိဘူတောဝ-သည်သာလျှင်၊ ယာဂုံ-ကို၊ ပိဝိ-ပြီ၊ ခါ-
 ဒနိယံ-ကို၊ ခါဒိ-ပြီ၊ ဘတ္တံ-ကို၊ ဘုဇ္ဈိ-ပြီ၊ မဟာသေဌိ-သည်၊ သတ္ထု-၏၊ ဘတ္တ-
 ကိစ္စာဝသာနေ-၌၊ ပုတ္တဿ-၏၊ ပုရတော-၌၊ သဟဿဘဏ္ဍိကံ-တစ်ထောင်
 သော အသပြာဘဏ္ဍာထုတ်ကို၊ ဌပါပေတွာ-ချထား၍၊ “တာတ! မယာ-သည်၊
 တေ-အား၊ ‘သဟဿံ-ကို၊ ဒဿာမိ-၏၊’ က္ကတိ-သို့၊ ဝတွာ-၍၊ ဥပေါသထံ-
 ကို၊ သမာဒါပေတွာ-ဆောက်တည်စေ၍၊ ဝိဟာရံ-သို့၊ ပသိတော-စေလွှတ်
 အပ်ပြီ၊ က္ကဒိ-ဤဟာသည်၊ တေ-ဖို့၊ ဝါ-အတွက်၊ သဟဿံ-တည်း၊” က္ကတိ-
 သို့၊ အာဟ-ပြီ၊ သော-သည်၊ သတ္ထု-၏၊ ပုရတော-၌၊ ကဟာပဏေ-တို့ကို၊
 ဒိယုမာနေ-ပေးအပ်သည်တို့ကို၊ ဒိသွာ၊ လဇ္ဇန္တော-ရှက်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ “မေ-
 အား၊ ကဟာပဏေဟိ-တို့ဖြင့်၊ အလံ-တော်ပြီ၊” က္ကတိ-သို့၊ ဝတွာ-၍၊ “တာတ!
 ဂဏှ-ယူလော၊” က္ကတိ-သို့၊ ဝုစ္စမာနောပိ-သော်လည်း၊ န ဂဏှိ-မယူပြီ၊ အထ-
 ၌၊ အဿ-၏၊ ပိတာ-သည်၊ သတ္ထာရံ-ကို၊ ဝန္တိတွာ-၍၊ “ဘန္တေ! အဇ္ဇေ မေ-၏၊
 ပုတ္တဿ-၏၊ အာကာရော-သည်၊ မေ-အား၊ ရုစ္စတိ-ပါ၏၊” က္ကတိ-သို့၊ ဝတွာ-
 ၍၊ “မဟာသေဌိ! ကိံ-အဘယ်ကြောင့်နည်း?” က္ကတိ-သို့၊ ဝုတ္တေ၊ “မယာ-သည်၊
 ဧသ-ဤသားကို၊ ပုရိမဒိဝသေ-၌၊ ‘တေ-အား၊ ကဟာပဏသတံ-ကို၊ ဒဿာမိ-
 မည်၊’ က္ကတိ-သို့၊ ဝတွာ-၍၊ ဝိဟာရံ-သို့၊ ပေသိတော-စေလွှတ်အပ်ပြီ၊ ပုန-
 ဒိဝသေ-၌၊ ကဟာပဏေ-တို့ကို၊ အဂ္ဂဟေတွာ-မရယူမူ၍၊ ဘုဇ္ဈိတုံ-ငှာ၊ န က္ကစ္ဆိ-
 အလိုမရှိ၊ အဇ္ဇေ ပန-၌ကား၊ ဒိယုမာနေပိ-ပေးအပ်သည်လည်းဖြစ်ကုန်သော၊
 ကဟာပဏေ-တို့ကို၊ (တစ်နည်း) ပဟာပဏေ-ကို၊ ဒိယုမာနေ-အပ်သော်၊ န
 က္ကစ္ဆတိ-အလိုမရှိ၊” က္ကတိ-သို့၊ အာဟ-ပြီ၊ သတ္ထာ-သည်၊ “မဟာသေဌိ! အာမ-
 အိမ်း၊ အဇ္ဇေ-နေ၊ တဝ-၏၊ ပုတ္တဿ-၏၊ စက္ကဝတ္တိသမ္ပတ္တိတောပိ-စကြာဝတေး
 မင်း၏ စည်းစိမ်ထက်လည်းကောင်း၊ ဒေဝလောကဗြဟ္မာလောကသမ္ပတ္တိဟိပိ-
 နတ်ပြည်စည်းစိမ်း၊ ဗြဟ္မာပြည်စည်းစိမ်တို့ထက်လည်းကောင်း၊ သောတာပတ္တိ-
 ဖလမေဝ-သည်သာ၊ ဝရံ-မြတ်၏၊” က္ကတိ-သို့၊ ဝတွာ၊ ကုမံ ဂါထံ အာဟ၊ (ကိံ)
 “ပထဗျာ၊ ပေ၊ ဝရံန္တိ-၍၊ (အာဟ)။

ပထဗျာ ဧကရဇ္ဇေန၊ သဂ္ဂဿ ဂမနေန ဝါ။

သဗ္ဗလောကာဓိပစ္စေန၊ သောတာပတ္တိဖလံ ဝရံ။

ပထဗျာ-ကမ္ဘာဗွေခွင်၊ တစ်မြေပြင်လုံး၌၊ ဧကရဇ္ဇေန ဝါ-တစ်ဦးတည်းအရှင်၊ ဘုရင်ဧကရာဇ်၊ ဖြစ်ရသည်ထက်လည်းကောင်း၊ သဂ္ဂဿ-ချမ်းသာရိပ်ငြိမ်၊ စည်းစိမ်တွေစုံ၊ နတ်တို့ဘုံသို့၊ ဂမနေန ဝါ-ကုသိုလ်ဖန်၍၊ ဗိမာန်အသင့်၊ ဘုံအသင့်ဖြင့်၊ ဂုဏ်မြင့်မြိုးမောက်၊ ရောက်ရသည်ထက်လည်းကောင်း၊ သဗ္ဗလောကာ-ဓိပစ္စေန ဝါ-တစ်လောကလုံး၊ သိမ်းကျုံးလွှမ်းမိုး၊ အုပ်စိုးရသော ဗြဟ္မာမင်းကြီး ဖြစ်ရသည်ထက်လည်းကောင်း၊ သောတာပတ္တိဖလံ-သောတာပတ္တိ၊ မည်ရှိထူးခြား၊ မဂ်ဖိုလ်တရားသည်၊ ဝရံ-ဂုဏ်အရည်မြင့်၊ မမီနိုင်တန်း၊ အလှမ်းဝေးကွာ၊ ထူးချွန်မွန်မြတ်လှပါပေသည်တကား။ [သောတာပတ္တိဖလံအရ သောတာပတ္တိမဂ်ကို ပါ ယူ-ဓမ္မဋီ-၂၅၂။]

တတ္ထ-၌၊ **ပထဗျာ ဧကရဇ္ဇေန**တိ-ကား၊ စက္ကဝတ္တိရဇ္ဇေန-စကြာဝတေးမင်းအဖြစ်ထက်။ သဂ္ဂဿ ဂမနေန ဝါတိ-ကား၊ ဆဋ္ဌိသတိဝိဿ-၂၆ပါးအပြားရှိသော၊ သဂ္ဂဿ-သို့၊ အဓိဂမနေန-ရောက်ရခြင်းထက်။ **သဗ္ဗလောကာဓိပစ္စေန**တိ-ကား၊ နာဂသုပဏ္ဏဝေမာနိကပေတေဟိ-နဂါး၊ဂဠုန်၊ဝေမာနိက

ပထဗျာ။ ။ပထဝီ+သို့၊ နာသသ္မိနမာ(နီတိ-၂၁၇)သုတ်၊ ဝိဗော-၄၃အလို “အာပတော”ဟူသော ယောဂဝိဘာဂ၊ ရှု-၈၅အလို အာဒိတော ဩ စ၌ စသဒ္ဒါတို့ဖြင့်သို့ကို အာပြု၊ ဤကို ယပြု၊ ဝကို ဗပြု၊ ရှု-၈၇၌ကား ဆဋ္ဌိသတိဘတ်ကို အာပြု၏၊ ထိုအလို “ပထဗျာ-တစ်မြေပြင်လုံး၏”ဟု ပေး။

ဧကရဇ္ဇေန။ ။ပစ္ဆိမိအနက်၌ တတိယာသက်ပါ။ “ဂမနေန၊ သဗ္ဗလောကာဓိပစ္စေန” တို့၌ နည်းတူပင်၊ (ဓမ္မဋီ-၂၅၂)၊ ဧကော+ရာဇာ ဧကရာဇာ-မြတ်သောမင်း၊ ဝါ-အတူမရှိသောမင်း၊ ဧကသဒ္ဒါ သေဋ္ဌအနက်နှင့် အသဒိသအနက်ကို ဟော၏။ ဧကရာဇဿ+ဘာဝေါ ဧကရဇ္ဇံ၊ (မအူပါနီ-၁၊ ၂၆၉၊ ပါရာဘာ-၁၊ ၂၁၆)၊ ဧကရာဇ(မြတ်သောမင်း)ဟူသည် စကြာဝတေးမင်းတည်း၊ ထို့ကြောင့် “စက္ကဝတ္တိရဇ္ဇေန”ဟု ဖွင့်သည်။(စရိယာ. ၄-၂၀၀၊ ဇာ. ၄-၂၊ ၃၀၊ ဇာ. ၄-၄၊ ၃၁၀၊ ဇာ. ၄-၆၊ ၃၃၀၊ဇာဋီ-၆၊ ဇာဋီသစ်-၂၊ ၁၉)

သဗ္ဗလောကာဓိပစ္စေန။ ။ “န ဧကသ္မိံ၊ပေ၊ သဒ္ဓိံ”သည် ဗျတိရေကဝါကျ၊ “သဗ္ဗသ္မိံ

ပြိတ္တာတို့နှင့်၊ သဒ္ဓိံ-တူ၊ ဧကသ္မိံ-တစ်ခုသော၊ ဧတ္တကေ-သော၊ လောကေ-၌၊ အာဓိပစ္စေန-အကြီးအကဲ၏(အစိုးရသည်)၏အဖြစ်ထက်၊ န-မဟုတ်၊ သဗ္ဗသ္မိံ-သော၊ လောကေ-၌၊ အာဓိပစ္စေန-ထက်။ သောတာပတ္တိဖလံ ဝရန္တိ-ကား၊ ယသ္မာ-ကြောင့်၊ ဧတ္တကေ-သော၊ ဌာနေ-၌၊ ရန္တံ-ကို၊ ကာရေတွာပိ-၍လည်း၊ နိရယာဒီဟိ-ငရဲအစရှိသည်တို့မှ၊ အမုတ္တာဝ-မလွတ်သည်သာ၊ ဟောတိ-၏။ သောတာပန္နော ပန-သည်ကား၊ ပိဟိတာပါယဒ္ဓါရော-ပိတ်အပ်သော အပါယ် တံခါးရှိသည်၊ ဝါ-အပါယ်တံခါးပိတ်ပြီးသည်၊ ဟုတွာ၊ သဗ္ဗဒုဗ္ဗလောပိ-အလုံးစုံသော အရိယာတို့အောက် အားနည်းသူဖြစ်ပါသော်လည်း၊ အဋ္ဌမေ-စုခုမြောက်သော၊ ဘဝေ-ဘဝ၌၊ န နိဗ္ဗတ္တတိ-မဖြစ်တော့၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ သောတာပတ္တိဖလမေဝ-သည်သာ၊ ဝရံ ဥတ္တမံ-မြတ်၏၊ ဣတိ အတ္ထော-နက်။ ဒေသနာ-ဝသာနေ-၌၊ ဗဟူ-တို့သည်၊ သောတာပတ္တိဖလာဒီနိ-တို့သို့၊ ပါပုဏံသု-ကုန်ပြီ၊ ဣတိ-အနာထပိဏ္ဍကပုတ္တကာလဝတ္ထု ပြီးပြီ။

အနာထပိဏ္ဍကပုတ္တကာလဝတ္ထုဘာသာသနီကာ ပြီးပြီ။

လောကဝဂ်ဘာသာသနီကာ ပြီးပြီ။

၁၄-ဗုဒ္ဓဝဂ်

၁-မာရဓိတရဝတ္ထုဘာသာသနီကာ

ယဿ ဇိတန္တိ ဣမံ ဓမ္မဒေသနံ သတ္တာ ဗောဓိမဏ္ဍေ-အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်၊ သဗ္ဗညုတဉာဏ်၏ ကြည်လင်ရာ ဗောဓိပင်အရပ်၌၊ ဝါ-ဗောဓိမဏ္ဍိုင်၌၊ [ဓမ္မဘာ-လောကေ အာဓိပစ္စေန”သည် အန္ဓယဝါကျ၊ အန္ဓယဝါကျကို ကြည့်၍ “သဗ္ဗော+လောကော သဗ္ဗလောကော၊ သဗ္ဗလောကေ+အာဓိပစ္စံ သဗ္ဗလောကာဓိပစ္စံ”ဟု ပြုပါ။

အာဓိပစ္စေန။ ။အဓိနံ+ပတိ အဓိပတိ၊ [အဓိသဒ္ဓါ အာယတ္တအနက်၊-သံဋီ-၂၊ ၅၂၇၊ မဏိ-၂၊ ၂၆၆၊ ၃၇၄၊ ပဌာနဘာ-၂၃၊] (တစ်နည်း) အဓိနာနံ+ပတိ အဓိပတိ၊ [အဓိနံ+ပတိ၊ န၊ချေ၊] (တစ်နည်း) အဓိကော+ပတိ အဓိပတိ၊ (သင်္ဂြိုဟ်ဘာ-၅၆၁-၂)၊ (တစ်နည်း) အဓိကော ဟုတွာ ပတတိ ပဝတ္တတိတိ အဓိပတိ၊ [အဓိ+ပတ+ဣ-ဂဠုန်-၇၃၊] အဓိပတိနော+ဘာဝေါ အာဓိပစ္စံ။ (သံဋီ-၂၊ ၅၂၇၊ ပါစိယော-၃၃၁)

၂, ၅၈၈] ဝိဟရန္တော မာရဓိတရော-မာရ်နတ်၏သမီးတို့ကို၊ အာရပ္ပ ကထေသိ၊ ပန-ဆက်၊ ဒေသနံ-ကို သာဝတ္ထိယံ-၌၊ သမုဋ္ဌာပေတွာ-ဖြစ်စေ၍၊ ပုန၊ ကုရုရဋ္ဌေ-ကုရုတိုင်း၌၊ မာဂဏ္ဍိယဗြာဟ္မဏဿ-အား၊ ကထေသိ-ပြီ၊ ကိရ-ချဲ့၊ ကုရုရဋ္ဌေ-၌၊ မာဂဏ္ဍိယဗြာဟ္မဏဿ-၏၊ ဝါ-မှ၊ [ဓိတာ၌စပ်] ဥတ္တမရူပဓရာ-မြတ်သော ရုပ်အဆင်းကို ဆောင်သော၊ မာဂဏ္ဍိယာယေဝ နာမ-မာဂဏ္ဍိယာဟူသော မည်သော၊ ဓိတာ-သည်၊ အဟောသိ-ပြီ၊ တံ-ထိုမာဂဏ္ဍိယာကို၊ ပတ္ထယမာနာ-လိုချင်ကုန်သော၊ အနေကဗြာဟ္မဏမဟာသာလာ စေဝ-များစွာသော ဥစ္စာနှစ်ရှိသော များစွာသောပုဏ္ဏားတို့သည်လည်းကောင်း၊ (ပစ္စည်းဥစ္စာပေါများသော ပုဏ္ဏားများစွာတို့သည်လည်းကောင်း)၊ ခတ္တိယမဟာသာလာ စ-များသော ဥစ္စာနှစ်ရှိသော မင်းတို့သည်လည်းကောင်း၊ [ဓမ္မဘာ-၂, ၂၆၇၈] “နော-တို့အား၊ ဓိတရံ-ကို၊ ဒေတု-လော၊” ကုတိ-သို့၊ မာဂဏ္ဍိယဿ-၏၊ (သန္တိကံ-သို့) ပဟိ-ကံသု-စေလွှတ်ကုန်ပြီ၊ သောပိ-သည်လည်း၊ “တုမေ-တို့သည်၊ မယံ-၏၊ ဓိတု-အား၊ န အနုစ္စဝိကာ-မသင့်တော်ကုန်၊” ကုတိ-ပြော၍၊ သဗ္ဗေ-တို့ကို၊ ပဋိ-ကိုပတေဝ-ပယ်လိုက်သည်သာ၊ အထ-၌၊ ဧကဒိဝသံ-၌၊ သတ္တာ-ည်၊ ပစ္စုသ-သမယေ-၌၊ လောကံ-ကို၊ ဝေါလောကေန္တော-သော်၊ အတ္တနော-၏၊ ဉာဏ-ဇာလဿ-ဉာဏ်တည်းဟူသော ကွန်ယက်၏၊ အန္တော-၌၊ ပဝိဋ္ဌံ-သော၊ မာဂဏ္ဍိယဗြာဟ္မဏံ-ကို၊ ဒိသ္မာ-၍၊ “ကိံ-အဘယ်သို့၊ ဘဝိဿတိ န ခေါ-နည်း?” ကုတိ-သို့၊ ဥပဓာရေန္တော-သော်၊ ဗြာဟ္မဏဿ စ-၏လည်းကောင်း၊ ဗြာဟ္မဏိယာ စ-၏လည်းကောင်း၊ တိဏ္ဏံ-ကုန်သော၊ မဂ္ဂဖလာနံ-တို့၏၊ ဥပနိဿယံ-အားကြီးသော မှီရာအကြောင်းကို၊ အဒ္ဓသ-ပြီ၊ ဗြာဟ္မဏောပိ-သည်လည်း၊ ဗဟိဂါမေ-၌၊ နိဗ္ဗဒ္ဓံ-မပြတ်၊ အဂ္ဂိ-ကို၊ ပရိစရတိ-ပြုစုလုပ်ကျွေး၏၊ သတ္တာ-သည်၊ ပါတောဝ-၌ပင်၊ ပတ္တစီဝရံ-ကို၊ အာဒါယ-၍၊ တံ ဌာနံ-သို့ အဂမာသိ-ပြီ၊ ဗြာဟ္မဏော-သည်၊ သတ္တု-၏၊ ရူပသီရိ-ရုပ်အဆင်း၏ အသရေတော်ကို၊ ဩလောကေန္တော-သော်၊ “ဣမသ္မိံ လောကေ-၌၊ ဣမိနာ-ဤယောက်ျားနှင့်၊ သဒိသော-သော၊ ပုရိသော နာမ-သည်၊ နတ္ထိ၊ အယံ-သည်၊ မယံ-၏၊ ဓိတု-အား၊ အနုစ္စဝိကာ-သင့်တော်၏၊ ဣမဿ-အား၊ မေ-၏၊ ဓိတရံ-ကို၊ ဒဿာမ-အံ့၊” ကုတိ-သို့၊ စိန္တေတွာ-၍၊ သတ္တာရံ-ကို၊ အာဟ-ပြီ၊ (ကိံ) “သမဏ-ရဟန်း၊ မမ-

၏။ ဝါ-မှာ၊ ဧကာ-သော၊ ဓိတာ-သည်၊ အတ္ထိ၊ အဟံ-သည်၊ တဿာ-ထိုသမီးအား၊ အနုစ္ဆဝိကံ-သော၊ ပုရိသံ-ကို၊ အပဿန္တော-သည်၊ (ဟုတွာ-၍၊) (တစ်နည်း) အပဿန္တော-သော်၊ ဝါ-ကြောင့်၊ တံ-ထိုသမီးကို၊ ကဿစိ-အား၊ န အဒါသိ-ပါ၊ တံ ပန-သည်ကား၊ အဿာ-ထိုသမီးအား၊ အနုစ္ဆဝိကော-သူတည်း၊ အဟံ-သည်၊ တေ-အား၊ ဓိတရံ-ကို၊ ပါဒပရိစာရိကံ-မယားကို၊ [ဓမ္မဘာ-၂၊ ၂၈၇ ခု၊] ကတွာ-၍၊ ဒါတုကာမော-၏၊ ယာဝ-လောက်၊ နံ-ထိုသမီးကို၊ အာနေမိ-ခေါ်ဆောင်လာလိမ့်မည်၊ တာဝ-ထိုမျှလောက်၊ ဣဓေဝ-၌ပင်၊ တိဌာဟိ-ရပ်နေပါဦး” ဣတိ-ပြီ၊ သတ္တာ-သည်၊ တဿ-၏၊ ကထံ-ကို၊ သုတွာ-၍၊ နေဝ အဘိနန္ဒိ-လက်ခံလည်း လက်မခံ၊ န ပဋိက္ကောသိ-ပယ်လည်း မပယ်။

ဗြာဟ္မဏောပိ-သည်လည်း၊ ဂေဟံ-သို့၊ ဂန္တာ-၍၊ ဗြာဟ္မဏီ-ကို၊ အာဟ-ပြီ၊ (ကံ)၊ “ဘောတိ-ရှင်မ၊ အဇ္ဇ၊ မေ-၏၊ ဓိတု-အား၊ အနုစ္ဆဝိကော-သော၊ ပုရိသော-ကို၊ ဒိဋ္ဌော-ပြီ၊ တဿ-အား၊ နံ-ထိုသမီးကို၊ ဒဿာမ-စို့” ဣတိ-၍၊ ဓိတရံ-ကို၊ အလင်္ကာရာပေတွာ-တန်ဆာဆင်စေ၍၊ အာဒါယ-၍၊ ဗြာဟ္မဏီ-ယာ-နှင့်၊ သဒ္ဓိ-တူ၊ တံ ဌာနံ-သို့၊ အဂမာသိ-ပြီ၊ မဟာဇနောပိ-သည်လည်း၊ **ကုတူဟလဇာတော**-ဖြစ်သော အထူးအဆန်းကို ကြည့်ရှုနားထောင်လိုခြင်း ရှိသည်၊ (ဟုတွာ)၊ နိက္ခမိ-ထွက်လိုက်လာပြီ၊ သတ္တာ-သည်၊ ဗြာဟ္မဏေန-သည်၊

ကုတူဟလဇာတော။ ။ ကုစ္ဆိတံ(စက်ဆုပ်ဖွယ်ရာ)+တနိယတေတိ ကုတု၊ ထောပတ်စသော အဆီထည့်ရာခွက်ကို ရ၏၊ [ကု+တနု+ဥ၊] ကုတု (စမ္ပမယံ သွေဟပတ္တံ)-သားရေဖြင့် ပြုလုပ်အပ်သော အဆီခွက်ကို၊ ဟလတိ လိခတိတိ-ရေးခြစ်တတ်သောကြောင့်၊ ကုတူဟလံ၊ [ကုတု+ဟလ+အ၊] သားရေခွက်ကို ခြစ်ပစ်ရာ၌ အကျိုးမရှိသကဲ့သို့ အကျိုးမရှိဘဲ အသစ်အဆန်းကို ကြည့်ရှုနားထောင်လိုသော စိတ်ဆန္ဒအထူးကို “ကုတူဟလ”ဟု ဆိုလိုသည်၊ သုတ္တံ၌ ဣပစ္စည်းသက်၊ ဝုဒ္ဓိပြု၍ “ကောတူဟလ”ဟုလည်း ရှိ၏၊ (ထောမ၊ သီဘာ-၄၊ ၁၇၁၊ နီဘာ-၃၊ ၂၂၇)၊ ကုတူဟလံ+ဇာတံ ယဿာတိ ကုတူဟလဇာတော-ဖြစ်သော အထူးအဆန်းကို ကြည့်ရှုလိုခြင်းရှိသော လူအပေါင်း၊ ကုတူဟလသဒ္ဓါသည် အထူးအဆန်း ကို ကြည့်ရှုလိုခြင်း၊ အထူးအဆန်းအစွမ်းပြခြင်း၊ ချီးမွမ်းအပ်သောအရာ၊ အထူးအဆန်း(အဗျတ)အနက်တို့ကို ဟောရာ ဤ၌ အထူးအဆန်းကို ကြည့်ရှုလိုခြင်းအနက် ဖြစ်သင့်၏၊ “အုတ်အုတ်ကျက်ကျက်”ဟု အနက်မပေးသင့်ကြောင်းကို ဓာန်နိသစ်-၁၇၃၌ မိန့်တော်မူ၏။

ဝုတ္တဋ္ဌာနေ-ပြောဆိုအပ်သော နေရာ၌၊ အဋ္ဌတ္တာ-မတည်မူ၍၊ တတ္ထ-ထိုနေရာ၌၊ ပဒစေတိယံ-ခြေတော်ရာစေတီကို၊ [ပဒံ စ+တံ+စေတိယံ စာတိ ပဒစေတိယံ-ခြေတော်ရာတည်းဟူသော စေတီတော်၊] ဒဿေတွာ-၍၊ အညသ္မိ-သော၊ ဌာနေ-၌၊ အဋ္ဌာသိ-ပြီး၊ ဗုဒ္ဓါနံ-တို့၏၊ ပဒစေတိယံ-ကို၊ “ဣဒံ-ဤခြေတော်ရာကို၊ အသုကော နာမ-သည်၊ ပဿတု-စေ” ဣတိ-သို့၊ အဓိဋ္ဌဟိတွာ-၍၊ အက္ကန္တဋ္ဌာနေယေဝ-နင်းအပ်ရာအရပ်၌သာလျှင်၊ ပညာယတိ ကိရ-သတဲ့၊ သေသဋ္ဌာနေ-၌၊ တံ-ထိုခြေတော်ရာစေတီကို၊ ပဿန္တော နာမ-ဖူးမြင်ရသူမည်သည်၊ နတ္ထိ၊ ပြာဟ္မဏော-သည်၊ အတ္တနာ-နှင့်၊ သဒ္ဓိ၊ ဂစ္ဆမာနာယ-သွားသော၊ ပြာဟ္မဏိယာ-သည်၊ “သော-ထိုယောက်ျားသည်၊ ကဟံ-နည်း?” ဣတိ-သို့၊ ပုဋ္ဌော-သည်၊ (သမာနော)၊ “ဣမသ္မိ ဌာနေ-၌၊ တိဋ္ဌာဟိ-လော၊ ဣတိ-သို့၊ တံ-ကို၊ အဝဏံ-ပြီး” ဣတိ-၍၊ ဩလောကန္တော-သော်၊ ပဒဝလဉ္စ-ခြေတော်ရာကို၊ ဒိသ္မာ-၍၊ “ဣဒံ-ဤခြေရာသည်၊ အဿ-ထိုယောက်ျား၏၊ ပဒံ-ခြေရာတည်း” ဣတိ-ပြော၍၊ ဒဿေသိ-ပြီး၊ သာ-သည်၊ လက္ခဏမန္တကုသလတာယ-လက္ခဏာကျမ်း၊ ဗေဒင်ကျမ်းတို့၌ ကျွမ်းကျင်သည်၏၊ အဖြစ်ကြောင့်၊ “ပြာဟ္မဏ-ပုဏ္ဏား! ဣဒံ-ဤခြေရာသည်၊ ကာမဘောဂိနော-ကာမဂုဏ်ကို ခံစားလေ့ရှိသူ၏၊ ပဒံ-ခြေရာသည်၊ န-မဟုတ်၊” ဣတိ-သို့၊ ဝတ္တာ၊ ပြာဟ္မဏေန-သည်၊ “ဘောတိ-မ! တွံ-သည်၊ ဥဒကပါတိမှိ-ရေခွက်၌၊ သုသုမာရံ-မိချောင်းကို၊ ပဿသိ-၏၊ မယာ-သည်၊ သော သမဏော-ကို၊ ဒိဋ္ဌော-သည်၊ (ဟုတွာ)၊ ‘ဗီတရံ-ကို၊ တေအား၊ ဒဿာမိ-အံ့၊’ ဣတိ-သို့၊ ဝုတ္တော-ပြီး၊ တေနာပိ-သည်လည်း၊ အဓိဝါသိတံ-လက်ခံအပ်ပြီး” ဣတိ-သို့၊ ဝုတ္တော၊ “ပြာဟ္မဏ! တွံ၊ ဧဝံ-သို့၊ ကိဉ္စာပိ ဝဒေသိ-အကယ်၍ကား ပြောဆို၏၊ ပန-ထိုသို့ ပြောဆိုပါသော်လည်း၊ ဣဒံ-ဤခြေရာသည်၊ နိက္ကိလေသဿေဝ-ကိလေသာမရှိသူ၏ပင်၊ ပဒံ-တည်း” ဣတိ-သို့၊ ဝတ္တာ၊ ဣမံ ဂါထံ၊ အာဟ၊ (ကိံ)၊ “ရတ္တဿ၊ ပေ၊ ပဒံ” နိ-ဟူ၍၊ (အာဟ)။

ရတ္တဿ ဟိ ဥတ္တုဋ္ဌိကံ ပဒံ ဘဝေ၊ ဗုဒ္ဓဿ ဟောတိ သဟသာနုပိဋိတံ၊
မူဋ္ဌဿ ဟောတိ အဝကဓိတံ ပဒံ၊ ဝိဝဇ္ဇဗ္ဗဿ ဣမိဒိသံ ပဒံ။

ဟိ-မှန်၏၊ ရတ္တဿ-ရာဂပြောထူ၊ တပ်မက်သူ၏၊ (ရာဂအားကြီးသူ၏)။

ပဒံ-ခြေဖဝါးသည်၊ ဥက္ကဋ္ဌဋီကံ-အထက်သို့ ကောက်ကွေးနေသည်။ (အလယ်၌ ချိင့်နေသည်)။ ဘဝေ-ဖြစ်၏။ ဒုဋ္ဌဿ-ဒေါသပြောထူ၊ ကြမ်းတမ်းသူ၏။ (ဒေါသ အားကြီးသူ၏)။ ပဒံ-သည်၊ သဟဿာ-အဆောတလျင်၊ အနုပိဋိတံ-ဖိနှိပ်တတ် သည်။ (ဖိနှင်းတတ်သည်)။ ဟောတိ၊ မူဠဿ-မောဟပြောထူ၊ တွေဝေသူ၏။ (မောဟအားကြီးသူ၏)။ ပဒံ-သည်၊ အဝကမ္မိတံ-နောက်သို့ ဆွဲသည်။ (တရွတ် ဆွဲသည်)။ ဟောတိ၊ ဤဒိသံ-ဤကဲ့သို့ ရှုအပ်သော၊ ဣဒံ-ဤခြေရာသည်၊ ဝိ- ဝဋ္ဌတ္ထဒဿ-ကင်းစေအပ်ပြီးသော ကိလေသာအမိုးအကာရှိသူ၏။ (ပယ်အပ်ပြီး သော ကိလေသာရှိသူ၏)။ ပဒံ-သည်၊ ဟောတိ။ [ဓမ္မဘာ-၁၊ ၅၃၃။]

အထ-၌၊ နံ-ကို၊ ပြာဟ္မဏော-သည်၊ “ဘောတိ-မ! မာ ဝိရဝိ-မပြောနှင့်၊ တုဏှိဘူတာဝ-သည်သည်၊ (ဟုတွာ) ဧဟိ-လော၊” ကုတိ-၍၊ ဂစ္ဆန္တော-သော်၊ သတ္တာရံ-ကို၊ ဒိသ္မာ-၍၊ “အယံ-ဤသူသည်၊ သော ပုရိသော-တည်း၊” ကုတိ-၍၊ တဿာ-ထိုပုဏ္ဏေးမကို၊ ဒဿေတွာ-၍၊ သတ္တာရံ-သို့၊ ဥပသင်္ကမိတွာ-၍၊ “သမဏ! မိတရံ-ကို၊ တေ-အား၊ ဒဿာမိ-အံ့၊” ကုတိ-သို့၊ အာဟ-ပြီ၊ သတ္တာ- သည်၊ “မေ-အား၊ တဝ-၏၊ မိတာယ-နှင့်၊ န အတ္ထော-အလိုမရှိ၊” ကုတိ-၍၊ အဝတွာ-၍၊ “ပြာဟ္မဏ! တေ-အား၊ ဧကံ-သော၊ ကာရဏံ-အကြောင်းကို၊ ကထေဿာမိ-မည်၊ သုဏိဿသိ-နားထောင်မည်လော?” ကုတိ-သို့၊ ဝတွာ-၍၊ “ဘော သမဏ! ကထေဟိ-လော၊ သုဏိဿာမိ-မည်၊” ကုတိ-သို့၊ ဝုတ္တေ- သော်၊ အဘိနိက္ခမနတော-တောထွက်ရာအခါမှ၊ ပဋ္ဌာယ-၍၊ အတိတံ-ကို၊ အာဟရိတွာ-၍၊ ဒဿေသိ-ပြီ။

တတြ-ထိုစကားရပ်၌၊ အယံ-ဤဆိုအပ်လတ္တံ့ကား၊ သင်္ခေပကထာ-အကျဉ်း ချုပ်စကားတည်း၊ မဟာသတ္ထော-သည်၊ ရဇ္ဇသီရိ-မင်း၏အသရေကို၊ ပဟာယ- စွန့်၍၊ ကဏ္ဍကံ-ကဏ္ဍကမြင်းကို၊ အာရယျ-တက်စီး၍၊ ဆန္ဒသဟာယော-ဆန္ဒ ဟူသော အဖော်ရှိသည်၊ (ဟုတွာ)၊ အဘိနိက္ခမန္တော-တောထွက်လာလသော်၊ နဂရဒ္ဓါရေ-မြို့တံခါး၌၊ ဌိတေန-သော၊ မာရေန-သည်၊ “သိဒ္ဓတ္ထ! နိဝတ္တ-ပြန်လှည့် လော၊ ကုတော-ဤနေမှ၊ သတ္တမေ-သော၊ ဒီဝသေ-၌၊ တေ-ဖို့၊ ဝါ-အတွက်၊ စက္ကရတနံ-စကြာရတနာသည်၊ ပါတုဘဝိဿတိ-မည်၊” ကုတိ-သို့၊ ဝုတ္တေ ၊

“မာရ-နတ်! အဟံ-သည်၊ ဧတံ-ဤအကြောင်းကို၊ (ဤစကြာရတနာထင်ရှား ဖြစ်လာမည့်အကြောင်းကို)၊ ဇနာမိ-၏၊ မေ-ငါ့အား၊ တေန-ထိုစကြာရတနာ ဖြင့်၊ န အတ္ထော-အလိုမရှိ” ကုတိ-သို့၊ အာဟ၊ အထ-ထိုသို့ ဖြစ်လျှင်၊ ကိမ- ထွာယ-အဘယ်အကျိုးငှာ၊ နိက္ခမသိ-တောထွက်သနည်း? ကုတိ-ပြီ၊ သဗ္ဗ- ညုတညာဏတ္ထာယ-သဗ္ဗညုတဉာဏ်အကျိုးငှာ၊ (နိက္ခမာမိ-၏) ကုတိ-ပြီ၊ “တေန ဟိ-လျှင်၊ အဇ္ဇတော-မှ၊ ပဋ္ဌာယ-၍၊ ကာမဝိတက္ကာဒိနံ-ကာမဝိတက် အစရှိသည်တို့တွင်၊ ဧကမ္မိ-သော၊ ဝိတက္ကံ-ကို၊ သစေ ဝိတက္ကေဿသိ-အံ၊ တေ- ဖွဲ့၊ ဝါ-အတွက်၊ ကတ္တဗ္ဗံ-ပြုထိုက်သောကိစ္စကို၊ ဇနိဿာမိ-အံ၊” ကုတိ-သို့၊ အာဟ၊ သော-ထိုမာရ်နတ်သည်၊ တတော-မှ၊ ပဋ္ဌာယ-၍၊ **ဩတာရာပေ- ကွော-အပေါက်အကြားကို ကြည့်ရှုသည်၊ (ဟုတ္တာ)၊ သတ္တ ဝဿာနိ-လုံး၊ မဟာသတ္တံ-သို့၊ အနုဗန္ဓိ-လိုက်ပြီ။**

သတ္တာပိ-သည်လည်း၊ ဆဗ္ဗဿာနိ-လုံး၊ **ဒုက္ကရကာရိကံ-ပြုနိုင်ခဲ့သော** အကျင့်ကို ပြုကျင့်တတ်သူ၏ ဖြစ်ကြောင်းအကျင့်ကို၊ ဝါ-ပြုနိုင်ခဲ့သောအကျင့်ကို ပြုကျင့်ခြင်းကို၊ ဝါ-အားဖြင့်၊ စရိတ္တာ-၍၊ **ပစ္စတ္တပုရိသကာရံ-မိမိ၏** ယောက်ျား

ဩတာရာပေကွော သတ္တ ဝဿာနိ။ ။ဘုရားမဖြစ်မီ ၆နှစ်၊ ဘုရားဖြစ်ပြီး နောက် ၁နှစ်အားဖြင့် ၇နှစ်ကို ရည်ရွယ်၍ “သတ္တ ဝဿာနိ”ဟု ဆိုသည်။ **[ဩတာရာ- ပေကွော**တိ “သစေ သမဏဿ ဂေါတမဿ ကာယဒွါရာဒီသု ကိပ္ပိဒေဝ အနန္တုတ္တဝိကံ ပဿာမိ၊ စောဒေဿာမိ န”န္တိ ဧဝံ ဝိဝရံ အပေက္ခမာနော၊ **သတ္တ ဝဿာနိ**တိ ပုရေ ဗောဓိယာ ဆဗ္ဗဿာနိ၊ ဗောဓိတော ပစ္ဆာ ဧကံ ဝဿံ၊-သံ၊ ဋ္ဌ-၁၊ ၁၇၀။]

ဒုက္ကရကာရိကံ။ ။ဒုက္ကရံ+ကရောတီတိ ဒုက္ကရကာရော-ခဲ့ယဉ်းစွာ ပြုကျင့်အပ် သောအကျင့်ကို ပြုကျင့်တတ်သောအလောင်းတော်၊ ဒုက္ကရကာရော ဧဝ ဒုက္ကရ- ကာရိကာ၊ [ဒုက္ကရကာရ+ဏိကာ-သံဋီ-၁၊ ၂၀၁။] အကျင့်ကိုရအောင် ဘာဝပွမာန၊ ဘာဝလောပကြံပါ။ (တစ်နည်း) “အဂ္ဂကာရိကံ(ဝိ-၁၊ ၁၀၂)”ကဲ့သို့ “ကရဏံ ကာရိကာ၊ [ကရ+ဏျ၊ ယကို ကပြု၊] ဒုက္ကရဿ+ကာရိကာ ဒုက္ကရကာရိကာ-ပြုနိုင်ခဲ့သော အကျင့် ကို ပြုကျင့်ခြင်း”ဟုသော်လည်း ကြံပါ။ (ဝိ-ဋ္ဌ-၂၊ ၆၂၊ သာရတ္ထ-၂၊ ၂၇၃၊ ဝိမတိ-၁၊ ၂၃၄)

ပစ္စတ္တပုရိသကာရံ။ ။“ပစ္စတ္တပုရိသကာရတောတိ အတ္တနော ပုရိသကာရတော

လုံ့လဝီရိယကို၊ နိဿာယ-၍၊ ဗောဓိမူလေ-၍၊ သဗ္ဗညုတညာဏံ-ကို၊ ပဋိဝိဇ္ဈိ-
 တွာ-ထိုးထွင်းသိတော်မူပြီး၍၊ ဝိမုတ္တိသုခံ-အရဟတ္တဖိုလ်ချမ်းသာကို၊ ပဋိသံဝေ-
 ဒယမာနော-ခံစားတော်မူလျက်၊ ပဉ္စမသတ္တာဟေ-ပဉ္စမသတ္တာဟ၍၊ အဇပါလ-
 နိဂြောဓမူလေ-အဇပါလညောင်ပင်ရင်း၍၊ [ဓမ္မဘာ-၁, ၅၃၄၈] နိသီဒိ-ပြီ၊ တသ္မိ
 သမယေ-၍၊ မာရော-သည်၊ “အဟံ-သည်၊ ဧတ္တကံ-သော၊ ကာလံ-လုံး၊ အနု-
 ဗန္ဓိတွာ-လိုက်၍၊ ဩတာရာပေက္ခော-အပေါက်အကြားကို ကြည့်ရှုနေသည်၊
 (သမာနော)ပိ-သော်လည်း၊ ဣမဿ-ဤသိဒ္ဓတ္တ၏၊ ကိစ္ဆိ-သော၊ ခလိတံ-ချွတ်
 ချော်မှုကို၊ နာဒသံ-မမြင်ရ၊ ဣဒါနိ-၍၊ ဧသ-သည်၊ မမ-၏၊ ဝိသယံ-နိုင်ငံကို၊
 အတိက္ကန္တော-လွန်သွားပြီ” ဣတိ-တွေး၍၊ ဒေါမနဿပုတ္တော-သည်၊ မဟာ-
 မဂ္ဂေ-လမ်းမကြီး၍၊ နိသီဒိ-ပြီ၊ အထ-၍၊ အဿ-ထိုမာရ်နတ်၏၊ တဏှာ-လည်း
 ကောင်း၊ အရတိ-လည်းကောင်း၊ ရဂါ-လည်းကောင်း၊ ဣတိ-သို့၊ တိဿော-
 ကုန်သော၊ ဣမာ ဓိတရော-တို့သည်၊ “နော-တို့၏၊ ပိတာ-သည်၊ န ပညာယတိ-
 မထင်ရှား၊ ဧတရဟိ-၍၊ ကဟံ န ခေါ-အဘယ်မှာနည်း?” ဣတိ-ကြံ၍၊ ဩ-
 လောကယမာနာ-ကုန်လသော်၊ တံ-ထိုအဖေကို၊ တထာ-အားဖြင့်၊ နိသီန္တု-
 သည်ကို၊ ဒိသ္မာ-၍၊ ဥပသင်္ကမိတွာ-၍၊ “တာတ-အဖေ! ကသ္မာ-ကြောင့်၊ ဒုက္ခိ-
 စိတ်ဆင်းရဲခြင်းရှိသည်၊ ဒုဗ္ဗနော-မကောင်းသော စိတ်ရှိသည်၊ [ဓမ္မဘာ-၂, ၃၇၉၈]

(သံဋီ-၁, ၁၈၈)”ဟူသော အဖွင့်အလို “အတ္တနော”ကို ကြည့်၍ “ပစ္စတ္တံ”ကို “အတ္တနော-
 တိ ပစ္စတ္တံ” ဟု ဝိဘဉ္စတုတ္ထအဗျယိဘောပြု၊ ထိုနောင် “ကတ္တဗ္ဗောတိ ကာရော၊ ပုရိသေန
 +ကာရော ပုရိသကာရော-ယောက်ျားသည် ပြုအပ်သောကိစ္စ(လုံ့လဝီရိယ)၊ ပစ္စတ္တံ+
 ပုရိသကာရော-ပစ္စတ္တပုရိသကာရော-မိမိ၏ ယောက်ျားသည် ပြုအပ်သောကိစ္စ(လုံ့လ
 ဝီရိယ)”ဟု ဆဋ္ဌိတပျူရိသသမာသံ တွဲပါ။

တစ်နည်း။ “ပစ္စတ္တပုရိသကာရောတိ တေန တေန ပုရိသေန ကတ္တဗ္ဗကိစ္စံ(အံဋီ-
 ၂, ၁၄၄)”ဟူသော အဖွင့်အလို “တေန တေန”ကို ကြည့်၍ “ပစ္စတ္တံ”ကို “အတ္တာနံ
 အတ္တာနံ ပတိ ပစ္စတ္တံ-မိမိမိမိ၊ အသီးအသီး”ဟု ဝိစ္စတ္တအဗျယိဘောပြု၊ “တေန တေန
 ပုရိသေန”ကို ကြည့်၍ “ပစ္စတ္တံ+ပုရိသော ပစ္စတ္တပုရိသော-မိမိတည်းဟူသောယော
 ကျား”ဟု ကမ္မဓာရည်းဝိဂြိုဟ်ပြု၊ ထိုနောင် “ပစ္စတ္တပုရိသေန+ကာရော ပစ္စတ္တပုရိသ-
 ကာရော-မိမိတည်းဟူသောယောက်ျားသည် ပြုအပ်သော လုံ့လဝီရိယ၊ ဝါ-ယောက်ျား
 သီးခြားပြုအပ်သောလုံ့လဝီရိယ”ဟု တတိယာတပျူရိသသမာသံ တွဲပါ။

အသိ-နည်း?” ကုတိ-သို့ ပုတ္တိသု-ကုန်ပြီ သော-သည်။ တာသံ-တို့အား၊ တမတ္ထံ-ကို၊ အာရောစေသိ-ပြီ၊ အထ-၌၊ နံ-ကို၊ တာ-တို့သည်၊ အာဟံသု-ကုန်ပြီ၊ (ကိံ)။ “တာတ! မာ စိန္တယိ-နှင့်၊ မယံ-တို့သည်၊ တံ-တိုသိဒ္ဓတ္ထကို၊ အတ္တနော-၏။ ဝသေ-အလို၌၊ ကတွာ-၍၊ အာနေဿာမ-ကုန်အံ့၊” ကုတိ-ကုန်ပြီ၊ “အမ္မာ-သမီးတို့! ဧသ-ဤသိဒ္ဓတ္ထကို၊ ကေနစိ-သည်၊ ဝသေ-အလို၌၊ ကာတုံ-ငှာ၊ န သက္ကာ-နိုင်၊ ကုတိ-ပြီ၊ “တာတ! မယံ-တို့သည်၊ ကုတ္တိယော နာမ-တို့မည်သည်၊ (ဟုတွာ)။ ကုဒါနေဝ-၌ပင်၊ နံ-ကို၊ ရာဂပါသာဒီဟိ-ရာဂကျော့ကွင်းအစရှိသည်တို့ဖြင့်၊ ဗန္ဓိတွာ-၍၊ အာနေဿာမ-ဆောင်ကုန်အံ့၊ တုမေ-တို့သည်၊ မာ စိန္တယိတ္ထ-နှင့်၊” ကုတိ-၍၊ သတ္တာရံ-သို့၊ ဥပသင်္ကမိတွာ-၍၊ “သမဏ! တေ-၏၊ ပါဒေ-ခြေရင်း၌၊ ပရိစာရေမ-ပြုစုကြပါမည်၊” ကုတိ-သို့၊ အာဟံသု-ကုန်ပြီ၊ သတ္တာ-သည်၊ တာသံ-တို့၏၊ ဝစနံ-ကို၊ နေဝ မနသာကာသိ-နှလုံးသွင်းတော်မမူ၊ အဘိနိ-တို့ကို၊ ဥဗ္ဗိလေတွာ-ဖွင့်၍၊ န ဩလောကေသိ-ကြည့်တော်မမူ။

ပုန၊ မာရဓိတရော-တို့သည်၊ “ခေါ-စင်စစ်၊ ပုရိသာနံ-တို့၏၊ အဓိပ္ပာယာ-အလိုတို့သည်၊ **ဥစ္စာဝစာ**-ယုတ်မြတ်ကောင်းဆိုး၊ အမျိုးမျိုးအဖုံဖုံ၊ များပြားကုန်၏၊ ကေသဉ္စိ-အချို့ယောက်ျားတို့၏၊ ဝါ-တို့မှာ၊ **ကုမာရိကာသု**-၁၂ နှစ်အရွယ်၊

ဥစ္စာဝစာ။ ။အခြားနေရာ၌ အမြတ်ကို ဥစ္စာ၊ အညံ့ကို အဝစဟု ဆို၏၊ ဤ၌ နာနာဝိဓအနက်ကို ဟော၏။ “ဥဒ္ဓံ ဥတ္တမဘာဝေန ဝါ ဇန္တိ ဂစ္ဆန္တိတိ ဥစ္စာ၊ နိဟိနဘာဝေန ဇန္တိ ဂစ္ဆန္တိတိ အဝစာ၊ ဥစ္စာ စ+အဝစာ စ ဥစ္စာဝစာ”ဟု ပြုပါ၊ (ဇာဋီသစ်-၁၊ ၁၄၇၊ ဇာဋီသစ်-၄၊ ၁၆၀)။ “ဥစ္စာ စ+တေ+အဝစာ စာတိ ဥစ္စာဝစာ”ဟု ဓာန်ဋီ-၇၂၀၌ ကမ္မဓာရည်းပြသည်ကို ဆင်ခြင်သင့်သည်ဟု ဇာဋီသစ်ဆို၏။ [ဥစ္စာဝစာတိ အညေသု ဌာနေသု ပဏီတံ ဥစ္စံ ဝုစ္စတိ၊ ဟိနံ အဝစံ၊ ကုဓ ပန ဥစ္စာဝစာတိ နာနာဝိဓာ(သံ. ၄-၁၊ ၁၁၅)။ **ဥစ္စာဝစာ**တိ ဥစ္စာ စ အဝစာ စ ဥစ္စာဝစာ၊ ဝိဝိဓာတိ အတ္ထော(ဝိမာန. ၄-၅၃)။ **ဥစ္စာဝစန္တိ** ဥဒ္ဓံ ဥတ္တမဘာဝေန ဝါ ဇတိ ဂစ္ဆတိတိ ဥစ္စံ၊ နိဟိနဘာဝေန ဇတိ ဂစ္ဆတိတိ အဝစံ၊ ဥစ္စန္တ အဝစန္တာတိ ဥစ္စာဝစန္တိ ဒန္တဝိဂ္ဂဟော ဒဌဗ္ဗော၊ နာနာဝိဓန္တိ အတ္ထော၊ အဘိဓာနဒီပိကာသံဝဏ္ဏနာယံ ပန ဥစ္စန္တ တံ အဝစန္တာတိ ဥစ္စာဝစန္တိ ကမ္မဓာရယော ဝုတ္တံ၊ တံ ဝိမံသိတဗ္ဗံ-ဇာဋီသစ်-၄၊ ၁၆၀။]

ကုမာရိကာသု။ ။ကုမာရိကာသုအရ ၁၂ နှစ်အရွယ်အမျိုးသမီးကို ယူပါ၊ မှန်၏-

အမျိုးသမီးငယ်တို့၌၊ ပေမံ-သည်၊ ဟောတိ-၏။ ကေသဉ္စိ-အချို့သော ယော
 ကျားတို့၏၊ ဝါ-တို့မှာ၊ ပဌမဝယေ-ပဌမအရွယ်၌၊ ဌိတာသု-တည်သော မိန်းမ
 တို့၌၊ (ပေမံ-သည်၊ ဟောတိ-၏။) ကေသဉ္စိ-တို့၏၊ ဝါ-တို့မှာ၊ မဇ္ဈိမဝယေ-
 အလယ်အလတ်အရွယ်၌၊ (ဒုတိယ အရွယ်၌)၊ ဌိတာသု-တို့၌၊ (ပေမံ-သည်၊
 ဟောတိ-၏။) ကေသဉ္စိ-တို့၏၊ ဝါ-တို့မှာ၊ ပစ္ဆိမဝယေ-နောက်ဆုံးအရွယ်၌၊ (တ
 တိယအရွယ်၌)၊ ဌိတာသု-တို့၌၊ (ပေမံ-သည်၊ ဟောတိ-၏။) နာနပ္ပကာရေဟိ-
 အရွယ်အထူးထူးအပြားပြား မိန်းမတို့ဖြင့်၊ တံ-ထိုရဟန်းကို၊ ပလောဘေဿာမ-
 ဖျားယောင်းကုန်အံ့။” ဣတိ-ပြော၍၊ ဧကေကာ-တစ်ယောက် တစ်ယောက်
 သည်၊ ကုမာရိကဝဏ္ဏာဒိဝသေန-၁၂နှစ်အရွယ်၊ အမျိုးသမီးငယ်၏ အသွင်
 သဏ္ဌာန်အစရှိတို့၏ အစွမ်းဖြင့်၊ သတံ သတံ-တစ်ရာတစ်ရာသော၊ အတ္တ-
 ဘာဝေ-တို့ကို အဘိနိမ္မိနိတွာ-ဖန်ဆင်း၍၊ ဝါ-လသော်၊ **အဝိဇာတာ**-ကလေး
 မမွေးဘူးသေးကုန်သော၊ ကုမာရိယော-အမျိုးသမီးတို့သည်လည်းကောင်း၊
သက္ခိဇာတာ-တစ်ကြိမ်ကလေးမွေးပြီးကုန်သော၊ **ဒုဝိဇာတာ**-၂ကြိမ် ကလေး
 မွေးပြီးကုန်သော၊ မဇ္ဈိမိတ္ထိယော-မိန်းမအလတ်တို့သည်လည်းကောင်း၊

အမျိုးသမီးတို့တွင် ၈နှစ်အရွယ်အမျိုးသမီးကို “ဂေါရီ၊ ဒါရိကာ”ဟုလည်းကောင်း၊
 ၁၀နှစ်အရွယ်အမျိုးသမီး၊ သို့မဟုတ် ယောက်ျားတစ်ပါးမသွားလာဘူးသေးသော
 အပျိုစင်အမျိုးသမီးကို “ကညာ”ဟုလည်းကောင်း၊ ၁၂နှစ်အရွယ်အမျိုးသမီးကို
 “ကုမာရီ၊ ကုမာရိကာ”ဟုလည်းကောင်း၊ ထိုတို့မှတစ်ပါး အိုမင်းခြင်းသို့ မရောက်
 သေးသော အမျိုးသမီးကို “ယုဝတီ၊ တရုဏီ၊ မာဏဝိကာ”ဟုလည်းကောင်း၊ အိုမင်းပြီး
 သောအမျိုးသမီးကို “ထေရီ၊ မဟလ္လိကာ”ဟုလည်းကောင်း ခေါ်ဆိုသတ်မှတ်ကုန်၏။
 အမျိုးသားများကိုလည်း နည်းတူ ခေါ်ဆိုသတ်မှတ်နိုင်၏။ အချို့နေရာ၌ ဤသတ်မှတ်
 ချက်အတိုင်း မခေါ်သည်လည်း ရှိ၏။ (ဇာဋီသစ်-၄၊ ၁၆၀။)

အဝိဇာတာ ဝိဇာတာ ဒုဝိဇာတာ။ ။ဤပုဒ်တို့တွင် “အဝိဇာတာ”သည်
 “ကုမာရိယော”၏ ဝိသေသန၊ “ဝိဇာတာ၊ ဒုဝိဇာတာ”တို့သည် မဇ္ဈိမိတ္ထိယော”၏
 ဝိသေသနတို့တည်းဟု ဇာဋီသစ်-၁၊ ၁၄၉၌ ဆို၏ ဤအတိုင်းပေးခဲ့သည်။ “ဒုဝိဇာတာ”
 ကို “ဒွေ ဝါရေ (ဒွိက္ခတ္တံ)+ဝိဇာတာ ဒုဝိဇာတာ၊ [ဒွိ+ဝိဇာတာ၊ ဒွိကို ဒုပြု။]”ဟု ပြုပါ။

သံ-၁၊ ၁၂၅၊ ၁၂၆၊ သံဋီ-၁၊ ၂၂၀။ ။ထို၌ “(၁) ကုမာရီ၊ (၂) အဝိဇာတာ၊ (၃)

မဟလ္လကိတ္တိယော စ-အသက်ကြီးရင့်သော မိန်းမတို့သည်လည်းကောင်း၊
 (အဖွားကြီးတို့သည်လည်းကောင်း)၊ ဟုတွာ-၍၊ **ဆက္ခတ္တိ**-၆ကြိမ်တိုင်တိုင်၊
 ဘဂဝန္တံ-သို့၊ ဥပသင်္ကမိတွာ-၍၊ “သမဏ! တေ-၏၊ ပါဒေ-၌၊ ပရိစာရေမ-
 မည်” ကုတိ-သို့၊ အာဟံသု-ကုန်ပြီ။

သကီ ဝိဇာတာ, (၄) ဒုဝိဇာတာ, (၅) မဇ္ဈိမိတ္ထိ, (၆) မဟိတ္ထိ”ဟု ၆မျိုးကိုပြရာ “ကု-
 မာရိယော”နှင့် “အဝိဇာတာ”သည်လည်းကောင်း “သကီဝိဇာတာ, ဒုဝိဇာတာ”တို့နှင့်,
 မဇ္ဈိမိတ္ထိယော”သည်လည်းကောင်း သီးခြားစီဖြစ်သောကြောင့် “ကုမာရိယော-တို့
 သည်လည်းကောင်း၊ အဝိဇာတာ-ကလေးမမွေးသေးသော အမျိုးသမီးတို့သည်လည်း
 ကောင်း၊ သကီဝိဇာတာ-တစ်ကြိမ်ကလေးမွေးပြီးသော အမျိုးသမီးတို့သည်လည်း
 ကောင်း၊ ဒုဝိဇာတာ-၂ကြိမ်ကလေးမွေးပြီးသော အမျိုးသမီးတို့သည်လည်းကောင်း၊
 မဇ္ဈိမိတ္ထိယော-အလယ်အလတ်အရွယ်မိန်းမတို့သည်လည်းကောင်း”ဟု ပေးလျှင် ပို
 ကောင်းသည်။

ဆက္ခတ္တိ။ ။မာရ်နတ်၏သမီးဥယောက်တို့သည် နတ်သမီးပုံသဏ္ဌာန်ဖြင့် ရှေးဦး
 စွာ ဘုရားရှင်ထံ ချဉ်းကပ်ဖျားယောင်းပြီးနောက် ဖျားယောင်း၍မရမှ (၁) ကုမာရီ
 ပုံသဏ္ဌာန်တစ်ရာ, (၂) အဝိဇာတာ(ကလေးမမွေးသေးသော အမျိုးသမီး)ပုံသဏ္ဌာန်
 တစ်ရာ, (၃) သကီဝိဇာတာ(တစ်ကြိမ်ကလေးမွေးပြီးသော အမျိုးသမီး)ပုံသဏ္ဌာန်
 တစ်ရာ, (၄) ဒုဝိဇာတာ(၂ကြိမ်ကလေးမွေးပြီးသောအမျိုးသမီး)ပုံသဏ္ဌာန်တစ်ရာ,
 (၅) မဇ္ဈိမိတ္ထိ(အလယ်အလတ်ဒုတိယအရွယ်အမျိုးသမီး)ပုံသဏ္ဌာန်တစ်ရာ, (၆)
 မဟိတ္ထိ, မဟလ္လကိတ္တိ(အဖွားကြီးအရွယ်အမျိုးသမီး)ပုံသဏ္ဌာန်တစ်ရာအားဖြင့် ၆ကြိမ်
 ဖန်ဆင်း၍ ဘုရားရှင်အထံသို့ ချဉ်းကပ်ကာ ဖျားယောင်းကြသည်။ (သံ-၁, ၁၂၅၊
 ၁၂၆)။

ဆက်ဦးအံ့-ရာသီပန်းမပွင့်သေးသော အမျိုးသမီးကို “ကညာ”ဟုလည်းကောင်း၊
 ရာသီပန်းပွင့်ပြီးသော အမျိုးသမီးကို “ကုမာရီ”ဟုလည်းကောင်း၊ ကလေးမမွေးသေး
 သော အမျိုးသမီးကို “ဝဇုကာ”ဟုလည်းကောင်း၊ ကလေးမွေးဖူးပြီး မဇ္ဈိမ(ဒုတိယ)
 အရွယ်ကို မကျော်လွန်သေးသော အမျိုးသမီးကို “ယုဝတီ”ဟုလည်းကောင်း သံဋီ-
 ၁, ၂၂၀၌ ခွဲခြား၏။ မာရ်နတ်၏သမီးဥယောက်တို့သည် နတ်သမီးပုံသဏ္ဌာန်ဖြင့်
 ရှေးဦးစွာ ချဉ်းကပ်ဖျားယောင်းသောအခါ ကညာပုံသဏ္ဌာန်ဖြင့် ချဉ်းကပ်ဖျားယောင်း
 ကြသည်။ ထိုနောက် ကုမာရီပုံသဏ္ဌာန်, ထိုနောက် ယုဝတီပုံသဏ္ဌာန်, ထိုနောက်
 အဝိဇာတာ(ဝဇုကာ)ပုံသဏ္ဌာန်, ထိုနောက် ယုဝတီ(ဝိဇာတာ)ပုံသဏ္ဌာန်စသည် ဖန်

ယထာ-အကြင်ကြောင့်၊ အနုတ္တရေ-မိမိထက် လွန်မြတ်သောတရားမရှိသော၊
 ဝါ-အမြတ်ဆုံးဖြစ်သော၊ **ဥပဓိသင်္ခယေ**-ဥပဓိတို့၏ ကောင်းစွာကုန်ရာ နိဗ္ဗာန်၌၊
ဝိမုတ္တော-အာရုံပြုသောအားဖြင့် လွတ်လွတ်ကျွတ်ကျွတ် သက်ဝင်နေတော်မူပြီ၊
 (တထာ-ထိုကြောင့်) ဘဂဝါ-သည်၊ တမ္ဗိ-ထိုစကားကိုလည်း၊ န မနသာကာသိ-
 မမူ၊ အထ-၌၊ သတ္တာ-သည်၊ ဧတ္တကေနပိ-ဤမျှဖြင့်လည်း၊ အနုဂစ္ဆန္တိယော-
 အစဉ်လိုက်ကုန်သော၊ တာ-ထိုမာရ်နတ်သမီးတို့ကို၊ “အပေထ-ဖယ်ကြလော၊
 ကိ-အဘယ်ကို၊ ဒိသွာ-၍၊ ဧဝံ-သို့၊ ဝါယမထ-အားထုတ်ကြသနည်း? ဧဝရူပံ
 နာမ-ဤသို့ သဘောရှိသော အပြုအမူကို၊ ဝီတရာဂါနံ-ကင်းသောရာဂရှိသော
 ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊ ပုရတော-၌၊ ကာတုံ-ငှာ၊ န ဝဇ္ဇတိ-မသင့်၊ ပန-စင်စစ်ကား၊ တထာ-
 ဂတဿ-သည်၊ ရာဂါဒယော-တို့ကို၊ ပဟိနာ-ပယ်အပ်ပြီးကုန်ပြီ၊ (တစ်နည်း)

ဆင်း၍ ဖျားယောင်းကြသည်။ “ဗာလာ၊ တရုဏီ၊ ပေါရီ”ဟု အမျိုးသမီးငှမျိုးရှိရာ
 ဝိဇာတာခေါ် ယုဝတီတိုင်အောင်သော အမျိုးသမီးတို့ဖြင့် “ဗာလာ၊ တရုဏီ”ဟူသော
 ရှေ့အမျိုးသမီး၂မျိုးကို ပြသည်။ နောက်ဆုံးဖြစ်သော မဇ္ဈိမိတ္ထိ၊ မဟိတ္ထိ(မဟလ္လကိတ္ထိ)
 တို့ကို ဖန်ဆင်းပြရာ၌ လူတွေက လူမိန်းမများကိုသာ နှစ်သက်ကြသည်ဟု တွေးထင်၍
 လူပုံသဏ္ဌာန်ဖန်ဆင်း၍ ပြကြသည်။

ယထာ တံ။ “ယထာ တံမူ၊ တံ၏အနက်၊ ထူးမထွက်(ဘုရား-၁၀၃)”နှင့်အညီ
 တံကား အနက်မရ နိပါတ်မျှသာ၊ “ယထာတံ”ကို ယထာအနက်ဟောနိပါတ်တစ်ပုဒ်
 တည်းဟု ယူပါ(ဇာဠိသစ်-၄၊ ၁၆၀)။ “ယထာ တံ”ဟု ရှိလျှင် ယထာသည် ဥပမာအနက်၊
 ကာရဏအနက်၂မျိုးဖြစ်နိုင်ရာ ကာရဏအနက်ယူ၍ ပေးခဲ့သည်၊ (တစ်နည်း) “အနု
 တ္တရေ-သော၊ ဥပဓိသင်္ခယေ-၌၊ ဝိမုတ္တော-ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ (တမ္ဗိ-ကိုလည်း၊ န မနသာ-
 ကာသိ ယထာ-သကဲ့သို့) (တထာ-တူ) ဘဂဝါ-သည်၊ တမ္ဗိ-ကိုလည်း၊ န မနသာ-
 ကာသိ”ဟု ဥပမာအနက်ယူ၍လည်း ပေးနိုင်သည်။ “ဝိမုတ္တောတိ”ဟု ဣတိ ပိုနေသည်၊
 သံ-၁၊ ၁၂၅၌ကဲ့သို့ ဣတိသဒ္ဒါမပါဘဲ “ဝိမုတ္တော”ဟုသာ ရှိသင့်သည်၊ ဣတိကို အနက်မဲ့
 သော်လည်း ကြိပါ။ [**ယထာ တန္တိ** ဧတ္တ တံသဒ္ဒေါ နိပါတမတ္တံ၊ အထ ဝါ **ယထာ တန္တိ**
 ဧကော နိပါတော ယထာတ္ထော၊-ဇာဠိသစ်-၁၊ ၁၄၉။]

ဥပသင်္ခယေ ဝိမုတ္တော။ ။**ဥပသင်္ခယေ ဝိမုတ္တော**တိ ဥပဓိနံ သင်္ခယဘူတေ
 နိဗ္ဗာနေ အာရမ္မဏတော ဝိမုတ္တော၊ (မ. ၄-၄၊ ၃၇)၊ ဥပဓိ သမ္ပဒေဝ ဒီယန္တိ ဧတ္တာတိ
 ဥပသင်္ခယော၊ နိဗ္ဗာနံ-မဇ္ဈိ-၃၊ ၂၅၀၊ သင်္ခိ-၁၊ ၂၂၇၊ အင်္ဂိ-၂၊ ၂၅၃။

တထာဂတဿ-၏။ (စိတ္တသန္တာနတော-စိတ်တော်အစဉ်မျှ) ရာဂါဒယော-တို့သည်၊ ပဟိနာ-ကင်းကုန်ပြီ၊ [ဓမ္မဘာ-၃, ၂၃၅]ကေန ကာရဏေန-အဘယ်အကြောင်းကြောင့်၊ တံ-ထိုငါဘုရားကို၊ အတ္တနော-၏။ ဝသံ-သို့၊ နေဿထ-ဆောင်နေကြသနည်း? ဣတိ-သို့၊ ဝတ္တာ၊ ဣမာ ဂါထာ-တို့ကို၊ အဘာသိ-ပြီ၊ (ကိ)၊ “ယဿ ဇိတံ၊ ပေ၊ နေဿထာ”တိ-၍၊ (အာဟ)။

ယဿ ဇိတံ နာဝဇီယတိ၊ ဇိတံ ယဿ နောယာတိ ကောစိ လောကေ၊

တံ ဗုဒ္ဓမနန္တဂေါစရံ၊ အပဒံ ကေန ပဒေန နေဿထ။

ယဿ-အကြင်မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဇိတံ-ထိုထိုမဂ်ဖြင့် အောင်အပ်ပြီးသော ကိလေသာအပေါင်းကို၊ ဝါ-မှ၊ န အဝဇီယတိ-မရှုံးအပ်၊ မရှုံးနိုင်၊ လောကေ-လောက၌၊ ကောစိ-တစ်ပါးတစ်လေသော ကိလေသာသည်၊ ယဿ-သည်၊ ဇိတံ-ထိုထိုမဂ်ဖြင့် အောင်အပ်ပြီးသော ကိလေသာအပေါင်းသို့၊ နောယာတိ-အစဉ်မလိုက်၊ အနန္တဂေါစရံ-အဆုံးမရှိ၊ အာရုံရှိသည့် သဗ္ဗညုတဉာဏ်ရှိတော်မူသော၊ ဝါ-အဆုံးမဲ့အာရုံရှိသည့် သဗ္ဗညုတဉာဏ်နှင့်ပြည့်စုံတော်မူသော၊ အပဒံ-ရာဂအစရှိသော အကြောင်းရှိတော်မမူသော၊ ဝါ-ရာဂအစရှိသော အဖို့အစရှိတော်မမူသော၊ တံ ဗုဒ္ဓံ-ထိုမြတ်စွာဘုရားကို၊ ကေန ပဒေန-အဘယ်သို့သော အကြောင်းဖြင့်၊ ဝါ-အဘယ်သို့သော အဖို့အစဖြင့်၊ (အတ္တနော-မိမိ၏၊ ဝသံ-အလိုသို့) နေဿထ-ဆောင်ကြမည်နည်း။

ယဿ ဇာလိနီ ဝိသတ္တိကာ၊ တဏှာ နတ္ထိ ကုဟိန္ဒိ နေတဝေ၊

တံ ဗုဒ္ဓမနန္တဂေါစရံ၊ အပဒံ ကေန ပဒေန နေဿထ။

ယဿ-အကြင်မြတ်စွာဘုရား၏၊ ဝါ-မှ၊ ကုဟိန္ဒိ-တစ်စုံတစ်ခုသော ဘဝသို့ နေတဝေ-ဆောင်ခြင်းငှာ၊ ဇာလိနီ-များပြားဘိတုံ၊ အာရုံတည်းဟူသော ပိုက်ကွန်ရှိသော၊ ဝိသတ္တိကာ-အာရုံတို့၌ အထူးအားဖြင့် ငြိကပ်တွယ်တာတတ်သော၊ တဏှာ-တဏှာသည်၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ အနန္တဂေါစရံ-သော၊ အပဒံ-သော၊ တံ ဗုဒ္ဓံ-ကို၊ ကေန ပဒေန-ဖြင့်၊ (အတ္တနော- ၏၊ ဝသံ-သို့) နေဿထ-နည်း။

တတ္ထ-တို့၌၊ ယဿ ဇိတံ နာဝဇီယတိတိ-ကား၊ ယဿ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ-

သည်။ တေန တေန မဂ္ဂေန-ဖြင့်၊ ဇိတံ-အောင်အပ်ပြီးသော၊ **ရာဂါဒိကိလေသ-ဇာတံ**-ရာဂအစရှိသော ကိလေသာကို၊ ဝါ-မှ၊ ပုန၊ **အသမုဒါစရဏတော**-အလုံးစုံသောအခြင်းအရာအားဖြင့် ကောင်းစွာ အထက်အထက်၌ ပိုင်းခြားယူငင်၍ မဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊ **နာဝဇီယတိ**-မရှုံးအပ်၊မရှုံးနိုင်၊ ဒုဇ္ဈိတံ နာမ-မကောင်းသဖြင့် အောင်အပ်သည်၏အဖြစ်မည်သည်၊ ဝါ-မကောင်းသဖြင့် အောင်ခြင်းမည်သည်၊ န ဟောတိ-မဖြစ်။ **နောယာတိတိ-ကား**၊ န ဥယျာတိ-အစဉ်မလိုက်၊

အသမုဒါစရဏတော။ ။သံသည် သဗ္ဗသောအနက်၊ (တစ်နည်း) သမ္မာအနက်၊ ဥသည် ဥဒ္ဓိအနက်၊ အာသည် မရိယာဒအနက်၊ စရဓာတ် ပဝတ္ထနဂတိအနက်ကို အသီးအသီး ဟော၏။ မရိယာဒအနက်ဟော အာဟူသောကမ္မပ္ပဝစနီယနှင့် ယှဉ်သောကြောင့် “ဇိတံ ရာဂါဒိကိလေသဇာတံ”၌ ဒုတိယာသက်သည်။ “ရာဂါဒိကိလေသော ဧဝ ရာဂါဒိကိလေသဇာတံ”ဟု ပြုပါ။ (ဋီ-၂၊ ၃၀၃မဋီ-၃၊ ၆၀၊ ဣတိ-၄-၁၃၇)

အဝဇီယတိ။ ။အဝ+ဇိ+ယ+တေ၊ ဇိ၌ ဒီဃပြု၊ အဝသဒ္ဓါ ပရာဇယအနက်(ရှုဋီ-၇၇)၊ ပရာဇယတ္ထ ဇိဓာတ်နှင့်ယဉ်သဖြင့် ဇိတံ၌ ကံ၊ အပါဒါနိ၂မျိုးပေးသည်(ဝိသုတ်ဋီ-၄၅၁)၊ ဇာဋီသစ်-၁၊ ၁၄၇၌ “ဇိတံ”ကို ဘောဟောကြံ၍ “ယဿ-၏၊ ဇိတံ-အောင်တော်မူခြင်းကို၊ နာဝဇီယတိ-(ရန်သူတို့သည်) ပြန်မရှုံးစေအပ် ပြန်မရှုံးစေနိုင်၊ (ပြန်ရှုံးအောင် မတတ်နိုင်)”ဟု ပေးစေ၏။ ထိုအလို အဝ+ဇိ+ကာရိတိဏေ+ကံဟောယ+တေ၊ ကာရိတိပစ္စည်းချေပါ။ (ဓမ္မဘာ-၂၊ ၇၆)

တစ်နည်း။ ။“ဒုဇ္ဈိတံ နာမ န ဟောတိ”ဟူသော အဖွင့်နှင့် “ဇိဓာတ် ဒိဝါဒိရုပ်လည်း ရှိသည်”ဟုဆိုသော ဓာတွတ္ထသင်္ဂဟအဆိုကို ကြည့်၍ “အဝဇီယတိ”ကို ကတ္တုရုပ်ကြံပြီး “ယဿ-၏၊ ဇိတံ-အောင်တော်မူခြင်းသည်၊ နာဝဇီယတိ-ပြန်မရှုံးနိုင်”ဟုလည်း ပေးနိုင်သည်။ ထိုအလို အဝ+ဇိ+ဒိဝါဒိယ+တိ၊ ကွစိဓာတုဖြင့် ဇိဓာတ်၌ ဒီဃပြု၍ ပြီးစေရာ၏။

နောယာတိ။ ။“န ဥယျာတိ”ဟု ဖွင့်သဖြင့် “နောယာတိ”ကို “န+ဥယျာတိ”ဟု ဖြတ်၊ ဥကို ဩပြု၊ ကွစိဓာတုဖြင့် ယတစ်လုံးချေပါ။ “ဥယျာတိ”ကို ဥ+ယာ+အ+တိ”ဟု ခွဲပါ။ ဥပသာရသည် အနက်များစွာဟောနိုင်ရကား ဥသည် (အဘိဓာန်၌မပါသော) ပစ္ဆာအနက်၊ ယာဓာတ် ဂတိအနက်ဟု ပြလို၍ “ပစ္ဆတော ဝတ္တိ နာမ န ဟောတိ၊ နာနုဗန္ဓတိ”ဟု ဖွင့်သည်။ ဇာဋီသစ်-၁၊ ၁၄၇၌ “န+ယာတိ”ဟု ဖြတ်၏။ ထိုအလို န၏ အ၊ကိုချေ၊ လောပစ္စ တတြာကာရော၌ စသဒ္ဓါဖြင့် ထိုကျေရာ၌ ဩလာ၍ ပြီး

ယဿ-အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ **ဇိတံ**-သော၊ ကိလေသဇာတံ-ကိလေသာသို့၊ [ကိ-
လေသော ဧဝံ ကိလေသဇာတံ-သံဋီ-၂, ၃၀၃၊] ရာဂါဒီသု-တို့တွင်၊ ကောစိ-သော၊
ဧကော-သော၊ ကိလေသောပိ-သည်လည်း၊ လောကေ-၌၊ ပဉ္စတော-၌၊ (နောက်
က)၊ ဝတ္တိ နာမ-ဖြစ်သည်(လိုက်သည်)မည်သည်၊ ဝါ-ဖြစ်ခြင်း(လိုက်ခြင်း)မည်
သည်၊ န ဟောတိ-မဖြစ်၊ န+အနုဗန္ဓတိ-အစဉ်မလိုက်၊ ဣတိ အတ္ထော။ **အနန္တ-
ဂေါစရန္တိ**-ကား၊ အနန္တာရမ္မဏဿ-အဆုံးအပိုင်းအခြားမရှိသော အာရုံရှိသော၊
သဗ္ဗညုတညာဏဿ-၏။ ဝသေန-အစွမ်းဖြင့်၊ ဝါ-ကြောင့်၊ [ဓမ္မဘာ-၂, ၅၄၀၊]
အပရိယန္တဂေါစရံ-အဆုံးမရှိ၊ အာရုံရှိသည့် သဗ္ဗညုတဉာဏ်ရှိတော်မူသော၊ ဝါ-
အဆုံးမဲ့အာရုံရှိသည့် သဗ္ဗညုတဉာဏ်နှင့် ပြည့်စုံတော်မူသော။ [တံ ဗုဒ္ဓံ၌စပ်]

စေရာ၏။ သို့မဟုတ် နောတစ်ပုဒ်၊ ယာတိတစ်ပုဒ်ဟု ယူ၍ “နော ယာတိ-မလိုက်”ဟု
ပေးပါ။

ဇိတံ ယဿ။ ။ဇာဋီသစ်-၁, ၁၄၇အဖွင့်အတိုင်း ဇိတံကို ဒုတိယန္တယူ၍ ပေးခဲ့
သည်။ ဇိတံကို ပထမန္တယူ၍ “လောကေ-၌၊ ယဿ-အား၊ ဝါ-သို့၊ ဇိတံ-အောင်အပ်ပြီး
သော ကိလေသာအပေါင်းသည်၊ ဝါ-တွင်၊ ကောစိ-တစ်ပါးတစ်လေမျှ၊ န+ဥယျာတိ-
မလိုက်”ဟုလည်းကောင်း “ယဿ-အား၊ ဝါ-သည်၊ ဇိတံ-ကိလေသာအပေါင်းကို
အောင်အပ်ပြီ၊ လောကေ-၌၊ ကောစိ-တစ်ပါးတစ်လေသော ကိလေသာ သည်၊ န+
ဥယျာတိ”ဟုလည်းကောင်း ပေးကြ၏။

အနန္တဂေါစရံ။ ။နတ္ထိ+အန္တော ယဿာတိ အနန္တော-အဆုံးမရှိသောအာရုံ၊ ဂါဝေါ
စရန္တိ ဧတ္တာတိ ဂေါစရော-နွားတို့ကျက်စားရာအရပ်(နွားစားကျက်)၊ ဂေါစရော ဝိယာ-
တိ ဂေါစရော-နွားစားကျက်နှင့် တူသောအာရုံ၊ (တစ်နည်း) ဂစ္ဆန္တိ ယထာသကံ ဝိသယေ
ပဝတ္တန္တိတိ ဂါဝေါ-စက္ခုစသော ဣန္ဒြေတို့၊ ဂါဝေါ စက္ခာဒိနိန္ဒြိယာနိ စရန္တိ ဧတ္တာတိ
ဂေါစရော-စက္ခုစသော ဣန္ဒြေတို့ လှည့်လည်ရာ ရူပါရုံအစရှိသောအာရုံ၊ (နီတိပဒ-
၃၁၈)၊ အနန္တော+ဂေါစရော ယဿာတိ အနန္တဂေါစရံ-အဆုံးမရှိသော အာရုံရှိသော
သဗ္ဗညုတဉာဏ်၊ ဂေါစရသဒ္ဓါ အာရမ္မဏအနက်ဟော၍ အနန္တဂေါစရအရ သဗ္ဗညုတ
ဉာဏ်ကို ယူရသည်။ ထို့ကြောင့် “အနန္တာရမ္မဏဿ သဗ္ဗညုတညာဏဿ”ဟု ဖွင့်သည်။

“အနန္တဂေါစရံ”ပုဒ်သည် “တံ ဗုဒ္ဓံ”၏ ဝိသေသနဖြစ်၍ ဗုဒ္ဓကို ရအောင် “အနန္တ-
ဂေါစရံ+ယဿ အတ္တိတိ အနန္တဂေါစရော-အဆုံးမရှိသော အာရုံရှိသော သဗ္ဗညုတ
ဉာဏ်ရှိတော်မူသောဘုရားရှင်၊ (တစ်နည်း) အနန္တဂေါစရေန+သမန္နာဂတော အနန္တ-

ကေန ပဒေနာတိ-ကား၊ ဟိ-ချဲ့၊ (တစ်နည်း) (ကေန ပဒေနာတိပဒဿ-၏။ ဝိတ္ထာရံ-ကို) ဟိ (ဥဒ္ဓရိတ္တာ ဒဿေမိ)-ထုတ်၍ ပြဦးအံ့ ယဿ-၏။ ရာဂပဒါဒိသု-ရာဂအစရှိသော အကြောင်းတို့တွင်၊ ဝါ-ရာဂအစရှိသောအဖို့အစုတို့တွင်၊ ဧက-ပဒမ္ပိ-တစ်မျိုးသော အကြောင်းသည်လည်း၊ ဝါ-တစ်မျိုးသော အဖို့အစုသည်လည်း၊ အတ္ထိ၊ တံ-ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ တုမေ-တို့သည်၊ တေန ပဒေန-ထိုအကြောင်းဖြင့်၊ ဝါ-ထိုအဖို့အစုဖြင့်၊ နေဿထ-ဆောင်နိုင်ကြလိမ့်မည်။ ပန-ဗျတိရိက်ကား၊ ဗုဒ္ဓဿ-၏။ ဝါ-မှာ၊ ဧကပဒမ္ပိ-သည်လည်း၊ နတ္ထိ၊ **အပဒံ**-ရာဂအစရှိသော အကြောင်းမရှိသော၊ ဝါ-ရာဂအစရှိသော အဖို့အစုမရှိသော၊ တံ ဗုဒ္ဓံ-ကို တုမေ-တို့သည်၊ ကေန ပဒေန-အဘယ်အကြောင်းဖြင့်၊ ဝါ-အဘယ်အဖို့အစုဖြင့်၊ နေဿထ-ကြမည်နည်း။

ဒုတိယဂါထာယ-၌၊ ဧသာ တဏှာ နာမ-မည်သည်၊ သံသိပ္ပိတပရိယော-နန္တနဋ္ဌေန-ချုပ်စပ်တတ်သည်၏အဖြစ်ဟူသော အနက်သဘော၊ မြေးယုက်တတ်သည်၏အဖြစ်ဟူသောအနက်သဘောကြောင့်၊ **အဿာ**-ထိုတဏှာ၏၊ **ဇာလံ**-

ဂေါစရော-အဆုံးမရှိသော အာရုံရှိသော သဗ္ဗညုတဉာဏ်နှင့် ပြည့်စုံတော်မူသော ဘုရားရှင်၊ [အနန္တဂေါစရ+ဏာ]”ဟု ဆက်ပါ၊ သို့မဟုတ်၊ ဌာနီဖြစ်သော သဗ္ဗညုတဉာဏ်ကို ဌာနဖြစ်သော ဘုရားရှင်အပေါ်၌ တင်စား၍ ဌာနူပစာရအားဖြင့် ဗုဒ္ဓကို ယူပါ။ “ထိုကြောင့် “အနန္တရမ္မဏဿ သဗ္ဗညုတညာဏဿ ဝသေန”ဟု “ဝသေန”ကို ထည့်ဖွင့်သည်။ (ဇေဋ္ဌိသစ်-၁၄၉)

အပဒံ။ ။ “ပဇ္ဇတေ ဧတေနာတိ ပဒံ၊ နတ္ထိ+ပဒံ ယဿာတိ အပဒေါ”ဟု ပြု၊ ပဒသဒ္ဓါ၏ အနက်များစွာတွင် ဤ၌ ကာရဏအနက်၊ ကောဌာသအနက်တို့ကို ဟော၏။ [**အပဒံ ကေန ပဒေန နေဿထာ**တိ ဧတ္ထ ပဒသဒ္ဓေါ အနေကတ္ထော၊ ဣဓ ပနာယံ ကာရဏေ ကောဌာသေ စ၊-ဓမ္မဋီ-၂၅၉။]

ဇာလမဿာအတ္တိတိ။ ။ဇာလသဒ္ဓါ ပုံလိုင်၊ နပုံလိုင်အားဖြင့် ၂လိုင်ရှိ၏။ ဇာလသဒ္ဓါ ပိုက်ကွန်ကို ဟော၏။ ဤ၌ သဒိသုပစာရ၊ ဥပမာတဒ္ဓိတ်အားဖြင့် အာရုံပေါင်းနှင့် တဏှာဝိစရိုက်၁၀၈ပါးကို ယူပါ။ “ဇလေ+ဟိတံ ဇာလံ၊ [ဇလ+ဏာ] (တစ်နည်း) ဇေသီယဂတေ ဓာဝန္တေ မိဂါဒယော လာတိ ဂဏှာတိတိ ဇာလံ၊ [ဇ+လာ+အ၊ ဇသဒ္ဓါ ဝေဂိတအနက်ဟော၊-ဧဋ္ဌိ၊] ဇာလံ ဝိယာတိ ဇာလံ”ဟု ပြုပါ၊ ထိုနောင် “ဇာလံ+

အာရုံတည်းဟူသော ပိုက်ကွန်သည်၊ ဝါ-တဏှာဝိစရိုက်(၁၀၈)ပါးအစိတ်အပိုင်း ဟူသော ပိုက်ကွန်သည်၊ အတ္ထိ၊ ဣတိပိ-ထိုကြောင့်လည်းကောင်း၊ **ဇာလ-ကာရိကာ**-ရှုပ်ထွေးအောင် ပြုတတ်၏။ ဝါ-ပိုက်ကွန်ကဲ့သို့ ပြုတတ်၏။ ဣတိပိ-ထိုကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဇာလုပမာ-ပိုက်ကွန်ဟူသော ဥပမာရှိ၏။ [“ဇာလာ ဝိယာတိ ဇာလိနီ”ဟု ပြု၊ ဣတိပိ-ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဇာလိနီ-ဇာလိနီမည်၏။ ရူပါဒီသု-ကုန်သော၊ အာရမ္မဏေသု-တို့၌၊ **ဝိသတ္တတာယ**-အထူးအားဖြင့် ငြိကပ် တွယ်တာတတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ **ဝိသတ္တမနတာယ**-အထူးအားဖြင့် ငြိ ကပ်တွယ်တာတတ်သော စိတ်ရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ **ဝိသာဟရတာယ**-ဒုက္ခ

အဿာ အတ္ထိတိ ဇာလိနီ၊ [ဇာလ+ဤ+ဣနီ၊ (တစ်နည်း) ဇာလ+ဣနီ]”ဟု အဖွင့် အတိုင်း ဆက်ပါ။ (အဘိ. ၁, ၃၉၆၊ သံဋီ-၁, ၉၁၊ အံဋီ-၂, ၃၈၂)

ဇာလကာရိကာတိ။ ။ “သံသိဗ္ဗနဋ္ဌေန ဝေဠုဂုမ္မာဒိနံ ဇဋ္ဌာသင်္ခါတာ ဇာလာ ဝိယာ-တိ ဇာလံ(နေတ္ထိမဟာဋီ-၆၃၃၊ သံ. ၄-၁, ၄၈၊ ဝိသုဒ္ဓိ-၁, ၁)”ဟူသော အဖွင့်၌ “ဇဋ္ဌာ-သင်္ခါတာ ဇာလာ”ကို ကြည့်၍ “ဇာလကာရိကာ”၌ ဇာလသဒ္ဒါသည် ဇဋ္ဌာ(ရှုပ်ထွေး ခြင်း)အနက်ကို ဟောသည်ဟု ယူပါ။ မှန်၏-“သံသိဗ္ဗနဋ္ဌေန”ဟူသော ထိုအဖွင့်နှင့် “သံသိဗ္ဗိတပရိယောနန္ဓနဋ္ဌေန”ဟူသော ဤအဖွင့်သည် သဘောချင်း တူ၏။ “ဇာလာ ဝိယာတိ ဇာလံ-ဝါးချုံစသည်တို့၏ အခက်အလက်နှင့် တူသော အရှုပ်အထွေး၊ ဇာလံ+ ကရောတိတိ ဇာလိနီ-ရှုပ်ထွေးအောင် ပြုတတ်သော တဏှာ၊ [ဇာလ+ဣနီ]”ဟု ပြုပါ။ “ဇာလကာရိကာ-ကွန်ယက်ကို ပြုတတ်၏။ ဝါ-ပိုက်ကွန်ကဲ့သို့ ပြုတတ်၏”ဟုလည်း ပေးကြ၏။ မကောင်းပါ။

ဝိသတ္တတာယ။ ။ “ဝိသတ္တတာယ”ဟူသော အဖွင့်ကို ကြည့်၍ “ဝိသေသတော သဇ္ဇတိတိ ဝိသတ္တာ၊ [ဝိ+သန္(သဇ)+တ၊] ဝိသတ္တံ ဧဝံ ဝိသတ္တိကာ-အာရုံတို့၌ အထူး အားဖြင့် ငြိကပ်တွယ်တာတတ်သောတဏှာ၊ [ဝိသတ္တာ+ဏိကာ၊]”ဟု ပြုပါ။(သံဋီ-၁, ၅၀)၊ ဓာန်ဋီ-၁၆၂၌ “သဗ္ဗတြ ဝိသတာ ပတ္တတာတိ ဝိသတ္တာ၊ [ဝိသ ပဝေသနေ, တ၊] ဝိသတာ ဧဝံ ဝိသတ္တိကာ”ဟု ဆို၏။

ဝိသတ္တမနတာယ။ ။ ဤအဖွင့်အလို “ဝိသေသတော သဇ္ဇတိတိ ဝိသတ္တံ၊ ဝိသတ္တံ +ဧတိဿာ အတ္ထိတိ ဝိသတ္တိကာ-အာရုံတို့၌ အထူးအားဖြင့် ငြိကပ်တွယ်တာတတ် သော စိတ်ရှိသော”ဟု ပြုပါ။

ဝိသာဟရတာယ။ ။ မဟာနိ-၇၈သော ပါဠိအဋ္ဌကထာဋီကာတို့၌ “ဝိသံ ဟရတိတိ

ကို ဆောင်တတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ **ဝိသပုပ္ပတာယ**-ဒုက္ခတည်းဟူသော အပွင့်ရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ **ဝိသဖလတာယ**-ဒုက္ခတည်းဟူသော အကျိုး

ဝိသတ္တိကာ”ဟု ရှိ၍ “**ဝိသံဟရတိ**တိ တထာ တထာ ကာမေသု အာနိသံသံ အပဿန္တိ ဝိဝိဓေဟိ အာကာရေဟိ နေက္ခမ္မာဘိမုခပ္ပဝတ္တိတော စိတ္တံ သံဟရတိ သဒ္ဓိပတိ၊ ဝိသံ ဝါ ဒုက္ခံ တံ ဟရတိ ဝဟတိ(မဟာနိ. ၄-၃၅)”ဟု ၂နည်းဖွင့်၏။ ဓမ္မဋီ-၂၅၉၌ “ဝိသံ-ဟရတာယ”ဟု ရှိ၍ “**ဝိသံဟရတာယာပီ**တိ ဝိဝိဓေဟိ အာကာရေဟိ နေက္ခမ္မာ-ဘိမုခပ္ပဝတ္တိတော စိတ္တံ သံဟရတာယ သဒ္ဓိပနတာယ၊ ဝိသံ ဝါ ဒုက္ခံ ဟရဏတာယ ဝဟနတာယ”ဟု ဖွင့်သည်

ဤအဖွင့်များတွင် ရှေ့နည်းအလို “သာရတ္ထော”ကို “သံရတ္ထော”ဟု ဖြတ်သကဲ့သို့ “ဝိသာဟရတာယ”ကို “ဝိ+သံ+ဟရတာယ”ဟု ဖြတ်၍ သံ၌ နိဂ္ဂဟိတ်ချေ၊ ဒီယပြု။ “ဝိသာဟရတာယ-အထူးထူးအပြားပြားသော အခြင်းအရာတို့ဖြင့် နေက္ခမ္မသို့ရှေးရှု ဖြစ်ခြင်းမှ စိတ်ကို ရုတ်သိမ်းထားတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်”ဟု ပေးပါ။ “ဝိဝိဓေဟိ+ သံဟရတိ သဒ္ဓိပတိတိ ဝိသတ္တိကာ-အထူးထူးအပြားပြားသော အခြင်းအရာတို့ဖြင့် နေက္ခမ္မသို့ ရှေးရှုဖြစ်ခြင်းမှ စိတ်ကို ရုတ်သိမ်းထားတတ်(ချိုးတတ်)သောတဏှာ၊ [ဝိ+သံ+ဟရ (သံခိပနအနက်)+အာ]”ဟု ပြု။ ဝဏ္ဏဝိကာရနိရုတ္တိနည်းဖြင့် “ဝိသာ-ဟရာ”ကို “ဝိသတ္တိကာ”ပြုပါ။

နောက်နည်း။ “ဝိသံ ဝါ ဒုက္ခံ”ဟူသော နောက်နည်းအလို “ဝိသံ+ဟရတာယ”ဟု ဖြတ်၍ နိဂ္ဂဟိတ်ချေ၊ ဒီယပြုပါ။ ဝိသသဒ္ဓါ အဆိပ်ကို ဟော၏။ ဤ၌ သဒ္ဓိသုပစာရ၊ ဥပမာတဒ္ဓိတ်အားဖြင့် ဒုက္ခရ၏။ ထို့ကြောင့် “ဝိသာဟရတာယ-ဒုက္ခကို ဆောင်တတ် သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်”ဟု ပေးရသည်။ “သောဏိပထဂတံ (သွေးကြောလျှောက် လျက်) ဝိသတိ ဒေဟမိတိ ဝိသံ၊ [ဝိသ+အ၊ ပု+န၊-ဓာန်ဋီ-၆၅၅]၊ ဝိသတိ ပဝိသတိ လောဟိတာနုသာရေန သရီရေ ဗျာပတိတိ ဝိသံ(ဓာတွတ္ထ)၊ ဝိသံ ဝိယာတိ ဝိသံ- အဆိပ်နှင့် တူသောဒုက္ခ(နေတ္ထိဋီ-၁၃၃)၊ ထိုနောင် “ဝိသံ ဒုက္ခံ+ဟရတိတိ ဝိသတ္တိကာ- ဒုက္ခကို ဆောင်တတ်သောတဏှာ”ဟု ပြုပါ။ ရှေ့နည်းအတိုင်း ရုပ်ပြီးစေရာ၏။ (မဟာ နိ. ၄-၃၆၊ မဋီ-၃၊ ၁၂၄၊ သဋီ-၁၊ ၅၀)

ဝိသပုပ္ပတာယ ဝိသဖလတာယ။ “ဝိသပုပ္ပတာယ”ကို ကြည့်၍ “ဝိသံ+ပုပ္ဖံ ဧတိဿာတိ ဝိသတ္တိကာ-ဒုက္ခတည်းဟူသော အပွင့်ရှိသော”ဟု ပြု၍ “ဝိသပုပ္ဖာ”ကို ဝိသတ္တိကာပြုပါ။ တဏှာသည် ဒုက္ခဖြစ်ကြောင်းဖြစ်သောကြောင့် တဏှာ၏ အကျိုး သည် ဒုက္ခတည်း၊ ထို့ကြောင့် “ဝိသဖလတာယ”ဟု ဖွင့်သည်(မဟာနိ. ၄-၃၆၀စသည်)။

ရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ **ဝိသပရိဘောဂတာယ**-ဒုက္ခကိုသာ သုံးဆောင်နိုင်ခြင်း ရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝိသတ္တိကာ-ကာမည်၏။ ယဿ-အကြင်မြတ်စွာ ဘုရား၏။ ဝါ-မှ၊ ကုဟိဋ္ဌိ-တစ်စုံတစ်ခုသော၊ ဘဝေ-ဘဝသို့၊ [ကုဟိဋ္ဌိတိ ကုဟိဋ္ဌိ ဌာနံ-ဇာဋိသစ်-၁၄၉] နေတုံ-ငှာ၊ ဧဝရူပါ-သော၊ သာ တဏှာ-သည်၊ နတ္ထိ၊ တုမေ-တို့သည်၊ အပဒံ-သာ၊ တံ ဗုဒ္ဓံ-ကို၊ ကေန ပဒေန-ဖြင့်၊ နေဿထ- ကြမည်နည်း? ကုတိ အတ္ထော။ ဒေသနာဝသာနေ-၌၊ ဗဟူနံ-ကုန်သော၊ ဒေဝတာနံ-တို့၏၊ ဓမ္မာဘိသမယော-သည်၊ အဟောသိ-ပြီ၊ မာရဓီတရောပိ- တို့သည်လည်း၊ တတ္ထေဝ-၌ပင်၊ ဝါ-မှပင်၊ အန္တရဓာယိသု-ကွယ်ပျောက်ကုန်ပြီ။

သတ္တာ-သည်၊ ကုမံ ဓမ္မဒေသနံ-ကို၊ အာဟရိတ္တာ-၍၊ “မာဂဏ္ဍိယ-ယ! အဟံ-သည်၊ ပုဗ္ဗေ-၌၊ သေမှာဒီဟိ-သလိပ်အစရှိသော အပြစ်တို့သည်၊ အ- ပလိဗုဒ္ဓေန-မနှောက်ယှက်အပ်သော၊ (မနှောင်ဖွဲ့အပ်သော)၊ သုဝဏ္ဏက္ခန္ဓ- သဒိသေန-ရွှေတုံးနှင့်တူသော၊ အတ္တဘာဝေန-ဖြင့်၊ သမန္နာဂတာ-ကုန်သော၊ တိဿော-ကုန်သော၊ ဣမာ မာရဓီတရော-တို့ကို၊ အဒ္ဓသံ-ပြီ၊ တဒါပိ-၌လည်း၊ မေထုနသ္မိံ-၌၊ ဆန္ဒော-အလိုဆန္ဒသည်၊ နာဟောသိယေဝ-မဖြစ်ခဲ့သည်သာ၊ တဝ-၏၊ ဓိတု-၏၊ သရိရံ-သည်၊ ဗဟိဝိစိတ္တော-ပြင်ပ၌ ဆန်းကြယ်သော၊ အ- သုစိယဇ္ဈော ဝိယ-မစင်အိုးကဲ့သို့၊ ဒွတ္တိသာကာရကုဏပပရိပူရံ-၃၂ပါးသော အဖို့အစု(အခြင်းအရာ)ရှိသော အပုပ်နှင့် ပြည့်နေသည်၊ [ဓမ္မဘာ-၁, ၅၄၃၈]

ဤအဖွင့်ကို ကြည့်၍ “ဝိသံ+ဖလံ ဧတိဿာတိ ဝိသတ္တိကာ-ဒုက္ခတည်းဟူသော အကျိုးရှိသော”ဟု ပြု၍ “ဝိသဖလာ”ကို ဝိသတ္တိကာပြုပါ၊ ၂ပုဒ်လုံး၌ ဝိသအရ ဒုက္ခကို ယူပါ၊ ဆက်ဦးအံ့-“ဝိသပပူတာယ”ကို ဤဓမ္မ၊ ဌ၌သာ တွေ့ရ၏၊ မဟာနိ-၇စသော ပါဠိအဋ္ဌကထာသီကာတို့၌ “ဝိသမူလာ”ဟု ရှိ၍ ထေရ-ဋ္ဌ-၂, ၉၆၊ ဓမ္မဋီ-၂၅၉တို့၌ “ဝိသမူလတာယ”ဟု ရှိ၏။

ဝိသပရိဘောဂတာယ။ ။တဏှာဖြင့် ရူပါရုံစသော ဒုက္ခကိုသာ သုံးဆောင် ခံစားနိုင်ခြင်းရှိ၏၊ နိဗ္ဗာန်ကို သုံးဆောင် ခံစားနိုင်ခြင်းမရှိ၊ ထို့ကြောင့် “ဝိသပရိ- ဘောဂတာယ”ဟု ဖွင့်သည်၊ “ဝိသဿေဝ+ပရိဘောဂေါ ဧတာယာတိ ဝိသတ္တိကာ- ရူပါရုံစသောဒုက္ခကိုသာ သုံးဆောင်နိုင်ခြင်းရှိသောတဏှာ”ဟု ပြု၊(နေတ္ထိဋီ-၅၉)၊ “ဝိသပရိဘောဂါ”ကို ဝိသတ္တိကာပြု။

(ဟောတိ)။ ဟိ-မှန်၊ မမ-၏။ ပါဒေါ-သည်၊ ဝါ-ကို၊ အသုစိမက္ခိတော-မစင်ဖြင့် လိမ်းကျပံ့အပ်သည်၊ သစေ ဘဝေယျ-အံ့၊ အယဉ္ဇ-ဤမာဂဏ္ဍီသည်လည်း၊ ဥမ္မာ-ရဋ္ဌာနေ-တံခါးခုံနေရာ၌၊ (သစေ) တိဋ္ဌေယျ-ရာ၏၊ တထာပိ-ထိုသို့ဖြစ်ပါ သော်လည်း၊ အဟံ-သည်၊ အဿာ-၏၊ သရီရေ-၌၊ ပါဒေ-တို့ကို၊ န ဖုသေယျ-မထိရာ၊” ကုတိ-သို့၊ ဝတ္တာ၊ ကုမံ ဂါထံ၊ အာဟ၊ (ကိ)။ “ဒိသ္မာန၊ ပေ၊ န ကုစ္ဆေ”တိ-၍၊ (အာဟ)။ ဒေသနာဝသာနေ-၌၊ ဥဘောပိ-ကုန်သော၊ ဇယ-မွတိကာ-လင်မယားတို့သည်၊ အနာဂါမိဖလေ-၌၊ ပတိဋ္ဌဟိသု-ကုန်ပြီ၊ ကုတိ-မာရဓိတရဝတ္ထုပြီးပြီ။

ဒိသ္မာန တက္ကံ အရတိ ရဂ္ဂ၊ နာဟောသိ ဆန္ဒော အပိ မေထုနသ္မိ၊ ကိမေဝိဒံ မုတ္တကရိသပုဏ္ဏံ၊ ပါဒါပိ နံ သမ္ဗုသိတုံ န ကုစ္ဆေ၊

တက္ကံ-တဏှာခေါ်ဆို၊ မာရ်နတ်၏သမီးကိုလည်းကောင်း၊ အရတိ-အရတိ ခေါ်ဆို၊ မာရ်နတ်၏သမီးကိုလည်းကောင်း၊ ရဂ္ဂ-ရဂါခေါ်ဆို၊ မာရ်နတ်၏သမီး ကိုလည်းကောင်း၊ ဒိသ္မာ-မြင်ရ၍၊ ဝါ-ခြင်းကြောင့်၊ မေထုနသ္မိ-မေထုန်၌ (မေ-ငါ၏) ဆန္ဒော အပိ-လိုချင်တောင့်တ၊ တဏှာဆန္ဒမျှသည်လည်း၊ န အဟော-သိ-မဖြစ်ခဲ့၊ မုတ္တကရိသပုဏ္ဏံ-ကျင်ငယ်ကျင်ကြီးတို့ဖြင့် ပြည့်နေသော၊ ကုဒံ-ဤမာဂဏ္ဍီ၏ ရုပ်အဆင်းကို၊ (ဒိသ္မာန-၍၊ ဝါ-ကြောင့်၊ ဆန္ဒော-သည်) ကိမေဝ (ဘဝိဿတိ)-အဘယ်မှာလျှင် ဖြစ်ပါတော့အံ့နည်း၊ နံ-ထိုမာဂဏ္ဍီကို၊ ပါဒါပိ-ခြေဖြင့်သော်လည်း၊ သမ္ဗုသိတုံ-ပေါင်းဖို့ဝေးဘိ၊ ထိရုံထိခြင်းငှာ၊ န ကုစ္ဆေ-အလိုမရှိ။ [ဓမ္မဘာ-၁၊ ၅၃၆၈]

မာရဓိတရဝတ္ထုဘာသာသနီကာ ပြီးပြီ။

၂-ဒေဝေါရောဟဏဝတ္ထုဘာသာသနီကာ

ယေ ဈာနပသုတာ ဓီရာတိ ကုမံ ဓမ္မဒေသနံ သတ္တာ သင်္ကဿနဂရဒ္ဒါရေ-သင်္ကဿမြို့တံခါး၌၊ ဗဟူ-ကုန်သော၊ ဒေဝမနုဿေ-နတ်လူတို့ကို၊ အာရဗ္ဗ ကထေသိ၊ ပန-ဆက်၊ ဒေသနာ-သည်၊ ရာဇဂဟေ-၌၊ သမုဋ္ဌိတာ-ပြီ၊ ဟိ-ခဲ့၊ ဧကသ္မိ-သော၊ သမယေ-၌၊ ရာဇဂဟသေဋ္ဌိ-သည်၊ ပရိဿယမောစနတ္ထဉ္စေဝ-

ဘေးရန်မှ လွတ်မြောက်ခြင်းအကျိုးငှာသာလျှင်လည်းကောင်း၊ ပမာဒေန-မေ
 လျော့သဖြင့်၊ ဝါ-ခြင်းကြောင့်၊ ဂလိတာနံ-လျှော့ကျကုန်သော၊ အာဘရဏာဒိနံ-
 တန်ဆာအစရှိသည်တို့ကို၊ ရက္ခဏတ္ထဥ-စောင့်ရှောက်ခြင်းအကျိုးငှာလည်း
 ကောင်း၊ **ဇာလကရဏ္ဍကံ**-ပိုက်ကွန်ဖြင့် ပြုလုပ်အပ်သော ပခြပ်ဖြင့်၊ ဝါ-ကို၊
 ပရိက္ခိပါပေတွာ-ထက်ဝန်းကျင် ပစ်ချစေ၍၊ ဝါ-ကာစေ၍၊ ဂင်္ဂါယ-၌၊ ဥဒက-
 ကီဠိ-ရေကစားခြင်းကို၊ ဝါ-ဖြင့်၊ [ဥဒကေ+ကီဠာ ဥဒကကီဠာ-ရေ၌ ကစားခြင်း၊]
 ကီဠိ-ကစားပြီ၊ အထ-၌၊ ဂင်္ဂါယ-၏၊ ဥပရိတီရေ-အထက်ကမ်း၌၊ ဇာတော-
 ဖြစ်သော၊ ဝါ-ပေါက်သော၊ ဧကော-သော၊ ရတ္တစန္ဒနရက္ခော-နိမြန်းသော စန္ဒကူး
 ပင်သည်၊ ဂင်္ဂါဒကေန-ဂင်္ဂါမြစ်ရေသည်၊ ဓောတမူလော-ဆေးကြောပွတ်တိုက်
 အပ်သော အမြစ်ရှိသည်၊ (ဟုတွာ)၊ ပတိတွာ-လဲကျ၍၊ တတ္ထ တတ္ထ ပါသာ-
 ဇောသု-ထိုထိုကျောက်ဖျာပေါ်တို့၌၊ သံဘိဇ္ဇမာနော-ကျိုးပဲ့ပျက်စီးလျက်၊ [“သံ-

ဇာလကရဏ္ဍကံ။ ။ကရိုဏ်းအနက်၌ ဒုတိယာသက်၊ (တစ်နည်း) ကံအနက်၌
 ဒုတိယာသက်၊ ပရိက္ခိပါပေတွာ၌ ပရိသည် သမန္တအနက်ဟော၊ “ပရိ-ထက်ဝန်းကျင်+
 ခိပါပေတွာ-ပစ်ချစေ”ဟူသည် ကာစေခြင်းတည်း။ **[သာဏိပါကာရံ ပရိက္ခိပါပေ-**
တွာတိ ဧတ္ထ **သာဏိပါကာရန္တိ** ကရဏေတ္ထေ ဥပယောဂဝစနံ၊ သာဏိပါကာရေန
 သမန္တတော ခိပါပေတွာတိ အတ္ထော၊ သာဏိပါကာရံ ဝါ သမန္တတော ပရိက္ခိပါပေတွာ
 (ခိပါပေတွော?)တိ ဧဝမေတ္ထ အတ္ထော ဂဟေတဗ္ဗော၊-သာရတ္ထ-၁၊ ၁၄၂။]

ဝိပြိုဟံ။ ။ဇလတိ သန္တတိတိ ဇလံ၊ ဇလေ+ဟိတံ ဇာလံ၊ [ဇလ+ဏာ-ဓာန်ဋီ-
 ၅၂၁၊] ဇေ သီဃဂတေ မိဂေ လာတိ ဂဏှာတိတိ ဇာလံ၊ [ဇ+လာ+အာ-ဧဋီ၊ သူစိ၊]
 ဇလတိ ဒိဗ္ဗတိ ဧတေနာတိ ဇာလော၊(ဇာဋီသစ်-၁၊ ၄၂၈)၊ ဇာလဿ+အာကာရော
 ဇာလံ-ပိုက်ကွန်၏အခြင်းအရာ(ပုံသဏ္ဌာန်)၊ အာကာရကိုချေ၊ သို့မဟုတ်၊ ဌာနူပစာရ
 အားဖြင့် ပိုက်ကွန်၏အခြင်းအရာ(ပုံသဏ္ဌာန်)ကို ယူပါ၊(ဇာဋီသစ်-၂၊ ၅၈)၊ ကရိယတိ-
 တိ ကရဏ္ဍော၊ [ကရ+အဏ္ဍာ-မောဂ်-၇၊ ၅၇၊] (တစ်နည်း) ကရသိတဗ္ဗော ဘာဇေ-
 တဗ္ဗောတိ ကရဏ္ဍော၊ [ကရသိ ဘာဇနထွေ+က၊-သီဋီသစ်-၂၊ ၁၄၉၊ ကစွည်း-၆၃၃၊]
 ကရဏ္ဍန္တိ ပတိဌဟန္တိ တာနိ တာနိ ဝတ္ထုနိ ဧတ္တာတိ ကရဏ္ဍော၊ [ကရသိ ပတိဌာယံ+က၊-
 ဇာဋီ သစ်-၂၊ ၅၁၂၊] ကရဏ္ဍော ဧဝ ကရဏ္ဍကော၊ ဇာလေန (ဇာလာကာရေန)
 ကတော+ကရဏ္ဍကော ဇာလကရဏ္ဍကော-ပိုက်ကွန်အခြင်းအရာ(ပုံသဏ္ဌာန်)ဖြင့်
 ပြုအပ်သော ပခြပ်။ (ဇာဋီသစ်-၂၊ ၅၈)

ဘဇ္ဇမာနော”ဟု ရှိနေသည်မှာ ပါဠိပျက်တည်း။ သာရတ္ထ-၃၊ ၃၈၂၌ကဲ့သို့ “သံဘိဇ္ဇမာနော”ဟု ရှိရမည်။ ဝိပွကိရိ-ဖရိဖရဲပြန်ကြပြီ။ တတော-ထိုစန္ဒကူးပင်မှ၊ ဧကာ-သော၊ ဃဋ္ဌပ္ပမာဏာ-အိုးပမာဏရှိသော၊ ဃဋ္ဌိကာ-အတုံးသည်၊ ပါသာဏေဟိ-တို့သည်၊ ဃံသိယမာနာ-ပွတ်တိုက်အပ်သော၊ ဝါ-ကြောင့်၊ ဥဒကဉ္စိမိဟိ-ရေလှိုင်းတို့သည်၊ ပေါထိယမာနာ-ရိုက်ပုတ်အပ်သော၊ ဝါ-ကြောင့်၊ မဋ္ဌာ-ပြေပြစ်သည်၊ ဟုတ္တာ-၍၊ အနုပုဗ္ဗေန-အားဖြင့်၊ ဝုယျမာနာ-မျောလာလသော၊ သေဝါလပရိယောနဒ္ဓါ-မှော်(ရေညှိ)သည် မြှေးယှက်အပ်သည်၊ (ဟုတ္တာ)၊ အာဂန္တာ-၍၊ တဿ-ထိုသူဌေး၏၊ ဇာလေ-၌၊ လဂ္ဂိ-ငြိပြီ၊ သေဌိ-သည်၊ “ဧတံ-ဤအရာသည်၊ ကိံ-ဘာနည်း?” ကူတိ-သို့၊ ဝတ္တာ-၍၊ “ရုက္ခယဋ္ဌိကာ-သစ်တုံးတည်း” ကူတိ-သို့၊ သုတ္တာ-၍၊ တံ-ထိုသစ်တုံးကို၊ အာဟရာပေတ္တာ-စေ၍၊ “ဧတံ-သည်၊ ကိံနာမ-အဘယ်မည်သော သစ်တုံးနည်း?” ကူတိ-ဤသို့ ပြော၍၊ ဥပဓာရဏတ္ထံ-စူးစမ်းခြင်းငှာ၊ ဝါသိကဏ္ဏေန-ပဲခွပ်ထောင့်စွန်းဖြင့်၊ တစ္ဆာပေသိ-ရွေစေပြီ၊ တာဝဒေဝ-၌ပင်၊ အလတ္တကဝဏ္ဏံ-ချိပ်ရည်အဆင်းနှင့်တူသော အဆင်းရှိသော၊ ရတ္တစန္ဒနံ-နီသောစန္ဒကူးသည်၊ ပညာယိ-ထင်ရှားလာပြီ၊ (ပေါ်လွင်လာပြီ)၊ ပန-ဆက်၊ သေဌိ-သည်၊ သမ္မာဒိဌိ-မှန်ကန်သောအယူရှိသည်၊ နေဝ (ဟောတိ-မဟုတ်)၊ မိစ္ဆာဒိဌိ-မှားသော အယူရှိသည်၊ န (ဟောတိ)၊ **မဇ္ဈတ္တဓာတုကော-**အလယ်၌ တည်သောသဘောရှိသူ၏အဖြစ်ဟူသော သဘောရှိသည်၊ (ဟောတိ)၊ သော-သည်၊ စိန္တေသိ-ပြီ၊ (ကိံ)၊ “မယျံ-၏၊ ဂေဟေ-၌၊ ရတ္တစန္ဒနံ-သည်၊ ဗဟု-ပေါများ၏၊ ကုမိနာ-စန္ဒကူးဖြင့်၊ ကိံ-ကို၊ ကရိဿာမိ န ခေါ-နည်း?” ကူတိ-ကြံပြီ၊ အထ-၌၊ အဿ-၏၊ ဧတံ-သည်၊ အဟောသိ၊ (ကိံ)၊ “ဣမသ္မိံ လောကေ-၌၊ ‘မယံ-တို့သည်၊ အရဟန္တာ-ရဟန္တာတို့တည်း၊ မယံ-တို့သည်၊ အရဟန္တာ-တို့တည်း၊’ ကူတိ-သို့၊ ဝတ္တာရော-ပြောဆိုနေသူတို့သည်၊ ဗဟု-များကုန်၏၊ အဟံ-သည်၊ ဧကံ-သော၊ အရဟန္တမ္ပိ-ကိုလည်း၊ န ပဿာမိ-မမြင်၊ ဂေဟေ-၌၊

မဇ္ဈတ္တဓာတုကော။ ။မဇ္ဈေ+ဌိတော+အတ္တာ သဘာဝေါ ဧတဿာတိ မဇ္ဈတ္တော၊ အလယ်၌ တည်သောသဘောရှိသူ၊ နောက်ဓာတုနှင့် အရတူစေရန် ဘာဝပ္ပဓာန၊ ဘာဝလောပကြံ၊ ထိုနောင် “မဇ္ဈတ္တော+ဓာတု ယဿာတိ မဇ္ဈတ္တဓာတုကော-အလယ်၌ တည်သောသဘောရှိသူအဖြစ်ဟူသော သဘောရှိသောသူဌေး”ဟု ဆက်ပါ။

ဘမံ-ပွတ်ခုံကို၊ ယောဇေတွာ-ယှဉ်စေ၍၊ ဝါ-တပ်၍၊ ပတ္တံ-ကို၊ လိခါပေတွာ-ရွှေစေ၍၊ ဝါ-ရွှေဘော်ထိုးစေ၍၊ သိက္ခာယ-ဆိုင်း၌၊ ဌပေတွာ-၍၊ ဝေဠုပရမ္မရာယ-ဝါးအဆင့်ဆင့်ဖြင့်၊ သဠိဟတ္ထမတ္ထေ-အတောင်၆၀၊ အတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ အာကာသေ-၌၊ ဩလမ္မာပေတွာ-တွဲလျားဆွဲစေ၍၊ ‘အရဟာ-သည်၊ သစေ အတ္ထိ-အံ့၊ (ဧဝံသတိ)၊ ကုမံ-ဤသပိတ်ကို၊ အာကာသေန-ဖြင့်၊ အာဂန္နာ-၍၊ ဂဏှာတု-လော၊’ ကုတိ-သို့၊ ဝက္ခာမိ-ပြောအံ့၊ ယော-သည်၊ တံ-ထိုသပိတ်ကို၊ ဂဟေဿတိ၊ တံ-ကို၊ သပုတ္တဒါရော-သားသမီးမယားနှင့်တကွဖြစ်သည်၊ (ဟု-တွာ)၊ သရဏံ-ဟူ၍၊ ဂမိဿာမိ-ဆည်းကပ်မည်၊” ကုတိ-ပြီ၊ သော-ထိုသူဌေးသည်၊ စိန္တိတနိယာမေနေဝ-ကြံစည်အပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်သာလျှင်၊ ပတ္တံ-ကို၊ လိခါပေတွာ-စေ၍၊ ဝေဠုပရမ္မရာယ-ဖြင့်၊ ဥဿာပေတွာ-အထက်သို့ ရောက်စေ၍၊ ဝါ-အထက်သို့ မြှောက်တင်၍၊ [ဥ-အထက်သို့+သာပေတွာ (သိ+ဏာပေ+တွာ)-ရောက်စေ၍] “ယော-အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ကုမသ္မိံ လောကေ-၌၊ အရဟာ-သည်၊ (ဟောတိ-အံ့၊) သော-သည်၊ အာကာသေန-ဖြင့်၊ အာဂန္နာ-၍၊ ကုမံ ပတ္တံ-ကို၊ ဂဏှာတု-လော၊” ကုတိ-သို့၊ အာဟ-ပြီ။

ဆ-ကုန်သော၊ သတ္တာရော-တိတ္ထိဆရာကြီးတို့သည်၊ “ဧသ-ဤသပိတ်သည်၊ အမှာကံ-တို့အား၊ အနုတ္တဝိကော-လျှောက်ပတ်၏၊ အမှာကမေဝ-တို့အားသာ၊ နံ-ထိုသပိတ်ကို၊ ဒေဟိ-လော၊” ကုတိ-သို့၊ ဝဒီသု-ကုန်ပြီ၊ သော-ထိုသူဌေးသည်၊ “အာကာသေန-ဖြင့်၊ အာဂန္နာ-၍၊ ဂဏှာယ-ကုန်၊” ကုတိ-သို့၊ အာဟ-ပြီ၊ အထ-၌၊ ဆဌေ-သော၊ ဒိဝသေ-၌၊ နာဠုပုတ္တော-နာဠု၏ သားဖြစ်သော၊ နိဂဏ္ဍော-သည်၊ အန္တေဝါသိကေ-တို့ကို၊ ပေသေသိ-စေလွှတ်ပြီ၊ (ကိ-အဘယ်သို့ ပြော၍ စေလွှတ်သနည်း?)၊ “ဂစ္ဆတ-ကြလော၊ သေဌိံ-ကို၊ ဧဝံ-သို့၊ ဝဒေထ-ကုန်လော၊ ‘အယံ-ဤသပိတ်သည်၊ အမှာကံ-တို့၏၊ အာစရိယ-ဿေဝ-အားသာလျှင်၊ အနုတ္တဝိကော-၏၊ အပ္ပမတ္တကဿ-နည်းသောအတိုင်း အရှည်ရှိသော သပိတ်ဟူသော၊ ဝါ-၏၊ ကာရဏာ-ကြောင့်၊ အာကာသေန-ဖြင့်၊ အာဂမနံ-ကြွလာရခြင်းကို၊ မာ ကရိ-နှင့်၊ မေ-အား၊ တံ ပတ္တံ-ကို၊ ဒေဟိ ကိရ-လောတဲ့၊” ကုတိ-ဤသို့ ပြော၍ စေလွှတ်ပြီ၊ တေ-ထိုအနီးနေတပည့်

တို့သည်၊ ဂန္ဓာ၊ သေဌိ-ကို၊ တထာ-ထိုခိုင်းသည့်အတိုင်း၊ ဝဒိသု-ကုန်ပြီ၊ သေဌိ-သည်၊ “အာကာသေန-ဖြင့်၊ အာဂန္ဓာ-၍၊ ဂဏှိတုံ-ငှာ၊ သမတ္ထောဝ-စွမ်းနိုင် သူသည်သာ၊ ဂဏှာတု-လော၊” ဣတိ-သို့၊ အာဟ-ပြီ၊ နာဋပုတ္တော-သည်၊ သယံ-တိုင်၊ ဂန္ဓကာမော-သည်၊ (ဟုတွာ)၊ အန္တေဝါသိကာနံ-တို့အား၊ သည်း-ကို၊ အဒါသိ-ပြီ၊ (ကိ)၊ “အဟံ-သည်၊ ဧကံ-သော၊ ဟတ္ထဉ္စ-ကိုလည်းကောင်း၊ ပါဒဉ္စ-ကိုလည်းကောင်း၊ ဥက္ခိပိတွာ-မြှောက်၍၊ ဥပ္ပတိတုကာမော ဝိယ-ပျံတက် လိုသူကဲ့သို့၊ ဘဝိဿာမိ-အံ၊ တုမေ-တို့သည်၊ မံ-ကို၊ ‘အာစရိယ-ဆရာ၊ ကိ- ကို၊ ကရောထ-ကုန်သနည်း? ဒါရမယပတ္တဿ-သစ်သားဖြင့် ပြုလုပ်အပ်သော သပိတ်ဟူသော၊ ဝါ-၏၊ ကာရဏာ-ကြောင့်၊ ပဋိစ္စန္ဒ-ဖုံးထားအပ်သော၊ အရ- ဟတ္ထဂုဏ်-အရဟတ္တဖိုလ်ဂုဏ်ကို၊ မဟာဇနဿ-ကို၊ ဝါ-အား၊ မာ ဒဿယိတ္ထ- မမြင်ပါစေနှင့်၊ ဝါ-မပြပါနှင့်၊’ ဣတိ-သို့၊ ဝတွာ-၍၊ မံ-၏၊ ဟတ္ထေသု စ-တို့ကို လည်းကောင်း၊ ပါဒေသု စ-ကိုလည်းကောင်း၊ ဂဟေတွာ-ကိုင်၍၊ (တစ်နည်း) မံ-ကို၊ ဟတ္ထေသု-ဝါ-တို့၌လည်းကောင်း၊ ပါဒေသု စ-ဝါ-တို့၌လည်းကောင်း၊ ဂဟေတွာ-၍၊ [ဓမ္မဘာ-၁, ၅၀၈၈၊] အာကမုန္တာ-ဆွဲကုန်လျက်၊ ဘူမိယံ-၌၊ ပါ- တေယျာထ-ကျစေကြလော၊” ဣတိ-ပြီ၊ သော-ထိုနာဋပုတ္တသည်၊ တတ္ထ-ထို သူဌေးအိမ်သို့၊ ဂန္ဓာ-၍၊ သေဌိ-ကို၊ အာဟ-ပြီ၊ (ကိ)၊ “မဟာသေဌိ-ကြီး၊ အယံ ပတ္တော-သည်၊ မယံ-အား၊ အနုစ္စဝိကော-၏၊ အညေသံ-တို့အား၊ န အနု- စ္စဝိကော-ပတ်၊ တေ-အား၊ အပ္ပမတ္တကဿ-ဟူသော၊ ဝါ-၏၊ ကာရဏာ- ကြောင့်၊ မမ-၏၊ အာကာသေ-၌၊ ဥပ္ပတနံ-ပျံတက်ရခြင်းသည်၊ မာ ရုစိ-မနှစ် သက်နှင့်၊ [ဓမ္မဘာ-၂, ၅၅၂၈၊] မေ-အား၊ ပတ္တံ-ကို၊ ဒေဟိ-လော၊” ဣတိ-ပြီ၊ ဘန္တေ၊ အာကာသေ-၌၊ ဥပ္ပတိတွာဝ-၍သာလျှင်၊ ဂဏှထ-ပါကုန်၊ ဣတိ-ပြီ၊ တတော-၌၊ နာဋပုတ္တော-သည်၊ “တေန ဟိ-လျှင်၊ အပေထ-ဖယ်ကြလော၊ အပေထ-ကြလော၊” ဣတိ-ပြော၍၊ အန္တေဝါသိကေ-တို့ကို၊ အပနေတွာ-တွန်း ဖယ်၍၊ “အာကာသေ-၌၊ ဝါ-သို့၊ ဥပ္ပတိဿာမိ-အံ၊” ဣတိ-၍၊ ဧကံ-သော၊ ဟတ္ထဉ္စ-ကိုလည်းကောင်း၊ ပါဒဉ္စ-ကိုလည်းကောင်း၊ ဥက္ခိပိ-ပြီ၊ အထ-၌၊ နံ- ကို၊ အန္တေဝါသိကာ-တို့သည်၊ “အာစရိယ၊ ကိ-ကြောင့်၊ ဧတံ-ဤပျံတက်ခြင်းကို၊ ကရောထ နာမ-ပြုကုန်ဘိသနည်း၊ ဆဝဿ-ယုတ်ညံ့သော၊ လာမကဿ-

ယုတ်နိမ့်သော၊ ဒါရမယပတ္တဿ-ဟူသော၊ ဝါ-၏။ ကာရဏာ-ကြောင့်၊ မဟာ-
ဇနဿ-ကို၊ ဝါ-အား၊ ဒဿိတေန-မြင်စေအပ်သော၊ ဝါ-ပြအပ်သော၊ ပဋိစ္စန္ဓ-
ဂုဏေန-ဖွဲ့ကွယ်အပ်သော အရဟတ္တဖိုလ်ဂုဏ်ဖြင့် (တစ်နည်း) ပဋိစ္စန္ဓဂုဏေန-
ကို၊ မဟာဇနဿ-ကို၊ ဝါ-အား၊ ဒဿိတေန-မြင်စေခြင်းဖြင့်၊ ဝါ-ပြခြင်းဖြင့်၊ ကော
အတ္ထော-အဘယ်အကျိုးရှိအံ့နည်း?” ဣတိ-၍၊ တံ-၏၊ ဟတ္ထပါဒေသု-တို့ကို၊
ဂဟေတွာ-၍၊ (တစ်နည်း) တံ-ကို၊ ဟတ္ထပါဒေသု-တို့၌၊ ဂဟေတွာ-၍၊ အာ-
ကမ္မိတွာ-၍၊ ဘူမိယံ-၌၊ ပါတေသုံ-ကျစေကုန်ပြီ၊ သော-ထိုနာဋပုတ္တသည်၊
သေဋ္ဌိ-ကို၊ အာဟ-ပြီ၊ (ကိ)၊ “မဟာသေဋ္ဌိ-ကြီး! ဣမေ-ဤအနီးနေတပည့်
တို့သည်၊ ဥပ္ပတိတုံ-ငှာ၊ ဝါ-ခွင့်ကို၊ န ဒေန္တိ-ကုန်၊ မေ-အား၊ ပတ္တံ-ကို၊ ဒေဟိ-
လော၊” ဣတိ-ပြီ၊ ဘန္တေ! ဥပ္ပတိတွာ-၍၊ ဂဏှထ-ကုန်၊ ဣတိ-ပြီ၊ ဧဝံ-လျှင်၊
တိတ္ထိယာ-တို့သည်၊ ဆ ဒိဝသာနိ-ပတ်လုံး၊ ဝါယမိတွာပိ-အားထုတ်၍လည်း၊
ဝါ-သော်လည်း၊ တံ ပတ္တံ-ကို၊ န လဘိသုယေဝ-ကုန်သည်သာ။

သတ္တမေ-သော၊ ဒိဝသေ-၌၊ အာယသ္မတော မဟာမောဂ္ဂလ္လာနဿ စ-
၏လည်းကောင်း၊ အာယသ္မတော ပိဏ္ဏောလဘာရဒ္ဒါဇဿ စ-၏လည်း
ကောင်း၊ [ပါရုပနကာလေ၌စပ်] “ရာဇဂဟေ-၌၊ ပိဏ္ဏာယ-ငှာ၊ စရိဿာမ-လှည့်
လည်ကြစို့” ဣတိ-ပြော၍၊ ဂန္ဓာ-၍၊ ဧကသ္မိံ-သော၊ ပိဋ္ဌိပါသာဏေ-ကျောက်
ဖျာပေါ်၌၊ ဌတွာ-၍၊ စီဝရံ-ကို၊ ပါရုပနကာလေ-ရုံရာအခါ၌၊ ဓုတ္တကာ-သေ
သောက်ကြူးတို့သည်၊ ကထံ-ကို၊ သမုဋ္ဌာပေသုံ-ဖြစ်စေကုန်ပြီ၊ (ကိ)၊ “အမ္ဘော-
အမောင်တို့! ပုဗ္ဗေ-၌၊ ဆ သတ္တာရော-တို့သည်၊ လောကေ-၌၊ ‘မယံ-တို့သည်၊
အရဟန္တာ-တို့သည်၊ အမှာ-ကုန်၏၊’ ဣတိ-ပြော၍၊ ဝိစရိသု-လှည့်လည်ခဲ့ကုန်ပြီ၊
ပန-သို့သော်လည်း၊ ပတ္တံ-ကို၊ ဥဿာပေတွာ-အထက်သို့ ရောက်စေ၍၊ ဝါ-
အထက်သို့ မြှောက်တင်၍၊ ‘အရဟာ-သည်၊ သစေ အတ္ထိ-အံ့၊ (ဧဝံသတိ)၊
အာကာသေန-ဖြင့်၊ အာဂန္ဓာ-၍၊ ဂဏှာတု-လော၊’ ဣတိ-သို့ ဝဒန္တဿ-သော၊
ရာဇဂဟေသေဋ္ဌိနော-၏၊ အဇ္ဇေ-နေ၊ သတ္တမော-သော၊ ဒိဝသော-တည်း၊ ဧကော-
ပိ-သည်လည်း၊ ‘အဟံ-သည်၊ အရဟာ-တည်း၊’ ဣတိ-၍၊ အာကာသေ-၌၊
ဝါ-သို့၊ ဥပ္ပတန္တော-ပျံတက်သူသည်၊ နတ္ထိ၊ အဇ္ဇေ နော-တို့သည်၊ လောကေ-၌၊

အရဟန္တာနံ-တို့၏။ နတ္ထိဘာဝေါ-မရှိကုန်သည်၏အဖြစ်ကို၊ ဉာတော-သိအပ်ပြီ” ကူတိ-ဖြစ်စေကုန်ပြီ၊ တံ ကထံ-ကို၊ သုတွာ-၍၊ အာယသ္မာ မဟာမောဂ္ဂ-လ္လာနော-သည်၊ အာယသ္မန္တံ ပိဏ္ဍောလဘာရဒ္ဒါဇံ-ကို၊ အာဟ-ပြီ၊ (ကိ)၊ “အာ-ဝုသော ဘာရဒ္ဒါဇံ! တေ-သည်၊ ကုမေသံ-တို့ကို၊ ဝစနံ-ကို၊ သုတံ-ကြားအပ်သလော? ကုမေ-တို့သည်၊ ဗုဒ္ဓဿ-၏၊ သာသနံ-ကို၊ ပရိဂ္ဂဏန္တာ ဝိယ-စူးစမ်းကုန်သကဲ့သို့၊ ဝဒန္တိ-ကုန်၏၊ တုပ္ပ-သည်လည်း၊ မဟိဒ္ဓိကော-ကြီးသော တန်ခိုးရှိ၏၊ မဟာနုဘာဝေါ-ကြီးသော အာနုဘော်ရှိ၏၊ ဂစ္ဆ-လော၊ တံ ပတ္တံ-ကို၊ အာကာသေန-ဖြင့်၊ ဂန္ဓာ-၍၊ ဂဏှာဟိ-လော၊” ကူတိ-ပြီ၊ အာဝုသော မဟာ-မောဂ္ဂလ္လာနံ! တံ၊ ကုဒ္ဓိမန္တာနံ-တန်ခိုးရှိသူတို့တွင်၊ အဂ္ဂေါ-အမြတ်ဆုံးတည်း၊ တံ-သည်၊ ဇတံ-ကို၊ ဂဏှာဟိ-လော၊ တယံ-သည်၊ အဂ္ဂဏန္တေ ပန-မယူသော်ကား၊ (မယူလျှင်တော့)၊ အဟံ-သည်၊ ဂဏှိဿာမိ-အံ၊ ကူတိ-ပြီ၊ “အာဝုသော! ဂဏှ-လော၊” ကူတိ-သို့၊ ဝုတ္တေ၊ အာယသ္မာ ပိဏ္ဍောလဘာရဒ္ဒါဇော-သည်၊ အဘိ-ညာပါဒကံ-အဘိညာဉ်၏အခြေဖြစ်သော၊ စတုတ္ထဇ္ဈာနံ-ကို၊ သမာပဋိတွာ-၍၊ ဥဋ္ဌာယ-၍၊ တိဂါဝုတံ-ဂါဝုတံရှိသော၊ **ပိဋ္ဌိပါသာဏံ**-ကျောက်ဖျာကို၊ ပါဒ-န္တေန-ခြေဖျားဖြင့်၊ ပဋိစ္စာဒေန္တော-ဖုံးအုပ်လျက်၊ ဝါ-ညှပ်လျက်၊ **တူလပိစု** ဝိယ-

ပိဋ္ဌိပါသာဏံ။ ။ရေပြင်အခြင်းအရာပုံသဏ္ဌာန်အားဖြင့် တည်သောကြောင့် ကျောက်ဖျာကိုပင် “ပိဋ္ဌိပါသာဏံ”ဟု ဆိုရသည်။ ပိဋ္ဌိယာ+အာကာရော ပိဋ္ဌိ-ရေပြင်အခြင်းအရာပုံသဏ္ဌာန်၊ အာကာရပုဒ်ချေ၊ သို့မဟုတ်၊ ဌာနဖြစ်သော ရေပြင်၏အမည်ကို ဌာနီဖြစ်သော ရေပြင်အခြင်းအရာပုံသဏ္ဌာန်၌ တင်စားသော ဌာနူပစာရအားဖြင့် ပိဋ္ဌိအရ ရေပြင်အခြင်းအရာပုံသဏ္ဌာန်ကို ယူပါ၊ ထိုနောင် “ပိဋ္ဌိယာ (ပိဋ္ဌိအာကာရေန)+ ဌာတော+ပါသာဏော ပိဋ္ဌိပါသာဏော-ရေပြင်အခြင်းအရာပုံသဏ္ဌာန်အားဖြင့် တည်သော ကျောက်ဖျာ”ဟု ဆက်ပါ၊ (ဇာဋီသစ်-၁၊ ၂၈၂)၊ (တစ်နည်း) ပါသာဏဿ+ပိဋ္ဌိ ပိဋ္ဌိပါသာဏော-ကျောက်ဖျာ၏ အပြင်”ဟု ပြု၊ ပါသာဏနှင့် ပိဋ္ဌိကို ရှေ့နောက်ပြန်၊ (ဝိနိစ္ဆယဋီ-၁၊ ၃၉၇)၊ ဤအလို အဘေဒဘေဒူပစာရအားဖြင့် ပါသာဏနှင့် ပိဋ္ဌိကို အရမကွဲဘဲ ကွဲသကဲ့သို့ ခွဲဆိုထားသည်။

တူလပိစု။ ။“အထ တူလော တထာ ပိစု(ဓာနံ-၄၉၄၊ အမရ-၁၉၊ ၁၀၆)”ဂါထာထောက်၍ “တူလပိစု”ဟု တူ၌ ဒီယဖြင့် ရှိရမည်၊ “တူလပိစု”ဟု တူ၌ ရသဖြင့် ရှိနေသည်မှာ ပါဌ်ပျက်တည်း၊ ဤဂါထာအရ တူလနှင့် ပိစုတစ်ပုဒ်ချင်းသည် လဲ၊

လဲ(ဝါဂွမ်း)ကဲ့သို့ အာကာသေ-၌၊ ဝါ-သို့၊ ဥဋ္ဌာပေတွာ-တက်စေ၍၊ ရာဇဂဟ-
 နဂရဿ-၏၊ ဥပရိ-၌၊ သတ္တက္ခတ္တိ-၇ကြိမ်၊ အနုပရိယာယိ-အစဉ်လှည့်လည်ပြီး
 သော-ထိုကျောက်ဖျာသည်၊ တိဂါဝုတပမာဏဿ-၃ဂါဝုတ်အတိုင်းအရှည်ရှိ
 သော၊ နဂရဿ-၏၊ ပိဓာနံ ဝိယ-အဖုံး(အမိုး)ကဲ့သို့၊ ပညာယိ-ထင်ရှားပြီး၊
 နဂရဝါသိနော-မြို့နေသူတို့သည်၊ “ပါသာဏော-သည်၊ နော-တို့ကို၊ အဝ-
 ထွရိတွာ-လွမ်းဖိ၍၊ ဂဏှာတိ-၏၊” ဣတိ-တွေး၍၊ ဘီတာ-ကြောက်ကုန်သည်၊
 (ဟုတွာ)၊ သပ္ပာဒီနိ-စကောအစရှိသည်တို့ကို၊ မတ္တကေ-ဦးထိပ်၌၊ ကတွာ-ပြု၍၊
 (ထား၍)၊ တတ္ထ တတ္ထ-ထိုထိုအရပ်တို့၌၊ နိလိယိသု-ပုန်းကုန်ပြီး၊ သတ္တမေ-သော၊
 ဝါရေ-အကြိမ်၌၊ ထေရော-သည်၊ ပိဋ္ဌိပါသာဏံ-ကို၊ ဘိန္နိတွာ-ခွဲ၍၊ အတ္တာနံ-
 ကို၊ ဒဿေသိ-ပြီး၊ မဟာဇနော-သည်၊ ထေရံ-ကို၊ ဒိသွာ-၍၊ “ဘန္တေ ပိဏ္ဍောလ-
 ဘာရဒွါဇ-ဇ၊ တဝ-၏၊ ပါသာဏံ-ကို၊ ဒဠိ-မြဲစွာ၊ ကတွာ-၍၊ ဂဏှ-ယူထား
 ပါလော၊ (ညှပ်ထားပါလော)၊ သဗ္ဗေ-ကုန်သော၊ နော-တို့ကို၊ မာ နာသယိ-
 မဖျက်ဆီးပါနှင့်၊” ဣတိ-ပြီး၊ ထေရော-သည်၊ ပါသာဏံ-ကို၊ ပါဒန္တေန-ဖြင့်၊
 ခိပိတွာ-ပစ်ချ၍၊ ဝိဿဇေသိ-လွှတ်လိုက်ပြီး၊ သော-ထိုကျောက်ဖျာသည်၊ ဂန္ဒာ-
 ၍၊ ယထာဋ္ဌာနေယေဝ-တည်မြဲနေရာ၌သာလျှင်၊ ပတိဋ္ဌာသိ-ပြီး၊ ထေရော-သည်၊
 သေဋ္ဌိဿ-၏၊ ဂေဟမတ္တကေ-အိမ်ထိပ်၌၊ အဋ္ဌာသိ-တည်ပြီး၊ တံ-ထိုထေရ်ကို၊
 ဒိသွာ-၍၊ သေဋ္ဌိ-သည်၊ ဥရေန-ရင်ဖြင့်၊ နိပဇ္ဇိတွာ-ဝတ်၍၊ “သာမိ-အရှင်၊ ဩ-
 တရထ-သက်ဆင်းတော်မူပါကုန်၊” ဣတိ-သို့၊ ဝတွာ-၍၊ ဝါ-သော်၊ အာကာ-
 သတော-မှ၊ ဩတိဏ္ဍံ-သက်ဆင်းတော်မူသော၊ ထေရံ-ကို၊ နိသီဒါပေတွာ-၍၊

ဝါဂွမ်းကို ဟော၏၊ ထို့အတူ “တူလပိစု၊ ပိစုတူလော”ဟု သမာသိတွဲလျှင်လည်း လဲ၊
 ဝါဂွမ်းကို ဟောသည်၊ (ဓာန်ဇီ-၄၉၄)၊ ဤသို့ တူလသက်သက်၊ ပိစုသက်သက်က လဲ၊
 ဝါဂွမ်းကို ဟောနိုင်ပါလျက် သမာသိဖြင့် “တူလပိစု”ဟု ဆိုခြင်းမှာ ပိစုသည် “ကပ္ပာသ-
 ပိစု-ဝါဂွမ်း၊ တူလပိစု-လဲ”ဟု ၂မျိုးရှိရာ ဤ၌ တူလပိစုကို ယူစေလို၍ ဆိုသည်ဟု
 ကြံပါ၊ “တူလီယတိ ပမီယတီတိ တူလော၊ (တူလ+အ၊ ဓာတွတ္ထ) ပမီယတိ မဒ္ဒိယတီတိ
 ပိစု၊ (ပိစု မဒ္ဒနေ+၂)၊ တူလသင်္ခါတာ+ပိစု တူလပိစု(ပါစိယော- ၃၃၆)”ဟု ပြုပါ၊
 (တစ်နည်း) ပိစုသဒ္ဒါ အစုအနက်ဟောဟု ယူ၍ “တူလဿ+ပိစု တူလပိစု-လဲ၏
 အစု”ဟု ပြုသေး၏။ (မအူပါရာနိ-၄၊ ၈၄)

ပတ္တိ-ကို၊ သြတာရာပေတွာ-ချစေ၍၊ စတုမဓရပုဏ္ဏံ-စတုမဓူဖြင့် ပြည့်သည်ကို၊ ဝါ-စတုမဓူဖြင့် ပြည့်အောင်၊ [ဓမ္မဘာ-၁, ၅၄၃၅၊] ကတွာ-၍၊ ထေရဿ-အား၊ အဒါသိ-ပြီ၊ ထေရော-သည်၊ ပတ္တိ-ကို၊ ဂဟေတွာ-၍၊ ဝိဟာရာဘိမုခေါ-ကျောင်းသို့ ရှေးရှုသည်၊ (ဟုတွာ)၊ ပါယာသိ-သွားပြီ၊ အထ-၌၊ ယေ-အကြင် သူတို့သည်၊ အရညဂတာ ဝါ-တော၌ ရောက်နေကုန်သည်လည်းကောင်း၊ သုညာဂါရဂတာ ဝါ-တိတ်ဆိတ်သည့်နေရာ၌ ရောက်နေကုန်သည်လည်းကောင်း၊ (ဟုတွာ)၊ အဿ-ထိုထေရ်၏၊ တံ ပါဠိဟာရိယံ-ထိုတန်ခိုးပြာဋိဟာကို၊ န အဒ္ဓသံသု-မမြင်လိုက်ရကုန်၊ တေ-တို့သည်၊ သန္နိပတိတွာ-စုဝေးရောက်လာ၍၊ “ဘန္တေ! အမှာကမ္ပိ-တို့ကိုလည်း၊ ဝါ-တို့အားလည်း၊ ပါဠိဟာရိယံ-ကို၊ ဒဿေဟိ-လော၊” ဣတိ-၍၊ ထေရ်-သို့၊ အနုဗန္ဓိသု-အစဉ်မပြတ် ဖွဲ့စပ်ကုန်ပြီ၊ ဝါ-နောက်က လိုက်ကုန်ပြီ၊ သော-ထိုထေရ်သည်၊ တေသံ တေသံ-ထိုထိုသူတို့အား၊ ပါဠိဟာရိယံ-ကို၊ ဒဿေတွာ-၍၊ ဝိဟာရ်-သို့၊ အဂမာသိ-ပြီ။

သတ္တာ-သည်၊ တံ-ထိုထေရ်သို့၊ အနုဗန္ဓိတွာ-၍၊ **ဥန္နာဒေန္တဿ**-အထက်၌ မြည်တိန်းစေသော၊ ဝါ-ပဲ့တင်သံကို ဖြစ်စေသော၊ မဟာဇနဿ-၏၊ သဒ္ဓိ-ကို၊ သုတွာ-၍၊ “အာနန္ဒ! ဧသော-ဤအသံသည်၊ ကဿ-အဘယ်သူ၏၊ သဒ္ဓေါ-အသံနည်း?” ဣတိ-သို့၊ ပုစ္ဆိတွာ-၍၊ “ဘန္တေ! ပိဏ္ဏောလဘာရဒ္ဒါဇေန-သည်၊ အာကာသေ-၌၊ ဝါ-သို့၊ ဥပ္ပတိတွာ-၍၊ စန္ဒနပတ္တော-စန္ဒကူးသပိတ်ကို၊ ဂဟိ-တော-အပ်ပြီ၊ ဧသော-သည်၊ တဿ-၏၊ သန္တိကေ-၌၊ ဝါ-က၊ သဒ္ဓေါ-ပါတည်း။”

ဥန္နာဒေန္တဿ။ ။ဥဒ္ဓံ+နာဒေန္တော ဥန္နာဒေန္တော၊ ဥသဒ္ဓါ ဥဒ္ဓံအနက်၊ နဒ (အဗျတ္တ-သဒ္ဓေ-စကားလုံးမထင်ရှားသော ကြီးကျယ်သောအသံ)ဓာတ်နောင် ကာရိတ်ဇော ပစ္စည်း၊ အန္တပစ္စည်းသက်(သုတ်မဟာဘာ- ၁၅)၊ (တစ်နည်း) “ဥဒ္ဓံ+နာဒေါ ဥန္နာဒေါ-အထက်၌ အသံ-မြင့်ကျယ်သောအသံ၊ ဥန္နာဒေတိ ဥန္နာဒံ ကရောတီတိ ဥန္နာဒေန္တော-အထက်၌ အသံကို ပြုသောလူအပေါင်း၊ (မြင့်တက်ကျယ်လောင်သောအသံကို ဖြစ်စေသောလူအပေါင်း”ဟု ပြု၊ ဥန္နာဒဟူသော ဒုတိယန္တနာမ်ပုဒ်နောင် ဓာတွတ္တေ နာမသို့ (မောဂ်-၅, ၁၂)သုတ်ဖြင့် ကရောတီအနက်၌ ဣပစ္စည်းသက်၊ ဣကို ဧပြု၊ **[ဥန္နာဒေန္တော**တိ ဥဒ္ဓံ နာဒေန္တော၊ ပဋိယောသံ(ပဲ့တင်သံကို) ပဝတ္တေန္တော(ဇာဋိသစ်-၁, ၁၉၈)၊ **ဥန္နာဒယန္တော**တိ နိန္နာဒံ ကရောန္တော(ဝိသုဒ္ဓိဋီ-၁, ၆၈၊ သံဋီ-၂, ၄၇၅)]

ဣတိ-သို့၊ သုတ္တာ-၍၊ ဘာရဒွါဇ်-ကို၊ ပက္ခောသာပေတွာ-၍၊ “တယာ-သည်၊ ဧဝံ-သို့၊ ကတံ ကိရ-ပြုအပ်သတဲဟု ကြားရသည်မှာ၊ သစ္စံ-မှန်သလော၊” ဣတိ-သို့၊ ပုစ္ဆိတွာ-၍၊ “ဘန္တေ! သစ္စံ-၏၊” ဣတိ-သို့၊ ဝုတ္တေ-သော်၊ “ဘာရဒွါဇ်! ကဿာ-ကြောင့်၊ တေ-သည်၊ ဧဝံ-သို့၊ ကတံ-နည်း?” ဣတိ-၍၊ ထေရ်-ကို၊ ဂရဟိတွာ-၍၊ တံ ပတ္တံ-ကို၊ ခဏ္ဍာခဏ္ဍံ-အပိုင်းငယ်အပိုင်းကြီးဖြစ်အောင်၊ [ဓမ္မဘာ-၁၊ ၁၈၈၅] ဘေဒါပေတွာ-ခွဲစေ၍၊ ဘိက္ခုနံ-တို့အား၊ **အဉ္စနပိသနတ္ထာယ**-မျက်စဉ်းနှင့် တကွ ကြိတ်ထိုက်သောဆေးအကျိုးငှာ၊ ဝါ-မျက်စဉ်းအလို့ငှာ ကြိတ်အပ်သော အမှုန့်အကျိုးငှာ၊ (မျက်စဉ်းကြိတ်စရာအမှုန့်အကျိုးငှာ)၊ ဒါပေတွာ-ပေးစေ၍၊ ပါဠိဟာရိယဿ-ကို၊ အကရဏတ္ထာယ-မပြုခြင်းအကျိုးငှာ၊ သာဝကာနံ-တို့ကို၊ ဝါ-တို့အား၊ သိက္ခာပဒံ-ကို၊ ပညာပေသိ-အပြားအားဖြင့် သိစေတော်မူပြီ၊ ဝါ-ပညတ်တော်မူပြီ။ [ပညာပေတီတိ ပကာရေဟိ ဇာနာပေတိ၊ မူလဋီ-၁၊ ၈၉။]

တိတ္ထိယာ-တို့သည်၊ “သမဏော ဂေါတမော-သည်၊ တံ ပတ္တံ-ကို၊ ဘေဒါ-ပေတွာ-စေ၍၊ ပါဠိဟာရိယဿ-ကို၊ အကရဏတ္ထာယ-ငှာ၊ သာဝကာနံ-တို့ကို၊ ဝါ-တို့အား၊ သိက္ခာပဒံ-ကို၊ ပညာပေသိ ကိရ-ပြီတဲ၊” ဣတိ-သို့၊ သုတ္တာ-၍၊ “သမဏဿ ဂေါတမဿ-၏၊ သာဝကာ-တို့သည်၊ ပညတ္တံ-သော၊ သိက္ခာပဒံ-ကို၊ ဇီဝိတဟေတုပိ-အသက်ဟူသော အကြောင်းကြောင့်လည်း၊ န အတိက္ကမန္တိ-မလွန်ကျူးကုန်၊ သမဏောပိ ဂေါတမော-သည်လည်း၊ တံ-ထိုသိက္ခာပုဒ်ကို၊ ရက္ခိဿတေဝ-စောက်ရှောက်မည်သာ၊ ဣဒါနိ-၌၊ အမှေဟိ-တို့သည်၊ ဩ-ကာသော-အခွင့်ကို၊ လဒ္ဓေါ-ပြီ၊” ဣတိ-ပြော၍၊ နဂရဝီတိသု-မြို့၏လမ်းတို့၌၊ အာရောစေန္ဒာ-ပြောကုန်လျက်၊ ဝိစရိသု-ကုန်ပြီ၊ (ကို)၊ “မယံ-တို့သည်၊ အတ္တ-နော-၏၊ ဂုဏံ-ကို၊ ရက္ခန္တာ-ကုန်လျက်၊ ပုဗ္ဗေ-၌၊ ဒါရမယပတ္တဿ-ဟူသော၊ ဝါ-၏၊ ကာရဏာ-ကြောင့်၊ အတ္တနော-၏၊ ဂုဏံ-ကို၊ မဟာဇနဿ-ကို၊ ဝါ-အား၊

အဉ္စနပိသနတ္ထာယ။ ။ အဉ္စတိ စက္ခု၊ မက္ခေတိ အနေနာတိ အဉ္စနံ၊ အဉ္စတိ စက္ခု၊ ဗျတ္တံ ကရောတိတိ ဝါ အဉ္စနံ၊ ပိသိတဗ္ဗန္တိ ပိသနံ၊ အဉ္စနေဟိ+သဒ္ဓိ+ပိသနံ အဉ္စနပိသနံ၊ (ဝိ-၄-၃၊ ၃၇၃၊ ပါဏိယော-၃၄၅)၊ (တစ်နည်း) အဉ္စနတ္ထာယ+ပိသနံ အဉ္စနပိသနံ-မျက်စဉ်းအကျိုးငှာ ကြိတ်အပ်သောအမှုန့်၊ (သာရတ္ထ-၃၊ ၃၁၃)၊ ဝိ-၄၊ ၂၄၈၌ အဉ္စန- (နူ)ပပိသနံ”ဟု ရှိ၏။

န ဒဿယိမှာ-မပြခဲ့ကုန်၊ သမဏဿ ဂေါတမဿ-၏၊ သာဝကာ-တို့သည်၊ ပတ္တကမတ္တဿ-သပိတ်ကလေးမျှသော၊ ဝါ-၏၊ ကာရဏာ-ကြောင့်၊ အတ္တနော-၏၊ ဂုဏံ-ကို၊ မဟာဇနဿ-ကို၊ ဝါ-အား၊ ဒဿသုံ-ကုန်ပြီ၊ သမဏော ဂေါ-တမော-သည်၊ အတ္တနော-၏၊ ပဏ္ဍိတတာယ-ပညာရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ပတ္တံ-ကို၊ ဘေဒါပေတွာ-၍၊ သိက္ခာပဒံ-ကို၊ ပညာပေသိ-ပြီ၊ ဣဒါနိ-၌၊ မယံ-တို့သည်၊ တေနော-ထိုရဟန်းဂေါတမနှင့်သာလျှင်၊ သဒ္ဓိံ၊ ပါဠိဟာရိယံ-ကို၊ ကရိ-ဿာမ-ကုန်အံ့၊” ဣတိ-ကုန်ပြီ။

ဗိမ္ဗိသာရော-မည်သော၊ ရာဇာ-သည်၊ တံ ကထံ-ကို၊ သုတွာ-၍၊ သတ္ထု-၏၊ သန္တိကံ-သို့၊ ဂန္ဓာ-၍၊ “ဘန္တေ! တုမေဟိ-တို့သည်၊ ပါဠိဟာရိယဿ-ကို၊ အကရဏတ္တာယ-ငှာ၊ သာဝကာနံ-တို့ကို၊ ဝါ-အား၊ သိက္ခာပဒံ-ကို၊ ပညတ္တံ ကိရ-ပညတ်တော်မူအပ်သတဲ့ဆို” ဣတိ-ပြီ၊ “မဟာရာဇ! အာမ-အိမ်း” ဣတိ-ပြီ၊ ဣဒါနိ-၌၊ တိတ္ထိယာ-တို့သည်၊ “တုမေဟိ-တို့နှင့်၊ သဒ္ဓိံ-တူ၊ ပါဠိဟာရိယံ-ကို၊ ကရိဿာမ-ကုန်အံ့” ဣတိ-သို့၊ ဝဒန္တိ-ကုန်၏၊ ဣဒါနိ-၌၊ ကိံ-ဘာကို၊ ကရိဿထ-လုပ်ကြမည်နည်း? ဣတိ-ပြီ၊ “မဟာရာဇ! တေသု-ထိုတိတ္ထိတို့သည်၊ ကရောန္တေသု-ကုန်လသော်၊ ကရိဿာမိ-မည်၊” ဣတိ-ပြီ၊ တုမေဟိ-တို့သည်၊ သိက္ခာပဒံ-ကို၊ ပညတ္တံ နနု-ပညတ်တော်မူထားအပ်ပြီ -မဟုတ်လော? မဟာ-ရာဇ! အဟံ-သည်၊ အတ္တနော-ဖို့၊ ဝါ-၏အတွက်၊ သိက္ခာပဒံ-ကို၊ န ပညာ-ပေသိ-ပြီ၊ တံ-ထိုသိက္ခာပဒံကို၊ မမ-၏၊ သာဝကာနံ ဧဝ-တို့ဖို့သာလျှင်၊ ဝါ-တို့အားသာလျှင်၊ ပညတ္တံ-အပ်ပြီ၊ ဘန္တေ! တုမေဟိ-တို့ကို၊ ဌပေတွာ-ချန်ထား၍၊ အညတ္ထ-(အရှင်ဘုရားတို့မှ) အခြားသော တပည့်သာဝကတို့၌၊ သိက္ခာပဒံ-သည်၊ ဝါ-ကို၊ ပညတ္တံ နာမ-သည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်နိုင်ပါလော? ဣတိ-ပြီ၊ မဟာ-ရာဇ! တေန ဟိ-လျှင်၊ ဧတ္ထ-ဤစကားရပ်၌၊ တမေဝ-ကိုပင်လျှင်၊ ပဋိပုစ္ဆာမိ-ပြန်မေးမည်၊ “မဟာရာဇ! ဝိဇိတေ-တိုင်းနိုင်ငံ၌၊ ဥယျာနံ-သည်၊ အတ္ထိံ ပန-ရှိသလော?” ဣတိ-ပြီ၊ “ဘန္တေ! အတ္ထိံ-၏” ဣတိ-ပြီ၊ “မဟာရာဇ! တေ-၏၊ ဥယျာနေ-၌၊ မဟာဇနော-သည်၊ အမ္မာဒိနိံ-သရက်သီးအစရှိသည်တို့ကို၊ ကိံ-ကို၊ ကတ္တဗ္ဗံ-ပြုထိုက်သည်၊ အဿ-ဖြစ်ရာသနည်း? [ကိမဿာတိ ကိံ ဘဝေယျ-

အံ. ၄-၂, ၂၅၉]” ကုတိ-ပြီ “ဘန္တေ! ဒဏ္ဍော-ဒဏ်သည်၊ (အဿ-ပါ၏)” ကုတိ-ပြီ “တွံ ပန-သည်ကား၊ ခါဒိတုံ-ငှာ၊ ဝါ-ကို၊ လဘသိ-ရသလော?” ကုတိ-ပြီ “ဘန္တေ! အာမ-ပါ၊ မယံ-ဖို့ ဝါ-အတွက်၊ ဒဏ္ဍော-သည်၊ နတ္ထိ-ပါ၊ အဟံ-သည်၊ အတ္တနော-၏၊ သန္တကံ-ကို၊ ခါဒိတုံ-ငှာ၊ လဘာမိ-၏” ကုတိ-ပြီ “မဟာရာဇ! တဝ-၏၊ တိယောဇနသတိကေ-ယူဇနာ၃၀၀ရှိသော၊ ရဇေ-၌၊ အာဏာ-သည်၊ ပဝတ္တတိ ယထာ-ကဲ့သို့၊ (တဝ-သည်၊) အတ္တနော-၏၊ ဥယျာနေ-၌၊ အမ္မာဒီနိ-တို့ကို၊ ခါဒန္တဿ-သော်၊ ဒဏ္ဍော-သည်၊ နတ္ထိ ယထာ-ကဲ့သို့၊ အညေသံ-တို့၏၊ အတ္ထိ ယထာ-ကဲ့သို့၊ ဧဝံ-တူ၊ မမပိ-၏လည်း၊ စက္ကဝါဠကောဋိသတသဟ-သေ-စကြာဝဠာကုဋေ ၁သိန်း၌၊ အာဏာ-သည်၊ ပဝတ္တတိ-၏၊ အတ္တနော-၏၊ သိက္ခာပဒပညတ္တိယာ-ပညတ်အပ်သော သိက္ခာပုဒ်၏၊ ဝါ-ကို၊ အတိက္ကမော နာမ-လွန်ကြူးခြင်းမည်သည်၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ အညေသံ ပန-တို့၏မှာကား၊ အတ္ထိ-၏၊ အဟံ-သည်၊ ပါဠိဟာရိယံ-ကို၊ ကရိဿာမိ-မည်” ကုတိ-ပြီ၊ တိတ္ထိယာ-တို့သည်၊ တံ ကထံ-ကို၊ သုတွာ-၍၊ “ဣဒါနိ-၌၊ နဋ္ဌာ-ပျက်စီးကုန်သည်၊ အမှာ-ဖြစ်ကုန်၏၊ သမဏေန ဂေါတမေန-သည်၊ သာဝကာနံယေဝ-တို့ဖို့သော၊ ဝါ-တို့အားသာ၊ သိက္ခာပဒံ-ကို၊ ပညတ္တံ ကိရ-သတုံ၊ အတ္တနော-ဖို့၊ ဝါ-အား၊ န (ပညတ္တံ ကိရ)-ပညတ်အပ်သည်မဟုတ်ဘူးတုံ၊ သယမေဝ-တိုင်သာ၊ ပါဠိ-ဟာရိယံ-ကို၊ ကတ္ထုကာမော ကိရ-သတုံ၊ (မယံ-တို့သည်၊) ကိံ-သို့၊ ကရောမ န ခေါ-နည်း?” ကုတိ-၍၊ မန္တယိသု-တိုင်ပင်ကုန်ပြီ။

ရာဇာ-သည်၊ သတ္တာရံ-ကို၊ ပုစ္ဆိ-ပြီ၊ (ကိံ)၊ “ဘန္တေ! ကဒါ-၌၊ ပါဠိဟာရိယံ-ကို၊ ကရိဿထ-ပြုတော်မူကုန်မည်နည်း?” ကုတိ-ပြီ၊ “မဟာရာဇ! ကုတော-ဤနေ့မှ၊ စတုမာသစ္စယေန-၄လလွန်ရာအခါ၌၊ အာသာဠိပုဏ္ဏမာယံ-ဝါဆို လပြည့်နေ့၌၊ (ကရိဿာမ-ကုန်အံ့)” ကုတိ-ပြီ “ဘန္တေ! ကတ္ထ-အဘယ်အရပ်၌၊ ကရိဿထ-ကုန်မည်နည်း?” ကုတိ-ပြီ၊ “မဟာရာဇ! သာဝတ္ထိံ-ကို၊ နိဿာယ-၍၊ (ကရိဿာမ-ကုန်အံ့)” ကုတိ-ပြီ၊ “ကဿာ-ကြောင့်၊ သတ္တာ-သည်၊ ဧဝံ-သို့ ဒုရဋ္ဌာနံ-ဝေးသောအရပ်သို့ အပဒိသိ ပန-ညွှန်ပြတော်မူပါသနည်း?” ကုတိ-ဤကား အမေးတည်း၊ “ယသ္မာ-ကြောင့်၊ တံ-ထိုသာဝတ္ထိမြို့သည်၊ သဗ္ဗဗုဒ္ဓါနံ-

တို့၏။ မဟာပါဠိဟာရိယကရုဏာဌာနံ-ကြီးစွာသော တန်ခိုးပြာဠိဟာကို ပြုတော်
မူရာနေရာတည်း။ အပိစ-သည်သာမကသေး၊ မဟာဇနဿ-၏။ သန္တိပါတန-
တ္ထာယပိ-စုဝေးနိုင်ခြင်းအကျိုးငှာလည်း၊ ဒုရဌာနမေဝ-ကိုသာ၊ အပဒိသိ-ပြီ။
“ဣတိ-ဤကား အဖြေတည်း။ တိတ္ထိယာ-တို့သည်၊ တံ ကထံ-ကို၊ သုတွာ-၍၊
“ဣတော-မှ၊ စတုန္တံ-ကုန်သော၊ မာသာနံ-တို့၏။ အစ္စယေန-၌၊ သမဏော
ဂေါတမော-သည်၊ သာဝတ္ထိယံ-၌၊ ပါဠိဟာရိယံ-ကို၊ ကရိဿတိ ကိရ-မည်တဲ့၊
ဣဒါနိ-၌၊ တံ-ထိုရဟန်းဂေါတမကို၊ အမုဗ္ဗိတွာဝ-မလွှတ်မူ၍သာလျှင်၊ (အလွတ်
မပေးဘဲသာလျှင်)၊ အနုပဗ္ဗိဿာမ-အစဉ်လိုက်ကြမည်၊ မဟာဇနော-သည်၊
အမှေ-တို့ကို၊ ဒိသွာ-၍၊ ‘ဣဒံ-ဤအစဉ်လိုက်နေခြင်းသည်၊ ကိံ-ဘာကြောင့်
နည်း?’ ဣတိ-သို့၊ ပုစ္ဆိဿတိ-မည်၊ အထ-၌၊ အဿ-ထိုလူအပေါင်းအား၊
ဝက္ခာမ-ပြောကြမည်၊ (ကိံ) ‘မယံ-တို့သည်၊ သမဏေန ဂေါတမေန-နှင့်၊ သဒ္ဓိ-
တူ၊ ပါဠိဟာရိယံ-ကို၊ ကရိဿာမ-ကြမည်’ ဣတိ-သို့၊ ဝဒိမှာ-ပြောခဲ့ကုန်ပြီ၊
သော-ထိုရဟန်းဂေါတမသည်၊ ပလာယတိ-ပြေးနေ၏၊ မယံ-တို့သည်၊ အဿ-
အား၊ ပလာယိတုံ-ငှာ၊ ဝါ-ပြေးခွင့်ကို၊ အဒတွာ-၍၊ အနုပဗ္ဗာမ-ကုန်၏။” ဣတိ-
ကုန်ပြီ၊ သတ္တာ-သည်၊ ရာဇဂဟေ-၌၊ ပိဏ္ဍာယ-ငှာ၊ စရိတွာ-၍၊ နိက္ခမိ-မူပြီ၊
တိတ္ထိယာပိ-တို့သည်လည်း၊ အဿ-ထိုဘုရားရှင်၏၊ ပစ္ဆတောဝ-နောက်၌သာ
လျှင်၊ ဝါ-နောက်ကသာလျှင်၊ နိက္ခမိတွာ-၍၊ ဘတ္တကိစ္စဌာနေ-ဆွမ်းဘုဉ်းပေး
ခြင်းကိစ္စကို ပြုရာအရပ်၌၊ ဝသန္တိ-ကုန်၏၊ ဝသိတဌာနေ-နေခဲ့ရာအရပ်၌ပင်၊
ပုနဒိဝသေ-၌၊ ပါတရာသံ-နံနက်စာကို၊ ကရောန္တိ-ကုန်၏၊ တေ-ထိုတိတ္ထိတို့
သည်၊ ဝါ-တို့ကို၊ မနုဿေဟိ-တို့သည်၊ “ဣဒံ-ဤအစဉ်တစိုက် လိုက်နေခြင်း
သည်၊ ကိံ-ဘာကြောင့်နည်း?” ဣတိ-သို့၊ ပုစ္ဆိတာ-မေးအပ်ကုန်သည်၊ (သမာ-
နာ)၊ ဟေဌာ-၌၊ စိန္တိတနိယာမေန-ကြံစည်အပ်သော နည်းဖြင့်သာလျှင်၊
အာရောစေသုံ-ကုန်ပြီ၊ မဟာဇနောပိ-သည်လည်း၊ “ပါဠိဟာရိယံ-ကို၊ ပဿိ-
ဿာမ-ကြမည်” ဣတိ-ကြံ၍၊ အနုပဗ္ဗိ-ပြီ။

သတ္တာ-သည်၊ အနုပုဗ္ဗေန-အားဖြင့်၊ သာဝတ္ထိ-သို့၊ ပါပုဏိ-ပြီ၊ တိတ္ထိယာပိ-
တို့သည်လည်း၊ တေန-ထိုဘုရားရှင်နှင့်၊ သဒ္ဓိယေဝ-သာလျှင်၊ ဂန္ဒာ-၍၊ ဥပ-

ဌာကေ-အလုပ်အကျွေးတို့ကို၊ သမာဒပေတွာ-၍၊ သတသဟဿံ-သိန်းကို၊ လဘိတွာ-၍၊ ခဒိရထမ္ဘဟိ-ရှားတိုင်တို့ဖြင့်၊ မဏ္ဍပံ-ကို၊ ကာရေတွာ-၍၊ နီလုပွလေဟိ-ကြာညီပန်းတို့ဖြင့်၊ ဆာဒါပေတွာ-မိုးစေ၍၊ “ဣဓ-ဤနေရာ၌၊ ပါဠိဟာရိယံ-ကို၊ ကရိဿာမ-ကုန်အံ့” ဣတိ-၍၊ နိသီဒိသု-ကုန်ပြီ၊ ပသေနဒိ-မည်သော၊ ကောသလော-ကောသလတိုင်း၏ အရှင်ဖြစ်သော၊ [ဓမ္မဘာ-၂၊ ၁၄၂၅] ရာဇာ-သည်၊ သတ္တာရံ-သို့၊ ဥပသင်္ကမိတွာ-၍၊ “ဘန္တေ! တိတ္ထိယေဟိ-တို့သည်၊ မဏ္ဍပေါ-ကို၊ ကာရိတော-ဆောက်လုပ်စေအပ်ပြီ၊ အဟမ္ဘိ-သည်လည်း၊ တုမ္ဘာကံ-တို့ဖို့၊ ဝါ-အတွက်၊ မဏ္ဍပံ-ကို၊ ကရိဿာမိ-မည်” ဣတိ-ပြီ၊ “မဟာရာဇ! အလံ-တော်ပြီ၊ မယံ-ဖို့၊ ဝါ-အတွက်၊ မဏ္ဍပကာရကော-မဏ္ဍပ်ကို ဆောက်လုပ်မည့်သူသည်၊ အတ္ထိ-၏၊” ဣတိ-ပြီ၊ “ဘန္တေ! မံ-ကို၊ ဌပေတွာ-ချန်ထား၍၊ အညော-တပည့်တော်မှ အခြားသော၊ ကော-သည်၊ ကာတုံ-ငှာ၊ သက္ခိဿတိ-နည်း?” ဣတိ-ပြီ၊ “ဒေဝရာဇာ-စတုမဟာ၊ တာဝတိံသာနတ်တို့၏ မင်းဖြစ်သော၊ သက္ကော-သည်၊ (ကာတုံ-ငှာ၊ သက္ခိဿတိ-မည်)” ဣတိ-ပြီ၊ “ဘန္တေ! ကဟံ-၌၊ ပါဠိဟာရိယံ-ကို၊ ကရိဿထ ပန-ပြုတော်မူကြမည်နည်း?” ဣတိ-ပြီ၊ “မဟာရာဇ! ကဏ္ဍမုရုက္ခမူလေ-ကဏ္ဍမ္ဘသရက်ပင်၏ အနီး၌၊ (ကရိဿာမ)” ဣတိ-ပြီ၊ တိတ္ထိယာ-တို့သည်၊ “အမ္ဘရုက္ခမူလေ-၌၊ ပါဠိဟာရိယံ-ကို၊ ကရိဿတိ ကိရ-မည်တဲ့” ဣတိ-သို့၊ သုတွာ-၍၊ အတ္တနော-၏၊ ဥပဌာကာနံ-တို့အား၊ အာရောစေတွာ-၍၊ ယောဇနဗုဒ္ဓန္တရေ-၁ယူဇနာ၏ အတွင်းဖြစ်သော၊ ဌာနေ-၌၊ အန္တမသော-အားဖြင့်၊ တဒဟုဇာတမ္ဘိ-ထိုနေ၌ ပေါက်သည်လည်း ဖြစ်သော၊ အမ္ဘပေါတကံ-သရက်ပင်ငယ်ကို၊ ဥပ္ပာဇေတွာ-နုတ်စေ၍၊ အရညေ-၌၊ ခိပါပေသုံ-ပစ်စေကုန်ပြီ။

သတ္တာ-သည်၊ အာသာဠိပုဏ္ဏမဒိဝသေ-ဝါဆိုလပြည့်နေ့၌၊ အန္တောနဂရံ-သို့၊ ပါဝိသိ-ပြီ၊ ရညောပိ-၏လည်း၊ ဥယျာနပါလော-ဥယျာဉ်ကို စောင့်ရှောက်သော၊ (ဥယျာဉ်စောင့်ဖြစ်သော)၊ ကဏ္ဏော နာမ-ကဏ္ဍမည်သူသည်၊ ဧကံ-သော၊ **ပိင်္ဂလကိပိလ္လိကေဟိ**-ကြောင်သောအဆင်းရှိသော ပုရွက်ဆိပ်တို့သည်၊

ပိင်္ဂလကိပိလ္လိကေဟိ။ ။ကိမိဘာဝေန ခုဒ္ဒကပါဏဘာဝေန လန္တိ ဂဏ္ဍန္တိ ဝါ-

ခါချဉ်ကောင်တို့သည်၊ ကတပတ္တပုဋ္ဌဿ-ပြုလုပ်အပ်သော သစ်ရွက်ထုပ်၏၊ ဝါ-ပြုလုပ်အပ်သောအုံ၏၊ [ပတ္တေန+ကတော+ပုဋ္ဌော ပတ္တပုဋ္ဌော-သစ်ရွက်ဖြင့် ပြုအပ်သော အထုပ်(ပါစိယော-၁၈၅)၊ ကတော+ပတ္တပုဋ္ဌော ကတပတ္တပုဋ္ဌော-ပြုအပ်သော သစ်ရွက်ထုပ်] အန္တရေ-အတွင်း၌၊ မဟန္တံ-သော၊ အဗ္ဗပက္ကံ-မှည့်နေသော သရက်သီးကို၊ ဝါ-သရက်သီးမှည့်ကို၊ ဒိသ္မာ-၍၊ တဿ-ထိုသရက်သီးမှည့်၏၊ ဂန္ဓရသလောဘေန-အနံ့အရသာ၌ တပ်မက်သော လောဘကြောင့်၊ သမ္ပတ-န္တေ-ထက်ဝန်းကျင် ပျံသန်းနေကုန်သော၊ **ဝါယသေ**-ကျီးတို့ကို၊ ပလာပေတွာ-ပြေးစေ၍၊ ရညော-၏၊ ခါဒနတ္ထာယ-ငှာ၊ အာဒါယ-၍၊ ဂစ္ဆန္တော-သော်၊ အန္တရာ-မဂ္ဂေ-၌၊ သတ္တာရံ-ကို၊ ဒိသ္မာ-၍၊ စိန္တေသိ-ပြီ၊ (ကံ)၊ “ရာဇာ- သည်၊ ဣမံ အမ္ပံ-ကို၊ ခါဒိတွာ-၍၊ မယံ-အား၊ အဋ္ဌ ဝါ-ကျပ်သော်လည်းဖြစ်ကုန်သော၊ သော-ဠသ ဝါ-၁၆ကျပ်သော်လည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ကဟာပဏေ-ငွေအသပြာတို့ကို၊ ဒဒေယျ-ရာ၏၊ တံ-ထိုငွေသည်၊ မေ-၏၊ ဧကတ္တဘာဝေပိ-တစ်ခုသော ဘဝ၌ သော်လည်း၊ ဝါ-တစ်ဘဝ၌သော်လည်း၊ ဇီဝိတဂုတ္တိယာ-အသက်၏ ဖြစ်ခြင်းငှာ၊ ဝါ-အသက်မွေးခြင်းငှာ၊ နာလံ(န+အလံ)-မစွမ်းနိုင်၊ (မလောက်ငှာ)၊ ပန-ဆက်၊ အဟံ-သည်၊ သတ္တု-အား၊ ဣမံ-ကို၊ သစေ ဒဿာမိ-အံ၊ (ဧဝံသတိ)၊ အဝဿံ-

ပဝတ္တန္တိတိ ကိပိလ္လိကာ၊ [ကိမိ+လာ+ဏ္ဍ၊ မကို ပပြု၊ လဒ္ဒေဘော်၊] (တစ်နည်း) ကံ အတ္တာနံ ပိလန္တိ တသ္မိံ တသ္မိံ ဌာနေ ခိပန္တိတိ ကိပိလ္လိကာ၊ [က+ပိလ+ဏ္ဍ၊ က၏ အ၊ကို ဣပြု၊ လဒ္ဒေဘော်၊-ဇာဋီသစ်-၁, ၄၃၃၊] (တစ်နည်း) ကံ ပထဝီ ပိလန္တိ အဒန္တိ ဘက္ခန္တိတိ ကိပိလ္လိကာ၊ [ကု+ပိလ+ဏ္ဍ၊ ကု၏ ဥကို ဣပြု၊ လဒ္ဒေဘော်၊-ဇာဋီသစ်-၃, ၂၇၊] (တစ်နည်း) ကိမိနောယေဝ+ပိလ္လိကာ ပေါတကာ ကိပိလ္လိကာ-ပိုးငယ်များ၊ (တစ်နည်း) ကိမိနံ ကိမိသု ဝါ+ပိလ္လိကာ ကိပိလ္လိကာ-ပိုးတို့တွင် ငယ်သောပိုးများ၊ [ကိမိ+ပိလ္လိကာ မိကိုချေ၊ ပိလ္လိကသဒ္ဒါ ပေါတကာ၏ပရိယာယ်၊ သို့မဟုတ်၊ ပေါတကာအနက် ဟော-ပါစိယော-၂၅၆၊] (တစ်နည်း) ကိဉ္စိ သတ္တံ ပိလန္တိတိ ကိပိလ္လိကာ၊ [ကံ+ပိလ-ပိဋ္ဌနေ+ဏ္ဍ၊-ကဒါယော-၂, ၂၄၁၊] ပိင်္ဂလာ+ကိပိလ္လိကာ ပိင်္ဂလကိပိလ္လိကာ-ကြောင်သောအဆင်းရှိသော ပုရွက်ဆိပ်တို့။

ဝါယသေ။ ။ဝယန္တိ ဂစ္ဆန္တိတိ ဝါယသ၊ [ဝယ+အသဏ်၊-မောဂ်-၇, ၂၁၈၊] (တစ်နည်း) ဝယန္တိ ဂစ္ဆန္တိတိ ဝယ၊ ဝယာ ဧဝ ဝါယသ၊ [ဝယ+ဏ၊ သ,လာ၊(ထောမ၊ ဓာန်ဋီ-၆၃၈)၊ နောက်နည်းအလို ဝယသဒ္ဒါ ကျီးငှက်ကို ဟောသည်ဟု မှတ်ယူရမည်။

မချွတ်ကေန်၊ တံ-ထိုပေးလှူခြင်းသည်၊ မေ-၏၊ ဒီဃကာလံ-ရှည်စွာသော
 ကာလပတ်လုံး၊ ဟိတာဝဟံ-အကျိုးစီးပွားကို ဆောင်သည်၊ ဘဝိဿတိ-မည်”
 က္ကတိ-ပြီ၊ သော-ထိုကဏ္ဍသည်၊ တံ အဗ္ဗပက္ကံ-ကို၊ သတ္ထု-သို့၊ ဥပနာမေသိ-
 ကပ်၍ ညွတ်စေပြီ၊ (တစ်နည်း) သတ္ထု-၏၊ ဥပနာမေသိ-အနီးသို့ ညွတ်စေပြီ၊
 (တစ်နည်း) သတ္ထု-အား၊ ဥပနာမေသိ-ဆက်ကပ်ပြီ၊ [ရှေ့၂နည်း သဒ္ဒတ္ထ၊ နောက်
 နည်း ဝေါဟာရတ္ထ၊ ပါစိယော-၇၃၊ သုတ်မဟာဘာ-၂၊ ၄၃၇၊] သတ္တာ-သည်၊ အာ-
 နန္ဒတ္ထေရံ-ကို၊ ဩလောကေသိ-ပြီ၊ အထ-၌၊ ထေရော-သည်၊ အဿ-ထိုဘုရား
 ရှင်၏၊ စတုမဟာရာဇဇတ္တိယံ-နတ်မင်းကြီး၄ပါးတို့သည် ပေးလှူအပ်သော၊ ပတ္တံ-
 ကို၊ နိဟရိတွာ-၍၊ ဟတ္ထေ-၌၊ ဌပေသိ-ပြီ၊ သတ္တာ-သည်၊ ပတ္တံ-ကို၊ ဥပနာမေ-
 တွာ-အနီးသို့ ညွတ်စေ၍၊ အဗ္ဗပက္ကံ-ကို၊ ပဋိဂ္ဂဟေတွာ-ခံယူတော်မူ၍၊ တတ္ထေဝ-
 ထိုနေရာ၌ပင်၊ နိသီဒနာကာရံ-ထိုင်တော်မူခြင်းအခြင်းအရာကို၊ (ထိုင်တော်မူ
 ပုံအခြင်းအရာကို)၊ ဒဿေသိ-ပြီ၊ ထေရော-သည်၊ စီဝရံ-ကို၊ ပညာပေတွာ-
 ခင်း၍၊ အဒါသိ-ပြီ၊ အထ-၌၊ တသ္မိ-ထိုမြတ်စွာဘုရားသည်၊ နိသိန္ဒေ-သော်၊
 အဿ-ထိုဘုရားရှင်အား၊ ထေရော-သည်၊ ပါနိယံ-ကို၊ ပရိဿာဝေတွာ-စစ်၍၊
 [“ပရိဿာဝေတွာ-ထက်ဝန်းကျင် ယိုစီးစေ၍၊ ဝါ-စင်ကြယ်စွာ ဖြစ်စေ၍” ဟု သဒ္ဒတ္ထ
 ပေးပါ၊-စူဘာ-၁၅၀၊ ပါစိယော-၄၅၇၊] အဗ္ဗပက္ကံ-ကို၊ မဒ္ဒိတွာ-နယ်၍၊ ပါနကံ-
 သောက်ဖွယ်ဖျော်ရည်ကို၊ ကတွာ-၍၊ အဒါသိ-ပြီ၊ သတ္တာ-သည်၊ အဗ္ဗပါနကံ-
 သရက်သီးဖျော်ရည်ကို၊ ပိဝိတွာ-၍၊ ကဏ္ဍံ-ကို၊ အာဟ-ပြီ၊ (ကိ)၊ “ဣမံ အဗ္ဗဋ္ဌိ-
 ဤသရက်သီးစေ့ကို၊ ဣဓေဝ-၌ပင်၊ ပံသု-မြေကြီးကို၊ ဝိယူဟိတွာ-ယက်၍၊
 ရောပေဟိ-ပေါက်စေလော၊ (စိုက်ပျိုးလော)” က္ကတိ-ပြီ၊ သော-ထိုကဏ္ဍသည်၊
 တထာ-ထိုမိန့်တော်သည့်အတိုင်း၊ အကာသိ-ပြီ၊ သတ္တာ-သည်၊ တဿ-ထို
 သရက်သီးစေ့၏၊ ဥပရိ-အထက်၌၊ ဟတ္တံ-ကို၊ ဓောဝိ-ဆေးတော်မူပြီ၊ ဟတ္ထေ-
 ကို၊ ဓောဝိတမတ္ထေယေဝ-ဆေးအပ်ခါမျှဖြစ်လသော်သာ၊ (ဆေးပြီးလျှင် ပြီးချင်း)၊
 နင်္ဂလသီသမတ္တက္ခန္ဓော-ထွန်တုံးဦးပမာဏရှိသော ပင်စည်သည်၊ ဟုတွာ-၍၊
 ဥဗ္ဗေဓေန-အစောက်အားဖြင့်၊ (အမြင့်အားဖြင့်)၊ ပဏ္ဏာသဟတ္ထော-အတောင်
 ၅၀ရှိသော၊ အဗ္ဗရုက္ခော-သရက်ပင်သည်၊ ဥဌဟိ-ဖြစ်ပေါ်လာပြီ၊ စတူသု-
 ကုန်သော၊ ဒိသာသု-တို့၌၊ ဧကေကာ-တစ်ကိုင်းတစ်ကိုင်းလည်းကောင်း၊ ဥဒ္ဓံ-

အထက်၌၊ ဧကာ-တစ်ကိုင်းလည်းကောင်း၊ ဣတိ-သို့၊ ပဉ္စ-ကုန်သော၊ မဟာ-
သာခါ-အကိုင်းကြီးတို့သည်၊ ပဏ္ဏာသဟတ္ထာ-အတောင်၅၀၊ ရှိကုန်သည်၊ အ-
ဟေသု-ကုန်ပြီ၊ သော-ထိုသရက်ပင်သည်၊ တာဝဒေဝ-ထိုခဏ၌ပင်၊ ပုပ္ဖဃလ-
သန္တန္ဓာ-ထက်ဝန်းကျင်ဖုံးလွှမ်းအပ်သော အပွင့်အသီးရှိသည်၊ ဝါ-အပွင့်အသီး
တို့သည် ဖုံးလွှမ်းအပ်သည်၊) ဟုတွာ၊ ဧကေကသ္မိ-တစ်ခုတစ်ခုသော၊ ဌာနေ-
၌၊ ပရိပက္ကအမ္ပပိက္ကဓရော-မှည့်သောသရက်ခိုင်ကို ဆောင်သည်၊ အဟောသိ-
ပြီ၊ ပစ္ဆတော-၌၊ ဝါ-က၊ အာဂစ္ဆန္တာ-ကုန်သော၊ ဘိက္ခု-တို့သည်၊ အမ္မပက္ကာနိ-
တို့ကို၊ ခါဒန္တာ ဧဝ-ကုန်လျက်သာ၊ အာဂမိသု-ကုန်ပြီ၊ ရာဇာ-သည်၊ “ဧဝရူပေါ-
သော၊ အမ္မရုက္ခော-သည်၊ ဥဌိတော ကိရ-ပေါက်လာသတဲ့” ဣတိ-သို့၊ သုတွာ-
၍၊ “နံ-ထိုသရက်ပင်ကို၊ ကောစိ-သည်၊ မာ ဆိန္ဒိ-မဖြတ်စေနှင့်၊” ဣတိ-၍၊
အာရက္ခံ-ကို၊ ဌပေသိ-ပြီ၊ ပန-ဆက်၊ သော-ထိုသရက်ပင်ကို၊ ကဏ္ဍေန-ကဏ္ဍာ
သည်၊ ရောပိတတ္တာ-ပေါက်စေအပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ (စိုက်အပ်သည်၏
အဖြစ်ကြောင့်၊) ကဏ္ဍမ္မရုက္ခောတွေဝ-ကဏ္ဍသရက်ပင်ဟူ၍သာ၊ ပညာယိ-
ပြီ၊ ဓုတ္တကာပိ-တို့သည်လည်း၊ အမ္မပက္ကာနိ-တို့ကို၊ ခါဒိတွာ-၍၊ “ဟရေ ဒုဌ-
တိတ္ထိယာ-ဟယ် . . ပျက်စီးသော တိတ္ထိတို့၊ ‘သမဏော ဂေါတမော-သည်၊
ကဏ္ဍမ္မရုက္ခမူလေ-၌၊ ပါဠိဟာရိယံ-ကို၊ ကရိဿတိ ကိရ-တဲ့’ ဣတိ-ပြော၍၊
တုမေဟိ-တို့သည်၊ ယောဇနဗုဒ္ဓန္တရေ-၁ယူဇနာအတွင်း၌၊ တဒဟုဇာတာပိ-
ကုန်သော၊ အမ္မပေါတကာ-တို့ကို၊ ဥပ္ပာဋ္ဌာပိတာ-အထက်၌ ဖြစ်စေအပ်ကုန်ပြီ၊
ဝါ-နုတ်စေအပ်ကုန်ပြီ၊ အယံ-ဤသရက်ပင်သည်၊ ကဏ္ဍမ္မော နာမ-၏၊” ဣတိ-
သို့၊ ဝတွာ-၍၊ တေ-ထိုတိတ္ထိတို့ကို၊ **ဥစ္ဆိဋ္ဌအမ္ပဋ္ဌိဟိ**-စားကြွင်းဖြစ်သော သရက်
စေ့တို့ဖြင့်၊ ပဟရိသု-ပစ်ခတ်ကုန်ပြီ၊ သက္ကော-သည်၊ **ဝါတဝလာဟကံ**-လေကို

ဥစ္ဆိဋ္ဌအမ္ပဋ္ဌိဟိ။ ။အဝသိသန္တေတိ ဥစ္ဆိဋ္ဌာနိ-စွန့်ပစ်အပ်သော သရက်စေ့များ၊
[အဝ+သိသ(အသဗ္ဗယုဇန-အလုံးစုံမယှဉ်ခြင်း-ကြွင်းကျန်ခြင်း)+တ၊ အဝကို ဩပြု၊
ဩကို ဥပြု၊ ဓာတ်အစသကို ဆပြု၊ စံဒေဘော်လာ၊ ဓာတွန်သံနှင့်တကွ တပစ္စည်းကို
ဌပြု၊-ဇာဋိသစ်-၃၊ ၂၆၁၊ ဓာတွတ္ထ၊] ထိုနောင် “ဥစ္ဆိဋ္ဌာနိ စ+တာနိ+အမ္ပဋ္ဌိနိ စာတိ
ဥစ္ဆိဋ္ဌအမ္ပဋ္ဌိနိ-စွန့်ပစ်အပ်သော သရက်စေ့တို့”ဟု ဆက်ပါ။

ဝါတဝလာဟကံ။ ။(၁) သီတဝလာဟက(အအေးကို ဖြစ်စေသောနတ်သား)၊

ပြုလုပ်ဆောင်ကြဉ်းတတ်သော၊ ဒေဝပုတ္တံ-ကို၊ [ဝါတဝလာဟကံ ဒေဝပုတ္တံ-
 လေနတ်သားကို၊] အာဏာပေသိ-ပြီ၊ (ကိ)၊ “တိတ္ထိယာနံ-တို့၏၊ မဏ္ဍပံ-ကို၊
 ဝါတေဟိ-တို့ဖြင့်၊ ဥပ္ပာဋေတွာ-အထက်သို့ တက်စေ၍၊ ဝါ-နှုတ်၍၊ **ဥက္ကာရ-
 ဘူမိယံ**-မစင်စွန့်ရာအရပ်၌၊ ခိပါပေဟိ-ကျစေလော၊ ဝါ-ပစ်ချလော၊” ကုတိ-
 ပြီ၊ သော-သည်၊ တထာ-ထိုစေခိုင်းသည့်အတိုင်း၊ အကာသိ-ပြီ၊ သူရိယမ္ပိ-နေ
 ဗိမာန်ရှိသော၊ [သူရိယဝိမာနသင်္ခါတော သူရိယော+အဿ အတ္တိတိ သူရိယော၊
 [သူရိယ+ဏာ-နိတိသုတ္တ-၂၄၄၊] **သူရိယောတိ** သူရိယဝိမာနဝါသီ ဒေဝပုတ္တော၊-
 သံ၊ ၄-၁၊ ၁၀၀၊] ဒေဝပုတ္တံပိ-ကိုလည်း၊ အာဏာပေသိ-ပြီ၊ (ကိ)၊ “သူရိယမဏ္ဍလံ-

(၂) ဥဏ္ဍဝလာဟက(အပူကို ဖြစ်စေသောနတ်သား၊) (၃) အဗ္ဘဝလာဟက(မိုးတိမ်ကို
 ဖြစ်စေသောနတ်သား၊) (၄) ဝါတဝလာဟက(လေကို ဖြစ်စေသောနတ်သား-လေနတ်
 သား၊) (၅) ဝဿဝလာဟက(မိုးကို ဖြစ်စေသောနတ်သား-မိုးနတ်သား)ဟု ဝလာဟက
 နတ်၅မျိုး ရှိ၏။(သံ-၂၊ ၂၁၄)၊ ဤ၌ ဝါတဝလာဟက(လေကို ဖြစ်စေသောနတ်သား-
 လေနတ်သား)ကို ယူရသည်၊ ထိုနတ်သားများ၏ အေးစေလိုသောစိတ်စသည် ဖြစ်လျှင်
 ဖြစ်ချင်း အေးခြင်း၊ ပူခြင်း၊ မိုးတိမ်တောင်များဖြစ်ထွန်းခြင်း၊ လေတိုက်ခြင်း၊ မိုးရွာခြင်း
 များ ဖြစ်ပေါ်လာသည်။(အဋ္ဌိ-၂၊ ၃၀)၊ “လောကံ ဝါလေန္တော သံဝရန္တော ဆာဒေန္တော
 အဟတိ ပရိယေသတီတိ ဝလာဟကော၊ [ဝါလေန္တ+အဟိ+ဏ္ဍ၊ ဝါလေန္တကို ဝလပြု၊
 (တစ်နည်း) ဝလ+အဟိ+ဏ္ဍ၊] ဝါတဿ+ကရဏော+ဝလာဟကော ဝါတဝလာ-
 ဟကော-လေကို ပြုလုပ်ဆောင်ကြဉ်းတတ်သော နတ်သား-လေနတ်သား။(သံ၊ ၄-
 ၂၊ ၃၂၁၊ သံဋီ-၂၊ ၂၇၇)၊ (တစ်နည်း) ဝါတဿ+သမုဋ္ဌာပကော+ဝလာဟကော
 ဝါတဝလာဟကော-လေကို ဖြစ်စေတတ်သောနတ်သား”ဟု ပြုပါ။

ဥက္ကာရဘူမိယံ ။အဝက(ကိ)ရိယတေတိ ဥက္ကာရော၊ [အဝ+ကိရ+ဏ၊ အဝကို
 ဩပြု၊ ကိ၏ က္ကကို အာပြု၊-ဓာန်ဋီ-၂၇၅၊ သူစိ၊ ဇာဋီသစ်-၃၊ ၃၁၉၊] (တစ်နည်း) ဥ-
 စိယတိ ဩသဇ္ဇိယတီတိ ဥက္ကာရော၊[ဥစ ဩသဇ္ဇနေ+အာရ၊ စကို ကပြု၊ ကံဒွေဘော်
 လာ၊-ဇာဋီသစ်-၃၊ ၃၁၉၊] ဥက္ကာရံ ကရောန္တိ ဧတ္ထာတိ ဥက္ကာရော၊ ကရဏကိုချေ၊
 ဥက္ကာရော စ+သော+ဘူမိတိ ဥက္ကာရဘူမိ-မစင်ကျင်ကြီးစွန့်ခြင်းကို ပြုရာအရပ်၊
 (တစ်နည်း) ဥက္ကာရဿ+ဘူမိ ဥက္ကာရဘူမိ-ကျင်ကြီး၏ ဖြစ်တည်ရာအရပ်၊(ဇာဋီသစ်-
 ၁၊ ၂၆)၊ တစ်နည်း-ဥက္ကာရံ ခိပန္တိ ဧတ္ထာတိ ဥက္ကာရော၊ ခိပနကိုချေ၊ ဥက္ကာရော စ+
 သော+ဘူမိ စာတိ ဥက္ကာရဘူမိ-မစင်ကျင်ကြီးကို စွန့်ချရာအရပ်။(ဇာဋီသစ်-၂၊ ၂၅၇)

နေဝန်းကို၊ နိကမန္တော-ဆွဲငင်လျက်၊ တာပေဟိ-ပူစေလော။” ကုတိ-ပြီ၊ သော-
 ထိုနေနတ်သားသည်၊ တထာ-တိုင်း၊ အကာသိ-ပြီ၊ ပုန-ဖန်၊ ဝါတဝလာဟကံ-
 ကို၊ အာဏာပေသိ-ပြီ၊ (ကိ)၊ “ဝါတမဏ္ဍလံ-လေဝန်းကို၊ ဝါ-လေဗ္ဗေကို၊ ဥဌာ-
 ပေန္တော-ဖြစ်ပေါ်စေလျက်၊ ယာဟိ-သွားလော။” ကုတိ-ပြီ၊ သော-ထိုလေနတ်
 သားသည်၊ တထာ-တိုင်း၊ ကရောန္တော-သော်၊ တိတ္ထိယာနံ-တို့၏၊ ပုပ္ဖရိတ-
 သေဒသရီရေ-ယိုစီးသော ချွေးရှိသောကိုယ်၌၊ ရဇောဝဋ္ဋိယာ-မြူမှုန်လုံးသည်၊
 ဝါ-ဖုံလုံးသည်၊ ဩကိရိ-ဖြန့်ကြဲပြီ၊ တေ-ထိုတိတ္ထိတို့သည်၊ တမ္မမတ္တိကသဒိသာ-
 နိသောမြေနှင့် တူကုန်သည်၊ ဝါ-မြေနှိုနှင့် တူကုန်သည်၊ အဟေသု-ကုန်ပြီ၊ ဝဿ-
 ဝလာဟကမ္မိ-မိုးကို ဖြစ်စေတတ်သောနတ်သားကိုလည်း၊ ဝါ-မိုးနတ်သားကို
 လည်း၊ အာဏာပေသိ-ပြီ၊ (ကိ)၊ “မဟန္တာနိ-ကုန်သော၊ ဗိန္ဒူနိ-မိုးရေပေါက်တို့ကို၊
 ပါတေဟိ-ကျစေလော၊ ဝါ-ရွာချလော။” ကုတိ-ပြီ၊ သော-ထိုမိုးနတ်သားသည်၊
 တထာ-တိုင်း၊ အကာသိ-ပြီ၊ အထ-၌၊ နေသံ-ထိုတိတ္ထိတို့၏၊ ကာယော-သည်၊
 ကဗရဂါဝိသဒိသော-ပြောက်ကျားသောနွားမနှင့် တူသည်၊ အဟောသိ-ပြီ၊ တေ
 နိဂဏ္ဌာ-တို့သည်၊ လဇ္ဇမာနာ-ရှက်ကုန်သည်၊ ဟုတွာ-၍၊ သမ္မုခသမ္မုခဌာနေ-
 နေဝ-မျက်မှောက်အရပ်၊ မျက်မှောက်အရပ်ဖြင့်သာလျှင်၊ ဝါ-မျက်နှာချင်းဆိုင်
 အရပ် မျက်နှာချင်းဆိုင်အရပ်ဖြင့်သာလျှင်၊ [ဓမ္မဘာ-၂၊ ၂၂၇၅၊] ပလာယိသု-
 ပြေးကုန်ပြီ၊ ဧဝံ-သို့၊ ပလာယန္တေသု-ကုန်လသော်၊ ပုရာဏကဿပဿ-၏၊
 ဥပဌာကော-ဖြစ်သော၊ ဧကော-သော၊ ကဿကော-လယ်သမားသည်၊ “ဣ-
 ဒါနိ-၌၊ မေ-၏၊ အယျာနံ-တို့၏၊ ပါဠိဟာရိယကရဏဝေလာ-တန်ခိုးပြာဠိဟာ
 ကို ပြုရာအချိန်တည်း၊ ဂန္တာ-၍၊ ပါဠိဟာရိယံ-ကို၊ ပဿိဿာမိ-အံ့၊” ကုတိ-
 ကြံ၍၊ ဂေါဏေ-တို့ကို၊ ဝိဿဇေတွာ-လွှတ်၍၊ ပါတောဝ-၌ပင်၊ အာဘတံ-
 ဆောင်ယူအပ်သော၊ ယာဂုကုဋ္ဌဇ္ဇေဝ-ယာဂုအိုးကိုလည်းကောင်း၊ ယောတ္တကဇ္ဇ-
 ကြိုးကိုလည်းကောင်း၊ ဂဟေတွာ-၍၊ အာဂစ္ဆန္တော-သော်၊ ပုရာဏံ-ပုရာဏ
 ကဿပကို၊ တထာ-ထိုအခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ပလာယန္တံ-ပြေးနေသည်ကို၊
 ဒိသွာ-၍၊ ဘန္တေ! အဇ္ဇ-ရှေ့၊ ‘အယျာနံ-တို့၏၊ ပါဠိဟာရိယံ-ကို၊ ပဿိဿာမိ-
 အံ့၊’ ကုတိ-၍၊ အာဂစ္ဆာမိ-၏၊ တုမေ-တို့သည်၊ ကဟံ-သို့၊ ဂစ္ဆထ-သွားကြ
 မည်နည်း?” ကုတိ-ပြီ၊ တေ-အား၊ ပါဠိဟာရိယေန-ဖြင့်၊ ကိံ-နည်း၊ ကုမံ ကုဋ္ဌေ-

ကိုလည်းကောင်း၊ (ဣမံ) ယောတ္တဉ္စ-ကိုလည်းကောင်း၊ ဒေဟိ-လော၊ ဣတိ-
 ပြီ၊ သော-ထိုပုရာဏကဿပသည်၊ တေန-ထိုလယ်သမားသည်၊ ဒိန္နံ-သော၊
 ကုဋ္ဌဉ္စ-ကိုလည်းကောင်း၊ ယောတ္တဉ္စ-ကိုလည်းကောင်း၊ အာဒါယ-၍၊ နဒီတီရံ-
 မြစ်ကမ်းသို့၊ ဂန္ဓာ-၍၊ ကုဋ်-အိုးကို၊ ယောတ္တေန-ကြီးဖြင့်၊ အတ္တနော-၏၊ ဂီဝါ-
 ဌ၊ ဗန္ဓိတွာ-ဖွဲ့ချည်၍၊ လဇ္ဇန္တော-ရှက်သည်၊ (ဟုတွာ-၍၊ ဝါ-ကြောင့်၊) ကိပ္ပိ-
 ကို၊ အကထေတွာ-၍၊ ရဟဒေ-မြစ်ထဲ၌၊ [“နဒီတီရံ”ကို ထောက်၍ ရဟဒသဒ္ဒါ
 မြစ်အနက်ဟော၊ ဓမ္မဘာ-၃၊ ၁၂၃၅၊] ပတိတွာ-ခုန်ချ၍၊ ဥဒကပုဗ္ဗဋ္ဌေ-ရေပူပေါင်း
 ကို၊ ဝါ-ရေပွက်ကို၊ ဥဋ္ဌာပေန္တော-ဖြစ်ပေါ်စေလျက်၊ ကာလံ-ကို၊ ကတွာ-၍၊
 အဝီစိမ့်-၌၊ နိဗ္ဗတ္တိ-ပြီ။

သက္ကော-သည်၊ အာကာသေ-၌၊ ရတနစက်မံ-ရတနာစင်္ကြံကို၊ [ရတနေဟိ+
 နိပ္ပန္နော ပကတော ဝါ+စက်မော ရတနစက်မော-ရတနာစင်္ကြံဖြင့် ပြီးသော (ပြုအပ်
 သော) စင်္ကြံ၊] မာပေသိ-ဖန်ဆင်းပြီ၊ တဿ-ထိုရတနာစင်္ကြံ၏၊ ဧကာ-သော၊
 ကောဋီ-အစွန်းသည်၊ ပါစိနစက္ကဝါဠမုခဝဋ္ဋိယံ-အရှေ့စကြာဝဠာနှုတ်ခမ်းရစ်
 (အနားရစ်)၌၊ အဟောသိ-ပြီ၊ ဧကာ-သည်၊ ပစ္ဆိမစက္ကဝါဠမုခဝဋ္ဋိယံ-အနောက်
 စကြာဝဠာနှုတ်ခမ်းရစ်၌၊ (အဟောသိ)၊ သတ္တာ-သည်၊ ဆတ္တိသယောဇနိ-
 ကာယ-၃၆ယူဇနာရှိသော၊ ပရိသာယ-သည်၊ သန္နိပတိတာယ-စုဝေးရောက်ရှိ
 လသော်၊ ဝဗ္ဗမာနကစ္ဆာယာယ-အရိပ်၏ တိုးပွားရာ ညနေချမ်းအခါ၌၊ ဝါ-တိုး
 ပွားသောအရိပ်ရှိရာ ညနေချမ်းအခါ၌၊ [ဓမ္မဘာ-၁၊ ၂၅၆၅၊] “ဣဒါနိ-၌၊ ပါဠိ-
 ဟာရိယကရဏဝေလာ-တန်ခိုးပြာဋိဟာကို ပြုရာအခါတည်း၊” ဣတိ-ဤသို့
 သိတော်မူ၍၊ ဂန္ဓကုဋိတော-မှ၊ နိက္ခမိတွာ-၍၊ ပမုခေ-မုခဝ(မုခဦး)၌၊ အဋ္ဌာသိ-
 ပြီ၊ အထ-၌၊ နံ-ထိုဘုရားရှင်ကို၊ ယရဏီ နာမ-ယရဏီမည်သော၊ ဣဒ္ဓိမန္တိ-
 တန်ခိုးရှိသော၊ ဧကာ-သော၊ အနာဂါမိဥပါသိကာ-အနာဂါမိဖြစ်သော ဥပါ
 သိကာမသည်၊ ဥပသင်္ကမိတွာ-၍၊ “ဘန္တေ! မာဒိသာယ-တပည့်တော်ကဲ့သို့
 ရှုအပ်သော၊ ဓိတရိ-သမီးတော်သည်၊ ဝိဇ္ဇမာနာယ-ထင်ရှားရှိနေလသော်၊ ဝါ-
 ကြောင့်၊ တုမှာကံ-တို့၏၊ ကိလမနကိစ္စံ-ပင်ပန်းခြင်းကိစ္စသည်၊ (ပင်ပန်းဖွယ်
 ကိစ္စသည်)၊ နတ္ထိ၊ အဟံ-သည်၊ ပါဠိဟာရိယံ-ကို၊ [ဓမ္မဘာ-၂၊ ၆၁၉၅၊] ကရိ-

သာမိ-ပါမည်။” ကုတိ-သို့၊ အာဟ-ပြီ၊ “ဃရဏီ-ဏီ! တံ-သည်၊ ကထံ-လျှင်၊ ကရိဿသိ-နည်း? ကုတိ-ပြီ၊ “ဘန္တေ! ဧကသ္မိံ-သော၊ စက္ကဝိဋ္ဌဂဗ္ဘေ-စကြာ ဝဋ္ဋာတိုက်ခန်း၌၊ မဟာပထဝီ-မြေကြီးကို၊ ဥဒကံ-ကို၊ ကတွာ-၍၊ **ဥဒကသကု-ဏီကာ** ဝိယ-ရေ၌ လှည့်လည်သွားလာသော ရေကြက်မကဲ့သို့၊ နိမုဇ္ဈိတွာ-ငုတ်လျှိုးပြီး၍၊ ပါစိနစက္ကဝိဋ္ဌမုခဝဋ္ဋိယံ-၌၊ အတ္တာနံ-ကို၊ ဒဿေသာမိ-ပါမည်၊ တထာ-တူ၊ ပစ္ဆိမဥတ္တရဒက္ခိဏစက္ကဝိဋ္ဌမုခဝဋ္ဋိယံ-အနောက်စကြာဝဋ္ဋာ နှုတ်ခမ်းရစ်၊ မြောက်စကြာဝဋ္ဋာနှုတ်ခမ်းရစ်၊ တောင်စကြာဝဋ္ဋာနှုတ်ခမ်းရစ်၌၊ (အတ္တာနံ-ကို၊ ဒဿေသာမိ-ပါမည်၊) တထာ-တူ၊ မဇ္ဈေ-အရှေ့၊ အနောက်တောင်၊ မြောက်စကြာဝဋ္ဋာတို့၏ အလယ်၌၊ (အတ္တာနံ ဒဿေသာမိ-၏။)” မဟာ-ဇနော-သည်၊ မံ-ကို၊ ဒိသွာ-၍၊ “ဧသာ-သည်၊ ကာ-နည်း?” ကုတိ-သို့၊ ဝုတ္တေ-သော်၊ ဝက္ခတိ-ပြောလိမ့်မည်၊ (ကိ)၊ “ဧသာ-သည်၊ ဃရဏီ နာမ-၏၊ တာဝ-စွာ၊ အယံ-ဤတန်ခိုးအာနုဘော်သည်၊ ဧကိဿာ-သော၊ ကုတ္တိယာ-၏၊ အာနု-ဘာဝေါ-တန်ခိုးအာနုဘော်တည်း၊ ဗုဒ္ဓါနုဘာဝေါ ပန-ဘုရားရှင်၏ တန်ခိုးအာနုဘော်သည်ကား၊ ကိဒိသော-သည်၊ ဘဝိဿတိ-နည်း?” ကုတိ-ဤသို့ ပြောလိမ့်မည်၊ ဧဝံ-လျှင်၊ တိတ္ထိယာ-တို့သည်၊ တုမေ-တို့ကို၊ အဒိသွာဝ-၍သာလျှင်၊ ပလာယိဿန္တိ-ပြေးကြလိမ့်မည်၊ ကုတိ-ပြီ၊ အထ-၌၊ သတ္တာ-သည်၊ နံ-ထိုဃရဏီကို၊ “ဃရဏီ! တေ-၏၊ ဧဝရူပံ-သော၊ ပါဠိဟာရိယံ-ကို၊ ကာတုံ-ငှာ၊ သမတ္ထ-ဘာဝံ-စွမ်းနိုင်သည်၏အဖြစ်ကို၊ ဇာနာမိ-၏၊ ပန-သို့သော်လည်း၊ အယံ မာလာ-ပုဋ္ဌော-ဤပရိသတ်တည်းဟူသော ပန်းထုပ်ကို၊ [မာလာယ+ပုဋ္ဌော မာလာပုဋ္ဌော၊ မုချအားဖြင့် ပန်းထုပ်ကို ယူ၍ သဒိသုပစာရအားဖြင့် ပရိသတ်ကိုယူပါ၊] တဝ-၏။

ဥဒကသကုဏီကာ။ ။သက္ကောတိ ဥဒ္ဓံ ဂန္ထန္တိ သကုဏီ၊ [သက+ဥက+ဤ-ဓာန်ဋီ-၆၄၆၊] ဧကတော ကုဏတိ သဒ္ဓံ ကရောတိတိ သကုဏီ၊ [သဟ+ကုဏ+အ+ဤ-အပ. ၄-၂, ၁၀၂၊] သကုဏီ ဧဝ သကုဏီကာ၊ [သကုဏီ+က၊] ဥဒကေ+စရာ (အဝစရာ)+သကုဏီကာ ဥဒကသကုဏီကာ-ရေ၌ လှည့်လည်သွားလာကျက်စားသော ငှက်မ(ဇဇိသစ်-၂, ၉၂)၊ ဟင်္သာမ၊ ကြိုးကြာမ၊ စက္ကဝက်မ၊ စစ်စလီမ၊ ဗျိုင်းမ စသော ငှက်မတို့ကို ယူပါ။ [သရေသု ဟံသကောဓ္မစက္ကဝါကကာရဏ္ဏဝဗကာဒယော သကုဏီကာ ဝဿမာနာ တတ္ထ တတ္ထ ဝိစရိသု၊-ဥဒါန. ၄-၃၄၄။]

အတ္ထာယ-ငှာ၊ န ဗဒ္ဒေါ-ဖွဲ့စည်းအပ်သည်မဟုတ်။ ” ကုတိ-၍၊ ဝတ္ထာ-၍၊ ပဋိကိဝိ-
မူပြီ၊ သာ-ထိုယရဏီသည်၊ ‘သတ္ထာ-သည်၊ မေ-အား၊ န အနုဇာနာတိ-ခွင့်ပြု
တော်မမူ၊ အဒ္ဓါ-မချွတ်ဧကန်၊ မယာ-ထက်၊ ဥတ္တရိတရံ-အထူးသဖြင့် သာလွန်
သော၊ [ဝိသေသေန+ဥတ္တရော အဓိကော ဥဂ္ဂတတရော စာတိ ဥတ္တရိတရော၊ ဥတ္တရ+
တရ၊ ရှေ့ရ၏ အ၊ကို ကုပြု-နီတိသုတ္တ-၂၄၂၊] ပါဠိဟာရိယံ-ကို၊ ကာတုံ-ငှာ၊ သမ-
တ္ထော-သော၊ အညော-အခြားသူသည်၊ အတ္ထိ-၏။ ” ကုတိ-ဤသို့ တွေး၍၊
ဧကမန္တံ-၌၊ အဋ္ဌာသိ-ပြီ၊ သတ္တာပိ-သည်လည်း၊ “ဧဝမေဝ-သာလျှင်၊ တေသံ-
ထိုသူတို့၏၊ ဂုဏော-သည်၊ ပါကဋ္ဌော-ထင်ရှားသည်၊ ဘဝိဿတိ-မည်၊ ကုတိ-
ဤသို့ ကြံတော်မူ၍၊ ဧဝံ-လျှင်၊ ဆတ္ထိသယောဇနိကာယ-ယူဇနာ၃၀ရှိသော၊
ပရိသာယ-၏၊ မဇ္ဈေ-၌၊ သီဟနာဒံ-မြတ်သောအသံကို၊ ဝါ-မရှုံ့မကြောက်၊
ခြသေ့ဟောက်သို့၊ ရဲရဲတောက် အသံကို၊ [ဓမ္မဘာ-၁၊ ၆၅၃၅၊] နဒိဿတိ-မြွက်
ဆိုလိမ့်မည်။ ” ကုတိ-သို့၊ မညမာနော-လျက်၊ အပရေပိ-အခြားသူတို့ကိုလည်း၊
ပုစ္ဆိ-ပြီ၊ (ကိ)၊ “တုမေ-တို့သည်၊ ကထံ-သို့လျှင်၊ ပါဠိဟာရိယံ-ကို၊ ကရိဿထ-
ကြမည်နည်း?” ကုတိ-ပြီ၊ တေ-ထိုသူတို့သည်၊ “ဘန္တေ! ဧဝံ ဧဝံ-ဤသို့လည်း
ဤသို့လည်း၊ ကရိဿာမ-ပါမည်” ကုတိ-သို့၊ သတ္ထု-၏၊ ပုရတော-၌၊ ဌိတာဝ-
လျက်သာ၊ သီဟနာဒံ-ကို၊ နဒိသု-ကုန်ပြီ၊ ကိရ-ချဲ့၊ တေသု-ထိုသူတို့တွင်၊ စူဠ-
အနာထပိဏ္ဍိကော-သည်၊ “မာဒိသေ-သော၊ အနာဂါမိဥပါသကေ-သော၊
ပုတ္တေ-သည်၊ ဝိဇ္ဇမာနေ-သော်၊ ဝါ-လျက်၊ သတ္ထု-၏၊ ကိလမနကိစ္ဆံ-သည်၊ နတ္ထိ”
ကုတိ-သို့၊ စိန္တေတွာ-၍၊ “ဘန္တေ! အဟံ-သည်၊ ပါဠိဟာရိယံ-ကို၊ ကရိဿာမိ-
မည်” ကုတိ-သို့၊ ဝတ္ထာ-၍၊ “ကထံ-သို့၊ ကရိဿသိ-နည်း?” ကုတိ-သို့၊ ပုဋ္ဌော-
သည်၊ (သမာနော-သော်) “ဘန္တေ! အဟံ-သည်၊ ဒွါဒသယောဇနိကံ-၁၂ယူဇနာ
ရှိသော၊ ဗြဟ္မတ္တဘာဝံ-ဗြဟ္မာ၏ကိုယ်ကို၊ နိမ္မိနိတွာ-၍၊ ကုမိဿာ ပရိသာယ-
၏၊ မဇ္ဈေ-၌၊ မဟာမေယဂဇ္ဇိတသဒိသေန-ကြီးစွာသော မိုးခြိမ်းသံနှင့် တူသော၊
သဒ္ဓေန-ဖြင့်၊ ဗြဟ္မအပ္ပေဋ္ဌနံ နာမ-ဗြဟ္မာ၏၊ လက်ပန်းပေါက်ခတ်ခြင်းကဲ့သို့
သော လက်ပန်းပေါင်းခတ်ခြင်း မည်သည်ကို၊ (ဗြဟ္မာ၏ လက်ပန်းပေါက်ခတ်
ခြင်းနှင့်တူသော လက်ပန်းပေါက်ခတ်ခြင်း မည်သည်ကို)၊ အပ္ပေဋ္ဌဿာမိ-
ခတ်ပါမည်။ ” ကုတိ-ပြီ၊ မဟာဇနော-သည်၊ “ဧသော-ဤအသံသည်၊ ကိ နာမ-

အဘယ်အသံမည်သနည်း?” ကူတိ-သို့ ပုစ္ဆိတွာ-၍၊ ဝါ-သော်၊ “စူဠအနာထ-
ပိဏ္ဍိကဿ-၏၊ ဗြဟ္မအပ္ပေသနသဒ္ဓေါ နာမ ကိရ-ဗြဟ္မာ၏ လက်ပန်းပေါက်
ခတ်သံကဲ့သို့သော လက်ပန်းပေါင်းခတ်သံတဲ့၊ (ဗြဟ္မာ၏ လက်ပန်းပေါက်ခတ်
သံနှင့်တူသော လက်ပန်းပေါင်းခတ်သံတဲ့)” ကူတိ-သို့ ဝက္ခတိ-လိမ့်မည်၊ တိတ္ထိ-
ယာ-တို့သည်၊ “တာဝ-စွာ၊ ဧသော-ဤတန်ခိုးအာနုဘော်သည်၊ ဂဟပတိက-
ဿ-၏၊ အာနုဘာဝေါ ကိရ-တဲ့၊ ဗုဒ္ဓါနုဘာဝေါ-သည်၊ ကီဒိသော-သည်၊ ဘဝိ-
ဿတိ-နည်း?” ကူတိ-တွေ့၍၊ တုမှေ-တို့ကို အဒိသွာဝ-၍သာလျှင်၊ ပလာယိ-
ဿန္တိ-ကြလိမ့်မည်၊ ကူတိ-ပြီ၊ သတ္တာ၊ “တေ-၏၊ အာနုဘာဝံ-ကို၊ ဇာနဓိ၏၊”
ကူတိ-၍၊ တဿပိ-ထိုစူဠအနာထပိဏ္ဍိကအားလည်း၊ တထေဝ-ထိုဃရဏီအတူ
ပင်၊ ဝတ္တာ၊ ပါဠိဟာရိယကရဏံ-တန်ခိုးပြာဠိဟာပြုခြင်းကို၊ နာနုဇာနိ-မမူ။

အထ-၌၊ ဧကာ-သော၊ ပဋိသမ္ဘိဒပ္ပတ္တာ-ပဋိသမ္ဘိဒါသို့ ရောက်သော၊ သတ္တ-
ဝဿိကာ-ဂုဏ်ရှိသော၊ စီရသာမဏေရီ (ကိရ) နာမ-စီရသာမဏေမ မည်သူ
သည်၊ [ကိရပုဒ် ပိုနေသည်၊ သို့မဟုတ် အနက်မဲ့ကြုံ၊ ဇာဠိသစ်-၃၊ ၁၈၀၌ “စီရ
နာမ သာမဏေရီ”ဟု ရှိ၏၊ ထိုအတိုင်းရှိလျှင် ကောင်းသည်၊] သတ္တာရံ-ကို၊ ဝန္တိတွာ-
၍၊ “ဘန္တေ! အဟံ-သည်၊ ပါဠိဟာရိယံ-ကို၊ ကရိဿာမိ-မည်၊” ကူတိ-သို့၊
အာဟ-ပြီ၊ “စီရေ-စီရ၊ ကထံ-သို့၊ ကရိဿသိ-နည်း? ကူတိ-ပြီ၊ “ဘန္တေ!
သိနေရဉ္စ-မြင်းမိုရ်တောင်ကိုလည်းကောင်း၊ စက္ကဝါဠပဗ္ဗတဉ္စ-စကြာဝဠာတောင်
ကိုလည်းကောင်း၊ ဟိမဝန္တဉ္စ-ဟိမဝန္တာတောင်ကိုလည်းကောင်း၊ အာဟရိတွာ-
ဆောင်ယူ၍၊ ကုမသ္မိံ ဌာနေ-၌၊ ပဋိပါဠိယာ-အစဉ်အားဖြင့်၊ ဌပေတွာ-ထား၍၊
အဟံ-သည်၊ ဟံသသကုဏီ ဝိယ-ဟင်္သာငှက်မကဲ့သို့၊ တတော တတော-ထို
ထိုအရပ်မှ၊ နိက္ခမိတွာ-၍၊ အသဇ္ဇမာနာ-မထိခိုက်ဘဲ၊ ဂမိဿာမိ-မည်၊ မဟာ-
ဇနော-သည်၊ မံ-ကို၊ ဒိသွာ-၍၊ ‘ဧသော-သည်၊ ကာ-နည်း?’ ကူတိ-သို့ ပုစ္ဆိတွာ-
၍၊ ‘စီရသာမဏေရီ’တိ-စီရသာမဏေမဟူ၍၊ ဝက္ခတိ-မည်၊ တိတ္ထိယာ-တို့
သည်၊ ‘တာဝ-စွာ၊ အယံ-သည်၊ သတ္တဝဿိကာယ-သော၊ သာမဏေရိယာ-
၏၊ အာနုဘာဝေါ-တည်း၊ ဗုဒ္ဓါနုဘာဝေါ-သည်၊ ကီဒိသော-သည်၊ ဘဝိဿတိ-
နည်း?’ ကူတိ-၍၊ တုမှေ-တို့ကို၊ အဒိသွာဝ-၍သာလျှင်၊ ပလာယိဿန္တိ” ကူတိ-

ပြီ၊ ကုတော-ဤမှ၊ ပရံ-နောက်၌၊ ဧဝရူပါနိ-ကုန်သော၊ ဝစနာနိ-တို့ကို၊ ဝုတ္တာ-နုသာရေနေဝ-ဆိုအပ်ပြီးသောနည်းသို့ အစဉ်လိုက်သဖြင့်သာလျှင်၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ-နိ-ကုန်၏၊ တဿာပိ-ထိုစီရာသာမဏေမအားလည်း၊ ဘဂဝါ-သည်၊ “တေ-၏၊ အာနုဘာဝံ-ကို၊ ဇာနာမိ-၏၊” ကုတိ-သို့၊ ဝတ္တာ-၍၊ ပါဠိဟာရိယကရဏံ-ကို၊ နာနုဇာနိ၊ အထ-၌၊ ဧကော-သော၊ ပဋိသမ္ဘိဒပ္ပတ္တော-သော၊ ခိဏာသဝေါ-သော၊ ဇာတိယာ-မွေးဖွားခြင်းအားဖြင့်၊ သတ္တဝသိကော-သော၊ ဝုန္တသာမဏေ-ရော နာမ-သည်၊ သတ္တာရံ-ကို၊ ဝန္တိတွာ-၍၊ “ဘဂဝါ-ရား! အဟံ-သည်၊ ပါဠိ-ဟာရိယံ-ကို၊ ကရိဿာမိ-မည်၊” ကုတိ-သို့၊ ဝတ္တာ-၍၊ “ကထံ-သို့၊ ကရိဿသိ-နည်း?” ကုတိ-သို့၊ ပုဋ္ဌာ၊ (သမာနော)၊ အာဟ-ပြီ၊ (ကိ)၊ “ဘန္တေ! အဟံ-သည်၊ ဇမ္ဗုဒီပဿ-ဇမ္ဗုဒီပိကျွန်း၏၊ ဓဇဘူတံ-တံခွန် အလံသဖွယ်ဖြစ်၍ ဖြစ်သော၊ မဟာဇမ္ဗုရုက္ခံ-သပြေပင်ကြီး၏၊ ခန္တေ-ပင်စည်ကို၊ ဂဟေတွာ-ကိုင်၍၊ (တစ်နည်း) မဟာဇမ္ဗုရုက္ခံ-သပြေပင်ကြီးကို၊ ခန္တေ-ပင်စည်၌၊ ဂဟေတွာ-၍၊ [ဓမ္မဘာ-၁၊ ၅၀၈၅] စာလေတွာ-လှုပ်စေ၍၊ မဟာဇမ္ဗုပေသိယော-သပြေသီးတို့ကို၊ အာဟရိတွာ-၍၊ ကုမံ ပရိသံ-ကို၊ ခါဒါပေဿာမိ-စားစေပါမည်၊ ပါရိစ္ဆတ္တကကုသုမာနိ စ-ပင်လယ်ကသစ်ပန်းတို့ကိုလည်း၊ [ကုသန္တိ အဂ္ဂါယန္တိတိ ကုသုမာနိ၊ [ကုသ+ကုမ-မောဂ်-၇၊ ၁၃၀]၊ ပါရိဆတ္တကဿ+ကုသုမာနိ ပါရိဆတ္တက-ကုသုမာနိ] အာဟရိတွာ-၍၊ တုမေ-တို့ကို၊ ဝန္တိဿာမိ-မည်၊” ကုတိ-ပြီ၊ သတ္တာ-သည်၊ “တေ-၏၊ အာနုဘာဝံ-ကို၊ ဇာနာမိ-၏၊” ကုတိ-၍၊ တဿ-၏၊ ပါဠိ-ဟာရိယကရဏံ-ကို၊ ပဋိက္ခိပိ-မူပြီ။

အထ-၌၊ ဥပ္ပလဝဏ္ဏာ-သော၊ ထေရီ-သည်၊ သတ္တာရံ-ကို၊ ဝန္တိတွာ-၍၊ “ဘန္တေ! အဟံ-သည်၊ ပါဠိဟာရိယံ-ကို၊ ကရိဿာမိ-မည်၊” ကုတိ-သို့၊ ဝတ္တာ-၍၊ “ကထံ-သို့၊ ကရိဿသိ-နည်း?” ကုတိ-သို့၊ ပုဋ္ဌာ၊ (သမာနော)၊ အာဟ၊ (ကိ)၊ “ဘန္တေ! အဟံ-သည်၊ သမန္တာ-၌၊ ဒွါဒသယောဇနိကံ-၁၂ယူဇနာရှိသော၊ ပရိသံ-ကို၊ ဒသေတွာ-၍၊ အာဝဠတော-ပတ်လည်အားဖြင့်၊ (အဝန်းအားဖြင့်)၊ ဆတ္တိ-သယောဇနာယ-၃၆ယူဇနာရှိသော၊ ပရိသာယ-သည်၊ ပရိဝုတော-ခြံရံအပ်သော၊ စက္ကဝတ္တိရာဇာ-သည်၊ ဟုတွာ-၍၊ အာဂန္တာ-၍၊ တုမေ-တို့ကို၊ ဝန္တိဿာမိ-

မည်” ကူတိ-ပြီ၊ သတ္တာ-သည်။ “တေ-၏။ အာနုဘာဝံ-ကို၊ ဇာနာမိ-၏။” ကူတိ-
 ၍၊ တဿာပိ-၏လည်း၊ ပါဠိဟာရိယကရဏံ-ကို၊ ပဋိက္ခိပိ-ပြီ၊ အထ-၌၊ မဟာ-
 မောဂ္ဂလ္လာနထွေရော-သည်။ ဘဂဝန္တံ-ကို၊ ဝန္တိတွာ-၍၊ “ဘန္တေ! အဟံ-သည်၊
 ပါဠိဟာရိယံ-ကို၊ ကရိဿာမိ-မည်။” ကူတိ-သို့၊ ဝတွာ-၍၊ “ကထံ-သို့၊ ကရိ-
 သသိ-နည်း?” ကူတိ-သို့၊ ပုဋ္ဌော၊ (သမာနော)၊ အာဟ၊ (ကိ)၊ “ဘန္တေ! အဟံ၊
 သိနေရုပဗ္ဗတရာဇာနံ-မြင်းမိုရ်တောင်မင်းကို၊ ဒန္တန္တရေ-သွား၏အကြား၌၊ ဌပေ-
 တွာ-ထား၍၊ မာသသာသပဗီဇံ ဝိယ-ပဲနောက်စွေ့မှုန့်ညင်းစေ့ကဲ့သို့၊ ခါဒိဿာ-
 မိ-မည်။” ကူတိ-ပြီ၊ “အညံ-အခြားသော၊ ကိံ-အဘယ်အရာကို၊ ကရိဿသိ-
 ပြဦးမည်နည်း?” ကူတိ-ပြီ၊ “ဣမံ မဟာပထဝီ-ကို၊ ကဋ္ဌသာရကံ ဝိယ-သင်ဖြူး
 ဖျာကဲ့သို့၊ သံဝေလ္လိတွာ-လိပ်၍၊ အင်္ဂုလန္တရေ-လက်ချောင်းတို့၏ အကြား၌၊
 နိက္ခိပိဿာမိ-ထားပါမည်။” ကူတိ-ပြီ၊ “အညံ-သော၊ ကိံ-ကို၊ ကရိဿသိ-နည်း?”
 ကူတိ-ပြီ၊ “မဟာပထဝီ-ကို၊ ကုလာလစက္ကံ ဝိယ-အိုးထိန်းစက်ကဲ့သို့၊ ပရိ-
 ဝတ္တေတွာ-ထက်အောက် ပြောင်းပြန်လည်စေ၍၊ ဝါ-ထက်အောက် ပြောင်းပြန်
 လှန်၍၊ မဟာဇနံ-ကို၊ ပထဝေါဇံ-မြေဩဇာကို၊ ခါဒိပေဿာမိ-မည်။” ကူတိ-
 ပြီ၊ “အညံ-သော၊ ကိံ-ကို၊ ကရိဿသိ-နည်း?” ကူတိ-ပြီ၊ “ဝါမဟတ္ထေ-လက်
 ဝဲလက်၌၊ ပထဝီ-ကို၊ ကတွာ-၍၊ (ထား၍)၊ ဣမေ သတ္တေ-တို့ကို၊ ဒက္ခိဏ-
 ဟတ္ထေန-လက်ယာလက်ဖြင့်၊ အညသ္မိံ-သော၊ ဒီပေ-ကျွန်း၌၊ ဌပေဿာမိ-မည်။”
 ကူတိ-ပြီ၊ “အညံ-ကို၊ ကိံ-သို့၊ ကရိဿသိ-နည်း?” ကူတိ-ပြီ၊ “သိနေရံ-မြင်းမိုရ်
 တောင်ကို၊ ဆတ္တဒဏ္ဍံ ဝိယ-ထီးရိုးကဲ့သို့၊ ကတွာ၊ မဟာပထဝီ-ကို၊ ဥက္ခိပိတွာ-
 မြှောက်၍၊ တဿ-ထိုမြင့်မိုရ်တောင်၏၊ ဥပရိ-၌၊ ဌပေတွာ-၍၊ ဆတ္တဟတ္ထော-
 လက်၌ထီးရှိသော၊ ဘိက္ခု ဝိယ-ကဲ့သို့၊ ဧကဟတ္ထေန-တစ်ဖက်သောလက်ဖြင့်၊
 (လက်တစ်ဖက်ဖြင့်)၊ အာဒါယ-၍၊ အာကာသေ-၌၊ စင်္ကမိဿာမိ-မည်။” ကူတိ-
 ပြီ၊ သတ္တာ-သည်။ “တေ-၏။ အာနုဘာဝံ-ကို၊ ဇာနာမိ-၏။” ကူတိ-၍၊ တဿပိ-
 ၍လည်း၊ ပါဠိဟာရိယကရဏံ-ကို၊ နာနုဇာနိ။ သော-သည်။ “သတ္တာ-သည်၊
 မယာ-ထက်၊ ဥတ္တရိတရံ-သော၊ ပါဠိဟာရိယံ-ကို၊ ကာတုံ-ငှာ၊ သမတ္ထံ-ကို၊
 ဇာနာတိ မညေ-သိတော်မူ၏ဟု ထင်၏။” ကူတိ-၍၊ ဧကမန္တံ-၌၊ အဌာသိ-ပြီ။

အထ-၌၊ နံ-ကို၊ သတ္တာ-သည်၊ “မောဂ္ဂလ္လာနံ! အယံ မာလာပုဋ္ဌော-ကို၊ တဝ-၏၊ အတ္တာယ-ငှာ၊ န ဗဒ္ဒေါ-မဟုတ်၊ ဟိ-မှန်၏၊ အဟံ-သည်၊ အသမ-ဓုရော-အခြားသူတို့နှင့် မတူသော တာဝန်ရှိတော်မူ၏၊ မမ-၏၊ ဓုရံ-တာဝန်ကို၊ အညော-သည်၊ ဝဟိတုံ-ထမ်းဆောင်ခြင်းငှာ၊ သမတ္ထော နာမ-သည်၊ နတ္ထိ၊ က္ကဒါနိ-၌၊ မမ-၏၊ ဓုရံ-ကို၊ ဝဟိတုံ-ငှာ၊ သမတ္ထော-သည်၊ ယံ န ဘဝေယျ-အကြင်မရှိရာ၊ [“သမတ္ထော နာမ ဘဝေယျ”ဟု ရှိသည်မှာ ပါဠိပျက်တည်း၊ ဇာဋီသစ်-၃၊ ၁၈၁အတိုင်း “သမတ္ထော (နာမ) န ဘဝေယျ”ဟု ရှိရမည်၊ သို့မှသာ “မမ ဓုရံ ဝဟိတုံ သမတ္ထော နာမ နတ္ထိ”ဟူသော ရှေ့စကားနှင့် ညီသည်၊] ဧတံ-ဤသို့ မရှိခြင်းသည်၊ အနတ္တရိယံ-မအံ့ဩထိုက်၊ အဟေတုကတိရစ္ဆာနယောနိယံ-အဟိတ်တိရစ္ဆာန်မျိုး၌၊ နိဗ္ဗတ္တကာလေပိ-ဖြစ်ရာအခါ၌လည်း၊ မမ-၏၊ ဓုရံ-ကို၊ အညော-သည်၊ ဝဟိတုံ-ငှာ၊ သမတ္ထော နာမ-သည်၊ နာဟောသိယေဝ-မရှိခဲ့သည်သာ၊” က္ကတိ-သို့၊ ဝတ္ထာ-၍၊ “ဘန္တေ! ကဒါ ပန-နည်း?၊” က္ကတိ-သို့၊ ထေရေန-သည်၊ ပုဋ္ဌော၊ (သမာနော)၊ အတိတံ-ကို၊ အာဟရိတ္တာ-၍၊

**ယတော ယတော ဂရု ဓုရံ၊ ယတော ဂမ္ဘီရဝတ္ထနီ၊
တဒါဿု ကဏှ ယုဉ္ဇန္တိ၊ သွာဿု တံ ဝဟတေ ဓုရံ။**

ယတော ယတော-အကြင်အကြင်အရပ်၌၊ ဓုရံ-ထမ်းဆောင်ထိုက်သော ဝန်သည်၊ ဂရု-လေးလံသည်၊ (ဟောတိ-၏၊) ယတော-အကြင်အရပ်၌၊ **ဂမ္ဘီရ-ဝတ္ထနီ**-မတ်စောက်သောလမ်းသည်၊ (ဟောတိ-၏၊) တဒါ-ထိုအရပ်၌၊ ဝါ-ထိုအခါ၌၊ [အဿုနိပါတ် အနက်မဲ့၊] ကဏှ-ကဏ္ဍနွားလားဥသဘကို၊ ယုဉ္ဇန္တိ-ကပ်ယှဉ်ကုန်၏၊ သော-ထိုကဏ္ဍနွားလားဥသဘသည်၊ တံ ဓုရံ-ထိုဝန်ကို၊ ဝဟတေ-ရွက်ဆောင်၏။

ဂမ္ဘီရဝတ္ထနီ။ ။ဝတ္ထန္တိ ဧတ္ထာတိ ဝတ္ထနီ-လှည့်လည်သွားလာရာလမ်း၊ ဝတ္ထာ ဋ္ဌာဝမောသေဟျနိ(မောဂ်-၇၊ ၁၁၂)သုတ်ဖြင့် ဝတ္ထဓာတ်နောင် အနိပစ္စည်းသက်၊ ထိုနောင် နဒါဒိဤပစ္စည်းသက်၊ “ဂမ္ဘီရာ စ+သာ+ဝတ္ထနီ စာတိ ဂမ္ဘီရဝတ္ထနီ”ဟု ဆက်ပါ၊ လမ်းသည် တစ်နေရာရာ၌ ရေနင်းညွှန်တို့ များပြားခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ မညီမညာချောက်ကမ်းပါးပြတ်ရှိခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း မတ်စောက်နေတတ်၏၊ ထိုလမ်းမျိုးကို “ဂမ္ဘီရဝတ္ထနီ”ဟု ခေါ်သည်။(ဇာ. ၄-၁၊ ၂၁၂၊ အံဋီ-၂၊ ၁၆၂၊ ဇာဋီသစ်-၁၊ ၂၂၇)

ဣတိ-သို့၊ ဣဒံ ကဏ္ဍဥသဘဇာတကံ-ကို၊ ဝိတ္ထာရေတွာ-၍၊ ပုန၊ တမေဝ ဝတ္ထု-ကိုပင်၊ ဝိသေသေတွာ-၍၊ ဒသေန္တော-ပြတော်မူလိုသည်။ (ဟုတွာ)။

မနုညမေဝ ဘာသေယျ၊ နာမနုညံ ကုဒါစနံ၊

မနုညံ ဘာသမာနဿ၊ ဂရုံ ဘာရံ ဥဒဒ္ဓရိ၊

ဓနဉ္စ နံ အလာဘေသိ၊ တေန စ'တ္ထမနော အဟု။

မနုညမေဝ-စိတ်ကို လွန်စွာနှစ်သက်စေတတ်သော စကားကိုသာလျှင်၊ ဝါ-ဝါ-မြတ်နိုးဖွယ်စကားကိုသာလျှင်၊ [ဓမ္မဘာ-၁၊ ၂၇၃၅] ဘာသေယျ-ပြောဆိုရာ၏။ အမနုညံ-စိတ်ကို လွန်စွာ နှစ်သက်စေတတ်သည်မဟုတ်သော စကားကို၊ ဝါ-မြတ်နိုးဖွယ်မဟုတ်သော စကားကို၊ ကုဒါစနံ-တစ်ရံတစ်ခါမျှ၊ ဝါ-ဘယ်တော့မှ၊ န ဘာသေယျ-မပြောဆိုရာ၊ မနုညံ-ကို၊ ဘာသမာနဿ-ပြောဆိုသော ပုဏ္ဏား၏။ ဝါ-ပြောဆိုနေစဉ်၊ [ဘာသမာနဿ ဗြာဟ္မဏဿ ဂရုံ ဘာရံ၊ အနာဒရ-တ္ထေ ဝါ သာမိဝစနံ၊-ဝဇီရ-၂၈၈] (ဗလိဗဒ္ဓေါ-နွားလားသည်။) ဂရုံ-လေးလံလှစွာ သော၊ ဘာရံ-ဝန်ကို၊ ဥဒဒ္ဓရိ (ဥဒ္ဓရိ)-ထုတ်ဆောင်ပြီ၊ နံ-ထိုပုဏ္ဏားကို၊ ဓနဉ္စ-ဥစ္စာကိုလည်း၊ အလာဘေသိ-ရစေပြီ၊ တေန စ-ထိုသို့ဥစ္စာရစေနိုင်ခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ (အတ္တနော-မိမိ၏၊ ကမ္မေန စ-အမှုကြောင့်လည်းကောင်း၊ သော နန္ဒိဝိသာလော-ထိုနန္ဒိဝိသာလနွားလားသည်။) အတ္တမနော-မိမိစိတ်ရှိသည်၊ ဝါ-နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်သည်၊ [ဓမ္မဘာ-၂၊ ၃၆၅] အဟု (အဟောသိ)-ဖြစ်ပြီ။

ဣတိ-သို့၊ ဣဒံ နန္ဒိဝိသာလဇာတကံ-ကို၊ ဝိတ္ထာရေတွာ-၍၊ ကထေသိ-ပြီ၊ စ ပန-ထပ်၍ ဆက်ဦးအံ့၊ ကထေတွာ-၍၊ သတ္တာ-သည်၊ ရတနစင်္ကမံ-ရတနာစင်္ကြံတော်သို့၊ အဘိရုဟိ-တက်တော်မူပြီ၊ ပုရတော-အရှေ့ဘက်၌၊ ဝါ-က၊ ဒွါဒသယောဇနိကာ-၁ ပယူဇနာရှိသော၊ ပရိသာ-သည်၊ အဟောသိ-ပြီ၊ တထာ-တူ၊ ပစ္ဆတော စ-၌လည်းကောင်း၊ ဥတ္တရတော စ-၌လည်းကောင်း၊

ဥဒဒ္ဓရိ။ ။ဥ+ဓရ+ဤ၊ ဓာတ်အစ၌ အလာ၊ (ဥ+အဓရိ)၊ ဥနောင် ခ်လာ၊ (ဥဒဓရိ)၊ ဓေါဒွေဘော် ခ်လာ၊ ဤကို ရသေပြု။(ဇာ. ဋ္ဌ-၁၊ ၂၀၉၊ ဇာဋီသစ်-၁၊ ၂၂၆)၊ (တစ်နည်း) ဥ+ဓရ+ဤ၊ ဒဒွေဘော်လာ၊ (ဥဒ္ဓရိ)၊ “ယ ဝ မ ဒ”စသော သုတ်၌ စသဒ္ဓါဖြင့် ဥနောင် အသရပါသော ဒလာ။(ဝိဗော-၂၈)

ဒက္ခိဏတော စ-၌လည်းကောင်း၊ (ဒွါဒသယောဇနိကာ ပရိသာ အဟောသိ)၊ ပန-ဆက်၊ ဥဇုကံ-ဖြောင့်ဖြောင့်၊ စတုဝိသတိယောဇနိကာယ-၂၄ယူဇနာရှိသော၊ ပရိသာယ-၏။ မဇ္ဈေ-၌၊ ဘဂဝါ-သည်၊ **ယမကပါဠိဟာရိယံ**-ရေမီးအစုံဖြစ်သော တန်ခိုးပြာဠိဟာကို၊ အကာသိ။

ယမကပါဠိဟာရိယံ။ ။ယမေန ယုဂဠဝသေန ပဝတ္တိ ဧတ္ထာတိ ယမကံ-အစုံ အားဖြင့် ဖြစ်ခြင်းရှိရာ တန်ခိုးပြာဠိဟာ၊ (တစ်နည်း) ယမေန ပဝတ္တနေန သမ္ပူတံ နိဝတ္တိ နိပတနံ ဧတ္ထာတိ ယမကံ-အစုံဖြစ်သောအားဖြင့် ကောင်းစွာဖြစ်သော ဆုတ် နစ်ခြင်း၊ ထွက်ကျခြင်းရှိရာ တန်ခိုးပြာဠိဟာ၊ (တစ်နည်း) ယမမေဝ ယမကံ-ရေမီးအစုံ ဟူသော တန်ခိုးပြာဠိဟာ၊(ပဋိဂံ-၈၃)၊ ဥဒကက္ခန္ဓအဂ္ဂိက္ခန္ဓဝသေန ယမံ ယုဂဠံ ကရော-တိတိ ယမကံ-ရေမီးအစုံကို ပြုတတ်သော တန်ခိုးပြာဠိဟာ။(မဏိ-၁, ၄၉၇)

ပါဠိဟာရိယံ။ ။ပဋိပက္ခေ ကိလေသေ-ဆန့်ကျင်ဘက်ကိလေသာတို့ကို၊ ဟရတိတိ-ပယ်ရှားတတ်သောကြောင့်၊ ပဋိဟာရိယံ၊ [ပဋိ+ဟရ+ဏျ၊] (တစ်နည်း) ပစ္ဆာ ဟရိတဗ္ဗံ ပဝတ္တေတဗ္ဗန္တိ ပဋိဟာရိယံ-နောက်၌ ဖြစ်စေအပ်သောတန်ခိုး၊ ပဋိဟာရိယမေဝ ပါဠိ-ဟာရိယံ၊ [ပဋိဟာရိယ+ဏ၊] (တစ်နည်း) ပဋိဟာရိယေ+ဘဝံ ပါဠိဟာရိယံ-ဣဒ္ဓိ၊ အာဒေသနာ၊ အနုသာသနီဟူသော ပဋိဟာရိယဉ္စပါးအပေါင်း၌ ဖြစ်သော (ပါဝင်သော) တစ်ပါးပါးသောတန်ခိုး၊ (တစ်နည်း) ပဋိဟာရိယေ+ဇာတံ ပါဠိဟာရိယံ-ဆန့်ကျင်ဘက်ကို ပယ်ရှားတတ်သော စတုတ္ထဈာန်နှင့် အရဟတ္တမဂ်၌ (စတုတ္ထဈာန်နှင့် အရဟတ္တမဂ်ကြောင့်) ဖြစ်သောတန်ခိုး၊ (တစ်နည်း) ပဋိဟာရိယတော+အာဂတံ ပါဠိဟာရိယံ-ဆန့်ကျင်ဘက်ကို ပယ်ရှားတတ်သော စတုတ္ထဈာန်နှင့် အရဟတ္တမဂ်မှ လာသော တန်ခိုး၊ (မူလဋီ-၁, ၈၊ နိဘာ-၁, ၄၁၉ စသည်)၊ ယမကဗ္ဗ+တံ+ပါဠိ-ဟာရိယဉ္ဇာတိ ယမကပါဠိဟာရိယံ-အစုံဖြစ်သော တန်ခိုးပြာဠိဟာ၊ (တစ်နည်း) ယမ-မေဝ ယမကံ၊ ယမကဿ ဟေတုဘူတံ၊ ပဝတ္တကံ ဝါ ပါဠိဟာရိယံ-ရေမီးအစုံ၏ အကြောင်းဖြစ်သော တန်ခိုးပြာဠိဟာ၊ ဝါ-ရေမီးအစုံကို ဖြစ်စေတတ်သော တန်ခိုးပြာဠိဟာ။ (ပဋိ-ဋ္ဌ-၁, ၅၄၊ မဏိ-၁, ၄၉၇)

ယမက(အစုံ)၁၂စုံ။ ။ယမက(အစုံ)သည် (၁) အထက်ကိုယ်+အောက်ကိုယ်၊ (၂) ရှေ့ကိုယ်+နောက်ကိုယ်၊ (၃) ဝဲမျက်စိ+ယာမျက်စိ၊ (၄) ဝဲနား+ယာနား၊ (၅) ဝဲနှာခေါင်းပေါက်+ယာနှာခေါင်းပေါက်၊ (၆) ဝဲပခုံး+ယာပခုံး၊ (၇) ဝဲလက်+ယာလက်၊ (၈) ဝဲနံပါး+ယာနံပါး၊ (၁၀) လက်ချောင်းနှင့်လက်ချောင်းကြား၊ (၁၁) မွေးညင်းတစ်ပင်နှင့်မွေးညင်းတစ်ပင်၊ (၁၂) မွေးညင်းပေါက်နှင့်မွေးညင်းပေါက်

တံ-ထိုရေမီးအစုံဖြစ်သော တန်ခိုးပြာဋိဟာကို၊ တာဝ-အဋ္ဌကထာမှ ရှေးဦးစွာ၊ ပါဠိတော-ပါဠိတော်အားဖြင့်၊ ဧဝံ-သို့၊ ဝေဒိတဗွံ-၏၊ တထာဂတဿ-၏၊ ယမကပါဠိဟာရိယေ-ရေမီးအစုံဖြစ်သော တန်ခိုးပြာဋိဟာ၌၊ (ပဝတ္တံ-ဖြစ်သော၊) ဉာဏံ-သည်၊ ကတမံ-နည်း၊ ကုဓ-ဤလောက၌၊ တထာဂတော-သည်၊ သာဝကေဟိ-တို့နှင့်၊ အသာဓာရဏံ-မဆက်ဆံသော၊ ယမကပါဠိဟာရိယံ-ကို၊ ကရောတိ-၏၊ ဥပရိမကာယတော-ချက်တော်၏ အထက်ပိုင်း

အားဖြင့် ၁၂၀ ရှိ၏။ အထက်ပိုင်းကိုယ်မှ မီးလျှံ၊ အောက်ပိုင်းကိုယ်မှ ရေအလျှင်၊ . . . လက်ချောင်းမှ မီးလျှံ၊ လက်ချောင်းကြားမှ ရေအလျှင်၊ မွေးညင်းတစ်ပင်မှ မီးလျှံ၊ မွေးညင်းတစ်ပင်မှ ရေအလျှင်၊ မွေးညင်းတစ်ပေါက်မှ မီးလျှံ၊ မွေးညင်းတစ်ပေါက်မှ ရေအလျှင်စသည်ဖြင့် ထွက်ပေါ်သည်။ ရောင်ခြည်တော်ငယ်သွယ်များလည်း ဤ၁၂၀မှ ထွက်ပေါ်သည်။ ဘုရားရှင်အစစ်က စကြိုကြွတော်မူလျှင် နိမ္မိတဗုဒ္ဓ(ရုပ်ပွားတော်)က ရပ်တော်မူ၏။ ဤသို့ အစုံဖြစ်ပုံကို သိပါ။ (ခု-၉၊ ၁၂၀၊ သီဇီသစ်-၁၊ ၂၃၆)

ဆက်ဦးအံ့-ရေမီးအစုံထွက်ပေါ်သည်ဆိုသော်လည်း စိတ်၂မျိုးတို့ တစ်ပြိုင်တည်း ဖြစ်ရိုးမရှိသောကြောင့် တစ်ပြိုင်တည်း ထွက်ပေါ်သည် မဟုတ်။ တစ်မျိုးပြီးမှ တစ်မျိုး ရှေ့နောက်စဉ်ကာ ထွက်ပေါ်သည်။ သို့သော် ဘုရားရှင်တို့၏ ဘဝင်စိတ်ဖြစ်မှု လျင်မြန်ခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဈာန်အဘိညာဉ်တို့၌ ဝသိဘော်ငါးဝ၊ အသားကျအောင် လေ့ကျက်ပြီးဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်း တစ်ပြိုင်တည်းထွက်ပေါ်သကဲ့သို့ ဖြစ်နေသည်။

ချဲ့ဦးအံ့-ညိုသောရောင်ခြည်တော် ထွက်ပေါ်စေရန် နီလကသိုဏ်းကို အာရုံပြုသည့် စတုတ္ထဈာန်သမာပတ်ကို ဝင်စားတော်မူရသည်။ ဝါရွှေသောရောင်ခြည်တော် ထွက်ပေါ်စေရန် ဝိတကသိုဏ်းကို အာရုံပြုသည့် စတုတ္ထဈာန်သမာပတ်ကို ဝင်စားတော်မူရသည်။ နီသောရောင်ခြည်တော် ထွက်ပေါ်စေရန် နီလကသိုဏ်းကို အာရုံပြုသည့် စတုတ္ထဈာန်သမာပတ်ကို ဝင်စားတော်မူရသည်။ မီးအစုံဖြစ်ပေါ်စေရန် တေဇောကသိုဏ်းကို အာရုံပြုသည့် စတုတ္ထဈာန်သမာပတ်ကို ဝင်စားတော်မူရသည်။ ရေအလျှင်ဖြစ်ပေါ်စေရန် အာပေါကသိုဏ်းကို အာရုံပြုသည့် စတုတ္ထဈာန်သမာပတ်ကို ဝင်စားတော်မူရသည်။ ဆင်ခြင်ခြင်း(အာဝဇ္ဇနဝိထိ)، ပရိကံပြုခြင်း(ပရိကမ္မဝိထိ)، အဓိဋ္ဌာန်ခြင်း(အဓိဋ္ဌာန-အဘိညာဉ်ဝိထိ)တို့သည် သီးခြားစီ ဖြစ်ကြသည်။ အလွန်လျင်မြန်သည်အတွက် ကြည်နေသူတို့မှာ ရေနင့်မီး အစုံလိုက် ပြိုင်တူထွက်ပေါ်နေသည်ဟု ထင်ကြရသည်။ (ဒီ. ဌ-၁၊ ၅၇)

ကိုယ်တော်မှ၊ [ဥပရိကာယတောတိ နာဘိယာ ဥဒ္ဓံ သရီရတော၊-ပဋိ. ၄-၂၊ ၁၂] **အဂ္ဂိက္ခန္ဓော**-မီးအစုသည်၊ **ပဝတ္တတိ**-၏။ ဟေဠိမကာယတော-ချက်တော်မှ အောက်ပိုင်းဖြစ်သော ကိုယ်တော်မှ၊ ဥဒကဓာရာ-ရေအလျဉ်သည်၊ ပဝတ္တတိ-၏။ ဟေဠိမကာယတော-မှ၊ အဂ္ဂိက္ခန္ဓော-သည်၊ ပဝတ္တတိ၊ ဥပရိမကာယတော-မှ၊ ဥဒကဓာရာ-သည်၊ ပဝတ္တတိ၊ ပုရတ္ထိမကာယတော-ရှေ့ပိုင်းကိုယ်တော်မှ၊ (အဂ္ဂိက္ခန္ဓော-သည်၊ ပဝတ္တတိ)၊ ပစ္ဆိမကာယတော-မှ၊ (ဥဒကဓာရာ-သည်၊ ပဝတ္တတိ)၊ ပစ္ဆိမကာယတော-မှ၊ (အဂ္ဂိက္ခန္ဓော-သည်၊ ပဝတ္တတိ)၊ ပုရတ္ထိမကာယတော၊ (ဥဒကဓာရာ-သည်၊ ပဝတ္တတိ-၏) ဒက္ခိဏအက္ခိတော-လက်ယာမျက်လုံးတော်မှ၊ (အဂ္ဂိက္ခန္ဓော-သည်၊ ပဝတ္တတိ)၊ ဝါမအက္ခိတော-မှ၊ (ဥဒကဓာရာ-သည်၊ ပဝတ္တတိ)၊ ဝါမအက္ခိတော-မှ၊ (အဂ္ဂိက္ခန္ဓော-သည်၊ ပဝတ္တတိ)၊ ဒက္ခိဏအက္ခိတော-မှ၊ (ဥဒကဓာရာ-သည်၊ ပဝတ္တတိ)၊ ဒက္ခိဏကဏ္ဍသောတတော-လက်ယာနားတွင်းတော်မှ၊ (အဂ္ဂိက္ခန္ဓော ပဝတ္တတိ)၊ ဝါမကဏ္ဍသောတတော-လက်ဝဲနားတွင်းတော်မှ၊ (ဥဒကဓာရာ ပဝတ္တတိ)၊ ဝါမကဏ္ဍသောတတော-မှ၊ (အဂ္ဂိက္ခန္ဓော ပဝတ္တတိ)၊ ဒက္ခိဏကဏ္ဍသောတတော-မှ၊ (ဥဒကဓာရာ ပဝတ္တတိ)၊ ဒက္ခိဏနာသိကာသောတတော-လက်ယာနှာခေါင်းတွင်းတော်မှ၊ (အဂ္ဂိက္ခန္ဓော ပဝတ္တတိ)၊ ဝါမနာသိကာသောတတော-မှ၊ (ဥဒကဓာရာ ပဝတ္တတိ)၊ ဝါမနာသိကာသောတတော-မှ၊ (အဂ္ဂိက္ခန္ဓော ပဝတ္တတိ)၊ ဒက္ခိဏနာသိကာသောတတော-မှ၊ (ဥဒကဓာရာ ပဝတ္တတိ)၊ ဒက္ခိဏအံသကူဋတော-လက်ယာပုခုံးတော်မှ၊ [အပ္ပဂ္ဂတဋ္ဌေန ကူဋော ဝိယာတိ ကူဋော၊ အံသောယေဝ ကူဋော အံသကူဋော၊-ပဋိ. ၄-၂၊ ၁၂] (အဂ္ဂိက္ခန္ဓော ပဝတ္တတိ)၊ ဝါမအံသကူဋတော-မှ၊

အဂ္ဂိက္ခန္ဓော ပဝတ္တတိ။ ။တေဇောကသိုဏ်းကို အာရုံပြုသော အဘိညာပါဒက-စတုတ္ထဈာန်ကို ဝင်စား၍ ထိုဈာန်မှထလျှင် “အထက်ပိုင်းကိုယ်မှ မီးအလျှံ ထွက်ပေါ်စေသတည်း”ဟု ပရိကံပြုတော်မူ၏။ ထိုသို့ပရိကံပြုပြီးသည်၏အခြားမဲ့၌ “အထက်ပိုင်းကိုယ်မှ မီးအလျှံ ထွက်ပေါ်စေသတည်း”ဟု အဘိညာဉ်ဖြင့် အဓိဋ္ဌာန်လိုက်သည်နှင့် တပြိုင်နက် အထက်ပိုင်းကိုယ်မှ မီးအလျှံ ထွက်ပေါ်လာသည်၊ ရေအလျဉ်ဖြစ်ပေါ်စေရန်ကား အာပေါကသိုဏ်းကို အာရုံပြုသည့် စတုတ္ထဈာန်ကို ဝင်စားရသည်သာ ထူး၏။ (ပဋိ. ၄-၂၊ ၁၂)

(ဥဒကဓာရာ ပဝတ္တတိ-၏)၊ ဝါမအံသကုဋတော-မှ (အဂ္ဂိက္ခန္ဓော ပဝတ္တတိ)၊ ဒက္ခိဏအံသကုဋတော-မှ (ဥဒကဓာရာ ပဝတ္တတိ)၊ ဒက္ခိဏဟတ္ထတော-လက်ယာလက်တော်မှ (အဂ္ဂိက္ခန္ဓော ပဝတ္တတိ)၊ ဝါမဟတ္ထတော-လက်ဝဲလက်တော်မှ (ဥဒကဓာရာ ပဝတ္တတိ)၊ ဝါမဟတ္ထတော-မှ (အဂ္ဂိက္ခန္ဓော ပဝတ္တတိ)၊ ဒက္ခိဏဟတ္ထတော-မှ (ဥဒကဓာရာ-သည်၊ ပဝတ္တတိ)၊ ဒက္ခိဏပဿတော-လက်ယာနံပါးတော်မှ (အဂ္ဂိက္ခန္ဓော ပဝတ္တတိ)၊ ဝါမပဿတော၊ (ဥဒကဓာရာ ပဝတ္တတိ)၊ ဝါမပဿတော၊ (အဂ္ဂိက္ခန္ဓော ပဝတ္တတိ)၊ ဒက္ခိဏပဿတော၊ (ဥဒကဓာရာ ပဝတ္တတိ)၊ ဒက္ခိဏပါဒတော-လက်ယာခြေတော်မှ (အဂ္ဂိက္ခန္ဓော ပဝတ္တတိ)၊ ဝါမပါဒတော-လက်ဝဲခြေတော်မှ (ဥဒကဓာရာ ပဝတ္တတိ)၊ ဝါမပါဒတော-မှ (အဂ္ဂိက္ခန္ဓော ပဝတ္တတိ)၊ ဒက္ခိဏပါဒတော၊ (ဥဒကဓာရာ ပဝတ္တတိ)၊ အင်္ဂုလင်္ဂလေဟိ-လက်ချောင်းတိုင်း၊ လက်ချောင်းတိုင်းတို့မှ၊ [အင်္ဂုလင်္ဂလေဟိတိ အင်္ဂုလေဟိ အင်္ဂုလေဟိ-ပဋိ. ၄-၂, ၁၂] (အဂ္ဂိက္ခန္ဓော ပဝတ္တတိ)၊ အင်္ဂုလန္တရိကာဟိ-လက်ချောင်းတော်တို့၏ အကြားတိုင်းတို့မှ၊ [အင်္ဂုလန္တရိကာဟိတိ အင်္ဂုလိနံ အန္တရိကာဟိ-ပဋိ. ၄-၂, ၁၂] (ဥဒကဓာရာ ပဝတ္တတိ)၊ အင်္ဂုလန္တရိကာဟိ-တို့မှ၊ (အဂ္ဂိက္ခန္ဓော ပဝတ္တတိ)၊ အင်္ဂုလင်္ဂလေဟိ၊ (ဥဒကဓာရာ ပဝတ္တတိ)၊ ဧကေကလောမကူပတော-တစ်ခုတစ်ခုသော မွေးညင်းပေါက်တော်မှ၊ အဂ္ဂိက္ခန္ဓော၊ ပဝတ္တတိ၊ ဧကေကလောမတော၊ ဥဒကဓာရာ၊ ပဝတ္တတိ၊ ဧကေကလောမတော၊ အဂ္ဂိက္ခန္ဓော ပဝတ္တတိ၊ ဧကေကလောမကူပတော၊ ဥဒကဓာရာ၊ ပဝတ္တတိ။ [“ပဝတ္တတိ” နောင် ၃-၉, ၁၂၀၌ကဲ့သို့ ပုဒ်မရှိရမည်] နီလာနံ-ညှိကုန်သော၊ ပီတကာနံ-ဝါရွှေကုန်သော၊ လောဟိတကာနံ-နီကုန်သော၊ သြဒါတာနံ-ဖြူကုန်သော၊ မဉ္ဇိဋ္ဌာနံ-မောင်းကုန်သော၊ (နီကျင်ကျင်ဖြစ်ကုန်သော) ပဘဿရာနံ-ပြီးပြီးပျက်ပျက်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဆန္ဒံ၊ ဝဏ္ဏာနံ-ရောင်ခြည်တော်တို့၏၊ (ရသ္မိယော-တို့သည်၊ ယမကာ-အစုံ

ဆန္ဒံ ဝဏ္ဏာနံ။ ။ “ဆန္ဒံ ဝဏ္ဏာနံ” ၏ စပ်ရာပုဒ်ကို ပဋိ. ၄-၂, ၁၂ အတိုင်း ထည့်ပေးသည်။ သီဋိသစ်အလို နိဒ္ဒါရဏအနက်ယူ၍ “ဆန္ဒံ ဝဏ္ဏာနံ-တို့တွင်၊ (ယမကာ ယမကာ-အစုံအစုံဖြစ်ကုန်သော၊ ဝဏ္ဏာ-တို့သည်၊ ပဝတ္တန္တိ-ကုန်၏” ဟုလည်းကောင်း၊ (တစ်နည်း) ကတ္တာအနက်ယူ၍ “ဆန္ဒံ ဝဏ္ဏာနံ-တို့သည်၊ ပဝတ္တန္တိ-ကုန်၏” ဟုလည်းကောင်း ပေးပါ။ (သီဋိသစ်-၁, ၂၃၆၊ သိဘာ-၁, ၃၆၅)

တို့သည်၊ ဟုတွာ-၍၊ ပဝတ္ထန္တိ-ကုန်၏။)

ဘဂဝါ-ဘုရားရှင်အစစ်သည်၊ စင်္ကမတိ-(ကောင်းကင်၊ မြေကြီးပေါ်၌) စင်္ကြံ
လျှောက်တော်မူ၏၊ ဗုဒ္ဓနိမ္မိတော-ဘုရားရှင်ဖန်ဆင်းအပ်သော ကိုယ်စားတော်
သည်၊ (ရုပ်ပွားတော်သည်)၊ တိဋ္ဌတိ ဝါ-(ကောင်းကင်၊ မြေကြီးပေါ်၌) ရပ်လည်း
ရပ်တော်မူ၏၊ နိသီဒတိ ဝါ-(ကောင်းကင်၊ မြေကြီးပေါ်၌) ထိုင်လည်း ထိုင်တော်
မူ၏၊ သေယျံ ဝါ-(ကောင်းကင်၊ မြေကြီးပေါ်၌) လျောင်းတော်မူခြင်းကိုလည်း၊
ကပ္ပေတိ-ပြုတော်မူ၏၊ ပေ၊ **နိမ္မိတော**-သည်၊ သေယျံ-ကို ကပ္ပေတိ-၏၊ ဘဂဝါ-
သည်၊ စင်္ကမတိ ဝါ-စင်္ကြံလည်း ကြွတော်မူ၏၊ တိဋ္ဌတိ ဝါ-၏၊ နိသီဒတိ ဝါ-
၏၊ ဣဒံ-ဤဆိုအပ်ပြီးသည်ကား၊ တထာဂတဿ-၏၊ ယမကပါဠိဟာရိယေ-
၌၊ (ပဝတ္ထံ-သော၊) ဉာဏံ-ဉာဏ်တော်တည်း။

ပန-ဆက်၊ ဣဒံ ပါဠိဟာရိယံ-ကို၊ ဘဂဝါ-သည်၊ တသ္မိံ စင်္ကမေ-ထိုရတနာ
စင်္ကြံ၌၊ စင်္ကမိတွာ-၍၊ အကာသိ-ပြီ၊ တဿ-ထိုမြတ်စွာဘုရား၏၊ တေဇော-
ကသိဏသမာပတ္တိဝံသေန-တေဇောကသိုဏ်းလျှင်အာရုံရှိသော စတုတ္ထဈာန်
သမာပတ်၏အစွမ်းဖြင့်၊ ဥပရိမကာယတော-မှ၊ အဂ္ဂိက္ခန္ဓော-သည်၊ ပဝတ္ထတိ-
၏၊ အာပေါကသိဏသမာပတ္တိဝံသေန-အာပေါကသိုဏ်းလျှင်အာရုံရှိသော
စတုတ္ထဈာန်သမာပတ်၏အစွမ်းဖြင့်၊ ဟေဠိမကာယတော-မှ၊ ဥဒကဓာရာ-သည်၊
ပဝတ္ထတိ-၏၊ ပန-ဆက်၊ ဥဒကဓာရာယ-၏၊ ပဝတ္ထနဋ္ဌာနတော-ဖြစ်ရာအရပ်မှ၊

ကပ္ပေတိ ။ ပ ။ နိမ္မိတော။ ။ “ကပ္ပေတိ”နောင် ပေယျာလမြှုပ်ထား၏၊ “ဘဂဝါ
တိဋ္ဌတိ၊ ဗုဒ္ဓနိမ္မိတော စင်္ကမတိ ဝါ နိသီဒတိ ဝါ သေယျံ ဝါ ကပ္ပေတိ။ ဘဂဝါ
နိသီဒတိ၊ ဗုဒ္ဓနိမ္မိတော စင်္ကမတိ ဝါ တိဋ္ဌတိ ဝါ သေယျံ ဝါ ကပ္ပေတိ။ ဘဂဝါ
သေယျံ ကပ္ပေတိ၊ ဗုဒ္ဓနိမ္မိတော စင်္ကမတိ ဝါ တိဋ္ဌတိ ဝါ နိသီဒတိ ဝါ။ နိမ္မိတော
စင်္ကမတိ၊ ဘဂဝါ တိဋ္ဌတိ ဝါ နိသီဒတိ ဝါ သေယျံ ဝါ ကပ္ပေတိ။ နိမ္မိတော **တိဋ္ဌတိ**၊
ဘဂဝါ စင်္ကမတိ ဝါ နိသီဒတိ ဝါ သေယျံ ဝါ ကပ္ပေတိ။ နိမ္မိတော **နိသီဒတိ**၊ ဘဂဝါ
စင်္ကမတိ ဝါ တိဋ္ဌတိ ဝါ သေယျံ ဝါ ကပ္ပေတိ”ဟု ပေယျာလကို ဖော်ပါ၊ ဣရိယာ
ပုထ်၎င်းတို့တွင် တစ်ပါးကို မူထား၍ ကျန်ဣရိယာပုထ်၎င်းကို မူလိသွတ်က ဘုရားရှင်
အစစ်ဖက် ၄မျိုး၊ နိမ္မိတဘုရားရှင်ဖက် ၄မျိုးအားဖြင့် ဝါရစမျိုးဖြစ်သည်။(ခ-၉၊ ၁၂၊
သီဇီသစ်-၁၊ ၂၃၈)

အဂ္ဂိက္ခန္ဓော-သည်၊ န ပဝတ္ထတိ-မဖြစ်၊ အဂ္ဂိက္ခန္ဓဿ-၏။ ပဝတ္ထနဌာနတော-မှ၊ ဥဒကဓာရာ-သည်၊ န ပဝတ္ထတိ-မဖြစ်၊ ဣတိ-သို့၊ ဒဿေတုံ-ငှာ၊ “ဟေဋ္ဌိမ ကာယတော ဥပရိမကာယတော”တိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ၊ သဗ္ဗပဒေသု-တို့၌၊ ဧသေဝ နယော-ဤနည်းပင်တည်း။ [“ဧသေဝ နယော၊ ပုဒ်သဘောမှာ၊ ထင်စွာ ဧဝံ၊ ဣဝ နှစ်ချက်ခွဲလျက်၊ အနက်သမ္ပန်မြဲ(ဘုရားကြီး-၇၄)”နှင့်အညီ “ဧသေဝ နယော (ဧသော +ဧဝံ နယော)-ဤနည်းကိုသာလျှင်၊ (ဌဌဗ္ဗော)၊ (တစ်နည်း) ဧသော+ဣဝံ နယော- ဤနည်းကဲ့သို့သော နည်းကို၊ (ဝေဒိတဗ္ဗော)”ဟုလည်း ပေးနိုင်သည်။] ပန-ဆက်၊ ဧတ္ထ-ဤသို့ဖြစ်ရာ၌၊ အဂ္ဂိက္ခန္ဓော-သည်၊ ဥဒကဓာရာယ-နှင့်၊ အသမ္ဘိဿော- မရောနှောသည်၊ အဟောသိ-ပြီ၊ တထာ-တူ၊ ဥဒကဓာရာ-သည်၊ အဂ္ဂိက္ခန္ဓေန- နှင့်၊ (အသမ္ဘိဿော-သည်၊ အဟောသိ)၊ ဥဘယမ္ဘိ-၂ပါးစုံလည်းဖြစ်သော၊ ဧတံ- ဤရေနှင့် မီးသည်၊ ယာဝံ ပြဟ္မလောကာ-တိုင်အောင်၊ ဥဂ္ဂန္ဓာ-တက်၍၊ စက္က- ဝါဠုမုခဝဋ္ဋိယံ-စကြာဝဠာနှုတ်ခမ်းရစ်၌၊ ပတတိ ကိရ-ကျသတဲ့၊ ပန-အဖို့တစ် ပါးကား၊ “ဆန္ဒ ဝဏ္ဏာန”န္တိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တာ-ဆိုအပ်ကုန်သော၊ အဿ-ထိုမြတ်စွာ ဘုရား၏၊ ဆဗ္ဗဏ္ဏရံသိယော-မြဲပါးသော အဆင်းရှိသော ရောင်ခြည်တော် တို့သည်၊ ယဋ္ဌေဟိ-အိုးတို့ဖြင့်၊ အာသိဉ္စမာနံ-သွန်းလောင်းအပ်သော၊ ဝိလိန- သုဝဏ္ဏံ ဝိယ-အရည်ပျော်သော ရွှေကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ (ရွှေရည်ကဲ့သို့လည်း ကောင်း)၊ ယန္တနာလိကတော-စက်ယန္တရား၌ ယှဉ်(တပ်ထားအပ်)သော ရေ ပိုက်မှ၊ ဝါ-စက်ယန္တရားနှင့် ယှဉ်သောဘူးမှ၊ နိက္ခန္တသုဝဏ္ဏရသဓာရာ ဝိယ စ-

ယန္တနာလိကတော။ ။ P.T.S.၌ a mechanical tube-စက်နှင့်ဆိုင်သော ပြွန်၊ ကျည်တောက်၊ ရေပိုက်၊ သွားတိုက်ဆေးကဲ့သို့သောဘူး”ဟု ဆို၏။ “ယန္တေ ယန္တေန ဝါ+ယုတ္တာ+နာလိကာ ယန္တနာလိကာ-စက်ယန္တရား၌ ယှဉ်(တပ်ထားအပ်)သော ရေပိုက်၊ ကျည်တောက်၊ ဘူး၊ ဝါ-စက်ယန္တရားနှင့် ယှဉ်သော ရေပိုက်၊ ကျည်တောက်၊ ဘူး”ဟု ပြုပါ။ “နာလိကာ၊ နာဠိကာ”ကား စလယ်တောင်း၊ ပြွန်၊ ကျည်တောက်၊ ရေပိုက်၊ သွားတိုက်ဆေးကဲ့သို့သောဘူးတို့ကို ဟော၏။ “နလတိ ဂဏနဝသေန ဂန္ဓေတိ ဧတာယာတိ နာဠိ-ရေတွက်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့် ပြကြောင်း(ပိုင်းဖြတ်ကြောင်း)ဖြစ်သော စလယ်၊ [နလ+ဣဏ၊ လကို ဌပြု လျှင် နာဠိ-ဇာဠိသစ်-၁, ၄၅၆] ထိုနောင် “နာလိ ဧဝံ နာလိကာ”ဟု ဆက်ပါ။ ယန္တပုဒ်ကို ဓမ္မဘာ-၁, ၅၇၈၅။

ထွက်သောရွှေရည်အလျဉ်ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ဧကစက္ကဝါဠဂဗ္ဘတော-စကြာ
 ဝဠာတိုက်ခန်းမှ၊ ဥဂ္ဂန္ဓာ-၍၊ ပြဟ္မလောကံ-ကို၊ အာဟစ္စ-ထိခိုက်၍၊ ပဋိနိဝတ္တိ-
 တွာ-ပြန်လှည့်လာ၍၊ စက္ကဝါဠမုခဝဋ္ဋိမေဝ-သို့သာ၊ ဂဏှိသု-ယူကုန်ပြီ၊ ဧက-
 စက္ကဝါဠဂဗ္ဘ-တစ်ခုသော စကြာဝဠာတိုက်ခန်းသည်၊ ဝက်ဂေါပါနသိကံ-ကောက်
 သော အခြင်ရနယ်ရှိသော၊ ဗောဓိဃရံ ဝိယ-ဗောဓိပင်၏ တည်ရာကျောင်း
 တော်ကဲ့သို့၊ ဧကာလောကံ-တစ်ခုတည်းသော အရောင်အလင်းရှိသည်၊
 (တစ်ခဲနက်သော အရောင်လင်းရှိသည်)၊ အဟောသိ-ပြီ။

တံဒိဝသံ-ထိုနေ့၌၊ သတ္တာ၊ စင်္ကမိတွာ-၍၊ ပါဠိဟာရိယံ-ကို၊ ကရောန္တော-
 လျက်၊ (ပြုတော်မူရင်း)၊ အန္တရန္တရာ-အကြားအကြား၌၊ မဟာဇနဿ-အား၊ ဓမ္မ-
 ကို၊ ကထေသိ-ပြီ၊ စ-ဆက်၊ ကထေန္တော-သော်၊ ဇနံ-လူအပေါင်းကို၊ နိရဿာသံ-
 သက်သာရာမရှိသည်ကို၊ (သက်သာမှုကင်းအောင်)၊ အကတွာ-၍၊ တဿ-
 ထိုလူအပေါင်းအား၊ အဿာသဝါရံ-သက်သာရာအလှည့်အကြိမ်ကို၊ ဒေတိ-
 ၏၊ တသ္မိံ ခဏေ-၌၊ မဟာဇနော-သည်၊ သာဓုကာရံ-သာဓုဟု ပြုအပ်သော
 အသံကို၊ ဝါ-သာဓုခေါ်သံကို၊ [ဓမ္မဘာ-၂၊ ၆၂၁။] ပဝတ္တေသိ-စေပြီ၊ တဿ-
 ထိုလူအပေါင်း၏၊ သာဓုကာရပဝတ္တနကာလေ-သာဓုသံ(ကောင်းချီးသံ)၏ ဖြစ်
 ရာအခါ၌၊ သတ္တာ၊ တာဝမဟတိယာ-ထိုမျှလောက် များသော၊ ပရိသာယ-
 ၏၊ စိတ္တံ-ကို၊ ဩလောကေန္တော-မူလသော်၊ ဧကေကဿ-တစ်ယောက်စီ
 တစ်ယောက်စီ၏၊ [ဓမ္မဘာ-၁၊ ၅၀၄။] သောဠသန္ဓံ-၁၆မျိုးကုန်သော၊ အာ-
 ကာရာနံ-အခြင်းအရာတို့၏၊ [ဓမ္မဘာ-၂၊ ၃၉၃။] ဝသေန-ဖြင့်၊ စိတ္တာစာရံ-
 စိတ်၏ဖြစ်ပုံကို၊ ဝါ-စိတ်အလိုကို၊ [ဓမ္မဘာ-၂၊ ၂၅။] အညာသိ-သိတော်မူပြီ။
 ဧဝံ-ဤသို့လျှင်၊ ဗုဒ္ဓါနံ-တို့၏၊ စိတ္တံ-သည်၊ လဟုကပရိဝတ္တံ-လျင်မြန်သောပြောင်း
 လဲခြင်းရှိ၏၊ ယော ယော-အကြင်အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ယသ္မိစ္စ ဓမ္မေ-အကြင်
 တရားတော်၌လည်းကောင်း၊ ယသ္မိစ္စ ပါဠိဟိရေ-အကြင်တန်ခိုးပြာဋိဟာ၌
 လည်းကောင်း၊ ပသန္တော-ကြည်ညို၏၊ တဿ တဿ-ထိုထိုပုဂ္ဂိုလ်၏၊ အဇ္ဈာ-
 သယဝသေနေဝ-အလိုနှင့် စပ်သဖြင့်သာ၊ ဝါ-အလို၏အစွမ်းဖြင့်သာလျှင်၊
 [ဓမ္မဘာ-၁၊ ၁၇။] ဓမ္မဉ္စ-ကိုလည်း၊ ကထေသိ-ပြီ၊ ပါဠိဟိရဉ္စ-ကိုလည်း၊ အကာ-

သိ-ပြီ၊ ဧဝံ-သို့၊ ဓမ္မေ-ကို၊ ဒေသိယမာနေ-အပ်သော်၊ ပါဠိဟိရေ စ-ကိုလည်း၊ ကရိယမာနေ-သော်၊ မဟာဇနဿ-၏၊ ဓမ္မာဘိသမယော-သည်၊ [ဓမ္မာ-၂၊ ၃၉၆။] အဟောသိ-ပြီ၊ ပန-ဆက်၊ သတ္တာ-သည်၊ တသ္မိံ သမာဂမေ-ထိုအစည်း အဝေး၌၊ အတ္တနော-၏၊ မနံ-ကို၊ ဂဟေတွာ-၍၊ အညံ-အခြားတစ်ယောက်ကို၊ ပဉ္စံ-ကို၊ ပုစ္ဆိတံ-ငှာ၊ သမတ္ထံ-စွမ်းနိုင်သူကို၊ အဒိသွာ-၍၊ နိမ္မိတဗုဒ္ဓံ-ဖန်ဆင်း အပ်သော ဘုရားရှင်ကို၊ (ရုပ်ပွားတော်ကို)၊ မာပေသိ-ဖန်ဆင်းတော်မူပြီ၊ တေန- ထိုရုပ်ပွားတော်သည်၊ ပုစ္ဆိတံ-သော၊ ပဉ္စံ-ကို၊ သတ္တာ-ဘုရားရှင်အစစ်သည်၊ ဝိဿဇေသိ-ဖြေတော်မူပြီ၊ သတ္တာရာ-သည်၊ ပုစ္ဆိတံ-သော၊ (ပဉ္စံ-ကို) သော- ထိုရုပ်ပွားတော်သည်၊ ဝိဿဇေသိ-ပြီ၊ ဘဂဝတော-၏၊ စင်္ဂမနကာလေ-၌၊ နိမ္မိတော-သည်၊ ဌာနာဒိသု-ရပ်ခြင်းအစရှိသည်တို့တွင်၊ အညတရံ-ကို၊ ကပ္ပေ- သိ-ပြီ၊ နိမ္မိတဿ-ဖန်ဆင်းအပ်သော ဘုရားရှင်၏၊ စင်္ဂမနကာလေ-၌၊ ဘဂဝါ- သည်၊ ဌာနာဒိသု-တို့တွင်၊ အညတရံ-ကို၊ ကပ္ပေသိ-ပြီ၊ တမတ္ထံ-ကို၊ ဒဿေတံ- ငှာ၊ “နိမ္မိတော စင်္ဂမတိ ဝါ” တိအာဒိ-အစရှိသည်ကို၊ ဝုတ္တံ၊ ဧဝံ-သို့၊ ကရောန္တဿ- သော၊ သတ္တု-၏၊ ပါဠိဟာရိယံ-ကို၊ ဒိသွာ-၍၊ ဓမ္မကထံ-ကို၊ သုတွာ-၍၊ တသ္မိံ သမာဂမေ-၌၊ ဝိသတိယာ- ၂၀၊ သော၊ ပါဏကောဋီနံ-သတ္တဝါကုဋေတို့၏၊ [ဝိသ- တိယာ ပါဏကောဋီနံ-ကုဋေ ၂၀၊ သော သတ္တဝါတို့၏၊] ဓမ္မာဘိသမယော- သည်၊ အဟောသိ-ပြီ။

သတ္တာ-သည်၊ ပါဠိဟိရံ-တန်ခိုးပြာဋိဟာကို၊ ကရောန္တောဝ-မူလျက်သာ၊

ပါဠိဟိရံ။ ။ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄-၄၄၄၌ “ပဋိပက္ခေ ဟရတိတိ(ဆန့်ကျင်ဖက်တို့ကို ပယ်ရှား တတ်သောကြောင့်) ပါဠိဟိရံ၊ (တစ်နည်း) ပဋိဟရတိ သတ္တာနံ ဒိဋ္ဌိမာနောပဂတာနိ (မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ၊ မာနသို့ ကပ်ရောက်ကုန်သော) စိတ္တာနီတိ ပါဠိဟိရံ၊ (တစ်နည်း) အပ္ပသန္နာနံ သတ္တာနံ ပဿဒံ ပဋိအာဟရတိတိ ပါဠိဟိရံ၊ [ပဋိ+ဟရ+အ၊ ဟ၏ အ၊ကို ဤပြု၊ တေသု ဝုဒ္ဓိဖြင့် ပဉ္စ အာဝုဒ္ဓိပြု-နီတိသုတ္တ-၃၄၈၊ ရှု-၄၁၅။]”ဟု ပြု၏၊ ရှု-၄၁၅၌ “ပဋိပက္ခေ မဒ္ဒိတွာ ဂစ္ဆတိတိ ပါဠိဟိရံ၊ [ပတိ+ဟိ+ကွံ၊ ပဋိတော ဟိဿ ဟေရဏ် ဟိရဏ်ဖြင့် ဟိကို ဟိရဏ်ပြု၊ တေသု ဝုဒ္ဓိဖြင့် ပဉ္စ အာဝုဒ္ဓိပြု။]”ဟု ပြု၏၊ မူလဒီ-၈၊ နိယော-၃၌ “ပါဠိဟာရိယမေဝ ပါဠိဟိရံ”ဟု ပြု၏၊ ဤအလို နိရုတ္တိနည်းဖြင့် ပါဠိ- ဟာရိယကို ပါဠိဟိရပြု၍ ပြီးစေရာ၏။ (မဓု-၃၁၊ မဏိဒီပ-၁၉၄)

“အတိတဗုဒ္ဓါ-ရှေးဘုရားရှင်တို့သည်၊ ဣဒံ ပါဠိဟိရံ-ကို၊ ကတ္တာ-ပြုတော်ပြီး၍၊ ဝါ-သော်၊ ကတ္တ-၌၊ ဝဿံ-မိုးအခါ၌ နေခြင်းသို့၊ ဝါ-ဝါသို့၊ [ဓမ္မဘာ-၂၊ ၄၇၈] ဥပေန္တိ န ခေါ-ကပ်ရောက်တော်မူကြသနည်း” ဣတိ-သို့၊ အာဝဇ္ဇေတွာ-ဆင်ခြင်တော်မူ၍၊ ဝါ-သော်၊ “တာဝတိံသဘဝနေ-၌၊ ဝဿံ-သို့ ဥပဂန္တာ-၍၊ မာတု-အား၊ အဘိဓမ္မပိဋကံ-အဘိဓမ္မာပိဋကတ်ကို၊ ဒေသေန္တိ-ကုန်၏။” ဣတိ-သို့၊ ဒိသွာ-၍၊ ဒက္ခိဏာပါဒ်-လက်ယာခြေတော်ကို၊ ဥက္ခိပိတွာ-မြှောက်တော်မူ၍၊ ယုဂန္ဓရမတ္ထကေ-ယုဂန္ဓိရ်တောင်ထိပ်၌၊ ဌပေတွာ-ထားတော်မူ၍၊ (ချတော်မူပြီး၍)၊ ဣတရံ-သော၊ ပါဒ်-လက်ဝဲခြေတော်ကို၊ ဥက္ခိပိတွာ-၍၊ သိနေရမတ္ထကေ-မြင်းမိုရ်တောင်ထိပ်၌၊ ဌပေသိ-ပြီ၊ ဧဝံ-သို့၊ အဋ္ဌသဠိယောဇနသတသဟဿ-ဌာနေ-ယူဇနာသိန်း၆သောင်းစထောင်ရှိသော အရပ်၌၊ တယော-ကုန်သော၊ ပဒဝါရာ-ခြေလှမ်းအကြိမ်တို့သည်၊ အဟေသုံ-ကုန်ပြီ၊ ဒွေ-ကုန်သော၊ ပါဒ်-ဆိဒ္ဓါနိ-ခြေတို့၏ အကြားတို့သည်၊ ဝါ-ခြေလှမ်းတို့သည်၊ (အဟေသုံ-ကုန်ပြီ) သတ္တာ-သည်၊ ပါဒ်-ကို၊ ပသာရေတွာ-ဆန်လှမ်းတော်မူ၍၊ အက္ကမိ-နင်းတော်မူပြီ၊ ဣတိ-သို့၊ န သလ္လက္ခေတဗ္ဗံ-မမှတ်ထိုက်၊ ဟိ-မှန်၊ တဿ-ထို မြတ်စွာဘုရား၏၊ ပါဒ်ကိစ္စနကာလေယေဝ-ခြေကို ကြွမြှောက်တော်မူရာအခါ၌၊ ပဗ္ဗတာ-တို့သည်၊ ပါဒ်မူလံ-ခြေရင်းသို့၊ အာဂန္တာ-၍၊ သမ္ပဋိစ္ဆိသု-ခံယူကုန်ပြီ၊ သတ္တာရာ-သည်၊ အက္ကမနကာလေ-နင်းတော်မူပြီးရာအခါ၌၊ တေ ပဗ္ဗတာ-တို့သည်၊ ဥဌာယ-ထ၍၊ သကဌာနေယေဝ-မိမိတို့၏ မူလတည်ရာ၌သာ၊ အဋ္ဌသု-တည်ကုန်ပြီ၊ သက္ကော-သည်၊ သတ္တာရံ-ကို၊ ဒိသွာ-၍၊ စိန္တေသိ-ပြီ၊ (ကိံ) “သတ္တာ-သည်၊ ပဏ္ဍုကမ္မလသိလာယ-ပဏ္ဍုကမ္မလာကျောက်ဖျာ၌၊ ဣမံ ဝဿာဝါသံ-ဤမိုးလပတ်လုံးနေခြင်းသို့၊ ဝါ-မိုးအခါ၌ နေခြင်းသို့၊ [ဓမ္မဘာ-၁၊ ၁၃၈] ဥပေဿတိ မညေ-ကပ်ရောက်လိမ့်မည်ဟု ထင်၏၊ ဝါ-ဝါကပ်လိမ့်မည်ဟု ထင်၏၊ ဗဟူနံ-ကုန်သော၊ ဒေဝတာနံ စ-တို့အားလည်း၊ ဝါ-တို့၏လည်း၊ ဥပကာရော-လျော်သောအကျိုးကျေးဇူးရှိသည်၏အဖြစ်ကို ပြုတော်မူသည်၊ ဝါ-ကျေးဇူးကို ပြုတော်မူသည်၊ [ဓမ္မဘာ-၁၊ ၅၅၀၈] ဘဝိဿတိ-သည်၊ ပန-ဆက်၊ သတ္တရိ-သည်၊ ဧတ္ထ-ဤတာဝတိံနတ်ပြည်၌၊ ဝဿာဝါသံ-သို့၊ ဥပဂတေ-သော်၊ ဝါ-ကြောင့်၊ အညာ-သော၊ ဒေဝတာ-တို့သည်၊ ဟတ္ထံ-ကို၊ ဌပေတုမ္ပိ-ထားခြင်းငှာလည်း၊

န သက္ကိဿန္တိ-ကုန်လိမ့်မဟုတ်၊ အယံ ခေါ ပန ပဏ္ဏာကမ္မလသိလာ-သည်၊ ဒီဃတော-အလျားအားဖြင့်၊ သဠိယောဇနာ-ယူဇနာ(၆၀)ရှိ၏၊ ဝိတ္တာရတော-အနံအားဖြင့်၊ ပဏ္ဏာသယောဇနာ-ယူဇနာ၅၀ရှိ၏၊ ပုထုလတော-ထုထည်အားဖြင့်၊ ပန္နရသယောဇနာ-၁၅ယူဇနာရှိ၏၊ သတ္တရိ-သည်၊ နိသိန္နေပိ-သော်လည်း၊ တုစ္ဆံ-အချည်းနှီးသည်၊ ဝါ-သေးငယ်(ကျဉ်းမြောင်း)သည်၊ ဘဝိဿတိ-မည်၊” က္ကတိ-ပြီ၊ သတ္တာ-သည်၊ တဿ-ထိုသိကြားမင်း၏၊ အဇ္ဈာသယံ-ကို၊ ဝိဒိတွာ-ကို၊ အတ္တနော-၏၊ သံဃာဋီ-သင်္ကန်းကြီးကို၊ သိလာသနံ-ကျောက်ဖျာပေါ်သို့၊ ပဋိစ္စာဒယမာနံ-ဖွဲ့အုပ်လျက်၊ ခိပိ-ချတော်မူပြီ၊ သက္ကော-သည်၊ စိန္တေသိ-ပြီ၊ (ကို)၊ “တာဝ-စွာ၊ စိဝရံ-ကို၊ ပဋိစ္စာဒယမာနံ-လျက်၊ ခိပိ-ပြီ၊ သယံ ပန-ကိုယ်တော်တိုင်ကား၊ ပရိတ္တကေ-ကျဉ်းမြောင်းသော၊ ဝါ-အနည်းငယ်သော၊ ဌာနေ-၌၊ နိသိ-ဒိဿတိ-မည်၊” က္ကတိ-ပြီ၊ သတ္တာ-သည်၊ တဿ-၏၊ အဇ္ဈာသယံ-ကို၊ ဝိဒိတွာ-၍၊ မဟာပံသုကူလိကော-မြတ်သော ပံသုကူသင်္ကန်းကို ဆောင်ခြင်းအလေ့ရှိသော ရဟန်းသည်၊ နိစပိဌကံ-နိမ့်သော အင်းပျဉ်ကို၊ (အန္တောစိဝရဘောဂေယေဝ-သင်္ကန်း၏အခွေအတွင်း၌သာလျှင်၊ ဝါ-သင်္ကန်းခေါက်အတွင်း၌သာလျှင်၊ ကတွာ-ပြု၍၊ ဝါ-ထား၍၊ နိသီဒတိ) ဝိယ-ကဲ့သို့၊ ပဏ္ဏာကမ္မလသိလံ-ကို၊ အန္တောစိဝရဘောဂေယေဝ-၌သာလျှင်၊ ကတွာ-၍၊ နိသီဒိ-ပြီ၊ မဟာဇနော-ပိ-သည်လည်း၊ တံခဏညေဝ-၌သာလျှင်၊ သတ္တာရံ-ကို၊ ဩလောကေန္တော-သော်၊ နာဒ္ဒသ(န+အဒ္ဒသ)-မမြင်ရတော့ပြီ၊ စန္ဒဿ-၏၊ အတ္ထင်္ဂမိတကာလောဝိယ-ချုပ်ခြင်းသို့ ရောက်ရာအခါကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ဝါ-ဝင်ရာအခါကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ သူရိယဿ-၏၊ အတ္ထင်္ဂမိတကာလောဝိယ စ-လည်းကောင်း၊ ဝါ-လည်းကောင်း၊ အဟောသိ-ပြီ၊ မဟာဇနော-သည်၊

ဂတော န စိတ္တကူဋံ ဝါ၊ ကေလာသံ ဝါ ယုဂန္ဓရံ၊

န နော ဒက္ခေမု သမ္ပုဒ္ဓံ၊ လောကဇေဋ္ဌံ နရာသဘံ။

(သမ္ပုဒ္ဓေါ-မြတ်စွာဘုရားသည်၊) စိတ္တကူဋံ ဝါ-စိတ္တကူဋံတောင်သို့သော်လည်း၊ ဂတော န-ကြွတော်မူလေသလော? ကေလာသံ ဝါ-ကေလာသတောင်သို့သော်လည်း၊ ဂတော န-လော? ယုဂန္ဓရံ-ယုဂန္ဓိရံတောင်သို့သော်လည်း၊

ဂတော နှ-လော? နော-ငါတို့သည်။ **လောကဇေဋ္ဌံ**-တစ်လောကလုံးထက် အကြီးမြတ်ဆုံးဖြစ်တော်မူသော၊ ဝါ-သတ္တလောက၏ အကြီးအမှူးဖြစ်တော်မူသော၊ **နရာသဘံ**-လူတို့ထက် မြတ်တော်မူသော၊ ဝါ-လူတို့တွင် အာသဘန္ဓားလားအတူ မြတ်တော်မူသော၊ ဝါ-လူတို့တွင် နွားလားဥသဘအတူ မြတ်တော်မူသော၊ သမ္ပုဒ္ဓံ-မြတ်စွာဘုရားကို၊ န ဒက္ခေမု-ဖူးမြင်ကြရတော့မည် မဟုတ်ကုန်။

ဣတိ-ဤသို့သော၊ ဣမံ ဂါထံ-ကို၊ ဝဒန္တော-လျက်၊ ပရိဒေဝိ-ငိုကြွေးပြီ၊ အပရေ-တို့သည်၊ “သတ္တာ နာမ-သည်၊ ပဝိဝေကရတော-ဆိတ်ငြိမ်ရာ၌ မွေ့လျော်တော်မူ၏၊ သော-ထိုဘုရားရှင်သည်၊ ‘မေ-သည်၊ ဧဝရူပါယ-သော၊ ပရိသာယ-၌၊ ဧဝရူပံ-သော၊ ပါဠိဟီရံ-ကို၊ ကတံ-ပြီ၊’ ဣတိ-တွေးတော်မူ၍၊ လဇ္ဇာယ-ရှက်ခြင်းကြောင့်၊ အညံ-သော၊ ရဋ္ဌံ ဝါ-သို့လည်းကောင်း၊ ဇနပဒံ ဝါ-သို့သော်လည်းကောင်း၊ ဂတော-သည်၊ ဘဝိဿတိ-မည်၊ ဒါနိ-၌၊ တံ-ကို၊ န

လောကဇေဋ္ဌံ။ ။လူဇုတိ ပလူဇုတိတိ လောကော၊ လောကီယတိ ပဿီယတိ ဗုဒ္ဓါဒီဟိ ပါရပုတ္တောတိ ဝါ လောကော၊ လောကော စ လောကော စ လောကော စ လောကော၊ လောကဿ ဇေဋ္ဌော **လောကဇေဋ္ဌော**-အပ. ဋ္ဌ-၂, ၁၂၉၊ အပ. ဋ္ဌ-၁, ၂၆၆။

နရာသဘံ။ ။ပဋိပက္ခေ ဥသတိ ဒဟတီတိ ဥသဘော၊ သေဋ္ဌော၊ [ဥသ+ကဘ၊ ဥသဘသဒ္ဓါ သေဋ္ဌအနက်ဟော၊-မောဂ်-၇, ၁၂၆၊] ဥသဘောယေဝ အာသဘော၊ [ဥသဘ+ဏ၊-ဝိဓာန်၊] နရာနံ+အာသဘော နရာသဘော(အပ. ဋ္ဌ-၁, ၂၆၆၊ ၃၄၀၊ အပ. ဋ္ဌ-၂, ၁၅၅)၊ (တစ်နည်း) အာသတိ အဘိမုခံ ဂစ္ဆတီတိ အာသဘော-အာသဘာမည်သောနွားလား၊ [အာသ+အဘ၊-မဋီ-၂, ၁၉၊ အံဋီ-၂, ၂၂၆၊] အာသတိ ဥပသေဝ-တီတိ အာသဘော(သဒ္ဓသင်္ဂဟ၊ ဥဏာဒိ-၂၃၃)၊ အာသဘော ဝိယာတိ အာသဘော-အာသဘာမည်သော နွားလားနှင့်တူသော ဘုရားရှင်၊ [အာသဘ+ဏ၊ အာကို ဥပ္ပု၊] နရာနံ နရေသု ဝါ+အာသဘော နရာသဘော-လူတို့တွင် အာသဘာနွားလားနှင့် တူတော်မူသော ဘုရားရှင်(အပ. ဋ္ဌ-၁, ၂၄၈၊ ၂၆၆)၊ (တစ်နည်း) ဥသဘော ဝိယာတိ အာသဘော-နွားလားဥသဘာနှင့်တူသော ဘုရားရှင်၊ နရေသု+အာသဘော နရာသဘော-လူတို့တွင် နွားလားဥသဘာနှင့်တူသော ဘုရားရှင်။ (သုတ္တနိ. ဋ္ဌ-၂, ၂၀၅)

ဒက္ခိဿာမ-မြင်ရတော့မည် မဟုတ်။” ကုတိ-၍၊ ပရိဒေဝန္တာ-ကုန်လျက်၊ ကုမံ ဂါထံ-ကို၊ အာဟံသု-ကုန်ပြီ၊ (ကိံ)။ “ပဝိဝေကရတော၊ ပေ ၊ နရာသဘ”န္တိ-၍၊ (အာဟံသု)။

ပဝိဝေကရတော ဓီရော၊ နိမံ လောကံ ပုနေဟိတိ။

န နော ဒက္ခေမု သမ္ပန္နံ၊ လောကဇေဋ္ဌံ နရာသဘံ။

ပဝိဝေကရတော-ဆိတ်ငြိမ်ရာအရပ်၌ မွေ့လျော်တော်မူသော၊ ဓီရော-ပညာ ရှိအစစ်ဖြစ်တော်မူသော မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ကုမံ လောကံ-ဤလူ့ပြည်သို့၊ ပုန-တစ်ဖန်၊ န **ဧဟိတိ**-ကြွလာတော်မူတော့မည်မဟုတ်၊ နော-တို့သည်၊ လောကဇေဋ္ဌံ-သော၊ နရာသဘံ-သော၊ သမ္ပန္နံ-ကို၊ န ဒက္ခေမု-ကုန်။

တေ-တို့သည်၊ မဟာမောဂ္ဂလ္လာနံ-ကို၊ “ဘန္တေ! သတ္တာ၊ ကဟံ-အဘယ် အရပ်၌ပါနည်း?” ကုတိ-သို့၊ ပုစ္ဆိသု-ကုန်ပြီ၊ သော-ထိုအရှင်မဟာမောဂ္ဂလ္လာနံ သည်၊ သယံ-တိုင်၊ ဇာနန္တောပိ-သော်လည်း၊ “ပရေသမ္ပိ-အခြားပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ လည်း၊ ဂုဏာ-တို့သည်၊ ပါကဋ္ဌာ-ထင်ရှားကုန်သည်၊ ဟောန္တု-ဖြစ်ကြပါစေ” ကုတိ-သို့၊ အဇ္ဈာသယေန-အလိုဆန္ဒဖြင့်၊ “အနုရုဒ္ဓံ-ကို၊ ပုစ္ဆထ-လော၊” ကုတိ-သို့၊ အာဟ-ပြီ၊ တေ-တို့သည်၊ ထေရံ-အရှင်အနုရုဒ္ဓါထေရ်ကို၊ တထာ-ထိုအရှင် မဟာမောဂ္ဂလ္လာနံကို မေးသည့်အတိုင်း၊ “ဘန္တေ! သတ္တာ-သည်၊ ကဟံ-နည်း?” ကုတိ-သို့၊ ပုစ္ဆိသု-ကုန်ပြီ၊ တာဝတိံသဘဝနေ-တာဝတိံသာနတ်ပြည်၌၊ ပဏ္ဍု-ကမ္မလသိလာယံ-၌၊ ဝဿံ-သို့၊ ဥပဂန္တာ-၍၊ မာတု-အား၊ အဘိဓမ္မပိဋကံ-ကို၊ ဒေသေတုံ-ငှာ၊ ဂတော-ပြီ၊ ကုတိ-ပြီ၊ “ဘန္တေ! ကဒါ-၌၊ အာဂမိဿတိ-နည်း?” ကုတိ-ပြီ၊ “တယော မာသေ-တို့ပတ်လုံး၊ အဘိဓမ္မပိဋကံ-ကို၊ ဒေသေတွာ-၍၊ မဟာပဝါရဏဒိဝသေ-သီတင်းကျွတ်လပြည့်မဟာပဝါရဏာနေ့၌၊ [ဓမ္မဘာ-၃၊

ဧဟိတိ။ ။ အာ+ကု+သတိ၊ ဒိန္နမာကာရိကာရာနမေတ္တံ တျာဒိသု(နိတိ-၆၃) သုတ်၊ ကွစာသဝဏ္ဏံ လုတ္တေ၌ “အသဝဏ္ဏံ” ဟူသော ယောဂဝိဘာဂတို့ဖြင့် အာ+ ကုတို့ကို ဧပြ၊ ကွစိ ဓာတုသုတ်ကြီးဖြင့် သာကို ဟိပြု၊ (နိတိသုတ္တ-၂၃၊ ရူ-၃၁၅၊ ၃၁၆၊ ဝိဇော-၁၄)၊ (တစ်နည်း) ဟိ၊ လာ၊ သံကို ချေပါ၊ (ဝိမတိ-၁၊ ၂၈၇၊ ဝိလံဋီ-၁၊ ၁၆၇)၊ နောက်နည်းကို မောင်နိန္ဒသက်တော်မမူပါ။ (မောင်နိ-၂၊ ၃၅၉)

၁၈၇၅။ (အာဂမိဿတိ-မည်။) ကူတိ-ပြီ၊ တေ-တို့သည်၊ “သတ္ထာရံ-ကို၊ အဒိ-
 သွာ-၍၊ န ဂမိဿာမ-မသွားကုန်တော့အံ့။” ကူတိ-ပြော၍၊ တတ္ထေဝ-၌ပင်၊
 ခန္ဓာဝါရံ-ခံတပ်ကို၊ ဝါ-ယာယီစခန်းကို၊ [ဓမ္မဘာ-၁, ၅၁၄၊ ဓမ္မဘာ-၂, ၁၈၁၅။]
 ဗန္ဓိသု-ကုန်ပြီ၊ အာကာသမေဝ-သည်သာ၊ နေသံ-တို့၏၊ ဆဒနံ-အမိုးသည်၊
 အဟောသိ ကိရ-သတဲ့၊ စ-ဆက်၊ မဟတိယာ-သော၊ တာယ ပရိသာယ-၏၊
 သရီရနိယံသော နာမ-ခန္ဓာကိုယ်တို့၏ ပွတ်တိုက်ထိခိုက်ခြင်းမည်သည်၊ [ဇနီ
 သစ်-၃, ၁၈၅၅ “သရီရနိယန္ဓော(ကျင်ကြီး, ကျင်ငယ်)” ဟု ရှိ၏။] န ပညာယိ-
 မထင်ရှား၊ ပထဝီ-သည်၊ ဝိဝရံ-အကြားကို၊ အဒါသိ-ပြီ၊ [တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး မပွတ်
 တိုက်,မထိခိုက်အောင် မြေက ခြားပေးထားသည်-ဟူလို၊] သဗ္ဗတ္ထ-အလုံးစုံသော
 မြေပြင်၌၊ ပရိသုဒ္ဓမေဝ-စင်ကြယ်သည်သာလျှင်ဖြစ်သော၊ ဘူမိတလံ-မြေပြင်
 သည်၊ အဟောသိ-ပြီ။

သတ္ထာ-သည်၊ ပဌမမေဝ-သာလျှင်၊ မောဂ္ဂလ္လာနတ္ထေရံ-ကို၊ အဝေါစ-ပြီ၊
 (ကိ)၊ “မောဂ္ဂလ္လာန! တွံ-သည်၊ ဧတိဿာယ ပရိသာယ-အား၊ ဓမ္မံ-ကို၊ ဒေသေ-
 ယျာသိ-လော၊ စူဠအနာထပိဏ္ဍိကော-သည်၊ အာဟာရံ-ကို၊ ဒဿတိ-မည်။”
 ကူတိ-ပြီ၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ တံ တေမာသံ-ထိုဝါတွင်း၇လပတ်လုံး၊ စူဠအနာထ-
 ပိဏ္ဍိကောဝ-သည်သာ၊ တဿာ ပရိသာယ-အား၊ ယာပနံ-ရှည်သောကာလ
 သို့ ရောက်စေနိုင်သော၊ ဝါ-မျှတလောက်သော၊ ယာဂုဘတ္တံ-ကိုလည်းကောင်း၊
 ခါဒနီယံ-ကိုလည်းကောင်း၊ တမ္ဗလတေလဂန္ဓမာလာပိလန္ဓနာနိ စ-ကွမ်း၊ ဆီ၊
 နံ့သာ၊ ပန်း၊ တန်ဆာတို့ကိုလည်းကောင်း၊ အဒါသိ-ပြီ၊ မဟာမောဂ္ဂလ္လာနော-
 သည်၊ ဓမ္မံ-ကို၊ ဒေသေသိ-ပြီ၊ ပါဠိဟာရိယဒဿနတ္ထံ-ငှာ၊ အာဂတာဂတေဟိ-
 ရောက်လာသူ၊ ရောက်လာသူတို့သည်၊ ပုဌပဉ္စေ စ-မေးအပ်သော ပြဿနာ
 တို့ကိုလည်း၊ ဝိဿဇ္ဇေသိ-ပြီ၊ မာတု-အား၊ အဘိဓမ္မဒေသနတ္ထံ-အဘိဓမ္မာတရား
 ကို ဟောတော်မူခြင်းငှာ၊ ပဏ္ဍုကမ္မလသိလာယံ-၌၊ ဝဿံ-သို့၊ ဥပဂတံ-သော၊
 သတ္ထာရမ္မိ-ကိုလည်း၊ ဒသသဟဿစက္ကဝါဠဒေဝတာ-တစ်သောင်းသောစကြာ
 ဝဠာ၌ နေကုန်သောနတ်တို့သည်၊ ပရိဝါရယိသု-ခြံရံကုန်ပြီ၊ တေန-ထိုကြောင့်၊
 “တာဝတိံသေ ၊ပေ၊ ၏ ဝိရောစတီ”တိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ-ပြီ။

**တာဝတိံသေ ယဒါ ဗုဒ္ဓေါ၊ သိလာယံ ပဏ္ဍကမ္မလေ၊
ပါရိစ္ဆတ္တကမူလမိ၊ ဝိဟာသိ ပုရိသုတ္တမော။**

ပုရိသုတ္တမော-ယောက်ျားမြတ်ဖြစ်တော်မူသော၊ ဗုဒ္ဓေါ-မြတ်စွာဘုရားသည်၊
ယဒါ-အကြင်အခါ၌၊ တာဝတိံသေ-တာဝတိံသာနတ်ပြည်၌၊ **ပါရိစ္ဆတ္တကမူလ-**
မိ-ပင်လယ်ကသစ်ပင်၏ အနီးအောက်၌၊ **ပဏ္ဍကမ္မလေ**-ကဏ္ဍကမ္မလာမည်

ပါရိစ္ဆတ္တကမူလမိ။ ။ဤပုဒ်ဖြင့် ဒေသဝိသေသကို ပြ၏။ “သာဝတ္ထိယံ ဇေတ-
ဝနေ”ကဲ့သို့ “တာဝတိံသေ”သည် သာမညဒေသ၊ “ပါရိစ္ဆတ္တကမူလမိ”ကား ဝိသေသ
ဒေသတည်း။ ဆတ္တံ ဝိယာတိ ဆတ္တကော-ထီးနှင့်တူသောသစ်ပင်၊ (တစ်နည်း) ဆတ္တံ
ဝိယံ တိဋ္ဌတိတိ ဆတ္တကော-ထီးကဲ့သို့ တည်သောသစ်ပင်၊ [ဆတ္တ+က၊] ပရိ သမန္တတော
+ဆတ္တကော ပရိဆတ္တကော-ထက်ဝန်းကျင် ထီးနှင့်တူသော သစ်ပင်၊ ပရိဆတ္တကော-
ယေဝ ပါရိစ္ဆတ္တကော၊ [ပရိဆတ္တက+ဏ၊-ဓာန်ဋီ-၂၈၊ နိယော-၃၊ နိဘာ-၁၊ ၁၁၊]
(တစ်နည်း) ပရိ သမန္တတော အာတပံ ဆာဒေတိတိ ပရိဆတ္တော၊ [ပရိ+ဆဒ+တ၊]
ပရိဆတ္တော ဧဝ ပါရိဆတ္တကော၊ [ပရိဆတ္တ+ဏ၊ ကလာ၊-မြို့နီဂံ-၂၃၊] ပရိ သမန္တတော
အာတပံ ဆာဒေတိတိ ပါရိဆတ္တော၊ [ပရိ+ဆဒ+တ၊ ပဉ္စ ဒီဃပြု၊] ပါရိဆတ္တော ဧဝ
ပါရိဆတ္တကော၊ [ပါရိဆတ္တ+ဏ၊-ကျော်နီဂံ-၁၆၊] ပါရိစ္ဆတ္တကဿ+မူလံ ပါရိစ္ဆတ္တက-
မူလံ၊ မူလသဒ္ဓါ သန္တိက(အနီး)အနက်ဟောတည်း။

ပဏ္ဍကမ္မလေ။ ။ဤပုဒ်ဖြင့်လည်း ဒေသဝိသေသကိုပင် ပြ၏။ “ပင်လယ်ကသစ်
ပင်၏ အနီးအောက်ဝယ် ပဏ္ဍကမ္မလာကျောက်ဖျာပေါ်၌ သီတင်းသုံးတော်မူသည်”
ဟူလို၊ ပကာရေဟိ ဒေဝါနံ စိတ္တံ ချေတိ ဂဏှာတိတိ ပဏ္ဍာ၊ [ပ+ဋိ+ဉ၊-ပဏ္ဍသဒ္ဓါ
ရတ္တ(အနီရောင်)အနက်ဟော၊ ကေစိဆရာတို့အလို နာတိရတ္တ(နီဖျော့ဖျော့အရောင်)
အနက်ဟော၊ မဓု-၂၃၊ ကျော်နီဂံ-၁၆၊] (တစ်နည်း) ပဏ္ဍတိ ဧကဂဏနံ ဂစ္ဆတိတိ
ပဏ္ဍာ-အဖြူအဝါရောသောအဆင်း၊ ဖျော့တော့သောအဆင်း၊ ဝါကျင်ကျင်အဆင်း၊
[ပဋိ+ဉ၊ ပု၊-ဓာန်ဋီ-၉၆၊] ကံ သုခံ+အလံ ပရိယတ္တံ ဧတ္တာတိ ကမ္မလံ၊ [က+အလ၊ က
ထက်၌ နိဂ္ဂဟိတိလာ၊ နောက်၌ ဗိလာ၊ နိဂ္ဂဟိတိကို မ်ပြု၊-မဓု-၂၃၊] (တစ်နည်း) ကံ
သုခံ+ဝိသေသံ အတိသယံ+အလံ ပရိယတ္တံ ဧတ္တာတိ ကမ္မလံ၊ [က+ဝိ+အလ၊ က
ထက်၌ နိဂ္ဂဟိတိလာ၊ မ၊ပြု၊-မဏိဒီပ-၁၅၁၊] (တစ်နည်း) ကံ သုခံ ဗလေတိ ဇနေတိတိ
ကမ္မလံ၊ [က+ဗလ+အ၊-ပတိပဒတ္တ-၁၅၉၊] (တစ်နည်း) ကာမိယတေတိ ကမ္မလော၊
[ကမု+အလ၊ ဝ၊လာ၊ ပု၊ န၊-ဓာန်ဋီ-၂၉၁၊] ပဏ္ဍာ စ+သော+ကမ္မလော စာတိ ပဏ္ဍာ-
ကမ္မလော၊ ပဏ္ဍကမ္မလော ဝိယာတိ ပဏ္ဍကမ္မလော- နိသောအဆင်းရှိသော ကမ္မလော

သော၊ သိလာယံ-ကျောက်ဖြာပေါ်၌၊ ဝိဟာသိ-သီတင်းသုံးတော်မူပြီ။

နှင့်တူသောကြောင့် ပဏ္ဏာကမ္မလာမည်သော ကျောက်ဖျာ၊ ဝါ-ဖြူဝါရောနှော၊ ဖျော့တော့သော အဆင်းရှိသော ကမ္မလာနှင့် တူသောကြောင့် ပဏ္ဏာကမ္မလာမည်သော ကျောက်ဖျာ၊ “ပဏ္ဏာ ရတ္တံ+ကမ္မလံ ပဏ္ဏာကမ္မလံ၊ ပဏ္ဏာကမ္မလံ ဝိယာတိ ပဏ္ဏာကမ္မလံ” ဟု နပုံလိင်ဖြင့်လည်း ဆိုနိုင်သည်။(မဟာနိ. ၄-၃၈၇၊ ဓာန်ဋီ-၂၂၊ မြို့နီဂံ-၂၃၊ ၂၄)၊ ဆရာတို့ကား “ပဏ္ဏာ စ+သော+ကမ္မလော စာတိ ပဏ္ဏာကမ္မလော၊ ပဏ္ဏာကမ္မလေန +သဒိသာ ပဏ္ဏာကမ္မလော-ကမ္မလာနီနှင့် တူသော ကျောက်ဖျာ၊ သဒိသချေ”ဟု ပြုတော်မူ၏။ (နိဘာ-၁, ၁၁)

ပဏ္ဏာကမ္မလေ။ ။“ကံ သုခံ ပလေတီတိ ကမ္မလံ၊ [က+ပလ+အာ-ကျော်နီဂံ-၁၆]၊ ကမ္မမ္ပိ စလနေ အလံ ကမ္မလံ(ကစ္စည်း)၊ ကပိ သဗ္ဗလနေ၊ ကမ္မလံ(ရူ)၊ ကပိမ္ပိ အလန္တိ ကမ္မလံ. . . ကပိ သဗ္ဗလနေ အလပစ္စယော၊ ကွစိ ဓာတွာဒိနာ နိဂ္ဂဟိတာ-ဂမော(ရူပဒီပနီ)”ဟူသော အဆိုများအလို “ကမ္မလ”သာ ပါ၌မှန်ဟု ယူလိုကြ၏။ (မြို့နီဂံ-၂၄၊ သဒ္ဒတ္ထရတနာဝလိ)၊ ထိုခေတ်က “ကမ္မလ”ဟု ရှိခဲ့ဟန် တူ၏။

သို့သော် ယခုအခါ၌ “ကမ္မမ္ပိ သဗ္ဗလနေ အလံ ကမ္မလံ(ကစ္စည်း-၆၆၅)၊ ကမ္မ သဗ္ဗလနေ၊ ကမ္မလံ(ရူ-၄၁၇)၊ ကမ္မတိ စလတီတိ ကမ္မလံ(သပြေနီ-၃, ၂၄၇)၊ ကမ္မေ-လှည့်လည်ခြင်း၌+အလံတိ ကမ္မလံ၊ ကမ္မတိ သဗ္ဗရတီတိ(လှည့်လည်တတ်သောကြောင့်) ကမ္မလံ(ရူဘာ-၂, ၅၈၂)”ဟူသော တွေ့ရ၏။ ထို့ပြင် ဒုပ္ပာဒိအာ-၁၀၇သုတ်နှင့် သဒ္ဒသင်္ဂဟဥပနိ-၅၇သုတ်၌ ကမုဓာတ်နောင် အလပစ္စည်း၊ ဗ(ဗုဂ်)လာ၍ “कमलः-ကမ္မလော”ဟုပင် ရှိသည်။ ထို့ကြောင့် “ပဏ္ဏာကမ္မလေ”ပါ၌သာ ပိုကောင်း၏။ ဆက်ဦးအံ့- “ကမ္မေ+အလံတိ ကမ္မလံ”ဟုပြုရာ၌ ကမ္မပုဒ်၊ အလံပုဒ်ယူ၍ သမာသ်ပုဒ်ဟုလည်းကောင်း၊ ကမ္မဟူသော ပါဠိပဒိကနောင် အလပစ္စည်းဟု ယူ၍ တဒ္ဓိတ်ပုဒ်ဟုလည်းကောင်း ဆိုကြ၏။ (ဝိဗော-၂၈၈)

သိလာယံ။ ။သက္ကေန သေဝီယတီတိ သိလာ၊ [သိ+လက်၊-နိယော-၃၊] (တစ်နည်း) အတ္တနိ ယဇ္ဇေန္တာနံ သီသံ လုနာတိ ဘိန္ဒတီတိ သိလာ၊ [သီသ+လူ+အ+အာ၊ သကိုချေ၊ သိ၌ ရဿပြု။] (တစ်နည်း) အတ္တနိ ယဋ္ဌိတယဋ္ဌိတံ ဝတ္တံ သီသံ လုနာတိ ဘိန္ဒတိ အတိကထိနတ္တာတိ သိလာ၊ [သီသ+လူ+အ+အာ၊ ယကိုချေ၊ သိ၌ရဿပြု။] သုခံ လာတိ ပဝတ္တတိ ဧတ္တာတိ သိလာ၊ [သုခ+လာ+အာ၊ ဥကို ဣပြု၊ ခ-ကို ချေ-မဏိဒီပ-၁၅၁၊] ကျောက်ဖျာဆိုသော်လည်း မာတောင့်နေသည်မဟုတ်၊ သိကြားမင်း၏ ရှေးကောင်းမှု၏အစွမ်းအကြောင့် ဖြစ်ရကား သိကြားမင်းထိုင်ရာအခါ၌ နူးညံ့ပျော့

**ဒသသု လောကဓာတူသု၊ သန္နိပတိတွာန ဒေဝတာ၊
ပယိရုပါသန္တိ သမ္ပန္နံ၊ ဝသန္တိ နာဂမုဒ္ဒနိ။**

(တဒါ-ထိုအခါ၌) ဒသသု လောကဓာတူသု-စကြာဝဠာတိုက်သောင်းတို့၌၊ ဝါ-တို့က၊ ဒေဝတာ-နတ်၊ဗြဟ္မာတို့သည်၊ [ဒေဝတာတိ ကာမာဝစရဒေဝတာ ဗြဟ္မဒေဝတာ စ-ပေတ. ၄-၁၂၉] သန္နိပတိတွာန-(ဘုရားချဉ်းကပ်ခြင်း၊ တရားနာခြင်းအကျိုးငှာ) အတူတကွ ရောက်လာကြပြီး၍၊ ဝါ-စည်းဝေးကြပြီး၍၊ နာဂမုဒ္ဒနိ-မြင်းမိုရ်တောင်ထိပ်၌၊ [နာဂမုဒ္ဒနိတိ သိနေရမုဒ္ဒနိ-ပေတ. ၄-၁၂၉] ဝသန္တိ-နေတော်မူသော၊ သမ္ပန္နံ-မြတ်စွာဘုရားအထံတော်သို့ ပယိရုပါသန္တိ-ချဉ်းကပ်ကြကုန်၏။

**န ကောစိ ဒေဝေါ ဝဏ္ဏေန၊ သမ္ပန္နဿ ဝိရောစတိ၊
သဗ္ဗေ ဒေဝေ အတိက္ကမ္မ၊ သမ္ပန္နေါ ဝိရောစတိ။**

ကောစိ-တစ်စုံတစ်ယောက်သော၊ ဒေဝေါ-နတ်၊ဗြဟ္မာသည်၊ ဝဏ္ဏေန-အရောင်အဆင်းဖြင့်၊ သမ္ပန္နဿ-မြတ်စွာဘုရားထက်၊ န ဝိရောစတိ-မတင့်

ပျောင်းနေ၏။ ထိုကြောင့် နောက်ဝိဂြိုဟ်၃မျိုးတွင် နောက်ဆုံးဝိဂြိုဟ်က ပိုကောင်းသည်။ (မဏိဒီပ-၁၅၁)

ဒသသု လောကဓာတူသု။ ။လောကဓာတ်သည် (၁) စကြာဝဠာတစ်ခုဟူသော လောကဓာတ်၊ (၂) စကြာဝဠာတစ်ထောင်ဟူသော သဟဿီစူဠနိကာလောကဓာတ်၊ (၃) စကြာဝဠာတစ်သောင်းဟူသော ဒသသဟဿီလောကဓာတ်၊ (၄) စကြာဝဠာတစ်သန်းဟူသော ဒွိသဟဿီမဇ္ဈိမိကာလောကဓာတ်၊ (၅) စကြာဝဠာကုဋေတစ်သိန်း (ကုဋေတစ်ရာ)ဟူသော တိသဟဿီ မဟာသဟဿီလောကဓာတ်ဟူ၍မျိုးရှိ၏။ ဤ၌ “ဒသသု လောကဓာတူသု”အရ စကြာဝဠာတစ်သောင်းဟူသော ဒသသဟဿီ-လောကဓာတ်ကို ယူပါ။ ဒသသဟဿီလောကဓာတ်သည် ဘုရားအလောင်းတော်တို့၏ဖြစ်ရာဇာတိခေတ် မည်၏။ ထိုကြောင့် “ဇာတိခေတ္တသညိတေသု ဒသသု စက္ကဝါဠ-သဟဿေသု(ပေတ. ၄-၁၂၉)”ဟု ဖွင့်သည်။ ဘုရားအလောင်းတော် ပဋိသန္ဓေနေရာနေ့၊ ဖွားမြင်တော်မူရာနေ့၊ တောထွက်တော်မူရာနေ့၊ ဘုရားဖြစ်တော်မူရာနေ့၊ ဓမ္မစကြာတရားဟောတော်မူရာနေ့၊ အာယုသင်္ခါရလွှတ်တော်မူရာနေ့၊ ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူရာနေ့၊ ဘုရားဆုပန်တော်မူရာနေ့စသည်တို့၌ ဇာတိခေတ်ဟု ဆိုအပ်သော ဒသသဟဿီလောကဓာတ်တစ်ခုလုံး တုန်လှုပ်သည်။

သမ္ပန္နဿ။ ။ဒုရန္တိကစသောသုတ်ဖြင့် အပါဒါန်မှည့်၍ ထိုသုတ်၌ စသဒ္ဓါဖြင့်

တယ်၊ သဗ္ဗေ-အလုံးစုံကုန်သော၊ ဒေဝေ-နတ်၊ ဗြဟ္မာတို့ကို၊ အတိက္ကမ္မ-ကျော်လွန်၍၊ သမ္မုဒ္ဓေါဝ-သည်သာ၊ ဝိရောစတိ-တင့်တယ်တော်မူ၏။

ပန-ဆက်၊ ဧဝံ-လျှင်၊ သဗ္ဗာ-ကုန်သော၊ ဒေဝတာ-တို့ကို၊ အတ္တနော-၏။ သရိပ္ပဘာယ-ကိုယ်အရောင်တော်ဖြင့်၊ အဘိဘဝိတ္တာ-လွှမ်းမိုး၍၊ နိသိန္နဿ-သော၊ အဿ-ထိုမြတ်စွာဘုရား၏၊ မာတာ-မယ်တော်နတ်သားသည်၊ တုသိတ-ဝိမာနတော-တုသိတာနတ်တို့၏၊ ဘုံဗိမာန်မှ၊ အာဂန္တာ-၍၊ ဒက္ခိဏပဿေ-လက်ယာဘေး၌၊ (လက်ယာဘက်၌)၊ နိသီဒိ-ပြီ၊ ဣန္ဒကော-ဣန္ဒကမည်သော၊ ဒေဝပုတ္တောပိ-သည်လည်း၊ အာဂန္တာ-၍၊ ဒက္ခိဏပဿေယေဝ-၌သာလျှင်၊ နိသီဒိ-ပြီ၊ အင်္ဂုရော-အင်္ဂုရနတ်သားသည်၊ ဝါမပဿေ-လက်ဝဲဘေး၌၊ (လက်ဝဲဘက်၌)၊ နိသီဒိ-ပြီ၊ သော-ထိုအင်္ဂုရနတ်သားသည်၊ မဟေသက္ခာသု-ကြီးသော အစိုးရသူတို့ဟု ဆိုအပ်ကုန်သော၊ ဝါ-တန်ခိုးကြီးကုန်သော၊ [ဓမ္မဘာ-၂၊ ၃၅၅။] ဒေဝတာသု-တို့သည်၊ သန္နိပတန္တိသု-ကုန်လသော်၊ အပဂန္တာ-ဖဲသွား၍၊ ဝါ-ဖယ်၍၊ ဒွါဒသယောဇနိကေ-၁၂ယူဇနာရှိသော၊ ဌာနေ-၌၊ ဩကာသံ-နေရာကို၊ လဘိ-ပြီ၊ ဣန္ဒကော-သည်၊ တတ္ထေဝ-ထိုမြတ်စွာဘုရား၏ လက်ယာဘေး၌ပင်၊ နိသီဒိ-ပြီ၊ သတ္တာ၊ ဥဘောပိ-ကုန်သော၊ တေ-ထိုနတ်သားတို့ကို၊ ဩလောကေတွာ-၍၊ အတ္တနော-၏၊ သာသနေ-၌၊ ဒက္ခိဏေယျပုဂ္ဂလာနံ-

ဝိဘတ္တအပါဒါနိအနက်၌ ဆဋ္ဌိသက်(ရှု-၁၆၀-၁)၊ (တစ်နည်း) ဒူရန္တိကစသောသုတ်ဖြင့် အပါဒါနိမှည့်၊ ဒုတိယပဉ္စမိနဉ္စသုတ်ဖြင့် ပဉ္စမိအနက်၌ ဆဋ္ဌိသက်(နိတိသုတ္တ-၁၆၀၊ ဝိဇာ-၁၃၃)၊ “သဗ္ဗဓမ္မေ အဗုဒ္ဓိတိ ဗုဒ္ဓေါ၊ သယမေဝ+ဗုဒ္ဓေါ သမ္မုဒ္ဓေါ၊ (ကမ္မဓာရည်း)” ဟု ပြု။ (မဏိ-၁၊ ၇၄)

တစ်နည်း။ ။ဓ-၂၊ ၁၅၉၌ “သမ္မုဒ္ဓံ အတိရောစတိ”ဟု ရှိပုံကို ကြည့်၍ အာချာတ်ကြိယာ၏ ကံသည် တစ်ရံတစ်ခါ ဆဋ္ဌိဝိဘတ်လည်း ရှိနိုင်သောကြောင့် “သမ္မုဒ္ဓဿ”၌ ဆဋ္ဌိဝိဘတ်ကို ကံအနက်ကြံ၍ “ကောစိ-သော၊ ဒေဝေါ-သည်၊ ဝဏ္ဏေန-ဖြင့်၊ သမ္မုဒ္ဓဿ-ကို၊ န ဝိရောစတိ-ကျော်လွန်၍ မတင့်တယ်”ဟု တစ်နည်းပေးပါ၊ (ဘေဒ၊ ဘေဒဘာ-၃၆၈)၊ “ဝဏ္ဏေန-ဖြင့်၊ သမ္မုဒ္ဓဿ-အား၊ န ဝိရောစတိ-မတင့်တယ်၊မထွန်းပနိုင်၊ (တစ်နည်း) သမ္မုဒ္ဓဿ-၏၊ ဝဏ္ဏေန-ကြောင့်၊ န ဝိရောစတိ-မတောက်ပဝံ”ဟုလည်း ပေးကြသေး၏။

မြတ်သောအလှူကို ခံထိုက်သောပုဂ္ဂိုလ်တို့အား၊ ဒိန္နဒါနဿ-ပေးလှူအပ်သော အလှူ၏။ မဟပ္ပလဘာဝံ-ကြီးမားများပြားသော အကျိုးရှိသည်၏အဖြစ်ကို ဉ္စ-ပေတုကာမော-သိစေတော်မူလိုသည်။ (ဟုတွာ)။ ဧဝံ-သို့၊ အာဟ-ပြီ၊ (ကိ)။ “အင်္ဂုရံ! တယာ-သည်၊ ဒီဃမန္တရေ-ရှည်စွာသော ကာလအတွင်း၌၊ ဝါ-ရှည်စွာသော ကာလကို လွန်သဖြင့်၊ ဒသဝဿသဟဿပရိမာဏကာလေ-အနှစ် ၁သောင်းအသက်အပိုင်းအခြားရှိရာအခါ၌၊ ဒွါဒသယောဇနိကံ-၁၂ယူဇနာရှိသော၊ ဥဒ္ဓနပန္နိ-ပိုခနောက်အစဉ်ကို၊ ကတွာ-၍၊ မဟာဒါနံ-ကို၊ ဒိန္နံ-ပြီ၊ ဣဒါနိ-၌၊ မမ-၏။ သမာဂမံ-အစည်းအဝေးသို့၊ အာဂန္တာ-၍၊ ဒွါဒသယောဇနိကေ-သော၊ ဌာနေ-၌၊ ဩကာသံ-နေရာကို၊ လဘိ-ပြီ၊ ဧတ္ထ-ဤသို့ ရခြင်း၌၊ ကာရဏံ-အကြောင်းသည်၊ ကိံ န ခေါ-အဘယ်နည်း? ဣတိ-ပြီ၊ စ-သာဓကကား၊ “ဩလောကေတွာန၊ ဩ သန္တိကေ”တိ-ဟူသော၊ ဧတမ္ပိ-ဤစကားကိုလည်း၊ ဝုတ္တံ။

ဩလောကေတွာန သမ္ပုဒ္ဓေါ၊ အင်္ဂုရောပိ ဣန္ဒကံ၊

ဒက္ခိဏေယျံ သမ္ဘာဝေန္တော၊ ဣဒံ ဝစနံမပြဝိ။

သမ္ပုဒ္ဓေါ-သည်၊ အင်္ဂုရောပိ-အင်္ဂုရနတ်သားကိုလည်းကောင်း၊ ဣန္ဒကံ-ဣန္ဒကနတ်သားကိုလည်းကောင်း၊ ဩလောကေတွာ-ကြည့်တော်မူ၍၊ ဒက္ခိဏေယျံ-အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ သမ္ဘာဝေန္တော-ချီးမွမ်းတော်မူလိုသည်။ (ဟုတွာ-၍)၊ ဣဒံ ဝစနံ-ဤစကားကို၊ အပြဝိ-မိန့်တော်မူပြီ။ (ကိ)။

မဟာဒါနံ တယာ ဒိန္နံ၊ အင်္ဂုရံ ဒီဃမန္တရေ၊

အတိဒူရေ နိသိန္နောသိ၊ အာဂစ္ဆ မမ သန္တိကေ။

အင်္ဂုရံ-အင်္ဂုရနတ်သား! တယာ-သင်သည်၊ ဒီဃမန္တရေ-ရှည်စွာသော

ဒီဃမန္တရေ။ ။ဒီဃံ စ+တံ+အန္တရံ စာတိ ဒီဃမန္တရံ၊ မ၊လ၊၊ အန္တရသဒ္ဒါသည် ဓာန်-၈၀၂၀၊ ဣယာလာ အနက်တို့တွင် ခဏ(အခွင့်ကာလ)အနက်ဟောတည်း၊ (ပေတ. ၄-၄၈)။ ရှေ့နည်းအလို ကာလဘာဝေသု စသုတ်ဖြင့် ကာလအနက်၌ သတ္တမိသက်၊ နောက်နည်းအလို တတိယတ္ထေ သတ္တမိ(နိတိ-၆၆၁)၊ ကမ္မကရဏနိမိတ္တတ္ထေသု သတ္တမိ သုတ်တို့ဖြင့် တတိယာအနက်၌ သတ္တမိသက်ပါ၊ (တစ်နည်း) ၃-၂၊ ၁၆၀၌ “ဒီဃမန္တရံ”ဟု ဒုတိယာဖြင့်ရှိပုံကို ထောက်၍ “ဒီဃမန္တရေ-ရှည်စွာသောကာလပတ်လုံး”ဟု

ကာလအတွင်း၌၊ ဝါ-ရှည်စွာသော ကာလကို လွန်သဖြင့်၊ မဟာဒါနံ-များပြားကြီးမားသော အလှူကို ဒိန္နံ-ပေးလှူအပ်ခဲ့ပြီ၊ မမ-ငါဘုရား၏၊ သန္တိကေ-အထံသို့ **အာဂစ္ဆ**-လာ၍၊ ဝါ-လသော်၊ အတိဒူရေ-အလွန်ဝေးသောအရပ်၌၊ နိသိန္နော-ထိုင်နေရသည်၊ အသိ-ဖြစ်ဘိသနည်း?

ဣတိ-သို့၊ (အဗြဝိ-ပြီ။) သော သဒ္ဓေါ-သည်၊ ပထဝီတလံ-သို့၊ ပါပုဏိ-ပြီ၊ သဗ္ဗာပိ-သော၊ သာ ပရိသာ-သည်၊ နံ-ထိုအသံကို၊ အသောသိ-ပြီ၊ ဧဝံ-သို့၊ ဝုတ္တေ-သော်၊

**စောဒိတော ဘာဝိတတ္ထေန၊ အင်္ဂုရော ဧတမဗြဝိ၊
ကိ မယံ တေန ဒါနေန၊ ဒက္ခိဏေယျေန သုညတံ။**

ဘာဝိတတ္ထေန-အရိယာမဂ်ဖြင့် ဖြစ်ပွားစေအပ်ပြီးသော စိတ်ရှိတော်မူသော မြတ်စွာဘုရားသည်၊ [ဓမ္မဘာ-၃၊ ၃၀၃၅။] စောဒိတော-မေးတော်မူအပ်သည်၊ (ဟုတွာ-၍၊) အင်္ဂုရော-အင်္ဂုရနတ်သားသည်၊ ဧတံ-ဤစကားကို၊ အဗြဝိ-လျှောက်ပြီ၊ (ကိ-အဘယ်သို့ လျှောက်သနည်း?) ဒက္ခိဏေယျေန-သီလစသော ဂုဏ်နှင့် ပြည့်စုံသော အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်မှ၊ သုညတံ-ဆိတ်သွင်းသော၊ မယံ-တပည့်တော်၏၊ (ယံ ဒါနံ-အကြင်အလှူသည်၊ အတ္ထိ-၏၊) မယံ-တပည့်တော်အား၊ တေန ဒါနေန-ထိုအလှူဖြင့်၊ ကိ-ဘာအကျိုးရှိအံ့နည်း။

**အယံ သော ဣန္ဒကော ယက္ခော၊ ဒဇ္ဇာ ဒါနံ ပရိတ္တကံ၊
အတိရောစတိ အမေဟိ၊ စန္ဒော တာရာဂဏေ ယထာ။**

အစ္စန္ဒသံယောဂ(ဒုတိယာ)အနက်၌ သတ္တမိသက်ပါ၊ “ယထာတထေ”ကဲ့သို့ အခြားနည်းများလည်း ရနိုင်သေး၏၊ ဓမ္မဘာ-၃၊ ၃၄၆၅ပါ။

အာဂစ္ဆ။ ။အာ+ဂမု+တွာ၊ မိကို စွဲပြု၊ ကွစိ ဓာတု၊ သို့မဟုတ် သဗ္ဗေဟိ တုနာဒီနံ ယောသုတ်၌ “သဗ္ဗေဟိ တုနာဒီနံ”ဟူသော ယောဂဝိဘာဂဖြင့် တွာကိုချေ(ကစ်ဘာ-၂၊ ၅၁၇)၊ ဤကား“မမ သမာဂမံ အာဂန္တာ(ဓမ္မ-၄-၂၊ ၁၄၂)”ဟူသောစကား “အာဂန္တာ(သီ), အာဂစ္ဆံ(သျှာ)”ဟူသော မူကွဲစကားများနှင့်အညီ ဖြစ်သည်၊ ဓမ္မယော-၆၃၌ အာချာတ်ပုဒ်ကြံ၍ “အတိဒူရေ-၌၊ နိသိန္နော-သည်၊ အသိ-၏၊ မမ-၏၊ သန္တိကေ-သို့၊ အာဂစ္ဆ-လာခဲ့လော”ဟု ပေးစေ၏။

ဣန္ဒကော-ဣန္ဒကမည်သော၊ အယံ သော ယက္ခော-ဤနတ်သားသည်၊ ပရိတ္တကံ-အနည်းငယ်သော၊ ဒါနံ-အလှူကို၊ ဒဇ္ဇာ-ပေးလှူခဲ့၍၊ ဝါ-ခြင်းကြောင့်၊ စန္ဒော-လသည်၊ တာရာဂဏော-ကြယ်တာရာအပေါင်းတို့ကို၊ အတိ-ရောစတိ ယထာ-သာလွန်၍ တင့်တယ်သကဲ့သို့၊ (တထာ-တူ) အမှေဟိ-တပည့်တော် တို့ထက်၊ အတိရောစတိ-သာလွန်၍ တင့်တယ်၏၊ ဣတိ-ဤသို့ လျှောက်ပြီ။

တတ္ထ-၌၊ ဒဇ္ဇာတိ-ကား၊ ဒတ္တာ-ပေးလှူ၍။ ဧဝံ-သို့၊ ဝုတ္တေ-သော်၊ သတ္တာ-သည်၊ ဣန္ဒကံ-ကို၊ အာဟ-ပြီ (ကိ) “ဣန္ဒက! တွံ-သည်၊ မမ-၏၊ ဒက္ခိဏပဿေ-၌၊ နိသိန္နော-ထိုင်နေရ၏၊ ကသ္မာ-ကြောင့်၊ အနပဂန္တာဝ-ဖဲမသွားရမူ၍သာလျှင်၊ နိသီဒသိ-နည်း?” ဣတိ-ပြီ၊ သော-သည်၊ “ဘန္တေ! အဟံ-သည်၊ သုခေတ္တေ-ကောင်းသောလယ်၌၊ အပ္ပကဗီဇံ-အနည်းငယ်သော မျိုးစေ့ကို၊ ဝပနကဿ-ကော ဝိယ-စိုက်ပျိုးသော လယ်သမားကဲ့သို့၊ ဒက္ခိဏေယျသမ္ပဒံ-မြတ်သော အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်၏ ပြည့်စုံခြင်းကို၊ အလတ္ထံ-ရခဲ့ပါပြီ၊” ဣတိ-၍၊ ဒက္ခိဏေယျ-

ဒဇ္ဇာ။ ။ဒါ+တွာ၊ ဒါကို ဒဇ္ဇပြု၊ ကွစိ ဓာတုဖြင့် တွကိုချေ၊ (တစ်နည်း) သဗ္ဗေဟိ တုနာဒိနံ ယောသုတ်၌ “သဗ္ဗေဟိ တုနာဒိနံ”ဟူသော ယောဂဝိဘာဂဖြင့် တွာကို အာပြု။ (မောင် နိ-၂၊ ၃၉၃၊ ကစ်ဘာ-၂၊ ၅၁၇)

နိတိဓာတု-၇၈။ ။ထို၌ ဒါ၏ဒွေဘော် ဒါလာ၊ ရှေ့ဒါ၌ ရဿပြု၊ တွာကို ယပြု၊ ဣလာ၊ ယဒွေဘော်လာ(ဒဒိယျ)၊ ဣကိုချေ၊ ယျ၌ ယတစ်လုံးကိုချေ၊ ဒျကို ဇုပြု၊ ဇု၏ အကို ဒီယပြု၍ ပြီးစေ၏။ ထို၌ ဒဇ္ဇာပုဒ် ၃မျိုး ရှိကြောင်းကို ဆိုသေး၏။

နိဒိ-၅၁၁။ ။ထို၌ ဒဒ+တွာ၊ တွာကို ယပြု၊ ဒကို ဇုပြု၊ ယကို ပုဗ္ဗရုပ်ဇုပြု၊ ဇု၏ အကို အာဒီယပြု၍ ပြီးစေ၏။

အမှေဟိ။ ။အမှေဟိကို အမှနောင် ဟိဝိဘတ်ဆုံးသောပုဒ်ဟု ယူသော အဖွင့် အတိုင်း ပေးခဲ့သည်။ (တစ်နည်း) အမှေပုဒ်၊ ဟိပုဒ်ဟု ပုဒ်ခွဲ၊ ဟိကား အနက်မဲ့နိပါတ် မျှဟု ဖွင့်သေး၏။ ထိုအလို “အမှေ-တပည့်တော်တို့ကို၊ အတိရောစတိ-၏”ဟု ပေးပါ။ (ပေတ. ၄-၁၃၀)။ နိတိဓာတုနိ-၁၊ ၁၉၀၌ကား “တာရာဂဏော”၌ သ္မိဝိဘတ်၊ အမှေဟိ၌ တတိယာဟိဝိဘတ်ကို ကံအနက်ကြံ၍ “စန္ဒော-သည်၊ တာရာဂဏော-၌၊ အတိရောစတိ ယထာ-သို့ တထာ-တူ၊ အမှေဟိ-တို့ကို၊ အတိရောစတိ-၏”ဟု တစ်နည်း ပေးသေး၏။

ကို၊ ပဘာဝေန္တော-ထင်စွာ ဖြစ်စေလိုသည်။ (ဟုတ္တာ) အာဟ-ပြီ၊ (ကို)။ “ဥဇ္ဇင်္ဂလေ
၊ပေ၊ မဟပ္ပလ”န္တိ-ဟူ၍၊ (အာဟ)။

ဥဇ္ဇင်္ဂလေ ယထာ ခေတ္တေ၊ ဗီဇံ ဗဟုမ္ပိ ရောပိတံ၊

န ဖလံ ဝိပုလံ ဟောတိ၊ နပိ တောသေတိ ကဿကံ။

ဥဇ္ဇင်္ဂလေ-အလွန်အားဖြင့် ကြမ်းတမ်းခြောက်သွေ့သောမြေရှိသော၊ ဝါ-
ဆားဆပ်ပြာပေါက်သောမြေရှိသော၊ ခေတ္တေ-လယ်၌၊ ဗဟုမ္ပိ-များစွာလည်း
ဖြစ်သော၊ ဗီဇံ-မျိုးစေ့ကို၊ ရောပိတံ-ပေါက်စေအပ်သည်၊ ဝါ-စိုက်ပျိုးအပ်သည်၊
(သမာနံ-ဖြစ်လသော်၊) ဖလံ-အသီးသည်၊ ဝိပုလံ-ဖွံ့ဖြိုးကြီးထွားသည်၊ န ဟော-
တိ ယထာ-မဖြစ်သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ကဿကံ-လယ်သမားကို၊ နပိ တော-
သေတိ ယထာ-မနှစ်သက်စေသကဲ့သို့လည်းကောင်း။

တထေဝ ဒါနံ ဗဟုကံ၊ ဒုဿီလေသု ပတိဋ္ဌိတံ၊

န ဖလံ ဝိပုလံ ဟောတိ၊ နပိ တောသေတိ ဒါယကံ။

တထေဝ-ထိုအတူသာလျှင်၊ ဗဟုကံ-များစွာသော၊ ဒါနံ-အလှူကို၊ ဒုဿီ-
လေသု-သီလမရှိသူတို့၌၊ ပတိဋ္ဌိတံ-တည်စေအပ်သည်၊ [“ပတိဋ္ဌာပိတံ(ပေတ. ဌ-

ဥဇ္ဇင်္ဂလေ။ ။ဇလံ ဂလတိ ဧတ္ထ၊ ဇလေန ဝါ ဂလန္တိ ဧတ္ထာတိ ဇင်္ဂလော-ရေ
လျောကျရာ(ရေမရှိရာ)မြေ၊ ကျတ်တီးကုန်းမြေ၊ ခရောင်းတောမြေ၊ [ဇလ+ဂလ+
အ၊ ရှေ့လကိုချေ၊ ဂအထက်၌ နိဂ္ဂဟိတံလာ၊] (တစ်နည်း) ပထိကာနံ ဇနာနံ ဇံ
ဝေဂံ ဇံ ဂလတိ ဟာယတိ ပါဒဖောဋ္ဌာဒိဘာဝေန ဧတ္ထာတိ ဇင်္ဂလော၊ “ဇော
ဇေတရိ ကာရိယေ စ၊ ဝေဂိတေ(ဧကက္ခရ-၃၅)”ဟူသော အနက်တို့တွင် ဇသဒ္ဒါ
ဝေဂိတအနက်ဟော၊ ဥက္ကံသေန+ဇင်္ဂလော ဥဇ္ဇင်္ဂလော-အလွန်ကြမ်းတမ်း ခြောက်သွေ့
သောမြေ၊ ဥဇ္ဇင်္ဂလော+ဧတ္ထ အတ္ထိတိ ဥဇ္ဇင်္ဂလံ-အလွန် ကြမ်းတမ်းခြောက်သွေ့သော
မြေရှိရာလယ်၊ [ဥဇ္ဇင်္ဂလ+ဏ၊] (တစ်နည်း) ဥက္ကံသေန+ဇင်္ဂလော ဧတ္ထာတိ ဥဇ္ဇင်္ဂလံ၊
[ဥ+ဇင်္ဂလ၊] ဥသဒ္ဒါ ဥက္ကံသအနက်၊ ဇင်္ဂလသဒ္ဒါ ကြမ်းတမ်းခြောက်သွေ့ရာမြေအနက်၊
(ပေတ. ဌ-၁၃၀၊ ဝိမာန. ဌ-၃၁၄၊ ဓာန်ဋီ-၁၈၂၊ သူစိ)၊ (တစ်နည်း) ဥဒ္ဓံ ဇလံ ဂလတိ
ဧတ္ထာတိ ဥဇ္ဇင်္ဂလော-အထက်၌ ရေလျောကျရာမြေ၊ ဝါ-မညီညာသောမြေ၊ ထိုနောင်
ခေတ္တ(လယ်)ကိုရအောင် “ဥဇ္ဇင်္ဂလော+ဧတ္ထ အတ္ထိတိ ဥဇ္ဇင်္ဂလံ-မညီညာသော မြေရှိရာ
လယ်”ဟု ဆက်ပါ။(ဇာဋီသစ်-၁၊ ၃၉၀)

၁၃၀)”အဖွင့်အရ ကာရိတ်ကျေ။ (သမာနံ-သော်၊) ဖလံ-အကျိုးသည်၊ ဝိပုလံ-ဖွံ့ဖြိုးများပြားသည်၊ န ဟောတိ-မပြစ်၊ (တတော ဧဝံ-ထိုကြောင့်သာလျှင်၊) ဒါယကံ-ပေးလှူသူကို၊ နပိ တောသေတိ-နှစ်သက်လည်း မနှစ်သက်စေနိုင်။

ယထာပိ ဘဒ္ဒကေ ခေတ္တေ၊ ဗီဇံ အပ္ပမ္ဘိ ရောပိတံ။

သမ္မာ ဓာရံ ပဝေစ္ဆန္တေ၊ ဖလံ တောသေတိ ကဿကံ။

ဘဒ္ဒကေ-ကောင်းသော၊ ခေတ္တေ-လယ်၌၊ အပ္ပမ္ဘိ-အနည်းငယ်လည်း ဖြစ်သော၊ ဗီဇံ-မျိုးစေ့ကို၊ ရောပိတံ-ပေါက်စေအပ်သည်၊ ဝါ-စိုက်ပျိုးအပ်သည်၊ (သမာနံ-သော်၊ ဒေဝေ-မိုးသည်၊ ဝါ-မိုးနတ်သားသည်၊) ဓာရံ-မိုးရေအလျဉ်ကို၊ သမ္မာ-ကောင်းစွာ၊ ပဝေစ္ဆန္တေ-ဖြစ်စေလသော်၊ ဝါ-ရွာသွန်းလသော်၊ ဖလံ-အသီးသည်၊ ကဿကံ-လယ်သမားကို၊ တောသေတိ ယထာပိ-နှစ်သက်စေသကဲ့သို့။

တထေဝ သီလဝန္တေသု၊ ဂုဏဝန္တေသု တာဒိသု၊

အပ္ပကမ္ဘိ ကတံ ကာရံ၊ ပုညံ ဟောတိ မဟပ္ပလံ။

ပဝေစ္ဆန္တေ။ ။မောက်ပံ-၅၊ ၁၇၃၌ “နပ္ပဝေစ္ဆတိတိ န ပဝေသေတိ(ဇာ. ၄-၃၊ ၁၁)”အဖွင့်ကို ရှု၍ ပ+ဝိသ+ဏော+အန္တ၊ ကာရိတ်ကျေ။ ဣကို ဧပြု၊ ဂမယမိသာ-သဒိသာနံ ဝါ ဖွင့်(မောက်-၅၊ ၁၇၃)သုတ်၌ “ဖွင့်”ဟူသော ယောဂဝိဘာဂဖြင့် သကို ဖွင့်ပြု၍ ပြီးစေ၏။ ထိုအလို “ပဝေစ္ဆန္တေ-ဝင်စေလသော်”ဟု ပေး။

ဓာတွတ္ထ၊ နိတိဓာတု-၁၉၀။ ။ထိုကျမ်းတို့၌ “အနုပ္ပဝေစ္ဆတိတိ ဒေတိ(သာရတ္ထ-၃၊ ၃၀၅)”အဖွင့်ကို ရှု၍ ဝေသဓာတ်(ဓာတွတ္ထ)، ဝေသုဓာတ်(နိတိ)، ဒါနအနက်ဟု ဆို၏။ မောက်ပံအတိုင်း ရုပ်ပြီးစေ၍ “ပဝေစ္ဆန္တေ-ပေးလသော်”ဟု ပေး။

မောက်နိ-၂၊ ၂၉၊ နိဒိ-၃၈၇။ ။ထိုကျမ်းတို့၌ “ပဝေစ္ဆတိတိ ဒေတိ(ပေတ. ၄-၁၃၄)”အဖွင့်ရှု၍ ဒါဓာတ်ယူကာ တဒမိနာဒိနိ(မောက်-၁၊ ၄၇)သုတ်ဖြင့် မောက်နိအလို ဒါကို ဝေစ္ဆပြု၊ နိဒိအလို ပဝေစ္ဆပြု၍ ပြီးစေ၏။ “ပဝေစ္ဆန္တေ-ပေးလသော်”ဟုပေး။

တစ်နည်းကြံ။ ။“သမ္မာ ဓာရံ ပဝေစ္ဆန္တေတိ ဝုဋ္ဌိဓာရံ သမ္ပဒေဝ ပဝေတ္တန္တေ၊ အနုဒ္ဓမာသံ . . . ဒေဝေ ဝဿန္တေတိ အတ္ထော(ပေတ. ၄-၁၃၀)”ဟူသော အဖွင့်၌ “ပဝေတ္တန္တေ”ကို ကြည့်၍ “ဝိစ္ဆ ဂတိယံ”အရ ဝိစ္ဆဓာတ်၊ ပဝတ္တနဂတိအနက်၊ အန္တပစ္စည်း၊ ကာရိတ်ကျေ။ ကွစိ ဓာတုဖြင့် ဣကို ဧပြု၍ “ပဝေစ္ဆန္တေ”ဖြစ်သည်။ ဝဿန္တေကား နေရာဌာနအလိုက် ရထိုက်သော အဓိပ္ပာယ်နက်ဟု တစ်နည်းကြံလျှင် သင့်ဖွယ်ရှိ၏။

တထေဝ-ထိုအတူသာလျှင်၊ သီလဝန္တေသု-သီလရှိကုန်သော၊ ဂုဏဝန္တေသု-
 ဈာန်အစရှိသော ဂုဏ်ရှိကုန်သော၊ တာဒိသု-ဣဌာနိဌ၊ ထိုနှစ်ဝကို၊ တကွအတူ၊
 ရှုနိုင်သူတို့၌၊ ကတံ-ပြုအပ်သော၊ အပ္ပကမ္ပိ-အနည်းငယ်လည်းဖြစ်သော၊ **ကာရံ-**
 ကျေးဇူးပြုခြင်းသည်၊ မဟပ္ဖလံ-ကြီးမားများပြားသော အကျိုးရှိသော၊ ပုည-
 ကောင်းမှုသည်၊ ဟောတိ-၏။ (တစ်နည်း) ကာရံ-ပြုအပ်သော ဂုဏ်ကျေးဇူး
 ဟူသော၊ ပုည-ကောင်းမှုသည်၊ မဟပ္ဖလံ-သည်၊ ဟောတိ-၏။

ဧတဿ-ဤကုန္ဒကနတ်သား၏၊ ပုဗ္ဗကမ္ပံ-သည်၊ ကိံ ပန-နည်း? ကုတိ-
 ဤကားအမေးတည်း၊ သော-သည်၊ အနုရုဒ္ဓတ္ထေရဿ-သည်၊ အန္တောဂါမံ-သို့၊
 ပိဏ္ဍာယ-ငှာ၊ ပဝိဌဿ-သော်၊ (တစ်နည်း) အန္တောဂါမံ-သို့၊ ပိဏ္ဍာယ-ငှာ၊ ပ-
 ဝိဌဿ-သော၊ အနုရုဒ္ဓတ္ထေရဿ-အား၊ [ဒါပေသိ၌ သမ္ပဒါနံစပ်] ဝါ-ကို၊ [ဒါပေ
 သိ၌ ကာရိတ်ကံစပ်] အတ္တနော-ဖို့ အာဘတံ-ဆောင်ယူအပ်သော၊ ကဋ္ဌဈာတိက္ခံ-
 တစ်ဇွန်သော ဆွမ်းကို၊ ဒါပေသိ ကိရ-လျှစ်စေခဲ့သတဲ့၊ တဒါ-၌၊ ဝါ-က၊ တဿ-
 ထိုကုန္ဒကနတ်သား၏၊ ပုညံ-သည်၊ အင်္ဂုရေန-သည်၊ ဒသဝဿသဟဿာနိ-
 အနှစ်၁သောင်းတို့ပတ်လုံး၊ ဒွါဒသယောဇနိကံ-၁၂ယူဇနာရှိသော၊ ဥဒ္ဓနပန္နိ-
 ပိုခနောက်အစဉ်ကို၊ ကတွာ-၍၊ ဒိန္နဒါနတော-လျှူအပ်သော အလျှူထက်၊ မဟ-
 ပ္ဖလတရံ-သာ၍ များသော အကျိုးရှိသည်၊ ဇာတံ-ပြီ၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ ဧဝံ-
 သို့၊ အာဟ-ပြီ။

ဧဝံ-သို့၊ ဝုတ္တေ-သော်၊ သတ္တာ-သည်၊ “အင်္ဂုရံ! ဒါနံ နာမ-သည်၊ ဝိစေယျ-
 ရွေးချယ်စိစစ်၍၊ ဒါတုံ-ငှာ၊ ဝဇ္ဇတိ-သင့်၏၊ ဧဝံ-ဤသို့ ပေးလှူလသော်၊ တံ-

ကာရံ။ ။ “ကာရော”ဟု ရှိသင့်လျက် ပုံလိင်မှ နပုံလိင်သို့ ပြန်နေသော လိင်-
 ဝိပလ္လာသတည်း၊ “ဥပကာရော(ဂုဏ်ကျေးဇူး)”ဟု ဖွင့်သဖြင့် “ကာရောဂဘေဒ၊
 သက္ကာရေ(ဓာန်-၁၀၁၁)”ဂါထာလာ အနက်တို့တွင် ကာရသဒ္ဓါ သက္ကာရအနက်ကို
 ဟော၏၊ “ကရဏံ ကာရံ၊ ကရိယတေတိ ဝါ ကာရံ”ဟု ပြု။ [ကာရန္တံ လိင်ဝိ-
 ပလ္လာသဝသေန ဝုတ္တံ၊ ဥပကာရောတိ အတ္ထော၊ ကီဒိသော ဥပကာရောတိ အာဟ
 “ပုည”န္တိ။(ပေတ. ၄-၁၃၀) **ကတံ** သမ္မာ ကတံ၊ **အပ္ပကမ္ပိ** **ကာရံ** အပ္ပမတ္တကမ္ပိ
 သက္ကာရံ၊ **မဟပ္ဖလံ** မဟာနိသံသဝိပါကံ၊ **ပုညံ** **ဟောတိ** ကုသလံ ဟောတီတိ
 ယောဇနာ။(ဓမ္မယော-၆၄)]

ထိုဒါနသည်။ သုခေတ္တေသု-တိ၌၊ ဝုတ္တဗီဇံ ဝိယ-စိုက်ပျိုးအပ်သော မျိုးစေ့ကဲ့သို့၊ မဟပ္ပလံ-ကြီးမားများပြားသော အကျိုးရှိသည်။ ဟောတိ၊ တံ ပန-သည်ကား၊ တထာ-အားဖြင့်၊ န အကာသိ-မပြုခဲ့၊ တေန-ကြောင့်၊ တေ-သင်၏။ ဒါနံ-သည်၊ မဟပ္ပလံ-သည်၊ န ဇာတံ-မဖြစ်” ကုတိ-သို့ ကုမံ အတ္ထံ-ဤအနက်အဓိပ္ပာယ်ကို၊ ဝိဘာဝေန္တော-ထင်ရှားပြလိုသည်။ (ဟုတွာ)။

**ဝိစေယျ ဒါနံ ဒါတဗ္ဗံ၊ ယတ္ထ ဒိန္နံ မဟပ္ပလံ၊
(ဝိစေယျ ဒါနံ ဒတ္တာန၊ သဂ္ဂံ ဂစ္ဆန္တိ ဒါယကာ။)**

ယတ္ထ-အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်၌၊ ဝါ-အား၊ ဒိန္နံ-ပေးလှူကြောင်း ဒါနစေတနာသည်၊ မဟပ္ပလံ-ကြီးမားများပြားသော အကျိုးရှိ၏။ (တတ္ထ-ထိုပုဂ္ဂိုလ်၌၊ ဝါ-အား၊ ဝါ-ကို၊) [ရှေ့၂နည်းအလို ဒါတဗ္ဗံ၌စပ်၊ နောက်ဆုံးနည်းအလို ဝိစေယျ၌စပ်၊] **ဝိစေယျ-**ရွေးချယ်စိစစ်၍၊ **ဒါနံ-**ပေးလှူဖွယ်ကို **ဒါတဗ္ဗံ-**ပေးလှူသင့်၏။ (တစ်နည်း) **ဒါနံ-**ပေးလှူကြောင်းဒါနစေတနာကို၊ **ဒါတဗ္ဗံ-**သုတ်သင်သင့်၏။ (ဝိစေယျ-၍၊ ဒါနံ-ပေးလှူဖွယ်ကို၊ ဒတ္တာန-ပေးလှူ၍၊ ဝါ-ခြင်းကြောင့်၊ (တစ်နည်း) ဒါနံ-ပေးလှူကြောင်းဒါနစေတနာကို၊ ဒတ္တာန-သုတ်သင်၍၊ ဝါ-ခြင်းကြောင့်၊ ဒါယကာ-

ဝိစေယျ။ ။ဝိ+စိ+တွာ၊ စိ၌ ဝုဒ္ဓိ၊ တွာကို ယပြ၊ ယဒွေဘော်လား၊ ရွေးချယ်ခြင်းသည် (၁) ဒက္ခိဏာဝိစိနနာ-ကောင်းမွန်သော လှူဖွယ်ဝတ္ထုကို ရွေးချယ်ခြင်း၊ (၂) ဒက္ခိဏေယျဝိစိနနာ-ကောင်းမြတ်သော အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်ကို ရွေးချယ်ခြင်းဟု ၂မျိုးရှိ၏။ နောက်ဂါထာ၌ “ဗီဇာနိ ဝုတ္တာနိ ယထာ သုခေတ္တေ”ဖြင့် ဒက္ခိဏာဝိစိနနာကို ပြ၍ “ယေ ဒက္ခိဏေယျာ”စသည်ဖြင့် ဒက္ခိဏေယျဝိစိနနာကို ပြသည်။ သံ. ဋ္ဌ-၁၊ ၅၉၊ ဇာ. ဋ္ဌ-၃၊ ၄၄၉တို့၌ ၂မျိုးလုံးဖွင့်၍ ပေတ. ဋ္ဌ-၁၃၁၌ ဒက္ခိဏာဝိစိနနာကိုသာ ဖွင့်သည်။

ဒါနံ ဒါတဗ္ဗံ။ ။ဒါနံအရ လှူဖွယ်ဝတ္ထုရလျှင် “ဒိယုတိတိ ဒါနံ”ဟု ပြ၍ “ဒါတဗ္ဗံ”၌ ဒါဓာတ်သည် ဒါန(ပေးခြင်း)အနက်ကို ဟော၏။ ဒါနံအရ စေတနာရလျှင် “ဒေတိ ဒေယျဓမ္မံ(ကတ္တုသင်္ခါရံ)၊ ဒေန္တိ ဝါ ဧတာယ ဒေယျဓမ္မန္တိ ဒါနံ(အဘိ. ဋ္ဌ-၃၊ ၁၉၅)၊ ဒီယတိ ဧတေနာတိ ဒါနံ(အံဇီ-၂၊ ၅၈)၊ အနဝသေသံ သတ္တနိကာယံ ဒယတိ ရက္ခတိတိ ဒါနံ(ဒီဇီ-၁၊ ၃၃၄)၊ ဒုဂ္ဂတိတော ဒါယတိ ရက္ခတိတိ ဒါနံ၊ [ဒေ(ပါလနေ)+ယု-နီတိ ဓာတု-ဈာ၊]”ဟု ပြ၍ “ဒါတဗ္ဗံ”၌ ဒေဓာတ်သည် သောဓန(သုတ်သင်ခြင်း)အနက်ကို ဟောသည်။ (နီတိ. ဓာတု-ဈာ)

ပေးလှူသော အလှူရှင်တို့သည်၊ သဂုံ-ရူပါရုံစသည်တို့ဖြင့် ကောင်းမြတ်သော နတ်ပြည်သို့၊ ဂစ္ဆန္တိ-ရောက်ကုန်၏။) [ဓမ္မ. ဋ္ဌ၌ မြုပ်ထားသော ၂ပါဒကို ၃-၂၊ ၁၆၀မှ ယူ၍ လက်သည်းကွင်းဖြင့် ဖော်ပြထားသည်။]

**ဝိစေယျ ဒါနံ သုဂတပ္ပသတ္ထံ၊ ယေ ဒက္ခိဏေယျာ ဣမ ဇီဝလောကေ၊
တေသု ဒိန္နာနိ မဟပ္ပလာနိ၊ ဗီဇာနိ ဝုတ္တာနိ ယထာ သုခေတ္ထေ။**

ဝိစေယျ-ပညာဖြင့် အလှူခံကောင်းကို ရွေးချယ်စိစစ်၍၊ ဒါနံ-ပေးလှူအပ်သော အလှူကို၊ ဝါ-ပေးလှူခြင်းကို၊ [“ဒိန္နဒါနံ”ဟု ဆိုလိုလျက် ဒိန္နကိုချေ၊ (တစ်နည်း) ဒီယတေ ဒါနံ”ဟုပြု-သံ. ၄-၁၊ ၅၉၊ ဇာ. ၄-၃၊ ၄၄၉] သုဂတပ္ပသတ္ထံ-ဘုရားရှင်အဆူဆူ၊ ချီးမွမ်းတော်မူအပ်ပြီ၊ ဣမ ဇီဝလောကေ-ဤသက်ရှိလောက၌၊ ဝါ-ဤသတ္တလောက၌၊ ယေ-အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ ဒက္ခိဏေယျာ-အလှူခံထိုက်ကုန်၏၊ ဝါ-အလှူ၏ စီးပွားဖြစ်ကုန်၏၊ [ဓမ္မဘာ-၂၊ ၈၅]၊ တေသု-ဤပုဂ္ဂိုလ်တို့၌၊ ဝါ-တို့အား၊ ဒိန္နာနိ-ပေးလှူကြောင်း ဒါနစေတနာတို့သည်၊ ဝါ-ပေးလှူခြင်းတို့သည်၊ သုခေတ္ထေ-ကောင်းသောလယ်၌၊ ဝါ-လယ်ယာမြေကောင်း၌၊ ဝုတ္တာနိ-စိုက်ပျိုးအပ်ကုန်သော၊ ဗီဇာနိ-မျိုးစေ့တို့သည်၊ မဟပ္ပလာနိ ယထာ-ကြီးထွားများပြားသော အသီးရှိကုန်သကဲ့သို့၊ (တထာ-တူ၊) မဟပ္ပလာ-ကြီးမားများပြားသော အကျိုးရှိကုန်၏။

ဣတိ-သို့၊ ဝတ္တာ-၍၊ ဥတ္တရိမ္ပိ-အလွန်လည်း၊ ဓမ္မံ-ကို၊ ဒေသေန္တော-သည်၊ ဣမာ ဂါထာ-တို့ကို၊ အဘာသိ-ပြီ၊ (ကိံ) “တိဏဒေါသာနိ၊ ယေ၊ မဟပ္ပလ”န္တိ-ဟူ၍၊ (အဘာသိ)။

**တိဏဒေါသာနိ ခေတ္တာနိ၊ ရာဂဒေါသာ အယံ ပဇာ၊
တသ္မာ ဟိ ဝိတရာဂေသု၊ ဒိန္နံ ဟောတိ မဟပ္ပလံ။**

ဇီဝလောကေ။ ။ဇီဝဖြင့် ဩကာသလောက၊ သင်္ခါရလောကကို တားမြစ်သည်၊ “ဇီဝန္တိ ယေနာတိ ဇီဝံ၊ ဇီဝံ+အဿ အတ္တိတိ ဇီဝေါ၊(ဓာန်ဋီ-၉၃)၊ ဇီဝတိ ဇီဝေါ၊ ဇီဝေါ စ+သော+ လောကော စာတိ ဇီဝလောကော၊(ပါရာဘာ-၁၊ ၈)”ဟု ပြု။ [**ဇီဝလောကော**တိ သတ္တလောကော၊ ဇီဝဂ္ဂဟဏေန ဟိ သင်္ခါရဘာဇနလောကံ နိ-ဝတ္တေတိ၊-သာရဏ္ဏ-၁၊ ၁၁။]

ခေတ္တာနိ-လယ်တို့သည်။ တိဏဒေါသာနိ-မြက်တည်းဟူသော အပြစ်ရှိကုန်၏။ (မြက်ကြောင့် ပျက်စီးကုန်၏။) အယံ ပဇာ-ဤသတ္တဝါအပေါင်းသည်။ ရာဂ-ဒေါသာ-ရာဂတည်းဟူသော အပြစ်(အဖျက်အဆီး)ရှိ၏။ (ရာဂကြောင့် ပျက်စီး၏။) တသ္မာ ဟိ-ထိုကြောင့်သာလျှင်၊ ဝိတရာဂေသု-ကင်းသော ရာဂရှိသော ရဟန္တာတို့၌၊ (ရာဂကင်းကွာ ရဟန္တာတို့အား)၊ ဒိန္နံ-ပေးလှူကြောင်းဒါနစေတနာသည်။ ဝါ-ပေးလှူအပ်သော အလှူသည်။ မဟပ္ပလံ-ကြီးမားများပြားသော အကျိုးရှိသည်။ ဟောတိ-၏။

**တိဏဒေါသာနိ ခေတ္တာနိ၊ ဒေါသဒေါသာ အယံ ပဇာ၊
တသ္မာ ဟိ ဝိတဒေါသေသု၊ ဒိန္နံ ဟောတိ မဟပ္ပလံ။**

**တိဏဒေါသာနိ ခေတ္တာနိ၊ မောဟဒေါသာ အယံ ပဇာ၊
တသ္မာ ဟိ ဝိတမောဟေသု၊ ဒိန္နံ ဟောတိ မဟပ္ပလံ။**

**တိဏဒေါသာနိ ခေတ္တာနိ၊ ဣစ္ဆာဒေါသာ အယံ ပဇာ၊
တသ္မာ ဟိ ဝိဂတိစ္ဆေသု၊ ဒိန္နံ ဟောတိ မဟပ္ပလံ။**

“ဒေါသဒေါသာ-ဒေါသတည်းဟူသော အပြစ်ရှိ၏။ မောဟဒေါသာ-မောဟတည်းဟူသော အပြစ်ရှိ၏။ ဣစ္ဆာဒေါသာ-အလိုတဏှာတည်းဟူသော အပြစ်ရှိ၏။ ဝိတဒေါသေသု-ကင်းသောဒေါသရှိသော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့၌၊ ဝိတမောဟေသု-ကင်းသောမောဟရှိသော ရဟန္တာတို့၌၊ ဝိဂတိစ္ဆေသု-ကင်းသော အလိုတဏှာရှိသော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့၌”ဟု ပြောင်းပေးပါ။ တဏှာဝဂ်၊ အင်္ဂုရဝတ္ထုရူပါ။

ဒေသနာဝသာနေ-၌၊ အင်္ဂုရော စ-သည်လည်းကောင်း၊ ဣန္ဒကော စ-သည်လည်းကောင်း၊ သောတာပတ္တိဖလေ-၌၊ ပတိဋ္ဌဟိသု-ကုန်ပြီ၊ မဟာဇနဿာပိ-အားလည်း၊ သာတ္ထိကာ-သည်၊ ဓမ္မဒေသနာ-သည်၊ အဟောသိ-ပြီ၊ [ဣတိပိုနေသည်၊ သို့မဟုတ် အနက်မဲ့ကြံ၊ ဇေဋ္ဌိသစ်-၃၊ ၁၈၈၌ ဣတိသဒ္ဒါမပါ။]

အထ-၌၊ သတ္တာ-သည်၊ ဒေဝပရိသာယ-၏။ မဇ္ဈေ-၌၊ နိသိန္နော-လျက်၊ မာတရံ-ကို၊ အာရဗ္ဗ-၍၊ “ကုသလာ ဓမ္မာ၊ အကုသလာ ဓမ္မာ၊ အဗျာကတာ

ဓမ္မာ”တိ-ကုသလာ ဓမ္မာ၊ အကုသလာ ဓမ္မာ၊ အဗျာကတာ ဓမ္မာဟူသော၊ ဝါ-
 ကုသလာ ဓမ္မာ၊ အကုသလာ ဓမ္မာ၊ အဗျာကတာ ဓမ္မာဟူသော စကားလျှင်
 အပိုင်းအခြားရှိသော၊ [ဓမ္မဘာ-၃, ၁၄၁၅] အဘိဓမ္မပိဋကံ-ကို၊ ပဌပေသိ-ဖြစ်
 စေတော်မူပြီ၊ ဝါ-ဟောတော်မူပြီ၊ ဧဝံ-လျှင်၊ တယော မာသေ-ပတ်လုံး၊ နိရန္တရံ-
 မပြတ်၊ အဘိဓမ္မပိဋကံ-ကို၊ ကထေသိ-ပြီ၊ ပန-ဆက်၊ ကထေန္တော-သော်၊
 ဘိက္ခာစာရဝေလာယ-ဆွမ်းအကျိုးငှာ လှည့်လည်ရာအချိန်၌၊ ဝါ-ဆွမ်းခံကြွ
 ချိန်၌၊ [ဓမ္မဘာ-၁, ၃၀၅] “မမ-၏၊ ယာဝ အာဂမနာ-ကြွလာသည့်တိုင်အောင်၊
 ဧတ္ထကံ နာမ-သော၊ ဓမ္မံ-ကို၊ ဒေသေတု-ဟောရစ်စေသတည်း” ဣတိ-ဤသို့
 အဓိဋ္ဌာန်၍၊ နိမ္မိတဗုဒ္ဓံ-ကို၊ မာပေတွာ-၍၊ ဟိမဝန္တံ-ကို၊ ဂန္ဓာ-၍၊ နာဂလတာ-
 ဒန္တကဋ္ဌံ-နာဂလတာဒန်ပူကို၊ ဝါ-နွယ်ချိုဒန်ပူကို၊ [နာဂ+ပဝတ္တာ+လတာ နာဂ-
 လတာ၊ နာဂလတာယ+ကတံ+ဒန္တကဋ္ဌံ နာဂလတာဒန္တကဋ္ဌံ-နဂါးပြည်၌ ဖြစ်သော
 နွယ်ဖြင့် ပြုအပ်သောဒန်ပူ၊ နွယ်ချိုဒန်ပူ-နိဘာ-၁, ၈၄၊] ခါဒိတွာ-၍၊ အနောတတ္ထ-
 ဒဟေ-၌၊ [ဓမ္မဘာ-၁, ၁၃၈၅] မုခံ-ကို၊ ဓောဝိတွာ-၍၊ ဥတ္တရကုရတော-မြောက်
 ကျွန်းမှ၊ ပိဏ္ဏပါတံ-ကို၊ အာဟရိတွာ-၍၊ မဟာသာလမာဠကေ-အင်ကြင်းပင်
 တန်ဆောင်း၌၊ နိသိန္နော-လျက်၊ ဘတ္တကိစ္စံ-ကို၊ အကာသိ၊ သာရိပုတ္တတ္ထေရော-
 သည်၊ တတ္ထ-ထိုအင်ကြင်ပင်တန်ဆောင်းသို့၊ ဂန္ဓာ-၍၊ သတ္ထု-၌၊ [သတ္တမိအနက်၌
 ဆဋ္ဌိသက်ပါ၊] ဝတ္တံ-ပြုကျင့်ထိုက်သော ဝတ်ကို၊ ကရောတိ-၏၊ သတ္တာ-သည်၊

မဟာသာလမာဠကေ။ ။ သာရော+အဿ အတ္ထိတိ သာလော၊ [သာရ+ဏ၊ ရုကို
 လ၊ ပြု၊-ဓာန်ဋီ-၅၆၃၊] (တစ်နည်း) သလီယတေ ပသံသီယတေတိ သာလော၊ [သလ+
 ဏ၊-ကပ္ပဒ္ဒုမ၊] မဟန္တော+သာလော မဟာသာလော၊ မာတိ ဂဏှာတိ သမ္ပတ္တသမ္ပတ္တ-
 ဇနာနံ စိတ္တန္တိ မာဠံ၊ [မာ+ဠ၊ ပု၊ န၊-အပ. ၄-၂, ၁၇၆၊] (တစ်နည်း) မာနံ သမ္ပတ္တယတိ-
 ဂဏှာနံ စိတ္တဿ ဝိဝေကကရဏေ+အလန္တိ မာဠံ၊ [မာ+အလ၊ လကို ဠပြု၊-၎င်း၊]
 (တစ်နည်း) မာနိတဗ္ဗောတိ မာဠော၊ မိယတိ ပမိယတိတိ ဝါ မာဠော၊ [မာ မာနေ+
 ဠ၊-သီဋိသစ်-၁, ၁၉၈၊ ဓာန်ဋီ-၂၀၉၊] (တစ်နည်း) ဧကကူဋံ ကတွာ အနေကေဟိ
 ကောဏေဟိ မလီယတိ ဝိဘူသီယတိတိ မာဠော၊ [မလ+ဏ၊-ပါစိယော-၂၃၆၊] မာဠ-
 မေဝ မာဠကံ၊ [မာဠ+ဏ၊-အပ. ၄-၂, ၁၇၆၊] မဟာသာလဿ+မူလေ (ဟေဋ္ဌာ)
 ကတံ+မာဠကံ မဟာသာလမာဠကံ-အင်ကြင်းပင်၏ အနီးအောက်၌ ဆောက်လုပ်
 အပ်သော တန်ဆောင်း။

ဘတ္တကိစ္စပရိယောသာနေ-၌၊ “သာရိပုတ္တ! အဇ္ဇေ မယာ-သည်၊ ဧတ္တကော နာမ-
 ဤမျှအတိုင်းအရှည်ရှိသည် မည်သော၊ ဓမ္မော-ကို၊ ဘာသိတော-အပ်ပြီ၊ တွံ-
 သည်၊ အတ္တနော-၏၊ အန္တေဝါသိကာနံ-ကုန်သော၊ ဘိက္ခုနံ-တို့အား၊ ဝါစေဟိ-
 ဆိုစေလော၊ ဝါ-ပို့ချလော၊” ကုတိ-သို့၊ ထေရဿ-အား၊ ကထေသိ-ပြီ၊ ယမက-
 ပါဠိဟိရေ-၌၊ ပသီဒိတွာ-၍၊ ဝါ-ကြောင့်၊ ပဉ္စသတာ-ကုန်သော၊ ကုလပုတ္တာ-
 တို့သည်၊ ထေရဿ-၏၊ သန္တိကေ-၌၊ ပဗ္ဗဇိသု ကိရ-ကုန်သတဲ့၊ တေ-ထိုရဟန်း
 တို့ကို၊ သန္ဓာယ-၍၊ ထေရံ-ကို၊ ဧဝံ-သို့၊ အာဟ-ပြီ၊ စ ပန-ဆက်၊ ဝတွာ-၍၊
 ဒေဝလောကံ-သို့၊ ဂန္ဓာ-၍၊ နိမ္မိတဗုဒ္ဓေန-ဖန်ဆင်းတော်မူအပ်သော ဘုရားရှင်
 သည်၊ (ကိုယ်စားတော်သည်)၊ ဒေသိတဌာနတော-ဟောတော်မူအပ်ပြီးရာနေ
 ရာမှ၊ ပဌာယ-၍၊ သယံ-တိုင်၊ ဓမ္မံ-ကို၊ ဒေသေသိ-ပြီ၊ ထေရောပိ-သည်လည်း၊
 ဂန္ဓာ-၍၊ တေသံ ဘိက္ခုနံ-တို့အား၊ ဓမ္မံ-ကို၊ ဒေသေသိ-ပြီ၊ တေ-ထိုရဟန်းတို့
 သည်၊ သတ္တရိ-သည်၊ ဒေဝလောကေ-၌၊ ဝိဟရန္တေယေဝ-စဉ်ပင်၊ **သတ္တပ-**
ကရဏိကာ-အဘိဓမ္မာ၇ကျမ်းကို ဆောင်ကုန်သည်၊ အဟေသု-ကုန်ပြီ။

ကိရ-ချဲ့၊ တေတို့သည်၊ ကဿပဗုဒ္ဓကာလေ-၌၊ ခုဒ္ဒကဝဂ္ဂုလိယော-လင်းနို့
 ငယ်တို့သည်၊ [၀ဂ္ဂါ ၀ဂ္ဂါ ဟုတွာ ဥလန္တိ ဂစ္ဆန္တိတိ ဝဂ္ဂုလိယော၊ [၀ဂ္ဂ+ဥလ+ဤ]-ဇာ
 ဇီသစ်-၁, ၄၇၂]၊ ခုဒ္ဒကာ+ဝဂ္ဂုလိယော ခုဒ္ဒကဝဂ္ဂုလိယော၊ ဟုတွာ-၍၊ ဧကသ္မိ-
 သော၊ ပဗ္ဗာရေ-လိုက်ခေါင်း၌၊ ဩလမ္ဘန္တာ-တွဲလျားဆွဲကုန်လျက်၊ ဒွိန္ဒံ-ကုန်သော၊
 ထေရာနံ-တို့သည်၊ စင်္ဂမိတွာ-၍၊ အဘိဓမ္မံ-ကို၊ သဇ္ဈာယန္တာနံ-သရဇ္ဈာယ်ကုန်
 စဉ်၊ (ရွတ်ဆိုနေကုန်စဉ်)၊ သဒ္ဓိံ-ကို၊ သုတွာ-၍၊ (တစ်နည်း) စင်္ဂမိတွာ-၍၊

သတ္တပကရဏိကာ။ ။ပကာရေန ကရိယန္တေ ဝုစ္စန္တေ ဧတ္ထ နာနာဘေဒဘိန္နာ
 ဂမ္ဘိရာ အတ္ထာတိ ပကရဏာနိ၊(ပဋိသံ. ဋ-၁, ၇)၊ နာနပုကာရာ ကရိယန္တိ ဝုစ္စန္တိ
 ဧတေဟိ ဧတေသု ဝါတိ ပကရဏာနိ(မဏိ-၁, ၂၈)၊ ပကရိယတိ ဝုစ္စတိ အတ္ထော
 ဧတေသုတိ ပကရဏာနိ-အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို အပြားအားဖြင့် ဆိုအပ်ရာဖြစ်သော
 ကျမ်းတို့၊ (ဓာတုဘာ-၁)၊ ပကရိယန္တိ ပဌပိယန္တိ ဧတ္ထ၊ ဧတေဟိ ဝါတိ ပကရဏာနိ၊
 (အနုဋီ-၂, ၄)၊ သတ္တပကရဏာနိ သတ္တပကရဏံ-ဓမ္မသင်္ဂဏီ၊ ဝိဘင်း၊ ဓာတုကထာ၊
 ပုဂ္ဂလပညတ်၊ ကထာဝတ္ထု၊ ယမိုက်၊ ပဌာန်းဟူသော အဘိဓမ္မာ၇ကျမ်း၊ သတ္တပ-
 ကရဏံ+ဓာရေန္တိတိ သတ္တပကရဏိကာ။

အဘိဓမ္မ-ကို၊ သဇ္ဈာယန္တာနံ-ကုန်သော၊ ဒွိန္ဒ-ကုန်သော၊ ထေရာနံ-တို့၏၊ သဒ္ဓိ-
 ကို၊ သုတ္တာ-၍၊ သရေ-အသံ၌၊ နိမိတ္တံ-အာရုံကို၊ အဂ္ဂဟေသု-ကုန်ပြီ၊ တေ-ထို
 လင်းနို့ငယ်တို့သည်၊ “ဣမေ-ဤတရားတို့သည်၊ ခန္ဓာ နာမ-ခန္ဓာတို့မည်၏၊
 ဣမာ-တို့သည်၊ ဓာတုယော နာမ-မည်၏၊” ဣတိ-သို့၊ အဇာနိတ္တာ-၍၊ သရေ-
 ၌၊ နိမိတ္တဂဟဏမတ္တေနဝ-အာရုံကို ယူခြင်းမျှကြောင့်သာလျှင်၊ တတော-
 ထိုလင်းနို့ငယ်ဘဝမှ၊ စုတာ-ကုန်သည်၊ (ဟုတ္တာ)၊ ဒေဝလောကေ-၌၊ နိဗ္ဗတ္တာ-
 ကုန်ပြီ၊ ဧကံ-သော၊ ဗုဒ္ဓန္တရံ-ပတ်လုံး၊ [ဓမ္မဘာ-၁, ၂၇၅၊ ဓမ္မဘာ-၂, ၅၄၆၊]
 ဒိဗ္ဗသမ္ပတ္တိ-ကို၊ အနုဘဝိတ္တာ-၍၊ တတော-မှ၊ စဝိတ္တာ-၍၊ သာဝတ္ထိယံ-၌၊ ကုလ-
 ယရေသု-အမျိုးအိမ်တို့၌၊ နိဗ္ဗတ္တာ-ကုန်ပြီ၊ ယမကပါဠိဟိရေ-၌၊ ဥပ္ပန္နပသာဒါ-
 ဖြစ်သော ကြည်ညိုမှုရှိကုန်သည်၊ (ဟုတ္တာ)၊ ထေရဿ-၏၊ သန္တိကေ-၌၊ ပဗ္ဗဇိ-
 တွာ-၍၊ သဗ္ဗပဌမံ-အလုံးစုံသောသူတို့၏ ရှေးဦးစွာ၊ သတ္တပကရဏိကာ-အဘိ
 ဓမ္မာဂုဏ်များကို ဆောင်နိုင်ကုန်သည်၊ အဟေသု-ကုန်ပြီ၊ သတ္တာပိ-သည်လည်း၊
 တေနဝ နီဟာရေန-ထိုနည်းဖြင့်သာလျှင်၊ [ဓမ္မဘာ-၂, ၅၆၈၊] တံ တေမာသံ-
 ထိုဝါတွင်းဥလပတ်လုံး၊ အဘိဓမ္မ-ကို၊ ဒေသေသိ-ပြီ၊ ဒေသနာဝသာနေ-၌၊
 အသီတိကောဋိသဟဿာနံ-ကုဋေဂသောင်းကုန်သော၊ ဒေဝတာနံ-တို့၏၊
 ဓမ္မာဘိသမယော-သည်၊ အဟောသိ-ပြီ၊ မဟာမာယာပိ-မဟာမာယာနတ်သား
 သည်လည်း၊ သောတာပတ္တိဖလေ-၌၊ ပတိဋ္ဌဟိ-တည်ပြီ။

ဆတ္တိသယောဇနပရိမဏ္ဍလာ-၃၆ယူဇနာအဝန်းရှိသော၊ သာပိ ခေါ် ပရိ-
 သာ-သည်လည်း၊ “ဣဒါနိ-၌၊ သတ္တမေ-သော၊ ဒိဝသေ-၌၊ မဟာပဝါရဏာ-
 သည်၊ ဘဝိဿတိ-မည်” ဣတိ-၍၊ မဟာမောဂ္ဂလ္လာနတ္ထေရံ-သို့၊ ဥပသင်္ကမိ-
 တွာ-၍၊ အာဟ-ပြီ၊ (ကိ)၊ “ဘန္တေ! သတ္တု-၏၊ ဩရောဟဏဒိဝသံ-သက်ဆင်း
 တော်မူရာနေ့ကို၊ သညာတုံ-သိခြင်းငှာ၊ ဝဋ္ဋတိ-သင့်၏၊ ဟိ-မှန်၊ မယံ-တို့သည်၊
 သတ္တာရံ-ကို၊ အဒိသွာ-၍၊ န ဂမိဿာမ-သွားကြလိမ့်မည်မဟုတ်ပါ၊” ဣတိ-
 ကုန်ပြီ၊ အာယသ္မာ မဟာမောဂ္ဂလ္လာနော-သည်၊ တံ ကထံ-ကို၊ သုတ္တာ-၍၊
 “အာဝုသော-ဒါယကာတို့၊ သာဓု-ပြီ၊” ဣတိ-သို့၊ ဝတ္တာ-၍၊ တတ္ထေဝ-၌ပင်၊
 ပထဝိယံ-၌၊ နိမုဂ္ဂေါ-ငုတ်လျှိုးလျက်၊ သိနေရပါဒ်-မြင်းမိုရ်တောင်ခြေသို့၊ ဂန္ဓာ-

၍၊ “မံ-ကို၊ အဘိရုဟန္တံ-တက်သည်ကို၊ (တစ်နည်း) အဘိရုဟန္တံ-သော၊ မံ-ကို၊ ပရိသာ-သည်၊ ပဿတု-မြင်စေသတည်း၊” ဣတိ-သို့၊ အဓိဋ္ဌာယ-အဓိဋ္ဌာန်၍၊ မဏိရတနေန-ပတ္တမြားရတနာဖြင့်၊ အာဂုတံ-သီအပ်သော၊ ပဏ္ဍုကမ္မလသုတ္တံ ဝိယ-ဖျော့တော့ဝင်းဝါသော ကမ္မလာချည်ကဲ့သို့၊ ပညာယမာနရူပေါဝ-ထင်ရှားသောရုပ်သွင်ရှိသည်သာ၊ (ဟုတွာ)၊ သိနေရမဇ္ဈေန-မြင်းမိုရ်တောင်၏ အလယ်ဖြင့်၊ အဘိရုဟိ-တက်တော်မူပြီ၊ မနုဿာပိ-တို့သည်၊ နံ-ထိုအရှင်မဟာမောဂ္ဂလ္လာန်ကို၊ “ဧကယောဇနံ-တစ်ယူဇနာရှိသောအရပ်သို့ အဘိရုဇ္ဈော-တက်ရောက်သွားပြီ၊ ဒွိယောဇနံ-သို့၊ အဘိရုဇ္ဈော-ပြီ၊” ဣတိ-ဤသို့ ပြော၍၊ ဩလောကယိသု-ကြည့်နေကုန်ပြီ၊ ထေရောပိ-သည်လည်း၊ သတ္ထု-၏၊ ပါဒေ-၌၊ ဝါ-တို့ကို၊ [ရှေ့နည်း ဝနိတွာ၌စပ်၊ နောက်နည်း ဥက္ခိပန္နော၌စပ်] သီသေန-ဖြင့်၊ ဥက္ခိပန္နော ဝိယ-မြောက်ချီသကဲ့သို့၊ အဘိရုဟိတွာ-၍၊ ဝနိတွာ-၍၊ ဧဝံ-သို့ အာဟ-ပြီ၊ (ကိ) “ဘန္တေ! ပရိသာ-သည်၊ တုမေ-တို့ကို၊ ဒိသ္မာဝ-၍သာလျှင်၊ (ပြီးမှသာလျှင်) ဂန္တကာမာ-၏၊ ကဒါ-၌၊ ဩရောဟိဿထ-သက်ဆင်းတော်မူကုန်မည်နည်း?” ဣတိ-ပြီ၊ “မောဂ္ဂလ္လာန! တေ-၏၊ ဇေဋ္ဌဘာတိကော-နောင်တော်ကြီးဖြစ်သော၊ သာရိပုတ္တော-သည်၊ ကဟံ ပန-အဘယ်မှာနည်း?” ဣတိ-ပြီ၊ “ဘန္တေ! သင်္ကဿနဂရေ-သင်္ကဿမြို့၌၊ ဝဿံ-သို့၊ ဥပဂတော-ပြီ၊” ဣတိ-ပြီ၊ မောဂ္ဂလ္လာန! အဟံ-သည်၊ ဣတော-မှ၊ သတ္တမေ-သော၊ ဒိဝသေ-၌၊ မဟာ-ပဝါရဏာယ-၌၊ သင်္ကဿနဂရဒွါရေ-သင်္ကဿမြို့တံခါး၌၊ ဩတရိဿာမိ-သက်ဆင်းတော်မူမည်၊ မံ-ကို၊ ဒဠုကာမာ-တို့သည်၊ တတ္ထ-ထိုသင်္ကဿမြို့တံခါးသို့၊ အာဂစ္ဆန္တု-ကုန်လော၊ သာဝတ္ထိတော-မှ၊ သင်္ကဿနဂရဒွါရံ-သည်၊ တိသယောဇနာနိ-ယူဇနာ၃၀၊တို့တည်း၊ ဧတ္တကေ-သော၊ မဂ္ဂေ-၌၊ ကဿစိ-၏၊ ပါထေယျကိစ္စံ-လမ်းစာရိက္ခာအကျိုးငှာ ပြုဖွယ်ကိစ္စသည်၊ [ဓမ္မဘာ-၁၊ ၄၄၂ ရှု၊] နတ္ထိ၊ ဥပေါသထိကာ-ဆောက်တည်အပ်သော ဥပုသ်သီလရှိကုန်သည်၊ ဝါ-ဥပုသ်စောင့်ကုန်သည်၊ [ဓမ္မဘာ-၂၊ ၂၄၅ ရှု၊] ဟုတွာ၊ ဓုရဝိဟာရံ-မြို့ဦးကျောင်းသို့၊ ဝါ-အနီးဖြစ်သော ကျောင်းသို့၊ [ဓမ္မဘာ-၁၊ ၃၄၂၊ ဓမ္မဘာ-၂၊ ၂၉၄ ရှု၊] ဓမ္မဿဝနတ္ထာယ-ငှာ၊ ဂစ္ဆန္တာ ဝိယ-သွားသူတို့ကဲ့သို့၊ အာဂစ္ဆေယျာထ-ကုန်လော၊ ဣတိ-ဤသို့၊ တေသံ-ထိုလူတို့အား၊ အာရောစေယျာသိ-လော၊ ဣတိ-ပြီ၊

ထေရော-သည်။ “ဘန္တေ! သာဓု-ပြီ။” ကူတိ-သို့၊ ဂန္ဓာ-၍၊ တထာ-တိုင်း၊ အာ-
ရောစေသိ-ပြီ။

သတ္တာ-သည်၊ ဝုဋ္ဌဝဿော-မိုးလပတ်လုံးနေပြီးသည်၊ ဝါ-ဝါကျွတ်ပြီးသည်၊
[ဓမ္မဘာ-၂, ၄၈၅။] ပဝါရေတွာ-ပဝါရဏာပြုစေတော်ပြီး၍၊ [မြတ်စွာဘုရား ကိုယ်
တော်တိုင် ပဝါရဏာပြုတော်သည်မဟုတ်၊ သံဃာများကို ပဝါရဏာပြုစေမူသည်၊
သီတာ-၃, ၂၈၆၊ ဓမ္မဘာ-၂, ၂၃၅။] သက္ကဿ-အား၊ အာရောစေသိ-ပြီ၊ (ကိ)၊
“မဟာရာဇ-သိကြားမင်း! **မနုဿပထံ**-လှူပြည်သို့၊ ဂမိဿာမိ-ကြွတော့မည်။”
ကူတိ-ပြီ၊ သက္ကော-သည်၊ သုဝဏ္ဏမယံ-ရွှေဖြင့် ပြုလုပ်အပ်သော စောင်းတန်း
လည်းကောင်း၊ (ရွှေအတိပြီးသောစောင်းတန်းလည်းကောင်း) မဏိမယံ-ပတ္တမြား
ဖြင့် ပြုအပ်သော စောင်းတန်းလည်းကောင်း၊ ရဇတမယံ-ငွေဖြင့်ပြုလုပ်အပ်
သော စောင်းတန်းလည်းကောင်း၊ ကူတိ-သို့၊ တီဏိ-ကုန်သော၊ သောပါနာနိ-
စောင်းတန်းတို့ကို၊ [ဓမ္မဘာ-၂, ၂၂၄၅။] မာပေသိ-ဖန်ဆင်းပြီး၊ တေသံ-ထိုစောင်း
တန်းတို့၏၊ ပါဒါ-အခြေတို့သည်၊ သင်္ကဿနဂရဒ္ဒါရေ-၌၊ ပတိဌဟိသု-တည်
ကုန်ပြီ၊ သီသာနိ-စောင်းတန်းဦးတို့သည်၊ သိနေရုမုဒ္ဒနိ-မြင်းမိုရ်တောင်ထိပ်၌၊
(ပတိဌဟိသု-ကုန်ပြီ) တေသု-ထိုခုခုသော စောင်းတန်းတို့တွင်၊ ဒက္ခိဏပဿေ-
လက်ယာဘက်၌၊ သုဝဏ္ဏမယံ-သော၊ သောပါနံ-သည်၊ ဒေဝတာနံ-တို့ဖို့၊ ဝါ-
တို့အတွက်၊ အဟောသိ-ပြီ၊ ဝါမပဿေ-လက်ဝဲဘက်၌၊ ရဇတမယံ-သော၊
သောပါနံ-သည်၊ မဟာဗြဟ္မာနံ-တို့ဖို့၊ ဝါ-တို့အတွက်၊ အဟောသိ-ပြီ၊ မဇ္ဈေ-
၌၊ မဏိမယံ-သော၊ သောပါနံ-သည်၊ တထာဂတဿ-ဖို့၊ ဝါ-အတွက်၊ အ-
ဟောသိ-ပြီ၊ သတ္တာပိ-သည်လည်း၊ သိနေရုမုဒ္ဒနိ-၌၊ ဌတွာ-၍၊ ဒေဝေါရော-
ဟဏသမယေ-နတ်ပြည်မှ သက်ဆင်းတော်မူရာအခါ၌၊ ယမကပါဠိဟာရိယံ-
ကို၊ ကတွာ-၍၊ ဥဒ္ဓံ-အထက်သို့၊ ဩလောကေသိ-ပြီ၊ ယာဝ ဗြဟ္မလောကာ-
ဗြဟ္မာပြည်တိုင်အောင်၊ ဧကင်္ဂဏာ-တစ်ခုတည်းသော ဟင်းလင်းပြင်နှင့် တူကုန်

မနုဿပထံ။ ။ပထသဒ္ဒါသည် “ဝဏိပ္ပထော”၌ ပထကဲ့သို့ ဥပ္ပတ္တိဋ္ဌာန(ဖြစ်ရာ
အရပ်)အနက်ကို ဟော၏။ “ပကာရေန ထန္တိ ပတိဌဟန္တိ ဧတ္ထာတိ ပထော၊(စလင်း-
၂, ၅၄၉)။ မနုဿာနံ+ပထော မနုဿပထော”ဟု ပြု။(ဒီ. ဌ-၂, ၁၃၀၊ ဒီဇီ-၂, ၁၃၈)

သည်။ အဟေသုံ-ကုန်ပြီ၊ အစော-အောက်အရပ်သို့၊ ဩလောကေသိ-ပြီ၊ ယာဝ
အဝိစိတော-တိုင်အောင်၊ ဧကင်္ဂဏံ-တူသည်။ အဟေသိ-ပြီ၊ ဒိသာဝိဒိသာ-
ရှေးရှုအရပ်၊ အထောင့်အရပ်တို့ကို၊ ဩလောကေသိ-ပြီ၊ အနေကာနိ-ကုန်သော၊
စက္ကဝါဠသတသဟဿာနိ-စကြာဝဠာအသိန်းတို့သည်၊ ဧကင်္ဂဏာနိ-ကုန်သည်။
[ဧကင်္ဂဏာနိတိ ဝိဝဋ္ဌဘာဝေန ဝိဟာရင်္ဂဏပရိဝေဏင်္ဂဏာနိ ဝိယ ဧကင်္ဂဏသဒိ-
သာနိ အဟေသုံ-ဒီဋ္ဌိ-၂, ၃၀၊ မဋ္ဌိ-၃, ၁၃၀၊ ၃၄၀၊] အဟေသုံ-ကုန်ပြီ၊ ဒေဝါ-တို့
သည်။ မနုဿေ-တို့ကို၊ ပဿိသု-ကုန်ပြီ၊ မနုဿာပိ-တို့သည်လည်း၊ ဒေဝေ-
တို့ကို၊ ပဿိသု-ကုန်ပြီ၊ သဗ္ဗေ-အလုံးစုံသောနတ်လူတို့သည်၊ သမ္မုခါဝ-မျက်
မှောက်တို့သည်သာလျှင်၊ [ဓမ္မဘာ-၂, ၂၂၇၅] (ဟုတွာ)၊ ပဿိသု-ကုန်ပြီ။

ဘဂဝါ-သည်။ ဆဗ္ဗဏ္ဏရံသိယော-တို့ကို၊ ဝိဿဇ္ဇေသိ-မူပြီ၊ တံ ဒိဝသံ-၌၊
ဗုဒ္ဓသိရိ-ဘုရားရှင်၏ အသရေတော်ကို၊ ဩလောကေတွာ-ဖူးမြင်ရ၍၊ ဆတ္တိသ-
ယောဇနပရိမုက္ခလာယ-သော၊ ပရိသာယ-၌၊ ဝါ-တွင်၊ ဧကောပိ-သည်လည်း၊
ဗုဒ္ဓဘာဝံ-ဘုရားအဖြစ်ကို၊ အပတ္တေန္တော နာမ-မတောင့်တသူမည်သည်၊ နတ္ထိ၊
သုဝဏ္ဏသောပါနေန-ရွှေစောင်းတန်းဖြင့်၊ ဒေဝါ-တို့သည်၊ ဩတရိသု-ကုန်ပြီ၊
ရဇတသောပါနေန-ငွေစောင်းတန်းဖြင့်၊ မဟာဗြဟ္မာနော-တို့သည်၊ ဩတရိသု-
ကုန်ပြီ၊ မဏိသောပါနေန-ဖြင့်၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ-သည်၊ ဩတရိ-မူပြီ၊ ဂန္ဓဗ္ဗဒေဝ-
ပုတ္တော-ဂန္ဓဗ္ဗနတ်သားဖြစ်သော၊ ပဉ္စသိခေါ-သည်၊ [ပဉ္စ+သိခါ ဧတဿာတိ ပဉ္စ-
သိခေါ-ဆံစည်း၅ခုရှိသောဂန္ဓဗ္ဗနတ်သား၊-ဒီဋ္ဌိ-၂, ၂၀၆၊] ဗေလုဝပဏ္ဏာဝိဏံ-ဥသျှစ်
သီးမှည့်အဆင်းကဲ့သို့ ဖျော့တော့ဝါဝင်းသော အဆင်းရှိသော စောင်းကို၊ အာ-
ဒါယ-၍၊ ဒက္ခိဏပဿေ-၌၊ ဌတွာ-၍၊ သတ္ထု-အား၊ ဂန္ဓဗ္ဗမရုဒိဗ္ဗဝိဏာယ-
ဂန္ဓဗ္ဗမည်သော ချိုမြသာယာသောအသံရှိသော နတ်၌ ဖြစ်သော စောင်း၏၊
သဒ္ဓေန-အသံဖြင့်၊ ပူဇ-ကို၊ ကရောန္တော-လျက်၊ ဩတရိ-ပြီ၊ မာတလိ-မည်သော၊

မာတလိ။ ။မတလာယ နာမ ဒေဝဓိတာယ+အပစ္စံ မာတလိ-မတလာမည်သော
နတ်သမီး၏သား၊ [မတလာ+ဏိ-ဇာဋီသစ်-၁, ၂၃၃၊] (တစ်နည်း) မတလဿ+အပစ္စံ
မာတလိ-မတလမည်သူ၏သား၊ [မတလ+ဏိ-ဗျာချာသုဓာ၊ စိန္တာမဏိ၊ ဓာန် ဒီ-
၂၂၊] (တစ်နည်း) မာတလာယ နာမ ဒေဝဓိတာယ+အပစ္စံ မာတလိ-မာတလာမည်
သော နတ်သမီး၏သား၊ [မာတလာ+ဏိ-ဇာဋီသစ်-၃, ၃၃၊ သူစိ၊] (တစ်နည်း) မတံ

သင်္ဂါဟကော-ရထားထိန်းသည်။ ဝါမပသေ-၌၊ ဌတွာ-၍၊ **ဒိဗ္ဗဂန္ဓမာလာပုပ္ဖံ**-နတ်၌ဖြစ်သော နံ့သာ၊ ပန်းကုံး၊ ပန်းကို၊ ဂဟေတွာ-၍၊ နမဿမာနော-လျက်၊ ပူဇ်-ကို၊ ကတွာ-၍၊ ဩတရိ-ပြီ၊ မဟာဗြဟ္မာ-သည်၊ ဆတ္တံ-ကို၊ ဓာရေသိ-ဆောင်းပြီ၊ သုယာမော-သုယာမနတ်သားသည်၊ ဝါလဗီဇနိံ-သားမြီးယပ်ကို၊ ဓာရေသိ-ပြီ၊ သတ္တာ-သည်၊ ဣမိနာ ပရိဝါရေန-နှင့်၊ သဒ္ဓိံ-တူ၊ ဩတရိတွာ-၍၊ သင်္ကဿနဂရဒ္ဓါရေ-၌၊ ပတိဌဟိ-ရပ်တော်မူပြီ၊ သာရိပုတ္တတ္ထေရောပိ-သည်လည်း၊ အာဂန္ဓာ-၍၊ သတ္တာရံ-ကို၊ ဝန္တိတွာ-၍၊ သာရိပုတ္တတ္ထေရေန-သည်။

(သိကြားမင်း၏ အလိုကို)+လာတီတိ မာတလိ၊ [မတ+လာ+ဣ၊ မ၌ ဒီယပြု၊-ဗျာချာ သုဓာ၊ စိန္တာမဏိ၊ ထောမ၊] (တစ်နည်း) မာ မာတာ ဝိယ သတ္တာနံ ဟိတသုခံ တလတိ ဝိဒဓာတီတိ မာတလိ၊ [မာ+တလ+ဣ၊ မာသဒ္ဓါ မိခင်အနက်ဟော၊-ဇဇိ၊ သူစိ၊] ဤနတ်သားသည် နတ်ပြည်၌ အစဆုံးရထားမောင်း(ယဉ်မောင်း)နတ်သားဖြစ်သည်။ နောက်၌ အဆက်အဆက်သော ရထားမောင်းရာထူး၌ တည်ရှိသော နတ်သားများလည်း မာတလိဟုပင် ထင်ရှားကုန်၏။ ဤဘုရားရှင်လက်ထက်တော်၌လည်း ရထားမောင်း နတ်သားကို မာတလိဟုပင် ခေါ်ကြ၏။ (ဇာဠိသစ်-၃၊ ၃၃)

သင်္ဂါဟကော။ ။ထိုမာတလိနတ်သားကိုပင် ကြိုးဆံပင်တို့ကို ကိုင်တတ်သောကြောင့် “သင်္ဂါဟက”ဟု ဆိုသည်။ “ရသ္မိကေသေ သင်္ဂါဟကော”ဟု ပြုပါ။ [မာတလိ သင်္ဂါဟကောတိ မာတလိ နာမ သာရထီတိ အတ္ထော၊ သာရထီ ဟိ ရသ္မိကေသာနံ ဂဟဏတာယ သင်္ဂါဟကောတိ ဝုစ္စတိ၊-ဇာဠိသစ်-၁၊ ၂၃၄။]

ဒိဗ္ဗမာလာပုပ္ဖံ။ ။မာလာသဒ္ဓါသည် သီကုံးထားသောပန်း(ပန်းကုံး)နှင့် မသီကုံးအပ်သောပန်း ၂မျိုးလုံးကို ဟော၏။ ဤ၌ ပုပ္ဖနှင့် တွဲထားသဖြင့် ပုပ္ဖအရ မသီကုံးအပ်သော ပန်းကို ယူ၍ မာလာအရ ထိုမှ ကြွင်းသော သီကုံးထားသောပန်း(ပန်းကုံး)ကို ပါရိသေသနည်းအားဖြင့် ယူပါ။ (သာရတ္ထ-၃၊ ၂၅၃)။ “မိယတိ ပရိမိယတီတိ မာလာ၊ [မာ+လ+အာ၊-မောဂ်-၇၊ ၁၈၈၊] (တစ်နည်း) မလီယတေ ဓာရိယတေတိ မာလာ၊ (တစ်နည်း) မလတိ ဓာရေတီတိ မာလာ၊ [မလ+ဏာ+အာ၊-ဓာန်ဠိ-၃၀၇၊] (တစ်နည်း) ဇနေ မာလေတိ သောဘေတီတိ မာလာ၊ [မာလ-သောဘနေ+အ+အာ၊-ဂဠုန်-၄၃၊] (တစ်နည်း) မာ ဘမရာ လသန္တိ ကီဠန္တိ ပိဝနေန ဧတ္တာတိ မာလာ၊ [မာ+လသ+ကွိ၊ န၊ ထိ၊-ဇဇိ၊ သူစိ၊ ဂဠုန်-၁၀၁၊] ပုပ္ဖတီတိ ပုပ္ဖံ၊ မာလာ စ+ပုပ္ဖံ စ မာလာပုပ္ဖံ၊ ဒိဗ္ဗံ စ+တံ+မာလာပုပ္ဖံ စာတိ ဒိဗ္ဗမာလာပုပ္ဖံ”ဟု ပြုပါ။

တထာရူပါယ-သော၊ ဗုဒ္ဓသိရိယာ-ဖြင့်၊ ဩတရန္တော-သော်၊ သတ္တာ-သည်၊ က္ကတော-မှ၊ ပုဗ္ဗေ-၌၊ ယသ္မာ-ကြောင့်၊ န ဒိဋ္ဌပုဗ္ဗော-ရှေး၌ မမြင်အပ်ခဲ့ဘူးပေ၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊

**န မေ ဒိဋ္ဌော က္ကတော ပုဗ္ဗေ၊ န သုတော ဥဒ ကဿစိ၊
ဧဝံ ဝဂ္ဂဝဒေါ သတ္တာ၊ တုသိတာ ဂဏီမာဂတော။**

ဧဝံ-ဤသို့၊ ဝဂ္ဂဝဒေါ-ကောင်းသောစကားကို မိန့်မြှောက်တော်မူတတ်သော၊ **တုသိတာ**-တုသိတာနတ်အပေါင်းမှ၊ ဝါ-သုတိတာနတ်ပြည်မှ၊ (စဝိတွာ-စုတေ၍)၊ **အာဂတော**-မယ်တော့ဝမ်းသို့ ကြွလာတော်မူသော၊ **ဂဏီ**-ဂိုဏ်းရှိတော်

တုသိတာ ဂဏီမာဂတော။ ။မဟာနိ-၃၅၄၊ မဟာနိ. ၄-၃၈၆၊ သုတ္တနိဋ္ဌ. ၂၊ ၂၈၇၌ ၃နည်းဖွင့်ရာ အထက်၌ တုသိတာအရ တုသိတာနတ်အပေါင်းကို ယူ၍ “ဂဏီမာဂတော”ကို “ဂဏီ+အာဂတော”ဟုဖြတ်သော ပထမနည်းအတိုင်းပေးသည်။ “ဒိဗ္ဗာယ သမ္ပတ္တိယာ တုဋ္ဌော ဟဋ္ဌောတိ တုသိတာ၊ [တုသ+တ၊-အဘိ. ၄-၂၊ ၅၀၂] တုသာယ ဝိတိယာ+က္ကတော ပဝတ္ထောတိ တုသိတာ၊(ဒီဋီ-၃၊ ၂၀၉)၊ တုသံ+က္ကတော ဂတောတိ တုသိတာ၊ [တုသ+က္ကတ၊-အံဋီ-၂၊ ၃၁]၊ ဂဏော+အဿ အတ္တိတိ ဂဏီ”ဟု ပြု၊ တုသိတာနတ်အများကို ရသော်လည်း အပေါင်းကို ဆိုလိုသောကြောင့် တုသိတာ၌ ဧကဝုဇ်ဝိဘတ်သက်ရသည်။(နိတိသုတ္တ-၁၇၂) [**တုသိတာ ဂဏီမာဂတော**တိ တုသိတကာယာ စဝိတွာ မာတုကုစ္ဆိ အာဂတတ္တာ တုသိတာ အာဂတော၊ ဂဏာစရိယတ္တာ ဂဏီ၊-မဟာနိ. ၄-၃၈၆၊ သုတ္တနိ. ၄-၂၊ ၂၈၇။]

ဒုတိယနည်း။ ။တုသိတာအရ နတ်ပြည်ကို ယူ၍ ဂဏီမာဂတောကို “ဂဏီ+အာဂတော”ဟု ဖြတ်ကာ “တုသိတာ-တာဝတိံသာနတ်ပြည်မှ၊ ဂဏီ-လူအပေါင်းရှိရာ လူ့ပြည်သို့၊ အာဂတော-ကြွလာတော်မူသော၊ သတ္တာ-ကို”ဟုပေး၊ “ဒိဗ္ဗာယ သမ္ပတ္တိယာ တုဋ္ဌော ဟဋ္ဌောတိ တုသိတာ၊ [တုသ+တ၊-အဘိ. ၄-၂၊ ၅၀၂] တုသိတာနံ+နိဝိသော တုသိ-တော-တာဝတိံသာနတ်ပြည်၊(အဘိဝိ-၁၆၂)၊ နိစ္စံ တုသန္တိ အတိဝိယ ဟဋ္ဌတုဋ္ဌမုခါ ဟောန္တိ ဧတ္ထာတိ တုသိတာ၊(ပဒီ-၂၅၆)၊ တုဿန္တိ မောဒန္တိ ဒေဝါ ဧတ္ထာတိ တုသိတာ၊ (ဇာဋီသစ်-၁၊ ၁၁၆)၊ ဂဏော+ဧတ္ထ အတ္တိတိ ဂဏီ”ဟုပြု။ [သန္တုဋ္ဌဋ္ဌေန ဝါ တုသိတ-သင်္ခါတာ ဒေဝလောကာ ဂဏီ အာဂတော၊-မဟာနိ. ၄-၃၈၆၊ သုတ္တနိ. ၄-၂၊ ၂၈၇။]

တတိယနည်း။ ။တုသိတာအရ ရဟန္တာတို့ကို ယူ၍ “ဂဏီ+အာဂတော”ဟု ဖြတ်ကာ “တုသိတာ-ရဟန္တာတို့၏၊ ဂဏီ-အပေါင်းရှိရာသင်္ကသမြို့သို့၊ (စုဝေးတည်ရှိရာ

မူသော၊ သတ္တာ-ဆရာသခင်၊ ဘုရားရှင်ကို၊ မေ-တပည့်တော်သည်၊ ကူတော-
 ဤသင်္ကသမြို့၌ ဆင်းသက်တော်မူရာအခါမှ၊ ပုဗ္ဗေ-ရှေး၌၊ (ကုမိနာ စက္ခုနာ-
 ဤပကတိမံသစက္ခုဖြင့်၊ ကုမိနာ အတ္တဘာဝေန-ဤနောက်ဆုံးအတ္တဘောဖြင့်၊)
 န ဒိဋ္ဌော-မမြင်အပ်ခဲ့ဘူးပါ။ [မဟာနိ-၃၅၄အတိုင်း “န ဒိဋ္ဌော”၏ ကရိုဏ်းပုဒ်များကို
 ထည့်သည်။] **ကဿစိ**-တစ်စုံတစ်ယောက်သည်၊ (ဝဒန္တဿ-ပြောဆိုစဉ်၊ သဒ္ဓေါ-
 စကားသံကို၊) **န သုတော**-မကြားအပ်ခဲ့ဘူးပါ။

ကူတိ အာဒိဟိ-ဤသို့အစရှိသော ဂါထာတို့ဖြင့်၊ အတ္တနော-၏၊ တုဋ္ဌိ-
 နှစ်သက် ခြင်းကို၊ ပကာသေတွာ-၍၊ “ဘန္တေ! အဇ္ဈ၊ သဗ္ဗေပိ-ကုန်သော၊
 ဒေဝမနုဿာ-တို့သည်၊ တုမှာကံ-တို့အား၊ ပိဟယန္တိ-လိုလားကုန်၏၊ ပတ္ထေန္တိ-
 တောင့်တကုန်၏။” ကူတိ-သို့၊ အာဟ-ပြီ၊ အထ-၌၊ နံ-ကို၊ သတ္တာ-သည်၊
 “သာရိပုတ္တ-ဩ! ဧဝရူပေဟိ-ကုန်သော၊ ဂုဏေဟိ-တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတာ-ကုန်
 သော၊ ဗုဒ္ဓါ-တို့ကို၊ ဒေဝမနုဿာနံ-တို့သည်၊ ပိယာ-ချစ်မြတ်နိုးအပ်ကုန်သည်၊
 ဟောန္တိယေဝ-ကုန်သည်သာ။” ကူတိ-သို့၊ ဝတ္တာ၊ ဓမ္မံ-ကို၊ ဒေသေန္တော-သည်၊
 (ဟုတ္တာ)၊ က္လမံ ဂါထံ-ကို၊ အာဟ၊ (ကိံ) “ယေ၊ ပေ၊ သတိမတံ”-၍၊ (အာဟ)။

**ယေ ဈာနပသုတာ ဓီရာ၊ နေက္ခမ္မုပသမေ ရတာ၊
 ဒေဝါပိ တေသံ ပိဟယန္တိ၊ သမ္ပဒ္ဓါနံ သတိမတံ။**

ယေ ဓီရာ-ဘုရားစသား၊ ပညာရှိများတို့သည်၊ ဈာနပသုတာ-အာရမ္မဏူ၊

သင်္ကသမြို့သို့၊ အာဂတော-ကြွလာတော်မူသော၊ သတ္တာ-ကို”ဟု ပေး၊ “တုဿန္တိတိ
 တုသိတာ”ဟု ပြု၍ ဆဋ္ဌိအနက်၌ ပထမာယောဝိဘတ်သက်။ [တုသိတာနံ ဝါ အရ-
 ဟန္တာနံ ဂဏီ အာဂတော၊-မဟာနိ.၄-၃၈၆၊ သုတ္တနိ.၄-၂၊ ၂၈၇။]

န သုတော ဥဒ ကဿစိ။ ။ဥဒကား အနက်မရ၊ ပဒါလင်္ကာရနိပါတ်တည်း၊
 “ကဿစိ”ကား လက္ခဏဝန္တတည်း၊ ထို၏စပ်ရာ လက္ခဏကြိယာကို “ဝဒန္တဿ”ဟု
 ထည့်ပါ။ သာမိအနက်ကြံ၍ “သန္တိကာ”ဟု စပ်ပုဒ်ထည့်ကာ “ဝဒန္တဿ-ပြောဆိုသော၊
 ကဿစိ-၏၊ (သန္တိကာ-အထံမှ)”ဟုလည်း အဖွင့်မှ အလွတ်ပေးကြ၏။] **ဥဒါတိ ပဒသန္တိ၊
 ကဿစိတိ ခတ္တိယဿ ဝါ. . . မနုဿဿ ဝါ**-မဟာနိ-၃၅၃။ **ခတ္တိယဿ ဝါတိ
 ခတ္တိယဿ ဝဒန္တဿ န သုတော**-မဟာနိ. ၄-၃၈၇။]

လက္ခဏာဟု၊ ၂ဆူစွာန်၌၊ ဝသီဘော်ဆိုက်အောင်၊ အားစိုက်တော်မူကုန်၏။
 နေက္ခမ္မူပသမေ-ကိလေသာဝေး၊ ငြိမ်းအေးရာမှန်၊ မြတ်နိဗ္ဗာန်၌၊ ရတာ-ဖလ
 သမာ၊ ဝင်စားကာဖြင့်၊ ကောင်းစွာရွှင်ပျော်၊ မွေ့လျော်တော်မူကုန်၏။ သတိမတံ-
 သတိတရား၊ အမြဲထားရှိတော်မူကုန်သော၊ တေသံ သမ္မုဒ္ဓါနံ-သဗ္ဗညုတ၊ ဉာဏ
 ထွတ်တင်၊ ထိုဘုရားရှင်တို့အား၊ ဒေဝါပိ-ထက်ရပ်စံစား၊ နတ်အများတို့သည်
 လည်းကောင်း၊ (မနုဿာပိ-စိတ်ကောင်းရှိငြား၊ လူအများတို့သည်လည်း
 ကောင်း၊) [ပိဖြင့်ဆည်းသည်၊] ပိဟယန္တိ-ဘုရားဖြစ်က၊ ကောင်းလေစွဟု၊ တောင့်
 တ၊လိုချင်ကြကုန်၏။

တတ္ထ-၌၊ ယေ ဈာနပသုတာတိ-ကား၊ **လက္ခဏူပနိဇ္ဈာနံ**-လက္ခဏူပနိဇ္ဈာန်
 လည်းကောင်း၊ **အာရမ္မဏူပနိဇ္ဈာနံ**-အာရမ္မဏူပနိဇ္ဈာန်လည်းကောင်း၊ ဣတိ-
 သို့၊ ဒွိသု-ကုန်သော၊ ဣမေသု **ဈာနေသု**-တို့၌၊ အာဝဇ္ဇနသမာပဇ္ဇနအဓိဋ္ဌာန-
 ဝုဋ္ဌာနပစ္စဝေက္ခဏေဟိ-ဆင်ခြင်ခြင်း၊ ဝင်စားခြင်း၊ ထခြင်း၊ အဓိဋ္ဌာန်ခြင်း၊ တစ်ဖန်
 ဆင်ခြင်ခြင်းတို့ဖြင့်၊ (အာဝဇ္ဇနဝသီဘော်၊ သမာပဇ္ဇနဝသီဘော်၊ အဓိဋ္ဌာနဝသီ
 ဘော်၊ ဝုဋ္ဌာနဝသီဘော်၊ ပစ္စဝေက္ခဏဝသီဘော်တို့ဖြင့်)၊ [ဓမ္မဘာ-၃၊ ၁၆၈၅။]

လက္ခဏူပနိဇ္ဈာနံ အာရမ္မဏူပနိဇ္ဈာနန္တိ . . . ဈာနေသု။ ။ ဤအဖွင့်ဖြင့်
 “ဈာနပသုတာ”၌ ဈာန၏ သရုပ်ကို ပြသည်။ ထိုတွင် ဝိပဿနာဉာဏ်၊ မဂ်၊ ဖိုလ်သည်
 လက္ခဏူပနိဇ္ဈာနမည်၏။ ဝိပဿနာဉာဏ်သည် အနိစ္စစသော လက္ခဏာ၃ပါးကို အာရုံ
 ပြုရှုမှတ်တတ်သောကြောင့် လက္ခဏူပနိဇ္ဈာနမည်၏။ မဂ်သည် အနိစ္စစသော လက္ခဏာ
 ၃ပါးကို အာရုံပြုသောအားဖြင့် မရှုသော်လည်း နိစ္စစသော ဝိပလ္လာသကို ပယ်နိုင်ခြင်း
 ကြောင့် ထိုအနိစ္စစသော လက္ခဏာကို အသမ္မောဟ(မတွေ့မဝေရှင်းလင်းပြတ်သား
 သည့်)အနေအားဖြင့် ရှုရာရောက်၏။ ထို့ပြင် မဂ်သည် နိဗ္ဗာန်၏ တထလက္ခဏာ
 (မဖောက်မပြန်မှန်ကန်သည်၏အဖြစ်ဟူသော လက္ခဏာ)ကို အာရုံပြုရှုမြင်၏။ ထို
 ကြောင့် မဂ်သည် လက္ခဏူပနိဇ္ဈာနမည်၏။ ဖိုလ်သည် နိဗ္ဗာန်၏ တထလက္ခဏာကို
 အာရုံပြုရှုမြင်၏။ ထိုကြောင့် ဖိုလ်သည် လက္ခဏူပနိဇ္ဈာနမည်၏။ ကသိုဏ်းစသော
 အာရုံတို့ကို ရှုတတ်သောကြောင့် လောကီဈာန်သမာပတ်သည် အာရမ္မဏူပနိဇ္ဈာန
 မည်၏။ “လက္ခဏာနိ+ဥပနိဇ္ဈာယတီတိ လက္ခဏူပနိဇ္ဈာနံ၊ အာရမ္မဏံ+ဥပနိဇ္ဈာယ
 တီတိ အာရမ္မဏူပနိဇ္ဈာနံ”ဟု ပြပါ။ (ဝိ. ၄-၁၊ ၁၁၆၊ သာရတ္ထ-၁၊ ၃၆၃)။ ထိုနောင်
 “ဈာနေသု”စသည်ကို ကြည့်၍ “ဈာနေသု+ပသုတာ ဈာနပသုတာ”ဟု ဆက်ပါ။

ယုတ္တပ္ပယုတ္တာ-အားထုတ်ကုန်, လွန်စွာ အားထုတ်ကုန်၏။ ဝါ-အလွန်အားထုတ်ကုန်သည်။ **နေက္ခမ္မုပ္ပသမေ** ရတာတိ ဧတ္ထ-ဤ“နေက္ခမ္မုပ္ပသမေ ရတာ” ဟူသော ပါဠိ၌၊ ပဗ္ဗဇ္ဇ-ရှင်ရဟန်း၏အဖြစ်ကို၊ နေက္ခမ္မန္တိ-ဟူ၍၊ န ဂဟေတဗ္ဗာ-မယူထိုက်၊ ပန-အနွယ်ကား၊ ကိလေသဂူပသမနိဗ္ဗာနရတိ-ကိလေသာငြိမ်းရာ နိဗ္ဗာန်၌ မွေ့လျော်ခြင်းကို၊ သန္ဓာယ-၍၊ ဧတံ-ဤ“နေက္ခမ္မုပ္ပသမေ ရတာ”ဟူသော စကားကို၊ ဂုတ္တံ-ပြီ။ ဒေဝါပီတိ-ကား၊ ဒေဝါပိ-တို့သည်လည်းကောင်း၊ မနုဿာပိ-တို့သည်လည်းကောင်း၊ တေသံ-တို့အား၊ ပိဟယန္တိ ပတ္ထေန္တိ-ကုန်၏။ **သတိမတန္တိ**-ကား၊ ဧဝရူပဂုဏာနံ-ဤသို့သဘောရှိသော ဂုဏ်ရှိကုန်သော၊

ယုတ္တပ္ပယုတ္တာ။ ။ “ယုတ္တပ္ပယုတ္တာ”ဖြင့် “ဈာနပသုတာ”၌ ပသုတသဒ္ဓါ အနုယောဂအနက်ဟောကြောင်းကို ပြသည်။(ဒီ. ၄-၁, ၂၉)၊ မပြုထိုက်သော အလုပ်ကို မပြုမိအောင် အားထုတ်ခြင်းသည် ယုတ္တ, ပြုထိုက်သောအလုပ်ကို ပြည့်စုံ(ပြီးစီး)အောင် အားထုတ်ခြင်းသည် ပယုတ္တဟု အထူးမှတ်ပါ(မဇ္ဈိ-၃, ၁၅၈)။ “ယုတ္တာ စ+ပယုတ္တာ စ ယုတ္တပ္ပယုတ္တာ-အားထုတ်, လွန်စွာအားထုတ်သူတို့”ဟု ပြုပါ(အံဇ္ဈိ-၃, ၃၁၀)။ (တစ်နည်း) ယုတ္တေ (ယုဋ္ဌိတဗ္ဗေ ဌာနေ)+ပယုတ္တာ ယုတ္တပ္ပယုတ္တာ-ကြိုးစားအားထုတ်ထိုက်သော အရာဌာန၌ လွန်စွာ ကြိုးစားအားထုတ်သူတို့၊ ဝါ-ကြိုးစားအားထုတ်ထိုက်သော အရာဌာန၌ ယှဉ်သူတို့”ဟု ပြပါ။ (ဇာဇ္ဈိသစ်-၄, ၁၄၂)

နေက္ခမ္မုပ္ပသမေ။ ။ “နေက္ခမ္မံ ပဌမဇ္ဈာနေ”စသော ဓာန်-၈၃၁ဂါထာလာ နေက္ခမ္မသဒ္ဓါ၏ အနက်တို့တွင် ဤ၌ “နိဗ္ဗာန်(ဝိမုတ္တိ)”အနက်ကို ဟောသည်ဟု ပြလို၍ “ကိလေသဂူပသမနိဗ္ဗာနရတိ”စသည်ကို ဖွင့်သည်။ “သဗ္ဗသင်္ခတေဟိ နိက္ခမတီတိ နိက္ခမော၊ (ဒီဇ္ဈိ-၃, ၁၈၆၊ မဇ္ဈိ-၃ ၃၂၅)၊ နိက္ခမောယေဝ နေက္ခမ္မံ(ပါရာဘာ-၁, ၅၆၈)၊ ဥပသမ္ပတိဧတ္ထ ဒုက္ခန္တိ ဥပသမော(အံဇ္ဈိ-၁, ၂၂၄)၊ နေက္ခမ္မံ စ+တံ+ဥပသမော စာတိ နေက္ခမ္မုပ္ပသမော”ဟု ပြပါ။

ဒေဝါပိ။ ။ “ဒေဝါပိ”၌ ပိသဒ္ဓါ အဂုတ္တသမုစ္စည်းအနက်ကို ဟောသည်။ ထိုပိသဒ္ဓါ “မနုဿာပိ”ကို ဆည်းသည်ဟု ပြလို၍ “ဒေဝါပိ မနုဿာပိ”ဟု ဖွင့်သည်။ ကြိယာသမုစ္စည်း, ကာရကသမုစ္စည်း, ဝါကျသမုစ္စည်းအားဖြင့် ၃မျိုးတို့တွင် ကာရကသမုစ္စည်းတည်း၊ သမုစ္စည်းအကျယ်ကို ကစ်ဘာ-၁, ၁၁၂၅။

သတိမတံ။ ။ “သတိ+ဧတေသံ အတ္တိတိ သတိမန္တာ”ဟု အဿတ္တိတဒ္ဓိတ်ဝိဂြိုဟ်ပြုစေလို၍ “သတိယာ သမန္နာဂတာနံ”ဟု ဖွင့်သည်။ မှန်၏-တဒ္ဓိတ်ပုဒ်ကို သမန္နာဂတ,

သတိယာ-နှင့်၊ သမန္နာဂတာနံ-ကုန် သော၊ တေသံ သမ္ပုဒ္ဓါနံ-တို့အား။ “မယံ-
 တို့သည်၊ ဗုဒ္ဓါ-တို့သည်၊ အဟော ဝတ ဘဝေယျာမ-ဪ။ . . ဖြစ်ရမှုကား
 ကောင်းလေစွ။” ကုတိ-၍၊ ဗုဒ္ဓဘာဝံ-ကို၊ ဣစ္ဆမာနာ-လိုလားကုန်လျက်၊ ပိဟ-
 ယန္တိ-တောင့်တကုန်၏၊ ကုတိ အတ္ထော။ ဒေသနာဝသာနေ-၌၊ တိသမတ္တာနံ-
 ၃၀,အတိုင်းအရှည်ရှိကုန်သော၊ ပါဏကောဠီနံ-သတ္တဝါကုဋေတို့၏၊ [တိသ-
 မတ္တာနံ ပါဏကောဠီနံ-ကုဋေ ၃၀,သော သတ္တဝါတို့၏၊] ဓမ္မာဘိသမယော-
 သည်၊ အဟောသိ၊ ထေရသ-၏၊ သဒ္ဓိဝိဟာရိကာ-ကုန်သော၊ ပဉ္စသတဘိက္ခု-
 တို့သည်၊ အရဟတ္တေ-၌၊ ပတိဋ္ဌဟိသု-ကုန်ပြီ။

ကိရ-ချဲ့၊ သဗ္ဗဗုဒ္ဓါနံ-အလုံးစုံသော ဘုရားရှင်တို့သည်၊ ယမကပါဠိဟီရံ-
 ကို၊ ကတွာ-၍၊ ဒေဝလောကေ-၌၊ ဝသံ-လုံး၊ ဝသိတွာ-၍၊ သင်္ကဿနဂရ-
 ခွါရေ-၌၊ ဩတရဏံ-သက်ဆင်းတော်မူခြင်းကို၊ အဝိဇဟိတမေဝ-မစွန့်အပ်

သမ္ပန္နစသည်တို့ဖြင့် ဖွင့်ပြလျှင် အဿတ္တိတဒ္ဓိတ်ဝိပြုဟ်ပြုရသည်။ ဆန်းစောင့်ခြင်းငှာ
 သတိ၌ ဒီဃပြု၍ ဂါထာ၌ “သတိမတံ”ဟု ရှိသည်။ မန္တပစ္စည်းသည် နိစ္စယောဂ
 အနက်ကို ထွန်းပြ၏။(ပါစိယော-၅၁) [သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗ၊ ပုဒ်ဧကကို၊ သမ္ပန္နနှင့်၊ သမန္နာ
 ဂတတစ်လီ၊ သမဂီတိ၊ ပရိပုဏ္ဏ၊ သမ္ပုဏ္ဏပါဌ်၊ သမာသ်ဗဟုင်၊ ဖြင့်ဖွင့်ထုတ်မှု၊ တဒ္ဓါတ်
 အဿတ္တိ၊ ကတ္တားသိလော၊-ဝိပုဒ်စစ်ဂံ-၃၇၅။]

ဝိဘတ်နကံ။ ။ပိဟိသိစ္ဆိတော(ပါ-၁, ၄, ၃၆)သုတ်နှင့် သိလာယသုတ်အလို
 ပိဟဓာတ်၏ ယှဉ်ရာဝယ် သမ္ပဒါနိဟု ယူ၏။ ဂါထာနိဿယ၌ ထိုအတိုင်း ပေးခဲ့သည်။
 အဋ္ဌကထာများအလို “သတိမတံ”စသည်ဝယ် ပိဟယန္တိကို ငဲ့၍ ဒုတိယာအနက်၌
 စတုတ္ထိသက်သည်။ သမ္ပဒါနေ စတုတ္ထိ၌ “စတုတ္ထိ”ဟူသော ယောဂဝိဘာဂဖြင့် ဒုတိယာ
 အနက်၌ စတုတ္ထိသက်ပါ(ဝဏ္ဏနာ၊ ဝိဗော)။ ကစ္စည်း၌ကား ဤကဲ့သို့ စတုတ္ထိကို ဒုတိ
 ယာအနက်ပေးလျှင် သိလာယသုတ်၌ ဝါသဒ္ဓါဖြင့် ဒုတိယတ္ထသမ္ပဒါနိမှည့်၍ သမ္ပဒါနေ
 စတုတ္ထိဖြင့် စတုတ္ထိသက်၏။ “သတိမတံ-ကုန်သော၊ တေသံ သမ္ပုဒ္ဓါနံ-တို့ကို”ဟု ပေးပါ။
 (ဥဒါန. ၄-၁၈၁၊ ထေရ. ၄-၁, ၁၈၀)

တစ်နည်း။ ။မောဂ်-၂, ၂၅သုတ်အလို ပိဟဓာတ်နှင့်ယှဉ်ရာဝယ် သမ္ပဒါနိအနက်
 ၌ ဆဋ္ဌိတည်း။ ထိုအလို “သတိမတံ-ကုန်သော၊ တေသံ သမ္ပုဒ္ဓါနံ-တို့၏၊ ဒေဝါပိ-တို့
 သည်လည်းကောင်း၊ မနုဿာပိ-တို့သည်လည်းကောင်း၊ ပိဟယန္တိ-ချစ်မြတ်နိုးကုန်၏”
 ဟု ပေးပါ။

သည်သာ၊ ပန-ဆက်၊ တတ္ထ-ထိုသက်သေမြို့၌၊ ဒက္ခိဏပါဒဿ-လက်ယာခြေ
 တော်၏၊ ပတိဋ္ဌိတဌာနံ-တည်ရာအရပ်သည်၊ **အစလစေတိယဌာနံ** နာမ-
 ရွှေ့လျားခြင်းမရှိသော စေတိအရပ်မည်သည်၊ ဟောတိ၊ သတ္တာ-သည်၊ တတ္ထ-
 ၌၊ ဌာတွာ-၍၊ ပုထုဇ္ဇနာဒီနံ-ပုထုဇဉ်အစရှိသူတို့၏၊ ဝိသယေ-အရာ၌၊ ပဉ္စ-ကို၊
 ပုစ္ဆိ-ပြီ၊ ပုထုဇ္ဇနာ-တို့သည်၊ အတ္တနော-၏၊ ဝိသယေ-၌၊ ပဉ္စေ-တို့ကို၊ ဝိဿ-
 ဇေတွာ-၍၊ သောတာပန္နဝိသယေ-၌၊ ပဉ္စ-ကို၊ ဝိဿဇေတုံ-ငှာ၊ နာသက္ခိယု-
 ကုန်၊ တထာ-တူ၊ သကဒါဂါမိအာဒီနံ-တို့၏၊ ဝိသယေ-၌၊ သောတာပန္နာ-
 ဒယော-တို့သည်၊ (ပဉ္စ ဝိဿဇေတုံ နာသက္ခိယု)၊ မဟာမောဂ္ဂလ္လာနဝိသယေ-
 ၌၊ သေသမဟာသာဝကာ-တို့သည်၊ (ပဉ္စ ဝိဿဇေတုံ နာသက္ခိယု)၊ သာရိပုတ္တ-
 တ္ထေရဿ-၏၊ ဝိသယေ-၌၊ မဟာမောဂ္ဂလ္လာနော-သည်၊ (ပဉ္စ ဝိဿဇေတုံ
 နာသက္ခိယု)၊ ဗုဒ္ဓဝိသယေ စ-၌လည်း၊ သာရိပုတ္တောပိ-သည်လည်း၊ ဝိဿဇေတုံ-
 ငှာ၊ နာသက္ခိယေဝ-သည်သာ၊ သော-ထိုဘုရားရှင်သည်၊ ပါစီနဒိသံ-အရှေ့
 အရပ်မျက်နှာကို၊ အာဒိ-ကို၊ ကတွာ-၍၊ သဗ္ဗဒိသာ-တို့ကို၊ ဩလောကေသိ-
 ပြီ၊ သဗ္ဗတ္ထ-အလုံးစုံသော အရပ်တို့၌၊ ဧကင်္ဂဏမေဝ-တစ်ခုတည်းသော ဟင်း
 လင်းပြင်နှင့် တူသည်သာ၊ အဟောသိ-ပြီ၊ အဋ္ဌသု-ကုန်သော၊ ဒိသာသု-တို့၌
 လည်းကောင်း၊ ဥဒ္ဓံ-အထက်အရပ်၌လည်းကောင်း၊ ယာဝ ဗြဟ္မလောကာ-
 တိုင်အောင်၊ ဒေဝမနုဿာ စ-တို့သည်လည်းကောင်း၊ ဟေဌာ-၌၊ ဘူမဌာ-မြေ
 ၌တည်ကုန်သော၊ ယက္ခနာဂသုပဏ္ဏာ စ-ဘီလူး၊ နဂါး၊ ဂဠုန်တို့သည်လည်း
 ကောင်း၊ အဇ္ဈလိ-ကို၊ ပဂ္ဂဟေတွာ-၍၊ “ဘန္တေ! ဣဓ-ဤလောက၌၊ တဿ
 ပဉ္စဿ-ကို၊ ဝိဿဇေတာ-ဖြေဆိုနိုင်သူသည်၊ နတ္ထိ၊ ဧတ္ထေဝ-ဤနေရာ၌သာ၊

အစလစေတိယဌာနံ။ ။အစလစေတိယဌာနသည် (၁) မဟာဗောဓိပလ္လင်တည်
 ရှိရာအရပ်၊ (၂) ဓမ္မစကြာတရားဟောရာအရပ်၊ (၃) တာဝတိံသာနတ်ပြည်မှ ဆင်း
 သက်တော်မူရာအခါ၌ သင်္ကသုမြို့တံခါး(လက်ယာခြေတော်၏တည်ရာဖြစ်သော)
 စောင်းတန်း၏တည်ရာအရပ်၊ (၄) ဇေတဝန်ကျောင်းဂန္ဓကုဋ်တိုက်တော်ဝယ် ညောင်
 စောင်းအခြေငှချောင်းတို့၏ တည်ရာအရပ်ဟု ၄မျိုးရှိ၏။(မ. ၄-၂၊ ၇၂၊ ဒီ. ၄-၂၊
 ၁၇၊ ဗုဒ္ဓဝံ. ၄-၁၅၈၊ အံဇီ-၃၊ ၁၀၉)၊ စေတိယံ+ဌာနံ စေတိယဌာနံ-စေတိဟူသော
 အရပ်၊ အစလံ+စေတိယဌာနံ အစလစေတိယဌာနံ”ဟု ပြုပါ။

ဥပဓာရေထ-စုံစမ်းရှာဖွေတော်မူပါကုန်။” က္လုတိ-သို့ အာဟံသု-ကုန်ပြီ။ သတ္တာ-သည်။ သာရိပုတ္တော-သည်။ ကိလမတိ-ပင်ပန်းနေ၏။ ဟိ-မှန်၏။ ဧသ-ဤ သာရိပုတ္တရာသည်။

ယေ စ သင်္ခါတဓမ္မာသေ၊ ယေ စ သေခါ ပုထု က္လမ၊

တေသံ မေ နိပကော က္လရိယံ၊ ပုဋ္ဌော ပဗြုဟိ မာရိသ။

မာရိသ-ဒုက္ခကင်းကွာ၊ စိတ်ချမ်းသာသည့်၊ အို. . . မြတ်စွာဘုရား! [ဓမ္မဘာ-၂၊ ၄၃၆။] က္လမ-ဤသာသနာတော်၌၊ [က္လမတိ က္လမသို့ သာသနော-သံ. ဋ-၂၊ ၅၆။] ပုထု-များစွာကုန်သော၊ ယေ သင်္ခါတဓမ္မာ စ-အကြင်အနိစ္စစသည်၏ အစွမ်းဖြင့် သိအပ်ပြီးသော တရားရှိသော အသေခပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်လည်း

သင်္ခါတဓမ္မာသေ။ ။ “သင်္ခါတဓမ္မာသေတိ သင်္ခါတဓမ္မာ ဝုစ္စန္တိ ဉာတဓမ္မာ(သံ. ဋ-၂၊ ၅၈)။ ဤအဖွင့်၌ သင်္ခါတဓမ္မာ”ကိုသာ ဖွင့်၍ “သေ”ကို မဖွင့်သဖြင့် “ရှိတာမပြ၊ အနတ္တ”နှင့်အညီ သေကား အနက်မရ၊ ဂါထာပူရဏနိပါတ်မျှသာတည်း။(ဇာဠိသစ်-၃၊ ၁၉၁၊ ဓမ္မဘာ-၁၊ ၃၈၉၊ ၃၉၀)။ “သင်္ခါတဓမ္မာ+အာသေ” ဟု ဖြတ်၍ “ယေ စ သင်္ခါတဓမ္မာ-တို့သည်လည်းကောင်း၊ . . . ယေ စ သေခါ-တို့ သည်လည်းကောင်း၊ အာသေ-ရှိကုန်၏”ဟု ပေးခြင်းကား အဖွင့်နှင့် မညီပါ။

သင်္ခါတဓမ္မာ။ ။ “သင်္ခါယန္တိတိ သင်္ခါတာ၊ သင်္ခါတာ+ဓမ္မာ ယေသံ၊ ယေတိတိ ဝါ သင်္ခါတဓမ္မာ-သိအပ်ပြီးသော သစ္စာ၄ပါးတရားရှိသူတို့”ဟု ပြု၍ အသေကွ(ရဟန္တာ) တို့ကို ယူပါ။ သေကွများကား အကျိုးဝိပါက်ကို ပိုင်းခြား၍ မသိသေးသောကြောင့် သင်္ခါတဓမ္မအစစ်အမှန် မဟုတ်ကြသေးဟု သံဠိ-၂၊ ၇၂၅ ဆို၏။ (သုတ္တနိ. ဋ-၂၊ ၃၀၂။ ဣဒ္ဓနိ. ဋ-၇၊ နေတ္ထိ. ဋ-၇၃၊ အံဠိ-၁၊ ၁၄၃)။

တစ်နည်း။ ။ **သင်္ခါ** ဝုစ္စတိ ပညာ၊ သင်္ခါတာ (သင်္ခါယ)? ပရိညာတာ ဓမ္မာ ယေသံ တေ **သင်္ခါတဓမ္မာ**၊ ပဋိဝိဒ္ဓစ္စတုသစ္စာ ခီဇာသဝါ(သံဠိ-၂၊ ၇၂)။ **သင်္ခါတဓမ္မဿာတိ** ဝိဒိတဓမ္မဿ တုလိတဓမ္မဿ(သံ. ဋ-၃၊ ၁၁၇)။ **သင်္ခါတဓမ္မဿာတိ** သင်္ခါယ ပညာယ ပရိညာတစတုက္ခဿ၊ တေနာဟ **“တုလိတဓမ္မဿာ”**တိ(သံ. ဠိ-၂၊ ၃၅၆)။ ဤအဖွင့်၂မျိုးတွင် သံဠိ-၂၊ ၇၂၅ “သင်္ခါတာ”ဟု ရှိသည်မှာ ပါဠိပျက်နေသည်ဟု ထင်၏။ သံဠိ-၂၊ ၃၅၆အတိုင်း “သင်္ခါယ”ဟု ရှိသင့်သည်။

ဤအဖွင့်များအလို “သမ္မဒေဝ ခါယတိ ဥပဋ္ဌာတိတိ သင်္ခါ(ဒီဠိ-၃၊ ၂၂၁)၊ တေ တေ ဓမ္မာ ယာထာဝတော သင်္ခါယတိ ဥပတိဋ္ဌတိ ဧတာယာတိ သင်္ခါ(သံဠိ-၁၊ ၈၈)။

ကောင်း၊ ပုထူ-များစွာကုန်သော၊ ယေ သေခါ စ-အကြင်သေခပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် လည်းကောင်း၊ (သန္တိ-ရှိကုန်၏၊) တေသံ-ထိုသေခ၊ အသေခတို့၏၊ ဣရိယံ- ဖြစ်ကြောင်းအကျင့်ကို၊ [ဣရိယတိ ဂစ္ဆတိ သေက္ခဘူမိံ အသေက္ခဘူမိဉ္စ ဧတာယာတိ ဣရိယာ-အံဋီ-၁, ၁၃၄၊] မေ-တပည့်တော်သည်၊ ပုဋ္ဌော-မေးလျှောက်အပ်သော၊ **နိပကော**-ဉာဏ်ရည်ထက်မြက်၊ ရင့်ကျက်သော၊ ဝါ-ရင့်ကျက်ကြောင်းမှန်၊ ပညာ ဉာဏ်ရှိသော၊ (တွံ-ရှင်တော်မြတ်ဘုရားသည်၊) မေ-တပည့်တော်အား၊ ပဗြူဟိ- ဟောတော်မူပါ။ [အာပုတ္တိနည်းဖြင့် မေကို ၂ခါပေးသည်၊-သံ. ၄-၂, ၅၆။]

[သံ+ခါ-ပါကဋ္ဌ(ထင်ရှားခြင်း)အနက်+အ၊] သင်္ခါယတိ သမ္ပဒေဝ ပရိစ္ဆိန္နတိ ဧတာယာ- တိ သင်္ခါ၊ [သံ+ခါ-ဉာဏအနက်+အ၊-သံဋီ-၁, ၂၈၀၊] သင်္ခါ ဧဝ သင်္ခါတာ၊ [သင်္ခါ+ တပစ္စည်း သကတ္ထ၊] သင်္ခါတာယ ပညာယ+ပရိညာတာ+ဓမ္မာ ယေသန္တိ သင်္ခါတဓမ္မာ- မဂဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားသိအပ်ပြီးသော သစ္စာ၄ပါးတရားရှိသော အရိယာတို့”ဟု ပြုပါ။

ပုထူ။ ။ပုထူကို သင်္ခါတဓမ္မာနှင့် သေခါ၂ပုဒ်လုံး၌ ဝိသေသနအဖြစ်ဖြင့် စပ်၍ ပေးရ သည်၊ “ပုထန္တိ မဟန္တဘာဝေန ပတ္ထရန္တိတိ ပုထူ၊ [ပုထ+ဥ၊-မောင်-၇, ၅၊]”ဟု ပြုပါ။ [ပုထုသဒ္ဒေါ ဥဘယတ္ထပိ ယောဇေတဗ္ဗော “ယေ ပုထူ သင်္ခါတဓမ္မာ၊ ယေ စ ပုထူ သေခါ” တိ(အံဋီ-၁, ၁၄၃)။]

နိပကော။ ။သံကိလေသဝဇ္ဇံ၊ တတော ဝါ အတ္တာနံ ဝိယ ဝိနေယျလောကံ နိပါတိ ရက္ခတိတိ နိပကော-ကိလေသာအပြစ်ကို (မဖြစ်အောင်) စောင့်ရှောက်သော ဘုရား ရှင်၊ ဝါ-ကိလေသာအပြစ်မှ ဆုံးမထိုက်သောသတ္တဝါကို မိမိကဲ့သို့ စောင့်ရှောက်တတ် သော ဘုရားရှင်၊ [နိ+ပါ+ဣ၊-သံဋီ-၂, ၇၂၊] နိပယတိ ဝိသောသေတိ ပဋိပက္ခံ၊ တတော အတ္တာနံ နိပါတိ ရက္ခတိတိ နိပကော-ဆန့်ကျင်ဖက်ကိလေသာကို ခြောက် သွေ့စေတတ်သော ပညာရှိ၊ ဝါ-ဆန့်ကျင်ဖက်ကိလေသာမှ မိမိကိုယ်ကို စောင့်ရှောက် သော ပညာရှိ၊(ဝိသုဒ္ဓိ. ဋီ-၁, ၁၆၊ နီတိဓာတု-၁၂၀)၊ [ရှေ့နည်းအလို နိ+ပေ+အ၊ ဧကို အယ၊ ယကို ကပြု၊ နောက်နည်းအလို နိ+ပါ+ဣ၊] (တစ်နည်း) နိပစ္စန္တိ ဧတေနာတိ နိပကော-ရင့်ကျက်ကြောင်းပညာ၊ [နိ+ပစ+ယ၊-မောင်ပံ-၅, ၄၄၊] ထိုနောင် ပညာရှိ ပုဂ္ဂိုလ်ရအောင် “နိပကော+အဿ အတ္တိတိ နိပကော-ရင့်ကျက်ကြောင်းပညာရှိသူ”ဟု ဆက်ပါ၊ (တစ်နည်း) နိဿေသတော ပါစေတိ ကုသလေ ဓမ္မေတိ နိပကော၊(ဓာန်ဋီ- ၁၅၄)၊ (တစ်နည်း) နိပစ္စတိတိ နိပကော-ပညာအားဖြင့် ရင့်ကျက်သူ၊ (နိဒီ-၅၄၁၊ သမ္မောဘာ-၃, ၆၂)။

ကုတိ-သို့၊ ဗုဒ္ဓဝိသယေ-၌၊ ကုမံ ပုဋ္ဌပဉ်-ဤမေးအပ်သော ပြဿနာကို၊ သုတ္တာ-၍၊ ‘သတ္တာ-သည်၊ မံ-ကို၊ သေခါသေခါနံ-သေခ၊ အသေခပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊ **အာဂမနပဋိပဒံ**-မဂ်ဖိုလ်ဖြစ်ပေါ်လာကြောင်းဖြစ်သော အကျင့်ကို၊ ပုစ္ဆတိ-၏၊’ ကုတိ-၍၊ ပဉ္စေ-၌၊ ကိဉ္စာပိ နိက္ကဓေါ-အကယ်၍ကား ယုံမှားခြင်းမရှိချေ၊ ပန-သို့သော်လည်း၊ ခန္ဓာဒီသု-ခန္ဓာအစရှိသည်တို့တွင်၊ ကတရေန-အဘယ်သို့သော၊ မုခေန-အကြောင်းဖြင့်၊ ကုမံ ပဋိပဒံ-ကို၊ ကထေန္တော-သော်၊ ‘အဟံ-သည်၊ သတ္တု-၏၊ အဇ္ဈာသယံ-အလိုတော်ကို၊ ဂဏှိတုံ-ငှာ၊ သက္ခိဿာမိ န ခေါ-စွမ်းနိုင်မည်လော၊ (စွမ်းနိုင်ပါ့မလား)’ [န သက္ခိဿာမိ”ဟု “န”ပါနေသည်မှာ ပို၏၊ သံ၊ ၄-၂၊ ၅၆၊ ၈၊ ၄-၄၊ ၂၆၇၊ အံဇီ-၁၊ ၁၄၃တို့၌ “န”မပါ။ သို့မဟုတ် န၊ ကို အနက်မရ ပဒုရဏ၊ ပဒါလင်္ကာရနိပါတ်ဟု ယူပါ။] ကုတိ-၍၊ မမ-၏၊ အဇ္ဈာ-သယေ-၌၊ ကင်္ခတိ-၏၊ သော-ထိုသာရိပုတ္တရာသည်၊ မယာ-သည်၊ နယေ-ကို၊ အဒိန္နေ-မပေးအပ်သော်၊ ကထေတုံ-ငှာ၊ န သက္ခိဿတိ-စွမ်းနိုင်လိမ့်မည် မဟုတ်၊ အဿ-ထိုသာရိပုတ္တရာအား၊ နယံ-ကို၊ ဒဿာမိ-အံ့၊ ကုတိ-၍၊ နယံ-ကို၊ ဒဿေန္တော-ပြတော်မူလိုသည်၊ (ဟုတ္တာ)၊ “သာရိပုတ္တ-ဩ! ကုဒံ-ဤခန္ဓာ ၅ပါးအပေါင်းသည်၊ **ဘူတံ**-အကြောင်းတရားတို့ကြောင့် ဖြစ်ပြီ၊ ကုတိ-သို့ သမ-နုပဿသိ-ရှုသလော?” ကုတိ-သို့၊ အာဟ၊ အဿ-ထိုမြတ်စွာဘုရား၏၊ ဧဝံ-

အာဂမနပဋိပဒံ။ ။ အာဂမနအရ မဂ်ဖိုလ်ဖြစ်ပေါ်လာကြောင်း ဝိပဿနာနှင့် မဂ်ကို ရ၏၊ ထိုတွင် ဝိပဿနာသည် မဂ်နှင့် ဖလသမာပတ္တိဖိုလ်ဖြစ်ပေါ်လာကြောင်း ဖြစ်၏၊ မဂ်သည် မဂ္ဂါနန္တရဖိုလ်ဖြစ်ပေါ်လာကြောင်း ဖြစ်၏၊ ဤ၌ ဝိပဿနာကို ယူပါ၊ “အာဂစ္ဆတိ ဧတေန မဂ္ဂေါ ဖလဉ္စာတိ အာဂမနံ၊ (ဝိဘာဝိနီ-၂၇၅)၊ အာဂစ္ဆတိ အရိယမဂ္ဂေါ ဧတာယာတိ အာဂမနံ၊ အာဂမနမေဝ+ပဋိပဒါ အာဂမနပဋိပဒါ”ဟု ပြုပါ။ (သာရတ္ထ-၂၊ ၂၈၄၊ မဇီ-၃၊ ၂၈၅၊ မအူပါရာနိ-၄၊ ၂၄၆)

ဘူတမိဒံ။ ။ “ရုက္ခာဒေါ ဝိဇ္ဇမာနေ စ(ဓာန်-၇၈၈)” ဂါထာလာ ဘူတသဒ္ဒါ၏ အနက်တို့တွင် ဤ၌ ဘူတသဒ္ဒါသည် ခန္ဓပဉ္စက(ခန္ဓာ ၅ပါးအပေါင်း)ဟူသော အနက်ကို ဟော၏၊ (စူဠနိ၊ ၄-၈၈၈သည်)၊ ဆက်ဥးအံ့-သံ-၁၊ ၂၈၁၊ အံ၊ ၄-၁၊ ၉၉၊ အံဇီ-၁၊ ၁၄၄တို့အတိုင်း “ဘူတမိဒန္တိ”ဟု ကုတိပါစေရမည်၊ “ဘူတမိဒံ”ဟူသော လက်ရှိပါ၌ အတိုင်း ပေးလိုလျှင် “ကုဒံ-သည်၊ ဘူတံ-အကြောင်းတရားကြောင့် ဖြစ်ပြီဟူ၍၊ ပဿ-သိ-သလော”ဟု ကုတိအကျေကြံ၍ ပေးပါ။ [အထ “အဇ္ဈာသယေ”တိ ဥတ္တ ပဉ္စ-

ဤသို့သောအကြံတော်သည်၊ အဟောသိ ကိရ-သတဲ့၊ (ကိ)၊ “သာရိပုတ္တော-
 သည်၊ မမ-၏၊ အဇ္ဈာသယံ-ကို၊ ဂဟေတွာ-၍၊ ကထေန္တော-သော်၊ ခန္တဝသေန-
 ဖြင့်၊ ကထေဿတိ-မည်၊” ဣတိ-တဲ့၊ ထေရဿ-အား၊ သတနယဒါနေန-နည်း
 အရာကို ပေးခြင်းကြောင့်၊ ဝါ-ရာပေါင်းများစွာသောနည်းကို ပေးခြင်းကြောင့်၊
 သော ပဉ္စော-သည်၊ နယသတေန-နည်းအရာအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝါ-ရာ
 ပေါင်းများစွာသော နည်းအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ နယသဟဿေန-နည်း
 အထောင်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝါ-ထောင်ပေါင်းများစွာသော နည်းအားဖြင့်
 လည်းကောင်း၊ နယသတသဟဿေန-နည်းအသိန်းအားဖြင့်လည်းကောင်း၊
 ဝါ-သိန်းပေါင်းများစွာသော နည်းအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဥပဋ္ဌာသိ-ထင်ပေါ်ပြီ၊
 သော-သည်၊ သတ္တာရာ-သည်၊ ဒိန္နနယေ-၌၊ ဌတွာ-၍၊ တံ ပဉ္စ-ကို၊ ကထေသိ-
 ပြီ၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓံ-ကို၊ ဌပေတွာ-၍၊ အညော-ဘုရားရှင်မှ အခြားသော ပုဂ္ဂိုလ်
 သည်၊ သာရိပုတ္တတ္ထေရဿ-၏၊ ပညံ-ပညာသို့၊ ပါပဏိတုံ-ရောက်ခြင်းငှာ၊ ဝါ-
 မှီခြင်းငှာ၊ သမတ္ထော နာမ-သည်၊ နတ္ထိ ကိရ-တဲ့၊ တေနော-ကြောင့်ပင်၊ ထေ-
 ရော-သည်၊ သတ္တု-၏၊ ပုရတော-၌၊ ဌတွာ-၍၊ သီဟနာဒံ-ကို၊ [ဓမ္မဘာ-၁၊
 ၆၅၃၈] နဒိ ကိရ-မြွက်ဆိုတော်မူခဲ့သတဲ့၊ (ကိ)၊ “ဘန္တေ! အဟံ-သည်၊ သကလ-
 ကပ္ပမ္ပိ-အလုံးစုံသော ကမ္ဘာပတ်လုံးလည်း၊ ဝါ-တစ်ကမ္ဘာလုံးလည်း၊ ဒေဝေ-
 မိုးသည်၊ ဝုဠေ-ရွာလသော်၊ ဧတ္တကာနိ-ကုန်သော၊ ဗိန္နုနိ-မိုးရေပေါက်တို့သည်၊
 မဟာသမုဒ္ဒေ-၌၊ ပတိတာနိ-ကျကုန်ပြီ၊ ဧတ္တကာနိ-ကုန်သော၊ ဗိန္နုနိ-တို့သည်၊
 ဘူမိယံ-၌၊ (ပတိတာနိ-ကုန်ပြီ) ဧတ္တကာနိ-ကုန်သော၊ ဗိန္နုနိ-တို့သည်၊ ပဗ္ဗတေ-
 ၌၊ (ပတိတာနိ-ကုန်ပြီ)၊” ဣတိ-သို့၊ ဂဏေတွာ-ရေတွက်၍၊ လေခံ-ရေးခြစ်
 အပ်သော အက္ခရာသို့၊ ဝါ-စာလုံးသို့၊ အာရောပေတုံ-တက်ရောက်စေခြင်းငှာ၊
 ဝါ-တင်ခြင်းငှာ၊ သမတ္ထော-စွမ်းနိုင်ပါ၏၊” ဣတိ-သို့၊ (နဒိ ကိရ-တဲ့) သတ္တာပိ-
 သည်လည်း၊ နံ-ကို၊ “သာရိပုတ္တ! ဂဏေတုံ-ငှာ၊ သမတ္တဘာဝံ-ကို၊ ဇာနာမိ-
 ၏၊” ဣတိ-သို့၊ အာဟ-ပြီ၊ တဿ အာယသ္မတော-၏၊ ပညာယ-၏၊ ဥပမာ

ကထနတ္ထာယ နယံ ဒဒမာနော **ဘူတမိဒန္တိ သာရိပုတ္တ ပဿသိတိ** အာဟ၊ **ဘူတန္တိ**
 ဇာတံ နိဗ္ဗတ္တံ၊ ခန္တပစ္စကဿေတံ နာမံ(သံ. ဌ-၂၊ ၅၆၊ မ. ဌ-၂၊ ၂၀၇)၊ **ဇာတန္တိ**
 ယထာရဟံ ပစ္စယတော ဥပ္ပန္နံ၊ သင်္ခတန္တိ အတ္ထော(သံဋီ-၂၊ ၇၃)။]

နာမ-နှိုင်းယှဉ်စရာ၊ ဥပမာမည်သည်။ နတ္ထိ၊ တေနေဝ-ကြောင့်ပင်၊ အာဟ-ပြီ၊ (ကိံ) “ဂင်္ဂါယံ၊ ပေ၊ ဗုဒ္ဓိယာ”တိ-ဟူ၍၊ (အာဟ)။

**ဂင်္ဂါယံ ဝါလုကာ ဒီယေ၊ ဥဒကံ ဒီယေ မဟဏ္ဏဝေ၊
မဟိယာ မတ္တိကာ ဒီယေ၊ န ဒီယေ မမ ဗုဒ္ဓိယာ။**

ဂင်္ဂါယံ-ဂင်္ဂါမြစ်၌၊ (ဂင်္ဂါမြစ်ထဲက)၊ ဝါလုကာ-သဲသည်၊ ဒီယေ-ကုန်ရာ၏၊ (ကုန်စရာရှိ၏)၊ မဟဏ္ဏဝေ-သမုဒြာ၌၊ (သမုဒြာထဲက)၊ ဥဒကံ-ရေသည်၊ ဒီယေ-၏၊ မဟိယာ-ကမ္ဘာမြေ၌၊ (ကမ္ဘာမြေပေါ်က)၊ မတ္တိကာ-မြေညက်သည်၊ ဝါ-မြေစိုင့်ခဲသည်၊ ဒီယေ-၏၊ မမ-တပည့်တော်၏၊ **ဗုဒ္ဓိယာ**-ပညာသည်၊ န ဒီယေ-မကုန်ရာ။

ဣဒံ-သည်၊ ဝါ-ကို၊ ဥတ္တံ-သည်၊ ဟောတိ၊ ဟိ-၍၊ ဗုဒ္ဓိသမ္ပန္န-အသိဉာဏ်နှင့် ပြည့်စုံတော်မူသော၊ လောကနာထ-တစ်လောကလုံး၏၊ အားထားရာဖြစ်တော်မူသော၊ ဘန္တေ-ရား၊ မယာ-သည်၊ ဧကသ္မိံ-သော၊ ပဉ္စေ-ကို၊ ဝိဿဇ္ဇိတေ-အပ်သော်၊ ဧကံ-တစ်ပွင့်သော၊ ဝါလုကံ ဝါ-သဲကိုလည်းကောင်း၊ ဧကံ-သော၊ ဥဒက-ဗိန္နု၊ ဝါ-ရေပေါက်ကိုလည်းကောင်း၊ ဧကံ-သော၊ ပံသုခဏ္ဍံ ဝါ-မြေမှုန့်ပိုင်းကိုလည်းကောင်း၊ အဓိပိတ္တ-မပစ်မှု၍၊ ပဉ္စာနံ-တို့၏၊ သတေန ဝါ-အရာဖြင့်လည်းကောင်း၊ သဟဿေန ဝါ-အထောင်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ သတသဟဿေန ဝါ-အသိန်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝိဿဇ္ဇိတေ-သော်၊ ဂင်္ဂါယံ-ဂင်္ဂါမြစ်၌၊ ဝါ-ထဲက၊ ဝါလုကာဒီသု-သဲအစရှိသည်တို့တွင်၊ ဧကေကံ-တစ်ခုတစ်ခုသော သဲအစရှိသည်ကို၊ ဧကမန္တေ-၌၊ ခိပေယျ-ပစ်ရာ၏၊ ခိပ္ပတရံ-အထူးအားဖြင့် လျင်မြန်စွာ၊ ဝါ-အလွန်လျင်မြန်စွာ၊ ဂင်္ဂါဒီသု-တို့၌၊ ဝါလုကာဒီယော-သဲအစရှိသည်တို့သည်၊ ပရိက္ခယံ-သို့၊ သစေ ဂစ္ဆေယျံ-ကုန်ရာ၏၊ (ဧဝံသတိ-ကုန်သော်လည်း)၊ မမ-၏၊ ပဉ္စာနံ-တို့ကို၊ ဝိဿဇ္ဇနံ-ဖြေဆိုခြင်းသည်၊ (ပရိက္ခယံ-သို့) န တေဝ (ဂစ္ဆေယျ)-

ဗုဒ္ဓိယာ။ ။ ရှေ့ပါဒများဝယ် ကြိယာ၏ ကတ္တား၌ “ဝါလုကာ၊ ဥဒကံ၊ မတ္တိကာ”ဟု ပဌမာဖြင့် ရှိပုံကို ကြည့်၍ ပဌမာအနက်၌ တတိယာသက်ဟုကြံ၊ “ဗုဇ္ဈတေ ယာယာတိ ဗုဒ္ဓိ၊ [ဗုဓ+တိ၊-ဓာန်ဇီ-၁၅၂]”ဟု ပြု၊ (တစ်နည်း) ဗုဒ္ဓိယေဝ ဗုဒ္ဓိယာ၊ ဗုဒ္ဓိနောင် သကတ္ထံ၌ ကပစ္စည်းသက်၊ ကကို ယပြုဟုကြံ၍ ပဌမာသက်ပါ။

မရောက်ရာ၊ ကူတိ-သို့၊ (ဝုတ္တံ ဟောတိ)။ ဟိ-မှန်၊ ဧဝံ-သို့၊ မဟာပညော-ကြီး မြတ်သော ပညာရှိသော၊ ဘိက္ခုပိ-သည်သော်လည်း၊ ဗုဒ္ဓဝိသယေ-၌၊ ပဉ္စဿ-၏။ အန္တံ ဝါ-အဆုံးကိုလည်းကောင်း၊ ကောဋီ ဝါ-အစကိုလည်းကောင်း၊ အဒိ-သွာ-၍၊ သတ္တာရာ-သည်၊ ဒိန္နနယေ-၌၊ ဌတွာဝ-၍သာလျှင်၊ ပဉ္စ-ကို၊ ဝိဿ-ဇ္ဇေသိ-ပြီ၊ တံ-ထိုစကားကို၊ သုတွာ-၍၊ ဘိက္ခု-တို့သည်၊ ကထံ-ကို၊ သမုဋ္ဌာ-ပေသုံ-ကုန်ပြီ၊ (ကိ)။ “ယံ ပဉ္စ-ကို၊ ပုဋ္ဌော-အပ်သည်၊ (သမာနော)၊ သဗ္ဗောပိ-သော၊ ဇနော-သည်၊ ကထေတုံ-ငှာ၊ န သက္ခိ-နိုင်၊ တံ-ထိုပြဿနာကို၊ ဧက-ကောဝ-တစ်ပါးသည်သာလျှင်ဖြစ်သော၊ ဓမ္မသေနာပတိ-တရားစစ်သူကြီးဖြစ် တော်မူသော၊ [ဓမ္မဘာ-၁၊ ၂၉၅၈] သာရိပုတ္တော-သည်၊ [ဓမ္မဘာ-၂၊ ၁၈၈] ကထေ-သိ-ပြီ” ကူတိ-ကုန်ပြီ၊ သတ္တာ-သည်၊ တံ ကထံ-ကို၊ သုတွာ-၍၊ “ဣဒါနေဝ-၌သာ၊ သာရိပုတ္တော-သည်၊ ယံ ပဉ္စ-ကို၊ မဟာဇနော-သည်၊ ဝိဿဇ္ဇေတုံ-ငှာ၊ နာသက္ခိ-နိုင်၊ တံ-ကို၊ ဝိဿဇ္ဇေသိ-သည်ကား၊ န-မဟုတ်သေး၊ ပုဗ္ဗေပိ-၌လည်း၊ အနေန-သည်၊ ဝိဿဇ္ဇိတော ယေဝ-ဖြေဆိုအပ်ခဲ့သည်သာ၊” ကူတိ-သို့၊ ဝတွာ၊ အတိတံ၊ အာဟရိတုံ-ငှာ၊

**ပရောသဟဿမ္ပိ သမာဂတာနံ၊
ကန္ဓေယျံ တေ ဝဿသတံ အပညာ၊
ဧကောဝ သေယျော ပုရိသော သပညော၊
ယော ဘာသိတဿ ဝိဇာနာတိ အတ္ထံ။**

သမာဂတာနံ-အတူတကွ ရောက်လာသူတို့၏၊ ဝါ-စည်းဝေးလာသူတို့၏။

သမာဂတာနံ။ ။သမာဂတာနန္တိ သန္နိပတိတာနံ ဘာသိတဿ အတ္ထံ ဇာနိတုံ အသက္ကောန္တာနံ ဗာလာနံ၊ **ကန္ဓေယျံ တေ ဝဿသတံ အပညာ**တိ တေ ဧဝံ သမာဂတာ အပညာ ကုမေ တာပသာ ဝိယ ဝဿသတမ္ပိ ဝဿသဟဿမ္ပိ ရောဒေယျံ ပရိဒေဝေယျံ၊ ရောဒမာနာပိ ပန အတ္ထံ ဝါ ကာရဏံ ဝါ နေဝ ဇာနေယျန္တိ ဒီပေတိ၊ **ဧကောဝ သေယျော ပုရိသော သပညော**တိ ဧဝံပရိနိ ဗာလာနံ ပရောသဟဿ-တောပိ ဧကော ပဏ္ဍိတပုရိသော သေယျော ဝရတရောတိ အတ္ထော(ဇာ. ၄-၁၊ ၄၃၁၊ အံဋီ-၁၊ ၁၄၄)။

ဤအဖွင့်များတွင် “သမာဂတာနန္တိ . . . ဗာလာနံ”ဟူသော အဖွင့်ဖြင့် “သမာ-

ပရောသဟဿမ္ပိ-၁ထောင်ထက် အလွန်လည်းဖြစ်သော၊ ဝါ-၁ထောင်ကျော် လည်းဖြစ်သော၊ အပညာ-ပညာမရှိကုန်သော၊ တေ-ထိုသူတို့သည်၊ ဝဿ-သတမ္ပိ-အနှစ်၁ရာပတ်လုံးလည်း၊ (ဝဿသဟဿမ္ပိ-အနှစ်၁ထောင်ပတ်လုံး

ဂတာနံ”အရ ပြောဆိုအပ်သောစကား၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို သိနားလည်နိုင်ခြင်း မရှိသော လူပြိန်းလူအတို့ကို ယူရမည်ဟု ပြ၏။ “ဧဝရူပါနံ ဗာလာနံ ပရောသဟဿ-တောပိ”အဖွင့်ကို ကြည့်၍ “သမာဂတာနံ”ကို “ပရောသဟဿ”၌ စပ်ပါ။ “စည်းဝေး လာကြသော လူပြိန်းလူအတို့၏ တစ်ထောင်ကျော်”ဟူလို၊ အဘေဒဘေဒူပစာရအား ဖြင့် “ဘိက္ခုနံ သံယော”ကဲ့သို့ “သမာဂတာနံ”နှင့် “ပရောသဟဿမ္ပိ”တို့ အရမကွဲ သော်လည်း ကွဲသကဲ့သို့ ဆိုထားသည်။ “သမာဂစ္ဆန္တိတိ သမာဂတာ”ဟု ပြ။

တစ်နည်း။။ “ကန္ဓေယျံ တေ ဝဿသတံ အပညာတိ တေ ဧဝံ သမာဂတာ . . . ရောဒေယျံ”ဟူသော အဖွင့်၌ “သမာဂတာ”ဟု ဖွင့်ပုံကို ကြည့်၍ “တေ အပညာ” ၏ ဝိသေသနကြံကာ “ပရောသဟဿမ္ပိ-သော၊ သမာဂတာနံ-ကုန်သော”ဟု တစ် နည်းပေးပါ။ နိဒ္ဒါရဏေ စ၌ စသဒ္ဒါဖြင့် ပထမအနက်၌ ဆဋ္ဌိသက်ပါ။ “သမာဂတာနံ” ကို “တေ အပညာ”ဟူသော နိဒ္ဒါရဏီယ၏ နိဒ္ဒါရဏသမုဒါယကြံ၍ “သမာဂတာနံ- တို့တွင်”ဟုလည်း ပေး၏။

ပရောသဟဿံ။။ ။ပရာ+သဟဿသွာ ပရောသဟဿံ-တစ်ထောင်ထက်အလွန်၊ ပရသဒ္ဒါ အဓိကအနက်၊ “ပရာ+သဟဿ”ဟု ပကတိပြု၊ နပုံလိင်ငဲ့၊ ပရဿ သင်္ချာသု (မောင်-၃၊ ၆၀)သုတ်ဖြင့် ရာ၏ အာကို ဩပြု။ “တေ အပညာ”တို့၏ ဝုဏ်မတူသော ဝိသေသနဟူယူမှု သိဝိဘတ်သက်၊ ဝုဏ်မတူသော ဝိသေသနယူမှု ယောဝိဘတ်သက်၊ အဗျယီဘောသမာသ်ဖြစ်ရကား ထိုဝိဘတ်တို့ကို အံပြု။(မောင်၊ မောင်ပံ၊ မောင်ပံဋီ- ၃၊ ၆၀၊ မောင်နိ-၁၊ ၄၈၈၊ မောင်ပံနိ-၅၁၊ မောင်ပံဋီနိ-၄၆၂)။

အခြားနည်းများ။။ ။ပရံ+သဟဿံ အဿာတိ ပရောသဟဿံ-တစ်ထောင် အလွန်ရှိသော၊(နိသာဋီ-၂၃၇-၆)၊ သဟဿဿ+ပရံ ဧတဿာတိ ပရောသဟဿံ- တစ်ထောင်၏ အထက်ရှိသော၊ (ဂဠုန်-၃၆)၊ သဟဿတော+ပရံ ပရောသဟဿံ- တစ်ထောင်ထက်အလွန်၊(သံဋီ-၁၊ ၂၉၁၊ ကဏ်ဘာ-၁၊ ၈၃)၊ “သဟဿပရံ”ဟု ဆိုသင့် လျက် တေသုဝုဒ္ဓိဖြင့် သဟဿနှင့် ပရကို ရှေ့နောက်ပြန်၊ ကွစိ ဩ ဗျဉ္ဇနေဖြင့် ရ နောင် ဩလာ၊(ကဏ်ဘာ-၁၊ ၈၃)၊ နိဒ္ဒိ-၂၆၌ တဒမိနာဒိနိ(မောင်-၁၊ ၄၇)သုတ်ဖြင့် ရ၏ အကို ဩပြု၏။

ဆက်ဉာ်းအံ့-“ပရောသဟဿမ္ပိ”၌ ဝိသဒ္ဒါကို အဓိကာရနည်းအရ ဝဿသတံသို့

လည်း၊) ကန္ဓယျံ-ငိုကြွေးကုန်ရာ၏။ (ကန္ဓမာနာပိ-ငိုကြွေးကုန်သော်လည်း၊
 အတ္တံ ဝါ-အကျိုးကိုလည်းကောင်း၊ ကာရဏံ ဝါ-အကြောင်းကိုလည်းကောင်း၊
 နေဝ ဇာနေယျံ-မသိနိုင်ကုန်ရာ၊) ယော ပုရိသော-အကြင်ယောက်ျားသည်၊ ဘာ-
 သိတဿ-ပြောဆိုအပ်သောစကား၏၊ အတ္ထံ-အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို၊ ဝိဇာနာတိ-
 သိ၏၊ ဧကော-တစ်ယောက်သော၊ သပညော-ပညာရှိသော၊ (သော) ပုရိသော
 ဧဝ-ထိုယောက်ျားသည်သာ၊ (သမာဂတာနံ-တို့၏၊ ပရောသဟဿတော-တစ်
 ထောင်ထက် အလွန်ဖြစ်သော လူပြိန်းလူအ၊ထက်၊) သေယျော-မြတ်၏။

ဣတိ-သို့၊ ဣမံ ဇာတကံ-ကို၊ ဝိတ္တာရေန-ဖြင့်၊ ကထေသိ-ပြီ၊ ဣတိ-ဒေဝေါ
 ရောဟဏဝတ္ထု ပြီးပြီ။

ဒေဝေါရောဟဏဝတ္ထုဘာသာသီကာ ပြီးပြီ။

၃-ဧရကပတ္တနာဂရာဇဝတ္ထုဘာသာသီကာ

ကိစ္ဆော မနုဿပဋိလာဘောတိ ဣမံ ဓမ္မဒေသနံ သတ္တာ ဗာရာဏသီယံ
 ဥပနိဿာယ သတ္တသိရိသကရုက္ခမူလေ-ကုက္ကိပင်ဂုပင်တို့၏ အနီး၌၊ ဝိဟရန္တော
 ဧရကပတ္တံ နာမ-သော၊ နာဂရာဇံ-နဂါးမင်းကို၊ အာရပ္ပ-၍၊ ကထေသိ-ပြီ။ ကိရ-
 ချဲ့၊ သော-ထိုနဂါးမင်းသည်၊ ပုဗ္ဗေ-၌၊ ကဿပဗုဒ္ဓသာသနေ-၌၊ ဒဟရဘိက္ခု-
 ရဟန်းငယ်သည်၊ ဟုတ္တာ၊ ဂင်္ဂါယ-၌၊ နာဝံ-သို့၊ အဘိရုယျ-တက်စီး၍၊ ဂစ္ဆန္တော-
 သော်၊ ဧကသ္မိ-သော၊ ဧရကဂုမ္မေ-ပိန်းချုံ၌၊ ဧရကပတ္တံ-ပိန်းရွက်ကို၊ ဂဟေတွာ-
 ကိုင်၍၊ နာဝါယ-သည်၊ ဝေဂသာ-အဟုန်ဖြင့်၊ ဂစ္ဆမာနာယပိ-သော်လည်း၊ န

လိုက်ပေးရသည်။ ထိုပိသဒ္ဓါသည် အဝုတ္တသမုစ္စည်းအနက်ကို ဟော၏။ “ဝဿသဟ-
 သံ”ကို ဆည်းသည်။ ထို့ကြောင့် “ဝဿသတမ္ပိ ဝဿသဟဿမ္ပိ”ဟု ဖွင့်သည်။ စည်း
 ဝေးလာကြသူသထောင်ကျော်သော လူပြိန်းလူအပညာမဲ့သူများက နှစ်ပေါင်းရာထောင်
 ငိုနေကုန်ဦးတော့ ပြောစကား၏ အကျိုးအကြောင်းကို မသိနိုင်ရာ၊ ထိုစည်းဝေးလာ
 ကြသူ လူပြိန်းလူအသထောင်ကျော်ထက် ပြောစကား၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို သိနား
 လည်သောသူတစ်ယောက်သည်သာ မြတ်သည်-ဟူလို၊ အဓိပ္ပာယ်နားလည်စေရန်
 “ကန္ဓမာနာပိ အတ္တံ ဝါ ကာရဏံ ဝါ နေဝ ဇာနေယျံ”ဟု အဖွင့်အတိုင်း ထည့်ပေးသည်။
 မထည့်ဘဲ ပါဌ်ရှိအတိုင်းလည်း ပေးနိုင်သည်။

မုဉ်းမလွတ်မိ၊ ဧရကပတ္တံ-သည်၊ ဆိဇိတ္တာ-ပြတ်၍၊ ဂတံ-ပြီ၊ သော-သည်၊ “ဧတံ-
 ဤအပြစ်(အာပတ်)သည်၊ အပ္ပမတ္တကံ-နည်းသောအတိုင်းအရှည်ရှိ၏၊” ဣတိ-
 တွေး၍၊ အာပတ္တိ-ကို၊ အဒေသေတွာ-၍၊ ဝိသတိ ဝဿသဟဿာနိ-အနှစ်
 ၂သောင်းတို့ပတ်လုံး၊ အရညေ-၌၊ သမဏဓမ္မံ-ကို၊ ကတွာပိ-၍လည်း၊ ဝါ-သော်
 လည်း၊ မရဏကာလေ-ပျံတော်မူခါနီးအချိန်၌၊ ဧရကပတ္တေန-ပိန်းရွက်သည်၊
 ဂီဝါယ-၌၊ ဂဟိတော ဝိယ-ဆွဲယူအပ်သကဲ့သို့၊ အာပတ္တိ-ကို၊ ဒေသေတုကာမော
 ပိ-ဒေသနာပြောလိုပါသော်လည်း၊ အညံ-သော၊ ဘိက္ခု-ကို၊ အပဿမာနော-
 မတွေ့လသော်၊ ဝါ-ကြောင့်၊ “မေ-၏၊ သီလံ-သည်၊ အပရိသုဒ္ဓံ-မစင်ကြယ်၊”
 ဣတိ-သို့၊ ဥပ္ပန္နဝိပ္ပဋိသာရော-ဖြစ်သော နှလုံးမသာယာခြင်းရှိသည်၊ [ဓမ္မဘာ-
 ၃, ၁၁၉၈] (ဟုတွာ)၊ တတော-ထိုဘဝမှ၊ စဝိတွာ-၍၊ **ဧကရုက္ခဒေါဏိက-
 နာဝပ္ပမာဏော**-သစ်သားတစ်မျိုးဖြင့် ပြုလုပ်အပ်သော စားကျင်းပါရှိသော
 လှေအတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ ဝါ-သစ်သားတစ်မျိုးဖြင့် ပြုလုပ်အပ်သော လုံးထွင်း
 လှေ(ပိန်းကောလှေ)အတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ နာဂရာဇာ-သည်၊ ဟုတွာ-၍၊ နိ-
 ဗ္ဗတ္တိ-ဖြစ်ပြီ၊ [ဓမ္မဘာ-၁, ၁၃၅၊ ၇၀၈၊ ဓမ္မဘာ-၅၈၁၈] အဿ-ထိုနဂါးမင်း၏၊
 နာမံ-သည်၊ ဧရကပတ္တောတွေဝ-ဧရကပတ္တဟူ၍သာလျှင်၊ အဟောသိ-ပြီ၊
 သော-သည်၊ နိဗ္ဗတ္တက္ခဏေယေဝ-ဖြစ်ရာခဏ၌ပင်၊ အတ္တဘာဝံ-ကို၊ ဩလော-
 ကေတွာ-၍၊ “ဧတ္တကံ ကာလံ-လုံး၊ သမဏ-ဓမ္မံ-ကို၊ ကတွာ-၍၊ အဟေတုက-

ဧကရုက္ခဒေါဏိကနာဝပ္ပမာဏော။ ။ ဤ၌ ဒေါဏိသဒ္ဒါသည် “ကဋ္ဌမ္ပဝါဟနီ
 (စားကျင်း)ဟူသော အနက်ကို ဟော၏၊ “ကျင်း-ခွက်-တွင်း-မြောင်း၊ ချောင်း-ခုံ-
 ခေါင်း၊ မှတ်ကြောင်းဒေါဏိနက်(တောင်ပေါက်ဓာန်နိ-၆၆၈)”နှင့်အညီ အရာအား
 လျော်စွာ အနက်ပေးရ၏၊ “ဒဝတိ ဝဟတိတိ ဒေါဏိ၊ [ဒု+ဏိ၊ နဒိဒိဏ္ဍိပစ္စည်းသက်၍
 “ဒေါဏိ”ဟုလည်း ရှိ၏၊(မောဂ်-၇, ၆၁၊ ဓာန်နိသစ်-၆၆၈၊ ဇာဠိသစ်-၁, ၄၄၂)၊
 ဒေါဏိ+ဧတိသံ အတ္ထိတိ ဒေါဏိကာ၊ ဒေါဏိကာ စ+သာ+နာဝါ စာတိ ဒေါဏိက-
 နာဝါ-စားကျင်းပါရှိသောလှေ၊ ရွှေပုဒ်ကို ပုမွှောဌ၊ ဧကရုက္ခေန+ကတာ+ဒေါဏိက-
 နာဝါ ဧကရုက္ခဒေါဏိကနာဝါ-သစ်သားတစ်မျိုးဖြင့် ပြုလုပ်အပ်သော စားကျင်းပါ
 ရှိသောလှေ-လုံးထွင်းလှေ-ပိန်းကောလှေ၊ ဧကရုက္ခဒေါဏိကနာဝါ+ပမာဏံ ယဿာတိ
 ဧကရုက္ခဒေါဏိကနာဝပ္ပမာဏော-သစ်သားတစ်မျိုးဖြင့် ပြုလုပ်အပ်သော စားကျင်း
 ပါရှိရာလှေအတိုင်းအရှည်ရှိသောနဂါးမင်း”ဟု ပြုပါ။

ယောနိယံ-အဟိတ်ပဋိသန္ဓေမျိုး၌၊ မဏ္ဍုကဘက္ခဋ္ဌာနေ-ဖားဟူသောအစာရှိ ရာဘုံဌာန၌၊ ဝါ-ဖားကိုစားရာဘုံဌာန၌၊ နိဗ္ဗတ္တော-သည်၊ အမှီ နာမ-ဖြစ်ရဘိ၏။” က္ကုတိ-သို့၊ ဝိပုဋ္ဌိသာရီ-နှလုံးမသာယာခြင်းရှိသည်။ [ဓမ္မဘာ-၃၊ ၁၁၉၅။] အ-ဟောသိ-ပြီ၊ သော-သည်၊ အပရဘာဂေ-၌၊ ဧကံ-သော၊ မိတရံ-ကို၊ လဘိတွာ-၍၊ ဂင်္ဂါယ-၌၊ မဇ္ဈေ-၌၊ ဥဒကပိဋ္ဌေ-ရေပြင်၌၊ မဟန္တံ-သော၊ ဖလံ-ပါးပျဉ်းကို၊ ဥက္ခိပိတွာ-မြှောက်၍၊ (ဖော်၍)၊ မိတရံ-ကို၊ တသ္မိ-ထိုပါးပျဉ်း၌၊ ဌပေတွာ-ထား၍၊ နစ္စာပေတွာ-ကစေ၍၊ ဂါယာပေသိ-သီဆိုစေပြီ၊ အဿ-၏၊ ဧဝံ-ဤသို့အကြံသည်၊ အဟောသိ ကိရ-သတုံ၊ (ကိ)၊ “အဒ္ဓါ-ဧကန်၊ အဟံ-သည်၊ က္ကမ-ဤလောက၌၊ က္ကမိနာ ဥပါယေန-ဤနည်းလမ်းဖြင့်၊ ဗုဒ္ဓေ-သည်၊ ဥပ္ပန္နေ-ပွင့်ပေါ်မူလသော်၊ ဝါ-လျှင်၊ တဿ-ထိုဘုရားရှင်၏၊ ဥပ္ပန္နဘာဝံ-ပွင့်တော်မူသည်၏အဖြစ်ကို၊ သုကိဿာမိ-ကြားရလိမ့်မည်၊” က္ကုတိ-ဤသို့အကြံဖြစ်သတုံ၊ ယော-သည်၊ မေ-သည်၊ ဝိတဿ-သီဆိုအပ်သော သီချင်း၏၊ ပဋိဂီတံ-သီချင်းတို့ကို၊ [ဓမ္မဘာ-၃၊ ၄၉၉ ပဋိဝစနံ၍၊] အာဟရတိ-ဆောင်ယူလာ၏၊ တဿ-အား၊ မဟန္တေန-သော၊ နာဂဘဝနေန-နဂါးဘုံဗိမာန်နှင့်၊ သဒ္ဓိံ-တူ၊ မိတရံ-ကို၊ ဒဿာမိ-အံ့၊ က္ကုတိ-၍၊ အန္ဓမ္မမာသံ-တိုင်း၊ [ဓမ္မဘာ-၂၊ ၄၇၀၅။] ဥပေါသထ-ဒိဝသေ-ဥပုသ်နေ၌၊ တံ မိတရံ-ကို၊ ဖဏေ-၌၊ ဌပေသိ-ထားပြီ၊ သာ-ထိုသမီးတော်နဂါးမသည်၊ တတ္ထ-ထိုပါးပျဉ်း၌၊ ဌိတာ-လျက်၊ နစ္စန္တိ-လျက်၊

ကိသု အဓိပ္ပတိ ရာဇာ၊ ကိသု ရာဇာ ရနိဿရော၊

ကထံသု ဝိရဇော ဟောတိ၊ ကထံ ဗာလောတိ ဝုစ္စတိ။

ကိ-အဘယ်တို့၏၊ အဓိပတိ-အကြီးအကဲသည်၊ ရာဇာ-မင်းသည်၊ (ဟော-

ကိသု အဓိပ္ပတိ။ ။“ဆဒ္ဓါရာဓိပ္ပတိ ရာဇာတိ ဆန္တံ ဒွါရာနံ အဓိပ္ပတိ”ဟူသော အဖွင့်ကို ရှု၍ “ကိသု”၌ ပုစ္ဆနအနက်ဟော ကိနိပါတ်နောင် အဓိပတိ၏ အယှဉ်ဝယ် ဆဋ္ဌိနံသက်၊ချေ၊ သုကား အနက်မရ နိပါတ်မျှသာဟု မှတ်ပါ။

အဓိပ္ပတိ။ ။“အဓိပတိ”ဟု ရှိသင့်လျက် ဆန်းစောင့်ခြင်းငှာ ပ၌ ဒွေဘော်လာ၊ တိ၌ ဒီဃပြု၍ “အဓိပ္ပတိ”ဟု ရှိရသည်၊ အဓိပတိပုဒ်ကို ရုပ်စဉ်ရာ၌ ပထမာ၊ ဒုတိယာ ယောဝိဘတ်ဝယ် “အဓိပတိနော” အံဝိဘတ်၌ “အဓိပတိနံ” သ္မိဝိဘတ်၌ “အဓိပတိယာ”ဟု အဂ္ဂိထက် ပိုလွန်၍ အကြွင်းမှာ အဂ္ဂိနှင့် တူ၏၊ (နီတိ ပဒ-၂၄၄၊ နိဒီ-

တိ-ဖြစ်သနည်း?) ကိ-အဘယ်သို့လျှင်၊ ရာဇာ-မင်းသည်၊ ရဇ္ဇိဿရော-တပ်
မက်ခြင်းဟူသော အစိုးရရှိသူသည်၊ (တပ်မက်ခြင်း၏ ကျေးကျွန်သည်၊) (ဟော-
တိ-နည်း?) ကထံ-အဘယ်သို့လျှင်၊ ရာဇာ-သည်၊ ဝိရဇော-ကင်းသော မြူရှိ
သည်၊ ဟောတိ-နည်း? ကထံ-လျှင်၊ ဗာလောတိ-လူမိုက်ဟူ၍၊ ဝုစ္ဆတိ-ဆိုအပ်
သနည်း? ဣတိ-သို့၊ ဣမံ ဂီတံ-ကို၊ ဂါယတိ-သီဆို၏။

၁၀၃) “အဓိနာနံ+ပတိ အဓိပတိ၊ [အဓိသဒ္ဓါ အာယတ္တအနက်ဟော၊-မဏိ-၂၊ ၂၆၆၊
၃၇၄၊ ပဋ္ဌာနဘာ-၂၃၊] အဓိနာနံ+ပတိ အဓိပတိ၊ အဓိကော+ပတိ ဝါ အဓိပတိ၊
[ရှေ့နည်း၌ “အဓိနပတိ” ဟု ဆိုလိုလျက် နှုတ်ချေ၊-သင်္ဂြိုဟ်ဘာ-၅၆၁-၂၊] အဓိပတိတိ
အဓိပတိ၊ [အဓိ+ပါ-ရက္ခဏေ+တိ၊ ပါ၌ ရဿပြု၊-ဓာန်ဋီ-၇၂၅၊] အဓိကော ဟုတ္တာ
ပတတိ ပဝတ္တတိတိ အဓိပတိ၊ [အဓိ+ပတ+ဣ၊-ဂဠုန်ပျံ-၇၃၊]” ဟု ပြုပါ။

ရဇ္ဇိဿရော။ ။ ဤဂါထာသည် ပဟေလီ(စကားထာဝရအပ်သော)စကားတည်း။
ပဟေလီအမျိုးမျိုးတို့တွင် ဝဇ္ဇိတာပဟေလီတည်း။ သဒ္ဓါတစ်ပုဒ်သည် အနက်တစ်မျိုး၌
ထင်ရှား၏။ ထိုထင်ရှားသောအနက်ကို မဆိုလိုဘဲ မထင်ရှားသောအနက်ကို ဆိုလို
ရာဝယ် အများသုံးအနက်၌ ထင်မှားအောင် လှည့်စားအပ်သော ပဟေလီကို “ဝဇ္ဇိတာ-
ပဟေလီ” ဟု ခေါ်၏။

ချဲ့ဥးအံ့- “ရဇ္ဇိဿ ရဇေ ဝါ+ဣဿရော ရဇ္ဇိဿရော” ဟု ပြု၍ “တိုင်းပြည်၏
အစိုးရ၊ ဝါ-တိုင်းပြည်၌ အစိုးရသူ” ဟူသောအနက်သည် “ရဇ္ဇိဿရော” ၏ ထင်ရှားသော
အနက်တည်း။ ဤ၌ ထိုအနက်ကို မဆိုလိုဘဲ “ရဇ္ဇိ+ဣဿရော ယဿာတိ ရဇ္ဇိ-
ဿရော” ဟု ပြု၍ “တပ်မက်ခြင်းဟူသော အစိုးရရှိသူ” ဟူသော မထင်ရှားသော
အနက်ကို ဆိုလိုသည်။ ထို“တပ်မက်ခြင်းဟူသော အစိုးရရှိသူ” ဟူသော အနက်ကို
ဝှက်၍ ထင်ရှားသော “တိုင်းပြည်၏ အစိုးရ၊ ဝါ-တိုင်းပြည်၌ အစိုးရသူ” ဟူသော
အနက်၌ ထင်မှားအောင် ဝှက်ထားသည်။

ပရဿာပဟေလီ။ ။ သဒ္ဓါနည်းအမျိုးမျိုးဖြင့် ရနိုင်သော လိုရာအနက်ကို ဝှက်
ထားသော “ပရဿာပဟေလီ” ဟုလည်း ဆိုနိုင်သည်။ ချဲ့ဥးအံ့- “ရဇ္ဇိနံ ရဇ္ဇိ၊ [ရဇ္ဇိ+
ဣ၊] ဤသတိတိ ဣဿရော၊ [ဤသ+သရ၊ ဤကို ရဿ၊ သဒ္ဓေဘော်လာ၊-ဓာန်ဋီ-
၇၃၅၊] ဣဿာယ ဣစ္ဆာယ သရတိ ပဝတ္တတိတိ ဣဿရော၊ [ဣဿာ+သရ+အ၊-
ဂဠုန်ပျံ-၇၃၊]” ဟု ပြုပြီးနောက် “ရဇ္ဇိ+ဣဿရော ယဿာတိ ရဇ္ဇိဿရော” ဟု ပြု၍
“တပ်မက်ခြင်းဟူသော အစိုးရရှိသူ” ဟူသော အနက်သည် သဒ္ဓါနည်းဖြင့် ရအပ်သော
အနက် ဖြစ်သည်။

သကလဇမ္ဗူဒီပဝါသီနော-အလုံးစုံသော ဇမ္ဗူဒီပ၌ နေသူတို့သည်။ “နာဂ-
မာဏဝိကံ-နဂါးပျိုမကို၊ ဂဏိဿာမ-ယူကုန်အံ့” က္ကတိ-ကြံ၍၊ ဂန္ဓာ-၍၊ အတ္တ-
နော အတ္တနော-၏။ ပညာဗလေန-ပညာ၏အစွမ်းဖြင့်၊ ပဋိဂီတံ-ကို၊ ကတွာ-
၍၊ ဂါယန္တိ-ကုန်၏။ သာ-ထိုနဂါးပျိုမသည်၊ တံ-ထိုသီချင်းတို့ကို၊ ပဋိက္ခိပတိ-
ပယ်၏။ တဿာ-ထိုနဂါးပျိုမသည်၊ အန္တမ္မာသံ-တိုင်း၊ ဖဏော-၌၊ ဌတွာ-
တည်၍၊ ဧဝံ-သို့၊ ဂါယန္တိယာဝ-သီဆိုလသော်သာ၊ (သီဆိုရင်းပင်)၊ ဧကံ-သော၊
ဗုဒ္ဓန္တရံ-ဘုရား၊ ၂ဆူတို့ပွင့်တော်မူရာကာလတို့၏ အကြားသည်၊ [ဓမ္မဘာ-၂၊ ၅၄၆၊
ဓမ္မဘာ-၃၊ ၈၇၅၊] ဝီတိဝတ္တံ-လွန်သွားပြီ၊ အထ-၌၊ အမှာကံ-တို့၏၊ သတ္တာ-
သည်၊ လောကေ-၌၊ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ-၍၊ ဧကဒိဝသံ-၌၊ ပစ္စုသကာလေ-၌၊ လောကံ-
ကို၊ ဝေါလောကေန္တော-သော်၊ ဧရကပတ္တံ-ကို၊ အာဒိ-ကို၊ ကတွာ-၍၊ ဥတ္တရ-
မာဏဝံ နာမ-ဥတ္တရလုလင်မည်သူကို၊ အတ္တနော-၏။ ဉာဏဇာလဿ-ဉာဏ်
ကွန်ယက်၏။ အန္တော-၌၊ ပဝိဋ္ဌံ-ကို၊ ဒိသွာ-၍၊ “ကိံ-အဘယ်သို့လျှင်၊ ဘဝိဿတိ
န ခေါ-နည်း?” က္ကတိ-သို့၊ အာဝဇ္ဇေန္တော-သော်၊ “အဇ္ဇ-နော၊ ဧရကပတ္တဿ-
၏၊ ဓီတရံ-၏၊ ဖဏော-၌၊ ဌပေတွာ-၍၊ နစ္စာပနဒိဝသော-ကစေရာနေ့တည်း။

ပဟေလီအနက်၂မျိုး။

။ပဟေလီကို အနက်ပေးရာ၌ ဝှက်အပ်သည်ကို မသိသူ
ပေးအပ်သော အနက်မှားနှင့်၊ သိသူပေးအပ်သော အနက်မှန်ဟု အနက်၂မျိုး ရှိ၏။
“တိုင်းပြည်၏ အစိုးရ၊ ဝါ-တိုင်းပြည်၌ အစိုးရသူ”ဟူသောအနက်သည် မသိသူပေး
အပ်သော အနက်မှားတည်း။ “တပ်မက်ခြင်းဟူသော အစိုးရရှိသူ”ဟူသော အနက်သည်
သိသူပေးအပ်သော အနက်မှန်တည်း။

အနက်အမျိုးမျိုး။

။ဆက်ဦးအံ့-“ရဇ္ဇိဿရော-တိုင်းပြည်ကို အစိုးရသူသည်”ဟု
လည်း ပေးကြ၏။ သဒ္ဓါကျမ်းများအဆိုအရ က္ကဿရနှင့် ယှဉ်ရာရှေ့ပုဒ်၌ သာမီအနက်၊
ဩကာသအနက်တစ်မျိုးမျိုးသာ ဖြစ်သင့်ခြင်းကြောင့် ထိုသို့မပေးသင့်ပါ။ ထို့ပြင်
“ရဇ္ဇမာနော ရဇ္ဇိဿရော”ဟူသော အဖြေဂါထာကို ထောက်၍ ရဇ္ဇသည် တိုင်းပြည်
အနက်ဟောလည်း မဖြစ်သင့်ပါ။ “တပ်မက်မှု၏ အရှင်သခင်သည်”ဟုလည်း ပေးကြ၏။
တပ်မက်သူသည် တဏှာ၏ အလိုသို့ လိုက်ရသူဖြစ်ရကား တပ်မက်မှုတဏှာ၏
အရှင်သခင် မဖြစ်နိုင်ပါ။ “တဏှာဒါသော(မ-၂၊ ၂၅၆)”ဟူသော စကားအရ တဏှာ၏
ကျွန်သာ ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် “တပ်မက်မှု၏ အရှင်သခင်သည်”ဟု ပေးခြင်းလည်း
မသင့်ပါ။

(ကခိုင်းရာနေ့တည်း) အယံ ဥတ္တရမာဏဝေါ-သည်၊ မယာ-သည်၊ ဒိန္နံ-သော၊ ပဋိဂီတံ-ကို၊ ဂဏှန္တောဝ-ယူလျက်သာ၊ (ယူစဉ်ပင်)၊ သောတာပန္နော-သည်၊ ဟုတွာ-၍၊ တံ-ထိုသီချင်းတို့ကို၊ အာဒါယ-၍၊ နာဂရာဇဿ-၏၊ သန္တိကံ-သို့၊ ဂမိဿတိ-မည်၊ သော-ထိုနဂါးမင်းသည်၊ တံ-ထိုသီချင်းတို့ကို၊ သုတွာ-၍၊ ‘ဗုဒ္ဓေါ-သည်၊ ဥပ္ပန္နော-ပွင့်တော်မူပြီ၊’ ဣတိ-သို့၊ ဥ-တွာ-၍၊ မမ-၏၊ သန္တိကံ-သို့၊ အာဂမိဿတိ-မည်၊ အဟံ-သည်၊ တသ္မိ-ထိုနဂါးမင်းသည်၊ အာဂတေ-သော်၊ မဟာသမာဂမေ-ကြီးစွာသော အစည်းဝေး၌၊ ဂါထံ-ကို၊ ကထေဿာမိ-မည်၊ ဂါထာပရိယောသာနေ-၌၊ စတုရာသီတိယာ-၈၄လီသော၊ ပါဏသဟ-ဿာနံ-သတ္တဝါအထောင်တို့၏၊ (တစ်နည်း) စတုရာသီတိယာ ပါဏသဟ-ဿာနံ-၈သောင်း၄ထောင်သော သတ္တဝါတို့၏၊ ဓမ္မာဘိသမယော-သည်၊ ဘဝိဿတိ-မည်” [ဓမ္မဘာ-၂၊ ၃၉၆၅] ဣတိ-သို့၊ အဒ္ဒသ-ပြီ၊ သော-ထိုဘုရားရှင်သည်၊ တတ္ထ-ထိုအရပ်သို့၊ ဂန္ဒာ-၍၊ ဗာရာဏသိတော-၏၊ အဝိဒူရေ-အနီး၌၊ သတ္တ-၇ပင်ကုန်သော၊ သိရိသကရုက္ခာ-ကုက္ကိုပင်တို့သည်၊ အတ္ထိ-ရှိကုန်၏၊ တေသု-ထိုကုက္ကိုပင်တို့တွင်၊ ဧကဿ-တစ်ပင်သောကုက္ကိုပင်၏၊ မူလေ-၌၊ နိသီဒိ-ပြီ၊ ဇမ္ဗုဒီပဝါသိနော-တို့သည်၊ ဂီတပဋိဂီတံ-နဂါးပျိုမသီဆိုအပ်သော သီချင်း၏ သီချင်းတို့ကို၊ အာဒါယ-၍၊ သန္တိပတိံ-သု-ကုန်ပြီ၊ သတ္တာ-သည်၊ အဝိဒူရေ-သော၊ ဌာနေ-နေရာ၌၊ ဂစ္ဆန္တိ-သွားနေသော၊ ဥတ္တရမာဏဝံ-ကို၊ ဒိသွာ-၍၊ “ဥတ္တရ! ဧဟိ-လော၊” ဣတိ-သို့၊ အာဟ-ပြီ၊ “ဘန္တေ! ကိံ-နည်း?” ဣတိ-မေးလျှောက်ပြီ၊ “တာဝ-စွာ၊ ဣတော-ဤနေရာသို့၊ ဧဟိ-လော၊” ဣတိ-မိန့်တော်မူပြီ၊ အထ-၌၊ အာဂန္တာ-၍၊ ဝန္တိတွာ-၍၊ နိသိန္နံ-သော၊ နံ-ထိုဥတ္တရလုလင်ကို၊ အာဟ-ပြီ၊ (ကိံ)၊ “ကဟံ-အဘယ်အရပ်သို့၊ ဂစ္ဆသိ-သွားမည်နည်း?” ဣတိ-ပြီ၊ “ဧရကပတ္တဿ-၏၊ မိတု-၏၊ ဂါယနဌာနံ-သီဆိုရာအရပ်သို့၊ (ဂစ္ဆာမိ-မည်)” ဣတိ-ပြီ၊ “ဂီတပဋိဂီတံ-ကို၊ ဇနာသိ ပန-လော၊” ဣတိ-ပြီ၊ “ဘန္တေ! ဇနာမိ-၏၊” ဣတိ-ပြီ၊ “တာဝ-စွာ၊ နံ-ထိုသီချင်းတို့ကို၊ ဝဒေဟိ-လော၊” ဣတိ-ပြီ၊ အထ-၌၊ အတ္တနော-၏၊ ဇနနနိယာမေနေဝ-သိထားအပ်သော နည်းဖြင့်သာလျှင်၊ ဝဒန္တံ-ဆိုသော၊ နံ-ထိုဥတ္တရကို၊ “ဥတ္တရ! ဧတံ-ဤသီချင်းသည်၊ ပဋိဂီတံ-သည်၊ န-မဟုတ်၊ အဟံ-သည်၊ တေ-အား၊ ပဋိဂီတံ-ကို၊ ဒဿာမိ-အံ့၊ နံ-ထိုသီချင်း

တုံ့ကို၊ အာဒါယ-၍၊ ဂမိဿသိ-သွားမည်လော၊” ကုတိ-ပြီ၊ “ဘန္တေ! သာဓု-ပါပြီ” ကုတိ-ပြီ၊ အထ-၌၊ သတ္တာ-သည်၊ နံ-ထိုဥတ္တရလုလင်ကို၊ ဥတ္တရ! တွံ-သည်၊ နာဂမာဏဝိကာယ-၏၊ ဂီတကာလေ-သီဆိုရာအခါ၌၊

ဆဒ္ဓါရာဓိပ္ပတိ ရာဇာ၊ ရဇ္ဇမာနော ရဇ္ဇိဿရော၊

အရဇ္ဇံ ဝိရဇော ဟောတိ၊ ရဇ္ဇံ ဗာလောတိ ဝုစ္စတိ။

ဆဒ္ဓါရာဓိပ္ပတိ-၆ပါးသောဒ္ဓါရတို့၏ အကြီးအကဲသည်၊ ရာဇာ-သည်၊ (ဟောတိ-၏) ရဇ္ဇမာနော-အာရုံတို့၌ တပ်မက်သူသည်၊ ဝါ-အာရုံတို့၌ တပ်မက်လသော်၊ ဝါ-တပ်မက်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ရဇ္ဇိဿရော-သည်၊ (ဟောတိ)၊ အရဇ္ဇံ-အာရုံတို့၌ မတပ်မက်သူသည်၊ ဝါ-သော်၊ ဝါ-ကြောင့်၊ ဝိရဇော-သည်၊ ဟောတိ-၏၊ ရဇ္ဇံ-တပ်မက်သူကို၊ ဝါ-သော်၊ ဝါ-ကြောင့်၊ ဗာလောတိ-လူမှိုက်ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏။ ကုတိ-သို့၊ ကုမံ ပဋိဂီတံ-ကို၊ ဂါယေယျာသိ-သီဆိုလော၊ ကုတိ-သို့၊ အာဟ-ပြီ။

မာဏဝိကာယ-နဂါးပျိုမ၏၊ ဝါ-သည်၊ ဂီတဿ-သီဆိုအပ်သော သီချင်း၏၊ အတ္ထော-ကို၊ (ဧဝံ-သို့ ဝေဒိတဗ္ဗော-သိထိုက်၏) ကိံသု အဓိပ္ပတိ ရာဇာတိ-ကား၊ ကိံ-အဘယ်တို့၏၊ အဓိပ္ပတိ-အကြီးအကဲသည်၊ ရာဇာ နာမ-မင်းမည်သည်၊ ဟောတိ-နည်း? ကိံသု ရာဇာ ရဇ္ဇိဿရောတိ-ကား၊ ကထံ ပန-လျှင်၊ ရာဇာ-သည်၊ ရဇ္ဇိဿရော နာမ-တပ်မက်ခြင်းဟူသော အစိုးရရှိသူသည်၊ (တပ်မက်ခြင်း၏ ကျေးကျွန်သည်) ဟောတိ-နည်း? ကထံသု ဝိရဇော ဟောတိတိ-ကား၊ ကထံ-လျှင်၊ သော ရာဇာ-သည်၊ ဝိရဇော နာမ-ကင်းသော မြူရှိသည်၊ ဟောတိ န ခေါ-နည်း? ကုတိ-သို့၊ (ဝေဒိတဗ္ဗော)။

ပန-အဖို့တစ်ပါးကား၊ ပဋိဂီတဿ-၏၊ အတ္ထော-ကို၊ (ဧဝံ-သို့ ဝေဒိတဗ္ဗော-၏) ဆဒ္ဓါရာဓိပ္ပတိ ရာဇာတိ-ကား၊ ယော-အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဆန္တံ-ကုန်သော၊ ဒ္ဓါရာနံ-တို့၏၊ အဓိပ္ပတိ-အကြီးအကဲသည်၊ (အစိုးရသူသည်)၊ ဧကဒ္ဓါရေပိ-တစ်ပါးသော ဒ္ဓါရ၌လည်း၊ ရူပါဒီဟိ-ရူပါရုံအစရှိသည်တို့သည်၊ အနဘိဘူတော-မလွမ်းမိုးအပ်သည်၊ (ဟောတိ)၊ အယံ-ဤပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ရာဇာ နာမ-၏၊ ရဇ္ဇမာနော ရဇ္ဇိဿရောတိ-ကား၊ ယော ပန-အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည်ကား၊ တေသု

အာရမ္မဏေသု-တို့၌၊ ရုဇ္ဈတိ-တပ်မက်၏။ ရုဇ္ဈမာနော-တပ်မက်သော၊ သော-သည်၊ (တစ်နည်း) သော-သည်၊ ရုဇ္ဈမာနော-တပ်မက်လသော်၊ ဝါ-ကြောင့်၊ ရဇ္ဈိဿရော နာမ-၏။ အရုဇ္ဈန္တိ-ကား၊ အရုဇ္ဈမာနော ပန-မတပ်မက်သူသည် ကား၊ ဝိရဇော နာမ-ဝိရဇမည်သည်၊ ဟောတိ-၏။ ရုဇ္ဈန္တိ-ကား၊ ရုဇ္ဈမာနော-တပ်မက်သူကို၊ ဗာလောတိ-ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ၊ ဣတိ-သို့၊ (ဝေဒိတဗ္ဗော)။

ဧဝံ-သို့၊ သတ္တာ-သည်၊ အဿ-ထိုဥတ္တရလုလင်အား၊ ပဋိဂီတံ-ကို၊ ဒတ္တာ-၍၊ “ဥတ္တရ! တယာ-သည်၊ ဣမသ္မိံ ဂီတေ-ကို၊ ဂါယိတေ-သီဆိုအပ်သော်၊ ဣမဿ ဂီတဿ-၏၊ ဣမံ ပဋိဂီတံ-ကို၊ ဂါယိဿတိ-လိမ့်မည်၊ (ကိ)။

ကေနသု ဝုယုတိ ဗာလော၊ ကထံ နုဒတိ ပဏ္ဍိတော၊

ယောဂက္ခေမိ ကထံ ဟောတိ၊ တံ မေ အက္ခာဟိ ပုစ္ဆိတော။

ကေန-အဘယ်အရာသည်၊ [သုကား အနက်မဲ့] ဗာလော-ကို၊ ဝုယုတိ-မျှောအပ်သနည်း? ပဏ္ဍိတော-ပညာရှိသည်၊ ကထံ-အဘယ်အရာဖြင့်၊ (ဩယံ-ဩဃ ငှပါးကို) နုဒတိ-ပယ်ရှားသနည်း၊ ကထံ-အဘယ်သို့လျှင်၊ ယောဂက္ခေမိ-ယောဂငှပါးတို့ဖြင့် ဘေးကုန်ခြင်းရှိသူသည်၊ ဟောတိ-နည်း? တံ-ထိုအကြောင်းကို၊ မေ-ကျွန်ုပ်သည်၊ ပုစ္ဆိတော-မေးအပ်သော၊ (တုံ-သည်၊) မေ-အား၊ အက္ခာဟိ-ဖြေကြားပါလော။

အထ-၌၊ တုံ-သည်၊ အဿ-ထိုသီချင်း၏၊ [“အဿာ”ဟု ဣတ္ထိလိင်ဖြင့် မရှိရကား “အဿ-ထိုနဂါးမင်းသမီး၏”ဟု မပေးသင့်၊] ဣဒံ ပဋိဂီတံ-ကို၊ ဂါယေယျာ-သီ-သီဆိုလော၊ (ကိ)။

ဩယေန ဝုယုတိ ဗာလော၊ ယောဂါ နုဒတိ ပဏ္ဍိတော၊

သဗ္ဗယောဂဝိသံယုတ္တော၊ ယောဂက္ခေမိတိ ဝုစ္စတိ။

ဩယေန-ဩဃလေးအင်၊ ရေအလျဉ်သည်၊ ဗာလော-ကို၊ ဝုယုတိ-မျှောအပ်၏၊ ပဏ္ဍိတော-သည်၊ ယောဂါ-သမ္ပပ္ပဓာနဝီရိယဖြင့်၊ (ဩယံ-ကို) နုဒတိ-ပယ်ရှား၏၊ သဗ္ဗယောဂဝိသံယုတ္တော-အလုံးစုံသော ယောဂတို့နှင့် မစပ်ယှဉ်သူကို၊ ယောဂက္ခေမိ-ယောဂငှပါးတို့ဖြင့် ဘေးကုန်ခြင်းရှိသူဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏။

တဿာ-၏။ အတ္ထော-ကို၊ (ဧဝံ-သို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗော)။ “ကာမောယာဒိနာ-
ကာမောယအစရှိသော၊ စတုပ္ပိဓေန-ရှိသော၊ ဩယေန-ဩဃသည်၊ ဗာလော-
ကို၊ ဝုယုတိ-မျှောအပ်၏။ တံ ဩယံ-ကို၊ ပဏ္ဍိတော-သည်၊ သမ္ပပ္ပဓာနသင်္ခါ-
တေန-သမ္ပပ္ပဓာန်ဟု ဆိုအပ်သော၊ **ယောဂေန**-ဝီရိယဖြင့်၊ နုဒတိ-ဖယ်ရှား၏။
သဗ္ဗေဟိ-ကုန်သော၊ ကာမယောဂါဒိဟိ-ကာမယောဂအစရှိသည်တို့နှင့်၊ ဝိ-
သံယုတ္တော-မစပ်ယှဉ်သော၊ သော-ကို၊ ယောဂက္ခေမီ နာမ-မီဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-
၏။” ဣတိ-သို့၊ (ဝေဒိတဗ္ဗော)။

ဥတ္တရော-သည်၊ ဣမံ ပဋိဂီတံ-ကို၊ ဂဏှန္တောဝ-နာယူစဉ်ပင်၊ သောတာ-
ပတ္တိဖလေ-၌၊ ပတိဌဟိ-ပြီ၊ သော-သည်၊ သောတာပန္နော-သည်၊ ဟုတ္တာ-၍၊
တံ ဂါထံ-ကို၊ အာဒါယ-၍၊ ဂန္ဓာ-၍၊ “အမ္ဘော-အမောင်တို့! (မိတ်ဆွေတို့!)
မယာ-သည်၊ ဂီတပဋိဂီတံ-နဂါးပျိုမသီဆိုအပ်သော သီချင်း၏ သီချင်းတို့ကို၊
အာဟဋ္ဌိ-ဆောင်ယူအပ်ခဲ့ပြီ၊ မေ-အား၊ ဩကာသံ-ကို၊ ဒေဝ-ကြလော၊” ဣတိ-
သို့၊ ဝတ္တာ-၍၊ နိရန္တရံ-အကြားမရှိအောင်၊ [**နိရန္တရန္တိ** ဘာဝနပုံသကဓ္မေတံ၊ (သီဇီ
သစ်-၁၊ ၂၁၀)၊ နတ္ထိ+အန္တရံ ဗျဝဓာနံ ဧတဿာတိ နိရန္တရံ(မဏိ-၂၊ ၁၇၅၊ ဓာန်ဇီ-
၇၀၇)] ဌိတဿ-သော၊ မဟာဇနဿ-ကို၊ ဇဏ္ဍုနာ-ပုဆစ်ဒူးဝန်းဖြင့်၊ အက္ကမ-
န္တော-နင်းလျက်၊ အဂမာသိ-ပြီ၊ နာဂမာဏဝိကာ-သည်၊ ပိတု-၏၊ ဖဏော-၌၊
ဌတ္တာ-၍၊ နစ္စမာနာ-ကလျက်၊ “ကိံသု အဓိပ္ပတိ ရာဇာ”တိ-ဟူသော၊ ဝါ-“ကိံသု
အဓိပ္ပတိ ရာဇာ”ဟူသော စကားလျှင် အစအပိုင်းအခြားရှိသော၊ [ဓမ္မဘာ-

ယောဂေန။ ။ “ယောဂါ”၌ ပဉ္စမိဝိဘတ် ကရိုဏ်းအနက်၌ သက်ကာ ယောဂအရ
သမ္ပပ္ပဓာန(ကုသိုလ်စိတ်ဧကဝီသ၌ ယှဉ်သော ဝီရိယ)ကို ရသည်ဟု ပြလို၍ “သမ္ပ-
ပ္ပဓာနသင်္ခါတေန ယောဂေန”ဟု ဖွင့်သည်။ ဒူရန္တိကစသောသုတ်၌ စသဒ္ဒါဖြင့် ကရိုဏ်း
အနက်၌ ပဉ္စမိသက်(ဝဏ္ဏနာ-၂၁၃)၊ ဝိဗော-၁၂၇အလို ကာရဏတ္ထေ စ၌ စသဒ္ဒါ
ဖြင့် သက်ပါ၊ (တစ်နည်း) တတိယာ နာဝိဘတ်ဖြစ်ကြောင်း ပြသည်ဟု ယူ၍ “နာ
အာ”ဟူသော ယောဂဝိဘာဂဖြင့် နာဝိဘတ်ကို အာပြုပါ၊(ဝိဗော-၇၉)၊ “အဝဿံ
ကာတုံ ယုဇ္ဇတိ ဥပပဇ္ဇတိတိ ယောဂေါ-ဧကန်ပြုခြင်းငှာ သင့်သော ဝီရိယ၊ [ယုဇ-
သမာဓိမှိ-ကောင်းစွာဆောင်ခြင်း-ယှဉ်ခြင်း၌+ဏာ-နီတိဓာတု-၂၂၄] ယုဉ္ဇနံ ယောဂေါ
(ရူ-၃၅၉)”ဟု ပြ။

၃, ၁၄၁၅] ဂီတံ-ကို၊ ဂါယတိ-၏။ ဥတ္တရော-သည်။ “ဆဒ္ဓါရာဓိပ္ပတိ ရာဇာ”တိ-ဟူသော၊ ပဋိဂီတံ-ကို၊ ဂါယိ-ပြီ၊ ပုန၊ နာဂမာဏဝိကာ-သည်။ “ကေနဿု ဝုယုတိ”တိ-ဟူသော၊ ဂီတံ-ကို၊ တဿ-ထိုဥတ္တရအား၊ ဂါယတိ-ဆိုပြ၏။ အထ-၌၊ အဿာ-ထိုနဂါးပျိုမအား၊ ပဋိဂီတံ-ကို၊ ဂါယန္တော-ဆိုပြလိုသော်၊ ဝါ-သော၊ ဥတ္တရော-သည်။ “ဩဃေန ဝုယုတိ”တိ-ဟူသော၊ ဣမံ ဂါထံ-ကို၊ အာဟ-ပြီ၊ နာဂရာဇာ-သည်။ တံ-ထိုဂါထာကို၊ သုတ္တာဝ-၍သာလျှင်၊ ဝါ-ကြားလျှင် ကြားခြင်းပင်၊ ဗုဒ္ဓဿ-၏။ ဥပ္ပန္နဘာဝံ-ကို၊ ဥ-တွာ-၍၊ “မယာ-သည်၊ ဧကံ-သော၊ ဗုဒ္ဓန္တရံ-လုံး၊ ဧဝရူပံ-သော၊ ပဒံ နာမ-ကို၊ န သုတပုဗ္ဗံ-ရှေး၌ မကြားအပ်ခဲ့၊ ဘော-အို. . . အချင်းတို့! (အို. . . မိတ်ဆွေတို့!) လောကေ-သည်၊ ဗုဒ္ဓေါ-သည်၊ ဥပ္ပန္နော ဝတ-ပွင့်တော်မူလေပြီတကား၊” ဣတိ-ပြော၍၊ တုဋ္ဌမာနသော-နှစ်သက်သော စိတ်ရှိသည်၊ (ဟုတွာ)၊ နဂုံဋ္ဌေန-အမြီးဖြင့်၊ ဥဒကံ-ကို၊ ပဟရိ-ပုတ်ခတ်ပြီ၊ မဟာဝိစိယော-ကြီးစွာသော ရေလှိုင်းတို့သည်၊ ဥဋ္ဌဟံသု-ဖြစ်ပေါ်ကုန်ပြီ၊ ဥဘော-၂ဖက်ကုန်သော၊ တိရာနိ-ကမ်းတို့သည်၊ ဘိဇ္ဇိသု-ပြိုကုန်ပြီ၊ ဣတော စိတော စ-ဤမှလည်း ဤမှလည်း၊ (ဟိုဟိုဒီဒီ) [ဓမ္မဘာ-၁, ၅၃၂၅] ဥဿာ-မတ္တေ-တစ်ဥသဘမျှလောက်သော၊ ဌာနေ-၌၊ မနုဿာ-တို့သည်၊ ဥဒကေ-၌၊ နိမုဇ္ဈိသု-နစ်မြုပ်ကုန်ပြီ၊ သော-ထိုနဂါးမင်းသည်၊ ဧတ္တကံ-သော၊ မဟာဇနံ-ကို၊ ဖဏေ-၌၊ ဌပေတွာ-၍၊ ဥက္ခိပိတွာ-မြှောက်၍၊ ထလေ-ကုန်းပေါ်၌၊ ပတိဌ-ပေသိ-တည်စေပြီ၊ သော-ထိုနဂါးမင်းသည်၊ ဥတ္တရံ-သို့၊ ဥပသင်္ကမိတွာ-၍၊ “သာမိ-အရှင်! သတ္တာ-သည်၊ ကဟံ-နည်း?” ဣတိ-သို့၊ ပုစ္ဆိ-ပြီ၊ “မဟာရာဇ-နဂါးမင်း! ဧကသ္မိ-သော၊ ရုက္ခမူလေ-၌၊ နိသိန္နော-၏။” ဣတိ-ပြီ၊ သော-သည်၊ “သာမိ! ဧဟိ-လော၊ ဂစ္ဆာမ-ကြစို့” ဣတိ-ပြော၍၊ ဥတ္တရေန-နှင့်၊ သဒ္ဓိ-တူ၊ အဂမာသိ-ပြီ၊ မဟာဇနောပိ-သည်လည်း၊ တေန-ထိုဥတ္တရနှင့်၊ သဒ္ဓိယေဝ-သာလျှင်၊ ဂတော-ပြီ၊ နာဂရာဇာ-သည်၊ ဂန္ဓာ-၍၊ ဆဗ္ဗဏ္ဍရံသီနံ-တို့၏၊ အန္တရံ-သို့၊ ပဝိသိတွာ-၍ သတ္တာရံ-ကို၊ ဝန္နိတွာ-၍၊ ရောဒမာနော-ငိုလျက်၊ အဋ္ဌာသိ-တည်ပြီ၊ အထ-၌၊ နံ-ကို၊ သတ္တာ-သည်၊ အာဟ-ပြီ၊ (ကိ)၊ “မဟာရာဇ-မင်း! ဣဒံ-ဤငိုခြင်းသည်၊ ကိ-ဘာကြောင့်နည်း?” ဣတိ-ပြီ၊ “ဘန္တေ-ရား! အဟံ-သည်၊ တုမာဒိသဿ-အရှင်ဘုရားကဲ့သို့ ရှုအပ်သော၊ ဗုဒ္ဓဿ-၏၊ သာဝကော-

သည်။ ဟုတ္တာ၊ ဝိသတိ ဝဿသဟဿာနိ-အနှစ် ၂သောင်းတို့ပတ်လုံး၊ သမဏ-
 ဓမ္မ-ကို၊ အကာသိ-ပြီ၊ မံ-ကို၊ သောပိ သမဏဓမ္မော-သည်လည်း၊ နိဒ္ဒါရေတုံ-
 (အဟိတ်ပဋိသန္ဓေမှ) ထုတ်ဆောင်ခြင်းငှာ၊ နာသက္ခိ-မစွမ်းနိုင်ခဲ့၊ အပ္ပမတ္တကံ-
 သော၊ ဧရကပတ္တဆိန္ဒနမတ္တံ-ပိန်းရွက်ကို ဖြတ်မိခြင်းမျှကို၊ နိဿာယ-၍၊ အ-
 ဟေတုကပဋိသန္ဓိ-ကို၊ ဂဟေတွာ-၍၊ ဥရေန-ရင်ဘတ်ဖြင့်၊ ပရိသက္ကနဌာနေ-
 သွားရာဖြစ်သောဘုံငှာန၌၊ နိဗ္ဗတ္တော-သည်၊ အသို့-၏၊ ဧကံ-သော၊ ဗုဒ္ဓန္တရံ-
 လုံး၊ မနုဿတ္တံ-ကို၊ နေဝ လဘာမိ-ပါ၊ သဒ္ဓမ္မဿဝနံ-သူတော်ကောင်းတရားကို
 နာကြားရခြင်းကို၊ န (လဘာမိ)၊ တုမ္မာဒိသဿ-သော၊ ဗုဒ္ဓဿ-ကို၊ ဒဿနံ-
 ကို၊ န (လဘာမိ)” ကုတိ-ဤသို့ လျှောက်ပြီ၊ သတ္တာ၊ တဿ-၏၊ ကထံ-ကို၊
 သုတွာ-၍၊ “မဟာရာဇ-နဂါးမင်း! မနုဿတ္တံ နာမ-လူ့အဖြစ်မည်သည်ကို၊
 ဒုလ္လဘမေဝ-ခဲယဉ်းသဖြင့် ရအပ်သည်သာ၊ (ရခဲသည်သာ)၊ တထာ-တူ၊ သဒ္ဓမ္မ-
 ဿဝနံ-ကို၊ (ဒုလ္လဘမေဝ)၊ တထာ-တူ၊ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေါ-ဘုရားပွင့်တော်မူခြင်းကို၊
 (ဒုလ္လဘောယေဝ)၊ ကုဒံ-ဤလူ့အဖြစ်အစရှိသည်ကို၊ ကိစ္ဆေန-ဆင်းရဲသဖြင့်၊
 ကသိရေန-ပင်ပန်းသဖြင့်၊ လဗ္ဘတိ-၏၊” ကုတိ-သို့၊ ဝတွာ၊ ဓမ္မံ ဒေသေန္တော
 ကုမံ ဂါထံ အာဟ၊ (ကိ)၊ ကိစ္ဆော ၊ပေ၊ ဗုဒ္ဓါနမုပ္ပါဒေါ”တိ-ဟူ၍၊ (အာဟ)။

ကိစ္ဆော မနုဿပဋိလာဘော၊ ကိစ္ဆံ မစ္စာန ဇီဝိတံ၊

ကိစ္ဆံ သဒ္ဓမ္မဿဝနံ၊ ကိစ္ဆော ဗုဒ္ဓါနမုပ္ပါဒေါ။

မနုဿပဋိလာဘော-လူ့အဖြစ်ကို ရခြင်းသည်၊ ကိစ္ဆော-ခဲယဉ်း၏၊ မစ္စာနံ-
 သတ္တဝါတို့၏၊ ဇီဝိတံ-အသက်ရှင်ရခြင်းသည်၊ ကိစ္ဆံ-ဆင်းရဲပင်ပန်း၏၊ သဒ္ဓမ္မ-
 ဿဝနံ-သူတော်ကောင်းတရားကို နာကြားရခြင်းသည်၊ ကိစ္ဆံ-ခဲယဉ်း၏၊ ဗုဒ္ဓါနံ-
 ဘုရားရှင်တို့၏၊ ဗုပ္ပာဒေါ-ပွင့်တော်မူခြင်းသည်၊ ကိစ္ဆော-၏။

တဿာ-၏၊ အတ္တော-ကို၊ (ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော)၊ ဟိ-ချဲ့၊ မဟန္တေန-မြတ်သော၊
 ဝါယာမေန-လုံ့လကြောင့်၊ မဟန္တေန-သော၊ ကုသလေန-ကုသိုလ်ကြောင့်၊ လဒ္ဓ-
 တ္တာ-ရအပ်သည်၏၊ အဖြစ်ကြောင့်၊ မနုဿတ္တပဋိလာဘော နာမ-လူ့အဖြစ်ကို

မနုဿပဋိလာဘော။ ။ “မနုဿတ္တပဋိလာဘော”ဟု ဖွင့်သဖြင့် “မနုဿဿ+
 ဘာဝေါ မနုဿော၊ [မနုဿ+တ္တာ]”ဟု ပြု၍ လောပေါ(မောက်- ၄, ၁၂၃)သုတ်ဖြင့်

ရခြင်းမည်သည်ကို၊ [ဒုလ္လဘော၌စပ်၊] ဝါ-သည်၊ [ကိစ္ဆော၌စပ်၊] ကိစ္ဆော-ခဲယဉ်း၏။ ဒုလ္လဘော-ခဲယဉ်းသဖြင့် ရအပ်၏။ (မစ္စာနံ-တို့၏။ ဝါ-တို့သည်၊) နိရန္တရံ-အကြား မရှိအောင်၊ (အမြဲမပြတ်)၊ ကသိကမ္မာဒိနိ-လယ်ထွန်ခြင်း အစရှိသည်တို့ကို၊ ကတွာ-၍၊ ဇီဝိတဂုတ္တိ-အသက်မွေးခြင်းကို၊ ယဇနတောပိ-အားထုတ်ရကုန် သည်၏အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ပရိတ္တဌာယိတာယပိ-အနည်းငယ် တည် ရ(နားရ)ကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ [တိဋ္ဌန္တိတိ ဌာယိနော၊ [ဌာ+ ဏီ၊] ပရိတ္တံ+ဌာယိနော ပရိတ္တဌာယိနော-အနည်းငယ် တည်ရ(နားရသော)သတ္တဝါတို့၊ ပရိတ္တဌာယိနံ+ဘာဝေါ ပရိတ္တဌာယိတာ၊] မစ္စာနံ-တို့၏၊ ဇီဝိတံ-အသက်ရှင်ရခြင်း သည်၊ ကိစ္ဆံ-ဆင်းရဲပင်ပန်း၏။ အနေကေသု-ကုန်သော၊ ကပ္ပေသုပိ-ကမ္ဘာတို့ ၌လည်း၊ ဓမ္မဒေသကဿ-တရားကို ဟောတတ်သော၊ ပုဂ္ဂလဿ-ကို၊ ဒုလ္လဘ- တာယ-ခဲယဉ်းသဖြင့် ရအပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ သဒ္ဓမ္မဿဝနမ္ပိ-သည်၊ ကိစ္ဆံ- ၏၊ မဟန္တေန-သော၊ ဝါယာမေန-လုံ့လဖြင့်၊ **အဘိနိဟာရဿ-သဗ္ဗညုတ**

တ္ထပစ္စည်းကိုချေ။ (တစ်နည်း) “မနုဿတ္ထ”ဟု ဆိုလိုလျက် တွက်ကိုချေ။ (တစ်နည်း) ဘာဝပုဒ်၊ ဘာဝပစ္စည်းမပါသော်လည်း ဘာဝအနက်ကို ရနိုင်သော ဘာဝပုဓာနနည်း အားဖြင့် မနုဿအရ လူ့အဖြစ်(လူ့ဘဝ)ကို ယူပါ။ ထိုနောင် “မနုဿဿ+ပဋိလာဘော မနုဿပဋိလာဘော”ဟု ဆက်ပါ။

ဆက်ဦးအံ့-လူ့ဘဝကို ရခြင်းသည် မြတ်သောလုံ့လဝီရိယနှင့် မြတ်သောကုသိုလ် ကြောင့်ဟု ပြုလို၍ “မဟန္တေန . . . လဒ္ဓတ္ထာ”ဟု ဆိုသည်။ မဟန္တသဒ္ဓါ သေဌအနက်ကို ဟော၏။ ပစ္စရ(အများ)ဟူသောအနက်ကို မဟော၊ မှန်၏-“ဧကပပ္ပံ ယဇိတာန”စသော ဝိမာနဝတ္ထုဂါထာအရ ပန်းတစ်ပွင့်ကို လှူရသော အနည်းငယ်သော ကုသိုလ်ကြောင့် လည်း လူ့ဘဝရခြင်းကို ထောက်သောအားဖြင့် မဟန္တသဒ္ဓါ သေဌအနက်ကြောင်း ထင်ရှား၏။ ဥပလက္ခဏာနည်းဖြင့် “မနုဿပဋိလာဘော”ဟု ဟောတော်မူခြင်း ဖြစ် သည်။ လူ့ဘဝကိုသာမက နတ်ဗြဟ္မာဘဝကိုလည်း ရခဲသည်သာ။ (ဓမ္မဋီ-၂၆၀)

အဘိနိဟာရဿ။ ။အဘိနိဟာရဟူသည် ဤကောင်းမှုကြောင့် ဤကဲ့သို့ ရှုအပ် သောဂုဏ်နှင့်ပြည့်စုံသူ ဖြစ်ရပါလို၏ဟု စိတ်ကို ဂုဏ်သို့ ရှေးရှုဆောင်ခြင်းဟူသော ဆုတောင်းမှုတည်း။ (တစ်နည်း) ဤကောင်းမှုကြောင့် ဤကဲ့သို့ရှုအပ်သော ဂုဏ်နှင့် ပြည့်စုံသူ ဖြစ်ရပါလို၏ဟု စိတ်ဖြင့် ဂုဏ်ကို မိမိသို့ ရှေးရှုဆောင်ခြင်းဟူသော ဆု တောင်းမှုတည်း။ “အဘိမုခံ+နိဟရဏံ အဘိနိဟာရေ-စိတ်ကို ဂုဏ်သို့ ရှေးရှုဆောင်

ဉာဏ်သို့ စိတ်ကို ရှေးရှုဆောင်ကြောင်း ဆုတောင်း၏။ သမိဇ္ဈနတော-ပြီးပြည့်စုံခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ သမိဒ္ဓါဘိနီဟာရဿ-ပြီးပြည့်စုံသော ရှေးရှုဆောင်ကြောင်း ဆုတောင်းရှိသော ဘုရားအလောင်းတော်၏လည်း၊ [သမိဒ္ဓေါ+အဘိနီဟာရော ယဿာတိ သမိဒ္ဓါအဘိနီဟာရော၊ ဗောဓိသတ္တ(ဘုရားအလောင်းတော်)ကို ရ၏။-သုတ္တနိ. ဋ္ဌ-၁, ၄၅၊ အပ. ဋ္ဌ-၁, ၁၅၇] အနေကေဟိပိ-တစ်ပါးမက များစွာလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ကပ္ပကောဋိသဟဿေဟိ-ကမ္ဘာတို့၏ ကုဋေအထောင်တို့ဖြင့်၊ ဝါ-တို့ပတ်လုံး၊ ဒုလ္လဘုပ္ပါဒတော စ-ခဲယဉ်းသဖြင့် ရအပ်သော ဖြစ်ခြင်းရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဗုဒ္ဓါနံ-တို့၏၊ ဥပ္ပါဒေါပိ-သည်လည်း၊ ကိစ္ဆောယေဝ-သည်သာ၊ အတိဝိယ-သာလျှင်၊ ဒုလ္လဘော-၏၊ ဣတိ-ဂါထာဖွင့် ပြီးပြီ။ ဒေသနာဝသာနေ-၌၊ စတုရသီတိယာ ပါဏသဟဿာနံ-တို့၏၊ ဓမ္မာဘိသမယော-သည်၊ အဟောသိ၊ နာဂရာဇာပိ-သည်လည်း၊ တံဒိဝသံ-၌၊ သောတာပတ္တိဖလံ-ကို၊ လဘေယျ-ရနိုင်ရာ၏၊ ပန-သို့သော်လည်း၊

တိရစ္ဆာနဂတတ္တာ-တိရစ္ဆာန်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ နာလတ္ထ-မရပြီ၊ သော-ထိုနဂါး

ခြင်း ဆုပန်ဆင်မှု၊ ဝါ-ဂုဏ်ကို မိမိသို့ ရှေးရှုဆောင်ခြင်း ဆုပန်ဆင်မှု(နေတ္ထိဋီသစ်-၄၃)။ အဘိနီဟာရတိ ဧတေနာတိ အဘိနီဟာရော-ရှေးရှုဆောင်ကြောင်း ဆုတောင်း၊ (ပါရာဘာ-၂, ၄၅၃၊ သီဘာ-၁, ၃၂၀၊ ၃၈၄၊ သုတ်မဟာဘာ-၂၀၈)”ဟု ပြုပါ။ ဆောင်ခြင်းဟူသည် ဖြစ်စေခြင်းတည်း(ပဋိဝံ-၃၆၁)။ တရားကိုယ်အားဖြင့် တောင့်တသော အခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ်သော ကုသိုလ်အထူးကို ရ၏။ (သီဋီသစ်-၁, ၂၅၃)

ဘုရားဆုပြည့်ကြောင်းစပါး။ ။အဘိနီဟာရ(ဘုရားဆုပန်ခြင်း)သည် (၁) လူသားဖြစ်ခြင်း၊ (၂) ယောက်ျားဖြစ်ခြင်း၊ (၃) မျက်မှောက်ဘဝ၌ အရဟတ္တဖိုလ်ရောက်နိုင်သော အကြောင်းဥပနိဿယနှင့် ပြည့်စုံခြင်း၊ (၄) သက်တော်ထင်ရှား မြတ်ဘုရားကို ဖူးတွေ့ရခြင်း၊ (၅) ရသေ့ရဟန်းဖြစ်ခြင်း၊ (၆) ဈာန်အဘိညာဉ်ရခြင်း၊ (၇) သက်တော်ထင်ရှား မြတ်ဘုရား၌ ထူးကဲသော ကောင်းမှုကို ပြုခြင်း၊ (၈) ဘုရားဖြစ်ကြောင်းတရားတို့ကို ဖြည့်ကျင့်ရန် ကြီးမားသောဆန္ဒရှိခြင်းဟူသော အင်္ဂါစပါးပေါင်း ဆုံမှ ပြည့်စုံနိုင်သည်။ (ဗုဒ္ဓဝံ-၃၁၁၊ ဗုဒ္ဓဝံ. ဋ္ဌ-၁၁၅)

တိရစ္ဆာနဂတတ္တာ။ ။တိရစ္ဆာနောယေဝ တိရစ္ဆာနဂတော၊ ဂတအနက်မဲ့၊ တဗ္ဗာဝ-ဝုတ္တိကမ္မဓာရည်း၊ (တစ်နည်း) တိရစ္ဆာနံ (တိရစ္ဆာနဘာဝံ)+ဂတံ တိရစ္ဆာနဂတံ-တိရစ္ဆာန်အဖြစ်သို့ ရောက်သောနဂါးမင်း၊ တိရစ္ဆာန၌ ဘာဝပ္ပဓာန၊ ဘာဝလောပ၊ (တစ်

မင်းသည်၊ ပဋိသန္ဓိဂဟဏတစယေန ဝိဿဋ္ဌနိဒ္ဒေါက္ကမန သဇာတိယာမေထုန-
 သေဝန စုတိသင်္ခါတေသု-ပဋိသန္ဓေယူရာအခါ၊ အရေဟောင်းကို စွန့်ရာအခါ
 (အရေလဲရာအခါ)၊ လွတ်လွတ်ကျွတ်ကျွတ် အိပ်ပျော်ခြင်းသို့ ရောက်ရာအခါ၊
 တူသောဇာတ်ရှိသော နဂါးမ၌ မေထုန်မှီဝဲရာအခါ၊ စုတေရာအခါဟု ဆိုအပ်
 ကုန်သော၊ ပဉ္စသု-ကုန်သော၊ ယေသု ဌာနေသု-အကြင်ဌာနတို့၌၊ နာဂသရီရ-
 မေဝ-နဂါး၏ကိုယ်ကိုသာ၊ ဂဟေတွာ-ယူ၍၊ ကိလမန္တိ-ပင်ပန်းကုန်၏၊ တေသု-
 ထို ၅ဌာနတို့၌၊ အကိလမနဘာဝံ-ပင်ပန်းခြင်းမရှိသည်အဖြစ်သို့၊ ပတွာ-၍၊
 မာဏဝရူပေနေဝ-လုလင်၏အသွင်ဖြင့်သာလျှင်၊ ဝိစရိတုံ-လှည့်လည်ခွင့်ကို၊
 လဘတိ-၏၊ ဣတိ-ဧရကပတ္တနာဂရာဇဝတ္ထုပြီးပြီ။

ဧရကပတ္တနာဂရာဇဝတ္ထုဘာသာသီကာပြီးပြီ။

၄။ အာနန္ဒတ္ထေရပဉ္စဝတ္ထုဘာသာသီကာ

သဗ္ဗပါပဿ အကရဏန္တိ ဣမံ ဓမ္မဒေသနံ သတ္တာ ဇေတဝနေ ဝိဟရန္တော
 အာနန္ဒတ္ထေရဿ-၏။ ပဉ္စ-အမေးပုစ္ဆာကို၊ အာရဗ္ဗ ကထေသိ။ ကိရ-ချဲ့၊
 ထေရော-သည်၊ ဒိဝါဌာနေ-၌၊ နိသိန္ဒော-လျက်၊ စိန္တေသိ-ပြီ၊ (ကိ)။ “သတ္တာရာ-
 သည်၊ သတ္တန္တံ-ဂုဆူကုန်သော၊ ဗုဒ္ဓါနံ-တို့၏၊ မာတာပိတရော-မယ်တော်၊ခမည်း
 တော်တို့လည်းကောင်း၊ အာယုပရိစ္ဆေဒေါ-အသက်အပိုင်းအခြားလည်းကောင်း၊
 ဗောဓိ-ဗောဓိပင်လည်းကောင်း၊ သာဝကသန္နိပါတော-သာဝကတို့၏ အစည်း
 အဝေးလည်းကောင်း၊ အဂ္ဂသာဝကသန္နိပါတော-အဂ္ဂသာဝကတို့၏ အစည်း
 အဝေးလည်းကောင်း၊ အဂ္ဂသာဝကဥပဌာနော-မြတ်သော သာဝကဖြစ်သော
 အလုပ်အကျွေးလည်းကောင်း၊ ဣတိ-သို့၊ ဣဒံ သဗ္ဗံ-ကို၊ ကထိတံ-ဟောတော်
 မူအပ်ပြီ၊ ဥပေါသထော ပန-ကိုကား၊ အကထိတော-မဟောအပ်၊ တေသမ္ပိ-
 ထိုရှေးဘုရားရှင်ဂုဆူတို့၏လည်း၊ အယမေဝ ဥပေါသထော ကိံ န ခေါ-ဤ

နည်း) တိရစ္ဆာနေသု+ဂတော အန္တောဂဓောတိ တိရစ္ဆာနဂတော-တိရစ္ဆာန်တို့၌ ပါ
 ဝင်သော(ဖြစ်သော) နဂါးမင်း(ဓာန်ဋီ-၆၄၈၊ သူစိ)၊ တိရစ္ဆာနဂတဿ+ဘာဝေါ တိရ-
 ခ္ဆာနဂတတ္ထံ-တိရစ္ဆာန်၏အဖြစ်၊ ဝါ-တိရစ္ဆာန်အဖြစ်သို့ ရောက်သည်၏အဖြစ်၊ ဝါ-
 တိရစ္ဆာန်တို့၌ ပါဝင်သည်၏အဖြစ်။

ဥပုသ်ပင်လော၊ အညော ကိ န ခေါ-ဤဥပုသ်မှ အခြားသော ဥပုသ်လေလော?”
 ဣတိ-ပြီ၊ သော-သည်၊ သတ္တာရံ-ကို၊ ဥပသင်္ကမိတ္တာ-၍၊ တမတ္ထံ-ကို၊ ပုစ္ဆိ-ပြီ၊
 ပန-စင်စစ်ကား၊ ယသ္မာ-ကြောင့်၊ တေသံ ဗုဒ္ဓါနံ-တို့၏၊ ကာလဘေဒေါ-ဥပုသ်
 ပြုရာအချိန်၏၊ ကွဲပြားခြင်းသည်သာ၊ အဟောသိ-ပြီ၊ ကထာဘေဒေါ-စကား
 တော်၏ကွဲပြားခြင်းသည်၊ န (အဟောသိ)-မရှိပြီ၊ ဟိ-ချဲ့၊ ဝိပဿီသမ္မာ-
 သမ္ပဒေါ-သည်၊ သတ္တမေ သတ္တမေ-ဂုဏ်မြောက်၊ ဂုဏ်မြောက်ဖြစ်သော၊ သံဝစ္ဆရေ-
 နှစ်၌၊ ဥပေါသထံ-ကို၊ အကာသိ-ပြီ၊ ဟိ-မှန်၊ အဿ-ထိုဝိပဿီမြတ်စွာဘုရား
 ၏၊ ဝါ-သည်၊ ဧကဒိဝသံ-၌၊ ဒိန္နောဝါဒေါယေဝ-ပေးတော်မူအပ်သော ဩဝါဒ
 သည်သာ၊ သတ္တန္တံ-ဂုဏ်ကုန်သော၊ သံဝစ္ဆရာနံ-တို့အား၊ အလံ-သင့်လျော်သည်၊
 ဟောတိ၊ (တစ်နည်း) သတ္တန္တံ-ဂုဏ်ကုန်သော၊ သံဝစ္ဆရာနံ-တို့ဖို့၊ ဝါ-တို့အတွက်၊
 အလံ-ပြည့်စုံလုံလောက်သည်၊ ဟောတိ၊ [ရှေ့နည်းအလို အလံနိပါတ် ယုတ္တအနက်၊
 နောက်နည်းအလို ပရိပုဏ္ဏအနက်၊ ဟိကို ကာရဏအနက်ဟောယူ၍ “(ကသ္မာ-ကြောင့်၊
 သတ္တမေ သတ္တမေ-သော၊ သံဝစ္ဆရေ-၌၊ ဥပေါသထံ အကာသိ-နည်း?) ဟိ (ယသ္မာ)-
 ကြောင့်၊ အဿ-၏၊ ဝါ-သည်၊ ဧကဒိဝသံ-၌၊ ဒိန္နောဝါဒေါယေဝ-သည်သာ၊ သတ္တန္တံ-
 ဂုဏ်ကုန်သော၊ သံဝစ္ဆရာနံ-တို့အား၊ အလံ-သည်၊ ဟောတိ၊ (တသ္မာ၊ သတ္တမေ သတ္တမေ-
 သော၊ သံဝစ္ဆရေ-၌၊ ဥပေါသထံ အကာသိ-ပြီ)”ဟု ပေးနိုင်သည်။] သိဒ္ဓိ စေဝ-
 သည်လည်းကောင်း၊ ဝေဿဘူ စ-သည်လည်းကောင်း၊ ဆဋ္ဌေ ဆဋ္ဌေ-၆ခု
 မြောက် ၆ခုမြောက်ဖြစ်သော၊ သံဝစ္ဆရေ-၌၊ ဥပေါသထံ-ကို၊ ကရိသု-ကုန်ပြီ၊
 ကကုသန္ဓော-လည်းကောင်း၊ ကောဏာဂမနော စ-လည်းကောင်း၊ သံဝစ္ဆရေ
 သံဝစ္ဆရေ-နှစ်တိုင်း နှစ်တိုင်း၌၊ ဝါ-၁နှစ်ပြည့်တိုင်း ၁နှစ်ပြည့်တိုင်း၌၊ (ဥပေါသထံ-
 ကို၊ ကရိသု-ကုန်ပြီ) ကဿပဒသပလော-ကဿပဘုရားရှင်သည်၊ ဆဋ္ဌေ
 ဆဋ္ဌေ-သော၊ မာသေ-၌၊ ဥပေါသထံ-ကို၊ အကာသိ-ပြီ၊ ဟိ-မှန်၊ အဿ-၏၊
 ဝါ-သည်၊ ဧကဒိဝသံ-၌၊ ဒိန္နောဝါဒေါ ဧဝ-သည်သာ၊ ဆန္တံ-ကုန်သော၊ မာသာနံ-
 တို့အား၊ အလံ-သည်၊ အဟောသိ-ပြီ၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ သတ္တာ-သည်၊ တေသံ-
 ထိုဘုရားရှင်တို့၏၊ ဣမံ ကာလဘေဒံ-ဤဥပုသ်ပြုရာအချိန်၏၊ ကွဲပြားခြင်းကို၊
 အာရောစေတော-၍၊ “နေသံ-ထိုဘုရားရှင်တို့၏၊ ဩဝါဒဂါထာ ပန-တို့သည်ကား၊
 ဣမာယေဝ-ဤဂါထာတို့သည်သာတည်း” ဣတိ-သို့၊ ဝတ္တာ-၍၊ သဗ္ဗေသံ-

အလုံးစုံသော ဘုရားရှင်တို့၏။ ဧကမေဝ-တူညီသည်သာဖြစ်သော၊ ဥပေါသထံ-ကို၊ အာဝိကရောက္ခော-ထင်စွာ ပြတော်မူလိုသည်၊ (ဟုတ္တာ)။ ဣမာ ဂါထာ-တို့ကို၊ အဘာသိ-ပြီ၊ (ကိ)။ “သဗ္ဗပါပဿ၊ ပေ၊ သာသန”န္တိ-၍၊ (အာဟ)။

သဗ္ဗပါပဿ အကရဏံ၊ ကုသလဿ ဥပသမ္ပဒါ၊

သစိတ္တပရိယောဒပနံ၊ ဧတံ ဗုဒ္ဓါန သာသနံ။

သဗ္ဗပါပဿ-အလုံးစုံသော အကုသိုလ်ကို၊ အကရဏံ-မပြုမကျင့်၊ ရှောင်ကြဉ်ခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ ကုသလဿ-စတုဘူမကကုသိုလ်ကို၊ ဥပသမ္ပဒါ-ပြီးစေခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ သစိတ္တပရိယောဒပနံ-မိမိစိတ်ကို ဖြူစင်စေခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ ဧတံ-ဤ၃မျိုးသည်၊ ဗုဒ္ဓါနံ-ဘုရားရှင်တို့၏၊ သာသနံ-အဆုံးအမတော်တည်း။

ခန္တိ ပရမံ တပေါ တိတိက္ခာ၊

နိဗ္ဗာနံ ပရမံ ဝဒန္တိ ဗုဒ္ဓါ၊

န ဟိ ပဗ္ဗဇိတော ပရူပယာတိ၊

န သမဏော ဟောတိ ပရံ ဝိဟေဌယန္တော။

တိတိက္ခာ-အရာရာဝယ် အနာခံခြင်းဟူသော၊ ခန္တိ-အဓိဝါသနခန္တိသည်၊ ပရမံ-မွန်မြတ်သော၊ တပေါ-အကျင့်တည်း၊ ဗုဒ္ဓါ-မြတ်ဘုရားတို့သည်၊ နိဗ္ဗာနံ-နိဗ္ဗာန်ကို၊ ပရမံ-အမြတ်ဆုံးဟူ၍၊ ဝဒန္တိ-ဟောတော်မူကုန်၏၊ ပရူပယာတိ-သူတစ်ပါးကို ညှဉ်းဆဲတတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ န ဟိ ပဗ္ဗဇိတော-ပဗ္ဗဇိတအစစ်မဖြစ်နိုင်၊ ပရံ-သူတစ်ပါးကို၊ ဝိဟေဌယန္တော-ညှဉ်းဆဲတတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ သမဏော-သမဏအစစ်သည်၊ န ဟောတိ-မဖြစ်နိုင်။

အနုပဝါဒေါ အနုပယာတော၊ ပါတိမောက္ခေ စ သံဝရော၊

မတ္တညုတာ စ ဘတ္တသ္မိံ၊ ပန္နစ္ဆ သယနာသနံ၊

အဓိစိတ္တေ စ အာယောဂေါ၊ ဧတံ ဗုဒ္ဓါန သာသနံ။

အနုပဝါဒေါ-နှုတ်ဖြင့် ကိုယ်တိုင်မစွပ်စွဲခြင်း၊ သူတစ်ပါးကို မစွပ်စွဲစေခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ အနုပယာတော-ကိုယ်စိတ်တို့ဖြင့် ကိုယ်တိုင်မညှဉ်းဆဲ မနှိပ်စက်ခြင်း၊ သူတစ်ပါးကို မညှဉ်းဆဲ မနှိပ်စက်စေခြင်းသည်လည်းကောင်း၊

ပါတိမောက္ခေ-ပါတိမောက္ခသီလ၌၊ သံဝရော-စောင့်စည်းခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ ဘတ္တသ္မိ-ဆွမ်း၌၊ မတ္တညူတာ စ-ခံယူသုံးဆောင်ခြင်း၌ အတိုင်းအရှည် ပမာဏကို သိသူ၏အဖြစ်သည်လည်းကောင်း၊ ပန္နိ-အစွန့်အဖျားကျ၍ ဆိတ်ငြိမ်သော၊ သယနာသနံ-အိပ်ရာနေရာ ကျောင်းသည်လည်းကောင်း၊ ဝါ-အိပ်ရာနေရာကျောင်း၌ ကိန်းအောင်းခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ အဓိစိတ္တေ-ဝိပဿနာ၏ အခြေခံဖြစ်သော လွန်ကဲသော သမာပတ်စိတ်၌၊ ဝါ-မဂ်ဖိုလ်စိတ်၌၊ [နောက်နည်းသာရတ္ထ၊] အာယောဂေါ စ-လွန်စွာကြိုးကုတ်, အားထုတ်ခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ ဇတံ-အနုပဝါဒ, စသည့် အပြား, ဤပါးသည်၊ ဗုဒ္ဓါနံ-တို့၏။ သာသနံ-တည်း။

တတ္ထ-ထိုဂါထာတို့၌၊ **သဗ္ဗပါပဿာတိ**-ကား၊ သဗ္ဗဿ-သော၊ အကုသလကမ္မဿ-ကို။ **ဥပသမ္ပဒါတိ**-ကား၊ အဘိနိက္ခမနတော-တောထွက်တော်မူ ရာ

သဗ္ဗပါပဿ။ ။ “သဗ္ဗံ+ပါပံ သဗ္ဗပါပံ”ဟု ပြုစေလို၍ “သဗ္ဗဿ အကုသလကမ္မဿ”ဟု ၂၃၆ ကို ဝိဘတ်တူဖွင့်သည်။ သဗ္ဗပါပဿအရ ၁၂ပါးသော အကုသိုလ် စိတ္တုပ္ပါဒ်ဖြင့် သိမ်းယူအပ်သော အပြစ်ရှိသော (ကမ္မပထမြောက်သော အကုသိုလ်, ကမ္မပထမမြောက်သော) အကုသိုလ်အားလုံးကို ယူပါ။ မိမိသန္တာန်၌ ဖြစ်စေခြင်းကို “ကရဏ-ပြုခြင်း”ဟု ဆိုလို၍ ထို၏ဆန်ကျင့်ဖက် မိမိသန္တာန်၌ မဖြစ်စေခြင်းကို အ-ကရဏ-မပြုခြင်းဟု ဆိုလိုသည်။(ဒီဋီ-၇၅၊ သာရတ္ထ-၁, ၄၄၃၊ နေတ္ထိဝိ-၁၆၂)။ “သဗ္ဗပါပဿ အကရဏံ”ဖြင့် စာရိတ္တသီလ, ဝါရိတ္တသီလ ၂မျိုးလုံးကို ယူရသည်။ သိက္ခာ၃ပါးတွင် အဓိသီလသိက္ခာကို ပြသည်။(ဝိသုဒ္ဓိဋီ-၁၈၊ နေတ္ထိဋီသစ်-၁၁၅၊ ၁၁၆)

ကုသလဿ ဥပသမ္ပဒါ။ ။ကုသလဿအရ စတုဘူမကကုသိုလ်(လောကီကုသိုလ်, လောကုတ္တရာကုသိုလ်)ကို ယူစေလို၍ “အဘိနိက္ခမနတော”စသည်ကို ဖွင့်သည်။ “ဥပသမ္ပဒနံ ဥပသမ္ပဒါ”ဟု ပြု၊ သမထဝိပဿနာတို့ဖြင့် ကုသိုလ်ကို ဖြစ်စေခြင်း, ဖြစ်စေအပ်ပြီးသော ကုသိုလ်ကို ဆက်လက်ပွားများစေခြင်းကို ယူစေလို၍ “ဥပသမ္ပဒနံ”စသည်ကို ဖွင့်သည်။ “ဥပသမ္ပဒါ-ဖြစ်စေခြင်း”ဟူရာ၌ စိတ္တက္ခဏတစ်ခုတည်း၌ သမထဝိပဿနာသည် တကွဖြစ်ဖက်ကုသိုလ်တရားကို သဟဇာတပစ္စည်းဖြင့်လည်းကောင်း, ရှေးရှေးသမထဝိပဿနာသည် နောက်နောက်ကုသိုလ်ကို ပကတူပနိဿယပစ္စည်းဖြင့်လည်းကောင်း ဖြစ်စေသည်။ “ကုသလဿ ဥပသမ္ပဒါ”ဖြင့် အဓိစိတ္တသိက္ခာကို ပြသည်။ (ဒီဋီ-၇၅၊ သာရတ္ထ-၁, ၄၄၃၊ ဝိသုဒ္ဓိဋီ-၁၈၊ နေတ္ထိဝိ-၁၆၂၊ နေတ္ထိဋီသစ်-၁၁၅၊ ၁၁၆)

အခါမှ၊ ပဋ္ဌာယ-၍၊ ယာဝ အရဟတ္တမဂ္ဂါ-အရဟတ္တမဂ်တိုင်အောင်၊ ကုသလ-
ဿ-ကို၊ ဥပ္ပာဒနဉ္စေတ-ဖြစ်စေခြင်းလည်းကောင်း၊ ဥပ္ပာဒိတဿ စ-ဖြစ်စေအပ်ပြီး
သော ကုသိုလ်ကို၊ ဘာဝနာ-ပွားများစေခြင်းလည်းကောင်း။ **သစိတ္တပရိယော-**
ဒပနန္တိ-ကား၊ ပဉ္စဟိ-ကုန်သော၊ နီဝရဏေဟိ-တို့မှ၊ အတ္တနော-၏။ စိတ္တဿ-

သစိတ္တပရိယောဒ(ဒါ)ပနံ။ ။ “သဿ အတ္တနော+စိတ္တံ သစိတ္တံ၊ ပရိယောဒပိ-
ယတေ ပရိယောဒပနံ၊ သစိတ္တဿ+ပရိယောဒပနံ သစိတ္တပရိယောဒပနံ”ဟု ပြုရ
ကြောင်းနှင့် သသဒ္ဓါ အတ္တအနက်ဟော၊ ဒါဓာတ် သောဓန(စင်ကြယ်ခြင်း)အနက်
ဟော၊ ပရိ+အဝတို့ အနက်မဲ့ဖြစ်ကြောင်းကို ပြလို၍ “အတ္တနော စိတ္တဿ ဝေါဒါပနံ”ဟု
ဖွင့်သည်။ ဝိသုဒ္ဓိဋီ-၁၊ ၁၉အလို သသဒ္ဓါ ဓနအနက်ဟောယူသဖြင့် “သဿ+ကုဒံ
သံ၊ သံ သကံ+စိတ္တံ သစိတ္တံ-မိမိဥစ္စာဖြစ်သောစိတ်၊ သစိတ္တဿ+ပရိယောဒါနံ သစိတ္တ-
ပရိယောဒါပနံ-မိမိဥစ္စာဖြစ်သော စိတ်ကို စင်ကြယ်စေခြင်း”ဟုပြု၊ ပရိယောဒပနံဝယ်
ပရိ+အဝ+ဒါ+ဏာပေ+ယု၊ ဏာကိုချေ၊ ဒါ၏ အာကို ရသပြု၊ ကာရိတ်ပစ္စည်းနှင့်
ယှဉ်ရာ၌ ဥပသာရဇ္ဈေရှိလျှင် ဒါဓာတ်၏ အာကို ရသပြုဟု နိဒီ-၃၈၆၊ ၅၁၁၌ ဆို
၏။ ဆရာတို့ကား “ပရိယောဒါပနံ”ဟု ဒီဃဖြင့် ရှိစေလို၏။ နေတ္ထိ-၃၇၊ နေတ္ထိ-၄-
၁၀၇၊ နေတ္ထိဝိ-၁၆၃၊ ပေ-၂၃၀၊ ပေ-၄-၂၆၉၊ ဝိသုဒ္ဓိ-၄၊ ဝိသုဒ္ဓိဋီ-၁၊ ၁၉တို့၌လည်း
ဒီဃဖြင့်ပင် ရှိ၏။

ဆက်ဥပဒေ-အရဟတ္တမဂ်စိတ်သည် အလုံးစုံ ဖြူစင်စေအပ်ဆဲ ဖြစ်၏။ အရဟတ္တ
ဖိုလ်ရပြီးလျှင် နောက်ထပ်ဖြူစင်စေထိုက်သည်၏အဖြစ်မရှိတော့သောကြောင့် အရ-
ဟတ္တဖိုလ်အခိုက်၌ အလုံးစုံ ဖြူစင်စေအပ်ပြီး ဖြစ်၏။ စိတ်ကိုဖြူစင်စေခြင်းကိစ္စသည်
အရဟတ္တဖိုလ်ကျမှ ပြီးဆုံးရကား အစွမ်းကုန် ဖြူစင်သော အရဟတ္တဖိုလ်ကို ရည်ရွယ်
၍ “သစိတ္တပရိယောဒပနံ”ဟု မိန့်သည်။ (ဒီဋီ-၇၅၊ သာရတ္ထ-၁၊ ၄၄၃)

နေတ္ထိဝိ-၂၁၄အနက်။ ။ ထို၌ “အကရဏံ၊ ဥပသမ္ပဒါ၊ သစိတ္တပရိယောဒါပနံ”တို့၌
ပဌမာဝိဘတ်ကို သမ္ပဒါနိအနက်ဟောယူ၍ “သဗ္ဗပါပဿ-ကို၊ အကရဏံ-မပြုခြင်းငှာ၊
(ယံ) သာသနံ-အကြင်အဆုံးအမသည်၊ (အတ္ထိ)၊ ဧတံ-ဤအဆုံးအမသည်၊ ဗုဒ္ဓါနံ-
တို့၏၊ သာသနံ-သည်၊ (ဟောတိ)၊ ကုသလဿ-ကို၊ ဥပသမ္ပဒါ-ပြည့်စုံစေခြင်းငှာ၊
(ယံ) သာသနံ-သည်၊ (အတ္ထိ)၊ ဧတံ-သည်၊ ဗုဒ္ဓါနံ-တို့၏၊ သာသနံ-သည်၊ (ဟောတိ)၊
သစိတ္တပရိယောဒါပနံ-မိမိ၏ စိတ်ကို စင်ကြယ်စေခြင်းငှာ၊ (ယံ) သာသနံ-သည်၊
(အတ္ထိ)၊ ဧတံ-သည်၊ ဗုဒ္ဓါနံ-တို့၏၊ သာသနံ-သည်၊ (ဟောတိ)”ဟု တစ်နည်းပေး၏။

ကို၊ ဝေါဒါပနံ-ဖြူစင်စေခြင်းလည်းကောင်း။ **ဧတံ ဗုဒ္ဓါန သာသနန္တိ**-ကား၊ အယံ-ဤအကုသိုလ်ကို မပြုရခြင်းစသော အဆုံးအမသည်၊ သဗ္ဗဗုဒ္ဓါနံ-တို့၏၊ အနုသိဋ္ဌိ-အဆုံးအမတည်း။ **ခန္တိ**တိ-ကား၊ **တိတိက္ခာသင်္ခါတာ**-တိတိက္ခာဟု ဆိုအပ်သော၊ ယာ ဧသာ **ခန္တိ** နာမ-အကြင်အဓိဝါသနခန္တိမည်သည်၊ (အတ္ထိ)၊ ဣဒံ-အဓိဝါသနခန္တိသည်၊ ဣမသ္မိ သာသနေ-၌၊ ပရမံ ဥတ္တမံ-မြတ်သော၊

ဧတံ ဗုဒ္ဓါန သာသနံ။ ။ “ဗုဒ္ဓါနံ”ဟု ဆိုလိုလျက် ဆန်းစောင့်ခြင်းငှာ နိဂ္ဂဟိတံချေ၍ “ဗုဒ္ဓါနံ”ဟု ဖြစ်သည်။ အနုသိဋ္ဌိကား သာသနံ၏ ပရိယာယ်တည်း။ “သာသီယတေ သာသနံ”ဟု ပြု၊ ထို့ကြောင့် “သဗ္ဗဗုဒ္ဓါနံ အယမနုသေဋ္ဌိ”ဟု ဖွင့်သည်။ ဆက်ဦးအံ့-ဘုရားရှင်တို့မှာ ဆန်းကျမ်းသုတ် လက္ခဏာအားလျော်စွာ “ဤစကားကို ဤသို့ ပြောမည်”ဟု အခြားသူတို့ကဲ့သို့ ကြိုတင် ကြံစည်ထားတော်မူခြင်း မရှိပါ။ ဘုရားရှင်၏ စကားတော်သည် မနှိုင်းယှဉ်အပ်၊ ကောင်းစွာဆည်းပူးတော်မူအပ်ခဲ့သော ကောင်းမှုတော်၏ အစွမ်းအာနုဘော်တော်ကြောင့်သာ ဆန်းကျမ်းသုတ်လက္ခဏာအားလျော်စွာ ဖြစ်ရသည်။ (နေတ္ထိဋီသစ်-၁၁၅၊ ၁၁၆)

ခန္တိ . . . တိတိက္ခာ။ ။ တိတိက္ခာသည် ခန္တိ၏ ပရိယာယ်ဟု သိစေလို၍ “တိတိက္ခာ သင်္ခါတာ ခန္တိ နာမ”ဟု ဖွင့်သည်။ ခန္တိသည် ဒိဋ္ဌိနိဇ္ဈာနက္ခန္တိ(တရားတို့ကို စူးစိုက်စွာ ရှုမှတ်နှစ်သက်တတ်သောဉာဏ်), အဓိဝါသနခန္တိဟု ၂မျိုးရှိရာ ဤ၌ အဓိဝါသနခန္တိကို ယူပါ။ သူတစ်ပါးတို့က ပြောဆိုပုတ်ခတ်သမျှအပြစ်တို့ကို မိမိအပေါ်၌ တည်နေစေခြင်း၊ မိမိကသာ အနာခံ၍ ပြန်လှန်ပြောဆိုပုတ်ခတ်မှုမပြုခြင်းကို အဓိဝါသနခန္တိဟု ခေါ်သည်။ တရားကိုယ်မှာ အဒေါသပြဋ္ဌာန်းသော မဟာကုသိုလ်၊ မဟာကြိယာစိတ္တုပ္ပါဒ်တည်း။ [အဓိ-အမိမိအထက်၌+ဝါသန-သက်ဝင်တည်နေစေခြင်း။]

ဆန်းကြောင့် ဒီဃပြု။ ။ ပရူပဝါဒ်-သူတစ်ပါးတို့၏ စွပ်စွဲကဲ့ရဲ့ခြင်းလည်းဖြစ်သော၊ ပရပကာရံ-သူတစ်ပါးတို့၏ ကျေးဇူးမဲ့ပြုခြင်းလည်းဖြစ်သော၊ သီတုဏှာဒိဘောဒဉ္ဇ-သီတဉာဏအစရှိသော အပြားရှိသည်လည်းဖြစ်သော၊ ဂုဏောပရောဓံ-အကောင်းဂုဏ်ကို နှောက်ယှက်ဖျက်ဆီးမှုကို၊ (ဂုဏာပရောဓံ-အကောင်းဂုဏ်ဖျက်၊ ဆိုးပြစ်ချက်ကို) ခမတိ သဟတိ အဓိဝါသေတိတိ-မိမိအပေါ်၌ တည်နေစေတတ်သောကြောင့်၊ ခန္တိ-ခန္တိမည်၏။ ခမုဓာတ်,တိပစ္စည်းဖြင့် “ခန္တိ”ဟု ရှိသင့်သော်လည်း ဤဂါထာသည် ဩပစ္ဆန္နသကဂါထာ ဖြစ်ရကား “ခန္တိ”ဟု ရှိမှ ဆန်းကိုက်သောကြောင့် ဒီဃပြု၍ ဂါထာ၌ “ခန္တိ” ဟု ရှိသည်။ [သီလာဒီနံ ပဋိပက္ခဓမ္မေ သဝိသေသံ တပတိ သန္တပတိ ဝိမေတိတိ တပေါ။ တိတိက္ခန္တံ ခမနံ တိတိက္ခာ-ဒီဋီ-၂, ၇၄သာရတ္ထ-၁, ၄၄၁-၂။]

တပေါ-အကျင့်တည်း။ နိဗ္ဗာန် ပရမံ ဝဒန္တိ ဗုဒ္ဓါတိ-ကား၊ ဗုဒ္ဓါ စ-တို့လည်းကောင်း၊ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ စ-တို့လည်းကောင်း၊ **အနုဗုဒ္ဓါ** စ-ဘုရားရှင်တို့၏ ဒေသနာသို့ အစဉ်လိုက်လျက် သစ္စာငှပီးကို သိကုန်သော အရိယာသာဝကတို့လည်းကောင်း၊ (အဂ္ဂသာဝက၊ မဟာသာဝက၊ ပကတိသာဝကတို့လည်းကောင်း)၊ က္ကတိ-သို့၊ တယော-၃မျိုးကုန်သော၊ က္ကမေ ဗုဒ္ဓါ-ဤဘုရားရှင်တို့သည်၊ နိဗ္ဗာန်-ကို၊ **ဥတ္တမန္တိ**-အမြတ်ဆုံးဟူ၍၊ ဝဒန္တိ-ဟောတော်မူကုန်၏။ **န ဟိ ပဗ္ဗဇိတော**

အနုဗုဒ္ဓါ။ ။အဂ္ဂသာဝက၊ မဟာသာဝက၊ ပကတိသာဝကဟူသော အရိယာသာဝကတို့ကို အနုဗုဒ္ဓဟု ခေါ်သည်။ “ဗုဒ္ဓါနုဗုဒ္ဓ”ဟုလည်း သုံး၏။ အရိယာသာဝကတို့သည် ဘုရားရှင်တို့၏ သစ္စာပဋိဝေဓဉာဏ်သို့ အစဉ်လိုက်၍ သစ္စာငှပီးကို သိကြသည်။ ထို့ကြောင့် “ဗုဒ္ဓါနံ သစ္စပဋိဝေဓံ အနုဂမ္မ ဗုဒ္ဓန္တိတိ အနုဗုဒ္ဓါ”ဟု ပြု။ အနုသဒ္ဓါ အနုဂတအနက်ဟော။ (ဒီဇီ-၁, ၁၅၊ မဇီ-၁, ၁၅၊ သံဇီ-၁, ၁၅၊ အံဇီ-၁, ၁၈)

တစ်နည်း။ ။အရိယာသာဝကတို့သည် ဘုရားရှင်တို့၏ ဒေသနာတော်သို့ အစဉ်လိုက်လျက် သစ္စာငှပီးကို သိကြသည်။ ထို့ကြောင့် “ဗုဒ္ဓါနံ ဒေသနာနုသာရေန စတ္တာရိ သစ္စာနိ ဗုဒ္ဓန္တိတိ အနုဗုဒ္ဓါ-ဘုရားရှင်တို့၏ ဒေသနာသို့အစဉ်လိုက်လျက် သစ္စာငှပီးကို သိကုန်သော အရိယာသာဝကတို့”ဟု ပြု။ အနုသဒ္ဓါ ရှေ့နည်းကဲ့သို့ အနုဂတအနက်ပင်။ (ထေရ. ၄-၂, ၂၅၅)

တစ်နည်း။ ။ ဘုရားရှင်တို့သည် သစ္စာငှပီးကို ရှေးဦးစွာ သိတော်မူ၏။ နောက်မှ အရှင်ကောဏ္ဍညစသော အရိယာသာဝကများက သိကြ၏။ ထို့ကြောင့် “ပစ္ဆာ စတ္တာရိ သစ္စာနိ ဗုဒ္ဓန္တိတိ အနုဗုဒ္ဓါ-ဘုရားရှင်တို့၏ နောက်မှ သစ္စာငှပီးကို သိသော အရိယာသာဝကတို့”ဟု ပြု။ (သံဋ-၁, ၂၅၈၊ ထေရ. ၄-၂, ၅၃၁)။ (တစ်နည်း) ဗုဒ္ဓဿ+အနု ပစ္ဆာ အနုဗုဒ္ဓါ-ဘုရားရှင်၏ နောက်၌ဖြစ်သော အရိယာသာဝကများ၊ အနုသဒ္ဓါ ပစ္ဆာအနက်ဟော၊(ဇာဇီသစ်-၁, ၄၁၄)။ (တစ်နည်း) ကနိဋ္ဌာ+ဗုဒ္ဓါ အနုဗုဒ္ဓါ-သဗ္ဗညု ဘုရားရှင်အောက် ဂုဏ်အားဖြင့် ငယ်သော အရိယာသာဝကဟူသော ဘုရားတို့၊ အနုသဒ္ဓါ ကနိဋ္ဌ(ခုဒ္ဒက၊ ဒဟရ)အနက်ဟော။ (ဇာဇီသစ်-၁, ၄၁၄နိဒီ-၁၆၀)

ပရမံ . . . ဥတ္တမန္တိ။ ။ပရမံ၏ ပရိယာယ်နှင့် ပရမံနောင် က္ကတိသဒ္ဓါကျေကြောင်းကို ပြလို၍ “ဥတ္တမန္တိ”ဟု ဖွင့်သည်။ “ပရံ ပစ္စနိကံ မာရေတိတိ ပရမံ၊ [ပရ+မရ+ကံ] ပကဋ္ဌဘာဝေ ရမတိတိ ပရမံ၊ [ပ+ရမ+ကံ] ပရတိ အတ္တနော ဥတ္တမဘာဝံ ပါလေတိ ပူရေတိတိ ပရမံ၊ [ပရ+မာ-သူစိ] ပရံ ဥက္ကဋ္ဌံ မာတိတိ ပရမံ၊ [ပရ+

တိ-ကား၊ ပါဏိအာဒိဟိ-လက်အစရှိသည်တို့ဖြင့်၊ ပရံ-ကို၊ ဥပဟနန္တော ဝိဟေ-
 ဌေန္တော-ညှင်းဆဲတတ်သောပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ပရူပယာတီ-သူတစ်ပါးကို ညှင်းဆဲ
 တတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ပဗ္ဗဇိတော နာမ-ပဗ္ဗဇိတမည်သည်၊ န ဟောတိ-
 မဖြစ်နိုင်။ န သမဏောတိ-ကား၊ ဝုတ္တနယေနေဝ-ဆိုအပ်ပြီးသောနည်းဖြင့်
 သာလျှင်၊ ပရံ-ကို၊ **ဝိဟေဌယန္တော**-သည်၊ သမဏောပိ-သည်လည်း၊ န ဟော-
 တိယေဝ-သည်သာ။

မာ+က+ကောတ္ထုဘ]”ဟုပြု၊ နိဗ္ဗာန်ကို ပဌမန္တယူပြီး ပရမံ၌ စပ်၍ “နိဗ္ဗာန်-သည်၊
 ပရမံ-အမြတ်ဆုံးဟူ၍၊ ဝဒန္တီ”ဟုလည်း ပေးနိုင်သည်။

န ဟိ. . ဝိဟေဌယန္တော။ ။ “ဥပဟနတိတိ ဥပယာတီ၊ [ဥပ+ဟန+ဏိ] ပရံ+
 ဥပယာတီ ပရူပယာတီ”ဟု ပြုရကြောင်း၊ ဟနဓာတ် ဟိသာအနက်ဟောကြောင်း၊
 ဟိအနက်မဲ့ဖြစ်ကြောင်းကို ပြလို၍ “ပရံ ဥပဟနန္တော ဝိဟေဌေန္တော”ဟု ဖွင့်သည်၊
 “ဝုတ္တနယေနေဝ. . . န ဟောတိယေဝ”ဖြင့် “န သမဏော ဟောတိ ပရံ ဝိဟေဌယ-
 န္တော”ဟူသော ပါဒကား “န ဟိ ပဗ္ဗဇိတော ပရူပယာတီ”ဟူသော တတိယပါဒ၏
 ပရိယာယ်တည်းဟု သိစေသည်၊ မှန်၏-“န သမဏော ဟောတိ”သည် “န ဟိ ပဗ္ဗဇိ-
 တော”၏ ပရိယာယ်တည်း၊ “ပရံ ဝိဟေဌယန္တော”သည် “ပရူပယာတီ”၏ ပရိယာယ်
 တည်း။(ဒီ. ၄-၂, ၆၉၊ သာရတ္ထ-၁, ၄၄၂)

ဒုတိယနည်း။ ။ဒီ. ၄-၂, ၆၉၊ သာရတ္ထ-၁, ၄၄၂၌ စတုတ္ထပါဒကို တတိယပါဒ
 ၏ ပရိယာယ်ဟု ယူသောနည်းအပြင် အခြား၃နည်းကိုလည်း ဖွင့်သေး၏၊ ထိုတွင်
 ဒုတိယနည်းအလို “ပရူပယာတီ”၌ ပရကို သေဌအနက်၊ န,တစ်လုံးအနက်မဲ့ ယူ၍
 “ယော သမဏော-သည်၊ ပရံ-ကို၊ ဝိဟေဌယန္တော-ညှင်းဆဲလျက်၊ ပရူပယာတီ-မိမိ၏
 မြတ်သောသီလကို ဖျက်ဆီးတတ်၏၊ သော သမဏော-သည်၊ န ဟိ ပဗ္ဗဇိတော-
 ပဗ္ဗဇိတမဟုတ်”ဟုပေး။

တတိယနည်း။ ။သူတစ်ပါးသေအောင်သတ်သူကို ပရူပယာတီ၊ ညှင်းဆဲရုံ ညှင်း
 ဆဲသူကို ဝိဟေဌယန္တောဟု ယူ၍ “ပရူပယာတီ-သူတစ်ပါးကို သတ်တတ်သူသည်၊ န
 ဟိ ပဗ္ဗဇိတော-မဟုတ်၊ [ဟိအနက်မဲ့] ပရံ-ကို၊ ဝိဟေဌယန္တော-ညှင်းဆဲတတ်သူသည်၊
 သမဏော-သည်၊ န ဟောတိ”ဟု ပေး။

စတုတ္ထနည်း။ ။ဤနည်း၌ သတ်ဖြတ်ညှင်းဆဲမှုကိုသာမက သူ့ဥစ္စာခိုးခြင်းစသော
 အခြားဒုစရိုက်များပြုခြင်းကိုလည်း “ပရူပဝါဒ၊ ပရဝိဟေဌန”ဟု ယူ၊ ရှေ့ပါဒဖြင့်

အနူပဝါဒေါတိ-ကား၊ အနူပဝါဒနဉ္စေဝ-ကိုယ်တိုင် မစွပ်စွဲခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ အနူပဝါဒါပနဉ္စေဝ-သူတစ်ပါးကို မစွပ်စွဲစေခြင်းသည်လည်းကောင်း။

အနူပယာတောတိ-ကား၊ အနူပယာတနဉ္စေဝ-ကိုယ်တိုင် မညှဉ်းဆဲ၊မနှိပ်စက်ခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ အနူပယာတာပနဉ္စေဝ-သူတစ်ပါးကို မညှဉ်းဆဲစေခြင်း၊ မနှိပ်စက်စေခြင်းသည်လည်းကောင်း။

သီလလုံခြင်း၏ အကြောင်းရင်းဖြစ်သော ခန္တီကို ပဓာနထားလျက် အန္တယ(ပါတိမောက် သီလအား လျော်သောအနက်-တိုက်ရိုက်အနက်)အားဖြင့် ပါတိမောက်သီလကို ပြု၍ တတိယ၊ စတုတ္ထပါဒဖြင့် ဗျတိရေက(ပါတိမောက်သီလ၏ ပြောင်းပြန်အနက်-သွယ်ဝိုက်သောအနက်)အားဖြင့် ပါတိမောက်သီလကို ပြသည်။ ထို့ကြောင့် “ဟိ-ဗျတိရိုက်ကား၊ ပရူပဝါဒီ-ဒုစရိုက်၁၀ပါး၊ ပြုသောအားဖြင့်၊ သူတစ်ပါးကို သတ်ဖြတ်သူသည်၊ န ပဗ္ဗဇိတော-မဟုတ်၊ ပရံ-ကို၊ ဝိဟေဌယန္တော-ဒုစရိုက်၁၀ပါး၊ ပြုသောအားဖြင့်၊ ညှဉ်းဆဲသူသည်၊ သမဏော-သည်၊ န ဟောတိ”ဟု ပေး။(ဒီဇီ-၂၊ ၇၅၊ သာရတ္ထ-၁၊ ၄၄၃)

အနူပဝါဒေါ အနူပယာတော။ ။ “အနူပဝါဒနဉ္စေဝ”စသည်ကို ကြည့်၍ “ဥပဝဒနံ ဥပဝါဒေါ-ကိုယ်တိုင်စွပ်စွဲခြင်း၊ ဥပဝါဒါပနံ ဥပဝါဒေါ-သူတစ်ပါးကို စွပ်စွဲစေခြင်း၊ ဥပဝါဒေါ စ+ဥပဝါဒေါ စ ဥပဝါဒေါ-ကိုယ်တိုင်စွပ်စွဲခြင်း၊ သူတစ်ပါးကို စွပ်စွဲစေခြင်း(ဧကသေသိ)၊ န+ဥပဝါဒေါ အနူပဝါဒေါ-ကိုယ်တိုင်မစွပ်စွဲခြင်း၊ သူတစ်ပါးကို မစွပ်စွဲစေခြင်း၊ ဥပယာတနံ ဥပယာတော-ကိုယ်တိုင် ညှဉ်းဆဲခြင်း၊ ဥပယာတာပနံ ဥပယာတော-သူတစ်ပါးကို ညှဉ်းဆဲစေခြင်း၊ ဥပယာတော စ+ဥပယာတော စ ဥပယာတော-ကိုယ်တိုင် ညှဉ်းဆဲခြင်း၊ သူတစ်ပါးကို ညှဉ်းဆဲစေခြင်း၊ န+ဥပယာတော အနူပယာတော-သူတစ်ပါးကို မညှဉ်းဆဲခြင်း၊ သူတစ်ပါးကို မညှဉ်းဆဲစေခြင်း”ဟု ပြပါ။

ပါဠိ၂မျိုး။ ။ “အနူပဝါဒေါ၊ အနူပယာတော(ဒီ-၂၊ ၄၂၊ ဓမ္မ-၄၁၊ ဥဒါန-၁၂၇)”ဟု ဒီယဖြင့်ရှိလျှင် ရွတ်ဖတ်ရလွယ်ကူစေရန် နှ၌ ဒီယပြု(ရူ-၂၅)၊ “အနူပဝါဒေါ၊ အနူပယာတော(ဝိ. ၄-၁၊ ၁၅၅)”ဟု ရသဖြင့်ရှိလျှင် ၂လုံးလွန်သော သကာရဝိပုလဂါထာဟု ဆိုကြ၏။ ဤသို့ အကြောင်းပြအသီးအသီးရှိသောကြောင့် ၂ပါဠိလုံးသင့်သည်။

တစ်နည်း။ ။ “ဝါစာယ ကဿစိ အနုပဝဒနံ(ဒီ. ၄-၂၊ ဥဒါန. ၄၊ သာရတ္ထ၊ ဝိမတိ၊ ဝိလံဋီ၊ ကင်္ခါဋီ)”ဟူသော အဖွင့်အလိုကား “ဥပဝဒနံ ဥပဝါဒေါ၊ န+ဥပဝါဒေါ အနူပဝါဒေါ၊ ဥပယာတနံ ဥပယာတော၊ န+ဥပယာတော အနူပယာတော”ဟုသာ ပြု၊ ဧကသေသိမလို၊ အနူပဝါဒအရ နှုတ်ဖြင့် စွပ်စွဲခြင်းကို ယူပြီးဖြစ်သဖြင့် အနူ-

ပါတိမောက္ခေတိ-ကား၊ ဇေဋ္ဌကသီလေ-အမြတ်ဆုံးဖြစ်သော သီလ၌။

ပယာတအရ ကိုယ်ဖြင့် မညှဉ်းဆဲခြင်း၊ စိတ်ဖြင့် ညှဉ်းဆဲဖို့ မကြံစည်ခြင်းကို ပါရိသေသနည်းအားဖြင့် ယူပါ။ (ဒီဇီ-၂၊ ၇၆၊ သာရတ္ထ-၁၊ ၄၄၃)

ဥဒါန-၄-၂၃၀-၁။ ။ ထို၌ ငှနည်းဖွင့်ရာ ပထမနည်းကား အထက်၌ ပေးခဲ့သည့် အတိုင်းပင်၊ ဒုတိယနည်းအလို သံဝရောကို ဝိသေသန၊ အနူပဝါဒေါ၊ အနူပယာတောတို့ကို ဝိသေသျှဟု ယူ၍ “ပါတိမောက္ခေ-၌၊ သံဝရော-စောင့်စည်းခြင်းဟူသော၊ အနူပဝါဒေါ-ဆန့်ကျင်ဖက်စကားကို မပြောဆိုခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ အနူပယာတော-မသတ်ဖြတ်၊ မညှဉ်းဆဲခြင်းသည်လည်းကောင်း”ဟု ပေး၊ စသဒ္ဓါ အနက်မဲ့တည်း။

တတိယနည်း။ ။ ဤနည်းအလို အနူပဝါဒေါ၊ အနူပယာတောတို့ကို ဝိသေသန၊ သံဝရောကို ဝိသေသျှဟု ယူ၍ “ပါတိမောက္ခေ-၌၊ (ဌိတဿ-တည်သူ၏) အနူပဝါဒေါ-ဆန့်ကျင်ဖက်စကားကို မပြောဆိုခြင်းဟူသော၊ အနူပယာတော-မသတ်ဖြတ်၊ မညှဉ်းဆဲခြင်းဟူသော၊ သံဝရော-သည်လည်းကောင်း”ဟုပေး။

စတုတ္ထနည်း။ ။ဤနည်းအလို ပါတိမောက္ခေကို နိမိတ်အနက်၊ အဓိစိတ္တေကို လက္ခဏန္တဟု ယူ၍ “ပါတိမောက္ခေ-ကြောင့်၊ အနူပဝါဒေါ-သည်လည်းကောင်း၊ အနူပယာတော-သည်လည်းကောင်း၊ သံဝရော-သတိ၊ ဉာဏ်၊ ခန္တီ၊ ဝီရိယတို့ဖြင့် စောင့်စည်းခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ ဘတ္တသ္မိ-၌၊ မတ္တဉာတာ စ-ရှာမိုး၊ ခံယူ၊ သုံးဆောင်၊ စွန့်လွှတ်ခြင်းဟူသော အတိုင်းအရှည်ကို သိသူ၏အဖြစ်သည်လည်းကောင်း”ဟု ပေး။

ပါတိမောက္ခေ။ ။ပါတိမောက္ခေအရ ကျမ်းဂန်၊ သီလအားဖြင့် ၂မျိုးရနိုင်ရာ ဤ၌ သီလကို ယူဟု သရုပ်အရကို ပြလို၍ “ဇေဋ္ဌသီလေ”ဟု ဟု ဖွင့်သည်၊ မှန်၏-ပုဒ်တစ်ပုဒ်ကို ဖွင့်ရာ၌ ဘေဒ-ပုဒ်ခွဲ၍ဖွင့်ခြင်း၊ တတွ(သဒ္ဓတ္ထ)-သရုပ်တရားကိုယ်၊ သဒ္ဓါနက်အားဖြင့် ဖွင့်ခြင်းဟု ၂မျိုးရှိရာ ဤ၌ တတွ(ပါတိမောက္ခေ၏ သရုပ်အရ)ကို ဖွင့်သည်။(ဒီ-၄-၂၊ ၇၀၊ ဒီဇီ-၂၊ ၇၆၊ ကင်္ခီသစ်-၁၂၅)

ဘေဒ(ပုဒ်ဝိဂြိုဟ်ခွဲ)အဖွင့်။ ။ဘေဒ(ပုဒ်ဝိဂြိုဟ်ခွဲ၍ ဖွင့်ခြင်း)ကိုကား “ပကာရ-တော အတိဝိယ မောက္ခံ ပါတိမောက္ခံ-အပြားအားဖြင့် အလွန်မြတ်သောသီလ၊ [ပ+အတိ+မောက္ခံ] (တစ်နည်း) ပါတိ အဂတိဝိသေသေဟိတိ ပါတိ-အဂတိအထူးတို့မှ စောင့်ရှောက်တတ်သောသီလ၊ မောက္ခေတိ ဒုဂ္ဂတိဘယေဟိတိ မောက္ခံ၊ ပါတိ စ+တံ+မောက္ခံ စာတိ ပါတိမောက္ခံ-အဂတိအထူးတို့မှ စောင့်ရှောက်တတ်၊ ဒုဂ္ဂတိဘေးတို့မှ လွတ်မြောက်စေတတ်သောသီလ၊ (တစ်နည်း) ပါတိ ရက္ခတိတိ ပါတိ-ပါတိမောက္ခ

သံဝရောတိ-ကား၊ ပိဒဟနံ-ကိုယ်နှုတ်တို့ကို ပိတ်ပင်ခြင်းသည်လည်းကောင်း။
 [ကာယဝစီဒွါရာနံ ပိဒဟနံ၊-သာရတ္ထ-၃၊ ၃၅၊] **မတ္တညုတာတိ-**ကား၊ မတ္တညု-
 ဘာဝေါ-အတိုင်းရှည်ကို သိသူ၏အဖြစ်သည်လည်းကောင်း၊ ပမာဏဇာနနံ-
 အတိုင်းအရှည်ကို သိခြင်းသည်လည်းကောင်း။

သံဝရသီလကို စောင့်ရှောက်သောပုဂ္ဂိုလ်၊ ပါတိ+မောက္ခတိတိ ပါတိမောက္ခံ-ပါတိ
 မောက္ခသံဝရသီလကို စောင့်ရှောက်သော ပုဂ္ဂိုလ်ကို ဒုဂ္ဂတိဘေးတို့မှ လွတ်မြောက်စေ
 တတ်သောသီလ”ဟု ဆို၏။ ဝိဘတ်နက်ကား ရှေး၌ ပေးခဲ့ပုံကို ကြည့်၍ ဩကာသ
 အနက်နှင့် နိမိတ်အနက် ၂မျိုးရကြောင်းကို သိပါ။ (ဒီ. ၄-၂၊ ၇၀၊ ဒီဇီ-၂၊ ၇၆)၊
 [ပါတိမောက္ခ၏ အခြားဝိပြိုဟ်များရှိသေး၏။ အလိုရှိက ဥဒါန. ၄-၂၀၂၊ အံဇီ-၃၊
 ၂၇၁၊ ၂၇၂၊ ဝိသုဒ္ဓိဇီ-၁၊ ၁၄၈သည်၌ ရှိပါ။]

သံဝရော။ ။သံဝရသည် အာပတ်(အပြစ်)ကို မလွန်ကျူးခြင်းအမှတ်လက္ခဏာရှိ၏။
 အာပတ်(အပြစ်)ကို မလွန်ကျူးမိအောင် ကာယဒွါရ၊ဝစီဒွါရတို့ကို ပိတ်ပင်စောင့်စည်း
 ရ၏။ ထို့ကြောင့် “ပိဒဟနံ”ဟု ဖွင့်သည်။ ပိဒဟနံဖြင့် သံဝရော၌ ဝရဓာတ် အာဝရ
 (ပိတ်ခြင်း)အနက်ဟောကြောင်းနှင့် “သံဝရဏံ၊ သံဝရတိ ပိဒဟတိ ဧတေနာတိ ဝါ
 သံဝရော”ဟု ပြုရကြောင်းကို ပြသည်။ သံဝရော၏ တရားကိုယ်မှာ ဝိရတိနှင့် စေတနာ
 တည်း။ (ဥဒါန. ၄-၂၀၂၊အံဇီ-၃၊ ၂၇၁)

မတ္တညုတာ။ ။“မတ္တညုနော+ဘာဝေါ မတ္တညုတာ”ဟု ပြုစေလို၍ “မတ္တညု-
 ဘာဝေါ”ဟုလည်းကောင်း “မတ္တညု”၌ မတ္တသဒ္ဓါ ပမာဏအနက်ဟောဟု သိစေလို၍
 “ပမာဏဇာနနံ”ဟုလည်းကောင်း ဖွင့်သည်။ မတ္တာ(အတိုင်းအရှည်)ကို သိရာ၌ ပစ္စယ-
 သန္နိဿိတသီလ၏အစွမ်းဖြင့် ပဋိဂ္ဂဏှန(ခံယူခြင်း)، ပရိဘောဂ(သုံးဆောင်ခြင်း)
 ဟူသော အတိုင်းအရှည်သိခြင်းကို ယူ၍ အာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိသီလ၏အစွမ်းဖြင့် ပရိယေ-
 သန(ရှာမှီးခြင်း)، ဝိဿဇန(စွန့်လွှတ်ခြင်း)ဟူသော အတိုင်းအရှည်သိခြင်းကို ယူရသည်။
 (ဒီ. ၄-၂၊ ၇၀၊ ဒီဇီ-၂၊ ၇၆)၊ “မီယတေတိ မတ္တာ၊(သီဇီသစ်-၁၊ ၂၃၁)၊ မီယတေ
 ဧတာယာတိ မတ္တာ၊ [မာ+တ၊-ထောမ၊ သီဘာ-၁၊ ၃၅၃၊] မာနံ(နှိုင်းယှဉ်ခြင်း) မတ္တာ၊
 [မာ+အတ္ထ၊-မောဂ်-၇၊ ၈၁၊] ပရိယေသနပဋိဂ္ဂဏှနပရိဘောဂဝိဿဇနဝသေန မတ္တံ
 ဇာနာတိတိ မတ္တညု၊(ဒီဇီ-၃၊ ၇၆)၊ ပဋိဂ္ဂဟဏပရိဘောဂပရိယေသနဝိဿဇနသု
 မတ္တံ ဇာနာတိတိ မတ္တညု၊(အံဇီ-၃၊ ၁၉၁)”ဟုပြု။ ပရိယေသနမတ္တာစသော မတ္တာ
 ၄မျိုး၏ အကျယ်ကို ၄ပြု-၉၉၊ ဓမ္မဘာ-၁၊ ၁၉၉၊ ၂၀၀တို့၌ရှု။

ပန္နိ-ကား၊ ဝိဝိတ္တံ-လူတို့မှ ကင်းဆိတ်သော၊ (ဆိတ်ငြိမ်သော)၊ **အဓိစိတ္တေ**တိ-ကား၊ အဋ္ဌသမာပတ္တိသင်္ခါတေ-သမာပတ်စပါးဟု ဆိုအပ်သော၊ အဓိစိတ္တေ-ဝိပဿနာ၏ အခြေခံဖြစ်သော လွန်မြတ်သောစိတ်၌။ အာယောဂေါတိ-ကား၊

ပန္နံ။ “ပန္န သယနာသန”ဟူသည် လူသူကင်းရှင်းဆိတ်ငြိမ်သောကျောင်းတည်းဟု ပြလို၍ “ဝိဝိတ္တံ”ဟု ဖွင့်သည်။ သာရတ္ထ-၁၊ ၄၃၃၌ “ဇနသံဃဋ္ဌနုရဟိတ-လူသူ ပွတ်တိုက်ထိစပ်မှုကင်းသောကျောင်း၊ နိဇ္ဇနသမ္မာဓံ-လူသူကျပ်တည်းရှုပ်ထွေးမှုမရှိ သောကျောင်း၊ ဝိဝိတ္တံ(လူသူကင်းရှင်းဆိတ်ငြိမ်သောကျောင်း)”ဟု ဖွင့်သည်။ သက္ကတ ကောတ္ထုဘအဘိဓာန်၌ “ပကဋ္ဌံ+အန္တံ ပန္တံ-အလွန်အစွန်အဖျားကျသော(ချောင်ကျ သော)ကျောင်း”ဟု ဆို၏။ ဓာန်ဋီ-၇၁၄၌ကား “အမ ဂမနေ တော၊ အန္တော၊ အနိတ္ထိ၊ ပရိပုဗ္ဗော ပရိယန္တော၊ ပပုဗ္ဗော ပန္တော”ဟု အန္တ၊ ပရိယန္တ၊ ပန္တတို့ကို အဆုံး၊ အစွန်အဖျား အနက်ဟောဟု ဆို၏။ ထိုအလို “ပန္နံ”၌ ပဥပသာရအနက်မဲ့တည်း။ ထိုကြောင့် “အမတိ ယာတိတိ အန္တံ(မောင်-၇၊ ၈၂)၊ ပန္တံယေဝ ပန္တံ”ဟု ပြပါ။

ပစ္စယသန္တောသနိဋ္ဌိ။ ။ “မတ္တညုတာ စ ဘတ္တသ္မိံ၊ ပန္နဉ္စ သယနာသနံ”ဟူသော ၂ပါဒတို့ဖြင့် ပစ္စယသန္တောသ(ပစ္စည်း၄ပါး၌ တင်းတိမ်ရောင်ရဲခြင်း)ကို ပြသည်။ ဤ၌ ဆွမ်းနှင့် ကျောင်းကိုသာ ဆိုထားသော်လည်း သင်္ကန်းနှင့် ဆေးဟူသော ကျန်ပစ္စည်း ၂ပါးကိုလည်း လက္ခဏဟာရနေတ္တိနည်း၊ ဥပလက္ခဏနည်းဖြင့် ပြနိုင်သည်။(သာရတ္ထ-၁၊ ၄၄၃၊ ဒီဋီ-၂၊ ၇၀)

အဓိစိတ္တေ။ ။စိတ္တာနံ+အဓိကံ အဓိစိတ္တံ-စိတ်တို့တွင် အမြတ်ဆုံးဖြစ်သောစိတ်၊ (ဝိ. ၄-၁၊ ၂၀၉၊ သာရတ္ထ-၁၊ ၄၄၄)၊ (တစ်နည်း) စိတ္တတော+အဓိကံ အဓိစိတ္တံ-ကု သလကမ္မပထအစွမ်းဖြင့် ဖြစ်သောစိတ်ထက် မြတ်သော သမာပတ်စိတ်၊(အဋီ-၂၊ ၁၉၈)၊ (တစ်နည်း) အဓိကံ+စိတ္တံ အဓိစိတ္တံ-လွန်မြတ်သော သမာပတ်စိတ်၊ အရဟတ္တ ဖိုလ်စိတ်၊(အနုဋီ-၂၊ ၁၅၄)၊ ဤအဋ္ဌကထာ၌ အဓိစိတ္တေအရ “အဋ္ဌသမာပတ္တိသင်္ခါ-တေ”ဟု သာမန်ဖွင့်သော်လည်း ဝိ. ၄-၁၊ ၂၀၉၊ သာရတ္ထ-၁၊ ၄၄၄၊ ဒီဋီ-၂၊ ၇၀တို့၌ စိတ္တအရ မဟာကုသိုလ်စိတ်၊ (ဝဋ္ဋပါဒက-ဝဋ်၏အခြေခံဖြစ်သော) လောကီသမာပတ် စိတ်စပါးကို ယူ၍ အဓိစိတ္တေအရ ဝိပဿနာပါဒက(ဝိပဿနာ၏ အခြေခံဖြစ်သော) သမာပတ်စပါးနှင့် မဂ်ဖိုလ်စိတ်ကို ယူသည်။ ပဓာနနည်းအားဖြင့် “အဓိစိတ္တေ”ဟု စိတ်ကို ခေါင်းတပ်ထားသည်။ မုချအားဖြင့် မဂ်ဖိုလ်စိတ်၊ သမာပတ်စိတ်ကို ရ၍ ဧကဒေသုပစာရအားဖြင့် မဂ်ဖိုလ်သမာပတ်၌ရှိသော သမာဓိကို ရ၏။(ပဋိသံ. ၄-၁၊ ၂၁၂၊ ၄င်း-၂၊ ၇၃)

ပယောဂကရဏံ-အားထုတ်မှုကို ပြခြင်းသည်လည်းကောင်း။ **ဧတန္တိ**-ကား၊ ဧတံ-အနုပဝါဒ၊ စသည်အပြား၊ ဤငါးပါးသည်။ သဗ္ဗေသံ-ကုန်သော၊ ဗုဒ္ဓါနံ-တို့၏။ သာသနံ-အဆုံးအမတည်း။ ဟိ-ဆက်၊ ဧတ္ထ-ဤဂါထာ၌၊ အနုပဝါဒေန-အနုပဝါဒဖြင့်၊ ဝါစသိကံ-နှုတ်၌ ဖြစ်သော၊ သီလံ-ကို၊ ကထိတံ-ပြီ၊ အနုပယာတေန-ဖြင့်၊ ကာယိကသီလံ-ကိုယ်၌ ဖြစ်သော သီလကို၊ (ကထိတံ၊) (“ပါတိမောက္ခေ စ သံဝရော”တိ-“ပါတိမောက္ခေ စ သံဝရော”ဟူသော စကားဖြင့်၊ သီလံ-ကို၊ ကထိတံ-ပြီ၊ အနုပယာတေန-ဖြင့်၊ ကာယိကသီလံ-ကို၊ ကထိတံ၊) [ဤကွင်းအတွင်း စကားများသည် ပိုနေသည်၊ ကုစ္ဆာသယမူနှင့် ကျောက်စာမူတို့၌ မပါ၊ ရှေးနိဿယ၌လည်း အနက်မပေးပါ။] “ပါတိမောက္ခေ စ သံဝရော”တိ ကုမိနာ-ဟူသော ဤစကားဖြင့်၊ ပါတိမောက္ခသီလဥစ္စေ-ကိုလည်းကောင်း၊ ကုန္တိယသံဝရဉ္စ-ကုန္တိယသံဝရသီလ

ဥဒါန. ၄-၂၃၀၊ ၂၃၁။ ။ထို၌ “အဓိစိတ္တေ”ဝယ် ဒုတိယာယောဝိဘတ်၊ ၎င်းအရ သမာပတ်စပါးကို ယူ၍ “အဓိစိတ္တေ-စိတ်တို့တွင် အမြတ်ဆုံးဖြစ်သော ဈာန်သမာပတ်တို့ကို၊ (အဓိကမာယ-ရခြင်းငှာ)၊ အာယောဂေါ-ဘာဝနာကို အားထုတ်ခြင်းသည်လည်းကောင်း”ဟုလည်းကောင်း၊ “အဓိစိတ္တေ”ဝယ် သတ္တမိသ္မိဝိဘတ်၊ လက္ခဏန္တ၊ ၎င်းအရ အရဟတ္တဖိုလ်စိတ်ကို ယူ၍ “အဓိစိတ္တေ-စိတ်တို့တွင် အမြတ်ဆုံးဖြစ်သော အရဟတ္တဖိုလ်စိတ်ကို၊ (သာဓေတဗ္ဗေ-ပြီးစီးစေအပ်သော်၊ ဝါ-ပြီးစီးစေအပ်ရာ၌၊ တဿ-ထိုအရဟတ္တဖိုလ်စိတ်ကို၊ နိပ္ပာဒနတ္ထံ-ပြီးစီးစေခြင်းငှာ)၊ အာယောဂေါ စ-သမထ၊ဝိပဿနာအစွမ်းဖြင့် အားထုတ်ခြင်းသည်လည်းကောင်း”ဟု အနက်ပေးပုံ၂နည်း ဖွင့်၏။

ဧတံ ဗုဒ္ဓါန သာသနံ။ ။ဤအဋ္ဌကထာ၌ ဧတံ၏အစွဲကို မပြသော်လည်း ဥဒါန. ၄-၂၃၀၊ သာရတ္ထ-၁၊ ၄၄၄၌ ဧတံဖြင့် “အနုပဝဒန၊ အနုပယာတန၊ ပါတိမောက္ခသံဝရ၊ ဘောဇနေ မတ္တညုတာ၊ ပန္တသေနာသန (ဝိဝိတ္တသေနာသနသေဝန)，အဓိစိတ္တာနုယောဂ”ဟူသော ငါးပါးကို စွဲ၏။ ဒီ. ၄-၂၊ ၇၀၊ ဝိလိင်္ဂီ-၁၊ ၃၈၉၊ ကင်္ခါဒီ-၁၂၅ တို့၌ “အနုပဝဒန၊ အနုပယာတန၊ ပါတိမောက္ခသံဝရ၊ ဘောဇနေ မတ္တညုတာ၊ ပန္တသယနာသန”ဟူသော ၅ပါးကို စွဲ၏။ ပန္တသယနာသနဖြင့် ယင်း၏အကျိုးဖြစ်သော အဓိစိတ္တာနုယောဂကို ကာရဏုပစာရအားဖြင့် ယူသည်။ ငါးပါးကိုစွဲသည်နှင့် အတူတူပင် ပြန်ကျ၏။(ဒီဒီ-၂၊ ၇၆)။ “ဧဝံ ကုမာယ ဂါထာယ တိဿောပိ သိက္ခာ ကထိတာ ဧဝဟောန္တိ”ဟူသော စကားကို ထောက်၍ “သာသနံ”အရ သိက္ခာ၃ပါးကို ယူပါ။ “သာသတိဧတေန၊ ဧတ္ထ ဝါ တိ သာသနံ၊(နေတ္ထိ. ၄-၇၊ နိတိဓာတု-၁၈၆)၊ ပါပကေ အကုသလေ ဓမ္မေ သာသတိ ဟိံသတိတိ သာသနံ၊(ဂဠုန်-၁၁၈)”ဟု ပြပါ။

ကိုလည်းကောင်း၊ (ကထိတံ)၊ မတ္တညူတာယ-ဖြင့်၊ အာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိ စေဝ-အာဇီဝ
 ပါရိသုဒ္ဓိသီလကိုလည်းကောင်း၊ ပစ္စယသန္နိသိတသီလဉ္စ-ပစ္စယသန္နိသိတသီလ
 ကိုလည်းကောင်း၊ (ကထိတံ)၊ ပန္တသေနာသနေန-ဖြင့်၊ သပ္ပာယသေနာသနံ-
 လျောက်ပတ်သော ကျောင်းကို၊ (ကထိတံ)၊ အဓိစိတ္တေန-ဖြင့်၊ အဋ္ဌ-ကုန်သော၊
 သမာပတ္တိယော-တို့ကို၊ (ကထိတာ-အပ်ကုန်ပြီ)၊ ဧဝံ-သို့၊ ဣမာယ ဂါထာယ-
 ဖြင့်၊ တိဿောပိ-ကုန်သော၊ သိက္ခာ-တို့ကို၊ ကထိတာ ဧဝ-အပ်ကုန်သည်သာ၊
 ဟောန္တိ-ကုန်၏၊ ဣတိ-ဂါထာဖွင့်ပြီးပြီ။ ဒေသနာဝသာနေ-၌၊ ဗဟူ-တို့သည်၊
 သောတာပတ္တိဖလဒါနိ-တို့သို့၊ ပါပဏိသု-ကုန်ပြီ၊ ဣတိ-အာနန္ဒတ္ထေရပဉ္စဝတ္ထု
 ပြီးပြီ။

အာနန္ဒတ္ထေရပဉ္စဝတ္ထုဘာသာသီကာ ပြီးပြီ။

၅-အနဘိရတဘိက္ခဝတ္ထုဘာသာသီကာ

န ကဟာပဏဝသေနာတိ ဣမံ ဓမ္မဒေသနံ သတ္တာ ဇေတဝနေ ဝိဟရန္တော
 ဧကံ အနဘိရတဘိက္ခံ-မဓမ္မေလျော်သော ရဟန်းကို၊ (ပျင်းရိသော ရဟန်းကို)၊
 အာရဗ္ဗ ကထေသိ။ ကိရ-ချဲ့၊ သော-ထိုရဟန်းသည်၊ သာသနေ-၌၊ ပဗ္ဗဇိတ္တာ-
 ၍၊ လဒ္ဓါပသမ္ပဒေါ-ရအပ်သောရဟန်းအဖြစ်ရှိသည်(သမာနော)၊ “အသုကဋ္ဌာနံ
 နာမ-ဤမည်သောအရပ်သို့၊ ဂန္ဓာ-၍၊ ဥဒ္ဒေသံ-ရွတ်ပြအပ်သောပါဠိကို၊ ဥ-
 ဂ္ဂဏှာဟိ-သင်ယူချေဦးလော၊” ဣတိ-သို့၊ ဥပဇ္ဈာယေန-သည်၊ ပေသိတော-
 စေလွှတ်အပ်သည်၊ (ဟုတ္တာ)၊ တတ္ထ-ထိုအရပ်သို့၊ အဂမာသိ-ပြီ၊ အထ-၌၊
 အဿ-ထိုရဟန်း၏၊ ပိတုနော-၏၊ ဝါ-မှာ၊ ရောဂေါ-သည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇိ-ပြီ၊ သော-
 ထိုခမည်းတော်သည်၊ ပုတ္တံ-ကို၊ ဒဠုကာမော-သည်၊ ဟုတ္တာ-၍၊ တံ-ထိုသား
 ရဟန်းကို၊ ပက္ခောသိတုံ-ခေါ်ခြင်းငှာ၊ သမတ္ထံ-သော၊ ကမ္ဘိ-ကို၊ အလဘိတ္တာ-
 ၍၊ ပုတ္တသောကေန-သား၌ဖြစ်သော သောကဖြင့်၊ ဝါ-သားကြောင့်ဖြစ်သော
 သောကဖြင့်၊ ဝိပုလပန္နောယေဝ-အထူးထူးအပြားပြား ပြောဆိုမြည်တမ်းလျက်
 သာလျှင်၊ အာသန္နမရဏော-နီးသောသေခြင်းရှိသည်၊ ဝါ-သေဖို့ နီးသည်၊ ဟု-
 တွာ-၍၊ “ဣဒံ-ဤငွေကို၊ မေ-၏၊ ပုတ္တဿ-၏၊ ပတ္တစိဝရမူလံ-သပိတ်သင်္ကန်း

ဖိုးကို၊ ကရေယျာသိ-ပြုလော့” ကူတိ-ဤသို့ ပြော၍၊ ကဟာပဏသတံ-ငွေ
 ကျပ်တစ်ရာကို၊ ကနိဋ္ဌဿ-၏၊ ဟတ္ထေ-၌၊ ဒတွာ-၍၊ ကာလံ-ကို၊ အကာသိ-
 ပြီ၊ သော-ထိုညီငယ်သည်၊ ဒဟရဿ-ရဟန်းငယ်၏၊ အာဂတကာလေ-ရောက်
 လာရာအခါ၌၊ ပါဒမူလေ-၌၊ နိပတိတွာ-ဝပ်၍၊ ပဝဋ္ဌေန္တော-လူးလိမ့်လျက်၊ ရော-
 ဒိတွာ-၍၊ “ဘန္တေ! တေ-၏၊ ပိတာ-သည်၊ ဝိပ္ပလပန္နောဝ-လျက်သာ၊ ကာလ-
 ကတော-ပြုအပ်သော သေခြင်းရှိပါပြီ၊ ဝါ-ကွယ်လွန်သွားပါပြီ၊ [ဓမ္မဘာ-၃၊ ၃၇၂
 ခု၊] တေန-သည်၊ ကဟာပဏသတံ ပန-ကိုကား၊ မယံ-၏၊ ဟတ္ထေ-၌၊ ဌပိတံ-
 ပြီ၊ တေန-ငွေကျပ်တစ်ရာဖြင့်၊ ကိံ-ကို၊ ကရောမိ-နည်း?” ကူတိ-သို့၊ အာဟ-
 ပြီ၊ ဒဟရော-သည်၊ “မေ-အား၊ ကဟာပဏေဟိ-တို့ဖြင့်၊ န အတ္ထော-အလိုမရှိ”
 ကူတိ-သို့၊ ပဋိက္ခိပိတွာ-၍၊ အပရဘာဂေ-၌၊ စိန္တေသိ-ပြီ၊ (ကိံ)၊ “မေ-အား၊
 ပရကုလေသု-တို့၌၊ ပိဏ္ဍာယ-ငှာ၊ စရိတွာ-၍၊ ဇီဝိတေန-အသက်ရှင်ဖြင်းဖြင့်၊
 ကိံ-အဘယ်အကျိုးရှိအံ့နည်း၊ တံ ကဟာပဏသတံ-ကို၊ နိဿာယ-၍၊ ဇီဝိတံ-
 အသက်မွေးခြင်းငှာ၊ သက္ကာ-၏၊ ဝိဗ္ဗမိဿာမိ-လူထွက်တော့အံ့၊” ကူတိ-ပြီ၊
 သော-သည်၊ ဝါ-ကို၊ အနဘိရတိယာ-မမွေ့လျော်ခြင်းသည်၊ ဝိဠိတော-နှိပ်စက်
 အပ်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ ဝိဿဋ္ဌသဇ္ဈာယနကမ္မဋ္ဌာနော-စွန့်လွှတ်အပ်သော ရွတ်အံ
 သရဇ္ဈာယ်ခြင်း၊ ကမ္မဋ္ဌာန်းရှိသည်၊ ဝါ-ရွတ်အံသရဇ္ဈာယ်ခြင်း၊ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို စွန့်
 လွှတ်သည်၊ ပဏ္ဍုရောဂီ ဝိယ-ဖြူဖတ်ဖြူရော်အဆင်းရှိသော ရောဂါရှိသူသည်
 ကဲ့သို့၊ ဝါ-အသားဝါရောဂါရှိသူသည်ကဲ့သို့၊ [ဓမ္မဘာ-၁၊ ၈၀၅၊] အဟောသိ-ပြီ၊
 အထ-၌၊ နံ-ကို၊ ဒဟရဿမဏေရာ-တို့သည်၊ “ကုဒံ-ဤသို့ဖြစ်ခြင်းသည်၊ ကိံ-
 အဘယ်ကြောင့်နည်း?” ကူတိ-သို့၊ ပုစ္ဆိတွာ-၍၊ “ဥက္ကဏ္ဍိတော-ပျင်းရိသည်၊
 အမိ-၏” ကူတိ-သို့၊ ဝုတ္တေ-သော်၊ အာစရိယုပဇ္ဈာယာနံ-တို့အား၊ အာစိက္ခိသု-
 ကုန်ပြီ၊ အထ-၌၊ နံ-ကို၊ တေ-တို့သည်၊ သတ္ထု-၏၊ သန္တိကံ-သို့၊ နေတွာ-၍၊
 သတ္ထု-အား၊ ဒသေသု-ကုန်ပြီ၊ သတ္တာ-သည်၊ “တံ-သည်၊ ဥက္ကဏ္ဍိတော ကိရ-
 ပျင်းသတဲ့ဟု ကြားရသည်မှာ၊ (ပျင်းသတဲ့ဆို)၊ သစ္စံ-မှန်သလော?” ကူတိ-သို့၊
 ပုစ္ဆိတွာ-၍၊ “ဘန္တေ! အာမ-ပါ၊” ကူတိ-သို့၊ ဝုတ္တေ-သော်၊ “ကဿော-ကြောင့်၊
 ဧဝံ-သို့၊ အကာသိ-နည်း? တေ-၏၊ ကောစိ-သော၊ ဇီဝိတပစ္စယော-အသက်
 မွေးခြင်း၏ အကြောင်းသည်၊ အတ္ထိ ပန-လော?” ကူတိ-သို့၊ အာဟ၊ “ဘန္တေ!

အာမ-ပါ။” ကူတိ-ပြီ၊ “တေ-၏၊ ဝါ-မှာ၊ ကိ-သည်၊ အတ္ထိ-နည်း?” ကူတိ-ပြီ၊ “ဘန္တေ! ကဟာပဏသတံ-သည်၊ (အတ္ထိ)။” ကူတိ-ပြီ၊ တေန ဟိ-လျှင်၊ တာဝ-စွာ၊ ကတ္ထစိ-တစ်စုံတစ်ခုသောအရပ်၌၊ (တစ်နေရာရာက)၊ သက္ခရာ-ကျောက်စရစ်ခဲတို့ကို၊ အာဟရ-လော၊ “တာဝတ္ထကေန-ထိုမျှအတိုင်း အရှည်ရှိသော ငွေကျပ်တစ်ရာဖြင့်၊ ဇီဝိတုံ-ငှာ၊ သက္ကာ ဝါ-စွမ်းနိုင်မှုလည်း စွမ်းနိုင်မည်လော၊ နော သက္ကာ ဝါ-မစွမ်းနိုင်မှုလည်း မစွမ်းနိုင်မည်လော?” ကူတိ-သို့၊ ဂဏေတွာ-တွက်ချက်၍၊ ဇာနိဿာမ-သိရကုန်အံ့၊ သော-သည်၊ သက္ခရာ-တို့ကို၊ အာဟရိ-ပြီ၊ အထ-၌၊ နံ-ကို၊ သတ္တာ-သည်၊ အာဟ၊ (ကိ)။ “တာဝ-စွာ၊ ပရိဘောဂတ္ထာယ-အသုံးအဆောင်အကျိုးငှာ၊ ပဏ္ဏာသံ-၅၀၊ ကျပ်ကို၊ ဌပေဟိ-ထားလော၊ ဒွိန္နံ-ကုန်သော၊ ဂေါဏာနံ-တို့၏၊ အတ္ထာယ-အလို့ငှာ၊ စတုဝိသတိ-၂၄ကျပ်ကို၊ (ဌပေဟိ-လော၊) ဧတ္တကံ နာမ-ဤမျှအတိုင်းအရှည်ရှိသော ငွေကျပ်ကို၊ ဗီဇ-တ္ထာယ-မျိုးစေ့အလို့ငှာလည်းကောင်း၊ (မျိုးစပါးအကျိုးငှာလည်းကောင်း)၊ ယုဂ-နင်္ဂလတ္ထာယ-ထမ်းပိုး၊ ထွန်တုံးအကျိုးငှာလည်းကောင်း၊ ကုဒ္ဒါလဝါသိဖရသု-အတ္ထာယ-ပေါက်တူး၊ ပဲခွပ်၊ ပုဆိန်အကျိုးငှာလည်းကောင်း၊ (ဌပေဟိ)။” ကူတိ ဧဝံ-သို့၊ ဂဏိယမာနေ-ရေတွက်အပ်သော်၊ တံ ကဟာပဏသတံ-သည်၊ နပ္ပ-ဟောတိ-မလောက်၊ အထ-၌၊ နံ-ကို၊ သတ္တာ-သည်၊ “ဘိက္ခု! တဝ-၏၊ ကဟာ-ပဏာ-တို့သည်၊ အပ္ပကာ-နည်းကုန်၏၊ ကထံ-လျှင်၊ ဧတေ-ဤငွေကျပ်တို့ကို၊ နိဿာယ-၍၊ တဏှံ-ကို၊ ပူရေဿသိ-ပြည့်စေမည်နည်း၊ အတီတေ-၌၊ စက္က-ဝတ္ထိရဇ္ဇံ-စကြာဝတေးမင်း၏အဖြစ်ကို၊ ကာရေတွာ-၍၊ အပ္ပောဋိတမတ္တေန-လက်ပမ်းပေါက်ခတ်ခြင်းမျှဖြင့်၊ (လက်ခမောင်းခတ်ကာမျှဖြင့်)၊ ဒွါဒသယောဇန-ဌာနေ-၁၂ယူဇနာရှိသောအရပ်၌၊ ကဋ္ဌိပ္ပမာဏေန-ခါးပမာဏအားဖြင့်၊ ဝါ-ခါးပမာဏရှိသော၊ [ဇ. ၄-၂၊ ၂၈၂၌ “ဇာနုပ္ပမာဏံ သတ္တရတနဝဿံ”ဟု ရှိ၏၊] ရတနဝဿံ-ရတနာဂုဗျာဒိတို့ကို၊ ဝဿာပေတုံ-ရွာစေခြင်းငှာ၊ သမတ္ထော-စွမ်းနိုင်သော မန္တာတ်မင်းသည်၊ ယာဝ-အကြင်မျှလောက်ကာလပတ်လုံး၊ ဆတ္တိသ-၃၆ယောက်သော၊ သက္ကာ-သကြားမင်းတို့သည်၊ စဝန္တိ-စုတေကုန်၏၊ ဧတ္တကံ-သော၊ ကာလံ-လုံး၊ ဒေဝရဇ္ဇံ-ကို၊ ကာရေတွာပိ-၍လည်း၊ မရဏကာလေ-၌၊ တဏှံ-ကို၊ အပ္ပရေတွာဝ-မပြည့်စေမူ၍သာလျှင်၊ ကာလံ-ကို၊ အကာသိ ကိရ-

ပြုခဲ့ရသည်သာ၊ [ကိရနိပါတ် ဧဝအနက်ကြို]” ကုတိ-သို့၊ ဝတ္ထာ-၍၊ တေန-သည်၊ ယာစိတော-သည်၊ (ဟုတ္တာ) အတိတံ-ကို၊ အာဟရိတ္တာ-၍၊ မန္တာတုဇာတကံ-မန္တာတုဇာတ်ကို၊ ဝိတ္တာရေတွာ-ခဲ့၍၊

**ယာဝတာ စန္ဒိမသူရိယာ ပရိဟရန္တိ၊ ဒိသာ ဘန္တိ ဝိရောစနာ၊
သဗ္ဗေဝ ဒါသာ မန္တာတု၊ ယေ ပါဏာ ပထဝိသိတာ။**

ယာဝတာ-အကြင်မျှလောက်သောအရပ်ဖြင့်၊ ဝါ-၌၊ စန္ဒိမသူရိယာ-လနေတို့သည်၊ (သိနေရုံ-မြင်းမိုရ်တောင်ကို) ပရိဟရန္တိ-လက်ယာရစ်လည်ကုန်၏၊ ဒိသာ-အရပ်မျက်နှာတို့၌၊ ဝါ-တို့သည်၊ ဝိရောစနာ-တင့်တယ်ကုန်သည်၊ (ဟုတ္တာ)၊ ဘန္တိ-တောက်ပကုန်၏၊ (တာဝတာ-ထိုမျှလောက်သောအရပ်၌) ပထဝိသိ-တာ-မြေ၌မှီကုန်သော၊ ဝါ-မြေကိုမှီကုန်သော၊ [ပထဝိယံ ပထဝီ ဝါ သိတာ ပထဝိသိတာ၊ မအူပါရာနိ-၂၊ ၄၄၇၊] ယေ ပါဏာ-အကြင်ဇနပုဒ် နေလူတို့သည်၊ (သန္တိ-ရှိကုန်၏)၊ သဗ္ဗေဝ-အလုံးစုံသာလျှင်ဖြစ်ကုန်သော၊ (တေ ပါဏာ-ထိုဇနပုဒ်

ယာဝတာ။ ။ယာဝတာသည် နိပါတ်ပုဒ်ဖြစ်၍ လိုရာဝိဘတ်ကျေနိုင်သည်။ ဤ၌ တတိယာကျေသည်ဟု သိစေလို၍ “ယတ္ထကေန ပရိစ္ဆေဒေန(ဇာ. ၄-၂၊ ၂၈၃)”ဟု ဖွင့်သည်။ “ယတ္ထကေ ဌာနေ(သာရတ္ထ-၁၊ ၂၄၂၊ ဝိမတိ-၁၊ ၅၂၊ ဇာဋီသစ်-၁၊ ၁၈၃)”ဟူသော အဖွင့်အလို သတ္တမိကျေသည်။

ဒိသာ ဘန္တိ ဝိရောစနာ။ ။“ဒိသာသု(ဇာ. ၄-၂၊ ၂၈၃)”ဟူသော အဖွင့်အလို “ဒိသာ”၌ ပထမာယောဝိဘတ်သည် သတ္တမိအနက်တည်း။(ဒိဋ္ဌိ-၂၊ ၂၂၄)၊ “တာ တာ ဒိသာ ပဘဿရာ ဟုတ္တာ ဝိရောစန္တိ(သာရတ္ထ-၁၊ ၂၄၂)”ဟူသော အဖွင့်အလို ပကတိကတ္တာ(ကတ္တုသံသဌလိင်)အနက်တည်း။

တစ်နည်း။ ။ဒိသာကို ဒုတိယန္တ၊ ဘန္တိ၌ ကာရိတ်ပစ္စည်းကျေသည်ဟု ယူ၍ “ယာဝတာ စန္ဒိမသူရိယာ”တို့ကို လိုက်စေကာ “ဝိရောစနာ-ကိုယ်တိုင်တောက်ပကုန်သော၊ စန္ဒိမသူရိယာ-တို့သည်၊ ယာဝတာ-အကြင်မျှအတိုင်းအရှည်ရှိကုန်သော၊ ဒိသာ-တို့ကို၊ ဘန္တိ-ထွန်းလင်းစေကုန်၏”ဟု ပေး။ (သာရတ္ထ-၁၊ ၂၄၂)

ဝိမတိ-၁၊ ၅၂။ ။ထို၌ “ဝိရောစနာ”ဝယ် ဟိတ်(ကာရဏ)အနက်၌ ပဉ္စမိဝိဘတ်ဟု တစ်နည်းဖွင့်၏။ “ဝိရောစနာ-လနေတို့၏ တင့်တယ်တောက်ပခြင်းကြောင့်၊ ဒိသာ-တို့သည်၊ ယာဝတာ-အကြင်မျှလောက်သောအရပ်၌၊ ဘန္တိ-ထင်ရှားကုန်၏”ဟု ပေး။

နေလူတို့သည်။) မန္တာတု-မန္တာတ်စကြာမင်း၏၊ ဒါသာ-ကျွန်တို့ချည်းသာတည်း။

ဣတိ-ဤသို့လျှင်၊ ဣမိဿာ ဂါထာယ-၏၊ အနန္တရာ-အခြားမဲ့၍၊ ဒွေ-၂ပုဒ် ကုန်သော၊ ဣမာ ဂါထာ-တို့ကို၊ အဘာသိ-ပြီ၊ (ကိံ)၊ “န ကဟာပဏဝဿေန၊ ပေ၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓသာဝကော”တိ-၍၊ (အဘာသိ)။

**န ကဟာပဏဝဿေန၊ တိတ္ထိ ကာမေသု ဝိဇ္ဇတိ၊
အပ္ပဿာဒါ ဒုခါ ကာမာ၊ ဣတိ ဝိညာယ ပဏ္ဍိတော။
အပိ ဒိဗ္ဗေသု ကာမေသု၊ ရတိ သော နာဓိဂစ္ဆတိ၊
တဏှက္ခယရတော ဟောတိ၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓသာဝကော။**

မန္တာတု။ ။မံ သိရိံ ဓာရေတိ ဝိဒဓာတိ စာတိ မန္တာတာ၊ [မာ+ဓာ+တု၊ (တစ်နည်း) မာ+ဓရ+တု၊ ရှေ့ မောင်ပံ-၂၊ ၁၆၅၊ နောက် ဧဋ္ဌိ နိသာဋီ-၃၀၄၊] မာသဒ္ဓါ သိရိအနက်၊ ကညာအတိုင်း စဉ်ပါ။ (တစ်နည်း) ထိုမင်းသည် လူအများကို စောင့်ရှောက်တတ်ရကား လူတိုင်းက “မံ ဓာတိ၊ မံ ဓာတိ-ငါ့ကို စောင့်ရှောက်၏၊ ငါ့ကို စောင့်ရှောက်၏”ဟု ချီးမွမ်းခံရသောကြောင့် မံသဒ္ဓါပပဒ ဓာဓာတ်နောင် တုပစ္စည်းသက်၊ ဥကို အာပြု၊ သိကိုချေပြီးလျှင် “မန္တာတာ”ဟု နာမည်ရသည်၊ ၂နည်းလုံးဝယ် ရှေ့ပုဒ်၌ ဒုတိယာ ဝိဘတ်မကျေသော အလုတ္တသမာသ်တည်း၊ ဤအဆိုများအလို သတ္တာဒိဂိုဏ်းတည်း၊ (နိတိပဒ-၃၂၊ မောင်၊ မောင်ပံ-၂၊ ၁၆၅၊ ကစ္စည်းဘာ-၁၊ ၂၄၁)၊ ပါရာယော-၁၄၉၌ “မံ သိရိံ ဓာရေတိတိ မန္တာတု”ဟု ဆို၏၊ ဤအလို ရတ္တာဒိ၊ ဥကာရန္တဘိက္ခုနှင့် တူ ၏၊ ပါဠိ၊အဋ္ဌကထာ၊ဋီကာတို့၌ အများအားဖြင့် သတ္တာဒိရုပ် ရှိ၍၊ “မန္တာတု နာမ အဟောသိ၊ မန္တာတုံ(ဇာ. ၄-၂၊ ၂၈၂)”ဟု ရတ္တာဒိဂိုဏ်းရုပ်လည်း အနည်းငယ် ရှိ၏။

ဆက်ဦးအံ့-ကစ္စည်း၊ ရူပသိဒ္ဓိအလိုကား မန္တာတုနောင် သကမန္တာတာဒိနဉ္စဖြင့် တု၏ ဥကို ပြုပြု၊ သဝိဘတ်ကို ချေသည့်အစီအရင် မြဲသဖြင့် သဝိဘတ်၌ “မန္တာတု”ဟု တစ်ရုပ်သာ ရှိရမည်၊ “မန္တာတုဿ၊ မန္တာတုနော”ရုပ်များ မရှိစေရ၊ နိတိသုတ္တ-၈၈ အလိုကား “မန္တာတု၊ မန္တာတုဿ၊ မန္တာတုနော”ဟု ၃ရုပ်ပင် ရှိ၏၊ ရတ္တာဒိဂိုဏ်းရုပ် ယူလျှင်ကား မန္တာတုနောင် ဆဋ္ဌိအနက်၌ သိသက်၊ ချေ၍ ပြီးစေရာ၏။ [သဗ္ဗေဝ ဒါသာ မန္တာတု၊ ယေ ပါဏာ ပထဝီသိတာတိ ဧတ္တကေ ပဒေသေ ယေ ပထဝီနိသိတာ ပါဏာ ဇနပဒဝါသိနော မနုဿာ၊ သဗ္ဗေဝ တေ “ဒါသာ မယံ ရညော မန္တာတုဿ၊ အယျကော နော ရာဇာ မန္တာတာ”တိ ဧဝံ ဥပဂတတ္တာ ဘုဒ္ဓဿာပိ သမာနာ ဒါသာယေဝ၊-ဇာ. ၄-၂၊ ၂၈၃၊ ၂၈၄)။]

ကဟာပဏာဝဿေန-ရတနာမိုးဖြင့်လည်း၊ (ရတနာမိုး၊ ရွာသွန်းပြီးပေးခြင်းဖြင့်လည်း)၊ [ပိကျေသည်။] ကာမေသု-ဝတ္ထုကြိလေသာ၊ နှစ်ဖြာသောကာမတို့၌၊ တိတ္ထိ-တင်းတိမ်ရောင့်ရဲခြင်းသည်။ န ဝိဇ္ဇတိ-မရှိ၊ ကာမာ-၅ဖြာအာရုံ၊ ကာမဂုဏ်တို့သည်။ အပ္ပဿာဒါ-အိပ်မက်ပမာ၊ နည်းသောသာယာဖွယ်သုခရှိကုန်၏။ ဒုက္ခာ-ဆင်းရဲခြင်းသာ များစွာရှိပါကုန်၏။ ဣတိ-ဤသို့၊ ဝိညာယ-သိ၍၊ ဝါ-သိခြင်းကြောင့်၊ ဝါ-သိလသော်၊ ပဏ္ဍိတော-ပညာရှိသော။

သော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓသာဝကော-ထိုဘုရားရှင်၏ တပည့်ဖြစ်သော ဗဟုသုတ၊ ယောဂါဝစရရဟန်းသည်။ [ဓမ္မ. ၄၅၅ ယောဂါဝစရရဟန်း၊ ဇာ. ၄-၂၊ ၂၈၄၅ ဗဟုသုတယောဂါဝစရရဟန်းဟု ဖွင့်၏။] ဒိဗ္ဗေသု-နတ်၌ဖြစ်ကုန်သော၊ ဝါ-နတ်တို့၏ ဥစ္စာဖြစ်ကုန်သော၊ ကာမေသု အပိ-၅ဖြာအာရုံ၊ ကာမဂုဏ်တို့၌သော်မှလည်း၊ ရတိ-မွေ့လျော်ခြင်းကို၊ န အဓိဂစ္ဆတိ-မရ၊ တဏှက္ခယရတော-တဏှာ၏ကုန်ရာ အရဟတ္တဖိုလ်၊ နိဗ္ဗာန်၌ မွေ့လျော်သည်။ (အရဟတ္တဖိုလ်၊ နိဗ္ဗာန်ကိုတောင့်တသည်)၊ ဟောတိ-၏။ [“ဝိဇ္ဇနာတိ”ဟု ဝိညာယ၏ ပစ္စပ္ပန်ကြိယာထည့်၍ “ပဏ္ဍိတော-သည်၊ ကာမာ-တို့သည်၊ အပ္ပဿာဒါ-ကုန်၏၊ ဣတိ-သို့၊ (ဝိဇ္ဇနာတိ-သိ၏)၊ သော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓသာဝကော-သည်၊ ဝိညာယ-၍၊ ဒိဗ္ဗေသု ကာမေသု အပိ-လည်း၊ ရတိ-ကို၊ န အဓိဂစ္ဆတိ-မရ၊ တဏှက္ခယော-သည်၊ ဟောတိ-၏”ဟုလည်းပေးနိုင်သည်။]

တတ္ထ-တို့၌၊ ကဟာပဏာဝဿေနာတိ-ကား၊ သော-ထိုမန္တာတ်စကြာမင်းသည်။ အပ္ပောဋေတွာ-လက်ပန်းပေါက်ခတ်၍၊ (လက်ခမောင်းခတ်၍)၊ ယံ သတ္တရတနဝဿံ-အကြင်ဂူပါးသောရတနာမိုးကို၊ ဝဿာပေသိ-ရွာစေပြီ၊ တံ-ထိုပါးသော ရတနာမိုးကို၊ ဣဓ-ဤဂါထာ၌၊ ကဟာပဏာဝဿန္တိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ။

ကဟာပဏာဝဿေန။ ။ “ကဟာပဏာဝဿေန” အရ ငွေမိုးတစ်မျိုးတည်းကိုသာ ယူရမည်မဟုတ်၊ ဂူပါးသောရတနာမိုးကို ယူစေလို၍ “ယံ. . . သတ္တရတနဝဿံ ၊ ပေ၊ ဝုတ္တံ”ဟု ဖွင့်သည်။ “ကဟာပဏာဝဿေန” နောင် ပိကျေသည်။ ထိုကြောင့် “တေနပိ”ဟု ဖွင့်သည်။ ပိသဒ္ဓါသည် အများဟောနောင်ရှိသောကြောင့် သမ္ဘာဝနာ(မြောက်ပင့်ချီးမွမ်းခြင်း)အနက်ကို ဟော၏။ ဂူပါးသောရတနာမိုးကို မြှောက်သည်။ “ဂူပါးသောရတနာမိုးဖြင့်သော်မှ တင်းတိမ်ရောင့်ရဲခြင်းမရှိ၊ ငွေတစ်ထောင်လောက်တော့ ဘာပြော

ဟိ-မှန်၏။ တေနပိ-ထိုဂူပါးသော ရတနာမိုးဖြင့်လည်း၊ ဝတ္ထုကာမကိလေသ-
 ကာမေသု-ဝတ္ထုကာမကိလေသကာမတို့၌၊ တိတ္ထိ နာမ-တင်းတိမ်ရောင်ရဲခြင်း
 မည်သည်၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ ဧဝံ-သို့၊ ဧသာ တဏှာ-ကို၊ ဒုပ္ပုရာ-ခဲယဉ်းသဖြင့် ပြည့်စေ
 အပ်၏။ (ပြည့်စေနိုင်ခဲ့၏)။ **အပ္ပဿာဒါ**တိ-ကား၊ သုပိနသဒိသတာယ-အိပ်မက်
 နှင့် တူသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ပရိတ္တသုခါ-နည်းသောသုခရှိကုန်၏။

ဖွယ်ရှိမလဲ”ဟူလို။ [အနည်းအယုတ်၊ ပုဒ်နောင်ထုတ်၊ ပိယုတ်ဂရဟာ။ အမြတ်အများ၊
 ပုဒ်နောင်ထား၊ ပိကားသမ္ဘာဝနာ။(တောင်တွင်း-၁၁၀-၁၁၁)]

ကဟာပဏဝဿဝိဂြိုဟ်။ ။ကရိသပ္ပမာဏေန-တစ်အက္ခ(၁၀ပဲ-ချင်ရွေး၂၀)
 အတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ ရူပိယေန-ရွှေငွေဖြင့်+ကတော+ပဏော-ရောင်းဝယ်အပ်
 သော၊ ဒဗ္ဗဘေဒေါ-ဥစ္စာအထူးသည်၊ ကဟာပဏော၊ [ကရိသ+ပဏ၊ ရိသကို ဟာပြု၊
 (ဓာန်ဋီ-၄၈၁)၊ ကရိသကား ကသ ဝိလေခနေ+အ၊ ကနောင် ရိ၊လ၊ ပု-န၊(ဓာန်ဋီ-
 ၄၉၇)] (တစ်နည်း) ကယဝိက္ကယံ ကရောတိ ဧတေနာတိ ကဟာပဏော၊ [ကရ+ယု၊
 ကရကို ကဟပြု၊ ဟ၌ ဒီယပြု၊ ပ၊လ၊-ဓာဒီ၊] ဂဟေတဗ္ဗော ပရိဘောဂေတဗ္ဗောတိ
 ကဟာပဏော၊ [ဂဟ+ယု၊ ဂကို ကပြု၊ ပ၊လ၊-ပါတိပဒတ္ထ-၁၈၂] (တစ်နည်း) ကဿ-
 သ+အယံ ကဿော-ကျပ်ချိန်အား ကျေးဇူးများသောဥစ္စာ၊ ကဿဿ+အာပဏော
 ကဟာပဏော-ဥစ္စာကို ရောင်းဝယ်ကြောင်းငွေ၊ [ကဿ+အာပဏ၊ သကို ဟပြု-
 ထောမ၊ ဝိဓာန်၊] ဝဿတိ သိဉ္စတိတိ ဝဿံ၊ ကဟာပဏော (ကဟာပဏံ) ဧဝံ+ဝဿံ
 ကဟာပဏဝဿံ-ဂူပါးသောရတနာမိုး၊ “ဝဿာပေသိ”ဟူသော အဖွင့်ကို ကြည့်၍
 “ကဟာပဏဝဿဿ+ဝဿံ ကဟာပဏဝဿံ-ရတနာမိုးကို ရွာစေခြင်း”ဟု ပြုကာ
 ဝဿပုဒ် အကျေကြံကြသေး၏။ သို့သော် အဖွင့်၌ “တံ”ဖြင့် “ဝဿာပေသိ”ကို မစွဲရဘဲ
 “သတ္တရတနဝဿံ”ကို စွဲရသောကြောင့် မကောင်းပါ။

အပ္ပဿာဒါ။ ။“အပ္ပိစ္ဆော”စသည်၌ အပ္ပသဒ္ဒါသည် အဘာဝအနက်ကို ဟော၏။
 ဤ၌ ထိုအနက်ကို မဟော၊ ပရိတ္တအနက်ကို ဟော၏။ “အဿာဒေတိ ဧတာယာတိ
 အဿာဒေါ”ဟု ပြုလျှင် အဿာဒအရ တဏှာကို ရ၏။(နေတ္ထိ. ၄-၂၀)၊ ဤ၌ တဏှာ
 ကို မယူရ၊ သုခဝေဒနာကို ယူရ၏။ ထို့ကြောင့် “ပရိတ္တသုခါ”ဟု ဖွင့်သည်။ “အဿာဒိ-
 ယာတိတိ အဿာဒေါ-သာယာဖွယ်သုခ၊ [အာ+သဒ+ဏ၊] အပ္ပော အပ္ပမတ္တကော+
 အဿာဒေါ ဧတေသုတိ အပ္ပဿာဒါ-အနည်းငယ်သော သာယာဖွယ်သုခရှိသော
 ကာမတို့”ဟု ပြုပါ။ (မဋီ-၂၊ ၄၆)

ဒုခါတိ-ကား၊ ပန-စင်စစ်ကား၊ ဒုက္ခက္ခန္ဓာဒီသု-ဒုက္ခက္ခန္ဓသုတ်အစရှိသည်တို့၌၊ [ဇေဋ္ဌ-၂၊ ၂၈၄၌ “ဒုက္ခက္ခန္ဓသုတ္တပရိယာယေန ဒီပေတဗ္ဗံ”ဟု ရှိပုံကို ကြည့်၍ “ဒုက္ခက္ခန္ဓာဒီသု-ဒုက္ခအစုအစရှိသည်တို့၌”ဟု မပေးသင့်၊] အာဂတဒုက္ခဝသေန-လာသောဒုက္ခ၏ အစွမ်းဖြင့်၊ ဗဟုဒုက္ခဝ-များသော ဒုက္ခရှိကုန်သည်သာ။ ကုတိဝိညာယာတိ-ကား၊ ဧဝံ-သို့၊ ဧတေ ကာမေ-တို့ကို၊ ဇာနိတ္တာ-သိ၍၊ ဝါ-သိခြင်းကြောင့်၊ ဝါ-သိလသော်။ **အပိ ဒိဗ္ဗေသုတိ**-ကား၊ ဟိ-ချဲ့၊ (တစ်နည်း) အပိဒိဗ္ဗေသုတိ(ပဒါနံ)-အပိ ဒိဗ္ဗေသုတိဟူသော ပုဒ်တို့၏၊ (ဝိတ္ထာရံ-အကျယ်ကို) ဟိ (ဥဒ္ဓရိတ္တာ ဒေသေမိ)-ထုတ်ဆောင်၍ ပြအံ့၊ ဒေဝါနံ-တို့၏၊ ဝါ-တို့သည်။

ဒုခါ။ ။ “ဒုက္ခံ+ဧတ္ထ အတ္ထိတိ ဒုက္ခာ(ဇေ. ဋ္ဌ-၂၊ ၂၈၄)”ဟု အဿတ္ထိတဒ္ဓိတိဝိဂြိုဟ်ပြုရကြောင်း၊ ဣပစ္စည်း ပဟူတ(အများ)ဟူသော အနက်ကို ထွန်းပြကြောင်း၊ “ဒုက္ခာ”ဟု ဆိုလိုလျက် ဆန်းကြောင့် ကွ၌ ကကို ချေ၍ “ဒုခါ”ဟု ဖြစ်ကြောင်း၊ ဧဝံထည့်ဖွင့်သဖြင့် “သဗ္ဗပဒံ သာဝဓာရဏံ(ပါရာဘာ-၂၊ ၂၃၇)၊ သဗ္ဗမ္ပိ ဝါကံ အန္တောဂဓာဝဓာရဏံ(သီဇီသစ်-၂၊ ၂၁၅)”နှင့်အညီ ဒုခါ၌ ဧဝံမပါသော်လည်း ဧဝံအနက်ရကြောင်းတို့ကို ပြလို၍ “ဗဟုဒုက္ခာဝံ”ဟု ဖွင့်သည်၊ ကွ၌ ကကို ချေရာဝယ် သညတ္တောဗျူဟနော ဝိသညောဂေါ(နီတိ-၁၃၅)သုတ်၊ “ဗျူဟနော စ ဝိသညောဂေါ”ဟူသော ဝိနာဓိကာရယောဂဝိဘာဂ(ကစ်ဘာ-၁၊ ၉၁)၊ ယင်းသုတ် စသဒ္ဓါ(ဝိဗော-၃၂)ဖြင့် ချေပါ။

အပိ ဒိဗ္ဗေသု ကာမေသု။ ။နီတိသုတ္တ-၃၆၆၌ အပိသဒ္ဓါ သမ္ဘာဝနာအနက်ဟောဟု ဆို၏။ သီဇီသစ်-၁၊ ၁၄၇၌ ဂရဟာအနက်ဟောဟု ဆို၏။ “အမြတ်အများ၊ နောက်ထိုင်ငြား၍၊ ပိကားသမ္ဘာဝနာ၊ ဖြစ်တုံပါလည်း၊ စပ်ရာပုဒ်မှာ၊ ယုတ်နည်းပါမူ၊ ဂရဟာယူ၊ ပေါင်းမူဂရဟာပေ(ရွှေ-၂၉၃)”အရ မိမိထိုင်ရာပုဒ်ကို ထောက်၍ သဘောအားဖြင့် သမ္ဘာဝနာပင် ဖြစ်၏။ သို့သော် နည်းသော ယုတ်သောအနက်၌စပ်မူ ဂရဟာဟု ယူ၍ ဂရဟာအနက်ကို ပေါင်းသည်။ “နတ်ကာမဂုဏ်တို့၌သော်မှ မွေ့လျော်ခြင်းကို မရ၊ လူ့ကာမဂုဏ်လောက်တော့ ဘာပြောဖွယ် ရှိမလဲ၊ မွေ့လျော်ခြင်းကို ရမည်သာ”ဟူလို။

ဆက်ဦးအံ့-အဋ္ဌကထာဋီကာများအလို အပိနှင့် ပိသည် အနက်ချင်း တူ၏။ ပိသည် ပုဒ်အလယ်၊ ပုဒ်အဆုံး၌ ရှိတတ်၍ အပိကား ပုဒ်တို့၏ အစ၊ အလယ်၊ အဆုံး ခုမျိုးလုံး၌ ရှိတတ်၏။ အပိသည် ဥပသာရပုဒ်၊ နိပါတ်ပုဒ်ဟု ၂မျိုးယူနိုင်သည်။ ကြိယာဝါစက(ကြိယာကိုဟောသော)ပုဒ်မှ ရှေ့၌ မရှိဘဲ ဒဗ္ဗဝါစက(ဒြပ်ဟောနာမ်)ပုဒ်၏ ရှေ့၌

ဥပကပ္ပနကကာမေဟိ-သုံးဆောင်သောကာမဂုဏ်တို့ဖြင့်၊ [ဓမ္မဘာ-၃, ၇၆၊ ၇၇ ရှု] သစေ နိမန္တေယျာပိ-အကယ်၍ ဖိတ်မံမူလည်း ဖိတ်မံအံ၊ [“နိမန္တေယျ” နောင် ပုဒ်မ(၁)ရှိသင့်သည်။] ဧဝမိ-ဤသို့ ဖိတ်မံသော်လည်း၊ အာယသ္မာ သမိဒ္ဓိ ဝိယ-အရှင်သမိဒ္ဓိကဲ့သို့၊ တေသု ကာမေသု-တို့၌၊ ရတိ-ဓမ္မလျော်ခြင်းကို၊ န ဝိန္ဒတိ-ယေဝ-မရသည်သာ။

ရှိလျှင် နိပါတ်ပုဒ်တည်း။ ကြိယာဝါစကပုဒ်မှ နောက်၌ဖြစ်လျှင် ဥပသာရပုဒ်ဟု အဝုတ္တ သိဒ္ဓိနည်းအားဖြင့် သိပါ။ ဤ၌ ကြိယာဝါစကပုဒ်မှ ရှေ့၌ မဟုတ်ဘဲ “ဒိဗ္ဗေသု ကာမေသု”ဟူသော ဒဗ္ဗဝါစက(ဒြပ်ဟောနာမ်)ပုဒ်၏ ရှေ့၌ ရှိသောကြောင့် နိပါတ် ပုဒ်တည်း။ (နီတိသုတ္တ- ၃၉၃)

အဖွင့်များအလို။ ။ “ဒေဝါနံ ဥပကပ္ပနကကာမေဟိ နိမန္တေယျာပိ . . . ဧဝမိ . . . တေသု ကာမေသု ရတိ န ဝိန္ဒတိယေဝ(ဓမ္မ. ၄)။ **ဒိဗ္ဗေသု**တိ ဒေဝတာနံ ပရိ-ဘောဂေသု ရူပါဒီသု၊ ဒိဗ္ဗေဟိ ကာမေဟိ နိမန္တိယမာနောပိ တေသု ရတိ နာဓိဂစ္ဆတိ (ဇာ. ၄-၂, ၂၈၄)”ဟု ဖွင့်ရာ **“ဒိဗ္ဗေသု**တိ ဒေဝတာနံ ပရိဘောဂေသု ရူပါဒီသု(ဇာ. ၄-၂, ၂၈၄)။ ဒေဝါနံ ဥပကပ္ပနကကာမေဟိ”ဟူသော အဖွင့်ကို ကြည့်၍ “ဒိဝိ ဒေဝ-လောကေ+ဘဝါ ဒိဗ္ဗာ-နတ်ဘုံ၌ ဖြစ်သောနတ်များ၊ [ဒိဝ+ယ၊-မဏိ-၂, ၅၂၆]၊ (တစ် နည်း) ဒိဝိ+ဝသန္တိတိ ဒိဗ္ဗာ-နတ်ဘုံ၌ နေသောနတ်များ(ဓာန်ဋီ-၁၂)၊ ဒိဗ္ဗာနံ (ဒေဝါနံ) +သန္တကာ ဒိဗ္ဗာ-နတ်တို့၏ ဥစ္စာဖြစ်သော ကာမဂုဏ်အသုံးအဆောင်တို့၊ [ဒိဗ္ဗ+ဏ၊-ဗုဒ္ဓဝံ. ၄-၁၂၅]”ဟု ပြုပါ။

ဆက်ဦးအံ့-“ဒေဝါနံ ဥပကပ္ပနကကာမေဟိ(ဓမ္မ. ၄)၊ ဒိဗ္ဗေဟိ ကာမေဟိ(ဇာ. ၄)”ဖြင့်လည်းကောင်း “တေသု”ဖြင့်လည်းကောင်း “ဒိဗ္ဗေသု ကာမေသု”ကို ဖွင့်သည်ဟု ယူနိုင်သည်။ ထိုသို့ယူလျှင် “ဒိဗ္ဗေသု ကာမေသု”၌ အာဝုတ္တိနည်း၊ တန္တနည်းစသည်အရ တတိယာအနက်၊ ဩကာသအနက်၂ခါပေးရမည်။ ထို့ပြင် “နိမန္တေယျာပိ. . . ဧဝမိ၊ နိမန္တိယမာနောပိ”ဟူသော အဖွင့်များအရ အပိုကိုလည်း “ဒိဗ္ဗေသု ကာမေသု”နှင့် တွဲမပေးဘဲ ထည့်ပါငြိမ်းများနှင့် တွဲပေးရမည်။ ထို့ကြောင့် ဓမ္မ. ၄အလို “ဒိဗ္ဗေသု-ကုန်သော၊ ကာမေသု-တို့ဖြင့်၊ (သစေ နိမန္တေယျာ)ပိ-အံ၊ (ဧဝမိ-သော်လည်း)၊ ဒိဗ္ဗေသု-ကုန်သော၊ ကာမေသု-တို့၌၊ ရတိ-ကို၊ နာဓိဂစ္ဆတိ”ဟုလည်းကောင်း၊ ဇာ. ၄အလို “ဒိဗ္ဗေသု-ကုန်သော၊ ကာမေသု-တို့ဖြင့်၊ (နိမန္တိယမာနော)ပိ-ဖိတ်မံပါအပ်သော်လည်း၊ ဒိဗ္ဗေသု-ကုန်သော၊ ကာမေသု-တို့၌၊ ရတိ-ကို၊ နာဓိဂစ္ဆတိ”ဟုလည်းကောင်း ပေးပါ။

တဏှက္ခယရတောတိ-ကား၊ အရဟတ္တေ စေဝ-၌လည်းကောင်း၊ နိဗ္ဗာနေ စ-၌လည်းကောင်း၊ အဘိရတော-အလွန်ဓမ္မလျော်သည်၊ ဟောတိ-၏။ တံ-ထိုအရဟတ္တဖိုလ်၊ နိဗ္ဗာန်ကို၊ ပတ္ထယမာနော-တောင့်တလျက်၊ ဝိဟရတိ-၏။

သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓသာဝကောတိ-ကား၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေန-သည်၊ ဒေသိတဿ-သော၊ ဓမ္မဿ-ကို၊ သဝနေန-ကြားနာခြင်းကြောင့်၊ ဇာတော-ဖြစ်သော၊ ယောဂါ-ဝစရဘိက္ခု-အားထုတ်အပ်သော ကမ္မဋ္ဌာန်းဘာဝနာ၌ သက်ဝင်ကျက်စားသော ရဟန်းသည်၊ (ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်သောရဟန်းသည်)၊ [ဓမ္မဘာ-၂၊ ၄၄၄၅။]

တဏှက္ခယရတော။ ။တဏှက္ခယအရ အရဟတ္တဖိုလ်၊ နိဗ္ဗာန်ကို ယူကာ “တဏှာ ဒီယတိ ဧတ္ထာတိ တဏှက္ခယော၊ (ထေရ. ၄-၂၊ ၂၃၇)၊ [ဒီယတိ ဧတ္ထာတိ ခယော၊ တဏှာယ+ခယော တဏှက္ခယော၊] တဏှက္ခယေ+ရတော တဏှက္ခယရတော”ဟု ပြုစေလို၍ “အရဟတ္တေ စေဝ နိဗ္ဗာနေ စ အဘိရတော”ဟု ဖွင့်သည်၊ “ရတ-ဓမ္မလျော်” ဟူရာ၌ “သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓသာဝကော”အရ အရိယာသာဝကကို မယူဘဲ ယောဂါဝစရ ရဟန်းကို ယူရကား ဖလသမာပတ်ဝင်စားကာ ဓမ္မလျော်ခြင်းကို မဆိုလို၊ အရဟတ္တ ဖိုလ်၊ နိဗ္ဗာန်ကို မြှော်လင့်တောင့်ခြင်းကို ဆိုလိုသည်၊ ထို့ကြောင့် “တံ ပတ္ထယမာနော ဝိဟရတိ” ဟု ဖွင့်သည်။

သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓသာဝကော။ ။ “သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေန+ဒေသိတဿ ဓမ္မဿ+သာဝကော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓသာဝကော-ဘုရားရှင်ဟောတော်မူအပ်သောတရားတော်ကို နာယူတတ် သော ယောဂါဝစရရဟန်း၊ ဒေသိတပုဒ်ကျေ”ဟု ပြုစေလို၍ “သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေန”စသည် ဖွင့်သည်၊ ထိုတွင် “ယောဂါဝစရဘိက္ခု”ဖြင့် “သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓသာဝကော”၏ အရကို ပြ သည်၊ “သဝနေန ဇာတော(သဝနန္တေ ဇာတော-ဇာ. ၄-၂၊ ၂၈၄)”ဖြင့် “သက္ကစ္စံ သု-ဏှာတိတိ သာဝကော”ဟု ပြုရကြောင်းကို ပြသည်၊(ဝိမာန. ၄-၁၇၈၊ ပဋိသံ. ၄-၁၊ ၁၉၀)၊ ယောဂါဝစရရဟန်းသည် ဘုရားရှင်၏ တရားတော်ကို ဉာဏ်ဖြင့် သက်ဝင် ကြည်ညိုခြင်းနှင့်ယှဉ်ကာ ရိုသေစွာ နာယူသည်-ဟူလို၊ ဆက်ဦးအံ့-အခြားသော ရဟန်း များလည်း တရားတော်ကို နာယူကြသည်သာ၊ သို့သော် နာယူပြီး မကျင့်ကြ၊ ယောဂါ ဝစရရဟန်းကား နာယူပြီး လောကုတ္တရာအား လျော်သောအကျင့်ကို ပြုကျင့်ကာ မဂ်ဖိုလ်တို့ကို ဖြစ်စေ၏၊ ထို့ကြောင့် “သာဝက”ဟု ဆိုရသည်။(နေတ္ထိဋီသစ်-၇၄၈)

တစ်နည်း။ ။ “သဝနေန ဇာတော(သဝနန္တေ ဇာတော-ဇာ. ၄-၂၊ ၂၈၄)”ဖြင့် “သဝနေန+ဇာတော သာဝကော-ကြားနာခြင်းကြောင့် ဖြစ်သော ယောဂါဝစရ

ဣတိ-ဂါထာဖွင့်ပြီးပြီ။ဒေသနာဝသာနေ-၌၊ သော ဘိက္ခု-သည်၊ သောတာ ပတ္တိဖလေ-၌၊ ပတိဋ္ဌဟိ-ပြီ၊ သမ္ပတ္တပရိသာယပိ-အားလည်း၊ သာတ္ထိကာ-သော၊ ဓမ္မဒေသနာ-သည်၊ အဟောသိ-ပြီ၊ ဣတိ-အနဘိရတဘိက္ခုဝတ္ထု ပြီးပြီ။

အနဘိရတဘိက္ခုဝတ္ထုဘာသာသီကာ ပြီးပြီ။

၆-အဂ္ဂိဒတ္တဗြာဟ္မဏဝတ္ထုဘာသာသီကာ

ဗဟုံ ဝေ သရဏံ ယန္တိတိ ဣမံ ဓမ္မဒေသနံ သတ္တာ ဇေတဝနေ ဝိဟရန္တော ဝါလိကရာသိမ္ပိ-သဲပုံ၌၊ နိသိန္နံ-သော၊ အဂ္ဂိဒတ္တံ နာမ-သော၊ ကောသလရညော- ဇာ၊ ပုရောဟိတံ-ကို၊ [ဓမ္မဘာ-၁, ၅၆၅၈] အာရဗ္ဗ-၍၊ ကထေသိ-ပြီ၊ ကိရ-ချဲ့၊ သော-ထိုအဂ္ဂိဒတ္တပုရောဟိတ်သည်၊ မဟာကောသလဿ-မဟာကောသလ မင်း၏၊ ပုရောဟိတော-သည်၊ အဟောသိ-ပြီ၊ အထ-၌၊ နံ- ထိုအဂ္ဂိဒတ္တပုရော ဟိတ်ကို၊ ပိတရိ-သည်၊ ကာလကတေ-သော်၊ ပသေနဒိ-မည်သော၊ ကောသ- လော-သော၊ [ဓမ္မဘာ-၂, ၁၄၂၈] ရာဇာ-သည်၊ “မေ-၏၊ ပိတု-၏၊ ပုရော- ဟိတော-တည်း” ဣတိ-သို့၊ ဂါရဝေန-လေးစားအပ်သူ၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝါ- လေးစားခြင်းကြောင့်၊ တသ္မိယေဝ ဌာနေ-ထိုပုရောဟိတ်ရာထူးနေရာ၌သာ၊ ဌပေတွာ-၍၊ တဿ-ထိုအဂ္ဂိဒတ္တပုရောဟိတ်၏၊ အတ္တနော-ကို၊ ဥပဋ္ဌာနံ-ဆည်း ကပ်ခြင်းငှာ၊ (တစ်နည်း) အတ္တနော-အား၊ ဥပဋ္ဌာနံ-ဆည်းကပ်ရာအရပ်သို့၊ [ဓမ္မ ဘာ-၁, ၁၄၅၈] အာဂတကာလေ-၌၊ ပစ္စုဂ္ဂမနံ-ခရီးဦးကြိုဆိုခြင်းကို၊ [ဓမ္မဘာ-၁, ၅၄၆၈] ကရောတိ-၏၊ “အာစရိယ! ဣဓ-၌၊ နိသီဒထ-ကုန်၊” ဣတိ-ဤသို့ ပြော၍၊ သမာနာသနံ-တူသော နေရာကို၊ ဒါပေသိ-ပေးစေပြီ၊ သော-ထိုအဂ္ဂိ ဒတ္တပုရောဟိတ်သည်၊ စိန္တေသိ-ပြီ၊ (ကိံ)၊ “အယံ ရာဇာ-သည်၊ မယိ-၌၊ အတိ- ဝိယ-သာလျှင်၊ ဂါရဝံ-လေးစားအပ်သူ၏ အဖြစ်ကို၊ ဝါ-လေးစားခြင်းကို၊ ကရောတိ-၏၊ ပန-သို့သော်လည်း၊ ရာဇနံ-တို့၏၊ စိတ္တံ-ကို၊ နိစ္စကာလမေဝ-

ရဟန်း၊ [သဝန+ဏပစ္စည်း၊ နကို ကပြ၊ သ၌ ဒီဃပြု။]”ဟု ပြုရကြောင်းကို ပြသည်ဟု တစ်နည်းကြို၊ ဇာ. ၄-၂, ၂၈၄၅၇ကား “သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ+သာဝကော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓ- သာဝကော”ဟု ပြု၏၊ ထိုအတိုင်း ဂါထာနိဿယပေးခဲ့သည်။(နိတိဓာတု-၂၄၂၊ ဓမ္မဘာ-၂, ၄၄၄၈)

မြဲသောကာလပတ်လုံး၊ (တစ်ချိန်လုံး)၊ ဂဟေတုံ-ငှာ၊ န ခေါ သက္ကာ-နိုင်၊ ဟိ-မှန်၊ သမာနဝယေနဝ-တူသော အရွယ်ရှိသူတို့နှင့်သာလျှင်၊ သဒ္ဓိ-တူ၊ ရဇ္ဇသုခံ နာမ-မင်းအဖြစ်၏ ချမ်းသာမည်သည်၊ ဝါ-မင်း၏ဥစ္စာဖြစ်သောချမ်းသာမည် သည်၊ [ဓမ္မဘာ-၃, ၅၇၅] သုခံ-သည်၊ ဟောတိ-၏၊ အဟံ-သည်၊ မဟလ္လကော-ကြီးသည်၊ [ဓမ္မဘာ-၁, ၇၂၂၊ ဓမ္မပိ-၁၅၆၅] အမှိ-၏၊ မေ-အား၊ ပဗ္ဗဇိတုံ-ငှာ၊ ယုတ္တံ-၏။” ကုတိ-ပြီ၊ သော-သည်၊ ရာဇာနံ-ကို၊ ပဗ္ဗဇ္ဇံ-ကို၊ အနုဇာနာပေတွာ-ခွင့်ပြုစေ၍၊ နဂရေ-၌၊ ဘေရိ-စည်ကို၊ စရာပေတွာ-လှည့်လည်စေ၍၊ [ဓမ္မဘာ-၂, ၂၉၀၅] သတ္တာဟေန-ဖြင့်၊ သဗ္ဗံ-သော၊ အတ္တနော-၏၊ ဓနံ-ကို၊ **ဒါနမုခေ**-ပေးလှူခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော ပစ္စည်းဝတ္ထု၌၊ ဝါ-ပဓာနဖြစ်သောအလှူ၌၊ **ဝိဿဇ္ဇေတွာ**-စွန့်လွှတ်ထားခဲ့၍၊ ဗာဟိရကပဗ္ဗဇ္ဇံ-သာသနာပဖြစ်သော ရဟန်းအဖြစ်သို့၊ ပဗ္ဗဇိ-ကပ်ရောက်ပြီ၊ တံ-ထိုအဂ္ဂိဒတ္တပုရောဟိတ်ကို၊ နိဿာယ-၍၊ ဒသ ပုရိသသဟဿာနိ-ယောက်ျားတစ်သောင်းတို့သည်၊ အနုပဗ္ဗဇိသု-အတုလိုက်၍ ရဟန်းပြုကုန်ပြီ၊ သော-ထိုအဂ္ဂိဒတ္တပုရောဟိတ်သည်၊ တေဟိ-ထိုယောက်ျားတစ်သောင်းတို့နှင့်၊ သဒ္ဓိ-တူ၊ အင်္ဂမဂဓာနဉ္စ-အင်္ဂတိုင်း၊ မဂဓတိုင်းတို့၏လည်းကောင်း၊ ကုရုရဋ္ဌဿ စ-ကုရုတိုင်း၏လည်းကောင်း၊ အန္တရေ-အကြား၌၊ ဝါသံ-ကို၊ ကပေတွာ-ပြု၍၊ “တာတာ-တပည့်တို့၊ ယဿ-၏၊ ဝါ-မှာ၊ ကာမဝိတက္ကာဒယော-ကာမဝိတက်အစရှိသည်တို့သည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ-ကုန်၏၊ သော-သည်၊ နဒိတော-မြစ်မှာ၊ ဧကေကံ-တစ်ဆုပ်တစ်ဆုပ်သော၊ ဝါလုကပုဋ်-

ဒါနမုခေ ဝိဿဇ္ဇေတွာ။ ။ဒါနဿ+မုခံ ဒါနမုခံ-ပေးလှူခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော ပစ္စည်းဝတ္ထု၊ မုခသဒ္ဓါ ဥပါယ(အကြောင်း)အနက်ဟော၊ (တစ်နည်း) ဒါနဉ္စ+တံ+မုခံ စာတိ ဒါနမုခံ-ပဓာနဖြစ်သောအလှူ-မြတ်သောအလှူ၊ ဝိသေသနုတ္တရပဒကမ္မဓာရည်း၊ မုခသဒ္ဓါ မုချ(ပဓာန)အနက်ဟော၊ မိမိဥစ္စာကို လှူဖွယ်ပစ္စည်းထဲ(ပဓာနဖြစ်သော အလှူထဲ)၌ စွန့်လွှတ်လှူဒါန်းထားခဲ့ခြင်းကို “ဒါနမုခေ ဝိဿဇ္ဇေတွာ”ဟု ဆို လိုသည်။ [ဒါနမုခန္တိ ဒါနကရဏူပါယံ၊ ဒါနဝတ္ထန္တိ အတ္ထော-ဒီဋီ-၂, ၇၄။ **ဒါနမုခေနာတိ** ဒါနေန မုခဘူတေန၊-နေတ္ထိဋီ-၁၃၃။ **ဒါနမုခေနာတိ** ပဓာနဘူတေန ဒါနေန၊-နေတ္ထိဋီသစ်-၇၁၁။ **ဒါနမုခေ ဝိဿဇ္ဇေတွာတိ** ဒါနမုခေ စဇိတွာ၊ ဒါနမုခေ ဌပေတွာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊-ဇာဋီသစ်-၂, ၂၉၀။]

သဲဆုပ်ကို၊ ဥဒ္ဓရိတ္တာ-ထုတ်ဆောင်၍၊ ကုမသို့-ဤနေရာ၌၊ ဩကိရတု-ဖြန့်ကြဲလော။” ကုတိ-သို့၊ ကုမံ ဩဝါဒံ-ကို၊ ဒေတိ-၏၊ တေ-တို့သည်၊ “သာဓူ”တိ-ဟူ၍၊ ပဋိဿုဏိတ္တာ-၍၊ ကာမဝိတက္ကာဒိနံ-တို့၏၊ ဥပ္ပန္နကာလေ-ဖြစ်ရာအခါ၌၊ တထာ-ထိုပြောထားသည့်အတိုင်း၊ ကရိသု-ကုန်ပြီ၊ အပရေန-သော၊ သမယေန-၌၊ မဟာဝါလုကရာသိ-ကြီးစွာသော သံပုံသည်၊ အဟောသိ-ပြီ၊ တံ-ထိုသံပုံကြီးကို၊ အဟိဆတ္တော နာမ-သော၊ နာဂရာဇာ-သည်၊ ပဋိဂ္ဂဟေသိ-သိမ်းပိုက်ပြီ၊ အင်္ဂမဂဓဝါသိနော စေတ-အင်္ဂတိုင်း၊မဂဓတိုင်း၌ နေသူတို့သည်လည်းကောင်း၊ ကုရုရဋ္ဌဝါသိနော စ-တို့သည်လည်းကောင်း၊ မာသေ မာသေ-လတိုင်း လတိုင်း၌၊ တေသံ-ထိုရသေ့တို့ဖို့၊ ဝါ-တို့အတွက်၊ မဟန္တံ-သော၊ သက္ကာရံ-ကောင်းမွန်စွာ ပြုလုပ်အပ်သော ပစ္စည်းကို၊ အဘိဟရိတ္တာ-ရှေးရှုဆောင်ယူ၍၊ ဒါနံ-ကို၊ ဒေန္တိ-ကုန်၏၊ အထ-၌၊ နေသံ-ထိုလူတို့အား၊ အဂ္ဂိဒတ္တော-သည်၊ “ပဗ္ဗတံ-ကို၊ သရဏံ-ကိုးကွယ်ရာဟူ၍၊ ယာထ-ဆည်းကပ်ကြလော၊ ဝနံ-တောကို၊ သရဏံ-၍၊ ယာထ-ကုန်လော၊ အာရာမံ-ကို၊ သရဏံ-၍၊ ယာထ-ကုန်လော၊ ရုက္ခံ-ကို၊ သရဏံ-၍၊ ယာထ-ကုန်လော၊ ဧဝံ-ဤသို့ ဆည်းကပ်လသော်၊ သဗ္ဗဒုက္ခတော-အလုံးစုံသော ဆင်းရဲမှ၊ မုစ္စိဿထ-လွတ်ကြလိမ့်မည်၊” ကုတိ-သို့၊ ကုမံ ဩဝါဒံ-ကို၊ အဒါသိ-ပြီ၊ အတ္တနော-၏၊ အန္တေဝါသိကေပိ-တို့ကိုလည်း၊ ကုမိနာ ဩဝါဒေန-ဖြင့်၊ ဩဝါဒံ-ပြီ။

ဗောဓိသတ္တောပိ-သည်လည်း၊ ကတာဘိနိက္ခမနော-ပြုအပ်သော တောထွက်တော်မူခြင်းရှိသည်၊ (ဟုတ္တာ)၊ သမ္မာသမ္ဗောဓိ-မဖောက်မပြန် ကိုယ်တော်တိုင် သိတတ်သော အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်၊ သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်သို့၊ ဝါ-ချီးမွမ်းအပ် ကောင်းမြတ်သော အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်၊ သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်သို့၊ ပတ္တာ-ရောက်၍၊ [ဇရာဝဂ်၊ ဥဒါနဝတ္ထု၊] တသ္မိံ သမယေ-၌၊ သာဝတ္ထိ-ကို၊ နိဿာယ-မီ၍၊ ဇေတဝနေ-၌၊ ဝိဟရန္တော-စဉ်၊ ပစ္စုသကာလေ-၌၊ လောကံ-ကို၊ ဝေါလော-ကေန္တော-သော်၊ အဂ္ဂိဒတ္တဗြာဟ္မဏံ-ကို၊ အန္တေဝါသိကေဟိ-တို့နှင့်၊ သဒ္ဓိံ-တူ၊ အတ္တနော-၏၊ ဉာဏဇာလဿ-၏၊ အန္တော-အတွင်း၌၊ ပဝိဋ္ဌံ-ကို၊ ဒိသွာ-၍၊ “သဗ္ဗေပိ-ကုန်သော၊ ကုမေ-တို့သည်၊ အရဟတ္တဿ-၏၊ ဥပနိဿယသမ္ပန္နာ-

(တိဟိတိပဋိသန္ဓေ၊ ပါရမီဉာဏ်စသော) အားကြီးသော မှီရာအကြောင်းနှင့် ပြည့်စုံကုန်၏။ [ဓမ္မဘာ-၁၊ ၂၃၁၊ ဇာဋိသစ်-၁၊ ၁၉၀၈။] ကူတိ-သို့၊ ဥတုာ-၍၊ သာယနသမယေ-၌၊ မဟာမောဂ္ဂလ္လာနတ္ထေရံ-ကို၊ အာဟ-ပြီ၊ (ကိ)။ “မောဂ္ဂလ္လာန! မဟာဇနံ-ကို၊ အတိတ္ထေ-ဆိပ်ကမ်းမဟုတ်သော အယူမှား၌၊ ဝါ-ဆိပ်ကမ်းမဟုတ်သောအရပ်နှင့် တူသော အယူမှား၌၊ [အတိတ္ထေတိ ဒွါသဒ္ဓိဒ္ဓိသင်္ခါတေ အတိတ္ထေ(ဇ. ၄-၅၊ ၆၈)၊ အတိတ္ထေတိ အတိတ္ထသဒိသေ အမဂ္ဂေ အဋ္ဌာနေ၊ (ဇာဋိသစ်-၁၊ ၁၉၀)၊] ပက္ခန္ဓာပေန္တံ-ပြေးစေသော၊ အဂ္ဂိဒတ္တဗြာဟ္မဏံ-ကို၊ ပဿသိကိ-မြင်သလော? ဂစ္ဆ-လော၊ တေသံ-ထိုသူတို့အား၊ ဩဝါဒံ-ကို၊ ဒေဟိ-လော၊” ကူတိ-ပြီ၊ ဘန္တေ! ဧတေ-တို့သည်၊ ဗဟူ-များကုန်၏၊ ဧကကဿ-တစ်ပါးတည်း ဖြစ်သော၊ မယံ-သည်၊ အဝိသယျာ-မလွမ်းမိုးအပ် မလွမ်းမိုးနိုင်ပါကုန်၊ [ဝိသဟိတဗ္ဗာတိ ဝိသယျာ၊ ဝိပုဗ္ဗ သဟဓာတ်၊ အဘိဘဝနအနက်၊ ယပစ္စည်း(ပါစိယော-၄၀၄)၊ န+ဝိသယျာ အဝိသယျာ၊] တုဗ္ဗေပိ-တို့သည်လည်း၊ သစေ အာဂမိဿထ-အကယ်၍ ကြွလာကုန်အံ့၊ (ဧဝံသတိ)၊ ဝိသယျာ-လွမ်းမိုးအပ်၊ လွမ်းမိုးနိုင်ကုန်သည်၊ ဘဝိဿန္တိ-ကုန်လိမ့်မည်၊ ကူတိ-ပြီ၊ မောဂ္ဂလ္လာန! အဟမ္မိ-သည်လည်း၊ အာဂမိဿာမိ-မည်၊ တံ-သည်၊ ပုရတော-ရှေ့၌၊ ဝါ-က၊ ယာဟိ-သွားလော၊ ကူတိ-ပြီ၊ ထေရော-သည်၊ ပုရတော-၌၊ ဂစ္ဆန္တော-လျက်သာ၊ စိန္တေသိ-ပြီ၊ (ကိ)။ “ဧတေ-တို့သည်၊ ဗလဝန္တော စေတ-အားလည်းရှိကုန်၏၊ ဗဟူ စ-များလည်းများကုန်၏၊ သဗ္ဗေသံ-တို့၏၊ သမာဂမဋ္ဌာနေ-ပေါင်းစုရာနေရာ၌၊ ကိဉ္စိ-ကို၊ သစေ ကထေဿာမိ-အံ့၊ (ဧဝံသတိ)၊ သဗ္ဗေပိ-တို့သည်လည်း၊ ဝဂ္ဂဝဂ္ဂေန-အစုအစုဖြင့်၊ ဥဋ္ဌဟေယျံ-ထကုန်ရာ၏။” ကူတိ-ကြံ၍၊ အတ္တနော-၏၊ အာနုဘာဝေန-ဖြင့်၊ ထူလဖုသိတကံ-ကြီးသော မိုးပေါက်ရှိသော၊ ဒေဝံ-ကို၊ ဝုဋ္ဌာပေသိ-ရွာစေပြီ၊ တေ-တို့သည်၊ ထူလဖုသိတကေသု-တို့သည်၊ ပတန္တေသု-ကျကုန်လသော်၊ ဥဋ္ဌာယုဋ္ဌာယ-ထ၍ ထ၍၊ အတ္တနော အတ္တနော-မိမိ၏ မိမိ၏၊ ပဏ္ဏသာလံ-သစ်ရွက်မိုးကျောင်းသို့၊ [ဓမ္မဘာ-၁၊ ၅၄၈။] ပဝိသိသု-ကုန်ပြီ၊ ထေရော-သည်၊ အဂ္ဂိဒတ္တဿ-သော၊ ဗြာဟ္မဏဿ-၏၊ ပဏ္ဏသာလဒွါရေ-သစ်ရွက်မိုးကျောင်းတံခါး၌၊ ဌတုာ-၍၊ “အဂ္ဂိဒတ္တာ”တိ-အဂ္ဂိဒတ္တဟူ၍၊ အာဟ-ခေါ်ဆိုပြီ၊ သော-ထိုအဂ္ဂိဒတ္တသည်၊ ထေရဿ-၏၊ သဒ္ဓံ-ကို၊ သုတုာ-၍၊ “ဣမသ္မိံ လောကေ-

၌၊ မံ-ကို၊ နာမေန-ဖြင့်၊ အာလပိတုံ-ခေါ်ခြင်းငှာ၊ သမတ္ထော နာမ-သည်၊ နတ္ထိ၊
 ကော-သည်၊ မံ-ကို၊ နာမေန-ဖြင့်၊ အာလပတိ န ခေါ-နည်း?" က္ကတိ-ဤသို့
 တွေး၍၊ မာနထဒ္ဓတာယ-မာနဖြင့် ခက်ထန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ [မာနေန+
 ထဒ္ဓေါ မာနထဒ္ဓေါ(သံ. ၄-၁, ၂၄၂)၊ မာနေန မာနော ဝါ+ထဒ္ဓေါ ဧတဿာတိ
 မာနထဒ္ဓေါ-မာနဖြင့် ခက်ထန်ခြင်းရှိသူ၊ ဝါ-ခက်ထန်သောမာနရှိသူ(ပါစိယော-၂၄၉)၊
 မာနထဒ္ဓဿ+ဘာဝေါ မာနထဒ္ဓတာ၊] "ဧသော-ဤသူသည်၊ ကော-အဘယ်သူ
 နည်း?" က္ကတိ-သို့၊ အာဟ-ပြီ၊ "ဗြာဟ္မဏ! အဟံ-တည်း၊" က္ကတိ-ပြီ၊ "ကိ-
 ဘာကို၊ ဝဒေသိ-ပြောဆိုသနည်း?" က္ကတိ-ပြီ၊ "တွံ-သည်၊ အဇ္ဇ-နေ၊ မေ-ဖို့၊
 ဝါ-အတွက်၊ ဝါ-အား၊ ဧကရတ္ထိ-တစ်ညဉ့်ပတ်လုံး၊ (တစ်ညလောက်၊) က္ကဓ-
 ဤနေရာ၌၊ ဝသနဌာနံ-ကို၊ အာစိက္ခာဟိ-ပြောပါလော၊" က္ကတိ-ပြီ၊ "က္ကဓ-၌၊
 ဝသနဌာနံ-သည်၊ နတ္ထိ၊ ဧကဿ-တစ်ပါး၏၊ ဧကာဝ-တစ်ဆောင်သာဖြစ်သော၊
 ပဏ္ဏသာလာ-သည်၊ (ဟောတိ-၏)" က္ကတိ-ပြီ၊ "အဂ္ဂိဒတ္ထ! မနုဿာ နာမ-
 တို့မည်သည်၊ မနုဿာနံ-တို့၏၊ (သန္တိကံ-သို့၊ ဂစ္ဆန္တိ-ကုန်၏၊) ဂါဝေါ-တို့သည်၊
 ဂုန္တံ-တို့၏၊ (သန္တိကံ-သို့၊ ဂစ္ဆန္တိ-ကုန်၏၊) ပဗ္ဗဇိတာ-တို့သည်၊ ပဗ္ဗဇိတာနံ-တို့၏၊
 သန္တိကံ-သို့၊ ဂစ္ဆန္တိ-ကုန်၏၊ ဧဝံ-သို့၊ မာ ကရိ-နှင့်၊ မေ-အား၊ ဝသနဌာနံ-ကို၊
 ဒေဟိ-လော၊" က္ကတိ-ပြီ၊ "တွံ-သည်၊ ပဗ္ဗဇိတော ကံ ပန-ရဟန်းလော?" က္ကတိ-
 ပြီ။ "အာမ-အိမ်း! ပဗ္ဗဇိတော-သည်၊ အမှီ-၏၊" က္ကတိ-ပြီ၊ "ပဗ္ဗဇိတော-သည်၊
 သစေ (ဟောတိ)-အကယ်၍ ဖြစ်အံ့၊ (ဧဝံသတိ)၊ တေ-၏၊ **ခါရိဘဏ္ဍ**-ရသေ့
 တို့၏ ပရိက္ခရာဘဏ္ဍာသည်၊ ကဟံ-နည်း? ပဗ္ဗဇိတပရိက္ခရာရော-ရသေ့ရဟန်း
 တို့၏ ပရိက္ခရာသည်၊ ကော-နည်း?" က္ကတိ-ပြီ၊ "ဗြာဟ္မဏ! မေ-၏၊ ဝါ-မှာ၊
 ပရိက္ခရာရော-သည်၊ အတ္ထိ-၏၊ ပန-သော်လည်း၊ ဝိသု-အသီးအခြား၊ နံ-ထိုပရိ
 က္ခရာကို၊ ဂဟေတွာ-၍၊ ဝိစရိတုံ-ငှာ၊ ဒုက္ခံ-ဆင်းရဲပင်ပန်း၏၊ က္ကတိ-ဤသို့

ခါရိဘဏ္ဍ။ ။ခါရိယေဝ+ဘဏ္ဍံ ခါရိဘဏ္ဍံ၊ ခါရိဘဏ္ဍဟူသည် ပွတ်ခုံပွတ်ကျည်၊
 ရေကရား၊ ယဇ်မွေယောက်မ၊ စာမဇီသားမြီးယပ်စသော ရသေ့တို့၏ ပရိက္ခရာများ
 တည်း။[**ခါရိတိ** အရဏိကမဏ္ဍလုသုဇာစာမရာဒယော တာပသပရိက္ခရာ၊-ဒီ. ၄-၁၊
 ၂၄၀။ **အာဒိ**သဒ္ဓေန တိဒဏ္ဍကိတိယဋီကာဒီနိ(လှံတံ၃၁၊ အိုး၃အိုးအစရှိသည်တို့ကို)
 သင်္ဂဏှာတိ၊-သီဋိသစ်-၂, ၂၆၇။]

တွေး၍၊ အဗ္ဘန္တရေနေဝ-ကိုယ်တွင်းဖြင့်သာလျှင်၊ နံ-ထိုပရိက္ခရာကို၊ ဂဟေတွာ-
၍၊ ဝိစရာမိ-၏။” ကုတိ-ပြီ၊ သော-ထိုအဂ္ဂိဒတ္တသည်၊ “(အဗ္ဘန္တရေနေဝ-ဖြင့်သာ
လျှင်) တံ-ထိုပရိက္ခရာကို၊ ဂဟေတွာ-၍၊ ဝိစရိဿသိ-လှည့်လည်ဘိ၏။” ကုတိ-
ဤသို့ ပြော၍၊ ထေရဿ-အား၊ ကုဇ္ဈိ-စိတ်ဆိုးပြီ၊ အထ-၌၊ နံ-ထိုအဂ္ဂိဒတ္တကို၊
သော-ထိုအရှင်မဟာမောဂ္ဂလ္လာန်ထေရ်သည်၊ အာဟ၊ (ကိ)၊ “အဂ္ဂိဒတ္တ၊ အမှေ-
တို့ကို၊ မာ ကုဇ္ဈိ-နှင့်၊ မေ-ဖို့၊ ဝါ-အတွက်၊ ဝသနဌာနံ-ကို၊ အာစိက္ခာဟိ-လော၊”
ကုတိ-ပြီ၊ ဧတ္ထ-၌၊ ဝသနဌာနံ-သည်၊ နတ္ထိ၊ ဧတသ္မိံ ဝါလုကရာသိမှိ-ဟိုသံပုံ၌၊
ကော-သည်၊ ဝသတိ ပန-နည်း? ကုတိ-ပြီ၊ ဧကော-သော၊ နာဂရာဇာ-သည်၊
(ဝသတိ-၏) ကုတိ-ပြီ၊ မေ-အား၊ ဧတံ-ဤသံပုံနေရာကို၊ ဒေဟိ-လော၊ ကုတိ-
ပြီ၊ ဒါတုံ-ငှာ၊ န သက္ကာ-နိုင်၊ ဧတဿ-ဤနဂါးမင်း၏၊ ကမ္မံ-အမှုသည်(အပြုအမူ
သည်)၊ ဘာရိယံ-ကြီးလေး၏၊ (ကြမ်းတမ်း၏)၊ ဟောတု-ရှိပါစေ၊ မေ-အား၊
ဒေဟိ-လော၊ တေန ဟိ-လျှင်၊ တံ ဧဝ-သည်သာ၊ ဇာနာဟိ-လော၊ ကုတိ-ပြီ။

ထေရော-သည်၊ ဝါလုကရာသိအဘိဓမ္မေ-သံပုံသို့ ရှေးရှုသည်၊ (ဟုတွာ)၊
ပါယာသိ-သွားပြီ၊ နာဂရာဇာ-သည်၊ တံ-ထိုအရှင်မဟာမောဂ္ဂလ္လာန်ထေရ်ကို၊
အာဂစ္ဆန္တိ-ကို၊ ဒိသွာ-၍၊ “အယံ သမဏော-သည်၊ ကုတော-ဤအရပ်သို့၊
အာဂစ္ဆတိ-လာနေ၏၊ မမ-၏၊ အတ္ထိဘာဝံ-ရှိသည်၏အဖြစ်ကို၊ န ဇာနာတိ
မညေ-မသိဟု ထင်၏၊ ဓူမာယိတွာ-အခိုးကို ပြု၍၊ ဝါ-အခိုးလွှတ်၍၊ နံ-ကို၊
မာရေဿာမိ-သေစေအံ့၊ (သတ်အံ့)၊” ကုတိ-၍၊ ဓူမာယိ-အခိုးကို ပြုပြီ၊ ဝါ-
အခိုးလွှတ်ပြီ၊ ထေရော-သည်၊ “အယံ နာဂရာဇာ-သည်၊ ‘အဟမေဝ-သည်သာ၊
ဓူမာယိတုံ-အခိုးကို ပြုခြင်းငှာ၊ ဝါ-အခိုးလွှတ်ခြင်းငှာ၊ သက္ကာမိ-စွမ်းနိုင်၏၊
အညေ-တို့သည်၊ န သက္ကာန္တိ-မစွမ်းနိုင်ကုန်၊’ ကုတိ-သို့၊ သလ္လက္ခေတိ မညေ-
မှတ်ထင်နေသည်ဟု ထင်၏။” ကုတိ-၍၊ သယမ္ပိ-ကိုယ်တိုင်လည်း၊ ဓူမာယိ-
ပြီ၊ ဒိန္နမ္ပိ-ထေရ်နှင့်နဂါး ၂ဦးသားတို့၏၊ သရီရတော-မှ၊ ဥဂ္ဂတာ-ထွက်ပေါ်လာ
ကုန်သော၊ ဓူမာ-အခိုးတို့သည်၊ ယာဝ ဗြဟ္မလောကာ-ဗြဟ္မာပြည်တိုင်အောင်၊
ဥဌဟိသု-တက်ကုန်ပြီ၊ ဥဘောပိ-ကုန်သော၊ ဓူမာ-တို့သည်၊ ထေရံ-ကို၊ အ-
ဗာဓေတွာ-မနှိပ်စက်မူ၍၊ (မထိခိုက်မူ၍) နာဂရာဇာနမေဝ-ကိုသာ၊ ဗာဓေန္တိ-

နှိပ်စက်ကုန်၏။ နာဂရာဇာ-သည်။ ဓူမဝေဝံ-အခိုး၏အဟုန်ကို၊ သဟိတုံ-သည်းခံခြင်းငှာ၊ အသက္ကောန္တော-မစွမ်းနိုင်လသော်၊ ဝါ-ကြောင့်၊ ပဇ္ဇလိ-အလျှံလွှတ်ပြီ၊ ထေရောပိ-သည်လည်း၊ တေဇောဓာတုံ-တေဇောဓာတ်ဟူသော ကသိုဏ်းလျှင် အာရုံရှိသော စတုတ္ထဈာန်သမာတ်ကို၊ [ဓမ္မဘာ-၂၊ ၆၆၈၅] သမာပဇ္ဇိတွာ-ဝင်စား၍၊ တေန-ထိုနဂါးနှင့်၊ သဒ္ဓိယေဝ-သာလျှင်၊ ပဇ္ဇလိ-ပြီ၊ အဂ္ဂိဇာလာ-မီးတောက်မီးလျှံတို့သည်၊ ယာဝ ဗြဟ္မလောကာ-တိုင်အောင်၊ ဥဌဟိသု-ကုန်ပြီ၊ ဥဘောပိ-၂ခုလုံးလည်းဖြစ်သော မီးတောက်မီးလျှံတို့သည်၊ ထေရံ-ကို၊ အဗာဓေတွာ-၍၊ နာဂရာဇာနမေဝ-ကိုသာ၊ ဗာဓယိသု-ကုန်ပြီ၊ အထ-၌၊ အဿ-၏၊ သကလ-သရီရံ-အလုံးစုံသောကိုယ်သည်၊ (တစ်ကိုယ်လုံးသည်)၊ ဥက္ကာဟိ-မီးရှူးတို့ဖြင့်၊ ပဒိတ္တံ ဝိယ-လွန်စွာ ထွန်းပနေသကဲ့သို့၊ (နီရဲတောက်နေသကဲ့သို့)၊ အဟောသိ-ပြီ၊ ဣသိဂဏော-ရသေ့အပေါင်းသည်၊ ဩလောကေတွာ-၍၊ စိန္တေသိ-ပြီ၊ (ကိ)။ “နာဂရာဇာ-သည်။ သမဏံ-ကို၊ ဈာပေတိ-လောင်ကျွမ်းစေ၏၊ [ဈေ ဒယုနေ+ဏာပေ+တိ၊-နိဒီ-၄၀၂၊ (တစ်နည်း) ဈပ ဒါဟေ+စုရာဒိဏော၊ ကာရိတ်ကျေ+တိ၊-နိတိဓာတု-၃၂၃]၊ ဘဒ္ဒကော-ကောင်းမြတ်သော၊ သမဏော-သည်၊ အမှာကံ-တို့၏၊ ဝစနံ-ကို၊ အသုတွာ-နားမထောင်၍၊ ဝါ-ခြင်းကြောင့်၊ နဌော ဝတ-ပျက်စီးလေပြီတကား၊” ဣတိ-ပြီ၊ ထေရော-သည်၊ နာဂရာဇာနံ-ကို၊ ဒမေတွာ-၍၊ နိဗ္ဗိသေဝနံ-ထိုးဆွရခြင်းမရှိသည်ကို၊ ဝါ-တန်ခိုးအရှိအဝါမရှိအောင်၊ [ဓမ္မဘာ-၂၊ ၇၊ ၈၅] ကတွာ-၍၊ ဝါလုကရာသိမှိ-၌၊ နိသီဒိ-ပြီ၊ နာဂရာဇာ-သည်၊ ဝါလုကရာသိ-ကို၊ ဘောဂေဟိ-အခွေတို့ဖြင့်၊ ပရိက္ခိပိတွာ-၍၊ ကုဋ္ဌာဂါရကုစ္ဆိ-ပမာဏံ-အထွတ်ရှိသော အိမ်၏ ဝမ်း(လသာဆောင်)အတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ (အထွတ်တပ်အပ်သော အိမ်၏ဝမ်းအတိုင်းအရှည်ရှိသော)၊ ဖဏံ-ကို၊ မာပေတွာ-ဖန်ဆင်း၍၊ ထေရဿ-၏၊ ဥပရိ-အထက်၌၊ ဓာရေသိ-ဆောင်းမိုးပြီ။

ဣသိဂဏာ-တို့သည်၊ ပါတောဝ-၌ပင်၊ “သမဏဿ-၏၊ မတဘာဝံ ဝါ-သေသည်၏အဖြစ်ကိုသော်လည်းကောင်း၊ အမတဘာဝံ ဝါ-မသေသည်၏အဖြစ်ကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဇာနိဿာမ-သိရကုန်တော့အံ့၊” ဣတိ-ဤသို့တွေး၍၊ ထေရဿ-၏၊ သန္တိကံ-သို့၊ ဂန္ဓာ-၍၊ တံ-ထိုထေရ်ကို၊ ဝါလုကရာသိ-မတ္ထကေ-သဲပုံထက်၌၊ နိသိန္နံ-ကို၊ ဒိသွာ-၍၊ အဇ္ဇလိ-ကို၊ ပဂ္ဂယု-ချီ၍၊ အဘိ-

တ္ထဝန္တာ-ချီးမွမ်းကုန်လျက်၊ အာဟံသု-ကုန်ပြီ၊ (ကိ)။ “သမဏ! ကစ္ဆိ-အဘယ်သို့နည်း၊ နာဂရာဇေန-သည်၊ န ဗာဓိတော-မနှိပ်စက်အပ်ဘူးလော?” ကုတိ-ကုန်ပြီ၊ “မမ-အား၊ ဝါ-၏၊ ဥပရိ-အထက်၌၊ ဖဏံ-ပါးပျဉ်းကို၊ ဓာရေတွာ-ဆောင်း၍၊ ဌိတံ-ကို၊ န ပဿထ ကိံ-မမြင်ကြဘူးလော? ကုတိ-ပြီ၊ တေ-တို့သည်၊ “ဘော-အို... အချင်းတို့! အတ္ထရိယံ ဝတ-လက်ဖျောက်ခတ်တီး အံ့ချီးထိုက်ပါပေစွ! သမဏဿ-၏၊ ဧဝရူပေါ နာမ-သော၊ နာဂရာဇာ-ကို၊ ဒဓိတော-ဆုံးမအပ်ပြီ” ကုတိ-ပြော၍၊ ထေရံ-ကို၊ ပရိဝါရေတွာ-ဝိုင်းရံ၍၊ အဋ္ဌသု-တည်ကုန်ပြီ၊ တသ္မိံ ခဏေ-၌၊ သတ္တာ-သည်၊ အာဂတော-ပြီ၊ ထေရော-သည်၊ သတ္တာရံ-ကို၊ ဒိသ္မာ-၍၊ ဥဌာယ-၍၊ ဝန္တိ-ပြီ၊ အထ-၌၊ နံ-ထိုထေရ်ကို၊ ကုသယော-ရသေ့တို့သည်၊ အာဟံသု-ကုန်ပြီ၊ (ကိ)။ “အယမ္ဗိ-သည်လည်း၊ တယာ-သင်ထက်၊ မဟန္တတရော-သာ၍ မြတ်သလော?” ကုတိ-ကုန်ပြီ၊ ဧသော-သည်၊ ဘဂဝါ-ဘုန်းတော်ဖြစ်ပါးရှိတော်မူသော၊ ဝါ-ဘုန်းတော်ဖြစ်ပါးနှင့် ပြည့်စုံတော်မူသော၊ သတ္တာ-ဆရာသခင်၊ ဘုရားရှင်တည်း၊ အဟံ-သည်၊ ကုမဿ-ဤဘုရားရှင်၏၊ သာဝကော-တပည့်တည်း၊ ကုတိ-ပြီ၊ သတ္တာ-သည်၊ ဝါလုကရာသိမတ္ထကေ-၌၊ နိဿိဒိ-ပြီ၊ ကုသိဂဏော-သည်၊ “တာဝ-ရှေးဦးစွာ၊ အယံ-ဤတန်ခိုးအာနုဘော်သည်၊ သာဝကဿ-၏၊ အာနုဘာဝေါ-တည်း၊ ကုမဿ-ဤဆရာသခင်ဘုရားရှင်၏၊ အာနုဘာဝေါ ပန-သည်ကား၊ ကိဒိသော-အဘယ်သို့ ရှုအပ်သည်၊ ဘဝိဿတိ-မည်နည်း?” ကုတိ-ဤသို့တွေး၍၊ အဇ္ဇလိံ-ကို၊ ပဂ္ဂယျ-၍၊ သတ္တာရံ-ကို၊ အဘိတ္ထဝိ-ချီးမွမ်းပြီ၊ သတ္တာ-သည်၊ အဂ္ဂိဒတ္တံ-ကို၊ အာမန္တေတွာ-၍၊ အာဟ-ပြီ၊ (ကိ)။ “အဂ္ဂိဒတ္တံ! တွံ-သည်၊ တဝ-၏၊ သာဝကာနဉ္စ-တို့အားလည်းကောင်း၊ ဥပဌာကာနဉ္စ-တို့အားလည်းကောင်း၊ ဩဝါဒိ-ကို၊ ဒဒမာနော-သော်၊ ကိန္တိ-အဘယ်သို့လျှင်၊ ဝတွာ-ပြော၍၊ ဒေသိ-နည်း?” ကုတိ-ပြီ၊ “ဧတံ ပဗ္ဗတံ-ဤတောင်ကို၊ သရဏံ-ဟူ၍၊ ဂစ္ဆထ-ဆည်းကပ်ကြလော၊ (ဧတံ) ဝနံ-ကို၊ (သရဏံ-ဟူ၍၊ ဂစ္ဆထ-ကြလော၊) (ဧတံ) အာရာမံ-ကို၊ (သရဏံ၊ ဂစ္ဆထ၊) (ဧတံ) ရုက္ခံ-ကို၊ သရဏံ-၍၊ ဂစ္ဆထ-လော၊ ဟိ-ဆည်းကပ်သင့်၏၊ ဧတာနိ-ဤတောင်အစရှိသည်တို့ကို၊ သရဏံ-ဟူ၍၊ ဂတော-ဆည်းကပ်သူသည်၊ သဗ္ဗဒုက္ခာ-အလုံးစုံသော ဆင်းရဲမျှ၊ ပမုစ္စတိ-လိမ့်မည်” ကုတိ ဧဝံ-သို့၊ တေသံ-တို့အား၊ ဩဝါဒိ-

ကို၊ ဒမ္မိ-၏။ ဣတိ-ပြီ၊ သတ္တာ-သည်။ “အဂ္ဂိဒတ္တံ! ဧတာနိ-ဤတောင်အစရှိသည်တို့ကို၊ သရဏံ-ဟူ၍၊ ဂတော-သည်၊ သဗ္ဗဒုက္ခာ-မှ၊ န ပမုစ္စတိ-နိုင်၊ ပန-အန္တယကား၊ ဗုဒ္ဓံ-ကိုလည်းကောင်း၊ ဓမ္မံ-ကိုလည်းကောင်း၊ သံယံ-ကိုလည်းကောင်း၊ သရဏံ-ဟူ၍၊ ဂန္ဓာ-ဆည်းကပ်၍၊ ဝါ-သော်၊ ဝါ-ကြောင့်၊ သကလ-ဝဋ္ဋဒုက္ခာ-အလုံးစုံသော ဝဋ်ဆင်းရဲမှ၊ ပမုစ္စတိ-၏။” ဣတိ-သို့၊ ဝတ္တာ၊ ဣမာ ဝါထာ-တို့ကို၊ အဘာသိ-ပြီ၊ (ကိ) “ဗဟံ ပေ၊ ပမုစ္စတိ”တိ-ဟူ၍၊ (အာဟ)။

**ဗဟံ ဝေ သရဏံ ယန္တိ၊ ပဗ္ဗတာနိ ဝနာနိ စ၊
အာရာမရုက္ခစေတျာနိ၊ မနုဿာ ဘယတဇ္ဇိတာ။**

ဘယသဇ္ဇိတာ-ဘေးသည် ခြိမ်းခြောက်အပ်ကုန်သော၊ မနုဿာ-လူတို့သည်၊ ပဗ္ဗတာနိ-တောင်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဝနာနိ စ-တောတို့ကိုလည်းကောင်း၊ အာရာမရုက္ခစေတျာနိ စ-အာရာမသစ်ပင်တည်းဟူသော စေတီတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဗဟံ-များစွာ၊ ဝေ-စင်စစ်၊ သရဏံ-ကိုးကွယ်ရာဟူ၍၊ ယန္တိ-ဆည်းကပ်ကြကုန်၏။ [နိတိ-၇၀၄သုတ်နှင့်အညီ ပေးသည်၊ “သရဏံ-ကိုးကွယ်ခြင်းသို့၊ ယန္တိ-ရောက်ကုန်၏၊(နိတိသုတ္တနိ-၁, ၇၄)”ဟုလည်း ပေး၏၊ ရူ-၁၉၃နှင့် ညီ၏။]

**ဧတံ ခေါ သရဏံ ခေမံ၊ ဧတံ သရဏမုတ္တမံ၊
ဧတံ သရဏမာဂမ္မ၊ သဗ္ဗဒုက္ခာ ပမုစ္စတိ။**

ဧတံ သရဏံ-ဤတောတောင်စသော ကိုးကွယ်ရာသည်၊ ဝါ-ဤကိုးကွယ်ခြင်းသည်၊ [“သရဏံ-ဟူ၍၊ ဧတံ(ယာနံ)-ဤရောက်ခြင်းသည်”ဟုလည်းပေး၊-နိတိသုတ္တနိ-၂, ၂၈၄၊] န ခေမံ ခေါ-ဘေးကုန်ရာမဟုတ်သည်သာ၊ (ဘေးမငြိမ်းသည်သာ)၊ ဧတံ သရဏံ-သည်၊ န ဥတ္တမံ ခေါ-မမြတ်သည်သာ၊ [ခေါသဒ္ဓါ အဝ-ဓာရဏတ္ထ၊-နိတိသုတ္တနိ-၂, ၂၈၄၊] ဧတံ သရဏံ-ဤတောတောင်စသော ကိုးကွယ်ရာကို၊ အာဂမ္မ-စွဲ၍၊ (အကြောင်းပြု၍)၊ သဗ္ဗဒုက္ခာ-အလုံးစုံသော ဒုက္ခမှ၊ န ပမုစ္စတိ ခေါ-မလွတ်နိုင်သည်သာ။ [“သရဏမာဂမ္မ”၌ သရဏံ-နောင် ဣတိ ကျေကြပြီး ကျန်“သရဏံ”ကို ဝိကတိကတ္တာယူ၍ “ဧတံ-ဤတောတောင်စသော ကိုးကွယ်ရာသည်၊ ခေမံ-ဘေးကုန်ရာဖြစ်သော၊ သရဏံ-ကိုးကွယ်ရာသည်၊ န (ဟောတိ) -မဖြစ်၊ ဧတံ-သည်၊ ဥတ္တမံ-မြတ်သော၊ သရဏံ-သည်၊ န ဟောတိ၊ ဧတံ-ကို၊ သရဏံ-ဟူ၍၊ အာဂမ္မ-ဆည်းကပ်၍၊ ဝါ-သော်၊ ဝါ-ကြောင့်၊ သဗ္ဗဒုက္ခာ-မှ၊ န

ပမုစ္စတိ”ဟုလည်း ပေးနိုင်၏။-သိဋ္ဌိသစ်-၂၊ ၁၈၃။]

**ယော စ ဗုဒ္ဓဉ္စ ဓမ္မဉ္စ၊ သံယဉ္စ သရဏံ ဂတော၊
စတ္တာရိ အရိယသစ္စာနိ၊ သမ္ပပ္ပညာယ ပဿတိ။**

ယော စ-အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည်ကား၊ [စသဒ္ဓေါ ဗျတိရေကေ၊ ယော ပနာတိ အတ္ထော၊-နိတိသုတ္တ-၃၇၁၊ သိဋ္ဌိသစ်-၂၊ ၁၈၃၊] ဗုဒ္ဓဉ္စ-မြတ်စွာဘုရားကိုလည်းကောင်း၊ ဓမ္မဉ္စ-တရားတော်ကိုလည်းကောင်း၊ သံယဉ္စ-အရိယာသံဃာတော်ကိုလည်းကောင်း၊ သရဏံ-ကိုးကွယ်ရာဟူ၍၊ ဂတော-ဉာဏ်ဖြင့်သိမှတ် ဆည်းကပ်၏။ [သရဏံ-ကိုးကွယ်ခြင်းသို့၊ ဂတော-ရောက်၏”ဟု တစ်နည်းပေး၊] စတ္တာရိ-၄ပါးကုန်သော၊ အရိယသစ္စာနိ-အရိယာအဖြစ်ကို ပြုတတ်သော သစ္စာတို့ကို၊ သမ္မာ-မဖောက်မပြန် ဟုတ်မှန်စွာ၊ ပညာယ-ဝိပဿနာ၊ မဂ်ပညာဖြင့်၊ ပဿတိ-မြင်၏။ [ရှေ့၂ပါးဖြင့် လောကီသရဏဂုံ၊ နောက် ၂ပါးဖြင့် လောကုတ္တရာသရဏဂုံကို ပြ၏။]

**ဒုက္ခံ ဒုက္ခသမုပ္ပါဒံ၊ ဒုက္ခဿ စ အတိတ္တံ၊
အရိယံ ဓဋ္ဌဂီကံ မဂ္ဂံ၊ ဒုက္ခုပသမဂါမိနံ။**

ဒုက္ခံ-ဒုက္ခသစ္စာကိုလည်းကောင်း၊ ဒုက္ခသမုပ္ပါဒံ-(ကြွင်းသောအကြောင်းနှင့် ပေါင်းမိလသော်) ဒုက္ခ၏ ဖြစ်ကြောင်း သမုဒယသစ္စာကိုလည်းကောင်း၊ ဒုက္ခဿ-ဒုက္ခသစ္စာကို၊ အတိတ္တံ စ-လွန်မြောက်ကြောင်းနိရောဓသစ္စာကိုလည်းကောင်း၊ အရိယံ-မြတ်သော၊ ဓဋ္ဌဂီကံ-အင်္ဂါရှစ်ပါးရှိသော၊ ဝါ-အင်္ဂါစပါးဖြစ်သော၊ ဒုက္ခုပသမဂါမိနံ-ဒုက္ခ၏ ငြိမ်းရာနိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ကြောင်းဖြစ်သော၊ ဝါ-ဒုက္ခ၏ ငြိမ်းရာနိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်သော၊ မဂ္ဂံ စ-မဂ္ဂသစ္စာကိုလည်းကောင်း၊ (ပဿတိ-၏။) [စတ္တာရိနှင့် သရူပ သရူပဝန္တစပ်၍ “ဒုက္ခံ-လည်းကောင်း၊ ပေ၊ မဂ္ဂံ စ-လည်းကောင်း၊ (ဣတိ-သို့) စတ္တာရိ-ကုန်သော၊ အရိယသစ္စာနိ-တို့ကို၊ သမ္မာ-စွာ၊ ပညာယ-ဖြင့်၊ ပဿတိ-၏”ဟုလည်း ပေးကြ၏။]

ဒုက္ခံ . . . ဂါမိနံ။ ။ကုမ္ဘိတံ+ခံ ဒုက္ခံ-စက်ဆုပ်ဖွယ် အချည်းနှီးသစ္စာတရား၊ ဒုသဒ္ဓါ ကုမ္ဘိတအနက်၊ ခသဒ္ဓါ တုစ္ဆအနက်၊ ဒုက္ခံ သမုပ္ပဇ္ဇတိ ဧတေနာတိ **ဒုက္ခသမုပ္ပါဒေါ-**ဒုက္ခ၏ ဖြစ်ကြောင်းသမုဒယသစ္စာ၊ [“ဒုက္ခဿ+သမုပ္ပါဒေါ ဒုက္ခသမုပ္ပါဒေါ”ဟု ဂရုက

ဧတံ ခေါ သရဏံ ခေမံ, ဧတံ သရဏမုတ္တမံ၊

ဧတံ သရဏမာဂမ္မ, သဗ္ဗဒုက္ခာ ပမုစ္စတိ။

(ဧတဿ-သစ္စာသိမြင်, ဤသူတော်စင်၏။) ဧတံ သရဏံ ခေါ-ဤရတနာ ၃ပါးကို ဆည်းကပ်ခြင်း, သစ္စာ၄ပါးကို သိမြင်ခြင်းဟူသော သရဏဂုံသည်သာ၊ ဝါ-ဤသစ္စာ၄ပါးကို သိမြင်ကြောင်းအရိယာမဂ်ဟူသော သရဏဂုံသည်သာ၊ ခေမံ-ဘေးကုန်ရာတည်း၊ ဧတံ သရဏံ ခေါ-သည်သာ၊ ဥတ္တမံ-မြတ်၏၊ (သော ပုဂ္ဂလော-သစ္စာသိမြင်, ထိုသူတော်စင်သည်။) ဧတံ သရဏံ ခေါ-ကိုသာ၊ အာဂမ္မ-၍ သဗ္ဗဒုက္ခာ-မှ၊ ပမုစ္စတိ-လွတ်မြောက်နိုင်၏။

တတ္ထ-ထိုဂါထာတို့၌၊ ဗဟုန္တိ-ကား၊ ဗဟု-များစွာ။

ဝိပြုဟ်ပြု။ ဒုက္ခံ အတိက္ကမတိ ဧတေန အာရမ္မဏပစ္စယဘူတေန, ဧတ္ထ ဝါတိ **ဒုက္ခဿ အတိက္ကမော**(ဒုက္ခကို လွန်မြောက်ကြောင်းနိဗ္ဗာန်), နိဗ္ဗာနံ၊ အာရကတ္တာ ကိလေသေ-ဟိ, အရဏီယတော စ **အရိယော**၊ မာရေန္တော ကိလေသေ ဂစ္ဆတိ, နိဗ္ဗာနတ္ထိကေဟိ မဂ္ဂိယတိ, သယံ ဝါ နိဗ္ဗာနံ မဂ္ဂတီတိ မဂ္ဂေါ၊ တတော ဧဝ ဒုက္ခဿ ဥပသမံ နိရောဓံ ဂစ္ဆတီတိ **ဒုက္ခုပသမဂါမိ**(ဣတိ. ၄-၈၁)။ [ဥပသမ္ပတိ ဧတ္ထ ဒုက္ခန္တိ ဥပသမော(အဋ္ဌိ-၁, ၂၂၄)၊ ဒုက္ခဿ+ဥပသမော ဒုက္ခုပသမော၊ ဂစ္ဆတီတိ ဂါမိ၊ ဒုက္ခုပသမံ+ဂါမိ ဒုက္ခုပသမဂါမိ”ဟု ပြု။] သမ္မာဒိဋ္ဌိအာဒိနိ အဋ္ဌဂီနိ အဿ အတ္ထိ, အဋ္ဌ အင်္ဂါနိယေဝ ဝါ အဋ္ဌဂီကော။(ဥဒါန. ၄-၂၇၇) [နောက်နည်း၌ “အဋ္ဌ+အင်္ဂါနိ အဋ္ဌဂီ၊ အဋ္ဌဂီယေဝ အဋ္ဌဂီကော”ဟုပြု။]

ဗဟုံ။ ။ “ဗဟု”ဖြင့် “ဗဟုံ”၌ ပထမာဝိဘတ်, ကြိယာဝိသေသနအနက်၌ ဖြစ်ကြောင်းနှင့် ဝါစာသိလိဋ္ဌအကျိုးငှာ နိဂ္ဂဟိတ်လာ၍ “ဗဟုံ”ဟု ဖြစ်ကြောင်းကို ပြသည်၊ မနုဿာ၏၊ ဝုဗ္ဗမတူသော တုလျာဓိကရဏဝိသေသနကြံ၍ “ဗဟု-များစွာသော၊ ဘယတဇ္ဇိတာ-ကုန်သော၊ မနုဿာ-တို့သည်”ဟု ပေးလျှင်လည်း သင့်သည်၊ “ဗဟတိ ဝုဒ္ဓိံ ဂစ္ဆတီတိ ဗဟု၊ [ဗဟ+ဥ၊ နိဂ္ဂဟိတ်ချေ-မောဂ်-၇, ၂] ဗဟတိ ဝုဒ္ဓိံ ဂစ္ဆတီတိ ဗဟု၊ [ဗဟ+ဥ၊-ဓာန်ဋီ-၇၀၃၊]”ဟု ပြ။

အခြားနည်းများ။ ။ “ဗဟု-များစွာကုန်သော၊ မနုဿာ-တို့သည်”ဟုလည်း ပေး၏၊ ထိုစဉ်က “ဗဟုန္တိ ဗဟု”ဟု ရှိဟန်တူ၏၊ ဇာဋီသစ်-၁, ၁၆၁၌ ဤအတိုင်းပင် ရှိ၏၊ ထိုအလို “ဗဟု”ဟု ဆိုလိုလျက် ရသပြု, နိဂ္ဂဟိတ်လာ၊ ဆရာတို့ကား “ဗဟု ဝေ

ပဗ္ဗတာနီတိ-ကား၊ တတ္ထ တတ္ထ-ထိုထိုအရပ်၌၊ ကုသိဂိလိဝေပုလ္လဝေဘာ-
ရာဒိကေ-ကုသိဂိလိတောင်၊ ဝေပုလ္လတောင်၊ ဝေဘာရတောင်အစရှိကုန်သော၊
ပဗ္ဗတေ စ-တောင်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ မဟာဝနဂေါသိင်္ဂသာလဝနာဒီနိ-မဟာ
ဝုန်တော၊ နွားဦးချိုနှင့်တူသော အင်ကြင်းတော(တရုတ်စကားတော)အစရှိ
ကုန်သော၊ ဝနာနိ စ-တောတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဝေဠုဝနဇီဝကမ္မဝနာဒယော-

သရဏံ ယန္တိ”ဟု ရှိစေလို၏။(သီဘာ-၃၊ ၂၄၈)၊ ဗဟုဝုဏ်မှ ဧကဝုဏ်သော ပြန်နေသော
ဝစနဝိပလ္လာသ၊ ပဗ္ဗတာနီ၏ ဝိသေသနကြံ၍ “ဗဟု-များစွာသော၊ ပဗ္ဗတာနီ-တို့ကို
လည်းကောင်း”ဟုလည်း ပေးကြ၏။

ပဗ္ဗတာနီ။ ။“ပဗ္ဗတာနီ”သည် ပုံလိင်မှ နပုံလိင်သို့ ပြန်နေသော လိင်ဝိပလ္လာသ
တည်း။ (တစ်နည်း) “ဗြဟ္မတ္ထသခရာဇာဒိတော”ဟူသော ယောဂဝိဘာဂဖြင့် ယော
ဝိဘတ်ကို အာနိပ္ပု(ဝိဗော-၇၅) “ပဗ္ဗတိ ပူရတိတိ ပဗ္ဗံ၊ ပဗ္ဗံ+ယေသံ အတ္တိတိ ပဗ္ဗ-
တာနိ(ရှု-၂၀၃)၊ ပဗ္ဗန္တိ ပူရန္တိတိ ပဗ္ဗတာနိ၊ [ပဗ္ဗံ+တ၊-သူစိ၊] ပကာရေန တံ တံ ဌာနံ
ဝုဏောန္တိ ပဋိစ္စာဒေန္တိတိ ပဗ္ဗတာနိ၊ [ပ+ဝု+တ၊-ဂဠုန်ပျံ-၃၂၊ ဓာဒိ၊] ပကာရေန ဗြူ-
ဟန္တိ ဝုဓေန္တိတိ ပဗ္ဗတာနိ၊ [ပ+ဗြူဟ+တ၊ ရကို ဗ၊ ဥကို အ၊ပြု၊ ဟချေ၊-အပ. ၄-၂၊
၁၁၀၊] ပဝတ္တန္တိ တိဋ္ဌန္တိတိ ပဗ္ဗတာနိ၊ [ပ+ဝတု+အ၊-အပ. ၄-၂၊ ၁၄၅၊]”ဟု ပြု။

မဟာဝနဂေါသိင်္ဂသာလဝနာဒီနိ။ ။မဟန္တံ+ဝနံ မဟာဝနံ-ကြီးစွာသောတော-
မဟာဝုန်တော၊ မဟာဝုန်တောသည် ဝေသာလီပြည်အနီး မဟာဝုန်တော၊ သာဝတ္ထိမြို့
အနီး မဟာဝုန်တောဟု ၂မျိုးရှိ၏။(ဝိ. ၄-၂၊ ၁)၊ ဂဝဿ+သိင်္ဂံ ဂေါသိင်္ဂံ-နွားဦးချို၊
ဂေါသိင်္ဂံ ဝိယာတိ ဂေါသိင်္ဂေါ-နွားဦးချိုနှင့် တူသော သစ်ပင်ခွ၊ ဂေါသိင်္ဂေါ+ဧတ္ထ
အတ္တိ ဂေါသိင်္ဂေါ-နွားဦးချိုနှင့် တူသောခွရှိသောသစ်ပင်၊ ဂေါသိင်္ဂေါ စ+သော+
သာလော စာတိ ဂေါသိင်္ဂသာလော-နွားဦးချိုနှင့် တူသောခွရှိသော အင်ကြင်းပင်-
တရုတ်စကားပင်၊ ဂေါသိင်္ဂသာလေန+ဥပလက္ခိတံ+ဝနံ ဂေါသိင်္ဂသာလဝနံ-နွားဦး
ချိုနှင့် တူသောခွရှိရာ အင်ကြင်းပင်ဖြင့် မှတ်အပ်သောတော၊ ဝါ-နွားဦးချိုနှင့် တူသော
ခွရှိရာ တရုတ်စကားပင်ဖြင့် မှတ်အပ်သောတော၊ ဂေါသိင်္ဂံ(နွားဦးချိုနှင့် တူသော
တူသောခွရှိရာသစ်ပင်)ကို “တရုတ်စကားပင်၊ ထိုတောကို တရုတ်စကားပင်ပေါက်
သောတော(တရုတ်စကားတော)”ဟု ဆိုကြ၏။ ထိုအလို သာလသဒ္ဒါ သစ်ပင်သာမန်
အနက်ကို ဟော၏။ သာလသဒ္ဒါ အင်ကြင်းပင်ကိုလည်း ဟောရကား “နွားဦးချိုနှင့်
တူသောခွရှိသော အင်ကြင်းတော”ဟုလည်း ဆိုကြ၏။(မ. ၄-၂၊ ၁၃၈)

ဝေဠုဝန်၊ ဇီဝကသရက်ဥယျာဉ်အစရှိကုန်သော၊ **အာရာမေ ၈**-အာရာမ်တို့ကို လည်းကောင်း၊ ဥဒေနစေတီယဂေါတမစေတီယာဒီနိ-ဥဒေနစေတီ၊ ဂေါတမ စေတီအစရှိကုန်သော၊ **ရုက္ခစေတျာနိ ၈**-သစ်ပင်တည်းဟူသော စေတီတို့ကို လည်းကောင်း၊ ဝါ-ပူဇော်အပ်သော သစ်ပင်တို့ကိုလည်းကောင်း၊

အာရာမရုက္ခစေတျာနိ။ ။ “အာရာမေ ၈ ရုက္ခစေတျာနိ ၈”ဖြင့် “အာရာမာ ၈+ရုက္ခစေတျာနိ ၈ အာရာမရုက္ခစေတျာနိ-အာရာမ်၊ သစ်ပင်တည်းဟူသောစေတီတို့၊ (ပူဇော်အပ်သော သစ်ပင်တို့)”ဟု ပြုရကြောင်းကို ပြသည်။ “ဝေဠုဝန်ဇီဝကမ္မဝနာ-ဒယော”ဖြင့် အာရာမအရကို ပြသည်။ “အာရမန္တိ ဧတေသု ပါဏိနော ဝိသေသေန ဝါ ပဗ္ဗဇိတာတိ အာရာမာ၊ တတ္ထ တတ္ထ ဂတေပိ အတ္တနော အပ္ပန္တရံယေဝ အာနေတွာ ရမေန္တိတိ အာရာမာ(မ. ၄-၁, ၆၂-စသည်)”ဟု ပြပါ။ “အာရာမစေတျာ၊ ရုက္ခစေတျာ (သံ-၁, ၂၃၄၊ သံဋ္ဌ-၁, ၃၂၀)”ဟူသော ပါဠိအလိုမျှ အာရာမကိုလည်း စေတျဟု ဆို ရကား “အာရာမာ ၈+ရုက္ခာ ၈ အာရာမရုက္ခာ၊ အာရာမရုက္ခာ+စေတျာနိ အာရာမ-ရုက္ခစေတျာနိ-ပူဇော်အပ်သော အာရာမ်သစ်ပင်တို့”ဟု ပြရမည်။

ရုက္ခစေတျာနိ။ ။ “ဥဒေနစေတီယဂေါတမစေတီယာဒီနိ”ဖြင့် ရုက္ခစေတျာနိအရ ကို ပြသည်။ “ရုက္ခာ ဧဝ+စေတျာနိ ရုက္ခစေတျာနိ-ပူဇော်အပ်သော သစ်ပင်တို့၊ (ဝိသေ-သနတ္ထရူပဒကမ္မဓာရည်း)”ဟု ပြပါ။ နဂိုက သစ်ပင်ဖြစ်သောကြောင့် ဥဒေနစေတီစ သည်ကို “ရုက္ခစေတျာနိ”ဟု မိန့်သည်။ နဂိုက သစ်ပင်ကြီး တစ်ပင်ဖြစ်ပြီး နောက်မှ ထိုသစ်ပင်အနီးဝယ် ဥဒေနနတ်စသည်တို့၏ နေရာနတ်ကွန်းအဖြစ်ဖြင့် လူအများက အုတ်တို့ဖြင့်စီကာ ဆောက်လုပ်ပူဇော်အပ်သောကြောင့် “ဥဒေနစေတီယ”ဟု တွင် သည်။(ဒီဇီ-၂, ၁၄၈) [ရဟန္တိ ဇာယန္တိတိ ရုက္ခာ၊ [ရဟ ဇနနေ+ခ၊ ဟကို ကပြု-မောင်-၇, ၃၁၊ အပ. ၄-၂, ၁၀၈၊ ၁၄၅၊ ရုက္ခိယန္တိ ဖလာဒိကာမေဟိ သံဝရိယန္တိ ရုက္ခိယန္တိတိ ရုက္ခာ၊ ရုက္ခန္တိတိ ဝါ ရုက္ခာ-ရုက္ခ+အ-ပါစိယော-၂၈၂၊ဓာတွတ္ထ။]

စေတျာနိ။ ။စိယန္တေတိ စိတာနိ-အုတ်ဖြင့် စီအပ်သောအရပ်တို့၊ စိတာနိယေဝ စေတျာနိ၊ [စိတ+ဏိက၊ ကကို ယပြု-သာရတ္ထ-၁, ၁၃၂၊ သုတ်မဟာဘာ-၃, ၁၂၀၊] (တစ်နည်း) စေတိတဗ္ဗာနိ ပူဇေတဗ္ဗာနိတိ စေတျာနိ၊ [စိတ+ဏျ၊-ဓာနိဋီ-၄၃၆၊] စေတေ စေတသိ စိတ္တေ+ကတာနိ ဌပိတာနိတိ စေတျာနိ၊ [စေတ+ဣယ၊ နိတိသုတ္တ-၃၅၄] စေတေန္တိ ဧတ္ထ သဒ္ဓါယ အတ္တနော ပီတိသောမနဿ သန္တဟန္တိတိ စေတျာနိ-သဒ္ဓါနှင့် မိမိ၏ ပီတိသောမနဿကို ဆက်စပ်ရာဖြစ်သော သစ်ပင်တို့၊(သံဋီ-၁, ၃၃၉) “စေတိ-ယာနိ”ဟု ဆိုလိုလျက် ဆန်းကြောင့် နိဒီအလို တဒမိနာဒီနိ(မောင်-၁, ၄၇)သုတ်၊

တေန တေန ဘယေန-ထိုထိုဘေးသည်။ တဇ္ဇိတာ-ခြိမ်းခြောက်အပ်ကုန်သော၊ တေ တေ မနုဿာ-ထိုထိုလူတို့သည်။ ဘယတော-မှ၊ မုစ္ဆိတုကာမာ-လွတ်လိုကုန်သည်။ (ဟုတ္တာ) ဝါ-၍လည်းကောင်း၊ ဝါ-ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ပုတ္တလာဘာဒိနိ-သားသမီးကို ရခြင်းအစရှိသည်တို့ကိုမူလည်း၊ ပတ္တယမာနာ-တောင့်တကုန်သည်။ (ဟုတ္တာ) ဝါ-၍သော်လည်းကောင်း၊ ဝါ-ကြောင့်လည်းကောင်း၊ သရဏံ-ဟူ၍၊ ယန္တိ-ဆည်းကပ်ကုန်၏။ ဣတိ-ကား၊ အတ္ထော-“ဗဟုံ ဝေ”စသော ပထမဂါထာ၏ အနက်တည်း။ နေတံ သရဏန္တိ-ကား၊ သဗ္ဗမ္ပိ-သော၊ ဧတံ သရဏံ-ဤတောတောင်စသော ကိုးကွယ်ရာသည်။ ဝါ-ဤတောတောင်စသည်ကို ကိုးကွယ်ခြင်းသည်။ နေဝ ခေမံ-ဘေးတို့၏ ကုန်ရာမဟုတ်၊ န ဥတ္တမံ ခေါ-မမြတ်၊ စ-သည်သာမကသေး၊ ဧတံ-ဤတောတောင်စသော ကိုးကွယ်ရာကို၊ ဝါ-ဤတောတောင်စသည်ကို ကိုးကွယ်ခြင်းကို၊ ပဋိစ္စ-၍၊ ဇာတိအာဒိ-ဓမ္မေသု-ဇာတိအစရှိသော တရားရှိကုန်သော၊ သတ္တေသု-တို့တွင်၊ ဧကောပိ-တစ်ယောက်သောသူသည်လည်း၊ (တစ်ယောက်တလေမျှလည်း) ဇာတိအာဒိ-တော-ဇာတိအစရှိသော၊ သဗ္ဗဒုက္ခာ-မှ၊ န ပမုစ္ဆတိ-မလွတ်၊ ဣတိ-ကား၊ အတ္ထော-“နေတံ ခေါ”စသော ဒုတိယဂါထာ၏ အနက်တည်း။

ယော စာတိ ဣဒံ-ယော စဟူသော ဤစကားတော်ကို၊ ဝါ-ယော စဟူသော စကားလျှင် အစအပိုင်းအခြားရှိသော ဤစကားတော်ကို၊ [အာရဒ္ဓံ၌ စပ်၊ ဓမ္မဘာ-၃၊ ၁၄၁၅။] အခေမံ-ဘေးကုန်ရာမဟုတ်သော၊ အနုတ္တမံ-မမြတ်သော၊ သရဏံ-ကိုးကွယ်မှုကို၊ ဒဿေတွာ-ရှေ့ဂါထာတို့ဖြင့် ပြပြီး၍၊ ခေမံ-သော၊ ဥတ္တမံ-သော၊ သရဏံ-ကို၊ (ယော စာတိ ဣမိနာ-ဖြင့်)၊ ဒဿနတ္ထံ-ပြတော်မူခြင်းငှာ၊ အာရဒ္ဓံ-ပြီ။ တဿာ-၏။ အတ္ထော-ကား၊ ဂဟဋ္ဌော ဝါ-အိမ်၌ တည်သူ လူဝတ်ကြောင့်သည်သော်လည်းဖြစ်သော၊ ပဗ္ဗဇိတော ဝါ-ရှင်ရဟန်း

နီတိအလို သရလောပေါ မယနရာဒိသု ဝါ(နီတိ-၆၉)သုတ်၊ ကဏ္ဍဘာအလို တေသု ဝုဒ္ဓိသုတ်၊ ဝိဗောအလို သရာ သရေ လောပံသုတ်၌ “သရာ လောပံ”ဟူသော ယောဂဝိဘာဂတို့ဖြင့် တိ၌ ဣကိုချေ၊ တ်ကို နောက်ယာသို့ ကပ်၍ “စေတျာနိ” ဟု ဖြစ်သည်။ (နီတိသုတ္တ-၂၅၊ ၃၅၄၊ နိဒီ-၁၆၊ ကဏ္ဍဘာ-၁၊ ၁၀၃၊ ဝိဗော-၁၀)။

သည်သော်လည်းဖြစ်သော၊ ယော စ-အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည်ကား၊ “ဣတိပိ သော ဘဂဝါ အရဟံ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ” တိအာဒိကံ-အစရှိသော၊ ဗုဒ္ဓဓမ္မသံဃာနုဿတိ-ကမ္မဋ္ဌာနံ-ဗုဒ္ဓါနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန်း၊ ဓမ္မာနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန်း၊ သံဃာနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန်းကို၊ နိဿာယ-၍၊ သေဌဝသေန-အမြတ်ဆုံး၏ အစွမ်းဖြင့်၊ ဗုဒ္ဓဇ္ဇ-ကိုလည်းကောင်း၊ ဓမ္မဇ္ဇ-ကိုလည်းကောင်း၊ သံဃဇ္ဇ-ကိုလည်း ကောင်း၊ သရဏံ-ဟူ၍၊ ဂတော-ဆည်းကပ်၏၊ တဿပိ-၏လည်း၊ တံ သရဏဂမနံ-ထိုလောကီ သရဏဂုံသည်၊ အညတိတ္ထိယဝန္တနာဒိဟိ-သာသနာတော်အယူမှ တစ်ပါးသော အယူရှိသော တိတ္ထိတို့ကို ရှိခိုးခြင်းအစရှိသည်တို့ကြောင့်၊ ကုပ္ပတိ-ပျက်စီး၏၊ စလတိ-လှုပ်ရှား၏၊ ပန-အဖို့တစ်ပါးကား၊ တဿ-ထိုသရဏဂုဏ်၏၊ အစလ-ဘာဝံ-မလှုပ်ရှားသည်၏အဖြစ်ကို၊ ဒဿေတုံ-ငှာ၊ မဂ္ဂေန-အရိယာမဂ်ဖြင့်၊ အာဂတသရဏမေဝ-ဖြစ်ပေါ်လာသော လောကုတ္တရာသရဏဂုံကို၊ ပကာ-သန္တော-ပြလိုသည်၊ (ဟုတွာ)၊ စတ္တာရိ-ကုန်သော၊ **အရိယသစ္စာနိ**-တို့ကို၊ **သမ္မာ**-မဖောက်မပြန် ဟုတ်မှန်စွာ၊ **ပညာယ**-ဝိပဿနာပညာ မဂ်ပညာဖြင့်၊ **ပဿတိ**-၏၊ ဣတိ-သို့၊ အာဟ-ပြီ၊ ဟိ-မှန်၊ ယော-သည်၊ ဧတေသံ သစ္စာနံ-ဤအရိယသစ္စာတို့ကို၊ ဒဿနဝသေန-မြင်ခြင်း၏အစွမ်းဖြင့်၊ ဧတာနိ-တို့ကို၊

အရိယသစ္စာနိ။ ။အရိယန္တေ အဓိဂမိယန္တေတိ အရိယာနိ၊ အရိယာနိ စ+တာနိ+သစ္စာနိ စာတိ အရိယသစ္စာနိ-သိထိုက်သောသစ္စာတို့၊ (တစ်နည်း) အရိယဘာဝကရာ-နိ+သစ္စာနိ အရိယသစ္စာနိ-အရိယာအဖြစ်ကို ပြုတတ်သောသစ္စာတို့၊ ဘာဝကရပုဒ်ချေ၊ (တစ်နည်း) အရိယသာဓကောနိ+သစ္စာနိ အရိယသစ္စာနိ-အရိယာအဖြစ်ကို ပြီးစေတတ်သော သစ္စာတို့၊ သာဓကပုဒ်ချေ၊ (တစ်နည်း) အရိယပဋိဝိဇ္ဈိတဗ္ဗာနိ+သစ္စာနိ၊ အရိယေဟိ+ပဋိဝိဇ္ဈိတဗ္ဗာနိ+သစ္စာနိ ဝါ အရိယသစ္စာနိ-ဘုရားအစရှိသော အရိယတို့သည် သိအပ်သောသစ္စာတို့၊ ပဋိဝိဇ္ဈိတဗ္ဗပုဒ်ချေ၊ (တစ်နည်း) အရိယဿ ဘဂဝတော +သစ္စာနိ အရိယသစ္စာနိ-အရိယာဖြစ်တော်မူသော ဘုရားရှင်၏ သစ္စာတို့။ (ဣတိ၊ ဌ-၈၁၊ ထေရေ၊ ဌ-၂၊ ၁၄၂၊ ဝိသုဒ္ဓိဋီ-၂၊ ၁၉၂)

သမ္မပ္ပညာယ ပဿတိ။ ။**သမ္မပ္ပညာယ ပဿတိ**တံ သမ္မာ ဟေတုနာ ဉာယေန ဝိပဿနာပညာသဟိတာယ မဂ္ဂပညာယ ပရိညာပဟာနသစ္စိကိရိယာဘာဝနာဘိ-သမယဝသေန ပဿတိ၊(ဣတိ၊ ဌ-၈၁)။ ဝါစာသိလိဋ္ဌတ္ထဉ္ဇေတ္ထ သမ္မာသဒ္ဓဿ ရဿ-တ္ထံ။(သီဋီသစ်-၂၊ ၁၈၄)

သရဏံ-ဟူ၍၊ ဂတော-၏၊ ဧတဿ-၏၊ ဧတံ သရဏံ-သည်၊ ခေမဉ္စ-ဘေး
ကုန်ရာလည်း ဟုတ်၏၊ ဥတ္တမဉ္စ-မြတ်လည်းမြတ်၏၊ စ-သည်သာမကသေး၊
သော ပုဂ္ဂလော-သည်၊ ဧတံ သရဏံ-ကို၊ ပဋိစ္စ-၍၊ သကလသ္မာပိ-သော၊
ဝဋ္ဋဒုက္ခာ-မှ၊ ပမုစ္စတိ-၏၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ ဧတံ ခေါ သရဏံ ခေမန္တိအာဒိ-
ဧတံ ခေါ သရဏံ ခေမံအစရှိသော စကားကို၊ ဝုတ္တံ။

ဒေသနာဝသာနေ-၌၊ သဗ္ဗေပိ-ကုန်သော၊ တေ ဣသယော-တို့သည်၊ ပဋိ-
သမ္ဘိဒါဟိ-တို့နှင့်၊ သဟ-ကွ၊ အရဟတ္တံ-သို့၊ ပတ္တာ-၍၊ သတ္တာရံ-ကို၊ ဝန္တိတွာ-
၍၊ ပဗ္ဗဇ္ဇံ-ကို၊ ယာစိသု-ကုန်ပြီ၊ သတ္တာပိ-သည်လည်း၊ စီဝရဂဗ္ဘတော-သင်္ကန်း
တော်တည်းဟူသော တိုက်ခန်းမှ၊ (သင်္ကန်းရုံထဲမှ) [စီဝရသင်္ခါတော+ဂဗ္ဘော
စီဝရဂဗ္ဘော-မဇ္ဈိ-၂၊ ၁၈၁၊] ဟတ္ထံ-ကို၊ ပသာရေတွာ-၍၊ “ဘိက္ခဝေါ-တို့၊ ဧတ-
လာကြလော၊ (သင်တို့အလိုရှိအပ်သော ရှင်ရဟန်းအဖြစ်ကို လက်ခံကြလော)၊
ဗြဟ္မစရိယံ-ကို၊ စရထ-ကုန်လော” [ဓမ္မဘာ-၁၊ ၂၅၃၊ ၅၄၈၅၊] ဣတိ-သို့၊ အာဟ-
ပြီ၊ တေ-တို့သည်၊ တင်္ခဏေယေဝ-ထိုခဏ၌သာလျှင်၊ အဋ္ဌပရိက္ခာရရော-စပါး
သော ပရိက္ခရာကို ဆောင်ကုန်သော၊ ဝဿသဋ္ဌိကထေရာ ဝိယ-တို့ကဲ့သို့၊ အ-
ဟေသု-ကုန်ပြီ၊ စ-ဆက်၊ သော စ-ထိုနေ့သည်၊ သဗ္ဗေသမ္ပိ-ကုန်သော၊ အင်္ဂ-
မဂဓကုရုဇ္ဈဝါသီနံ-အင်္ဂတိုင်း၊ မဂဓတိုင်း၊ ကုရုတိုင်း၌ နေသူတို့၏၊ သတ္တာရံ-ကို၊
အာဒါယ-၍၊ အာဂမနဒိဝသော-လာရာနေ့သည်၊ အဟောသိ-ပြီ၊ သတ္တာရံ-
ကို၊ အာဒါယ-၍၊ အာဂတာ-လာကုန်သော၊ တေ-ထိုအင်္ဂတိုင်း၊ မဂဓတိုင်း၊
ကုရုတိုင်း၌ နေသူတို့သည်၊ သဗ္ဗေပိ-ကုန်သော၊ တေ ဣသယော-တို့ကို၊ ပဗ္ဗဇ္ဇိ-
တေ-ရဟန်းအဖြစ်သို့ ရောက်နေသည်တို့ကို၊ ဒိသ္မာ-၍၊ “အမှာကံ-တို့၏၊ အဂ္ဂိ-
ဒတ္တဗြာဟ္မဏော-သည်၊ မဟာ ကိ န ခေါ-မြတ်လေသလော၊ ဥဒါဟု-သို့မဟုတ်၊
သမဏော ဂေါတမော-သည်၊ (မဟာ ကိ န ခေါ-လော)” ဣတိ-သို့၊ စိန္တေတွာ-
၍၊ သမဏဿ ဂေါတမဿ-၏၊ အာဂတတ္တာ-ရောက်လာသည်၏ အဖြစ်
ကြောင့်၊ “အဂ္ဂိဒတ္တောဝ-သည်သာ၊ မဟာ-မြတ်၏၊” ဣတိ-သို့၊ မညိသု-မှတ်
ထင်ကုန်ပြီ၊ သတ္တာ-သည်၊ တေသံ-ထိုအင်္ဂတိုင်း၊ မဂဓတိုင်း၊ ကုရုတိုင်း၌ နေ
သူတို့၏၊ အဇ္ဈာသယံ-ကို၊ ဩလောကေတွာ-၍၊ “အဂ္ဂိဒတ္တံ! ပရိသာယ-၏၊

ကခိ-ယုံမှားခြင်းကို၊ ဆိန္ဒ-ဖြတ်လော။” ကုတိ-သို့၊ အာဟ၊ သော-ထိုအဂ္ဂိဒတ္တသည်။ “အဟမ္မိ-သည်လည်း၊ ဧတ္တကမေဝ-ဤမျှအတိုင်းအရှည်ရှိသော စကားတော်မျှကိုသာ၊ (ဤစကားတော်လောက်မျှကိုသာ)၊ ပစ္စာသီသာမိ-တောင့်တနေပါ၏။” ကုတိ-လျှောက်၍၊ ကုဒ္ဓိဗလေန-ဖြင့်၊ သတ္တကုဒ္ဓိ-၇ကြိမ်၊ ဝေဟာသံ-သို့၊ အဗ္ဘဂန္ဓာ-၍၊ ပုနပျုနံ-ထပ်၊ ဩရယ-၍၊ သတ္တာရံ-ကို၊ ဝန္တိတွာ-၍၊ “ဘန္တေ-ရား၊ ဘဂဝါ-သည်၊ မေ-၏၊ သတ္တာ-ဆရာပါတည်း၊ အဟံ-သည်၊ သာဝကော-သည်၊ အသ္မိ-၏။” ကုတိ-သို့၊ ဝတွာ-၍၊ သာဝကတ္တံ-သာဝက၏ အဖြစ်ကို၊ ပကာသေသိ-ပြီ၊ ကုတိ-အဂ္ဂိဒတ္တ ပြာဟုဏဝတ္ထု ပြီးပြီ။

အဂ္ဂိဒတ္တပြာဟုဏဝတ္ထုဘာသာဓိကာ ပြီးပြီ။

၇-အာနန္ဒတ္ထေရပဉ္စဝတ္ထုဘာသာဓိကာ

ဒုလ္လဘောတိ ကုမံ ဓမ္မဒေသနံ သတ္တာ ဇေတဝနေ ဝိဟရန္တော အာနန္ဒ-တ္ထေရဿ-၏။ ပဉ္စ-အမေးပစ္စာကို၊ အာရပ္ပ-၍၊ ကထေသိ-ပြီ။ ဟိ-ခဲ၊ ထေရော-သည်၊ ဧကဒိဝသံ-၌၊ ဒိဝါဠာနေ-နေနေရာအရပ်၌၊ [ဓမ္မဘာ-၂၊ ၁၇၅] နိသိန္နော-လျက်၊ စိန္တေသိ-ပြီ၊ (ကို)၊ “ဟတ္တာဇနီယော-ဆင်အာဇနည်သည်၊ ဆဒ္ဒန္တ-ကုလေ ဝါ-ဆဒ္ဒန်ဆင်မျိုး၌သော်လည်းကောင်း၊ ဥပေါသထကုလေ ဝါ-ဥပေါသထဆင်မျိုး၌သော်လည်းကောင်း၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ-ဖြစ်၏၊ အဿာဇနီယော-သည်၊ သိန္နဝကုလေ ဝါ-သိန္နောမြင်းမျိုး၌သော်လည်းကောင်း၊ ဝလာဟကဿရာဇ-ကုလေ ဝါ-ဝလာဟကမြင်းမင်းမျိုး၌သော်လည်းကောင်း၊ (ဥပ္ပဇ္ဇတိ)၊ ဥသဘော-ဥသဘဖြစ်သော၊ ဂေါအာဇနီယော-နွားအာဇနည်သည်၊ ဒက္ခိဏပထ-ဒက္ခိဏာပထတိုင်း၌၊ (ဥပ္ပဇ္ဇတိ)၊ ကုတိအာဒိနိ-ဤသို့အစရှိသည်တို့ကို၊ ဝဒန္တေန-

ဒက္ခိဏပထ။ ။ပဋိအဋ္ဌကထာဓိကာများအလို ဂင်္ဂါမြစ်၏ တောင်ဘက်နယ်မြေကို “ဒက္ခိဏပထ”ဟု ခေါ်၍ ဂင်္ဂါမြစ်၏ မြောက်ဘက်နယ်မြေကို “ဥတ္တရပထ”ဟု ခေါ်သည်။ (တစ်နည်း) သက္ကတအလို မြောက်ဘက်၌ ဟိမဝန္တာတောင်တန်း၊ တောင်ဘက်၌ ဝိညာတောင်တန်း၊ အရှေ့ဘက်၌ ဘင်္ဂလားအော်ခေါ် ဝင်္ဂေပသာဂရ၊ အနောက်ဘက်၌ ယခု အာရေဗျဟု ခေါ်ကြသော အာရဗပင်လယ်ရှိရာ ထိုငှမျိုး၏ အတွင်းနယ်မြေကို ဥတ္တရပထ၊ ၎င်းငှမျိုးတို့မှ တောင်ဘက်နယ်မြေများကို “ဒက္ခိဏ-

ဟောတော်မူသော၊ သတ္တာရာ-သည်၊ ဟတ္ထိအာဇာနီယာဒိနံ-တို့၏၊ ဥပ္ပတ္တိ-
ဌာနာဒိနိ-ဖြစ်ရာဌာနအစရှိသည်တို့ကို၊ ကထိတာနိ-ကုန်ပြီ၊ ပုရိသာဇာနီယော
ပန-ယောက်ျားအာဇာနည်သည်ကား၊ ကဟံ-၌၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ န ခေါ-နည်း၊ ကုတိ-
ပြီ၊ သော-သည်၊ သတ္တာရံ-ကို၊ ဥပသင်္ကမိတွာ-၍၊ ဝန္တိတွာ-၍၊ ဧကမန္တံ-၌၊
နိသီဒိတွာ-၍၊ ဧတမတ္ထံ-ကို၊ ပုစ္ဆိ-ပြီ၊ သတ္တာ-သည်၊ “အာနန္ဒ၊ ပုရိသာဇာနီယော
နာမ-သည်၊ သဗ္ဗတ္ထ-အလုံးစုံသောအရပ်၌၊ န ဥပ္ပဇ္ဇတိ-မဖြစ်၊ ပန-အန္တယကား၊
ဥဇုကတော-အဖြောင့်အားဖြင့်၊ တိယောဇနသတာယာမေ-ယူဇနာ၃၀၀၊
အလျားရှိသော၊ ဝိတ္တာရတော-အားဖြင့်၊ အမုတေယျသတေ-အခွဲအားဖြင့်
ယူဇနာ ၃၀၀၊ရှိသော၊ ဝါ-ယူဇနာ ၂၅၀၊ရှိသော၊ [ဓမ္မဘာ-၃၊ ၃၁၅၊] အာဝဇ္ဇတော-
အဝန်းအဝိုင်းအားဖြင့်၊ နဝယောဇနသတပုမာဏေ-ယူဇနာ၉၀၀၊အတိုင်း
အရှည်ရှိသော၊ မဇ္ဈိမပဒေသဌာနေ-မဇ္ဈိမဒေသအရပ်၌၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ-၏၊ စ ပန-
ဆက်ဦးအံ့၊ ဥပ္ပဇ္ဇန္တော-ဖြစ်လသော်၊ **ယသ္မိ ဝါ တသ္မိ ဝါ**-အမှတ်မထား၊
ဟုတ်ဟုတ်ညားညားသော၊ ဝါ-အလုံးစုံသော၊ (တော်စွာလျော်စွာဖြစ်သော)၊
ကုလေ-အမျိုး၌၊ န ဥပ္ပဇ္ဇတိ-မဖြစ်၊ ပန-အန္တယကား၊ ခတ္တိယမဟာသာလဗြာ-
ဟူဏမဟာသာလကုလာနံ-များသော ဥစ္စာနှစ်ရှိသော ခတ္တိယမျိုး၊ များသော

ပထ”ဟု ခေါ်သည်၊ ယခု ဒေခနံဟု ခေါ်သောအရပ်ဖြစ်သည်။(ဗုဒ္ဓာ-၇၅၊ မဇ္ဈိမ-
၉၇၊ ပါမြန်ဓာန်)

တစ်နည်း။ ။ကုန္ဒိယအလယ်ပိုင်း၌ အနောက်သမုဒြာရောက်အောင် အရှေ့
အနောက်တန်းနေသော တောင်ကို “ဝိဇ္ဈာတောင်”ဟု ခေါ်၏၊ ထိုတောင်၏ တောင်
ဘက်ကို “ဒက္ခိဏပထ-တောင်ပိုင်း”ဟု ခေါ်၍ မြောက်ဘက်ကို “ဥတ္တရပထ-မြောက်
ပိုင်း”ဟု ခေါ်၏၊(သပြေ-၃၊ ၉၆၊ ရူဘာ-၂၊ ၅၂၈)၊ “ဒက္ခိဏာယ+ပထော ဒေသော
ဒက္ခိဏာပထော-ဂင်္ဂါမြစ်၏ တောင်ဘက်က အရပ်ဒေသ၊ (ကုန္ဒိယတောင်ပိုင်းဒေသ)”
ဟု ပြု၊(ဝိမတိ-၁၊ ၈၉)၊ ပထသဒ္ဒါ အရပ်ဒေသအနက်ဟောဟု ယူ၍ “ပကာရေန
ထန္တိ ပတိဌဟန္တိ ဧတ္တာတိ ပထော၊[ပ+ထာ+အ၊-စလင်း-၂၊ ၅၄၉]”ဟု ပြုပါ။

ယသ္မိ ဝါ တသ္မိ ဝါ။ ။“ယသ္မိ ဝါ တသ္မိ ဝါ”သည် “ယံ ဝါ တံ ဝါ”ကဲ့သို့ အနိ-
ယမအနက်ကို ဟော၏၊ “ယောက်ျားအာဇာနည်သည် အမှတ်မထားသောအမျိုး၌
မဖြစ်”ဟူလို၊ [ယံ ဝါ တံ ဝါတိ ယံ ကိဉ္စိ၊ အထ တံ အနိယမန္တိ အတ္ထော-သီဋီသစ်-
၁၊ ၃၆၈။]

ဥစ္စာနှစ်ရှိသော ဗြဟ္မဏမျိုးတို့တွင်၊ [ဓမ္မဘာ-၂၊ ၂၆၇၈] အညတရသို့ယေဝ-
တစ်မျိုးမျိုး၌သာလျှင်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။” ဣတိ-သို့၊ ဝတ္တာ၊ ဣမံ ဂါထံ အာဟ၊ (ကိ)။
“ဒုလ္လဘော၊ ပေ၊ မေဓတိ”တိ-၍၊ (အာဟ)။

**ဒုလ္လဘော ပုရိသာဇဉော၊ န သော သဗ္ဗတ္ထ ဇာယတိ၊
ယတ္ထ သော ဇာယတိ ဓီရော၊ တံ ကုလံ သုခမေဓတိ။**

ပုရိသာဇဉော-ယောက်ျားအာဇာနည်ကို၊ ဒုလ္လဘော-ခဲယဉ်းသဖြင့် ရအပ်
၏။ ဝါ-ရခဲ၏။ သော-ထိုယောက်ျားအာဇာနည်သည်၊ သဗ္ဗတ္ထ-အလုံးစုံသော
အရပ်၊ အလုံးစုံသော အမျိုး၌၊ န ဇာယတိ-မဖြစ်၊ ဓီရော-ပညာရှိသော၊ သော-
ထိုယောက်ျားအာဇာနည်သည်၊ ယတ္ထ-အကြင်အရပ်၌၊ ဇာယတိ-ဖြစ်၏။ တံ
ကုလံ-ထိုအမျိုးသည်၊ သုခံ-ချမ်းသာကို၊ ဧဓတိ-ရရှိခံစားရ၏။ (တစ်နည်း) သုခံ-
ချမ်းသာစွာ၊ ဧဓတိ-ကြီးပွား၏။

တတ္ထ-၌၊ ဒုလ္လဘောတိ-ကား၊ ဟိ-ချဲ့၊ (တစ်နည်း) ဒုလ္လဘောတိ (ပဒဿဝ-
ဒုလ္လဘောဟူသော ပုဒ်၏။ (ဝိတ္ထာရုံ-အကျယ်ကို)၊ ဟိ(ဥဒ္ဓရိတွာ ဒဿေမိ)-
ထုတ်၍ ပြဦးအံ့၊ **ပုရိသာဇဉော**-ယောက်ျားအာဇာနည်ကို၊ ဒုလ္လဘော-ခဲယဉ်း
သဖြင့် ရအပ်၏။ ဟတ္ထိအာဇာနိယာဒယော ဝိယ-ဆင်အာဇာနည်အစရှိသည်

ပုရိသာဇဉော။ ။အာ ဘုသော ကာရဏာကာရဏံ ဇာနာတိတိ အာဇာနိယော၊
အာ+ဉာ+အနိယ၊ (တစ်နည်း) အာ+ဉာ+နာ+ဏျ၊-ဓာန်ဋီ-၃၆၉၊ အာဇာနိယော ဧဝ
အာဇဉော၊ [အာဇာနိယ+ဏျ၊ ဤ၊ ယတို့ကိုချေ၊ နျကို ဥပြု၊ ဒွေဘော်လာ၊-မောဂ်-
၄၊ ၁၂၄၊ နိဒီ-၃၄၃၊ ပုရိသေသု ပုရိသာနံ ဝါ အာဇဉော ပုရိသာဇဉော-ယောက်ျား
တို့တွင် မြင့်မြတ်သောအာဇာနည်ပုဂ္ဂိုလ်၊ အာဇာနိယ(အာဇဉ)သဒ္ဒါ၊ ဥတ္တမအနက်
ဟော။ (ဣတိ၊ ၄-၂၄၂၊ အပ၊ ၄-၂၊ ၃၀)

တစ်နည်း။ ။အာဇာနိယော ဝိယာတိ အာဇာနိယော-ဆင်အာဇာနည်စသည်နှင့်
တူသော ယောက်ျားအာဇာနည်၊ [အာဇာနိယ+ဏ၊] အာဇာနိယော ဧဝ အာဇဉော၊
ပုရိသော စ+သော+အာဇဉော စာတိ ပုရိသာဇဉော-ဆင်အာဇာနည်စသည်နှင့်
တူသော ယောက်ျားအာဇာနည်၊ ဝါ-မြတ်သောအာဇာနည်ယောက်ျား၊ ဥပမာနုတ္တရပဒ
ကမ္မဓာရည်း၊ (တစ်နည်း) အာဇာနိယ(အာဇဉ)သဒ္ဒါ၊ ဥတ္တမအနက်ဟောဟုယူလျှင်
ဝိသေသနုတ္တရပဒကမ္မဓာရည်းသမာသ်။ (ဇာဋီသစ်-၁၊ ၂၇၉)

တို့ကိုကဲ့သို့၊ န သုလဘော-လွယ်ကူစွာ ရအပ်သည်မဟုတ်၊ သော-ထိုယော ကျားအာဇာနည်သည်၊ သဗ္ဗတ္ထ-သော၊ ပစ္စန္တဒေသေ ဝါ-ပစ္စန္တရစ်အရပ်၌လည်း ကောင်း၊ နိစ္စကုလေ ဝါ-နိမ့်ကျသောအမျိုး၌လည်းကောင်း၊ န ဇာယတိ-မဖြစ်၊ မဇ္ဈိမဒေသေပိ-မဇ္ဈိမဒေသ၌လည်း၊ မဟာဇနဿ-၏၊ အဘိဝါဒနာဒိသက္ကာရ- ကရဏဌာနေ-ရှိခိုးခြင်းအစရှိသော ကောင်းမွန်ရှိသောစွာ ပြုခြင်းကို ပြုရာအရပ် ၌၊ ဝါ-ရှိခိုးခြင်းအစရှိသော ပူဇော်သက္ကာရကို ပြုရာဌာနဖြစ်သော၊ ခတ္တိယ- ပြာဟ္မဏကုလ္လာနံ-မင်းမျိုး၊ ပုဏ္ဏားမျိုးတို့တွင်၊ အညတရသို့-သော၊ ကုလေ-၌၊ ဇာယတိ-ဖြစ်၏၊ ဧဝံ-သို့၊ ဇာယမာနော-သော်၊ ယတ္ထ-အကြင်အမျိုး၌၊ မိရော- ပညာရှိသော၊ ဥတ္တမပညာ-မြတ်သောပညာရှိသော၊ သော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ- ထိုဘုရားရှင်သည်၊ ဇာယတိ-၏၊ တံ ကုလံ သုခမေဓတီတိ-ကား၊ သုခပုတ္တ- မေဝ-ချမ်းသာခြင်းသို့ ရောက်သည်သာ၊ ဟောတိ-၏၊ ဣတိ အတ္ထော-နက်။ ဒေသနာဝသာနေ-၌၊ ဗဟူ-တို့သည်၊ သောတာပတ္တိဖလာဒိနိ-တို့သို့၊ ပါပဏိသု- ကုန်ပြီ၊ ဣတိ-အာနန္ဒတ္ထေရပဉ္စဝတ္ထု ပြီးပြီ။

အာနန္ဒတ္ထေရပဉ္စဝတ္ထုဘာသာသီကာ ပြီးပြီ။

၈-သမ္မဟုလဘိက္ခုဝတ္ထုဘာသာသီကာ

သုခေါ ဗုဒ္ဓါနန္တိ ကုမံ ဓမ္မဒေသနံ သတ္တာ ဇေတဝနေ ဝိဟရန္တော သမ္မဟုလနံ

သုခမေဓတီ။ ။ “ဧဓော တု လာဘဝုဒ္ဓိသု(ဓာတွတ္ထ)”အရ ဧဓဓာတ်သည် လာဘ အနက်၊ ဝုဒ္ဓိအနက်တို့ကို ဟော၏။ ထိုတွင် ဓမ္မဋီအလို ဝုဒ္ဓိအနက်ဟော၊ သုခံ၌ ကြိယာ ဝိသေသနအနက်ယူ၍ ပေးပါ။ **“ဧတိ** ဗြူဟေတိ ဝဗေတိ(ထေရ. ၄-၂, ၂၈၀)” ဟူသော အဖွင့်အလို ဧတိ၌ ကာရိတ်ကျေသည်ဟု ယူ၍ “တံ ကုလံ-ကို၊ သုခံ-စွာ၊ ဧတိ-ကြီးပွားစေနိုင်၏”ဟု ပေးပါ။

တစ်နည်း။ ။ “သုခပုတ္တမေဝ”ဖြင့် ဧဓဓာတ် လာဘအနက်ဟောကြောင်းကို ပြ သည်ဟု ယူ၍ “တံ ကုလံ-သည်၊ သုခံ-ကို၊ ဧတိ-ရရှိခံစားရ၏”ဟု ပေးနိုင်သည်။ (သံ. ၄-၁, ၂၇၉၊ သံဋီ-၁, ၃၁၁)။ ဧဓဓာတ် ပတိဌာနအနက်ဟော၊ သုခံကား သတ္တမိ အနက်၌ ပဌမာဝိဘတ်ဟု ဇာဋီသစ်-၂၄၇၌ ဆို၏။ ထိုအလို “တံ ကုလံ-သည်၊ သုခံ- ချမ်းသာ၌၊ ဧတိ-တည်နိုင်၏”ဟု တစ်နည်းပေးပါ။

ဘိက္ခုနီ ကထံ အာရပ္ပ ကထေသိ။ ဟိ-ချဲ့၊ ဧကဒိဝသံ-၌၊ ပဉ္စသတဘိက္ခု-
 ၅ရာအတိုင်းအရှည်ရှိသော ရဟန်းတို့သည်၊ ဥပဋ္ဌာနသာလာယံ-ဆည်းကပ်ရာ
 ဇရပ်၌၊ ဝါ-တရားသဘင်မဏ္ဍပ်၌၊ [ဓမ္မဘာ-၁, ၁၁၃၅] နိသိန္နာ-ကုန်လျက်၊ “အာ-
 ဝုသော! ကုမသ္မိ လောကေ-၌၊ သုခံ-သည်၊ ကိံ န ခေါ-အဘယ်နည်း?” ကုတိ-
 သို့၊ ကထံ-ကို၊ သမုဋ္ဌာပေသုံ-ကုန်ပြီ၊ တတ္ထ-ထိုသို့ ဖြစ်စေရာ၌၊ ဝါ-ထိုရဟန်း
 တို့တွင်၊ ကေစိ-အချို့သောရဟန်းတို့သည်၊ “ရဇ္ဇသုခသဒိသံ-မင်းအဖြစ်၏ချမ်း
 သာနှင့်တူသော၊ ဝါ-မင်း၏ ဥစ္စာဖြစ်သောချမ်းသာနှင့် တူသော၊ [ဓမ္မဘာ-၃,
 ၅၇၅] သုခံ နာမ-သည်၊ နတ္ထိ” ကုတိ-သို့၊ အာဟံသု-ကုန်ပြီ၊ ကေစိ-တို့သည်၊
 ကာမသုခသဒိသံ-ကာမချမ်းသာနှင့် တူသော၊ [ဓမ္မဘာ-၃, ၅၆၅] (သုခံ နာမ
 နတ္ထိ)၊ ကေစိ-တို့သည်၊ “သာလိမံသဘောဇနာဒိသဒိသံ-အသားရောပြွမ်း၊
 သလေးဆွမ်းအစရှိသည်ကို စားခြင်းသည်နှင့် တူသော၊ သုခံ နာမ-သည်၊
 နတ္ထိ” ကုတိ-သို့၊ အာဟံသု-ကုန်ပြီ၊ သတ္တာ-သည်၊ တေသံ-တို့၏၊ နိသိန္နဋ္ဌာနံ-
 ထိုင်နေရာအရပ်သို့၊ ဂန္ဓာ-၍၊ “ဘိက္ခဝေ! ဧတရဟိ-၌၊ ကာယ ကထာယ-ဖြင့်၊
 သန္နိသိန္နာ-ကုန်သည်၊ အတ္ထ န-?” ကုတိ-သို့၊ ပုစ္ဆိတွာ “ဣမာယ နာမ-ဖြင့်၊
 (သန္နိသိန္နာ၊ အမှါ)” ကုတိ-သို့၊ ဝုတ္တေ၊ “ဘိက္ခဝေ! ကိံ-အဘယ်သို့လျှင်၊
 ကထေထ-ပြောနေကြသနည်း၊ သဗ္ဗမ္ပိ-သော၊ [ဟိကို အနက်မဲ့ကြံ၊ ဒဇ္ဇိကရဏကြံ၍

သာလိမံသဘောဇနာဒိသဒိသံ။ ။ဘုဉ္ဇိတဗ္ဗန္တိ ဘောဇနံ၊ မံသေန+ဥပသိတ္တံ+
 ဘောဇနံ မံသဘောဇနံ-အသားဖြင့် သွန်းလောင်းထည့်ခပ်အပ်သောဆွမ်း၊ သာလိနာ+
 သမ္မာဒိတံ+မံသဘောဇနံ သာလိမံသဘောဇနံ-သလေးဆန်ဖြင့် ပြီးစေအပ်သော
 အသားဖြင့် သွန်းလောင်းထည့်ခပ်အပ်သောဆွမ်း၊(သာရတ္ထ-၁, ၄၃၄၊ ပါရာဘာ-၂,
 ၁၁၀)၊ (တစ်နည်း) မံသေန+ကိဏ္ဍံ+ဘောဇနံ မံသဘောဇနံ-အသားဖြင့် ရောပြွမ်း
 သောဆွမ်း၊ သာလိနံ+မံသဘောဇနံ သာလိမံသဘောဇနံ-သလေးဆန်တို့၏ အသား
 ဖြင့် ရောပြွမ်းသောဆွမ်း၊(မအူပါရာနိ-၂, ၄၄၁)၊ အသားရောပြွမ်း၊ သလေးဆွမ်းကို
 စားခြင်းအထိ ရအောင် “ဘုဇ္ဇတေ ဘောဇနံ-စားခြင်း၊ သာလိမံသဘောဇနဿ+
 ဘောဇနံ သာလိမံသဘောဇနံ”ဟု ပြု၍ “ဝိကာလဘောဇနံ”ကဲ့သို့ “သာလိမံသ
 ဘောဇနဘောဇနံ”ဟု ဆိုလိုလျက် ဘောဇနတစ်ပုဒ်အကျေကြပါ၊ ထိုနောင် “သာလိ-
 မံသဘောဇနံ+အာဒိ ယဿာတိ သာလိမံသဘောဇနာဒိ၊ သာလိမံသဘောဇနာဒိနာ+
 သဒိသံ သာလိမံသဘောဇနသဒိသံ”ဟု ဆက်ပါ။

“ဟိ-ထိုစကားသင့်စွ”ဟုလည်း ပေး၏။ ကုဒံ သုခံ-သည်။ ဝဋ္ဋဒုက္ခပရိယာပန္နမေဝ-
 ဝဋ္ဋဆင်းရဲ၌ အကျုံးဝင်သည်သာ၊ (ဟောတိ)။ ကုမသ္မိံ လောကေ-၌၊ ဗုဒ္ဓပ္ပာဒေါ-
 ဘုရားရှင်တို့၏၊ ပွင့်တော်မူခြင်းလည်းကောင်း၊ ဓမ္မဿဝနံ-သူတော်ကောင်း
 တရားကို နာကြားရခြင်းလည်းကောင်း၊ သံဃဿမဂ္ဂိ-သံဃာ၏၊ ညီညွတ်သည်
 ၏အဖြစ်လည်းကောင်း၊ (သံဃာညီညွတ်ခြင်းလည်းကောင်း)၊ သမ္မောဒမာန-
 ဘာဝေါ-လွန်စွာဝမ်းမြောက်သည်၏အဖြစ်လည်းကောင်း၊ (အလွန်ဝမ်းမြောက်
 ခြင်းလည်းကောင်း)၊ ကုတိ-သို့၊ ကုဒမေဝ-ဤအကြောင်းတရားသည်သာ၊ သုခံ-
 ချမ်းသာကြောင်းတည်း။” ကုတိ-သို့၊ ဝတ္ထု၊ ကုမံ ဂါထံ-ကို၊ အာဟ-ပြီ၊ (ကိ)။
 “သုခေါ၊ ပေ၊ သုခေါ”တိ-၍၊ (အာဟ)။

သုခေါ ဗုဒ္ဓါနမုပ္ပာဒေါ၊ သုခေါ သဒ္ဓမ္မဒေသနာ၊

သုခေါ သံဃဿ သာမဂ္ဂီ၊ သမဂ္ဂါနံ တပေါ သုခေါ။

ဗုဒ္ဓါနံ-ဘုရားရှင်တို့၏၊ ဥပ္ပာဒေါ-ပွင့်တော်မူခြင်းသည်၊ သုခေါ-ချမ်းသာ
 ကြောင်းတည်း၊ သဒ္ဓမ္မဒေသနာ-သူတော်ကောင်းတရားကို ဟောပြောခြင်းသည်၊
 သုခေါ-တည်း၊ သံဃဿ-သံဃာ၏၊ သာမဂ္ဂိ-ညီညွတ်သူ၏အဖြစ်သည်၊ (ညီ
 ညွတ်ခြင်းသည်) သုခေါ-တည်း၊ သမဂ္ဂါနံ-ညီညွတ်သူတို့၏၊ တပေါ-အကျင့်သည်၊
 သုခေါ-တည်း။

တတ္ထ-၌၊ ဗုဒ္ဓါနမုပ္ပာဒေါတိ-ကား၊ ယသ္မာ-ကြောင့်၊ ဗုဒ္ဓါ-တို့သည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇ-
 မာနာ-ကုန်လသော်၊ (တစ်နည်း) ဥပ္ပဇ္ဇမာနာ-ကုန်သော၊ ဗုဒ္ဓါ-တို့သည်၊ မဟာ-
 ဇနံ-ကို၊ ရာဂကန္တာရာဒီဟိ-ရာဂတည်းဟူသော ခရီးခဲအစရှိသည်တို့မှ၊ တာရေ-
 န္တိ-လွန်မြောက်စေကုန်၏၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ ဗုဒ္ဓါနံ-တို့၏၊ ဥပ္ပာဒေါ-ပွင့်တော်မူ
 ခြင်းသည်၊ သုခေါ-ချမ်းသာကြောင်းတည်း၊ ဥတ္တမော-အမြတ်ဆုံးတည်း။

ဗုဒ္ဓါနမုပ္ပာဒေါ။ ။ဥပ္ပာဒေါလည်း “ဥပ္ပဇ္ဇမာနဥပ္ပာဒ၊ ဥပ္ပန္နဥပ္ပာဒ”ဟု ၂မျိုးရှိ၏။
 ထိုတွင် တောထွက်တော်မူရာအခါ၊ တုသိတာနတ်ပြည်၊ ဒီပင်္ကရာမြတ်စွာဘုရား၏
 ခြေတော်ရင်းတို့မှ စ၍ အရဟတ္တမဂ်အထိသည် ဥပ္ပဇ္ဇမာနဥပ္ပာဒတည်း၊ အရဟတ္တဖိုလ်
 အခိုက်သည် ဥပ္ပန္နဥပ္ပာဒတည်း၊ ထို၂မျိုးလုံးသည် သုခမူလ(သုခ၏ အကြောင်းရင်း)
 ချည်း ဖြစ်သည်။ (ဓမ္မဋီ-၂၆၉၊ ၂၇၀)

သုခေါ။ ။သုခသဒ္ဓါသည် သုခဝေဒနာ၊ သုခမူလ(သုခ၏ အကြောင်းရင်း)၊ သုခါ-

ယသ္မာ-ကြောင့်၊ သဒ္ဓမ္မဒေသနံ-သူတော်ကောင်းတရားဒေသနာကို၊ အာဂမ္မ-
 စွဲ၍၊ ဇာတိအာဒိဓမ္မာ-ပဋိသန္ဓေနေရခြင်းအစရှိသော သဘောရှိကုန်သော၊
 သတ္တာ-တို့သည်၊ ဇာတိအာဒိဟိ-ပဋိသန္ဓေနေရခြင်းအစရှိသည်တို့မှ၊ မုစ္ဆန္တိ-
 လွတ်မြောက်ကုန်၏၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ သဒ္ဓမ္မဒေသနာ-သူတော်ကောင်းတရား
 ကို ဟောပြောခြင်းသည်၊ သုခါ-တည်း။ သာမဂ္ဂိတိ-ကား၊ သမစိတ္တတာ-တူမျှ
 သော စိတ်ရှိသည်၏အဖြစ်တည်း၊ သာပိ-သည်လည်း၊ သုခါ ဧဝ-တည်း။ ပန-
 ဆက်ဦးအံ့၊ ယသ္မာ-ကြောင့်၊ ဧကစိတ္တာနံ-တူသောစိတ်ရှိကုန်သော၊ သမဂ္ဂါနံ-
 ညီညွတ်သူတို့အား၊ ဗုဒ္ဓဝစနံ-ဘုရားစကားတော်ကို၊ ဥဂ္ဂဏှိတုံ ဝါ-သင်ယူခြင်း
 ငှာလည်းကောင်း၊ ဓုတင်္ဂါနိ-ဓုတင်တို့ကို၊ [ဓမ္မဘာ-၂၊ ၄၉၂။] ပရိဟရိတုံ ဝါ-
 ဆောင်ခြင်းငှာလည်းကောင်း၊ သမဏဓမ္မ-ကို၊ ကာတုံ ဝါ-ငှာလည်းကောင်း၊
 သတ္တာ-နိုင်၏၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ သမဂ္ဂါနံ တပေါ သုခေါတိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ-ပြီ။
 တေနဝ-ကြောင့်ပင်၊ အာဟ-ပြီ၊ (ကိ)၊ “ယာဝကီဝဉ္စ၊ ပေ၊ ပရိဟာနီ”တိ-၍၊
 (အာဟ)။ [ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ဘိက္ခု-တို့သည်၊ ယာဝကီဝဉ္စ-အကြင်မျှလောက်
 ကာလပတ်လုံး၊ သမဂ္ဂါ-ညီညွတ်ကုန်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ သန္နိပတိဿန္တိ-စည်းဝေး
 ကုန်အံ့၊ သမဂ္ဂါ-ကုန်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ ဝုဠဟိဿန္တိ-အစည်းအဝေးမှ ထကုန်အံ့၊
 သမဂ္ဂါ-ကုန်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ သံဃကရဏီယာနိ-သံဃာ၏ ပြုဖွယ်ကိစ္စတို့ကို၊
 ကရိဿန္တိ ကုန်အံ့၊ ဘိက္ခဝေ-တို့၊ (တာဝ-ထိုမျှလောက်ကာလပတ်လုံး) ဘိက္ခုနံ-
 တို့၏၊ ဝါ-တို့သည်၊ ဝုဒ္ဓိယေဝ-သီလစသော ဂုဏ်အားဖြင့် ကြီးပွားခြင်းကိုသာ၊
 ပါဠိကဒါ-အလိုရှိအပ်၏၊ ပရိဟာနိ-သီလစသောဂုဏ်မှ ဆုတ်ယုတ်ခြင်းကို နော
 ပါဠိကဒါ-အလိုမရှိအပ်။]

ရမ္မဏ(ကုဋ္ဌာရုံ), သုခဟေတု(သုခ၏ ဇနကအကြောင်း), သုခပစ္စယဌာန(သုခ၏
 ဥပတ္တမ္ဘကအကြောင်းဖြစ်သော ကုဋ္ဌာရုံစသည်တို့၏တည်ရာဌာန), အဗျာပဇ္ဇ(စိတ်ကို
 ညှဉ်းဆဲတတ်သော နီဝရဏစသည်မရှိသော ပဌမဈာန်စသော သုခဝိဟာရ), နိဗ္ဗာန်
 စသော အနက်တို့ကို ဟော၏၊ ဤ၌ သုခမူလဟူသော အနက်ကို ဟော၏၊ အကျိုး
 သုခ၏အမည်ကို အကြောင်းဘုရားပွင့်တော်မူခြင်းစသည်၌ တင်စား၍ ဘုရားပွင့်
 တော်မူခြင်းစသည်ကို “သုခေါ”ဟု ဟောတော်မူသည်။(မ. ဋ္ဌ-၁, ၂၂၃၊ ပဋိသံ. ဋ္ဌ-
 ၁, ၂၈၆၊ အဘိ. ဋ္ဌ-၁, ၈၃၊ ဓမ္မဋီ-၂၆၉၊ ၂၇၀)

ဒေသနာဝသာနေ-၌၊ တေ ဘိက္ခု-တို့သည်၊ အရဟတ္တေ-၌၊ ပတိဋ္ဌဟိသု-
ကုန်ပြီ၊ မဟာဇနဿာပိ-အားလည်း၊ သာတ္ထိကာ-သော၊ ဓမ္မဒေသနာ-သည်၊
အဟောသိ-ပြီ၊ ဣတိ-သမ္ပဟုလဘိက္ခုဝတ္ထုပြီးပြီ။

သမ္ပဟုလဘိက္ခုဝတ္ထုဘာသာသနိကာ ပြီးပြီ။

၉-ကဿပဒသဗလဿ သုဝဏ္ဏစေတိယဝတ္ထုဘာသာသနိကာ

ပူဇာရဟေတိ-ဟူသော၊ ဣမံ ဓမ္မဒေသနံ-ကို၊ သတ္တာ-သည်၊ စာရိကံ-ကို၊
စရမာနော-သော်၊ [ဓမ္မဘာ-၁, ၁၉၁၅။] ကဿပဒသဗလဿ-၏၊ သုဝဏ္ဏ-
စေတိယံ-ရွှေစေတီတော်ကို၊ အာရဗ္ဗ-၍၊ ကထေသိ-ပြီ။ တထာဂတော-သည်၊
သာဝတ္ထိတော-မှ၊ နိက္ခမိတွာ-၍၊ အနုပုဗ္ဗေန-အားဖြင့်၊ ဗာရာဏသီ-သို့၊ ဂစ္ဆန္တော-
သော်၊ အန္တရာမဂ္ဂေ-၌၊ **တောဒေယျဂါမဿ**-တောဒေယျပုဏ္ဏားရွာ၏၊ သမိပေ-
၌၊ မဟာဘိက္ခုသံဃပရိဝါရော-များစွာသော ရဟန်းအပေါင်းသည်၊ ခြံရံအပ်
သည်၊ (ဟုတွာ)၊ အညတရံ-သော၊ ဒေဝဌာနံ-နတ်တို့၏၊ တည်ရှိရာအရပ်သို့၊
ဝါ-နတ်ကွန်းသို့၊ သမ္မာပုဏ္ဏိ-ရောက်တော်မူပြီ၊ တတြ-ထိုနတ်ကွန်း၌၊ နိသိန္နော-
သော၊ သုဂတော-သည်၊ **ဓမ္မဘဏ္ဍာဂါရိကံ**-ဘဏ္ဍာတိုက်နှင့်တူသော အရှင်
အာနန္ဒာကို၊ ဝါ-တရားဘဏ္ဍာစိုးဖြစ်သော အရှင်အာနန္ဒာကို၊ ပေသေတွာ-၍၊
အဝိဒူရေ-အနီး၌၊ ကသိကမ္မိ-လယ်ထွန်မှုကို၊ ကရောန္တံ-သော၊ ဗြာဟ္မဏံ-ကို၊

တောဒေယျဂါမဿ။ ။တုဒိ+နိဝါသော ဧတဿာတိ တောဒေယျော-တုဒိရွာဟူ
သော နေရာရှိသောပုဏ္ဏား၊ (တောဒေယျပုဏ္ဏား)၊ [တုဒိ+ဧတေယျ-သိဋ္ဌိသစ်- ၂, ၃၈၄၊
မဋီ-၃, ၂၀၄၊ အံဋီ-၂, ၃၅၉၊] တောဒေယျဿ+ဂါမော တောဒေယျဂါမော-တော
ဒေယျပုဏ္ဏား၏ရွာ၊ တောဒေယျပုဏ္ဏားသည် တုဒိရွာ၏ ကြီးအကဲဖြစ်သည်၊ တုဒိရွာ
သည် သာဝတ္ထိမြို့၏ အနီး၌ တည်ရှိသည်။ (ဒီ. ဌ-၁, ၃၁၇)

ဓမ္မဘဏ္ဍာဂါရိကံ။ ။ဘဏ္ဍာဿ (သတ္တဝိဓဿ၊ ဒသဝိဓဿ ဝါ ရတနဿ)+
သန္တိဓာနံ+အဂါရံ ဘဏ္ဍာဂါရံ-ရတနာဂူပါး၊ ရတနာ၁၀,ပါးကို ထားရာဘဏ္ဍာတိုက်၊
ဘဏ္ဍာဂါရံ ဝိယာတိ ဘဏ္ဍာဂါရော-ဘဏ္ဍာတိုက်နှင့်တူသော ပရိယတ္တိတရား၊ ဓမ္မော
ယေဝ+ဘဏ္ဍာဂါရော ဓမ္မဘဏ္ဍာဂါရော-ဘဏ္ဍာတိုက်နှင့် တူသော ပရိယတ္တိတရား၊
(တရားဘဏ္ဍာတိုက်)၊ ဥပမာနုတ္တရပဒကမ္မဓာရည်းသမာသ်တည်း၊ ပရိယတ်တရား

ပက္ခောသာပေသိ-မူပြီ၊ သော ပြာဟ္မဏော-သည်၊ အာဂန္တာ-၍၊ တထာဂတံ-ကို၊ အနဘိဝနိတွာ-ရှိမခိုးမူ၍၊ တမေဝ ဒေဝဌာနံ-ထိုနတ်ကွန်းကိုသာ၊ ဝနိတွာ-၍၊ အဌာသိ-ပြီ၊ သုဂတောပိ-သည်လည်း၊ “ပြာဟ္မဏ! ကုမံ ပဒေသံ-ဤနေရာကို၊ ကိန္တိ-အဘယ်သို့လျှင်၊ မညသိ-မှတ်ထင်သနည်း?” ကုတိ-သို့၊ အာဟ-ပြီ၊ ဘော ဂေါတမ! အမှာကံ-တို့၏၊ ပဝေဏိယာ-အစဉ်အဆက်အားဖြင့်၊ အာဂတစေတိယဌာနန္တိ-လာခဲ့သော စေတီအရပ်တည်းဟူ၍၊ ဝန္တာမိ-၏၊ ကုတိ-ပြီ၊ “ပြာဟ္မဏ! ကုမံ ဌာနံ-ကို၊ ဝန္တန္တေန-ရှိခိုးသော၊ တယာ-သည်၊ သာဓု-ကောင်းသောအမှုကို၊ ကတံ-ပြီ၊” ကုတိ-သို့၊ သုဂတော-သည်၊ တံ-ထိုပုဏ္ဏားကို၊ သမ္ပဟံသေသိ-ကောင်းစွာ အပြားအားဖြင့် ရွှင်လန်းစေတော်မူပြီ၊ တံ-ထိုစကားတော်ကို၊ သုတွာ၊ ဘိက္ခု-တို့သည်၊ “ကေန ကာရဏေန-အဘယ်အကြောင်းကြောင့်၊ ဘဂဝါ-သည်၊ ဧဝံ-သို့၊ သမ္ပဟံသေသိ န ခေါ-နည်း?” ကုတိ-သို့၊ သံသယံ-ယုံမှားသံသယကို၊ သဉ္စနေသုံ-ဖြစ်စေကြကုန်ပြီ၊ တတော-၌၊ တထာဂတော-သည်၊ တေသံ-တို့၏၊ သံသယံ-ကို၊ အပနေတုံ-ဖယ်ရှားခြင်းငှာ၊ မဇ္ဈိမ-နိကာယေ-မဇ္ဈိမနိကာယ်၌၊ ယဋိကာရသုတ္တန္တံ-ကို၊ ဝတွာ-၍၊ **ဣဒ္ဓါနုဘာဝေန-**

တော်သည် လောကုတ္တရာရတနာပစ္စည်းတို့ကို ထားရာဖြစ်သောကြောင့် ဘဏ္ဍာတိုက်နှင့် တူသည်၊ ဓမ္မဘဏ္ဍာဂါရေ+နိယုတ္တော ဓမ္မဘဏ္ဍာဂါရိကော-ဘဏ္ဍာတိုက်နှင့် တူသော ပရိယတ္တိတရား၌ ယှဉ်သော အရှင်အာနန္ဒာ၊ (တရားဘဏ္ဍာစိုးဖြစ်သော အရှင်အာနန္ဒာ)။

တစ်နည်း။ ။ဘဏ္ဍာဂါရေ+နိယုတ္တော ဘဏ္ဍာဂါရိကော-ဘဏ္ဍာတိုက်၌ ယှဉ်သော ဘဏ္ဍာစိုး၊ ဘဏ္ဍာဂါရိကော ဝိယာတိ ဘဏ္ဍာဂါရိကော-ဘဏ္ဍာစိုးနှင့် တူသော အရှင်အာနန္ဒာ၊ [ဘဏ္ဍာဂါရိက+ဏ၊-ဒီဋီ-၁, ၃၁၊ မဋီ-၂, ၈၈၊ မူလဋီ-၁, ၂၂]၊ ဓမ္မဿ+အနုရက္ခကော+ဘဏ္ဍာဂါရိကော ဓမ္မဘဏ္ဍာဂါရိကော-ပရိယတ်တရားကို စောင့်ရှောက်သော ဘဏ္ဍာစိုးနှင့်တူသော အရှင်အာနန္ဒာ၊(သီဋီသစ်-၁, ၁၅၇)၊ ဓမ္မအရ ပိဋကဥပုဟူသော ပရိယတ်တရားကို ယူပါ။ (အပ. ၄-၁, ၃၂၃)

ဣဒ္ဓါနုဘာဝေန။ ။ဣဇ္ဈတိတိ ကုဒ္ဓိ၊ ကုဇ္ဈန္တိ ဧတာယာတိ ဝါ ကုဒ္ဓိ၊ [ကုဓ+ကု၊-မဟာနိ. ၄-၅၆၊ ဝိသုဒ္ဓိဋီ-၂, ၁၇၊] အနု အနု သမဏိနော ဘာဝေတိ ဝမေတိတိ အနုဘာဝေါ၊ အနုဘာဝေါ ဧဝ အာနုဘာဝေါ၊(အံဋီ-၃, ၁၆၁)၊ အနုဘဝတိ ဧတေနာတိ

အဘိညာဉ်တန်ခိုး၏ အစွမ်းအာနုဘော်ဖြင့်၊ ဝါ-တန်ခိုးအာနုဘော်ဖြင့်၊ **ကဿပ-ဒသဗလဿ**-၏။ ယောဇနဗေဒံ-သယူဇနာအမြင့်ရှိသော၊ ကနကစေတိယံ-ရွှေစေတီကိုလည်းကောင်း၊ အပရစ္ဆ-အခြားလည်းဖြစ်သော၊ ကနကစေတိယံ-ကိုလည်းကောင်း၊ အာကာသေ-၌၊ နိမ္မိနိတွာ-၍၊ မဟာဇနံ-ကို၊ ဒဿေတွာ-၍၊ “ဗြာဟ္မဏ! ဧဝံဝိဓာနံ-ဤသို့ အပြားရှိကုန်သော၊ ပူဇာရဟာနံ-ပူဇော်ခြင်းကို ထိုက်ကုန်သော စေတီတော်တို့ကို၊ ပူဇာ-ပူဇော်ခြင်းသည်၊ ယုတ္တတရာဝ-အထူးအားဖြင့် သင့်လျော်သည်သာ၊ ဝါ-အလွန်သင့်လျော်သည်သာ၊” က္ကတိ-သို့၊ ဝတွာ-၍၊ မဟာပရိနိဗ္ဗာနသုတ္တေ-၌၊ ဒသိတနယေနေဝ-ပြအပ်သော နည်းဖြင့်သာလျှင်၊ ဗုဒ္ဓါဒိကေ-ဘုရားအစရှိကုန်သော၊ စတ္တာရော-ကုန်သော၊ ထူပါရဟေ-စေတီထိုက်သောပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို၊ ပကာသေတွာ-၍၊ **သရီရစေတိယံ-သရီရစေတီ**

အာနုဘာဝေါ(အနုဋီ-၃, ၁၀၉)၊ ကုဒ္ဓိယာ+အာနုဘာဝေါ ကုဒ္ဓါနုဘာဝေါ၊ ကုဒ္ဓိအရ ကုဒ္ဓိဝိဓအဘိညာဉ်ကို ယူပါ(ဒီဋီ-၂,) (တစ်နည်း) ကုဒ္ဓိနှင့် အာနုဘာဝပြုလုံးအရ ဝသိဘာဝ(ဝသိဘော်-စွမ်းရည်သတ္တိ)ကို ယူ၍ “ကုဒ္ဓိ စ+သာ+အာနုဘာဝေါ စာတိ ကုဒ္ဓါနုဘာဝေါ-လိုအပ်သောအကျိုးပြီးစီးကြောင်း တိုးတက်ကြီးပွားကြောင်းဖြစ်သော အစွမ်းသတ္တိ၊ (ဝိသေသနောဘယပဒကမ္မဓာရည်း)”ဟု ပြပါ။

ကဿပဒသဗလဿ။ ။ကဿံ ခေတ္တံ ပါတိ ရက္ခတိတိ ကဿပေါ၊ [ကဿ+ပါ+အာ-နိဒိ-၅၃၆၊ ဂဠုန်-၅၆] (တစ်နည်း) ကဿံ မဇ္ဇံ ပိဝတိ အတြာတိ ကဿပံ၊ မံသံ၊ ကဿပံ မံသခါဒနံ ဝဇ္ဇေတိတိ ကဿပေါ-အသားကို(အသားစားခြင်းကို) ရှောင်သောရသေ့၊ [ကဿပ+ဏာ] ကဿပဿ+အပစ္စံ ကဿပေါ၊ [ကဿပ+ဏာ-ကပ္ပဒ္ဒုမ၊ ယေရိဒိ-၂၈] (ကာယဗလသင်္ခါတာနိ ဉာဏဗလသင်္ခါတာနိ စ) ဒသ+ဗလနိ ဧတဿာတိ ဒသဗလော(သာရတ္ထ-၃, ၂၁၀၊ ဓမ္မဘာ-၂, ၃၀၇)၊ ကဿပေါ စ+သော+ဒသဗလော စာတိ ကဿပဒသဗလော။

သရီရစေတိယံ။ ။သရီရေ+နိဒဟိတွာ ကတံ+စေတိယံ သရီရစေတိယံ-ဓာတ်တော်တို့ကို ဌာပနာ၍ ပြုအပ်သောစေတီ၊ ဓာတုစေတီဟုလည်း ခေါ်၏၊ ဓာတ်တော်သက်သက်လည်း သရီရစေတီ(ဓာတုစေတီ)ပင်ဖြစ်ရကား “သရီရမေဝ+စေတိယံ သရီရစေတိယံ”ဟုလည်း ပြုနိုင်သည်၊ **“သရီရန္တိ** သရီရဓာတုံ(ဝိမာန. ၄-၂၅၁)”ဟူသော အဖွင့်နှင့်အညီ သရီရအရ ဆံတော်၊ သွားတော်၊ အရိုးတော်စသော ဓာတ်တော်တို့ကို ယူပါ။

လည်းကောင်း၊ **ဥဒ္ဓိဿစေတိယံ**-ဥဒ္ဓိဿစေတိလည်းကောင်း၊ **ပရိဘောဂ-
စေတိယံ**-ပရိဘောဂစေတိလည်းကောင်း၊ ဣတိ-သို့ တီဏိ-ကုန်သော၊ စေတိ-
ယာနိ-တို့ကို၊ ဝိသေသတော-အားဖြင့်၊ ပရိဒီပေတွာ-ထင်ရှားပြတော်မူပြီး၍၊
ဣမာ ဂါထာ-တို့ကို၊ အဘာသိ-ပြီ၊ (ကိ)၊ “ပူဇာရဟေ၊ ပေ၊ ကေနစိ”တိ-၍၊
(အဘာသိ)။

**ပူဇာရဟေ ပူဇယတော၊ ဗုဒ္ဓေ ယဒိ ဝ သာဝကေ၊
ပပဉ္စသမတိက္ကန္တေ၊ တိက္ကသောကပရိဒ္ဒဝေ။**

ပူဇာရဟေ-ပူဇော်ခြင်းငှာ ထိုက်ကုန်သော၊ ပပဉ္စသမတိက္ကန္တေ-ဒိဋ္ဌိတဏှာ၊
မာနသာဟု၊ သံသရာချဲ့ကြ၊ ပပဉ္စတရားတို့ကို လွန်မြောက်တော်မူပြီးကုန်သော၊
တိက္ကသောကပရိဒ္ဒဝေ-လွန်မြောက်အပ်ပြီးသော ဝမ်းနည်းခြင်း၊ ငိုကြွေးခြင်း
ရှိကုန်သော၊ ဝါ-ဝမ်းနည်းခြင်း၊ ငိုကြွေးခြင်းတို့ကို လွန်မြောက်တော်မူပြီးကုန်
သော၊ ဗုဒ္ဓေ-သဗ္ဗညုဘုရားရှင်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ယဒိ-ထိုမှတစ်ပါး၊ (ပစ္စေက-
ဗုဒ္ဓေ ဝါ-ပစ္စေကဗုဒ္ဓါအရှင်မြတ်တို့ကိုလည်းကောင်း၊) သာဝကေ ဝါ-ဘုရားရှင်၏
တပည့်သာဝကတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ပူဇယတော-ပူဇော်သူ၏၊ (ပုညံ-ကောင်း
မှုကို၊ ဝါ-ကောင်းမှု၏အကျိုးကို၊ ဣမံ-ဤကောင်းမှုသည်၊ ဝါ-ကောင်းမှု၏
အကျိုးသည်၊ ဧတ္တံ (ဧတ္တကံ)-ဤမျှအတိုင်းအရှည်ရှိ၏၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ကေနစိ

ဥဒ္ဓိဿစေတိယံ။ ။ဥဒ္ဓိဿ+ကတံ+စေတိယံ ဥဒ္ဓိဿစေတိယံ-သက်တော်ထင်
ရှား၊ မြတ်ဘုရားကို ရည်မှန်း၍ ပြုအပ်သောစေတီ၊ ရည်မှန်းအပ်သောဘုရားရှင်နှင့်
ဘုရားရှင်၏ ရုပ်ပွားဆင်းတုတော်များသည် ဥဒ္ဓိဿစေတိမည်၏။

ပရိဘောဂစေတိယံ။ ။ပရိဘုဉ္ဇိယံ+သုတိ ပရိဘောဂါနိ၊ ပရိဘောဂါနိ+နိဒဟိတွာ
ကတံ+စေတိယံ ပရိဘောဂစေတိယံ-ဘုရားရှင်သုံးဆောင်တော်မူအပ်ခဲ့သော အသုံး
အဆောင်တို့ကို ဌာပနာ၍ ပြုအပ်သောစေတီ၊ သင်္ကန်းတော်၊ သပိတ်တော်၊ တောင်ဝှေး
တော်စသော ဘုရားရှင်အသုံးအဆောင်တို့ကို ဌာပနာရာစေတီတည်း၊ ပရိဘောဂိက
စေတီဟုလည်း ခေါ်၏၊ သင်္ကန်းတော်၊ သပိတ်တော်၊ ဗောဓိပင်စသည်တို့သက်သက်
လည်း ပရိဘောဂစေတီပင် ဖြစ်ရကား “ပရိဘောဂေါ ဧဝ စေတိယံ ပရိဘောဂ-
စေတိယံ”ဟုလည်း ပြုနိုင်သည်။(သာရတ္ထ-၁၊ ၁၇၂၊ ဇာဋီသစ်-၃၊ ၁၅၂၊ ပါရာနိ-
၁၊၄၃၉၊ ပါရာဘာ-၁၊ ၃၀၅

အပိ-တစ်စုံတစ်ယောက်သော ဗြဟ္မစသုသည်သော်လည်း၊ ဝါ-တစ်စုံတစ်ခု သော ချိန်တွယ်တိုင်းတာခြင်းဖြင့်သော်လည်း၊ သင်္ခါတုံ-ရေတွက်ခြင်းငှာ၊ န သက္ကာ-မတတ်နိုင်။) [အပ. ၄-၂, ၁၁၄ အဖွင့်ကို ကြည့်၍ နောက်ဂါထာမှ ဒုတိယ ပါဒ၊ တတိယပါဒကို ယူပေးသည်။]

တေ တာဒိသေ ပူဇယတော၊ နိဗ္ဗုတေ အကုတောဘယေ၊

န သက္ကာ ပုညံ သင်္ခါတုံ၊ ဣမေတ္ထမပိ ကေနစိ။

တာဒိသေ-ထိုကဲ့သို့ ရှုအပ်ကုန်သော၊ နိဗ္ဗုတေ-ကိလေသာခန္ဓာ၊ မှန်စွာ ရုတ်သိမ်း၊ ချုပ်ငြိမ်းပြီးကုန်သော၊ ဝါ-ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူပြီးကုန်သော၊ အကုတော-ဘယေ-တစ်စုံတစ်ခုသောဘဝ၊ တစ်စုံတစ်ခုသောအာရုံမှ ကြောက်ရခြင်း မရှိကုန်သော၊ တေ-ထိုဘုရားပစ္စေကာ အရိယာသာဝကတို့ကို၊ ပူဇယတော-၏။ ပုညံ-ကောင်းမှုကို၊ ဣမံ-ဤကောင်းမှုသည်၊ ဧတ္တံ (ဧတ္တကံ)-၏။ (ဣတိ-သို့) ကေနစိ အပိ-လည်း၊ သင်္ခါတုံ-ငှာ၊ န သက္ကာ-နိုင်။

တတ္ထ-တို့၌၊ ပူဇိတုံ-ပူဇော်ခြင်းငှာ၊ အရဟာ-ထိုက်သူတို့တည်း၊ ပူဇာရဟာ-ပူဇော်ခြင်းငှာ ထိုက်သူတို့တည်း၊ ပူဇိတုံ-ငှာ၊ ယုတ္တာ-သင့်လျော်သူတို့တည်း၊ ဣတိ အတ္ထော-နက်။ ပူဇာရဟေ ပူဇယတောတိ-ကား၊ အဘိဝါဒနာဒီဟိ စ-

ပူဇာရဟေ။ ။ “ပူဇနံ ပူဇာ၊ ပူဇာယ+အရဟာ ပူဇာရဟာ-ပူဇော်ခြင်းငှာ ထိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့”ဟု စတုတ္ထိတပျူရိသ်ဝိဂ္ဂိုဟံ ပြုစေလို၍ “ပူဇိတုံ အရဟာ”ဟု ဖွင့်သည်။ “ပူဇံ+အရဟာ ပူဇာရဟာ”ဟု ဒုတိယာတပျူရိသ်လည်း ပြုနိုင်သည်။ ပူဇော်ခြင်းငှာ ထိုက်သူတို့ဟူသည် ပူဇော်ခြင်းငှာ သင့်လျော်သူတို့တည်းဟု သိစေလို၍ “ပူဇိတုံ ယုတ္တာ”ဟု ထပ်ဖွင့်သည်။

ဝိဘတ်နက်။ ။ “ဒွိသု ဌာနေသု ပူဇယတော(ဓမ္မ. ၄)”ဟူသော အဖွင့်နှင့် “ပူဇာရဟေသု ပူဇယတော(အပ. ၄-၂, ၁၁၄)”ဟူသော အဖွင့်ကို ကြည့်၍ “ပူဇာရဟေ” စသည်ဝယ် သတ္တမီအနက်၌ ဒုတိယာယောဝိဘတ်ဟု ယူ၍ “ပူဇာရဟေ-ကုန်သော၊ ပေ၊ ဗုဒ္ဓေ-တို့၌လည်းကောင်း၊ ယဒိ-ပါး၊ ပစ္စေကဗုဒ္ဓေ ဝါ-တို့၌လည်းကောင်း၊ သာဝကေ ဝါ-တို့၌လည်းကောင်း၊ ပူဇယတော-၏”ဟု တစ်နည်းပေးနိုင်၏။

သိဋ္ဌိသစ်နိ-၁, ၂၆။ ။ထို၌ သတ္တမီဧကဝုဇ်၊ ဒုတိယာဗဟုဝုဇ်၂မျိုးကြံ၍ “ဗုဒ္ဓေ ဝါ-၌လည်းကောင်း၊ ဝါ-တို့ကိုလည်းကောင်း”ဟု ပေး၏။ ဓမ္မ. ၄-၂, ၁၆၄၊ အပ. ၄-

ရှိခိုးခြင်းအစရှိသည်တို့ဖြင့်လည်းကောင်း၊ စတုဟိ-ကုန်သော၊ ပစ္စယေဟိ စ-
 တို့ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ပူဇေန္တဿ-ပူဇော်သောသူ၏။ ဗုဒ္ဓေတိအာဒိနာ-ဗုဒ္ဓေအစ
 ရှိသော စကားရပ်ဖြင့်၊ ပူဇာရဟေ-ပူဇော်ခြင်းငှာ ထိုက်သူတို့ကို၊ ဒဿေတိ-
 ၏။ ဗုဒ္ဓေတိ-ကား၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေ-သဗ္ဗညုဘုရားရှင်တို့ကို။ **ယဒိတိ-ကား၊ ယဒိ**
ဝါ-ထိုမှတစ်ပါးလည်း၊ **အထ ဝါ-**ထိုမှတစ်ပါးလည်း၊ ဣတိ အတ္ထော-နက်။
 တတ္ထ-ထိုပါ၌၊ **ပစ္စေကဗုဒ္ဓေတိ-**တို့ကိုဟူ၍၊ ကထိတံ-သည်၊ ဟောတိ-၏။
သာဝကေ စ-တို့ကိုလည်းကောင်း၊ [ပူဇယတော၌စပ်]။ ပပဉ္စသမတိက္ကန္တေတိ-
 ကား၊ သမတိက္ကန္တတဏှာဒိဋ္ဌိမာနပပဉ္စေ-လွန်မြောက်အပ်ပြီးသော တဏှာ၊ ဒိဋ္ဌိ၊
 မာနတည်းဟူသော ပပဉ္စတရားရှိကုန်သော၊ ဝါ-တဏှာ၊ ဒိဋ္ဌိ၊ မာနတည်းဟူ
 သော ပပဉ္စတရားတို့ကို လွန်မြောက်တော်မူပြီးကုန်သော။ တိဏ္ဏသောကပရိ-
 ဒ္ဒေဝတိ-ကား၊ အတိက္ကန္တသောကပရိဒ္ဒေဝ-လွန်မြောက်အပ်ပြီးသော ဝမ်းနည်း
 ခြင်း၊ ငိုကြွေးခြင်းရှိကုန်သော၊ ဝါ-ဝမ်းနည်းခြင်း၊ ငိုကြွေးခြင်းကို လွန်မြောက်

၂၊ ၁၁၄တို့၌ “ဗုဒ္ဓါဒိကေ (ဗုဒ္ဓါဒယော) ပူဇယတော”ဟု ဖွင့်ခြင်း၊ နောက်ဂါထာ၌
 “တေ တာဒိသေ”ဟု ရှိခြင်းတို့ကြောင့် ဒုတိယာဗဟုဝဏ်သာ ကောင်း၏။ [ပူဇာရဟာ
 နာမ ဗုဒ္ဓပစ္စေကဗုဒ္ဓအရိယသာဝကာစရိယုပဇ္ဈာယမာတာပိတုဂရုအာဒယော၊ တေသု
 ပူဇာရဟေသု မာလာဒိပဒုမဝတ္ထာဘရဏစတုပစ္စယာဒိဟိ ပူဇယတော ပူဇယန္တဿ
 ပုဂ္ဂလဿ ပုညကောဋ္ဌာသံ. . . န သက္ကာ-အပ. ၄-၂၊ ၁၁၄။]

ယဒိဝ။ “ယဒိဝါ”ဟု ဆိုလိုလျက် ဆန်းကြောင့် ရသယပြု၍ “ယဒိဝ”ဟု ဖြစ်သည်၊
 ထိုကြောင့် “ယဒိဝါ”ဟု ဖွင့်သည်၊ ယဒိနိပါတ်ပုဒ် အထအနက်ဟော၊ (တစ်နည်း)
 အထ၏ ပရိယာယ်ဟု သိစေလို၍ “အထဝါ”ဟု ဖွင့်သည်၊(ပါစိယော-၅၉၄)၊ ဝါသဒ္ဓါ
 အဝုတ္တသမုစ္စည်းအနက်တည်း၊ (တစ်နည်း) ယဒိသဒ္ဓါ ဝါသဒ္ဓါ၂ပုဒ်လုံး အဝုတ္တဝိကပ္ပန
 အနက်တည်း၊(သီဋီသစ်-၂၊ ၂၂၇)၊ ဂါထာ၌မပါသော “ပစ္စေကဗုဒ္ဓေ”ကို ဆည်းသည်၊
 ထိုကြောင့် “ပစ္စေကဗုဒ္ဓေတိ ကထိတံ ဟောတိ”ဟု ဖွင့်သည်၊ ယဒိသဒ္ဓါ၊ ဝါသဒ္ဓါ၂ပုဒ်လုံး
 အဝုတ္တဝိကပ္ပနအနက်ဟောဟု ယူလျှင် “ယဒိ ဝါ ပစ္စေကဗုဒ္ဓေ-တို့ကိုသော်လည်း
 ကောင်း၊ ယဒိ ဝါ သာဝကေ-တို့ကိုသော်လည်းကောင်း”ဟု ပေးပါ။

တိဏ္ဏသောကပရိဒ္ဒေဝ။ ။တရဓာတ်သည် ညွှန်(ပေါလောပေါ်ခြင်း၊) တရဏ
 (ကူးခြင်း၊) သမ္ဘမ(ချာချာလည်ခြင်း၊) အဘိဘဝ(လွမ်းမိုးခြင်း)ဟူသော အနက်တို့ကို
 ဟောရာ တိဏ္ဏ၌ တရဓာတ်သည် အဘိဘဝ(လွမ်းမိုးခြင်း)အနက်ကို ဟော၏၊ တိဏ္ဏ

တော်မူပြီးကုန်သော၊ ဒွေ-၂ပါးကုန်သော၊ ဣမေ-ဤပပဉ္စ၊ သောကပရိဒေဝတို့ကို၊ အတိက္ကန္တေ-လွန်ပြီးကုန်သော၊ ဣတိ အတ္ထော။ ဧတေဟိ-ဤ“ပပဉ္စ-သမတိက္ကန္တေ၊ တိဏ္ဏသောကပရိဒ္ဒေဝ”ဟူသော ပါဠိတို့ဖြင့်၊ ပူဇာရဟတ္ထံ-ပူဇော်ခြင်းငှာ ထိုက်သည်၏အဖြစ်ကို၊ ဝါ-အပူဇော်ခံထိုက်သည်၏အဖြစ်ကို၊ ဒဿိတံ-ပြီ။ တေတိ-ကား၊ ဗုဒ္ဓါဒယော-ဘုရားအစရှိကုန်သော။ တာဒိသေတိ-ကား၊ ဝုတ္တဂဟဏဝသေန-ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသည်ကို ယူခြင်း၏အစွမ်းဖြင့်။ [ပဌမဂါထာ၌ ဗုဒ္ဓ၊ ပစ္စေကဗုဒ္ဓ၊ သာဝကတို့ကို ယူခဲ့၏။ ထိုသို့ ဆိုအပ်ပြီးသော ယူခြင်း၏အစွမ်းကို “တာဒိသ”ဟု ဆိုလိုသည်။] နိဗ္ဗုတေတိ-ကား၊ ရာဂါဒိနိဗ္ဗုတိယာ-ရာဂအစရှိသော ကိလေသာတို့၏ ငြိမ်းအေးခြင်းဖြင့်၊ (နိဗ္ဗုတေ-ငြိမ်းအေးပြီးကုန်သော) ဧတေသံ-ဤဘုရားအစရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊ ဝါ-မှ၊ ကုတောစိ-တစ်စုံတစ်ခုသော၊ ဘဝတော ဝါ-ဘဝမှလည်းကောင်း၊ အာရမ္မဏတော ဝါ-အာရုံမှလည်းကောင်း၊ ဘယံ-ကြောက်ရခြင်းသည်၊ နတ္ထိ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ အကုတော-ဘယာ-အကုတောဘယတို့ မည်၏။ [“ကုတော+ဘယံ ကုတောဘယံ-တစ်စုံတစ်ခုသော အပါယ်ဘဝဘေး၊ ကြောက်ဖွယ်အာရုံဘေးမှ ကြောက်ရခြင်း၊ (အလုတ္တသမာသိ)၊ နတ္ထိ+ကုတောဘယံ ဧတေသန္တိ အကုတောဘယာ”ဟု လိုရင်းပြု၊-သီဘာ-၃၊ ၄၈၆] အကုတောဘယေ-တစ်စုံတစ်ခုသောဘဝ၊ တစ်စုံတစ်ခုသောအာရုံမှ

သည် နောက်ကနေသော်လည်း ဝိသေသနတည်း၊ ထို့ကြောင့် “အတိက္ကန္တသောက-ပရိဒ္ဒေဝ”ဟု ဖွင့်သည်။ “အတရိယိတ္ထာတိ တိဏ္ဏော၊ သောစနံ သောကော၊ ပရိဒေဝနံ ပရိဒ္ဒေဝေါ၊ [ပရိ+ဒေဝ+အ၊ ဧကို အ၊ပြု၊ ဒိဒ္ဒေဘော်၊-ဓာနိဋီ-၁၂၃၊] သောကော စ+ပရိဒ္ဒေဝေါ စ သောကပရိဒ္ဒေဝေါ၊ တိဏ္ဏော+သောကပရိဒ္ဒေဝေါ ယေဟိတိ တိဏ္ဏသောက-ပရိဒ္ဒေဝါ”ဟုပြု၊ လွန်မြောက်အပ်ပြီးသော ဝမ်းနည်းခြင်း၊ ငိုကြွေးခြင်းရှိသူတို့ဟူသည် ဝမ်းနည်းငိုကြွေးခြင်းကို လွန်မြောက်ပြီးသူတို့ပင်တည်းဟု သိစေလို၍ “ဣမေ ဒွေ အတိက္ကန္တေ”ဟု ဖွင့်သည်။ ဤ“ဣမေ ဒွေ အတိက္ကန္တေ”ကို ကြည့်၍ “သောက-ပရိဒ္ဒေဝ+တိဏ္ဏာ တိဏ္ဏသောကပရိဒေဝါ-ဝမ်းနည်းခြင်း၊ ငိုကြွေးခြင်းတို့ကို လွန်မြောက်ပြီးသူတို့၊ [သောကပရိဒ္ဒေဝ+တိဏ္ဏ၊ ရှေ့နောက်ပြန်၊]”ဟုလည်း ပြုကြ၏။ ဤနည်းတူ “ပပဉ္စသမတိက္ကန္တေ”ကိုလည်း “ပပဉ္စာ+သမတိက္ကန္တာ ယေဟိတိ ပပဉ္စသမ-တိက္ကန္တာ-လွန်မြောက်အပ်ပြီးသော ပပဉ္စတရားရှိသူတို့၊ (တစ်နည်း) ပပဉ္စေ+သမ-တိက္ကန္တာ ပပဉ္စသမတိက္ကန္တာ-ပပဉ္စတရားတို့ကို လွန်မြောက်တော်မူပြီးသူတို့”ဟု ပြုပါ။

ကြောက်ရခြင်းမရှိကုန်သော၊ တေ-ထိုဘုရားပစ္စေကာ အရိယာသာဝကတို့ကို။ န သက္ကာ ပုည သင်္ခါတုန္တိ ပုည-ကောင်းမှုကို၊ ဝါ-ကောင်းမှု၏အကျိုးကို၊ ဂဏေတုံ-ရေတွက်ခြင်းငှာ၊ န သက္ကာ-မတတ်နိုင်။ ကထံ-လျှင်၊ န သက္ကာ-နည်း? ကူတိ စေ-အကယ်၍ မေးအံ့၊ **ဣမေတ္တမပိ ကေနစိတိ-ကား၊ ကုမံ-** ဤကောင်းမှုသည်၊ ဝါ-ဤကောင်းမှု၏အကျိုးသည်၊ **ဧတ္တကံ-**ဤမျှအတိုင်း အရှည်ရှိ၏၊ ကုမံ-သည်၊ ဧတ္တကံ-၏၊ ကူတိ-သို့၊ ကေနစိတိ-တစ်စုံတစ်ယောက် သော ဗြဟ္မာစသူသည်သော်လည်း၊ ဝါ-တစ်စုံတစ်ယောက် သော ချိန်တွယ်တိုင်းတာ ခြင်းဖြင့်သော်လည်း၊ (ဂဏေတုံ-ငှာ၊ န သက္ကာ-နိုင်။) [“ကေနစိတိ” နောင် ပုဒ်မ(။) ရှိရမည်။] အပိသဒ္ဓေါ-အပိသဒ္ဓါကို၊ ကုမံ-ဤကေနစိပုဒ်၌၊ သမ္ပန္နိတဗ္ဗော-စပ် ထိုက်၏၊ ကေနစိ-တစ်စုံတစ်ယောက်သော၊ ပုဂ္ဂလေန (အပိ)-သည်သော်လည်း ကောင်း၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ ကေနစိ-တစ်စုံတစ်ယောက်သော၊ မာနေန(အပိ)-ချင့်နည်းဖြင့် သော်လည်းကောင်း။ တတ္ထ-ထို“ပုဂ္ဂလေန မာနေန ဝါ”ဟူသော ပုဒ်တို့၌၊ ပုဂ္ဂလေနာတိ-ကား၊ **တေန ဗြဟ္မာဒိနာ-**ထိုဗြဟ္မာအစရှိသောပုဂ္ဂိုလ်သည်သော် လည်းကောင်း။ [ဂဏေတုံ န သက္ကာ၌စပ်၊] မာနေနာတိ-ကား၊ တိရဏေန-တိရ ဏချင့်နည်းလည်းကောင်း၊ ဓာရဏေန-ဓာရဏချင့်နည်းလည်းကောင်း၊ ပူရ-ဏေန ဝါ-ပူရဏချင့်နည်းလည်းကောင်း၊ (ကူတိ-သို့) တိဝိဓေန-၃ပါးအပြား

ဣမေတ္တမပိ။ ။ “ကုမံ ဧတ္တကံ ကုမံ ဧတ္တကန္တိ”ဖြင့် “ဣမေတ္တမပိ”ကို “ကုမံ+ ဧတ္တကံ+အပိ”ဟု ဖြတ်ရကြောင်းနှင့်, “ဣမေတ္တကမပိ”ဟု ဆိုလိုလျက် မ၌ နိဂ္ဂဟိတံချေ, က၌ နိဂ္ဂဟိတံကို မ,ပြု, က,ချေ၍ “ဣမေတ္တမပိ”ဟု ပြီးကြောင်းကို ပြသည်။ ထို့ပြင် “ဧတ္တကန္တိ”ဟု ကူတိဖြင့် ဖွင့်သောကြောင့် “ကုမံ ဧတ္တကံ”သည် “သင်္ခါတုံ”၏ အာကာရ ဖြစ်ကြောင်းနှင့် “ကုမံ ဧတ္တကံ”၌ ပဌမာဝိဘတ်သည် လိင်အနက်ဟောဖြစ်ကြောင်း ကိုပါ သိရသည်။ “ဧတံ+ပရိမာဏံ အဿာတိ ဧတ္တကံ”ဟု ပြု၊ ယဒနုပပန္နာသုတ်ကြီး ဖြင့် ဧတနောင် ဣကပစ္စည်းသက်, ဧတကိုလည်း ဧပြု။(ရူ-၂၃၄၊ မောဂ်-၄, ၄၂)

တေန ဗြဟ္မာဒိနာ။ ။တေန၏ ရှေ့မှာ ညွှန်းစရာမရှိရကား “တေန ဗြဟ္မာဒိနာ”ဟု ရှိသည်မှာ စာပျက်နေဟန်တူ၏။ “တေန”နေရာဝယ် အပ. ၄-၂, ၁၁၄၊ သီဇီသစ်-၂, ၂၈၉တို့အတိုင်း “ကေနစိ မဟာနုဘာဝေန”ဟု ရှိသင့်သည်။ “ကေနစိ-သော၊ မဟာနုဘာဝေန-ကြီးသောအာနုဘော်ရှိသော၊ ဗြဟ္မာဒိနာ-သည်”ဟု ပေး။

ရှိသော၊ မာနေန-ချင့်နည်းဖြင့်၊ [ဂဏေတုံ န သက္ကာ၌စပ်] က္ကဒိ-ဤဟာသည်၊ ဧတ္တကံ-ဤမျှအတိုင်းအရှည်ရှိ၏၊ က္ကတိ-သို့၊ နယတော-နည်းအားဖြင့်၊ (ဉာဏ်ဖြင့်)၊ တိရဏံ-ချင့်ခြင်းသည်၊ တိရဏံ နာမ-တိရဏချင့်နည်းမည်၏၊ တုလာယ-ချိန်ခွင်ဖြင့်၊ ဓာရဏံ-ချိန်တွယ်ခြင်းသည်၊ ဓာရဏန္တိ-ဓာရဏချင့်နည်းမည်၏၊ [ဓာရဏန္တိ က္ကတိသဒ္ဓါ သညာဝါစကကြံ] “တိရဏံ နာမ၊ ပူရဏံ နာမ”ဟု ရှိသကဲ့သို့ “ဓာရဏံ နာမ”ဟု ရှိလျှင် ပိုကောင်းသည်၊ အဗ္ဗပသတပတ္တနာဠိကာဒိဝသေန-တစ်လက်ဖက်၏ထက်ဝက်၊ စလယ်တောင်း၊ ပြည်တောင်းအစရှိသော ချင့်ခွက်ဖြင့်၊ ပူရဏံ-ဖြည့်ခြင်း(ချင့်ခြင်း)သည်၊ ပူရဏံ နာမ-ပူရဏချင့်နည်းမည်၏။ ကေနစိ-သော၊ ပုဂ္ဂလေန-သည်၊ တီဟိ-ကုန်သော၊ က္ကမေဟိ မာနေဟိ-ဤချင့်နည်းတို့ဖြင့်၊ ဗုဒ္ဓါဒိကေ-တို့ကို၊ ပူဇယတော-ပူဇော်သူ၏၊ ပုညံ-ကို၊ ဝိပါကဝသေန-အကျိုး၏အစွမ်းဖြင့်၊ ဂဏေတုံ-ငှာ၊ န သက္ကာ-နိုင်၊ (ကသ္မာ-နည်း?) ပရိယန္တရဟိတတော-အဆုံးအပိုင်းအခြားမှ ကင်းသည်၏အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ က္ကတိ-ထိုကြောင့်၊ (ထိုသို့ ရေတွက်ခြင်းငှာ မစွမ်းနိုင်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်)၊ ဒွိသု-ကုန်သော၊ ဌာနေသု-တို့၌၊ ပူဇယတော-၏၊ ကိံ ဒါနံ-အဘယ်ဒါနသည်၊ ပဌမံ-အမြတ်ဆုံးသည်၊ (ဟောတိ)-ဖြစ်အံ့နည်း၊ ဝါ-မဖြစ်နိုင်၊ ဓရမာနေ-

န သက္ကာ ပုညံ သင်္ခါတုံ။ ။ပုညံအကြောင်းဖြစ်သော ကောင်းမှု၏ အမည်ကို အကျိုး၌ တင်စားသော ကာရဏူပစာရအားဖြင့် အကျိုးကို “ပုညံ”ဟု ဟောတော်မူသည်၊ ထို့ကြောင့် “ဝိပါကဝသေန”ဟု ဖွင့်သည်၊ ပုညံ-ကောင်းမှု၏အကျိုးကို”ဟု ပေးပါ၊ သို့မဟုတ်၊ “ပုညံ-ကောင်းမှုကို၊ (ဝိပါကဝသေန-အကျိုး၏အစွမ်းဖြင့်)၊ သင်္ခါတုံ-ငှာ”ဟု “ဝိပါကဝသေန”ကို သင်္ခါတုံ၏ ဝိသေသနအဖြစ်ထည့်ပေးနိုင်သည်၊ ဤအလို ပုညံအရ ကုသိုလ်ကို ရသည်။

ဝါကျခွဲပုံ။ ။“ကေနစိ ပုဂ္ဂလေန၊ ပေ၊ ဘေဒါ ယုဇန္တိ”ဝါကျသည် စာနေမရှင်းလှပါ၊ ထို့ကြောင့်

(က) ကေနစိ ပုဂ္ဂလေန၊ ပေ၊ န သက္ကာ။

(ခ) ပရိယန္တရဟိတတော။

(ဂ) က္ကတိ ဒွိသု ဌာနေသု ပူဇယတော ကိံ ဒါနံ ပဌမံ။

(ဃ) ဓရမာနေ ဗုဒ္ဓါဒိ ပူဇယတော... သင်္ခါတုံ ဘေဒါ ယုဇန္တိ-ဟု ခွဲရမည်။

ထိုတွင် (က)ဝါကျသည် ဖလဝါကျ၊ (ခ)ဝါကျသည် ကာရဏဝါကျတည်း၊ အဆုံး

သက်တော်ထင်ရှားဖြစ်ကုန်သော၊ ဗုဒ္ဓါဒီ-ဘုရားအစရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို၊ ပူဇ-
 ယတော-၏။ **ပုညံ**-ကို၊ **သင်္ခါတုံ**-ရေတွက်ခြင်းငှာ၊ **န သက္ကာ**-နိုင်၊ ပုန-ဖန်၊
 ကိလေသပရိနိဗ္ဗာန်နိမိတ္တေန-ကိလေသာချုပ်ငြိမ်းခြင်းဟူသော အကြောင်းရှိ
 သော၊ ခန္ဓပရိနိဗ္ဗာနေန-ခန္ဓာ၏၊ ချုပ်ငြိမ်းခြင်းဖြင့်၊ ဝါ-ခန္ဓပရိနိဗ္ဗာန်ဖြင့်၊ နိဗ္ဗတေပိ-
 ချုပ်ငြိမ်းပြီးသော ဘုရားအစရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကိုလည်း၊ ဝါ-ပရိနိဗ္ဗာန်စံပြီးသော
 ဘုရားအစရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကိုလည်း၊ ပူဇယတော-၏။ (**ပုညံ**-ကို၊) **သင်္ခါတုံ**-
 ငှာ၊ **န သက္ကာ**-နိုင်၊ ဣတိ-သို့၊ ဘေဒါ-၂မျိုး၂စား ကွဲပြား ခြင်း(ခွဲခြားခြင်း)တို့
 သည်၊ ယုတ္တိ-သင့်လျော်ကုန်၏၊ ဟိ-မှန်၏၊ တေန-ကြောင့်၊ ဝိမာနဝတ္ထုမြ်-၌၊
 “တိဌန္တေ ၊ပေ၊ သုဂ္ဂတိ”န္တိ-၍၊ (အာဟ)။

**တိဌန္တေ နိဗ္ဗုတေ စာပိ၊ သမေ စိတ္တေ သမံ ဖလံ၊
 စေတောပဏိမိဟေတု ဟိ၊ သက္ကာ ဝစ္ဆန္တိ သုဂ္ဂတိ။**

တိဌန္တေ-သက်တော်ထင်ထင်၊ တည်ရှိစဉ်ဝယ်၊ ဖူးမြင်ရငြား၊ မြတ်ဘုရား၌

အပိုင်းအခြားမရှိသောကြောင့် တစ်စုံတစ်ယောက်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည် ချင့်နည်း၃နည်း
 တို့ဖြင့် ဘုရားစသောပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို ပူဇော်သူ၏ ကောင်းမှုအကျိုးကို မရေတွက်နိုင်-
 ဟူလို။

(ဂ)ဝါကျသည် (က)ဝါကျ၏ အကျိုးပြု လဒ္ဒဂုဏဝါကျတည်း၊ ဣတိသဒ္ဓါ ဟေတု
 အနက်ဟောတည်း၊ “ထိုသို့ မရေတွက်နိုင်သောကြောင့် သက်တော်ထင်ရှား မြတ်စွာ
 ဘုရားစသောပုဂ္ဂိုလ်နှင့် ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူပြီးသော မြတ်စွာဘုရားစသောပုဂ္ဂိုလ်
 ဟူသော ၂ဌာနတို့၌ ပူဇော်သူ၏ အဘယ်ဒါနက အမြတ်ဆုံးဟူသည် အဘယ်မှာ
 ဖြစ်နိုင်မည်နည်း၊ (မည်သူ၏ဒါနက မြတ်သည်ဟူ၍ မဖြစ်နိုင်)”ဟူလို။

“အာဂမ၏၊ ရွှေနားရှိ၊ ယုတ္တိများသတည်း”နှင့်အညီ နောက်၌ “တေန ဟိ”စသော
 အာဂမဒဠိကရဏဝါကျ၏ ရွှေ၌ရှိသောကြောင့် (ဃ)ဝါကျသည် (ဂ)ဝါကျကို အသင့်
 ယုတ္တိအားဖြင့် ခိုင်မြဲအောင်ပြုသော ယုတ္တိဒဠိကရဏဝါကျတည်း၊ “(၁) သက်တော်
 ထင်ရှားမြတ်စွာဘုရားစသော ပုဂ္ဂိုလ်များကို ပူဇော်သူ၏ ကောင်းကျိုးကို မရေတွက်နိုင်၊
 (၂) ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူပြီးသော မြတ်စွာဘုရားစသောပုဂ္ဂိုလ်များကို ပူဇော်သူ၏
 ကောင်းကျိုးကို မရေတွက်နိုင်”ဟူ၍ ၂မျိုး၂စားခွဲခြားခြင်းတို့သာ သင့်လျော်ကုန်၏”
 ဟူလို။

လည်းကောင်း၊ နိဗ္ဗုတေ စာပိ-ရွှေပြည်နိဗ္ဗု၊ စံတော်မူသည့်၊ သုံးလူထွတ်ထား၊
မြတ်ဘုရား၌လည်းကောင်း၊ စိတ္တေ-ဂုဏ်တော်အာရုံ၊ ကောင်းစွာထုံလျက်၊ တလုံ
လဲလဲ၊ မှီဝဲစွဲသုံး၊ စိတ်နှလုံးသည်။ သမေ-သဒ္ဓါပညာ၊ အရာရာဝယ်၊ မက္ခာတန်း
တူ၊ ညီမျှပါမူကား၊ သမံ ဖလံ-အကျိုးပေးဟန်၊ အတန်တန်လည်း၊ ဧကန်ညီမျှ၊
တန်းတူရလေ၏။ ဟိ-ထိုစကားလျှင်၊ မမှားဧကန်၊ ယုတ္တိတန်လှပါ၏။ သတ္တာ-
ယုတ်မြတ်မဟူ၊ သူငါကစ၊ သတ္တဝါဟူသမျှတို့သည်။ **စေတောပဏိမိဟေတု-**
စိတ်နေစိတ်ထား၊ ကြီးမားဖြူစင်၊ ကြည်လင်သန့်ရှင်း၊ အကြောင်းရင်းကြောင့်၊
သုဂတိ-လူ့ရွာနတ်ထံ၊ ချမ်းသာစံလျက်၊ နိဗ္ဗာန်တိုင်ထိ၊ အကောင်းဆုံးဂတိသို့၊
[ဆန်းကြောင့် ဂဒ္ဒေဘော်ဖြင့် “သုဂတိ” ဟု ရှိသည်။] ဂစ္ဆန္တိ-ပါရမီစွမ်းသလောက်၊
စခန်းပေါက်အောင်၊ လှမ်းရောက်နိုင်ကြပေသတည်း။

ဒေသနာဝသာနေ-၌၊ သော ဗြာဟ္မဏော-သည်။ သောတာပန္နော-သည်။
အဟောသိ-ပြီ။ [ဣတိသဒ္ဓါပိုနေသည်။ သို့မဟုတ် အနက်မဲ့ကြုံ။] ယောဇနိကံ-တစ်
ယူဇနာရှိသော၊ ကနကစေတိယံ-ရွှေစေတီတော်သည်။ သတ္တာဟံ-လုံး၊ အာ-
ကာသေဝ-၌သာ၊ အဌာသိ-ပြီ၊ မဟန္တေန-ကြီးစွာသော တန်ခိုးအာနုဘော်
တော်ကြောင့်၊ သမာဂမေ စ-အစည်းအဝေးသည်လည်း၊ အဟောသိ-ပြီ၊
သတ္တာဟံ-လုံး၊ စေတိယံ-ကို၊ နာနပ္ပကာရေန-အားဖြင့်၊ ပူဇေသုံ-ကုန်ပြီ၊ တ-
တော-ထိုမှနေောက်၌၊ ဘိန္ဒုလဒ္ဓိကာနံ-ကွဲပြားသော အယူရှိသောပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊
လဒ္ဓိဘေဒေါ-အယူ၏ ကွဲပြားခြင်းသည်။ ဇာတော-ပြီ၊ ဗုဒ္ဓါနုဘာဝေန-ကြောင့်၊
တံ စေတိယံ-သည်။ သကဌာနမေဝ-မိမိဥစ္စာဖြစ်သော ဌာနသို့သာ၊ ဂတံ-ပြီ၊
တတ္ထေဝ-၌ပင်၊ တံခဏေ-၌၊ မဟန္တံ-သော၊ ပါသာဏစေတိယံ-ကျောက်သား
စေတီသည်။ အဟောသိ-ပြီ၊ တသ္မိံ သမာဂမေ-၌၊ စတုရာသီတိယာ ပါဏ-

စေတောပဏိမိဟေတု။ ။ သမ္မဒေဝ+နိဓာနံ ဌပနံ ပဏိမိ-ကောင်းစွာထားခြင်း၊
[ပ+နိ+ဌာ+ဣ၊ ဌကို ဓ၊ ပြု၊ န၊ ကို ဏ၊ ပြု၊ ပသဒ္ဓါ၊ သုဌ(သုန္ဓရ)အနက်ဟော၊ နိကား
အနက်မဲ့၊] စေတသော+ပဏိမိ စေတောပဏိမိ-စိတ်ကို ကောင်းစွာထားခြင်း၊
စေတောပဏိမိယေဝ+ဟေတု စေတောပဏိမိဟေတု၊ တတိယာ(ဟိတ်)အနက်၌
ပဌမာဝိဘတ်သက်ပါ။ [စေတောပဏိမိဟေတု ဟိတိ အတ္တနော စိတ္တဿ သမ္မဒေဝ
ဌပနနိမိတ္တံ၊ အတ္တသမ္မာပဏိဓာနေနာတိ အတ္ထော၊ ဝိမာနံ၊ ဌ-၁၈၇။]

သဟဿာနံ-တို့၏။ ဓမ္မာဘိသမယော-သည်။ အဟောသိ-ပြီ၊ ကုတိ-ကဿပ-
ဒသဗလဿ သုဝဏ္ဏစေတိယဝတ္ထု ပြီးပြီ။ [ဤဝတ္ထုပါ ဂါထာများသည် ဓမ္မပဒ၌
မပါ။ သင်္ဂါယနာတင်စဉ်က မပါဘဲ ပကိဏ္ဏကဒေသနာဖြစ်သော ဂါထာဟု သိဋီသစ်-
၂၊ ၌ ဆို၏။ မြန်မာမူ၌ မပါသော်လည်း သီဟိုဠ်မူ၌ကား ပါ၏။ ယခု ဆဋ္ဌမူဓမ္မပဒ၌
ထိုမှ ယူထား၍ ပါနေသည်။-သိဋီသစ်-၂၊ ၂၈၆။]

ကဿပဒသဗလဿ သုဝဏ္ဏစေတိယဝတ္ထုဘာသာဋီကာ ပြီးပြီ။

ဗုဒ္ဓဝဂ်ဘာသာဋီကာ ပြီးပြီ။

၁၅-သုခဝဂ်ဘာသာဋီကာ

၁-ဉာတိကလဟဥပသမနဝတ္ထုဘာသာဋီကာ

သုသုခံ ဝတာတိ ကုမံ ဓမ္မဒေသနံ သတ္တာ၊ **သက္ကေသု**-သက္ကာဟု ဗဟုဝုဇ်
အမည်ရသော ဇနပုဒ်၌၊ ဝါ-သက္ကတိုင်း၌၊ ဝိဟရန္တော၊ ကလဟဥပသမနတ္ထံ-
ခိုက်ရန်ကို ငြိမ်းစေခြင်းအကျိုးငှာ၊ ဉာတကေ-ဆွေတော်မျိုးတော်တို့ကို၊ အာရပ္ပ-
၍၊ ကထေသိ-ပြီ။

သက္ကေသု။ ။ “အရိဝိဇယလောကမရိယာဒါတိက္ကမာဒိသု သက္ကောန္တိတိ သက္ကာ၊
[သက+အါ-ဓာန်ဋီ-၁၈၄၊]” ဟူသော ဝိပြိုဟ်အရ သာကီဝင်မင်းသားများကို “သက္ကာ”
ဟု ခေါ်၏။ ဌာနီမင်းသားတို့၏ များခြင်းဗဟုဝုဇ်အမည်ကို တိုင်းဌာနဇနပုဒ်၌ တင်စား
သော ဌာနျူပစာရ၊ အတင်ရူဠီအားဖြင့် ဇနပုဒ်တစ်ခုတည်းဖြစ်သော်လည်း တိုင်းဇန
ပုဒ်ကို “သက္ကာ”ဟု ဗဟုဝုဇ်ဖြင့် ဆိုသည်။

အက္ခရစိန္တကတို့အလို။ ။ အက္ခရစိန္တက(အက္ခရာပုဒ်ပါ၌ကို ကြံစည်တတ်သော
သဒ္ဒါကျမ်းဆရာ)တို့ကား “ရာဇကုမာရာနံ နိဝါသော . . . “သက္ကာ”တိ ဝုစ္စတိ” ဟူသော
အဋ္ဌကထာစကားဖြင့် “သက္ကာနံ+နိဝါသော သက္ကာ-သာကီဝင်မင်းသားများ၏ နေရာ
သက္ကတိုင်း”ဟူသော ဝိပြိုဟ်ကို ပြသည်ဟု ဆို၏(သိဋီသစ်-၂၊ ၂၀၀)။ ပကတိ၊ ပစ္စည်း
ခွဲကာ သဒ္ဒါထုံးစံအတိုင်း စီရင်သောနည်းသည် ရူဠီမဟုတ်။ အန္တတ္ထဖြစ်ရကား အက္ခရ-
စိန္တကတို့အဆိုသည် “ရူဠီသဒ္ဒေန”ဟူသော အဋ္ဌကထာစကားနှင့် မစပ်ဟပ်မိဟု ဆရာ
တို့ မိန့်ဆိုတုန်၏။ (မောဂ်နိ-၂၊ ၅၉၊ ကစ်ဘာ-၂၊ ၁၃၀)။

ကိရ-ချဲ့၊ သာကိယကောလိယာ-သာကိယမင်း၊ ကောလိယမင်းတို့သည်၊ ကပိလဝတ္ထုနဂရဿ စ-ကပိလဝတ္ထုမြို့၏လည်းကောင်း၊ ကောလိယနဂရဿ စ-ကောလိယမြို့၏လည်းကောင်း၊ အန္တရေ-အကြား၌၊ ရောဟိဏီ နာမ-ရောဟိဏီမည်သော၊ နဒီ-မြစ်ကို၊ ဧကေနေဝ-တစ်ခုတည်းသာလျှင်ဖြစ်သော၊ အာဝရဏေန-ပိတ်ဆို့ဆီးတားကြောင်းဖြစ်သော ရေကာတာဖြင့်၊ ဝါ-ပိတ်ဆို့

သာကိယကောလိယာ။ ။သာကိယာ စ+ကောလိယာ စ သာကိယကောလိယာ၊ ကုလဝံသံ အနုရက္ခိတုံ သက္ကဏန္တိ သမထေန္တိတိ သာကိယာ-အမျိုးအနွယ်ကို စောင့်ရှောက်စွမ်းနိုင်သောမင်းသားတို့၊ [သက+ဏျ] (တစ်နည်း) သာကေ သာကဝနေ ဝသန္တိတိ သာကိယာ-ကျွန်းတော(ဟင်းသီးဟင်းရွက်တော)၌ နေသောမင်းသားတို့၊ [သက+ဏ္ဍယ] ဤဝိဂြိုဟ်၂နည်းတွင် ရှေ့နည်းသည် သာဘာဝိကဝိဂ္ဂဟ(သာဘာဝကျသောဝိဂြိုဟ်)၊ နောက်နည်း အသာဘာဝိကဝိဂ္ဂဟ(သာဘာဝမကျသောဝိဂြိုဟ်)ဟု သိဋ္ဌိသစ်-၂၊ ၂၅၉၌ ဆို၏။ (တစ်နည်း) သကျေ+ဘဝါ သာကိယာ-သာကီဝင်မင်းမျိုး၌ ဖြစ်သူတို့၊ [သကျ+ဏ္ဍယ၊ ယချေ၊ သ၌ ဒီဃပြု-ဓာန်ဋီ-၃၃၆] (တစ်နည်း) သာကေ သာကဝနေ နိဗ္ဗတ္တာ သာကိယာ။(ဓမ္မဋီ-၂၈၂)

ကောလိယာ။ ။ကောလံ ဧတ္ထ အတ္ထိတိ ကောလံ-ကလောပင်ရှိရာမြို့၊ ကောလေ+ဇာတာ ပတိဋ္ဌိတာ၊ ဝသန္တိ ဝါတိ ကောလိယာ-ကောလမြို့၌ မွေးဖွားတည်ရှိသော မင်းသားများ၊ ဝါ-ကောလမြို့၌ နေထိုင်သောမင်းသားများ၊ ကောလိယာနံ+အပစ္စာနိ ကောလိယာ-ကောလိယမင်းသားတို့၏ အမျိုးအနွယ်ဖြစ်သောမင်းတို့(ဒီ. ၄-၁၊ ၂၃၄၊ မ. ၄-၃၊ ၇၀၊ သီဘာ-၃၊ ၃၉၀)၊ ဓမ္မဋီ-၂၈၂၌ “ကောလိယေ ကောလိယရက္ခေ နိဗ္ဗတ္တာ ကောလိယာ-ကလောပင်၌ ဖြစ်သောမင်းတို့”ဟု ပြု၏။

ဆက်ဦးအံ့-အဋ္ဌကထာ၊ဋီကာတို့၌ ကောလမြို့ဟုလည်းကောင်း၊ ကောလိယမြို့ဟုလည်းကောင်း သုံးနှုန်း၏။ ထိုမြို့သည် ယခုအခါ ဥတ္တရပရာဒေရှ်(Uttar-Pradesh) ပြည်နယ်၊ ရာပတိ(Rapti)မြစ်ခေါ် အစိရဝတီမြစ်၏ လက်ယာဘက်ရှိ ဗာဆတီး(Basti)မြို့မှ အရှေ့ဘက် ၁၈မိုင်ခန့်အကွာ ရောဟိဏီ(ကိုဟန်)မြစ်၏ အရှေ့ဘက်ကမ်း၌ တည်ရှိပြီး တစ်မိုင်ပတ်လည်(၁၂၃ဧက)အကျယ်အဝန်းရှိသော ကုန်းမြင့်နေရာ ဖြစ်သည်ဟု ရှေးဟောင်းသုတေသနဌာန မှတ်တမ်း၌ ဖော်ပြထားသည်။ ကပိလဝတ်(နဂရခါဆ်)မှ အရှေ့ဘက်၁၁မိုင်ခန့်၌ “အမွကိုဟီး”ရွာသည် ရှေးဟောင်းကောလိယမြို့နေရာ ဖြစ်သည်ဟု ဆို၏။(မဇ္ဈိမ-၆၈)

အာဝရဏေန ဗန္ဓာပေတွာ သဿာနိ ကရောန္တိ။ ။အာဝရတိ၊ အာဝရန္တိ

ဆီးတားကြောင်းတာတမံကို၊ **ဗန္ဓာပေတွာ**-ဖွဲ့စေ၍၊ ဝါ-ခိုင်မြဲအောင် ပြုလုပ်စေ၍၊ **သဿာနိ**-ကောက်စပါးတို့ကို၊ **ကရောန္တိ**-ကုန်၏၊ (စိုက်ပျိုးကုန်၏)၊ အထ-၌၊ **ဇေဋ္ဌမူလမာသေ**-နယုန်လ၌၊ သဿေသု-တို့သည်၊ မိလာယန္တေသု-ညှိုးနွမ်းကုန်လသော်၊ ဥဘယနဂရဝါသိကာနမ္ပိ-၂ဖက်သော မြို့၌ နေကုန်သော မင်းသားတို့၏လည်း၊ ကမ္မကာရာ-အလုပ်သမားတို့သည်၊ သန္နိပတိသု-စည်းဝေး

ဧတေနာတိ ဝါ အာဝရဏံ-ပိတ်ဆို့ဆီးတားတတ်သော ရေကာတာ(တာတမံ)၊ ဝါ-ပိတ်ဆို့ဆီးတားကြောင်း ရေကာတာ(တာတမံ)၊ “အာဠိ ထိရံ ကာရာပေတွာ”ဟူသော အဖွင့်ကို ကြည့်၍ ကံအနက်တစ်နည်းပေးသည်၊ နယုန်လ၌ အပူအားကြီးသောကြောင့် ဟိမဝန္တာတောင်က ဆီးနှင်းများ အရေပျော်စီးဆင်းကာ ရောဟိဏီမြစ်ထဲသို့ စီးဝင်လာ၏။ ထိုမြစ်ကို ရေကာတာဖြင့် ခိုင်ခံ့အောင် ပြုစေ၍ စပါးစိုက်ပျိုးကြသတဲ့။(သံဇီ-၁,၁၀၉)။[**အာဝရဏေနာတိ** သေတုနာ၊ **ဗန္ဓာပေတွာ**တိ ပံသုပလာသပါသာဏ-မတ္တိကာခဏ္ဍာဒီဟိ(မြေ၊ သစ်ရွက်၊ ကျောက်၊ မြေကြီးခဲအစရှိသည်တို့ဖြင့်) အာဠိ ထိရံ ကာရာပေတွာ-ဒီဇီ-၂၊ ၂၃၂၊ သံဇီ-၁၊ ၁၀၉။]

ပါဌ်၂မျိုး။ ။သံ. ဌ-၁၊ ၆၄၊ ဇာ. ဌ-၅၊ ၄၄၁တို့၌ “သဿာနိ ကာရေန္တိ”ဟု ရှိ၍ ဓမ္မ. ဌနှင့် ဒီ. ဌ-၂၊ ၂၆၆တို့၌ “သဿာနိ ကရောန္တိ”ဟု ရှိ၏။ “သကိယကောလိယာ”ဟူသော ကတ္တားပုဒ်အရ သကိယမင်း၊ ကောလိယမင်းတို့သည် စေခိုင်းသူကာရိတ်ကတ္တားသာ ဖြစ်၏။ ကိုယ်တိုင်လုပ်သူ သုဒ္ဓကတ္တားမဟုတ်။ သံဇီ-၁၊ ၁၀၉၌လည်း **“သဿာနိ ကာရေန္တိ”**စသည်ဖြင့် ဖွင့်၏။ ရှေး၌လည်း “ဗန္ဓာပေတွာ”ဟု ကာရိတ်ဖြင့် ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် “ကာရေန္တိ”ဟု ရှိလျှင် ပိုကောင်းသည်။ သို့မဟုတ် “ကရောန္တိ”၌ ကာရိတ်အကျေကြံပါ။

ဇေဋ္ဌမူလမာသေ။ ။ဝိသေသေန+ပသတ္တာ ဝုဒ္ဓါ ဝါ ဇေဋ္ဌာ၊ မူလတိ ပတိဋ္ဌာတိ သုဘာသုဘဖလမေတ္တာတိ မူလံ(ဓာန်ဇီ-၅၉၊ ၇၅) ဇေဋ္ဌာ စ+မူလံ စ ဇေဋ္ဌမူလံ-ဇေဋ္ဌနက္ခတ်၊ မူလနက္ခတ်၊ ဇေဋ္ဌမူလေန+ယုတ္တော ဇေဋ္ဌမူလော၊ ဇေဋ္ဌမူလော စ+သော+မာသော စာတိ ဇေဋ္ဌမူလမာသော-ဇေဋ္ဌနက္ခတ်၊ မူလနက္ခတ်နှင့် ယှဉ်သောလ၊ (တစ်နည်း) ဇေဋ္ဌမူလေန+ယုတ္တော+မာသော ဇေဋ္ဌမူလမာသော-ဇေဋ္ဌနက္ခတ်၊ မူလနက္ခတ်နှင့် ယှဉ်သောလ၊ မအူပါရာနိ-၁၊ ၃၈၆၌ “ဇေဋ္ဌေန ဝါ မူလေန ဝါ+ယုတ္တော+မာသော ဇေဋ္ဌမူလမာသော”ဟု ဆို၏။ နယုန်လပြည့်နေ့၌ ဇေဋ္ဌနက္ခတ်၊ မူလနက္ခတ်သည် လနှင့် ယှဉ်သောကြောင့် နယုန်လကို “ဇေဋ္ဌမူလမာသော”ဟု ခေါ်သည်။ (သီဇီသစ်-၁၊ ၆၅)

ကုန်ပြီ၊ တတ္ထ-ထိုသို့ စည်းဝေးကြရာ၌၊ ဝါ-ထိုအလုပ်သမားတို့တွင်၊ [တတ္ထာတိ
 တေသု ဥဘယနဂရဝါသီသု ကမ္မကာရေသု၊-ဇာဠိသစ်-၄၊ ၁၈၂] ကောလိယနဂရ-
 ဝါသီနော-ကောလိယမြို့၌ နေကုန်သော အလုပ်သမားတို့သည်၊ အာဟံသု-
 ကုန်ပြီ၊ (ကိ)၊ “ဣဒံ ဥဒကံ-ဤရေသည်၊ ဝါ-ကို၊ [ရှေ့နည်း ပဟောဿတိ၌စပ်၊
 နောက်နည်း ဟရိယမာနံ၌စပ်] ဥဘယတော-နှစ်ဖက်သောမြို့မှ၊ ဟရိယမာနံ-
 ဆောင်အပ်သော်၊ တုမှာကံ-တို့အား၊ ဝါ-တို့အတွက်၊ နေဝ (ပဟောဿတိ-
 လောက်လိမ့်မည်မဟုတ်၊) အမှာကံ-ကျွန်ုပ်တို့အား၊ ဝါ-အတွက်၊ န ပဟော-
 သတိ-မဟုတ်၊ ပန-စင်စစ်ကား၊ အမှာကံ-တို့၏၊ သဿံ-သည်၊ ဧကဥဒကေ-
 နေဝ-တစ်ကြိမ်တည်းသော ရေဖြင့်သာလျှင်၊ နိပ္ပဇ္ဇိဿတိ-ပြီးစီးလိမ့်မည်၊ ဣဒံ
 ဥဒကံ-ကို၊ အမှာကံ-တို့အား၊ ဒေထ-ပေးပါကုန်၊” ဣတိ-သို့ (အာဟံသု-ကုန်ပြီ)၊
 ဣတရေပိ-အခြားကပ်လဝတ်မြို့၌ နေသော အလုပ်သမားတို့သည်လည်း၊
 အာဟံသု-ကုန်ပြီ၊ (ကိ)၊ “တုမေသု-တို့သည်၊ ကောဌကေ-ကျီတို့ကို၊ ဝါ-ဂိုဒေါင်
 တို့ကို၊ ပူရေတွာ-စပါးတို့ဖြင့် ပြည့်စေ၍၊ ဌိတေသု-တည်ကုန်လသော်၊ မယံ-
 တို့သည်၊ **ရတ္တသုဝဏ္ဏနီလမဏိကာဠကဟာပဏေ** စ-နိမြန်းသောရွှေ၊

ရတ္တသုဝဏ္ဏနီလမဏိကာဠကဟာပဏေ။ ။အထက်၌ ပေးအပ်သော အနက်
 ကား ဆရာတို့ပေးအပ်သောအနက်တည်း၊ ဤအနက်အလို “ရတ္တသုဝဏ္ဏံ စ+နီလမဏိ
 စ+ကာဠကဟာပဏော စ ရတ္တသုဝဏ္ဏနီလမဏိကာဠကဟာပဏာ-နီသောရွှေ၊
 ညိုသောပတ္တမြား၊ မည်းနက်သောအသပြာတို့”ဟု ပြုပါ။

ဇာဠိသစ်-၄၊ ၁၈၂။ ။ဇာဠိသစ်၌ကား ကဟာပဏပုဒ်ကို ရှေ့နီလ၊ မဏိ၊ ကဠ
 တို့နှင့် တွဲ၍ “နီလကဟာပဏ၊ မဏိကဟာပဏ၊ ကဠကဟာပဏ”ဟု ကဟာပဏ
 ၃မျိုးခွဲ၏၊ ထိုတွင် သလွဲဖြူ(ခဲမဖြူ)، သလွဲမည်း(ခဲပုပ်)، ကြေးနီအစရှိသည်တို့ကို ရော၍
 ပြုလုပ်အပ်သောငွေအသပြာသည် နီလကဟာပဏတည်း၊ ကျောက်တို့ဖြင့် ပြုလုပ်
 အပ်သောငွေအသပြာသည် မဏိကဟာပဏတည်း၊ သလွဲဖြူ(ခဲမဖြူ)، သလွဲမည်း
 (ခဲပုပ်)ဖြင့် ပြုလုပ်အပ်သောငွေအသပြာသည် ကဠကဟာပဏတည်း၊ ဤအလို “ဒွန်
 ၏နောက်၌၊ ရှိသောပိုဒ်၊ ယှဉ်လိုက်ပုဒ်တိုင်းမှာ(တောင်တွင်း-၄၅)”နှင့်အညီ “နီလ-
 မဏိကာဠ”ဟူသော ဒွန်သမာသ်ပုဒ်၏ နောက်၌ရှိသော ကဟာပဏပုဒ်ကို “နီလ၊
 မဏိ၊ ကဠ”ဟူသော ရှေ့ပုဒ်တို့၌ အနက်အားဖြင့် ယှဉ်စေ၍ “နီလကဟာပဏ-
 ညိုသောငွေအသပြာ၊ မဏိကဟာပဏ-ကျောက်ငွေအသပြာ၊ ကဠကဟာပဏ-မည်း

ညှိသောပတ္တမြား၊ မည်းနက်သော အသပြာတို့ကိုလည်း၊ ဂဟေတွာ-ယူ၍၊ ပစ္ဆိမသိဗ္ဗကာဒိဟတ္ထာ-လက်၌ တောင်း၊အိတ်အစရှိသော ထည့်စရာဝတ္ထု ရှိကြကုန်သည်။ ဝါ-တောင်း၊ အိတ်အစရှိသော ထည့်စရာဝတ္ထုတို့ကို လက်စွဲ ကုန်သည်။ (ဟုတွာ)၊ တုမ္မာကံ-တို့၏၊ ယရဒ္ဒါရေ-အိမ်တံခါး၌၊ ဝိစရိတုံ-လှည့် လည်ခြင်းငှာ၊ န သက္ခိဿာမ-မစွမ်းနိုင်ကုန်၊ အမှာကမ္ပိ-တို့၏လည်း၊ သဿံ- သည်၊ ဧကဥဒကေနေဝ-တစ်ကြိမ်တည်းသာလျှင်ဖြစ်သော ရေဖြင့်၊ နိပ္ပဇ္ဇိဿတိ- လိမ့်မည်၊ ဣဒံ ဥဒကံ-ကို၊ အမှာကံ-တို့အား၊ ဒေထ-ပါကုန်၊” ဣတိ-ကုန်ပြီ၊ မယံ-တို့သည်၊ န ဒဿာမ-မပေးနိုင်ကုန်၊ ဣတိ-ဤသို့ ပြောကုန်ပြီ၊ မယမ္ပိ- တို့သည်လည်း၊ န ဒဿာမ-ကုန်၊ ဣတိ-ကုန်ပြီ၊ ဧဝံ-သို့၊ ကထံ-ကို၊ ဝမေတွာ- တိုးပွားစေ၍၊ ဧကော-တစ်ယောက်သည်၊ ဝါ-က၊ ဥဌာယ-ထ၍၊ ဧကဿ- ကို၊ ဝါ-အား၊ ပဟာရံ-ပုတ်ခတ်မှုကို၊ အဒါသိ-ပြီ၊ (တစ်နည်း) ဧကဿ-၏၊ (ကာယေ-၌) ပဟာရံ-ကို၊ အဒါသိ-ပြီ၊ [ဓမ္မဘာ-၂၊ ၅၂၅။] သောပိ-ထိုအပုတ် ခတ်ခံရသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်း၊ အညဿ-အခြားသူကို၊ ဝါ-အား၊ (ပဟာရံ နက်သောငွေအသပြာ”ဟု မှတ်ရသည်။

ဝိဂြိုဟ်၂နည်း။ ။ဒွန်၏နောက်၌ ပုဒ်ရှိလျှင် ဝိဂြိုဟ်၂နည်းပြုနိုင်၏။ “နီလော+ ကဟာပဏော နီလကဟာပဏော၊ မဏိဟိ+ကတော+ကဟာပဏော မဏိကဟာ- ပဏော-ကျောက်တို့ဖြင့် ပြုအပ်သောငွေအသပြာ၊ ကာဠော+ကဟာပဏော ကာဠ- ကဟာပဏော-မည်းနက်သောငွေအသပြာ၊ နီလကဟာပဏော စ+မဏိကဟာ- ပဏော စ+ကာဠကဟာပဏော စ နီလမဏိကာဠကဟာပဏာ”ဟု ပြု။ “နီလ- ကဟာပဏမဏိကဟာပဏကာဠကဟာပဏာ”ဟု ဆိုလိုလျက် ရှေ့နီလ၊ မဏိတို့၌ ကဟာပဏပုဒ်ချေ၍ “နီလမဏိကာဠကဟာပဏာ”ဟု ဖြစ်သည်။

တစ်နည်း။ ။ “နီလော စ+မဏိ စ+ကာဠော စ နီလမဏိကာဠာ”ဟု ဒွန်တွဲကာ ကဟာပဏပုဒ်ကို “ကဟာပဏော စ+ကဟာပဏော စ+ကဟာပဏော စ ကဟာ- ပဏာ”ဟု ဧကသေသ်သော်လည်းကောင်း၊ “ကရိသပ္ပမာဏေန ရူပိယေန+ကတာ+ ပဏာ ကဟာပဏာ”ဟု ဗဟုဝုဇ်ဝိဂြိုဟ်သော်လည်းကောင်း ပြုပါ၊ ထိုနောင် “နီလ- မဏိကာဠာ ဧဝံ+ကဟာပဏာ နီလမဏိကာဠကဟာပဏာ”ဟု ဆက်ပါ။(မဏိ-၁၊ ၉၀၊ ၉၁၊ နိယမဒီ-၂၇၃၊ ၂၇၄၊ ၂၇၅၊ ဓမ္မဘာ-၃၊ ၃၂၆၅)

အဒါသိ) ဣတိ ဧဝံ-သို့ အညမညံ-အချင်းချင်း၊ ပဟရိတွာ-၍၊ ရာဇကုလာနံ-မင်းမျိုးတို့၏၊ ဇာတိံ-အမျိုးဇာတ်ကို၊ ဝါ-အမျိုးဇာတ်အားဖြင့်၊ ယဇ္ဇေတွာ-ထိခိုက်နှိမ့်ချ၍၊ [ဇာတိံ ယဇ္ဇေတွာတိ ဇာတိံ သံဃဇ္ဇယိတွာ၊ ဇာတိယာ ဝဇ္ဇေတွာ-ဇာဋီသစ်-၄, ၁၈၂] ကလဟံ-ခိုက်ရန်ကို၊ ဝဗ္ဗယိသု-တိုးပွားစေကုန်ပြီ၊ [“ဇာတိံ ယဇ္ဇေတွာ ကလဟံ ဝဗ္ဗယိသု”ဟူသော အကျဉ်းစကားကို အကျယ်ပြုလို၍ “ကောလိယ-ကမ္မကာရာ ဝဒန္တိ”စသည်ကို ဆိုသည်။(သံဋီ-၁၁၀)] ကောလိယကမ္မကာရာ-ကောလိယမင်းတို့၏ အလုပ်သမားတို့သည်၊ ဝဒန္တိ-ကုန်၏၊ (ကိံ)၊ “ယေ-အကြင်ကပိလဝတ္ထုမြို့၌ နေကြသော မင်းတို့သည်၊ သောဏသိင်္ဂီလာဒယော ဝိယ-အိမ်ခွေး၊ တောခွေးအစရှိသော သတ္တဝါတို့ကဲ့သို့၊ အတ္တနော-၏၊ ဘဂိနီဟိ-နှမတို့နှင့်၊ သဒ္ဓိ-ကွ၊ သံဝသိသု-ပေါင်းသင်းနေထိုင်ခဲ့ကုန်ပြီ၊ ဧတေသံ-ဤကပိလဝတ်မင်းတို့၏၊ ဟတ္ထိနော စေတသံ-ဆင်တို့သည်လည်းကောင်း၊ အဿာ စ-မြင်းတို့သည်လည်းကောင်း၊ ဖလကာဝုဓာနိ စ-မြားကာ၊ လက်နက်တို့သည်လည်းကောင်း၊ (ဒိုင်း၊ လက်နက်တို့သည်လည်းကောင်း)၊ အမှာကံ-ငါတို့၏၊ ဝါ-ငါတို့အတွက်၊ ကိံ ကရိဿန္တိ-အဘယ်ကို ပြုနိုင်ကုန်လိမ့်မည်နည်း၊ ဝါ-ဘာတတ်နိုင်ကုန်လိမ့်မည်နည်း” ဣတိ-သို့၊ တုမေ-တို့သည်၊ ကပိလဝတ္ထုဝါသိကေ-ကပိလဝတ္ထုမြို့၌ နေလေ့ရှိကုန်သောမင်းတို့ကို၊ ဂဟေတွာ-ယူ၍၊ ဝါ-လက်ကိုင်လုပ်၍၊ ဂဇ္ဇထ-ကြုံးဝါးကြလော၊ ဣတိ -သို့၊ ဝဒန္တိ-ကုန်၏၊ [“ကရိဿန္တိတိ”၌ ဣတိတစ်လုံး အကျေကြုံ] သာကိယကမ္မကာရာပိ-သာကီဝင်မင်းတို့၏ အလုပ်သမားတို့သည်လည်း၊ ဝဒန္တိ-ကုန်၏၊ (ကိံ)၊ “ယေ-အကြင်ကောလိယမင်းတို့သည်၊ အနာထာ-ကိုးကွယ်ရာမရှိကုန်သည်၊ နိဂ္ဂတိကာ-လဲလျောင်းရာမရှိကုန်သည်၊ တိရစ္ဆာနာ ဝိယ-တိရစ္ဆာန်တို့သည်ကဲ့သို့၊ ကောလရုက္ခေ-ကလောပင်၌၊ ဝသိသု-နေခဲ့ရကုန်ပြီ၊ ဧတေသံ-ဤကောလိယမင်းတို့၏၊ ဟတ္ထိနော စ-တို့သည်လည်းကောင်း၊ အဿာ စ-တို့သည်လည်းကောင်း၊ ဖလကာဝုဓာနိ စ-တို့သည်လည်းကောင်း၊ အမှာကံ-တို့၏၊ ဝါ-တို့အတွက်၊ ကိံ ကရိဿန္တိ-ကုန်လိမ့်မည်နည်း?” ဣတိ-သို့၊ တုမေ-တို့သည်၊ ဣဒါနိ-၌၊ ကုဋ္ဌိနော-နုနာရှိကုန်သော၊ ဒါရကေ-ကောင်ကလေးတို့ကို၊ ဂဟေတွာ-၍၊ ဂဇ္ဇထ-ကြလော၊ (ဣတိ-သို့၊ ဝဒန္တိ-ကုန်၏)၊ တေ-ထို ၂ဖက်သော အလုပ်သမားတို့သည်၊ ဂန္ဓာ-၍၊ တသ္မိံ ကမ္မေ-ထိုအလုပ်၌၊

နိယုတ္တာနံ-ယှဉ်ကုန်သော၊ အမစ္စာနံ-အမတ်တို့အား၊ ကထယိံသု-ပြောကုန်ပြီ၊ အမစ္စာ-တို့သည်၊ ရာဇကုလာနံ-မင်းမျိုးတို့အား၊ ကထေသုံ-ကုန်ပြီ၊ တတော-ထိုသို့ ပြောခြင်းကြောင့်၊ သာကိယာ-သာကီဝင်မင်းတို့သည်၊ [နိက္ခမိသု-၌စပ်၊] “ဘဂိနီဟိ-တို့နှင့်၊ သဒ္ဓိ-ကွ၊ သံဝသိတကာနံ-ပေါင်းသင်းနေထိုင်ကြသူတို့၏၊ ထာမဉ္ဇ-အစွမ်းကိုလည်းကောင်း၊ ဗလဉ္ဇ-အားကိုလည်းကောင်း၊ ဒဿေဿာမ-ပြကုန်အံ့၊” ကုတိ-ဤသို့ ကြီးဝါး၍၊ ယုဒ္ဓသဇ္ဇာ-စစ်ထိုးမှု၌ ပြင်ဆင်ခြင်းရှိကုန်သည်၊ ဝါ-စစ်တိုက်ဖို့ ပြင်ဆင်ကုန်သည်၊ (ဟုတ္တာ)၊ နိက္ခမိသု-ထွက်ကုန်ပြီ၊ ကောလိယာပိ-ကောလိယမင်းတို့သည်လည်း၊ “ကောလရုက္ခဝါသီနံ-ကလောပင်၌ နေလေ့ရှိသူတို့၏၊ ထာမဉ္ဇ-ကိုလည်းကောင်း၊ ဗလဉ္ဇ-ကိုလည်းကောင်း၊ ဒဿေဿာမ-ကုန်အံ့၊” ကုတိ-ဤသို့ ကျီးဝါး၍၊ ယုဒ္ဓသဇ္ဇာ-ကုန်သည်၊ (ဟုတ္တာ)၊ နိက္ခမိသု-ကုန်ပြီ။

သတ္တာပိ-သည်လည်း၊ ပစ္စူသသမယေ-မိုးသောက်အခါ၌၊ လောကံ-ကို၊ ဝေါလောကေန္တော-မူလသော်၊ ဉာတကေ-တို့ကို၊ ဒိသွာ-၍၊ “မယိ-သည်၊ အဂစ္ဆန္တေ-မသွားလသော်၊ ကုမေ-ဤဆွေတော်မျိုးတော်တို့သည်၊ နဿိဿန္တိ-ပျက်စီးကုန်လိမ့်မည်၊ မယာ-သည်၊ ဂန္တိ-ငှာ၊ ဝဋ္ဋတိ-၏၊” ကုတိ-သို့၊ စိန္တေတွာ-၍၊ ဧကကောဝ-သည်သာ၊ အာကာသေန-ဖြင့်၊ ဂန္ဒာ-၍၊ ရောဟိဏိနိဒိယာ-ရောဟိနီမြစ်၏၊ မဇ္ဈေ-အလယ်၌၊ အာကာသေ-၌၊ ပလ္လင်္ဂေန-ဖြင့်၊ နိသီဒိ-ပြီ၊ ဉာတကာ-တို့သည်၊ သတ္တာရံ-ကို၊ ဒိသွာ၊ အာဝဇာနိ-လက်နက်တို့ကို၊ ဆဇ္ဈေ-တွာ-စွန့်ပစ်၍၊ ဝန္တိသု-ကုန်ပြီ၊ အထ-၌၊ နေ-ထိုဆွေတော်မျိုးတော်တို့ကို၊ သတ္တာ-သည်၊ အာဟ၊ (ကိ)၊ “မဟာရာဇာ-မင်းကြီးတို့၊ ဧသ (ဧသော) ကလဟော-ဤငြင်းခုံခြင်းသည်၊ ကိ နာမ-အဘယ်မည်သောအကြောင်းကြောင့်၊ (ဟောတိ-နည်း?) ကုတိ-ဤသို့မေးတော်မူပြီ၊ [ဒိ. ၄-၂, ၂၆၇၊ သံဌ-၁, ၆၆၊ ဇာဌ-၅, ၄၄၂တို့၌ “ကိ နိဿာယ ဝေါ ကလဟော မဟာရာဇာ”တိ?ဟု ရှိပုံကို ကြည့်၍ “ဧသ ကလဟော-သည်၊ ကိ နာမ-အဘယ်မည်သော အကြောင်းကို၊ (နိဿာယ-မို့ ၍၊ ဟောတိ-နည်း?)” တစ်နည်းပေးပါ။] “ဘန္တေ! န ဇာနာမ-မသိပါကုန်” ကုတိ-ကုန်ပြီ၊ “ဒါနိ-၌၊ ကော-သည်၊ ဇာနိဿတိ-နည်း?” ကုတိ-ပြီ၊ တေ-ထိုဆွေမျိုးတို့သည်၊ “ဥပရာဇာ-အိမ်ရှေ့မင်းသည်၊ ဇာနိဿတိ-လိမ့်မည်၊ သေနာပတိ-စစ်သူကြီးသည်၊ ဇာနိ-

သတိ-လိမ့်မည်' ကုတိ-သို့၊ ကုမိနာ ဥပါယေန-ဤနည်းဖြင့်၊ ယာဝဒါသ-
 ကမ္မကရေ-ကျွန်အလုပ်သမားတို့တိုင်အောင်၊ ပုစ္ဆိတွာ-၍၊ “ဘန္တေ! ဥဒက-
 ကလဟော-ရေကြောင့်ဖြစ်သော ငြင်းခုံခြင်းပါတည်း၊ ဝါ-ရေကို စွဲ၍ ဖြစ်သော
 ငြင်းခုံခြင်းပါတည်း” ကုတိ-သို့၊ အာဟံသု-ကုန်ပြီ၊ “မဟာရာဇာ-တို့! ဥဒကံ-
 သည်၊ ကိံ-အဘယ်ကို၊ အဂ္ဂတိ-ထိုက်သနည်း? [(တစ်နည်း) ကိံ အဂ္ဂတိ-ဘယ်
 လောက်အဖိုးတန်သနည်း?])” ကုတိ-ပြီ၊ “ဘန္တေ! အပ္ပုဋ္ဌံ-နည်းသော အဖိုးရှိပါ
 ၏။” ကုတိ-ကုန်ပြီ၊ “မဟာရာဇာ-တို့! ခတ္တိယာ-တို့သည်၊ ကိံ-ကို၊ အပ္ပုဋ္ဌံ-နည်း?”
 ကုတိ-ပြီ၊ “ဘန္တေ! ခတ္တိယာ နာမ-တို့သည်၊ အနုပ္ပါ-ပိုင်းဖြတ်အပ်သော တန်ဖိုး
 မရှိပါကုန်၊ ဝါ-အတိုင်းမသိတန်ဖိုးရှိပါကုန်၏၊ (တန်ဖိုးမဖြတ်နိုင်ပါကုန်)” [ဓမ္မ
 ဘာ-၁, ၃၆၉၈၊] ကုတိ-ကုန်ပြီ၊ “တုမ္မာကံ-တို့အား၊ အပ္ပမတ္တတံ-သော၊ ဥဒကံ-
 ကို၊ နိဿာယ-၍၊ အနုပ္ပုဋ္ဌံ-ပိုင်းဖြတ်အပ်သော တန်ဖိုးမရှိကုန်သော၊ ဝါ-အတိုင်း
 မသိ တန်ဖိုးရှိကုန်သော၊ ခတ္တိယေ-တို့ကို၊ နာသေတုံ-ပျက်စီးစေခြင်းငှာ၊ ဝါ-
 ဖျက်ဆီးခြင်းငှာ၊ အယုတ္တံ-မသင့်၊” ကုတိ-ကုန်ပြီ၊ တေ-ဆွေတော်မျိုးတော်တို့
 သည်၊ တုဏှိ-ဆိတ်၊ အဟေသုံ-ကုန်ပြီ၊ အထ-၌၊ သတ္တာ-သည်၊ တေ-တို့ကို၊
 အာမန္တေတွာ-၍၊ “မဟာရာဇာ-တို့! ကဿာ-ကြောင့်၊ ဧဝရူပံ-ဤသို့သဘော
 ရှိသောအမှုကို၊ ကရောထ-ကုန်သနည်း? မယိ-သည်၊ အသန္တေ-မရှိလသော်၊
 အဇ္ဇ-နေ၊ လောဟိတနဒီ-သွေးတည်းဟူသော မြစ်သည်၊ ဝါ-သွေးချောင်းစီးမှု
 သည်၊ [သုတ်မဟာဘာ-၃, ၁၆၂၊ ကူသုတ်မဟာဋ္ဌနိ-၂, ၁၅၄၊] ပဝတ္တိသတိ-ဖြစ်
 လိမ့်မည်၊ ဝေါ-တို့သည်၊ အယုတ္တံ-ကို၊ ကတံ-ပြီ၊ တုမေ-တို့သည်၊ ပဉ္စဟိ-ကုန်
 သော၊ ဝေရေဟိ-ရန်တို့ဖြင့်၊ သဝေရာ-ရန်နှင့်တကွဖြစ်ကုန်သည်၊ ဝါ-ရန်ရှိကုန်
 သည်၊ (ဟုတွာ) ဝိဟရထ-ကုန်၏၊ အဟံ၊ အဝေရော-ရန်မရှိသည်၊ (ဟုတွာ)၊
 ဝိဟရာမိ-၏၊ တုမေ-တို့သည်၊ ကိလေသာတုရာ-ကိလေသာတို့ဖြင့် နာကျင်
 ကုန်သည်၊ ဝါ-ကိလေသာအနာရောဂါရှိကုန်သည်၊ (ဟုတွာ) ဝိဟရထ-ကုန်၏၊
 အဟံ၊ အနာတုရာ-ကိလေသာတို့ဖြင့် မနာကျင်သည်၊ ဝါ-ကိလေသာအနာ
 ရောဂါမရှိသည်၊ (ဟုတွာ၊ ဝိဟရာမိ)၊ တုမေ-တို့သည် ကာမဂုဏပရိယေသနု-
 သုက္ကာ-ကာမဂုဏ်ကို ရှာမှီးခြင်း၌ အားထုတ်ကုန်သည်၊ ဟုတွာ၊ ဝိဟရထ-
 ကုန်၏၊ အဟံ၊ အနုဿုက္ကာ-ကာမဂုဏ်ကို ရှာမှီးခြင်း၌ အားမထုတ်သည်၊

(ဟုတ္တာ)၊ ဝိဟရာမိ-၏။” ကုတိ-သို့၊ ဝတ္တာ-၍၊ ကုမာ ဂါထာ-တို့ကို၊ အဘာသိ-
ပြီ၊ (ကိ)၊ “သုသုခံ၊ ပေ၊ အနုဿုကာ” တိ-၍၊ (အာဟ)။

သုသုခံ ဝတ ဇီဝါမ၊ ဝေရိနေသု အဝေရိနော၊

ဝေရိနေသု မနုဿေသု၊ ဝိဟရာမ အဝေရိနော။

(မယံ-ငါတို့သည်)၊ ဝေရိနေသု-ရန်ရှိသူတို့၌၊ ဝါ-တို့တွင်၊ အဝေရိနော-ရန်
မရှိကုန်သည်၊ (ဟုတ္တာ-၍)၊ သုသုခံ-အလွန်ချမ်းသာစွာ၊ ဝတ-စင်စစ်၊ ဇီဝါမ-
အသက်ရှင်ရကုန်၏၊ ဝေရိနေသု-ရန်ရှိကုန်သော၊ မနုဿေသု-လူတို့၌၊ ဝါ-
တို့တွင်၊ အဝေရိနော-ကုန်သည်၊ (ဟုတ္တာ-၍)၊ ဝိဟရာမ-နေရကုန်၏။

သုသုခံ ဝတ ဇီဝါမ၊ အာတုရေသု အနာတုရာ၊

အာတုရေသု မနုဿေသု၊ ဝိဟရာမ အနာတုရာ။

(မယံ)၊ အာတုရေသု-ကိလေသာတို့ဖြင့် နာကျင်နေသူတို့၌၊ ဝါ-တို့တွင်၊
အနာတုရာ-ကိလေသာတို့ဖြင့် မနာကျင်ကုန်သည်၊ ဝါ-ကိလေသာရောဂါ
မရှိကုန်သည်၊ (ဟုတ္တာ-၍)၊ သုသုခံ-စွာ၊ ဝတ-စင်စစ်၊ ဇီဝါမ-ကုန်၏၊ အာတု-
ရေသု-ကိလေသာတို့ဖြင့် နာကျင်နေကုန်သော၊ မနုဿေသု-တို့၌၊ ဝါ-တို့တွင်၊
အနာတုရာ-ကုန်သည်၊ (ဟုတ္တာ-၍)၊ ဝိဟရာမ-ကုန်၏။

သုသုခံ ဝတ ဇီဝါမ၊ ဥဿုကေသု အနုဿုကာ၊

ဥဿုကေသု မနုဿေသု၊ ဝိဟရာမ အနုဿုကာ။

(မယံ)၊ ဥဿုကေသု-ကာမဂုဏ်ရှာမှီးမှုဝယ် အားထုတ်သူတို့၌၊ ဝါ-တို့တွင်၊
အနုဿုကာ-ကာမဂုဏ်ရှာမှီးမှုဝယ် အားမထုတ်ကုန်သည်၊ (ဟုတ္တာ)၊ သုသုခံ-
စွာ၊ ဝတ-စစ်၊ ဇီဝါမ-ကုန်၏၊ ဥဿုကေသု-ကာမဂုဏ်ရှာမှီးမှုဝယ် အားထုတ်
နေကုန်သော၊ မနုဿေသု-တို့၌၊ ဝါ-တို့တွင်၊ အနုဿုကာ-ကုန်သည်၊ (ဟုတ္တာ)၊
ဝိဟရာမ-ကုန်၏။

တတ္ထ-တို့၌၊ သုသုခန္တိ-ကား၊ သုဠ-အလွန်၊ သုခံ-ချမ်းသာစွာ။ ကုဒံ-သည်၊
ဝါ-ကို၊ ဝုတ္တံ-သည်၊ ဟောတိ-၏။ ယေ ဂိဟိနော-တို့သည်၊ သန္တိစ္ဆေဒါဒိဝသေန-
အိမ်အစပ်ကို ဖောက်ဖြတ်ခြင်းအစရှိသည်တို့ဖြင့်၊ (ဇီဝိတဝုတ္တံ-အသက်၏ဖြစ်
ကြောင်းကို၊ ဝါ-အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းကို၊ ဥပ္ပာဒေတွာ-၍၊ “သုခေန-သဖြင့်၊

ဇီဝါမ-ကုန်၏။” ကုတိ-သို့၊ ဝဒန္တိ-ကုန်၏။) ဝါ ပန-ထိုမှတစ်ပါးကား၊ (ယေ) ပဗ္ဗဇိတာ-တို့သည်လည်း၊ ဝေဇ္ဇကမ္မာဒိဝသေန-ဆေးကုမှုအစရှိသည်၏အစွမ်းဖြင့်၊ ဇီဝိတဝုတ္တိ-ကို၊ ဥပ္ပာဒေတွာ-၍၊ “သုခေန-သဖြင့်၊ ဇီဝါမ-ကုန်၏။” ကုတိ-သို့၊ ဝဒန္တိ-ကုန်၏။ ယေ မယံ-တို့သည်၊ ပဗ္ဗဟိ-ကုန်သော၊ ဝေရီဟိ-ရန်သူတို့ဖြင့်၊ **ဝေရီနေသု**-ရန်ရှိနေကုန်သော၊ မနုဿေသု-တို့၌၊ ဝါ-တို့တွင်၊ အဝေရီနော-ကုန်သည်၊ ကိလေသာတုရေသု-ကိလေသာတို့ဖြင့် နာကျင်နေကုန်သော၊ ဝါ-ကိလေသာအနာရောဂါရှိနေကုန်သော၊ မနုဿေသု-တို့၌၊ ဝါ-တို့တွင်၊ နိက္ကိလေသတာယ-ကိလေသာမရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ အနာတုရာ-ကိလေသာတို့ဖြင့် မနာကျင်ကုန်သည်၊ ဝါ-ကိလေသာအနာရောဂါမရှိကုန်သည်၊ ပဗ္ဗကာမဂုဏပရိယေသနေ-ကာမဂုဏ်၅ပါးကို ရှာမှီးခြင်း၌၊ ဥဿုကေသု-အား ထုတ်သူတို့၌၊ ဝါ-တို့တွင်၊ တာယ ပရိယေသနာယ-ထိုကာမဂုဏ်ကို ရှာမှီးခြင်း၏။ အဘာဝေန-မရှိခြင်းကြောင့်၊ အနုဿုကာ-ကာမဂုဏ်ကို ရှာမှီးခြင်း၌ အား မထုတ်ကုန်သည်၊ (ဟောမ)၊ တေဟိ-ထိုလူ့ရဟန်းတို့ထက်၊ (တေ) မယမေဝ-

ဝေရီနေသု။ ။ဝိရယန္တိ ဝိရာ၊ [ဝိရ+အ၊-နိတိဓာတု-၃၃၆၊] ဝိရဏံ ဝိရံ (ဝိရော)၊ ဝိရံ+ယေသံ အတ္ထိတိ ဝိရာ၊ [ဝိရ+ဏ-ပါစိယော-၂၀၀၊] ဝေန္တိ ဥတ္တမဘာဝံ ယန္တိတိ ဝိရာ၊ [ဝိ+ရ၊-သူစိ၊] အဇ္ဇန္တိ ဂစ္ဆန္တိ သူရဘာဝန္တိ ဝိရာ၊ [အဇ+ရ၊ အဇကို ဝိပြု၊-ကောတ္ထုဘ၊] ဝိရေသု+ဘဝံ ဝေရံ၊ ဝေရံ+ယေသံ အတ္ထိတိ ဝေရီနေ။

နာမ်ရုပ်ပြီးပုံ။ ။ဝေရီ+သု၊ ဝဇ္ဇဒသျာဒိနမိနော အံယောသ္မိံသူသု(နိတိ-၄၅၃) သုတ်၊ ဝိဗော-ဂုဏအလို သုနမံသု ဝါ၌ ဝါသဒ္ဓါတို့ဖြင့် သုဝိဘတ်ကြောင့် ဤကို ကုန်ပြု၊ မောင်အလို သုဟိသု နက်(၂၊ ၁၉၅)သုတ်၌ “နက်”ဟူသော ယောဂဝိဘာဂဖြင့် သုဝိဘတ်ကြောင့် နုလ၊ ဤကို ရသပြု၊ န၏ အ၊ကို ဧပြု၊ နိဒိ-၁၀၇အလို တဒမိနာဒိနိ (မောင်-၄၇)သုတ်ဖြင့် သုဝိဘတ်ကို နေသုပြု။

နိယမာနိယမ။ ။နောက်၂ပါဒကို အနိယမ၊ ရှေ့ ၂ပါဒကို နိယမယူ၍ “(ယေ မယံ-အကြင်ငါတို့သည်၊) ဝေရီနေသု-ကုန်သော၊ မနုဿေသု-တို့၌၊ အဝေရီနော-ကုန်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ ဝိဟရာမ-ကုန်၏၊ (တေ မယံ-တို့သည်၊) ဝေရီနေသု အဝေရီနော-ကုန်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ သုသုခံ-စွာ၊ ဇီဝါမ ဝတ-အသင်ရှင်ရပါပေကုန်စွတကား”ဟုလည်း ပေးကြ၏။

ထိုငါတို့သည်သာ၊ ဝတ-စင်စစ်၊ သုသုခံ-စွာ၊ ဇီဝါမ-ကုန်၏၊ ဣတိ-သို့၊ (ဝုတ္တံ ဟောတိ)။ သေသံ-ကြွင်းသောပုဒ်သည်၊ ဥတ္တာနုတ္တမေဝ-သည်သာ၊ ဒေသနာ-ဝသာနေ-၌၊ ဗဟူ-တို့သည်၊ သောတာပတ္တိဖလာဒိနိ-တို့သို့၊ ပါပဏိသု-ကုန်ပြီ၊ ဣတိ-ဉာတိကလဟဂူပသမနဝတ္ထုပြီးပြီ။

ဉာတိကလဟဂူပသမနဝတ္ထုဘာသာဋီကာ ပြီးပြီ။

၂-မာရဝတ္ထုဘာသာဋီကာ

သုသုခံ ဝတ ဇီဝါမာတိ၊ ဣမံ ဓမ္မဒေသနံ-ကို၊ သတ္တာ၊ ပဉ္စသာလာယ-ပဉ္စသာလာမည်သော၊ (၅အိမ်ရှိသော)၊ ဗြာဟ္မဏဂါမေ-ပုဏ္ဏားရွာ၌၊ ဝိဟရ-န္တော-စဉ်၊ မာရံ-ကို၊ အာရဗ္ဗ-၍၊ ကထေသိ-ပြီ။ ဟိ-ချဲ့၊ ဧကဒိဝသံ-၌၊ သတ္တာ၊ ပဉ္စသတာနံ-ကုန်သော၊ ကုမာရိကာနံ-အမျိုးသမီးတို့၏၊ **သောတာပတ္တိ-မဂ္ဂဿူပနိဿယံ**-သောတာပတ္တိမဂ်၏ အားကြီးသော မှီရာအကြောင်းကို၊ ဝါ-သောတာပတ္တိမဂ်ရခြင်းငှာ ဖြည့်ကျင့်အပ်သော ပါရမီကောင်းမှုကို၊ ဒိသ္မာ၊

သောတာပတ္တိမဂ္ဂဿူပနိဿယံ။ ။အာဒိတော ပဇ္ဇနံ ပါပဏနံ အာပတ္တိ၊ သောတ-ဿ+အာပတ္တိ သောတာပတ္တိ၊ သောတပတ္တိယာ+လဒ္ဓေါ+မဂ္ဂေါ သောတာပတ္တိမဂ္ဂေါ-အရိယာမဂ်သို့ ရှေးဦးစွာ ရောက်ခြင်းကြောင့် ရအပ်သောမဂ်၊ (တစ်နည်း) သောတ-ဿ+အာပတ္တိ ဧတဿာတိ သောတာပတ္တိ၊ သောတာပတ္တိဿ+မဂ္ဂေါ သောတာပတ္တိ-မဂ္ဂေါ-အရိယမဂ်သို့ ရှေးဦးစွာ ရောက်ခြင်းရှိသောပုဂ္ဂိုလ်၏မဂ်၊ နိဿိယတိတိ နိ-ဿယော၊ ဘုသော+နိဿယော ဥပနိဿယော(မူလဋီ-၃၊ ၁၇၁)၊ သောတာပတ္တိ-မဂ္ဂဿ+ဥပနိဿယော သောတာပတ္တိမဂ္ဂူပနိဿယော၊ သောတာပတ္တိမဂ်၏ အားကြီးသော မှီရာအကြောင်းဟူသည် သောတာပတ္တိမဂ်ရခြင်းငှာ ဖြည့်ကျင့်အပ်သော ပါရမီကောင်းမှုတည်း။(ဇာဋီသစ်-၃၊ ၃၂)

မဂ္ဂ။ ။မံ သိဝံ ဂစ္ဆတိ ဧတေနာတိ မဂ္ဂေါ၊ [မ+ဂမု+ကံ၊-သူစိ၊] ကိလေသေ မာ-ရေန္တော ဂစ္ဆတိတိ မဂ္ဂေါ၊ [မာရေန္တ+ဂမု+ကံ၊ ရေန္တချေ၊ မာ၌ ရဿပြု၊] ဧဋီ၊ သူစိ၌ “ကိလေသေ မာရေတိတိ မော၊ [မရ+ရ၊] ဂစ္ဆတိတိ ဂေါ၊ [ဂမု+ကံ၊] ဂေါ ဝိယာတိ ဂေါ၊ မော စ+သော+ဂေါ စာတိ မဂ္ဂေါ”ဟု ပြု၏၊ ဗိဗ္ဗာနံ မဂ္ဂတိ ဂဝေသတိတိ မဂ္ဂေါ၊ နိဗ္ဗာနတ္ထိကေဟိ မဂ္ဂိယတိတိ မဂ္ဂေါ၊ [မဂ္ဂ+အ၊] ဂမ္မတိ ပဋိပဇ္ဇိယတိတိ မဂ္ဂေါ၊ [ဂမု+အ၊ ဂနှင့် မ ရှေ့နောက်ပြန်၊ မဒွေဘော၊(သာရတ္ထ-၃၊ ၁၇၀)။ [ဝိဂ္ဂဟ-၅၂- ၅၃၌ “မန္တိ

တံ ဂါမံ-ကို၊ ဥပနိဿာယ-မိ၍၊ ဝိဟာသိ-ပြီ၊ တာပိ ကုမာရိကာယော-တို့
 သည်လည်း၊ ဧကသ္မိံ-သော၊ **နက္ခတ္တဒိဝသေ**-ကြတ္တိကာစသော နက္ခတ်နှင့်
 ယှဉ်သော ပွဲသဘင်နေ့၌၊ ဝါ-နက္ခတ်ပွဲသဘင်နေ့၌၊ နဒိ-သို့၊ ဂန္ဓာ-၍၊ နုတ္တာ-
 ၍၊ အလင်္ကာတပဋိယတ္တာ-တန်ဆာဆင်ခြင်းဖြင့် ပြင်ဆင်အပ်ပြီးကုန်သည်၊ ဝါ-
 အလှပြင်အပ်ပြီးကုန်သည်၊ (သမာနာ-ကုန်လသော်၊) [ဓမ္မဘာ-၂၊ ၃၁၉၈] ဂါမာ-
 ဘိမုခိယော-ရွာသို့ ရှေးရှုသော မျက်နှာရှိကုန်သည်၊ ဝါ-ရွာသို့ ဦးတည်ကုန်သည်၊
 (ဟုတ္တာ)၊ ပါယိသု-သွားကုန်ပြီ၊ သတ္ထာပိ-သည်လည်း၊ တံ ဂါမံ-ကို၊ ပဝိသိတ္တာ-
 ၍၊ ပိဏ္ဍာယ-ငှာ၊ စရတိ-မူ၏၊ အထ-၌၊ မာရော-သည်၊ သကလဂါမဝါသိနံ-

သတ္ထာ ဧတေန မဂ္ဂစိတ္တေနာတိ မဂ္ဂေါ၊ သိဝံ မဂ္ဂိယတိ ဂစ္ဆတိ ဧတေနာတိ မဂ္ဂေါ၊
 (ကရဏသာဓန)၊ နိဗ္ဗာနတ္ထိကေဟိ မဂ္ဂိယတေ အဿာတိ မဂ္ဂေါ၊(သမ္ပဒါနသာဓန)၊
 ကိလေသေဟိ မဇ္ဇန္တိ သုဇ္ဈန္တိ ဝိနေယျာ ဧတသ္မာတိ မဂ္ဂေါ၊(အပါဒါနသာဓန)၊
 နိဗ္ဗာနတ္ထိကေဟိ မဂ္ဂိယတိ ဂဝေသီယတိ ဧတ္တာတိ မဂ္ဂေါ၊ သိဝံ နိဗ္ဗာနံ ဂစ္ဆတိ ဧတ္တာတိ
 မဂ္ဂေါ၊ သိဝံ နိဗ္ဗာနံ ဂမေတိ ဧတ္တာတိ မဂ္ဂေါ၊ (အဓိကရဏသာဓန)၊ နိဗ္ဗာနဿ မဂ္ဂနံ
 ဂမနံ မဂ္ဂေါ၊ မဂ္ဂေါ အသ္မိံ အတ္ထိတိ မဂ္ဂေါ၊(ဘာဝသာဓနကိတ်အတွင်းငုတ်သော
 အဿတ္ထိ တဒ္ဓိတ်)ဟု ပြုသေး၏။

နက္ခတ္တဒိဝသေ။ ။န ဒီယတိ န ခရတိတိ ဝါ နက္ခတ္တံ၊ [န+ဒိ+အ၊ ဤကို ဧ၊ ဧကို
 အယ၊ နခါဒယော(မောဂ်-၃၊ ၇၆)သုတ်ဖြင့် ခယကို ခတ္တပြု၊ (တစ်နည်း) န+ခရ+တ၊
 ၎င်းသုတ်ဖြင့် ခရကို ခတ္တပြု၊(မောဂ်ပ-၃၊ ၇၆)၊ တစ်နည်း-နက္ခတိတိ နက္ခတ္တံ၊ [နက္ခ-
 ဂတိ အနက်+တ၊-ဓာန်ဋီ-၅၇]၊ (တစ်နည်း) ဧတ္တော ဣတော စာတိ ဝိသမဂတိယာ
 အဂန္ဓာ အတ္တနော ဝိထိယာဝ ဂမနေန နက္ခနံ ဂမနံ တာယတိ ရက္ခတိတိ နက္ခတ္တံ၊
 [နက္ခ+တာ+အ၊-နီတိဓာတု-၂၂]၊ နက္ခတ္တေနယုတ္တံ၊ လက္ခိတံ ဝါ ဆဏံ နက္ခတ္တံ-
 ကြတ္တိကာစသော နက္ခတ်နှင့်ယှဉ်သောပွဲသဘင်၊ ဝါ-ကြတ္တိကာစသော နက္ခတ်ဖြင့်
 မှတ်သားအပ်သော ပွဲသဘင်၊ ယုတ္တပုဒ်၊ လက္ခိတ၊ ဆဏပုဒ်တို့ကိုချေ၊ (တစ်နည်း)
 ကြတ္တိကာစသော နက္ခတ်ကို အကြောင်းပြု၍ ပြုလုပ်အပ်သောပွဲကို ကာရဏူပစာရ
 အားဖြင့် နက္ခတ္တဟု ဆိုသည်၊ “နက္ခတ္တဿ+ဒိဝသော နက္ခတ္တဒိဝသော-နက္ခတ်ပွဲ
 သဘင်၏နေ့၊ (တစ်နည်း) နက္ခတ္တဿ+ကရဏံ+ဒိဝသော နက္ခတ္တဒိဝသော-နက္ခတ်ပွဲ
 သဘင်ကို ပြုလုပ်ကျင်းပရာနေ့၊ ကရဏပုဒ်ချေ”ဟု ဆက်ပါ။ (အံဋီ-၁၊ ၁၅၅၊ သီဋီ
 သစ်-၁၊ ၃၆၀၊ သီဋီသစ်-၂၊ ၁၃၀)

အလုံးစုံသော ရွာ၌နေသူတို့၏၊ ဝါ-ရွာနေသူအားလုံးတို့၏၊ သရီရေ-ကိုယ်၌၊ အဓိမုစ္စိတ္တာ-ပူးဝင်၍၊ ယထာ-အကြင်အခြင်းအရာအားဖြင့် ပြုလသော်၊ သတ္တာ၊ ကဋ္ဌဗ္ဗဘတ္တမတ္တမ္ပိ-ယောက်မဖြင့် ခူးယူအပ်သောဆွမ်းမျှကိုလည်း၊ ဝါ-တစ်ဖွန်း တစ်ယောက်မသော ဆွမ်းမျှကိုလည်း၊ [ကဋ္ဌဗ္ဗနာ+ဂဟေတဗ္ဗ+ဘတ္တံ ကဋ္ဌဗ္ဗဘတ္တံ- အပ. ၄-၂, ၁၂၁] န လဘတိ-မရ၊ ဧဝံ-ဤသို့သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ကတွာ-၍၊ ယထာဓောတေန-အကြင်အကြင်ဆေးကြောအပ်ပြီးသော၊ ဝါ-ဆေး ထားအပ်သည့်အတိုင်းဖြစ်သော၊ ပတ္တေန-ဖြင့်၊ နိက္ခမန္တံ-သော၊ သတ္တာရံ-ကို၊ ဂါမဒ္ဒါရေ-၌၊ ဌတွာ-၍၊ အာဟ-ပြီ၊ (ကိ)၊ “သမဏ-ရဟန်း! ပိဏ္ဏပါတံ-ကို၊ လဘိတ္ထ အပိ-ရခဲ့ပါသလော? [အပိသဒ္ဓါ ပဉ္စ(မေးမြန်းခြင်း)အနက်ဟော၊ ရူ- ၁၃၀၊ နိတိ သုတ္တ-၃၆၆]” ကူတိ-ပြီ၊ “ပါပိမ-မာရ်နတ်! [ဓမ္မဘာ-၂, ၃၇၄၅] ယထာ- အကြင်အခြင်းအရာအားဖြင့် ပြုလသော်၊ အဟံ-သည်၊ ပိဏ္ဏံ-ကို၊ န လဘေယျံ- မရနိုင်၊ ကံ-အဘယ်ကြောင့်၊ တွံ-သည်၊ တထာ-အားဖြင့်၊ အကာသိ ပန-ပြုရ သနည်း?” ကူတိ-ပြီ၊ “ဘန္တေ! တေန ဟိ-လျှင်၊ ပုန-ဖန်၊ ပဝိသထ-ပါကုန်” ကူတိ-ပြီ၊ အဿ-ထိုမာရ်နတ်၏၊ ဧဝံ-ဤအကြံသည်၊ အဟောသိ ကိရ-သတဲ့၊ (ကိ)၊ “ပုန-ဖန်၊ သစေ ပဝိသတိ-အံ၊ သဗ္ဗေသံ-တို့၏၊ သရီရေ-၌၊ အဓိမုစ္စိတ္တာ- ၍၊ ဣမဿ-ဤရဟန်းဂေါတမ၏၊ ပုရတော-ရှေ့၌၊ ပါဏိ-လက်ကို၊ ပဟရိတ္တာ- ပုတ်ခတ်၍၊ [ပါဏိ ပဟရိတ္တာ-လက်ခုပ်တီး၍၊] ဟဿကေဠိ-ပြက်ရယ်ပြောင် လှောင်မှုကို၊ ကရိဿာမိ-အံ၊” ကူတိ-သို့၊ (အဟောသိ ကိရ-သတဲ့) တသ္မိ ခဏေ-၌၊ တာ ကုမာရိကာယော-တို့သည်၊ ဂါမဒ္ဒါရံ-ရွာတံခါးသို့၊ ပတွာ-၍၊ သတ္တာရံ-ကို၊ ဒိသွာ၊ ဝန္တိတွာ-၍၊ ဧကမန္တံ-၌၊ အဋ္ဌသု-ကုန်ပြီ၊ မာရောပိ-သည် လည်း၊ သတ္တာရံ-ကို၊ အာဟ၊ (ကိ)၊ “ဘန္တေ! ပိဏ္ဏံ-ကို၊ အလဘမာနာ-ကုန်လ သော်၊ ဝါ-ကြောင့်၊ ဇိဃတ္တာဒုက္ခေန-ဆာလောင်ခြင်းဆင်းရဲသည်၊ ပီဠိတာ-နှိပ် စက်အပ်ကုန်သည်၊ အတ္ထ အပိ-ဖြစ်ကုန်ပါသလော?” ကူတိ-ပြီ၊ သတ္တာ-သည်၊ “ပါပိမ-မာရ်နတ်ယုတ်! အဇ္ဇ-နေ၊ မယံ-တို့သည်၊ ကိဉ္စိ-ကို၊ အလဘိတ္တာပိ-မရ သော်လည်း၊ အာဘဿရလောကေ-အာဘဿရာဘုံမျှ၊ မဟာဗြဟ္မာနော ဝိယ- မဟာဗြဟ္မာတို့ကဲ့သို့၊ ပီတိသုခေန-ပီတိသုခဖြင့်သာလျှင်၊ ဝါ-ပီတိနှင့် တကွ ဖြစ်သော သုခဝေဒနာဖြင့်သာလျှင်၊ ဝီတိနာမေဿာမ-ကုန်လွန်စေကုန်အံ့။”

ကုတိ-သို့ ဝတ္ထု-၍၊ ကုမံ ဂါထံ-ကို အာဟ-ပြီ (ကိ)၊ “သုသုခံ၊ ယေ၊ ယထာ”တိ-ဟူ၍၊ (အာဟ)။

သုသုခံ ဝတ ဇီဝါမ၊ ယေသံ နော နတ္ထိ ကိဉ္ဇနံ၊

ပီတိဘက္ခာ ဘဝိဿာမ၊ ဒေဝါ အာဘဿရာ ယထာ။

ယေသံ နော-အကြင်ငါတို့၏၊ ဝါ-တို့မှာ၊ ကိဉ္ဇနံ-ဖိစီးနှိပ်စက်တတ်သော ရာဂစသော ကိလေသာသည်၊ [ကိဉ္ဇတိ မဒ္ဒတိ အဘိဘဝတိတိ ကိဉ္ဇနံ၊-သံဋီ-၁၊ ၂၁၂] နတ္ထိ-မရှိ၊ (တေ မယံ-ထိုငါတို့သည်၊) သုသုခံ-စွာ၊ ဝတ-စစ်၊ ဇီဝါမ-ကုန်၏၊ အာဘဿရာ-အာဘဿရာမည်ကုန်သော၊ ဒေဝါ-ဗြဟ္မာတို့သည်၊ ပီတိ-ဘက္ခာ-ဈာနပီတိဟူသော အစာရှိကုန်သည်၊ (ဘဝန္တိ) ယထာ-ဖြစ်ကုန်သကဲ့သို့၊ (တထာ-တူ၊ မယမ္ပိ-ငါတို့သည်လည်း၊) ပီတိဘက္ခာ-ကုန်သည်၊ ဘဝိဿာမ-ဖြစ်ကုန်အံ့။

တတ္ထ-၌၊ ယေသံ နောတိ-ကား၊ ယေသံ အမှကံ-တို့၏၊ ဝါ-တို့မှာ၊ ပလိ-ဗုဇ္ဈနတ္ထေန-နှောက်ယှက်(တားဆီးပိတ်ပင်)တတ်သည်၏အဖြစ်ဟူသော အနက်သဘောကြောင့်၊ ရာဂါဒီသု-ရာဂအစရှိကုန်သော၊ ကိဉ္ဇနေသု-ဖိစီးနှိပ်စက်တတ်သော တရားတို့တွင်၊ ဧကမ္ပိ-တစ်ပါးလည်းဖြစ်သော၊ ကိဉ္ဇနံ-ဖိစီးနှိပ်စက်တတ်သော ရာဂစသော ကိလေသာသည်၊ နတ္ထိ၊ **ပီတိဘက္ခာ**တိ-ကား၊

ပီတိဘက္ခာ။ ။အောက်စာနိဗ္ဗာန(သပီတိကစာ)ကို ဝင်စားခြင်းကို “ပီတိ-ဘက္ခာ”ဟု ဆိုရသည်၊(သံ၊ ၄-၁၊ ၁၆၅)၊ ပီတိဟုဆိုသော်လည်း ပီတိတစ်ပါးတည်းကို မယူရ၊ ဥပလက္ခဏနည်း၊ ဧကဒေသုပစာရအားဖြင့် ပီတိ၊သုခကို ယူရမည်၊ ထို့ကြောင့် “ပီတိသုခေနော ဝီတိနာမေန္တိ”ဟု ဖွင့်သည်၊ “ဘက္ခိယတေတိ ဘက္ခော၊ ပီတိ+ဘက္ခော ယေသန္တိ ပီတိဘက္ခာ”ဟု ပြုပါ။

တစ်နည်း။ ။ဘုရားရှင်သည် အာနာပါနစတုတ္ထဈာန်ကိုသာ ဝင်စားရိုးရှိရကား ဥပမေယျဘက်၌ အာနာပါနစတုတ္ထဈာန် ဝင်စားခြင်းကို ပီတိဘက္ခာဟု အချို့ဆိုကြ၏၊ ထိုအလို “ပီတိသဟိတသဒိသေန သုခေန(ထေရ၊ ၄-၁၊ ၂၆၆)”အဖွင့်ကို မှီး၍ “ပီတိယာ+သဟိတံ ပီတိ-ပီတိနှင့် တကွဖြစ်သည်၊ သဟိတပုဒ်ချေ၊ ပီတိ ဝိယာတိ ပီတိ-ပီတိနှင့် တကွဖြစ်သည်နှင့်တူသောသုခ၊ ဝါ-ပီတိဖြစ်ခြင်းနှင့်တူသော သုခ”ဟု ပြု၍ ပီတိအရ သုခကို ယူပါ၊ သုခဟု ဆိုသော်လည်း သောမနဿ(သုခ)ဝေဒနာကို

အာဘဿရာ-အာဘဿရာဘုံသားဖြစ်ကုန်သော၊ ဝါ-အာဘဿရာမည်ကုန်သော၊ ဒေဝါ-ဗြဟ္မာတို့သည်၊ ပီတိဘက္ခာ-ဈာနပီတိဟူသော အစာရှိကုန်သည်၊ ဟုတွာ-၍၊ **ပီတိသုခေနေဝ**-ပီတိသုခဖြင့်သာလျှင်၊ ဝါ-ပီတိနှင့် တကွဖြစ်သော သုခဝေဒနာဖြင့်သာလျှင်၊ ဝီတိနာမေန္တိ ယထာ-ကုန်လွန်စေကုန်သကဲ့သို့၊ ပါပိမယုတိ! ဧဝံ-တူ၊ မယမ္ပိ-တို့သည်လည်း၊ ကိဗ္ဗိ-ကို၊ အလဘိတွာ-၍လည်း၊ ဝါ-

မယူရ၊ ငြိမ်သက်သောကြောင့်လည်းကောင်း ဉာဏ်အထူးနှင့် ယှဉ်သောကြောင့်လည်းကောင်း သုခအရ ဥပေက္ခာကို ယူပါ။ (ထေရ. ၄-၁, ၂၆၆၊ ဒီဇီ-၁, ၂၆၁၊ သီဇီသစ်-၂, ၁၃၄)။ သို့သော် သံ. ၄-၁, ၁၆၅၌ ဥပမေယျနှင့် ဥပမာနအတွက် ခွဲခြားမဖွင့်သောကြောင့် ရှေ့နည်းအတိုင်းသာ ကောင်းသည်။

အာဘဿရာ။ ။အာ ဘုသော ဘာတီတိ အာဘာ၊ သရတိ နိဂ္ဂစ္ဆတီတိ သရာ၊ အာဘာ+သရာ ဧတေသန္တိ အာဘဿရာ-ထွက်သော အရောင်ရှိသော ဗြဟ္မာတို့၊ “အာဘာသရာ”ဟု ဆိုလိုလျက် သံဒွေဘော်၊ ဘာ၌ ရဿပြု၍ “အာဘဿရာ”ဟု ဖြစ်သည်၊ တိမ်တိုက်မှ လျှပ်စီးတွေ ကွန့်မြူးနေသကဲ့သို့ ပီတိပြည့်လျှမ်းသော ဈာန်အစွမ်းကြောင့် ဖြစ်သော စိတ္တဇရုပ်ခန္ဓာအစဉ်များရှိနေသောကြောင့် ဤဗြဟ္မာတို့၏ ကိုယ်ရောင် ကိုယ်ဝါတို့သည် ခန္ဓာကိုယ်မှ တလက်လက်ထွက်နေသည်။

တစ်နည်း။ ။အာဘာသနံ ဩဘာသနံ အာဘဿော၊ [အာ+ဘာသ+အ၊ သံဒွေဘော်၊ ဘာ၌ ရဿ၊] အာဘဿော+သီလံ ဧတေသန္တိ ဘာဘဿရာ-ကိုယ်ရောင်ကိုယ်ဝါဖြင့် တောက်ပခြင်းအလေ့ရှိသော ဗြဟ္မာတို့၊ [အာဘဿ+ရ-မဏိ-၂, ၈-၉၊] (တစ်နည်း) အာဘာ သရန္တိ နိစ္ဆရန္တိ ဧတေသုတိ အာဘဿရာ-ထွက်သော အရောင်ရှိရာ ဗြဟ္မာတို့၊ (ပဒီ-၂၅၈)၊ အာဘုသော+ဘဿော နိဿဇ္ဈော+ရော ကပ္ပဝိနာသက-အဂ္ဂိ ဣမသ္မာတိ အာဘဿရာ-အလွန် ထွက်မြောက်သော ကမ္ဘာဖျက်မီးရှိရာဒုတိယဈာန်ဘုံ၊ ဝါ- လွန်စွာ ကမ္ဘာကို ဖျက်ဆီးတတ်သောမီး လွတ်မြောက်ရာ ဒုတိယဈာန်ဘုံ၊ [အာ+ဘဿ+ရ၊ ပဉ္စမိဗဟုဗ္ဗိတိသမာသိ၊ ရသဒ္ဓါ၊ မီးဟော၊-ဇဇီ-၉၅၊ သူစိ၊] ဤနောက်ဆုံးနည်းအလို ဗြဟ္မာတို့ကို ရအောင် “အာဘဿရေ+နိဗ္ဗတ္တာ အာဘဿရာ-ဒုတိယဈာန်ဘုံ၌ ဖြစ်သော ဗြဟ္မာတို့”ဟု ဆက်ပါ။

ပီတိသုခေနဝ။ ။ဤအဖွင့်ကို ကြည့်၍ ပီတိဘက္ခာ၌ ပီတိအရ ပီတိသုခကို ယူရသည်၊ “ပီတိ စ+သုခံ ပီတိသုခံ၊ (ထေရ. ၄-၂, ၆၀၊ ထေရီ. ၄-၁၆၆)၊ (တစ်နည်း) ပီတိယာ+သဟိတံ+သုခံ ပီတိသုခံ”ဟု ပြုပါ။ (ထေရ. ၄-၁, ၂၆၆)

သော်လည်း၊ ပီတိဘက္ခာ-ဈာနပီတိဟူသော အစာရှိကုန်သည်။ ဘဝိဿာမ-
ကုန်အံ့၊ ဣတိ အတ္ထော-နက်။ ဒေသနာဝသာနေ-၌၊ ပဉ္စသတာပိ-ကုန်သော၊
ကုမာရိကာယော-တို့သည်၊ သောတာပတ္တိဖလေ-၌၊ ပတိဋ္ဌဟိသု-ကုန်ပြီ၊ ဣတိ-
မာရဝတ္ထုပြီးပြီ။

မာရဝတ္ထုဘာသာသနီကာ ပြီးပြီ။

၃-ကောသလရညော ပရာဇယဝတ္ထု

ဇယံ ဝေရန္တိ ဣမံ ဓမ္မဒေသနံ သတ္တာ ဇေတဝနေ ဝိဟရန္တော ကောသလ-
ရညော-၏။ ပရာဇယံ-စစ်ရှုံးခြင်းကို၊ အာရဗ္ဗ ကထေသိ။ ကိရ-ချဲ့၊ သော-
ထိုကောသလမင်းသည်၊ ကာသိကဂါမိ-ကာသိတိုင်း၌ဖြစ်သော ရွာကို၊ နိဿာ-
ယ-၍၊ ဘာဂိနေယျေန-တူဖြစ်သော၊ အဇာတသတ္တုနာ-နှင့်၊ သဒ္ဓိ-တူ၊ ယုဇ္ဈ-
န္တော-စစ်တိုက်လသော်၊ တေန-ထိုအဇာတသတ်သည်၊ တယော ဝါရေ-၃
ကြိမ်တို့တိုင်တိုင်၊ ပရာဇိတော-ရှုံးစေအပ်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ တတိယဝါရေ-၌၊
စိန္တေသိ-ပြီ၊ (ကိ)၊ “အဟံ-သည်၊ ဒီရမုခမ္ပိ-ပါးစပ်၌ နို့ရည်ရှိသေးသည်လည်း
ဖြစ်သော၊ (နို့နံမစင်သေးသည်လည်းဖြစ်သော)၊ ဒါရကံ-ကို၊ ပရာဇေတုံ-ရှုံးစေ
ခြင်းငှာ၊ နာသက္ခိ-မစွမ်းနိုင်ခဲ့၊ မေ-အား၊ ဇီဝိတေန-အသက်ရှင်ခြင်းဖြင့်၊ ကိ-
ဘာအကျိုးရှိမည်နည်း” ဣတိ-ပြီ၊ သော-သည်၊ အာဟာရူပစ္ဆေဒံ-အာဟာရ
ဖြတ်ခြင်းကို၊ (အစာဖြတ်ခြင်းကို)၊ ကတွာ-၍၊ မဉ္ဇကေ-ညောင်စောင်း၌၊ နိပဇ္ဇိ-
ပြီ၊ အထ-၌၊ အဿ-ထိုကောသလမင်း၏၊ သာ ပဝတ္တိ-ထိုဖြစ်ပုံသည်၊ သကလ-
နဂရံ-ကို၊ ပတ္ထရိ-ပုံနှံ့ပြီ၊ ဘိက္ခု-တို့သည်၊ တထာဂတဿ-အား၊ အာရောစေသုံ-
ကုန်ပြီ၊ (ကိ)၊ “ဘန္တေ! ရာဇာ-ကောသလမင်းသည်၊ ကာသိကဂါမိကံ-ကာသိ
တိုင်း၌ဖြစ်သော ရွာငယ်ကို၊ နိဿာယ-၍၊ တယော ဝါရေ-တိုင်တိုင်၊ ပရာဇိတော
ကိရ-ပြီတဲ့၊ သော-သည်၊ ဣဒါနိ-၌၊ ပရာဇိတွာ-၍၊ အာဂတော-သည်၊ (သမာ-
နော-သော်)၊ ‘(အဟံ-သည်)၊ ဒီရမုခမ္ပိ-သော၊ ဒါရကံ-ကို၊ ပရာဇေတုံ-ငှာ၊
နာသက္ခိ-နိုင်ခဲ့၊ မေ-အား၊ ဇီဝိတေန-ဖြင့်၊ ကိ-နည်း၊’ ဣတိ-တွေး၍၊ အာဟာရူ-
ပစ္ဆေဒံ-ကို၊ ကတွာ-၍၊ မဉ္ဇကေ-၌၊ နိပဇ္ဇော-ပြီ၊” ဣတိ-ကုန်ပြီ၊ သတ္တာ-သည်၊
တေသံ-တို့၏၊ ကထံ-ကို၊ သုတွာ-၍၊ “ဘိက္ခဝေ! ဇိနန္တောပိ-သူတစ်ပါးကို အနိုင်ရ

သူသည်လည်း၊ ဝါ-သည်၏အဖြစ်ကြောင့်လည်း၊ ဝေရံ-ရန်သူကို၊ ပသဝတိ-
ဖြစ်စေ၏။ ဝါ-ရ၏။ ပရာဇိတော ပန-သူတစ်ပါးက ရှုံးစေအပ်သူသည်ကား၊
(ရှုံးသူသည်ကား)၊ ဒုက္ခံ-ဆင်းရဲစွာ၊ သေတိယေဝ-အိပ်နေရသည်သာ။” ကုတိ-
သို့၊ ဝတ္ထု၊ ကုမံ ဂါထံ အာဟ၊ (ကံ)၊ “ဇယံ၊ ပေ၊ ဇယပရာဇယ”န္တိ-၍၊ (အာဟ)။

ဇယံ ဝေရံ ပသဝတိ၊ ဒုက္ခံ သေတိ ပရာဇိတော၊

ဥပသန္တော သုခံ သေတိ၊ ဟိတွာ ဇယပရာဇယံ။

ဇယံ (ဇယန္တော)-သူတစ်ပါးကို အနိုင်ရသူသည်၊ ဝါ-အနိုင်ရသည်၏အဖြစ်
ကြောင့်၊ ဝါ-အနိုင်ရလသော်၊ ဝေရံ-ရန်ကို၊ (ရန်သူကို)၊ ပသဝတိ-ဖြစ်စေ၏။
ဝါ-ရ၏။ ပရာဇိတော-သူတစ်ပါးက ရှုံးစေအပ်သူသည်၊ (ရှုံးသူသည်)၊ ဒုက္ခံ-
ဆင်းရဲစွာ၊ သေတိ-အိပ်ရနေရ၏။ ဥပသန္တော-ကိလေသာခပ်သိမ်း၊ အေးငြိမ်း
ကင်းကွာ၊ ရဟန္တာသည်၊ ဇယပရာဇယံ-နိုင်ခြင်းရှုံးခြင်းကို၊ ဟိတွာ-ပယ်စွန့်၍၊
သုခံ-ချမ်းသာစွာ၊ သေတိ-၏။

တတ္ထ-၌၊ ဇယန္တိ-ကား၊ ပရံ-ကို၊ ဇိနန္တော-နိုင်သူသည်၊ ဝါ-အနိုင်ရသည်၏

ဇယံ။ ။ “ပရံ ဇိနန္တော”ဖြင့် “ဇိနာတိတိ ဇယံ”ဟု ပြုရကြောင်းကို ပြသည်။ [ဖွင့်
ဒုတိယာ၊ ကံရှိရာဝယ်၊ မှန်စွာကတ္ထု၊ ဝိပြုဟ်ပြုရ(ဝိပုဒ်စစ်ဂံ-၃၇၅)၊ သံဝဏ္ဏတဗ္ဗ၊
ကိတ်ပဒ၊ ကံကားအဝုတ္ထ၊ ဒုတိယန္တနှင့် ဖွင့်၍ပြ၊ ကတ္ထုသာဓနကြိစ္စရာ။ (သံ-၄)]
အန္တပစ္စည်း ဟိတ်အနက်တည်း၊(ဒီဇီ-၃၊ ၁၃၃၊ အနုဇီ-၁၊ ၇၆၊ ကစ္စာဋီကာ-၄၃)၊
“ကတ္တား-လက္ခဏာ-ဟိတ်နက်ရ၊ မာနအန္တပထမာ(ကစ်ဘာ-၂၊ ၄၈၉)”နှင့်အညီ အန္တ၊
မာနပစ္စည်းတို့သည် ပထမန္တဖြစ်လျှင် ကတ္တားအနက်၊ လက္ခဏာအနက်၊ ဟိတ်အနက်
ပေးနိုင်သည်။ အန္တပစ္စည်းက ထိုအနက်များကို ထွန်းပြလျှင် ပထမာဝိဘတ်က လိင်
အနက်ကို ဟော၏။

ကာလ၊ အနက်၊ သက်သုတ်။ ။အန္တပစ္စည်းသည် ကာလပုဂ္ဂိုလ်၊ ကတ္တား၊ လက္ခဏာ၊
ဟိတ်အနက်တို့၌ သက်နိုင်၏။(ဘေဒစိန္တာ-၃၇၁၊ ကစ္စာ-၄၃)၊ ထိုတွင် ပစ္စုပ္ပန်ကာလ၌
ဝတ္ထမာနေ မာနန္တာသုတ်ရင်းဖြင့် သက်၍ ကြွင်းသော အတိတ်၊ အနာဂတ်၊ လက္ခဏာ၊
ဟိတ်အနက်တို့၌ “မာနန္တာ”ဟူသော ယောဂဝိဘာဂဖြင့် သက်ရ၏။ [“မာနန္တာ”တိ
ယောဂဝိဘာဂေန ပန အတိတာနာဂတလက္ခဏဟေတုကေသုပိ မာနန္တာ ဟောန္တိ
ယထာရဟံ၊-ဝိဗော-၂၆၁။]

အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝါ-လသော်၊ **ဝေရံ**-ရန်ကို၊ (ရန်သူကို)၊ ပဋိလဘတိ-ပြန်ရ၏။
ပရာဇိတောတိ-ကား၊ ပရေန-သူတစ်ပါးသည်၊ ပရာဇိတော-ရှုံးစေအပ်သူသည်၊
 ဝါ-ရှုံးခြင်းသို့ ရောက်သူသည်၊ “ကဒါ-၌၊ ပစ္စာမိတ္တဿ-ရန်သူ၏၊ ပိဋ္ဌိ-ကျော
 ကုန်းကို၊ ဒဠု-ငှာ၊ သက္ခိယာမိ န ခေါ-စွမ်းနိုင်မည်နည်း?” ကုတိ-တွေး၍၊ ဒုက္ခ-
 စွာ၊ သေတိ-အိပ်ရနေရ၏၊ သဗ္ဗိရိယာပထေသု-အလုံးစုံသော ကုရိယာပုတ်
 တို့၌၊ ဒုက္ခမေဝ-စွာသာလျှင်၊ ဝိဟရတိ-၏၊ ကုတိ အတ္ထော။ ဥပသန္တောတိ-
 ကား၊ အပ္ပန္တရေ-ကိုယ်တွင်း၌၊ ဥပသန္တရာဂါဒိကိလေသော-ငြိမ်းအေးပြီးသော
 ရာဂအစရှိသော ကိလေသာရှိသော၊ ဒိဏာသဝေါ-သည်၊ ဇယဉ္ဇ-နိုင်ခြင်းကို

ဝေရံ ပသဝတိ။ ။ပသဝတိ၌ ပရှေးရှိသော သုဓာတ်သည် ဇနန(ဖြစ်စေခြင်း)
 အနက်ကို ဟော၏။(ဒီဋီ-၃, ၁၃၃) ရန်ကို ဖြစ်စေခြင်းဟူသည် ရန်သူကို ရရှိခြင်း
 ပင်တည်းဟု ပြလို၍ “ပဋိလဘတိ(ဓမ္မ. ၄)၊ ဝေရိပုဂ္ဂလံ လဘတိ(သံ. ၄-၁, ၁၄၁)”ဟု
 ဖွင့်သည်။(အဋီ-၂, ၅၈)၊ “ဝေရိပုဂ္ဂလံ”ကို ရှု၍ ဝေရံအရ အကုသိုလ်ရန်၊ ပုဂ္ဂိုလ်ရန်
 ၂မျိုးတွင် ပုဂ္ဂိုလ်ရန်ကို ယူပါ၊ သုဓာတ်သည် ပဥပသာရကြောင့် ရခြင်းအနက်ဟော
 ဟုလည်းကောင်း၊ “ဝေရိပုဂ္ဂလံ”ကို ရှု၍ “ဝေရံ+အဿ အတ္ထိတိ ဝေရော-ရန်ရှိသော
 ပုဂ္ဂိုလ်”ဟုလည်းကောင်း၊ (တစ်နည်း) ဝေရနောင် ဤပစ္စည်းသက်၍ “ဝေရိ”ဟု ဆို
 လိုလျက် လောပေါ(မောင်-၄, ၁၂၃)သုတ်ဖြင့် ဤပစ္စည်းချေသည်ဟုလည်းကောင်း
 ကြံကြသေး၏ မကောင်းပါ။ [ဇယနိမိတ္တံ အတ္တနော ဥပရိ ဝေရံ ဝိရောဓံ ပသဝတိ
 ဥပ္ပာဒေတိ၊-ဒီဋီ-၃, ၁၃၃။]

နိတိဓာတု-၁၇၂။ ။ထို၌ “သူ ပသဝေ(ပွားခြင်း)၊ ပသဝေါ ဇနနံ(ဖြစ်ခြင်း)၊ ပ-
 သဝတိ(ဖြစ်၏)”ဟု ဆို၏၊ ထိုအလို ဝေရံကို ပထမန္တယူ၍ “ဇယံ-ကြောင့်၊ ဝါ-သော်၊
 ဝေရံ-သည်၊ ပသဝတိ-ဖြစ်ပွား၏”ဟုပေး၊ ကာရိတ်ပစ္စည်းအကျေကြံ၍ “ဝေရံ-ကို၊
 ပသဝတိ-ဖြစ်စေ၏”ဟုသော်လည်း ပေးပါ။ ဓာတွတ္ထအလိုကား သုဓာတ် ကိုယ်တိုင်ပင်
 ဇနန(ဖြစ်စေခြင်း)အနက်ဟောဟု ယူသဖြင့် ကာရိတ်အကျေကြံဖွယ်မလို။

ပရာဇိတော။ ။[ပရာ+ဇိ+ကာရိတ်ဏေ+တ၊ ကာရိတ်ကျေ၊] “ပရာဇိယတေတိ
 ပရာဇိတော”ဟု ဟေတုကမ္မသာဓနပြုစေလို၍ “ပရေန ပရာဇိတော”ဟု အဝုတ္တ
 ကတ္တားနှင့်တကွ ဖွင့်သည်။ [သံဝဏ္ဏေကြုတ်၊ ရှိသည့်ပုဒ်ကို၊ အဝုတ်ကတ္တား၊ ဖွင့်ပြထား
 မူ၊ ပြုငြားကမ္မ၊ သာဓနတည်း(ဝိပုဒ်စစ်ဂံ-၃၇၅)၊ သံဝဏ္ဏတဗ္ဗ၊ ကိတ်ပဒ၊ ကတ္တား
 အဝုတ္တ၊ တတိယန္တနှင့် ဖွင့်၍ပြ၊ ကမ္မသာဓနကြံစရာ။(သံ-၃)]

လည်းကောင်း၊ ပရာယေဝုဉ္ဇနိခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ ဟိတ္တာ-ပယ်စွန့်၍၊ သုခ-
စွာ၊ သေတိ-၏။ သဗ္ဗိရိယာပထေသု-တို့၌၊ သုခမေဝ-စွာသာလျှင်၊ ဝိဟရတိ-
၏။ ဣတိ အတ္ထော။ ဒေသနာဝသာနေ-၌၊ ဗဟူ-တို့သည်၊ သောတာပတ္တိ-
ဖလာဒိနိ-တို့သို့၊ ပါပုဏီသု၊ ဣတိ-ကောသလရညော ပရာယေဝတ္ထု ပြီးပြီ။

ကောသလရညော ပရာယေဝတ္ထုဘာသာသီကာ ပြီးပြီ။

၄-အညတရက္ခလဒါရိကာဝတ္ထုဘာသာသီကာ

နတ္ထိ ရာဂသမောတိ ဣမံ ဓမ္မဒေသနံ သတ္တာ ဇေတဝနေ ဝိဟရန္တော
အညတရံ၊ ကုလဒါရိကံ-အမျိုးသမီးကို၊ အာရပ္ပ-၍၊ ကထေသိ-ပြီ။ ကိရ-ချဲ့၊
တဿာ-ထိုအမျိုးသမီး၏၊ မာတာပိတရော-တို့သည်၊ အာဝါဟံ-သတို့သမီးကို
ဆောင်ယူခြင်းမင်္ဂလာကို၊ (လက်ထပ်ထိမ်းမြားခြင်းမင်္ဂလာကို)၊ [ဓမ္မဘာ-၂၊ ၂၉၄
ရှု။] ကတွာ-၍၊ မင်္ဂလဒိဝသေ-ထိမ်းမြားမင်္ဂလာကို ပြုလုပ်ကျင်းပရာနေ၌၊
သတ္တာရံ-ကို၊ နိမန္တယိသု-ကုန်ပြီ၊ သတ္တာ-သည်၊ ဘိက္ခုသံဃပရိဝုတော-သည်၊
(ဟုတွာ)၊ တတ္ထ-သို့၊ ဂန္ဓာ-၍၊ နိသီဒိ-ပြီ၊ သာပိ ခေါ ဝဇ္ဇကာ-ထိုချွေးမသည်
လည်း၊ ဘိက္ခုသံဃဿ-အား၊ ဥဒကပရိဿာဝနာဒိနိ-ရေစစ်အစရှိသည်တို့ကို၊
ကရောန္တိ-လျက်၊ အပရာပရံ-အခြားသောအရပ်၊ အခြားသောအရပ်သို့၊ ဝါ-
တပြောင်းပြန်ပြန်(ဟိုဟိုဒီဒီသို့)၊ [ဓမ္မဘာ-၃၊ ၅၆၄ရှု။] သဗ္ဗရတိ-လှည့်လည်သွား
လာနေ၏၊ အဿာ-၏၊ သာမိကောပိ-လင်သည်လည်း၊ တံ-ထိုအမျိုးသမီးကို၊
ဩလောကေန္တော-လျက်၊ အဌာသိ-ပြီ၊ တဿ-ထိုလင်သည်၊ ရာဂဝသေန-
ရာဂအစွမ်းဖြင့်၊ ဩလောကေန္တဿ-သော်၊ အန္တော-၌၊ ကိလေသော-သည်၊
သမုဒါစရိ-ဖြစ်ပေါ်ပြီ၊ သော-သည်၊ အညာဏာဘိဘူတော-မသိခြင်းသည်
လွမ်းမိုးအပ်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ ဗုဒ္ဓံ-ကို၊ နေဝ ဥပဋ္ဌဟိ-မလုပ်ကျွေး၊ အသီတိ-
မဟာထေရေ-၈၀၊ သော မဟာထေရ်တို့ကို၊ န (ဥပဋ္ဌဟိ)၊ ဟတ္ထံ-ကို၊ ပဿာ-
ရေတွာ-၍၊ “တံ ဝဇ္ဇကံ-ကို၊ ဂဏှိဿာမိ-ကိုင်ယူအံ့၊” ဣတိ-သို့၊ စိတ္တံ ပန-
ကိုကား၊ အကာသိ-ပြီ၊ သတ္တာ-သည်၊ တဿ-၏၊ အဇ္ဈာသယံ-ကို၊ ဩလော-
ကေတွာ-၍၊ ယထာ-အကြင်အခြင်းအားဖြင့် ပြုလသော်၊ တံ ဣတ္ထိ-ကို၊ န

ပဿတိ-မမြင်၊ ဧဝံ-ဤအခြင်းအရာအားဖြင့်၊ အကာသိ-ပြီ၊ သော-သည်၊ အ-
ဒိသွာ-၍၊ သတ္တာရံ-ကို၊ ဩလောကေန္တော-လျက်၊ အဋ္ဌာသိ-ပြီ၊ သတ္တာ၊ တဿ-
၏၊ ဩလောကေတွာ-၍၊ ဌိတကာလေ-တည်ရာအခါ၌၊ “ကုမာရက-သတို့
သား၊ ရာဂဂိုဏ်း-ရာဂတည်းဟူသော မီးနှင့်၊ သဒိသော-တူသော၊ အဂ္ဂိ နာမ-
မည်သည်၊ န ဟိ (အတ္ထိ)-မရှိသည်၊ [ဟိနိပါတ် အဝဇာရဏအနက်ဟော] ဒေါသ-
ကလိနာ-ဒေါသတည်းဟူသောအပြစ်နှင့်၊ သဒိသော-သော၊ ကလိ နာမ-အပြစ်
မည်သည်၊ (န ဟိ အတ္ထိ-သာ) ခန္ဓပရိဟရဏဒုက္ခေန-ခန္ဓာကိုယ်ကို ရှက်ဆောင်
ရခြင်းဆင်းရဲနှင့်၊ သဒိသံ-သော၊ ဒုက္ခံ နာမ-သည်၊ န ဟိ အတ္ထိ-သာ၊ နိဗ္ဗာန-
သုခသဒိသံ-နိဗ္ဗာန်ချမ်းသာနှင့်တူသော၊ သုခမ္ပိ-သည်လည်း၊ နတ္ထိ-ယေဝ-သာ”
ဣတိ၊ ဝတ္တာ၊ ဣမံ ဂါထံ၊ အာဟ၊ (ကိ)၊ “နတ္ထိ၊ ပေ၊ သုခ”န္တိ-၍၊ (အာဟ)။

နတ္ထိ ရာဂသမော အဂ္ဂိ၊ နတ္ထိ ဒေါသသမော ကလိ၊

နတ္ထိ ခန္ဓသမော ဒုခါ၊ နတ္ထိ သန္တိပရံ သုခံ။

ရာဂသမော-ရာဂနှင့် တူသော၊ အဂ္ဂိ-မီးသည်၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ ဒေါသသမော-
ဒေါသနှင့် တူသော၊ ကလိ-အပြစ်သည်၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ ခန္ဓသမော-ခန္ဓာတို့နှင့် တူကုန်
သော၊ ဒုက္ခာ-ဆင်းရဲတို့သည်၊ နတ္ထိ-မရှိကုန်၊ သန္တိပရံ-နိဗ္ဗာန်ထက် မြတ်သော၊
သုခံ-ချမ်းသာသည်၊ နတ္ထိ-မရှိ။

တတ္ထ-၌၊ နတ္ထိ ရာဂသမောတိ-ကား၊ ဓူမံ ဝါ-အခိုးကိုလည်းကောင်း၊ ဇာလံ
ဝါ-အလျှံကိုလည်းကောင်း၊ အဂီရံ ဝါ-မီးကိုလည်းကောင်း၊ အဒဿေတွာ-
မမြင်စေမှု၍၊ ဝါ-မပြုမှု၍၊ အန္တောယေဝ-ကိုယ်တွင်း၌သာလျှင်၊ ဈာပေတွာ-
လောင်ကျွမ်းစေ၍၊ ဝါ-လောင်မြှိုက်၍၊ [ဓမ္မဘာ-၁၊ ၇၃၁၅] ဘသ္မမုဋ္ဌိ-ပြာဆုပ်ကို၊
ကာတုံ-ငှာ၊ သမတ္ထော-စွမ်းနိုင်သော၊ ရာဂေန-ရာဂနှင့်၊ သမော-တူသော၊ အ-
ညော-အခြားသော၊ အဂ္ဂိ နာမ-မီးမည်သည်၊ နတ္ထိ။ ကလိတိ-ကား၊ ဒေါသေန-

ကလိ။ ။ “ပါပေ ကလိ ပရာဇယေ(ဓာန်-၁၁၀၇)”ဂါထာလာ ကလိသဒ္ဓါ၏
အနက်၂မျိုးတွင် ဤ၌ ပါပအနက်ဟောဟု သိစေလို၍ “အပရာဇော”ဟု ဖွင့်သည်၊
ကုစ္ဆိတေန အာကာရေန လိတိ ပဝတ္တတိတိ ကလိ၊ [ကု+လိ+ဣ] ကံ သုခံ လုနာတိ
ဆိန္ဒတိတိ ကလိ၊ [က+လူ+ဣ] စက္ကိကာကာရေန “စက္ကိကော”တိ ကလိတဗ္ဗော

ဒေါသနှင့်၊ သမော-တူသော၊ အပရာဇောပိ-အပြစ်သည်လည်း၊ နတ္ထိ။ ခန္ဓ-
 သမာတိ-ကား၊ ခန္ဓေဟိ-တို့နှင့်၊ သမာ-တူကုန်သော၊ (ဒုက္ခာ နတ္ထိ)။ ပရိဟရိ-
 ယမာနာ-ရွက်ဆောင်အပ်ကုန်သော၊ ခန္ဓာ-တို့သည်၊ ဒုက္ခာ ယထာ-ဆင်းရဲကုန်
 သကဲ့သို့၊ ဧဝံ-တူ၊ အညံ-ခန္ဓာတို့မှ အခြားသော၊ ဒုက္ခံ နာမ-မည်သည်၊ နတ္ထိ။
 သန္တိပရန္တိ-ကား၊ နိဗ္ဗာနတော-နိဗ္ဗာန်ထက်၊ ဥတ္တရိ-မြတ်သော၊ အညံ-သော၊
 သုခမ္ပိ-ချမ်းသာသည်၊ နတ္ထိ။ ဟိ-မှန်၊ အညံ-သော၊ သုခံ-သည်၊ သုခမေဝ-
 သာမန်ချမ်းသာမျှသာတည်း၊ နိဗ္ဗာနံ-သည်၊ ပရမသုခံ-အမြတ်ဆုံးဖြစ်သော
 ချမ်းသာတည်း၊ ဣတိ အတ္ထော။ ဒေသနာဝသာနေ-၌၊ ကုမာရိကာ စ-သည်
 လည်းကောင်း၊ ကုမာရကော စ-သည်လည်းကောင်း၊ သောတာပတ္တိဖလေ-
 ၌၊ ပတိဋ္ဌဟိသု-ကုန်ပြီ၊ တသ္မိံ သမယေ-၌၊ ဘဂဝါ-သည်၊ တေသံ-ထိုအမျိုး
 သား၊အမျိုးသမီးတို့၏၊ အညမညံ-ချင်း၊ ဒဿနာကာရံ-မြင်အပ်မြင်နိုင်သော
 အခြင်းအရာပုံသဏ္ဌာန်ရှိကုန်သည်၏အဖြစ်ကို၊ ဝါ-မြင်အပ်မြင်နိုင်သော အခြင်း
 အရာပုံသဏ္ဌာန်ကို၊ အကာသိ-ပြီ၊ ဣတိ-အညတရကုလဒါရိကာဝတ္ထု ပြီးပြီ။

အညတရကုလဒါရိကာဝတ္ထုဘာသာသီကာ ပြီးပြီ။

၅-ဧကဥပါသကဝတ္ထုဘာသာသီကာ

ဇိဃတ္ထာတိ ဣမံ ဓမ္မဒေသနံ သတ္တာ အာဠဝိယံ-အာဠဝိမြို့၌၊ ဝိဟရန္တော
 ဧကံ ဥပါသကံ အာရဗ္ဗ ကထေသိ။ ဟိ-ချဲ့၊ ဧကသ္မိံ-သော၊ ဒိဝသေ-၌၊ သတ္တာ-
 သည်၊ ဇေတဝနေ-၌၊ ဂန္ဓကုဋိယံ-၌၊ နိသိန္နောဝ-လျက်သာ၊ ပစ္စုသကာလေ-
 ၌၊ လောကံ-ကို၊ ဝေါလောကေန္တော-လသော်၊ အာဠဝိယံ-အာဠဝိမြို့၌၊ ဧကံ-
 သော၊ ဒုဂ္ဂတမနုဿံ-ဆင်းရဲသောလူ(ယောကျ်ား)ကို၊ ဒိသ္မာ-၍၊ တဿ-၏၊
 ဥပနိဿယသမ္ပတ္တိ-အားကြီးသော မှီရာ အကြောင်း၏ ပြည့်စုံခြင်းကို၊ ဥ တွာ-
 ၍၊ ပဉ္စသတဘိက္ခုပရိဝါရော-၅ရာသော ရဟန်းအခြံအရံရှိတော်မူသည်၊
 (ဟုတွာ) အာဠဝိ-သို့၊ အဂမာသိ-ပြီ၊ အာဠဝိဝါသိနော-အာဠဝိမြို့၌ နေသော

သင်္ချာတဗ္ဗောတိ ကလိ၊ [ကလ+ဣ-ဓမ္မဋီ-၂၁၂] ကလိယတိ ပရိမိယတိ ကလိ၊
 [ကလ သင်္ချာနေ+ဣ-မောဂ်-၇၊ ၇။]

လူတို့သည်၊ ဝါ-အာဠဝီမြို့သူ၊ မြို့သားတို့သည်၊ သတ္ထာရုံ-ကို၊ နိမန္တယီသု-ပင့်
ဖိတ်ကုန်ပြီ၊ သောပိ ဒုဂ္ဂတမနုဿော-ထိုဆင်းရဲသော ယောက်ျားသည်လည်း၊
“သတ္ထာ-သည်၊ အာဂတော ကိရ-ပြီတဲ့” ကုတိ-သို့၊ သုတ္တာ-၍၊ “သတ္ထု-၏၊
သန္တိကေ-၌၊ ဓမ္မ-ကို၊ သောဿာမိ-အံ့” ကုတိ-၍၊ မနံ-ကို၊ အကာသိ-ပြီ၊ စ-
ဆက်၊ တံဒိဝသမေဝ-၌သာလျှင်၊ အဿ-၏၊ ဧကော-သော၊ ဂေါဏော-သည်၊
ပလာယိ-ပြေးပြီ၊ သော-သည်၊ “ဂေါဏံ-ကို၊ ပရိယေသိဿာမိ ကံ န ခေါ-
ရှာရမည်လော၊ ဥဒါဟု-သို့မဟုတ်၊ ဓမ္မ-ကို၊ သုဏာမိ န ခေါ-နာယူရမည်
လော?” ကုတိ-သို့၊ စိန္တေတွာ-၍၊ “ဂေါဏံ-ကို၊ ပရိယေသိတွာ-ရှာပြီး၍၊ ပစ္ဆ-
နောက်၌၊ ဓမ္မ-ကို၊ သောဿာမိ-နာယူတော့မည်” ကုတိ-ကြံ၍၊ ပါတောဝ-
၌ပင်၊ ဂေဟာ-မှ၊ နိက္ခမိ-ထွက်ပြီ၊ အာဠဝိဝါသိနောပိ-တို့သည်လည်း၊ ဗုဒ္ဓပ္ပမုခံ-
သော၊ ဘိက္ခုသံဃံ-ကို၊ နိသီဒါပေတွာ-စေ၍၊ ပရိဝိသိတွာ-ပြုစုလုပ်ကျွေးပြီး၍၊
အနုမောဒနတ္ထာယ-အနုမောဒနာအကျိုးငှာ၊ [ဓမ္မဘာ-၁၊ ၆၅၂၅] ပတ္တံ-ကို၊ ဂဏှိ-
သု-ကုန်ပြီ၊ သတ္ထာ-သည်၊ “အဟံ-သည်၊ ယံ-အကြင်လူဆင်းရဲယောက်ျားကို၊
နိဿာယ-၍၊ တိသယောဇနမဂ္ဂံ-ယူဇနာ ၃၀၊ ရှိသော လမ်းခရီးကို၊ အာဂတော-
မူခဲ့ပြီ၊ သော-သည်၊ ဂေါဏံ-ကို၊ ပရိယေသိတုံ-ငှာ၊ အရည်-သို့၊ ပဝိဋ္ဌော-ဝင်
သွားပြီ၊ တသ္မိ-ထိုယောက်ျားသည်၊ အာဂတေယေဝ-ပြန်လာရာအခါ၌သာ၊ ဓမ္မ-
ကို၊ ဒေသေဿာမိ-မည်” ကုတိ-၍၊ တုဏှိ-ဆိတ်၊ အဟောသိ-ပြီ။

သောပိ မနုဿော-သည်လည်း၊ ဒိဝါ-နေ၌၊ ဂေါဏံ-ကို၊ ဒိသွာ-၍၊ ဂေါ-
ဂဏေ-နွားအပေါင်း၌၊ (နွားအုပ်ထဲ၌)၊ ပက္ခိပိတွာ-၍၊ “အညံ-အခြားသော
ကိစ္စသည်၊ သစေပိ နတ္ထိ-အကယ်၍ မူလည်း မရှိဦးတော့၊ (ဧဝံ သတိပိ-သော်
လည်း)၊ သတ္ထု-အား၊ ဝန္တနမတ္တမ္ပိ-ရှိခိုးခြင်းမျှကိုလည်း၊ ကရိဿာမိ-အံ့” ကုတိ-
ကြံ၍၊ ဇိယတ္ထာပိဋိတော-ဆာလောင်မှုသည် နှိပ်စက်အပ်သည်၊ (သမာနော)ပိ-
သော်လည်း၊ ဂေဟံ-သို့၊ ဂမနာယ-ပြန်ခြင်းငှာ၊ မနံ-ကို၊ အကတွာ-၍၊ ဝေဂေန-
အဟုန်ဖြင့်၊ ဝါ-လျင်မြန်စွာ၊ သတ္ထု-၏၊ သန္တိကံ-သို့၊ အာဂန္နာ-၍၊ သတ္ထာရုံ-
ကို၊ ဝန္တိတွာ-၍၊ ဧကမန္တံ-၌၊ အဋ္ဌာသိ-ပြီ၊ သတ္ထာ-သည်၊ တဿ-၏၊ ဌိတ-
ကာလေ-၌၊ ဒါနဝေယျာဝဋီကံ-အလှူ၌ ကြောင့်ကြစိုက်သူ၏အဖြစ်ရှိသူကို၊ ဝါ-

အလှူ၌ ကြောင့်ကြစိုက်ခြင်းရှိသူကို၊ [ဓမ္မဘာ-၃, ၇၉၅၊] အာဟ၊ (ကိ)၊ “ကိဗ္ဗိ-
သော၊ ဘိက္ခုသံဃဿ-၏၊ အတိရိတ္တဘတ္တံ-ပိသော ဆွမ်းသည်၊ အတ္ထိ-ရှိသေး
သလော?” ကုတိ-ပြီ၊ “ဘန္တေ! သဗ္ဗံ-သည်၊ အတ္ထိ-၏၊” ကုတိ-ပြီ၊ တေန ဟိ-
လျှင်၊ “ဣမံ-ဤလူကို ပရိဝိသာဟိ-လော၊” ကုတိ-ပြီ၊ သော-အလှူ၌ ကြောင့်ကြ
စိုက်သူ၏အဖြစ်ရှိသည်၊ သတ္တာရာ-သည်၊ ဂုတ္တဌာနေယေဝ-မိန့်တော်မူအပ်
သော နေရာ၌ပင်၊ တံ-ထိုလူကို၊ နိသီဒါပေတွာ-စေ၍၊ ယာဂုခါဒနီယဘောဇနီ-
ယေဟိ-ယာဂု၊ ခဲဘွယ်၊ ဘောဇနံတို့ဖြင့်၊ သက္ကစ္ဆံ-ကောင်းစွာပြု၍၊ ဝါ-လေးလေး
စားစား၊ [ဓမ္မဘာ-၂, ၂၇၃၅၊] ပရိဝိသိ-ပြီ၊ သော-သည်၊ ဘုတ္တဘတ္တော-စားအပ်ပြီး
သော ထမင်းရှိသည်၊ (ဟုတွာ)၊ မုခံ-ပါးစပ်ကို၊ ဝိက္ခာလေသိ-ဆေးပြီ၊ (ပလုတ်
ကျင်းပြီ)၊ ဣမံ ဌာနံ-ဤနေရာကို၊ ဌပေတွာ-ချန်ထား၍၊ တိသု ပိဋကေသု-
တို့တွင်၊ အညတ္တ-အခြားသော နေရာ၌၊ ဂတာဂတဿ-ရောက်လာရောက်
လာသူဖို့၊ ဝါ-အတွက်၊ ဘတ္တဝိစာရဏံ နာမ-ထမင်းကို စီစဉ်ပေးခြင်းမည်သည်၊
နတ္ထိ ကိရ-မရှိဘူးတဲ့၊ ပဿဒ္ဓဒရထဿ-ငြိမ်းအေးပြီးသော အပူရှိသော၊ တဿ-
၏၊ စိတ္တံ-သည်၊ ဧကဂ္ဂံ-တစ်ခုတည်းသော အာရုံရှိသည်၊ ဝါ-တည်ကြည်သည်၊
[ဓမ္မဘာ-၂, ၂၇၃၅၊] အဟောသိ-ပြီ၊ အထ-၌၊ အဿ-အား၊ သတ္တာ-သည်၊ အနု-
ပုဗ္ဗိ-သော၊ ကထံ-ကို၊ ကထေတွာ-၍၊ သစ္စာနိ-တို့ကို၊ ပကာသေသိ-မူပြီ၊ သော-
သည်၊ ဒေသနာဝသာနေ-၌၊ သောတာပတ္တိဖလေ-၌၊ ပတိဌဟိ-ပြီ၊ သတ္တာပိ-
သည်လည်း၊ အနုမောဒနံ-ကို၊ [ဓမ္မဘာ-၁, ၆၅၂၅၊] ကတွာ-၍၊ အာသနာ-မှ၊
ဥဌာယ-မူပြီး၍၊ ပက္ကာမိ-မူပြီ၊ မဟာဇနော-သည်၊ သတ္တာရံ-သို့၊ အနုဂန္ဓာ-အစဉ်
လိုက်ပြီး၍၊ နိဝတ္တိ-ပြန်နစ်ပြီ၊ (ပြန်လှည့်ပြီ)။

ဘိက္ခု-တို့သည်၊ သတ္တာရာ-နှင့်၊ သဒ္ဓိ-တူ၊ ဂစ္ဆန္တာယေဝ-သွားကုန်သော်သာ၊
(သွားကြရင်းပင်)၊ ဥဇ္ဈာယိသု-ကဲ့ရဲ့ကုန်ပြီ၊ (ကိ)၊ “အာဂုသော! သတ္တု-၏၊ ကမ္မံ-
လုပ်ဆောင်မှုကို၊ ပဿထ-ကုန်လော၊ အညေသု-ကုန်သော၊ ဒီဝသေသု-နေ့
တို့၌၊ ဧဝရူပံ-ဤသို့သဘောရှိသော လုပ်ဆောင်မှုသည်၊ နတ္ထိ၊ အဇ္ဇ ပန-၌ကား၊
ဧကံ-သော၊ မနုဿံ-ကို၊ ဒိသ္မာဝ-၍သာလျှင်၊ ယာဂုအာဒိနိ-တို့ကို၊ ဝိစာရေတွာ-
စီမံ၍၊ ဒါပေသိ-ပေးစေတော်မူပြီ၊” ကုတိ-ကုန်ပြီ၊ သတ္တာ-သည်၊ နိဝတ္တိတွာ-

လှည့်တော်မူ၍၊ ဌိတကောဝ-ရပ်တော်မူလျက်သာ၊ “ဘိက္ခဝေ! ကိံ-အဘယ်ကို၊ ကထေထ-ကုန်သနည်း?” ဣတိ-သို့၊ ပုစ္ဆိတွာ-၍၊ တမတ္ထံ-ကို၊ သုတွာ-၍၊ “ဘိက္ခဝေ! အာမ-အိမ်း၊ အဟံ-သည်၊ တိံသယောဇနံ-၃၀၊သော ယူဇနာရှိသော(ယူဇနာ၃၀၊ရှိသော)၊ ကန္တာရံ-ခရီးခဲကို၊ အာဂစ္ဆန္တော-လသော်၊ တဿ ဥပါသကဿ-၏၊ ဥပနိဿယံ-ကို၊ ဒိသွာ-၍၊ အာဂတော-ပြီ၊ သော-သည်၊ အတိဝိယ-အလွန်အကဲသာလျှင်၊ ဇိယန္တိတော-ဖြစ်သော ဆာလောင်ခြင်းရှိ၏၊ ပါတောဝ-နံနက်စောစောမှပင်၊ ပဌာယ-၍၊ ဂေါဏံ-ကို၊ ပရိယေသန္တော-လျက်၊ အရညေ-၌၊ ဝိစရိ-လှည့်လည်ခဲ့ပြီ၊ ‘ဓမ္မေ-ကို၊ ဒေသိယမာနေပိ-အပ်ပါသော်လည်း၊ ဇိယန္တဒုက္ခေန-ဆာလောင်ခြင်းဒုက္ခကြောင့်၊ ပဋိဝိဇ္ဈိတံ-တရားကို ထိုးထွင်းသိခြင်းငှာ၊ န သက္ခိဿတိ-စွမ်းနိုင်မည်မဟုတ်၊’ ဣတိ-သို့၊ စိန္တေတွာ-၍၊ ဧဝံ-သို့၊ အကာသိ-ပြီ၊ ဇိယန္တာရောဂသဒိသော-ဆာလောင်ခြင်းရောဂါနှင့် တူသော၊ ရောဂေါ နာမ-သည်၊ နတ္ထိ” ဣတိ-သို့၊ ဝတွာ၊ ဣမံ ဂါထံ၊ အာဟ၊ (ကိံ)၊ “ဇိယန္တာပရမာ၊ ပေ၊ သုခ”န္တိ-ဟူ၍၊ (အာဟ)။

ဇိယန္တာပရမာ ရောဂါ၊ သင်္ခါရပရမာ ဒုခါ၊

ဧတံ ဥတွာ ယထာဘူတံ၊ နိဗ္ဗာနံ ပရမံ သုခံ။

ရောဂါ-ရောဂါဟူသမျှတို့သည်၊ ဇိယန္တာပရမာ-ဆာလောင်ခြင်းသာလျှင် အလွန်ဆုံးရှိကုန်၏၊ ဒုက္ခာ-ဆင်းရဲဟူသမျှတို့သည်၊ [ဓမ္မဘာ-၃၊ ၁၃၇၅၊] သင်္ခါရ-ပရမာ-ခန္ဓာငါးဝ၊ သင်္ခါရဟူသော အလွန်ဆုံးရှိကုန်၏၊ (ပဏ္ဍိတော-ပညာရှိသည်) ဧတံ-ဤအကြောင်းကို၊ ယထာဘူတံ-ဟုတ်မှန်စွာ၊ ဥတွာ-သိ၍၊ (နိဗ္ဗာနံ-နိဗ္ဗာန်ကို၊ သစ္စိကရောတိ-မျက်မှောက်ပြု၏၊) နိဗ္ဗာနံ-သည်၊ ပရမံ-မြတ်သော၊ သုခံ-ချမ်းသာတည်း။ [ဇိယန္တာ-ဆာလောင်ခြင်းသည်၊ ပရမာ-လွန်ကဲသော၊ ရောဂါ-ရောဂါမည်၏၊ သင်္ခါရာ-တို့သည်၊ ပရမာ-ကုန်သော၊ ဒုက္ခာ-ဆင်းရဲတို့မည်၏”ဟု ဝါကျကြံ၍လည်း ပေးကြ၏။]

တတ္ထ-၌၊ ဇိယန္တာပရမာ ရောဂါတိ-ကား၊ ယသ္မာ-ကြောင့်၊ အညော-သော၊ ရောဂေါ-သည်၊ သကိံ-တစ်ကြိမ်၊ တိကိစ္ဆိတော-ဆေးကုအပ်သည်၊ (သမာနော-သော်၊) ဝိနဿတိ ဝါ-ပျောက်သော်လည်း ပျောက်သွား၏၊ တဒင်္ဂဝသေန-

ထိုထိုအစိတ်အပိုင်း၏အစွမ်းဖြင့်၊ (ထိုတစ်ခဏ၏ အစွမ်းဖြင့်)၊ ပဟိယတိ ဝါ-
 ပယ်အပ်သော်လည်း ပယ်အပ်၏။ ဇိယတ္တာ ပန-ဆာလောင်ခြင်းရောဂါကိုကား၊
 နိစ္စကာလံ-မြဲသော ကာလပတ်လုံး၊ တိကိစ္ဆိတဗ္ဗယေဝ-ကုသထိုက်သည်သာ၊
 ကုတိ-ကြောင့်၊ သေသရောဂါနံ-ကြွင်းသော ရောဂါတို့ထက်၊ အယံ-ဤဆာ
 လောင်ခြင်းရောဂါသည်၊ ပရမာ နာမ-အလွန်ကဲဆုံးရောဂါမည်၏။ သင်္ခါရာတိ-
 ကား၊ ပဉ္စ-ကုန်သော၊ ခန္ဓာ-တို့သည်၊ [ဒုက္ခာ၌စပ်] ဧတံ ၂ တွာတိ-ကား၊ ဇိယတ္တာ-
 သမော-ဆာလောင်ခြင်းနှင့်တူသော၊ ရောဂေါ-သည်၊ နတ္ထိ၊ ခန္ဓပရိဟရဏသမံ-
 ခန္ဓာကို ရွက်ဆောင်ရခြင်းနှင့်တူသော၊ ဒုက္ခံ နာမ-မည်သည်၊ နတ္ထိ၊ ကုတိ-သို့၊
 ဧတမတ္ထံ-ကို၊ ယထာဘူတံ-စွာ၊ ၂ တွာ-၍၊ ပဏ္ဍိတော-သည်၊ နိဗ္ဗာန်-ကို၊ သစ္စိ
 ကရောတိ-မျက်မှောက်ပြု၏။ နိဗ္ဗာန် ပရမံ သုခန္တိ-ကား၊ ဟိ-မှန်၊ တံ-ထို
 နိဗ္ဗာန်သည်၊ သဗ္ဗသုခါနံ-အလုံးစုံသော ချမ်းသာတို့ထက်၊ ဝါ-တို့တွင်၊ ပရမံ-
 လွန်မြတ်သော၊ ဥတ္တမံ-သော၊ သုခံ-တည်း၊ ကုတိ အတ္ထော။ ဒေသနာဝသာနေ-
 ဌ၊ ဗဟူ-တို့သည်၊ သောတာပတ္တိဖလာဒီနိ-တို့သို့၊ ပါပဏိသု-ကုန်ပြီ၊ ကုတိ-
 ဧကဥပါသကဝတ္ထု ပြီးပြီ။

ဧကဥပါသကဝတ္ထုဘာသာဋီကာ ပြီးပြီ။

၆-ပသေနဒိကောသ လဝတ္ထုဘာသာဋီကာ

အာရောဂျပရမာ လာဘာတိ က္ကမံ ဓမ္မဒေသနံ သတ္တာ ဇေတဝနေ
 ဝိဟရန္တော ပသေနဒိကောသလံ ရာဇာနံ အာရဗ္ဗ ကထေသိ။ ဟိ-ချဲ့၊ ဧကသ္မိ-
 သော၊ သမယေ-၌၊ ရာဇာ-သည်၊ တဏှုလဒေါဏဿ-ဆန်တစ်စိတ်၏၊ [တဏှု-
 လာနံ+ဒေါဏံ တဏှုလဒေါဏံ] ဩဒနံ-ကို၊ **တဒုပိယေန**-ထိုဆန်တစ်စိတ်သို့
 ကပ်ရောက်သော၊ ဝါ-ထိုဆန်တစ်စိတ်အား လျှောက်ပတ်သော၊ သူပဗျဉ္ဇနေန-

တဒုပိယေန။ ။ဥပေတီတိ ဥပိယံ၊ တဿ+ဥပိယံ တဒုပိယံ-ထိုဆန်တစ်စိတ်အား
 လျှောက်ပတ်သောဟင်း၊ [ဥပိယ၌ ဥပ+ဏှ၊ ဥပဓာတ်သည် ဥပပတ္တိအနက်ဟော၊-
 ပါရာဘာ-၂၊ ၉၈၊ သင်္ခိ-၁၊ ၁၈၅၊] (တစ်နည်း) ဥပိယတေတိ ဥပိယံ-ကပ်ရောက်
 စေထိုက်သောဟင်း၊ တသ္မိ+ဥပိယံ တဒုပိယံ-ထိုဆန်တစ်စိတ်၌ ကပ်ရောက်စေအပ်
 သောဟင်း၊ (သဒ္ဒတ္ထ)၊ ဝါ-ထိုဆန်တစ်စိတ်အား လျှောက်ပတ်သောဟင်း၊ (အဓိပ္ပာယ်တ္ထ)

ပဲဟင်း၊ ဟင်းလျာဖြင့်၊ [ဓမ္မဘာ-၂၊ ၃၅၄၅] ဘုရားတော်-သုံးဆောင်၏။ ဧကဒိဝသံ-
 ဌ၊ ဘုတ္တပါတရာသော-သုံးဆောင်အပ်ပြီးသော နံနက်စာရှိသည်။ (နံနက်စာစား
 ပြီးသည်)၊ [ပါတော+အသိတဗ္ဗော ဘုရားတော် ပါတရာသော၊ ဘုတ္တော+ပါတ-
 ရာသော ယေန(ယဿ)တိ ဘုတ္တပါတရာသော(သီဇီသစ်-၁၊ ၁၉၂၊ ဇာဇီသစ်-၂၊
 ၁)၊ ပါတော+အသိတဗ္ဗန္တိ ပါတရာသံ၊ ဘုတ္တံ+ပါတရာသံ ယဿာတိ ဘုတ္တပါတ-
 ရာသော(အံဇီ-၂၊ ၁၆၇)] (ဟုတွာ) **ဘတ္တသမ္ပဒံ**-ထမင်းကြောင့် ယစ်ခြင်းကို၊
 ဝါ-ထမင်းဆီယစ်ခြင်းကို၊ အဝိနောဒေတွာ-မပယ်ဖျောက်မှု၍၊ (အနားမယူမှု၍)၊
 သတ္တု-၏။ သန္တိကံ-သို့၊ ဂန္ဒာ-၍၊ ဝါ-သော်၊ ကိလန္တရူပေါ-ပင်ပန်းသည်၏အဖြစ်
 ဟူသော သဘောရှိသည်။ (ဟုတွာ)၊ ဣတော စိတော စ-ဤမှလည်း ဤမှ
 လည်း၊ ဝါ-ဟိုဟိုဒီဒီ [ဓမ္မဘာ-၁၊ ၅၃၂၅] သမ္ပရိဝတ္တတိ-ပြင်းထန်စွာ နောက်ပြန်
 လည်၍ သွားနေ၏။ ဝါ-လွန်စွာ လူးလွန်နေ၏။ [**သမ္ပရိဝတ္တတိ**တိ ဘုသံ နိဝတ္တိတွာ
 စရတိ-ပဋိ- ၄-၂၊ ၂၀၂] နိဒ္ဒါယ-အိပ်ငိုက်ခြင်းသည်၊ အဘိဘူယမာနောပိ-လွမ်းမိုး
 အပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်လည်း၊ ဥဇုကံ-ဖြောင့်ဖြောင့်၊ နိပဇ္ဇိတုံ-ငှာ၊ အသ-
 က္ကောန္တော-သော်၊ ဧကမန္တံ-၌၊ နိသီဒိ-ပြီ၊ အထ-၌၊ နံ-ကို၊ သတ္တာ-သည်၊ အာဟ-
 ပြီ၊ (ကိ)၊ “မဟာရာဇ! အဝိဿမိတွာဝ-အပန်းမဖြေမှု၍သာလျှင်၊ (အနားမယူ
 ခဲ့ဘဲသာလျှင်) အာဂတော-သည်၊ အသိ ကံ-ဖြစ်သလော?” ဣတိ-ပြီ၊ “ဘန္တေ!
 အာမ-ပါ၊ ဘုတ္တကာလတော-စားပြီးရာအခါမှ၊ ပဋ္ဌာယ-၍၊ မေ-၏၊ မဟာဒုက္ခံ-
 ကြီးစွာသော ဆင်းရဲသည်၊ ဟောတိ-၏။” ဣတိ-ပြီ၊ အထ-၌၊ နံ-ကို၊ သတ္တာ၊
 “မဟာရာဇ! အတိဗဟုဘောဇနံ-အလွန်များစွာ စားခြင်းသည်၊ ဧဝံ-သို့၊ ဒုက္ခံ-

[ဥပိယ၌ ဥပ+ဣ+ဏျ၊ ကာရိတ်ကျေ-ပါရာဘာ-၁၊ ၂၀၉၊] (တစ်နည်း) ဥပေတိတိ
 ဥပိယံ၊ တေန+ဥပိယံ တဒူပိယံ-ထိုဆန်တစ်စိတ်နှင့် အသင့်အားဖြင့် ဖြစ်သော
 ဟင်း(သဒ္ဒတ္တ)၊ ဝါ-ထိုဆန်တစ်စိတ်အား လျောက်ပတ်သောဟင်း(အဓိပ္ပာယတ္တ)၊
 [ဥပိယ၌ ဥပ+ဣ+ဏျ၊ ဥပသည် ဥပပတ္တိအနက်၊ ဣဓာတ်သည် ဂတိအနက်၊-ပါရာ
 ဂံသစ်-၁၊ ၂၀၈။]

ဘတ္တသမ္ပဒေါ။ ။သုဠ+မဒေါ သမ္ပဒေါ၊ ဘတ္တေန+သမ္ပဒေါ ဘတ္တသမ္ပဒေါ၊ (မအူ
 ပါနိ-၄၊ ၆၄)၊ အစာစားပြီးခါစ၌ များသောအားဖြင့် မအီမသာဖြစ်ကာ အိပ်ချင်ထိုင်း
 မှိုင်းပင်ပန်းနေခြင်းကို ဆိုလိုသည်။

ဆင်းရဲသည်။ ဟောတိ-၏။” က္ကတိ-သို့၊ ဝတ္ထာ၊ က္ကမံ ဂါထံ၊ အာဟ၊ (ကိ)။ “မိဒ္ဓိ
၊ပေ၊ မန္တော”တိ-၍၊ (အာဟ)။

**မိဒ္ဓိ ယဒါ ဟောတိ မဟဂ္ဂသော စ၊ နိဒ္ဒါယိတာ သမ္ပရိဝတ္တသာယံ၊
မဟာဝရာဟော နိဝါပပုဋ္ဌော၊ ပုနပ္ပုနံ ဂစ္ဆမ္ပပေတိ မန္တော။**

ယဒါ-အကြင်အခါ၌၊ မန္တော-လူနံလူညံသည်၊ မိဒ္ဓိ-ထိုင်းမှိုင်းခြင်းရှိသည်
လည်းကောင်း၊ မဟဂ္ဂသော စ-များစွာသော အစာတို့ကို စားသည်လည်း
ကောင်း၊ ဝါ-အစားကြူးသည်လည်းကောင်း၊ [မဟန္တေ+ဃသတိတိ မဟဂ္ဂသော၊-
နိဘာ-၃၊ ၃၀၊] နိဝါပပုဋ္ဌော-အစာဖြင့် မွေးမြူအပ်သော၊ မဟာဝရာဟော က္ကဝ-
ကြီးသောဝက်ကဲ့သို့၊ (ဝက်ကြီးကဲ့သို့)၊ **နိဒ္ဒါယိတာ**-အိပ်လေ့ရှိသည်လည်း
ကောင်း၊ သမ္ပရိဝတ္တသာယံ-လွန်စွာ ထက်ဝန်းကျင် ဖြစ်စေလျက် လဲလျောင်း
လေ့ရှိသည်လည်းကောင်း၊ ဝါ-အကြီးအကျယ်လူးလွန်လျက် လဲလျောင်းနေ
လေ့ရှိသည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ-၏။ (တဒါ-ထိုအခါ၌)၊ ပုနပ္ပုနံ-အဖန်ဖန်
အထပ်ထပ်၊ ဂစ္ဆ-အမိဝမ်းတိုက်သို့၊ ဥပေတိ-ကပ်ရောက်ရ၏။

ဣမာယ ဂါထာယ-ဖြင့်၊ ဩဝဒိတွာ-၍၊ “မဟာရာဇ! ဘောဇနံ နာမ-ဘော
ဇဉ်မည်သည်ကို၊ မတ္တာယ-တိုင်းအတာဖြင့်၊ ဘုဉ္ဇိတုံ-ငှာ၊ ဝဇ္ဇတိ-၏။ ဟိ-မှန်၊
မတ္တဘောဇိနော-အတိုင်းအရှည်ဖြင့် စားလေ့ရှိသူ၏၊ ဝါ-အား၊ သုခံ-သည်၊
ဟောတိ။” က္ကတိ-သို့၊ ဥတ္တရိ-အလွန်၊ ဩဝဒန္တော-လိုသည်၊ (ဟုတွာ)၊ [ဓမ္မဘာ-
၁၊ ၃၄၈၊] က္ကမံ ဂါထံ၊ အာဟ၊ (ကိ)။ “မနုဇဿ၊ ပေ၊ ပါလယ”န္တိ-၍၊ (အာဟ)။

နိဒ္ဒါယိတာ။ ။ “နိဒ္ဓါ”ဟူသော နာမ်ပုဒ်နောင် သဒ္ဓါဒီနိ ကရောတိ(မောက်-၅၊
၁၀)သုတ်ဖြင့် ကရဓာတ်၏အနက်၌ အာယပစ္စည်းသက်၊ ထိုနောင် တဿီလအနက်၌
တုပစ္စည်းသက်၊ ကုလ္လာ(နိဘာ-၃၊ ၂၅၁)၊ (တစ်နည်း) နိ+ဒါ-သုပနေ+ယ+တု၊ ကုလ္လာ၊
(နိတိဓာတု-၂၂၆)၊ (တစ်နည်း) နိ+ဒေ သောပွနေ+အ+တု၊ “တေ အာဝါယာ” ဟူသော
ယောဂဝိဘာဂဖြင့် ဧကိ အာယပြု၊ ကုလ္လာ(နိဒီ-၄၀၂)၊ “နိဒ္ဓါယတိ သီလေနာတိ
နိဒ္ဓါယိတာ-အိပ်ခြင်းကို ပြုလေ့ရှိသူ၊ ဝါ-အိပ်လေ့ရှိသူ”ဟု ပြု၊ (တစ်နည်း) နိဒ္ဓါဟူသော
ပထမန္တနောင် ဣတ္ထေ(မောက်-၅၊ ၉)သုတ်ဖြင့် အာယပစ္စည်းသက်၊ ထိုနောင် တုပစ္စည်း
သက်၊ ကုလ္လာ၊ “အနိဒ္ဓါ နိဒ္ဓါ ဘဝတိတိ နိဒ္ဓါယိတာ-အိပ်ခြင်းဖြစ်လေ့ရှိသူ”ဟု ပြု၊
(မောက်-၂၊ ၁၆၈-၉)

မနုဇဿ သဒါ သတိမတော၊ မတ္တံ ဇာနတော လဒ္ဓဘောဇနေ၊

တနုကဿ ဘဝန္တိဝေဒနာ၊ သဏိကံ ဇီရတိ အာယုပါလယံ။

သဒါ-အခါခပ်သိမ်း၊ သတိမတော-သတိရှိသော၊ လဒ္ဓဘောဇနေ-ရအပ်သော စားသောက်ဖွယ်၌၊ မတ္တံ-အတိုင်းအရှည်ကို၊ ဇာနတော-သိသော၊ အဿမနုဇဿ-ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဝေဒနာ-ဝိသဘာဝဝေဒနာတို့သည်၊ တနုကာ-နည်းပါးကုန်သည်၊ ဘဝန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏၊ သဏိကံ-နှူးနပ်စွာ၊ ဝါ-ဘေးမဖြစ်ဘဲ၊ ဇီရတိ-အစာကြေ၏၊ **အာယု**-အသက်ကို၊ **ပါလယံ** (ပါလယန္တော)-(ဝေဒနာကင်းသည့်အတွက်) စောင့်ရှောက်နိုင်၏၊ (တစ်နည်း) အာယု-ကို၊ ပါလယံ (ပါလယန္တော)-စောင့်ရှောက်နိုင်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သဏိကံ-ဖြည်းဖြည်း၊ ဇီရတိ-အိုရ၏။

ရာဇာ-သည်၊ ဂါထံ-ကို၊ ဥဂ္ဂဏှိတုံ-မှတ်ယူခြင်းငှာ၊ နာသက္ခိ-နိုင်၊ ပန-သို့သော်လည်း၊ သမိပေ-အနီး၌၊ ဌိတံ-သော၊ ဘာဂိနေယျံ-တူဖြစ်သော၊ သုဒဿနံ နာမ-သော၊ မာဏဝံ-ကို “တာတ! ဣမံ ဂါထံ-ကို ဥဂ္ဂဏှာ-သင်ယူလော၊” ဣတိ-သို့၊ အာဟ-ပြီ၊ သော-သည်၊ တံ ဂါထံ-ကို၊ ဥဂ္ဂဏှိတွာ-၍၊ “ဘန္တေ! ကိံ-သို့၊ ကရောမိ-နည်း?” ဣတိ-သို့၊ သတ္တာရံ-ကို၊ ပုစ္ဆိ-ပြီ၊ အထ-၌၊ နံ-ကို၊ သတ္တာ-သည်၊ အာဟ-ပြီ၊ (ကိံ) “ရညော-သည်၊ ဘုဉ္ဇန္တဿ-စားလသော်၊ ဝါ-စဉ်၊ ဩ-သာနပိဏ္ဍကာလေ-နောက်ဆုံးထမင်းလုတ်၏အခါ၌၊ ဝါ-နောက်ဆုံးထမင်းလုတ်ကို စားရာအခါ၌၊ ဣမံ ဂါထံ-ကို၊ ဝဒေယျာသိ-ရွတ်ဆိုလော၊ ရာဇာ-သည်၊ အတ္ထံ-ကို၊ သလ္လက္ခေတွာ-မှတ်သား၍၊ ယံ ပိဏ္ဍံ-အကြင်ထမင်းလုတ်ကို၊

အာယု ပါလယံ။ ။ပါလယံ၌ အန္တပစ္စည်းတည်း၊ နသဒ္ဓါမှ တစ်ပါးသောပုဒ်တို့သည် အန္တပစ္စယန္တနှင့် သမာသမစပ်ရာ ထို့ကြောင့် “အာယု ပါလယံ”သည် သမာသပုဒ်မဟုတ်၊ ဝါကျတည်း၊ “အာယု ပါလယံ”ဟု ဆိုလိုလျက် အာယု၌ နိဂ္ဂဟိတံကျေသည်။ [သဏိကန္တိ မန္တံ မုဒုကံ၊ အပရိဿယမေဝါတိ အတ္ထော၊ **ဇီရတိ**တိ ပရိဘုတ္တာဟာရောပစ္စတိ၊ **အာယု ပါလယန္တိ** နိရောဓော(အဆိပ်အတောက်ငြိမ်းသည်) အဝေဒနော ဇီဝိတံ ရက္ခန္တော၊ အထ ဝါ **သဏိကံ ဇီရတိ**တိ သော ဘောဇနေ မတ္တညူ၊ ပုဂ္ဂလော အပရိမိတာဟာရတာယ သဏိကံ စိရေန ဇီရတိ ဇရံ ပါပုဏာတိ ဇီဝိတံ ပါလယန္တော-သံဠိ-၁, ၁၈၅၊ အံဠိ-၃, ၃၂၇။]

ဆဋ္ဌေသတိ-စွန့်လိမ့်မည်။ တသ္မိ ပိဏ္ဏေ-ထိုထမင်းလုတ်၌၊ သိတ္တဂဏနာယ-ထမင်းလုံး၏ အရေအတွက်ဖြင့်၊ ရညော-ဖို့၊ ဘတ္တပစနကာလေ-ထမင်းကို ချက်ရာအခါ၌၊ တတ္တကေ-ထိုမျှအတိုင်းအရှည်ရှိသည်သာလျှင်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဝါ-ထိုမျှလောက်သာလျှင်ဖြစ်ကုန်သော၊ တဏှာလေ-ဆန်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ (တဒုပိယံ-ထိုဆန်တစ်စိတ်သို့ ကပ်ရောက်သော၊ ဝါ-ထိုဆန်တစ်စိတ်အား လျောက်ပတ်သော၊ ဗျဉ္ဇနံ စ-ဟင်းကိုလည်းကောင်း၊) ဟရေယျာသိ-ပယ်ရှားလော၊ (ဖယ်လိုက်လော)။” ကုတိ-ပြီ၊ [တာဝတကေ တဏှာလေ ဟာရေယျာသိ တဒုပိယဉ္ဇ ဗျဉ္ဇနန္တိ အာနေတွာ သမ္ပန္နော-သံဋီ-၁, ၁၈၅။] သော-သည်။ “ဘန္တေ! သာဓု-ပြီ။” ကုတိ-၍၊ သာယမ္ပိ-ညနေချမ်းအခါ၌လည်းကောင်း၊ ပါတောပိ-နံနက်စောစောအခါ၌လည်းကောင်း၊ ရညော-သည်။ ဘုဉ္ဇန္တဿ-သော်၊ ဝါ-စဉ်၊ ဩသာနပိဏ္ဏကာလေ-၌၊ တံ ဂါထံ-ကို၊ ဥဒါဟရိတွာ-ရွတ်ဆို၍၊ တေန-ထိုကောသလမင်းသည်၊ ဆဋ္ဌိတပိဏ္ဏေ-စွန့်ပစ်အပ်သော ထမင်းဆုတ်၌၊ သိတ္တဂဏနာယ-ဖြင့်၊ တဏှာလေ-တို့ကိုလည်းကောင်း၊ (တဒုပိယံ-သော၊ ဗျဉ္ဇနံ စ-ကိုလည်းကောင်း၊) ဟာပေသိ-လျော့စေပြီ၊ ရာဇာပိ-သည်လည်း၊ တဿ-၏၊ ဂါထံ-ကို၊ သုတွာ-၍၊ သဟဿံ သဟဿံ-တစ်ထောင် တစ်ထောင်ကို၊ ဒါပေသိ-ပြီ၊ သော-ထိုမင်းသည်၊ အပရေန-သော၊ သမယေန-၌၊ နာဠိကောဒနပရမတာယ-တစ်စလယ်ချက်ထမင်းလျှင် အလွန်ဆုံး(အများဆုံး)ရှိသော ပွဲတော်စာ၏အဖြစ်၌၊ ဝါ-အလွန်ဆုံး(အများဆုံး)ဖြစ်သော တစ်စလယ်ချက် ပွဲတော်စာ၌၊ သဏ္ဌဟိတွာ-တည်၍၊ ဝါ-သော်၊ သုခပုတ္တော-ချမ်းသာသို့ ရောက်သည်၊ တနုသရီရော-သေးသွယ်(ကျစ်လစ်)သောကိုယ်ရှိသည်၊ အဟောသိ-ပြီ။

အထ-၌၊ ဧကဒိဝသံ-၌၊ သတ္ထု-၏၊ သန္တိကံ-သို့၊ ဂန္ဓာ-၍၊ သတ္တာရံ-ကို၊ ဝန္တိတွာ-၍၊ အာဟ-ပြီ၊ (ကိ) “ဘန္တေ! ကုဒါနိ-၌၊ မေ-၏၊ ဝါ-အား၊ သုခံ-သည်၊ ဇာတံ-ဖြစ်ပါပြီ၊ မိဂမ္ပိ-သားကောင်ကိုလည်းကောင်း၊ အဿမ္ပိ-မြင်းကိုလည်းကောင်း၊ အနုပန္နိတွာ-လိုက်၍၊ ဂဏှနသမတ္ထော-ဖမ်းယူခြင်း၌ စွမ်းနိုင်သူသည်၊ ဇာတော-ဖြစ်သည်၊ အမ္ပိ-ဖြစ်ပါ၏၊ ပုဗ္ဗေ-၌၊ မေ-၏၊ ဘာဂိနေယျေန-တူဖြစ်သူအဇာတသတ်မင်းနှင့်၊ သဒ္ဓိံ၊ ယုဒ္ဓမေဝ-စစ်တိုက်ခြင်းသည်သာ၊ ဟောတိ-၏၊ ကုဒါနိ-၌၊ ဝဇီရကုမာရိ နာမ-ဝဇီရကုမာရီမည်သော၊ မိတရံ-သမီးတော်ကို၊

ဘာဂိနေယျဿ-အား၊ ဒတ္တာ-၍၊ သော ဂါမော-ကို၊ တဿာယေဝ-ထိုသမီး
 တော်၏ပင်၊ နှာနစုဏ္ဏမူလံ-ရေချိုးဆပ်ပြာမှုန့်ဖိုးကို၊ ကတ္တာ၊ ဒိန္နော-ပြီ၊ တေန-
 တူဖြစ်သူ အဇာတသတ်မင်းနှင့်၊ သဒ္ဓိ၊ ဝိဂ္ဂဟော-ဆန့်ကျင်ဘက်ကို ယူခြင်းသည်၊
 (ခိုက်ရန်ဖြစ်ခြင်းသည်)၊ [ဝိရူပံ ,ဝိရုဒ္ဓံ ဝါ ဂဟဏံ ဝိဂ္ဂဟော(သာရတ္ထ-၁, ၁၇၃)၊
 ဝိရုဒ္ဓဿ+ဂဟဏံ ဝိဂ္ဂဟော(သီဇီသစ်-၁, ၃၆၈)၊ ဝိရူပံ ဂဏှာတိ ဧတေနာတိ
 ဝိဂ္ဂဟော(ဒီဇီ-၂, ၉၉)၊ ဝိဂ္ဂယန္တိ ယုဇ္ဈန္တိ အသ္မိန္တိ ဝိဂ္ဂဟော(ဓာန်ဇီ-၄၀၀)] ဝူပသန္တော-
 ငြိမ်းပါပြီ၊ မေ-၏၊ ဝါ-အား၊ ဣမိနာပိ ကာရဏေန-ကြောင့်လည်း၊ သုခမေဝ-
 သည်သာ၊ ဇာတံ-ပြီ၊ နော-တို့၏၊ ကုလသန္တကံ-အမျိုး၏ ဥစ္စာဖြစ်သော၊ ရာဇ-
 မဏိရတနံ-မင်း၏ ပတ္တမြားရတနာသည်၊ ဂေဟေ-နန်းတော်၌၊ ပုရိမဒိဝသေ-
 ၌၊ နဌံ-ပျောက်ပြီ၊ တမ္ပိ-ထိုပတ္တမြားရတနာသည်လည်း၊ ဣဒါနိ-၌၊ ဟတ္ထပတ္တံ-
 လက်၌ ရောက်သည်၊ ဝါ-လက်သို့ ရောက်သည်၊ (ဟုတ္တာ)၊ အာဂတံ-ရောက်ရှိ
 လာပါပြီ၊ မေ-၏၊ ဝါ-အား၊ ဣမိနာပိ ကာရဏေန-ကြောင့်လည်း၊ သုခမေဝ-
 သည်သာ၊ ဇာတံ-ပြီ၊ တုမှာကံ-တို့၏၊ သာဝကေဟိ-တို့နှင့်၊ သဒ္ဓိ-တူ၊ ဝိဿာသံ-
 အကျွမ်းဝင်ခြင်းကို၊ ဣစ္ဆန္နေန-အလိုရှိသော တပည့်တော်သည်၊ ဝါ-သော်၊ ဝါ-
 ကြောင့်၊ ဉာတိဓိတာပိ-ဆွေတော်မျိုးတော်တို့၏ သမီးကိုလည်း၊ နော-တို့၏၊
 ဂေဟေ-၌၊ ကတာ-ပြီ၊ မေ-၏၊ ဝါ- အား၊ ဣမိနာပိ ကာရဏေန-ကြောင့်လည်း၊
 သုခမေဝ-သည်သာ၊ ဇာတံ-ပြီ၊” ဣတိ-ပြီ၊ သတ္တာ၊ “မဟာရာဇ! အာရောဂျံ
 နာမ-ရောဂါမရှိသူ၏အဖြစ်မည်သည်၊ ဝါ-ကျန်းမာခြင်းမည်သည်၊ ပရမော-
 အမြတ်ဆုံးဖြစ်သော၊ လာဘော-လာဘ်တည်း၊ ယထာလဒ္ဓေန-အကြင်အကြင်
 ရအပ်သော ဥစ္စာဖြင့်၊ သန္တုဋ္ဌဘာဝသဒိသမ္ပိ-တင်းတိမ်ရောင့်ရဲသူ၏အဖြစ်နှင့်
 တူသော၊ ဝါ-တင်းတိမ်ရောင့်ရဲခြင်းနှင့်တူသော(ပရမံ-သော)၊ ဓနံ-ဥစ္စာသည်
 လည်းကောင်း၊ ဝိဿာသသဒိသော-အကျွမ်းဝင်ခြင်းနှင့် တူသော၊ ပရမာ-သော၊
 ဉာတိ စ-ဆွေမျိုးသည်လည်းကောင်း၊ နိဗ္ဗာနသဒိသံ-သော၊ သုခံ စ နာမ-ချမ်း
 သာမည်သည်လည်းကောင်း၊ နတ္ထိ၊ ဣတိ-သို့၊ ဝတ္တာ၊ ဣမံ ဂါထံ၊ အာဟ၊
 (ကို)၊ “အာရောဂျပရမာ ၊ပေ၊ သုခ”န္တိ-၍၊ (အာဟ)။

အာရောဂျပရမာ လာဘာ၊ သန္တုဋ္ဌပရမံ ဓနံ၊

ဝိဿာသပရမာ ဉာတိ၊ နိဗ္ဗာနပရမံ သုခံ။

လာဘာ-လာဘ်တို့သည်၊ အာရောဂျပရမာ-ရောဂါမရှိသူ၏အဖြစ်ဟူသော အမြတ်ဆုံး(အသာဆုံး)ရှိကုန်၏။ ဝါ-ကျန်းမာခြင်းသာ အမြတ်ဆုံး(အသာဆုံး) ရှိကုန်၏။ ဓနံ-ဥစ္စာဟူသမျှသည်၊ သန္တုပ္ပိပရမံ-ရသမျှဖြင့် တင်းတိမ်ရောင်ရဲခြင်း သာ အမြတ်ဆုံးရှိ၏။ ဉာတီ-ဆွေမျိုးတို့သည်၊ ဝိဿာသပရမာ-အကျွမ်းတဝင် ချစ်ခင်ခြင်းသာ အမြတ်ဆုံးရှိကုန်၏။ သုခံ-ချမ်းသာသည်၊ နိဗ္ဗာနပရမံ-နိဗ္ဗာန် သာလျှင် အမြတ်ဆုံး(အသာဆုံး)ရှိ၏။ [နိဗ္ဗာနံ တတ္ထ ပရမန္တိ နိဗ္ဗာနပရမံ-မ။ ဌ- ၃၊ ၁၅၂။]

တတ္ထ-၌၊ **အာရောဂျပရမာ လာဘာ**တိ-ကား၊ လာဘာ-လာဘ်တို့သည်၊ အရောဂဘာဝပရမာ-ရောဂါမရှိသူ၏အဖြစ်ဟူသော အမြတ်ဆုံး(အသာဆုံး) ရှိကုန်၏။ ဝါ-ကျန်းမာခြင်းသာ အမြတ်ဆုံး(အသာဆုံး) ရှိကုန်၏။ ဟိ-မှန်၊ ရောဂိ-နော-ရောဂါရှိသူ၏။ ဝါ-မှ၊ လာဘာ-တို့သည်၊ ဝိဇ္ဇမာနာပိ-ရှိပါကုန်သော်လည်း၊ အလာဘာယေဝ-လာဘ်မဟုတ်ကုန်သည်သာတည်း၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ အ-ရောဂဿ-ရောဂါမရှိသူဖို့၊ ဝါ-အတွက်၊ သဗ္ဗလာဘာ-အလုံးစုံသော လာဘ် တို့သည်၊ အာဂတာဝ-ရောက်လာကုန်သည်သာ၊ ဟောန္တိ-ကုန်၏။ တေန-ကြောင့်၊ “အာရောဂျပရမာ လာဘာ”တိ ဧတံ-‘အာရောဂျပရမာ လာဘာ’ဟူ သော စကားကို၊ ဝုတ္တံ-ပြီ။ သန္တုပ္ပိပရမံ ဓနန္တိ-ကား၊ ဂိဟိနော ဝါ-၏လည်းကောင်း၊

အာရောဂျပရမာ လာဘာ။ ။ “အရောဂဘာဝပရမာ”အဖွင့်ကို ကြည့်၍ “နတ္ထိ+ ရောဂေါ ယဿာတိ အရောဂေါ၊ အရောဂဿ+ဘာဝေါ အာရောဂုံ၊ အာရောဂုံ+ ပရမံ ယေသန္တိ အာရောဂျပရမာ”ဟု ပြုပါ။ “ဓနလာဘ-ဥစ္စာရခြင်းဟူသောလာဘ်၊ ယသလာဘ-အခြံအရံအကျော်အစောရခြင်းဟူသောလာဘ်၊ ပုတ္တလာဘ-သားသမီး ရခြင်းဟူသောလာဘ်”ဟု လာဘ်အမျိုးမျိုး ရှိကုန်၏။ ထိုလာဘ်တို့ထက် ကျမ်းမာခြင်း လာဘ်က သာလွန်သည်၊ သာလွန်ပုံကို ခိုင်မြဲစေလို၍ (တစ်နည်း) သာလွန်ခြင်း၏ အကြောင်းကို ပြလို၍ “ရောဂိနော ဟိ”စသည်ကို မိန့်သည်။ ကျန်းမာနေလျှင် စီးပွား ဥစ္စာဖြစ်ထွန်းနိုင်ခြင်း၊ ကျန်းမာမှုမရှိလျှင် အခြားလာဘ်များ အကျိုးမရှိခြင်း၊ လာဘ် ဟူသမျှ ပစ္စုပ္ပန်တမလွန်ပြည်စုံမှုအားလုံး၏ အကြောင်းဖြစ်ခြင်းတို့ကြောင့် ကျမ်းမာ ခြင်းလာဘ်သည် အကောင်းမြတ်ဆုံး ဖြစ်သည်။(မ။ ဌ-၃၊ ၁၅၂ မဋီ-၃၊ ၁၀၆)

သန္တုပ္ပိပရမံ။ ။ “တေနဝ တုဿနဘာဝေါ သန္တုပ္ပိ နာမ”ကို ကြည့်၍ “သေန

ပဗ္ဗဒိတဿ ဝါ-၏လည်းကောင်း၊ [သန္တကံ၌ စပ်] အတ္တနာ-မိမိသည်၊ လဒ္ဓိ-ရအပ်သော၊ အတ္တနာ-၏။ ယံ သန္တကံ-အကြင် ဥစ္စာသည်၊ (အတ္တိ)၊ တေနေဝ-ထိုမိမိဥစ္စာဖြင့်ပင်၊ တုဿနဘာဝေါ-ရောင့်ရဲကျေနပ်သူ၏အဖြစ်ဟူသော၊ သန္တဋ္ဌိနာမ-မည်သည်၊ (ရအပ်ရာရာ၊ မိမိဥစ္စာဖြင့် ရောင့်ရဲကျေနပ်သူ၏ ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်ရာ ရောင့်ရဲကျေနပ်ခြင်းမည်သည်)။ သေသဓနေဟိ-ကြွင်းသော ဥစ္စာတို့ ထက်၊ ပရမံ-သော၊ ဓနံ-တည်း။ ဝိဿာသပရမာ ဉာတီတိ-ကား၊ မာတာ ဝါ-သည်လည်း၊ ဟောတု-ဖြစ်ပါစေ၊ ပိတာ ဝါ-သည်လည်း၊ (ဟောတု-စေ) ယေန-အကြင်သူနှင့်၊ သဒ္ဓိ-တူ၊ ဝိဿာသော-အကျွမ်းဝင်ခြင်းသည်၊ နတ္ထိ၊ သော-ထိုသူသည်၊ အညာတကောဝ-ဆွေမျိုးမဟုတ်သည်သာ။ ပန-စင်စစ်ကား၊ အညာ-တကေန-ဆွေမျိုးမတော်သော၊ ယေန-အကြင်သူနှင့်၊ သဒ္ဓိ၊ ဝိဿာသော-သည်၊

(သကေန)+တုဋ္ဌော သန္တဋ္ဌော-ရအပ်ရာရာ၊ ကိုယ့်ဥစ္စာဖြင့် ရောင့်ရဲကျေနပ်သော လူ့ရှင်ရဟန်း၊ [သ+တုဋ္ဌ၊ နိဂ္ဂဟိတ်လား၊ သသဒ္ဓါ ဓန(ဥစ္စာ)အနက်ဟော၊ “သဿ+အယံ သော၊ [သ+ဏ]”ဟု ပြု၊] သန္တဋ္ဌဿ+ဘာဝေါ သန္တဋ္ဌိ-ရအပ်ရာရာ၊ မိမိဥစ္စာဖြင့် ရောင့်ရဲကျေနပ်သူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ရောင့်ရဲကျေနပ်ခြင်း၊ [သန္တဋ္ဌ+ဏ+ဤ၊] (တစ်နည်း) သေန (သကေန)+တုဋ္ဌိ အဿာတိ သန္တဋ္ဌိ-ရအပ်ရာရာ၊ မိမိဥစ္စာဖြင့် ရောင့်ရဲကျေနပ်ခြင်းရှိသော လူ့ရှင်ရဟန်း၊ သန္တဋ္ဌိနော+ဘာဝေါ သန္တဋ္ဌိ-ရအပ်ရာရာ၊ ကိုယ့်ဥစ္စာဖြင့် ရောင့်ရဲကျေနပ်ခြင်းရှိသူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ရောင့်ရဲကျေနပ်ခြင်း၊ [သန္တဋ္ဌိ+ဏ+ဤ]”ဟု ပြုပါ။ ထိုနောင်“သန္တဋ္ဌိ+ပရမာ ယဿာတိ သန္တဋ္ဌိပရမံ-ရအပ်ရာရာ၊ မိမိဥစ္စာဖြင့် ရောင့်ရဲကျေနပ်သူ၏ အဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ရောင့်ရဲကျေနပ်ခြင်း သာ အမြတ်ဆုံးရှိ၏၊ [သန္တဋ္ဌိ+ပရမ၊ ဋ္ဌိ၌ ရဿပြု၊]”ဟု ဆက်ပါ။

အဖွင့်နှင့်အညီ။ ။ချဲ့ဦးအံ့-“သန္တဋ္ဌိ နာမ”ဟု ရဿဖြင့် မရှိဘဲ “သန္တဋ္ဌိ နာမ”ဟု ဒီဃဖြင့် ရှိခြင်းကို ထောက်၍ “သန္တဋ္ဌ၊ သန္တဋ္ဌိ”တို့နောင် ဘာဝအနက်၌ ဣပစ္စည်း သက်၊ ထိုနောင် ဣဝ၊ဣကစသောသုတ်ဖြင့် ဤပစ္စည်းသက်၍ “သန္တဋ္ဌိ”ဟု ပြီးစေရသည်။ “သန္တဋ္ဌိ နာမ”ဟု ရဿဖြင့် ရှိလျှင်ကား “သေန (သကေန)+တုဋ္ဌိ သန္တဋ္ဌိ၊ သန္တဋ္ဌိ+ပရမာ ယဿာတိ သန္တဋ္ဌိပရမံ-ရအပ်ရာရာ၊ မိမိဥစ္စာဖြင့် ရောင့်ရဲကျေနပ်ခြင်းသာ အမြတ်ဆုံးရှိ၏”ဟု ပြုရမည်။ သို့သော် ဆဋ္ဌမူ၊ ရှေးမူ၂မျိုးလုံး၌ “သန္တဋ္ဌိ နာမ”ဟု ဒီဃဖြင့်ချည်း ရှိရကား “သန္တဋ္ဌိ”ဖြစ်အောင် ဘာဝတဒ္ဓိတ်ဆက်မှသာ အဖွင့်နှင့် ညီသည်။

အတ္ထိ၊ သော-သည်၊ အသမ္ပန္နောပိ-ဆွေမျိုးမတော်စပ်ပါသော်လည်း၊ ပရမော-
 သော၊ ဥတ္တမော-သော၊ ဉာတိ-တည်း။ တေန-ကြောင့်၊ “ဝိဿာသပရမာ
 ဉာတိ”တိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ-ပြီ။ [ဝိဿာသော+ပရမော ဥတ္တမော ယဿာတိ ဝိဿာသ-
 ပရမာ-ဇာ. ၄-၃, ၁၃၃၊] ပန-အဖို့တစ်ပါးကား၊ နိဗ္ဗာနသဒိသံ-သော၊ သုခံ နာမ-
 သည်၊ နတ္ထိ၊ တေနော-ကြောင့်ပင်၊ **နိဗ္ဗာနပရမံ** သုခန္တိ-၍၊ အာဟ။ ဒေသနာ-
 ဝသာနေ-၌၊ ဗဟူ-တို့သည်၊ သောတာပတ္တိဖလာဒီနိ-တို့သို့၊ ပါပုဏိသု-ကုန်ပြီ၊
 ဣတိ-ပသေနဒိကောသလဝတ္ထု ပြီးပြီ။

ပသေနဒိကောသလဝတ္ထုဘာသာသီကာ ပြီးပြီ။

၇-တိဿဇ္ဈေရဝတ္ထုဘာသာသီကာ

ပဝိဝေကရသန္တိ ဣမံ ဓမ္မဒေသနံ သတ္တာ ဝေသာလိယံ ဝိဟရန္တော အညတရံ
 ဘိက္ခု အာရဗ္ဗ ကထေသိ။ ဟိ-ချဲ့၊ သတ္တာရာ-သည်၊ “ဘိက္ခဝေ! အဟံ၊ ဣတော-
 ဤနေ့မှ၊ စတူဟိ-ကုန်သော၊ မာသေဟိ-တို့ဖြင့်၊ ဝါ-တို့၏၊ (အစ္စယေန-လွန်ရာ
 အခါ၌) [စတုမာသစ္စယေန(နှာ-၁၇၄)]ကို ကြည့်၍ “အစ္စယေန”ထည့်သည်၊ “စတူဟိ
 မာသေဟိ”၌ တတိယာကို ဝိသေသနအနက် ဆဋ္ဌိအနက်၂နည်းကြုံ၊ ပရိနိဗ္ဗာယိ-
 သာမိ-မည်၊ ဣတိ-သို့၊ ဝုတ္တော၊ သတ္တု-၏၊ သန္တိကေ-၌၊ သတ္တ-၇လီကုန်သော၊
 ဘိက္ခုသတာနိ-ရဟန်းအရာတို့သည်၊ [သတ္တ ဘိက္ခုသတာနိ-ရဟန်း၇ရာတို့သည်၊]
 သန္တာသံ-ထိတ်လန့်ခြင်းသို့၊ အာပဇ္ဇိသု-ကုန်ပြီ၊ ဒိဏာသဝါနံ-တို့၏၊ ဓမ္မသံ-
 ဝေဂေါ-တရားသဘောအားဖြင့်ဖြစ်သော ထိတ်လန့်ကြောင်း သဟောတ္တပ္ပ
 ဉာဏ်သည်၊ [ဓမ္မဘာ-၃, ၁၉၄၊] ဥပ္ပဇ္ဇိ-ပြီ၊ ပုထုဇ္ဇနာ-တို့သည်၊ အဿူနိ-မျက်ရည်
 တို့ကို၊ သန္တာရေတုံ-ငှာ၊ နာသက္ခိသု-မစွမ်းနိုင်ကုန်၊ ဘိက္ခု-တို့သည်၊ ဝဂ္ဂါ ဝဂ္ဂါ-

နိဗ္ဗာနပရမံ။ ။နိဗ္ဗာနံ+ပရမံ ယဿာတိ နိဗ္ဗာနပရမံ၊ ဈာနသုခ၊ မဂ္ဂသုခ၊ ဖလ
 သုခများလည်း ရှိ၏၊ နိဗ္ဗာန်ချမ်းသာက ပိုကောင်းမြတ်၏၊ နိဗ္ဗာန်ချမ်းသာထက် ပို၍
 ကောင်းမြတ်သောချမ်းသာသည် မရှိ၊(မ. ၄-၃, ၁၅၂)၊ နိဗ္ဗာန်၌ ချမ်းသာချည်းဖြစ်
 နေခြင်း၊ နိဗ္ဗာန်မရလျှင် ချမ်းသာမရနိုင်ခြင်း၊ သင်္ခတအားလုံးမှ ကင်းဆိတ်ခြင်း၊ သံသရာ
 ဒုက္ခလုံးဝမရှိခြင်း၊ နိဗ္ဗာန်ရလျှင် ဝဋ်ဒုက္ခအားလုံးမရှိတော့ခြင်းဟူသော အကြောင်း
 များကြောင့် နိဗ္ဗာန်သည် အကောင်းမြတ်ဆုံးချမ်းသာ ဖြစ်သည်။(မဇ္ဈိ-၃, ၁၀၆)

အစုအစုတို့သည်။ ဟုတ္တာ-၍၊ “ကိံ-အဘယ်သို့လျှင်၊ ကရိဿာမ န ခေါ-ကုန်မည်နည်း?” ကုတိ-၍၊ မန္တန္တာ-တိုင်ပင်ကုန်လျက်၊ ဝိစရန္တိ-ကုန်၏။ အထ-၌၊ ဧကော-သော၊ တိဿတ္ထေရော နာမ-သော၊ ဘိက္ခု-သည်၊ “သတ္တာ-သည်၊ စတုမာသစ္စယေန-၄လလွန်ရာအခါ၌၊ ပရိနိဗ္ဗာယိဿတိ ကိရ-ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုတော်မူမည်တဲ့၊ အဟဉ္စ-သည်လည်း၊ အဝိတရာဂေါ-မကင်းသောရာဂရှိသည်၊ ဝါ-ရာဂမကင်းသေးသည်၊ အမှီ-၏၊ သတ္တရိ-သည်၊ ဓရမာနေယေဝ-သက်တော်ထင်ရှားရှိသော်သာ၊ ဝါ-စဉ်ပင်၊ မယာ-သည်၊ အရဟတ္တံ-ကို၊ ဂဏှိတုံ-ငှာ၊ ဝဇ္ဇတိ-၏။” ကုတိ-၍၊ စတုသု-ကုန်သော၊ ကုရိယာပထေသု-တို့၌၊ ဧကကောဝ-တစ်ပါးတည်းသည်သာ၊ (ဟုတ္တာ)၊ ဝိဟာသိ-ပြီ၊ ဘိက္ခုနံ-တို့၏၊ သန္တိကေ-၌၊ ဝါ-သို့၊ ဂမနံ ဝါ-သွားခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ ကေနစိ-နှင့်၊ သဒ္ဓိ-တူ၊ ကထာ-သလ္လာပေါ ဝါ-စကားပြောဆိုခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ [ဓမ္မဘာ-၁၊ ၆၆၅။] နတ္ထိ၊ အထ-၌၊ နံ-ကို၊ ဘိက္ခု-တို့သည်၊ အာဟံသု-ကုန်ပြီ၊ (ကိံ)၊ “အာဝုသော တိဿ! ကသ္မာ-ကြောင့်၊ ဧဝံ-သို့၊ ကရောသိ-နည်း?” ကုတိ-ကုန်ပြီ၊ သော-သည်၊ တေသံ-တို့၏၊ ကထံ-ကို၊ န သုဏာတိ-နားမထောင်၊ တေ-တို့သည်၊ တဿ-၏၊ ပဝတ္တိ-ကို၊ သတ္တု-အား၊ အာရောစေတွာ-၍၊ “ဘန္တေ! တိဿတ္ထေရဿ-၏၊ တုမေသု-တို့၌၊ သိနေဟော-မေတ္တာဖြင့် ချစ်ခင်ခြင်းသည်၊ နတ္ထိ၊” ကုတိ-သို့၊ အာဟံသု-ကုန်ပြီ၊ သတ္တာ၊ တံ-ကို၊ ပက္ခောသာပေတွာ-၍၊ “တိဿ! ကသ္မာ-ကြောင့်၊ ဧဝံ-သို့၊ အကာသိ-နည်း?” ကုတိ-သို့၊ ပုစ္ဆိတွာ-၍၊ တေန-သည်၊ အတ္တနော-မိမိ၏၊ အဓိပ္ပာယေ-အလိုကို၊ အာရောစိတေ-အပ်သော်၊ “တိဿ! သာဓု-စွ၊” ကုတိ-သို့၊ သာဓုကာရံ-ကို၊ [ဓမ္မဘာ-၃၊ ၂၈၄။] ဒတွာ-၍၊ “ဘိက္ခဝေ! မယိ-၌၊ သိနေဟော-ချစ်ခင်ခြင်းရှိသူသည်၊ (ချစ်ခင်သူသည်)၊ တိဿသဒိသော ဝ-တိဿနှင့် တူသည်သာလျှင်၊ ဟောတု-ပါစေ၊ ဂန္ဓမာလာဒီဟိ-တို့ဖြင့်၊ ပူဇံ-ကို၊ ကရောန္တပိ-ကုန်သော်လည်း၊ မံ-ကို၊ နေဝ ပူဇေန္တိ-မပူဇော်ကုန်သည်သာ၊ ဝါ-ပူဇော်ရာမရောက်ကုန်သာ၊ ပန-အနွယ်ကား၊ ဓမ္မာနုဓမ္မံ-လောကုတ္တရာဇပါးအားလျော်သော အကျင့်ကို၊ ပဋိပဇ္ဇမာနာယေဝ-ကုန်သော်သာ၊ ဝါ-ကျင့်သူတို့သည်သာ၊ မံ-ကို၊ ပူဇေန္တိ-ပူဇော်ကုန်၏၊ ဝါ-ပူဇော်ရာရောက်ကုန်၏။” ကုတိ-သို့၊ ဝတ္တာ၊ ကုမံ ဂါထံ၊ အာဟ၊ (ကိံ)၊ “ပဝိဝေကရသံ၊ ဝေ၊ ပိဝံ”န္တိ-၍၊ (အာဟ)။

ပဝိဝေကရသံ ပိတ္တာ၊ ရသံ ဥပသမဿ စ၊

နိဒ္ဒရော ဟောတိ နိပ္ပာပေါ၊ ဓမ္မပီတိ ရသံ ပိဝံ။

ဓမ္မပီတိ-တရားကို သောက်သုံးခြင်းရှိသော ရဟန္တာသည်၊ ဝါ-တရားကို သောက်သုံးရသော ရဟန္တာသည်၊ ပဝိဝေကရသံ-အပေါင်းအဖော်ကိလေသာတို့ မှ ကင်းဆိတ်ခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော မဂ်ဖိုလ်ချမ်းသာအရသာကို၊ ပိတ္တာ-သောက် သုံးခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဥပသမဿ-ကိလေသာငြိမ်းရာနိဗ္ဗာန်၏၊ ရသံ- အရသာကို၊ ပိတ္တာ စ-ကြောင့်လည်းကောင်း၊ နိဒ္ဒရော-ကိလေသာဟူ၊ အပူမရှိ သည်လည်းကောင်း၊ နိပ္ပာပေါ-မကောင်းမှုမရှိသည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ- ၏၊ ရသံ-လောကုတ္တရာတရားဥပါးကြောင့်ဖြစ်သော ပီတိတည်းဟူသော အရ သာကို၊ ပိဝံ (ပိဝန္တော) စ-သောက်သုံးစဉ်လည်း၊ ဝါ-သောက်သုံးရသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်း၊ နိဒ္ဒရော-သည်လည်းကောင်း၊ နိပ္ပာပေါ-သည်လည်း ကောင်း၊ ဟောတိ-၏။

တတ္ထ-၌၊ **ပဝိဝေကရသန္တိ**-ကား၊ ပဝိဝေကတော-အပေါင်းအဖော်၊ ကိလေ သာတို့မှ ကင်းဆိတ်ခြင်းကြောင့်၊ ဥပ္ပန္နံ-သော၊ ရသံ-မဂ်ဖိုလ်ချမ်းသာအရသာကို၊ **ဧကီဘာဝသုခံ**-တစ်ယောက်တည်း၏၊ အဖြစ်ဟူသော အကြောင်းရှိသော ချမ်းသာကို၊ ဣတိ အတ္ထော။

ပဝိဝေကရသံ။ ။ “ပဝိဝေကတော+ဥပ္ပန္နော+ရသော ပဝိဝေကရသော-အပေါင်း အဖော်၊ ကိလေသာတို့မှ ကင်းဆိတ်ခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော အရသာ”ဟု ပြု၍ ဧကီ ဘာဝသုခကို ယူစေလိုသောကြောင့် “ပဝိဝေကတော”စသည်ကို ဖွင့်သည်။

ဧကီဘာဝသုခံ။ ။ဧကဿ+ဘာဝေါ ဧကီဘာဝေါ-တစ်ယောက်တည်း၏၊ အဖြစ်၊ [ဧက+ဘာဝ၊ စိပစ္စည်းသက်၊-မဓု-၁၊ ၉၆၊] (တစ်နည်း) အနေကောပိ ဧကော ဝိယ ဘဝတီတိ ဧကီဘာဝေါ-တစ်ယောက်တည်းကဲ့သို့ဖြစ်ခြင်း၊(သီဋ္ဌိသစ်-၂၊ ၃၃၀)၊ ဧကီ- ဘာဝေါ+ဟေတု ယဿာတိ ဧကီဘာဝဟေတုကံ၊ ဧကီဘာဝဟေတုကံ+သုခံ ဧကီ- ဘာဝသုခံ-တစ်ယောက်တည်း၏အဖြစ်ဟူသော အကြောင်းရှိသောချမ်းသာ၊ ဝါ-တစ် ယောက်တည်းကဲ့သို့ ဖြစ်ခြင်းဟူသော အကြောင်းရှိသောချမ်းသာ။(ဝိသုဒ္ဓိဋီ-၁၊ ၆၃)၊

ဆက်ဦးအုံး-“**ဧကီဘာဝေါ**တိ ဟိ ကာယစိတ္တဝိဝေကော ဝုတ္တော(သာရတ္ထ-၂၊ ၁၈၁)”ဟူသော အဖွင့်အရ ကာယဝိဝေက၊ စိတ္တဝိဝေက၂မျိုးကို ဧကီဘာဝဟု ဆိုရ

ပိတွာတိ-ကား၊ ဒုက္ခပရိညာဒီနိ-ဒုက္ခသစ္စာကို ပိုင်းခြား၍ သိခြင်းအစရှိသည် တို့ကို၊ ကရောန္တော-သော်၊ အာရမ္မဏတော-(နိဗ္ဗာန်ကို) အာရုံပြုသောအားဖြင့်၊

သည်၊ ထိုတွင် ကာယဝိဝေကဟူသည် ကိုယ်အားဖြင့် အပေါင်းအဖော်တို့မှ ကင်း၍ သမထဝိပဿနာအလုပ်ကို အားထုတ်လျက် တစ်ပါးတည်းနေခြင်းတည်း၊ စိတ္တဝိဝေက ဟူသည် မဟဂ္ဂုတ်လောကုတ္တရာစိတ်တို့၏ ကိလေသာတို့မှ ကင်းဆိတ်ခြင်းတည်း၊ (မဟာနိ. ၄-၈၂)၊ အချုပ်အားဖြင့် ဈာန်၊မဂ်၊ဖိုလ်စိတ်ကို ဧကိဘာဝ၊ ဈာန်၊မဂ်၊ဖိုလ် နှင့်ယှဉ်သော ချမ်းသာကို ဧကိဘာဝသုခဟု မှတ်ပါ။ ဤ၌ **“ပိတွာတိ ဒုက္ခပရိညာဒီနိ”** စသောအဖွင့်နှင့် **“ရသံ ဥပသမဿ စ၊ ဓမ္မပီတိရသံ ပိဝံ”** အဖွင့်များအရ မဂ်ချမ်းသာ ဖိုလ်ချမ်းသာကို ယူပါ။

ဇာ. ၄-၃ ၁၈၃။ ။ထို၌ ပဝိဝေကအရ ကာယဝိဝေက၊ စိတ္တဝိဝေက၊ ဥပဓိ ဝိဝေကဉာဏ်လုံးကို ယူ၍ **“ပဝိဝေကာနံ+ရသော ပဝိဝေကရသော-ကာယစိတ္တဥပဓိ ဟူသော ဝိဝေကဉာဏ်တို့၏ အရသာ”**ဟု ပြု၏။ ပဝိဝေကရသအရ ဝိဝေကဉာဏ်တို့ကို မှီ၍ ဖြစ်သော သောမနဿကို ယူ၏။

သုတ္တနိ. ၄-၁, ၃၁၃။ ။ထို၌ ကိလေသာကင်းဆိတ်ခြင်းကြောင့် ဖြစ်ရကား အရဟတ္တဖိုလ်ကို ပဝိဝေကဟုလည်းကောင်း၊ သာယာဖွယ်အနက်သဘောကြောင့် အရဟတ္တဖိုလ်နှင့်ယှဉ်သော သုခဝေဒနာကို ပဝိဝေကရသဟုလည်းကောင်း ယူ၍ **“ဝိဝိစ္စတီတိ ဝိဝေကော၊ ရသီယတိ အဿာဒီယတီတိ ရသော၊ ပဝိဝေကဿ+ရသော ပဝိဝေကရသော-ကိလေသာတို့မှ ကင်းဆိတ်သော အရဟတ္တဖိုလ်၏ သာယာဖွယ် သုခဝေဒနာအရသာ”**ဟု ပြု၏။ ထို့ပြင် ထိုအဋ္ဌကထာ၌ ဥပသမရသံနှင့် ဓမ္မပီတိ ရသံအရလည်း အရဟတ္တဖိုလ်ရှိသုခဝေဒနာကိုပင် ယူ၏။

ပိတွာ။ ။“ဒုက္ခပရိညာဒီနိ”စသောအဖွင့်ကို ကြည့်၍ **“ပဝိဝေကရသံ”**အရ ဈာန် ချမ်းသာကို မယူဘဲ မဂ်၊ဖိုလ်နှင့်ယှဉ်သော ချမ်းသာကို ယူရသည်။ အာဒိဖြင့် သမုဒယ-ပဟာနု၊ နိရောဓသစ္စကိရိယာ၊ မဂ္ဂဘာဝနာတို့ကို ယူပါ။ **“အာရမ္မဏတော”**ကို “သစ္စိ ကိရိယာဝသေန”၌ စပ်၊ “နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုသောအားဖြင့် မျက်မှောက်ပြုခြင်း”ဟူလို၊ ခွက်ဖြင့် ယာဂုစသည်တို့ကို သောက်သကဲ့သို့ သောက်ခြင်းမျိုးမဟုတ်၊ နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုသောအားဖြင့် မျက်မှောက်ခြင်းကို **“ပဝိဝေကရသံ ပိတွာ”**အရ ပဝိဝေက ရသကို သောက်သည်-ဟူလို၊ “နိဒ္ဒရော ဟောတိ နိပ္ပာပေါ”၏ အဖွင့်၌ **“တေန ဥဘယ-ရသပါနေန”**ဟူသော အဖွင့်ကို ကြည့်၍ ပိတွာကို ဟိတ်အနက်ပေးရသည်။ (ဓမ္မဘာ- ၃, ၅၉၅)။

သတ္တိကိရိယာဝသေန-မျက်မှောက်ပြုခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်၊ ပိဝိတ္တာ-၍။ **ဥပသမဿ** စာတိ-ကား၊ ကိလေသုပသမနိဗ္ဗာနဿ စ-ကိလေသာတို့၏ ငြိမ်းရာနိဗ္ဗာန်၏။ ရသံ-ကို၊ ပိတ္တာ စ-၍လည်းကောင်း။ **နိဒ္ဒရော ဟောတိ**တိ-ကား၊ ဒီဏာ-သဝေါ-သော၊ ဘိက္ခု-သည်၊ တေန ဥဘယရသပါနေန-ထို၂ပါးစုံသော အရသာကို သောက်သုံးခြင်းကြောင့်၊ အဗ္ဘန္တရေ-အတွင်း၌၊ ရာဂဒရတာဒိနိ-ရာဂအပူအစရှိသည်တို့၏၊ အဘာဝေန-မရှိခြင်းကြောင့်၊ ဝါ-သည့်အတွက်၊ နိဒ္ဒရော စေဝ-အပူမရှိသည်လည်းကောင်း၊ နိပ္ပာပေါ စ-မကောင်းမှုမရှိသည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ-၏။

ဥပသမဿ။ ။ “ဥပသမ္ပတိ ဧတ္ထာတိ ဥပသမော-ကိလေသာ(ဒုက္ခ)ချုပ်ငြိမ်းရာနိဗ္ဗာန်(အဋ္ဌိ-၁, ၂၂၄)”ဟု ပြုပြီး ဥပသမအရ နိဗ္ဗာန်ကို ယူစေလို၍ “ကိလေသုပသမနိဗ္ဗာနဿ”ဟု ဖွင့်သည်။ ရသံအရ “ပဝိဝေကရသံ”၌ကဲ့သို့ မဂ်ချမ်းသာ ဖိုလ်ချမ်းသာကိုပင် ယူပါ။

သုတ္တနိ. ၄-၁, ၃၁၃။ ။ ထို၌ကား ကိလေသာတို့ကို ငြိမ်းစေတတ်သော အရဟတ္တမဂ်၏အဆုံး၌ ဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ နိဗ္ဗာန်ဟုဆိုအပ်သော ကိလေသာငြိမ်းရာလျှင် အာရုံရှိသောကြောင့်လည်းကောင်း အရဟတ္တဖိုလ်ကို ဥပသမအရ ယူ၏။ ထိုအလို “ဥပသမေတိတိ ဥပသမော-ကိလေသာတို့ကို ငြိမ်းစေတတ်သောမဂ်၊ ဥပသမ္ပတိ ဧတ္ထာတိ ဥပသမော-ကိလေသာ(ဒုက္ခ)ချုပ်ငြိမ်းရာနိဗ္ဗာန်(အဋ္ဌိ-၁, ၂၂၄)”ဟု ပြု၍ ဥပသမအရ မုချအားဖြင့် မဂ်, နိဗ္ဗာန်, ကာရဏူပစာရအားဖြင့် အရဟတ္တဖိုလ်ကို ယူပါ။ ဥပသမရသအရ အရဟတ္တဖိုလ်နှင့်ယှဉ်သော သုခကို ယူ၏။

ဇာ. ၄အဖွင့် အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်။ ။ “**ဥပသမဿ** စာတိ ကိလေသုပသမေန လဒ္ဓိသောမနဿ(ဇာ. ၄-၃, ၁၈၃)”ဟူသောအဖွင့်သည် အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်တည်း။ “ဥပသမဿ-ကိလေသာငြိမ်းခြင်း၏(ဝသေန-ဖြင့်၊လဒ္ဓိ-ရအပ်သော) ရသံ စ-ကိုလည်း၊ ပိတ္တာ”ဟု အနက်ပေးဖို့ ဖွင့်သည်မဟုတ်။ [ပါဠိယံ **ဥပသမဿ** ဝါတိ ကိလေသုပသမဿ ရသံ ဝါ ပိတ္တာတိ သမ္ပန္နော၊ အဋ္ဌကထာယံ ပန အဓိပ္ပာယမတ္ထမေဝ ဒသေတုံ “**ဥပသမဿ** စာတိ ကိလေသုပသမေန လဒ္ဓိသောမနဿာ”တိ ဝုတ္တံ-ဇာဋီသစ်-၂, ၃၃၆။]

နိဒ္ဒရော နိပ္ပာပေါ။ ။ နိဒ္ဒရော၌ ဒရသဒ္ဓါသည် “ဒရော ဒရထဘီတိသု(ဓာန်-၁၁၁၁)”ဂါထာလာ “ဒရထ(ပုန်ခြင်း), ဘီတိ(ကြောက်ခြင်း)”ဟူသော အနက်၂မျိုးတွင် ဒရထအနက်ဟောဖြစ်ကြောင်းကိုလည်းကောင်း, ဒရသည် ကာယဒရထ(ကိုယ်

ရသံ ပိဝန္တိ-ကား၊ နဝရိလောကုတ္တရဓမ္မဝသေန-ဥပါးသော လောကုတ္တရာ တရား၏ အစွမ်းကြောင့်၊ ဥပ္ပန္နံ-သော၊ ပီတိရသံ-ပီတိတည်းဟူသော အရသာ ကို၊ ပိဝန္တောပိ-သောက်သူသည်လည်း၊ ဝါ-စဉ်လည်း၊ နိဒ္ဒရော-သည်လည်း ကောင်း၊ နိပ္ပာပေါ စ-သည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ-၏။ ဒေသနာဝသာနေ-

အပ္ပ၊ စိတ္တဒရထ(စိတ်အပ္ပ၊) ကိလေသဒရထ(ကိလေသာအပ္ပ)”တို့တွင် ကိလေသ- ဒရထကို ယူရကြောင်းကိုလည်းကောင်း၊ နိဥပသာရ အဘာဝအနက်ဟောကြောင်းကို ပြလို၍ “ရာဂဒရထာဒီနံ အဘာဝေန”ဟု ဖွင့်သည်၊(နီတိ၊ ဓာတု-၁၅၁)။ “ဒရတိ ဧတေဟီတိ ဒရာ-ပူလောင်ကြောင်းကိလေသာတို့၊ နတ္ထိ+ဒရာ ယဿာတိ နိဒ္ဒရော၊ နတ္ထိ+ပါပံ ယဿာတိ နိပ္ပာပေါ”ဟု ပြ၊ “တေန ဥဘယရသပါနေန”ဟူသော အဖွင့်ကို ကြည့်၍ ပိတွာကို ဟိတ်အနက်ပေးပါ။

ဆက်ဦးအံ့-“ဒိဏာသဝေါ ဘိက္ခု”ဖြင့် ဓမ္မပီတိ၏ အရကို ဖွင့်သည်၊ ချဲ့ဦးအံ့- နောက်၌ **“ရသံ ပိဝန္တိ** ၊ပေ၊ ပိဝန္တောပိ”စသည်ဖြင့် ဖွင့်သော ဤအဋ္ဌကထာအလို “ဓမ္မပီတိ”နှင့် “ရသံ”သည် ဝါကျတည်း၊ “ဓမ္မပီတိရသံ”ဟု သမာသ်ပုဒ်မဟုတ်၊ ဂါထာ၌ “ပဝိဝေကရသံ ၊ပေ၊ ဓမ္မပီတိ”သည် တစ်ဝါကျ၊ “ရသံ ပိဝံ”သည် တစ်ဝါကျဟု ယူရမည်၊ ထို့ကြောင့် “ဒိဏာသဝေါ ဘိက္ခု”ဖြင့် ဓမ္မပီတိ၏ အရကို ဖွင့်သည်ဟု ယူနိုင်သည်။

သုတ္တနိ. ၄-၁, ၃၁၃။ ။ထို၌ “တံ ပဝိဝေကရသံ ဥပသမဿ စ ရသံ ပိတွာ တဒေဝ ဓမ္မပီတိရသံ ပိဝံ နိဒ္ဒရော ဟောတိ နိပ္ပာပေါ၊ ပိဝိတွာပိ ကိလေသပရိ- ဠာဟာဘာဝေန နိဒ္ဒရော၊ ပိဝန္တောပိ ပဟီနပါပတ္တာ နိပ္ပာပေါ ဟောတိ”ဟု ဖွင့်၏၊ “ဓမ္မပီတိရသံ ပိဝံ”ကို ကတ္တား၊ လက္ခဏာ၂မျိုးယူ၍ “ဓမ္မပီတိရသံ-နိဗ္ဗာန်တရားတော်၌ (အာရုံပြုသောအားဖြင့်)ဖြစ်သော အရဟတ္တဖိုလ်သုခအရသာကို၊ ပိဝံ(ပိဝန္တော)-သောက် သုံးသောပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ (ကတ္တား) ပဝိဝေကရသံ-အရဟတ္တဖိုလ်၏ သုခဝေဒနာအရသာ ကို၊ ပိတွာ စ-ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဥပသမဿ-ကိလေသာငြိမ်းရာ အရဟတ္တဖိုလ်၏၊ ရသံ-သုခဝေဒနာအရသာကို၊ ပိတွာ စ-ကြောင့်လည်းကောင်း၊ နိဒ္ဒရော-သည်၊ နိပ္ပာ- ပေါ-သည်၊ ဟောတိ၊ ပဝိဝေကရသံ-ကို၊ ပိတွာ စ-ပြီးသော်လည်းကောင်း၊ ဥပသမဿ- ၏၊ ရသံ-ကို၊ ပိတွာ စ-ပြီးသော်လည်းကောင်း၊ နိဒ္ဒရော-သည်၊ ဟောတိ၊ ဓမ္မပီတိရသံ- ကို၊ ပိဝံ (ပိဝန္တော)ပိ-စဉ်လည်း၊ (လက္ခဏာ)၊ နိပ္ပာပေါ-သည်၊ ဟောတိ”ဟု ပေးရမည်။

ဓမ္မပီတိရသံ ပိဝံ။ ။“ရသံ ပိဝန္တိ”စသော အဖွင့်အလို “ဓမ္မပီတိ”နှင့် “ရသံ” သည် တစ်ပုဒ်စီဖြစ်၍ ဝါကျတည်း၊ “နဝရိလောကုတ္တရဓမ္မဝသေန ဥပ္ပန္နံ ပီတိရသံ”

၌၊ တိဿတ္ထေရော-သည်၊ အရဟတ္တံ-သို့၊ ပါပုဏိ-ပြီ၊ မဟာဇနဿာပိ-အားလည်း၊ သာတ္ထိကာ-သော၊ ဓမ္မဒေသနာ-သည်၊ အဟောသိ-ပြီ၊ ဣတိ-တိဿ-တ္ထေရဝတ္ထု ပြီးပြီ။

တိဿတ္ထေရဝတ္ထုဘာသာသီကာ ပြီးပြီ။

၈- သက္ကဝတ္ထုဘာသာသီကာ

သာဟု ဒဿနန္တိ ကုမံ ဓမ္မဒေသနံ သတ္တာ ဝေဠုဝဂါမကေ-ဝေဠုဝရွာငယ်၌၊ ဝိဟရန္တော သက္ကံ-သိကြားမင်းကို၊ အာရပ္ပ ကထေသိ။ ဟိ-ချဲ့၊ တထာဂတဿ-၏၊ ဝါ-သည်၊ အာယုသင်္ခါရေ-ဇီဝိတိန္ဒြေကို ပြုစီမံတတ်သော ဖလသမာပတ်ကို၊ [ဓမ္မဘာ-၂၊ ၆၆၅။] ဝိဿဋ္ဌေ-စွန့်လွှတ်တော်မူအပ်သော်၊ **လောဟိတပက္ခန္ဓိကာ-**

ဖြင့် ရသံအရ လောကုတ္တရာဥပါးကြောင့် ဖြစ်သော ပီတိ(မဂ်ဖိုလ်ပီတိ)ကို ယူရမည်ဟု ပြသည်။ “ဥပသမဿ စ”၌ စသဒ္ဒါ သမ္ပိဏ္ဍနအနက်ဟော အဋ္ဌာနပယုတ်တည်း၊ “ဝိတွာ၊ ပိဝံ”တို့၌ ယှဉ်ပေးရမည်၊ ထို့ကြောင့် “ပိဝိတွာပိ၊ ပိဝန္တောပိ”ဟု ဖွင့်သည်။ “ပိဝန္တောပိ နိဒ္ဒရော နိပ္ပာပေါ စ ဟောတိ”ကို ကြည့်၍ “နိဒ္ဒရော ဟောတိ နိပ္ပာပေါ”ကို ကာကောလောကနနည်း၊ ဒီပကနည်းစသည်အရ ၂ခါပေးရသည်။ “တရားကို သောက်သုံးသော ရဟန္တာသည် ပဝိဝေကရသ၊ ဥပသမရသ ၂မျိုးကို သောက်သုံးခဲ့ခြင်းကြောင့်လည်း ကိလေသအပူမရှိသူ၊ မကောင်းမှုမရှိသူ ဖြစ်ရသည်။ လောကုတ္တရာတရားဥပါးကြောင့်ဖြစ်သော ပီတိအရသာကို သောက်သုံးဆဲမှာလည်း ကိလေသအပူမရှိသူ၊ မကောင်းမှုမရှိသူ ဖြစ်ရသည်”ဟူလို။

သုတ္တနိ. ၄-၁, ၃၁၃၊ ဇာ. ၄-၃, ၁၈၃။ ။ထိုတို့၌ “ဓမ္မပီတိရသံ”ကို သမာသ်ပုဒ်ယူ၏။ သုတ္တနိ. ၄၌ ဓမ္မအရ နိဗ္ဗာန်၊ ဓမ္မပီတိအရ အရဟတ္တဖိုလ်ပီတိ၊ ဓမ္မပီတိရသအရ အရဟတ္တဖိုလ်ရှိသူဝေဒနာကို ယူ၍ “ဓမ္မေ+ဥပ္ပန္နာ+ပီတိ ဓမ္မပီတိ၊ ဓမ္မပီတိယာ+ရသော ဓမ္မရသော-နိဗ္ဗာန်တရား၌ အာရုံပြုသောအားဖြင့်ဖြစ်သော အရဟတ္တဖိုလ်ပီတိ၏ သုဝေဒနာအရသာ”ဟု ပြု၏။ ဇာ. ၄-၃, ၁၈၃၌ ဓမ္မပီတိရသံအရဟတ္တဖိုလ်ပီတိကို ယူ၍ “ဓမ္မပီတိသင်္ခါတော+ရသော ဓမ္မပီတိရသော-နိဗ္ဗာန်တရား၌ အာရုံပြုသောအားဖြင့် ဖြစ်သော အရဟတ္တဖိုလ်ပီတိတည်းဟူသော အရသာ”ဟု ပြု၏။

လောဟိတပက္ခန္ဓိကာဗာဿ။ ။ပက္ခန္ဓနံ ပက္ခန္ဓော၊ [ပ+ခဒိ+အ၊ ပက္ခန္ဓ+အ၊] လောဟိတာနံ+ပက္ခန္ဓော လောဟိပက္ခန္ဓော၊ လောဟိပက္ခန္ဓော+ယေသံ အတ္ထိတိ

ဗာဓဿ-သွေးတို့၏ ယိုစီးခြင်းရှိသောရောဂါ၏၊ ဝါ-ဝမ်းသွေးသွန်ရောဂါ၏၊ ဝါ-သွေးအန်သောရောဂါ၏၊ ဥပ္ပန္နဘာဝံ-ကို၊ ဥ တွာ-၍၊ ဒေဝရာဇာ-သော၊ သက္ကော-သည်၊ “မယာ-သည်၊ သတ္တု-၏၊ သန္တိကံ-သို့၊ ဂန္ဓာ-၍၊ ဂိလာနုပဋ္ဌာနံ-မကျန်းမာတော်မူသောဘုရားရှင်ကို ပြုစုလုပ်ကျွေးခြင်းကို၊ (သူနာပြုအလုပ်ကို)၊ ကာတုံ-ငှာ၊ ဝဇ္ဇတိ-၏။” ကုတိ-သို့၊ စိန္တေတွာ-၍၊ တိဂါဝုတပ္ပမာဏံ-၃ဂါဝုတ် ပမာဏရှိသော၊ အတ္တဘာဝံ-ကို၊ ဝိဇဟိတွာ-၍၊ သတ္တာရံ-သို့၊ ဥပသင်္ကမိတွာ-၍၊ ဟတ္ထေဟိ-တို့ဖြင့်၊ ပါဒေ-တို့ကို၊ ပရိမဇ္ဇိ-ပွတ်တိုက်ဆုပ်နယ်ပြီ၊ အထ-၌၊

လောဟိတပက္ခန္ဓိကော၊ လောဟိပက္ခန္ဓိကော စ+သော+အာဗာဓော စာတိ လောဟိတ-ပက္ခန္ဓိကာဗာဓော-သွေးတို့၏ ယိုစီးခြင်းရှိသောရောဂါ။(သုတ်မဟာဘာ-၂၊ ၁၁၃)

တစ်နည်း။ ။ပက္ခန္ဓတိ နိဿရတိတိ ပက္ခန္ဓိ၊ ပ+ကမု+တိ၊ ပက္ခမာဒိတိ နန္တော စ သုတ်၌ စသဒ္ဓါဖြင့် တိပစ္စည်းကို နှိုပြ၊ ဓာတွန်ချေ၊ ကဒ္ဒေဘော်လာ၊ (ပက္ခန္ဓိ)၊ ယဒနု သုတ်ကြီးဖြင့် အောက်ကံကို ခပြ၊ (ပက္ခန္ဓိ)ဟု ဓာန်ဋီ-၃၂၅၌ ရုပ်ပြီးပြ၏။ ဤမျှသာ ဆိုလျှင် “ပက္ခန္ဓိ”ဟုသာ ဖြစ်သေး၏။ ဓာန်နိဿယဟောင်း၌ ဓာန်ဋီ၏ ရုပ်ပြီးပုံကို ကြည့်၍ “ပက္ခန္ဓိက”ကို အမှန်ဟု ဆုံးဖြတ်၏။ သို့သော် ပါဠိ၊အဋ္ဌကထာ၊ဋီကာတို့၌ “ပက္ခန္ဓိက”ဟုချည်းရှိရကား နှုတ် နှုဆက်ပြခြင်းကို သိလောက်၍ မဆိုဘဲ ထားသည်ဟု ယူ၍ နှုကို နှုပြုပါ။ ထိုနောင် “ပက္ခန္ဓိယေဝ ပက္ခန္ဓိကံ၊ လောဟိတံ+ပက္ခန္ဓိကံ ယဿာ-တိ လောဟိပက္ခန္ဓိကော-ထွက်သောသွေးရှိသောရောဂါ”ဟု ပြ၍ အာဗာဓောနှင့် ရှေ့နည်းအတိုင်း တွဲပါ။

ကူသုတ်မဟာနိ-၃၀၆။ ။ထို၌ “ပက္ခန္ဓတိ နိဿရတိတိ ပက္ခန္ဓိက”ဟု ပြုပြီး ပ+ခဒိ ပက္ခန္ဓနုဥဒ္ဓါရဏေသု+ဏှ၊ ဏှကို အကပြု၊ ခထက်၌ နိဂ္ဂဟိတ်လာ၊ တေသု ဝုဒ္ဓိသုတ်ကြီးဖြင့် အက၏ အ၊ကို ကပြု၍ ပြီးစေ၏။ “လောဟိတပက္ခန္ဓိက-ဝမ်း သွေးသွန်ခြင်းကြောင့် ဖြစ်သောရောဂါ၊ ဝါ-သွေးအန်ခြင်းကြောင့် ဖြစ်သော ရောဂါ”ဟု အနက်ပေး၏။ ထိုအလို “လောဟိတံ စ+တံ+ပက္ခန္ဓိက စာတိ လောဟိတပက္ခန္ဓိကာ-ထွက်သောသွေး၊ လောဟိတပက္ခန္ဓိကာယ+ဘဝေါ လောဟိတပက္ခန္ဓိကော-ထွက်သော သွေးကြောင့် ဖြစ်သောရောဂါ၊ ဝါ-ဝမ်းသွေးသွန်ခြင်းကြောင့် ဖြစ်သောရောဂါ၊ ဝါ-သွေးအန်ခြင်းကြောင့် ဖြစ်သောရောဂါ၊ [လောဟိတပက္ခန္ဓိကာ+ဏှ]”ဟု ဆက်ပါ။ [ဟောဟိတပက္ခန္ဓိကာသည် “ဝမ်းသွေးသွန်နာလား? သွေးအန်နာလား?ဟူသော စိစစ်ချက်ကို ထိုနိဿယ၌ ရှုပါ။ ဤဝတ္ထုနောက်နား၌ “သရီရဝဋ္ဋနုဘာဇနံ” ဟူသော ပုဒ်ကို ထောက်လျှင် “ဝမ်းသွေးသွန်နာ”သာ ဖြစ်ဖွယ်ရှိသည်။]

နံ-ကို၊ သတ္တာ-သည်၊ အာဟ-ပြီ၊ (ကိ)၊ “ဧသော-ဤသူကား၊ ကော-အဘယ်သူနည်း?” ကူတိ-ပြီ “ဘန္တေ! အဟံ-သည်၊ သက္ကော-တည်း၊” ကူတိ-ပြီ “ကသ္မာ-ကြောင့်၊ အာဂတော-သည်၊ အသိ-နည်း?” ကူတိ-ပြီ “ဘန္တေ! ဂိလာနေ-မကျန်းမာကုန်သော၊ တုမေ-တို့ကို၊ ဥပဋ္ဌဟိတုံ-ငှာ၊ (အာဂတော-သည်၊ အမ္မိ)” ကူတိ-ပြီ “သက္က-သိကြားမင်း! ဒေဝါနံ-တို့ဖို့၊ ဝါ-အတွက်၊ မနုဿဂန္ဓော-လူနဲ့သည်၊ ယောဇနသတတော-ယူဇနာတစ်ရာမှ၊ ပဋ္ဌာယ-၍၊ ဂလေ-လည်ပင်း၌၊ ဗဒ္ဒ-ကုဏပံ ဝိယ-ဖွဲ့ချည်အပ်သော အကောင်ပုပ်သည်ကဲ့သို့၊ ဟောတိ-၏၊ တုံ-သည်၊ ဂစ္ဆ-လော၊ မေ-၏၊ ဂိလာနုပဋ္ဌကာ-မကျန်းမာသော ငါဘုရားကို ပြုစုလုပ်ကျွေးကုန်သော၊ ဘိက္ခု-တို့သည်၊ အတ္ထိ-ကုန်၏၊” ကူတိ-ပြီ “ဘန္တေ-ရား! စတုရာသီတိယောဇနသဟဿမတ္ထကေ-ယူဇနာစသောင်း၄ထောင်ရှိသော မြင်းမိုရ်တောင်ထိပ်၌၊ (ယူဇနာစသောင်း၄ထောင်မြင့်သော မြင်းမိုရ်တောင်ထိပ်၌)၊ ဌိတော-လျက်၊ တုမ္မာကံ-တို့၏၊ သီလဂန္ဓံ-သီလတည်းဟူသော ရနံကို၊ ယာယိတွာ-နမ်းရှူရ၍၊ အာဂတော-၏၊ အဟမေဝ-သည်သာ၊ ဥပဋ္ဌဟိဿာမိ-ပြုစုလုပ်ကျွေးပါမည်၊” ကူတိ-၍၊ သော-သည်၊ သတ္ထု-၏၊ သရီရဝဠုနုဘာဇနံ-ကိုယ်(လက်)ဖြင့် သုတ်သင်အပ်သော အညစ်အကြေးခွက်ကို၊ ဝါ-ကျင်ကြီးခွက်ကို၊ [ဓမ္မ ဘာ-၂, ၅၄၆၂၊ အညဿ-၏၊ ဝါ-အား၊ ဟတ္ထေနာပိ-ဖြင့်လည်း၊ ဖုသိတုံ-ထိခြင်းငှာ၊ ဝါ-ထိခွင့်ကို၊ အဒတွာ-၍၊ သီသေယေဝ-၌သာ၊ ဌပေတွာ-၍၊ နိဟရန္တော-ထုတ်ဆောင်လသော်၊ မုခသင်္ကောစနမတ္တမ္ပိ-မျက်နှာရှုံ့မဲ့ခြင်းမျှကိုလည်း၊ န အကာသိ-မပြု၊ ဂန္ဓဘာဇနံ-နံ့သာခွက်ကို၊ ပရိဟရန္တော ဝိယ-ရွက်ဆောင်သကဲ့သို့၊ အဟောသိ-ပြီ၊ ဧဝံ-သို့၊ သတ္တာရံ-ကို၊ ပဋိဇ္ဇေတိတွာ-ပြုစု၍၊ သတ္ထု-၏၊ ဖာသုကကာလေယေဝ-ချမ်းသာရာ(ကျန်းမာရာ)အခါ၌သာလျှင်၊ အဂမာသိ-ပြီ။

ဘိက္ခု-တို့သည်၊ ကထံ-ကို၊ သမုဋ္ဌာပေသုံ-ကုန်ပြီ၊ (ကိ)၊ “သတ္ထရိ-၌၊ သက္က-ဿ-၏၊ သိနေဟော-သည်၊ အဟော-ဪ... အံဩထိုက်ပေစွ၊ ဧဝရူပနာမ-သော၊ ဒိဗ္ဗသမ္ပတ္တိ-ကို၊ ပဟာယ-၍၊ မုခသင်္ကောစနမတ္တမ္ပိ-ကိုလည်း၊ အကတွာ-၍၊ ဂန္ဓဘာဇနံ-ကို၊ နိဟရန္တော ဝိယ-ကဲ့သို့၊ သတ္ထု-၏၊ သရီရဝဠုနုဘာဇနံ-ကို၊ သီသေန-ဖြင့်၊ နိဟရန္တော-လျက်၊ ဥပဋ္ဌာနံ-ကို၊ အကာသိ-ပြီ။”

ကူတိ-ကုန်ပြီ၊ သတ္တာ-သည်၊ တေသံ-တို့၏၊ ကထံ-ကို၊ သုတ္တာ-၍၊ ဘိက္ခဝေ!
 ကိ-သို့၊ ဝဒေထ-ကုန်သနည်း? ဒေဝရာဇာ-သော၊ သက္ကော-သည်၊ မယိ-၌၊
 ယံ သိနေဟံ-အကြင်ချစ်ခင်ခြင်းကို၊ ကရောတိ-ပြု၏၊ ဧတံ (ဧသော)-ဤချစ်
 ခင်ခြင်းသည်၊ အနစ္စရိယံ (အနစ္စရိယော)-မအံ့ဩထိုက်၊ [နောက်နား၌ “တဿ
 မယိ သိနေဟော နာမ အနစ္စရိယော”ဟု ရှိပုံကို ထောက်၍ “အနစ္စရိယံ ဧတံ”ကို
 လိင်္ဂဝိပ္ပလသက္ကံ၊ “သိနေဟံ-ကို၊ ယံ ကရောတိ-အကြင်ပြု၏၊ ဧတံ-ဤသို့ပြုခြင်းသည်၊
 အနစ္စရိယံ-ထိုက်”ဟု ယံကို ကြိယာပရာမသနကြံ၍ တစ်နည်းပေးနိုင်သည်။] ဟိ-
 မှန်၊ ဒေဝရာဇာ-သော၊ အယံ သက္ကော-သည်၊ မံ-ကို၊ နိဿာယ-၍၊ ဇရသက္က-
 ဘာဝံ-သိကြားအို၏အဖြစ်ကို၊ ဝိဇဟိတ္တာ-စွန့်၍၊ သောတာပန္နော-သည်၊ ဟု-
 တွာ-၍၊ တရုဏသက္ကဿ-ငယ်ရွယ်သော သိကြား၏၊ (သိကြားပျို၏၊) ဘာဝံ-
 သို့၊ ပတ္တော-ပြီ၊ ဟိ-ချဲ့၊ အဟံ-သည်၊ အဿ-ထိုသိကြားမင်းသည်၊ မရဏဘယ-
 တဇ္ဇိတဿ-သေခြင်းဘေးသည် ခြိမ်းခြောက်အပ်သော်၊ ဝါ-စဉ်၊ ပဉ္စသိခဂန္ဓဗ္ဗ-
 ဒေဝပုတ္တံ-ပဉ္စသိခဂန္ဓဗ္ဗနတ်သားကို၊ ပုရတော-၌၊ ကတွာ-၍၊ အာဂတကာလေ-
 ၌၊ **ဣန္ဒြိယာလဂုဟာယံ**-ဣန္ဒြိယာလာလိုက်လှ၍၊ ဒေဝပရိသာယ-၏၊ မဇ္ဈေ-၌၊

ဣန္ဒြိယာလဂုဟာယံ။ ။ဣန္ဒြိယာလလိုက်လှသည် တောင်၂လုံးတို့၏ အကြား၌ တည်
 ရှိ၏၊ လိုက်လှ၏ တံခါးအနီး၌ နှံပဲ(နဘဲ)ပင်ရှိသောကြောင့် ထိုလိုက်လှကို “ဣန္ဒြိယာလ-
 ဂုဟာ”ဟု ခေါ်သည်၊ နောင်အခါ ထိုလိုက်လှကို နံရံကာရံခြင်း၊ တံခါးတပ်ဆင်ခြင်း၊
 အင်္ဂါတေသုတလိမ်းခြင်း၊ ခြူးပန်းခြူးနွယ်တို့ဖြင့် တန်ဆာဆင်ခြင်းတို့ဖြင့် ဆန်းသစ်သော
 လိုက်လှဖြစ်အောင် လုပ်ဆောင်ပြီး ဘုရားရှင်အား လှူဒါန်းကြသည်၊ ထိုနောက်လည်း
 ရှေးကခေါ်ဝေါ်ခဲ့သည့်အတိုင်း “ဣန္ဒြိယာလဂုဟာ”ဟုပင် ခေါ်သည်။(ဒီ. ၄-၂, ၂၉၀)။

ယဒိစ္ဆာနာမ်။ ။သာလာနံ ရုက္ခာနံ+ဣန္ဒြိယာ ရာဇာ ဣန္ဒြိယာလာ-သစ်ပင်တို့၏
 မင်းဖြစ်သောနှံပဲ(နဘဲ)ပင်၊ ဝါ-သစ်မင်းပင်၊ [သာလာ+ဣန္ဒြိယာ ရှေ့နောက်ပြန်၊ (တစ်နည်း)
 ဣန္ဒြိယာ+သာလာ ဣန္ဒြိယာလာ-သိကြားမင်း၏ သစ်ပင်၊ (သိကြားပင်)၊ ဣန္ဒြိယာလာ+
 ဧတိသံ အတ္ထိတိ ဣန္ဒြိယာလာ၊ ဣန္ဒြိယာလာ စ+သာ+ဂုဟာ စာတိ ဣန္ဒြိယာလဂုဟာ-
 နှံပဲပင်ရှိရာလိုက်လှ၊ ဆက်ဦးအံ့-ဣန္ဒြိယာလပုဒ်သည် ယဒိစ္ဆာနာမ်(ယဒိစ္ဆကနာမ်၊
 အဓိစ္စသမုပ္ပန္နနာမ်)တည်း၊ ကျွန်ုပ်တို့ သိရိဝဇ္ဇက(ကျက်သရေ တိုးပွားစေသူ)ဟု ခေါ်ဝေါ်
 ခြင်းကဲ့သို့ ဘာအကြောင်းမှ မရှိဘဲ ခေါ်ချင်သလို ခေါ်အပ်သောအပ်သော အမည်ကို
 ယဒိစ္ဆာ(ယဒိစ္ဆက)နာမ်ဟု ခေါ်သည်၊ “သာလာနံ+ဣန္ဒြိယာ”ဟူသော ဝိဂြိုဟ်အခိုက်

နိသိန္ဓဿ-ထိုင်နေသော သိကြားမင်းအား၊

ပုစ္ဆ ဝါသဝ မံ ပဉ္စ၊ ယံ ကိဉ္စိ မနသိစ္ဆသိ၊

တဿ တဿေဝ ပဉ္စဿ၊ အဟံ အန္တံ ကရောမိ တေ။

ဝါသဝ-သိကြားမင်း၊ ယံ ကိဉ္စိ-အကြင်အမှတ်မရှိ တစ်စုံတစ်ခုသော ပြဿနာကို၊ မနသာ-စိတ်ဖြင့်၊ (ပုစ္ဆိတုံ-မေးခြင်းငှာ၊) ကုစ္ဆသိ-အလိုရှိအံ့၊ **[မနသိ-စ္ဆသိ**တိ မနသာ ကုစ္ဆသိ-သုတ္တနိံ၊ ၄-၂၊ ၁၄၉၊ သီဇီသစ်-၂၊ ၃၀၊] (တံ) ပဉ္စ-ထိုပြဿနာကို၊ မံ-ငါ့ကို၊ ပုစ္ဆ-မေးလော၊ အဟံ-ငါသည်၊ တေ-သင်၏၊ တဿ တဿေဝ ပဉ္စဿ-ထိုထိုပြဿနာ၏ပင်၊ အန္တံ-အဆုံးကို၊ ကရောမိ-ပြုတော်မူမည်။

ဣတိ-သို့၊ ဝတ္တာ-၍၊ တဿ-ထိုသိကြားမင်းအား၊ ဝါ-၏၊ ကဒိ-ကို၊ ဝိနောဒေန္တော-ပယ်ဖျောက်လျက်၊ ဓမ္မံ-ကို၊ ဒေသေသိ-ပြီ၊ ဒေသနာဝသာနေ-၌၊ စုဒ္ဒသန္တံ-၁၄ခုကုန်သော၊ ပါဏကောဠိနံ-သတ္တဝါကုဋေတို့၏၊ [စုဒ္ဒသန္တံ ပါဏကောဠိနံ-၁၄ကုဋေသော သတ္တဝါတို့၏၊] ဓမ္မာဘိသမယော-သည်၊ အဟောသိ၊ သက္ကောပိ-သည်လည်း၊ ယထာနိသိန္ဓောဝ-ထိုင်မြဲတိုင်းသာလျှင်၊ သောတာပတ္တိဖလံ-သို့၊ ပတ္တာ၊ တရုဏသက္ကော-နုပျို့သော သိကြားမင်းသည်၊ ဇာတော-

“သစ်ပင်တို့၏မင်း-သစ်မင်းပင်”ဟု အနက်ဖြစ်သော်လည်း ပုဒ်ပြီးသောအခါ၌ကား အများသုံးထင်ရှားသော “နွဲ့ပဲပင်”ဟူသော အနက်ကိုသာ ယူရသည်။ (ဇာဠိသစ်-၃၊ ၅၈၊ ရူ-၁၊ ပုဒ်စစ်-၂၅၊ ရူဘာ-၁၊ ၁၄၂၊ ဘေဒ၊ ဘေဒဘာ-၁၇၁)

ဝါသဝ။ ။ ဝါသံ အဒါသီတိ ဝါသဝေါ၊ [ဝါသ+ယဒနုသုတ်ကြီးဖြင့် ဝပစ္စည်းသက်၊ ဝါသသဒ္ဒါ အာဝါသ၏ပရိယာယ်၊-သံဠိ-၃၊ ၃၃၇၊ ဓမ္မဠိ-၆၈၊] (တစ်နည်း) ဝဿနံ (ဝသုမည်သော နတ်တို့၏)+ပုပ္ဖဂံမော ဝါသဝေါ၊ [ဝသု+ဏာ-ဒီဠိ-၂၊ ၄၂၊] (တစ်နည်း) သုခံ ဝသန္တိ ဧတေဟီတိ ဝဿနံ၊ [ဝသ+ဥ၊-မောဂ်-၇၊ ၂၊] ဝဿနံ ရတနာနိ+သန္တိ အဿာတိ ဝါသဝေါ၊ [ဝသု+ဏာ၊ ဥကို အဝပြု-ထောမ၊ ဓာန်ဠိ-၁၉၊] (တစ်နည်း) ဝါသံ အာဝါသတ္ထံ ပုရိမတ္တဘာဝေ အာဝါသဒါနဝသေန ဝါတိ ပဝတ္တတီတိ ဝါသဝေါ၊ [ဝါသ+ဝါ+အာ-ဇဠိ၊ သူစိ၊] (တစ်နည်း) အာဝါသထံ ဒဒါတီတိ ဝါသဝေါ၊ [“အာဝါသထဒါယက”ဟု ဆိုလိုလျက် အာကတိဂိုဏ်း၊ ပိသောဒရာဒိဂိုဏ်းအရ “အာ-ထ-ဒါယ”တို့ကိုချေ၊ ကကို ဝပြု၍ “ဝါသဝ”ဟု ဖြစ်သည်၊-ဓမ္မဠိ-၆၈၊] (တစ်နည်း) ဝသု ဧဝ ဝါသဝေါ၊ [ဝသု+ဏာ၊ ဝသုသဒ္ဒါ၊ ဒေဝဘေဒ၊ ဒေဝတာဝိသေသအနက်ဟော၊-ထောမ။]

ပြီ၊ ဧဝံ-လျှင်၊ အဟံ-သည်၊ အဿ-သိကြားမင်းအား၊ ဝါ-၏၊ ဗဟူပကာရော-
များသော လျော်သောကျေးဇူးရှိကုန်သည်၏၊ အဖြစ်ကို ပြုတော်မူတတ်သူ
တည်း၊ ဝါ-များသော ကျေးဇူးကို ပြုတော်မူတတ်သူတည်း။ [ဓမ္မဘာ-၁, ၅၅၀၅။]
တဿ-၏၊ မယိ-၌၊ သိနေဟော နာမ-သည်၊ အနစ္စရိယော-မအံ့ဩထိုက်၊
ဘိက္ခဝေ! ဟိ-မှန်၊ အရိယာနံ-အရိယာသူတော်ကောင်းတို့ကို၊ ဒဿနမ္ပိ-ဖူးမြင်
ရခြင်းသည်လည်း၊ သုခံ-ချမ်းသာကြောင်းတည်း၊ တေဟိ-ထိုအရိယာသူတော်
ကောင်းတို့နှင့်၊ သဒ္ဓိံ-တူ၊ ဧကဋ္ဌာနေ-တစ်ခုသော နေရာ၌၊ (တစ်နေရာတည်း၌)၊
သန္နိဝါသောပိ-အတူတကွ နေထိုင်ရခြင်းသည်လည်း၊ သုခေါ-တည်း၊ ပန-ဗျတိ
ရိက်ကား၊ ဗာလေဟိ-တို့နှင့်၊ သဒ္ဓိံ-တူ၊ ဧတံ သဗ္ဗံ-ဤအတူတကွ နေထိုင်ရခြင်း၊
တွေ့မြင်ရခြင်းစသော အလုံးစုံသည်၊ ဒုက္ခံ-ဆင်းရဲကြောင်းတည်း၊ ဣတိ-သို့၊
ဝတ္တာ-၍၊ ဣမာ ဂါထာ-တို့ကို၊ အဘာသိ-ပြီ၊ (ကိံ)၊ “သာဟု ဒဿနမရိယာနံ
၊ပေ၊ စန္ဒိမာ” တိ-ဟူ၍၊ (အဘာသိ-ပြီ။)

သာဟု ဒဿနမရိယာနံ၊ သန္နိဝါသော သဒါ သုခေါ၊

အဒဿနေန ဗာလာနံ၊ နိစ္စမေဝ သုခီ သိယာ။

အရိယာနံ-အရိယာသူတော်ကောင်းတို့ကို၊ ဒဿနံ-ဖူးမြင်ရခြင်းသည်၊ သာ-
ဟု-ကောင်း၏၊ အရိယာနံ-တို့နှင့်၊ သန္နိဝါသော-အတူတကွ နေထိုင်ပေါင်းသင်း၊
ဝတ်ပြုရခြင်းသည်၊ သဒါ-အခါခပ်သိမ်း၊ သုခေါ-ချမ်းသာ၏၊ ဝါ-ချမ်းသာ
ကြောင်းတည်း၊ ဗာလာနံ-လူမိုက်တို့ကို၊ အဒဿနေန-မမြင်ရခြင်းကြောင့်၊
နိစ္စမေဝ-အမြဲသာလျှင်၊ သုခီ-ချမ်းသာခြင်းရှိသည်၊ သိယာ-ဖြစ်ရာ၏။

ဗာလသင်္ဂတစာရိ ဟိ၊ ဒီယမဒ္ဓါန သောစတိ၊

ဒုက္ခော ဗာလေဟိ သံဝါသော၊ အမိတ္တေနဝ သဗ္ဗဒါ၊

ဓိရော စ သုခသံဝါသော၊ ဉာတိနံဝ သမာဂမော။

ဟိ-မှန်၏၊ ဝါ-အကြင်ကြောင့်၊ ဗာလသင်္ဂတစာရိ-လူမိုက်နှင့် အတူဖြစ်လျက်
ဖောက်ထွင်းမှုစသည်ကို ပြုကျင့်လေ့ရှိသူသည်၊ ဝါ-လူမိုက်နှင့် ပေါင်းဖော်
လှည့်လည်လေ့ရှိသူသည်၊ ဒီယံ-ရှည်စွာသော၊ အဒ္ဓါနံ-ကာလပတ်လုံး၊ သော-
စတိ-ဝမ်းနည်းရ၏၊ အမိတ္တေန-ရန်သူနှင့်၊ သံဝါသော-အတူနေရခြင်းသည်၊

သဗ္ဗဒါ-အခါခပ်သိမ်း၊ ဒုက္ခော ဣဝ-ဆင်းရဲသကဲ့သို့၊ (ဧဝံ-တူ၊) ဗာလေဟိ-လူ မိုက်တို့နှင့်၊ သံဝါသော-သည်၊ သဗ္ဗဒါ-သိမ်း၊ ဒုက္ခော-ဆင်းရဲ၏။ ဝါ-ဆင်းရဲ ကြောင်းတည်း၊ မိရော စ-ပညာရှိသည်ကား၊ ဉာတိနံ-ဆွေမျိုးတို့၏။ ဝါ-တို့နှင့်၊ သမာဂမော ဣဝ-ပေါင်းသင်းခြင်းကဲ့သို့၊ သုခသံဝါသော-ချမ်းသာသော ပေါင်း သင်းခြင်းရှိ၏။

**ဓိရဉ္စ ပညဉ္စ ဗဟုဿုတဉ္စ၊ ဓောရယုသီလံ ဝတဝန္တမရိယံ၊
တံ တာဒိသံ သပ္ပရိသံ သုမေဓံ၊ ဘဇေထ နက္ခတ္တပထံ စန္ဒိမာ။**

(တဿှာ ဟိ-ထိုကြောင့်သာလျှင်၊) ဓိရဉ္စ-သမာဓိရှိသူလည်းဖြစ်သော၊ ပညဉ္စ- လောကီလောကုတ္တရာပညာရှိသူလည်းဖြစ်သော၊ ဗဟုဿုတဉ္စ-များသော အကြားအမြင်ရှိသူလည်းဖြစ်သော၊ ဓောရယုသီလံ-ဝန်ကို ဆောင်ခြင်းအလေ့ ရှိသူလည်းဖြစ်သော၊ ဝတဝန္တံ-သီလအကျင့်၊ ဓုတင်အကျင့်ရှိသူလည်းဖြစ်သော၊ အရိယံ-ကိလေသာတို့မှ ဝေးကွာသူလည်းဖြစ်သော၊ သုမေဓံ-တင့်တယ်ကောင်း မြတ်၊ ချီးမွမ်းအပ်သော ပညာရှိသူလည်းဖြစ်သော၊ တာဒိသံ-ထိုကဲ့သို့ ရှုအပ် သော၊ တံ သပ္ပရိသံ-ထိုသူတော်ကောင်းကို၊ စန္ဒိမာ-လသည်၊ နက္ခတ္တပထံ- နက္ခတ်တို့၏ လမ်းကြောင်းဖြစ်သော ကောင်းကင်သို့၊ (ဘဇေတိ) ဣဝ-ချဉ်းကပ် သကဲ့သို့၊ ဘဇေထ-ချဉ်းကပ်ရာ၏။

တတ္ထ-တို့၌၊ သာဟူတိ-ကား၊ သုန္ဒရိ-ကောင်း၏၊ ဘဒ္ဒကံ-ကောင်း၏။ သန္နိ- ဝါသောတိ-ကား၊ စ-ဆက်၊ ကေဝလံ-သက်သက်၊ တေသံ-ထိုအရိယာသူတော် ကောင်းတို့ကို၊ ဒဿနမေဝ-ဖူးမြင်ရခြင်းသည်သာ၊ န (သာဓု)-ကောင်းသည်

သာဟူ။ ။သဒ္ဓါကျမ်းတို့၌ သာဓုမှ ဓကို ဟပြု၍ သာဟုဖြစ်သည်ဟု ဆိုကြ၏။ “သာဟူတိပဒံ သာဓုသဒ္ဓေန သမာနတ္ထံ ဒဌဗ္ဗံ(သံဋီ-၁, ၁၀၄)”ဟူသော အဖွင့်အလို သာဓုနှင့်အနက်တူ သာဟုပုဒ်ရင်းတည်း၊ သာဟုပုဒ်ပင် သုန္ဒရအနက်ကို ဟော၏။ ထိုကြောင့် “သာဟူတိ သုန္ဒရံ ဘဒ္ဒကံ”ဟု ဖွင့်သည်။ (ကဏ်ဘာ-၁, ၅၁)

သန္နိဝါသော။ ။“တေဟိ သဒ္ဓိံ ဧကဋ္ဌာနေ နိသီဒနာဒိဘာဝေါပိ”စသည်ဖြင့် “သဟ (သဒ္ဓိံ)+ဝသနံ သန္နိဝါသော”ဟု ပြုရကြောင်း၊ သံဥပသာရ သဟအနက်ဟောကြောင်း၊ ဣပစ္စည်း ဘောအနက်ဟောကြောင်း၊ သန္နိဝါသအရ တစ်နေရာတည်း၌ အတူနေ ခြင်း၊ ဝတ်ကြီးဝတ်ငယ်ပြုခွင့်ရခြင်းကို ယူရကြောင်းကို ပြသည်။ “တေဟိ ”ဟု ဖွင့်ပုံကို

မဟုတ်သေး၊ တေဟိ-ထိုအရိယာသူတော်ကောင်းတို့နှင့်၊ သဒ္ဓိံ-တူ၊ ဧကဋ္ဌာနေ-တစ်နေရာတည်း၌၊ နိသီဒနာဒိဘာဝေါပိ-ထိုင်ခြင်းအစရှိသည်တို့၏အဖြစ်သည်လည်းကောင်း၊ တေသံ-တို့၏၊ ဝတ္ထပဋိဝတ္ထံ-ဝတ်ကြီးဝတ်ငယ်ကို၊ [ဓမ္မဘာ-၂၊ ၆၀၈] ကာတုံ-ငှာ၊ ဝါ-ကို၊ လဘနဘာဝေါပိ-ရသည်၏အဖြစ်သည်လည်း၊ သာဓုယေဝ-ကောင်းသည်သာ။

ဗာလသင်္ဂတစာရီ ဟိတိ-ကား၊ ယော-သည်၊ ဗာလေန-နှင့်၊ သဟစာရိ-အတူ ဖောက်ထွင်းမှုစသည်ကို ပြုလေ့ရှိ၏။ ဝါ-အတူလှည့်လည်လေ့ရှိ၏။

ကြည့်၍ “အရိယာနံ”ကို “သန္နိဝါသော”၌စပ်ခိုက် တတိယာအနက်၌ ဆဋ္ဌိသက်၊ သို့မဟုတ်၊ “အတ္ထဝသာ ဝိဘတ္တိဝိပရိဏာမော(ရူ-၈)”ဟူသော ပရိဘာသာအရ “အရိယေဟိ”ဟု ပြင်ပေးပါ။

ဗာလသင်္ဂတစာရီ။ ။ “ယော ဗာလေန သဟစာရီ”ဟူသော အဖွင့်ဖြင့် ဤပုဒ်၏ ဆိုလိုရင်းကို မသိနိုင်သေးပါ။ “ဒီယမဒ္ဓါန သောစတိ”၏အဖွင့်၌ “တေန သဒ္ဓိံ ဧက-စ္ဆန္နော ဟုတွာ တာနိ ကရောန္တော”ဟူသော အဖွင့်နှင့် ယှဉ်ကြည့်မှ ဆိုလိုရင်းကို သိရသည်။ ထိုတွင် “ဧကစ္ဆန္နော”သည် သင်္ဂတ၏အဖွင့်တည်း။ “ယော...သော ဧက-စ္ဆန္နော”ဟု ပဌမာဝိဘတ်၊ ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသ်တို့ဖြင့် ဖွင့်သောကြောင့် “သဟ+ဂစ္ဆတိတိ သင်္ဂတော-အတူဖြစ်သူ”ဟု ကတ္ထုသာရ်ပြုပါ။ သံ+ဂမု+တ။ “**သင်္ဂတိ**တိ သဟဂတိ။ (သံ- ၄-၃၊ ၂၆)။ **သဟဂတိ**တိ သဟပွဝတ္ထိ(သံဋီ-၂၊ ၂၉၉)”၌ကဲ့သို့ သံဥပသာရသည် သဟအနက်၊ ဂမုဓာတ်သည် ပဝတ္ထနဂတိအနက်ကို ဟောသည်။ “သင်္ဂတ-အတူဖြစ်ခြင်း”ဟူသည် တူသောဆန္ဒရှိခြင်း(ဆန္ဒအားဖြင့်တူခြင်း)ပင်-ဟူလို။

တစ်နည်း။ ။ “သင်္ဂတိ”ကို သင်္ဂဓာတ်၊ ဂမနအနက်ဟုဆိုသော နီတိဓာတု-၂၇ကို မှီး၍ “သင်္ဂတိတိ သင်္ဂတော-သွားလာသူ၊ [သဂိ ဂမနေ+တ။]”ဟု ကြံနိုင်သည်။ ထိုအလို “ဗာလသင်္ဂတစာရိ-လူမိုက်နှင့် အတူသွားလာလျက် ဖောက်ထွင်းမှုစသည်ကို ပြုကျင့်လေ့ရှိသူ”ဟု ပေးပါ။

“ကရောန္တော”သည် စာရီ၏အဖွင့်တည်း။ အန္တပစ္စည်းဖြင့် ဖွင့်သောကြောင့် “စရ-တိ သီလေနာတိ စာရိ-ဖောက်ထွင်းမှုစသည်ကို ပြုကျင့်လေ့ရှိသူ၊ (တစ်နည်း) စရတိတိ စာရိ-ဖောက်ထွင်းမှုစသည်ကို ပြုတတ်သူ”ဟု ပြုပါ။ စရဓာတ်သည် ဂတိအနက်၊ အာစာရအနက်၊ ဘက္ခအနက်တို့တွင် အာစာရအနက်ဟောဟု ယူပါ။ (တစ်နည်း) ဓာတ်တို့၏ အနေကတ္ထဖြစ်ခြင်းကြောင့် ကရဏအနက်ဟောဟု ယူပါ။

ဒီယမဒ္ဓါနန္တိ-ကား၊ သော-သည်၊ ဗာလသဟာယေန-မိုက်သော အပေါင်းအဖော်နှင့်၊ “ဧဟိ-လာလော၊ သန္တိစ္ဆေဒါဒီနိ-အိမ်အစပ်ကို ဖောက်ဖြတ်ခြင်းအစရှိသော အမှုတို့ကို၊ [ဓမ္မဘာ-၃, ၂၀၅] ကရောမ-ကြစို့” ကူတိ-သို့၊ ဝုစ္စမာနော-အပ်သော်၊ တေန-ထိုလူမိုက်နှင့်၊ သဒ္ဓိ-တူ၊ ဧကစ္ဆန္ဒော-တူသောဆန္ဒရှိသည်၊ ဟုတ္တာ-၍၊ တာနိ-ထိုအိမ်အစပ်ကို ဖောက်ဖြတ်ခြင်းအစရှိသော အမှုတို့ကို၊ ကရောန္တော-သော်၊ ဟတ္ထစ္ဆေဒါဒီနိ-လက်ဖြတ်ခြင်းအစရှိသည်တို့သို့၊ ပတ္တာ-၍၊ ဝါ-ကြောင့်၊ ဒီယံ-သော၊ အဒ္ဓါနံ-ကာလပတ်လုံး၊ သောစတိ-၏။ သဗ္ဗဒါတိ-ကား၊ အသိ-ဟတ္ထေန-လက်၌ ဓားသန်လျက်ရှိသော၊ အမိတ္တေန ဝါ-ရန်သူနှင့်သော်လည်းကောင်း၊ အာသီဝိသာဒီဟိ ဝါ-လျင်သောအဆိပ်ရှိသော မြွေအစရှိသည်တို့နှင့်လည်းကောင်း၊ (အဆိပ်တက်မြန်သော မြွေအစရှိသည်တို့နှင့်လည်းကောင်း)၊ [ဓမ္မဘာ-၁, ၃၇၂] သဒ္ဓိ၊ ဧကတော-တည်း၊ ဝါသော နာမ-နေရခြင်းမည်သည်၊ နိစ္စံ-အမြဲ၊ ဒုက္ခော ယထာ-ဆင်းရဲသကဲ့သို့၊ တထေဝ-သာလျှင်၊ ဗာလေဟိ-တို့နှင့်၊ သဒ္ဓိ၊ (ဧကတော-တည်း၊ ဝါသော နာမ-သည်၊ နိစ္စံ၊ ဒုက္ခော-၏) ကူတိ အတ္ထော-နက်၊ မိရော စ သုခသံဝါသောတိ ဧတ္ထ-၌၊ (ဝစနတ္ထော-ကို၊ ဧဝံ-သို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗော)၊ ဧတေန-ဤပညာရှိသောပုဂ္ဂိုလ်နှင့်၊ သုခေါ-ချမ်းသာသော၊ သံဝါသော-အတူနေရခြင်းသည်၊ (အတ္ထိ)၊ ကူတိ-ကြောင့်၊ သုခသံဝါသော-

**ကြိယာ ဝါ စိတ္တမာချာတုံ, ပသိဒ္ဓေါတ္ထော ပဒသိတော၊
ပယောဂတောညေ ဝိညေယျာ, အနေကတ္တာ ဟိ ဓာတဝေါ၊**

ကြိယာ-သည်၊ စိတ္တံ-ဆန်းကြယ်သောအနက်ကို၊ အာချာတုံ-ဟောခြင်းငှာ၊ ပ-သိဒ္ဓေါ-ထင်ရှားသော၊ အတ္ထော-ကို၊ ပဒသိတော-ပြအပ်ပြီ၊ ပယောဂတော-ပြယုဂ် (ပုံစံ)အားဖြင့်၊ အညေ-အခြားသောအနက်တို့ကို၊ ဝိညေယျာ-သိထိုက်ကုန်သေး၏၊ ဟိ-မှန်၏၊ ဓာတဝေါ-တို့သည်၊ အနေကတ္တာ-များသောအနက်ရှိကုန်၏။(ဓာတုတ္ထ)

“ဧကစ္ဆန္ဒော ဟုတ္တာ ကရောန္တော”ဟု ဝိဘတ်တူဖွင့်သောကြောင့် “သင်္ဂတော+ဟုတ္တာ+စာရီ သင်္ဂတစာရီ-အတူဖြစ်သည်ဖြစ်၍ ဖောက်ထွင်းမှုစသည်ကို ပြုကျင့်လေ့ရှိသူ၊ (အတူဖြစ်လျက် ဖောက်ထွင်းမှုစသည်ကို ပြုကျင့်လေ့ရှိသူ)”ဟု ကမ္မဓာရည်းသမာသီဝိဂ္ဂိုဟ်ပြုပါ၊ ထိုနောင် “ဗာလေန သဟစာရီ၊ တေန သဒ္ဓိ”စသည်ကို ကြည့်၍ “ဗာလေန+သင်္ဂတစာရီ ဗာလသင်္ဂတစာရီ-လူမိုက်နှင့် အတူဖြစ်လျက် ဖောက်ထွင်းမှုစသည်ကို ပြုကျင့်လေ့ရှိသူ”ဟု ပြုပါ။

မည်၏။ ပဏ္ဍိတေန-နှင့်၊ သဒ္ဓိ-တူ၊ ဧကဋ္ဌာနေ-၌၊ သံဝါသော-သည်၊ သုခေါ-
၏။ ဣတိ အတ္ထော။ ကထံ-အဘယ်ကဲ့သို့နည်း? ဉာတိနံဝ သမာဂမောတိ-
ကား၊ ဉာတိနံ-တို့၏။ ဝါ-တို့နှင့်၊ [ထေရ. ၄-၁, ၂၁၂] သမာဂမော-ပေါင်းသင်းရ
ခြင်းသည်၊ သုခေါ ယထာပိ-ကဲ့သို့၊ ဧဝံ-တူ၊ သုခေါ-၏။

တသ္မာ ဟိတိ-ကား၊ ယသ္မာ-ကြောင့်၊ ဗာလေဟိ-တို့နှင့်၊ သဒ္ဓိ၊ သံဝါသော-
သည်၊ ဒုက္ခော-၏။ ပဏ္ဍိတေန-နှင့်၊ သဒ္ဓိ၊ (သံဝါသော-သည်) သုခေါ-၏။
တသ္မာ ဟိ-ထိုကြောင့်သာလျှင်၊ (ထိုသို့ လူမိုက်တို့နှင့် အတူနေရခြင်း၏ ဆင်း
ရဲသည်၏အဖြစ်၊ ပညာရှိနှင့်အတူနေရခြင်း၏ ချမ်းသာသည်၏အဖြစ်ကြောင့်
သာလျှင်)၊ ဓိတိသမ္ပန္နံ-ပညာနှင့် ပြည့်စုံသော၊ [ဓမ္မဘာ- ၂, ၃၇၈ ရှု၊] ဓီရဉ္စ-ပညာ
ရှိသည်လည်းဖြစ်သော၊ [“သပ္ပရိသံ”၌စပ်၊ ဓမ္မဘာ-၁, ၁၇၁၊ ၁၇၂ရှု၊] လောကီယ-
လောကုတ္တရပညာသမ္ပန္နံ-လောကီပညာ၊ လောကုတ္တရာပညာနှင့် ပြည့်စုံသော၊
ပညဉ္စ-လောကီလောကုတ္တရာပညာရှိသည်လည်း ဖြစ်သော၊ **အာဂမာဓိဂမ-
သမ္ပန္နံ**-အာဂမအဓိဂမနှင့် ပြည့်စုံသော၊ ဗဟုဿုတဉ္စ-များသော အကြားအမြင်

အာဂမဓိဂမသမ္ပန္နံ။ ။ပိဋကပါဠိတော်ကို အာဂမဟု ခေါ်သည်။ “အာဂစ္ဆန္တိ အတ္တ-
တ္ထပရတ္တာဒယော ဧတေနာတိ အာဂမော-မိမိ၏စီးပွား၊ သူတစ်ပါး၏စီးပွားစသည်တို့
လာကြောင်းပိဋကပါဠိတော်၊ (တစ်နည်း) အာဘုသော ဂမိတဗ္ဗော ဉာတဗ္ဗောတိ အာ-
ဂမော-အလွန် သိထိုက်သောပိဋကပါဠိတော်”ဟု ပြု၊ မဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန်ကို အဓိဂမဟု
ခေါ်သည်။ “အဓိဂန္တဗ္ဗော ပဋိဝိဇ္ဈိတဗ္ဗောတိ အဓိဂမော”ဟု ပြုပါ။(သီဇီသစ်-၁, ၁၆၀၊
မဇီ-၁, ၆၁၊ နိဘာ-၄, ၉၁)။ ထိုနောင် “အာဂမော စ+အဓိဂမော စ အာဂမာဓိဂမာ၊
အာဂမာဓိဂမေဟိ+သမ္ပန္နော အာဂမာဓိဂမသမ္ပန္နော”ဟု ဆက်ပါ။

“အာဂမာဓိဂမသမ္ပန္နံ”ဖြင့် “ဗဟုဿုတံ”ကို ဗဟု+ဿုတံ အဿ၊ ဧတေနာတိ
ဝါ ဗဟုဿုတော”ဟု ပြုရကြောင်းနှင့် ဗဟုဿုတံအရ ပရိယတ္တိဗဟုဿုတ၊ ပဋိဝေဓ
ဗဟုဿုတ၂မျိုးလုံး ယူရကြောင်းကို ပြသည်။ သုတအရ ဓာရဏ(နှုတ်တက်ဆောင်
ခြင်း)، ပရိစယ(အဖန်ဖန်လေ့လာခြင်း)، ပရိပုစ္ဆာ(အဖန်ဖန်မေးမြန်းခြင်း)، အနုပေ-
က္ခန(အထပ်ထပ်ကြံခြင်း)، ဒိဋ္ဌိနိဇ္ဈာန(ဉာဏ်ဖြင့် စူးစိုက်၍ ရှုဆင်ခြင်ခြင်း)စသည်တို့ကို
နိဒဿနနည်း၊ ဥပလက္ခဏနည်းဖြင့် ယူပါ။(ဝိ. ၄-၃, ၅၄၊ ဒီဇီ-၂, ၁၈၂၊ အံဇီ-၃,
၂၄၈)

ရှိသူလည်းဖြစ်သော၊ အရဟတ္တပါပနကသင်္ခါတာယ-အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်စေတတ်သည်ဟု ဆိုအပ်သော၊ ဓုရဝဟနသီလတာယ-ဝန်ကို ဆောင်တတ်သောအလေ့အကျင့်ရှိသူ၏အဖြစ်အားဖြင့်၊ (ဝန်ကို ဆောင်တတ်သောအလေ့အကျင့်ရှိသူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ဝန်ကိုဆောင်တတ်သော အလေ့အကျင့်အားဖြင့်)၊ **ဓောရယုသီလံ**-ဝန်ကို ဆောင်သောအလေ့ရှိသူလည်းဖြစ်သော၊ သီလဝတေန စေဝ-သီလတည်းဟူသော အကျင့်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဓုတဂံဝတေန စ-ဓုတင်တည်းဟူသော အကျင့်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝတဝန္တံ-အကျင့်ရှိသော၊ ကိလေသေဟိ-တို့မှ၊ အာရကတာယ-ဝေးကွာသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ အရိယံ-ကိလေသာကင်းစင်သော၊ တထာရူပံ-ထိုသို့သဘောရှိသော၊

ဓောရယုသီလံ။ ။ “သီလဝတေန စ ဓုတဂံဝတေန စ ဝတဝန္တံ”ကို ကြည့်၍ “ဓုရဝဟနသီလတာယ”ကို ဓောရယုသီလံ၏ ဝိသေသသနဟု ယူပါ။ ဝန်ကိုဆောင်တတ်သောအလေ့အကျင့်ရှိသူ၏ဖြစ်ကြောင်းဟူသည် ဝန်ကိုဆောင်တတ်သော အလေ့အကျင့်ပင်တည်း။ “အရဟတ္တပါပနကသင်္ခါတာယ”သည် “ဓုရဝဟနသီလတာယ”၏ ဝိသေသသနတည်း။ “အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်စေတတ်သော ဝန်ကိုဆောင်သော အလေ့အကျင့်အားဖြင့် ဝန်ကိုဆောင်တတ်သော အလေ့အကျင့်ရှိသော သူတော်ကောင်း”ဟူလို၊ အရဟတ္တဖိုလ်သည် ထမ်းဆောင်အပ်သောဝန်မဟုတ်ရကား “ဓောရယုသီလံ-မဂ်ဖိုလ်တည်းဟူသော ဝန်ကို ဆောင်သောအလေ့ရှိသော”ဟု မပေးသင့်၊ “ဓုရံ ဝဟတီ-တိ ဓောရယုံ၊ [ဓုရ+ယုဏ်-သံဇီ-၁, ၂၇၃၊ မောဂ်-၄, ၁၂၀၊] (တစ်နည်း) ဓုရာယ+နိယုတ္တံ ဓောရယုံ-ဝန်၌ ယှဉ်တတ်သော အလေ့အကျင့်၊ [ဓုရ+ယုဏ်-ဒီဇီ-၃, ၈၀၊] (တစ်နည်း) ဓုရံ ဝဟိတုံ အရဟတီတိ ဓောရယုံ၊ [ဓုရ+ဝဟ+ဏ၊ ဝကို ယပြု-ဓာန်ဇီ-၄၉၆၊] ဓောရယုံ+သီလံ အဿာတိ ဓောရယုသီလော-ဝန်ကို ဆောင်တတ်သော အလေ့အကျင့်ရှိသောသူတော်ကောင်း၊ ဝါ-ဝန်၌ ယှဉ်တတ်သော အလေ့အကျင့်ရှိသော သူတော်ကောင်း၊ ဝါ-ဝန်ကိုဆောင်ထိုက်သောသူတော်ကောင်း”ဟု ပြုပါ။

ဝတဝန္တံ။ ။ “သီလဝတေန စေဝ ဓုတဂံဝတေန စ”ဖြင့် “သီလံ စ+ဝတံ စ ဝတံ-သီလအကျင့်၊ ဓုတင်အကျင့်၊ ဝိရူပေကသေသံ၊ (တစ်နည်း) ဝတဇ္ဇ+ဝတဇ္ဇ ဝတံ၊ သရူပေကသေသံ”ဟု ပြုရကြောင်းကို ပြသည်၊ (တစ်နည်း) ဝတအရ သီလအကျင့်၊ ဓုတင်အကျင့် ၂မျိုးကို ယူရမည်ဟု ပြသည်၊ ထိုနောင် “ဝတဝတံ+အဿ အတ္ထိတိ ဝတဝန္တော”ဟု ဆက်ပါ။

သောဘနပဉ်-တင့်တယ်သော ပညာရှိသော၊ သပ္ပာယ်သုံးသူတော်ကောင်းကို၊ စန္ဒိမာ-သည်၊ နိမ္မလံ-အပြစ်မရှိသော၊ နက္ခတ္တပထသင်္ခါတံ-နက္ခတ်တို့၏ လမ်းကြောင်းဟု ဆိုအပ်သော၊ အာကာသံ-သို့၊ ဘဇတိ ယထာ-ချဉ်းကပ်သကဲ့သို့၊ ဧဝံ-တူ၊ ဘဇေထ ပယိရူပါသေထ-ချဉ်းကပ်ရာ၏၊ ဣတိ အတ္ထော။ ဒေသနာ-ဝသာနေ-၌၊ ဗဟူ-တို့သည်၊ သောတာပတ္တိဖလာဒိနိ-တို့သို့၊ ပါပုဏိသု-ကုန်ပြီ၊ ဣတိ-သက္ကဝတ္ထုပြီးပြီ။

သက္ကဝတ္ထုဘာသာသီကာ ပြီးပြီ။

သုခဝဂ်ဘာသာသီကာ ပြီးပြီ။

၁၆-ပိယဝဂ်ဘာသာသီကာ

၁-တယောဇနပဗ္ဗဇိတဝတ္ထုဘာသာသီကာ

အယောဂေတိ ဣမံ ဓမ္မဒေသနံ သတ္တာ ဇေတဝနေ ဝိဟရန္တော တယော၊ ပဗ္ဗဇိတေ-ရဟန်းတို့ကို၊ အာရဗ္ဗ ကထေသိ။ ကိရ-ချဲ့၊ သာဝတ္ထိယံ-၌၊ ဧကသ္မိ-သော၊ ကုလေ-အိမ်၌၊ မာတာပိတူနံ-တို့၏၊ ပိယော-ချစ်အပ်သော၊ မနာပေါ-စိတ်ကို တိုးပွားစေတတ်သော၊ ဝါ-မြတ်နိုးအပ်သော၊ ဧကပုတ္တကော-သနားစောင့်ရှောက်အပ်သော တစ်ယောက်တည်းသောသားသည်၊ အဟောသိ-ပြီ၊ သော-သည်၊ ဧကဒိဝသံ-၌၊ ဂေဟေ-၌၊ နိမန္တိတာနံ-ပင့်ဖိတ်အပ်ကုန်သော၊

သောဘနပဉ်။ ။ဤအဖွင့်သည် “သုမေဓံ”၏ အဖွင့်တည်း၊ “သုမေဓံ”ကို “သုန္နရာ၊ ပသဋ္ဌာ ဝါ မေဓာ ယဿာတိ သုမေဓော”ဟု ပြုပါ၊(အပ. ၄-၂, ၁၄)၊ အခြားသူတို့ သိလိုသောပညာ များစွာရှိခြင်း(သိလိုသမျှပညာနှင့် ပြည့်စုံခြင်း)ကို “သုမေဓ(ကောင်းမြတ်သော ပညာရှိခြင်း)”ဟု ဆိုလိုသည်၊ ချဲ့ဉ်းအံ့-အဖွင့်၌ ပဉ္စသည် မေဓာ၏အဖွင့် ဖြစ်သည်၊ “ပဉ္စောတိ ဉာတုံ ဣစ္ဆိတော အတ္ထော(နေတ္ထိ. ၄-၂၇၊ နိတိမာတု-၁၉၅)”ဟူသော အဖွင့်အရ သိခြင်းငှာ အလိုရှိအပ်သော အနက်သည် ပဉ္စမည်၏၊ ဤနေရာ၌ ပညာကို “ပဉ္စ(သိခြင်းငှာ အလိုရှိအပ်သောအနက်)”ဟု ဆိုလိုသည်ဟုကြုံ၊ မေဓာနှင့် ပညာသည် အနက်တူ ပရိယာယ်ဖြစ်သောကြောင့် “သောဘနပဉ်”ဟု ရှိသင့်သည်၊ “သောဘနပဉ်”ဟု ရှိရာမှ “သောဘနပဉ်”ဟု ပါဌ်ပျက်နေဟန် တူသည်။

ဘိက္ခုနံ-တို့သည်။ အနုမောဒနံ-ကို၊ ကရောန္တာနံ-ကုန်လသော်၊ ဓမ္မကထံ-ကို၊ သုတ္တာ-၍၊ ပဗ္ဗဇိတုကာမော-သည်၊ ဟုတ္တာ-၍၊ မာတာပိတရော-တို့ကို၊ ပဗ္ဗဇ္ဇံ-ကို၊ ယာစိ-ပြီ၊ တေ-ထိုမိဘတို့သည်၊ နာနုဇာနိံသု-ခွင့်မပြုကုန်၊ တဿ-၏၊ ဧတံ-သည်၊ အဟောသိ-ပြီ၊ (ကိ)၊ “အဟံ-သည်၊ မာတာပိတုနံ-တို့သည်၊ အပဿန္တာနံယေဝ-မမြင်ကုန်စဉ်ပင်၊ ဗဟိ-သို့၊ ဂန္ဓာ-၍၊ ပဗ္ဗဇိဿာမိ-အံ့” ဣတိ-ပြီ၊ အထ-၌၊ အဿ-၏၊ ပိတာ-သည်၊ ဗဟိ-သို့၊ နိက္ခမန္တော-သော်၊ “ဣမံ-ဤသားကို၊ ရက္ခေယျာသိ-လော၊” ဣတိ-သို့၊ မာတရံ-ကို၊ ပဋိစ္စာပေသိ-လက်ခံစေပြီ၊ (အပ်နှင်းပြီ)၊ မာတာ-သည်၊ ဗဟိ-သို့၊ နိက္ခမန္တိ-သော်၊ ပိတရံ-ကို၊ ပဋိစ္စာပေသိ-ပြီ၊ အထ-၌၊ အဿ-၏၊ ဧကဒိဝသံ-၌၊ ပိတရိ-သည်၊ ဗဟိ-သို့၊ ဂတေ-သော်၊ မာတာ-သည်၊ “ပုတ္တံ-ကို၊ ရက္ခိဿာမိ-အံ့” ဣတိ-ကြံ၍၊ ဧကံ-သော၊ ဒွါရဗဟံ-တံခါးဘောင်ကို၊ နိဿာယ-၍၊ ဧကံ-သော၊ (ဒွါရဗဟံ-ကို)၊ ပါဒေဟိ-တို့ဖြင့်၊ ဥပ္ပိဋ္ဌေတွာ-ဖိနှိပ်၍၊ ဝါ-ထောက်ကန်၍၊ ဆမာယ-မြေ၌၊ နိသိန္နာလျက်၊ သုတ္တံ-ကို၊ ကန္တတိ-ငင်၏၊ သော-သည်၊ “ဣမံ-ဤအမေကို၊ ဝဇ္ဇေတွာ-၍၊ ဂမိဿာမိ-အံ့” ဣတိ-သို့၊ စိန္တေတွာ၊ “အမ္မ-အမေ၊ ထောက်-အနည်းငယ်၊ (နည်းနည်းလောက်)၊ အပေဟိ တာဝ-ဖယ်ပေးလော၊ သရိရဝလဉ္စံ-ကိုယ်(လက်)ဖြင့် သုတ်သင်အပ်သောအညစ်အကြေးကို၊ ဝါ-ကျင်ကြီးကို၊ [ဓမ္မဘာ-၂, ၅၄၆၊] ကရိဿာမိ-မည်” ဣတိ-သို့၊ ဝတ္တာ-၍၊ တာယ-သည်၊ ပါဒေ-တို့ကို၊ သမိခိုတေ-ကွေးအပ်သော်၊ နိက္ခမိတွာ-၍၊ ဝေဂေန-ဖြင့်၊ ဝါ-တွာ၊ ဝိဟာရံ-သို့၊ ဂန္ဓာ-၍၊ ဘိက္ခု-တို့သို့၊ ဥပသင်္ကမိတွာ-၍၊ “ဘန္တေ-တို့၊ မံ-ကို၊ ပဗ္ဗာဇေထ-ပါကုန်၊” ဣတိ-သို့၊ ယာစိတွာ-၍၊ တေသံ-တို့၏၊ သန္တိကေ-၌၊ ပဗ္ဗဇိ-ပြီ။

အထ-၌၊ အဿ-၏၊ ပိတာ-သည်၊ အာဂန္ဓာ-၍၊ မာတရံ-ကို၊ ပုစ္ဆိ-ပြီ၊ (ကိ)၊ “မေ-၏၊ ပုတ္တော-သည်၊ ကဟံ-နည်း?” ဣတိ-ပြီ၊ “သာမိ၊ ဣမသ္မိံ ပဒေသေ-၌၊ အဟောသိ-၏၊” ဣတိ-ပြီ၊ သော-သည်၊ “မေ-၏၊ ပုတ္တော-သည်၊ ကဟံ နုခေါ-နည်း?” ဣတိ-၍၊ ဩလောကေန္တော-သော်၊ တံ-ကို၊ အဒိသွာ-၍၊ “ဝိဟာရံ-သို့၊ ဂတော-သည်၊ ဘဝိဿတိ-မည်” ဣတိ-၍၊ ဝိဟာရံ-သို့၊ ဂန္ဓာ-၍၊ ပုတ္တံ-ကို၊ ပဗ္ဗဇိတံ-ကို၊ ဒိသွာ-၍၊ ကန္တိတွာ-မြည်တမ်း၍၊ ရောဒိတွာ-၍၊ “တာတ!

ကိ-ကြောင့်၊ မံ-ကို၊ နာသေသိ-ပျက်စီးစေသနည်း? (ဖျက်ဆီးရသနည်း?)”
 ကုတိ-သို့၊ ဝတ္ထု-၍၊ “မမ-၏၊ ပုတ္တေ-သည်၊ ပဗ္ဗဇိတေ-သော်၊ အဟံ-သည်၊
 ကုဒါနိ-၌၊ ဂေဟေ-၌၊ ကိ-ကို၊ ကရိဿာမိ-နည်း?” ကုတိ-၍၊ သယမ္ပိ-တိုင်
 လည်း၊ ဘိက္ခု-တို့ကို၊ ယာစိတွာ-၍၊ ပဗ္ဗဇိ-ပြီ၊ အထ-၌၊ အဿ-၏၊ မာတာပိ-
 သည်လည်း၊ မေ-၏၊ ပုတ္တော စ-သည်လည်းကောင်း၊ ပတိ စ-လင်သည်လည်း
 ကောင်း၊ ကိ-အဘယ်ကြောင့်၊ စိရာယန္တိ န ခေါ-ကြာမြင့်နေကုန်သနည်း? ကစ္ဆိ-
 နည်း၊ ဝိဟာရံ-သို့၊ ဂန္ဓာ-၍၊ ပဗ္ဗဇိတာ န ခေါ-ကုန်သလော၊” ကုတိ-တွေး၍၊
 တေ-တို့ကို၊ ဩလောကန္တိ-ကြည့်ရှုရာဖွေလသော်၊ ဝိဟာရံ-သို့၊ ဂန္ဓာ-၍၊
 ဥဘောပိ-တို့ကိုလည်း၊ ပဗ္ဗဇိတေ-တို့ကို၊ ဒိသွာ-၍၊ “ကုမေသံ-တို့၏၊ ပဗ္ဗဇိတ-
 ကာလေ-၌၊ မမ-အား၊ ဂေဟေန-ဖြင့်၊ ကော အတ္ထော-အဘယ်အကျိုးရှိအံ့
 နည်း” ကုတိ-တွေး၍၊ သယမ္ပိ-တိုင်လည်း၊ ဘိက္ခုနိဥပဿယံ-ဘိက္ခုနိမကျောင်း
 သို့၊ ဂန္ဓာ-၍၊ ပဗ္ဗဇိ-ပြီ၊ တေ-တို့သည်၊ ပဗ္ဗဇိတွာပိ-ပြီး၍လည်း၊ ဝိနာ-ကင်း၍၊
 ဘဝိတုံ-ငှာ၊ န သက္ကောန္တိ-ကုန်၊ ဝိဟာရေပိ-၌လည်းကောင်း၊ ဘိက္ခုနိဥပ-
 သယေပိ-၌လည်းကောင်း၊ ဧကတောဝ-တည်းသာလျှင်၊ နိသီဒိတွာ-၍၊ သ-
 လ္လပန္နာ-စကားပြောကုန်လျက်၊ ဒိဝသံ-ကို၊ ဝီတိနာမေန္တိ- ကုန်လွန်စေကုန်ပြီ၊
 တေန-ထိုသို့ကုန်လွန်စေခြင်းကြောင့်၊ ဝါ-သည်၊ ဘိက္ခုပိ-တို့ကိုလည်းကောင်း၊
 ဘိက္ခုနိယောပိ-တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဥဗ္ဗာဠာ-နှိပ်စက်အပ်ကုန်သည်၊ ဟောန္တိ။

အထ-၌၊ ဧကဒိဝသံ-၌၊ ဘိက္ခု-တို့သည်၊ နေသံ-တို့၏၊ ကိရိယံ-အပြုအမူကို၊
 သတ္ထု-အား၊ အာရောစေသုံ-ကုန်ပြီ၊ သတ္တာ-သည်၊ တေ-တို့ကို၊ ပုတ္တောသာ-
 ပေတွာ-၍၊ “တုမေ-တို့သည်၊ ဧဝံ-သို့၊ ကရောထ ကိရ-ပြုကြသတဲ့ဟု ကြား
 ရသည်မှာ၊ သစ္စံ-လော၊” ကုတိ-သို့၊ ပုစ္ဆိတွာ-၍၊ “သစ္စံ-၏၊” ကုတိ-သို့၊ ဝုတ္တေ၊
 “ကသွာ-ကြောင့်၊ ဧဝံ-သို့၊ ကရောထ-ကြသနည်း? ဧသ-ဤအပြုအမူသည်၊
 ပဗ္ဗဇိတာနံ-တို့၏၊ န ဟိ ယောဂေါ-အားထုတ်အပ်သော အပြုအမူမဟုတ်၊
 [ဟိအနက်မဲ့]’ ကုတိ-ပြီ၊ “ဘန္တေ! ဝိနာ-၍၊ ဘဝိတုံ-ငှာ၊ န သက္ကောမ-ပါကုန်၊”
 ကုတိ-ကုန်ပြီ၊ “ပဗ္ဗဇိတကာလတော-မှာ၊ ပဋ္ဌာယ-၍၊ ဧဝံ-သို့၊ ကရဏံ-သည်၊
 အယုတ္တံ-မသင့်၊ ဟိ-မှန်၊ ပိယာနံ-ချစ်အပ်သူတို့ကို၊ အဒဿနံ-မမြင်တွေ့ရခြင်း

သည်လည်းကောင်း၊ အပ္ပိယာနံ-တို့ကို ဒဿနဉ္စ-မြင် တွေ့နေရခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ ဒုက္ခမေဝ-ဆင်းရဲသည်သာ၊ တဿာ-ကြောင့်၊ သတ္တေသု စ-သတ္တဝါတို့၌လည်းကောင်း၊ သင်္ခါရေသု စ-သင်္ခါရတို့၌လည်းကောင်း၊ ကပ္ပိ-တစ်စုံတစ်ခုသော၊ ပိယံ ဝါ-ချစ်ခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ အပ္ပိယံ ဝါ-မချစ်ခြင်း (မုန်းခြင်း)ကိုလည်းကောင်း၊ ကာတုံ-ငှာ၊ န ဝဇ္ဇတိ-မသင့်၊ ကုတိ၊ ဝတ္တာ၊ ဣမာ ဂါထာ-တို့ကို၊ အဘာသိ၊ (ကိ)၊ “အယောဂေ ဩပေ ပိယာပ္ပိယ”န္တိ-၍၊ (အဘာသိ)။

အယောဂေ ယုဉ္ဇမတ္တာနံ၊ ယောဂသိဉ္စ အယောဇယံ၊

အတ္ထံ ဟိတ္တာ ပိယဂ္ဂါဟီ၊ ပိဟေတတ္တာနုယောဂိနံ။

အယောဂေ-အားမထုတ်သင့်သော အယောနိသော မနသိကာရ၌၊ ဝါ-မမှီဝဲသင့်သော ဝေသိယာဂေါစရစသည်ကို မှီဝဲခြင်း၌၊ အတ္တာနံ-မိမိကိုယ်ကို၊ ယုဉ္ဇ-အားထုတ်လျက်၊ ဝါ-အားထုတ်သော၊ (တစ်နည်း) ယုဉ္ဇ-ယှဉ်စေလျက်၊ ဝါ-ယှဉ်စေသော၊ [နောက်နည်း ကာရိတ်ကျေ-ထေရေ၊ ၄-၂၊ ၄၂] ယောဂသိဉ္စ-အားထုတ်သင့်သော ယောနိသော မနသိကာရ၌ကား၊ အယောဇယံ-အားမထုတ်ဘဲ၊ ဝါ-အားမထုတ်သော၊ (တစ်နည်း) အယောဇယံ-မယှဉ်စေဘဲ၊ ဝါ-မယှဉ်စေသော၊ အတ္ထံ-သိက္ခာရပါး၊ အကျိုးစီးပွားကို၊ ဟိတ္တာ-ပယ်စွန့်၍၊ ပိယဂ္ဂါဟီ-ချစ်ဖွယ်အာရုံ၊ ကာမဂုဏ်ကို၊ စုံမက်စွဲလန်းလေ့ရှိသူသည်၊ အတ္တာနုယောဂိနံ-သိက္ခာရပါး၊ ကိုယ့်စီးပွားကို၊ အားထုတ်ခြင်းရှိသူတို့အား၊ ပိဟေတိ-ဤသို့ဖြစ်က၊ ကောင်းလေစွဟု၊ တောင့်တလိုချင်၏။

မာ ပိယေဟိ သမာဂဉ္စိ၊ အပ္ပိယေဟိ ကုဒါစနံ၊

ပိယာနံ အဒဿနံ ဒုက္ခံ၊ အပ္ပိယာနဉ္စ ဒဿနံ။

ပိယေဟိ-ချစ်အပ်သော သတ္တဝါသင်္ခါရတို့နှင့်၊ ကုဒါစနံ-တစ်ရံတစ်ခါမျှ၊ ဝါ-ဘယ်တော့မှ၊ မာ သမာဂဉ္စိ-မပေါင်းဖော်နှင့်၊ အပ္ပိယေဟိ-မချစ်၊ မနှစ်သက်အပ်သော သတ္တဝါသင်္ခါရတို့နှင့်၊ ကုဒါစနံ-မျှ၊ မာ သမာဂဉ္စိ-နှင့်၊ ပိယာနံ-ချစ်အပ်သော သတ္တဝါသင်္ခါရတို့ကို၊ အဒဿနံ-မတွေ့မြင်ရခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ အပ္ပိယာနံ-မချစ်မနှစ်သက်အပ်သော သတ္တဝါသင်္ခါရတို့ကို၊ ဒဿနံ စ-တွေ့မြင်ရခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ ဒုက္ခံ-ဆင်းရဲ၏။

တသ္မာ ပိယံ န ကယိရာထ၊ ပိယာပါယော ဟိ ပါပကော၊

ဂန္ထာ တေသံ န ဝိဇ္ဇန္တိ၊ ယေသံ နတ္ထိ ပိယာပိယံ။

တသ္မာ-ထိုကြောင့်၊ ပိယံ-ချစ်ခြင်းကို၊ န ကယိရာထ-မပြုရာ၊ ဟိ-မှန်၏။ ပိယာပါယော-ချစ်အပ်သော သတ္တဝါသင်္ခါရတို့နှင့် ကွေကွင်းရခြင်းသည်။ ပါပကော-ဆိုးဝါးလှ၏။ ယေသံ-အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏။ ဝါ-တို့မှာ၊ ပိယာပိယံ-ချစ်ခြင်း၊ မုန်းခြင်းသည်။ နတ္ထိ-မရှိ၊ တေသံ-ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့၏။ ဝါ-မှာ၊ ဂန္ထာ-ဝဋ်ဒုက္ခဘောင်၊ ဖွဲ့နှောင်ထုံးထား၊ ငှပါးသော ဂန္ထတရားတို့သည်။ နတ္ထိ-မရှိကုန်။ [စုတိပဋိသန္ဓိဝသေန ဝဋ်သို့ ယဇ္ဇန္တိတိ ဂန္ထာ-အဘိ၊ ၄-၁၊ ၉၁။]

တတ္ထ-တို့၌၊ အယောဂေတိ-ကား၊ အယုဉ္ဇိတဗ္ဗေ-အားမထုတ်သင့်သော၊ အယောနိသောမနသိကာရေ-၌။ ဟိ-ဆက်၊ ဝေသိယာဂေါစရာဒိဘေဒဿ-ပြည့်တန်ဆာမဟူသော ကျက်စားရာအရပ်အစရှိသော အပြားရှိသော၊ ဆဗ္ဗဓဿ-ငါးပါးအပြားရှိသော၊ အဂေါစရဿ-မကျက်စားသင့်သော အရပ်ကို၊ သေ-ဝန်-မှီဝဲခြင်းသည်။ ဣဓ-ဤဂါထာတို့၌၊ အယောနိသောမနသိကာရော နာမ-မည်၏။ တသ္မိံ အယောနိသောမနသိကာရေ-၌၊ အတ္တာနံ-ကို၊ ယုဉ္ဇန္တော-အားထုတ်လျက်၊ ဝါ-အားထုတ်သော၊ (တစ်နည်း) ယုဉ္ဇ-ယှဉ်စေလျက်၊ ဝါ-ယှဉ်စေသော၊ [နောက်နည်း ကာရိတ်ကျေ-ထေရ၊ ၄-၂၊ ၄၂] ဣတိ အတ္ထော။ ယောဂ-သိန္နိ-ကား၊ စ-အဖို့တစ်ပါးကား၊ တဗ္ဗိပရိတေ-ထိုမှ ပြောင်းပြန်ဖြစ်သော၊ ယောနိသောမနသိကာရေ-၌၊ အယုဉ္ဇန္တော-အားမထုတ်ဘဲ၊ ဝါ-အားမထုတ်သော၊ (တစ်နည်း) အယောဇယံ-မယှဉ်စေဘဲ၊ ဝါ-မယှဉ်စေသော၊ [ပိယဂ္ဂါဟိ-၌စပ်၊] ဣတိ အတ္ထော။ အတ္ထံ ဟိတွာတိ-ကား၊ ပဗ္ဗဇိတကာလတော-မှာ၊ ပဌာယ-၍၊ အဓိသီလာဒိသိက္ခတ္ထယံ-အဓိသီလအစရှိသော သိက္ခာဥပါးအပေါင်းသည်၊ အတ္ထော နာမ-မည်၏။ တံ အတ္ထံ-ထိုသိက္ခာဥပါး၊ အကျိုးစီးပွားကို၊ ဟိတွာ-ပယ်စွန့်၍။ ပိယဂ္ဂါဟိတိ-ကား၊ ပဉ္စကာမဂုဏသင်္ခါတံ-ကာမဂုဏ်၅ပါးဟု ဆိုအပ်သော၊ ပိယမေဝ-ချစ်ဖွယ်ကိုသာ၊ ဂဏှန္တော-စွဲယူသူသည်။ ပိဟေတတ္တာနု-ယောဂိနန္တိ-ကား၊ တာယ ပဋိပတ္တိယာ-ထိုချစ်ဖွယ်အာရုံ၊ ကာမဂုဏ်ကို၊ စုံမက်စွဲယူခြင်းဟူသော အကျင့်ကြောင့်၊ သာသနတော-မှာ၊ စုတော-ရွှေ့လျော

လျက်၊ ဂိဟိဘာဝံ-သို့၊ ပတ္တာ-ရောက်၍၊ ပတ္တာ-၌၊ ယေ-တို့သည်၊ **အတ္တာနုယောဂံ**-မိမိ၏အကျိုးစီးပွားဖြစ်သော သိက္ခာဥပပါးကို အားထုတ်ခြင်းကို၊ ဝါ-ခြင်းမည်လောက်အောင်၊ ဝါ-ခြင်းအားဖြင့်၊ (တစ်နည်း) အတ္တာနုယောဂံ-မိမိ၏အားထုတ်မှုဝီရိယကို၊ **အနုယုတ္တာ**-အဖန်ဖန်အားထုတ်ကုန်သည်၊ (ဟုတ္တာ) သီလာဒီနိ-တို့ကို၊ သမ္မာဒေတ္တာ-ပြီးစေ၍၊ ဒေဝမနုဿာနံ-တို့၏၊ သန္တိကာ-မှ၊ သက္ကာရံ-ကို လာန္တိ-ကုန်၏၊ တေသံ-တို့ကို၊ ဝါ-တို့အား၊ ပိဟေတိ-တောင့်တ၏၊ “အဟမ္ပိ-သည်လည်း၊ ဧဝရူပေါ-သူသည်၊ အသံ-ဖြစ်မှုကား၊ အဟော ဝတ-ဪ၊ . . . ကောင်းလေစွ!” ဣတိ-၍၊ ဣစ္ဆတိ-၏၊ ဣတိ အတ္ထော။

အတ္တာနုယောဂံ အနုယုတ္တာ။ ။ပထမနည်းအလို ကံအနက်၌ ဒုတိယ၊ ဒုတိယနည်းအလို ကြိယာဝိသေသနအနက်၌ ဒုတိယ၊ (မူလဋီ-၃, ၄၂)၊ “အတ္တနော+ဟိတံ အတ္တာ-မိမိ၏ အကျိုးစီးပွား၊ အတ္တနောင် ဟိတပုဒ်ကျေသည်၊ (တစ်နည်း) အာဒီယ-တေတိ အတ္တာ-ယူအပ်သောအကျိုးစီးပွား၊ [အာ+ဒါ+တ၊-မူလဋီ-၂, ၂၁၇]၊ (တစ်နည်း) အာပိယတေ ပါပုဏီယတေတိ အတ္တာ-ရောက်အပ်သော အကျိုးစီးပွား၊ [အပ+တ၊-မူလဋီ-၂, ၂၁၇]၊ အနုယုဉ္ဇနံ အနုယောဂေါ၊ အတ္တာနံ+အနုယောဂေါ အတ္တာနုယောဂေါ-မိမိ၏ အကျိုးစီးပွားဖြစ်သော သိက္ခာဥပပါးကို အားထုတ်ခြင်း၊ ဝါ-ယူအပ်၊ ရအပ်သော အကျိုးစီးပွားဖြစ်သော သိက္ခာဥပပါးကို အားထုတ်ခြင်း၊ ဝါ-ရောက်အပ်၊ ရအပ်သော အကျိုးစီးပွားဖြစ်သော သိက္ခာဥပပါးကို အားထုတ်ခြင်း၊ (တစ်နည်း) အတ္တနော+အနုယောဂေါ အတ္တာနုယောဂေါ-မိမိ၏ အားထုတ်မှုဝီရိယ”ဟုပြုပါ။

အတ္တာနုယောဂိနံ။ ။ “အတ္တာနုယောဂံ အနုယုတ္တာ”ကို ကြည့်၍ “အတ္တာနုယောဂံ +အနုယုတ္တာ အတ္တာနုယောဂိနော-မိမိ၏ အကျိုးစီးပွားဖြစ်သော သိက္ခာဥပပါးကို အားထုတ်ခြင်းကို အဖန်ဖန်အားထုတ်သူတို့၊ [အတ္တာနုယောဂ+ဤ]”ဟု ပြုပါ (တစ်နည်း) အတ္တာနံ+အနုယုဉ္ဇန္တိ သီလေနာတိ အတ္တာနုယောဂိနော-မိမိ၏ အကျိုးစီးပွားဖြစ်သော သိက္ခာဥပပါးကို အားထုတ်လေ့ရှိသူတို့၊ (တစ်နည်း) အနုယုဉ္ဇနံ အနုယောဂေါ၊ အတ္တနော+အနုယောဂေါ အတ္တာနုယောဂေါ၊ အတ္တာနုယောဂေါ+ယေသံ အတ္ထိတိ အတ္တာနုယောဂိနော-မိမိ၏ အကျိုးစီးပွားဖြစ်သော သိက္ခာဥပပါးကို အားထုတ်ခြင်းရှိသူတို့၊ ဝါ-မိမိ၏ အားထုတ်မှုဝီရိယရှိသူတို့” ဟုလည်း ပြုကြ၏၊ ဤအလို “အတ္တာနုယောဂံ အနုယုတ္တာ”သည် အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်တည်း။ [ပိဟဓာတ်နှင့်ယှဉ်ရာ၌ အနက်အမျိုးမျိုး ပေးပုံကို ဓမ္မဘာ-၂, ၃၆၅။]

မာ ပိယေဟိတိ-ကား၊ ပိယေဟိ-ချစ်အပ်ကုန်သော၊ သတ္တေဟိ ဝါ-တို့နှင့်လည်းကောင်း၊ သင်္ခါရေဟိ ဝါ-တို့နှင့်လည်းကောင်း၊ ကုဒါစနံ-မျှ၊ ဧကက္ခဏေပိ-တစ်ခဏ၌မျှလည်း၊ န သမာဂစ္ဆေယျ-မပေါင်းသင်းရာ၊ တထာ-တူ၊ အပ္ပိယေဟိ-ကုန်သော၊ (သတ္တေဟိ ဝါ-တို့နှင့်လည်းကောင်း၊ သင်္ခါရေဟိ ဝါ-တို့နှင့်လည်းကောင်း၊ ကုဒါစနံ-မျှ၊ ဧကက္ခဏေပိ-တစ်ခဏ၌မျှလည်း၊ န သမာဂစ္ဆေယျ-ရာ၊) ကံ ကာရဏာ-နည်း? ဟိ (ယသ္မာ)-ကြောင့်၊ ပိယာနံ-ချစ်အပ်သော သတ္တဝါ၊ သင်္ခါရတို့ကို၊ ဝိယောဂဝသေန-ကွဲကွာခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်၊ အဒဿနံ နာမ-မမြင်တွေ့ခြင်းမည်သည်လည်းကောင်း၊ အပ္ပိယာနံ-မချစ်အပ်သော သတ္တဝါ၊ သင်္ခါရတို့ကို၊ ဥပသင်္ကမနဝသေန-ချဉ်းကပ်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်၊ ဒဿနံ စ နာမ-မြင်တွေ့ခြင်းမည်သည်လည်းကောင်း၊ ဒုက္ခံ-ဆင်းရဲ၏။ တသ္မာတိ-ကား၊ ယသ္မာ-ကြောင့်၊ ဣဒံ ဥဘယမ္ပိ-ဤ၂မျိုးလုံးသည်လည်း၊ ဒုက္ခံ-၏။ တသ္မာ-ကြောင့်၊ ကဗ္ဗိ-သော၊ သတ္တံ ဝါ-ကိုလည်းကောင်း၊ သင်္ခါရံ ဝါ-ကိုလည်းကောင်း၊ ပိယံ နာမ-ချစ်အပ်သည်၏အဖြစ်မည်သည်ကို၊ ဝါ-ချစ်ခြင်းမည်သည်ကို၊ န ကရေယျ-မပြုထိုက်၊ ပိယာပါယော ဟိတိ-ကား၊ ပိယေဟိ-ချစ်အပ်သော သတ္တဝါ၊ သင်္ခါရတို့နှင့်၊ အပါယော ဝိယောဂေါ-ကွေကွင်းခြင်းသည်၊ ပါပကောတိ-ကား၊ လာမကော-ဆိုးဝါး၏။ ဂန္ထာ တေသံ န ဝိဇ္ဇန္တိတိ-ကား၊ ယေသံ-တို့၏၊ ဝါ-တို့မှာ၊ ပိယံ-ချစ်ခြင်းသည်၊ နတ္ထိ၊ တေသံ-တို့သည်၊ အဘိဇ္ဈာကာယဂန္ထော-အဘိဇ္ဈာကာယဂန္ထကို၊ ပဟိယတိ-ပယ်အပ်၏။ ယေသံ-တို့၏၊ ဝါ-တို့မှာ၊ အပ္ပိယံ-မချစ်ခြင်းသည်၊ (မုန်းခြင်းသည်၊) နတ္ထိ၊ တေသံ-တို့သည်၊ ဗျာပါဒေါ-ဗျာပါဒဟူသော၊ ကာယဂန္ထော-ကို၊ (ပဟိယတိ-၏။) ပန-ဆက်၊ ဒွိသု-ကုန်သော၊ တေသု-ထိုဂန္ထတို့ကို၊ ပဟိနေသု-ပယ်အပ်ကုန်လသော်၊ သေသဂန္ထာ-ကြွင်းသော ဂန္ထတို့သည်၊ ဝါ-တို့ကို၊ ပဟိနာ-ကုန်သည်၊ ဟောန္တိ-ကုန်၏။ တသ္မာ-ကြောင့်၊ ပိယံ ဝါ-ကိုလည်းကောင်း၊ အပ္ပိယံ ဝါ-ကိုလည်းကောင်း၊ န ကတ္တဗ္ဗံ-ထိုက်၊ ဣတိ အတ္ထော။ ဒေသနာဝသာနေ-၌၊ ဗဟူ-တို့သည်၊ သောတာပတ္တိဖလာဒိနိ-တို့သို့၊ ပါပုဏိသု-ကုန်ပြီ၊ [ဣတိ-အနက်မဲ့] ပန-ဆက်၊ တယော-ကုန်သော၊ တေ ဇနာ-တို့သည်၊ “မယံ-တို့သည်၊ ဝိနာ-၍၊ ဘဝိတုံ-ငှာ၊ န သက္ကောမ-

ကုန်” ကုတိ-ပြော၍၊ ဝိဗ္ဗမိတ္တာ-လူထွက်၍၊ ဂေဟမေဝ-သို့သာ၊ အဂမိသု-
ကုန်ပြီ၊ ကုတိ-တယောဇနပဗ္ဗဇိတဝတ္ထု ပြီးပြီ။

တယောဇနပဗ္ဗဇိတဝတ္ထုဘာသာသီကာ ပြီးပြီ။

၂-အညတရက္ခဗုဒ္ဓိကဝတ္ထုဘာသာသီကာ

ပိယတော ဇာယတီတိ ကုမံ ဓမ္မဒေသနံ သတ္တာ ဇေတဝနေ ဝိဟရန္တော
အညတရံ-သော၊ ကုဗုဒ္ဓိကံ-သူကြွယ်ကို၊ [ဓမ္မဘာ-၁၊ ၇၊ ၁၃၂၅။] အာရဗ္ဗ
ကထေသိ။ ဟိ-ချဲ့၊ သော-သည်၊ အတ္တနော-၏၊ ပုတ္တေ-သည်၊ ကာလကတေ-
ပြုအပ်ပြီးသော သေခြင်းရှိလသော်၊ ဝါ-သေလသော်၊ [ဓမ္မဘာ-၃၊ ၃၇၂၅။]
ပုတ္တသောကာဘိဘူတော-သားကြောင့်ဖြစ်သော သောကသည် လွမ်းမိုးနှိပ်စက်
အပ်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ အာဠာဟနံ-သချိုင်းသို့၊ ဂန္ဓာ-၍၊ ရောဒတိ-ငို၏၊ ပုတ္တ-
သောကံ-ကို၊ သန္ဓာရေတုံ-ကောင်းစွာ ဆောင်ထားခြင်းငှာ၊ (သိမ်းဆည်းမျှသိပ်
ထားခြင်းငှာ)၊ န သက္ကောတိ-နိုင်၊ သတ္တာ-သည်၊ ပစ္စုသကာလေ-၌၊ လောကံ-
ကို၊ ဝေါလောကေန္တော-သော်၊ တဿ-၏၊ သောတာပတ္တိမဂ္ဂဿ-၏၊ ဥပ-
နိဿယံ-အားကြီးသောမှီရာအကြောင်းဖြစ်သော ပါရမီကံကို၊ (သောတာပတ္တိ
မဂ်ရဖို့ ဖြည့်ကျင့်အပ်သော ပါရမီကံကို)၊ [သောတာပတ္တိဖလူပနိဿယန္တိ
သောတာပတ္တိဖလဿ ဥပနိဿယံ၊ သောတာပတ္တိဖလပဋိလာဘတ္တာယ ပူရိတ-
ပါရမီကမ္ပ-ဇာဒိသစ်-၃၊ ၃၂။] ဒိသွာ-၍၊ ပိဏ္ဍပါတပဋိက္ကန္တော-ဆွမ်းခံရာမှ ဖဲတော်
မူခဲ့သည်၊ ဝါ-ဆွမ်းခံပြန်တော်မူလာသည်၊ (ဟုတွာ)၊ ဧကံ-သော၊ ပစ္ဆာသမဏံ-
ကို၊ ဂဟေတွာ-၍၊ တဿ-၏၊ ဂေဟဒ္ဒါရံ-သို့၊ အဂမာသိ-ပြီ၊ သော-သည်၊
သတ္ထု-၏၊ အာဂတဘာဝံ-ကို၊ သုတွာ-၍၊ “မယာ-နှင့်၊ သဒ္ဓိံ-တူ၊ ပဋိသန္ဓာရံ-
ကို၊ ကာတုကာမော-သည်၊ ဘဝိဿတိ-မည်” ကုတိ-၍၊ သတ္တာရံ-ကို၊ ပဝေ-
သေတွာ-၍၊ ဂေဟမဇ္ဈေ-၌၊ အာသနံ-ကို၊ ပညာပေတွာ-၍၊ သတ္ထရိ-သည်၊
နိသိန္ဓေ-သော်၊ အာဂန္ဓာ-၍၊ ဧကမန္တံ-၌၊ နိသီဒိ-ပြီ၊ အထ-၌၊ နံ-ကို၊ သတ္တာ-
သည်၊ “ဥပါသက! ဒုက္ခိတော-ဖြစ်သောဆင်းရဲခြင်းရှိသည်၊ အသိ ကံ န ခေါ-
လော” ကုတိ-သို့၊ ပုစ္ဆိတွာ-၍၊ တေန-ထိုဥပါသကာသည်၊ ပုတ္တဝိယောဂဒုက္ခေ-

သားနှင့် ကွေ့ကွင်းရခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော ဆင်းရဲကို၊ အာရောစိတေ-သော်၊
 “ဥပါသက! မာ စိန္တယိ-နှင့်၊ ဣဒံ မရဏံ နာမ-ဤသေခြင်းမည်သည်၊ ဧက-
 သို့ယေဝ-တစ်ခုတည်းသာလျှင်ဖြစ်သော၊ ဌာနေ-၌၊ (န ဟောတိ-မဟုတ်၊)
 ဧကဿေဝ-တစ်ယောက်တည်းဖို့သာလျှင်၊ ဝါ-အတွက်သာလျှင်၊ န စ ဟောတိ-
 ဖြစ်သည်လည်းမဟုတ်၊ ပန-အန္ဓယကား၊ ဝါ-စင်စစ်ကား၊ ယာဝတာ-လောက်၊
 ဘဝုပ္ပတ္တိ နာမ-ဘဝ၏ ဖြစ်ခြင်းမည်သည်၊ အတ္ထိ-ရှိလတ္တံ့၊ (တာဝ-လောက်၊)
 သဗ္ဗသတ္တာနံ-တို့ဖို့၊ ဝါ-အတွက်၊ ဟောတိယေဝ-သည်သာ၊ ဧကသင်္ခါရေဝိ-
 တစ်ခုသော သင်္ခါရသည်လည်း၊ နိစ္စော နာမ-မြဲသည်မည်သည်၊ နတ္ထိ-မရှိ။
 တသ္မာ-ကြောင့်၊ ‘မရဏဓမ္မံ-သေရခြင်းသဘောရှိသော အရာဝတ္ထုသည်၊ မတံ-
 သေ၏၊ ဘိဇ္ဇနဓမ္မံ-ပျက်စီးခြင်းသဘောရှိသော အရာဝတ္ထုသည်၊ ဘိန္ဒု-ပျက်စီး၏၊’
 ဣတိ-သို့၊ ယောနိသော-အားဖြင့်၊ ပစ္စဝေက္ခိတဗ္ဗံ-၏၊ န သောစိတဗ္ဗံ-ထိုက်၊
 ဟိ-မှန်၊ ပေါရာဏပဏ္ဍိတာဝိ-တို့သည်လည်း၊ ပုတ္တဿ-၏၊ မတကာလေ-၌၊
 ‘မရဏဓမ္မံ-သည်၊ မတံ-၏၊ ဘိဇ္ဇနဓမ္မံ-သည်၊ ဘိန္ဒု-၏၊’ ဣတိ-ဤသို့ဆင်ခြင်၍၊
 သောကံ-ကို၊ အကတွာ-၍၊ မရဏဿတိမေဝ-သေခြင်းတရားကို အမှတ်ရ
 ဆင်ခြင်ခြင်းကိုသာ၊ [မရဏဿ+သတိ မရဏဿတိ-ဝိသုဒ္ဓိဋီ-၁၊ ၂၈၇၊ ဒုဒ္ဒဘာ-
 ၅၈၈] ဘာဝယိသု-ကုန်ပြီ၊” ဣတိ-၍၊ ဝတွာ-၍၊ “ဘန္တေ! ကေ-တို့သည်၊ ဧဝံ-
 သို့၊ အကံသု-ကုန်သနည်း? ကဒါ စ-၌လည်း၊ ဧဝံ-သို့၊ အကံသု-နည်း? မေ-
 အား၊ အာစိက္ခယ-ပါကုန်၊” ဣတိ-သို့၊ ယာစိတော-သည်၊ (ဟုတွာ)၊ တဿ
 အတ္တဿ-ထိုအကြောင်းကို၊ ပကာသနတ္ထံ-ထင်ရှားပြတော်မူခြင်းအကျိုးငှာ၊
 အတိတံ-ကို၊ အာဟရိတွာ-၍၊

ဥရဂေါဝ တစံ ဇိဏ္ဏံ၊ ဟိတွာ ဂစ္ဆတိ သံ တနံ၊

ဧဝံ သရီရေ နိဗ္ဗောဓေ၊ ပေတေ ကာလကတေ သတိ။

(သာမိ-အရှင်!) ဥရဂေါ-မြွေသည်၊ [ဥရေန ဂစ္ဆတိတံ ဥရဂေါ-ပေတေ၊ ၄-၅၈၊]
 ဇိဏ္ဏံ-ဟောင်းသော၊ တစံ-အရေကို၊ ဟိတွာ-ပယ်စွန့်၍၊ ဂစ္ဆတိ ဣဝံ-သွား
 သကဲ့သို့ (ဧဝံ-တူ မေ-၏၊ ပုတ္တော-သည်) **သံသနံ**-မိမိ၏ ခန္ဓာကိုယ်ကို၊ ဟိတွာ-

သံတနံ။ ။ “သံတနန္တိ အတ္တနော သရီရံ(ဇာ. ၄-၃၊ ၁၅၂)”ဟူသော အဖွင့်အရ

၍၊ ဂစ္ဆတိ-၏။ သရီရေ-သား၏ခန္ဓာကိုယ်သည်၊ ဧဝံ-ဤသို့ **နိဗ္ဗောဂေ**-(ဇီဝိတိ-
 နြေမရှိတော့သဖြင့်) သုံးဆောင်ခံစားနိုင်ခြင်းမရှိတော့သည်၊ (ပုတ္တေ-သားသည်၊)
ပေတေ-ဤဘဝမှ ဖဲသွားပြီးသည်၊ ဝါ-ဘဝတပါးသို့ ပြောင်းသွားပြီးသည်၊
 ကာလကတေ-ပြုအပ်ပြီးသော သေခြင်းရှိသည်၊ ဝါ-သေပြီးသည်၊ သတိ-ဖြစ်
 လသော်၊ ဝါ-ဖြစ်မှ၊ (ကာရုညေန ဝါ-သနားခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ ပရိဒေဝေန
 ဝါ-ငိုခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ ကော အတ္ထော-အဘယ်အကျိုးရှိအံ့နည်း။)

“သံတနံ”သည် သမာသ်ပုဒ်တည်း၊ ဆန်းကြောင့် သ,ထက်၌ နိဂ္ဂဟိတ်လော၊ “ကလလ-
 တော ပဋ္ဌာယ ကမ္မာဒိဟိ ယထာသမ္ဘဝံ တနိယျတိ ဝိတ္ထာရိယတိ မဟတ္ထံ ပါပိယတီတိ
 တနု(နိတိဓာတု-၂၆၂)၊ တနောတိ သံသာရဒုက္ခန္တိ တနု၊ [တနု ဝိတ္ထာရေ+ဥ-ဓာန်ဋီ-
 ၁၅၀] သဿ အတ္တနော+တနု သံတနု-မိမိ၏ကိုယ်”ဟု ပြု။ (ဇာဋီသစ်-၂, ၃၂၂)

နိဗ္ဗောဂေ။ ။သေပြီးသူ၏ ခန္ဓာကိုယ်သည် အသက်ကင်းမဲ့သွားသဖြင့် ဘာမှသုံး
 မရ,အကျိုးမများတော့သောကြောင့် “နိဗ္ဗောဂေ”ဟု ဆိုသည်၊ “**နိဗ္ဗောဂေါ**တိ နိပ္ပရိ-
 ဘောဂေါ(သံ. ဋ-၁, ၂၄၀)၊ **နိပ္ပရိဘောဂေါ**တိ ဇိဏ္ဏဘာဝေန ဇဝပရက္ကမဟာနိယာ
 အရိဘောဂေါ န ဘုဒ္ဓိတဗ္ဗော(သံဋီ-၁, ၂၇၇)”၌ကဲ့သို့ ဘောဂသဒ္ဓါ သုံးဆောင်ခြင်း
 အနက်ဟောတည်း၊ “ဘုဉ္ဇနံ ဘောဂေါ၊ နတ္ထိ+ဘောဂေါ ယဿာတိ နိဗ္ဗောဂံ-သုံးဆောင်
 ခံစားနိုင်ခြင်းမရှိသောကိုယ်၊ (တစ်နည်း) ဘောဂတော+ဝိရဟိတံ နိဗ္ဗောဂံ-သုံးဆောင်
 ခံစားခြင်းမှ ကင်းသောကိုယ်၊ (တစ်နည်း) ဘုဒ္ဓိတဗ္ဗန္တိ ဘောဂံ၊ န+ဘောဂံ နိဗ္ဗောဂံ-
 မသုံးထိုက်တော့သောကိုယ်၊ (အသုံးမကျတော့သောကိုယ်)”ဟု ပြုပါ။ [**နိဗ္ဗောဂေ**တိ
 ဇီဝိတိန္ဒြိယဿ အဘာဝေန ဘောဂရဟိတေ(ဇာ. ဋ-၂၅၂)၊ **နိဗ္ဗောဂေ**တိ ဘောဂ-
 ရဟိတေ နိရတ္ထကေ ဇာတေ။ (ပေတ. ဋ-၅၈)]

တစ်နည်း။ ။ဇာဋီသစ်၌ ဘောဂသဒ္ဓါ အာဘောဂ(နှလုံးသွင်း)အနက်ဟောဟု
 ဆို၏၊ သေသူမှာ နှလုံးသွင်းတတ်သောစိတ်မရှိတော့-ဟူလို၊ “နတ္ထိ+ဘောဂေါ အာ-
 ဘောဂေါ ဧတ္ထာတိ နိဗ္ဗောဂံ-နှလုံးသွင်းတတ်သောတရားမရှိသောကိုယ်”ဟု ပြုပါ၊
 သို့မဟုတ် “နိ+အာဘောဂ”ဟုခွဲ၊ နောက်အာကိုချေဟု ကြံပါ။ [**ဘောဂရဟိတေ**တိ
 အာဘောဂရဟိတေ၊ မနသိကာရရဟိတေတိ အတ္ထော၊ **နိဗ္ဗောဂေ**တိ အာဘောဂ-
 ရဟိတေ၊-ဇာဋီသစ်-၂, ၃၂၂။]

ပေတေ။ ။ပရံ လောကံ+ဧတိ ဂစ္ဆတီတိ ပေတော(ဓာန်ဋီ-၄၀၅)၊ ပရံ လောကံ
 +ဣတော ဂတော ပေတော၊ [ပ+ဣတ၊ ပသဒ္ဓါ ပရအနက်ဟော၊-ဇာဋီသစ်-၂, ၃၂၂

ဍုယုမာနော န ဇာနာတိ၊ ဉာတိနံ ပရိဒေဝိတံ၊

တသ္မာ ဧတံ န သောစာမိ၊ ဂတော သော တဿ ယာ ဂတိ။

(ယသ္မာ-အကြင်ကြောင့်) ဍုယုမာနော-မီးသင်္ဂြိုဟ်အပ်သော အလောင်းကောင်သည်၊ ဉာတိနံ-ဆွေမျိုးတို့၏၊ ပရိဒေဝိတံ-ငိုနေခြင်းကို၊ န ဇာနာတိ-မသိ၊ တသ္မာ-ထိုကြောင့်၊ ဧတံ-ဤသားကို၊ (နိမိတ္တံ ကတ္တာ-အကြောင်းပြု၍) န သောစာမိ-ဝမ်းမနည်းတော့ပါ၊ တဿ-ထိုသား၏၊ ဝါ-သည်၊ ယာ ဂတိ-အကြင်ဂတိသည်၊ ဝါ-ကို၊ (ပါဠိကဒီ-အလိုရှိအပ်သည်၊ ဟောတိ-၏)၊ သော-ထိုသားသည်၊ (တံ ဂတိ-ထိုဂတိသို့) ဂတော-ရောက်သွားပြီ။ [ပေတ. ၄-၅၈အတိုင်း ထည့်ပါ၌ များ ထည့်ပေးသည်။]

ဣတိ-သို့၊ ပဉ္စကနိပါတေ-ပဉ္စကနိပါတ်၌၊ ဣမံ ဥရဂဇာတကံ-ကို၊ ဝိတ္ထာ-ရေတွာ-၍၊ “ဧဝံ-လျှင်၊ ပုဗ္ဗေ-၌၊ ပဏ္ဍိတာ-တို့သည်၊ ပိယပုတ္တေ-ချစ်အပ်သော သားသည်၊ ကာလကတေ-သော်၊ ဧတရဟိ-၌၊ တွံ-သည်၊ ကမ္မန္တေ-လုပ်ငန်းတို့ကို၊ ဝိဿဇ္ဇေတွာ-စွန့်၍၊ နိရာဟာရော-အာဟာရမရှိသည်၊ ဝါ-အစာမစားသည်၊ (ဟုတွာ)၊ ရောဒန္တော-လျက်၊ ဝိစရသိ ယထာ-လှည့်လည်သကဲ့သို့၊ တထာ-တူ၊ အဝိစရိတွာ-၍၊ မရဏဿတိဘာဝနာပလေန-မရဏဿတိဘာဝနာ၏ အစွမ်းဖြင့်၊ သောကံ-ဝမ်းနည်းခြင်းကို၊ အကတွာ-၍၊ အာဟာရံ-ကို၊ ပရိဘုဉ္ဇိသု-ကုန်ပြီ၊ ကမ္မန္တေ-ကိုလည်း၊ အဓိဋ္ဌဟိသု-စီစဉ်ကုန်ပြီ၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ ‘မေ-၏၊ ပိယပုတ္တော-သည်၊ ကာလကတော-ပြီ၊’ ဣတိ-သို့၊ မာ စိန္တယိ-နှင့်၊ ဟိ-မှန်၊ ဥပ္ပဇ္ဇမာနော-သော၊ သောကော ဝါ-သောကသည်လည်းကောင်း၊ ဘယံ ဝါ-ဘေးသည်လည်းကောင်း၊ ပိယမေဝ-ချစ်အပ်သော သတ္တဝါ၊ သင်္ခါရကိုသာ၊ နိဿာယ-၍၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ-၏။” ဣတိ-သို့၊ ဝတ္တာ၊ ဣမံ ဂါထံ-ကို၊ အာဟာ-

ဇာနိသစ်-၃၊ ၃၃၊ ပေစူ (အပက္ကမ္မ)+ဣတော ဂတော ပေတော-ဤဘဝမှ ဖွဲ့ခွာ၍ သွားသူ(ပဒီ-၂၅၀)၊ “**ပေတောတိ** အာယုဥသ္မာဝိညာဏတော အပဂတေ(ပေတ. ၄-၅၈)”ဟူသော အဖွင့်အလို “**ပေတောတိ** အပေတော တံ တံ ဘဝံ ဥပပဇ္ဇိတွာ တတော အပဂတော(ထေရီ. ၄-၁၂၈)”ဟူသောအဖွင့်နှင့် ယှဉ်ကြည့်၍ “အပေတ”မှ အကိုချေကာ “ပေတ”ဖြစ်သည်ဟု ကြံပါ။ “အပေတီတိ အပေတော”ဟု ပြု၍ “ပေတေ-အသက်၊အငွေ့၊ဝိညာဏ်မှ ကင်းသည်”ဟု ပေးပါ။

(ကိ) “ပိယတော၊ ပေ၊ ဘယ”န္တိ-၍၊ (အာဟ)။

ပိယတော ဇာယတိ သောကော၊ ပိယတော ဇာယတိ ဘယံ၊

ပိယတော ဝိပ္ပမုတ္တဿ၊ နတ္ထိ သောကော ကုတော ဘယံ။

ပိယတော-ချစ်အပ်သော သတ္တဝါသင်္ခါရမျှ၊ ဝါ-ကြောင့်၊ သောကော-သောကသည်၊ **ဇာယတိ**-ဖြစ်၏၊ ပိယတော-မှ၊ ဝါ-ကြောင့်၊ ဘယံ-ဘေးသည်၊ ဇာယတိ-၏၊ ပိယတော-မှ၊ ဝိပ္ပမုတ္တဿ-လွတ်သောပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဝါ-မှ၊ သောကော-သည်၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ **ဘယံ**-သည်၊ **ကုတော**-အဘယ်မှာရှိတော့အံ့နည်း၊ ဝါ-မရှိ။

တတ္ထ-၌၊ **ပိယတော**တိ-ကား၊ ဝဇ္ဇမူလကော-ဝဋ်လျှင်အကြောင်းရင်းရှိသော၊ သောကော ဝါ-သောကသည်လည်းကောင်း၊ ဘယံ ဝါ-ဘေးသည်လည်းကောင်း၊ ဥပ္ပဇ္ဇမာနံ-ဖြစ်လသော်၊ ပိယမေဝ-ချစ်အပ်သည်သာလျှင်ဖြစ်သော၊ သတ္တံ ဝါ-ကိုလည်းကောင်း၊ သင်္ခါရံ ဝါ-ကိုလည်းကောင်း၊ နိဿာယ-၍၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ-၏၊ ပန-အဖို့တစ်ပါးကား၊ တတော-ထိုချစ်အပ်သော သတ္တဝါ၊ သင်္ခါရမျှ၊ ဝိပ္ပမုတ္တဿ-လွတ်သောပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဝါ-မှ၊ ဧတံ ဥဘယမ္ပိ-၂ပါးစုံသည်လည်း၊ နတ္ထိ၊ ဣတိ အတ္ထော။

ပိယတော။ ။ရှေ့နည်းသည် ဇနဓာတ်နှင့်ယှဉ်ရာ၌ မူရင်းဖြစ်ရာကို အပါဒါန်မှည့်သော ဓာတုနာမာနစသောသုတ်နှင့်အညီ ဖြစ်သည်။(ရူ-၁၅၈)၊ နောက်နည်းကား ဘေးဖြစ်ကြောင်းကို အပါဒါန်မှည့်သော “ဘယာဒျုပ္ပတ္တိ ဟေတု(နီတိ-၅၅၆)သုတ်နှင့်အညီ ဖြစ်သည်၊ [ဘယာဒျုပ္ပတ္တိ-ဘေးစသည်ဖြစ်ကြောင်းသည်၊ ဟေတု-ဟိတ်မည်၏၊] “ပိဏာတိ ပိယတေတိ ဝါ ပိယော[ပိ+ယ၊ ပိ၌ ရသပြု၊-ဓာတွတ္ထ၊] ပိနေတိတိ ပိယော၊ [ပိ+ကာ၊ ဤကို ဣယပြု၊-မောင်ပံ-၅၊ ၄၄၊] ပိယာယိတဗ္ဗောတိ ပိယော၊ ပိ တပ္ပနကန္တိသု+ဏျ၊-ဓာန်ဋီ-၆၉၇၊] ပိတဗ္ဗံ ကန္တိတဗ္ဗံ၊ ပိတိ ကန္တတိတိ ဝါ ပိယံ(ဓမ္မဋီ-၂၉၆)”ဟုပြု။

ဇာယတိ။ ။ဆန်းကြောင့် ဒီဃပြု၍ ဂါထာ၌ “ဇာယတိ”ဟု ရှိသည်။(ရူ-၂၅) ဇန+ယ+တိ၊ ဇနာဒိနမာ တိမှိ စ၌ “ဇနာဒိနမာ”ဟူသော ယောဂဝိဘာဂဖြင့် န်ကို အာပြု။(ရူ-၃၁၀)၊ (တစ်နည်း) ဇနီ+အ+တိ၊ တဒမိနာဒိနိ(မောင်-၁၊ ၄၇)သုတ်ဖြင့် န်ကို ယပြု၊ ဇ၌ ဒီဃပြု။(နိဒီ-၄၂၀)၊

ကုတော ဘယံ။ ။**ကုတော ဘယန္တိ** ဘယံ နတ္ထိ၊ ကုတောသဒ္ဓေါ ဟိ အကုတော-သဒ္ဓေန သမာနတ္ထော ပဋိသေဓတ္ထဝါစကော နိပါတော၊-ဓမ္မဋီ-၃၀၃။

ဒေသနာဝသာနေ-၌၊ ကုဋုမ္ပိကော-သည်၊ သောတာပတ္တိဖလေ-၌၊ ပတိဋ္ဌဟိ၊ သမ္ပတ္တာနမ္ပိ-တို့အားလည်း၊ သတ္တိကာ-သော၊ ဓမ္မဒေသနာ-သည်၊ အဟောသိ၊ ဣတိ-အညတရကုဋုမ္ပိကဝတ္ထု ပြီးပြီ။

အညတရကုဋုမ္ပိကဝတ္ထုဘာသာသီကာ ပြီးပြီ။

၃-ဝိသာခါဝတ္ထုဘာသာသီကာ

ပေမတော ဇာယတီတိ ဣမံ ဓမ္မဒေသနံ သတ္တာ ဇေတဝနေ ဝိဟရန္တော ဝိသာခံ ဥပါသိကံ အာရဗ္ဗ ကထေသိ။ ကိရ-ချဲ့၊ သာ-သည်၊ ပုတ္တဿ-၏။ ဓိတရံ-ဖြစ်သော၊ သုဒတ္တံ နာမ-သုဒတ္တာမည်သော၊ ကုမာရိကံ-ကို၊ အတ္တနော-၏။ ဌာနေ-၌၊ ဌပေတွာ-ထား၍၊ ဂေဟေ-၌၊ ဘိက္ခုသံဃဿ-၏။ ဝေယျာဝစ္စ-ကို၊ ကာရေသိ၊ သာ-သည်၊ အပရေန-သော၊ သမယေန-၌၊ ကာလံ-ကို၊ အကာသိ-ပြီ၊ သာ-သည်၊ တဿာ-သုဒတ္တာ၏။ သရီရနိက္ခေပံ-ခန္ဓာကိုယ်ကို ပစ်ချခြင်းကို၊ ကာရေတွာ-၍၊ သောကံ-ကို၊ သန္ဓာရေတုံ-ငှာ၊ အသက္ကောန္တိ-သော်၊ ဒုက္ခိနိ-စိတ်ဆင်းရဲခြင်းရှိသည်၊ ဒုမ္မနာ-မကောင်းသော စိတ်ရှိသည်၊ [ဓမ္မဘာ-၃၊ ၂၃၅၊] သတ္တု-၏၊ သန္တိကံ-သို့၊ ဂန္ဓာ-၍၊ ဝန္တိတွာ-၍၊ ဧကမန္တံ-၌၊ နိသီဒိ-ပြီ၊ အထ-၌၊ နံ-ကို၊ သတ္တာ-သည်၊ “ဝိသာခေ-ခါ! တွံ-သည်၊ ကိ-ကြောင့်၊ ဒုက္ခိနိ-သည်၊ ဒုမ္မနာ-သည်၊ အဿုမုခါ-မျက်နှာ၌ မျက်ရည်ရှိသည်၊ (ဟုတွာ)၊ ရောဒ-မာနာ-လျက်၊ နိသိန္ဓာ န ခေါ-နည်း?” ဣတိ-သို့၊ အာဟ၊ သာ-သည်၊ တမတ္တံ-ကို၊ အာရောစေတွာ-၍၊ “ဘန္တေ! မေ-သည်၊ ပိယာ-ချစ်အပ်သော၊ သာ ကုမာရိကာ-ထိုကလေးမသည်၊ (မြေးမသည်)၊ ဝတ္တသမ္ပန္နာ-ကျင့်ဝတ်နှင့် ပြည့်စုံ၏၊ ဣဒါနိ-၌၊ တထာရူပံ-ထိုသို့သဘောရှိသော ကလေးမကို န ပဿာမိ-မတွေ့မြင်ရတော့ပါ။” ဣတိ-သို့၊ အာဟ-ပြီ၊ “ဝိသာခေ! သာဝတ္ထိယံ-၌၊ မနုဿာ-တို့သည်၊ ကိတ္တကာ-အဘယ်မျှအတိုင်းအရှည်ရှိကုန်သနည်း?” ဣတိ-ပြီ၊ “ဘန္တေ! တုမေ-ဟိယေဝ-အရှင်ဘုရားတို့သည်ပင်၊ မေ-အား၊ သတ္တဇနကောဋိယော-လူပေါင်း ၇ကုဋေရှိကုန်၏ဟူ၍၊ ကထိတံ-အပ်ပါပြီ” ဣတိ-ပြီ၊ “ဧတ္တကော-သော၊ အယံ ဇနော-သည်၊ တဝ-၏၊ နတ္တာယ-မြေးမနှင့်၊ သဒိသော-သည်၊ သစေ ဘဝေယျ-

အံ့၊ နံ-ထိုလူအပေါင်းကို၊ ကုဏ္ဍေယျာသိ ပန-လော၊” [ပနအနက်မဲ့၊ ကုတိ-ပြီ၊ “ဘန္တေ! အာမ-ပါ၊” ကုတိ-ပြီ၊ “ကတိ-အဘယ်မျှလောက်ကုန်သော၊ ဇနာ-တို့သည်၊ သာဝတ္ထိယံ-၌၊ ဒေဝသိကံ-တိုင်း၊ [ဓမ္မဘာ-၂, ၄၃၁၊] ကာလံ-ကို၊ ကရောန္တိ ပန-ကုန်သနည်း?” ကုတိ-ပြီ၊ “ဘန္တေ! ဗဟူ-များပါကုန်၏၊” ကုတိ-ပြီ၊ “ဧဝံသန္တေ-သော်၊ တဝ-၏၊ အသောစနကာလော-ဝမ်းမနည်းရာအခါသည်၊ နဘဝေယျ နန-မရှိနိုင်တော့သည်မဟုတ်လော၊ ရတ္တိန္ဒိဝံ-လုံး၊ ရောဒန္တိယေဝ-ငိုလျက်သာ၊ ဝိစရေယျာသိ-ရာ၏၊” ကုတိ-ပြီ၊ “ဘန္တေ! ဟောတု-ရှိပါစေ၊ မယာ-သည်၊ ဉာတံ-သိအပ်ပါပြီ၊” ကုတိ-ပြီ၊ အထ-၌၊ နံ-ကို၊ သတ္တာ၊ “တေန ဟိ-လျှင်၊ မာ သောစိ-နှင့်၊ သောကော ဝါ-လည်းကောင်း၊ ဘယံ ဝါ-လည်းကောင်း၊ ပေမတောဝ-ချစ်ခြင်းမှသာလျှင်၊ ဝါ-ကြောင့်သာလျှင်၊ ဇာယတိ-၏၊” ကုတိ-သို့၊ ဝတ္တာ၊ ကုမံ ဂါထံ၊ အာဟ၊ (ကိ)၊ “ပေမတော၊ ပေ၊ ဘယ”န္တိ-၍၊ (အာဟ)။

ပေမတော ဇာယတိ သောကော၊ ပေမတော ဇာယတိ ဘယံ၊

ပေမတော ဝိပ္ပမုတ္တဿ၊ နတ္ထိ သောကော ကုတော ဘယံ။

ပေမတော-ချစ်ခြင်းမှ၊ ဝါ-ချစ်ခြင်းကြောင့်၊ သောကော ဇာယတိ၊ ပေမတော ဘယံ ဇာယတိ၊ ပေမတော-မှ၊ ဝိပ္ပမုတ္တဿ-၏၊ ဝါ-မှ၊ သောကော နတ္ထိ၊ ဘယံ ကုတော။

တတ္ထ-၌၊ **ပေမတော**တိ-ကား၊ ပုတ္တမိတာဒီသု-တို့၌၊ ကတံ-သော၊ ပေမ-မေဝ-ကိုသာ၊ နိဿာယ-၍၊ သောကော-သည်၊ ဇာယတိ-၏၊ ကုတိ အတ္ထော။ ဒေသနာဝသာနေ-၌၊ ဗဟူ-တို့သည်၊ သောတာပတ္တိဖလာဒီနိ-တို့သို့ ပါပုဏိသု-ကုန်ပြီ၊ ကုတိ-ဝိသာခါဝတ္ထုဘာသာသီကာ ပြီး၏။

ဝိသာခါဝတ္ထုဘာသာသီကာ ပြီးပြီ။

ပေမတော။ ။ဝီဏနံ ပေမော၊ [ပိ+မန်း၊-ရှု-၄၀၅၊] ပိယဿ+ဘာဝေါ ပေမံ၊ [ပိယ+ကုမ၊ ပိယကို ပုပြု၊] ပိနယတိတိ ဝါ ပိ၊ ပိနော+ဘာဝေါ ပေမံ၊ [ပိ+ကုမ၊-ဓာန်ဋီ-၁၇၃၊] ဓမ္မဋီအလို “ပိတိ ကန္တတိတိ ပေမံ၊ (ကိလေသကာမ)၊ ပိတဗ္ဗံ ကန္တိတဗ္ဗန္တိ ပေမံ၊ (ဝတ္ထုကာမ)၊ ပေမံ စ+ပေမံ စ+ပေမံ”ဟု ပြု၍ “ပေမတော-ချစ်နှစ်သက်တတ်သော ကိလေသာကာမ၊ ချစ်နှစ်သက်ဖွယ်ဝတ္ထုကာမမှ”ဟု ပေး။

၄-လိစ္ဆဝိဝတ္ထုဘာသာသနီကာ

ရတိယာ ဇာယတီတိ ကုမံ ဓမ္မဒေသနံ သတ္တာ ဝေသာလိ နိဿာယ ကုဋ္ဌာ-
 ဂါရသာလာယံ-အထွတ်ရှိသောကျောင်း၌၊ [ဓမ္မဘာ-၁, ၆၈] ဝိဟရန္တော၊ လိစ္ဆဝိ-
 လိစ္ဆဝိမင်းတို့ကို၊ [ဓမ္မဘာ-၁, ၆၈၈၅] အာရဗ္ဗ ကထေသိ။ ကိရ-ချဲ့၊ တေ-ထို
 လိစ္ဆဝိမင်းတို့သည်၊ ဧကသ္မိ-သော၊ ဆဏဒိဝသေ-ပွဲသဘင်ကို ပြုလုပ်ကျင်းပ
 ရာနေ၌၊ (ပွဲသဘင်နေ၌)၊ အညမညံ-ချင်း၊ အသဒိသေဟိ-မတူကုန်သော၊ အလ-
 ကံာရေဟိ-တို့ဖြင့်၊ အလင်္ကာရိတွာ-၍၊ ဥယျာနဂမနတ္ထာယ-ဥယျာဉ်သို့ သွားခြင်း
 အကျိုးငှာ၊ နဂရာ-မှ၊ နိက္ခမိသု-ကုန်ပြီ၊ သတ္တာ၊ ပိဏ္ဏာယ-ငှာ၊ ပဝိသန္တော-
 သော၊ တေ-ထိုလိစ္ဆဝိမင်းတို့ကို၊ ဒိသွာ-၍၊ ဘိက္ခု-တို့ကို၊ အာမန္တေသိ-ပြီ၊ (ကိ)၊
 “ဘိက္ခဝေ! လိစ္ဆဝယော-တို့ကို၊ ပဿထ-ကုန်လော၊ ယေဟိ-အကြင် ရဟန်းတို့
 သည်၊ တာဝတိံသာ-ကုန်သော၊ ဒေဝါ-တို့ကို၊ န ဒိဋ္ဌပုဗ္ဗာ-ရှေ့၌ မမြင်အပ်ဖူးကုန်၊
 တေ-တို့သည်၊ ကုမေ-ဤလိစ္ဆဝိမင်းတို့ကို၊ ဩလောကေန္တု-ကြလော၊” ကုတိ-
 သို့၊ ဝတ္တာ-၍၊ နဂရံ-သို့၊ ပါဝိသိ-ပြီ၊ တေပိ-တို့သည်လည်း၊ ဥယျာနံ-သို့၊ ဂန္တန္တာ-
 ကုန်လသော၊ ဧကံ-သော၊ နဂရသောဘိနိ-ပြည့်တန်ဆာမဖြစ်သော၊ ကုတ္တိ-
 ကို၊ အာဒါယ-၍၊ ဂန္တာ-၍၊ တံ-ကို၊ နိဿာယ-၍၊ ကုဿာဘိဘူတာ-ကုဿာ
 သည် လွမ်းမိုးနိုင်စက်အပ်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ အညမညံ-ချင်း၊ ပဟရိတွာ-၍၊ လော-
 ဟိတံ-သွေးကို၊ နဒိ ဝိယ-ကိုကဲ့သို့၊ ပဝတ္တယိသု-ဖြစ်စေကုန်ပြီ၊ အထ-၌၊ နေ-
 တို့ကို၊ မဉ္ဇေန-ညောင်စောင်းဖြင့်၊ အာဒါယ-၍၊ ဥက္ခိပိတွာ-မြှောက်ချီ၍၊ အာ-
 ဂမံသု-ကုန်ပြီ၊ သတ္တာပိ-သည်လည်း၊ ကတဘတ္တကိစ္စော-သည်၊ [ဓမ္မဘာ-၂၊
 ၂၃၉၊ ၄၀၂၅] (ဟုတွာ)၊ နဂရာ-မှ၊ နိက္ခမိ-ပြီ၊ ဘိက္ခုပိ-တို့သည်လည်း၊ လိစ္ဆဝိ-
 ယော-တို့ကို၊ တထာ-အားဖြင့်၊ နိယမာနေ-ဆောင်အပ်သည်တို့ကို၊ ဒိသွာ-၍၊
 သတ္တာရံ-ကို၊ အာဟံသု-ကုန်ပြီ၊ (ကိ)၊ “ဘန္တေ! လိစ္ဆဝိရာဇာနော-တို့သည်၊
 ပါတောဝ-၌ပင်၊ အလင်္ကာတပဋိယတ္တာ-တန်ဆာဆင်ခြင်းဖြင့် ပြင်ဆင်အပ်ကုန်
 သည်၊ [ဓမ္မဘာ-၂၊ ၃၁၉၅] ဒေဝါ ဝိယ-တို့ကဲ့သို့၊ နဂရာ-မှ၊ နိက္ခမိတွာ-၍၊ ကု-
 ဒါနိ-၌၊ ဧကံ-သော၊ ကုတ္တိ-ကို၊ နိဿာယ-၍၊ ကုမံ ဗျသနံ-ဤပျက်စီးခြင်းသို့၊
 ပတ္တာ-ကုန်ပြီ၊” ကုတိ-ကုန်ပြီ၊ သတ္တာ၊ “ဘိက္ခဝေ! သောကော ဝါ-သည်လည်း

ကောင်း၊ ဘယ် ဝါ-သည်လည်းကောင်း၊ ဥပ္ပဇ္ဇမာနံ-သော်၊ ရတိ-ကာမဂုဏ်၌
မွေ့လျော်ခြင်းကို၊ နိဿာယ-၍၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိယေဝ-သည်သာ။” ကုတိ-သို့၊ ဝတ္တာ၊
ကုမံ ဂါထံ၊ အာဟ၊ (ကိ)၊ “ရတိယာ ၊ပေ၊ ဘယ”န္တိ-၍၊ (အာဟ)။

ရတိယာ ဇာယတိ သောကော၊ ရတိယာ ဇာယတိ ဘယံ၊

ရတိယာ ဝိပုမုတ္တဿ၊ နတ္ထိ သောကော ကုတော ဘယံ။

ရတိယာ-ကာမဂုဏ်ပေါ်၊ မွေ့လျော်ပျော်ပါး၊ လိုက်စားခြင်းမှ၊ ဝါ-ကြောင့်၊
ပေ၊ ကုတော။

တတ္ထ-၌၊ ရတိယာတိ-ကား၊ ပဉ္စကာမဂုဏရတိတော-ကာမဂုဏ် ၅ပါး၌
မွေ့လျော်ပျော်ပါးခြင်းမှ၊ တံ-ကာမဂုဏ်၅ပါး၌ မွေ့လျော်ပျော်ပါးခြင်းကို၊
နိဿာယ-၍၊ (ဇာယတိ-၏)၊ ကုတိ အတ္ထော။ ဒေသနာဝသာနေ-၌၊ ဗဟု-
တို့သည်၊ သောတာပတ္တိဖလာဒိနိ-တို့သို့၊ ပါပုဏ်သု၊ ကုတိ-လိစ္ဆဝိဝတ္ထု၊ ပြီးပြီ။

လိစ္ဆဝိဝတ္ထုဘာသာဋီကာ ပြီးပြီ။

၅-အနိတ္ထိဂန္ဓကုမာရဝတ္ထုဘာသာဋီကာ

ကာမတောတိ ကုမံ ဓမ္မဒေသနံ သတ္တာ ဇေတဝနေ ဝိဟရန္တော၊ အနိတ္ထိ-
ဂန္ဓကုမာရံ နာမ-အနိတ္ထိဂန္ဓမည်သောအမျိုးသားကို၊ အာရဗ္ဗ ကထေသိ။ ကိရ-
ချဲ့၊ သော-ထိုအနိတ္ထိဂန္ဓအမျိုးသားသည်၊ ဗြဟ္မလောကာ-မှ၊ စုတသတ္တော-
စုတေလာသောသတ္တဝါသည်၊ (ဟုတ္တာ)၊ သာဝတ္ထိယံ-၌၊ မဟာဘောဂကုလေ-
များသော စည်းစိမ်ရှိသောအမျိုး၌၊ နိဗ္ဗတ္တော-သည်၊ (သမာနော)၊ ဇာတဒိဝ-
တော-မှ၊ ပဋ္ဌာယ-၍၊ ကုတ္တိသမိပံ-မိန်းမ၏အနီးသို့၊ ဥပဂန္တံ-ငှာ၊ န ကုစ္ဆတိ၊
ကုတ္တိယာ-သည်၊ ဂယုမာနော-ပွေယူအပ်သော်၊ ရောဒတိ-၏၊ ဝတ္ထုစုမ္ပဋကေန-
အဝတ်တည်းဟူသော အခုအခံဖြင့်၊ နံ-ထိုကလေးကို၊ ဂဟေတွာ-၍၊ ထည့်-
နှို့ကို၊ ပါယေန္တိ-သောက်စေကုန်၏၊ ဝါ-တိုက်ရကုန်၏၊ သော-သည်၊ ဝယပ္ပတ္တော-
သော်၊ (သမာနော)၊ မာတာပိတူဟိ-တို့သည်၊ “တာတ! တေ-အား၊ အာဝါဟံ-
သတို့သမီးကို ဆောင်ယူခြင်းမင်္ဂလာကို၊ [ဓမ္မဘာ-၂၊ ၂၉၄၈၊] ကရိဿာမ-
ကုန်အံ့” ကုတိ-သို့၊ ဝုတ္တေ-သော်၊ “မေ-အား၊ ကုတ္တိယာ-ဖြင့်၊ န အတ္ထော-

အလိုမရှိပါ။” ကုတိ-၍၊ ပဋိက္ခိပိတ္တာ-ပယ်၍၊ ပုနပျုနံ၊ ယာစိယမာနော-အပ်
 သော၊ ပဉ္စသတေ-၅ရာအတိုင်းအရှည်ရှိကုန်သော၊ သုဝဏ္ဏကာရေ-ရွှေပန်းတိမ်
 သည်တို့ကို၊ ပက္ခောသာပေတွာ-၍၊ ရတ္တသုဝဏ္ဏနိက္ခသဟဿံ-နိမြန်းသောရွှေ
 တို့၏ နိက္ခတစ်ထောင်ကို၊ ဝါ-နိက္ခတစ်ထောင်အတိုင်းရှိသော နိမြန်းသော ရွှေ
 ကို၊ (ရွေးတစ်သိန်းအတိုင်းအရှည်ရှိသော နိမြန်းသောရွှေကို)၊ [ရွေးတစ်ထောင်
 သည် တစ်နိက္ခရှိရာ နိက္ခတစ်ထောင်သည် (၁၀၀၀×၁၀၀၀=၁,၀၀၀,၀၀) ရွေးတစ်
 သိန်း ပမာဏရှိ၏။] ဒါပေတွာ-၍၊ အတိဝိယ-လျှင်၊ ပါသာဒိကံ-စိတ်၏ ကြည်
 လင်ခြင်းကို ဖြစ်စေတတ်သော၊ [ဓမ္မဘာ-၃, ၉၁၅။] **ယနကောဋိမံ**-တခဲနက်
 ဖြတ်တောက်ထုဆစ်ခြင်းဖြင့် ဖြစ်စေအပ်သော၊ ကုတ္တိရူပံ-ကို၊ ကာရေတွာ-၍၊
 ပုန-ဖန်၊ မာတာပိတူဟိ-တို့သည်၊ “တာတ! တယိ-သည်၊ အာဝါဟံ-ကို၊ အ-
 ကရောန္တေ-သော်၊ ကုလဝံသော-အမျိုးနွယ်သည်၊ န ပတိဋ္ဌဟိဿတိ-တည်လိမ့်
 မည်မဟုတ်၊ တေ-ဖို့၊ ကုမာရိကံ-ကို၊ အာနေဿာမ-ကုန်အံ့” ကုတိ-သို့၊ ပုတ္တေ-
 သော်၊ “တေန ဟိ-လျှင်၊ မေ-ဖို့၊ ဧဝရူပံ-သော၊ ကုမာရိကံ-ကို၊ သစေ အာ-
 နေဿထ-အံ့၊ (ဧဝံသတိ)၊ ဝေါ-တို့၏၊ ဝစနံ-ကို၊ ကရိဿာမိ-မည်၊” ကုတိ-၍၊
 တံ သုဝဏ္ဏရူပကံ-ထိုရွှေရုပ်ကို၊ ဒဿေတိ-ပြ၏၊ အထ-၌၊ အဿ-၏၊ မာတာ-
 ပိတရော-တို့သည်၊ အဘိညာတေ-အလွန်ထင်ရှားကုန်သော၊ ပြာဟ္မဏေ-တို့ကို၊
 ပက္ခောသာပေတွာ-၍၊ “အမှာကံ-တို့၏၊ ပုတ္တော-သည်၊ မဟာပုညော-ကြီး
 သောဘုန်းရှိသူတည်း၊ အဝဿံ-မချွတ်၊ ကုမိနာ-နှင့်၊ သဒ္ဓိံ-တူ၊ ကတပုညာ-
 ပြုအပ်ပြီးသော ကောင်းမှုရှိသော၊ ကုမာရိကာ-သည်၊ ဘဝိဿတိ-ရှိလိမ့်မည်၊
 ဂစ္ဆထ-ကုန်၊ ကုမံ သုဝဏ္ဏရူပကံ-ကို၊ ဂဟေတွာ-၍၊ ဧဝရူပံ-သော၊ ကုမာရိကံ-
 ကို၊ အာဟရထ-ကုန်လော၊” ကုတိ-ပြော၍၊ ပဟိဏိံသု-စေလွှတ်ကုန်ပြီ၊ တေ-

ယနကောဋိမံ။ ။ကောဋူနံ ကောဋေ-ဖြတ်တောက်ထုဆစ်ခြင်း၊ ကောဋေန+
 နိဗ္ဗတ္တံ ကောဋိမံ-ဖြတ်တောက်ထုဆစ်ခြင်းဖြင့် ဖြစ်စေအပ်သော မိန်းမရုပ်၊(သာရတ္ထ-
 ၁, ၅၈၊ ပါရာဘာ-၁, ၈၂)၊ ကုဋေန (ကောဋေန)+ဂဟိတံ သမံ ကတံ ကောဋိမံ-
 ဖြတ်တောက်ထုဆစ်ခြင်းဖြင့် ယူအပ်၊ ညီညာပြေပြစ်ချောမွတ်အောင် ပြုအပ်သော
 မိန်းမရုပ်၊ [ကုဋ (ကောဋူ)+ကုမ-သီဋိသစ်-၁, ၇၃၊] ထိုနောင် “ယနံ+ကောဋိမံ ယန-
 ကောဋိမံ”ဟုဆက်ပါ။

တို့သည်။ “သာဓူ”တိ -ဟူ၍၊ စာရိကံ-ကို၊ စရန္တာ-ကုန်လသော်၊ **မဒ္ဒရဋ္ဌေ**-မဒ္ဒ
 တိုင်း၌၊ **သာဂလနဂရံ**-သို့၊ ဂတာ-ရောက်ကုန်ပြီ၊ တသ္မိစ္ဆ နဂရေ-၌လည်း၊
 ဧကာ-သော၊ သောဠသဝဿုဒ္ဓေသိ ကာ-၁၆နှစ်ရှိပြီဟု ညွှန်ပြထိုက်သော၊
 [ဓမ္မဘာ-၁, ၄၇၉၈၊] အဘိရူပါ-သော၊ ကုမာရိကာ-သည်၊ အဟောသိ-ပြီ၊ တံ-
 ကို၊ မာတာပိတရော-တို့သည်၊ သတ္တ ဘူမိကဿ-ဘုံ၇ဆင့်ရှိသော၊ (၇ထပ်ရှိ
 သော)၊ ပါသာဒဿ-၏၊ ဥပရိမတလေ-အထက်ပြင်၌၊ (အထက်ဆုံးအထပ်၌)၊
 ပရိဝါသေသုံ-နေစေကုန်ပြီ၊ တေပိ ဗြာဟ္မဏာ-တို့သည်လည်း၊ [ခေါနကံမဲ့]

မဒ္ဒရဋ္ဌေ။ ။မံ သိဝံ ဒဒန္တိ ဗလီ ဧတ္တာတိ မဒ္ဒံ၊ (မ+ဒါ+အ)၊ မဒ္ဒဉ္စ+တံ+ရဋ္ဌဉ္စာတိ
 မဒ္ဒရဋ္ဌံ(ဧဋ္ဌိ)၊ (တစ်နည်း) မဇ္ဇန္တိ အသ္မိန္တိ မဒ္ဒေါ၊ ဇနပဒေါ(မောဂ်-၇, ၉၅)၊ မဒ္ဒေါ စ
 +သော+ရဋ္ဌဉ္စာတိ မဒ္ဒရဋ္ဌံ၊ (တစ်နည်း) မဒ္ဒန္တိတိ မဒ္ဒါ၊ [မဒ္ဒ မဒ္ဒနေ+ဒါ] ပဉ္စဟိ ကာမ-
 ဂုဏာဒီဟိ မောဒန္တိတိ မဒ္ဒါ၊ မဒဓာတ် မောဒနအနက်ဟော(ဓာန်ဋီ-၁၈၅)၊ ဤဓာန်ဋီ
 အလို မင်းသားများကို ရ၏၊ ဌာနီမင်းသားတို့၏ များခြင်းဗဟုဝုဏ်အမည်ကို တိုင်းဌာန
 ဇနပုဒ်၌ တင်စားသော ဌာနျူပစာရ၊ အတင်ရဋ္ဌိအားဖြင့် တိုင်းဇနပုဒ်တစ်ခုတည်း
 ဖြစ်သော်လည်း “မဒ္ဒါ”ဟု ဗဟုဝုဏ်ဖြင့် ဆိုရသည်၊(ဓမ္မဘာ-၂, ၁၄၂၈)၊ “မဒ္ဒါ စ+
 တေ+ရဋ္ဌဉ္စာတိ မဒ္ဒရဋ္ဌံ”ဟု ဆက်ပါ၊ မဒ္ဒတိုင်းသည် အလွန်လှပသော အမျိုးသမီးများ
 ဖြစ်ပေါ်ရာအရပ်ဖြစ်သည်၊ သဇ္ဇယမင်းကြီး၏ ဖုဿတီမိဖုရား၊ ဝေဿန္တရာမင်းကြီး၏
 မဒ္ဒိမိဖုရား၊ ဘဒ္ဒါကာပိလာနီစသော အမျိုးကောင်းသမီးရတနာများသည် မဒ္ဒတိုင်း
 ၌ပင် ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည်၊(ဒီဋီ-၂, ၁၉၇) မဒ္ဒတိုင်းသည် ယခုအခါ ပန်ဂျပ်(Punjab)
 ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း ဖြစ်သည်။ (ဗုဿာဝင်-၁၅၈၊ မဇ္ဈိမ-၁၈၁)

သာဂလနဂရံ။ ။သာနံ ဓနာနံ+အာကရံ ဥပတ္တိဌာနံ သာဂလံ၊ [သ+အာကရ
 ကကို ဂပြ၊ ရကို လပြ၊-ဓာန်ဋီ-၂၀၀၊] သာဂလံ စ+တံ+နဂရံ စာတိ သာဂလနဂရံ၊
 သာဂလမြို့သည် ယခုအခါ ပါကစ္စတန်နိုင်ငံ ဆီးယကုတ်(Siakot)အနီး အဆောက်
 အဦးပျက်ကြီးများရှိရာအရပ် ဖြစ်သည်၊ လာဟိုးရ်(Lahore)မြို့မှ ၇၅မိုင်ဝေး၍ အိုက်
 ရေစီးကြောင်း(Aik Torrent)မြောက်ဖက်ကမ်းပေါ်တွင် တည်ရှိသည်၊(မဇ္ဈိမ-၁၈၂)၊
 ဗုဿာဝင်-၁၅၉၌ “သကလော ခဏ္ဍော ယသ္မိံ ဝိဇ္ဇတီတိ သကလော၊ သကလေန ဝါ
 ကုသိနာ နိမ္မိတောတိ သာကလော-အစိတ်အပိုင်းဌာနနယ်ပယ်ရှိသောမြို့၊ ဝါ-သကလ
 မည်သောရသေ့ဖွန်ဆင်းတည်ထောင်အပ်သောမြို့”ဟု ဆို၍ “သာကလ”သာ ပါဌ်မှန်
 ဟု ဆို၏။

“ဣဓ-ဤမြို့၌ ဧဝရူပါ-သော၊ ကုမာရိကာ-သည်၊ သစေ ဘဝိဿတိ-အံ၊ (ဧဝံ-သတိ)၊ ဣမံ-ဤရွှေရုပ်ကို၊ ဒိသ္မာ၊ ‘အယံ-ဤရွှေစင်သည်၊ အသုကဿ-သော၊ ကုလဿ-၏၊ ဓိတာ ဝိယ-ကဲ့သို့ အဘိရူပါ-၏၊’ ဣတိ-သို့ ဝက္ခန္တိ-ကြလိမ့်မည်၊” ဣတိ-ကြံ၍၊ တံ သုဝဏ္ဏရူပကံ-ကို၊ တိတ္ထမဂ္ဂေ-ရေဆိပ်လမ်း၌၊ ဌပေတွာ-၍၊ ဧကမန္တံ-၌၊ နိသီဒိသု-ကုန်ပြီ။

အထ-၌၊ အဿာ ကုမာရိကာယ-၏၊ ဓာတီ-အထိန်းတော်သည်၊ တံ ကုမာရိကံ-ကို၊ နှာပေတွာ-ရေချိုးစေပြီး၍၊ ဝါ-ရေချိုးပေးပြီး၍၊ သယမ္ပိ-တိုင်လည်း၊ နှာယိတုကာမာ-သည်၊ ဟုတွာ၊ တိတ္ထံ-ရေဆိပ်သို့ အာဂတာ-သည်၊ (သမာနာ)၊ တံ ရူပကံ-ထိုရွှေရုပ်ကို၊ ဒိသ္မာ၊ “မေ-၏၊ ဓိတာ-တည်း၊” ဣတိ-သို့၊ သညာယ-မှတ်ထင်ခြင်းကြောင့်၊ “ဒုဗ္ဗိနိတာ-ခဲယဉ်းသဖြင့် ဆုံးမအပ်သူမသည်၊ အသိ-၏၊ ဣဒါနေဝ-၌သာလျှင်၊ အဟံ-သည်၊ နှာပေတွာ-၍၊ နိက္ခန္တာ-ထွက်လာခဲ့ပြီ၊ တွံ-သည်၊ မယာ-ထက်၊ ပုရေတရံ-အထူးအားဖြင့် ရှေးဖြစ်သောအခါ၌၊ ဝါ-ရှေးဦးစွာ၊ [ဓမ္မဘာ-၂၊ ၂၀၈၊] ဣဓ-ဤရေချိုးဆိပ်သို့၊ အာဂတာ-သည်၊ အသိ-၏၊” ဣတိ-ပြော၍၊ ဟတ္ထေန-ဖြင့်၊ ပဟရိတွာ-၍၊ ထဒ္ဒဘာဝဇ္ဇေဝ-ခက်မာသည် အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ နိဗ္ဗိကာရတဉ္စ-ဖောက်ပြန်မှုမရှိသည်၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဥ တွာ-၍၊ “အဟံ-သည်၊ မေ-၏၊ ဓိတာ-တည်း၊ ဣတိ-သို့၊ သညံ-ကို၊ အကာသီ-ပြီ၊ ဧတံ-ဤဟာသည်၊ ကိံ နာမ-အဘယ်မည်သနည်း၊’ ဣတိ-သို့၊ အာဟ၊ အထ-၌၊ နံ-ထိုနို့ထိန်းကို၊ တေ ဗြာဟ္မဏာ-တို့သည်၊ “အမ္မ! တေ-၏၊ ဓိတာ-သည်၊ ဧဝရူပါ-သလော?” ဣတိ-သို့၊ ပုစ္ဆိသု-ကုန်ပြီ၊ အယံ-ဤရွှေရုပ်သည်၊ မမေ-၏၊ ဓိတု-၏၊ သန္တိကေ-အနီး၌၊ ဝါ-သို့၊ ကိံ-အဘယ်သို့လျှင်၊ အဋ္ဌတိ-ထိုက်အံ့နည်း၊ ဝါ-ရောက်အံ့နည်း၊ ဣတိ-ဤသို့ ပြောပြီ၊ တေန ဟိ-လျှင်၊ တေ-၏၊ ဓိတရံ-ကို၊ အမှာကံ-တို့အား၊ ဒဿေဟိ-လော၊ ဣတိ-ကုန်ပြီ၊ သာ-သည်၊ တေဟိ-တို့နှင့်၊ သဒ္ဓိ-တူ၊ ဂေဟံ-သို့၊ ဂန္ဓာ-၍၊ သာမိကာနံ-တို့အား၊ အာရောစေသိ-ပြီ၊ တေ-တို့သည်၊ ဗြာဟ္မဏေဟိ-တို့နှင့်၊ သဒ္ဓိံ၊ ကတ-ပဋိသမ္မောဒနာ-ပြုအပ်ပြီးသော ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာ ပြောဆိုခြင်းရှိကုန်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ ဓိတရံ-ကို၊ ဩတာရေတွာ-သက်ဆင်းစေ၍၊ ဟေဋ္ဌာပါသာဒေ-၌၊

သုဝဏ္ဏရူပကဿ-၏။ သန္တိကေ-အနီး၌၊ ဌပေသုံ-ကုန်ပြီ၊ သုဝဏ္ဏရူပကံ-သည်၊ နိပ္ပဘံ-အရောင်မရှိသည်၊ အဟောသိ-ပြီ၊ ကုမာရိကာ-သည်၊ သပ္ပဘာ-အရောင် နှင့်တကွဖြစ်သည်၊ ဝါ-အရောင်ရှိသည်၊ အဟောသိ-ပြီ၊ ဗြာဟ္မဏာ-တို့သည်၊ တံ-ထိုရွှေရုပ်ကို၊ တေသံ-တို့အား၊ ဒေတွာ-၍၊ ကုမာရိကံ-ကို၊ ပဋိစ္ဆာပေတွာ- လက်ခံစေ၍၊ ဂန္ဓာ-၍၊ အနိတ္ထိဂန္ဓကုမာရဿ-၏၊ မာတာပိတူနံ-တို့အား၊ အာ- ရောစယိသု-ကုန်ပြီ၊ တေ-တို့သည်၊ တုဌမာနဿ-နှစ်သက်သော စိတ်ရှိကုန် သည်၊ (ဟုတွာ)၊ “ဂစ္ဆထ-ကုန်လော၊ နံ-ကို၊ သီယံ-စွာ၊ အာနေထ-ကြလော၊” ဣတိ-သို့၊ မဟန္တေန-သော၊ သက္ကာရေန-ဖြင့်၊ ပဟိဏိသု-စေလွှတ်ကုန်ပြီ။

ကုမာရောပိ-သည်လည်း၊ တံ ပဝတ္ထိ-ကို၊ သုတွာ-၍၊ “ကဉ္စနရူပတောပိ- ရွှေရုပ်ထက်လည်း၊ အဘိရူပတရာ-သာ၍ လွန်ကဲသောအဆင်းရှိသော၊ ဝါ- ပိုလှသော၊ ဒါရိကာ-သည်၊ အတ္ထိ ကိရ-သတဲ့” ဣတိ-သို့၊ သဝနဝသေနဝ- ကြားခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်သာလျှင်၊ သိနေဟံ-ကို၊ ဥပ္ပာဒေတွာ-၍၊ “သီယံ-စွာ၊ အာနေန္တ-ကုန်လော၊” ဣတိ-သို့၊ အာဟ-ပြီ၊ သာပိ ခေါ-သည်လည်း၊ ယာနံ- သို့၊ အာရောပေတွာ-၍၊ အာနီယမာနာ-ယူဆောင်အပ်သော်၊ အတိသုခုမာလ- တာယ-အလွန်သိမ်မွေ့သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ယန္တုဂ္ဂါတေန-ယာဉ်ဆောင့် ခြင်းသည်၊ သမုပ္ပာဒိတဝါတရောဂါ-ဖြစ်စေအပ်သော လေရောဂါရှိသည်၊ (ဟုတွာ)၊ အန္တရာမဂ္ဂေယေဝ-၌ပင်၊ ကာလံ-ကို၊ အကာသိ-ပြီ၊ ကုမာရောပိ- သည်လည်း၊ “အာဂတာ-ရောက်ပြီလော?” ဣတိ-သို့၊ နိရန္တရံ-မပြတ်၊ ပုစ္ဆတိ- ၏၊ တဿ-ထိုသတိုးသားသည်၊ အတိသိနေဟေန-အလွန်ချစ်ခြင်းကြောင့်၊ ပုစ္ဆန္တဿ-မေးလသော်၊ သဟသာဝ-အဆောတလျှင်သာ၊ အနာရောစေတွာ- ၍၊ ကတိပါဟံ-အနည်းငယ်သော ရက်ပတ်လုံး၊ [ဓမ္မဘာ-၁, ၅၅၇၅။] **ဝိက္ခေပံ-** အခြားစကားဖြင့် အထူးထူးအပြားပြား ပယ်ရှားခြင်းကို၊ (အခြားစကားဖြင့် အာရုံလွဲထားခြင်းကို)၊ ကတွာ-၍၊ တမတ္ထံ-ကို၊ အာရောစယိသု-ကုန်ပြီ၊ သော-

ဝိက္ခေပံ။ ။ဝါစာယ ဝိဝိဓာ+ဓေပနံ ဝိက္ခေပေါ(သီဋီသစ်-၂, ၄၂၆)၊ အခြားစကား ဖြင့် အာရုံလွဲထားခြင်း၊ တစ်ခြားအာရုံရောက်နေအောင် အခြားမဆီမဆိုင်စကားတွေ ပြောခြင်းကို ဆိုလိုသည်။

သည်။ “တထာရူပါယ နာမ-သော၊ ဣတ္ထိယာ-နှင့်၊ သဒ္ဓိ-တူ၊ သမာဂမံ-ပေါင်း
 ဆုံရခြင်းကို နာလတ္ထံ-မရခဲ့” ဣတိ-တွေး၍၊ ဥပ္ပန္နဒေါမနဿော-ဖြစ်သောစိတ်
 ဆင်းရဲခြင်းရှိသည်။ (ဟုတွာ)၊ ပဗ္ဗတေန-သည်၊ အဇ္ဈောတ္ထဋ္ဌော ဝိယ-လွှမ်းမိုး
 အပ်သကဲ့သို့၊ သောကဒုက္ခေန-သောကတည်းဟူသော ဒုက္ခသည်၊ အဇ္ဈော-
 တ္ထဋ္ဌော-လွှမ်းမိုးအပ်သည်၊ အဟောသိ-ပြီ၊ သတ္တာ-သည်၊ တဿ-၏၊ ဥပ-
 နိဿယံ-ကို၊ ဒိသွာ-၍၊ ပိဏ္ဍာယ-၍၊ စရန္တော-လသော်၊ တံ ဂေဟဒွါရံ-သို့၊
 အဂမာသိ-ပြီ၊ အထ-၌၊ အဿ-၏၊ မာတာပိတရော-တို့သည်၊ သတ္တာရံ-ကို၊
 အန္တောဂေဟံ-အိမ်တွင်းသို့၊ ပဝေသေတွာ-၍၊ သက္ကစ္ဆံ-ကောင်းမွန်ရိသေစွာ၊ [ဓမ္မ
 ဘာ-၂၊ ၂၅၃၅] ပရိဝိသိသု-ပြုစုလုပ်ကျွေးကုန်ပြီ၊ သတ္တာ-သည်၊ ဘတ္တကိစ္စာ-
 ဝသာနေ-၌၊ “အနိတ္ထိဂန္ဓကုမာရော-သည်၊ ကဟံ-နည်း?” ဣတိ-သို့၊ ပုစ္ဆိ-ပြီ၊
 “ဘန္တေ! ဧသော-သည်၊ အာဟာရူပစ္ဆေဒံ-အာဟာရကို ဖြတ်ခြင်းကို၊ ကတွာ-
 ၍၊ အန္တောဂဗ္ဗေ-အခန်းတွင်း၌ နိသိန္နော-၏” ဣတိ-ကုန်ပြီ၊ “နံ-ကို၊ ပက္ခော-
 သထ-ခေါ်ကြလော၊” ဣတိ-ပြီ၊ သော-သည်၊ အာဂန္တော-၍၊ သတ္တာရံ-ကို၊ ဝန္တိ-
 တွာ-၍၊ ဧကမန္တံ-၌၊ နိသိဒိ-ပြီ၊ သတ္တာ-သည်၊ “ကုမာရ! ဗလဝသောကော-
 အားကြီးသော သောကသည်၊ ဥပ္ပန္နော ကံ န ခေါ-ဖြစ်နေသလော?” ဣတိ-
 သို့၊ ဝုတ္တေ၊ “ဘန္တေ! အာမ-ပါ၊ ‘ဧဝရူပါ နာမ-သော၊ ဣတ္ထိ-သည်၊ အန္တရာ-
 မဂ္ဂေ-၌၊ ကာလကတာ-ပြီ၊’ ဣတိ-သို့၊ သုတွာ-၍၊ ဗလဝသောကော-သည်၊
 ဥပ္ပန္နော-ပြီ၊ မေ-အား၊ ဘတ္တမိ-သည်လည်း၊ နုတ္တဒေတိ-မလိုလား၊ မနှစ်သက်ပါ၊
 ဝါ-မဆာပါ။” [ဓမ္မဘာ-၂၊ ၁၅၆၅] ဣတိ-ပြီ၊ အထ-၌၊ နံ-ကို၊ သတ္တာ-သည်၊
 “ကုမာရ! တေ-၏၊ ဝါ-မှာ၊ ကိ-ကို၊ နိဿာယ-၍၊ သောကော-သည်၊ ဥပ္ပန္နော-
 ပြီ၊ ဣတိ-သို့၊ တံ-သည်၊ ဇာနာသိ-သလော?” ဣတိ-ပြီ၊ [ဣတိတစ်လုံး အကြေ
 ကြ၊] “ဘန္တေ! န ဇာနာမိ-ပါ၊” ဣတိ-ပြီ၊ “ကုမာရ! ကာမံ-ကာမကို၊ နိဿာယ-
 ၍၊ ဗလဝသောကော-သည်၊ ဥပ္ပန္နော-ပြီ၊ သောကော ဝါ-သည်လည်းကောင်း၊
 ဘယံ ဝါ-သည်လည်းကောင်း၊ ကာမံ-ကို၊ နိဿာယ-၍၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ-၏” ဣတိ-
 သို့၊ ဝတွာ၊ ဣမံ ဂါထံ၊ အာဟ၊ (ကိ)၊ “ကာမတော၊ ပေ၊ ဘယ”န္တိ-၍၊ (အာဟ)။

ကာမတော ဇာယတိ သောကော၊ ကာမတော ဇာယတိ ဘယံ၊

ကာမတော ဝိပ္ပဗုဒ္ဓဿ၊ နတ္ထိသောကော ကုတော ဘယံ။

ကာမတော-ဝတ္ထုကိလေသာ၊ ဂြဟသောကာမမှ၊ ပေ ၊ ကုတော။

တတ္ထ-၌၊ ကာမတောတိ-ကား၊ ဝတ္ထုကာမကိလေသကာမတော-ဝတ္ထုကာမ၊ ကိလေသကာမှ၊ ဒုဝိဓမ္မိ-သော၊ ဧတံ ကာမံ-ကို၊ နိဿာယ-၍၊ (ဇာယတိ-၏။) ဣတိ အတ္ထော။ ဒေသနာဝသာနေ-၌၊ အနိတ္ထိဂန္ဓကုမာရော-သည်၊ သောတာ-ပတ္တိဖလေ-၌၊ ပတိဋ္ဌဟိ-ပြီ။

အနိတ္ထိဂန္ဓကုမာရဝတ္ထုဘာသာသီကာ ပြီးပြီ။

၆-အညတရံဗြာဟ္မဏဝတ္ထုဘာသာသီကာ

တဏှာယ ဇာယတိတိ ဣမံ ဓမ္မဒေသနံ သတ္တာ ဇေတဝနေ ဝိဟရန္တော အညတရံဗြာဟ္မဏံ အာရဗ္ဗ ကထေသိ။ ကိရ-ချဲ့၊ သော-သည်၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကော-သည်၊ (ဟုတ္တာ)။ ဧကဒိဝသံ-၌၊ နဒီတီရံ-မြစ်ကမ်းသို့၊ ဂန္ဓာ-၍၊ ခေတ္တံ-လယ်ကို၊ သောဓေတိ-သုတ်သင်ရှင်လင်း၏၊ သတ္တာ-သည်၊ တဿ-၏၊ **ဥပနိဿယ-သမ္ပတ္တိ**-(မဂ်ဖိုလ်ရခြင်း၏) အားကြီးသော မှီရာအကြောင်း၏ ပြည့်စုံခြင်းကို။

ကာမတော ဇာယတိ သောကော။ ။ ကာမတောကို “ကာ+အတော၊ ကာမ+မတော၊ ကာမတော”ဟုလည်းကောင်း၊ သောကောကို “သော+ကော၊ သောကော၊ သော+သောကော”ဟုလည်းကောင်း ဘိန္နသတ္တိသမဝေတနည်းအရ ခွဲ၍ “ကာမ-တော-ကြောင့်၊ သောကော-သောကဟုဆိုအပ်သော၊ ကော (ကုစ္ဆိတော)-လွန်စွာစက်ဆုတ်ဖွယ်ရှိသော၊ ကော ပိယ (အဂ္ဂိ ပိယ)-မီးသဖွယ်လောင်တတ်သော၊ ကော ပိယ (ဝါယု ပိယ)-လေမုန်တိုင်းကြီးသဖွယ် သတ္တဝါကို တကယ်တိုက်ချိုးဖျက်ဆီးတတ်သော၊ သော(သမ္မောသော)-မိမိမှီရာ၊ သတ္တဝါတို့ကို မိန်းမောတွေဝေစေတတ်သော၊ [သမ္မောသကို သပြု] သော သောကော-ထိုသောကသည်၊ ဇာယတိ-၏၊ ကာမတော-ကာမဂုဏ်ကြောင့်၊ ယော ကာမ (ယော ကာမော)-အကြင်ကာမဂုဏ်ကို၊ ကာ-စက်ဆုတ်ဖွယ်ဟူ၍၊ မတော-သိသင့်သိထိုက်၏၊ အတော ကာမတော-ထိုစက်ဆုတ်စရာ၊ ယုတ်ညံ့စွာသော ကာမဂုဏ်ကို အလိုရှိမှားခြင်းကြောင့်၊ ဘယံ-ကြောက်ဖွယ်သော၊ ဘယံ-ဘေးသည်၊ (တဿ စ-ထိုသူအားလည်းကောင်း၊ အညေသဉ္စ-သူတစ်ပါးတို့အားလည်းကောင်း၊) ဇာယတိ-၏”ဟု မဟာသိနီ-၁၁၄၌ ပေးတော်၏။

ဥပနိဿယသမ္ပတ္တိ။ ။ “ဥပနိဿယဿ+သမ္ပတ္တိ ဥပနိဿယသမ္ပတ္တိ”ဟု ပြုပါ။

ဒိသွာ-၍၊ တဿ-၏။ သန္တိကံ-သို့၊ အဂမာသိ-ပြီ၊ သော-သည်၊ သတ္တာရံ-ကို၊ ဒိသွာပိ-၍လည်း၊ သာမိစိကမ္ပံ-ရိသေမှုကို၊ အကတွာ-၍၊ တုဏှိ-ဆိတ်၊ အဟောသိ-ပြီ၊ အထ-၌၊ နံ-ကို၊ သတ္တာ-သည်၊ ပုရေတရံ-စွာ၊ အာလပိတွာ-ခေါ်တော်မူ၍၊ “ဗြာဟ္မဏ! ကိံ-ဘာကို၊ ကရောသိ-နည်း?” ကုတိ-သို့၊ အာဟ-ပြီ၊ “ဘော ဂေါတမ! ခေတ္တံ-ကို၊ သောဓေမိ-၏။” ကုတိ-ပြီ၊ သတ္တာ-သည်၊ ဧတ္တကမေဝ-ကိုသာ၊ ဝတွာ-၍၊ ဂတော-ပြီ၊ ပုနဒိဝသေပိ-၌လည်း၊ ခေတ္တံ-ကို၊ ကသိတုံ-ထွန်ယက်ခြင်းငှာ၊ အာဂတဿ-သော၊ တဿ-၏။ သန္တိကံ-သို့၊ ဂန္ဓာ-၍၊ “ဗြာဟ္မဏ! ကိံ-ကို၊ ကရောသိ-နည်း?” ကုတိ-သို့၊ ပုစ္ဆိတွာ-၍၊ “ဘော ဂေါတမ! ခေတ္တံ-ကို၊ ကသာမိ-၏။” ကုတိ-ဤသို့သော အဖြေစကားကို၊ သုတွာ-နားထောင်ပြီး၍၊ ပက္ကာမိ-ပြီ၊ ပုနဒိဝသာဒိသုပိ-နောက်နေ့အစရှိသည်တို့၌လည်း၊ တထေဝ-ပင်၊ ဂန္ဓာ ပုစ္ဆိတွာ၊ “ဘော ဂေါတမ! ခေတ္တံ-ကို၊ ဝပါမိ-စိုက်ပျိုးနေ၏။ နိဒ္ဒေမိ-ရေပေးနေပါ၊ ဝါ-ရေသွင်းနေ၏၊ ရက္ခာမိ-စောင့်ရှောက်နေ၏။” ကုတိ-ကို၊ သုတွာ-၍၊ ပက္ကာမိ-ပြီ၊ အထ-၌၊ နံ-ကို၊ ဧကဒိဝသံ-၌၊ ဗြာဟ္မဏော-သည်၊ အာဟ၊ (ကိံ) “ဘော ဂေါတမ! တွံ-သည်၊ မမ-၏။ ခေတ္တသောဓနဒိဝသတော-လယ်ကို သုတ်သင်ရာနေ့မှ၊ ပဋ္ဌာယ-၍၊ အာဂတော-မူ၏၊ မေ-၏။ သဿံ-ကောက်စပါးသည်၊ သစေ သမ္ပန္နိဿတိ-အကယ်၍ ပြည့်စုံအံ့၊ (ဧဝံသတိ)၊ တုယုမ္ပိ-ဖို့လည်း၊ ဝါ-အားလည်း၊ သံဝိဘာဂံ-ခွဲဝေမှုကို၊ ကရိဿာမိ-မည်၊ တုယု-အား၊ အဒတွာ-၍၊ သယံ-တိုင်၊ န ခါဒိဿာမိ-မစားအံ့၊ ဒါနိ-၌၊ ကုတော-မှ၊ ပဋ္ဌာယ-၍၊ တွံ-သည်၊ မမ-၏။ သဟာယော-တည်း၊” ကုတိ-ပြီ။

အထ-၌၊ အဿ-၏။ အပရေန-သော၊ သမယေန-၌၊ သဿံ-သည်၊ သမ္ပန္နိ-ပြည့်စုံပြီ၊ တဿ-သည်၊ “မေ-၏၊ ဝါ-မှာ၊ သဿံ-သည်၊ သမ္ပန္နံ-ပြီ၊ သွေ ဒါနိ-နက်ဖြန်၌၊ [ဓမ္မဘာ-၃၊ ၂၂၉၈၊] လာယာပေဿာမိ-ရိတ်စေတော့အံ့၊” ကုတိ-ကြံ၍၊ လာယနတ္ထံ-ရိတ်ခြင်းအကျိုးငှာ၊ ကတ္တဗ္ဗကိစ္စဿ-ပြုအပ်ပြီးသောကိစ္စရှိ

(မအူပါနိ-၁၊ ၃၀၈)၊ မဂ်ဖိုလ်ရခြင်း၏ အားကြီးသော မှီရာအကြောင်းဟူသည် တိဟိတံ ပဋိသန္ဓေစသည်တည်း။ [ဥပနိဿယသမ္ပတ္တိန္တိ တိဟေတုပဋိသန္ဓိအာဒိကံ မဂ္ဂဖလာ-မိဂမဿ ဗလဝကာရဏံ-သာရတ္ထ-၁၊ ၂၉၃၊ ဝိသုဒ္ဓိဋီ-၁၊ ၂၄၇။]

လသော်၊ ရတ္တိ-၌၊ မဟာမေဃော-သည်၊ ဝဿိတွာ-ရွာသွန်း၍၊ သဗ္ဗံ-သော၊ သဿံ-ကို၊ ဟရိ-ဆောင်ယူသွားပြီ၊ ခေတ္တံ-သည်၊ တစ္ဆေတွာ-ရွှေပြီး၍၊ ဌပိတ-သဒိသံ-ထားအပ်ပြီးသည်နှင့် တူသည်၊ အဟောသိ-ပြီ၊ ပန-ဆက်၊ သတ္တာ-သည်၊ ပဌမဒိဝသံယေဝ-ရှေးဦးအစနေ၌ပင်၊ ဝါ-ကပင်၊ “တံ သဿံ-သည်၊ န သမ္ပန္နိဿတိ-မဟုတ်” ကုတိ-သို့ အညာသိ-သိတော်မူခဲ့ပြီ၊ ပြာဟ္မဏော-သည်၊ ပါတောဝ-၌ပင်၊ “ခေတ္တံ-ကို၊ ဩလောကေသာမိ-ကြည့်အံ့” ကုတိ-၍၊ ဂတော-သည်၊ (သမာနော)၊ တုစ္ဆံ-သော၊ ခေတ္တံ-ကို၊ ဒိသွာ-၍၊ ဥပ္ပန္နပလဝသောကော-ဖြစ်သော အားကြီးသော ဝမ်းနည်းခြင်းရှိသည်၊ (ဟုတွာ)၊ စိန္တေသိ-ပြီ၊ (ကိ)၊ “သမဏော ဂေါတမော-သည်၊ မမ-သို့၊ ခေတ္တသောဓနကာလတော-လယ်ကို သုတ်သင်ရာအခါမှ၊ ပဌာယ-၍၊ အာဂတော-ပြီ၊ အဟမ္ပိ-သည်လည်း၊ နံ-ကို၊ ‘ဣမသ္မိံ သဿေ-သည်၊ နိပ္ပန္နေ-ပြည့်စုံလသော်၊ တုယမ္ပိ-အားလည်း၊ သံဝိဘာဂံ-ကို၊ ကရိဿာမိ-အံ့၊ တုယံ-အား၊ အဒတွာ-၍၊ သယံ-တိုင်၊ န ခါဒိဿာမိ-အံ့၊ ဒါနိ-၌၊ ကုတော-မှ၊ ပဌာယ-၍၊ တံ-သည်၊ မမ-၏၊ သဟာယော’တိ-ဟူ၍၊ အဝစံ-ပြောခဲ့ပြီ၊ မေ-၏၊ သောပိ မနောရထော-ထိုစိတ်၏ အလိုသည်လည်း၊ [ဓမ္မဘာ-၂၊ ၁၉၃၅၊] မတ္တကံ-အထွတ်ထိပ်သို့၊ န ပါပုဏိ-မရောက်” ကုတိ-၍၊ အာဟာရူပစ္ဆေဒံ-ကို၊ ကတွာ-၍၊ မဉ္ဇကေ-၌၊ နိပဇ္ဇိ-ပြီ၊ အထ-၌၊ သတ္တာ-သည်၊ အဿ-၏၊ ဂေဟဒ္ဒါရံ-သို့၊ အဂမာသိ-ပြီ၊ သော-သည်၊ သတ္တု-၏၊ အာဂမနံ-ကို၊ သုတွာ-၍၊ “မေ-၏၊ သဟာယံ-ကို၊ အာနေတွာ-ပင့်ဆောင်၍၊ ကုဓ-၌၊ နိသီဒါပေထ-စေကြလော့” ကုတိ-သို့၊ အာဟ၊ ပရိဇနော-အမြဲအရံလူအပေါင်းသည်၊ တထာ-တိုင်း၊ အကာသိ-ပြီ၊ သတ္တာ-သည်၊ နိသီဒိတွာ-၍၊ “ပြာဟ္မဏော-သည်၊ ကဟံ-နည်း?” ကုတိ-သို့၊ ပုစ္ဆိတွာ-၍၊ “ဂဗ္ဘေ-အခန်းထဲ၌၊ နိပန္နော-၏” ကုတိ-သို့၊ ဝုတ္တေ၊ “နံ-ကို၊ ပက္ခောသထ-ကုန်လော့” ကုတိ-၍၊ ပက္ခောသာ-ပေတွာ-၍၊ အာဂန္နာ-၍၊ ဧကမန္တံ-၌၊ နိသိန္တံ-ထိုင်နေသောပုဏ္ဏားကို၊ အာဟ၊ (ကိ)၊ “ပြာဟ္မဏ! ကိ-အဘယ်သို့နည်း? (ဘယ်လိုဖြစ်သနည်း?)” ကုတိ-ပြီ၊ ဘော ဂေါတမ! တုမေ-တို့သည်၊ မမ-၏၊ ခေတ္တသောဓနဒိဝသတော-မှ၊ ပဌာယ-၍၊ အာဂတာ-ပြီ၊ အဟမ္ပိ-သည်လည်း၊ “သဿေ-သည်၊ နိပ္ပန္နေ-သော်၊ တုမှာကံ-တို့အား၊ သံဝိဘာဂံ-ကို၊ ကရိဿာမိ-အံ့” ကုတိ-သို့၊ အဝစံ-ပြီ၊ မေ-

၏။ သော မနောရထော-သည်၊ အနိပ္ပန္နော- မပြီးမြောက်ပါ။ ဝါ-မပြည့်ပါ။ တေန-
 ကြောင့်၊ မေ-၏။ ဝါ-မှာ၊ သောကော-သည်၊ ဥပ္ပန္နော-ပြီ၊ မေ-အား၊ ဘတ္တမ္ပိ-
 သည်လည်း၊ နစ္ဆာဒေတိ-ပါ။ ဣတိ-ပြီ၊ အထ-၌၊ နံ-ကို၊ သတ္တာ၊ “ဗြာဟ္မဏ၊
 ကိ-ကို၊ နိဿာယ-၍၊ တေ-၏။ သောကော-သည်၊ ဥပ္ပန္နော-ပြီ၊ ဣတိ-သို့၊
 ဇာနာသိ-သိသလော?” ဣတိ-သို့၊ ပုစ္ဆိတွာ၊ “ဘော ဂေါတမ၊ န ဇာနာမိ-ပါ။
 တံ ပန-သည်ကား၊ ဇာနာသိ-လော?” ဣတိ-သို့၊ ဝုတ္တေ၊ “ဗြာဟ္မဏ၊ အာမ-
 အိမ်း၊ ဥပ္ပဇ္ဇမာနော-သော၊ သောကော ဝါ-သည်လည်းကောင်း၊ ဘယံ ဝါ-
 သည်လည်းကောင်း၊ တဏှံ-ကို၊ နိဿာယ-၍၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ-၏။” ဣတိ-သို့၊ ဝတ္တာ၊
 ဣမံ ဂါထိ၊ အာဟ၊ (ကိ)၊ “တဏှာယ၊ ပေ၊ ဘယ”န္တိ-၍၊ (အာဟ)။

တဏှာယ ဇာယတိ သောကော၊ တဏှာယ ဇာယတိ ဘယံ၊

တဏှာယ ဝိပ္ပမုတ္တဿ၊ နတ္ထိ သောကော ကုတော ဘယံ။

တဏှာယ-ဒွါရခြောက်ပါး၌ ဖြစ်သောတဏှာမှ၊ ပေ ၊ ကုတော။

တတ္ထ-၌၊ တဏှာယာတိ-ကား၊ ဆဒ္ဓါရိကာယ-မိဒ္ဓါရ၌ဖြစ်သော၊ တဏှာယ-
 မှ၊ ဧတံ တဏှံ-ကို၊ နိဿာယ-၍၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ-၏။ ဣတိ အတ္ထော၊ ဒေသနာ-
 ဝသာနေ-၌၊ ဗြာဟ္မဏော-သည်၊ သောတာပတ္တိဖလေ-၌၊ ပတိဋ္ဌဟိ-ပြီ၊ ဣတိ-
 အညတရဗြာဟ္မဏဝတ္ထု၊ ပြီးပြီ။

အညတရဗြာဟ္မဏဝတ္ထုဘာသာသင်္ဂီကာ ပြီးပြီ။

၇။ ပဉ္စသတဒါရကဝတ္ထုဘာသာသင်္ဂီကာ

သီလဒဿနသမ္ပန္နန္တိ ဣမံ ဓမ္မဒေသနံ သတ္တာ ဝေဠုဝနေ ဝိဟရန္တော
 အန္တရာမဂ္ဂေ-လမ်းခရီး၏ အကြား၌၊ ပဉ္စသတဒါရကေ-၅ရာအတိုင်းအရှည်
 ရှိသောကလေးတို့ကို၊ အာရဗ္ဗ-၍၊ ကထေသိ-ပြီ။ ဟိ-ချဲ့၊ ဧကဒိဝသံ-၌၊ သတ္တာ-
 သည်၊ အသီတိမဟာထေရေဟိ-၈ကျိပ်သော မဟာထေရ်တို့နှင့်၊ သဒ္ဓိ-တူ၊ ပဉ္စ-
 သတဘိက္ခုပရိဝါရော-၅ရာအတိုင်းအရှည်ရှိသော ရဟန်းအခြံအရံရှိတော်မူ
 သည်၊ ဝါ-ရဟန်း၅ရာအခြံအရံရှိသည်၊ (ဟုတွာ)၊ ရာဇဂဟံ-သို့၊ ပိဏ္ဍာယ-ငှာ၊
 ပဝိသန္တော-သော်၊ ဧကသ္မိ-သော၊ ဆဏဒိဝသေ-ပွဲသဘင်နေ့၌၊ ပဉ္စသတေ-

သော၊ ဒါရကေ-တို့ကို၊ ပူဝပစ္စိယော-မုန့်တောင်းတို့ကို၊ ဥက္ခိပါပေတွာ-မြောက်
ချီစေ၍၊ နဂရာ-မှ၊ နိက္ခမ္ပ-ထွက်၍၊ ဥယျာနံ-သို့၊ ဂစ္ဆန္တေ-တို့ကို၊ အဒ္ဒသ-ပြီ၊
တေပိ-တို့သည်လည်း၊ သတ္တာရံ-ကို၊ ဝန္တိတွာ-၍၊ ပက္ကမိသု-ကုန်ပြီ၊ တေ-တို့သည်၊
ဧကံ-သော၊ ဘိက္ခုမ္ပိ-ကိုလည်း၊ “ပူဝံ-ကို၊ ဂဏှထ-ခံယူတော်မူပါကုန်၊” ဣတိ-
သို့၊ န ဝဒီသု-မလျှောက်ကုန်၊ သတ္တာ-သည်၊ တေသံ-တို့၏၊ ဂတကာလေ-၌၊
ဘိက္ခု-တို့ကို၊ အာဟ၊ (ကိ)၊ “ဘိက္ခဝေ! ပူဝေ-တို့ကို၊ ခါဒိဿထ-စားကြမည်
လော?” ဣတိ-ပြီ၊ “ဘန္တေ! ပူဝါ-တို့သည်၊ ကဟံ-နည်း?” ဣတိ-ပြီ၊ “ပူဝ-
ပစ္စိယော-တို့ကို၊ ဥက္ခိပါပေတွာ-စေ၍၊ အတိက္ကန္တေ-လွန်သွားကုန်သော၊ တေ
ဒါရကေ-တို့ကို၊ န ပဿထ ကိ-မမြင်ကြဘူးလော?” ဣတိ-ပြီ၊ “ဘန္တေ! ဧဝရူပါ-
ကုန်သော၊ ဒါရကာ နာမ-တို့မည်သည်၊ ကဿစိ-အား၊ ပူဝံ-ကို၊ န ဒေန္တိ-
ကုန်၊” ဣတိ-ကုန်ပြီ၊ “ဘိက္ခဝေ! ဧတေ-တို့သည်၊ မံ ဝါ-ကိုလည်းကောင်း၊ တုမေ
ဝါ-တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ပူဝေဟိ-တို့ဖြင့်၊ ကိဉ္ဇာပိ န နိမန္တယိသု-အကယ်၍ကား
မပင့်ဖိတ်ကုန်၊ ပန-သော်လည်း၊ ပူဝသာမိကော-မုန့်ပိုင်ရှင်ဖြစ်သော၊ ဘိက္ခု-
သည်၊ ပစ္ဆတော-မှ၊ အာဂစ္ဆတိ-၏၊ ပူဝေ-တို့ကို၊ ခါဒိတွာဝ-၍သာလျှင်၊ ဂန္တိ-
ငှာ၊ ဝဇ္ဇတိ-၏” ဣတိ-ပြီ၊ ဟိ-မှန်၊ ဗုဒ္ဓါနံ-တို့၏၊ ဝါ-တို့မှာ၊ ဧကပုဂ္ဂလေပိ-တစ်
ယောက်သော ပုဂ္ဂိုလ်၌သော်လည်း၊ ဣဿာ ဝါ-ဣဿာသည်လည်းကောင်း၊
(မနာလိုခြင်းသည်လည်းကောင်း)၊ ဒေါသော ဝါ-သည်လည်းကောင်း၊ နတ္ထိ၊
တသ္မာ-ကြောင့်၊ ဝတွာ-၍၊ ဣမံ ဘိက္ခုသံဃံ-ကို၊ အာဒါယ-၍၊ ဧကသ္မိံ-သော၊
ရုက္ခမူလေ-၌၊ ဆာယာယ-အရိပ်၌၊ နိသီဒိ-ပြီ၊ ဒါရကာ-တို့သည်၊ မဟာ-
ကဿပတ္ထေရံ-ကို၊ ပစ္ဆတော-မှ၊ အာဂစ္ဆန္တိ-ကို၊ ဒိသ္မာ-၍၊ ဥပန္နသိနေဟာ-ဖြစ်
သော ချစ်ခင်ခြင်းရှိကုန်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ ပီတိဝေဂေန-ပီတိအဟုန်ဖြင့်၊ ပရိပုဏ္ဏ-
သရီရာ-ပြည့်သော ကိုယ်ရှိကုန်သည်၊ ဟုတွာ-၍၊ ပစ္စိယော-မုန့်တောင်းတို့ကို၊
ဩတာရေတွာ-အောက်သို့ သက်ရောက်စေ၍၊ ဝါ-ချ၍၊ ထေရံ-ကို၊ ပဉ္စပတိ-
ဌိတေန-ဖြင့်၊ [ဓမ္မဘာ-၁၊ ၂၄၈၊ ဓမ္မဘာ-၂၊ ၂၃၈၊] ဝန္တိတွာ-၍၊ ပူဝေ-တို့ကို၊
ပစ္ဆိဟိ-တို့ဖြင့်၊ သဒ္ဓိယေဝ-အတူသာလျှင်၊ ဥက္ခိပါပေတွာ-၍၊ “ဘန္တေ! ဂဏှထ-
ကုန်၊” ဣတိ-သို့၊ ထေရံ-ကို၊ ဝဒီသု-ကုန်ပြီ၊ အထ-၌၊ နေ-တို့ကို၊ ထေရော-
သည်၊ အာဟ၊ (ကိ)၊ “ဧသ သတ္တာ-သည်၊ ဘိက္ခုသံဃံ-ကို၊ ဂဟေတွာ-၍၊

ရုက္ခမူလေ-၌၊ နိသိန္နော-ပြီ၊ တုမှာကံ-တို့၏ ဒေယျဓမ္မံ-ကို၊ အာဒါယ-၍၊ ဂန္ဓာ-၍၊ ဘိက္ခုသံဃဿ-အား၊ သံဝိဘာဂံ-ကို၊ ကရောထ-ကုန်လော၊” ကုတိ-ပြီ၊ တေ-တို့သည်၊ “ဘန္တေ! သာဓု-ပါပြီ၊” ကုတိ-လျှောက်၍၊ နိဝတ္တိတွာ-ပြန်လှည့်၍၊ ထေရေန-နှင့်၊ သဒ္ဓိယေဝ-သာလျှင်၊ ဂန္ဓာ-၍၊ ပူဝေ-တို့ကို၊ ဒတွာ-၍၊ ဩ-လောကယမာနာ-ကုန်လျက်၊ ဧကမန္တေ-၌၊ ဌတွာ-၍၊ ပရိဘောဂါဝသာနေ-သုံးဆောင်ပြီးသည်၏ အဆုံး၌၊ ဥဒကံ-ကို၊ အဒံသု-ကုန်ပြီ၊ ဘိက္ခု-တို့သည်၊ ဥဇ္ဈာယိသု-ကုန်ပြီ၊ (ကိ) “ဒါရကေဟိ-တို့သည်၊ မုခေါလောကနေန-ဖြင့်၊ ဘိက္ခု-တို့ကို၊ ဒိန္နာ-ကုန်ပြီ၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓံ ဝါ-ကိုလည်းကောင်း၊ မဟာထေရေ ဝါ-တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ပူဝေဟိ-တို့ဖြင့်၊ အနာပုစ္ဆိတွာ-မမေးမြန်းမှု၍၊ မဟာကဿပ-ထွေရံ-ကို၊ ဒိသွာ-၍၊ ပစ္ဆိဟိ-တို့နှင့်၊ သဒ္ဓိယေဝ-သာလျှင်၊ အာဒါယ-၍၊ အာ-ဂမိသု-ကုန်ပြီ၊” ကုတိ-ကုန်ပြီ၊ သတ္တာ-သည်၊ တေသံ-တို့၏၊ ကထံ-ကို၊ သုတွာ-၍၊ “ဘိက္ခဝေ! မမ-၏၊ ပုတ္တေန-သော၊ မဟာကဿပေန-နှင့်၊ သဒိသော-သော၊ ဘိက္ခု-သည်၊ ဝါ-ကို၊ ဒေဝမနုဿာနံ-တို့သည်၊ ပိယော-အပ်သည်၊ ဟောတိ-၏၊ စ-ဆက်၊ တေ-တို့သည်၊ တဿ-အား၊ စတုပစ္စယေန-ပစ္စည်းငှပါးဖြင့်၊ ပူဇံ-ကို၊ ကရောန္တိယေဝ-ကုန်သည်သာ၊” ကုတိ-သို့၊ ဝတွာ-၍၊ ကုမံ ဂါထံ၊ အာဟ၊ (ကိ) “သီလဒဿနသမ္ပန္နံ၊ ပ၊ ပိယ” နှိ-၍၊ (အာဟ)။

သီလဒဿနသမ္ပန္နံ၊ ဓမ္မဌံ သစ္စဝေဒိနံ၊

အတ္တနော ကမ္မ ကုဗ္ဗာနံ၊ တံ ဇနော ကုရုတေ ပိယံ။

သီလဒဿနသမ္ပန္နံ-စတုပါရိသုဒ္ဓိသီလ၊ မဂ်ဉာဏ်ဖိုလ်ဉာဏ်အမြင်နှင့် ပြည့်စုံသော၊ ဓမ္မဌံ-လောကုတ္တရာတရားဥပါး၌တည်သော၊ ဝါ-လောကုတ္တရာတရားဥပါးကို မျက်မှောက်ပြုပြီးသော၊ သစ္စဝေဒိနံ-သစ္စာငှပါးတရားတို့ကို သိသော၊ အတ္တနော-မိမိ၏၊ ကမ္မံ-သိက္ခာငှပါးဟူသော အလုပ်ကို၊ ကုဗ္ဗာနံ-ပြုသော၊ တံ-ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ ဇနော-လောကီလူအပေါင်းသည်၊ ပိယံ-ချစ်အပ်သူ၏ အဖြစ်ကို၊ ဝါ-ချစ်မြတ်နိုးခြင်းကို၊ ကုရုတေ-ပြုအပ်၏။

တတ္ထ-၌၊ သီလဒဿနသမ္ပန္နန္တိ-ကား၊ စတုပါရိသုဒ္ဓိသီလေန စေဝ-နှင့်လည်းကောင်း၊ မဂ္ဂဖလသမ္ပယုတ္တေန-မဂ်ဖိုလ်နှင့်ယှဉ်သော၊ သမ္မာဒဿနေန စ-မှန်

ကန်သော ဉာဏ်အမြင်နှင့်လည်းကောင်း၊ သမ္ပန္နံ-သော။ ဓမ္မဋ္ဌန္တိ-ကား၊ နဝိဓ-
 လောကုတ္တရာဓမ္မ-လောကုတ္တရာတရား၉ပါး၌၊ ဌိတံ-တည်သော၊ သစ္စိကတ-
 လောကုတ္တရာဓမ္မ-မျက်မှောက်ပြုအပ်ပြီးသော လောကုတ္တရာတရား၉ပါးရှိသော၊
 ကုတိ အတ္ထော။ သစ္စဝေဒိနန္တိ-ကား၊ စတုန္တံ-ကုန်သော၊ သစ္စာနံ-တို့၏၊ ဝါ-တို့
 ကို၊ **သောဠသဟိ**-၁၆ပါးကုန်သော၊ **အာကာရေဟိ**-အခြင်းအရာတို့ဖြင့်၊ သစ္စိ-
 ကတတ္တာ-မျက်မှောက်ပြုအပ်ပြီးကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ **သစ္စဉာဏေန**-
 သစ္စဉာဏ်ဖြင့်၊ (သစ္စာ၄ပါးတို့၌ ဖြစ်သောဉာဏ်ဖြင့်)၊ သစ္စဝေဒိနံ-သစ္စာ၄ပါးကို
 သိသော။

သောဠသဟိ အာကာရေဟိ။ ။မဂ်တစ်ပါးတစ်ပါး၌ (၁) ဒုက္ခပရိညာကိစ္စ(ဒုက္ခ
 သစ္စာကို ပိုင်းခြားသိခြင်းကိစ္စ)၊ (၂) သမုဒယပ္ပဟာနကိစ္စ(သမုဒယသစ္စာကို ပယ်ခြင်း
 ကိစ္စ)၊ (၃) နိရောဓသစ္စိကိရိယာကိစ္စ(နိရောဓသစ္စာကို မျက်မှောက်ပြုခြင်းကိစ္စ)၊ (၄)
 မဂ္ဂဘာဝနာကိစ္စ(မဂ်ကိုဖြစ်ပွားစေခြင်းကိစ္စ)ဟု ကိစ္စ၄ပါးရှိရာ မဂ်၄ပါးကို ကိစ္စ၄ပါး
 ဖြင့် မြှောက်လျှင် (၄×၄=၁၆) ၁၆ပါးဖြစ်သည်။ ထို၁၆ပါးကို “သောဠသဟာကာရေဟိ”
 ဟု ဆိုသည်။ “စတုန္တံ သစ္စာနံ သောဠသဟာကာရေဟိ သစ္စိကတတ္တာ”ကို ကြည့်၍
 “အဝေဒိတိ ဝေဒိ၊ သစ္စာနိ+ဝေဒိ သစ္စဝေဒိ”ဟုပြု။(သံဋီ-၂၊ ၂၃၄၊ အံ ဋီ-၂၊ ၂၈၃)

သစ္စဉာဏေန။ ။သစ္စေသု+ပဝတ္တံ+ဉာဏံ သစ္စဉာဏံ-သစ္စာတို့၌ ဖြစ်သောဉာဏ်၊
 သစ္စဉာဏ်သည် လောကီသစ္စဉာဏ်(အနုဗောဓဉာဏ်)၊ လောကုတ္တရာသစ္စဉာဏ်(ပဋိ
 ဝေဓဉာဏ်)အားဖြင့် ၂ပါးရှိ၏။ ထိုတွင် လောကီသစ္စဉာဏ်သည်လည်း အနုဗောဓဉာဏ်၊
 ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်အားဖြင့် ၂ပါးရှိ၏။ အနုဗောဓဉာဏ်သည် လောကီဝိပဿနာ
 ဉာဏ်ဖြစ်ရကား သစ္စာ၄ပါးကို သိရာ၌ နိရောဓ၊ မဂ္ဂသစ္စာ ၂ပါးကို အနုဿဝ(အဆင့်
 ဆင့်ကြားရခြင်း)စသည်၏အစွမ်းဖြင့် သိ၍ ဒုက္ခ၊သမုဒယသစ္စ ၂ပါးကို အာရုံပြုသော
 အားဖြင့် သိသည်။ ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်ကား သစ္စာ၄ပါးကို အာရုံပြုသောအားဖြင့်
 သိသည်။ လောကုတ္တရာသစ္စဉာဏ်(ပဋိဝေဓဉာဏ်)သည် မဂ်ဉာဏ်ဖြစ်ရကား နိရောဓ
 (နိဗ္ဗာန်)ကို အာရုံပြု၍ ပရိညာကိစ္စစသော ကိစ္စ၄ခုချက်အားဖြင့် သစ္စာ၄ပါးကို ထိုးထွင်း
 ၍ သိသည်။ နိရောဓ(နိဗ္ဗာန်)ကို အာရမ္မဏပဋိဝေဓ(အာရုံပြုသော)အားဖြင့် သိ၍
 ကျန်သစ္စာ၃ပါးကို အသမ္မောဟပဋိဝေဓ(မတွေ့မဝေရှင်းလင်းပြီးအနေ)အားဖြင့် သိ၏။
 ဤ၌ လောကုတ္တရာသစ္စဉာဏ်(ပဋိဝေဓဉာဏ်)ကို ယူပါ။ (ပဋိသံ. ၄-၁၊ ၃၄၂၊
 အဘိ. ၄-၂၊ ၈၂၊ သမ္မောဘာ-၁၊ ၂၄၀)။

အတ္တနော ကမ္မ ကုဗ္ဗာနန္တိ-ကား၊ အတ္တနော-၏။ ကမ္မံ နာမ-သည်။ တိဿော-ကုန်သော၊ သိက္ခာ-တို့တည်း။ တာ-တို့ကို ပူရယမာနံ-ပြည့်စေသော၊ ဝါ-ဖြည့်သော၊ ဣတိ အတ္ထော။ တံ ဇနောတိ-ကား၊ တံ ပုဂ္ဂလံ-ကို၊ လောကီယမဟာဇနော-သည်။ ပိယံ-ချစ်အပ်သူ၏အဖြစ်ကို(ချစ်မြတ်နိုးခြင်းကို)၊ ကရေတိ၊ ဒဠုကာမော-ဖူးမြင်ခြင်းငှာ အလိုရှိသည်၊ ဝန္တိတုကာမော-ရှိခိုးခြင်းငှာ အလိုရှိ သည်၊ ပစ္စယေန-ဖြင့်၊ ပူဇေတုကာမော-ပူဇော်ခြင်းငှာ အလိုရှိသည်၊ ဟောတိယေဝ-သည်သာ၊ ဣတိ အတ္ထော။ ဒေသနာဝသာနေ၊ သဗ္ဗေပိ-ကုန်သော၊ တေ ဒါရကာ-တို့သည်၊ သောတာပတ္တိဖလေ၊ ပတိဋ္ဌဟိသု၊ ဣတိ-ပဉ္စသတဒါရကဝတ္ထု ပြီးပြီ။

ပဉ္စသတဒါရကဝတ္ထုဘာသာသီကာ ပြီးပြီ။

၈-ဧကအနာဂါမိတ္ထေရဝတ္ထုဘာသာသီကာ

ဆန္ဒဇာတောတိ ဣမံ ဓမ္မဒေသနံ သတ္တာ ဇေတဝနေ ဝိဟရန္တော၊ ဧကံ-သော၊ အနာဂါမိတ္ထေရံ-အနာဂါမိဖြစ်သောထေရ်ကို၊ အာရဗ္ဗ ကထေသိ။ ဟိ-ချဲ့၊ ဧကဒိဝသံ-၌၊ တံ ထေရံ-ကို၊ သဒ္ဓိဝိဟာရိကာ-အတူနေတပည့်တို့သည်၊ ပုစ္ဆိသု-ကုန်ပြီ၊ (ကိ)၊ “ဘန္တေ! ဝေါ-တို့၏၊ ဝိသေသာမိဂမော-လောကုတ္တရာတရားထူးကို ရခြင်းသည်၊ ဝါ-ရအပ်သော လောကုတ္တရာတရားထူးသည်၊

အတ္တနော ကမ္မ ကုဗ္ဗာနံ။ ။ “အတ္တနော ကမ္မံ”အရ သိက္ခာပုပါးကို ယူစေလို၍ “အတ္တနော ကမ္မံ နာမ တိဿော သိက္ခာ”ဟု ဖွင့်သည်။ သိက္ခာပုပါးကို ဖြည့်ကျင့်သူကို ကိုယ့်အလုပ်ကို လုပ်သူဟု ဆိုလိုသည်။ ထို့ကြောင့် “တာ ပူရယမာနံ”ဟု ဖွင့်သည်။ ကရေတိတိ ကုဗ္ဗာနော၊ ကရ+ဩ+မာန၊ ဩကို ဥပြု၊ က၌ အ,ကို ဥပြု၊ ယဝကာရာ စဖြင့် ဥကို ဝပြု၊ ဝဒ္ဓေဘော်လာ၊ ဝွကို ဗ္ဗပြု၊ ကွစိဓာတုဖြင့် ဓာတွန်ရ်ကိုချေ၊ မာနကို အာနပြု။(ရူ-၄၀၀)။

သမာသိကြိကြပုံ။ ။ “အတ္တနော+ကမ္မံ အတ္တနောကမ္မံ(အလုတ္တသမာသိ)၊ အတ္တ-နောကမ္မံ+ကုဗ္ဗာနော အတ္တနောကမ္မကုဗ္ဗာနော”ဟု သမာသိကြိကြသေး၏။ “အတ္တနော ကမ္မံ”ကို အလုတ္တသမာသိကြိ၍ ဖြစ်ပါ၏။ သို့သော် “ကုဗ္ဗာနော”၌ မာနပစ္စယန္တဖြစ်ရကား ရှေ့ပုဒ်နှင့် သမာသိစပ်ခွင့်မရှိသောကြောင့် “ကုဗ္ဗာနော”နှင့် သမာသိတွဲစပ်ခြင်းမှာ မကောင်းပါ။ ဝါကျဟု ယူခြင်းကသာ ရှင်းပါသည်။

[အဓိဂမနံ အဓိဂမော၊ ဝိသေသဿ+အဓိဂမော ဝိသေသာဓိဂမော၊ အဓိဂန္တဗ္ဗောတိ အဓိဂမော၊ ဝိသေသော စ+သော+အဓိဂမော စာတိ ဝိသေသာဓိဂမော၊-သာရတ္ထ-၂၊ ၂၇၃၊ ဝိသုဒ္ဓိဋီ-၁၊ ၂၁၂] အတ္ထိ-သလော?” ကုတိ-ကုန်ပြီ၊ ထေရော-သည်၊ “အနာဂါမိဖလံ နာမ-မည်သော တရားထူးသို့၊ ဂဟဋ္ဌာပိ-အိမ်၌တည်သူ၊ လူဝတ်ကြောင်တို့သည်လည်း၊ ပါပုဏန္တိ-ကုန်၏၊ အရဟတ္တံ-သို့၊ ပတ္တကာလေ-ယေဝ-ရောက်ရာအခါ၌သာ၊ တေဟိ-တို့နှင့်၊ သဒ္ဓိံ-တူ၊ ကထေဿာမိ-မည်” ကုတိ-ကြံ၍၊ ဟရာယမာနော-သော်၊ ဝါ-ကြောင့်၊ ကိဉ္စိ-ကို၊ အကထေတွာဝ-၍သာလျှင်၊ ကာလကတော-သည်၊ (ဟုတွာ)၊ သုဒ္ဓါဝါသဒေဝလောကေ-သုဒ္ဓါဝါသဗြဟ္မာပြည်၌၊ နိဗ္ဗတ္တိ-ပြီ၊ အထ-၌၊ အဿ-၏၊ သဒ္ဓိဝိဟာရိကာ-တို့သည်၊ ရောဒိတွာ-ငို၍၊ ပရိဒေဝိတွာ-မြည်တမ်း၍၊ သတ္ထု-၏၊ သန္တိကံ-သို့၊ ဂန္နာ-၍၊ သတ္တာရံ-ကို၊ ဝန္တိ-တွာ-၍၊ ရောဒန္တာဝ-ကုန်လျက်သာ၊ ဧကမန္တံ-၌၊ နိသီဒိသု-ကုန်ပြီ၊ အထ-၌၊ နေ-တို့ကို၊ သတ္တာ၊ “ဘိက္ခဝေ! ကိံ-ကြောင့်၊ ရောဒထ-ကြသနည်း?” ကုတိ-သို့၊ အာဟ-ပြီ၊ “ဘန္တေ! နော-တို့၏၊ ဥပဇ္ဈာယော-သည်၊ ကာလကတော-ပြီ၊” ကုတိ-ကုန်ပြီ၊ “ဘိက္ခဝေ! ဟောတု-ပါစေ၊ ဘိက္ခဝေ! မာ စိန္တယိတ္ထ-နှင့်၊ ဧသော-ဤသေရခြင်းသဘောသည်၊ ဓုဝဓမ္မော နာမ-မြဲသော သဘောမည်၏၊” ကုတိ-ပြီ၊ “ဘန္တေ! အာမ-ပါ၊ မယမ္ပိ-တို့သည်လည်း၊ ဇာနာမ-ကုန်၏၊ အပိစ-သို့သော်လည်း၊ မယံ-တို့သည်၊ ဥပဇ္ဈာယံ-ကို၊ ဝိသေသာဓိဂမံ-ကို၊ ပုစ္ဆိမ္မာ-မေးခဲ့ပါကုန်ပြီ၊ သော-သည်၊ ကိဉ္စိ-ကို၊ အကထေတွာဝ-၍သာလျှင်၊ ကာလကတော-ပြီ၊ တေန-ကြောင့်၊ ဒုက္ခိတာ-ကုန်သည်၊ အမှ-ကုန်၏၊” ကုတိ-ကုန်ပြီ၊ သတ္တာ၊ “ဘိက္ခဝေ! မာ စိန္တယိတ္ထ-ကြနှင့်၊ ဝေါ-တို့၏၊ ဥပဇ္ဈာယေန-သည်၊ အနာဂါမိဖလံ-သို့၊ ပတ္တံ-အပ်ပြီ၊ သော-သည်၊ ‘ဂိဟိပိ-တို့သည်လည်း၊ ဧတံ-ဤအနာဂါမိဖိုလ်သို့ ပါပုဏန္တိ-ကုန်၏၊ အရဟတ္တံ-သို့ ပတ္တာဝ-၍သာလျှင်၊ ဝါ-ပြီးမှသာလျှင်၊ နေသံ-တို့အား၊ ကထေဿာမိ-အံ့’ ကုတိ-၍၊ ဟရာယန္တော-သော်၊ ဝါ-ကြောင့်၊ တုမ္မာကံ-တို့အား၊ ကိဉ္စိ-ကို၊ အကထေတွာဝ-၍သာလျှင်၊ ကာလံ-ကို၊ ကတွာ၊ သုဒ္ဓါဝါသေ-၌၊ နိဗ္ဗတ္တော၊ ဘိက္ခဝေ! အဿာသထ-သက်သာရာရကြလော၊ ဝေါ-တို့၏၊ ဥပဇ္ဈာယော-သည်၊ ကာမေသု-တို့၌၊ အပ္ပဋိ-ဗဒ္ဓစိတ္တတံ-မစပ်ဖွဲ့သော စိတ်ရှိသည်၏အဖြစ်သို့၊ ပတ္တာ” ကုတိ-သို့၊ ဝတွာ၊

ဣမံ ဂါထံ အာဟ၊ (ကိ)။ “ဆန္ဒဇာတော၊ ပေ၊ ဝုစ္စတိ”တိ-၍၊ (အာဟ)။

ဆန္ဒဇာတော အနက္ခာတေ၊ မနဿာ စ ဖုဋ္ဌော သိယာ၊

ကာမေသု စ အပ္ပဋိဗဒ္ဓစိတ္တော၊ ဥဒ္ဓံသောတောတိ ဝုစ္စတိ။

(ယော ဘိက္ခု-သံသရာဇေး၊ လာမညံဘေးကို၊ မြော်တွေးရှုတောင်း၊ အကြင် ရဟန်းကောင်းသည်။) အနက္ခာတေ-ဘယ်သူဖန်ဆင်း၊ ဘယ်အဆင်းဟု၊ အလျင်းမဆိုအပ်၊ နိဗ္ဗာန်ဓာတ်၌၊ ဆန္ဒဇာတော- အားထုတ်ခင်မင်၊ ဖြစ်သော လိုချင်မှုရှိသည်လည်းကောင်း၊ မနဿာ-အောက်မဂ်ဖိုလ်အကုန်၊ စိတ်သုံးစုံဖြင့်၊ ဖုဋ္ဌော စ-နိဗ္ဗာန်မြတ်ဆီ၊ ဖြန့်ရောက်သည်လည်းကောင်း၊ ကာမေသု-၅ပါးအာရုံ၊ ကာမဂုဏ်တို့၌၊ အပ္ပဋိဗဒ္ဓစိတ္တော-အနာဂါမဂ်၊ ပယ်ခွာချက်ကြောင့်၊ မဆက် မစပ်၊ မဖွဲ့အပ်သော စိတ်ရှိသည်လည်းကောင်း၊ သိယာ-ဖြစ်ရာ၏။ (သော ဘိက္ခု-သံသရာဇေး၊ လာမညံဘေးကို၊ မျှော်တွေးရှုတောင်း၊ ထိုရဟန်းကောင်း ကို) ဥဒ္ဓံသောတောတိ-သုဒ္ဓါဝါသ၊ ထက်ဌာန၌၊ မုချဖွဲ့စပ်၊ တဏှာဝဋ်ဟူသော အနှောင်အဖွဲ့ရှိသူဟူ၍၊ ဝါ-သုဒ္ဓါဝါသ၊ ထက်ဌာန၌၊ မုချစီးတတ်၊ အရဟတ္တမဂ် ဟူသော အလျဉ်ရှိသူဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏။

တတ္ထ-၌၊ ဆန္ဒဇာတောတိ-ကား၊ ကတ္တုကာမတာဝသေန-ပြုခြင်းငှာ အလို ရှိသည်၏အဖြစ်၏အစွမ်းဖြင့်၊ ဇာတဆန္ဒော-ဖြစ်သော ဆန္ဒရှိသည်၊ ဥဿာဟ-ပတ္တော-အားထုတ်ခြင်းသို့ ရောက်သည်။ အနက္ခာတောတိ-ကား၊ နိဗ္ဗာနေ-၌။

ဆန္ဒဇာတော။ ။ဆန္ဒအရ ကတ္တုကာမတာဆန္ဒနှင့် ဝီရိယဆန္ဒကို ယူစေလို၍ “ကတ္တုကာမတာဝသေန ဥဿာဟပတ္တော”ဟု ဖွင့်သည်။ ထိုတွင် ကတ္တုကာမတာဆန္ဒ အရ မဟာကုသိုလ်ရှိဆန္ဒကို ယူ၍ ဝီရိယဆန္ဒအရ ဝီရိယကို ဖြစ်စေလိုမှုဆန္ဒ၊ (တစ် နည်း) ဆန္ဒသမ္ပယုတ်ဝီရိယကို ယူပါ။ ဆန္ဒအမျိုးမျိုးကို ဓမ္မဘာ-၃၊ ၄၀၅၊ ၂။ (အဘိ. ၄-၂၊ ၂၇၆၊ သင်္ခီ-၂၊ ၄၀၀)

အနက္ခာတေ။ ။“န+အက္ခာတ”ဟု ခွဲ၊ အက္ခာတ၌ အာပုဗ္ဗ ခါဓာတ်၊ တပစ္စည်း၊ ခါဓာတ်သည် ကထနအနက်၊ ပါကဋ္ဌအနက်တို့ကို ဟောရာ ဤ၌ ကထနအနက် ဟောကြောင်းနှင့် “အက္ခာယတိတိ အက္ခာတံ”ဟု ပြုရကြောင်းကို ပြလို၍ “အဝတ္တဗ္ဗ-တာယ”ဟု ဖွင့်သည်။ ထိုနောင် “န+အက္ခာတံ အနက္ခာတံ”ဟု ဆက်ပါ။ နိဗ္ဗာန်ကို “ဘယ်သူ ပြုလုပ်ထားအပ်သည်၊ ဘယ်လိုအရောင်အဆင်းရှိသည်”ဟု စကားဖြင့် ပြော

ဟိ-မှန်၊ ဝါ-ချဲ့၊ တံ-ထိုနိဗ္ဗာန်ကို၊ “အသုကေန-သည်၊ ကတံ-ပြီ၊ ဣတိ ဝါ-ဤ သို့လည်းကောင်း၊ နီလာဒီသု-အညါအစရှိသည်တို့တွင်၊ ဧဝုလ္လံ-၏၊ ဣတိ ဝါ-လည်းကောင်း” အဝတ္ထဗ္ဗတာယ-မဆိုထိုက်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ အန-ကွာတံ နာမ-၏။ မနသာ စ ဖုဋ္ဌော သိယာတိ-ကား၊ ဟေဋ္ဌိမေဟိ-ကုန်သော၊ တီဟိ-ကုန်သော၊ မဂ္ဂဖလစိတ္တေဟိ-မဂ်စိတ်ဖိုလ်စိတ်တို့ဖြင့်၊ ဖုဋ္ဌော-ဖြန့်အပ်သည်၊ ဝါ-ပျံ့နှံ့သည်၊ ပူရိတော-ပြည့်သည်၊ ဘဝေယျ-၏။ အပ္ပဋိဗဒ္ဓစိတ္တောတိ-ကား၊ အနာဂါမိမဂ္ဂဝသေန-ဖြင့်၊ ကာမေသု-တို့၌၊ အပ္ပဋိဗဒ္ဓစိတ္တော-မဖွဲ့မစပ်အပ်သော စိတ်ရှိသည်လည်းကောင်း။ ဥဒ္ဓံသောတောတိ-ကား၊ အဝိ-ဟေသု-အဝိဟာဗြဟ္မာတို့၌၊ နိဗ္ဗတ္တိတွာ-၍၊ တတော-အဝိဟာဗြဟ္မာတို့မှ၊ ပ-ဌာယ-၍၊ ပဋိသန္ဓိဝသေန-ဖြင့်၊ အကနိဋ္ဌံ-ဘုံသို့၊ ဂစ္ဆန္တော-သော၊ ဧဝုလ္လံ-သော၊ ဘိက္ခု-ကို၊ ဥဒ္ဓံသောတောတိ-ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-၏။ ဝေါ-တို့၏၊ ဥပဇ္ဈာယော-သည်၊ တာဒိသော-ထိုကဲ့သို့ ရှုအပ်သူတည်း၊ ဣတိ အတ္ထော။

လို့မရ-ဟူလို။

ဖုဋ္ဌော။ ။ဖရိတ္တ ဖရိယိတ္တာတိ ဝါ ဖုဋ္ဌော၊ ဖရ+တ၊ ဖ၏အ-ကို ဥပြု၊ ရ်ကိုချေ၊ တကို ဋ္ဌပြု(နီဒိ-၄၈၁)၊ ဖရဓာတ် ဗျာပနအနက်ဟောတည်း၊ “ပူရိတော”ဟူသော အဖွင့်ဖြင့် ဗျာပန၏အဓိပ္ပာယ်ကို ပြရင်း ဖရဓာတ် ဗျာပနအနက်ဟောကြောင်းကို သွယ်ဝိုက်၍ ပြသည်၊ ပျံ့နှံ့ခြင်းဟူသည် ပြည့်နေခြင်းပင်-ဟူလို၊ “ဖုသိတာ”ဟုဖွင့်သော ထေရီ၊ ၄-၂၀အလို ဖရဓာတ် ဂတိအနက်ဟု ယူ၍ “ဖုဋ္ဌော-ထိရောက်အပ်သည်”ဟု ပေး၊ ပါစိယော-၂၄၃၌ ဖရဓာတ်၊ ဝိပ္ပာရဏ(ပျံ့နှံ့ခြင်းအနက်)ဟု ဆို၏။

ဥဒ္ဓံသောတော။ ။သောတအရ “တဏှာ၊ ဝဋ်၊ မဂ်”ဟု ဂုဏ်းရ၏၊ ထိုတွင် တဏှာနှင့် ဝဋ်ကို ရသောနည်း၌ သောတသဒ္ဓါ ဗန္ဓနအနက်တည်း၊ မဂ်ကိုရသောနည်း၌ မဂ်သည် ရေအလျင်နှင့်တူသဖြင့် သဒ္ဓိသုပစာရ၊ ဥပမာတဒ္ဓိတ်အားဖြင့် သောတမည် သောကြောင့် သောတသဒ္ဓါသည် “အလျဉ်”ဟူသောအနက် ဖြစ်သင့်၏၊ သောတအရ ဂုဏ်းဖြစ်သော်လည်း ဝိဂြိုဟ်မှာ “ဥဒ္ဓံ+သောတော အဿာတိ ဥဒ္ဓံသောတော-အထက် သုဒ္ဓါဝါသဘုံ၌ သောတရှိသူ(ထေရီ၊ ၄-၂၀၊ အနုဋီ-၃၊ ၁၇၇)”ဟု တစ်မျိုးတည်းသာ တည်း၊ တဏှာ၊ ဝဋ်က အထက်သုဒ္ဓါဝါသသို့ ဆောင်ပို့တတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့် “ဥဒ္ဓံ+သောတ-အထက်သုဒ္ဓါဝါသဘုံ၌ တဏှာ၊ဝဋ်ဟူသော အနှောင်အဖွဲ့ရှိသူ”ဟု လည်းကောင်း၊ အထက်သုဒ္ဓါဝါသဘုံသို့ ရောက်မှ အရဟတ္တမဂ်ကို ရမည်ဖြစ်သော

ဒေသနာဝသာနေ-၌၊ တေ ဘိက္ခု-တို့သည်၊ အရဟတ္တဖလေ-၌၊ ပတိဋ္ဌဟိသု-
ကုန်ပြီ၊ မဟာဇနဿာပိ-အားလည်း၊ သာတ္ထိကာ-သော၊ ဓမ္မဒေသနာ-သည်၊
အဟောသိ-ပြီ၊ ဣတိ-ဧကအနာဂါမိတ္ထေရဝတ္ထု ပြီးပြီ။

ဧကအနာဂါမိတ္ထေရဝတ္ထုဘာသာသနီကာ ပြီးပြီ။

ကြောင့် “ဥဒ္ဓံ+သောတ-အထက်သုဒ္ဓါဝါသဘုံ၌ အရဟတ္တမဂ်အလျဉ်ရှိသူ”ဟုလည်း
ကောင်း ဆိုရသည်။ “ဥဒ္ဓံဝါဟိဘာဝေန”ဟူသော ဟိတ်ကို ကြည့်၍ ရှေးနည်း၌ ဥဒ္ဓံ
နောင် “ဝါဟိ”ပုဒ်ကျေသည်ဟုလည်းကောင်း၊ “ဥဒ္ဓံ ဝါ ဂန္ဓာ ပဋိလဘိတဗ္ဗတော”
ဟူသော ဟိတ်ကို ကြည့်၍ နောက်နည်း၌ ဥဒ္ဓံနောင် “ဂန္ဓာ ပဋိလဘိတဗ္ဗ”ပုဒ်ကျေ
သည်ဟုလည်းကောင်း ဆိုကြသေး၏။ ထိုသို့ဆိုလိုသည်မဟုတ်ကြောင်းကို ထေရီ၊ ၄-
၂၀၊ အနုဋီ-၃၊ ၁၇၇အဖွင့်အရ သိပါ။ (အဘိ၊ ၄-၃၊ ၄၉၊ အနုဋီ-၃၊ ၄၉၊ ၁၇၇၊
ပုဂ္ဂလဘာ-၁၆၄၊ ၅၀၇)

ဥဒ္ဓံသောတပုဂ္ဂိုလ်၄မျိုး။ ။ဥဒ္ဓံသောတပုဂ္ဂိုလ်သည်

- (၁) ဥဒ္ဓံသောတ အကနိဋ္ဌဂါမိ-ကာမဘုံမှာ အနာဂါမိဖိုလ်ရ၍ စုတေပြီးနောက်
အဝိဟာဘုံစသော အောက်သုဒ္ဓါဝါသဘုံ၌ အစဉ်အတိုင်းဖြစ်ကာ ထိုနောက်
အကနိဋ္ဌဘုံရောက်ပြီး ရဟန္တာဖြစ်လျက် ပရိနိဗ္ဗာန်စံမည့် အနာဂါမိပုဂ္ဂိုလ်၊
- (၂) ဥဒ္ဓံသောတ န အကနိဋ္ဌဂါမိ-အောက်သုဒ္ဓါဝါသဘုံ၌ ဖြစ်၍ စုတေပြီးနောက်
အကနိဋ္ဌဘုံသို့ မသွားရောက်တော့ဘဲ သုဒဿီဘုံ(အတပ္ပာဘုံ၊ သုဒဿာဘုံ)၌
ဖြစ်ကာ ပရိနိဗ္ဗာန်စံမည့် အနာဂါမိပုဂ္ဂိုလ်၊
- (၃) န ဥဒ္ဓံသောတ အကနိဋ္ဌဂါမိ-ကာမဘုံမှ စုတေပြီးနောက် အကနိဋ္ဌဘုံသို့သာ
သွားရောက်ပရိနိဗ္ဗာန်စံမည့် အနာဂါမိပုဂ္ဂိုလ်၊
- (၄) န ဥဒ္ဓံသောတ န အကနိဋ္ဌဂါမိ-အဝိဟာဘုံစသော အောက်သုဒ္ဓါဝါသဘုံ
တို့တွင် တစ်ဘုံဘုံ၌ ဖြစ်၍ ထိုဖြစ်ရာဘုံ၌သာ ပရိနိဗ္ဗာန်စံမည့် အနာဂါမိ
ပုဂ္ဂိုလ်ဟု ၄မျိုးရှိ၏။ ဤ၌ “အဝိဟေသု နိဗ္ဗတ္တိတွာ တတော ပဋ္ဌာယ ပဋိသန္ဓိ-
ဝသေန အကနိဋ္ဌ ဂစ္ဆန္တော”ဟု ဖွင့်သောကြောင့် (၁)နံပါတ် ဥဒ္ဓံသောတ
အကနိဋ္ဌဂါမိအနာဂါမိကို ယူပါ။ (အဘိ-၃၊ ၁၂၀၊ ဒီ၊ ၄-၃၊ ၂၁၃၊ အံ၊ ၄-
၂၊ ၂၁၇၊ ပဋိသံ၊ ၄-၂၊ ၆၈စသည်)

၉-နန္ဒိယဝတ္ထုဘာသာသီကော

စိရပ္ပဝါသိန္တိ ကုမံ ဓမ္မဒေသနံ သတ္တာ ကုသိပတနေ ဝိဟရန္တော နန္ဒိယံ အာရပ္ပ ကထေသိ။ ကိရ-ချဲ့၊ ဗာရာဏသိယံ-၌၊ သဒ္ဓါသမ္ပန္နဿ-သဒ္ဓါတရားနှင့် ပြည့်စုံသော၊ ကုလဿ-၏။ နန္ဒိယော နာမ-သော၊ ပုတ္တော-သည်။ အဟောသိ- ရှိခဲ့ပြီ၊ သော-ထိုနန္ဒိယသည်။ မာတာပိတူနံ-တို့အား၊ အနုရူပေါ-သင့်လျော်သည်။ သဒ္ဓါသမ္ပန္နော-သည်။ သံဃုပဋ္ဌာကော-သံဃာကို ပြုစုလုပ်ကျွေးတတ်သည်။ အဟောသိ-ပြီ၊ အထ-၌၊ မာတာပိတရော-တို့သည်။ အဿ-ထိုနန္ဒိယ၏။ ဝယ- ပွတ္တကာလေ-၌၊ သမ္ဗုဒ္ဓဂေဟတော-မျက်နှာချင်းဆိုင်အိမ်မှ၊ မာတုလဓိတရံ- ဦးကြီး၏သမီးဖြစ်သော၊ ရေဝတီ နာမ-ကို၊ အာနေတုကာမာ-ကုန်သည်။ အ- ဟေသုံ-ကုန်ပြီ၊ ပန-ဆက်၊ သာ-ထိုရေဝတီသည်။ အဿဒ္ဓါ-သဒ္ဓါတရားမရှိ၊ အဒါနသီလာ-ပေးကမ်းခြင်းအလေ့မရှိ၊ နန္ဒိယော-သည်။ တံ-ထိုရေဝတီကို၊ န ကုစ္ဆိ-အလိုမရှိ၊ အထ-၌၊ အဿ-၏၊ မာတာ-သည်။ ရေဝတီ-ကို၊ အာဟ-ပြီ၊ (ကိ) “အမ္မ! တွံ-သည်၊ ကုမသ္မိံ ဂေဟေ-၌၊ ဘိက္ခုသံဃဿ-၏၊ နိသဇ္ဇနဌာနံ- ထိုင်ရာအရပ်ကို၊ ဥပလိမ္ပိတွာ-နံသာစသည်တို့ဖြင့် လိမ်းကျံ၍၊ အာသနာနိ- တို့ကို၊ ပညာပေဟိ-ခင်းလော၊ အာဓာရကေ-သပိတ်ခြေတို့ကို၊ ဌပေဟိ-တည် ထားလော၊ ဘိက္ခုနံ-တို့၏၊ အာဂတကာလေ-၌၊ ပတ္တံ-ကို၊ ဂဟေတွာ-၍၊ နိသီ- ဒါပေတွာ-၍၊ **ဓမ္မကရဏေန**-ဓမ္မကရိုဏ်းဖြင့်၊ ပါနီယံ-ကို၊ ပရိဿာဝေတွာ- စစ်၍၊ ဘုတ္တကာလေ-ဆွမ်းစားပြီးရာအခါ၌၊ ပတ္တေ-တို့ကို၊ ဓောဝ-ဆေးလော၊ ဧဝံ-ဤသို့ ဖြစ်လသော်၊ (ဒီလိုဆိုလျှင်)၊ (တွံ-သည်)၊ မေ-၏၊ **ပုတ္တဿ**-အား။

ဓမ္မကရဏေန။ ။ဓမ္မေန သဘာဝေန ကပ္ပိယဘာဝံ ကရောန္တိ ဧတေနာတိ ဓမ္မ- ကရဏံ-သဘောအမှန်ဖြင့် အပ်စပ်သည်၏အဖြစ်ကို ပြုကြောင်းရေစစ်၊ [ဓမ္မ+ကရ+ ယု-ဇာဒိသစ်-၁, ၃၉၅] “ဓမကရဏ”ပါဌ်ကို အမှန်ယူ၍ “ဓမတိ ဝါတေန ပဝတ္တတီတိ ဓမော-လေကြောင့်ဖြစ်သောအသံ၊ ဓမံ+ကရောတီတိ ဓမကရဏော၊(ပါစိယော- ၄၉၆)၊ ဓမမေသဒ္ဓံ ကရောတီတိ ဓမကရဏံ၊(ဒီပဝံဋီ)၊ ဓမမေဣတိ-ဓူဓူဟူ၍+ ကရောတီတိ(အသံပြုတတ်သောကြောင့်) ဓမကရဏံ(စူဘာ-၂၈၇၊ ဒုဒ္ဒဘာ-၄၃၉)” ဟုလည်း ဆို၏။

ပုတ္တဿ အာရာမိတာ။ ။အာရာဓေတီတိ အာရာမိတာ၊ [အာ+ရာဓ+ဏေ+တု၊]

ဝါ-ကို၊ အာရာမိတာ-နှစ်သက်စေသူသည်၊ (တစ်နည်း) (တွံ-သည်) မေ-၏။ ပုတ္တဿ-၏။ အာရာမိတာ-နှစ်သက်အပ်သူသည်၊ (နှစ်သက်မြတ်နိုးခံရသူသည်)၊ ဘဝိဿသိ-လိမ့်မည်။ ကုတိ-ပြီ၊ သာ-ထိုရေဝတီသည်၊ တထာ-ထိုပြောသည့်အတိုင်း၊ အကာသိ၊ အထ-၌၊ နံ-ကို၊ “ဩဝါဒက္ခမာ-အဆုံးအမကို သည်းခံတတ်သူမသည်၊ (အဆုံးအမကို နာခံသူမသည်)၊ [ဓမ္မဘာ-၃, ၅၈] ဇာတာ-ဖြစ်၏။” ကုတိ-သို့၊ ပုတ္တဿ-အား၊ အာရောစေတွာ-၍၊ တေန-ထိုသားသည်၊ သာဓူတိ-ကောင်းပါပြီဟူ၍၊ သမ္ပဋိစ္ဆိတေ-လက်ခံအပ်သော်၊ ဒီဝသံ-ကို၊ ဌပေ-တွာ-တည်စေ၍၊ (အတည်ပြု၍)၊ အာဝါဟံ-ကို၊ ကရိသု-ကုန်ပြီ။

အထ-၌၊ နံ-ထိုရေဝတီကို၊ နန္ဒိယော-သည်၊ အာဟ-ပြီ (ကို)၊ “ဘိက္ခုသံဃဉ္စကိုလည်းကောင်း၊ မေ-၏၊ မာတာပိတရော စ-တို့ကိုလည်းကောင်း၊ သစေဥပဋ္ဌဟိဿသိ-အကယ်၍ပြုစုလုပ်ကျွေးအံ့၊ ဧဝံ-သော်၊ ကုမသ္မိံ ဂေဟေ-၌၊ ဝသိတုံ-ငှာ၊ ဝါ-နေခွင့်ကို၊ လဘိဿသိ-မည်၊ အပ္ပမတ္တာ-သည်၊ ဟောဟိ-လော” ကုတိ-ပြီ၊ သာ-သည်၊ “သာဓူ”တိ-ဟူ၍၊ ပဋိဿုဏိတွာ-၍၊ ကတိပါဟံ-လုံး၊ သဒ္ဓါ ဝိယ-သဒ္ဓါရှိသူကဲ့သို့၊ ဟုတွာ-၍၊ ဘတ္တာရံ-လင်ကို၊ ဥပဋ္ဌဟန္တိ-လသော်၊ ဝါ-ရင်း၊ ဒွေ-ကုန်သော၊ ပုတ္တေ-တို့ကို၊ ဝိဇယိ-ပြီ၊ နန္ဒိယဿ-၏၊ မာတာ-ပိတရောပိ-တို့သည်လည်း၊ ကာလံ-ကို၊ အကံသု-ကုန်ပြီ၊ ဂေဟေ-၌၊ သဗ္ဗိဿရိယံ-အလုံးစုံသော အစိုးရသည်၏အဖြစ်သည်၊ ဝါ-အလုံးစုံသော စည်းစိမ်ဥစ္စာသည်၊ တဿာယေဝ-ဖို့သာလျှင်၊ ဝါ-အတွက်သာလျှင်၊ အဟောသိ-ပြီ၊ နန္ဒိယောပိ-သည်လည်း၊ မာတာပိတူနံ-တို့၏၊ ကာလကိရိယတော-သေခြင်းကိုပြုရာအခါမှ၊ ပဋ္ဌာယ၊ မဟာဒါနပတိ-ကြီးမြတ်သော အလှူရှင်သည်၊ ဟုတွာ၊

ဤသို့ ကတ္တုသာဓိကြံလျှင် “အာရာဓော မေ ရညော(ရူ-၁၅၃)”၌ ရညောကဲ့သို့ “ပုတ္တဿ”ကို ရာဓဓာတ်၏အယှဉ်ဝယ် သမ္ပဒါန်ဟု ယူပါ၊ (တစ်နည်း) တုပစ္စည်း၏ အယှဉ်ဝယ် ဆဋ္ဌိကံဟု ယူပါ၊ နောက်နည်းအလို “အာရာမိယတေတိ အာရာမိတာ၊ [အာ+ရာဓ+တ၊]”ဟု ပြုပါ၊ ဤအလို “ပုတ္တဿ”၌ သာမိအနက် ပေးရသည်၊ စည်မဟာရူနိ-၁, ၃၂၇၌ ရာဓဓာတ်၏ ယှဉ်ရာသမ္ပဒါန်ပုဒ်ကို အနက်ပေးရာဝယ် တဒတ္တသမ္ပဒါန်ကဲ့သို့ “အလို့ငှာ”ဟု ပေး၏၊ ထိုအလို “မေ-သည်၊ အာရာမိတာ-နှစ်သက်အပ်သော၊ (တွံ-သည်) ပုတ္တဿ-သားအလို့ငှာ၊ ဝါ-အတွက်၊ ဘဝိဿသိ”ဟု ပေးပါ။

ဘိက္ခုသံဃဿ-ဗြူ ဝါ-အတွက်၊ ဒါနံ-ကို ပဋ္ဌပေသိ-ဖြစ်စေပြီ၊ ကပဏဒ္ဓိကာဒိနမ္ပိ-
 အထီးကျန်မဲ့ လူဆင်းရဲ၊ ခရီးသွားသူအစရှိသူတို့၏၊ [ဓမ္မဘာ-၁, ၂၈၀၈၊] ဂေဟ-
 ဒွါရေ-၌၊ **ပါကဝတ္ထံ**-အမြဲချက်အပ်သော ယာဂု၊ ထမင်းဟူသော ဝတ်ကို၊ (ယာဂု
 ထမင်းဝတ်ကို)၊ ပဋ္ဌပေသိ-ပြီ၊ သော-သည်၊ အပရဘာဂေ-၌၊ သတ္ထု-၏၊ ဓမ္မ-
 ဒေသနံ-ကို၊ သုတ္တာ-၍၊ အာဝါသဒါနေ-ကျောင်းအလှူ၌၊ ဝါ-၏၊ အာနိသံသံ-
 အကျိုးအာနိသင်ကို၊ သလ္လက္ခေတ္တာ-မှတ်သား၍၊ ဣသိပတနေ-ဣသိပတန
 မည်သော၊ မဟာဝိဟာရေ-ကျောင်းတိုက်ကြီး၌၊ [ဝိမာန. ၄-၂၀၄၅ “ဣသိပတန-
 မဟာဝိဟာရေ”ဟု သမာသ်ပုဒ်ဖြင့် ရှိသည်၊] စတူဟိ-ကုန်သော၊ ဂဗ္ဘဟိ-အခန်း
 တို့ဖြင့်၊ ပဋိမဏ္ဍိတံ-တန်ဆာဆင်အပ်သော၊ စတုသာလံ-၄ဆောင်သော ကျောင်း
 ကို၊ ကာရေတွာ-စေ၍၊ မဇ္ဇဝိဌာဒိနိ-ညောင်စောင်း၊ အင်ပျဉ်အစရှိသည်တို့ကို၊
 အတ္တရာပေတွာ-ခင်းစေ၍၊ တံ အာဝါသံ-ကို၊ နိယျာဒေန္တော-အပ်နှံလှူဒါန်းလ
 သော်၊ ဗုဒ္ဓပ္ပမုခဿ-ရှိသော၊ ဘိက္ခုသံဃဿ-အား၊ ဒါနံ-ကို၊ ဒတွာ-၍၊ တထာ-
 ဂတဿ-အား၊ ဒက္ခိဏောဒကံ-အလှူရေကို၊ [ဓမ္မဘာ-၁, ၆၄၉၈၊] အဒါသိ-ပြီ၊
 သတ္ထု-၏၊ ဟတ္ထေ-၌၊ ဒက္ခိဏောဒကပတိဌာနေန-အလှူရေ၏၊ တည်ခြင်းနှင့်၊
 သဒ္ဓိယေဝ-သာလျှင်၊ တာဝတိံသဒေဝလောကေ-၌၊ သဗ္ဗဒိသာသု-တို့၌၊ ဒွါဒေသ-
 ယောဇနိကော-၁၂ယူဇနာရှိသော၊ ဥဒ္ဓံ-အထက်၌၊ ယောဇနသတုဗ္ဗေဓော-ယူ
 ဇနာတစ်ရာအစောက်(အမြင့်)ရှိသော၊ သတ္တရတနမယော-ရတနာ၇ပါးဖြင့် ပြီး
 သော၊ နာရီဂဏသမ္ပန္နော-နတ်သမီးအပေါင်းနှင့်ပြည့်စုံသော၊ ဒိဗ္ဗပါသာဒေါ-
 နတ်၌ဖြစ်သော ပြာသာဒ်သည်၊ ဥဂ္ဂစ္ဆိ-ပေါ်ပေါက်ပြီ။

အထ-၌၊ ဧကဒိဝသေ-၌၊ မဟာမောဂ္ဂလ္လာနတ္ထေရော-သည်၊ ဒေဝစာရိကံ-

ပါကဝတ္ထံ။ ။ပစ္စိတ္တာတိ ပါကော-ချက်အပ်ပြီးသော ယာဂု၊ထမင်း၊ ဝတ္တတိတိ
 ဝတ္ထံ-အမြဲဖြစ်သောဝတ်၊ ပါကောယေဝ+ဝတ္ထံ ပါကဝတ္ထံ-အမြဲချက်အပ်သော ယာဂု၊
 ထမင်းဟူသောဝတ်၊ ဥပလက္ခဏာနည်းအားဖြင့် ယာဂု၊ထမင်းကို မှတ်၍ ပြသည်၊
 ကွမ်း၊လက်ဖက်၊နွားနို့ စသော အမြဲဒါနဝတ်ဟူသမျှကိုယူပါ၊ (ကင်္ခါဘာ-၁, ၃၆၄)၊
 မအူပါနိ-၁, ၃, ၄၇၇၌ “ပစိတဗုဒ္ဓိံ ပါကံ၊ ပါကဉ္စ+တံ+ဝတ္တဉ္စာတိ ပါကဝတ္ထံ-အမြဲ
 ချက်အပ်သော ယာဂု၊ဆွမ်းဟူသောဝတ်”ဟု ဆို၏။ **[ပါကဝတ္တတ္ထာယာတိ** နိစ္စံ ပစိ-
 တဗ္ဗယာဂုဘတ္တသင်္ခါတဝတ္တတ္ထာယ၊-ဝိမတိ-၁, ၁၉၂။]

နတ်ပြည်၌ လှည့်လည်ခြင်းကို၊ ဂန္ဓာ-သော်၊ တဿ ပါသာဒဿ-၏။ အဝိဒူရေ-
 အနီး၌၊ ဌိတော-လျက်၊ အတ္တနော-၏။ သန္တိကေ-၌၊ အာဂတေ-ကုန်သော၊
 ဒေဝပုတ္တေ-တို့ကို၊ ပုစ္ဆိ-ပြီ၊ (ကိ)။ “အစ္စရာဂဏပရိပုတော-နတ်သမီးအပေါင်း
 သည် ခြံရံအပ်သော၊ ဧသော ဒိဗ္ဗပါသာဒေါ-သည်၊ ကဿ-ဖို့၊ ဝါ-၏အတွက်၊
 (တစ်နည်း) ကဿ-၏။ (အတ္ထာယ-ငှာ) နိဗ္ဗတ္တော-နည်း?” ဣတိ-ပြီ၊ အထ-
 ၌၊ အဿ-အား၊ ဒေဝပုတ္တာ-တို့သည်၊ ဝိမာနသာမိကံ-ဗိမာန်ပိုင်ရှင်ကို၊ အာ-
 စိက္ခန္တာ-ကုန်လျက်၊ အာဟံသု-ကုန်ပြီ၊ (ကိ)။ “ဘန္တေ! နန္ဒိယေန နာမ-သော၊
 ယေန ဂဟပတိပုတ္တေန-အကြင်သူကြွယ်သားသည်၊ ဣသိပတနေ-၌၊ သတ္ထု-
 အား၊ ဝိဟာရံ-ကို၊ ကာရေတွာ-၍၊ ဒိန္နော-ပြီ၊ တဿ-၏။ အတ္ထာယ-ငှာ၊ ဧတံ
 ဝိမာနံ-သည်၊ နိဗ္ဗတ္တံ-ပြီ၊” ဣတိ-ကုန်ပြီ၊ အစ္စရာသံယောပိ-နတ်သမီးအပေါင်း
 သည်လည်း၊ နံ-ထိုအရှင်မောဂ္ဂလာန်ထေရ်ကို၊ ဒိသွာ-၍၊ ပါသာဒတော-မှ၊ ဩ-
 ရောဟိတွာ-သက်ဆင်း၍၊ အာဟ၊ (ကိ)။ “ဘန္တေ? မယံ-တို့သည်၊ ‘နန္ဒိယဿ-
 ၏၊ ပရိစာရိကာ-အလုပ်ကျွေးမတို့သည်၊ ဘဝိဿာမ-ကုန်အံ့၊’ ဣတိ-ကြံ၍၊
 ဣဓ-ဤပြာသာဒ်(ဗိမာန်)၌၊ နိဗ္ဗတ္တော-ကုန်ပြီ၊ ပန-သို့သော်လည်း၊ တံ-ထိုနန္ဒိယ
 ကို၊ အပဿန္တိ-လသော်၊ ဝါ-ကြောင့်၊ အတိဝိယ-သာလျှင်၊ ဥက္ကဏ္ဍိတာ-ဆင်း
 ရဲစွာ အသက်ရှင်ရခြင်းသို့ ရောက်ကုန်သည်၊ ဝါ-ပျင်းရိကုန်သည်၊ [ဓမ္မဘာ-၁၊
 ၃၃၁၅]အမှာ-ကုန်၏၊ ‘မတ္တိဂပါတိ-မြေခွက်ကို၊ ဘိန္နိတွာ-ခွဲ၍၊ သုဝဏ္ဏပါတိ-
 ဂဟဏံ ဝိယ-ရွှေခွက်ကို ယူခြင်းသည်၊ (အတိမနာပံ) ဝိယ-အလွန် စိတ်ကို
 တိုးပွားစေသကဲ့သို့၊ ဝါ-အလွန်မြတ်နိုးဖွယ်ကောင်းသကဲ့သို့၊ (ဧဝံ-တူ၊) မနုဿ-
 သမ္ပတ္တိ-ကို၊ ဇဟိတွာ-စွန့်၍၊ ဒိဗ္ဗသမ္ပတ္တိဂဟဏံ-နတ်စည်းစိမ်ချမ်းသာကို ယူခြင်း
 သည်၊ (အတိမနာပံ-စေပါ၏၊ ဝါ-ပါ၏၊’ ဣတိ-သို့၊ ဝတ္တာ-ပြောပြ၍) ဣဓ-
 ဤနတ်ပြည်သို့၊ အာဂမနတ္ထာယ-လာရောက်ခြင်းငှာ၊ နံ-ကို၊ ဝဒေယျာထ-ပြော
 ပေးတော်မူပါကုန်” ဣတိ-ကုန်ပြီ၊ [ဝိမာန. ၄-၂၀၅အတိုင်း ထည့်ပါငွ်များ ထည့်
 ပေးသည်၊] ထေရော-သည်၊ တတော-မှ၊ အာဂန္ဓာ-၍၊ သတ္တာရံ-သို့၊ ဥပသင်္ကမိ-
 တွာ-၍၊ ပုစ္ဆိ-ပြီ၊ (ကိ)။ “ဘန္တေ! မနုဿလောကေ-၌၊ ဌိတာနံယေဝ-တည်ရှိ
 နေသည်သာလျှင် ဖြစ်ကုန်သော၊ ကတကလျာဏာနံ-ပြုအပ်ပြီးသော ကောင်းမှု
 ရှိသူတို့ဖို့၊ ဝါ-အတွက်၊ (တစ်နည်း)ကတကလျာဏာနံ-တို့၏၊ (အတ္ထာယ-ငှာ)

ဒိဗ္ဗသမ္ပတ္တိ-သည်။ နိဗ္ဗတ္တတိ န ခေါ-ဖြစ်နိုင်ပါသလော။” ကုတိ-ပြီ။ “မောဂ္ဂလ္လာန၊ တေ-သည်။ ဒေဝလောကေ-၌၊ နန္ဒိယဿ-ဖွဲ့ ဝါ-အတွက်၊ (တစ်နည်း) နန္ဒိယ-ဿ-၏။ (အတ္ထာယ-ငှာ)၊ နိဗ္ဗတ္တာ-သော၊ ဒိဗ္ဗသမ္ပတ္တိ-ကို၊ သာမံ-တိုင်၊ ဒိဋ္ဌာန-နှင့်-မြင်အပ်ခဲ့သည်မဟုတ်လော၊ ကဿာ-ကြောင့်၊ မံ-ကို၊ ပုစ္ဆသိ-နည်း?” ကုတိ-ပြီ။ “ဘန္တေ! ဧဝံ-ဤရှင်တော်ဘုရားမိန့်တော်မူသည့်အတိုင်း၊ (မနုဿလောကေ-၌၊ ဌိတာနိယေဝ-ကုန်သော၊ ကတကလျာဏာနံ-တို့ဖို့ ဝါ-အတွက်၊ ဒိဗ္ဗသမ္ပတ္တိ-သည်။) နိဗ္ဗတ္တတိ-ဖြစ်နေပါ၏။” ကုတိ-ပြီ။

အထ-၌၊ နံ-ကို၊ သတ္တာ-သည်။ “မောဂ္ဂလ္လာန၊ ကိံ နာမံ-အဘယ်မည်သော၊ ဧတံ-ဤစကားကို၊ ကထေသိ-နည်း၊ ဟိ-ဥပမာဆောင် ထင်အောင်ပြဦးအံ့၊ စိရပ္ပဝုဋ်-ကြာမြင့်စွာ ကင်းကွာ၍နေရသော၊ ပုတ္တံ ဝါ-ကိုလည်းကောင်း၊ ဘာတရံ ဝါ-ကိုလည်းကောင်း၊ ဝိပွဝါသတော-ကြာမြင့်စွာ ကင်းကွာ၍နေရာ အရပ်တစ်ပါးမှ၊ **အာဂစ္ဆန္တံ**-ပြန်လာသည်ကို၊ ဝါ-သော်၊ ဝါ-ကြောင့်၊ (တစ်နည်း) စိရပ္ပဝုဋ်-သော၊ ဝိပွဝါသတော-မှ၊ **အာဂစ္ဆန္တံ**-သော၊ ပုတ္တံ ဝါ-ကိုလည်းကောင်း၊ ဘာတရံ ဝါ-ကိုလည်းကောင်း၊ ဂါမဒ္ဒါရေ-၌၊ ဌိတော-သော၊ ကောစိဒေဝ-သူသာ၊ ဒိသွာ၊ ဝေဂေန-ဖြင့်၊ ဂေဟံ-သို့၊ အာဂန္တာ-၍၊ ‘အသုကော နာမ-သည်၊ အာဂတော-ပြန်လာပြီ’ ကုတိ-သို့၊ အာရောစေယျ-ရာ၏၊ အထ-၌၊ အဿ-၏၊ ဉာတကာ-တို့သည်၊ ဟဋ္ဌပဟဋ္ဌာ-ရွှင်လန်း၊ အပြားအားဖြင့် ရွှင်လန်းကုန်သည်၊ ဝါ-အလွန် ရွှင်လန်းကုန်သည်၊ (ဟုတ္တာ)၊ ဝေဂေန-ဖြင့်၊ နိက္ခမိတွာ-၍၊ ‘တာတ! အာဂတော-သည်၊ အသိ-သလော? တာတ! အရောဂေါ-ရောဂါမရှိသည်၊ အသိ-လော?’ ကုတိ-သို့၊ တံ-ကို၊ အဘိနန္ဒေယျံ ယထာ-လက်ခံကြိုဆိုကုန်သကဲ့သို့၊ ဧဝမေဝ-သာလျှင်၊ ကုမ-ဤလောက၌၊ ကတကလျာဏံ-ပြုအပ်ပြီးသော ကောင်းမှုရှိသော၊ ကုမံ လောကံ-ကို၊ ဇဟိတွာ၊ ပရလောကံ-ကို၊ ဂတံ-သော၊ ကုတ္တိဝါ-

အာဂစ္ဆန္တံ။ ။ “ကံ-လက္ခဏ၊ ဟိတိနက်ရ၊ မာနအန္တ ဒုတိယာ(ကစ်ဘာ-၂၊ ၄၈၉)” နှင့် အာဂစ္ဆန္တံကို ကံအနက်၊ လက္ခဏအနက်၊ ဟိတိအနက် ပေးသည်။ “ဝိသေသန၊ ရှေ့ဧက၊ သေသနောက်ထားမြဲ(မအူပါနိ-၃၊ ၄၄)” နှင့်အညီ “စိရပ္ပဝုဋ်၊ အာဂစ္ဆန္တံ”တို့ကို “ပုတ္တံ၊ ဘာတရံ”တို့၏ ဝိသေသနဟု ယူပေးသည်။ “ဝိသေသနတစ်ပုဒ်ကို ဝိသေသျ၏ ရှေ့၌ထား၍ ကြွင်းဝိသေသနကို နောက်၌ထားရသည်”ဟုလို။

ကိုလည်းကောင်း၊ ပုရိသံ ဝါ-ကိုလည်းကောင်း၊ ဒသဝိဓံ-သော၊ ဒိဗ္ဗပဏ္ဏာကာရံ-
နတ်ပြည်၌ဖြစ်သော လက်ဆောင်ပဏ္ဏာကို၊ အာဒါယ-၍၊ ‘အဟံ-သည်၊ ပုရ-
တော-ရှေ့၌၊ ဝါရှေ့ဆုံးက၊ (ဘဝိဿာမိ-မည်၊) အဟံ-သည်၊ ပုရတော-၌၊ ဝါ-
က၊ (ဘဝိဿာမိ-မည်၊)’ ဣတိ-ပြော၍၊ ပစ္စုဂ္ဂန္တာ-ခရီးဦးကြိုဆို၍၊ ဒေဝတာ-
တို့သည်၊ အဘိနန္ဒန္တိ-လက်ခံကုန်၏။” ဣတိ-သို့၊ ဝတ္ထု၊ ဣမာ ဂါထာ-တို့ကို၊
အဘာသိ၊ (ကို)၊ “စိရပ္ပဝါသိံ၊ ပေ၊ အာဂတ”န္တိ-၍၊ (အာဟ)။

စိရပ္ပဝါသိံ ပုရိသံ၊ ဒုရတော သောတ္ထိမာဂတံ၊

ဉာတိမိတ္တာ သုဟဇ္ဇာ၊ အဘိနန္ဒန္တိ အာဂတံ။

စိရပ္ပဝါသိံ-ကြာရှည်စွာ ကွေကွင်း၍ နေရခြင်းရှိသော၊ ဒုရတော-တစ်ရွာ
တစ်ကျေး၊ ရပ်အဝေးမှ၊ သောတ္ထိံ-ချမ်းချမ်းသာသာ၊ အာဂတံ-ပြန်၍ရောက်
လာသော၊ ပုရိသံ-ယောက်ျားကို၊ ဉာတိမိတ္တာ-ဆွေမျိုးမိတ်ဆွေတို့သည်လည်း
ကောင်း၊ သုဟဇ္ဇာ စ-ကောင်းသောစိတ်နှလုံးရှိသော ချစ်ကျွမ်းဝင်သူတို့သည်
လည်းကောင်း၊ အာဂတံ-ပြန်လာပေပြီဟူ၍၊ အဘိနန္ဒန္တိ-လက်ခံကြကုန်၏။

တထေဝ ကတပုညမ္ပိ၊ အသ္မာ လောကာ ပရံ ဂတံ၊

ပုညာနိ ပဋိဂ္ဂဏန္တိ၊ ပိယံ ဉာတိံ အာဂတံ။

တထေဝ-ပမာဆိုမှု၊ ထိုအတူသာလျှင်၊ အသ္မာ လောကာ-ပါရမီစု၊ မြတ်
ကောင်းမှုကို၊ ပြုစုခွင့်ရ၊ ဤဘဝမှ၊ ပရံ ဂတံ-တမလွန်ဘဝ၊ နောက်လောကသို့၊
မုချစုတေ၊ သွားရလေသော၊ ကတပုညမ္ပိ-နေ့စဉ်မပြတ်၊ ပြုထားအပ်သည့်၊ ဂရပ်
သော ကောင်းမှုရှိသူကိုလည်း၊ အာဂတံ-စီးပွားဥစ္စာ၊ ကောင်းစွာရှာလျက်၊
ဘယာမသန်း၊ အသပြာထမ်း၍၊ အေးချမ်းသာယာ၊ ပြန်၍လာသော၊ ပိယံ-
ချစ်ခင်လေးစား၊ အရေးထားသည့်၊ သွေးသားစပ်နေ၊ ကိုယ့်မျိုးဆွေကို၊ ဉာတိ-
မိဘသားချင်း၊ အရင်းအချာ၊ ကြင်နာမြတ်နိုး၊ သူ့ဆွေမျိုးတို့သည်၊ ပဋိဂ္ဂဏန္တိ
ဣဝ-ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာ၊ သူ့အလာကို၊ ကြည်သာရွှင်ပြ၊ လက်ခံကြိုဆိုကြကုန်
သကဲ့သို့၊ ပုညာနိ-မိဘအလား၊ သူပြုထားသည့်၊ များပြားထိုထို၊ သူ့ကုသိုလ်တို့
သည်၊ ပဋိဂ္ဂဏန္တိ-ဆယ်ခုလျှမ်းပြာ၊ နတ်ပဏ္ဏာဖြင့်၊ ဝမ်းသာနှစ်လို၊ လက်ကမ်းကြို
ဆိုကြလေကုန်သတည်း။

တတ္ထ-တို့၌၊ **စိရပ္ပဝါသီ**န္တိ-ကား၊ **စိရပ္ပဝုဋ္ဌ**-ကြာရှည်စွာ ကွေကွင်း၍နေသော။ ဒုရတော **သောတ္ထိ**မာဂတန္တိ-ကား၊ ဝဏိဇ္ဇိ ဝါ-ကုန်သွယ်မှုကိုသော်လည်းကောင်း၊ ရာဇပေါရိသံ ဝါ-မင်းချင်းယောက်ျား၏အဖြစ်ကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဝါ-မင်းခစားယောက်ျား၏အလုပ်ကိုလည်းကောင်း၊ (အစိုးရဝန်ထမ်းအလုပ်ကိုလည်းကောင်း)၊ ကတွာ-၍၊ လဒ္ဓလာဘံ-ရအပ်သော လာဘ်(ပစ္စည်းဥစ္စာ)ရှိသော၊ နိပ္ပန္နသမ္ပတ္တိ-ပြီးပြည့်စုံသော စည်းစိမ်ရှိသော၊ အနုပဒ္ဒဝေန-ဘေးရန်မရှိသဖြင့်၊ ဒုရဋ္ဌာနတော-အဝေးအရပ်မှ၊ အာဂတံ-ပြန်လာသော၊ [“ပရိသံ”၌စပ်]

စိရပ္ပဝါသီ။ ။“ပဝါသီ၊ ပဝုဋ္ဌ”တို့၌ ပဉ္စသာရသည် ဝိယောဂအနက်တည်း၊ “ပဝုဋ္ဌ”ဖြင့် “ပဝသနံ ပဝါသော (ကင်း၍နေခြင်း)၊ ပဝါသော+အသ အတ္ထိတိ ပဝါသီ၊ ပဝသနသီလော ဝါ ပဝါသီ”ဟု ပြုရန် ပြသည်။ ထိုနောင် “စိရံ+ပဝါသီ စိရပ္ပဝါသီ”ဟု တွဲပါ။ “ပဝုဋ္ဌ”၌ ပသည် ဝိယောဂအနက်အပြင် ပကာရအနက်ကိုလည်း ဟောသည်ဟု ဒီဇီ-၂၊ ၂၄၃၌ ဖွင့်၏။ “စိရပ္ပဝုဋ္ဌ-အမျိုးမျိုးအစားစား အပြားအားဖြင့် နေပြီးသော”ဟု ပေးပါ။ (သီဘာ-၂၊ ၁၉၃၊ ဂဠုန်ပျံ-၃၃)

သန္နိရုပ်။ ။“စိရံ+ပဝါသီ”ဟုဖြတ်၊ နိဂ္ဂဟိတံကို ပဝဂ္ဂန္တမ်၊ပြု၊ ယဝမဒနတရ-လာစာဂမာသုတ်၌ စသဒ္ဓါ၊ ပေါ မဿသုတ်(=ဒေါ ဓဿ၌ စသဒ္ဓါ)ဖြင့် မ,ကို ပ,ပြု၊ (ကစ္စည်း-၅၃၊ နီတိသုတ္တ-၂၈)၊ (တစ်နည်း) တဒမိနာဒီနိ(မောင်-၁၊ ၄၇)သုတ်၊ ဗျူနေစ၌ စသဒ္ဓါဖြင့် နိဂ္ဂဟိတံကို ပ,ပြု(ချာသ-၇၄၊ နီတိသုတ္တ-၁၉၃၊ နိဒီ-၃၈၊ ဝိဗော-၃၀)၊ (တစ်နည်း) နိဂ္ဂဟိတံချေ၊ ပဒေဘော်လာ။ (ရူ-၃၈) [“စိရပ္ပဝါသီ”န္တိ ဧတ္ထ ပသဒ္ဓေါ သဝနကိရိယာယ ဝိယောဂဝိသိဋ္ဌတံ ဒီပေတိ၊-သာရတ္ထ-၁၊ ၃၂၊ နေတ္ထိဇီ-၃၅။]

သောတ္ထိ။ ။သောတ္ထိသည် အာသီသအနက်ဟောနိပါတ်တည်း၊ “သောတ္ထိ ပဿာမိ ပါဏိနံ(သံ-၁၊ ၅၂)၊ သောတ္ထိနာမိ သမုဋ္ဌိတော(ခု-၆၊ ၁၈၆)”ဟု ဒုတိယာ၊ တတိယာ ဝိဘတ်တို့ဖြင့် တွေ့ရသော်လည်း ကြွင်းဝိဘတ်များဖြင့် ရုပ်ယုတ်ခြင်းမရှိသောကြောင့် အဗျယပင်ဖြစ်ရကား နိပါတ်တို့၌သာ သွင်းပါဟု နီတိသုတ္တ-၃၈၈၌ ဆို၏။

နာမ်ပုဒ်ကြံ။ ။သောတ္ထိကို “သောဘနာနံ အတ္ထိတာ-တင့်တယ်သောအကျိုးတရားတို့၏ ထင်ရှားရှိကုန်သည်၏အဖြစ်(သုတ္တနိ. ၄-၁၊ ၂၇၉)”ဟု ဖွင့်ပုံကို ကြည့်၍ နာမ်ပုဒ်ကြံကာ “သုန္နရံ ဟိတံ အတ္ထယတိ ဣစ္ဆတီတိ သောတ္ထိ၊ (တစ်နည်း) သုန္နရော+အတ္ထော သောတ္ထော၊ [သု+အတ္ထ၊ သရေ ပုဗ္ဗော(နီတိ-၃၅)သုတ်၊ ကွစာသဝဏ္ဏံ လုတ္တေ၌ လုတ္တေသဒ္ဓါပိုဖြင့် ဥကို ဩပြု] သောတ္ထေန+သံယုတ္တော သောတ္ထိ-ကောင်းကျိုးနှင့်

ဉာတိမိတ္တာ သုဟဇ္ဇာ စာတိ-ကား၊ ကုလသမ္ပန္နဝသေန-အမျိုးစပ်သည်၏အစွမ်း
 ဖြင့်၊ ဉာတိ စ-ဆွေမျိုးတို့သည်လည်းကောင်း၊ သန္တိဌာဒိဘာဝေန-သန္တိဌာအစရှိ
 သည်၏အဖြစ်ဖြင့်၊ [ဓမ္မဘာ-၁, ၁၅၃၅။] မိတ္တာ စ-တို့သည်လည်းကောင်း၊ သု-
 ဟဒယဘာဝေန-ကောင်းသော စိတ်နှလုံးရှိသည်၏အဖြစ်ဖြင့်၊ **သုဟဇ္ဇာ စ-**

စပ်ယှဉ်သူ(သောနိ-၂၃၈)၊ (တစ်နည်း) သုန္တရော+အတ္တော ယဿာတိ သောတ္ထိ(နိဒ္ဒိ-
 ၂၁)၊ (တစ်နည်း) အတ္ထိယတိ ပတ္ထိယတိတိ အတ္ထိ၊ [အတ္ထ ယာစနေ+ဣ၊ (တစ်နည်း)
 အတ္ထိသဒ္ဒါ နိပါတ်ပုဒ်၊] သဗ္ဗေသံ ဒိဌဓမ္မိကသမ္ပရာယိကာနံ သုန္တရာနံ ကလျာဏာနံ
 ဓမ္မာနံ+အတ္ထိ သောတ္ထိ၊ သောတ္ထိယာ+ဘာဝေါ သောတ္ထိ-ကောင်းသောအကျိုးတရား
 တို့၏ ထင်ရှားရှိကုန်သည်၏အဖြစ်၊ [သောတ္ထိ+အာ-ဇာဠိသစ်-၁, ၅၃၊ ဇာဠိသစ်-၃,
 ၄၆]”ဟု ပြုကြ၏။

သောတ္ထိ၌ ဝိဘတ်နက်။ ။ “သောဘနာနံ အတ္ထိတာ-တင့်တယ်သောအကျိုးတရား
 တို့၏ ထင်ရှားရှိကုန်သည်၏အဖြစ်”ဟူရာ၌ တောင့်တချက်မှန်သမျှ ဖြစ်နိုင်သော်လည်း
 ဤ၌ ရောဂါအန္တရာယ်ကင်းခြင်းကို ဆိုလိုရကား “အနုပဒ္ဒဝေန”ဟု ဖွင့်သည်၊ “အနု-
 ပဒ္ဒဝေန”ကို ကြည့်၍ သောတ္ထိ၌ အဝိဘတ်ကို တတိယာအနက်၊ (တစ်နည်း) ကြိယာ
 ဝိသေသနအနက်ယူ၍ “သောတ္ထိ-ချမ်းသာသဖြင့်၊ ဝါ-ချမ်းသာစွာ”ဟု ပေးပါ၊ နာမ်
 ပုဒ်ဟုယူလျှင် “သောတ္ထိ-ကောင်းမွန်တင့်တယ်သောအကျိုးတရားတို့၏ ထင်ရှားရှိ
 ကုန်သည်၏အဖြစ်ဖြင့်၊ ဝါ-ဘေးရန်ကင်းသည်၏အဖြစ်ဖြင့်၊ ဝါ-ဘေးရန်ကင်းကွာ
 ချမ်းသာစွာ”ဟု ပေးပါ။

ဉာတိမိတ္တာ။ ။ “ဉာတိ စ+မိတ္တာ စ ဉာတိမိတ္တာ”ဟု ပြုစေလို၍ “ဉာတိ စ မိတ္တာ
 စ”ဟု ဖွင့်သည်၊ ဉာတိတစ်ပုဒ်၊ မိတ္တာတစ်ပုဒ်ယူ၍ ဝါကျအနေဖြင့်လည်း ပေးကြ၏၊
 ထိုအလို “ဉာတိ မိတ္တာ”ဟု ဆိုလိုလျက် သုခုစွာရဏအကျိုးငှာ တီ၌ ရသေ့ပြု၍ “ဉာတိ-
 မိတ္တာ”ဟု ဖြစ်သည်။ [အယံ အမှာကံ အဇ္ဈတ္တိကောတိ ဇာနန္တိ ဉာယန္တိတိ ဝါ ဉာတိ၊
 ရှေ့နည်း ကတ္ထုသာဓန၊ နောက်နည်း ကမ္မသာဓန(အဘိ. ၄-၂, ၁၀၁၊ ပဋိသံ. ၄-
 ၁, ၁၄၅၊ သာရတ္ထ-၂, ၃)၊ မိဇ္ဇန္တိ သိနေဟန္တိတိ မိတ္တာ၊ [မိဒ+တာ-မောက်-၇, ၈၃]
 သဗ္ဗဂုယေသု မိနိယန္တိ ပက္ခိပိယန္တိတိ မိတ္တာ-မိ+တာ-နီတိဓာတု-၂၄၅။]

သုဟဇ္ဇာ။ ။ သုဌ၊ သုန္တရံ+ဟဒယံ ဧတေသန္တိ သုဟဒါ-ကောင်းသော စိတ်နှလုံးရှိသူ
 တို့၊ [သု+ဟဒယ၊ ယချေ၊] သုဟဒါယေဝ သုဟဇ္ဇာ၊ မောက်-၄, ၁၂၇သုတ်၌ “သုဟဒယာ
 ဧဝ သုဟဇ္ဇာ”ဟု ပြုကာ သုဟဒယ+ဏှ၊ အယကိုချေ၊ ဒကို ဇပြု၊ ယကို ဇပြု၍ ပြီး

ချစ်ကျွမ်းဝင်သူတို့သည်လည်းကောင်း။ အဘိနန္ဒန္တိ **အာဂတန္တိ**-ကား၊ နံ-ထို
 ယောက်ျားကို၊ ဒိသွာ-၍၊ အာဂတံ-ပြန်လာပေပြီ၊ ဝါ-ပြန်လာပြီလား? ကူတိ-
 သို့ ဝါ-ဤသို့သော၊ ဝစနမတ္တေန ဝါ-စကားမျှဖြင့်လည်းကောင်း၊ အဇ္ဈလိကရဏာ-
 မတ္တေန ဝါ-လက်အုပ်ချို့မှုကို ပြုခြင်းမျှဖြင့်လည်းကောင်း၊ **ဂေဟသမ္ပတ္တံ ပန-**
 အိမ်သို့ ရောက်လာသော ယောက်ျားကိုကား၊ နာနပ္ပကာရပဏ္ဏာကာရာဘိ-
 ဟရဏဝသေန-အထူးအထူးအပြားပြားသော လက်ဆောင်ကို ရှေးရှုယူဆောင်

စေ၏။ အလွန်ချစ်ကျွမ်းဝင်သူများကို “သုဟဇ္ဇာ”ဟု ဆိုရသည်။ [သမ္ပိယာယနဝသေန
 သုမနာတိ အတ္ထော၊-ဇာဠိသစ်-၁၊ ၂၈၀၊ သီဠိသစ်-၂၊ ၂၀၂၊ သီဘာ-၃၊ ၂၇၉၊ နိဒီ-
 ၁၇၊ ၃၄၃၊ မောဂ်နိ-၂၊ ၁၄၇။]

အာဂတံ။ ။ “အာဂတန္တိ”ဟု ဖွင့်သဖြင့် “အာဂတံ”နောင် ကူတိကျေသည်။ အဖွင့်၏
 အထက်နား၌ “အာဂတောသိ တာတ၊ အရောဂေါသိ တာတာ”တိ တံ အဘိနန္ဒေယျံ”
 ဟု ရှိပုံကို ထောက်လျှင် “အာဂတံ”၌ အံဝိဘတ်ကို ပဌမာအနက်ယူ၍ ကမ္မတ္တေ
 ဒုတိယာ၌ အတ္ထသဒ္ဒါပိုဖြင့် ပထမာအနက်၌ ဒုတိယာသက်ပါ။(ဝဏ္ဏနာ၊ ကာပိ-၉၅)

တစ်နည်း။ ။ဝိဗော-၈၂၌ “နပုံသကေဟိ”အလိုက်ကို ကြဉ်သော “သိ”ဟူသော
 ဝိနာမိကာရယောဂဝိဘာဂဖြင့် ကူတ္တိလိင်၊ ပုံလိင်နောင် သိဝိဘတ်ကို အံပြုသည်
 ဟူသော စူဠနိရုတ္တိကျမ်းအဆိုကို ပြ၏။ ထိုအလို “သိ”ဟူသော ဝိနာမိကာရယောဂ
 ဝိဘာဂဖြင့် သိဝိဘတ်ကို အံပြု။ (တစ်နည်း) ပုံလိင်မှ နပုံလိင်သို့ ပြန်နေသော လိင်-
 ဝိပလ္လာသဟု ယူပါ။

ကူတိအစပ်။ ။ကျေသော ကူတိကို အဘိနန္ဒန္တိ၌ စပ်၍ ပေးခဲ့သည်။ “ဝစနမတ္တေန
 ဝါ”စသည်၌ စပ်၍ “အာဂတံ-ပြန်လာပြီ၊ ပြန်လာပြီလားဟူသော စကားဖြင့်၊ အဘိ-
 နန္ဒန္တိ-ကုန်၏”ဟု တစ်နည်းပေးသည်။

ဂေဟသမ္ပတ္တံ ပန။ ။“နံ ဒိသွာ... အဇ္ဈလိကရဏမတ္တေန ဝါ”ဖြင့် အိမ်သို့
 မရောက်မီ တွေ့တွေ့ခြင်း လက်ခံကြိုဆိုပုံကို ပြသည်။ “ဂေဟသမ္ပတ္တံ ပန”စသည်ဖြင့်
 အိမ်သို့ရောက်လာသောအခါ လက်ခံကြိုဆိုပုံကို ပြသည်။ ထိုကြောင့် ပနကို ပက္ခန္တရ
 အနက်ဟော ယူပါ။ (တစ်နည်း) နံ၏ ဝိသေသနကြိ၍ “ဂေဟသမ္ပတ္တံ-အိမ်သို့ ရောက်
 လာသော၊ နံ-ကို၊ ဒိသွာ၊ အာဂတံ၊ ကူတိ ဝစနမတ္တေန ဝါ အဇ္ဈလိကရဏမတ္တေန ဝါ
 နာနပ္ပကာရပဏ္ဏာကာရာဘိဟရဏဝသေန (ဝါ)-လည်းကောင်း၊ အဘိနန္ဒန္တိ”ဟု ပေး
 ပါ။ “ဂေဟံ+သမ္ပတ္တော ဂေဟသမ္ပတ္တော”ဟု ပြပါ။

လာခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ **အဘိနန္ဒန္တိ**-လက်ခံကြိုဆိုကုန်၏။ တထေဝါတိ-ကား၊ တေနောပါကာရေန-ထိုအခြင်းအရာအားဖြင့်ပင်၊ ကတ-ပုည-ပြုအပ်ပြီးသော ကောင်းမှုရှိသော၊ ဣမသ္မာ လောကာ-မှ၊ ပရလောကံ-သို့၊ ဂတံ-သော၊ ပုဂ္ဂလမ္ပိ-ကိုလည်း၊ ဒိဗ္ဗ-နတ်၌ဖြစ်သော၊ အာယုဝဏ္ဏသုခ-ယသအာဓိပတေယျ-အသက်၊အဆင်း၊ချမ်းသာ၊အခြံအရံများ၊ အကြီးအကဲ၏ အဖြစ်(အစိုးရခြင်း)လည်းကောင်း၊ ဒိဗ္ဗ-သော၊ ရူပသဒ္ဒဂန္ဓရသဖောဋ္ဌဗ္ဗ-ရူပါရုံ၊ သဒ္ဒါရုံ၊ ဂန္ဓာရုံ၊ ရသာရုံ၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံလည်းကောင်း၊ ဣတိ-သို့၊ ဒသဝိဓံ-၁၀၊ပါး အပြားရှိသော၊ ပဏ္ဏာကာရံ-လက်ဆောင်ပစ္စည်းကို၊ [ဓမ္မဘာ-၂၊ ၂၉၂။] အာဒါယ-၍၊ မာတာပိတုဌာနေ-မိဘတို့၏ အရာ၌၊ ဌိတာနိ-တည်ကုန်သော၊ အဘိနန္ဒန္တာနိ-လက်ခံကြိုဆိုတတ်ကုန်သော၊ ပညာနိ-တို့သည်၊ ပဋိဂ္ဂဏန္တိ-လက်ခံကြိုဆိုကုန်၏။ ပိယံ ဉာတိဝါတိ-ကား၊ ဣလောကေ-၌၊ အာဂတံ-ပြန်လာသော၊ ပိယဉာတကံ-ချစ်အပ်သော ဆွေမျိုးကို၊ သေသဉာတကာ-ကြွင်းသောဆွေမျိုးတို့သည်၊ (ပဋိဂ္ဂဏန္တိ) ပိယ-လက်ခံကြိုဆိုကုန်သကဲ့တည်း၊ ဣတိ အတ္ထော။ ဒေသနာဝသာနေ-၌၊ ဗဟူ-တို့သည်၊ သောတာပတ္တိဖလာဒိနိ-တို့သို့၊ ပါပုဏိသု-ကုန်ပြီ၊ ဣတိ-နန္ဒိယဝတ္ထု ပြီးပြီ။

နန္ဒိယဝတ္ထုဘာသာသီကာ ပြီးပြီ။

ဝိယဝဂ်ဘာသာသီကာပြီးပြီ။

၁၇-ကောဓဝဂ်

၁-ရောဟိနီခတ္တိယကညာဝတ္ထုဘာသာသီကာ

ကောဓံ ဇဟေတိ ဣမံ ဓမ္မဒေသနံ သတ္တာ နိဂြောဓာရာမေ ဝိဟရန္တော ရောဟိနီ နာမ-ရောဟိနီမည်သော၊ ခတ္တိယကညံ-မင်းမျိုးဖြစ်သော အမျိုးသမီးကို၊ ဝါ-မင်းသမီးကို၊ အာရဗ္ဗ ကထေသိ၊ ကိရ-ချဲ့၊ ဧကသ္မိံ-သော၊ သမယေ-

အဘိနန္ဒန္တိ။ ။ “အနေကတ္တတ္တာ ဓာတူနံ”အရ ဓာတ်တို့သည် အနက်များစွာ ကို ဟောနိုင်ရကား ဤ၌ နန္ဒဓာတ်သည် သမ္ပဋိဉာဏအနက်ကို ဟော၏။(ဒီ. ဋ-၁၊ ၁၁၉၊ သီဇီသစ်-၁၊ ၄၇၂)။

၌၊ အာယသ္မာ အနုရုဒ္ဓေါ-သည်၊ ပဉ္စသတေဟိ-ကုန်သော၊ ဘိက္ခုဟိ-တို့နှင့်၊ သဒ္ဓိ-တူ၊ ကပိလဝတ္ထံ-သို့ အဂမာသိ-ပြီ၊ အထ-၌၊ အဿ-ထိုအနုရုဒ္ဓါထေရ်၏၊ ဉာတကာ-တို့သည်၊ “ထေရော-သည်၊ အာဂတော-ပြီ၊” က္ကတိ-သို့၊ သုတ္တာ-၍၊ ရောဟိနီ နာမ-သော၊ ထေရဿ-၏၊ ဘဂိနိ-နှမကို၊ ဌပေတွာ-၍၊ ထေရဿ-၏၊ သန္တိကံ-သို့ အဂမံသု-ကုန်ပြီ၊ ထေရော-သည်၊ ဉာတကေ-တို့ကို၊ ပုစ္ဆိ-ပြီ၊ (ကိ)၊ “ရောဟိနီ-သည်၊ ကဟံ-နည်း?” က္ကတိ-ပြီ၊ “ဘန္တေ-ရား! ဂေဟေ-၌ပါ တည်း၊” က္ကတိ-ကုန်ပြီ၊ “ကသ္မာ-ကြောင့်၊ က္ကဓ-ဤနေရာသို့၊ န အာဂတာ-မလာသနည်း?” က္ကတိ-ပြီ၊ “ဘန္တေ! တဿာ-၏၊ သရီရေ-၌၊ ဆဝိရောဂေါ-အရေ၌ ဖြစ်သောရောဂါသည်၊ ဝါ-အရေပြားရောဂါသည်၊ (နူနာရောဂါသည်)၊ ဥပ္ပန္နော-ပြီ၊ က္ကတိ-၍၊ လဇ္ဇာယ-ရှက်ခြင်းကြောင့်၊ န အာဂတာ-ပါ၊” က္ကတိ-ကုန်ပြီ၊ ထေရော-သည်၊ “နံ-ထိုရောဟိနီကို၊ ပက္ခောသထ-ကုန်လော၊” က္ကတိ-ပြော၍၊ ပက္ခောသာပေတွာ-စေ၍၊ **ပဋကဉ္စကံ**-အဝတ်သင်တိုင်းကို၊ (အဝတ် အင်္ကျီကို)၊ ပဋိမုပ္ပိတွာ-စွတ်၍၊ အာဂတံ-လာနေသော ရောဟိနီကို၊ ဧဝံ-သို့ အာဟ၊ (ကိ)၊ “ရောဟိနီ-နိ! ကသ္မာ-ကြောင့်၊ န အာဂတာ-မလာသည်၊ အသိ-နည်း?” က္ကတိ-ပြီ၊ “ဘန္တေ! မေ-၏၊ သရီရေ-၌၊ ဆဝိရောဂေါ-သည်၊ ဥပ္ပန္နော-ပြီ၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ လဇ္ဇာယ-ကြောင့်၊ န အာဂတာ-သည်၊ အမှီ-၏၊” က္ကတိ-ပြီ၊ “တေ-သည်၊ ပုညံ-ကို၊ ကာတုံ-ငှာ၊ န ဝဋ္ဋတိ ကိံ ပန-မသင့်ဘူးလား?”

ပဋကဉ္စကံ။ ။ပဋတိ ဇိက္ခဘာဝံ ဂစ္ဆတိတိ ပဋော၊ [ပဋ ဂတိယံ+အ၊-နိတိဓာတု- ၅၃၊ သူစိ] ပဋိယတေ ဝေဋ္ဌိယတေတိ ပဋော၊(ထောမ)၊ (တစ်နည်း) ပကာရေန+ဋိယတိ ပဋိစ္ဆာဒိယတိ ဟိရောတ္တပုံ ဧတေနာတိ ပဋော၊ (တစ်နည်း) ပံ ဟိရိကောပိနံ+ဋေတိ ပဋိစ္ဆာဒေတိတိ ဟိရောတ္တပုံ ဧတေနာတိ ပဋော၊ [ပ+ဋိ+အ၊ ရှေ့နည်းအလို ပဉ္စပသာရ ပကာရအနက်ဟော၊ နောက်နည်းအလို ပနာမ်ပုဒ် ဟိရိကောပိန(အင်္ဂါဇာတ်)အနက် ဟော၊-သူစိ၊ ဧဋ္ဌိ၊ ကစိယတိ ဗန္ဓိယတိ ဧတေနာတိ ကဉ္စကော၊ [ကစ+ဉ္စက၊ နိဂ္ဂဟိတံ လာ၊-ဇာဋိသစ်-၄၊ ၃၂၊] ကစိယတိ ကာယေ ဗန္ဓိယတိတိ ကဉ္စကော၊(ပါစိယော- ၃၈၇)၊ ထိုနောင် “**စမ္ပကဉ္စကသန္နဒ္ဓေါ**တိ စမ္ပသင်္ခါတေန ကဉ္စကေန ဩနဒ္ဓေါ(ထေရ- ၂၊ ၂၀၀)”ဟူသော အဖွင့်ကို ကြည့်၍ “ပဋော စ+သော+ကဉ္စကော စာတိ ပဋ-ကဉ္စကော-အဝတ်တည်းဟူသော သင်တိုင်း၊ သင်တိုင်းဟူသည် ခေါင်းမှစွပ်၍ ဝတ်ရ သော အင်္ကျီပွတ်စုံမျိုးတည်း။ (မြန်မာန်)

ဣတိ-ပျိ “ဘန္တေ! ကိ-အဘယ်ကောင်းမှုကို၊ ကရောမိ-နည်း?” ဣတိ-ပျိ “**အာသနသာလံ**-ဆွမ်းစားဇရပ်ကို၊ (ဆွမ်းစားကျောင်းကို)၊ ဝါ-နားနေရာဇရပ်ကို၊ (နားနေဆောင်ကို)၊ ကာရေဟိ-လော၊” ဣတိ-ပျိ “ကိ-ကို၊ ဂဟေတွာ-၍၊ (အာသနသာလံ-ကို၊ ကာရေမိ-နည်း?)” ဣတိ-ပျိ “တေ-၏၊ ဝါ-မှာ၊ ပဿာဓန-ဘဏ္ဍကံ-လက်ဝတ်တန်ဆာပစ္စည်းသည်၊ နတ္ထိ ကိ-လော?” ဣတိ-ပျိ “ဘန္တေ! အတ္ထိ-၏၊” ဣတိ-ပျိ “မူလံ-တန်ဖိုးသည်၊ ကိ-ဘယ်လောက်နည်း?” ဣတိ-ပျိ “ဒသသဟဿမူလံ-တစ်သောင်းသောတန်ဖိုးသည်၊ ဘဝိဿတိ-မည်၊” ဣတိ-ပျိ “တေန ဟိ-လျှင်၊ တံ-လက်ဝတ်တန်ဆာပစ္စည်းကို၊ ဝိဿဇေတွာ-စွန့်၍၊ အာသနသာလံ-ကို၊ ကာရေဟိ-လော၊” ဣတိ-ပျိ “ဘန္တေ! ကော-သည်၊ မေ-ဖို့၊ ဝါ-၏အတွက်၊ ကာရေဿတိ-မည်နည်း?” ဣတိ-ပျိ၊ ထေရော-သည်၊ သမိပေ-၌၊ ဌိတဉာတကေ-တည်ရှိသောဆွေမျိုးတို့ကို၊ ဩလောကေတွာ-၍၊ “တုမှာကံ-တို့၏၊ ဘာရော-သည်၊ ဟောတု-လော၊” ဣတိ-သို့၊ အာဟ-ပျိ၊ “ဘန္တေ! တုမှေ ပန-တို့သည်ကား၊ ကိ-ကို၊ ကရိဿထ-နည်း?” ဣတိ-ကုန်ပြီ၊ “အဟမ္ပိ-သည်လည်း၊ ဣဓေဝ-၌သာ၊ ဘဝိဿာမိ-အံ့၊” ဣတိ-ပျိ “တေန ဟိ-လျှင်၊ ဧတိဿာ-ထိုဇရပ်ဖို့၊ ဝါ-၏အတွက်၊ ဗဒ္ဓသမ္ဘာရေ-သစ်သားအဆောက်အဦးတို့ကို၊ အာဟရထ-ကြလော၊” ဣတိ-ပျိ၊ တေ-တို့သည်၊ “ဘန္တေ! သာဓု-ပျိ၊” ဣတိ-၍၊ အာဟရိသု-ကုန်ပြီ။

ထေရော-သည်၊ အာသနသာလံ-ကို၊ သံဝိဒဟန္တော-စီမံလသော်၊(စီမံရင်း)၊

အာသနသာလံ။ ။အာသတိ နိဿိဒတိ ဧတ္တာတိ အာသနံ(ဒီဋီ-၂၊ ၂၁၈)၊ သလန္တိ ပဝိသန္တိ အဿန္တိ သာလာ၊(ပါစိယော-၆၄) အာသနာ စ+သာ+သာလာ စာတိ အာသနသာလာ၊ ဤဝိပြိုဟ်အလို နေထိုင်စရာကျောင်း၊ ညောင်စောင်းစသည်မှန်သမျှကို ရသော်လည်း ဤ၌ ဆွမ်းစားကျောင်းကို ယူပါ၊ ဆွမ်းစားရုံသာမက ခေတ္တခဏ ဝင်ရောက်နားနေရာ၊ တရားနှလုံးသွင်းရာလည်း ဖြစ်၏၊ ထိုကြောင့် ဓာန်ဋီ-၂၁၀၌ “အာသနတ္ထာယ+ကတာ+သာလာ အာသနသာလာ-နေထိုင်စရာအကျိုးငှာ (နေထိုင်ခြင်းအကျိုးငှာ)+ပြုအပ်သော+ဇရပ်(ကျောင်း)”ဟု ပြုသည်၊ ပါစိယော-၆၄၌ “အာသနသာလံ”ဟု ရှိစေလိုပြီး “အသတိ ဘုဉ္ဇတိ ဧတ္တာတိ အသနာ၊ အသနာ စသာ+သာလာ စာတိ အာသနသာလာ-ဆွမ်းစားရာဇရပ်၊ ဆွမ်းစားကျောင်းဆောင်)”ဟု ပြု၏။

ရောဟိနီ-ကို၊ အာဟ၊ (ကိ)၊ “ဒွိဘူမိကံ-ဘုံ၂ဆင့်ရှိသော၊ ဝါ-၂ထပ်ရှိသော၊ အာသနသာလံ-ကို၊ ကာရေတွာ-၍၊ ဥပရိ-၌၊ ပဒရာနံ-ပျဉ်ချပ်တို့အား၊ ဒိန္န-ကာလတော-ပေးလှူပြီးရာအခါမှ၊ (ခင်းလှူပြီးရာအခါမှ) ပဋ္ဌာယ-၍၊ ဟေဋ္ဌာသာလံ-ကို၊ နိဗ္ဗံ-မပြတ်၊ သမ္မုတိတွာ-တံမြက်လှည်း၍၊ အာသနာနိ-တို့ကို၊ ပညာပေဟိ-လော၊ နိဗ္ဗံ၊ ပါနိယဃဋေ-သောက်ရေအိုးတို့ကို၊ ဥပဋ္ဌာပေဟိ-တည်စေလော၊” ကုတိ-ပြီ၊ သာ-သည်၊ “ဘန္တေ! သာဓု-ပြီ၊” ကုတိ-ပြီ၊ ပသာဓန-ဘဏ္ဍကံ-ကို၊ ဝိဿဇေတွာ-၍၊ ဒွိဘူမိကအာသနသာလံ-ဘုံ၂ဆင့်ရှိသော ဆွမ်းစားကျောင်းကို၊ ကာရေတွာ-၍၊ ဥပရိ-၌၊ ပဒရာနံ-တို့အား၊ ဒိန္နကာလတော-မှ၊ ပဋ္ဌာယ-၍၊ ဟေဋ္ဌာသာလံ-ကျောင်းအောက်ကို၊ ဝါ-၌၊ သမ္မုတိနာဒိနိ-တံမြက်လှည်းခြင်းအစရှိသည်တို့ကို၊ အကာသိ-ပြီ၊ နိဗ္ဗံ-မပြတ်၊ ဘိက္ခု-တို့သည်၊ နိသီဒန္တိ-ကုန်၏၊ အထ-၌၊ အဿာ-ထိုရောဟိနီ၏၊ ဝါ-သည်၊ အာသနသာလံ-ကို၊ သမ္မုတိယာဝ-တံမြက်လှည်းနေစဉ်ပင်၊ ဆဝိရောဂေါ-သည်၊ မိလာယိ-ညှိုးချောက်သွားပြီ၊ သာ-သည်၊ အာသနသာလာယ-သည်၊ နိဋ္ဌိတာယ-ပြီးဆုံးလသော်၊ ဗုဒ္ဓပ္ပမုခံ-သော၊ ဘိက္ခုသံဃံ-ကို၊ နိမန္တေတွာ-၍၊ အာသနသာလံ-ကို၊ ပူရေတွာ-၍၊ နိသိန္နဿ-သော၊ ဗုဒ္ဓပ္ပမုခဿ-သော၊ ဘိက္ခုသံဃဿ-အား၊ ပဏီတံ-သော၊ ခါဒနီယံ-ကိုလည်းကောင်း၊ ဘောဇနီယံ-ကိုလည်းကောင်း၊ အဒါသိ-ပြီ၊ သတ္တာ-သည်၊ ကတဘတ္တကိစ္စော-သည်၊ “ဧတံ ဒါနံ-သည်၊ ကဿ-၏၊ ဒါနံ-တည်း၊” ကုတိ-သို့၊ ပုစ္ဆိ-ပြီ၊ “ဘန္တေ! မေ-၏၊ ဘဂိနိယာ-သော၊ ရောဟိနိယာ-၏၊ (ဒါနံ-တည်း၊)” ကုတိ-ပြီ၊ “သာ-သည်၊ ကဟံ ပန-နည်း?” ကုတိ-ပြီ၊ “ဘန္တေ! ဂေဟေ-၌တည်း၊” ကုတိ-ပြီ၊ “နံ-ထိုရောဟိနီကို၊ ပက္ခောသထ-ကြလော၊” ကုတိ-ပြီ၊ သာ-သည်၊ အာဂန္တု-ငှာ၊ န ကုစ္ဆိ-အလိုမရှိ၊ အထ-၌၊ သတ္တာ-သည်၊ အနိစ္စမာနမ္ပိ-လာခြင်းငှာ အလိုမရှိသည်လည်းဖြစ်သော၊ နံ-ကို၊ ပက္ခောသာပေသိယေဝ-စေသည်သာ၊ စ ပန-ဆက်၊ အာဂန္တု-၍၊ ဝန္တိတွာ-၍၊ နိသိန္နံ-ထိုင်နေသော ရောဟိနီကို၊ အာဟ-ပြီ၊ (ကိ)၊ “ရောဟိနီ! ကသ္မာ-ကြောင့်၊ န အာဂမိတ္ထ-မလာသနည်း?” ကုတိ-ပြီ၊ “ဘန္တေ! မေ-၏၊ သရီရေ-၌၊ ဆဝိရောဂေါ-သည်၊ အတ္ထိ-၏၊ တေန-ကြောင့်၊ လဇ္ဇမာနာ-သည်၊ (ဟုတွာ)၊ န အာဂတာ-သည်၊ အမှီ-၏၊” ကုတိ-ပြီ၊ တေ-၏၊ ဧသ-ဤရောဂါသည်၊ ကိ-

ကို နိဿာယ-၍၊ ဥပ္ပန္နော-ပြီ၊ (ဣတိ-သို့) ဇာနာသိ ပန-သိသလော?" ဣတိ-ပြီ၊ "ဘန္တေ! န ဇာနာမိ-ပါ။" ဣတိ-ပြီ၊ "တဝ-၏၊ ကောမံ-ကို၊ နိဿာယ-၍၊ ဧသော-ဤကိုယ်ရေရောဂါသည်၊ ဥပ္ပန္နော-ပြီ။" ဣတိ-ပြီ၊ "ဘန္တေ! မေ-သည်၊ ကိ-အဘယ်မကောင်းမှုကံကို၊ ကတံ ပန-ပြုအပ်ခဲ့ပါသနည်း?" ဣတိ-ပြီ၊ "တေန ဟိ-လျှင်၊ သုဏာဟိ-လော။" ဣတိ-ပြီ။ အထ-၌၊ သတ္တာ-သည်၊ အဿာ-၏၊ အတီတံ-ကို၊ အာဟရိ-ပြီ။

အတီတေ-၌၊ ဗာရာဏသီရညော-၏၊ အဂ္ဂမဟေသီ-သည်၊ ဧကိဿာ-သော၊ ရညော-၏၊ နာဠကိတ္ထိယာ-ကချေသည်မ၌၊ အာဃာတံ-ကို၊ ဗန္ဓိတွာ-၍၊ "အဿာ-၏၊ ဝါ-၌၊ ဒုက္ခံ-ကို၊ ဥပ္ပာဒေဿာမိ-အံ၊" ဣတိ-သို့၊ စိန္တေတွာ-၍၊ မဟာကစ္ဆုဖလာနိ-ခွေးလှေးယားသီးတို့ကို၊ အာဟရာပေတွာ-စေ၍၊ တံ နာဠကိတ္ထိ-ကို၊ အတ္တနော-၏၊ သန္တိကံ-သို့၊ ပက္ခောသာပေတွာ-၍၊ ယထာ-အကြင်အခြင်းအရာအားဖြင့် ထားစေလသော်၊ သာ-သည်၊ န ဇာနာတိ-မသိ၊ ဧဝံ-ဤအခြင်းအရာအားဖြင့်၊ အဿာ-၏၊ သယနေ စေဝ-၌လည်းကောင်း၊ ပါဝါရကောဇဝါဒီနဉ္စ-အပေါ်ခြံ၊ ကော်ဇောအစရှိသည်တို့၏၊ [ပါရပနတ္ထာယ

မဟာကစ္ဆုဖလာနိ။ ။ "မဟာကစ္ဆု" ဟူသောပုဒ်ကို "ခွေးလှေးယားသီး" ဟု မြန်မာပြန်ကြ၏။ ခွေးလှေးယားပင်ဟောသော ပုဒ်ကို အမရ-၁၄၊ ၇၈၇၌ "ကပိကစ္ဆု၊ မက္ကဋီ" ဟုလည်းကောင်း၊ ဓာန်-၅၈၂၌ "ကပိကစ္ဆု၊ ဒုဖသော" ဟုလည်းကောင်း၊ ၂ပုဒ် ဆို၏။ ဝိမတိ-၁၊ ၂၃၃၌ "မဟာကစ္ဆု" ဟူသည် နွယ်သီးအထူးတည်း၊ ၎င်းအသီးသည် ကြောင်ခြေထောက်သဏ္ဌာန်ရှိပြီး မကောင်းသောအထိအတွေ့ရှိသည်။ နည်းသော အမွေးရှိသည်ဟု ဆို၏။ ပုံပြဓာန်-၁၊ ၁၉၁၌ ၎င်းသည် နွယ်မျိုးဖြစ်၍ ပဲရွက်ကဲ့သို့ အရွက်၃ရွက် ထွက်တတ်၏။ အပေါ်ဘက်၌ အမွေးရှိ၏။ အပွင့်မှာ ပဲပုဇွန်ပွင့်နှင့် တူ၏။ အယဉ်မျိုး၊ အရိုင်းမျိုးဟူ၍ ၂မျိုးရှိ၏။ အရိုင်းမျိုးသီးတောင့်မှာ အမွေးလွန်စွာ များ၏။ ၎င်းနှင့်ထိလျှင် လွန်စွာ ယား၏ဟု ဆိုသည်။ ဤအဆိုများအရ ဤ၌ ခွေးလှေးယားအရိုင်းမျိုးသီးကို ယူပါ။ "ကပိနံ ဝါနရာနံ ကစ္ဆု ဇနေတိတိ ကပိကစ္ဆု (ဓာန်ဋီ-(၅၈၂) ကို ကြည့်၍ "မဟန္တိ+ကစ္ဆု မဟာကစ္ဆု-ကြီးသောယားနာ၊ မဟာကစ္ဆု+ဇနေန္တိတိ မဟာကစ္ဆုနိ-ကြီးသောယားနာကို ဖြစ်စေတတ်သော ခွေးလှေးယားသီး၊ [မဟာကစ္ဆု+ ဥ]" ဟု ကြံပါ။ ဆေးအသုံးပြုပုံနှင့် အခြားသိဖွယ်များကို ပုံပြဓာန်-၁၊ ၁၉၁၊ ၁၉၂၊ ၁၉၃၊ ၁၉၄တို့၌ ရှုပါ။

ဝရိယတိ ဣစ္ဆိယတိတိ ပါဝါရော၊ [ပ+ဝရ+ဏာ-ပါစိယော-၃၇၃၊] ပါဝါရေန္တိ သန္တာဒေန္တိ သရိရံ ဧတေနာတိ ပါဝါရော၊(ဒိဋ္ဌိ-၃, ၅၂၊ ကင်္ခါဋ္ဌိသစ်-၃၆၆) ကုယံ ပထဝိယံ ဇေတိ ဂစ္ဆတိတိ ကောဇေဝေါ၊ (ကု+ဇု+ဏာ-ဓာန်ဋ္ဌိ-၃၁၂၊ ပါစိယော-၃၃၉)၊ ပါဝါရော စ+ ကောဇေဝေါ စ ပါဝါရကောဇေဝေါ၊ ပါဝါရကောဇေဝေါ+အာဒိ ယေသန္တိ ပါဝါရကောဇေဝါ-ဒိနိ-အပေါ်ခြုံ၊ ကော်ဇောအစရှိသောပစ္စည်းဝတ္ထုများ၊] အန္တရေသု-အကြားတို့၌၊ ကဿ-စုဏ္ဏာနိ-ခွေးလှေးယားသီးမှုန့်တို့ကို ငှပါပေသိ-ထားစေပြီ၊ ကေဠိ-ပြောင်လောင်မှုကို၊ ကုရုမာနာ ဝိယ-ပြုသကဲ့သို့၊ တဿာ-၏၊ သရိရေဝိ-၌လည်း၊ ဩကိရိ-လောင်းချပြီ၊ (ကြပြီ)၊ တံ ခဏံယေဝ-၌သာလျှင်၊ တဿာ-ထိုကချေသည်မ၏၊ သရိရံ-သည်၊ **ဥပ္ပက္ခပ္ပက္ခံ**-အထက်အထက်၌ ကျက်သည်၊ အထက်အထက်၌ ကျက်သည်၊ ဝါ-အလွန်ပူလောင်သည်၊ **ဂဏ္ဍာဂဏ္ဍဇာတံ**-ဖြစ်သောအဖူငယ်၊ အဖူကြီးရှိသည်၊ အဟောသိ၊ သာ-သည်၊ ကဏ္ဍာဝန္တိ-ယားလသော်၊ ဝါ-ကြောင့်၊ ဂန္ဓာ၊ သယနေ-၌၊ နိပဇ္ဇိ-ပြီ၊ တကြာပိ-ထိုအိပ်ရာ၌လည်း၊ ကဿစုဏ္ဏေဟိ-တို့သည်၊ ခါဒိယမာနာယ-ကိုက်ခဲနှိပ်စက်အပ်သော်၊ ဝါ-ကြောင့်၊ [**ခဇုသိ ကဿယာ** တိ ကဿရောဂေန ခါဒိယသိ၊ ဗာဓိယသိတိ အတ္ထော(ပေတ. ၄-၈၁)]ကို ကြည့်ပေးသည်။ အဿာ-၏၊ ခရတရာ-သာ၍ ကြမ်းတမ်းသော၊ ဝေဒနာ-သည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇိ-ပြီ၊ တဒါ-၌၊ အဂ္ဂမဟေသီ-သည်၊ ရောဟိနီ-သည်၊ အဟောသိ-ပြီ၊ ဣတိ-ပြီ။

ဥပ္ပက္ခပ္ပက္ခံ။ ။ပစ္စတိတိ ပက္ခံ၊ [ပစ+တ၊] ဥဒ္ဓံ ဥဒ္ဓံ+ပက္ခံ ဥပ္ပက္ခံ၊ ဝိစ္ဆာဘိက္ခုညေသု ဒွေ(မောက်-၁, ၅၄)သုတ်ဖြင့် “ဥပ္ပက္ခံ ဥပ္ပက္ခံ”ဟု ၂ရုပ်ပြု၊ သျာဒိလောပေါ ပုဗ္ဗဿေ-ကဿ(မောက်-၅၅)သုတ်ဖြင့် ရှေ့ပုဒ်၌ ဝိဘတ်ကိုချေ၊ (ဥပ္ပက္ခံ ဥပ္ပက္ခံ)၊ ဣကို နောင် ဥသိုကပ်လျှင် “ဥပ္ပက္ခပ္ပက္ခံ”ဟု ဖြစ်သည်။(သံဋီ-၂, ၁၈၅၊ သာရတ္ထ-၂, ၂၉၅)

ဂဏ္ဍာဂဏ္ဍဇာတံ။ ။ဂဏ္ဍန္တိ သန္နိစယန္တိ ပုဗ္ဗာဒယော ဧတ္တာတိ ဂဏ္ဍော၊ [ဂဉ္ဇသန္နိစယေ+ကါ-ရူဘာ-၂, ၅၇၅၊] ဂစ္ဆတိ သုနဘာဝန္တိ ဂဏ္ဍော၊ [ဂမု+သု-မောက်-၇, ၅၈၊] ဂဏ္ဍတိ ဖောဋ္ဌော ဘဝတိတိ ဂဏ္ဍော(ပါစိယော-၂၃၈)၊ မဟန္တော+ဂဏ္ဍော အဂဏ္ဍော-ကြီးသောအနာဖု၊ နသဒ္ဓါ ဝုဒ္ဓိအနက်ဟော၊ တွဲဘက်ဂဏ္ဍသဒ္ဓါသည် အနာဖုမှန်သမျှကို ဟောနိုင်သော်လည်း အဂဏ္ဍအရ အနာဖုကြီးမှ ကြွင်းသော အနာဖုငယ်ကို ပါရိသေသနည်း၊ ဂေါဗလိဗဒ္ဓနည်းအားဖြင့် ယူရသည်၊ ဂဏ္ဍော စ+အဂဏ္ဍော စ ဂဏ္ဍာဂဏ္ဍော-အဖူကြီးအဖူငယ်၊ ထိုနောင် “ဂဏ္ဍာဂဏ္ဍော+ဇာတော ယတ္ထာတိ ဂဏ္ဍာဂဏ္ဍဇာတံ-ဖြစ်သော အဖူကြီးအဖူငယ်ရှိသောကိုယ်”ဟု ဆက်ပါ။

သတ္တာ-သည်၊ ကုမံ အတိတံ-ကို၊ အာဟရိတ္တာ-၍၊ “ရောဟိနိ! တဒါ-၌၊ တယာ ဧဝ-သည်သာ၊ တံ ကမ္မံ-ကို၊ ကတံ-ပြီ၊ ဟိ-မှန်၊ အပ္ပမတ္တကာပိ-နည်းသော အတိုင်းအရှည်ရှိသည်လည်းဖြစ်သော၊ ကောဓော ဝါ-ကိုလည်း၊ ကာတုံ-ငှာ၊ ယုတ္တရူပေါ-သင့်သောသဘောရှိသည်၊ န (ဟောတိ) ဧဝ-သည်သာ၊ (အပ္ပမတ္တကာပိ-သော၊) ကုဿာ ဝါ-ကိုလည်း၊ (ကာတုံ-ငှာ၊ ယုတ္တရူပေါ-သည်၊ န (ဟောတိ) ဧဝ-သည်သာ)” ကုတိ-သို့၊ ဝတ္တာ၊ ကုမံ ဂါထံ၊ အာဟ၊ (ကိ)၊ “ကောဓံ၊ ပေ၊ ဒုက္ခာ”တိ-၍၊ (အာဟ)။

ကောဓံ ဇဟေ ဝိပ္ပဇဟေယျ မာနံ၊ သံယောဇနံ သဗ္ဗမတိက္ကမေယျ။

တံ နာမရူပသ္မိမသဇ္ဇမာနံ၊ အကိဉ္ဇနံ နာနုပတန္တိ ဒုက္ခာ။

ကောဓံ-ဒေါသအမျက်၊ ခြောင်းခြောင်းထွက်သည့်၊ စိတ်ပျက်စိတ်ဆိုး၊ စိတ်ကောက်မျိုးကို၊ ဇဟေ(ဇဟေယျ)-တစ်ရံတစ်ဆစ်မျှ၊ မဖြစ်ရအောင်၊ မချပုံသေ၊ ပယ်စွန့်လေရာ၏။ မာနံ-ငါငါထောင်လွှား၊ ငါတကားဟု၊ ထောင်လွှားတက်ကြွ၊ မာန်မာနကို၊ ဝိပ္ပဇဟေယျ-တစ်ရံတစ်ဆစ်မျှ၊ မဖြစ်ရအောင်၊ မချပုံသေ၊ ပယ်စွန့်လေရာ၏။ သဗ္ဗံ သံယောဇနံ-သံသရာဝဋ်မှ၊ မလွတ်ရအောင်၊ တုပ်နှောင်ဖွဲ့ယှဉ်၊ အလုံးစုံသော သံယောဇနံကို၊ အတိက္ကမေယျ-မဆွယ်အပွား၊ တကယ်မများအောင်၊ ပယ်ရှားလွန်မြောက်လေရာ၏။ နာမရူပသ္မိ-ခန္ဓာ၅ပါး၊ ရုပ်နာမ်တရား၌၊ အသဇ္ဇမာနံ-ငါ့ရုပ်ဝေဒနာ၊ ငါ့ခန္ဓာဟု၊ စွဲကာမှတ်ဘိ၊ ကပ်ငြိခြင်းမရှိသော၊ အကိဉ္ဇနံ-ရာဂဒေါသ၊ မောဟကင်းဘိ၊ ကြောင့်ကြလည်းမရှိသော၊ တံ (ပုဂ္ဂလံ)-ဤပြဆိုအပ်၊ ဂုဏ်သကတ်ဖြင့်၊ သင့်မြတ်ထုတ်ဆို၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်သို့၊ ဒုက္ခာ-ကိုယ်စိတ်နှစ်ဝ၊ ပင်ပန်းရသည့်၊ ရှုပ်သမျှအကြောင်း၊ ဒုက္ခအပေါင်းတို့သည်၊ နာနုပတန္တိ-ကောဓမာန၊ စသည်ခပင်း၊ အကြောင်းကင်းသဖြင့်၊ အရှင်းပုံသေ၊ မကျရောက်နိုင်လေကုန်သတည်း။

တတ္ထ-၌၊ ကောဓန္တိ-ကား၊ **သဗ္ဗာကာရံ**-အလုံးစုံသော အပြားရှိသော၊

သဗ္ဗာကာရံ။ ။သဗ္ဗော+အာကာရော ယဿာတိ သဗ္ဗာကာရော-အလုံးစုံသော အပြားရှိသောကောဓ၊ အာကာရသဒ္ဒါ ပကာရအနက်ကို ဟော၏။ ကောဓသည် (၁) အလိုရှိအပ်သော ဝတ္ထု(ဣဋ္ဌာရံ)ကို မှီ၍ဖြစ်သော ကောဓ၊ (၂) အလိုမရှိအပ်သော

ကောဓမ္မိ-ကိုလည်းကောင်း၊ နဝဝိဓံ-၉ပါးအပြားရှိသော၊ မာနမ္မိ-ကိုလည်းကောင်း၊ [ဓမ္မဘာ-၂၊ ၆၁၅၅] ဇဟေယျ-စွန့်ရာ၏။ သံယောဇနန္တိ-ကား၊ ကာမရာဂသံယောဇနာဒိကံ-ကာမရာဂသံယောဇဉ်အစရှိသော၊ ဒသဝိဓမ္မိ-၁၀ပါးအပြားရှိသည်လည်းဖြစ်သော၊ သဗ္ဗသံယောဇနံ-ကို၊ အတိက္ကမေယျ-လွန်မြောက်နိုင်ရာ၏။ အသဇ္ဇမာနန္တိ-ကား၊ အလဂ္ဂမာနံ-မကပ်ငြိသော။ ဟိ-မှန်၊ ယော-သည်၊ “မမ-၏၊ ရူပံ-တည်း၊ မမ-၏၊ ဝေဒနာ-တည်း၊” ဣတိအာဒိ-နာ-ဤသို့ အစရှိသော၊ နယေန-နည်းဖြင့်၊ နာမရူပံ-ကို၊ ပဋိဂ္ဂဏှာတိ-စွဲယူ၏၊ စ-သည်သာမကသေး၊ တသ္မိ-ထိုရုပ်ဝေဒနာသည်၊ ဘိဇ္ဇမာနေ-ပျက်စီးလသော်၊ သောစတိ-ဝမ်းနည်း၏၊ ဝိဟညတိ-ပင်ပန်း၏၊ အယံ-ဤပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ နာမရူပသ္မိ-၌၊ သဇ္ဇတိ နာမ-ကပ်ငြိသည် မည်၏၊ ဧဝံ-သို့၊ အဂ္ဂဏှန္တော-မစွဲယူလသော်၊ အဝိဟညန္တော-မပင်ပန်းလသော်၊ န သဇ္ဇတိ နာမ-မကပ်ငြိသည်မည်၏၊ ဧဝံ-သို့၊ အသဇ္ဇမာနံ-မကပ်ငြိသော၊ ရာဂါဒိနံ-တို့၏၊ အဘာဝေန-မရှိခြင်းကြောင့်၊ အကိဉ္စနံ-ဖိစီး နှိပ်စက်တတ်သော ရာဂစသောတရားမရှိသော၊ တံ ပုဂ္ဂလံ-သို့၊ ဒုက္ခာ နာမ-တို့မည်သည်၊ နာနုပတန္တိ-မကျရောက်နိုင်ကုန်၊ ဣတိ အတ္ထော။

ဝတ္ထု(အနိဋ္ဌာရုံ)ကို မှီ၍ ဖြစ်သော ကောဓဟု ၂မျိုးရှိ၏။ ထိုတွင် ကောဓသည် ပင်ကိုယ်အားဖြင့် အလိုမရှိအပ်သောဝတ္ထု(အနိဋ္ဌာရုံ)ကို မှီ၍ ဖြစ်တတ်၏။ ထို့ပြင် အာယာတဝတ္ထု၉ပါးကြောင့်လည်း ဖြစ်တတ်၏။ ထိုသို့သော ကောဓသည် အလိုမရှိအပ်သောဝတ္ထုကို မှီ၍ဖြစ်သော ကောဓမည်၏။ အလိုရှိအပ်သော ဝတ္ထုကို လုယူလိမ့်မည်ဟု ယုံမှားသံသယရှိသူမှာလည်းကောင်း၊ လုယူစဉ်မှာလည်းကောင်း၊ လုယူပြီးမှာလည်းကောင်း ကောဓဖြစ်တတ်၏။ ထို့ပြင် အလိုရှိအပ်သော ဝတ္ထုကို ဖောက်ပြန်ပျက်စီးတော့မည်ဟု ယုံမှားသံသယရှိသူမှာလည်းကောင်း၊ ဖောက်ပြန်ပျက်စီးစဉ်မှာလည်းကောင်း၊ ဖောက်ပြန်ပျက်စီးပြီးမှာလည်းကောင်း ကောဓဖြစ်တတ်၏။ ထိုသို့သော ကောဓသည် အလိုရှိအပ်သော ဝတ္ထုကို မှီ၍ဖြစ်သော ကောဓမည်၏။ ထိုကောဓ ၂မျိုးကို “သဗ္ဗာကာရံ”ဟု ဆိုလိုဟန် တူသည်။ (မဟာနိ-၂၀၆၊ ၂၀၇)

တံ... နာနုပတန္တိ ဒုက္ခာ။ ။သံ. ၄-၁၊ ၆၀၌ “နာနုပတန္တိ ဒုက္ခာတိ ဝဋ္ဋဒုက္ခာပန တဿ ဥပရိ န ပတန္တိ”ဟု ဖွင့်၏။ ဤအဖွင့်၌ “တဿ ဥပရိ”ဖြင့် “တံ”၌ ဒုတိယာဝိဘတ်၏ ဆဋ္ဌိအနက်ဖြစ်ကြောင်း၊ “န ပတန္တိ”ဖြင့် “အနုပပတန္တိ”၌ အနုဥပသာရ၏ အနက်မဲ့ဖြစ်ကြောင်းကို ပြသည်။ ထိုအလို “ဒုက္ခာ-ဝဋ္ဋဆင်းရဲတို့သည်၊ တံ-ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏၊ (ဥပရိ-အပေါ်၌)၊ နာနုပတန္တိ-မကျရောက်နိုင်ကုန်”ဟု ပေးပါ။

ဒေသနာဝသာနေ-၌၊ ဗဟူ-တို့သည်၊ သောတာပတ္တိဖလာဒီနိ-တို့သို့၊ ပါ-
ပုဏိသု-ကုန်ပြီ၊ [ဣတိ-အနက်မဲ့] ရောဟိနီပိ-သည်လည်း၊ သောတာပတ္တိဖလေ-
၌၊ ပတိဋ္ဌိတာ-ပြီ၊ တံဇ္ဇဏညေဝ-၌ပင်၊ အဿာ-၏၊ သရီရံ-သည်၊ သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏံ-
သည်၊ အဟောသိ-ပြီ။

သာ-သည်၊ တတော-ထိုလူ့ဘဝမှ၊ စုတာ-သည်၊ (သမာနာ-သော်) တာဝ-
တိသဘာဝနေ-၌၊ စတုန္တံ-ကုန်သော၊ ဒေဝပုတ္တာနံ-တို့၏၊ သီမန္တရေ-အပိုင်းအခြား
၏အတွင်း၌၊ နိဗ္ဗတ္တိတွာ-၍၊ ပါသာဒိကာ-မြင်သူ၏စိတ် ကြည်လင်ခြင်းကို
ဖြစ်စေတတ်သည်၊ ရူပသောဘဂ္ဂပ္ပတ္တာ-ရုပ်အဆင်း၏ တင့်တယ်သည်၏အဖြစ်
သို့ ရောက်သည်၊ [ဓမ္မဘာ-၁, ၅၂၉၊ ဓမ္မဘာ-၂, ၅၁၂၅၊] အဟောသိ-ပြီ၊ စတ္တာရော
ပိ-ကုန်သော၊ ဒေဝပုတ္တာ-တို့သည်၊ တံ-ကို၊ ဒိသွာ-၍၊ ဥပ္ပန္နသိနေဟာ-ဖြစ်သော
ချစ်ခြင်းရှိကုန်သည်၊ ဟုတွာ၊ “မမ-၏၊ သီမာယ-အပိုင်းအခြား၏၊ အန္တော-
အတွင်း၌၊ နိဗ္ဗတ္တာ-ဖြစ်ပြီ၊ မမ-၏၊ သီမာယ-၏၊ အန္တော-၌၊ နိဗ္ဗတ္တာ-ပြီ” ဣတိ-
သို့၊ ဝိဝဒန္တာ-ဆန့်ကျင့်ဘက်ပြောဆိုကုန်လသော်၊ ဝါ-ငြင်းခုံကုန်လသော်၊ ဒေဝ-
ရညော-သော၊ သက္ကဿ-၏၊ သန္တိကံ-သို့၊ ဂန္ဓာ-၍၊ “ဒေဝ! ဣမံ-ဤနတ်သမီးကို၊
နိဿာယ-၍၊ နော-တို့၏၊ **အဇ္ဈော**-တရားအမှုသည်၊ (တရားတပေါင်သည်)၊
ဥပ္ပန္နော-ပြီ၊ တံ-ကို၊ ဝိနိစ္ဆိနာထ-ဆုံးဖြတ်ပေးပါကုန်၊” ဣတိ-သို့၊ အာဟံသု-
ကုန်ပြီ၊ သက္ကောပိ-သည်လည်း၊ တံ-ထိုနတ်သမီးကို၊ ဩလောကေတွာဝ-၍
သာလျှင်၊ ဥပ္ပန္နသိနေဟော-သည်၊ ဟုတွာ၊ ဧဝံ-သို့၊ အာဟ၊ (ကိ)၊ “ဣမာယ-
ဤနတ်သမီးကို၊ ဝေါ-တို့သည်၊ ဒိဋ္ဌကာလတော-မြင်အပ်ရာအခါမှ၊ ပဋ္ဌာယ-
၍၊ ကထံ-လျှင်၊ စိတ္တာနိ-တို့သည်၊ ဥပ္ပန္နာနိ-ဖြစ်ကုန်သနည်း?” ဣတိ-ပြီ၊ အထ-
၌၊ ဧကော-တစ်ပါးသော နတ်သားသည်၊ အာဟ၊ (ကိ)၊ “တာဝ-စွာ၊ မမ-၏၊

အဇ္ဈော။ ။ အဗ္ဗုနံ အဘိယုဗ္ဗနံ အဇ္ဈော၊ [အဗ္ဗု အဘိယောဂေ+အ၊-နိတိဓာတု-
၅၈၊ ပါစိယော-၁၄၇ဝိဓာနံ၊] ဤအလို တတိယကွရာဖြင့် “အဇ္ဈော”ဟု ရှိရမည်၊ မဇ္ဇိ-
၂, ၁၈၇၌ “ပစ္စတ္ထိကာ အဋ္ဌိယန္တိ ဒုက္ခာယန္တိ ဧတေနာတိ အဇ္ဈော၊ ဝိနိစ္ဆိတဗ္ဗ-
ဝေါဟာရော”ဟု ပထမကွရာဖြင့် ဆို၏၊ သက္ကတအလို တတိယကွရာဖြင့် “အဇ္ဈော”
ဟုလည်းကောင်း၊ သာသနာတော်ကျမ်းအလို ပထမကွရာဖြင့် “အဇ္ဈော”ဟု လည်း
ကောင်း ရှိရမည်ဟု ဓာတွတ္တံ၌ ဆို၏။

ဥပ္ပန္နစိတ္တံ-ဖြစ်ပေါ်လာသောစိတ်သည်။ သင်္ခါမဘေရိ ဝိယ-စစ်မြေပြင်၌ စည်ကဲသို့၊ သန္နိသီဒိတုံ-ကောင်းစွာ တည်ငြိမ်နေခြင်းငှာ၊ (ကောင်းစွာ ဆုတ်နစ်ခြင်းငှာ)၊ နာသက္ခိ-ပါ။” ကုတိ-ပြီ၊ ဒုတိယော-၂ပါးမြောက်နတ်သားသည်၊ “မမ-၏၊ စိတ္တံ-သည်၊ ပဗ္ဗတနဒိ ဝိယ-တောင်ပေါ်မှ စီးဆင်းသော မြစ်ကဲ့သို့ (တောင်ကျရေကဲ့သို့)၊ [ပဗ္ဗတနဒိ ဝိယာတိ ပဗ္ဗတာ နိက္ခမိတွာ သီယသောတေန သန္တမာနာနဒိ ဝိယ၊-ဓမ္မဒီ-၃၀၄။] သီယံ-စွာ၊ ပဝတ္တတိယေဝ-ဖြစ်သည်သာ၊” ကုတိ-ပြီ၊ တတိယော-သည်၊ “မမ-၏၊ [အက္ခိနိဉ္စစပ်၊] ကုမိဿာ-ကို၊ ဒိဌကာလတော-မှ၊ ပဌာယ-၍၊ ကက္ကဋ္ဌဿ-ပုဇ္ဇန်၏၊ အက္ခိနိ ဝိယ-မျက်လုံးတို့ကဲ့သို့၊ အက္ခိနိ-တို့သည်၊ နိက္ခမိသု-ထွက်ကုန်ပြီ၊” ကုတိ-ပြီ၊ စတုတ္ထော-သည်၊ “မမ-၏၊ စိတ္တံ-သည်၊ စေတိယေ-၌၊ ဥဿာပိတဓဇော ဝိယ-ထောင်စိုက်အပ်သော အလံတံခွန်ကဲ့သို့၊ နိစ္စလံ-မလှုပ်မရှား၊ ဌာတုံ-တည်ခြင်းငှာ၊ နာသက္ခိ-ပါ။” ကုတိ-ပြီ၊ အထ-၌၊ နေ-ထိုနတ်သားတို့ကို၊ သက္ကော-သည်၊ အာဟ-ပြီ၊ (ကိ)၊ “တာတာ-အမောင်တို့၊ တာဝ-စွာ၊ တုမ္မာကံ-တို့၏၊ စိတ္တာနိ-တို့သည်၊ ပသယုရူပါနိ-သည်းခံအပ်သည်၏၊ အဖြစ်ဟူသော သဘောရှိကုန်သေး၏၊ အဟံ ပန-သည်ကား၊ ကုမံ-ဤနတ်သမီးကို၊ လဘန္တော-သော်၊ ဇီဝိဿာမိ-အသက်ရှင်လိမ့်မည်၊ အလဘန္တဿ-သော်၊ မေ-၏၊ မရဏံ-သည်၊ ဘဝိဿတိ-မည်၊” ကုတိ-ပြီ၊ ဒေဝ-ပုတ္တာ-တို့သည်၊ “မဟာရာဇ၊ တုမ္မာကံ-တို့၏၊ မရဏေန-ဖြင့်၊ အတ္ထော-သည်၊ နတ္ထိ-ပါ။” ကုတိ-ပြော၍၊ တံ-ထိုနတ်သမီးကို၊ သက္ကဿ-အား၊ ဝိဿဇေတွာ-ပေးစွန့်၍၊ ပက္ကမိသု-ကုန်ပြီ၊ သာ-သည်၊ သက္ကဿ-၏၊ ပိယာ-သည်၊ မနာပါ-သည်၊ အဟောသိ-ပြီ၊ “အသုကကီဋ္ဌံ နာမ-ဤမည်သော ကစားရာဌာနသို့၊ ဂစ္ဆာမ-ကုန်စို့၊” ကုတိ-သို့၊ ဝုတ္တေ-သော်၊ သက္ကော-သည်၊ တဿာ-၏၊ ဝစနံ-ကို၊ ပဋိက္ခိပိတုံ-ငှာ၊ နာသက္ခိ-နိုင်၊ ကုတိ-ရောဟိနီခတ္တိယကညာဝတ္ထု ပြီးပြီ။

ရောဟိနီခတ္တိယကညာဝတ္ထုဘာသာသီကာ ပြီးပြီ။

၂-အညတရတိက္ခဝတ္ထုဘာသာသီကာ

ယော ဝေ ဥပ္ပတိတန္တိ ကုမံ ဓမ္မဒေသနံ သတ္တာ အဂ္ဂိဠဝေ-အဂ္ဂိဠဝမည်

သော၊ (အာဠဝိမြို့အနီးဝယ် အကောင်းမြတ်ဆုံးဖြစ်သော)၊ စေတိယေ-စေတီ၌၊
 (နတ်ကွန်းနေရာဝယ် ဆောက်လုပ်ထားအပ်သော ကျောင်း၌)၊ [ဓမ္မဘာ-၄၊ ၁၉၆
 ၈၊] ဝိဟရန္တော အညတရံ ဘိက္ခု အာရဗ္ဗ ကထေသိ။ ဟိ-ချဲ့၊ သတ္တာရာ-သည်၊
 ဘိက္ခုသံဃဿ-အား၊ သေနာသနေ-ကို၊ အနုညာတေ-ခွင့်ပြုတော်မူအပ်သော်၊
 ရာဇဂဟသေဌိအာဒိဟိ-ရာဇဂြိုဟ်သူဌေးအစရှိသူတို့သည်၊ သေနာသနေသု-
 တို့ကို၊ ကရိယမာနေသု-ဆောက်လုပ်အပ်ကုန်လသော်၊ ဧကော-သော၊ အာဠဝိ-
 ကော-အာဠဝိပြည်၌ မွေးဖွားသော၊ [အာဠဝိယံ+ဇာတော အာဠဝိကော၊-သံ၊ ၄-
 ၁၊ ၁၇၄၊] ဘိက္ခု-သည်၊ အတ္တနော-ဖို့၊ ဝါ-အတွက်၊ သေနာသနံ-ကို၊ ကရော-
 န္တော-သော်၊ ဧကံ-သော၊ မနာပရက္ခံ-နှစ်သက်ဖွယ်သစ်ပင်ကို၊ ဒိသ္မာ၊ ဆိန္ဒိတံ-
 ဌာ၊ အာရဘိ-ပြီ၊ ပန-ဆက်၊ တတ္ထ-ထိုသစ်ပင်၌၊ နိဗ္ဗတ္တာ-သော၊ ဧကော-သော၊
 တရုဏပုတ္တာ-ငယ်ရွယ်နုနယ်သော သားရှိသော၊ ဒေဝတာ-နတ်သမီးသည်၊
 ပုတ္တံ-ကို၊ အင်္ဂေန-ရင်ခွင်ဖြင့်၊ အာဒါယ-၍၊ ဌိတာ-လျက်၊ ယာစိ-တောင်းပန်ပြီ၊
 (ကံ)။ “သာမိ၊ မေ-၏၊ ဝိမာနံ-ဗိမာန်ကို၊ မာ ဆိန္ဒိ-မဖြစ်ပါနှင့်၊ ပုတ္တံ-ကို၊ အာ-
 ဒါယ-၍၊ အနာဝါသာ-နေစရာမရှိသည်၊ (ဟုတ္တာ)၊ ဝိစရိတံ-ဌာ၊ န သက္ခိဿာမိ-
 နိုင်ပါ” ကုတိ-ပြီ၊ သော-သည်၊ “အဟံ-သည်၊ အညတြ-အခြားအရပ်၌၊ ဤဒိသံ-
 သော၊ ရုက္ခံ-ကို၊ န လဘိဿာမိ-ရမည်မဟုတ်၊” ကုတိ-တွေး၍၊ တဿာ-ထို
 နတ်သမီး၏၊ ဝစနံ-ကို၊ နာဒိယိ-မနာယူ၊ သာ-သည်၊ “တာဝ-စွာ၊ ဣမမ္ပိ ဒါရကံ-
 ဤနတ်ကလေးကိုလည်း၊ ဩလောကေတွာ-ကြည့်၍၊ ဩရမိဿတိ-ရှောင်လိမ့်
 မည်” ကုတိ-၍၊ ပုတ္တံ-ကို၊ ရုက္ခသာခါယ-သစ်ကိုင်းခွကြား၌၊ ဌပေသိ-ထားပြီ၊
 သောပိ ဘိက္ခု-သည်လည်း၊ ဥက္ခိပိတံ-မြှောက်ချီအပ်သော၊ ဖရသု-ပုဆိန်ကို၊
 သန္ဓာရေတုံ-ကောင်းစွာဆောင်ထားခြင်းဌာ၊ (ထိန်းထားခြင်းဌာ)၊ အသက္ကောန္တော-

ရုက္ခသာခါယ ဌပေသိ။ ။ ရုက္ခဌကဝိမာန(သစ်ပင်၌ တည်သောဗိမာန်)၊ သာဓဋ္ဌ-
 ဝိမာန(သစ်ကိုင်း၌ တည်သောဗိမာန်)ဟု ၂မျိုးရှိရာ သာဓဋ္ဌဝိမာန(သစ်ကိုင်း၌ တည်
 သောဗိမာန်)ဖြစ်သောကြောင့် “ရုက္ခသာခါယ”ဟု ဆိုသည်။ ထိုသာဓဋ္ဌဝိမာန(သစ်
 ကိုင်း၌ တည်သောဗိမာန်)သည် သစ်ကိုင်းအားလုံးကျိုးပျက်လျှင် ထိုဗိမာန်အားလုံး
 ပျက်စီး၏။ ရုက္ခဌကဝိမာန(သစ်ပင်၌ တည်သောဗိမာန်)ကား သစ်မြစ်တည်ရှိနေသမျှ
 မပျက်စီး။ (သာရတ္ထ-၃၊ ၁၆)

မစွမ်းနိုင်သည်။ (ဟုတ္တာ)။ ဒါရကဿ-နတ်ကလေး၏။ **ဗာဟု**-လက်မောင်းကို **ဆိန္ဒူ**-ဖြတ်မိပြီ၊ ဒေဝတာ-သည်၊ ဥပ္ပန္နဗလဝကောဓာ-ဖြစ်သော အားကြီးသော အမျက်ဒေါသရှိသည်။ (ဟုတ္တာ)။ “နံ-ထိုရဟန်းကို၊ ပဟရိတ္တာ-ပုတ်ခတ်၍၊ မာ-ရေဿာမိ-သေစေအံ့၊ ဝါ-သတ်အံ့” ကူတိ-ကြံ၍၊ ဥဘော-၂ဖက်ကုန်သော၊ ဟတ္ထေ-တို့ကို၊ ဥက္ခိပိတ္တာ-မြှောက်၍၊ တာဝ-စွာ၊ ဧဝံ-သို့၊ စိန္တေသိ-ပြီ၊ (ကိ)။ “အယံ ဘိက္ခု-သည်၊ သီလဝါ-သီလရှိ၏၊ အဟံ-သည်၊ ကုမံ-ကို၊ သစေ မာရေ-ဿာမိ-အံ့၊ (ဧဝံသတိ)၊ နိရယဂါမိနီ-ငရဲသို့ သွားရောက်ရသည်၊ [နိရယံ ဂစ္ဆတိတိ နိရယဂါမိနီ၊ နိရယ+ဂါမိ+ကုနီ-အဘိ၊ ၄-၂, ၄၃၅၊ သမ္မောဘာ-၃, ၂၈၁၊] ဘဝိဿာ-မိ-မည်၊ သေသဒေဝတာပိ-တို့သည်လည်း၊ အတ္တနော-၏၊ ရုက္ခံ-ကို၊ ဆိန္ဒူ-ဖြတ်ကုန်သော၊ ဘိက္ခု-တို့ကို၊ ဒိသွာ-၍၊ ‘အသုကဒေဝတာယ-ဤမည်သော နတ်သည်၊ ဧဝံ နာမ-ဤအမည်ရှိသော၊ ဘိက္ခု-ကို၊ မာရိတော-သေစေအပ်ပြီ၊ (သတ်အပ်ပြီ)’ ကူတိ-သို့၊ မံ-ကို၊ ပမာဏံ-နှိုင်းယှဉ်ကြောင်းကို၊ (သက်သေကို)၊ ကတ္တာ-၍၊ [မံ ပမာဏံ ကတ္တာတိ မံ ပမာနံ ကတ္တာ၊ သက္ခံ ကတ္တာတိ အတ္ထော-ဓမ္မဋီ-၃၀၅၊] ဘိက္ခု-တို့ကို၊ မာရေဿန္တိ-ကုန်လိမ့်မည်၊ အယဉ္ဇ-ဤရဟန်းသည် လည်း၊ သဿာမိကော-ပိုင်ရှင်ရှိသော၊ ဘိက္ခု-တည်း၊ သာမိကဿေဝ-ပိုင်ရှင် အားသာလျှင်၊ နံ-ထိုရဟန်းကို၊ ကထေဿာမိ-ပြောစေအံ့” ကူတိ-၍၊ ဥက္ခိတ္တ-ဟတ္ထေ-မြှောက်အပ်ပြီးသော လက်တို့ကို၊ အပနေတ္တာ-ပယ်ရှား၍၊ (ရုတ်သိမ်း၍)၊ ရောဒမာနာ-လျက်၊ သတ္တု-၏၊ သန္တိကံ-သို့၊ ဂန္ဓာ၊ ဝန္တိတ္တာ-၍၊ ဧကမန္တံ-၌၊

ဗာဟု ဆိန္ဒူ။ ။ဓမ္မဋီ-၃၀၄၌ “ဗာဟု ဆိန္ဒူတိ ဗာဟုမူလေ ဆိန္ဒူ”ဟု ဖွင့်၏။ ထိုအလို ဗာဟု၌ အံဝိဘတ်ကို သတ္တမိအနက်ယူ၍ “ဗာဟု-လက်မောင်းရင်း၌”ဟု ပေးရမည်၊ သို့သော် “ဗာဟု ထနမူလေယေဝ ဆိန္ဒူ(ဝိ၊ ၄-၃, ၂၅)၊ **ဗာဟု ထနမူလေ-ယေဝ ဆိန္ဒူ**တိ အံသေန သဒ္ဓိံ ဗာဟံ ဆိန္ဒူ(သာရတ္ထ-၃, ၁၆)”ဟု ဆိန္ဒူ၏ အာဓာရကို ထည့်ဖွင့်သောကြောင့် ဗာဟုကို ကံအနက်ပေးခြင်းသာ ကောင်း၏။ ပခုံးနှင့်တကွ လက်မောင်းကို ဖြတ်မိခြင်းကို “ဗာဟု ဆိန္ဒူ”ဟု ဆိုလိုသည်။ ဤစကားကြောင့် ရုက္ခစိုးနတ် များ၏ ကိုယ်ကို ခုတ်ဖြတ်အပ်၊ခုတ်ဖြတ်နိုင်သည်။ (ခုတ်ဖြတ်၍ ရသည်)။ စတုမဟာ ရာဇစသောနတ်တို့၏ ကိုယ်ကိုကား ခုတ်ဖြတ်၍မရ၊ ခုတ်ဖြတ်လျှင် မပြတ်ဟု မှတ်ရာ ၏။ (ဝိ၊ ၄-၃, ၂၅၊ သာရတ္ထ-၃, ၁၆)

အဋ္ဌာသိ-ရပ်ပြီ၊ အထ-၌၊ နံ-ကို၊ သတ္တာ-သည်၊ “ဒေဝတေ-နတ်သမီး! ကိ-
 ဘာနည်း? (တစ်နည်း) ကိ-အဘယ်ကြောင့် (ရောဒိတွာ-၍၊ အဋ္ဌာသိ-နည်း?)”
 ကူတိ-သို့၊ အာဟ-ပြီ၊ သာ-သည်၊ “ဘန္တေ! တုမှာကံ-တို့၏၊ သာဝကေန-သည်၊
 မေ-၏၊ (ဥပရိ-၌) ကုဒံ နာမ-ဤမည်သောအမှုကို၊ ကတံ-ပြီ၊ အဟမ္ပိ-သည်
 လည်း၊ နံ-ကို၊ မာရေတုကာမာ-သည်၊ ဟုတွာ-၍၊ ကုဒံ နာမ-ဤမည်သော
 အကြံကို၊ စိန္တေတွာ-၍၊ အမာရေတွာဝ-မသေစေမှု၍သာလျှင်၊ ဝါ-မသတ်မှု
 ၍သာလျှင်၊ ကုဓ-ဤနေရာသို့၊ အာဂတာ-ပြီ၊” ကူတိ-သို့၊ သဗ္ဗံ-သော၊ တံ
 ပဝတ္တိ-ကို၊ ဝိတ္တာရတော-အားဖြင့်၊ အာရောစေသိ-ပြီ။

သတ္တာ-သည်၊ တံ-ကို၊ သုတွာ-၍၊ “ဒေဝတေ-နတ်သမီး! သာဓု သာဓု-
 ကောင်းပေစွ ကောင်းပေစွ၊ ဘန္တံ-လှုပ်လှုပ်ရှားရှားပြေးသွားနေသော၊ ရထံ -
 ကို၊ (နိဂ္ဂဏှာတိ) ဝိယ-နှိပ်ကွပ်သကဲ့သို့၊ ဧဝံ-တူ၊ ဥဂ္ဂတံ-အထက်ထက်၌ ဖြစ်
 ပေါ်လာသော၊ ကောပံ-ဒေါသကို၊ နိဂ္ဂဏှမာနာယ-နှိပ်ကွပ်လသော်၊ ဝါ-ခြင်း
 ကြောင့်၊ ဝါ-သော၊ တေ-သည်၊ သာဓု-ကောင်းသော အမှုကို၊ ကတံ-ပြီ၊ ”
 ကူတိ-သို့ ဝတွာ၊ ကူမံ ဂါထံ၊ အာဟ၊ (ကိ) “ယော၊ ပေ၊ ဇနော”တိ-၍၊ (အာဟ)။

**ယော ဝေ ဥပ္ပတိတံ ကောမံ၊ ရထံ ဘန္တံ ဝါရယေ၊
 တမဟံ သာရထိ ဗြုမိ၊ ရသ္မိဂ္ဂါဟော ကုတရော ဇနော။**

သာရထိ-ရထားထိန်းသည်၊ ဘန္တံ-လှုပ်လှုပ်ရှားရှား ပြေးသွားနေသော၊ ရထံ-
 ရထားကို၊ (ဝါရေတိ) ကူဝ-မလိုရာအရပ်သို့ မသွားအောင် တားမြစ်သကဲ့သို့၊
 (တထာ-တူ) ယော-အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဝေ-စင်စစ်၊ ဥပ္ပတိတံ-အထက် အထက်
 ၌ ဖြစ်ပေါ်လာသော၊ ကောမံ-ဒေါသကို၊ ဝါရယေ-တားမြစ်နိုင်၏၊ တံ-ထိုပုဂ္ဂိုလ်
 ကို၊ သာရထိ-ရထားထိန်းဟူ၍၊ အဟံ-ငါဘုရားသည်၊ ဗြုမိ-ဟောတော်မူ၏၊
 ကုတရော-ကောဓကို တားနိုင်သူမှ တစ်ပါးသော၊ ဇနော-ရထားမောင်းသူ
 လူအပေါင်းသည်၊ ရသ္မိဂ္ဂါဟော-ရထားမြင်း၏ ကြိုးကို ကိုင်သူသာတည်း။

တတ္ထ-၌၊ ဥပ္ပတိတန္တိ-ကား၊ ဥပ္ပန္နံ-ဖြစ်တတ်ဖြစ်နိုင်သော။ ရထံ ဘန္တံ ဝါတိ-

ဥပ္ပတိတံ။ ။ဥဒ္ဓံ ဥဒ္ဓံ+ပတိတော ဂတော ပဝတ္ထောတိ ဥပ္ပတိတော-မိမိ၏ အထက်
 အထက်၌ ဖြစ်သောကောဓ(သုတ္တနိံ. ၄-၁, ၄၊ သာရတ္ထ-၃, ၁၇)၊ (တစ်နည်း) ဥပရိ+

ကား၊ ယထာ နာမ-ဥပမာမည်သည်ကား၊ ဆေကော-ကျွမ်းကျင်သော၊ သာ-ရထိ-ရထားထိန်းသည်၊ အတိဝေဂေန-လွန်ကဲသော အဟုန်ဖြင့်၊ ဝါ-အလွန်လျင်မြန်စွာ၊ ဓာဝန္တံ-ပြေးသွားနေသော၊ ရထံ-ကို၊ နိဂ္ဂဏှိတွာ-နှိပ်ကွပ်၍၊ ယထိ-ရွက်-အကြင်အကြင်အလိုရှိသလောက်၊ ဌပေတိ ယထာ-ထားသကဲ့ သို့၊ ဧဝံ-တူ၊ ယော ပုဂ္ဂလော-သည်၊ ဥပ္ပန္နံ-သော၊ ကောဓံ-ကို၊ ဝါရယေ-တားမြစ်နိုင်၏။ နိဂ္ဂဏှိတုံ-နှိပ်ခြင်းငှာ၊ သက္ကောတိ-၏။ တမဟန္တိ-ကား၊ အဟံ-သည်၊ တံ-ကို၊ သာရထိ-ရထားထိန်းဟူ၍၊ ပြုမိ-၏။ ဣတရော ဇနောတိ-ကား၊ ပန-ကား၊

ပတိတော ဥပ္ပတိတော(ပါစိယော-၁၈)၊ ဥသဒ္ဓါ ဥဒ္ဓံ(ဥဂ္ဂတ)အနက်၊ ပတဓာတ် ဂတိအနက်၊ “ဥပ္ပတိတ-အထက်အထက်၌ ဖြစ်သောကောဓဟူသည် ဒေါသဖြစ်စရာအာရုံနှင့် တွေ့ကြုံလျှင် အချိန်မရွေး ဖြစ်တတ်၊ဖြစ်နိုင်သော ကောဓတည်းဟု အဖြောင့်အားဖြင့် သိစေလို၍ “ဥပ္ပန္နံ”ဟု ဖွင့်သည်။

ဥပ္ပန္နဂှပါး။ ။ဥပ္ပန္နသည်

- (၁) ဝတ္ထမာနုပ္ပန္န(ဥပါဒ်၊ဌီ၊ဘင်အခိုက် ဖြစ်ဆဲသင်္ခတတရားအားလုံး)၊
- (၂) ဘူတပဂတုပ္ပန္န(အာရုံအရသာကို ခံစားပြီး၍ ချုပ်ပြီးကင်းပြီးသော ကုသိုလ်၊ အကုသိုလ်၊ ဥပါဒ်၊ဌီ၊ဘင်အခိုက်အတန့် သို့ ရောက်ပြီး၍ ချုပ်ပြီးကင်းပြီးသော ကုသိုလ်၊အကုသိုလ်နှင့် ကြွင်းသင်္ခတဖြစ်သော ဝိပါက်၊ကြိယာ၊ရုပ်တရား)၊
- (၃) ဩကာသကတုပ္ပန္န(ဝိပါက်အား အကျိုးပေးခွင့်ပြုသော အတိတ်ကံနှင့် အကျိုးပေးခွင့်ရသောဝိပါက်)၊
- (၄) ဘူမိလဒ္ဓါပ္ပန္န(ရအပ်သော ခန္ဓာ၅ပါးဟူသော ဖြစ်ရာဘုံရှိသော ကိလေသာအပေါင်း)ဟု ငှပါးရှိ၏။ ဤ၌ ဤဘူမိလဒ္ဓါပ္ပန္နကို ယူပါ။ [ဥပ္ပန္နငှပါးအကျယ်ကို အဘိ. ၄-၁၀၈၊ နိဘာ-၂, ၇၄၅။]

ကောဓဖြစ်ကြောင်း၁၉ပါး။ ။ဆက်ဦးအံ့-ထိုကိလေသာအပေါင်းသည် အမြဲ

တမ်းဖြစ်၍မနေသောကြောင့် “ဥပ္ပန္န”ဟု မဆိုသင့်သော်လည်း ကိလေသာဖြစ်စရာ အာရုံနှင့် တွေ့ကြုံလျှင် အချိန်မရွေးဖြစ်နိုင်ရကား “ဥပ္ပဇ္ဇတီတိ(ဖြစ်တတ်, ဖြစ်နိုင်သောကြောင့်) ဥပ္ပန္နံ”ဟူသော ဝစနတ္ထအရ ဥပ္ပန္နမည်သည်၊ ကောဓသည် “အနတ္ထံ မေ အစရိ”စသော အာယာတဝတ္ထု ၉ပါး၊ ထို၏ပြောင်းပြန်ဖြစ်သော “အတ္ထံ မေ န စရိ”စသော ၉ပါး၊ ငုတ်,ဆူးစသော အဌာန၁ပါးအားဖြင့် ၁၉ပါးသော အကြောင်းတို့တွင် တစ်ပါးပါးကြောင့် ဖြစ်သည်။ (သုတ္တနိ. ၄-၁, ၄၊ သာရတ္ထ-၃, ၁၇)၊

ဣတရော-အခြားသော၊ ရာဇဥပရာဇာဒီနံ-မင်း၊ အိမ်ရှေ့မင်းအစရှိသူတို့၏၊ ရထသာရထိဇနော-ရထားထိန်းသူသည်၊ ရသ္မိဂ္ဂါဟော နာမ-ကြီးကိုင်သူမည်သည်၊ ဟောတိ၊ ဥတ္တမသာရထိ-မြတ်သော ရထားထိန်းသည်၊ န-မဟုတ်၊ ဣတိ-ဂါထာဖွင့်ပြီးပြီ။ ဒေသနာဝသာနေ ဒေဝတာ သောတာပတ္တိဖလေ၊ ပတိ-ဌဟိ၊ သမ္ပတ္တပရိသာယပိ သာတ္ထိကာ ဓမ္မဒေသနာ အဟောသိ။ [ဣတိအနက်မဲ့။]

ပန-ဆက်၊ ဒေဝတာ-သည်၊ သောတာပန္နာ၊ ဟုတွာပိ-၍လည်း၊ ရောဒ-မာနာ-လျက်၊ အဌာသိ၊ အထ-၌၊ နံ-ကို၊ သတ္တာ၊ “ဒေဝတေ-နတ်သမီး! ကိ-ဘာကြောင့်၊ (ရောဒမာနာ-လျက်၊ အဌာသိ-နည်း?)” ဣတိ-သို့၊ ပုစ္ဆိတွာ-၍၊ “ဘန္တေ! မေ-၏၊ ဝိမာနံ-သည်၊ နဌံ-ပျက်စီးသွားပါပြီ၊ ဣဒါနိ-၌၊ ကံ-ကို၊ ကရိ-ဿာမိ-နည်း?” ဣတိ-သို့၊ ဝုတ္တေ၊ “ဒေဝတေ! (ရောဒိတုံ-ငှာ) အလံ-မသင့်၊ မာ စိန္တယိ-နှင့်၊ အဟံ၊ တေ-အား၊ ဝိမာနံ-ကို၊ ဒဿာမိ-အံ့” ဣတိ-၍၊ ဇေတ-ဝနေ-၌၊ ဂန္ဓကုဋ်သမိပေ-ဂန္ဓကုဋ်၏အနီး၌၊ ပုရိမဒိဝသေ-ရှေးနေ၌၊ စုတဒေဝတံ-စုတေပြီးသော နတ်ရှိသော၊ ဧကံ-သော၊ ရက္ခံ-ကို၊ အပဒိသန္တော-ညွှန်ပြတော်မူလျက်၊ “အမုကသ္မိံ-သော၊ ဩကာသေ-၌၊ ရုက္ခော-သည်၊ ဝိဝိတ္ထော-ပိုင်ရှင်မှကင်း၏၊ (ပိုင်ရှင်မရှိ)၊ တတ္ထ-ထိုသစ်ပင်၌၊ ဝါ-သို့၊ ဥပဂစ္ဆ-ကပ်ရောက်ချေလော၊” ဣတိ-သို့၊ အာဟ၊ သာ-သည်၊ တတ္ထ-သို့၊ ဥပဂစ္ဆိ-ကပ်ရောက်ပြီ၊ တတော-ထိုအခါမှ၊ ပဌာယ-၍၊ “ဣမိဿာ-ဤနတ်သမီးအား၊ ဗုဒ္ဓဒတ္တိယံ-ဘုရားရှင်သည် ပေးတော်မူအပ်သော၊ [ဗုဒ္ဓေန+ဒိန္နံ ဗုဒ္ဓဒတ္တိယံ၊ ဗုဒ္ဓ+ဒိန္နံ၊ နိစ္စံ သက္ကာဒိတော ဒတ္တိယော (နီတိ-၇၄၉)သုတ်ဖြင့် ဒိန္နံကို ဒတ္တိယပြု၊] ဝိမာနံ-တည်း” ဣတိ-ဤသို့ သိ၍၊ မဟေ-သက္ခဒေဝတာပိ-ကြီးသော အစိုးရသူတို့ဟု ဆိုအပ်သော နတ်တို့သည်လည်း၊ ဝါ-တန်ခိုးကြီးသောနတ်တို့သည်လည်း၊ [ဓမ္မဘာ-၁၊ ၈၊ ဓမ္မဘာ-၂၊ ၃၅၅။] အာ-ဂန္နာ-၍၊ တံ-ထိုနတ်သမီးကို၊ စာလေတုံ-လှုပ်ရှားစေခြင်းငှာ၊ နာသက္ခိသု-ကုန်၊ သတ္တာ-သည်၊ တံ-ထိုနတ်သမီးကို၊ အတ္ထုပ္ပတ္တိ- ဖြစ်ပေါ်လာသော အကြောင်းဝတ္ထုကို၊ [ဓမ္မဘာ-၁၊ ၃၀၈။] ကတွာ-၍၊ ဘိက္ခုနံ-တို့အား၊ ဘူတဂါမသိက္ခာပဒံ-ကို၊ ပညာပေသိ-ပြီ၊ ဣတိ-အညတရဘိက္ခုဝတ္ထု ပြီးပြီ။

အညတရဘိက္ခုဝတ္ထုဘာသာသနိကာ ပြီးပြီ။

၃-ဥတ္တရာဥပါသိကာဝတ္ထုဘာသာသီကာ

အက္ခောဓေန ဇိနေ ကောဓန္တိ ဣမံ ဓမ္မဒေသနံ သတ္တာ ဝေဠုဝနေ ဝိဟရန္တော ဥတ္တရာယ-၏။ ဂေဟေ-၌၊ ကတဘတ္တကိစ္စော-သည်၊ (ဟုတွာ)၊ ဥတ္တရံ- ဥတ္တရာ မည်သော၊ ဥပါသိကံ အာရဗ္ဗ ကထေသိ၊ တတြ-ထိုစကားရပ်၌၊ အယံ-ဤဆို အပ်လတ်ကား၊ အနုပုဗ္ဗိ-အစဉ်အတိုင်းဖြစ်သော၊ ကထာ-တည်း၊ ကိရ-ချဲ့၊ ရာဇ-ဂဟေ-၌၊ သုမနသေဋ္ဌိ-သုမနသုဌေးကို၊ နိဿာယ-၍၊ ပုဏ္ဏော နာမ-သော၊ ဒလိဒ္ဒေါ-သူဆင်းရဲသည်၊ ဘတိ-အခစားကို၊ ကတွာ-၍၊ ဇီဝတိ-အသက်မွေး၏၊ တဿ-ထိုပုဏ္ဏ၏၊ ဘရိယာ စ-မယားလည်းကောင်း၊ ဥတ္တရာ နာမ-သော၊ ဓီတာ စ-လည်းကောင်း၊ ဣတိ-သို့၊ ဒွေယေဝ-ကုန်သော၊ ဂေဟမာနုသကာ-အိမ်၌ နေသော လူတို့သည်၊ ဝါ-အိမ်သူအိမ်သားတို့သည်၊ [ဓမ္မဘာ-၂၊ ၃၄၄၊] (ဟောန္တိ) အထ-၌၊ ဧကဒိဝသံ-၌၊ “သတ္တာဟံ-လုံး၊ နက္ခတ္တံ-နက္ခတ်ပွဲကို၊ ကိဠိ-တဗ္ဗံ-ကစားထိုက်၏။” ဣတိ-သို့၊ ရာဇဂဟေ-၌၊ ယောသနံ-ကြွေးကြော်မှုကို၊ ကရိသု-ကုန်ပြီ၊ တံ-ကို၊ သုတွာ-၍၊ သုမနသေဋ္ဌိ-သည်၊ ပါတောဝ-၌ပင်၊ အာ-ဂတံ-သော၊ ပုဏ္ဏံ-ကို၊ အာမန္တေတွာ-၍၊ “တာတ-အမောင်! အမှာကံ-တို့၏၊ ပရိဇနော-သည်၊ နက္ခတ္တံ-ကို၊ ကိဠိတုကာမော-၏၊ တံ-သည်၊ နက္ခတ္တံ-ကို၊ ကိဠိ-ဿသိ ကိံ-လော၊ ဥဒါဟု-မဟုတ်၊ ဘတိ-ကို၊ ကရိဿသိ-မည်လော၊” ဣတိ-သို့၊ အာဟ၊ “သာမိ! နက္ခတ္တံ နာမ-မည်သည်၊ သဓနာနံ-ဥစ္စာရှိသူတို့ဖို့၊ ဝါ-၏ အတွက်၊ ဟောတိ၊ မမ-၏၊ ဂေဟေ ပန-၌ကား၊ **သွာတနာယ**-နက်ဖြန်၌ ဖြစ်သော ထမင်းသုံးဆောင်ခြင်းအကျိုးငှာ၊ (မနက်ဖြန်စားသောက်ဖို့ရာ)၊ ယာဂု-တဏှုလမ္ဗိ-ယာဂုအကျိုးငှာ ဆန်သည်လည်း၊ [ယာဂုယာ+တဏှုလံ ယာဂုတဏှုလံ၊ စတုတ္ထိတပျရိသ်-ရူ-၁၉၅၊ နိတိသုတ္တ-၁၉၇၊ ရူဘာ-၁၊ ၆၀၉၊] နတ္ထိ-ပါ၊ မေ-အား၊ နက္ခတ္တေန-ဖြင့်၊ ကိံ-ဘာအကျိုးရှိမည်နည်း၊ ဂေါဏေ-တို့ကို၊ လဘန္တော-သော်၊ ကသိတုံ-ငှာ၊ ဂမိဿာမိ-မည်၊” ဣတိ-ပြီ၊ “တေန ဟိ-လျှင်၊ ဂေါဏေ-

သွာတနာယ။ ။သွာတနာယာတိ သွေ ဘဝေါ(ဖြစ်သော၊ ဝါ-ဖြစ်စေအပ်သော) သွာတနော၊ [သွေ+တန၊ ဧကို အာပြု၊] ဘတ္တပရိဘောဂေါ သွာတနော၊ သွာတနာယ သွေ ကတ္တဗ္ဗဿ ဘတ္တပရိဘောဂဿတ္ထာယာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊-ဝိ၊ ၄-၂၊ ၁၆၅။

တို့ကို၊ ဂဏှာဟိ-လော။” ဣတိ-ပြီ၊ သော-သည်၊ ဗလဝဂေါဏေ စ-အားရှိသော နွားတို့ကိုလည်းကောင်း၊ နဂ်လဉ္စ-ထွန်ကိုလည်းကောင်း၊ ဂဟေတွာ-၍၊ “ဘဒ္ဒေ-အရှင်မ၊ နာဂရာ-မြို့၌ နေသူလူတို့သည်၊ ဝါ-မြို့သူမြို့သားတို့သည်၊ နက္ခတ္တံ-ကို၊ ကီဠန္တိ-ကုန်၏၊ အဟံ-သည်၊ ဒလိဒ္ဒတာယ-ဆင်းရဲသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဘတိ-ကို၊ ကာတုံ-ငှာ၊ ဂမိဿာမိ-မည်၊ မယုမ္ပိ-ဖို့လည်း၊ တာဝ-စွာ၊ အဇ္ဇ-ယနေ၊ ဒွိဂုဏံ-၂ဆသော၊ နိဝါပံ-ထမင်းကို၊ [ဓမ္မဘာ-၃၊ ၇၁၅။] ပစိတွာ-၍၊ ဘတ္တံ-ကို၊ အာဟရေယျာသိ-လော။” ဣတိ-သို့၊ ဘရိယံ-ကို၊ ဝတွာ-၍၊ ခေတ္တံ-သို့၊ အဂမာသိ-ပြီ။

သာရိပုတ္တတ္ထေရောပိ-သည်လည်း၊ သတ္တာဟံ-လုံး၊ နိရောဓသမာပန္နော-သည်၊ (ဟုတွာ)၊ တံ ဒိဝသံ-၌၊ ဝုဋ္ဌာယ-၍၊ “အဇ္ဇ-ယနေ၊ မယာ-သည်၊ ကဿ-ကို၊ ဝါ-အား၊ သင်္ဂဟံ-ချီးမြှောက်မှုကို၊ ကာတုံ-ငှာ၊ ဝဇ္ဇတိ န ခေါ-သင့်လေသနည်း” ဣတိ-သို့၊ ဩလောကေန္တော-သော်၊ ပုဏ္ဏံ-ကို၊ အတ္တနော-၏၊ ဉာဏ-ဇာလဿ-၏၊ အန္တော-၌၊ ပဝိဋ္ဌံ-ကို၊ ဒိသွာ-၍၊ “ဧသ-ဤပုဏ္ဏသည်၊ သဒ္ဓေါ န ခေါ-သဒ္ဓါရှိသလော၊ ဣတိ ဝါ-ဤသို့လည်းကောင်း၊ မေ-ကို၊ သင်္ဂဟံ-ထောက်ပံ့လှူဒါန်းခြင်းကို၊ ကာတုံ-ငှာ၊ သက္ခိဿတိ န ခေါ-လော၊’ ဣတိ ဝါ-ဤသို့လည်းကောင်း၊ ဩလောကေန္တော-သော်၊ တဿ-၏၊ သဒ္ဓဘာဝဉ္စ-သဒ္ဓါတရားရှိသည်၏အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ သင်္ဂဟံ-ကို၊ ကာတုံ-ငှာ၊ သမတ္တဘာဝဉ္စ-စွမ်းနိုင်သည်၏အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ တပ္ပစ္စယာ စ-ထိုထောက်ပံ့လှူဒါန်းခြင်းကို ပြုခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်လည်း၊ အဿ-ထိုပုဏ္ဏ၏၊ မဟာသမ္ပတ္တိပဋိ-လာဘဉ္စ-ကြီးကျယ်သော စည်းစိမ်ကိုရခြင်းကိုလည်း၊ ဥ တွာ-၍၊ ပတ္တစီဝရံ-ကို၊ အာဒါယ-၍၊ တဿ-၏၊ ကသနဋ္ဌာနံ-လယ်ထွန်ရာနေရာသို့၊ ဂန္နာ-၍၊ အာဝါဠတီရေ-ရေတွင်းနား၌၊ ဧကံ-သော၊ ဂုမ္မံ-ခြံကို၊ ဩလောကေန္တော-လျက်၊ အဋ္ဌာသိ-ရပ်နေတော်မူပြီ။

ပုဏ္ဏော-သည်၊ ထေရံ-ကို၊ ဒိသွာဝ-၍သာလျှင်၊ ကသိ-နှင့်တံကို၊ ဌပေတွာ-၍၊ ပဉ္စပတိဋ္ဌိတေန-ဖြင့်၊ ထေရံ-ကို၊ ဝန္တိတွာ-၍၊ “ဒန္တကဋ္ဌေန-ဒန်ပူဖြင့်၊ အတ္ထော-သည်၊ ဘဝိဿတိ-မည်၊” ဣတိ-၍၊ ဒန္တကဋ္ဌံ-ကို၊ ကပ္ပိယံ-အပ်စပ်သည်ကို၊

ဝါ-အပ်စပ်အောင်၊ ကတွာ-၍၊ အဒါသိ-ပြီ၊ အထ-၌၊ အဿ-အား၊ ထေရော-
 သည်၊ ပတ္တဉ္စ-ကိုလည်းကောင်း၊ ပရိဿာဝနဉ္စ-ရေစစ်ကိုလည်းကောင်း၊ [ပရိ-
 သာဝေတီတိ ပရိဿာဝနံ-ထက်ဝန်းကျင် ယိုစီးစေတတ်သောရေစစ်(စူဘာ-၁၅၀)၊
 ဥဒကံ ပရိသုဒ္ဓံ ဟုတွာ သဝတိ ဂစ္ဆတိ ပဝတ္တတိ ဧတေနာတိ ပရိဿာဝနံ-ရေသန့်စင်
 စွာ ဖြစ်ကြောင်းရေစစ်(ပါစိယော-၄၅၇)] နိဟရိတွာ-ထုတ်ဆောင်၍၊ အဒါသိ-
 ပြီ၊ သော-သည်၊ “ပါနီယေန-သောက်ရေဖြင့်၊ အတ္ထော-သည်၊ ဘဝိဿတိ-
 မည်၊” ဣတိ-တွေ့၍၊ တံ-ကို၊ အာဒါယ-၍၊ ပါနီယံ-ကို၊ ပရိဿာဝေတွာ-
 ထက်ဝန်းကျင် ယိုစီးစေ၍၊ ဝါ-စစ်၍၊ အဒါသိ-ပြီ၊ ထေရော-သည်၊ စိန္တေသိ-
 ပြီ၊ (ကိ) “အယံ-သည်၊ ပရေသံ-တို့၏၊ ပစ္ဆိမဂေဟေ-အိမ်၏နောက်၌၊ ဝသတိ-
 ၏၊ အဿ-၏၊ ဂေဟဒွါရံ-သို့ သစေ ဂမိဿာမိ-အံ့၊ (ဧဝံသတိ)၊ ဣမဿ-၏၊
 ဘရိယာ-သည်၊ မံ-ကို၊ ဒဋ္ဌါ-ဖူးမြင်ခြင်းငှာ၊ ဝါ-ဖူးမြင်ခွင့်ကို၊ န လဘိဿတိ-
 မဟုတ်၊ ယာဝ-လုံး၊ အဿာ-ထိုဇနီးသည်၊ ဘတ္တံ-ကို၊ အာဒါယ-၍၊ မဂ္ဂံ-သို့၊
 ပဋိပဇ္ဇတိ-သွား လတ္တံ၊ တာဝ-စွာ၊ ဣဓေဝ-၌သာလျှင်၊ ဘဝိဿာမိ-အံ့” ဣတိ-
 ပြီ၊ သော-ထို အရှင်သာရိပုတြာထေရ်သည်၊ တတ္ထေဝ-၌ပင်၊ ထောက်-အနည်း
 ငယ်၊ ဝီတိနာမေတွာ-၍၊ တဿ-၏၊ မဂ္ဂါရုဠဘာဝံ-လမ်းသို့ တက်ရောက်သည်
 ၏ အဖြစ်ကို၊ ဥ တွာ-၍၊ အန္တောနဂရာဘိမုခေါ-မြို့တွင်းသို့ ရှေးရှုလျက်၊ ပါ-
 ယာသိ-ကြွသွားတော်မူပြီ။

ယာဝဿာ။ ။ဝိမာန. ၄-၅၇၂၌ “ယာဝဿာ”ဟု မရှိဘဲ “**ယာဝဿ ဘရိယာ**”ဟု
 ရှိ၏၊ ရှေးမူဓမ္မ. ၄၌လည်း “ယာဝဿ”ဟုပင် ရှိ၏၊ “အဿ-ထိုပုဏ္ဏဖို့၊ ဝါ-အတွက်၊
 ဘတ္တံ-ကို”ဟု ပေး၊ ယခုလက်ရှိ ဓမ္မ. ၄၌ “ယာဝဿာ”ဟု ရှိနေ၏၊ ထို့ကြောင့် “ဗျာ-
 ဒန္တဿ တု ကတွတ္ထေ၊ ကမ္မတ္ထေ ဒိဿတေ.ကဒါ(ဘေဒ-၃၆၈)”ဟူသော ဂါထာအရ
 “အဿာ”ကို ပဋိပဇ္ဇတိ၏ ကတ္တားယူ၍ နိဒ္ဒါရဏေ စ၌ စသဒ္ဒါဖြင့် ကတ္တား(ပဌမာ)
 အနက်၌ ဆဋ္ဌိဝိဘတ်သက်စေပြီး “အဿာ-ထိုမယားသည် ၊ပေ၊ ပဋိပဇ္ဇတိ”ဟု ပေး
 သည်၊ ဝိမာန. ၄အတိုင်း “ယာဝဿ ဘရိယာ”ဟု ရှိလျှင် ပိုကောင်းသည်။ [တု-ထိုမှ
 တစ်ပါး၊ ဗျာဒန္တဿ-တိအစရှိသော အာချာတ်ဝိဘတ်အဆုံးရှိသော ဓာတ်၏၊ ကတွ-
 တ္ထေ-ကတ္တားအနက်၌လည်းကောင်း၊ ကမ္မတ္ထေ-ကံအနက်၌လည်းကောင်း၊ ဧကဒါ-
 တရံတခါ၌၊ (ဆဋ္ဌိ-ဆဋ္ဌိဝိဘတ်ကို) ဒိဿတေ-တွေ့မြင်အပ်၏-ဘေဒ၊ ဘေဒဘာ-
 ၃၆၈။]

သာ-သည်၊ အန္တရာမဂ္ဂေ-၌၊ ထေရံ၊ ဒိသ္မာ၊ စိန္တေသိ၊ (ကိ)၊ “အပ္ပေကဒါ-
 တရံတခါ၌၊ အဟံ-သည်၊ ဒေယျဓမ္မေ-ပေးလျှုထိုက်သော သဘောရှိသော
 ပစ္စည်းသည်၊ (လျှုဖွယ်ဝတ္ထုသည်) သတိ-ရှိလသော်၊ ဝါ-ရှိပါလျက်၊ အယျံ-
 ကို၊ န ပဿာမိ-မဖူးတွေ့ရ၊ အပ္ပေကဒါ-၌၊ မေ-သည်၊ အယျံ-ကို၊ ပဿန္တိယာ-
 ဖူးတွေ့ရလသော်၊ ဝါ-ပါလျက်၊ ဒေယျဓမ္မော-သည်၊ န ဟောတိ-မရှိ၊ အဇ္ဇ
 ပန-၌ကား၊ မေ-သည်၊ အယျော စ-ကိုလည်း၊ ဒိဋ္ဌော-ပြီ၊ အယံ ဒေယျဓမ္မော
 စ-သည်လည်း၊ အတ္တိ-၏၊ မေ-ကို၊ သင်္ဂဟံ-ကို၊ ကရိဿတိ န ခေါ-လော၊”
 က္ကတိ-ကြံပြီ၊ သာ-သည်၊ ဘတ္တဘာဇနံ-ထမင်းခွက်ကို (ထမင်းအိုးကို)၊ [ဘတ္တဿ
 +ဥပဋ္ဌာပနံ+ဘာဇနံ ဘတ္တဘာဇနံ-ထမင်းကို+ထားရာ+အိုးခွက်၊ “ဥဒကဘာဇနံ”
 မအူပါနိ-၄, ၄၂၄၊] ဩရောပေတွာ-အောက်သို့ သက်ရောက်စေ၍၊ ဝါ-အောက်
 သို့ ချ၍၊ ထေရံ-ကို၊ ပဉ္စပတိဋ္ဌိတေန-ဖြင့်၊ ဝန္တိတွာ-၍၊ “ဘန္တေ! က္ကဒံ-ဤဆွမ်း
 သည်၊ လူခံ-ည့်၏၊ က္ကတိ ဝါ-သို့လည်းကောင်း၊ ပဏီတံ-မွန်မြတ်၏၊ က္ကတိ
 ဝါ-လည်းကောင်း၊ အစိန္တေတွာ-၍၊ ဝေါ-တို့၏၊ ဒါသဿ-ကို၊ သင်္ဂဟံ-ကို၊
 ကရောထ-မူပါကုန်၊” က္ကတိ-သို့၊ အာဟ-ပြီ၊ ထေရော-သည်၊ ပတ္တံ-ကို၊ ဥပ-
 နာမေတွာ-အနီးသို့ ညွတ်စေ၍၊ တာယ-ထိုသူမသည်၊ ဧကေန-သော၊
 ဟတ္ထေန-ဖြင့်၊ ဘာဇနံ-ကို၊ ဓာရေတွာ-၍၊ ဧကေန-သော၊ ဟတ္ထေန-ဖြင့်၊
 တတော-ထိုခွက်(အိုး)မှ၊ ဘတ္တံ-ကို၊ ဒေမာနာယ-သော်၊ ဝါ-စဉ်၊ ဥပမဘတ္တေ-
 ထက်ဝက်သော ဆွမ်းကို၊ ဒိန္တေ-သော်၊ “အလ”န္တိ-တော်ပြီဟူ၍၊ ဟတ္ထေန-ဖြင့်၊
 ပတ္တံ-ကို၊ ပိဒဟိ-ပိတ်တော်မူပြီ၊ သာ-သည်၊ “ဘန္တေ! ဧကောဝ-တစ်ခုတည်း
 သာဖြစ်သော၊ ပဋိဝီသော-အဖို့သည်၊ ဝါ-ကို(တစ်နည်း) ဧကောဝ-တစ်ယောက်
 တည်း၏သာ၊ ပဋိဝီသော-အဖို့သည်၊ ဝါ-ကို၊ [ဧကောဝ ပဋိဝီသော-တစ်ယောက်
 စာသည်၊ ဝါ-ကို၊] ဒွိဓာ- ၂ခုသောအဖို့အားဖြင့်၊ ဝါ- ၂ခုပုံအားဖြင့်၊ ကာတုံ-
 ဌာ၊ န သက္ကာ-မစွမ်းနိုင်၊ [ဓမ္မဘာ-၃, ၅၇၈၈၊] တုမှာကံ-တို့၏၊ ဒါသဿ-ကို၊
 က္ကလောကသင်္ဂဟံ-ဤလောက၌ ချီမြောက်မှုကို၊ အကတွာ-၍၊ ပရလောက-
 သင်္ဂဟံ-တမလွန်ဘဝ၌ ချီမြောက်မှုကို၊ ကရောထ-ပါကုန်၊ နိရဝသေသမေဝ-
 အကြွင်းကျန်မရှိအောင်သာ၊ ဒါတုကာမာ-သည်၊ အမိ-၏၊” က္ကတိ-သို့ ဝတ္တာ-
 ၍၊ သဗ္ဗမေဝ-ကိုသာလျှင်၊ ထေရဿ-၏၊ ပတ္တေ-၌၊ ပတိဋ္ဌပေတွာ-တည်စေ၍၊

“တုမေဟိ-တို့သည်၊ ဒိဋ္ဌဓမ္မဿေဝ-၏သာလျှင်၊ ဘာဂီ-အဖို့ရှိသည်၊ အဿံ-
 ဖြစ်လိုပါ၏။” ဣတိ-သို့၊ ပတ္တနံ-ကို၊ အကာသိ-ပြီ၊ ထေရော-သည်၊ “ဧဝံ-ဤဆု
 တောင်းသည်အတိုင်း၊ ဟောတု-ပါစေ။” ဣတိ-သို့၊ ဝတ္တာ-၍၊ ဌိတကောဝ-
 လျက်သာလျှင်၊ အနုမောဒနံ-ကို၊ ကရိတွာ-၍၊ ဧကသ္မိံ-သော၊ ဥဒကဖာသုက-
 ဌာနေ-ရေဖြင့်ချမ်းသာရာ နေရာ၌၊ နိသီဒိတွာ-၍၊ ဘတ္တကိစ္စံ-ကို၊ အကာသိ-
 ပြီ၊ သာပိ-သည်လည်း၊ နိဝတ္တိတွာ-ပြန်လှည့်၍၊ တဏှာလေ-တို့ကို၊ ပရိယေသိ-
 တွာ-၍၊ ဘတ္တံ-ကို၊ ပစိ၊ ပုဏ္ဏောပိ-သည်လည်း၊ အမုကရီသမတ္တဌာနံ-ကရီသ
 ထက်ဝက်အတိုင်းအရှည်ရှိသောအရပ်ကို၊ (၅တင်းခွဲမျိုးကြလောက်ရာအရပ်ကို)
 [ဓမ္မဘာ-၁, ၂၉၈၈] ကသိတွာ-၍၊ ဇိယန္တံ-စားသောက်လိုခြင်းကို၊ ဝါ-ဆာလောင်
 ခြင်းကို၊ သဟိတုံ-သည်းခံခြင်းငှာ၊ အသက္ကောန္တော-သော်၊ ဂေါဏေ-တို့ကို၊ ဝိ-
 သာဇေတွာ-၍၊ ဧကရုက္ခတ္ထာယံ-တစ်ပင်သောသစ်ပင်၏ အရိပ်၌၊ ပဝိသိတွာ-
 ၍၊ မဂ္ဂံ-ကို၊ ဩလောကေန္တော-လျက်၊ နိသီဒိ-ပြီ။

အထ-၌၊ အဿ-၏၊ ဘရိယာ-သည်၊ ဘတ္တံ-ကို၊ အာဒါယ-၍၊ ဂစ္ဆမာနာ-
 သော်၊ တံ-ကို၊ ဒိသ္မာဝ-၍သာလျှင်၊ “ဧသ-သည်၊ ဇိယန္တာယ-သည်၊ ပီဠိတော-
 သည်၊ (ဟုတွာ)၊ မံ-ကို၊ ဩလောကေန္တော-လျက်၊ နိသီန္နော-ပြီ၊ မံ-ကို၊ ‘ဇေ-
 ဟယ်. . . ကျွန်မ! အတိဝိယ-သာလျှင်၊ စိရာယိ-ကြာလှချေ၏၊’ ဣတိ-သို့၊
 တဇေတွာ-မောင်းမဲငေါက်ငမ်း၍၊ ပတောဒလဌိယာ-နှင့်တံဖြင့်၊ မံ-ကို၊ သစေ
 ပဟရိဿတိ-အကယ်၍ ပုတ်ခတ်အံ့၊ (ဧဝံသတိ) မယာ-သည်၊ ကတကမ္မံ-
 ပြုအပ်ပြီးသော ကောင်းမှုသည်၊ နိရတ္ထကံ-အကျိုးမရှိသည်၊ ဘဝိဿတိ-မည်၊
 ပဋိကစ္စေဝ-သာလျှင်၊ အဿ-အား၊ အာရောစေဿာမိ-အံ့၊ ဣတိ-သို့၊ စိန္တေ-
 တွာ-၍၊ ဧဝံ-သို့၊ အာဟ-ပြီ၊ (ကိံ)၊ “သာမိ! အဇ္ဇ-နေ၊ ဧကဒိဝသံ-တစ်နေ့လုံး၊
 စိတ္တံ-ကို၊ ပဿာဒေဟိ-ကြည်လင်စေလော၊ မယာ-သည်၊ ကတကမ္မံ-ကို၊ နိရ-
 ထွက်ကံ-အကျိုးမရှိသည်ကို၊ (အကျိုးမရှိအောင်) မာ ကရိ-နှင့်၊ ဟိ-မှန်၊ အဟံ-
 သည်၊ ပါတောဝ-၌ပင်၊ တေ-ဖို့၊ ဘတ္တံ-ကို၊ အာဟရန္တိ-လသော်၊ အန္တရာမဂ္ဂေ-
 ၌၊ ဓမ္မသေနာပတိံ-တရားစစ်သူကြီးဖြစ်သော အရှင်သာရိပုတ္တရာထေရ်ကို၊
 ဒိသ္မာ၊ တဝ-ဖို့၊ ဘတ္တံ-ကို၊ တဿ-တရားစစ်သူကြီးဖြစ်သော အရှင်သာရိပုတ္တရာ

ထေရ်အား၊ ဒတ္တာ-၍၊ ပုန-ဖန်၊ ဂန္ဓာ-၍၊ ဘတ္တံ-ကို၊ ပစိတ္တာ-၍၊ အာဂတာ-
 ပြီ၊ သာမိ၊ စိတ္တံ-ကို၊ ပသာဒေဟိ-လော၊” က္ကတိ-ပြီ၊ သော-သည်၊ “ဘဒ္ဒေ၊ ကိ-
 ကို၊ ဝဒေသိ-နည်း?” က္ကတိ-သို့၊ ပုစ္ဆိတ္တာ-၍၊ ပုန-ဖန်၊ တမတ္တံ-ကို၊ သုတ္တာ-၍၊
 “ဘဒ္ဒေ၊ မမ-ဗ္ဗိ၊ ဘတ္တံ-ကို၊ အယျဿ-အား၊ ဒဒမာနာယ-လသော်၊ ဝါ-ကြောင့်၊
 ဝါ-သော၊ တေ-သည်၊ သာဓု-ကောင်းသောအမှုကို၊ ကတံ ဝတ-ပြုအပ်လေ
 ပြီတကား၊ မယာပိ-သည်လည်း၊ အဇ္ဇ-နေ၊ အဿ-တရားစစ်သူကြီး ဖြစ်သော
 အရှင်သာရိပုတ္တရာထေရ်အား၊ ပါတောဝ-၌ပင်၊ ဒန္တကဋ္ဌဉ္စ-ကိုလည်းကောင်း၊
 မုခေါဒကဋ္ဌ-ကိုလည်းကောင်း၊ ဒိန္နံ-ပြီ၊” က္ကတိ-၍၊ ပသန္နမာနသော-ကြည်လင်
 သော စိတ်ရှိသည်၊ (ဟုတွာ)၊ တံ ဝစနံ-ကို၊ အဘိနန္ဒိတွာ-အလွန်နှစ်သက်၍၊
 ဥဿုရေ-အထက်၌ ရောက်သောနေရှိရာအခါ၌၊ ဝါ-နေမြင့်ရာအခါ၌၊ [ဓမ္မဘာ-
 ၃၊ ၂၉၅။] လဒ္ဓဘတ္တတာယ-ရအပ်သော ထမင်းရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊
 ကိလန္တကာယော-ပင်ပန်းသော ကိုယ်ရှိသည်၊ (ဟုတွာ)၊ တဿာ-၏၊ အင်္ဂေ-
 ရင်ခွင်၌၊ သီသံ-ကို၊ ကတွာ-၍၊ နိဒ္ဒံ-သို့၊ ဩက္ကမိ-သက်ရောက်ပြီ။

အထ-၌၊ အဿ-၏၊ ဝါ-သည်၊ ပါတောဝ-၌ပင်၊ ကသိတဋ္ဌာနံ-ထွန်အပ်ပြီး
 သော နေရာသည်၊ ပံသုစုဏ္ဍံ-မြေမှုန့်ကို၊ ဥပါဒါယ-၍၊ သဗ္ဗံ-အလုံးစုံသော အရာ
 ဝတ္ထုသည်၊ ရတ္တသုဝဏ္ဏံ-နီသောအဆင်းရှိသော၊ ကဏိကာရပုပ္ဖရာသိ ဝိယ-
 မဟာလေ့ခါးပန်းပုံကဲ့သို့၊ [ဓမ္မဘာ-၂၊ ၂၆၅။] သောဘမာနံ-တင့်တယ်လျက်၊
 အဋ္ဌာသိ-ပြီ၊ သော-သည်၊ ပဗုဒ္ဓေါ-နိုးလာသည်၊ (သမာနော)၊ ဩလောကေ-
 တွာ-၍၊ ဘရိယံ-ကို၊ အာဟ-ပြီ၊ (ကိ)၊ “ဘဒ္ဒေ၊ သဗ္ဗံ-သော၊ မမ-၏၊ ဧတံ
 ကသိတဋ္ဌာနံ-သည်၊ သုဝဏ္ဏံ-သည်၊ ဟုတွာ-၍၊ ပညာယတိ-ထင်နေ၏၊ မေ-
 ၏၊ ဝါ-သည်၊ အတိဥဿုရေ-အလွန်အထက်၌ ရောက်သောနေရှိရာအခါ၌၊
 ဝါ-အလွန်နေမြင့်ရာအခါ၌၊ လဒ္ဓဘတ္တတာယ-ကြောင့်၊ အက္ခိနိ-မျက်လုံးတို့
 သည်၊ ဘမန္တိ ကိ န ခေါ-လည်နေကုန်သလော၊” က္ကတိ-ပြီ၊ “သာမိ၊ မယုမ္မိ-
 အားလည်း၊ ဧဝမေဝ-သာလျှင်၊ ပညာယတိ-၏၊” က္ကတိ-ပြီ၊ သော-သည်၊ ဥ-
 ဋ္ဌာယ-၍၊ တတ္ထ-ထိုနေရာသို့၊ ဂန္ဓာ-၍၊ ဧကပိဏ္ဍိ-တစ်ခုသောခဲကို၊ ဂဟေတွာ-
 ၍၊ နဂ်လသီသေ-ထွန်တုံးဦး၌၊ ပဟရိတွာ-၍၊ သုဝဏ္ဏဘာဝံ-ရွှေ၏အဖြစ်ကို၊

ဥ တွာ-၍၊ “မေ-သည်၊ အယုဿ ဓမ္မသေနာပတိဿ-အား၊ ဒိန္နဒါနေန-ပေးလှူအပ်သော အလှူသည်၊ အဇ္ဇေဝ-၌ပင်၊ ဝိပါကော-ကို၊ အဟော ဒသိတော-ဪ၊ . . မြင်စေအပ်ပြီ၊ ဝါ-ဪ၊ . . ပြအပ်ပြီ၊ ဧတ္တကံ-သော၊ ဓနံ-ကို၊ ပဋိစ္ဆာဒေတွာ-ဖုံးကွယ်၍၊ ပရိဘုဂ္ဂိတုံ-ငှာ၊ န ခေါ ပန သက္ကာ-နိုင်၊” ကုတိ-တွေး၍၊ ဘရိယာယ-သည်၊ အာဘတံ-သော၊ ဘတ္တပါတိ-ထမင်းခွက်ကို၊ သုဝဏ္ဏဿ-ရွှေဖြင့်၊ ပူရေတွာ-၍၊ ရာဇကုလံ-သို့၊ ဂန္နာ၊ ရညာ-သည်၊ ကတောကာသော-ပြုအပ်သောအခွင့်ရှိသည်၊ ဝါ-ခွင့်ပြုသည်၊ (ဟုတွာ)၊ ပဝိသိတွာ-၍၊ ရာဇာနံ-ကို၊ အဘိဝါဒေတွာ-၍၊ “တာတ! ကိံ-ဘာနည်း? (ဘာလဲ?)” ကုတိ-သို့၊ ဝုတ္တေသော်၊ “ဒေဝ! အဇ္ဇ-နေ၊ မယာ-သည်၊ သဗ္ဗံ-သော၊ ကသိတဌာနံ-သည်၊ သုဝဏ္ဏဘရိတမေဝ-ရွှေဖြင့် ပြည့်နေသည်သာလျှင်၊ ဟုတွာ-၍၊ ဌိတံ-ပြီ၊ ကုဒံ သုဝဏ္ဏံ-ကို၊ အာဟရာပေတုံ-ဆောင်ယူစေခြင်းငှာ၊ ဝဇ္ဇတိ-၏၊” ကုတိ-ပြီ၊ “တံ-သည်၊ ကော-သည်၊ အသိ-နည်း?” ကုတိ-ပြီ၊ “အဟံ-သည်၊ ပုဏ္ဏော နာမ-သည်၊ (အမှီ-၏)၊” ကုတိ-ပြီ၊ “အဇ္ဇ-နေ၊ တေ-သည်၊ ကိံ-ကို၊ ကတံ ပန-နည်း?” ကုတိ-ပြီ၊ “အဇ္ဇ၊ မေ-သည်၊ ဓမ္မသေနာပတိဿ-အား၊ ပါတောဝ-၌ပင်၊ ဒန္တကဌဉ္စ-ကိုလည်းကောင်း၊ မုခေါဒကဉ္စ-ကိုလည်းကောင်း၊ ဒိန္နံ-ပြီ၊ မေ-၏၊ ဘရိယာယပိ-သည်လည်း၊ မယံ-ဖို့၊ အာဟရဏဘတ္တံ-ဆောင်ယူလာအပ်သော ထမင်းကို၊ တဿေဝ-အားသာ၊ ဒိန္နံ-ပြီ၊” ကုတိ-ပြီ။

တံ-ကို၊ သုတွာ-၍၊ ရာဇာ-သည်၊ “ဘော-အမောင်တို့! အဇ္ဇေဝ-၌ပင်၊ ဓမ္မသေနာပတိဿ-အား၊ ဒိန္နဒါနေန-သည်၊ ဝိပါကော-ကို၊ ဒသိတော ကိရ-သည်သာ၊” [ကိရကို ဧဝအနက်ကြုံ၊ (တစ်နည်း) အနက်မဲ့ကြုံ၊] ကုတိ-သို့၊ ဝတွာ၊ “တာတ! ကိံ-ဘာကို၊ ကရောမိ-နည်း?” ကုတိ-သို့၊ ပုစ္ဆိ-ပြီ၊ “ဗဟူနိ-ကုန်သော၊ သကဋ္ဌ-သဟဿာနိ-လှည်းအထောင်တို့ကို၊ ဝါ-ထောင်ပေါင်းများစွာသော လှည်းတို့ကို၊ ပဟိဏိတွာ-စေလွှတ်၍၊ သုဝဏ္ဏံ-ကို၊ အာဟရာပေထ-ဆောင်ယူစေတော်မူပါကုန်၊” ကုတိ-ပြီ၊ ရာဇာ-သည်၊ သကဋ္ဌာနိ-ကို၊ ပဟိဏိ-စေလွှတ်ပြီ၊ ရာဇ-ပုရိသေသု-တို့သည်၊ “ရညော-၏၊ သန္တကံ-တည်း၊” ကုတိ-ပြော၍၊ ဂဏှန္တေသု-ကုန်လသော်၊ ဂဟိတဂဟိတံ-ယူအပ်၊ ယူအပ်သော ရွှေတုံးရွှေခဲသည်၊

မတ္တိကာဝ-မြေညက်သည်သာ၊ ဟောတိ-၏။ တေ-ထိုမင်းချင်းယောက်ျားတို့သည်၊ ဂန္ဓာ-၍၊ ရညော-အား၊ အာရောစေတွာ-၍၊ “တုမှေဟိ-တို့သည်၊ ကိန္နိလျှင်၊ ဝတွာ-၍၊ ဂဟိတံ-နည်း?” က္ကတိ-ပြီ၊ က္ကတိ-သို့၊ [က္ကတိတစ်လုံးကျေ၊] ပဋ္ဌာ-ကုန်သည်၊ (သမာနာ-ကုန်လသော်၊) “တုမှာကံ-တို့၏၊ သန္တကံ-နည်း၊” က္ကတိ-သို့၊ အာဟံသု-ကုန်ပြီ၊ တာတာ-မောင်မင်းတို့၊ မယံ-၏၊ သန္တကံ-သည်၊ န-မဟုတ်၊ ဂစ္ဆထ-ကုန်လော၊ “ပုဏ္ဏဿ-၏၊ သန္တကံ-တည်း၊” က္ကတိ-သို့၊ ဝတွာ-၍၊ ဂဏှထ-ကုန်လော၊ က္ကတိ-ပြီ၊ တေ-တို့သည်၊ တထာ-တိုင်း၊ ကရိသု-ကုန်ပြီ၊ ဂဟိတဂဟိတံ-ယူအပ်သမျှ၊ ယူအပ်သမျှသည်၊ သုဝဏ္ဏမေဝ-သည်သာ၊ အဟောသိ-ပြီ၊ သဗ္ဗမ္မိ-ကိုလည်း၊ အာဟရိတွာ-၍၊ ရာဇင်္ဂဏေ-၌၊ ရာသိ-အစုအပုံကို၊ အကံသု-ကုန်ပြီ၊ အသီတိဟတ္ထုဗ္ဗေမော-အတောင်စဝ၊ အမြင့်ရှိသော၊ ရာသိ-သည်၊ အဟောသိ-ပြီ၊ ရာဇာ-သည်၊ နာဂရေ-တို့ကို၊ သန္နိပါတေတွာ-စေ၍၊ “ဣမသ္မိ နဂရေ-၌၊ ကဿစိ-၏၊ ဧတ္တကံ-သော၊ သုဝဏ္ဏံ-သည်၊ အတ္ထိသလော?” က္ကတိ-ပြီ၊ “ဒေဝ! နတ္ထိ-မရှိပါ၊” က္ကတိ-ကုန်ပြီ၊ “အဿ-အား၊ ကိ-ကို၊ ဒါတုံ-ငှာ၊ ဝဇ္ဇတိ ပန-နည်း?” က္ကတိ-ပြီ၊ “ဒေဝ! သေဌိဆတ္တံ-သူဌေးတို့၏ ထီးကို၊ ဝါ-သူဌေးတို့ ဆောင်းအပ်သောထီးကို၊ (ဒါတုံ-ငှာ၊ ဝဇ္ဇတိ-၏)” က္ကတိ-ကုန်ပြီ၊ ရာဇာ-သည်၊ “ဗဟုဓနသေဌိ နာမ-များသောဥစ္စာရှိသော သူဌေးမည်သည်၊ ဟောတု-ဖြစ်စေလော၊” က္ကတိ-ပြော၍၊ မဟန္တေန-သော၊ ဘောဂေန-နှင့်၊ သဒ္ဓိ-တူ၊ တဿ-အား၊ သေဌိဆတ္တံ-ကို၊ အဒါသိ-ပြီ၊ အထ-၌၊ နံ-ထိုမင်းကို၊ သော-ထိုပုဏ္ဏသည်၊ အာဟ-ပြီ၊ (ကိ)၊ “ဒေဝ! မယံ-တို့သည်၊ ဧတ္တကံ-သော၊ ကာလံ-လုံး၊ ပရကုလေ-သူတစ်ပါး၏ အိမ်၌၊ ဝသိမှာ-ကုန်၏၊ နော-တို့အား၊ ဝသနဌာနံ-နေရာအရပ်ကို၊ ဒေထ-ပါကုန်၊” က္ကတိ-ကုန်ပြီ၊ “တေန ဟိ-လျှင်၊ ပဿ-လော၊ ဧသ ဂုဗ္ဗော-ဤချုံသည်၊ ပညာယတိ-၏၊ ဧတံ-ဤချုံကို၊ ဟရာပေတွာ-ပယ်ရှားစေ၍၊ ဂေဟံ-ကို၊ ကာရေဟိ-လော၊” က္ကတိ-၍၊ ပုရာဏသေဌိ-ဿ-ရှေး၌ဖြစ်သောသူဌေး၏၊ ဂေဟဌာနံ-အိမ်နေရာကို၊ အာစိက္ခံ-ပြီ၊ သော-သည်၊ တသ္မိ ဌာနေ-၌၊ ကတိပါဟေနေဝ-ဖြင့်သာလျှင်၊ ဂေဟံ-ကို၊ ကာရာပေတွာ-၍၊ ဂေဟပ္ပဝေသနမင်္ဂလဉ္စ-အိမ်သစ်သို့ ဝင်ရောက်ခြင်းမင်္ဂလာကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ-အိမ်သစ်တက်မင်္ဂလာကိုလည်းကောင်း၊ [ဂေဟအရ အိမ်သစ်ကို

ယူ၊-သာရတ္ထ-၃, ၄၂၈၊ ပါစိယော-၂၅၁] ဆတ္တမင်္ဂလဉ္စ-ထီးကို စိုက်ထောင်စေရာ အခါ၌ ဖြစ်သော မင်္ဂလာကို၊ ဝါ-ထီးဆောင်းမင်္ဂလာကိုလည်းကောင်း၊ [ဆတ္တဿ +ဥဿာပနကာလေ+မင်္ဂလံ ဆတ္တမင်္ဂလံ-ပါစိယော-၂၅၁၊ ဝိမတိ-၂, ၁၁၃၊] **ကေ-တောဝ**-တစ်ပေါင်းတည်းသာ၊ ကရောန္တော-လသော်၊ သတ္တာဟံ-လုံး၊ ဗုဒ္ဓပ္ပမုခ-ဿ-သော၊ ဘိက္ခုသံဃဿ-အား၊ ဒါနံ-ကို၊ အဒါသိ-ပြီ၊ အထ-၌၊ အဿ-အား၊ သတ္တာ-သည်၊ အနုမောဒနံ-ကို၊ ကရောန္တော-သော်၊ အနုပုဗ္ဗိ-သော၊ ကထံ-ကို၊ ကထေသိ-ပြီ၊ ဓမ္မကထာဝသာနေ-၌၊ ပုဏ္ဏသေဌိ စ-လည်းကောင်း၊ ဘရိယာ စ-လည်းကောင်း၊ အဿ-၏၊ မိတာ-သော၊ ဥတ္တရာ စ-လည်းကောင်း၊ ဣတိ-သို့၊ တယော-ကုန်သော၊ ဇနာ-တို့သည်၊ သောတာပန္နာ-တို့သည်၊ အ-ဟေသုံ-ကုန်ပြီ။

အပရဘာဂေ-၌၊ ရာဇဂဟသေဌိ-သည်၊ ပုဏ္ဏသေဌိနော-၏၊ မိတရံ-ကို၊ အတ္တနော-၏၊ ပုတ္တဿ-ဖို့၊ ဝါ-အတွက်၊ ဝါရေသိ-တောင်းရမ်းပြီ၊ သော-ထိုပုဏ္ဏ သူဌေးသည်၊ “အဟံ-သည်၊ န ဒဿာမိ-ပါ၊” ဣတိ-သို့၊ ဝတ္တာ-၍၊ “ဧဝံ-သို့၊ မာ ကရောတု-နှင့်၊ ဧတ္တကံ-သော၊ ကာလံ-လုံး၊ အမှေ-တို့ကို၊ နိဿာယ-၍၊ ဝသန္တေနဝ-သော်သာလျှင်၊ ဝါ-သည်၏အဖြစ်ကြောင့်သာ၊ ဝါ-နေသည်သာ ဖြစ်သော၊ တေ-သည်၊ သမ္ပတ္တိ-ကို၊ လဒ္ဓါ-အပ်ပြီ၊ မေ-၏၊ ပုတ္တဿ-အား၊ မိတရံ-ကို၊ ဒေတု-လော၊” ဣတိ-သို့၊ ဝုတ္တေ၊ “သော-သည်၊ မိစ္ဆာဒိဌိကော-၏၊ မမ-၏၊ မိတာ-သည်၊ တိဟိ-ကုန်သော၊ ရတနေဟိ-တို့နှင့်၊ ဝိနာ-၍၊ ဝတ္တိတုံ-ဖြစ်ငှာ၊ န သက္ကောတိ-နိုင်၊ အဿ-အား၊ မိတရံ-ကို၊ နေဝ ဒဿာမိ-နိုင်၊” ဣတိ-သို့၊ အာဟ၊ အထ-၌၊ နံ-ကို၊ ဗဟူ-ကုန်သော၊ သေဌိဂဏာဒယော-သူဌေးအပေါင်း

ကေတောဝ။ ။ကေတော၌ တောပစ္စည်းကို “ကွစိ တော”ဟူသော ယောဂဝိဘာဂ ဖြင့် သတ္တမိအနက်၊ (တစ်နည်း) တတိယာ(တြိယာပဝဂ်)အနက်၌ သက်စေ၍ “ကေတောဝ-တစ်ပြိုင်နက်သောခဏ၌သာလျှင်၊ ဝါ-တစ်ချိန်တည်းဖြင့်သာလျှင်”ဟု သဒ္ဒတ္ထပေးပါ။ [ကေတောတိ ကေကွဏေ၊ ကေပ္ပဟာရေန ဝါ၊ ကေကွဏေတိ ဣမိနာ “ကေတော”တိ ပဒဿ အတ္ထံ ဒဿေတိ၊ ကေပ္ပဟာရေန ဝါတိ ဣမိနာ “ကေတော” တိ ပဒဿ အတ္ထံ ဒဿေတိ(ပါစိယော-၂၇၆၊ ၃၂၇၊ ၅၂၀၊ ရူ-၁၂၂၊ ၁၃၃၊ ဓမ္မဘာ-၂, ၂၉၆)။]

အစရှိကုန်သော၊ (သူဌေးအဖွဲ့အစည်းအစရှိကုန်သော)၊ ကုလပုတ္တာ-တို့သည်။ “တေန-ရာဇဂြိုဟ်သူဌေးနှင့်၊ သဒ္ဓိ-တူ၊ ဝိဿာသံ-ကို၊ မာ ဘိန္ဒု-မဖျက်ဆီးနှင့်၊ အဿ-အား၊ ဓိတရံ-ကို၊ ဒေဟိ-လော၊” ဣတိ-သို့၊ ယာစိသု-ကုန်ပြီ၊ သော-ထိုပုတ္တာသူဌေးသည်၊ တေသံ-တို့၏၊ ဝစနံ-ကို၊ သမ္ပဋိစ္ဆိတ္တာ-၍၊ အာသာဠိ-ပုတ္တာမာယံ-ဝါဆိုလပြည့်နေ့၌၊ ဓိတရံ-ကို၊ အဒါသိ-ပြီ၊ သာ-သည်၊ ပတိကုလံ-သို့၊ ဂတကာလတော-မှ၊ ပဌာယ-၍၊ ဘိက္ခု ဝါ-သို့သော်လည်းကောင်း၊ ဘိက္ခုနိ ဝါ-သို့သော်လည်းကောင်း၊ ဥပသင်္ကမိတုံ ဝါ-ငှာလည်းကောင်း၊ ဒါနံ-ကို၊ ဒါတုံ ဝါ-ငှာလည်းကောင်း၊ ဓမ္မံ-ကို၊ သောတုံ ဝါ-ငှာလည်းကောင်း၊ နာလတ္ထ-မရခဲ့၊ ဧဝံ-လျှင်၊ အမုတိယေသု-အခွဲအားဖြင့် ဂုဏ်ကုန်သော၊ မာသေသု-တို့သည်၊ (တစ်နည်း) အမုတိယေသု မာသေသု-၂လခွဲတို့သည်၊ ဝိတိဝတ္ထေသု-လွန်ကုန်လသော်၊ [ဓမ္မဘာ-၃၊ ၃၁၅] သန္တိကေ-အနီး၌၊ ဌိတံ-သော၊ ပရိစာရိကံ-ကို၊ ပုစ္ဆိ-ပြီ၊ (ကိ)၊ ဣဒါနိ-၌၊ အန္တောဓဿဿ-ဝါတွင်း၏၊ အဝသိဋ္ဌံ-ကြွင်းကျန်သော ရက်သည်၊ ကိတ္တကံ-အဘယ်မျှအတိုင်းအရှည်ရှိသေးသနည်း? ဝါ-အဘယ်မျှလောက်နည်း? ဣတိ-ပြီ၊ “အယျေ-မ! အမုမာသော-တစ်လထက်ဝက် ၁၅ ရက်ပါတည်း၊ ဝါ-တစ်လခွဲပါတည်း၊” ဣတိ-ပြီ၊ သာ-သည်၊ ပိတု-သို့၊ သာသနံ-ကို၊ ပဟိဏိ-ပြီ၊ (ကိ)၊ “ကဿာ-ကြောင့်၊ မံ-ကို၊ ဧဝမ္မပေ-သော၊ ဗန္ဓနာဂါရေ-အချုပ်ထောင်၌၊ ပက္ခိဝိသု-ထည့်ထားကုန်သနည်း? မေ-အား၊ **လက္ခဏာဟတံ**-သံပူဖြင့် ခပ်နှိပ်အပ်သော အမှတ်အသားရှိသည်ကို၊ ဝါ-သံပူအမှတ်တံဆိပ် ခပ်နှိပ်အပ်သည်ကို၊ ကတ္တာ၊ ပရေသံ-တို့၏၊ ဒါသိ-ကျွန်မအဖြစ်ကို၊ သာဝေတု-ကြားသိစေခြင်းငှာ၊ ဝါ-သည်၊ ဝရံ-မြတ်သေး၏၊ (တော်ပါသေး၏)၊ ဧဝမ္မပဿ-သော၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကုလဿ-အား၊ ဒါတုံ-ငှာ၊ န ဝဇ္ဇတိ-မသင့်၊ အာဂတကာလ-တော-ရောက်ရာအခါမှ၊ ပဌာယ-၍၊ ဘိက္ခုဒဿနာဒိသု-ရဟန်းတော်များကို ဖူးမြင်ခြင်းအစရှိသည်တို့တွင်၊ ဧကမ္မိ-သော၊ ပုညံ-ကို၊ ကာတုံ-ငှာ၊ ဝါ-ပြုခွင့်ကို၊ န လဘာမိ-ပါ၊” ဣတိ-ပြီ။

လက္ခဏာဟတံ။ ။လက္ခဏံ+အာဟတံ ဧတိဿာတိ လက္ခဏာဟတာ-သံပူဖြင့် ခပ်နှိပ်အပ်သော အမှတ်တံဆိပ်ရှိသူမ၊ နဖူးပေါင်စသောနေရာတို့၌ သံပူဖြင့် အမှတ်တံဆိပ်ခတ်နှိပ်အပ်သူကို “လက္ခဏာဟတံ”ဟု ခေါ်၏။ (ဝိ. ၄-၃၊ ၂၈၀)

အထ-၌၊ အဿာ-၏၊ ပိတာ-သည်၊ “မေ-၏၊ ဓီတာ-သည်၊ ဒုက္ခိတာ ဝတ-
 ဖြစ်သော ဒုက္ခရှိနေပြီတကား၊ ဝါ-ဒုက္ခရောက်နေပြီတကား၊” ကူတိ-သို့ အနတ္တ-
 မနတံ-မိမိစိတ်မရှိသည်၏အဖြစ်ကို၊ ဝါ-ပီတိသုခတို့သည် ယူအပ်သောစိတ်မရှိ
 သူ၏အဖြစ်ကို၊ [ဓမ္မဘာ-၂၊ ၃၆၅။] ပဝေဒေတွာ-သိစေ၍၊ ပဉ္စဒသကဟာပဏ-
 သဟဿာနိ-၁သောင်း၅ထောင်သော အသပြာတို့ကို၊ ပေသေသိ-ပြီ၊ (ကိ)။
 “ကုမသ္မိံ နဂရေ-၌၊ သိရိမာ နာမ-သော၊ ဂဏိကာ-ပြည့်တန်ဆာမသည်၊ အတ္တိ၊
 ဒေဝသိကံ-တိုင်း၊ [ဓမ္မဘာ-၂၊ ၄၃၂။] သဟဿံ-ကို၊ ဂဏှာတိ-၏၊ ကုမေဟိ
 ကဟာပဏေဟိ-တို့ဖြင့်၊ တံ-ထိုသိရိမာကို၊ အာနေတွာ-၍၊ သာမိကဿ-၏၊
 ပါဒပရိစာရိကံ-ခြေရင်းလုပ်ကျွေးသူအဖြစ်ကို၊ [ဓမ္မဘာ-၂၊ ၃၃၅။] ကတွာ-၍၊
 သယံ-တိုင်၊ ပုညာနိ-တို့ကို၊ ကရောတု-လော၊” ကူတိ-ပြီ၊ သာ-သည်၊ သိရိမံ-
 ကို၊ ပက္ခောသာပေတွာ-၍၊ “သဟာယိကေ-သူငယ်ချင်း၊ ကုမေ ကဟာပဏေ-
 တို့ကို၊ ဂဟေတွာ-၍၊ ကုမံ အမမာသံ-ဤတစ်လွဲပတ်လုံး၊ တဝ-၏၊ သဟာ-
 ယကံ-ကို၊ ပရိစရာဟိ-ပြုပါလော၊” ကူတိ-သို့ အာဟ၊ သာ-သည်၊ “သာဓူ”တိ-
 ၍၊ ပဋိသုဏီ-ရှေးရှုနားထောင်ပြီ၊ ဝါ-လက်ခံပြီ၊ သာ-သည်၊ တံ-ကို၊ အာဒါယ-
 ၍၊ သာမိကဿ-၏၊ သန္တိကံ-သို့၊ ဂန္တာ-၍၊ တေန-သည်၊ သိရိမံ-ကို၊ ဒိသွာ၊
 “ကုဒိ-ဤဟာသည်၊ ကိ-ဘာနည်း?” ကူတိ-သို့၊ ဝုတ္တေ၊ “သာမိ-အရှင်၊ ကုမံ
 အမမာသံ-လုံး၊ မေ-၏၊ သဟာယိကာ-သည်၊ တုမေ-တို့ကို၊ ပရိစရတု-စေ၊
 အဟံ ပန-သည်ကား၊ ကုမံ အမမာသံ-လုံး၊ ဒါနဉ္စေ-ကိုလည်း၊ ဒါတုကာမာ-
 ၏၊ ဓမ္မဉ္စ-ကိုလည်း၊ သောတုကာမာ-၏၊” ကူတိ-သို့၊ အာဟ၊ သော-သည်၊
 အဘိရူပံ-သော၊ တံ ကူတ္တိံ-ကို၊ ဒိသွာ-၍၊ ဥပ္ပန္နသိနေဟော-သည်၊ (ဟုတွာ)၊
 “သာဓူ”တိ-၍၊ သမ္ပဋိန္ဒြိ-ပြီ။

ဥတ္တရာပိ-သည်လည်း၊ [ခေါနိပါတ် အနက်မဲ့၊] ဗုဒ္ဓပ္ပမုခံ-သော၊ ဘိက္ခုသံသံ-
 ကို၊ နိမန္တေတွာ-၍၊ “ဘန္တေ-ရား၊ ကုမံ အမမာသံ-လုံး၊ အညတ္ထ-အခြားအရပ်သို့
 အဂန္တာ-၍၊ ကုဓေဝ-၌သာ၊ ဘိက္ခာ-ကို၊ ဂဟေတဗ္ဗာ-ယူထိုက်၏၊” ကူတိ-သို့
 သတ္တု-၏၊ ပဋိညံ-ကို၊ ဂဟေတွာ-၍၊ “ဒါနိ-၌၊ ကူတော-မှ၊ ပဋ္ဌာယ-၍၊ ယာဝ-
 လောက်၊ မဟာပဝါရဏာ-သည်၊ (ဟောတိ-လတ္တံ့) တာဝ-လောက်၊ သတ္တာရံ-

ကို၊ ဥပဋ္ဌာတုံ-ပြုစုလုပ်ကျွေးခြင်းငှာလည်းကောင်း၊ ဓမ္မ-ကို၊ သောတုံ စ-ငှာလည်းကောင်း၊ လဘိဿာမိ-ရတော့မည်။ က္ကတိ-ဤသို့တွေး၍၊ တုဋ္ဌမာနသာ-သည်၊ (ဟုတွာ)။ “ဧဝံ-သို့၊ ယာဂုံ-ကို၊ ပစထ-ကျိကြလော၊ ဧဝံ-သို့၊ ပူဝေ-တို့ကို၊ ပစထ-ကြော်ကြလော။” က္ကတိ-သို့၊ **မဟာနသေ**-စားဖိုဆောင်၌၊ (မီးဖိုချောင်၌)၊ သဗ္ဗ-ကိစ္စာနိ-တို့ကို၊ သံဝိဒဟန္တိ-စိမ့်လျက်၊ ဝိစရတိ-၏၊ အထ-၌၊ အဿာ-၏၊ သာမိ-ကော-သည်၊ “သွေ-၌၊ ပဝါရဏာ-သည်၊ ဘဝိဿတိ-မည်။” က္ကတိ-သိ၍၊ မဟာ-နသာဘိမုခေါ-စားဖိုဆောင်သို့ ရှေးရှုလျက်၊ (စားဖိုဆောင်သို့ မျက်နှာမူလျက်)၊ ဝါတပါနေ-၌၊ ဌတွာ-၍၊ “သာ အန္တဗာလာ-ထိုပညာမျက်စိကန်းသော အမှိုက်မသည်၊ ကိ-ကို၊ ကရောန္တိ-လျက်၊ ဝိစရတိ န ခေါ-နည်း။” က္ကတိ-ကြ၍၊ ဩ-လောကေန္တော-သော်၊ တံ သေဋ္ဌိဓိတရုံ-ကို၊ သေဒကိလိန္တံ-ချွေးတို့ဖြင့် လိမ်းကျံအပ်လျက်၊ (ချွေးရွှဲစိုလျက်)၊ ဆာရိကာယ-ပြာဖြင့်၊ ဩကိဏ္ဏံ-ရောပြွမ်းလျက်၊ (ပေကျံလျက်)၊ အင်္ဂါရမသိမက္ခိတံ-မီးကျီး၊ မီးသွေးတို့ဖြင့် လိမ်းကျံအပ်လျက်၊ (မီးသွေးမှုန့်တို့ဖြင့် ပေကျံလျက်)၊ တထာ-ထိုရှေ့၌ ဆိုအပ်ခဲ့သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ သံဝိဒဟိတွာ-၍၊ ဝိစရမာနံ-လှည့်လည်နေသည်ကို၊ ဒိသ္မာ၊ [(တစ်နည်း) သေဒကိလိန္တံ-အပ်သော၊ ဆာရိကာယ-ဖြင့်၊ ဩကိဏ္ဏံ-သော၊ အင်္ဂါရမသိမက္ခိတံ-အပ်သော၊ တထာ-အားဖြင့်၊ သံဝိဒဟိတွာ-၍၊ ဝိစရမာနံ-နေသော၊ တံ သေဋ္ဌိဓိတရုံ-ကို၊ ဒိသ္မာ-၍]။ “အန္တဗာလာ-ပညာမျက်စိကန်းသော အမှိုက်မသည်၊ ဧဝံ-ရူပေ-သော၊ ဌာနေ-၌၊ ဣမံ သိရိသမ္ပတ္တိ-ဤကျက်သရေ၏ ပြည့်စုံခြင်းကို၊ နာနဘဝတိ-မခံစား၊ ‘မုဏ္ဍကသမဏေ-ခေါင်းတုံးစုတ်ဖြစ်သော ရဟန်းတို့ကို၊ (ဦးပြည်းရဟန်းတို့ကို)၊ ဥပဋ္ဌဟိဿာမိ-အံ့’ က္ကတိ-သို့၊ တုဋ္ဌစိတ္တာ-နှစ်သက်သော စိတ်ရှိသည်၊ (ဟုတွာ)၊ အဟော ဝိစရတိ-ဪ . . . လှည့်လည်နေ၏။” က္ကတိ-တွေး၍၊ ဟသိတွာ-၍၊ အပဂဂ္ဂိ-ဖဲသွားပြီ။

တသ္မိ-ထိုလင်သည်၊ အပဂတေ-သော်၊ တဿ-ထိုလင်၏၊ သန္တိကေ-၌၊

မဟာနသေ။ ။မဟန္တာနိ+အသနာနိ (အသိတဗ္ဗာနိ) ဧတ္ထာတိ မဟာနသံ-များသော စားဖွယ်ရှိရာ စားဖိုဆောင်၊ မီးဖိုချောင်၊ [မဟန္တ+အသ+ယု၊ (မဟန္တ+အသန)၊ မဟန္တကို မဟာပြု၊ ယုကို အနပြု၊ (မဟာသန)၊ သနှင့်န ရှေ့နောက်ပြန်။ (ဇာဠိသစ်-၁၊ ၂၆၀၊ ဓာန်ဇို-၂၁၁)

ဌိတာ-သော၊ သိရိမာ-သည်။ “ဧသ (ဧသော)-ဤသူသည်၊ ကိ-ကို၊ ဩလော-
 ကေတွာ-၍၊ ဟသိ န ခေါ-နည်း၊” က္ကတိ-တွေး၍၊ တေနောဝ ဝါတပါနေန-ဖြင့်
 ပင်၊ ဩလောကေန္တိ-သော်၊ ဥတ္တရံ-ကို၊ ဒိသ္မာ-၍၊ “ဣမံ-ကို၊ ဩလောကေတွာ-
 ၍၊ ဣမိနာ-သည်၊ ဟသိတံ-ပြုံးရယ်အပ်ပြီ၊ အဒ္ဓါ-မချွတ်ဧကန်၊ ဣမဿ-၏၊
 ဧတာယ-နှင့်၊ သဒ္ဓိ-တူ၊ သန္တဝေါ-ပေါင်းသင်းခြင်းသည်၊ အတ္ထိ-၏၊” က္ကတိ-သို့၊
 စိန္တေသိ-ပြီ၊ သာ-သည်၊ အမမာသံ-လုံး၊ တသ္မိံ ဂေဟေ-၌၊ ဗာဟိရကက္ကတ္ထိ-
 ပြင်ပဖြစ်သောမိန်းမသည်၊ ဟုတွာ-၍၊ ဝသမာနာပိ-နေရပါသော်လည်း၊ တံ
 သမ္ပတ္တိ-ကို၊ အနုဘဝမာနာ-ခံစားရလသော်၊ အတ္တနော-၏၊ ဗာဟိရကက္ကတ္ထိ-
 ဘာဝံ-ပြင်ပဖြစ်သောမိန်းမ၏အဖြစ်ကို၊ အဇာနိတွာ-မသိတော့မူ၍၊ “အဟံ-
 သည်၊ ယရသာမိနီ-အိမ်ရှင်မတည်း၊ က္ကတိ-သို့၊ သည်း-ကို၊ အကာသိ ကိရ-ပြု
 သတဲ့၊ သာ-သည်၊ ဥတ္တရာယ-၌၊ အာယာတံ-ကို၊ ဗန္ဓိတွာ-၍၊ “အဿာ-ထို
 ဥတ္တရာ၏၊ ဝါ-၌၊ [အဿာ-ထိုဥတ္တရာအား၊ ကုဇ္ဈိတွာ-စိတ်ဆိုး၍-ပဋိသံ၊ ၄-၂၊ ၂၈၇၊
 ဒုက္ခံ-ကို၊ ဥပ္ပာဒေဿာမိ-ဖြစ်စေအံ့၊” က္ကတိ-ကြံ၍၊ ပါသာဒါ-မှ၊ ဩရယု-၍၊
 မဟာနသံ-သို့၊ ပဝိသိတွာ-၍၊ ပူဝပစဋ္ဌာနေ-မုန့်ကြော်ရာနေရာ၌၊ ပက္ကလိတံ-
 ကျိုက်ကျိုက်ဆူသော၊ သပ္ပိ-ကို၊ ကဋ္ဌဇ္ဈနာ-ဖြင့်၊ အာဒါယ-၍၊ ဥတ္တရာဘိမုခံ-
 ဥတ္တရာသို့ ရှေးရှုလျက်၊ ပါယာသိ-သွားပြီ၊ ဥတ္တရာ-သည်၊ တံ-ထိုသိရိမာကို၊
 အာဂစ္ဆန္တိ-လာနေသည်ကို၊ (တစ်နည်း) အာဂစ္ဆန္တိ-သော၊ တံ-ကို၊ ဒိသ္မာ-၍၊
 “မမ-၏၊ သဟာယိကာယ-သည်၊ မယံ-အား၊ ဥပကာရော-ကို၊ ကတော-ပြီ၊
 စက္ကဝါဠံ-သည်၊ အတိသမ္မာမံ-အလွန်ကျဉ်း၏၊ ဗြဟ္မလောကော-သည်၊ အတိ-
 နိစကော-အလွန်နိမ့်၏၊ မမ-၏၊ သဟာယိကာယ-၏၊ ဂုဏောဝ-ဂုဏ်ကျေးဇူး
 သည်သာလျှင်၊ မဟန္တော-ကြီးမား၏၊ ဟိ-မှန်၏၊ အဟံ-သည်၊ ဧတံ-ဤသူငယ်
 ချင်းမကို နိဿာယ-၍၊ ဒါနံ-ကို၊ ဒါတုံ စ-ငှာလည်းကောင်း၊ ဝါ-ကိုလည်းကောင်း၊
 ဓမ္မံ-ကို၊ သောတုံ စ-လည်းကောင်း၊ ဝါ-ကိုလည်းကောင်း၊ လဘိ-ရခဲ့ပြီ၊ ဧတိ-
 သာ-၏၊ ဥပရိ-၌၊ မမ-၏၊ ကောပေါ-အမျက်ဒေါသသည်၊ သစေ အတ္ထိ-အံ့၊
 (ဧဝံသတိ)၊ ဣဒံ သပ္ပိ-သည်၊ မံ-ကို၊ ဒဟတု-လောင်ပါစေ၊ သစေ နတ္ထိ-အံ့၊
 (ဧဝံသတိ)၊ မာ ဒဟတု-မလောင်ပါစေသတည်း၊” က္ကတိ-ဤသို့ အဓိဋ္ဌာန်၍၊
 တံ-ကို၊ မေတ္တာယ-မေတ္တာစွာန်ဖြင့်၊ ဖရိ-ဖြန့်ပြီ၊ တာယ-ထိုသိရိမာသည်၊

တဿာ-ထိုဥတ္တရာ၏။ မတ္တကေ-၌၊ အာသိတ္တံ-သော၊ ပက္ကုထိတသပ္ပိ-ကိုက်
ကိုက်ဆူပွက်သော ထောပတ်သည်၊ (အလွန်ဆူပွက်သော ထောပတ်သည်)။
သီတုဒကံ ဝိယ-အေးသောရေကဲ့သို့၊ (ရေအေးကဲ့သို့)၊ အဟောသိ။ [မေတ္တာ-
ဈာနဿ ဝိပ္ပာရေန ဥတ္တရာယ မတ္တကေ အာသိတ္တံ ပက္ကုထိတတေလံ ပဒုမပတ္တေ
အာသိတ္တဥဒကံ ဝိယ ဝိနိဝတ္တိတွာ ဂတံ၊-အံ၊ ၄-၃၄၆။]

အထ-၌၊ “ဣဒံ-ဤထောပတ်သည်၊ သီတလံ-သည်၊ ဘဝိဿတိ-မည်၊”
ဣတိ-ဤသို့ မှတ်ထင်၍၊ ကဋ္ဌဗ္ဗံ-ကို၊ ပူရေတွာ-၍၊ အာဒါယ-၍၊ အာဂစ္ဆန္တိ-
သော၊ နံ-သိရိမာကို၊ ဥတ္တရာယ-၏။ ဒါသိယော-တို့သည်၊ ဒိသွာ-၍၊ “ဒုပ္ပိနိတေ-
ဟဲ့ . . . ခဲယဉ်းသဖြင့် ဆုံးမအပ်သော ကောင်မ! အပေဟိ-ဖယ်လော၊ တွံ-
သည်၊ အမှာကံ-တို့၏၊ အယျာယ-အရှင်မအား၊ ပက္ကုထိတံ-သော၊ သပ္ပိ-ကို၊
အာသိပ္ပိတုံ-လောင်းခြင်းငှာ၊ န အနုစ္စဝိကာ-မလျောက်ပတ်၊ (မသင့်တော်)။”
ဣတိ-သို့၊ သန္တဇ္ဇေန္တိယော-ခြိမ်းခြောက်ကြိမ်းမောင်းကုန်လျက်၊ ဣတော စိတော
စ-မှ၊ ဥဋ္ဌာယ-၍၊ ဟတ္ထေဟိ စ-တို့ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ပါဒေဟိ စ-တို့ဖြင့်လည်း
ကောင်း၊ ပေါထေတွာ-ထုရိုက်၍၊ ဝါ-ကန်၍၊ ဘူမိယံ-၌၊ ပါတေသုံ-လဲကျစေ
ကုန်ပြီ၊ ဥတ္တရာ-သည်၊ ဝါရေန္တိပိ-တားမြစ်ပါသော်လည်း၊ ဝါရေတုံ-ငှာ၊ နာသက္ခိ-
မစွမ်းနိုင်၊ [ဥတ္တရာ မေတ္တာဈာနတော ဝုဋ္ဌာယ ဒါသိယော ဝါရေသိ၊-ပဋိသံ၊ ၄-၂၊
၂၈၇။] အထ-၌၊ အဿာ-ထိုသိရိမာ၏၊ ဥပရိ-၌၊ ဌိတာ-ကုန်သော၊ သဗ္ဗာ-
ကုန်သော၊ ဒါသိယော-တို့ကို၊ ပဋိဗာဟိတွာ-တားမြစ်ပြီး၍၊ “ကိဿ-ကြောင့်၊
တေ-သည်၊ ဧဝရူပံ-သော၊ ဘာရိယံ-ဝန်လေးသောအမှုကို၊ ကတံ-နည်း?”
ဣတိ-သို့၊ သိရိမံ-ကို၊ ဩဝဒိတွာ-၍၊ ဥဏှောဒကေန-ဖြင့်၊ နှာပေတွာ-၍၊
သတပါကတေလေန-အကြိမ်တစ်ရာချက်အပ်ပြီးသောဆီဖြင့်၊ [ပစ္စိတ္တာတိ ပါကံ၊
သတက္ခုတ္တံ+ပါကံ သတပါကံ၊ [သတ္တက္ခုတ္တံ+ပါက၊ ကုတ္တုချေ-မအူပါနိ-၂၊၅၂၉၊] သတ-
ပါကံ စ+တံ+တေလံ စာတိ သတပါကတေလံ၊] အပ္ပဉ္စို-လိမ်းပေးပြီး၊ တသ္မိံ ခဏော-
၌၊ သာ-သည်၊ အတ္တနော-၏၊ ဗာဟိရကိတ္တိဘာဝံ-ကို၊ ဥတွာ-၍၊ စိန္တေသိ-ပြီ၊
(ကိ)။ “သာမိကဿ-၏၊ ဟသနမတ္တကာရဏာ-ပြီးရုံမျှဟူသော အကြောင်း
ကြောင့်၊ ဣမိဿာ-၏၊ ဥပရိ-၌၊ ပက္ကုထိတံ-ကိုက်ကိုက်ဆူသော၊ သပ္ပိ-ကို၊
အာသိပ္ပန္နိယာ-လောင်းလသော်၊ ဝါ-ကြောင့်၊ ဝါ-သော၊ မယာ-သည်၊ ဘာရိယံ-

သော၊ ကမ္မံ-ကို၊ ကတံ-ပြီ၊ အယံ-သည်၊ ‘နံ-ကို၊ ဂဏှထ-ဖမ်းကြလော၊’ က္ကတိ-
သို့၊ ဒါသိယော-တို့ကို၊ န အာဏာပေသိ-မစေခိုင်း၊ မံ-ကို၊ ဝိဟေဋ္ဌနကာလေပိ-
ညင်းဆဲရာအခါ၌လည်း၊ သဗ္ဗဒါသိယော-တို့ကို၊ ပဋိဗာဟိတွာ-၍၊ မယံ-ဖို့၊ ဝါ-
အတွက်၊ ကတ္တဗ္ဗမေဝ-ပြုထိုက်သည်ကိုသာ၊ အကာသိ-ပြီ၊ အဟံ-သည်၊ ကုမံ-
ကို၊ သစေ န မမာပေဿာမိ-အံ၊ မေ-၏၊ မုဒ္ဓါ-သည်၊ သတ္တဓာ-ဖြာ၊ ဖလေယျ-
ကွဲရာ၏။” က္ကတိ-တွေး၍၊ တဿာ-၏၊ ပါဒမူလေ-၌၊ နိပဇ္ဇိတွာ-၍၊ “အယျေ-
မ! မေ-အား၊ မမာဟိ-လော၊” က္ကတိ-သို့၊ အာဟ၊ အဟံ၊ သပိတိကာ-အဖေ
နှင့်တကွဖြစ်သော၊ (အဖေရှိသော)၊ ဓိတာ-တည်း၊ ပိတရိ-သည်၊ ခမန္တေ-သော်၊
ခမာမိ-အံ၊ က္ကတိ-ပြီ၊ အယျေ-မ! ဟောတု-စေ၊ တေ-၏၊ ပိတရံ-အဖေဖြစ်သော၊
ပုဏ္ဏသေဋ္ဌိ-ကို၊ မမာပေဿာမိ-စေအံ၊ က္ကတိ-ပြီ၊ ပုဏ္ဏော-သည်၊ မမ-၏၊ ဝဇ္ဇ-
ဇနကပိတာ-ဝဋ်ကို ဖြစ်စေသော အဖေတည်း၊ ဝိဝဇ္ဇဇနကေ-ဝဋ်မှကင်းသော
မဂ်ဖိုလ်ကို ဖြစ်စေတတ်သော၊ ပိတရိ-သည်၊ ခမန္တေ ပန-သည်းခံသော်ကား၊
(သည်းခံလျှင်တော့)၊ အဟံ-သည်၊ ခမိဿာမိ-အံ၊ က္ကတိ-ပြီ၊ တေ-၏၊ ဝိဝဇ္ဇ-
ဇနကပိတာ-သည်၊ ကော ပန-နည်း? က္ကတိ-ဤသို့ မေးပြီး၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ-
တည်း၊ က္ကတိ-ပြီ၊ မယံ-၏၊ ဝါ-မှာ၊ တေန-နှင့်၊ သဒ္ဓိ၊ ဝိဿာသော-သည်၊ နတ္ထိ၊
က္ကတိ-ပြီ၊ အဟံ ကရိဿာမိ၊ သတ္တာ၊ သွေ-၌၊ ဘိက္ခုသံဃံ-ကို၊ အာဒါယ-၍၊
က္ကဓ-ဤနေအိမ်သို့၊ အာဂမိဿတိ-မည်၊ တံ-သည်၊ ယထာလဒ္ဓံ-အကြင်ကြင်
ရအပ်သော၊ သက္ကာရံ-ကောင်းစွာ ပြုလုပ်အပ်သော လှူဖွယ်ပစ္စည်းကို၊ ဂဟေ-
တွာ၊ ကုဓေဝ-သို့သာ၊ အာဂန္တာ၊ တံ-ကို၊ မမာပေဟိ-လော၊ က္ကတိ-ပြီ၊ သာ-
သည်၊ “အယျေ-မ! သာဓု-ပြီ၊” က္ကတိ-ဝန်ခံ၍၊ ဥဌာယ၊ အတ္တနော-၏၊ ဂေဟံ-
သို့၊ ဂန္တာ-၍၊ ပဉ္စသတာ-သော၊ ပရိဝါရိတ္ထိယော-တို့ကို၊ အာဏာပေတွာ-၍၊
နာနာဝိဓာနိ-အထူးထူးအပြားပြားကုန်သော၊ ခါဒနီယာနိ စေဝ-တို့ကိုလည်း
ကောင်း၊ **သုပေယျာနိ** စ-ဟင်းလျာတို့ကိုလည်းကောင်း၊ သမ္မာဒေတွာ-ပြည့်စုံ

သုပေယျာနိ။ ။သုအတ္ထာယ+ပါတဗ္ဗောတိ သုပေါ၊ [သု+ပါ+အ၊ သု၌ ဒီယပြု၊
ဓာန်ဋီ-၄၆၄၊] သုဓေန+ပါတဗ္ဗောတိ သုပေါ(ကဒါဘာ-၂၊ ၂၆၈)၊ သဝတိ ရုစံ ဇနေတိ-
တိ သုပေါ၊ [သု+ပက်၊-မောဂ်-၇၊ ၁၁၆၊ ပါတိပဒတ္ထ-၂၈၄၊] သုပအရ ပဲနောက်၊
ပဲကြီးစသော ဟင်းနှင့် ခဲဖွယ်အထူးကို ရ၏(ဥဒါန- ၄-၁၇၉)၊ သုပဿ+ဟိတာနိ

စေ၍၊ ပုနဒိဝသေ-၌၊ တံ သက္ကာရံ-ကို၊ အာဒါယ-၍၊ ဥတ္တရာယ-၏၊ ဂေဟံ-
သို့၊ အာဂန္တာ-၍၊ ဗုဒ္ဓပ္ပမုခဿ-သော၊ ဘိက္ခုသံဃဿ-၏၊ ပတ္တေ-၌၊ ပတိ-
ဋ္ဌာပေတုံ-တည်စေခြင်းငှာ၊ အဝိသဟန္တိ-မရဲဝံလသော်၊ ဝါ-ကြောင့်၊ အဋ္ဌာသိ-
ရပ်နေပြီ၊ တံ သဗ္ဗံ-ကို၊ ဂဟေတွာ-၍၊ ဥတ္တရာဝ-သည်သာ၊ သံဝိဒဟိ-စီရင်ပြီ၊
သိရိမာပိ-သည်လည်း၊ ဘတ္တကိစ္စာဝသာနေ-၌၊ ပရိဝါရေန-နှင့်၊ သဒ္ဓိ-တူ၊ သတ္တု-
၏၊ ပါဒမူလေ-ပြီ၊ နိပဇ္ဇိ-တုပ်ဝပ်နေပြီ၊ (ဝပ်တွားနေပြီ)။

အထ-၌၊ နံ-ကို၊ သတ္တာ-သည်၊ ပုစ္ဆိ-ပြီ၊ (ကိ)၊ “တေ-၏၊ အပရာဓော-
အပြစ်ကား၊ ကော-နည်း?” ကူတိ-ပြီ၊ ဘန္တေ! မယာ-သည်၊ ဟိယျော-မနေ့က၊
ဣဒံ နာမ-ဤမည်သောအမှုကို၊ ကတံ-ပြီ၊ အထ-၌၊ မေ-၏၊ သဟာယိကာ-
သည်၊ မံ-ကို၊ ဝိဟေဌဃမာနာ-ကုန်သော၊ ဒါသိယော-တို့ကို၊ နိဝါရေတွာ-၍၊
မယံ-အား၊ ဥပကာရမေဝ-ကိုသာ၊ အကာသိ-ပြီ၊ သာဟံ (သာ+အဟံ)-သည်၊
ဣမိဿာ-၏၊ ဂုဏံ-ကို၊ ဇာနိတွာ-၍၊ ဣမံ-ကို၊ ခမာပေသိ-ပြီ၊ အထ-၌၊ မံ-
ကို၊ ဧသာ-သည်၊ “တုမေသု-တို့သည်၊ ခမန္တေသု-ကုန်လသော်၊ ခမိဿာမိ-
မည်” ကူတိ-သို့၊ အာဟ၊ “ဥတ္တရေ-ရာ! ဧဝံ ကိရ-ဤသို့တဲ့လား? (ဤလျှောက်
သည့်အတိုင်း မှန်ရဲ့လား?) ကူတိ-ပြီ၊ “ဘန္တေ! အာမ-မှန်ပါ၊ သဟာယိကာယ-
သည်၊ မေ-၏၊ သီသေ-၌၊ ပက္ကုထိတသပ္ပိ-ပွက်ပွက်ဆူသော ထောပတ်ကို၊
အာသိတ္တံ-လောင်းအပ်ပါပြီ” ကူတိ-ပြီ၊ အထ-၌၊ “တယာ-သည်၊ ကိ-သို့၊
စိန္တိတံ-အပ်သနည်း?” ကူတိ-ပြီ၊ ဘန္တေ! “စက္ကဝါဠံ-သည်၊ အတိသမ္မာဓံ-၏၊
ဗြဟ္မလောကော-သည်၊ အတိနီစကော-၏၊ မမ-၏၊ သဟာယိကာယ-၏၊
ဂုဏောဝ-သည်သာလျှင်၊ မဟန္တော-၏၊ ဟိ-မှန်၊ အဟံ-သည်၊ ဧတံ-ကို၊ နိ-
ဿာယ-၍၊ ဒါနံ-ကို၊ ဒါတုံ စ-ငှာလည်းကောင်း၊ ဝါ-ကိုလည်းကောင်း၊ ဓမ္မ-

သုပေယျာနိ-သူပ၏ အစီးအပွားဖြစ်သော ဟင်းရွက်ဟင်း၊ သားငါးဟင်းစသော ဟင်း
လျာများ၊ [သူပ+ဏေယျ၊-ဇာဠိသစ်-၁, ၁၆၃၊ ပါစိယော-၇၈၊ ၁၃၄၊ သာရတ္ထ-၃၊
၁၀၆၊ ကဒီဠိသစ်-၄၄၀၊ ပါစိတ်ဘာ-၂, ၉၆၊ ကဒီဘာ-၂, ၂၆၈] (တစ်နည်း) သူပေန+
ဥပနေတဗ္ဗာနိ သူပေယျာနိ-သူပသည် ကပ်ရောက်အပ်သော ငါး၊အသား၊အညွန့်
အညောက်၊ဟင်းသီး၊ဟင်းရွက်များ။(မ. ၄-၃, ၁၁၅)

ကို၊ သောတုံ စ-လည်းကောင်း၊ အလတ္ထံ-ရခဲ့ပြီ၊ မေ-၏၊ ဣမိဿာ-၏၊ ဥပရိ-
 ဌ၊ ကောပေါ-သည်၊ သစေ အတ္ထိ-အံ၊ (ဧဝံသတိ)၊ ဣဒံ-သည်၊ မံ-ကို၊ ဒဟတု-
 စေ။ နော စေ အတ္ထိ-အံ၊ (ဧဝံသတိ)၊ မာ ဒဟတု-သတည်း၊” ဣတိ ဧဝံ-သို့၊
 စိန္တေတွာ-၍၊ ဣမံ-ကို၊ မေတ္တာယ-ဖြင့်၊ ဖရိ-ပြီ၊ သတ္တာ-သည်၊ “ဥတ္တရေ-ရာ!
 သာဓု သာဓု-ကောင်းပေစွ၊ ကောင်းပေစွ၊ ဧဝံ-သို့၊ ကောဓံ-အမျက်ဒေါသကို၊
 ဇိနိတုံ-အောင်ခြင်းငှာ၊ (အနိုင်ယူခြင်းငှာ)၊ ဝဋ္ဋတိ-၏၊ ဟိ-မှန်၊ ကောဓော နာမ-
 အမျက်ဒေါသမည်သည်ကို၊ ဝါ-အမျက်ထွက်သူမည်သည်ကို၊ အက္ခောဓေန-
 အမျက်မထွက်သူ၏အဖြစ်ဖြင့်၊ ဝါ-အမျက်မထွက်ခြင်းမေတ္တာတရားဖြင့်၊ (ဇိနိ-
 တဗ္ဗော-အောင်ထိုက်၏)၊ အက္ခောသကပရိဘာသကော-ဆဲရေးတတ်၊ ခြိမ်း
 ခြောက်တတ်သောပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ အနက္ခောသန္တေန-မဆဲရေးသူ၏အဖြစ်ဖြင့်၊ ဝါ-
 မဆဲရေးခြင်းဖြင့်၊ အပရိဘာသန္တေန-မခြိမ်းခြောက်သူ၏အဖြစ်ဖြင့်၊ ဝါ-ခြင်းဖြင့်၊
 (ဇိနိတဗ္ဗော-၏)၊ ထဒ္ဓမစ္ဆရီ-ကြမ်းတမ်းသော နှမြောဝန်တို့ခြင်းရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို၊
 အတ္တနော-၏၊ သန္တကဿ-ဥစ္စာကို၊ ဒါနေန-ပေးခြင်းဖြင့်၊ (ဇိနိတဗ္ဗော-၏)၊ မုဿာ-
 ဝါဒီ-မမှန်သော စကားကို ပြောလေ့ရှိသူကို၊ သစ္စဝစနေန-မှန်သောစကားကို
 ပြောဆိုခြင်းသစ္စာဖြင့်၊ ဇိနိတဗ္ဗော-၏” ဣတိ-သို့၊ ဝတ္တာ၊ ဣမံ ဂါထံ၊ အာဟ၊
 (ကိ)၊ “အက္ခောဓေန၊ ပေ၊ သစ္စေနာလိကဝါဒိန”န္တိ-ဟူ၍၊ (အာဟ)။

**အက္ခောဓေန ဇိနေ ကောဓံ၊ အသာဓုံ သာဓုနာ ဇိနေ၊
 ဇိနေ ကဒရိယံ ဒါနေန၊ သစ္စေနာ’လိကဝါဒိနံ။**

ကောဓံ-အမျက်ထွက်သူကို၊ အက္ခောဓေန-အမျက်မထွက်သူ၏အဖြစ်ဖြင့်၊
 ဝါ-အမျက်မထွက်ခြင်းမေတ္တာတရားဖြင့်၊ ဇိနေ-အနိုင်ယူထိုက်၏၊ အသာဓုံ-
 မကောင်းသောသူကို၊ သာဓုနာ-ကောင်းသောသူ၏အဖြစ်ဖြင့်၊ ဝါ-ကောင်းသော
 နည်းလမ်းဖြင့်၊ ဇိနေ-၏၊ ကဒရိယံ-ဝန်တိုစေးနဲ့၊ မစွန့်ကြဲတတ်၊ စက်ဆုပ်အပ်စွာ၊
 သတ္တဝါကို၊ ဒါနေန-ပေးကမ်းခြင်းဖြင့်၊ ဇိနေ-၏၊ အလိကဝါဒိနံ-မမှန်သောစကား
 ကို ပြောဆိုလေ့ရှိသူကို၊ သစ္စေန-အမှန်ကို ပြောဆိုခြင်းသစ္စာဖြင့်၊ ဇိနေ-၏။

တတ္ထ-၌၊ အက္ခောဓေနာတိ-ကား၊ ဟိ-ချဲ့၊ (တစ်နည်း) အက္ခောဓေနာတိ
 ပဒါနံ-တို့၏၊ (အတ္ထံ-ကို)၊ ဟိ (ဥဒ္ဓရိတွာ)-ထုတ်ဆောင်၍၊ (ဒဿေမိ-အံ့)၊

ကောဓနော-စိတ်ဆိုးလေ့ရှိသော၊ **ပုဂ္ဂလော**-ကို၊ **အက္ခောဓေန**-စိတ်မဆိုးသူသည်။ ဟုတွာ-၍၊ (တစ်နည်း) အက္ခောဓေန ဟုတွာ-စိတ်မဆိုးသူ၏အဖြစ်ဖြင့်၊ **ဇိနိတဗ္ဗော**-အောင်ထိုက်၏။ အသာဓုန္တိ-ကား၊ အဘဒ္ဒကော-မကောင်းသော

အက္ခောဓေန။ ။ဂါထာ၌ ကတ္တားဟောဝါကျကို ကံဟောဝါကျပြောင်း၍ ဖွင့်သဖြင့် ဤအဖွင့်သည် အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်တည်း၊ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုသော်လည်း သဒ္ဒတ္ထလည်းပါ၏။ ချဲ့ဦးအံ့-“အက္ခောဓေန ဟုတွာ”ဖြင့် “အက္ခောဓေန”၌ နာဝိဘတ် ကြိယာဝိသေသနအနက်ဟောဟု ပြသည်။ မှန်၏-ကြိယာဝိသေသနပုဒ်ကို တွာပစ္စယန္တဖြင့်ဖွင့်လေ့ရှိ၏။ မောက်အလို တွာပစ္စည်းသည် ဘောဟောဖြစ်သောကြောင့် အဖွင့်၌ “အက္ခောဓေန”ကို “ဟုတွာ”၌ ကတ္တားအဖြစ် စပ်နိုင်သည်။ “**အက္ခောဓောတိ** မေတ္တာစ မေတ္တာပုဗ္ဗဘာဂေါ စ(သံ. ၄-၁, ၃၂၅၊ သံဋီ-၁, ၃၄၄)”ဟူသော အဖွင့်ကို ကြည့်၍ “ကုဇ္ဈနံ ကောဓော၊ န+ကောဓော အက္ခောဓော”ဟု ပြ၍ အက္ခောဓေနအရ မေတ္တာစာနှင့် မေတ္တာစာ၏ ရှေ့ပိုင်းဖြစ်သော ဥပစာရဇောကို ယူပါ။

ပုဂ္ဂလော. . . ဇိနိတဗ္ဗော။ ။“ဇိနိတဗ္ဗော”ဖြင့် “ဇိနေ”၌ ဇယုဝိဘတ် အရဟအနက်ဟောဟု ပြသည်။ “ကောဓနော ပုဂ္ဂလော”ကို ကြည့်၍ “ကောဓံ”ကို “ကုဇ္ဈနံ ကောဓော၊ ကောဓော+အဿ အတ္ထိတိ ကောဓော၊ [ကောဓ+ဏ၊] (တစ်နည်း) ကုဇ္ဈတိ-တိ ကောဓော”ဟု ပြပါ။ (တစ်နည်း) ဌာနီဖြစ်သော ဒေါသ၏ အမည်ကို ဌာနဖြစ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၌ တင်စားသော ဌာနုပပစာရအားဖြင့် “ကောဓံ”အရ ဒေါသဖြစ်သူကို ယူပါ။

ဇ. ၄-၂၄။ ။ထို၌ ဇိနေကို ဝတ္တမာန်တိဝိဘတ်ဟု ဖွင့်၏။ ထိုအလို “(အက္ခောဓော-အမျက်မထွက်သူသည်) ကောဓံ-ကို၊ အက္ခောဓေန-ဖြင့်၊ ဇိနေ (ဇိနာတိ)-အောင်နိုင်၏။ (အနိုင်ရ၏)။ (သာဓု-သူတော်ကောင်းသည်။) အသာဓု-ကို၊ သာဓုနာ-ကောင်းသောနည်းလမ်းဖြင့်၊ ဇိနေ-၏။ (ဒါယကော-ပေးလှူသူသည်။) ကဒရိယံ-ကို၊ ဒါနေန-ဖြင့်၊ ဇိနေ-၏။ (သစ္စဝါဒီ-အမှန်ကို ပြောဆိုလေ့ရှိသူသည်။) အလိကဝါဒိနံ-ကို၊ သစ္စေန-ဖြင့်၊ ဇိနေ-၏”ဟု ပေးပါ။

ဓမ္မဋီ-၂၃၃။ ။ထို၌ “ကောဓံ-ကို၊ အက္ခောဓေန-အမျက်မထွက်သည်။ (ဟုတွာ-၍၊ ဓမ္မေန-တရားသဖြင့်၊ သမေန-မျှတသဖြင့်၊) ဇိနေ-အနိုင်ယူရာ၏။ အသာဓု-ကို၊ သာဓုနာ-သူတော်ကောင်းသည်။ (ဟုတွာ-၍၊ ဓမ္မေန-သဖြင့်၊ သမေန-သဖြင့်၊) ဇိနေ-အနိုင်ယူရာ၏။ ကဒရိယံ-ကို၊ ဒါနေန-ပေးကမ်းခြင်းဖြင့်၊ ဝါ-ဒါနနှင့်စပ်သော တရားစကားဖြင့်၊ ဝါ-ဓမ္မဒါနဖြင့်၊ ဇိနေ-၏။ အလိကဝါဒိနံ-ကို၊ သစ္စေန-သစ္စာ၏ အကျိုးအာနိသင်ကိုပြသော တရားနှင့်စပ်သော စကားဖြင့်၊ ဇိနေ-၏”ဟု ပေးစေ၏။

ပုဂ္ဂိုလ်ကို ဘဒ္ဒကေန-ကောင်းသောသူသည်၊ ဟုတ္တ၊ ဇိနိတဗ္ဗော-၏။ ကဒရိယန္တိ-
 ကား၊ ထဒ္ဓမ္မရီ-ကြမ်းတမ်းသော နှမြောဝန်တိုခြင်းရှိသောပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ အတ္တနော-
 ၏။ သန္တကဿ-ကို၊ စာဂစိတ္တေန-စွန့်ကြဲခြင်း၌ ဖြစ်သောစိတ်ဖြင့်၊ ဝါ-စွန့်ကြဲ
 ကြောင်းစိတ်ဖြင့်၊ ဇိနိတဗ္ဗော-၏။ အလိကဝါဒီ-မမှန်သောစကားကို ပြောဆိုလေ့
 ရှိသူကို၊ [အလတိ ဗန္ဓတိ ဧတေနာတိ အလိကံ၊ အသစ္စံ(အလ+ကံ၊-မောင်-၇၊
 ၂၁)၊ အလိကံ+ဝဒတိ သီလေနာတိ အလိကဝါဒီ၊-ဇာဋီသစ်-၂၊ ၄၊] သစ္စဝစနေန-
 အမှန်ကို ပြောဆိုခြင်းသစ္စာဖြင့်၊ ဇိနိတဗ္ဗော-၏။ တဿှာ-ကြောင့်၊ ဧဝံ-သို့၊
 အာဟ၊ (ကိ)၊ “အက္ကောဓေ န၊ ပေ၊ သစ္စေနာလိကဝါဒိန”န္တိ-၍၊ (အာဟ)။
 ဒေသနာဝသာနေ-၌၊ သိရိမာ-သည်၊ ပဉ္စသတာဟိ-ကုန်သော၊ ဣတ္ထိဟိ-တို့နှင့်၊
 သဒ္ဓိ-တူ၊ သောတာပတ္တိဖလေ-၌၊ ပတိဋ္ဌဟိ-ပြီ၊ ဣတိ-ဥတ္တရာဥပါသိကာဝတ္ထု
 ပြီးပြီ။ [ဒေသနာအဆုံး၌ ဥတ္တရာ၏ လင်နှင့် ယောက္ခမလင်မယား ၂ယောက်တို့လည်း
 သောတာပန်ဖြစ်ကြသည်၊ ဥတ္တရာက သကဒါဂါမ်ဖြစ်သည်၊ ဥတ္တရာသည် ကွယ်လွန်
 ပြီးနောက် တာဝတိံသာ၌ ဖြစ်သည်။ (ဝိမာန. ၄-၆၂)]

ဥတ္တရာဥပါသိကာဝတ္ထုဘာသာသီကာ ပြီးပြီ။

၄-မဟာမောဂ္ဂလ္လာနတ္ထေရပဉ္စဝတ္ထုဘာသာသီကာ

သစ္စံ ဘဏေတိ-ဟူသော၊ ဣမံ ဓမ္မဒေသနံ သတ္တာ ဇေတဝနေ ဝိဟရန္တော
 မဟာမောဂ္ဂလ္လာနတ္ထေရဿ-၏။ ပဉ္စ-ကို၊ အာရဗ္ဗ-၍၊ ကထေသိ-ပြီ။ ဟိ-ချေ၊
 ဧကသ္မိ-သော၊ သမယေ-၌၊ ထေရော-သည်၊ ဒေဝစာရိကံ-နတ်ပြည်တို့၌ လှည့်
 လည်တော်မူခြင်းကို၊ ဝါ-ဖြင့်၊ [ဒိဗ္ဗန္တိ ဧတ္ထ ပဉ္စဟိ ကာမဂုဏေဟိ သမင်္ဂီဘူတာ
 ဟုတ္တာ ဝိစရန္တိ ကီဠန္တိ ဇောတေန္တိ စာတိ ဒေဝါ၊ ဒေဝလောကာ၊(သီဋီသစ်-၂၊ ၄၁၅)၊
 ဒေဝေသု+စာရိကာ ဒေဝစာရိကာ၊ “ဇနပဒစာရိကံ(သာရတ္ထ-၁၊ ၄၅၂)”ကို မှီးသည်၊
 ဂန္ဓာ-၍၊ မဟေသက္ခာယ-ကြီးသောအစိုးရခြင်းရှိသူဟု ဆိုအပ်သော၊ ဝါ-တန်
 ခိုးကြီးသော၊ [ဓမ္မဘာ-၂၊ ၃၅၅၅] ဒေဝတာယ-၏။ ဝိမာနဒ္ဓါရေ-ပိမာန်၏တံခါး၌၊
 ဌတ္တာ-၍၊ အတ္တနော-၏။ သန္တိကံ-သို့၊ အာဂန္ဓာ-၍၊ ဝန္တိတွာ-၍၊ ဌိတံ-သော၊
 တံ-ကို၊ ဧဝံ-သို့၊ အာဟ-ပြီ၊ (ကိ)၊ “ဒေဝတေ-နတ်သမီး! တေ-၏၊ သမ္ပတ္တိ-
 စည်းစိမ်သည်၊ မဟတိ-ကြီးကျယ်လှ၏၊ ကိံ ကမ္ပံ-အဘယ်ကောင်းမှုကံကို၊

ကတွာ၊ ကုမံ-ဤစည်းစိမ်ကို၊ အလတ္ထ-ရခဲသနည်း?” ကုတိ-ပြီ၊ “ဘန္တေ! မံ-ကို၊ မာ ပုစ္ဆထ-ကုန်နှင့်၊” ကုတိ-ပြီ၊ ဒေဝတာ-သည်၊ အတ္တနော-၏၊ ပရိတ္တ-ကမ္မေန-အနည်းငယ်သော ကောင်းမှုကံကြောင့်၊ လဇ္ဇမာနာ-ရှက်သည်၊ (ဟု-တွာ)၊ ဧဝံ-သို့၊ ဝဒတိ ကိရ-လျှောက်သတဲ့၊ ပန-သို့သော်လည်း၊ သာ-သည်၊ ထေရေန-သည်၊ “ကထေဟိယေဝ-ပြောသာပြောပါလော၊” ကုတိ-သို့၊ ဝုစ္ဆ-မာနာ-သော်၊ အာဟ-ပြီ၊ (ကိ)၊ “ဘန္တေ! မယာ-သည်၊ ဒါနံ-ကို၊ နေဝ ဒိန္နံ-မပေးလှူခဲ့ပါ၊ ပူဇာ-ကို၊ န ကတာ-ပါ၊ ဓမ္မော-ကို၊ န သုတော-ပါ၊ ကေဝလံ-သက်သက်၊ သစ္စမတ္တံ-သစ္စာမျှကို၊ ရက္ခိတံ-စောင့်ရှောက်အပ်ခဲ့ပါပြီ၊” ကုတိ-ပြီ၊ ထေရော-သည်၊ အညာနိ-ကုန်သော၊ ဝိမာနဒွါရာနိ-တို့သို့၊ ဂန္ဓာ-၍၊ အာ-ဂတာဂတာ-ရောက်လာကုန်၊ ရောက်လာကုန်သော၊ အပရာပိ-ကုန်သော၊ ဒေဝ-မိတရော-တို့ကို၊ ပုစ္ဆိ-ပြီ၊ တာသုပိ-တို့သည်လည်း၊ တထေဝ-တိုင်းသာလျှင်၊ နိဂုဟိတွာ-လျှို့ဝှက်၍၊ ထေရံ-ကို၊ ပဋိဗာဟိတုံ-တားမြစ်ခြင်းငှာ၊ အသက္ကော-န္တိသု-ကုန်လသော်၊ တာဝ-စွာ၊ ဧကာ-သည်၊ အာဟ-ပြီ၊ (ကိ)၊ “ဘန္တေ! မယာ-သည်၊ ဒါနာဒိသု-ဒါနအစရှိသော ကောင်းမှုတို့၌၊ ဝါ-တို့တွင်၊ ကတံ နာမ-ပြုအပ်ခဲ့သော ကောင်းမှုမည်သည်၊ နေဝ အတ္ထိ-ပါ၊ ပန-သို့သော်လည်း၊ အဟံ-သည်၊ ကဿပဗုဒ္ဓကာလေ-၌၊ ပရဿ-၏၊ ဒါသီ-သည်၊ အဟောသီ၊ တဿာ မေ-၏၊ သာမိကော-သည်၊ အတိဝိယ-လျှင်၊ **စက္ကော**-ကိုယ်အားဖြင့် ကြမ်းတမ်းပါ၏၊ **ဖရုသော**-စိတ်နှုတ်အားဖြင့် ကြမ်းတမ်းပါ၏၊ ဂဟိတဂ္ဂဟိတေနေဝ-ကိုင်မိတိုင်း ကိုင်မိတိုင်းသာလျှင်ဖြစ်သော၊ ကဋ္ဌေန ဝါ-သစ်သားဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ ကလိင်္ဂရေန ဝါ-ထင်းချောင်းဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ သီသံ-ကို၊ ဘိန္ဒု-တိ-ရိုက်ခွဲတတ်ပါ၏၊ သာဟံ (သာ+အဟံ)-သည်၊ ကောပေ-အမျက်သည်၊

စက္ကော ဖရုသော။ ။စက္ကော၊ ဖရုသ ၂ပုဒ်လုံး ကြမ်းတမ်းခြင်းအနက်ကိုချည်း ဟော၏။ ထိုတွင် စက္ကောအရ ကိုယ်ကြမ်း၊ ဖရုသအရ စိတ်ကြမ်း၊ နှုတ်ကြမ်းကို ယူပါ။ (ဒီဋီ-၁၊ ၂၉၉၊ သီဋီသစ်-၂၊ ၂၅၂)။ “စက္ကတိတိ စက္ကော၊ (ဓာန်ဋီ-၇၃)။ စသတိ စက္ကိတ္တဘာဝံ ကရောတိတိ စက္ကော၊ စဉို+က၊-ကစွည်း-၆၆၃)။ ပရေ ဇနေ ဥဿပေတိ ဒါဟေတိတိ ဖရုသော၊ [ပရ+ဥသ+အ၊ ပကို ဖပြု-ဓာန်ဋီ-၁၂၅]၊ ပရိယတိ ပါလီ-ယတိတိ ဖရုသော၊ [ပရ+ဥသဏိ-ထောမ၊]”ဟု ပြုပါ။

ဥပ္ပန္နေ-သော်၊ ‘ဧသ (ဧသော)-သည်၊ တဝ-၏၊ သာမိကော-တည်း၊ လက္ခဏာ-ဟတံ-သံပူဖြင့် ခပ်နှိပ်အပ်သော အမှတ်အသားရှိသည်ကို၊ ဝါ-သံပူအမှတ် တံဆိပ်ခပ်နှိပ်မှုကို၊ ကာတုံ ဝါ-လည်းကောင်း၊ နာသာဒီနိ-နာခေါင်းအစရှိ သည်တို့ကို၊ ဆိန္ဒိတုံ ဝါ-ငှာလည်းကောင်း၊ ဣဿရော-အစိုးရသူတည်း၊ မာ ကုဇ္ဈိ-စိတ်မဆိုးနှင့်၊’ ဣတိ-၍၊ အတ္တနမေဝ-ကိုသာလျှင်၊ ပရိဘာသေတွာ- အပြစ်ပြော၍၊ (ပြစ်တင်ကဲ့ရဲ့၍)၊ [ဓမ္မဘာ-၂၊ ၁၆၆၈] ကောပံ နာမ-ကို၊ န အကာသိ-ပါ၊ တေန-ကြောင့်၊ မေ-သည်၊ အယံ သမ္ပတ္တိ-ကို၊ လဒ္ဓါ-ပြီ၊” ဣတိ- ပြီ၊ အပရာ-အခြားသော နတ်သမီးသည်၊ အာဟ-ပြီ၊ (ကိံ)၊ “ဘန္တေ! အဟံ- သည်၊ ဥဇ္ဈခေတ္တံ-ကြိုခင်းကို၊ ရက္ခမာနာ-သော်၊ ဧကဿ-သော၊ ဘိက္ခုနော- အား၊ ဥဇ္ဈယဋ္ဌိ-ကြံချောင်းကို၊ အဒါသိ-ပြီ၊” (ဣတိ-သို့၊ အာဟ)၊ [“နိဗ္ဗုဒ္ဓန္တိ- အာဒိနာ”၌ ဣတိကို ဒီပကနည်းအရ လှမ်းယူပေးပါ] အပရာ-သည်၊ ဧကံ-သော၊ တိဗ္ဗရသကံ-တည်သီးကို၊ အဒါသိ-ပြီ၊ (ဣတိ အာဟ)၊ အပရာ-သည်၊ ဧကံ- သော၊ ဧဠာလကံ-သခွားသီးကို၊ အဒါသိ-ပြီ၊ (ဣတိ အာဟ)၊ အပရာ-သည်၊ ဧကံ၊ ဖာရသကံ-ဖက်သက်သီးကို၊ အဒါသိ-ပြီ၊ (ဣတိ အာဟ)၊ အပရာ- သည်၊ ဧကံ၊ မူလမုဋ္ဌိ-ကြာစွယ်ကို၊ (အဒါသိ-ပြီ၊ (ဣတိ အာဟ)၊ အပရာ- သည်၊ “နိဗ္ဗုဒ္ဓိ-တစ်ဆုပ်သောတမာရွက်၊ ဝါ-တမာရွက်တစ်ဆုပ်ကို၊ (အဒါသိ၊ ဣတိ အာဟ)၊ ဣတိအာဒိနာ-ဤသို့အစရှိသော၊ [ဣတိတစ်လုံးအကျေကြ်] နယေန-ဖြင့်၊ အတ္တနာ အတ္တနာ-မိမိသည် မိမိသည်၊ ကတံ-သော၊ ပရိတ္တဒါနံ- အနည်းငယ်သော အလှူကို၊ အာရောစေတွာ-၍၊ “ဣမိနာ ဣမိနာ ကာရ- ဇောန-ဤသို့သော ဤသို့သော အကြောင်းကြောင့်၊ အမှေဟိ-တို့သည်၊ အယံ သမ္ပတ္တိ-ကို၊ လဒ္ဓါ-ပြီ၊” ဣတိ-သို့၊ အာဟံသု-ကုန်ပြီ။

ထေရော-သည်၊ တာဟိ-ထိုနတ်သမီးတို့သည်၊ ကတကမ္ပံ-ကို၊ သုတွာ- ၍၊ သတ္တာရံ-သို့၊ ဥပသင်္ကမိတွာ-၍၊ ပုစ္ဆိ-ပြီ၊ (ကိံ)၊ “ဘန္တေ-ရား! သစ္စကထန- မထွေ့န-မှန်သောစကားကို ပြောဆိုခြင်းမျှကြောင့်၊ ကောပနိဗ္ဗာပနမထွေ့န- အမျက်ကို ငြိမ်းစေခြင်းမျှကြောင့်၊ အတိပရိတ္တကေန-အလွန်နည်းလှသော၊ တိဗ္ဗရသကာဒိဒါနမထွေ့န-တည်သီးအစရှိသည်ကို ပေးလှူခြင်းမျှကြောင့်၊

ဒိဗ္ဗသမ္ပတ္တိ-ကို၊ လဒ္ဓါ-ငှာ၊ သက္ကာ န ခေါ-သလော?” ကူတိ-ပြီး “မောဂ္ဂလ္လာန-လ္လာန်! ကသ္မာ-ကြောင့်၊ မံ-ကို၊ ပုစ္ဆသိ-နည်း? တေ-အား၊ ဒေဝတာဟိ-တို့သည်၊ အယံ အတ္ထော-ဤအကြောင်းကို၊) ကထိတော နနု-လျှောက်အပ်ပြီမဟုတ်လော?” ကူတိ-ပြီး “ဘန္တေ-ရား! အာမ-ပါ၊ ဧတ္တကေန-ဤမျှအတိုင်းအရှည်ရှိသော ကောင်းမှုကြောင့်၊ ဒိဗ္ဗသမ္ပတ္တိ-ကို၊ လဗ္ဘတိ မညေ-ရအပ်၊ ရနိုင်၏ဟု ထင်ပါ၏။” ကူတိ-ပြီး အထ-၌၊ နံ-ကို၊ သတ္တာ-သည်၊ “မောဂ္ဂလ္လာန-လ္လာန်! သစ္စမတ္တံ-သစ္စာစကားမျှကို၊ ကထေတွာပိ-ပြောခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ ကောပမတ္တံ-အမျက်မျှကို၊ ဇဟိတွာပိ-ပယ်ခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ ပရိတ္တကံ-အနည်းငယ်သော၊ ဒါနံ-ကို၊ ဒတွာပိ-လှူခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဒေဝ-လောကံ-သို့၊ ဂစ္ဆတိယေဝ-ရောက်နိုင်သည်သာ၊” ကူတိ-သို့၊ ဝတွာ၊ ကုမံ ဂါထံ၊ အာဟ၊ (ကို)။ “သစ္စံ၊ ပေ၊ သန္တိကေ” တိ-၍၊ (အာဟ)။

သစ္စံ ဘဏေ န ကုဇ္ဈေယျ၊ ဒဇ္ဇာ အပ္ပမ္ဘိ ယာစိတော၊

ဧတေဟိ တိဟိ ဌာနေဟိ၊ ဂစ္ဆေ ဒေဝါန သန္တိကေ။

သစ္စံ-မှန်သောစကားကို၊ ဘဏေ-ပြောဆိုရာ၏၊ န ကုဇ္ဈေယျ-သူတစ်ပါးအား အမျက်မထွက်ရာ၊ ယာစိတော-သီလရှိသူတို့က တောင်းခံအပ်သည်၊ (သမာနော-ဖြစ်လသော်၊) အပ္ပမ္ဘိ-အနည်းငယ်မျှကိုသော်လည်း၊ ဒဇ္ဇာ-ပေးလှူရာ၏၊ တိဟိ-၃ပါးကုန်သော၊ ဧတေဟိ ဌာနေဟိ-ဤအကြောင်းတို့ကြောင့်၊ ဒေဝါနံ-နတ်တို့၏၊ သန္တိကေ-အထံသို့၊ ဂစ္ဆေ-ရောက်နိုင်၏။

တတ္ထ-၌၊ သစ္စံ ဘဏေတိ-ကား၊ သစ္စံ-မှန်သော စကားကို၊ ဒီပေယျ-ပြရာ၏၊ ဝေါဟရေယျ-ပြောဆိုရာ၏၊ သစ္စေ-မှန်သောစကား၌၊ ပတိဋ္ဌဟေယျ-တည်ရာ၏၊ ကူတိ အတ္ထော။ န ကုဇ္ဈေယျာတိ-ကား၊ ပရဿ-သူတစ်ပါးအား၊

သစ္စံ ဘဏေ။ ။ သစ္စသဒ္ဒါသည် (၁) ဝါစာသစ္စာ(မှန်သောစကားကို ဆိုခြင်း၊) (၂) ဝိရတိသစ္စာ(မုသားပြောခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်း၊) (၃) ဒိဋ္ဌိသစ္စာ(ငါ့အယူသာ အမှန်ဟု ယူမှားမှု၊) (၄) ဗြာဟ္မဏသစ္စာ(ရဟန္တာတို့၏ မှန်သောစကား၊) (၅) ပရမတ္ထသစ္စာ(နိဗ္ဗာန်၊) (၆) အရိယသစ္စာ(သစ္စာ၄ပါး)ဟူသော အနက်တို့ကို ဟော၏။ ဤ၌ ဝိရတိသစ္စာကို အတွင်းပြု၍ ဝါစာသစ္စာကို ယူပါ။ (သံ. ဋ္ဌ-၁, ၃၀၀၊ ဓမ္မဋီ-၃၁၅)

န ကုဇ္ဈေယျ-စိတ်မဆိုးရာ။ ယာစိတောတိ-ကား၊ ယာစကာ နာမ-တို့မည်သည်၊ သီလဝန္တော-ကုန်သော၊ ပဗ္ဗဇိတာ-တို့တည်း။ ဟိ-မှန်၊ တေ-ထိုသီလရှိသော ရှင်ရဟန်းတို့သည်၊ “ဒေထာ”တိ-ပေးကြပါဟူ၍၊ အယာစိတွာဝ-မတောင်းမူ၍သာ၊ ယရဒ္ဓါရေ-အိမ်တံခါး၌၊ ကိဉ္ဇာပိ တိဋ္ဌန္တိ-အကယ်၍ ရပ်ပါကုန်၏။ ပန-ထိုသို့ပင် ရပ်ပါကုန်သော်လည်း၊ အတ္တတော-အနက်အဓိပ္ပာယ်အားဖြင့်ကား၊ ယာစန္တိယေဝ နာမ-တောင်းကုန်သည်ပင် မည်၏။ ဧဝံ-လျှင်၊ သီလဝန္တေဟိ-တို့သည်၊ ယာစိတော-တောင်းအပ်သည်၊ (သမာနော)။ အပ္ပသ္မိံ-အနည်းငယ်သော၊ ဒေယျဓမ္မေ-ပေးလျှုထိုက်သောသဘောရှိသော ပစ္စည်းဝတ္ထုသည်၊ ဝါ-လျှုဖွယ် ဝတ္ထုသည်၊ ဝိဇ္ဇမာနေ-သော်၊ အပ္ပမတ္တကမ္ပိ-အနည်းငယ်ကိုသော်လည်း၊ ဒေ-ယျ။ ဧတေဟိ တိဟိတိ-ကား၊ ဧတေသု တီသု-ဤခုမျိုးသောအကြောင်းတို့တွင်၊ ဧကေနာပိ-တစ်မျိုးသော်လည်းဖြစ်သော၊ ကာရဏေန-အကြောင်းကြောင့်၊ **ဒေဝလောကံ**-သို့၊ **ဂစ္ဆေယျ**။ ဣတိ အတ္ထော။ ဒေသနာဝသာနေ ဗဟူ သော-တာပတ္တိဖလာဒိနိ ပါပုဏိသု ဣတိ-မဟာမောဂ္ဂလ္လာနတ္ထေရပဉ္စဝတ္ထု ပြီးပြီ။

မဟာမောဂ္ဂလ္လာနတ္ထေရပဉ္စဝတ္ထုဘာသာသီကာ ပြီးပြီ။

ဓမ္မဋီ-၃၂၇အဆို။ ။ “သစ္စံ ဘဏေ”ဖြင့် မုသားမှ ရှောင်ကြဉ်မှုသီလက္ခန္ဓကို ပဓာနပြု၍ ပဓာနနည်းအရ သီလက္ခန္ဓအားလုံးကို ပြသည်။ “န ကုဇ္ဈေယျ”ဖြင့် မေတ္တာ၊ ကရုဏာ၊ မုဒိတာ၊ ဥပေက္ခာဟူသော သမထဘာဝနာကို ပဓာနပြု၍ ပဓာနနည်းအရ သမာဓိက္ခန္ဓအားလုံးကို ပြသည်။ ဒဇ္ဇာအရ ဒါနကို ပဓာနပြု၍ ပုညကိရိယာဝတ္ထု အဖြစ်ဖြင့် လက္ခဏာတူသောကြောင့် ဥပလက္ခဏနည်းအရ ကြွင်းသော ပုညကိရိယာ ဝတ္ထုငါးကို ယူရသည်။ ပုညကိရိယာဝတ္ထုတွင် ဒိဋ္ဌိဇကမ္မဟူသော သမ္မာဒိဋ္ဌိဖြင့် ပည-က္ခန္ဓအားလုံးကို လက္ခဏဟာရနေတ္တိနည်း၊ ဥပလက္ခဏနည်းအရ ဒဇ္ဇာဖြင့် ပြနိုင်သည်။

ဒေဝလောကံ။ ။ “ဒေဝလောကံ”ဖြင့် “သန္တိကေ”၌ သ္မိဝိဘတ်၏ ကံအနက်၌ ဖြစ်ကြောင်းကို ပြသည်။ (တစ်နည်း) တေသုဝုဒ္ဓိဖြင့် အဝိဘတ်ကို ဧပြု။ (တစ်နည်း) ဒုတိယာဝိဘတ်မှ သတ္တမီသို့ ပြန်နေသော ဝိဘတ္တိဝိပလ္လာသ၊ (တစ်နည်း) ဒုတိယာ ဧကဝုဉ်မှ ဗဟုဝုဉ်သို့ ပြန်နေသော ဝစနဝိပလ္လာသ၊ (တစ်နည်း) ဗဟုမှိ ဝိယ ဧကမှိဝိ (နီတိ-၆၇၇)သုတ်ဖြင့် ဒုတိယာဧကဝုဉ်အနက်၌ ဗဟုဝုဉ်ယောဝိဘတ်သက်သည်ဟု ကြုံ၊ “အမနံ နိဋ္ဌာနဂမနန္တိ အန္တော၊ ဩသာနံ၊ (ဒီဋီ-၃၊ ၁၉၃)၊ အမတိ ယာတီတိ

၅-ဗုဒ္ဓပိတုဗြာဟ္မဏဝတ္ထုဘာသာသီကာ

အဟိံသကာ ယေတိ ဣမံ ဓမ္မဒေသနံ သတ္တာ သာကေတံ-သာကေတ မြို့ကို နိဿာယ-၍၊ **အဉ္စနဝနေ**-အဉ္စနမည်သောတော၌၊ ဝိဟရန္တော ဘိက္ခုဟိ ပဋ္ဌပဉ် အာရဗ္ဗ ကထေသိ။ ကိရ-ချဲ့၊ ဘိက္ခုသံဃပရိဝုတဿ-သော၊ ဘဂဝ-တော-၏။ သာကေတံ-သို့၊ ပိဏ္ဍာယ-ငှာ၊ ပဝိသနကာလေ-၌၊ ဧကော-သော၊ သာကေတဝါသီ-သာကေတမြို့၌ နေသော၊ မဟလ္လကဗြာဟ္မဏော-သည်၊ နဂရတော-မှ၊ နိက္ခမန္တော-သော်၊ **အန္တရယရဒ္ဓါရေ**-မြို့တံခါး၌၊ ဒသဗလံ-ကို၊ ဒိသွာ-၍၊ ပါဒေသု-တို့၌၊ နိပတိတွာ-၍၊ ဂေါပ္ပကေသု-ခြေဖျက်တို့၌၊ ဝါ-တို့ကို၊ ဒဠ်-မြို့စွာ၊ ဂဟေတွာ-ကိုင်၍၊ “တာတ-ချစ်သား၊ ပုတ္တေဟိ နာမ-တို့မည်သည်၊ ဇိဏ္ဏကာလေ-၌၊ မာတာပိတရော-တို့ကို၊ ပဋိဇ္ဇိတဗ္ဗ နနု-ပြုစုစောင့်ရှောက် ထိုက်ကုန်သည်မဟုတ်လော၊ ကဿာ-ကြောင့်၊ ဧတ္တကံ ကာလံ-ဤမျှလောက် သော ကာလပတ်လုံး၊ အမှာကံ-တို့ကို၊ ဝါ-တို့အား၊ အတ္တာနံ-ကိုယ်ကို၊ န ဒဿေသိ-မမြင်စေသနည်း၊ ဝါ-မပြရသနည်း၊ တာဝ-စွာ၊ မယာ-သည်၊ ဒိဋ္ဌော-မြင်အပ်ပြီးသည်၊ အသိ-၏၊ မာတရမ္ပိ-ကိုလည်း၊ ပဿိတုံ-ငှာ၊ ဧဟိ-လော၊” ဣတိ-သို့၊ သတ္တာရံ-ကို၊ ဂဟေတွာ-၍၊ အတ္တနော-၏၊ ဂေဟံ-သို့၊

အန္တော၊ [အမ+တ၊-မောင်-၇၊ ၈၂] သဟ+အန္တေန ယံ ဝတ္တတိတိ သန္တံ သန္တယေဝ သန္တိကံ”ဟု ပြုပါ၊ ဒေဝါနံအရ နတ်ပြည်ငယ်ပရိနတ်များ၊ (တစ်နည်း) သမ္မုတိနတ်၊ ဥပပတ္တိနတ်၊ ဝိသုဒ္ဓိနတ်များကို ယူဟု ဓမ္မဋီဆို၏။

အဉ္စနဝနေ။ ။အဉ္စနဟူသည် မျက်စဉ်းရောင်(စိမ်းညိုရောင်)အပွင့်ရှိသော ချုံနွယ် တည်း၊ ထိုချုံနွယ် များစွာရှိသော တောကို “အဉ္စနဝနေ”ဟု ခေါ်သည်၊ (ထေရ. ၄-၁၊ ၁၆၁)၊ “ဇာတိယာဝနံ(ဝိမတိ-၁၊ ၁၆၀)”ကဲ့သို့ “အဉ္စနေဟိ+ဥပလက္ခိတံ+ဝနံ အဉ္စန-ဝနံ-မျက်စဉ်းရောင်(စိမ်းညိုရောင်)အပွင့်ရှိသော ချုံနွယ်တို့ဖြင့် မှတ်အပ်သောတော” ဟု ပြု၊ “မျက်စဉ်းတော၊ အဉ္စနဆင်သည် စောင့်အပ်သောတော”ဟုလည်း ပေး၏။

အန္တရယရဒ္ဓါရေ။ ။အန္တရယရသဒ္ဓါ “အိမ်အတွင်း၊ မြို့ရွာ(ဂေါစရဂါမ်)”တို့ကို ဟောရာ ဤ၌ မြို့(ဂေါစရဂါမ်)ကို ဟော၏၊ “အန္တရေ+ယရာနိ ဧတ္ထ၊ ဧတဿာတိ ဝါ အန္တရယရံ-မြို့၊ ရွာ၊ အန္တရယရဿ+ဒ္ဓါရံ အန္တရယရဒ္ဓါရံ”ဟု ပြုပါ။ (သာရတ္ထ-၂၊ ၄၄၅၊ ဝိမတိ-၁၊ ၃၆၁)

အဂမာသိ-ပြီ၊ သတ္တာ-သည်၊ တတ္ထ-ထိုအိမ်သို့၊ ဂန္ဓာ-၍၊ ပညတ္တေ-သော၊ အာ-သနေ-၌၊ ဘိက္ခုသံဃေန-နှင့်၊ သဒ္ဓိ-တူ၊ နိဿိဒိ-ပြီ၊ ပြာဟ္မဏီပိ-သည်လည်း၊ အာဂန္ဓာ-၍၊ သတ္တု-၏၊ ပါဒေသု-တို့၌၊ နိပတိတွာ-၍၊ “တာတ-သား၊ ဧတ္တကံ-သော၊ ကာလံ-လုံး၊ ကုဟိ-သို့၊ ဂတော-နေသည်၊ အသိ-နည်း၊ မာတာပိတရော နာမ-တို့ကို၊ မဟလ္လကကာလေ-အသက်ကြီးသူ၏အခါ၌၊ ဝါ-အသက်ကြီးရာ အခါ၌၊ ဥပဋ္ဌာတဗ္ဗာ နနု-ပြုစုလုပ်ကျွေးထိုက်ကုန်သည်မဟုတ်လော၊” ဣတိ-သို့၊ ဝတ္တာ-၍၊ ပုတ္တဓိတရော-တို့ကို၊ “ဧထ-လာကြလော၊ ဘာတရံ-နောင်တော်ကို၊ ဝန္တထ-ကြလော၊” ဣတိ-ပြော၍၊ ဝန္တာပေသိ-ပြီ၊ ဥဘောပိ-ကုန်သော၊ တေ-ထိုပုဏ္ဏား၊ ပုဏ္ဏေးမတို့သည်၊ တုဋ္ဌမာနသာ-နှစ်သက်ကျေနပ်သော စိတ်ရှိကုန်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ ဗုဒ္ဓပ္ပမုခံ-သော၊ ဘိက္ခုသံဃံ-ကို၊ ပရိဝိသိတွာ-၍၊ “ဘန္တေ-ရား၊ ဣဓေဝ-၌၊ နိဗဒ္ဓံ-အမြဲမပြတ်၊ ဘိက္ခံ-ကို၊ ဂဏှထ-ကုန်၊” ဣတိ-သို့၊ ဝတ္တာ-၍၊ “ဗုဒ္ဓါ နာမ-တို့မည်သည်၊ ဧကဋ္ဌာနေယေဝ-တစ်နေရာတည်း၌သာ၊ နိဗဒ္ဓံ-မပြတ်၊ ဘိက္ခံ-ကို၊ န ဂဏှန္တိ-ကုန်၊” ဣတိ-သို့၊ ဝုတ္တေ၊ “ဘန္တေ-ရား၊ တေန ဟိ-လျှင်၊ ယေ-တို့သည်၊ ဝေါ-တို့ကို၊ နိမန္တေတုံ-ငှာ၊ အာဂစ္ဆန္တိ-ကုန်၏၊ တေ-တို့ကို၊ အမှာကံ-တို့၏၊ သန္တိကံ-သို့ ပဟိဏေယျာထ-ကုန်လော၊” ဣတိ-သို့၊ အာဟံသု-ကုန်ပြီ၊ သတ္တာ-သည်၊ တတော-မှ၊ ပဋ္ဌာယ-၍၊ နိမန္တေတုံ-ငှာ၊ အာဂတေ-လာသူတို့ကို၊ “ဂန္ဓာ-၍၊ ပြာဟ္မဏဿ-အား၊ အာရောစေယျာထ-ကုန်လော၊” ဣတိ-၍၊ ပေသေသိ-ပြီ၊ တေ-တို့သည်၊ ဂန္ဓာ-၍၊ “မယံ-တို့သည်၊ သွာတနာယ-ငှာ၊ သတ္တာရံ-ကို၊ နိမန္တေမ-ပင့်ကြပါမည်၊” ဣတိ-သို့၊ ပြာဟ္မဏံ-ကို၊ ဝဒန္တိ-ပြောကုန်၏၊ ပြာဟ္မဏော-သည်၊ ပုနဒိဝသေ-၌၊ အတ္တနော-၏၊ ဂေဟတော-မှ၊ ဘတ္တဘာဇနသုပေယျဘာဇနာနိ-ထမင်းခွက်၊ ဟင်းခွက်တို့ကို၊ အာဒါယ-၍၊ သတ္တု-၏၊ နိဿိဒနဋ္ဌာနံ-သို့၊ ဂစ္ဆတိ-၏၊ ပန-ဆက်၊ အညတြ-အခြားသော၊ နိမန္တနေ-ပင့်ဖိတ်သူသည်၊ အသတိ-သော်၊ (တစ်နည်း) အညတြ-အခြားသော အိမ်၌၊ ဝါ-က၊ နိမန္တနေ-ပင့်ဖိတ်ခြင်းသည်၊ အသတိ-သော်၊ သတ္တာ-သည်၊ ပြာဟ္မဏဿေဝ-၏သာလျှင်၊ ဂေဟေ-၌၊ ဘတ္တကိစ္စံ-ကို၊ ကရောတိ-၏၊ ဥဘောပိ-ကုန်သော၊ တေ-တို့သည်၊ အတ္တနော-၏၊ ဒေယျဓမ္မံ-ကို၊ နိစ္စကာလံ-မြဲသော ကာလပတ်လုံး၊ တထာဂတဿ-အား၊ ဒေန္တာ-ကုန်လသော်၊ ဓမ္မကထံ-

ကို၊ သုဏန္ဒာ-ကုန်လသော်၊ အနာဂါမိဖလံ-သို့၊ ပါပုဏိသု-ကုန်ပြီ။

ဘိက္ခု-တို့သည်၊ ဓမ္မသဘာယံ-၌၊ ကထံ-ကို၊ သမုဋ္ဌာပေသုံ-ကုန်ပြီ၊ (ကိ)၊
“အာဂုသော-တို့၊ ပြာဟ္မဏော-သည်၊ ‘တထာဂတဿ-၏၊ ပိတာ-သည်၊
သုဒ္ဓေါဒနော-သုဒ္ဓေါဒနတည်း၊ မာတာ-သည်၊ မဟာမာယာ-တည်း၊’ ကုတိ-
သို့၊ ဇာနာတိ-၏၊ ဇာနန္တောဝ-လျက်ပင်၊ ပြာဟ္မဏိယာ-နှင့်၊ သဒ္ဓိံ၊ တထာဂတံ-
ကို၊ ‘အမှာကံ-တို့၏၊ ပုတ္တော-တည်း၊’ ကုတိ-သို့၊ ဝဒတိ-၏၊ သတ္တာပိ-သည်
လည်း၊ တထေဝ-သာလျှင်၊ အဓိဝါသေတိ-လက်ခံတော်မူ၏။ ကာရဏံ-သည်၊
ကိ န ခေါ-နည်း?” ကုတိ-ကုန်ပြီ၊ သတ္တာ-သည်၊ တေသံ-တို့၏၊ ကထံ-ကို၊
သုတ္တာ-၍၊ “ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ဥဘောပိ-ကုန်သော၊ တေ-တို့သည်၊ အတ္တနော-
၏၊ ပုတ္တမေဝ-ကိုသာလျှင်၊ ပုတ္တောတိ-ဟူ၍၊ ဝဒန္တိ-ကုန်၏။” ကုတိ-သို့ ဝတ္တာ-
၍၊ အတိတံ-ကို၊ အာဟရိ-ပြီ။

ဘိက္ခဝေ-တို့၊ အတိတေ-၌၊ အယံ ပြာဟ္မဏော-သည်၊ နိရန္တရံ-အကြား
မရှိအောင်၊ ဝါ-မပြတ်၊ [နတ္ထိ+အန္တရံ ပျဝဓာနံ ဧတဿာတိ နိရန္တရံ-မဏိ-၂၊ ၁၇၂၊

သုဒ္ဓေါဒနော။ ။ သုဒ္ဓံ ဩဒနံ (ထမင်းဟူသော) ဇီဝနံ ဧတဿာတိ သုဒ္ဓေါဒနော-
စင်ကြယ်သော ထမင်းဟူသော အသက်မွေးမှုရှိသူ၊ ဘုရားရှင်တို့၏ ခမည်းတော်သည်
ရှေးဆုတောင်းနှင့်ပြည့်စုံသောကြောင့် စင်စစ်အားဖြင့် အလွန်စင်ကြယ်သော ကိုယ်၊
နှုတ်၊စိတ်အကျင့်ရှိ၏၊ အလွန်စင်ကြယ်သော အသက်မွေးခြင်းရှိ၏။ (ထေရ. ၉-၂၊
၁၇၁၊ ပါစိယော-၂၄၇)

မဟာမာယာ။ ။ မာယတိ သဗ္ဗဇနေဟီတိ မာ၊ [မာ မာနေ+အ+အာ၊-ဧဋ္ဌိ၊ မာ
သိရိ+ဧတိဿာ အတ္ထိတိ မာယာ-ကျက်သရေရှိသော အမျိုးသမီး၊ [မာ+ယ+အာ၊-
ဇာဋီသစ်-၁၊ ၄၅၊] အမျိုး၊အဆင်း၊သီလအကျင့်စသည်တို့နှင့် ပြည့်စုံသောကြောင့်
ဆွေမျိုးမိတ်ဆွေစသူတို့က “မာ ယာဟိ-မသွားပါနှင့် (ခွဲမသွားပါနှင့်)” ဟု ဆိုအပ်သော
ဂုဏ်ရှိသောကြောင့် “မာယာ” မည်သည်ဟု ထေရ. ၉-၁၇၁၌ ဆို၏၊ ထိုအလို တဒ္ဓိတံ
ဖြစ်ပုံထူးဆန်းလှသဖြင့် “မာ ယာဟိ” တိ ဝတ္တဗ္ဗဂုဏော ဧတိဿာတိ မာယာ-‘မာ
ယာဟိ’ ဟု ပြောဆိုအပ်သောဂုဏ်ရှိသော အမျိုးသမီး၊ [မာ ယာဟိ+ဏ၊ ဟိကိုချေ၊] ဟု
ကြံ၊ [ကောသလာ-သီဋီသစ်-၂၊ ၂၀၃၅၊] ထိုနောင် “မဟန္တိ+မာယာ မဟာမာယာ-
မြတ်သော မာယာ” ဟု ဆက်ပါ။

ဓာန်ဋီ-၇၀၇၊ ပဉ္စ-သော၊ ဇာတိသတာနိ-ဘဝအရာတို့ပတ်လုံး၊ [ပဉ္စ ဇာတိ-
 သတာနိ-ဘဝ၅ရာတို့ပတ်လုံး၊ မယံ-၏၊ ပိတာ-သည်၊ အဟောသိ-ပြီ၊ ပဉ္စ
 ဇာတိသတာနိ-လုံး၊ စူဠပိတာ-ဘထွေးသည်၊ (အဟောသိ)၊ ပဉ္စ ဇာတိသတာနိ-
 လုံး၊ မဟာပိတာ-ဘကြီးသည်၊ (အဟောသိ)၊ သာပိ ပြာဟ္မဏီ-သည်လည်း၊
 နိရန္တရမေဝ-သာလျှင်၊ ပဉ္စ ဇာတိသတာနိ-လုံး၊ မေ-၏၊ မာတာ-သည်၊ အ-
 ဟောသိ၊ ပဉ္စ ဇာတိသတာနိ-လုံး၊ စူဠမာတာ-ဒေါလေးသည်၊ ဝါ-လေးလေး
 သည်၊ (အဟောသိ)၊ ပဉ္စ ဇာတိသတာနိ-လုံး၊ မဟာမာတာ-ဒေါကြီးသည်၊
 ဝါ-ကြီးကြီးသည်၊ (အဟောသိ)၊ ဧဝံ-လျှင်၊ အဟံ-သည်၊ ဒိယမုဇာတိသဟဿံ-
 အခွဲအားဖြင့် ဘဝ ၂ထောင်ပတ်လုံး၊ (ဘဝ ၁၅၀၀, ပတ်လုံး)၊ ပြာဟ္မဏဿ-၏၊
 ဟတ္ထေ-၌၊ သံဝေခာ-ကြီးခဲ့ရပြီ၊ ဒိယမုဇာတိသဟဿံ-လုံး၊ ပြာဟ္မဏိယာ-၏၊
 ဟတ္ထေ-၌၊ (သံဝေခာ-ပြီ)၊ ဣတိ-လျှင်၊ တိဏိ ဇာတိသဟဿာနိ-ဘဝ ၃ထောင်
 တို့ပတ်လုံး၊ တေသံ-တို့၏၊ ပုတ္တဘာဝံ-ကို၊ ဒဿေတွာ-၍၊ ဣမာ ဂါထာ-တို့ကို
 အဘာသိ၊ (ကံ)၊ “ယသ္မိံ ၊ပေ၊ ယထောဒကေ”တိ-၍၊ (အဘာသိ)။

ယသ္မိံ မနော နိဝိသတိ၊ စိတ္တဉ္စာပိ ပသီဒတိ၊

အဒိဋ္ဌပုဗ္ဗကေ ပေါသေ၊ ကာမံ တသ္မိမ္ပိ ဝိဿသေ။

ယသ္မိံ-အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ (ဒိဋ္ဌမတ္တေယေဝ-မြင်အပ်ကာမျှဖြစ်သော်သာ၊ ဝါ-
 မြင်လျှင်မြင်ချင်း၊) မနော-စိတ်သည်၊ နိဝိသတိ-သက်ဝင်၍ တည်၏၊ [မနော
 နိဝိသတိ-စိတ်ဝင်စား၏၊] **စိတ္တဉ္စာပိ**-စိတ်သည်လည်း၊ ပသီဒတိ-ကြည်နူး၏၊
 အဒိဋ္ဌပုဗ္ဗကေ-ရှေး၌ မမြင်အပ်ဖူးသော၊ တသ္မိံ ပေါသေပိ-ထိုပုဂ္ဂိုလ်၌လည်း၊
 ကာမံ-စင်စစ်၊ ဝိဿသေ-အကျွမ်းဝင်တတ်၏။ [ကာမံ တသ္မိမ္ပိ ဝိဿသေတိ. . .
 ဧကံသေန ဝိဿသေ၊ ဝိဿာသံ အာပဇ္ဇတိယေဝ၊-ဇေ. ဋ္ဌ-၁, ၃၁၃။]

စိတ္တဉ္စာပိ။ ။ဇာဋီသစ်-၁, ၃၁၃၌ “စိတ္တဉ္စာပိ”၌ “စာပိ”ကို နိပါတသမုဒါယဟု
 ဆိုကာ အနက်ပေးပုံ ၃နည်းဖွင့်၏၊ အထက်၌ “စာပိ”ကို သမုစ္စည်းအနက်ယူ၍ ပေး
 ခဲ့သည်၊ စိတ်ဟူသော အနက်တစ်မျိုးတည်းကို “မနော၊ စိတ္တံ”ဟု နာမည်၂မျိုး သုံး
 သည်ဟု မှတ်ပါ၊ မနောသာ တည်ငြိမ်သည်မဟုတ်၊ စိတ်လည်း ကြည်နူးသည်-ဟုလို၊
 “စာပိ”ကို “ပသီဒတိ”နှင့် တွဲ၍ “စိတ္တံ-သည်၊ ပသီဒတိစာပိ-ကြည်နူးလည်း ကြည်နူး၏”
 ဟုလည်း ပေးစေ၏၊ စိတ်တည်ငြိမ်ရုံသာမဟုတ်၊ စိတ်ကြည်နူးမှုလည်း ဖြစ်သည်-

ပုဗ္ဗေဝ သန္နိဝါသေန၊ ပစ္စုပ္ပန်ဟိတေန ဝါ။

ဧဝံ တံ ဇာယတေ ပေမံ၊ ဥပ္ပလံဝ ယထောဒကေ။

ဥပ္ပလံ ဝါ-ပန်းကြာမျိုးသည်လည်းကောင်း၊ (အညံ ဝါ-ရေ၌ပေါက်ရိုး၊ အခြားသော ပန်းမျိုးသည်လည်းကောင်း၊) (တစ်နည်း) ဥပ္ပလံ ဝါ-ကြာညို၊ ကြာဖြူ ကြာနီသည်လည်းကောင်း၊ (အညံ ဝါ-အခြားသော ပဒုမ္မာစသော ကြာသည်လည်းကောင်း၊) ဥဒကေ-ရေ၌၊ (ဇာယမာနံ-ပွင့်ထွန်းပေါ်ပေါက်လာသည်ရှိသော်၊ ဒွိဟိ ကာရဏေဟိ-ရေနှင့်ကြာဟူသော ၂ပါးသောအကြောင်းတို့ကြောင့်၊) ဇာယတေ ယထာ-ဖြစ်ပေါ်လာသကဲ့သို့၊ (တထာ-တူ၊) တံ ပေမံ-ထိုချစ်ခြင်းသည်၊ ပုဗ္ဗေ-ရှေးဘဝ၌၊ သန္နိဝါသေန ဝါ-အတူတကွနေထိုင်ခဲ့ခြင်းကြောင့်သော်လည်းကောင်း၊ ပစ္စုပ္ပန်ဟိတေန ဝါ-ပစ္စုပ္ပန်ဘဝ၌ အစီးအပွားကို ပြုခြင်းကြောင့်သော်လည်းကောင်း၊ ဧဝံ-ဤနှစ်ပါးသော အကြောင်းတို့ကြောင့်၊ ဇာယတေ-ဖြစ်၏။[ဓမ္မဘာ-၁၊ ၄၈၂။]

သတ္တာ-သည်၊ တေမာသမေဝ-ဥလပတ်လုံးသာလျှင်၊ တံ ကုလံ-ကို၊ နိ-သာယ-၍၊ ဝိဟာသိ-ပြီ၊ ဥဘောပိ-ကုန်သော၊ တေ-တို့သည်၊ အရဟတ္တံ-ကို၊ သတ္ထိကတွာ-၍၊ ပရိနိဗ္ဗာယိသု-ကုန်ပြီ၊ အထ-၌၊ နေသံ-တို့အား၊ မဟာသက္ကာရံ-များစွာသော ကောင်းစွာပြုစု ပူဇော်မှုကို၊ ကတွာ-၍၊ ဥဘောပိ-တို့ကိုလည်း၊ ဧကကုဋ္ဌာဂါရမေဝ-တစ်ခုတည်းသော အထွတ်ရှိသော ပြာသာဒ်သို့သာ၊ အာ-ရောပေတွာ-တက်ရောက်စေ၍၊ ဝါ-တင်၍၊ နိဟရိသု-ထုတ်ဆောင်ကုန်ပြီ၊ သတ္တာပိ-သည်လည်း၊ ပဉ္စသတဘိက္ခုပရိဝါရော-ရဟန်း၅ရာ အခြံအရံရှိသည်၊ (ဟုတွာ)၊ တေဟိ-တို့နှင့်၊ သဒ္ဓိယေဝ-သာလျှင်၊ အာဠာဟနံ-သုဿာန်သို့၊ အ-ဂမာသိ-ပြီ၊ “ဗုဒ္ဓါနံ-တို့၏၊ မာတာပိတရော ကိရ-တို့တဲ့” ဣတိ-ပြော၍၊ မဟာ-ဇနော-သည်၊ နိက္ခမိ-ပြီ၊ သတ္တာပိ-သည်လည်း၊ အာဠာဟနသမိပေ-၌၊ ဧကံ-သော၊ သာလံ-ဇရပ်သို့၊ ပဝိသိတွာ-၍၊ အဋ္ဌာသိ၊ မနုဿာ-တို့သည်၊ သတ္တာရံ-

ဟူလို၊ (တစ်နည်း) “စာပိ”ကို ဧဝံအနက်ဟောဟု ယူ၍ “စိတ္တဉ္ဇာပိ-စိတ်သည်ပင်၊ (“ယသ္မိံ မနော နိဝိသတိ”၌ ဆိုအပ်ခဲ့သော မနောဟူသော စိတ်သည်ပင်)၊ ပသီဒတိ-၏”ဟု ပေးပါ။

ကို၊ ဝန္တိတွာ-၍၊ ဧကမန္တေ-၌၊ ဌတွာ-၍၊ “ဘန္တေ-ရား! ဝေါ-တို့သည်၊ မာတာ-ပိတရော-တို့သည်၊ ကာလကတာ-ကုန်ပြီ၊ ကုတိ-သို့ မာ စိန္တယိတ္ထ-နှင့်၊” ကုတိ-သို့၊ သတ္တာရာ-နှင့်၊ သဒ္ဓိ-တူ၊ ပဋိသန္တာရံ-ကို၊ ကရောန္တိ-ကုန်၏၊ သတ္တာ-သည်၊ တေ-တို့ကို၊ “ဧဝံ-သို့၊ မာ အဝစုတ္ထ-ကြနှင့်၊” ကုတိ-၍၊ အပ္ပဋိက္ခိပိတွာ-မပယ် မြစ်မူ၍၊ ပရိသာယ-၏၊ အာသယံ-အလိုကို၊ ဩလောကေတွာ-၍၊ **တင်္ခဏာနုရူပံ**-ထိုခဏအားလျော်သော၊ ဝါ-ထိုခဏ၌ အဇ္ဈာသယဖြစ်ပုံအား လျောက်ပတ်သော၊ ဓမ္မ-ကို၊ ဒေသေန္တော-လသော်၊ “အပ္ပံ၊ ပေ၊ မိယျတီ”တိ-ဟူသော၊ ဣဒံ ဇရာသုတ္တံ-ကို၊ ကထေသိ-ပြီ။

**အပ္ပံ ဝတ ဇီဝိတံ ဣဒံ၊ ဩရံ ဝဿသတာပိ မိယျတီ၊
ယော စေပိ အတိစ္စ ဇီဝိတံ၊ အထ သော ဇရသာပိ မိယျတီ။**

(မနုဿာနံ-လူတို့၏) ဇီဝိတံ-အသက်ရှင်ခြင်းသည်၊ ဝတ-စင်စစ်၊ အပ္ပံ-တို့တောင်းလှ၏၊ ဝဿသတာ-အနှစ်တစ်ရာမှ၊ ဩရံပိ-ဤဘက်၌လည်း၊ မိယျတီ-သေရ၏၊ ယော-အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ အတိစ္စ-အနှစ်တစ်ရာကို ကျော်လွန်၍၊ [အတိစ္စာတိ ဝဿသတံ အတိက္ကမိတွာ၊-မဟာနိ၊ ၄-၂၁၃၊ သုတ္တနိ၊ ၄-၂၊ ၄၂၈၊] စေပိ ဇီဝိတံ-အကယ်၍မူလည်း အသက်ရှင်အံ့၊ အထ-ထိုသို့အသက်ရှင်ပါသော်လည်း၊ သော-ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဇရသာပိ-ဇရာကြောင့်လည်း၊ မိယျတီ-သေရ၏။ [မဟာနိ၊ ၄-၂၁၆အလို “ဇရသာ-သည်၊ (အဘိဘူတော-လွမ်းမိုးအပ်သည်၊ ဟုတွာ)ပိ-ဖြစ်၍လည်း၊ မိယျတီ-၏”ဟု ပေး။]

ဒေသနာဝသာနေ-၌၊ စတုရာသီတိယာ-သော၊ ပါဏသဟဿာနံ-တို့၏၊ ဓမ္မာဘိသမယော-သည်၊ အဟောသိ-ပြီ၊ ဘိက္ခု-တို့သည်၊ ဗြာဟ္မဏဿ စ-

တင်္ခဏာနုရူပံ။ ။သောယေဝ+ခဏော တင်္ခဏော၊ “တခဏော”ဟု ဆိုလိုလျက် နိဂ္ဂဟိတံလာ(ကင်္ခါမဟာဋီ-၂၊ ၂၁၆)၊ တင်္ခဏဿ+အနုရူပေါ တင်္ခဏာနုရူပေါ-ထိုခဏအား လျော်သောတရား၊(မအူပါနိ-၁၊ ၃၆၈၊ မအူပါနိ-၂၊ ၅၂၄)၊ (တစ်နည်း) တင်္ခဏေ+အဇ္ဈာသယပ္ပဝတ္တိယာ+အနုရူပေါ တင်္ခဏာနုရူပေါ-ထိုခဏ၌ အဇ္ဈာသယဖြစ်ခြင်းအား လျောက်ပတ်သောတရား၊ (ထိုခဏ၌ အဇ္ဈာသယဖြစ်ပုံအား လျောက်ပတ်သောတရား)၊ “အဇ္ဈာသယပ္ပဝတ္တိ”ဟူသော အလယ်ပုဒ်ကျေသည်။ (သီဋီသစ်-၂၊ ၂၉၈၊ သာရတ္ထ-၁၊ ၄၅၇)။

၏လည်းကောင်း၊ ပြာဟ္မဏိယာ စ-၏လည်းကောင်း၊ ပရိနိဗ္ဗာတဘာဝ-ကို အ-
 ဇာနန္ဒာ-ကုန်သည်၊ (ဟုတွာ)။ “ဘန္တေ-ရား၊ တေသံ-ထိုပုဏ္ဏား၊ ပုဏ္ဏားမတို့၏၊
 အဘိသမ္ပရာယော-ရှေးရှုဖြစ်ရာဘဝသည်၊ [ကမ္မဝသေန အဘိမုခေါ သမ္ပရေတိ
 ဂစ္ဆတိ ပဝတ္တတိ ဧတ္တာတိ အဘိသမ္ပရာယော၊ အဘိ+သံ+ပရ+ဏယ+အ၊ ဒီဇီ-၁၊
 ၁၄၉၊ သီဇီသစ်-၁၊ ၄၀၅၊] ကော-နည်း?” ဣတိ-သို့၊ ပုစ္ဆိသု-ကုန်ပြီ၊ သတ္တာ၊
 “ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ဧဝရူပါနံ-ကုန်သော၊ အသေခမုနိနံ-အသေခဖြစ်သော မုနိတို့၏၊
 (ရဟန္တာတို့၏)၊ အဘိသမ္ပရာယော နာမ-သည်၊ နတ္ထိ၊ ဟိ-မှန်၊ ဧဝရူပါ-တို့သည်၊
 အစ္စတံ-စုတေရွေ့လျောခြင်းမရှိသော၊ အမတံ-သေခြင်းမရှိသော၊ မဟာနိဗ္ဗာန-
 မေဝ-မြတ်သော နိဗ္ဗာန်သို့သာ၊ ပါပုဏန္တိ-ကုန်၏။” ဣတိ-သို့၊ ဝတ္တာ၊ ဣမံ
 ဂါထံ အာဟ၊ (ကံ) “အဟိံသကာ ၊ပေ၊ န သောစရေ”တိ-၍၊ (အာဟ)။

အဟိံသကာ ယေ မုနယော၊ နိစ္စံ ကာယေန သံဝုတာ၊

တေ ယန္တိ အစ္စတံ ဌာနံ၊ ယတ္ထ ဂန္ဓာ န သောစရေ။

အဟိံသကာ-သူတစ်ပါးကို မညှင်းဆဲတတ်ကုန်သော၊ ကာယေန-ကာယ
 ခွါရဖြင့်၊ ဝါ-ကာယကိုမှတ်၊ ဥရပ်သောခွါရဖြင့်၊ နိစ္စံ-အမြဲ၊ သံဝုတာ-စောင့်စည်း
 တတ်ကုန်သော၊ ယေ မုနယော-အကြင်အသေခမုနိတို့သည်၊ (သန္တိ-ရှိကုန်၏)၊
 တေ-ထိုအသေခမုနိတို့သည်၊ ယတ္ထ-အကြင်နိဗ္ဗာန်၌၊ ဝါ-သို့၊ ဂန္ဓာ-ရောက်၍၊
 ဝါ-ရောက်လသော်၊ န သောစရေ-ဝမ်းမနည်းရတော့ကုန်၊ အစ္စတံ-စုတေရွေ့
 လျော၊ သေရခြင်းသဘောမရှိသော၊ (တံ) ဌာနံ-ထိုနိဗ္ဗာန်အရပ်သို့ ယန္တိ-ရောက်
 ကြကုန်၏။

တတ္ထ-၌၊ မုနယောတိ-ကား၊ **မောနေယျပဋိပဒါယ-**မောနေယျအကျင့်
 ဖြစ်သော အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်ဖြင့်၊ မဂ္ဂဖလပတ္တာ-မဂ်ဖိုလ်သို့ ရောက်ကုန်သော၊

မောနေယျပဋိပဒါယ။ ။ ဣဓလောကပရလောကံ အတ္တဟိတပရဟိတဉ္စ မုနာ-
 တီတိ မုနိ၊ ကလျာဏပုထုဇဉ်၊ သေက္ခ၊ ရဟန္တာတို့ကို ရနိုင်၏၊ ဤ၌ ရဟန္တာကို ယူပါ၊
 မုနိနော+ဘာဝေါ မောနေယျာ-မုနိ၏ဖြစ်ကြောင်း ရဟန္တာ၏ ကိုယ်နှုတ်စိတ်အကျင့်၊
 [မုနိ+ဏေယျ၊] (တစ်နည်း) မုနိနော+ဘာဝေါ မောနေယျံ၊ မောနေယျံ+ကရာ မောနေ-
 ယျာ-မုနိအဖြစ်ကို ပြုတတ်သောအကျင့်တရား၊ [မောနေယျ+အ၊-ဣတိ၊ ဌ-၂၀၄၊]
 (တစ်နည်း) မုနိနော+အယံ မောနေယျာ-မုနိ၏ ဥစ္စာဖြစ်သော အကျင့်တရား(အံဇီ-

အသေခမုနယော-အသေခမုနိ တို့သည်။ ကာယေနာတိ ဧတံ-ကာယေနဟူသော ဤသဒ္ဒါသည်။ ဒေသနာမတ္တမေဝ-ဒေသနာတော်မျှသာတည်း။ [ကာယေန အရ ဥပလက္ခဏနည်း၊ ဧကဒေသုပစာရအားဖြင့် ဒွါရဝါးလုံးကို ယူရမည်-ဟူလို] တီတိပိ-ကုန်သော၊ ဒွါရေဟိ-တို့ဖြင့်၊ သုသံဝုတာ-စောင့်စည်းတတ်ကုန်သော၊ ကုတိ အတ္ထော။ အစ္စတန္တိ-ကား၊ သဿတံ-မြဲသော။ [နတ္ထိ+စုတိ ဧတ္ထာတိ အစ္စတံ၊-ထေရ. ၄-၁, ၁၈] ဌာနန္တိ-ကား၊ အကုပ္ပဌာနံ-မပျက်စီးရာအရပ်သို့၊ ဓုဝဌာနံ-မြဲသောအရပ်သို့၊ ယတ္ထာတိ-ကား၊ ယသ္မိံ နိဗ္ဗာနေ-၌၊ ဝါ-သို့၊ ဂန္ဓာ-ရောက်၍၊ န သောစရေ န သောစန္တိ-ဝမ်းမနည်းရကုန်၊ န ဝိဟညန္တိ-မပင်ပန်းရကုန်၊ တံ ဌာနံ-သို့ ဂစ္ဆန္တိ-ကုန်၏။ ကုတိ အတ္ထော။ ဒေသနာဝသာနေ၊ ဗဟူ သောတာပတ္တိဖလာဒိနိ ပါပုဏိသု၊ ကုတိ-ဗုဒ္ဓပိတုဗြာဟ္မဏဝတ္ထု ပြီးပြီ။

ဗုဒ္ဓပိတုဗြာဟ္မဏဝတ္ထုဘာသာသီကာ ပြီးပြီ။

၆-ပုဏ္ဏဒါသိဝတ္ထုဘာသာသီကာ

သဒါ ဇာဂရမာနာနန္တိ က္ကမံ ဓမ္မဒေသနံ သတ္တာ ဂိဇ္ဈကူဋေ ဝိဟရန္တော ပုဏ္ဏံ နာမ-ပုဏ္ဏာမည်သော၊ ရာဇဂဟသေဌိနော-၏။ ဒါသိံ အာရပ္ပ ကထေသိ။ ကိရ-

၂, ၂၀၇)။ မောနေယျာ စ+သာ+ပဋိပဒါ စာတိ မောနေယျပဋိပဒါ။

ဆက်ဦးအံ့-မောနေယျပဋိပဒါသည် (၁) ကာယမောနေယျ-ကာယဒုစရိုက်ကို ပယ်ခြင်း၊ ကာယသုစရိုက်ကို ပြုခြင်း၊ ဝိပဿနာ၊ မဂ်၊ စတုတ္ထဈာန်သမာပတ်၊ (၂) ဝစီမောနေယျ-ဝစီဒုစရိုက်ကို ပယ်ခြင်း၊ ဝစီသုစရိုက်ကို ပြုခြင်း၊ ဝိပဿနာ၊ မဂ်၊ ဒုတိယဈာန်သမာပတ်၊ (၃) မနောမောနေယျ-မနောဒုစရိုက်ကို ပယ်ခြင်း၊ မနောသုစရိုက်ကို ပြုခြင်း၊ ဝိပဿနာ၊ မဂ်၊ နိရောဓသမာပတ်တို့တည်း။ ဤ၌ အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်ကို ယူပါ။(မဟာနိ-၄၄၊ ဒီ. ၄-၃, ၁၈၆၊ အံ. ၄-၂, ၂၃၅၊ မဟာနိ. ၄-ဣတိ. ၄-၂၀၄၊ ဒီဋီ-၃, ၂၁၄၊ အံဋီ-၂, ၂၀၈)

မုနိ၆မျိုး။ ။မုနိသည် (၁) အဂါရမုနိ-လူဝတ်ကြောင်အရိယာ၊ (၂) အနဂါရမုနိ-ရှင်ရဟန်းအရိယာ၊ (၃) သေခမုနိ-သေခပုဂ္ဂိုလ်ဗုဒ္ဓယောက်၊ (၄) အသေခမုနိ-ရဟန္တာ၊ (၅) ပစ္စေကမုနိ-ပစ္စေကဗုဒ္ဓ၊ (၆) မုနိမုနိ-သဗ္ဗညုဘုရားရှင်အားဖြင့် ၆မျိုးရှိရာ ဤ၌ အသေခမုနိကို ယူသည်။(မဟာနိ-၄၄)

ချဲ့၊ တဿာ-ထိုပုဏ္ဏားအား၊ ဧကဒိဝသံ-၌၊ ကောဋ္ဌနတ္ထာယ-မောင်းထောင်းခြင်း အကျိုးငှာ၊ ဗဟုဝီဟိ-များစွာသောကောက်စပါးကို၊ အဒံသု-ကုန်ပြီ၊ သာ-သည်၊ ရတ္တိမ္ပိ-၌လည်း၊ ဒိပံ-ကို၊ ဇာလေတွာ-တောက်စေ၍၊ (ထွန်းညှိ၍)၊ ဝီဟိ-ကို၊ ကောဋ္ဌေန္တိ-လျက်၊ ဝိဿမနတ္ထာယ-အပန်းဖြေခြင်းအကျိုးငှာ၊ သေဒတိန္တေန-ချွေးတို့ဖြင့် စိုနေသော၊ ဝါ-စိုသောချွေးရှိသော၊ (ချွေးရွဲနေသော)၊ ဂတ္တေန-ကိုယ်ဖြင့်၊ ဗဟိဝါတေ-အပြင်ဘက်လေ၌၊ အဋ္ဌာသိ-ပြီ၊ တသ္မိံ သမယေ-၌၊ မလ္လ-ပုတ္တော-မလ္လမင်း၏ သားဖြစ်သော၊ ဒဗ္ဗေ-အရှင်ဒဗ္ဗသည်၊ ဘိက္ခုနံ-တို့ဖို့၊ ဝါ-အတွက်၊ သေနာသနပညာပကော-ကျောင်းအပ်ရာနေရာကို ခင်းပေးတတ်သူသည်၊ အဟောသိ-ပြီ၊ သော-ထိုအရှင်ဒဗ္ဗသည်၊ **ဓမ္မဿဝနံ**-နာကြားထိုက်သော တရားကို၊ ဝါ-တရားစကားကို၊ သုတွာ-၍၊ အတ္တနော အတ္တနော-၏၊ သေနာသနံ-သို့၊ ဂစ္ဆန္တာနံ-ကုန်သော၊ ဘိက္ခုနံ-တို့ဖို့၊ ဝါ-အတွက်၊ **အင်္ဂုလီ**-လက်ချောင်းကို၊ **ဇာလေတွာ**-တောက်ပစေ၍၊ ပုရတော ပုရတော-ရှေ့၌ ရှေ့၌၊ (ရှေ့က ရှေ့က)၊ မဂ္ဂဒေသနတ္ထာယ-လမ်းကို ညွှန်ပြခြင်းအကျိုးငှာ၊ ဂစ္ဆန္တော-လျက်၊ ဘိက္ခုနံ-တို့ကို၊ ဝါ-တို့အတွက်၊ (တစ်နည်း) ဘိက္ခုနံ-တို့၏၊ (အတ္ထာယ-ငှာ) အာလောကံ-အရောင်အလင်းကို၊ နိမ္မိနိ-ဖန်ဆင်းပြီး၊ ပုဏ္ဏာ-သည်၊ တေန အာလောကေန-ထိုအရောင်ဖြင့်၊ ပဗ္ဗတေ-၌၊ ဝိစရန္တေ-ကုန်သော၊ ဘိက္ခု-တို့ကို၊ ဒိသွာ-၍၊ “တာဝ-စွာ၊ အဟံ-သည်၊ အတ္တနော-၏၊ ဒုက္ခေန-သည်၊ ဥပဒ္ဒုတာ-နှိပ်စက်အပ်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ ဣမာယပိ ဝေလာယ-ဤအချိန်၌လည်း၊ နိဒ္ဒ-

ဓမ္မဿဝနံ။ ။သောတဗ္ဗန္တိ သဝနံ-နာကြားထိုက်သောစကား၊ ဓမ္မော စ+သော+သဝနံ စာတိ ဓမ္မဿဝနံ-နာကြားထိုက်သောတရား၊ ဝိသေသနပရပဒကမ္မဓာရည်း။ **[ဓမ္မဿဝနေတိ** ဓမ္မကထာယံ၊ ကထာ ဟိ သောတဗ္ဗဋ္ဌေန “သဝနံ”န္တိ ဝုတ္တာ၊(မဋီ-၂၊ ၂၃၅)၊ **ဓမ္မဿဝနဿာတိ** သောတဗ္ဗဓမ္မဿ။(သီဋီသစ်-၂၊ ၁၃၀)]

အင်္ဂုလီ ဇာလေတွာ။ ။တေဇောကသိုဏ်းလျှင်အာရုံရှိသော စတုတ္ထဈာန်ကို ဝင်စားပြီး၍ ထိုဈာန်မှ ထပြီးနောက် အဘိညာဉ်ဖြင့် လက်ချောင်းကို အလျှံတောက်အောင် အဓိဋ္ဌာန်ရ၏၊ ထိုတေဇောကသိုဏ်းလျှင်အာရုံရှိသော စတုတ္ထဈာန်သမာပတ်သည် ဖြစ်စေအပ်သော လက်ချောင်း၏ အလျှံတည်းဟူသော အလင်းရောင်ဖြင့် ရှေ့က လမ်းပြဖို့ ကြွတော်မူသည်။(ဝိ. ၄-၂၊ ၁၆၄)

အိပ်ခြင်းသို့၊ န ဥပေမိ-မကပ်ရောက်ရ၊ ဘဒ္ဒန္တာ-အရှင်ကောင်းတို့သည်၊ ကိ
 ကာရဏာ-ကြောင့်၊ န နိဒ္ဒါယန္တိ-မအိပ်ကုန်သနည်း။” က္လုတိ-သို့၊ စိန္တေတွာ-၍၊
 “အဒ္ဓါ-စင်စစ်၊ ကဿစိ-သော၊ ဘိက္ခုနော-အား၊ ဝါ-၏၊ အဗာသုကံ ဝါ-မကျန်း
 မာခြင်းသည်သော်လည်း၊ ဘဝိဿတိ-မည်၊ **ဒီယဇာတိကေန** ဝါ-ရှည်လျား
 သော ကိုယ်ရှိသောအမျိုး၌ဖြစ်သော စပါးကြီး၊ မြွေဟောက်အစရှိသော သတ္တ
 ဝါကြောင့်၊ ဥပဒ္ဒဝေါ ဝါ-ဘေးရန်သည်သော်လည်း၊ ဘဝိဿတိ-မည်။” က္လုတိ-
 သို့၊ သညံ-ကို၊ ကတွာ-၍၊ ပါတောဝ-၌ပင်၊ ကုဏ္ဍကံ-ဆန်ကွဲကို၊ အာဒါယ-
 ၍၊ ဥဒကေန-ဖြင့်၊ တေမေတွာ-စိုစေ၍၊ ဟတ္ထတလေ-လက်ဝါးပြင်၍၊ ပူဝံ-ကို၊
 ကတွာ-၍၊ အဂီရေသု-မီးကျိုးတို့၌၊ ပစိတွာ-ကင်ပြီး၊ ဥစ္ဆင်္ဂေ-ခါးပိုက်၌၊ [ဓမ္မဘာ-
 ၂၊ ၅၉၆၈] ကတွာ-၍၊ တိတ္ထမဂ္ဂေ-ရေဆိပ်လမ်း၌၊ ခါဒိဿာမိ-အံ့၊ က္လုတိ-ကြံ၍၊
 ယဋ္ဌံ-အိုးကို၊ အာဒါယ-၍၊ တိတ္တာဘိမုခိ-ရေဆိပ်သို့ ရှေးရှုသည်၊ (ဟုတွာ)၊
 ပါယာသိ-သွားပြီ၊ သတ္တာပိ-သည်လည်း၊ ဂါမံ-သို့၊ ပိဏ္ဍာယ-ငှာ၊ ပဝိသိတုံ-
 ငှာ၊ တမေဝ မဂ္ဂံ-သို့သာ၊ ပဋိပဋိ-ကြွတော်မူပြီ။

သာ-သည်၊ သတ္တာရံ-ကို၊ ဒိသွာ-၍၊ စိန္တေသိ-ပြီ၊ (ကိ)၊ “အညေသု-ကုန်
 သော၊ ဒိဝသေသု-တို့၌၊ သတ္တရံ-ကို၊ ဒိဋ္ဌေပိ-တွေ့မြင်အပ်ပါသော်လည်း၊ မမ-
 ၏၊ ဝါ-မှာ၊ ဒေယျဓမ္မော-သည်၊ န ဟောတိ-မရှိ၊ ဒေယျဓမ္မေ-သည်၊ သတိပိ-
 ရှိသော်လည်း၊ သတ္တာရံ-ကို၊ န ပဿာမိ-မတွေ့၊ က္လုဒါနိ-၌၊ မေ-၏၊ ဝါ-မှာ၊
 ဒေယျဓမ္မော စ-သည်လည်း၊ အတ္ထိ-၏၊ သတ္တာ စ-သည်လည်း၊ သမ္ပုခိဘူတော-

ဒီယဇာတိကေန။ “အဇရကဏှသပ္ပာဒယော ဒီယဇာတိက(ဝိ. ၄-၂၊ ၇၀)”
 ဟူသော စကားအရ ဒီယဇာတိကဟူသည် စပါးကြီး၊ မြွေဟောက်စသော သတ္တဝါတည်း၊
 ဇာဋိသစ်-၂၊ ၃၆၂၌ ကင်းခြေများ၊ မြွေ၊ ကင်းမြီးကောက်တို့ကို ဒီယဇာတိကဟု
 ဖွင့်၏။ “ဒီယံ သရီရံ ဧတိဿာတိ ဒီယာ၊ ဒီယာ စ+သာ+ဇာတိ စာတိ ဒီယဇာတိ၊
 ဒီယဇာတိယံ+နိဗ္ဗတ္တော ဒီယဇာတိကော(မအူပါနိ-၄၊ ၂၀၅)။ (တစ်နည်း) ဒီယာနံ
 သတ္တာနံ+ဇာတိ ယဿာတိ ဒီယဇာတိကော-ရှည်လျားသောသတ္တဝါတို့၏ အမျိုး
 ဇာတ်ရှိသောသတ္တဝါ(ပါရာယော-၁၃၅)။ (တစ်နည်း) ဒီယာနံ သတ္တာနံ+ဇာတိ ဒီယ-
 ဇာတိ-ရှည်လျားသော သတ္တဝါတို့၏ အမျိုးဇာတ်၊ ဒီယဇာတိယံ+နိဗ္ဗတ္တော ဒီယ-
 ဇာတိကော-ရှည်လျားသော သတ္တဝါတို့၏ အမျိုးဇာတ်၌ ဖြစ်သောသတ္တဝါ”ဟုပြုပါ။

မျက်မှောက်ဖြစ်၍ ဖြစ်နေ၏။ လူခံ ဝါ-ညံ့၏ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ပဏီတံ ဝါ-မွန်မြတ်၏ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ဣတိ-သို့ အစိန္တေတွာ-၍၊ သစေ ဂဏှေယျ-အကယ်၍ ခံယူတော်မူအံ့၊ (ဧဝံသတိ)၊ အဟံ-သည်၊ ဣမံ ပူဝံ-ကို၊ ဒဒေယျံ-ပေးလှူလို၏။” ဣတိ-၍၊ ယဋ်-ရေအိုးကို၊ ဧကမန္တေ-၌၊ နိက္ခိပိတွာ-ချထား၍၊ သတ္တာရံ-ကို၊ ဝန္တိတွာ-၍၊ “ဘန္တေ! လူခံ-သော၊ ဣမံ ဒါနံ-ဤလှူဖွယ်မုန့်ကို၊ ပဋိဂ္ဂဏန္တာ-ကုန်လျက်၊ မမ-အား၊ သင်္ဂဟံ-ချီးမြှောက်မှုကို၊ ကရောထ-ကုန်၊” ဣတိ-သို့ အာဟ-ပြီ၊ သတ္တာ၊ အာနန္ဒတ္ထေရံ-ကို၊ ဩလောကေတွာ-၍၊ တေန-ထိုအာနန္ဒာထေရ်သည်၊ နိဟရိတွာ-၍၊ ဒိန္နံ-သော၊ မဟာရာဇဒတ္တိယံ- နတ်မင်းကြီး၄ပါးတို့သည် ပေးလှူအပ်သော၊ ပတ္တံ-ကို၊ ဥပနာမေတွာ-ညွတ်စေတော်မူ၍၊ ပူဝံ-ကို၊ ဂဏှိ-ပြီ၊ ပုဏ္ဏာပိ-သည်လည်း၊ တံ-ထိုမုန့်ကို၊ သတ္တု-၏၊ ပတ္တေ-၌၊ ပတိဋ္ဌပေတွာ-၍သာလျှင်၊ ပဉ္စပတိဋ္ဌိတေန-ဖြင့်၊ ဝန္တိတွာ-၍၊ “ဘန္တေ! တုမေဟိ-တို့သည်၊ ဒိဋ္ဌဓမ္မောယေဝ-မြင်တော်မူအပ်သောတရားသည်သာလျှင်၊ မေ-ဖို့၊ ဝါ-အတွက်၊ သမိဇ္ဈတု-စေသား၊” ဣတိ-သို့၊ အာဟ-ပြီ၊ သတ္တာ-သည်၊ “ဧဝံ-ဤဆုတောင်းအတိုင်း၊ ဟောတု-ပါစေ၊” ဣတိ-သို့ ဌိတကော-ရပ်တော်မူသည်၊ (ဟုတွာ)ဝ-၍သာလျှင်၊ အနုမောဒနံ-ကို၊ အကာသိ-ပြီ။

ပုဏ္ဏာပိ-သည်လည်း၊ စိန္တေသိ-ပြီ၊ (ကိ)၊ “သတ္တာ-သည်၊ မေ-ကို၊ ဝါ-အား၊ သင်္ဂဟံ-ကို၊ ကရောန္တေ-ပြုတော်မူလိုသည်၊ (ဟုတွာ)၊ ပူဝံ-ကို၊ ကိဉ္စာပိ ဂဏှိ-အကယ်၍ ကား ခံယူတော်မူ၊ ပန-သော်လည်း၊ ဣဒံ-ဤမုန့်ကို၊ န ခါဒိဿတိ-မဟုတ်၊ အဒ္ဓါ-စင်စစ်၊ ပုရတော-၌၊ ကာကဿ ဝါ-ကိုးအားသော်လည်းကောင်း၊ သုနဓဿ ဝါ-ခွေးအားသော်လည်းကောင်း၊ ဒတွာ-၍၊ ရညော ဝါ-၏သော်လည်းကောင်း၊ ရာဇပုတ္တဿ ဝါ-၏သော်လည်းကောင်း၊ ဂေဟံ-သို့၊ ဂန္နာ-၍၊ ပဏီတဘောဇနံ-ကို၊ ဘုဒ္ဓိဿတိ-လိမ့်မည်၊” ဣတိ-ပြီ၊ သတ္တာပိ-သည်လည်း၊ “ဧသာ-သည်၊ ကိ-ကို၊ စိန္တေသိ န ခေါ-နည်း၊” ဣတိ-ဤသို့ ဆင်ခြင်တော်မူ၍၊ တဿာ-၏၊ စိတ္တာစာရံ-စိတ်ဖြစ်ပုံကို၊ ဥ တွာ-၍၊ အာနန္ဒတ္ထေရံ-ကို၊ ဩလောကေတွာ-ကို၊ နိဿိဒနာကာရံ-ထိုင်တော်မူခြင်းဟူသော အခြင်းအရာကို၊ ဝါ-ထိုင်တော်မူမည့်အခြင်းအရာကို၊ ဒဿေသိ-ပြီ၊ ထေရော-သည်၊ စိဝရံ-ကို၊ ပညာပေတွာ-၍၊ အဒါသိ၊ သတ္တာ-သည်၊ ဗဟိနဂရေယေဝ-မြို့ပြင်၌သာလျှင်၊

နိဿိဒိတ္တာ-၍၊ ဘတ္တကိစ္စံ-ကို၊ အကာသိ-ပြီ၊ ဒေဝတာ-တို့သည်၊ သကလ-
 စက္ကဝါဠဂဗ္ဘေ-အလုံးစုံသော စကြာဝဠာတိုက်၌၊ ဝါ-က၊ ဒေဝမနုဿာနံ-တို့၏၊
 ဝါ-တို့သည်၊ ဥပကပ္ပနကံ-သုံးဆောင်အပ်သော၊ [ဓမ္မဘာ-၃, ၇၆၅]၊ ဩဇ-ဩဇာ
 ကို၊ မရပဋ္ဌလံ ဝိယ-ပျားသလက်ကဲ့သို့၊ ပီဠေတွာ-ညစ်၍၊ တတ္ထ-ထိုမှန်၌၊ ပက္ခိ-
 ပိသု-ကုန်ပြီ၊ ပုဏ္ဏာ စ-သည်လည်း၊ ဩလောကေန္တိ-လျက်၊ အဌာသိ-ပြီ၊ ဘတ္တ-
 ကိစ္စာဝသာနေ-၌၊ ထေရော-သည်၊ ဥဒကံ-ကို၊ အဒါသိ-ပြီ၊ သတ္တာ-သည်၊
 ကတဘတ္တကိစ္စော-သည်၊ (ဟုတွာ)၊ ပုဏ္ဏံ-ကို၊ အာမန္တေတွာ-မူ၍၊ “ပုဏ္ဏေ-
 ဏ္ဏာ! ကသ္မာ-ကြောင့်၊ တွံ-သည်၊ မမ-၏၊ သာဝကေ-တို့ကို၊ ပရိဘဝသိ-လွှမ်း
 မိုးဘိသနည်း? ဝါ-အထင်သေးဘိသနည်း? (ရှုတ်ချကဲ့ရဲ့သနည်း?)” ကုတိ-
 သို့၊ အာဟ-ပြီ၊ ဘန္တေ! န ပရိဘဝါမိ-ပါ၊ ကုတိ-ပြီ၊ အထ-၌၊ တယာ-သည်၊
 မမ-၏၊ သာဝကေ-တို့ကို၊ ဩလောကေတွာ-၍၊ ကိံ-ကို၊ ကထိတံ-နည်း? ကုတိ-
 ပြီ၊ “ဘန္တေ-ရား! တာဝ-စွာ၊ အဟံ-သည်၊ ကုမိနာ ဒုက္ခပဒ္ဒဝေန-ဤကပ်၍ နှိပ်
 စက်သော ဆင်းရဲကြောင့်၊ (ဤဆင်းရဲဘေးကြောင့်)၊ နိဒ္ဒိ-သို့ န ဥပေမိ-ရောက်၊
 ဘဒ္ဒန္တာ-တို့သည်၊ ကိမတ္ထံ-အဘယ်အကျိုးငှာ၊ ဝါ-အဘယ်အကြောင်းကြောင့်၊

ကိမတ္ထံ။ ။ ကိံနောင် စတုတ္ထိသဝိဘတ်ကို အာယ စတုတ္ထေကဝစနဿ တု၌ တု
 သဒ္ဓါဖြင့် အတ္ထံပြု၊ (တ္ထံပြု)၊ နိဂ္ဂဟိတံကို မ်ပြု၍ “ကိမတ္ထံ”ဟု ပြီးသည်။ (နိသာဋီ-
 ၁၂၆၊ ၂၅၁၊ ရူဘာ-၁, ၆၁၀)

မောဂ်, နိသာဋီ။ ။ မောဂ်-၂, ၄၄သုတ်အလို ကိံနောင် တတိယာ သတ္တမိနဉ္စ၌
 စသဒ္ဓါဖြင့် စတုတ္ထိအနက်၌ အဝိဘတ်သက်၍ ပြီးသော ဒုတိယန္တတည်း၊ နိသာဋီအလို
 အာလပနေ စ၌ စသဒ္ဓါဖြင့် စတုတ္ထိအနက်၌ ပထမသိဝိဘတ်သက်, သိကို အံပြု၍
 ပြီးသော ပထမန္တတည်း၊ “ကဿ (ကိဿ)+အတ္ထော ကိမတ္ထော၊ (တစ်နည်း) “ကော+
 အတ္ထော ကိမတ္ထော”ဟု ပြု၍ “ကိမတ္ထံ-အဘယ်သူ၏ အကျိုးငှာ၊ ဝါ-အဘယ်သို့သော
 အကျိုးငှာ”ဟု ပေး။ (နိသာဋီ-၁၂၆၊ ၂၅၁ရူ-ဘာ-၆၁၃)

တစ်နည်း။ ။ “ကော+အတ္ထော ပယောဇနံ ယဿာတိ ကိမတ္ထော(မောဂ်-၃, ၁၀၊
 နိသာဋီ-၁၂၆၊ ၂၅၁)”ဟုလည်း ပြုကြသေး၏၊ ထိုအလို “ကိမတ္ထံ-အဘယ်သို့သော
 အကျိုးရှိသောကြောင့်”ဟု ပေး။

သက္ကတ, ရူပသိဒ္ဓိ။ ။ သက္ကတနှင့် ရူ-၁၉၅အလို “ကိဿ+ကုဒံ ကိမတ္ထံ-အဘယ်၏

နိဒ္ဒိ-သို့၊ န ဥပေက္ခိ-ကုန်သနည်း? အဒ္ဓါ-စစ်၊ ကဿစိ-အား၊ အဃာသုကံ ဝါ-
သည်သော်လည်း၊ ဘဝိဿတိ-မည်၊ ဒီဃဇာတိကေန ဝါ-ကြောင့်သော်လည်း၊
ဥပဒ္ဒေါ-သည်၊ ဘဝိဿတိ-မည်။ ကုတိ ဇတ္ထကံ-ဤမျှလောက်ကို၊ မယာ-
သည်၊ စိန္တိတံ-ပြီ၊ ကုတိ-ပြီ၊ သတ္တာ-သည်၊ တဿာ-၏။ ဝစနံ-ကို၊ သုတ္တာ-၍၊
“ပုဏ္ဏေ-ဏ္ဏာ! တာဝ-စွာ၊ တံ-သည်၊ ဒုက္ခပဒ္ဒဝေန-ကြောင့်၊ န နိဒ္ဒိယသိ-အိပ်
မပျော်၊ မမ-၏။ သာဝကာ-တို့သည်၊ သဒါ-သိမ်း၊ ဇာဂရိယံ-နိုးကြားသူ၏အဖြစ်
ကို၊ အနုယုတ္တတာယ-အားထုတ်ကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ န နိဒ္ဒိယန္တိ-ကုန်”
ကုတိ၊ ဝတ္တာ၊ ကုမံ ဂါထံ၊ အာဟ၊ (ကိ)၊ “သဒါ၊ ပေ၊ အာသဝါ”တိ-၍၊ (အာဟ)။

သဒါ ဇာဂရမာနာနံ၊ အဟောရတ္တာနုသိက္ခိနံ၊

နိဗ္ဗာနံ အဓိမုတ္တာနံ၊ အတ္ထံ ဂစ္ဆန္တိ အာသဝါ။

သဒါ-အခါခပ်သိမ်း၊ ဇာဂရမာနာနံ-နိုးကြားကုန်သော၊ အဟောရတ္တာ-
နုသိက္ခိနံ-နေညဉ့်ပတ်လုံး သိက္ခာပုဒ်ကို ကျင့်ကုန်သော၊ နိဗ္ဗာနံ-နိဗ္ဗာန်သို့၊ ဝါ-
၌၊ အဓိမုတ္တာနံ-စွဲစွဲမြဲမြဲ သက်ဝင်သူတို့၏၊ ဝါ-စိတ်ညွတ်သူတို့၏၊ အာသဝါ-
အာသဝေါတရားတို့သည်၊ အတ္ထံ-ချုပ်ငြိမ်းပျက်ယွင်း၊ မရှိခြင်းသို့၊ ဂစ္ဆန္တိ-ရောက်
ကုန်၏။

တတ္ထ-၌၊ အဟောရတ္တာနုသိက္ခိနံ-ကား၊ ဒီဝါ စ-တစ်နေ့လုံးလည်း
ကောင်း၊ [ဒီဝါနိပါတ်သည် ပဌမာအနက်၊ ဒုတိယာအနက်၊ သတ္တမိအနက်တို့ကို
ဟောနိုင်ရာ ဤ၌ ဒုတိယာ(အစ္စန္တသံယောဂ)အနက်တည်း၊ (ရူ-၂၁၄၊ နီတိသုတ္တ-
၃၈၁)] ရတ္တိဉ္စ-တစ်ညလုံးလည်းကောင်း၊ တိဿော-ကုန်သော၊ သိက္ခာ-တို့ကို၊
ဥစ္စာ”ဟုပြု၊ “အဘယ်၏ ဥစ္စာ”ဟူသည် “အဘယ်အကျိုးငှာ”ပင်တည်း၊ ထိုကြောင့်
သက္ကတအလို စတုတ္ထိအနက်၌ ပထမာသက်၍ “ကိမတ္ထံ-အဘယ်အကျိုးငှာ”ဟုပေး။
(ဝါတ္ထိကာ၊ သိဒ္ဓန္တ၊ မောဂနိ-၁၊ ၃၉၈၊ ရူဘာ-၁၊ ၆၁၀)

အဟောရတ္တာနုသိက္ခိနံ။ ။ “အဟောရတ္တာနုသိက္ခိနံ”ဟု ဆိုလိုလျက် ဆန်းကြောင့်
ရသဖြင့် ဂါထာ၌ “အဟောရတ္တာနုသိက္ခိနံ”ဟု ရှိသည်၊ အဟဉ္စ (အဟော စ)+ရတ္တိ
စ အဟောရတ္တံ၊ အဟောရတ္တာ ဝါ၊ (ရူ-၂၁၄၊ နိဒ္ဒိ-၂၆၅၊ ပါစိယော-၂၉)၊ [အဟ+ရတ္တိ၊
ကွစိ သမာသန္တစသော သုတ်ဖြင့် ကုကို အပြု၊ “သမာသ်အလယ်၌ ဩရှိရခြင်း”ဟူသော
မနောဂိုဏ်းလက္ခဏာအရ ဇတေသမော လောပေဖြင့် ဟ၏ အ၊ကို ဩပြု၊ “အန-

သိက္ခမာနာနံ-ကျင့်ကုန်သော။ **နိဗ္ဗာနံ အဓိမုတ္တာနန္တိ**-ကား၊ နိဗ္ဗာနဇ္ဈာသယာနံ-
 နိဗ္ဗာန်၌ ဖြစ်သော အလိုရှိကုန်သော။ ဝါ-နိဗ္ဗာန်ကို လိုချင်ကုန်သော။ အတ္တံ
 ဂစ္ဆန္တိတိ-ကား၊ ဧဝရူပါနံ-ဤသို့ သဘောရှိကုန်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏။ သဗ္ဗေပိ-
 ကုန်သော။ အာသဝါ-တို့သည်။ အတ္တံ-ချုပ်ခြင်းသို့၊ ဝိနာသံ-ပျက်စီးခြင်းသို့၊
 နတ္ထိဘာဝံ-မရှိကုန်သည်၏အဖြစ်သို့၊ ဂစ္ဆန္တိ-ရောက်ကုန်၏။ ဣတိ အတ္ထော။
 ဒေသနာဝသာနေ-၌၊ ယထာဌိတာ-အကြင်အကြင်ရပ်တည်နေသည်သာလျှင်
 ဖြစ်သော။ ဝါ-ရပ်နေရင်းသာလျှင် ဖြစ်သော။ ပုဏ္ဏာ-သည်။ သောတာပတ္တိ-
 ဖလေ-၌၊ ပတိဋ္ဌဟိ-ပြီ။ သမ္ပတ္တပရိသာယပိ-အားလည်း၊ သာတ္ထိကာ-သော၊
 ဓမ္မဒေသနာ-သည်။ အဟောသိ-ပြီ။ ဣတိ-ဤသို့ မှတ်ထိုက်၏။

သတ္တာ၊ **ကုဏ္ဏကအင်္ဂါရူပေန**-မုန့်အိုးကင်းကပ်ဖြင့်၊ ဝါ-မုန့်ပျားသလက်

သိက္ခာတိ သီလေနာတိ အနုသိက္ခိ၊ အဟောရတ္တံ+အနုသိက္ခိ အဟောရတ္တာနုသိက္ခိ”ဟု
 ပြုစေလို၍ “ဒိဝါ စ၊ ပေ၊ သိက္ခမာနာနံ”ဟု ဖွင့်သည်။ “သိက္ခမာနာနံ”ဟူသာ ဖွင့်၍
 အနုအတွက် မဖွင့်သဖြင့် ဓမ္မ၊ ဌာသလို အနုသည် အနက်မဲ့တည်း။ မဇ္ဇိ-၃၊ ၄၃၇၌ကား
 “အနု”ကို “အနု အနု”ဟု ဖွင့်၏။ ထိုသို့ ဖွင့်ခြင်းကို ရူဇီ-၅၄၌ အနုပစ္ဆိန္န(မပြတ်)ဟူသော
 အနက်ယူ၏။ ထို့ကြောင့် မဇ္ဇိ၃၊ ၄၃၇အလို “အဟောရတ္တာနုသိက္ခိနံ-နေညဉ့်ပတ်လုံး
 သိက္ခာပုပါးကို မပြတ်ကျင့်လေ့ရှိကုန်သော”ဟု ပေးပါ။

နိဗ္ဗာနံ အဓိမုတ္တာနံ။ ။ “နိဗ္ဗာနံ”ကို ကံအနက်၊ သတ္တမီအနက် ၂နည်းပေးနိုင်သည်။
 (ဝိ. ၄-၃၊ ၃၆၆၊ ထေရ. ၄-၂၊ ၂၃၇စသည်) “အဓိမုတ္တန္တိတိ အဓိမုတ္တာ-လွန်ကဲစွာ
 သက်ဝင်သူတို့”ဟု ပြု(ပါစိယော-၃၃၄)။ လွန်ကဲစွာ သက်ဝင်ခြင်းဟူသည် နိဗ္ဗာန်ကို
 မျက်မှောက်ပြုခြင်းမဟုတ်၊ နိဗ္ဗာန်၌ ဖြစ်သောလိုချင်မှု(နိဗ္ဗာန်၌ စိတ်ညွတ်ခြင်း)တည်း။
 တရားကိုယ်အားဖြင့် နိဗ္ဗာန်ကို လိုချင်သောဆန္ဒတည်း။ ထို့ကြောင့် “နိဗ္ဗာနဇ္ဈာသယာနံ”
 ဟု ဖွင့်သည်။ အရဟတ္တဖိုလ်မရမီ ရှေ့ပိုင်း၌ သီလဖြည့်ကျင့်ခြင်း၊ တောရဆောက်
 တည်ခြင်း၊ ဓုတင်ကျင့်ခြင်း၊ ဘာဝနာအားထုတ်ခြင်းစသော ကုသိုလ်တရားအားထုတ်
 ရာ၌ နိဗ္ဗာန်၌ စိတ်ညွတ်ပြီး ပြုလုပ်အားထုတ်ခြင်းကို ဆိုလိုသည်။ အရဟတ္တဖိုလ်ရ
 ပြီးနောက် သက်ဝင်ခြင်းကို ဆိုလိုသည်မဟုတ်။(ထေရ. ၄-၁၊ ၁၆၊ ထေရ. ၄-၂၊ ၂၃၇)။

ကုဏ္ဏကအင်္ဂါရူပေန။ ။ ကုဏ္ဏတိ ဒဟတီတိ ကုဏ္ဏော၊ ကုဏ္ဏော ဧဝ ကုဏ္ဏ-
 ကော၊ (ဓာန်ဇီ-၄၅၄၊ ဓာဒီ)။ ကုဏ္ဏကသဒ္ဒါ ဆန်ကျိုး ဆန်ကွဲ(ဆန်မုန့်ညက်)ကို ဟော၏။
 အင်္ဂန္တိ ဟာနိ (ဝိနာသံ) ဂစ္ဆန္တိတိ အင်္ဂါရာ၊ [အင်္ဂ+အာရ၊ ပု+န၊-မောင်-၇၊ ၁၆၄၊

ဖြင့်၊ ဘတ္တကိစ္စ-ကို၊ ကတွာ-၍၊ ဝိဟာရံ-သို့၊ အဂမာသိ-ပြီ၊ ဘိက္ခု-တို့သည်၊ ဓမ္မသဘာယံ-၌၊ ကထံ-ကို၊ သမုဋ္ဌာပေသုံ-ကုန်ပြီ၊ “အာဝုသော-တို့၊ သမ္မာ-သမ္ဗုဒ္ဓေန-သည်၊ ပုဏ္ဏာယ-သည်၊ ဒိန္နေန-သော၊ ကုဏ္ဍကအင်္ဂါရူပဝေန-ဖြင့်၊ ဘတ္တကိစ္စ-ကို၊ ကရောဇ္ဇေန-ဖြင့်၊ ဒုက္ကရံ-ကို၊ ကတံ-ပြီ၊ ” ကုတိ-ပြီ၊ သတ္တာ-သည်၊ အာဂန္တာ-၍၊ “ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ဧတရဟိ-၌၊ ကာယ ကထာယ-ဖြင့်၊ သန္နိ-သိန္နာ-ကုန်သည်၊ အတ္တ န-ကုန်သနည်း”တိ ပုစ္ဆိတွာ-၍၊ “ဣမာယ နာမ-ဖြင့်၊ (သန္နိသိန္နာ အမှ)” ကုတိ-သို့၊ ဝုတ္တေ၊ “ဘိက္ခဝေ၊ ကုဒါနေဝ-၌သာ၊ (ဣမာယ-သည်၊ ဒိန္နကုဏ္ဍကံ-ပေးအပ်သော ဆန်ကွဲမုန့်ကို) န (ပရိဘုတ္တံ)-အပ်သည် မဟုတ်သေး၊ ပုဗ္ဗေပိ-၌လည်း၊ မယာ-သည်၊ ဣမာယ-သည်၊ ဒိန္နကုဏ္ဍကံ-ကို၊ ပရိဘုတ္တမေဝ-သည်သာ၊ ” ကုတိ-သို့၊ ဝတွာ-၍၊ အတိတံ-ကို၊ အာဟရိတွာ-၍၊ “ဘုတွာ တိဏပရိယာသံ၊ ပ၊ န တေ ဘက္ခာမိ ကုဏ္ဍက”န္တိ-ဟူသော၊ ကုမံ ကုဏ္ဍကသိန္နဝပေါတကဇာတကံ-ကို၊ ဝိတ္တာရေတွာ-၍၊ ကထေသိ-ပြီ။

**ဘုတွာ တိဏပရိယာသံ၊ ဘုတွာ အာစာမကုဏ္ဍကံ၊
ဧတံ တေ ဘောဇနံ အာသိ၊ ကသ္မာ ဒါနိ န ဘုဉ္ဇသိ။**

ဓာန်ဋီ-၃၆၊ ပဝီယတိ မရိစဇီရကာဒိဟိ ပဝိတ္တံ ကရိယတိတိ ပူပေါ၊ [ပူ ပဝနေ+ပက်၊-မောဂ်-၇၊ ၁၁၇၊] ပူရေတိတိ ပူပေါ၊ [ပူရ+ပါ-ဓာန်ဋီ-၄၆၃၊] ဤအဆိုများကို ထောက်၍ “ပူပေန”သာ ပါဌ်မှန်ဟု ဆရာမြတ်တို့ ယူတော်မူ၏(ပါတိဘာ-၂၇၃)၊ P-T-S၌ ပူပအပြင် ပူပမှ ပ,ကို ဝ,ပြု၍ “ပူဝ” ဖြစ်နိုင်ကြောင်းကို ဆို၏၊ အင်္ဂါရေသု +ပက္ခော+ပူဝေါ အင်္ဂါရူပဝေါ-မီးကျီးတို့၌ ကျက်စေအပ်(ကြော်အပ်)သောမုန့်၊ [အင်္ဂါရ +ပတ္တ+ပူဝ၊ ပတ္တကိုချေ၊] ကုဏ္ဍကေန+ကတော+အင်္ဂါရူပဝေါ ကုဏ္ဍကအင်္ဂါရူပဝေါ-ဆန်မုန့်ညက်ဖြင့် ပြုလုပ်အပ်သော မီးကျီးတို့၌ ကျက်စေအပ်(ကြော်အပ်)သောမုန့်။

ဆက်ဦးအံ့-၎င်းမုန့်သည် ယခုခေတ် မုန့်အိုးကင်းကပ်(မုန့်ပျားသလက်)လို မုန့်မျိုးကို ဆိုလိုသည်၊ မုန့်၏-မုန့်အိုးကင်းကပ်(မုန့်ပျားသလက်)ကို လုပ်ရာ၌ ဖောက်ထားသော ဆန်မုန့်ညက်ရည်ကို ထန်းလျက်ရည် ရောလျက်ဖြစ်စေ၊ ထန်းလျက်ရည်မပါဘဲ ပဲလွမ်းပြုတ်စေ့ဖြူးလျက်ဖြစ်စေ အိုးကင်း၌ လောင်းထည့်၍ ကျက်စေရ(ကြော်ရ)သည်(မြန်ဓာန်)၊ “ကုဏ္ဍကအင်္ဂါရူပဝေန-မီးကျီး၌ ဖုတ်အပ်သော ဆန်ကွဲမုန့်ဖြင့်”ဟုလည်း ပေး၏၊ ကုဏ္ဍကသဒ္ဒါက ဆန်ကျိုး ဆန်ကွဲကိုသာ ဟော၍ မုန့်ကို မဟောခြင်း၊ ဆန်ကွဲကို မီးကျီး၌ ကင်၍မရခြင်းကြောင့် ထိုသို့ပေးခြင်းကို စဉ်းစားပါ။

(တုံ-သည်၊ ပုဗ္ဗေ-ရှေး၌၊) တိဏပရိယာသံ-စားကြွင်းမြက်ငုတ်ကို၊ ဘုတ္တာ-စား၍လည်းကောင်း၊ **အာစာမကုဏ္ဍကံ**-ထမင်းရည် ထမင်းချိုး၊ ဆန်ကွဲကို၊ ဘုတ္တာ-စားသောက်၍လည်းကောင်း၊ (ဝမိတော-ကြီးပြင်းခဲ့ရသည်၊ အာသိ-ဖြစ်ခဲ့ပြီ၊) ဧတံ-ဤအစာသည်၊ (ပုဗ္ဗေ-ရှေး၌၊ ဝါ-ရှေးတုန်းက၊) တေ-သင်၏၊ ဘောဇနံ-စားနေကျအစာသည်၊ အာသိ-ဖြစ်ခဲ့ပြီ၊ ဒါနိံ-ယခုအခါ၌၊ (တံ-ထိုအစာကို၊) ကဿာ-အဘယ်ကြောင့်၊ န ဘူဠသိ-မစားသနည်း?

ယတ္ထ ပေါသံ န ဇာနန္တိ၊ ဇာတိယာ ဝိနယေန ဝါ။

ဗဟုံ တတ္ထ မဟာဗြဟ္မေ၊ အပိ အာစာမကုဏ္ဍကံ။

မဟာဗြဟ္မေ-အို. . . မြတ်သောကုန်သည်၊ ယတ္ထ-အကြင်အရပ်၌၊ ပေါသံ-သတ္တဝါကို၊ (ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ယောက်ကို)၊ ဇာတိယာ-အမျိုးဇာတ်အားဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ ဝိနယေန ဝါ-အကျင့်အားဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ န ဇာနန္တိ-မသိကုန်၊ တတ္ထ-ထိုအရပ်၌၊ အာစာမကုဏ္ဍကံ အပိ-ထမင်းရည် ထမင်းချိုး၊ ဆန်ကွဲသည်သော်မှလည်း၊ ဗဟု-များလှပါပြီ။ [ဂါထာ၌ သုခုစာရဏအကျိုးငှာ နိဂ္ဂဟိတိလာ၍ “ဗဟုံ”ဟု ရှိသည်၊ ဇေ. ၄-၂၊ ၂၆၄၌ “ဗဟုံ”ပင် ရှိ၏။]

တုဉ္စ ခေါ မံ ပဇာနာသိ၊ ယာဒိသာယံ ဟယုတ္တမော၊

ဇာနန္တော ဇာနမာဂမ္မ၊ န တေ ဘက္ခာမိ ကုဏ္ဍကံ။

အာစာမကုဏ္ဍကံ။ ။ “**အာစာမကုဏ္ဍကန္တိ** အာစာမော ဝုစ္စတိ ဩဒနာဝသေသံ၊ **ကုဏ္ဍကန္တိ** ကုဏ္ဍကမေဝ၊(ဇေ. ၄-၂၊ ၂၆၄)”ဟူသော အဖွင့်အရ အာစာမဟူသည် ထမင်းကြွင်း၊ ထမင်းကျန်တည်း၊ ထိုထမင်းကြွင်း၊ ထမင်းကျန်ဟူသည်လည်း ဤ၌ ထမင်းရည်၊ ထမင်းချိုးသာတည်း၊ မှန်၏-အာစာမသဒ္ဒါသည် ထမင်းရည်၊ ထမင်းချိုးဟူသော အနက်၂မျိုးကို ဟောနိုင်၏(ဒီ. ၄-၁၊ ၂၉၅)၊ ဇေ. ၄-၂၊ ၂၆၂-၃၌လည်း “အဝဿာနဈာမကဘတ္တ ဝိယာသတိဏာနိ(ထမင်းရည် ထမင်းချိုး စားကြွင်းမြက်ငုတ်တို့ကို) ဒတ္တာ တံ ပဋိဇ္ဇေ၊ ဩဒနကဉ္စကဉ္စ(ထမင်းရည်ကိုလည်းကောင်း) ဈာမကဘတ္တဉ္စ ဝိယာသတိဏဉ္စ ခါဒါပေတွာ”ဟု ထမင်းရည်၊ ထမင်းချိုး ၂မျိုးလုံးကို ဆို၏။ “အာစမိယတေတိ အာစာမော၊ အာ+စမု အဒနေ+ဏ၊ ဤ၌ အာရှေးရှိသဖြင့် ပါန အနက်၊(ဓာန်ဋီ-၄၆၆)၊ ကုဏ္ဍတိ ဒဟတိတိ ကုဏ္ဍော၊ ကုဏ္ဍော ဧဝ ကုဏ္ဍကော (ဓာန်ဋီ-၄၅၄၊ ဓာဒီ)၊ အာစာမော စ+ကုဏ္ဍကော စ အာစာမကုဏ္ဍကံ”ဟု ပြုပါ။

တွဉ္ဇ-သင်သည်ကား၊ ခေါ-စင်စစ်၊ မံ-ကျွန်ုပ်ကို၊ ယာဒိသော-ယင်းကဲ့သို့ ရှုအပ်သော၊ အယံ-ဤမြင်းသည်၊ ဟယုတ္တမော-ကောင်းမြတ်သောမြင်းဟူ၍၊ ဝါ-အမျိုးကောင်းသောမြင်းဟူ၍၊ [ဟယတိ သီယံ ဂစ္ဆတိတိ ဟယော၊ ဟယော စ+သော+ဥတ္တမော စာတိ ဟယုတ္တမော-နီတိဓာတု-၁၃၉] ပဇာနာသိ-အပြားအား ဖြင့် သိ၏၊ ဝါ-သေချာစွာ သိ၏၊ ဇာနန္တော-မိမိစွမ်းရည်ကို သိသော၊ (အဟံ-ကျွန်ုပ်သည်၊) ဇာနံ-စွမ်းရည်ကို သိသော၊ (တံ-သင့်ကို၊) အာဂမ္မ-စွဲ၍၊ တေ-သင်၏၊ (သန္တိကေ-၌၊) ကုဏ္ဍကံ-ဆန်ကွဲကို၊ (ဆန်ကွဲယာဂုကို၊) န ဘက္ခာမိ-မစားနိုင်ပါ။

ပုဏ္ဏဒါသိဝတ္ထုဘာသာသင်္ခိုကာ ပြီးပြီ။

၇-အတုလဥပါသကဝတ္ထုဘာသာသင်္ခိုကာ

ပေါရာဏမေတန္တိ ကုမံ ဓမ္မဒေသနံ သတ္တာ ဇေတဝနေ ဝိဟရန္တော အတုလံ နာမ-အတုလမည်သော၊ ဥပါသကံ အာရပ္ပ ကထေသိ။ ဟိ-ချဲ့၊ သာဝတ္ထိဝါသိ-သာဝတ္ထိမြို့၌ နေသော၊ သော ဥပါသကော-သည်၊ ပဉ္စသတဥပါသကပရိ-ဝါရော-၅ရာသော ဥပါသကာအခြံအရံရှိသည်၊ (ဟုတွာ)၊ ဧကဒိဝသံ-၌၊ တေ ဥပါသကေ-တို့ကို၊ အာဒါယ-၍၊ ဓမ္မဿဝနတ္ထာယ-ငှာ၊ ဝိဟာရံ-သို့၊ ဂန္ဒာ-၍၊ ရေဝတတ္ထေရဿ-၏၊ သန္တိကေ-၌၊ ဓမ္မံ-ကို၊ သောတုကာမော-သည်၊ ဟုတွာ-၍၊ ရေဝတတ္ထေရံ-ကို၊ ဝန္တိတွာ၊ နိသီဒိ၊ ပန-ဆက်၊ သော အာယသ္မာ-သည်၊ **ပဋိသလ္လာနာရာမော**-တစ်ပါးတည်းကိန်းအောင်းခြင်း၌ မွေ့လျော်ခြင်းရှိသည်၊ သီဟော ဝိယ-ခြင်္သေ့ကဲ့သို့၊ ဧကစာရော-တစ်ပါးတည်းသာ လှည့်လည်ခြင်း

ပဋိသလ္လာနာရာမော။ ။(တေဟိ တေဟိ သတ္တသင်္ခါရေဟိ) ပဋိနိဝတ္တေတွာ+ နိလီယနံ ပဋိသလ္လာနံ-သတ္တဝါ သင်္ခါရတို့မှ ခွါ၍ တစ်ခုတည်းသောအာရုံ၌ ကပ်ရောက်ခြင်း၊ ဤအလို ပတိသဒ္ဓါ နိဝတ္တိအနက်၊ သံအနက်မဲ့၊ တပည့်ဒကာ၊ ဒကာမစသော ထိုထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့မှ ခွာ၍ တစ်ပါးတည်းနေခြင်းဟူသော ကာယဝိဝေကနှင့် ရူပါရုံစသော ထိုထိုသင်္ခါရတို့မှ ခွာ၍ အာရုံတစ်မျိုးတည်း(ဤ၌ နိဗ္ဗာန်ဟူသော အာရုံတစ်မျိုးတည်း)၌ ကပ်ရောက်ခြင်းသမာပတ်(ဤ၌ ဖလသမာပတ်)ဟူသော စိတ္တဝိဝေကကို ပဋိသလ္လာနဟု ဆိုလိုသည်။ (သာရတ္ထ-၂၊ ၁၈၀)

ရှိသည်။ (ဟောတိ) တသ္မာ-ကြောင့်၊ တေန-ထိုအတုလဥပါသကာနှင့်၊ သဒ္ဓိံ ကိဉ္စိ-တစ်စုံတစ်ခုသော စကားကို၊ န ကထေသိ-မပြော၊ သော-သည်၊ “အယံ ထေရော-သည်၊ ကိဉ္စိ-ကို၊ န ကထေသိ-ပြော” ဣတိ-တွေ့၍၊ ကုဒ္ဒေါ-စိတ်ဆိုးသည်၊ (ဟုတွာ)၊ ဥဋ္ဌာယ-၍၊ သာရိပုတ္တတ္ထေရဿ-၏၊ သန္တိကံ-သို့၊ ဂန္ဒာ-၍၊ ဧကမန္တံ-၌၊ ဌိတော-ရပ်နေသည်၊ (သမာနော)၊ ထေရေန-သည်၊ “ကေနတ္ထေန-အဘယ်သို့သော အကြောင်းကြောင့်၊ အာဂတာ-ကုန်သည်၊ အတ္ထ-ဖြစ်ကုန်သနည်း?” ဣတိ-သို့၊ ဝုတ္တေ၊ “ဘန္တေ-ရား! အဟံ-သည်၊ ဣမေ ဥပါသကေ-တို့ကို၊ အာဒါယ-၍၊ ဓမ္မဿဝနတ္ထာယ-ငှာ၊ ရေဝတတ္ထေရံ-သို့၊ ဥပသင်္ကမိ-ပြီ၊ တဿ မေ-အား၊ ထေရော-သည်၊ ကိဉ္စိ-ကို၊ န ကထေသိ-ပြော၊ သွာဟံ (သော+အဟံ)-သည်၊ တဿ-အား၊ ကုဇ္ဈိတွာ-၍၊ ဣမေ-သို့၊ အာဂတော-၏၊ မေ-အား၊ ဓမ္မံ-ကို၊ ကထေထ-ပါကုန်၊” ဣတိ-သို့၊ အာဟ၊ အထ-၌၊ ထေရော-သည်၊ “ဥပါသကာ-တို့! တေန ဟိ-လျှင်၊ နိသီဒထ-ကြလော၊” ဣတိ-သို့၊ ဝတွာ-၍၊ ဗဟုကံ-အများကို၊ ဝါ-များစွာ၊ ကတွာ-၍၊ အဘိဓမ္မကထံ-အဘိဓမ္မတရားစကားကို၊ [ဓမ္မဘာ-၂၊ ၄၃၈] ကထေသိ-ပြီ၊ ဥပါသကောပိ-သည်လည်း၊ “အဘိဓမ္မကထာ နာမ-မည်သည်၊ အတိသဏှာ-အလွန်သိမ်မွေ့၏၊ ထေရော-သည်၊

တစ်နည်း။ ။(ဗဟိဒ္ဓါ ပုထုတ္တာရမ္မဏတော) နိဝတ္တိတွာ (ဧကသ္မိံ အာရမ္မဏေ စိတ္တဿ) သမ္ပဒေဝ လယနံ အပ္ပနံ ပဋိသလ္လာနံ-ပြင်ပအာရုံများစွာမှ ခွာ၍ အာရုံတစ်မျိုးတည်း၌ စိတ်ကို ကောင်းစွာ ကပ်ရောက်ခြင်းသမာပတိ၊(မဋီ-၃၊ ၃၆၈)၊ ဤအလို ပတိသဒ္ဓါ နိဝတ္တိအနက်၊ သံသဒ္ဓါ သမ္မာအနက်၊ (တစ်နည်း) သဗ္ဗနိမိတ္တေဟိ ပဋိသလ္လိယတိ ဧတေနာတိ ပဋိသလ္လာနံ-အလုံးစုံသော အာရုံနိမိတ်တို့မှ ခွာ၍ အာရုံတစ်မျိုးတည်း၌ စိတ်ကို ကောင်းစွာ ကပ်ရောက်ကြောင်းဖလသမာပတိ၊(သဋီ-၂၊ ၂၉၅)

အပေါင်းဝိပြုဟ်။ ။အာရမဏံ အာရာမော၊ ပဋိသလ္လာနေ+အာရာမော ယဿာ-တိ ပဋိသလ္လာနာရာမော-တစ်ပါးတည်းကိန်းအောင်းခြင်း၌ မွေ့လျော်ခြင်းရှိသူ၊ (မဟာနိ. ၄-၃၅၇) (တစ်နည်း) အာရမတိ ဧတေနာတိ အာရာမော၊ ပဋိသလ္လာနံ+အာရာမော အဿာတိ ပဋိသလ္လာနာရာမော-တစ်ပါးတည်းကိန်းအောင်းခြင်းဟူသော မွေ့လျော်ကြောင်းရှိသူ၊(မ. ၄-၂၊ ၁၅၆၊ မဋီ-၂၊ ၁၉၀)၊ (တစ်နည်း) အာရမိတဗ္ဗောတိ အာရာမော၊ ပဋိသလ္လာနံ+အာရာမော အဿာတိ ပဋိသလ္လာနာရာမော-မွေ့လျော်ထိုက်သော တစ်ပါးတည်းကိန်းအောင်းခြင်း(ကာယဝိဝေက)ရှိသူ၊(ဣတိ. ၄-၁၆၀)

ဗဟုံ-သော၊ အဘိဓမ္မမေဝ-ကိုသာ၊ ကထေသိ-ပြီ၊ အမှာကံ-တို့အား၊ ဣမိနာ-
ဤအဘိဓမ္မာတရားစကားဖြင့်၊ ကော အတ္ထော-အဘယ်အကျိုးရှိအံ့နည်း၊”
ဣတိ-တွေး၍၊ ကုဇ္ဈိတွာ-၍၊ ပရိသံ-ကို၊ အာဒါယ-၍၊ အာနန္ဒတ္ထေရဿ-၏၊
သန္တိကံ-သို့၊ အဂမာသိ-ပြီ။

ထေရေနာပိ-သည်လည်း၊ “ဥပါသက! ကိ-ဘာလဲ” ဣတိ-သို့၊ ဝုတ္တေ၊
“ဘန္တေ-ရား! မယံ-တို့သည်၊ ဓမ္မဿဝနတ္ထာယ-ငှာ၊ ရေဝတထွေရံ-သို့၊ ဥပ-
သင်္ကမိမှာ-ကုန်ပြီ၊ တဿ-၏၊ သန္တိကေ-၌၊ အာလာပသလ္လာပမတ္တမိ-စ၍ပြော
ဆိုခြင်း၊ ရှေ့စကားနှင့် လိုက်လျောညီထွေစွာ တုံ့ပြန်ပြောဆိုခြင်းမျှကိုလည်း၊
[ဓမ္မဘာ-၃၊ ၃၆၁။] အလဘိတွာ-၍၊ ကုဒ္ဓါ-ကုန်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ သာရိပုတ္တ-
တ္ထေရဿ-၏၊ သန္တိကံ-သို့၊ အဂမိမှာ-ကုန်ပြီ၊ သောပိ-သည်လည်း၊ နော-တို့
အား၊ အတိသဏှံ-အလွန်သိမ်မွေ့သော၊ ဗဟုံ-သော၊ အဘိဓမ္မမေဝ-ကိုသာ၊
ကထေသိ-ပြီ၊ ‘ဣမိနာ-ဖြင့်၊ အမှာကံ-တို့အား၊ ကော အတ္ထော-နည်း၊’ ဣတိ-
၍၊ ဧတဿာပိ-အားလည်း၊ ကုဇ္ဈိတွာ-၍၊ ဣဓ-သို့၊ အာဂမိမှာ-ကုန်ပြီ၊ ဘန္တေ-
ရား! နော-တို့အား၊ ဓမ္မကထံ-ကို၊ ကထေဟိ-လော၊” ဣတိ-ပြီ၊ တေန ဟိ-
လျှင်၊ နိသီဒိတွာ-၍၊ သုဏာထ-ကြလော၊ ဣတိ-ပြော၍၊ ထေရော-သည်၊
တေသံ-တို့အား၊ သုဝိညေယျံ-လွယ်ကူစွာ သိအပ်သည်ကို၊ ကတွာ-၍၊ အပ္ပက-
မေဝ-အနည်းငယ်သာဖြစ်သော၊ ဓမ္မံ-ကို၊ ကထေသိ-ပြီ၊ တေ-တို့သည်၊ ထေရ-
ဿပိ-အားလည်း၊ ကုဇ္ဈိတွာ-၍၊ သတ္တု-၏၊ သန္တိကံ-သို့၊ ဂန္ဓာ-၍၊ ဝန္တိတွာ-၍၊
ဧကမန္တံ-၌၊ နိသီဒိသု-ကုန်ပြီ၊ အထ-၌၊ နေ-တို့ကို၊ သတ္တာ-သည်၊ အာဟ-ပြီ၊
(ကိ)၊ “ဥပါသကာ-တို့! ကသွာ-ကြောင့်၊ အာဂတာ-ကုန်သည်၊ အတ္ထ-ကုန်
သနည်း?” ဣတိ-ပြီ၊ “ဘန္တေ! ဓမ္မဿဝနာယ-ငှာ၊ (အာဂတာ-ကုန်သည်၊ အမှ-
ကုန်၏)” ဣတိ-ပြီ၊ “ဝေါ-တို့သည်၊ ဓမ္မော-ကို၊ သုတော ပန-နာယူ အပ်ပြီ
လော?” ဣတိ-ပြီ၊ “ဘန္တေ! မယံ-တို့သည်၊ အာဒိတော-အစ၌၊ ရေဝတထွေရံ-
သို့၊ ဥပသင်္ကမိမှာ-ကုန်ပြီ၊ သော-သည်၊ အမေဟိ-တို့နှင့်၊ သဒ္ဓိံ-တူ၊ ကိစ္ဆိံ-ကို၊
န ကထေသိ-မပြော၊ တဿ-အား၊ ကုဇ္ဈိတွာ-၍၊ သာရိပုတ္တတ္ထေရံ-သို့၊ ဥပ-
သင်္ကမိမှာ-ကုန်ပြီ၊ တေန-သည်၊ နော-တို့အား၊ ဗဟုံ-သော၊ အဘိဓမ္မာ-ကို၊

ကထိတော-ပြီ၊ တံ-ထိုအဘိဓမ္မာတရားကို၊ အသလ္လက္ခေတ္တော-မမှတ်သားနိုင်၍၊
 ဝါ-ကြောင့်၊ ကုဇ္ဈိတ္တာ-၍၊ အာနန္ဒတ္ထေရံ-သို့၊ ဥပသင်္ကမိမှာ-ကုန်ပြီ၊ တေန-
 သည်၊ နော-တို့အား၊ အပ္ပမတ္တကောဝ-သာလျှင်ဖြစ်သော၊ ဓမ္မော-ကို၊ ကထိ-
 တော-ပြီ၊ တဿပိ-အားလည်း၊ ကုဇ္ဈိတ္တာ-၍၊ ဣဓ-သို့၊ အာဂတာ-ကုန်သည်၊
 အမှ-ကုန်၏။” ဣတိ-ပြီ။

သတ္တာ၊ တဿ-၏၊ ကထံ-ကို၊ သုတ္တာ-၍၊ “အတုလ-လ! ဧတံ-ဤကဲ့ရဲ့
 ခြင်းသည်၊ ပေါရာဏတော-ရှေးအခါမှ၊ ပဌာယ-၍၊ အာစိဏ္ဏမေဝ-အလေ့
 အကျက်သာတည်း၊ တုဏှိဘူတမ္ပိ-ဆိတ်ဆိတ်နေသူ၏အဖြစ်သို့ ရောက်သူကို
 လည်း၊ ဝါ-ဆိတ်ဆိတ်ဖြစ်၍ဖြစ်သူကိုလည်းကောင်း၊ [ဓမ္မဘာ-၃, ၂၈၀၅] ဗဟု-
 ကထမ္ပိ-များသော စကားရှိသူကိုလည်းကောင်း၊ (စကားများသူကိုလည်း
 ကောင်း)၊ မန္တကထမ္ပိ-နည်းသော စကားရှိသူကိုလည်းကောင်း၊ (စကားနည်း
 သူကိုလည်းကောင်း)၊ ဂရဟန္တိယေဝ-ကဲ့ရဲ့ကြကုန်သည်သာ၊ ဟိ-မှန်၊ ဧကန္တံ-
 စင်စစ်၊ ဂရဟိတဗ္ဗေယေဝ ဝါ-ကဲ့ရဲ့ထိုက်သူသည်သာလျှင်လည်းကောင်း၊
 ပသံသိတဗ္ဗေယေဝ ဝါ-ချီးမွမ်းထိုက်သူသည်သာလျှင်လည်းကောင်း၊ နတ္ထိ၊
 ရာဇာနောပိ-တို့ကိုလည်း၊ ဧကစ္စေ-တို့သည်၊ နိန္ဒန္တိ-ကဲ့ရဲ့ကုန်၏၊ ဧကစ္စေ-တို့သည်၊
 ပသံသန္တိ-ချီးမွမ်းကုန်၏၊ မဟာပထဝိမ္ပိ-မြေကြီးကိုလည်းကောင်း၊ စန္ဒိမသုရိ-
 ယေပိ-လ၊နေတို့ကိုလည်းကောင်း၊ အာကာသာဒယောပိ-ကောင်းကင်အစရှိ
 သည်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ စတုပရိသမဇ္ဈေ-ပရိတ်သတ်၄ပါး၏အလယ်၌၊ နိ-
 သီဒိတာ-၍၊ ဓမ္မံ-ကို၊ ကထေန္တံ-ဟောတော်မူနေသော၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓံပိ-ကိုလည်း
 ကောင်း၊ ဧကစ္စေ-တို့သည်၊ ဂရဟန္တိ-ကုန်၏၊ ဧကစ္စေ-တို့သည်၊ ပသံသန္တိ-ကုန်၏၊
 ဟိ-မှန်၊ အန္တဗာလာနံ-ပညာမျက်စိကန်းသော လူမိုက်တို့၏၊ နိန္ဒာ ဝါ-ကဲ့ရဲ့ခြင်း
 သည်လည်းကောင်း၊ ပသံသာ ဝါ-ချီးမွမ်းခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ အပ္ပမာဏာ-
 ပမာဏမဟုတ်၊ (တိုင်းတာကြောင်းမဟုတ်)၊ ပန-စင်စစ်ကား၊ ပဏ္ဍိတေန-
 ကြောင်းကျိုးမြင်သိ၊ ပင်ကိုယ်ဉာဏ်ရှိသော၊ မေဓာဝိနာ-အကြောင်းအားလျော်
 စွာ တစ်ခဏချင်း ဖြစ်ပေါ်လာသော ပညာရှိသူသည်၊ နိန္ဒိတော-ကဲ့ရဲ့အပ်သည်၊
 (အကဲ့ရဲ့ခံရသည်)၊ (သမာနော-သော်)၊ နိန္ဒိတော နာမ-ကဲ့ရဲ့အပ်သူမည်၏။

ပသံသိတော-ချီးမွမ်းအပ်သည်။ (အချီးမွမ်းခံရသည်။) (သမာနော) ပသံသိတော
နာမ စ-ချီးမွမ်းအပ်သူမည်သည်လည်း၊ ဟောတိ-၏။ ကုတိ-သို့၊ ဝတ္တာ-၍၊
ကုမာ ဂါထာ-တို့ကို၊ အဘာသိ-ပြီ၊ (ကိ)၊ “ပေါရာဏမေတံ၊ ပေ၊ ပသံသိတော”
တိ-၍၊ (အဘာသိ)။

ပေါရာဏမေတံ အတုလ၊ နေတံ အဇ္ဇတနာမိဝ၊

နိန္ဒန္တိ တုဏှိမာသိနံ၊ နိန္ဒန္တိ ဗဟုဘာဏိနံ၊

မိတဘာဏိမ္ပိ နိန္ဒန္တိ၊ နတ္ထိ လောကေ အနိန္ဒိတော။

အတုလ-အတုလ! ဧတံ-ဤကဲ့ရဲ့ခြင်း၊ ချီးမွမ်းခြင်းသည်၊ ပေါရာဏံ-ရှေး၌
ဖြစ်သော အလေ့အကျက်တည်း၊ ဧတံ-ဤကဲ့ရဲ့ခြင်း၊ ချီးမွမ်းခြင်းသည်၊ အဇ္ဇ-
တနာမိဝ (အဇ္ဇတနံ+ကုဝ)-ယနေ၌ ဖြစ်သည်သာ၊ န (ဟောတိ)-မဟုတ်၊ တုဏှိ-
မာသိနံ-ဆိတ်ဆိတ်နေလေ့ရှိသူကိုလည်း၊ နိန္ဒန္တိ-ကဲ့ရဲ့ကုန်၏၊ ဗဟုဘာဏိနံ-
များစွာ စကားပြောဆိုလေ့ရှိသူကိုလည်း၊ နိန္ဒန္တိ-ကုန်၏၊ မိတဘာဏိမ္ပိ-နှိုင်းနှိုင်း
ချိန်ချိန် ပြောဆိုလေ့ရှိသူကိုလည်း၊ နိန္ဒန္တိ-ကုန်၏၊ လောကေ-လောက၌၊ အနိန္ဒိ-
တော-မကဲ့ရဲ့အပ်သူသည်၊ ဝါ-အကဲ့ရဲ့မခံရသူသည်၊ နတ္ထိ-မရှိ။

န စာဟု န စ ဘဝိဿတိ၊ န စေတရဟိ ဝိဇ္ဇတိ၊

ဧကန္တံ နိန္ဒိတော ပေါသော၊ ဧကန္တံ ဝါ ပသံသိတော။

ဧကန္တံ-စင်စစ်၊ နိန္ဒိတော-ကဲ့ရဲ့အပ်သော၊ ပေါသော-ယောက်ျား(ပုဂ္ဂိုလ်)
သည်လည်းကောင်း၊ ဧကန္တံ-စင်စစ်၊ ပသံသိတော-ချီးမွမ်းအပ်သော၊ ပေါသော
ဝါ-သည်လည်းကောင်း၊ န စ အဟု-ရှေးကလည်း မရှိခဲ့၊ န စ ဘဝိဿတိ-
နောင်လည်းရှိလိမ့်မည်မဟုတ်၊ ဧတရဟိ စ-ယခုအခါ၌လည်း၊ န ဝိဇ္ဇတိ-မရှိ။

ယံ စေ ဝိညု ပသံသန္တိ၊ အနုဝိစ္စ သုဝေ သုဝေ၊

အစ္ဆိဒ္ဒဝုတ္တိ မေဓာဝိ၊ ပညာသီလသမာဟိတံ။

အစ္ဆိဒ္ဒဝုတ္တိ-မပေါက်မပျက်သောအကျင့်၊ အသက်မွေးမှုရှိသော၊ မေဓာဝိ-
အဆီအနှစ်၊ ပညာစစ်ရှိသော၊ ပညာသီလသမာဟိတံ-လောကီလောကုတ္တရာ
ပညာ၊ စတုပါရိသုဒ္ဓိသီလနှင့် ပြည့်စုံသော၊ ယံ-အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ ဝိညု-ကြောင်း
ကျိုးမြင်သိ၊ ပညာရှိတို့သည်၊ သုဝေ သုဝေ-နေတိုင်းနေတိုင်း၊ အနုဝိစ္စ-ချီးမွမ်း

ရှုံ့ချ၊ ကြောင်းမူလကို၊ ကျနသိမြင်၊ ဉာဏ်သက်ဝင်၍၊ စေ ပသံသန္တိ-အကယ်၍
ချီးမွမ်းကုန်အံ့။

**နိက္ခံ ဇမ္ဗောနဒဿေဝ၊ ကော တံ နိန္ဒိတမရဟတိ၊
ဒေဝါပိ နံ ပသံသန္တိ၊ ဗြဟ္မနာပိ ပသံသိတော။**

(ဧဝံသတိ-ဤသို့ ဖြစ်လသော်၊) တံ-ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ ဇမ္ဗောနဒဿ-ဇမ္ဗူရစ်
ရွှေဝင်၏။ နိက္ခံ က္ကဝ-တစ်နိက္ခဒ္ဒါလေးချိန်ရှိသော ရွှေတုံးရွှေခဲကိုကဲ့သို့၊ ဝါ-
တစ်နိက္ခဒ္ဒါကိုကဲ့သို့ ကော-အဘယ်သူသည်၊ နိန္ဒိတံ-ကဲ့ရဲ့ခြင်းငှာ၊ အရဟတိ-ထိုက်
အံ့နည်း၊ နံ-ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ ဒေဝါပိ-နတ်၊ လူပညာရှိတို့သည်လည်း၊ ပသံသန္တိ-
ချီးမွမ်းကုန်၏။ (ဧသော-ဤပုဂ္ဂိုလ်ကို၊) ဗြဟ္မနာပိ-မဟာဗြဟ္မာသည်လည်း၊ ပ-
သံသိတော-ချီးမွမ်းအပ်၏။

တတ္ထ-ထိုဂါထာတို့၌၊ ပေါရာဏမေတန္တိ ဧတံ-ပေါရာဏဟူသော ဤစကား
သည်၊ ပုရာဏကံ-ရှေး၌ဖြစ်သော အလေ့အကျက်တည်း။ အတုလာတိ-ကား၊
တံ ဥပါသကံ-ကို၊ နာမေန-ဖြင့်၊ အာလပတိ-ခေါ်တော်မူ၏။ နေတံ **အဇ္ဇတနာ**
မိဝါတိ-ကား၊ က္ကဒံ နိန္ဒနံ ဝါ-ဤကဲ့ရဲ့ခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ (က္ကဒံ) ပသံသနံ
ဝါ-ဤချီးမွမ်းခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ အဇ္ဇတနံ-ယခုအခါ၌ ဖြစ်သည်၊ အဓနာ-
ယခုအခါ၌၊ ဥပ္ပန္နံ ဝိယ-ဖြစ်သည်သာ၊ န ဟောတိ-မဟုတ်။

အဇ္ဇတနာမိဝ။ ။ “အဇ္ဇတနံ အဓနာ ဥပ္ပန္နံ ဝိယ”ကို ကြည့်၍ “အဇ္ဇ+ဘဝံ အဇ္ဇ-
တနံ(ရူ-၄၂၃၊ မောဂ်-၄၊ ၂၁)”ဟု ပြု။ “အဇ္ဇတနံ+က္ကဝ”ဟု ဖြတ်၊ နိဂ္ဂဟိတံချေ၊ မ၊
လာ၊ န၌ ဒီဃပြု၊ (တစ်နည်း) သဒ္ဒသင်္ဂဟအလို နိဂ္ဂဟိတံကို မ၊ပြု၊ လောပေ မေ စ
ဒီယော(၁၊ ၁၂၃)သုတ်ဖြင့် န၌ ဒီဃပြု။ က္ကဝ၊ ဝိယတို့ကို ဧဝံအနက်ဟောဟု ယူပါ။
“ဣမသ္မိံ ကာလေ ဣမသ္မိံ ဒိဝသေ ဝါ အဇ္ဇ(ရူ-၂၅၆)”စကားအရ “အဇ္ဇတနံ-ယခု
အခါ၌ ဖြစ်သည်၊ ဝါ-ယနေ၌ ဖြစ်သည်”ဟု အနက်ပေးနိုင်ရာ “အဓနာ”ဟု ဖွင့်ပုံကို
ကြည့်၍ “ယခုအခါ၌ ဖြစ်သည်”ဟု ပေးပါ။ ပါစိယော-၄၉အလို “အဇ္ဇ ဧဝံ အဇ္ဇတနံ၊
[တနပစ္စည်း သုတ္တံ]”ဟု ပြု၍ “အဇ္ဇတနံ က္ကဝ-ယခုအခါ၌သာ၊ ဝါ-ယခုအခါမှသာ၊
န ဟောတိ-ဖြစ်သည်မဟုတ်”ဟုပေး။ [“အတိရိဝံ ကလ္လရူပါ၊ အတိဝိယ လာဘဂ္ဂ-
ယသဂ္ဂပတ္တော ပရံ ဝိယ မတ္တာယ”ဣစ္စာဒိသု က္ကဝ၊ဝိယသဒ္ဓါ ဧဝတ္ထေ ဝတ္တန္တိ၊ တထာ-
.. နေတံ အဇ္ဇတနာမိဝဣစ္စာဒိသု က္ကဝသဒ္ဓေါ ဧဝတ္ထေ ဝတ္တတိ၊-နိဒီ-၄၃။]

တုဏှိမာသိနန္တိ-ကား၊ ကိ-အဘယ်ကြောင့်၊ ဧသော-ဤသူသည်၊ မူဂေါ ဝိယ-အ၊ သူကဲ့သို့၊ ဗဓိရော ဝိယ-နားထိုင်းသူကဲ့သို့၊ ကိဗ္ဗိ-တစ်စုံတစ်ခုကို၊ အဇာနန္တော ဝိယ-မသိသူကဲ့သို့၊ တုဏှိ-ဆိတ်ဆိတ်၊ ဟုတ္တာ-၍၊ နိသိန္နော-ထိုင်နေရသနည်း? ကုတိ-သို့၊ နိန္တန္တိ-ကုန်၏။ ဗဟုဘာဏိနန္တိ-ကား၊ ကိ-ကြောင့်၊ ဧသ-ဤသူသည်၊ ဝါတာဟတတာလပဏ္ဏိ ဝိယ-လေသည် တိုက်ခတ်အပ်သော ထန်းရွက်ကဲ့သို့၊ တဋ္ဌတဋ္ဌာယတိ-တဋ္ဌ တဋ္ဌမြည်၏၊ (တကျည်ကျည် မြည်နေ၏)၊ [ဓမ္မဘာ-၂၊ ၂၁၉၅၊] ကုမဿ-၏၊ ကထာပရိယန္တောယေဝ-စကား၏အဆုံးသည်ပင်၊ နတ္ထိ၊ ကုတိ-သို့၊ နိန္တန္တိ-ကုန်၏။ မိတဘာဏိမ္ပိတိ-ကား၊ ကိ-ကြောင့်၊ ဧသ-သည်၊ သုဝဏ္ဏဟိရည် ဝိယ-ရွှေငွေကိုကဲ့သို့၊ အတ္တနော-၏၊ ဝစနံ-ကို၊ မညမာနော-မှတ်ထင်သည်၊ (ဟုတ္တာ)၊ ဧကံ ဝါ-တစ်ခွန်းသော စကားကိုလည်းကောင်း၊ ဒွေ ဝါ-၂ခွန်းသော စကားတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဝတ္တာ-၍၊ တုဏှိ-ဆိတ်၊ အဟောသိ၊ ကုတိ-သို့၊ နိန္တန္တိ-ကုန်၏။ ဧဝံ-လျှင်၊ သဗ္ဗထာပိ-အားဖြင့်လည်း၊ ကုမသ္မိ လော-ကေ-၌၊ အနိန္တိတော နာမ-မကဲ့ရဲ့အပ်သောသူမည်သည်၊ (အကဲ့ရဲ့မခံရသော သူမည်သည်)၊ နတ္ထိ၊ ကုတိ အတ္ထော။ န စာဟူတိ-ကား၊ အတိတေပိ-၌လည်း၊ နာဟောသိ-မရှိခဲ့၊ အနာဂတေပိ-၌လည်း၊ န ဘဝိဿတိ-ရှိမည်မဟုတ်။

ယံ စေ ဝိညုတိ-ကား၊ ဗာလာနံ-တို့၏၊ နိန္ဒာ ဝါ-သည်လည်းကောင်း၊ ပ-သံသာ ဝါ-သည်လည်းကောင်း၊ အပ္ပမာဏာ-ပမာဏမဟုတ်၊ (တိုင်းတာ

တုဏှိမာသိနံ။ ။အာသိနံကား အာသဓာတ်၊ ဥပဝေသန(ကပ်ဝင်နေထိုင်ခြင်း) အနက်၊ တပစ္စည်း၊ တပစ္စည်းကို ဤဏပြု၊ ကွစိ ဓာတုဖြင့် ဏ၊ကို နပြု။ “အတ္တတိတိ အာသိနော”ဟု ပြု၊(ရူ-၃၈၅၊ ၃၈၆)။ ထိုနောင် “တုဏှိ+အာသိနော တုဏှိမာသိနော-တိတ်ဆိတ်စွာ နေသူ”ဟု ပြု၊ အာသဓာတ်၊ ဏိပစ္စည်းဖြင့် ပြီးသော အာသိပုဒ်ဟု ယူ၍ “တုဏှိ+အတ္တတိ သီလေနာတိ တုဏှိမာသိ”ဟုလည်း ပြုကြ၏။ သို့သော် နေထိုင်ခြင်း အနက်ဟော အာသိပုဒ်ကို အခြားပါဠိတော် အဋ္ဌကထာဋီကာတို့၌ မတွေ့ရပါ။

ဇာဋိသစ်-၃၊ ၂၅၄။ ။ထို၌ကား သန္တိဟုယူကာ “တုဏှိ+အာသိနံ”ဟု ဖြတ်၊ မ်၊ လာဟု ဆို၍ “အာသိနံ”ကိုလည်း အာပုဗ္ဗ သီဒဓာတ်ဟု ဆို၏။ ထိုအလို “အာသိဒတိတိ အာသိနော”ဟု ပြု၊ တပစ္စည်းကို ဤဏပြု၊ ဓာတွန်ဒ်ကိုလည်းချေ၊ ကွစိ ဓာတုဖြင့် ဏ၊ကို နပြု၍ ပြီးစေရမည်။ “တုဏှိ-ဆိတ်ဆိတ်၊ အာသိနံ-နေသူကို”ဟု ပေးပါ။

ကြောင်းမဟုတ်)၊ ပန-စင်စစ်ကား၊ ယံ-အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ ပဏ္ဍိတာ-တို့သည်၊ ဒိဝသေ ဒိဝသေ-တိုင်း၌၊ အနုဝိစ္စ-ဉာဏ်ဖြင့်သက်ဝင်၍(စိစစ်၍)၊ နိန္ဒကာရဏံ ဝါ-ကဲ့ရဲ့ခြင်း၏အကြောင်းကိုလည်းကောင်း၊ ပသံသကာရဏံ ဝါ-ချီးမွမ်းခြင်း၏ အကြောင်းကိုလည်းကောင်း၊ ဇာနိတ္တာ-၍၊ ပသံသန္တိ-ကုန်၏၊ အစ္ဆိဒ္ဓါယ-မပေါက် မပျက်သော၊ သိက္ခာယ-အကျင့်နှင့်လည်းကောင်း၊ အစ္ဆိဒ္ဓါယ-သော၊ ဇီဝိတ- ဝုတ္တိယာ-အသက်မွေးခြင်းနှင့်လည်းကောင်း၊ သမန္နာဂတတ္တာ-ကြောင့်၊ **အစ္ဆိဒ္ဓ- ဝုတ္တိ**-မပေါက်မပျက်သော အသက်မွေးခြင်းရှိသော၊ ဓမ္မောဇပညာယ-တရား တို့တွင် အဆီအနှစ်ဖြစ်သော ပညာနှင့်၊ ဝါ-တရားတည်းဟူသော အဆီအနှစ် ဖြစ်သော ပညာနှင့်၊ [ဓမ္မဘာ-၁, ၆၇၂၈၊] သမန္နာဂတတ္တာ-ကြောင့်၊ မေဓာဝိ- အဆီအနှစ်၊ ပညာစစ်ရှိသော၊ လောကီယလောကုတ္တရာပညာယ စေဝ-လောကီ၊ လောကုတ္တရာပညာနှင့်လည်းကောင်း၊ စတုပါရိသုဒ္ဓိသီလေန စ-နှင့်လည်း ကောင်း၊ သမန္နာဂတတ္တာ-ကြောင့်၊ **ပညာသီလသမာဟိတံ**-လောကီ၊ လော- ကုတ္တရာပညာ၊ စတုပါရိသုဒ္ဓိသီလနှင့် ပြည့်စုံသောပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ ပသံသန္တိ-ကုန်၏။

အစ္ဆိဒ္ဓဝုတ္တိ။ ။ဆိန္ဒိတဗ္ဗေတိ ဆိဒ္ဓေါ၊ [ဆိဒ္ဓိ+ဒါ-ကစ်-၆၆၁၊] ဆိဇ္ဇတိတိ ဆိဒ္ဓံ၊ [ဆိဒ္ဓိ+ဒကိ-မောဂ်-၇, ၉၅၊] ဆိန္ဒတေ ဆိဇ္ဇတေ ဝါ တန္တိ ဆိဒ္ဓံ၊ [ဆိဒ္ဓိ+ရက်၊ ရှေ့ကတ္တ၊ သာဓ်, နောက်ကမ္မသာဓ်၊-သဒ္ဓသင်္ဂဟ-၉၈၊ ဥဏာဒိကောသ-၂, ၁၃၊] နတ္ထိ+ဆိဒ္ဓံ ဧတိဿာတိ အစ္ဆိဒ္ဓါ-အပေါက်အပျက်မရှိသော အကျင့်၊အသက်မွေးခြင်း၊ ဝတ္တနံ ဝုတ္တိ- ကျင့်သုံးခြင်း၊ အသက်မွေးခြင်း၊ [ဝတု+တိ၊ ဝဇာအ၊ကို ဥပြု၊-ဓာန်ဋီ-၄၄၅၊ နိဒီ-၄၈၇၊] ဝုတ္တိသည် သီလဝုတ္တိ၊ ဇီဝိတဝုတ္တိဟု ၂မျိုးရှိရာ ထို၂မျိုးလုံးကို ယူစေလို၍ “အစ္ဆိဒ္ဓါယ သိက္ခာယ အစ္ဆိဒ္ဓါယ ဇီဝိတဝုတ္တိယာ”ဟု ဖွင့်သည်။ ထိုတွင် “အစ္ဆိဒ္ဓါယ သိက္ခာယ”ဖြင့် သီလဝုတ္တိကို ပြသည်။ “အစ္ဆိဒ္ဓါယ ဇီဝိတဝုတ္တိယာ”ဖြင့် ဇီဝိတဝုတ္တိကို ပြသည်(မဇ္ဈိ- ၃, ၃)။ ထိုနောင် သမန္နာဂတဖြင့် ဖွင့်သောကြောင့် “အစ္ဆိဒ္ဓါ+ဝုတ္တိ ယဿာတိ အစ္ဆိဒ္ဓ- ဝုတ္တိ”ဟု ဆက်ပါ။

ပညာသီလသမာဟိတံ။ ။လောကီယ... သီလေန သမန္နာဂတတ္တာ”ဖြင့် “ပညာ စ+သီလံ စ ပညာသီလံ၊ ပညာသီလေန+သမာဟိတော ပညာသီလသမာဟိတော”ဟု ပြုရကြောင်းနှင့် သီလပညာအရ လောကီလောကုတ္တရာပညာ၊ သီလအရ စတုပါရိ သုဒ္ဓိသီလကို ယူရကြောင်းကို ပြသည်။ ထိုတွင် လောကီပညာဟူသည် သုတမယပညာ၊ စိန္တာမယပညာ၊ ဈာနသမ္ပယုတ္တပညာ၊ ဝိပဿနာပညာတည်း။ အထူးအားဖြင့် ဝိပ-

တံ-ထိုပညာရှိကို သုဝဏ္ဏဒေါသဝိရဟိတံ-ရွှေ၏အပြစ်မှ ကင်းသော၊ ယဇ္ဇန-
မဇ္ဇနကွမံ-ထုရိုက်ခြင်း၊ ပွတ်သတ်ခြင်း၌ ခံသော၊ (လုံသလို ပြုဖို့ အထုအပွတ်
ခံသော)၊ ဇမ္ဗောနဒနိက္ခံ ဝိယ-တန်ခိုးအလေးချိန်ရှိသော ဇမ္ဗူရစ်ရွှေကဲ့သို့ ကော-
သည်၊ နိန္ဒိတုံ-ငှာ၊ အရဟတိ-နည်း၊ ဣတိ အတ္ထော။ ဒေဝါပီတိ-ကား၊ ဒေဝ-
တာပိ-တို့သည်လည်းကောင်း၊ ပဏ္ဍိတမနုဿာပိ-ပညာရှိသော လူတို့သည်

ဿနာပညာတည်း၊ လောကုတ္တရာပညာဟူသည် မဂ်ပညာ၊ ဖိုလ်ပညာတည်း၊ (ဥဒါန-
ဋ္ဌ-၂၁၁၊ အံဇ္ဇိ-၃၊ ၂၈၀)၊ ဝိမာန- ဋ္ဌ-၁၄၁၌ သမာဟိတအရ သမာဓိကို ယူ၍ “ပညာ
စ+သီလံ စ+သမာဟိတံ စ ပညာသီလသမာဟိတံ၊ ပညာသီလသမာဟိတံ+အဿ
အတ္တိတိ ပညာသီလသမာဟိတော-ပညာ၊ သီလ၊ သမာဓိရှိသူ”ဟု တစ်နည်းပြု၏။

ဇမ္ဗောနဒဿ။ ။ဇမ္ဗူယာ+ပဝတ္တာ+နဒီ ဇမ္ဗူနဒီ-သပြေကိုင်း၏ တိုးပွားဖြာထွက်၍
တည်ရာမြေ၌ ဖြစ်သောမြစ်(သံ. ဋ္ဌ-၁၊ ၁၁၅)၊ (တစ်နည်း) ဇမ္ဗူယာ+ပတိဋ္ဌိတဋ္ဌာနေ
+နဒီ ဇမ္ဗူနဒီ-သပြေပင်၏ တည်ရာအရပ်၌ ဖြစ်သောမြစ်(ဓာန်ဋီ-၄၈၈) ဇမ္ဗူနဒီယံ+
နိဗ္ဗတ္တံ ဇမ္ဗောနဒံ၊ [ဇမ္ဗူနဒီ+ဏ၊ တေသု ဝုဒ္ဓိဖြင့် ဥက္ကံ ဩပြု၊ ကျွန်းဦးသပြေပင်၏
ခက်မတို့သည် ယူဇနာ၅၀၊တိုင်အောင် တိုးပွားဖြာထွက်ကာ တည်နေကုန်၏၊ ထိုသပြေ
ကိုင်းတို့ တိုးပွားဖြာထွက်၍ တည်ရာမြေတို့၌ မြစ်ကြီးများ စီးဆင်းနေကုန်၏၊ ထိုမြစ်
တို့၏ ကမ်း၂ဖက်ဝယ် ဆင်ခေါင်းပမာဏ၊ အိုးစရည်း(ရေလှောင်အိုးကြီး)ပမာဏရှိ
သော သပြေသီးမှည့်များ ကြွေကျရာနေရာ၌ (ထိုအစေ့တို့မှ) ရွှေအညွန့်အညောက်များ
ပေါ်ထွက်လာကုန်၏၊ ထိုရွှေအညွန့်အညောက်များသည် မြစ်ရေတိုက်စားမျောပါ၍
အစဉ်အတိုင်း သမုဒြာသို့ ဝင်ရောက်ကုန်၏၊ ထိုရွှေကို “ဇမ္ဗောနဒ”ဟု ဆိုသည်၊ ထို
ဇမ္ဗူရစ်ရွှေသည် အနီရောင် ရှိ၏၊ (မ. ဋ္ဌ-၄၊ ၁၀၄၊ မဇ္ဇိ-၃၊ ၃၁၈၊ အံဇ္ဇိ-၂၊ ၁၅၈၊
သာရတ္ထ-၁၊ ၂၅၉၊ ဓာန်ဋီ-၄၈၈)၊ ရွှေအမျိုးမျိုး၏အကြောင်းကို ဓာန်၊ ဓာန်ဋီ-၄၈၈၊
စွယ်စုံကျော်ထင်-၆၆၁၅။

နိက္ခံ။ ။ “သုဝဏ္ဏော ပဉ္စဓရဏံ၊ နိက္ခံ တွနိတ္ထိ ပဉ္စ တေ (ဓာန်-၄၈၀)”ဟူသော
ဂါထာအရ ၅သုဝဏ်(ရွေးတစ်ထောင်)ကို တစ်နိက္ခဟု ခေါ်၏၊ “ကနတိ ဒိဗ္ဗတီတိ
နိက္ခော၊ [နိ+ကန+အ၊ န,ကို ခပြု၊ ပုံ, နပုံ၊ ထိုနောင် “နေကွံ ဝိယ ပဉ္စသုဝဏ္ဏပရိမာဏံ
သုဝဏ္ဏယဋ္ဌိကံ ဝိယ(အံ. ဋ္ဌ-၂၊ ၂၅၂)”အဖွင့်ကို ကြည့်၍ “နိက္ခော ပရိမာဏံ+အဿ
အတ္တိတိ နိက္ခော-တစ်နိက္ခအတိုင်းအရည်(အလေးချိန်)ရှိသောရွှေတုန်း၊ (တစ်နည်း)
နိက္ခေန+ကတံ နိက္ခံ-ရွှေစင်တစ်နိက္ခဖြင့် ပြုအပ်သောတန်ဆာ(မ. ဋ္ဌ-၄၊ ၁၀၄) [နိက္ခံ+
ဏ၊]”ဟု ဆက်ပါ။

လည်းကောင်း၊ ပိသဒ္ဓါ အဝုတ္တသမုစ္စည်း၊ “ပဏ္ဍိတမနုဿာ”ကို ဆည်းသည်၊ တံ
 ဘိက္ခု-ကို၊ ဥပဋ္ဌာယ-ပြုစုလုပ်ကျွေး၍၊ ဝါ-ဆည်းကပ်၍၊ ထောမေန္တိ ပသံသန္တိ-
 ချီးမွမ်းကုန်၏။ ဗြဟ္မနာပီတိ-ကား၊ ကေဝလံ-သက်၊ ဒေဝမနုဿေဟိ-တို့သည်၊
 န ပသံသိတော-ချီးမွမ်းသည်မဟုတ်၊ ဒသသဟဿစက္ကဝါဠေ-စကြာဝဠာတိုက်
 တစ်သောင်း၌၊ ဝါ-က၊ မဟာဗြဟ္မနာပိ-သည်လည်း၊ ဧသ-ဤရဟန်းကို၊ ပသံသိ-
 တောယေဝါ-အပ်သည်သာ၊ ဣတိ အတ္ထော။ ဒေသနာဝသာနေ-၌၊ ပဉ္စသတာ-
 ပိ-ကုန်သော၊ ဥပါသကာ-တို့သည်၊ သောတာပတ္တိဖလေ-၌၊ ပတိဋ္ဌဟိသု-ကုန်ပြီ၊
 ဣတိ-အတုလဥပါသကဝတ္ထုပြီးပြီ။

အတုလဥပါသကဝတ္ထုဘာသာသီကာ ပြီးပြီ။

၈-ဆဗ္ဗဂိုဏ်ယဝတ္ထုဘာသာသီကာ

ကာယပ္ပကောပန္တိ ကုမံ ဓမ္မဒေသနံ သတ္တာ ဝေဠုဝနေ ဝိဟရန္တော ဆဗ္ဗဂိုဏေ
 ဘိက္ခု အာရပ္ပ ကထေသိ။ ဟိ-ချဲ့၊ ဧကဒိဝသံ-၌၊ သတ္တာ-သည်၊ ဝေဠုဝနေ-၌၊
 ဝိဟရန္တော-စဉ်၊ တေသံ ဆဗ္ဗဂိုဏာနံ-တို့သည်၊ ဥဘောဟိ-၂ဖက်ကုန်သော၊
 ဟတ္ထေဟိ-တို့ဖြင့်၊ ယဋ္ဌိယော-တောင်ရှေးတို့ကို၊ ဂဟေတွာ-ကိုင်၍၊ ကဋ္ဌပါဒု-
 ကာ-သစ်သားခြေနင်းတို့ကို၊ အာရယု-စီး၍၊ ပိဋ္ဌိပါသာဇော-ကျောက်ဖျာပြင်
 ၌၊ စင်္ဂမန္တာနံ-ကုန်လသော်၊ ခဋ္ဌဓဋ္ဌာတိသဒ္ဓံ-ခဋ္ဌဓဋ္ဌဟူသော အသံကို၊ ဝါ-ခဋ္ဌ
 ခဋ္ဌ(ခွပ်ခွပ်)ဟူသော အသံကို၊ သုတွာ-၍၊ “အာနန္ဒန္တုန္ဒာ! ဧသော-ဤအသံ
 သည်၊ ကိံ သဒ္ဓေါ-အဘယ်သံနည်း?” ကုတိ-သို့၊ ပုစ္ဆိတွာ-၍၊ “ပါဒုကာ-တို့ကို၊
 အာရယု-၍၊ စင်္ဂမန္တာနံ-ကုန်သော၊ ဆဗ္ဗဂိုဏာနံ-တို့၏၊ ခဋ္ဌဓဋ္ဌသဒ္ဓေါ-တည်း၊”
 ကုတိ-သို့၊ သုတွာ-၍၊ သိက္ခာပဒံ-ကို၊ ပညာပေတွာ-၍၊ “ဘိက္ခုနာ နာမ-သည်၊
 ကာယာဒိနိ-ကိုယ်အစရှိသည်တို့ကို၊ ရက္ခိတံ-ငှာ၊ ဝဇ္ဇတိ-၏။” ကုတိ-သို့၊ ဝတ္တာ-
 ၍၊ ဓမ္မံ-ကို၊ ဒေသေန္တော-လသော်၊ ဣမာ ဂါထာ-တို့ကို၊ အဘာသိ-ပြီ၊ (ကိံ)၊
 “ကာယပ္ပကောပံ ၊ပေ၊ သုပရိသံဝုတာ”တိ-၍၊ (အဘာသိ)

ကာယပ္ပကောပံ ရက္ခေယျ၊ ကာယေန သံဝုတော သိယာ၊

ကာယဒုစ္စရိတံ ဟိတွာ၊ ကာယေန သုစရိတံ စရေ။

ကာယပ္ပကောပံ-ကိုယ်၏ ပျက်စီးခြင်းဟူသော ကာယဒုစရိုက်ကို၊ ဝါ-ကိုယ်
ကို ပျက်စီးစေတတ်သော ကာယဒုစရိုက်ကို၊ ရက္ခေယျ-စောင့်ရှောက်တားမြစ်
ရာ၏။ ကာယေန-ကာယဒွါရဖြင့်၊ သံဝုတော-စောင့်စည်းသည်၊ ဝါ-စောင့်စည်း
အပ်သော ဒွါရရှိသည်၊ သိယာ-ဖြစ်ရာ၏။ ကာယဒုစရိတံ-ကာယဒုစရိုက်ကို၊
ဟိတ္တာ-ပယ်စွန့်၍၊ ကာယေန-ကာယဒွါရဖြင့်၊ သုစရိတံ-ကောင်းစွာကျင့်အပ်၊
အကျင့် မြတ်ကို၊ စရေ-ပြုကျင့်ရာ၏။

ဝစီပကောပံ ရက္ခေယျ၊ ဝါစာယ သံဝုတော သိယာ၊

ဝစီဒုစရိတံ ဟိတ္တာ၊ ဝါစာယ သုစရိတံ စရေ။

ဝစီပကောပံ-နှုတ်၏ ပျက်စီးခြင်းဟူသော ဝစီဒုစရိုက်ကို၊ ဝါ-နှုတ်ကို ပျက်
စီးစေတတ်သော ဝစီဒုစရိုက်ကို၊ ရက္ခေယျ-၏။ ဝါစာယ-ဝစီဒွါရဖြင့်၊ သံဝုတော-
သည်၊ သိယာ-၏။ ဝစီဒုစရိတံ-ဝစီဒုစရိုက်ကို၊ ဟိတ္တာ-၍၊ ဝါစာယ-ဖြင့်၊ သုစရိတံ-
ကို၊ စရေ-၏။

မနောပကောပံ ရက္ခေယျ၊ မနသာ သံဝုတော သိယာ၊

မနောဒုစရိတံ ဟိတ္တာ၊ မနသာ သုစရိတံ စရေ။

မနောပကောပံ-စိတ်၏ပျက်စီးခြင်းဟူသော မနောဒုစရိုက်ကို၊ ဝါ-စိတ်ကို
ပျက်စီးစေတတ်သော မနောဒုစရိုက်ကို၊ ရက္ခေယျ-၏။ မနသာ-စိတ်ဖြင့်၊ သံဝု-
တော-သည်၊ သိယာ-၏။ မနောဒုစရိတံ-မနောဒုစရိုက်ကို၊ ဟိတ္တာ-၍၊ မနသာ-
ဖြင့်၊ သုစရိတံ-ကို၊ စရေ-၏။

ကာယေန သံဝုတာ ဓီရာ၊ အထော ဝါစာယ သံဝုတာ၊

မနသာ သံဝုတာ ဓီရာ၊ တေ ဝေ သုပရိသံဝုတာ။

(ယေ) ဓီရာ-အကြင်ပညာရှိတို့သည်၊ ကာယေန-ကာယဒွါရဖြင့်၊ သံဝုတာ-
စောင့်စည်းကုန်၏။ ဝါ-စောင့်စည်းအပ်သော ဒွါရရှိကုန်၏။ အထော-ထိုမှတစ်
ပါး၊ ဝါစာယ-ဝစီဒွါရဖြင့်၊ သံဝုတာ-ကုန်၏။ မနသာ-စိတ်ဖြင့်၊ သံဝုတာ-ကုန်၏။
တေ ဓီရာ-ထိုပညာရှိတို့သည်၊ ဝေ-စင်စစ်၊ သုပရိသံဝုတာ-ကောင်းစွာ ထက်ဝန်း
ကျင် စောင့်စည်းကုန်၏။ ဝါ-ကောင်းစွာ ထက်ဝန်းကျင် စောင့်စည်းအပ်သော
ဒွါရရှိကုန်၏။

တတ္ထ-တို့၌၊ **ကာယပ္ပကောပန္နိ**-ကား၊ တိဝိဓံ-သော၊ ကာယဒုစ္စရိတ်-ကို၊ ရက္ခေယျ-စောင့်ရှောက်ရာ၏။ ကာယေန သံဝုတောတိ-ကား၊ ကာယဒွါရေ-၌၊ ဒုစ္စရိတပဝေသနံ-ဒုစရိုက်တို့၏ ဝင်လာခြင်းကို၊ နိဝါရေတွာ-တားမြစ်၍၊ **သံဝုတော**-စောင့်စည်းသည်၊ ဝါ-စောင့်စည်းခြင်းရှိသည်၊ ပိဟိတဒွါရော-ပိတ်အပ်သော ဒွါရရှိသည်၊ ဝါ-ဒွါရကို ပိတ်ထားသည်၊ သိယာ-၏။ ပန-ဆက်၊ ဝါ-အဖို့ တစ်ပါးကား၊ ယသ္မာ-ကြောင့်၊ **ကာယဒုစ္စရိတ်**-ကို၊ ဟိတွာ-၍၊ ကာယသုစရိတ်-ကို၊ စရန္တော-ပြုကျင့်လသော်၊ ဧတံ ဥဘယမ္ပိ-ဤ၂ပါးစုံကိုလည်း၊ (ဤစောင့်ရှောက်တားမြစ်ခြင်း၊ စောင့်စည်းခြင်း ၂ပါးစုံကိုလည်း) ကရောတိ-ပြု၏၊ (ပြုရာရောက်၏)၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ ကာယဒုစ္စရိတ်-ကို၊ ဟိတွာ-၍၊ ကာယေန-ဖြင့်၊ သုစရိတ်-ကို၊ စရေ-၏၊ ဣတိ-သို့၊ ဝုတ္တံ-ပြီ။ အနန္တရဂါထာသုပိ-အခြားမဲ့ဂါထာတို့၌လည်း၊ ဧသေဝ နယော-ဤနည်းပင်တည်း။ ကာယေန သံဝုတာ ဓိရာတိ-ကား၊ ယေ ပဏ္ဍိတာ-တို့သည်၊ ပါဏာတိပါတာဒီနိ-သူတစ်ပါး၏

ကာယပ္ပကောပံ။ ။ “ကာယပ္ပကောပံ”အရ ကာယဒုစရိုက်၃ပါးကို ယူစေလို၍ “တိဝိဓံ ကာယဒုစ္စရိတ်”ဟု ဖွင့်သည်။ “ပကုပ္ပနံ ပကောပေါ၊ ကာယဿ+ပကောပေါ ကာယပ္ပကောပေါ-ကိုယ်၏ ပျက်စီးခြင်းဟူသော ကာယဒုစရိုက်၊ (တစ်နည်း) ပကောပေတီတိ ပကောပေါ၊ ကာယံ+ပကောပေါ ကာယပ္ပကောပေါ-ကိုယ်ကို ပျက်စီးစေတတ် (ဖျက်ဆီးတတ်)သော ကာယဒုစရိုက်၊ (တစ်နည်း) ပကုပ္ပတီတိ ပကောပေါ၊ ကာယော စ+သော+ပကောပေါ စာတိ ကာယပ္ပကောပေါ-ပျက်စီးသော ကိုယ်ဟူသော ကာယဒုစရိုက်၊ (ဝိသေသနပရပဒကမ္မဓာရည်း)၊ (တစ်နည်း) ကာယေ+ပဝတ္ထော+ပကောပေါ ကာယပ္ပကောပေါ-ကိုယ်(ကာယဒွါရ)၌ ဖြစ်သော ပျက်စီးခြင်းဟူသော (ပျက်စီးသော) ဒုစရိုက်”ဟု ပြုပါ။

သံဝုတော။ ။ “ပိဟိတဒွါရော”ဟု ဗဟုဗ္ဗိဟိဖြင့် ဖွင့်သဖြင့် “သံဝုတောတီတိ သံဝုတော၊ (တစ်နည်း) သံဝုယတေ သံဝုတံ၊ သံဝုတံ+အဿ အတ္ထိတိ သံဝုတော”ဟု ပြုပါ။ [သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗ၊ ကိတ်ပဒ၊ ဗဟုဗ္ဗိဟိနှင့် ဖွင့်၍ပြု၊ ကတ္တုသာဓနကြံစရာ။ သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗ၊ တဒ္ဓိတ၊ ဗဟုဗ္ဗိဟိနှင့် ဖွင့်၍ပြု၊ အဿတ္ထိဟု ကြံစရာ။]

ကာယဒုစ္စရိတ်။ ။ ကာယေန+ကတံ+ဒုစ္စရိတ် ကာယဒုစ္စရိတ်(ကိုယ်ဖြင့် ပြုအပ်သော မကောင်းသောအကျင့်၊(ဝိ. ၄-၄၊ ၁၆၇)။ (တစ်နည်း) ကာယေန+ဒုစ္စရိတ် ကာယဒုစ္စရိတ်-ကိုယ်ဖြင့် မကောင်းသဖြင့် ကျင့်အပ်သောအကျင့်၊ (တစ်နည်း) ဒုဋ္ဌံ+

အသက်ကို သတ်ခြင်းအစရှိသည်တို့ကို အကရောက္ခာ-မပြုကုန်သည်။ (ဟုတ္တာ)။ ကာယေန-ဖြင့်၊ (သံဝုတာ-ကုန်၏။) မုသာဝါဒါဒီနိ-မုသားပြောဆိုခြင်းအစရှိသည်တို့ကို အကရောက္ခာ-ကုန်သည်။ (ဟုတ္တာ)။ ဝါစာယ-ဖြင့်၊ (သံဝုတာ-ကုန်၏။) အဘိဇ္ဈာဒီနိ-တို့ကို အသမုဋ္ဌပေန္တာ-မဖြစ်စေကုန်သည်။ (ဟုတ္တာ)။ မနသာ-ဖြင့်၊ သံဝုတာ-ကုန်၏။ တေ-တို့သည်၊ ဣဓ လောကသို့-၌၊ သုသံဝုတာ-ကောင်းစွာ စောင့်စည်းကုန်သည်။ ဝါ-ကောင်းစွာစောင့်စည်းခြင်းရှိကုန်သည်။ သုရက္ခိတာ-ကောင်းစွာ စောင့်ရှောက်ကုန်သည်။ ဝါ-ကောင်းစွာ စောင့်ရှောက်အပ်သော ဒွါရရှိကုန်သည်။ သုဂေါပိတာ-ကောင်းစွာ လုံခြုံစေအပ်သောဒွါရရှိကုန်သည်။ သုပိဟိတဒွါရာ-ကောင်းစွာ ပိတ်အပ်သော ဒွါရရှိကုန်သည်။ (ဟောန္တိ) ဣတိ အတ္ထော။ ဒေသနာဝသာနေ-၌၊ ဗဟူ-တို့သည်၊ သောတာပတ္တိ-ဖလာဒီနိ-တို့သို့၊ ပါပုဏိသု-ကုန်ပြီ၊ ဣတိ-ဆဗ္ဗဂိုယဝတ္ထုပြီးပြီ။

ဆဗ္ဗဂိုယဝတ္ထုဘာသာသနိကာ ပြီးပြီ။

ကောဓဝဂ်ဘာသာသနိကာပြီးပြီ။

၁၈-မလဝဂ်

၁-ဂေါဃာတကပုတ္တဝတ္ထုဘာသာသနိကာ

ပဏ္ဍုပလာသောဝ ဒါနိသီတိ ဣမံ ဓမ္မဒေသနံ သတ္တာ ဇေတဝနေ ဝိဟရန္တော ဧကံ ဂေါဃာတကပုတ္တံ-နွားသတ်သမား၏ သားကို၊ အာရဗ္ဗ ကထေသိ။ ကိရ-ချဲ့၊ သာဝတ္ထိယံ-၌၊ ဧကော-သော၊ ဂေါဃာတကော-နွားသတ်သမားသည်၊ ဂါဝေါ-တို့ကို၊ ဝဓိတွာ-သတ်ပြီး၍၊ ဝရမံသာနိ-ကောင်းသော အသားတို့ကို၊

စရိတံ ဒုစ္စရိတံ၊ ကာယတော+ပဝတ္တံ+ဒုစ္စရိတံ ကာယဒုစ္စရိတံ-ကာယဒွါရကြောင့် ဖြစ်သော ပျက်သောအကျင့်၊(ဝိ. ၄-၁, ၁၃၄၊ ဒီ. ၄-၃, ၁၆၇)၊ ကာယေန+နိပ္ပာဒိတံ+ဒုစ္စရိတံ ကာယဒုစ္စရိတံ-ကာယဒွါရဖြင့် ပြီးစေအပ်သော ပျက်သောအကျင့်၊ (အဘိ. ၄-၁, ၂၆၄)၊ (တစ်နည်း) ဒုဠ+စရိတံ ဒုစ္စရိတံ၊ ကာယေ+ပဝတ္တံ+ဒုစ္စရိတံ ကာယဒုစ္စရိတံ-ကာယဒွါရ၌ဖြစ်သော မကောင်းသောအကျင့်၊(မဟာနိ. ၄-၅၂)၊ “ဝစီဒုစ္စရိတံ၊ မနော-ဒုစ္စရိတံ”တို့လည်း ဤနည်းတူပင်။

ဂဟေတွာ-ယူထားပြီး၍၊ ပစာပေတွာ-ချက်စေပြီး၍၊ ပုတ္တဒါရေဟိ-တို့နှင့်၊ သဒ္ဓိ၊ နိသီဒိတွာ-၍၊ မံသဉ္စ-ကိုလည်း၊ ခါဒတိ-စား၏။ မူလေန-အဖို့ဖြင့်၊ ဝိက္ခိဏိတွာ-ရောင်းချပြီး၍၊ ဇီဝိကံ စ-အသက်မွေးမှုကိုလည်း၊ ကပ္ပေသိ-ပြုပြီ၊ သော-သည်၊ ဧဝံ-သို့၊ ပဉ္စပဏ္ဏာသ ဝဿာနိ-၅၅နှစ်တို့ပတ်လုံး၊ ဂေါဟာတကကမ္မ-နွားသတ်သမားတို့၏အလုပ်ကို၊ (နွားသတ်လုပ်ငန်းကို)၊ ကရောန္တော-သော်၊ ဓုရဝိဟာရေ-မြို့ဦးကျောင်း၌၊ ဝါ-အနီးဖြစ်သောကျောင်း၌၊ [ဓမ္မဘာ-၂၊ ၂၉၄၅] ဝိဟရန္တဿ-သော၊ သတ္တု-အား၊ ဧကဒိဝသမ္ပိ-မျှလည်း၊ ကဋ္ဌဗ္ဗမတ္တမ္ပိ-တစ်ဖွင့်မျှလည်း ဖြစ်သော၊ ယာဂုံ ဝါ-ကိုလည်းကောင်း၊ ဘတ္တံ ဝါ-ကိုလည်းကောင်း၊ န အဒါသိ-မပေးလှူခဲ့၊ စ-ဆက်၊ သော-ထိုနွားသတ်သမားသည်၊ မံသေန-နှင့်၊ ဝိနာ-ကင်း၍၊ ဘတ္တံ-ကို၊ န ဘုဉ္ဇတိ-မစား၊ သော-သည်၊ ဧကဒိဝသံ-၌၊ ဒိဝသဘာဂေ-နေအဖို့၌၊ မံသံ-ကို၊ ဝိက္ခိဏိတွာ-၍၊ အတ္တနော-၏၊ အတ္တာယ-ငှာ၊ ပစိတုံ-ငှာ၊ ဧကံ-သော၊ မံသခဏ္ဍံ-အသားပိုင်းကို၊ ဘရိယာယ-အား၊ ဒတွာ-၍၊ နှာ-ယိတုံ-ငှာ၊ အဂမာသိ-ပြီ၊ အထ-၌၊ အဿ-ထိုနွားသတ်သမား၏၊ သဟာ-ယကော-သည်၊ ဂေဟံ-သို့၊ ဂန္ဓာ-၍၊ ဘရိယံ-ကို၊ အာဟ-ပြီ၊ (ကိ)၊ “မေ-အား၊ ထောက်-အနည်းငယ်သော၊ ဝိက္ခိဏိယမံသံ-ရောင်းထိုက်သော အသားကို၊ ဒေဟိ-လော၊ မေ-၏၊ ဂေဟံ-သို့၊ ပါဟုနကော-ဧည့်သည်သည်၊ အာဂတော-ပြီ” ဣတိ-ပြီ၊ ဝိက္ခိဏိယမံသံ-သည်၊ နတ္ထိ-မရှိတော့၊ တေ-၏၊ သဟာယကော-သည်၊ မံသံ-ကို၊ ဝိက္ခိဏိတွာ-၍၊ ဣဒါနိ-၌၊ နှာယိတုံ-ငှာ၊ ဂတော-သွားပြီ၊ ဣတိ-ပြီ၊ ဧဝံ-သို့၊ မာ ကရိ-မလုပ်ပါနှင့်၊ မံသခဏ္ဍံ-သည်၊ သစေ အတ္ထိ-အံ၊ (ဧဝံသတိ)၊ ဒေဟိ-လော၊ ဣတိ-ပြီ၊ တေ-၏၊ သဟာယကဿ-ဖို့ နိက္ခိတ္တမံသံ-ချန်ထားအပ်သော အသားကို၊ (တစ်နည်း) သဟာယကဿ-၏၊ (အတ္တာယ-ငှာ) နိက္ခိတ္တမံသံ-ကို၊ ဌပေတွာ-ထား၍၊ အညံ-အခြားသော အသားသည်၊ နတ္ထိ-တော့၊ ဣတိ-ပြီ၊ သော-သည်၊ “မေ-၏၊ သဟာယကဿ-၏၊ အတ္တာယ-ငှာ၊ ဌပိတမံသတော-ထားအပ်သောအသားမှ၊ အညံ-သော၊ မံသံ-သည်၊ နတ္ထိ-တော့၊ သော စ-သည်လည်း၊ မံသေန-နှင့်၊ ဝိနာ-၍၊ န ဘုဉ္ဇတိ-မစား၊ အယံ-သည်၊ န ဒဿတိ-မဟုတ်၊” ဣတိ-ကြံ၍၊ သာမယေဝ-ကိုယ်တိုင်သာ၊ တံ မံသံ-ကို၊ ဂဟေတွာ-၍၊ ပဏ္ဏာမိ-ပြီ။

ဂေါဃာတကောပိ-သည်လည်း၊ နှုတ်-၍၊ အာဂတော-သည်၊ (သမာ-
 နော)၊ တာယ-သည်၊ အတ္တနော-ဖို့၊ ဝါ-အတွက်၊ ပတ္တပဏ္ဍေန-ချက်အပ်ပြီးသော
 ဟင်းရွက်နှင့်၊ (ဟင်းရွက်ချက်နှင့်) သဒ္ဓိ၊ ဝဇေတွာ-ခူးပြီး၍၊ ဘတ္တေ-ကို၊ ဥပ-
 နိတေ-အနီးသို့ ဆောင်အပ်သော်၊ အာဟ-ပြီ၊ (ကိ)၊ “မံသံ-သည်၊ ကဟံ-နည်း?”
 ကုတိ-ပြီ၊ “သာမိ-အရှင်! နတ္ထိ-မရှိ၊” ကုတိ-ပြီ၊ အဟံ-သည်၊ ပစ္စနတ္တာယ-
 ချက်ခြင်းအကျိုးငှာ၊ မံသံ-ကို၊ ဒတွာ-၍၊ ဂတော နနု-မဟုတ်လော၊ ကုတိ-ပြီ
 တဝ-၏၊ သဟာယကော-သည်၊ အာဂန္တာ-၍၊ “မေ-၏၊ (ဂေဟံ-သို့) ပါဟုန-
 ကော-သည်၊ အာဂတော-ပြီ၊ ဝိက္ခိဏိယမံသံ-ကို၊ ဒေဟိ-လော၊” ကုတိ-သို့၊
 ဝတွာ-၍၊ မယာ-သည်၊ “တေ-၏၊ သဟာယကဿ-ဖို့၊ ဝါ-အတွက်၊ ဌပိတ-
 မံသတော-မှ၊ အညံ-သော၊ မံသံ-သည်၊ နတ္ထိ-တော့၊ သော စ-သည်လည်း၊
 မံသေန-နှင့်၊ ဝိနာ-၍၊ န ဘုဉ္ဇတိ၊” ကုတိ-သို့၊ ဝုတ္တေပိ-သော်လည်း၊ ဗလ-
 က္ကာရေန-အားကို အသုံးခြင်းဖြင့်၊ ဝါ-အားဖြင့် အလိုရှိအပ်သော အမှုကို ပြု
 ခြင်းဖြင့်၊ [ဓမ္မဘာ-၁၊ ၆၁၉၅] တံ မံသံ-ကို၊ သာမယေဝ-သာ၊ ဂဟေတွာ-၍၊
 ဂတော-ပြီ၊ ကုတိ-ပြီ၊ အဟံ-သည်၊ မံသေန-နှင့်၊ ဝိနာ-၍၊ ဘတ္တံ-ကို၊ န ဘုဉ္ဇာမိ-
 မစားနိုင်၊ နံ-ထိုအသားကို၊ ဟရာဟိ-ယူချေလော၊ ကုတိ-ပြီ၊ သာမိ-အရှင်! ကိ-
 ကို၊ ကာတုံ-ငှာ၊ သက္ကာ-တတ်နိုင်အံ့နည်း၊ ဘုဉ္ဇ-လော၊ ကုတိ-ပြီ၊ သော-သည်၊
 “အဟံ-သည်၊ န ဘုဉ္ဇာမိ-မစားနိုင်၊” ကုတိ-ပြော၍၊ တံ ဘတ္တံ-ကို၊ ဟရာပေတွာ-
 ဖယ်စေပြီး၍၊ သတ္တံ-ဓားကို၊ အာဒါယ-၍၊ ပစ္ဆာဂေဟေ-အိမ်၏နောက်၌၊
 ဌိတော-သော၊ ဂေါဏော-သည်၊ အတ္ထိ-၏၊ တဿ-၏၊ သန္တိကံ-သို့၊ ဂန္တာ-၍၊
 မုခေ-ပါးစပ်၌၊ ဟတ္တံ-ကို၊ ပက္ခိပိတွာ-ထည့်၍၊ ဇိဝံ-ကို၊ နိဟရိတွာ-ထုတ်ယူ၍၊
 သတ္တေန-ဖြင့်၊ မူလေ-အရင်း၌၊ ဆိန္ဒိတွာ-၍၊ အာဒါယ-၍၊ ဂန္တာ-၍၊ အင်္ဂါရေသု-
 မီးကျိုးတို့၌၊ ပစာပေတွာ-ကင်စေ၍၊ ဘတ္တမတ္တကေ-ထမင်း၏ထိပ်၌၊ ဝါ-ထမင်း
 ပေါ်၌၊ ဌပေတွာ-၍၊ နိသိန္နော-လျက်၊ ဧကံ-သော၊ ဘတ္တပိဏ္ဍံ-ထမင်းခဲကို၊
 (ထမင်းလုတ်ကို)၊ ဘုဉ္ဇိတွာ-၍၊ ဧကံ-သော၊ မံသခဏ္ဍံ-ကို၊ မုခေ-ခံတွင်း၌၊
 ဌပေသိ-ထားပြီ၊ တံဇီဏညေဝ-၌သာလျှင်၊ အဿ-၏၊ ဇိဝါ-သည်၊ ဆိန္ဒိတွာ-
 ပြတ်၍၊ ဘတ္တပါတိယံ-ထမင်းခွက်၌၊ ပတိ-ကျလာပြီ၊ တံဇီဏညေဝ-၌သာလျှင်၊
 ကမ္မသရိက္ခကံ-ကံနှင့် တူသော၊ [သမာနံ ကတွာ နံ ပဿတိ၊ သမာနော ဝိယ

ဒိဿတီတိ ဝါ သရိက္ခော၊ သမာန+ဒိသ+ကို၊ သမာနကို သပြ၊ ဒိသမှ သ်ကို ကွပြ၊ ဒကို ရပြ(ရူ-၅၈၈)၊ သရိက္ခောယေဝ သရိက္ခကော၊ ကမ္မေန+သရိက္ခကော ကမ္မ-သရိက္ခကော၊ ဝိပါကံ-ကို၊ လဘိ-ပြ၊ သောပိ ခေါ-သည်လည်း၊ ဂေါဏော ဝိယ-ကဲ့သို့၊ မုခတော-ခံတွင်းမှ၊ ပုပ္ဖရန္တိယာ-ယိုစီးသော၊ လောဟိတဓာရာယ-သွေးအလျင်ဖြင့်၊ [ဣတ္ထမ္ဘူတလက္ခဏအနက်၊] (တစ်နည်း) မုခတော-ခံတွင်းမှ၊ လောဟိတဓာရာယ-သွေးအလျင်သည်၊ ပုပ္ဖရန္တိယာ-ယိုစီးလသော်၊ ဝါ-ကြောင့်၊ အန္တောဂေဟံ-သို့၊ ပဝိသိတွာ-၍၊ ဇဏ္ဍကေဟိ-ပုဆစ်တို့ဖြင့်၊ ဝိစရန္တော-လျက်၊ ဝိရဝိ-မြည်တမ်းပြီ။

တသ္မိံ သမယေ-၌၊ ဂေါဃာတကဿ-၏၊ ပုတ္တော-သည်၊ ပိတရံ-ကို၊ ဩ-လောကေန္တော-လျက်၊ သမိပေ-၌၊ ဌိတော-သည်၊ ဟောတိ-၏၊ အထ-၌၊ နံ-ကို၊ မာတာ-သည်၊ အာဟ-ပြ၊ (ကိ)၊ “ပုတ္တ-သား! ဂေါဏံ ဝိယ-ကဲ့သို့၊ ဂေဟ-မဇ္ဈေ-၌၊ ဇဏ္ဍကေဟိ-တို့ဖြင့်၊ ဝိစရိတွာ-၍၊ ဝိရဝန္တံ-သော၊ ဣမံ ဂေါဃာတကံ-ကို၊ ပဿ-လော၊ ဣဒံ ဒုက္ခံ-သည်၊ တဝ-၏၊ မတ္တကေ-၌၊ ပတိဿတိ-မည်၊ မမ္မိ-ကိုလည်း၊ အနောလောကေတွာ-မကြည့်မူ၍၊ အတ္တနော-၏၊ သောတ္ထိ-ချမ်းသာခြင်းကို၊ ကရောန္တော-လျက်၊ ပလာယဿု-ပြေးလော၊” ဣတိ-ပြီ၊ သော-သည်၊ မရဏဘယတဒ္ဓိတော-သေခြင်းဘေးသည် ခြိမ်းခြောက်အပ်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ မာတရံ-ကို၊ ဝန္တိတွာ-၍၊ ပလာယိ-ပြီ၊ စ ပန-ဆက်၊ ပလာယိတွာ-၍၊ တက္ကသိလံ-သို့၊ အဂမာသိ-ပြီ၊ ဂေါဃာတကောပိ-သည်၊ ဂေါဏော ဝိယ-ကဲ့သို့၊ ဂေဟမဇ္ဈေ-၌၊ ဝိရဝန္တော-လျက်၊ ဝိစရိတွာ-၍၊ ကာလကတော-သည်၊ (ဟုတွာ)၊ အဝိစိမိ-၌၊ နိဗ္ဗတ္တိ-ဖြစ်ပြီ၊ ဂေါဏောပိ-သည်လည်း၊ ကာလံ-ကို၊ အကာသိ-ပြီ၊ ဂေါဃာတကပုတ္တောပိ-သည်လည်း၊ တက္ကသိလံ-သို့၊ ဂန္ဓာ-၍၊ သုဝဏ္ဏကာရကမ္မံ-ရွှေပန်းတိမ်သည်အလုပ်ကို၊ ဥဂ္ဂဏှိ-သင်ယူပြီ၊ အထ-၌၊ အဿ-၏၊ အာစရိယော-သည်၊ ဂါမံ-သို့၊ ဂစ္ဆန္တော-သော်၊ “ဧဝရူပံ နာမ-သော၊ အလင်္ကာရံ-တန်ဆာကို၊ ကရေယျာသိ-လော၊” ဣတိ-သို့၊ ဝတွာ-၍၊ ပက္ကာမိ-ပြီ၊ သောပိ-သည်လည်း၊ တထာရူပံ-ထိုသို့သဘောရှိသော၊ အလင်္ကာရံ-ကို၊ အကာသိ-ပြီ၊ အထ-၌၊ အဿ-၏၊ အာစရိယော-သည်၊ အာဂန္ဓာ-၍၊ အလင်္ကာရံ-ကို၊ ဒိသွာ-၍၊ “အယံ-သည်၊ ယတ္ထ ကတ္တစိ-တစ်စုံတစ်ခုသောနေရာသို့၊

(တစ်နေရာရာသို့)၊ ဂန္ဓာ-၍၊ ဇီဝိတုံ-ငှာ၊ သမတ္ထော-စွမ်းနိုင်ပြီ။” ဣတိ-ကြံ၍၊ ဝယပ္ပတ္တိ-သော၊ အတ္တနော-၏၊ ဓိတရံ-ကို၊ အဒါသိ-ပြီ၊ သော-သည်၊ ပုတ္တ-ဓိတာဟိ-တို့ဖြင့်၊ ဝမိ-ကြီးပွားပြီ။

အထ-၌၊ အဿ-၏၊ ပုတ္တာ-တို့သည်၊ ဝယပ္ပတ္တာ-ကုန်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ သိပ္ပံ-ကို၊ ဥဂ္ဂဏိတွာ-၍၊ အပရဘာဂေ-၌၊ သာဝတ္ထိယံ-သို့၊ ဂန္ဓာ-၍၊ တတ္ထ-၌၊ ယရာဝါသံ-အိမ်ဟူသော နေရာကို၊ ဝါ-အိမ်ထောင်ကို၊ သဏ္ဌပေတွာ-တည်စေ၍၊ ဝသန္တာ-ကုန်လသော်၊ **သဒ္ဓါ**-သဒ္ဓါတရားရှိကုန်သည်၊ **ပသန္နာ**-ရတနာရုပါး၌ ကြည်ညိုကုန်သည်၊ အဟေသံ၊ နေသံ-တို့၏၊ ပိတာပိ-သည်လည်း၊ တက္က-သိလာယံ-၌၊ ကိဗ္ဗိ-သော၊ ကုသလံ-ကို၊ အကတွာဝ-၍သာလျှင်၊ ဇရံ-အိုခြင်းသို့၊ ပါပုဏိ၊ အထ-၌၊ အဿ-၏၊ ပုတ္တာ-တို့သည်၊ “နော-တို့၏၊ ပိတာ-သည်၊ မဟလ္လကော-အသက်ကြီးရင့်ပြီ၊ [ဓမ္မဘာ-၁၊ ၇၂၂။]” ဣတိ-ပြော၍၊ အတ္တနော-၏၊ သန္တိကံ-သို့၊ ပက္ခောသာပေတွာ-၍၊ “ပိတု-၏၊ အတ္တာယ-ငှာ၊ ဒါနံ-ကို၊ ဒဿာမ-ကုန်အံ့၊” ဣတိ-ဤသို့ တိုင်ပင်၍၊ ဗုဒ္ဓပ္ပမုခံ-သော၊ ဘိက္ခုသံဃံ-ကို၊ နိမန္တယိသု-ကုန်ပြီ၊ တေ-တို့သည်၊ ပုနဒိဝသေ-၌၊ အန္တောဂေဟေ-၌၊ ဗုဒ္ဓပ္ပမုခံ-သော၊ ဘိက္ခုသံဃံ-ကို၊ နိသီဒါပေတွာ-စေ၍၊ သက္ကစ္စံ-စွာ၊ ပရိဝိသိတွာ-ပြုစုလုပ်ကျွေးပြီး၍၊ ဘတ္တကိစ္စာဝသာနေ-၌၊ သတ္တာရံ-ကို၊ အာဟံသု၊ (ကိ)၊ “ဘန္တေ-ရား၊ အမှေဟိ-တို့သည်၊ ပိတု-၏၊ ဣဒံ **ဇီဝဘတ္တံ**-အသက်၌ ယုံမှားရာအခါဝယ်

သဒ္ဓါ ပသန္နာ။ ။ရတနာရုပါး၌ ယုံကြည်သော ပုထုဇဉ်သဒ္ဓါနှင့် ပြည့်စုံသူတို့ကို “သဒ္ဓါ”ဟု ခေါ်၍ ထိုသဒ္ဓါနှင့် ပြည့်စုံခြင်းကြောင့် ရတနာရုပါး၌ ကြည်ညိုသူတို့ကို “ပသန္နာ”ဟု ခေါ်သည်။ (တစ်နည်း) ကံနှင့် ကံ၏အကျိုးကို ယုံကြည်သော သဒ္ဓါနှင့် ပြည့်စုံသူတို့ကို “သဒ္ဓါ”ဟု ခေါ်၍ ရတနာရုပါး၌ အလွန်ကြည်ညိုသူတို့ကို “ပသန္နာ”ဟု ခေါ်သည်။(သီဇီသစ်-၂၊ ၄၀၉)။ သဒ္ဓေါ+ယေသံ အတ္တိတိ သဒ္ဓါ၊ [သဒ္ဓါ+ဏ၊] ပသီဒန္တိတိ ပသန္နာ၊ [ပ+သဒ+တ၊] ပဥပသာရကြောင့် နိမ္မလ(အညစ်အကြေးကင်း ကြည်လင်ခြင်း အနက်)ကို ဟောသည်၊ (တစ်နည်း) ပသရန္တိတိ ပသန္နာ၊ [ပ+သရ+တ၊] သရဓာတိ ဝိသရဏေ(ပြန့်နှံ့ခြင်း)အနက်ကို ဟောသည်၊ ရတနာရုပါး၌ ပြန့်နှံ့စိမ့်ဝင်နေသည်-ဟူလို။(ဓာန်ဇီ-၆၇၀)

ဇီဝဘတ္တံ။ ။ဇီဝေ+သံသယော ဇီဝေါ-အသက်၌ ယုံမှားရာအခါ၊ ဇီဝနောင်

ပေးလှူအပ်သောဆွမ်း၊ ဝါ-အသက်ရှည်စေခြင်းအကျိုးငှာ လှူအပ်သော ဆွမ်းကို၊ ဒိန္နံ-ပါပြီ၊ နော-တို့၏၊ ပိတု-ကို၊ ဝါ-ဖို့ အနုမောဒနံ-အဖန်ဖန်ဝမ်းမြောက်ကြောင်း တရားစကားတော်ကို၊ ဝါ-အနုမောဒနာတရားစကားတော်ကို၊ [ဓမ္မဘာ-၁, ၆၅၂] ကရောထ-ကုန်” ကူတိ-ကုန်ပြီ၊ သတ္တာ-သည်၊ တံ-ကို၊ အာ-မန္တေတွာ-၍၊ “ဥပါသက-ကာ! တွံ-သည်၊ မဟလ္လကော-ပြီ၊ ပရိပက္ကသရီရော-ရင့်ရော်သော ကိုယ်ရှိ၏၊ ပဏ္ဍုပလာသသဒိသော-ဖျော့တော့ဝါဝင်းသော သစ်ရွက်နှင့် တူ၏၊ တဝ-၏၊ ပရလောကဂမနာယ-တမလွန်လောကသို့ သွားခြင်းငှာ၊ ကုသလပါထေယျံ-ကုသိုလ်ရှိကွာသည်၊ နတ္ထိ၊ အတ္တနော-၏၊ ပတိဋ္ဌိ-ထောက်တည်ရာကို၊ (မိခိုအားထားရာကို)၊ ကရောဟိ-လော၊ ပဏ္ဍိတော-သည်၊ ဘဝ-ဖြစ်ပါလော၊ ဗာလော-သည်၊ မာ ဘဝ-မဖြစ်ပါနှင့်၊” ကူတိ-သို့၊ အနုမောဒနံ-ကို၊ ကရောန္တော-သော်၊ ဒွေ-ကုန်သော၊ ဣမာ ဂါထာ-တို့ကို၊ အဘာသိ-ပြီ၊ (ကိ)၊ “ပဏ္ဍုပလာသောဝံ၊ ပေ၊ ဥပေဟိသီ”တိ-၍၊ (အဘာသိ)

**ပဏ္ဍုပလာသောဝံ ဒါနိသိ၊ ယမပုရိသာပိ စ တေ ဥပဋ္ဌိတာ၊
ဥယျောဂမုခေ စ တိဋ္ဌသိ၊ ပါထေယျမ္ပိ စ တေ န ဝိဇ္ဇတိ။**

(ဥပါသက-ဥပါသကာ! တွံ-သင်သည်၊) ဒါနိ-ယခုအခါ၌၊ ပဏ္ဍုပလာသော ကူဝ-ဖျော့တော့ဝါဝင်းသော သစ်ရွက်ကဲ့သို့၊ အသိ-ဖြစ်၏၊ ယမပုရိသာပိ စ-သေခြင်းတရား၊ တမန်ယောက်ျားတို့သည်လည်း၊ တေ-သင်၏၊ ဥပဋ္ဌိတာ-အနီး၌ တည်ကုန်၏၊ (တစ်နည်း) တေ-သင့်အား၊ ဥပဋ္ဌိတာ-ချဉ်းကပ်နေကုန်၏၊ [ရှေ့နည်း မောဂ္ဂလ္လာန်၊ နောက်နည်း ရူပသိဒ္ဓိ၊] ဥယျောဂမုခေ စ-ဆုတ်ယုတ်ပျက်စီးခြင်း၏ အဝဋ်လည်း၊ ဝါ-သေခါနီးကာလ၌လည်း၊ တိဋ္ဌတိ-တည်နေရ၏၊ တေ-သင်၏၊ ဝါ-သင့်မှာ၊ ပါထေယျမ္ပိ-သံသရာခရီး၏ အစီးအပွားဖြစ်သော ကုသိုလ်ရှိကွာသည်လည်း၊ န ဝိဇ္ဇတိ-မရှိ။

သံသယပုဒ်ကျေသည်၊ ဇီဝသံသယေ+ဒိန္နံ+ဘတ္တံ ဇီဝဘတ္တံ-(အသက်ရှင်မည်လော၊ မရှင်မည်လောဟု) အသက်၌ ယုံမှားရာအခါဝယ် ပေးလှူထိုက်သောဆွမ်း၊ ဒိန္နပုဒ်ကျေသည်။ [ဇီဝိတဘတ္တန္တိ ဇီဝိတသံသယေ ဒိန္နဘတ္တံ၊-အံဇီ-၁, ၁၆၇၊ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄-၁၉၆၊ မဇီ-၂, ၂၂၈။]

**သော ကရောဟိ ဒီပမတ္တနော၊ ခိပ္ပံ ဝါယမ ပဏ္ဍိတော ဘဝ၊
နိဒ္ဒန္တမလော အနင်္ဂဏော၊ ခိပ္ပံ အရိယဘူမိံ ဥပေဟိသိ။**

သော (တွဲ)-ထိုသင်သည်။ အတ္တနော-မိမိ၏။ ဒီပံ-ထောက်တည်ရာ ကျွန်းသဖွယ်ဖြစ်သော ကုသိုလ်ကို၊ ကရောဟိ-ပြုပါလော၊ ခိပ္ပံ-လျင်မြန်စွာ၊ ဝါယမ-ဝီရိယထားကာ၊ ကြိုးစားပါလော၊ ပဏ္ဍိတော-ကောင်းမှုကိုဖြည့်၊ ပညာရှိသူသည်။ ဘဝ-ဖြစ်ပါလော၊ (ဧဝံ-ဤသို့ ဖြစ်လသော်၊) နိဒ္ဒန္တမလော-လွင့်ထုတ်အပ်ပြီးသော ရာဂစသော အညစ်အကြေးရှိသည်။ အနင်္ဂဏော-ယုတ်နိမ့်သည်၏အဖြစ်သို့ ရောက်ကြောင်း ကိလေသာမရှိသည်။ (ဟုတွာ-၍၊) ခိပ္ပံ-ဗြဟ္မာ့ပြည်၌ (အပါအဝင်) ဖြစ်သော၊ (ဗြဟ္မာ့ပြည်၌ အကျုံးဝင်သော)၊ အရိယဘူမိံ-အနာဂါမ်ရဟန္တာ၊ အရိယာတို့၏ ဖြစ်တည်ရာ သုဒ္ဓါဝါသဘုံသို့၊ ဥပေဟိသိ-ကပ်ရောက်ရလိမ့်မည်။

တတ္ထ-တို့၌၊ ပဏ္ဍုပလာသောဝ ဒါနိသီတိ-ကား၊ ဥပါသက-ကာ! တွံ-သည်။ ကုဒါနိ-၌၊ ဆိဇ္ဇိတွာ-ပြတ်ပြီး၍၊ ဘူမိယံ-၌၊ ပတိတပဏ္ဍုပလာသော ဝိယ-ကြွေကျလာသော ဖျော့တော့ဝါဝင်းသော သစ်ရွက်ကဲ့သို့၊ အဟောသိ။ ယမဒူတာ-

ပဏ္ဍုပလာသော။ ။ “သိတပီတေ တု ပဏ္ဍုတ္ထော(ဓာန်-၉၆)” ဂါထာအရ ပဏ္ဍုသဒ္ဓါ အဖြူအဝါရောသောအဆင်း(ဝါဖျော့ဖျော့အဆင်း)ကို ဟော၏။ “ပဏ္ဍုတိ ဧကဂဏနံ ဂစ္ဆတီတိ ပဏ္ဍု၊ [ပဒိ+ဥ-ဓာန်ဋီ-၉၆] ပဏ္ဍု+ယဿ အတ္ထိတိ ပဏ္ဍု-ဝါဖျော့သော အဆင်းရှိသော သစ်ရွက်”ဟု ပြု၊ ပလာသသဒ္ဓါ သစ်ရွက်ကို ဟော၏။ အစိမ်းရောင်၊ ပေါက်ပင်၊ ပဒုမ္မာတို့ကို မဟော၊ (ပါစိယော-၂၇၈)။ သစ်ရွက်ဟော ပလာသသဒ္ဓါကို နှံ့လှိုင်ဟု ဓာန်-၅၄၃၌ ဆို၍ ၎င်းဋီကာ၌ “ပကာရေန လသတီတိ ပလာသံ၊ [ပ+လသ+ဏာ-ဓာန်ဋီ-၅၄၃]”ဟု ပြု၏။ ဤ၌ လိင်္ဂပလ္လာသကြံ၍ “ပဏ္ဍုဘူတော +ပလာသော ပဏ္ဍုပလာသော”ဟု ပြုပါ၊ (ပါစိယော-၂၇၈)။ အလိုလိုကြွေကျသော သစ်ရွက်ရော်ကို ယူစေလို၍ “ဆိဇ္ဇိတွာ ဘူမိယံ ပတိတပဏ္ဍုပလာသော ဝိယ”ဟု ဖွင့်သည်။ [အတိသယေန လသျတေတိ ပလာသော၊ (အစိမ်းရောင်)၊ ပေန ဝါတေန လသတိ သတဏ္ဍုလဓဉတော အပဂစ္ဆတီတိ ပလာသော၊ (စပါးဖျင်း)၊ ပသဒ္ဓါ ဝါတ(လေ)အနက်ဟော၊ (ဧဋ္ဌိ)၊ ပံ ဝါတံ လုနာတီတိ ပလာသော၊ (ပေါက်ပင်) (ပ+လူ+အသ)၊-ဓာန်ဋီ-၅၅၅။]

ယမမင်း၏တမန်တို့ကို၊ **ယမပုရိသာ**တိ-ဟူ၍၊ ဝုစ္ဆန္တိ-ကုန်၏။ ပန-ဆက်၊ ကုဒ်-
 ဤယမပုရိသာဟူသော စကားကို၊ မရဏမေဝ-ကိုသာ၊ သန္ဓာယ-ရည်ရွယ်၍၊
 ဝုတ္တံ-အပ်ပြီ၊ မရဏံ-သေခြင်းသည်၊ တေ-၏။ ပစ္စုပဋိတံ-အနီး၌ တည်နေပြီ၊
 (တစ်နည်း) တေ-အား၊ ပစ္စုပဋိတံ-ချဉ်းကပ်နေပြီ၊ ကုတိ အတ္ထော။ **ဥယျောဂ-**
မုခေတိ-ကား၊ ပရိဟာနိမုခေ-ဆုတ်ယုတ်ပျက်စီးခြင်း၏ အဝဋ်လည်း၊ ဝါ-သေ
 ခါနီးကာလ၌လည်း၊ အဝုဇ္ဈိမုခေ စ-မတိုးပွားခြင်း၏ အဝဋ်လည်း၊ ဌိတော-သည်၊
 အသိ-၏။ ကုတိ အတ္ထော-နက်။ **ပါထေယျန္တိ**-ကား၊ ဂမိကဿ-ခရီးသွားသူ၏။

ယမပုရိသာ။ ။“ယမဒူတာ”ကို ကြည့်၍ “ဒေဝဒူတသရာပနဝသေန သတ္တေ
 ယထူပစိတေ ပုညကမ္မေ ယမေတိ နိယမေတိတိ ယမော(မဇ္ဈိ-၃, ၃၆၂၊ အဋ္ဌိ-၂၊
 ၁၁၄)။ ယမဿ+ပုရိသာ ယမပုရိသာ-ယမမင်း၏ တမန်ယောက်ျားတို့နှင့် တူသော
 သေခြင်းတို့”ဟု ပြု။ “ယမပုရိသာ (ယမဒူတာ)”အရ ဝေဿဝဏ်နတ်မင်း၏ ဘီလူး
 များ၊ ငရဲထိန်းများကို ရ၏။ ဤ၌ကား သဒ္ဓိသုပစာရအားဖြင့် သေခြင်းကို “ယမ-
 ပုရိသာ”ဟု ဆိုသည်(ဝိမာန. ၄-၂၀၆၊ ၂၀၇)။ ထို့ကြောင့် “မရဏမေဝ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ”
 ဟု ဖွင့်သည်။ [ဝုစ္ဆတိ ဝုတ္တံ၊ နာမံ ပရိယာယ၊ ရှိလတ်ကမူဥပစာ။] သို့မဟုတ် “ယမ-
 ပုရိသာ ဝိယာတိ ယမပုရိသာ၊ (ယမဒူတာ ဝိယာတိ ယမဒူတာ)”ဟု ဥပမာတဒ္ဓိတိပြု၍
 သေခြင်းကို ယူပါ။

ဓမ္မဋီ-၂၃၄။ ။ထို၌ ယမသဒ္ဓါ သေခြင်းအနက်ဟော ယူ၍ “ယမနံ ဥပရမနံ
 ယမော(အနုဋ္ဌိ-၁၆၃)။ ယမော ဧဝ+ပုရိသော ယမပုရိသော-သေခြင်းဟူသော
 ယောက်ျား”ဟု ဆို၏။ “မရဏမေဝ”ဟု ဧကဝုဇ်ဖြင့် ဖွင့်သောကြောင့် ဧကဝုဇ်ဖြင့်
 ပြုဟန်တူ၏။ ထိုအလို ဧကဝုဇ်မှ ဗဟုဝုဇ်သို့ ပြန်နေသော ဝစနဝိပလ္လာသဟု ကြံပါ။

ဥယျောဂမုခေ။ ။“ဓာတုနံ အနေကတ္ထတ္တာ”အရ “ဥယျုတ္တံ သေနံ”၌ “ဥယျုတ္တံ”
 ကဲ့သို့ ဥယျောဂ၌ ဥပဗ္ဗ ယုဇဓာတ် သွားခြင်းအနက်ကြံ၍ “ဥဗ္ဗဟိတာ ယုဇ္ဇနံ ဂမနံ
 ဥယျောဂေါ-ဤဘဝမှ ထွက်သွားခြင်း၊ ဝါ-သေခြင်း(ကဒါဘာ-၂, ၁၅၉၊ ပါစိယော-
 ၉၉)”ဟု ပြု၍ “ဥယျောဂဿ+မုခံ ဥယျောဂမုခံ-သေခြင်း၏ တံခါးဝ”ဟု ဆက်ပါ။
 ဤဘဝမှ ထွက်သွားခြင်းဟူသည် ဆုတ်ယုတ်ခြင်း၊ သေကျေပျက်စီးခြင်း၊ မတိုးပွားတော့
 ခြင်းတည်း။ ထို့ကြောင့် “ပရိဟာနိမုခေ အဝုဇ္ဈိမုခေ”ဟု ဖွင့်သည်။ P-T-S အဘိဓာန်
 ၌လည်း “departure, approach of death. ထွက်သွားခြင်း၊ သေခါနီး”ဟု ဖွင့်ဆို၏။

ပါထေယျံ။ ။“ပါထေယျံ တု စ သမ္ပလံ(ဓာန်-၃၈၀)”ဂါထာအရ ပါထေယျသဒ္ဓါ

တဏှုလာဒိပါထေယျံ-ဆန်အစရှိသော ရိက္ခာသည်၊ (နတ္ထိ) ဝိယ-မရှိသကဲ့သို့၊ (ဧဝံ-တူ) ပရလောကံ-သို့၊ ဂစ္ဆန္တဿ-သွားရမည်ဖြစ်သော၊ တဝ-၏။ ကုသလ-ပါထေယျမ္ပိ-ကုသိုလ်ရိက္ခာသည်လည်း၊ နတ္ထိ၊ ဣတိ အတ္ထော။ သော ကရော-ဟိတိ-ကား၊ သော တွံ-သည်၊ သမုဒ္ဒေ-၌၊ နာဝါယ-လေသည်၊ ဘိန္နာယ-လသော်၊ **ဒီပသင်္ဂါတံ**-ကျွန်းဟုဆိုအပ်သော၊ ပတိဌ ဝိယ-တည်ရာကိုကဲ့သို့၊ အတ္တ-နော-၏။ ကုသလပတိဌ-ကုသိုလ်တည်းဟူသောတည်ရာကို၊ ကရောဟိ-လော၊ ကရောန္တော စ-ပြုသော်လည်း၊ (ပြုလျှင်လည်း)၊ ခိပ္ပ-စွာ၊ ဝါယမ-ကြီးစားပါလော၊ သီယံ သီယံ-လျင်မြန်စွာ လျင်မြန်စွာ၊ ဝီရိယံ-ကို၊ အာရဘ-အားထုတ်ပါလော၊ အတ္တနော-၏။ ကုသလကမ္မပတိဌကရဏေန-ကုသိုလ်ကံတည်းဟူသော တည်ရာကို ပြခြင်းဖြင့်၊ ပဏှိတော-သည်၊ ဘဝ-လော။ ဟိ-မှန်၊ ယော-သည်၊ မရဏ-မုခံ-သေခြင်း၏အဝသို့ အပ္ပတွာ-၍၊ (မရောက်မီ)၊ ကာတုံ-ငှာ၊ သမတ္ထကာလေ-ဝ-စွမ်းနိုင်ရာအခါ၌သာလျှင်၊ ကုသလံ-ကို၊ ကရောဟိ-၏။ ဧသ (ဧသော)-သည်၊ ပဏှိတော နာမ-မည်၏။ တာဒိသော-ထိုကဲ့သို့ ရှုအပ်သူသည်၊ ဘဝ-လော၊ အန္တဗာလော-သည်၊ မာ ဘဝ-နှင့်၊ ဣတိ အတ္ထော။ ဒိဗ္ဗံ **အရိယဘူမိန္ဒြိယ**

ခရီးသွားစဉ် သုံးဖို့ယူအပ်သော ဆန်စသော ရိက္ခာကို ဟော၏။ ဤ၌ သဒိသုပစာရအားဖြင့် တမလွန်သံသရာခရီးသွားအတွက် ကုသိုလ်ရိက္ခာကို ယူစေလို၍ “ကုသလ-ပါထေယျမ္ပိ”ဟု ဖွင့်သည်။ “ပထေ ပထဿ ဝါ+ဟိတံ၊(သံဋီ-၂၊ ၁၁၀၊ ရူ-၂၃၀၊ ဓမ္မဋီ-၃၂၉)၊ ပထေ+သာဓု ပါထေယျံ၊(မောဂ်-၄၊ ၇၅) [ပထ+ဏေယျံ]”ဟု ပြုပါ။ သဒိသုပစာရမကြံလျှင် “ပါထေယျံ ဝိယာတိ ပါထေယျံ”ဟု ဥပမာတဒ္ဓိတ်ဆက်ပါ။

ဒီပသင်္ဂါတံ။ ။ “ဒီပေါန္တရိပပဇ္ဇောတ၊ ပတိဌာနိဗ္ဗတီသု စ(ဓာန်-၉၉၉)”ဂါထာလာအနက်တို့တွင် ဒီပသဒ္ဒါ ပတိဌာအနက်ကို ဟော၍ ၎င်းအရ ကုသိုလ်ကို ယူရ၏။ ထို့ကြောင့် “ကုသလပတိဌ”ဟု ဖွင့်သည်။ မှန်၏-ကုသိုလ်သည် သတ္တဝါတို့အတွက် သုဂတိတို့၌ တည်ရာဖြစ်သည်၊(ပေတ. ၄-၁၆၁)။ “ဇေမဇ္ဈေ ဒိပ္ပတီတိ ဒီပေါ၊ [ဒီပ+ဏာ-သီဋီသင်-၁၊ ၂၈]၊ ဒွိဓာ+အာပေါ ဂတော ဧတ္ထာတိ ဒီပေါ-ရေမလွမ်းမိုးအပ်သော မြေအဖို့၊ [ဒွိ+အာပေါ] ဒီပေါ ဝိယာတိ ဒီပေါ-တည်ရာကျွန်းနှင့် တူသောကုသိုလ်၊(ဒီဋီ-၃၊ ၂၄)”ဟု ပြု၊ ဒီပ၏ ရုပ်ပြီးပုံနှင့် အခြားနည်းများကို ဓမ္မဘာ-၂၊ ၃၁၅၌ ရေးခဲ့ပြီ။

အရိယဘူမိ ဥပေဟိသိ။ ။အရိယဘူမိအရ မဂ်၊ဖိုလ်၊နိဗ္ဗာန်တို့ကို ယူနိုင်ရာ

ကား၊ ဧဝံ-သို့၊ ဝီရိယံ-ကို၊ ကရောန္တော-သည်၊ ရာဂါဒိနံ-ကုန်သော၊ မလာနံ-
 အညစ်ကြေးတို့ကို၊ နိဟဋတာယ-ထုတ်ဆောင်အပ်ပြီးသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊
 နိဒ္ဒန္တမလော-လွှင့်ထုတ်အပ်ပြီးသော ရာဂစသော အညစ်ကြေးရှိသည်၊ (ရာဂ
 စသော အညစ်ကြေးတို့ကို လွှင့်ထုတ်ပြီးသည်)၊ အင်္ဂဏာဘာဝေန-ယုတ်နိမ့်
 သည်၏အဖြစ်သို့ ရောက်ကြောင်းကိလေသာမရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ အန-
 ဂ်ဏော နိက္ကိလေသော-ကိလေသာမရှိသည်၊[ဓမ္မဘာ-၃, ၄၆၂၈] ဟုတွာ၊ ပဉ္စဝိဓံ-
 သော၊ သုဒ္ဓါဝါသဘူမိံ-သုဒ္ဓါဝါသဘုံသို့၊ ပါပုဏိဿသိ-မည်၊ ဣတိ အတ္ထော။
 ဒေသနာဝသာနေ-၌၊ ဥပါသကော-သည်၊ သောတာပတ္တိဖလေ-၌၊ ပတိဋ္ဌဟိ-
 ပြီ၊ သမ္ပတ္တာနမ္ပိ-တို့အားလည်း၊ သာတ္ထိကာ-သော၊ ဓမ္မဒေသနာ-သည်၊ အ-
 ဟောသိ-ပြီ၊ ဣတိ-ဤသို့ မှတ်အပ်၏။

တေ-တို့သည်၊ ပုနဒိဝသတ္ထာယပိ-နောက်နေအကျိုးငှာလည်း၊ သတ္တာရံ-
 ကို၊ နိမန္တေတွာ-၍၊ ဒါနံ-ကို၊ ဒတွာ-၍၊ ကတဘတ္တကိစ္စံ-သော၊ သတ္တာရံ-ကို၊
 အနုမောဒနကာလေ-၌၊ အာဟံသု-ကုန်ပြီ၊ (ကိ)၊ “ဘန္တေ-ရား၊ ကုဒမ္ပိ-ဤဆွမ်း
 သည်လည်း၊ အမှာကံ-တို့၏၊ ပိတု-၏၊ ဇီဝဘတ္တမေဝ-သာတည်း၊ ဣမဿေဝ-
 အားသာ၊ အနုမောဒနံ-ကို၊ ကရောထ-ကုန်၊” ဣတိ-ကုန်ပြီ၊ သတ္တာ၊ တဿ-
 ကို၊ ဝါ-ဖို့၊ အနုမောဒနံ-ကို၊ ကရောန္တော-သော်၊ ဒွေ-ကုန်သော၊ ဣမာ ဂါထာ-
 တို့ကို၊ အဘာသိ၊ (ကိ)၊ “ဥပနိတဝယော စ ပေ၊ ဥပေဟိသိ”တိ-၍၊ (အဘာသိ)။

**ဥပနိတဝယော စ ဒါနိသိ၊ သမ္ပယာတောသိ ယမဿ သန္တိကံ၊
 ဝါသော တေ နတ္ထိ အန္တရာ၊ ပါထေယျမ္ပိ စ တေ န ဝိဇ္ဇတိ။**

(ဥပါသက-ကာ! တွံ-သည်၊) ဒါနိ- ယခုအခါ၌၊ ဥပနိတဝယော စ-ရောက်
 အပ်ပြီးသော အရွယ်ရှိသည်လည်း၊ ဝါ-အရွယ်လွန်ပြီး၊ သေဖို့နီးနေသည်လည်း၊
 အသိ-ဖြစ်၏၊ ယမဿ-သေခြင်း၏၊ သန္တိကံ-အနီးသို့၊ သမ္ပယာတော-ရောက်
 ဤ၌ သုဒ္ဓါဝါသဘုံကို ယူစေလို၍ “ပဉ္စဝိဓံ သုဒ္ဓါဝါသဘူမိံ”ဟု ဖွင့်သည်၊ “ဘဝန္တိ
 ဧတ္ထာတိ ဘူမိ၊ အရိယာနံ+ဘူမိ အရိယဘူမိ”ဟု ပြုပါ၊ (ပဋိ- ၄-၁, ၁၈၂၊ မူလဋီ-၂၊
 ၇၄၊ အဋီ-၃, ၁၂၇၊ သီဋီသစ်-၂, ၁၁၉)၊ ဥပေဟိသိကား ဥပ+ဣ+သသိ၊ (တစ်နည်း)
 ဥပ+ဏေ+သသိ၊ ကွစိ ဓာတုဖြင့် သာကို ဟိပြု။(ရူ-၃၁၆၊ နီတိဓာတု-၂၊ ၃၂၆)

တော့မည့်သူသည်၊ (ရောက်လုနီးပါးသည်)၊ အသိ-၏၊ တေ-သင်၏၊ အန္တရာ-
ခုနောင်ဘဝ၊ ကြားကာလ၌၊ ဝါသော-ကောင်းမှုတရား၊ လွန်ကြီးစားဖို့ ရပ်နား
၍ နေထိုင်နိုင်ခြင်းသည်၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ တေ-၏၊ ဝါ-မှာ၊ ပါထေယျမ္ပိ စ-သည်
လည်း၊ န ဝိဇ္ဇတိ-မရှိ။

သော ကရောဟိ ဒီပမတ္တနော၊ ခိပ္ပံ ဝါယမ ပဏ္ဍိတော ဘဝ၊

နိဒ္ဒန္တမလော အနင်္ဂဏော၊ န ပုန ဇာတိဇရံ ဥပေဟိသိ။

သော(တွဲ)-သည်၊ အတ္တနော-၏၊ ဒီပံ-ကို၊ ကရောဟိ-လော၊ ခိပ္ပံ-စွာ၊ ဝါယမ-
လော၊ ပဏ္ဍိတော-သည်၊ ဘဝ-လော၊ (ဧဝံ-သော်)၊ နိဒ္ဒန္တမလော-သည်၊ အန-
င်္ဂဏော-သည်၊ (ဟုတွာ-၍)၊ ပုန-တစ်ဖန်၊ ဇာတိဇရံ-ပဋိသန္ဓေ၊ အိုနာသေသို့၊
န ဥပေဟိသိ-ရောက်ရတော့မည်မဟုတ်။

တတ္ထ-တို့၌၊ ဥပနိတဝယောတိ (ဧတ္ထ)-၌၊ ဥပါတိ-ကား၊ နိပါတမတ္တံ-နိပါတ်
ပုဒ်မျှသာတည်း၊ နိတဝယောတိ-ကား၊ ဝိဂတဝယော-ကင်းသော အရွယ်ရှိသည်၊
အတိက္ကန္တဝယော-လွန်ပြီးသောအရွယ်ရှိသည်၊ (အရွယ်လွန်ပြီးသည်)၊ ဒါနိ-၌၊

ဥပနိတဝယော။ ။ဥပနိတ၌ ဥပအနက်မရှိ၊ “အနေကတ္တတ္တာ ဓာတူနံ”ဟူသော
ပရိဘာသာအရ ဓာတ်တို့သည် အနက်များစွာဟောနိုင်ရကား နိဓာတ်သည် ဝိဂတ
(ပရိယာဒါန)-ကင်းခြင်း၊ ကုန်ခန်းပျက်စီးခြင်းအနက်ကို ဟော၏၊ ထို့ကြောင့် “ဝိဂတ-
ဝယော”ဟု ဖွင့်သည်၊ “ဥပနိတဝယော-ကင်းသောအရွယ်ရှိသည်”ဟု ပေးပါ၊ ကင်း
သောအရွယ်ရှိသူကို “အတိက္ကန္တဝယော-လွန်ပြီးသောအရွယ်ရှိသူ(အရွယ်လွန် ပြီးသူ)”
ဟု အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်သည်၊ “တယော ဝယေ”စသည်ဖြင့် “အတိက္ကန္တဝယော”ကို အကျယ်ဖွင့်
သည်၊ လွန်ပြီးသောအရွယ်ရှိသူဟူသည် အရွယ်၃ပါးတို့ကို လွန်၍ သေခြင်းတံခါးဝ၌
တည်ရှိနေသူတည်း-ဟူလို။

တစ်နည်း။ ။ နိဓာတ်သည် ဥပသံဟရဏ(ပါပုဏန-ရောက်ခြင်း)အနက်ကို ဟော
၏၊ “ဥပနိတဝယော-ရောက်အပ်ပြီးသော အရွယ်ရှိသူ”ဟု ပေးပါ၊ ရောက်အပ်ပြီးသော
အရွယ်ရှိသူကို “ဝိဂတဝယော-ကင်းသောအရွယ်ရှိသူ၊ အတိက္ကန္တဝယော-လွန်ပြီးသော
အရွယ်ရှိသူ(အရွယ်လွန်ပြီးသူ)”ဟု အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်သည်၊ ဂါထာနိဿယ၌ ဥပသံဟရဏ
(ပါပုဏန)အနက်ယူ၍ ပေးခဲ့သည်၊(သံ. ဋ္ဌ-၁, ၂၀၊ အံ. ဋ္ဌ-၂, ၁၄၀၊ ဇာ. ဋ္ဌ-၅, ၁၉၈၊
သံဠိ-၁, ၆၃၊ အံဠိ-၂, ၁၂၇)၊ “ဥပနယန္တိတိ ဥပနိတာ-ကင်းသောအရွယ်တို့၊ ဥပ-

တံ-သည်။ တယော-ကုန်သော၊ ဝယေ-တို့ကို၊ အတိက္ကမိတ္တာ-၍၊ မရဏမုခေ-
 သေခြင်း၏ အဝဉ္စ၊ ဌိတော-တည်နေသည်၊ အသိ-ဖြစ်၏၊ ဣတိ အတ္ထော။
သမ္ပယာတောသိ ယမဿ သန္တိကန္တိ-ကား၊ မရဏမုခံ-သေခြင်း၏ အဝဉ္စ၊
 ဂန္တိ-ငှာ၊ သဇ္ဇော-ငြိကပ်နေသည်၊ ဝါ-သင့်လျော်သည်၊ ဟုတ္တာ-၍၊ ဌိတော-
 သည်၊ အသိ-၏၊ ဣတိ အတ္ထော-နက်။ ဝါသော တေ နတ္ထိ အန္တရာတိ-ကား၊
 မဂ္ဂ-ခရီးကို၊ ဂစ္ဆန္တာ-သွားသူတို့သည်၊ တာနိ တာနိ ကိစ္စာနိ-ထိုထိုကိစ္စတို့ကို၊
 ကရောန္တာ-ကုန်လျက်၊ အန္တရာမဂ္ဂေ-လမ်းခရီးအကြား၌၊ ဝသန္တိ ယထာ-နေရ
 ကုန်သကဲ့သို့၊ ဧဝံ-တူ၊ ပရလောကံ-သို့၊ ဂစ္ဆန္တာ-တို့သည်၊ န (ဝသန္တိ)-မနေရကုန်၊
 ဟိ-မှန်၏၊ ပရလောကံ-သို့၊ ဂစ္ဆန္တေန-သွားရသူသည်၊ ဝါ-သော်၊ “ကတိပါဟံ-
 အနည်းငယ်သောရက်ပတ်လုံး၊ အဓိဝါသေထ-သည်းခံပါကုန်၊ တာဝ-စွာ၊ ဒါနံ-
 ကို၊ ဒေမိ-ပေးပါဦးမည်၊ တာဝ-စွာ၊ ဓမ္မံ-ကို၊ သုဏ္ဏာမိ-မည်၊” ဣတိအာဒိနိ-
 တို့ကို၊ ဝတ္တံ-ငှာ၊ န သက္ကာ-နိုင်၊ ပန-စင်စစ်ကား၊ ဣတော-ဤဘဝမှ၊ စဝိတ္တာ-
 ၍၊ ပရလောကေ-၌၊ နိဗ္ဗတ္တောဝ-ဖြစ်သည်သာ၊ ဟောတိ-၏၊ ဣမမတ္ထံ-

နိယန္တေတိ ဥပနိတာ-ရောက်အပ်ပြီးသောအရွယ်တို့၊ ဝေန္တိ ဝိနယန္တိတိ ဝယ၊ [ဝိ+
 ဣ+အ-နိဒိ-၅၃၇၊] ဝယန္တိ ပရိဟာနိ ဂစ္ဆန္တိတိ ဝယ၊ [ဝယ+အ-နိတိဓာတု-၁၃၉၊]
 ဥပနိတာ+ဝယ ယဿာတိ ဥပနိတဝယော-ကင်းပြီးသော အရွယ်ရှိသူ၊ ဝါ-ရောက်
 အပ်ပြီးသော အရွယ်ရှိသူ”ဟု ပြပါ။ ဓမ္မဋီ၌ “ဝယတော တိဟိ ဝယေဟံ+နိတော
 မုတ္တောဝ မရဏသန္တကာလော ဧတဿာတိ နိတဝယော၊ နိတဝယော ဧဝ ဥပ-
 နိတဝယော-အရွယ်သုံးပါးတို့မှ လွတ်သော သေခါနီးအခါရှိသည်”ဟု ဆို၏။

သမ္ပယာတော။ ။ “ဂန္တံ သဇ္ဇော”ဖြင့် “သမ္ပယံသတိတိ သမ္ပယာတော”ဟု ပြုရ
 ကြောင်းနှင့် ယာဓာတ် ဂတိအနက်ဟောကြောင်း၊ သံနှင့် ပတို့ အနက်မဲ့ဖြစ်ကြောင်းကို
 ပြသည်၊ “ဂန္တံ ဘဗ္ဗောတိ ဂမိကော”၌ “ဂန္တံ ဘဗ္ဗော”ဖြင့် “ဂမိသတိတိ ဂမိကော”ဟု
 ပြုရကြောင်းကို ပြသကဲ့သို့တည်း၊ (ပါစိယော-၄၈)၊ မောဂ်-၇၊ ၂၁သုတ်အလိုကား
 “သမ္ပယာတိတိ သမ္ပယာတော”ဟု ပြုရမည်၊ ဆက်ဦးအံ့-“**ဂမနသဇ္ဇာနိတိ** ဂမန-
 ယောဂါနိ(ဇာဋီသစ်-၁, ၁၆၃)”ကို ကြည့်၍ သဇ္ဇော၌ သဇ္ဇဓာတ် သင်္ဂ(ငြိကပ်ခြင်း)
 အနက်ဟောဟု ယူပါ။ ရောက်တော့မည်သူဟူသည် ရောက်ဖို့ ကပ်နေသူ(ရောက်ဖို့
 သင့်သူ)တည်းဟူလို၊ “ယမဿ သန္တိကံ”ကို “မရဏမုခံ”ဟု ပေါင်းဖွင့်သည်၊ ထိုကြောင့်
 “ယမနံ ဥပရမနံ ယမော”ဟု ပြု၍ ယမအရ သေခြင်းကို ယူပါ။ (အနုဋီ-၁၆၃)

ဤအနက်ကို သန္ဓာယ-၍၊ ဧတံ-ဤ“ဝါသော တေ နတ္ထိ အန္တရာ”ဟူသော စကားတော်ကို၊ ဝုတ္တံ-ပြီ။ ပါထေယန္တိ ဣဒံ-ဤပါထေယံဟူသော စကားကို၊ ဟေဋ္ဌာ-၌၊ ကိဉ္စာပိ ဝုတ္တမေဝ-အကယ်၍ကား ဟောတော်မူအပ်ခဲ့ပေပြီ၊ ပန-ထိုသို့ ဟောတော်မူအပ်ပါသော်လည်း၊ ဥပါသကဿ-အား၊ ပုနပျုနံ-ထပ်၊ ဒဠိကရဏတ္ထံ-ခိုင်မြဲအောင် ပြုခြင်းအကျိုးငှာ၊ ဣဓာပိ-ဤဂါထာ၌လည်း၊ သတ္တာရာ-သည်၊ ကထိတံ-ပြီ။ ဇာတိဇရန္တိ ဧတ္ထ-၌၊ ဗျာဓိမရဏာနိပိ-နာခြင်း၊ သေခြင်းတို့ကိုလည်း၊ ဂဟိတာနေဝ-ကုန်သည်သာ၊ ဟောန္တိ-ကုန်၏။ စ-ဆက်၊ ဟေဋ္ဌိမဂါထာဟိ-တို့ဖြင့်လည်း၊ အနာဂါမိမဂ္ဂေါ-ကို၊ ကထိတော-ပြီ၊ ဣဓ-ဤ ဂါထာ၌၊ အရဟတ္တမဂ္ဂေါ-ကို၊ ကထိတော-ပြီ။ ဧဝံ သန္တေပိ-သော်လည်း၊ ယထာ နာမ-ဥပမာမည်သည်ကား၊ ရညာ-သည်၊ အတ္တနော-၏၊ မုခပမာဏေန-ခံတွင်း ၏ အတိုင်းအတာဖြင့်၊ ကဗဠံ-ထမင်းလုပ်ကို၊ ဝဇေတွာ-ခူးပြီး၍၊ ပုတ္တဿ-ဖို့၊ ဝါ-အတွက်၊ ဥပနီတေ-ဆောင်အပ်သော်၊ သော ကုမာရော-ထိုမင်းသားလေး သည်၊ အတ္တနော-၏၊ မုခပမာဏေနဝ-ဖြင့်သာလျှင်၊ ဂဏှာတိ ယထာ-ကဲ့သို့၊ ဧဝမေဝ-သာလျှင်၊ သတ္တာရာ-သည်၊ ဥပရိမဂ္ဂဝသေန-အထက်မဂ်၏အစွမ်းဖြင့်၊ ဓမ္မေ-ကို၊ ဒေသိတေပိ-သော်လည်း၊ ဥပါသကော-သည်၊ အတ္တနော-၏၊ ဥပ-နိဿယဝသေန-အားကြီးသော မှီရာအကြောင်း၏အစွမ်းဖြင့်၊ ဟေဋ္ဌာ-အောက် ဂါထာ၌၊ သောတာပတ္တိဖလံ-သို့၊ ပတ္တာ-ရောက်ပြီး၍၊ ဣမိဿာ အနုမော-ဒနာယ-၏၊ အဝသာနေ-၌၊ အနာဂါမိဖလံ-သို့ ပတ္တော-ရောက်ပြီ။ သေသပရိ-သာယပိ-သည်လည်း၊ သာတ္ထိကာ-သော၊ ဓမ္မဒေသနာ-သည်၊ အဟောသိ-ပြီ၊ ဣတိ-ဂေါဃာတကပုတ္တဝတ္ထု ပြီးပြီ။

ဂေါဃာတကပုတ္တဝတ္ထုဘာသာသီကာ ပြီးပြီ။

၂-အညတရဗြာဟ္မဏဝတ္ထုဘာသာသီကာ

အနုပုဗ္ဗေနာတိ ဣမံ ဓမ္မဒေသနံ သတ္တာ ဇေတဝနေ ဝိဟရန္တော အညတရ ဗြာဟ္မဏံ-တစ်ယောက်သော ပုဏ္ဏားကို၊ အာရဗ္ဗ ကထေသိ။ ကိရ-ချဲ့၊ သော-သည်၊ ဧကဒိဝသံ-၌၊ ပါတောဝ-၌သာလျှင်၊ နိက္ခမိတွာ-၍၊ ဘိက္ခုနံ-တို့၏၊

စီဝရပါရပနဌာနေ-သင်္ကန်းရုံရာအရပ်၌၊ စီဝရံ-ကို၊ ပါရပန္နေ-ရုံနေကုန်သော၊
 ဘိက္ခု-တို့ကို၊ ဩလောကေန္တော-လျက်၊ အဌာသိ-ရပ်နေပြီ၊ ပန-ဆက်၊ တံ
 ဌာနံ-သည်၊ ဝိရုဇ္ဈတိဏံ-စည်ပင်သောမြက်ရှိသည်၊ (ပေါက်သောမြက်ရှိသည်)၊
 ဟောတိ-၏၊ အထ-၌၊ စီဝရံ-ကို၊ ပါရပန္နဿ-သော၊ ဧကဿ ဘိက္ခုနော-၏၊
 စီဝရကဏ္ဍော-သင်္ကန်း၏အနားသည်၊ တိဏေသု-တို့၌၊ ပဝဋ္ဌေန္တော-လည်လ
 သော်၊ (ဝှေ့ယမ်းလသော်)၊ [နောက်၌ “ပံသုမိ ပဝဋ္ဌမာနံ”ဟု ရှိသကဲ့သို့ “ပဝဋ္ဌေန္တော”
 ဟုရှိလျှင် ကောင်းသည်၊ ကာရိတဏေပစ္စည်းဟု မယူဘဲ အပစ္စည်းကို ဧပြု၍ “ပ-
 ဝဋ္ဌေန္တော”ဖြစ်သည်ဟုကြုံ၊ ဥဿာဝဗိန္နုဟိ-ဆီးနှင်းပေါက်တို့ဖြင့်၊ တေမိ-စိုပြီ၊
 ပြာဟ္မဏော-သည်၊ “ဣမံ ဌာနံ-ကို၊ အပ္ပဟရိတံ-စိမ်းစိုသောမြက်မရှိသည်ကို၊
 ဝါ-မရှိအောင်၊ ကာတုံ-ငှာ၊ ဝဋ္ဌတိ-သင့်၏၊” ဣတိ-၍၊ ပုနဒိဝသေ-၌၊ ကုဒ္ဒါလံ-
 ပေါက်တူးကို၊ အာဒါယ-၍၊ ဂန္ဓာ-၍၊ တံ ဌာနံ-ကို၊ တစ္ဆေတွာ-ရွေ၍၊ (မြေညှိ၍)၊
 ခလမဏ္ဍာလသဒိသံ-ကောက်နယ်တလင်းဝန်းနှင့် တူသည်ကို၊ ဝါ-အောင်၊ အ-
 ကာသိ၊ ပုနဒိဝသေပိ-၌လည်း၊ တံ ဌာနံ-သို့၊ အာဂန္ဓာ-၍၊ ဘိက္ခုသု-တို့သည်၊
 စီဝရံ-ကို၊ ပါရပန္နေသု-ကုန်လသော်၊ ဧကဿ-တစ်ပါးသောရဟန်း၏၊ စီဝရ-
 ကဏ္ဍံ-ကို၊ ဘူမိယံ-၌၊ ပတိတွာ-၍၊ ပံသုမိ-မြေမှန်၌၊ ပဝဋ္ဌမာနံ-လည်နေသည်ကို၊
 (ဝှေ့ယမ်းနေသည်ကို)၊ ဒိသွာ-၍၊ “ဣဓ-၌၊ ဝါလုကံ-သဲကို၊ ဩကိရိတုံ-ဖြန့်
 လောင်းခြင်းငှာ၊ ဝဋ္ဌတိ-၏၊” ဣတိ-သို့ စိန္တေတွာ-၍၊ ဝါလုကံ-ကို၊ အာဟရိတွာ-
 ၍၊ ဩကိရိ-ဖြန့်လောင်းပြီး။

အထ-၌၊ ဧကဒိဝသံ-၌၊ **ပုရောဘတ္တံ**-ဆွမ်းစားရာကာလ၏ ရှေ့အဖို့ကာလ
 ၌၊ ဝါ-ဆွမ်းမစားမီ၊ စက္ကော-ကြမ်းသော၊ အာတပေါ-နေပူသည်၊ အဟောသိ၊

အပ္ပဟရိတံ။ ။မနံ ဟရန္တိတိ ဟရိတာနိ၊ နတ္ထိံ+ဟရိတာနိ+ဧတ္တာတိ အပ္ပဟရိတံ-
 မြက်မရှိရာအရပ်၊ “အပ္ပိစ္ဆော”၌ အပ္ပသဒ္ဒါ အဘာဝအနက်ကို ဟော၏။ (သဠိ-၁၊
 ၂၆၁၊ သာရတ္ထ-၃၊ ၃၂၊ ကဒီဋီသစ်-၃၇၁။)

ပုရောဘတ္တံ။ ။ဘတ္တတော၊ ဘတ္တဿ ဝါ ပုရေ ပုရောဘတ္တံ-ဆွမ်းစားရာကာလမှ
 ရှေ့အဖို့ကာလ၊ ဝါ-ဆွမ်းစားရာကာလ၏ ရှေ့အဖို့ကာလ၊ အဗျယိဘောသမာသံဖြစ်
 ၍ အံဝိဘတ္တိနစသောသုတ်ဖြင့် သ္မိဝိဘတ်ကို အံပြု၊ (ပါစိယော-၄၂၈၊ ကဒီမဟာဋီ-
 ၄၊ ၁၂၇)၊ (တစ်နည်း) အစ္စန္တသံယောဂအနက်၌ ဒုတိယာသက်၍ အနက်ပေးရာ၌

တဒါပိ-၌လည်း၊ ဘိက္ခုနံ-တို့သည်၊ စီဝရံ-ကို၊ ပါရပန္နာနံ-ကုန်လသော်၊ (တစ်နည်း) ပါရပန္နာနံ-ကုန်သော၊ ဘိက္ခုနံ-တို့၏၊ ဂတ္တတော-မှ၊ သေဒေ-တို့ကို၊ မုစ္ဆန္တေ-ထွက်နေသည်တို့ကို၊ ဒိသွာ-၍၊ “ဣဓ-၌၊ မယာ၊ မဏ္ဍပံ-မဏ္ဍပံကို၊ ကာရေတုံ-ငှာ၊ ဝဇ္ဇတိ-၏။” ဣတိ-သို့၊ စိန္တေတွာ-၍၊ မဏ္ဍပံ-ကို၊ ကာရေသိ-ပြီ၊ ပုနဒိဝသေ-၌၊ ပါတောဝ-၌ပင်၊ ဝဿံ-သည်၊ ဝဿိ-ရွာပြီ၊ **ဝဒ္ဓလိကံ**-မိုးစွေသည်၊

သတ္တမီအနက်ပေးရမည်ဟုလည်း ဆိုသေး၏။(မဟာနိ. ၄-၃၂၊ ပဋိ. ၄-၁, ၁၂၃)၊ ဌာနီဖြစ်သော ဆွမ်း၏အမည်ကို ဌာနဖြစ်သော ဆွမ်းစားရာကာလ၌ တင်စားသော ဌာနုပစာရအားဖြင့် ဘတ္တအရ ဆွမ်းစားရာကာလကို ယူပါ(နိဘာ-၁, ၈၁)၊ (တစ်နည်း) ဘုဉ္ဇတိ ဧတ္တာတိ ဘတ္တော-ဆွမ်းစားရာကာလ”ဟု ပြု၍ ရှေ့နည်းအတိုင်း ဆက်တွဲပါ။ (ကင်္ခါမဟာဋီ-၄, ၁၂၇၊ ပါတိပဒတ္ထ-၂၄၁)

ဝဒ္ဓလိကံ။ ။“ဝဒ္ဓလိက, ဝဇ္ဇလိက, ဝဠလိက”ဟု ပါဠိ၂မျိုးတွေ့ရ၏။ ပါစိယော-၂၇၌ “ဝဠလိက”ကို အမှန်ယူ၍ “ဝဠန္တိ ဝလာဟကာ အာဝဠန္တိ အသ္မိံ သမယေတိ ဝဠလော၊ [ဝဠ+ဥလ၊] ဝဠလော ဧဝ ဝဠလိကော-မိုးတိမ်တို့၏ လှည့်လည်ရာအခါ၊ [ဝဠလ+ဏိက၊ ဥကိ အ,ပြု]”ဟု ပြု၏။ ဤဝိဂြိုဟ်သည် မိုးစွေရာအခါနှင့်သာ လျော်၏။ ဤ၌ကား မိုးရွာခြင်းကို ဆိုလိုသောကြောင့် ဤနေရာနှင့် မလျော်ပါ။

စလင်း-၂, ၂၇၁။ ။ထို၌ “ဝဠလိက”ကို အမှန်ယူ၍ “သတ္တာဟံ ပဝတ္တတ္တာ”ဟူသော ဝိမတိ-၂, ၈၆အဖွင့်ကို ကြည့်ကာ “ဝဠတိ ပဝတ္တတိတိ ဝဠလိကာ-လည်၍ ဖြစ်သော မိုးရွာခြင်း”ဟု ပြု၏။ “ဝဠတိ ပဝတ္တတိတိ ဝဠလော၊ [ဝဠ+ကုလ၊-မောဂ်-၇, ၁၉၂] ဝဠလော ဧဝ ဝဠလိကာ”ဟု ဂရုကဝိဂြိုဟ်ပြပါ။

ဝိမတိ-၂, ၈၆။ ။ထို၌ “ဝဒ္ဓလိကာ”ကို အမှန်ယူ၍ “ဝဒ္ဓလိကာတိ ဝုဋ္ဌိယာ ဧဝ ဣတ္ထိလိဂံဝသေန နာမံ၊ ယာ စ သတ္တာဟံ ပဝတ္တတ္တာ သတ္တာဟဝဒ္ဓလိကာ”ဟု ဖွင့်၏။ ထိုတွင် “သတ္တာဟံ ပဝတ္တတ္တာ”ကို ကြည့်၍ “ဝတ္တတိ ပဝတ္တတိတိ ဝဒ္ဓလိကာ၊ [ဝတ္တ+ဣ၊ ထွကို ဒွပြု, ဣ၊ဣကို အကပြု, အ,ကို ဣပြု, လ,လာ]”ဟု ကြုံ၊ ဝိမတိအလို ဣတ္ထိလိဂံတည်း၊ ဣတ္ထိလိဂံမှ နပုံလိင်သို့ ပြန်နေသော လိဂံဝိပလ္လာသဟု ယူပါ။ အဆက် မပြတ်မိုးရွာခြင်း(မိုးစွေခြင်း)ကို “ဝဒ္ဓလိကာ”ဟု ဆိုလိုသည်။ (ဝိ. ၄-၃, ၂၃၉)

တစ်နည်း။ ။သတ္တတ၌ “ဝ ဝိ' dādam”ဟူသော ပုဒ်ကို ကြည့်၍ “ဝါရိဒံ+လာ+ဣ+အာ”ဟုလည်း ခွဲကြ၏။ ဝါ၌ ရသပြု, ရကို ဒပြု, ဣကို အကပြု, အ,ကို ဣပြု၍ ပြီးစေရာ၏။ “ဝါရိဒံ+လာတိ ဂဏှာတိတိ ဝဒ္ဓလိကာ-တိမ်ကို ယူတတ်သောမိုး”ဟု

အဟောသိ၊ တဒါပိ-၌လည်း၊ ပြာဟ္မဏော-သည်၊ ဘိက္ခု-တို့ကို၊ ဩလောကေ-
 န္တောဝ-လျက်သာ၊ ဌိတော-သည်၊ (ဟုတွာ)၊ တိန္တစီဝရကေ-စိုသောသင်္ကန်းရှိ
 ကုန်သော၊ ဘိက္ခု-တို့ကို၊ ဒိသွာ၊ “ဧတ္ထ-၌၊ မယာ၊ သာလံ-ဇရပ်ကို၊ ကာရေတုံ-
 ဌာ၊ ဝဇ္ဇတိ” ကတိ-၍၊ သာလံ-ကို၊ ကာရေတွာ-၍၊ “ဣဒါနိ-၌၊ အဟံ၊ သာလံ-
 ကို၊ ကရိဿာမိ-အံ” ကတိ-သို့၊ စိန္တေတွာ၊ ဗုဒ္ဓပ္ပမုခံ-သော၊ ဘိက္ခုသံဃံ-ကို၊
 နိမန္တေတွာ-၍၊ အန္တော စ-၌လည်းကောင်း၊ ဗဟိ စ-၌လည်းကောင်း၊ ဘိက္ခု-
 တို့ကို၊ နိသီဒါပေတွာ-စေ၍၊ ဘတ္တကိစ္စာဝသာနေ-၌၊ အနုမောဒနတ္ထာယ-ဌာ၊
 သတ္ထု-၏၊ ပတ္တံ-ကို၊ ဂဟေတွာ-၍၊ “ဘန္တေ! အဟံ၊ ဘိက္ခုနံ-တို့၏၊ စီဝရ-
 ပါရပနကာလေ-သင်္ကန်းရံရာအခါ၌၊ ဣမသ္မိံ ဌာနေ-၌၊ ဩလောကေန္တော-
 လျက်၊ ဌိတော-သည်၊ (ဟုတွာ)၊ ဣဒဉ္စိဒဉ္စ-ဤအကြောင်းအရာကိုလည်း ဤ
 အကြောင်းအရာကိုလည်း၊ ဒိသွာ၊ ဣဒဉ္စိဒဉ္စ-ဤအမှုကိုလည်း ဤအမှုကိုလည်း၊
 ကာရေသိ-ပြီ” ကတိ-သို့၊ အာဒိတော-မှ၊ ပဌာယ-၍၊ သဗ္ဗံ-သော၊ တံ ပဝတ္တိံ-
 ကို၊ အာရောစေသိ၊ သတ္တာ၊ တဿ-၏၊ ဝစနံ-ကို၊ သုတွာ၊ “ပြာဟ္မဏ! ပဏ္ဍိတာ
 နာမ-တို့မည်သည်၊ ခဏေ ခဏေ-တိုင်း၌၊ ထောက်-အနည်းငယ်၊ ဝါ-သော၊
 ကုသလံ-ကို၊ ကရောန္တာ-ကုန်လျက်၊ အနုပုဗ္ဗေန-အားဖြင့်၊ အတ္တနော-၏၊ အ-
 ကုသလမလံ-အကုသိုလ်တည်းဟူသော အညစ်အကြေးကို၊ နိဟရန္တိယေဝ-
 ထုတ်ဆောင်ကုန်သည်သာ၊ ဝါ-ဖယ်ရှားကုန်သည်သာ” ကတိ-သို့၊ ဝတွာ၊ ဣမံ
 ဂါထံ အာဟ၊ (ကိ)၊ “အနုပုဗ္ဗေန ၊ပေ၊ မလမတ္တနော” တိ-၍၊ (အာဟ)။

အနုပုဗ္ဗေန မေဓာဝီ၊ ထောက် ထောက် ခဏေ ခဏေ၊

ကမ္မာရော ရဇတဿေဝ၊ နိဒ္ဒမေ မလမတ္တနော။

ကမ္မာရော-ပန်းတိမ်ဆရာသည်၊ ရဇတဿ-ရွှေ၏၊ မလံ-အညစ်အကြေး
 ကို၊ (နိဒ္ဒမတိ) ကုဝ-မှုတ်လွှင့်သကဲ့သို့၊ (ဧဝမေဝ-လျှင်) မေဓာဝီ-အဆီအနှစ်၊
 ပညာစစ်ရှိသူသည်၊ အနုပုဗ္ဗေန-အစဉ်အားဖြင့်၊ ထောက် ထောက်-အနည်းငယ်

ကြံ(တစ်နည်း) P.T.S.၌ “0 ၏' dvṛ 0 ၏' dvḍum” ဟု၌ကို အနက်တူဟု ဆို၏။ ထိုအလို
 “ဝါရိဒံ+လာတိ ဂဏှာတိတိ ဝဒ္ဓလံ၊ [ဝါရိဒံ+လာ+အ၊] ဝဒ္ဓလံ ဧဝ ဝဒ္ဓလိကာ၊ [ဝဒ္ဓလ
 +ဏိက၊]”ဟုကြံ။

အနည်းငယ်၊ ခဏေ ခဏေ-ခဏတိုင်း ခဏတိုင်း၌၊ (ကုသလံ-ကို၊ ကရော-
န္တော-ပြုလျက်၊) အတ္တနော-မိမိ၏၊ မလံ-ရာဂစသော အညစ်အကြေးကို နိဒ္ဒမေ-
မှုတ်လွှင့်ရာ၏။

တတ္ထ-၌၊ **အနုပုဗ္ဗေန**တိ-ကား၊ အနုပဋိပါဠိယာ-အစဉ်အားဖြင့်။ မေဓာဝီ-
တိ-ကား၊ ဓမ္မောဇပညာယ-တရားတို့တွင် အဆီအနှစ်ဖြစ်သော ပညာနှင့်၊ ဝါ-
တရားတည်းဟူသော အဆီအနှစ်ဖြစ်သောညာနှင့်၊ [ဓမ္မဘာ-၁၊ ၆၇၃၈] သမန္တာ-
ဂတော-သူသည်။ **ခဏေ ခဏေ**တိ-ကား၊ ဩကာသေ ဩကာသေ-အခွင့်

အနုပုဗ္ဗေန။ ။အမရ-၁၇၊ ၃၇၊ ဓာန်-၄၂၉၊ ဂါထာအရ အနုပုဗ္ဗနှင့် အနုပဋိပါဠိ
သည် အစဉ်ဟူသောအနက်ကို ဟောသော ပရိယာယ်ပုဒ်တို့တည်း။ “ပုဗ္ဗံ ပုဗ္ဗံ+အနု
အနုပုဗ္ဗံ-ရှေးအစဉ်၊ ရှေးအစဉ်၊ ဝိစ္ဆတ္ထအဗျယိဘော(ပဋိသံ. ၄-၂၊ ၈၃)”ဟု ပြု၊ အနု
သည် ဝိစ္ဆာအနက်ကို ဟော၏။ (တစ်နည်း) “ပုဗ္ဗံ+အနုဂတံ အနုပုဗ္ဗံ-ရှေ့သို့ အစဉ်
လိုက်သည်(ရူဘာ-၁၊ ၅၄၈)”ဟုပြုလျှင် အနုသည် အနုဂတအနက်ကို ဟော၏။ (တစ်
နည်း) “ပုဗ္ဗဿ+အနုရူပံ အနုပုဗ္ဗံ-ရှေးအားလျော်သည်(ဓာန်ဋီ-၄၂၉၊မအူပါနိ-၁၊ ၉၁)”
ဟုပြုလျှင် အနုသည် သာဒိဿ(သဘောတူခြင်း-လျော်ခြင်း)အနက်ကို ဟော၏။ အနု-
ပုဗ္ဗေန-ရှေးအစဉ် ရှေးအစဉ်အားဖြင့်၊ ဝါ-ရှေ့သို့ အစဉ်လိုက်သောအားဖြင့်၊ ဝါ-ရှေးအား
လျော်သောအားဖြင့်(သဒ္ဒတ္ထ)၊ ဝါ-အစဉ်အားဖြင့်(အဓိပ္ပာယ်တ္ထ)”ဟု ပေးပါ။

ခဏေ ခဏေ။ ။ခဏသဒ္ဒါသည် အခွင့်ဟူသော အနက်ကို ဟောသည်။ ထိုကြောင့်
“ဩကာသေ ဩကာသေ”ဟု ဖွင့်သည်။ “ခဏေ”ဟု ပြီးသောအခါ ဝိစ္ဆာဘိက္ခုညေသု
ဒ္ဒေ(မောင်-၁၊ ၅၄)သုတ်ဖြင့် “ခဏေ ခဏေ”ဟု ခွံရုပ်(၂ရုပ်)ပြု၊ အချို့နေရာ၌ ဝိစ္ဆာကို
အာမေဓိတ်ဟုလည်းကောင်း၊ အချို့နေရာ၌ ဗျာပနိစ္ဆာဟုလည်းကောင်း၊ အချို့နေရာ၌
ဗျာပနိစ္ဆာအာမေဓိတ်ဟု ရောစပ်၍လည်းကောင်း သုံးစွဲကုန်၏။(မဋီ-၃၊ ၁၅၈၊ သီဋီ
သစ်-၂၊ ၉၆၊ မောင်-၁၊ ၁၁၀)

ဓမ္မဋီ-၃၂၉။ ။ထို၌ “ခဏေ ခဏေ”ကို လက္ခဏဝန္တယူ၍ “ခဏေ-ကုသိုလ်ပြုဖို့
အခွင့်အလမ်းသည်၊ (သတိ-ရှိလသော်၊ ဝါ-ရှိတိုင်း၊) ခဏေ-သည်၊ (သတိ-သော်၊ ဝါ-
တိုင်း၊) ထောက် ထောက်-အနည်းငယ် အနည်းငယ်သော၊ (ကုသလံ-ကို၊) ကရောန္တော-
လျက်”ဟု ပေးစေ၏။

ဒီပကနည်း။ ။ “အနုပုဗ္ဗေန ထောက် ထောက် ခဏေ ခဏေ”တို့ကို ဒီပကနည်း
အရ ဥပမာနဘက်၌ပါ ယူ၍ “ကမ္မာရော-သည်၊ အနုပုဗ္ဗေန-ဖြင့်၊ ထောက် ထောက်-

သင့်တိုင်း၌ အခွင့်သင့်တိုင်း၌၊ **ကုသလံ**-ကို၊ **ကရောန္တော**-လျက်။ **ကမ္မာရောရဇတဿေဝါတိ**-ကား၊ သုဝဏ္ဏကာရော-ရွှေပန်းတိမ်သည်သည်၊ ဧကဝါရမေဝသာလျှင်၊ သုဝဏ္ဏံ-ကို၊ တာပေ-တွာ-ပူစေ၍၊ ကောဋေတွာ-ထုခတ်၍၊ မလံ-အညစ်အကြေးကို၊ နိဟရိတွာ-ထုတ်ဆောင်၍၊ (ဖယ်ရှား၍)၊ ပိလန္ဓနဝိကတိ-တန်ဆာအထူးကို၊ ကာတံ-ငှာ၊ န သက္ကောတိ-နိုင်၊ ပန-အန္ဓယကား၊ ပုနပျုနံ-ထပ်၊ တာပေန္တော-ပူစေလျက်၊ ကောဋေန္တော-လျက်၊ မလံ-ကို၊ နိဟရတိ-ထုတ်ဆောင်၏၊ (ဖယ်ရှား၏)၊ တတော-ထိုမှနောက်၌၊ အနေကဝိဓံ-သော၊ ပိလန္ဓနဝိကတိ-ကို၊ ကရေတိ ယထာ-ကဲ့သို့ ဧဝမေဝ-လျှင်၊ ပဏ္ဍိတော-သည်၊ ပုနပျုနံ-ထပ်၊ ကုသလံ-ကို၊ ကရောန္တော-လျက်၊ အတ္တနော-၏၊ ရာဂါဒိမလံ-ရာဂအစ

ငယ်၊ ခဏေ ခဏေ-၌၊ ရဇတဿ-ရွှေ၏၊ မလံ-ကို၊ (နိဒ္ဒမတိ) က္ကဝ-သို့၊ (ဧဝမေဝ-လျှင်)၊ မေဓာဝီ-သည်၊ အနုပုဗ္ဗေန-ဖြင့်၊ ထောက် ထောက်-ငယ်၊ ခဏေ ခဏေ-၌၊ (ကုသလံ-ကို၊ ကရောန္တော-လျက်)၊ အတ္တနော-၏၊ မလံ-ကို၊ နိဒ္ဒမေ-၏”ဟုလည်း ပေးနိုင်သည်။

ကုသလံ ကရောန္တော။ ။ကထာဝတ္ထု-၉၁၌ “ဩဓိသော ဩဓိသော”နှင့် “ထောက်ထောက်”ကို သဘောတူမိန့်တော်မူ၏၊ ထို့ကြောင့် “ကုသလံ ကရောန္တော”ကို ပါဌသေသ (ထည့်ပါ၌)၊ “ထောက် ထောက်”ကို ကြိယာဝိသေသနဟု ယူ၍ “ထောက် ထောက်-အနည်းငယ် အနည်းငယ်၊ ခဏေ ခဏေ-၌၊ (ကရောန္တော-ပြုလျက်)”ဟု ပေးပါ။ (ကထာဘာ-၄၆၆)၊ (တစ်နည်း) “ကုသလံ”ဖြင့် “ထောက် ထောက်”၏ အရကို ဖွင့်သည်၊ “ကရောန္တော”ဖြင့် “ထောက် ထောက်”၏ အစပ်ကို ဖွင့်သည်၊ ထို့ကြောင့် “ထောက်ထောက်-အနည်းငယ် အနည်းငယ်သော ကုသိုလ်ကို၊ ခဏေ ခဏေ-၌၊ (ကရောန္တော-ပြုလျက်)”ဟု ပေးပါ၊ “ထောက် ထောက်”သည် “ခဏေ ခဏေ”ကဲ့သို့ ဝိစ္စာတည်း။

ကမ္မာရော ရဇတဿေဝ။ ။ရဇတသဒ္ဒါသည် “ငွေ၊ အသပြာ၊ ရွှေ”ဟူသော အနက်တို့ကို ဟောရာ ဤ၌ ရွှေဟူသော အနက်ကို ဟော၏၊ ဆဋ္ဌိဝိဘတ် ဒုတိယာ အနက်ကို ဟော၏၊ “ရဇတဿ”ကို “တာပေန္တော ကောဋေန္တော”ဟူသော ပါဌသေသ၌ စပ်ရ၏၊ ထို့ကြောင့် “သုဝဏ္ဏံ . . . တာပေန္တော ကောဋေန္တော”ဟု ဖွင့်သည်၊ ဤအဖွင့်အလို “ကမ္မာရော-သည်၊ ရဇတဿ-ရွှေကို၊ (ပုနပျုနံ-ထပ်၊ တာပေန္တော-ပူစေလျက်၊ ကောဋေန္တော-ထုခတ်လျက်)၊ မလံ-ကို၊ (နိဒ္ဒမတိ) က္ကဝ-ကဲ့သို့”ဟု ပေးပါ။

မဟာနိ-၃၈၂၊ မဟာနိ. ၄-၄၀၂။ ။ထို၌ “**ကမ္မာရော** ဂုစ္စတိ သုဝဏ္ဏကာရော၊

ရှိသော အညစ်ကြေးကို၊ [“ရာဂါဒိမလံ”၌ အာဒိဖြင့် “ဒေါသမလ၊ မောဟမလ၊ မာနမလ၊ ဒိဋ္ဌိမလ၊ ကိလေသမလ၊ ဒုစ္စရိတမလ”တို့ကို ယူပါ။-မဟာနိ-၃၈၂] နိဒ္ဒမေ-ယျ-မူတ်လွင့်ရာ၏။ ဧဝံ-ဤသို့မူတ်လွင့်လသော်၊ နိဒ္ဒန္တမလော ဧဝံ-မူတ်လွင့်အပ်ပြီးသော ကိလေသာအညစ်အကြေးရှိသည်သာ၊ နိက္ကိလေသောဝ-ကိလေသာမရှိသည်သာ၊ ဟောတိ-၏။ ဣတိ အတ္ထော။ ဒေသနာဝသာနေ-၌၊ ဗြာဟ္မဏော-သည်၊ သောတာပတ္တိဖလေ ပတိဋ္ဌတိ၊ မဟာဇနဿာပိ-အားလည်း၊ သာတ္ထိကာ-သော၊ ဓမ္မဒေသနာ-သည်၊ အဟောသိ၊ ဣတိ-အညတရ ဗြာဟ္မဏဝတ္ထု ပြီးပြီ။

အညတရဗြာဟ္မဏဝတ္ထုဘာသာသင်္ဂီကာ ပြီးပြီ။

၃-တိဿဇ္ဈေရဝတ္ထုဘာသာသင်္ဂီကာ

အယဿာဝ မလန္တိ ကုမံ ဓမ္မဒေသနံ သတ္တာ ဇေတဝနေ ဝိဟရန္တော-စဉ်၊

ရဇတံ ဝုစ္စတိ ဇာတရူပံ၊ ယထာ သုဝဏ္ဏကာရော ဇာတရူပဿ မလံ. . . နိဒ္ဒမတိ”ဟု ဖွင့်၏။ ထိုအတိုင်း “ရဇတဿ”ကို မလံ၏ သမ္ပန်ယူ၍ ဂါထာနိဿယ၌ ပေးခဲ့သည်။ [လောဟကိစ္စံ ကရောတီတိ ကမ္မာရော၊ ကရ+မာရ၊ ဓာတွန်ရ်ကို မ်၊ပြု(မောဂ်-၇၊ ၁၆၇)၊ (တစ်နည်း) အယောကမ္မလောဟကမ္မာဒိနာ ကမ္မေန ဇီဝတိ ရူပတိ ဝုဒ္ဓိံ ဝိရူဠိ အာပဇ္ဇတီတိ ကမ္မာရော၊ ကမ္မနောင် အာရပစ္စည်း(အပ. ၄-၂၊ ၁၁၆)၊ (တစ်နည်း) အလင်္ကာရဝိကတိ ကရဏတ္ထာယ ကမ္ပံ+အရတိ ဇာနာတီတိ ကမ္မာရော၊ ကမ္ပ+အရ+ဏ။ (ထောမ၊ ပါစိယော-၂၄၅၊ ဝိဓာန်)]

ဆက်ဦးအံ့-ရွှေ၏အညစ်အကြေးသည် အကြမ်းစား၊ အလတ်စား၊ အနုစားဟု ၃မျိုးရှိရာ ထို၃မျိုးလုံးကို ပန်းထိမ်လောက၌ မိုက်(ရွှေမှုန့်ရောစပ်ပါဝင်သော အမှုက်သရိုက်)ဟု ခေါ်၏။ ထိုအညစ်အကြေး(မိုက်)မှ ရွှေမှုန့်များကို မိုက်ခွက်(ဒယ်ပက်)တွင် အနည်ထိုင်အောင် ရေဖြင့် အကြိမ်ကြိမ်သဲ့ဆေးခြင်းကို မှတ်ထုတ်သည်ဟု ဆိုသည်။ ပန်းထိမ်လောက၌ “မိုက်ထုတ်သည်၊ မိုက်ကျင်သည်”ဟု သုံးနှုန်း၏။ ထိုနည်းတူ ကိလေသာအညစ်အကြေးသည်လည်း အကြမ်းစား၊ အလတ်စား၊ အနုစားဟု ၃မျိုးရှိရာ ထို၃မျိုးလုံးကို ကုသိုလ်တရားဖြင့် မှတ်ထုတ်ဆေးကြောသန့်စင်ရ၏။ ထိုကြောင့် “ကုသလံ ကရောန္တော”ဟု ဖွင့်သည်။ ဤအဖွင့်အရ နိဒ္ဒမေအရ ကုသိုလ်အားလုံးကို ယူပါ။(မဟာနိ-၃၈၂)

တိဿတ္ထေရံ နာမ ဘိက္ခု အာရဗ္ဗ ကထေသိ။ ကိရ-ချဲ့၊ ဧကော-သော၊ သာဝ-
 ထိဝါသီ-သော၊ ကုလပုတ္တော-သည်၊ ပဗ္ဗဇိတွာ-၍၊ လဒ္ဓုပသမ္ပဒေါ-ရအပ်ပြီး
 သော ရဟန်းအဖြစ်ရှိသည်၊ (ဟုတွာ)၊ တိဿတ္ထေရောတိ-ဟူ၍၊ ပညာယိ-
 ထင်ရှားပြီ၊ သော-သည်၊ အပရဘာဂေ-၌၊ ဇနပဒဝိဟာရေ-၌၊ ဝဿူပဂတော-
 ဝါသို့ ကပ်ရောက်သည်၊ ဝါ-ဝါဆိုသည်၊ (ဟုတွာ-၍)၊ အဋ္ဌဟတ္ထကံ-စတောင်ရှိ
 သော၊ ထူလသာဋကံ-ထူသော အဝတ်ကို၊ လဘိတွာ-၍၊ ဝုတ္တဝဿော-မိုးလ
 ပတ်လုံး နေပြီးသည်၊ [ဓမ္မဘာ-၂, ၄၈၈] (ဟုတွာ-၍)၊ ပဝါရေတွာ-၍၊ တံ-
 ကို၊ အာဒါယ-၍၊ ဂန္နာ-၍၊ ဘဂိနိယာ-၏၊ ဟတ္ထေ-၌၊ ဌပေသိ-ပြီ၊ သာ-
 သည်၊ “ဧသော သာဋကော-သည်၊ မေ-၏၊ ဘာတု-အား၊ န အနုစ္ဆဝိကော-
 မလျော်၊ ’ဣတိ-ဤသို့ ကြံ၍၊ တံ-ကို၊ တိဓိဏာယ-ထက်သော၊ ဝါသိယာ-
 ဓားငယ်ဖြင့်၊ ဆိန္ဒိတွာ-၍၊ ဟိရဟိရံ-အမျှင်ငယ် အမျှင်ကြီးဖြစ်အောင်၊ ဝါ-
 အမျှင်အမျှင်၊ [ဓမ္မဘာ-၁, ၅၈၇] ကတွာ-ပြုလုပ်၍၊ ဥဒုက္ခလေ-ဆုံ၌၊ [ဓမ္မဘာ-
 ၃, ၇၀၅] ကောဋေတွာ-ထောင်းထု၍၊ ပဝိသေတွာ-ဝင်စေ၍၊ ဝါ-သွင်း၍၊ ပေါ-
 ထေတွာ-ထုရိုက်၍၊ ဝဋေတွာ-လည်စေ၍၊ ဝါ-ရက်ဖောက်ယောက်၍၊ သုခုမ-
 သုတ္တံ-နူးညံ့သောချည်ကို၊ ကန္တိတွာ-ငင်၍၊ သာဋကံ-အဝတ်ကို၊ ဝါယာပေသိ-
 ရက်စေပြီ၊ ထေရောပိ-သည်လည်း၊ သုတ္တဇ္ဇေဝ-ချည်ကိုလည်းကောင်း၊ သူစိ-
 ယော စ-အပ်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ သံဝိဒဟိတွာ-စီမံ၍၊ စီဝရကာရကေ-သင်္ကန်း
 ချုပ်တတ်ကုန်သော၊ ဒဟရသာမဏေရေ-ကိုရင်ငယ်တို့ကို၊ ဝါ-ရဟန်းငယ်၊ ကို
 ရင်တို့ကို၊ [ဓမ္မဘာ-၂, ၄၈၈] သန္တိပါတေတွာ-စုဝေးစေ၍၊ ဘဂိနိယာ-၏၊ သန္တိကံ-
 သို့၊ ဂန္နာ-၍၊ “မေ-၏၊ တံ သာဋကံ-ကို၊ ဒေထ-ကုန်လော၊ စီဝရံ-ကို၊ ကာရေ-
 သာမိ-မည်၊” ဣတိ-သို့၊ အာဟ-ပြီ၊ သာ-သည်၊ နဝဟတ္ထံ-ဇုတောင်ရှိသော၊
 သာဋကံ-ကို၊ နိဟရိတွာ-၍၊ ကနိဋ္ဌဘာတိကဿ-မောင်ငယ်၏၊ ဟတ္ထေ-၌၊
 ဌပေသိ-ပြီ၊ သော-သည်၊ တံ-ကို၊ ဂဟေတွာ-၍၊ ဝိတ္တာရေတွာ-ကျယ်ပြန့်စေ၍၊
 ဝါ-ဖြန့်၍၊ ဩလောကေတွာ-၍၊ ဝါ-လသော်၊ “မမ-၏၊ သာဋကော-သည်၊
 ထူလော-ထူ၏၊ အဋ္ဌဟတ္ထော-စတောင်ရှိ၏၊ အယံ-ဤအဝတ်သည်၊ သုခုမော-
 နူးညံ့၏၊ နဝဟတ္ထော-ဇုတောင်ရှိ၏၊ အယံ-ဤအဝတ်သည်၊ မမ-၏၊ န သာ-
 ဋကော-အဝတ်မဟုတ်၊ ဧသ-ဤအဝတ်သည်၊ တုမှာကံ-တို့၏၊ (သာဋကော-

တည်း) မေ-အား၊ ကုမိနာ-ဤအဝတ်ဖြင့်၊ န အတ္ထော-အလိုမရှိ၊ တမေဝ-
ထိုထူသောအဝတ်ကိုသာ၊ မေ-အား၊ ဒေထ-ကုန်လော၊” ကုတိ-သို့၊ အာဟ-
ပြီ၊ “ဘန္တေ! ဧသော-သည်၊ တုမှာကံ-တို့၏၊ (သာဓုကော) ဧဝ-သာတည်း၊ နံ-
ကို၊ ဂဏှထ-ကုန်လော၊” ကုတိ-ပြီ၊ သော-သည်၊ နေဝ ကုစ္ဆိ-အလိုမရှိပြီ၊ အထ-
၌၊ အဿ-အား၊ အတ္တနာ-သည်၊ သဗ္ဗ-သော၊ ကတကိစ္ဆံ-ပြုအပ်သောကိစ္စကို၊
အာရောစေတွာ-၍၊ “ဘန္တေ! ဧသ-သည်၊ တုမှာကံ-တို့၏၊ (သာဓုကော) ဧဝ-
သာတည်း၊ နံ-ကို၊ ဂဏှထ-ပါကုန်” ကုတိ-လျှောက်၍၊ အဒါသိ-ပြီ၊ သော-
သည်၊ တံ-ကို၊ အာဒါယ-၍၊ ဝိဟာရံ-သို့၊ ဂန္တာ-၍၊ စီဝရကမ္ပံ-သင်္ကန်းချုပ်မှုကို၊
ပဌပေသိ-ဖြစ်စေပြီ။

အထ-၌၊ အဿ-၏၊ ဘဂိနီ-သည်၊ စီဝရကာရာနံ-သင်္ကန်းချုပ်သူတို့၏၊
အတ္ထာယ-ငှာ၊ ယာဂုဘတ္တာဒိနိ-ယာဂု၊ ဆွမ်းအစရှိသည်တို့ကို၊ သမ္မာဒေသိ-
ပြီးစီးစေပြီ၊ ဝါ-စီရင်ပြီ၊ ပန-ဆက်၊ စီဝရဿ-၏၊ နိဋ္ဌိတဒိဝသေ-ပြီးဆုံးရာနေ၌၊
အတိရေကသက္ကာရံ-အလွန်အကဲ ကောင်းမွန်စွာ ပြုစုခြင်းကို၊ ကာရေသိ-ပြီ၊
သော-သည်၊ စီဝရံ-ကို၊ ဩလောကေတွာ-၍၊ တသ္မိ-ထိုသင်္ကန်း၌၊ ဥပ္ပန္န-
သိနေဟော-ဖြစ်သော နှစ်သက်စွဲလန်းခြင်းရှိသည်၊ (ဟုတွာ)၊ “သွေ ဒါနိ-နက်
ဖြန့်၌၊ [ဓမ္မဘာ-၃၊ ၂၂၉၈] နံ-ထိုသင်္ကန်းကို၊ ပါရပိဿာမိ-ရုံမည်” ကုတိ-ကြံ၍၊
သံဟရိတွာ-ခေါက်၍၊ စီဝရဝံသေ-သင်္ကန်းတန်းဝါး၌၊ ဌပေတွာ-၍၊ တံ ရတ္တိ-
၌၊ ဘုတ္တာဟာရံ-စားအပ်သော အာဟာရကို၊ ဇိရာပေတုံ-ကြေညက်စေခြင်းငှာ၊
အသက္ကောန္တော-လသော်၊ ဝါ-ကြောင့်၊ ကာလံ-ကို၊ ကတွာ-၍၊ တသ္မိယေဝ
စီဝရေ-၌ပင်၊ ဦကာ-သန်းသည်၊ ဟုတွာ-၍၊ နိဗ္ဗတ္တိ-ပြီ၊ အဿ-၏၊ ဘဂိနီပိ-
သည်လည်း၊ ကာလကိရိယံ-သေခြင်းကို ပြုခြင်းကို၊ သုတွာ-၍၊ ဘိက္ခုနံ-တို့
၏၊ ပါဒေသု-တို့၌၊ ပဝတ္တမာနာ-လူးလိမ့်လျက်၊ ရောဒိ-ငိုပြီ၊ ဘိက္ခု-တို့သည်၊
တဿ-၏၊ သရီရကိစ္ဆံ-ကိုယ်၌ ပြုထိုက်သောကိစ္စကို၊ ဝါ-မီးသင်္ဂြိုဟ်မှုကို၊ [ဓမ္မ
ဘာ-၁၊ ၁၈၈၈] ကတွာ-၍၊ ဂိလာနုပဋ္ဌာကဿ-ဂိလာနကို ပြုစုသူ၏၊ (ဂိလာန
အလုပ်အကျွေး၏)၊ အဘာဝေန-ကြောင့်၊ တံ-ထိုသင်္ကန်းသည်၊ သံဃဿေဝ-
၏သာ၊ (သန္တိကံ-သို့) ပါပဏာတိ-ရောက်၏။ [ဓမ္မဘာ-၃၊ ၄၈၇၈] “နံ-

ထိုသင်္ကန်းကို၊ ဘာဇေဿာမ-ဝေဖန်ကြစို့” ကူတိ-ပြော၍၊ တံ စိဝရံ-ကို၊ နိ-ဟရာပေသုံ-ထုတ်ဆောင်စေကုန်ပြီ၊ သာ ဦကာ-သည်၊ “ဣမေ-ဤရဟန်းတို့သည်၊ မမ-၏၊ သန္တကံ-ကို၊ ဝိလုမ္မန္တိ-လုယူကုန်၏” ကူတိ-သို့၊ ဝိရဝန္တိ-မြည်တမ်းလျက်၊ ကူတော စိတော စ-ဤမှလည်း ဤမှလည်း၊ (ဟိုဟိုဒီဒီ)၊ [ဓမ္မဘာ-၁, ၅၃၂၅] သန္တာဝိ-ပြေးနေပြီ၊ သတ္တာ-သည်၊ ဂန္ဓကုဋိယံ-၌၊ နိသိန္နောဝ-လျက်ပင်၊ ဒိဗ္ဗာယ-နတ်၌ဖြစ်သော ပသာဒသောတနှင့်တူသော၊ (နတ်နား နှင့်တူသော)၊ သောတဓာတုယာ-သောတဓာတ်ဖြင့်၊ [ဓမ္မဘာ-၂, ၃၄၊ ၃၅၅] တံ သဒ္ဓံ-ကို၊ သုတွာ-၍၊ “အာနန္ဒ! တိဿဿ-၏၊ စိဝရံ-ကို၊ အဘာဇေတွာ-၍၊ သတ္တာဟံ-လုံး၊ နိက္ခိတံပုံ-ငှာ၊ ဝဒေဟိ-လော၊” ကူတိ-သို့၊ အာဟ-ပြီ၊ ထေရော-သည်၊ တထာ-ထိုမိန့်တော်မူသည့်အတိုင်း၊ ကာရေသိ-ပြီ၊ သာပိ-ထိုသန်းသည်လည်း၊ သတ္တမေ-သော၊ ဒိဝသေ-၌၊ ကာလံ-ကို၊ ကတွာ-၍၊ တုသိတဝိမာနေ-တုသိတာဘုံ၌၊ နိဗ္ဗတ္တိ-ပြီ၊ သတ္တာ-သည်၊ “အဋ္ဌမေ-စုခုမြောက်ဖြစ်သော၊ ဒိဝသေ-၌၊ တိဿဿ-၏၊ စိဝရံ-ကို၊ ဘာဇေတွာ-၍၊ ဂဏှထ-ကုန်၊” ကူတိ-သို့၊ အာဏာ-ပေသိ-ပြီ၊ ဘိက္ခု-တို့သည်၊ တထာ-တိုင်း၊ ကရိသု-ကုန်ပြီ။

ဘိက္ခု-တို့သည်၊ ဓမ္မသဘာယံ-၌၊ ကထံ-ကို၊ သမုဋ္ဌာပေသုံ-ကုန်ပြီ၊ (ကံ)၊ “ကသ္မာ-ကြောင့်၊ သတ္တာ-သည်၊ တိဿဿ-၏၊ စိဝရံ-ကို၊ သတ္တ ဒိဝသေ-၇ ရက်တို့ပတ်လုံး၊ ဌပါပေတွာ-ထားစေပြီး၍၊ အဋ္ဌမေ-သော၊ ဒိဝသေ-၌၊ ဂဏှိတုံ-ငှာ၊ အနုဇာနိ န ခေါ-ခွင့်ပြုတော်မူရသနည်း?” ကူတိ-ကုန်ပြီ၊ သတ္တာ၊ အာဂန္ဓာ-၍၊ “ဘိက္ခဝေ-တို့! ဧတရဟိ-၌၊ ကာယ ကထာယ-ဖြင့်၊ သန္နိသိန္နာ-ကုန်သည်၊ အတ္တ န?” ကူတိ-သို့၊ ပုစ္ဆိတွာ-၍၊ “ဣမာယ နာမ၊ (သန္နိသိန္နာ၊ အမှ၊) ကူတိ-သို့၊ ဝုတ္တေ၊ “ဘိက္ခဝေ-တို့! တိဿော-သည်၊ အတ္တနော-၏၊ စိဝရေ-၌၊ ဦကာ-သည်၊ ဟုတွာ-၍၊ နိဗ္ဗတ္တော-ပြီ၊ တုမေဟိ-တို့သည်၊ တသ္မိ-ကို၊ ဘာဇိယမာနေ-ဝေဖန်အပ်သော်၊ ‘ဣမေ-တို့သည်၊ မမ-၏၊ သန္တကံ-ကို ဝိလုမ္မန္တိ-ကုန်၏၊’ ကူတိ-၍၊ ဝိရဝန္တိ-လျက်၊ ကူတော စိတော စ-မှလည်း၊ ဓာဝိ-ပြီ၊ သာ-သည်၊ တုမေဟိ-တို့သည်၊ စိဝရေ-ကို၊ ဂယှမာနေ-သော်၊ တုမေသု-တို့၌၊ မနံ-ကို၊ ပဒုသိတွာ-ပြစ်မှား၍၊ နိရယေ-၌၊ နိဗ္ဗတ္တေယျ-၏၊ တေန-ကြောင့်၊ အဟံ-သည်၊ စိဝရံ-ကို၊

နိက္ခိပါပေသိ-ထားစေခဲ့ပြီ။ ကုဒါနိ ပန-၌ကား၊ သာ-သည်၊ တုသိတဝိမာနေ-
၌၊ နိဗ္ဗတ္တ-ပြီ၊ တေန-ကြောင့်၊ ဝေါ-တို့အား၊ မယာ-သည်၊ စိဝရဂဟဏံ-သင်္ကန်း
ကို ယူခြင်းကို၊ အနုညာတံ-မူအပ်ပြီ။” ကုတိ-သို့၊ ဝတ္တာ-၍၊ ပုန၊ တေဟိ-တို့သည်၊
“ဘန္တေ-ရား၊ အယံ တဏှာ နာမ-သည်၊ ဘာရိယာ ဝတ-စွ၊” ကုတိ-သို့၊ ဝုတ္တေ၊
“ဘိက္ခဝေ-တို့၊ အာမ-အိမ်း၊ ကုမေသံ သတ္တာနံ-တို့၏၊ တဏှာ နာမ-သည်၊
ဘာရိယာ-၏၊ အယတော-သံမှ၊ မလံ-သည်၊ ဥဋ္ဌဟိတ္တာ-ပေါ်ထွက်လာပြီးသည်၊
အယမေဝ-ကိုသာ၊ ခါဒတိ ယထာ-စားသကဲ့သို့၊ ဝိနာသေတိ ယထာ-ဖျက်ဆီး
သကဲ့သို့၊ အပရိဘောဂံ-မသုံးစွဲအပ်သည်၏အဖြစ်ကို၊ ကရောတိ ယထာ-ကဲ့သို့၊
ဧဝမေဝ-လျှင်၊ အယံ တဏှာ-သည်၊ ကုမေသံ သတ္တာနံ-တို့၏၊ အပ္ပန္နရေ-၌၊
ဥပ္ပဇ္ဈိတ္တာ-၍၊ တေ သတ္တေ-တို့ကို၊ နိရယာဒိသု-တို့၌၊ နိဗ္ဗတ္တပေတိ-ဖြစ်စေ၏၊
ဝိနာသံ-ပျက်စီးခြင်းသို့၊ ပါပေတိ-စေ၏။” ကုတိ-သို့၊ ဝတ္တာ၊ ကုမံ ဂါထံ၊ အာဟ၊
(ကံ)။ “အယသာဝံ၊ ပေ၊ ဒုဂ္ဂတိ”န္တိ-၍၊ (အာဟ)။

အယသာဝံ မလံ သမုဋ္ဌိတံ၊ တတုဋ္ဌာယ တမေဝ ခါဒတိ၊

ဧဝံ အတိဓောနစာရိနံ၊ သာနိ ကမ္မာနိ နယန္တိ ဒုဂ္ဂတိ။

တတော-ထိုသံမှ၊ ဥဋ္ဌာယ-ဖြစ်ပေါ်၍၊ တမေဝ-ထိုသံကိုပင်၊ ခါဒတိ ကုဝ-
စားသကဲ့သို့၊ ဧဝံ-ဤအတူ၊ အတိဓောနစာရိနံ-ပစ္စည်းလေးတန်၊ ဆင်ခြင်ဉာဏ်
ကို၊ ကျော်လွန်၍ ကျင့်လေ့ရှိသူကို၊ ဝါ-ပစ္စည်းလေးတန်၊ ဆင်ခြင်ဉာဏ်ကင်း၊
သုံးစွဲခြင်းရှိသူကို၊ သာနိ-မိမိဥစ္စာဖြစ်ကုန်သော၊ ကမ္မာနိ-အကုသိုလ်ကံတို့သည်၊
ဒုဂ္ဂတိ- မကောင်းသော ဂတိသို့၊ နယန္တိ-ပို့ဆောင်ကုန်၏။

တတ္ထ-၌၊ အယသာဝါတိ-ကား၊ အယတော-မှ၊ သမုဋ္ဌိတံ-ပေါ်ထွက်လာ
သော၊ [မလံ၌စပ်] တတုဋ္ဌာယာတိ-ကား၊ တတော-ထိုသံမှ၊ ဥဋ္ဌာယ-ပေါ်ထွက်

အယသာဝံ။ ။ အယသာသည် ပဉ္စမုန္တုပုဒ်တည်း။ ထိုကြောင့် “အယတော” ဟု ဖွင့်
သည်။ “မနောဂဏာဒိဟိ ဝါ သိန္နော ကု နာသွာနမာ(နီတိ-၃၇၃)သုတ်၊ မနော-
ဂဏာဒိတော သိန္နာနမိအာသုတ်၌ “အာ” ဟူသော ယောဂဝိဘာဂဖြင့် သွာဝိဘတ်ကို
အာပြု၊ သ သရေ ဝါဂမောသုတ်ဖြင့် သ, လာ(နီတိသုတ္တ-၈၁၊ ဝိဇော-၇၃)၊ မောဂံ၌
မနာဒိဟိ သိသံနာသွာနံ သိသောဩသာသာ(၂, ၁၄၄)သုတ်ဖြင့် သွာကို သာပြု၏။

လာ၍။ **အတိဓောနစာရိနန္တိ**-ကား၊ စတ္တာရော-ကုန်သော၊ ပစ္စယေ-တို့ကို၊ “ဧတေ-ဤပစ္စည်း၎င်းတို့သည်၊ **ဣဒမတ္ထံ**-ဤအအေးအပူအစရှိသည်ကို ပယ်

(တစ်နည်း) ပဉ္စမိအနက်၌ တတိယာသက်သည်ဟုလည်း ကြံပါ။ “အယတိ နာနာ-ကမ္မာရကိစ္စေသု ဥပယောဂံ ဂစ္ဆတိတိ အယော(နီတိဓာတု-၁၄၀)”ဟု ပြု။

ဆက်ဦးအံ့-“အယသာဝ”ကို “အယသာ+ဧဝ”ဟု ဖြတ်၍ “အယသာ ဧဝ-သံမှ သာလျှင်”ဟု ပေးကြသေး၏။ “ယထာ အယတော(ဓမ္မ-၌-၂, ၂၂၀၊ နေတ္ထိ-၌-၂၂၃)၊ အယတော... ခါဒတိ ဣဝ (နေတ္ထိဝိဘာ-၂၈၄)”ဟူသော အဖွင့်များအရ “အယသာ +ဣဝ”ဟု ဖြတ်ခြင်းသာ ကောင်း၏။

အတိဓောနစာရိနံ။ ။အဝိဇ္ဇာဒိကေ သံကိလေသဓမ္မေ တဒင်္ဂါဒိဝသေန ဓုနာတိ ဝိဒ္ဓံသတိတိ ဓောနာ(နေတ္ထိဋီ-၁၃၀)”ဟု ပြု၍ ပညာအားလုံးကို ရသော်လည်း ဤ၌ အရာအားလျော်စွာ ပစ္စည်း၎င်းကို ဆင်ခြင်သောပညာကို ဧကဒေသျှပစာရအားဖြင့် ယူရသည်။ ထိုကြောင့် “ဓောနာ ဝုစ္ဆတိ၊ ဗေ၊ ပရိဘုဉ္ဇနပညာ”ဟု ဖွင့်သည်။ ထိုနောင် “တံ အတိက္ကမိတွာ စရန္တော”အဖွင့်ကို ကြည့်၍ “ဓောနံ အတိက္ကမိတွာ စရတိ သီလေနာတိ အတိဓောနစာရိ-ပစ္စည်း၎င်းကို ဆင်ခြင်သောပညာကို ကျော်လွန်၍ ကျင့်လေ့ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်၊ အယုတ္တတ္ထသမာသံ”ဟု ပြုပါ။ (တစ်နည်း) “ဓောနံ+အတိ-က္ကန္တော အတိဓောနော-ပစ္စည်း၎င်းကို ဆင်ခြင်သောပညာကို ကျော်လွန်သော ပုဂ္ဂိုလ်၊ စရတိ သီလေနာတိ စာရိ၊ အတိဓောနော+ဟုတွာ+စာရိ အတိဓောနစာရိ-ပစ္စည်း၎င်းကို ဆင်ခြင်သောပညာကို ကျော်လွန်သည်ဖြစ်၍ ကျင့်သောပုဂ္ဂိုလ်”ဟု ပြုပါ။

ဣဒမတ္ထံ။ ။“ဣဒမတ္ထာ”ဟု ဆိုလိုလျက် ဧကဝုဉ်သို့ ပြန်နေသော ဝစနဝိပလ္လာသ တည်း။ “အယံ+အတ္ထော ယဿာတိ ဣဒမတ္ထံ”ဟု ပြု။ ဣမ+အတ္ထ၊ ဣမသိဒံ(မောဂ်-၃, ၅၅), တေသု ဝုဒ္ဓိသုတ်ကြီးဖြင့် ဣမကို ဣဒံပြု။ သီဋီသစ်-၁, ၄၆၇၊ သီဋီသစ်-၂, ၃၈၄၌ကား မကို ဒပြု၍ ပြီးစေ၏။ နီတိသုတ္တ-၆၉၊ ရူဋီ-၁၃၃၊ ကလာပ်တို့ကား ဣဒံ ပုဒ်ရင်းဟု ယူကြ၏။

တစ်နည်း။ ။“ဣဒမတ္ထန္တိ ဧတမတ္ထာယ(မဋီ-၃, ၂၆)”ဟူသော အဖွင့်အလို “အယ-မေဝ အတ္ထော ဣဒမတ္ထော(နေတ္ထိဋီသစ်-၆၈၃)”ဟု ပြု၍ အာယ စတုတ္ထေက ဝစနဿ တု၌ တုသဒ္ဓါဖြင့် စတုတ္ထိသဝိဘတ်ကို အံပြု။ (တစ်နည်း) စတုတ္ထိအနက်၌ ဒုတိယာ သက်ပါ။ “ဣမေ-တို့သည်၊ ဣဒမတ္ထံ-ဤအအေးအပူစသည်ကို ပယ်ဖျောက်ခြင်းအကျိုး ငှာ၊ (ဟောန္တိ)”ဟု ပေးပါ။

ဖျောက်ခြင်းစသော အကျိုးရှိ၏။” ဣတိ-သို့၊ ပစ္စဝေက္ခိတွာ-၍၊ ပရိဘုဉ္ဇနပညာ-
သုံးစွဲကြောင်းပညာကို၊ ဓောနာ-ဓောနာဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ၊ တံ-ထိုပညာကို၊ အတိ-
က္ကမိတွာ-ကျော်လွန်၍၊ စရန္တော-ပြုကျင့်သောသူသည်၊ အတိဓောနစာရီ နာမ-
အတိဓောနစာရီမည်၏။ ဣဒံ-သည်၊ ဝါ-ကို၊ ဝုတ္တံ၊ ဟောတိ၊ အယတော-မှ၊
မလံ-အညစ်ကြေးသည်၊ သမုဋ္ဌာယ-ဖြစ်ပေါ်လာ၍၊ တတော-ထိုသံမှ၊ သမုဋ္ဌိတံ-
ဖြစ်ပေါ်လာသော အညစ်ကြေးသည်၊ တမေဝ-ထိုသံကိုပင်၊ ခါဒတိ ယထာ-
ကဲ့သို့၊ ဧဝမေဝံ-သာလျှင်၊ စတုပစ္စယေ-တို့ကို၊ အပစ္စဝေက္ခိတွာ-မဆင်ခြင်မှု၍၊
ပရိဘုဉ္ဇန္တံ-သုံးစွဲသော၊ အတိဓောနစာရိနံ-ပစ္စည်း၄ပါးကို ဆင်ခြင်သောပညာကို
ကျော်လွန်၍ ကျင့်လေ့ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ သာနိ-မိမိဥစ္စာဖြစ်ကုန်သော၊ ကမ္မာနိ-
တို့သည်၊ အတ္တနိ-၌၊ ဌိတတ္တာ-တည်နေကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ အတ္တနော-
၏။ သန္တကာနေဝံ-သာလျှင်ဖြစ်ကုန်သော၊ တာနိ ကမ္မာနိ-တို့သည်၊ ဒုဂ္ဂတိ-
သို့၊ နယန္တိ-ပို့ဆောင်ကုန်၏။ ဣတိ-ဂါထာဖွင့်ပြီးပြီ။ ဒေသနာဝသာနေ၊ ဗဟူ၊
သောတာပတ္တိဖလာဒိနိ-တို့သို့၊ ပါပဏိသု၊ ဣတိ-တိဿတ္ထေရဝတ္ထုပြီးပြီ။

တိဿတ္ထေရဝတ္ထုဘာသာသီကာ ပြီးပြီ။

၄-လာလုဒါယိတ္ထေရဝတ္ထုဘာသာသီကာ

အသဇ္ဈာယမလာတိ ဣမံ ဓမ္မဒေသနံ သတ္တာ ဇေတဝနေ ဝိဟရန္တော
လာလုဒါယိတ္ထေရံ အာရဗ္ဗ ကထေသိ။ ကိရ-ချဲ့၊ သာဝတ္ထိယံ-၌၊ ပဉ္စကောဋိ-
မတ္တာ-၅ကုဋေအတိုင်းအရှည်ရှိကုန်သော၊ အရိယသာဝကာ-တို့သည်၊ ဝသန္တိ-
ကုန်၏။ ဒွေကောဋိမတ္တာ-၂ကုဋေအတိုင်းအရှည်ရှိကုန်သော၊ ပုထုဇ္ဇနာ-တို့သည်၊
ဝသန္တိ-ကုန်၏။ တေသု-တို့တွင်၊ အရိယသာဝကာ-တို့သည်၊ ပုရောဘတ္တံ-၌၊ ဒါနံ-
ကို၊ ဒတွာ-၍၊ ပစ္စာဘတ္တံ-၌၊ သပ္ပိတေလမဓုဖာဏိတဝတ္ထာဒိနိ-ထောပတ်၊ ဆီ၊
ပျားရည်၊ တင်လဲ၊ အဝတ်အစရှိသည်တို့ကို၊ ဂဟေတွာ-၍၊ ဝိဟာရံ-သို့၊ ဂန္ဓာ-
၍၊ ဓမ္မကထံ-ကို၊ သုဏန္တိ-ကုန်၏။ ဓမ္မံ-ကို၊ သုတွာ-၍၊ ဂမနကာလေ စ-ပြန်
သွားရာအခါ၌လည်း၊ သာရိပုတ္တမောဂ္ဂုလ္လာနာနံ-တို့၏၊ ဂုဏကထံ-ဂုဏ်ကို ပြော
ဆိုကြောင်းစကားကို၊ ကထေန္တိ-ကုန်၏။ ဥဒါယိတ္ထေရော-သည်၊ တေသံ-တို့၏။

ကထံ-ကို၊ သုတ္တာ-၍၊ “တာဝ-စွာ၊ တုမေ-တို့သည်၊ ဧတေသံ-ဤအရှင်သာရိ ပုတြာ၊ အရှင်မောဂ္ဂလ္လာန်တို့၏၊ ဓမ္မ-ကို၊ သုတ္တာ-၍၊ ဧဝံ-သို့၊ ကထေထ-ကုန်၏၊ မမ-၏၊ ဓမ္မကထံ-တရားနှင့် စပ်သော စကားကို၊ ဝါ-တရားစကားကို၊ [ဓမ္မဘာ- ၁, ၁၆၊ ဓမ္မဘာ-၂, ၄၄၄၅] သုတ္တာ-၍၊ ကိ-ကြောင့်၊ န ကထေဿထ န ခေါ-မပြောကြသနည်း?” ဣတိ-၍၊ ဝဒတိ-ဆို၏၊ မနုဿာ-တို့သည်၊ တဿ-၏၊ ကထံ-ကို၊ သုတ္တာ-၍၊ “အယံ-သည်၊ ဧကော-သော၊ ဓမ္မကထိကော-သည်၊ [ဓမ္မဘာ-၂, ၄၄၄၅] ဘဝိဿတိ-မည်၊ အမေဟိ-တို့သည်၊ ဣမဿပိ-၏လည်း၊ ဓမ္မကထံ-ကို၊ သောတုံ-ငှာ၊ ဝဇ္ဇတိ-၏၊” ဣတိ-ပြော၍၊ တေ-တို့သည်၊ ဧက-ဒိဝသံ-၌၊ ထေရံ-ကို၊ ယာစိတွာ-၍၊ “ဘန္တေ-ရား! အဇ္ဇ-နေ၊ အမှာကံ-တို့၏၊ ဓမ္မဿဝနဒိဝသော-တရားတော်ကို နာယူရာနေပါတည်း” ဣတိ-လျှောက်ပြီး ၍၊ သံဃဿ-အား၊ ဒါနံ-ကို၊ ဒတွာ-၍၊ “ဘန္တေ-ရား! တုမေ-တို့သည်၊ အမှာကံ-တို့အား၊ ဒိဝါ-နေလည်အခါ၌၊ ဓမ္မကထံ-ကို၊ ကထေယျာထ-ပါကုန်၊” ဣတိ-သို့၊ အာဟံသု-ကုန်ပြီ၊ သောပိ-သည်လည်း၊ တေသံ-တို့၏၊ (ဝစနံ-ကို) အဓိ-ဝါသေသိ-လက်ခံပြီ။

တေဟိ-တို့သည်၊ ဓမ္မဿဝနဝေလာယ-၌၊ အာဂန္တာ-၍၊ “ဘန္တေ-ရား! နော-တို့အား၊ ဓမ္မ-ကို၊ ကထေထ-ကုန်၊” ဣတိ-သို့၊ ဝုတ္တေ၊ လာလုဒါယိတ္ထေရော-သည်၊ အာသနေ-၌၊ နိသီဒိတွာ-၍၊ စိတ္တဗီဇနိ-ဆန်းကြယ်သောယပ်ကို၊ [ဓမ္မဘာ-၂, ၆၅၂၅] ဂဟေတွာ-၍၊ စာလေန္တော-လှုပ်စေလျက်၊ ဝါ-ခတ်လျက်၊ ဧကမ္ပိ-သော၊ ဓမ္မပဒံ-တရားအဖို့အစုကို၊ ဝါ-တရားပုဒ်ကို၊ အဒိသွာ-၍၊ “အဟံ-သည်၊ သရဘညံ-အသံဖြင့် သုတ္တန်စသည်ကို ရွတ်ဆိုခြင်းကို၊ ဝါ-အသံဖြင့် ရွတ်ဆို အပ်သော ပါဠိကို၊ [ဓမ္မဘာ-၁, ၄၁၀၅] ဘဏိဿာမိ-အံ့၊ အညော-သည်၊ ဓမ္မကထံ-ကို၊ ကထေတု-လော၊” ဣတိ-သို့၊ ဝတွာ-၍၊ ဩတရိ-သက်ဆင်းပြီ၊ တေ-တို့သည်၊ အညေန-အခြားသောဓမ္မကထိကကို၊ ဓမ္မကထံ-ကို၊ ကထာ-ပေတွာ-၍၊ သရဘာဏတ္ထာယ-အသံဖြင့် သုတ္တန်စသည်ကို ရွတ်ဆိုခြင်းငှာ၊ ပုန-ဖန်၊ တံ အာသနံ-သို့၊ အာရောပယိသု-တက်ရောက်စေကုန်ပြီ၊ သော-သည်၊ ပုနပိ-လည်း၊ ကိဉ္စိ-တစ်စုံတရာသော တရားအဖို့အစုကို၊ ဝါ-တစ်စုံတရာ

သော တရားပုဒ်ကို အဒိသွာ-၍၊ “အဟံ-သည်၊ ရတ္တိ-ကို၊ ကထေဿာမိ-မည်၊ အညော-အခြားသောဓမ္မကထိကသည်၊ သရဘဉ်-ကို၊ ဘဏာတု-စေ” က္ကတိ-သို့၊ ဝတ္တာ-၍၊ အာသနာ-မှ၊ ဩတရိ-သက်ဆင်းပြီး၊ တေ-တို့သည်၊ အညေန-ကို၊ သရဘဉ်-ကို၊ ဘဏာပေတွာ-စေ၍၊ ပုန၊ ရတ္တိ-၌၊ ထေရံ-ကို၊ အာနယိသု-ပင့်ဆောင်ကုန်ပြီ၊ သော-သည်၊ ရတ္တိမ္ပိ-၌လည်း၊ ကိဗ္ဗိ-ကို၊ အဒိသွာ-၍၊ “အဟံ-သည်၊ ပစ္စုသကာလေ-၌၊ ကထေဿာမိ-မည်၊ ရတ္တိ-၌၊ အညော-သည်၊ ကထေတု-စေ” က္ကတိ-သို့၊ ဝတ္တာ၊ ဩတရိ-ပြီး၊ တေ-တို့သည်၊ အညေန-ကို၊ ရတ္တိ-၌၊ ကထာပေတွာ-၍၊ ပုန၊ ပစ္စုသေ-၌၊ တံ-ကို၊ အာနယိသု-ကုန်ပြီ၊ သော-သည်၊ ပုနပိ-လည်း၊ ကိဗ္ဗိ-ကို၊ နာဒ္ဒသ-ပြီး၊ မဟာဇနော-သည်၊ လေဇ္ဈဒဏ္ဍာဒိနိ-ခဲ၊ တုတ်အစရှိသည်တို့ကို၊ ဂဟေတွာ-၍၊ “အန္ဓဗာလ-ပညာမျက်စိကန်းသော ရဟန်းမိုက်! တွံ-သည်၊ သာရိပုတ္တမောဂ္ဂလ္လာနာနံ-တို့၏၊ ဝဏ္ဏေ-ကို၊ ကထိယမာနေ-အပ်သော်၊ ဧဝဉ္စေဝဉ္စ-ဤသို့လည်း ဤသို့လည်း၊ ဝဒေသိ-ပြီး၊ က္ကဒါနိ-၌၊ ကသွာ-ကြောင့်၊ န ကထေသိ-မဟောသနည်း?” က္ကတိ-၍၊ သန္တဇေတွာ-ခြိမ်းချောက်၍၊ ပလာယန္တိ-ပြေးသောဥဒါယိသို့၊ အနုပန္နိ-ပြီး၊ သော-သည်၊ ပလာယန္တော-သော်၊ ဧကိဿာ-သော၊ ဝစ္စကုဋိယာ-၌၊ ပတိ-ကျပြီ။

မဟာဇနော-သည်၊ ကထံ-ကို၊ သမုဋ္ဌာပေသိ-ပြီး၊ (ကိ) “အဇ္ဇ-နေ၊ လာလုဒါယိ-သည်၊ သာရိပုတ္တမောဂ္ဂလ္လာနာနံ-တို့၏၊ ဂုဏကထာယ-ဂုဏ်ကို ပြောဆိုကြောင်းစကားသည်၊ ပဝတ္တမာနာယ-သော်၊ ဥဿူယန္တော-ဌူစုစောင်းမြောင်းသည်၊ (ဟုတွာ)၊ အတ္တနော-၏၊ ဓမ္မကထိကဘာဝံ-ကို၊ ပကာသေတွာ-၍၊ မနုဿေဟိ-တို့သည်၊ သက္ကာရံ-ကို၊ ကတွာ-၍၊ ‘ဓမ္မံ-ကို၊ သုဏောမ-ကုန်အံ့၊’ က္ကတိ-သို့၊ ဂုတ္တေ၊ စတုက္ခတ္တံ-၄ကြိမ်၊ အာသနေ-၌၊ နိသီဒိတွာ-၍၊ ကထေတဗ္ဗယုတ္တကံ-ဟောခြင်းငှာ သင့်လျော်သော၊ ဝါ-ဟောထိုက်သော တရားအား သင့်လျော်သော၊ [ဓမ္မဘာ-၁၊ ၄၆၉၈၊] ကိဗ္ဗိ-ကို၊ အပဿန္တော-သည်၊ (ဟုတွာ)၊ ‘တွံ-သည်၊ အမှာကံ-တို့၏၊ အယျေဟိ-ကုန်သော၊ သာရိပုတ္တမောဂ္ဂလ္လာနတ္ထေရေဟိ-တို့နှင့်၊ သဒ္ဓိ၊ ယုဂဂ္ဂါဟံ-အစုံပြု၍ ယူခြင်းကို၊ ဝါ-ယှဉ်ပြိုင်မှုကို ယူခြင်းကို၊ [ဓမ္မဘာ-၃၊ ၅၀၆၈၊] ဂဏှာသိ-၏၊’ က္ကတိ-၍၊ လေဇ္ဈဒဏ္ဍာဒိနိ-ခဲ၊

တုတ်အစရှိသည်တို့ကို၊ ဂဟေတွာ-၍၊ သန္တဇေတွာ-၍၊ ပလာပိယမာနော-
 ပြေးစေအပ်သော်၊ ဝစ္စကုဋိယာ-၌၊ ပတိတော-ပြီ” ကုတိ-ပြီ၊ သတ္တာ-သည်၊
 အာဂန္တာ-၍၊ “ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ဧတရဟိ-၌၊ ကာယ ကထာယ-ဖြင့်၊ သန္နိသိန္နာ-
 ဖြင့်၊ အတ္တ နှ?” ကုတိ-သို့၊ ပုစ္ဆိတွာ-၍၊ “ကုမာယ နာမ-ဖြင့်၊ (သန္နိသိန္နာ၊
 အတ္တ)” ကုတိ-သို့၊ ဝုတ္တေ၊ “ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ကုဒါနေဝ-၌သာ၊ (ဂူထကူပေ-
 မစင်တွင်း၌၊ န နိမုဂ္ဂေါ-နစ်မြုပ်သည်မဟုတ်သေး၊ ပုဗ္ဗေပိ-၌လည်း၊ ဧသော-
 သည်၊ ဂူထကူပေ-၌၊ နိမုဂ္ဂေါယေဝ-ခဲ့သည်သာ” ကုတိ-သို့ ဝတွာ-၍၊ အတိတံ-
 ကို၊ အာဟရိတွာ-၍၊

စတုပ္ပဒေါ အဟံ သမ္မ၊ တွမ္မိ သမ္မ စတုပ္ပဒေါ၊

ဧဟိ သမ္မ နိဝတ္တဿု၊ ကိ န ဘိတော ပလာယသိ။

သမ္မ-မိတ်ဆွေခြင်္သေ့! အဟံ-သည်၊ စတုပ္ပဒေါ-ခြေလေးချောင်းရှိ၏၊ သမ္မ-
 သေ့! တွမ္မိ-သင်သည်လည်း၊ စတုပ္ပဒေါ-၏၊ သမ္မ-သေ့! ဧဟိ- လာပါလော၊
 နိဝတ္တဿု-ပြန်လှည့်ခဲ့ပါလော၊ ကိ-အဘယ်ကြောင့်၊ ဘိတော-ကြောက်သည်၊
 (ဟုတွာ-ဖြစ်၍၊) ပလာယသိ န-ပြေးရသနည်း?

အသုစိ ပူတိလောမောသိ၊ ဒုဂ္ဂန္ဓော ဝါသိ သူကရ၊

သစေ ယုန္တိတုကာမောသိ၊ ဇယံ သမ္မ ဒဒါမိ တေ။

သူကရ-အို. . . ဝက်! (တွံ-သင်သည်၊) အသုစိ-စင်ကြယ်ခြင်းမရှိသည်၏
 အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝါ-မစင်ရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ (မစင်လူးနေသည်၏အဖြစ်
 ကြောင့်)၊ ပူတိလောမော-ပုပ်နံသော အမွေးရှိသည်၊ အသိ-ဖြစ်၏၊ ဒုဂ္ဂန္ဓော-
 မကောင်းသော အနံ့ရှိသည်၊ (ဟုတွာ-၍၊) ဝါသိ-လှိုင်၏၊ သမ္မ-မိတ်ဆွေဝက်!

ပလာယသိ။ ။ပလေ+အ+တိ၊ “တေ အာဝါယာ”ဟူသော ယောဂဝိဘာဂဖြင့်
 ဧကို အာယပြု၊(နိဒီ-၄၀၄၊ (တစ်နည်း) ပရာ+အယ+အ+တိ၊ ရကို လပြု၊(မောဂ်နိ-
 ၂၊ ၃၁၉)၊ (တစ်နည်း) ပလာယ+အ+တိ၊(ဓာတွတ္ထ)၊ (တစ်နည်း) ပ+အယ+အ+တိ၊
 လ၊လာ၊ (တစ်နည်း) ပရိ+အယ+အ+တိ၊ ရကို လပြု။ (ဓာန်ဋီ-၄၀၂၊ သူစိ)

အသုစိ ပူတိလောမော။ ။နတ္ထိ+သုစိ ယဿာတိ အသုစိ-စင်ကြယ်ခြင်းမရှိ
 သောဝက်၊(ထေရ. ၅-၂၊ ၁၂၁၊ ပါစိယော-၄၄၀၊ ၆၀၇)၊ (တစ်နည်း) “အသုစိတိ

ယုတ္တိတုကာမော-စစ်ထိုးခြင်းငှာ အလို ရှိသည်။ သစေ အသိ-အကယ်၍ ဖြစ်အံ့၊
(ဧဝံသတိ-ဤသို့ဖြစ်လသော်) တေ-သင့်အား၊ ဇယံ-အနိုင်ကို၊ ဒဒါမိ-ပေးပါ၏။

ဣတိ-သို့၊ ဣမံ ဇာတကံ ဝိတ္တာရေတွာ ကထေသိ၊ သာရိပုတ္တော-သည်၊
တဒါ-၌၊ သီဟော-သည်၊ အဟောသိ၊ လာလုဒါယီ-သည်၊ သူကရော-သည်၊
(အဟောသိ)၊ ဣတိ-ဤသို့ ဆောင်ပြတော်မူပြီ၊ သတ္တာ၊ ဣမံ ဓမ္မဒေသနံ-ကို၊
အာဟရိတွာ-၍၊ “ဘိက္ခဝေ-တို့၊ လာလုဒါယိနာ-သည်၊ အပ္ပမတ္တကောဝ-နည်း
သော အတိုင်းအရှည်ရှိသည်သာလျှင်ဖြစ်သော၊ ဓမ္မော-ကို၊ ဥဂ္ဂဟိတော-သင်
ယူအပ်ပြီ၊ သဇ္ဈာယံ ပန-ကိုကား၊ နေဝ အကာသိ-ပြီ၊ ကိစ္ဆိ-အနည်းငယ်သော၊
ပရိယတ္တိ-ကို၊ ဥဂ္ဂဟေတွာ-၍၊ တဿာ-ထိုပရိယတ်ကို၊ အသဇ္ဈာယကရဏံ-
သရဇ္ဈာယ်မှုကို မပြုခြင်းသည်၊ မလမေဝ-အညစ်ကြေးသာတည်း၊” ဣတိ-သို့၊
ဝတွာ၊ ဣမံ ဂါထံ၊ အာဟ၊ (ကိ)၊ “အသဇ္ဈာယမလာ၊ ပေ၊ မလ”န္တိ-၍၊ (အာဟ)။

**အသဇ္ဈာယမလာ မန္တာ၊ အနုဋ္ဌာနမလာ ဃရာ၊
မလံ ဝဏ္ဏဿ ကောသဇ္ဇံ၊ ပမာဒေါ ရက္ခတော မလံ။**

အသုစိတိ။ . . သမန္တာဂတော(အံ၊ ဋ-၂၊ ၇၇၊ အံ၊ ဋ-၃၊ ၁၉၅)”ဟူသော အဖွင့်အလို
န+သုစိ အသုစိ၊ အသုစိ+အဿ အတ္ထိတိ အသုစိ-မစင်ရှိသောဝက်၊ ဝါ-မစင်လူးနေ
သောဝက်”ဟု ပြုပါ၊ **အသုစိ**တိ န သုစိ(သံ၊ ဋ-၃၈၅)၊ န သုစိတိ ကာယဝါစာစိတ္တေဟိ
န သုစိ(သံဋီ-၂၊ ၃၃၄)”ဟူသော အဖွင့်အလို “န+သုစိ အသုစိ-မစင်ကြယ်သော
ဝက်”ဟု ပြု၍ “အသုစိ-မစင်ကြောင့်၊ ပူတိလောမော-သည်၊ အသိ”ဟု ပေးပါ၊ “အ-
သုစိ”သည် “ပူတိလောမော”၏ ဟိတ်တည်း၊ ထိုကြောင့် “မိဠမက္ခိတတ္တာ ဒုဂ္ဂန္ဓ-
လောမော(ဇာ၊ ဋ-၂၊ ၁၁)”ဟု ဖွင့်သည်၊ မစင်လူးနေသောကြောင့် (မစင်ကြောင့်)
ပုပ်နံသော အမွေးရှိနေသည်-ဟူလို၊ “အသုစိပူတိလောမော”ကို ဓမ္မ၊ ဋ၌ သမာသ်ပုဒ်
အနေဖြင့် ရှိ၍ ခု-၅၊ ၃၆၊ ဇာ၊ ဋ-၂၊ ၁၁၌ ဝါကျအနေဖြင့် ရှိ၏၊ သမာသ်ယူလျှင်
“အသုစိ စ+သော+ပူတိလောမော စာတိ အသုစိပူတိလောမော”ဟု ပြုပါ။

ဝါသိ။ ။ဝါ(ဂတိအနက်)+အ+သိ၊ (တစ်နည်း) ဝါ+ဒိဝါဒိယ+သိ၊ တဒမိနာဒိနိ
(မောဂ်-၁၊ ၄၇)သုတ်ဖြင့် ယကိုချေ(နိဒီ-၁၇)၊ (တစ်နည်း) ဝေ(ဂတိအနက်)+အ+သိ၊
ဧကို အာယပြု၊ ယကိုချေ(နိဒီ-၄၈၃-၄)။ **[ဒုဂ္ဂန္ဓော ဝါသိ**တိ အနိဋ္ဌဇေဝုတ္ထပဋိကူလ-
ဂန္ဓော ဟုတွာ ဝါယသိ၊ ဇာ-ဋ-၂၊ ၁၁။]

မန္တာ-သင်ယူအပ်သော အတတ်ပညာတို့သည်၊ အသဇ္ဈာယမလာ-မရွတ်
 အံ့၊မလေ့ကျက်ခြင်းဟူသော အညစ်အကြေးရှိကုန်၏။ ဝါ-မရွတ်အံ့၊မလေ့ကျက်
 ခြင်းကြောင့် မေ့ပျောက်ပျက်စီးကုန်၏။ ယရာ-အိမ်တို့သည်၊ အနုဋ္ဌာနမလာ-
 ထကြွလုံ့လဝီရိယမရှိခြင်းဟူသော အညစ်အကြေးရှိကုန်၏။ ကောသဇ္ဇံ-ပျင်းရိ
 သူ၏အဖြစ်သည်၊ ဝါ-ပျင်းရိခြင်းသည်၊ ဝဏ္ဏဿ-ကိုယ်အဆင်း၏၊ မလံ-ညစ်
 နွမ်းကြောင်းအညစ်အကြေးတည်း၊ ပမာဒေါ-သတိပျောက်ကင်း၊ မေ့လျော့ခြင်း
 သည်၊ ရက္ခတော-စီးပွားဥစ္စာထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်သောသူ၏၊ မလံ-အညစ်
 အကြေးတည်း၊ (တစ်နည်း) ပမာဒေါ-ဒွါရခြောက်ပေါက်၊ စောင့်ရှောက်မှုကင်း၊
 မေ့လျော့ခြင်းသည်၊ ရက္ခတော-ကိလေသာတရား၊ မဖြစ်ပွားအောင်၊ မြစ်တား
 စောင့်ရှောက်သော ရဟန်း၏၊ မလံ-(သာသနာတော်မှ ရွေ့လျော့ဖို့အရေး)
 အညစ်အကြေးတည်း။

တတ္ထ-၌၊ **အသဇ္ဈာယမလာ**တိ-ကား၊ ယာကာစိ-သော၊ ပရိယတ္တိ ဝါ-သင်

အသဇ္ဈာယမလာ မန္တာ။ “ဝေဒေ စ မန္တနေ မန္တော၊ မန္တာ ပညာယ မုစ္စတေ
 (ဓာန်-၉၈၀)” ဂါထာအရ မန္တာသဒ္ဒါ ပညာနက်ကို ဟော၏။ ပညာဟူသည် ပိဋကတ်
 စာပေပညာနှင့် လက်မှုပညာစသော ပညာတည်း။ ထို့ကြောင့် “ယာကာစိ ပရိယတ္တိ
 ဝါ သိပ္ပံ ဝါ” ဟု ဖွင့်သည်။ ပညာသည် အချုပ်အားဖြင့် ဝိဇ္ဇာခေါ် နှုတ်မှုပညာ(စာပေ
 ပညာ)နှင့် ကလာခေါ် လက်မှုပညာအားဖြင့် ၂မျိုးရှိ၏။ (ဓာန်နိသစ်-၅၂၈၊ သုတ္တနီတိ)
 ထိုတွင် “ယာကာစိ ပရိယတ္တိ ဝါ” ဖြင့် ဝိဇ္ဇာခေါ် နှုတ်မှုပညာ(စာပေပညာ)ကို ပြ၍
 “သိပ္ပံ ဝါ” ဖြင့် ကလာခေါ် လက်မှုပညာကို ပြသည်။ ဝိဇ္ဇာပညာရပ် ၁၈မျိုး(အဋ္ဌာရသ
 ဝိဇ္ဇာ)ကို ဓာန်နိသစ်-၁၁၀ ဂါထာ၌ ရှုပါ။ ကလာခေါ် လက်မှုပညာ ၂၂မျိုးကို ဓာန်နိ
 သစ်-၅၂၈ ဂါထာ၌ ရှုပါ။ “မနန္တိ ဇာနန္တိတိ မန္တာ၊ [မန+အန္တ+အာ၊-ဓာန်ဋီ-၁၅၃၊]” ဟုပြု။

ယံ ယံ ဝါစသိကံ သမ္မာ၊ ကမ္မံ ဝိဇ္ဇာဘိသညကံ၊

သက္ကာ မူကောပိ ယံ ကာတုံ၊ ကလာသညန္တ တံ မတံ။

ယံ ယံ ကမ္မံ-အကြင်ကပ္ပ၊ ဗျာကရဏစသော အမှုကို၊ သမ္မာ-ကောင်းစွာ၊ ဝါစ-
 သိကံ-နှုတ်ဖြင့်ကျက်မှတ်၊ ပြီးစေအပ်၏။ တံ တံ ကမ္မံ-ထိုကပ္ပ၊ ဗျာကရဏစသော
 အမှုကို၊ ဝိဇ္ဇာဘိသညကံ-ဝိဇ္ဇာအမည်ရှိ၏ဟူ၍၊ မတံ-သိအပ်၏။ ယံ-အကြင်နစ္စ၊ ဝါဒိတ
 စသော အမှုကို၊ မူကောပိ-စကားမပြီသ၊ လူအပင်ဖြစ်သော်လည်း၊ ကာတုံ-ပြုခြင်းငှာ၊
 သက္ကာ-တတ်ကောင်း၏။ တံ-ကို၊ ကလာသညံ-ကလာအမည်ရှိ၏ဟု၊ မတံ-၏။

ယူအပ်သောပိဋကတ်သည်သော်လည်းကောင်း၊ (နှုတ်မှုပညာရပ်၊ စာပေပညာရပ်သည်လည်းကောင်း)၊ [ဓမ္မဘာ-၂၊ ၄၈၇၅။] သိပ္ပံ ဝါ-လက်မှုပညာသည်သော်လည်းကောင်း၊ ယသ္မာ-ကြောင့်၊ အသဇ္ဈာယန္တဿ-မရွတ်အံလသော်၊ အနနုယုဉ္ဇန္တဿ-အဖန်ဖန်အားမထုတ်လသော်၊ ဝိနဿတိ ဝါ-မေ့ပျောက်ပျက်စီးမှုလည်း မေ့ပျောက်ပျက်စီး၏။ နိရန္တရံ ဝါ-မပြတ်၊ န ဥပဋ္ဌာတိ ဝါ-မထင်လည်းမထင်၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ “အသဇ္ဈာယမလာ မန္တာ”တိ-၍၊ ဝုတ္တံ။ ပန-အဖို့ တစ်ပါးကား၊ ယသ္မာ-ကြောင့်၊ ယရာဝါသံ-အိမ်ဟူသောနေရာ၌၊ ဝသန္တဿ-နေသူ၏၊ ဝါ-သည်၊ [ရှေ့နည်း “ယရံ”၌စပ်၊ နောက်နည်း “အကရောန္တဿ”၌စပ်]

ဆက်ဦးအံ့-“ယသ္မာ”စသည်ကား“အသဇ္ဈာယမလာ”၏ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်တည်း၊ မေ့ပျောက်သွားခြင်း၊ အမြဲမပြတ် စိတ်၌ ထင်မလာခြင်းကို အညစ်အကျေးဟု ဆိုလိုသည်။ ယထာလာဘယောဇနာနည်းအရ “ပရိယတ္တိ ဝါ”ကို “အသဇ္ဈာယန္တဿ၊ အနနုယုဉ္ဇန္တဿ”နှင့်လည်းကောင်း၊ “သိပ္ပံ ဝါ”ကို “အနနုယုဉ္ဇန္တဿ”နှင့်လည်းကောင်း စပ်၍ “စာပေပရိယတ်ကို မရွတ်အံလျှင်၊ အထပ်ထပ်မကျိုးစားလျှင် မေ့ပျောက်သွားတတ်သည်၊ လက်မှုပညာကို အထပ်ထပ်မကျိုးစားလျှင် မေ့ပျောက်သွားတတ်သည်”ဟု အဓိပ္ပာယ်မှတ်ပါ။

၈၆။ သဇ္ဈာယနံ သဇ္ဈာယော-ရွတ်ဆိုခြင်း၊ ဝါ-ကြံစည်စဉ်းစားခြင်း၊ သံ+ဈေ (အဇ္ဈယန-ရွတ်ဆိုခြင်းအနက်၊ စိန္တန-ကြံစည်ခြင်းအနက်)+အ၊ တဒမိနာဒီနိ(မောင်-၁၊ ၄၇)သုတ်ဖြင့် နိဂုဟိတ်ကို ဖြေ၊ ဧကို အာယပြု၊ ဝိဗော-၂၅၌ စူဠနိရုတ္တိကျမ်းအလို ဝဂ္ဂန္တံ ဝါ ဝဂ္ဂေ၌ ဝါသဒ္ဓါဖြင့် နိဂုဟိတ်ကို ဖြေ၏။ မိမိ(ဝိဗော)အလိုမူ နိဂုဟိတ်ကိုချေ၊ ဇေဒ္ဒဘော်လာ၍ ပြီးစေသည်၊(ဒီဇီ-၂၊ ၁၂၇၊ အံ-၃၊ ၁၆၅၊ နိဒီ-၄၀၂)၊ (တစ်နည်း) အဇ္ဈယနံ အဇ္ဈာယော၊ သမ္ပဒေဝ+အဇ္ဈာယော သဇ္ဈာယော(ဝိသုဒ္ဓိ ဒီ-၁၊ ၃၀၀)၊ [သု+အဓိ+ဣ(နီတိဓာတုအလို အဇ္ဈယနအနက်၊ ဝိသုဒ္ဓိဒီအလို စိန္တနအနက်)+ဏ၊ အဓိကို အဇ္ဈ၊ ဣကို ဧ၊ ဧကို အာယပြု(နီတိဓာတု-၅၀)၊ သီဇီသစ်-၂၊ ၂၂၀၌ “သု+အဓိ+အာ+ဣ+ဏ”ဟု ခွဲ၏။] န+သဇ္ဈာယော အသဇ္ဈာယော၊ မလတိ သံကိလိဿတိ ဧတေနာတိ မလံ၊ အပါယံ မလတိ ဓာရေတီတိ မလံ(နမက္ကာရဇီ)၊ သတ္တာနံ စိတ္တသန္တာနေ မလတိ သံကိလိဿတိ ဝိဟေဌေတီတိ မလံ(ဂဠုန်ပျံ-၇)၊ အသဇ္ဈာယော+မလံ ဧတေသန္တိ အသဇ္ဈာယမလာ-မရွတ်အံမကြံစည်ခြင်းဟူသော အညစ်အကြေးရှိသော ပညာတို့။

ဥဋ္ဌာယုဋ္ဌာယ-ထ၍ ထ၍၊ ဇိဏ္ဏပဋိသင်္ခရဏာဒီနိ-ဆွေးမြွေသောအရာတို့ကို ပြုပြင်ခြင်းအစရှိသည်တို့ကို၊ အကရောက္ခဿ-သော်၊ ယရံ နာမ-သည်၊ ဝိနဿ-တိ-၏၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ “အနုဋ္ဌာနမလာ ယရာ”တိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ-ပြီ၊ ယသ္မာ-ကြောင့်၊ ဂိဟိဿ ဝါ-၏သော်လည်းကောင်း၊ ဝါ-သည်သော်လည်းကောင်း၊ ပဗ္ဗဇိတဿ ဝါ-၏သော်လည်းကောင်း၊ ဝါ-သည်သော်လည်းကောင်း၊ [ရှေနည်း ကာယောဌ်စပ်၊ နောက်နည်း အကရောက္ခဿဌ်စပ်၊] ကောသဇ္ဇဝသေန-ပျင်းရိခြင်း ၏အစွမ်းကြောင့်၊ သရီရပဋိဇ္ဇဂ္ဂနံ ဝါ-ကိုယ်ကို သုတ်သင်ခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ ပရိက္ခာရပဋိဇ္ဇဂ္ဂနံ ဝါ-သင်္ကန်းစသော ပရိက္ခရာအသုံးအဆောင်ကို သုတ်သင် ခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ အကရောက္ခဿ-သော်၊ ကာယော-သည်၊ ဒုဗ္ဗဏ္ဏော-မကောင်းသော အဆင်းရှိသည်၊ ဟောတိ-၏၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ “မလံ ဝဏ္ဏဿ ကောသဇ္ဇ”န္တိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ။ ယသ္မာ-ကြောင့်၊ ဂါဝေါ-တို့ကို၊ ရက္ခန္တဿ-စောင့် ရှောက်သောသူ၏၊ ပမာဒဝသေန-ဖြင့်၊ နိဒ္ဒါယန္တဿ ဝါ-အိပ်ပျော်နေသော်လည်း ကောင်း၊ ကီဠန္တဿ ဝါ-ကစားနေသော်လည်းကောင်း၊ တာ ဂါဝေါ-တို့သည်၊ အတိတ္ထပက္ခန္ဓနာဒိနာ-ဆိပ်ကမ်းမဟုတ်သော နေရာသို့ ပြေးဝင်ခြင်းအစရှိသည် ကြောင့်သော်လည်းကောင်း၊ ဝါဠမိဂစောရာဒိဥပဒ္ဒဝေန ဝါ-သားရဲသူခိုးအစရှိ သော ဘေးရန်ကြောင့်သော်လည်းကောင်း၊ ပရေသံ-တို့၏၊ သာလိခေတ္တာဒီနိ-သလေးခင်းအစရှိသည်တို့သို့၊ ဩတရိတွာ-သက်ဆင်း၍၊ ခါဒနဝသေန ဝါ-စားခြင်း၏အစွမ်းကြောင့်သော်လည်းကောင်း၊ ဤဓမ္မ၊ ဌ၌ “ခါဒနဝသေန”နောင် ဝါသဒ္ဓါကျနေသည်၊ အံဋီ-၃၊ ၂၂၇အတိုင်း “ခါဒနဝသေန ဝါ”ဟု ဝါသဒ္ဓါပါရမည်၊ ဝိနာသံ-ပျက်စီးခြင်းသို့၊ အာပဇ္ဇန္တိ-ကုန်၏၊ သယမ္ပိ-ကိုယ်တိုင်လည်း၊ ဒဏ္ဍံ ဝါ-ဒဏ်သို့သော်လည်းကောင်း၊ ပရိဘာသံ ဝါ-ဆဲရေးကြိမ်းမောင်းခံရခြင်းသို့သော် လည်းကောင်း၊ ပါပုဏာတိ-၏၊ ဝါ ပန-ထိုမှတစ်ပါး၊ ဆ-ကုန်သော၊ ဒွါရာနိ-တို့ကို၊ အရက္ခန္တိ-သော၊ ပဗ္ဗဇိတံ-ကို၊ (တစ်နည်း) ပဗ္ဗဇိတံ-ကို၊ ဆ-ကုန်သော၊ ဒွါရာနိ-တို့ကို၊ အရက္ခန္တိ-လသော်၊ ဝါ-ကြောင့်၊ [ကံ-လက္ခဏ၊ ဟိတ်နက်ရ၊ မာန အန္တဒ္ဓတိယာ၊] ပမာဒဝသေန-ဖြင့်၊ ကိလေသာ-တို့သည်၊ ဩတရိတွာ-သက် ရောက်၍၊ သာသနာ-မှ၊ စာဝေန္တိ-ရွေ့လျောစေကုန်၏၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ “ပ-မာဒေါ ရက္ခတော မလ”န္တိ-၍၊ ဝုတ္တံ၊ ဟိ-မှန်၊ သော-ထိုမေ့လျော့ခြင်းသည်၊

အဿ-ထိုရဟန်း၏၊ ဝိနာသာဝဟနေန-ပျက်စီးခြင်းကို ဆောင်ခြင်းကြောင့်၊ ဝါ-သည့်အတွက်၊ မလဋ္ဌာနိယတ္တာ-အညစ်ကြေး၏ တည်ရာအကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ မလံ-အညစ်ကြေးတည်း၊ ဣတိ အတ္ထော။ ဒေသနာဝသာနေ ဗဟူသောတာပတ္တိဖလာဒိနိ၊ ပါပုဏီသု၊ ဣတိ-လာလုဒါယိတ္ထေရဝတ္ထု ပြီးပြီ။

လာလုဒါယိတ္ထေရဝတ္ထုဘာသာသနိကာ ပြီးပြီ။

၅-အညတရကုလပုတ္တဝတ္ထုဘာသာသနိကာ

မလိတ္ထိယာ ဒုစရိတန္တိ ဣမံ ဓမ္မဒေသနံ သတ္တာ ဝေဠုဝနေ ဝိဟရန္တော အညတရံ ကုလပုတ္တံ အာရဗ္ဗ ကထေသိ။ ကိရ-ချဲ့၊ တဿ-ထိုအမျိုးသားဖို့၊ ဝါ-အတွက်၊ သမာနဇာတိကံ-တူသောဇာတိရှိသော၊ ကုလကုမာရိကံ-အမျိုးဖြစ်သောသတို့သမီးကို၊ (ဆွေမျိုးတော်စပ်သော အမျိုးသမီးကို)၊ အာနေသုံ-ဆောင်ယူကုန်ပြီ၊ သာ-သည်၊ အာနိတဒိဝသတော-ဆောင်ယူအပ်ရာနေ့မှ၊ ပ-ဌာယ-၍၊ **အတိစာရိနီ**-လင်ကို ကျော်လွန်၍ ပြုကျင့်သူမသည်၊ အဟောသိ၊ သော ကုလပုတ္တော-သည်၊ တဿာ-၏၊ အတိစာရေန-လင်ကို ကျော်လွန်၍ ပြုကျင့်ခြင်းကြောင့်၊ လဇ္ဇိတော-သည်၊ (ဟုတွာ-၍)၊ ကဿစိ-၏၊ သမ္ပဒိတာဝံ-မျက်မှောက်၏ အဖြစ်သို့၊ ဥပဂန္တံ-သွားရောက်ခြင်းငှာ၊ အသက္ကောန္တော-သော်၊ ဗုဒ္ဓုပဋ္ဌာနာဒိနိ-ဘုရားရှင်ကို ဆည်းကပ်ခြင်းအစရှိသည်တို့ကို၊ ပစ္ဆိန္ဒိတွာ-ဖြစ်၍၊

အတိစာရိနီ။ ။စရတိတိ စာရိနီ၊ ပတိ အတိက္ကမိတွာ+စာရိနီ အတိစာရိနီ-လင်ကို ကျော်လွန်၍ ပြုကျင့်သောအမျိုးသမီး၊(ပေတ. ၄-၁၄၇၊ ဒီဇီ-၃၊ ၂၀၀)၊ (တစ်နည်း) အတိစ္စ+စာရော အတိစာရော-လောကစည်းကမ်းကို ကျော်လွန်၍ ကျင့်ခြင်း၊ လောကစည်းကမ်း၊လူကျင့်ဝတ်ကို ကျော်လွန်၍ မသွားလာ၊မပေါင်းဖော်ထိုက်သော ယောက်ျား၊ မိန်းမတို့၌ ကိလေသာကာမ၏အစွမ်းဖြင့် ကျူးလွန်ပြုကျင့်ခြင်းကို ဆိုလိုသည်၊ တရားကိုယ်အားဖြင့် မေထုန်ကို လိုလားသော တဏှာဆန္ဒဖြင့် ကာယဒွါရ၌ ဖြစ်သော မသွားလာ၊မပေါင်းဖော်ထိုက်သော ယောက်ျားမိန်းမတို့ကို လွန်ကျူးသော အခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ်သော အကုသိုလ်စေတနာကို ယူပါ၊ ထိုနောင် “အတိစာရော+ဇေတိဿာ အတ္ထိတိ အတိစာရိနီ”ဟု ဆက်ပါ။(ဝိမာန. ၄-၆၅)

ကတိပါဟစ္စယေန-၌၊ သတ္တာရံ-ကို၊ ဥပသင်္ကမိတ္တာ-၍၊ ဝနိတ္တာ-၍၊ ဧကမန္တံ-၌၊ နိသိန္နော-သည်၊ “ဥပသက-ကာ! ကိ-ကြောင့်၊ န ဒိဿသိ-မတွေ့မြင်အပ်သနည်း?” ကုတိ-သို့၊ ဝုတ္တေ၊ တမတ္ထံ-ကို၊ အာရောစေသိ-ပြီ၊ အထ-၌၊ နံ-ကို၊ သတ္တာ-သည်၊ “ဥပါသက-ကာ! ပုဗ္ဗေပိ-၌လည်း၊ မယာ-သည်၊ ‘ကုတ္တိယော နာမ-တို့မည်သည်၊ နဒိအာဒိသဒိသာ-မြစ်အစရှိသည်တို့နှင့် တူကုန်၏၊ တာသု-ထိုမိန်းမတို့၌၊ ပဏ္ဍိတေန-သည်၊ ကောဓော-ကို၊ န ကာတဗ္ဗော-ထိုက်၊’ ကုတိ-သို့၊ ဝုတ္တံ၊ ပန-သို့သော်လည်း၊ တံ-သည်၊ ဘဝပဋိစ္ဆန္တတ္တာ-ဘဝသည် ဖုံးကွယ်အပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ န သလ္လက္ခေသိ-မမှတ်မိတော့၊” ကုတိ-သို့၊ ဝတ္တာ-၍၊ တေန-သည်၊ ယာစိတော-သည်၊ (ဟုတွာ)။

ယထာ နဒိ စ ပန္နော စ၊ ပါနာဂါရံ သဘာ ပပါ။

ဧဝံ လောကိတ္တိယော နာမ၊ ဝေလာ တာသံ န ဝိဇ္ဇတိ။

နဒိ စ-မြစ်သည်လည်းကောင်း၊ ပန္နော စ-လမ်းသည်လည်းကောင်း၊ ပါနာဂါရံ စ-သေရည်အရက်သောက်ခြင်းငှာ ဆောက်လုပ်အပ်သော အိမ်သည်လည်းကောင်း၊ ဝါ-အရက်ဆိုင်သည်လည်းကောင်း၊ [ပါနတ္ထံ+ကတံ+အဂါရံ ပါနာဂါရံ-ဓာန်ဋီ-၂၁၂၊ ပါနမန္နိရံ] သဘာ စ-ဧည့်သည်တို့ တည်းခိုရာဇရပ်သည်လည်းကောင်း၊ ပပါ စ-လမ်း၌ တည်ထားအပ်သော ရေအိုးစင်သည်လည်းကောင်း၊ (သဗ္ဗသာဓာရဏာ) ယထာ-အလုံးစုံသောလူတို့နှင့် ဆက်ဆံသကဲ့သို့၊ ဧဝံ-ဤအတူ၊ လောကေ-လောက၌၊ ကုတ္တိယော နာမ-မိန်းမတို့မည်သည်၊ (သဗ္ဗသာဓာရဏာ-အလုံးစုံသောယောက်ျားတို့နှင့် ဆက်ဆံကုန်၏) တာသံ-ထိုမိန်းမတို့၏၊ ဝါ-တို့မှာ၊ ဝေလာ-သွားလာဖို့ရာ သတ်မှတ်ထားအပ်သော

ပပါ။ ။ ပဝိဝန္တိ အဿန္တိ ပပါ၊ [ပ+ပါ+အာ-ဓာန်ဋီ-၂၁၄၊] (တစ်နည်း) ပဝဒ္ဓံ+အာပံ ဧတ္ထာတိ ပပါ-တိုးပွားသော ရေရှိရာရေတွင်း၊(ဇာဋီသစ်-၁၊ ၃၀၇)၊ နောက်နည်းအလို ပ+အာပါ”ဟုဖြတ်၊ ဝါ ပရော အသဇ္ဈပါသုတ်၌ “ဝါ ပရော”ဟူသော ယောဂဝိဘာဂဖြင့် နောက်အာကိုချေ၊(နိဒ္ဒေသ-၁၁၊ ဝိဗော-၁၂၊ သပြေ-၁၊ ၉၉၊ ကစ်ဘာ-၁၊ ၃၉)၊ (တစ်နည်း) ရှေ့ပ၌ အ၊ကိုချေ၊ ဧဝါဒိဿ ရိ ပုဗ္ဗော စ ရသော သုတ်၌ “ရသော”ဟူသော ယောဂဝိဘာဂဖြင့် နောက်အာကို ရသပြု။ (ဝိဗော-၂၀)

ဝေလာ။ ။ “ကာလေ တု ကူလေ သီမာယံ၊ ဝေလာ ရာသိမှိ ဘာသိတာ(ဓာန်-

အချိန်သည်၊ ဝါ-သွားလာနိုင်သူအပိုင်းအခြားသတ်မှတ်ချက်သည်၊ န ဝိဇ္ဇတိ-မရှိ။

ဣတိ-သို့၊ ဇာတကံ-ကို၊ ဝိတ္တာရေတွာ၊ “ဥပါသက-ကာ၊ ဟိ-မှန်၊ ဣတ္ထိယာ-၏၊ အတိစာရိနိဘာဝေါ-လင်ကို ကျော်လွန်၍ ကျင့်သူမ၏ အဖြစ်သည်၊ မလံ-တည်း၊ ဒါနံ-ကို၊ ဒေန္တဿ-၏၊ မစ္ဆေရံ-သည်၊ မလံ-တည်း၊ ဣဓလောကပရ-လောကေသု-ဤမျက်မှောက်ဘဝ၊ နောက်ဘဝတို့၌၊ သတ္တာနံ-တို့၏၊ အကု-သလကမ္မံ-သည်၊ ဝိနာသနတ္ထေန-ဖျက်စီးတတ်သည်အဖြစ်ဟူသော အနက်သဘောကြောင့်၊ မလံ-တည်း၊ အဝိဇ္ဇာ ပန-သည်ကား၊ သဗ္ဗမလာနံ-တို့ထက်၊ ဥတ္တမမလံ-လွန်ကဲသော အညစ်ကြေးတည်း၊” ဣတိ-သို့၊ ဝတ္တာ-၍၊ ဣမာ

၈၄၈) ဂါထာအရ ဝေလာသဒ္ဓါသည် “ကာလ၊ ကူလ၊ သီမာ၊ ရာသီ”ဟူသော အနက်တို့ကို ဟောရာ ဤ၌ ရှေ့နည်းအလို ကာလအနက်၊ နောက်နည်းအလို သီမာအနက်တည်း၊ (ဇာ. ၄-၅၊ ၄၈၃)။ “ဝိနာသံ လာတီတိ ဝေလာ(ကာလ)၊ [ဝိနာသ+လာ+အ၊ နာသကိုချေ၊ ဣကို ဧပြု-ဓာနံဋီ-၆၆] ဝေလာယတီတိ(လှုပ်ရှားစေတတ်၊ ဖျက်ဆီးတတ်သောကြောင့်) ဝေလာ၊ သီမာ(အဘိ. ၄-၁၊ ၂၆၄)။ ဝေလတီတိ ဝေလာ၊ ဝေလနံ ဝါ ဝေလာ(ပါစိယော-၅၅၈)”ဟုပြု။

အသီးအသီးထည့်ပေးနိုင်။ ။ “နှစ်သုံးလေးပါး၊ ကံကတ္တာနှင့်၊ ထားသည့်အရာ၊ ကြိယာမှာ၊ မှန်စွာနောက်ဖျား၊ ကံကတ္တာနှင့်၊ တူငြားလိင်ဝုဏ်အညီတည်း(ဘုရား-၇၉)”နှင့်အညီ “ပပါ”ဟူသော နောက်ဆုံးကတ္တာ၏ လိင်ဝုဏ်အတိုင်း “သဗ္ဗသာ-ဓာရဏာ”ဟု တစ်ပုဒ်တည်းသာ ထည့်ပေးခဲ့သည်။ “နဒီ-သည်၊ (သဗ္ဗသာဓာရဏာ) ယထာ စ-အလုံးစုံသောလူတို့နှင့် ဆက်ဆံသကဲ့သို့ကောင်း၊ ပန္နော-သည်၊ (သဗ္ဗသာ-ဓာရဏာ) ယထာ စ-ကောင်း၊ ပါနာဂါရံ-သည်၊ (သဗ္ဗသာဓာရဏံ) ယထာ စ-ကောင်း၊ သဘာ-သည်၊ (သဗ္ဗသာဓာရဏာ) ယထာ စ-ကောင်း၊ ပပါ-သည်၊ (သဗ္ဗသာ-ဓာရဏာ) ယထာ စ-ကောင်း”ဟု လိင်ဝုဏ်ပုဒ် အသီးအသီးထည့်ပေးနိုင်၏။ (ဇာ. ၄-၁၊ ၃၁၉၊ ၃၂၀)

ဥပမာနထည့်ပေးနိုင်။ ။ “ဝေလာ တာသံ န ဝိဇ္ဇတိ” ၌ ဥပမာနဝါကျထည့်၍ “ဧတေသံ နဒီအာဒိနံ-ဤမြစ်အစရှိသည်တို့၏၊ ဝေလာ-သည်၊ န ဝိဇ္ဇတိ ယထာ-မရှိသကဲ့သို့၊ (တထာ-တူ) တာသံ-တို့၏၊ ဝေလာ-သည်၊ န ဝိဇ္ဇတိ”ဟုလည်း ပေးနိုင်၏။ (ဇာ. ၄-၁၊ ၃၁၉၊ ၃၂၀)

ဂါထာ အဘာသိ၊ (ကိ)၊ “မလိတ္ထိယာ၊ ပေ၊ ဘိက္ခဝေါ”တိ-၍၊ (အဘာသိ)။

မလိတ္ထိယာ ဒုစ္စရိတံ၊ မစ္ဆေရံ ဒေတော မလံ၊

မလာ ဝေ ပါပကာ ဓမ္မာ၊ အသ္မိ လောကေ ပရမိ စ။

ဒုစ္စရိတံ-လင်ကိုကျော်ကာ၊ တွေ့ရာယောက်ျား၊ မှောက်မှားပျော်ပိုက်၊ ဒုစရိတ်သည်၊ ဣတ္ထိယာ-မိန်းမ၏၊ မလံ-(ဒုက္ခရောက်ရေး) အညစ်အကြေးတည်း၊ မစ္ဆေရံ-မပေးရက်လို့၊ သဝန်တိုခြင်းသည်၊ ဒေတော-ပေးလှူသောသူ၏၊ မလံ-(လူနတ်နိဗ္ဗာန်၊ သုံးတန်သုခ၊ မရဖို့အရေး၊) အညစ်အကြေးတည်း၊ ပါပကာ-မိမိကိန်းရာ သတ္တဝါကို အပါယ်ငရွာသို့ ရောက်စေတတ်ကုန်သော၊ ဓမ္မာ-အကုသိုလ်တရားတို့သည်၊ အသ္မိ လောကေ-ဤလောက၌လည်းကောင်း၊ ပရမိ လောကေ စ-နောက်လောက၌လည်းကောင်း၊ ဝေ-စင်စစ်၊ မလာ-အညစ်အကြေးတို့တည်း။

တတော မလာ မလတရံ၊ အဝိဇ္ဇာ ပရမံ မလံ၊

ဧတံ မလံ ပဟန္တာန၊ နိဗ္ဗလာ ဟောထ ဘိက္ခဝေါ။

တတော မလာ-ထိုဆိုအပ်ပြီးသော အညစ်အကြေးတို့ထက်၊ မလတရံ-သာ၍ ဆိုးသွမ်း၊ ညစ်နွမ်းသော အညစ်အကြေးကို၊ (ဝေါ-သင်တို့အား၊ ကထေမိ-ဟောတော်မူအံ့၊) အဝိဇ္ဇာ-အဝိဇ္ဇာသည်၊ (သစ္စာ၄တန်၊ ပုပ္ဖန္တာပရန္တ၊ ထို၂,၀နှင့်၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်၊ ဤစရပ်ကို၊ မပြတ်ပိတ်ကာ၊ အဝိဇ္ဇာသည်၊) ပရမံ-လွန်ကဲသော၊ မလံ-အညစ်အကြေးတည်း၊ ဘိက္ခဝေါ-ရဟန်းတို့၊ ဧတံ မလံ-ဤအဝိဇ္ဇာတည်း ဟူသော အညစ်အကြေးကို၊ ပဟန္တာန-ပယ်စွန့်၍၊ နိဗ္ဗလာ-အညစ်အကြေး မရှိသူတို့သည်၊ ဟောထ-ဖြစ်ကြလော။

တတ္ထ-၌၊ ဒုစ္စရိတန္တိ-ကား၊ အတိစာရော-လင်ကို ကျော်လွန်၍ ကျင့်ခြင်းတည်း။ ဟိ-မှန်၊ အတိစာရိန္နိ-လင်ကို ကျော်လွန်၍ ကျင့်သော၊ ဣတ္ထိ-ကို၊ သာမိကောပိ-သည်လည်း၊ ဂေဟာ-မှ၊ နိဟရတိ-ထုတ်ဆောင်၏၊ ဝါ-နှင့်ထုတ်၏၊ မာတာပိတူနံ-တို့၏၊ သန္တိကံ-သို့၊ ဂတမ္ပိ-ပြန်သွားသည်လည်းဖြစ်သော၊ ဝါ-ပြန်သွားပြန်သော်လည်း၊ တံ-ထိုမိန်းမကို၊ “တွံ-ကို၊ ဝါ-သည်၊ ကုလဿ-ကို၊ အဂါရဝဘူတာ-လေးစားခြင်းမရှိသူဖြစ်၍ ဖြစ်၏၊ (တစ်နည်း) ကုလဿ-

၏။ အဂါရဝဘူတာ-လေးစားခြင်းမရှိသူ၏ အဖြစ်သို့ ရောက်နေ၏။ [အံဇီ-၃၊ ၂၂၇၌ “ကုလဿ အဂါရဘူတာ” ဟု ရှိ၏။] အက္ခိဟိပိ-တို့ဖြင့်သော်လည်း၊ န ဒဋ္ဌဗ္ဗာ-မမြင်ထိုက်တော့။” ကုတိ-ပြော၍၊ နိဟရန္တိ-ကုန်၏။ သာ-သည်။ အနာထာ-အားကိုးရာမရှိသည်။ (ဟုတွာ)။ ဝိစရန္တိ-သော်၊ မဟာဒုက္ခံ-ကြီးစွာသော ဆင်းရဲသို့ ပါပုဏ္ဏာတိ-၏။ တေန-ကြောင့်၊ အဿာ-ထိုမိန်းမ၏၊ ဒုစရိတံ-လင်ကို ကျော်လွန်၍ ကျင့်ခြင်းဟူသော ဒုစရိုက်ကို၊ “မလ”န္တိ-၍၊ ဝုတ္တံ။ ဒေတောတိ-ကား၊ ဒါယကဿ-ပေးသောသူ၏။ ဟိ-ချဲ့၊ ယဿ-၏။ ခေတ္တကသနကာလေ-လယ်ကို ထွန်ရာအခါ၌၊ “ဣမသ္မိ ခေတ္တေ-သည်၊ သမ္ပန္နေ-ပြည့်စုံလသော်၊ သလာက-ဘတ္တာဒိနိ-တို့ကို၊ ဒဿာမိ-အံ့၊” ကုတိ-သို့၊ စိန္တေတွာ-၍၊ သဿေ-သည်၊ နိ-ပုန္နေဝိ-ပြီးစီးပါသော်လည်း၊ မစ္ဆေရံ-သည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ-၍၊ စာဂစိတ္တံ-စွန့်ကြဲတတ်သောစိတ်ကို၊ ဝါ-စွန့်ကြဲကြောင်းစိတ်ကို၊ နိဝါရေတိ-တားမြစ်၏။ သော-သည်၊ မစ္ဆေရဝသေန-နှမြောဝန်တိုခြင်း၏အစွမ်းဖြင့်၊ စာဂစိတ္တေ-သည်၊ အဝိဇ္ဇဟန္တေ-မစည်ပင်လသော်၊ မနုဿသမ္ပတ္တိ-လူစည်းစိမ်လည်းကောင်း၊ ဒေဝသမ္ပတ္တိ-နတ်စည်းစိမ်လည်းကောင်း၊ နိဗ္ဗာနသမ္ပတ္တိ-နိဗ္ဗာန်စည်းစိမ်လည်းကောင်း၊ (နိဗ္ဗာန်ချမ်းသာလည်းကောင်း)၊ ကုတိ-သို့၊ တိဿောပိ-ကုန်သော၊ သမ္ပတ္တိယော-တို့ကို၊ န လဘတိ-မရ၊ တေန-ကြောင့်၊ “မစ္ဆေရံ ဒေတော မလ”န္တိ-၍၊ ဝုတ္တံ။ သေသေ-သုပိ-ကြွင်းသော ပုဒ်တို့၌လည်း၊ ဧသေဝ နယော-ဤနည်းပင်တည်း၊ ပါပကာဓမ္မာတိ-ကား၊ ပန-အဖို့တစ်ပါးကား၊ အကုသလဓမ္မာ-တို့သည်၊ ဣဓေလောကေ စ-၌လည်းကောင်း၊ ပရလောကေ စ-၌လည်းကောင်း၊ မလမေဝ-သာတည်း။

တတောတိ-ကား၊ ဟေဋ္ဌာ-၌၊ ဝုတ္တမလတော-ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော အညစ်အကြေးထက်။ မလတရန္တိ-ကား၊ ဝေါ-တို့အား၊ အတိရေကမလံ-လွန်ကဲသော အညစ်ကြေးကို၊ ကထေမိ-အံ့၊ ကုတိ အတ္ထော-နက်။ အဝိဇ္ဇာတိ-ကား၊ အဋ္ဌ-ဝတ္ထုကံ-စပါးသော အကြောင်းရှိသော၊ [ဓမ္မဘာ-၃၊ ၅၄၈၈။] အညာဏမေဝ-မသိခြင်းသည်ပင်၊ ပရမံ-လွန်ကဲသော၊ မလံ-တည်း။ ပဟန္တာနာတိ-ကား၊ ဘိက္ခဝေ-တို့၊ တုမှေ-တို့သည်၊ ဧတံ မလံ-ဤအဝိဇ္ဇာတည်းဟူသော အညစ်အကြေးကို၊ ဇဟိတွာ-၍၊ နိမ္မလာ-အညစ်အကြေးမရှိသူတို့သည်၊ ဟောထ-

ကုန်လော၊ ကုတိ အတ္ထော။ ဒေသနာဝသာနေ-၌၊ ဗဟု-တို့သည်၊ သောတာ-
ပတ္တိဖလာဒိနိ-တို့သို့၊ ပါပုဏိသု-ကုန်ပြီ၊ ကုတိ-အညတရကုလပုတ္တဝတ္ထုပြီးပြီ။

အညတရကုလပုတ္တဝတ္ထုဘာသာသနိကာ ပြီးပြီ။

၆-စူဠသာရိဝတ္ထုဘာသာသနိကာ

သုဇိဝန္တိ ကုမံ ဓမ္မဒေသနံ သတ္တာ ဇေတဝနေ ဝိဟရန္တော စူဠသာရိံ နာမ
စူဠသာရိမည်သော၊ သာရိပုတ္တတ္ထေရဿ-၏။ သဒ္ဓိဝိဟာရိကံ-အတူနေတပည့်
ကို၊ အာရဗ္ဗ ကထေသိ။ ကိရ-ချဲ့၊ သော-သည်၊ ဧကဒိဝသေ-၌၊ ဝေဇ္ဇကမ္ပ-
ဆေးကုမူကို၊ ကတွာ၊ ပဏီတဘောဇနံ-မွန်မြတ်သော ဘောဇဉ်ကို၊ လဘိတွာ-
၍၊ အာဒါယ-၍၊ နိက္ခမန္တော-သော်၊ အန္တရာမဂ္ဂေ-၌၊ ထေရံ-ကို၊ ဒိသွာ၊ “ဘန္တေ-
ရား၊ ကုဒံ-ဤဘောဇဉ်ကို၊ မယာ၊ ဝေဇ္ဇကမ္ပ-ကို၊ ကတွာ၊ လဒ္ဓံ-ပြီ၊ တုမေ-တို့
သည်၊ အညတ္ထ-အခြားသောအရပ်၌၊ ဧဝရူပံ-သော၊ ဘောဇနံ-ကို၊ န လဘိ-
ဿထ-ရလိမ့်မည်မဟုတ်၊ ကုမံ-ဤဘောဇဉ်ကို၊ ဘုဉ္ဇထ-ဘုဉ်းပေးတော်မူပါ
ကုန်၊ အဟံ၊ တေ-ဖို့ ဝါ-အတွက်၊ ဝေဇ္ဇကမ္ပ-ကို၊ ကတွာ၊ နိစ္စကာလံ-လုံး၊ ဧဝရူပံ-
သော၊ အာဟာရံ-ကို၊ အာဟရိဿာမိ-မည်၊” ကုတိ-သို့၊ အာဟ၊ ထေရော-
သည်၊ တဿ-၏၊ ဝစနံ-ကို၊ သုတွာ-၍၊ တုဏှိဘူတောဝ-သာ၊ ပက္ကာမိ-ပြီ၊
ဘိက္ခူ-တို့သည်၊ ဝိဟာရံ-သို့၊ ဂန္ဓာ၊ သတ္ထု-အား၊ တမတ္ထံ-ကို၊ အာရောစေသုံ-
ကုန်ပြီ၊ သတ္တာ၊ “ဘိက္ခဝေ-တို့၊ အဟိရိကော နာမ-အရှက်အကြောက်မရှိ
သူမည်သည်၊ ပဂဗ္ဘော-ကိုယ်နှုတ်စိတ်အားဖြင့် ကြမ်းကြုတ်သည်၊ ကာကသဒိ-
သော-ကိုးနှင့်တူသည်၊ ဟုတွာ၊ ဧကဝိသတိဝိဓာယ-၂၁ပါးသောအပြားရှိသော၊
အနေသနာယ-မအပ်သောရှာမီးခြင်း၌၊ ဌတွာ၊ သုခံ-စွာ၊ ဇီဝတိ-အသက်မွေး
ရ၏၊ ပန-ဗျတိရိက်ကား၊ ဟိရိဩတ္တပ္ပသမ္ပန္နော-အရှက်အကြောက်နှင့် ပြည့်စုံ
သူသည်ကား၊ ဒုက္ခံ-စွာ၊ ဇီဝတိ-၏၊” ကုတိ-သို့၊ ဝတွာ၊ ကုမာ ဂါထာ-တို့ကို၊
အဘာသိ၊ (ကိ)၊ “သုဇိဝံ၊ ပေ၊ ပဿတာ”တိ-၍၊ (အဘာသိ)။

**သုဇိဝံ အဟိရိကေန၊ ကာကသုရေန ဓံသိနာ၊
ပက္ခန္ဓိနာ ပဂဗ္ဘေန၊ သံကိလိဋ္ဌေန ဇီဝိတံ။**

ကာကသူရေန-ရဲတင်းသောကျီးနှင့် တူသော၊ ခံသိနာ-သူတစ်ပါးတို့၏ ဂုဏ်ကို ဖျက်ဆီးတတ်သော၊ ပက္ခန္ဓိနာ-သူ့အပြုပင်၊ ကိုယ်ပြုထင်အောင်၊ ပြေးဝင်ဟန်ဆောင်လေ့ရှိသော၊ ပဂဗ္ဘေန-ကိုယ်ကြမ်းနှုတ်ကြမ်း၊ စိတ်သော့သွမ်းလျက်၊ ဟောရမ်းဆိုးယုတ်၊ ကြမ်းကြုတ်သော၊ အဟိရိကေန-အရှက်အကြောက်မရှိသောပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ သုဇိဝံ-လွယ်ကူသော အသက်မွေးခြင်းရှိသည်၊ ဝါ-ချမ်းသာလွယ်ကူစွာ အသက်မွေးခြင်းသည်၊ (ဟောတိ-၏။) သံကိလိဋ္ဌေန-ညစ်နွမ်းသည်၊ (ဟုတွာ-၍။) ဇီဝိတံ-အသက်မွေးခြင်းသည်၊ (ဟောတိ-၏။)

ဟိရိမတာ စ ဒုဇ္ဇိဝံ၊ နိစ္စံ သုစိဂဝေသိနာ၊

အလီနေနာပွဂဗ္ဘေန၊ သုဒ္ဓါဇီဝေန ပဿတာ။

စ-သုက္ကပက္ခကာ၊ နိစ္စံ-အမြဲ၊ သုစိဂဝေသိနာ-စင်ကြယ်သော ကာယကံစသည်ကို ရှာမှီးလေ့ရှိသော၊ အလီနေန-အသက်မွေးမှုဝယ် မငြိတွယ်သော၊ အပွဂဗ္ဘေန-ကိုယ်ကြမ်းနှုတ်ကြမ်း၊ စိတ်သော့သွမ်းလျက်၊ ဟောရမ်းဆိုးယုတ်၊ မကြမ်းကြုတ်သော၊ သုဒ္ဓါဇီဝေန-စင်ကြယ်သော အသက်မွေးမှုရှိသော၊ ပဿတာ-စင်ကြယ်သော အသက်မွေးမှုကို အနှစ်ဟု ရှုသော၊ ဟိရိမတာ-အရှက်အကြောက်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဒုဇ္ဇိဝံ-ဆင်းရဲခေါင်းပါးသော အသက်မွေးရခြင်းရှိသည်၊ ဝါ-ဆင်းရဲစွာ အသက်မွေးရခြင်းသည်၊ ဝါ-ခေါင်းပါးစွာ အသက်မွေးအပ်သည်၊ (ဟောတိ-၏။)

တတ္ထ-တို့၌၊ အဟိရိကေနာတိ-ကား၊ ဆိန္ဒဟိရောတ္တပ္ပကေန-ပြတ်သော

အဟိရိကေန။ ။ “ဆိန္ဒဟိရောတ္တပ္ပကေန”ဟု ဖွင့်သဖြင့် ဧကဒေသုပစာရ၊ ဥပလက္ခဏနည်းအရ ဟိရိဖြင့် ဩတ္တပ္ပကိုပါ ယူရသည်၊ (ဣတိ-၄-၂၉၄)၊ သို့မဟုတ် “ဟိရိ စ+ဩတ္တပ္ပ ဟိရိ (ဝိရူပေကသေသံ)”ဟု ပြုပါ၊ ထိုနောင် “နတ္ထိ+ဟိရိ ယဿာတိ အဟိရိကော၊ ကကား သမာသန္တတည်း(သုတ္တနိံ-၄-၁၊ ၁၆၃၊ သာရတ္ထ-၃၊ ၂၄၀)၊ (တစ်နည်း) န ဟိရိယတိတိ အဟိရိ၊ (န+ဟိရိ အဟိရိ)၊ အဟိရိ ဧဝ အဟိရိကော၊ (အံဋီ-၂၊ ၅၊ ပဒီ-၁၂၅)”ဟု ဆက်ပါ။

ဆက်ဦးအံ့-“ဧဝရူပေန အဟိရိကေန သုဇိဝန္တိ အတ္ထော”ဟူသော အဖွင့်အရ “ကာကသူရေန”စသည်ကား “အဟိရိကေန”၏ ဝိသေသန၊ “အဟိရိကေန”ကား “သုဇိဝံ”၏ ကတ္တားဟု ယူ၍ ပေးခဲ့သည်၊ (တစ်နည်း) “အဟိရိကေန”ကို ပကတိ

ဟိရိဩတ္တပ္ပရှိသူသည်။ ဟိ-ချဲ့၊ ဧဝရူပေန-ဤသို့သဘောရှိသူသည်။ အမာတရ-မေဝ-အမေမဟုတ်သူကိုပင်၊ “မေ-၏၊ မာတာ-တည်း” က္ကတိ-ဤသို့၊ (ဝတ္တာ စ-ပြောဆို၍လည်းကောင်း၊) အပိတာဒယော ဧဝ-အဖေမဟုတ်သူအစရှိသူတို့ကိုပင်၊ “မေ-၏၊ ပိတာ-တည်း” က္ကတိအာဒိနာ-ဤသို့အစရှိသော၊ နယေန-ဖြင့်၊ ဝတ္တာ စ-၍လည်းကောင်း၊ ဧကဝိသတိဝိဓာယ- ၂၁ပါးအပြားရှိသော၊ အနေသနာယ-အနေသန၌၊ [ဓမ္မဘာ-၃၊ ၂၀၈] ပတိဋ္ဌာယ-၍၊ **သုခေန-ချမ်းသာလွယ်ကူသဖြင့်၊ ဇီဝိတုံ-ငှာ၊ သက္ကာ-၏။**

ကတ္တား၊ “ကာကသူရေန . . . ပဂဗ္ဘေန” တို့ကို ဝိကတိကတ္တားဟု ယူ၍ “အဟိရိကေန-ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ကာကသူရေန-သည်၊ ဓံသိနာ-သည်၊ ပက္ခန္နိနာ-သည်၊ ပဂဗ္ဘေန-သည်၊ (ဟုတွာ)၊ သုဇီဝံ-သည်၊ ဟောတိ”ဟု ပေးပါ။

တစ်နည်း။ ။ “ကာကသူရေန ၊ပေ၊ ပဂဗ္ဘေန” တို့ကို “သုဇီဝံ၊ သံကိလိဋ္ဌေန ဇီဝိတံ” တို့၏ ဟိတ်ယူ၍ ဇီဝိတံ၏ စပ်ပုဒ်ကို “ဇီဝန္တေန” ဟုထည့်ကာ “အဟိရိကေန-အရှက်မရှိသော ရဟန်းသည်၊ ကာကသူရေန-ရဲတင်းသောကျီးနှင့်တူသဖြင့်လည်းကောင်း၊ ၊ပေ၊ ပဂဗ္ဘေန-ကြမ်းကြုတ်သဖြင့်လည်းကောင်း၊ သံကိလိဋ္ဌေန-ညစ်နွမ်းသည် ဖြစ်၍၊ ဇီဝိတံ-အသက်မွေးခြင်းကို၊ ဝါ-ဖြင့်၊ (ဇီဝန္တေန-အသက်မွေးလျက်၊) သုဇီဝံ-လွယ်ကူစွာ အသက်မွေးရ၏”ဟုလည်း ပေးကြ၏၊ အဖွင့်နှင့် မညီပါ။

တစ်နည်း။ ။ “ကာကသူရေန ၊ပေ၊ သံကိလိဋ္ဌေန” တို့ကို ဇီဝိတံ၏ ဝိသေသနယူ၍ ဇီဝိတံ၏ စပ်ပုဒ်ကို “ကတ္တာ”ဟုထည့်ကာ “အဟိရိကေန-သည်၊ ကာကသူရေန-သဖြင့်လည်းကောင်း၊ ၊ပေ၊ ပဂဗ္ဘေန-ကောင်း၊ သံကိလိဋ္ဌေန-ညစ်နွမ်းသော အကျင့်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဇီဝိတံ-အသက်မွေးခြင်းကို၊ (ကတ္တာ-၍၊) သုဇီဝံ-၏”ဟုလည်း ပေးကြ၏၊ အဖွင့်နှင့် မညီပါ။

သုခေန ဇီဝိတုံ သက္ကာ။ ။ “သုခေန ဇီဝိတုံ သက္ကာ”ဖြင့် “သုခေန ဇီဝိယတေတိ သုဇီဝံ”ဟု ကမ္မသာဓိပြုရကြောင်းကို ပြသည်။ နောက်ဂါထာ “ဒုဇ္ဈိံ”၏အဖွင့်၌ “လူခံ ဇီဝိကံ ဇီဝိတံ”ဟူသော အဖွင့်ကို ထောက်၍ ဇီဝဓာတ်သည် သကမ္မကဓာတ်ဖြစ်နိုင်ရကား “သုဇီဝံ”၏ ကံပုဒ်ထည့်လိုမှု “ဇီဝိတံ”ဟု ထည့်၍ “အဟိရိကေန-သည်၊ (ဇီဝိတံ-အသက်ကို၊) သုဇီဝံ-ချမ်းသာလွယ်ကူသဖြင့် မွေးအပ်သည်၊ ဝါ-မွေးရလွယ်ကူသည်၊ (ဟောတိ)”ဟု ပေး၊ “သံကိလိဋ္ဌေန ဇီဝိတံ”၏အဖွင့်ဖြစ်သော “သံကိလိဋ္ဌေန ဟုတွာ ဇီဝိတံ နာမ ဟောတိ”ဟူသော အဖွင့်နှင့် နောက်ဂါထာဖွင့်၌ “ဒုဇ္ဈိံ ဟောတိ”ဟု

ကာကသူရေနာတိ-ကား၊ သူရကာကသဒိသေန-ရဲရင့်သောကျီးနှင့် တူသော။
ဟိ-ချဲ့၊ သူရကာကော-ရဲတင်းသောကျီးသည်၊ ကုလဃရေသု-အမျိုးအိမ်တို့၌၊
ယာဂုအာဒိနိ-တို့ကို၊ ဂဏိတုကာမော-ယူလိုသည်၊ (ဟုတွာ)၊ ဘိတ္တိအာဒိသု-
နံရံအစရှိသည်တို့၌၊ နိသီဒိတွာ-နား၍၊ အတ္တနော-ကို၊ ဩလောကနဘာဝံ-

ဖွင့်ပုံကို ကြည့်၍ “သုဇိဝံ”၏ စပ်ပုဒ်ကို “ဟောတိ”ဟု ထည့်ပါ။ ဂါထာနိဿယ၌
“သုန္ဓရော သုကရော ဝါ ဇီဝေါ ယဿာတိ သုဇိဝံ(ဓမ္မဋီ-၃၃၃)”ဟူသော ဝိဂြိုဟ်အတိုင်း
ရှေ့နည်းကို ပေးသည်၊(တစ်နည်း) “သံကိလိဋ္ဌေန ဇီဝိတံ”ကို ကြည့်၍ “သုခေန+ဇီဝနံ
သုဇိဝံ”ဟု ဘာဝသာနေကြံ၍ နောက်နည်းပေးသည်။

ကာကသူရေန။ ။ကာယတိ သဒ္ဓိံ ကရောတီတိ ကာကော၊(မောဂ်-၇၊ ၁၄)၊ သုရ-
ယတိ(သူရယတိ)တိ သူရော၊ [သုရ+အ၊ သု၌ ဒီဃပြု၊-ဓာန်ဋီ-၃၈၀၊ ဓာတွတ္ထအလို
သူရဓာတိ၊] (တစ်နည်း) သူရတ္ထံ ပဿတီတိ သူရော၊ [သူ+ရဂ်၊-မောဂ်-၇၊ ၁၄၃၊]
မဟာနိံ၊ ၄-၂၄၉၌ “သုဌ+ဥရော သူရော၊ ဝိဿဋ္ဌဥရော(စွန့်လွှတ်အပ်သောရင်ရှိသူ)
နိန္နဥရော (ချိုင့်သောရင်ရှိသူ)”ဟု ဖွင့်၏။ “ဥရော+အဿ အတ္ထိတိ ဥရော၊ သုဌ+
ဥရော သူရော၊ သုဌ+ဥရော ယဿာတိ ဝါ သူရော(ကောင်းသောရင်ရှိသူ)”ဟုပြု၊
ရင်ချိုင့်ခြင်းသည် သူမြတ်တို့၏ အမှတ်လက္ခဏာတစ်ခုဖြစ်ရကား “နိန္နဥရော”ဟု
ဖွင့်သည်၊ မိုးထိမဟာနိံ၊ နိ-၃၇၄၌ “သူရော-ညွတ်သော ရင်ရှိသော သူရဲကောင်း”ဟု
ပေး၏။ ထိုနောင် “သူရကာကသဒိသေန”ဟု ဖွင့်ပုံကို ရှု၍ “ကာကော စ+သော+
သူရော စာတိ ကာကသူရော၊ (ဝိသေသနပရပဒ)၊ ကာကသူရော ဝိယာတိ ကာက-
သူရော၊ [ကာကသူရ+ဏ၊]”ဟုပြု။ (ပါမြန်ဓာန်)

ဓမ္မဋီ-၃၃၀။ ။ထို၌ “ကာတိသဒ္ဓိံ ကာတိ ရဝတီတိ ကာကော၊[ကာ+က၊] မနုဿာနံ
ဘောဇနဘာဇနာဒိသု ဝစ္စံ ကရောတိ ဆဉ္ဇေတီတိ ဝါ ကာကော၊ [ကရ+ဏ၊ ရကို
ကပြု၊] သူရတိ အဘိတဘာဝံ အဘယာကာရံ ကရောတိ၊ သူရတိ အဘိတဘာဝေန
အဘယာကာရေန ဝါ ဘဝတီတိ သူရော၊ ကာကဿ သူရော ဝိယ သူရော အဿာတိ
ကာကသူရော(ကျီး၏ ရဲတင်းခြင်းကဲ့သို့ ရဲတင်းခြင်းရှိသူ)”ဟု ပြု၏။ “ကာကသူရသူရ”
ဟု ဆိုလိုလျက် သူရတစ်ပုဒ်ချေ။

သဒ္ဓါကျမ်းအဆို။ ။သဒ္ဓါကျမ်းတို့၌ “ကာကော ဝိယ သူရော အယန္တိ ကာက-
သူရော-ကျီးကဲ့သို့ ရဲတင်းခြင်းရှိသူ(ရှု-၂၀၆)၊ ကာကော ဣဝ သူရော ကာကသူရော-
ကျီးကဲ့သို့ ရဲတင်းသူ(နိဒီ-၂၄၄)၊ ကာကတော+သူရော ကာကသူရော-ကျီးထက်ရဲ
တင်းသူ(နိတိသုတ္တ-၂၀၄)”ဟု ပြု၏။

ကြည့်နေသည်၏အဖြစ်ကို၊ ဥ တွာ-၍၊ အနောလောကေန္တော ဝိယ-မကြည့်သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ အညဝိဟိတကော ဝိယ-အခြားအာရုံ၌ ထားအပ်သော စိတ်ရှိသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ [ဓမ္မဘာ-၁, ၄၈၃၅] နိဒ္ဒါယန္တော ဝိယ စ-အိပ်ငိုက်နေသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ဟုတွာ-၍၊ မနုဿာနံ-တို့၏၊ ပမာဒံ-မေ့လျော့ခြင်းကို၊ သလ္လက္ခေတွာ-မှတ်သား၍၊ အနုပတိတွာ-ကျရောက်၍၊ ဝါ-ပျံ့ဆင်း၍၊ “သူ-သူ” တိ-သူသူဟူ၍၊ (ရှုရှုဟူ၍) ဝဒန္တေသုယေဝ-ဆိုကုန်စဉ်ပင်၊ ဘာဇနတော-အိုးခွက်မှ၊ မုခပူရံ-ပါးစပ်ကို ပြည့်စေလျက်၊ ဝါ-ပါးစပ်ပြည့်အောင်၊ [မုခဿ+ပူရော မုခပူရော-ဝိသုဒ္ဓိဋီ-၁, ၁၂၇] ဂဟေတွာ-၍၊ ပလာယတိ ယထာ-ပျံသွားသကဲ့သို့၊ ဧဝမေဝံ-သာလျှင်၊ အဟိရိကပုဂ္ဂလောပိ-အရှက်မရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်း၊ ဘိက္ခုဟိ-တို့နှင့်၊ သဒ္ဓိံ၊ ဂါမံ-သို့၊ ပဝိသိတွာ-၍၊ ယာဂုဘတ္တဋ္ဌာနာဒိနိ-ယာဂု၊ ဆွမ်းတို့၏ တည်ရှိရာအရပ်စသည်တို့ကို၊ ဝဝတ္ထပေတိ-ပိုင်းခြားမှတ်သားထား၏၊ တတ္ထ-ထိုအရပ်တို့၌၊ ဘိက္ခု-တို့သည်၊ ပိဏ္ဍာယ-ငှာ၊ စရိတွာ-၍၊ ယာပနမတ္တံ-မျှတရုံမျှကို၊ အာဒါယ-၍၊ အာသနသာလံ-ဆွမ်းစားဇရပ်သို့၊ ဂန္ဓာ-၍၊ ပစ္စ-ဝေက္ခန္ဓာ-ကုန်လျက်၊ ယာဂုံ-ကို၊ ပိဝိတွာ-၍၊ ကမ္မဋ္ဌာနံ-ကို၊ မနသိကရောန္တိ-နှလုံးသွင်းကုန်၏၊ သဇ္ဈာယန္တိ-ရွတ်အံ့ကုန်၏၊ အာသနသာလံ-ကို၊ သမ္ပန္နန္တိ-တံမြက်လှည်းကုန်၏၊ အယံ ပန-ဤအရှက်မရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်ကား၊ အ-ကတွာ-ကမ္မဋ္ဌာန်းနှလုံးသွင်းခြင်းစသည်ကို မပြုမူ၍၊ ဂါမာဘိမုခေါဝ-ရွာသို့ ရှေးရှုသည်သာ၊ ဟောတိ-၏။

ဟိ-မှန်၊ သော-သည်၊ ဘိက္ခုဟိ-တို့သည်၊ “ဣမံ-ဤရဟန်းကို၊ ပဿထ-ကုန်လော” ဣတိ-ဤသို့ပြော၍၊ ဩလောကိယမာနောပိ-ကြည့်အပ်ပါသော်လည်း၊ အနောလောကေန္တော ဝိယ-မကြည့်သူကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ အညဝိဟိ-တော ဝိယ-အခြားအာရုံ၌ ထားအပ်သော စိတ်ရှိသူကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ နိဒ္ဒါ-ယန္တော ဝိယ-အိပ်ငိုက်နေသူကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ဂဏ္ဍိကံ-အနားပတ်သီးကို၊ ပဋိမုပ္ပန္တော ဝိယ-တပ်နေသူကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ စီဝရံ-ကို၊ သံဝိဒဟန္တော ဝိယ-ပြုပြင်နေသူကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ဟုတွာ-၍၊ “မေ-၏၊ အသုကံ နာမ-သော၊ ကမ္မံ-သည်၊ အတ္ထိ-၏” ဣတိ-သို့ ဝဒန္တော-ပြောလျက်၊ အာသနာ-မှ၊ ဥဋ္ဌာယ-

၍၊ ဂါမံ-သို့၊ ပဝိသိတွာ-၍၊ ပါတောဝ-၌ပင်၊ ဝဝတ္ထပိတဂေဟေသု-မှတ်သားထားအပ်သော အိမ်တို့၌၊ အညတရံ-သော၊ ဂေဟံ-သို့၊ ဥပသင်္ကမိတွာ-၍၊ ယရမာနသကေသု-အိမ်နေသူလူတို့သည်၊ [ဓမ္မဘာ-၁၊ ၆၁၂၅] ထောက်-အနည်းငယ်၊ ကဝါဠိ-တံခါးရွက်ကို၊ ပိဓာယ-ပိတ်၍၊ ဒွါရေ-တံခါးအနီး၌၊ နိသီဒိတွာ-၍၊ ကန္တန္တေသုပိ-မြည်တမ်းနေကုန်သော်လည်း၊ ဧကေန-သော၊ ဟတ္ထေန-ဖြင့်၊ ကဝါဠိ-ကို၊ ပဏာမေတွာ-ညွတ်စေ၍၊ ဝါ-တွန်းဖွင့်၍၊ အန္တော-သို့၊ ပဝိသတိ-ဝင်၏၊ အထ-၌၊ နံ-ကို၊ ဒိသ္မာ၊ အကာမကာပိ-အလိုမရှိကုန်သော်လည်း၊ အာသနေ-၌၊ နိသီဒါပေတွာ-စေ၍၊ ယာဂုအာဒိသု-တို့တွင်၊ ယံ-အကြင်အရာသည်၊ အတ္ထိ၊ တံ-ကို၊ ဒေန္တိ-ကုန်၏၊ သော-သည်၊ ယာဝဒတ္ထံ-အလိုရှိသလောက်၊ ဘုဉ္ဇိတွာ-၍၊ အဝသေသံ-ကို၊ ပတ္တေန-ဖြင့်၊ အာဒါယ-၍၊ ပက္ကမတိ-ဖဲသွား၏၊ အယံ-သည်၊ ကာကသူရော နာမ-မည်၏၊ ဧဝရူပေန-သော၊ အဟိရိကေန-သည်၊ သုဇိဝံ-ချမ်းသာလွယ်ကူသဖြင့် အသက်မွေးအပ်သည်၊ (ဟောတိ)၊ ဣတိ အတ္ထော။

ဓံသိနာတိ-ကား၊ “အသုကတ္ထေရော နာမ-သည်၊ အပ္ပိစ္ဆော-နည်းသော အလိုရှိ၏၊ ဝါ-အလိုလောဘမရှိ” ဣတိအာဒိနိ-တို့ကို၊ ဝဒန္တေသု-ကုန်လသော်၊ “မယံ-တို့သည်၊ အပ္ပိစ္ဆာ-ကုန်သည်၊ န (ဟောမ) ကိံ-မဖြစ်ကုန်သလော?” ဣတိ-အာဒိဝစနေန-ဤသို့အစရှိသောစကားဖြင့်၊ ပရေသံ-တို့၏၊ ဂုဏဓံသနတာယ-ဂုဏ်ကို ဖျက်ဆီးတတ်သည်၏အဖြစ်ဖြင့်၊ ဓံသိနာ-ဖျက်ဆီးလေ့ရှိသော။ [“ပရေသံ ဂုဏဓံသနတာယ”ဖြင့် “ပရေသံ ဂုဏံ ဓံသေတိတိ ဓီသီ”ဟု ပြုရန် ပြသည်၊] တထာ-ရူပဿ-၏၊ ဝစနံ-ကို၊ သုတွာ-၍၊ “အယမ္ပိ-သည်လည်း၊ အပ္ပိစ္ဆတာဒိဂုဏေ-အပ္ပိစ္ဆတာအစရှိသောဂုဏ်၌၊ ယုတ္တော-ယှဉ်သူတည်း၊” ဣတိ-သို့၊ မညမာနာ-မှတ်ထင်ကုန်လျက်၊ မနုဿာ-တို့သည်၊ ဒါတဗ္ဗံ-ပေးလှူထိုက်ဟူ၍၊ မညန္တိ-မှတ်ထင်ကုန်၏၊ သော ပန-သည်ကား၊ တတော-မှ၊ ပဌာယ-၍၊ ဝိညုပုရိသာနံ-ပညာရှိယောက်ျားတို့၏၊ စိတ္တံ-ကို၊ အာရာဓေတုံ-ငှာ၊ အသက္ကောန္တော-မစွမ်းနိုင်လသော်၊ ဝါ-ကြောင့်၊ တမ္ဘာပိ လာဘာ-မှလည်း၊ ပရိဟာယတိ-ဆုတ်ယုတ်၏၊ ဧဝံ-သို့၊ ဓံသိပုဂ္ဂလော-သူတစ်ပါးတို့၏၊ ဂုဏ်ကို ဖျက်ဆီးတတ်သောပုဂ္ဂိုလ်

သည်။ အတ္တနောပိ-၏လည်းကောင်း၊ ပရဿပိ-၏လည်းကောင်း၊ လာဘံ-ကို၊ နာသေတိယေဝ-ပျက်စီးစေသည်သာ၊ ဝါ-ဖျက်ဆီးသည်သာ။

ပက္ခန္ဓိနာတိ-ကား၊ ပက္ခန္ဓစာရိနာ-ပြေးဝင်ဟန်ဆောင်လျက် ပြုကျင့်လေ့ရှိသော၊ ပရေသံ-တို့၏၊ ကိစ္စာနိပိ-တို့ကိုလည်း၊ အတ္တနော-၏၊ ကိစ္စာနိ ဝိယ-တို့ကိုကဲ့သို့ ဒဿေန္တော-လိုသည်၊ (ဟုတ္တာ)၊ ပါတောဝ-၌ပင်၊ ဘိက္ခုသု-တို့သည်၊ **စေတိယင်္ဂဏာဒီသု-**စေတီရင်ပြင်အစရှိသည်တို့၌၊ ဝတ္တံ-ကို၊ ကတ္တာ၊ ကမ္မဋ္ဌာန-မနသိကာရေန-ကမ္မဋ္ဌာန်းကို နှလုံးသွင်းခြင်းဖြင့်၊ ထောက်-ငယ်၊ နိသီဒိတ္တာ၊ ဥဋ္ဌာယ-၍၊ ဂါမံ-သို့ ပဝိသန္တေသု-ကုန်လသော်၊ မုခံ-ကို၊ ဓောဝိတ္တာ-ဆေးကြောသုတ်သင်၍၊ ဝါ-သစ်၍၊ ပဏ္ဍုကာသာဝပါရပနအက္ခိအဉ္စနသီသမက္ခနာဒီဟိ-ဖျော့တော့သော အရောင်အဆင်းရှိသော သင်္ကန်းကို ဝတ်ရုံခြင်း၊ မျက်စိကို

ပက္ခန္ဓိနာ။ ။ပက္ခန္ဓတိ သီလေနာတိ ပက္ခန္ဓိ၊ [ပက္ခန္ဓ+ဏိ၊ (တစ်နည်း) ပ+ခဒိ+ဏိ]၊ ပက္ခန္ဓဓာတ်သည် ဝေဂဂတိ(အဟုန်ဖြင့် သွားခြင်း-ပြေးဝင်ခြင်း)အနက်ကို ဟော၏။ ဝေဂဂတိဟူသော ဓာတ်နက်အလို ပက္ခန္ဓိအရအရ စေတီရင်ပြင်စသောဌာနသို့ ပျာယီးပျာယာပြေးသွားခြင်း(ပြေးသွားသောရဟန်း)ကိုသာ ရ၏။ သို့သော် ဤ၌ စေတီရင်ပြင်စသောဌာနသို့ ပျာယီးပျာယာ ပြေးသွား၍ အခြားရဟန်းတော်များ ပြုထားသည်ကို မိမိပြုသကဲ့သို့ ပြုဟန်ဆောင်ခြင်း(ပြုဟန်ဆောင်သောရဟန်း)ကို ယူပါ။ ထို့ကြောင့် “ပက္ခန္ဓစာရိနာ”ဟု ဖွင့်သည်၊ ပြုဟန်ဆောင်ပုံကို အကျယ်ပြလို၍ “ပရေသံ”စသည်ကို မိန့်သည်။

စေတိယင်္ဂဏာဒီသု။ ။“ဘူမိဘာဂေ ကိလေသေ စ၊ မလေ စာင်္ဂဏမုစ္စတေ (ဓာန်-၈၅၉)”ဟူသော အနက်တို့တွင် ဤ၌ အင်္ဂဏသဒ္ဒါသည် ဘူမိဘာဂအနက်ကို ဟော၏။ “အဉ္စတိ တတ္ထ ဌိတံ အတိသုန္ဓရတာယ အဘိဗျဇ္ဇေတီတိ အင်္ဂဏံ(သာရတ္ထ-၁, ၁၂၇)၊ စေတိယဿ+အင်္ဂဏံ စေတိယင်္ဂဏံ”ဟုပြု၊ **“စေတိယင်္ဂဏေတိ** ဂန္ဓပုပ္ဖ-ဒီဟိ ပူဇနဋ္ဌာနဘူတေ စေတိယဿ ဘူမိတလေ(သီဇီသစ်-၂, ၈)”ဟူသော အဖွင့်အလို နံသာပန်းစသည်တို့ဖြင့် ပူဇော်ရာဌာနဖြစ်သော စေတီ၏ မြေပြင်ကို “စေတိယင်္ဂဏံ”ဟု ခေါ်သည်၊ ယခုခေတ်စေတီတော်၏ ပန်းတင်ခုံခေါ် ဖိနပ်တော်နှင့် ပစ္စယံအကြားရှိ ဖောင်းခံထားသော အုတ်ခုံမြင့်ကို ဆိုလိုသည်၊ ဗိမ္ဗိသာရမင်း ခြေဖဝါးဓားခွဲခံရသည်မှာ ဤပန်းတင်ခုံပေါ်၌ ဖိနပ်စီးခဲ့သောကြောင့်ဟု ဆို၏၊(ဒီ. ၄-၁, ၁၂၆)၊ ဤနေရာ၌ ပန်းတင်ခုံ နေရာသာမက တံတိုင်းအကာအရံအတွင်းကို ယူရမည်။ (ပရိဘာ-၃၅)။

ဆေးခြယ်ခြင်း၊ ဦးခေါင်းကို ဆီလိမ်းခြင်းအစရှိသည်တို့ဖြင့်၊ အတ္တဘာဝ-ကို၊ မဏ္ဍေတွာ-တန်ဆာဆင်၍၊ သမ္ပဇ္ဇန္တော ဝိယ-တံမြက်လှည်းသကဲ့သို့၊ ဒွေတယော-၂ချက်၃ချက်ကုန်သော၊ သမ္ပဇ္ဇနိပဟာရေ-တံမြက်စည်းဖြင့် ခတ်ခြင်းတို့ကို၊ ဒတွာ-၍၊ ဒွါရကောဋ္ဌကာဘိမုခေါ-တံခါးမုခ်သို့ ရှေးရှုသည်၊ ဟောတိ-၏။ မနုဿာ-တို့သည်၊ ပါတောဝ-၌ပင်၊ “စေတိယံ-ကို၊ ဝန္တိဿာမ-ကုန်အံ၊ မာလာပူဇ်-ပန်းဖြင့် ပူဇော်မှုကို၊ ကရိဿာမ-ကုန်အံ၊” ကုတိ-ကြံ၍၊ အာဂတာ-လာကုန်သည်၊ (သမာနာ-ကုန်လသော်၊) တံ-ကို၊ ဒိသွာ-၍၊ “အယံ ဝိဟာရေ-သည်၊ ကုမံ ဒဟရံ-ကို၊ နိဿာယ-၍၊ ပဋိဇ္ဇဂ္ဂနံ-သုတ်သင်ရှင်းလင်းကိုခြင်းကို၊ လဘတိ-ရ၏။ ကုမံ-ကို၊ မာ ပမဇ္ဇိတ္ထ-မမေ့ကြန့်၊” ကုတိ-သို့၊ ဝတွာ၊ တဿ-အား၊ ဒါတဗ္ဗံ-ဟူ၍၊ မညန္တိ-ကုန်၏။ ဧဝရူပေန-သော၊ ပက္ခန္နိနာပိ-ပြေးဝင်ဟန် ဆောင်လေ့ရှိသောရဟန်းသည်၊ သုဇိဝံ-သည်၊ (ဟောတိ)။ **ပဂဗ္ဘနာတိ-ကား၊** ကာယပါဂဗ္ဘိယာဒိဟိ-ကိုယ်အားဖြင့် ရိုင်းစိုင်းကြမ်းကြုတ်သည်၏အဖြစ်အစ ရှိသည်တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတေန-ပြည့်စုံသောသူသည်။

ပဂဗ္ဘန။ ။ဂရတိ ထဒ္ဒဘာဝံ အမုဒုဘာဝံ ကရောတိတိ ဂဗ္ဘော၊ ဂရတိ ထဒ္ဒဘာဝေန အမုဒုဘာဝေန ဘဝတိတိ ဝါ ဂဗ္ဘော၊ [ဂရ+ဘ၊] ကာယစိတ္တမုဒုဘာဝံ ဂဘတိ အပနေတိတိ ဝါ ဂဗ္ဘော၊ [ဂဘ+ဘ၊] ဂဗ္ဘော ဧဝ ပဂဗ္ဘော(ဓမ္မဋီ-၃၃၀)၊ ကာယာဒိဟိ ပဂဗ္ဘတိတိ ပဂဗ္ဘော၊ [ပ+ဂဗ္ဘ(ကြူရ-ကြမ်းကြုတ်ခြင်းအနက်)+အ၊-ဓာတွတ္ထ၊] ပါစိယော-၅၅၈၌ “ဘုသံ ဂရတိ အညေ ဝိဇ္ဇေတိ အနေနာတိ ပဂဗ္ဘော”ဟု တတိယကွေရာဖြင့် ရှိ၍ ပဂဗ္ဗအရ မာနကို ယူ၏။

ပဂဗ္ဘဉာမျိုး။ ။ပဂဗ္ဘသည် ကာယပါဂဗ္ဘိယ(ကိုယ်အမှုအရာရိုင်းစိုင်းမှု၊) ဝစီပါဂဗ္ဘိယ (နှုတ်အမှုအရာရိုင်းစိုင်းမှု၊) မနောပါဂဗ္ဘိယ(စိတ်ထားရိုင်းစိုင်းမှု)ဟု ဉာမျိုးရှိ၏။ ထိုဉာမျိုးနှင့် ပြည့်စုံသူကို ပဂဗ္ဘ(ရိုင်းစိုင်းကြမ်းတမ်းသူ-မယဉ်ကျေးသူ)ဟု ဆိုရသည်။ ထို့ကြောင့် “ကာယပါဂဗ္ဘိယာဒိဟိ သမန္နာဂတေန”ဟု ဖွင့်သည်၊ အာဒိဖြင့် “ပဂဗ္ဘဿ+ဘာဝေါ ပါဂဗ္ဘိယံ၊ ကာယေန+ပါဂဗ္ဘိယံ ကာယပါဂဗ္ဘိယံ”ဟုပြု။(ပါစိယော-၅၅၈)

ထိုတွင် သံယုအလယ် ပရိသတ်အလယ်၌ ဒူးထောင်ပေါင်ကားထိုင်ခြင်း၊ ကြီးသူတို့ အား နေရာမပေးခြင်း၊ ငယ်သူတို့အား နေရာတားမြစ်ခြင်း၊ နေရာကောင်းအစား အသောက်ကောင်းရရန် ကြီးသူများရှေ့ကျော်တက်ခြင်း၊ ရွာအဝင် မထေရ်ကြီးတို့ရှေ့က ဝင်ခြင်း၊ ငယ်ရွယ်သူတို့နှင့် တို့လားဆိတ်လား ကစားခြင်းစသော အပြုအမူများ

သံကိလိဋ္ဌေန ဇီဝိတန္တိ-ကား၊ ဟိ-ခဲ။ ဧဝံ-သို့ ဇီဝိကံ-ကို၊ ကပေတော-၍၊ ဇီဝန္တေန-အသက်မွေးသော၊ ပုဂ္ဂလေန-သည်၊ သံကိလိဋ္ဌေန-ညစ်နွမ်းသည်၊ ဟုတ္တာ-၍၊ ဇီဝိတံ နာမ-အသက်မွေးခြင်းမည်သည်၊ ဟောတိ-၏၊ တံ-ထိုအသက်မွေးခြင်းသည်၊ ဒုဇ္ဈိဝိတံ (ဧဝ)-မကောင်းသော အသက်မွေးခြင်းသည်သာ၊ ပါပမေဝ-ယုတ်ညံ့သည်သာ၊ (ဟောတိ)၊ ဣတိ အတ္ထော။

ဟိရိမတာ စာတိ-ကား၊ ဟိရောတ္တပ္ပသမ္ပန္နေန-ဟိရိဩတ္တပ္ပနှင့် ပြည့်စုံသော၊ [ဟိရိ+အသ အတ္ထိတိ ဟိရိမာ၊ ဟိရိကို “အဟိရိကေန” အတိုင်း ဟိရိဖြင့် ဩတ္တပ္ပကိုပါ ယူရမည်။] ပုဂ္ဂလေန-သည်၊ ဒုဇ္ဈိဝံ-ခဲယဉ်းသဖြင့် အသက်မွေးရခြင်းရှိ၏။ ဟိ-မှန်၊ သော-သည်၊ အမာတာဒယောဝ-တို့ကိုပင်၊ “မေ-၏၊ မာတာ-တည်း” ဣတိအာဒိနိ-တို့ကို အဝတ္ထာ-မဆိုမူ၍၊ အဓမ္မိကေ-မတရားသော နည်းလမ်းဖြင့် ဖြစ်ပေါ်လာကုန်သော၊ [အဓမ္မေန+ဥပ္ပန္နာ အဓမ္မိကာ၊-ထေရ. ၄-၂၊ ၂၄၈] ပစ္စယေ-

သည် ကာယပါဂဗ္ဘိယ(ကိုယ်၏ ရိုင်းစိုင်းမှု၊ မယဉ်ကျေးမှု)တည်း၊ ထေရ်ကြီး၏ အခွင့်မရဘဲ တရားဟောခြင်း၊ မေးခွန်းမေးလျှင် မထေရ်ကြီးများကို ခွင့်မတောင်း၊ မပန်ကြားဘဲ ဖြေခြင်း၊ “ဟေ့ ဒကာမ! ဘာရှိသလဲ? ယာဂုလား? ဆွမ်းလား? မုန့်လား? လှူမလား? ဒီနေ့ စားရမလား? စသော ရဟန်းနှင့်မလျော်သော စကားမျိုးကို ပြောခြင်းစသော အပြောအဆိုများသည် ဝစီပါဂဗ္ဘိယ(နှုတ်အမူအရာရိုင်းစိုင်းမှု)တည်း၊ စိတ်၌ ကာမဝိတက်စသော မကောင်းသော အကြံကို ကြံခြင်းသည် မနောပါဂဗ္ဘိယ (စိတ်ထားရိုင်းစိုင်းမှု)တည်း။ (မဟာနိ-၁၇၅)

သံကိလိဋ္ဌေန ဇီဝိတံ။ ။“ဧဝံ ဇီဝိကံ ကပေတော ဇီဝန္တေန ဟိ ပုဂ္ဂလေန သံကိလိဋ္ဌေန ဟုတ္တာ ဇီဝိတံ နာမ ဟောတိ”ဟူသော အဖွင့်ကို ကြည့်၍ “သုဇီဝံ ၊ပေ၊ ပဂဗ္ဘေန”သည် တစ်ဝါကျ၊ “သံကိလိဋ္ဌေန ဇီဝိတံ”သည် တစ်ဝါကျဟု ယူပါ။ “အရုက် အကြောက်မရှိသူ၊ ရဲတင်းသူ၊ သူတစ်ပါးဂုဏ်ကို ဖျက်ဆီးသူ၊ အယောင်ဆောင်သူသည် အသက်မွေးရလွယ်ကူသည်၊ သို့သော် ထိုသို့သော အသက်မွေးမှုသည် ညစ်နွမ်းယုတ်ညံ့သော အသက်မွေးမှုဖြစ်သည်”ဟု ဆိုလိုသည်။ “သံကိလိဋ္ဌေန ဇီဝိတံ”ကို “ဒုဇ္ဈိဝိတံ ပါပမေဝ”ဟု ဖွင့်သည်။ “ညစ်နွမ်းသည်ဖြစ်၍ အသက်မွေးခြင်းဟူသည် မကောင်းသော အသက်မွေးမှု၊ ယုတ်ညံ့သောအသက်မွေးမှုပင်”ဟုလို၊ “သံကိလိဋ္ဌေန”သည် ဝိကတိကတ္တားတည်း၊ ပကတိကတ္တားကို “ဧဝံ ဇီဝိကံ ကပေတော ဇီဝန္တေန ပုဂ္ဂလေန”ဟု အဋ္ဌကထာ၌ ထည့်ဖွင့်သည်။

တို့ကို ဂူထံ ဝိယ-ကျင်ကြီးကိုကဲ့သို့ ဇိဂ္ဂစ္ဆန္တော-စက်ဆုတ်လသော်၊ ဓမ္မေန-တရားသဖြင့်၊ (မှန်ကန်သောနည်းလမ်းဖြင့်)၊ သမေန-မျှတသဖြင့်၊ (မျှတငြိမ်းအေးသောအကျင့်ဖြင့်)၊ [ဓမ္မဘာ-၃, ၁၃၈၊ ၅၈၂၅] ပရိယေသန္တော-ရှာမှီးလသော်၊ သပဒါနံ-အစဉ်အတိုင်း၊ ပိဏ္ဍာယ-ငှာ၊ စရိတွာ-၍၊ ဇီဝိကံ-ကို၊ ကပ္ပေန္တော-ပြုလသော်၊ လူခံ-ကြမ်းတမ်းခက်ခဲသော၊ ဝါ-ခေါင်းပါးစွာ၊ (ရှားပါးစွာ)၊ ဇီဝိကံ-အသက်မွေးမှုကို၊ ဝါ-အသက်မွေးခြင်းအားဖြင့်၊ ဇီဝတိ-အသက်မွေးရ၏၊ ဣတိ အတ္ထော။ သုစိဂဝေသိနာတိ-ကား၊ သုစိနိ-စင်ကြယ်ကုန်သော၊ ကာယကမ္မာဒိနိ-တို့ကို၊ ဂဝေသန္တေန-ရှာဖွေသော။ အလိနေနာတိ-ကား၊ ဇီဝိတဝုတ္တိ-အသက်မွေးခြင်းကို၊ အနုလိနေန-မကပ်ပြီသော။ သုဒ္ဓါဇီဝေန ပဿတာတိ-ကား၊ ဟိ-မှန်၊ ဧဝ-ရှုပေါ-သော၊ ပုဂ္ဂလော-သည်၊ သုဒ္ဓါဇီဝေါ နာမ-စင်ကြယ်သော အသက်မွေးခြင်းရှိသူသည်၊ ဟောတိ။ ဧဝံ-သို့၊ သုဒ္ဓါဇီဝေန-သန့်ရှင်းစင်ကြယ်သော အသက်မွေးခြင်းရှိသော၊ တမေဝ သုဒ္ဓါဇီဝံ-ထိုသန့်ရှင်းစင်ကြယ်သော အသက်မွေးခြင်းရှိသူ၏အဖြစ်ကို ဝါ-ထိုသန့်ရှင်းစင်ကြယ်သော အသက်မွေးခြင်းကို၊ သာရတော-အနှစ်အားဖြင့်၊ ဝါ-အနှစ်ဟူ၍၊ ပဿတာ-ရှုသော၊ တေန-ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ လူခံ-ဇီဝိတဝေသန-ကြမ်းတမ်းခက်ခဲသော အသက်မွေးခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်၊ ဝါ-ခေါင်းပါးစွာ အသက်မွေးခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်၊ ဒုဇ္ဈိဝံ-ကြမ်းတမ်းခက်ခဲသော အသက်မွေးခြင်းရှိသည်၊ ဝါ-ခေါင်းပါးစွာ အသက်မွေးအပ်သည်၊ ဟောတိ-၏၊ ဣတိ အတ္ထော။ ဒေသနာဝသာနေ-၌၊ ဗဟူ-တို့သည်၊ သောတာပတ္တိဖလာဒိနိ-တို့သို့၊ ပါပုဏိသု-ကုန်ပြီ၊ ဣတိ-စူဠသာရိဝတ္ထု ပြီးပြီ။

စူဠသာရိဝတ္ထုဘာသာသနိကာ ပြီးပြီ။

ဒုဇ္ဈိဝံ။ ။ဒုဥပသာရ၏ ဓာန်၁၁၆၉ဂါထာလာ အနက်တို့တွင် ကိစ္ဆ(ဒုက္ခ)အနက်ဟောဟု ယူပါ၊ ကိစ္ဆ(ဆင်းရဲခြင်း)ကို လူခံ(ကြမ်းတမ်းခက်ခဲ-ခေါင်းပါး)ဟု ဖွင့်သည်။ သို့မဟုတ် လူခံအနက်ဟောဟု ယူပါ၊ “ဒုက္ခော+ဇီဝေါ ယဿာတိ ဒုဇ္ဈိဝံ-ကြမ်းတမ်းခက်ခဲသော မွေးမြူခြင်းရှိသောအသက်၊ (တစ်နည်း) ဒုက္ခံ လူခံ+ဇီဝိယတေတိ ဒုဇ္ဈိဝံ-ဆင်းရဲကြမ်းတမ်းခေါင်းပါးစွာ မွေးမြူအပ်သောအသက်”ဟု ပြပါ။

၇-ပဉ္စဥပါသကဝတ္ထုဘာသာသီကော

ယော ပါဏန္တိ ဣမံ ဓမ္မဒေသနံ သတ္တာ ဇေတဝနေ ဝိဟရန္တော ပဉ္စ-
 ဟယောကံကုန်သော၊ ဥပါသကေ အာရပ္ပ ကထေသိ။ ဟိ-ချဲ့၊ တေသု-ထို၍
 ယောကံသော ဥပါသကာတို့တွင်၊ ဧကော-၁ယောက်သော ဥပါသကာသည်၊
 ပါဏာတိပါတာဝေရမဏိသိက္ခာပဒမေဝ-ပါဏာတိပါတာဝေရမဏိသိက္ခာပုဒ်
 ကိုသာ၊ ရက္ခတိ-၏။ ဣတရေ-အခြားသော ဥပါသကာတို့သည်၊ ဣတရာနိ-
 အခြားသော သိက္ခာပုဒ်တို့ကို (ရက္ခန္တိ-ကုန်၏)၊ တေ-တို့သည်၊ ဧကဒိဝသံ-၌၊
 “အဟံ-သည်၊ ဒုက္ကရံ-ခဲယဉ်းစွာ ပြုကျင့်အပ်သောသီလကို ကရောမိ-၏။ ဒုက္ကရံ-
 ကို၊ ရက္ခာမိ-၏။” ဣတိ-၍၊ ဝိဝါဒါပန္နာ-ဆန့်ကျင်ဘက်ပြောဆိုခြင်းသို့ ရောက်
 ကုန်သည်၊ (ဟုတွာ-၍)၊ သတ္တု-၏။ သန္တိကံ-သို့၊ ဂန္တာ-၍၊ ဝန္တိတွာ-၍၊ တမတ္တံ-
 ကို၊ အာရောစေသုံ-ကုန်ပြီ၊ သတ္တာ-သည်၊ တေသံ-တို့၏။ ကထံ-ကို၊ သုတွာ-
 ၍၊ ဧကသီလမ္ပိ-ကိုလည်း၊ ကနိဋ္ဌကံ-သေးငယ်သည်ကို၊ အကတွာ-၍၊ “သဗ္ဗာ-
 နေဝ-အလုံးစုံသော သီလတို့ကိုပင်၊ ဒုရက္ခာနိ-ခဲယဉ်းသဖြင့် စောင့်အပ်ကုန်၏။
 (စောင့်ဖို့ ခက်ခဲကုန်၏)။” ဣတိ-သို့၊ ဝတွာ၊ ဣမာ ဂါယာ-တို့ကို၊ အဘာသိ၊
 (ကို)၊ “ယော ပါဏမတိပါတေတိ၊ ပေ၊ ဒုက္ခာယ ရန္တယု”န္တိ-၍၊ (အဘာသိ)။

ယော ပါဏမတိပါတေတိ၊ မုသာဝါဒဉ္စ ဘာသတိ၊
လောကေ အဒိန္နမာဒိယတိ၊ ပရဒါရဉ္စ ဂစ္ဆတိ။

ယော (နရော)-အကြင်လူသည်၊ ပါဏံ-သတ္တဝါကို၊ ဝါ-ဇီဝိတိန္ဒြေကို၊ အတိ-
 ပါတေတိ-လျင်စွာကျစေ၏။ ဝါ-ဓားစသော လက်နက်တို့ဖြင့် လွှမ်းမိုး၍ ကျ
 စေ၏။ (သတ်၏)၊ မုသာဝါဒဉ္စ-မုသားစကားကိုလည်း၊ ဘာသတိ-ပြောဆို၏။
 လောကေ-သတ္တလောက၌၊ အဒိန္နံ-ပိုင်ရှင်မပေးအပ်သောဥစ္စာကို၊ အာဒိယတိ-
 ခိုးယူ၏။ ပရဒါရဉ္စ-သူတစ်ပါး၏ မယားကိုလည်း၊ ဂစ္ဆတိ-သွားရောက်လွန်ကျူး
 ၏။

သုရာမေရယပါနဉ္စ၊ ယော နရော အနုယုဂ္ဂတိ၊
ဣဓေဝ မေသော လောကသ္မိံ၊ မူလံ ခဏတိ အတ္တနော။

ယော နရော-အကြင်လူသည်၊ သုရာမေရယပါနဉ္စ-သေရည်အရက်

သောက်ခြင်းကိုလည်း၊ အနုယုဂ္ဂတိ-အဖန်ဖန်အားထုတ်၏။ ဧသော နရော-
ဤလူသည်၊ ဣမ လောကသို့ ဧဝ-ဤလောက၌ပင်၊ အတ္တနော-မိမိ၏၊ မူလံ-
ချမ်းသာဖြစ်ခြင်း၊ အမြစ်ရင်းကို၊ ခဏတိ-တူးဖြိုဖျက်ဆီး၏။

ဧဝံ ဘော ပုရိသ ဇာနာဟိ၊ ပါပဓမ္မာ အသညတာ၊

မာ တံ လောဘော အဓမ္မော စ၊ စိရံ ဒုက္ခာယ ရန္တယုံ။

ဘော ပုရိသ-သီလပျက်ပြား၊ အို. . ယောက်ျား၊ ပါပဓမ္မာ-ယုတ်မာသော
အကျင့်ရှိသူတို့သည်၊ အသညတာ-စောင့်စည်းအပ်သော ကိုယ်၊ နှုတ်၊ စိတ်မရှိ
ကုန်၊ ဝါ-ကိုယ်နှုတ်နှလုံး၊ မစောင့်သုံးကုန်၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ ဇာနာဟိ-သိလော၊
လောဘော-လောဘသည်လည်းကောင်း၊ အဓမ္မော စ-ဓမ္မမဟုတ်ငြား၊ ဒေါသ
တရားသည်လည်းကောင်း၊ တံ-သင့်ကို၊ စိရံ-ကြာမြင့်စွာသော ကာလပတ်လုံး၊
ဒုက္ခာယ-ငရဲဒုက္ခ၊ ရှုပ်သမျှထဲ၊ ဆင်းရဲခြင်းငှာ၊ မာ ရန္တယုံ-မမွေ့နှောက်ပါစေ
ကုန်နှင့်။

တတ္ထ-တို့၌၊ ယော ပါဏမတိပါတေတိတိ-ကား၊ ယော-အကြင်သူသည်၊

ပါဏမတိပါတေတိ။ ။ “အာယုမ္ပိ စ ဗလေ ပါဏော၊ သတ္တေ ဟဒယဂါမိလေ
(ဓာန်-၉၄၆)” ဟူသော ဂါထာလာ အနက်တို့တွင် ပါဏံအရ အာယု(အသက်)ဟု
ခေါ်သော ဇီဝိတိန္ဒြေကို ယူစေလို၍ “ဇီဝိတိန္ဒြယံ”ဟု ဖွင့်သည်။ “ပဏန္တိ (ပါဏန္တိ)
ဇီဝန္တိ သတ္တာ အနေနာတိ ပါဏော၊ [ပဏ+ဏ၊ ပ+အန+ယု၊-ဓာန်ဋီ-၉၃၊] အတ္တဘာဝံ
ပါလေတိတိ ပါဏော၊ [ပါ+ယု၊-ဂဠုန်-၃၅၊]”ဟု ပြုပါ။ ဆက်ဦးအံ့-ဇီဝိတိန္ဒြေသည်
ရုပ်ဇီဝိတိန္ဒြေ၊ နာမ်ဇီဝိတိန္ဒြေဟု ၂မျိုးရှိ၏။ ထိုတွင် ရုပ်ဇီဝိတိန္ဒြေနှင့်တကွ ကမ္မဇရုပ်
အစဉ်ချုပ်လျှင် ကမ္မဇရုပ်ဖြစ်သော ယဒယဝတ္ထုကို မှီ၍တည်နေသာ နာမ်ဇီဝိန္ဒြေ
အစဉ်လည်း ချုပ်ရတော့သည်။ (ဒီဋီ-၁၁၁)

အတိပါတေတိ။ ။ “အတိပါတေတိ”၌ အတိဥပသာရသည် အတိရေက(သီဃ)
အနက်၊ (တစ်နည်း) အဘိဘဝန(အတိက္ကမ္မ)အနက်ကို ဟော၏။ “ဥပစ္ဆိန္ဒတိ”ကား
“အတိပါတေတိ”၏ အဓိပ္ပာယ်တူအဖွင့်တည်း။ ထို့ကြောင့် “အတိပါတေတိ-လျင်စွာ
ကျစေ၏။ ဝါ-ဓားစသည်ဖြင့် လွှမ်းမိုး၍ ကျစေ၏။(သဒ္ဒတ္ထ)၊ ဝါ-ဖြတ်၏။(အဓိပ္ပာယ်တူ)၊
ဝါ-သတ်၏။(ဝေါဟာရတ္ထ)”ဟုပေးပါ။

သာဟတ္ထိကာဒိသု-သာဟတ္ထိကအစရှိကုန်သော၊ ဆသု-ကုန်သော၊ ပယော-
 ဂေသု-တို့တွင်၊ ဧကပယောဂေနာပိ-တစ်ခုသော ပယောဂဖြင့်လည်း၊ (အား
 ထုတ်ခြင်းဖြင့်လည်း၊) ပရဿ-၏၊ ဇီဝိတိန္ဒြိယံ-ကို၊ ဥပစ္ဆိန္ဒတိ-ဖြတ်၏။ **မုသာ-**
ဝါဒန္တိ ပရေသံ-သုတစ်ပါးတို့၏၊ အတ္ထဘဉ္ဇနကံ-အကျိုးကို ပျက်စီးစေတတ်
 သော၊ မုသာဝါဒဉ္ဇ-မုသားစကားကိုလည်း၊ ဘာသတိ-၏။

သာဟတ္ထိကာဒိသု။ ။သကော+ဟတ္ထော သဟတ္ထော၊ သဟတ္ထေန+နိဗ္ဗတ္တော
 သာဟတ္ထိကော-မိမိဥစ္စာဖြစ်သော လက်ကြောင့် ဖြစ်သောပယောဂ၊ ဟတ္ထအရ လက်
 သာမက လက်၊ခြေ၊လက်သီး၊ဒူးစသော ကိုယ်အင်္ဂါကြီးငယ်၊ ကိုယ်နှင့်စပ်သော လက်
 နက်ကို ဥပလက္ခဏနည်း၊ ဧကဒေသုပစာရအားဖြင့် ယူပါ၊(ကင်္ခါဒီသစ်-၂၁၂၊ ဝိနိစ္ဆယ
 ဒီ-၁၊ ၁၃၆)၊ အာဒိဖြင့် ပါဏာတိပါတ၏ ပယောဂငါးပါးတွင် ကြွင်းသော အာဏတ္ထိက-
 ပယောဂ၊ နိဿဂ္ဂိယပယောဂ၊ ထာဝရပယောဂ၊ ဝိဇ္ဇာမယပယောဂ၊ ဣဒ္ဓိမယ-
 ပယောဂတို့ကို ယူပါ။

ထိုတွင် ဒုတ်ဓားစသော လက်နက်ဖြင့် ကိုယ်ထိလက်ရောက် သတ်ပုတ်မှုသည်
 သာဟတ္ထိကပယောဂမည်၏၊ နှုတ်ဖြင့်ဖြစ်စေ၊ စာဖြင့်ဖြစ်စေ၊ အရိပ်နိမိတ်ပြု၍ဖြစ်စေ၊
 အသတ်ခိုင်းမှုသည် အာဏတ္ထိကပယောဂမည်၏၊ လေး၊သေနတ် စသည်ဖြင့် ပစ်ခတ်
 ၍ သတ်ဖြတ်မှုသည် နိဿဂ္ဂိယပယောဂမည်၏၊ အမြဲထာဝရတည်ရှိနိုင်သော သွားရာ
 လမ်းခရီး၌ သွားလာသမျှလူတွေ ကျသေအောင် တွင်းတူးထားမှု၊ ငြောင့်စသည်စိုက်
 ထားမှု၊ သတ်ဖြတ်ဖို့ ဓား၊လှံ၊သေနတ်စသော လက်နက်များကို လုပ်ကိုင်ထားမှုသည်
 ထာဝရပယောဂ မည်၏၊ အတတ်ပညာဖြင့် ပြုစားမှုသည် ဝိဇ္ဇာမယပယောဂမည်၏၊
 ကမ္မဇိဒ္ဓိ(ကံကြောင့်ဖြစ်သော တန်ခိုး)ဖြင့် သတ်ဖြတ်မှုသည် ဣဒ္ဓိမယပယောဂမည်၏။
 (ဝိ. ၄-၂၊ ၃၉)

မုသာဝါဒံ။ ။ကမ္မပထမြောက်သော မုသာဝါဒကို ယူစေလို၍ “အတ္ထဘဉ္ဇနကံ”ဟု
 ဖွင့်သည်၊(သီဒီသစ်-၂၊ ၂၉၆)၊ ဝဒန္တိ ဧတာယာတိ ဝါဒေါ(ပြောဆိုကြောင်းစကား)၊
 မုသာ စ+သော ဝါဒေါ စာတိ မုသာဝါဒေါ-မဟုတ်မမှန်သောစကား-မုသားစကား၊
 (တစ်နည်း) ဝဒနံ ဝါဒေါ၊ မုသာဝါဒဿ+ဝါဒေါ မုသာဝါဒေါ-မုသားစကားကို ပြော
 ဆိုခြင်း၊ “မုသာဝါဒဝါဒ”ဟု ဆိုလိုလျက် ဝါဒတစ်ပုဒ်ချေ၊ (တစ်နည်း) ဝါဒပုဒ်ချင်း
 တူသဖြင့် သာမဉ္ဇနိဒ္ဒေသနည်းအရ တစ်ပုဒ်တည်းထားသည်၊(ပါတိဝဏ္ဏနာ-၅၂)၊
 (တစ်နည်း) ဝဒနံ ဘဏနံ ဝါဒေါ၊(ဝစီဝိညတ်)၊ မုသာ အဘူတဝတ္ထုဿ+ဝါဒေါ မုသာ-
 ဝါဒေါ-မဟုတ်မမှန်သော ဝတ္ထုကို ပြောဆိုခြင်း၊(ကင်္ခါမဟာဒီ-၃၊ ၂၇၀)၊ (တစ်နည်း)

လောကေ **အဒိန္နမာဒိယတိတိ**-ကား၊ ဣမသ္မိံ သတ္တလောကေ-ဤသတ္တလောက၌၊ **ထေယျာဝဟာရာဒိသု**-ထေယျာဝဟာရအစရှိသည်တို့တွင်၊ ဧကေနပိ-တစ်မျိုးလည်းဖြစ်သော၊ အဝဟာရေန-ခိုးခြင်းဖြင့်၊ ပရပရိဂ္ဂဟိတံ-သူတစ်ပါး

မုသာဝသေန+ဝဒနံ မုသာဝါဒေါ-မဟုတ်မမှန်သောအားဖြင့် ပြောဆိုခြင်း၊(ပါစိယော-၅၈၃)၊ ပထမနည်း၌ စိတ္တဇသဒ္ဓကို ရ၍ ဝါဒေါကို ဘာဝသာနေပြုသော နောက်နည်းများ၌ စိတ္တဇသဒ္ဓနှင့်တကွဖြစ်သော ဝစီဝိညတ်ကို ရ၏။ (ပါတိဝဏ္ဏနာ-၅၂)။

စေတနာယူလျှင်။ ။မုသာသင်္ခါတေန ကာယဝစီပယောဂေန၊ မုသာသင်္ခါတံ ဝါကာယဝစီပယောဂံ ဝဒတိ ဝိညာပေတိ၊ သမုဋ္ဌာပေတိ ဝါ ဧတေနာတိ မုသာဝါဒေါ-ချွတ်ယွင်း ဖောက်ပြန်၊ မမှန်သောစကားကို ပြောဆိုကြောင်းစေတနာ၊ (တစ်နည်း) မုသာ ဝတ္ထု ဝဒိယတိ ဝုစ္စတိ ဧတေနာတိ မုသာဝါဒေါ-မဟုတ်မမှန်သော ဝတ္ထုကို ဟုတ်မှန်သောအားဖြင့် ပြောဆိုကြောင်းစေတနာ၊ ဤသို့ပြုလျှင် မုသာဝါဒံအရ အကုသိုလ်စေတနာကို မုချအားဖြင့် ရ၏၊ အကြောင်းဖြစ်သော အကုသိုလ်စေတနာ၏ အမည်ကို အကျိုးဖြစ်သော မုသားစကား၌ တင်စား၍ အကျိုးဖြစ်သော မုသားစကားကို ကာရဏူပစာရအားဖြင့် ယူပါ။ (ဒီဇီ-၁၊ ၁၁၈၊ သီဇီသစ်-၁၊ ၃၃၅)

အဒိန္နံ။ ။အဒိန္နံအရ ဒန္တပေါဏသိက္ခာပုဒ်၌ လာသော အကပ်မခံအပ်သော စားသောက်ဖွယ်ကို မယူရ၊ သူတစ်ပါးတို့ သိမ်းပိုက်အပ်သော သူပိုင်ဥစ္စာကို ယူစေ၍ “ပရပရိဂ္ဂဟိတံ”ဟု ဖွင့်သည်၊(ဝိ. ၄-၁၊ ၂၆၁)၊ ဒါတဗ္ဗန္တိ ဒိန္နံ၊ န+ဒိန္နံ အဒိန္နံ၊ မပေးအပ်သော ဝတ္ထုဟူသည် ပေးအပ်သောဝတ္ထုမှ အခြားဝတ္ထုဖြစ်သောကြောင့် နသဒ္ဓါ အညအနက်ကို ဟော၏၊ (တစ်နည်း) ပေးခြင်းကြိယာမှ ကင်းသောကြောင့် ဝိရဟအနက်ကို ဟော၏၊ ပသဇူပဋိသေခ၊ ပရိယုဒါသပဋိသေခ၂မျိုးတွင် ပေးအပ်သောဝတ္ထုမှ အခြားဝတ္ထုကို ရသောကြောင့် ပရိယုဒါသပဋိသေခတည်း။ (ကင်္ခါမဟာဇီ-၁၊ ၁၃၊ ပါတိပဒတ္တ-၈၃)

ထေယျာဝဟာရာဒိသု။ ။ထေနေတိ စောရေတိတိ ထေနော၊ [ထေန+အာ-ဓာန်ဇီ-၅၂၂၊ ပါတိပဒတ္တ-၈၃၊] (တစ်နည်း) ဌာတိ ပဝတ္တတိတိ ထေနော၊ [ဌာ+န၊ ဌာကို ထေပြု-မောင်-၇၊ ၁၀၇၊ ပါတိပဒတ္တ-၂၅၈၊] ထေနဿ+ဘာဝေါ ထေယျံ-ခိုးသူ၏ ဖြစ်ကြောင်းအကုသိုလ်စိတ်၊ အဝဟာရဏံ အဝဟာရော၊ ထေယျေန+အဝဟာရော ထေယျာဝဟာရော-ခိုးသူ၏ဖြစ်ကြောင်းစိတ်ဖြင့် ခိုးယူခြင်း၊ ပုန်းလျှိုးကွယ်လျှိုးလုပ်၍ ညပိုင်း၌ဖြစ်စေ၊ နေပိုင်း၌ဖြစ်စေ သူတစ်ပါးအိမ်အဆက်အစပ်ကို ဖောက်ထွင်း၍

သိမ်းပိုက်အပ်သော ဥစ္စာကို အာဒိယတိ-ခိုးယူ၏။ **ပရဒါရဉ္စ ဂစ္ဆတိ**တိ-ကား၊ ပရဿ-၏။ **ရက္ခိတဂေါပိတေသု**-ကိုယ်ဖြင့် စောင့်ရှောက်အပ်၊ နှုတ်ဖြင့် လုံခြုံစေအပ်(စောင့်ရှောက်အပ်)ကုန်သော၊ ဝါ-ကိုယ်တိုင်စောင့်ရှောက်အပ်၊ သူတစ်ပါးတို့ လုံခြုံစေအပ်(စောင့်ရှောက်အပ်)ကုန်သော၊ **ဘဏ္ဍေသု**-မိန်းမဟူသော ဘဏ္ဍာတို့၌၊ အပရဇ္ဈန္တော-ပြစ်မှားလသော်၊ ဝါ-လျက်၊ **ဥပ္ပထစာရံ**-(သုဂတိ၊

ခိုးခြင်း၊ ချင့်တင်းစသည်ဖြင့် လှည့်စား၍ ခိုးခြင်း၊ ရွှေတုငွေတုဖြင့် လှည့်စား၍ ခိုးခြင်း၊ ဥပါယ်တစ်မျိုးမျိုးဖြင့် လှည့်စား၍ ခိုးခြင်းမျိုးတည်း၊ ခိုးခြင်း၂၅ပါးရှိရာ အာဒိဖြင့် ပသယှာဝဟာရ၊ ပရိကပ္ပါဝဟာရ၊ ပဋိစ္ဆန္တာဝဟာရ၊ ကုသာဝဟာရစသော ကျန်ခိုးခြင်း၂၄ပါးကို ယူပါ၊ အကျယ်ကို ဝိ. ၄-၁၊ ၂၆၄၊ ကဒါ. ၄-၁၁၇စသည်ရှု။

ပရဒါရဉ္စ ဂစ္ဆတိ။ ။သတ္တမိဝိဘတ် ဗဟုဝုဏ်မှ ဒုတိယာဇကဝုဏ်သို့ ပြန်နေသော ဝိဘတ္တိဝိပလ္လာသ၊ဝစနဝိပလ္လာသတည်း၊ အနက်ကို “ပရဒါရံ-သူတစ်ပါး၏ မယားတို့၌” ဟု သတ္တမိဗဟုဝုဏ်အနက်ပေးရသည်၊ ထို့ကြောင့် “ပရဿ ရက္ခိတဂေါပိတေသု ဘဏ္ဍေသု”ဟု ဖွင့်သည်၊(မဋီ-၂၊ ၂၄၇၊ “တိဝိမံ”၏ အဖွင့်ရှု)၊ ကံအနက်လည်း လျော်သောကြောင့် ဂါထာနိဿယ၌ ဝိဘတ်အရှိအတိုင်း ကံအနက်ပေးသည်၊ “ဒရိယန္တေ ဧတေနာတိ ဒါရော၊ [ဒရ+ဏာ-မောင်-၅၊ ၄၄၊ ရူ-၃၅၈]၊ ဒါရယန္တေ အနေနာတိ ဒါရော၊(ဓာန်ဋီ-၂၃၇)၊ ဒရတိ ဘိန္ဒတိ ကုလဝိဘာဂံ ဂစ္ဆတိ ဧတေန ဇနေနာတိ ဒါရော၊ (နိဒီ-၅၄၀)၊ သာမိကေန ဓရိယတေတိ ဒါရော၊ [ဓရ+ဏာ၊ ဓကို ဒပြု]၊ ပုရိသေန ဘောဂံ ဒီယတိတိ ဒါရော၊ [ဒါ+ရ]၊ ဒါ ကုစ္ဆိတာကာရေန ပုရိသေန ရမိယတိ ဧတ္တာတိ ဒါရော၊ [ဒါ+ရမု+ကွံ၊ ဒါသဒ္ဒါ၊ ကုစ္ဆိတ အနက်၊-နမတ္တာရဋီ-၂၁၊ ပရဿ+ဒါရော ပရဒါရော”ဟု ပြု။

ရက္ခိတဂေါပိတေသု ဘဏ္ဍေသု။ ။ကိုယ်ဖြင့် စောင့်ရှောက်အပ်သော မယားကို ရက္ခိတဘဏ္ဍာ၊ နှုတ်ဖြင့် လုံခြုံစေအပ်သော မယားကို ဂေါပိတဘဏ္ဍာ၊ (တစ်နည်း) ကိုယ်တိုင် စောင့်ရှောက်အပ်သောမယားကို ရက္ခိတဘဏ္ဍာ၊ သူတစ်ပါးတို့ လုံခြုံစေအပ် (စောင့်ရှောက်အပ်)သော မယားကို ဂေါပိတဘဏ္ဍာဟု အထူးမှတ်ပါ၊ ဘဏ္ဍာအရ မယားကို ယူပါ၊ “ရက္ခိယန္တေတိ ရက္ခိတာ၊ ဂေါပိယန္တေတိ ဂေါပိတာ၊ ရက္ခိတာ စ+ဂေါပိတာ စ ရက္ခိတဂေါပိတာ”ဟု ပြုပါ။ (ဇာဋီသစ်-၂၊ ၇၈၊ ၂၆၄)

ဥပ္ပထစာရံ။ ။န+ပထော ဥပ္ပထော၊ ဥနိပါတ် ပဋိသေဓအနက်၊(ဧဋီ၊ သူစိ)၊ (တစ်နည်း) ဝိပရိတော+ပထော ဥပ္ပထော၊ ဥနိပါတ် ဝိပရိတအနက်၊(နိဒီ-၂၃၉)၊

နိဗ္ဗာန်သို့ သွားသူ၏) လမ်းမဟုတ်သောအကျင့်ကို၊ စရတိ-၏။ **သုရာမေရယ-ပါနန္တိ**-ကား၊ ယဿ ကဿစိ-သော၊ သုရာယ စေဝ-သေရည်ကိုလည်းကောင်း၊ မေရယဿ စ-အရက်ကိုလည်းကောင်း၊ ပါနံ-သောက်ခြင်းကို။ အနုယုဇ္ဇတိတိ-ကား၊ သေဝတိ-၏။ ဗဟုလီကရေတိ-ကြိမ်ဖန်များစွာ ပြုလုပ်၏။ မူလံ ခဏတိ-တိ-ကား၊ ပန-အဖို့တစ်ပါးကား၊ ပရလောကော-တမလွန်လောကသည်၊ တိဌ-တု-တည်ပါစေဦး၊ (ထားလိုက်ပါဦး)၊ သော ပုဂ္ဂလော-သည်၊ ဣဓ လောက-သို့ယေဝ-၌သာလျှင်၊ ခေတ္တဝတ္ထုအာဒိနာ-လယ်ယာအစရှိသော၊ [စပါးမျိုးစိုက်ရာ မြေသည် ခေတ္တ၊ ပဲမျိုးစိုက်ရာမြေသည် ဝတ္ထု၊ (တစ်နည်း) စပါး၊ ပဲ၂မျိုးလုံးစိုက်ရာ မြေသည် ခေတ္တ၊ စိုက်ပျိုးရန် ရည်မှန်း၍ မပြုပြင်မသုတ်သင်ရသေးသော မြေသည် ဝတ္ထု၊ (ဒိဌ-၁၊ ၇၆၊ သီဇီသစ်-၁၊ ၃၅၁)] ယေန မူလေန-အကြင်အရင်းအမြစ်ဖြင့်၊ ပတိဌပေယျ-ရပ်တည်စေနိုင်ရာ၏။ တမ္ပိ-ထိုအရင်းအမြစ်ကိုလည်း၊ အဌပေတွာ ဝါ-မတည်စေမှု၍သော်လည်းကောင်း၊ ဝိဿဇေတွာ ဝါ-စွန့်လွှတ်၍သော်လည်း

ဥပ္ပထော+စာရော ဥပ္ပထစာရော-သုဂတိ၊ နိဗ္ဗာန်သို့ သွားသူ၏ လမ်းမှန်မဟုတ်သော အကျင့်၊ ဝါ-ဖောက်ပြန်မှားယွင်းသော လမ်းဟူသောအကျင့်၊ ကာမေသုမိစ္ဆာစာရ အကျင့်ကို ယူပါ။ “ဂစ္ဆတိ-သွားရောက်ခြင်းဟူသည် ကာမေသုမိစ္ဆာစာရအကျင့်ကို ကျင့်ခြင်းပင်”ဟူလို။ [ဥပ္ပထောတိ သုဂတိဉ္စ နိဗ္ဗာနဉ္စ ဂစ္ဆန္တဿ အမဂ္ဂေါ၊ (သံ. ၄-၁၊ ၈၈)၊ အမဂ္ဂေါတိ န မဂ္ဂေါ အနုပါယော၊ (သံဇီ-၁၊ ၁၃၀)။]

သုရာမေရယပါနံ။ ။ “သုရာ စ+မေရယဉ္စ သုရာမေရယာနိ၊ ဝိယတေ ပါနံ၊ သုရာမေရယာနံ+ပါနံ သုရာမေရယပါနံ”ဟု ပြုစေလို၍ “ယဿ ကဿစိ သုရာယ စ၊ ပေ၊ ပါနံ”ဟု ဖွင့်သည်၊ (ကင်္ခါမဟာဠီ-၄၊ ၁၄၁-၂)၊ သူရေန နာမ ဝနစရကေန +ကတာ သုရာ၊ သူရတော အာ တေန ကတတ္ထေ ဒီယော စ ရသော (နီတိ-၈၀၀) သုတ်ဖြင့် သူရနောင် အာပစ္စည်းသက်၊ သူ၌ ရဿပြု၊ (တစ်နည်း) သူရေန+ပဌမံ ဒိဌာ သုရာ၊ [သူရ+ဏာ-ဇာ. ၄-၅၊ ၁၂၊ ကစ်ဘာ-၂၊ ၁၂၈]၊ (တစ်နည်း) အနိဌ-ဖလဒါယကတ္တံ သဝတီတိ သုရာ၊ [သု+ရက်၊-မောဂ်-၇၊ ၁၄၃]၊ (တစ်နည်း) သုဌ+ရာယန္တိ ဣမာယာတိ သုရာ၊ [သု+ရေ-သဒ္ဓေ+အာ-ကပ္ပဒ္ဒမ]၊ (တစ်နည်း) သုရေတီတိ သုရာ၊ (သုရ+အ)၊ (တစ်နည်း) သူရံ ဇေနတီတိ သုရာ၊ [သူရ+ဏာ-ကင်္ခါမဟာဠီ-၄၊ ၁၄၁-၂၊ ပါတိပဒတ္ထ-၂၄၅]၊ မဒံ+ဇေနတီတိ မေရယံ၊ မဒ+ဏျ၊ မ၌ အ၊ ကို ဇေ၊ ဒကို ရပြု၊ “မဒ+ဏေယျ”ဟု ခွဲသော ဓာန်ဋီ-၅၃၃အလို ဧကန္တံ ယတစ်လုံးကိုချေ။

ကောင်း၊ သုရံ-ကို၊ ပိဝန္တော-သော်၊ ဝါ-လျက်၊ အတ္တနော-၏၊ မူလံ-အရင်းအမြစ်ကို၊ ခဏတိ-တူးဖြူ၏၊ ဝါ-ဖျက်ဆီး၏၊ အနာထော-ကိုးကွယ်ရာမရှိသည်၊ ကပ-ဧကော-အထီးကျန်မဲ့ သူဆင်းရဲသည်၊ ဟုတ္တာ-၍၊ ဝိစရတိ-လှည့်လည်ရ၏။ **ဧဝံ ဘောတိ-ကား၊** ပဉ္စဒုဿီလျကမ္မကာရကံ-၅ပါးသော သီလမရှိသူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ အကုသိုလ်ကံကို ပြုလုပ်တတ်သော၊ ပုဂ္ဂလံ-ကို၊ အာလပတိ-ခေါ်၏။ **ပါပဓမ္မာတိ-ကား၊** လာမကဓမ္မာ-ယုတ်ညံ့သော တရားရှိသူတို့သည်။ အသညတာတိ-ကား၊ ကာယသညတာဒိရဟိတာ-ကိုယ်ဖြင့် စောင့်စည်းခြင်း အစရှိသည်တို့မှ ကင်းကုန်၏။ အစေတသာတိပိ-ဟူ၍လည်း၊ ပါဌော-ပါဌ်သည်၊ (ဟောတိ-၏။) အစိတ္တကာ-အကြောင်းအရာကို သိစွမ်းနိုင်သောစိတ်မရှိကုန်၊ ဝါ-စိတ်ကောင်းမရှိကုန်၊ [အစေတသာတိ ကာရဏဇာနသမထွေန္န စိတ္တေန ရဟိတံ (သံ. ၄-၁, ၂၆၅)] ကုတိ အတ္ထော။

ဘော ပုရိသ။ ။နီတိပဒနိ-၂, ၄၈၉၌ “ဘော ပုရိသ-သီလငါးမည်, မဆောက်တည်သော ဒုဿီလငါးယောက်တို့!”ဟု ဗဟုဝဏ်ပေး၏။ “ပုရိသ”ဟုဆိုလိုလျက် “ပဉ္စမံလဟု သဗ္ဗတ္ထ”နှင့်အညီ ဆန္ဒာနုရက္ခဏရသာပြုဟု ဆို၏။ **“ဧဝံ ဘောတိ. . . ပုဂ္ဂလံ အာလပတိ”**ဟု ဖွင့်သောကြောင့် ဇာတ်ကိုး၍ “ပုရိသ”ဟု ဧကဝဏ်ရှိသည်ဟုလည်း တစ်နည်းဆို၏။

ဘော၂မျိုး။ ။ဘောသည် နာမ်ပုဒ်, နိပါတ်ပုဒ်ဟု ၂မျိုးလုံးဖြစ်နိုင်၏။ နိပါတ်ယူလျှင် ဧကဝဏ်, ဗဟုဝဏ်၂မျိုးလုံးရသည်။ ရုပ်တွက်ဖွယ်မလိုဟု နီတိပဒ-၂၂၇ဆို၍ နိဒီ-၈၇၌ကား ဝဏ် အားလျော်စွာ အာလုပ်သိဝိဘတ်, ယောဝိဘတ်သက်, ချေဟု ဆို၏။

နာမ်ဘော။ ။နာမ်ပုဒ်ယူလျှင် ဝိဗော-၈၇နှင့် နီတိပဒနိ-၂, ၄၈၉တို့အလို ဧကဝဏ်, ဗဟုဝဏ် ၂မျိုးလုံးပင် ရသည်။ ဧကဝဏ်၌ ဘော ဂေ တုဖြင့် ဘဝန္တကို ဘောပြု။ အာလုပ်သိကိုချေ၊ ဗဟုဝဏ်ဖြစ်လျှင် ဘော ဂေ တု၌ တုသဒ္ဒါဖြင့် ဘဝန္တကို ဘောပြု။ ယပတော စ ယောနံ လောပေါ၌ စသဒ္ဒါဖြင့် အာလုပ်ယောချေ။(ဝိဗော-၅၇-၈၇၊ နီတိသုတ္တ-၁၀၀၊ နီတိပဒ-၂၂၇၊ နိဒီ-၈၇)

ပါပဓမ္မာ။ ။“လောဘော အဓမ္မော”ကို “ပါပဓမ္မာ”၏ သရုပ်, “ပါပဓမ္မာ”ကို “ရန္တယု”၏ ကတ္တားယူ၍ “ဘော ပုရိသ! ဧဝံ-သို့၊ ဇာနာဟိ-လော၊ လောဘော စ-သည်ကောင်း၊ ဝါ-သော်လည်းဖြစ်သော၊ အဓမ္မော စ-သည်ကောင်း၊ ဝါ-သော်လည်း ဖြစ်သော၊ အသညတာ-ကုန်သော၊ ပါပဓမ္မာ-ယုတ်မာသော အကုသိုလ်တရားတို့သည်၊ တံ-ကို၊

လောဘော အဓမ္မော စာတိ-ကား၊ လောဘော စေဝ-သည်လည်းကောင်း၊
ဒေါသော စ-သည်လည်းကောင်း။ ဟိ-မှန်၊ ဧတံ ဥဘယမ္ပိ-ဤလောဘ၊ဒေါသ
၂မျိုးလုံးသည်လည်း၊ အကုသလမေဝ-သာတည်း။ စိရံ ဒုက္ခာယ **ရန္တယုန္တိ-**
ကား၊ စိရကာလံ-လုံး၊ နိရယဒုက္ခာဒီနံ-ငရဲဒုက္ခအစရှိသည်တို့၏၊ အတ္ထာယ-
ငှာ၊ တံ-သင့်ကို၊ ဧတေ ဓမ္မာ-ဤတရားတို့သည်၊ မာ ရန္တေန္တ မာ မထေန္တ-
မမွေ့နှောက် ပါစေကုန်နှင့်၊ ဣတိ အတ္ထော။ ဒေသနာဝသာနေ-၌၊ ပဉ္စ-ကုန်
သော၊ တေ ဥပါသကာ-တို့သည်၊ သောတာပတ္တိဖလေ-၌၊ ပတိဋ္ဌဟိသု၊
သမ္ပတ္တာနမ္ပိ-တို့အားလည်း၊ သာတ္ထိကာ-သော၊ ဓမ္မဒေသနာ-သည်၊ အဟော-
သိ-ပြီ၊ ဣတိ-ပဉ္စဥပါသကဝတ္ထု ပြီးပြီ။

ပဉ္စဥပါသကဝတ္ထုဘာသာသနိကာ ပြီးပြီ။

စိရံ-ပတ်လုံး၊ ဒုက္ခာယ-ငှာ၊ မာ ရန္တယု”ဟုလည်း ပေးကြ၏၊ ဤအလို “ပါပါ စ+တေ+
ဓမ္မာ စာတိ ပါပဓမ္မာ”ဟု ကမ္မဓာရည်းပြု၊ “ပါပဓမ္မာ”ပုဒ်က ယုတ်မာသော အကုသိုလ်
တရားတို့ကို ဟောနိုင်သော်လည်း “အသညတာ”ပုဒ်နှင့် တွဲလျှင် ပုဂ္ဂိုလ်ကိုသာ ရရိုးရှိ၏၊
ဤ “ပါပဓမ္မာ အသညတာ”ကို ဝိ-၁၊ ၁၁၆၊ ဣတိဝုတ် ၂၂၄တို့၌လည်း တွေ့ရ၏၊
ထိုတို့၌ ပုဂ္ဂိုလ်ကိုသာ ရ၏၊ ၎င်းနိဿယများနှင့် နီတိပဒနိ-၂၊ ၄၈၉၌ “ပါပေါ+ဓမ္မော
ယေသန္တိ ပါပဓမ္မာ”နှင့်အညီ ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသ်အနက်သာ ပေးကြသည်။

ရန္တယု” ။ရန္တ+ဏယ+ဉံ၊ “ရန္တ ပါကေ”ဟူသော ဓာတ်ကျမ်းအလို “ဒုက္ခာယ-
ငှာ၊ မာ ရန္တယု-မကြိုချက်ပါစေကုန်နှင့်(သဒ္ဒတ္ထ)၊ ဝါ-မမွေ့နှောက်ပါစေကုန်နှင့်၊ (အဓိ-
ပ္ပာယတ္ထ)”ဟု ပေးပါ၊ “ကာကံ သောကာယ ရန္တေဟိ(ဇာ-၁၊ ၁၈၊ ဇာ. ၄-၁၊ ၃၅၀)”၌
“ရန္တေဟိ”ဝယ် ဘူဝါဒိ ရန္တဓာတ်သည် ဓာတ်ကျမ်း၌ မပါသော တေမန(စိုခြင်း)အနက်
ဟောဟု ဇာဠိသစ်-၁၊ ၃၃၁၌ ဆို၏၊ ထိုနည်းတူ ဓာတ်တို့သည် အနက်များစွာ ဟော
နိုင်ရကား “မထေန္တ”ဟူသော အဖွင့်ကို ကြည့်၍ ဤ၌ ရန္တဓာတ်သည် မထွနအနက်
ဟောဟု ယူ၍ “မာ ရန္တယု-မမွေ့နှောက်ပါစေကုန်နှင့်”ဟု သဒ္ဒတ္ထပေးနိုင်သည်၊
“လောဘ၊ဒေါသက သင့်ကို ဒုက္ခအကျိုးငှာ မမွေ့နှောက်(မရှုပ်ထွေး)ပါစေနှင့်”ဟူလို၊
လောဘ၏ မွေ့နှောက်ခြင်း၊ ဒေါသ၏ မွေ့နှောက်ခြင်းဟူသော အစိတ်ကြိယာ၂မျိုးကို
၎်၍ “ရန္တယု”ဟု ဗဟုဝုစ်ဖြင့် ရှိရသည်၊ အင်္ဂါသိတသင်္ချာ၊ စယာသိတ သင်္ချာ၂မျိုးတွင်
အင်္ဂါသိတသင်္ချာတည်း။(ကစ္စာဘာ-၁၀-၁၁၊ ဓမ္မဘာ-၁၊ ၄၀၄၊ ဓမ္မဘာ-၂၊ ၃၇၂၈)

ဂ-တိဿဒဟရဝတ္ထုဘာသာသီကော

ဒဒါတိ ဝေတိ ဣမံ ဓမ္မဒေသနံ သတ္တာ ဇေတဝနေ ဝိဟရန္တော တိဿ-
ဒဟရံ နာမ-တိဿရဟန်းငယ်မည်သူကို၊ အာရဗ္ဗ ကထေသိ။ ကိရ-ချဲ့၊ သော-
သည်၊ အနာထပိဏ္ဍိကဿ-သော၊ ဂဟပတိနော-လည်းကောင်း၊ ဝိသာခါယ-
သော၊ ဥပါသိကာယ-လည်းကောင်း၊ ဣတိ-သို့၊ ပဉ္စန္ဒ-ကုန်သော၊ အရိယ-
သာဝကကောဋီနံ-အရိယာကုဋေတို့၏၊ [ပဉ္စန္ဒ အရိယသာဝကကောဋီနံ-အရိ
ယာဗျကုဋေတို့၏၊] ဒါနံ-ကို၊ နိန္ဒန္တော-ကဲ့ရဲ့လျက်၊ ဝိစရိ-ပြီ၊ အသဒိသဒါနမ္ပိ-
အသဒိသဒါနကိုလည်း၊ နိန္ဒိယေဝ-ကဲ့ရဲ့သည်သာ၊ တေသံ တေသံ-ထိုထိုပုဂ္ဂိုလ်
တို့၏၊ ဒါနဂ္ဂေ-လှူဖွယ်ဝတ္ထုကို စွန့်ကြဲပေးကမ်းရာဌာန၌၊ ဝါ-အလှူမဏ္ဍပ်၌၊
[ဓမ္မဘာ-၁, ၄၀၂] သီတလံ-အအေးကို၊ လဘိတွာ-၍၊ ဝါ-သော်၊ သီတလန္တိ-
အေးသည်ဟူ၍၊ နိန္ဒိ-ပြီ၊ ဥက္ကံ-ကို၊ လဘိတွာ၊ ဥက္ကန္တိ-ပူသည်ဟူ၍၊ နိန္ဒိ၊ အပွဲ-
အနည်းငယ်ကို၊ ဒေန္တေပိ-ပေးလှူသော်လည်း၊ (ပေးလှူလျှင်လည်း)၊ “ဣမေ-
ဤသူတို့သည်၊ ကိ-အဘယ်ကြောင့်၊ အပ္ပမတ္တကံ-နည်းသော အတိုင်းရှည်ရှိ
သော လှူဖွယ်ကို၊ ဝါ-အနည်းငယ်မျှကို၊ ဒေန္တိ-ကုန်သနည်း၊’ ဣတိ-သို့၊ နိန္ဒိ၊
ဗဟုံ-များစွာသောလှူဖွယ်ကို၊ ဒေန္တေပိ-သော်လည်း၊ “ဣမေသံ-တို့၏၊ ဂေဟေ-
၌၊ ဌပနဌာနံ-ထားရာအရပ်သည်၊ (ထားစရာနေရာသည်)၊ နတ္ထိ မညေ-မရှိဟု
ထင်၏၊ ဘိက္ခုနံ-တို့အား၊ ယာပနမတ္တံ-မျှတရုံလောက်ကို၊ ဒါတဗ္ဗံ နန နာမ-
ပေးထိုက်သည်မဟုတ်လော၊ ဇတ္တကံ-သော၊ ယာဂုဘတ္တံ-ကို၊ နိရတ္ထကမေဝ-
အကျိုးမရှိဘဲသာ၊ ဝါ-အကျိုးမဲ့သာ၊ ဝိဿဇ္ဇတိ-စွန့်ပစ်ရ၏၊” ဣတိ-သို့၊ နိန္ဒိ၊
ပန-သို့သော်လည်း၊ အတ္တနော-၏၊ ဉာတကေ-တို့ကို၊ အာရဗ္ဗ-၍၊ “အမှာကံ-
တို့၏၊ ဉာတကာနံ-တို့၏၊ ဂေဟံ-သည်၊ စတူဟိ-ကုန်သော၊ ဒိသာဟိ-တို့မှ၊
အာဂတာဂတာနံ-ကြွရောက်လာကုန်၊ ကြွရောက်လာကုန်သော၊ ဘိက္ခုနံ-တို့
၏၊ အဟော ဩပါနဘူတံ-သြော် . . . ရေတွင်းသဖွယ်ဖြစ်၍ ဖြစ်၏၊” ဣတိ
အာဒိနိ-တို့ကို၊ ဝတ္တာ-၍၊ ပသံသံ-ကို၊ ပဝတ္ထေသိ-ဖြစ်စေပြီ၊ ပန-ဆက်၊ သော-
ထိုတိဿရဟန်းငယ်သည်၊ ဧကဿ-သော၊ ဒေါဝါရိကဿ-တံခါးစောင့်၏၊
ပုတ္တော-သည်၊ ဇနပဒံ-သို့၊ ဝိစရန္တေဟိ-လှည့်လည်လာကုန်သော၊ ဝမ္မကိဟိ-
လက်သမားတို့နှင့်၊ သဒ္ဓိ၊ ဝိစရန္တော-သော်၊ သာဝတ္ထိ-သို့၊ ပတွာ၊ ပဗ္ဗဇိတော-

ပြီ၊ အထ-၌၊ နံ-တိဿရဟန်းငယ်ကို၊ ဘိက္ခု-တို့သည်၊ ဧဝံ-တူ၊ မနုဿာနံ-
 တို့၏၊ ဒါနာဒိနိ-တို့ကို၊ နိန္ဒန္တိ-ကဲ့ရဲ့နေသည်ကို၊ ဒိသွာ၊ “နံ-ကို၊ ပရိဂ္ဂဏိဿာမ-
 စံစမ်းကုန်အံ့” ကုတိ-သို့၊ စိန္တေတွာ-၍၊ “အာဂုဿော-ရှင်၊ တဝ-၏၊ ဉာတကာ-
 တို့သည်၊ ကဟံ-၌၊ ဝသန္တိ-နေကုန်သနည်း?” ကုတိ-သို့၊ ပုစ္ဆိတွာ-၍၊ “အသုက-
 ဂါမေ နာမ-၌၊ (ဝသန္တိ-ကုန်၏)” ကုတိ-သို့၊ သုတွာဝ-၍ သာလျှင်၊ ကတိပယေ-
 အနည်းငယ်ကုန်သော၊ ဝါ-၂ပါး၇ပါးကုန်သော၊ ဒဟရေ-ရဟန်းငယ်တို့ကို၊ ပေ-
 သေသုံ-စေလွှတ်ကုန်ပြီ၊ တေ-ရဟန်းငယ်တို့သည်၊ တတ္ထ-သို့၊ ဂန္ဓာ-၍၊ ဂါမ-
 ဝါသိကေဟိ-တို့သည်၊ အာသနသာလာယ-ဆွမ်းစားဇရပ်၌၊ နိသီဒါပေတွာ-
 စေ၍၊ ကတသက္ကာရာ-ပြုအပ်ပြီးသော ကောင်းစွာပြုစု ပူဇော်မှုရှိကုန်သည်၊
 (သမာနာ)၊ ပုစ္ဆိသု-ကုန်ပြီ၊ (ကံ)၊ “ဣမမှာ ဂါမာ-မှ၊ နိက္ခမိတွာ-၍၊ ပဗ္ဗဇိတော-
 သော၊ တိဿော နာမ-သော၊ ဒဟရော-ရဟန်းငယ်သည်၊ အတ္ထိ-၏၊ တဿ-
 ၏၊ ဉာတကာ-တို့သည်၊ ကတမေ-အဘယ်သူတို့နည်း?” ကုတိ-ကုန်၏၊ မနု-
 ဿာ-တို့သည်၊ “ဣဓ ကုလဂေဟတော-မှ၊ နိက္ခမိတွာ-၍၊ ပဗ္ဗဇိတဒါရကော-
 ရဟန်းအဖြစ်သို့ ကပ်ရောက်သော ကလေး(လူငယ်)သည်၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ ဣမေ-
 ဤရဟန်းငယ်တို့သည်၊ ကံ-အဘယ်ကို၊ ဝဒန္တိ နု ခေါ-ပြောကုန်သနည်း” ကုတိ-
 သို့၊ စိန္တေတွာ-၍၊ “ဘန္တေ-ရားတို့၊ ဧကော-သော၊ ဒေါဝါရိကပုတ္တော-တံခါး
 စောင့်၏ သားသည်၊ ဝမ္မကိဟိ-တို့နှင့်၊ သဒ္ဓိ-တူ၊ ဝိစရိတွာ-၍၊ ပဗ္ဗဇိတော-ပြီ၊
 ကုတိ-သို့၊ သုဏောမ-ကုန်၏၊ တံ-ကို၊ သန္ဓာယ-၍၊ ဝဒေထ မညေ-ပြောကြ
 သည် ထင်ပါ၏” ကုတိ-သို့၊ အာဟံသု-ကုန်ပြီ၊ ဒဟရဘိက္ခု-တို့သည်၊ တိဿ-
 သ-၏၊ တတ္ထ-ထိုရွာ၌၊ ဣဿရဉာတကာနံ-အစိုးရဖြစ်သော ဆွေမျိုးတို့၏၊
 ဝါ-သူဌေးသူကြွယ်ဆွေမျိုးတို့၏၊ [ဓမ္မဘာ-၁, ၅၂၂၂] အဘာဝံ-မရှိကုန်သည်၏
 အဖြစ်ကို၊ ဥ-တွာ-၍၊ သာဝတ္ထိ-သို့၊ ဂန္ဓာ-၍၊ “ဘန္တေ-တို့၊ အကာရဏမေဝ-
 အကြောင်းမဟုတ်သည်ကိုသာလျှင်၊ (အကြောင်းမဲ့သာ)၊ တိဿော-သည်၊ ဝိ-
 လပန္နော-ပြောဆိုလျက်၊ ဝိစရတိ-၏” ကုတိ-သို့၊ တံ ပဝတ္ထိ-ကို၊ ဘိက္ခုနံ-တို့
 အား၊ အာရောစေသုံ-ကုန်ပြီ၊ ဘိက္ခုပိ-တို့သည်လည်း၊ တံ-ထိုဖြစ်ပုံအကြောင်း
 အရာကို၊ တထာဂတဿ-အား၊ အာရောစေသုံ-ကုန်ပြီ။

သတ္ထာ၊ “ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ဣဒါနေဝ-၌သာ၊ ဝိကတ္ထေန္တော-(မိမိကိုယ်ကို)

အကြောင်းမဲ့ ချီးမွမ်းလျက်၊ ဝါ-အခြောက်တိုက်ကြားဝါလျက်၊ န ဝိစရတိ-လှည့်လည်သည်ဟုတ်သေး၊ ပုဗ္ဗေပိ-၌ လည်း၊ ဝိကတ္ထကောဝ-သည်သာ၊ အဟော-သိ-ပြီ။” ကုတိ-သို့ ဝတ္တာ-၍၊ ဘိက္ခုဟိ-တို့သည်၊ ယာစိတော-သည်၊ (ဟုတ္တာ)၊ အတိတံ-ကို၊ အာဟရိတ္တာ-၍၊

ဗဟုမ္ပိ သော ဝိကတ္ထေယျ၊ အညံ ဇနပဒံ ဂတော၊

အန္ဓာဂန္ဓာန ဒူသေယျ၊ ဘုဉ္ဇ ဘောဂေ ကဋ္ဌာဟက။

(ယော-အကြင်သူသည်၊) အညံ-မိမိမွေးရပ်မြေမှ အခြားသော၊ ဇနပဒံ-ဇနပုဒ်သို့၊ ဂတော-ရောက်သည်၊ (ဟောတိ-ဖြစ်၏၊ ယတ္ထ-အကြင်အရပ်၌၊ အဿ-ထိုသူ၏၊ ဇာတိံ-အမျိုးဇာတ်ကို(ဇာစ်မြစ်ကို)၊ န ဇနန္တိ-မသိကုန်၊ တတ္ထ-ထိုအရပ်၌၊) သော-ထိုသူသည်၊ ဗဟုမ္ပိ-များစွာလည်း၊ **ဝိကတ္ထေယျ**-(မိမိကိုယ်ကို) အကြောင်းမဲ့ ချီးမွမ်းရာ၏၊ ဝါ-အခြောက်တိုက်ကြားဝါရာ၏၊ (သာမိကော-သင်၏ အရှင်သည်၊ ကုမံ ဂေဟံ-ဤအိမ်သို့) အန္ဓာဂန္ဓာန-တဖန်ပြန်လာ၍၊ (တံ-သင့်ကို၊) ဒူသေယျ-(ကြိမ်ဖြင့်ရိုက်ခြင်း၊ ကျွန်အမှတ်တံဆိပ်ခပ်နှိပ်ခြင်း၊ အမျိုးဇာတ်ကို ဖော်ပြခြင်းဖြင့်) ဖျက်ဆီးရာ၏၊ ကဋ္ဌာဟက-ကဋ္ဌာဟက! ဘောဂေ-သုံးဆောင်ဖွယ်ဘောဇဉ်တို့ကို၊ ဘုဉ္ဇ-သုံးဆောင်ပါလော။ [နီတိဓာတု နိ-၁၊ ၁၇၉၌ “ဂတော”ကို ဝိသေသနယူ၍ “အညံ-သော၊ ဇနပဒံ-သို့၊ ဂတော-ရောက်သော၊ ဝါ-သွား၍၊ သော-သည်၊ ဝိကတ္ထေယျ-၏”ဟု ပေး၏။]

ဝိကတ္ထေယျ။ ။ဝိ+ကတ္ထ(သိလာယ=ချီးမွမ်းခြင်း)+အ+ဧယျ၊ နီတိဓာတု-၇၃၌ “ဝိကတ္ထတိတိ ဝိရူပံ ကတ္ထတိ အဘူတဝတ္ထုဒီပနတော”ဟု ဖွင့်၏၊ ၎င်းနိ-၁၊ ၁၇၉၌ ဝိရူပံတွင် ရူပသဒ္ဒါ အကြောင်းဟောယူ၍ “ဝိရူပံ-အကြောင်းကင်းလျက်”ဟု ပေး၏၊ ဤစကားအရ အထက်၌ ပေးခဲ့သည်၊ မိမိကိုယ်ကို အကြောင်းမဲ့ ချီးမွမ်းသူသည် သူတစ်ပါးအားလည်း ကဲ့ရဲ့လှည့်ပတ်ပြော ဆိုမိလျက်သားဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် “ဝမ္ဘနဝစနံ ဝဇ္ဇနဝစနံ ဝဒေယျ(ဇေ. ၄-၁၊ ၄၈၀)”ဟု ဖွင့်သည်၊ **“ဝိကတ္ထတိတိ** ဝိဝိဓာ ကထယတိ (မဟာနိဋ္ဌ-၁၇၄)”ဟူသော အဖွင့်အလို “ဝိကတ္ထေယျ-အမျိုးမျိုးအဖုံဖုံ ချီးမွမ်းရာ၏”ဟုပေး။ ပါမြန်ဓာန်၌ “ကတ္ထတိ”ကို “ကထ+အ+တိ”ဟု တစ်နည်းခွဲ၏၊ ထိုခွဲပုံကို ကြည့်၍ “ဝိ+ကထ+အ+ဧယျ၊ ထ၌ ဒွေဘော်”ဟု တစ်နည်းကြုံ၊ “ဗဟုမ္ပိ-များစွာသော ကဲ့ရဲ့ရှုတ်ချလှည့်ပတ်ကြောင်းစကားကိုလည်း၊ ဝိကတ္ထေယျ-အမျိုးအမျိုးအဖုံဖုံ ပြောဆိုရာ၏”ဟုပေး။

ဣတိ-သို့၊ ဣမံ ကဋ္ဌာဟဇာတကံ-ကို၊ ဝိတ္ထာရေတွာ၊ “ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ယော
 ဟိ ပုဂ္ဂလော-သည်၊ [ဟိအနက်မဲ့] ပရေဟိ-တို့သည်၊ အပ္ပကေ ဝါ-အနည်း
 ငယ်သော လှူဖွယ်ကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဗဟုကေ ဝါ-များစွာသော လှူဖွယ်
 ကိုသော်လည်းကောင်း၊ လူခေ ဝါ-ကြမ်းတမ်းယုတ်ညံ့သော လှူဖွယ်ကိုသော်
 လည်းကောင်း၊ ပဏီတေ ဝါ-မွန်မြတ်သော လှူဖွယ်ကိုသော်လည်းကောင်း၊
 ဒိန္နေ-အပ်သော်၊ အညေသံ ဝါ-တို့အားလည်း၊ ဒတွာ-၍၊ အတ္တနော-အား၊
 အဒိန္နေ-သော်၊ မင်္ဂ-မျက်နှာမသာယာသည်၊ ဟောတိ-၏၊ တဿ-အား၊ ဈာနံ
 ဝါ-သည်သော်လည်းကောင်း၊ ဝိပဿနံ ဝါ-သည်သော်လည်းကောင်း၊ မဂ္ဂ-
 ဖလာဒိနိ ဝါ-မဂ်ဖိုလ်အစရှိတို့သည်လည်းကောင်း၊ န ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ-ကုန်၊” ဣတိ-
 ၍၊ ဝတွာ၊ ဓမ္မံ၊ ဒေသေန္တော၊ ဣမာ ဂါထာ-တို့ကို၊ အဘာသိ၊ (ကို)၊ “ဒဒါတိ
 ၊ပေ၊ သမာဓိမဓိဂစ္ဆတိ-၍၊ (အဘာသိ)။

ဒဒါတိ ဝေ ယထာသဒ္ဓိံ၊ ယထာပသာဒနံ ဇနော၊

တတ္ထ ယော စ မင်္ဂံ ဟောတိ၊ ပရေသံ ပါနဘောဇနေ၊

န သော ဒိဝါ ဝါ ရတ္တိံ ဝါ၊ သမာဓိမဓိဂစ္ဆတိ။

ဇနော-လူအပေါင်းသည်၊ ယထာသဒ္ဓိံ-သဒ္ဓါအားလျော်စွာ၊ ယထာပသာ-
 ဒနံ-ကြည်ညိုမှုအားလျော်စွာ၊ ဝါ-ကြည်ညိုရာပုဂ္ဂိုလ်ဌာနအားလျော်စွာ၊ ဝေ-စင်
 စစ်၊ ဒဒါတိ-ပေးလှူ၏၊ ယော-အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ တတ္ထ စ-ထိုသူတစ်ပါးအလှူ
 ဌ်လည်းကောင်း၊ ပရေသံ-သူတစ်ပါးတို့၏၊ **ပါနဘောဇနေ စ**-သောက်ခြင်း၊
 စားခြင်း၌လည်းကောင်း၊ မင်္ဂ-မျက်နှာမသာယာသည်၊ ဟောတိ-၏၊ သော-
 ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဒိဝါ ဝါ-နေ့အခါ၌လည်းကောင်း၊ ရတ္တိံ ဝါ-ည၌အခါ၌လည်း
 ကောင်း၊ သမာဓိ-ဥပစာအပ္ပနာ၊ မဂ်ပုဂ္ဂိုလ်ထံ၊ သမာဓိကို၊ န အဓိဂစ္ဆတိ-မရနိုင်။

ပါနဘောဇနေ။ ။“ဝိယတေ ပါနံ၊ ဘူဇတေ ဘောဇနံ၊ ပါနံ စ+ဘောဇနံ စ
 ပါနဘောဇနံ”ဟုပြု၊ ဂါထာဖွင့်အထက်နား၌ “(၁) အပ္ပကေ ဝါ...ပဏီတေ ဝါ
 ဒိန္နေ၊ (၂) အညေသံ ဝါ ဒတွာ အတ္တနော အဒိန္နေ မင်္ဂံ ဟောတိ”ဟူသော စကားနှင့်
 “ဧတေသု ဌာနေသု မင်္ဂံဘာဝသဒ္ဓီတံ(ယဿ စေတံအဖွင့်)”ဟူသော စကားအရ
 မင်္ဂံဖြစ်ရာအကြောင်းဌာန၂မျိုးရှိသည်ဟု သိသာ၏၊ ထို၂မျိုးမှာ (၁)သူတစ်ပါးက
 နည်းနည်း၊များများ ကောင်းကောင်း၊ဆိုးဆိုးကို လှူခြင်း၊ (၂) အခြားသူများအား

**ယဿ စေတံ သမုတ္တိန္ဒံ၊ မူလယစုံ သမူဟတံ၊
သ ဝေ ဒိဝါ ဝါ ရတ္တိံ ဝါ၊ သမာဓိမဓိဂစ္ဆတိ။**

စ-အန္တယကား၊ ယဿ-အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ စေတံ-ဤမျက်နှာမသာယာ-
သူ၏ ဖြစ်ကြောင်း အကုသိုလ်ကို၊ သမုတ္တိန္ဒံ-အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်ဖြင့် ကောင်းစွာ
ဖြတ်အပ်ပြီ၊ မူလယစုံ-အရင်း၌ ဖြတ်အပ်သည်မည်လောက်အောင်၊ ဝါ-အမြစ်
ပြတ်အောင်၊ သမူဟတံ-အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်ဖြင့် ကောင်းစွာ ပယ်နှုတ်အပ်ပြီ၊
သော-ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဝေ-စင်စစ်၊ ဒိဝါ ဝါ-ကောင်း၊ ရတ္တိံ ဝါ-ကောင်း၊ သမာဓိ-
ကို၊ အဓိဂစ္ဆတိ-ရ၏။

တတ္ထ-တို့၌၊ ဒဒါတိ ဝေ ယထာသဒ္ဓန္တိ-ကား၊ လူခပဏီတာဒီသု-အယုတ်၊
အမြတ်အစရှိသည်တို့တွင်၊ ယံကိဗ္ဗိ-ကို၊ ဒေန္တော-ပေးလှူသော၊ ဇနော-သည်၊
ယထာသဒ္ဓံ-သဒ္ဓါအားလျော်စွာ၊ အတ္တဇနော-၏၊ သဒ္ဓါနုရူပမေဝ-သဒ္ဓါအား
လျော်စွာသာလျှင်၊ [သဒ္ဓါယ+အနုရူပံ ယထာသဒ္ဓံ”ဟု ပြု၊] ဒေတိ-၏။ ယထာ
ပသာဒနန္တိ-ကား၊ စ-အဖို့တစ်ပါးကား၊ အဿ-၏၊ ထေရနဝါဒီသု-ထေရ၊ နဝ
အစရှိသည်တို့တွင်၊ ယသ္မိံ ယသ္မိံ-အကြင်အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်၌၊ ပသာဒေါ-ကြည်

လှ၍ မိမိအား မလှူခြင်း၊ သူတစ်ပါးတို့၏ သောက်စားနေခြင်းတို့တည်း၊ ဂါထာတွင်
“ဒဒါတိ. . ဇနော”သည် (၁) နံပါတ်အကြောင်းဌာန, “ပရေသံ ပါနဘောဇနေ”သည်
(၂) နံပါတ်အကြောင်းဌာနတည်း၊ ဤသို့ ၂ဌာနယူ၍ အထက်၌ ပေးခဲ့သည်။

သာမညနိဒ္ဒေသနည်းကြံ။ ။“ပရေသံ-တို့၏၊ တတ္ထ ပါနဘောဇနေ-ထိုအဖျော်
ဘောဇဉ်တို့ဖြင့် ကျွေးမွေးရာ၌၊ မင်္ဂံ ဟောတိ”ဟု ပေး၍ “ပါနဘောဇနေ”ကို “သဟ
သေယျံ”ကဲ့သို့ သာမညနိဒ္ဒေသနည်းဟုလည်း ဆို၏၊ “ပါတဗ္ဗန္တိ ပါနံ-သောက်ဖွယ်၊
ဘုဠိယတေတိ ဘောဇနံ-စားဖွယ်၊ ပါနံ စ+ဘောဇနံ စ ပါနဘောဇနာနိ၊ ဘောဇာပိ-
ယတေ ဘောဇနံ(စားစေခြင်း=ကျွေးမွေးခြင်း)၊ ပါနဘောဇနေဟိ+ဘောဇနံ ပါန-
ဘောဇနံ(ဝိကာလဘောဇနကဲ့သို့ ဘောဇနတစ်ပုဒ်ကျေ)”ဟု ပြု။

အာဓာရပျမျိုးကြံ။ ။တတ္ထကို သာမညာဓာရ, ပါနဘောဇနေကို ဝိသေသာဓာရ
ယူ၍ “တတ္ထ-ထိုသို့လှူရာ၌၊ ယော-သည်၊ ပရေသံ-တို့၏၊ ပါနဘောဇနေ-စားဖွယ်
သောက်ဖွယ်၌၊ မင်္ဂံ ဟောတိ”ဟုလည်း ပေးကြ၏၊ ဤအလို “ပါတဗ္ဗန္တိ ပါနံ၊ ဘုဠိယ-
တေတိ ဘောဇနံ၊ ပါနံ စ+ဘောဇနံ စ ပါနဘောဇနံ”ဟု ပြု။

ညိခြင်းသည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ-၏။ တဿ-ထိုပုဂ္ဂိုလ်အား၊ ဒေန္တော-သည်၊ ယထာ-
ပသာဒနံ-ကြည်ညိုခြင်းအားလျော်စွာ၊ အတ္တနော-၏။ ပသာဒါနုရူပမေဝ-
ကြည်ညိုခြင်းအားလျော်စွာကိုသာလျှင်၊ [ပသာဒနဿ+အနုရူပံ ယထာပသာဒနံ”
ဟု ပြု၊] ဒေတိ-၏။ တတ္ထာတိ-ကား၊ ပရဿ-၏။ တသ္မိံ ဒါနေ-၌၊ “မယာ-
သည်၊ အပွံ ဝါ-အနည်းငယ်သော လှူဖွယ်ကိုသာ၊ လဒ္ဓံ-ရအပ်ပြီ၊ လူခံ ဝါ-
ကြမ်းတမ်းယုတ်ညံ့သော လှူဖွယ်ကိုသာ၊ လဒ္ဓံ-ပြီ၊” ဣတိ-၍၊ မင်္ဂလာဘဝံ-
မျက်နှာမသာယာသည်၏အဖြစ်သို့၊ အာပဇ္ဇတိ-ရောက်၏။ [“အပွံ ဝါ လူခံ
ဝါ”၌ ဝါနိပါတ်ကို အဝဓာရဏအနက်ဟော ယူ၍ ပေးသည်၊ အနိယမအနက်ဟော
ယူ၍ ဣတိနှင့်တွဲကာ “အပွံ-ကို၊ လဒ္ဓံ-ပြီ၊ ဣတိ ဝါ-ဤသို့လည်းကောင်း၊ လူခံ-ကို၊
လဒ္ဓံ-ပြီ၊ ဣတိ ဝါ-သို့လည်းကောင်း၊ မင်္ဂလာဘဝံ အာပဇ္ဇတိ”ဟု တစ်နည်းပေးနိုင်
သေး၏၊] သမာဓိန္တိ-ကား၊ သော ပုဂ္ဂလော-သည်၊ ဒိဝါ ဝါ-၌လည်းကောင်း၊
ရတ္တိံ ဝါ-၌လည်းကောင်း၊ ဥပစာရပ္ပနာဝသေန ဝါ-ဥပစာ၊ အပ္ပနာ၏ အစွမ်းဖြင့်
လည်းကောင်း၊ မဂ္ဂဖလဝသေန ဝါ-ဖြင့်လည်းကောင်း၊ သမာဓိ-ကို၊ နာဓိဂစ္ဆတိ-
မရနိုင်။ ယဿ စေတန္တိ-ကား၊ ယဿ ပုဂ္ဂလဿ-သည်၊ ဧတေသု ဌာနေသု-
ဤအရာဌာနတို့၌၊ မင်္ဂလာဘဝသင်္ခါတံ-သော၊ ဧတံ အကုသလံ-ကို၊ သမုစ္ဆိန္တံ-
ကောင်းစွာ ဖြတ်အပ်သည်ကို၊ မူလယစုံ-အရင်း၌ ဖြတ်အပ်သည်ကို၊ ကတွာ-

သမုစ္ဆိန္တံ။ ။သမ္ပဒေဝ+ဥစ္ဆိန္တံ သမုစ္ဆိန္တံ(ထေရီ. ၄-၄၂)၊ “သမူလစုံနှောတိ သမု-
စ္ဆိန္တော(မဟာနိ. ၄-၁၄၇၊ ဓမ္မ. ၄-၂၊ ၂၄၆)”ဟူသော အဖွင့်ကို ကြည့်၍ “သဟ+
မူလ+ဆိန္တံ”ဟု ခွဲကြသေး၏၊(ပါညနန်း)၊ ထိုအလို “သဟ+မူလေန သမူလံ၊ သမူလံ+ဆိန္တံ
သမုစ္ဆိန္တံ-အမြစ်ရင်းနှင့်တကွ ဖြတ်အပ်ပြီ”ဟု ပြု၊ [သဟကို သ၊ မူ၌ ရသပြု၊ လကိုချေ၊]
“အရဟတ္တမဂ္ဂဉာဏေန”သည် သမုစ္ဆိန္တံ၊ သမူဟတံ၂ပုဒ်လုံး၏ ကရိုဏ်းတည်း၊ ဓမ္မ. ၄-
၂၊ ၂၄၆။

မူလယစုံ။ ။ “မူလယစုံ ကတွာ”ဟု ကရဓာတ် တွာပစ္စယန္တဖြင့် ဖွင့်၏၊ ထိုကြောင့်
အံဝိဘတ်သည် ကြိယာဝိသေသနအနက်တည်း၊(သီဒ္ဓိသစ်-၂၊ ၇)၊ “ဟညတေတိ ယစုံ၊
မူလေ+ယစုံ မူလယစုံ၊ (မဇ္ဈိ-၃၊ ၃၀)၊ (တစ်နည်း) ဟနနံ ယစုံ၊ မူလဿ+ယစုံ မူလ-
ယစုံ-အမြစ်ကို ဖြတ်ခြင်း”ဟုလည်း ပြုကြ၏။

ယစုံ။ ။ဟနဓာတ်နောင် ကရမ္မာ ရိစ္ဆ၌ “ရိစ္ဆ”ဟူသော ယောဂဝိဘာဂဖြင့် ရိစ္ဆ
ပစ္စည်းသက်၊ ဟနကို ယာတပြု၊ ရ်အနုဗန်နှင့်တကွ ဓာတွန်တံကိုချေ၊ ကွစိ ဓာတုဖြင့်

၍၊ အရဟတ္တမဂ္ဂဉာဏေန-ဖြင့်၊ **သမူဟတံ**-ကောင်းစွာ ပယ်နှုတ်အပ်ပြီ၊ သော-
သည်၊ ဂုတ္တပ္ပကာရံ-ဆိုအပ်ပြီးသော အပြားရှိသော၊ သမာဓိ-ကို၊ အဓိဂစ္ဆတိ-
ရနိုင်၏။ ကုတိ အတ္ထော။ ဒေသနာဝသာနေ-၌၊ ဗဟူ-တို့သည်၊ သောတာ-
ပတ္တိဖလာဒိနိ-တို့သို့၊ ပါပုဏိသု-ကုန်ပြီ၊ ကုတိ-တိဿဒဟရဝတ္ထု ပြီးပြီ။

တိဿဒဟရဝတ္ထုဘာသာသီကော ပြီးပြီ။

၉-ပဉ္စဉပါသကဓမ္မဘာသာသီကော

နတ္ထိ ရာဂသမော အဂ္ဂိတိ က္ကမံ ဓမ္မဒေသနံ သတ္တာ ဇေတဝနေ ဝိဟရန္တော
ပဉ္စ-၅ယောက်ကုန်သော၊ ဥပါသကေ အာရဗ္ဗ ကထေသိ။ ကိရ-ချဲ့၊ တေ-
ထိုဥပါသကာတို့သည်၊ ဓမ္မ-ကို၊ သောတုကာမာ-ကုန်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ ဝိဟာရံ-
သို့၊ ဂန္ဓာ-၍၊ သတ္တာရံ-ကို၊ ဝနိတွာ-၍၊ ဧကမန္တံ-၌၊ နိသီဒိသု-ကုန်ပြီ၊ စ-
ဆက်၊ ဗုဒ္ဓါနံ-တို့၏၊ ဝါ-တို့မှာ၊ “အယံ-ဤသူသည်၊ ခတ္တိယော-မင်းတည်း၊
အယံ-သည်၊ ဗြာဟ္မဏော-တည်း၊ အယံ-သည်၊ အဇော-သူဌေး(သူကြွယ်)
တည်း၊ အယံ-သည်၊ ဒုဂ္ဂတော-ဆင်းရဲသူတည်း၊ ဣမဿ-အား၊ ဥဋ္ဌာရံ-

နောက်ကူကိုချေ။(ကစ်ဘာ-၂၊ ၄၅၇၊ ရူ-၃၄၅၊ ရူဒီ-၂၁၉)

တစ်နည်း။ ။ဟန+ရိစ္စ၊ ရံ အနုဗန်နှင့်တကွ ဓာတွန်နံကိုချေ၊ သံဟနညာယ ဝါ
ရော ယောသုတ်၌ “သံဟနညာယ ဝါ ယော”ဟူသော ယောဂဝိဘာဂဖြင့် ဟနကို
ယပြု၊ ဝါ ပရော အသရူပါဖြင့် နောက် ကူကိုချေ(ကူပါထေ. ၄၆-၁၁၃)၊ (တစ်နည်း)
ဟန+ဏျ၊ ဟနကို ယာတပြု၊ တျကို စ ပြု၊ စံဒွေဘော်လာ၊ ယာ၌ ရဿပြု၊(ဝိဗော-
၂၆၈)၊ မောဂံ၊ မောဂံပံ-၅၊ ၃၁၌ “ဟန+ယ၊ ဟနကို ယစ်ပြု၊ ယကို စပြု၏၊ နိဒီ-
၅၃၄၌ “ကိစ္စယစ္စဘစ္စဘဗ္ဗလေယျာ(မောဂံ-၅၊ ၃၁)သုတ်ဖြင့် ယပစ္စည်းသက်၍
ထိုယပစ္စည်းနှင့်တကွ ဟနကို ယစ္စပြု၏။

သမူဟတံ။ ။သမူဟည်တ္တာတိ သမူဟတံ၊ သံ+အဝ+ဟန+တ၊ အဝကို ဩပြု၊
တေသု ဂုဒ္ဓိဖြင့် ဩကို ဥပြု၊(နိတိသုတ္တ-၂၆၅)၊ ဆရာတို့အလို သံ+ဥ+ဟန+တ၊ ဥကို
ဒီယပြု၊ ဥသည် သက္ကတ၌ “ဥဒံ”ဟု ရှိသည်၊ ပါဠိ၌ နိပျောက်သောကြောင့် ထိုအစား
ဒွေဘော်လာသင့်လျှင် ဒွေဘော်လာ၍ ဒီယပြုသင့်လျှင် ဒီယပြုရ၏၊ ထိုကြောင့် ဥဒီယ
ပြုရသည်။ (သီဘာ-၄၊ ၁၄)

ကောင်းမြတ်သည်ကို၊ ကတ္တာ-၍၊ ဓမ္မ-ကို၊ ဒေသေဿာမိ-အံ၊ ဣမဿ-အား၊
 နော (ဒေသေဿာမိ)-အံ၊” ဣတိ-သို့၊ စိတ္တံ-သည်၊ န ဥပ္ပဇ္ဇတိ-မဖြစ်၊ ယံကိဉ္စိ-
 ကို၊ အာရဗ္ဗ-၍၊ ဓမ္မ-ကို၊ ဒေသေန္တော-သော်၊ ဓမ္မဂါရဝံ-တရားတော်၌ အလေး
 ထားသည်၏ အဖြစ်ကို၊ ဝါ-တရားတော်၌ အလေးထားခြင်းကို၊ ပုရက္ခတ္တာ-
 ရှေ့သွားပြု၍၊ **အာကာသဂင်္ဂီ**-ကောင်းကင်၌ စီးသွားသော ဂင်္ဂါမြစ်ကို၊ ဝါ-
 ရေတံခွန်ကို၊ ဩတာရေန္တော ဝိယ-သွယ်ချသကဲ့သို့ ဒေသေတိ-၏၊ ပန-ဆက်၊
 ဧဝံ-သို့၊ ဒေသေန္တဿ-သော၊ တထာဂတဿ-၏၊ သန္တိကေ-၌၊ နိသိန္နာနံ-ကုန်
 သော၊ တေသံ-တို့တွင်၊ ဧကော-တစ်ယောက်သည်၊ နိသိန္နကော-သည်၊ ဟုတွာ
 ဧဝ-၍သာလျှင်၊ နိဒ္ဒါယိ-အိပ်ပြီ၊ ဧကော-သည်၊ အင်္ဂုလိယာ-ဖြင့်၊ ဘူမိ-မြေကြီး
 ကို၊ လိခန္တော-ရေးခြစ်လျက်၊ နိသီဒိ-ပြီ၊ ဧကော-သည်၊ ဧကံ-သော၊ ရုက္ခံ-ကို၊
 စာလေန္တော-လှုပ်လျက်၊ နိသီဒိ-ပြီ၊ ဧကော-သည်၊ အာကာသံ-ကို၊ ဥလ္လော-
 ကေန္တော-မော်ကြည့်လျက်၊ နိသီဒိ-ပြီ၊ ဧကော ပန-သည်ကား၊ သက္ကစ္စံ-စွာ၊
 ဓမ္မ-ကို၊ အသောသိ-ပြီ။

အာကာသဂင်္ဂီ။ ။ (၁) အာဝဇ္ဇဂင်္ဂီ၊ (၂) ကဏ္ဍဂင်္ဂီ၊ (၃) အာကာသဂင်္ဂီ၊ (၄)
 ဗဟလဂင်္ဂီ၊ (၅) ဥမင်္ဂဂင်္ဂီအားဖြင့် ဂင်္ဂါ၅မျိုးရှိ၏။ ထိုတွင် အနောတတ္ထအိုင်၏ တောင်
 ဘက်မှ ထွက်ပေါ်လာသော မြစ်ရေအလျဉ်သည် အနောတတ္ထအိုင်ကို လက်ယာရစ်
 လည်၍ ကောင်းကင်ဖြင့် ယူဇနာ၆၀တိုင်တိုင် ရောက်လာ(စီးလာ)ရာမြစ်အရပ်ကို
 အာကာသဂင်္ဂီဟု ဆို၏။ ဤ၌ ရေတံခွန်မှန်သမျှကိုလည်း သဒိဿူပစာရအားဖြင့်
 ယူပါ။ (အပ. ၄-၁, ၃၄၃ သာရတ္ထ-၁, ၂၅၆)။

ဝိဇ္ဇိတံ။ ။ ဂါယမာနာ ယောသံ ကုရုမာနာ ဂစ္ဆတိတိ ဂင်္ဂါ။ [ဂါ+ဂမု+အ+အာ၊]
 ဂဝသ္မိံ (ပထဝိယံ)+ဂတာ ပဝတ္တာ ဝါ ဂင်္ဂါ။ [ဂေါ+ဂမု+အ+အာ၊-အပ. ၄-၁, ၃၄၃၊]
 (တစ်နည်း) ဂစ္ဆန္တိ ပဝတ္တန္တိ သတ္တာ ဧတေန ရုက္ခာဒယော စာတိ ဂံ၊ [ဂမု+ကံ၊] ဂံ
 ဂစ္ဆတိ ပဝတ္တတိ သန္တတိ စ ဧတ္တာတိ ဂင်္ဂါ။ [ဂ+ဂမု+ကံ+အာ၊-ဘေဒဋီ-၈၅၊] ဂံ ကု-
 သဒ္ဓိ ကုရုမာနာ ဂစ္ဆတိတိ ဂင်္ဂါ။ ဂံ မဟောသံ ပဝတ္တေတွာ အာဂစ္ဆတိတိ ဂင်္ဂါ။ (ဥဠုန်ပျံ-
 ၄၃)။ အာကာသေန+ဂတာ+ဂင်္ဂါ အာကာသင်္ဂီ-ကောင်းကင်ဖြင့် စီးသွားသော ဂင်္ဂါ
 မြစ်၊(မြို့နီဂံ-၁၆၁)။ (တစ်နည်း) အာကာသေ+သန္တမာနာ+ဂင်္ဂါ အာကာသသင်္ဂီ-
 ကောင်းကင်၌ စီးသွားသောဂင်္ဂါမြစ်၊ နတ်မြစ်။ (ဓာန်ဋီ-၂၇)

အာနန္ဒတ္ထေရော၊ သတ္တာရံ-ကို၊ ဗီဇယမာနော-ယပ်ခပ်လျက်၊ တေသံ-တို့၏၊ အာကာရံ-အခြင်းအရာကို၊ ဩလောကေန္တော-လျက်၊ သတ္တာရံ-ကို၊ အာဟ၊ (ကိ)၊ “ဘန္တေ! တုမေ-တို့သည်၊ ဣမေသံ-တို့အား၊ မဟာမေဃဂဇ္ဇိတံ-ကျယ်စွာသော မိုးချိန်းသံကို၊ ဂဇ္ဇန္တာ ဝိယ-ထစ်ချုန်းကုန်သကဲ့သို့၊ ဓမ္မံ-ကို၊ ဒေသေထ-ကုန်၏၊ ဧတေ ပန-တို့သည်ကား၊ တုမေသုပိ-တို့သည်၊ ဓမ္မံ-ကို၊ ကထေန္တေသု-ကုန်လသော်၊ ဣဒဗ္ဗိဒဗ္ဗ-ဤမည်သောအမှု ဤမည်သောအမှုကိုလည်း၊ ကရေန္တာ-ကုန်လျက်၊ နိသိန္နာ-ကုန်၏၊” ဣတိ-ပြီ၊ “အာနန္ဒ-န္တာ! တံ-သည်၊ ဧတေ-တို့ကို၊ န ဇာနာသိ-မသိဘူးလား?” ဣတိ-ပြီ၊ “ဘန္တေ-ရား! အာမ-ပါ၊ န ဇာနာမိ-ပါ၊” ဣတိ-ပြီ၊ ဟိ (ယသ္မာ)-အကြင်ကြောင့်၊ ဧတေသု-တို့တွင်၊ ယော ဧသ-အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ နိဒ္ဒါယန္တော-လျက်၊ နိသိန္နော-၏၊ ဧသ (ဧသော)-သည်၊ ပဉ္စဇာတိသတာနိ-ဘဝ၅ရာတို့ပတ်လုံး၊ သပ္ပယောနိယံ-မြွေမျိုး၌၊ နိဗ္ဗတ္တိတွာ-၍၊ ဘောဂေသု-အခွေတို့၌၊ သီသံ-ကို၊ ဌပေတွာ-ထား၍၊ နိဒ္ဒါယိ-အိပ်ပြီ၊ (တသ္မာ-ကြောင့်) ဣဒါနိပိ-၌လည်း၊ အဿ-၏၊ နိဒ္ဒါယ-အိပ်ခြင်း၌၊ တိတ္ထိ-တင်းတိမ်ခြင်းသည်၊ နတ္ထိ၊ အဿ-၏၊ ကဏ္ဏံ-နားသို့၊ မမ-၏၊ သဒ္ဓေါ-သည်၊ န ပဝိသတိ-မဝင်၊ ဣတိ-မိန့်တော်မူပြီ၊ ဘန္တေ! ပဋိပါဋိယာ-အစဉ်အားဖြင့်၊ ကထေထ ကံ ပန-ဆိုတော်မူလိုပါကုန်သလော? ဥဒါဟု-သို့မဟုတ်၊ အန္တရန္တရာ-အကြားအကြား၌၊ ကထေထ ကံ ပန-ကုန်သလော? ဣတိ-မေးပြီ၊ အာနန္ဒ-န္တာ! ဟိ-အဖြေကား၊ ကာလေန-တစ်ခါတရံ၌၊ မနုဿတ္တံ-လူ့အဖြစ်လည်းကောင်း၊ ကာလေန-၌၊ ဒေဝတ္တံ-နတ်အဖြစ်လည်းကောင်း၊ ကာလေန-၌၊ နာဂတ္တံ-နဂါးအဖြစ်လည်းကောင်း၊ ဣတိ ဧဝံ-သို့၊ အန္တရန္တရာ-၌၊ ဥပ္ပဇန္တဿ-ဖြစ်သော၊ ဧတဿ-ထိုသူ၏၊ ဥပပတ္တိယော-ပဋိသန္ဓေနေခြင်းတို့ကို၊ သဗ္ဗညုတညာဏေနာပိ-ဖြင့်လည်း၊ ပရိစ္ဆိန္နိတုံ-ပိုင်းဖြတ်ခြင်းငှာ၊ န သက္ကာ-နိုင်၊ ပန-စင်စစ်ကား၊ ဧသ-သည်၊ ပဋိပါဋိယာ-အားဖြင့်၊ ပဉ္စ ဇာတိသတာနိ-ဘဝ၅ရာတို့ပတ်လုံး၊ နာဂယောနိယံ-နဂါးမျိုး၌၊ နိဗ္ဗတ္တိတွာ-၍၊ နိဒ္ဒါယန္တောပိ-သော်လည်း၊ နိဒ္ဒါယ-၌၊ အတိတ္ထောယေဝ-မတင်းတိမ်နိုင်သည်သာ၊ ဟိ (ယသ္မာ)-ကြောင့်၊ အင်္ဂုလိယာ-လက်ချောင်းဖြင့်၊ ဘူမိံ-ကို၊ လိခန္တော-လျက်၊ နိသိန္နပုရိသောပိ-ထိုင်နေသော ယောက်ျားသည်လည်း၊ ပဉ္စ ဇာတိသတာနိ-လုံး၊ ဂဏ္ဍုပ္ပါဒယောနိယံ-

တီကောင်မျိုး၌၊ နိဗ္ဗတ္တိတွာ-၍၊ ဘူမိ-ကို၊ ခဏိ-ပြီ၊ (တသ္မာ-ကြောင့်)၊ ဣဒါနိပိ-
 ၌လည်း၊ ဘူမိ-ကို၊ ခဏန္တောဝ-နေသည်သာ၊ (ဟုတွာ)၊ မမ-၏၊ သဒ္ဓိ-ကို၊ န
 သုဏာတိ-မကြား၊ ဟိ (ယသ္မာ)-ကြောင့်၊ ရုက္ခံ-ကို၊ စာလေန္တော-လျက်၊ ဧသ
 နိသိန္နပုရိသောပိ-သည်လည်း၊ ပဋိပါဠိယာ-အားဖြင့်၊ ပဉ္စ ဇာတိသတာနိ-လုံး၊
 မက္ခဋ္ဌယောနိယံ-မျောက်မျိုး၌၊ နိဗ္ဗတ္တိ-ပြီ၊ (တသ္မာ-ကြောင့်)၊ ဣဒါနိပိ-၌လည်း၊
 ပုဗ္ဗာစိဏ္ဏဝသေန-ရှေးဘဝ၌ လေ့ကျက်အပ်သော အလေ့အကျက်၏အစွမ်း
 အားဖြင့်၊ ရုက္ခံ-ကို၊ စာလေတိယေဝ-လှုပ်စေသည်သာ၊ အဿ-၏၊ ကဏ္ဏံ-
 သို့၊ မမ-၏၊ သဒ္ဓေါ-သည်၊ န ပဝိသတိ-မဝင်၊ ဟိ (ယသ္မာ)-ကြောင့်၊ အာကာသံ-
 ကို၊ ဥလ္လာကေတွာ-၍၊ ဧသ နိသိန္နပုရိသောပိ-သည်လည်း၊ ပဉ္စ ဇာတိ-
 သတာနိ-လုံး၊ နက္ခတ္တပါဌကော-နက္ခတ်ကို ဖတ်တတ်သောသူသည်၊ ဟုတွာ-
 ၍၊ နိဗ္ဗတ္တိ-ပြီ၊ (တသ္မာ-ကြောင့်)၊ ဣဒါနိ-ယခုဘဝ၌၊ ပုဗ္ဗာစိဏ္ဏဝသေန-အားဖြင့်၊
 အဇ္ဇာပိ-ယနေ၌လည်း၊ အာကာသမေဝ-ကိုသာ၊ ဥလ္လာကေတိ-မော်ကြည့်
 နေ၏၊ အဿ-၏၊ ကဏ္ဏံ-သို့၊ မမ-၏၊ သဒ္ဓေါ-သည်၊ န ပဝိသတိ၊ ဟိ (ယသ္မာ)-
 ကြောင့်၊ သက္ကစ္စံ-စွာ၊ ဓမ္မံ-ကို၊ သုဏန္တော-သော၊ ဧသ နိသိန္နပုရိသော ပန-
 သည်ကား၊ ပဋိပါဠိယာ-အားဖြင့်၊ ပဉ္စ ဇာတိသတာနိ-လုံး၊ တိဏ္ဏံ-ကုန်သော၊
 ဝေဒါနံ-တို့၏၊ ပါရဂူ-အပြီးတိုင်ရောက် တတ်မြောက်သော၊ ဝါ-တစ်ဖက်ကမ်း
 ရောက် တတ်မြောက်သော၊ မန္တဇ္ဈာယကဗြာဟ္မဏော-မန္တန်ကို ရွတ်ဖတ်တတ်
 သော ပုဏ္ဏားသည်၊ ဟုတွာ-၍၊ နိဗ္ဗတ္တိ-ပြီ၊ (တသ္မာ-ကြောင့်)၊ ဣဒါနိပိ-၌လည်း၊
 မန္တံ-ကို၊ သံသန္တန္တော ဝိယ-နီးနှောသကဲ့သို့၊ သက္ကစ္စံ-စွာ၊ သုဏာတိ-၏၊ ဣတိ-
 ပြီ။ [“ဟိ ယသ္မာ”နှင့် “တသ္မာ”ကို ရှေ့မှ လိုက်ပေးသည်။]

“ဘန္တေ-ရား! တုမှာကံ-တို့၏၊ ဓမ္မဒေသနာ-သည်၊ ဆဝိအာဒီနိ-အရေအစ
 ရှိသည်တို့ကို၊ ဆိန္ဒိတွာ-ဖြတ်၍၊ အဋ္ဌိမိဉ္စ-ရိုးတွင်းခြင်ဆီကို၊ အာဟစ္စ-ထိခိုက်၍၊
 တိဌတိ-တည်၏၊ ကသ္မာ-ကြောင့်၊ ဣမေ-တို့သည်၊ တုမှေသု-တို့သည်၊ ဓမ္မံ-
 ကို၊ ဒေသေန္တေသုပိ-ကုန်သော်လည်း၊ သက္ကစ္စံ-စွာ၊ န သုဏန္တိ-ကုန်သနည်း?”
 ဣတိ-ပြီ၊ “အာနန္ဒ! မမ-၏၊ ဓမ္မော-ကို၊ သုဿဝနီယော-လွယ်ကူသဖြင့် နာ
 ယူအပ်၏၊ (နာယူဖို့ လွယ်ကူ၏)၊ ဣတိ-ကို၊ သညံ-ကို၊ ကရောသိ မညေ-

ပြုသည်ဟု ထင်၏။” ကူတိ-ပြီ။ “ဘန္တေ! ဒုဿဝနီယော ကံ ပန-ခဲယဉ်းသဖြင့် နာယူအပ်ပါသလော? (နာယူရဖို့ ခက်ခဲပါသလော?)” ကူတိ-ပြီ။ “အာနန္ဒ! အာမ-အိမ်း” ကူတိ-ပြီ။ “ဘန္တေ! ကသ္မာ-ကြောင့်ပါနည်း?” ကူတိ-ပြီ။ “အာနန္ဒန္တ! ကုမေဟိ သတ္တေဟိ-တို့သည်၊ ဗုဒ္ဓေါတိ-ဘုရားဟူသော၊ ပဒံ ဝါ-ပုဒ်ကို လည်းကောင်း၊ ဓမ္မောတိ-တရားဟူသော၊ ပဒံ ဝါ-ကိုလည်းကောင်း၊ သံယောတိ-ဟူသော၊ ပဒံ ဝါ-ကိုလည်းကောင်း၊ အနေကေသုပိ-များစွာလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ကပ္ပကောဋိသတသဟဿေသု-ကမ္ဘာတို့၏ ကုဋေအသိန်းတို့၌၊ ဝါ-ကုဋေသိန်းပေါင်းများစွာသော ကမ္ဘာတို့၌၊ အသုတပုဗ္ဗံ-ရှေးက မကြားအပ်ဘူး၊ ယသ္မာ-ကြောင့်၊ ကုမံ ဓမ္မံ-ကို၊ သောတုံ-ငှာ၊ န သက္ကောန္တိ-မစွမ်းနိုင်ကုန်သည်၊ (ဟုတ္တာ)၊ အနမတဂ္ဂေ-သိအပ်သော အစအပိုင်းအခြားမရှိသော၊ ဝါ-မသိအပ်သော အစအပိုင်းအခြားရှိသော၊ [ဓမ္မဘာ-၁, ၅၈၀၅] သံသာရေ-၌၊ ကုမေသတ္တာ-တို့သည်၊ အနေကဝိဟိတံ-တစ်ပါးမက များသောအပြားရှိသော၊ တိရစ္ဆာနကထံယေဝ-သုဂတိလမ်း၊ နိဗ္ဗာန်လမ်း၏၊ ဖီလာကနံလနံဖြစ်သော စကားကိုသာ၊ သုဏန္တာ-ကုန်လျက်၊ အာဂတာ-လာခဲ့ကုန်ပြီ၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ သုရာပါနကေဋိမဏ္ဍလာဒီသု-သေရည်အရက်သောက်ရာဌာန၊ ကစားဝိုင်းအစရှိသည်တို့၌၊ ဂါယန္တာ-သီဆိုကုန်လျက်၊ နစ္စန္တာ-ကကုန်လျက်၊ ဝိစရန္တိ-ကုန်၏၊ ဓမ္မံ-ကို၊ သောတုံ-ငှာ၊ န သက္ကောန္တိ-နိုင်ကုန်” ကူတိ-ပြီ။ “ဘန္တေ! ဧတေ-တို့သည်၊ ကိံ-ကို၊ နိဿာယ-၍၊ န သက္ကောန္တိ-ကုန်သနည်း?” ကူတိ-ပြီ။

အထ-၌၊ အဿ-အား၊ သတ္တာ-သည်၊ “အာနန္ဒ! ရာဂံ-ကို၊ နိဿာယ-၍၊ ဒေါသံ-ကို၊ နိဿာယ-၍၊ မောဟံ-ကို၊ နိဿာယ-၍၊ တဏှံ-ကို၊ နိဿာယ-၍၊ န သက္ကောန္တိ-ကုန်၊ ရာဂဂိုသဒိသော-ရာဂမီးနှင့် တူသော၊ အဂ္ဂိ နာမ-သည်၊ နတ္ထိ၊ သော-သည်၊ ဆာရိကမ္ပိ-ပြာကိုလည်း၊ အသေသေတွာ-မကျန်စေမူ၍၊ သတ္တေ-တို့ကို၊ ဒဟတိ-လောင်၏၊ သတ္တသူရိယပါတုဘာဝံ-နေဂုစင်း၏ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းကို၊ နိဿာယ-၏၊ ဥပ္ပန္နော-ဖြစ်လသော၊ ကပ္ပဝိနာသကော-ကမ္ဘာကို ပျက်စီးစေတတ်သော၊ (ကမ္ဘာကို ဖျက်ဆီးသော)၊ အဂ္ဂိပိ-သည်လည်း၊ ကိဗ္ဗိ-ကို၊ အနဝသေသေတွာဝ-မကြွင်းကျန်စေမူ၍၊ လောကံ-ကမ္ဘာလောကကို၊

ကိစ္စာပိ ဒဟတိ-အကယ်၍ကား လောင်၏။ ပန-သော်လည်း၊ သော အဂ္ဂိ-
သည်၊ ကဒါစိယေဝ-တစ်ခါတရံ၌သာ၊ ဒဟတိ-လောင်၏။ ရာဂဂ္ဂိနော-ရာဂ
မီး၏။ အဒဟနကာလော နာမ-မလောင်ရာအခါမည်သည်၊ နတ္ထိ၊ တသ္မာ-
ကြောင့်၊ ရာဂသမော-သော၊ အဂ္ဂိ ဝါ-သည်လည်းကောင်း၊ ဒေါသသမော-
သော၊ ဂဟော ဝါ-ဖမ်းယူတတ်သောတရားသည်လည်းကောင်း၊ မောဟသမံ-
သော၊ ဇာလံ ဝါ-ပိုက်ကွန်သည်လည်းကောင်း၊ တဏှာသမာ-သော၊ နဒီ ဝါ
နာမ-သည်လည်း၊ နတ္ထိ” ဣတိ-သို့၊ ဝတွာ၊ ဣမံ ဂါထံ အာဟ၊ (ကိ)။ “နတ္ထိ
၊ပေ၊ နဒီ”တိ-၍၊ (အာဟ)။

နတ္ထိ ရာဂသမော အဂ္ဂိ၊ နတ္ထိ ဒေါသသမော ဂဟော၊

နတ္ထိ မောဟသမံ ဇာလံ၊ နတ္ထိ တဏှာသမာ နဒီ။

ရာဂသမော-ရာဂနှင့်တူသော၊ အဂ္ဂိ-မီးသည်၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ ဒေါသသမော-
ဒေါသနှင့်တူသော၊ ဂဟော-ဖမ်းယူတတ်သော တရားသည်၊ နတ္ထိ၊ မောဟ-
သမံ-မောဟနှင့် တူသော၊ ဇာလံ-ပိုက်ကွန်သည်၊ နတ္ထိ၊ တဏှာသမာ-တဏှာ
နှင့် တူသော၊ နဒီ-မြစ်သည်၊ နတ္ထိ။

တတ္ထ-၌၊ ရာဂသမောတိ-ကား၊ ဓူမာဒီသု-အခိုးအစရှိသည်တို့တွင်၊ ကိစ္စိ-
ကို၊ အဒဿေတွာ-မပြုမူ၍၊ အန္တေယေဝ-၌သာလျှင်၊ ဥဋ္ဌာယ-ဖြစ်ပေါ်၍၊ ဈာ-
ပနဝသေန-လောင်မြိုက်တတ်သည်၏အစွမ်းကြောင့်၊ ရာဂေန-နှင့်၊ သမော-
သော၊ အဂ္ဂိ နာမ-သည်၊ နတ္ထိ၊ ဒေါသသမောတိ-ကား၊ ယက္ခဂဟအဇဂရ-
ဂဟကုမ္ဘိလဂဟာဒယော-ဖမ်းယူတတ်သောဘီလူး၊ ဖမ်းယူတတ်သောစပါးကြီး
မြွေ၊ ဖမ်းယူတတ်သောမိကျောင်းအစရှိသည်တို့သည်၊ ဧကသ္မိယေဝ-တစ်ခု
တည်းသာလျှင်ဖြစ်သော၊ အတ္တဘာဝေ-အတ္တဘော၌၊ ဂဏှိတု-ဖမ်းယူခြင်းငှာ၊
သက္ကောန္တိ-နိုင်ကုန်၏။ ဒေါသဂဟော ပန-ဖမ်းယူတတ်သော ဒေါသသည်ကား၊
သဗ္ဗတ္ထ-အလုံးစုံသောဘဝတို့၌၊ ဧကန္တမေဝ-စင်စစ်သာလျှင်၊ ဂဏှာတိ-ဖမ်းယူ
တတ်၏။ ဣတိ-ထိုကြောင့်၊ ဒေါသေန-နှင့်၊ သမော-သော၊ ဂဟော နာမ-
မည်သည်၊ နတ္ထိ။ မောဟသမန္တိ-ကား၊ ပန-အဖို့တစ်ပါးကား၊ ဩနန္တနပရိယော-
နန္တနဋ္ဌေန-သက်ဝင်၍ဖုံးအုပ်တတ်၊ ထက်ဝန်းကျင် သက်ဝင်၍ ဖုံးအုပ်တတ်

သည်၏အဖြစ်ဟူသော အနက်သဘောကြောင့်၊ မောဟသမံ-သော၊ **ဇာလံ** နာမ-ပိုက်ကွန်သည်၊ နတ္ထိ။ တဏှာသမာတိ-ကား၊ ဂင်္ဂါဒီနံ-ကုန်သော၊ နဒီနံ-တို့၏၊ ပုဏ္ဏကာလောပိ-ပြည့်ရာအခါသည်လည်းကောင်း၊ ဦးနုကာလောပိ-လျော့ရာအခါသည်လည်းကောင်း၊ သုက္ခကာလောပိ-ခြောက်ခန်းရာအခါ သည်လည်းကောင်း၊ ပညာယတိ-ထင်ရှား၏၊ ပန-ဗျတိရိုက်ကား၊ တဏှာယ-၏၊ ပုဏ္ဏကာလော ဝါ-သည်လည်းကောင်း၊ သုက္ခကာလော ဝါ-သည်လည်း ကောင်း၊ နတ္ထိ၊ နိစ္စံ-အမြဲ၊ ဦးနာဝ-လျော့နေသည်သာ၊ (ဟုတွာ)၊ ပညာယတိ- ၏၊ ဣတိ-သို့၊ ဒုပ္ပုရဏဌေန-ခဲယဉ်းစွာ ပြည့်စေအပ်သည်၏၊ အဖြစ်ဟူသော အနက်သဘောကြောင့်၊ တဏှာယ-နှင့်၊ သမာ-သော၊ နဒီ နာမ-သည်၊ နတ္ထိ၊ ဣတိ အတ္ထော။ ဒေသနာဝသာနေ-၌၊ သက္ကစုံ-စွာ၊ ဓမ္မ-ကို၊ သုဏန္တော-သော၊ ဥပါသကော-သည်၊ သောတာပတ္တိဖလေ-၌၊ ပတိဋ္ဌဟိ-ပြီ၊ သမ္ပတ္တာနမ္ပိ-တို့ အားလည်း၊ သာတ္ထိကာ-သော၊ ဓမ္မဒေသနာ-သည်၊ အဟောသိ-ပြီ၊ ဣတိ- ပဉ္စဥပါသကဝတ္ထုပြီးပြီ။

ပဉ္စဥပါသကဝတ္ထုဘာသာသင်္ဂီတ ပြီးပြီ။

၁၀-မေဏ္ဍကသေဋ္ဌိဝတ္ထုဘာသာသင်္ဂီတ

သုဒဿံ ဝဇ္ဇန္တိ ကုမံ ဓမ္မဒေသနံ သတ္တာ ဘဒ္ဒိယနဂရံ နိဿာယ **ဇာတိယာ-ဝနေ**-မြတ်လေးတော၌၊ ဝိဟရန္တော မေဏ္ဍကသေဋ္ဌိ အာရဗ္ဗ ကထေသိ။ ကိရ-

ဇာလံ။ ။ဇေ သီယဂတေ ဓာဝန္တေ မိဂါဒယော လာတိ ဂဏှာတိ ဧတေနာတိ ဇာလံ၊ [ဇ+လာ+အ-ဇဋ္ဌိ၊ သူစိ၊] ဇလတိ သန္တတိတိ ဇလံ(သူစိ)၊ ဇလတိ ဇီဝယတိ လောကန္တိ ဇလံ(ဓာသံ)၊ ဇလေ+ဟိတံ ဇာလံ၊ [ဇလ+ဏာ-ဓာနိဋ္ဌိ-၅၂၁၊] ဇာလယတိ အစ္စာဒေတိ မစ္ဆေ ဧတေနာတိ ဇာလံ၊ [ဇလ+ဏာ-ဓာသံ၊] ဤဝိဂြိုဟ်များအရ ပကတိ ပိုက်ကွန်ကို ရ၏၊ ဤ၌ သဒိသုပစာရအားဖြင့် မောဟယူပါ၊ (တစ်နည်း) “ဇာလံ ဝိယာတိ ဇာလံ”ဟု ဥပမာတဒ္ဒိတ်ဆက်၍ မောဟယူပါ။

ဇာတိယာဝနေ။ ။ဇာတိယာ+ဥပလက္ခိတံ+ဝနံ ဇာတိယာဝနံ-မြတ်လေးချုံဖြင့် မှတ်အပ်သောတော-မြတ်လေးတော၊ ဇာတိယာ၌ တတိယာဝိဘတ်မကျေသော အလုတ္တသမာသ်တည်း၊ ဇာတိသဒ္ဒါ မြတ်လေးပန်းကို ဟော၏၊ ဌာနိဖြစ်သော မြတ်လေး

ချဲ့၊ သတ္တာ၊ **အင်္ဂုတ္တရာပေသု**-အင်္ဂုတ္တရာပါဟု ဗဟုဝုဏ်အမည်ရသောတိုင်း၌၊
ဝါ-အင်္ဂုတ္တရာပတိုင်း၌၊ ဝါ-အင်္ဂတိုင်း၌၊ စာရိကံ-ကို၊ စရန္တော-လသော်၊ [ဓမ္မဘာ-
၁, ၁၉၁၅၊] မေဏ္ဍကသေဌိနော စ-လည်းကောင်း၊ အဿ-ထိုမေဏ္ဍကသူဌေး
၏၊ ဘရိယာယ-မယားဖြစ်သော၊ စန္ဒပဒမာယ စ-လည်းကောင်း၊ ပုတ္တဿ-
သော၊ ဓနုဉ္စယသေဌိနော စ-လည်းကောင်း၊ သုဏိသာယ-ချွေးမဖြစ်သော၊

ပန်း၏အမည်ကို ဌာနဖြစ်သော မြတ်လေးချုံ၌ တင်စား၍ ဤ၌ မြတ်လေးချုံကို
“ဇာတိ(ဇာတိယာ)”ဟု ဆိုသည်၊ ထိုမြတ်လေးချုံဖြင့် မှတ်အပ်သောတောကို ဇာတိယာ
ဝနဟု ဆိုသည်။(ဝိ. ၄-၁, ၂၄၃၊ ဝိမတိ-၁, ၁၆၀)

တစ်နည်း။။တစ်စုံတစ်ယောက်က မစိုက်ပျိုးရဘဲ အလိုလိုဖြစ်ထွန်းပေါက်ရောက်
နေပြီး ဟိမဝန္တာနှင့် တစ်စပ်တည်းဖြစ်နေသောတော(သဘာဝတော)ကို “ဇာတိယာ
ဝန”ဟု ဆိုသည်၊ ထိုအလို “သယံ ဇာယတီတိ ဇာတိ၊ ဇာတိယေဝ ဇာတိယာ၊ [ဇာတိ+
ဣယ၊] ဇာတိယာ စ+သာ+ဝနံ စာတိ ဇာတိယာဝနံ၊ [ဇာတိယာ+ဝန၊]”ဟု ပြု။ (အံ
• ၄-၃, ၁၈၊ ဝိဓာနံ)

အင်္ဂုတ္တရာပေသု။ ။အင်္ဂီယတေ ဉာယတေ သမုဒါယော ဧတေဟီတိ အင်္ဂီနိ-
အပေါင်းတစ်ကိုယ်လုံးကို သိကြောင်းဖြစ်သော ကိုယ်အင်္ဂါအစိတ်များ၊ ထိုထိုကိုယ်
အင်္ဂါတို့က ထူးထူးခြားခြား လှပသောကြောင့် “အင်္ဂီနိ+ဧတေသံ အတ္ထိတိ အင်္ဂီ”အရ
မင်းသားတို့ကို “အင်္ဂီ”ဟု ဆိုရသည်၊ အင်္ဂနောင်+ဏပစ္စည်းသည် အတိသယအနက်ကို
ထွန်းပြသည်၊ ထိုမင်းသားတို့၏ နေရာဇနပုဒ်ကိုလည်း တစ်ခုတည်းဖြစ်စေကာမူ
မင်းသားတို့၏ အင်္ဂါဟူသော ဗဟုဝုဏ်အမည်ကို ဇနပုဒ်၌တင်စားသော ဌာနူပစာရ
အားဖြင့် “အင်္ဂီ”ဟု ဗဟုဝုဏ်နာမည်ဖြင့် ခေါ်ရသည်။ (ဒိ. ၄-၁, ၂၄၉၊ သီဋ္ဌိသစ်-၂၊
၂၈၂၊ သီဘာ-၃, ၄၅၉)

ဥတ္တရာပ။ ။အင်္ဂါမည်သော ဇနပုဒ်၏ မြောက်ဘက်၌ မဟာမဟိမည်သော မြစ်
ရေများ စီးလျက်ရှိ၏၊ ထိုရေတို့၏ အနီး၌ဖြစ်သောကြောင့် အင်္ဂတိုင်း(ဇနပုဒ်)တို့ပင်
“ဥတ္တရာပါ”ဟု ဆိုသည်။(မ. ၄-၃, ၂၃၊ သုတ္တနိ. ၄-၂, ၁၆၀)၊ “ဥတ္တရေန(ဇနပုဒ်၏
မြောက်ဘက်၌)+(မဟာမဟိယာ နဒိယာ-မဟာမဟိမြစ်ကြီး၏) အာပေါ ယေသန္တိ
ဥတ္တရာပါ၊ အင်္ဂါ စ+တေ+ဥတ္တရာပါ စာတိ အင်္ဂုတ္တရာပါ-မြောက်ဘက်၌ မဟာမဟိ
မြစ်ရေရှိသော အင်္ဂတိုင်း(ဇနပုဒ်)”ဟု ပြု။(နိတိပဒ-၁၄၅)၊ နိတိပဒနိ-၁, ၃၂၃၌ “အင်္ဂု-
တ္တရာပေသု-အင်္ဂတိုင်း ဥတ္တရာပဇနပုဒ်တို့၌”ဟု ပေး၏။

သုမနဒေဝိယာ စ-သုမနဒေဝီလည်းကောင်း၊ အဿ-ထိုမေဏ္ဍကသူဌေး၏၊
 နတ္တာယ-မြေးဖြစ်သော၊ ဝိသာခါယ စ-လည်းကောင်း၊ ဒါသဿ-သော၊ ပုဏ္ဏ-
 သာ စ-လည်းကောင်း၊ ဣတိ-သို့၊ ဣမေသံ-ဤသူတို့၏၊ သောတာပတ္တိဖလ-
 ပနိဿယံ-သောတာပတ္တိဖိုလ်၏ အားကြီးသော မှီရာအကြောင်းကို၊ [ဓမ္မဘာ-
 ၂, ၉၅၈] ဒိသွာ-၍၊ ဘဒ္ဒိယနဂရံ-သို့၊ ဂန္ဒာ-၍၊ ဇာတိယာဝနေ-မြဲလေးတော၌၊
 ဝိဟာသိ-ပြီ၊ မေဏ္ဍကသေဌိ-သည်၊ သတ္ထု-၏၊ အာဂမနံ-ကို၊ အဿောသိ-
 ပြီ၊ ကသွာ-ကြောင့်၊ ဧသ (ဧသော)-ဤသူဌေးသည်၊ မေဏ္ဍကသေဌိ နာမ-
 မည်သည်၊ ဇာတော ပန-နည်း? ဣတိ-ဤကား အမေးတည်း၊ ကိရ (ယသွာ)-
 အကြင်ကြောင့်၊ တဿ-ထို မေဏ္ဍကသူဌေး၏၊ ပစ္ဆိမဂေဟေ-အိမ်၏ နောက်
 ဘက်၌၊ အဋ္ဌကရိသမတ္တေ-ဧကရိသအတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ [ဓမ္မဘာ-၁, ၂၉၈၈]
 ဌာနေ-၌၊ ဟတ္ထိအဿဥသဘပမာဏာ-ဆင်၊ မြင်း၊ နွားလားဥသဘအတိုင်း
 အရှည်ရှိကုန်သော၊ သုဝဏ္ဏမေဏ္ဍကာ-ရွှေဆိတ်ရုပ်တို့သည်၊ ပထဝီ-ကို၊ ဘိန္ဒု-
 တွာ-ဖောက်ထွက်၍၊ ပိဋိယာ-ကျောကုန်းဖြင့်၊ ပိဋိ-ကျောကုန်းကို၊ ပဟရမာနာ-
 ထိကုန်လျက်၊ [ပိဋိယာ ပိဋိ ပဟရမာနာ-ကျောချင်းကပ်ကုန်လျက်၊] ဥဌဟိသု-
 ဖြစ်ပေါ်လာကုန်ပြီ၊ တေသံ-ထိုရွှေဆိတ်ရုပ်တို့၏၊ မုခေသု-ခံတွင်းတို့၌၊ ပဉ္စ-
 ဝဏ္ဏာနံ-၅မျိုးသော အဆင်းရှိကုန်သော၊ သုတ္တာနံ-ချည်တို့၏၊ ဂေဏ္ဍုကာ-
 အလုံးတို့သည်၊ ဝါ-တို့ကို၊ ပက္ခိတ္တာ-ထည့်အပ်ကုန်သည်၊ (ပိတ်ဆို့အပ်ကုန်
 သည်)၊ ဟောန္တိ သပ္ပိတေလမဓုဖာဏိတာဒိဟိ ဝါ-ထောပတ်၊ ဆီ၊ ပျားရည်၊ တင်
 လဲအစရှိသည်တို့ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝတ္ထုတ္တဒနဟိရညသုဝဏ္ဏာဒိဟိ ဝါ-အပေါ်
 ရုံအဝတ်၊ ခါးဝတ်လုံချည်၊ ရွှေ၊ ငွေအစရှိသည်တို့ဖြင့်လည်းကောင်း၊ [ဓမ္မဘာ-
 ၂, ၆၁၇၈] အတ္ထေ-အလိုသည်၊ သတိ-ရှိလသော်၊ တေသံ-ထိုရွှေဆိတ်ရုပ်တို့၏၊
 ဝါ-တို့တွင်၊ (ဧကေကဿပိ-တစ်ခုတစ်ခု၏လည်း)၊ မုခတော-မှ၊ **တေသံ မုခ-
 တော**တိ တေသမေကေကဿပိ မုခတော-ပဋိဂံ-၃၇၉၊ ဂေဏ္ဍုကေ-တို့ကို၊ အပ-
 နေန္တိ-ဖယ်ရှားကုန်၏၊ ဧကဿာပိ-တစ်ခုလည်းဖြစ်သော၊ မေဏ္ဍကဿ-ဆိတ်
 ရုပ်၏၊ မုခတော-မှ၊ ဇမ္ဗုဒိပဝါသီနံ-ဇမ္ဗုဒိပကျွန်း၌ နေသူတို့အား၊ ပဟောနကံ-
 လောက်သော၊ သပ္ပိတေလမဓုဖာဏိတဝတ္ထုတ္တဒနဟိရညသုဝဏ္ဏံ-ထောပတ်၊
 ဆီ၊ ပျားရည်၊ တင်လဲ၊ အပေါ်ရုံအဝတ်၊ ခါးဝတ်လုံချည်၊ ရွှေ၊ ငွေသည်၊ နိက္ခမတိ-

ထွက်၏။ (တသ္မာ-ကြောင့်) တတော-မှ၊ ပဌာယ-၍၊ မေဏ္ဍကသေဋ္ဌိတိ-ဟူ၍၊ ပညာယိ-ထင်ရှားပြီ။ (ဣတိ-ဤကား အဖြေတည်း။)

အဿ-၏။ ပုဗ္ဗကမ္မံ-သည်၊ ကိံ ပန-နည်း? ဣတိ-ဤကား အမေးတည်း။ ကိရ-ချဲ့၊ ဝိပဿီဗုဒ္ဓကာလေ-၌၊ ဧသ-သည်၊ အဝရောဇဿ နာမ-အဝရောဇ မည်သော၊ ကုဠုမ္ပိကဿ-၏။ ဘာဂိနေယျာ-သည်၊ မာတုလေန-ဦးကြီးနှင့်၊ သမာနနာမော-တူသောအမည်ရှိသော၊ အဝရောဇော နာမ-သည်၊ အဟော-သိ၊ အထ-၌၊ အဿ-၏။ မာတုလော-သည်၊ သတ္တု-၏။ ဂန္ဓကုဋီ-ကို၊ ကာတုံ-ငှာ၊ အာရဘိ-အားထုတ်ပြီ၊ ပန-ဆက်၊ သော-သည်၊ တဿ-၏။ သန္တိကံ-သို့၊ ဂန္ဓာ-၍၊ “မာတုလ-ကြီး! ဥဘောပိ-တို့သည်လည်း၊ သဟေဝ-အတူသာလျှင်၊ ကရောမ-ကုန်စို့” ဣတိ-သို့၊ ဝတ္တာ-၍၊ “အဟံ-သည်၊ အညေဟိ-တို့နှင့်၊ သဒ္ဓိ-တူ၊ အသာဓာရဏံ-မဆက်ဆံသည်ကို၊ ကတွာ-၍၊ ဧကကောဝ-တစ်ဦးတည်း သာ၊ ကရိဿာမိ-အံ့” ဣတိ-သို့၊ တေန-သည်၊ ပဋိက္ခိတ္တကာလေ-ပယ်မြစ် အပ်ရာအခါ၌၊ “ဣမသ္မိံ ဌာနေ-၌၊ ဂန္ဓကုဋီယာ-ကို၊ ကတာယ-ဆောက်လုပ် အပ်သော်၊ ဣမသ္မိံ နာမ ဌာနေ-၌၊ **ကုဉ္ဇရဿလံ** နာမ-ကုဉ္ဇရဿလာမည် သော ကျောင်းဆောင်ကို၊ လဒ္ဓံ-ငှာ၊ ဝဋ္ဋတိ-၏။” ဣတိ-သို့၊ စိန္တေတွာ-၍၊ အရညတော-မှ၊ ဒဗ္ဗသမ္ဘာရေ-သစ်သားအဆောက်အဦးတို့ကို၊ အာဟရာပေ-တွာ-စေ၍၊ သုဝဏ္ဏခစိတံ-ရွှေဖြင့်စီခြယ်အပ်သော၊ ဧကံ-သော၊ ထမ္ဘံ-တိုင် လည်းကောင်း၊ ရတခစိတံ-ငွေဖြင့် စီခြယ်အပ်သော၊ ဧကံ-သော၊ (ထမ္ဘံ-လည်းကောင်း၊) မဏိခစိတံ-ပတ္တမြားဖြင့် စီခြယ်အပ်သော၊ ဧကံ-သော၊ (ထမ္ဘံ-လည်းကောင်း၊) သတ္တရတနခစိတံ-ရတနာဂုဗျားဖြင့် စီခြယ်အပ်သော၊ ဧကံ-သော၊ (ထမ္ဘံ-လည်းကောင်း၊) ဣတိ ဧဝံ-လျှင်၊ သဗ္ဗာပိ-အလုံးစုံလည်းဖြစ်ကုန်

ကုဉ္ဇရဿလံ ။ ဤပုဒ်ကို P.T.S ၌ “an elephant’s stable-ဆင်တင်းကုပ်” ဟု ဖွင့်ဆို၏။ သို့သော် ဤနေရာ၌ ဆင်တင်းကုပ် မဖြစ်နိုင်ပါ။ ဆင်တင်းကုပ်နှင့် ပုံစံတူ ကျောင်းဆောင်၊ သို့မဟုတ် ဆင်နှင့် ပုံစံတူကျောင်းဆောင်သာ ဖြစ်သင့်သည်။ ထို့ကြောင့် “ကုဉ္ဇရဿ+သာလာ ကုဉ္ဇရဿလာ၊ ကုဉ္ဇရဿလာ ဝိယာတိ ကုဉ္ဇရဿလာ-ဆင်တင်းကုပ်နှင့် တူသော ကျောင်းဆောင်၊ (တစ်နည်း) ကုဉ္ဇရေန+သဒိသာ+သာလာ ကုဉ္ဇရဿလာ-ဆင်နှင့် တူသော ကျောင်းဆောင်” ဟု ကြံပါ။

သော၊ သုဝဏ္ဏာဒိခစိတာဝ-ရွှေအစရှိသည်တို့ဖြင့် စီခြယ်အပ်သည်သာ ဖြစ်ကုန်သော၊ **တုလာသံဃာတဒ္ဒါရကဝါဠဝါတပါနဂေါပါနသီဆဒနိဋ္ဌကာ**-ထုပ်၊ လျောက်၊ တံခါးမတံခါးရွက်၊ လေသောက်ပြုတင်း၊ အခြင်ရနယ်၊ အမိုး၊ အုတ်တို့ကို၊ ကာရေတွာ-၍၊ ဂန္ဓကုဋိယာ-၏၊ သမ္ပုဓဋ္ဌာနေ-ရှေးရှုအရပ်၌၊ တထာဂတဿ-ဖို့၊ ဝါ-အတွက်၊ သတ္တရတနမယံ-ရတနာ ဂူပါးဖြင့် ပြီးသော၊ ကုဉ္ဇရသာလံ-ကို၊ ကာရေသိ-ပြီ၊ တဿာ-ကုဉ္ဇရသာလာမည်သော ကျောင်းဆောင်၏၊ ဥပရိ-၌၊ ယနရတ္တသုဝဏ္ဏမယာ-တခဲနက် နီသောရွှေဖြင့် ပြုအပ်ကုန်သော၊ ကမ္မလာ-ကမ္မလာတို့သည်လည်းကောင်း၊ ပဝါဠမယာ-သန္တာဖြင့် ပြီးကုန်သော၊

တုလာသံဃာတဒ္ဒါရကဝါဠဝါတပါနဂေါပါနသီဆဒနိဋ္ဌကာ။ ။နိဘာ-၂၊ ၂၄၄၌ “တုလာ-ထုပ်လျောက်၊ သံဃာတ-ခေါင်လျောက်”ဟု ပေး၏၊ ပြည်နီနီ-၂၊ ၈၊ ကျော်နီဂံ-၂၉၅တို့၌ “တုလာ-ခေါင်လျောက်၊ သံဃာတ-အတွင်းထုပ်လျောက်”ဟု ပေး၏၊ မင်းခင်းနီဂံ-၄၂၅၌ “တုလာ-ထုပ်၊ သံဃာတ-လျောက်”ဟု ပေး၏၊ ထုပ်နှင့်လျောက်သည် မတူပါ၊ မှန်၏-အိမ်၏ ရှေ့နောက်တန်းနေသော လက်ခံတိုင်၂လုံး ထိပ်ဖျားရှိ စရွေးတံတွင် စွပ်၍ဖြစ်စေ၊ တွယ်ကပ်၍ဖြစ်စေ ဖမ်းကိုင်ချုပ်နှောင်ထားသော သစ်သားတန်းကို ထုပ်ဟု ခေါ်သည်၊ အိမ်၏ ဒိုင်းများတင်ရန် ခေါင်တိုင်အချင်းချင်း၊ လက်ခံတိုင်အချင်းချင်း ဆက်သွယ်ထားသော သစ်သားတန်း၊ သံဘောင်တန်းကို လျောက်ဟု ခေါ်သည်။ (မြန်မာန်)

ဝိဂြိုဟ်။ ။တုလတိ သံဃာတေသု ပတိဋ္ဌာတီတိ တုလာ၊ ပက္ခာနံ ဝါ သမဟိတဘာဝကရဏတော တုလယတိ မိနာတိ ဧတာယာတိ တုလာ၊ သမ္မာ ဃဋ္ဌန္တေတ္ထဂေါပါနသျာဒယောတိ သံဃာတော၊(ပြည်နီနီ-၂၊ ၈၊ ကျော်နီဂံ-၂၉၅)၊ ယထာယောဂံ ကဝတိ ရဝတီတိ ကဝါဠု၊(ကု သဒ္ဒေ+အာဠု-မောင်-၇၊ ၅၄၊) ဒွါရဿ+ကဝါဠု ဒွါရကဝါဠု၊(မအူပါရာနီ-၃၊ ၃၁၄)၊ ဝါတံ ပိဝတီတိ ဝါတပါနံ၊ [ဝါတ+ပါ+ယု၊-ဓာန်ဋီ-၂၁၇၊] ဝါတံ ပိဝတိ ဧတေနာတိ ဝါတပါနံ၊(ပါစိယော-၄၆၈)၊ ဂံ ဝသောဒကံ သူရိယာဒိကိရဏဉ္စ ပိဝန္တိ ဝိနာသယန္တိ အဗ္ဘန္တရမပ္ပဝေသနဝသေနာတိ ဂေါပါနာ၊ (အုတ်စသည်တို့)၊ [ဂေါ+ပါ+ယု၊] ဂေါပါနာနိ သိနောန္တိ ဗန္တန္တိ ဧတ္ထာတိ ဂေါပါနသီ၊ [ဂေါပါန+သိ+အ+ဤ၊-ဓာန်ဋီ-၂၂၁၊] ဆာဒေတိ ဧတေနာတိ ဆဒနံ၊ [ဆဒ+ယု၊-ဓာန်ဋီ-၂၁၈၊] ဣစ္ဆိယတီတိ ဣဋ္ဌကာ၊ [ဣသ+ဋ္ဌကန်၊-မောင်-၇၊ ၂၉၊] ထိုနောင် “တုလာ စ+သံဃာတော စ+ဒ္ဒါရကဝါဠု စ+ဝါတပါနံ စ+ဂေါပါနသီ စ+ဣဋ္ဌကာ စ တုလာသံဃာတဒ္ဒါရကဝါဠဝါတပါနဂေါပါနသိဋ္ဌကာ”ဟု တွဲပါ။

သိခရထူပိကာယော-ထိပ်ဖျားဖြစ်သော အထွတ်တို့သည်၊ အဟေသုံ-ကုန်ပြီ၊ ကုဉ္ဇရသာလာယ-၏။ မဇ္ဈေ-သော၊ ဌာနေ-၌၊ ရတနမဏ္ဍပံ-ရတနာမဏ္ဍပ်ကို၊ ကာရေတွာ-၍၊ ဓမ္မာသနံ-တရားဟောပုဂ္ဂိုလ်၏၊ နေရာကို၊ ဝါ-တရားဟော ပလ္လင်ကို၊ [ဓမ္မဘာ-၂, ၄၈၈၅။] ပတိဌာပေသိ-တည်စေပြီ၊ (ထားစေပြီ)၊ တဿ- ထိုပလ္လင်၏၊ ယနရတ္တသုဝဏ္ဏမယာ-တခဲနက်နီသောရွှေဖြင့် ပြီးကုန်သော၊ ပါဒါ- ခြေတို့သည်၊ အဟေသုံ-ကုန်ပြီ၊ တထာ-တူ၊ စတဿော-ကုန်သော၊ အဋ္ဌနိ- ယော-အပေါင်တို့သည်၊ (အဟေသုံ-ကုန်ပြီ)၊ ပန-ဆက်၊ စတ္တာရော-ကုန်သော၊ သုဝဏ္ဏမေဏ္ဍကေ-ရွှေဆိတ်ရုပ်တို့ကို၊ ကာရာပေတွာ-စေ၍၊ အာသနဿ-၏။ စတုန္ဒ-ကုန်သော၊ ပါဒါနံ-တို့၏၊ ဟေဌာ-၌၊ ဌပေသိ-ပြီ၊ ဒွေ-ကုန်သော၊ မေဏ္ဍ- ကေ-တို့ကို၊ ကာရာပေတွာ-၍၊ ပါဒပိဌကာယ-ခြေဆေးအင်းပျင်၏၊ ဟေဌာ- ၌၊ ဌပေသိ-ပြီ၊ ဆ-ကုန်သော၊ သုဝဏ္ဏမေဏ္ဍကေ-တို့ကို၊ ကာရာပေတွာ-၍၊ မဏ္ဍပံ-ကို၊ ပရိက္ခိပေန္တော-ဝန်းရံစေလျက်၊ ဌပေသိ-ပြီ၊ ဓမ္မာသနံ-ကို၊ ပဌမံ- စွာ၊ သုတ္တမယေဟိ-ချည်ဖြင့် ပြီးကုန်သော၊ ရုဇ္ဈကေဟိ-ကြိုးတို့ဖြင့်၊ ဝါယာပေ- တွာ-ရက်စေ၍၊ မဇ္ဈေ-၌၊ သုဝဏ္ဏသုတ္တမယေဟိ-ရွှေချည်တို့ဖြင့် ပြီးကုန်သော၊ ဥပရိ-၌၊ မုတ္တမယေဟိ-ပုလဲဖြင့် ပြီးကုန်သော၊ သုတ္တေဟိ-တို့ဖြင့်၊ ဝါယာပေသိ- ရက်စေပြီ၊ တဿ-၏။ စန္ဒနမယော-စန္ဒကူးဖြင့် ပြီးသော၊ အပဿယော-မှီရာ သည်၊ (တံကဲသည်)၊ အဟောသိ-ပြီ၊ ဧဝံ-လျှင်၊ ကုဉ္ဇရသာလံ-ကို၊ နိဌာပေတွာ- ၍၊ သာလာမဟံ-ကျောင်းပူဇော်ပွဲကို၊ ဝါ-ကျောင်းရေစက်ချပွဲကို၊ [ဓမ္မဘာ-၃, ၃၂၅။] ကရောန္တော-သော်၊ အဌသဠိဟိ-၆၈ပါးကုန်သော၊ ဘိက္ခုသတသဟ- သေဟိ-ရဟန်းအသိန်းတို့နှင့်၊ [အဌသဠိဟိ ဘိက္ခုသတသဟသေဟိ-၆သန်း ၈သိန်းသော ရဟန်းတို့နှင့်၊] သဒ္ဓိ-တူ၊ သတ္တာရံ-ကို၊ နိမန္တေတွာ-၍၊ စတ္တာရော မာသေ-၄လတို့ပတ်လုံး၊ ဒါနံ-ကို၊ ဒတွာ-၍၊ ဩသာနဒိဝသေ-နောက်ဆုံးနေ့၌၊ တိစိဝရံ-ကို၊ အဒါသိ-ပြီ၊ တတ္ထ-ကျောင်းပူဇော်ပွဲ၌၊ သံဃနဝကဿ-အငယ်ဆုံး သံဃာဖို့၊ ဝါ-သို့၊ [ဓမ္မဘာ-၃, ၄၇၂၊ ၄၈၇၅။] သတသဟဿ္ဓ္ဓနိကံ-အဖိုးဝသိန်း တန်သော လှူဖွယ်သည်၊ ပါပုဏိ-ရောက်ပြီ။

ဧဝံ-လျှင်၊ ဝိပဿီဗုဒ္ဓကာလေ-၌၊ ပုညကမ္ပံ-ကို၊ ကတွာ-၍၊ တတော-မှ၊

စုတော-သည်၊ (ဟုတ္တာ)၊ ဒေဝေသု စ-တို့၌လည်းကောင်း၊ မနုဿေသု စ-တို့
 ၌လည်းကောင်း၊ သံသရန္တော-လသော်၊ ဣမသ္မိံ ဘဒ္ဒကပ္ပေ-၌၊ ဗာရာဏသီယံ-
 ၌၊ မဟာဘောဂကုလေ-များသောစည်းစိမ်ရှိသော အမျိုး၌၊ နိဗ္ဗတ္တိတွာ-၍၊ ဗာ-
 ရာဏသီသေဋ္ဌိ နာမ-သည်၊ အဟောသိ-ပြီ၊ သော-သည်၊ ဧကဒိဝသံ-၌၊ ရာဇု-
 ပဋ္ဌာနံ-မင်းကို ခစားရာအရပ်သို့၊ ဂစ္ဆန္တော-သော်၊ ပုရောဟိတံ-ကို၊ ဒိသွာ-၍၊
 “အာစရိယ-ဆရာ! နက္ခတ္တမုဟုတ္တံ-နက္ခတ်၊ မုဟုတ်ကို၊ [နက္ခတ္တံ စ+မုဟုတ္တော
 စ နက္ခတ္တမုဟုတ္တံ] ဥပဓာရေထ ကိံ-ဆင်ခြင်ပါကုန်သလော?” ဣတိ-သို့ အာဟ၊
 အာမ-အိမ်း၊ ဥပဓာရေမိ-ဆင်ခြင်ပါ၏၊ အမှာကံ-တို့အား၊ အညံ-နက္ခတ်ကို
 ဆင်ခြင်ခြင်းမှ အခြားသော၊ ကမ္မံ-သည်၊ ကိံ-အဘယ်မှာရှိအံ့နည်း၊ ဣတိ-ပြီ၊
 တေန ဟိ-လျှင်၊ ဇနပဒစာရိတ္တံ-ဇနပုဒ်တို့၌ ဖြစ်ခြင်းသည်၊ ကီဒိသံ-အဘယ်ကဲ့
 သို့ ရှုအပ်သနည်း? ဣတိ-ပြီ၊ ဧကံ-သော၊ ဘယံ-သည်၊ ဘဝိဿတိ-မည်၊ ဣတိ-
 ပြီ၊ ကိံ နာမ-အဘယ်မည်သော၊ ဘယံ-ဘေးသည်၊ (ဘဝိဿတိ-နည်း?) ဣတိ-
 ပြီ၊ သေဋ္ဌိ-သူဌေး! ဆာတကဘယံ-ဆာလောင်ငတ်မွတ်ခြင်းဘေးသည်၊ (ဘဝိ-
 သတိ-မည်) ကဒါ-၌၊ ဘဝိဿတိ-နည်း? ဣတိ-ပြီ၊ ဣတော-ဤနေ့မှ၊ တိဏ္ဏံ-
 ကုန်သော၊ သံဝစ္ဆရာနံ-နှစ်တို့၏၊ အစ္စယေန-၌၊ (ဘဝိဿတိ-မည်) ဣတိ-ပြီ၊
 တံ-ထိုစကားကို၊ သုတွာ-၍၊ သေဋ္ဌိ-သည်၊ ဗဟုံ-သော၊ ကသိကမ္မံ-ထွန်ယက်
 ခြင်းအလုပ်ကို၊ (လယ်ယာလုပ်ငန်းကို)၊ ကာရေတွာ-၍၊ ဂေဟေ-၌၊ ဝိဇ္ဇမာန-
 ဓနေနာပိ-ရှိသောဥစ္စာဖြင့်လည်း၊ ဓညမေဝ-စပါးကိုသာ၊ ဂဟေတွာ-၍၊ အမု-
 တေရသာနိ-အခွဲအားဖြင့် ၁၃ခုကုန်သော၊ ကောဋ္ဌသတာနိ-ကျီအရာတို့ကို၊
 (တစ်နည်း) အမုတေရသာနိ ကောဋ္ဌသတာနိ-ထောင့်နှစ်ရာငါးဆယ်သော ကျီ
 တို့ကို၊ ကာရေတွာ-စေ၍၊ သဗ္ဗကောဋ္ဌကေ-အားလုံးသော ကျီတို့ကို၊ ဝီဟိတိ-
 ကောက်စပါးတို့ဖြင့်၊ ပရိပူရေသိ-ပြည့်စေပြီ၊ ကောဋ္ဌေသု-တို့သည်၊ အပ္ပဟော-
 န္တေသု-မလောက်ကုန်လသော်၊ စာဋိအာဒိနိ-အိုးစရည်းအစရှိသည်တို့ကို၊ ပူရေ-
 တွာ-၍၊ အဝသေသံ-ကြွင်းသောစပါးကို၊ ဘူမိယံ-၌၊ အာဝါဇေ-တွင်းတို့ကို၊
 ကတွာ-၍၊ နိခဏိ-မြှုပ်ထားပြီ၊ နိဓာနာဝသေသံ-မြှုပ်ထားအပ်သော စပါးမှ
 ကြွင်းသော စပါးကို၊ မတ္တိကာယ-မြေညက်နှင့်၊ သဒ္ဓိ-တူ၊ မဒ္ဓိတွာ-နယ်၍၊ ဘိတ္တိ-
 ယော-နံရံတို့ကို၊ လိမ္မာပေသိ-သုတ်လိမ်းစေပြီ။

သော-သည်။ အပရေန-သော၊ သမယေန-၌၊ ဆာတကဘယေ-သည်။ သမ္ပတ္တေ-သော်၊ ယထာနိက္ခိတ္တံ-အကြင်အကြင်ထားအပ်ပြီးသော၊ ခေပ်-စပါးကို၊ ပရိဘုဉ္ဇန္တော-သော်၊ ကောဋေသု စ-ကျီတို့၌လည်းကောင်း၊ စာဠိအာဒိသု စ-အိုးအစရှိသည်တို့၌လည်းကောင်း၊ နိက္ခိတ္တဓဉ္စေ-သည်။ ပရိက္ခိဏေ-ကုန်လသော်၊ ပရိဇနေ-အခြံအရံလူအပေါင်းတို့ကို၊ ပက္ခောသာပေတွာ-၍၊ အာဟ-ပြီ၊ (ကံ)၊ “တာတ-တို့၊ ဂစ္ဆထ-ကုန်လော၊ ပဗ္ဗတပါဒံ-တောင်ခြေသို့ ပဝိသိတွာ-၍၊ ဇိဝန္တာ-အသက်မွေးကုန်လျက်၊ သုဘိက္ခကာလေ-လွယ်ကူသောထမင်းရှိရာအခါ၌၊ (အစာရေစာ ပေါများရာအခါ၌)၊ [သလဘာ+ဘိက္ခာ ဧတ္ထာတိ သုဘိက္ခော၊ သုဘိက္ခော+ကာလော သုဘိက္ခကာလော၊-မဏိ-၁၊ ၂၃၂၊ နိဒီ-၂၄၈၊] မမ-၏၊ သန္တိကံ-သို့၊ အာဂန္တုကာမာ-လာလိုသူတို့သည်၊ အာဂစ္ဆထ-ကုန်၊ အနာဂန္တုကာမာ-မလာလိုသူတို့သည်၊ တတ္ထ တတ္ထေဝ-ထိုထိုအရပ်၌သာ၊ ဇီဝထ-အသက်မွေးကြလော၊” ဣတိ-ပြီ၊ တေ-တို့သည်၊ ရောဒမာနာ-ငိုကုန်သည်၊ အသုမုခါ-မျက်နှာ၌ မျက်ရည်ရှိကုန်သည်၊ ဟုတွာ-၍၊ သေဌိ-ကို၊ ဝန္တိတွာ-၍၊ ခမာပေတွာ-၍၊ သတ္တာဟံ-လုံး၊ နိသီဒိတွာ-၍၊ တထာ-ထိုသူဌေးကြီးပြောသည့်အတိုင်း၊ အကံသု-ကုန်ပြီ၊ ပန-ဆက်၊ တဿ-ထိုသူဌေး၏၊ သန္တိကေ-၌၊ ဝေယျာဝစ္စကရေ-ဝေယျာဝစ္စကို ပြုသော၊ ဧကော-သော၊ ပုဏ္ဏော နာမ-သော၊ ဒါသော ဧဝ-သည်၊ ဩဟိယံ-ကျန်ရစ်ပြီ၊ တေန-ထိုသူဌေးနှင့်၊ သဒ္ဓိ၊ သေဌိဇာယာ-သူဌေး၏ ဇနီးလည်းကောင်း၊ (သူဌေးကတော်လည်းကောင်း)၊ သေဌိပုတ္တော-လည်းကောင်း၊ သေဌိသုဏိသာ-သူဌေး၏ ချွေးမလည်းကောင်း၊ ဣတိ-သို့၊ ပဉ္စေဝ-၅ယောက်ကုန်သော၊ ဇနာ ဧဝ-တို့သည်သာ၊ အဟေသု-ကုန်ပြီ၊ တေ-တို့သည်၊ ဘူမိယံ-၌၊ အာဝါဇေသု-တို့၌၊ နိဟိတဓဉ္စေပိ-မြှုပ်ထားအပ်သော စပါးသည်လည်း၊ ပရိက္ခိဏေ-လသော်၊ ဘိတ္တိမတ္တိကံ-နံရံမြေညက်ကို၊ ပါတေတွာ-ကွာကျစေ၍၊ တေမေတွာ-ရေဆွတ်၍၊ တတော-မှ၊ လဒ္ဓဓဉ္စေန-ရအပ်သောစပါးဖြင့်၊ ယာပယိသု-မျှတကုန်ပြီ၊ အထ-၌၊ အဿ-၏၊ ဇာယာ-သည်၊ ဆာတကေ-ဆာလောင်မွတ်သိပ်ခြင်းသည်၊ အဝတ္ထရန္တေ-လွမ်းမိုးလသော်၊ မတ္တိကာယ-သည်၊ ခိယမာနာယ-ကုန်လသော်၊ ဘိတ္တိပါဒေသု-နံရံအခြေတို့၌၊ အဝသိဌ-မတ္တိကံ-ကြွင်းကျန်သော မြေညက်ကို၊ ပါတေတွာ-၍၊ တေမေတွာ-၍၊ အမာ-

ဇ္ဇကမတ္တံ-ပြည်ဝက်မျှသော၊ (၂၈လယ်မျှသော၊ ဝါ- တစ်ခွက်မျှသော)၊ ဝီဟိ-
 စပါးကို၊ လဘိတွာ-၍၊ ကောဇ္ဇေတွာ-ထောင်း၍၊ ဧကံ-သော၊ တဏှုလနာဠိ-
 တကွမ်းစားသောဆန်ကို၊ ဂဟေတွာ-၍၊ “ဆာတကကာလေ-၌၊ စောရာ-တို့
 သည်၊ ဗဟူ-ကုန်သည်၊ ဟောန္တိ-ကုန်၏” က္ကတိ-ကြံ၍၊ စောရဘယေန-သူခိုးမှ
 ကြောက်ခြင်းကြောင့်၊ ဧကသ္မိ-သော၊ ကုဋေ-အိုး၌၊ ပက္ခိပိတွာ-၍၊ ပိဒဟိတွာ-
 ၍၊ ဘူမိယံ-၍၊ နိခဏိတွာ-မြုပ်၍၊ ဌပေသိ-ထားပြီ၊ အထ-၌၊ နံ-ကို၊ သေဌိ-
 သည်၊ ရာဇပဋ္ဌာနတော-မှ၊ အာဂန္ဓာ-၍၊ အာဟ၊ (ကို)၊ “ဘဒ္ဒေ-ရှင်မ၊ ဆာတော-
 ဆာသည်၊ အမှီ-၏၊ ကိစ္ဆိ-တစ်စုံတစ်ခုသော စားစရာသည်၊ အတ္ထိ-သလော?”
 က္ကတိ-ပြီ၊ သာ-သည်၊ ဝိဇ္ဇမာနံ-ရှိသည်ကို၊ “နတ္ထိ”တိ-မရှိပါဟူ၍၊ အဝတွာ-၍၊
 “ဧကာ-သော၊ တဏှုလနာဠိ-သည်၊ အတ္ထိ-၏” က္ကတိ-သို့၊ အာဟ၊ “သာ-ထို
 တစ်ကွမ်းစားသော ဆန်သည်၊ ကဟံ-နည်း?” က္ကတိ-ပြီ၊ “စောရဘယေန-
 ကြောင့်၊ မေ-သည်၊ နိခဏိတွာ-၍၊ ဌပိတာ-ပြီ” က္ကတိ-ပြီ၊ “တေန ဟိ-လျှင်၊
 နံ-ထိုတစ်ကွမ်းစားသောဆန်ကို၊ ဥဒ္ဓရိတွာ-၍၊ ကိစ္ဆိ-အနည်းငယ်ကို၊ ပစာဟိ-
 လော” က္ကတိ-ပြီ၊ “ယာဝံ-ကို၊ သစေ ပစိဿာမိ-အံ၊ (ဧဝံသတိ)၊ ဒွေ ဝါရေ-
 ၂ကြိမ်တို့တိုင်တိုင်၊ လဘိဿတိ-လိမ့်မည်၊ ဘတ္တံ-ကို၊ သစေ ပစိဿာမိ-အံ၊
 (ဧဝံသတိ) ဧကဝါရမေဝ-သာ၊ လဘိဿတိ-မည်၊ သာမိ-အရှင်၊ ကိ-ကို၊ ပစာမိ-
 နည်း?” က္ကတိ-သို့၊ အာဟ-ပြီ၊ “အမှာကံ-တို့၏၊ အညော-သော၊ ပစ္စယော-
 အကြောင်းသည်၊ နတ္ထိ၊ ဘတ္တံ-ကို၊ ဘုဒ္ဓိတွာ-၍၊ မရိဿာမ-ကုန်စို့၊ ဘတ္တမေဝ-
 ကိုသာ၊ ပစာဟိ-လော” က္ကတိ-ပြီ၊ သာ-သည်၊ ဘတ္တံ-ကို၊ ပစိတွာ-၍၊ ပဉ္စ-
 ကုန်သော၊ ကောဌာသေ-အစုတို့ကို၊ ကတွာ-၍၊ သေဌိနော-၏၊ ကောဌာသံ-
 ကို၊ ဝမေတွာ-ခူး၍၊ ပုရတော-ရှေ့၌၊ ဌပေသိ-ထားပြီ။

တသ္မိံ ခဏေ-၌၊ ဂန္ဓမာဒနပဗ္ဗတေ-၌၊ ပစ္စေကဗုဒ္ဓေါ-သည်၊ သမာပတ္တိ-
 တော-မှ၊ ဝုဋ္ဌာတိ-ထ၏၊ အန္တောသမာပတ္တိယံ-သမာပတ်၏အတွင်း၌၊ သမာ-
 ပတ္တိဗလေန-သမာပတ်၏ အစွမ်းကြောင့်၊ ဇိယတ္တာ-ဆာလောင်ခြင်းသည်၊ န
 ဗာဓတိ ကိရ-မနှိပ်စက်ဘူးတဲ့၊ ပန-သို့သော်လည်း၊ သမာပတ္တိတော-မှ၊ ဝုဋ္ဌိ-
 တာနံ-ထသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊ ဝါ-တို့မှာ၊ (ဇိယတ္တာ-သည်) ဗလဝတိ-အားရှိသည်။

(အားကြီးသည်) ဟုတွာ-၍၊ ဥဒရပဋ္ဌလံ-ဝမ်းလွှာကို၊ (ဝမ်းဗိုက်အရေလွှာကို)၊ ခုယန္တိ ဝိယ-လောင်မြိုက်သကဲ့သို့၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ-၏၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ တေ-ထို သမာပတ်မှ ထသောပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ လဘနဋ္ဌာနံ-ဆွမ်းရနိုင်ရာအရပ်ကို၊ သြ- လောကေတွာ-၍၊ ဂစ္ဆန္တိ-ကုန်၏၊ စ-ဆက်၊ တံ ဒိဝသံ-ထိုနေ့၌၊ တေသံ-တို့အား၊ ဒါနံ-ကို၊ ဒတွာ-၍၊ သေနာပတိဌာနာဒီသု-စစ်သူကြီးရာထူးအစရှိသည်တို့တွင်၊ အညတရသမ္ပတ္တိ-တစ်ခုသောရာထူး၏ ပြည့်စုံခြင်းကို၊ လဘန္တိ-ကုန်၏၊ တသ္မာ- ကြောင့်၊ သောပိ-သည်လည်း၊ ဒိဗ္ဗေန-သော၊ စက္ခုနာ-ဖြင့်၊ သြလောကေန္တော- လသော်၊ “သကလဇမ္ပဒိပေ-၌၊ ဆာတကဘယံ-သည်၊ ဥပ္ပန္နံ-ပြီ၊ သေဌိဂေဟေ စ-၌လည်း၊ ပဉ္စန္ဒ-ကုန်သော၊ ဇနာနံ-တို့၏၊ နာဠိကောဒနောဝ-တစ်ကွမ်းစား သော ထမင်းကိုသာ၊ ပက္ခော-ချက်အပ်ပြီ၊ ဧတေ-တို့သည်၊ သဒ္ဓါ-သဒ္ဓါတရား ရှိသူတို့သည်၊ (ဟောန္တိ) န ခေါ-ကုန်သလော၊ မမ-ငါ့ကို၊ ဝါ-အား၊ သင်္ဂဟံ ဝါ- ထောက်ပံ့လှူဒါန်းခြင်းကိုလည်း၊ ကာတုံ-ငှာ၊ သက္ခိဿန္တိ-ကုန်မည်လော၊” ကုတိ-ဤသို့ စူးစမ်းဆင်ခြင်လသော်၊ တေသံ-တို့၏၊ သဒ္ဓဘာဝဉ္စ-သဒ္ဓါတရား ရှိသူတို့၏အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ သင်္ဂဟံ-ကို၊ ကာတုံ-ငှာ၊ သမတ္တဘာဝဉ္စ- စွမ်းနိုင်သူတို့၏အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဒိသ္မာ-၍၊ ပတ္တစီဝရံ-ကို၊ အာဒါယ- ၍၊ မဟာသေဌိဿ-၏၊ ပုရတော-၌၊ ဒွါရေ-၌၊ ဌိတမေဝ-ရပ်နေသည်ဖြစ်သော သာ၊ အတ္တာနံ-ကို၊ ဒသေသိ-ပြီ၊ သော-သည်၊ တံ-ကို၊ ဒိသ္မာ-၍၊ ပသန္တစိတ္တော- သည်၊ (ဟုတွာ) “ပုဗ္ဗေပိ-၌လည်း၊ မယာ-သည်၊ ဒါနဿ-ကို၊ အဒိန္နတ္တာ-မပေး လှူအပ်ခဲ့သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဧဝရူပံ-သော၊ ဆာတကံ-ဆာလောင်ငတ်မွတ် ခြင်းကို၊ ဒိဌံ-တွေ့ကြုံအပ်ပြီ၊ ကုဒံ ဘတ္တံ-သည်၊ [ခေါ ပနအနက်မဲ့] မံ-ကို၊ ဧက- ဒိဝသမေဝ-၁ရက်မျှသာ၊ ရက္ခေယျ-စောင့်ရှောက်နိုင်ရာ၏၊ အယျဿ-အား၊ ဒိန္နံ ပန-ပေးလှူအပ်သော စေတနာသည်ကား၊ အနေကာသု-ကုန်သော၊ ကပ္ပ- ကောဋီသု-တို့၌၊ မမ-၏၊ ဟိတသုခါဝဟံ-စီးပွားချမ်းသာကို ဆောင်သည်၊ ဘဝိ- သတိ-လိမ့်မည်၊” ကုတိ-တွေး၍၊ တံ ဘတ္တပါတိ-ထိုထမင်းခွက်ကို၊ အပနေ- တွာ-ဖယ်၍၊ ပစ္စေကဗုဒ္ဓံ-သို့၊ ဥပသင်္ကမိတွာ-၍၊ ပဉ္စပတိဌိတေန-ဖြင့်၊ [ဓမ္မဘာ- ၂၊ ၂၃၈၅] ဝန္တိတွာ-၍၊ ဂေဟံ-သို့ ပဝေသေတွာ-စေ၍၊ အာသနေ-၌၊ နိသိန္နဿ- သော၊ ပစ္စေကဗုဒ္ဓဿ-၏၊ ပါဒေ-တို့ကို၊ ဓောဝိတွာ-ဆေးကြော၍၊ သုဝဏ္ဏ-

ပါဒပိဋေ-ရွှေဖြင့် ပြုလုပ်အပ်သော ခြေဆေးအင်းပျဉ်၌၊ ဌပေတွာ-တည်စေ၍၊
ဝါ-ထား၍၊ ဘတ္တပါတိ-ထမင်းခွက်ကို အာဒါယ-၍၊ ပတ္တေ-၌၊ ဩကိရိ-လောင်း
လှူပြီ၊ ဘတ္တေ-သည်၊ ဥပမာဝသေသေ-ထက်ဝက်သော အကြွင်းအကျန်ရှိလ
သော်၊ ဝါ-တစ်ဝက်မျှ ကြွင်းကျန်လသော်၊ ပစ္စေကဗုဒ္ဓေါ-သည်၊ ဟတ္ထေန-ဖြင့်၊
ပတ္တံ-ကို၊ ပိဒဟိ-ပိတ်ပြီ၊ အထ-၌၊ နံ-ကို၊ “ဘန္တေ-ရား၊ ဧကာယ-သော၊ တဏှာလ-
နာဠိယာ-ဆန်၏ကွမ်းစားဖြင့်၊ (တစ်နည်း) ဧကာယ တဏှာလနာဠိယာ-ဆန်
တစ်ကွမ်းစားဖြင့်၊ ပဉ္စန္ဒ-ကုန်သော၊ ဇနာနံ-တို့ဖို့၊ ဝါ-အတွက်၊ (တစ်နည်း) ပဉ္စန္ဒ-
ကုန်သော၊ ဇနာနံ-တို့၏၊ (အတ္ထာယ-ငှာ) ပတ္တဩဒနဿ-ချက်အပ်သောထမင်း
၏၊ အယံ-ဤအဖို့အစုသည်၊ ဧကော-တစ်ခုသော၊ (တစ်ယောက်စာဖြစ်သော)၊
ကောဌာသော-အဖို့အစုပါတည်း၊ (ဝေစုပါတည်း)၊ ဣမံ-ဤထမင်းကို၊ ဒွိဓာ-
၂ဖြာ၊ ကာတုံ-ငှာ၊ န သက္ကာ-ပါ၊ မယံ-ကို၊ ဝါ-အား၊ ဣဇေလောကေ-၌၊ သင်္ဂဟံ-
ကို၊ မာ ကရောထ-ကုန်လင့်၊ အဟံ-သည်၊ နိရဝသေသံ-အကြွင်းအကျန်မရှိ
အောင်၊ ဒါတုကာမော-သည်၊ အမှီ-၏၊” ဣတိ-သို့၊ ဝတွာ-၍၊ သဗ္ဗံ-သော၊
ဘတ္တံ-ကို၊ အဒါသိ၊ စ ပန-ဆက်၊ ဒတွာ-၍၊ ပတ္တနံ-ဆုတောင်းမှုကို၊ ပဌပေသိ-
ဖြစ်စေပြီ၊ (ကိ)၊ “ဘန္တေ-ရား၊ ပုန-ဖန်၊ နိဗ္ဗတ္တနိဗ္ဗတ္တဌာနေ-ဖြစ်လေရာ ဖြစ်လေ
ရာဘဝ၌၊ ဧဝရူပံ-သော၊ ဆာတကဘယံ-ကို၊ မာ အဒ္ဓသံ-မတွေ့ကြုံရပါစေ
သတည်း၊ ဣတော-မှ၊ ပဌာယ-၍၊ သကလဇမ္ဗုဒ္ဓိပဝါသီနံ-ဇမ္ဗုဒ္ဓိတစ်ကျွန်း
လုံး၌ နေသူတို့အား၊ ဗီဇာတ္တံ-မျိုးစေ့၊ ထမင်းကို၊ [ဗီဇံ စ+ဘတ္တံ စ ဗီဇာတ္တံ-
သီ၊ ဌ-၂၆၅၊ ပဋိဂံ-၃၈၀၊] ဒါတုံ-ငှာ၊ သမတ္ထော-စွမ်းနိုင်သူသည်၊ ဘဝေယျံ-၏၊
သဟတ္ထေန-မိမိလက်ဖြင့်၊ ကမ္မံ-ကို၊ ကတွာ-၍၊ ဇီဝိကံ-ကို၊ န ကပ္ပေယျံ-မပြု
ရပါစေသား၊ အမုတေရသ-အခွဲအားဖြင့် ၁၃ခုကုန်သော၊ ကောဌသတာနိ-
ကျီအရာတို့ကို၊ (တစ်နည်း) အမုတေရသ ကောဌသတာနိ-ထောင့်နှစ်ရာငါး
ဆယ်သော ကျီတို့ကို၊ သောဓာပေတွာ-ရှင်းလင်းသုတ်သင်စေပြီး၍၊ သီသံ-
ကို၊ နှာယိတွာ-၍၊ တေသံ-တို့၏၊ ဒွါရေ-၌၊ နိသီဒိတွာ-၍၊ ဥဒ္ဓံ-အထက်သို့၊
ဩလောကိတက္ခဏေယေဝ-ကြည့်ရာခဏ၌သာလျှင်၊ မေ-၏၊ ရတ္တသာလိ-
ဓာရာ-နီသောသလေးစပါးအလျဉ်တို့သည်၊ ပတိတွာ-၍၊ သဗ္ဗကောဌေ-အလုံး
စုံသောကျီတို့ကို၊ ပူရေယျံ-ပြည့်စေရပါလို၏၊ စ-သည်သာမကသေး၊ နိဗ္ဗတ္တ-

နိဗ္ဗတ္တဌာနေ-၌၊ အယမေဝ ဘရိယာ-သည်သာ၊ အယမေဝ ပုတ္တော-သည်သာ၊ အယမေဝ သုဏိသာ-သည်သာ၊ အယမေဝ ဒါသော-သည်သာ၊ ဟောတု-ဖြစ်ပါစေသတည်း။” ဣတိ-ဤသို့ ဖြစ်စေပြီ။

အဿ-၏။ ဘရိယာပိ-သည်လည်း၊ “မမ-၏။ သာမိကေ-ကို၊ ဇီယတ္တယ-သည်၊ ပိဋိယမာနေ-အပ်သော်၊ မယာ-သည်၊ ဘူဇိတုံ-ငှာ၊ န သက္ကာ-ပါ။” ဣတိ-သို့၊ စိန္တေတွာ-၍၊ အတ္တနော-၏။ ကောဌာသံ-အစုကို၊ ပစ္စေကဗုဒ္ဓဿ-အား၊ ဒတွာ၊ ပတ္ထနံ-ကို၊ ပဋ္ဌပေသိ-ပြီ၊ (ကိ)။ “ဘန္တေ-ရား၊ ဣဒါနိ-၌၊ နိဗ္ဗတ္တနိဗ္ဗတ္တဌာနေ-၌၊ ဧဝံရူပံ-သော၊ ဆာတကဘယံ-ကို၊ န ပဿေယျံ-မတွေ့ကြုံရပါစေသတည်း၊ စ-သည်သာမကသေး၊ မေ-သည်၊ ဘတ္တထာလိကံ-ထမင်းအိုးကို၊ ပုရတော-၌၊ ကတွာ-၍၊ သကလဇမ္ပဒီပဝါသီနံ-တို့အား၊ ဘတ္တံ-ကို၊ ဒေန္တိယာပိ-ပေးသော်လည်း၊ ယာဝ-လောက်၊ န ဥဋ္ဌဟိဿာမိ-မထသေး၊ တာဝ-ထိုမျှလောက် ကာလပတ်လုံး၊ ဂဟိတဂဟိတဌာနံ-ခူးယူအပ်ရာ ခူးယူအပ်ရာ အရပ်သည်၊ ပူရိတမေဝ-သည်သာ၊ ဟောတု-စေသတည်း၊ အယမေဝ သာမိကော-သည်သာ၊ အယမေဝ ပုတ္တော-သည်သာ၊ အယမေဝ သုဏိသာ-သည်သာ၊ အယမေဝ ဒါသော-သည်သာ၊ ဟောတု-တည်း။” ဣတိ-ပြီ၊ အဿ-၏။ ပုတ္တောပိ-သည်လည်း၊ အတ္တနော-၏။ ကောဌာသံ-ကို၊ ပစ္စေကဗုဒ္ဓဿ-အား၊ ဒတွာ-၍၊ ပတ္ထနံ-ကို၊ ပဋ္ဌပေသိ-ပြီ၊ (ကိ)။ “ဘန္တေ၊ ဣတော-မှ၊ ပဌာယ-၍၊ ဧဝံရူပံ-သော၊ ဆာတကဘယံ-ကို၊ န ပဿေယျံ-စေသတည်း၊ မေ-သည်၊ ဧကဉ္စ-သော၊ သဟဿထဝိကံ-အသပြာတစ်ထောင်ဖြင့် ပြည့်သောအိတ်ကို၊ ဝါ-တစ်ထောင် ဝင်အိတ်ကို၊ ဂဟေတွာ-ကိုင်၍၊ သကလဇမ္ပဒီပဝါသီနံ-တို့အား၊ ကဟာပဏံ-ကို၊ ဒေန္တိယာပိ-သော်လည်း၊ အယံ သဟဿထဝိကာ-သည်၊ ပရိပုဏ္ဏာဝ-ပြည့်နေသည်သာ၊ ဟောတု-တည်း၊ ဣမေယေဝ မာတာပိတရော-တို့သည်သာ၊ ဟောန္တု-စေကုန်သတည်း၊ အယံ ဘရိယာ-သည်၊ (ဟောတု)၊ အယံ ဒါသော-

သဟဿထဝိကံ။ ။သဟဿေန+ဘရိတာ+ထဝိကာ သဟဿထဝိကာ-တစ်ထောင်ဖြင့် ပြည့်သောအိတ်၊ ဘရိတပုဒ်ကျေသည်။[သဟဿထဝိကန္တိ ကဟာပဏာနံ သဟဿဘရိတပသိဗ္ဗကံ၊-ပဋိဂံ-၃၈၀။]

သည်။ ဟောတု-စေ” ဣတိ-ပြီ။

အဿ-၏။ သုဏိသာပိ-သည်လည်း။ အတ္တနော-၏။ ကောဋ္ဌာသံ-ကို။ ပစ္စေကဗုဒ္ဓဿ-အား။ ဒတွာ၊ ပတ္ထနံ ပဌပေသိ၊ (ကိ)။ “ဣတော-မှ၊ ပဌာယ-၍၊ ဧဝရူပံ-သော၊ ဆာတကဘယံ-ကို၊ န ပဿေယျံ-တည်း။ မေ-သည်။ ဧကဉ္စ-သော၊ ဓညပိဋကံ-စပါးတောင်းကို၊ ပုရတော-၌၊ ဌပေတွာ-ထား၍၊ သကလဇမ္မဒိပဝါသီနံ-တို့အား၊ ဗီဇာတ္တံ-မျိုးစေ့ထမင်းကို၊ ဒေန္တိယာပိ-သော်လည်း၊ ခိဏဘာဝေါ-ကုန်သည်၏အဖြစ်သည်။ မာ ပညာယိတ္ထ-မထင်ပါစေသတည်း။ နိဗ္ဗတ္တနိဗ္ဗတ္တဌာနေ-၌၊ ဣမေယေဝ သသုရာ-ဤယောက္ခမတို့သည်သာ၊ ဟောန္တု-ကုန်သတည်း။ အယမေဝ သာမိကော-သည်သာ၊ အယမေဝ ဒါသော-သည်သာ၊ ဟောတု-တည်း” ဣတိ-ပြီ၊ ဒါသောပိ-သည်လည်း။ အတ္တနော-၏။ ကောဋ္ဌာသံ-ကို၊ ပစ္စေကဗုဒ္ဓဿ-အား။ ဒတွာ၊ ပတ္ထနံ ပဌပေသိ၊ (ကိ)။ “ဣတော-မှ၊ ပဌာယ-၍၊ ဧဝရူပံ-သော၊ ဆာတကဘယံ-ကို၊ န ပဿေယျံ-တည်း။ သဗ္ဗေကုန်သော၊ ဣမေ သာမိကာ-တို့သည်၊ ဟောန္တု-ကုန်သတည်း။ စ-သည်သာ မကသေး၊ မေ-သည်။ ကသန္တဿ-သော်၊ ဣတော-ဤဘက်မှ၊ တိဿော-၃ကြောင်းလည်းကောင်း၊ ဧတ္ထော-ထိုဘက်မှ၊ တိဿော-၃ကြောင်းလည်းကောင်း၊ မဇ္ဈေ-၌၊ ဧကာ-တစ်ကြောင်းလည်းကောင်း၊ ဣတိ-လျှင်၊ ဒါရုအဗ္ဗဏမတ္တာသစ်သားစားကျင်း(သစ်သားလုံးထွင်းလှေ)အတိုင်းအရှည်ရှိကုန်သော၊ သတ္တသတ္တ-၇ကြောင်းကုန်၊ ၇ကြောင်းကုန်သော၊ သီတာယော-ထွန်ရေးထွန်ကြောင်းတို့သည်၊ ဂစ္ဆန္တု-သွားပါစေကုန်သတည်း” ဣတိ-ပြီ၊ သော-သည်။ တံ ဒိဝသံ-၌၊ သေနာပတိဌာနံ-ကို၊ ပတ္ထေတွာ-၍၊ လဒ္ဓံ-ငှာ၊ သမတ္ထောပိ-ပါသော်လည်း၊ သာမိကေသု-တို့၌၊ သိနေဟေန-ချစ်ခြင်းကြောင့်၊ “မေ-၏၊ ဣမေယေဝ သာမိကာ-တို့သည်၊ ဟောန္တု-ကုန်သတည်း” ဣတိ-သို့၊ ပတ္ထနံ၊ ပဌပေသိ၊ ပစ္စေကဗုဒ္ဓေါ-သည်။ သဗ္ဗေသမ္ပိ-တို့၏လည်း။ ဝစနာဝသာနေ-ဆုတောင်းစကား၏အဆုံး၌၊ “ဧဝံ-ဤတောင်းသည့်အတိုင်း၊ ဟောတု-သတည်း” ဣတိ-သို့၊ ဝတွာ၊

ဣန္ဒြိယံ ပတ္တိတံ တုယံ၊ ခိပ္ပမေဝ သမိဇ္ဈတု၊

သဗ္ဗေ ပူရေန္တု သင်္ကပ္ပာ၊ စန္ဒော ပန္နရသော ယထာ။

တုယံ-သင်၏။ ဝါ-သည်။ ဣစ္ဆိတံ-အလိုရှိအပ်သော၊ ပတ္တိတံ-တောင့်တအပ်သောဆုသည်။ ခိပ္ပမေဝ-လျှင်မြန်စွာသာလျှင်၊ သမိဇ္ဈတု-ပြီးပြည့်စုံပါစေသတည်း။ ပန္နရသော-ပက္ခဆန်းတက်၊ ၁၅ရက်မြောက်၌၊ ယှဉ်လျက်ပေါ်ထွက်လာသော၊ စန္ဒော-လသည်၊ (ပူရတိ) ယထာ-ပြည့်သကဲ့သို့၊ သဗ္ဗေ-အလုံးစုံကုန်သော၊ သင်္ကပ္ပာ-စိတ်ဝယ်ကြံဆ၊ မှန်သမျှတို့သည်၊ ပူရေန္တု-ပြည့်စုံပါစေကုန်သတည်း။ [ဓမ္မဘာ-၁၊ ၅၂၆၅။]

ဣစ္ဆိတံ ပတ္တိတံ တုယံ၊ ခိပ္ပမေဝ သမိဇ္ဈတု၊

သဗ္ဗေ ပူရေန္တု သင်္ကပ္ပာ၊ မဏိ ဇောတိရသော ယထာ။

တုယံ-၏။ ဝါ-သည်။ ဣစ္ဆိတံ-သော၊ ပတ္တိတံ-သည်၊ ခိပ္ပမေဝ-လျှင်၊ သမိဇ္ဈတု-တည်း။ ဇောတိရသော-ဇောတိရသမည်သော၊ ဝါ-တောက်ပြောင်သော အရောင်(အရည်အသွေး)ရှိသော၊ မဏိ-ပတ္တမြား(ကျောက်မျက်ရတနာ)သည်၊ (ပူရေတိ) ယထာ-လိုရာပြည့်စေသကဲ့သို့၊ သဗ္ဗေ သင်္ကပ္ပာ ပူရေန္တု။

ဣတိ-သို့၊ ပစ္စေကဗုဒ္ဓဂါထာဟိ-တို့သည်၊ အနုမောဒနံ-ကို၊ ကတွာ-၍၊ “မယာ-သည်၊ ဣမေသံ-တို့၏၊ စိတ္တံ-ကို၊ ပသာဒေတုံ-ငှာ၊ ဝဇ္ဇတိ-၏။” ဣတိ-သို့၊ စိန္တေတွာ၊ “ယာဝ ဂန္ဓမာဒနပဗ္ဗတာ-တိုင်အောင်၊ ဣမေ-တို့သည်၊ မံ-ကို၊ ပဿန္တု-ကုန်သတည်း။” ဣတိ-သို့၊ အဓိဋ္ဌဟိတွာ-၍၊ ပတ္တာမိ-ပြီ၊ တေပိ-တို့သည်လည်း၊ ဩလောကေတွာဝ-၍သာလျှင်၊ အဋ္ဌံသု-ကုန်ပြီ၊ သော-ထိုပစ္စေကဗုဒ္ဓါသည်၊ ဂန္ဓာ၊ တံ ဘတ္တံ-ကို၊ ပဉ္စဟိ-ကုန်သော၊ ပစ္စေကဗုဒ္ဓသတေဟိ-တို့နှင့်၊ သဒ္ဓိံ၊ သံဝိဘဇိ-ခွဲဝေပြီ၊ တံ-ထိုဆွမ်းသည်၊ တဿ-၏၊ အာနုဘာဝေန-ကြောင့်၊ သဗ္ဗေသမ္ပိ-အလုံးစုံသော ပစ္စေကဗုဒ္ဓါတို့အားလည်း၊ ပဟောတိ-လောက်၏၊ တေ-တို့သည်၊ ဩလောကေန္တာယေဝ-ကုန်လျက်သာ၊ အဋ္ဌံသု-ကုန်ပြီ။

ပန-ဆက်၊ မဇ္ဈိကေ-နေလည်မွန်းတည့်ချိန်သည်၊ အတိက္ကန္တေ-သော်၊ သေဋ္ဌိ-ဘရိယာ-သည်၊ ဥက္ခလီ-ထမင်းအိုးကို၊ ဓောဝိတွာ-ဆေးပြီး၍၊ ပိဒဟိတွာ-ပိတ်ပြီး၍၊ ဌပေသိ-ပြီ၊ သေဋ္ဌိပိ-သည်လည်း၊ ဇိယန္တာယ-သည်၊ ပိဋိတော-နှိပ်စက်အပ်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ နိပဇ္ဇိတွာ-၍၊ နိဒ္ဒံ-သို့၊ ဩက္ကမိ-သက်ရောက်ပြီ၊ သော-သည်၊ သာယနေ-ညနေချမ်း၌၊ ပဗုဇ္ဈိတွာ-နိုး၍၊ ဘရိယံ-ကို၊ အာဟ-ပြီ၊ (ကိ)။

“ဘဒ္ဒေ-အရှင်မ! အတိဝိယ-သာလျှင်၊ ဆာတော-သည်၊ အမှီ-၏၊ ဥက္ခလိယာ-၏၊ တလေ-အပြင်၌၊ ဈာမကသိတ္တာနိ-မီးလောင်အပ်သော ထမင်းလုံးတို့သည်၊ ဝါ-မီးတူးသောထမင်းလုံးတို့သည်၊ (ထမင်းချိုးတို့သည်)၊ အတ္ထိ နှင့် ခေါ-ရှိသေးကုန်သလော?” ကုတိ-ပြီ၊ သာ-သည်၊ ဓောဝိတွာ-၍၊ ဥက္ခလိယာ-ကို၊ ဌပိတ-ဘာဝံ-ကို၊ ဇာနန္တိပိ-သော်လည်း၊ “နတ္ထိ”တိ-မရှိပါဟူ၍၊ အဝတွာ-မဆိုမူ၍၊ “ဥက္ခလိ-ကို၊ ဝိဝရိတွာ-၍၊ အာစိက္ခိဿာမိ-အံ့” ကုတိ-၍၊ ဥဌာယ-၍၊ ဥက္ခလိ-မူလံ-ထမင်းအိုးအနီးနားသို့၊ ဂန္ဓာ-၍၊ ဥက္ခလိ-ကို၊ ဝိဝရိ-ဖွင့်ပြီ၊ တာဝဒေဝ-၌သာလျှင်၊ သုမနမကုလသဒိသဝဏ္ဏဿ-မြလေးငုံနှင့် တူသောအဆင်းရှိသော၊ ဘတ္တဿ-ထမင်းဖြင့်၊ ပူရာ-သော၊ ဥက္ခလိ-သည်၊ ပိဓာနံ-အဖုံးကို၊ ဥက္ခိပိတွာ-မြှောက်၍၊ အဌာသိ-ပြီ၊ သာ-သည်၊ တံ-ကို၊ ဒိသွာဝ-၍သာလျှင်၊ ပီတိယာ-ဖြင့်၊ ဖုဋ္ဌသရိရာ-တွေ့ထိအပ်သောကိုယ်ရှိသည်၊ (ဟုတွာ)၊ သေဌိ-ကို၊ အာဟ၊ (ကိ)၊ “သာမိ-အရှင်! ဥဌေဟိ-ထပါဦး၊ အဟံ-သည်၊ ဥက္ခလိ-ကို၊ ဓောဝိတွာ-၍၊ ပိဒဟိ-ပိတ်ထားခဲ့ပြီ၊ သာ ပန-သည်ကား၊ သုမနမကုလသဒိသဝဏ္ဏဿ-သော၊ ဘတ္တဿ-ဖြင့်၊ ပူရာ-ပြည့်နေ၏၊ ပညာနိ နာမ-မည်သည်တို့ကို၊ ကတ္တဗ္ဗ-ရူပါနိ-ပြုထိုက်သော သဘောရှိကုန်၏၊ ဒါနံ နာမ-မည်သည်၊ ကတ္တဗ္ဗယုတ္တကံ-ပြုခြင်းငှာ သင့်လျော်၏၊ [ဓမ္မဘာ-၁, ၄၆၉၈] သာမိ-အရှင်! ဥဌေဟိ-ထပါလော၊ ဘုဉ္ဇသု-လော” ကုတိ-ပြီ၊ သာ-သည်၊ ဒွိန္ဒံ-ကုန်သော၊ ပိတာပုတ္တာနံ-အဖေ၊ သားတို့အား၊ ဘတ္တံ-ကို၊ အဒါသိ-ပြီ၊ တေသု-တို့သည်၊ ဘုတွာ-၍၊ ဥဌိတေသု-ကုန်လသော်၊ သုဏိသာယ-နှင့်၊ သဒ္ဓိံ နိသီဒိတွာ-၍၊ ဘုဉ္ဇိတွာ-၍၊ ပုဏ္ဏဿ-အား၊ ဘတ္တံ-ကို၊ အဒါသိ-ပြီ၊ ဂဟိတဂဟိတဌာနံ-ယူအပ်ရာ ယူအပ်ရာ နေရာသည်၊ န ခိယတိ-မကုန်၊ ကဋ္ဌဗ္ဗနာ-ဇွန်းဖြင့်၊ သကိံ-တစ်ကြိမ်၊ ဂဟိတဌာနမေဝ-ခူးယူအပ်ရာ နေရာသည်သာ၊ ပညာယတိ-ထင်ရှား၏၊ တံဒိဝသမေဝ-၌သာ၊ ကောဌာဒယော-ကျီအစရှိသည်တို့သည်၊ ပုဗ္ဗေ-၌၊ ပူရိတနိယာမေနေဝ-ပြည့်သောနည်းဖြင့်သာလျှင်၊ ပုန-ဖန်၊ ပူရယိသု-ပြည့်နေကုန်ပြီ၊ “သေဌိဿ-၏၊ ဂေဟေ-၌၊ ဘတ္တံ-သည်၊ ဥပန္နံ-ပြီ၊ ဗီဇာတ္တေဟိ-တို့ဖြင့်၊ အတ္ထိကာ-အလိုရှိသူတို့သည်၊ အာဂန္ဓာ-၍၊ ဂဏ္ဍန္တ-ကုန်လော၊” ကုတိ-၍၊ နဂရေ-၌၊ ယောသနံ-ကြွေးကြော်ခြင်းကို၊ ကာရေသိ-ပြီ၊ မနုဿာ-တို့သည်၊ တဿ-၏၊ ဂေဟတော-

မှ၊ ဗီဇာတ္တံ-သည်၊ ဂဏှိသု-ကုန်ပြီ၊ သကလဇမ္ဗုဒ္ဓိပဝါသိနော-တို့သည်၊ တံ-ကို၊ နိဿာယ-၍၊ ဇီဝိတုံ-ငှာ၊ ဝါ-ကို၊ လဘိသုယေဝ-ကုန်သည်သာ။

သော-သည်၊ တတော-မှ၊ စုတော-သည်၊ (ဟုတ္တာ)၊ ဒေဝလောကေ-၌၊ နိဗ္ဗတ္တိတွာ-၍၊ ဒေဝမနုဿေသု-တို့၌၊ သံသရန္တော-သော်၊ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ-၌၊ ဘဒ္ဒိယနဂရေ-၌၊ သေဋ္ဌိကုလေ-၌၊ နိဗ္ဗတ္တိ-ပြီ၊ အဿ-၏၊ ဘရိယာပိ-သည်လည်း၊ မဟာဘောဂကုလေ-များသောပစ္စည်းဥစ္စာရှိသော အမျိုး၌၊ နိဗ္ဗတ္တိတွာ-၍၊ ဝယပ္ပတ္တာ-သည်၊ (သမာနာ)၊ တဿ-၏၊ ဂေဟံ ဧဝ-သို့သာ၊ အဂမာသိ-ပြီ၊ တဿ-၏၊ တံ ပုဗ္ဗကမ္မံ-ကို၊ နိဿာယ-၍၊ ပစ္စာဂေဟေ-အိမ်နောက်၌၊ ပုဗ္ဗေ-၌၊ ဝုတ္တပ္ပကာရာ-ဆိုအပ်ပြီးသောအပြားရှိကုန်သော၊ မေဏ္ဍကာ-ဆိတ်ရပ်တို့သည်၊ ဥဋ္ဌဟိံသု-ပေါ်ထွက်လာကုန်ပြီ၊ ပုတ္တောပိ-သည်လည်း၊ နေသံ-တို့၏၊ ပုတ္တောဝ-သည်သာ၊ သုဏိသာ-သည်၊ သုဏိသာဝ-သည်သာ၊ ဒါသော-သည်၊ ဒါသောဝ-သည်သာ၊ အဟောသိ-ပြီ၊ အထ-၌၊ ဧကဒိဝသံ-၌၊ သေဋ္ဌိ-သည်၊ အတ္တနော-၏၊ ပုညံ-ကို၊ ဝိမံသိတုကာမော-စူးစမ်းလိုသည်၊ (ဟုတ္တာ)၊ အမ-တေရသာနိ-ကုန်သော၊ ကောဋ္ဌသတာနိ-တို့ကို၊ သောဓာပေတွာ-၍၊ **သီသံနာတော**-ဦးခေါင်းနှင့် ဆေးလျှော်ရေချိုးပြီးသည်(သမာနော)၊ ဒွါရေ-၌၊ နိသိ-ဒိတွာ-၍၊ ဥဒ္ဓံ-သို့၊ ဩလောကေသိ-ပြီ၊ သဗ္ဗာနိပိ-အလုံးစုံလည်းဖြစ်သော ကျီတို့သည်လည်း၊ ဝုတ္တပ္ပကာရာနံ-ကုန်သော၊ ရတ္တသာလီနံ-နီသော သလေးတို့ဖြင့်၊ ပူရယိံသု-ပြည့်ကုန်ပြီ၊ သော-သည်၊ သေသာနမ္ပိ-တို့၏လည်း၊ ပုညာနိ-

သီသံနာတော။ ။ဤပုဒ်ကို သမာသ်၊ ဝါကျအားဖြင့် ၂မျိုးယူသည်ကို တွေ့ရ၏။ သမာသ်ယူမှု “သီသေန+သဟ+နာတော သီသံနာတော”ဟုပြု။ ဝါစာသိလိဋ္ဌအကျိုးငှာ နိဂ္ဂဟိတ်လာ(ပါရာဘာ-၃၊ ၁၆၇)၊ “သီသံနာတော-ဆေးလျှော်အပ်ပြီးသော ဦးခေါင်းရှိသော”ဟုပေးသော ကူပါရာနိ-၂၅၃အလို “သီသံ+နာတံ ယဿာတိ သီသံနာတော”ဟု ပြုရမည်။

ဝါကျယူမှု။ ။ဝါကျယူမှု “သီသံ-ကို၊ (ဓောဝိတွာ-ဆေးလျှော်၍)၊ နာတော-ရေချိုးပြီးသည်”ဟု ပေးပါ(ဒီ. ဋ-၂၊ ၁၈၈၊ နီတိဓာတု-၂၄၀)၊ (တစ်နည်း) “သီသံ”၌ အံဝိဘတ်ကို တတိယာအနက်ဟော ယူ၍ “သီသံ-ဦးခေါင်းနှင့်၊ (သဒ္ဓိ-တကွ)၊ နာတော-သည်”ဟု ပေးပါ။ (စလင်းဂဏ္ဍိ-၁၊ ၃၉၆)

တို့ကို၊ ဝိမံသိတုကာမော-သည်၊ (ဟုတ္တာ)၊ ဘရိယဉ္ဇ-ကိုလည်းကောင်း၊ ပုတ္တာ-ဒယော စ-တို့ကိုလည်းကောင်း၊ “တုမ္မာကမ္မိ-တို့၏လည်း၊ ပုညာနိ-တို့ကို၊ ဝိမံသိဿထ-စူးစမ်းကြရလိမ့်မည်” ဣတိ-သို့၊ အာဟ-ပြီ။

အထ-၌၊ အဿ-၏၊ ဘရိယာ-သည်၊ သဗ္ဗာလင်္ကာရေဟိ-တို့ဖြင့်၊ အလ-င်္ကာရိတွာ-၍၊ မဟာဇနဿ-သည်၊ ပဿန္တဿေဝ-စဉ်ပင်၊ တဏှာလေ-တို့ကို၊ မိနာပေတွာ-ချင့်စေ၍၊ တေဟိ-ထိုဆန်တို့ဖြင့်၊ ဘတ္တိ-ကို၊ ပစာပေတွာ-၍၊ ဒွါရ-ကောဌကေ-၌၊ ပညတ္တာသနေ-၌၊ နိသီဒိတွာ-၍၊ သုဝဏ္ဏကဋ္ဌိ-ရွှေငွန်းကို၊ အာဒါယ-၍၊ “ဘတ္တေန-ဖြင့်၊ အတ္တိကာ-တို့သည်၊ အာဂစ္ဆန္တ-ကြလော” ဣတိ-သို့၊ ယောသာပေတွာ-၍၊ အာဂတာဂတာနံ-လာကြသူ၊ လာကြသူတို့အား၊ ဥပ-နိတဘာဇနာနိ-ကပ်ဆောင်အပ်သော အိုးခွက်တို့ကို၊ ပူရေတွာ-၍၊ အဒါသိ-ပြီ၊ သကလဒိဝသမ္ပိ-လုံးလည်း၊ ဒေန္တိယာ-သော်၊ ကဋ္ဌဗ္ဗနာ-ဖြင့်၊ ဂဟိတဌာန-မေဝ-အူးယူအပ်သော နေရာသည်သာ၊ ပညာယတိ-ထင်ရှား၏၊ ပန-ဆက်၊ တ-ဿာ-ထိုသူဌေးကတော်၏၊ ပုရိမဗုဒ္ဓါနမ္ပိ-တို့၏လည်း၊ ဘိက္ခုသံဃဿ-အား၊ ဝါမဟတ္တေန-လက်ဝဲလက်ဖြင့်၊ ဥက္ခလိ-ကို၊ ဒက္ခိဏဟတ္တေန-လက်ယာလက်ဖြင့်၊ ကဋ္ဌဗ္ဗိ-ကို၊ ဂဟေတွာ-၍၊ ဧဝမေဝ-လျှင်၊ ပတ္တေ-တို့ကို၊ ပူရေတွာ-၍၊ ဘတ္တဿ-ကို၊ ဒိန္နတ္တာ-ပေးလှူအပ်ခဲ့သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝါမဟတ္တတလံ-လက်ဝဲလက်ဝါးပြင်ကို၊ ပူရေတွာ-၍၊ ပဒုမလက္ခဏံ-ပဒုမ္မာကြာပွင့်နှင့်တူသော အမှတ်လက္ခဏာသည်၊ နိဗ္ဗတ္တိ-ပြီ၊ ဒက္ခိဏဟတ္တတလံ-ကို၊ ပူရေတွာ၊ စန္ဒ-လက္ခဏံ-လနှင့်တူသော အမှတ်လက္ခဏာသည်၊ နိဗ္ဗတ္တိ-ပြီ၊ ပန-သည်သာ မကသေး၊ ယသ္မာ-ကြောင့်၊ ဝါမဟတ္တတော-ဖြင့်၊ ဓမ္မကရဏံ-ဓမ္မကရိုဏ်းကို၊ အာဒါယ-၍၊ ဘိက္ခုသံဃဿ-အား၊ ဥဒကံ-ကို၊ ပရိဿာဝေတွာ-စစ်စေပြီး၍၊ ဒဒမာနာ-လျက်၊ အပရာပရံ-အခြားသောအရပ်၊ အခြားသောအရပ်သို့ (ဟိုဟိုဒီဒီ)၊ ဝိစရိ-လှည့်လည်ပြီ၊ တေန-ကြောင့်၊ အဿာ-၏၊ ဒက္ခိဏပါဒတလံ-လက်ယာခြေဖဝါးပြင်ကို၊ ပူရေတွာ၊ စန္ဒလက္ခဏံ-သည်၊ နိဗ္ဗတ္တိ-ပြီ၊ ဝါမပါဒတလံ-ကို၊ ပူရေတွာ-၍၊ ပဒုမလက္ခဏံ-သည်၊ နိဗ္ဗတ္တိ-ပြီ၊ တဿာ-၏၊ ဣမိနာ ကာ-ရဏေန-ကြောင့်၊ စန္ဒပဒုမာတိ-ဟူသော၊ နာမံ-ကို၊ ကရိသု-ကုန်ပြီ။

အဿ-၏။ ပုတ္တောပိ-သည်လည်း၊ သီသံနာတော-သည်၊ (သမာနော)၊ သဟဿထဝိကံ-ကို၊ အာဒါယ-၍၊ “ကဟာပဏေဟိ-တို့ဖြင့်၊ အတ္ထိကာ-တို့သည်၊ အာဂစ္ဆန္တ-ကုန်လော၊” ကုတိ-သို့၊ ဝတ္တာ-၍၊ အာဂတာဂတာနံ-တို့၏၊ ဂဟိတဘာဇနာနိ-တို့ကို၊ ပူရေတွာ-၍၊ အဒါသိ-ပြီ၊ ထဝိကာယ-၌၊ ကဟာပဏ-သဟဿံ-သည်၊ အဟောသိယေဝ-ရှိနေသည်သာ၊ အဿ-၏၊ သုဏိသာပိ-သည်လည်း၊ သဗ္ဗာလင်္ကာရေဟိ-တို့ဖြင့်၊ အလင်္ကရိတွာ-၍၊ ဝီဟိပိဋကံ-စပါးတောင်းကို၊ အာဒါယ-၍၊ အာကာသင်္ဂဏေ-ဟင်းလင်းအပြင်၌၊ နိသိန္နာ-လျက်၊ “ဗီဇာတ္တေဟိ-တို့ဖြင့်၊ အတ္ထိကာ-တို့သည်၊ အာဂစ္ဆန္တ-ကြလော၊” ကုတိ-သို့၊ ဝတ္တာ-၍၊ အာဂတာဂတာနံ-တို့၏၊ ဂဟိတဘာဇနာနိ-တို့ကို၊ ပူရေတွာ-၍၊ အဒါသိ၊ ပိဋကံ-တောင်းသည်၊ ယထာပူရိတမေဝ-အကြင်အကြင်ပြည့်မြဲတိုင်းသာ၊ အဟောသိ၊ အဿ-၏၊ ဒါသောပိ-သည်လည်း၊ သဗ္ဗာလင်္ကာရေဟိ-တို့ဖြင့်၊ အလင်္ကရိတွာ-၍၊ သုဝဏ္ဏယုဂေသု-ရွှေထမ်းပိုးတို့၌၊ သုဝဏ္ဏယောတ္တေဟိ-ရွှေကြိုးတို့ဖြင့်၊ ဂေါဏေ-တို့ကို၊ ယောဇေတွာ-၍၊ သုဝဏ္ဏပတောဒယဌိ-ရွှေနှင်တံကို၊ အာဒါယ-၍၊ ဒွိန္ဒ-ကုန်သော၊ ဂေါဏာနံ-တို့အား၊ **ဂန္ဓပဉ္စဂုံလိကာနိ-**နံသာဖြင့် ထုံအပ်သော လက်ငါးချောင်းရာအမှတ်အသားတို့ကို၊ ဒတွာ-၍၊ ဝိသာဏေသု-ဦးချိုတို့၌၊ သုဝဏ္ဏကောသကေ-ရွှေခွက်ငယ်တို့ကို၊ ပဋိမုဉ္ဇိတွာ-စွပ်၍၊ ခေတ္တံ-သို့၊ ဂန္ဓာ-၍၊ ပါဇေသိ-မောင်းနှင့်ပြီ၊ ဣတော-မှ၊ တိဿော-ခုကြောင်းတို့လည်းကောင်း၊ ဧတ္တော-မှ၊ တိဿော-ခုကြောင်းတို့လည်းကောင်း၊ မဇ္ဈေ-၌၊ ဧကာ-ခုကြောင်းလည်းကောင်း၊ ကုတိ-သို့၊ သတ္တ-ကုန်သော၊ သီတာ-ထွန်ကြောင်း(ထွန်ရေး)တို့သည်၊ ဘိဇ္ဇိတွာ-ကွဲ၍၊ အဂမံသု-ကုန်ပြီ၊ ဇမ္ဗုဒီပဝါသိနော-တို့သည်၊ ဘတ္တဗီဇဟိရညသုဝဏ္ဏာဒိသု-ထမင်း၊ မျိုးစေ့၊ ရွှေ၊ ငွေအစရှိသည်တို့တွင်၊ ယထာရုစိတံ-အကြင်အကြင်အလိုရှိအပ်သော အရာကို၊ [ယံ ယံ+ရုစိတံ ကုစ္ဆိတံ ယထာရုစိတံ-ပဋိဂံ-၃၈၀၊] သေဌိဂေဟတောယေဝ-မှသာလျှင်၊ ဂဏိသု-

ဂန္ဓပဉ္စဂုံလိကာနိ။ ။ပဉ္စ+အင်္ဂုလိယော ပဉ္စဂုံလိယော-လက်၅ချောင်းတို့၊ ပဉ္စဂုံလိယော ဝိယာတိ ပဉ္စဂုံလိယော-လက်၅ချောင်းနှင့်တူသော အမှတ်အသားတို့၊ ဝါ-လက်၅ချောင်းရာအမှတ်အသားတို့၊ ဂန္ဓေန+ဝါသီတာ+ပဉ္စဂုံလိယော ဂန္ဓပဉ္စဂုံလိကာနိ-နံသာဖြင့် ထုံအပ်သော လက်၅ချောင်းရာအမှတ်အသားတို့။ (ဇနီသစ်-၂, ၅၈)

ကုန်ပြီ ကုမေ ပဉ္စ-ဤဦးတို့သည်၊ မဟာပုညာ-ကြီးမားသော ဘုန်းကံရှိကုန်၏။

ဧဝံ-လျှင်၊ မဟာနုဘာဝေါ-ကြီးသော အာနုဘော်ရှိသော၊ သေဌိ-သည်၊ “သတ္တာ-သည်၊ အာဂတော ကိရ-တဲ့” ကုတိ-သို့၊ သုတ္တာ-၍၊ “သတ္ထု-အား၊ ပစ္စုပ္ပန်-ခရီးကြိုဆိုခြင်းကို၊ ကရိဿာမိ-အံ့” ကုတိ-၍၊ နိက္ခမန္တော-လသော်၊ အန္တရာမဂ္ဂေ-၌၊ တိတ္ထိယေ-တို့ကို၊ ဒိသ္မာ-၍၊ တေဟိ-တို့သည်၊ “ဂဟပတိ-သူကြွယ်၊ ကသ္မာ-ကြောင့်၊ တွံ-သည်၊ ကိရိယဝါဒေါ-ကောင်းမှုကို ပြုထိုက်၏ဟု ပြောဆိုကြောင်း အယူရှိသည်၊ သမာနော-လျက်၊ အကိရိယဝါဒဿ-ကောင်းမှုကို မပြုထိုက်ဟူသော ပြောဆိုကြောင်းအယူရှိသော၊ သမဏဿ ဂေါတမဿ-၏၊ သန္တိကံ-သို့၊ ဂစ္ဆသိ-နည်း?” ကုတိ-သို့၊ နိဝါရိယမာနောပိ-တားမြစ်အပ်ပါသော်လည်း၊ တေသံ-တို့၏၊ ဝစနံ-ကို၊ အနာဒိယိတ္တာ-၍၊ ဂန္ဓာ-၍၊ သတ္တာရံ-ကို၊ ဝန္တိတ္တာ-၍၊ ဧကမန္တံ-၌၊ ဝါ-စွာ၊ နိသီဒိ-ပြီ၊ အထ-၌၊ အဿ-အား၊ သတ္တာ၊ အနုပုဗ္ဗိ-သော၊ ကထံ-ကို၊ ကထေသိ-ပြီ၊ သော-သည်၊ ဒေသနာဝသာနေ-၌၊ သောတာပတ္တိဖလံ-သို့ ပတ္တာ-၍၊ သတ္ထု-အား၊ တိတ္ထိယေဟိ-တို့သည်၊ အဝဏ္ဏံ-ဂုဏ်၏ဆန့်ကျင်ဘက်အပြစ်ကို၊ ဝါ-ကဲ့ရဲ့ကြောင်းစကားကို၊ ဝတ္တာ-၍၊ အတ္တနော-၏၊ နိဝါရိတဘာဝံ-တားမြစ်အပ်သည်၏အဖြစ်ကို၊ အာရောစေသိ-ပြီ၊ အထ-၌၊ နံ-ကို၊ သတ္တာ-သည်၊ “ဂဟပတိ-သူကြွယ်၊ ကုမေ သတ္တာ နာမ-တို့မည်သည်၊ မဟန္တမ္ပိ-သော၊ အတ္တနော-၏၊ ဒေါသံ-အပြစ်ကို၊ န ပဿန္တိ-မမြင်ကုန်၊ အဝိဇ္ဇမာနမ္ပိ-ထင်ရှားမရှိသည်လည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ပရေသံ-တို့၏၊ ဒေါသံ-ကို၊ ဝိဇ္ဇမာနံ-ထင်ရှားရှိသည်ကို၊ ကတ္တာ-၍၊ တတ္ထ တတ္ထ-၌၊ ဘုသံ ဝိယ-ဖွဲ့ကိုကဲ့သို့၊ ဩပုနန္တိ-လွှင့်ကုန်၏” ကုတိ-သို့၊ ဝတ္တာ-၍၊ ကုမံ ဂါထံ-ကို၊ အာဟ-ပြီ၊ (ကိ)၊ “သုဒဿံ၊ ပေ၊ သဌော”တိ-၍၊ (အာဟ)။

**သုဒဿံ ဝဇ္ဇမညေသံ၊ အတ္တနော ပန ဒုဒ္ဒဿံ၊
ပရေသဉ္စိ သော ဝဇ္ဇာနိ၊ ဩပုနာတိ ယထာ ဘုသံ၊
အတ္တနော ပန ဆာဒေတိ၊ ကလိဝ ကိတဝါ သဌော။**

အညေသံ-အခြားသူတို့၏၊ ဝဇ္ဇံ-အပြစ်ကို၊ သုဒဿံ-လွယ်ကူစွာ မြင်အပ်၏၊ ဝါ-မြင်လွယ်၏၊ အတ္တနော-မိမိ၏၊ ဝဇ္ဇံ ပန-အပြစ်ကိုကား၊ ဒုဒ္ဒဿံ-ခဲယဉ်းစွာ

မြင်အပ်၏။ ဝါ-မြင်ခဲ၏။ ဟိ-အကျိုးကား၊ သော-ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဘုသံ-ဖွဲ့ကို၊
 ဩပုနာတိ ယထာ-လွှင့်သကဲ့သို့ (တထာ-တူ) ပရေသံ-သူတစ်ပါးတို့၏၊ ဝဇ္ဇာ-
 နိ-အပြစ်တို့ကို၊ ဩပုနာတိ-လွှင့်၏။ သဌော-စဉ်းလဲလှည့်ပတ်၊ ငှက်ဖမ်းသတ်
 လျက်၊ အဖျက်လုပ်ရိုး၊ ငှက်မုဆိုးသည်၊ ကိတဝါ က္ကဝ-ဖုံးကွယ်ကြောင်းသစ်
 ခက်ကျိုးစသော အရာဝတ္ထုကဲ့သို့ (ဟုတ္တာ)၊ ကလိ-ခန္ဓာကိုယ်ကို၊ ဆာဒေတိ
 ယထာ-ဖုံးကွယ်သကဲ့သို့ (ဧဝံ-တူ) အတ္တနော-မိမိ၏၊ ဝဇ္ဇံ ပန-ကိုကား၊ ဆာ-
 ဒေတိ-ဖုံးကွယ်၏။

တတ္ထ-၌၊ သုဒဿံ ဝဇ္ဇန္တိ-ကား၊ ပရဿ-၏။ အဏုမတ္တမ္ပိ-အနုမြူသဖွယ်
 သေးငယ်သည်လည်းဖြစ်သော၊ ခလိတံ-ချွတ်ချော်သော၊ ဝဇ္ဇံ-အပြစ်ကို၊ သု-
 ဒဿံ-လွယ်ကူစွာ မြင်အပ်၏။ ဝါ-မြင်လွယ်၏။ သုခေနေဝ-ချမ်းသာလွယ်ကူ
 သဖြင့်သာလျှင်၊ ပဿိတုံ-ငှာ၊ သက္ကာ-၏။ အတ္တနော-၏။ အတိမဟန္တမ္ပိ-အလွန်
 ကြီးသည်လည်းဖြစ်သော၊ (ဝဇ္ဇံ) ပန-ကိုကား၊ ဒုဒ္ဒဿံ-ခဲယဉ်းသဖြင့် မြင်အပ်၏။
 ဝါ-မြင်လွယ်၏။ **ပရေသံ ဟိတိ**-ကား၊ တေနော ကာရဏေန-ကြောင့်ပင်၊
 သော ပုဂ္ဂလော-သည်၊ သံဃမဇ္ဈာဒီသု-သံဃာ့အလယ်အစရှိသည်တို့၌၊ ပရေ-
 သံ-တို့၏၊ ဝဇ္ဇာနိ-တို့ကို၊ ဥစ္စဋ္ဌာနေ-မြင့်ရာအရပ်၌၊ ဌပေတွာ-၍၊ ဘုသံ-ဖွဲ့ကို၊
 ဩပုနန္တော ဝိယ-လွှင့်သကဲ့သို့၊ ဩပုနာတိ-လွှင့်၏။ **ကလိဝံ** ကိတဝါ သဌောတိ

ပရေသံ ဟိ။ ။ “ပရေသံ ဟိတိ တေနော ကာရဏေန”ဟူသော အဖွင့်အရ
 ဟိသည် ဖလဇောတကတည်း၊ ထို့ကြောင့် “ဟိ-အကျိုးကား”ဟု ပေးသည်၊ ကာရဏ
 ဇောတကယူ၍ “ဟိ (ယသ္မာ)-အကြင်ကြောင့်၊ အညေသံ-တို့၏၊ ဝဇ္ဇံ-ကို၊ သုဒဿံ-
 ၏၊ အတ္တနော၏၊ ဝဇ္ဇံ ပန-ကိုကား၊ ဒုဒ္ဒဿံ-၏၊ (တသ္မာ-ကြောင့်) သော-သည်၊ ပရေသံ
 ဝဇ္ဇာနိ-တို့ကို၊ ဘုသံ ယထာ-ဖွဲ့ကိုကဲ့သို့၊ ဩပုနာတိ”ဟုလည်းကောင်း၊ တပ္ပါကဋီကရဏ
 ယူ၍ “ဟိ-ဥပမာဆောင် ထင်အောင်ပြုဉ်းအံ့”ဟုလည်းကောင်း၊ ဒဋ္ဌိကရဏယူ၍ “ဟိ-
 မှန်၏”ဟုလည်းကောင်း ပေးကြသေး၏။

ကလိ။ ။ကလိသဒ္ဒါသည် “ပါပေ ကလိ ပရာဇယေ(ဓာန်-၁၁၀၇)”ဂါထာအရ
 ကလိ၏ ဟောနက်၍ရှိ၏။ ထို့ပြင် ဒေါသ၊ အပရာဓ၊ ဝိနာသ၊ အတ္တဘာဝ၊ ပါပ-
 ပုဂ္ဂလ၊ ဒုက္ခ၊ ကရိသာဒိမလ၊ ကလိယုဂ်၊ အင်္ဂအဖူး၊ စစ်ထိုးခြင်း၊ ခိုက်ရန်ငြင်းခုံခြင်းစ
 သည်ကိုလည်း ဟော၏။ (သဒ္ဒတ္ထဓာန်၊ အမရ-၂၃၊ ၁၉၃)၊ အဘိဓာန်လာ အနက်၍

ဧတ္ထ-၌၊ သကုဏေသု-ငှက်တို့၌၊ အပရဇ္ဈနဘာဝေန-ပြစ်မှားတတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ အတ္တဘာဝေါ-သည်၊ ကလိ နာမ-မည်၏။ သာခဘင်္ဂါဒိကံ-သစ်ခက်ကျိုးအစရှိသော၊ ပဋိစ္စာဒနံ-ဖုံးလွှမ်းကြောင်းဝတ္ထုသည်၊ **ကိတဝါ** နာမ-၏။ သာကုဏိကော-ငှက်မုဆိုးသည်၊ **သဌော** နာမ-၏။ သကုဏလုဒ္ဒကော-ငှက်

တွင် ပါပအနက်ဖြစ်သင့်သည်။ မှန်၏-ပါပအရ မကောင်းမှု၊ ယုတ်မာသူ၊ မကောင်းသော အရာစသည်တို့ကို ရနိုင်ရာ ဤ၌ ခန္ဓာကိုယ်အတ္တဘောကို ယူပါ။ ထို့ကြောင့် “အတ္တဘာဝေါ ကလိ နာမ”ဟု ဖွင့်သည်။ “ကုစ္ဆိတေန အာကာရေန လိတိ ပဝတ္တတိတိ ကလိ၊ [ကု+လိ+ဣ] ကံ သုခံ လုနာတိ ဆိန္ဒတိတိ ကလိ၊ [က+လူ+ဣ] စက္ခုတ္တာကာရေန “စက္ခုကော”တိ ကလိတဗ္ဗော သင်္ချာတဗ္ဗောတိ ကလိ၊ [ကလ+ဣ-ဓမ္မဋီ-၂၁၂] ကလိယတိ ပရိမိယတိတိ ကလိ၊ [ကလ သင်္ချာနေ+ဣ-မောင်-၇၊ ၇] ကလန္တိ ဖန္ဒမာနာ ဘာသန္တိ ဧတ္တာတိ ကလိ၊ ကလဟော ဝိဂ္ဂဟော ဝါ၊ [ကလ ဖန္ဒာယံ သဒ္ဓေ စ၊-သဒ္ဓသင်္ဂဟ-၃၅၀]”ဟု ပြု။

ကိတဝါ။ ။ကိတ နိဝါသေ ဧတ္တဘာဝေါ။ ကေတတိတိ (နေတတ်သောကြောင့်) ကိတဝေါ။ ဇူတာကာရော၊ စောရော စ၊ [ကိတ+အဝါ-မောင်-၇၊ ၂၀၀။]

ဓာန်-ဋီ၊ ၅၃၁။ ။ကိတဝံ (ကောက်ကျစ်စဉ်းလဲခြင်းသည်)+အဿ အတ္ထိတိ ကိတဝေါ နိပါတနာ၊ [ကိတ+ဏာ] ကိတ နိဝါသေ ဝါ အဝေါ။

ထောမ၊ ပါရာဘာ-၃၊ ၄၁၇။ ။ကီယတေ(ညှဉ်းဆဲခြင်း) ကိတံ၊ ကိတေန(ညှဉ်းဆဲခြင်းဖြင့်)+ဝါတိတိ(ဖြစ်တတ်သောကြောင့်) ကိတဝေါ။ [ကိတ+ဝါ+အါ]

ကောတ္ထုဘ။ ။ကေတိ ဥဒ္ဓံ ဂစ္ဆတိတိ ကိတော၊ [ကိ+တ၊] ကိတေန(သစ်ခက်ဖြင့်)+ဝါယတိ ဗန္ဓတိတိ ကိတဝေါ-သစ်ခက်ဖြင့် ဖွဲ့ချည်ဖုံးလွှမ်းထားသော ငှက်မုဆိုး။

သစ်ခက်ကျိုးစသည်ယူ။ ။ပြအပ်ခဲ့သော ဝိပြိုဟ်များအရ ကောက်ကျစ်စဉ်းလဲသူ၊ ငှက်မုဆိုးတို့ကိုသာ ရ၏။ “သာခဘင်္ဂါဒိကံ ပဋိစ္စာဒနံ ကိတဝါ နာမ”ဟူသော အဖွင့်အရ ဤ၌ သစ်ခက်ကျိုးစသော အရာဝတ္ထုကိုရအောင် “ကိတဝဿ+ဟိတံ ကိတဝါ-ငှက်မုဆိုး၏ အစီးအပွားဖြစ်သော သစ်ခက်ကျိုးစသော အရာဝတ္ထု။ (တစ်နည်း) ကိတဝဿ+ပဋိစ္စာဒနံ ကိတဝါ-ငှက်မုဆိုးကို ဖုံးကွယ်ကြောင်းသစ်ခက်စသော အရာဝတ္ထု။ [ကိတဝ+အ၊ ရာဇာဒိဂိုဏ်း]”ဟု ကြံပါ။

သဌော။ ။သဌနံ အသန္တဂုဏသမ္ဘာဝနံ သဌော၊ သဌော ဧတဿ အတ္ထိတိ သဌော-ကောက်ကျစ်စဉ်းလဲခြင်းရှိသူ(ဒီ-၃၊ ၁၉)။ (တစ်နည်း) သဌယတိ န သမ္ဘာ

မုဆိုးသည်၊ သကုဏေ-တို့ကို၊ ဂဟေတွာ-၍၊ မာရေတုကာမော-သေစေလို (သတ်လို)သည်၊ (ဟုတွာ)၊ ကိတဝါ ဝိယ-ဖုံးကွယ်ကြောင်းသစ်ခက်ကျိုးစသော အရာဝတ္ထုကဲ့သို့၊ (ဟုတွာ-၍)၊ အတ္တဘာဝံ-ကို၊ ပဋိစ္ဆာဒေတိ ယထာ-ဖုံးလွှမ်း သကဲ့သို့၊ ဧဝံ-တူ၊ အတ္တနော-၏၊ ဝဇ္ဇံ-ကို၊ ဆာဒေတိ-၏၊ ဣတိ အတ္ထော။ ဒေသနာဝသာနေ-၌၊ ဗဟူ-တို့သည်၊ သောတာပတ္တိဖလာဒိနိ-တို့သို့၊ ပါပုဏိသု၊ ဣတိ-မေဏ္ဍကသေဌိဝတ္ထု ပြီးပြီ။

မေဏ္ဍကသေဌိဝတ္ထုဘာသာသီကာ ပြီးပြီ။

၁၁-ဥဇ္ဈာနသညိတ္ထေရဝတ္ထုဘာသာသီကာ

ပရဝဇ္ဇာနုပဿိဿာတိ ဣမံ ဓမ္မဒေသနံ သတ္တာ ဇေတဝနေ ဝိဟရန္တော ဥဇ္ဈာနသညိ နာမ-ဥဇ္ဈာနသညိမည်သော၊ ဧကံ ထေရံ အာရဗ္ဗ ကထေသိ။ ကိရ-ချဲ့၊ သော-သည်၊ “အယံ-ဤသူသည်၊ ဧဝံ-သို့၊ နိဝါသေတိ-ဝတ်၏၊ ဧဝံ-သို့၊ ပါရပတိ-ရုံ၏၊” ဣတိ-၍၊ ဘိက္ခုနံ-တို့၏၊ အန္တရမေဝ-အပေါက်အကြား ကိုသာ၊ ဂဝေသန္တော-ရှာလျက်၊ ဝိစရတိ-၏၊ ဘိက္ခု-တို့သည်၊ “ဘန္တေ-ရား! အသုကော နာမ-သော၊ ထေရော-သည်၊ ဧဝံ-သို့၊ ကရေတိ-၏၊” ဣတိ-၍၊ သတ္ထု-အား၊ အာရောစေသုံ-ကုန်ပြီ သတ္တာ-သည်၊ “ဘိက္ခဝေ-တို့! ဝတ္ထသီသေ-

ဘာသတိတိ သဌော(အံဇီ-၃, ၁၀၇)။ ဤဝိဂြိုဟ်များနှင့် ဓာန်-၇၃၇ဂါထာအလို သဌ သည် ကောက်ကျစ်စဉ်းလဲသူ၊ မရိုးဖြောင့်သူကို ရ၏။ ဤ၌ ဧကဒေသုပစာရအားဖြင့် ငှက်မုဆိုးကို ယူပါ။ ထို့ကြောင့် “သာကုဏိကော သဌော နာမ”ဟု နာမဖြင့် ဖွင့်သည်။ (တစ်နည်း) “သဌော ဝိယာတိ သဌော”ဟု ဥပမာတဒ္ဓိတ်ပြု၍ ငှက်မုဆိုးကို ယူပါ။

ဥပမာအတွင်း ဥပမာဝင်။ ။ “ကလိဝံ ကိတဝါ သဌော”ကို “ယထာ သကုဏ-လုဒ္ဒကော . . ကိတဝါ ဝိယ အတ္တဘာဝံ ပဋိစ္ဆာဒေတိ”ဟု အနက်ပေးပုံဖွင့်၏။ အဖွင့်၌ “ယထာ+ဝိယ”ဟု ဥပမာအနက်ဟော ၂ပုဒ်ပါရကား “ကလိဝံ ကိတဝါ သဌော”ဝယ် ဥပမာအတွင်း၌ ဥပမာဝင်နေသည်ဟု သိရ၏။ ထိုတွင် ယထာသည် အဓိကာရနည်း စသည်အရ “ဩပုနာတိ ယထာ ဘုသံ”မှ လိုက်၍ ဝိယကား ဣဝံ၏ အဖွင့်တည်း။ ထို့ကြောင့် ဣဝံကို ကိတဝါနှင့်တွဲ၍ ယထာကို ဆာဒေတိနှင့် တွဲပေးရသည်။

ဝတ္ထသီသေ ဌတွာ။ ။ သမ္မောဘာ-၂, ၄၉၄အတိုင်း ပေးခဲ့သည်။ “ဝတ္ထသီသေ

ဝတ်တည်းဟူသော အဦး၌ ဌတ္တာ-တည်၍၊ ဧဝံ-သို့၊ သြဝဒန္တော-ပြောဆိုဆုံးမသူကို၊ အနုပုဂ္ဂိုလ်-မစွပ်စွဲထိုက်၊ ယော ပန-သည်ကား၊ နိစ္စံ-မြဲ၊ ဥဇ္ဈာနသညိတာယ-ကဲ့ရဲ့ခြင်း၌ အမှတ်သညာရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ပရေသံ-တို့၏၊ အန္တရံ-အပေါက်အကြားကို၊ ပရိယေသမာနော-လျက်၊ ဧဝံ-သို့၊ ဝတ္တာ-၍၊ ဝိစရတိ-၏၊ တဿ-၏၊ ဈာနာဒိသု-တို့တွင်၊ ဧကောပိ-သော၊ ဝိသေသော-တရားထူးသည်၊ နုပုဇ္ဇတိ-မဖြစ်နိုင်၊ ကေဝလံ-သက်သက်၊ အာသဝါယေဝ-တို့သည်သာ၊ ဝဇ္ဇန္တိ-တိုးပွားကုန်၏။” ဣတိ-သို့၊ ဝတ္တာ၊ ဣမံ ဂါထံ အာဟ၊ (ကိ)။ “ပရဝဇ္ဇာနုပဿိဿ၊ ဝ၊ အာသဝက္ခယာ”တိ-၍၊ (အာဟ)။

ပရဝဇ္ဇာနုပဿိဿ၊ နိစ္စံ ဥဇ္ဈာနသညိနော၊

အာသဝါ တဿ ဝဇ္ဇန္တိ၊ အာရာ သော အာသဝက္ခယာ။

ပရဝဇ္ဇာနုပဿိဿ-သူတစ်ပါးတို့၏အပြစ်ကို အဖန်ဖန်ရှုလေ့ရှိသော၊ နိစ္စံ-အမြဲ၊ ဥဇ္ဈာနသညိနော-ကဲ့ရဲ့ခြင်း၌ အမှတ်သညာရှိသော၊ တဿ-ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဝါ- မှာ၊ အာသဝါ-အာသဝေါတရားတို့သည်သာ၊ ဝဇ္ဇန္တိ-တိုးပွားကုန်၏၊ သော-ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ အာသဝက္ခယာ-အာသဝေါတရားတို့၏ ကုန်ကြောင်းအရဟတ္တမဂ်မှ၊ အာရာ-အဝေးကြီးတည်း။

တတ္ထ-၌၊ ဥဇ္ဈာနသညိနောတိ-ကား၊ ဧဝံ-သို့၊ နိဝါသေတဗ္ဗံ-ဝတ်ထိုက်၏။

ဌတ္တာတိ ဝတ္ထံ ဥတ္တမဂီ ဓုရံ ဝါ ကတ္တာ(မဋီ-၁, ၁၄၈၊ သံဋီ-၂, ၆၄)”ဟူသော အဖွင့်အလို “ဝတ္ထသီသေ-ဝတ်တည်းဟူသော ဦးခေါင်းကို၊ ဝါ-ဝတ်တည်းဟူသော ပဓာနအဖြစ်ကို၊ (ပဓာနဖြစ်သောဝတ်ကို)၊ ဌတ္တာ-ပြု၍”ဟု ပေးသင့်သည်။ သီသသဒ္ဒါ ဦးခေါင်းအနက်ဟောတည်း၊ (တစ်နည်း) ဓုရ(ပဓာန)အနက်ဟောတည်း၊ သတ္တမိဝိဘတ်ကား ကံအနက်တည်း၊ (တစ်နည်း) ဒုတိယာမှ သတ္တမိသို့ ပြန်နေသော ဝိဘတ္တိဝိပလ္လာသဟု ကြုံ၊ ဓာတ်တို့သည် အနက်များစွာ ဟောနိုင်ရကား ဌတ္တာ၌ ဌာဓာတ် ပြုခြင်းအနက်ဟောဟု ကြံပါ။

ဥဇ္ဈာနသညိနော။ ။ကဲ့ရဲ့ခြင်း၌ သညာရှိသူဟူသည် ကဲ့ရဲ့ကြောင်းစိတ်များသူတည်းဟု သိစေလို၍ “ဥဇ္ဈာနဗဟုလဿ”ဟု ဖွင့်သည်။ ကဲ့ရဲ့ကြောင်းစိတ်များခြင်းမှာလည်း သူတစ်ပါး၏ အပေါက်အကြားအားနည်းချက်အပြစ်ကို ရှာသောကြောင့်တည်းဟု သိစေလို၍ “ရန္တဂဝေသိတာယ”ဟု ဖွင့်သည်။ ဤဟိတ်ကို “ပရဝဇ္ဇာနု-

ဧဝံ-သို့၊ ပါရပိတဗ္ဗံ-ရုံထိုက်၏။ ကုတိ-သို့၊ ပရေသံ-တို့၏။ အန္တရဂဝေသိတာယ-
အပေါက်အကြားကို ရှာတတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဥဇ္ဈာနဗဟုလဿ-များ
သော ကဲ့ရဲ့ခြင်းရှိသော၊ ဝါ-များသောကဲ့ရဲ့ကြောင်းစိတ်ရှိသော၊ ပုဂ္ဂလဿ-၏။
ဝါ-မှာ၊ ဈာနာဒီသု-ဈာန်အစရှိသော တရားတို့တွင်၊ ဧကဓမ္မောပိ-တစ်မျိုးသော
တရားသည်လည်း၊ န ဝဇ္ဇတိ-မတိုးပွား၊ အထ ခေါ-စင်စစ်ကား၊ တဿ-၏။
ဝါ-မှာ၊ **အာသဝါ**ဝ-တို့သည်သာ၊ ဝဇ္ဇန္တိ-တိုးပွားကုန်၏။ တေနေဝ ကာရဏေန-

ပဿိသ”၏ အဖွင့်ဟု ယူမှု “ပရဝဇ္ဇာနုပဿိသ”ကို “ဥဇ္ဈာနသညိနော”၏ ဟေတု-
မန္တဝိသေသနကြံ၍ “ပရဝဇ္ဇာနုပဿိသ-သူတစ်ပါးအပြစ်ကို အဖန်ဖန်ရှုလေ့ရှိသည်
၏အဖြစ်ကြောင့်၊ နိစ္စံ၊ ဥဇ္ဈာနသညိနော-သော”ဟု ပေးနိုင်သည်။

ဝိဂြိုဟ်အမျိုး။ ။ဥဇ္ဈာယတိ ဧတေနာတိ ဥဇ္ဈာနံ-ကဲ့ရဲ့ကြောင်းစိတ်၊ ဥဇ္ဈာယတေ
ဝါ ဥဇ္ဈာနံ-ကဲ့ရဲ့ခြင်း(ကင်္ခါဋီ-၄၄၂၊ ကင်္ခါမဟာဋီ-၄၊ ၃၄၈)၊ ဥဇ္ဈာနေ+သညာ ဥဇ္ဈာန-
သညာ-ကဲ့ရဲ့ကြောင်းစိတ်၌ (ဖြစ်သော) သညာ၊ ဝါ-ကဲ့ရဲ့ခြင်း၌ (ဖြစ်သော) သညာ၊
(ကင်္ခါ-၂၀၂၊ သာရတ္ထ-၃၊ ၁၀၇)၊ ဥဇ္ဈာနေန (ဥဇ္ဈာနဝသေန)+ပဝတ္တာ+သညာ ဥဇ္ဈာ-
နသညာ၊ ဥဇ္ဈာနေ+ယုတ္တာ ဝါ+သညာ ဥဇ္ဈာနသညာ(ပါတိပဒတ္ထ-၂၉၆)၊ ဥဇ္ဈာန-
သညာ+အဿ အတ္တိတိ ဥဇ္ဈာနသညိ-ကဲ့ရဲ့ခြင်း၌ သညာရှိသည်၊ ဝါ-ကဲ့ရဲ့ခြင်းဖြင့်
ဖြစ်သော သညာရှိသည်၊ ဝါ-ကဲ့ရဲ့ခြင်း၌ ယှဉ်သော သညာရှိသည်(ကင်္ခါ-၂၀၂၊ သာရ
တ္ထ-၃၊ ၁၀၇၊ ပါတိပဒတ္ထ-၂၉၆)၊ ဥဇ္ဈာနေန (ဥဇ္ဈာနဝသေန) သဉ္ဇာနာတိတိ ဥဇ္ဈာန-
သညိ-ကဲ့ရဲ့ခြင်း၏အစွမ်းဖြင့် သိမှတ်တတ်သည်။(သံဋီ-၁၊ ၁၀၇)

အာသဝါ။ ။ဓမ္မဋီ၌ အာသဝါအရ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကအာသဝဟု ဆိုအပ်သော ပရာနုဝါဒ
ဘေး(သူတစ်ပါးတို့၏ကဲ့ရဲ့ခံရမှု)، အတ္တာနုဝါဒဘေး(ပြုပြီးနောက် နှလုံးမသာယာမှု)،
ဒဏ္ဍာဘေး(ညှင်းဆဲနှိပ်စက်ချုပ်နှောင်ခံရမှု)နှင့် သမ္ပရာယိကအာသဝဟု ဆိုအပ်သော
အပါယ်ဆင်းရဲဒုက္ခတိဘေးတို့ကို ယူ၏။ ထိုအလို “အာသဝန္တိ တေန တေန ပစ္စယဝသေန
ပဝတ္တန္တိတိ အာသဝါ-ထိုထိုအကြောင်းကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော မျက်မှောက်တမလွန်
ဘေးရန်တို့၊(သာရတ္ထ-၁၊ ၄၄၉)”ဟု ပြု။

ကိလေသအာသဝ။ ။“အာရာ သော အာသဝက္ခယာ”ကို ကြည့်၍ အထက်၌
ကိလေသအာသဝကို ယူပေးသည်။ “အာသဝန္တိ မာနပုရိသမဒါဒယော ယေဟီတိ
အာသဝါ၊ (အရက်)၊ [အာ+သု+ဏာ-ဓာန်ဋီ-၅၃၃၊] အာသဝါ ဝိယာတိ အာသဝါ-
အရက်နှင့်တူသော အာသဝေါတရား၄ပါး၊ (တစ်နည်း) အာသဝန္တိတိ(ဒွါရ်ပေါင်းတို့မှ

ကြောင့်ပင်၊ သော-သည်၊ အရဟတ္တမဂ္ဂသင်္ခါတာ-သော၊ **အာသဝက္ခယာ**-အာသဝေါတို့၏ ကုန်ကြောင်းမှ၊ **အာရာ**-ဝေးသည်၊ ဒူရံ-အဝေးသို့၊ ဂတောဝရောက်သည်သာ၊ ဟောတိ-၏၊ ဣတိ-ဂါထာဖွင့်ပြီးပြီ။ ဒေသနာဝသာနေ-၌၊ ဗဟူ-တို့သည်၊ သောတာပတ္တိဖလာဒီနိ-တို့သို့၊ ပါပုဏီသု-ကုန်ပြီ၊ ဣတိ-ဥဇ္ဈာနသည်ထွေရဝတ္ထု ပြီးပြီ။

ဥဇ္ဈာနသည်ထွေရဝတ္ထုဘာသာသီကာ ပြီးပြီ

စီးတတ်ဖြစ်တတ်သောကြောင့်) အာသဝါ၊ (တစ်နည်း) ဓမ္မတော ယာဝဂေါတြဘုံဩကာသတော ယာဝဘဝဂ္ဂံ သဝန္တိတိ အာသဝါ၊ (တစ်နည်း) အာယတံ သံသာရဒုက္ခံ သဝန္တိ ပသဝန္တိတိ အာသဝါ၊ [“အာယတသဝါ”ဟု ဆိုလိုလျက် ယတကိုချေ-အဘိ၊ ၄-၁၊ ၉၀၊] (တစ်နည်း) အာဘုသော သိဝန္တိ သိဗ္ဗန္တိတိ အာသဝါ၊ [အာ+သိဝု+အ၊ တေသု ဝုဒ္ဓိသုတ်ကြီးဖြင့် ဣကို အ၊ ပြု၊-နိသာဇီ-၃၇၉၊]”ဟု ပြု။

အနိပ္ပန္နပါဠိပဒိက။ ။အာသဝပုဒ်ကို ဝိပြိုဟ်မပြုရသော စိရပါရိဝါသိယအနက်ဟော အနိပ္ပန္နပါဠိပဒိကပုဒ်ဟုလည်း ဆို၏၊(မဏိဋီ-၂၊ ၂၂၈)။ ထိုအနက်ဟောကိုပင် “အာသဝိယန္တိ စိရံ ပရိဝါသိယန္တိတိအာသဝါ၊ အာသဝန္တိ စိရံ ပရိဝါသေန္တိတိ ဝါ အာသဝါ၊(အင်္ဂုရ-၃၁၄)၊ အာ စိရံ သဝန္တိတိ အာသဝါ (မဟာဋီ-၄၂၇)”ဟု ပြုသေး၏။

အာသဝက္ခယာ။ ။ဤအဋ္ဌကထာအလို အာသဝက္ခယာအရ အရဟတ္တမဂ်ကို ယူစေ၍ “အရဟတ္တမဂ္ဂသင်္ခါတာ”ဟု ဖွင့်သည်၊ “ခေပေတိ ပါပဓမ္မေတိ ခယော၊ အာသဝါနံ+ခယော အာသဝက္ခယော၊(ဒီဋီ-၁၊ ၂၆၉)၊ အာသဝါ ဒီယန္တိ ပဟိယန္တိ ဧတေနာတိ အာသဝက္ခယော(အံဋီ-၂၊ ၈၇)”ဟုပြု။

ဒီ. ၄-၁၊ ၂၀၁၊ ဓမ္မဋီ။ ။ထိုတို့၌ နိဗ္ဗာန်ကိုပါ ယူ၏၊ နိဗ္ဗာန်အတွက် “ဒီယန္တိ ဧတ္ထာတိ ခယော၊ အာသဝါနံ+ခယော အာသဝက္ခယော၊(ဒီဋီ-၁၊ ၂၆၉)၊ (တစ်နည်း) ခယနံ ခယော၊ အာသဝါနံ+ခယော အာသဝက္ခယော၊ အာသဝက္ခယေန+ပတ္ထဗ္ဗော အာသဝက္ခယော-အာသဝေါတို့၏ ကုန်ခြင်းကြောင့် ရောက်အပ်သော နိဗ္ဗာန်(ထေရ. ၄-၁၊ ၂၉၄)”ဟုပြု၊ နောက်နည်း၌ ပတ္ထဗ္ဗကျေ၊ သို့မဟုတ် ပတ္ထဗ္ဗအနက်၌ ဣပစ္စည်းသက်ဟုကြံ၊ ထိုနောင် မဂ်နှင့်နိဗ္ဗာန် ၂မျိုးလုံးရအောင် “အာသဝက္ခယော စ+အာသဝက္ခယော စ အာသဝက္ခယော”ဟု ဆက်ပါ။

အာရာ။ ။ဝေးခြင်းဟူသည် အဝေးသို့ ရောက်သွားခြင်းပင်ဟု သိစေလို၍ “ဒူရံ ဂတောဝ ဟောတိ”ဟု ဖွင့်သည်၊ နိပါတ်ပုဒ်သည် အနက်များစွာ ဟောနိုင်ရကား

၁၂-သုဘဒ္ဒပရိဗ္ဗာဏဝတ္ထုဘာသာသီကာ

အာကာသေတိ ဣဒံ ဓမ္မဒေသနံ သတ္တာ **ကုသိနာရာယံ**-ကုသိနာရုံမြို့၏ အနီး၌၊ **ဥပဝတ္ထနေ**-အက္ခေဖြစ်သော၊ မလ္လာနံ-မလ္လမင်းတို့၏၊ သာလဝနေ-အင်ကြင်းဥယျာဉ်၌၊ ပရိနိဗ္ဗာနမဗ္ဗကေ-ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူရာညောင်စောင်း၌၊ နိပန္နော-လျောင်းတော်မူနေသည်၊ (သမာနော)၊ သုဘဒ္ဒံ-သော၊ ပရိဗ္ဗာဏံ-ကို၊ အာရဗ္ဗ-၍၊ ကထေသိ-ပြီ။ ကိရ-ချဲ့၊ သော-သည်၊ အတီတေ-၌၊ ကနိဋ္ဌ-ဘာတရိ-ညီငယ်သည်၊ ဧကသ္မိံ-သော၊ သဿေ-၌၊ နဝက္ခတ္တံ-၉ကြိမ်၊ အဂ္ဂဒါနံ-အဦးအဖျားအလှူကို၊ ဒေန္တေ-သော်၊ ဒါနံ-ကို၊ ဒါတုံ-ငှာ၊ အနိစ္ဆန္တော-အလိုမရှိသည် (ဟုတွာ)၊ ဩသက္ကိတွာ-နောက်ဆုတ်၍၊ အဝသာနေ-နောက်ဆုံး၌၊ အဒါသိ-ပြီ၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ ပဌမဗောဓိယမ္ပိ-ပဌမဗောဓိ၌လည်းကောင်း၊ [ဓမ္မဘာ-၃၊ ၁၂၄၈]၊ မဇ္ဈိမဗောဓိယမ္ပိ-၌လည်းကောင်း၊ သတ္တာရံ-ကို၊ ဒဋ္ဌံ-ဖူးခွင့်ကို၊

နေရာဌာနအားလျော်စွာ “အာရာ-ဝေး၏၊ အာရာ-အဝေးမှ၊ အာရာ-အဝေး၌” စသည်ဖြင့် ပေးနိုင်၏။ ဂါထာနိဿယ၌ လိင်အနက်ပေးထား၏။ “ဒူရံ ဂတောဝဟောတိ” အဖွင့်ကို ကြည့်၍ “အာသဝက္ခယာ-မှ၊ အာရာ-အဝေးသို့၊ (ဂတောဝ-ရောက်သည်သာ၊ ဟောတိ)” ဟု တစ်နည်းပေးနိုင်သည်။

ကုသိနာရာယံ။ ။မြို့ကို စတင်စဉ်က လက်၌ သမန်းမြက်ကိုင်လာသူကို မြင်ရ၍ ထိုမြို့ကို “ကုသိနာရာ” ဟု ခေါ်သည်။ ယခုအခါ ကုသိနာရာသည် ဥတ္တပရာဒေရှ် (Uttar Pradesh) ပြည်နယ် ဂေါရက္ခပူရ် (Gorakhpur) မြို့မှ အရှေ့ဖက် ၃၄ မိုင်ခန့် ဝေးသော ကာဆီယ (Kasia) မြို့ ဖြစ်သည်။ (မဇ္ဈိမ-၆၁)။ “ကုသော ယဿ အတ္ထိတိ ကုသီ-သမန်းမြက်ရှိသူ၊ ကုသီ+နရော ယဿန္တိ ကုသိနာရာ၊ ကုသီ+နရ၊ န၏ အ၊ ကို ဒီယပြု။ သွိဝိဘတ်ကို သမိပါဓာရ၌ သက်ပါ။

ဥပဝတ္ထနေ။ ။ဥပစု+ဝတ္ထန္တိ ဂစ္ဆန္တိ ဧတေနာတိ ဥပဝတ္ထနံ-ဥယျာဉ်မှ မြို့သို့ သွားသူတို့ ကပ်ရောက်၍ သွားကြောင်းဖြစ်သောအရပ်၊ အင်ကြင်းဥယျာဉ်သည် မြို့၏ အနောက်တောင်ထောင့်အရပ်မှာ ရှိ၏။ အင်ကြင်းပင်အတန်းသည် ဥယျာဉ်မှ အရှေ့သို့ တည့်တည့်တန်း၍ မြို့၏တောင်ဘက်အပေါက်နှင့် တည့်လောက်သောနေရာဝယ် မြောက်သို့ ကွေ့သွား၏။ ထိုကွေ့သွားအရာအရပ်ကို “ဥပဝတ္ထနံ” ဟု ခေါ်သည်။ (သာရတ္ထ-၁၊ ၂၈၊ သီဇီသစ်-၁၊ ၃၇၊ ပါရာဘာ-၁၊ ၄၁)

နာလတ္ထ-မရခဲ့၊ ပစ္ဆိမဗောဓိယံ ပန-ဌ်ကား၊ သတ္ထု-၏။ ပရိနိဗ္ဗာနကာလေ-ပရိ
 နိဗ္ဗာန်စံတော်မူခါနီးအခါ၌၊ “အဟံ-သည်၊ တီသု-ကုန်သော၊ ပဉ္စေသု-ပြဿနာ
 တို့၌၊ အတ္တနော-၏။ ကဒိံ-ယုံမှားသံသယကို၊ မဟလ္လကေ-ကုန်သော၊ ပရိ-
 ဗ္ဗာဇကေ-တို့ကို၊ ပုစ္ဆိတွာ-၍၊ သမဏံ ဂေါတမံ-ကို၊ ‘ဒဟရော’တိ-ငယ်၏ဟူ၍၊
 သညာယ-မှတ်ထင်ခြင်းကြောင့်၊ န ပုစ္ဆိ-မမေးခဲ့၊ တဿ စ-ထိုဂေါတမ၏လည်း၊
 ဒါနိ-၌၊ ပရိနိဗ္ဗာနကာလေ-ပရိနိဗ္ဗာန်စံခါနီးအခါတည်း၊ ပစ္ဆာ-၌၊ မေ-၏။
 သမဏဿ ဂေါတမဿ-ကို၊ အပုစ္ဆိတကာရဏာ-မမေးလိုက်ရခြင်းဟူသော
 အကြောင်းကြောင့်၊ ဝိပုဋ္ဌိသာရော-နှလုံးမသာယာခြင်းသည်၊ [ဓမ္မဘာ-၃, ၁၁၉၅၊
 ဥပုဇ္ဈေယျ-၏။” ကုတိ-၍၊ သတ္ထာရံ-သို့၊ ဥပသင်္ကမိတွာ-၍၊ အာနန္ဒတ္ထေရေန-
 သည်၊ နိဝါရိယမာနောပိ-တားမြစ်အပ်ပါသော်လည်း၊ သတ္ထာရာ-သည်၊ ဩ-
 ကာသံ-အခွင့်ကို၊ ကတွာ-၍၊ “အာနန္ဒ-နွာ! သုဘဒ္ဒံ-ကို၊ မာ နိဝါရယိ-မတားနှင့်၊
 မံ-ကို၊ ပဉ္စံ-ကို၊ ပုစ္ဆတု-မေးပါစေ” ကုတိ-သို့၊ ဝုတ္တေ၊ အန္တောသာဏိံ-ကန်လန်
 ကာအတွင်းသို့ ပဝိသိတွာ-၍၊ ဟေဋ္ဌာမဉ္စကေ-ညောင်စောင်း၏ အောက်နား၌၊
 နိသိန္နော-လျက်၊ “ဘော သမဏ-အို့ . . ရဟန်း! အာကာသေ-၌၊ ပဒံ နာမ-
 ခြေရာမည်သည်၊ အတ္ထိ ကိ န ခေါ-ရှိပါသလော? ကုတော-ဤမြတ်စွာဘုရား
 သာသနာတော်မှ၊ ဗဟိဒ္ဓါ-ပြင်ပ၌၊ သမဏော နာမ-မည်သည်၊ အတ္ထိ ကိ န
 ခေါ-သလော? သဿတာ-မြကုန်သော၊ သင်္ခါရာ နာမ-တို့မည်သည်၊ အတ္ထိ
 ကိ န ခေါ-ရှိပါကုန်သလော?” ကုတိ-သို့၊ ကုမေ ပဉ္စေ-တို့ကို၊ ပုစ္ဆိ-ပြီ၊ အထ-
 ၌၊ အဿ-အား၊ သတ္ထာ၊ တေသံ-တို့၏၊ အဘာဝံ-မရှိသည်၏အဖြစ်ကို၊ အာ-
 စိက္ခန္တော-မိန့်တော်မူလိုသည်၊ (ဟုတွာ)၊ ကုမာဟိ ဂါထာဟိ-တို့ဖြင့်၊ ဓမ္မံ-ကို၊
 ဒေသေသိ-ပြီ၊ (ကိ)၊ “အာကာသေဝံ ၊ပေ၊ ဗုဒ္ဓါနမိဉ္စိတ”န္တိ-၍၊ (ဒေသေသိ)။

အာကာသေဝံ ပဒံ နတ္ထိ၊ သမဏော နတ္ထိ ဗာဟိရေ၊

ပပဇ္ဇာဘိရတာ ပဇာ၊ နိပ္ပပဇ္ဇာ တထာဂတာ။

အာကာသေ-ကောင်းကင်၌၊ ပဒံ-ခြေရာသည်၊ နတ္ထိ ဧဝံ-မရှိသည်သာ၊
 ဗာဟိရေ-(ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ၊ သာသနာတော်မှ) အပြင်အပ၌၊ သမဏော-ဧပါး
 အရိယာ၊ ကိလေသာငြိမ်းချမ်း၊ ရှင်ရဟန်းသည်၊ နတ္ထိ ဧဝံ-သာ၊ ပဇာ-သတ္တဝါ

အပေါင်းသည်၊ ပပဉ္စာဘိရတာ-(ဒိဋ္ဌိတဏှာ၊ မာနသာဟု၊ သံသရာချဲ့ကြ) ပပဉ္စတရားတို့၌သာ မွေ့လျော်၏။ တထာဂတာ-ဘုရားရှင်တို့သည်၊ နိပ္ပပဉ္စာ-ပပဉ္စတရားမရှိကုန်။

အာကာသေဝ ပဒံ နတ္ထိ၊ သမဏော နတ္ထိ ဗာဟိရေ၊ သင်္ခါရာ သဿတာ နတ္ထိ၊ နတ္ထိ ဗုဒ္ဓါနမိဉ္စိတံ။

အာကာသေ-၌၊ ပဒံ-သည်၊ နတ္ထိ ဧဝ-သာ၊ ဗာဟိရေ-၌၊ သမဏော-သည်၊ နတ္ထိ ဧဝ-သာ၊ သဿတာ-အခါခပ်သိမ်း ဖြစ်တည်နေကုန်သော၊ ဝါ-မြဲကုန်သော၊ သင်္ခါရာ-ခန္ဓာ၅ပါး၊ သင်္ခါရတရားတို့သည်၊ နတ္ထိ ဧဝ-မရှိကုန်သည်သာ၊ ဗုဒ္ဓါနံ-ဘုရားရှင်တို့၏၊ ဝါ-တို့မှာ၊ ဣဉ္စိတံ-တုန်လှုပ်ကြောင်း တဏှာမာနစသော တရားသည်၊ ဝါ- တုန်လှုပ်ခြင်းသဘော၊ တဏှာစသော တရားသည်၊ နတ္ထိ ဧဝ-မရှိသည်သာ။

တတ္ထ-တို့တွင်၊ ပဒန္တိ-ကား၊ ဣမသ္မိ အာကာသေ-၌၊ ဝဏ္ဏသဏ္ဌာနဝသေန-အဆင်း၊ သဏ္ဌာန်၏ အစွမ်းဖြင့်၊ ဧဝရူပန္တိ-ဤသို့သဘောရှိ၏ဟူ၍၊ ပညာပေ-တဗ္ဗ-သိစေအပ်သော၊ ကဿစိ-သော၊ ပဒံ နာမ-မည်သည်၊ နတ္ထိ။ ဗာဟိရေတိ-ကား၊ မမ-၏၊ သာသနတော-မှ၊ ဗဟိဒ္ဓါ-အပ၌၊ မဂ္ဂဖလဌော-မဂ်ဖိုလ်၌ တည်သော၊ သမဏော နာမ-မည်သည်၊ နတ္ထိ။ ပဇာတိ-ကား၊ သတ္တလောက-သင်္ခါတာ-သတ္တလောကဟုဆိုအပ်သော၊ အယံ ပဇာ-ဤသတ္တဝါအပေါင်းသည်၊ တဏှာဒီသု-ကုန်သော၊ ပပဉ္စေသုယေဝ-တို့၌သာ၊ အဘိရတာ-မွေ့လျော်နေကုန်၏။ နိပ္ပပဉ္စာတိ-ကား၊ ဗောဓိမူလယေဝ-ဗောဓိပင်ခြေရင်း၌သာလျှင်၊ သဗ္ဗပပဉ္စာနံ-တို့၏၊ ဝါ-တို့ကို၊ သမုတ္တိန္ဒတ္တာ-အကြွင်းမဲ့ဖြတ်အပ်ပြီးကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ တထာဂတာ-တို့သည်၊ နိပ္ပပဉ္စာ-တဏှာမာနဒိဋ္ဌိဟူသော ပပဉ္စတရားတို့မရှိကုန်။ သင်္ခါရာတိ-ကား၊ ပဉ္စက္ခန္ဓာ-တို့တည်း။ ဟိ-မှန်၊ တေသု-ထိုခန္ဓာ၅ပါးတို့တွင်၊ ဧကောပိ-တစ်ပါးသော ခန္ဓာသည်လည်း၊ သဿတာ နာမ-မြဲသည်မည်သည်၊ နတ္ထိ။ ဣဉ္စိတန္တိ-ကား၊ ပန-အဖို့တစ်ပါးကား၊ ဗုဒ္ဓါနံ-တို့၏။

ဣဉ္စိတံ။ ။ဣဉ္စတိ၊ ဣဉ္စတိ တေနာတိ ဝါ ဣဉ္စနံ ဝါ ဣဉ္စိတံ(အဘိ. ၄-၂၊ ၂၉၅၊ မဇ္ဈိ-၃၊ ၇၈)၊ စူဠနိ-၄၁၌ တဏှိဉ္စိတံ၊ ဒိဋ္ဌိဉ္စိတံ၊ မာနိဉ္စိတံ၊ ကိလေသိဉ္စိတံ၊ ကာမိဉ္စိတံ

ဝါ-တို့မှာ၊ တဏှာမာနာဒီသု-ကုန်သော၊ ဣဉ္စိတေသု-တုန်လှုပ်တတ်သော
 တရားတို့၌၊ ဝါ-တို့တွင်၊ ယေန-အကြင်တရားကြောင့်၊ သင်္ခါရာ-တို့သည်၊
 သဿတာတိ-မြဲကုန်၏ဟူ၍၊ ဂဏှေယျ-ယူရာ၏၊ ဧကံ-သော၊ တံ ဣဉ္စိတမ္ပိ
 နာမ-ထိုတုန်လှုပ်တတ်သော တရားမည်သည်လည်း၊ နတ္ထိ၊ ဣတိ အတ္ထော။
 ဒေသနာဝသာနေ-၌၊ သုဘဒ္ဒေါ-သည်၊ အနာဂါမိဖလေ-၌၊ ပတိဋ္ဌဟိ၊ သမ္ပတ္တ-
 ပရိသာယပိ-အားလည်း၊ သာတ္ထိကာ-သော၊ ဓမ္မဒေသနာ-သည်၊ အဟောသိ-
 ပြီ၊ ဣတိ-သုဘဒ္ဒပရိဗ္ဗာဏဝတ္ထု ပြီးပြီ။

သုဘဒ္ဒပရိဗ္ဗာဏဝတ္ထုဘာသာသီကာ ပြီးပြီ။

မလဝဂ်ဘာသာသီကာ ပြီးပြီ။

အားဖြင့် ဣဉ္စိတတရား၅ပါးဟု ဆို၏။ သုတ္တနိ. ၄-၂၊ ၂၂၄၌ “ကာမိဉ္စိတ” နေရာဝယ်
 “ကမ္မိဉ္စိတ”ဟု ရှိ၏။ အံ. ၄-၂၊ ၁၀၁၌ ရာဂိဉ္စိတ၊ ဒေါသိဉ္စိတ၊ မောဟိဉ္စိတ၊ မာနိဉ္စိတ၊
 ဒိဋ္ဌိဉ္စိတ၊ ကိလေသိဉ္စိတ၊ ဒုစ္စရိတိဉ္စိတအားဖြင့် ၇ပါးဟု ဆို၏။

မှတ်သားဖွယ်အက္ခရာစဉ်

ပုဒ်အစဉ်	စာမျက်နှာ	ပုဒ်အစဉ်	စာမျက်နှာ
[အ-အာ-ဣ-ဇ-ဩ]			
အံသကူဇော	၂၉၀	အဋ္ဌကဘတ္တံ	၁၁
အကုသလကမ္မပထေ	၁၄၅	အဋ္ဌင်္ဂသမန္နာဂတံ	၃၅
အက္ခောဓေန	၅၂၇	အဋ္ဌဂီကော	၃၈၀
အက္ခောသော	၁၇၀	အဋ္ဌနဝမာသာ	၂၁၅
အဂေါစရေ	၁၇၉	အဋ္ဌိနံ	၄၆
အဂ္ဂဝန္ဓနံ	၂၁၄	အဏုတူလာနိ	၂၁၉
အဂ္ဂသေဋ္ဌိ	၈၈	အတိက္ကမော	၃၈၀
အဂ္ဂိဋ္ဌေဝ စေတိယေ	၁၉၆	အတိစာရိနီ	၅၉၃
အဂ္ဂိက္ခန္ဓော ပဝတ္တတိ	၂၉၀	အတိဓောနစာရိနံ	၅၈၄
အဂ္ဂေ	၁၄၉	အတိပါတေတိ	၆၀၉
အင်္ဂုတ္တရာပေသု	၆၂၅	အတ္တယာတာယ	၁၅၅
အင်္ဂုလင်္ဂလေဟိ	၂၉၁	အတ္တံ	၁၄၂
အင်္ဂုလန္တရိကာဟိ	၂၉၁	အတ္တဒတ္တံ	၁၆၂
အင်္ဂုလံ ဇာလေတွာ	၅၄၁	အတ္တဒတ္တမဘိညာယ	၁၆၆
အစလစေတိယဌာနံ	၃၂၆	အတ္တနာ	၁၅၉
အစွန္တဒဿီလျံ	၁၄၅	အတ္တနိ ဌိတေန	၁၃၃
အစွာယံ	၁၁၅	အတ္တနော ကမ္မ ကုဗ္ဗာနံ	၄၈၁
အစွာရဒ္ဓဝိပဿကော	၁၆၅	အတ္တသမ္ပန္နေန	၁၃၅
အဇ္ဈတံ	၅၄၀	အတ္တသမ္ဘဝံ	၁၄၂
အဇ္ဈိဒ္ဓဝတ္တိ	၅၅၆	အတ္တာနုယောဂံ အနုယုတ္တာ	၄၅၈
အဇ္ဇတဂ္ဂေ	၁၄၉	အတ္တာနုယောဂိနံ	၄၅၈
အဇ္ဇတနာမိဝ	၅၅၄	အတ္တာ ဟိ ကိရ ဒုဒ္ဒမော	၁၂၃
အဇ္ဈဂါ	၈၂	အထ ဝါ ပန	၆၆
အဉ္ဇနပိသနတ္ထာယ	၂၇၀	အဒဌာ	၂၁၉
အဉ္ဇနဝနေ	၅၃၃	အဒိန္နံ	၆၁၁
အဗ္ဗော	၅၀၃	အဓိစိတ္တေ	၃၅၈
		အဓိပတိ	၂၄၃

ပုဒ်အစဉ်	စာမျက်နှာ	ပုဒ်အစဉ်	စာမျက်နှာ
အဓိပ္ပတိ	၃၃၆	အမေဟိ	၃၀၇
အဓိမာနိကေ	၂၆	အယသာဝ	၅၈၃
အနက္ခာတေ	၄၈၃	အရိယဘူမိ	၂၁၂၊ ၅၆၉
အနတ္တိနိ	၅၂	အရိယသစ္စာနိ	၃၈၄
အနန္တဂေါစရံ	၂၅၆	အရိယော	၃၈၀
အနာစေရကုလေ ဝသံ	၁၂၀	အရုကာယံ	၂၀
အနိဗ္ဗိသံ	၇၇	အလာဗူနိ	၃၀
အနုတ္တုနံ	၉၄	အလိကဝါဒီ	၅၂၈
အနုပုဗ္ဗေန	၅၇၇	အဝဇီယတိ	၂၅၅
အနုဗုဒ္ဓါ	၃၅၃	အသဇ္ဈာယမလာ	၅၉၀၊ ၅၉၁
အနူပယာတော	၃၅၅	အသမုဒါစရဏတော	၂၅၅
အနူပဝါဒေါ	၃၅၅	အသမုဒါစာရေန	၂၇
အနေကဇာတိသံသာရံ	၇၇	အသုစိ ပူတိလောမော	၅၈၈
အန္တရယရဒ္ဒါရေ	၅၃၃	အသ္မမယံ	၁၄၀
အန္တရဒီပကံ	၁၀၃	အဿတရိ	၁၅၅
အန္ဓကာရတိမိသာ	၄	အဟိရိကေန	၅၉၉
အန္ဓဘူတော	၂၀၄	အဟောရတ္တာနုသိက္ခိနံ	၅၄၅
အပတ္တာနိ	၂၉	အာကာသဂင်္ဂီ	၆၂၃
အပဒံ	၂၅၇	အာဂစ္ဆ	၃၀၆
အပါယသံဝတ္တနိကတ္တာ	၁၅၁	အာဂစ္ဆန္တံ	၄၉၀
အပ္ပဿာဒါ	၃၆၆	အာဂမိဂမသမ္ပန္နံ	၄၅၁
အပ္ပဿုတာယံ	၆၆	အာဂမနပဋိပဒံ	၃၂၉
အပ္ပဟရိတံ	၅၇၄	အာစာမကုဏ္ဍကံ	၅၄၈
အပိ ဒိဗ္ဗေသု ကာမေသု	၃၆၇	အာဇေညော	၃၈၈
အဗ္ဘာဒီဟိ	၁၉၁	အာတုရံ	၂၁
အဘိနန္ဒန္တိ	၄၉၅	အာဒိစ္စပထေ	၂၀၇
အဘိနိဟာရဿ	၄၃၅	အာဓိပစ္စေန	၂၄၃
အဘိသမ္မရာယော	၅၃၉	အာနန္ဒော	၇
အမာတာပိတရသံဝေခော	၁၂၀	အာဘဿရာ	၄၁၈

ပုဒ်အစဉ်	စာမျက်နှာ	ပုဒ်အစဉ်	စာမျက်နှာ
အာဘိသမာစာရိကဝတ္ထံ	၁၆၄	ဥတ္တရာပ	၆၂၅
အာယု ပါလယံ	၄၃၁	ဥတ္တရိတရော	၂၈၂
အာရမ္မဏူပနိဇ္ဈာနံ	၃၂၃	ဥတ္တိဋ္ဌေ	၁၇၇
အာရာ	၆၅၂	ဥဒကကီဋ္ဌာ	၂၆၂
အာရာမိတာ	၄၈၆	ဥဒကသာကုဏိကာ	၂၈၁
အာရာမရုက္ခစေတျာနိ	၃၈၂	ဥဒ ကဿစိ	၃၂၂
အာရောဂျပရမာ လာဘာ	၄၃၄	ဥဒဒ္ဓါရိ	၂၈၇
အာဝရဏေန	၄၀၅	ဥဒါနံ	၇၄
အာသနသာလံ	၄၉၇	ဥဒါနေန္တော	၇၄
အာသဝက္ခယာ	၆၅၂	ဥဒ္ဓိဿစေတိယံ	၃၉၆
အာသဝါ	၆၅၁	ဥဒ္ဓိဝိရေစနာဒီနိ	၆၉
ဣဠိတံ	၆၅၄	ဥဒ္ဓိသောတော	၄၈၄
ဣဋ္ဌကာ	၆၃၃	ဥဒ္ဓိသောတပုဂ္ဂိုလ်၄မျိုး	၄၈၅
ဣတ္ထံ သုဒ္ဓိ	၄၂	ဥဒ္ဓါမာယိ	၁၇
ဣဒမာသနံ နိသီဒိတွာ	၆၄	ဥဒ္ဓာဒေန္တဿ	၂၆၉
ဣဓစ္စေနာ	၁၄၆	ဥပဋ္ဌာနံ	၈၄
ဣဒမတ္ထံ	၅၈၄	ဥပနိဿယသမ္ပတ္တိ	၄၇၄
ဣဒ္ဓါနုဘာဝေန	၃၉၄	ဥပနိဿယော	၄၁၄
ဣဒ္ဓိယာ	၂၀၇	ဥပနိတဝယော	၅၇၁
ဣန္ဒဂေါပကဝဏ္ဏံ	၂၁၄	ဥပဝတ္တနေ	၆၅၃
ဣန္ဒသာလဂုဟာယံ	၄၄၄	ဥပသင်္ခယေ ဝိမုတ္တော	၂၅၃
ဣမေတ္ထမဝိ	၄၀၀	ဥပသမဿ	၄၄၀
ဣသိပတနေ	၈၂	ဥပေဟိသိ	၅၆၉
ဥက္ကာရဘူမိယံ	၂၇၈	ဥပ္ပက္ခပ္ပတ္တိ	၅၀၀
ဥစ္စာဝစာ	၂၅၀	ဥပ္ပတိတံ	၅၀၇
ဥစ္ဆိဋ္ဌအဗ္ဗဋ္ဌိဟိ	၂၇၇	ဥပ္ပတစာရံ	၆၁၂
ဥဇ္ဇင်္ဂလေ	၃၀၈	ဥပ္ပန္န၄ပါး	၅၀၈
ဥဇ္ဈာနသညိနော	၆၅၀	ဥပ္ပဗ္ဗာဇေထ	၁၂၅
ဥဏ္ဏာလောမတော	၅	ဥဗ္ဗတ္တေတွာ	၁၅၂

ပုဒ်အစဉ်	စာမျက်နှာ	ပုဒ်အစဉ်	စာမျက်နှာ
ဥယျုတ္တပယုတ္တော	၁၆၇	ကမ္မာရော	၅၇၈
ဥယျောဂမုခေ	၅၆၈	ကလိံ	၆၄၇
ဥရဂေါ	၄၆၁	ကလိံ	၄၂၃
ဥက္ကာပံ	၁၈၉	ကဿပဒသဗလဿ	၃၉၅
ဥသဘံ	၂၃၂	ကဟာပဏဝသေန	၃၆၅
ဧကင်္ဂဏာနိ	၃၁၉	ကာကဏိကမတ္တေန	၁၆၂
ဧကတောဝ	၅၁၈	ကာကသူရေန	၆၀၀
ဧကရဇ္ဇေန	၂၄၂	ကာပေါတကာနိ	၃၁
ဧကရုက္ခဒေါဏိကနာဝပ္ပမာဏော	၃၃၅	ကာမတော ဇာယတိ သောကော	၄၇၄
ဧကာဟဒ္ဒိဟပတိတေသု	၂၈	ကာမရတိံ	၃၂
ဧကာလောကံ	၁၉၂	ကာယဒုစ္စရိတံ	၅၆၀
ဧကီဘာဝသုခံ	၄၃၈	ကာယပ္ပကောပံ	၅၆၀
ဧတံ ဗုဒ္ဓါန သာသနံ	၃၅၉	ကာရံ	၃၁၀
ဧဓတိ	၃၈၉	ကာရုညတံ	၇၂
ဧသေဝ နယော	၂၉၃	ကိကာရဏာ	၉
ဧဟိတိ	၂၉၉	ကိံသု အဓိပ္ပတိ	၃၃၆
ဩတ္တတံ	၁၄၇	ကိတဝါ	၆၄၈
ဩဘဂ္ဂံ	၃၉	ကိဇ္ဇနံ	၄၁၇
[က-ခ-ဂ-ဃ]		ကိမတ္ထံ	၅၄၄
		ကိရ	၁၂၃
		ကိလေသအာသဝ	၆၅၁
		ကုဉ္ဇိဂတော	၁၀၂
ကဉ္ဇုကံ	၄၉၆	ကုဉ္ဇရသာလံ	၆၃၁
ကဉ္ဇုဘတ္တံ	၄၁၆	ကုဏပါနိ	၂၈
ကဋ္ဌကလိင်္ဂရဿ	၅၅	ကုဏ္ဏကအင်္ဂါရူပဝေန	၅၄၆
ကဋ္ဌကဿ	၁၅၅	ကုတူလဇာတော	၂၄၅
ကတ္တရယဋ္ဌိ	၁၁၁	ကုတော ဘယံ	၄၆၄
ကဒရိယာ	၂၃၆	ကုမာရိကာသု	၂၅၀
ကမ္မဋ္ဌာနသီသေန	၁၆၃	ကုလဒတ္တိယံ	၂၁၈
ကမ္မန္တဘေရီ	၂		
ကမ္မသရိက္ခကံ	၅၆၃		

ပုဒ်အစဉ်	စာမျက်နှာ	ပုဒ်အစဉ်	စာမျက်နှာ
ဇာလံ	၂၅၇၊ ၆၂၈	တောဒေယျဂါမဿ	၃၉၃
ဇာလကရဏ္ဍကံ	၂၆၂	ထဒ္ဒမစ္ဆရိယ	၂၃၇
ဇာလိနီ	၂၆၈	ထေယျာဝဟာရာဒိသု	၆၁၁
ဇိဏ္ဏကောဗ္ဗာဝဈာယန္တိ	၉၁	ဒက္ခိဏပထေ	၃၈၆
ဇိတံ ယဿ	၂၅၆	ဒဇ္ဇာ	၃၀၇
ဇီဝဘတ္တံ	၅၆၅	ဒဏ္ဍပရာယဏံ	၃၉
ဇီဝလောကေ	၃၁၂	ဒန္တာဝရဏံ	၂၁၆
ဇေဋ္ဌကဥသဘာ	၂၃၁	ဒသသု လောကဓာတူသု	၃၀၃
ဇေဋ္ဌမူလမာသေ	၄၀၆	ဒါတဗ္ဗံ	၃၁၁
ဈာနပသုတာ	၃၂၃	ဒါတဗ္ဗယုတ္တကံ	၂၃၄
ဉာတိမိတ္တာ	၄၉၃	ဒါနံ	၃၁၁
ဌိတိကံ	၁၃	ဒါနမုခေ	၃၇၁
[တ-ထ-ဒ-ဓ-န]		ဒါရော	၆၁၂
		ဒိဋ္ဌောသိ	၈၀
		ဒိဗ္ဗမာလာပုပ္ဖံ	၃၂၀
		ဒိဗ္ဗေသု	၃၆၇
		ဒီဃမန္တရေ	၃၀၅
		ဒိဝသဿ	၈၄
		ဒိသာ ဘန္တိ ဝိရောစနာ	၃၆၃
		ဒီဃဇာတိကေန	၅၄၃
		ဒီပသင်္ခါတံ	၅၆၉
		ဒုက္ကရကာရိကံ	၂၄၈
တံ နာနုပတန္တိ ဒုက္ခာ	၅၀၂	ဒုခါ	၃၆၇
တင်္ခဏာနုရူပံ	၅၃၈	ဒုက္ခံ	၃၇၉
တဒုပိယေန	၄၂၈	ဒုက္ခသမုပ္ပါဒေါ	၃၇၉
တပေါ	၃၅၂	ဒုက္ခဿ အတိတ္တမော	၃၈၀
တဝ န သဒ္ဓဟိဿာမိ	၅၀	ဒုက္ခုပသမဂါမိ	၃၈၀
တသရံ	၁၉၉	ဒုဇ္ဈိဝံ	၆၀၇
တိတိက္ခာ	၃၅၂	ဒုဝိဇာတာ	၂၅၁
တိဏ္ဏသောကပရိဒ္ဒဝေ	၃၉၈		
တိတ္ထိယာရာမံ	၂၁၂		
တိရစ္ဆာနဂတတ္တာ	၃၄၆		
တုက္ခိမာသီနံ	၅၅၅		
တုလာ	၆၃၂		
တုသိတာ	၃၂၁		
တူလပိစု	၂၆၃		
တေမာသစတုမာသစ္စယေန	၂၁၅		

ပုဒ်အစဉ်	စာမျက်နှာ	ပုဒ်အစဉ်	စာမျက်နှာ
ပဘင်္ဂရံ	၂၄	ပါနီယဃဋ္ဌာ	၁၃၇
ပမာဒေန	၁၇၂	ပါပဓမ္မာ	၆၁၄
ပရတ္ထ	၂၃၇	ပါရိဆတ္တကကုသုမာနိ	၂၈၄
ပရဒါရဉ္စ ဂစ္ဆတိ	၆၁၂	ပါရိစ္ဆတ္တကမူလမှိ	၃၀၁
ပရမံ	၃၅၃	ပါဝါရကောဇဝါဒီနိ	၄၉၉၊ ၅၀၀
ပရာဇိတော	၄၂၁	ပိင်္ဂလကိပိလ္လိကေဟိ	၂၇၄
ပရိတ္တဋ္ဌာယိတာ	၃၄၅	ပိဋ္ဌိပါသာဏံ	၂၆၇
ပရိဘဏ္ဍိကံ	၁၀၀	ပိဏ္ဍာစာရိကဝတ္ထံ	၁၇၈
ပရိဘောဂစေတိယံ	၃၉၆	ပိဏ္ဍာပါတပဋိက္ကန္တေန	၁၈၈
ပရိသာဝနံ	၅၁၂	ပိဓိယတိ	၁၉၅
ပရုသာပဟေလီ	၃၃၇	ပိယံ	၁၀၇
ပရူပဃာတီ	၃၅၄	ပိယတော	၄၆၄
ပရောသဟဿံ	၃၃၃	ပီတိဘက္ခာ	၄၁၇
ပလာယသိ	၅၈၈	ပီတိသုခေနဝ	၄၁၈
ပဝဋ္ဋန္တော	၅၇၄	ပုညံ သင်္ခါတုံ	၄၀၁
ပဝိဝေကရသံ	၄၃၈	ပုဏ္ဏစန္ဒသသိရိကံ	၃၇
ပဝေစ္ဆန္တေ	၃၀၉	ပုတ္တဿ အာရာမိတာ	၄၈၆
ပသန္တာ	၅၆၅	ပုထု	၃၂၈
ပသဝတိ	၄၂၁	ပုဗ္ဗဏ္ဏာပရဏ္ဏာဒီနံ	၄၅
ပဿန္တော	၁၈၅	ပုဗ္ဗဠကံ	၁၈၃
ပါကဝတ္ထံ	၄၈၈	ပုရာဏာနိ	၉၄
ပါဠိဟာရိယံ	၂၈၈	ပုရိမတရံ	၆၃
ပါဠိဟိရံ	၂၉၅	ပုရိသာဇေညော	၃၈၈
ပါဏမတိပါတေတိ	၆၀၉	ပုရောဘတ္တံ	၅၇၄
ပါတရာသော	၄၂၉	ပူဇာရဟေ	၃၉၇
ပါတိမောက္ခေ	၃၅၆	ပူတိသန္ဓေဟော	၂၅
ပါထေယျံ	၅၆၈	ပေတေ	၄၆၂
ပါနဘောဇနေ	၆၁၉	ပေမတော	၄၆၆
ပါနာဂါရံ	၅၉၄	ပေါက္ခရဝဿံ	၁၇၄

ပုဒ်အစဉ်	စာမျက်နှာ	ပုဒ်အစဉ်	စာမျက်နှာ
ဖလ္လတိ	၁၅၅	ဘော၂မျိုး	၆၁၄
ဖရူသော	၅၂၉	ဘော ပုရိသ	၆၁၄
ဖာသုကာ	၈၀	မံ ပမာဏံ ကတ္တာ	၅၀၆
ဖုဇ္ဈော	၄၈၅	မက္ခော	၄၈
ဗလိဗဒ္ဒေါ	၆၇	မဂ္ဂ	၄၁၄
ဗဟုံ	၃၈၀	မစ္ဆုရာဇာ န ပဿတိ	၁၈၃
ဗဟုသင်္ကပ္ပံ	၂၁	မဇ္ဈတ္တဓာတုကော	၂၆၃
ဗာလသင်္ကတစာရီ	၄၄၉	မတ္တညူတာ	၃၅၇
ဗာဟုံ ဆိန္ဒိ	၅၀၆	မဒ္ဒရဋ္ဌေ	၄၇၀
ဗိမ္ဗံ	၂၀	မနသိစ္ဆသိ	၄၄၆
ဗီဇာတ္ထံ	၆၃၈	မနုဿပဋိလာဘော	၃၄၄
ဗီရဏတ္ထမ္ဘကံ	၆၁	မနုဿပထံ	၃၁၈
ဗုဒ္ဓဒတ္တိယံ	၅၀၉	မန္တာ	၅၉၀
ဗုဒ္ဓါနမုပ္ပါဒေါ	၃၉၁	မန္တာတု	၃၆၄
ဗုဒ္ဓါန သာသနံ	၃၅၂	မယူခံ	၁၈၂
ဗုဒ္ဓါ နာမ	၁၃၁	မရဏဿတိ	၁၉၇
ဗုဒ္ဓိယာ	၃၃၁	မရဏဿတိ	၄၆၁
ဗောဓိဉာဏဿ	၇၇	မရီစိကံ	၁၈၂
ဗောဓိရုက္ခမူလေ	၇၁	မလံ	၅၉၁
ဗြဟ္မစရိယဝါသံ	၉၀	မဟဇ္ဇံ	၁၁၃
ဗြဟ္မဒေယျံ	၆၅	မဟာကစ္ဆုဖလာနိ	၄၉၉
ဘတ္တသမ္ပဒေါ	၄၂၉	မဟာဝနဂေါသိင်္ဂိသာလဝနာဒီနိ	၃၈၁
ဘဝေယျ	၁၆၇	မဟာနသေ	၁၆၈၊ ၅၂၁
ဘာဝနာရာမတံ	၆၉	မဟာမာယာ	၅၃၅
ဘိဇ္ဇတိ	၂၅	မဟာသာလမာဠကေ	၃၁၄
ဘုတ္တပိတရာသော	၄၂၉	မဟေသီ	၂၃၂
ဘုရားဆုပြည့်ကြောင်းစပါး	၃၄၆	မာတလိ	၃၁၉
ဘူတမိဒံ	၃၂၉	မာနထဒ္ဒေါ	၃၇၄
ဘေသကဠာဝနေ	၉၅	မာရကာယိကာ	၄

ပုဒ်အစဉ်	စာမျက်နှာ	ပုဒ်အစဉ်	စာမျက်နှာ
မာလာပုဋ္ဌော	၂၈၁	ရက္ခိတဂေါပိတေသု	၆၁၂
မာလုဝါ	၁၄၇	ရဇတဿေဝ	၅၇၈
မာသဿ အဋ္ဌဒိဝသေသု	၁၃၆	ရဇိဿရော	၃၃၇
မိဂဒါယေ	၈၃	ရဇသိရိ	၁၈၄
မိဂဓေနု	၁၃၃	ရတနစက်မော	၂၈၀
မိတ္တာ	၄၉၃	ရတ္တသုဝဏ္ဏနီလမဏိကာဠကဟာပဏေ	၄၀၇
မုဒုမစ္ဆရိယ	၂၃၇	ရန္တယံ	၆၁၅
မုနိဇမျိုး	၅၄၀	ရာဂါဒိကိလေသဇာတံ	၂၅၅
မုသာဝါဒံ	၆၁၀	ရာဇာဋ်	၁၃၈
မူလဃစုံ	၆၂၁	ရာဇရထူပမံ	၁၈၆
မေရယ်	၆၁၃	ရုက္ခစေတျာနိ	၃၈၂
မောနေယျပဋိပဒါယ	၅၃၉	ရုက္ခသာခါယ	၅၀၅
[ယ-ရ-လ-ဝ-သ-ဟ]		ရူပမဒနိဗ္ဗဒနံ	၃၆
ယဓ္ဓေ	၁၃၂	ရောဂနီဠံ	၂၄
ယထာ တံ	၂၅၃	လက္ခဏာဟတံ	၅၁၉
ယန္တနာလိကတော	၂၉၃	လက္ခဏူပနိဇ္ဈာနံ	၃၂၃
ယဒိဝ	၃၉၈	လာဠုဒါယိတ္ထေရံ	၅၉
ယမကပါဠိဟာရိယံ	၂၈၈	လောကဇေဋ္ဌံ	၂၉၈
ယမဿ သန္တိကံ	၅၇၃	လောကသန္တိဝါသေ	၇
ယသ္မိံ ဝါ တသ္မိံ ဝါ	၃၈၇	လောဏသက္ခရာ	၈၅
ယဿ	၁၄၄	လောဟိတပက္ခန္ဓိကာဗာဓဿ	၄၄၂
ယာဂုတဏှာလံ	၅၁၀	ဝတဝန္တံ	၄၅၃
ယာဝတာ	၃၆၃	ဝတ္ထပဋိဝတ္ထကရဏေန	၁၉၀
ယာဝဿာ	၅၁၂	ဝတ္ထသီသေ ဌတ္တာ	၆၄
သွာတနာယ	၅၁၀	ဝဒတိ	၆၅
ယုတ္တပ္ပယုတ္တာ	၃၂၄	ဝဒ္ဓလိကံ	၅၇၅
ယောဂေန	၂၄၂	ဝဿဂ္ဂံ	၁၃
ယောဗ္ဗနေ	၉၀	ဝဿံ	၁၁၁
		ဝဿာဝါသိကံ	၁၁၁

ပုဒ်အစဉ်	စာမျက်နှာ	ပုဒ်အစဉ်	စာမျက်နှာ
ဝါတဝလာဟကံ	၂၇၇	သင်္ဂေါ	၁၈၇
ဝါယသေ	၂၇၅	သစိတ္တပရိယောဒ(ဒါ)ပနံ	၂၅၁
ဝါသဝ	၄၄၆	သစ္စံ ဘဏေ	၅၃၁
ဝါသိ	၅၈၉	သစ္စဉာဏေန	၄၈၀
ဝိကတ္ထေယျ	၆၁၈	သဇ္ဈာယာဒီဟိ	၁၉၀
ဝိက္ခေပံ	၄၇၂	သဇ္ဈာယော	၅၉၁
ဝိစေယျ	၃၁၁	သစေ ပန	၈၈
ဝိပဿနာပရိဝါသတ္ထာယ	၄၄	သဌော	၆၄၈
ဝိမုတ္တိသုခပဋိသံဝေဒီ	၁၉၃	သတပါကတေလံ	၅၂၃
ဝိသံ	၂၆၉	သတိမတံ	၃၂၄
ဝိသင်္ခတံ	၈၁	သတ္တပကရဏိကာ	၃၁၅
ဝိသင်္ခါရဂတံ	၈၁	သဒတ္တပသုတော	၁၆၆
ဝိသတ္တိကာ	၂၆၈	သဒ္ဓဟိတွာ	၅၁
ဝိသေသာဓိဂမော	၄၈၂	သဒ္ဓါ	၅၆၅
ဝိဿာသပရမာ	၄၃၆	သန္တိကေ	၅၃၂
ဝီတိနာမေန္တော	၁၉၁	သန္တုဋ္ဌိပရမံ	၄၃၄
ဝေမကောဋိယံ	၂၀၆	သန္တာဝိသံ	၇၉
ဝေရံ ပသဝတိ	၄၂၁	သန္တိဝါသော	၄၄၈
ဝေရိနေသု	၄၁၃	သဗ္ဗပါပဿ	၃၅၀
ဝေလာ	၅၉၄	သဗ္ဗလောကာဓိပစ္စေန	၂၄၂
သံကိလိဿတိ	၁၅၉	သဗ္ဗသော	၂၁၉
သံဃာတော	၆၃၂	သဗ္ဗာကာရံ	၅၀၁
သံတနံ	၄၆၁	သမ္ဘိ	၅၈
သံဝရော	၃၅၇	သမဿာသေတွာ	၁၈၅
သံဝုတော	၅၆၀	သမာဂတာနံ	၃၃၂
သက္ကေသု	၄၀၄	သမာနေတွာ	၁၂၆
သဂ္ဂါယ ဂစ္ဆတိ	၂၀၅	သမုစ္ဆိန္ဒံ	၆၂၁
သင်္ခါတဓမ္မာသေ	၃၂၇	သမုဿိတံ	၂၁
သင်္ဂါဟကော	၃၂၀	သမူဟတံ	၆၂၂

ပုဒ်အစဉ်	စာမျက်နှာ	ပုဒ်အစဉ်	စာမျက်နှာ
သမ္မယာတော ၅၇၃		သုစရိတ်	၁၇၉
သမ္မုဒ္ဓဿဉဝဉ		သုဇီဝံ	၆၀၀
သမ္မပ္ပညာယ ပဿတိ	၃၈၄	သုဒ္ဓိ	၁၅၉
သမ္မာသမ္မုဒ္ဓသာဝကော	၃၆၉	သုဒ္ဓေါဒနော	၅၃၅
သမ္မာသမ္မောဓိ	၇၃	သုဘိက္ခကာလော	၆၃၅
သရီရစေတိယံ	၃၉၅	သုရာဆဏော	၁
သလာကဂ္ဂံ	၁၃	သုရာမေရယပါနံ	၆၁၃
သဝါဟိနံ	၂၀၇	သုရာသောဏ္ဍော	၈၄
သဟဿတ္ထဝိကံ	၆၃၉	သုဟဇ္ဇာ	၄၉၃
သာကိယကောလိယာ	၄၀၅	သုတိယရံ	၂၁၆
သာဂလနဂရံ	၄၇၀	သုပေယျာနိ	၅၂၄
သာဏိပါကာရံ	၁၂၆	သေန္တိ	၉၃
သာဓု	၁၅၀	သောကော	၄၇၄
သာမညတော	၈၉	သောတာပတ္တိဖလူပနိဿယံ	၄၆၀
သာမိ	၁၅၆	သောတာပတ္တိမဂ္ဂသူပနိဿယံ	၄၁၄
သာရဒေ	၃၀	သောတ္ထိ	၄၉၂
သာလံ	၁၄၇	သောဘနပဉ္စံ	၄၅၃
သာလိမံသဘောဇနံ	၃၉၀	သောဠသကဟာပဏပရိဗ္ဗယံ	၁၁
သာဝကော	၃၆၉	သောဠသဟိ အာကာရေဟိ	၄၈၀
သာသနံ	၃၅၂၊ ၃၅၉	ဟတ္ထပါဒနာဘိဥဒရပရိယောသာနာနိ	၁၂၆
သာဟတ္ထိကာဒီသု	၆၁၀	ဟန္တိ ဝါ ဟန္တိ ဝါ	၁၇
သာဟု	၄၄၈	ဟိနံ	၁၇၂
သီလာယံ	၃၀၂		
သီသံနာတော	၆၄၃		
သုကတကာရဏဝိနာသနလက္ခဏဿ	၄၇		
သုခံ သေတိ	၁၇၉		
သုခမေဓတိ	၃၈၉		
သုခီ	၂၃၇		
သုခေါ	၃၉၁		

မှတ်သားဖွယ်အက္ခရာစဉ်ပြီးပြီ။

ကျမ်းညွှန်းအက္ခရာစဉ်

အံ-၂	အင်္ဂုတ္တရပါဠိ (ဒု)
အံဇီ-၁	အင်္ဂုတ္တရဋီကာ (ပ)
အံဇီ-၂	အင်္ဂုတ္တရဋီကာ (ဒု)
အံဇီ-၃	အင်္ဂုတ္တရဋီကာ (တ)
အံ.ဌ-၁	အင်္ဂုတ္တရအဋ္ဌကထာ (ပ)
အံ.ဌ-၂	အင်္ဂုတ္တရအဋ္ဌကထာ (ဒု)
အံ.ဌ-၃	အင်္ဂုတ္တရအဋ္ဌကထာ (တ)
အနုဋီကာ-၂	ဝိဘင်္ဂအနုဋီကာ
အပ.ဌ-၁	အပဒါနအဋ္ဌကထာ (ပ)
အပ.ဌ-၂	အပဒါနအဋ္ဌကထာ (ဒု)
အဘိ.ဌ-၁	အဋ္ဌသာလိနီအဋ္ဌကထာ
အဘိ. ဌ-၂	သမ္မောဟဝိနောဒနီအဋ္ဌကထာ
အဘိ. ဌ-၃	ပဉ္စပကရဏအဋ္ဌကထာ
အမရ	नामलिङ्गानुशासनं नाम ऋशः
အမရဗျာချာ	अमरऋशः व्याख्यसुधा
အမရဋီ	महेश्रविवेकाख्यटीका
အလင်္ကာဋီ	သုဗောဓာလင်္ကာရဋီကာ
အလင်္ကာဘာ	အလင်္ကာဘာသာသီကာ
ဥဒါန. ဌ	ဥဒါနအဋ္ဌကထာ
ဥဏာဒိ	उणादि-ऋशः
ဇဋီ	ဧကက္ခရကောသဋီကာ
ကခါမဟာဋီ	ကခါယောဇနာမဟာဋီကာ
ကစွာ	ကစွာယနသာရ
ကစွာဘာ	ကစွာယနသာရဘာသာသီကာ
ကစွည်း	ကစွည်းသဒ္ဒါကြီးပါဌ်

ကပ္ပဒ္ဒမ	शब्दकल्पदुमः संस्कृताभिधानम्
ကုမဟာနိ	ပခုက္ကူ သုတ်မဟာဝါနိဿယသစ်
ကျော်နီဂံ	ကျော်အောင်စံထား အဋ္ဌသာလီနီဂဏ္ဌိ
ခု-၁	ခုဒ္ဒကပါဌဓမ္မပဒဥဒါန၊ ကုတိဝုတ္တကာသုတ္တန်ပါတပါဠိ
ခု-၂	ဝိမာနဝတ္ထု၊ ပေတဝတ္ထု၊ ထေရဂါထာ၊ ထေရီဂါထာပါဠိ
ခု-၄	အပဒါန(ဒု)၊ ဗုဒ္ဓဝံသ၊ စရိယာပိဋကပါဠိ
ခု-၅	ဇာတကပါဠိ(ပ)
ခု-၇	မဟာနိဒ္ဒေသပါဠိ
ခု-၈	စူဠနိဒ္ဒေသပါဠိ
ခုဒ္ဒက. ၄	ခုဒ္ဒကပါဌအဋ္ဌကထာ
ဂဠုန်	ဂဠုန်ပုံပါဌ်
ဂန္ထာဋီ	ဂန္ထာဘရဏဋီကာ
ဂမ္ဘီရတ္ထ	ဂမ္ဘီရတ္ထနိယာမဝိသဇ္ဇနာ
စရိယာ. ၄	စရိယာပိဋကအဋ္ဌကထာ
စလင်းဂဏ္ဌိ	စလင်းဝိနည်းဂဏ္ဌိသစ်
စိန္တာမဏိ	शब्दार्थचिन्तामणिः श्लेशः
စူဠနိ	စူဠနိဒ္ဒေသပါဠိ
စူဘာ	စူဠဝါဘာသာဋီကာ
ဇာဋီ	ဇာတကဋီကာ
ဇာဋီသစ်-၁	ဇာတကအဘိနဝဋီကာ (ပ)
ဇာဋီသစ်-၂	ဇာတကအဘိနဝဋီကာ (ဒု)
ဇာဋီသစ်-၃	ဇာတကအဘိနဝဋီကာ (တ)
ဇာဋီသစ်-၄	ဇာတကအဘိနဝဋီကာ (စ)
ဇေ. ၄-၁	ဇာတကအဋ္ဌကထာ (ပ)
ဇေ. ၄-၂	ဇာတကအဋ္ဌကထာ (ဒု)
ဇေ. ၄-၃	ဇာတကအဋ္ဌကထာ (တ)

ဇ. ဌ-၆	ဇာတကအဋ္ဌကထာ (ဆ)
ဇောတိသတ္တနိ	ဇောတိသတ္တနိဿရည်းကျမ်း
ဌပြု	အဋ္ဌကထာအခြေပြု
တောင်ပေါက်နိ	တောင်ပေါက်အဘိဓာန်နိဿယ
ထူပဝံသ	ထူပဝံသပါဠိ
ထေရ. ဌ-၁	ထေရဂါထာအဋ္ဌကထာ (ပ)
ထေရ. ဌ-၂	ထေရဂါထာအဋ္ဌကထာ (ဒ)
ထောမ	शब्दस्तोममहानिधिःसंस्कृताभिधानम्
ဒိ-၁	သီလက္ခန္ဓဝဂ္ဂပါဠိ
ဒိ-၂	မဟာဝဂ္ဂပါဠိ
ဒီဋီ-၂	မဟာဝဂ္ဂဋီကာ
ဒီဋီ-၃	ပါထိကဝဂ္ဂဋီကာ
ဒိ.ဌ-၁	သီလက္ခန္ဓဝဂ္ဂအဋ္ဌကထာ
ဒိ. ဌ-၂	မဟာဝဂ္ဂအဋ္ဌကထာ
ဒိ. ဌ-၃	ပါထိကဝဂ္ဂအဋ္ဌကထာ
ဓာပါတိုက်	သဒ္ဒနီတိဓာတုမာလာကို ပါဏိနိယဓာတုပါဌနှင့် တိုက်ဆိုင်လေ့လာခြင်း
ဓာန်	အဘိဓာနပုဒ်ပိကာ
ဓာန်ဋီ	အဘိဓာနပုဒ်ပိကာဋီကာ
ဓာန်နိသစ်	အဘိဓာန်နိဿယသစ်
ဓာတွတ္ထ	ဓာတွတ္ထသင်္ဂဟ
ဓာဒိ	ဓာတုပစ္စယဒီပနီ
ဓမ္မဋီ	ဓမ္မပဒမဟာဋီကာ
ဓမ္မ. ဌဂံ	ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာဂဏ္ဍိ
ဓမ္မ. ဌ-၂	ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာ (ဒ)
ဓမ္မယော	ဓမ္မပဒယောဇနာ
နိဒိ	နိရုတ္တိဒီပနီ

နိဒ္ဒေ	သုတ္တနိဒ္ဒေသ
နိသာဋီ	နိရုတ္တိသာရမဇ္ဈသာဋီကာ
နိတိဓာတု	သဒ္ဓနိတိဓာတုမာလာ
နိတိပဒ	သဒ္ဓနိတိပဒမာလာ
နိတိသုတ္တ	သဒ္ဓနိတိသုတ္တမာလာ
နိဓာနိ	သဒ္ဓနိတိဓာတုမာလာနိဿယ
နိပဒနိ	သဒ္ဓနိတိပဒမာလာနိဿယ
နိဘာ	အဋ္ဌသာလိနိဘာသာဋီကာ
နိယော	အဋ္ဌသာလိနိယောဇနာပါဌ်
နေတ္ထိဋီ	နေတ္ထိပ္ပကရဏဋီကာ
နေတ္ထိဋီသစ်	နေတ္ထိမဟာဋီကာ
နေတ္ထိဝိ	နေတ္ထိဝိဘာဝိနီဋီကာ
ပဋိဂံ	ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂဋ္ဌကထာဂဏ္ဍိပဒ
ပဋိသံဋ္ဌ-၁	ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂအဋ္ဌကထာ (ပ)
ပဋိသံဋ္ဌ-၂	ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂအဋ္ဌကထာ (ဒ)
ပဒီ	ပရမတ္ထဒီပနီ
ပရမတ္ထ	ပရမတ္ထသရူပဘေဒနီ
ပါ	पाचिनीयव्याख्यानम्
ပါစိယော	ပါစိကျာဒိယောဇနာ
ပါတိပဒတ္တ	ပါတိမောက္ခပဒတ္တအနုဝဏ္ဏနာ
ပါထေဘာ	သုတ်ပါထေယျဘာသာဋီကာ
ပါရာယော	ပါရာဇိကဏ်ယောဇနာပါဌ်
ပေတ. ဋ္ဌ	ပေတဝတ္ထုအဋ္ဌကထာ
ပုံပြဆေးဓာန်	အရှင်နာဂသိန် ပုံပြဆေးအဘိဓာန်
ဗာ	ဗာလာဝတာရ
ဗာဂံ	ဗာလာဝတာရဂဏ္ဍိပဒတ္တဝိနိစ္ဆယ

ဗာဠီ	ဗာလာဝတာရဋီကာ
ဗုဒ္ဓဝံ. ဌ	ဗုဒ္ဓဝံသအဋ္ဌကထာ
ဗောဓိဝံသ	ဗောဓိဝံသပါဠိ
ဘုရားကြီး	ဘုရားကြီးနိယံ
ဘေဒ	သဒ္ဒတ္ထဘေဒစိန္တာ
ဘေဒအနုဒီ	သဒ္ဒတ္ထဘေဒစိန္တာအနုဒီပနီ
ဘေဒဋီ	သဒ္ဒတ္ထဘေဒစိန္တာဋီကာ
ဘေဒဒီ	သဒ္ဒတ္ထဘေဒစိန္တာဒီပနီ
ဘေဒဘာဠီ	သဒ္ဒတ္ထဘေဒစိန္တာဘာသာဋီကာ
မ-၁	မူလပဏ္ဏာသပါဠိ
မ-၃	ဥပရိပဏ္ဏာသပါဠိ
မဃဒေဝ	မဃဒေဝလင်္ကာသစ်
မဇ္ဈိ-၂	မူလပဏ္ဏာသဋီကာ (၃)
မဇ္ဈိ-၃	မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသဋီကာ ဥပရိပဏ္ဏာသဋီကာ
မ. ဌ-၁	မူလပဏ္ဏာသအဋ္ဌကထာ
မ. ဌ-၃	မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသအဋ္ဌကထာ
မ. ဌ-၄	ဥပရိပဏ္ဏာသအဋ္ဌကထာ
မဏိ-၁	မဏိသာရမဇ္ဈိသာဋီကာ (ပ)
မဏိ-၂	မဏိသာရမဇ္ဈိသာဋီကာ (ဒ)
မဓု	မဓုဋီကာ
မဟာနိ	မဟာနိဒ္ဒေသပါဠိ
မဟာနိ. ဌ	မဟာနိဒ္ဒေသအဋ္ဌကထာ
မဟာဗု	မဟာဗုဒ္ဓဝင်
မဟာဝံသ	မဟာဝံသပါဠိ
မဟာသိ	မဟာသိဿကောဝါဒ
မူလဋီ-၁	ဓမ္မသင်္ဂဏီမူလဋီကာ

မူလဋီ-၂	ဝိဘင်္ဂမူလဋီကာ
မိုးထိမဟာနိ	မိုးထိမူ မဟာဝါပါငြိတော်နိဿယ
မောင်	မောဂ္ဂလ္လာနဗျာကရဏံ
မောင်နိ-၁	မောဂ္ဂလ္လာနနိဿယ (ပ)
မောင်နိ-၂	မောဂ္ဂလ္လာနနိဿယ (ဒ)
မောင်ပံ	မောဂ္ဂလ္လာနပဉ္စိကာ
မောင်ပံဋီ	မောဂ္ဂလ္လာနပဉ္စိကာဋီကာ
မြို့နိဂံ	မြို့ပြင်ကြီးအဋ္ဌသာလိနိဂဏှိသစ်
မြန်ဓာန်	မြန်မာအဘိဓာန်
မြန်ဓာန်ချုပ်	မြန်မာအဘိဓာန်အကျဉ်းချုပ်
ရူ	ပဒရူပသိဒ္ဓိ
ရူဋီ	ပဒရူပသိဒ္ဓိဋီကာ
ရူဋီနိသစ်	ရူပသိဒ္ဓိဋီကာနိဿယသစ်
ရူဘာ-၁	ရူပသိဒ္ဓိဘာသာဋီကာ (ပ)
ရူဘာ-၂	ရူပသိဒ္ဓိဘာသာဋီကာ (ဒ)
လောကဟိတ	လောကဟိတရာသီကျမ်း
ဝဇိရ	ဝဇိရဗုဒ္ဓိဋီကာ
ဝဏ္ဏနာ	ကစ္စာယနဝဏ္ဏနာ
ဝါစပုတိ	वाचस्पतिसंस्कृताभिधानम्
ဝါစူ	ဝါစူဝါစကသိက္ခာ
ဝိ-၃	မဟာဝဂ္ဂပါဠိ
ဝိဂံ-၃၇၅	ဝိသုဒ္ဓါရုံပုဒ်စစ်ဂဏှိကျမ်း
ဝိဋီ-၂	ဝိနယဝိနိစ္ဆယဋီကာ(ဒ)
ဝိ. ၄-၁	ပါရာဇိကကဏ္ဍအဋ္ဌကထာ(ပ)
ဝိ. ၄-၂	ပါရာဇိကကဏ္ဍအဋ္ဌကထာ(ဒ)
ဝိ. ၄-၃	ပါစိတျာဒိအဋ္ဌကထာ(တ)

ဝိ. ဌ-၄	စူဠဝဂ္ဂါဒိအဋ္ဌကထာ
ဝိဗော	ကစ္စယနဝိဗောဓက
ဝိဘာဝိနီ	အဘိဓမ္မတ္ထဝိဘာဝိနီ(ဋီကာကျော်)
ဝိမတိ	ဝိမတိဝိနောဒနီဋီကာ
ဝိမာန. ဌ	ဝိမာနဝတ္ထုအဋ္ဌကထာ
ဝိလံဋီ-၁	ဝိနယာလင်္ကာရဋီကာ (ပ)
ဝိလံဋီ-၂	ဝိနယာလင်္ကာရဋီကာ (ဒ)
ဝိသုဓာန်	ဝိသုဒ္ဓါရုံအဘိဓာန်
ဝိသုတ်ဋီ	ဝိသုဒ္ဓါရုံကစ္စည်းသုတ်နက်ဋီကာ
ဝိသုဒ္ဓိ-၁	ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂအဋ္ဌကထာ (ပ)
ဝိသုဒ္ဓိ-၂	ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂအဋ္ဌကထာ (ဒ)
ဝိသုဒ္ဓိဋီ-၁	ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂမဟာဋီကာ (ပ)
ဝိသုဒ္ဓိဋီ-၂	ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂမဟာဋီကာ (ဒ)
ဝိလျံ E.S.D	A ENGLS-SANSKRITS DICTIONARY
ဝိလျံ S.E.D	A SANSKRITS-ENGLS DICTIONARY
ဝေယံမဟာနိ	ဝေယံဘုံသာ မဟာဝါပါဠိတော်နိဿယ
သံ-၁	သဂါထာဝဂ္ဂနိဒါနဝဂ္ဂသံယုတ္တပါဠိ (ပ)
သံဋီ-၁	သံယုတ္တဋီကာ (ပ)
သံဋီ-၂	သံယုတ္တဋီကာ (ဒ)
သံဋီ-၃	သံယုတ္တဋီကာ (တ)
သံ. ဌ-၁	သံယုတ္တအဋ္ဌကထာ (ပ)
သံ. ဌ-၂	သံယုတ္တအဋ္ဌကထာ (ဒ)
သံ. ဌ-၃	သံယုတ္တအဋ္ဌကထာ (တ)
သံဒိ	သံဝေဂဝတ္ထုဒီပနီ
သံနိ-၁	သဂါထာဝဂ္ဂသံယုတ်ပါဠိတော်နိဿယ (ပ)
သဒ္ဒသင်္ဂဟ	သဒ္ဒသင်္ဂဟ

သဒ္ဒတ္ထ	သဒ္ဒတ္ထရတနာဝလိအဘိဓာန်
သဒ္ဒသာဂရ	SHABDA-SAGARA SANSKRITS-ENGLSDICTIONARY
သပြေ-၃	သပြေကန်သဒ္ဒါကြီးနိဿယ (တ)
သမ္မော.ဘာ-၃	သမ္မောဟဝိနောဒနိဘာသာဋီကာ (တ)
သမ္မောယော	သမ္မောဟဝိနောဒနိယောဇနာပါဌ်
သာရတ္ထ-၁	သာရတ္ထဒီပနီဋီကာ (ပ)
သာရတ္ထ-၂	သာရတ္ထဒီပနီဋီကာ (ဒ)
ဒီဋီ-၁	သီလက္ခန္ဓဝဂ္ဂဋီကာ
သီဋီသစ်-၁	သီလက္ခန္ဓဝဂ္ဂအဘိနဝဋီကာ (ပ)
သီဋီသစ်-၂	သီလက္ခန္ဓဝဂ္ဂအဘိနဝဋီကာ (ဒ)
သီဘာ-၁	သီလက္ခန္ဓဘာသာဋီကာ (ပ)
သီဘာ-၃	သီလက္ခန္ဓဘာသာဋီကာ (တ)
သုတ္တနိ. ဋ-၁	သုတ္တနိပါတအဋ္ဌကထာ (ပ)
သုတ္တနိ. ဋ-၂	သုတ္တနိပါတအဋ္ဌကထာ (ဒ)
သုပြဓာန်	သုတေသနသရုပ်ပြအဘိဓာန်
သုတ်မဟာဘာ	သုတ်မဟာဝါဘာသာဋီကာ
သုစိ	အဘိဓာနပ္ပဒိပိကာသုစိ
C.P.E.D	CONCISE PĀLI-ENGLS DICTIONARY
M.E.D	MYANMAR-ENGLS DICTIONARY
U.B.B.P.D	The Universal BURMESE-ENGLS-PĀLI DICTIONARY

ကျမ်းညွှန်းအကွရာစဉ်ပြီးပြီ။

ဓမ္မဒါနကုသိုလ်ရှင်များ

- ၁။ ဦးကျော်ကျော်မင်း+ဒေါ်သန္တာဦး၊ သား-မောင်အောင်ကျော်ဖြိုး၊ သမီး-မချမ်းမြေ့သူန့်၊ မန္တလေးမြို့၊ အောင်ပင်လယ်၊ ၈သိန်း ၂သောင်းကျပ်။
- ၂။ ဦးစန်းမြင့်အောင်+ဒေါ်ရီရီနိုင် မိသားစုနှင့် အမည်မများ၊ မန္တလေးမြို့၊ ၇သိန်းကျပ်။
- ၃။ မချမ်းမြေ့သူန့်၊ မန္တလေးမြို့၊ အောင်ပင်လယ်၊ ၅သိန်း၁သောင်းကျပ်။
- ၄။ ဦးကြည်မာ+ဒေါ်လှမြင့်၊ သား-ကိုအံ့ကျော်၊ သမီး-မမော်မိသားစု၊ ၅သိန်းကျပ်။
- ၅။ ဦးမျိုးမြင့်ဆွေ+ဒေါ်မြင့်မြင့်သိန်း၊ ကြီးကြီး-ဒေါ်ရင်ချင့်၊ သမီး-ဒေါ်မျိုးမျိုးသိန်း မိသားစု၊ ၄သိန်းကျပ်။
- ၆။ ဦးမောင်မောင်+ဒေါ်ခင်အေးမြင့်(မြမြင့်မိုရ်စုတို့)မိသားစု၊ ကျောက်မဲမြို့၊ ၃သိန်းကျပ်။
- ၇။ ဦးစိန်+ဒေါ်စန်းစန်း သားသမီးမြေးမြစ်မိသားစု၊ ၂သိန်း၅သောင်းကျပ်။
- ၈။ ဦးဇော်ဦး+ဒေါ်ဌေးဌေးနွယ်၊ သမီး-မဖြိုးအိအိဇော်၊ မမိုးပြည့်ပြည့်ဇော်၊ မမိုးမြတ်မြတ်ဇော်မိသားစု၊ ၂သိန်းကျပ်။
- ၉။ ကိုနိုင်လင်း+မမာလာဝင်းမိသားစု၊ မန္တလေးမြို့၊ ၁သိန်း၁သောင်းကျပ်။
- ၁၀။ ဦးသန်းဇော်+ဒေါ်စန်းစန်းမော်၊ သမီး-မယုမြတ်မွန်၊ (ခေတ္တ-ထိုင်း) ၁သိန်းကျပ်။
- ၁၁။ ဒေါ်မမကြီးနှင့် မောင်ညီမများ(ဒေါ်လာအထည်ဆိုင်)မိသားစု ၁သိန်းကျပ်။
- ၁၂။ ဦးစန်းရွှင်+ဒေါ်မြင့်(ရွှေမိုးမြင့်အထည်ဆိုင်)မိသားစု၊ ၁သိန်းကျပ်။
- ၁၃။ ဦးအောင်ရွှေ+ဒေါ်တင့်တင့်အေး၊ သမီး-မခင်ရတနာ၊ မစုလေးနွယ် မိသားစု၊ ၁သိန်းကျပ်။
- ၁၄။ ဦးဇော်ဇော်+ဒေါ်သူဇာမြင့်၊ သမီး-မဝင်းပပအောင်၊ မမြသွေးခြယ် မိသားစု၊ ပြင်ဦးလွယ်၊ ၁သိန်းကျပ်။

- ၁၅။ ဦးဇော်ထက်+ဒေါ်ပိုပိုလှ၊ သမီး-မအိမ့်မှူးငယ် မိသားစု၊ ၁သိန်းကျပ်။
- ၁၆။ ဦးအံ့ဇော်+ဒေါ်ခိုင်ခင်ဦး၊ သား-မောင်ကောင်းထက်ဗိုလ်၊
သမီး-မမြတ်မှူးခင်၊ မမြတ်နိုးခင်မိသားစု၊ ၁သိန်းကျပ်။
- ၁၇။ ဦးခိုင်ဖိုးထွန်း+ဒေါ်နီလာခိုင်၊ သား-မောင်မြတ်ဘုန်းမြင့်မိုရ်မိသားစု၊
ကျောက်စရစ်(တောင်)ရွာ၊ မတ္တရာမြို့၊ ၅သောင်းကျပ်။
- ၁၈။ ဦးစိုင်းမျိုးသိန်း+ဒေါ်အိအိမျိုး၊ သမီး-မနန်းညိုဏ်းရတီကျော်၊
မဟာမြိုင်၊ မန္တလေးမြို့၊ ၅သောင်းကျပ်။
- ၁၉။ ဦးအောင်ကိုဦး+ဒေါ်နုနုရီ (D.S.A) ပြင်ဦးလွင်၊ ၅သောင်းကျပ်။
- ၂၀။ မကြီး၊ မငယ်၊ ကောလင်းမြို့၊ ၅သောင်းကျပ်။
- ၂၁။ ဦးမောင်ကို+ဒေါ်ကြည်လေး၊ သမီး-မအေးမွန်မြင့်၊ ဒီပဲယင်းကွဲ၊
၅သောင်းကျပ်။
- ၂၂။ ဦးလှပို+ဒေါ်လှလှဝင်း(ကျော်အအေးဆိုင်)မိသားစု ၅သောင်းကျပ်။
- ၂၃။ ဦးဘမှီ+ဒေါ်ဝင်း၊ သမီး-မမော်မော်မိသားစု၊ ပြင်ဦးလွင်၊ ၅သောင်းကျပ်။
- ၂၄။ ဦးဆယ်တင်+ဒေါ်ခင်မာမိသားစု၊ ပြင်ဦးလွင်၊ ၅သောင်းကျပ်။
- ၂၅။ ဒေါ်ညွန့်ကြည်မိသားစု၊ ၅သောင်းကျပ်။
- ၂၆။ ဦးဖိုးကြည်+ဒေါ်ဌေး မိသားစု၊ ၅သောင်းကျပ်။
- ၂၇။ ဦးအောင်မျိုးဇင်၊ မတ္တရာမြို့၊ ၅သောင်းကျပ်။
- ၂၈။ ဦးညီညီအောင်+ဒေါ်သီတာဝင်းမိသားစု၊ ၃သောင်းကျပ်။
- ၂၉။ ဦးအောင်ရွှေ+ဒေါ်ခင်ကြူမိသားစု၊ ၃သောင်းကျပ်။
- ၃၀။ ကိုဇော်မင်း+မမိ မိသားစု၊ ပြင်ဦးလွင်၊ ၃သောင်းကျပ်။
- ၃၁။ မအေးသီတာ၊ မမအေး၊ မခင်မျိုးဝင်း၊ ၃သောင်းကျပ်။
- ၃၂။ ဦးတင်ဝင်း+ဒေါ်ရွှေရည်(ရွှေရည်ဝင်းဆန်ရောင်းဝယ်ရေး)မိသားစု
၃သောင်းကျပ်။
- ၃၃။ ဦးရာပိုင်+ဒေါ်ဌေးဌေးဝင်း၊ သမီး-မဝင်းပပခိုင်၊ မသင်းလဲ့လဲ့အောင်၊
သား-မောင်သန်းဦးအောင်၊ ဇီးဖြူပင်ကုန်းရွာ၊ မတ္တရာမြို့၊ ၃သောင်းကျပ်။

- ၃၄။ ဦးအေးလွင်+ဒေါ်ဆန်းဆန်းနွယ်၊ ရေချောင်းငိုလ်ရွာ၊ မတ္တရာမြို့၊
၂သောင်းကျပ်။ **ဓမ္မဒါန**
- ၃၅။ ဦးလှအေး+ဒေါ်အေးမြိုင်၊ သား-မောင်အောင်ပြည့်ဖြိုး၊ အုန္နရေ၊
အုန်းချောရွာ၊ မန္တလေးမြို့၊ ၂သောင်းကျပ်။
- ၃၆။ ဦးကျော်ဆန်း+ဒေါ်နီနီဝင်း၊ ဗိဿနိုးရွာ၊ မတ္တရာမြို့၊ ၂သောင်းကျပ်။
- ၃၇။ ဦးသန်းထွန်းဇိုး+ဒေါ်ခင်ချစ်ဝင်း၊ သမီး-မမေလရောင်၊ မမျှဝတ်ရည်တိုး
မိသားစု ၂သောင်းကျပ်။
- ၃၈။ မပိုးမြတ်သံသာ၊ ၁၂နှစ်ပြည့်မွေးနေ့အလှူ ၂သောင်းကျပ်။
- ၃၉။ မလှသူဇာ၊ မန္တလေးမြို့၊ ၂သောင်းကျပ်။
- ၄၀။ မအိအောင်၊ ဘုတလင်၊ ၂သောင်းကျပ်။
- ၄၁။ ဦးကိုကိုလတ်+ဒေါ်ကြည်ကြည်လွင်၊ သမီး-မကြည်နူးခင်၊ သား-
မောင်နေဘုန်းလွင်၊ ၂သောင်းကျပ်။
- ၄၂။ ဦးမောင်မြင့်+ဒေါ်အေးသင်း မိသားစု၊ ပြင်ဦးလွင်၊ ၂သောင်းကျပ်။
- ၄၃။ ကိုစိုင်း+မလှိုင်၊ သမီး-သံသာခွန်းဆက် မိသားစု၊ ၂သောင်းကျပ်။
- ၄၄။ ဒေါ်အုန်းနွဲ့၊ မြေး-မနှင်းယုမော်၊ ဒီပဲယင်းကွဲ ၁သောင်းကျပ်။
- ၄၅။ ဦးမင်းမင်းဦး+ဒေါ်သက်ရင်၊ သမီး-မသွန်းထက်ရတီ ၁သောင်းကျပ်။
- ၄၆။ ဦးထွေးမိသားစု ၁သောင်းကျပ်။
- ၄၇။ ဦးအောင်မြင့်ဦး+ဒေါ်နန်းခင်သူဇာခိုင်၊ သား-မောင်ထက်လင်းအောင်
မိသားစု၊ ၁သောင်းကျပ်။
- ၄၈။ ဦးညီညီသန်း+ဒေါ်သီတာလွင် မိသားစု ၅ထောင်ကျပ်။
- ၄၉။ မောင်ဘုန်းသန့်ကျော် ၅ထောင်ကျပ်။
- ၅၁။ ကိုဇော်မြင့်ဦး+မသူဇာ မိသားစု ၅ထောင်ကျပ်
- ၅၂။ ကိုထက်မြတ်အောင်+မသူဇာထက်၊ သား-မောင်ခန့်ကိုကို ၅ထောင်ကျပ်။